Biblioteca

IO. CHR.
OPERA
T. III.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IHS
BIBLIOTECA DE LOYOLA.
Sala 1
Estante 7
Plúteo 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

DIVI IOANNIS

CHRYSOSTOMI

ARCHIEPISCOPI

Constantinopolitani

DIVINORVM OPERVM

Tomus tertius

Ea continens, quibus Euangelium B. Ioan. explicatur: rursus homilias iuxtà pias ac doctas in Acta Apostolorum, cum alijs aliquot.

Potestate ab Inquisitione sancta petita atque obtenta: necnon per Doctorem Theologum prædicatoriæ familiæ professorem accuratè visus, correctus, expurgatus.

Horum omnium Elenchum, versa pagina, reperies.

SOCIETATIS JESU

VENETIIS, M D LXXIIII.

Apud hæredes Melchioris Sessæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ELENCHVS OPERVM
TOMI TERTII.

Commentariorum Chrysostomi in euangelium Ioannis Homiliæ.lxxxvij. fol.4.A
HOMILIAE ALIQVOT IN Ioannem secundum ordinem capitum.
Ex cap.1 De fide in Christo, homilia 142.H
Ex eodem, De diuo Ioanne Baptista, homilia 143.B
Ex cap.2. Contra Iudæos, Gentiles, & Hæreticos sermo, de euangelio, Nuptiæ factæ sunt, &c. 144.A
Ex cap.4. in illud, Veniet hora, quando ueri adoratores adorabunt patrem, in spiritu & ueritate, homilia 146.C
Ex cap.11. de Lazaro resuscitato, homilia 147.G
Ex cap.15. in illud, Vos amici mei estis, si feceritis, quæ mando uobis: homiliæ duæ 147.L & 148.E
QVAE SEQVVNTVR SVBIECIMUS, ut ad iusti uoluminis magnitudinem Tomus excresceret.
In Acta Apostolorum homiliæ.lv. 149.M
De laudibus sancti Pauli homiliæ.viii. 275.A
In commemoratione sancti Pauli, de charitate, sermo 289.H
De ferendis reprehensionibus, & conuersione Pauli, homilia 289.C
De proditore & mysterijs cœnæ dominicæ, in quinta feria passionis sermones.vii. 294.M
De proditione Iudæ, homilia 298.E
De latrone, sermo 300.C
De cruce & latrone, homiliæ duæ 301.H
De cruce dominica 305.M
De resurrectione, homiliæ.ix. 306.A
De ascensione Domini, sermo 314.B
De pentecoste sermo 317.I
De Spiritu Sancto, sermo 319.M
De sancto & adorando spiritu 221.G
De fide, & lege naturæ, & Sancto Spiritu, sermo 326.K
De Trinitate sermo 329.G
De eucharistia in Encæniis 333.K
De præmijs sanctorum, diuersisq; honoribus Apostolorum, & de gehenna si sit, & ubi sit, sermo 333.D
De martyribus sermones.ii. 335.A
De beato Philogonio oratio 336.B
In Iuuentium & Maximum martyres sermo 339.K

SOCIETATIS JESU BIBLIOTHECA COLLEGII LOVANIENSIS IHS

A FRANC[illegible] [illegible]NI,
IN DIVI IO[illegible]OSTOMI
EPISCOPI CON[illegible]NOPOLITANI

Commentarium super Ioannis Euangelio, ad Clarissimum Virum Cosmum Medicen Florentinum, præfatio.

COMMVNIS ferè omniũ opinio est, Cosme Vir clarissime, superiores & longè à memoria nostra remotas ætates, omnium virtutum genere nostram superasse, nec vllum nunc inueniri quẽ maioribus illis comparare possimus: in qua sententia multitudinẽ esse minimè miror, cuius id ingenium est, vt audita visis, & vetustissima quæq; maiora arbitretur. Quòd autẽ viri gra-
B ues & doctrina, & rerũ vsu exercitiidẽ sentiant, hoc ego q̃ iniquissimo animo ferendum censeo. Non tamen is sum, qui negem maiori clarorũ virorum copia illa tempora floruisse, assentior sanè, libenter ob meam in seculũ nostrũ pietatem (si commodè possem) negaturus. Non enim mihi ita fastidio sunt homines mei, vt neminem illis profitear comparandũ, vt pleriq; obstinata assertione contendunt, malè de seculi sui hominibus meriti, quibus partim qui viderint, partim qui consuetudine deuinctos habuerint, nonnullos qui beneficos in se experti sint, fauere profectò deberent, vt etiã si nõ omnino id sentirent, tempora tamen sua amore cõplecti, & pro viribus extollere viderẽtur. Est enim, vt sentio, benè instituti hominis temporum suorũ bonis delectari: & si quẽ videant virtutibus præcellere, tantò eos maiori admiratione & laudibus prosequi, quãtò inter paucos eius virtus clarior apparet. Et profectò si ætatem nostram non malignè, nõ inuidè considerare volueri
C mus, viros clarissimos habuit habetq;, quos siue magnitudine animi, siue sapientia, siue rerum gestarum gloria, siue magnificentia, siue rerum publicarum administratione: si non præferre, ausim tamen maioribus comparare, vnde non minora virtutis exempla, q̃ à maioribus illis nobis proponerentur. Quod licèt non huius loci, neq; propositi sit in præ D sentia disquirere: paucos tamen attingam, ne videar velle quidẽ, quos tamen laudare possim, non habere. Quid enim de Martino quinto dicam, qui cùm primùm ad summũ est pontificatũ assumptus, imbecillimum, & varijs casibus agitatum ecclesię statum, & diuturnum schisma ita sedauit, ita in vnum corpus redegit, vt ex maximis perturbationibus & procellis, in tranquillissimũ portum tanti gubernatoris peritia periclitantem Petri nauiculã appulerit? Quid ad Clarissimũ Principem Nicolao quinto defuit? cuius tempora etsi breuissima, quantulacunq; tamen, in hac nostra inferiori Italia Augusti paci contulerim, cuius ductu & auspicio, vt vrbs Roma, ita & Romana lingua renouata est, quem nisi tam repentè inuida mors è medio sustulisset, non minus quàm Augustus vrbem è lateritia marmoreã reliquisse gloriari potuisset. Quid Pio secundo pietate par? verè inquam pio, qui vt cõmissæ sibi ecclesiæ & Christianæ religioni consuleret, inualido & imbecillo corpore nullum recusauit laborem. Quid Alphonsum Arragonum Regem memorem, qui vt maximo animo Siciliæ sibi regnum vendicauit, ita & quoad vixit, & sapientia, & authoritate incredibili id rexit, & tutatus est? Quid Franciscum Sphortiam? nonne cuiuis veterum Imperatorũ iure comparabis, cuius tu nominis & gloriæ Cosme vel in primis author fuisti? Neq; enim te E vllo pacto tacere aut possum, aut debeo: tu enim vnus es, quem in priuata fortuna cuiuis maiorũ non æquandum modò, sed longè præferendũ contenderim. Tu vnus es quẽ vnicè admirari, de quo maximè gloriari possimus: tu vnus multorum simul laudes complexus es, Pompeij authoritatẽ & gloriã, Catonis seueritatem, Luculli magnificentiam,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Crassi, sed ... enirem, veni, te visitaui, A
summam pretera ... ccepisti, spem bonam dedisti.
religionē. Extant clarissi... inter loquendum abs te acci-
& in Deum, & in patriam m... , quantopere in Ioannis Chryso-
extāt innumera & in priuatos homines stomi commentario super Ioannis euā-
beneficia: longè plura suspicor, quibus gelio, quem nuper rudi & inemendato
tacita tecū conscientia lætaris, quæ indi stylo traductum, R. patri Ioanni, episco
gentibus Dei seruis, innuptis virgini- po Attabatensi dederam, delectarere,
bus, reliquis pietatis operibus tam larga incredibilem cepi voluptatem, aliqua
dextra exhibes, vt secundum Domini ex parte tuæ in me benignitati satis fa-
præceptum, nesciat sinistra. Et tñ indies cturum ratus. Itaque cùm primùm Ro-
magis atq; magis diuitiæ abundant, cre mam redirem, me ei vltimam manum
scunt, exuberant, centuplum accipi tis, imponere, & clarissimo nomini tuo
inquit. Et meritò quidem. Cui enim po inscribere pollicitus sum. Primam igi-
tius credēdæ sunt, q̄ qui & sciat, & velit tur eius partem, cuius Græcum exem-
quā liberalissimè distribuere? Iure igi- plar penes me est, pro ingenioli mei vi-
F tur summi Dei clementia, in clarissima ribus emendaui, quam, dum reliquum
Italiæ ciuitate, in summa & authorita- & inueniam & absoluam, visum est in- H
te, & amore omniū te principem consti terea ad præstantiam tuam mittere, vt
tuit: & vt Ciceronem Italia, ita ciues te me pollicitationis meæ memorem in-
tui in patriā, summo omniū consensu, telligas: opus enim permagnum est, &
ab exilio reportarunt. Vbi tot annos in tempore indiget. Et licèt in librorum
tranquillissima pace, in omniū admira prætationibus authorum laudes colli-
tione filijs paternā imaginē, virtutemq; gi soleant, eas tamen in præsentia præ-
reuerentibus indolis eximiæ, tot propin termittere statui: non quin latissimus in
quis, tot amicis munitus, summa cum Chrysostomo (siue doctrinam, siue mo-
laude consenuisti: vbi te omnes patrem res intueri velimus) commendationis
patriæ & loquuntur, & sentiunt: vbi vt campus pateat, vt etiam infanti linguæ
Demosthenē ferunt Athenienses popu vberrimam dicendi materiam præstare
li, ita tu & principum, & rerum publica possit: sed cùm ad te virum præstantissi-
rum pro arbitrio tuo habenas sæpenu- mum dirigatur, nolui tantùm mihi tri
mero moderatus es, vt nemo sit, qui sa buere, vt ea ostendam quæ tibi longè
pientiā, qui virtutē, qui ingeniū tuum quàm mihi erant clariora. Cognosces
non admiretur: vt & vbi clarorum prin virū hominis, cognosces doctrinam,
cipum nomen peruenire nō potuit, ibi cognosces mores: quorum plerosq;, vel
tuum celeberrimū habeatur, atq; te con omnes potius in te cognosces. Non ta-
summatissimū virum reddas. Inter pu men is sum, qui non intelligam, quan-
blicas & grauissimas occupationes si tum Chrysostomo dignitatis, quan-
quid ocij datur, id omne liberali mēsæ, tum splendoris imbecillis interpres ab-
hoc est studijs, & diuinis impendis le- stulerit: sed vtcunq; sententias tamen
ctionibus, q̄bus animus eruditur, oble me assecutum spero. Accipias ergo, qua
ctatur, pascitur, veram cōcipit beatitudi soles humanitate hanc æditionem, quā
nem. Hæc & alia plura cùm de præstan ego tam libenter exhibeo: vt, si gratum
tia tua iam diu acciperem, accusabam tibi fuisse intellexero, maximum abs te
G sanè fortunam meam: cui talem virum beneficium me accepisse existimem.
videre, & colere non licebat: quod ergo Nec me mediocriter & ad hanc perfi-
vnum in primis desiderabā votis meis, ciendam, & alia aggredienda Cosmus
humanitate incredibili audisti: iussisti lector hortabitur.

DIVI

A DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI
EPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI
commentarij super Ioannis euangelium Prologus:
Francisco Aretino interprete.

QVi agonum certamina spectare consueuerūt, cum insignem quempiam athletam, & coronis plurimis donatum, alicunde profectum intelligunt, omnes certatim concurrunt, vt eius luctas, artemque, & corporis robur conspicentur: & videri quidem nonnunquam vniuersum theatrum, licèt multis hominum milibus inundans, qui & corporis, & animi oculos penitus intendant, vt nihil eorum, quæ in ipso aguntur spectaculo, se prætereat. Tum siquis præstanti ingenio musicus aduentauerit, non minori studio ijdē ipsi theatrum occupant, & omissis omnibus, quæ in manibus habent, negotijs, & sæpenumero necessarijs, & vrgentibus, nō minori studio aduolant, sedentq; incredibili cantus plaususq; accipiendi cupiditate, & de vtriusque præstantia inter se disputant. Et hæc quidem multi. Qui autem rhetorum callent rationes, ipsi quoque in sophistis hoc idem contendunt. Quippe & in his spectacula sunt, auditores, plausus, suffragia, & inquisitiones eorum, quæ dicuntur diligentes. Quòd si rhetorum, tibicinumque, ac athletarum, & spectatores, & auditores eadem confident attentione, quantum nobis studij, quantum diligentiæ, si rectè iudicabimus, adhibendum erit non in tibicinis, neque sophistæ, aut gladiatoris, sed viri è cœlo vocem tonitru clariorem proferentis spectaculo, qui vniuersum orbem suo clamore cohibuit, comprehendit, implicuit, non minio quidem, sed diuinæ gratiæ exuberantia, quæ ab eius lingua affatim emanauit? Et quid mirum sit, tantus clamor non asper, non inuucundus, sed omni musica harmonia suauior, quo nil auditorum aures posset vehementius demulcere. Huc accedit, quòd sanctissimus, quòd admirationis plenus, arcana redundans sapientia, qui tot tantaque conferr bona, vt qui diligenter & accuratè eum accipiunt, & obseruant, non iam homines, & terræ incolæ habendi sint, sed super omnia huius seculi bona collocentur in angelorum consessu: neque aliter terram, quàm cœlum habitant. Tonitrui enim filius est Christo dilectissimus, columna omnium, quæ in orbe sunt ecclesiarū, qui cœli claues habet, qui Christi calicem bibit, & baptismatis aqua ablutus est, qui super pectus domini multa cū fiducia recubuit. Hunc nos in præsentia aggredimur, qui neque fabulas effingit, neque personatus incedit: Non enim huiusmodi loquitur, neque suggestum ascendit, aut orchestram supplodit, aut aureo ornatur vestimento: sed stola purissima amictus progreditur. Christus nanque indutus nobis ostenditur, pedes calceatus decoros in euangelij pacis præparatione, zona non pectus, sed lumbos præcinctus: non ex purpurea pelle, neq; deaurata, sed veritatis decore intexta, atque distincta. Talis in præsentia Ioannes nobis offertur, nullam neque simulationem, neque fabulam afferēs, quæ longè ab eo absunt: sed nuda & aperta fronte, nudam & apertam annunciat veritatem. Neque alium se verbis, alium re ipsa, specie, aspectu, voce persuadendo exhibet: neque instrumentis indiget, vt cithara, lyra, & huiusmodi: sed omnia lingua operatur, omni citharœdo, omni musica suauius, vtiliusq; procinens. Est enim ei proscenium vniuersum cœlum, theatrum orbis terræ, spectatores auditoresque omnes angeli, & quicunque homines & angeli sunt, aut fieri desiderant: quippe hi dum audiunt hanc proculdubio possunt harmoniam exaudire, eamque ostendere, tales se auditores quales oportet exhibentes. Siquidem alij omnes non secus ac infantes, audiunt quidem, non tamen audita intelligunt, & placentulis, & puerilibus ludis intenti, in delicijs, opibus, potentia, ventri viuentes, verba interdum accipiunt: verum nihil inde magnificum, nihil altum decerpūt, lateri iæ prorsus, & luto inhærent. Huic autem Apostolo supernæ affuetunt virtu- C Mar. 3. b D

Universidad de Deusto
Biblioteca

tes, eius animę pulchritudinem sapientiã, & speciem virtutis admirantes, per quam ipsum simul hausit Christum, & spiritualem consecutus est gratiam. Etenim tanquam lyram quandã pretiosis lapidibus, auroq; distinctam, aureo plectro adhibito: sic suam sibi animam exornando effecit, vt per eum magnũ & altum spiritum personatet. Quemadmodum igitur nec piscatoris est, neque filij Zebedæi, sed eius qui arcana mysteria intelligat, hanc pulsa re lyram, sic ei summam præstemus attentionem. Nihil n. nobis humanum, sed à
E spiritus sancti profundis, & abditis thesauris omnia proloquitur, quæ neque angeli priusquam hic diceret, nouerunt. Nanque & ipsi nobiscum per Ioannis vocẽ, & per
Ephe. 3. b nos didicerunt, quę cognouimus, & quod nobiscũ beatus etiam Paulus his verbis significauit. Vt innotescat principatibus, & potestatibus in cœlestibus per ecclesiam multiformis sapientia dei. Si igitur principatus, & potestates, Cherubinque & Seraphin hæc per ecclesiam didicerunt, plane constat ipsos angelos summa cum attentione eius sese auditores exhibere. Quippe idcirco non parum honoris consequimur, quòd nobiscum angeli discant, quæ nesciunt. Quòd autem per nos, longè magis honoramur: sed per quos, vel quales nostrum, nondum diximus. Quamobrem multum hic adhibeamus cũ æquanimitate silentium, non hodie aut vna duntaxat die, sed per omnem vitam cum omni tempore huiusmodi audire bonum sit, & perquam vtile. Nam si ea, quæ in regijs fiunt domibus, cognoscere exoptamus: vt exempli gratia, quid dixerit, fecerit, consuluerit super subditis suis rex, & sæpe quæ nihil ad nos attinent: quantò magis, quæ à deo dicuntur, audiendi flagramus desiderio, tum maximè cum ea scire nostra plurimũ
F interest? Quæ omnia hic nobis euangelista accuratè explicat, cum ipsi regi incredibili sit amore deuinctus: immò & ipsum in se loquentem contineat, audieritque ab
Ioã. 15. b eo quæcunque ipse à patre acceperit: Vos dixi amicos, inquit, quia omnia quæcunque audiui à patre meo, nota feci vobis. Quemadmodum igitur si quempiam è summo cœlo descendentem repentè conspicaremur, qui arcana illa certè nobis se dicturum polliceretur, omnes certatim cõcurreremus: itidem & nos in præsentia fa-

ciamus. E cœlo enim vir hic nos alloecutũ venit: neque enim est de hoc mundo, vt ipse testatur Christus, cum inquit, Vos de mundo non estis: & paracletum habet in se loquentem, & vbiq; præsentem, qui tam certè nouit dei mysteria, vt res suas humana anima, spiritum sanctificationis, spiritum rectum, qui nos ducit, & trahit in cœlum, qui alijs nos oculis illuminat, q̃ nos idoneos reddit, vt futura non secus ac præsentia contemplemur, qui denuum efficit, vt etiam in carne cœlestia spectare possimus. In omni igitur vita æquanimitatem ei, atque silentium præstemus, nemini segniciei, nemini somno locus sit, nemo huc accedentium squalore tabescat, sed ad superna vnanimes mentes nostras erigamus. Inde enim Ioannes hic eos alloquitur, qui illic, quantuis terram incolant, viuunt. Et profectò in hac vita nihil magnum, nihil exoptabile adipiscimur, nihil ad eos, qui à G biutorum vita emergere nolunt Ioannis doctrina, quemadmodum nihil ad eum res humanæ. Tonitrus igitur mentes nostras perterret, cum in naturalem sonitum erumpit: at Ioannis vox non modò neminem perturbat fidelium, sed omni liberat perturbatione, atque molestia. Solis autem dæmonibus terrori est, & dæmonũ seruis: quod vt nobis certò constet, & animo sileamus, & ore, animo tamen maximè. Quenam enim tacentis vtilitas, si eius anima perturbationibus æstuet? Animi ergo quietem expeto, cuius auribus indigemus. Nulla ergo nos pecuniarum capiat cupiditas, nulla gloria, non ira, non aliorum turba affectuum. Neque enim fieri potest, vt qui se non omnino his liberat, valeat illorum altitudinem intueri, & vt oportet, cognoscere mysteriorum religionem, arcana, reliquas omnes virtutes, quę his tanquam oraculis delitescunt. Nã si fidibus, & tibijs nemo vnquam rectè scire potest, nisi totum ad id animum intendat: quanam ratione huiusmodi mysteria solo auditu, animo verò alieno, & alijs curis implicito intelliget? Idcirco Christus his nos verbis admonet. Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis mar- Mat. 7. a
garitas vestras ante porcos. Margiritas H hęc verba vocauit, quæ his longè pulchriora præstantioraque sunt. Verum cum ea materia non sit nobis alia chatior, idcirco horum sermonum voluptatem melli

sæpenu-

sæpenumero comparare consueuit. non q̃ quicquàm inter hæc conferendum sit, sed quod apud nos nihil est melle suauius. Quod, & lapidum pretiosorum naturam, & cuiusuis mellis voluptatem plurimum diuina exuperent, audi prophetam quibus verbis earum asserat præstantiam.
Ps. 18. c Desiderabilia, inquit, super aurum, & lapidem pretiosum multum, & dulciora super mel, & fauum: sed bene valentibus tantùm, quamobrem subdidit:
Ibi. 118 d Etenim seruus tuus custodit ea. Et alio in loco cum suauia dixisset, addidit, Fauci bus meis. Quàm suauia, inquit, fau-
Ibi. 18. c cibus meis eloquia tua. Et iterum, vt eorum significarer excellentiam: Super mel, inquit, & fauum ori meo, cum in bona esset valetudine. Non igitur morbo aliquo affecti, sed animę prius cura adhibita, hoc pabulum accipiamus. Propterea tot verbis præmissis, nondum rem ipsam aggressus sum, vt quisque omni abiecta ægritudine, tanquam cœlum petens,
I ira, solicitudine, secularique omni impedimento vacuus, huc liber ingrediatur. Etenim nihil in hac vita magnũ, nisi prius omni animi perturbatione amota, adipisci possumus. Nec mihi quispiam dixerit, breue tempus inter hanc, & futuram esse concionem. Non enim quinque duntaxat diebus, sed vno momento licet præteritam omnem vitam commutare. Quid, inquam, latrone, & homicida scelestius? Nõ ne hoc summum malitiæ genus est? Verũ ad ipsum virtutis apicem quàm primum euasit, & in ipsum assumptus est paradisũ, nec diẽrũ, nec dimidiæ quidem horæ, sed breuis tantùm momenti indiguit. Eadem & nos ratione repentè mutari possumus, & ex luteis aurei fieri. Cum enim, neque virtus, neque vitium a natura sit, facilis ad vtrumuis transitus datur, cum nulla cogat necessitas. Si volueritis, inquit, & verba
Esa. 1. c mea audieritis, bona terræ comedetis. Videsne sola nobis opus esse voluntate? voluntate inquam, non qualibet, & quę non nullorum est, verùm, & diligenti, & exquisita. Neminem noui, qui in præsentia ad cœlum euolare nolle, te tamen ipsa oportet voluntatem confirmare. Siquidem mercator ditescere cupit, non tamen eius animus soli acquiescit cupiditati: sed nauem parat, nauias cogit, hortatur gubernatorem, & alia, quæ nauigationi opus sunt diligenter disponit: aurum præterea mu- K
tuatur, maria traijcit, & innumeris pericu lis, quibus se mari credentes iactari consueuerunt, se exponens, peregrinas appellit terras: Itidem, & nos oportet voluntatem rei applicare. Nauigamus nanq; & nos nauigationem, non ab alia in aliam terram, sed a terra in cœlum. Quare tota mente intendamus ad eam gubernationem, quæ nos supernè erigat, & nautas rationi obsequentes, & nauem nobis firmam comparemus, ne tentationum procellis, aut vllis secularibus demergatur affectibus, neque superbiæ spiritu efferatur, sed leuis, & expedita ad superna euadat. Quod si hac ratione nauem nobis, & gubernatorem, & nautas parabimus, secundo vento nauigare, & dei filium verum gubernatorem nobis conciliare poterimus, qui nauiculam nostram vsquam allidi non patietur: sed licèt innumeri spirent venti, & ventos sedabit, & mare tranquillissimum reddet. Tales crastinæ assimus concioni, operępretium est aliquid hinc vtilitatis accipere, & mente recondere. Nemo via esse velit, nemo petra, nemo spinosus ager: sed bona terra, hoc pacto prompto ridentique animo, benè culto, & subacto agro semina mandabimus. Quòd si lapidosum, & L
incultum viderimus, dabitis veniam si illic serere recusabimus: sed omissa satione, spinæ prius incidendæ erunt: summæ nanque dementiæ semina in incultam terram iacere. Qui his vacat sermonibus, eum non decet dæmonis habere consuetudinem. Quænam enim iustitiæ, & iniquitatis communitas? Audisti Ioannem, & ab eo spiritualia didicisti, deinde fornicatum abis auditurus mulieres obscœna loquentes, obscœniora dissimulantes, quique effœminati semuicem alapis cædunt? & quanam ratione cum tanto in cęno prouolutus iaceas, bene ablui, & mundari poteris? Et quid singillatim me omne vitium describere hoc in loco oportet? omnia enim illic risus sunt, turpitudo, exprobratio, maledicta, opprobria, cõuicia, omnia corruptio, omnia lues. Ecce prædico, & annuncio omnibus vobis, nemo qui hac mensa fruitur, animam suam mortiferis illis perturbet spectaculis. Quicquid illic dicitur, satanæ pompa est, & lasciuia. Nostris sacris, initiati, quo fœdere nobis vos astrin-

 xeritis

Universidad de Deusto Biblioteca

xeritis, & vt verius dicam, Christo: cum vo ipse doceret, quid ei dixistis, quæ superstitanæ pompa cum eo verba habuistis, M quo pacto ei, & angelis eius tunc abrenunciastis, promisistisque nulla ei in re assensum præstare. Quamobrem non parum nobis curandum est, ne in his promissionibus perfidiæ arguamur, neve nosipsos his indignos reddamus mysterijs. Nonne animaduertis, quòd in regijs domibus nõ nequam, & perfidi, sed probitate, & fide probati viri ad regis consilia, & in regios amicos aduocantur? Legatus nobis de cęlo ab omnipotenti Deo demissus venit, res nobis pernecessarias annuncians, cuius neglecta legatione ad mimos diuertitis. Et quo hæc digna supplicia, quibusue fulminibus, & flagellis? Nam quemadmodum nulla dæmonum consuetudine, ita neque auditu vti oportet, neque in sordida veste ad lautissimam Dei mensam tot tantisque bonis affluentem accedendum, quam ipse nobis præparauit: cuius tanta vis est, vt ad cœlum ipsum repentè nos rapiat, modò sobriè viuamus. Neque enim fieri potest, vt qui frequenter diuinis vacat sermonibus, is miseram vitam agat. Euolat enim quamprimum, & supernam petit patriam, & innumeros consequitur bonorum thesauros: quibus vrinã & nos fruamur, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem, & cum quo patri gloria, simul & Spirituisancto in secula seculorum, Amen.

A

HOMILIA PRIMA, DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOpolitani, super euangelium Ioannis ex capite primo: Francisco Aretino interprete.

IN principio erat verbum. Cum Ioannes hoc libro doctrinam suã nobis annunciaturus sit, necesse est, & genus patriamque, & vitam eius ostendere. Verum cum non ipse, sed per ipsum deus humanam alloquatur naturam, superuacaneum videri potest, huiusmodi in præsentia disquirere. Sed profectò admodũ petopus est qppe cũ quis Ioãnes fuerit, & vũ, & qbus ortus parentibus, deinde eius vocẽ sapientiamq; didiceris: non illius esse doctrinã, sed diuinæ virtutis, quæ eius animã inspirauit, planè cognosces. Qua igitur fuit patria? Nulla quidem, sed è villa, & regione abiecta, nulli rei vtili. Galilæam.n.cõtemnunt scribæ, cũ inquiunt: Interroga & vide, ꝙ ex Galilæa nõ surgit propheta. Necnon & verus Israelita: Ex Nazareth potest aliquid boni esse? Huiusmodi Ioannes patria non modò nõ insigni aliqua familia, sed ne nota quidẽ, ortus est patre piscatore, adeò paupere, vt eandẽ artem filios erudiret. Nemo autem ignorat nullũ opificẽ cupere sibi filium suæ artis hæredem relinquere, nisi nimia paupertate cogatur, maximè si ars eius vilis sit, & abiecta: piscatoribus verò nil pauperius, nil abiectius, addo ẽt indoctius: in eorũ aũt numero alij alijs præstant, hunc aũt apostolũ ex vilioribus fuisse id argumentũ est, quòd nõ in mari, sed paruo quodã in stagno, cũ patre & Iacobo fratre piscabatur, scissaque resarciebat retia. quod non modicæ erat paupertatis iudicium. Sic eum vocauit Christus. Ex his sanè intelligi pôt, q̃ expers fuerit externæ doctrinæ, & omnium penitus studiorũ. Lucas ẽt non solũ indoctũ, sed ignarum omnino literarũ fuisse testatur, & rectè quidẽ. Nam qui cũ adeò inopia laboraret, vt nec in foro versaretur, neq; virorũ præstantiũ vllam haberet consuetudinẽ, sed piscationi toto animo intenderet: vel sicui aliquando cogrederetur, si piscatores essent, & coqui, quidnam feris & brutis præstare debuisset? Quid non piscium potius more obmutuisset? Hic tamen piscator circũ stagna, retia, pisces, semper versatus, à Bethsaida Galilææ, patre piscatore paupere, & rudi, qui literas, neque ante, neque

Ioan. 7.
Ibid. 1.
B
Act. 4.c
C

neque postquàm Christum secutus est, vsquam didicit: videamus quid loquitur, q̃ aggreditur disputationem. Nũquid de rebus agrestibus, aut fluuialibus, quibusue instrũs pisces capiantur? Hmõdi.n.a piscatore cognoscere quispiam expectaret. Verùm aliud narrantem audiemus, hoc est, quæ in cœlo sunt, & quæ nemo vnquam ante hac intellexit. Talem.n.& tam profundam doctrinam, vitam optimã, & philosophiam ad nos affert, qualem credibile est ab ipsis spiritusancti thesauris accepisse, tanq̃ modò ex ipso cœlo descẽderit: immò, neq; omnes, qui in cœlo sunt, scire ea credendum est, vt iam diximus, Nunquid hæc tibi piscatoris videntur, an oratoris potius, an philosophi, an alius cuiuspiam in hac exteriori edocti sapientia? Nequaquam: non.n.humanæ simpliciter est animæ, de immortali, & beata illa natura, & quæ cum illa sunt potestatibus, de natura corporum mortalium, & eorũ futura immortalitate, de supplicio, de futuro iudicio D de verborum, operum, cogitationum, & snĩæ vniuscuiusq; examinibus intelligere, quid hõ sit, quid mundus, quid verè sit, qd cum non sit, esse videatur, quid vitiũ, quid virtus. Horum nanq; nonnulla Platonici, & Pythagoræi inuestigare contenderunt, Neq;.n.reliqui nobis philosophi memorandi sunt, qui in hmõi disputationibus petridiculi reperiuntur: hi etiam, qui apud eos præ cæteris admirationi fuerunt, & illius scientiæ habiti sunt principes, hi maximè sunt, qui & respublicas, & leges condiderunt: in quibus longè magis, quã pueri sunt deridendi, cum mulieres omnibus cões instituerint, & mores, & nuptiarum pudorem, omnemq; deniq; vitam tam ridiculis corrumperent sanctionibus. Vt autem doctrinam aliquã de anima afferrẽt, nihil turpitudinis reliquerũt. Quippè qui mures, culices, frutices, hominum animas fieri, & deum ipsum animam esse, & alia quædam hmõi turpissimè assererent. Neq; hoc solùm vituperandum est, sed magnus est ipsorum verborum Euripus. Quemadmodum.n.qui in Euripo sunt, huc illuc iactantur, itidem hi nunq̃ sibi constant, vtpote incerta, & fragili snĩa omnia loquen E tes. Verùm hic piscator omnia absq; vlla dubitatione differens, tanquam petræ innixus, nulla ex parte titubat. Ipsis nanque supernis penetralibus dignus habitus est, & cùm omnipotentem deum in se loquentem habeat, nihil terrenum sentit, vt illi, qui ne per quietem quidem regias ingredimeriti sunt: sed extra in foro, & in aliorũ hominum cõsuetudine pro captu suo inuisibilia cõiectantes, multis se ambagibus inuoluerunt, cùm de supernis mysterijs disputare contenderint, & tanquam cæci, & ebrij non mutuo duntaxat errore, sed plerisque in locis secum ijsdem semper rebus dissideant. Atqui illiteratus hic, & rudis a Bethsaida Zebedæi filius, etsi sæpenumero nominũ asperitatem Græci deriserint, audenter tñ dicam. Quantò.n.magis nostra gens barbara illis videtur, & gentili ortu, & cultu abstinet: tantò nostra apparent clariora. Hic inquam barbarus, & ineruditus hæc loquitur, quæ nemo vnquã mortalium nouit: neq; loquitur tantùm, sed persuadet. Quod si illud duntaxat assecutus esset, non paruam de se concitasset admirationem. Nunc cum alterum accedat lõgè mirabilius, quod maximè arguit diuina esse, quæ ab eo dicuntur, quod per omne huius vitæ curriculum, doctrinam suã vniuersis persuaserit auditorib. Quis insusam ei virtutem incredibili admiratione non prosequatur? Et profectò hoc maximum est argumentum, nihil ex seipso Ioannem locutum, qui ex media barbarie euangelio suo vniuersum comprehendit orbem. Corpore autem habitauit Asiam, vbi antiquitus omnes philosophorum sectæ philosophatæ sunt: idcirco locus is dęmonibus obnoxius est, & admodum formidabilis. In medio tñ inimicorum cecidit, illorum fugata caligine, arcem euertit quàm munitissimam. Animo verò in eum secessit locum, qui idoneus, & accommodatus ei esset, qui eiusmodi operaretur: vt gẽtilium opiniones penitus aboleret, sua aũt indies fierent clariora. Ex quo.n. & hic, & reliqui piscatores fuerunt, & Pythagoræ, & Platonicæ siluerunt disciplinæ, quæ superiori tempore tanti nominis, & authoritatis ferebantur, vt ne nomine quidem a plerisque sint cognitæ. Atqui, & Plato ad tyrannos se contulit accitus, vt aiunt, & multis cum socijs in Siciliam nauigauit. Pythagoras verò magnam Græciã inhabitans, innumera magicæ genera nouit. Cum bobus.n.loqui, hoc.n ipsum fecisse aiũt, nihil aliud est, q̃ magica, & inde maximè constat. Nam qui bruta ita allocutus

F
Ioãnes euãgeli sta vbi habitarit.
G

cutus est, nulli hoīum profuit plurimum. Atqui aptior ad philosophicas rōnes humana natura est: ille tamen cum aquilis, & bobus, vt ferunt, disputans, præstigiis alliciebat: neq;.n. rationis expertem naturā, vt oīone vteretur, effecit: neq;.n. humanis viribus fieri potest, sed mendaciis decepit ignaros, & nulla ex parte humanæ consulens vtilitati, æquū non esse, & fabas edere, & plantarū capita auditoribus persuasit. Quodq; pceptoris aīa, nunc in fruticē, nunc in puellā, nūc in piscem verteretur. Nonne meritò illa oīa extinxit, aboleuitque vera, & pfecta doctrina? Meritò sanè, & rectè quidem optima, sed nō itidem indocti, & illiterati viri doctrina euanuit. Verū Syri, Aegyptij, Indi, Persæ, Aethiopes, & innumere aliæ gentes, in suā transferentes linguā, hoīes barbari philosophari didicerunt. Non temere igitur dixeram Ioanni theatrū esse vniuersum orbē. Non .n. suis omissis hoībus ad brutorum naturas inuestigandas elaborauit: quod super-
H uacaneæ, & inanis philosophiæ, & summę amentiæ est: sed cū cæteris oībus, hoc quoque morbo expulso, id tūm adnisus est, & totis viribus contendit, vt vniuersus orbis vtilitatem, & virtutē a terra in cœlum trāsferre ediscerer. Idcirco nulla caligine, nullis tenebris suā operuit doctrina, vt illi ratione sua prauis opinionibus obscuritatē, tanq; velum quoddā indiderunt. Huius aūt doctrina Solis radiis clarior est atq; illustrior, ideoq; in oēs mortales propagata. Non.n his, quibus cū consuetudinem habebat, quinq; annorum indixit silētium, quemadmodum ille. Nec si docuit tanquā insensibilibus assideret lapidibus, neq; numeris oīa contineri fabulatus est: sed oī eiecto satanæ fastidio atq; illuuie, tāta doctrinā suam perfudit facilitate, vt non mō sapientibus, sed & mulierculis, & adolescētulis, quicquid dixerit, ante oculos poneret. Ea.n. & vera eē, & vtilia audituris omnibus confirmauit: quod oīa post illū secula testimonia phibent. Vniuersum nanque ad se orbem allexit, & ab oī calamitate vitā nostrā liberam reddidit, postq; nobis suam cōicauit doctrinā. Quapropter mortē potius, quam Ioannis præcepta cō-
I temnere malumus, q; planè constat nihil abiectum, nihil humanū sapere, sed diuinum, & cœleste esse, quicquid è sacro eius pectore emanauit. Nullū hic tumorē verborum, atq; fucum, nullam superfluā compositionem, & stylum ineptum videbimus (longè.n. hæc ab oī absunt philosophia,) sed diuinum, & inexpugnabile robur, & sacrorū dogmatū tantā vim, vt nullo possit pacto superari: pterea innumerabilium bonorū societatē. Verborū sanè, & orationis curiositas superflua est, & sophistis digna, vel potius ignaris adolescentibus, vt ipse quoq; apud eos philosophus inducat magistrum suum admodum hanc artem apud iudices coarguentē, ꝙ verba ab ipso audient simplici, vt ita dicā, doctrina subrustica, nullis vocabulorum fucata illecebris. Haud.n. decet, inquit, ō viri hac in ætate, ficta fucataq; oratione adolescentuli more me audiatis. Et animaduertite, q̄ sit ridiculus. Quod.n. tanq̄ turpe, philosophiaq; indignum, & adolescētulorū opus fugere professus est, huic ipse maximè operam dedit, hoc vnum summo studio contendit, & nihil in Platone, præter hoc, admiratione dignum videri licet. Et quemadmodum sepulcha extrinsecus ornata, si exteriorem illam faciem amouerīs, cadauerum sanie, & exesorum ossium plena tepe K
riuntur, itidem in philophoforum opinionibus, detecta verborum superficie, & ornatu, multa inania, absurdaq; deprehenderis, maximè vbi de anima philosophātur, nūc honore, nūc cōtumelia, nullo mō modestiaue adhibita eam afficientes. Hoc diabolicum rectè est, nulla ex parte mediocritatem seruare, sed in alterutrum extremorum allectos animos ad errorem trahere, cum nunc ad diuinam substantiā, neq; modo neq; pietate seruata eā afferat, nūc in sues, & asinos, & abiectiora quoq; animantia turpiter inducat. Verūm de his satis superq;. Siquid.n. ab his vtilitatis accipi posset, & amplius huic sermoni esset immorandum: sin adeò friuola, turpia, ridicula, despiciēda sunt, & superuacanea. Quare tandē eorū fabulis omissis, veram aggrediamur doctrinam, quæ ad nos per huius piscatoris linguā cœlitus deducitur. Nihil .n. humanū, nihil terrenū sapit. Agitè igitur ipsam Ioannis orationem in medium pferamus, & qd principio hortati sumus, vt diligenti attentione his sermonibus vacatetis, id vobis in pſentia in memoriā reducimus. Qua nanq; rōne Ioannes ita in euangelio suo exorsus est, *In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum*? Ani. L
maduerte

maduerte euangelistæ fiduciā, & verborū vim. Nihil dubitat, nihil coniectatur, sed certa oīa assertione proloquitur. Magistri siquidē est in his, q̄ dicit, nihil ambigere. Nam si is, qui alios docet, alterius indiguerit doctrina, non pceptoris, sed discipuli se munere fungi, si rectè iudicabit, intelliget. At siquis ambigeret, qd tandē prima omisla causa, ad secundā quāprimū transit? Primū quidē, & ꝓm in hac re ptermittamus. Non.n. nostra hæc. Nam & numero, & omni temporum consequentia diuinitas prior est, & superior. Quapropter his omissis, patrem à nullo esse, filium à patre genitū confiteamur. Rectè, inquit. Verū, quū nā pacto nulla habita patris mentione, de filio sermonē aggreditur? Qm̄ omnibus patrem esse constabat, si non vt patrem, saltem, vt Deū, vnigenitus aūt ignorabatur. Quare haud immeritò ad eius cognitionē a principio statim festinauit, vt nescientibus eum ostenderet. Præterea neque patrē in filij mentione subticuit: & cognosce, quæso, spiritualē sapientiā. Nouit
M hoīes antiquitus prę oībus maximè Deū, & venerari, & asserere: Idcirco hinc principium fecit, & prosequens, Deum, inquit, esse, non qualē Plato, qui alterum mentē, alterum aīum esse profitetur: hæc.n. a diuina, & immortali natura, quæ nihil habet nobiscum cōe, longè absunt, sed secessit cōicatione ad creaturam: ꝓm substantiam dico, non secundum habitudinem. Præterea verbum ipsum appellauit. Cū.n. nos docturus esset hoc verbum vnigenitū esse Dei filium, ne passibilem quispiam naturam suspicaretur, præoccupata verbi appellatione, oēm aufert suspicionem. Inde .n. & filium, & nulli passioni subiectum significat. Videsne (vt dixi) qui cum de filio loquit, patrē non subticet? Quòd si hæc satis nō sunt ad oīa oōdēda, nulla te admiratio teneat. De Deo.n. nobis sermo est, quē neq; dicere, neq; intelligere ꝓ ipsius magnitudine quispiam potest, ideò Ioannes substantiæ nequaquam nomen affert. Quippe cum dici nequeat, quænam Dei sit substantia, vbique autem eum nobis ex operibus manifestat. Siquidem hoc verbū paulò post videri licèt lumen appellatum,
Inf. 3. & & lucem vitam, & vitam veritatem. Non
14 tamen hac duntaxat causa his eum nominibus appellauit, sed hac quidem prima, altera quoniam nobis patrem annuncia-

turus erat. Omnia.n. inquit, quæcunq; audiui a patre meo, nota feci vobis. Vocat autem ipsum, & vitam, & lucem. Nam a notione lux nobis largita est, & a luce vita. Et profectò non vnum nobis nomen, ne a duo, nō etiam plura satis sunt ad diuinas res edocēdas: sed acquiescamus, si vel multis, (quanuis obscurè,) quæ Deo attribuuntur, possumus percurrere. Non autem simpliciter eum appellauit, sed cum articuli adiectione a reliquis ipsum hoc loco separās. Agè quàm verè dixerim a cœlo hunc Io. 15. c
nos euangelistam allocutum. Contemplare qūo ab ipso statim exordio supernè adnolans, auditorum animos, mentesque supra omnia, quæ sensu percipiuntur, erexerit supra terram, mare, cœlum, angelos, Cherubin, Seraphin, omnem denique creaturam: & vt eo ascenderet, persuasit. Quid igitur? Nunquid cum ad tantam nos erigeret altitudinem, ibi nos sistere potuit? Nequaquam. Sed quemadmodum siquis eum, qui ex littore ciuitates, oras, portusq; conspicatus sit, in medium postmodum pelagus proueret, priorum conspectu amoto, in nullum certum obiectum, sed in infinitum eius dimittit intuitum: sic euangelista supra omnem nos creaturam ad cœlestia erigens, ad supernum erectum oculum dimittit, nullo fine, vt arcana illa assequamur, nobis adhibito, quippe qui nullus est. Ascendens igitur ad verbum, quod in principio erat, hoc inquirit principium: quo inuento, cum semper eius mentis aciem magis perstringat, non habet vbi ratione innitatur, sed intente suscipiens, cum cessare nequaquam ab inquirendi labore possit, rursum ad inferiora descendit. *In principio enim erat verbum*. Nihil aliud quàm quòd semper sit, significat. Ecce veram philosophiam, & diuina dogmata, non qualia gentilium, qui tempora, & Deos hos antiquiores, illos iuniores posuerunt: sed nihil tale in nostra religione. Nam si Deus est, (quemadmodum est,) nihil eo superius: si omnium conditor, primus: si dominus, & princeps omnium, omnia post ipsum, & creaturæ, & secula. Volebam, & alia in præsentia vobis exponere, nisi vererer animos vestros audiendo defatigatos. Quare his admonitis, quæ sint vobis ad dictorum dicendorumque attentionem

tionem vtilia, finem nostræ imponamus orationi. Quænam igitur ea sunt? Scio plurimos verborum longitudine fastidire, quod eo fit, quoniam anima multis secularibus curis, oneribusq; opprimitur. Si-
C cut enim oculorum acies pura, & lucida acute omnia intuetur, neque etiam in tenuissimis deprehendendis corporibus elaborat: verũ siquis malus a capite humor, vel caligo aliqua ad oculum ascendit densa quædam ante pupillam nebula obijcitur, quæ ne crassiora quidem corpora videre sinit: Ita animæ vsu venit, cum omnis perturbatio, quem eam offenderat, purgata est, intente opportuna omnia aspicit: verùm cum plurimis turbatur affectibus, vim omnem illam amittit, vt nihil altum valeat intueri, sed quàm primum nebula obiecta, & somno, atq; segnicie, q̃ ad virtutem, & vitam vtilia sunt, nulla in his capescendis alacritate contemnit. Hoc ne vobis accidat, non enim omittam quin semper vos admonitos faciam, animum adhibeatis diligenter, ne ea vobis dicantur, quæ fidelibus Hebræorum a Paulo, cum multa se ad eos interpretatu difficilia locutum diceret: non quòd suapte natura talia essent, sed quòd desidiæ eos, & negligentię in his accipiendis argueret. Qui enim infirmus imbecillisque est, non secus breui, quàm longa oratione perturbatur: & quæ manifesta, & facillima sunt, difficilia esse autumat. Nemo in hac con-
D cione huiusmodi affectibus coinquinetur, sed omni huius seculi cura, solicitudinæque abiecta diligenter huic aures doctrinæ adhibeat. Quippe cum pecuniarum fames auditorum animos occupauit, nulla profecto ratione huiusmodi in alijs rebus accipiendis desiderio flagrare poterunt. Neque enim vnius anima multis sufficere potest cupiditatibus, sed ab alia alia oprimitur, & diuisa fit imbecillior, cum alia dominetur, & totum ad se animum trahat: quod in liberorum amore vsu venit. Nam qui vnum duntaxat habet, cum incredibili animi ardore prosequitur: qui plures, in eo diuisi affectus inferiores redduntur. Quod si in naturali charitate, & vi, & cognato amore euenire consueuit: quidnam in eo quòd a voluntate, & arbitrio nostro profiscitur æstimandum est, maximè cum harum rerum amatores pugnantes inter se affectus, & cupiditates habeant? Contrarius pecuniarum amor huiusmodi attentionis desiderio est. Huc ingressi, cœlum ingredimur: non in hanc concionem dico, sed si animos ad eam attente audiendam præparabimus, terrestrẽ vitam agentes cœlum ascendere, & cœlestia deprehendere, & audire possumus, quibus nemo terrena admisceat. Nemo in hoc consessu domesticarum rerum cura impediatur, hinc emolumentum, & ad domesticos parietes, & ad forum afferre, & nobiscum tenere oportuit, non animam E domesticis, & fori oneribus cogitationibusque opprimere. Ideò doctrinæ sedem ingreditur, vt omni penitus sorde abluamur. Nam si parum studij, diligentiæque diuinis sermonibus huius seculi occupationibus distracti ad ibuerimus, longè satius hac concione abstinuissemus. Nemo igitur in ecclesia super domo, & familia cogitet, sed domi ecclesiam, & diuinas res animo complectatur. Hæc cæteris rebus omnibus sint nobis pretiosiora: hæc enim animæ sunt, illa verò corporis, immò, & animæ, & corpori hæc plurimum conferunt: idcirco ea nobis omnium potissima ducamus, reliqua superuacanea. Diuina nanque, & præsenti, & futuræ vitæ accommodata sunt: terrena verò neutri, nisi ab illis præscripta lege moderentur. Non n. duntaxat quales futuri simus, & quo pacto illam victuri simus vitam cognoscere oportet, sed qua nam ratione in hoc quoque seculo peregrinandum nobis est. Et profecto ædes hæc huius vitæ spiritualis est medicina, vt quæ exterius accepe rimus vulnera, hic curare possimus, non vt nouis acceptis discedamus. Quòd nisi spiritus sancti sermonibus vacauerimus, F non modò priores non abluemus nequitias, sed & alijs coinquinabimur. Summa itaque diligentia his, quæ nobis cœlitus reuelata sunt, attendamus. Neq; multum laboris supererit, si principatum, & materiam ipsam curabimus intelligere, sed paruo primùm labore suscepto, alios deinde secundum Paulum admonere poterimus (hic enim Apostolus quàm altissimè erigitur, & incredibilem effundit doctrinam, in qua longè magis, quàm cæteri immoratur) ne friuolis, & superuacaneis imbuamur. Quamobrem hæc paulatim exponimus, vt facilia ante oculos nobis ponantur, neue excidant. Magna nos

nos formido teneat, ne diuinæ sentẽtiæ
Io. 15. d fiamus obnoxij, cũ inquit: Si nõ venissem, & locutus eis nõ essem, peccatũ nõ haberent. Et quidnã amplius, q̃ qui nihil audierunt, consequemur: cùm auditis diuinis sermonibus, nihil ex his domum referimus, sed verba tãtùm admiremur? Date igitur nobis, vt in bonã terrã semen iaciamus, curate vt ad id recipiẽdum præparamini: & siquis spinas
G fouerit, spiritus sancti ignẽ iniiciat: siquis durũ & cõtumax cor habuerit, eodem igne & molle reddet, & placabile: siquis secum viã multis cogitationibus cõculcatur, interiora petat, neq; his assideat q̃ ipsum vnco ad se trahere annitũtur, aut bonorũ segetũ in vobis exuberãtiũ puẽtũ pulcherrimũ cõspicemur. Hoc pacto nosipsos curabimus, & incredibili desiderio hos spirituales sermones hauriemus: & si nõ vno statim momento, paulatim saltẽ oĩbus secularib. molestijs liberabimur. Quare summa nobis attẽtione elaborãdum est, ne nobis dicatur ꝓ aspidis surdę aures habeamus. Quid. n. à fera talis differt auditor? Nõne oĩbus brutis est rationis expertior, q̃ loquentẽ deũ audire dedignatur? Si deo placere hoĩs est, qui audire negligit, quanã ratione id assequetur? is profectò nil differt à belua. Cõsidera igitur q̃ turpe, q̃ scelestum sit, cùm Christus nos ex hominibus angelos fieri velit, ex hominibus in beluas sponte nostra mutari. Vẽtri. n. seruire, & pecuniarum cupiditati semper inhiare, irasci, mordere, calcitrare, nõ hominum, sed beluarum potius
H est. Atque singulæ beluæ singulos, vt ita dicam, habẽt affectus, & diuina vita primũ abiecta, oĩa si pro arbitrio ĩdulges, non modò belua, sed monstrũ multiforme & variũ euadit, neq; vllam à natura veniam meretur. A voluntate. n. & sentẽtia oĩs ea malitia proficiscitur. Sed absit, vt hoc vnq̃ de Christi ecclesia suspicemur: de nobis quidẽ meliora, & q̃ ad salutẽ faciãt persuasimus. Verũ quo magis hoc nobis persuademus, eò vehemẽtius rationibus, quæ nos ab oĩ immunditia pręseruare possint, inuigilabimus, vt ad ipsum virtutum cacumen euadentes, q̃ nobis promittuntur, bona consequamur, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem, & cum quo patri gloria, simul & spiritui sancto in secula seculorum, Amen.

Homilia secunda ex capite. i.

IN *principio erat verbum*. Superuacaneum iam mihi videtur vos admonitos facere, vt æquo animo, & attentè meam accipiatis orationem. Siquidem quamprimùm eius audiendæ re ipsa incredibilem præ vobis tulistis cupiditatem. Hic enim concursus frequens, & di I
ligens attentio, impulsioq; & præparatio, vt ea nobis loca occupentur, vnde clarius exaudiamur, nec non nostra in tanta angustia perseuerantia, quousque spirituale hoc dimittatur spectaculũ: ad hæc plausus, tumultus, & alia hmõi maximum animi, & feruoris nostri sunt argumẽtũ. Quocirca superflua hac admonitiõe omissa, illud vos admonẽdos hortãdosq; cẽseo pernecessariũ, vt quo nũc estis aĩo perseueretis, neq; in hoc tantũ consessu, sed domi quoq; vir cũ vxore, pater cum filio inuicem de his frequenter loquantur, & vltrò citroq; suam & ferant & inquirant sentẽtiam, velintq; probatissimam hanc & pulcherrimam inducere consuetudinẽ. Nec mihi quispiã dicat, pueros in hoc occupari non oportere. Non. n. tantũ opus est, vt his vacẽt admonitionibus, verumetiã solis: imbecillitatis tamen nostræ gratia hoc nõ dicimus, neq; eos à secularib. & terrenis rebus quemadmodum neq; vos à ciuilib. negocijs abducimus. Atqui è septem his diebus vnũ ad communis omnium domini cultum, seruitiumq; collocandum meritò arbitramur. Nonne ridiculũ est, vt seruulos nostros in nostris semp negocijs occupatos velimus, nos verò nullum deo exhibere seruitiũ, præsertim cũ nostra oĩs seruitus nihil ei quicq̃ conferat? Deus. n. nulla re indi K
get, sed ad nostrã penitus redundat vtilitatem. Vos aũt ad spectacula filijs adductis, neq; ad doctrinã, neq; ad vllã bonã frugẽ eos vnq̃ hortamini. Verũ si quid sanctũ, siquid spirituale cõparandũ cogẽdũve fuerit, inanẽ id appellatis solicitudinem. Nonne iram dei in vos meritò prouocatis, cũ cæteris rebus & certo tẽpore & diligenti cura adhibita, in diuinarum rerum doctrina pueros exer-

ceri,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ceri, molestum intempestiuũq; ducitis? Nõ sic, nõ sic inquã, fratres dilectissimi. Hæc profectò ætas his maximè admonitionibus indiget: tenera est, & citò q̃ ei instillantur, imbibit, & audita accipit: tanquã sigillo auditus ceræ hoc est puerorũ animis impresso. Præterea & vita eius in auditu est, & in ipsis ferè inanis, vt vel ad virtutẽ, vel ad vitiũ facilè possit deflectere. Siquis igitur eos ab ipsis incunabulis, & quasi vitiorum vestibulis, ad viã virtutis, abstraheret, in habitu quodam & natura recta viuendi eos cõfirmaret: neq; sponte sua facilè in deteriora prolaberentur, cũ eiusmodi à teneris assuetudo ad virtutẽ eos alliceret. Hoc pacto & maiores diligẽtius obseruabũt, & reuerebũtur, & ciuilibus in rebus vtiliores reperiẽtur. Siquidẽ ab ineunte ætate seniorũ mores edocebũtur. Neq;.n.fieri, vt sic dicã, potest, qui his aures adhibet, hisq; se apostolicis admonitionibus prõpto animo offeret: qn incredibile quoddã bonũ, siue vir, siue mulier, siue iuuenis, huius mẽsæ particeps consequatur. Nã si beluas verbis & ratione nõnunq̃ mãsuetudinẽ erudimus, longè magis spirituali hac doctrina cũ hominibus cõmunicata id efficiemus, cũ vtriusq; medicinæ scilicet & eius qui curatur, maxima sit differẽtia. Neq;.n.in nobis ea est, quæ in illis feritas: altera naturæ est, altera volũtatis. Neq; rationis vis eadẽ, illa humanæ est sentẽtiæ, hæc spiritus sancti gratiæ & virtutis. Quã si quispiã se cõsecutũ desperet, intelligat feras mansuescere solere, & nũquã sibijpsi diffidet: frequẽter hãc sibi medicinã expetat, spiritus sancti leges omni tẽpore audiat, & repetita domo, quæ audierit, memori tandẽ menti inscribat. Hoc pacto & spe bona, & securitate viuet plurima, ipsaq; experiẽtia planè quantopere proficiat, intelliget. Quippe cũ diabolus diuinã legẽ animę inscriptam, & cor hominis Dei tabulã factum conspicatur, eò se amplius conferre formidat. Vbi.n.literæ regiæ, non aureo titulo, sed dilecti seruuli Iesu menti animoq; impressę, exuberanti spiritus sancti gratia effulserint: ille nullo pacto perpeti, aut consistere potest, sed longè formidolosus effugit. Nihil.n.adeò eius consilia perturbat & proterit, q̃ qui ad diuinarum rerum cogitationem animus erigitur, & supernum hunc atq; vberrimũ fontẽ haurire semper desiderat. Eum inquam animũ nihil humanũ, quanuis molestissimũ perturbare, nihil quanuis magnũ & exoptabile, inflare & superbia efferre poterit: sed in tantis huius seculi fluctibus, perturbationibusq; in multa viuit tranquillitate. Neq;.n.natura, sed mentis nostræ imbecillitate perturbamur. Nã si natura id nobis inditũ esset, oẽs quidẽ homines necessariò perturbarẽtur. Omnes.n.idem nauigamus pelagus, cuius & fluctuum & tempestatum immunes nullo pacto esse possemus. Quòd si extra huius insani maris fluctus tẽpestatesq; multi reperiũtur, proculdubio cõstat eos affectus, nõ à rebus humanis, sed animi tantũ vitio insaniaq; proficisci: quẽ si tam firmo sisteremus proposito, vt omnes casus facilè toleraret, nihil nobis hyemis, nihil tempestatis, quieto & tranquillo mari relinqueret. Verũ nescio quo pacto, cũ nihil de his dicere proposuerim, in hanc diuerterim admonitionẽ. Ignoscite quęso orationis nostræ longitudini. Etenim nõ patũ veritus sum, nequãdo hoc vobis remissius studiũ fieret, nèue fastidio afficeremini, cuius nisi dubius fuissem, nulla huiusmodi nobis orta esset disputatio. Satis enim id nobis oĩa facilia & reddere & subministrare posset. Sed iam tẽpus est propositã aggredi orationẽ: quare indefessos vos huiusmodi certaminibus exhibeatis: & profectò certamina nobis proposita sunt, aduersus veritatis inimicos, qui pro viribus omnia machinãtur, vt filij Dei gloriã, immò potius suã aboleãt. Perpetua.n.diuina gloria eadem permanet, nihilo ob maledicã & scelestam linguã minor. illi aũt quẽ se adorare profitentur, euertere conati, corpus suũ ignominia, animã supplicio, afficiũt. Quidnã igitur hi nobis, qui hãc verã doctrinam profitemur, dicunt: In principio erat verbũ? hoc non omnino æternũ significat: idẽ nanq; & de cœlo, & de terra dictum est. O dedecus, ò impietatem incredibilem. De Deo tecũ mihi sermo est, & tu terram mihi, & terrenos homines affers in medium. Igitur cũ homo filius Dei dicatur, & Deus vtiq; sit: (Ego.n.dixi dijestis, inquit, & filij Altissimi omnes) cum vnigenito de filiatione cõtẽdis, & nihil ipsum

L

M

B

Ps.81.b

ipsum hac in parte amplius, quàm tu habere dicis? Minimè, inquis. Dicis tũ, quamuis verbo inficieris. Quonam pacto? Quid tu quoque per gratiam profiteris adoptionem accepisse, & ipsum similiter? Cùm.n.dicas nõ natura ipsum filium, nihil aliud q̃ gratiæ esse confirmas. Veruntamen videamus quæ nobis adducuntur testimonia. In principio, inquit, creauit deus cœlũ & terrã, terra aũt erat inanis & vacua. Et fuit vir vnus de Ramathaim Sophin. Hæc sunt quæ putant firmissima esse argumẽta. Sed vt doctrinæ nostræ veritas ostẽdatur, ad cõprimẽdam eorũ blasphemiam, quid habet similitudinis, creauit, & erat? Quid deus & homo? Quid plura commisces? Quid diuisa & separata cõfundis, & cœlestia ad terrena deducis? Hoc.n.ĩ loco, Erat, propriũ solũ significat: sed, in principio erat, & verbũ erat. Quemadmodũ igitur, Est, verbũ, si de homine dicatur, præsens duntaxat tempus signat: sin aũt de deo, sempiternum atque perpetuum: itidem & erat. Nam cùm de humana natura sermo habetur, præteritum tps, & hoc ipsum finitũ: qñ verò de deo, æternitatem ipsam ostẽdit. Satis ergo fuerat ei, qui terrã & hoĩem audiret, nihil amplius de his cogitare, q̃ eorũ naturæ cõueniat. Nam quod factum est, quocũq; tempore vel seculo factũ sit, factum est tñ: filius aũt dei non tẽporibus tñ, sed seculis quoq; oĩbus superior est, quippe qui eorum oĩum cõditor, & opifex est: Per quem, inquit, fecit & secula. Creator.n.ante creaturas oĩno esse constat. Cùm verò quidã adeò stulti & insensati sint, vt propterea maius quiddã de sua dignitate opinentur, his verbis, creauit & fuit hõ, auditoris poccupant snĩam, & oẽm impudentiam exuunt. Omne.n. creatum, & cœlum & terra tpe creatũ, & temporale habet principiũ, neq; principio caret, qm̃ creata sunt: itaq; cum audis, creauit, & fuit homo, non delirat, neq; stulta & superflua ingerit. Ego etiã & aliud maius afferre possum. Quidnã? ꝓ si de terra dictum esset, In principio fuit terra: & de hoĩe, Quòd in principio fuit homo, neq; sic quicq̃ maius præstãtiusq; de his, q̃ quæ in præsentia cognoscimus, opinari nos oportuit. Terræ.n. & hoĩs appellatio q̃cunq; de se dicũtur, cõprehẽdens, nõ sinit nos quicq̃, quàm quæ & intelligimus & videmus, excellẽtius coniectari: quẽadmodũ etiam si exiguum quiddam & minimum de deo dicatur, nihil tũ humile, nihil abiectũ de se sinit existimari. Accedit ad hoc, ꝓ de terra loquẽs, prosequitur: Terra autem erat inanis & vacua. Cùm.n.asseruerit, ꝓ terram deus creauerit, eiq; proprios statuerit terminos: securè iam q̃ sequuntur, enarrat, nõ ignarus neminem adeò stultum, qui sine principio ipsam & ingenitam arbitretur: terræ.n.nomen, & creauit, sufficiẽcia sunt, vt cuiuis etiam stolido persuaderi possit, neq; æternam, neq; ingenitã esse, sed ex eorũ numero, quæ tpe condita sunt. Præterea hoc verbum, fuit, de terra quidem, & de hoĩe dictum non omnino esse signat, sed & hominem inde oriundum, de terra autem qualis ea sit, nobis ostendit. Neq;.n.solùm dixit, terram fuisse, sed etiam qualis fuerit, tenebrosa. s.& informis, aquisq; operta & admixta. Et de Elchana non dixit solùm ꝓ fuit homo, sed etiam vnde, de Ramathaim, inquit, sophin. De Verbo aũt nõ ita loquitur, & profectò hæc inuicem cõferre erubescimus. Nã si eos reprehendimus, qui illos cõferunt, quorũ magna est & virtutis & morũ dria, cùm tñ vna sit & eadem substantia: quorum & natura, & cætera oĩa prorsus differunt, in cõparatione adducunt, nõnæ vltimæ sunt demẽtiæ arguendi? Sed benignus nobis, & propitius is adsit, quẽ illi tam perperam impieq; calumniãtur. Huiusmodi nanq; disputationis necessitatem, nõ spõte nostra aggressi sumus, neq; nos eam inuenimus, sed coacti eorum perfidia, qui redemptori suo bello indicto, hanc nobis purgandæ calũniæ dederunt occasionem. Quid ergo dicimus? Quod erat, cùm de Verbo dicitur, perpetuum & æternũ esse signat. Inquit enim: In principio erat verbum: consequens aũt erat apud aliquem esse: cùm enim maximè hoc dei sit propriũ, æternum, & sine principio esse, hoc primùm posuit: deinde ne quis audiẽdo, In principio erat verbum, etiam ingenitũ dixerit, hoc mox exposuit, anteq̃ quid esse dicatur: Erat, inquit, apud deum. Et ne oĩno quispiã verbum ipsum id esse qd̃ profertur, aut quod intra hoĩem ęst, arbitraretur:

Heb.1.a

Gen.1.a

1. Reg. 1.a

C

Gen. 1. a

1. Reg. 1. a

E

D

traretur: per articulũ primũ, vt iam diximus, & per secundam hanc adiectionem eam amouet suspicionem. Non.n.
F dixit, in deo erat: sed apud deum, in persona eius æternitatẽ nobis ostẽdens: qd̃ apertius quoq; significauit, cùm subdidit, Et deus erat verbum. Sed factum est inquit. Quid ergo obstitit, quin diceret,
Gen. 1. a] in principio fecit deus verbũ? Cũ de terra Moses loqueretur, non dixit, in principio erat terra: sed in principio creauit deus terram, & creata fuit. Quid prohibuit Ioannem quoque eodẽ modo exordiri, in principio creauit deus verbũ? Nam si de terra ita locutus est Moses, nequis ipsam increatam arbitraretur, lõgè magis de filio loquentem timere Ioãnem oportuit, si creatus erat. Mundus nanque cũ sit visibilis, per se conditorẽ
Psal. 18 a suum prædicat. Cœli, inquit, enarrant gloriam dei: filius autem inuisibilis est, & creaturam longè suprà, q̃ dici possit, excedit. Quòd si illic, & si neq; verbo nobis, neq; doctrina opus erat, vt creatum mundum disceremus, tamen manifestè id nobis ante oculos ponit propheta: multò magis de filio idem à Ioanne dicẽdum fuerat, si creatus fuisset. Sanè quidem. Verùm Petrus id manifestè aperteque professus est. Quonam in loco, &
G quomodo? Quãdo cũ Iudæis disputans
Act. 2. f his verbis vsus est. Quòd dominũ ipsũ & Christum deus fecit. Quicquid sequitur non addidisti? Iesum scilicet, quem crucifixistis. an ignoras eorũ de quibus sermo habetur, partim immortalis naturæ esse, partim carnẽ accepisse? Quòd si negas, & omnia simpliciter ad diuinitatem trahis, passibilẽ diuinam naturã feceris: q̃ si non passibilẽ, neq; actiuam dixeris, verũ si ex ipsa diuina & ineffabili natura sanguis emanauit, ipsaq; carnis loco in cruce clauis transfixa, & discerpta est, admittẽdum profectò esset commentũ tuũ: sin neq; ipse quidem diabolus hoc effinxerit, quanam ratione ipse ignorare assimulas? indignã sanè cui ignoscatur ignorantiã, & qualẽ neq; dæmones vnquam simularunt. Præterea hæc nomina, dominus & Christus, nõ substantię sunt, sed dignitatis: alterũ potentiæ, alterũ vnctionis: quid igitur de filio dei dixeris? Nã si, vt dicitis creatus esset, nullũ hoc locũ haberet: nõ.n.prius fuit, deinde ipsum fecit deus, neq; seruuli habet principium, sed eiusdẽ naturę atq; substantię Interrogatus.n. an esset rex: Ego ad hoc natus sum, inquit. Io. 18. g
Petrus antẽ de eo tanquã creatura quadam loquitur. Nã omnis ei de Christi humanitate sermo est. Et quid admiraris Petrũ ita loquentẽ? quippe & Paulus cum Atheniensibus disputans, hominẽ tantùm ipsum his verbis appellat. In viro in quo statuit, fidẽ prębẽs omnibus, suscitãs eum à mortuis: nihil de dei forma neq; q̃ ei æqualis sit, neq; q̃ splẽdor gloriæ eius, meminit. Neq; immeritò: nondum.n. tempus venerat, vt hæc diceret, sed satis adhuc erat, vt & hominem fuisse, & à mortuis suscitatũ intelligerent, eodem quoq; modo Christus fecerat, cuius exemplo Paulus opera sua disposuit. Non enim cõtinuò suã reuelauit diuinitatẽ, sed ab ipso principio propheta Xp̃s & simpliciter homo habitus est: deinde & verbis, & operibus qd̃ erat, ostẽdit. Idcirco Petrus hoc ordine vsus, hanc primã ad Iudæos concionem habuit. Nã cùm nihil de diuinitate eius ad huc manifestè accipere possent, in humanitatis eius sermonibus immorãtur, vt eorũ auditus his exercitus, demũ se diuinitatis doctrina imbueret. Quòd si q̃spiam omnẽ concionẽ altius percurrere voluerit, perspicuè hanc nostrã deprehenderit sententiam. Etenim hominem
I ipsum appellat, & passioni eius, resurrectioniq; & secũdũ carnẽ generationi insistit. Atqui & Paulus cũ eũ ex semine Rom. 1.
Dauid secundũ carnẽ factũ diceret, nihil aliud nos admonuit, quàm id factũ à Christi humanitate sumptũ esse, quod & nos cõfitemur. Verũ tonitrui filij dei ineffabili, & sẽpiterna essentia nunc loquit̃. Propterea nõ, Fecit, sed, Erat, posuit. Oportebat.n. si creatus esset, id maximè definire. Quòd si Paulus veritus est, ne stultorũ aliqs suspicaret filiũ patre maiorẽ fore, & genitorẽ ei subiectũ, & idcirco ad Corinthios scribẽs, inquit; Quòd oĩa Christo subiecta sunt, præter 1. Cor.
illũ qui subiecit ei oĩa: licèt absurdum 15. d
fuisset, q̃ẽpiã suspicari, patrem vnquã filio cũ cæteris omnibus subiectũ iri: has tamen, etsi nulli nixas rationi, suspicatiões formidauit, addiditq;, Pręter eũ qui subiecit ei oĩa: lõgè magis Ioãnẽ, si

creatus

creatus esset filius dei, timere, nequis increatum æstimaret, & hoc ante omnia edocere oportuisset. Nunc autem cùm genitus sit, meritò sanè, neque ipse, neq; alius, siue apostolus, siue propheta, creatum eum asseruit: sed neque ipse vnigenitus, si esset creatus, subticuisset. Qui enim tam humilia, & abiecta propter humilitatem loqui-
K tur, id nullo pacto prætermisisset. Neque enim absurdè arbitror, quam haberet magnitudinem, & præstantiam tacuisse, potius, quàm eam, quam non haberet silẽtio præterisse, neq; significasse qualis esset. Illud.n. non immeritò sileri poterat, vt humanum genus humilitatis admoneretur: hic autem ne minimã quidem silẽtij causam inuenies. Quànam.n. gratia, si creatus esset, id tacuisset, & multa de se pręterm isisset? Nam si vt nos humilitatem edoceat, abiecta quædam sæpenumero de se, etiam minimè digna loquitur: multò magis si creatus esset, apertè dixisset. Nonne vides ipsum nequis ingenitũ crederet, ad id ostẽdendum, & re, & verbis summa ope contẽdere, vt etiam, & dignitate, & subsitãtia sua indigna loquatur, & in prophetæ humilitatem descendat? Illud.n. sicut audio, iudico: & ille mihi dixit, quid dicam, & quid faciam, & a meipso non loquor: & alia huiusmodi prophetatũ duntaxat verba sunt. Si ergo, vt hanc tolleret suspicionem, tam viles de se sermones, tam humiles, non est dedignatus: longè magis si creatus esset, nequis ipsum increatum suspicaretur, multa huiusmodi protulisset in medium: vt exempli gratia: Nolite arbitrari me geni-
L tum esse a patre, creatus sum, non genitus, neq; illius substantiæ sum. Nunc autẽ omninò contra, ea loquitur, quæ etiam inuitos contrariam accipere cogant sententiam: vt illud, Quia ego in patre, & pater in me
Ioã. 14. b est: &, Tanto tempore vobiscum sum, &
Ibid. a non cognouistis me: Philippe, qui videt me, videt, & patrem: &, Sicut pater suscitat mortuos, & viuificat: sic & filius, quos
Ibi. 5. d vult, viuificat: &, Pater meus operatus est vs-
Ibid. c que modò, & ego operor: &, Sicut cognoscit me pater, & ego cognosco patrem, &
Ibi. 10. c in omni scriptura vnum, & idem se esse cũ patre asserit. Authoritatem autem, & potestatem, & his, & alijs plurimis locis manifestat: vt cùm inquit: Tace, obmutesce.
Luc. 4. f Volo, mũdare, Surde, & mute spiritus, ego
Ma. 8. i tibi præcipio, exi ab eo: &, Audistis quia dictum est antiquis, non occides: ego autem dico vobis, qui irascitur fratri suo, reus Mat. 9.
etit iudicio: & plura huiusmodi. Addo e d
tiã miracula, hæc omnia satis idonea sunt Mat. 5.
ad eius virtutem, potentiamq; ostendendam: immò, & minima eorum pars plurimum etiam insipientiores, & adducere, & c
persuadere posset, vt crederent: sed profectò earum est inanis gloria virium, vt vel ad manifestissima quæque eorum, qui ipsi succumbunt, mentis aciem perstringat, & M
in rebus luce clarioribus dissentire, ac contendere persuadeat: eos autem, qui veritatem probè tenent, & intelligunt, in dissimulationem contra dictionemq; adhortetur: quod Iudæis vsu venit: non.n. ignorationis gratia dei filium abnegarunt, sed vt apud populum plurimum, & authoritatis, & honoris consequerentur. Ex principibus.n. inquit, multi crediderunt in eum, Ioã. 12.
sed propter pharisæos non confitebantur, f
vt de synagoga non eijcerentur: potius.n. hominum, quàm Dei gloriam optarunt, siquidem nullo pacto fieri potest, vt is, qui tanto studio seculari gloriæ seruiat, diuinam vnquam assequatur. Idcircò his verbis reprehendũtur: Quomodo potestis vos Ibi. 5. g
credere, qui gloriam inuicem accipitis, & gloriam, quæ a solo Deo est, non quæritis? Intolerabilis quædam ebrietas est inanis gloria: ideoq; quem suæ subiecit ditioni, is ægrè in sanitatem restituitur. Et quam pestifera tabe infecit animam, a cœlo abscindens, terræ affigit, neque eam amplius sinit, vt ad veram lucem dirigere possit intuitum, sed in huius seculi sordibus semper eius persuasione deuoluitur, & dominos nobis tam potentes imponit, vt etiam fine iussu aliquo nos exuperent, nobisque perpetuò dominentur. Qui.n. hoc morbo
A afficitur, nullo præceptore omnia sua spõte operatur, qui dominis suis placere, quibusque plurimùm eos lætari arbitratur. Etenim pulchra veste eorum causa induitur, faciemque ornat non sibi, sed alijs: caterua sequentium stipatur, quo omnes ipsum admirentur: quicquid denique facit, aliorum tantùm gratia facit. Nũ quicquam posset esse molestius? Vt alijs admirationi sit præceps frequenter agitur. Vis eius intelligere tyrannidem? Satis tibi ex Christi verbis constabit. Audi & q̃ sequuntur. Nam si quempiam negotiatorem, qui pretiosissimas sibi merces magno auri

Universidad de Deusto
Biblioteca

pondere comparatit, rogaueris quanam gratia tantùm auri profundat, quidue tantus sibi sumptus velit: nullam aliam ab eo rõnẽ accipies, q̃ vt populo placeat. Quòd si deinde quid populus sit, percontaberis: quiddam, inquit, tumultus perturbationisq; plenum, è stultitia maiori ex parte constans, atq; compositum temerè, per maris fluctus varia, & pugnante sententia sæpenumero iactatum. Qui igitur sub eiusmodi dominij seruitio premitur, nonne oĩum est sanè miserrimus? Veruntamen q̃ secularem vitam agunt, si his se affectibus deuinxerint, etsi graue sit, leuior tñ est reprehensio. Qui verò terrena se abiecisse
B professi, ea tamẽ auidi inhiant, hi grauius sunt accusandi: illis enim pecuniarum tenius damnum, his aũt ad aĩam vsq; periculum extenditur. Nam cum seculari gloria fidei rectitudinem mutarint, & Deum, vt ipsi laudentur, contempserint: dic quæso, quo damno, qua insania afficiuntur? Alij animæ affectus, & si magno sint homini nocumento, aliquam saltem afferunt voluptatem, quanuis temporalem, atque breui duraturam. Nam qui pecuniarum, aut mulierum flagrant desiderio, easq; sectantur, nonnullam tamẽ cum damno voluptatem, licèt breuissimam, capiunt: quos verò hic morbus irretiuerit, hi semper omni priuati voluptate vitam viuunt quàm miserrimam. Neq;.n. quòd tantopere exquirunt, multitudinis gloriam assequunt, sed cum ea frui videantur, ea tamen omnino carent: cum id nulli prorsus gloriæ sit adnumerandum. Ideoq; non gloria, sed inanis gloriæ opus appellatur. Inanẽ gloriam hanc maiores nostri oẽs meritò dixerunt: inanis nanq; est, nihil in se habens neq; clarum, neq; gloriosum, tanquã personæ, q̃ pulchræ quidem visu, & decoræ, intus inanes reperiuntur. Quare cum aspectu ipso elegantiores appareant, neminẽ tñ vnq̃ ad se amandũ allexerunt. Ita nihil etiam miserius, quæ multitudine compa-
C ratur gloria, difficilem nobis, & violentũ affectum significat: aspectu nanque solo pulchra, atque elegans videtur, intrinsecus autem non inanis modò, verumetiã ignominiosa crudelitatis, & violentiæ plena. Vnde igitur tam temerarius, tam insanus absq; vlla voluptate affectus? Non aliunde sanè, quàm a vili, & abiecto animo. Neq; enim fieri potest, vt qui gloriæ dulcedine capitur, magnum aliquid, & egregium sapiat, sed ignominia illicò ipsum notari necesse est, & animi abiecti, infamis, atq; exigui existimari. Qui enim nihil ꝓpter virtutẽ, sed vt hominibus, & rudibus, & indoctis placeat, operatur: quiue in omni re fallacem hominum, atque erroris plenam exquirit sententiam: quam is gloriam meretur? Animaduerte siquis eum percontaretur, quid tu multitudinem esse arbitraris? proculdubio, & desidem, & nullæ bonæ rei deditam responderet. Quid autem? an ex illius numero fieri optares? siquis eundem iterum interrogaret, non vtique mihi assensurum persuadeo. Nonne igitur maximè ridiculum est, eorum gloriam aucupari, quorum ne similis quidem esse D
velles? Si autem dixeris, multos etiam constantes viros hac esse sententia, idcirco lõgè magis contemnendos dicimus. Nam si sponte sua contemptibiles sunt, cum multi fuerint: maiorẽ in modum digni sunt, qui contemnantur. Singulorum.n. amentia simul collecta, multitudine ipsa fit auctior. Quam ob rem siquis eos sigillatim castigaret, facilè quod vellet, assequeretur sin cunctos simul, nullus esset correctioni locus, cum numero ipso stultitia crescat, & pecudum more ducantur, quocunque inuicem secularem gloriam, atq; opinionem secuti. Agitè, quid hanc popularẽ gloriam tantopere desideratis? Nolite, inquam fratres, obsecro. Gloriæ nanque cupiditas omnia commiscuit, auaritiam, inuidiam, calumniam, insidias peperit, & q̃ nulla affecti sunt iniuria, in illos, qui nihil de ipsis malè meriti sunt, & armat, & efferat, hæc amicitiæ, & consuetudinis obliuiscitur. Nihil se pudet, sed omni abiecta virtute omnibus bellum indicit, semper inconstans, semper inuisa. Et sanè ira, & violentus, & intolerabilis morbus est, non tamen semper nocumento esse soleat, sed duntaxat cum irritatur. Inanis enim gloria omni tempore pestifera est. Nunq̃ cessat, nunquam remittitur, nisi ratione, & cohibeatur, & sedetur, semper ꝑsto est, non solum peccandi se hortatricem exhi E
bens, verumetiam siquid rectè faciamus, id è manibus summa vi eripere contendit, vel nihil rectè à nobis inchoari, perficiq; permittit. Quòd si auaritiam Paulus idolorum seruitutem appellat: eius matrẽ, Eph. 5.
radicem, fontem, hoc est inanem gloriã, b
quo

quo nomine merebitur appellari? Nullum quidem, si rectè eius malitiam contemplabimur, dignũ inueniemus. Abstineamus ergo dilectissimi, & perniciosum hoc exuamus vestimentum, quo discisso, & procul abiecto fiamus aliquando liberi, veram induti libertatem, & veræ nobilitatis, quæ a Deo nobis elargita est, cognitionem non negligamus, sed secularem gloriam, qua nihil risu dignius, nihil turpius, nihil ignominiosius. Hoc multis sanè rationibus videri licèt. Siquidem hius gloriẹ cupiditas, ignominia est. Est autẽ vera gloria, eam vt nullius momenti contemnere, & ad diuinam voluntatem omnia, & verba, & opera nostra dirigere, hoc pacto ab eo, qui cuncta certa ratione intelligit, mercedem accipere poterimus, si eo solo erimus spectatore contenti. Quid.n. nobis opus est, vt alij opera nostra inspiciant, cum is nos intueatur, qui vnicuiq; pro meritis re-
F tributurus est præmium? Nonne hoc ridiculum atq; absurdum, cum quicquid seruus operatur, ad gratiam, & amorem sui dñi conciliandum faciat, eoq; vidente, & probante seruitiũ suũ contentus sit, neq; aliorum laudibus moueatur: nos cum tm̃, tamq; summum dñm habeamus, alios qui nos, & opa nostra videant, & probent disquirere, maximè cum nihil, vel nobis vtilitatis afferre, sed tm̃ inspicere possint, quæ facimus? Accedit ad hoc, q̃ omnis noster labor inanis fit, & irritus. Non ita obsecro dilectissimi, non ita: sed vnde præmiũ nobis futurum est, inde totis viribus id comparare curemus, Deum operum nostrorũ, & laudatorem, & spectatorẽ adhibeamus, nihil nobis cum humano iudicio. Quòd si hanc gloriam assequi voluerimus, tunc profectò consequemur, cum diuinam tan
Mar. 8. d tum implorabimus. Qui me glorificat, glorificabo, & eum, inquit. Et quemdamodum tunc maximè diuitijs affluimus,
Mat. 6. d cum eas cõtemnimus, & diuinas tantùm efflagitamus. Quærite, inquit, regnũ Dei, & hæc omnia addijcientur vobis. Itidem in gloria vsu venit, q̃n iam sine periculo, & diuitiæ nobis, & gloriæ largiri possunt: tunc eas plena, & exuberanti manu diui-
G na nobis benignitas elargitur. Sine periculo autem tunc his fruimur, cum nos capere, & exuperare nequeunt: neque tanquam seruis imperant, sed nobis seruiũt, easque, & domini, & liberi possidemus. Propterea earum nobis amorem prohibet Deus, ne turpi his seruitio subijciamur. Quòd si assequimur, incredibili nobis libertate omnia instaurat. Quid enim Paulo clarius? quid gloriosius? qui non humanam gloriam se quærere profitetur. Quid nihil habente, & omnia possidente locupletius? Cum enim, vt iam dixi, neque pecuniæ, neque gloriæ cupiditate vincimur, tunc eas affatim accipimus, tunc eis fruimur. Si igitur nobis gloriam comparare cupimus, gloriam fugiamus: hoc enim pacto diuina seruare ꝑcepta, & præsentibus bonis, & futuris frui poterimus. Quorum vtinam fiamus participes, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem, & cum quo patri gloria, simul, & spiritui sancto in secula, Amen.

Homilia tertia, ex capite. i.

IN *principio erat verbum, & verbum erat apud Deum.* Bonum artium pręceptores, cum pueros doctrinæ rudimẽtis accipiunt erudiendos, non grauiori primum lectionum onere eorum mentes implicant: sed sed breuibus, & ijsdem sæpenumero repeti
H tis præceptis, paulatim eos assuefaciunt, quo fit, vt eorum animis facilè doctrina imprimitur, ne ab ipso eruditionis principio ad lectionum multitudinem capessendam, memoria nimia laborãte perterriti, ad colligenda præcepta segniores reddantur, & doctrinæ difficultate torpescant. Hunc, & nos morem secuti, vt vos labore leuemus, paulatim hoc diuinum pabulum distribuamus, vestrisq; instillemus pectoribus. Quare eadem iterum verba proponam, non vt idem repetam, sed vt omissa adijciãtur. Agitè igitur, In principio erat verbum, & verbum erat apud Deũ. Quanam ratione, cum reliqui euangelistæ ab humanitate Christi suum orsi sunt euangelium, nam Matthæus incipit, Liber generationis Iesu Christi filij Dauid: Lucas de Maria prima verba facit: Marcus simili ferè vtitur principio, & de Ioanne Baptista illic nobis intexit historiam, Ioannes id breui prosequẽs, his verbis significauit, Et verbum caro factum est, & reliquis prætermissis omnibus, conceptione, partu, educatione, incremento, quamprimum supernam nobis generationem aggre-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ditur? Cur ita fecerit, iam vobis aperiam.
I Cum reliqui euangelistæ circa carnem im
morati essent, timendum erat ne idcirco
nonnulli nihil altũ, sed terrena duntaxat,
& caduca coniectantes, in ea solùm doctri
na cõfirmarentur: quod & Paulus Samo-
satensis opinatus est. Ex hac igitur humi-
litate, qui lapsuri erant, in cœlum erectis,
non immeritò ab æterna, & diuina essen-
tia facit nobis narrationis principium.
Cum enim Matthæus ab Herode rege, Lu
cas a Tyberio Cæsare, Marcus a baptis-
mate Ioannis exordiatur: his omnibus o-
missis Ioannes, supra omne tempus, & se-
culum ascendit, auditorum animos ad id
quod in principio erat erigens, neq; vsquã
eos sinit consistere, neq; terminũ aliquem
ponit, quemadmodum illi Herodem, Ty-
berium, Ioannem. Illud autem admiratio-
ne dignum est, q̃ neque Ioannes in ampli-
ori narratione humanitatem contem-
psit, neq; illi, cũm huic vacarent, sempiter-
nam omninò siluerunt essentiam. Et sanè
quidem: vnus enim spiritus est, qui om-
nium mentes mouet: propterea valde in
narrationibus suis concordant. Tu autem
dilectissime, cum Verbum hoc in loco au
dis, noli, quæso, ijs acquiescere, qui dicunt
id verbum esse, quod ore profertur, aut sim
K pliciter verbum: multa.n. Dei sunt verba,
quæ & angeli faciunt, nullum tamen eo
rum Deus est: sed & prophetiæ, & præce-
pta, verba dicuntur, mos enim scripturæ
est diuinas leges, & præcepta, & prophetias
Ps.102. d verbũ appellare, quare de angelis loquens:
Potentes, inquit, virtute, qui facitis verbũ
eius: hoc autem verbum substantia quædã
est in persona, ex ipso patre sine passione
prouenienes, hoc, (vt iam dixi,) per verbi ap
pellationem manifestauit. Quemadmo-
dum igitur, In principio erat verbum, æter
nitatem significat: ita hoc, erat in princi-
pio apud Deum, coæternitatem nobis o-
stendit. Sed ne hac particula, In principio
erat verbum æternum quidem, antiquio-
rem tamen aliquo temporis spatio patris
vitam suspicaretis, & vnigenito dares prin
cipium, addidit: Hoc erat in principio a-
pud Deum, itidem eius æternitatem, quẽ-
admodum patris significans. Nunquam
enim solus, & sine verbo fuit, sed semper
Deus apud eum erat, & in persona quidẽ
propria. Qua ergo ratione subdidit, In
mundo erat, si apud Deum erat, quia &
apud Deum erat, & in mundo? Neque e-
nim aut pater, aut filius sine vllo compre- Hie. 23
henditur. Nam si magnitudinis eius non
est finis, & sapientiæ eius non est nume-
rus, neque etiam substantiæ: satis constat
esse aliquod temporale principium. Cum L
audis, Quòd in principio creauit Deus
cœlum, & terram: quidnam per hoc prin
cipium intelligis? Certè quòd ante omnia
visibilia ea creauerit. Sic cum de vnigeni-
to dicatur, quòd in principio erat: ante
omnia intelligibilia, & ante secula fuisse
intelligas necesse est. Quòd si quis diceret:
Si filius est, quonam pacto fieri potest qn
patre sit minor? Quod.n. ab aliquo est, om
nino, eo a quo fit, posterius esse oportet.
Respondemus, has maximè humanarum
esse cogitationũ inquisitiones: & qui hoc
quærit, inquirit etiam absurdiora: neque
auribus tantùm accipienda hæc sunt. De
Deo enim nunc nobis sermo est, non de
humana natura, quę nostrarum rationum
consequẽtiæ, necessitatiq; subiecta est. Ve
tuntamen pro infirmorum intelligentia,
aliquod ad hæc exemplum adducemus.
Agè dic, quæso, Nunquid Solis splendor
ex ipsius Solis natura emanat, an aliunde?
necessariò fatendum est, nisi penitus desi-
piamus, ex Solis natura: quòd cum ita sit,
nunquam tamen ipso Sole posterius ip-
sius radios fulgoremque dixerimus exori-
ri, cum sine his nũquam appareat. Quòd
si in his, quæ ipso visu, & sensu percipiun-
tur in corporibus, quod ex aliquo fit, non
posterius eo, a quo fit, esse aliquid manife
stè deprehenditur, persuaderi non poterit, M
inuisibili, ineffabili naturæ, eandem inesse
potestatem, vt par est, illius essentiæ? Pro-
pterea Paulus quoque ipsum, & ex eo, &
coæternum asseruit. Quid autem? Nonne
& secula, & temporum spatia per ipsum fa
cta sunt? omnia confiteamur necesse est,
nisi insaniamus. Nulla igitur inter patrẽ,
& filium est differentia. Si nulla, non est
filius posterius, sed coæternus patri. Antè
enim & post, tempus significant, & osten-
dunt. Sine seculo, vel tempore, nemo pos-
set, neq; ante, neque post intelligere. Tem
poribus autem, & seculis omnibus supe-
rior est Deus, atque antiquior. Quòd si
omnino filio principium esse contendis,
caue ne patrem quoque sub principio an-
tiquiori quidẽ, sub principio tamen com-
prehendere eadem ratione cogaris. Agè,
nunquid

nunquid terminum aliquem, vel princi-
pium filio constituis, a quo ad superius il-
lud procedens patrem superiorem esse di-
cis? Quid? Dic igitur, quæso, quantò pater
prior est, breuene an longum inter patrẽ,
& filium temporis spatium fuisse dicis? al-
terutrum asseras, sub principio patrem cõ-
prehendas necesse est. Medium nanq; in-
tetuallum quantumcunque sit, proculdu-
A bio metiris. Dimensio autem fieri non po-
test, nisi sit vtrinque principium, sub quo
hoc pacto quantum in te est, patrem con-
stituis, neque iam secundum nos pater si-
ne principio intelligi poterit. Nonne as-
Ioã. 5. d sentis id verum esse, quod a saluatore dici
tur, vbique potestatis ipsius argumentum:
Qui non honorat me, non honorat pa
trem? Nec ignoro hoc verbum non facilè
a multis intelligi: idcirco plerisque in lo-
cis sententias nostras afferre differimus, eò
quòd reliquum vulgus eas capere, atq; as-
sequi nequeat: neque si assequeretur, firmi
tudinis aliquid habet, aut certitudinis. Hu
manæ nanque rationes, & sententiæ incer
tæ sunt, atque imbecilles. Libenter autem,
& illud negantibus veritatem asserã, quod
Esa. 43. b a propheta dicitur: Ante me non est factus
alius Deus, & post me non est. Quòd si fi-
lius patre minor est, quo pacto, inquit,
post me non est alius Deus? Nunquid ip-
sius vnigeniti tolletis substantiam? Neces-
se est enim, aut hoc tam impiè audere,
aut in propria patris, & filij persona vnam
intelligere diuinitatem. Quònam etiam
B pacto id verum est, Et omnia per ipsum fa
Inf. 1. cta sunt? Nam si patris æuum antiquius,
quomodo, quæ ante ipsum filium facta
fuerunt, per ipsum facta sunt? Videtisne in
Ro. 4. c quantam temeritatem se adducant, qui se-
mel veritatem abiecerunt? Sed quam ob
rem non, inquit, euangelista ex nihilo fa
ctum esse, quemadmodum Paulus his ver
bis ostendit: qui vocat, quæ non sunt, tan
quam ea, quæ sunt: sed in principio erat,
inquit? Hoc illi contrarium est, nec imme
ritò: siquidem Deus, neque fit, neque se
quicquam habet antiquius, sed huiusmodi
Gentium verba sunt. Agè, & illud, Nonne
rerum omnium conditorem longe om-
nium excellentissimum, præstantissimum-
que dixeris? Quòd si itidem, vt alia ex ni-
hilo factus esset, vbi eius incorporabilis es
set excellentia? quid item illud: Ego primu
, & ego post hæc? &, Ante me non est
factus alius Deus? Si enim filius non esset
eiusdem substantiæ, alter esset Deus: si nõ
coæternus, post illum: si non ex substan-
tia processisset, factum esse cõstaret. Quod
si ad idolorum, simulachrorumque diffe-
rentiam hæc facta asserunt, cur eiusdem
differentiæ gratia vnum verum Deum di- C
cere non consentiunt? Ac si ad eam diffe-
rentiam hoc dictum esset, quònam pacto
verba omnia interpretaberis? Post me, in-
quit, non est alius Deus: non filium his
verbis excludit post se non esse, sed Deum
fictum. Esto sanè. Quid ergo, quod ait, An
te me non est factus alius Deus? Itane hoc
quoque intelliges, quòd fictus Deus ante
eum factus non sit, sed tamen filium fa-
ctum? Et quisnam hoc dixerit? neq; enim
ipsum diabolum hoc dicturum arbitror.
Præterea si filius non est coæternus patri,
infinitam eius vitam quonam modo di-
xeris? Nam etsi alicuius principium ducit,
quanuis sine fine sit, non tamen est infini-
tus. Quod enim infinitum est, vtrinque fi-
ne careat oportet. Hoc Paulus his verbis
manifestauit: Neque principium dieum, Heb. 7.
neque finem habẽs: quibus verbis, & prin- a
cipio, & fine carere planè demonstrauit.
Quemadmodum enim hoc non habet fi-
nem, ita neque illud, cum neque hic finis,
neque illic principium. Quonam autem
pacto vita erat aliquando, cum non esset?
Vitam nanque semper, & sine principio,
& sine fine esse omnes confitentur, si pro-
fectò vita sit, quemadmodum est. Si verò
est, quando non est? Qua ratione alijs vita
esse potest, cùm aliquando ipsa non fue-
rit? Quid ergo causæ fuerit, quòd princi-
pium Ioãnes posuit, In principio, inquit,
erat? Considerasti hanc particulam, In
principio erat, & verbum erat, non intel-
ligis? Quid autem de patre prophera di-
ceret, A seculo, & vsque in seculum tu es? D
Nunquid ei terminum aliquem his verbis Ps. 89. a
præscripsit? Nequaquam, sed eius significat æternitatem, itidem hoc in loco intel-
ligi necesse est: qppè cũ nullũ ei terminũ
constituat, neque dicat principium habuis
se, sed in principio erat. Hinc te adducit,
tibi suadet, vt filium sine principio intelli
gas. Sed dixerit quispiam, patrem articuli
adiectione, filium sine articulo positum.
Quid ergo? cum Apostolus, inquit: Ma-
gni Dei, & saluatoris nostri Iesu Christi:
& iterum, Qui est super omnes Deos: sine ad Ti. c

Universidad de Deusto Biblioteca

articulo filij meminit. Itidem de patre ad
Ps. 104. a Philippen. scribens: Qui cũ in forma Dei
esset, non rapinam arbitratus est esse se æ-
Phi. 2. a qualem Deo, & ad Romanos: Gratia vo-
Ro. 1. a bis, & pax a Deo patre nostro, & domino
Iesu Christo: neglexit articulum. Superua
caneum nanque est vbique id præponere,
præsertim cum superius eo frequẽter vsus
Io. 4. c sit. Quemadmodum n. de Spiritu patre lo
quens, inquit, Spiritus Deus: neque cum
spiritui articulum non adiiciat, idcirco
Deum esse incorporeũ negamus: ita hoc
E in loco, quanuis filio articulus non præpo
natur, nõ propterea patre minor est Deus.
Quid tum, cum, & hunc, & illum appel-
let, neutrius nobis diuinitatis vllam facit
differentiam, sed prorsus contra. Nam cũ
dixisset, *Et Deus erat verbum*: nequis filij
diuinitatem patre aliqua ex parte minorẽ
arbitraretur, mox id affert, per quod eius
suprema diuinitas manifestè significatur,
& eius demonstrat æternitatem. *Hoc enim
erat*, inquit, *in principio apud Deum*: & opifi
cũ addit, *Omnia per ipsum facta sunt, & sine
ipso factum est nihil, quod factum est*. Quod
potissimum pater per prophetas vbique e-
ius substantiæ indicium esse prædicat, &
frequenter in hoc demonstrando prophe-
tæ versantur, neque hoc duntaxat, sed etiã
summa ope ad idolorum simulachrorum-
que gloriam tollendam contendunt. Dij,
Hie. 10. inquit, qui cœlum, & terram non fecerũt,
b pereant. Et iterum: Ego manu mea exten-
Ps. 103. di cœlum. Vt diuinitatem per hoc signifi-
a. & Hie cari ostendant, idem frequenter memine-
re. 51. a runt. Ioannes aũt his solis verbis non con
F tentus, ẽt vitam ipsum, & lucem appellat.
Si igitur semper cum patre fuit, si omnia
condidit, produxit, continet: hoc.n. per vi
tã significatur, si vniuersa illuminat, quis
nam adeò stultus, adeò temerarius est, vt
dicat ex his euangelistã minorẽ diuinita-
tis virtutem intellexisse, per quæ, & æqua-
litas, & idem esse, vel maximè potest osten
di? Nolimus, quæso, creaturam cum crea-
tore cõfundere, ne id audiamus, ꝙ seruie-
Rom. 1. runt creaturæ potius q̃ creatori. Quòd si
de cœlis hoc dictum existimant, veruntã-
men cum de his sermo haberetur, prorsus
tanq̃ gentile, & impium creaturæ cultum
exhibendum negauit. Absit igitur, vt hu-
iusmodi nosipsos maledicto subiiciamus.
Propterea venit Dei filius, vt nos ab hoc
cultu liberaret: propterea serui formã acce-
pit, vt ab hac nos eriperet seruitute: propte
rea insputus est, propterea alapis cæsus,
propterea mortem passus ignominiosam,
atq; turpissimã. Minimè committendum
est, vt nullũ hæc nobis fructum afferant,
& in pristinam rursus impietatem recida-
mus, immò longè grauiorem. Non.n. crea
turæ seruiendũ est, & ipsum creatorem,
quantum in nobis est, in creaturæ vilita-
tem adducendũ. Ipse nanque qualis est p-
manet. Tu aũt idem ipse es, inquit, & anni Ps. 101.
tui non deficiẽt. Ei igitur gloriam demus, d
vt a patrib. & maiorib. nostris accepimus,
demus inquam gloriam, & fide, & operi-
bus. Nulla.n. nobis bonorum dogmatum
ad salutem vtilitas, si vita vitiorum sordi-
bus scateat, & inquinetur. Quamobrem
eam ita formemus, & erudiamus, vt Deo
placeat, omni turpitudine, iniquitate, aua
ritia longè abiecta, & tanq̃ hospites, & ad-
uenas, & a terrenis rebus alienos nos exhi G
beamus. Et si quis diuitiis plurimis, & pos
sessionibus affluit, haud aliter his q̃ colo-
nus vtatur, tanquam paulopost ea omnia
velit, nolit, relicturus. Et qui fuerint iniu-
ria lacessitus, non modò memor non infi-
gat pectori, sed quamprimũ eam obliuio-
ni prorsus mandet. Non amplius vna no-
bis die ad iram indulsit Apostolus, Sol, in- Eph. 4.
quit, nõ occidat super iracundiã vestram.
Et meritò quidem: nihil.n. tam breui fieri
potest molestius. Quòd si nox ira percitos
nos cõprehenderet, omnes operationes no
stræ grauiores subsequerentur, cum ignis
plurimum memoria excitetur, si per ociũ
oĩa aĩum prouocantia, atrocius nobis re-
putentur. Priusquam igitur tam exitiali
vacemus ocio, & vehementiorem flammã
accendamus, pueniendũ pcepit, & qcquid
pectus nostrum vrit, penitus extinguen-
dum. Vehemens.n. iræ affectus est, & om-
ni flãma vehementior: quare nobis celeri-
tate opus est, vt hunc ignẽ extinguamus,
neue ad summum eum euadere sinamus.
Iræ enim morbus, nisi mox sedetur, mul-
tas generat calamitates, domos, & famil-
lias totas euertit, veteres dissoluit consue-
tudines, & breui momento res infandas H
molitur: eius nanque furoris impetus
ipsi ruina, inquit, est. Quam ob rem huic
indomitæ beluæ nolimus habenas remit-
tere, sed præduro fræno, metu.s. futuri iu-
dicij, eam cohibeamus. Quoties cum do-
lore aliquo amicus te, vel familiaris
affe-

cerit, ad iramq; concitarit, veniat in
mentem, quæ tu contra Deum commise-
ris, quodq; si a proximo offensam, & con-
tumelias æquo animo toleraueris, leuius
Luc. 16. in te Dei iudiciũ prouocabis. Dimittite,
inquit, & dimittetur vobis. Cum hoc suc-
curretit, omnis vltionis cupiditas cõtinuò
euanescit. Illud p̃terea aĩo frequenter volu
tes velim, & si q̃n in immanitatem aliquã,
& furorem mox lapsurus te cõtinueris, &
si q̃n ira percitus, in alicuius iniuriã perni
ciemue præceps irrueris, & vtraque inuicẽ
tempora conferas, id enim non parum ti-
bi ad correctionem profuerit: agè, dic q̃so,
vtrum tibi laudabilius duxeris, cum ab ira
victus es, an cum eam vicisti? Nonne victi
nosipsos reprehendimus vehementius, &
nemine nos accusante erubescimus, &
multa nos operum, & verborum nostro-
rum subit pœnitentia? Verùm cum affe-
I ctus strenuè superauimus, victoris more,
& gaudemus plurimum, & exultamus. Vi
ctoria enim contra iram est, & quidẽ ma-
xima, non cum vlciscimur iniurias, sed cũ
eas æquo animo toleramus. Hoc nanque
magnum est, hoc laudabile. Neq; cum ira
excandescis, cuipiam mineris interitum,
neque in eum furibundus irruas. Neq; ad-
monentem, vt iram cohibeas, contemnere
velis, ea gratia nequis te fortè irrideat. Ne-
mo te hac causa irridebit, sed cum ira te
traxerit in vindictam, vel siquis irriserit,
stultus erit æstimandus. Tu verò noli in-
ter stultos, & amẽtes victoriæ gloriã quæ-
rere, sed ea contentus sis, quam sapientum
tibi iudicio comparaueris. Verùm quid in
paruo, & humili hoĩum spectaculo te con
stituo? in ipsum continuò Deũ oculos di-
rigas, qui te laudabit, neq; præterea vllam
ab hoĩbus gloriam quærere oportebit. Si-
quidẽ huius seculi gloria ad gratiam sæpe,
nonnunquam ad odium tribuitur, neque
quicquã affert vtilitatis: quod verò Deus
nobis indicat, nullam hmõi habet dubita
tionem, & plurimũ, qui a Deo laudat, vti-
litatis consequitur: hanc nos laudem, hũc
honorem sequamur. Visne manifestè in-
telligere quantum mali afferat iracundia?
Adsis cum aliq̃n quispiam rixatur, neq;.n.
in temetipso facilè hanc possis deprehen-
dere turpitudinem, tenebris, & ebrietate
ratione obuoluta, sed cum tui tibi affectus
K non dominantur, tunc in alijs rem tuam
planissimè cognoscas licet, cum incorru-
pte, & verè iudicare poteris. Videbis nan-
que iratos non secus, ac insanus, turpiter
in medium præcipites fieri. Cum.n. circa
præcordia ira efferbuerit, os ignẽ emittit,
tota inflatur facies, incompositæ manus
mouentur, ridiculè prolisiunt pedes, mo-
nitoribus, & rixam dirimere conantibus
insultant, in eosq; nulla ab insanientibus
differentia irruunt: & cum hæc faciunt,
tãquam amentes, nihil sentiunt, nihil in-
telligunt, sed asinorũ more calcibus, mor-
sibusq; inuicem insultant. Et profecto ira-
cundia percitus, nullum neq; decorem ser
uare potest, neq; modestiam. Hi igitur ho-
mines post hanc ignominiã, & domum, &
ad se reuersi, dolore simul angũtur, & me-
tu, cum intelligant quos læserint, quos fu-
roris, & insaniæ suæ testes habuerint.
Quippè, qui in illo furore non secus, ac
mente capti, quid faciant non aduertunt:
cum ad se redierint, tum demum omnia
secum reputant, num amici, num inimici
ei insanienti affuerint, num viderint: pari
.n. ratione vtrosq; formidant, alios tanq̃
reprehensores, & eos, quorũ præsentia ma
gis sibi erubescendum sit: alios tanq̃ qui ip L
sorum malo, & ignominia plurimũ gau-
deant. Quòd si ad plagas, & verbera inui-
cem proruperint, longè maiore formidi-
ne angũtur, ne quid grauius ei, qui cæsus
est, accidat, ne aut febris in mortem, aut vl
cus insanabile, in vltimum eum adducat
periculum. Et quid, inquit, mihi pugna
opus erat? quid iniurijs? quid contentio-
nibus? Hæc & illa pereant, & oĩbus his ter
renis rebus maledicunt, q̃ ipsis discordiæ
præbuerunt materiã, & de dæmonibus cõ
queruntur: stultiores aũt cum perperam
quod operantur, temporũ malitiæ insimu
lant: non tñ malitia temporum causa est.
Neq;.n. mala sunt ipsa, neq; malus dæmõ
duntaxat, sed eorum malitia, qui a prauis
se vinci patiuntur affectibus: hi dæmones
alliciunt, & sibiipsis malorum omnium
sunt authores. Sed intumescit cor, inquit,
& ĩhiurijs excandescit. Nouimus quid ira
possit, & idcirco qui inanem hanc beluam
exuperãt, eos maximè admiramur, neque
deest (modò velimus) facultas. Quamobrẽ
cum domini nos, & principes contume-
lijs prosequuntur, non irascimur: an for-
mido ira non minor nos absterret, neque
a principio iræ locũ dare permittit? Quã-
obrem serui sæpenumero a nobis male-
dictis

Universidad de Deusto
Biblioteca

M dictis affecti, silentio omnia perpetiuntur, an q̃ seruitutis vinculo continentur? Tu autem noli solum Dei timorem cogitare, sed etiam, q̃ ipse tibi iniuriam faciat, cum silentium indicit, & omnia æquo animo perferes. Dic te vrgenti, Quid faciam tibi? alius mihi, & dexteram, & linguam cohibet: hoc profectò verbũ, & tibi, & illi fiet philosophiæ materia. Nunc autem hominum gratia etiã intolerabilia ferimus, & ad eos, qui nos lacessunt, huiusmodi sæpenumero verbis vtimur: Ille me, non tu, lacessiuit. Verùm Deo non tantam adhibemus reuerentiam, & quæ nam nobis venia speranda est? Agitè, quæso, nosipsos alloquamur. Deus nũc nos lacessit, cum manus nostras continet, ne prosiliamus contra, neuc nobis Deus, quàm homines sit despectior. Exhorruistis hoc verbum? Verùm ego non verbum tantùm, sed operationes exhorrere has velim. Dei præceptũ
Luc. 6. f est, non modò nobis percutientem maxillam, sed grauiorem etiam contumeliam perferendam: nos verò volendo penitus metui, diuinæ repugnamus voluntati, vt nõ modò mala perpeti recusemus, sed grauius etiam iniurias vleisci adnitamur: qui nisi omni conatu vltioni inuigilemus, humilis nosipsos, & abiecti animi esse ducimus: & quod grauissimum est, nostram ca
A lamitatem, victoriam nobis ducibus: & cũ maximè ab ira vincimur, tunc maximè vicisse existimamus: & cum humi miserè prostrati iacemus, innumeris a diabolo plagis, vulneribusq; acceptis, victoriam reportasse contendimus. Quam ob rem fratres vos ego, & hortor, & moneo, vt victoriam ipsam cognoscere non negligatis, tamq; prosequamini: siquidem malorum ppessio victoria nobis est. Si igitur a Deo laudum præconia cupimus, non æterna certamina, sed diuinam legem in his seruemus certaminibus, & quicquid eueniat, æquo animo perferamus: hoc pacto veteri prostrata malitia, & presentis seculi, & quę in futuro nobis promittuntur bona consequemur, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem, & cum quo patri, simul & Spititui sancto gloria, honor, & imperium in secula seculorum, Amen.

Homilia quarta, ex cap. primo.

O*Mnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est.* Moses veteris testamenti librum, historiamq; exorsus, quæ sensu percipiuntur, ea nobis pluribus verbis enumerat. In principio, inquit, creauit Deus cœlum, & terram. Inde sub- B
dit lucem secundum cœlum, stellarum na Ge. 1. a
turam, varia animãtium genera creata, & & seq.
cætera deniq; omnia, ne sigillatim prosequentes simus longiores. Hic autem euangelista omnibus his præcisis, atq; omissis, vno verbo, & ea, & longè altiora comprehendit, nec immeritò: vtpote cum satis cognita essent auditoribus, & ipse ad altiorẽ, præstantioremq̃ materiam properet, & omni conatu, non circa creata, sed ipsum omnium creatorem incumbat: idcirco illę quãuis minorem creationis partem aggrederetur: nihil enim nobis de inuisibilibus disputat virtutibus, his tantùm immoratur. Verùm Ioannes ad ipsum oĩum conditorem ascendere festinãs, meritò, & quæ ille ꝓsecutus est, & quæ conticuit, prætermissis paucis, oĩa comprehendit. Omnia, inquit, per ipsum facta sunt: & ne putares quæcunque Moses dixit, ea duntaxat Ioãnem intelligere: infert, Et sine ipso factum est nihil, quod factum est: hoc est, eorum, quæ creata sunt, siue visui, siue intellectui tm̃ subiecta, nihil sine filij virtute productum est, vel conditum. Neq; cum dixerimus, Sine ipso factum est nihil: ꝓfectò id puncto notabimus, vt heretici opinantur. Hi.n. cum velint Spiritum creatũ esse, sic C
legunt: Quod factum est in ipso vita erat: verũ cum nulla profectò rõne hæc intelligi possit oratio. Primùm nanq;, neq; tpis huius, neq; propositi erat, spiritus meminisse: quod si ita ei visum est, si ita placuit, quanam gratia tam obscurè spiritus mentionem fecit? vnde aũt cõstat de spiritu dictum esse? ꝑterea in hoc euangelio inuenimus, non spiritum, sed filiũ, & seipsum factũ. Verùm excitemini ne hæc vos sententia fugiat, & agitè quæso, primũ hũc textum ꝓm eorum legamus opinionem: hoc pacto q̃ perperam, impieq; eum interpretentur, planè intelligetis. Inquiunt igitur, Quod factum est in ipso vita erat: hanc vitam in spiritum intelligi contendunt: sed hæc vita lux ẽt inuenit appellata, cũ subdidit: Et vita erat lux hoĩum. Itaq; ꝓm eorum

tum positionem, lux hominum spiritus dicitur. Quid ergo cum ꝓsequitur, Fuit homo missus à deo, qui testimonium perhiberet de lumine? quod etiam de spiritu dictum confiteantur, necesse est: quod enim superius, verbum appellauit: id deinde, & deum, & vitam, & lucem appellat. Vita erat, inquit, hoc verbum: & vita, lux. Si igitur verbum, vita est: verbum autẽ hoc, & vita, caro factum est, vita facta caro est, hoc est verbum. *Et vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre.* Quòd si spiritũ
D dicant hoc in loco vitam appellari, considera quot sequerentur absurda. Erit enim spiritus incarnatus, non filius, erit vnigenitus spiritus. Quod si negaretur, in aliud longè absurdius, hoc euitato, prolaberentur. Nã si de filio hoc in loco intelligẽdũ, & punctũ illic faciendũ contenderent, filium à seipso factum fateri cogerẽtur. Nã si vita est verbum, & quod factum est in ipso vita erat, ꝓm eorum lectionẽ, ipsum in seipso, & perseipsum factus est. Deinde post nonnulla in medium adducta, subdit: *Et vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre.* Ecce vnigenitus filius, eorum sententia, spiritus sanctus esse inuenietur: de eo enim hęc omnia narrata sunt. Animaduertisne cùm semel veritas deprauatur, quò res euadat? quot impia, quot absurda pariantur? Quid ergo? non erit lux spiritus? est sanè lux, sed hoc in loco nequaquã de eo loquitur euangelista: etenim deus spiritus, hoc est, incorporeus, appellatur: non tamen vbicunq; mentio fit de spiritu, deus quoq; intelligitur. Et quid admiraris si de patre hoc dicimus, cũ ne de paracleti quidem appellatione id dicere possemus, vt vbicunq; spiritus, illic omninò paracletus significetur, quanuis hoc nomẽ
E illius potissimum sit demonstratiuum? Siquidem & Christus dei virtus, & dei sapiẽtia nuncupatur, non tamen semper sapientiæ, & virtutis dei appellatione filium dixeris intelligendũ. Itidem hoc in loco, quanuis illuminet spiritus, minimè tamen de eo intelligitur: sed quando eos iam his erroribus liberauimus, vndique contra veritatem insurgere adnitentes: eo quo primũ asseruerunt modo legendum, pertinaciter insistunt, videlicet, Quod factum est in ipso vita erat. quid igitur, & Sodomorum supplicium, & diluuium, & gehenna, & innumera huiusmodi? Sed de mundi opificio sermo nobis, inquit, est: sanè quidem & illa opificij sunt. Sed vt vehemẽtius eorum reprehendamus positionem, percontemur eos, nunquid lignum vita sit? nunquid lapis? inanima hæc, & immobilia. Verùm & hæc omnino esse nata, & quis nã hoc diceret? non.n. ipsa vita homo est, sed vitam suscepimus. Et vt ordine hoc etiam in loco orationẽ ꝓsequamur, animaduerte, quàm ineptè, quàm absurdè, quamque nulla ex parte spiritui quicquam consentaneum loquantur. Nã cum inde decidũt, F
ea hominibus attribuunt, quæ merito de spiritu dici arbitrati sunt. Veruntamen ẽt sic ipsorum sententiam inquiramus. Vita, creatura hoc in loco intelligitur, ergo & lux creatura est, & de ea venit testimoniũ perhibiturus Ioannes: quamobrem igitur ipse lux non est? Non erat, inquit, ille lux, atqui ex creaturarum erat numero. Qũo ergo non est lux? Qũo in mundo erat, & mũdus per ipsum factus est? Nũquid creatura in creatura erat, & creatura per creaturam facta erat, vel est? quomodo & mundus eum non cognouit? *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Sed iam satis risimus: vobis has ineptias, hæc monstra consideranda dimittimus, ne risus mouendi duntaxat gratia hæc dixisse videamur, & tempus conteramus incassum. Nã si neq; de spiritu id dictum est: vt planè ostẽdimus, neq; de creatura, & eo, quod asserunt, pũcto esset is textus distinguendus, illud vnum sequeretur absurdissimum, quod ante diximus, filiũ per seipsum factũ esse. Si.n. lux vera filius est, lux aũt hæc erat vita: vita autem facta est in ipso: eorum proculdubio sententia hæc coniungi, & in idem venire necesse est. Quamobrẽ hac reiecta, veram aggrediamur expositionem. Quæ nam autem ea est? vt post eam particulam, quod factũ est, perfectum punctum apponamus: deinde clausulã incipiamus, In ipso vita erat: cuius particulæ sententia hmõi est: Sine G
ipso factum est nihil, quod factũ est. Siqd factũ est, inquit, sine ipso factũ non est. Vides quo pacto hac breui adiectione omnia corrigit inconuenientia? ex ea enim particula, Sine ipso factum est nihil: & adiectione, quod factum est: intelligibilia cõprehendit, spiritum subtrahit. Quippe cũ dixisset, Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil; ne quis suspicaretur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

retur, si omnia per ipsum, spiritum quoq; per ipsum factum esse, ea fuit adiectio necessaria. Ergo si quid factum est, id per ipsum factum dixi, siue inuisibile sit, siue corporeum, siue cœleste. Præterea nõ simpliciter dixit, omnia: sed siquid factum est, hoc est genitum: spiritus verò ingenitus est. Videsne doctrinam, qua certissimã in memoriam reduxit sensibilium creationem, quã antè Moses edocuerat? Inde cum satis in his profecerimus, ad altiora nos erigens, ad incorporea. Satq; inuisibilia, spiritum sanctum ab omni creatura seiũxit. Itidẽ Paulus gratia hac inspiratus, inquit, vniuersa in ipso cõdita esse, cuius animaduerte, quæso, certitudinem: ipse enim spiritus in Paulo loquebatur. Nequis igitur eorum, quæ à deo creata, factaq; sunt, quicquam subtraheret, eo quòd sint inuisibilia: neq; his admisceret paracletum, sensi-
H bilibus, & quæ cognitu facilia sunt prætermissis, cœlestia his verbis enumerat. Siue throni, siue dominationes, siue principa-
Col. 1.c tus, siue potestates. Hæc autem particula, siue singulis addita, nil aliud nobis significat, quàm omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factũ est. Si verò hanc præpositionem, per, significa te diminutionẽ arbitraris, audi prophetã
Ps.101.d dicentem: Initiò terrã tu fundasti, & opera manuum tuarum sunt cœli: quod de patre tanquã de conditore dictum est. Idem de filio Paulus attestatur, nunquã profe-
Heb.1.a ctò id asserturus, nisi conditorẽ ipsum, nõ ministrum, opinaretur. Per ipsum autem, hoc in loco nulla alia ponitur gratia, quã ne ingenitum quispiã suspicaretur. Nã ꝙ ex opificij, & generationis dignitate nihilo sit patre inferior, audi loquentem: Sicut
Inf. 5.d pater suscitat mortuos, & viuificat sic, & filius, quos vult, viuificat: quòd si de filio ẽt in veteri testamento: Initiò terram tu fundasti domine, dictum est, manifesta est opificij dignitas. Sin de patre prophetam id locutum dixeris, quod de illo dictum est, Paulus filio attribuit, & ita idẽ efficietur: neq; n. filio id Paulus tam constanter attri
I buisset, nisi proculdubio patri, & filio pares esse intelligeret dignitates. Vltimæ nãque & amentiæ esset, & audaciæ, quæ incorporali conuenirent naturæ, ea ad minorẽ, & quæ illa indigeret, deducere. Vertũ neq; minor est filius, neque patris indiget substantia: quocirca non hoc mõ de filio Paulus audet profiteri, sed alia quoq; huiusmodi: hoc. n. verbum, ex quo, quod tanquam dignũ quoddam, & præcipuum soli patri attribuis, filio quoq; propriũ his verbis ostendit: ex quo totum corpus pernexus, & coniunctiones subministratũ, & cõstructum crescit in augmentum dei, neque hoc solo contentus, aliunde etiam nobis os obstruxit, cum illud verbum, Per quem, quod diminutionẽ significare arbitraris, patri attribuat. Fidelis. n. deus, inquit, per quem vocati estis in societatem filij eius. Et item, per voluntatẽ eius. Et alibi, quod 1.Cor.1. ex ipso, per ipsum, & ad ipsum oĩa. Itaque non filio tantùm hoc verbum, ex quo, sed Ro. 11. spiritui quoq; attributũ inueneris. Dixit enim ad Ioseph angelus: Noli timere accipere Mariã coniugem tuam, quod. n. in ea genitũ est, ex Spiritusancto est. Quẽadmodum certè hoc verbũ, In quo quanuis Spi Matt.1. ritus sancti sit propriũ, id tũ deo attribuere non recusat propheta, cum inquit: In deo faciemus virtutem. Et Paulus obsecrãs Ps. 59.c inquit: Si qũo tandem aliquando prospe- Ro. 1.b tum iter habeam in voluntatem dei veni- K re ad vos. Et iterũ, In Christo Iesu. Et hu- Gal. 5.b iusmodi frequenter verba indifferenter accepta inuenimus: quod minimè fieret, nisi vbiq; eadẽ esset substantia. Ne autẽ ex ea particula: Omnia per ipsum facta sunt: de signis dictũ suspicareris: de his. n. reliqui euangelistæ verba fecerunt, nõ multò post subdit? *In mundo erat, & mundus per ipsum factus est*, non aũt spiritus qui factus non est, sed omne longè excedit creaturam. Verùm iam reliqua prosequemur, cum de rerum creatione Ioãnes verba fecisset, quòd scilicet. *Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est.* de prouidentia iam sermonẽ aggreditur. *In ipso*, inquit, *vita erat*. quod ideò addidit, nequis fortè diffideret, quo nam pacto tanta & talia per ipsum facta sunt. Nã quemadmodũ si ex profundissimo, & iugi fonte quantũvis aquę haurias, nihil tamen his diminuitur: ita in vnigeniti operibus, quodcunq; ex his productum factumve credideris, nihilominus effecit. Immò, vt propriori vtamur similitudine, lucis scilicet, quam mox ipse subdidit: *Et vita erat lux hominum*. Quemadmodũ inquã lux quantũ vis hominum multitudinem illuminaret, nihil splendoris remitteret: itidẽ deus & anteq̃ mundum condidit, & postquam cõderet, L

idem

idem perfectus atq; integer permanet, nihil tanto & admirabili opificio minor, nihil imbecillior. Quòd si in numeros huiusmodi esset mundos conditurus, omnibus tũ sufficeret, non modò ad creandos, sed & gubernandos. Vitæ. n. nomen hoc in loco non modò creationis est, sed prouidentiæ ad perpetuitatem. Necnon & resurrectionis rationem iam afferre incipit, & ad miranda hæc euangelia exorditur: adueniente autẽ ad nos vita, vis mortis perijt: & luce nos illuminante, tenebræ euanuerunt: sed manet semper in nobis vita, &
Act.17.f mors ei dominari non potest. Itaq; de patre dictum est, de hoc quoq; propriè dicetur, quod in ipso viuimus, & mouemur, &
Col. 1.c sumus. Quod & Paulus his verbis significauit: quia in ipso condita sunt vniuersa, & omnia in ipso, & per ipsum creata sunt: quapropter & radix dicitur, & fundamen-
Inf. 5.c tum. Verum cum audis, *quod in ipso vita erat*: noli suspicari cõpositum, alibi. n. de de patre dicit, Sicut pater habet vitã in se, sic dedit & filio vitã habere: sed vt patrem idcirco non dixeris cõpositum, quia vitam habeat, ita nec filiũ. Etenim alibi inquit, M
1.Ti. 6. quod lux est deus: & iterum, quod lucem habitat inaccessibilẽ. Hæc aũt omnia singillatim prosecuti sumus, non ꝙ compositionem vllã in deo suspicemur, sed vt paulatim ad doctrinę altitudinem euehamur. Cum. u. non facilè à multitudine intelligi posset, quanam ratione in eius persona vita sit primùm, id humilis tetigit, cum inquit, Dedit ei vitam habere, Inde eruditos
Inf. 5.e altius erigit his verbis. Ego sum vita: & ite
Inf. 14.a rum: Ego sum lux. Et quæ nã est hæc lux?
Ibi. 8.b Non quę sensu, sed quę animo percipitur, quæ ipsam illuminat animam. Cũ enim
Ibid. 6.c dicturus esset Christus, nemo potest venire ad me, nisi pater traxerit eũ: Idcirco hinc exorsus euangelista, inquit, ipsum esse qui illuminat: vt quanuis de patre aliquid eiusmodi audieris, non solius patris id esse, sed filij quoq; profitearis. Omnia, inquit, quę-
Inf. 16. cunque habet pater meus, mea sunt. Primum igitur creationem nobis edocuit, deinde beneficia, quę in aduentu suo nobis largitus est, vno verbo cõmemorauit, significauitque euangelista, cum ait: *Et vita erat lux hominum*: non Iudæorum, sed hominum omnium. Non enim Iudæi dũtaxat, sed Gentiles quoque in hanc cognitionem deuenere, & communis omnibus proposita est hæc lux. Quanam autem gratia non angelorum, sed hominum tantùm lucem dixit? quoniam ei in præsentia de A humana natura sermo habetur: & ad homines venit, vt vera & perpetua eis bona annunciaret. *Et lux in tenebris lucet*. Tenebras, & mortem, & errorem appellat. Siquidem sensibilis hæc lux, non lucet in tenebris, sed omni luce penitus tenebræ carẽt. Prædicatio autem inter eũ, qui omnia cõprehenderat, errorem effluxit, eumq; penitus aboleuit: & moriens Christus sic mortem vicit, vt eos qui iam pridem morte detinerentur, liberaret. Cum igitur neque mors, neq; error hanc lucem exuperet, sed charitate incredibili, propria vi vbiq; effulgeat: idcirco inquit, *Et tenebræ eam non comprehenderunt*. quæ etsi vinci nequeat, non tamen illorum, qui illuminari nolunt, animis patitur immorari. Quamobrem si nõ omnes cõprehenderit, nolite turbari. Non enim necessitate, & vi, sed cum volumus, cum assentimur, deus ad nos venit. Nolimus huic luci, & tantis delicijs ostiũ claudere: hæc lux per fidem nobis exoritur, & exorta in eorum, à quibus piè suscipitur, animis affatim radios diffundit: cui si puram, & immaculatam vitam exhibeas, sem Inf.14.c per tecum permanet, semper in te habitat. B Qui diligit me, inquit, præcepta mea seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eũ veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Quemadmodum enim solaribus radijs nemo clausis oculis frui potest, ita neque huius claritatis particeps abundè vnquam fuerit, nisi animi oculum ad eam, & dirigat, & intẽdat: tunc enim quocunq; se vertit, facilis ei prospectus patebit: quod euenet, cũ omnibus malis affectibus animum purgauerimus. Peccatum enim tenebræ, & vorago quædam profunda: quod vel inde planissimè constat, quòd clam & sine arbitris peccata committuntur. Quicunq;. n. in facinora, sceleraq; prolabitur, Eph.5.e odio habet lucẽ, neq; luci se credit: & quæ occultè, & in abscondito fiunt, etiam sunt dictu turpia. Sicut enim in tenebris neque amicus, neq; inimicus agnoscitur, sed omnia penitus ignorantur, itidem in peccato vsu venit. Quippe qui lucro inhiat, nullam amici, inimicive intelligit differentiã: & inuidus familiarissimum non secus, q̃ inimicum cõspicatur, & latrones similiter in oẽs bellũ gerunt, omnibus insidiantur:

& omni.

& omnino quicunq; se vitiorum sordibus
coinquinant, nihil ad rerum differentias
dignoscendas ab ebrijs, insanientibusque
C differunt. Et quemadmodum noctu amato lumine lignum, plumbum, ferrũ, argentum, lapides pretiosos, & alia omnia eodẽ modo, & videmus, & dijudicamus: ita qui sordidè, & vitiosè vitam viuit, neque modestiæ vim, neque sapientiæ discernit pulchritudinem. In tenebris enim, vt iam dixi, pretiosi etiam lapides nullam speciem, nullum præ se ferunt fulgorem, non sua, sed caligantium oculorum culpa. Neque hoc duntaxat nobis dum sub impia vitiorum tyrannide viuimus, molestum est: verùm etiam illud quod formidine propter ea angimur, & veluti qui per obscuram noctem iter faciunt, vt nihil metuendum sit, metu tamen concutiuntur: sic qui scelus aliquod admittunt, etsi nemo id videat, nemo reprehendat, nihilo tamen melius sibi fidunt, sed omnia formidant, omnia suspicantur: quippe qui perpetuis cõscientię stimulis agitantur, omnia formidolosè circunspiciunt. Propulsemus igitur tam grauem, tam molestam vitam, cuius angorem mors sequitur, mors inquam immortalis, & perpetua, cui nullus supplicij finis est. Adde quod in hac vita nihil ab insaniẽtibus hi differunt, qui terrenas res, & breui duraturas tanquam in somnis suspicantur, videntur diuitijs affluere, cum nullis affluant: in delicijs esse: cũ nõ sint: neq; antè se deceptos intelligunt, quàm
D ab insania liberentur, quàm somnũ discu-
Mat. 24 tiant. Quocirca vt sobrij simus & vigile-
d. & 1. mus, nobis Paulus præcipit, & itidem do-
Corint. minus. Qui sobrius est, & vigilat, quanuis
16.c à peccato capiatur, mox tamen ipsum abij
Ro. 13. cit, fugatque: qui verò somno, aut insania comprehenditur, non intelligit quo pacto sub eius detineatur seruitute. Quamobrem nobis nullus sit somni locus: non enim noctis tempus est, sed diei, vt in die honestè ambulemus. Etenim nihil peccato turpius est, nihil ignominiosius. Et profectò si ad turpitudinis rationẽ referatur, tolerabilius est nudos, quàm in peccato & scelere deprehendi: illud enim non ita in culpa est, interdũq; paupertatis gratia cõtingit: eo autem, qui peccatorum sordibus inquinatur, nihil obscœnius, nihil contẽptu dignius. Veniat nobis in mentem, & diligenter consideremus eos, qui rapinæ, & cupiditatis causa in iudicium vocantur, quàm obscœni, quàm ridiculi appareant, cùm omnia turpiter, & iniustè fecerint: omnes fefellerint, in omnia temerè prolapsi sint. Nos autem tam miserè, tam infeliciter vitam agimus, vt vestem præposterè indui non patiamur, immò alios si id faciant reprehendimus: cùm verò & nos, & proximi nostri, capite ambulemus, non aduertimus. Quid. n. eo turpius, qui assi- E
duè meretricios petit fornices? Quid contumelioso, q̃d maledico, quid inuidio risu dignius? Sed quamobrem non tam hæc turpia, quàm nudus ambulare videatur? ex consuetudine, vnde nemo vnquam sponte sua nudus ambulare consueuit. Illud autem omnes omni tpe, & sanè confidenter audent. Quòd si quisquam cum angelis haberet consuetudinẽ, apud quos vel nunquam tale committitur, certò tũc quoniã ridiculum sit, intelligeret. Et quid de angelorum loquor consuetudine? in ipsis enim regijs apud nos siquis introductam meretricem cognosceret, vel ebrietate, vel aliqua huiusmodi turpitudine dehonestaretur, vltimum daret supplicium. Quod si hæc in regijs intolerabilia sunt, longè magis in conspectu summi, & omnipotentis regis, cùm vbiq; præsto adsit, & quæcunq; audemus intueatur, meritis pœnis afficiemur. Quare vos, & hortor, & admoneo, vt in hac vita, & sobrios nos, & quietos exhibeamus, rex enim noster omnia nostra opera conspicatur. Vt igitur hęc lux perpetuò nos illuminet, hos diuinæ clementiæ radios, & quęramus, & efflagitemus, ita vt præsentibus his, & futuris bonis affatim F
fruamur, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem, & cum quo patri gloria, simul & spiritui sancto in secula seculorum, Amen.

Homilia quinta, ex cap. primo.

FVit homo missus a Deo, cui nomen erat Ioãnes. Cum de verbo Dei in euangelij sui principio ea Ioannes disseruisset, quæ mẽtes nostras facilè allicere possent ad credendum, via & ordine procedens ad ipsius verbi præconem, ac nuncium, & eodẽ quo ipse nomine appellatum, Ioãnem scilicet, venit. Tu autem cum à deo missum intelligas, nihil iam humanum ab eo dici, annunciatiue existimes. Nõ. n. suũ quicquã, sed

sed mittentis arcana denunciat. Idcirco angelũs appellatur, hoc est nuncius. Est enim nuncij officium nihil ex se dicere. Fuit autem hoc in loco non transitus ad esse, sed ipsius apostolatus est significatiuum. Fuit missus, inquit, pro missus est. Qũo igitur textum illum apostoli, Qui cum in forma dei esset, non eandem cum
Phi. 2.a patre essentiam significare dicũt, eo quòd non præponatur articulus? Ecce hoc in loco nullus præponitur, nunquid igitur de patre hic non loquitur? quid igitur dicemus prophetæ dicenti: Ecce ego mitto an
Mal. 3.a gelum meum ante faciem tuam, qui præ-
G parabit viam tuam ante te? Meum nanq; & tuum duas personas significat. *Hic venit in testimonium, vt testimonium perhiberet de lumine.* Quid hoc, dicet fortasse quispiã, seruus de domino testimonium perhibet? Verùm cùm non solum à seruo testimonio perhibitus sit, sed ad seruum etiam venerit, & cum Iudæis baptizatus, nõne magis, & commoueberis, & dubitabis? Sed quid perturbari cõmoueriq; oportet? Admirare potius ineffabilem dei benignitatem. Quòd siquis adhuc in perturbatione dubius persisteret, dic ad illum id, quod ad Ioannem dixit: Sine modo, sic enim opus
Mat. 3.d est nobis implere omnem iustitiam. Si verò amplius quis perturbabitur, & illud ad Iudæos dictum adducet: Ego non ab homine testimonium accipio: dicetq;, Si hoc non indiget testimonio, quanam gratia missus est à deo Ioannes, Respondendum est, non propterea quòd ipsius testimonio indigeret: prophanum enim id asserere, sed ea, quam ipse Ioannes subdit causa, *Vt omnes crederent per illum.* Ipse autem Chri-
Infr. 5.f stus cũ dixisset, Ego non ab homine testimonium accipio: ne apud indoctiores sibijpsi repugnare videretur, cũ nunc dicat, Alius de me perhibet testimonium, & scio quia verum est testimoniũ eius, Ioannem significans: nunc, non ab homine testimonium accipio, mox adiectione eam soluit
Ibid. c dubitationem, inquiẽs: Sed hæc dico pro-
H pter vos, vt salui sitis: quasi dicat, deus ego sum, & dei vnigenitus filius, & superne, & immortalis substantiæ, nulliusq; indigeo testimonio, & quanuis nemo hoc profiteretur, nihil propterea natura mea fit minor, nihil deterior: sed cùm mortalium salus mihi curæ esset, in hanc descendi humilitatẽ, vt hominis testimonio me subijcerem. Nam propter Iudæorum imbecillitatem, hoc pacto melius faciliusq; fides in eum extendi, propagarique poterat. Sicut igitur carnem induit, ne si nuda se diuinitate exhiberet, omnes perderet: ita virum qui se annunciaret misit, vt cùm familiarem vocem populi audirent, facilius ad credendum adducerentur. Nam quòd nihil illo teste indigeret, satis quis nã esset, nuda duntaxat, & aperta substantia potuit ostendere, atq; ita omnes in admirationẽ conuertere: non tamen id fecit, quoniam (vt iam dixi) oẽs perdidisset, cũ nemo posset inaccessam illius lucis præsentiam tolerare. Propterea, vt dictum est, carnem induit, & vni conseruorum nostrorum de se testimonium mandauit, quoniam ad salutem nostram omnia operatus est, neque suę dũtaxat dignitati, sed auditorum vsui facilitatiq; consuluit. Quod ipse quoque his verbis significat: Hæc dico ,ppter vos, I
vt saluemini. Et euangelista cum de domino locutus dixisset, *Vt testimonium perhiberet de lumine* addidit, *Vt omnes crederent per illum.* quasi dicat, Ne putes hac causa testi- Infr. 5.f
ficatum venisse Ioannem Baptistam, vt fidei ratione aliquid domino adderet, sed vt sui homines crederẽt per ipsum. Quòd autem ad hanc tollendam suspicionẽ hoc dixerit, ex sequentibus cõstat. Addit enim: *Non erat ille lux.* nam si non huius suspicionis gratia in hoc institisset, præterisset simpliciter, & potius esset eiusdem rei repetitio, quàm doctrinæ clarior significatio. Quippè cum dixerit, *Missus est vt testimonium perhiberet de lumine*, prosequitur: *Non erat ille lux.* neq; id temerè: sed quoniam frequenter apud nos, qui testimoniũ perhibet, maior eo est, de quo perhibetur, & maioris plerunq; authoritatis apparet, ne qua de Ioanne huiusmodi oriretur suspicio, ab ipso statim principio eam penitus tollit, ostenditq; & quis perhibuerit, & de quo perhibitum sit testimoniũ, & quæ sit inter eos differentia, & in hoc eius incomparabilem enarrat essentiam. Et ita K
audenter iam reliquam aggreditur orationem. Necnon siquid absurdũ temerariumve oriebatur, quo stultorum mentes commoueri potuissent, è medio diligenter sublato, ita omnia persequitur, vt facilè iam nullo impedimento doctrinæ suæ rationem edoceat. Oremus iraq; cum horum sensuũ reuelatione, & doctrinæ huius veritate,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ritate, puram etiam vitam nullis his sordibus inquinatam. Siquidē nullus eorū vsus est, nisi bonis illustrentur operibus. Quanuis enim fidē firmissimam, quāuis scripturarum sensus haberemus, à vitæ autem patrocinio, & deserti essemus, & nudi, nihil nos à gehennæ ignibus eriperet, quin perpetua, & inextinguibili flamma consumeremur. Quemadmodum.n.qui bene operantur, resurgēt in vitam æternam: ita qui malè, in supplicium æternum, quod nullo vnquam fine præscribitur. Quare omni diligentia, curaq; adhibita contendamus, quod ex vera, & firma fide lucrum accepimus, operū prauitate perdatur: sed in hac vita totis viribus: Christi sectemur vestigia, cui beatitudini nihil est conferendū. Atq; vtinam purè, & sanctè viuentes, quæcunq; dicta sunt, ad dei gloriam referamus, cui honor, simul & vnigenito filio, & spiritui sancto in secula seculorum, Amen.

Ioan. 5.

Homilia sexta, ex cap. primo.

E*Rat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Propterea mihi iam diū dilectissimi filij, paulatim vos per scripturarum pascua ducimus,
L nec omnia simul diffundimus, vt facilè, quæ vobis committimus, & custodiatis, & seruetis. Quippe qui ædificando nondum primis cōpactis lapidibus, alios sup imponunt, iam quassatum & breui ruiturum struunt parietem. Qui autem his firmatis, & calce compactis opus reliquum prosequuntur, tutam, & diu duraturam domū ædificant. Huiusmodi & hos architectos ad nostras cōfirmandas animas imitemur. Etenim nonnunquam veriti sumus, ne recente, & adhuc imbecilli priore fundamento, aliarum speculationum accessu, cùm mens simul omnia assequi nequeat, priora illa offendantur, & pereant. Quid igitur hodie nobis propositum est? *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Siquidē cùm superius Ioannē venisse dixisset, vt testimoniū perhiberet de lumine, & ꝓ missus fuit: ne quispiā ex testimonij nouitate, de eo qui testimonium perhibiturus est, aliquid suspicionis exoriretur, mentes etexit, & supra oē prin-
M cipiū æternam, & nullo fine per scripturā dei prosecutus est essentiā. Et quo nam pacto filius hoc habere pōt, inquis? De Deo loquimur, & quo nā pacto, interrogas? nōne times? nònne exhorrescis? quòd si abste q̄spiā q̄ret, q̄o immortalē vitā, & corpora nostræ habituræ sint animæ: nōne ridicula esset q̄stio? ac si non humani esset ingenij eiusmodi inquirere, sed credere tantum oporteret: neq; esset curiosius inuestigandū, quod sufficientē habeat sui demōstrationē, & immensam promittentis potestatē. Nā cum animarū, & corporum nostrorū conditorē, qui oēm incorporalē excedit creaturā, sine principio eē asseramus: qua nā ratione id factum sit, efflagitabis? Quis nā hoc inconstantissimi esse animi, & insanæ mentis iudiciū negauerit? Audisti: *Erat lux vera.* Quid stultè, & temerè æternā hanc vitā humana ratione coniectari, atq; inuenire contendis? Haud fieri pōt. Quid scrutaris īperscrutabilia? Quid circa incōprehensibilia inanē subis laborē? Quid inuestigas, q̄ nulla rōne possunt deprehendi? Inquiras quanta potes diligētia solariū radiorū originē: non sanè pote
A ris, neq: indignaris, neque tuā iniquo fers animo imbecillitatē. Quid igitur in maioribus tā audax es, & temerarius? Tonitrui filius Ioannes tuba personans spiritali, nihil aliud q̄ qd audierat à spiritu, inuestigauit: tu aūt illius gratiæ expers, & penitus vacuus, manifestis humanæ naturæ rationibus illius cognitionis terminos superare cōtendis? ppea eo peruenire nūquam poteris. Tale.n.diaboli ingeniū est, tales insidiæ, vt eos, qui nobis constituti sunt fines, transire persuadeat, ac si ad longè meliores simus peruenturi: cum verò hac nos spe allexerit, diuina gr̄a priuauerit, tūc nō solū nobis nihil amplius pstantiusve elargitur (quo nā.n.pacto diabolus?) sed ne in pristinā quidē cōdōnem, vbi tutè, & securè cōmorabimur, reditū permittit, sed passim trahit errantes, cū nō habeant vbi possint cōsistere. His fraudibus primū è paradiso hominē expulit. Maioris nāq; cogni- Gen. 3. a
tionis, & gloriæ spe allectū, ab his, quibus tranquillè fruebatur bonis, deiecit: & non modò eū deo similē, vt pollicitus erat, non reddidit, sed sub mortis ditionē cōpulit. Nō modò nihil amplius à ligni fructu assecutus est, sed ne cognitionē quidē, quā
B prius habuerat, retinuit, cū multa se cogni turū speraret: tum primū erubuit, cum se nudū abscondit, cū antea nullo fuisset pudore confusus. Cum.n.se nudū & vestibus carentem

Mar. 3. c

carentē cognouit, & tristitia, & dolore cōtabuit: quod ne nobis accidat, conditori nostro deo pareamus, & eius præcepta omni diligentia obseruemus. Neq; præterea quicquā inuestigemus curiosius, ne accepta beneficia amittamus. Quemadmodū hi, qui cū sempiternæ vitæ principiū inuenire contenderint, etiā quæ assequi licuerat, amiserunt: neq; tñ q̄sita assecuti sunt, cū minimè potuerint, & à vera vnigeniti fide deciderint. Nos verò nullo pacto velimus perpetuos, quos nobis patres nostri posuerunt, terminos præterire, sed omni tpe Spiritussancti legibus pareamus: & cū audierimus, Erat lux vera, non vlterius inquirendo, quod inueniri non pōt, persistamus. Nā si genitus esset vt homo, necessariò differentiā aliquā esse inter genitorē, genitumq; oportuisset: cùm verò ineffabili ratione, & vt deū decet, genitus sit, meritò, & antè, & post, quæ particulæ tpis indicia sunt, in eum cadere nequeunt. Nā filius
C seculorum omniū est conditor. Ergo non pater, inquit, est, sed frater. Quæ nam hæc necessitas? si patrem, filiumq; aliunde ortos diceremus, id sanè sequeretur: sin hanc negamus impietatem, & patrem quidē sine principio esse, neq; ex alio genitum, filium aūt sine principio, genitum tamē ex patre, & sentiamus, & profiteamur: quid nos tam impiam cogit inducere necessitatē? nihil profectò, splēdor est, splēdor autē cū natura simul, cuius est splēdor intelligitur. Præterea Paulus filium splēdorē appellauit, vt nullam suspicaremus patris, & filij differentiam. Quod autem à superiori exemplo sequitur, & absurdè à stultis motam abiectionem tollit. Non.n.ex splendoris, inquit, appellatione propria ipsum priuari persona existimabis: hoc impium est, & Sabellianorum, Marcellianorumque insania, qua nos abiecta in ꝓpria esse persona filium dicimus. Idcirco cum splendorem ipsum appellasset, addidit figurā esse substantiæ eius, quo propriam eius personam ostenderet, & eius esse substantiæ cuius est figura. Non.n.satis est vno (vt iam dixi) verbo dei doctrinam hominibus ostēdere, sed multa ex singulis collecta, quæ huic accōmodentur materiæ eligamus, sic poterimus de diuina gloria dignè loqui, dignè autem dico, quantum in nostris vi-
D ribus est. Quòd siquis Dei respectu dignè se verba facturum arbitraretur, contenderetq; ita se deum intelligere, vt ipse seipsum nouit, is maximè deum ignorat. Cū igitur hæc apertè videamus dilectissimi, summo nobis studio insistendum est in ijs quæ nobis verbi ministri, & qui certò id conspicati sunt, tradiderunt, & nihil vlterius contendamus. Duo nanq; mala, & qdem grauia, hoc morbo laborantes circumueniunt. Primum quod dum in his frustra inquirendo laborant, miseri fiunt, cum ea inuenire nequeant. Alterum quòd Deum irritant, cùm constitutos ab ipso terminos excedere conentur: quod quantopere deū ad iram prouocet, cùm planè omnibus cōstet in præsentia omittamus: & eorum cōtempta dementia, quò perpetuò nos corroborer, eius sermones formidemus, quoniam inquit: Ad quem aspiciā, nisi ad humilem, & quietum, & metuentem sermones meos? Hac igitur perniciosa inquerendi cura abiecta, nostra conteramus corda, peccata deploremus, vt a Christo nobis præceptum est, & eorū gratia, quæ perperam, & iniquè egimus, compungamur: & summa cum diligentia quicquid superiori tpe ausi sumus, quicquid malignè commisimus, animo repetamus, atq; abijciamus. Ad quod multas nobis deus vias aperuit. E
Primum.n.errata tua in deum confiteare, vt iustificeris. Et iterum: Dixi pronunciabo aduersum me iniquitatem meam domino, & tu remisisti impietatē cordis mei. Neq;.n.parum nobis confert ad magnitudinem peccatorum imminuendā frequens eorū memoria, & accusatio. Est & alia operosior, vt nemini, qui nos offendit succenseamus, sed iniurias omnes magno, & generoso animo obliuioni mandemus. Vis & tertiam? audi Danielē: Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperum. Accedit & alia, iugis, scilicet oratio, & in deprecationibus ad deū cum puritate, perseuerantia, quæ non paruā nobis affert cōsolationē, & à peccatis nos abluit. Ieiunium ad hæc cum proximi charitate, maiorem in modum diuinam in nos iram extinguit. Ignem nanq; ardentem extinguit aqua, & eleemosynis purgātur peccata. Decursis igitur his vijs omnibus, & repetitis, in ijs assiduè perseueremus, hoc pacto non modò præterita abluemus peccata, sed in posterum maximum consequemur emolumentum. Quippe, qui nullam dabimus diabolo occasionem,

Vestigijs patrum insistēdū.

Heb. 1. a

Sabellianorū, & Marcellianorū hæresis.

Esa. 66. a

Ps. 31. b

Da. 4. e

F sionem, vt nos in vitæ desidiam, vel in exi
tialem aliquem affectum pelliceat. Præte-
rea, neque insanas disputationes, neque
noxias inducet controuersias, vt ei moris
est, cùm ociosos nos & oscitantes, nullam-
que, quomodo ad virtutis viã dirigamur,
solicitudinem habere conspicatur. Hunc
nos eius insidijs aditum obstruamus, vigi-
lemus, sobrij simus, vt in hac breui vita
parvo labore perpetua in externo illo se-
culo bona nobis comparemus, gratia &
benignitate domini nostri Iesu Christi,
per quem, & cum quo patri, simul & Spi-
rituisancto gloria, in secula seculorum,
Amen.

Homilia septima, ex cap primo.

E*Rat lux vera, quæ illuminat omnem homi-
nem venientem in hunc mundum.* Nihil
prohibet quin hodierna die eadem verba
repetamus, cùm hesterna propter opinio-
Inf.14.a num expositionem omnia complecti non
potuerimus. Vbi sunt hi, qui ipsum verum
deum negãt? Ecce hic lux vera appellatur,
alibi ipsa veritas, & vita, sed cum in eum
locum venerimus, apertius explicabimus.
In præsentia autem necessarium est, id cha
ritati vestræ exponere. Si illuminat omnẽ
hominem venientem in hunc mundum,
quo nam pacto tot homines sine lumine
permanent? Neq; enim omnes Christum
cognoscunt, qũo ergo illuminat omnem
hominem? Illuminat profectò, quantùm
in ipso est. Siqui autem sponte sua mentis
G oculis cõuiuentibus ad huius lucis radios
aciem dirigere noluerint, non ex luminis
natura, in tenebris perstiterunt: sed mali
litia sua, qui spõtè tanto se dono indignos
reddiderunt. Nam si gratia in omnes diffu
sa est, non Iudæum, non Græcum, nõ Bar
barum, non Scytham, non liberum, non
seruum, non virum, non mulierem, non
senẽ, nõ iuuenem effugit, aut dedignatur,
omnibus eadem est, omnibus se facilẽ ex-
hibet, omnes pari honore aduocat. Qui au
tem eius munere frui negligũt, hãc suam
cæcitatem æquo librent examine. Cum u.
omnibus aditus pateat, & à nemine prohi
beatur, perditi quidam & nequam homi-
nes propria duntaxat malitia ingredi recu
sant. *In mundo erat*, sed non tanquã mun-
do æqualis, idcirco addidit: *Et mundus per
ipsum factus est*. Quibus verbis iterum te
ad æternam vnigeniti reducit essentiam.
Qui.n. audit hunc mundũ esse eius opus,
nisi penitus insaniat, nisi inimicus gloriæ
dei, atq; hostis sit, omnino velit, nolit ante
opera sua eorum conditorẽ fuisse confitea
tur, necesse est. Quocirca magis, magisque H
in dies admiratus sum Pauli Samosatensis Paulus
insaniã, quo vultu tũ manifestè audeat re- Samosa
pugnare veritati, sed ipsum spõte sua in er tensis.
rorem præcipitẽ dare. Non enim ignora-
tione, sed consultò errauit, non secus ac
Iudæi. Nam quemadmodum hi hominũ
gratia, fidei firmitudinem perdiderunt, &
Christum vnigenitum, & Dei filium in-
telligentes, principum tamen gratia fateri
noluerunt, ne è synagoga eijcerentur: ita
& illum vt mulieri cuidam rem gratam
faceret, salutem suam inquiunt contem-
psisse. Graue profectò, & molestum quid-
dam est inanis glorię vis, quę facilè etiam
sapientum oculos possit perstringere, nisi
temperetur: etsi ambitio hoc potest, lon-
gè magis hic, qui ea violentior est affectus.
Idcirco ad Iudæos Christus: Quomodo, Inf. 5.g
inquit, potestis credere, qui gloriam ab inu-
icem accipitis: & gloriam quæ à solo deo
est, non quæritis? *Et mundus eum non cogno-
uit*. Hoc loco mundum peccantium mul-
titudinem, & terrenis rebus deditam, stul-
tumq;, & abiectum, & omnibus obnoxiũ
perturbationibus vulgus appellat. Nã Dei
amici & venerabiles illi viri, etiam ante
Christi incarnationem ipsum cognoue-
runt, & patriarcham eius præuidisse ad-
uentum ipse Christus nominatim testa I
tur. Abraham pater vester exultauit, vt vi Ioã. 8.g
deret diem meum, vidit, & gauisus est. Et
quod Dauid Iudæos arguẽs, inquit, Quo-
modo Dauid in spiritu dominum ipsum Mat.22
vocat, dicẽs: Dixit dominus domino meo, d
sede à dextris meis? Et frequenter in eos & Psal.
inuectus, Mosi meminit: & quòd reliqui 109. a
prophetæ eandem habuissent cognitionẽ,
apostolus Petrus, omnes prophetas à Sa- Act.3.d
muele cognouisse eum, & eius aduentum
multo ante tempore dixisse, his verbis at-
testatur: Et omnes prophetæ à Samuele, &
deinceps, qui locuti sunt, annunciauerunt
dies istos. Iacob autem & patri quemad-
modum suo & apparuit Deus, & locutus
est, multa & magna eis se daturum bona
pollicitus, quæ quidem re executus est. Ad
hæc obiecerit quispiam: Quo igitur pacto Lu.10.d
multi prophetæ cupierunt videre, quæ vi-
detis,

detis, & non viderunt: & audire, quæ audi
tis, & non audierunt? Nunquid non fue-
runt eius cognitionis participes? Fuerunt
sanè. Quod hac eadem particula, ex qua
nonnulli ea cognitione priuatos fuisse ꝓ-
phetas arbitrati sunt, manifestum facere
contentabimus: Multi, inquit, cupierunt
videre, quæ vos videtis: nouerunt ergo ip-
sum ad nos venturum, & quæ fecit, factu-
K rum. Nisi enim nouissent, nullo pacto vi-
dẽdi flagrassent desiderio. Nemo.n. quod
ignorat, cupere potest. Nouerunt igitur ip
sum Dei filium ad humanum genus de-
scensurum. Sed quæ nam sunt, quæ neque
viderunt, neque audierunt? Ea quæ nunc
vos, & videtis, & auditis: siquidem, & vo-
cem eius illi audierunt, & ipsum viderũt,
non tamen in carne, neq; cum hominibus
conuersantem, neq; nobiscum tam fami-
liariter libereq; loquentem. Quod signifi-
cauit cum non simpliciter dixit, cupierunt
videre me, sed, quę vos videtis: neq; audire
me, sed, quæ vos auditis. Itaque licèt non
ipsius aduentum in carne conspicati sunt,
viderunt tamen ipsum futurum, quem cu
piebant, & in quem credebant. Cæterùm
cum nos gentiles accusant, & his verbis
percontantur: Quid superiori illo tempo-
pore, cum nondum humanum genus a-
spiceret, faciebat Christus, quid tandem
finem ipsum expectauit, vt nostræ saluti
consuleret, cum tandiu nos neglexerit,
Respondebimus, quòd ante id tempus in
mundo erat, & opera sua summa curabat
prouidentia, neque a venerabilibus illis,
L & sanctis viris ignorabatur. Si verò quòd
non omnes eum tunc temporis, sed boni
tantùm, & virtuti prædita, & sanctimo-
nia cognorunt, idcirco incognitum dixe-
ris: hac etiam ratione nunc incognitum
dixerimus, cum non ab omnibus cogno-
scatur. Sed quemadmodum in præsentia,
nemo eorum gratia, qui Deum ignorant,
cognoscentibus non crederet: ita neque
de superioribus illis temporibus dubitan-
dum est. Multis enim, & (vt rectius dicam)
claris illis, & præstantibus viris cognitus
est. Quòd siquis percontaretur, quam ob
rem non omnes ei tunc crediderunt, ne
que fetiierunt, sed iusti duntaxat: eum rur
sus interrogabo, quid hoc etiam tempore
non omnes eum cognoscunt? Et quid de
Christo loquimur? cur ipsius patris non
omnes, neque nunc, neque antiquitus ha-
buerunt cognitionem? Verùm alij om-
nia sponte sua fieri aiunt, alij dæmonibus
vniuersi orbis prouidentiam permittunt.
Sunt qui alium præter hunc Deum effin
gant, nonnulli oppositam potestatem
Deum impiè asseuerant, & leges eius ma-
li cuiusdam dæmonis arbitrantur. Quid
ergo hac nos causa Deum esse negabimus,
quoniam nonnulli ipsum negant, & ma-
lum ipsum esse profitebimur, quoniã ma-
lum impiè autumant? Mitte (quæso) stul- M
titiam, & vltima te insania liberum redde.
Nam si stultorum iudicio ad nostras men
tes doctrina informandas duceremur ni-
hil esset reliqui, quin eadem similiter com
prehenderemur insania. Nemo Solem di-
xerit oculis noxium, eo quòd nonnulli vi-
su sunt hebetiori, sed quàm accommoda-
tissimum, & ex acute intuentibus eius vti-
litas iudicatur. Neque mel quispiam
amarum gustu iudicauerit, quoniam talè
ægrotantibus videatur. Deum autem ex
infirmorum, & ignorantium iudicio, vel
non esse, vel malum esse, aliquando rebus
humanis prouidere, aliquando eas negli-
gere opinari, non sani hominis, sed insani
potius, & vltimo furore perciti meritò di-
xerimus. Et mundus eum non cognouit,
inquit, sed hi quibus mundus dignus nõ
erat, eum cognouerunt: & causam igno-
rationis inseruit. Non enim simpliciter,
inquit, Nemo eum cognouit, sed, mun-
dus eum non cognouit: hoc est, qui tan-
tùm mundo innærent, qui mundo inni-
tuntur, qui terrena duntaxat sapiunt: sic
etiam Christus eos appellare consueuit. Inf. 17.
Pater sancte, inquit, & mundus te non co d
gnouit. Neque filium tantùm, sed & pa-
trem mundus ignorauit, quemadmodũ
diximus. Nihil etenim adeò mentem per-
turbat, quàm secularibus his rebus inhæ
rere. Cum igitur hæc nobis luce clarius pa A
teant, huius mundi illecebras, carnalia-
que, & terrena totis viribus abiiciamus.
Neque enim in parua re, & nullius mo-
menti, sed in maximo bonorum detrimen
tum accipimus, siquidem nullo pacto fie-
ri potest, vt qui omnia ad præsentis vitæ
voluptatem refert, is cęlestibus bonis frua
tur: sed necessarium est, qui terrenis re-
bus inhiat, a cœlestibus decidat, Non po- Luc. 16
testis, inquit, Deo seruire, & mammo- c
næ: vnum teneamus, alterum odio ha-
beamus oportet. Hoc quoque ipsa rerum

clamat experientia. Quippè, qui pecuniarum derident cupiditatē, hi maximè sunt qui Dei flagrant desiderio: at contrà, qui illas præcipuè admirātur, hi maximè sunt qui in Deum amorem habent remissiorē. Animus enim, qui pecuniarum cupiditate distrahitur, non facilè ab his abstinet, quæ Deum ad iram prouocant: vtpote, qui alterius seruus sit domini, omnia ipsi contra diuinas leges præcipientis. Sobrij igitur sitis aliquando, & excitemini, & cui nostrum debeamus seruitium, intelligamus: eiusque duntaxat regnum desideremus, clamemus, præterita defleamus tempora, quibus mammonæ seruiuimus, cuius graui, & intolerabili iugo abiecto,
Mat.11 B Christi iugum, & leue, & facile subeamus. Nihil.n.eorum, quæ mammona, nobis Christus præcipit: siquidem illud omnium inimicitias, hic contrà omniū amorem, omnibus salutem dicere. Illud nos luto, & terræ affigens, neq;.n.aliud aurum est, ne noctu quidem, vel minimum respirare nos sinit: hic nos inani, & superuacanea cura liberat, iubetque, vt in cœlo thesauros sine cuiusquam iniuria, propria iustitia recondamus. Illud post innumeros sudores, atque miserias, neque nobis adesse, neque auxilium in necessitatibus præstare potest, quanuis multa, & grauia perpessi simus, vt eius legibus pareamus, immo vehementiore afficit supplicio: hic etsi nobis amaritudinis calicem promittat, nunquam tamen nos sine mercede dimittit, sed incredibili liberalitate nos donat. Nonne summæ profectò dementiæ est tā leue, tam gratum imperium, & tantis redundans bonis, vt ingrato, & fœdissimo seruias tyranno, contemnere: cum nihil, neque in hac, neq; in æterna illa vita his, qui ipsi parent, & seruiunt, afferre possit vtilitatis? Neque id solùm graue est, & molestum, quòd nullum laborum præmium
C reddat, verùm quòd innumeris sibi obsequentes (vt iam diximus) malis accumulat: plurimi enim ex his, qui illic cruciantur eo, quòd pecuniis seruierunt, earumque cupiditati, indigentibus nihil erogarunt, pœnas luunt. Quod ne nobis accidat, dispergamus, demus pauperibus, & noxijs huius vitæ curis, solicitudinibus, & eo quod illic nobis impendet, supplicio animum liberemus, & pro terrenis pecunijs iustitiam cœlo recōdamus: perpetuos colligamus thesauros, qui vnà in cœlum nobiscum euadere, & prosilire, & nobis periclitantibus præstò adesse, & iudicem conciliare possint: quem si nobis propitium, vt optamus, & in hac vita, & in die illa habuerimus, fidenter his bonis fruemur, quę in cœlis diligentibus se præparauit: quæ vtinam omnes consequamur, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, cum quo patri gloria, simul, & Spirituisancto in secula seculorum. Amen.

Homilia. viij. ex cap. primo.

IN *propria uenit, & sui eum non receperunt*. Si priorum meministis sermonū fratres dilectissimi, fidentius iam, quæ sequuntur super eis magno cum emolumēto ædificabimus: sic enim, & vos melius edoceri poteritis, & nobis multo opus erit labore, cum ex discendi cupiditate acutius
D inspiciendi via pateat. Qui.n.id, quod accepit, amittit, semper indigeat oportet, nec vllo vnquam tempore quicquam cōsequetur: qui verò accepta custodit, & his in dies aliquid superaddit, ex discipulo quamprimum magister proculdubio euadet, non modò sibi, sed omnibus vtilis. Huiusmodi ego hanc omnem concionem futuram expecto, hoc ex incredibili vestro audiendi desiderio, & mira attentione coniectatus. Agitè ergo tanquàm sub certa, & tuta custodia in animis vestris Christi thesaurum deponamus: & quæ nobis hodie proposita sunt, ea (quātum nobis Spiritussancti gratia suppeditabit,) explicemus. Dixerat euāgelista: Et mundus eum non cognouit: qd de superioribus illis temporibus locutus est, non immeritò iam ad prædicationis tempora descendit, atq; in propria venit & sui eum non receperunt. Suos hoc in loco Iudæos appellat, tanquàm populum potentem, & sub quo omnes fermè homine, comprehenderentur. Et quemadmodum superius multitudinis amentiam admiratus, & de communi natura erubescens, inquit, quòd mundus per ipsum factus est, nec tamen conditorem suum cognouit: ita in hoc iterum loco Iudæorum multitudinis ægreferens perfidiam, in grauiorē
E prorumpit accusationem: inquit.n. Et sui eum non receperunt: cum ad eos venisset. Nec Ioannes solùm, sed prophetæ quoq;, & dein-

Ps.17.g & deinceps Paulus hoc idē cōquesti sunt: & quod prophetæ ex persona Christi clamauerunt: Populus, quem ego non cognoui, seruiuit mihi: in auditu auris obediuit mihi. Filij alieni mentiti sunt mihi, filij alieni inueterati sunt, & claudicauerunt a
Isa. 65. d semitis suis. Et iterum. Quibus nō est nar ratum de eo, videbunt: & qui non audierunt, contemplati sunt, & inuentus sum a non quærentibus me. Palam apparui his, qui me non interrogabant. Paulus autem
Ro. 11. a ad Romanos: Quid ergo, inquit? quod q̄re bat Israel, hoc non est consecutus, electio
Ibi. 9. g autem consecuta est. Et iterum: Quid ergo dicemus? quòd gentes, quæ non sectabantur iustitiam, apprehenderunt iustitiā, iustitiam autem, quæ ex fide est: Israel verò sectās legem iustitiæ, in legem iustitiæ nō peruenit. Et sanè plurima admiratione dignum est, quo pacto, qui in prophetarum libris educati, Mosen, & reliquos deinceps pphetas singulis diebus plurima de Christi aduentu locutos audierant: pterea Christum signa, & miracula quotidie facientē,
F & secum duntaxat versatum viderāt, neq; sinentem adhuc discipulos, vt in gentes dispergerentur, & in Samaritanorum ciuitatem ingrederentur, neq; ipsum eas ingressum, sed vbiq; asserentem missum se ad oues, quæ perierant de domo Israel: tum cū signa viderent, prophetas frequenter audirent, quotidie ab ipso admonerentur, tam surdi penitus, & cæci perstiterunt, vt nihil eos ad Christi fidem posset adducere. Gentiles autem nihil eiusmodi videbant, nullos de Deo sermones, ne in somnis quidē acceperant, sed in insaniētium fabulis versati, (hæc enim gentilium philosophia est) ac poetarum deliramenta euoluentes, lignis, & lapidibus affixi incubuerant, neq; doctrinæ, neque vitæ gratia quicquam vtile, bonumue conspicabantur. Eorum nanque vita, quàm porcina immundior erat, & scelestior. Et quid ita non esset, cum viderent Deos suos in omnibus flagitijs, sceleribusque delectari, & verbis quidem obscœnis, rebus autem obscœnioribus coli, quibus, & festum diem, & cultum ipsis se exhibere arbitrabantur, præterea nefandis etiam puerorum cædibus venerati? mirum si in his illos imitabantur? Hi tamen cum in imum malitiæ pelagus demersi essent, repentè tanquam machina quadam ad superna impulsi ab ipso cœlo clari apparuerunt. Quo nam pacto hoc fa G ctum est, audi Paulum. Etenim beatus ille est, qui hæc diligenter inquirit, neque cessat quousque eorum causas inuenerit, & in omnes diffuderit. Quæ igitur est causa? & quamobrem Iudæi tam obstinatè induruerunt? audi inquàm illum, cui ministerium hoc creditum est, & qui hæc aperit, hanc multitudinis soluens dubitationem. Ignorantes, inquit, iustitiam Dei, & Ro.10.a quærentes propriam iustitiam statuere, iustitiæ Dei non sunt subiecti, propterea ita indurueruṇt. Et iterum hoc idem aliter interpretatus, ait: Quid ergo, quòd gentes, Ibi.9.g quæ non sectabantur iustitiam, apprehenderunt iustitiam, iustitiam autem, quæ est ex fide: Israel verò sectando legem iustitię, in legem iustitiæ nō peruenit? Dic quare? Quia non ex fide, offenderant enim in lapidem offensionis, hoc est, diffidentia eis horum malorum fuit causa, quam stultitia peperit. Cùm.n.antiquitus, quàm gentiles & legem, & Dei cognitionem, & alia, quæ Paulus cōmemorat, amplius, & perfectius Iudæi habuissent, inde post Christi aduē tum eodem honore, & hos illosq; ex fide vocatos viderent, nihilque circuncisionis gratia post fidem se Gentibus superiores, stultitia sua in inuidiam exarserunt, & in- H effabilem immensamq; domini non tulerunt benignitatem, quod nulla alia causa, quàm ex superbia, & prauitate sua eis accidit, Quid enim omnium stultissimi ob humanitatem, clementiamq; in alios collatam offendimini? Nunquid vestra bona aliorum communicatione minuebantur? Sed cæca profectò malitia est, quæ nihil opportunum, nihil vtile intelligere potest, sed quamprimum omnium obliuiscitur. Offensi itaque, quòd socios eiusdem habituri essent familiaritatis, contra se ensem strinxerunt, & longè a se diuinam abiecerunt benignitatem. Nec immeritò. Amice enim, inquit, non tibi facio iniuriam: volo etiam, & huic nouissimo Mat.20 b dare sicut, & tibi. Imò, neque digni sunt hi, quibus ita respondeatur. Ille enim etsi ægrè ferebat, narrare tamen poterat totius diei labores, ærumnas, æstus, sudores: hi autem quid afferre potuissent, nisi desidiam, luxuriam, iniuriam, vitia, quæ semper omnes prophetæ suis prosecuti sunt accusationibus, quibus non minus, quàm gētes deum offenderunt? Qd Paulus his verbis

Ro. 5. d & 10. c I significauit: Non.n. est distinctio Iudæi, & Græci, omnes enim peccauerunt, & egent gloria Dei, iustificati gratis per gratiam ipsius, in qua epistola, & vtiliter admodũ, Ibi. 2. b & scitè disputat. Cæterùm superius grauiori eos supplicio dignos ostendit. Quicunque enim in lege peccauerunt, per legem iudicabuntur, hoc est grauius, quippè qui cum natura etiam legem habent, quæ eos accusat, neq; hac tantùm causa, sed quòd Esa. 52. b & Ro. 2. d fuerunt apud gentes authores, vt Deo maledicetur. Nomen meum, inquit, per vos blasphematur inter gentes. Cum igitur hoc maximè eos offenderet, etenim ex circuncisione credentibus nouum, & admirabile videbatur, idcirco Petrum accusabant Gal. 2. c cum ad ipsos a Cæsarea rediret, quòd ad homines habentes præputium diuertisset, & cum his comedisset. Qui cùm Dei intellixissent dispensationem, rursus admirabantur, quomodo inter gentes donum Spiritussancti diffusum esset, & stupore quodam nunquàm tam inopinatam rem se expectasse significabant: hoc cùm intelligeret Paulus maximè eos tangere, in eo immoratur, vt eorum tam inflatam contundat superbiam: & quo nam pacto hoc faciat, vide: cùm de gentibus disputauerit, ostenderitque nullam eas habere excusationem, neq; salutis spem, & accuratè eorum peruersam doctrinam, & immundam vitam accusauerit, ad Iudæos sermonem K vertit, inde a propheta omnibus collectis, Ps. 5. c & 13. a quibus ille asserit scelestos quosdam, & dolosos, & subdolos, & quasi omnes simul & Ro. 3 b inutiles factos, & neminem Deum requirere, & declinasse omnes, & alia huiusmodi, addit: Scimus autem quoniam quęcunque lex loquitur, his qui in lege sunt loquitur, vt omne os obstruatur, & subditus fiat omnis mundus Deo. Omnes enim peccauerunt, & egent gloria Dei. Quid te effers Iudææ? Quid superbis? etenim os tuum obstrusum est, & tua periit audacia, & cũ omni mundo etiam tu factus es subditus, nec secus, ac cæteri omnes, vt gratis iustificeris indiges. Oportebat si benignus eras & rectus, & debitam habebas in Deo fiduciam, non hoc pacto his, qui consecuturi erant, & misericordiam, & salutem pro humanitate inuidere. Maximæ enim prauitatis est, vt aliorum commoda iniquo animo, quis ferat, præcipuè si nullo suo detrimento id fiat. Nam si aliorum salus tuis commodis officeret, esset fortasse dolori tuo indulgendum, quanquam, neque hoc sapientem deceat. Quod si, neque proximi damno aliquid tibi lucri, neque felicitate detrimenti prouenit, quamobrem torqueris siquis gratis salutem assequitur? Oportebat sanè, vt dixi, si bonis, si probatis esses L moribus, quæ gratis gentibus salus elargita sit, eam minimè iniquo animo ferre. Cum autem domino eiusdem sit reus criminis, eumque offenderis, alienis commodis doles, & superbis, tanquàm tibi soli sit obnoxius, cui gratiam largiatur: hoc profectò non inuidiæ tantùm, sed vltimę dementiæ est, & quantumuis grauissimis dignum supplicijs. Superbiam nanque malorum omnium in te plantasti radicem, Ecc. 10. b Idcircò sapiens principium eam peccati, hoc est radicem, fontemque, & matrem appellauit: per hãc primus hõ a tanta illa paradisi sede deiectus est, per hanc, qui eũ decepit diabolus a tantæ dignitatis fastigio decidit. Quare cum versutus ipse, atque scelestus huius peccati naturam vimque intelligat, quod ex ipso etiam cęlo posit creaturam deijcere, hanc viam aggressus est. Cum Adam è tanta gloria deturbauit, quippè cum deo similem cum futurũ Ge. 3. a b pollicereturs, superbia extulit, & ad ima præcipitem deuoluit. Nihil.n. tam alienũ a diuino amore hominem reddit, nihil tã facilè in gehennam intrudit, quàm superbiæ insania, sub qua omnis nostra vita immunda est, quanuis pudicitia, virginitate, ieiunio, orationibus, eleemosyna, quanuis omni denique virtute præstemus. Immũ- M dus, inquit, apud Deum omnis superbus. Coerceamus ergo hanc animi elationem, hunc fastum penitus tollamus, si mundi esse, & eo, quod diabolo paratum est, supplicio volumus liberati. Superbus enim eodem, quo diabolus, cruciatu damnatur: audi Paulum, non neophytum, ne in iudicium incidat, & in laqueũ diaboli. Qd 1. Ti. 3. b in iudicium? quem in laqueum? In ipsam damnationem, & in ipsum supplicium. Quo nam igitur pacto hoc euitare discrimen poteris? si tecum eius, naturam multitudinem scelerum, tormentorum magni Esa. 40. tudinem, & eorum, quæ in hac vita pulchra videntur fluxum, imbecilitatemq;, nihil a fœno differentem, & vernis floribus languidiorem reputabis. Si hæ frequenter animo insederint cogitationes, & eorum

& eorũ qui rectè vixerint meminerimus: nullo nos conatu, nullis viribus diabolus inflare poterit, neq; occasionem vllam, aut causam, qua nos oppugnet, inueniet. Bonus autem, & mitissimus humilium deus, ipse, & vobis, & nobis cor contritum præbeat, & humiliatum: sic.n. & hæc, & alia bona opera de nobis extare poterunt, ad gloriam domini nostri Iesu Christi, cum quo patri gloria, & Spiritusancto in secula seculorum, Amen.

A

Homilia ix. ex cap. primo.

IN *propria venit, & sui eum non receperunt.* Clemẽtissimus, & benignissimus deus, dilectissimi, omnia & facit, & molitur, vt nos ad sectãdas virtutes illuminet, & vnũquenque bonum esse vult, neminem tamẽ cogit. Suadet autem, vt rectè faciamus: quicunque ipsi assentiuntur, & allicit, & trahit. Propterea cum veniret in mundũ, alij eum receperunt, alij neglexerunt. Nullum enim seruorum Deus vult inuitum, nullum coactum: sed eos tantùm, qui spõte sua ipsum optant, ipsum amplectuntur, & gratiam se ei seruitutis habere intelligunt. Homines.n. vtpote quibus necessariò seruorum opera, & seruitio opus est, improbos, & dicto non audientes seruos, possessionis iure coercent: Deus autem eũ sibijpsi sufficiat, & nullius indigeat, nostrę duntaxat salutis gratia omnia operatur, nosq; ipsos nostri arbitrij, & iuris esse libere permittit. Idcirco cogit neminem, ad nostram tantummodo spectat vtilitatem. Quòd si nolentes ad seruiẽdum traheret, non secus eis deberet, ac si nullum præstitissent seruitium. Quanam igitur causa, dicet quispiam, qui ipsi parere nolunt, sup- B plicio afficit? Quid minatur gehennam his, qui præcepta transgrediuntur. Quoniam maiorem in modum eorum, qui hortatu, & suasionibus suis non adducuntur, curam habet: & cùm bonus benignusque sit, nec resilientes missos facit, neque fugiẽtes negligit. Quam ob rem cum priorem, hoc est, beneficij viam contemnamus, nullisq;, aut suasionibus, aut præmijs obaudire velimus, alteram pœnę. i. & supplicij agrediatur, amarissimam quidem, maximè tamen necessariam: priore enim contempta, necessariò secunda agendum est. Nam & legum latores multis, & grauibus contra errantes supplijs animaduertunt, non tamen eos propterea aspernamur, sed longè magis sanctionum illarum gratia venemur: qui nulla nostra re indigentes, vel potius nescij, qui futuri sint, qui ex ipsorum legibus fructum sint percepturi, tamen vitæ nostræ curam habuerunt: eosque, qui honestè, & probè viuunt, laudibus: qui malè, & perperam, supplicio prosequuntur, & a sceleribus arcent, ac si humanam offendant societatem. Quòd si hos, & diligimus, & admiramur, nonne longè magis Deus ob immẽsam nostri curam amore nobis complectendus est? Etenim maxima, & illorũ, & huius erga nos prouidentiæ differẽtia est. Ineffabiles pro- C fectò, & quæ omnem excedunt cogitationem diuinæ bonitatis diuitiæ sunt. Considera quæso, *In propria venit.* non suæ necessitatis gratia: sufficiens enim est (vt dixi) per se diuinitas, sed ad suorum vtilitatem: neque tamen sui eum receperunt, neq; eũ tantùm expulerunt, verumetiam extra vineam eiectum occiderunt. Non tamen dei benignitas eos a pœnitentia exclusit, sed Inf. a n. tam benignum, tam facilem se eis exhibuit, vt (modò velint) post tãtam iniquitatem omnia abluere, & delere peccata, per fidem possint, & tanquam nihil vnquam sceleris commisissent, amicis annumerari. Quòd autem non falsò, neque inanis spei gratia hæc loquamur, ex apostolo Paulo planissimè cõstat, qui cum Christum post eius mortem persecutus esset, & eius testẽ Act. 7. g Stephanum multitudinis manibus tradidisset, cùm primum pęnituit, & errata sua cognouit, atq; reprehẽdit: necnon ei, quẽ tantopere persecutus erat, se subiecit, & paruit, inter primarios, & familiarissimos in prædicatorem, & magistrum vniuersi orbis assumptus est, cum paulò antè blasphemus fuerit, persecutor, contumeliosus: vt ipse de Dei salute benignitateque exultãs, 1. Co. 15 nullo rubore testatur, sed literis tanquàm 1. Ti. 1: monumento cuidam, quæ superiori tem D pore temerè commiserat, mandauit: melius ratus pristinam vitam suam ob omnibus accusari, diuini muneris magnitudinem ostendendo, quàm si ineffabilem dei benignitatem veritus, errorem suum palã gentibus facere tacuisset. Propterea aliquoties persecutiones, insidias, bella, quæ in ecclesia molitus est, meminit, & nunc quidem: Non sum dignus vocari apostolus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ibid. inquit, eo quòd persecutus sum ecclesiam
Ibid. Dei: nunc quòd venit Iesus, vt saluos face-
Gal.1.c ret peccatores, quorum primus ego sum.
Et iterũ: Audistis meam conuersationem,
aliquãdo in Iudaismo, quòd maximè per-
secutus sum ecclesiam Dei, & expugnabã
illam. Tanquam enim vicem Christo red-
deret patientiæ, quam ipse in se habuerat,
ita promptè, & ingenuè, quãtopere a prin
cipio Christum oppugnauerit, & quo pa-
cto hostis, & inimicus sit salutem conse-
cutus, profitetur, ex quo bonam etiam spem
desperantibus præbet. Nam propterea, in-
quit, se misericordiam a Christo conse-
cutum, vt & patientia, & immensæ bonita-
tis eius diuitiæ in ipso primùm ostende-
rentur, ad informandum eos, qui creditu-
ri erant in illum in vitam æternam. Gra-
uiora enim commissa erant, quàm quæ ve
nia digna essent: quæ quidem euangelista
ostendens, inquit: *In propria venit, & sui*
E *eum non receperunt*. Vnde venit, qui omnia
Sic.13. impler, qui vbique præsens est? Quem lo-
cum aduẽtu suo vacuum reddidit, qui om
nia manu comprehendit, omnia sustinet?
Locum quidem illum. Quomodo descen-
su suo ad nos id fecit? Quoniam etsi in
mundo erat, adesse tamen non videbatur,
cùm adhuc non cognosceretur: post autẽ
seipsum ostendit, cùm nostram carnem in-
duere dignatus est, & hanc eius apparitio-
nem, & descensum, aduẽtum appellat. Ad-
miratione profectò dignum, vt discipulus
in magistri sui contumelijs commemoran
dis non erubescat, sed apertè omnia literis
mandet. Etenim non paruum veritatis ar-
gumentum. Nam quem pudet, gratia acci-
pientium, non facientium contumeliam
pudere oportet. At hic post tantam iniu-
riam magis etiam claruit, cum adeò homi
nibus contumeliosis consuluerit. Illi au-
tem iniqui, & scelesti omni iudicio appa-
ruerunt, cum tam beneficum, tam libera-
lem tanquam inimicum, atq; hostem ex-
pellerent. Neq; in hoc tantùm sibijpsis ob-
fuerunt, sed quod non assecuti sunt, quæ
essent, si eum recepissent. *Quotquot autem re
ceperunt eum, dedit eis potestatem filios dei fie
ri*. Quid non dicis nobis Ioannes eorum
etiam supplicium, qui eum non recepe-
F runt: sed tantùm, quod sui erant, & in pro
pria veniens, a suis minimè receptus est? q
autem ex hoc eis supplicium maneat, silen
tio præteriisti, Ita.n, maiorem in modum
eos perterrere, & duriciem illam ingratitu-
dinis mollire poteras. Qua nam igitur gra
tia id subticuisti? Et quod nam maius sup-
plicium esse posset, quàm si in eorum po-
natur arbitrio filios Dei fieri, & nolint,
sed sponte sua, tãta se nobilitatẽ, tanto ho
nore indignos efficiant? Verùm enimuero
non in hac duntaxat vita cruciabuntur,
cùm nihil acceperint, sed in ignem dam-
nabuntur perpetuum, vt in sequentibus pa
tebit. Hoc autem in loco, cum recipientiũ
immensa bona breui enarrat. *Quotquot aũt
receperunt eũ*, inquit, *dedit eis potẽtatem filios dei
fieri*. Siue serui sint, siue liberi, siue Græci, si
ue Barbari, siue sapiẽtes, siue insipiẽtes, siue
viri, siue mulieres, siue pueri, siue senes, si-
ue nobiles, siue ignobiles, siue diuites, siue
pauperes, siue principes, siue priuati, om-
nes, inquit, eodem dignati sunt honore.
Fides.n. & Spiritussancti gratia, mortaliũ
omnium diuersitatem comprehendens, in
vnam redigit formam, & vno regio chara-
ctere imprimit. Quid hac humanitate par?
Rex eodẽ, quo nos, luto formatus est. Ser-
ui eandem cum rege naturam communi- G
cant, & nonnunquam melioribus prædi-
ti sunt moribus. Non dignatur rex in exerci-
tum suum adscribere, qui seruili sunt con-
ditione, Vnigenitus autem Dei filius, neq;
publicanos, neq; magnos, neque seruos, &
his etiam despicatiores, & pauperiores ho-
mines, nonnullos etiam manco, distorto,
& sordido corpore in filios accipere non
dedignatur. Tanta fidei vis, tanta gratiæ
exuberantia: & quemadmodum ignis si
metallorum terram attigerit, eam quam-
primum aurum reddit: sic & longè magis
pro luteis aureos eos baptisma facit, quos
abluerit, cum spiritussanctus tanquã ignis
illa ipsa hora animos nostros ingrediatur,
& terrena absumpta similitudine, cœlestẽ
illam nouam, & claram tanquam ex for-
mace fulgentem referat. Et cur non dixit,
Fecit eos filios Dei fieri? Vt ostenderet mul
ta nobis opus esse diligentia, vt adoptioni
nobis per baptisma impressam imaginem,
puram seruemus, atque intactam. Præterea
quòd nemo hanc nobis potest auferre po-
testatem, nisi primùm nobisipsis abstule-
rimus: si enim, qui ab hominibus authori- H
tatem aliquam accipiunt, tantum ferè pos
sunt, quantum, qui dederint: longè magis
nos, qui hunc a Deo honorem assecuti su-
mus, si nihil hac indignum fecerimus po-
testate,

testate, omnium erimus potentissimi: cum
qui hoc nos honore dignatur inter omnes
maximus sit, & præstãtissimus. Accedit ad
hoc, quòd per eam particulã, gratiam, nõ
temerè, neq; sine labore nostro in nos in-
fundi significatur, sed cum ipsi volumus,
tum eam inquirimus. In nostra.n. potesta-
te est filios Dei fieri. Quippe nisi primum
ad eam accipiendam promptum animum
exhibeamus, neq; diuinum ad nos munus
accedit, neq; quicquam in nobis operatur.
Vbiq; igitur non violentum, non coactũ,
sed voluntarium penitus, & liberum nobis
ostendit arbitrium, quod in hoc loco signi
ficauit. In ipsis.n arcanis, & supernis bonis
Dei quidem est, dare gratiam: hominis au-
tem, fidem exhibere. Præterea non parua
opus est diligentia. Siquidem ad animę pu
ritatem seruandam, non satis est baptizari
duntaxat, & credere: sed si perpetuò ea frui
mũditia, & pulchritudine volumus, dignã
I se vitam exhibere oportet. Talem se nobis
Deus exhibuit. Quòd.n. per mysticam ge-
nerationem omni priori crimine abluamur,
per baptisma nobis largitus est. Qd
autem in puritate mẽtis in posterum per-
stemus, neque vllis amplius sordibus vitam
coinquinemus, nostræ virtutis est, & diligẽ
tiæ. Idcirco, & generationis modum memi
nit, & carnalium patrum comparatione
hanc significat excellentiam, cum inquit:
*Qui non ex sanguinibus, neq; ex voluntate car-
nis, neq; ex voluntate viri, sed ex deo nati sunt*.
Hoc autem fecit, vt vtilitate, & humilitate
prioris partus ex sanguinibus, & carnis vo
luntate, & magnitudine præstantiaq; alte-
rius per gratiam cognita, magnum quid-
dam inde de deo, & genitoris nostri bene-
ficio sentiamus, neq; paruam deinceps cu-
ram adhibeamus: verùm maiorem in mo-
dum nobis formidandum est, ne pulchra
hac stola, segnicie postmodũ, & sceleribus
nostris sordidata, è cubiculo thalamoque
cijciamur: vt quinq; illæ virgines fatuæ, &
Mat.25 is qui nuptialem vestem non habebat: si-
a quidem ille ex conuiuijs erat, exclusus ta-
Ibi.22. men est. Et quoniam inuitatus, & rãto ac-
b ceptus honore, dominum, qui se inuitauc-
rat cõtumelia affecit, audi quàm miseram,
quàm luctuosam pœnam dederit. Cùm.n.
ad tam splendidam, & tam lautam men-
sam veniret, non modò conuiuio prohibi-
tus est, verum, & manibus ligatis, & pedi-
bus in tenebras mittitur exteriores, vbi &
perpetuus fletus est, & stridor dentium. No
limus igitur, nolimus inquam dilectissimi, K
fidem nobis ad salutem satis esse existima-
re. Nam nisi vitam puram exhibuerimus,
& hac cœlesti vocatione digna nos indue-
rimus vestimẽta, quibus ad nuptias admit
tamur: nihil nos eripiet, quin eodem, quo
miser ille, afficiamur supplicio. Etenim in-
dignum est, cum deus, & rex viles, & abie-
ctos, & nullo honore dignos homines con
uocare, & a triuio ad mensam suam acces-
sere non erubescat: nos tãtam præseramus
temeritatem, vt ne tanto quidem honori
allecti, meliores efficiamur, sed post voca-
tionem in eadem perseueremus malitia,
adeoq; in incredibilem vocantis insania-
mus humanitatem. Non.n. idcirco nos ad
spiritalem hanc, & verendam mysteriorum
vocauit societatem, vt veteri coinquinati
malitia ingrediamur: sed vt omni abiecta
turpitudine, non indignas regijs conuiuijs
vestes induamus. Quòd si vocantis gratia
nolumus, nostri saltem nos vocatione illa
dignos exhibeamus. Siquidem nõ ille nos
a tam admirabili conuiuarũ cœtu, sed no-
sipsos eijciemus. Ille quod suum fuit, sum- L
ma parauit diligentia: nuptias fecit, men-
sam sterni iussit, seruos vocatum nos misit,
venientes benignè, & maximo honore ac-
cipere dignatus est: nos autem ipsum, con-
uiuas, nuptias, sordidarum vestium contu-
melia, hoc est, sceleribus nostris afficiẽtes,
non iniuria eijcimur. Hoc.n. pacto, & nu-
ptias, & conuiuas honorat, cum temerarios
& impudentes expellit, aliter reliquos inui
tatos offenderet. Sed absit, vt quispiam ta-
lem experiatur vocationem. Idcirco prius-
quam hæc fierent, mandata sunt literis, vt
earum minis perterriti, nostros compesce-
remus affectus, neq; hanc ignominiam ad
supplicium re ipsa, sed verbotenus experiri
sineremus. Candida igitur, & pura stola
induti in vocationem illam proficiscamur,
quam vtinam omnes consequamur,
gratia, & benignitate Domini
nostri Iesu Christi, cum
quo patri simul, &
Spiritussancto,
gloria in
secu
la seculorum,
Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homilia. x. ex cap. primo.

ET *verbum caro factum est, & habitauit in nobis*. Vnum vos in præsentia antequã ad euangelica verba veniamus rogatos vo
M lo, id ne contemnatis, obsecro. Quippè cũ nihil graue, nihil factu difficile petamus, neque accipienti mihi solùm vtile, verùm exhibẽtibus vobis longè vtilius. Quid igitur a vobis contendimus? vt vna dierum in hebdomade, vel saltem sabbatho, curæ vobis sit euangelicas legere lectiones, quas ante has conciones in manibus habere, domi frequenter repetere, earum diligenter sensum disquirere, quid clarum, quid obscurum in his sit, adnotare velitis, quid pugnare videatur, cùm non pugnet: ita omnibus penitus examinatis, his vos concionibus, quàm attẽtissimos exhibeatis. Hoc pacto non patum vtrisque nostrum emolumenti prouenerit. Siquidem nobis non multo opus erit labore, vt euangelij vim ostendamus, cum domi ipsam vobis sententiam quantum ad verba iam familiarẽ reddideritis: vos autẽ, & acutiores, & perspicaciores efficiemini, non ad audiendũ, & doctrinam duntaxat præcipiendam, sed ad docendum alios. Nam multi in præsentia hic audiunt, qui simul omnia euangelij verba, & quæ super his a nobis dicuntur, memoriæ mandare conantur: non tamen etiam si annum in hoc consumeremus, admodum proficerent. Quam ob rẽ? quoniam intempestiuè, & in sola tantùm ecclesia breui tempore meis vacant sermonibus. Quòd si qui sunt, qui negocia occupationesque, & publicatum priuatarumque rerum curas causantur: Primùm in
A hoc nõ patum errãt, quòd in tot rebus versantur, & ita semper secularibus negotijs affixi sunt, vt ne minimum quidem in his quæ maximè necessaria sunt, studium impendant. Deinde friuolam, & nullius momenti accusationem afferunt, cum accusari potius hac in parte eorum cum amicis possent consuetudines, & moræ in theatris, & consessus, vt equorum certamina speculentur, in quibus sæpenumero diem totum consumunt: non tamen in his alias causant occupationes. Præterea rebus vilibus, & abiectis diligens adhibere studium potestis: diuinis autem siquando vacandũ est, adeò vobis inutilia, & nullius momenti videntur, vt ne minimam quidem curã in his ponendam ducatis: & quo nam pacto, qui ita sentiunt, spirare, solemùe conspicari digni sunt? Est & alia his oscitantibus inepta excusatio, librorum videlicet inopia. Et diuitibus quidem ad hoc respõdere ridiculũ est. Verùm cum multos pauperes hac frequenter accusatione, vti existimem, cum his parumper iocari, atque ita eos percontari placet. nunquid omnia artis suæ habeant instrumẽta, etsi inopia in his comparãdis admodum impediãtur? nonne igitur absurdum est, hic non
B causari paupertatem, sed diligenter attendere, nequid sibi ad artem suam necessarium deficiat: vbi autem tantam sint consecuturi vtilitatem, occupationes deflere, & inopiam? Verùm siquis tam pauper esset, vt nullo pacto libros sibi comparare queat, ei ex continua, quę hic habetur, lectione, nihil ex diuinarum literarum sententijs ignorare licet. Quod si impossibile vobis videtur, non immeritò videtur: plerique enim paruam his sermonibus attentionem adhibent, sed vix paucis auditis, quamprimum domum reuertuntur: siqui remanserint, nihilo attentiores sunt, corpore solo adsunt. Sed ne amplius querimonijs vos tædio afficiam, & tempus frustra conteratur, agitè euangelium aggrediamur. Tempus enim iam propositis verbis nostram accommodare orationem. Sed excitemini quæso, nequid vos præterea. *Et verbum caro factum est, & habitauit in nobis*. Cum dixisset ex Deo, & filios Dei factos, qui eum receperunt: tanti honoris causam adiecit, Quod verbum caro factũ
est, & serui formam dominus accepit: Fac- Phil. 2.
tus est enim filius hominis dilectissimus Dei filius, vt filios hominum filios Dei faceret. Supernum nanque cum homini copulatum est, illud quidem nullo in propriam gloriam detrimento affectum: hoc
C autem ex multa elatum humilitate, quod certè in Christo factum est: suam nanque naturam descensu suo nihilo inferiorem reddidit, nos autem cùm in ignominia antè, & in tenebris essemus, ad supernam erexit gloriam. Non aliter quàm cum rex inopem mendicumque studio, & beneuolentia quadam alloquitur, nihil se indignum facit, illum verò omnibus admirandum reddit: quòd si in contingenti hominum dignitate nihil honoratiorem abiectioris consuetudo offendit, multò minus immor-

immortalem illam substantiam, cùm nihil non proprium habeat, quod adsit, nihil quod absit, cum omnia bona firma, stabiliaque in æternum possideat, itaq; cum audieris, Et verbum caro factum est: ne perturberis, neùe titubes: non.n. substãtia trãsiuit in carnem, hoc etiam cogitatu impiũ est: sed eadem permanens, serui formam accepit. Sed qua nam gratia hoc verbo, factum est, vtitur? Vt hæreticorum os obstruat. Cùm enim sint, qui dicãt imaginationem quandam, & figmentum esse, quęcunque de incarnatione feruntur: ab ipso principio eorum percepta blasphemia esse asserit, neque substantiæ mutationẽ, quod absit, sed veræ carnis vult acceptionem ostendere. Quemadmodum enim cùm, in-
D quit: Christus nos redemit ex maledicto le
Gal. 3. b gis, factus pro nobis maledictum: non intelligit substantiam eius a propria gloria separatam, in maledictum versam: hoc enim, neque dæmones ipsi, neque stultissimi, & naturali sensu penitus carentes opinarentur, tãtam ea opinio saperet vnà cum impietate stultitiam. Non igitur hoc dicit, sed quòd pro nobis maledictum accipiens, non finit nos amplius maledictos esse. Itidem hoc in loco, carnem, inquit, ipsum factum esse: non quòd mutauerit carne substantiam, sed quòd carnem accepit, nulla parte coinquinata substantia. Quòd siqui dicerent omnia in Dei esse potestate, & idcirco in carnem potuisse transferri, id eis respondebimus: Deum profectò omnia posse, quousque Deus permanet: si autem mutaretur, & in deterius, quo nam pacto Deus amplius esse posset? Longè enim ab immortali illa natura est transmu
Ps. 101. d tatio. Vnde propheta: Omnes, inquit, vt vestimentum veterascent, & sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur: tu autem idem ipse es, & anni tui non deficiẽt. Hæc enim substantia omni mutatione superior. Ideoque ad hoc venit, vt prodesset.
E Sed quid dico præstantius? Neque est quic quam Deo præstantius. Nihil ei, ne minima quidem in re æquiparatur. Sequitur ergo ipsum in deterius mutatum esse, si mutatus esset. Hoc autem nullo pacto Deus esset, sed blasphemia, quæ in eorum, qui hæc, dicerent, caput reuerteretur. Sed quoniam propter hoc duntaxat factum est, inquit, ne id opinareris, animaduerte ex his, quę sequuntur, quo pacto rationem illam, & omnem auferat suspicionem. Subdit o-
nim: *Et habitauit in nobis*, tantùm non dicens, nihil absurdum suspiceris, cum factũ dicimus. Non enim immutabilis illius naturæ mutationem, sed diuersorium, & habitationẽ mutatã dixi. Habitare aũt non idẽ est, quod habitatio, sed alterum in altero habitat, aliter nõ esset habitatio. Siquidẽ nihil in seipso habitat. Alterũ dixi ꝓm substantiam: vnitate nanque, & coniunctione vnum est, Deus verbum, & caro: non confusione, aut interitu substantiarum, sed arcana quadam, & inexplicabili vnitate. Quomodo autem hoc sit, noli disquirere, factum est, vt ipse nouit. Sed quãnam habitationem habitauit, audi prophetam: Suscitabo tabernaculum Dauid, Amos. 9
c quod cecidit. Cecidit profectò natura nostra, eo casu, vt restitui nullo pacto a quoquam, nisi ab illa potentissima manu posset: neque enim aliter exurgere poterat, ni- F
si qui in principio eam effinxerat, manum porrexisset, & cœlitus aquæ, & spiritus regenerationem informasset. Et animaduerte quęso admirandum, atque arcanum mysterium, perpetuò enim hoc habitat tabernaculum. Carnem nostram induit, non vt rursum dimitteret, sed omni cum ea tempore habitaturus: aliter enim regio eam throno fecisset indignam, & omnium angelorum exercitui, angelis, & archangelis, thronis, dominationibus, principatibus, potestatibus inferiorem constituisset. Quę oratio, quæ mens, quantum honorem humano generi Deus exhibuit, mirificum profectò, & admirandum, explicare potuisset? quis angelus? quis archangelus? nihil quod in cęlis est, nihil quod in terra. Eiusmodi Dei in nos beneficia sunt, tam magna, tam excellentia, vt non solùm mortalium linguam, sed angelorum virtutem eorum exuperet explanatio. Quam ob rẽ iam orationi nostræ finem imponemus, si prius vnum vos faciemus admonitos, vt scilicet ei vicem reddamus, qui tam benè de nobis meritus est: quod si fecerimus, ad nos rursus omne lucrum refertur. Tunc autem ei vicem reddiderimus, cum anima nostra nobis curæ fuerit. Et profectò in hoc quoque domini videre licet beniguitatem, qui cum nemine nostrum indigeat, referri G
tamen sibi vicem dicit, cum animam nostram non neglexerimus. Quare vltimæ mentiæ est, & innumeris dignum supplicijs,

Universidad de Deusto
Biblioteca

dijs, nisi pro viribus cõtendamus tales nos cohibere, qui tãto frui honore mereamur. Et maximè, cum operum nostrorum ad nos omnis reditura sit vtilitas, & multa præterea nobis bona præponantur, pro quibus omnibus gloriam diuinæ demus clementiæ, non verbis solùm, sed re ipsa: vt futurorum bonorum fiamus participes, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, cum quo patri gloria, simul, & Spiritui sancto in secula seculorum, Amen.

Homilia. xi. ex cap. primo.

ET vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre plenum gratiæ, & veritatis. Fortasse vehementius, quàm opus sit, nuper vobis, & graues visi sumus, & molesti, acrioriqúe contra vos, & desidiam vestram accusatione orationem nostram prosecuti sumus. Quod si ea tantùm gratia fecissemus, vt dolore afficeremini, non immeritò esset ab omnibus iniquo animo ferendum.
H Verùm si cùm omnium vestrum commu-
nem spectaremus vtilitatem, vestram nobis conciliare gratiam contempsimus, si non voluntati nostræ veniam, saltem, si æqui iudices eritis, amori dabitis. Etenim, non parua nos formido incussit, ne quando orationi nostræ negligentius vobis aures adhibentibus, attentione, & industria remissiore grauius in vos diuinam irritaretis indignationem. Quam ob rem frequenter vos excitare adnitimur, & somnũ excutere, vt ne minimum quidem concionis nostræ verbum inauditum prætereat. Hoc enim pacto fidenter, & hanc vitam agere, & in die illa ante Christi tribunal impauidi adesse poterimus. Cum igitur superiori die satis vos admonitos fecerimus, agitè hodie ab his verbis exordiamur. *Et vidimus*, inquit, *gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre*. Cum dixisset euangelista nos filios Dei factos, neque aliter, quàm per verbum, quod caro factum est: alterum item emolumentum affert, quod inde consequimur. Qui nam id est? Et vidimus glo-
Exo. 34 riam eius, gloriam quasi vnigeniti a pa-
d tre. Non vtique nisi per socium corpus vidimus. Nam si Iudęi gloriosam Mosi, cum
I nostræ esset naturæ particeps, faciem conspicari non potuerunt, sed homini etiam iusto opus fuit velamento, quod eius gloriæ magnitudinem obumbraret, vt illis, qui eius aspectum non perferebant, spectabilem redderet: quonam pacto, & ipsis supernis virtutibus inaccessibilẽ diuinitatẽ, nos ex luto, & terra facti ferre possemus? Ideirco habitauit in nobis, vt ad ipsum accedere, cum ipso loqui, & conuersari audenter liceret. Quid autem significat, gloriam quasi vnigeniti a patre? Quoniam multi etiam prophetarum glorificati sunt: vt idem ipse Moses, vt Elias, vt Helisæus: 4. Reg
ille ab igneo curru tractus, hic autem sim- 2. b
pliciter receptus: & post hos Daniel, & tres pueri, & alij complures quicunque miracula fecerunt, & angeli hominibus apparuerunt, & suæ naturæ clarissimam lucem spectantibus ostenderunt. Neque angeli solùm, sed & Cherubin, & Seraphin multa cum gloria a propheta visa sunt. A quibus omnibus hoc in loco euangelista abduxit, & a creatura, & conseruorum nostrorum claritate mentibus nostris amotis, in ipso nos bonorum culmine constituit: ac si dicat, Non prophetæ, non angeli, non archangeli, non cœlestium virtutum, non creatæ alicuius naturæ, non cuiuspiam alterius rei, sed ipsius domini, ipsius regis, ipsius dilectissimi vnigeniti filij gloriam vidimus. Id autem verbum, quasi, hoc in loco non similitudinis est, neque parabolæ, sed confirmationis, & definitionis K
certissimæ, quasi dicat: Vidimus gloriam Quasi
qualem deceat, & credibile sit habere vnigenitum, & dilectissimum omnium regis Dei filium. Neque hoc loquendi genus præter morem inuenitur. Neque recusabo a communi etiam consuetudine id confirmare. Neque enim ad verborum speciem, neque ad compositionis ornatum propositum est nobis in præsentia orationem habere, sed ad vestram duntaxat vtilitatem. Quapropter nihil prohibet ex vulgi verbis hunc dicendi morem ostendere. Quonam pacto, qui regem aliquando pretiosissimo cultu ornatum, preciosisque vndique fulgentem lapidibus conspicati, alijs speciem illam, ac maiestatem enarrare volunt, purpureum florem, gemmarum magnitudinem, albas mulas, auratos currus, solium adstantium oculos nimio fulgore perstringens, pro viribus enarrant. Cum verò, & his, & alijs collectis cultum illum omnem maiestatemque verbis comprehendisse sibi non videantur, continuò addunt: Quid

multis

multis opus est? vno verbo dicã, quasi rex. Cum ex hoc verbo, quasi, non regi similẽ, sed ipsum regem velint significare: ita hoc
L in loco euangelista, quasi, inquit, ad glorię maiestatem, & incomparabilem excellentiam significandam. Reliqui nanque omnes, & angeli, & prophetæ, iussi omnia operabantur, ipse autem ea potestate, quæ & regem deceret, & dominum. Quod quidem, & turbæ admiratæ sunt, quod ita loqueretur, quasi ipse vim haberet, & potestatem. Apparuerunt (vt dixi) angeli cum gloria multa in terra: vt in Daniele, in Dauid, in Mose, sed tanquam serui, & qui domini mandata exequerentur: ipse autem tanquam omnium dñs, & princeps, & licèt sub vili, & abiecta specie se ostendisset,
Mat. 2. creatura tũ dñm suum agnouit. Quonam
a pacto? Stella è cœlo Magos vocauit, qui eum adorarẽt. Angelorum cœlestium cœtus in terra apparuerunt, qui & domino seruirent, & gratias referrent. Alij item præcones surrexerunt, omnes admirabile hoc mysterium testimonio perhibentes. Pastoribus enim angeli, ciuibus pastores, Mariæ, & Elisabeth Gabriel, his qui in tẽplo erant, Anna, & Simeon annunciauerunt. Nec viri tantùm, & mulieres lætati sunt, verùm nondum infans in hanc venit cognitionem. Ciuis inquam eremi, & eodem quo hic euangelista nomine appellatus, adhuc in vtero matris gaudio exul-
M tauit, & omnes spe maximè erigebantur,
& hæc quidem circa partus tempora. Verùm cum seipsum magis ostendit, longè prioribus maiora miracula apparuerunt. Siquidem non amplius Stella, non cœlũ, non angeli, non archangeli, non Gabriel, non Michael, sed ipse cum cœlitus pater, & cum patre Paracletus loquens, irradiãsque, & in eo permanens, prædicauit hac profectò gratia: Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti a patre. Accedit ad hoc, quòd non pastores tantùm, neque viduæ, neque senes nobis Christum annunciant: sed ipsa quoq; rerum vox omni tuba clarius proclamat, quæ tanta fuit,
Mat. 4. vt quamprimum hic quoq; exauditetur,
d abijt in Syriam auditus eius, inquit. Tũc cœlum terra facta est, cum cœli dominum contineret, quem omnibus manifestauit, vbiq; clara voce professa, cœlorum regem aduentasse, dæmones vndique exilientes diffugerunt, diabolus oppressus abscessit, ipsa mors primùm succubuit, mors penitus abolita est, omne morborum genus disperijt. Siquidem mortuos sepulturæ, insanos dæmonia, ægrotos morbi reliquerunt, & plurima admirationis plena, & stuporis, & præter omnium expectationẽ apparuerunt, & quæ non immeritò desiderarunt videre prophetæ, & non viderunt. Videre enim licuit factos oculos, & quod
in omnium voris esse poterat, videre scili- A
cet quonam pacto Adam Deus effinxerit, id breui omnibus, & in potiore corporis parte ostensum est. Membra, præterea abscissa restitui, & corpori aptè conglutinari, manus emortuæ moueri, pedes contorti repente prosilire, surdæ autes aperiri, & muta lingua clara voce proloqui. Siquidẽ quemadmodum optimus architectus domum situ, & vetustate labantem, ita communi hominum natura accepta, eius perditas restituit partes, disiuncta, & obscissa copulauit: & quæ prorsus ceciderant, erexit. Quid autem opus est, vt animæ formationem longè corpore admirabiliorem verbis prosequamur? Magna sanè corporis præstantia, anima tamen tanto prestantior, quanto corpore melior. Neq; hac tantùm ratione, sed quoniam corporis natura, quocunque ipsam opifex ducere velit, eo sequetur, neq; resistit: anima autem sui iuris vim in se habet operãdi, neq; vlla in re Deo, nisi velit, obtemperat: inuitam.n. & coactam minimè vult Deus bonam, & virtutibus præditam reddere: neque id animæ virtuti esset adscribendum, sed B
sponte sua bona sit, & sibi virtutem complectendam persuadeat oportet. Quamobrem difficilior huius est, quàm illius cura. Veruntamen omnis emendata est, omnis fugata malitia: & quemadmodum corpora bene curata non in bonam tantùm valetudinem, sed in bonum quamptimum habitum restituuntur: itidem animas Deus nõ a vitiis solum purgauit, sed ad ipsum mox virtutis cacumen extulit: & publicanus apostolus factus est: persecutor, blasphemus: calumniator, orbis terrarum prædicator apparuit: Magi Iudæorum magistri effecti: latro paradisi ciuitate donatus: meretrix fide incredibili effusit: Cananæa, & Samaritana, & ipsa fornicatrix, hæc ad ciues suos prædicatoris munere functa, ciuitatem totam irretiens, vniuersos in Christi fidem traxit. Illa fide,

fide, & sedulitate effecit, vt filiæ anima a
malo dęmone liberaretur. Et alij longè his
peiores statim in discipulorum numerum
accepti, omnes repentè corporis ægritudi-
nes, omnes animi affectus mutauerunt, &
in sanitatem, ipsumq; virtutis apicem eua
serunt. Nec duo tantùm, aut tres, non de-
C cem, non centum, sed totæ ciuitates, & gẽ-
tes facillimè Christi fidẽ acceperunt. Quid
ergo præceptorum sapientiam, cœlestium
legum virtutem, angelicæ vitæ ordinem
enarrem? Talem enim nobis vitam propo
suit, tales apud nos leges condidit, & tales
mores instituit, vt qui his vtentur, angelo-
rum mox naturam induant: & quantùm
homini liceat, Deo similes reddantur, etsi
omnium hominum malitiam excesserint.
His igitur omnibus ab euangelista colle-
ctis, in corporibus videlicet, & in animis,
in elementis, Christi miraculis, præceptis
arcanis illis, & cœlo altioribus donis, legi-
bus, moribus, persuasionibus, futurorum
promissionibus, eiusque tormentis, & cru-
ciatibus, in admirandam hanc, & cœlestis
doctrinę plenam vocem prorupit: *Vidimus
gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre
plenum gratiæ, & veritatis.* Neque enim mi
raculorum gratia Christum duntaxat ad-
mirantur, sed & passionis, vt cùm affixus
est cruci, flagellis, & alapis cæsus, & inspu-
tus ab his, de quibus tam bene merebat-
tur. Siquidem in hisipsis, quæ probri, &
ignominiæ plena esse videbantur, ipsum
rursus verbum clarissimum apparuit, hoc
Ioannes gloriam appellauit. Non enim
charitatis solùm, & amoris fuerat, sed im-
mensæ etiam virtutis. Tunc enim mors
abolita est, maledictum perijt, dæmones
confusi sunt, & de his triumphatum est,
chirographum cruci affixum. Verùm cũ
sensu ipso visus hæc non deprehenderen-
D tur, etiam corporea ipsum vnigenitum dei
filium, & totius naturæ dominum certis-
simè demonstrarunt. Quippè cùm primũ
sanctissimum corpus cruci affixum est, sol
radios abscondit, vniuersa terra concussa,
& tenebris operta est, sepulchra aperta
sunt, & mortuorum multitudo surrexit,
ciuitatem ingressa, & cùm lapis monu-
mento impositus, & custodibus signatus
esset, qui crucifixus, qui distractus, qui
mortuus erat, resurrexit. Præterea potesta-
te multa vndecim implens discipulos, per
vniuersum orbem dimisit, qui humano
generi ad meliorem frugem vita directa
mederentur, & cœlestis doctrinæ cognitio
nem quocunque terrarum disseminarent,
dęmonum euerterent potestatem, magnas
illas, & arcanas diuitias edocerent, nobis
animæ immortalitatem, sempiternam cor
poris vitam, & quæ intellectum nostrum
excedunt, nunquam finem habitura præ-
mia annunciarent. Hæc & alia plura repu
tans beatus hic euangelista, quę is quidem
nouit, scribere autem non est ausus, eo q̃ Ioã. vlt. g
mundus ea non caperet: omnia enim si E
scribantur per singula, nec ipsum arbitror
mundum capere eos, qui scribendi sunt li
bros, hæc inquam omnia reputans excla-
mauit: *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi
vnigeniti à patre plenum gratiæ, & veritatis.*
Qui igitur tanta, & tam admiranda audi
re, & tot muneribus frui meriti sunt, eos
etiam vitam ea dignam doctrina exhibere
oportet, vt illis fruantur bonis. Idcirco do
minus noster Iesus Christus in mundum
venit, vt nõ solùm in hac vita eius gloriã,
sed futuram quoque videamus. Propterea Inf. 17.
inquit: Volo vt vbi ego sum, & ipsi sint, vt d
videant gloriam meam. Quæ si tam clara,
tam eximia est, quidnam de ea quispiam
diceret? Non enim in hac terra corruptibi
li, neq; in fluxis, & caducis corporibus in
quibus sumus, sed in perpetua, & immor-
tali creatura apparuit, & tanto splendore,
vt nulla possit ratione comprehendi. O
beati, ter inquam, & sæpius, qui gloriæ il-
lius digni habiti sunt spectatores fieri, de
qua exclamans propheta inquit: Tollatur Esa. 26.
impius, ne videat gloriam Dei. Sed absit, b
hoc cuiquam vestrum accidat, vt eam ali-
quando non videat: ad quam assequendã
nisi summa vtamur diligentia, possemus
sanè dicere, bonum esse si nati non esse-
mus. Quid enim viuimus? Quid spiritum F
ducimus? Quid sumus, si illo priuamur a-
spectu, si dominus noster tunc à nobis vi-
deri non permittet? Nam si illi, qui Solis
lucem conspicari nequeunt, omni morte
miseriorem vitam degunt, quid eos perpe-
ti credendum est, qui illa luce priuantur?
Siquidem in hoc seculo cæcitatis dunta-
xat damnum est, in illo autem non in vi-
su tantùm lædimur (quanuis hæc sola pri-
uatio sit grauissima, vt neque etiam sic par
esset supplicium) sed tantò id grauius, quã
tò sol ille, quàm hic est sine comparatione
præstantior. Verùm aliud quoque suppli-
cium

cium expectandum est, quippe qui luce il-
la caruerit, non modò in tenebras intrude
tur, sed perpetuò ardebit, consumetur, den
tibus stridebit, innumeris pœnis cruciabi
tur. Nolimus, quæso nosipsos contemne-
re, & breui huius vitæ desidia in æternum
damnari supplicium, sed vigilemus, sobrij
simus, omnia, & faciamus, & operemur, vt
æternis illis potiamur bonis, & fluuium il
lum igneo flagrore perfluentem ante hor-
rendum tribunal longè diffugiamus: in
quem, qui semel inciderit, ei nunquàm re
ditus datur. Nemo eum inde, non paren
tes, non fratres, eximere amplius poterit,
quod, & ipsi prophetæ clamitant: Frater
Ps. 48. d non redimit, redimet homo. Et Ezechiel
Eze. 14. quiddam etiam amplius: Si staret Noe, &
e Iob, & Daniel, filios suos, & filias non libe
ratent. Siquidem vnum duntaxat illis pa-
trocinium est, operum videlicet, quo qui
caruerit, aliunde nusquam saluti locus est.
G His itaque frequenter animo agitatis, vi-
tam nostram nullis coinquinatam sordi-
bus claram, mundamque reddamus, vt fi-
denter dominum nostrum cernere, & pro-
missa assequi bona possimus, gratia, & be-
nignitate domini nostri Iesu Christi, cum
quo patri gloria, simul, & spirituisancto in
secula seculorum, Amen.

Homilia. xij. ex cap. primo.

A I*oannes testimonium perhibet de ipso, & cla
mat dicens: Hic erat, quem dixi, qui post me
venturus est, ante me factus est, quia prior me
erat.* Nunquid frustra currimus, frustra la-
botamus? nunquid super petram semen ia
cimus? nunquid secus viam, an inter spi
nas latent semina cadentia? contendimus
enim, & maiorem in modũ formidamus,
ne agricultura nobis sterilis euadat. Neq;
hoc dico, quòd verear, ne in laboris huius
mercede capiam detrimentum: non enim
eadem conditione, qua agricolæ, sunt ver-
bi diuini præceptores. Si quidem agricolæ
post annuos sudores, & miseram illam la
boriosamq; vitam si terra aliquando pro
operis in se impensis non respondeat, ne-
mo alius eius damnum instaurare potest,
H sed pudibundus, tristisq; ab area domum
ad vxorem, & filios reuertitur, & quem lõ-
gi laboris mercedem petat, habet neminẽ:
in nobis autem nihil huiusmodi vsu ve-
nit, sed licèt culta terra nullum afferat fru-
ctum, & eius, & noster dominus vana nos
spe dimissos non frustratur, sed remune-
rat. Vnusquisque enim, inquit, propriam 1. Co. 3.
mercedem accipiet secundum proprium b
laborem, non secundum rerum euentum.
Et tu, inquit, fili hominis testificare popu-
lo huic, si fortè audiant, si fortè intelligãt:
& per Ezechielem: Si voluntas prædicat, Eze. 3. e
quid fugere, quid eligere oporteat, animã
tuam libera, quanuis nemo attendat. Ve-
rum enimuero licèt firmum hoc solatium
& remunerationis fiduciam habeamus,
cum nihil vos bene operando proficere vi
deamus, nihilo melius afficimur, quàm a-
gricolæ illi, qui demisso vultu, & rubore
perfusi anguntur, & suam deflent calami-
tatem. Hoc magistri misericordia est, hoc
patris cura. Etenim Moses cum a Iudæo
rum ingratitudine liberari posset, & alte-
rius gentis potiorem, longeque maiorem
accipere principatum: Dimitte me, in Exo. 32.
quit, vt irascatur furor meus contra eos, & c
deleam eos, faciamque te in gentem ma-
gnam. Cum sanctus, & dei seruus esset in-
timus, ne audire quidem id sustinuit, sed I
potius vnà cum his, qui sibi semel crediti
erant, perire, quàm sine illis saluus esse, &
ad maiorem dignitatem assumi, prætulit.
Huiusmodi esse oportet cui animarum cu
ra commissa est. Est nanque absurdum, vt
prauorum filiorum pater nolit, nisi eorum
quos genuit, pater appellari. Nos autem di
scipulos quotidie nunc hos, nunc illos mu
temus, erga neminẽ amicè, familiariterq;
affecti? Sed absit, vt de vobis vnquàm hæc
suspicio suboriatur. Confidimus.n. vos fi-
de in dominum nostrum Iesum Christũ,
& mutua in omnes charitate abũdare: sed
hæc dicimus, vt studium vestrum augea-
mus, & diligentiam, & vitæ vestræ virtutẽ
maiorem in modum propagemus. Sic.n.
iactis orationis nostrę fundamentis, altius
mentes erigere poteritis, si nulla malitiæ
lippitudo mentis vestræ oculos perstrinxe
rit, & acumen obtuderit. Quid igitur ho-
dierna die nobis propositum est? Ioannes
testimonium perhibet de ipso, & clama-
bat dicens: *Hic erat, quem dixi, qui post me
venturus est, quia prior me erat.* Multus est
hic euangelista in Ioannis laudibus, & e-
ius testimonium multifariam diffundit.
Quod non temerè, sed incredibili sapien-
tia prosequitur: plurimum enim hunc ho
minem omnes Iudęi admirabantur. Nam K
& Iose-

& Iosephus Ioannis cæde bellum ortum existimat, & propterea non esse Iudęorum ciuitatem, qui aliquando Metropolis fuit, & longa oratione præcursoris laudis exequitur, per eum Iudęos arguens, cuius frequēter testimonium meminit. Et alij qui dem euangelistæ facta superiorum prophetarum mentione, per singula Christi opera trahunt auditorem, & super natiuitate. Hoc autem factum est, inquit, vt
Mat. 1. d impleretur quod dictum est per prophetā
Esa. 7. c dicentem: Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabunt nomen eius Iesum. Et cum Herodes ei insidiatus, tanta vbiq; diligētia eū perquiri fecit, vt puerum interficeret, in medium Hieremiæ adducunt
Hie. 31. e testimonium: Vox in Rhama audita est, ploratus, & vlulatus multus, Rachel plo-
Ose. 11. a rans filios suos. Et Osee cum rursus ex Aegypto rediret: Ex Aegypto vocaui filium meum: & hunc vbique in suis euangelijs morem seruant. Ioannes autem apertius, & a recentioribus testatur, vtpote, qui cæteris sublimius locutus, non mortuos tantùm, sed viuum, & qui Christum præsentem pręsens ostendit, & baptizauit, in medium frequenter adducit, non idcirco, vt
L serui testimonio domino authoritatem compararet, sed vt ad auditorum descendere imbecillitatem. Quemadmodū enim nisi serui formam accepisset, nunquam cō prehendi potuisset: ita nisi serui voce conseruorum aures arrexisset, non sanè multi Iudæorum eius probassent oratione m. Prętera, & aliud magnum, & admirabile respexit: nam cùm de suijpsius laudibus cuiusque suspectum sit testimonium, & plerisque sæpenumero auditoribus non persuadeant, alterum de ipso testificaturum adduxit. Accedit ad hoc, quòd nulli solent libentius eorum vocem audire, cum quibus consuetudinem habuerunt, vtpote, quem magis cognoscunt. Propterea vox de cœlo semel, vel bis audita est: Ioannes autem sæpenumero, & frequenter locutus. Nam qui multitudinis imbecillitatem superabant, hi a sensibilibus omnibus liberi, cœlitus vocem audire poterant, nec eis multum opus erat humana, quippè qui ab illa persuasi erant, & allecti. Qui verò adhuc in his inferioribus deuoluebantur, & multa terrenarū rerū nube opiebant, hoc humiliori indigebant sermone. Ita igitur Ioannes cū omnibus se sensibilibus exuisset, alijs magistris non indiguit, sed cœlitus eruditus est. Qui enim me misit, in- M
quit, baptizare in aqua, ille mihi dixit: Ad quem videris spiritum Dei descendentē, hic est. Iudæi autem, qui adhuc rudes ad illam altitudinem non poterant peruenire, hominem habebant magistrum, non sua eis, sed cœlestia annunciantem. Quid igitur hic loquitur? *Ipse testimonium perhibet de eo, & clamabat, dicens*: Quid per illud verbum, clamabat, significatur? hoc est fidenter, & liberè, omni abiecta formidine, dei aduentum prædicabat. Quid autem testabatur? quid clamabat? *Hic erat, quem dixi, qui post me venturus est, ante me factus est*. Obscurum, & adhuc plenum humilitatis testimonium. Non enim dixit, hic est filius Dei vnigenitus, & dilectus: sed, hic erat, quem dixi: qui post me venturus est, ante me factus est, quia prior me erat. Quē admodum enim aues pullos suos, neque euestigio, neque vna duntaxat die, totam volandi artem edocent: sed primò è nido tantùm educunt, inde cùm aliquantulū quieuerunt, volatui eos assuefacere incipiunt, postridie ad operam reuocant: ita paulatim exercendo ad naturalem eos esse runt altitudinem, Ita beatus Ioannes nō statim ad summa Iudæos erigit, sed primum paululum a terra eleuat, cum Christum se meliorem testatur. Neque enim patum erat, quòd auditores primò Christū nondum cognitum, nondum miracula fa A
cientem, Ioanne viro tam admirabili, tam claro, ad quem omnes concurrebant, quē omnes angelum arbitrabantur, meliorem crederent. Principiò igitur hanc opinionem in auditorum animis confirmare conatus est, eo videlicet, qui testimonium perhiberet, cum de quo perhiberetur: & eo qui prior venit, cum qui posterior, & claro, & nobili nondum notum esse potiorem. Et animaduerte testis sapientiam, non modò cognitum, sed priusquam noscceretur, prædicat. Illa enim particula, Hic est: id est, significat quemadmodum Matthæus dicit: Omnibus, qui ad se venerant, Mat. 3.
dicebat: ego quidem baptizo in aqua in pœnitentiam: qui autem post me venturus est, fortior me est, cuius nō sum dignus soluere corrigiam calceamenti. Sed quanam causa antequam eum ostenderent, ita locutus est? Vt facilius præsentis testimonium auditorum animis receiperetur, cum

cum iam exhibitis verbis illius notitiam habuissent, neue eos vile Christi vestimentum a credendo dehortaretur, sed facilè multitudinem in fide cōtineret. Nam nisi prius aliqua de domino cognitio habita esset, & simul eum populus vidisset, & tam admirabile, tam magnum testimonium
B accepisset, aspectus eius vilitas testimonij quamprimum magnitudini obstitisset. Adeò enim Christus abiectus, adeò communis omnibus videbatur, vt & Samaritanæ mulieres meretricesque, & publicani, nullo honore, & accedere, & alloqui eum auderent. Vt igitur diximus, si & verba hæc simul audissent, & Christum vidissent, Ioannis saltem derisissent testimonium: sed cum ante eius cognitionem plura de ipso audierint, & in his confirmati fuerint, contra euenit: siquidem eo viso non sunt prædicationis eius doctrinam aspernati, sed Ioannis testimonio fidem adhibentes, etiam clariorem sunt arbitrati. Quod autem dicit: Qui post me venturus est: hoc est, prædicaturus, non futurus, hoc & Matthæus significat dicens: Post me venit vir, cuius generatio ex Maria, sed ex aduentu secundum prædicationem. Nam si de generatione dixisset, non præsenti, sed præterito vsus esset tempore. Natus nanq; erat Christus, cum ita locutus est Ioannes. Quid autem significat, Ante me factus est? Clarior videlicet atq; honorabilior. Nolite enim, inquit, etsi prior venerim ad prædicandum, ideò me illo maiorem arbitrari: longè minor sum: vt ne serui quidem loco connumerari sim dignus: hoc significauit, cum inquit, Ante me fa-
C ctus est. Quod alijs verbis Matthæus ostē-
Ibidem dit: Non sum, inquit, dignus soluere eius corrigiam calciamenti. Verùm, quòd per hanc particulam, Ante me factus est: Christi non intelligatur aduentus ex sequentibus perspicuum est: siquidē superfluè adderetur, Quia prior me erat. Quis enim adeò stolidus, adeò insanus est: vt qui ante eum factus est, illum eodem tempore nō fuisse non intelligat? Quod si de æterna intelligeretur essentia, id nihil aliud significaret, quàm qui post me venturus est, ante me factus est, qa prior me erat. Sed hoc absurdum est, & causa frustra adijcitur. Contrarium enim si hoc significare voluisset, dicere oportuit, videlicet, Qui post me venturus est, prior me erat, quia ante me factus est. Huic enim particulæ, Prior me erat, non immerito posset hæc afferri causa, quia ante me factus est. Huic aūt, Ante me factus est, quia prior me erat: non est causa: hoc firma ratione nititur. Siquidem iam omnes nostis, non quæ manifesta sunt, sed obscura semper ratione indigere. Quòd si de essentia sermo esset, non erat obscurum, quin prius factum prius esse oportuerit: sed cum de honore disputetur, non ab re apparentem soluit dubita
D tionem. Etenim credibile erat multos dubitare, quanam gratia, qui posterius venit, ante factus sit, hoc est honorabilior. Huius igitur quæstionis mox causam affert, Quia prior me erat. Neque superbè locutus est: Cum prior essem, me retecit, & ante me factus est, sed prior me erat, inquit, quanuis posterior venerit. Et quo nam pacto, inquis, si de eius claritudine, & futura hominis gloria diceret, quod nondum fuerat, tanquam factum profiretur? non enim inquit, fiet: sed, factus est. Quoniam mos prophetarum est, vt sæpenumero, quæ futura sunt, tāquam facta enarrent. Nam & Esaias de Xpi morte locutus, non inquit: Esa. 53.
Tanquam ouis ad occasionem ducetur, c
qd futurū erat: sed, ductus est. Atqui nondum carnem induerat, veruntamen quod futurum erat, propheta tanq̄ factum enarrat. Et Dauid crucem significans, non inquit: Fodient manus meas, & pedes meos:
sed, foderunt: &, Diuiserunt sibi vestimen- Ps. 21. d
ta mea, & super vestem meā miserunt sor- Ibidem
tem. Et de proditore verba faciens, qui nō- Ps. 40. c
dum fuerat: Qui manducat, inquit, panes & Ioan.
meos, leuauit contra me calcaneum. Et 13. c
de passione locutus: Dederunt in escam Ps. 68. c
mihi fel, & in siti mea potauerunt me ace
to. Vultisne alia adducamus exempla, an E
hæc in præsentia sufficiunt? Ego satis arbitror. Nam si in superficie non multum spatij comprehendimus, profundum tamen attigimus, non tamen minus hoc q̄ illud laboris habet. Sed veriti sumus, ne longiori sermone vestram remitteremus attentionem. Quam ob rem debitum oratione nostræ finem imponamus. Debitus autem finis est, laus digna Deo, non verbis tātùm, sed operibus. Luceat enim, inquit, lux vestra coram hominibus, vt vi- Mat. 5.
deant opa vestra bona, & glorificent patrē b
vestrū, qui est in cœlis. Et profectò nihil o-
pima vita clarius dilectissimi, vt sapiens Sap. 3. b
testatur?

Universidad de Deusto
Biblioteca

testatur? Viæ iustorum tanquam lux fulgent: illustrant verò nõ eos modò, qui per opera lucem attingũt, & rectam viam ingrediũtur, sed & propinquos. Effundamus igitur oleum è lampadibus, vt maior accẽdatur ignis, & lux appareat locupletior. Hoc autem oleum non modò in præsentia multum valet, sed cum sacrificia florerent, maiorem in modum illorum virtutẽ
Mat. 9. b probauit. Oleum.n. inquit, volo, & non sacrificium. Et meritò quidem: alterum.n. inanimatum est, alterum animatum. In altero quicquid imponitur, igni consumptũ in cinerem vertitur, & fumus in aerem dissoluitur: alterũ alios affert fructus. Quod
F Paulus significauit: cùm.n. paupertatis
2.Co.9. a Corinthiorũ thesauros enatraret, his verbis vsus est: Quoniam ministerium huius officij non solùm supplet ea, quæ desunt sanctis, sed etiam abundat per multos in
Ibid.d gratiarum actione in domino. Et iterum: Glorificantes Deum in obedientia confessionis vestræ in euangelio Christi, & simplicitate communicationis nostrę in illos, & in omnes, & in ipsorum obsecratione pro nobis desiderantium vos. Vides mutuam gratitudinem, dei laudem, cõtinuas preces, & vehementiorem eorum charitatem, qui beneficium acceperunt? Sacrificemus igitur dilectissimi, sacrificemus in ipsis sacrarijs quotidie: hoc.n. & oratione, & ieiunio, & multis huiusmodi officijs maius est sacrificium, modò ex iusto labore fiat, & lucro: & omnis sit expers auaritiæ, rapinæ, violentiæ. Hæ oblationes Deo gratæ sunt, alias respuit oditque, neque vult alienis calamitatibus honorari. Impium enim, & prophanum id sacrificium est, & irritat potius Deum, quàm placet. Quocirca summa diligentia, vti oportet, ne dum volumus deum colere, iniuria afficiamus. Nam si Cain deteriores hostias offerendo,
Ge.4. a quauuis nullam aliam iniuriam intulerit,
G vltimum tamen dedit supplicium: nonne longè grauiora perpetiemur, si rapina, & auaritia malè parta Deo offeramus? Propter hoc enim formã huius mandati deus manifestauit, vt videlicet misereamur, non torqueamus conseruos. Qui autem aliena rapit, & alij dat: non miseretur, sed lædit, & iniuriam vel maximam facit. Vt enim lapis nunquam oleum fundit, ita, neque crudelitas humanitatem: siquidem cùm hinc prouenit eleemosyna, non amplius est eleemosyna. Quare hortor ne id solùm cogitemus, vt præbeamus indigentibus, sed ne ex rapina. Nam si alter precatur, alter imprecatur: vtrius vocem potius dominus audiet? An plus illud vtilitatis, an hoc detrimenti afferet? Quòd si diligenter vixerimus, diuinæ gratiæ auxilio, misericordiam veniamque omnium, quæ semper peccauimus, consequi poterimus, & flumẽ igneum effugiemus: a quo liberi vtinam omnes ad cęlorum regnum perueniamus. gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, cum quo patri gloria, simul, & sancto viuificantiq; spiritui, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Homilia.xiii.ex cap.i.

ET *de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia.* Superiori H
die diximus, quod Ioannes, vt eorum dubitationem solueret, qui essent quæsituri, quo pacto Christus posterior ad prædicandum veniens, prior eo fuerit, & clarior, addidit: *Quia prior me erat*. Et hæc vna causa est, qua non contentus subdit aliam, videlicet, Et de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiã pro gratia. Et iterũ aliã: *Quia lex*, inquit, *per Mosen data est, gratia, & veritas per Iesum Christum facta est.* Et quid tandem, inquis, significat: Et de plenitudine eius nos omnes accepimus? Ad primum satis dictum est: Non habet, inquit, donum participabile, sed ipse fons est, & radix bonorum omniũ: ipse vita, ipse lux, ipse veritas, non in seipso bonorum diuitias continens, sed in vniuersos diffundẽs, quibus diffusis plenus permanet, neque aliorũ satietate minuitur, sed diuitias suas elargitur semper vberius: cumque omnes his bonis impartiat, in eadem permanet perfectione. Quod autem ego fero, participabile est: ab alio enim id accepi, & exigua pars totius est, & quasi gutta parua ad immensum abyssum, & infinitum pelagus comparata: immò, neque exemplum sufficiens est, ad quod volumus ostendendũ. Nam si guttam è pelago acceperis, ea tamen pelagus: etsi visu percipi nequeat, diminuitur: de illo autem fonte hoc dici non potest, sed quantumcunque, quis hauriat, nihil deficit. Quare alio exemplo vtẽdum est, cum hoc infirmũ sit. neq; possit, quod quærimus, demonstrare. Alterum I
igitur

igitur afferemus, quod magis ad propositam nos adducat sententiam. Constituamus nobis igneum fontem, à quo innumeræ accendantur lucernæ, & totidem, & item totidem: nonne huiusmodi fons ita plenus est ignis, quemadmodum antequam ex eo quicquam sumeretur? Sanè perspicuũ est. Quòd si in corporibus quæ in partes diuidi possunt, & per ademptionem partiũ minora fiunt, aliquid huiuscemodi inuenitur, vt post sui communicationem nullam diminutionẽ accipiant: quantò magis in incorporea & immortali illa potentia hoc contigerit? Nã si vbi subiectũ substantia est & corpus, & fit & non fit diuisio: multò magis cũ de actione sermo habetur, & actione incorporeæ substantiæ, credibile est idem euenire. Ideirco Ioannes inquit: Et de plenitudine eius nos oẽs accepimus. Et testimonium suum Baptistæ testimo-
K nio coniungit. Hæc enim particula, De plenitudine eius nos oẽs accepimus: non præcursoris verbũ est, sed discipuli, cuius hæc est sententia, Nolite existimare diutinæ consuetudinis, & eiusdẽ mensæ participationis gratia nos de eo testimoniũ perhibere: nam & Ioannes in Christum antea nunquam viderat, neq; cũ eo conuersatus est, nisi eũ ipsum baptizauit, in multorum cœtu eũ conspicatus, inde oĩa accipiens, clamauit: Prior me erat. Nos autem oẽs duodecim, trecenti, quingenti, tria millia, quinque millia, innumera Iudæorũ multitudo, oĩs fidelium cętus, qui tũc fuerunt, nũc sunt, & futuri sunt, de plenitudine eius accepimus. Quid autem accepimus? Gratiã pro gratia. Quã?
Phi.3.b pro qua? Pro veteri nouam. Quemadmodum enim duplex erat iustitia, Secũdum iustitiam, inquit, quæ in lege est, factus irreprehensibilis, & duplex fides: vt, Ex fi
2.Co.3. b de in fidem, & adoptio duplex: vt, Quorũ adoptio est, & duplex gloria: vt, Si enim quod euacuatur per gloriam est, multò magis qd manet in gloria, & lex duplex: vt, Lex spiritus vitæ liberauit me, & duplex seruitus: vt, Quorum seruitus & itẽ-
L rum: Spiritui dei seruientes, & testamen-
Hie.31. tũ duplex: vt, Disponam vobis testamentũ nouum, non secundum testamentum quod disposui patribus vestris, & duplex sanctificatio, & duplex baptisma, & duplex sacrificium, & templum, & circuncisio duplex, ita & duplex gratia. Sed illa quidem quasi figuræ sunt, hæc quasi veritas, æquiuocationem quandam, non rei communionem seruantia: quoniam in figuris sunt & vmbra. Nam & homo pictus, homo appellatur, & verus homo itidem: similiter in statuis & aurea & lutea hominis habet appellationẽ: verùm tanquã hominis figura, ille vt verus homo. Noli igitur tanquã à nominum cõmuni
catione, idẽ re ipsa esse existimare, sed ne
que diuersum. Nam si figura erat, nõ erat alterna à veritate: si vmbram seruabat, ipsa minor erat veritate. Vultis quę nam sit horum omnium differẽtia, explicemus? Vnum aut alterum dictorũ accipiamus, hoc pacto & cętera fient vobis manifesta, certòque deprehẽdemus puerilia fuisse præcepta. Hæc præclarorum philosophiæ professorum, & magnorum virorũ: & illa tanquam ab hominibus, hæc tanquam ab angelis instituta. Vnde igitur exordiemur? Vultis ab ipsa adoptione? Quæ nã inter hanc & illã differentia est? M
illa verbo honorabatur, hæc re ipsa: & de
Ps.81.b illa quidem inquit: Ego dixi, dij estis, &
Titũ.3. b filij altissimi omnes: de hac autem, Ex deo facti sunt. Quanam ratione? Per lauacrum regenerationis & renouationis spiritussancti. Et illi quidem postquam filij appellati sunt, adhuc spiritum seruitutis habebant (erant.n. serui, etsi hac appellatione honorabantur,) nos liberi tunc facti, non nomine, sed re honorem accepimus. Quod Paulus his verbis significa
Ro.8.c Gal.4.a uit: Non enim accepistis spiritũ seruitutis iterum in timore, sed accepistis spiritũ adoptionis filiorũ dei, in quo clamamus, Abba pater. Generati nanq; à deo, & vt verè dici potest, formati, itaque vocati sumus filii. Sed si sanctificationis modũ & hunc, & illum considerabimus, multã in hac quoque parte deprehendemus differentiam. Illi enim cùm idola non colebant, neque fornicabantur, neque adulterium committebãt, hoc nomine appellabantur: nos verò non in huiusmodi cõtinentia, sed in maiorum possessione facti sumus sancti. Et primùm quidem ab ipso spiritussancti aduẽtu hoc donum assecuti sumus, deinde à vita longè potiore, quàm Iudaica. Et quòd non arrogan-
ter hoc dictum sit, audi quid ille loquatur: Nolite vaticinari, neque purgare fi-

 hos

Universidad de Deusto
Biblioteca

A lios vestros, quoniam populus sanctus
estis. Ita apud illos hæc erat sanctitas, vt
i. Cor. 7 idolorum leges abiicerent: apud nos au-
f tem, vt sancta sint, inquit, & corpore &
Heb. 12. spiritu. Pacem prosequimini & sanctifi
cationem, sine qua nemo videbit domi-
num, & perficientes sanctificationem in
timore dei. Vides hanc esse sanctificatio-
nem, quando intrinsecus radicem habet,
Sãctus. & fontem? Non enim hoc nomen san-
ctus, in oĩbus eandem habet significatio-
nem. Nã & deus sanctus dicitur, sed non
quemadmodũ nos. Cùm igitur uocẽ hãc
Esa 6. b à Seraphin demissam propheta audiuit,
Ibi. 64. qui inquit: Heu mihi misero, quòd cùm
homo sim, & impura labia habeã, in mè-
dio populi immunda labia habẽtis habi-
to: atqui & sanctus & purus erat, sed si su
pernæ sanctitati nostram conferamus, im
mũdi profectò sumus: Sãcti angeli sunt,
& ipsa Cherubin & Seraphin sancta, sed
huius quoque sanctitatis alia differentia,
inter nos videlicet, & supernas virtutes.
Opus esset & alia genera explicare, sed
longiori vteremur orationes. Quare vl-
terius progressi, reliqua vobis inquirenda
relinquemus: poteritis enim hæc domi
colligendo ipsam deprehendere differen-
Pro. 9. b tiam, & inde in reliquis proficere. Da, in-
B quit, sapienti occasionem, & sapientior
fiet: nobis reliqua sunt necessariò transi
genda. Cùm ergo dixisset Ioannes: Et de
plenitudine eius nos oẽs accepimus: addi
dit, Et gratiam pro gratia. Gratia nanque
Iudæi salutẽ consequebantur. Non enim
vt multiplicem vos, inquit, sed pp patres
vestros elegi uos. Nã qui nõ proprijs me-
ritis à deo dilecti sunt, eos perspicuũ est,
& pp gratiam eiusmodi honorẽ cõsecu-
tos: nos aũt oẽs salui quoq; sancti sumus
gratia, sed non eodẽ modo, neque iisdem
de rebus, sed longè maioribus & excelsio-
ribus. Non .n. hæc nobis dũtaxat gratia
data est, venia. ſ. peccatorũ, quã cum illis
cõmunicamus. Oẽs. n. peccauerunt, sed
iustitia, sanctificatio, adoptio, Spiritussan
cti gratia, lõgè clarior, longè vberior: ad
hæc & alia maior, hoc est, à spiritu & re-
conciliatione fiducia huius gratiæ causa,
deo chari facti sumus, nõ amplius vt ser-
ui, sed vt filij & amici. Quocirca inquit,
Gratiã ꝑ gratia. Verũ q̃ legis fuerũt, fue
runt & gratiæ, ẽt ipsa formatio hominis
ex nihilo. Non .n. nostris præcedentibus
meritis hãc accepimus remunerationem.
Quõ enim, cũ nihil essemus? sed gratia
dei, q̃ semper in beneficijs priores sibi par
tes vendicat. Neque solùm ꝙ facti sumus C
ex nihilo: sed ꝙ facti, & facienda, & vitan
da didicerimus, & horũ à natura legem
acceperimus, & conscientiæ iudicium in-
corruptum nobis ab opifice deo tribu-
tum sit. Hoc inquam maximæ fuit gra-
tiæ, postquã alia secuta est, vt præuaricatã
legem præscriptam recuperaremus. Con-
sentaneum nanque erat, vt q datũ semel
à deo præceptum præuaricassent, pœnam
luerent: verùm mitius nobiscum actum
est. Iterum emendandi medicina adhibi-
ta, non debita quidem, sed à misericor-
dia & gratia proueniens. Nam quòd gra
tiæ sit & misericordiæ, audi Dauid loquẽ
tem: Qui facit misericordiam deus, & iu- Ps. 102. a
dicium omnibus iniuriam patientibus:
Notas fecit vias suas Mosi, filijs Israel vo Ibi. 24.
luntates suas. Et iterum: Bonus & rectus b
dominus, propter hoc legem ponet pec-
cantibus in uia. Misericordiæ igitur &
miserationum, & gratiæ legem accepi-
mus. Idcirco cùm gratiam pro gratia di-
xisset, etiam pro beneficiorum dei in nos,
magnitudine vehementius certans, addi
dit: [Lex per Mosen data est, gratia & ve
ritas per Iesum Christum facta est.] Et
animaduerte euangelistæ sapientiam, nõ
personarum, sed tenuium rerum facit dis-
quisitionem: quibus confessis, lõgè Chri D
stum Ioanne maiorem necesse est, etiam
pertinaces consentiant. Siquidem cũ res
quæ nullã habent, neque ad alicuius gra-
tiam, neque ad odium causam, hoc testan
tur, certam etiam impudentibus osten-
dunt sententiam. Nam quales eas autho-
res fecerunt, tales existimantur. Quare eo
rum maximè verum est testimonium sine
vlla suspicione. Videte quàm placidè,
& paulatim & Baptista Ioannes, & disci-
pulus ad supremam auditores cognitio-
nem trahant, cùm prius humilioribus
eos assuefecerint. Ille enim Christi ad se
comparatione facta, eum sine comparatio
ne omnes excedentem: sic deinde eius ex
cellentiam ostendit. Qui fortior me erat:
&, Ante me factus est. Inde subdit: Quia
prior me erat. Hic autem maius locu-
tus est, minus tamen quàm vnigen iti di-
gnitas postularet. Non enim ad Ioan-
nem, sed ad deum qui longè maiori erat
apud

apud Iudæos admirationi, facit compa-
rationem, hoc est, ad Mosen. Quia lex, in-
quit, per Mosen data est: gratias & veri-
tas, per Iesum Christum facta est. Ani-
maduerte præterea quàm honestam facit
comparationem, etiam apud imbecillio-
res. Non enim tatione excellentiam con-
E firmat, sed nudis nominibus differẽtiam
ostendit, gratiã & veritatẽ legi, & hãc par
ticulã, Facta est: huic, Data est, opponẽs.
Maxima aũt vtrorunque differentia: dari
enim ministri. Nam qui dat, is aliunde
accipit, & dat cui dari præcipitur. Fieri
autem & gratiam & veritatem, regis est,
cum potestate omnia dimittentis pecca-
ta, & benignitatis suæ dona cõfirmantis.
Mat. 2. a Quare inquit, dimittuntur tibi peccata
Ibid. tua. Et iterum: Vt sciatis, quoniam pote-
statem habet filius hominis in terra di-
mittendi peccata, dicit paralytico: Surge,
tolle grabatum tuum, & vade in domum
tuam. Vides quomodo gratia per eum fa-
cta sit? vide & veritatem. Gratiam quidẽ,
& quæ modò diximus, & erga latronem
benignitas, & baptismatis & Spiritussan-
cti dona, & alia item plurima nobis ostẽ-
dunt. Veritatem autem manifestiùs in-
telligemus, si figuras didicerimus: futu
ras enim dispensationes in nouo testa
mento consummari, figuræ primùm vt
figuræ annunciarunt, quas Christus suo
consummauit aduentu. Videamus ergo
figuras, si placet, in paucis. Non enim om
nia transigere prætentis est temporis. A
paucis reliquas intelligetis. Vultis ab ip
F sa passione incipiamus? Quid dicit figu-
Ex. 11. a ra? Tollite agnum per familias, & sacri
ficate, & facite, vt instituit. Christus au
tem nihil huiusmodi præcipit, sed ipse id
factus est sacrificium, & ablationem seip-
sum patri offerens. Vides quo pacto figu-
Ibi. 17. c ra data est per Mosen, veritas facta est per
Iesum Christum? Item in monte Sina, vt
Io. 19. d Amalechitæ in pugna profligarent, ma-
nus Mosi ab Aaron & vtrinque sublimes
tenebantur: Christus verò adueniens suas
extendit in cruce. Animaduertis quomo
do nobis figura ostendit, & veritas facta
Deu. 27 est? Præterea lex inquit: Maledictus qui-
d & Ga cunque nõ mãserit in omnibus quæ scri
la. 3. b pta sunt in libro hoc: Gratia aũt: Venite
Mat. 11. oẽs qui laboratis, & onerati estis, & ego re
d ficiã vos, & factus est pro nobis maledi
Gal. 3 d ctum. Cùm igitur tantam assecuti simus
gratiam & veritatem, nolimus quæso pro
beneficiorum magnitudine pigriores fie-
ri. Quantò enim maiori honore accepti
sumus, tantò maiorem debemus virtu-
tem. Nam qui pro paruis acceptis bene-
ficiis parua retulerit, nulla dignus est re-
prehensione: qui verò in ipsum honoris
culmen assumptus est, si vilia minimaque
rependit, longè maius meretur supplì-
cium. Sed absit omnis de vobis hæc suspi
cio. Confidimus in domino, qui animis
vestris pennas dabit, quibus in cœlum ela
ti, in huius mundi peregrinatione, terre-
na labe non inquinabimini. Verum G
enimuerò hoc vobis persuasi, non quiesci
mus tamen quin frequenter eadem &
hortemur, & admoneamus. Nam & in
seculi certaminibus nõ oscitantes & supi
nos, sed strenuos, & se vltrò periculis obii
cientes vniuersi hortantur, & plaudunt
spectatores. Illos enim ac si de eorum vi
ctoria penitus desperent, neque possint
villis hortationibus ad virtutem accendi,
taciti missos faciunt. Hoc autem in loco
non de vobis tantùm, qui sobriam vitam
agitis, sed de recidentibus, modò volue
rint, benè sperare licet. Quamobrem mo
dò hortando, modò exprobrando, nunc
suadendo, nonnũquàm laudando omnia
& facimus, & admittimur, vt salutem ve
stram non negligatis: & quantum in no
bis est, nihil omnino prętermittimus. No
lite igitur nostram de viuendi ratione ini
quo animo admonitionem accipere. Non
enim ita loquimur, vt vos inertiæ accuse
mus, sed de nobis optimè speramus. Ne
que ad vos duntaxat, sed ad nos qui ora
tionem habemus, hæc & loquimur, & lo
quemur. Siquidem & nos doctrina, ad H
monitione, consilio indigemus. Nam etsi
ipsi sermonem facimus, nihil nobis quo
que fieri prohibet. Sermo enim sceleri
bus obnoxios corripit. Qui autem omni
liberi sunt crimine, eos etiam longius ab
ducit. Neq. enim nos sine peccato sumus.
Medicinæ igitur ars communis est, & re
media omnibus proponit. Cura non com
munis est, sed ad vtentium voluntatem.
Qui vult medicina vti, curatur: qui eam
vulneri adhibere negligit, magis læditur,
& torquetur vehementius. Nolimus ergo
ægrè medicinam ferre, sed læto animo ac
cipiamus. Licèt non paruum dolorem no
stræ afferant admonitiones, suauissimus
tamen

Universidad de Deusto
Biblioteca

tamen fructus sequitur, cuius gratia & facimus omnia, & dicimus, vt à plagis & vulneribus quæ peccando animæ inurimus, liberi ad æternã vitam euadamus, & Christi præsentia digni efficiamur: ne que acerbis & sæuis potestatibus in die il la nos exhibeamus, sed quæ nos ad cœlorum possunt assumere hæreditatem, deum diligentibus præparatam. Quam vtinam omnes consequamur, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium cum sancto & vi
I uificante Spiritu, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Homilia XIIII. ex cap. I.

D*Eum nemo vidit vnquàm. Vnigenitus filius, qui est in sinu patris, ipse narrauit.* Sacræ scripturæ verba non vult deus vt simpliciter, sed multa cum prudentia intelligantur. Ideo beatus Dauid sæpenumero in psalmis ad doctrinam nostram:
Ps.118.c Reuela, inquit, oculos meos, & intelligã mirabilia ex lege tua. Item & eius filius:
Prou.2.a Quod oportet tanquàm argentum exquirere sapientiam, & tanquam thesaurum perscrutari. Præterea dominus Iudæos admonuit: Scrutamini scripturas: quod
Eccl.51.d non vtique dixisset, si perfacilè & prima tantùm lectione possent intelligi. Quod
Inf.5.f enim in medio, & in promptu positum est, nemo sanè perscrutatur: sed quod obscurum & latens, id multa indiget inquisitione, vt inueniatur. Idcirco thesaurum absconditum scripturas appellauit, vt ad earum nos inquisitionem excitaret. Hæc autem nobis dicta sunt, ne simpliciter & temerè, sed summa cum attentione scripturam accipiamus. Nam si quis ipsa duntaxat verba nuda, & vt dicuntur, acciperet, multa absurda de deo necesse esset suspicari. Etenim hominem eum esse, pe-
K cunia corrumpi, iracundum, furibundũ, aliaq; de eo his peiora intelliget. Verùm si reconditam verbis sententiam deprehenderit, omnia purgabuntur. Nam proposita nobis lectio sinum deum habere dicit, quod est proprium corporis. Sed nemo tam insipiẽs est, qui incorpòreum corpus arbitretur. Vt igitur dignè spiritalem sensum accipiamus, agitè altiùs hunc locum inuestigemus. [Deum nemo vidit vnquàm.] Quamnam hæc particula cùm superioribus habet consequentiam? Vt ostendat Euãgelista beneficiorum dei magnitudinem, & hotum eorumq; quæ per Mosen data sunt incomparabilem differentiam, probabilem causam, personæ adducit dignitatem, quæ maiora effecerit. Ille enim cùm seruus esset, meritò inferiorum factus est rerum minister, hic autem dominus & rex, & regis filius longè maiora nostra nobis contulit, qui cum patre semper est, & semper eum intuetur: propterea inquit, [Deum nemo vidit vnquã, sed vnigenitus filius.] Quid igitur dicemus clarissimo prophetæ Esaiæ, cùm inquit: Vidi dominum in
Esa.6.a throno altissimo sedentem? Quid Ioanni de eo testimonium perhibenti, quod hæc dixit, quando vidit gloriam eius, & de eo
L locutus est? Quid Ezechieli? Etenim ipse quoque super Cherubin eum sedentem
Ezec.1. & 10.a vidit. Quid præterea Danieli dicenti: Antiquus dierum sedit? Quid ipsi
Dan.7. Mosi: Ostende mihi gloriam tuam?
Ge.32.f & 35.b Iacob autem etiam ab hoc appellationem accepit, cùm Israel vocatus est, quod deũ videns interpretatur. Necnon & alij ipsum viderunt. Quid Ioannes: Deum nemo vidit vnquàm? Vt ostendat illa omnia permissionis fuisse, non ipsius puræ substantiæ. Nam si ipsam vidissent, nulla ex parte differentem vidissent: quippe quæ simplex, & pura est, non composita, nec descriptibilis. Non iacet, non ambulat. Hæc omnia corporis sunt officia. Quomodo autem sit, ipse nouit solus, quod per prophetam significauit: Ego visionem multiplicaui, & in manibus prophetarum assimilatus sum: hoc est permisi, non tamen id quod eram me ostendi. Cùm enim eius filius vera carne accepta venturus esset in mundum, multò ante sanctos viros ad diuinæ substantiæ visionem exercuit, ita vt videre poterant. Nam id quod est deus, non modò prophetæ non viderunt, sed neque angeli, neque archangeli. Sed si eos per-
M contaberis, nihil ab his de dei substantia audies, sed tantùm referentes: Gloria in altissimis deo, & in terra pax ho-
Lu.2.b minibus bonæ voluntatis. Si Cheru-
Esa.6.a & Apo. ca.4.c bin & Seraphin, sanctificationis laudem audies, plenum esse cœlum & terram gloria eius. Si supernas virtutes, tibi item respondebunt, sibi vnum opus esse, vt

vt deum laudẽt: Laudate eum, inquit, omnes virtutes eius. Solus autem ipsum videt filius, & Spiritussanctus. Quòd si omnis natura creata est, quanam ratione increatum videre poterit? Et si incorpoream virtutem, quanuis genitam, non possumus manifestè conspicari, & hoc sæpenumero in angelis ostensum est: multò minus incorpoream, & ingenitam substantiam. Quare Paulus: quem, inquit, vidit nemo
1.Ti.6.c hominum, neq; videre potest. Soline igitur patri hoc præcipuum inest, non autem filio? Audi hac etiam in parte quid superius dicat: Qui est imago dei inuisibilis.
Col.1.c Qui autem inuisibilis imago est, ipsum quoq; inuisibilem esse necesse est, aliter non esset vera imago. Propterea inquit:
1.Ti.3.d Qui manifestus est in carne. Manifestatio autem per carnem non est secundum substantiam. Nam quòd ipse inuisibilis sit, non solùm hominibus, sed & supernis virtutibus, cùm dixerit Paulus, manifestum
A esse in carne: subdidit, visum ab angelis.
Mat.18.b Ergo ex quo carnem induit, antè non ita videbatur, cum ipsis quoque inuisibilis esset substãtia. Quã ob rẽ igitur inquit, Nolite despicere vnum ex his minimis: dico.n. vobis, quòd angeli eorum semper vident faciem patris mei, qui in cœlis est? Quid ergo, faciem deus habet, & cœlo circunferi bitur? Sed nemo ea agitetur insania, vt
Ibid.5.a hæc dixerit. Quæ nam ergo ea sententia, quæ & in loco illo: beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt? Cogitationem nanq;, atq; imaginationem, quam pro viribus nostris de deo capimus, eam visionem appellat. Neq; aliter de angelis intelligẽdum est propter puram ipsorum, & nullo somno obnoxiam naturam, cum nihil aliud, quàm deum semper mente agitent. Propterea Christus: Nemo, inquit co
Mat.11.d gnoscit patrem, nisi filius. Quid inquam? Num omnes in ignorantia viuimus? Absit. Sed nemo ita cognouit patrẽ, vt filius. Vt igitur multi, quisque pro captu suo ipsum viderunt, substantiam autem nemo vidit: sic multi deum cognoscimus nõ tamen ipsam substantiam qualis est, nisi solus eius vnigenitus, qui certam notionẽ, visum, & comprehensionem habet, qualẽ
B filium de patre habere par est. Sicut enim cognoscit me pater, inquit, & ego cognosco patrem. Quare animaduerte quanta cum authoritate loquatur euangelista. Siquidem cum dixisset, Deum nemo vidit vnquam: non prosecutus est, filius qui vidit narrauit. Nam in sinu patris esse, maius quiddam est, quàm videre. Qui enim tantùm videt, non certam habet rei visæ cognitionem: qui verò in sinu immoratur, omnia ei perspicua sunt, & certa. Ne autẽ audiendo: Nemo cognoscit patrem nisi filius diceres, quòd licet maiorem cęteris de patre habeat cognitionem, non tamen qualis est nouit, ideo in sinu patris cum esse inquit, euangelista. Christus autem tantùm se patrem cognoscere, inquit, quantũ pater ipsum. Percontare, quæso. qui contradicit, nunquid cognoscat filium pater? respondebit, Etiam, nisi omnino insaniat. Deinde illud iterũ interrogabimus: Quid autem? certane quadam visione, & scientia ipsum videt, & id quod est manifestè cognoscit? Certè assentiet. Hinc collige certã filij de patre comprehensionem. Ipse enim inquit: Sicut cognoscit me pater, & ego cognosco patrem. Et alibi: Nemo Deum vidit, nisi qui ex Deo est. Hac, vt dixi, gratia euãgelista sinus meminit, quo vno verbo multam substantiæ cognationem, pro- C pinquitatem, parem patri cognationem, potestatem ostẽdit. Non.n. diuersam substantiam in sinu haberet pater, sed neque ipse auderet, si seruus, si ex multitudine vnus esset, in sinu domini versari. Hoc nanque dilectissimi filij tantum est, qui multũ genitori suo fidit, neq; ipso vlla ex parte sit inferior, ęqua hoc cognitio significat. Vis & sempiternum intelligere? audi Mosen quid de patre loquatur. Nam cum peteret si interrogaret à Iudæis, quis ipsum
Exo.3.d miserit, quid iuberet responderi: Dic, inquit, qui est, misit me. Hoc enim verbum, qui est: sempiternum & sine principio, & verè, & propriè esse significat. Hoc idem
Ioã.1.a ex ea particula, In principio erat, ostendit Ioãnes. Itẽ hoc in loco, cum in sinu patris esse dicit, & ne propter nominis cõicationem, vnũ eorum, qui per gratiã facti sunt filij, significare arbitreris: primum articulum addidit, qui per gratiã filios seponit. Inde si hoc tibi non satis est, & adhuc humi deuolueris, alio magis proprio nomine vsus est, cũ inquit, Vnigenitus. Sin adhuc humum despicis, non recusabo, inquit, euangelista, de deo sermonem faciens, humanis, & corporeis verbis vti, hoc est in sinu: tantùm ne vile quicquam, & abie-

D ctum de Christo suspiceris. Considera benignitatem domini, & nostri curam. Indignis se verbis nuncupari patitur, vt hoc saltem pacto oculos erigamus, & aliquid de se magnum concipiamus, & tu ad inferiora semper deflecteris: Dic quæso, qua gratia hoc in loco sinũ positũ existimas? Crassum hoc nomen, & carnale. Nunquid vt deum corpus habere suspicemur? Abit. Cur igitur? Nam si neq; filij dilectio, neq; corpus deum esse hinc cõprobatur, superfluum hoc in loco, & ociosum id verbum est. Nõ.n.te petere recusabo, vt aliquid in hoc coniectemur. Sed profectò constat, nihil aliud, quàm summam vnigeniti dilectionem, & patri cœternitatem significari. Vbiq; hoc perspicuum est. Ille narrauit, inquit. Quid narrauit? Quòd deum nemo vidit vnquam: an quod vnus est deus?
De. 6. a Verùm hoc & reliqui prophetæ, & Moses
Esa. 45. iampridem exclamat. Dominus deus tuus dominus vnus est. Et Esaias: Aũ me nõ est factus alius deus, & post me non est. Quid igitur amplius à filio didicimus: quòd in sinu sit patris? Quid ab vnigenito? Primũ quidem hæc eadem vnigeniti operationes sunt, deinde longè ab eo expressiorem, & E
magis perspicuam doctrinam accepimus,
Ioan. 4. videlicet quòd spiritus Deus est: & qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare. Quòd Deum videre est impossibile, quòd eum nemo nouit nisi filius, quòd pater est dilectissimi vnigeniti, & alia multa, quæ de eo narrata sunt. Id autem verbum narrauit, expressiorem, certioremq; doctrinam demonstrat, nõ apud Iudæos tantùm, sed in vniuersum mundũ propagauit, eumque meliorem reddidit: prophetis enim neque Iudei omnes fidem adhibebant, vnigenito autem Dei filio vniuersis orbis, & paruit, & credidit. Nar-
Esa. 9. b. ratio autem hoc in loco doctrinæ euidentiam significat. Quare & verbum, & magni consilij angelus appellatur. Cũ igitur perfectiore dignati simus doctrina, neque amplius per prophetas, sed per filium ad nos in vltimis his diebus Deus locutus sit, longè potiorem, & dignam accepto honore vitam exhibeamus. Etenim absurdum est cum tantus descenderit dominus, & non amplius per seruos, sed per seipsum nos alloqui voluerit, nos nihil a priscis illis differamus. Illi Mosen, nos Mosi dominum magistrum habemus. Quamobrem hoc honore dignam præ nobis feramus philosophiam, & nihil cum terrenis communicemus. Propterea nobis cœlitus viuendi normam detulit, vt magistri F
imitatores pro viribus efficeremur. Qua
autem ratione possumus Christi imitatores fieri? Si omnia in cõem non nostram fecerimus vtilitatem, etenim Christus non Ps. 68. b
sibijpsi morem gessit, sed vt scriptum est: & Ro.
Improperia, inquit, improperantium ceci 15. a
derunt super me. Nemo priuatam quærat vtilitatem, sed & proximi ita suã quærat: siquidem illorum res nostræ sunt. Cor 1. Cor.
pus nanque vnum sumus, & inuicem par- 10. d &
tes, & membra. Nolimus igitur ita alter Eph. 4. f
erga alterum affici, ac si penitus simus alieni. Nemo illum neque amicum, neque cognatum, neque vicinum, neque quicquam cum eo sibi esse dicat. Quomodo accedã? quid dicam? Licèt enim horum nihil sit, homo tamen est eiusdem naturæ particeps, sub eodẽ domino conseruus, & contubernalis, eiusdem mundi incola. Quòd si fidem tantùm tecum communicat, iam tuum factus est membrum. Quæ enim amicitia, quæ familiaritas tantam contrahere vnionem posset, quantam fidei cognatio? Non enim quantam amicus amico debet propinquitatem, tantam nos habere inuicem oportet, sed quanta est membri ad membrum: hac amicitia, & cura aliam maiorem nemo vnquam inuenire posset. Quemadmodum ergo is sanè ridiculus foret, qui vnde secum familiaritas G
sit, vnde propinquitas percontaretur: ita 1. Cor.
qui vnde sibi cum fratre & proximo. Om- 12. b
nes enim in vnum corpus baptizati sumus, inquit. Quid significat, in vnum corpus? ne diuidamur, sed mutuam consuetudinem, amicitiamq; tanquàm vnum corpus seruemus. Nolimus inuicem alter alterum contemnere, ne nosipsos contem- Eph. 5. f
namus. Nemo vnquam carnem suã odio habuit, sed nutrit & fouet. Propterea hũc mundum tanquam domum vnam nobis Deus largitus est, & omnia æqua portione distribuit. Vnum Solem omnibus lucere fecit. Vno nos tecto, cœlo videlicet, operuit. Vnam cunctis mensam, hoc est terram communicauit, impartitus est aliam longè maiorem, vnam tamen condiscipuli intelligunt. Vnum generationis modum omnibus largitus est spiritalem. Vna nobis, & communis in cœlo patria, idem poculum

poculum omnibus propinatur. Nihil amplius diuiti, & spectato viro, quàm pauperi, & abiecto Deus exhibet. sed vniuersos pariter vocat. Carnalia pari honore, spiritalia similiter. Vnde ergo tanta huius vitæ inæqualitas? Ex diuitum auaritia, atque insolentia. Sed nolite fratres,
H nolite quæso, ita affecti esse: nec cum ratio ipsa, & necessitas in vnum nos cogat, à terrenis, & caducis huius vitæ bonis distrahamur, à diuitijs dico, paupertate, sanguinis coniunctione, inimicitijs, amicitia. Hæc enim omnia vmbra sunt, & quàm vmbra adiectiora habentibus cœlitus vinculum charitatis: hoc seruemus dilectissimi toto conatu, quòd nullus prauus affectus hanc diuidere perturbareve poterit vnitatem: quam vtinam omnes consequamur, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem & cũ quo patri gloria, simul & Spirituisancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia xv. ex cap primo.

ET hoc est testimonium Ioannis, quando miserunt Iudæi à Hierosolymis sacerdotes, & leuitas, vt interrogarent eum, Tu quis es? Graue vitium inuidia est, dilectissimi, grauе inquam & exitiosum, non his quibus inuidetur, sed ipsis inuidentibus. Primum enim eos offendit, consumit quæ tanquam mortiferum quoddam virus eorum animos occupans. Si quo autem pacto cũ cui inuidetur lædit, paruum quidẽ, & nullius ferè momenti detrimentũ est, quodq; plus emolumenti quàm damni afferat. Ne
I que inuidia solùm, sed ẽt in cæteris vitijs, non qui malo afficitur, sed qui afficit is damnum accipit. Quod nisi ita se haberet, non iniuriam accipiendam potius, quàm inferendam præcepisset Paulus discipulis.
1. Co. 6. b Quare non magis, inquit, iniuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini? Certò enim nouit, non mala accipiẽtem, sed inferentem omnino exitium secuturum. Hæc omnia mihi propter Iudęorum inuidiam dicta sunt. Qui.n.ex ciuitatibus ad Ioannem confluxerant, qui propria dãnarant peccata, qui baptizati erant, post baptisma tanquam quadam boni operis pœnitentia, mittunt qui Ioannem interrogent, Tu quis es? Certè genimina viperarum, & serpentes: vel siquid his grauius generatio mala, adultera, peruersa, post baptisma Baptistam interrogas, & percontaris? Quid hac stultitia stultius? qũo enim conuenistis? qũo peccata vestra confessi estis? qũo ad baptisma cucurristis? quomodo ipsum percontati estis, quid foret agendum? Hæc omnia à vobis temerè, & sine ratione facta sunt, cum neque principium neq; fundamentum intelligatis. Verùm neq; vos accusauit Ioannes, neq; quicquã exprobrauit, sed omni cum mansuetudine respondit. Quam ob rem? est enim dignum cognitu, vt omnibus eorum manifesta, perspicuq; fieret malitia. Sæpenumero Ioannes Christo testimonium perhibuit, & cum Iudæos baptizaret, frequenter Christi meminerat. *Ego, inquit, vos baptizo in aqua: qui autem post me venit, fortior me est, ipse vos baptizabit in spiritu sancto, &* K
igni. Quibus verbis humana quadam perturbatione affecti sunt. Mundi nanq; gloriam affectantes, & secundum faciem iudicante, Ioannem Christo inferiorem, indignum arbitrabantur. Multa nanq; Ioannis generositatem ostendebant. Primum generis claritas, principis enim sacerdotis erat filius. Deinde vita & asperitate, & om Lu. 1. a. g
nium hominum contemptu insignis. Si- Mat. 3. a
quidem veste, mensa, domo, & ipso victu & Lucæ
contempto eremum ab ineunte ætate in- 1. g
coluit. Contra, Christus obscuro genere Matth.
natus, quod sæpenumero his verbis expro 13. g &
brarunt: nonne hic est fabri filius? Nonne Mar. 6.
mater eius dicitur Maria, & frater eius Ia- a
cobus, & Ioseph? Et patria vnde originem ducere putabatur, ignominia quadam notabatur, vt inquit Nathanael. A Nazareth potest aliquid boni esse? Præterea Infrà. g
conuersatio omnibus communis, & vestimenta nihil à vulgo differentia. Non enim zona pellicea cingebatur, neque pilosam vestem induebat, neque melle, & lo- L
custis vescebatur: sed cum omnibus eandem habebat consuetudinem. Infamium hominum, & publicanorum cõuiuijs aderat, vt eos ad meliorem frugem alliceret: quo cum non conueniret, Iudæi ei exprobrabant, vt ipse Christus, inquit: Venit filius hominis manducans, & bibens, & di- Mat. 11. c
cunt: Ecce homo vorax, & potator vini, publicanorum, & peccatorum amicus. Cum ergo frequenter Ioannes ab se Iudæos ad Christum longè eorum opinione inferiorem dimitteret, ægtè ipsi ferebant, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

bant, & rubore perfundebantur. Quippe qui Ioannem potius magistrum habere, q̃ Christum voluissent: palàm tamen id dicere verebantur. Mittunt autem ad eum, vt per adulationem ipsum alliciant ad confitendum se Christum esse. Quamobrem nõ abiectos, & infimæ sortis homines mittunt, quemadmodum ad Christum cum
Mat.22 b vellent eum capere in sermone, tunc enim seruos, & iterum Herodianos destinarũt: nunc autẽ sacerdotes, & leuitas: nec quoslibet sacerdotes, sed ab Hierosolymis, hoc est maioris authoritatis, & nominis. Non enim temerè hoc significauit euangelista, & mittunt vt interrogarẽt eum: Tu quis es? Et profectò natales eius adeò celebres
M erant, vt vulgò diceretur, Quisputas puer
Luc. 1.f iste erit? & super omnia montana Iudææ diuulgarentur omnia verba hæc. Et cum iterum Iordanem petisset, omnes ad eum ciuitates aduolarent ex Hierosolymis, & ex omni Iudæa ad Ioannem, vt baptizarentur, concurrerunt. Quid igitur interrogãt? Non quòd ignorarent: satis enim superq; cognoscebatur. Neque vllo pacto poterat ignorari: sed ea, quam pauloantè diximus, ratione, quò eum adducerent, vt se Christũ esse confiteretur. Audi ergo quomodo beatus Ioannes non verbis, sed animo quo illi percontabantur, respondet. Nã cum dixissent, Tu quis es, Nõ respõdit cõtinuò, quod rectè erat respondendum, Ego vox clamantis in deserto: sed eorũ primùm suspicionẽ amouit. *Interrogatus enim*, inquit, *tu quis es? confessus est, & non negauit, confessus est, quia non sum ego Christus.* Et animaduerte euangelistæ sapientiam. Tertium idem dicit, vt & Baptistæ virtutem, & Iudæorũ
Luc.3.a malitiam, atque stultitiam demonstret. Lucas verò inquit, quòd cùm turbæ suspicarentur eum esse Christum, iterum tollit suspicionem. Hoc frugi serui officiũ est, non solùm domini sui gloriam non aucupari, sed & a multitudine tributam propulsare. Verùm turbæ simplicitate, & ignorantia
A in hanc venere suspicionem: hi autem mala mente, malo animo eum percõtati, sunt id arbitrati, quod diximus. Quòd nisi hoc animo fuissent, non continuò ad aliam venissent interrogationem, sed indignati, tanquam ad propositum non respõdisset, neq; id dubitare, neq; id percontatum venire duxissent: verùm tãquam in crimine deprehensi, & rei ad aliud venerunt. *Quid ergo? Helias es tu? & dixit, Non sum.* Arbitra
bantur.n.eum vẽturum, sicut Christus in- Mat.17
quit. Rogantibus nanq; discipulis, qũo b
ergo Scribæ dicunt, quòd Heliam oportet primum venire, ipse respondit: Helias quidem venturus est, & restituet omnia. Deinde interrogant: *Propheta es tu? & respondit, Non.* Et tamen propheta erat, quare se prophetam negat? Quia iterum percontantiũ animum inspexit. Existimabant enim pro
phetam quendam eximium venturum, eo De.18.d
quòd inquit Moses, prophetam vobis suscitabit dominus deus de medio fratrum vestrorum, tanquã me ipsum audite. Hic autem erat Christus. Non igitur rogarũt, an esset vnus ex aliorum numero prophetarum, sed articulum addiderunt, ac si dicerent: Prophetane ille es, qui à Mosæ prædictus est? Propterea negauit. *Dixerunt ergo ei: Quis es? vt responsum demus his, qui miserunt nos. Quid dicis de teipso?* Videsne hos B
vehementius vrgentes, alliciendo iterum rogantes non dimittendo, hunc aũt summa cum mansuetudine fallas eorum suspiciones omni conatu tollentem? Et veritatis amicus, *Ego*, inquit, *vox clamantis in de-* Esa.40.
serto, dirigite viam domini, sicut dixit Esaias a
propheta. Cum.n.magnum quiddã, & eximium secundum eorum opinionem de Christo locutus sit, ad præstandam verbis suis authoritatem, prophetæ statim testimonium adducit. *Et qui missi fuerant, erant ex Pharisæis, & interrogauerunt eum, & dixerunt ei: Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Helias, neque propheta?* Vides, quàm temerè loquantur? Quoniã adhuc eum adducere volebant. Non tamen hinc orsi sunt, ne quo animo dicerent, deprehenderentur. Et cum se Christum esse negasset iterum malitia sua dissimulata, ad Heliam veniunt, & prophetam. Quòd cum se neutrum esse profiteretur, dubij iam consilij, persona & simulatione omni abiecta, apertè fraudulentam mentem his verbis detegunt. Quid ergo baptizas, si tu non es Christus? Deinde vt animum celarent, addiderunt, neque Helias, neque propheta. Nam cum adulationibus eum C
allicere non possent, calumnia se eum coacturum arbitrati sunt, vt quod non esset, se esse confiteretur. O superbiam, ò amentiam, & curam intempestiuam. Misistis vt ab eo cognosceretis, quis esset, & vnde. Nunquid ei quid facturus sit præscribetis?

scribetis? Hoc cogentium est, vt se Christũ confiteatur. Veruntamen, neq; nunc indignatur Ioannes, neq; sic eis, vt merebant, respondet: Vos præcipere, & legem mihi ponere audetis? Sed iterum incredibilem præ se fert mansuetudinem. [Ego, inquit, baptizo in aqua, medius autẽ vestrum stetit, quem vos nescitis. Ipse est, qui post me venturus est, qui ante me factus est, cuius non sum dignus, vt soluam eius corrigeã calceamenti.] Quidnam his respõdere potuissent Iudæi? Ipsi contra se, nulla venia, nulla excusatione dignam sententiam tulerunt. Quonam pacto? tantæ authoritatis Ioannem, & tam verum arbitrabantur, vt non solum de alijs testimonium, verùm ipsi de seipso omnia crederent. Neq; enim nisi ea essent sententia, ipsum interrogarum misissent quid de se diceret. Nostis enim, q̃ de se dicentibus, his duntaxat maximè fidẽ adhibemus, quos verissimos arbitramur. Neque hoc tantùm eorum os
D obstruit, sed animum quoq;, quo ad eum locuti sunt. Promptissimo nanque animo ad eum venerunt, licèt postmodum muta
Infr. 5.f ti sint. Quæ ambo Christus his verbis significauit: Ille erat lucerna ardens, & lucens, vos autem voluistis exultare ad horã
Inst.7.c in eius luce. Et responsum eius probauit, inquiens: Qui non quærit gloriam suam verax est, & iniustitia non est in eo. Ioannes aũt nõ sibi gloriã q̃siuit, sed ad alium eos dimisit. Et qui missi erãt summæ erãt apud Iudęos authoritatis, & primum locũ obtinebant. Itaque nulla ex parte confugium, aut excusationem habebant, si Christo non crederent. Sed qua gratia Ioanni de Christo fidem non adhibuistis? Vos ex primoribus misistis, vos de his interrogastis, vos Baptistæ responsum audistis: omnia conati, omnia scrutati sunt, & suspiciones vestras omnes in medium protulerunt, & tamen ingenuè confessus est, non esse, neque Christum, neque Heliam, neque prophetam: neque hoc contentus, quis esset ostendit, & de baptismate suo verba fecit, quod paruum est, & vile, & præter aquam nil amplius haberet: ostendit præterea excellentiam baptismatis a
E Christo traditi. Adduxit Esaiæ prophetæ testimonium, qui diu ante Deum, & se eius ministrum appellauit. Quid iam dubij relinquebatur, quin Deum adorarent, & confiterentur, cum omni adulatione amota, verum esset testimonium? Neque enim aliud testantis mores, & sapientia pollicebatur. Ad hoc, vel inde perspicuũ erat, quòd nemo proximum sibi præfert: neque quem sibi honorem arrogare potest, in alium facilè confert. Itaque Ioannes nisi Christus Deus fuisset, in tantùm non descendisset testimonium. Nam si id nomen tanquam conditione sua maius abiecisset, non sanè alij, & sanè inferiori tribuisset. Medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis. Dicens nanque erat, vt in populo tanquam vnus ex multitudine versaretur, qui vbiq; humilitatem, & mansuetudinem doceret. Nescitis autem quis, & vnde sit. Illam autem particulam. Qui post me venit, frequenter meminit, tantùm dicens: Nolite putare rem ipsam in meo esse baptismate: non sanè perfectum est. Alius post me venit alterum allaturus. Hoc tamen illius præparatio quædam est, & præcessio. Res nostræ vmbræ sunt, & imago: alium venire oportet, qui veritatem afferat. Quamobrem illud, Post me F
venit, eius maximè ostendit dignitatem: nam si id erat perfectum, nullus erat secundo locus. Ante me factus est: hoc est, honorabilior. Inde ne ex comparatione similitudinem intelligerent, cum nullam vellet intelligi, ita se antè fuisse dicit, vt neque inter vltimos ministrorum adnumerati se dignum profiteatur. Soluere enim calceamenta vilissimi serui officium est. Quòd si Ioannes indignus, qui corrigiam solueret: Ioannes inquam, quo maior inter natos mulierum non surrexit, quo nos loco ponemus? Si is, qui terrarum orbi æquiparatur, immo qui maior est (non enim, inquit, erat his dignus mundus) ne inter vltimos quidem ministros connumerari se dignum dicit: quid nos innumerorum scelerum pleni dicemus, qui tanto Ioanne sumus inferiores, quanto terra minor est cœlo? Hic neque qui soluat corrigam calceamenti, dignum se profitetur: inimici autem veritatis in tantam prorumpunt insaniam, vt qui Deum cognoscant, digni se arbitrentur. Quid hac amentia scelestius? quid hac superbia insanius? Bene, inquit, Sapiens: Initium superbiæ non cognoscere Eccl.10.
dominum. Non esset è cœlo eiectus, ne- b
que in diabolum versus cecidisset angelus, nisi hoc se scelere coinquinasset. Hoc cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

eum præcipitem dedit, hoc in gehennam
G intrusit, hoc malorum omnium ei causa
fuit, hoc tantarum virium est, vt omnem
animi virtutem, eleemosynam, oratio-
nes, ieiunium, cætera animi bona corrum
Ecclis. 10 pat. Superbia in hominibus immunda,
inquit, est apud Deum. Non ergo fornica
tio duntaxat, neque adulterium homi
nem polluit, sed & superbia, ac etiam illis
longè magis. Quamobrem? quoniam
fornicatio, etsi indigna venia sit, potest ta
men quispiam voluptatem in excusatio-
nem adducere: superbia autem ne mini-
mam quidem, propter quam, vel vmbram
saltem veniæ consequatur: sed nihil aliud
est, q̃ deprauatio animi, & morbus gra-
uissimus, non aliunde quàm ex insania or
tum ducens. Nihil enim superbo homine
insanius, quanuis ditissimus sit, quanuis
multa hac exteriori sapientia præditus,
quanuis poteus, quanuis omnia, quæ ho-
mini exoptanda videntur, in illum conge
rantur. Quippè, qui humanis bonis super-
bit, miser est, & infelix, & illorum omnũ
mercedem amittit. Qui eorum gratia,
quæ nulla ex parte bona sunt, propter vm
bram, & florem fœni (hæc n. inanis gloria
est) inflatur, nonne omnium maximè ridi
culus est, cum idem faciat, quod quiuis
H pauper, & mendicus, & semper famelicus,
qui siquando lætum somnium viderit, eo
lætatur? Miser sanè, & infelix, qui cum ani
mam tuam grauissimo morbo consumas,
& vltima in miseria verseris: tumescis ta
men quòd auri tibi talenta sint plurima,
quòd seruorum multitudo. Verùm hæc
non tua sunt. Si non credis, plurimorum
habes exemplum. Quòd si ita insanis, vt
neque ex maiorum experientia hoc intel-
ligas, parumper expecta, & in teipso nullã
tibi inde vtilitatem cognosces: cum exani-
mis, nec hora, nec breui quidem momen-
to, eorum dominus eris, inuitus alijs relin
ques, & his sæpenumero quibus nolles.
Multis enim, nec sua disponere pmissum
est, migrauerunt repentè è vita, & cum
vellent his frui, non poterãt. Quod ne no
bis accidat, iam ad sanitatem reuersi, ea
nosipsi ad ciuitatem nostram transmitta-
mus, quibus solis fruemur, alijs minimè.
Illa in atylum, & locum tutissimum re-
condemus, vnde nihil ea nobis poterit au
ferre, non mors, non testamenta, non hæ-
reditatum successiones, non calumniæ,
non insidiæ. Sed qui hinc emigrans sua
præmiserit, his perpetuò fruetur. Et quis-
nam tanta laborat insania, vt rebus suis
omni tempore se perfruiturum negligat?
Trãsferamus igitur illuc nostras diuitias: I
non nobis asini opus est, nõ camelis, nul-
lis iumentis, nullis curribus, nullo alio ve-
hendi instrumẽto, qua nos molestia Deus
liberos reddidit: tantùm pauperibus indi-
gemus, claudis, cęcis, infirmis. Hi res, & pe
cunias in cœlum perferre, & earum domi-
nos ad æternorum bonorum hęreditatem
perducere poterunt: quam vtinam omnes
consequamur, gratia, & benignitate domi
ni nostri Iesu Christi, per quem, & cum
quo patri gloria, simul & Spiritui sancto,
in secula seculorum, Amen.

Homilia. xvi. ex cap. primo.

H*Aec in Bethabara facta sunt trans Iordanem, vbi erat Ioannes baptizans. Altera autem die uidit Ioãnes Iesum venientem ad se, & ait: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Magnum bonum fiducia est, & loquendi libertas, omniaq; Christi confes-
sioni postponere, tam magnum inquam,
& admirabile, vt filius Dei vnigenitus idẽ
de patre prædicet, quanuis non æqua sit vi
cissitudo. Tu n. confiteris in terra, ipse in
cœlo: tu præsentibus hominibus, ille pa-
tre, & angelis omnibus. Talis Ioannes,
non multitudine, non gloria, nulla re hu-
mana motus, omnia pessundat, liberrimè,
vt debet, Christi mysteria omnibus an-
nunciat: propterea etiam locum signifi K
cat euangelista, vt magnanimi præconis
fiduciam ostenderet. Non enim domi, ne-
que in angulo aliquo se abdidit, sed apud
Iordanem, in media omnium, qui ad se
baptizatum venerant, multitudine id pa-
lam profitebatur. Venerant n. Iudæi dum
baptizaret, tunc supremum illud arcanũ,
& inenarrabilis doctrinæ plenum de Chri
sto prædicauit, quodque non esset dignus
soluere eius corrigiam calceamenti. Pro-
pterea, inquit: Hæc in Bethania facta
sunt. Quædam autem exemplaria veriora
videntur, in quibus Bethabara scriptum Bethaba
est. Bethania enim non trans Iordanem, ra.
neque in deserto erat, sed non longè ab Betha-
Hierosolymis. Locorum autem alia etiam nia.
ratione meminit. Nam cum non anti-
qua, sed quæ paulo ante contigerant esset
narratu-

narraturus, qui aderant, & viderant, eos te-
stes adducit, ex quibus rem certam innuit.
Confidens n. nihil se veritati addidisse, sed
vt res se habuerat, purè, & simpliciter enar
rasse, a loco testimonium accepit, non par-
um (vt dixi) futurum veritatis indicium.
*Altera autem die vidit Ioannes Iesum uenien
tem ad se, & ait: Ecce agnus dei ecce qui tollit*
L *peccata mundi.* Distribuerunt tempora euã
gelistæ. Matthæus priusquam Ioannes Ba
ptista caperetur, tempora prosequens, ad
ea, quæ secuta sunt, properat: Euangeli-
sta autem Ioannes his maximè immora-
tur. Et ille postquàm venit Iesus è deser-
to, interim omissis omnibus, quæ Ioan
nes, quæ Iudæi missi inuicem verba con-
tulerint, & alijs pluribus, continuò tran-
sit ad carcerem. Cum auditer, inquit, Iesus
quòd traditus esset Ioannes, secessit in de-
sertum. Ioannes autem hoc tacuit, vtpote
a Matthæo narratum. Narrat autem, quæ
post descensum montis secura sunt, & mul
tis prætermissis addit, Nondum enim mis
Inf. 3. e sus erat Ioannes in carcerem. Et quanam
gratia hoc in loco, inquit, Iesum ad ipsum
venisse non semel, sed iterum? Matthæus
necessarium eius aduentum fuisse, inquit,
baptismatis gratia, addit enim Iesus, Sic
Mat. 3. enim decet nos implere omnem iustitiam
c. Ioannes eum iterum venisse dicit post ba-
ptisma, quod manifestauit, inquiens: *Ego
vidi spiritum descendentem quasi columbam,
& manentem super eum*. Qua igitur gra-
tia venit nunc ad Ioannem? neque enim
venientem tantùm, sed ad se, inquit. Cur
inquam? Nequis suspicaretur, cum pri-
M mùm vnà cum cætera multitudine venis-
set, eadem qua alij causa venisse, vt scili-
cet peccata confiteretur, & in pœnitên-
tiam ablueretur in flumine: Idcirco venit
præbens Ioanni occasionem, vt eiusmodi
suspicionem tolleret, quam illud verbum:
Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi:
penitus tollit: Qui enim tanta excellit pu
ritate, vt aliorum peccata possit abluere, sa
nè constat eum non ad confitendum pec-
cata venisse, sed vt illi admirabili præconi
hanc daret occasionem, & secunda hac vo
ce his, qui priora audierant, & certius di-
cta imprimeret, & alia superadderet. Illud
autem verbum, Ecce, ponitur, eo quòd sæ-
pe multi ex iam dictis ipsum inquirebant,
ideò præsentem ostendit. Ecce hic est, de
quo iam sermo habitus est. Hic est agnus.
Agnum autem appellat, vt Esaiæ prophe-
tiam in memoriam Iudæis reducat, vt per
figuram magis eos ad veritatem alliciat.
Ille quidem agnus nullius peccatum acce-
pit, hic autem totius orbis terrarum. Peri-
clitantem enim mundum quamprimum
ab ira Dei liberauit. Hic est de quo dixit,
Post me venit vir, qui ante me factus est. Vi-
des, & in hoc loco quomodo superiora in-
terpretatur? Nam cùm dixisset, Agnus,
qui tollit peccata mundi: subdit, Quo-
niam ante me factus est, videlicet, quòd
accipit peccata mundi, & baptizat in spi-
ritusancto. Meus enim aduentus nihil a- A
liud habuit, quam prædicare commune or
bi terrarum præstitum beneficium, & in
aqua baptizare: huius autem, purgare hu-
manum genus, & largiri paracleti opera-
tionem. Hic ante me factus est: hoc est, cla
rior apparuit, quia prior me erat. Pudeant
Pauli Samosatensis sectatores tam manife
stam oppugnare veritatem. *Et ego nesciebam eum.* Auferit omnem testimonio suspi-
cionem, cùm non humanæ familiaritatis
gratia, sed diuina reuelatione id perhibere
ostendat. Nesciebam eum, inquit. Quomo
do ergo dignus est fide testis? Quomodo
alios docet, qui nescit? Nõ, inquit, nescio,
sed nesciebam, vt hoc verbo maximè sibi
crederetur. Quo enim pacto tantùm igno
to tribueret? Sed vt manifestetur Israel, pro
pterea ego veni in aqua baptizans. Non
igitur ipse baptismatis indigebat. Neque
alia ratione illud lauacrum institutum est,
quàm, vt viam reliquis ad Christi fidem
præberet. Non enim, inquit, vt baptisma-
te ablutos mundem, neque, vt peccatis li-
berem, ad baptizandum veni, sed vt ma-
nifestetur in Israel. Quid enim dic quæ-
so: nonne licebat sine baptismate prædi-
care, & multitudinem facilè ad creden-
dum adducere? Minimè, neque enim tan-
to studio omnes festinassent, si sine baptis- B
mate fuisset prædicatum, neque nisi ex cõ
paratione eius excellentiam didicissent.
Siquidem multitudo, non vt prædicatio-
nem audiret, sed vt confessi peccata bapti-
zarentur, concurrebat. Aduenientes Chri-
sti doctrina imbuebantur, & baptismatis
intelligebant differentiam, quantum Iu-
daicæ institutioni præstaret: idcirco om-
nes confluebant, nec tamen sic erat in pre-
tio. Quomodo igitur cognouisti eũ? quia
spiritus descendit. Verùm nequis spiritus,
quemad-

Universidad de Deusto Biblioteca

quemadmodum nos, cum indiguisse arbitraretur, audi quo pacto hanc tollit suspicionem, vt ostendat spiritum ad Christũ annunciandum descendisse. Nam cum dixisset, Et ego nesciebam illum: addit, *Sed qui misit me baptizare, ille mihi dixit, Super quem videris spiritum descendentẽ, & manentem super eum, hic est, qui baptizat in spiritu sancto*. Vides ad hoc venisse spiritum, vt Christum ostenderet? Non erat Ioannis suspectum testimonium, nihilominus, vt id probabilius faceret, ad Deum, & Spiritum sanctum relegauit. Cum.n.rem tam magnam, & admirabilem, dignamq;, quę omnes in admirationem conuerteret, testificaretur, videlicet, quòd vniuersi orbis terratum solus peccata auferret, & ad tantam multitudinem abluendam diuini muneris magnitudo sufficeret, huiusmodi iam sententiam confirmat. Confirmatio autem est, quòd filius Dei sit, neque baptismate indigeat: & quòd ideirco spiritus descendit, vt eum duntaxat manifestaret. Non enim erat Ioannis date, quod ab eo baptizati significabant, cum dicerent: sed neque si Spiritussanctus est, audiuimus. Non enim baptismate Chtistus, neque illo, neque alia re: sed baptisma Christi indiguit gratia. Hoc enim fons, & caput omnium bonorũ relinquebatur, vt.s. qui baptizarentur, digni essent Spiritusancto. Hãc igitur spiritus sacietatem aduentu suo impleuit, *& testimonium perhibuit Ioannes, dicens, Quòd vidi spiritum descendentem quasi columbã de cœlo, & manentem super eum, et ego nesciebam eum. Sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris spiritum descendentem, & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritusancto. Et ego vidi, & testimonium perhibui, quia hic est filius dei*. Frequenter hac vtitur particula, nesciebam eum. Quanam gratia? Ei cognatione iunctus erat secundum carnem. Ecce enim, inquit, Elisabeth cognata tua, & ipsa concepit filium. Ne igitur videretur ad voluntatem loqui eius cognationis gratia, inquit, Nesciebam eum, & meritò sanè. Qui in deserto extra paternam domum a pueris versatus erat, quid mirum si Christum nesciebat, antequam spiritus descenderet? Quòd si ante baptisma eum cognouit, prohibebat eum, dicens: Ego a te debeo baptizari. Hoc enim signum erat certissimæ cognitionis, non tamen

C

Act.9.a

D

Luc.1.d

Mat. 3. d

multo antè tempore eius notitiã habuit, nec ab te: miracula enim, quæ a pueris Christus fecerat, vt de Magis, & alia huiusmodi, diu antè (Ioanne adhuc infante) cõtigerant. Interea multo intercedente tempore, minimè mirum si ignorabatur. Nã si antea notus fuisset, non vtique dixisset, Vt manifestetur in Israel, propterea veni baptizans. Hinc constat signa illa, & miracula, quæ in Christi pueritia feruntur, vera non esse. Nam si à pueris miracula facere cœpisset, non sanè eum Ioãnes ignorasset, nec reliqua multitudo indiguisset magistro, qui ipsum manifestaret. Nũc autem inquit, propter hoc veni, vt manifestetur in Israel. Sed quanam ratione inquit, Ego debeo a te baptizari? Deinde, vtpote, qui manifestius eũ cognosceret, turbis eũ manifestauit dicens: Hic est, qui baptizat in Spiritusancto, quem dixi, Post me venit vir, qui ante me factus est. Quia & qui misit me baptizare in aqua, propterea misit me, vt manifestetur in Israel. Ipse ante descensum spiritus Ioanni reuelatus est: ideirco, & antequam venisset, dixit, Post me venit vir, qui ante me factus est. Nesciebat igitur antequàm Christus ad Ioannem veniret, sed cum baptizandus esset, tunc eum cognouit, & maximè cum pater eum prophetæ reuelasset, & spiritus Iudæis, quorum gratia descenderat, qui baptizaretur, ostendisset. Itaque ne Ioannis contemneretur testimonium, cum inquit: Quia prior me erat, & in spiritu baptizat, & iudicabit orbem terrarum, Ideò pater ipse voce sua filium professus est, & spiritus supra Christi caput descendit. Cum enim alter baptizaret, alter baptizaretur, nequis de Ioanne id verbum dictum arbitraretur, venit spiritus, qui huiusmodi amouit dubitationem. Itaque cùm inquit, Nesciebam eum: superiora tempora respicit, non quæ circa baptisma fuerant. Nam quo pacto prohibuisset, dicens, Ego debeo a te baptizari, quomodo hæc de eo loqueretur? Sed quid, non credebant Iudæi? Non enim solus Ioannes vidit spiritum in columbæ similitudine. Quoniam hoc mysterium non corporeis tantùm oculis indigebat, sed mentis potius, ne inanis species putaretur. Nam si miracula faciens Christum, cùm tactu solo infirmos sanaret, mortuos vitæ redderet, videntes Iudæi non crediderũt, sed inuidia perciti, contraria

E

F

contraria sibi videre videbantur, quo pacto solo spiritus aduentu abiecissent incredulitatem. Quidam aũt dicunt, non omnes, sed Ioannẽ tantũ & quosdã vita & moribus probatiores spiritũ vidisse. Nam etsi corporeis oculis in columbæ speciem Spiritus descendens videri poterat, non tamen necessariò sequebatur, vt ab omnibus spectaretur. Etenim Zacharias sub corporea imagine multa conspicatus est, necnon & Daniel & Ezechiel, nullum tamen visionis socium habuerunt. Præterea Moses multa vidit, qualia aliorum nemo. Et transfigurationem in monte non omnes viderunt discipuli. Sed neque in resurrectione visionis illius omnes fuere participes. Quod significauit Lucas, cùm inquit: Qui dedit eum manifestum fieri testibus præordinatis, & ego vidi, & testimonium perhibui, quia hic est filius dei. Agnum ipsum appellauit, atque quòd spiritu baptizare deberet, professus est. Filium autem dei, nequaquam. Atqui post baptisma nihil ipsum dixisse scribunt alij Euangelistæ. Verùm omissis quæ interea facta sunt, post captum Ioannem, miracula prosequuntur. Ex quo non immeritò coniectari possumus, quòd & hæc, & alia plura prætermiserunt, quod etiam hic Euangelista in fine operis sui demonstrauit. Tantùm autem abest, vt fingant aliquid magnum de eo, vt quæ videntur exprobranda esse, omnes vno ore diligentissimè posuerint, neque inuenires qui eorum quicquam relinqueret. Miracula autem, alij alia omiserunt, alia nemo meminit. Hæc non temerè dixi, sed ad contundendam Gẽtilium impudentiam, sufficiens sanè hoc ad discipulorum mores ostendendos exemplum, quòd nihil ad gratiam loquantur, poterisq; aduersus fidei oppugnatores his muniri rationibus. Verũ attẽdite, quæso: etenim absurdũ est quòd medicus, coriarius, textor, & omnes generatim opifices quisque pro artis suæ professione pugnet: Christianus aũt non possit vllã religionis suæ afferre rationẽ. Atqui illæ artes neglectæ, ad pecuniã damnum referunt: huius aũt contemptus, animæ detrimentũ affert: & tamen tanta mi seria, tanta insania laboramus, vt in illas omnem curam cogitationemque adhibeamus: necessaria autem, & salutis nostræ munimenta firmissima pro nihilo ducimus. Hoc non sinit Gentiles recognoscere errorem suum, atque deridere. Nam cùm ipsi mendacio nixi omnia faciant, vt dogmatũ suorum ignominiã defendant: nos aũt veritatis cultores, ne hiscere quidẽ ad nostra tutanda possimus: quæ causa est, quin doctrinæ nostræ nimiam damnent imbecillitatẽ, quin fraudem & stultitiam in nobis suspicentur, quin Christo tanquam mendaci, & multitudinis stultitia fraude sua abutenti maledicant? huius nos causa blasphemiæ, nos inquam qui nolumus pijs religionis nostræ sermonibus inuigilare, sed superuacuis & caducis rebus curam omnem adhibemus: & qui saltationis, & aurigandi & bestias conficiendi studio delectantur, huiusmodi certaminibus totis viribus incumbunt, ne inferiores euadant, & studia sua maiorem in modum laudant, & aduersus eorum accusatores excusationem meditantur: qui verò reprehendit, maledictis prosequuntur. In Christiana autem religione defendenda, nulla cura adhibita torpescimus, oscitamus, maximè ridiculi deprehendimur: & qui non summam dei subimus indignationem, cum Christum inferiore loco quàm saltatorem habeamus? Horũ.n.opera quanuis turpissima multis modis excusare adnitimur: Christi miracula, quanuis orbẽ terrarum conuerterint, neque intelligere, neque curare videmur. Credimus in patrẽ, & filiũ, & Spiritum sanctum, in resurrectionem corporum, & vitam æternam. Siquis Gentilium per contaretur, Quis hic Pater est, quis filius, quis spiritussanctus? Tres deos asseritis, & nos plurium deorum assertores reprehenditis, Quid ad hoc dicetis? Quid respõdebitis? Quo pacto has dissoluetis obiectiones? Quid autem si vobis ad hæc obmutescentibus aliam inferat quæstionẽ, An in hoc corpore, an in alio resurrecturi simus? Et si in hoc, quæ necessitas vt dissoluatur? Quid præterea hoc eãdem, & non superiori tempore Christus humanam carnẽ accepit? Quid ei in præsentia, potius q̃ tot superioribus seculis visum est humano generi prouidere? Neque enim necessarium est, vt qui plures præterea quæstiones accumulat, earum conticeat solutiones, ne rudioribus obsit. Arbitramur sanè quæ diximus suffectura

G

H

Act.10.f

I

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctura ad somnum vestrum excutiendum. Quid igitur si hæc, & huiusmodi percontarentur, Non potestis ipsa verba audire? quod nos, quęso, manet supplicium, cùm tanti simus erroris authores his qui in te
K nebris inuoluũtur? Vellem, si horum studio teneremini, huc in medium impij alicuius Gentilis philosophi contra nos librum proferre, contra senioris huius, vt hac vos ratione excitarem, & desidiam vestram excuterem. Nam si illi vt contra religionem nostram loquerentur, tantopere inuigilarũt: qua nos venia dignamur, nisi huiusmodi contra nos insuitus propulsare calleamus? Hoc nobis Petrus præ
1. Pe. 3. b cipit. Inquit enim, parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem, de ea quæ in vobis est fide, & spe Et Paulus: Verbum Christi inhabitet in vobis
Colos. 3. c abundanter: sed quid ad hæc respondent
Pro. 10. b fucis stultiores? Benedicta omnis anima simplex: & qui simpliciter ambulat, in fiducia ambulat. Hoc nãque omnium malorum causa est, quòd non multi scripturarum testimonia in opportunis rebus sciunt adducere. Non enim eo loco simplex pro stulto, & pro eo qui nihil nouit, intelligendum est: sed pro nõ malo, non
Mat. 10 b versuto. Nam si ita intelligeretur, superuacaneum fuisset dicere, Estote prudendentes, sicut serpentes: & simplices, sicut columbæ. Sed quid hæc, cùm in nullam
L huius disputationis adducamur necessitatem? Præterea neque alia in hac vita nobis rectè efficiuntur, sed vndique miseri, vndique ridiculi, in mutuas semper calamitates intenti, in corrigendis & accusandis criminibus pigri oscitamus. Quamobrem vos hortor nunc saltem vestri iuris facti, ne irreprehendendo tantum perseueretis. Siquidem non satis est ad placandum deum, sed optimam vitam induamini, vt ad gloriam dei in hoc seculo viuentes, futuram omnes consequamur, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem, & cum quo patri gloria, simul & Spiritui sancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia XVII. ex cap. I.

ALtera die iterum stabat Ioannes, & ex discipulis eius duo. & respiciẽs Iesum ambulantem, dicit: Ecce agnus dei. Et audierunt eum duo discipuli loquentem, & secuti sunt Iesum. Pigra quodammodo humana vita est, & ad perditionem procliuis, non propter naturæ suæ opificium, sed propter voluntatis desidiam. Quamobrem sæpius admonendum est: Vnde Paulus, Hæc scribere mihi quidem non graue, vo Phi. 3. a
bis autem tutum. Terra enim semel acce
pto semine mox profert fructus, neque M
indiget altera satione, In anima nostra non ita vsu venit, sed frequenter, & summa cum diligentia in ea serendum est, vt semel saltem fructũ accipiat: primùm enim non facilè incident, & imprimuntur animo verba dei: quoniam multa sequitur difficultas, multis obstruitur spinis anima, multi adsunt insidiatores, semina diripientes. Deinde cũ germinant, & radices agunt semina, iterum indigent diligentia, vt ad maturitatem perueniãt: & cùm peruenerint, vt integra perstent, & à nemine lædantur. In seminibus enim cùm è vagina spica erumpit, & rubiginem, & cætera noxia, facilè contemnit: In doctrina autem perfectum opus nonnunquàm aliqua incumbens tempestas & fluctus perdidit: idque & rerum difficultate, & hominum qui sciunt, & volunt lædere fraudibus, varijsque alijs tentationibus penitus labefactatur. Hæc autem non temerè vobis dicta sunt, sed vt quoties idem Ioannem repetentem audieris, nolis tanquàm nugatorem contemnere, neque superfluum, & molestum arbitrari. Voluit enim semel audiri, sed cùm non multi eius verbis à principio nimio somno oscitantes vacauerint, iterum eos excitat. Considera autem eius verba: inquit enim. Qui post me venit, ante me factus est. Et item, Non sum dignus soluere eius corrigiam
calciamenti. & iterum: Hic est qui ba- A
ptizat in spiritu sancto, & igne. Quod- Ma. 3. c
que spiritus visus est descendens, quasi columba super eum: & quòd testimonium perhibuit, quoniam hic est filius dei: nemo his verbis attendit, nemo rogauit cur, pro quo, & qua ratione id diceret. Dixit præterea, Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi: neque hoc vlla eos admiratione affecit, idcirco repetere cogitur tanquam duram quandam, & immitem terram nouali frequenter mol

liens,

liens, & sermone tanquàm aratro subactã mentem excitans, hoc pacto semina altè deijcit. Propterea non longiori vsus est oratione, quoniam vnum tantùm curabat, vt Christo omnium animos coniungeret. Norat enim si hoc reciperent, non amplius testimonio alicuius indigere, vt factum est. Nã si Samaritani audito Christi sermone dicunt mulieri, Non iam propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audiuimus & scimus, quia hic est verè saluator mundi: longè magis discipuli id fecissent: effeceruntque. Nam cũ abeuntes vno tantũ vesperi Christum audissent, nõ amplius reuerterunt vt & Ioanni ministrarent, & eius audirent prædicationẽ. In
B uenit enim hic primum, inquit, fratrem suum Simonem, & dicit ei: Inuenimus Messiam, quod est interpretatũ Christus.
Messias. Intuere hoc etiam loco, quòd neque cùm dixit: Post me venturus est, qui ante me factus est: neque cũ, Non sum dignus soluere eius corrigiã calceamẽti: quenquam lucratus est. Verùm cũ de Christi generatione verba habere, & in humiliorẽ sermonẽ descendere cœpit, tunc secuti sunt discipuli. Vnde animaduertẽdũ est, quòd non tam multi ad Christum sectandum adducuntur, quando magnũ aliquid, & altũ de deo dicitur, sicut cùm ad humiliora, & ad auditorum salutem accomodatiora descenditur. Audierũt igitur à Ioanne quòd tollit peccata mundi, & è vestigio ad eum properarunt. Nam si peccata abluere, & sine labore nostro his nos liberare potest, cur tãtam reijcimus gratiã? Audiant cathecumeni, & qui ad vltimũ vsque spiritum propriã contemnunt salutem. Iterum instat Ioannes, Ecce agnus dei. Nihil Christus, sed ille omnia loquitur: ita & sponsus, nihil ad sponsam primò loquitur, sed silet. Alij ipsum ostẽdũt, alij sponsam accipiunt, cui tm̃ monstratur, neq; à seipso eã, sed alio tradente acci
C pit sponsus: cũ verò traditã acceperit, ita ei afficitur, vt minimè amplius despõdentium reminiscatur. Ita Christus venit, vt ecclesiam componeret, nullum ipse verbũ fecit, tãtùm præstò fuit amicus eius Ioannes, dexteram imposuit sponsæ, ipse verba habuit, & hominum animas Christo tradidit, quibus acceptis ita formauit, vt nõ amplius ad Ioannem esset redeundũ. Aliud præterea animaduertẽdũ est, quòd quemadmodum in nuptijs, non sponsa sponsum petit, sed contrà, etiam si regis filius vilem ancillam duceret: Ita nunc nõ in cœlum humana ascendit natura, sed ipse deus ad hanc descendit, quanuis humilem, quanuis contemptam. Re autem perfecta non permisit eam amplius hic immorari, sed ad patriã domum sustulit. Sed quanã gratia non seorsum suis conuocatis discipulis Ioannes, hæc cùm ijs loquitur, & ita eos Christo commẽdabat, sed omnibus præsentibus inquit ad eos, Ecce agnus dei? Ne videretur id ex cõposito fecisse. Nã si ipsius hortatu, & tanquã gratiam ei haberent, Christum petijssent, resilissent fortasse: nunc autem ex communi doctrina eum secuti, fitmi perstiterunt discipuli non magistri gratiam, sed propriam tantùm spectãtes vtilitatẽ: Prophetæ & apostoli omnes absentem Christum prædicauerunt: illi quidẽ antè, hi verò post accepram carnem, Ioannes autem
solus præsentem. Quare amicum ipsum D
spõsi appellat? Affuit enim solus nuptijs, omnia fecit, omnia ad finem perduxit: ipse rem orsus est, & viso Iesu ambulante inquit, Ecce agnus dei. Neque voce tantum, sed & oculis Christum testatus est, & admiratus, & incredibili gaudio exultauit. Neq; iam exhortatur, sed admiratur, & obstupescit præsentem, & dei donum quod annunciaturus venerat, & purgationis modũ manifestat. Agnus enim vtrunque significat. Neq; dixit, qui tollet aut tulit: sed, tollit peccata mundi, vt quotidie ea tollere intelligatur. Non. n. cũ passus est, solũ nostra abstulit peccata, sed ex illo hactenus tollit. Non semper crucifigitur. Vnũ nãque pro peccatis nostris tulit sacrificiũ, sed semper p illud nos purgat. Quemadmodum igitur cùm verbum dixit, & filium, vtrunque præ cæteris eximium intellexit: ita & agnus, & prophetas, & lux vera, & pastor bonus, & alia quę ab eo articuli adiectione dicta sunt, præcipuum quiddam, & cæteris præstãtius demonstrant. Etenim & agni, & prophetæ, & filij multi sunt, sed hic longè pstat. Neque articulo solo, sed vnigeniti quoq; adiectione hoc cõfirmat. Nihil. n. cũ creatura communicat. Quòd sicui non idoneo
tempore, hora videlicet decima, hæc dicta E
viderentur: (hora enim, inquit, quasi decima erat) multum mea sententia fallitur.

Mundi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mundi nanque hominibus, carnisque voluptatibus deditis, id tempus non admodum cõmodum est ad aliquid seriò peragendum, eo quòd mens cibo ingrauescit. Ioannes autem etiam vesperi tam sobrius erat, quàm nos sub aurora, immo longè magis. Nam sæpenumero vespertini cibi reliquiæ, animi solertiam manè etiam hebetant: ille autem nullo huiusmodi onere præmebatur. Non igitur immeritò sub vesperum hunc sermonem habuit. Propterea in deserto conuersabatur iuxta Iordanem, quò omnes summo feruore ad baptisma concurrebant, parum secularia curantes, & vt Christum sectarentur, triduò cibis omnibus abstinebant. Hoc enim studiosi præconis, & diligẽtis agricolæ officium est, vt non prius ab opere desistant, quàm quòd intendunt effecerint. Sed quid tandem non vniuersam Iudæam Christum annunciando peragrauit? Quid iuxta Iordanem tantùm immoratus venientem expectauit, quem ostenderet? Quoniam per opera id fieri volebat, id curabat, vt Christus noscere-
F tur, & persuaderet, vt vitam æternam audirent. Illi maius, operum scilicet, reliquit testimonium, quemadmodum ipse
Infra. 5. inquit, Ego ab homine non accipio te-
f stimonium: opera quæ dedit mihi pater, hæc sunt testimonium perhibent de me. Vide quantò hoc clarius sit. Cùm enim scintillam paruam excitasset, repẽtè flamma ad summum euasit. Nam qui prius Ioannis verbis minimè mouebantur, postmodum dicunt, quæcunque Ioannes dixerit, vera esse. Accedit ad hoc, quòd si his annunciandis orbem peragrasset, humano quodam studio id fecisse videretur, & non parua auditorum animis orta esset suspicio. [Et audierunt eum duo discipuli loquentem, & secuti sunt Iesum.] At qui & alii erant Ioãni discipuli, qui non modò non secuti sunt, sed ei æmulabantur. dicebãt enim: Rabbi, qui erat tecum trans Iordanem, cui tu testimoniũ phibuisti, ecce hic baptizat, & omnes veniũt ad eũ. Et iterum videntur eum accusare:
Ibid. 3. Quare nos ieiunamus, & discipuli tui nõ ieiunant? Sed meliores, nullo alio affectu perturbati, audito Ioanne è vestigio secu-
Ma. 9. b ti sunt Iesum: non quòd magistrũ despi-
& Mar. cerent, sed quòd certam fidem eius adhi-
2. c berent testimonio. Maximum autem argumentum est, recta eos mente secutos, quòd nullo hortatu (suspiciosum. n. fuis- G
set) sed solo auditu, quòd in spiritu sancto esset baptizaturus, secuti sunt, neque magistrum reliquerũt, sed quid ille amplius quàm Ioannes ferret, edisceré voluerunt. Et animaduerte verecũdam diligentiam. Nos enim quamprimùm de magnis, & necessariis rebus Iesum percontantur, neque de publicis simpliciter, sed propriis. Notã. n. nõ vilia & abiecta, sed vera esse magistri verba [Erat autem Andreas frater Simonis Petri, vnus ex duobus, qui audierant à Ioãne, & secuti fuerãt eũ.] Qua gratia alterius non meminit? Sunt qui dicũt quoniã ipse sit euãgelista, qui secutus est: alii quòd obscurus esset, neq; ꝑter necessaria sibi dicenda ducit. Nulla. n. vtilitas eius nominis cognoscendi. Neq; septuaginta duo suis q̃sq; nominib. cognoscuntur. Ita & Paulus: Misimus, inq̃t, cũ 2. Cor.
eo fratrẽ in multis sæpe studiosum, cuius 8. c
laus in euangelio. Andreæ aũt meminit, vel hanc ob cãm, vt cũ audieris ipsi & Simoni Christum dicentem: Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominũ, Mat. 4.
tam admirabilem promissionem intel- c
ligas, non dubitaret, & fratrem iam fidei iecisse fundamenta. [Conuersus autem Iesus, & videns eos sequentes, dicit eis: Quid q̃ritis?] Hinc admoneri possumus, H
deum suis in nos beneficiis nostras præuenire voluntates, nec à nobis incipiẽdũ esse: sed cùm nos prompto paratoq; per illum animo ad suscipiendam gratiã exhibemus, tunc multas nobis offert salutis occasiones & cõfert. Quid quæritis? Quid sibi vult hæc interrogatio? Qui humanorum cordium scrutator est, qui cogitationes nostras apertè intuetur, is interrogat non vt sciat (scit etiam) sed vt rogando eos sibi cõciliet, & familiares reddat atq; audẽtiores, seque suo eos dignari colloquio ostendat. Credibile. n. erat eos subuereri, & formidare, cùm se rudes intelligerent, & tantũ de illo magistri accipissent testimonium. Amouendæ igitur verecundiæ, & timoris gratia rogat, neque domũ vsque silentio finit peruenire. Atqui idẽ eo tacente euenisset, si secuti essent. Cur igitur rogat? Vt eos, vt dixi, bona spe confirmaret, ne erubescerẽt hæsitarẽq;. Nec ex sequentibus tantùm, sed ex interrogatione eorum ostendit desideriũ. Siquidẽ

cum

cum nihil adhuc magnum neq; vidissent, neque audissent ab eo, magistrum appellant, se discipulis annumerant, & cur sequantur ostendunt, vt videlicet aliquid vtile decerperent. Animaduerte quęso horũ
I prudentiam. Non dixerunt, Doceas quid sequamur, quid necessario faciendum: sed, Rabbi, inquiunt, vbi habitas? In ocio. n. vt dixi, & rogare, & audire aliquid ab eo volebant, idcirco neq; ips distulerunt, neque se postridie publicè disputantem audituros dixerunt, sed vehemens audiendi desiderium prę se ferunt, ne horam quidem dimittentes. Et animaduerte animi ardorẽ. O memorabilem illorum sapientiam, ò diligentiam, ò in magistrum fidem. Etenim iam sol ad occasum properabat (hora enim erat quasi decima) & propterea etiam Christus domum non docet, sed allicit sequentes, ostendens iam in suos accepisse. Non dixit igitur intempestiuum esse, vt ad se proficiscerentur: sed, venite, inquit, & videte vbi habitem. Non dicit audieris cras siquid vultis: neque tunc missos fecit, sed tanquam amicos longa deuinctos cõsuetudine alloquitur. Quo igitur pacto, inquit, filius hominis non habet, vbi caput inclinet? quoniam nullũ habuit proprium diuersorium. Ita ea intelligenda est parabola. Non quòd domum non habitaret, hoc autem dixit euangelista, quia apud eum ea die moram traxerunt. Sed cur non id addidit, tanquam manifestum esset? Neque enim alia ratione secuti sunt,
K neq; Christus eos allexit, q̃ vt erudiret: qd̃ tam largiter, & promptè vna nocte acceperunt, vt mox vterq; alios allicerent. Hinc facilè admonemur omnia, præter diuinarum rerum doctrinam, & vana, & superflua æstimanda: ad eam autem nullũ tempus esse intempestiuum, quanuis aliena domus ingredienda sit, & magnus vir, & clarus etiam ab obscuro petẽdus, & intempestiue, nunquam huius doctrinæ occasio contemnenda est. Cibus enim, & balnea, & cœnæ, & reliqua secularia statutum tempus habent: supernæ autem sapientiæ doctrina nullo tempore circunscribitur, sed omne ei tempus accommodatum
est. Opportune, inquit, importunè, ar-
2. Ti. 4. gue, obsecra, increpa. Et propheta, In
a lege eius meditabitur die, ac nocte. Et Mo-
Psal. 1. a ses hoc Iudæis semper præcipit: secularia enim, hoc est balnea, cœnæ, quæ necessaria sunt, & frequenter petimus, corpus imbecillius reddunt: animæ autem doctrina quanto magis imbuimur, tanto fortior anima efficitur. Verùm enimuero in deliramentis, & nugis inutiliter vniuersum tempus consumimus, & aurora, crepusculo, meridie, vespere, frustra desidemus, locum ad hæc constituimus: diuinum autem pabulum si semel, bisue ad summum, audimus: tanquam saturi nau- L
seamus. Quę nam horum causa? Paruanimi affectio. Concupiscentiam circa hęc, & appetitum dissoluimus, & idcirco spiritalẽ cibum fastidimus. Magnum autẽ, & hoc præter alia ægritudinis indicium, ꝙ neq; esurimus, neque sitimus: sed vtrũque nobis iniucũdum est. Nam si in corporibus, id est grauissimi morbi signum, longè magis in anima. Quonam igitur pacto oscitantem eam, & dissolutam, quibus operibus, quibus verbis sancire poterimus? Si diuinos sermones, propheticos, apostolicos, euangelicos, & alios omnes familiares habuerimus, tunc longè hos meliores gustatu cibos, quàm seculi immundos cognoscemus. Hoc nanq; nomine intempestiuas nugas, & sodalitates appellare libet. Quid. n. quæso, melius de forensibus ne, iudicialibusq; negociis, an de cœlestibus, & quæ post nostram hinc migrationem expectamus, disputare? Quid satius, proximi res, alienas diligenter curare, an angelicas plurimum nobis conferentes inquirere? Res vicini non omnino tuæ, sed cœlestes tuæ sunt. Sed licèt, inquit, qui omnino hæc dicit, omnia impleat. Quid autẽ de quibus temerè disputatis non intelligitis, sed omnem vitam in hoc consumentes, nullum
adhuc disputationis finem inuenietis? M
Neq; adhuc grauiora dico. Humaniores. n. hæc inuicem disputant, pigri autem, & negligẽtes de mimis, saltatoribus, aurigis sermonem faciunt, ita & auditum simul, & animam coinquinant, naturam his cõfabulationibus in omne vitiorum genus præcipitem agentes: simul ac enim saltatoris nomen lingua protulit, animus eius sibi faciem, comam, mollem vestem, & his illum longè molliorem effingit. Alius ex fornicariæ mulieris sermone, verbis, forma, limis atque lasciuis oculis, delicato aspectu, capillorum in orbem flexibus, fuco pictis genis flammam fouet: nonne, quæso, in præsentia his verbis toto anim o

Universidad de Deusto
Biblioteca

commoneminì? Verùm non pudet, neque erubescitis? Naturali.n. necessitate hi motus exoriuntur. Quòd si in ecclesia, & ab illis procul irritamentis, nostris tamen sermonibus nonnihil incalescitis: cōsiderate quales esse par est eorum affectus, qui in ipso sedent spectaculo, quibus plurima licentia est, & extra hunc honestum reuerendumque consessum, abiecto pudore, & vident illa, & audiunt. Et quid tandem, aliquis fortasse impudentior dicet, si naturæ necessitas animum ita afficit, nos, non illam, arguis? Qm̄ quòd auditor moueatur,
A naturale quidem est, fateor: ꝙ autem audiat, voluntarium. Siquidem necessarium est, vt qui igni appropinquat, exuratur, & hoc humanæ naturæ imbecillitas exigit: non tamen nos natura igni admouet, hoc enim prauæ, & peruersæ volūtatis est. Admonendum igitur censeo, ne sponte nostra nosipsos præcipites in ignem demus, neue in profundum malitiæ pelagus demergamur, ne paratæ diabolo flāmæ obnoxij, cum illo in perpetuum damnemur supplicium: a quo vtinam liberi in ipsos Abrahæ sinus recipiamur, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, cū quo patri gloria simul, & Spiritui sancto in secula seculorum, Amen.

Homilia.xviii.ex cap. primo.

INuenit hic prior fratrem suum Simonem, & dixit ei: Inuenimus Messiam, quod est interpretatum Christus: & adduxit eum ad Iesum. Cum a principio Deus hominem fingeret, noluit solùm esse, sed ei dedit mulieris auxilium, & vt vna cohabitarent, instituit. Notat.n. hac mutua consuetudine multum vtriq; emolumenti prouenturū. Quid si non vt decuit mulier tanto vsa est beneficio? Nam si rei ipsius natura considerabitur, magna profectò in hac coniunctione deprehendetur vtilitas, modò ali-
B quid sapiamus, neq; in vxore duntaxat, & viro, sed & fratribus, si tanto ipsi mulie-
Ps.132. re frui voluerint. Vnde propheta: Ecce
a quàm bonum, inquit, & quàm iucūdum, habitare fratres in vnum. Et Paulus, ne eorum congregationem dimitteremus, admonuit. Hæc est inter nos, & bestias differentia. Hac gratia ciuitates, fora, domos, excogitauimus, vt simul viueremus, non mutua tantum consuetudine, sed charitatis vinculo. Cum enim indiga nobis natura ab opifice Deo tributa sit, neque sibiipsi sufficiens: vtilitati nostræ prospectum est, vt scilicet indigentia nostra mutua consuetudine iuuaretur: itaque quod alteri deest, alterius auxilio suppletur. Nō aliter hac mortali successione diutinā immortalitatem seruamus. Longum explicatu esset in præsentia, quantum hac inuicem intima, & syncera coniunctione vtilitatis proueniat. Sed aliud intēdimus, cuius gratia hæc nobis dicta sunt. Andreas aūt cum apud Iesum multa didicisset, nō abscondit thesaurum, sed ad fratrem festinauit, accepta bona quamprimum communicaturus. Sed qua gratia Ioannes, quē Christus sermonem habuerit, non enarrauit? Vnde cognoscere possumus, quòd ideò apud Christum manserint, pauloan-
C te id nobis ostensum est, & ex hodierna concione etiam cognoscere licebit. Quid enim fratri Andreas dicit? inuenimus Messiam, quod interpretatur Christus. Vides quàm citò didicit simul, & persuadentis magistri sapientiam, & eorum in discendo incredibilem a principio diligentiam ostēdit? Hoc.n. verbum, inuenimus, animæ est maximè eius aduentum desiderantis, & cœlitus veniam expectantis, cuius aduentu exultans, alios euangelij gestiat fieri participes. Hoc fraterni animi, cognati amoris, synceri est affectus officium, vt in spiritualibus quàm diligentissimam curam adhibeamus, inuicem opitulemur: audi Andream quàm assertiuè articuli adiectione dicat, Inuenimus Messiā. Vnum quendam Christum expectabant nihil cum alijs communicantem. Cōsidera ab ipso principio fidelem, & beneuolū Petri animum. Cucurrit è vestigio, nil moratus. Adduxit, inquit, eum ad Iesum: sed nemo eius damnet nimiam in credendo facilitatem, nisi prius rem ipsam diligenter intueatur. Siquidem credibile est Andream plura pertuasioni maximè accommodata narrasse: verùm euangelistæ nonnunquam multa breuitatis gratia prætermittunt, præterea non dicit ei statim per-
D suasisse, sed tantùm adduxisse ad Iesum, vt inde totum disceret, aderat enim alter discipulus doctrinæ particeps: nam si Ioannes Baptista cum inquit, Ecce agnus Dei: & qui in Spiritu baptizat, certiorem doctrinam magistro edocendam reliquit, &

& inde hauriri hortatus est: longè magis Andreas cum suum nō esset officium, neque ad tanti luminis narrationem sufficeret, ad ipsum fontem fratrem adducere oportuit tanto studio, & alacritate, vt nihil eum auerteret, aut moraretur. Intuitus autem eum Iesu dixit: *Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus.* Incipit iam reuelare diuinitatis mysteria, eamq; paulatim per prophetias aperire: hoc pacto, & cum Nathanael egit, & cum muliere Samaritana. Non.n. minus, quàm signa prophetiæ mouent, neq; vllum præ se ferunt fastum. Nam miracula apud stultam plebem nonnunquā
Mat.12 calumnia notantur. In Beelzebub enim,
b inquit, eijcit dæmonia. Prophetia autem nulli crimini est obnoxia. In Simone.n. atque Nathanael hac doctrinæ via vsus est, non autem in Andrea, & Philippo. Quid tandem? Quoniam ille Ioannis habuit testimonium non parui ad fidē momenti: Philippus verò conspectis, qui aderant, facilè persuasus est. *Tu es Simon filius*
E *Iona.* Ex præsenti futurum credit. Qui enim patrem nominat, constat eum futurum præuidere: & honorificè de eo prædicit, non adulatione, sed veri prædictione: quod vel ex Samaritana constat, quā vehementer reprehendit, præterita eius opera commemorans: Quinque enim vi-
Infr.4.c ros habuisti, & quem nunc habes, non est tuus vir. Sic, & pater eius multa prædicit idolorum arguens opinionē. Annunciēt,
Ge. 49. quæ vobis ventura sunt. Et iterum: Annun-
a ciaui, & saluos feci, & non erat in vobis alienus: & in tota prophetia hoc meminit. Hoc enim, vel maximè Dei opus est, quod neque dæmones imitari possunt, quanuis maiorem in modum adnitantur. In miraculis.n. sæpe sub veritatis vmbra decipi possumus, prædictio futurorum immortalis Dei duntaxat opus est: quòd siquando dæmones aliquid prædixerunt, stultum, & incautum vulgus deceperunt: eorum nanq; vaticinia passim falsa deprehenduntur. Atqui Petrus nihil ad Christi verba respondit. Nondum enim quicquā videtat manifestè, sed primò didicit. Animaduertendum autem, quòd non omnia, quæ euentura ei erant, hoc primo congres-
F su prædixit: non.n. appellauit eum Petrū, non dixit super eam petram ædificaturum ecclesiam: sed dixit: *Tu vocaberis Cephas.* Illud enim maioris erat, & potestatis, nec- Nondum in
non etiam authoritatis. Ea enim Christus positio.
nunc conticuit, humilius a principio loquitur: cum verò diuinitatem suam demonstrauit, maiora narrauit inquiens: Et ego dico tibi, tu es Simon, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Hunc Petrum appellauit, Ioannē verò filium tonitrui. Quamobrē? vt osten- Mat.16
dat se eundem esse, qui vetus dedit testa- c
mentum. Ipse est, qui noīa aptè imponit, Mar. 5.
qui Abram Abraham, & Sarai Saram, Ia- b
cob Israel vocauit. Multis a natiuitate no Ge. 17.a
mina imposuit: vt Isaac, Sanson, vt ijs quo Ibidē. c
rum meminit Esaias, & Osee. Quibusdā, Ibi. 32.f
quam a parentibus acceperunt appellatio- & 35. b
nem mutauit, vt prædictis, & Iesu. Mos ēt Ge. 21.b
antiquitus erat a rebus noīe imponi, qē Iudi. 13
& Helias fecit: hoc autem non temerè fit, a
sed vt ea appellatio imponatur, quæ sit Nu. 13.
diuini beneficij perpetuum monumentū, b
& memoria per prædicta nomina auditorum animis imprimatur. Ita, & Ioanni cœlitus nomen imposuit. Qui enim debe- Luc.1
bant ab ineunte ætate virtute pollere, eis G
tunc indita sunt nomina: qui verò in ætatis progressu profecturi erant, postmodum. Sed tunc quidem varia, ac differentia singuli nomina acceperunt: nunc autem vno omnes appellamur, Christiano scilicet omnium maximo, atque præstantissimo, cum quo, & filij Dei, & amici, & corpus dicti sumus: qua appellatione cæteris omnibus vehementius excitati, & promptiores ad virtutem complectendam fieri, nec ea quicquam indignum facere conari debemus, cum eodem quo Christus nomine vocamur, vt Paulus testatur, cuius excellentiam nos intelligere oportet: quòd si is, qui principis cuiuspiam, aut alterius clari viri nomen sortius est, cum id audit, tumet atque superbit, & magnæ id sibi gloriæ arbitratur, eiusque authoritatem pro viribus seruare adnititur: quid nobis faciendum est, qui non principis, non terrenæ alicuius potestatis, non angeli, non archāgeli, sed ipsius omnium regis nomine appellari dignati sumus? Nonne ita animā nostram instituemus, vt non afficiatur iniuria, qui tanto nos honore prosecutus est? An ignoratis quanto cohortes regiæ, & scutati, & hastati, eius latus stipantes H

Universidad de Deusto
Biblioteca

honore habeantur? Ita & nos proximi facti Deo, eo magis quàm quos nunc diximus, quo corpus propinquius est capiti, q̃ illi regibus, totis viribus contendamus, vt
Mat. 8. c. & Lu. 9. g Christi simus imitatores, qui inquit: Vulpes cubilia habent, & volatilia cœli nidos struunt, filius autem hominis non habet vbi inclinet caput. Hoc ego a vobis exigere possem, graue fortasse, & onerosum multis videbitur, quare hanc perfectionem propter imbecillitatem nostram omittamus. Arbitror autem vos non inhiare pecunijs, sed quemadmodum summam illã virtutem propter multorum imbecillitatem omitto, ita vobis a summa malitia abstinendum est, ac etiam longè magis. Non accuso, qui domos habent, agros, pecunias, mancipia, modò his bene vtantur ad frugalitatem, & vt decet, hoc est tanquam dominus, non tanquam seruus: vt ea possideat, non ab his possideatur: vt vtatur, non abutatur: chremata. n. hoc
χρήματα. est pecuniæ apo tu chraomæ, quòd est vti dicuntur, ea videlicet ratione, vt his in necessitatibus vtamur, non vt seruemus. Hoc serui est, illud domini, & ius super id habentis. Non propterea diuitias accepisti, vt terræ defodias, sed distribuas liberaliter: quas si Deus seruari voluisset, non sanè homini dedisset, sed creditas dimisisset. Ve
I rùm cum velit expendi eas, nobis largitus est, vt his inuicem cõmunicaremus. Qui pecunias seruat, non est earum dominus. Quòd si, vt augeuntur, seruas, ea profectò optima augendi ratio, vt in omnes distribuantur. Neque enim sine sumptu lucrũ, neque diuitiæ sine larga effusione proueniunt. Cuius rei argumentum in secularibus rebus videri licet. Siquidem mercator, & agricola: ille pecunias, hic semina profundit. Mercator nauigando pecunias in multos impendit, vt deinde lucretur: agricola semina in terram iaciens, assiduo diei labore exercet, vt plus inde accipiat: hic autem non tanto opus est labore, non nauis fabricanda est, non iungendi boues, terra aranda, non tempestates, non aeris intemperies, non vis grandinis timenda, nulli fluctus, nulli scopuli offendendi. Hæc nauigatio, hæc satio, vna duntaxat re indiget, vt dispergantur diuitiæ: reliqua omnia agricola ille perficiet, de quo,
Inf. 15. inquit, Christus: Pater meus agricola est.
a Quæ igitur temeritas, quæ insania, vbi eĩa, sine labore, sine periculo assequi possumus, supinos, & oscitantes persistere: vbi autem sudores innumeri, nauigandi pericula, labores, curæ, & quod grauius est, incertum votum, tãtopere inuigilare? Noli- K
te, quæso, nolite ergo propriam salutem tantopere despicere: sed tot periculis contemptis, ad faciliora, & lucrosiora curramus, vt futura bona consequi possimus, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem, & cum quo patri gloria, simul & Spiritui sancto, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Homilia. xix. ex cap. primo.

INcrastinum autem voluit exire in Galilæã, & inuenit Philippum, & dicit ei Iesus, Sequere me. Erat autem Philippus à Bethsaidã ciuitate Andreæ, & Petri. Tritum prouerbium est, homini diligẽti semper aliquid superesse. Et Christus: Qui quẽrit, inquit, Mat. 7. a
inuenit. Quare nulla iam me admiratio tenet, cur Philippus Christum secutus sit. Andreas enim audito Ioanne, Andrea Petrus, hic nemine, sed tantùm Christo dicẽte: Sequere me, quamprimùm credidit, & secutus, alijs factus est prædicator. Cucurrit enim ad Nathael: quem scripsit, inquit, Moses in lege, & prophetæ, inuenimus. Vides viri diligentiam, vt scripturæ meminerit, vt Christi aduentum expecta- L
uerit? Inuenire enim quærentis est. In crastinum exiuit in Galilæam priusquam quisquam ipsum sequeretur, neminem vocat, quod non temerè fecit, sed summa sapientia: nam si nemine sua sponte prosequente ipse aliquos vocasset, de eorum perseuerantia potuisset dubitari: veruntamen vltrò sequi elegissent minimè. Philippum autem sibi notiorem vocat, vtpote, qui in Galilæa, & natus erat, & educatus. Acceptis igitur discipulis, alios iam venatur, & in primis Philippum, & Nathanael. Sed de hoc non tam mirum fuit, quandoquidem nomen Iesu in vniuersam Syriam diffusum erat: illud admiratione dignum, quo pacto Petrus, Iacobus, Philippus potuerunt tam breui persuaderi: non ea tantùm ratione, quòd ante signa, sed quòd Galilæi erant, vnde, neque propheta surrexit, neque quicquam boni. Rusticiori enim quodammodo, & crassiori erant ingenio, Vnde in hoc etiam Christus

suam demonstrauit virtutem, cum ex sterili terra tales sibi discipulos comparauit. Credibile quidem est Philippum, & qui cum Petro erant, viso & audito Ioan
M nis de Christo testimonio, eum secutos, & Christi sermonem non parum in illis operatum. Nonerat enim qui idonei futuri essent discipuli. Euangelista autem hæc omnia omittit. Quoniam igitur venturus erat Christus, credidit: quòd Chri-
1. Cor. 1. stus esset, ignorabat, quod vel à Petro, vel à Ioanne audierat. Meminit autem eius patriam euangelista, vt intelligas, quòd infirma mundi elegit deus. [Inuenit Philippus Nathanael, & dicit ei. Quẽ scripsit Moses in lege, & prophetæ, inuenimus Iesum filiũ Ioseph à Nazareth.] Per Mosen & prophetas dignũ fide sermonẽ suũ facere, & auditori persuadere adnititur. Nã cũ Nathanael esset in perscrutãda veritate diligentissimus, vt & suis verbis, & Christi testimonio videri licet, meritò ipsum ad Mosen, & prophetas Philippus relegauit, vt crederet. Quòd autẽ Ioseph filium appellat, noli perturbari, eiusmodi adhuc erat opinio. Et vnde cõstat Philippe, quòd ille sit? quod das nobis signum? neq; .n. satis est quòd is sit affirmare. Quod in quàm signum quod miraculum affers? Non est de tãtis rebus temerè credendũ, & periculosum est: dic quid certi habes, quod & Andreas, inquit. Siquidem ille cùm suarum virtum non esset intelligeret, quem thesaurum, quas diuitias inuenerit, ostendere, ad fratrem quem inuenerat ducit: ita Philippus quomodo ille hic sit Christus, & quomodo prophetæ eum p̃di
A xerint nõ dicit: sed ducit ad Iesum, quem adhuc ibidem cõspicabatur, vt inde doceretur. [Et dixit ei Nathanael, A Nazareth põt aliquid boni esse? Dicit ei Philippus, Veni & vide. Vidit Iesus Nathanael venientẽ ad se, & dicit de eo: Ecce verè Israelita, in quo dolus nõ est.] Laudat Iesus & admiratur, q dixit, A Nazareth põt aliqd boni esse? Quid laudat? nõne potius accusare oportuit? Minime. Non. n. q̃ nõ crederet, ita locutus est, neq; accusari, sed laudari meruit. Quanam ratione prophetarum verba diligentius, q̃ Philippus considerabat? Audierat ex Bethlehem, & ex patria Dauid Christum venturum. Hoc Iudæi credebant, hoc propheta iam pridem his verbis prædixerat. Et tu Bethlehem terra Iuda, nequaquã minime es in prin- Mic. 5.
cipibus Iuda: ex te enim exiet dux, qui regat populum meũ Israel. Huius prophe- & Mat. 2. a. & Io. 7. f
tiæ memor Nathanael, audiens eũ Nazarenum, perturbatur & dubitat, ne secundum prophetæ sermonem Philippus falleretur. Intuere quæso hominis prudẽtiã, intuere mansuetudinem. Non dixit se deceptũ, neque falsa sibi narrari, neq; quòd à propheta nõ ex Nazareth, sed ex Bethlehem Christum venturum didicerit: sed
B contra quàm Philippus dixerit, persuasus obuiam tamen venit. Ostendit igitur & scripturarum cognitionem, & morum simplicitatem, necnon vehemens Christi aduentus desiderium, cùm Philippi verba non contempserit. Notat enim Philippum in patria commemorãda falli potuisse. Et vide quàm verecundè interrogando non credendum innuit: non dixit, nihil boni fert Nazareth: sed, à Nazareth põt aliquid boni esse? Necnon & Philippus prudenter quidem non indignatur, non ægrè fert, vtpote parùm creditus, sed expectat virum, vt ad Christum adducat, & ab ipso principio apostolum gerit, ideo Christus inquit: [Ecce verè Israelita, in quo dolus non est.] Est enim & mendax Israelita, sed non hic quippe, cuius incorruptum est iudicium, nec ad gratiam, nec ad odium quicquam loquitur. Atqui Iudæi rogati vbi Christus nasceret, in Bethlehem dixerunt, prophetæ testimonium afferentes. Et tu Bethlehem terra Iuda, nequaquam minima es in principibus Iuda. Verùm illi antequam Christum viderent de eo testati sunt, quo viso invidia
destiterunt, dicentes: Hunc nescimus vn- Inf. 7. f
de est. Nathanael autem in eadem persti-
tit sententia, quòd non esset à Nazareth. Quomodo ergo prophetæ eum Nazare
num vocant? Eo quòd illic educatus est, C
& conuersatus. Nec se Nazarenum negauit, ne qua suspicio oriretur: neque si id persuasisset, non propterea se Christum esse ostendisset. Quid enim prohibebat non esse Christum, quanuis à Bethlehem natũ? Hoc igitur omisit, id autem in medium attulit, quod maximum erat ad credendum argumentum, se videlicet præsentem eorum sermoni fuisse. Nã cùm ille diceret, Vnde me nosti respondit, priusquàm te Philippus vocaret, cùm esses sub ficu, vidi te. Animaduerte homi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis constantiam. Nam cùm dixisset Christus: Ecce verè Israelita: non intumuit laudibus, neque his obuiã factus est, sed perscrutatur, vt de eo certi aliquid intelligat, & adhuc tanquam hominẽ alloquitur, Iesus tanquam deus respondet. Non enim è loco aliquo æditiori ipsum & eius mores, & mansuetudinem vidisse, non è specula aliqua more hominis eum sub ficu obseruasse dicit: nemo enim illic aderat, sed soli Philippus & Nathanael secretò in loco inuicem sermonem habuerãt. Idcirco, inquit euangelista, quòd cùm videret à longè venientem ad se, dixit: Ecce verè Israelita, vt intelligatur priusquam appropinquaret Philippus, ita Christum locutum. Et ne quisquam posset suspicari,
D quare & temporis meminit, & loci, & arboris? Ne ab ipso missum Philippum quisquam opinaretur, si tantùm eius ad Nathanael profectionis meminisset. Verùm cùm dixisset vbi eum conuenit Philippus, & tempus, certissimum se prophetam ostendit: neque hoc tantũ, sed etiam quæ inuicem locuti essent in memoriam reduxit: hoc est, à Nazareth potest aliquid boni esse? Ex quo maximè eum sibi conciliauit, cum ex eo non reprehendit, sed laudibus prosecutus est. Et admiratus his verbis Nathanael, verè Christum esse cognouit, à propheria scilicet, & præuidentia, & à certissima ipsius mentis perscrutatione. Demonstrarat enim animi eius cogitationes planè intellexisse, præsertim cùm quæ ægrè ferenda videbantur, ea non reprehendit, sed laudat: dixit enim à Philippo vocatum, non aũt quem inuicem sermonem habuerint, neque quòd affuerit: relinquit hæc eius cõscientiæ examinanda, cùm nolit ipse coarguere? Quid igitur. priusquã à Christo vocaretur, eum duntaxat vidit, nònne anteà etiam insomni oculo viderat? Viderat sanè, non modò inficias iret, sed ita opus fuit dictu. Quid igitur ille? cũ certissimũ de Christi prouidentia argumentũ accepisset, confessus est, & primò se diligentẽ,
E deinde consensu fidelem ostendit: respondit. n. [Tu es filius dei, tu es rex Israel.] Vides gratam repentè, & Iesum amplexantem animam? Tu, inquit, ille es quem expectamus, quem quærimus. Vides hominem stuporis, admirationis, lætitiæ plenum? Is nobis sequendus est, quibus deus filij sui cognitionem dare dignatus est: exultandum nobis est, non animo tantùm, sed re ipsa. Quod autẽ exultantium officium est? Credere ei quem cognoueris, credentium verõ cogniti parere voluntati: nam si operibus nostris deum in itã prouocabimus, quo nam pacto poterimus exultare? Nonne videtis cùm amicum domi quispiam accipit, quam præ se ferat lætitiam, quanta alacritate paratus sit nulli rei parcere, dum hospiti tem gratam faciat? Quòd si quis ei nù obsequeretur, neque ad eum reficiendum omnia faceret, etsi millies eius præsentia se lætari diceret, non vtique crederetur: & meritò sanè. Re ipsa, non verbotenus ostendenda lætitia est. Venit ad nos Christus, ostẽdamus eius aduentu lætitiam, nihil quod eum perturbet faciamus, ornemus quàm ingreditur domum, hæc lætantium est:
prandiũ apponamus eius gustui suauissimum, hoc exultantium est. F Quale autem prandium? ipse inquit: Meus cibus est, vt Infr. 4.c
faciam voluntatem eius, qui me misit. Pascamus ipsum esurientem, potũ demus sitienti: etiam frigidam aquam abs te accipit quippe qui amat. Amicus enim, etsi parua accipit, magna sibi videntur. Tu modò læto vultu impendas duos obolos, non recusat, sed tanquàm magna dederis gratè accipit. Nam cùm nullius indigeat, neque necessaria ei sint munera tua, meritò non munerum magnitudinẽ, sed donantis voluntatem reputat. Ostende igitur duntaxat, te ad venientem diligere, oĩa eius gratia moliri, aduentu lætari. Cõsidera qualis erga te fuerit, & pro te animam posuerit, neq; post tanta in te beneficia rogare te recusat. Pro Christo. n. præ- 2. Co. 5
dicamus, inquit, tanquam deo obsectãte d
pro nobis. Et quis nam adeò insanit, vt dominũ suum non amet? Hoc ego dico, nec ignoro neminem vestrum neque verbis, neque animo aliter sensurum. Verùm non verbis tantùm, sed & re ostendi vult amicus quid sentias. Nam si lingua dũtaxat amici exhibemus officium, sanè ridiculum est, non modò apud deũ, sed apud homines: nec stultum modò, sed damnosum. Verbis ergo opera consentiant, operibus confiteamur, vt ipse nos suos profiteatur, ineffabili gratia & benignitate, qui G
cũ patre & spiritu sancto viuit & regnat, in secula seculorum, Amen.

Homilia

Homilia XX. ex Cap. I. & II.

R*Espondit ei Nathanael, & ait: Rabbi, tu es filius dei, tu es rex Israel. Respondit Iesus, & dixit ei: Quia dixi tibi, vidi te sub ficu credis? maius his videbis.* Plurimũ nobis curandum est, dilectissimi, & omni studio inuigilandũ, vt sacrarum scripturarum profundum inspicere possimus, quarum sensus oscitãtes nunquàm deprehendemus. Est igitur quàm diligentissimè inuestigandum, & assiduis precibus insistendum, vt vel aliqua ex parte diuina mysteria assequi valeamus. Ecce hodierna die non paruæ nobis, sed multæ perscrutationis quæstio proponitur. Nam
Mat. 16. c cùm Nathanael dixisset, Tu es filius dei: respondit Christus, Quia dixi tibi, vidi te sub ficu, credis? maius his videbis. Quid hìc quæsitu dignum? cur Petrus post tot
H tantaque miracula, post talem doctrinam acceptam, Christum dei filium confessus, ac si reuelationem à patre acceperit, laudatur: Nathanael verò ante signa, ante doctrinam idem quod Petrus asserens, minimè: sed tanquàm nihil Christo dignum dixerit, maiorum spe trahitur? Quid nam hoc? quoniam etsi ijsdem verbis & Petrus, & Nathanael usi sint, non tamen idem ambo senserunt: sed Petrus filium dei tanquàm verum deum: Nathanael tanquam hominem tantùm confessus est, quod ex consequentibus constat. Addit enim, Tu es rex Israel. Filius aũt dei nõ modò Israel, sed
vniuersi orbis terrarum rex est. Quod
F etiam inde ostenditur, quòd Petro nihil amplius addidit Christus, sed tanquam perfecto in fide ecclesiam suam eius testimonio ædificaturum pollicitus est: Nathanael autem tanquam potiori in parte deficienti subdidit: [Amen amen dico vobis, amodò videbitis cœlum apertum, & angelos dei ascendentes, & descendentes super filium hominis.] Animaduertis quomodo eum à terra paulatim erigit?
I quomodo animum excitat, ne amplius simplicem hominem coniectetur? Cui enim angeli ministrant, & super quem ascendunt & descendunt, quo nam pacto hominem esse existimabitur? Præterea cùm maiora visurum diceret, angelorum ministerium addidit: ac si diceret, hoc tibi magnum Nathanael visum est propterea me regem confessus es: quid autem dices cùm angelos super me ascendentes & descendentes videris? Quibus verbis suadet, vt ipsum angelorum dominum confiteatur: tanquam enim super dilectissimum regis filium, regii ministri & ascenderunt, & descenderunt: hoc quidem passionis tempore, illud resurrectionis & ascensionis: nec non & antè cùm accesserunt, & ministrabant ei, cùm natũ annunciarunt, laudarunt, dicentes: Gloria in al- Luc. 2. b
tissimis deo, & in terra pax, quando ad Mariam venerunt, quando ad Ioseph. Facit autem, quod sæpe aliàs: duo prædicit, alterum iam præteritum indicat, alterum ex hoc confirmat futurum. Illud nanque manifestum erat, quòd ante Philippi vocationem esset sub ficu: ascensus aũt & descensus angelorum partim fuerãt, partim erant futuri, apud crucem videlicet in resurrectione, in ascensione, qui etsi nõdum euenerint, ex præteritis tũ facit, vt credantur. Qui enim eius virtutẽ iam viderat, facilius quæ futura audit, credit. Quid igitur Nathanael? nihil respondit. Christus autem hactenus locutus secum, ea verba reputaturum dimisit: noluit. n. omnia si-
K mul, sed iacto in terram fertilẽ semine, si-
Mat. 13. nit vt germinet: vt alio in loco, inquit, Si-
d mile est regnum cœlorum homini, qui seminauit bonum semen: cùm aũt dormiret, venit inimicus eius, & superseminauit zizaniam in medio tritici, & abiit. [Et die
tertia nuptiæ factę sunt in Cana Galileæ, Cap. 2.
& erat mater Iesu ibi. Vocatus est autem Iesus & discipuli eius ad nuptias.] Vt iam dixi, erat Christus quàm alibi in Galilæa notior, quare vocatus nuptijs affuit, ĩ quibus non dignitati suæ, sed nostræ consuluit vtilitati: quippe qui non dedignatus est
formã serui accipere, longè minus serui Phili. 2.
rum nuptijs interesse. Qui cũ publicanis b
& peccatoribus versabatur, multò minus
nuptias recusasset: non enim qui inuitaue Luc. 3. f
rant, rectè de eo sentiebant, neque tanquam magnum quẽdam, sed popularem, & vt notum: quẽ his verbis significat Euangelista, Et erat mater Iesu ibi, & fratres eius: ac si dicat, quemadmodum illã & fratres, ita & Iesum vocauerunt. [Et deficiente vino, dicit mater Iesu ad eũ. Vinum nõ habẽt.] Dignũ hoc in loco quitu est, vnde in mentem matri venerit, magnũ aliquid de filio coniectari: nullum enim adhuc

L signum fecerat. Hoc enim fecit, inquit, initium signorum Iesus in Cana Galilæę. Quòd si quis diceret, non idoneum hoc argumentum, quòd primum signum fuerit, quoniam additum sit in Cana Galilæa: ac si diceret non omniũ primum, sed
Sup. 1. d eorum quæ illic fecerat. Ad hoc respõdebimus, quod superius, inquit, Ioannes: Ego nesciebam eum, sed vt manifestetur Israel, propterea veni ego in aqua baptizans. Nam si antèa miracula fecisset, non indiguisset Israel, qui ipsum manifestaret. Vir.n.factus, miraculorum multitudine, non Iudæis modò, sed & Syris, & longinquiora incolentibus cognitus est tribus annis duntaxat: imo ne tribus quidẽ, sed quãprimùm nomẽ eius in oẽs diffusum. Qui igitur tam breui miraculis claruit, lõgè magis à prima infantia, si ea fecisset: fuisset.n maiori admiratiõi, vtpote puer, q̃ vir, neque tandiu in obscuro latuisset: sed nihil à pueris operatus est. Vnum
Lu. 2. g autem duntaxat Lucas testatur: quòd annorum duodecim sedisset in templo medius doctorũ, & audiens, & interrogans, fuissetque summę omnibus admirationi. Nec immeritò à teneris annis Iesus à miraculis abstinuit, arbitrati enim essent se
M præstigia videre. Nam si annorũ accessu, & ætatæ maturo multi id suspicati sunt, qd de puero credidissent? Præterea maturiùs eum pp inuidiam crucifixissent, & generatio eius non fuisset credita. Vnde igitur matri venit in mentem aliquid magnũ excogitare de filio? Manifestari iam cœperat & Ioannis testimonio, & ex his quæ discipulis prædixerat, & ante oẽa ipsa natiuitas, & quæ eo tempore euenerãt, maximam de puero opinionẽ concitarãt. Audiebat enim, inquit, omnia de puero,
Luc. 1. & conseruabat ea in corde suo. Sed quid antea nihil eiusmodi dixit? Quoniam, vt dixi, iam manifestationis tempus adueniebat: anteà enim cùm tãquam ex medio vulgo aliquis conuersatus esset, nihil adhuc tale mater ausa fuerat: verùm cùm Ioannem ad perhibendum de eo testimonium venisse audisset, & discipulos iam videret, cœpit audere. Et deficiente vino, dicit: Vinum non habent. Optabat.n.vt iam hominum gratiam conciliaret, & ipsa clarior filii gratia afficeretur, & fortasse aliquo humano afficiebatur affectu, quẽ admodum & fratres eius cùm dixerunt: Ostende te ipsum mundo: cupidi eius mi Inf. 7. d
raculis sibi famam cõparare, ideirco asperius respõdit: [Quid mihi & tibi mulier? Nondum venit hora mea.] Nam quòd matrem reuereretur, testatur Lucas quòd Lu. 2. g
subditus erat parẽtibus, & hic Euãgelista quantam passionis tẽpore matris curam A
habuerit. Vbi enim parentes nihil diuina impedirent mysteria, nihil offenderent, æquum & necessarium erat filio parere, neque negare sine magno periculo potuisset: cõtrà siquidem cùm intempestiuum, & quod spiritalibus esset impedimento petiisent, Quæ est mater mea, & fratres Ma. 12.
mei, aiebat. Siquidem more matrum Ma d
ria, iure quasi omnia filio se præcepturã Mar. 3.
censebat, quàmuis tãquam dñm coleret, d
& reuereretur, ideo in hunc modũ respon Lu. 8. 6
dit. Considera quàm indignum erat, vniuerso adstante populo, & ad eum, & eius doctrinam audiendo, suspenso, illam in medium accedentem, publicam impedire vtilitatem, & de priuatis rebus habere sermonem, & extra eiusmodi concionem euocare? Inquit igitur, Quæ est mater mea, & fratres mei? non quòd matrem contemneret, absit: sed vt maximè vtilitati consuleret, neque occasionem daret, vt quispiam de ipso abiectum aliquid cõiectaretur: nam si aliorum curam habebat, & digna se opinione illos imbuere moliebatur, longè magis id in matre cu B
rasset. Cùm enim consentaneum sit Mariam, vtpote matrem, priores sibi partes vendicasse: ideo mattem venisse nunciantibus ita respondit: neque alter ipsam ex humili ad illam altitudinem erexisset, si semper tanquam à filio honorari existimasset, & non tanquàm dominum habuisset. Hac gratia & hoc in loco inquit, Quid mihi & tibi mulier? Alia præterea causa afferri potest, non minus necessaria, ne qua suspicio oriretur: ab indigentibus enim non à matre id quærendum erat. Quid tandem? Quoniam quæ familiarum precibus impetrantur, quamuis magna, ratò tamen eorum prædicationibus augentur: indigentium laudes cùm quid impetrarint, omni vacant suspicione, nihil ab his simulatur, & multa inde vtilitas prouenit. Etenim si vel optimus medicus qui multos ægrotos curauerit, neque ab ipsis, neque eorum familiaribus, sed à sua tãtùm matre laudaretur,

suspecta

suspecta sanè esset laus illa & molesta, ne præsentiũ quispiam magnũ de eo aliqd, vel egregium opinaretur: propterea asperiùs locutus: Quid mihi, inquit, & tibi mulier? eam admonens, ne idem amplius tentaret. Curæ.n. ipsi erat maternus honor, sed longè magis animarum salus, & cõmune in multos beneficium, cuius gratia humanã carnem accepit. Nõ sunt igitur hæc liberius ad matrem loquẽtis, sed
C diuinæ dispensationis verba: vt admoneret pro dignitate miracula facienda. Qd enim vehementer ipsam, & p̃ cæteris amaret, & reuereretur, asperiora hæc verba, & indignatio demonstrat: quo nam pacto, in sequentibus dicemus. Verùm cũ audie
Lu. 11. d ris mulierẽ illam dicentem: Beatus vẽter qui te portauit, & vbera quæ suxisti: deinde ipsum respondentem, Quinimmo, beati qui audiunt verbum dei, & custodiunt illud, ea sententia dictum existima, non quòd matrem negligeret, sed nihil ei vtilitatis matris nomen allaturum ostẽderet, nisi bonitate & fide præstaret. Quòd si Mariæ nihil sine virtute materna charitas erat profutura, longè minus nobis patris, fratris, matris, filij bonitas nisi aliqd
Ps. 84. b nostrum afferamus. Frater, inquit, nõ redimit, redimet homo. In nullo nanque
„ alio, nisi in solis suiipsius virtutibus, post
„ diuinam gratiam de salute cuispiam sperandũ est. Nam si id profuturũ erat per se Mariæ, profuisset etiam Iudæis, quorum consanguineus erat Christus secũdũ carnẽ, profuisset ciuitati in qua natus est, profuisset fratribus. Atqui dũ fratres rerum suarũ curam habuerunt, nihil eis propinquitatis nomẽ profuit, sed cũ reliquo mũ
D do damnati erant. Tunc autem admirationi esse cœperunt, quãdo propria claruerunt virtute: patria verò nihil inde consecuta cecidit, & incendio absumpta est, cõcives miserè interẽpti periere, consanguinei secundũ carnem nil ad salutem baccati sunt, deficiente virtutis patrocinio. Verũ apostoli ante oẽs clarissimi euaserunt, cũ se ad vera & expetendam eius familiaritatẽ, consuetudinẽque per obedientiam contulerunt. Hinc intelligimus fide semp nobis opus esse & vita, q̃ virtutibus luceat, hæc dũtaxat saluos nos facere poterit. Quantæ.n. cognati eius admirationi fuerunt, cùm ne eorũ quidẽ nomina teneamus, apostolorũ aũt & vita, & nomina vbique terrarum decantantur. Nolimus igitur ob terrenã nobilitatem in superbiã efferti, licèt longã progenitorum, & quidẽ clarissimorũ seriẽ numeremus, eorum virtutes superare contendamus, scientes aliorum nobis opera non modò nihil in futuro iudicio profutura, verùm grauiter nos condemnatura, cùm optimorum parentum liberi, & domesticis exemplis eruditi nihil profecerimus. Hoc ideo in præsentia dico, quoniã multi Gentiliũ ad fidem, & Christianã religionem à nobis hortati, ad cognatos, progenitores, & familiares suos confugiunt, quòd fideles & Christi fuerint assertores. Quid ad te E
miser & infęlix? hoc te magis cõdemnat, quoniam tot progenitorũ, tot familiariũ exempla ad veritatem complectendam te adducere non potuerunt. Alij fideles quidem, sed vitæ nullam curam adhibentes, cùm ad virtutem hortantur, idem in suam adducunt excusationẽ, quòd pater, auus, atauus pietatem maximè coluerint. Id te accusat, quòd ex talium virorũ semine his te indignum præstiteris. Audi prophetam ad Iudæos loquentem: Seruiuit Osęę. 12
Israel in muliere: & in muliere seruatus d
est. Audi Christũ: Abraham pater vester Ps. 6. b
exultauit, vt videret diem meũ, vidit, & gauisus est. Ita semper bona progenitorũ opera non modò nulli ad laudem, sed ad crimen longè quidem grauius ius asscribit. His igitur animaduertis, nostris ipsorum operibus salutem consequi totis viribus adnitamur, ne spe nostra frustrati, tũ deum intelligamus, cùm nulla nobis pœnitentiæ erit vtilitas. In inferno enim in-
quit, quis confitebitur tibi? Quamobrem Inf. 8. g
in hac vita flagitiorum nos pœniteat, vt sempiterna bona consequamur, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem, & cùm quo patri gloria, simul & Spiritu sancto, nunc & semper, & in se F
cula seculorum Amen.

Homilia XXI. ex cap. II.

Q*uid mihi & tibi mulier? nondum venit hora mea.* Laboriosum sanè est orationem habere, quod & Paulus his verbis 1. Ti. 5.
testatur: Qui bene præsunt præsbyteri, dupl.ci honore digni habeantur, maximè qui laborant in verbo & doctrina. Verùm vos & leuiare hunc laborem, & grauiorem facere potestis. Nam si oratio- c

nem

nem nostram neglexeritis, velent non ne
glectam, re tamẽ non adimpleueritis: la-
boriosum nobis profectò erit, eò quòd in
cassum laborauerimus: sin autẽ attentio
nem præstabitis diligentem, & re ipsa au
dita exequemini, nullus nos labor graua
bit. Fructus.n. qui in laboribus compara
tur, non finit quicquam graue aut onero
sum videri. Quamobrem, si animum no
strum excitare, & promptiorem in dicen
do reddere placet: quem fructum facia-
mus ostendite, vt lætis inspectis segetibus
prouentus spe allecti, vtilitatis magnitudi
nem reputantes, laboremus. Neque enim
parua nobis hodierna die proponitur
quæstio. Nam cũ mater dixisset, Vinum
G non habent: respondit Christus, Quid mi
hi & tibi mulier? Nondũ venit hora mea.
Et licèt ita responderit, maternis tamen
votis obtemperauit. Hæc nulla ex parte
minor est quæstio, quàm superior, de qua
non immeritò sit dubitandum. Eum igi-
tur ipsum, qui miraculum operatus est in
uocantes, ad huius loci expositionem ve-
niamus. Neq; hoc tãtùm in loco dictum
est, Nõdum venit hora mea, sed & aliàs:
nam cũ capere eũ Iudæi non possent, in
Inf. 7. d quit, Euangelista: Nondum venerat hora
Ibid. 8. eius: & iterum: Nemo misit in illum ma-
c num, quia nondum venerat hora eius. Et
Inf. 17. iterum: Venit hora, clarifica filium tuum.
a Quid nam ista significant? Ideirco plures
in eãdem sententiam textus adduximus,
vt vna omnibus solutio afferatur. Quæ
igitur ea est? Nulli temporum necessitati
Christus subiectus est, nec ob tẽporis ob-
seruationem nondum horam suã venisse
dicebat. An ne tẽporum opifex, & author
seculorum tẽpora obseruaret? Ostendit au
tem omnia debito tempore, nõ simul ope
rari: quoniam inordinata quædam confu
sio fuisset, nisi opportunè omnia transe-
gisset, simulq; generationem, resurrectio
nem, iudicium miscuisset. Considera quæ
H so, oportuit fatere creaturã, nõ vniuersam
simul, non virũ & mulierẽ vno condidit
momẽto. Oportuit morti damnatũ & re
surrectum iti pp humanum genus, mul-
tum inter vtrunq; affuit. Sic. n. opus fuit,
oportuit dari legẽ, sed nõ simul & gratiã,
sed vtrunq; debitis dispensari tẽporibus.
Nulli igitur Christus subest temporũ ne-
cessitati, sed ipse temporibus ordinẽ impo
suit, quoniã author eorum est: quare hoc
in loco, inquit, Nondũ venit hora mea:
hoc est, nondũ cognitus sum: neque. n. ip
sum quisquam præter Andreã & Philip-
pũ sequebãtur, neq; hi verè adhuc ipsum
cognoscebant, non mater, non fratres. Si-
quidem post multa miracula, inquit euan
gelista, Neque. n. fratres eius credebant in Inf. 7. a
eũ, nemo qui nuptiis adesset: quippe qui
si cognouissent, sine dubio ad eum in suis
confugissent necessitatibus: ppea, inquit,
Nondum venit hora mea: id est nondum
cognitus sum præsentibus, nondum sciũt
vinum deesse. Sine, id primùm intelli
gant, satis non est quòd sola referas, ma-
ter es, & suspiciosum miraculum faceres.
Oportet indigentes rogent, non quòd
hoc ipse indigeam, sed vt miraculũ vni-
uersis appareat. Quippe egeni cùm benefi
ciũ accipiunt, plurimã habent gratiam: I
qui non indigent, non itidem eam intelli
gunt. Cur aũt cùm nondũ horã suam ve-
nisse dixerit, impleuit tamen matris volũ-
tatẽ? Maximè quidem, vt contradicenti-
bus & temporũ momentis eũ subiectum
existimantibus, palàm non rectam eo-
rum sententiam ostenderet: nam si tempo
ri subiceretur, quo pacto immaturè id fe
cisset? Præterea vt matri honorem exhi-
beret, & non omninò contumax videre-
tur matri, tot præsentibus, neve impoten
tiæ argueretur. Etenim Maria ad filium
ministros duxit. Siquidẽ cũ Cananæ di-
xisset Christus, Non est bonum sumere Ma. 15.
panem filiorum, & dare canibus: dedit ta c
mẽ, nimia eius sedulitate permotus: atqui
etiã dixerat, Nõ sum missus, nisi ad oues Ibid.
quæ perierunt domus Israel: & tamen fi-
liam liberauit, ex quo admonemur, quòd
etiam beneficio indigni, assidua efflagita
tione eo digni efficimur. Ideirco mater
& expectauit, & palam ministros accer-
siuit, vt à pluribus rogaretur, & addidit:
[Quodcunq; dixerit vobis, facite. Notat
non esse imbecillitatis excusationẽ, sed ne
fastu quodam temerè id suspicere videre
tur, quãobrẽ ministros adduxit. [Erãt aũt
ibi lapideæ hydriæ lex positæ sedm puri-
ficationẽ Iudæorũ, capientes singulæ me-
tretas binas, vel ternas. Dicit eis Iesus: Im g
plete hydrias aqua. Et impleuerunt eas
vsque ad summum. Et dixit eis Iesus:
Haurite nunc, & ferte architriclino. Et
tulerunt. Non temerè dictum est ab Euan
gelista, Secundum purificationem Iudæo
rum:

rũ: sed ne quis infidelium suspicari posset
aliquo fortasse crassiore vino in eis insi-
dẽte, deinde infusa aqua limpidissimum
vinũ effectũ. Quare illa particula, Secun-
dum purificationẽ Iudæorum: nunquam
in his vinum fuisse ostendit. Nam cùm
Palęstina inopia aquarum laboret (rari. n.
illic fontes scaturiunt) hydriæ illæ aqua
semper plenæ seruabantur, ne si quando
immundæ fierent, longius flumina peten
da essent, sed propè purgarentur. Sed qua
nam gratia antequã implerentur, non fe-
cit miraculum, quod longè fuisset admi-
rabilius? Siquidem aliud est subiectæ ma
terię qualitatem mutare, aliud ipsam sub-
stantiam ex nihilo facere. Hoc profectò
mirabilius, non tamen ita credibile, &
quòd tã facilè potuisset multitudini per-
suaderi: hac gratia miraculorum nonnun
quàm magnitudinẽ cõsultò imminuit, vt
facilius crederentur. Sed cur ipse hydrias
aqua non impleuit, deinde in vinũ vertit,
sed ministris implendas mandauit? Ipsam
I eandem ob cautam, vt miraculi ipsos te
stes haberet, qui aquam hausissent, ne qua
fraus, ne qd præstigiũ putaretur. Nam si
cõtumaciores fuissent ad credẽdũ, potuis-
sent ministri testimoniũ phibere se aquã
hausisse, & hydrias impleuisse. Accedit ad
hoc, quòd hæreticorum dogmata in eccle
sia pullulãtia propter hoc euertuntur. Nã
cũ sint nonnulli qui alterũ mundi opifi-
cẽ, quæ videntur opera condidisse asseue-
rant, horũ quoq; insaniã cohibens, plura
facit miracula ex subiectis substantijs. Nã
si ipse deo contrarius opifex fuisset, non
vtiq; alienis vsus esset Christus ad proprię
virtutis demostrationem. hoc autẽ mira-
culo manifestè ostendit se eum esse, qui vi
neas irrigat, pluuiam per vitis radicem in
vinum vertit, cùm quod in planta longio
ri temporis spacio efficitur, id repentè in
nuptijs operatus est. Cùm autem impleſ-
sent hydrias, inquit: [Haurite nunc, &
ferte architriclino. Et tulerunt. Vt gusta
uit architriclinus aquam vinum factum,
& non sciebat vnde esset, ministri aũt scie
bant qui hauserant, vocat sponsum archi-
triclinus, & dicit ei: Omnis homo primũ
M bonum vinum ponit, & cũ inebriati fue
rint, tunc id quod deterius est: tu aũt ser
uasti vinũ bonũ vsq; adhuc.] Rursus hoc
in loco nõ nulli calumniantur hunc ebrio
sorũ fuisse cõuentũ de gustu differentũ,
corruptis homines moribus, nec idoneos
qui miraculum indicarẽt, vtpote qui non
viderint aqua an vinum esset. Siquidẽ ip-
se architriclinus, inquit, cũ inebriati fue-
rint, maximè hoc ridiculum. Verũtamen
hanc ipsorum suspicionem tollit euange
lista: non. n. conuiuas, inquit, de miraculo
tulisse sententiã, sed architriclinum, qui
sobrius nil adhuc gustauerat. Etenim ne-
mo ignorat huiusmodi in cõuiuijs mune
ra maximè sobrijs & tẽperantibus deman
dari, quorũ solũ officium est, vt debito or
dine & apparatu omnia dispensentur. Id-
circo sobrium virum in miraculi testimo
nium adduxit. Non. n. dixit Christus, re-
cumbentibus miscerent, sed ferrent archi
triclino. Vt autem gustauit architriclinus
aquã vinum factum, & non sciebat vnde
esset, ministri autem sciebant, vocat spon
sum architriclinus. Et qua nam gratia nõ
vocauit ministros? ita. n. miraculum ma-
nifestius fuisset: quouiam neq; ipse Chri-
stus manifestum fecit, sed lentè & pede-
tentim miraculorũ suorum virtutem co
gnosci voluit: adhoc si ministri tunc id
narrassent, nemo eis credidisset, sed insa-
nire potius arbitrati essent, cùm de homi
ne opinione omnium humili & abiecto A
id perhiberent testimoniũ: sed re ipsa co-
gnouerunt. Neq;. n. qui sibipsis non crede
rent, alij fuissent crediturí. Propterea non
omnibus reuelauit miraculũ, sed maximè
idoneis certiorẽ cognitionẽ in posterum
reseruauit, vt post aliorũ signorum certi-
tudinẽ, hoc ẽt crederetur. Siquidẽ in filij Inf. 4. f
reguli curatione ostendit euangelista, hoc
manifestius potuisse: hac. n. maximè gra-
tia regulus Christum vocauit, & illud si-
gnũ audierat, qd his verbis significatur:
Venit Iesus in Cana Galilææ, vbi fecit
aquam vinum. Neq; simpliciter vinũ, sed
optimũ. Eiusmodi enim Christi miracula
vt quæ natura perfecta sunt, quàm longè
pulchriora, melioraq; reddãtur: ita & alia,
distortum mẽbrum, quàm sana validius
reddebat. Quòd aũt vinũ & vinum opti-
mum esset factũ, non ministri tantũ, sed
& sponsus, & Architriclinus perhibuere
testimoniũ: ꝙ à Christo factũ fuerit, mi-
nistri qui aquã hauserãt. Itaq; quãuis tũc
occultatũ esset miraculũ, non tã diutius
fieri poterat, sic multos & necessarios te-
stes sibi in posterũ asciuit: & sanè credibi-
le est spõsum nõ prorsus in his fuisse. Ve
rùm

Universidad de Deusto
Biblioteca

B rùm Euãgelista exposito miraculo, ad magis necessaria properat: necessariũ nanq; erat, vt aqua vinũ & vinũ bonũ factũ seiretur, nõ aũt quod Architriclino sponsus dixerit. Multa.n. signa priùs obscura progressu tpis manifestata sunt ab his qui à principio viderunt: tunc Iesus vinum ex aqua fecit, tunc atq; ẽt in præsentia lasciuas & infirmas hoĩum voluntates mutare non desinat. Sunt.n. pleriq; hominum nulla aqua meliores frigidi, fluentes, semper mutabiles, hmõi hoĩes ad dõm adducendi sunt, vt eorũ voluntates in vini similitudinem trãsferat, ne amplius labantur, sed pręteritorum cõpuncti, sibi & proximo lætitiæ efficiãtur authores. Sed quinam sunt hi frigidi? Qui fluxis præsentis vitæ rebus incumbunt, qui non contẽptis humanis seculi delicijs, gloriæ, potentiæ, diuitiarũ sunt amatores. Hæc.n. oĩa fluxa & caduca sunt, & nusquàm cõsistẽtia, quæ in præceps semper celeri impetu deferuntur. Siquidẽ qui hodie diues est, cras erit pauper: qui hodie in curru, præcone, lictoribusque & apparitoribus comitatus magistratũ gerit, postridie nonnunquàm in carcerem intruditur, & velit nolit, alijs
C omnia relinquit. Qui in delicijs vitã agit, qui cõuiuijs dissoluitur, penè crapula ventrẽ disrumpit, ne vna quidã die põt in eadem satietate permanere, sed concocto cibo iterũ ad id cõpellitur, nihil à torrente differens. Nam quemadmodũ in eo prior fluxus alio superincũbente vrgetur, ita & nos alio post aliũ cibo indigemus. Hmõi est omnium huius seculi rerum natura, vt quæ sortita est, retinere nunquàm possit, sed semper fluant, semper trahãtur: in delicijs autem & conuiuijs nõ solùm fluxus, sed difficultates multæ, & mala deprehenduntur. Illa nanq; satietas tũm corporis robur, tum animi minuit fortitudinẽ. Neq; ita fluuialiũ fluctuũ vis ripas excedere & conuellere solet, vt deliciæ, lasciuiaq; bonam valetudinem, & vires oẽs facilè subtrahit. Quòd si medicos percontaberis, omnium propè morborũ causas inde ortas inuenies. Vilis & tenuis, & simplex mensa bonæ valetudinis mater est, ita eam medici appellarunt: & non ad satietatem crapulari, sanitatem & sanitatis parentem: contrà satietatem morborum ipsa medica arte incurabilium dixerunt: quod perspicuum est. Siquidem pedum, capitis, oculorum, manuum ægritudines, paralysis, hydropisis, icteros, febres lõgę & acutæ, & plures id genus morbi, nimia crapula cõtrahuntur, neq;.n. vacat in præ D
sentia omnes enumerare, qui non ex modico & tẽperato victu, sed voraciter & crapula ingenerãtur. Quòd si vis animi quoque morbos hinc prouenientes intelligere, auaritia, iactãtia, bilis, desidia, luxuria, omnis denique incontinentia hinc ducit originẽ, nec secus ac asini animę immodicis mensis & tot beluis distractę luxuriãt. Perstringam & dolores, anxietatesq;, quibus qui se his addixerunt, afficiuntur: omnes quidem enumerare non possumus, in summa breui totum explicabo: varia nanque & pretiosa mẽsa nũquàm auidè, nunquàm cùm voluptate fruuntur. Vt enim tenuis mensa bonæ valetudinis, ita & voluptatis mater est: & crapula vt morborũ, ita fastidij & fons est, & radix. Vbi enim satietas, ibi auiditas esse nullo pacto põt. Vbi nulla auiditas, quo pacto ibi voluptas erit? Propterea non tantùm prudentia & valetudine prospera præstare diuitibus pauperes videmus, sed & lætitia. Quibus manifestè cognitis, ebrietatem deliciasque fugiamus, non in mensis modò, sed quæcunque in rebus secularibus capiuntur, ea omnia spiritualium voluptate mutemus: & secũdum prophetam: Delectare in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui, vt præsentibus, & futuris bonis perfruamur, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quẽ, & cum quo patri gloria, & Spiritui sancto & in secula, Amen. Ps.16.a
E

Homilia XXII. ex Cap. II.

H*Oc fecit initium signorum Iesus in Cana Galilęæ.* Plurimùm nos diabolus vrget, plurimũ nostræ insidiatur saluti. Inuigilãdũ est igitur, & cõtra illius petitus vnumquemq; se omni ex parte præmunire oportet: nã vel nimio aditu viã sibi q̃ latissimã patefacit, paulatim vires accipit. Quòd si qua nobis salutis nostrę cura est, ne minima quidẽ in re eum nobis prævalere permittamus, ne mox in moribus prævaleat. Summæ nanque amentiæ est, vt cùm ille tantopere animarum nostrarum perditioni inuigilet, nos contrà pro nostra ipsorum salute non eandem adhibea-

adhibeamus diligentiam. Hunc ergo non temerè in præsentia sermonem aggressus sum. Timeo ne in medio etiam templo aliquando hic lupus deliteat non præuisus à nobis, & insidijs suis, & nostra desidia, F
ouis aliqua à grege, & hac concione aberrans diripiatur. Nam si eius vulnera sensu deprehenderentur, si corpus offenderetur, non sanè esset difficile eius insidias præcauere: verùm cum anima inuisibilis inuisibiles plagas accipiat, summa nobis opus est vigilantia. Nec tantum vnusquisque seipsum prober. Nemo enim nouit hominem, vt spiritus hominis, qui in ipso est. Oratio omnibus in medium proponitur, communis indigentibus medicina. Vnumquenque auditorum, quod ad morbum suum facit, accipere oportet. Nescio qui ægrotent, qui bene valeant, id circo de omnibus loquor affectibus, vt sibi quisque accommodatam medicinam inueniat. Nunc in auaritiam, nunc in delicias, nunc in luxuriã inuehimur, rursus virtutes laudamus. Timeo.n. nequando vni nobis morbo vacãtibus, alij, quo magis laboret, medicinam nõ ad adhibeam. Si vnus hic esset, non tam necessarium ducerem multiplicem habere sermonem, sed in tanta concione plurimos esse affectus credibile est. Quã ob rem non immeritò hac vtimur orationis varietate, quę in oẽs diffusa, quo quisq; indigeat, inueniet: hac gratia & scriptura varia est, & varia loquitur, cum in oẽm hominum naturam conditionemq; diffunditur, in qua omnes reperiri affectus necesse est: licèt non omnes in singulis his nos purgati, summa cum attentione, q̃ nobis hodie proposita sunt, audiamus. Hoc inquit, fecit initium signo G
rũ Iesus in Cana Galilęæ. Diximus quoldam dicere, non fuisse hoc initium signorum, quæ illic facta sunt. Ego non contendo hoc. Illud affirmo, post baptisma Christum miracula facere cœpisse, ante nullũ: hoc siue aliud primũ fuerit post baptisma, non admodum quæsitu necessarium ducimus. *Et manifestauit gloriam suam.* Quo nã pacto? Non.n. multi affuerunt, sed ministri tantùm, Architriclinus, spõsus. Quo, inquã pacto manifestauit gloriam suã? Ex parte licet, & non tunc, secutis tũ temporibus manifestauit, cum oẽs id miraculum essent audituri. Hactenus nãq; pdicatur, neque vspiam latet: nam q̃ in illa die non omnes sciuerint, ex sequentibus cõstat, siquidem cum dixerit, Manifestauit gloriã suam: addidit, *Et crediderunt in eum discipuli eius.* Qui etiam anteà admirati cum fuerunt. Videsne tunc signa maximè fuisse necessaria, quando idonei essent discipuli, & præstò ad miracula accipienda? facilius enim credituri erant, quorum prædicatione vniuersus orbis secutis temporibus in Christum credidit. Et quo nam modo sine miraculis eius quisquam habuisset cognitionem? doctrina, prophetia, miraculum, H
sufficientia fuerunt, quæ omniũ animos arriperent. Itaque iam anima familiarior magis idonea facta est, quæ signis, & miraculis moueretur. Quare sæpe euangelistæ nihil operatum Christum dicunt, q̃quidem præsentes ad id accipiendum nõ essent idonei. *Post hæc descendit in Capernaum ipse, & mater eius, & fratres, & discipuli eius, & ibi manserunt non multis diebus.* Qua nam gratia cum matre abijt in Capernaum? neq;.n. illic vllum fecit miraculum, neq; incolę rectè de ipso sentiebant, sed multis flagitijs laborabant, vt ipse Christus ostendit: Et tu Capernaum, vsq; ad cœlum delata, vsq; ad infernum deferieris. Quoniam, vt mihi videtur, cum paulò post esset Hierosolymam ascensurus, ante Capernaum petijt, ne quocunq; fratres secum, & matre traheret. Parum igitur illic matris gratia commoratus, iterum miracula aggreditur. Propterea inquit, quòd non multò post ascendit Hierosolymam, paucis itaq; ante Pascha diebus baptizatus venit Hierosolymam, vbi rem miram aggressus est. *Venit in templum, & vendentes oues, boues, columbas, & numularios sedentes eiecit.* Alius euangelista cum dicentem meminit: Nolite facere domum patris mei speluncam latronum: hic autem, inquit, *Domum negociationis.* Non vt inui- I
cem discordent, sed quòd bis eos eiecerit, Mat.21
non eodem tempore: sed hoc in operum Lu.19.g
suorum initio, illud iam passionis tempore appropinquante: quare vehementiori castigatione vsus, latronum speluncam appellauit, nunc in ipso principio remissius agit, ex quo verisimile est illud iterum factum. Præterea quæsitu dignum est, qua gratia adeò Christus hic indignatus est, & maximè cum aliàs iniurijs, contumelijsq; affectus, Samaritanus & dæmonium habens appellatus, nihil tale fecerit: nunc Lu.10.c

non

Universidad de Deusto
Biblioteca

non contentus flagello, verbis etiam in
in eos inuehitur? Contra, cur Iudæi qui
in collatis beneficijs Christum accusabāt,
& persequebātur, cum credibile esset tam
acri castigatione grauius excandescere,
æquo animo tulerunt? Nulla enim in eum
contumelia vsi sunt, sed quod signum, in-
quiunt, ostendis nobis, quia hæc facis?
Anima duertis inuidiam incredibilem, &
quo nam pacto in alios collata beneficia
magis eos irritabant? Sed cum speluncam
latronum ab his templum fieri dicit, osten
dit, quæ vendebantur, à furto, rapina, aua
ritia, & alienis calamitatibus comparata:
K cum autem domum negociationis, impu-
dentes eos in negociando significat. Sed
qua gratia hoc fecit, cum morbos esset sab
batho curaturus, & alia facturus, quæ illis
transgressio legis videbantur? Ne Dei con
temptor, & patri cōtrarius existimaretur,
id fecit, vt eorum tolleret suspicionem.
Non enim par erat, vt qui pro templi ho-
nore tantam ostendisset indignationem,
ab eius domino alienum animum habe-
ret. Sufficientes sanè erant superiores an-
ni, quibus legi paruerat, qui eius erga le-
gislatorem reuerentiam ostenderēt, quod-
que non præuaricaretur: atqui cum credi-
bile esset superiorem vitam aut obliuioni
mandātam, aut incognitā, vt pote in pau-
pere, & vili casa educati, & cum vilibus cō
uersati, iam in omni frequentia propè
diem festum, cum multi concurrerent, hoc
sui fecit experimentum. Neque tantum
illos eiecit, sed euertit mensas, dispersit ar-
gentum, vt illi secum reputarēt, quòd qui
se pro domus honore periculis exponeret,
eius dominum minimè contemneret. Ne-
que simulationē in ipso quispiam poterat
coniectari, cum non verbotenus monuis-
set, sed periculis, & contumelijs in medio
vulgi, & sacerdotum furori se obiecisset,
rem minimè contemnendam peregit.
Hoc sanè non simulantis, sed nihil pro di
L uini templi honore recusantis officium
fuit hac gratia operi verba consenserunt.
Non.n. dixit domum sanctam, sed patris
mei. Patrem appellat, neq; Iudæi indignā
tur: simpliciter nanq; patrem acceperunt.
Cum autem in posterum expressius se illi
æqualem ostendit, tunc exarcebati sunt.
Quid igitur illi? *Quod signum ostendis nobis,
quia hæc facis?* O summam dementiam,
quonam signo opus erat, cum malefacta
corriperet, & Dei domum tanta purgaret
ignominia? Zelus ille pro domu Dei ho-
nore maximum fuit virtutis signū, quod
boni aduerterunt. *Recordati nanque sunt di-
scipuli eius tunc, quia scriptum est: Zelus do-
mus tuæ comedit me.* Illi autem prophetiæ
non meminerunt, sed signum quærebant, Ps. 68.b
dolebant turpe lucrum auferri, & vt eum
ab incepto auerterent, ad miraculum tra-
here adnituntur, ideo à signis abstinuit, vt Matth.
anteà cùm idem peterent: responderat.n. 16. a &
Generatio mala, & adultera signum quæ- Luc. 11.
rit, & signum non dabitur ei, nisi signum d
Ionæ prophetæ: Sed tunc quidem mani-
festius, nunc latentius, ob nimiam eorum
stultitiam. Neq;.n. qui primum non pe-
tentibus signum dederat, petentibus ne- M
gasset, nisi prauam, & fraudulentam eo-
rum mentem cognouisset. Intellige, quæ-
so, quid statim rogauerint: intellige mali-
tiæ plenam percontationem. consentaneū
erat, vt Christus eam curam susciperet, &
tandem domus ignominia commouere-
tur: illi autem accusant, & vendere sibi li-
cere contendunt, neq; à vendendo desistē-
dum, nisi ipse signum ostenderet. Quid ad
hæc Christus? *Soluite*, inquit, *templum hoc,
& in tribus diebus excitabo illud.* Multa tūc
obscura ad eos locutus est, quæ ad implen
dam prophetiam erant futura clarissima:
vt nunc contigit. Nam cum resurre-
xisset, inquit, à mortuis, recordati sunt
discipuli eius, quia hoc dicebat de cor-
pore suo: & crediderunt scripturæ, & ser-
moni, quem dixit Iesus. His verbis alij
dubitabant, alij responderunt: *Quadragin-
ta sex annis ædificatum est templum hoc, & in
tribus diebus excitabis illud?* Secundam tem
pli ædificationē meminerunt, prima nan-
que viginti annis absoluta est. Sed qua gra
tia dubitantibus non aperuit, se templum
carnem suam appellare? Euangelista, id
interpretatur, Christus tacuit. Qua inquā
gratia? quoniam ipsius verbis fidem non
adhibuissent: quòd si discipuli non erant
idonei, qui ea audirent, multò minus tur-
bæ. Inquit enim. *Cum surrexisset à mortuis,
tunc recordati sunt, & crediderunt sermoni, &
scripturæ.* Duo nanque eis proponebātur,
alterum resurrectio, alterum longè maius,
an deus in ipso esset: vtrunque his verbis
significauit, Soluite templum hoc, & in A
tribus diebus excitabo illud. Quòd & Pau
lus non paruum esse diuinitatis signum Ro. 1.d
osten-

ostendens, inquit, Qui prædestinatus est
filius Dei in virtute secundum spiritū san-
ctificationis ex resurrectione mortuorum
Inf. 8.d Iesu Christi. Quare & hic & alibi sapenu-
mero hoc signum in medium affert: Cum
exaltaueritis, inquit, filium hominis, tunc
cognoscetis quia ego sum. & iterum: Non
Ionæ. 2. dabitur vobis signum, nisi signum Ionæ
& Mat. prophetæ. Et hic iterum: In tribus diebus
16.a excitabo illud. Quoniam hoc vel maximè
argumento se non esse purum hominem,
& mortem sibi subesse, & eius vim, & bel-
lum grauissimum mox soluturum osten-
debat. Idcirco, inquit, Tunc scietis. Tunc,
quando? qñ videlicet in resurrectione orbē
terrarum ad me traham, tunc scietis me,
vt deum, & Dei filiū dilectissimum, ad pa-
ternam vlciscendam contumeliā hoc fecis-
se. Quid tandem? Non dixit quibus signis
à negociatione mala abstinere oporteret,
sed daturum promisit, quoniam id eos ma
gis irritasset, hoc autem magis exterruit.
At illi nihil responderunt, cùm id incre-
B dibile videretur, & vt impossibile percon-
tari neglexerunt. Quòd si sanæ mentis fue
runt, quod tūc incredibile visum erat, post
tot signa, & miracula profectò quærere, &
percontari debuissent, vt eam soluerent du
bitationem: sed stulti, aut eius verbis autes
non adhibebant, aut iniqua interpretatio
na deprauabant: propterea Christus obscu
rè ad eos locutus est. Est autem hoc in loco
quæsitu dignum, qūo discipuli Christum
à morte resurrecturum ignorabant. Quo-
niam adhuc spiritali gratia indigni erant.
Ideoq; cum frequenter eis Christus resur-
rectionem prædixisset, nihil tamen mani-
festè intellexerunt, sed quid id esset inuicē
percontabantur. Videbatur enim haud-
quaquam credibile, quòd seipsum posset
Mat. 16 aliquis suscitare, & ita suscitari. Nec aliam
c ob causam Petrus reprehensus est, quam
quòd cum nihil de resurrectione scirer, in-
quit: Absit à te domine. Neque Christus
ante rem ipsam hoc manifestè discipulis
reuelauit, ne scilicet à principio tanquàm
rei maximè incredibili diffisi perturbarent
neq;.n. adhuc planè norant, quis esset. Ma
nifestis nanque operibus nemo non credi
disset: solo autem verbo non ita fides præ-
stari solet. Hac ratione obscurè primùm
locutus, cum re ipsa fidem confirmauit,
C tunc & verbis prudentiam, & tantam spi-
ritus gratiam infudit, vt repentè omnia
ad se traheret. Ille vobis commemorabit
omnia, inquit. Nam si vno duntaxat ve-
speri pudore abiecto discipuli fugientes, Inf. 14.d
Christum negauerunt: minimè superioris
temporis operum, & verborum essent re-
cordati, nisi spiritus sancti gratiam super-
nè affatim accepissent. Quod si à spiritu,
inquiet quispiam, audituri erāt: quid opor
tuit Christum id prius communicare, præ-
sertim cum non intelligerent? Quoniam
non docuit eos spiritus, sed Christi doctri-
nam in memoriam reduxit quod non pa-
rum in eius gloriam cessit. Spiritus itaque
gratię infusio, tam larga, tam exuberans à
dei gratia ortum habuit, inde sua ipsi vir-
tute donum consecuti sunt. Vitę enim ho
nestate atque sapientia effulserūt, magnus
subierunt labores, & præsentem contempse
runt vitam, nullius eam momenti arbitra-
ti, hinc super omnes elati, tanquam aquilę
leues altè volantes, operibus suis in ipsum
cœlum euaserunt. Hinc ineffabilem Spiri
tus sancti gratiam consecuti sunt. Hos &
nos dilectissimi imitemur, neque extin-
guamus lampades, sed eleemosyna clario-
res reddamus. Huius ignis lux ita seruā-
tur, si in vasa oleum dum hanc vitam viui
mus colligamus: quod nobis neque post D
hinc migrationē amplius, neque, nisi per
manus pauperum, colligere permittitur.
Colligamus inquam abunde, si cum spon
so ingredi volumus: sin minus, excludemur.
Impossibile enim impossibile inquam est,
etsi innumera faciamus bona, sine eleemo
syna cęlestis regni, vel vestibulum quidem
attingere. Quam ob rem multa in paupe-
res vtendum est liberalitate, vt arcanis, &
ineffabilibus illis fruamur bonis: quæ vti-
nam omnes consequamur, gratia, & be-
nignitate Domini nostri Iesu Christi,
cum quo patri gloria, simul & Spiritui
sancto, nunc & semper, & in secula secu-
lorum, Amen.

Homilia.xxiii.ex cap.ii.& iii.

C*Vm autem esset Hierosolymis in Paschā in
die festo, multi crediderunt in nomine eius.*
Christi temporibus alij in errore perstā-
bant, alij veritatem oppugnabant, nonnul
li eam complexi paulò post deserebāt, hos
Christus seminibus comparauit, radices
tantum in superficie diffundentibus, quæ
quamprimum arescunt. Hos nobis euan-
gelista

Universidad de Deusto
Biblioteca

E gelista in præsentia significat. *Cum autem esset Hierosolymis in Pascha in die festo, multi crediderunt in nomine eius, videntes signa quæ faciebat. Ipse autem Iesus non credebat semetipsum eis, eo quòd ipse nosset eos.* Firmiores erãt discipuli, non signorum tantùm gratia, sed doctrinæ Iesum secuti. Qui crassiori erant ingenio, signis ttahebantur: acutiori verò, prophetis & doctrina: quibus qui crediderant, signis deinde magis confirma
Inf. 20. bantur, hos Christus beatos appellauit.
g Beati qui non viderunt, & crediderunt. Quòd autem hi non verè crederent, ex sequentibus ostendit: Ipse enim inquit, Iesus non credebat seipsum eis. Quare? Eo quòd ipse nosset omnes, & quia ei opus non erat, vt quis testimonium perhiberet de homine: ipse enim sciebat quid esset in homine, hoc est, non curabat exteriora verbo, qui in ipsos animos ingreditur, qui in humanas cogitationes irrumpit, qui eorum feruorem mox infrigescere cognoscebat: neque ac si perfecti essent discipuli, eis fidebat, nec arcanorum doctrinam tanquam fidelibus credebat: Humanorum autem cordium cognitio solius Dei est, qui
Act. 1.d ea formauit. Tu enim, inquit, cognoscis corda solus. Non opus erat Iesu testibus, ad eas quas formarat mentes cognoscendas. Norat igitur eorum infirmitati non
F credendum. Homines enim vtpote, qui neque præsentia, neque futura intelligunt, cum fraudulentis, & instabilibus sæpenumero res suas sine suspicione communicant: Christus autem abscondita cordium manifestè intuebatur. Tales multi sunt his quoq; temporibus, qui sibi fidei nomẽ vendicant, facilè ad credendum adducuntur, his neq; nunc Christus fidit, plurima occulit: & quemadmodum nos non eo-
Inf. 15.b dem modo amicis nomine, & re credimus, ita neque deus. Audi quid discipulis dicat: Non iam vos dico seruos. Vos amici mei
Ibid. estis. Vnde, & quam ob rẽ? Quia quæcunque audiui à patre, nota feci vobis. Hac gratia nulla Iudæis ne petentibus quidem signa ostendebat, quoniam tentandi gratia percontabantur. Nonne, & nunc quoque signorum petitio tẽtantium est? Sunt sanè, & hac nostra ætate, qui quærãt, quare, & nunc signa non fiunt? Si fidelis es, vt oportet: si Christum diligis, vt diligendus est, non indiges signis: signa enim incredulis dantur. Cur igitur, inquis, Iudæis non data sunt? Sunt inquam maximè. Quòd si petentes aliquando non acceperunt, ideò factum est, quoniam non vt ab incredulitate desisterent, ea quærebant: sed vt magis malitia sua obdurescerent. [Erat autem homo ex pharisæis, Nicodemus nomine, princeps Iudæorum, hic ve- Cap. 3.
nit ad Iesum nocte.] Hic in euangeliæ G
narrationis progressu Christo opitulatur: Inf. 7.
dicit enim. Lex nostra non iudicat quenquam, nisi prius audiat ab eo, & cognoscat quid faciat. Aduersus hunc Iudæi indignati dicebant: Interroga, & vide, quòd propheta ex Galilæa non surrexit. Ibid.
Hic etiam post passionem multum diligentiæ in sepulturam dominici corporis adhibuisse perhibetur. Venit enim inquit, & Nicodemus, qui venerat ad Iesum nocte primum, ferens mixturam myrrhæ, & aloes quasi libras centum: hic nunc afficiebatur quidem Christo, non tamen vt oportebat, neque quo debebat animo, sed Inf. 19.
adhuc Iudaica imbecillitate detinebatur: ideo nocte venit, quia interdiu formidabat. Sed clementissimus Deus, neque tam frigidum affectum pepulit, neq; obiurgauit, neq; indignum sua duxit doctrina, sed multa cum mansuetudine eum alloquitur, & arcana aperit, obscurè quidem, aperit tamen: quippè qui longè magis venia dignum existimauit, quàm qui malitia pcontabantur. Illi enim nullo pacto poterant excusari: hic etsi reprehensioni, non tantæ tamen erat obnoxius. Quomodo igitur euangelista nihil tale de Nicodemo
Inf. 12. dixit, quemadmodum alibi, quòd ex principibus multi crediderũt in eum, propter Iudæos autem non confitebantur, ne ex-
H tra synagogam fierent? Quia id totum ex nocturna profectione significauit. Quid ergo, inquit? [Rabbi, scimus quòd à Deo venisti: nemo enim potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cũ eo.] Adhuc humi vertitur Nicodemus, adhuc humanam de Christo habet sententiam, & tanquam de propheta loquitur, nihil altum propter signa coniectatus. Scimus, inquit, quòd à Deo venisti magister. Quid ergo noctu venis, & clanculum, ad eum, qui diuina loquitur, qui à deo venit? Quid non apertè profiteris? Sed hoc neque dicit, neque reprehendit Iesus. Calamum enim contritum non confringes, Esa. 42.
inquit, & linum ardens non extingues. a

Non

Nõ dicet, inquit, neq; clamabit. Et iterũ:
Inf. 12.g Non veni vt iudicem mundũ, sed vt saluũ faciam. *Nemo potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.* Adhuc secundum hæreticos loquitur, qui dixerũt Christum in operibus suis alterius indiguisse auxilio. Quid ad hoc Christus? Considera quæso humilitatem incredibilem. Noluit dicere se nullius egere auxilio, omnia suapte facere potestate, esse Dei dilectissi-
I mum filium, & eiusdem qua pater potentiæ, eo quòd difficile creditu videbatur. Quod enim semper dixi, & nunc dicam, curæ erat Christo à principio non tã quisnam esset ostendere, quàm vt crederetur nihil contra patris facere voluntatem. Ideoq; verbis sæpenumero humilioribus locutus est, re autem quid posset, ostendit. Miracula virtute summa operatus est. Vo-
Luc. 5.a lo inquit, purgare. Tabitha surge. Exten-
Act. 9.g de manum. Dimittuntur tibi peccata tua,
Mat. 12 a Tace, obmutesce. Tolle grabbatum tuũ, & vade in domum tuam. Tibi dico ma-
Mar. 2.a lum dæmonium exi ab hoc. Fiat tibi vt
Ibi. 4.d vis. Siquis vobis aliquid dixerit, dicite, qa
Ibi. 2.b domino his opus est. Hodie mecum eris
Luc. 8.d in paradiso. Audistis quia dictum est an-
Mat. 15 c tiquis, Nõ occides: ego autem dico vobis, quia omnis, qui irascitur fratri suo, reus
Ibi. 21.a erit iudicio. Venite post me, faciam vos pi-
Lu. 23.f scatores hominum. Sic in omni euangelio summam eius deprehendimus in rebus
Exod. 20. c & authoritatem. Et quonam pacto ei quispiã
Mat. 5. d eredidisset, nisi ẽm iusta res finem assecutæ essent? Potuissent inania derideri præ-
Mat. 3. c cepta. Verùm cum re euenerint, etiam inuitis silentium imposuit. Ex solis.n. verbis Iudæi, vt erant impudentes, stultitiã eius arguere potuissent. Quam ob rem hoc in loco Nicodemum alloquens, nihil altum attingit, sed obscurè ex humili ad superna
K erigit, admonetq; se sibijpsi sufficientem ad facienda miracula. Perfectum.n. ipsum genuit pater nullius indigentem, nullius rei humilis aut abiectæ participem. Sed videamus qũo hoc confirmet. Dixerat Nicodemus: *Rabbi, scimus quia a Deo venisti magister, & quòd nemo potest facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.* Existimauit se magnum aliquid dixisse. Quid Christus? Vt ostenderet nondum verè cognitionis vestibulum attigisse, sed extra regiam aberrare, & ipsum, & quicunque eadem esset sententia, respondit: *Amen amen dico tibi, nisi quis natus fuerit denuo non potest videre regnum Dei.* Hoc est, nisi iterum nascatis, & vera imbuatis doctrina, lõgè à regno Dei aberras. Sed obscurè dixit, & vt æquiori animo toleraret: non apertè ad ipsum sermonem vertit sed indefinito vtitur verbo, Nisi qs renatus fuerit tantum: non dicens, siue tu, siue quis alius, talem de me habet opinionem in regnum non recipietur. Quod nisi hac ratione dixisset, nihil sanè ad propositũ id respõsum. Hoc si Iudæi audissent, irrisissent profectò, & abijssent. Nicodemus autem, & in hoc discendi studium præ se tulit, & propterea obscurè aliquando loquitur Christus, vt audientes attentiores reddat. Siquidem clarum & mani- L
festum verbum fugit nonnunquam auditorem, obscurum autem ẽt diligentiorem efficit. Sententia autem est. Nisi genitus fueris denuò, hoc est, nisi spiritus per regenerationis lauacrum particeps efficiaris, non poteris veram de me opinionem concipere. Ista tua non spiritalis, sed animalis opinio est. Non tamen his verbis vsus est: noluit.n. pro viribus, & cognitione sua loquentem perterrere, sed ad maiorum cogitationem sine suspicione erigit. Nisi quis renatus fuerit denuò. Denuò hoc in loco, alij è cœlo, alij iterum exponunt. Quippe qui non ita nascitur, non potest videre regnum dei. Regnum dei seipsum significat, ostendens non esse id tantum, quod videtur, sed alijs opus esse oculis vt videatur. Ad hæc Nicodemus: *Quomodo*, inquit, *potest homo nasci cum sit senex?* Rabbi cum appellas, & à Deo venisse dicis, & eius verba non intelligis? eo etiam verbo vteris, quod multa affert perturbationem. Ea enim particula, qũo, non multum credentium, sed adhuc terrena sapientium est. Nam & Sa- Ge. 18.b
ra ppterea risit, quia qũo parere posset cogitauit, & alij multi hoc verbo fide excidunt. Hæretici quoq; hinc in sua perstant opinione, alij quidem quomodo natus est M
Christus, alij quomodo carnẽ accepit interrogant, & mentis suæ imbecillitati immensam illam, & ineffabilem subijciunt substantiam, quæ importuna curiositas sapientibus fugienda est. Neque enim qui qũo percontantur, id scient, & à vera excident fide. Propterea Nicodemus cum dubitaret, modum inquirit: id enim sibi dici intelligebat, perturbatur, & rem non intelligit. Nam cum ad Christum tanquam

 ad ho-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad hominem venisset, audiretq; quàm ab homine longè maiora, & quæ nemo vnquam audierat: primùm ad id mentē erigit, caligine tamen perstringitur, neq; perstat in fide, rei difficultate huc illucq; distractus. Ideo non posse id fieri primùm asserit, inde apertius sibi declarari rogat. *Nunquid*, inquit, *potest in ventrem matris suæ iterato introire, & renasci?* Animaduertite, quo nam pacto, qui humanis rationibus spiritalia admiscet, ridicula loqtur, & deliratanquàm ebrius, quoties diuinorū sensum perscrutatur, neque eum accepit. Audiuit generationē, sed spiritalem non intellexit: sed ad carnis traxit vilitatem, & tā admirabilē profundāq; doctrinā naturali necessitati cōglutinauit, deliramēta, & ridiculas proponit dubitationes: idcirco Paulus, inquit, quòd animalis homo non suscipit ea, quæ spiritus sunt. Verùm Nicodemus Christum reuerenter alloquitur, non intellexit, quæ diceret, & impossibile id arbitratur, hoc tamen conticet. Duo ei dubitationem faciebant, & generatio talis, & regnum, neque enim regni nomen auditum erat à Iudæis vnquam, neq; huiusmodi generatio. Primum autem priorē partem aggreditur, quæ maximè eius mentem inouciat. Nos autem horum nō ignari, diuina mysteria perscrutari caueamus, neque rerum humanarum necessitate illa agi existimemus, sed pietate summa omnia intelligamus, scripturis fidem adhibeamus. Curiosus nanque & nimius rerum diuinarum perscrutator nihil proficit, nihil inuenit præter vltimum supplicium. Audis natum Christum, crede: quomodo, noli disquirere, neque propter hoc tollas generationem, quod vltimæ stultitiæ est. Nam si Nicodemus, generatione non illa ineffabili, sed hac, quæ ei gratia prouenit, audita, quoniam nihil magnū animo concepit, sed terrenis tantum inhæsit, tenebris perfusus est: quātò hi digni supplicio, qui admirandam illam, & omnem superātem rationem, & intellectum tāto studio quærunt, inuestigant, perscrutantur? Nihil enim tam obscuris obducitur tenebris, quàm humana cogitatio, quæ omnia ad terram reducit, nec patitur cœlitus lumen accipere vilissima profectò, & ad lutū omnia referēs: ideò superna nobis aqua opus est, vt abluti & quantum fieri potest, mundi cœlum petamus, & cœlestibus imbuamur disciplinis: hoc autem, & animi bonitate, & vitæ rectitudine assequimur: neque enim intempestiua inuestigatione dū tarat, sed corruptis quoque moribus humana mens in tenebris versatur. Quare Paulus ad Corinthios, inquit, Lac vobis potum dedi, non escam. Nondum n. poterātis, sed ne nunc quidem potestis: adhuc enim carnales estis. Cum sit inter vos zelus, & contentio, nonne carnales estis? Et ad Hebræos, & alibi frequenter hanc malorum dogmatum causam Paulum afferentem quisquis videre poterit. Anima enim affectibus implicita, nequit profectò magnum aliquid, aut generosum intueri, sed tanquam lippitudine quadam perturbata, in tenebris versatur. Mentis igitur oculos à tam grauissimo morbo liberemus, illuminemus, nolimus inter spinas semen iacere. Quæ nam hæc spinarum copia nostis, etsi tacemus, sæpenumero audistis Christum præsentis vitæ solicitudines, & diuitiarum fraudes, spinas appellasse, & meritò sanè. Nam quemadmodum spinæ steriles sunt, ita & diuitiæ. Quemadmodū illæ qui tangunt, lacerant: ita harum cupiditas. Quemadmodum facilè igni comprehenduntur, & odio habentur agricolis: ita huius seculi negocia. Postremò, vt inter spinas feræ, viperæ, scorpij delitescunt: ita in fraudibus diuitiarum. Verumenimuero dilectissimi, Spiritussancti igne, & spinas consumamus, & bestias effugemus: vt agricolæ agrum purgatum reddamus, inde spiritalibus aquis irrigemus, plantemus oliuam fructiferam, plantam vtique mitissimam, & semper vitentem, quæ illuminat, quæ nutrit, quæ bonam facit valetudinē: hæc eleemosynæ sunt officia, quæ tāquam signaculum est eam possidentibus. Hæc planta ne morte quidem arescit, sed semper virer, mentem illuminat, animi vires nutrit, ac etiam robustiores efficit. Hanc si perpetuò amplectemur, fidenter & sponsum adire, & thalamum ingredi poterimus: cuius vtinam omnes fiamus participes, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, cum quo patri gloria, simul & Spiritui sancto, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

A 1. Co. 2. d

B

C

1. Co. 3 a

Homilia

D *Homilia xxiiii. ex cap. tertio.*

RE*spondit Iesus, & dixit: Amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritusancto, non potest introire in regnum Dei.* Pueri singulis diebus ad magistros proficiscentes, & doctrinam accipiunt, & acceptā recitant, nunquam vacantes, vt scientiæ possessionem adipiscantur, interdum noctes diebus iungunt, & adhuc pro caducis & fluxis rebus sæpenumero illos cogitis: nos autem à vobis, qui perfectiori estis ęta te, non tantùm exigimus, quantum vos à liberis vestris: non enim singulis diebus, sed duobus tantum, & breui eorum parte, vt vos labore leuemus, hortamur orationi nostræ aures adhibeatis. Ad hæc & paulatim vobis scripturarum dicta decerpimus, vt facilè accipere, in mentis vestræ thesauris recondere, memoriæ mandare, mandata alijs diligenter exponere possitis: quod profectò assequimini, nisi perquam somnolenti, & desidiæ dediti, & puerulis longè hebetiores sitis. Accipiatis igitur dilectissimi, quæ hesternā concionem sequuntur. Hæsitabat Nicodemus, & de huius seculi generatione locutum Christum arbitratus. *Impossibile*, inquit, *senem nasci denuò.* Animaduerte nunc qūo iterum Christus, quā generationē dicat manifestius ostendit: difficilem quidem ei qui ēm animam tantùm percontabatur, potentem tamen à terrenę cogitationis humilitate erigere auditorem. Quid ergo dicit? Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritusancto, nō potest introire in regnū Dei. Tu impossibile dicis: ego tā necessarium, vt aliter quis saluus esse non possit: quippe quæ maximè necessaria sunt, ea etiam facilia fecit deus. Terrena, & ēm carnē generatio ex puluere est, ideo recondita sunt ei cęlestia. Quid enim cōe terræ cum cœlo? Spiritalis cœlestes nobis portas perfacilè aperit, intelligitis quot vestrum in tenebris sitis? Exhorrescet, gemite, formidolosæ minæ sunt, formidolosa sententia. Nō potest, inquit, qui non renatus fuerit ex aqua, & spiritu introire in regnū cœlorum. Non ita sentiebat Nicodemus. Nihil n. peius est, quàm humanis rationibus spiritalia subijcere. Hoc illum impedit, nequid magnum, nequid profundum contēplaretur. Ideo nos fideles appellamur, vt humanarum cogitationū vilitate cōtempta, ad fidei altitudinem euadamus, & quæ nos manent bonorum cognitionem hauriamus. Quòd si Nicodemus intellexisset, non sanè impossibile dixisset, qua vt abduceretur sententia, quā diceret generationem Christus ostendit, Nisi qs renatus fuerit ex aqua, & Spiritusancto, non potest introire in regnum dei. Voluit eum minis perterrere, & ad credendum allicere, ne impossibile arbitraretur, & vt carnalis generationis opinionem tolleret, aliam (inquit) Nicodeme generationem dico. Quid ad terram deuolueris? Quid hanc naturali subijcies necessitati? Alius partus hic, & excellentior nihil cū terrenis cōmunicat, nomine tantùm hæc generatio conuenit, re longè differt, Reijce cōem consuetudinem: alium partū induco, quo homines renasci volo: alium generationis modum affero. Formaui ex terra, & aqua, nō vtile vas euasit, sed deterius factum est: non amplius aqua, & terra fingendum est, sed aqua, & spiritu. Quòd si quis interroget, qūo ex aqua, rursus ego illum, qūo ex terra? Qūo lutum in aliam transiuit materiam? Qūo vnius speciei subiectum, terra. n sola erat, varia & diuersa effinxit? Vnde ossa, nerui, arteriæ, venę? vnde membrana, & vasa organica? vnde epar, splen, cor? vnde cutis, sanguis, phlegma, cholera? vnde tot operationes, tot colores? hæc enim non terræ sunt, neq; luti. Quomodo terra accepto semine germinat, caro acceptum corrumpit? Qūo terra commissa nutrit, caro his nutritur, nō nutrit? Terra collecta aqua vinum facit, caro id sæpenumero acceptum in aquā vertit. Vnde igitur caro ex terra est, cum contrariam terię operationem ostendat? Sanè ratione inuenire nō possumus, fide sola possumus. Quòd si quæ quotidie videmus, & tangimus, fide indigent: quantò magis arcana illa, & spiritalia? Nam quemadmodum terra inanimata, immobilis, diuina voluntate ad tanta miracula producenda vires accepit: ita spiritu, & sensibili aqua omnia hæc admirabilia, & humanam excedentia cogitationem facilè exoriuntur. Noli igitur, quoniam hæc non vides, diffidere: neque enim animam vides, tamen animam esse, & eam te habere, & aliquid præter corpus esse non dubitas. Verùm Christus nō hoc, sed alio exemplo Nicodemum allicit. Siquidem anima incorporea est, Nicodemus verò crassioribus adhuc cogitationibus

E

F

G

Universidad de Deusto
Biblioteca

nibus versabatur. Medium igitur adduxit exemplum, ꝓ non ad solidi corporis naturam, neq; ad incorporeã ascendit, hoc est uenti impetus: & primũ ab aqua ordiur, quæ tenuior est, quàm terra, crassior quàm
H ventus. Quẽadmodũ.n.in principio elementũ terra subiecta est, totum aũt opificis Dei fuit: ita hoc in loco elementum aqua subijcitur, veruntũ totum spiritalis est gratiæ: & tunc quidẽ in animã viuentem factus est homo, nunc in spiritum vinificantẽ. Verũ magna est dñia: anima.n. vitã alicui non dat, spiritus aũt nõ modò per se viuit, sed alijs vitã largitur: ita mortuos suscitarunt apostoli. Et tunc quidem post factã creaturam homo formatus est, hic aũt cõtra. Si quidem antè nouã creaturam nouus homo creatur, & primus nascitur, & tunc mundus trãsfiguratur. Et quẽadmodũ a principio totũ formauit, ita nunc totum creat. Et tunc, Faciamus, inquit, ei adiutorium: hic minimè. Quippè qui Spiritussancti gratiam accepit, nulla alia re indiget. Qui in Christi corpore pficitur, quonam alio ei opus est auxilio?
Gen.1.c Tunc ad dei imaginẽ fecit hominẽ, nunc Deo familiarem reddidit. Tunc pisces, & feras homini subiectos fecit, nunc supra cœlos nostrum propagauit imperiũ. Tũc paradisi incolam constituit, nunc cœlum aperuit. Tunc sexta die factus est, nũc prima, & ipso principio vna cũ luce. Ex quibus omnibus constat, ꝓ ad aliam meliorem, & nullum finẽ habituram vitam hæc efficiebantur. Prima igitur formatio ex terra, hoc est Adæ: altera ex eius latere, mulieris videlicet: tertia ex semine, vt Abel. Verum nullam harum qũo, & qua fiãt tõne,
I assequi possumus, quãquàm crassiora sint. Quonam igitur pacto de intellectuali per baptismum generatione, & tam admirabili partu tõnem reddemus, quæ longè altiora sunt, & subtiliora? Nam & angeli, qui affuerunt, tam inenarrabilis operis modũ minimè enarrare possent. Affuerunt duntaxat, & viderunt, nihil tamẽ operati sunt, sed parer tantùm, & filius, & Spiritussanctus. Pareamus igitur diuinæ sententiæ, quæ sensu ipso visus certior est. Visus.n. sæpenumero fallitur, illa minimẽ. Nã cum omnia quæcunq; sunt Deus effecerit, dignus sanè est cui fides adhibeatur, cum de suo quicquam asserit opificio. Quænam ergo diuina sententia est: Quòd generatio est res perfecta, quòd siquis qũo perconta-
bitur, silẽtium ei diuino imponas testimonio, quod maxima est, & certissima demõstratio. Sin iterum rogabit, qua rõne aqua abluimur: rogemus rursus, & nos, cur vniuersa terra principium in hominis formationem retulit? Nam quòd sine terra homo fieri potuisset, nemini dubium est. Sed inquiet quispiam, à terra corpus habuisse, ab aqua aũt nihil. Verùm in hac re aqua non parum confert. Quamobrem noli curiosius inuestigare. Nam quòd pernecessa- K
ria fit aqua, vel inde perspicuum est, quòd cum antè aquam spiritus inspirasset: in hoc tamen non quieuit Apostolus, sed ad aquæ necessitatem ostendendam ait: Nun quid aquam quis prohibere potest, vt non Act.6.f
baptizentur hi, qui Spiritum sanctum acceperunt, sicut & nos? Quænam ergo aquę necessitas: iam absconditum vobis mysterium aperiam. Sunt & alia, nunc verò ex omnibus vnũ exposuisse sufficiat: primũ diuina in hoc consummantur iudicia, sepultura, mortificatio, resurrectio, vita, & hæc simul omnia. In qua.n.tanquã in sepulchro caput immergentibus vetus homo sepelitur, emergẽtibus nouus resurgit inde. Vt facilè nobis est immergi, & emersos respirare: ita Deo veterem sepelire hominẽ, & nouũ induere. Præterea hinc patris, & filij, & Spiritussancti virtutem hæc omnia implere intelligis. Quod ne coniectura à me, sed vero sensu dictum intelligas, audi Paulum: Contẽpulti, inquit, sumus cum illo per baptismum. Et iterum: Col.2.b
Noster vetus homo simul crucifixus est. Et Ro.6.d
iterum: Cõplantati facti sumus similitudini mortis huius. Non solùm autem baptis- Ibid.a
ma crux dicitur, sed crux baptisma. Baptismo enim, quo ego baptizor inquit, baptizabimini, & baptismo habeo baptizari, L
quod vos nescitis. Nam quemadmodum Mar.10
facilè baptizamur, & emergimus, ita ipse f
moriens, cũ voluit resurrexit, immo longè facilius, quanuis triduũ diuini mysterij dispẽsatione in sepulchro iacuerit. Cum igitur tantis mysterijs nos deus dignatus sit, vitam dono consentaneam exhibeamus, vitam inquam optimam. Quòd si autem non adhuc digni estis, totis viribus contẽdite, vt digni efficiamini, vt fiamus omnes vnũ corpus, vt simus fratres. Donec enim dissentientibus, siue patrem quis habeat, siue filium, siue fratrem, nemo sanè vera propin-

propinquitate deuinctus inuenitur, spiritali propinquitate ablata. Quid.n.vtilitatis lutei corporis coniunctio, nisi coniungamur, & spiritu? Quid nobis terrena confert cognatio, si in cęlis sumus alieni? Alienus est catechumenus à fideli, non habet idem principium, non eandem ciuitatem, non eundem parentem, non victum, non vestitum, non mensam, non castrum, non domum, nihil cõe. Etenim terrena catechumeni, cœlestia fidelis sunt: huic Christus rex est, illi autem peccatum, & diabolus:
M huic cibus Christus est, illi quod corrumpitur. Et rursus huic vestis tinearum opera, illi autem angelorum dominus: huic terra, illi cœlum patria. Itaq; cum nihil cõmunicemus, quæ cũ illis nobis cognatio? Sed eandem matrem habemus, eodem partu nati sumus. Nihil hoc ad verissimæ cognationis comparationem. Studeamus supernæ ciuitatis ciues fieri: quousque ab ea peregrinamur. Oportet veterẽ repetamus patriã, neq;.n.paruis rebus periclitamur. Nam si inopia, & repentina mors, quod absit, nos inuaderet, & cœlestium ignari hinc migraremus: nihil nobis innumera huius seculi bona ad salutem proficerent, quin nos gehẽna, vermis venenosus, ignis inextinguibilis, & catenæ maneant indissolubiles. Sed absit, vt auditorum meorum quispiam eo damnetur supplicio: quod euitabimus, si sanctis dignati mysterijs, aurum, argẽtum, lapides pretiosos super fun
1.Co.3.o damento, secundum Apostolum, ædificabimus. Hoc pacto hinc emigrantes diuites apparebimus, si pecunias non hic relinquemus, sed per pauperum manus ad perpetuos transferamus thesauros. Si Christo mutuabis, cui multa debemus, non quidẽ pecunias, sed peccata. Mutuemus itaque pecunias, vt veniam accipiamus peccato-
A rum. Ipse enim est, qui iudicat. Nolimus enim despicere in hoc seculo esurientem, vt in futuro nos nutriat. Hic cum vestimẽto operiamus, ne suo nos auxilio nudos destituat. Si ei potum dederimus, non di-
Lu.16.f cemus cum diuite: Mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aqua, vt refrigeret linguam meam. Si hic domi hospitem accipiemus, multa nobis in regno Iuo habitacula præparabit. Si in carcerem introiuum visitabimus, ipse nos vinculis liberabit. Si peregrinum colligemus, nos cœlestis regni peregrinos non despiciet, sed supernę ciuitatis participes faciet. Si infirmo operam præstabimus, quam primum nostras curabit infirmitates. Parua igitur saltem exhibeamus, vt pro paruis maxima accipiamus, maxima mercemur. Dum tempus est seminemus, vt metamus, antequàm hyems adueniat, dum male nauigari potest dum huius negociationis sumus Domini. Sed quando erit hyems? Quando magnus ille, & tremendus dies aduenerit, tunc non amplius mare hoc spatiosum, & immensum nauigare nobis licebit. Mari nanque præsens hæc vita comparatur. Nunc serendi tempus est, tunc messis & prouentus. Qui non se-
mentis tempore, sed in messe seminarit, B
est sanè ridiculus. Sementis nunc tempus: non igitur nunc colligendum, sed dispergendum est. Dispergamus, vt congregemus: non congregemus, vt messem amittamus, hoc.n.(vt dixi) tempus ad serẽdũ nos vocat, vt distribuamus, non colligamus: erogemus, nõ recondamus. Nolimus tempestiuũ tempus contẽnere, sed vbertim semen iaciamus, nec vlla ex parte nostris parcamus facultatibus, vt multiplicem dei in nos remunerationem liberalitatemq; experiamur, gratia, & benignitate Domini nostri Iesu Christi per quem, & cum quo patri gloria, simul, & Spiritui sancto in secula seculorum, Amen.

Homilia xxv. ex cap. tertio.

QVod natum est ex carne, caro est: & quod natum est ex spiritu, spiritus est. Magnis nos mysterijs dignatus ẽ vnigenitus dei filius, magnis inquã, & diuinis: nõ qualia nos accipere, sed qualia ipsum exhibere decet. Nã si merita nostra reputabimus, non mõ munere nullo, sed supplicio digni sumus. Sed non hoc respiciens benignus Deus, non modò nos supplicio liberauit, sed & vitã multò priori potiorem largitus est: aliũ nobis mundum, aliã condidit creaturam. Si quã enim in Christo est, inquit, C
noua est creatura. Quæ nam? Audi ipsum, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritusan-* 1.Co.5.
cto, non potest introire in regnum Dei. Terra d
excideramus, haud digni quibus hic habitationẽ concederet, in cœlũ tñ nos extulit. Principio inuidos nos deprehendit, & maiora largitus est. Ab vno ligno non abstinuimus, & supernas delicias impartitus

 est, i

Universidad de Deusto
Biblioteca

est, in paradiso permanere non potuimus,
Ro.11.d & cœlos nobis aperuit. Non immeritò igitur Paulus, O altitudo, inquit, diuitiarum sapientiæ, & scientiæ dei. Nõ amplius mater, non enixus, non somni, neq; concubitus, non amplexus, nouũ iam naturæ nostræ intexitur opificiũ a Spiritusancto, & aqua. Aqua aũt accepta est, partus genito factum. Quod.n. est matrix embryoni, hoc
Gen.i.b & fideli aqua, Siquidẽ in aqua fingitur, & formatur. Nã primum dictum est. Producant aquæ reptile animæ viuentis. Ex quo aũt Iordanis alueũ ingressus est Christus, non amplius reptilia animarum viuẽtiũ, sed animas rõnales, & spiritales aqua pro-
Ps.18.b ducit. Et quod de Sole dictum est. Tanquã sponsus procedens de thalamo suo: hoc lõgè maius de fidelibus in præsentia dici po-
D test. Multo nanq; quam ille clariores diffundũt radios. At quod in matrice formatur, tempore indiget: quod in aqua minimè, sed momento omnia perficiuntur. Siquidem vbi caduca vita est, à corporea corruptione principium accipitur, omnia mora temporis generantur: ea nanque natura corporis est, vt tpe perfectionem suam accipiat, sed non ita in spiritalibus. Quid tã dem? Quoniam perfecta ab ipso principio opera sua facit spiritus. Sed cum Nicodemus his verbis perturbaretur, vide quomodo Christus ei tanti mysterij arcana aperit. Quod natum est ex carne, cato est: & quod natum est ex spiritu, spiritus est, ab omnibus eum, quæ sensu percipiũtur abducit, neq; finit corporeis oculis mysteria perscrutari. Non disputamus de carne, inquit, Nicodeme, sed de spiritu. Et è vestigio hoc verbo ad superna eum erigit, nequid sensu subiectum perquirat, cum his oculis spiritum nemo possit intueri. Noli arbitrari, ꝙ carnem spiritus pariat. Quomodo ergo, dixerit quispiam, Christi caro
Gal. 4.a parta est? Non à spiritu tantũ, sed & à carne, quod Paulus significat: Factum ex muliere, factum sub lege. Spiritus illã formauit, non tñ ex nihilo: (quid.ñ. opus fuisset matrice) sed ex carne virginali. Quonam
E autem pacto factum sit, explicare non possum: sed factũ est, ne quis à natura nostra partum illum alienum putaret. Nam cum etiam sic nonnulli huic generationi non credant, nisi virginalis carnis particeps fuisset: in quam impiã prolapsi essent opinionem? Quod natum est ex spiritu, spiritus est. Animaduertis spiritus dignitatem? Dei nanq; efficiens opus apparet: superius enim, inquit, ex deo natos, nũc ex spiritu. Quod natum est ex spiritu, spiritus est. natiuitatem aũt hoc in loco non secundum substantiam, sed honorem, & gratiã intelligit: quòd si filius hoc pacto natus est, qd in eo quãm in cæteris hominibus, qui ita nati sunt excellentius inuenietur? Quomodo est vnigenitus? Etenim ego ex deo natus sum, sed non ex eius substantia. Quòd si neque ipse quid differt à nobis, fortasse autem hoc pacto spiritu minor inuenietur. Nam huiusmodi generatio ex spiritus gratia facta est. Nunquid igitur, vt sit filius, spiritus indiget auxilio? Hæc Iudaica fuit doctrina. Cum ergo dixisset Christus. Qui natus est ex spiritu, spiritus est: & his verbis etiam perturbaretur Nicodemus, rursus ad sensibile exemplum descendit: *Ne mireris*, inquit, *quia dixi tibi, oportet vos* F *nasci denuò. Spiritus vbi vult spirat.* Hoc verbum, mireris, eius animi perturbationem significat: perturbabat enim quòd non intelligebat, Qui natus est ex spiritu, spiritus est. Qua particula ab omni eum corpore Christus abduxerat. Quam ob rem ad id quod magis de corpore cõmunicat, non tũ corporeæ crassitudini omnino subiectum est, descẽdit, puta incorporea omittit, quæ ille capere non poterat. Inuenit igitur medium quoddam inter corpus, & incorporeum, hoc est venti impetum, hinc eũ excitat, cum inquit, *Vocem eius audis, sed nescis vnde veniat, aut quo vadat*. Quod autẽ dicit, Vbi vult spirat, non loquitur, ac si voluntate aliqua feratur ventus, sed liberum eius à natura impetum significat. Mos.n.
Ro. 8.d est scripturæ ita etiam de inanimis loqui quẽadmodum cũm inquit: Vanitati creatura subiecta est nolens. Significat igitur non posse contineri, & quocunque vult diffundi, neque posse prohiberi, quin huc illuc feratur. Et vocem eius audis, hoc est sonitum: sed nescis vnde veniat, aut quò vadat ita vsu venit his, qui spiritu generantur. Hæc conclusio est. Nam si huius, inquit, spiritus quem auditus sensu accipis, & tactu impetum intelligis, ne viam quidem nosti: quouam pacto diuini spiritus operationem perscrutaberis? Præterea vbi vult spirat, ad paracleti potentiam ostẽdendam dixit. Nam si ventum nemo cohi G bet, quin, quò vult, feratur: quantò magis

spiritus

spiritus operationem nullæ naturæ leges, nulli corporeæ generationis fines, nulla alia huiusmodi vis poterunt cohibere. Quòd autem de vento loquatur, inde perspicuum est, cum inquit: Et vocem eius audis. Non.n. infideli, & spiritus operationẽ nescienti, de spiritu dixisset, Et vocem eius audis. Sensus igitur est, quod quemadmodum ventus non videtur, sentitur tamen: ita spiritalis generatio corporeis oculis nõ comprehenditur. Verùm ventus corpus est, quanuis tenuissimum. Nam quòd sensui obiectum est, corpus est. Quòd si non doles, cum corpus non videas, & esse eum credis: quid hoc spiritali sermone perturbaris, & tam curiosè rationes exigis, cum idem in corpore non facias? Quid ad hæc Nicodemus? Adhuc in Iudaica vilitate pisistit, cum tam manifestum exemplũ acce petit, petitq;. *Quomodo possunt hæc fieri.* Idcirco vehementius eum tangit Christus. *Tu es magister in Israel, & hæc ignoras?* Non malitiæ hominem, sed stultitiæ potius, & simplicitatis accusat. Quòd si quis percontaretur, quid hæc generatio cum Iudaica
H cõicet: rursum quid nõ communicet roga
Ge. 2. d bo. Etenim primi hominis, & exlatere eius
4.Re.3. b mulieris formatio, & sterilium, & omniũ, quæ per aquas perfecta sunt, consummatio. Helisæi præterea miraculum q ex fon-
4.Re.6. a te ferrum reuocauit, transitus Iudęorum, per rubrum mare, piscinę ab angelo commotio, Naaman Syri à lepra in Iordane mundatio: hæc omnia generationẽ, & purgationẽ futuram, tanquam in figura præmõstrarunt. Adhæc prophetarũ dicta hãc
Ps.21.g generationẽ annunciant. Annunciabitur dño generatio ventura, & annunciabunt cœli iustitiam eius populo, qui nascetur,
Ibi.102. a quem fecit dñs. Et, Renouabitur, vt aquilę
Esa. 60. a iuuentus tua. Exurge illuminare Hierusalem, Ecce rex tuus venit. Et, Beati quorum
Ps.31.a remissæ sunt iniquitates. Isaac etiam figura huius fuit generationis. Dic quæso Nicodeme, qũo natus est Isaac? Nunquid ẽm naturæ legem? Minimè. Verum inter hãc, & illam generationẽ medius quidem modus fuit: illam qm̃ ex coitu: hanc quoniã non ex sanguinibus facta est. Neq: prædicta hęc tm̃, sed virginis etiam generationẽ prædixerunt. Nam cum nemo facilè credi turus esset virginẽ parere, steriles primũ, inde etiam anus pepererunt: quanuis longè mirabilius sit ex viri latere genitã, quã
I sterilem parere. Sed cum illud antiquissimum, & iam obliterarũ fuisset, nouus pariendi modus secutus est, & sterilium partus virginalis partus fidem præcessit. Hæc omnia Iesus Nicodemo in memoriam reducens: [Tu es: inquit, magister in Israel, & hæc ignoras? Amen amen dico tibi, qd scimus loqtur: & quod vidimus, testamur, & testimonium nostrum nemo accipit.] Hæc autem dicit, vt pro illius imbecillitate ad inferiora descendens, orationẽ suam magis credibilẽ faciat. Ideò inquit: Quod scimus loquimur: & quod vidimus testamur. Siquidem cum apud nos sensus visus certissimus sit, cum persuadere quid volumus, ita loqui solemus, Non audisse nos, sed vidisse. Idcirco Christus more hominũ loquens sibi fidẽ conciliat. Quod aũt neq; sensibilem visum, neq; quicquã aliud intelligat, inde perspicuum est, cum dixisset, Quod natũ est ex carne, caro est: & quod natum est ex spiritu, spiritus est: addidit: Quod scimus loquimur, & quod vidimus testamur. Hoc aũt nondum natum erat, qũo igitur inquit, quod vidimus? Nonne constat, ꝙ de certa generatione, & q̃ aliter se habere nõ possit? & testimoniũ nostrũ nemo accipit. Quod aũt inquit scimus, vel de patre, & se, vel de se tantum dicit. Illam verò particulã, Nemo accipit: non in- K dignantis est, sed verũ enarrantis. Non.n. eos stultitiæ coarguit, ꝙ tam manifesta nõ acciperent, sed re & verbis summam prę se fert mansuetudinem: quã nuda & leui veritatis annunciatione nos etiã edocet, nec quempiam si non persuademus, quæ volumus, maledictis prosequamur, neue excandescamus. Neq;.n. sic mouemus auditorẽ, sed magis ad incredulitatem prouocamus. Abstinendũ igitur ab ira est, adnitendũq; vt orationem nostrã probabilẽ faciamus, nulla non modò ira, sed ne voce quidẽ altiore, quæ iræ indicium est. Impediamus igitur ęquũ, vt deijciamus vectorem. Incidamus pennas iræ, nec augescat. velox.n. affectus est, & grauis, quo facilè decipimur propterea vndiq; ei aditus obstruendus. Absurdum nanq; est, vt feræ mansuefieri possint, nostrã autem animã efferatam cõdemnemus. Ita vehemens ignis est, omnia cõsumit, quippe quæ corpus corrũpit, animã coinquinat, tristitiã affert, turpis visu. Qd si iratus seipsum intueri posset, nulla alterius indigeret admonitione. Nihil.n.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtato turpius. Ebrietas quædam ita, vel potius ebrietate grauior, & dæmone miſe-
L tabilior. Verùm ſi clamori modum impo-
Ephe. 4. nere curabimus, optimam ſapientiæ viam inueniemus. Propterea Paulus non iram tantũ, ſed & clamorẽ tollit. Pareamus igitur totius ſapientiæ magiſtro, & quando ſeruis noſtris ſuccenſemus, eorum delicta cognoſcamus, & vnà eorum nos manſuetudinis pudeat. Cum.n. contumelias tuas ſilentio tolerat, cum tuis non perturbatur maledictis, hinc exẽplum capias. Eſt.n. homo, licèt ſeruus, & anima immortali, & iiſdem, quibus tu apud cõem dñm donis atq; beneficijs præditus. Quòd ſi in maiorib. & ſpiritualibus rebus par nobis eſt, & humanæ cuiuſdam, & vilis prærogatiuæ gratia tam manſuetè nos tolerat: quanam venia, qua exculatione digni ſumus, qui diuino metu non poſſumus, vel potius nolumus, vt ille noſtro, philoſophari? Hæc animo agitemus dilectiſſimi, peccata noſtra, & humanę naturæ communitatem reputemus, ad omnes manſuetè loquamur, vt cordis humilitate animis noſtris, & præſentem, & futuram requiem inueniamus. Quam vtinam omnes conſequamur, gratia & benignitate domini noſtri Ieſu Chriſti, per quem & cum quo patri gloria, ſpiritui; ſancto, in ſecula ſeculorum, Amen.

M *Homilia.xxvi.ex cap. tertio.*

SI *terrena dixi vobis, & non creditis: quomodo ſi dixero vobis cæleſtia, credetis? Et nemo aſcendit in cœlum, niſi qui deſcendit de cœlo, filius hominis, qui eſt in cœlo. Et ſicut Moſes*
Nu. 21. c *exaltauit ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet filium hominis: vt omnis qui credit in ipſo, non pereat: ſed habeat vitam æternam. Sic enim Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret, vt omnis, qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.* Quod ſæpenumero dixi, id in preſentia, & frequẽter repetam, neque ceſſabo. Quid hoc eſt? Cum profundiſſimarum rerum doctrinã narraturus eſſet Ieſus, & locus hic exigeret, propter auditorum imbecillitatem plerunq; abſtinet, neque magnitudinem ſuã dignis proſequitur ſermonibus, ſed potius perſuaſibilibus. Alta enim & magna etiã ſemel narrata, pro auditorum captu illam poſſunt oſtendere dignitatem: humiliora autem, & humanæ intellectui propiora, niſi frequenter repetantur, non facilè humilem auditorem ad alta erigunt. Propterea in humiliori crebrius, quàm alto ſermone verſatur. Sed ne hoc aliud afferat detrimentũ, & humi diſcipulum detineat, non ſimpliciter poſuit: ſed cauſam affert, cur tam humiliter loquatur. Cum.n. de baptiſmate, & terrena ſecundum gratiam generatione verba feciſſet, vt dictũ eſt: voluit & ſuam illã arcanam, & ineffabilem addu A
cere omiſit tamen, & cauſam afferr, craſſitudinem, & imbecillitatem auditorũ, quã his verbis ſignificauit: Si terrena dixi vobis, & non creditis: quomodo ſi dixero vobis cœleſtia, credetis? Itaq; eius ſermonum humilitas auditorum imbecillitati adſcribenda eſt. Terrena autem hoc in loco nõ nulli de vẽto dictum arbitrantur: hoc eſt, ſi exemplum à terrenis ſumptum non creditis, quonã pacto altiora credetis? Verùm terrenum potius baptiſma dicit, vel quod in terra perficitur, vel quod ad ſuæ ipſius ineffabilis generationis comparationẽ ita appellat. Nã etſi cęleſtis ipſa generatio ſit, ad illam tamen veram ex patris ſubſtantia comparata terrena eſt. Et non dixit, nõ intelligitis: ſed, non creditis. Siquidẽ qui intellectu difficilia non intelligit, meritò ignorantiæ accuſatur: qui verò quæ nõ ratione, ſed fide intelliguntur, non accipit: non amplius ſtultitiæ, ſed incredulitatis arguitur. His igitur Nicodemo admonito, ne id rationibus perſcrutetur, vehementius eius incredulitatem accuſat. Quod ſi generatio noſtra fide credenda eſt: quonã digni ſunt ſupplicio, qui vnigeniti generationẽ rationibus inquirunt? Sed fortaſſe dicet quiſpiam, qua gratia hæc dicta ſunt ſi non erant homines crediturí? Quoniam etſi ipſi non crediderunt, futuri tamen homines crediturí erant, & fructum acceptu- B
ri. Itaq; Ieſus Nicodemũ corripiens, non ſolũ ea ſe, ſed alia plura, & longè maiora cognoſcere, hac adiectione oſtẽdit: Nemo aſcendit in cœlũ, niſi qui de cœlo deſcendit filius hominis, qui eſt in cœlo. Et quæ nã à prędictis cõſequentia? Maxima quidẽ & valdè conſentanea. Nã cũ ille diximſſet, Scimus quia à Deo veniſti magiſter, eum nunc coarguit, ac ſi dicat: Ne arbitreris ita me magiſtrum eſſe, vt multi prophetarum qui à terra ſunt. Ex cœlo venio, quo nemo propheta aſcendit, ego illic habito. Vides, vt quod quam maximum videtur, id

eius

eius præſtantia ſit indigniſſimum? Non.n. in cœlo tantùm eſt, ſed vbiq; omnia implet. Verùm adhuc pro auditoris captu loquitur, vt paulatim altius eum erigat: filiũ autem hominis hoc in loco non carnem, ſed a maiori ſubſtantia totum ſeipſum (vt ſic dicam) intelligit. Hic nanq; ei mos eſt, vt nunc a diuinitate, nunc ab humanitate
Nu. 21. totum nuncupet. *Et ſicut Moſes exaltauit ſer-*
c *pentem in deſerto,* inquit, *ſic exaltari oportet filiũ hominis.* Hoc quoq; videtur, & ſuperioribus alienum, maximè autem conſentit. Nam cum incredibilem ſuam erga humanum genus per baptiſma liberalitatem o-
C ſtendiſſet, addit huius cauſam, neq, illa minorem, hoc eſt per crucem. Quemadmodũ
1. Co. 1. igitur Paulus ad Corinthios hęc ſimul iũ-
b git beneficia, inquiens: Nunquid Paulus crucifixus eſt pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati eſtis? Siquidem hæc duo maximè ineffabilem Chriſti in nos amorẽ præ ſe ferunt, & quòd pro inimicis paſſus ſit, & mortuus, & per baptiſmum integram peccatorum veniam largitus. Sed quanam gratia non manifeſtè ſe crucifigendũ aperuit, ſed ad veterem figuram auditores relegauit? Primùm quidem, vt veterum ad noua cognationem intelligeret: deinde, vt intelligas non inuitum ad paſſionem veniſſe, & præterea nullum ſibi ex eo damnum, ſed multorum ſalutem ſecuturam. Ne igitur quiſpiam diceret, quomodo poſſunt in crucifixum credentes ſalui fieri, cum ſe a morte non liberauit, veterem in medium adducit hiſtoriam. Nam ſi ad ærei ſerpẽtis ſimulachrum aſpicientes Iudæi, morte liberabãtur: quanto maiori, qui in crucifixum credunt, beneficio fruentur? neq;.n. quod crucifixus eſt, ideirco eum imbecillitatis arguas, neque Iudæos ſuperiores dixeris, ſed mundum Deus amauit. Ideoq; animale eius templum crucifixum eſt, vt omnis, qui
D credit in ipſum, non pereat, ſed habeat vitam ęternam. Vides crucis cauſam, & ex ea ſalutem? Vides vt figura veritati cõſentiat? Illuc mortem fugerunt Iudæi, ſed temporalem, huc ſempiternam fideles. Illic ictus ſerpentum ſuſpenſus ſerpẽs ſanauit, hic incorporei ſerpẽtis plagas Ieſus cruci affixus curauit. Illic corporeis oculis ſuſcipientes corporis ſalutem, hic incorporeis omnium peccatorum remiſſionem conſecuti ſunt. Illic æs ſuſpenſum erat in ſerpentis effigiem, hic dominicum corpus a ſpiritu formatũ. Serpens illic mordebat, & ſerpens ſanabat: hic mors perdidit, & mors ſaluum fecit. Ad hæc, qui interimebat ſerpens, veneno ſęuiebat: qui liberabat, nullo: itaq; pdidit mors peccatum, tanquam ſerpentis venenum habuit, domini mors id omne, vt ęreus ſerpẽs
venenum abſtulit. Peccatum.n. inquit, non Eſa. 53.
fecit, neq; inuentus eſt dolus in ore eius. c
Hoc eſt, quod ſignificauit Paulus: Expoliãs Col. 2. c
principatus, & poteſtates traduxit cõfidẽter palam triumphans illos in ſemetipſo. Quemadmodum.n. cùm fortis athleta hoſtẽm altè erectum proſternit, clariorem facit victoriam: ita Chriſtus toto orbe ſpectãte, hoſtiles conatus euertit: & qui in ſolitudine formidabãt, eos ab omnibus feris in cruce ſuſpenſus tutatus eſt. Sed non dixit, E
ſuſpendi: ſed, exaltari, vt neque auditoribus ignominioſum, neque a figura abhorrens videretur. *Sic enim dilexit,* inquit, *Deus mundum, vt filium ſuum vnigenitum — daret, vt omnis, qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.* Quod autem dicit, huiuſmodi eſt. Ne miteris, quod exaltari debeam, vt ſaluemini: ita.n. patri videtur, qui adeò vos dilexit, vt pro ſeruis, & quidem ingratis, filium daret. A tqui, neq; pro amico, neq; pro iuſto ſponte quiſpiam id fecit, qd
Paulus his verbis oſtendit: Vix.n. pro iuſto Ro. 5. a
quis moritur. Sed lõgiori his ſermone vſus eſt, quoniam fideles alloquebatur: Chriſtus breui, quoniam Nicodemum, verum ſignificantius. Etenim ſingula verba magnam vim habẽt. Nam illud verbum, Sic dilexit: & illud, Deus mundum: immenſam amoris ſignificant vehementiam. Magna enim inter hæc differentia eſt, & minimè conferenda. Qui enim immortalis eſt, & nullo fine comprehendi tur, qui potentiſſimus ex terra, & cinere factos, & innumeris peccatis obnoxios, & malè de ſe meritos, & ingratos dilexit. Quæ præterea ſequuntur, magnam vim habent: Vt filium ſuum vnigenitum, inquit, daret. Non ſeruum, non angelum, non archangelum. Nemo vnquã pro filio tantam præ ſe tulit charitatem, quãtam pro ſeruis, & ingratis ſeruis Deus. F
Paſſionem itaq; non apertè, ſed in vmbra prædicit. Ex ea autem emolumentum manifeſtius enarrat. Vt omnis, qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternã. Et cum ea particula, Exaltari oportet: moriturum ſe ſignificaret, ne Nicodemus humanis affectibus perturbaretur, & omnino in-

teriturum

Universidad de Deusto
Biblioteca

teriturum putaret: vide quo pacto auferat dubitationē. Nā cū dei filiū datū dicat, & vitæ, & sempiternæ vitæ authorē eum esse ꝓfiteretur: & profectò, qui morte sua vitā alijs elargitur, perpetua in morte minimè est futurus. Nam si credentes in crucifixū nō pereunt, multò minus ipse crucifixus, qui alios ab interitu, longè magis se ipsum vendicat. Qui vitam alijs, eam sibi potius elargietur. Animaduertis semper fide opus esse? Fontem vitæ crucifixum dixit, hoc non facilè humanæ menti persuadetur, vt ex gentilibus apparet, qui adhuc eum irrident, & contemnunt. Verùm enimuero fides per quam facilè humanæ mentis imbecillitatem superans ad credēdum nos illuminat. Vnde aūt tantopere dilexit Deus mundum? Sola charitate, eā ne dilectissimi contemnemus? Pudeat tā immensæ non respondere dilectioni. Ipse
G ne vnigenito quidē filio nostri gratia pe-
Rom. 8 percit, nos pecunijs in nostrum parcimus detrimētum? Ipse dilectissimum filium ꝓ nobis obtulit: nos ꝓ eo, immò pro nobis argentum offerne nolumus? & quanā hęc venia digna sunt? Si hoīum quempiā periculo, & mortem nostri gratia subeuntē videmus, eum oībus præferimus, in primis amicum adnumeramus, & omnia nostra ei credimus, neq; adhuc eius nos meritis respondere arbitramur. Erga Christū autem cum gratitudinis modū minimè seruamus. Sed ipse animam pro nobis po-
Ioā. 10. suit, & pretiosum sanguinem fudit, neque propterea nos sibi conciliare potuit, qui neque pro nobis pecunias erogamus, sed ipsum nudum, & hospitem ꝓ nobis mortuum contemnimus, & quisnam, quæso, a futuro nos supplicio liberabit? Nam si nō Deus nos, sed nosmetipsos damnamus, nonne contra nos sententiam ferimus? nonne gehennam in nos prouocamus, cū qui pro nobis animam posuit eum fame pereuntē contemnimus? Et quid ego pecunias memoro, cum etiam si innumeræ animæ nobis essent, oēs pro eo ponere oporteret? neq; etiam sic pro acceptis beneficiis gratiam retulissemus. Nam qui prior beneficijs est, maximum præ se fert bonitatis indicium. Qui beneficiū accipit, quan-
H docunq; reddit, non gratiam iuit: & maximè cum qui primū exhibuit, inimicos beneficijs prosecutus sit: qui verò accepit, gratiam refert, rursumq; accipit. Sed minimè his mouemur ingratissimi seruos, mulos, equos auro exornamus, dominum nudū, errantem, ostiatim mendicantem despicimus, & torno nonnunquā oculo indignamur? Atqui propter nos ea libenter mala tolerat. Esurijt, vt delicijs perfruaris: nudus erat, vt incorruptionis vestem induaris: nihil tamen exhibetis, sed vestimenta vestra partim a tineis corroduntur, partim arcæ oneri sunt, & superfluæ curæ possessoribus. Ille, & hęc, & alia vobis metuens, nudum se exhibet: sed vos non in arca vestes reconditis, sed induimini, vt ornati appareatis: cur nisi vt vulgus vos admiretur? Verùm non tam his indutos vestibus, q̄ sua indigentibus erogantem multitudo admiratur. Si igitur in admiratione habeti cupis, nudos vesti, ita etiam innumeri te plausus prosequentur. Tunc, & Deus te, & homines laudabunt, vestibus autem conspicuum, nemo: inuidebunt potius omnes, cum corpus ornatum, animam neglectam intuebuntur. Huiusmodi cultus corporis meretrices excolant, quibus vestimenta, quàm anima chariora sunt, ornamenta animæ virtutis duntaxat amici I
amplectantur. Hæc ego frequenter repeto, repetamq;, nec cessabo, non tam pauperum, q̄ vestrarum animarum gratia. Illi enim, etsi nil a nobis, aliunde tamen aliquid adiumenti consequuntur. Et si nullum consequuntur, sed fame pereant, non multum capiunt detrimentum. Quid enim nocuit Lazaro paupertas? qd fames? Luc. 16
Vos autem nemo à gehenna eripiet, nisi e
pauperum eleemosynæ opitulentur, sed cum diuite perpetuis cruciatibus damnabimini. Verùm absit, vt quisque tam ditā audiat sententiam, sed in sinu Abrahę omnes recipiamur, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem, & cū quo patri, & Spiritui sancto gloria, in secula seculorum, Amen.

Homilia. xxvii. ex cap. tertio.

N*On enim misit Deus filium suum in mundum, vt iudicet mundum, sed vt saluetur mundus per ipsum. Qui credit in eum, non iudicatur. Qui autem non credit, iam iudicatus est: quia non credit in nomine vnigeniti filij Dei. Hoc est autem iudicium, quia lux venit in mundum, & dilexerūt homines magis tenebras quàm lucem. Erant enim eorum mala opera.*

Omnis

K *Omnis enim qui male agit, odit lucem: & non uenit ad lucem, ut non arguantur opera eius. Qui autem facit veritatem, uenit ad lucem, ut manifestentur opera eius, quia in Deo sunt facta.* Magna peccantium pars in scelerū sordibus diuinæ visa clementiæ nullā gehennam, nullū esse supplicium, oīa Deū peccata dimittere asseuerat, quorū os Sa-
Eccle. 5. piens his verbis obstruit, Ne dicas misera-
b tio eius magna multitudinis peccatorum meorum miserebitur: misericordia enim, & ira ab illo citò proximant. In peccatores respicit ira eius, & ꝓm magnitudinem misericordiæ eius multa reprehensio eius. Vbi igitur Dei clementia est, si pro peccatorū nostrorū meritis accipiemus? Quòd aūt ita se res habebat, audi prophetam, &
Ps. 61. e & Ro. 2 Dauid dicentem, altetum quidem: Tu re-
a tribues vnicuiq; ꝓm opera eius. Quòd aūt in hoc multa Dei clementia ostendatur, hinc constat. Duas nobis vitas Deus constituit, præsentem, & futuram. Præsentē, in certamē posuit, futurā, in certaminis ꝑmiū. Qua nā rōne? Multā, & grauia commisimus, neq; a pueris in vltimā vsq; sene ctutē abstinuimus, quin innumeris aīam sceleribus coinquinaremus, nullam eorū a nobis rōnem exegit, sed per regenerationis lauacrum his nos absoluit, iustitiā, & sanctificationem largitus est: quid ergo, q̄
L a cunabulis diuinis mysterijs initiatus,
deinde multa in peccata prolapsus est? Is profectò maioris reus est supplicij: ex ipsis nanq; peccatis post mysteriorū initiationem longè grauius affligimur: quod Pau-
Heb. 10. lus his verbis significauit: Irritam quis fa-
e ciēs legē Mosi, sine vlla miseratione duobus, vel tribus testibus moritur: quāto magis putatis deteriora mereti supplicia, qui filium Dei conculcauerit, & sanguinē testamenti pollutū duxerit, in quo sanctificatus est, & Spiritui gratiæ contumeliā fecerit? Maiori igitē supplicio hic obnoxius, veruntamē ēt hu c pœnitentiæ portas aperuit, & multas abluēdi peccati vias ꝓbuit. Considera, quæso, quāta hæc sint benignitatis exēpla, vt post lapsum a gratia peccāti, & reo nō supplicium, sed emēdationis spatium diuina largiatur clementia. Propterea, inquit, Xps Nicodemo: Non misit Deus filiū suū in mundū, vt iudicet mundum, sed vt saluet mundus per ipm. Duo n. sunt Xpi aduentus, & præteritus, & futurus, sed non ijsdē de causis: sed præteritus non, vt iudicaret, sed vt dimitteret: futurus cōtra, non vt dimitteret, sed iudicaret. Propterea de præterito, inquit: Nō veni, vt iudicē mundū, sed vt salutū faciam mundū. De futuro: Cum venerit filius in, Mat. 25
gloria patris sui, statuet oues quidē a dex- c
tris, hœdos aūt a sinistris: & alias quas in M
hāc sniam parabolas locutus est. Atqui & prior aduentus iudicij erat ꝓm iustitiæ rationem. Quamobrē? Qm̄ ante ipsum naturalis lex fuit, & ꝓphetę: ppa lex scripta, & doctrinæ, signa, & alia plura, quæ nos admonuisse poterant: quorum rō non iniuria fuisset exigenda, sed immensa benignitate sua hæc non inquirit, sed parcit: nam si peccata iudicasset, oēs repentè periissent. Oēs. n. peccauerunt, inquit, & egēt Ro. 3. e
gloria Dei. Vides summā Dei clementiā? Atqui si tunc non venit, vt iudicaret mundū: quo pacto, qui non credit, iam iudicatus est, si nōdum adest iudicij tps? Aut igitur, inquit, ipsam incredulitatē sine pnia supplicium (siquidem priuatio lucis per se supplicium maximum est) aut futurū prænūciat. Nam quemadmodum homicida, etsi iudicis sententia sit indemnatus, damnatur tamen ipsius rei natura: ita, & incredulus, siquidem, & Adā qua die comedit a Ge. 2. 8
ligno, mortuus est: ea enim lata est snia, In quacunq; die comederitis a ligno, morte moriemini. Atqui viuebat, quomodo igitur mortuus est? Diuina sententia, & rei natura: quippè qui seipsum supplicio facit obnoxium, sub supplicio est: si non re, A
tamen sententia. Sed nequis cum audiret eum non venire, vt iudicaret mundum impunitum peccatū arbitraretur, & pigrior fieret: hanc tollit opinionem, inquiens: Iā iudicatus est. Nam cum multo post tēpore futurum est iudicium, eius iā formidinem incutit, quòd incredibilem ipsius pię se fert humanitatem, ꝙ non solū filiū daret, sed iudicij quoque tempus differret in longum, vt abluendi criminis potestas fieret peccatoribus, & infidelibus. Qui credit in filium, non iudicatur. Qui credit, non curiosius inuestigat, non perconatur diligentius. Quid igitur, si immundam vitam viueret, si non rectè operaretur, hoc-
ne verè quidē fideles esse Paulus, inquit? ad Tit.
Confitentur se scire nomine Deum, factis 1. d
autem negant, veruntamē in hac vita pp hoc ipsum non iudicari, sed operum grauius postmodum supplicium daturum dicit,

Aduentus Xpi duplex.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicit, infidelitatis autem causa, eo q̃ semel
credidit, non punitur. Vide: quo pacto ab
horrendis principijs in eandem rursus ra-
Supra. a tionem descendit? Primũ, inquit, Nisi quis
renatus fuerit ex aqua, & Spiritu, non in-
troibit in regnum Dei: nunc autem, Qui
non credit in filium, iam iudicatus est. No
B li, inquit, arbitrari quicquam ei dilationẽ
cõferre. Iam reus est, nisi mutet sententiã:
nihil autem meliori conditione erit infi-
delis, q̃ qui iam damnati sunt, & supplicio
affecti. Hoc est autem iudicium, Quia lux
venit in mundum, & dilexerunt homines
magis tenebras q̃ lucem. Cuius particulæ
hæc est sententia: Idcirco plectuntur, q̃ te
nebras dimittere, luci obuiam fieri, nolue
runt. His verbis omnẽ auferit infidelibus
excusationem. Nam si ad operum rationẽ
exigendam, & errata punienda venissem,
possent sanè excusari, si me non sequeren-
tur: sin verò ad diuidendam lucem a tene
bris, quisnam eius miserebitur, qui cogni
ta luce in tenebris potius degere perseue-
rat? Cum.n. nulla in re nos accusare pos-
sint, sed innumera a nobis acceperint be-
neficia, reliliunt tamen, quod alibi signifi
Ps. 34. c cauit: Oderunt, inquit, me gratis, Et rur-
& 68. a sum. Si non venissem, & locutus fuissem
Inf. 15. eis, peccatum non haberẽt. Siquidem qui
d in tenebris versatur, deficiente lumine, ali-
qua fortassis venia dignus est: qui verò ad
uentente luce tenebras sectatur, mali profe
ctò, prauiq; animi præ se fert argumentũ.
Sed cum multis hoc incredibile videatur,
vt quispiam luci tenebras præferat, addu-
cit causam quare ita affecti sint. [Erant,
C inquit, eorum mala opera. Omnis autem,
qui malè facit, odit lucem, & non venit ad
lucem, vt non arguantur opera eius.] Et
profectò non ad iudicandum, neq; ad in-
quirendum venit, sed ad demittenda pec-
cata, & salutem per fidem largiendã. Qua
igitur ratione fugerunt? Si iudicatum ve-
nisset, aliqd habuissent excusationis. Qui
.n. alicuius sibi culpæ conscius est, iudicẽ
fugere solet: indulgenti aũt errantes quo-
que obuiam fiunt: quòd si ad indulgendũ
venit, consentaneum erat, vt plurimorum
criminum conscij prompto animo se ex-
hiberent, quod multi fecerunt: etenim pu
blicani, & peccatores Iesum sequebantur.
Quid ergo his verbis significauit? qui sem
per in malitia perseuerant. Ipse ideirco ve-
nit, vt vetera peccata dimitteret, & in po-
sterum cautiorem hostem redderet: verũ
cum nonnulli ita ad virtutis labores tole-
randos fluxi sint, & imbecilles, vt cum vi-
ta malitiæ studeant nunquam se absoluere
curantes, eos hoc in loco Christus signi
ficauit. Nam cum Christi assertor, ad do-
ctrinæ rectitudinẽ vitam cũ sanctã addat,
ideò ad me venire formidant, inquit, q̃m
a recta formidant vita. Qui enim gentiliũ
errores sectatur, a nemine libere reprehen
ditur: quippè qui eiusmodi Deos colunt,
& ipsis turpes, & ridiculos, quales ipsi
D sunt, honores exhibent, non aliena a do-
ctrina sua opera præ se ferunt: qui autem
Dei sunt, & desidiose viuunt, omnes, & ex-
postulant eos, & accusant: tantæ etiam a-
pud inimicos admirationi est veritas. Vi-
de igitur quàm diligenter omne prosequi
tur. Non enim, inquit, qui malè facit, nõ
venit ad lucem: sed qui in malis perseue-
rat operibus, hoc est, qui semper in per-
ditionis vitiorum luto versatur, neq; vult
meis subijci legibus, sed his præuaricatis,
fornicatur licenter, & cætera, quæ prohi-
bentur, exequitur: huc enim tanquam in
lucem prodiens, fur manifestus deprehen-
ditur, ideirco sub ditionem meam veni-
re recusat. Multi gentilium inueniuntur,
qui ideò Christianæ religioni se inhærere
non posse causantur, quoniam ab ebrieta
te, fornicatione, & cæteris huiusmodi af-
fectibus nequeant abstinere. Quid igitur?
Nonne, & Christiani malæ, & perditæ vi-
tæ, gentiles verò philosophiæ studiosissi-
mi inueniuntur? Quòd multi Christiani
perditè viuant, non ignoro: quòd autem
Gentiles rectè faciant, hoc adhuc mihi nõ
satis constat: neq; tu mihi natura ipsa m̃.
factos, & modestos adduxeris, hoc enim
non est virtus: sed eos, qui cum affectibus
trahuntur, fortiter resistunt, hos tamen nõ
E habes. Futurorum bonorum spes, & ge-
hennæ metus, & alias huiusmodi vix ho-
minem in virtute continent: quibus.n. nil
horum persuadet, hi minimè virtutẽ am-
plectuntur: siqui autem simulant, gloriæ
causa simulant: & qui ita affectus est, cum
latere opera sua posse confidit, minimè a
pravis cupiditatibus abstinebit. Verũ ne
cuipiam contentiosi esse videamur, con-
tendamus ex Gentilibus esse, qui rectè vi-
uant, neq; hoc positioni nostræ contradi-
cit. Quod enim frequenter, nõ quod ratò
contingit, intelligendum est. Considera
autem

autem, quo pacto aliunde etiam omnem
aufert Gentilibus excusationem. In mun-
dum lucem venisse dicit: num eam quæsie
runt, inquit? num laborarunt? num adnixi
sunt, vt eam inuenirent? Venit ad eos lux,
neq; obuiam facti sunt: q̃ si Christianorũ
nonnulli malè viuunt, respondebimus nõ
de his intelligi, qui Christiani nati sunt, &
a maioribus suis pietatem didicerunt, li-
cèt hi sæpenumero doctrina vitiosa vitam
mutauerint: sed de his (vt arbitror) q̃ Gen-
tilium, vel Iudæorum professione contem
pta, veram fidem complectuntur. Ostendit
etiam errantium neminem fidei se subie-
ctum, nisi prius rectã sibi vitam persua
F deat, & neminem nisi prorsus malitiæ de-
ditus in incredulitate persistere: neq; mihi
dixeris eum, neq; incontinentem esse, ne
que raptorem: non.n. hæc sola virtus est.
Quid hæc illi prosunt, si inanis gloriæ ser
uus sit, & amicorum sodalitatem veritus,
in errore permanea: hoc non est rectè vi-
uere: neq;.n. gloriæ seruus minus peccat,
q̃ fornicator: immò longè plura, & gra-
uiora committit. Sed da mihi apud Genti
les aliquem omnibus affectibus, & mali-
tia liberum: non inuenies, Nam qui apud
eos magni habentur, & pecunijs, & ventri
dediti, vt inquit, maximè omnium homi-
num gloriæ seruierunt: quod malorũ om-
nium est causa. Hinc, & Iudæi in perfidia
mãserunt, quos arguens Christus, inquit:
Qũo potestis vos credere, qui gloriam ab
Inf. 5. g inuicem accipitis? Et quid tandem ad Na-
thanael, cui etiam veritatem testatus est,
hæc verba non habuit, neque longiori ser
mone vsus est? q̃m non eo studio venerat,
hic.n. hoc sibi faciendum constituerat: &
quod alij quieti, hic auditioni tempus ex-
hibuit: ille ab alio persuasus, non tamen
quin admoneret præteriit. Siquidem, in-
Sup. 1. g quit, Amen amen dico vobis, videbitis cœ
lum apertum, & angelos Dei ascendentes,
G & descendẽtes supra filium hominis. Huic
nihil tale, sed de generatione, & vita æter-
na, diuerso sermone secundum subiectam
materiam locutus est. Nam cum ille pro-
phetarum dicta procul dubio crederet, tan
tùm audire satis habuit: hic autem cum
adhuc dubitaret, non quidem manifestè
omnia ei Christus aperuit: sed eius mouit
mentem, vt timore timorem eijceret, cum
Inf. 12. f non credentem iudicari, & non credere à
parua conscientia proficisci diceret. Hu-
manam nanq; gloriam magnifaciebat, &
pluris, q̃ supplicium. Multi enim, inquit,
ex principibus crediderunt in eum, sed pp
Iudæos non confitebantur: præterea eum
coarguit, cum dicat nulla alia ratione ho-
minem non credere, q̃ q̃ vitam immundam
viuit: & in sequentibus, inquit, Ego
sum lux: hic autem, Venit lux in mundũ:
in principiis enim obscurius, inde aper-
tius locutus est. Veruntamen Nicodemus Inf. 8. b
multitudinis gloria mulcebatur, quam
ob rem debitam fiduciam habere non po
terat. Fugiamus igitur inanem gloriam,
quæ cæteris est affectibus violentior: hinc
auaritia, hinc pecuniarum amor, hinc o-
dium, bella, pugnæ. Quippè, qui plura a-
mat, minimè constare poterit: amat autẽ
nullam aliam ob rem, quàm inanem glo- H
riam. Et qua nam gratia, dic quæso, eunu-
chorum, & mancipiorum gregibus, & hu-
iusmodi rebus friuolis, & inanibus multi
stipari volunt? non necessitatis gratia, sed
vt importuni huius affectus obuios om-
nes testes habeant, horum caput est inanis
gloria: quod si abscindemus, reliqua mali-
tiæ membra interibunt, & nil prohibue-
rit, quin terram, vt cœlum incolamus: ne-
que ad malitiam tantùm quos capit ani-
mos impellit inanis gloria, sed & virtuti-
bus se insinuat: a quibus cum nos abstra-
here non possit, in ea maiorem in modũ
nos offendit, multis nos laboribus subij-
cit, quorum omnem fructum penitus au-
fert. Siquidem qui inani gloria mulcetur,
ieiuniorum, orationum, misericordiæ om
nem mercedem amittit. Quid hoc damno
miserius, cum frustra verberemur, & tidi-
culi fiamus, & superna excidamus gloria?
Neque enim vtrunq;, & desiderare, & con
sequi possumus: sed si vnam optauerimus
cœlorum videlicet gloriam, vtranque con-
sequemur. Quamobrem si gloriam volu-
mus, humanam fugiamus gloriam, & di-
uinam duntaxat prosequamur: hoc pacto,
& hanc, & illam adipiscemur, gratia,
& benignitate domini nostri
Iesu Christi, per quem, &
cum quo patri glo-
ria, simul & Spi
rituisan- I
cto,
in secula seculorum,
Amen.

Ho-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homilia.xxviii.ex cap.tertio.

POst hæc venit Iesus, & discipuli eius in Iudæam terram, & illic demorabatur cũ eis, & baptizabat. Erat autem, & Ioan. baptizans in Aenon iuxta Salim: quia aque multæ erant illic, & veniebant, & baptizabantur. Nondum enim missus fuerat Ioannes in carcerem. Facta est autem quæstio ex discipulis Ioannis cum Iudæis de purificatione. Nihil veritate clarius, nihil potentius, nihil mendacio imbecillius, etsi innumeris obtegatur operimentis: nam etiam sic deprehenditur, & effluit facilè: veritas autem nuda omnibus proponitur volentibus eius pulchritudinẽ intueri: neq; latere vult, nullũ timet periculũ, nullas insidias tremit, nullã desiderat multitudinis gloriam, nulli hoſum est obnoxia, oĩa excedit: etsi innumeris circũueniatur insidijs, tuta permanet: & qui ad eam confugiunt, tanquam firmissimo, & tutissimo muro eius viribus custodiuntur, & latentia omnia, & abscondita in mediũ proponit: quod Christus ad Pilatum his verbis significauit: Ego palã locutus sum mundo, ego semper docui in synagoga, & in templo, quò oẽs Iudæi conueniunt, & in occulto locutus sum nihil: hoc tunc locutus est Iesus, nunc autem fecit. Post hæc, inquit, venit Iesus, & discipuli eius in Iudæam terram, & illic demorabatur, & baptizabat. Erat autem Ioannes baptizãs in Aenon iuxta Salim: quia aquæ multæ erant illic, & veniebant, & baptizabantur. In solẽnitatibus in ciuitatem veniebat Ioannes, vt in medium Dei doctrinam proponeret, & ex miraculis vtilitatem, inde sæpe Iordanem petebat: nam & illuc multi concurrebant: sp autem freqnẽtioribus locis versabatur: non ostẽtationis, aut ambitionis gratia, sed studio, vt ꝓdesset quãplurimis. Atqui prosequitur euangelista, non Iesum, sed discipulos baptizasse: vnde constat hoc ẽt in loco ita intelligi. Et quanam gratia ipse non baptizauit in Spiritusancto, & igne? Spiritus.n. nondũ erat datus, meritò aũt nõ ipse, sed discipuli baptizarunt, cũ vellent plurimos ad salutarẽ doctrinã allicere. Et quid tandẽ discipulis Iesu baptizantibus Ioannes baptizare nõ destitit, sed quousq; missus fuit in carcerẽ id exercuit ministerium? Illa.n. particula, *Nondum missus fuerat in carcerem Ioannes*: In eũ vtq; diẽ eũ baptizasse significat: atqui Iesu discipuli longè visi forent clariores, si ijs baptizare incipientibus Ioannes destitisset. Quanã igitur gratia baptizauit? Nè discipulos suos in maiorẽ contentionem adduceret. Nam si sæpenumero clamitando, & prioribus sp Xpo cõcessis partibus, se inferiorẽ prædicando non persuadebat, vt ad eum accederent: si hoc ẽt addidisset, longè in maiorem contentionem prouocasset: ppea Christus tunc maximè prædicationi suę fecit initium, cum Ioannes lõgè aberat. Puto aũt, & propterea citiorem eius mortẽ permisisse, vt omnes multitudinis animi ad Xpm conuerterent, neq; amplius circa vtrunq; eorũ scinderentur sententiæ. Præterea inter baptizandum Ioannes non cessauit frequenter admonere, & maxima, & clarissima de Iesu ostendere, nil aliud dicens, q̃ vt in eum, qui post ipm venturus erat, crederent. Qui igitur hoc prædicabat quo pacto discipulorum Xpi præstãtiam demonstrasset, si a baptismate cessasset? Contrariũ visum esset, vel æmulatione, vel ira id facere: cũ aũt prædicando perstiterit, ea vehementiora ostendit: neq; .n. sibiipsi gloriã comparauit, sed ad Xpm misit auditores: neq; minus, q̃ discipuli illi fiunt, immò longè magis, Quanto minimè suspectum eius erat testimonium, & maioris apud oẽs authoritatis, hoc euãgelista Matthæus significat, ꝓ exibat ad eũ Hierosolyma, & oĩs Iudęa, & omnis regio circa Iordanem, & baptizabãtur in Iordane ab eo, confitentes peccata sua. Discipulis aũt baptizantibus, multi non persistebant, ad Ioannem percurrentes: ꝓ siquis percontaretur, quid amplius in Ioãnis baptismate, q̃ discipulorũ fuerit, nihil respõdebimus. Vtrunq;.n. similiter Spiritus expers erat, & vnam eandemq; baptizandi causam habebat, vt.s. Xpo conciliaret baptizatos: vt.n. non semper peragrando credituros cõgregaret, oportebat: ꝓ & in Simone frater, & in Nathanael Philippus baptizare constituerant, vt per id oẽs sine labore adducerentur, & ad futuram fidem præpararentur. Quòd aũt nihil eorũ baptisma præstaret, sequentia manifestant. Quænam? *Facta est autem quæstio*, inquit, *ex discipulis Ioannis cum Iudæis, & de purificatione.* Contẽdebant sp cum Christi discipulis discipuli Ioannis apud ipsum etiam Christum. Cum.n. viderent eos baptizare, cœperunt aduersus baptizatos loqui, ac si

Inf. 18. d

K

Matt. 3. b

M

Ioannes

Ioannes apud ipsos baptizando Christi discipulos excelleret, & aduocato aliquo ex baptizatis persuadere ei conabantur, non tñ persuaserunt: nam ꝓ ipsi accesserint, non ille quæsierit, audi quo pacto euangelista significauit. Non.n. dixit Iudęum alium eos interrogasse, sed quæstionem ex discipulis Ioannis factam cum Iudæo de purificatione. Considera autem euangelistæ lenitatem: non enim in quenquam inuehitur, sed pro viribus crimen extenuat, cum quæstionem factam simpliciter dicit. Nam ꝓ contendẽrint, ex sequentibus patet, quæ etiam lenius exequitur. [Et venerunt, inquit, ad Ioannem, & dixerunt ei: Rabbi, qui erat tecũ trans Iordanem, cui testimonium phibuisti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum.] Hoc est, quem tu baptizasti, quem clarum, & conspicuũ reddidisti, is eadem, quæ tu, audet: non tamen dixerunt quem tu baptizasti, siquidẽ oportuisset eos, & supernæ vocis, & Spiritussanẽti aduentus meminisse: sed, Qui erat tecum trans Iordanem, cui tu testimonium perhibuisti: hoc est, qui in discipuli loco habitus est, qui nulla ex parte nobis superior erat, is abs te discedens, baptizat. Non autem verbis eum tantùm dolore afficere, sed opera sua superati arbitrabant. Omnes.n. inquit, ad eum veniunt: vnde constat, ꝓ Iudæo cum quo disceptabant, ei minimè persuaserunt. Hæc autem animi imbecillitate, & ambitione quadam loquebantur. Quid ad hos Ioannes? non eos coarguit, veritus ne se relicto aliud quid mali aggrederentur. [Sed non potest homo, inquit, accipere quicquam, nisi fuerit ei datum de cœlo.] Si meum prorsus testimonium accepistis, inquit, & verum id arbitramini, discite, vel ex eo, non me, sed illum in honore potiorẽ. Vos me audistis, vos mihi testimonium perhibetis, ꝓ dixerim, Nõ sum ego Christus, sed missus sum ante illum: quòd si testimonij mei memores estis, dixistis enim, Cui tu testimoniũ perhibuisti, non modò ex eo non minuitur, sed augetur plurimum: præterea non meum, sed Dei testimonium fuit. Si enim vobis fide dignus videor, inter alia, & me ante illum missum professus sum. Vides quo pacto paulatim diuinam vocem fuisse ostendit? ac si dicat, minister sum, & mittentis mandata nuncio, neque humanam aucupor gratiam, sed eius patri, qui me misit ministerium exhibeo: non ergo ad captandam gratiam testimoniũ perhibui, sed ad quod missus sum, id annũciaui: quare nolite me propterea magnum existimare: hoc enim illius ostendit magnitudinem, ille nanque rerum dñs: idcirco addit, [Qui habet sponsam, sponsus est: amicus autem sponsi, qui stat, & audit eũ, gaudio gaudet propter vocem sponsi.] Et quãobrem qui dicit: Nõ sum dignus, vt soluã eius corrigiam calceamenti: amicum se eius in præsentia dicit? nõ vt extollat se neque, vt laudet, sed vt hanc maximè cutam habere, neque inuito se, & ægrè ferente id fieri, sed cordi sibi, & quam gratissimum esse ostendat: & hæc sunt quorum gratia maximè omnia fecit: quæ oĩa amici appellatione significauit: non enim tam ministri sponsi quam amici lætantur, & in eius nuptijs exultant. Non ergo paritatem, absit, sed voluptatis magnitudinem demonstrare voluit, simul & eorum imbecillitati indulgens, amicum se dicit: nam & ministrum se dixerat, cum inquit: [Missus sum ante illum.] Præterea quoniam ægrè ferre Iesu opera putabatur, sponsi se amicum appellauit, vt ostenderet non modò non ægrè ferre, sed maiorem in modum lætari. Hoc enim effecturus veni, inquit, & tantum abest, vt molestẽ eius opera feram, vt tum maximè dolerem, si non fierent, si ad sponsum sponsa non accederet, dolore tũc afficeret: non autem nunc cum testimonium nostrum re comprobatur. Hinc enim probamur, cum id quod voluimus contigit, & sponsa sponsum cognoscit, & vos hoc testimonio perhibetis, cum dicitis, quòd omnes veniũt ad eum: hoc mihi curæ fuit, & propterea omnia feci: cum verò in præsentia contigisse videã, gaudeo, & exulto. Sed quid significat illa particula, Qui stat, & audit eum? ex similitudine ad propositum venit. Cum enim sponsi, & sponsæ meminisset, qũo sponsalia fiant ostendit, per vocem videlicet, & doctrinam ita ecclesia conciliatur Deo, quamobrem Paulus, inquit: Fides ex auditu, auditus autem per vocem Dei: hac ego voce gaudeo. Id aũt verbum, qui stat: nõ temerè posuit, sed vt res suas compositas, & iam sibi standum, & dantem illi sponsam audiendum ostendat, & quòd seruus sit, & minister, & spes, & gaudiũ suũ re euenerit prosequitur. [In hoc ergo gaudiũ meũ impletum est.]

A

B

C

Sup. 1. d & Lu. 3 d

D

Ro. 10. d

Prese-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Perfectum est, inquit, opus, & officium meum, nec amplius habens, quod faciamus. Deinde non præsentem tantùm, sed futurum mœrorem prohibens, & futura ex dictis, & factis confirmat. *Illum*, inquit, *oportet crescere, me autem minui*. Hoc est, meum feci officium, iam cessabo. Illius opera nunc augentur: quod enim nunc formidatis, non in præsentia tantùm erit, sed maius indies fiet, quod maximè res nostras claras ostendet. Propterea, & veni, & gaudeo, quoniam Christus magnum accepit incrementum, & ea euenerunt, quorũ gratia omnia fecimus. Animaduerte quàm leniter, quàm sapienter illorum sedauit affectus, & inuidiam extinxit, & frustra id
E eos tentare demonstrat, quibus verbis maximè eorum sedat malitiam. Idcirco enim adhuc eo viuente, & baptizante hæc tracta ta sunt, vt Christi excellentiam testaretur, neque quispiam incredulitatis excusationem haberet: neque enim a seipso hæc dixit, neque alijs interrogantibus: ipsi & percontatores erant, & auditores. Nam neque sponte sua id dicenti ita credidissent, vt post interrogationem. Cum enim respõdentem audirent, eius certam habuerunt sententiam. Iudæi autem eo, quòd ad ipsum miserunt, & eius non credideruet testimonio, idcirco meritò sibi omnem præciderunt excusationem. Quid igitur hinc erudimur? Quòd omnium malorum causa est gloriæ insania, hæc illos in contentionem traxit, hæc temerario ausu excita-
Mat. 9. b & Mar. 2. c uit, vt ad Iesum venientes dicerent, Quare discipuli tui non ieiunant? Fugiamus hũc affectum dilectissimi, vt gehennam fugiamus: hic nanque maximè eius ignem accendit, hic diaboli vndique ditionem propagat, hic ætatem, & dignitatem omnem sæuissimo præmit imperio, hic ecclesias huc illuc distrahit, hic ciuilia opera corrũpit, domos funditus, ciuitates, populos, gentes euertit: & si id desertum venerit,
F multam, & illic vim ostendit. Nam qui sæpenumero pecunias, & mundi illecebras, & violentiores corporis voluptates valere iubent, hi nonnunquam inani gloria capti, omnia perdiderunt. Qui multum laborauit, propter hunc affectum non laborantis, sed grauiter peccantis premium accipiet. Pharisæus, quàm publicanus propter inanem gloriam minus meruit. Verùm hanc accusare nullus labor, omnes enim consentiunt: id autem quærendum quo pacto vincamus. Quomodo igitur possumus? Si gloriam gloriæ comparabimus. Quemadmodum enim terrenas diuitias contemnimus, cum alias speramus diuitias: ita & huius vitæ gloriam, cum longè maiorem, & veram gloriam coniectabimur, contemnemus. Hæc nanque inanis, & stulta est, & nomine tãtùm, non re, gloria: illa verò cœlestis, vera, quæ non homines, sed angelos, & archangelos, & angelorum dominum, immo & cum his etiam homines laudatores habet. Si illud spectaculum contemplaberis, si illas coronas noueris, si ad illum plausum te transtuleris, nunquam aduersum te terrena poterunt præualere: neque hæc magnifacies, si habebis: siu minus, non quæres. Et enim in huius seculi regijs, nemo satellitum, ijs omissis, quibus coronato regi, & in solio sedenti placeat, graculorum voces, muscarũ, & culicum obuolantium stridorem prosequitur: neque enim ijs vlla ex parte potiores hominum laudes inueniuntur. Humana igitur intellecta miseria, omnia in tu- G
tissimos recondamus thesauros, & manentem, & incorruptibilem gloriam inquiramus. Quam vitam omnes consequamur, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem, & cum quo patri gloria, simul, & Spirituisancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia.xxix.ex cap.tertio.

QVi desursum venit, super omnes est: qui est de terra, terra est, & de terra loquitur. Graue quiddam est gloriæ amor, graue inquam, & multarum ipla spinarum plena gloria, & quæ difficilè tolli potest fera, & multorum capitum bestia, & in eos quibus fouetur, quibus suscipitur armata. Quemadmodũ enim vermis ligna ex quibus nascitur, & rubigo ferrum consumit: ita inanis gloria altricem sui animam perdit. Quare multa opus est diligentia, vt hunc tollamus affectum. Considera quid hoc in loco discipulis suis hoc morbo affectis dicat Ioannes, & vix eos placat. Ad superiora etiam hoc addit: Qui desursum venit, super omnes est: qui est de terra, terra est, & de terra loquitur: Cùm meum, inquit, vbique extollatis testimonium, & di- H
gnissimum fide esse dicatis: illud vos scire necessa-

rium est, non licere, vt is, qui a cœlo venit, a terreno homine fidem accipiat. Quid autem illa particula, Super omnes est, significat? & quid vobis per eam ostenditur? Quòd nullius indiget, sed ipse sibi satis est, & omnium maximus: sed ex terra, & de terra loquentem dicit, non ex sua, sed ex Christi sententia. Si terrena, inquit, dixi vobis, & non creditis, Baptisma, terrena appellauit, non quòd terrenum sit, nisi ineffabilis generationis ipsius comparatione: ita nunc de terra loqui se dicit, sua diuinæ doctrinę comparata. Nihil enim aliud, de terra loqui significat, quàm paruas, & humiles facultates suas, & quales credibile est, terrenam accipere naturam, si cum dei magnitudine conferantur. Siquidem apud Deum omnes sapientiæ thesauri recondũ tur. Quòd autem de humanis rationibus non loquatur, inde constat: *Qui de terra est*, inquit, *de terra loquitur*. Atqui non totus erat ex terra, sed pro parte: nam & animam habebat, & spiritus particeps erat, quæ minimè de terra sunt. Quomodo igitur de terra esse dicit? Animaduertisne nihil aliud, quàm paruum se, & nullius ferè momenti, vtpote humi reptantem, & in terra natum, Christum autem cœlitus no- I
bis demissum significari? His omnibus eorum affectum extinguens, iam audentius de Christo loquitur: anteà enim superuacaneum erat verba nullum in auditorũ mentibus locum habitura effundere: cùm autem spinas inciderit, meritò iacit semina, inquiens: *Qui desursum venit, super omnes est: & quod audiuit, loquitur: & quod vidit, testatur, & testimonium eius nemo accipit*. Cùm magnum quiddam, & sublime de Christo locutus esset, rursus in humilio- Inf. 5. a
Ibi. 15. K
c
tem de eo sermonem descendit. Illæ nanq; particulæ: Quòd audiuit, & vidit: magis secundum hominem dictæ sunt. Non enim visu, neque auditu norat, quæ norat, sed suapte natura perfectus ex patris sinu pro-
Inf. 10. c cedens, neque præceptore indigens. Sicut, inquit, cognoscit me pater, & ego cognosco patrem. Quid autem significat, Quod audiuit, loquitur: & quod vidit, testatur? Quoniam per hos sensus omnia certè cognoscimus, & digni videmur quibus creda tur, cum vidimus, aut audiuimus, vtpote, qui neque fingimus, neque mendacia dici mus. Idcirco, vt rem confirmet, inquit Ioãnes: Quæ audiuit, & vidit, hoc est verissima: ita, & nos sæpenumero scifcitamur. Vidistine, an audisti? quod si fatebitur, certũ arbitramur testimonium. Ipse autem cùm dicit: Sicut audio iudico: &, quæ audiui a patre meo, loquor: &, quæ vidimus, loquimur: & id genus alia, non ea gratia dicit, vt aliunde cum accepisse intelligamus. Id enim arbitrari, vltimæ amentiæ est: sed vt omnem impudentibus Iudæis auferat suspicionem. Cum enim nondum debita de se opinio haberetur, frequenter ad patrem confugit, inde verbis suis fidem faciens. Et quid admiraris, si ad patrem, cum & ad prophetas, & scripturas sæpe descendat, & eorum adducat testimonium? Illæ sunt, Inf. 5. b
inquiens, quæ testimonium perhibent de me. Nunquid prophetis minorem ipsum dicemus, cum eorum accipiat testimoniũ? Absit: nam propter auditorum imbecillitatem ita loquitur, & a patre audire se dicit, quæ loquitur, non quòd magistro indigeret, sed vt illi crederent non esse mendacium. Verba autem Ioannis hoc significant, mihi opus est audire ab illo: desursum enim venit, qui hæc nunciat, quæ ipse solus manifestè nouit. Ea nanque verba, videlicet, Audiuit, & vidit: hanc significãt certitudinem. Et testimonium eius nemo accipit. Atqui & discipuli, & multi alij acceperunt, quomodo igitur, inquit: Nemo L
accipit? hoc est pauci, & hoc nunc: nam si neminem dixisset, qua ratione addidisset, qui accepit eius testimonium? Signauit, quia Deus verax est? Hoc & in loco discipulos suos tangit, ac si non multùm ei credituri essent. Quòd enim, neque deinceps ei crediderint, ex sequentibus constat. Propterea cum esset in carcere, ad Iesum eos misit, vt ei magis conciliarentur: illi autẽ vix tunc crediderunt: quod Christus significans dicebat, Beatus qui non fuerit scandalizatus in me: & propterea nunc dicebat Mat. 11 a
Ioannes, Et testimonium eius nemo acci- & Lucæ 7. d
pit: discipulos suos erudiens, & tantùm non dicens, quòd pauci essent ei credituri, & idcirco verbis eius non creditis. Quæ enim vidit, loquitur: simul & Iudaicam tangit insaniam, atque dementiam. Quod & euangelista in principio his verbis coar Sup. 1. a
guit: In propria venit, & sui eum non recepierunt: hoc non venientis, sed non recipientium peccatum est. *Qui acceperit eius testimonium, is obsignauit, quia deus verax est*. Hic & eos perterret, cum ostendat, qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

Christo non credit, cum non modò, non ipsi, sed ne patri quidem credere. *Quem enim misit Deus*, inquit, *verba dei loquitur*. Loquitur enim, quæ ab illo accepit, & credens illi credit, & incredulus non credit. Signauit autem, hoc est ostendit. Inde his verbis timorem auget: Deus verax est. Ne-
M que enim aliter quispiam ea non crederet, nisi mittentem Deum mendacij insimularet: & cum nihil aliud quàm de patre loquatur Christus, qui eum non audit, non audit mittentem patrem. Videsne quantam formidinem eis incutiat? Primùm Christum infideles audire contemnebant, ideò periculi magnitudinem eis proposuit, vt discerent, quòd qui Christum, non audiunt, neque Deum audiunt. Hac deinde ratione imbecillitatis eorum magnitudinem exponit. *Non*, inquit, *ad mensuram dat Deus spiritum*. Et vt dixi, rursus ad humiliorem descendit sermonem, eumque, & varium, & intellectu facilem auditoribus reddit. Neque enim aliter incutere, & augere metum poterat. Nam si de eo magnum, & eximium dixisset, non vtique credidissent, sed contempsissent potius: idcirco ad patrem omnia refert. Rursum tanquam de homine Christo disputans: quid autem, inquit, Non ad mensuram dat Deus spiritum? Nos omnes, inquit, ad mensuram spiritu operationem accipimus, nam spiritum hoc in loco operationem dicit: Hæc enim est, quæ diuiditur, ille sine mensura, & integram habet operationem: quòd si operationem eius metiri nemo potest, longè minus substan-
A tiam: videsne spiritum infinitum? Sed quis nam omnem spiritus accepit operationē? Qui Dei opera nouit, qui dicit: Qd audi-
B.Ioā.1. uimus, loquimur: & quod vidimus, testamur. Quid igitur iure dubitandum est? Nihil enim nisi, quæ Dei sunt dicit, nihil nisi, quæ spiritus. Et primùm quidem de verbo Dei nihil loquitur, sed a patre, & spiritu doctrinæ suæ fidem comparat. Qd enim Deus esset, norant: quòd spiritus etiam, intelligebant, quanuis non debitam de eo haberent opinionem, ignorabant autem filium: propterea ad patrem, & spiritum semper confugit, & inde verba sua confirmat: hac nanque abdita causa, siquis per seipsum hoc consideraret, valde Christi minueret dignitatem. Non enim propterea crediderunt, quoniam spiritus operationem haberet: neque eius indiget auxilio, sed sibijpsi sufficiens est. Verùm imbecilliorum suspicione cognita his vtitur verbis. Hæc autem dico, ne simpliciter scripturas prætereamus, sed dicentis considerationem, & auditorum imbecillitatem, & alias in scripturis causas perscrutemur. Non enim omnia, vt volunt præceptores, sed multa secundum auditorum imbecillitatem loquuntur. Quam ob rem Paulus: 1.Co.3
Non potui, inquit, vobis loqui quasi spi- a
ritalibus, sed quasi carnalibus: tanquam B
paruulis in Christo, lac vobis potum dedi, non escam. Volebam, inquit, tanquam spiritalibus loqui, sed non potui: non quòd ipse loqui non posset, sed quòd auditores intelligere non poterant: ita & Ioannes maiora discipulos docere voluisset, sed illi nō patiebantur, hac gratia in humilioribus versatur. Diligenter igitur inuestiganda sunt omnia. A scripturis enim spiritalia arma accipimus, verùm si ea nos induere, & discipulos armare ignorabimus, ipsa quidem proprias habent vires, accipientibus autem nihil afferunt vtilitatis. Esto thorax, & galea firmissima, & clypeus, & hasta: inde quis thoraca pedibus, galeam pro capite oculis aptet, clypeo non pectus, sed pedes protegat: nunquid huic homini ea arma, quid conferent, & non potius lædent? Planè hoc constat, non tamen armorum culpa, sed ijs vti rectè nescientis. Ita & in scripturis vnuenit, si earum ordinem confundemus, ipsæ quidem vim suam retinent, nobis autem nihil conferunt. Hæc ego, & priuatim, & publicè vos frequenter erudiens, nihil amplius proficio, sed secularibus rebus omne vos tempus affixos, & amplicitos video. Spiritalia verò ne in som
nijs quidem coniectamini: propterea ne- C
gligimur, & pro veritate certantes nō multum valemus, sed ridiculi gentilibus, Iudæis, & hæreticis efficimur: quòd si, vt in his, alijs quoque rebus, negligentia vteremini: nec sic quidem vobis esset ignoscendum. Sed in secularibus negocijs vnusquisque ense acutior est, & summa diligentia artes exercet, & rempublicam gerit: in necessarijs autem, & spiritalibus quantavis desidia torpemus, superuacuis tanquam necessarijs vtentes, & necessaria arbitrantes vtentes. An nescitis non superioris tantum ætatis hominum gratia scripturas æ- Ro.15
ditas, sed nostri? Nonne audis Paulum a
dicen-

1. Cor. dicentem: Hęc ad nostram doctrinam scripta sunt, ad quos fines seculorum deuenerunt, vt per patientiam, & consolationem scripturarum spem habeamus? Et licèt me frustra loqui non ignorem, non tamen cessabo, ita.n. apud Deum excusabor, quanuis nemo me audiat. Qui attentè audientibus loquitur, is laboris præmium habet auditorum persuasionem. Cuius autem verba non audiuntur, neq; tamen cessat, plurimi faciēdus est, cum Deo placere adnitatur, & nemine attendente suum impleat officium. Verùm licèt maius nobis ex cōtemptu nostro præmium proueniat, id tamen minus desideramus, modò ad ve
D stram aliquid salutem proficiamus, maximam mercedem probitatem vestram ducentes. Hæc dicimus, non vt molestam, & grauem vestram faciamus orationem: sed vt affectum in vos nostrum ostendamus, & quo ob desidiam vestram dolore afficiamur, vos non lateat. Qua desidia vtinam omnes, liberi, magna spiritualium cura suscepta, cœlestia bona consequamur, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, cum quo patri gloria, simul & Spiritui sancto, nunc, & semper in secula seculorum, Amen.

Homilia.xxx.ex cap.tertio.

P*Ater diligit filium, & omnia dedit in manu eius: Qui credit in filium, habet vitam æternam. Qui autem incredulus est filio, &c.* Magna assiduitatis, & humilitatis vtilitas in omnibus rebus ostenditur. Per eam.n. artes meliores reddimus, cum repentè omnia a magistris discere nequeamus: per eā paulatim ciuitates condimus, per eam vitam nostram sustentamus. Neque admireris, si tantùm in secularibus virium habeat, quandoquidem, & in spiritualibus plurimum possit. Sic enim ab idololatria liberari Iudæi potuerunt paulatim, & in paruis, & humilibus rebus a principio, ne
que doctrinæ, neq; vitæ gratia eruditi. Sic
E post Christi aduentum cum sublimioris iā doctrinæ tps esset, oēs accesserunt apostoli, nihil primū altum, vel arcanum locuti. A paruis Christus multitudini exorsus est: ita, & in præsentia Ioannes, tanquam de homine quodā mirabili loquitur, alta autem, & sublimia per vmbram interserit. Primùm dixit: [Non potest homo a semetipso accipere quicquam.] Inde altius quiddam attingēs: [Qui desursum, inquit, venit supra oēs est.] Rursus ad humilia descendens post alia multa: [Non ad mensuram, inquit, dat Deus spiritum.] Inde prosequitur: [Pater diligit filium, & omnia dedit in manu eius.] Inde cum supplicij vim intelligeret, neque ita multitudinis animos bonorum promissione, vt suppliciorū formidine moueri, his verbis sermone suo finem imponit. [Qui credit in filium, habet vitam æternam: qui autem incredulus est filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.] Rursus ad patrem supplicij rationem refert: non.n. dixit ira filij, quāuis ipse sit iudex: sed Dei, vt maiorem illis metum incuteret. Nunquid ergo satis est ad vitam æter- Mat. 7.
nam in filium credere? Minimè. Non.n. o
omnis, inquit, qui dicit mihi domine do F
mine, intrabit in regnum cœlorum. Et peccatum in spiritum, vel solum est satis, quod in gehennam detrudat: & quid de patre loquor? Nam si in patrem, & filium, & Spiritum sanctum rectè credideris, non autem rectè vixeris, nulla tibi ad salutem vtilitas. Cum ergo dicit: Ipsa est vita æterna, vt cognoscant te solum verum Deum: nolimus hoc nobis ad salutem satis arbitrari. Opus nanque nobis est, & vitæ, & morum puritate pollere, & licèt hoc in loco dicat: Qui credit in filium habet vitam æternam. Nec bona tantùm, sed suppliciorum quoque formidinem proponit, quòd qui in credulus est filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum: non tamen dicimus satis esse solam fidem ad salutem, quod quæ de vita sæpe in euangeliis dicuntur, ostendunt. Cur.n. non dixit, ipsa est vita æterna sola: neque, qui credit in filium solum, habet vitam æternam: sed in vtroq; vitam esse si- Infr.17.
gnificauit? Nam nisi mores sequantur, se- a
quetur suppliciū. Et non dixit in eo: sed super eum, hoc est nunquam ab eo discedet. Siquidem ne tpalem fore mortē putares, cum dicit: Non videbit vitā: id verbū posuit, vt eius demonstraret perpetuitatē: Quod fecit, vt per hæc verba eos ad Christum traheret. Quam ob rem non prio- G
ta, sed communi ad eos admonitione vsus est, vt facilius alliceret. Non enim, inquit, si credetis, & non credetis, sed in communi loquitur, ne qua posset exoriri

Universidad de Deusto Biblioteca

suspicio, & vehementius, quàm Christus:
Sup. 3. c Siquidem Christus: Qui non credit, iam iudicatus est: hic autem, Non videbit vitã, sed ira dei manet super eum. Et meritò sanè. Neq; enim idem est aliquem de seipso loqui, & de altero. Christum ambitionis causa ita locutum, & iactatum existimassent, Ioãnes hac carebat suspicione. Quòd si postmodum Christus vehementiori sermone vsus est, ea potest ratio afferri, quòd iam magnam de ipso Iudæi opinionem cõ
Cap. 4. ceperant. *Vt ergo cognouit Iesus*, inquit, *quia audierunt Pharisæi, quia Iesus plures discipulos facit, & baptizat, quàm Ioannes: quanquam Iesus non baptizares sed discipuli eius, reliquit Iudæam & abiit iterum in Galilęam.* Ipse quidem non baptizauit, sed nuncij cum vellent auditores in eius odium excitare, ita ferebant. Sed quanam gratia discessit? Non formidinis, sed vt eorum leniret inuidiam. Poterat nanque, & insultantes cohibere,
H sed noluit hoc frequenter facere, ne de eius incarnatione diffiderent. Etsi sæpius impulsus fugisset, id etiam suspiciosum multitudini fuisset: propterea multa more hominis operatus est. Quemadmodum.n.credi
Mat. 16 a voluit Deum esse, ita & carnem suscepisse: hanc ob rem Petrum corripit dicentem, absit a te domine, non erit tibi hoc. Tantę hoc sibi curæ fuit. Nam in ecclesiastica doctrina non parua hæc portio est, & salutis nostræ principium, cuius gratia omnia, & facta, & perfecta sunt. Sic mors sublata est, & peccatum, & maledictum abolitum, & plurima vitæ nostrę collata sunt bona, ideò maximè suam voluit incarnationem credi, quæ nobis principium, & fons est innumerabilium bonorum: hinc non humanitatem, sed diuinitatem potius latere permisit. Recedens ergo ad eos rursum se contulit, vnde prius venerat. Neque ab re in Galilæam concessit, sed vt magna apud Samaritanos operaretur, ea quæ deum deceret sapientia, & vt nullam Iudæis ne impudentem quidẽ excusationem relinqueret, quod euangelista his verbis significauit: *Oportebat autem eum transire per Samariam*. Vt ostenderet præter itineris rationem hoc fecisse, cuius exemplum, & apostoli secuti sunt. Quemadmodum enim illi Iudæorum persecutionibus tunc temporis agitati, ad Gentes profecti sunt: ita & Christus, cum ab illis fugaretur, ad has venit: vt & in muliere fecit Cananæa: Hæc autem facta sunt, vt omnem Iudæis auferret excusationem, ne dicerent se relictis, Christum ad incircuncisos profectum. Idcirco excusantes se discipuli dicebant: Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quo- Act. 13. g niam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gẽtes. Et ipse iterum: Non veni nisi ad oues, quę perierant domus Israel. Et iterum: Nõ Mat. 15 est bonum accipere panem filiorum, & dare canibus. Cùm autem eum Iudæi expulerunt, portam gentibus aperuerunt: siẽq; etiam sic in Samariam principaliter profectus est Christus, sed per eam iter fecit. [Præteriens ergo, venit in ciuitatem Samariæ, quæ dicitur Sychar, iuxta prædiũ, quod dedit Iacob Ioseph filio suo. Erat autem illic fons Iacob.] Quanam gratia tanta hunc locum diligentia narrat euangelista? Ne postmodum audiendo mulierem dicentem, Iacob pater noster dedit nobis hũc puteum, mireris. Etenim is locus erat, vbi pro Dina Leui, & Symeon indignati Ge. 34 d grauem illam cædem patrati sunt. Et quoniam ad hoc ventum est, non ab re fuerit subtexere vnde Samaritani originem habuerint. Locus is omnis Samaria appellatur. Vnde igitur appellati sunt? Samor mõs K a conditore dictus est, vt testatur Esa. & ca- Esa. 7. b put Samororum Ephraim. Habitatores autem non Samaritani, sed Israelitæ appellabantur: procedente tempore Deum offenderunt, & regnante Phace surgens Thelga 4. Reg masa, & multas ciuitates occupauit, & Ele 15. f & subdidit, quo interẽpto Osee regnum tradidit. In hunc insurgens Salmanasar, alias 2. paralip. 2 cepit ciuitates, & tributarias fecit. Huic Osee primum paruit: inde defectione facta, Aethiopibus consœderatus est: quod cum Assyrius rex intelligeret, gentem illã obsessam cepit, neq; amplius illic habitare permisit, veritus ne iterum deficerent, sed Babylonem, & in Medos translatis, collectitiam hinc inde multitudinem in Samariam habitatum misit, vt in posterum firmum sibi imperium familiaribus incolis confirmaret. His peractis volens potestatem suam ostendere, quòdq; non imbecillitatis, sed peccatorum gratia Iudæos Assyrijs tradiderit, leones in Barbaros emisit, q vniuersam gentem perderent. His regi nũciatis, misit sacerdotem quendam, qui populo exponeret leges Dei: non tamen omnino, sed ex parte impietatem exuerunt.

Proce-

L Procedente adhuc tempore idolorum cultu abiecto, Dei cultum complexi sunt. Cũ ita se res haberent, reuersi Iudæi, his vtpote alienigenis, & hostibus æmulabantur, & a monte Samaritanos nuncupatunt, nec parua hinc inter eos contentio, neque enim omnes scripturas recipiebãt, sed Mosi duntaxat, prophetas paruipendebant. Nitebantur tamen in Iudaicam se inserere nobilitatem, ad Abraham, & progenitorum, & genus suum referentes, vtpote qui Chaldæus fuisset, & Iacob patrem appellabant, vtpote Abrahæ nepotem. Iudæi autem cum cæteris, & hos abominabantur:
Ioan. 8. vnde Christo exprobrabant, dicentes: Samaritanus es tu, & dæmonium habes. Et cum descendisset ab Hierusalẽ Hiericho, hac gratia Christus Samaritanum vilem, contemptumq́ue, & abominabilem apud eos in se misericordiam operantem: & in decem leprosis vnum alienigenã, propter hoc Samaritanum dicit, & ipsis discipulis ita mandauit: In viam gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis. Neque historiæ dumtaxat gratia prædij Iacob meminit euangelista, sed vt Iudæos iam diu repulsos ostenderet. Siquidem progenitorum temporibus pro ipsis ea loca Samaritani occuparant: quæ e-
M nim eorum maiores cum sua non essent, ceperant, ea hi ob desidiam suam, & iniquitatem iampridem possessa amiserunt. Ita, & nihil maiorum virtus confert, si nepotes degenerant. Barbari.n.cum primum leones experti sunt, ad Iudaicum euestigio cultum redierunt: hi tot affecti supplicijs, mores suos minimè emendarunt. Huc itaque Christus venit, mollem, & lasciuam vitam expellens, laboriosam autem, & difficilem nos erudiens. Non.n.iumẽtis vsus est, sed adeo intentè vadit, vt ex itinere fatigetur. Hoc semper admonet, vt sibijpsi quisque seruiat, neque quærat superflua, neque multis indigeat. Adeo.n.omni nos superfluitate alienos voluit, vt multis necessa-
Mat. 8. c & Luc. 9. g riorum se fraudaret. Idcirco dicebat. Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos: filius autem hominis nõ habet vbi caput reclinet. Propterea plurimum in montibus
Ps. 109. b versatus est, & in desertis, non perdius tantum, sed pernox. Hoc Dauid annuncians, inquit, De torrente in via bibit: vt eius tolerantiam demonstraret. Idem hoc in loco significat euangelista, *Fatigatus enim ex itinere, sedebat sic super fontem, hora autem erat quasi sexta, venit mulier de Samaria haurire aquam. Dicit ei Iesus, Da mihi bibere. Discipuli enim eius abierant in ciuitatem, vt cibos emerent.* Hinc itineris studium, & cibi contemptum intelligimus, cum tanquam re superuacanea vtatur, ita discipuli res suas dispensare didicerant. Non.n.parabant viaticum, quod & alius ostendit euangelista, A cum de fermento Pharisæorum loquentẽ dicit, quod putabant panes nõ ferre. Et esurientes inducit spicas decerptas manducare, & ad ficum ob famem venisse: hæc nil Mat. 16 a aliud, quàm ventris contemptum, & eius seruitium paruipẽdere nos admonent. Cõ Ibi. 12. a fidera, quæso, hoc in loco nihil ferentes discipulos, neq; a principio diei vllam victus Ibi. 21. b curam habentes: sed quo tempore omnes prandent, cibos emptum proficiscuntur: non vt nos, qui cum primum manè exurgimus, ante omnia coquos aduocamus, & de parandis epulis, & mensa diligenter verba facimus: inde alijs opera damus, secularia diuinis præponentes, & quæ superflua habenda essent, tanquàm necessaria exequimur: ideo omnia præposterè aguntur. Contrà autem spiritalium primum rationem, & quidem maximam habere, quibus perfectis hæc alia deinceps attingere oporteret. Neq; laboris studiosus tãtum, sed humilitatis, non fatigatus duntaxat ex itinere sedisse, sed relictus solus dimissis discipulis, hic Iesus ostenditur. Atqui poterat, vel non omnes dimittere, vel alios sibi ministros comparare, Noluit: etenim discipulos quoque his moribus assuefecerat. Et quid B mirum, dixerit fortasse quispiam, si humiles erant, piscatores, & tentoriorum opifices? Erant sanè. Verùm repentè ad ipsum cœlum euolarunt, & cunctis regibus clariores euaserunt, digni habiti, qui vniuersi orbis domini familiaritate fruerentur, & eum vbiq; admirabilem sectarentur. Illud præterea non ignoratis, quòd quantò quis humiliori gradu ad dignitates assumitur, facilius in superbiæ insaniam effertur, vtpote, qui expers sit repentini, & insperati honoris. In hac eos humilitate Christus continuit, & vt ab omnibus se abstinerent, neq; ministris indigerent. Ipse autem fatigatus ex itinere, sedebat sic super fontem. Vides laboris, caloris, & discipulos expectã di gratia sedisse Iesum? Norat.n.qd apud Samaritanos esset euenturum. Non tamẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

propter hoc principaliter venit. Neq; si ꝓ
pterea non venisset, erat adueniẽs mulier
cula repellẽda, quæ summã erat attentio-
nẽ præstatura. Iudæi enim ad se venientẽ
expulerunt, Gentiles aliò proficiscentem
ad se trahant. Illi inuidebant, hi credunt:
illi indignabantur, hi admirantur, ado-
rant. Quid igitur, erat tot hominum sa-
C lus contemnenda? tam prompti animi re
linquendi? indignum sanè diuina fuisset
benignitate. Quare cum debita sapientia
cuncta ab eo disponantur, sedẽdo corpus
reficiebat iuxta fontem. Erat dies medius
qd euangelista his verbis significauit. Ho
ra erat quasi sexta, & sedebat sic. Quid au
tem per hoc verbum, sic, intelligitur? Nõ
in sella, non in loco honoratiori, sed in
terra, vt contingit. Venit mulier ex Sa
maria haurire aquam. Ecce mulierem ꝓ
pter aliud egressam ciuitatem, vt impudẽ
tibus Iudæorũ obiectionibus silentiũ im
ponatur, & nequis dicat eum suum ipsius
præceptum transgredi, cũ mũdet, ne in Sa
Mar. 10 maritanorum ciuitatem ingrediantur, ip
a. se eos alloquatur. Quòd autem dicit, non
dum venisse discipulos, ea id gratia memi
nit euangelista, vt multas sermonis Iesu
ad mulierem occasiones afferret. Quid er
go mulier? est à Iesu quãdo peteretur, di-
cente: *Da mihi bibere. Quomodo tu*, inquit,
*Iudæus cum sis, bibere à me poscis, quæ sum
mulier Samaritana? Non enim conuuntur Iu-
dæi Samaritanis*. Vnde eum Iudæum esse
cognouit? Ex habitu fortasse & sermone.
Tu autem mulieris ingenium considera.
Nam si cauendum erat, Iesum quàm il
lã cauere potius decebat. Non n. dixit, nõ
conuuntur Samaritani Iudæis: sed, Iudæi
Samaritanis. Abstinet tamen mulier à cõ
suetudine ne peccet, cum alterum sua cau
D sa peccaturum arbitraretur. Neque tacuit
sed sententia sua quod esset præter legem
corrigit. Sed illud posset quispiam dubi-
tare, qua nã gratia ab ea bibere petierit,
cum lex non permitteret. Siquis diceret
Iesum præuidisse non daturam, ideò mi-
nus petere oportuit. Quid igitur dicen-
dum? Quod nihil iam referebat eiusmo-
di obseruationes pręuaricari. Qui n. alios
ad præuaricationem inducit, ipse longè
Mat. 15 magis præuaricatur. Non n. quod ingre-
b. ditur, inquit, per os coinquinat animam,
sed quod procedit de ore. Non parum au-
tẽ Iudæos accusat hic Iesu ad mulierẽ ha-
bitus sermo. Illi n. sæpenumero & verbis
& re allecti minimè passi sunt persuade-
ri: hæc autem breui & nuda rogatione q̃-
primum capitur: ipse Iesus ratione hac &
via non instabat. Si qui accedebant, non
prohibebat, quãuis discipulis dixerat: In
ciuitatem Samaritanorum ne intraueri-
tis, ne accedentes offendatis. Id enim quã
indignissimum erat eius humanitate qua
re respondet mulieri: *Si scires donum dei, et
quis est qui dicit tibi, Da mihi bibere: tu for-*
sitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam vi-
uam. Primùm dignam quæ audiat, eam
indicat, neque contemnendam: deinde E
quis ipse sit, celat. Nam si hoc scisset, cue-
stigiò parnisset, quod de Iudæis haud di-
cendum est: qui cum admonerentur, ni-
hil tamen petebant, nihil dicere cupie
bant, quod aliquid afferret vtilitatis, sed
contumelia affectum expellebant. Mulier
autem Samaritana quam mansuetè respõ
deat, quæso animaduerte. *Domine, neque in
quo haurias habes, & puteus altus est. vnde
ergo habes aquam viuam?* Iam omnem ab
ea quòd vilis esset, & vnus ex vulgi h
minibus, suspicionem amouit. Neque enim
simpliciter hoc in loco dominum, sed ho-
nerificè appellat, quod ex sequentibus ap
paret. Non enim irrisit, non exprobrauit,
sed primum hęsitauit. Quòd si nõ conti-
nuò intellexit, minimè mirum. Neque
enim Nicodemus intellexerat. inquit n.
Quomodo possunt hæc fieri? Et iterum: Sup. 3
Quomodo potest homo nasci, cùm sit se-
nex? Et iterum: Nunquid potest in vterũ
matris iteratò introire & renasci? Hæc au-
tem mulier longè verecundius: Domine,
inquit, neque in quo haurias habes, & pu
teus altus est. vnde ergo habes aquam vi-
uam? Aliud Christus dicebat, aliud illa in
telligebat, tantum verba accipiens, neque
altum aliquid pertingere poterat. Atqui F
petulantius respondere licuisset: Si habe-
res aquam viuam, non me peteres, ipse eã
acciperes, sed te iactas. Verum nihil tale lo
cuta, mansuete à principio per omnẽ ser-
monem respondit: primùm inquit, Quo-
modo tu Iudæus cum sis, bibere à me po-
scis? Neque tanquam ad alienum & inimi
cum ita locuta est: Absit, vt tecum homi-
ne alieni à gente nostra animi & infesti,
quicquam cõmunicẽ. Deinde cũ magna
loquentem audiret, & ea quæ inimici ma
ximè carpsissent, non deriſit, nõ cauillata
est

est: sed, *Nunquid*, ait, *tu maior es patre no
stro Iacob, qui dedit nobis puteum hunc, & ip-
se ex eo bibit, & filii eius, & pecora eius?* Ani
maduerte quo pacto in Iudaicam se inse-
rit nobilitatem: hoc est, Ille hac vsus est
aqua, nec habuit quod nobis maius daret.
Ostendit aut magnum quiddam, & altũ
ex primo responso intellexisse. Ea nanque
particula, ipse ex eo bibit, & filij, & peco-
ra: nihil aliud significat, quam potiorem
quandam aquam concepisse, eam tamen,
neque inuenire, neque manifestè cogno-
scere. Vt autem apertius dicam: non po-
tes, inquit, dicere, Iacob hunc nobis fon-
tem dedisse, alio autem vsum: nam & ip-
se, & filij, & nepotes eius ex hoc bibe-
runt, neque bibissent, si habuissent potio-
rem. Tu ergo hoc potiorem alium neque
dare poteris, neque habes, nisi te quàm Ia
cob maiorem profitearis. Vnde igitur
G quã te daturum pelliceris aquam habes?
At Iudæi non tanta vsi essent modestia,
quia eadem de re sermone habito, & eius-
dem aquæ mentione facta, nihil vtilitatis
consecuti sunt. Cum vero Iesus Abrahæ
meminisset, lapidibus eũ persecuti sunt:
mulier autem incredibili mansuetudine
in medio diei æstu patiẽter & dicit & au
Infr. 8. g dit. Nec ei quicquam in mentem venit, q
Iudæus dixisset: Credibile est ipsum insa-
nire, & delirare, me ad fontẽ expectauit,
& verbis iactabundus nihil præstitit: sed
ex spectat, & sedet, dũ quod quærit, inue-
niat. Quòd si mulier Samaritana tantam
adhibet diligentiam, vt aliquid vtilitatis
consequatur, neq; a Christo discedit, quã-
uis eum adhuc ignoret: quam nos veniã
consequemur, qui eũ non ad fontem, nõ
in deserto, non in meridie, neque in Solis
æstu ardẽtissimo, sed sub aurora, sub hoc
tecto ad vmbram intuemur, non tamen
quicquã audire patimur, sed desidemus:
Illa ita Iesu verbis attendit, vt alios aduo-
cet: Iudæi non modò neminem aduocãt.
sed accedentes prohibent, impediuntque
Infr. 7. g dicentes: Videte num ex principibus ali-
H quis credit in eum, aut ex Pharisæis? Sed
turba hæc quæ non nouit legem, maledi
cti sunt. Imitemur igitur Samaritanam,
alloquamur Christum. Etenim medius
nostrum in præsentia adest, & per prophe
tas, & discipulos suos nobiscum loquitur.
Audiamus, & credamus: quandiu frustra
& inutiliter viuemus? facere enim, quæ
Deo non placent, id demum est frustra, &
inutiliter viuere, vel potius perditè. Cum
enim datum nobis tempus in nullam im-
pendimus vtilitatem, inutilis impensæ vl-
timum daturi supplicium hinc migrabi-
mus. Nunquid qui pecunias ad negocia-
tionem acceperit, easque prodegerit, ab
eo creditor rationem exiget: qui autem vi
tæ munus perditè consumpserit, impunè
abierit? Non propterea Deus præsentem
nobis vitam præstitit, nõ animam in hoc
corpus infudit, vt hac tantum fruamur
vita, sed vt totis viribus ad futuram con-
tendamus. Bruta præsenti duntaxat usui
sunt: nos ideirco immortalem habemus
animam, ut ad illius uitæ præparationem
omnia moliamur: equorum enim, boum,
asinorum, & aliorum huiusmodi pecorũ
si quis vtilitatem roget, nullam, præter in
præsentis vitæ necessitatibus seruitium
vsumq; inueniemus. De nobis nõ ita sen I
tiẽdũ est, sed melius, & pręclarius domici
liũ post huius vitę migrationẽ expectam'
ad quod vt clari peruenianus, omnia fa-
cienda sunt, vt cum angelis iubilemus, &
semper regi assistamus: propterea immor-
talem nobis animã, & corpus immortale
futurũ largitus est, vt perpetuis cum ipso
bonis perfruamur: quod si terrę inniteris,
cum tibi cœlestia proponantur, considera
quãta ignominia afficiat eorũ exhibitorẽ
cum contemptis quæ tibi offert cœlesti-
bus, ea terrenis mutare non dubites: ideo
gehennam minatur, vtpote contemptus,
vt intelligas quantis te bonis priuas. Sed
absit, vt illud experiamur supplicium, sed
Deo placentes æterna bona cõsequamur,
gratia, & bengnitate, domini nostri Iesu
Christi, cum quo patri gloria, simul,
& Spiritusancto, in secula seculorum,
Amen.

Homilia. xxxi. ex cap. iiii.

R*Espondit Iesus, & dixit ei: Omnis qui bibit
ex hac aqua, sitiet iterum: qui autem bibe
rit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in
æternum, sed aqua quam ego dabo ei fiet
in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.*
Spiritussancti gratiam nunc ignem,
nunc aquam scriptura appellat, ut non
substantiæ, sed & operationis has in-
telligentias esse demonstret. Non enim
spiritus ex differentibus constat substãtijs K

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mat. 3. cum inuisibilis, & vnius generis sit: & Ioã-
Inf. 7. f nes quidem dicit, Ipse vos baptizabit in
Spiritusancto, & igni, Christus autē: Flu-
mina de ventre eius fluent aquæ viuæ: hoc
autem dixit de Spiritusancto, quem erant
accepturi, itidem, & nunc spiritum appel-
lat: Qui biberit ex aqua, quam ego dabo
ei, non sitiet in æternum. Ita spiritum ignē
appellat, vt excitamentum, & feruorē gra-
tiæ, & peccatorum absumptionem signifi
cet: aquam autem, vt ablutionem, & refri-
gerium, quibus ipsum accipientes animi
fruuntur. Etenim tanquàm hortum viren
tem, & fructiferis, & semper florentibus ar
boribus comantem: ita promptam animā
disponit, vt nulla anxietate, nullis satanæ
insidijs distrahi sinat, sed omnia ardentia
malitiæ tela extinguat. Tu autem, quæso,
Dei sapientiam considera, quàm leniter
mulierculam allicit: nō à principio dixit,
Si scires, quis est, qui tibi dicit, Da mihi
bibere: sed postquàm occasionem illi præ-
buit, vt ipsum Iudæum appellaret, & cri-
minaretur, hoc propulsans, inquit: Si sci-
res, quis est, qui dicit tibi, da mihi bibere,
tu forsitan petisses ab eo. Quibus verbis iã
L ad maiora impulit, vt patriarchæ memine
rit. Inde cum illa diceret: *Numquid tu maior
es patre nostro Iacob*? non se maiorem dixit
visus. n. esset se tantum iactare, nondum co
gnitus, sed latenter id significat: non enim
simpliciter dixit, Dabo tibi aquā, sed prius
Iacob aqua neglecta, suam laudat, à mune
rum natura dantium volens differentiam
ostendere, & quantum ipse patriarcham
excelleret. Nā si admiraris, inquit, patriar-
cham, quòd hanc aquam dederit, inde ego
lōgè meliorem tibi dedero, ea accepta, me
quàm Iacob maiorem confitearis necesse
est. Si cum dicas: Nūquid maior est Iacob,
quoniam hāc aquam dederit, si illa melio-
rem a me acceperis, profectò me maiorem
dixeris: Intuere verum mulieris iudicium,
a re ipsa, & de Christo, & de patriarcha fe-
rentis sententiam: verùm non ita Iudæi,
sed cùm eijcientem eum viderent dæmo-
nia, non modò patriarchæ non prætule-
runt, sed dæmonium habere dixerunt. Sa-
maritana autem secundum Christi volun-
tatem iudicat, ab operibus. s. hinc. n. ipse
iudicium requirit, dicens. Si non facio ope
Inf. 10. ra patris mei, nolite mihi credere: si autem
E facio, & si mihi non creditis, operibus cre-
dite, sic mulier fide adducitur. Propterea
cum audisset Iesus: Nunquid maior es pa- M
tre nostro Iacob, eo omisso, de aqua sic lo-
quitur: Omnis qui bibit ex hac aqua, sitiet
iterum. Et comparationem non accusan-
di, sed excellentiam demonstrandi gratia
facit. Non enim aquam illam vilem, & ne-
gligendam dicit, sed naturam ostendit.
Qui autem biberit ex aqua, quam ego da-
bo ei, non sitiet in æternum. Audiuit aquā
viuam mulier, sed primum non intellexit.
Nam cùm aqua viua sit, etiam quæ sem-
per scaturit, huiusmodi aquam Christum
dixisse arbitrata est: ideò apertius ex vtriusq
comparatione Iesus suæ aquæ præstā-
tiam declarat. Qui biberit ex aqua, quam
ego dabo ei, non sitiet in æternum. Hinc
maximè ex sequētibus excellentia digno-
scitur, horum enim nihil habet aqua, quā
sensu deprehendimus. Quid autem prose-
quitur? Sed aqua quam ego dabo ei fiet in
eo fons aquæ salientis in vitam æternam.
Sicut enim si quis fontem intus habeat,
nunquàm sitiret; ita qui hanc aquam ha-
buerit. Credidit continuò mulier, longè
Nicodemo sapientior, sed & fortior. Ille
huiusmodi pluribus auditis neminem ad-
uocauit, neque sibi confidit: hæc apostoli-
co officio functa est, omnibus audita an-
nuncians, & populum extra ciuitatem ad
Christum aduocans, ac trahēs vniuersum. Sup. 3. a
Ille quomodo possunt hæc fieri, inquit: A
neque manifestum spiritus exemplum a
Christo adductum accipit: mulier verò pri
mum parumper hæsitauit, mox non expe-
ctata confirmatione, sed eius sermonem
tanquam certum accipiendum properat:
dicente enim Christo, Fiet in eo fons aquę
salientis in vitam æternam: statim subdi-
dit, *Da mihi hanc aquam, vt non sitiam, neque
veniam huc haurire*. Considera quæso,
quam paulatim ad veræ doctrinæ altitu-
dinem adducitur. Primùm Iudæum quen
dam legis transgressorem suspicata est: in-
de, vt hoc crimen propulsauit, (absurdum
enim erat talem esse, qui tot bona compre
henderat,) audita aqua viua sensu percepti
bilem existimauit, tandem spiritalem in-
telligens, credidit huiusmodi aqua posse
se tollere sitis necessitatem, non tamen ad-
huc, quæ nam esset intelligens, ambige-
bat. Et superius sensu perceptibilem cre-
didit, certò tamen nesciebat: hinc autem
diligentius intuens, nec eam penitus com
prehendens: Da mihi, inquit, hanc aquā,
vt non

vt non sitiam, neque veniam huc haurire.
Primùm patriarchæ Christum prætulit, q̃
eo fonte non indigeret, si illam aquam ac
ciperet. Considera quantò potiorem Chri
stum duxerit. Hoc gratæ, & fidelis animæ
B indicium ostēdit, quam de Iacob opinio-
nem haberet, nouit meliorē, mutauit sen-
tentiam: non tamen nimium credula mu-
lier, neq; temerè Christi verba accepit: di-
ligenter inuestigauit, nec incredula, neq;
pertinax, quod rogando ostendit. Atqui
Inf. 6. d Iudæis dixerat Christus: Qui comedit de
carne mea, nō esuriet: & qui credit in me,
non sitiet. Verùm non modò, non credide
runt, sed & scandalizati sunt. Mulier nul-
la perturbatione affecta immoratur, & ro-
gat. Iudæis inquit: Qui credit in me, non
sitiet: mulieri crassius, Qui biberit ex hac
aqua, non sitiet. Spiritalia nullo pręscripta
fine pollicebatur, ideò mulieris animum
pollicitationibus erigens, adhuc sensibili-
bus immoratur, quoniam nondum spiri-
talia capere poterat. Nam si dixisset: Si cre
dideris in me, non sities: non vtique intel-
lexisset, quid diceret. Sed quanam gratia,
non his ad Iudæos vsus est verbis? Quo-
niam multa signa viderant: hæc nullum,
sed tantùm verba audierat: propterea iam
suam demonstrat potestatem, eius prædi-
cando conditionem, & leniter reprehen-
dendo. [Vade, inquit, voca virum tuum,
& veni huc. Respondit mulier, & dixit:
C Non habeo virum, dicit ei Iesus: Bene di-
xisti, virum non habeo: quinq;. n. viros ha
buisti, & nunc quem habes, non est tuus
vir: hoc verè dixisti. Dicit ei mulier: Domi
ne, video quia propheta es tu.] Papè quāta
mulieris sapientia, quàm æquo animo re-
prehensionem passa est, & cur non passa
dixerit, quispiam? Cur, dic quæso? nōne &
Iudęos sæpenumero, & grauiter increpuit?
Non idem est, & quæ animo abscondita
Prou. 16 sunt, & rem clanculum cōmissam in me-
Act. 1. dium proferre. Alterū enim solius dei est,
neq;. n. alius quispiam hominis mentem
nouit, quam qui mentem habitat: alterum
familiaribus cognitum. Verum Iudæi re-
prehensi, molestè ferunt: & dicente Iesu,
Inf. 7. c Quid me quæritis interficere: non solùm
non admirantur quemadmodum mulier,
sed maledicunt ei, & conuiciantur dicen-
tes: Dæmonium habes, quis te quærit in-
terficere? Atqui & ex alijs signis, illum co-
gnoscere poterant. Samaritana hoc dunta-
xat acceperat, & non modò nihil maledi-
cit, sed admiratur, & stupet, & prophetam
autumat. At grauius hanc, quàm illos re-
prehendit: hoc enim vnius peccatum erat,
illud commune pluribus, neque ita com-
munibus, vt proprijs obiectis criminibus
offendimur. Et illi magnum quid se factu-
ros arbitrabantur, si Christum perderent:
huius verò peccatum patebat omnibus, D
non tamen ægre tulit, sed admiratione, &
stupore percussa est. Hunc ordinem, & cũ
Nathanael seruauit: Non enim primum
prophetauit, neque dixit, Vidi te sub ficu:
sed cum ille dixisset, Vnde me nosti, id re- Sup. 1. g
spondit. Volebat enim, & miracula facien
di, & prophetandi occasionem ab his, qui
ad ipsum se conferebant capere, vt magis
sibi tribuerent, & inanis gloriæ suspicionē
tolleret: idem hoc in loco facit. Nam si pri
mò eam, quòd virum non haberet, in-
crepuisset, & graue visum esset, & super-
fluum: sed nactus ab ea occasionem, rectè
omnia prosecutus est, & audientem man-
suetiorem reddidit. Et quomodo prosequi
tur orationem hanc, dicet quispiam: Vade,
voca virum tuum? De domo sermo habe-
batur, & gratia humanam accedente natu
ram instabat mulier, & eam efflagitabat.
Dicit Iesus: Vade voca virum tuum: quasi
opus esset cum eo communicare. Illa acci-
piendi cupida, putans hominem alloqui,
vt suam celaret turpitudinem non habeo,
inquit, virum. Hinc nactus occasionem
Christus temporis eam reprehendit, vtrun
que explicans, & quot viros habuerit, &
quem in præsentia celabat. Quid ad hoc
mulier? non ægrè tulit, non abijt, non in
contumeliam accepit, sed magis admira- E
tur, & perstat. *Video enim*, inquit, *quia pro-
pheta es tu*. Et intuere eius prudentiam, nō
cuestigiò in ciuitatem accurrit, sed obstu-
pescens considerat. Video, inquit: hoc est,
videris mihi propheta esse: quod cum opi-
naretur, non amplius terrena rogat, non
bonam corporis valetudinem, non pecu-
nias, non opes, sed tantùm doctrinam.
Pater nostri, inquit, *in monte hoc adorarunt*.
Abraham significans, qui filium illuc ob-
laturus duxisse dicitur. *Et quomodo vos di-* Ge. 22.
citis, quia Hierosolymis est locus, vbi adorare a
oportet? Animaduertis enim, quàm breui
altiora aggreditur. Nam cui modò de se-
danda siti cura erat, iam doctrinæ præce-
pta perquirit. Christus autem non soluit,
neque

Universidad de Deusto
Biblioteca

neque.n.hoc ei propositum erat, sed simpli
citer respondet: altius tamen mulieris ani
mum erigit, non tamen priusquam se pro
phetam profiteretur, vt maiorẽ verbis suis
fidem faceret, ne amplius illa dubitaret.
Pudeat igitur nos, & erubescamus: quinq;
virorum mulier, & Samaritana, tantam in
discendo adhibet diligentiam, vt neq; diei
tempore, neq; alijs occupationibus a Iesu
doctrina abduceretur: nos verò, nõ modò
nihil ad diuinarum rerum eruditionem
inquirimus, sed in omnibus securè, & eo-
dem modo afficimur, propterea omnia ne-
F gligimus. Quis nostrum, quæso, repetita
domo, aliquod Christiano dignum opus
aggreditur? Quis scripturarum sensus per-
scrutatur? Nemo sanè, sed alueolos, & talos
frequenter inueniemus, libros quam rariss-
imos: quos si qui habent, ac si non habe-
rent, clausos in scrinijs seruant, vel omne
suum studium in membranarum tenuita-
te, in literarum characteribus, quam pul
cherrimis consumunt: non vt legant, non
vt vsum inde aliquem consequantur, sed vt
diuitias, vt ambitionem ostentent, in his
student. Tanta est inanis gloria, nullũ am
bitiosum audio, qui librum intelligat, sed
aureas tantùm literas admiratur. Quid q̃so
hoc lucri? Non propterea nobis scripturæ
datæ sunt, vt in libris duntaxat habeamus,
sed cordi insculpamus. Itaq; hæc librorum
possessio Iudaicæ ambitionis est, quibus in
Hic. 31. literis præcepta data sunt, nobis nõ ita, sed
in tabulis cordis carneis. Nõ autem libros
comparari prohibeo, sed admoneo, & ma-
iorem in modũ rogo, vt eos comparemus:
ita tamen, vt & literas, & sensus frequenter
animo repetamus, vt hoc pacto mũdus ef-
ficiatur. Nam si in quacunq; domo euange
lium est, illuc diabolus ingredi non audet:
quantò minus animam ei assiduis lectio-
nibus familiarem, neq; dæmon, neq; pecca
G tum attinget? Sanctifica igitur animam,
Euange lio san- sanctifica corpus, hoc continget, si euange
ctifica lium semper, & animo habueris, & lingua.
tur ani- Quòd si linguæ obscœnitas animam coin
ma. quinat, si dæmones vocat, perspicuum est
spiritali lectione eam sanctificari, & gra-
tiam Spiritussancti affatim infundi. Diui-
ni cantus sunt scriptura, hinc nobis, & ani
mæ nostræ affectibus remedium petamus,
cuius vtilitatem si intueremur, incredibili
ei attentionem vacaremus. Hæc ego fre-
quenter dico. Annon perquam absurdum
est, vt fori homines, aurigarum, & saltato-
rum nomina, genera, ciuitates, actiones,
mores, necnon equorum virtutem, & quid
singuli possint, memoriter teneant: qui au
tem huc se conferunt, omnium penitus
ignari discedant, immò, & librorum suo-
rum numerum ignorent? Quòd si volupta
tis gratia illa prosequeris, longè maiorem
in his ostendam. Quid.n.iucundius, quæ-
so, quid mirabilius? Hominem ne cum ho
mine, an cum diabolo hominem spectare
certantem? Et corpus cum incorporea po-
tentia congredi, & genus suum victoriam
referens intueri? Has pugnas, hæc certami
na contemplemur, hæc inquam, quæ imi-
tari, & pulcherrimum, & vtilissimum est, H
in quibus coronam accipere licet, non in
illis, quorum æmulatio ignominiosa est: il
lam cum dæmonibus pugnam, hanc cum
angelis, & angelorum domino spectabis.
Dic quæso, si tibi regum, & principum
consessu spectaculis adesse liceret, nonne
tibi honorificum duceres? Huc vbi cum an
gelorum regi diabolum deuinctis post ter
gum manibus, & conatibus suis nihil præ
ualentem spectare licet, nõ curris, & incre-
dibili voluptate hoc spectaculum nõ pro-
sequeris? Et quonã pacto hoc fiet, inquies?
Si librum in manibus frequenter habue-
ris: illic.n.diaboli fossas, longa curricula,
laqueos, captiones, artem deprehendis: in-
de & pugnare cum eo, & superare didice-
ris, dæmonum sunt, non hominum secula
ria spectacula. Quare vos hortor, vt a sata-
næ festis abstineatis: nam si in idolorum
templis nephas est ingredi, longè magis in
dæmonum solemnitatibus: his ego vos fre
quenter admonitionibus obtundo, dum
aliquid proficiam. Mihi quidem non mo-
lestum est, inquam, vobis autem securum,
neque grauis vobis sit, oro, hortatio mea:
nam si grauiter ferendum esset, mihi po-
tius esset, qui non auditus in hoc vobis sæ
penumero consessu verba facio, quàm vo- I
bis, qui tantùm aures adhibetis, nunquam
proficitis. Sed absit, vt vobis molestus sim:
sed hac culpa vacui, spectaculo spiritali di-
gni futura gloria perfruamini, gratia, & be
nignitate domini nostri Iesu Christi, cum
quo patri gloria, simul, & Spirituisancto,
in secula seculorum, Amen.

Homilia

Homilia.xxxii.ex cap. quarto.

Dicit ei Iesus: Mulier, crede mihi, quia venit hora quando, neque in monte hoc, neq; in hierosolymis adorabitis patrem. Vos adoratis quod nescitis, nos adoramus, quod scimus: quia salus ex Iudæis est. Vbique fide nobis opus
est dilectissimi: fide, inquam, bonorum ma
tre, salutis medicina, sine qua nullam ma
guarum rerum doctrinam percipere quis-
piam potest, sed illis similis, qui sine naui
pelagus transnare aggressi, parum profecti
lassatis manibus, pedibusq; fluctibus con-
1.Ti.1. d tinuò obruuntur: neq; aliter, qui suis nitũ
tur rationibus ante cognitam veritatem,
vt Paulus ait, naufragium faciunt, quam
quidam repellentes circa fidem naufraga-
uerunt. Quod ne nobis accidat, sacræ an-
coræ, qua Christus in præsentia Samarita
nam confirmauit, innitamur. Nam cum
illa dixisset: Quomodo vos dicitis, quia in
K Hierosolymis est locus in quo oportet ado
rare, respondit Iesus: Mulier, crede mihi,
quia venit hora, quando, neq; in Hierosolymis, neque in monte hoc adorabitis pa-
trem. Maximã huic reuelauit doctrinam,
& quã neq; Nicodemo, neq; Nathanael:
Hæc suam potiorem, quàm Iudaicam ma
iorum authoritate commentabatur. Chri-
stus nihil ad hoc respondit, tanquam su-
peruacaneum cognitu, quare patres in mõ
te, Iudæi Hierosolymis adorarent: tollit ta
men vtriusque loci cultum, & illius men-
tem excitat, edocetq;, neque Iudæos, neq;
ipsos aliquid de se magnum in posterum
posse polliceri, & tunc differentiam addu-
cit, præstantiores tamen Iudæos significat,
non loci ratione, sed cognitione: ac si di-
cat, loci gratia nil contendendum est, sed
in cultu Iudæi præferendi sunt Samarita-
nis. Vos, inquit, adoratis, quod nescitis,
nos adoramus, quod scimus. Et quonam
pacto nesciebant Samaritani, quod ado-
rarent? Quoniam in certo, & circunscripto
loco esse, & quasi diuidi posset, Deum ar
bitrabantur, ita eum colebant, ita ad Per-
sas mittentes, non eius loci Deum sibi ira-
tum nunciarunt, nihil de eo amplius hoc
pacto, quàm de idolo arbitrati; quare &
dæmones, & ipsum adorabant, & quæ mi-
L sceri non poterant, confundebant. Iudæi
autem hac vacabant opinione, & totius
orbis eum norant Deum esse, quanuis nõ
omnes, propterea, inquit: Vos adoratis qd
nescitis, nos adoramus, quod scimus. Neq;
tibi admirationi sit Iesum se Iudæis annu
merate: nam secundum mulieris loquitur
opinionem, tanquam Iudæus propheta:
ideo, inquit, adoramus. Adorantis officiũ
omnibus constat. Adorare.n.creaturę, ado
rari, non creaturæ, sed domini est: Sed pri-
mò quasi Iudæus loquitur. Nos, hoc in lo
co Iudæos significat. Iudaicam ergo reli-
gionem extollit, tamen verbis suis fidem
comparat, amouens suspicionem, ne affe-
ctu quodam suam præferat gentem: nam
qui præcipuum cultus locum, & quem ip-
si plurimi faciebant, negligit, tollitq;, eum
perspicuum est nullius ad gratiam locu-
tum, sed verè, & propheticè: & cum ratio-
nes non adduxerit inquiens: Crede mihi
mulier: & quæ sequuntur addidit, Quia sa
lus a Iudæis est. Hoc est, vel quòd orbi ter
rarum bona inde prouenerunt: nam & dei
cognitio, idolorumq; contemptus, & cæte
ra dogmata, & noster cultus, quanuis non
rectè, a Iudæis tamen ortum habuit: sal-
tem, inquam, vel hoc, vel suum aduentum
appellat, vel vtrunq; potius ex Iudæis pro- M
uenisse testatur, quod etiam Paulus: ex qui Ro. 9a
bus, inquit, Christus secundum carnem,
qui super omnia benedictus Deus in secu-
la, Vides enim, vt veteri fauet testamento,
idq; bonorum demonstrat originem, &
nulla ex parte legi contrarium? Siquidem
ex Iudæis omnia bona ortum habuisse di-
cit. [Sed veniet hora, & nunc est, quando
veri adoratores adorabunt patrem in spi-
ritu, & veritate.] Hic & Samaritanos, & Iu
dæos a veris excepit adorantibus: & quan-
uis meliores Iudæos, venturis tamen lon-
gè deteriores, quantò figura veritate infe-
rior est, iudicauit: ecclesiam autem signifi-
cat, quoniam verus, & debitus Deo cultus
ipsa est. Etenim pater quęrit tales adorato-
res: si ergo tales iampridem quærebant,
non omninò hunc illis morem constituit:
permisit tamen propter hoc, vt eos quoq;
ad verum induceret. Qui igitur sunt veri
adoratores? Qui nullo loco diuinum cul-
tum circunscribunt, qui Deum in spiritu
colunt, sicut & Paulus: Cui seruio, inquit, Ro.1.
in spiritu, in Euangelio filij eius. Et ite- Ibi. 13.
rum: Obsecro vos fratres per misericor-
diam dei, vt exhibeatis corpora vestra
hostiam viuentem, sanctam, Deo pla-
centem, rationabile obsequium ve-
strum: per spiritum autem incorporeum
significat.

Universidad de Deusto Biblioteca

A significat. Opus est.n.incorporei hunc cultum esse, & per incorporeum quod est in nobis, hoc est per animam, & animę munditiam offerri, idcirco ait: [Et adoratores eius in Spiritu, & veritate adorare oportet.] Nam cũ & Iudæi, & Samaritani contempta anima, mundiciæ corporis plurimum studerent, non ablutione, inquit, & ornatu corporis, sed incorporea nostri parte adorandum: quam ob rem non pecora, non vitulos, sed te totum Deo offeras sacrificium, sic viuẽtem hostiam exhibebis. In veritate.n.adorare oportet: nam, q̃ superiori tpe figura erant, circuncisio, holocausta, sacrificia, incensum, non sunt amplius, sed oĩa veritas. Non.n.caro, sed malæ circuncidendæ sunt cogitationes, & nosipsos crucifigere, & irrationales auferre cupiditates oportet: his mulier verbis implicita, & eorum se sensum affecutam non confidens. [Scio, inquit, quia Messias venit, qui dicitur Christus, cum ergo venerit ille, annunciabit nobis omnia. Dicit ei Iesus: Ego sum, qui loquor tecum.] Et vnde Samaritani Christi aduentũ expectabant, cum solùm Mosen reciperẽt? Ex ipso Mose, qui in principio filium reuelauit: illud
Ge. 1.d enim, Faciamus hominem ad imaginem,
B & similitudinem nostram: ad filium dictũ est, & Abrahę in tabernaculo filius loquitur, & Iacob de eo prophetizans dixit: Nõ
Ge. 49. auferetur sceptrum de Iuda, & dux de fe-
b more eius, donec veniat, qui mittẽdus est,
Deu. 18 & ipse erit expectatio gentium. Ipse præte-
d rea Moses, inquit: Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis, sicut me suscitabit tibi dominus Deus tuus, ipsum audies, & quę de serpente, & virga Mosi, & de Isaac, & oue, & alia multa licet studiosis colligere, quæ Christi aduentum testantur. Et qua nam gratia, inquies, his mulieri rationibus non persuasit Christus, vt Nicodemo, cui in medium serpentem attulit, & Nathanael cui prophetauit? Quoniam hi viri erant, & in huiusmodi versati: Samaritana rudis, & abiecta mulier, expers omnium literarum erat, ideò nullum cum ea de scripturis verbum facit, sed aquæ tantum pollicitatione, & prophetia eam allicit, ideoque in sui mentionem eam adducit, & se iam qui sit manifestat: quòd si non rogatus fecisset, creditus esset delirare, & se iactare. Nunc pedetentim, & modestè nactus occasionem, omni se suspicione absoluit, & quidem Iudæis frequen-
tet rogantibus. Quousque animam no- Io. 10.
C stram tollis? Dic nobis si tu es Christus, non palam, vt huic mulieri, se Christum esse professus est: fidelior hæc erat illis, qui non discendi, sed arguendi gratia rogabant: nam si discere voluissent: verborum scripturarumque, & miraculorum sufficiens eis fuisset doctrina. Samaritana integra, & simplici mente petijt, vt ex sequentibus facilè potest intelligi. Audiuit enim credidit, & alios ad credendum traxit, & in omni re eius diligentia, & fides integra dignoscitur. [Et continuò venerunt discipuli eius.] Et quidem tempestiuè, cum iam nihil amplius ad dicendum relinqueretur. O rẽ mirabilem, mulier Samaritana huiusmodi loquitur. [Et continuò (inquit euangelista) venerunt discipuli eius, & mirabantur, quòd cum muliere loquebatur, nemo tamen dixit: Quid quæris, aut quid loqueris cum ea?] Sed quid mirabantur? Facilitatem, & incredibilem Christi humilitatem, quòd tã clarus, & tanti nominis, pauperem, & Samaritanam mulierem benignè alloqui nõ dedignaretur: nihil tamen rogarunt, adeò discipulorum mores imbiberant, adeò magistrum, & timebant, & reuerebantur plurimum: atqui nonnunquam audentiores visi sunt, & cum Ioannes supra pectus eius recubuit, & cum accesserunt ad eum dicentes: Quis sputas maior est in re-
D gno cœlorum? & cum Zebedæi filij ro- Mat. 18
gant, vt alter à dextris, alter à sinistris se-
a dent, quid igitur hoc in loco siluerunt? Mar. 10
Quoniam illic res sua agebatur, ideò ne
c cessariò præcontati sunt: hæc tanta res nihil ad eos accedit, quòd Ioannes multo post tempore super Iesu pectus recubuit, super ipsum finem, cum iam Christo esse familiarior, eius dilectione fretus. Hic e-
nim erat, inquit, quem diligebat Iesus. Inf. 19. c
Quid huic beatitudini par dilectissimi? Nolimus tamen ea contenti esse, sed totis conemur viribus, vt & nos beatorum numero adscribamur, & imitemur euangelistam, & tantæ dilectionis causam contemplemur. Quæ nam ea est? Reliquit patrem, & nauiculam, & rete, & secutus est Iesum: verùm hoc, & frater fecerat, & Petrus, & Andreas, & alij item apostoli. In quo ergo excelluit, quòd tantam sibi Iesu cõciliauerit dilectionẽ? Nunquid in-

ueniemus?

ueniemus? Ipse de hoc nullam facit mentionem, sed quòd tantùm diligeretur: dilectionis causam, & modestè quidem subtricuit, sed quin eximiè a Christo diligeretur, ambigit nemo: non tamen, neque loquendo, neque rogando præcipuam quan-
E dam apud Iesum authoritatem habuisse apparet, vt sæpenumero Petrus, vt Philippus, vt Iudas, vt Thomas, nisi semel tantùm cum obsequi, & obtemperare condiscipulo voluit: nam cum ipsorum princeps
Act. 3. a ei innuit, tunc Iesum, quis ipsum esset tra-
diturus, rogauit. Immenso nanque hi duo discipuli, & mutuo se amore prosequebantur, in templum simul ascendisse, & simul loquentes ambos legimus. Atqui ardentius aliquoties Petrus, & mouetur, & loqui
Inf. 21. tur, & demum audit Christum dicentem.
c Petre amas me magis his? Qui autem præ cæteris diligebat, proculdubio, & præ cæteris diligebatur: verùm alterum amasse Iesum, alterum a Iesu amatum satis constat. Quid igitur hanc præcipuam dilectionem conciliauit? Incredibilis arbitror Ioannis mansuetudo, & lenitas, qua remissior sæpenumero videbatur: quæ quanta sit virtus, ex Mose manifestum est, quippè quæ tantùm, & talem præstiterit: nihil enim humilitati comparãdum. Hinc Chri-
Absque humilitate pietatis opa mortua. stus beatitudini principium fecit, tanquã enim quoddam immensi ædificij fundamentum, humilitatem primum iecit, sine qua nemo salutem consequitur: sed siue quis ieiunauerit, siue orauerit, siue suas pauperibus erogauerit facultates, sine hu-
F militate hæc, & huiusmodi omnia nihil afferunt vtilitatis: contrà ipsius condimento gratiora omnia, iucundioraque redduntur: humiles ergo, & mansuetos nos exhibeamus dilectissimi, ita haud difficile est bene operari. Quid stulte superbis? Non intelligis humanæ naturę imbecillitatem, & inanes spes nostras? qui te exitus maneat considera, intuere multitudinem peccatorum: sed forsitan opera te tua efferunt his intumescis, hoc pacto omnium mercedem amittis, quam ob rem nõ adeò peccatis obnoxium, vt virtutis sectatorem moderatione vti decet. Quid tandem? Quoniam ille conscientia retrahitur: hic autem nisi se diligenter contineat, continuò quasi vento quodam tollitur, & euanescit, quemadmodum Pharisæus. At pauperibus subuenis? non ex tuis, sed domini facultatibus, quę conseruis communes sunt. Quocirca humilitate vtendum est, & in tui generis calamitatibus res tuas, & naturam tuam in illis te considerare oportet, fortasse, & nos talibus sumus orti progenitoribus. Quòd si transiere ad nos diuitiæ, & aliquando nos deserturas credibile est. Quid autem omnino sunt diuitiæ? Vmbra iners, sumus, qui citò euanescit, flos fœni, vel etiam viliores. Quid in
fœno magnifacis? Nonne, & latronibus, & perditis hominibus, meretricibus, sa- G
crilegis accedunt diuitiæ? Intumescis, quòd cum talibus illas communices? Sed honoris cupidus es? Verùm nihil honoratiorem te reddet, quàm eleen osyna. Diuitiarum honores, & potentiæ coacti sunt, & inuidiosi: hi voluntarij, & vero honorantium iudicio proueniunt, quare nũquam remittuntur. Quòd si homines tantùm honorem, tantam reuerentiam, misericordiam sibi facientibus tribuunt, & bona eis precantur, considera quæso, quã a clementissimo, & benignissimo Deo remunerationem, quam vicem sint accepturi. Has igitur quæramus pecunias semper duraturas, vt in hac vita magni, in futura gloriosi æterna bona consequamur, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, cum quo patri gloria, & Spiritusancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia.xxxiii.ex cap.quarto.

R*Eliquit ergo hydriam suam mulier, & abiit in ciuitatem, & dixit illis hominibus: Venite, & videte hominem, qui dixit mihi omnia quæcunque feci, nunquid ipse est Chri-* H
stus? Multo nobis feruore opus est, multo studio, quibus excitemur, alioquin impossibile est, vt promissa nobis bona Mat. 10
consequamur: quod significans Christus, g
nunc quidem ait: Qui non accipit cru- Luc. 12
cem suam, & sequitur me, non est me di- f
gnus: nunc verò, Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi accendatur? Quibus verbis flagrantem, & incensum discipulum, & in omne periculum promptissimum nobis proponit. Qualis enim fuit hæc mulier? Adeò enim audito Iesu incensa est, vt relicta hydria, & aqua,

cuius

Universidad de Deusto
Biblioteca

cuius gratia eò concesserat, in ciuitatem properaret, & ad Christum vniuersum populum traheret. Venite, inquit, & videte hominem, qui dixit mihi omnia quæcunque feci. Considera mulieris studium, considera sapientiam: venerat hauriendæ aquę gratia, & cum verum fontem inuenisset, contempsit alterum, vt nos exemplo, licèt paruo, admoneret, spiritualium gratia secularia omnia esse nobis contemnenda, neque eorum, nisi ad necessitatem, vllam rationem habendam: quod & apostoli fecerunt, & hæc in præsentia mulier. Siquidem illi a Iesu vocati, retia reliquerunt,
Mat. 4. c hæc sponte sua reliquit hydriam, & superna proueniente gratia apostolico munere fungitur: neque vnum, aut alterum, vt Andreas, & Philippus, sed vniuersam aduocat ciuitatem, & populum ad Christum adducit. Et contemplare mulieris prudentiam, non dixit, Venite, videte Christum: sed ea qua ipsa allecta est humilitate, allicit populares suos. Venite, inquit, & videte hominem, qui dixit mihi omnia quæcunque feci. Atqui aliter dicere potuisset, Venite, videte prophetam: sed cum anima diuino igne exardescit, nihil amplius terrenum curat, non gloriam, non decus, sed eius flammæ feruore tantùm mouetur. Nunquid ipse est Christus? Animaduerte iterum immensam mulieris sapientiam, neque affirmat Christum esse, neque reticet. Noluit huius se opinionis authorem: sed suo ipsorum auditu inductis, hoc ipsis persuaderi, quod longè futurum erat probabilius, sed non omnem vitam suam a Christo acceperat, ex his tamen, quæ dixerat, & cætera credidit. Neque dixit, Venite, & credite: sed, videte: quod & leuius erat, & persuasibilius. Animaduertis mulieris sapientiam? proculdubio intelligebat, modò illum fontem gustarent, eadem de eo, quæ & ipsa sensuros: quod siquis crassiori esset ingenio, vt cognoscere eum non posset, vitam suam a Christo patefactam in medium adducit, vt vel hinc omnes alliciat. [Interea rogabant eum discipuli eius, dicentes: Rabbi, manduca.] Hoc
K non improbitate quadam, sed amore, & studio in magistrum dicebant, cum itinere, & æstu fatigatum viderẽt, quibus Christus: [Ego, inquit, cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad inuicem: Nunquid aliquis attulit ei manducare?] Quid mirum, si mulier aquæ appellatione, aquam esse opinabatur, quando, & discipuli eodem in errore deprehenduntur, neque adhuc spiritalia intelligunt, sed ambigunt? Solitum tamẽ magistro honorem tribuunt, & mutuis inuicem sermonibus eum percontari non audent: quod & aliàs fecerunt, cum etiam cuperent interrogare. Quid Christus? [Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me, & perficiam opus eius.] Hominum salutem hoc in loco cibum appellat, vt quanta salutis nostræ cura, & desiderio teneatur, ostendat, sicut enim nos cibum, ita Christus humani generis salutem desiderat. Accipe autem, quo pacto non omnia semper palam ante oculos ponit, sed primum obscuritate quadam inuoluit auditorem, vt inter dubitandum inquirendo laborans, certius veritatem inueniat, & magis excitetur auditor: L
quam ob rem, non primum dixit, Meus cibus est, vt faciam voluntatem patris mei: quod etsi non manifestum erat, tamen intellectu facilius, quàm ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Primum igitur (vt dixi) obscuriori sermone attentiores reddit, & vt melius, quæ dicturus erat intelligerent, assuefacit: quæ verò sit voluntas patris, iam interpretatur. [Nonne vos, inquit, dicitis, quòd adhuc quatuor menses sunt, & messis venit? Ecce dico vobis, leuate oculos vestros, & videte regiones, quia albæ sunt iam ad messem.] Ecce iterum familiaribus nominibus ad maiorem eos erigit contemplationem: nam cibi appellatione nihil aliud, quàm futuram hominum salutem demonstrat: regionis autem, & messis, animarum multitudinem, quæ in ipsius prædicatione erant credituræ: oculos autem, & mentis, & corporis significat. Iam enim venientium Samaritanorum turbam videbat, quorum feruorem, & promptissimam voluntatem albas regiones appellat. Sicut enim spicæ flauescentes messem indicant, & iam manus postulant, ita illi properabant ad salutem. Et quid non apertius dixit prompto eos animo veni- M
re, vt & docerentur, & crederent, & a prophetis persuasi fructum redderent, sed

sed regionem tantùm, & messem appellauit? Quid sibi hæ volunt translationes, quibus non hic tantùm, sed per totum vtitur euangelium? itidem, & prophetæ plurimum his, vti assolent. Quanam hoc gratia? Neque enim temerè Spiritussanctus ita instituit, duabus rationibus: primum, vt significantius loqueretur, & magis ante oculos poneret. Mens enim familiarium rerum imagine concepta, magis suscitatur, & tanquam in pictura rem ipsam magis amplectitur. Deinde vt iucundior esset narratio, & diutius animo immoraretur. Non tam facilè sententia capitur, neq; ita trahit auditorum multitudinem, vt rerum narratio, & per ea maximè quorum periculum fecimus descriptio: similitudo quoque multam præ se fert sapientiam. Et qui metit, mercedem accipit, & congregat fructum in vitam æternam: huius terrenæ messis fructus ad æternam non peruenit vitam, sed in hac fluxa, & caduca cõsumitur, ille autem perpetuò nos comitatur. Animaduertis enim verba quidem sensibilia, sensus verò spiritalis: & quo pacto terrena a cœlestibus separat? Quod enim de aqua more suo dixit, quòd qui biberit ex hac aqua, non sitiet: hoc & nunc dicit, quòd congregat fru
A ctum in vitam æternam, vt & qui seminat, simul gaudeat, & qui metit. Quis sator? quis messor est? Prophetæ satores, non messuerunt tamen, sed apostoli: atqui non propterea voluptate, & fructu laborum priuantur, sed vobiscum gaudent, quanuis vobiscum vnà non messuerunt: neque enim messis serendi habet difficultatem, & in messe minus laboris est, & plus voluptatis. Ad hoc vos seruaui non ad serendum vbi plurimum laboratur, In metendo autem, & prouentus vber, & labor remissior. Hinc prophetarum voluntatem fuisse demonstrat, vt humanum genus ad Christum allicerent, hoc per legem communicatam: propterea seminasse, vt hunc parerent fructum, & se eos misisse, & magnam inter vetus, & nouum testamentum esse cognationem, quæ omnia hac similitudine ostendit. Meminit autem prouerbij, quod in ore multorum est: in hoc enim est verbum vetus, quia alius est, qui seminat, & alius est, qui metit. Hoc frequens dictum erat, quando alius labores, alius fructum reportaret: quod prouerbiũ hic maximè verum deprehendi dicit: Laborarunt enim prophetæ, vos fructus inde capitis, neque dicit mercedem: neque e- B
nim multus illorũ labor, sed fructus fuit. Da. 9. f
hoc & Daniel fecit, etenim ipse prouerbij meminit dicentis: exijt ab iniquis peccatum. Et Dauid etiam in fletu suo eius mẽtionem facit, propterea hoc præoccupans: Iesus inquit: Vt & qui seminat, simul gaudeat, & qui metit, cum dicendum esset, alius seminauit, alius metit, & ne quis (vt diximus) prophetas mercede fraudatos putaret, nouum quiddam, & præter opinionem, & sensibus abhorrens, sed in spiritalibus egregium narrat: siquidem in his terrenis, si alium seminare contingit, alium metere, non simul gaudent, sed alteri dolent: vtpote, qui pro alijs laborem suscepe- C
rint, soli autem messores gaudent: hic autem, qui non metunt, quæ seminarunt, eadem qua metentes afficiuntur lætitia: vnde perspicuum est eos mercedis esse participes. [Ego misi vos metere, quod vos nõ laborastis: alij laborarunt, & vos in labores eorum intrastis.] His eos verbis magis hortatur. Cum enim laboriosum videretur orbem terrarum peragrare, & prædicationibus insistere, eius facilitatem ostendit. Laboriosior erat satio, & maiori egebat solicitudine semina spargere, & ad dei cognitionem animam erudire: hoc autem dixit, ne ad prædicandum dimissi, tanquã maximum onus subeuntes perturbaren tur, magis enim prophetæ laborauerunt, quod ratione confirmat, quoniam facilius ipsi opus susceperint. Siquidem, vt in messe facilè fructus colligitur, & breui impletur area, neque tempora expectantur, non hyems, non ver, non pluuiæ: ita nunc opera ipsa clamant. Dum hæc diceret, exierunt Samaritani, & mox coctus est fructus, propterea inquit: [Leuate oculos vestros, & videte regiones, quia albæ sunt.] Verba res ipsa confirmauit, ex ciuitate enim illa multi crediderunt in eum Samaritanorum, propter verbum mulieris testimonium perhibentis: Quia dixit mihi omnia quæcunq; feci. Videbant n. non ad gratiam locutam, neq; qui peccata sua narrauit admiratam, neq; vt alterius sibi amorem conciliaret, suam manifestam vitam faceret. Hanc & nos mulierem imitemur, & in peccatis, quæ commisimus cõfitendis neminẽ vereamur, deũ dũtaxat, vt decet

Universidad de Deusto
Biblioteca

decet, formidemus: qui & nunc opera nostra videt, & tunc quos in præsentia non pœnitet, damnabit. At nos contra futurum iudicem minimè timemus, sed qui nihil nobis possunt officere, eos & horrescimus, & pudore tremimus: ideirco in quo timemus, in eo pœnas dabimus. Nã
D qui in hac vita solo hominum pudore afficiuntur, Deum vniuersa spectantem minimè curant: qui in omnia scelera prolabuntur, quos nihil pudet, qui non mutantur, hi in die illa non vno præsente, vel altero, sed vniuerso mundo teste manifestabuntur. Nam quòd bonorum operum, & malorum magnum illic spectaculum pateat, ouium & hœdorum similitudo edocet: & beatissimus Paulus his verbis testa-
2. Co. 5. b tur: Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque propria corporis prout gesserit, siue bonum, siue malum. Commisisti aliquod scelus, aut animo agitasti, homines celas, non Deum, & nihil curas, oculos hominum formidas: intellige igitur in illo die te ne homines quidem quicquam celaturum: omnia nanque oculis nostris repræsentabuntur, vnusquisque singulo-
Luc. 16. c rum scelera punienda iudicabit: quod ex diuite videri licet, qui cum Lazarum pauperem, & iam sæpenumero a se contemptum, & maledictis affectum intueretur, vt intincto in aquam digito linguam suã refrigeret, obsecrat. Vos autem hortor dilectissimi, vt etsi nemo opera nostra videat, vt singuli suam conscientiam ingrediantur, & iudicem sibi rationem consti-
E tuant, errata sua in medium adducant, nisi velint in die illa horrenda vniuerso orbi ea manifestè patere: sanentur iam vulnera, sumatur pœnitentis medicina. Potest etiam qui innumeris sit confectus vulne-
Luc. 6. f ribus sanus euadere. Si dimittitis, indq; dimittetur vobis, & sicut in baptismate abluta peccata non amplius apparent: ita & dimittendo abluuntur, si pœnitere voluerimus. Ea demum est pœnitentia ne amplius peccemus. Nam qui ad peccata reuertitur, similis est cani ad vomitum re-
2. Pe. 2. d deunti. Oportet igitur, & operibus, & animo omni scelere vacuum esse, & vulneribus contrariam afferre medicinam. Verbi gratia: Rapuisti, & ditatus es, pone modum rapinæ, & eius vulneri eleemosyna medearis. Scortatus es, huic vlceri castitatis imponatur medicina. Fratrem calumniatus es, & offendisti, cessa a maledictis, charitatem amplectere, & ita per singula faciamus, quæ perperam commisimus, neque simpliciter his abstineamus. Instat iã, instat inquam tempus exigendæ rationis: ideò Paulus ait, Dominus propè est, nihil Phi. 4. a
solicitis sitis. Qui in anxietatibus, laboribus, miserijs, qui in rapinis viuunt, qui in delicijs graues daturi pœnas, non hoc, sed F
illud meritò audiant: Dominus propè est, nihil soliciti sitis. Non enim longè a fine absumus, sed iam mundus properat: hoc bella, hoc afflictiones, hoc terræmotus, hoc extincta charitas significat. Quemadmodum enim corpus iam aduẽtante mete innumeris malis afficitur, & domus pe casum in rimas fathiscit: ita orbis terrarum ad finem properans, tantis vndiq; malis conteritur. Nam si Pauli temporibus dominus propè erat, nunc profectò propius: si ante trecentos annos finem tẽporum Paulus esse dixit, quid nunc dicendum? Sed ideirco quidam non credunt, cũ maximè sit credendum. Quo argumento homo finem appropinquare, & breui, quæ prædicta sunt euentura diffidis? Siquidem vt anni finem nõ vltimum duntaxat diẽ, sed mensem triginta dierum spatium dicimus: sic tot annorum etiam, si quadringentos annos finem dixerimus, non errabimus, quocirca tot iam temporibus finẽ prænunciauit. Cohibeamus igitur dilectissimi affectus nostros, exerceamur in Dei timore: etenim nobis licentia perditis, nihil tale expectantibus ex improuiso Dei aduentus aderit, quod his verbis Christus significat: Sicut factum est in diebus Mat. 24. c
Noe, & in diebus Loth, sic erit. Et Paulus: 1. Tes. 5. a
Cum dixerint pax, & securitas, tunc repentinus eis superueniet interitus, sicut dolor G
in vtero habentis. Sed quid per hanc vltimam particulam intelligitur? Sæpe grauidæ mulieres inter ludẽdum, & edendum, dum balneis, dum spectaculis oblectantur repentinis torquentur doloribus: hac, & nos in hac vita conditione versamur. Simus ergo semper parati, non semper hæc audiemus, non semper habebimus benefaciendi potestatem. In inferno, inquit, Psal. 6. b
quis confitebitur tibi? dum hanc vitam agimus nos pęniteat, vt Deum nobis propicium reddamus, & veniam consequamur peccatorum, gratia, & benignitate domini

domini nostri Iesu Christi, per quem, & cum quo patri gloria, simul, & Spirituilanto in secula seculorum, Amen.

Homilia. xxxiiii. ex cap. quarto.

CVm venissent ergo ad illum Samaritani, rogauerunt eum, vt ibi maneret: & mansit ibi duos dies. Et multò plures crediderunt propter sermonem eius, & mulieri dicebant: quia iam non propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audiuimus, & scimus, quia hic est verè saluator mundi, &c. Nihil inuidia nocentius, nihil inani gloria grauius, ipsa innumera bona corrumpere consueuit. Nam cùm Iu
H dæi maiorem, quàm Samaritani Dei cognitionem haberent, & in prophetarum essent lectionibus educati, hinc longè inferiores apparuerunt. Samaritani mulieris testimonio fide adhibita, nullo signo confirmati Christo obuiam fiunt, rogant apud ipsos moretur: Iudæi tot miraculis admoniti, non modò, non retinent, sed expellere contendunt. Atqui eorum gratia in mundum venit, ipsi expulerunt: hi, vt maneat, rogant. Num ergo non accedendum fuit? Num tantopere rogantes, & indigentes erant contemnendi, & apud insidiantes, & expellentes moram trahere, amicis, & volentibus se non exhibere decuit? Indignum sanè, & a Christi benignitate alienum. Eorum itaque obtemperauit voluntati, & mansit apud eos duos dies: ipsi autem semper eum apud se habere voluissent, vt significat euãgelista, quòd rogauerunt eum, vt ibi maneret: quod ipse noluit, sed mansit duos dies, quibus multò plures crediderunt in eum, non tamen credibile erat, cùm nullum signum viderint crediturosmaximè cum Iudæos odio haberent: veruntamen cum verba eius, & veritatem reputarent, nil curarunt amplius, sed altius, quàm quæ impediebant contẽ-
I plati sunt, & Christum admirari, & venerari maiorem in modum contendebant. Dicebant enim mulieri, Quia iam nõ propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audiuimus, & scimus, quia hic est verè saluator mundi Christus. Discipuli magistrum superarunt, hi Iudęos haud iniuria, & credendo, & accipiendo accusare pos-
Inf. 9. g sent: siquidem illi frequenter Chtistum la-
&. 10. f pidibus persecuti sunt, quorum ipse gratia omnia fecerat: hi neque ad se venientem secum manere hortabantur: illi visis signis, & miraculis pertinaciter obduruerunt, hi sine signo aliquo plurimam in eum fidem præ se tulerunt. Hi de fide contendunt, illi signa efflagitare non desinũt: ita semper fideli anima opus est, quam veritas (modò accipiatur) facilè illustrat: sin minus, non veri imbecillitas, sed volentis perfidia culpanda est. Nam & sol putos oculos nactus facilè illuminat: sin minus, oculorum culpa, non Solis est. Audi igitur quid hi loquantur: Scimus, inquiunt, quia hic est verè saluator mundi. Quam breui Iesum orbem terrarum conuersurum nouerunt, quòd ad communem omnium salutem venerit, quòd non solis Iudæis eius prouidentia præscriberetur: sed vbique terrarum verbum suum esset disseminaturus: non ita Iudæi, sed quærentes propriam iustitiam confirmare, iustitię Dei non paruerunt. Hi autem omnes in culpa esse confitentur, illud apostolicum sentientes, quòd omnes peccauerunt, & egent gloria Dei, K
iustificati gratis per gratiam ipsius. Cum Ro. 3. a
enim dicerent saluatorem esse mundi, intellexerunt perditi, nec simpliciter, sed in rebus maximis saluatorem. Venerunt enim multi, vt saluos facerent, & prophetę, & angeli: sed hic verè saluatorem inquiũt, qui veram salutem elargitur, non breui, sed perpetuò duraturam: hoc synceræ fidei argumentum. Vtrinque enim admirabiles extiterunt, & quòd crediderunt, & quòd sine signis, & miraculis, quos & Christus beatos dicit: Beati, qui non viderunt, Inf. 20.
& crediderunt, & quòd syncerè credide g
rint, inde constat, quòd cum mulier dubiè loqueretur: Nunquid hic est Christus, nullam præ se tulerunt dubitationem, sed scire eum esse proculdubio asseuerauerunt, neque vnum quendam ex medio vulgo Christum, sed verè saluatorem confessi sunt. Atqui quem saluum fecisse viderant? verba audierant tantùm, & tam certè locuti sunt. Quid si miracula vidissent? Nõne plura, & maiora dixissent? Quanam autem gratia, quæ & quanta locutus sit non narrant euangelistæ? Vt multa, & magna L
eos omittere intelligas, ab euentu autem omnia demonstrant: persuasit nanque populo, & vniuersæ ciuitati: vbi autem non persuasum est, quæ dixerit exponere coguntur, ne auditorum ignauiam in orato-

Luc. 14 d rem quispiam duceret referendam. [Post duos autem dies exijt inde, & abijt in Galilæam.] Ipse enim Christus testimonium perhibuit, quia propheta in sua patria honorem non habet: quare addidit, quòd non in Capernaum, sed in Galilæam, & in Cana abijt. Ne perconteris, quare non apud suos potius, quàm apud Samaritanos manserit: causam hic affert, quoniam sui ipsum non audirent, non ergo eò se contulit, ne grauius iudicarentur. Puto enim hoc in loco patriam Capernaũ significare: nam quòd in Capernaum nullum honorem assecutus sit, audi ipsum di-
Mat. 11 e centem: Et tu Capernaum nunquid vsque in cœlum exaltaberis, vsque in infernum descendes? Patriam autem appellat, in qua carnem acceperat, & in qua diutius versatus est. Quid inquiet quispiam? nonne videmus multos in popularibus suis magni
M uomini, & authoritatis? Videmus, inquit, rarò tamen: neque per ea, quæ rarò contingunt, sententia ferenda est: & qui domi suæ honorantur, longè magis alienæ. consuetudo enim contemptum facere consueuit. [Cùm ergo venisset in Galilæam, exceperunt eum Galilæi, cum omnia vidissent, quæ fecerat in Hierosolymis in die festo, & ipsi non venerant ad diem festum.] Ecce qui reprehensi sunt, hi maximè Christum accipere inueniuntur. Nam
Sup. 1. g apud hunc euangelistam dicitur. A Naza-
Inf. 7. g reth potest aliquid boni esse? Et alibi. Scrutare, & vide, quia propheta a Galilæa non surgit: quod in contumeliam dicebant. Communis enim opinio erat, Christum Nazarenum esse, ei tamen tanquam Samaritano exprobrabant. Samaritanus es, inquiunt, & dæmonium habes. Veruntamen, & Samaritani, & Galilæi credunt in
wl C 8. f ignominiam Iudæorum, sed Samaritani vehementiorem præ se tulerunt fidem, cũ mulieris tantùm testimonio in Iesum crederent, Galilæi non nisi miraculis confirmati. *Venit ergo Iesus iterum in Cana Galilææ, vbi fecit aquam vinum.* Miraculum in memoriam reducit, ad maiorem Samaritanorum laudem. Signorum nanque gratia, quæ Hierosolymis, quæ apud ipsos fecerat, eum acceperant, Samaritani doctrina tantùm, quòd autem in Cana Galilææ venerit dicit, quanam gratia, subticet. In Galilæam propter Iudæorum inuidiam
A concessit: in Cana verò quamobrem? Primum vocatus ad nuptias, nunc arbitror, vt præsentia sua superioris miraculi fidem confirmaret, & spontaneo accessu magis alliceret, cum relicta patria eos potiores ducere videretur. *Et erat quidã regulus, cuius filius infirmabatur Capernaum. Hic cum audisset, quia Iesus aduenisset a Iudæa in Galilæam, abiit ad eum, & rogabat eum, vt descenderet, & sanaret filium eius.* Siue quod regio esset genere, siue quod alia principatus dignitate fungeretur, regulus appellabatur: non nulli eundem hunc esse opinantur, & qui est apud Matthæum, sed alter profectò vi- Mat. 8.
detur non modò dignitatis nomine, ve- b
rùm, & fide: ille quidem volente Iesu ad ipsum ire, se indignum censet, hic domum trahit. Ille, Non sum, inquit, dignus, vt intres sub tectum meum: hic, vt descendat priusquã moriatur filius, enixè orat. Tunc cùm de monte descendisset Iesus, intrauit Capernaum: sed in Cana Galilæę ingresso accessit regulus. Illius præterea filius paralysi laborabat, huius febribus: & rogabat eum, vt descenderet, & sanaret filium eius, incipiebat n. mori. Quid ad hunc Christus? [Nisi signa, inquit, & prodigia videritis, non credetis.] Atqui, & quod venerat, & quòd rogabat, eius fidei est argumentũ. B
Præterea hoc testatur euangelista. Nã cum diceret Iesus: [Vade filius tuus viuit: credidit homo sermoni, & ibat.] Quid ergo ita Christus respõdit? Vel quia Samaritanos, qui sine miraculis crediderunt admiratur: vel ciuitatem Capernaum, vnde ille gentilis erat reprehendit. Siquidem cùm alius apud Marcum diceret: Credo domine, adiuua incredulitatem meam: iterum his ver Mar. 9.
bis vsus est. Itaq; licèt hic crediderit, non d
tamen firmiter, neque integrè: quod scisci tando seruos demonstrauit, qua hora reliquerit filium febris. Voluit n. cognoscere an sponte sua, an Christi præcepto discessérit. [Cùm verò audiuit, quia heri hora septima: credidit, & ipse, & domus eius tota.] Vides tum demum in fide confirmatum, cum seruorum de valetudine filij testimonium accepit? Quam ob rem hominis animum intuitus arguit, vt magis in fide confirmaret: neque enim ante signum admodum credebat: quòd si venit, & rogauit, minimè mirum est. Ob incredibilem enim in filios amorem non modò quibus confidunt medicis, sed & quoslibet compellere parentes solent, nequid in aduersa filiorum

filiorum valetudine omittant. Nam ꝙ nõ multum spei in Chtisto haberet, constat,
C quoniam veniente Iesu in Galilæam accessit: ꝙ si verè Christi potestatem credidisset, non vtiq; in tanto filij periculo Iudęam petere neglexisset: ꝙ si timuerat, neque quidem satis erat causæ. Considera igitur ipsius verba, quantam viri infirmitatẽ indicant. Debuerat n. si non prius, at saltẽ post reprehensam ipsius animi suĩam, magnam quandam de Iesu opinionem concipere. Audi quantum adhuc humi trahat. Descende, inquit, priusquam moriatur filius meus, ac si mortuum suscitare nõ potuisset, & nesciret, vt se puer haberet: idcir co eum reprehendit, & aĩum arguit, ostendens signa maximè animę gratia fieri: neque minus hoc in loco patrẽ animi morbo laborante q̃ filium curat, suadetq; non signa nobis, sed doctrinam ipsius attẽdendam. Signa n. infidelibus, & rudioribus exhibenda. Regulus autem filij dolore affectus, non multum tunc Iesu verbis attẽdit, sed in solius filij cura versabatur, post-
modum ea reputaturus, & inde multum
Mat. 8. a vtilitatis consecuturus. Quòd autem Centurioni se iturum vltro pollicitus est, regulo autem ne rogatus quidem, qm̃ in illo fides perficiebatur, ideò se iturum dixit, vt viri fidem cognosceremus: at regulus ad-
D huc imperfectus erat, propterea omni studio Christum impelebat, vt descenderet, neq; adhuc norat absentem quoq; curandi habere potestatem. Quid ergo posset ostendit, vt quod per se Centurio sentiebat, hic non accedente Iesu eruditetur. Cum itaq; dixit: Nisi signa, & ꝓdigia videritis, non credetis: debitam de se eos fidem non habere, sed adhuc tanquam prophetã opinari significauit. Quocirca rem indicat, &
Inf. 14. b sine miraculis credendum admonet, quod & Philippum admonuit: Nõ credis, quia
Ibi. 10. E ego in patre, & pater in me est? Et, si mihi non vultis credere, operibus credite. [Iam autem eo descendente, serui occurrerunt ei, & nunciauerunt dicentes, quia filius eius viueret. Interrogabat ergo horam ab eis, in qua melius habuerit, & dixerunt ei: Quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognouit ergo pater, quia hora illa erat, in qua dixit ei Iesus: Vade, filius tuus viuit. Et credidit ipse, & domus eius tota.] Vides quo pacto miraculum manifestat? Non. n. per successionem, & diuturnitatẽ conualetudinis, vt assolet, liberatus est, sed repentè, ne naturalis valetudo, sed Christi operatio videretur. Nã qui in ipsum mortis articulum venerat, patris testimonio dicentis: Descende priusquam moriat filius meus euestigio in prosperam restitutus est E
valetudinem. Serui autem fortassis non, vt nunciaturi tantùm, sed vt superfluũ Christi aduentum, obuiam ierant. Sciebant. n. iam aduentare, quare in itinere eum conuenerunt. Regulus ergo iam timore deposito fidei incumbit, vt ostẽderet profectionis suæ gratia id contigisse, & iam se non frustra profectum delectatur, hac gratia summam in percontando adhibet diligentiam. Et credidit ipse, & domus eius tota. Iam nihil amplius erat dubitandum: qui enim neq; affuerant, neq; audierant Christum, neq; tempus norant, hi in domino suo tempus cognoscentes, Christi potestatem quàm certissimam habuerunt, ideò crediderunt. Quid ergo hinc hodie reportabimus? non expectanda miracula, neq; diuinæ virtutis pignora efflagitanda. Video enim, & nunc multos, cum in filij, vel vxoris morbo exauditũtur, tunc maiorem Deo exhibere reuerentiam. Decens autem est etiam nõ exauditos tolerare, & nihilominus gratias habere, eumq; laudibus ꝓsequi: hoc fidelium seruorum est, hoc constantiæ, hoc pietatis, quales in dñm affecti esse debemus: vt non solum cum clementer nobiscum agit, verumetiam cum indi- F
gnatur, cum flagellat, ad eũ percurramus: hoc enim diuina operatur prouidentia. Siquidem quem diligit, castigat: flagellat Heb. 12
quencunque filium suscipit. Qui autem b
cum votum assequitur, Deum colit: non multa præ se fert dilectionis argumenta, neq; syncere Christum amat. Et quid ego valetudinem dicam? Quid pecuniarum copiam? quid paupertatem? quid morbum? Et si gehennam, siquid grauius audieris, non tamen diuinæ nobis sunt laudes remittendæ: sed omnia, & facienda, & ferenda ejus dilectionis gratia. Hoc, inquam, fidelium seruorum est, hoc constantis animi. & qui ita affectus est, præsentia facilè perferet, & futuris bonis fruetur, & plurimum Deo fidere poterit, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem, & cum quo patri sit gloria, in secula seculorum, Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homilia.xxxv.ex cap. quinto.

HOc iterum secundum signum fecit Iesus cũ venisset a Iudæa in Galilæam. Post hæc erat dies festus Iudæorum, & ascendit Iesus Hierosolymam. Quemadmodum in auri metallis, ne minimam quidem venam quispiam, qui rem intelligat, omittere patitur, vtpote, quę ad augendas diuitias plurimum faciat: ita vt diuinis scripturis ne vnum iota, aut vnus apex, sed ne dimidiũ quidem prætermittendum est, sed omnia diligentius inuĕst ganda: nam a Spiritu sancto omnia pueniunt, neq; in his quicquam superfluum, nihil nõ necessarium. Considera, quæso, quid in hoc loco dicat euangelista: Hoc iterum secundum signũ fecit Iesus, cum venisset a Iudæa in Galilæam. Secundum, non temerè addidit, sed adhuc Samaritanos admiratur, cum post alterum signum Galilæi nondum ad eorum, qui nihil viderant perfectionem peruenissent. Post hæc erat dies festus Iudæorum. Quinam? Vt mihi videtur Pentecostes. Et ascendit Iesus Hierosolymam. Frequenter in solennitatibus ciuitatem petit, tum, vt videatur ipse quoq; cum reliquis festos dies celebrare, tum vt simplicem ad se multitudinem alliciat. Maximè.n. huiusmodi diebus melius dispositа esse consueuerat. [Est autem Hierosolymis probatica piscina, quæ cognominatur Hebraicè Bethsaida, quinque porticus habens: in his iacebat multitudo languentium, cæcorum, claudorum, aridorum expectantiũ aquæ motum.] Quis hic curationis modus? quid per hoc nobis mysterium significatur? Non temerè, nec ab re hæc, sed futura nobis tanquam imagine, & figura quadam describuntur, ne res nimium incredibilis, & inexpectata, accedente fidei virtute multitudinis animos offenderet. Quænam igitur hæc descriptio? Futurum erat baptisma plenum maximè potestatis, & gratiæ, purgaturum peccata, pro mortuo viuum effecturum. Quemadmodum hæc in figura, & piscinæ huic, & alijs pluribus adscribuntur, & primùm quidẽ datur aqua, q̃ corporũ maculas, & nõ veras, sed apparentes pollutiones, hoc est a morbo alios, alios a lepra, & alijs huiusmodi morbis liberaret. Et hac gratia multa in veteri testamento per aquã mundata sunt. Veruntamen ad propositũ nobis sermonẽ in præsentia redeamus. Primũ igitur pollutiones corporum, inde varia morborum genera per aquam sanantur: siquidem cũ vellet Deus appropinquantis baptismatis fidem nos erudire: non solum peccata, sed morbos per aquam expulit. Propiores.n. veritati imagines, & in baptismate, & in passione, & in alijs certiores fuerũt, quàm vetustiores. Nam sicut regij familiares, hastatis honoratiores sunt: ita & propiores figuræ. Et descendens angelus, motæ aquę sanandi virtutem largiebatur, vt intelligerent Iudæi longè magis angelorum dominum omnia animæ impedimenta sanare posse. Et quemadmodum huius aquæ natura per se non sanabat, siquidem semper sanasset, sed duntaxat cum ab angelo mouebatur: ita, & in nobis non simplex aqua operatur, sed cum spiritus gratiam accipit, omnia abluit peccata. Iuxta hanc piscinã iacebat multitudo languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium aquæ motum. Verùm tunc infirmitas corporis sanari volentem impediebat, nunc vnusquisque potestatem habet accedendi. Non enim angelus aquam mouet, sed angelorum dominus totum pficit: non habet excusationis locum infirmus, non habere se hominem, qui sibi opituletur, neq; dum venit, alium descendere: sed licèt vniuersus mundus accedat, non consumitur gratia, neque virtus deficit, sed eadem semper permanet. Vt.n. solares radij singulis diebus illuminant, neque ex nimia copia vis eorum minuitur: ita, immò longè minus Spiritus operatio ob accipientium multitudinem remittitur. Hoc autem factum est, vt qui in aqua corporis morbos sanari posse didicissent, in eo aliquandiù exerciti, animæ morbos per aquam curari posse facilius crederent. Et quanam gratia Iesus contemptis alijs ad eum, qui octo, & triginta annos ægrotauerat, venit? quid præterea interrogat, *Vis sanus fieri*? Non quòd dubitaret, esset .n. absurdum: sed vt illius ostenderet tolerantiam, vt intelligamus quare posthabitis cæteris ad hunc venerit. Quid ille? [Volo domine, sed hominem non habeo, vt cum turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam. Dum enim venio ego, alius ante me descendit.] Hac gratia, inquit, vis sanari? vt scilicet hæc intelligeremus. Neque dixit, Vis, vt te sanem? nõdum.n. tanta de ipso

ipso habebatur opinio. Admirabilis profecto paralytici tolerantia, octo & triginta annos, vt sanaretur nunquam discedens expectauit: ꝙ nisi patientissimus fuisset, si non præterita, at futura saltem inde eũ abducere potuissent: quoniam incredibile erat reliquos ægrotos priorem illum ingredi dimissuros. Neq;.n. certo tempore aqua mouebatur, sed claudi quidem, & contorti tempus obseruare poterant: cæci verò minimè, nisi fortasse motum auribus accepissent. Pudeat ergo nos, pudeat dilectissimi, & incredibilem secordiam nostrã deploremus: octo, & triginta annos hic expectauerat, expectabatq;, neq; eius impletum est desiderium, neque negligentia sua non sanabatur, sed præuentus ab alijs, neque propterea desperauit: nos autem si, vel decem dies orationibus inuigilantes non exaudimur, iam tepescimus: hominibus verò quam diligentissimum exhibemus ministerium in malitia, in difficultatibus seruientes, tandem frequenter omnem spem amittimus: dominum autem nostrum, vbi sine dubio merces sequitur, longè laboribus amplior. Spes.n. non confundit, inquit: debito studio, & diligentia prosequi nõ patimur: & quonam hoc supplicio dignum? nam si nihil accepturi essemus, ipsius tamen frequens consuetudo nonne innumera nobis bona attulisset? sed laboriosa est assidua oratio, & quid nõ laboriosum, quod a virtute proficiscatur? Hoc ipsum, inquiet quispiam, me maximè ambiguum reddit, ꝙ malitiam voluptas, virtutem labor consequitur. Et multos quærere arbitror, quæ nam sit causa. Dederat nobis a principio Deus liberam omni cura, & laboribus vitam, eo turpiter munere abusi sumus, & inertiæ dediti, paradisum amisimus: idcirco laboriosam nobis vitam instituit, quasi se humano generi excusans diceret, Dedi vobis a principio delitias, facti estis indulgentia deteriores, ideò eas vobis laboribus commutaui. Qui cum neq; vos continerent, lex & pręcepta successere, tanquam repagula, & frenũ equo indomito, quibus eius aduersus rationem insultus compescerẽtur: ita equorum domitores assolent. Vita igitur laboriosa instituta est, qm̃ quies, & ocium vitam, & mores corrumpere consueuit: natura enim humana desidiam non patitur, sed ab ea facillimè ad malitiam declinat. Esto non opus esse labore continenti, neq; fieri laboribus meliorem, sed in ocio perfectum esse: quonam pacto hac vtemur indulgentia? nonne in stultitiam, & superbiam conuertemus? sed quam ob rem, inquit, tanta malitiam voluptas, tantus virtutem labor comitatur? & quę nam tibi gratia habenda, quod præmium acciperes, nisi laboriosum tibi opus iniungeretur? Multos enim possum in præsentia ostendere, qui suapte natura mulierum abhorrent consuetudinem, easq; vt abominabiles fugiunt, hosne, dic quæso, continentes appellabimus? hos laudibus prosequemur? Minimè. Continentia est voluptatum stimulos superare, & in bellis maxima certamina clarissimos triumphos pariunt, non qn̄ nemo resistit. Sunt multi natura remissiores, hosne mansuetos dicemus? Minimè. Idcirco dominus tribus castrationis modis propositis, duos tãquam nulla laude dignos omisit: vnum in cœlũ extulit. Sed quid opus est malitia? ita & ego sentio. Et quisnã malitiæ opifex? quis alter nisi voluntaria desidia? sed bonos tantum esse oportet: & quid nam boni proprium? Continentem esse, & vigilare, an dormire, & stertere? & quam ob rem hoc bonum non videatur, vt quis sine labore rectè faciat? Imperitè loqueris, & eorum more, qui ventri dediti, ipsum Deum arbitrantur. Nam ꝙ non rectè sentis, responde quæso: Sit rex, & dux, rex in lecto, & voluptatibus vitam agat: dux verò assiduis belli laboribus fortiter hostes fuderit, cui victoriam adscribemus? vter rerum gestarum voluptate fruetur? Vides quantò illa magis nobis placeant, quæ sudoribus cõparantur? propterea Deus labores virtuti immiscuit, vt nos illi familiares redderet: propterea, etsi non secundum virtutem viuimus, eam tamen admiramur: vitium aũt, licèt suauissimum, accusamus. Quòd si dixeris, quid natura bonos non potius admiramur, quàm voluntate? Qm̃ æquũ est laborantem non laboranti præponere. Qua enim gratia laboramus? Quoniã indulgentiam, & ocium non moderate ferimus, immò siquis diligenter inquirat, maiorem in modum pigritia corrumpimur, & nimios deinceps labores subimus. Quòd si placet aliquem epulis quàm lautissimis sub custodia in ocio desidentem nutriamus, ne exercere, neue operari quic-

Ro. 5.a

Mat. 19 b

Phili. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quam possit, sed in mensæ, & lecti delicijs contabescat: quid hac vita miserius? Sed aliud operari est, inquies, aliud laborare. Est igitur non laboriosum opus suscipiendum? quid ni? hoc, & Deus voluit, tu verò non passus es. Statuit vt paradisum coleres, opus tibi sine labore iniunxit: neq; tamen si a principio laborasset homo, vitio ei datũ fuisset: stat enim simul & operari, & non laborare, quemadmodum angeli.
Ps. 102. d Nam quòd operentur, audi quid dicat: Potentes, qui facitis verbum eius. Quòd si nunc remissiores vires maiorem afferunt laborẽ, tunc non idem continget, quippè
Apo. 4. e qui in Dei requiem concedit, Requiescit, inquit, a laboribus suis: neq; desidiam, sed quietem significat: nam & Deus adhuc
Hic infra. c operatur Christi testimonio, dicentis: Pater meus vsq; nũc operatus est, & ego operor: propterea omnes vos admonitos volo, ignauia abiecta virtutem complectamini. Malitiam nanque voluptas breuis, dolor perpetuus sequitur: contra virtutem labor breuis, gaudium sempiternum. Hæc ante præmium sectatorem suum omni labore liberat, futurorum spe alens: illa ante
C supplicium, conscientiæ stimulis præteritorum torquet, omnia in suspicionẽ adducit: quod ipsis etiam laboribus, & angustijs grauius reperitur. Quòd si tantum voluptas esset, quid ea vilius? quid abiectius, quæ simul & venit, & abuolat, languescit, fugitq; antequam comprehendatur, & siue corporum dixeris voluptatem, siue deliciarum, siue pecuniarum, ne diem quidem firma perstat: cum autem, & pœna, & supplicium eam comitetur, quid eius sectatoribus miserius? Cum igitur hæc intelligamus, omnia virtutis gratia toleremus: ita vera perfruemur voluptate, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, cum quo patri gloria, simul & Spiritui sancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia. xxxvi. ex cap quinto.

V*Is sanus fieri? Respondit ei languidus: Domine, hominem non habeo, vt cum turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam.* Maximum diuinarum scripturarum præmium, maxima vtilitas: quòd Paulus te-
Ro. 15. a statur inquiens, Quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ad
1. Co. 10 quos fines seculorum deuenerunt, vt per patientiam, & consolationem scripturarum spem habeamus. Omnium enim medicinarũ thesaurus diuinę scripturæ sunt, D
& siue stultitiam exuere, siue affectus sedare, siue pecuniarum cupiditatem expellere, siue dolores contemnere, siue fortem animum induere, siue aduersa æquo animo tolerare velimus, quam plurima hinc remedia inuenire possumus. Quis enim siue extrema paupertate, siue diuturno morbo vexatus, si propositum hodie nobis locum legerit, non maiorem in modũ consoletur, cum intellexerit hunc octo, & triginta annos languentem, & singulis annis alios sanitati redditos videntem, non tamen animo lapsum desperasse, licèt sola prætereuntium desperatio omni eum spe deijcere poterat? Audi ergo, & verba eius, & misericordiam, cum enim dixisset Christus, Vis sanus fieri? Domine, inquit, hominem non habeo, vt cum turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam. Quid hoc miserius? quid calamitosius? Vides hominem longo languore confectum? vides humilitatem? Non maledixit, vt nonnullos audimus, non execratus est diem suum, non se irrideri arbitratus est, rogatus an vellet sanus fieri: sed perquam mansuetè, & humiliter, Domine, inquit. Atqui ignorabat percõtantem, & se sanatum iri nesciebat, nec quicquam postulat, vt qui medicum rogant, sed tantùm morbum suum nar- E
nare contentus est. Videbatur ei fortasse idcircò Christum interrogare, vt ipsum in piscinam mitteret, hac gratia eum sibi misericordia conciliare vult. Quid tum Christus? [Surge, tolle grabbatum tuum, & ambula.] Quidam eundem hunc, & quem Matthæus meminit esse arbitrantur. Non Mat. 9. a
est tamen, quod pluribus rationibus constat: primũ ille multos habeat, qui summa cura ipsum ferebant, hic neminem: quare inquit, Hominem non habeo. Deinde ille nihil locutus est, hic suam narrat miseriã: illius curationis diem non meminit euangelista, hic in die festo sanatus est: ille domi, hic iuxta piscinam: illi, remittuntur tibi peccata tua, inquit, huius prius corpus deinde animam curauit: illi liberè dimittit peccata, Remittuntur tibi, inquit, peccata tua: hunc admonet, & minatur, vt sibi in posterum caueat. Iam noli peccare, inquiens, ne deterius tibi aliquid contingat. Accedit ad hæc differens Iudæorum calumnia:

calumnia: hic sabbathi præuaricationem, illic blasphemiam accusant. Tu autem im mensam Dei sapientiam contemplare, nõ
F enim statim sanauit, sed primum rogando sibi familiarem reddidit, ad futuram fidẽ insinuans: neque tantùm sanauit, sed vt lectum auferat iubet, vt miraculum crederetur, & nemo falsum, & simulatum opinaretur. Nisi enim firmis, & robustis membris, id ferre non potuisset. Seruat hunc morem sæpenumero Christus, vt maiorem in modum impudentibus silentium imponat. Siquidem in quinque panum mi-
Mat. 14 c & Ma. 6. f & 8 a raculo, nequid suspicionis oriretur, non tantùm miraculũ fecit, sed voluit, vt multæ fragmentorum reliquiæ superessent, & mundato leproso, Vade, ait, ostende te sacerdoti, simul, vt miraculo certam fidem
Luc. 5. c faceret, & calumniantium ipsum legem Dei præuaricare impudentia ora comprimeret: idem in nuptijs fecit: non enim vi-
Sup. 9. b num simpliciter ostendit, sed ferri architriclino imperauit, vt qui id nesciret, confitẽdo indubitatum perhiberet testimoniũ, hac gratia euangelista inscium architriclinum, vnde id vinum esset demonstrauit, vt incorruptum iudicium ostenderet, & cũ mortuum suscitauit: Date, inquit, ei manducare, vt certius resurrectionis signum
Mat. 5. d præberet: quibus omnibus manifestè indicat vulgo, non fallacem se, neque deceptorem, sed ad communem omnium salutem venisse. Sed cur ad hoc? Vt ab alijs fidem non requirat. Quoniam ab his, qui suam
G viderant potestatem, meritò requirit, vt credant: ab ignaris autem minimè, nisi prius admoneatur. Propterea circa principium Matthæus multos curasse, & nemini potestatem suam prænunciasse narrat. Tu autem paralytici fidem considera, qui audiens dicentem Iesum, Tolle grabbatum tuum, & ambula: non risit, nõ admiratus est inquiens, Angelus adscendit, & turbata aqua vnum duntaxat in bonam restituit valetudinem: tu homo solo verbo angelum superare confidis? nimium tibi arrogas, ridiculus es. Nihil tale locutus est, sed ne cogitauit quidem: sed audiuit simul, & surrexit, & sanatus, medici præceptum non recusauit. Tulit enim grabbatum, & ambulauit. Id autem mirabile fuit, non quòd a principio non crederent Iudęi, sed quòd post miraculum Christum persequerentur, calumniarentur, detestarentur, dicerent: *Non licet tibi tollere grabbatum tuum.* Hic autem nihil eorum curaret insaniam, sed fidenter in medium, acceptũ prædicaret beneficium, & impudentes cõpesceret. Hoc profectò magnæ fortitudinis indicium est. *Erat enim*, inquit, *sabbathum Iudæorum in illa die, & dicentibus illis: Sabbathum est, non licet tibi tollere grabbatum tuum.* Audi quid respondit: *Qui me sanum fecit, is mihi dixit: Tolle grabbatum tuum, & ambula.* H
Tantùm non dicens eos deliros, & insanos, cùm præciperent ne eius, qui tam graui, & diuturno morbo ipsum liberauit, mandatis pareret, & magistrum sectaretur. At si malignius respondere voluisset, poterat: non sponte sua, sed alterius iussu id facere: neque id suum, sed imperantis peccatum, & deposito lecto acceptum occultare beneficium. Notat enim non tam propter sabbathi præuaricationem, quàm propter morbi curam Iudæos id reprehendere. Verùm, neque beneficiũ siluit, neque deprecatus est, sed clara voce, quid acceperit, profitetur, & prædicat, ita paralyticus. Illi autem (considera quæso hominum malignitatem) non dixerunt, Quis te sanum fecit, sed hoc omisso in calumnia assiduè versantur: *Quis est homo ille, qui dixit tibi: Tolle grabbatum tuum, & ambula? Is autem, qui sanus fuerat effectui, nesciebat quis esset. Iesus autem declinauit a turba constituta in loco.* Quare declinauit? Primùm, ne se absente suspiciosum videretur testimonium: qui enim se sanum intelligebat, certior accepti beneficij testis erat futurus. Inde ne illorum insania vehementius accenderetur. Neque ignarus erat inuidiosi solùm præsentiam non paruam inuidorum animis furoris scintillam exci I
tare. Discessit igitur, vt ipsi inter se de miraculo quærerent, disceptarentque: ipse nihil de se, sed qui sanatus fuerat, & ipsi calumniatores loquerentur. Ipsi enim iam miraculum testantur, cùm non dicerent, cur fieri ea in sabbatho præciperet, sed cur faceret: neque præuaricationem ægreferent, sed paralytici inuiderent sanitati. Atqui quantum ad humanum opus, paralyticus magis legem soluerat, quàm Christus, qui tantùm præceperat: ille re ipsa legem præuaricatus est. Alibi ipse Iesus ope- Inf. 9. b
ratus est, cum cæci nati oculis lutum illiniuit: fecit autem non in legis contemptum, sed augmentum, sed de his aliàs:

Universidad de Deusto
Biblioteca

neque enim ſemper eodem modo de ſab-
bathi trãſgreſſione ab illis accuſatur, qd
diligenter eſt obſeruandum. Verùm iam
videamus, quantum mali afferat inuidia,
quo pacto mentis oculos cõtra propriam
ſalutem perſtringat. Nam quemadmodũ
inſani aduerſus ſeipſos nonnunquam ſen
tentiam ferunt: ita & inuidi ſolam inui-
dioſi miſeriam diſquirentes, eius ſalute, &
fœlicitate anguntur. Hi feris ſæuiores: illę
enim fame impulſæ nos appetunt, hi be-
neficos nonnunquã inimicorum loco ha-
bent. Feris, inquam, ſæuiores, dæmonibus
pares, & fortaſſe iniquiores. Ipſi nanq; ad-
K uerſus nos nullo amicitiæ fœdere hoſtili-
ter perſequuntur, ſuo generi minimè inſi-
diantur. Quorũ exemplo in Iudæos Chri
ſtus inuectus eſt, cum in Beelzebub eum
eijcere dæmonia dixiſſent: hoſtes autem
neque naturæ ſuæ participes reueriti, eos
infeſto aõ impetunt, atque ſeipſos prius,
quàm quibus inuident ſupplicio afficiũt,
animumq; perturbationibus, & anxieta-
tibus temerè cruciant. Quam ob rem mi-
ſer proximi tui commodis perturbaris? do
lendum eſt cum malis afficimur, non cum
proximi fœlicitatem intuemur. Idcirco
omnis venia inuido deſperanda eſt. Nam
ſcortator voluptatis ſtimulos in excuſatio
nem affert, fur paupertatem, homicida fu
rorem, ſtiuolas quidem neque admitten-
das, qualeſcunque tamen excuſationes: tu
verò quam affers quæſo? nullam profectò,
niſi animi prauitatem, atque malitiam.
Nam ſi inimicos amare iubemur, quanam
pœnam ex amici odio daturos nos arbitra
mur? Et ſi amicos diligendo nihil genti-
lem ſuperamus: ſi nihil de nobis mali me-
ritos perſequimur: quam merebimur ve-
niam? Audi Paulum, Etſi tradidero corpus
1. Cor. meum, ita vt ardeam, charitatem autem
13.b non habuero, nihil mihi prodeſt. Quòd
autem inuidia charitatem prorſus tollat,
L perſpicuum eſt. Hic affectus, & fornica-
tione, & adulterio grauior: alterũ.n. in ip
ſo authore conſumitur, inuidiæ autem vis
vniuerſos populos perdidit, vniuerſum
orbem terrarum coinquinauit, ipſa cædis
mater, ipſius ſuaſu Cain fratrem intere-
Ge.4.a. mit, ipſi Eſau in Iacob, fratrum in Ioſeph,
b diaboli in humanum genus, odium, & in-
Ibi. 27. ſidiæ tribuendæ ſunt. At tu neminem in-
& 37. terficis, ſed longè grauiora patraris, cum
fratris ignominiam concupiſcis, cum vn-
dique laqueos tendis, cum perſequeris ne
virtutibus inuigilet, cum ægrefers orbem
terrarum debitum Deo exhibere ſeruitiũ.
Non igitur cum illo, ſed per illum cum
Deo bellum geris, Deo iniuriam facis,
cum tuum honorem ipſius honori præfe-
ras: & quod grauiſſimum eſt, alijs pecca-
tis ſimile hoc videtur. Verùm licèt miſeri-
cors ſis, licèt in vigilijs aſſiduus: ſi fratri
inuides, omnium malitiã exceſſeris, quod
vel inde conſtat. Scortatus quidam apud
Corinthios breui vitam emendauit. Cain
fratri inuidẽdo, nunquam odium poſuit:
ſed quanto frequentius a Deo admonitus
eſt, tanto magis dolebat, magis cruciaba-
tur, & properabat ad cædem. Hic ergo, q̃
ille grauior morbus, qui niſi magna ad-
hibita diligentia, non facilè remedia ad- M
mittit. Eia igitur radicitus euellamus illũ,
ſcientes, quòd quemadmodum alienis
bonis inuidendo Deum offendimus, ita
congratulando ei gratificamur, & parti-
cepes nos facimus bonorũ, quæ rectè ope Ro. 12.
rantibus reponuntur. Idcirco Paulus gau c
dere, inquit, cum gaudentibus, flere cum
flentibus: ex vtroque enim magnum lu-
crum conſequimur. Intelligentes igitur,
quòd etſi nihil laboremus, itidem tamen
cum proximis affecti præmiorum parti-
cepes efficimur: omni liuore abiecto, fra-
terna omnes dilectione complectamur, &
eorum commodis congratulari, præſen-
tia, & futura bona conſequamur, gratia,
& benignitate domini noſtri Ieſu Chri-
ſti, per quem, & cum quo patri gloria, ſi-
mul & Spiritui ſancto, in ſecula ſeculo-
rum, Amen.

Homilia. xxxvii. ex cap. quinto.

P*oſteà inuenit eum Ieſus in templo, & dixit
ei: Ecce ſanus factus es, iam noli peccare,
ne deterius aliquid tibi contingat.* Res pro-
fectò grauis eſt peccatum, grauis animi
ſordes, vt nonnunquam vi, & exupe-
rantia ſua corpora quoque inficiat. Sed
cum grauiter ægrotante anima nullo
dolore afficiamur, paruo corporis mor- A
bo ſumma diligentia medicinam per-
quiramus: ideò Deus ob animi pecca-
tum corpus flagellat, vt deterioris partis
ſupplicio melior ad quærendum reme-
dium conuertatur. Ita Corinthium for 1. Co. 5.
nicatorẽ Paulus corrigit, interitu carnis, c
&

& ſectione corporis animi morbum coer-
cens, tanquam optimus medicus, qui cum
hydropiſim vel ſplenem potionibus, & le-
uioribus medicinis ſanare non poſſit, ex-
trinſecus ferro, & igni vtitur: hanc artem
Chriſtus in paralytico exercuit: quod ſi-
gnificans dixit, Ecce ſanus factus es, iam
noli peccare, ne deterius tibi aliquid con-
tingat. Quid hic admonemur? Primum,
quòd ex peccatis morbi generantur, inde
quòd verum eſt, apud gehennam maximũ
& perpetuum eſſe ſupplicium. Vbi nunc
ſunt, qui dicũt, breui ſpatio hominem in-
teſeci, breui adulterium commiſi, ob ad-
miſſum breui tempore peccatum perpe-
tuas pœnas daturus ſum? Ecce hic non tot
annis peccauit, quot pœnas dedit. Breui
peccatum patratur, morbi tormenta diu-
turna ſunt. Non enim tempore peccata,
ſed peccantium animus iudicatur. Illud
præterea conſiderandum, quòd ſi grauem
priorum ſcelerum pœnam dedimus, dein-
B de ijſdem incidimus, dabimus lõgè ma-
iorem. & meritò ſanè. Qui.n. ſupplicio
non fit melior, tanquam ſtupidus quidem,
& contemptor, grauiorem ſibi pœnam præ
parat. Ipſum nanq; peccatum ſemel lap-
ſum, ſatis ſuperque cohibere, & ſapientio-
rem reddere debebat, ne iterum in idem
prolaberetur. Verùm cùm neq; ſuppliciũ
ſontem corrigit, non iniuria flagello vti-
tur vehementiore. Quòd ſi poſt datas pœ-
nas in eadem iterum crimina prolapſi, gra
uiori pœna afficimur: quid his ſperãdum
eſt, qui in ipſo ſupplicio in ijſdem ſceleri-
bus pertinaciter perſeuerant? Et qua gra-
tia, inquies, non omnes puniuntur? Et.n.
multos videmus, & quidem ſceleſtiſſimos,
bona corporis valetudine, & proſpera for-
tuna laſciuientes: nolimus propterea eos
admirari, ſed deplorare potius: quòd enim
in hac vita nihil aduerſi patiuntur, maio-
ris in futura ſupplicij eſt argumentum.
Hoc & Paulus his verbis ſignificauit. Dũ
1. Co. 11. iudicamur à domino, corripimur, vt non
g cum hoc mundo damnemur. hic enim
correctio eſt, illic ſupplicium. Quid ergo?
omnes morbi propter peccata? Non om-
nes: ſed plerique. Siquidem & ex deſidia,
& nimio cibo, ebrietate, ocio, nonnulli ge
C nerantur. Vnum autem vbique conſeruã-
dum eſt, vt æquo animo, & cum gratiarũ
actione omnia perferamus. Veniunt, &
morbi propter peccata: vt magnos viros
podagra laborantes videmus. Veniunt &
& probandæ patientiæ cauſa: vt Iob dici- Iob. 33.
tur, Noli putare me aliter te tractaſſe, quã d
vt iuſtus appareas. Sed quæ huic paralyti-
co morbi cauſa? Peccata, Chriſti teſtimo-
nio. Nam & illi cuius Matthæus memi- Mat. 9. a
nit, Confide, inquit, fili, remittuntur tibi
peccata. Et huic, Ecce ſanus factus es, iam
noli peccare. Haud ignatus ſum quoſdam
opinari hunc paralyticum accuſaſſe Chri-
ſtum, & idcirco ab eo admonitum, ne pec
caret. ſed quid de illo apud Matthæum,
qui eadem ferè admonitus eſt, dicemus?
Conſtat igitur non ea cauſa, ne peccaret
admonitum: quod & aliunde cognoſci li-
cèt, cum inuenit eum Ieſus in templo, ma
gnæ profectò, & reuerentiæ, & pietatis ſi-
gnum: non enim in forum, non in portic-
cus conceſſit: non voluptati, non ocio in-
dulſit, ſed in templo verſatur: & quanuis
omnium in ſe imperium, & maledicta ex-
pectaret, nihilominus à templo auerti nõ
potuit. Itaq; cùm inueniſſet eum Ieſus, &
poſtquàm Iudæis locutus eſt, nihil tale in
eo reprehendit: dixiſſet enim, Adhuc cũ
ijſdem verſatis, neque in bonam reſtitutus D
valetudinem factus es melior, ſed tantùm
in poſterum cautiorem reddit. Quid igi-
tur, cùm claudos, & cæcos curauit, id non
admonuit? Ita mihi perſuadeo, ſuum
hunc morbum propter peccata, illos cor-
poris imbecillitate peuniſſe, ſiue per hos,
& horum admonitionem, & illos corri-
pit. Cum enim hic morbus grauior ſit, per
eum, & minoribus remedium præbet: ſi-
cut enim cùm ſanato alij iuberet dare glo
riam Deo, non illum tantùm, ſed omnes
idem admonuit: ita per hoc cæteros hor-
tatur, & conſulit, vt peccatis abſtineant.
Ad hæc norat eius animi fortitudinem, &
tanquam mandati ſeruatorem: quod fa-
cturus ſit, admonet, & beneficij memo-
ria, & futurorum malorum metu in ſani-
tate confirmat. Et intuere Chriſti humi-
litatem. non dixit, ſanum te feci: ſed, ſa-
nus factus es, iam noli peccare. Neque, ne
tibi, quid deterius faciam: ſed, ne deterius
tibi aliquid contingat. In neutro perſo-
nam adducit, oſtenditque gratia, & beni-
gnitate potius, quàm meritis in ſanitatem
reſtitutum: quod niſi ita eſſet, dixiſſet, Ec-
ce dediſti debitam peccatorum pœnam, iã
caueas: verùm inquit, Ecce ſanus factus es, E
iam noli peccare. Hæc & nobis frequen-
ter

ter in ore sint verba, his & alter alterum
E admoneamus: Ecce sanus factus es, iam
noli peccare. Quòd si in peccatis persisten
do nullam pœnam dederis, illud apostoli-
Ro. 2.a cum meminerimus, Quòd benignitas dei
ad pœnitentiam te adducit: secundum du
ritiam autem tuam, & impœnitens cor
tuum, thesaurizas tibi iram in die iræ. Ne
que sanando duntaxat corpus, aliunde ēt
magnum præ se tulit Christus diuinitatis
argumentum. Illa enim particula, iam no
li peccare: omnia ipsum vidisse indicat,
quæ ille superiori tempore commisit, vn-
de in posterum sibi fidem comparauit.
Abiit ille homo, & nuncianit Iudæis, quia Ie-
sus esset, qui fecit eum sanum. Intuere homi
nem in pietate perseuerantem: non dixit
Iesum præcepisse, vt grabbatum tolleret,
& cùm illi creditum semper crimen addu
cerent, hic semper excusationem, & medi-
cum profitetur, & prædicat, vt populum ad
eius cognitionem, & familiaritatem alli-
ciat: non enim tam stupidus erat, neque
tam inhumanus, vt tanti beneficij obli-
tus, maleuolo id animo loqueretur. Bene-
ficium nanque, & metus facilè, vel inhu-
manissimum poterat cohibere: nam cùm
manifestè minas accepisset, timuit sanè pe
F iora, & maximè cum minantis potestatem
esset expertus. Ad hæc, si accusandi gratia
id dixisset, non sanitatem, sed mādati trās
gressionem meminisset: sed profectò ma-
guo, & fideli animo medicum, & acceptū
beneficium professus est, quemadmodum,
Insi. 9. & cæcus cùm inquit, Fecit lutum, & vnxit
a oculos meos: ita & hic, Iesus est, qui fecit
me sanum. *Propterea persequebantur Iudæi*
Iesum, quia hæc faciebat in sabbatho. Quid
Christus? *Pater meus vsque modò operatur,*
& ego operor. Quando pro discipulis respō
debat, eorum conseruuis, Dauid testimo-
nio vtebatur. Nunquid legistis, inquit, q̄d
Luc. 6.a fecerit Dauid, quando esuriuit? Pro se ve-
rò ad patrem confugit, cui se in omnibus
similem indicat: & cùm priuatim patrem
appellat, & cùm eandem operari osten-
dit. Et quare non meminit, quæ apud Hie
richo facta sunt? Erigere eos à terra vo-
luit, ne amplius de ipsō tanquam homi
ne, sed Deo & legislatore sentirent. Quòd
nisi verus filius, & eiusdem esset substan-
tiæ, excusatio excusatione maior esset. Ne
que enim priuceps regium institutum ab-
rogans, & in iudicium vocatus, si à rege
idem abrogatum in defensionē suam ad-
duceret, absolueretur, sed maiori crimini
esset obnoxius: verùm cum dignitates, vt
in hoc loco æquales sunt, proculdubio cō- G
paratio conuenit. Quibus, inquit, crimi-
nibus Deum, ijsdem me absolutis. ideò
primum patrem appellauit, vt etiam inui-
tis eadem sibi concedi persuaderet, pater-
nam charitatem reueritis. Quòd si percon
taueris, & quomodo pater operatur, cùm
septimo die ab omni opere cessauerit: acci
pe quomodo præuidet, continet, temperat
omnia, quæ fecit. Cùm igitur Solem oriē-
tem, lunæ cursum, stagna, fontes, fluuios,
naturæ vim seminibus in nōstris, & bru-
torum corporibus progressum, cætera om
nia quibus hoc totum constat, vides: intel
lige perpetuam patris operationem, qui
Solem suum oriri facit super bonos, & ma Mat. 5.g
los, & pluit super iustos, & iniustos. Et ite-
rum: Si autem fœnum agri quod hodie
est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic
vestit: quantò magis vos ininimæ fidei? Et Ibi. 6.d
de volatilibus. Pater meus, inquit, cœlestis Lu. 12.d
pascit illa. Vbi igitē verbo duntaxat opera-
tur in sabbatho, à sacrificijs, & his quæ il-
li faciebant crimina obiecta purgat: vbi
verò operari præcipit, vt ex gratia hoc in
loco, Tolle grabbatum tuum: vt non gra-
ue quiddam esse sabbathi prænaricationē
ostendat, altiora loquitur, vt paterna au-
thoritate illos perterreat, & ad supernam H
trahat contemplationem. Qua de causa
cum de sabbathi transgressione disceptare
tur, non vt tantùm homo, neq; vt tantùm
deus, sed alterutrum commiscēdo obiecta
confutat, voluit enim vt vtrunq; credere-
tur, & incarnationis humilitas, & excellen
tia diuinitatis. Nam si semper vt homo lo
cutus esset, omnes in eadem perstitissent
humilitate: hac gratia patris meminit,
cùm, & creaturæ in sabbatho operantis
meminisse potuisset. Nam & Sol ab Orie
te in Occidentem fertur, flumina labun-
tur, fontes scaturiunt, pariunt mulieres:
sed vt ipsum non creaturam intelligeres,
non attulit creaturæ operātis exemplum:
sed: [Pater meus, inquit, modò operatur,
& ego operor. Propterea ergo magis que-
rebant eum Iudæi interficere, quia non
solùm soluebat sabbathum, sed & patrem
suum dicebat Deum, æqualem se faciens
Deo.] Neque dixit, dicens: sed, faciens:
non enim verbotenus, sed frequentius
operibus

operibus se Deo æqualem ostenderat.
Quid tandem? quia in solis verbis insolen
tiam accusare potuissent, operum autem
veritate, & potentia perspecta, vel contra-
dicere cogebantur. Sunt tamen, qui perpe
ram, & impiè Christum non se æqualem
Deo fecisse, sed suspicatos Iudæos intelli-
I gant. Quam ob rem superiora transiga-
mus: persequebantur ipsum Iudęi, an nō?
Perspicuum est, persequebantur. nunquid
hac gratia persequebantur, an alia? In hoc
quoque conuenimus. Soluit sabbathum,
an non? neque in hoc dissidemus. Patrem
suum Deum appellauit, an non? neq; hoc
dubium. Cætera igitur in hunc modum
consequuntur. Quemadmodum igitur,
quòd patrem suum deum dixerit, quòd
sabbathum præuaricatus sit, quòd Iudæi
ipsum, & hac, & illa magis ratione perse-
querentur, non erat opinio, sed veritas: ita
cum se æqualem Deo facit, quod ex super-
ioribus constat manifestius. Pater meus,
inquit, operatur, & ego operor. Hæc ver
ba sunt æqualē se patri facientis. Nulla. n.
in his verbis differentia est. Non dixit, Pa
ter operatur, ego subministro: sed idem
verbum, Operor. Quòd si aliter sensisset,
sed Iudæi sic perperam intellexissent, fal-
sam correxisset opinionem: neq; id euan
gelista silentio prætermisisset: quemadmo
dum alio in loco, cum videret particulam
Sup. 2.d illam: Soluite templum hoc, & in tribus
diebus excitabo illud: aliter à Christo di-
ctam, hoc est de carne sua: aliter à Iudæis
intellectam, de suo videlicet tēplo, ideoq;
dixerint: Quadraginta & sex annis ædifi-
catum est hoc templum, & tu tribus dieb.
excitabis illud, Ille autem (inquit euange-
K lista) dicebat de templo corporis sui: ita
si hoc in loco aliter Christus sensisset, quā
illi essent suspicati, profectò dixisset Iu-
dæos quidem credidisse Christum æqua-
lem se Deo facere, Ipsum autem non de
eiusmodi æqualitate locutum. Neque hoc
in loco, neque hic duntaxat, sed alibi alius
euangelista hunc suspicionis corrigendæ
morem seruat. Cum enim dixisset disci-
pulis Iesus, Cauete vobis à fermento pha-
Mat. 16 risæorum, & Sadducæorum: & illi cogi-
a tassent inter se dicentes, quia panes non
accepimus: Iesus autem pro fermento do
ctrinam caperet, ipse Iesus eos arguendo
suam sententiam exponit: Quid cogita-
Ibidem. tis inter vos modicæ fidei? Nondum in-
telligitis, quia non de pane dixi vobis?
hic verò nihil corrigit. Atqui contra Ar-
rianos inquiens corrigit, cum inquit:
Non potest filius à seipso quicquam facere.
Omnino contra: non enim, vt tolleret,
sed vt magis confirmaret æqualitatem, id
dixit. Verùm perquam diligenter attendi-
te, non enim parua est quæstio: hanc par-
ticulam, A se: frequenter in scripturis, &
pro Christo, & pro Spiritusancto positam
inuenimus: & vis eius intelligenda est, ne
in grauissimum errorem incidamus: nam
si eam simpliciter, & vt primùm se nobis L
offert quispiam accipiat, quantus error se-
queretur, animaduertite. Non dixit alia
a se posse facere, alia non posse: sed gene-
raliter non potest filius facere. At maxi-
mum bonorum fecit; & Paulus clamat.
Qui cum in forma Dei esset, nō rapinam
arbitratus est, esse se æqualem Deo, sed se- Phi. 2.a
metipsum exinaniuit, formam serui acci-
piens. Et ipse Christus: Potestatem habeo
ponendi animam meam, sed ego pono eā Inf. 10.d
à meipso: Vides enim eum, & mortis, &
vitæ potestatem habere, & tantam rem à
seipso operantem? Et quid de Christo di-
co? Nos quibus nihil vilius, vel abiectius,
sæpenumero à nobisipsis operamur, ma-
litiam reiecta virtute deligimus. Quòd si
nullam haberemus potestatem, neque pec
cando gehennæ supplicio torqueremur,
neque regnum cœlorum benè operando
consequeremur. Quomodo ergo intelli-
gitur, non potest filius à seipso quicquam
facere? Quoniam quod nulla in re est pa-
tri contrarium, nihil ab eo alienum po-
test facere: quod maximam æqualitatem,
& conuenientiam ostendit. Et quanam
gratia non dixit, nihil se contrarium fa-
cere? Vt hinc indiscretionem, & veram
æqualitatem demonstret. Neque enim M
hæc particula imbecillitatis eum arguit,
sed potestatis immensæ. Nam & alibi de
patre, inquit Paulus, vt per duas res im-
mobiles, quibus impossibile est mentiri.
Et iterum: Si negauerimus, & ille nega-
bit nos. Si non credidimus, ille fidelis
manet: negare seipsum non potest. Et e-
nim illud quod impossibile dicit, non im-
becillitatis est, sed potestatis, & quidem
immensæ. quod ita intelligendum est:
adeò illam substantiam incomprehensibi-
lem esse, & talem, vt cum Deum peccare
impossibile dicimus, non imbecillitatem
arguimus,

arguimus, ſed ineffabilem eius quandam poteſtatem confitemur: ita hoc in loco, Non poſſum à meipio facere quicquam: hoc eſt, impoſſibile eſt, vt patri contrariũ faciam. Et vt hanc ſententiam intelligas, ex his, quę ſequuntur cõſideremus, vtrum Chriſtus comprobarit. Tu dicis illam particulam Chriſti auferre poteſtatem, & virium defectum arguere: ego indiſcretam æqualitatem, & ſententiæ, & poteſtatis ſignificare: ipſum percontemur, & vtram confirmet ſententiam videamus. Quid dicit? *Quæcunque ille fecerit, hæc & filius ſimiliter facit*. Vides quomodo veſtram prorſus tollit ſententiam, & noſtram confirmat? Nam ſi à ſeipſo nihil facit, neque pater à ſeipſo facit quicquam, ſi quæ pater & ipſe facit. Quòd ſi à ſeipſo omnia faciet pa
A ter, & filius faciet, vt ſtet ſimilitudo: quod niſi ita eſſet, aliud ſequeretur, quod abſurdiſſimum. Non enim dicit, quæ vidit patrem facere, ea facit: ſed, niſi quod viderit facientem, temporis continuationem ſignificans, veſtra autem ſententia ſemper eadem diſcet. Vides ſenſus profunditatem, verbi autem humilitatem? quæ tamen, & impudentiſſimos, & detractantes, cogit, vt nihil vile, nihil abiectius dignitate abhorrens, alienumve ſuſpicetur. Quis adeò ſtultus, adeò inſelix eſt, qui dicat filium ſingulis diebus diſcere, quæ facere
Pſ.101.d oporteat? Quomodo illud conſtaret: Tu
Sup.1.a autem idem ipſe es, & anni tui non deficient? quomodo omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil? ſiquidem, quæ pater facit, eadem ipſe videſ imitatur. Vides cũ his, quæ dicta ſunt, & adhuc dicuntur, eius authoritas demonſtratur? Quòd ſi humilius quædam loquitur, noli admirari: nam cùm expuliſſent eum Iudæi, quòd altiora loqueretur, & Deo cõtrarium arbitrarentur, verbis tantùm paulum ad humiliora deſcendit: rurſus tamen, & exurgit, & rurſus deprimitur, ſuã varians orationem, vt facilius intelligeretur. Et animaduerte, quæſo, cum dixiſſet: Pater meus operatur, & ego operor, & ſe
B Deo æqualem oſtendiſſet, rurſus dicit: Nõ poteſt filius à ſe quicquã facere, niſi quod viderit patrem facientem. Et inde rurſus altius erigitur, *Quæcunque fecerit ille, hæc & ſimiliter filius facit*. Et rurſus in humilitatem declinat. *Pater enim diligit filium, & omnia demonſtrat ei, quæ & ipſe facit: & maiora his demonſtrabit ei opera*. Ecce & aliam incredibilem humilitatem. & meritò ſanè. Quod enim & dixi, & dicere nunquam ceſſo, id repetam: cum aliquid de ſe humile, & abiectum Chriſtus loquitur, per exuperantiam loquitur, vt & ſtultis & temerarijs perſuadeat, non verba, ſed piè ſenſum intelligendum. Aliter conſidera, quęſo, ex ipſis verbis, quàm id abſurdum ſit, & ridiculum. Nam cum diceret, Et maiora his demonſtrabit ei opera, inuenietur nõdum multa didiciſſe. Quod ne de Apoſtolis quidem dicendum eſt, qui accepta ſemel ſpiritus gratia, repentè omnia, & nouerunt, & potuerunt, quæ & ſcire & poſſe eos oportebat: hic autem multa ſcitu neceſſaria nondum didiciſſe deprehendetur, quo nihil abſurdius. Quid illud igitur, maiora his demonſtrabit? Cum ſanaſſet paralyticum, & mortuum eſſet ſuſcitaturus, inquit: Miramini me paralyticum liberaſſe, maiora his videbitis: ſed humilius quodammodo locutus eſt, vt eorum placa
ret temeritatem. Et vt intelligas illud ver C
bum, Demonſtrabit: non propriè dictũ, audi quæ ſequuntur: *Sicut pater ſuſcitat mortuos, & viuificat, ſic & filius, quos vult viuificat*. At qui nihil poteſt à ſe facere, ſi facit quod vult, cõtradicit: nam ſi quos vult viuificat, poteſt à ſe facere, velle enim poteſtatis eſt: quòd ſi non poteſt à ſeipſo, iã quos vult non viuificat. Illa enim particula, Sicut pater ſuſcitat mortuos, indiſcretam poteſtatem: illa autem, Quos vult, æqualem demonſtrat. Intelligis quomodo non poteſt à ſe facere? non tollit, ſed potẽtiam, & volũtatem æquiparat. Ita & illud verbum, Demonſtrabit, eſt intelligẽdum. Etenim alio in loco ait: Et ego reſuſcitabo Inf.6.d
eum in nouiſſimo die. Et iterum, vt non aliunde vim operandi ſe accipere oſtẽdat: Ego, inquit, ſum reſurrectio & vita. Et ne- Ibi.11.e
quis diceret mortuos tantùm quos vult ſuſcitare, & viuificare, alia autem in ſua non eſſe poteſtate, hanc præripit ſuſpicionem, inquiens: Quæcunque enim ille fecerit, hæc & filius ſimiliter facit: vt & omnia quæ ille, & vt ille facere intelligatur, ſiue mortuorum reſurrectionem, ſiue corporum opificium, ſiue peccatorum remiſſionem, ſiue quiduis aliud, ſimiliter
patri operatur. Sed omnia hæc negli- D
gunt, qui ſuam negligunt ſalutem: tantũ officit potioris loci cupiditas, & prælatio: hæc hæreſes peperit, hæc gentiliũ confirmauit impietatem. Deus.n. inuiſibilia
Rom.1. ſua per huius mundi creaturam intelligi voluit: illi hãc doctrinam ſectari dedignati, aliam excogitarunt, veram neglexerũt. Iudæi autem gloriæ humanæ ſtudio diuina contemnentes credere noluerunt. At nos dilectiſſimi, quanta poſſumus diligentia morbum hunc fugiamus: nam licèt innumera bona opera egerimus, ſufficiẽs eſt inanis gloriæ lues, quo omnia deleat. Si laudum deſiderio tenemur, à deo eas perquiramus. Humanæ laudes qualeſcunque ſint, ſimul & apparent, & euaneſcunt, nihil afferunt vtilitatis, & præter veritatem ſæpenumero iudicãtur. Quid enim in hac noſtra gloria admirabile eſt, quàm ſaltantes iuuenes, impudicæ mulieres, auari raptores conſequentur? Qui verò apud Deũ glorioſus eſt, nõ tales laudis ſocios, ſed ſanctos prophetas, apoſtolos, & angelicæ vitæ præceptores habet. Quòd ſi coronis hominum cingi, & conſpici deſideramus, quid id ſimpl. citer ſit contemplemur. Nihil profectò in eo dignum inueniemus. At ſi mul
E titudinem deſideras, angelos quæras: quorum ope formidoloſus dęmonibus efficieris: ita hoĩes paruifacies, & humana omnia tanquam lutum peſſundabis. Tũc manifeſtè cognoſces, nihil ita labefactare animam, quàm gloriæ cupiditatem: quã qui affectat, nullo pacto in hac vita, & doloribus, & cruciatu carere poterit: quemadmodum, qui peſſundat, etiam plurimos peſſundat affectus. Qui humanam laudem vincit, inuidiam vincit, auaritiã vincit, graues omnes affectus vincit. Et quonam pacto? Si aliam ſpectabimus gloriã, hoc eſt cœleſtem, quam hæc auferre nobis conatur: illa in hac vita claros facit, ad futuram perducit, omni nos carnis ſeruitio liberat. Carni enim quàm miſerrimè ſeruimus, cum & terræ, & terrenis rebus tanto ſtudio inuigilamus. Si in forum te conferes, ſi domum ingredieris, ſi egredieris, ſi nauigabis, ſi villam, ſi hoſpitium, ſi regiã, ſi ſenatum, ſi iudicia petes, omnia ſecularium curarum plena: venientes, abeuntes, manentes, nauigantes, qui rura, qui ciuitates habitant, oẽs his implicitos, & attonitos intueberis. Quænam igitur nobis ſalutis ſpes, qñ à deo datam terram habitantes, nihil diuinum ſapimus: ſed cum ſubeamur eſſe huius mundi hoſpites, hoſpites cęli ſumus, & mundi ciues. Quid huic ſtul F
titiæ æquiparãdum? Quotidie de iudicio, de cœlorum regno audimus: Noe autem ac Sodomorum ætates imitamur, & volumus experiri. Atqui propterea illa ſcripta ſunt, vt ſiquis futuris diffidit, ex præteritis futurorum accipiat certitudinem. His igitur cognitis, dilectiſſimi, paululum ſaltem hoc graui ſeruitio leuati, aliquando de anima cogitemus, vt & preſentia, & futura bona conſequamur, gratia & benignitate domini noſtri Ieſu Chriſti, cui gloria & imperium in ſecula ſeculorum, Amen.

Homilia.xxxviii.ex cap. quinto.

N*Eque pater iudicat quenquam, ſed omne iudicium dedit filio: vt omnes honorificent filium, ſicut honorificant patrem*. Summa nobis in omnibus vtendum eſt diligentia dilectiſſimi, quia reddenda ratio eſt, & verborum, & operum, & proculdubio pœna ſubeunda. Non.n. in preſenti vita finis nobis eſt, ſed alia nobis conditio expectãda, formidoloſo iudicio aderimus. Omnes.n. nos manifeſtari oportet aũ tribunal Chri- 2.Co.5.
ſti, vt referat vnuſquiſque propria corpo- b
ris, pro vt geſſit, ſiuè bonum ſiuè malum. G
Hoc iudicium ſemper præ oculis habeamus, ita ſemper virtuti vacare poterimus. Nam ſicut qui diei illius obliuiſcitur, tanquam fræno abiecto in præcipitium defertur, inquinatę ſunt viæ illius in omni tem Pſal.9.e
pore, & cauſam affert: Auferuntur iudicia tua à facie eius, ita quẽ continuus hic percellit timor, modeſtè viuendi viam ingreditur. Recordare, inquit, nouiſſima tua, & in æternum non peccabis. Qui enim di- Ecc.7.d
mittit nobis peccata nunc miſerando, is tum iudicando pandet, Qui propter nos mortuus eſt, is vniuerſæ naturæ iudex apparebit. Iterum, inquit, ſine peccato videbitur ſuſcipientibus eum ad ſalutem. Quã ob rem hoc in loco inquit. Neq;.n pater iudicat quẽquam, ſed omne iudicium dedit filio, vt omnes honorificent filium, ſicut honorificant patrem. Igitur patrem præponemus, inquiens? Abſit: propterea enim dixit filium, vt manentem filium tãquam patrem honoremus. Qui enim patrem ipſum dicit, non iam filium tanquã patrem honorat, ſed totum confundit: & quoniam beneficia accepta homines non ita ſentiunt, omne iudicium dedit filio,
vt ſaltem

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt saltem metus in eius honorem trahat.
H Illud autem verbum, Omne: & puniendi, & honorandi quoslibet potestatem habere signat. Dedit autem, ideò dixit, vt neq; ingenitum filium, neq; duos patres suspicareris. Quicqd.n. pater est, idē est, & filius genitus, & manens in esse filius. Et vt intelligas hanc particulam, Dedit: idē quod, genuit, significare: audi quid alio in loco dicit: Sicut pater habet vitam in semetipso, sic dedit, & filio habere vitam in semet ipso. Quid igitur? prius ipsum fecit, inde vitam dedit? qui enim dat vitam, alicui dat: erat igitur sine vita genitus? Hoc neq; dæmones ipsi suspicarentur. Simul enim cum impietate maxima stultitia deprehēditur. Quemadmodum enim illud verbum, Dedit vitam: quòd eum vitam fecit, signat: sic, Et dedit iudicium: quòd eum iudicem fecit, intelligendum est. Vt enim audiendo eum authorem patrem habere, non propterea mutatam substantiam, & diminutum honorem crederes, ipse te iudicatum venit, & hinc suam præ se ferens excellentiam. Qui enim & honorandi, & puniendi quos vult, habet potestatem, is eadem potest, quæ pater. Quod si hoc non esset, sed posterius factus honorem accepisset: quæ causa fuit, quin posterior honoretur? Vnde in hanc venit dignitatis prærogatiuam? Nonne vereris humanos hos, & indignos deo intellectus, immortali, & I nihil nobiscum communicanti naturæ tā impudenter tribuere? Sed cur ita loquitur? vt magis crederetur, & ad maiora auditorum animos præpararet, & ideò hæc miscet. Considera à principio: Pater meus operatur, & ego operor, Æqualitatē ostendit, sed voluerunt eum Iudæi interficere. Quid ergo? Verbis altioribus abstinet, sensus seruat: Non potest filius à se facere quicquam. inde altius ascendit: Quæcunq; ille fecerit, hæc & filius similiter facit. Rursum ad humiliora descendit. Et pater diligit filium, & omnia demonstrat ei, quæ ipse facit, & maiora his demonstrabit ei opera. deinde: Sicut & pater suscitat mortuos, & viuificat: sic filius, quos vult viuificat. Et rursum vtrunque complectitur: Neque enim pater iudicat quenquam, sed omne iudicium dedit filio. inde erigitur, Vt omnes honorificent filium, sicut honorificāt patrem. Vides quomodo vicissim, & humiliat, & altè tollitur, vt & præsentes me-

Hic in fra. d

lius intelligerent, & futuri temporis homines non offenderentur, & debitè de ipso sentirent? Quòd si nulla esset causa, neque vt facilius persuaderet ita locutus esset: quanam gratia hæc commiscuit? Qui.n. magna de se polliceri potest, siquidem humilius, & præter dignitatem suam dixerit, K aliqua causa meritò potest excusari: qui autem nihil habet quod iacter, quanā gratia, quam præstare possit, magnificentius de se loquitur? sanè stultissimum, & impijssimū est. Quam ob rem meritò nos humilia de nobis polliceri, & modestè loqui decet. Et hinc promissam nobis salutem comparamus, quod ipse Christus alio in loco his verbis significauit: Hoc autem dico vobis, vt vos salui sitis. Nam cum suo omisso, ad Ioannis testimonium confugeret, idque Hic infra. f sua excellentia esset indignum, tantæ humilitatis causam affert, se id dicere, vt ipsi salutem consequerentur. Vos autem cum filium non eandem, quam patrem, habere potestatem dicitis: quid eius verbis respondebitis, quibus se æqualem patri potestatem, virtutem, gloriam habere profitetur? *Qui non honorificat filium, non honorificat patrem, qui misit illum.* Ecce quomodo filij honor paterno honori confunditur. Et quid? Luc. 9. l nonne in apostolis ijsdem ferè verbis vsus est? Qui suscipit, inquit, vos, me suscipit. Sed illic discipulos rebus suis adnumerat, hic autem vnam dicit substantiam, & vnā gloriam: ideò de discipulis non inquit, vt honorificent. Nam ex duobus regibus altero contumelia affecto, & alter lęderetur: L maximè verò si filius læditur, & sui militis ignominia, non tamen itidem, sed vt mediator, illic ipsa dignitas læditur. Præterea id præoccupauit, vt honorificent filiū, sicut honorificāt patrem, vt honoris æqualitatem intelligas. Non enim simpliciter dixit, Qui non honorificat: sed, qui non ita honorificat, non honorificat patrem. Et quō eiusdem substantiæ est, qui mittit, & qui mittitur? Iterum in humana prolaberis, neque vlla alia causa hæc omnia dici intelligis, quàm vt authorem cognoscamus, neq; in Sabellij errorem incidamus: hoc etiam pacto Iudæorum imbecillitati occurrit, ne alium Deum opinentur. (dicebant enim. Hic non est à deo, hic à deo non venit.) quam vt tolleret opinionem, non ita in magnis, vt in humilibus versatur: ideò frequenter se missum dicit: non

vt vlla

vt vlla ex parte eum minorem suspicētis, sed vt illis silentium imponeret: hac gratia sæpenumero ad patrem confugit, & interim propriam interserit dignitatem: siue enim in omni sermone Iesus magnificè locutus esset, non sanè intellexissent Iudæi: quandoquidem paucis etiam verbis eum persequebantur, & lapidabant: siue eorum gratia semper humi procubuisset, multum futuri homines detrimentum accepissent.
M Confundit igitur doctrinā suā, & verborū vtilitatem sensus splendore apud prudentiores minimè sibi conuenire ostēdit. Missum autem, translationis verbum est: vbique enim præsens est deus, quare ergo missum se dicit? Crassiori hoc verbo eiusdem cum patre voluntatis se esse demonstrat, quod & sequentia confirmant, inquit.n. *Amen amen dico vobis, quia qui verbum meum audit, & credit ei, qui misit me, habet vitam æternam.* Ecce quam frequenter idem repetit, vt suspicionem tollat, & in hoc loco, & sæpe in sequentibus, & metu, & præmij promissione, vt sibi credatur admonet, & hic rursus ad humilia descendit. Non enim inquit, Qui audit verba mea, & credit mihi, arroganter nanque dictum existimassent: nam cum longo post tempore, post tot signa, & miracula cum eiusmodi diceret, id opinati sunt, & prophetæ mortui sunt, longè magis in præsentia. tunc enim dixerūt: Abrahā mortuus est, & pro Iuf. 8. g phetæ mortui sunt: & tu dicis, siquis seruabit sermonem meum seruabit, mortem non gustabit in æternum. Vt ergo tunc non exasperarentur, inquit, Qui verbum meum audit, & credit ei, qui me misit, habet vitam æternam. Hoc non difficile erat persuasu: quæ tamen si promptè accepissent, A in reliquis facilius erudiri potuissent. Hęc itaq; magnorū, & humilium confusio per quàm vtilis est. hic ergo, inquit, Videbit vitam æternam, & in iudicium non veniet, sed transibit à morte in vitam. His duobus fidem sibi conciliat, cùm & patri credendum, & credenti tantum præmij propositum dicit. In iudicium autem nō veniet, hoc est, non punietur. Mortem autem non huius seculi, sed æternam intelligit, quemadmodum, & vitā. *Amen amen dico vobis, quia venit hora, & nunc est, quando mortui audient vocem filii dei, & qui audierint viuent.* Verba re comprobat. Nam cum dixisset: Sicut pater suscitat mortuos, & viuificat: sic & filius quos vult, viuificat. Ne videretur superbè, & arroganter loqui, etiam operum veritatem enarrat, cùm, inquit, Venit hora: quam ne longo post tempore futuram arbitreris, subdit, Et nunc est, quando mortui audient vocem filij Dei, & viuent. Intueris incredibilem eius potestatem? Sicut in resurrectione, ita & nunc erit, inquit: tunc enim audita imperantis voce, resurgemus. In præcepto Dei, inquit, mortui resurgent. Et vnde constat non perperam dictum? quoniam nunc adesse dicit. Nam si futura tantum annunciaret, non immeritò esset dubitandum: B sed se in terris cū ipsis conuersante hæc vē tura dicit. Neq;.n. nisi potestatē habuisset, id polliceretur, ne ridiculus omnibus esset. Inde firmissima ratione comprobat. *Sicut pater habet vitam in semetipso, sic dedit, & filio vitam habere in semetipso.* Ecce quomodo in nullo prorsus differūt, præterquā quòd alter pater est, alter filius. Verba hāc tantum videntur facere differentiam, cætera æqualia, & indiscreta. vnde perspicuum est, tam potenter omnia filium, quàm patrem facere. Sic.n. habet vitam vt pater, propterea statim additur, vt ex hoc illud intelligamus. Quid nam? *Et potestatem dedit ei iudicium facere.* Et qua gratia resurrectionem, & iudicium frequenter meminit. Sicut pater, inquit, suscitat mortuos, & viuificat: sic & filius quos vult, viuificat. Et iterum: Neque pater iudicat quenquā, sed omne iudicium dedit filio: & sicut pater habet vitam in semetipso sic dedit, & filio habere vitā in semetipso. Et iterum: Qui audiunt vocem filij Dei, viuunt. Et hoc in loco; potestatem dedit ei iudicium facere. Quæ nam, inquam, tam frequens iudicij, vitæ, resurrectionis commemoratio? quoniam hæc omnium maxima sunt, C & quæ possunt difficilem etiam auditorē ad credendum adducere. Qui enim credit resurrectionem, & scelerum pœnas, etiam sine alijs signis hoc solo assentietur, & beneuolum sibi iudicem reddere curabit. *Quia filius hominis est, nolite hoc admirari.* Paulus Samosatensis non sic legit: sed, potestatem dedit ei iudiciū facere, quia filius hominis est: quod minimè sequitur, Non.n. propterea accepit iudiciū quia homo est, nam nihil prohibuisset omnes homines iudices esse: sed quoniam ineffabilis illius substantiæ filius est, ideo iudex. Quam

ob rem

Universidad de Deusto
Biblioteca

ob rem ita legẽdum. Quia filius hominis
est, nolite hoc admirari. Nã cũ videret id
repugnare, & nihil aliud, quàm purum ho
minem esse arbitrarentur, verba autem su
pra hominem, ac etiam angelos, & solius
Dei: hanc tollens obiectionem, addit:
[Nolite mirari hoc, quia filius hominis
est: Quia venit hora, in qua omnes, qui
in monumentis sunt, audient vocem filij
Dei: & procedent, qui bona fecerunt, in
resurrectionem vitæ: qui verò mala ege-
runt, in resurrectionem iudicij.] Et qua-
nam gratia non dixit, Nolite mirari,
quia filius hominis est: etenim dei quoq;
est, vt superius, Audient vocem filij Dei:
sed resurrectionis tantùm meminit? Ne
admireris nullam hic Dei mentionem ha-
bitam. Qui enim quod proprium Dei est
D narrat, satis admonet auditores, vt reli-
quum intelligant: quòd scilicet & Deus,
& Dei filius est. Nam si verbis frequenter
repetisset, quod miraculis ostendebatur:
visus esset causæ tanquàm imbecilliori dif
fidere. Etenim qui syllogismos faciunt, po
sitis partibus sine conclusione, sæpenume-
ro apertè demonstrant, quod quæritur: &
cum attentiores auditores reddant, & ma-
gis laudentur, ipsum repugnantem in suã
adducunt sententiam. Itaque præsentes
melius iudicium ferre possunt, cum aduer
sarij se victos profitentur. Et Lazari resur-
rectionem memorans, iudicium tacuit: nõ
enim propterea suscitatus est. Huic autem
vniuersali resurrectioni addidit, Qui bo-
na fecerunt, procedent in resurrectionem
vitæ: qui verò mala egerunt, in resurre-
ctionem iudicij. Hac iudicij appellatio-
ne Ioannes auditorem compellit, vt sibi
persuadeat, quòd qui credit filium, non
iudicatur: qui autem non credit, iam iu-
dicatus est: ita & in hoc loco, & iudicij,
& malorum supplicij meminit. Nam cum
dixisset, Qui verbum meum audit, & cre-
dit ei, qui misit me, non iudicatur: nequis
hoc solùm satis esse ad salutem arbitrare-
tur, & opera addidit: Qui bona fecerunt,
procedent in resurrectionem vitæ: qui ve-
E rò mala egerunt, in resurrectionem iudi-
cij. Et cum orbem terrarum ipsius voce
resurrecturum, & redditurum rationem,
nouum quidem, nec facilè credibile, etiã
fidelioribus, nedum Iudæis videretur: audi
quonam id pacto confirmat, rursum in
auditorum descendens imbecillitatem:
[Non possum ego à meipso facere quic-
quam, sed sicut audio, iudico, & iudicium
meum iustum est: quia non quæro volun
tatem meam, sed voluntatem eius, qui
misit me, patris.] Atqui non paruum iam
resurrectionis dederat argumentum, cum
paralyticum sanaret, quam ob rem noluit
prius de ea verbum facere, quàm quod nõ
multò erat resurrectione inferius, opera-
tus esset: & cum paralyticum confirmauit,
tunc iudicij fecit mentionem. Ecce sanus
factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi
aliquid contingat. Veruntamen, & Laza-
ri, & orbis terrarum resurrectione prædi-
cit: sed Lazari mox, orbis diù post futu-
ram: & hanc per paralyticum, & Lazari
resurrectionem ostendit. Venit hora, &
nunc est. Ex his, quæ facta sunt, nondum
facta demonstrat, quem vbique morem ser
uare deprehenditur, quod duabus, vel tri.
bus rebus prædictis à factis semper futura
confirmat. Sed tot, & tantis verbis, & ope
ribus suis Iesus, cum adhuc imbecilliores
essent, non contentus, alijs etiam eorum
pertinaciam mollire adnititur, dicens: Nõ
possum ego à meipso facere quicquam,
sed sicut audio, iudico, & iudicium meum
iustum est: quia non quæro voluntatem
meam, sed voluntatem eius, qui misit me.
Nam cum aliena, & à prophetarum sen-
tentia differentia, dicere videretur. Illi.n.
dicebant, quòd Deus iudicat terram om-
nem, hoc est humanum genus. Et Dauid:
Iudicabit populos in æquitate. Et: Deus
iudex iustus, fortis, & patiens. Et idem pro Ps. 95.c
phetæ omnes, & Moses. Christus autem, Ibid.7.c
Pater non iudicat quenquam, sed ego sum
qui iudico. Hoc facilè Iudæum perturba-
re, & in suspicionem adducere poterat, vt
à Deo alienum Christum arbitraretur:
quam ob rem ad humilia descendit, quan
tum eorum imbecillitas postulabat, vt pe-
nitus, quæ inde suboriebatur, opinio tolle
retur. Ego, inquit, non possum à meipso
facere quicquam: hoc est, nihil à deo alie-
num, vel differens, nihil quod nolit pater
factum à me videbitis, nihil dictum audie
tis. Et vt superius cum dixit, quia filius ho
minis est, ostendit se hominem existima-
tum: ita & in hoc loco, & quemadmodum
cum inquit: Quod audiuimus, loquimur:
& quod vidimus, testamur, & Ioannes:
Quod vidit testatur, & testimonium eius G
nemo accipit: de certa vtrunque cogni- Sup. 3.b
tione,

tione, non de auditu, & visu locutus est,
ita & hic per auditum nihil aliud intelli-
gitur, quàm nihil aliud posse, quàm quod
pater: verùm non tam manifestè, quoniã
primùm fidem non adhibuissent, nisi hu-
militer, & vt homo locutus esset. Sicut au
dio, iudico. Neq; dicit, sicut disco: sed, au-
dio: non tamen quòd audire indigeat. Ne
que enim vlla tantùm doctrina indiget,
sed ne auditione quidem: ex quo vnam, &
eandem sententiam demonstrat. q.d. ita iu
dico, ac si pater ipse iudex sit. Inde prose-
quitur: Et noui ꝓ iudicium meum iustũ
est, quia non quæro voluntatem meã, sed
voluntatẽ eius, qui misit me, patris. Quid
Inf.18.d dicis? Habes aliam à patre voluntatem?
Etenim alibi: Sicut ego & tu vnũ sumus:
de voluntate, & concordia loquens: da eis
vt & ipsi in nobis vnum sint, hoc est, in fi
de nostra. Ecce quòd quæ maximè humi-
lia videntur, in his sensus latet profundis-
simus. his.n. non aliam patris, aliam suam
esse voluntatem significat: sed sicut vnius
1.Co.2.c mentis vna voluntas est, ita patris & filij.
Neq; admireris tantam patris, & filij con-
H uenientiam, quandoquidem de spiritu idẽ
dicit Paulus, Quis scit hominũ, quæ sint
hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso
est? Ita & quæ dei sunt nemo cognouit, ni
si dei spiritus: quod nihil aliud significat,
nisi non aliam esse filij à patre voluntatẽ,
sed eandem. Sed si quid, inquit, pater vult,
& ego volo: siquid ego, & pater: & quem-
admodum nemo patrem reprehendet iudi
cantem, ita neq; me: eadem enim vtriusq;
sententia est. quòd si humilius hæc, & ho-
minis more dicta sunt, noli admirari: ho-
minem.n. adhuc, ac etiam vilem arbitra-
bantur. Quam ob rem non modò in his,
quid dicatur, sed quid auditores senserint,
inquirendum est: & ꝓ eorum opinionẽ
verba metienda sunt, ac si de ea respende-
rit, aliter multa sequerentur absurda. Con
sidera quæso, non quæro voluntatẽ meã:
ergo diuersæ est voluntatis, & longè infe-
rioris, nec inferioris tantùm, sed inutilis?
Nam si salutaris est, cur non quæris, homi
nes merito hoc dicerent, qui multa præter
dei voluntatem sentiũt: tu autem qua gra-
tia hoc inquis, cum in omnibus patri simi
lis sis? Hæc neq; diligentis hominis, neq;
grauis verba esse quis diceret. Nam si Pau-
lus ita se diuinæ conformat voluntati, vt
dicat: Viuo autem iam nõ ego, viuit verò
in me Christus, quomodo omnium domi
nus non suam, sed eius qui se misit volun- I
tatem quærit, ac si diuersa esset? quid sibi Gal. 2.d
vult hic sermo? Tanquam homo & secun
dum auditorum opinionem loquitur. Cũ
enim superius partim vt Deus, partim vt
homo verba fecerit, hoc iterum in loco ad
humanitatem descendit. *Iudicium*, inquit,
meum iustum est. Vnde id constat? quia nõ
quæro voluntatem meam, sed eius qui mi
sit me, patris. Sicut enim homines, qui om
ni in se affectu liberi sunt, de iniusto iudi-
cio accusari nequeunt: ita neq; ego. Qui
enim sui amore ducitur, non immeritò su
spectus est, ne ea gratia iustum transgredia
tur: qui verò nullam suipsius curã habet,
quid eum impedire potest, ne iustam ferat
sententiam? hac ratione in me vtimini. Nã
si non missum me à patre dicerem, neque
operum meorum gloriam ad illum refer.
rem: potuisset fortasse aliquis suspicari ad
aucupandum gloriam, talem me fallo præ
dicare: sin in alium gloriam refero, vnde
potest aliqua oriri suspicio? Animaduertis
tationem, & vnde iudicium suum iustum
confirmat? Vides (vt sæpius dixi) quàm
apertè intelligatur? sed quid dixi? Nimiã
verborum humilitatem maximè intelligi-
entibus persuadere, non quæ in promp-
tu, & prima fronte sententia occurrit, eã
accipiendam, sed altiorem sensum inuesti
gandum, neq; humi immorandum. His K
igitur rationibus, dilectissimi, nolimus ver
ba Christi temerè transigere: sed in omni-
bus scripturis sedulam inquirendi diligẽ-
tiam quare dicta sint adhibeamus. Neque
existimemus satis nobis ad excusationem
esse ignorantiam, & simplicitatem. Nõ.n.
bonos tantùm nos esse iussit Christus, sed
& prudentes. Vtamur ergo cum simplicita
te prudentia in doctrina, & vitæ integrita
te: & nosipsos in hac vita iudicemus, ne
postmodum cum mundo iudicemur: &
tales erga conseruos nos exhibeamus, qua
lem erga nos deum cupimus. Dimitte, in-
quit, nobis debita nostra, sicut & nos di- Mat.6.d
mittibus debitoribus nostris. Et profectò
scimus non æquo animo castigationes to-
lerare, veruntamen, si non reprehensoris,
sed nostræ consuli vtilitati intelligemus,
omnem indignationem deponemus. Ete-
nim qui centum denarios non dimisit, Ibi.18.f
non conseruum, sed seipsum læsit, & tot
milibus talentorum, quæ sibi dimissa erãt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

obnoxiũ reddidit. Igitur cũ alijs nõ dimittimus, non dimittimus nobis. Quam ob rem nolimus Deo dicere, ne memineris peccata nostra: sed alter alteri, ne memineris conseruorum inuicem peccata. Nam tu prior in te commissa iudicas, inde in se deus. Tu legem scribis de venia, & pœna: tu fers sententiam, & an Deus tuorum peccatorum recordetur, tui iuris est, tu dominus. Propterea Paulus dimittere iubet, si quid aduersus aliquem habet, quòd quæratur: atque ita, vt ne reliquiarum quidem minimum relinquatur. Siquidem Christus non solum nostra peccata in medium non protulit, neq; obiecit, sed dimisit, & deleuit chirographum: neq; delicta nostra reputauit, vt meminit Paulus. hoc & nos sequamur exemplum, offensas omnes animo deleamus, officia dũtaxat reputemus, nullum odij vestigium relinquatur: quòd si nihil in nos officij proximus contulerit, tantò magis dimittẽdo merebimur, & magis laudabimur. Alij vigilando, in nuda humo dormiendo, carnem assiduis laboribus macerando delent peccata: tibi facilior via, nemini succensendo, idem conseuui datur. Quid contra te ensem, vt insanus, & furens stringis? Quid culpa tua futqra gloria fraudaris, cum ad eam consequendam totis viribus contendendum sit? Nã si præsentis vitæ gloria tantopere optanda est, quid de futura dicendum, tibi nullus dolor, nulla tristitia, nullus luctus, nullus mortis metus, nullus bonorum finis? Beati, & ter, & sæpius, inquam, beati, qui superna illa sede fruuntur: quemadmodum miseri, & sæpius miseri, qui ea se priuant. Sed quid illam nobis vitam largiatur, audi Iesum ipsum adolescenti dicentem, quid facturus sis. Nam cum ille rogaret, quid boni faciam, vt habeam vitam æternam, cum alia mandasset, in proximi tandem dilectionem euasit. At fortasse auditorum quispiam secundum diuitem illum dixerit, seruamus nostra, non furamur, non occidimus, non fornicamur: sed quòd proximum diligas, vt diuitẽ decet, minimè dicere poteris. Nam nisi, & inuidia, & maledictis affecto proximo opem tuleris, nisi indigẽti opes tuas impartiaris, non diligis. Verùm Christus non sola dilectione contentus: Vende, inquit, omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me. Quo verbo operum imitationem significauit. Quid hinc discimus? quòd qui hæc omnia non operatur, supremam illam sedem consequi non potest. Nam cùm ille dixisset, omnia feci, tanquã maxima quadam parte deficiente ad perfectionem, inquit: Si vis perfectus esse, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, & sequere me. Hoc primùm discendum, secundo in loco, quòd illum reprehendit frustra se gloriantem. Qui enim in tanta copia rerum viuebat, & pauperes intuebatur, quonam pacto proximum diligebat? decipiebatur ergo. At nos & illud, & hoc faciamus, & summa diligentia nostras in pauperes erogemus facultates, cœlum nobis emamus. Nam si pro huius seculi dignitate omnia nostra nonnunquã exponimus, pro dignitate, inquam, in hac duntaxat vita duratura: immo quæ interdum paulò post etiam viuentes deserit, si multi pro ea vitam quoque ponere nõ dubitarunt: quid nobis miserius est, qui pro illa quæ in æternum permansura est gloria, quæ nunquàm auferri potest, ne parua quidem, & quæ paulò pòst, vel in hac vita velimus nolimus, relicturi sumus, dare patimur? Quanta hæc quæso, insania quę nobis inuitis eripiuntur, ea in præsentia spõtè dare, postmodum largiter recipere nolumus? an siquis morti damnatus, omnibus suis facultatibus vitã redimendi optionem acciperet, nònne ad gratiam adscriberet? nunc autem cum, vel dimidio rerum nostrarum à gehenna liberari possimus, eius ignibus torqueri, quàm quicquam erogare malumus, ac si omnia amittamus. Quam ergo excusationem, quam veniam merebimur, cùm tam facili ad vitam via præcisa, nullo nobis fructu proposito deferamur in præceps, præsentibus & futuris spontè iam priuemur, cum vtrisque facilè perfrui possemus? Quod si in hunc vsque diem nostram spreuimus vtilitatem: nunc tandem ad nos reuersi, res nostras ad necessaria dirigamus, vt futura bona cõsequamur, gratia, & benignitate Domini nostri Iesu Christi cum quo patri gloria, simul, & Spiritui sancto in secula seculorum, Amen.

I — 2. Cor. 26. c & Col. 3. c — Col. 2. c — M — Mat. 19. c & Mar. 10. b & Lu. 18. d — A — B — C — D — E — F

Homilia

Homilia. xxxix. ex cap. quinto.

Si ego testimonium perhibeo de meipso, testimonium meum non est verum. Alius est, qui testimonium perhibet de me, & scio quia verum est testimonium eius, &c. Qui metalla fodere aggreditur, artis ignarus auri venas non inuenit, sed confunditur, & laborem subit incassum: ita qui diuinarum scripturarum ordinem non intelligunt, qui earũ proprietates, qui leges non disquirunt, sed omnia ad verborum sonum accipiunt, aurum terræ confundentes, nunquam reconditum in his thesaurum assequuntur. Hoc mihi in mentem venit, quoniam propositus nobis locus est multi auri plenus: quod tamen non omnibus in promptu est, sed arcana quadam obscuritate obrutum: quã ob rem effodiendo, & diligenter purgãdo, ad verum sensum perueniendum est. Quis enim non statim perturbaretur, audiens Christum dicentem: Si ego testimonium perhibeo de meipso, testimonium meum non est verum? Nam multis in locis de seipso testimonium perhibẽtem videmus, Siquidem Samaritanæ dixit, Ego sum Christus: Et cæco: Qui loquitur tecum, ipse est. Et Iudæis: Quomodo vos dicitis, quia blasphemas, quia dixi filius dei sum? Et alibi sæpenumero. Si ergo hæc omnia mendacia sunt, quæ nobis salutis spes futura est? vnde verum inueniemus quando ipsa veritas dicit: Testimonium meum non est verum? Hoc autem non modò cõtrarium videtur, sed & aliud non minus. Nam & alibi, Si ego testimonium inquit, perhibeo de me, testimonium meum verùm est. Vtrum horum, vt verùm recipiam, vtrum vt falsum reijciam? Si verba ipsa simpliciter accipiantur, neque personam, neque causam perscrutabimur. Si enim testimonium eius non est verum, neque hoc verum: vtrunque ego falsum. Quid sibi vult hic sermo? Diligenter inuigilandum, vel potius diuina gratia opus est ne nudis verbis insistamus. Ita hæretici in errorem incidunt, neque sentẽtiam, neque audientis habitum inquirentes. Ni si enim tempora, locos, auditorem, & alia huiusmodi consideremus, multa sequerentur absurda. Quæ nam ergo sententia? Dicturi erant Iudæi: Si tu testimonium perhibes de teipso, testimonium tuum nõ est verum: idcirco præoccupauit Iesus, quasi dicat: fortasse dicetis vos mihi non credituros, nemo qui repentè de seipso testimonium perhibet, habet apud homines authoritatem, Illa autem particula, Non est verum: non est temerè legenda, sed ad illorum opinionem referenda: hoc est, vobis non est verum. Non enim ex authoritate sua, sed pro auditorum suspicione loquitur, quam arguit, eorum adducẽs obiectionem. Verùm cum dicit, Si ego de meipso testimonium perhibeo, verum est testimonium meum. qui sit, & qualis existimari debeat, ostendit, & de se loquẽs. Cum enim mortuorum resurrectionem, & iudicium annunciasset: & quòd qui credit in ipsum, non iudicatur, sed venit ad vitam: quòd sedebit ab omnibus rationem exacturus: quòd æqualem habeat patri potestatem, atque virtutem: hæc omnia confirmaturus, necessariò eorum primùm obiectionem posuit. Dixi, inquit, Sicut pater suscitat mortuos, & viuificat: sic & filius quos vult, viuificat. Dixi, Neque pater iudicat quenquam, sed omne iudicium dedit filio. Dixi honorandum filium sicut patrem: & qui non honorificat filium, non honorificat patrem dixi, Qui verbum meum audit, & credit ei, qui misit me, non veniet in iudicium, sed transiet de morte in vitam. quod vox mea mortuos suscitabit, & qui sunt futuri, & quòd peccatorum rationem exigam ab omnibus, & iustè, & pro vniuscuiusque meritis iudico. Cum igitur hæc omnia, quidem magna asseruisset: neque Iudæi credidissent, obscuriora prius adducit, mox rem confirmaturus, quasi ita dicit: Dicetis fortasse me de meipso testimonium perhibere, neque fidem mihi adhibendam. quibus verbis, eorum ponens obiectionem, soluit, ostenditque eorum mentis abscondita non ignorare. Ita primùm virtutem suam indicat, inde probationes affert perquàm manifestas: triplex testimonium ad verborum suorum probationem adducens, opera sua, patrem testem, Ioannis præconium, & primùm imbecillius. Cùm enim dixisset, Alius est, qui testimonium perhibet de me: subdidit, *Vos misistis ad Ioannem, & testimonium perhibuit veritati.* Quòd si non est verum testimonium eius quomodo dicit: Scio quòd verum est testimonium Ioannis, & testimonium perhibuit veritati? Ecce manifestè

Sup. 4. c — Inf. 9. b — Ibi. 10. f — Inf. 8. b — Hic supra. d — Ibidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſeſtè conſtat cum dixit teſtimonium meũ non eſt verùm, ſm illorum opinionem locutum. Quid ſi ille ad gratiam teſtatus eſt? Ne hoc dicerent, non inquit, Ioannes teſtimonium perhibuit de me: ſed prius vos miſiſtis ad Ioannem. Non miſiſſetis, niſi dignum arbitraremini, cui fides eſſet adhibenda. Et quod maius eſt non miſerunt interrogatum de Chriſto Ioannem, ſed de ſeipſo. Cuius igitur in proprijs rebus teſtimonium fide dignum putabãt, longè magis in alienis. Siquidem non ita de ſeipſo locutus, vt de altero quiſpiam creditur: Ioannes autem tantæ apud Iudæos erat opinionis, vt de ſe alterius non indigeret teſtimonio. Non enim, qui miſi ſunt dixerunt, quid dicis de Chriſto? ſed tu quis es? Quid dicis de teipſo? adeò ipſum admirabantur. Hoc totum ſignificauit Ieſus his verbis. Vos miſiſtis ad Ioannem: propterea euangeliſta non miſſos tantum dixit, ſed miſſorum perſonas diligentius exponit: non ex infima plebe viros, nõ abiectos, & viles, non qui corrumpi, & decipi poſſent: ſed ſacerdotes, & phariſæos, qui ſanè eius verba intelligerent. *Ego autem*
G *non ab homine teſtimonium accipio.* Qua ergo gratia Ioannis adducis teſtimonium? Non erat hominis Ioannis teſtimonium. Qui miſit me, inquit, baptizare in aqua, ille mihi dixit. Erat itaque Dei, non Ioannis teſtimonium. Nam ab eo id didicerat. Sed ne dicerent, vnde à Deo didicit, & reprehenderent, maiorem in modum ad eorum ſuſpicionem reſpiciens, imponit ſilentium. Neque enim credibile erat, multos ſcire id Ioannem à Deo accepiſſe, ſed tanquam ipſe ex ſe diceret, fidem ei adibebant: ideò, inquit, Ego non ab homine teſtimonium accipio. Sed ne dicerent, Si non accipis ab homine teſtimonium, cur adducis? Vide quo pacto obiectioni occurrit. *Sed hoc dico, vt vos ſalui ſitis.* Hoc eſt, ego hominis non indigeo teſtimonio cũ deus ſim: verùm cum Ioannes tantæ apud vos authoritatit ſit, cum tanquàm prophetam admiremini, (etenim ciuitas omnis ad Iordanem ipſum auditum effundebatur:) mihi autem & miracula facienti nõ creditis, idcirco eius vobis teſtimonium in memoriam reduco. [Ille erat lucerna ardens, & lucens, vos autem voluiſtis exultare ad horam in luce eius.] Ne dicerent, quid ad nos, ſi ille teſtimonium perhibuit id nos non recipimus, recepiſſe oſtendit. Neque enim contemnendos miſerunt nũ H
cios, & voluerunt exultare: adeò illum admirabantur, neque poterant contradicere. Illud autem verbum, Ad horam, facilem eorum mutationem, & fluxum, & infirmum ſtudium indicat. *Ego autem habeo teſtimonium maius Ioanne.* Nam ſi velletis rem ipſam, & opera conſiderare, ipſa longè magis vos adducerent ad credendum, cum voletis, ad Ioannem vos relego: non quòd ego indigeam, ſed quoniam omnia facio, vt vos alliciam, vos ſaluos faciam. Habemus enim operum teſtimoniũ Ioanne maius, tamen quod vobis proprius eſt, & familiarius, quod vos magis admiramini, vtor. Lucernam autem Ioannem appellauit, vt ex ſe lucem non habere, ſed à ſpiritus gratia demonſtraret, quòd ad ſui differentiam poſuit: ſed non ita manifeſtè dixit, quòd eſſet ſol ſtultitiæ: ſed tantum Mal. 4.
eos acrius tetigit, quòd quemadmodum illum contempſerunt, ſe quoque contemnerent. Etenim quem tanti faciebant, ad horam admirati ſunt: quod niſi feciſſent, quamprimum Chriſto illius perſuaſione credidiſſent. Vt igitur eos omni venia indignos oſtendat, addidit: Ego habeo teſtimonium maius Ioanne. Quale? [Opera enim, inquit, quæ dedit mihi pater, vt per- I
ficiam ea, ipſa opera, quæ ego facio, teſtimonium perhibent de me, quia pater me miſit.] Hic paralytici, & filij reguli ſanati, & aliorum plurium meminit. Nam diceret fortaſſe quiſpiam, magnifica Ioannis verba de Ieſu ad gratiam dicta: quanuis neq; huiuſmodi de Ioanne viro optimo, & tantæ apud Iudæos admirationis, ſuſpicio oriri poſſet. Verùm opera etiam inſanis perſuaderẽt, ideo eorum adduxit teſtimonium, & reſpondet obiectioni, ꝙ non eſſet à deo qui ſabbathum non cuſtodit. Hac gratia, inquit: Opera quæ dedit mihi pater. atqui ſuapte authoritate ea operabatur, ſed ad maius indicium, quòd nihil cõtra patris voluntatem faceret, humilius locutus eſt. Sed quã ob rem non dixit, Opera, quæ dedit mihi pater, teſtãtur me æqualem patri? Vtrunq; enim ex operibus oſtẽdiſſet, & ſe æqualem patri, quod alio in loco his verbis confirmauit: Si mihi nõ creditis, operib. credite, vt cognoſcatis, quòd ego in patre, & pater in me eſt, vtrunque, inquam, oſtendiſſet, & ſe æqualem patri, Ioã. 10. g
& mini-

& minimè illi contrarium. Quam ob rem ergo nõ ita dixit, ſed potiori parte relicta, minorem poſuit? quoniam id nimium à principio viſum eſſet. Nã ſi longè minus eſt credi à deo veniſſe, quàm deo æqualem eſſe: alterum.n.etiam prophetarum erat,
K alterum minimè: pro minori tamen magnam adhibet diligentiã, intelligẽs quòd ſi hoc auditores reciperent, reciperent etiã alterum: & maius memorans teſtimoniũ, quod minus eſt, poſuit, vt & id reciperetur. *Et qui miſit me pater, ipſe teſtimonium perhibuit de me.* Et quonam pacto? Hic eſt
Mat. 3. & 17. filius meus dilectus (in Iordane) ipſum audite. Sed hoc probatione indigebat: Ioãnis verò teſtimonium manifeſtum erat. Ipſi.n.ad eum miſerant, nec inficiari poterant, & ſigna ſimiliter viderant, & ipſum ſanatum audierant, & crediderant, & propterea eum accuſabant. Relinquebatur ergo, vt patris teſtimonium demonſtraret, quod cõfirmatutus, inquit: *Nec uocem eius unquam audiſtis.* Et quomodo Moſes dicit,
Exo. 19. & 20. Deus locutus eſt, Moſes autem reſpondit? Quõ Dauid, linguam (inquit) quam non
Pſal. 80. 8 nouerat audiuit? Iterum Moſes: Si eſt gens talis, quæ audiuit vocem dei. *Neque ſpeciem eius uidiſtis.* Atqui & vidiſſe eã Eſaias, Hieremias, Ezechiel, & alij complures teſtãtur. Quid ergo, inquit, Chriſtus? In philoſophicam paulatim introducit diſciplinam, oſtendens deum neq; vocem habere, neq; ſpeciem, ſed eſſe omni figura, omni
L voce ſuperiorem. Nam ſicut dicẽdo, Neq;
Inſtr. 9. f vocem eius audiſtis: Non vocem quidem proferre, inquit, ſed non audiri: ita neque ſpeciem eius vidiſtis, Non formam habere, & non videri, verùm neutrum ſed habere intelligit. Etenim ne ſe iactatorẽ appellarent, & tantùm ad Moſen deum locutũ dicerẽt, vt dixerunt: Nos ſcimus, quia Moſi locutus eſt Deus: hunc autem neſcimus vnde eſt, inquit, neq; vocem deum habere, neq; ſpeciem. Et quid hoc dico? Non modò neq; audiſtis deum, neq; vidiſtis, ſed ꝙ maximè gloriamini, quæ accepiſtis à Deo præcepta, ea habere non poteſtis gloriari, ait ergo: *Et verbum eius non habetis in uobis manens.* Hoc eſt, inſtitutiones, præcepta, legem, prophetas: nam licèt ea deus inſtituerit, nõ tamen apud vos ſunt, quoniam mihi non creditis. Nam ſi vbiq; ſcripturę mihi neceſſariò credendum teſtantur, vos autem mihi non creditis, eius vocem à vobis longè abeſſe perſpicuũ eſt. Ideo ſubdidit, *Quia quem miſit ille, huic vos non creditis.* Deinde ne dicerent, & quo pacto ſi vocem eius non audiuimus, tibi teſtimonium perhibuit, his verbis occurrit: [Scrutamini ſcripturas, quia vos putatis in ipſis vitam æternam habere. Illæ ſunt, quæ teſtimonium perhibent de me.] Scripturarum teſtimonium adducit, atqui & apud Iordanem, & in monte perhibuit Deus teſtimonium: non tamen hoc adducit, non enim fortaſſe credidiſſent. Vocem nanque ex monte non audierant, apud Iordanem audierant, quod non tamen attenderant: idcirco relegat eos ad ſcripturas, vbi ſit patris teſtimonium, prius tamẽ antiqua tollit, in quibus gloriabantur, tanquam Deũ viderint, & audierint. Cum enim conſentaneum eſſet, Iudæos, quæ in monte facta ſunt non credituros, eorum primò ſuſpicionem reprehendit, & conſentire ſcripturis demonſtrat, ad quarum eos teſtimoniũ relegat: hoc nos exemplo aduerſus hæreticos hinc arma ſumamus. Omnis enim 2. Ti. 3.
ſcriptura diuinitus inſpirata, vtilis eſt ad docendum, ad arguendum, ad corrigendum, ad erudiendum in iuſtitia, vt perfectus ſit homo Dei ad omne opus bonum inſtructus: non alijs abundet, alijs careat, hic enim non eſt perfectus. Quæ vtilitas, dic quæſo, cum quiſpiam intentè orationibus vacat, nõ autem affatim calamitoſis miſeretur: vel ſi miſeretur, cupidus tamen eſt, & violẽtus, vel ſi his abſtineat, ad oſtentationem abſtinet: vel ſi optimo animo miſeretur, inde poſtmodum in ſuperbiam effertur: vel ſi humilis ſit, & ieiunijs ſe macerat, auaritiæ ſtudijs, & terræ incumbit? Radix enim & mater omnium malorum auaritia eſt. hanc formidemus, A
hanc fugiamus hoc peccatum orbem terrarum perdidit, hoc omnia confudit, hoc à fœliciſſimo Chriſti ſeruitio nos abduxit. Non enim poteſtis, inquit, ſeruire deo & mammonæ, qui contraria Chriſto præcipit. Siquidem Chriſtus dixit, Da indigentibus: mammona, rape ab indigentibus. Chriſtus, Inſidiantibus, & calumniantibus ignoſcas: mammona, qui tibi nullã iniuriam intulerunt perſequaris. Ille, pius eſto & manſuetus: hic, crudelis & immanis: nihil te moueant lachrymæ pauperũ, vt in illa die ſeuerum nobis iudicem non cõciliemus: tunc.n.omnia opera noſtra in

Universidad de Deusto Biblioteca

omnium conspectum proferentur: & quos iniuria affecimus, quos spoliauimus, omnem nobis auferent excusationem. Nam
Luc. 16 si Lazarus diuitem, non quòd vllam ab eo iniuriam acceperit, sed quod non inuenerit misericordiã, tam acerrimè accusauit, vt nullã consecutus sit veniam, quam nam hi consequentur, qui non modò nulla in calamitosos vsi sint, sed vim inferunt, & pupillorum diripiunt facultates? Siqui Christum esurientem nõ pascunt, tantum eos manet supplicium: quid de his æstimã
B dum est, qui rapiunt aliena, qui multis vim inferunt, qui omnia operantur iniustè? Hanc nos cupiditatem caueamus dilectissimi. cauebimus autem si iniustos homines, & iniustè locupletatos, qui iam obierunt considerabimus: quorum pecunijs, & laboribus alij fruuntur, ipsi verò igni, & supplicijs cruciantur intolerabilibus. Et quænam dementia in hac vita anxiè semp, & in summis laboribus viuere, vt mortui pœnis immortalibus torqueamur? Licet nobis, & in hac vita in delicijs & in voluptatibus viuere, quas nihil adeò parit, quàm eleemosynæ conscientia: & & cum hinc migrabimus, vitiorum sordibus vacuos, bona assequi sempiterna. Nã sicut malicia, & viuentes, & mortuos affligit, & torquet: ita virtus ante cœlestis regni participationem sectatores suos, & spe bona, & incredibili fouet voluptate: quam vt & in hoc, & futuro seculo consequamur, bonis operibus muniamur: sic futuram nobis coronam comparabimus, gratia, & benignitate Domini nostri Iesu Christi, cum quo patri, & Spirituisancto gloria in secula seculorum, Amen.

Homilia xl. ex cap. quinto.

C S*Crutamini scripturas, quia vos putatis in ipsis uitam æternam habere: & illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me: & non uultis uenire ad me, ut uitam æternam habeatis.* Longam ad vos de spiritalibus rebus orationem habemus, dilectissimi, neque tamen eam nobis satis esse ad salutẽ arbitramur, etiam si pro viribus insistamus. Nam si in rebus secularibus, & in comparandis diuitijs nemo sibi satisfacere videatur, cũ his præter rationem, & modum vtatur, longè magis in spiritalibus id vsuuenerit. Siquidem longè hæc maiori indigent studio. Propterea Christus Iudæos ad scripturarũ non simplicem, & nudam lectionem, sed ad inuestigationem perquam diligentem relegauit. Non dixit, legite scripturas: sed, scrutamini. Diuina.n. summa indigent diligentia: in vmbra enim maioribus illis non ab re locutus est. Idcirco effodere profundius iubet, vt quæ altè delitescunt, inuenire possimus. Nõ.n. rem in superficie, & in promptu positam effodimus, sed quę tanquam thesaurus profundè reconditur. Qui.n. huiusmodi quærit, nisi summã adhibeat diligentiam, & laborem, nunquàm quæsita inueniet: quam ob rẽ inquit, Scrutamini scripturas, quia vos putatis in eis vitam æternã habere. Nõ, inquit, habetis: sed putatis habere: Vt demonstraret nihil eos sola lectione proficere, nisi fides accedat. Dicit igitur: Nunquid scripturas admiramini? Nunquid inde vitam consequi
D arbitramini? Illæ de me perhibent testimonium, & non vultis venire ad me, vt vitam æternam habeatis. Non immeritò inquit, putatis: quoniam ipsi credere nolebant, sed in sola lectione gloriabantur. Deinde ne nimio studio gloriæ suspicionem inculcaret, & id dicere putaretur, vt sibi authoritatem conciliaret: etenim Ioannis, & patris testimoniũ, & opera sua meminerat, & omnia conatus est, vt eos alliceret ad credendum, ne inquam credibilem multis suspicionem inculcaret, subdit: *Claritatem ab hominibus non accipio.* Hoc est, non egeo humana gloria, sol enim à lucerna lucem non accipit. Qua igitur gratia hoc dicitur? Vt salui sitis, vt superius inquit, significauit tamen, & hic etiam, cum dixit, Vt vitam habeatis. Affert autẽ, & aliam causam. Sed cognoui vos, quia dilectionem Dei non habetis in vobis: cum tanquàm Dei amatores Iudæi Christum persequerentur, quòd se æqualem Deo faceret, sciretq; non esse credituros, nequis percontaretur cur id diceret, vt vos reprehẽdam, inquit, quòd non pietate in Deum me per sequimini. Nam si ipse, & operibus, & scri
E pturis mihi perhibet testimonium, quemadmodum antehac me Deo contrarium arbitrati, expulistis: ita ex quo vobis veritatem ostendit, recipere deberetis, si deum diligeretis, sed non diligitis: propterea hoc locutus sum, vt temerè vos elatos ostendam, & inuidiam obtegere: quod etiã ex sequentibus confirmat, *Ego enim ueni*, inquit

Lectio sacrarũ literarũ absq; fide non valet.

inquit, *in nomine patris mei, & non accepistis me: si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.* Animaduerte, vt omnibus in locis propter hoc se missum, & à patre accepisse iudicium, & nihil posse à seipso facere profiterur, vt omnem tollat incredulitatis excusationem. Sed quem nam non in nomine patris venturum dixit? Antichristum, & perfidiam eorum sine contradictione demonstrat. Nam si tanquam dei amatores me persequimini, longè magis Antichristum persequi oportuerit. Ille.n. neque se missum à patre, neq; eius voluntate venire
2. Thes. 2. b dicet: sed oẽm sibi potestatem vendicabit, se omnium deum profitebitur: vt Paulus, inquit, In omnibus dicentem se deum, aut quod colitur: ostendentem seipsum Deum esse, hoc est quòd proprio nomine venerit:
F ego autem me in nomine patris mei venire profiteor. Satis id indicare poterat, quòd deum non amarent, cum ab ipso missum non reciperent. Verùm ex Antichristo ẽt eorum impudentiam coarguit, cum eum, qui se à deo missum prædicat, non recipitis: coletis autem, qui se deum nescire, & se maximum deorum esse gloriabitur. Perspicuum erat, quòd inuidia ipsum persequebantur, ideò duas affert sermonis sui causas, & prius vtiliorem. Vt salui sitis, &
Ibid. c & vitam habeatis. Et licèt non essent audituri, grauiorem tamen ponit, vt assolet. Et quidem Paulus de Antichristo disputans, prophetauit, quòd mittet illos deus in operationem erroris, vt credant mendacio, vt iudicentur oẽs, qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati. Christus autem non dixit venturum: sed, si venerit: vt remissius auditores offenderet. nam pp summam eorũ perfidiam, Antichristi adventum tacuit. Paulus aũt intelligentibus apertè eum manifestauit, quod illos inexcusabiles facit. Deinde incredulitatis causam his verbis exequitur: *Quomodo potestis vos credere, qui gloriam inuicem accipitis: & gloriam, quæ a solo deo est, non quæritis?* Hic iterum ostendit, nullam eos diuinorũ cõsiderationem habere, sed eorum prætextu proprium affectum obtegere: tantũ autem à quęrenda dei gloria abesse, vt humanam
G potius, quàm diuinam optarẽt. Qua ergo ratione tantum odij pro Dei gloria susciperent: quam adeò contemnebant, vt etiã humanam præponerent? Cum itaq; simulatam eorũ in deum dilectionẽ arguisset, & ex his, quæ in se facerent, & quę in Antichristum essent facturi, ostendisset; nulla venia dignos: iterum Mosen, qui eos accusat in medium adducit. *Nolite putare, quia ego accusaturus sum vos apud patrem: est, qui accusat vos Moses, in quo vos speratis. Si enim crederetis Mosi, crederetis forsitan, & mihi: de me enim ille scripsit. Si autem illius literis non creditis, quomodo meis credetis uerbis.* Hoc est, ante me ille vos vestri ĩ me animi reprehendit. Mosi.n. magis creditis, quàm mihi. Ecce qũo oẽm eis aufert excusationem. deum vos diligere profitebamini me persequendo, ostendi quòd eius odio hoc facitis. Dicebatis me sabbathum soluere, legem transgredi: purgaui calumniam. cõtra me hæc audere asserebatis, vt Mosi crederetis: demonstraui hoc vos pacto maximè legi Mosi contradicere. Tantum enim absum, vt Mosi legi repugnem, vt nemo alius æquè vos accusaturus fit, quàm ipse, qui legem condidit. Vt igitur de scripturis, inquit, in quibus putatis vitam æternã habere: ita & de Mose in quo vos speratis, vbique ipsorum armis eos confodiens. Et H vnde constat Mosen accusaturum, vt te iactare non credamus? Quid tibi cum Mose? sabbathum soluisti, quod ille obseruandum mandauit. Qũo nos accusaturus est? Quo veteris argumẽto, quòd in alium suiipsius nomine venientem simus credituri? ad hæc nullum adducis testimonium. Atqui omnia hæc ex superioribus confirmãtur: cum.n. se à deo venisse ab operibus, à Ioannis, & patris testimonio asseueret, cõstat Mosen eos accusaturum. Quid ille inquit? Siquis venerit signa faciens, & ad Deum adducens, & futura verè prædicẽs, ei prõptissimo animo parere oportet. Christus omnia hæc fecit, signa verissima operatus est, ad Deum oẽs traxit. & quæ prædixit, rerũ euentu confirmata sunt. Quòd aũt ob Christi odium aliũ suscepturi sint, inde perspicuum est: quoniam qui diuina voluntate venientem fugant, contrarium recipiunt. Neq: id tibi admirationi sit, q̃ Mosi adducat testimonium, cum ab homine se testimonium non accipere dixerit: non.n. ad Mosen, sed ad diuinam eos scripturam relegat. Verùm cùm scripturis minus mouerentur, se ad ipsum refert legislatorem, qui eos accusat, & expressius metũ incutiens, singula eorum verba coarguit. I Considera, quæso. Dicebant, quòd di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lectionis in deum gratia Christum persequebantur: ostendit contrarium, ꝗ odij. Dicebant quòd Mosen defenderent: ostendit quòd oppugnant, & quia ei non credunt, id faciunt. Nam si legis assertores essent, oportebat vt qui impleret, probarēt: si deum diligebant, ei credere, qui ad Deū eos traheret: si Mosi credebant, quem Moses prædixerat, adorare: quòd si illi qui ante me fuit, fides non adhibetur: minimè mirum si me ab eo iam pridem prænunciatum expellits. Quemadmodum ergo, qui se Ioannem admirari arbitrabantur, eos potius contemnere ex his, quæ in ipso facerent, demonstrauit. Itidem & in Mose vsu eis venire ostendit, & semper in eorū caput omnia, quæ pro se adducere opinabantur, retorquet. Tantùm enim absum, inquit, vt à lege Iudaica vos abducā, vt ipsum legislatorem contra vos testem adducam. Dicit ergo scripturas de ipso testari, vbi autem nondum aperuit, vt maiorem eis formidinem incuteret, & ad inuestigandum, interrogandumque excitaret. Nam si non rogatus dixisset, facilè contēpsissent: hoc autem pacto eos rogare, & discere oportebat, si attentionem præstabāt. Ideò non in demonstrationibus tantùm,
K sed in sententijs, & minis vehemens est, vt vel hoc saltem pacto metu trahat ad credēdum. Illi autem tacēt. Talis.n. malicia est, quicquid dicatur, fiatue, non exurgit, sed proprium seruat venenum: sed omnis ab animo eijcienda est, nec vlli innectendus dolus. Ad prauos enim prauas vias Deus mittit: & spiritus sanctus sapientiæ fugiet
Sap.1. dolum, & discedet à rationibus imprudentium. Nihil.n. tam stultos homines facit, quàm malitia. Fraudulentus.n. perfidus, ingratus (hæc nanq; maliciæ species sunt) cum non lædentem lædit, cum nectit dolos, cum beneficiorum obliuiscitur, nōne summæ præ se fert stultitiæ indicium? Nihil sapiētiores reddit, quàm virtus: etenim gratos, benignos, mites, humanos, mãsuetos, lenes, cæteris virtutibus præditos efficit. Quid ita affectis prudentius? fons, mater, radix sapientiæ, virtus, nō secus ac malicia omnis ex stultitia oritur. Siquidem superbus, & iracundus, quoniam sapientia carent, his affectibus absumuntur, ideo inquit, propheta, Non est sanitas in carne
Ps.37.b mea à facie insipientiæ meæ: vt omne peccatum è stultitia ortum habere demonstret. nam qui virtuti studet, qui deum timet, is sapientissimus est. Initium, inquit, L
sapientiæ, timor domini. Quòd si ita est Eccl.1.b
malus, qui dei timorem non habet, sine dubio non est sapiens: qui hac vera caret sapientia, stultissimus est. Atqui multi malos admirantur, quòd & iniuriam facere, & offendere possint: non intelligentes eos maximè miseros existimandos, qui cum alios se lædere arbitrētur, in se ensem strinsunt: quod vltimæ est dementiæ, vt seipsum lędendo, quis non cognoscat, sed sibi alium lædere videatur. Quod Paulus sen- 1.Co.6.
tiens, inquit: Quare non potius iniuriam b
accipitis? quare non magis fraudem patimini? Nam accipere iniuriam in non inferendo est, sicut pati malum in non facendo malè, quanuis multi ambigant, nec sapientiam amplecti velint. Hęc consideran tes dilectissimi, non qui accipiunt, sed qui inferunt iniuriam, eos miseros dicamus, deploremusq;, cum ipsi maximè accipiāt, & cum Deo bellum gerant, cum omnium contra se ora aperiant, cum in hoc seculo mala laborent fama, & in futuro perpetuum sibi pariant supplicium: qui autem accipiunt, & magno animo omnia perferunt, deum propitium habeant, omnes eis commisereantur, oēs laudent, omnes beneficiis suscipiant. Ipsiq; in hac vita maximū sapientiæ exemplum præbeant, & in futuro gloriam expectent sempiternam: quam M
vtinam omnes consequamur, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, cum quo patri gloria, simul & Spiritui sancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia.xli.ex cap.sexto.

POst hæc abiit Iesus trans mare Galilææ, quod est Tiberiadis, & sequebatur eum multitudo magna, qui uidebāt signa, quæ faciebat super his, qui infirmabantur, &c. Nolimus dilectissimi prauos, & maledicos homines persequi, & insectari: sed eos, & eorū maliciā toleremus, cū nihil ab his virtus nostra offendatur, nihil detrimenti accipiat: ita enim omnis eorum impetus frangitur. Et quemadmodum sagittæ in durum aliquod signum immissæ, magno impetu huc illuc disperguntur, mollius verò assecutæ, figuntur, & desinunt: ita & maledicos, & feros repugnando magis exasperamus, cedendo mitigamus facilè, & eorum

& eorum mollimus insaniā. Idcirco Christus, cum audissent Pharisæi ipsum plures quàm Ioannes discipulos habere, & baptizare, abijt in Galilæam, vt eorum inuidiā & furorem, quem ex se audito ortum credibile erat, extingueret: non tamen eundem locum, quem ante, petijt: non enim
A in Cana Galilææ, sed trans mare concessit. Sequebatur autem eum multitudo magna, quia videbant signa, quæ faciebat. Quæ nam? cur non enumerat? Quoniam hic euangelista plurimum in Christi sermonibus, & doctrina versatur, considera in toto anno: etenim nunc in festo Paschę non aliud quàm paralytici, & filij reguli nobis signum exposuit. Neq; enim omnia narrauit, neque potuisset, sed ex multis & magnis pauca. Sequebatur eum multitudo magna, quia videbant signa, quæ faciebat. Nam philosophicis admodum subtilitatibus vtitur: ad tantam enim doctrinam magis signis adducebātur, & rudiores maximè. Signa, inquit, non fidelibus, sed incredulis: sed non huiusmodi apud Matthæum populus, verùm stupebant omnes doctrinam eius, quia docebat eos tanquā potestatem habens. *Quid autem montem subiit, & ibi sedebat cum discipulis suis?* Propter futurum signum. Quòd autem soli cū ipso discipuli ascenderunt, multitudinis nō sequentis desidiam coarguit. Ad hoc etiam nos admonet à pturbationibus & tumultu discedendum. Ideonus siquidē ad philosophiam locus solitudo: aliquādo Christus solus montem ascendit, & orat: vt ostēdat qui Deo vult frui, eum ab omni cura & solicitudine vacare, & quietum locū
B quærere oportere. *Erat autem proximum Pascha, dies festus Iudæorum.* Qua nam gratia omnibus ad solemnitatem Hierosolymam properantibus ipse in Galilæam, & inde in Capernaum, non modò abiit, sed & ducit discipulos? Vt paulatim legem soluat, cum Iudæorum malitia occasionē accepterit. *Cum subleuasset Iesus oculos, & vidit quòd multitudo magna uenit ad eum.* Non ab re cum discipulis sedere ostendit, sed aliquid diligētius & magna omnium attentione disserere. Ex quo Iesu studium & humilitatem in discipulos videre licet.
Mat.14 Sedebant intentis in magistrum oculis.
& Luc.9.b Inde cum subleuasset Iesus oculos, & vidit multitudinem venientem, alii euangelistæ dicunt discipulos obsecrasse Iesum, ne ieiunos dimitteret: Ioannes autem, Iesum Philippum rogasse. Vtrunque mihi verum videtur, alio & alio tempore: illud, quàm hoc antiquius. Sed quā ob rem Philippum interrogat? Norat qua discipuli magis doctrina indigerent. Hic est, qui postmodum ait. Ostende nobis patrem, & Inf.14.
sufficit nobis. Propterea eum rogauit, vt a
magis appareret miraculū, & coactus confiteri penuriam, melius intelligeretur miraculi magnitudo, quàm si simpliciter id C
fecisset, Ait ergo: *Vnde ememus panes, vt mãducent hi?* Sic & in veteri testamento, non prius signum fecit deus quàm Mosen interrogaret: Quid est hoc, quod tenes ī manu tua? Nam cum admirabile aliquid, & Exo.4.a
repentinum priorum nonnunquam obliuionem facere soleat, primùm eum propria confessione alligari voluit, vt nullo stupore obliuisci iam possit. Vult præterea comparatione signi magnitudinem intelligi. *Ducentorum denariorum panes,* inquit, *non sufficiunt his, ut unusquisque modicum quid accipiat, Hoc autem dicebat tentans eum, ipse enim sciebat quid esset facturus.* Quid significat, Tentans eum? Num quid esset respondurus, ignorabat? Minimè. Quid igitur? Ex veteri testamento licet intelligi, vbi Gen.22.
inquit: Quæ postquam gesta sunt, tenta a
uit deus Abraham. Ille respondit. Adsum. Ait illi: Tolle filium tuum vnigenitum, quem diligis Isaac. Non dixit hoc, vt appareret experiretur, cum omnia deus videat priusquam fiant: sed hominis more
vtrunque dictum est. Sicut enim cum di- Rom.8
cit, Scrutatur corda hominū: nō ignoratio e
nis est, sed certissimæ cognitionis: ita tēnuit, nihil aliud quàm certam scientiam significat, vel qd probationē ipsum fecit. Vt ergo Abraham ita & Philippū interrogādo admonet, vt miraculum diligentius cōsideret. Ideo Euāgelista nequid his verbis D
absurdum de Christo suspicareris, & in magnum prolabereris errorem. Ipse (inquit) sciebat quid esset facturus. Vt igitur hoc loco Euangelista diligēter hoc notat, ne decipiamur: ita cum inquit, Propterea Inf.7.a
magis quærebant eum Iudæi interficere, quia non solum soluebat sabbathū, sed & patrem suum dicebat deum, æqualem se faciens deo: Nisi ea esset Christi operibus confirmata sententia, eam quoque correxisset suspicionē. Nā si ī Iesu verbis timet Euangelista, nequid perperā suspicemur: multò

Universidad de Deusto
Biblioteca

multo magis in aliorum ſermonibus, ſi non vertũ id eos opinari intelligeret. Sed nihil dixit. norat. n. eam fuiſſe Chriſti ſententiã, quòd eſſet æqualis Deo, nec eos perperam opinatos. *Cum igitur interrogaſſet Philippum, dixt Andreas frater Simonis: Eſt puer vnus hic, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos piſces: ſed hæc quid ſunt inter tãtos?* Prudentior quàm Philippus Andreas
4.Re.4. non tamen penitus, tem intellexit. Puto
g autem eum adductum prophetarum miraculis: vt Heliſæi ex panibus. præceſſit ergo Andreas Philippum, non tamen in ipſum cacumen euaſit. Hinc delicijs dediti intelligant, quid magni illi viri, & ad-
E mirabiles comederint, quàm vilis, & modica eorum menſa fuerit. Intueamur eorũ in omnibus abſtinentiam. Cum dixiſſet, Habet quinque panes hordeaceos: ſubdidit, Sed quid hæc inter tantos? Putabat enim ex pauciorib us pauciora, ex pluribus plura facturum miraculorum authorem, in quo decipiebatur. Similiter. n. & ex pluribus, & paucioribus panes multiplicare poterat: neque enim ſubiecta materia indiget Deus. Sed ne creatura ab ipſius ſapientia aliena videretur, vt ſecuti homines Marcionis opinione infecti calumniati ſunt, ipſa vſus eſt creatura in miraculorum ſubiectum. Et cum ambo diſcipuli nihil ſperarent, ſignum oſtendit: ita prius rei difficultate confeſſa, maius lucrum cõſequitur. Diuina enim demonſtrabatur potentia, & cum ſignum ſuperiori tempore a prophetis factum, licèt non eodem modo facturus: & gratias prius acturus, ne ſtultè eius imbecillitatem opinarentur. Conſidera quo nam pacto ex omnibus mentes erigit, & differentiam demõſtrat. Siquidem nondum viſis panibus, vt intelligas quæ non ſunt, ſicut ea quæ ſunt, ei
Ro.4.c ſubdita eſſe: vt Paulus teſtatur, Vocans
F quæ non ſunt, tanquam ea, quæ ſunt, tanquam paratis epulis præcepit illos ſtatim diſcumbere, vt hinc diſcipulorum animos excitaret. Cum enim ex ſermone illo lucrati eſſent, continuò paruerunt, neque perturbati ſunt, & dicentes, quid hoc eſt, quid iubes diſcũbere, nihil eſt paratũ, ſed antè miraculũ credere cęperũt. Et qui paulo antè adeò diffidebãt, vt vnde emerent panes neſcirent, iam fidenter diſcumbere turbam faciunt. Sed quid tandem cum ſanaturus eſſet paralyticũ, cum ſuſcitaturus mortuũ, cũ maris ſedatutus tempeſtatem, non agit gratias, hic agit? vt oſtendat ante cibum gratias Deo agendas. Accedit ad hoc, quòd in minoribus maximè gratias agit, vt non indigentiam intelligas. Nam ſi idiguiſſet, longè magis id in maioribus feciſſet: quæ ſi authoritate virtute propria operabatur, & illa operatũ cõſtat. Præterea & multitudo magna aderat, quã perſuaderi oprtebat diuina id fieri voluntate. Quã ob rẽ cũ ſolus facit ſigna, nihil eiuſmodi dicit: præſente autem multudine ne Deo patri aduerſari putaretur, gratias agẽdo oẽm penitus aufert ſuſpicionẽ, & dedit diſcumbentibus, & impleti ſunt. Ecce inter dominum, & ſeruum differentia. Illi enim ad menſuram habentes gratiam, dimenſa faciebant, miracula: Deus autẽ abſoluta poteſtate perquam abundè operatur. Et ſuperfuerunt, inquit fragmenta, q̃ G
nõ fuerũt ſuperflua, ſed ideò factũ, ne imaginatio quędã exiſtimaretur. Et idcirco ex ſubiecta quoq; materia operatus eſt. Sed qua nam gratia non dedit turbæ, vt ferrẽt, ſed diſcipulis? Quoniam hos magis erudiri volebat, qui totius orbis magiſtri erant futuri. Multitudo enim parum emolumenti è miraculis erat conſecutura: mox nanque obliti ſunt, & petunt aliud ſignum. Diſcipuli plurimam cõſecuti ſunt vtilitatem. Erat autem & hoc non parum ad Iudæ damnationem, qui cophinum portabat. Sed cp eorũ eruditionis gr̃a hic fecerit, in ſequentibus in memoriã his verbis reducens, ſignificat. Nondũ ſcitis quot cophinos accepiſtis? & quòd æquali numero diſcipulis fuerint cophini fragmentorum: aliàs verò cum non amplius admonendi eſſent, non duodecim cophini, ſed ſeptem ſportæ ſuperfuerunt. Ego autẽ nõ panis modò copiam, & multiplicationẽ admiror, ſed quòd tantùm que duodecim ſportulæ caperent fragmenta ſuperfuerũt, quòd præuiderit quantum eſſent conſumpturi: tantum enim ſupereſſe voluit, quod profectò ineffabilis potentiæ eſt. Confirmarunt igitur fragmenta miraculũ vtrun H
que indicantia, neque imaginationẽ eſſe, & ex illis, quæ comederant, ſuperaſſe. Piſcium reliquiæ nullæ ſuperfuerũt, ſed poſt reſurrectionem non amplius eſt ſubiecta materia: quam ob rem? vt intelligas nunc materia vſum, non propter neceſſitatẽ: nõ quòd ea profundamento indigeret, ſed vt hære-

vt hereticis ſilentium imponeret. *Turbæ autem dicebãt: Quia hic eſt uerè propheta.* O gulæ incredibilẽ auiditatem. Maiora his miracula, & quidem innumera operatus eſt Ieſus, neque hoc vnquam confeſſi
Sup.4.c ſunt, niſi nunc exatutati. Vnde cõſtat cp prophetam aliquem eximium expectabãt. Etenim illi dicebant, Tu es propheta. Et hi, *Hic eſt uerè propheta, qui uenturus eſt in mundũ. Ieſus autem cum cognouiſſet, quia uenturi erant, vt raperent eum, & facerent regem: ſeceſſit iterum in montem ipſe ſolus.* Proh quanta gulę vis, quàm mutabilis ſententia, iam non amplius calumniantur, nec ſabbathi tranſgreſſionem curant, neque Dei zelo mouentur, omnes has curas pleno ventre abiecerunt, propheta erat, regem volebant: Chriſtus autem fugit. Quid tandem? vt humanarum dignitatum contem-
I ptus nos admoneret, vt oſtenderet nullis ſecularibus rebus indigere. Qui enim vilia elegerat, matrem, domum, patriam, victũ, veſtimenta, quid terrena appeteret? cęleſtia illuſtria erant, & magna, angeli, ſtellæ, pater, & ſpiritus, teſtimonium perhibentes, prophetæ ipſum iam pridem annuncianteſ: terrena omnia ei vilia erant, vt hoc pacto clarius eius poteſtas appareret. Seceſſit igitur in montem eruditurus nos, vt ſecularia contemnentes, neque huius vitæ claritudinem admiraremur: ſed contemptis his omnibus futura optaremus, complecteremur, amaremus. Qui enim humana admiratur, nulli erit in cœlis admira-
Inf.18.g tioni. Quo circa, inquit Pilato, Regnum meum non eſt de hoc mundo: ne videretur humano metum, & viribus ad perſua-
Zach.9. ſionem vti. Quare inquit propheta: Ecce
b rex tuus venit manſuetus, & ſedens ſuper aſinam. Regnum ſuum non huius ſeculi,
Sup.5.g ſed cœli dicit: propterea inquit, Gloriam ab hominibus non accipio. Aſſueſcamus igitur dilectiſſimi, huius ſeculi honorem contemnere, neque eum deſideremus, honorati ſumus honore maximo. Cui hic cõ paratus, infamia, nugæ, ignominia eſt: ſicut mundi diuitiæ ſupernis illis collatæ,
Ma.8.c paupertas, & vita hæc ſine illa mors eſt. Dimitte, inquit, mortuos. Hanc igitur gloriam aucupari nolimus, quem qui exhibent, vmbræ ſunt, & ſomnium, & longè ipſa gloria viliores. Gloria, inquit hominis tanquàm flos ſeni. Quid flore ſeni cor
K ruptibilius? Sed eſto ſit diuturna, quid animæ conferret? Nihil ſanè, verùm maiorẽ in modum officit, quippè quæ ſeruos effi- 1.Petri.
ciat, & quidem emptis viliores ſeruos non 1.d
vni addictos domino, ſed duobus, tribus, innumeris, quibus diuerſa imperantibus parent: quantò melior libertatis conditio eſt q̃ ſeruitutis, Dei ſeruũ ab hominũ ſeruitio liberemus: at ſi omninò gloriam quæris, immortalem aucupare, quæ longè vtilior eſt, & magis expetenda. Seculi homines damno tuo ſuam quærunt vtilitatem: Chriſtus contrà centuplum reddit quàm dederis, & tandem vitam æternam elargitur. Quid ergo ſatius, quid expetibilius, in Mat.19
terra an cœlo, hominibus an Deo admira & Mar.
bilem apparere? damnum an lucrum conſequi ad vnam diem, an ad ſempiterna ſecuſa coronari? Da indigenti, non hiſtrioni, ne cum tuis pecunijs, & animam illius perdas. Tu enim ſtulta ambitione perditionis eius cauſa es. Siquidẽ q̃ ſe in orcheſtra exercent, ſi artẽ ſuam ſine lucro futurã ſcirent, iam pridem deſtitiſſent: verùm cũ te plaudẽtẽ, accurrentẽ, multa largientem videant, etiam ſi artem pigeret, lucri cupiditate adducuntur. Si ſcirent neminem
L laudaturum, non amplius irritos labores ſubirent: verùm cum omnibus ſe admirationi eſſe intelligant, multitudinis laude alliciuntur. Abſtineamus dilectiſſimi his impenſis, quæ nullam afferunt vtilitatem: diſcamus in quibus, & quando conſumere oporteat, ne vtrinque Deum ad iram prouocemus, & congregando vnde non licet, & diſpergendo in quæ non licet. Qua enim in te ira, qua vindicta dignus ſis, cum in meretricem eroges, mendicum expellas? nam etiam ſi iuſti laboris mercedem ſolueres, nonne crimini tibi aſcribendum eſſet, mercedem ſceleri, & pro merita pœna honorem impendere? Cum ſpoliatis orphanis, & viduis impiorum luxuriam foues, conſidera qui ignis, quod te ſupplicium maneat. Audiſti Paulum, Non tantùm qui hæc faciunt, ſed laudant Rom.1.
facientes. Fortaſſe acrius vos arguimus, quòd ſi non argueremus: operum tamen ſupplicia manent eos, qui nunquàm emẽdantur. Quid vtilitatis, ſi ad veſtram loquerer voluntatem, cum punienda ſint ſcelera? probas ſaltantem, laudas, admiraris: nonne illo peior efficeris? Siquidem eum inopia excuſat, cui omnia videntur licere: tu hac cares excuſatione: M
ille

Universidad de Deusto Biblioteca

ille rogatus, cur alijs omissis artibus huic se dederit, non negabit turpem, & iniustam esse, sed multa paruo labore luctari dicet: tu rogatus, quare luxuriosum, sordidum, infamem admiretis, non itidem poteris excusati, sed opus erit, vt deiecto vultu erubescas. Quòd si nobis quam reddas, rationem non habes, quomodo apud horrendũ illud tribunal, & iudiciũ inex-
Heb. 10 cusabile, vbi cogitationum, verborum, operũ oĩum reddituri sumus rationẽ, constabimus? quibus oculis iudiciũ intuebimur? q̃d dicemus? q̃ cãm, q̃ excusationẽ aptã aut ineptã saltẽ excogitabimus? q̃ inutilis in pẽsæ, q̃ voluptatis, quã ꝓximorũ quos illa arte ꝑdidimus? Nihil te defendet, puniteris sine dubio, & quidẽ qd oĩ caret fine supplicio. Quod ne accidat summo studio cauea mus, vt spe firma hinc migrãtes, sempiterna bona consequamur gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quẽ & cũ quo patri gloria, simul & Spiritusãcto, in secula seculorum, Amen.

Homilia.xliij.ex cap.sexto.

VT autem sero factum est, descenderunt discipuli eius ad mare. Et cum ascendissent nauim, venerunt trans mare in Capernaum. Et tenebræ iam factæ erant, & non venerat ad illos Iesus, &c. Non præsens tantùm discipulis suis Iesus, sed à longè absens, eorum
A studet vtilitati: etenim cum vbique affluere & operari posset, & contrariis idem efficit. Contemplare igitur, dimissis discipulis Iesus ascendit in montem. Vt autem sero factum est, descenderunt discipuli eius ad mare, & ad vesperum vsque Iesu reditum xpectarunt, inde ob immensum in eum amorem adhuc ipsum quærere non cessant. Non dicunt, Vesper est, tenebræ nos comprehendent, quò ibimus, loca periculosa sunt, periculosum tempus: sed magistri desiderio nauem ascendunt. Neque ab re Euãgelista tempus significauit, vt ex eo vehementissimam eorum dilectionem ostenderet. Quam ob rem autem dimisit discipulos Iesus, & rursus apparet solus super mare ambulans? Vt eos erudiret, quã graue ipsis esset solos relinqui, & maius sui faceret desiderium, necnon & suam demonstraret potestatem. Sicut enim non omnem doctrinam eis cum multitudine communicauit, ita neque signa. Oportuit enim eos aliter initiari, quibus comitenda erat cura orbis terrarum, vt aliquid amplius haberent. Priuatim ergo ipsi transfigurationem in monte, nunc super mare ambulantem, multa, & miranda post resurrectionem viderunt, & alia præterea arbitror. Iuerunt autem in Capernaum, B
non quòd ibi eum esse sciret, sed inuenire, vel inter nauigandũ opinati. Timuisse aũt eos significat euangelista: & à tempore, tenebrę enim iam factę erant: & a tempestate, quia mare magno flatu exurgebat: & à loco, quia longè à terra recesserãt. [Cùm remigassent quasi stadia viginti-quinque, aut triginta: & à re incredibili. Vident enim Iesum ambulantem super mare, & perturbatis eis dixit: Ego sum, nolite temere] Sed qua gr̃a ita apparuit? vt componendę tempestatis authorem se esse ostenderet. Hoc significat Euangelista, cũ inquit: [Voluerunt ergo accipere eum in nauem, & statim fuit nauis ad terram quã ibant.] Non enim tutum duntaxat, sed & secundum ventum præstitit. Multitudini autem super mare nõ apparuit: nã maius signum erat, quã eorũ imbecillitas pateretur, sed neque discipulis diutius se ita videndum præbuit, sed simul, & visus est, & euanuit. Quod autem apud Matthæum sig-
num est, alterum fuisse arbitror, qd̃ mul- Ma. 14.
tipliciter constat. Sæpe & enim similia fe- c.
cit signa, non tantum vt admirarentur, & Mar.
sed tamquam noui spectatores firmiter 6.g.
crederent. Ego sum, nolite timere. Verbo timorem pellit: non ita aliàs cum dixit Petrus. Si tu es, iube me venire ad te. Sed vnde tunc non statim crediderunt, nunc cre- C
diderunt? Quoniam tunc tempestas manebat, & agitabat nauem, nunc vnà cum voce sedata est. Vel illud prius signũ ostẽdit, cuius exemplo hoc facilius crediderunt. Mat. 14.
Quid autẽ nauem non ascendit? Vt maius d
appareret miraculũ, & suam apertius reuelaret diuinitatem: neue videretur necessitate, sed benignitate, & gratia ad eos venisse. Et permisit tempestatem oriri, vt ab eis inquireretur: sedauit, vt virtus, & potestas cognosceretur: non ascendit nauem vt clarius esset miraculum. [Altera autem die turba quæ stabat trans mare, vt vidit quia nauicula alia non erat ibi nisi vna, & qa nõ introiisset ibi cũ discipulis suis Iesus in nauẽ, sed soli discipuli eius abiissent. Qua de cã tãta in hoc narrãdo diligentia

vtitur

vtitur Ioannes? Vt licèt non tam manifestè, admoneat tamen turbam miraculum intelligere potuisse. Vidit, inquit, vnam duntaxat nauiculam, qua discipuli traiecerãt, & Iesum cum discipulis non fuisse, & abeuntes inuenerunt eũ in Capernaũ. Quid aliud hinc erat existimandũ, quàm q̃ mare pedibus vadauerat? non enim alia naui traiecisse poterat tum vna cum discipulorum appulisset. Verùm nihil de tan-
D to miraculo percontati sunt, quomodo huc venisti, sed tantùm quando venerit, rogarunt: nili quãdo, pro quomodo, quis velit intelligi. Operæpreciũ aũt hoc in loco considerare instabilem multitudinis voluntatem: qui enim paulò antè dixerant.
Hic su- Hic est verè propheta: qui eum rapere, &
pra.b facere regem volebant, iam refrigerant, & obliti miraculi nõ amplius admiraban
Exo.13. tur, sed quærebant arbitror, alias cibũ ac-
& 14. d cipere. Transierunt duce Mose mare ru-
c brũ Iudæi, sed magna differentia: ille tanquam seruus supplicando, Iesus propria & absoluta potestate transiuit: illi Austro tunc spirante paruit aqua, & aridam præbuit transeuntibus, Iesum nihil a sua natura motum mare, vt dominum admirabilius prætulit, illud testatum, Ambulans super mare tanq̃ super pauimentum. Iure aũt venturus in Capernaum gẽtem durã, & minimè persuasibilem, signum panis operatus est, non solum incolis, sed peregrinis admirantibus, vt eorum molliret incredulitatem. Siquidem cum tanta turba tanto feruore, & studio conuenisset, nõne, vel lapis moueri debuisset? non tñ moti sunt, iterum cibum quærebant, ideò a Iesu reprehenduntur. Nos autem his cognitis, tũ sensibilium, tum spiritualium gratia munerum gratias Deo agamus. Sic enim ip-
E se vult, & ꝓpter hæc illa dat. Imperfectiores sensibilibus allicit, & præmonet cum his admodũ adhuc inhient, quibus acceptis, cum altius erigi negligunt, grauiter
Mat. 9. accusantur. Nam & paralytico illud pri-
a mum dare voluit, sed nõ passi sunt. Siquidem cũ diceret, Remittuntur tibi peccata tua, blasphemiã calumniabantur. Idẽ nos sentire nolimus, spiritalium nobis potior ratio sit. Nã si spiritalia assequimur, amissis corporeis nullum patimur detrimentũ: sine illis autem quæ nobis reliqua spes est? quod solatium? Quocirca spiritalia nobis à Deo petenda, & optanda sunt. Hæc nos postulanda docuit, & si recusemus, in ea oratione, quam nobis instituit, nihil ad carnem, omnia ad Spiritum pertinentia inuenimus, & si quidem in ea sensibile est, id quodammodo fit spiritale. Nam si nihil amplius quærimus quàm panem cõsubstantialem, hoc est quotidianum, spiritalis animi, & sapientis est. Priora autem, Sanctificetur nomen tuum, aduenìat re- Mat. 6.
gnum tuum, Fiat voluntas tua sicut in cœ b
lo & in terra: omnia ad spiritum referuntur. Et post illam particulam, Panem no F
strum quotidianum da nobis hodie: ad spiritum redit, Dimitte, inquit, nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Non principatum, non diuitias, non gloriam, non potentiam, sed animæ tantùm vtilitatem postulandam: non terrena, sed cœlestia petenda mandauit. Nam si secularibus abstinere iubemur quæ miseria, quæ amentia est ea à domino postulare, quæ habita abiicienda: desiderare, in quibus nullam omnino curam adhibendam præcipit? Iniusta petimus, ideo nihil proficimus. Et quomodo, inquis mali, iniusti, raptores, auari ditescunt? Nõ deus id exhibet? Abiit: sed rapina & cupiditate diuites efficiuntur. Cur deus permittit? Quoniam permisit & diuiti, vt ad maius eum reseruaret supplicium. Audi quid ei dicatur. Fili accepisti bona in vita Lu. 16.f
tua, & Lazarus similiter mala: nunc autẽ hic consolatur, tu autem cruciaris. Quod nos in delicijs & peccatis seculi lasciuientes, ne subeamus supplicium, veras nobis comparemus diuitias, & veram sapientiã complectamur, vt promissa bona consequamur, gratia & benignitate dñi nostri Iesu Christi, cũ quo patri gloria simul & Spirituisancto, in secula seculorum, Amẽ.

Homilia xliij.ex cap sexto.

RESpondit eis Iesus, & dixit: Amen amen dico vobis, quæritis me, non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus & saturati estis. Operemini nõ cibum, qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. Non semper G
clementia vtendum est, & lenitate: sed ignauus discipulus, & ingenio pinguior, acrioribus magistri stimulis ab ignauia excitandus est: quem morem & hic, & alibi sæpenumero Dei filius seruauit. Accedentibus enim turbis, & applaudenti-

bus

bus. *Rabbi quando huc venisti?* Vt humanam se gloriam contemnere, & eorum tãtùm salutis curam ostendat, asperius respõdet, neque tam hac quàm eorum animi detegendi gratia, vt pateret omnibus. Amen, inquit, amen dico vobis, quæritis me, non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus & saturati estis. Modestius coarguit, non gulæ & ventris seruos appellauit: non tot miracula, quæ neque secuti erant neque admirati, exprobrauit: non tam alia quàm pauloantè factum miraculum meminit, quod non admirabantur: sed quia saturati erant, sequebantur, vt iterum saturarentur, & ea gratia reuertebantur. Propterea dixerunt: Patres nostri co-
H mederunt manna in deserto. Quod eos corporeo cibo inhiare indicabat, rem sanè maximè reprehendendam. Iesus autem non reprehensioni tantùm immoratur, sed doctrinæ incumbit. Operemini, inquit, non cibum, qui perit, sed qui permanet in vitam æternam, quem filius hominis dat vobis. Hunc enim pater signauit deus. Hoc est, nolite corporis cibum curare, sed spiritus. Nonnulli autem ignauię & desidiæ dediti, his verbis abutuntur, ac si Christus laborum opera tolleret. Quibus necessariò respondendum est. Totam.n. (vt sic dicam) Christianam calumniantur religionem, vt suam socordiam tueantur.
Act.20. g Sed audiant Paulum, Recordamini domini dicentis, Beatius est dare quàm accipere. A qui vnde potest dare, qui non habet?
Luc.10. g Quid Matrhæ inquit Iesus? Solicita es, & turbaris erga plurima, porrò vnum est necessarium, Maria optimam partem elegit:
Mat. 6. d & iterum, Nolite curare de crastino. Hæc omnia soluenda sunt, non solum vt pigros excitemus, sed ne pugnare videatur diui-
1.Thes. 4.c na scriptura. Etenim alibi, inquit Paulus, Rogamus autem vos fratres, vt abundetis magis, & operam detis, vt quieti sitis, & vt vestrum negocium agatis, & operemi-
I ni manibus vestris, sicut præcepimus vo-
Ephe. 4 f. bis, vt honestè ambuletis, ad eos, qui foris sunt. Et iterum: Qui furabatur, iam non furetur: magis autem laboret operando manibus suis, quod bonum est, vt habeat
Act.20. f vnde tribuat necessitatem patienti. Hic Paulus non simpliciter præcipit operari,
1.Co. 9 a sed ita, vt indigenti subueniat. Et alibi: Et necessitatibus meis, & eorum qui mecum sunt, ministrant manus ipsæ. Et ad Corinthios: Quæ est ergo merces mea? vt euangelium prædicans, sine sumptu ponam euangelium: & in ciuitatem illam
Act.18. a veniens mansit apud Aquilam & Priscillam, & operabatur, erant.n. scenofactoriæ artis. Hæc omnia, quantum ad verba, pugnare maximè videntur. Sunt ergo exponenda. Sed quid dicemus? Non curare & non operari intelligendum est, ne toto animo secularibus rebus inhiemus, neq; de quiete crastina, tanquam superuacua cogitemus. Non licet aliqua huiusmodi cura operantem perturbari. Neq;.n. idem est cura & operatio. Neq; vt operi confidat quispiam operetur, sed vt communicet indigenti. Quòd autem ad Martham locutus est Iesus, non in operando reprehensionẽ dixit, sed quòd tempus considerandum sit & distribuendum, ne audiendi verbi dei occasio in carnalium rerum cura consumatur. Non ergo desidiam laudat Iesus, sed ad audiendum allicit. Veni, inquit, vt K
vos necessaria docerem, tu autem circa prãdium occuparis. Varijs ciborum generibus me vis accipere, alium cibum para. Sermonibus meis attende, sororis desiderium imitare. Neque coarguebat Iesus hospitalitatem. Absit, sed doctrinæ tempore aliis non esse vacandum negociis admonebat. Illa autem particula, Operamini non cibum qui perit, non in desidia viuendũ significat: hic enim cibus est, qui maximè perit, siquidem omnis malitiæ fomes est desidia: sed operandum & erogandum indigentibus, qui cibus minimè perit. Qui pigritiæ deditus, ventri viuit, deliciis vacat is cibũ operatur qui perit: qui verò ex labore suo Christum nutrit, potum dat, vestit: quis adeò sensu carer, vt eum cibum pereuntem dicat operari, per quem & cœleste regnum, & illius bona nobis promittuntur? Hic cibus perpetuus est. At Iudæi cum nullam fidei rationem haberent, cũ nihil cogitarent, vnde, & qua virtute ille cibus venisset: sed tantùm nihil operando satietatem quærerent, meritò huiusmodi qui perit cibum, appellauit. Paui vos, inquit, vt inde permanentem cibum quæreretis, quo nutriretur animus, vos terreno L
attenditis. Ideo hunc vobis vilem dare nolo, qui caducam & fluxam vitam, sed qui sempiternam præbeat: qui non corpus, sed animam pascat. Sed cũ magnificè de se locutus esset daturũ se cibum pollicendo,

do, ne iterum calumniandi illis materiam præberet, vt sibi fidem faceret, in patrem id refert. Nam cùm dixisset, Quem filius hominis vobis dabit: subdit, Hunc.n. pater signauit deus. Propterea misit, qui hũc vobis cibum ferret. Quòd & aliter potest interpretari. Alibi inquit Christus, qui au
Sup.3.d dit hoc, Me signauit, quòd Deus verax est: hoc & manifestè ostendit. Quam mihi significationem, & in hoc loco habere videtur hæc particula, Signauit pater: hoc est, ostendit, & suo reuelauit testimonio. Etenim ipse se ostendit, & Iudæos affatus patris in medium protulit testimonium. Ea igitur dilectissimi dominum postulemus, ea oremus, quę iure nobis ab eo negari nequeant. Secularia enim, etsi contigerint, minimè noxia sunt: si verò ditabimur, hic tantùm delicijs fruemur: si pauperes erimus, nihil officiet. Siquidem, neque quæ aut optanda in hac vita, aut molesta videntur, ad voluptatem, aut tristitiam vim vllã
M habere debent, sed vtraque contemnenda.
Mat. 3. b Defluũt enim, quam celerrimè: quare viæ appellantur a Deo, altera lata, & facilis, al
Ibid. 25 tera angusta, & aspera. Vtraque vita immortalis futura, & supplicij, & gloriæ. Ad alteram fugiendam, alteram assequẽdam, summam adhibeamus diligentiam. Quæ nam secularium, quæso, voluptatum vtilitas? Hodie sunt, cras elabuntur: hodie flos pulcherrimus, cras aridus puluis: hodie ignis ardens, cras cinis extinctus: spiritalia autem perpetuò clara, floridaq;, & indies splendidiora permanent. Nunquam illæ cessant diuitiæ, nunquam transferuntur, nunquam desinunt, nunquam solicitudinem, inuidiam, calumnias afferunt. Non perdunt corpus, non corrumpunt animũ: quæ omnia in his rapiuntur diuitijs. Gloria illa non in superbię stultitiam tollitur, non tumet, nunquam cessat, nunquam fit obscurior. In cœlo voluptas, & deliciæ sempiternæ, immortales, nullo fine, nullo termino cõprehendẽdæ. Has desiderio prosequamur, præsentia omnia præ futuræ beatitudinis spe, vt ridicula, etiam in regum aulas, & familiaritatem acciti, contemnamus. Quibus licet nihil beatius videatur, parua tamen, & vilia, & nullius momenti ducunt, qui cœlestia animo complectuntur. Quicquid finem habet, non admodũ pretiosum est: quicquid cessat, & hodie est,
A cras desinit, etiam maximum, quam vilissimum est existimandum. Non igitur quę fugiunt, & elabuntur, sed quæ permanẽt, & nunquam mutantur, bona prosequamur. Vt omnes ea consequi mereamur, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, cum quo patri gloria, simul, & Spirituisancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia.xliiii.ex cap. sexto.

D*ixerunt ergo ad eum, Quid faciemus, vt operemur opera dei? Respondit Iesus, & dixit eis, Hoc est opus dei, vt credatis in eum, quem misit ille. Dixerunt ergo ei: Quod ergo tu facis signum, vt videamus, & credamus tibi? Quid operaris?* Nihil gula perniciosius, ni Gulæ vi
hil ignominiosius est: hæc obtusum, & ciũ ex-
crassum ingenium, hæc carnalem animã cæcat
reddit, hæc cæcat intellectum, nec finit, vt valdè.
quicquam perspiciat: quod, vt in Iudæis vsu venerit, intuere quæso. Cùm enim gulæ inhiarent, cùm secularibus affixi, nihil spiritale contemplarentur, multis eos verbis, & aculeis impellit, multum suadet, neque tamen excitantur, sed adhuc humi iacent. Dixerat enim. Quæritis me, non quia vidistis signa: sed quia manducastis ex panibus, & saturati estis: reprehensione eos perterruit, qui nam quærendus esset ci B
bus ostendit. Nam dicendo, operamini, non cibum, qui perit: addidit præmium, Sed qui permanet in vitam æternam: & ad id quod eis obstabat occurrit, quòd à patre missus sit. Quid illi? Tanquam nihil audissent: quid faciemus, inquiunt, vt operemur opera Dei? Quod dicebant, nõ vt discerent, & facerent, sed vt iterum saturarentur, vt ex sequentibus apparet. Quid ad hæc Christus? Hoc est opus Dei, vt credatis in eum, quem misit ille. Ad hęc illi: Quod signum facis, vt videamus, & credamus? *Patres nostri manducauerunt manna in deserto.* Nihil his stultius, nihil insipientius, cum signum in manibus haberent, tanquam nullum fecerit, rogant, quod signum facis? neque in eius potestate signũ relinquunt, sed necessariò ei præscribunt, vt nullum aliud faciat, quàm quod maiorum suorum temporibus factum est. Patres nostri manducauerunt manna in deserto. Hoc exemplo moueri Christum arbitrati, vt idem faceret, quo carnaliter pascerentur. Sed quid nam nullum aliud ex prioribus signis meminerunt, cum plu-
rima

Universidad de Deusto Biblioteca

rima tunc temporis in Aegypto, in mari, in deserto facta essent, sed hoc duntaxat? Quia hoc maximè impulsu ventris desiderabant. Quid autem, qui prophetam eum appellastis, & regem facere voluistis, post
C visum signum, ac si nil fecerit, ingrati, & perfidi facti estis, & signum quæritis, parasitorum, & famelicorum more loquentes? Nunc vobis manna admirationi est: non adhuc anima vestra debilitata est? Et aduertite irrisionem. Non dixerunt, Moses signũ fecit, tu quid facis, perturbari eum arbitrabantur: sed adhuc honorificè loquuntur, cibi expectatione: neque dixerunt, Deus hoc fecit, ne huic æqualem, illo humiliorem facere viderentur, sed medium, quod dam tenuerunt, Patres nostri manducauerunt manna in deserto. Et profectò ad hęc Christus dicere potuisset, se maius fecisse miraculum, non virga, non precibus equisse, sed propria omnia fecisse virtute: quòd si manna meministis, ecce panem vobis præbui, verùm non erat nunc his verbis locus, sed vnum curabat, vt ad spiritalem cibum eos adducere, & considera immensam Christi prudentiam, quo pacto respõdeat: [Non Moses dedit vobis panem de cœlo, se[illegible]er meus dat vobis panem de cœlo verum.] Sed quid non dixit, non Moses dedit, sed ego: sed pro Mose deum, pro Manna seipsum posuit? quia magna erat auditorum imbecillitas, vt ex sequentibus constat. Etenim ita dicendo, non tamen
D cohibuit. atqui primum dixit: Quæritis me, non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus, & saturati estis: non tamen illi reprehensi destiterunt. Verum cùm Samaritanæ se aquam daturum pollicitus est, patris non meminit: sed, Si scires, inquit, donum Dei, & quis est, qui dicit tibi, Da mihi bibere: tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam viuam: & iterum, Aquam quam ego dabo: & non refert ad patrem. Hoc autem in loco patris meminit, vt quanta fuerit Samaritanæ fides, quanta Iudæorum imbecillitas, intelligeres. Non de cœlo erat manna, quomodo ergo de cœlo dicitur? quemadmodum, Volucres cœli: &, Tonuit de cœlo Deus. Panem autem simpliciter, & non verùm illum appellat, non quòd falsum esset in manna miraculum, sed quòd figura esset, non veritas. Et cum Mosi meministet, se illi non contulit, neque se adhuc illi præponit, cum maiorem adhuc de illo haberent opinionem. Ideò inquiens, Non Moses dedit: non se, sed patrem dedisse testatus est. *Tum illi, Da nobis panem hunc*. Adhuc enim sensibile quiddam suspicabantur, adhuc ventrem implere expectabant: ideo quamprimum obuiam facti sunt. Quid Christus? Alliciens eos paulatim, inquit, Panis Dei est, qui descendit de cœlo, E
& dat vitam mundo: non Iudæis tantùm, sed vniuerso orbi: neq, simpliciter cibum, sed alteram quandam vitam, & legem diuersam. Vitam autem dicit, quoniam omnes mortui erant: illi humi incumbentes, Da nobis inquiunt hunc panem. Cum autem intelligeret Christus, quòd donec sensu perceptibilem mensam arbitrarentur, concurrerent: cùm spiritalem, discederent: [Ego, inquit, sum panis vitæ, qui venit ad me, non esuriet: & qui credit in me, non sitiet vnquam. Sed dixi vobis, quia & vidistis me, & non credidistis.] Hoc & Ioannes superius prædixit: Quod nouit loquitur, & quod vidit testatur, & testimonium eius nemo accipit. Et ipse iterum: Quod scimus loquimur, & quod vidimus testamur, & nõ creditis mihi. Quod facit, præoccupans eos, & ostendens non propterea perturbari, neque gloriam desiderare, neque cordis arcana ignorare, neque præsentia, neque futura. Ego sum panis vitæ. Iam in mysteriorum traditionem deuenturus est, & primum de diuinitate sua sic disputat: Ego sum panis vitæ. Neque enim de corpore hoc dictum est, de quo circa finẽ, inquit, Panis quem ego dabo, caro mea est: sed adhuc de diuinitate. Etenim illa propter Deum verbum panis est, quemadmodum hic panis propter aduenientem ei spiritum, panis cœlestis efficitur: hic autem non vtitur testibus, quemadmodum in priori disputatione: habebat enim ipsum panum opus in testimonium, quanuis credere dissimularent: Illic contradicebant, & arguebant, ideò hoc in loco suam decernit sententiam: illi vero cum corporis cibum sperarent, non sunt perturbati, quoad spe deciderunt: neq; tamen tacuit, sed arguit vehementer. Qui enim cùm panem comederent, prophetam appellabant, & regem facere volebant, hoc in loco indignati, fabri filium dicunt: & quidem videbantur indignari, quod de cœlis descendisse diceret. nõ tamen hæc erat causa, sed

Sup.4.b
Ibid.
Pf.8.b
Ibi.17.b
Sup.3.b
Ibid.
Hic inf. f
F
Hic sup. b

quod corpus pasceret: quod si verè indignabantur, rogare eos oportebat, quomodo panis vitæ esset, quomodo de cœlo descendisset. Nunc autem minimè hoc rogant, sed murmurant, & quòd hoc eos nõ perturbasset, inde perspicuum est. Dicente.n.Iesu, Pater meus dat vobis panem: non dixerunt, roga vt det: sed da nobis panem. Atqui non dixerat, ego do: sed, pẽter meus dat. Ea enim etat cupiditas cibi, vt inde se saturari posse arbitrarẽtur. Quo dato, quomodo postmodum scandalizari debebant, & maximè cum patrem dare
G intelligerent? q̃ nã ergo causa? Cum audirẽt nõ amplius edendũ, incredulitatis prætextum inuenerunt, quòd altius loqueretur. Propterea dixit: Et vidistis me, & non creditis: Cùm signa, tum scripturarum testimonia significant: Illæ.n.sunt, inquit, quæ testimonium perhibent de me: & q̃ veni in nomine patris mei, & non accipitis me: &, quomodo potestis credere, qui ab hominibus gloriam accipitis? [Omne quod dat mihi pater, ad me veniet: & eũ q̃ venit ad me, non eiiciam foras.] Vide quomodo omnia ad hominum salutem conatur. Propterea enim hoc addidit, ne curiosus esse, & frustra hæc dicere videretur. Sed quid hoc significat, Omne quòd dat mihi, pater, ad me veniet, vt resuscitẽ illud in nouissimo die? Qua gratia communis resurrectionis, cuius & impij participes sunt, vt præcipui credentium in se muneris meminit? quoniam non simpliciter resurrectionis, sed talis meminit. Nam cum prius dixisset: non eiiciam, & non perdam ex eo, mox subdidit resurrectionem: In resurrectione enim alij eiiciũ tur: vt inquit, Tollite eum, & mittite in tenebras exteriores. Alij perduntur, Timete, inquit, magis eum, qui potest animam & corpus in gehenna perdere: & illud, Vitam æternam do, hoc significat: Ibunt.n. qui mala egerunt, in resurrectionem iudicij: qui verò bona, in resurrectionẽ vitæ. Hanc hoc in loco resurrectionem ostendit, quæ est bonorum. Sed quid sibi vult ea particula, Omne quod dat mihi pater, ad me veniet? Eorũ tangit incredulitatẽ, ostendens quòd qui non credunt, non se tantùm, sed & patrẽ offendunt, & eius transgrediuntur voluntatem: non tamen tam apertè id dicit, vt semper facit: quòd si hæc eius voluntas est, & propterea venit, vt saluũ hominẽ faceret, qui non credunt, eum oppugnant. Cũ.n.pater, inquit, aliquem dirigit: nihil prohibet eum ad me venire: & alibi, Nemo potest venire ad me nisi pater traxerit eũ. Et Paulus, Ipse tradidit eos patri. Cùm.n.tradet regnũ Deo, & patri: & quemadmodũ pater dando nõ se priuat, ita & filius tradendo. Dicitur autem tradidisse, quòd per ipsum accessum habuimus. Illa autem parricula. Per quẽ, etiam de patre dicitur: vt illic, Per quẽ vocati estis in cõmunicationem filij eius, & per voluntatem patris, & iterum: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis nõ reuelauit tibi. Qd̃ significat nõ parũ rem esse fidem, sed superno indigere auxilio: quod per totum euangelium genero. sæ cuiusdam animæ, & inspirationis diuinæ esse contendit. Sed dicit fortasse quispiam, Si omne quod dat pater venit ad me, & quoscunque traxerit: & nemo potest venire ad te, nisi datum sit ei desuper, quibus pater non dat, hi nullo crimine tenentur. Verba hæc inania, & friuola: opus est.n.voluntate nostra. Doceri.n.credere voluntatis est: hic autem nihil aliud ostendit his verbis, Quod dat mihi pater, quam non paruum quiddam esse credere, atque humanam cogitationem superna indigere reuelatione, & anima, quę eã fideliter accipiat. Et illud, Qui venit ad me saluus fiet: hoc est, multam adhibebit diligentiã. Pro his veni, & carnem, & serui formam accepi. Deinde subdit. *Descendi de celo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me*. Quid dicis? Aliane tua, alia illius voluntas est? Ne igitur hoc quispiam suspicaretur, addidit: Hæc est autem voluntas eius, qui misit me, vt omnis qui videt filium, & credit in eum, habeat vitã æternã. Hæc nunquid voluntas tua est? Et cur alibi dicis, iguẽ veni mittere in terrã, & quid volui nisi vt iam ardeat? Quod si tu hoc vis, constat vnam esse voluntatem. Etenim alio in loco, Sicut pater, inquit, suscitat mortuos, & viuificat: sic & filius quos vult viuificat. Quæ est voluntas patris? ne perdam ex eo quemquam: hoc & tu vis. Non est igitur alia voluntas & alia. Etenim alibi: Sæpe volui congregare filios tuos, & noluisti. Quæ ergo hæc est sententia? Hoc est, non veni vt aliud facerẽ, quã patris voluntatem, neque ego aliud sentio. Oĩa.n.quæ patris sunt, mea sunt:

Ma.22.b
Luc.12.a
H
Hic inf. c.
1.Co.15 c
Mat.16. c.
I
Sup.5.d
K
Mat.23 d & Luc. 13.g.

Universidad de Deusto Biblioteca

& quæ mea, patris. Si igitur patris, & filij
Inf. 17. b omnia communia sunt, non immeritò inquit, Non vt faciam voluntatem meam. Sed hoc in loco non ita, inquit, sed in finẽ remittit. Alta enim, & sublimia (vt dixi) adhuc tegit, & obumbrat. Nam si dixisset, voluntas mea hæc est, contempsissent illi, dicit itaq; se operam eius volũtati præstare, vt eos magis perterreret: quasi dicat, Quid putatis? an quòd me irritatis? Nisi creditis, patrem meum in indignationem mouetis. Hoc enim significat voluntatem eius, qui misit me. *Vt omne quod dedit mihi pater, non perdam ex eo.* Vbi se eorum non indigere obiequio, neque vt sibi ministrare-
Sup. 5. g tur aduenisse signat, sed propter eorum sa-
Sup. 5. f lutem, quod in superiore dixit disputatio-
I ne, Gloriam ab hominibus non accipio. Et iterum: hæc dico, vt vos salui sitis. Hoc enim omnibus modis contendit persuadere, quòd eorum salutis gratia aduenerit, quòd patris gloriam quærat, vt nulla de se oboriatur suspicio: & quòd hoc dicat, in sequentibus manifestius indicauit. Qui voluntatem suam quærit, gloriam propriã quærit: qui autem quærit gloriam eius, qui misit illum, hic verax est, & iniustitia in illo nõ est. *Hæc est.n. voluntas patris mei, vt omnis qui videt filium, & credit in eum, habeat vitam æternam, & ego resuscitabo eum in nouissimo die.* Frequenter resurrectionis meminit, ne præsentibus tantùm rebus diuinam præscribant prouidentiam: vt si his non fruantur non propterea pigriores fiant: neue quòd in hac vita non puniuntur, ideò contemnant, sed futuram expectent. Verum illi nihil lucrati sunt, nos verò lucramur, cùm frequenter nostris auribus resurrectio insonat: & si detescere, si rapere, si absurdum aliquid facere voluerimus, è vestigio dies illa, & iudicium animo inscribatur, & omni fræno vehementius absurdos affectus cogitatio hæc cohibebit. Atque inuicem, & nobiscum semper dicamus: Resurrectio est,
Heb. 14 & Sup. 2. & horrendum illud nos iudicium manet. Et si quem gestientem viderimus, & præsentibus bonis inflatum, idem dicamus, & reducamus in memoriam omnia hic remansura: & si alius dolore, & calamitatibus affectus occurrerit, ad eum quoque ijs
M dem verbis vtamur, doceamusque has miserias finem aliquando habituras. Inertis autem, & pigri auribus insonemus desidię suæ pœnas daturum. Sufficiens hoc verbũ, quod omni medicina nostram animam vehementius curet; est.n. resurrectio non longè, sed in portis. Adhuc modicum, iamiã veniet, & non tardabit. Et omnes oportet nos manifestari ante tribunal Christi, & 2. Co. 5.
malos, & bonos: illos, vt meritò ignomi- b
nia afficiantur: hos, vt in gloria effulgeãt. Quemadmodum.n. in hac vita iudices, malos supplicio, bonos honore publicè afficiunt: ita & illic, vt malos maior ignominia, bonos clarior gloria consequatur. Hęc nos singulis diebus nostris mentibus subscribamus, hæc semper animo versemus. Hoc pacto nulla nos præsentium cura poterit perturbare: nam quæ videntur, caduca sunt: quę non videntur, æterna. Hęc inquam frequenter nobiscum loquamur, & cum alijs: Resurrectio est, & iudicium, & Fatum
operum examina. Et quicunq; fatum esse negat
arbitrantur, hoc dicant, & mox huius mor Chryso
bi tabe curabuntur. Nam si resurrectio est, stomus
& iudicium, non est fatum, quanuis plurimi id contendant. Atqui Christianos resurrectionis admonere erubesco. Qui.n. A
docendus est esse resurrectionẽ, & sibi non omninò persuadet, quòd non necessariò, & simpliciter, & vtcunq; contigerit, res ferantur; is profectò non est Christianus. Quamobrem hortor vos, & oro, omni nos malitia mundos reddamus, & omnia faciamus, vt veniam consequamur, & excusatio nostra admittatur in illa die. Sed dicet fortasse quispiam, Et quando finis? Quando erit resurrectio? Ecce quantum tẽporis præterijt, & nihil tale contigit. Sed erit, credite. Et enim ante diluuiũ, & hos incredulos reprehendit: qui credidit, is solus liberatus est. Et temporibus Loth diraã Ge. 19.
illam plagam non expectabant, donec fulgura illa, & fulmina delata omnes perdiderunt. Neque his, neq; temporibus Noe Ibid. 7.
ne minima quidem futurorum malorum particula contigit: sed quemadmodum cũ delicijs, & ebrietati indulgentes, meritum repentè supplicium oppressit: ita & resurrectio non in principio, sed in medio fœlicitatis superueniet. Ideò Paulus, inquit, 1. Th. 5
Cùm enim dicent pacem, & securitatem, a
tunc repentinus eis superueniet interitus: B
sicut, & dolor in vtero habentis, & non effugient. Hoc autem fit, vt semper simus in Mat. 8.
timore, & nunquam confidamus. Quid di d
cis non expectandam futuram resurrectionem

nem & iudicium? Dæmones hæc confitẽtur, & tu confiteri erubescis? Venisti, inquiunt, huc vt nos cruciares ante tempus? Qui futurum cruciatum dicũt, & iudiciũ, & examen, & supplicium futurum intelligunt. Nolimus ergo prouocare Deum stulta audendo, resurrectioni diffidentes: quẽadmodum in alijs nobis principium fuit Christus, ita & in hoc. Siquidem primoge
Apo. 1. nitus idcirco dicitur ex mortuis. Quòd si resurrectio non est, quomodo primogenitus esset mortuorum, cum nemo post ipsum resurgeret? Quomodo Dei iustitia seruaretur, tot malis in fœlicitate, tot bonis in miseria vitam degentibus? vbi quisque secundum merita remunerabitur? Nemo rectè viuentium resurrectioni diffidit, sed
Mat. 6. b quotidie precantur, sanctam illam vocem
& Lucæ proferentes: Adueniat regnum tuum. Qui
11. e sunt igitur, qui resurrectioni non credũt?
Ps. 9. e qui scelesti, inquinatam vitam, & impurã viuunt, vt Propheta inquit, Inquinatæ sunt viæ eius in omni tempore, auferuntur iudicia tua a facie eius. Non potest, nõ potest inquam homo purè viuere, qui non credit resurrectionem, vt qui nullius sibi conscij sunt criminis, eam non modo profitentur, sed & volunt, & credunt, vt remunerationem accipiant. Nolimus ergo Deũ prouocare, sed & audiamus dicentem: Ti-
C mete eum, qui potest animam, & corpus
Mat. 10 perdere in gehennam: vt metu meliores,
e & hoc malo liberati, regno cęlorum digni efficiamur: quod vtinam omnes consequamur, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem, & cum quo patri gloria, simul, & sempiterno viuificantique Spirituisancto, in secula seculorum. Amen.

Homilia. xlv. ex cap. sexto.

M*Vrmurabant ergo Iudæi de illo, quia dixisset: Ego sum panis viuus, qui de cælo descendi, & dicebant: Nonne hic est Iesus filius*
Phi. 3. d *Ioseph? &c.* Quorum Deus venter, & gloria in ignominia eorum, inquit Paulus de Iudæis: quod ex prædictis constat, & ex sermone, quem ad Christum accedentes habuerunt. Nã cùm pane saturati sunt, prophetam appellabant, & regem facere cogitabant: cum verò spiritalem cibum, & vitã æternam edocti, & a sensu abducti, resurrectionem, & altiora acceperunt: cumque maximè admirati eos oportuerat, tũc murmurabant, & resiliebant. Atqui si hic est
Deu. 18 d D propheta, vt dicebatis: Hic est, de quo, inquit Moses: Prophetam vobis suscitabit dominus Deus de fratribus vestris, tanquam meipsum audite: oportuit ipsum audire dicentem, De cœlo descendi: non tamen audiebant, sed murmurabant: adhuc enim eum verebantur propter nouum panis signum, ideo non manifestè contradixerunt, sed murmurando indignationem præ se tulerunt, quòd cibum non accepissent, quem cupiebant. Murmurabant ergo & dicebant: Nonne hic est filius Ioseph? Ex quo perspicuum est, quòd nondum admirabilem eius norant generationem, idcirco adhuc Ioseph eum filium dicunt. Neq; negat Christus, quòd esset, sed nondum illi tantam rem audire poterant, neque secundum carnem quidem. Quòd si non hanc, longè minus supernam illam, & ineffabilem generationem. Si rem humiliorem non aperuit, multo minus illã. Atqui hoc eos maximè perturbabat, quòd vili patre, & fabro natus esset. Non tamen Christus rem ipsam subticuit, ne alio sublato, aliud scandalum excitasset: sed quid murmurantibus illis Christus? *Nemo potest venire ad me, nisi pater, qui misit me, traxerit eum.* Hic insurgunt Manichæi nihil nos ex nobisipsis posse, huius particulæ testimonio contendentes. Sed planè nos posse quæ volumus per hoc ostenditur, inquiũt enim. Si quis venit ad eum, quid opus est, vt trahatur? Verùm hoc nostrum non tol- E
lit arbitrium, sed diuino egere auxilio ostẽ Liberũ
dit: & non inuitum, sed omni conatu con arbitriũ
tendentem venire. Inde quo pacto trahat, non tol
nequid sensibile de eo suspicarentur, his litur.
verbis prosequitur. *Non quia patrem vidit quisquam, nisi is qui est a deo, hic vidit patrẽ.* Quomodo trahat, inquit, hoc propheta Hie. 31.
prædixerat, quòd erunt omnes docibiles Dei. Vides fidei dignitatem, quòd non ab hominibus, neq; per hominem, sed per ipsum Deum ea imbuendi sunt? Idcirco, vt fidem verbis suis comparet, eos ad prophetas relegat. Nam si erunt omnes docibiles Dei, quare aliqui non credunt? Quoniam hoc de pluribus dictum est. Et præterea illud propheticum omnes volentes significat. Magister enim omnibus proponitur paratus ad docendum, & communicandum doctrinam suam. *Et ego resuscitabo*

Universidad de Deusto
Biblioteca

eum in nouissimo die. Non parua hoc in loco filij dignitas. Siquidem pater trahit, & hic resuscitat. Neq; diuidit patris, & filij opera. Quonam enim pacto? sed potestatis æqualitatem ostendit: vt in illo loco: Et qui
Sup. 5. f misit me pater, testimonium perhibet de me. Quod ne rogando insisterent, ad scripturas relegauit: ita hoc in loco, nequid suspicarentur, ad prophetas, frequenter o
F stendens se patri non esse contrariũ. Quid autem, qui ante hac fuerunt? nunquid docibiles erant dei? Quid hoc in loco eximiũ est? Quòd tunc homines per res diuinas docebantur, nunc per vnigenitum, & Spiritum sanctum: deinde inquit, *Non quia patrem vidit quisquam, nisi is qui a deo est*. Non secundum causæ rationem hic loquitur, sed secundum modum substantiæ. Nam si diceret, Omnes a Deo sumus: Vbi præstãtia, & differentia filij? Sed quare non apertius dixit? Propter illorum imbecillitatem. Etenim si dicendo, de cœlo descendi, tantùm scãdalizati sunt: quidnam fecissent si id addidisset? Panem autem vitæ seipsum appellat, quoniam vitam nostram, & hanc & futuram corroborat. Et inquit: *Siquis mãducauerit ex hoc pane, uiuet in æternum*. Panem verò, siue doctrinam hoc in loco, & salutem, & fidem in se, siue corpus suum dicit. Vtrunque enim animam fortiorem
Inf. g reddit. Atqui alibi dixit: Siquis sermonem meum audierit, mortem non gustabit, & perturbati sunt: hic non itidem, quia iam o> panis miraculum eum reuerebantur. Animaduerte autem, quam faciat huius panis, & mannæ differentiam, ab vtriusq; scilicet fine. Quòd enim manna nihil ma
G gnum præberet, addidit: [Patres vestri mãducauerunt manna in deserto, & mortui sunt.] inde subdit maximam persuasionẽ, quod longè pluris, maioribus illis patribus Mose, & claris illorum temporum viris ipsi habiti sint. Cùm enim dixisset mortuos, qui manna comedissent, prosecutus est: [Hic est panis de cœlo descendens, vt siquis ex ipso manducauerit, non moriatur. Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi, qui manducat ex hoc pane, viuet in æternum.] Illa præterea particula, In deserto: manna non diu durasse, neque in terram promissionis venisse significat. Hic autem panis non est eiusmodi. [Et panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.] Meritò hoc in loco dubitare quispiã posset, cur hæc nunc Christus loqueretur, cum nihil proficeret, nihil ædificaret, immo esset ędificatis nocumento? [Ex hoc enim, inquit, multi ex discipulis suis retrò abierunt: &, Durus est hic sermo, quis potest eum audire?] Erant igitur hæc solis discipulis communicanda, vt Matthæus pri Mat. 26
uatim cũ ipsis loqui testatur. Quid ad hoc c
dicemus? Quæ nam horum verborum vtilitas? Magna quidem, & necessaria. Cum enim in petẽdo cibo instarent: & patribus suis datũ memorarent, & mãna tanq̃ magnum quiddam laudarent, omnia illa figu H
ram, & vmbram fuisse, rerum autem veritatem præsentem ostendit. Ideò spiritalis cibi meminit. Sed erat, inquit, dicendum. Patres vestri manducauerunt manna in deserto, ego autem vobis panem prębui. Sed magna sanè differentia: minus.n. hoc quàm illud visum esset. Mannæ miraculum extulisset, suum de panibus depressisset. Cùm ergo de cœlo cibum quærerent, ideò frequenter de cœlo se descendisse testatur*. Quòd siquis percontaretur, cur mysteriorum sermonem adduxerit, respondebimus quòd horum nunc maximè tempus erat. Obscurius enim dictum semper auditorẽ erigit, & attentiorem reddit. Non ergo perturbari debebant, sed interrogare, & quærere, Sed abierunt. Quòd si prophetã eum arbitrabantur, credere eius verbis oportebat. Itaque stultitia sua, non sermonis Christi obscuritate perturbabantur: tu autem considera, quomodo eos ad se paulatim trahit. Nam se, non patrem dedisse dicit: &, panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Sed aliena quædam do Sup. r. d
ctrina erat, inquies, & diuersa. Atqui Ioannes superius hoc significat, agnum ipsum appellans, sed non intellexerunt. Non me latet, non tamen discipuli diffidebant. Nã si de resurrectione nondum quicquàm norant, & propterea ignorabãt, quid sibi vellet, Soluite templum hoc, & in tribus die- I
bus suscitabo illud: multò magis, quæ hic Ibi. 2. d
dicuntur, quæ obscuriora sunt. Quòd.n. prophetæ suscitassent, norant, quanuis nõ tam manifestè locutæ sint scripturæ: quòd autem carnem quis comederit, nunquam quisquam illorum dixerat. Veruntamen persuasi sunt, & sequebantur, & habere eũ verba vitę cõfitebantur. Hoc discipuli est, quæ magister asserit, non curiosius inuestigare, sed audire, & credere, & idoneum solutionis

lutionis tempus expectare. Quid igitur aiunt contrarium accidisse? Abierunt retro, hoc propter eorum stultitiam. Quando enim subit quæstio quomodo aliquid fiat, simul subit, & incredulitas. Ita & Nicodemus perturbatus est inquiens: Quomodo potest homo in ventrem matris sue
Ibi. 3. d iteratò introire? Itidem, & hi nunc: Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Nam si hoc inquiris, cur non idem in quinq; panum miraculo dixisti, quomodo eos in tantum auxit? Quia tunc tantùm saturati curabant, nõ considerare miraculum: sed res ipsa tunc docuit, inquies. Ergo ex eo, & hæc credere oportuit ei facilia factu esse. Propterea id
K prius fecit miraculum, vt per illud non essent amplius increduli, his quæ postmodum diceret. Illi quidem tunc temporis nihil ex his dictis, nos ipsius beneficij vtilitatem cepimus. Quare necessariò dicendũ quàm admirãda mysteria, & cur data sint, & quæ nam eorum vtilitas. Vnum corpus sumus, & mẽbra ex carne, & ossibus eius. Quare initiati eius præceptis parere debeant. Vt autem non solùm per dilectionem, sed re ipsa in illam carnem conuertamur: per cibum id efficitur, quem nobis largitus est. Cum, n. suum in nos amorem indicare vellet, per corpus suum se nobis commiscuit, & in vnum nobiscum redegit, vt corpus cum capite vniretur. Hoc.n. amantium maximè est. Hoc Iob significabat de seruis, a quibus maximè amabatur, qui suum amorem præ se ferentes dice
Iob. 31. bãt: Quis daret nobis, vt eius carnibus impleremur? Quod Christus fecit, vt maiori nos charitate adstringeret, & vt suum in nos ostenderet desiderium, non se tantùm videri permittens desiderantibus, sed & tãgi, & manducari, & dentes carni suæ infigi, & desiderio sui omnes impleri. Ab illa igitur mensa tanquam leones ignem spirantes, surgamus diabolo formidolosi, &
L caput nostrum intelligamus, & quam in nos præ se tulit charitatem. Parentes sæpenumero liberos suos alijs alendos dederunt, ego autem mea carne alo, me his exhibeo, omnibus faueo, omnibus optimam de futuris spem præbeo. Qui in hac vita ita se nobis exhibet, multò magis in futura. Vester ego frater esse volui, & communicaui carnem propter vos, & sanguinẽ: & per quæ vobis coniunctus sum, ea rursus vobis exhibui. Hic sanguis facit, vt imago in nobis regia floreat: hic sanguis pulchritudinem, atque nobilitatem animæ, quam semper irrigat, & nutrit, languescere non sinit. Sanguis.n. a cibo non fit repentè, sed prius aliud quiddam: hic quamprimùm irrigat animam, eamq; vi quadã magna imbuit. Hic mysticus sanguis dæmones procul pellit, angelos, & angelorũ dominum ad nos allicit. Dæmones enim cum dominicum sanguinem in nobis vident, in fugam vertuntur, angeli autẽ procurrunt. Hic sanguis effusus vniuersum abluit orbem terrarum, de quo multa Paulus ad Hebręos prosecutus est. Hic sanguis abdita, & sancta sanctorum purgabat. Qd si eius figura tantam habuit vim in templo Hebræorum, in medio Aegypto limi- Exo. 12.
nibus aspersus, longè magis veritas. Hic d
sanguis aureum altare significauit. Sine hoc princeps sacerdotum in penetralia in- M
gredi non audebat. Hic sanguis sacerdotes faciebat: hic sanguis in figura peccata purgata, in qua si tantam habuit vim, si vmbram ita mors horruit, quãtopere quæso ipsam formidabit veritatẽ? Hic nostrarum animarum salus est, hoc lauatur anima, hoc ornatur, hoc incenditur, hic igne clariorem nostram mentem reddit, & auro splendidiorem. Huius sanguinis effusio cœlum peruium fecit. Admiranda sanè ecclesiæ mysteria, admirabile sacrarium. Ex paradiso fons scaturijt, a quo sensibiles fluuij emanarent. A mensa hac prodijt fons, qui fluuios spiritales diffundit: iuxta hunc fontem non steriles salices germinant, sed quercus cœlum ipsum attingentes, quæ fructus tempestiuos, & solidos semper producunt: siquis æstuat, ad hunc fontem se conferat, & recreabitur. Mũdat squalorẽ, & sordes, æstus mitigat, non solares, sed quos ignitæ sagittæ imprimunt. Etenim ortum suum supernè habet, inde radicem vnde irrigatur. Multi huius fontis riui, quos paracletus diffundit, & filius arbiter est, neque bidente, aut ligone viam facit: sed animos nostros aperit. Hic fons lucis diffundens radios veritatis, huic supernæ adstiterunt virtutes, fluctuum eius pulchritudinem inspicientes. Nam manifestius, q̃ A
nos illæ propositorum virtutem, & fulgorem inaccessibilem intuentur. Quemadmodum.n. siquis liquefacto auro manum, vel linguam injiciat, quamprimùm deau-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ratur: ita hæc nobis proposita animam au
ream reddunt. Resurgit.n.vehementius
igne fluuiu-, neq; incendit, sed abluit tan
tum quicquid comprehenderit. Hic san
guis præfiguratus est semper in altaribus,
in iustorum cædibus: hic orbis terrarum
1.Pe. 1. decus est, hic est quo Christus emit, quo
1.Co.6 vniuersam ornauit ecclesiam. Vt.n.homo
seruos auro emit, & ornat: ita nos sanguinem
suo Christus. Qui huius sanguinis sunt
participes, cum angelis, & archangelis, &
supernis virtutibus commorantur: ipsam
regiam Christi stolam induti, spiritalibus
armis muniti. Sed nihil dixi, immò ipsum
induti sunt regem. Sed sicut magnum est,
& admirabile: ita si purè accesseris, ad salu
tem accessisti: sin praua conscientia, ad pe-
1.Co.11. nam, & supplicium. Qui.n.manducat, &
g bibit indignè sanguinem domini, iudiciũ
sibi manducat, & bibit. Nam siqui regiam
purpuram coinquinant, haud secus, quàm
B qui scindunt, puniuntur: quid mirum si-
qui immunda conscientia Christi corpus
accipiunt, idem supplicium subeant, quod
qui eum clauis cruci affixerunt? Vide quã
formidandam pœnam his minetur Pau-
Deu.17 lus: Irritam quis faciens legem Mosi, sine
b vlla miseratione duobus, vel tribus testi-
& Heb. bus moritur: quantò magis putatis dete-
10.c riora mereri supplicia, qui filium Dei con
culcauerit, & sanguinem testamenti pollu
tum duxerit, in quo sanctificatus est? Con
sideremus igitur rem nostram dilectissimi,
cum tantis fruamur bonis, & cum turpe
aliquod animum subit, cum ira, vel re, vel
verbis rapimur: quid mereamur, quem spi
ritum acceperimus nobiscum reputemus,
& irrationabiles nostros cohibeamus affe-
ctus. Hæc cogitatio nostra sit, Quousq; re
bus præsentibus incumbemus? Quousque
non excitabimur? Quousq; nullam saluti
nostræ curam adhibebimus? Intelligamus
quot in nos beneficia contulit Christus.
Gratias habeamus, glorificemus, non fide
tantùm, sed & operibus, vt futura bona cõ
sequamur, gratia, & benignitate do-
mini nostri Iesu Christi, per
quem, & cum quo patri
gloria, simul, & Spi-
rituisancto, in
secula se-
cu-
lorum, A-
men.

Homilia xlvi. ex cap. sexto. C

DIxit ergo eis Iesus: *Amen amen dico uobis, nisi manducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis uitam in uobis, &c.* Cum de rebus spiritalibus disputamus, nihil seculare sit in animis nostris, nihil terrenum: sed omnia huiusmodi abeant, omnia relegentur. Diuinos duntaxat sermones audiamus. Nã si aduenente rege omnis sedatur tumultus, multò magis spiritu nos alloquente, multo nobis silentio, multa admiratione opus est. Admiratione nanque digna sunt, quæ hodie exponuntur. Amen, inquit, amen dico vobis, nisi manducaueritis carnem meam, & bibetitis sanguinem meum, non habebitis vitam in vobis. Etenim cum id fieri posse negarent, non solùm non impossibile, sed & necessarium assetit. Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eũ Inf.8.g
in nouissimo die. Nam cũ dixisset: Siquis manducauerit ex hoc pane, non morietur in æternum: & credibile esset eos dicturos quemadmodum superius: Abraham mortuus est, & prophetæ mortui sunt: & quomodo tu dicis, non gustabit mortem, resurrectionem ponit, per quam soluit quęstionem, quòd non morietur in fine. Frequenter autem in mysterijs versatur, & omnino id fieri oportere demonstrat. Quid autem signat, Caro mea verè est cibus, & san D
guis meus verè est potus? Aut quòd is est verus cibus, qui saluat animam, aut vt eos in prædictis confirmet, ne obscurè locutũ in parabolis arbitrarentur, inde inquit: Qui mãducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet: quod dicit, vt cum ipso se admisceri ostendat. Quod autem sequitur, non benè superioribus iũgi videtur. Quæramus igitur, quæ nã hæc sit consequentia. Cum dixisset, Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet: non absurdè prosequitur, Sicut misit me viuens pater, & ego viuo propter patrem. Nam cùm sæpe repetisset vitam æternam, ad id confirmandũ addit, In me manet. Si in me manet, & ego viuo: qui me sumit, & victurum perspicuum est. Inde inquit, Sicut misit me viuens pater, & ego viuo propter patrẽ. Hęc comparatio est, & similitudo, hoc est, viuo ego & pater. Et ne ingenium arbitrareris,

addidit,

Sup.5.d addidit, Propter patrem: non quod operationis alicuius necessitatem ad vitam habeat, superius.n.eam amouit suspicionem. Sicut pater habet vitam in semetipso, sic dedit, & filio vitam habere in semetipso. Quòd si operatione indigeret, inuenietur
E aut pater non ita dedisse, & falsa esset oratio: aut si ita dedit, nullo alio indigebat auxilio. Quid ergo signat propter patrem? causam tantùm. Sicut viuit pater, ita & ego. Et qui manducat me, & ille viuit propter me. Vitam autẽ in hoc loco nõ quamcunq;, sed probatam dicit: quod inde constat, quòd & infideles omnes, & non initiati, & qui eius carnẽ non manducant, viuunt tamẽ. Quare minimè dubium est, quin illam intelligit. Dicit ergo, qui manducat carnem meam, in morte non peribit, neq; damnabitur. Sed non de communi dicit resurrectione (siquidem omnes resurgent) sed de clara illa, & gloriosa, quæ præmium meretur. Patres vestri manducauerunt mãna in deserto, & mortui sunt: qui manducat hunc panem viuet in æternum. Frequenter idem repetit, vt auditorum animis imprimatur. Vltima.n.hæc erat doctrina, vt resurrectionis, & æternæ vitæ fidem confirmaret. Quocirca post vitæ æternæ promissionem, resurrectionem proponit, postquam illam futuram ostendit. Et vnde hoc constat? A scripturis ad quas eos semper relegat, vt inde erudiantur. Cum autem dare vitam mundo dicit,
F in æmulationem eos adducit, vt si aliorũ bono mouentur, nolint ipsi excludi. Frequenter autem mannæ meminit, & differentiam conferendo, ad fidem allicit. Nã si possibile fuit, vt quadraginta annos sine messibus, & frumento, & alijs ad victũ necessarijs viuerent: longè magis nunc cum ad maiora venerint. Nam si in illis figuris sine labore expositum colligebant: nunc profectò magis, vbi nulla mors, & veræ vitę fruitio. Vitæ autem vbiq; meminit, nã eius trahimur cupiditate, & nihil suauius quàm non mori. Etenim in veteri testamẽto longa vita, & multi dies promittebantur: nunc verò non simpliciter vitæ longitudo, sed vita sine fine promittitur. Simul & ostendere vult, quod ex peccato supplicium: nunc reuocat, & sententiam illam mortis soluendo, & vitæ sempiternæ inducendo, contra superiorum tpm institutionem. Hoc dicit in synagoga docens in Capernaũ, vbi multa miracula fecerat, quare maximè audiendus erat. Quanam autem gratia in synagoga docuit, & in templo? Cum vt multitudinẽ traheret, tum ne patri contrarium se esse ostenderet. Multi ergo ex discipulis eius audientes, dixerunt: *Durus est sermo hic*: hoc est, asper, difficilis intellectu. Atqui nihil tale dicebat. Neque
enim de vita, sed de doctrina disserebat, vt G
in sui fidem traheret. Quid ergo, durus est hic sermo? Num ꝓ vitam annunciat, & resurrectionẽ? Quòd ex cœlo se dixerit descẽdisse, an ꝓ saluus fieri nemo posset, qui eius carnem non manducaret? Num hæc dura sunt? Et quis dixerit? Quid ergo est, durus? Difficilis intellectu, & quem capere eorum non posset imbecillitas, plenus sordidinis. Putabant.n.eum supra vires suas loqui: & dicebant: *Quis potest eum audire?* pro se respondentes, cùm essent discessuri. *Sciens autem Iesus apud semetipsum quia murmurabant de hoc discipuli eius.* Hoc.n.eius erat diuinitatis argumentum, ꝓ cordis secreta reuelaret, *dixit eis: Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis filium hominis ascendentem, vbi erat prius.* Idẽ & Nathanael, Quia Sup.1.g
dixi tibi, inquit, vidi te sub ficu, credis? maius his videbis. Et ad Nicodemum: Nemo ascendit in cœlum, nisi filius hominis, qui in cœlis est. Quid igitur dubitationes du- Ibi. 3.b
bitationibus annectis? Minimè, absit hoc, sed doctrinæ magnitudine, & copia eos allicere conatur. Si.n.simpliciter dixisset, de cœlo descendi, neq; aliud addidisset, magis perturbasset auditores: cum autẽ addidit suum corpus mundi vitã esse: &, Sicut misit me viuens pater, & ego viuo propter H
patrem: omnem soluit dubitationẽ. Nam qui magnum aliquod de se prędicat, & fingendi suspicio subeat: tollitur tamen si plura ad eius confirmationem colligantur. Omnia aũt & facit, & dicit, ne Ioseph filius existimetur, non vt scandalum augeat, sed vt tollat. Nam si Ioseph filium putassent, nullam eius verbis fidem adhibuissent: si de cœlo descendisse, & illuc ascensurum, audissent attentius. Inde aliam adducit solutionem: *Spiritus*, inquit, *est qui viuificat, caro non prodest quicquam*. hoc est, secundum spiritum verba mea audienda sunt. Qui secundum carnem audit, nihil lucratur, nihil vtilitatis accipit. Carnale est dubitare qũo de cœlo descendit, & Ioseph filium arbitrari, & qũo possit nobis

carnem ſuam dare ad manducandũ. Hæc inquam omnia carnalia, quæ myſticè, & ſpiritaliter intelligenda ſunt. Et quomodo potuerunt intelligere, quid eſſet carnem manducare? Expectare igitur eos oportuit, non diſcedere: interrogare, non deſperare. *Verba quæ ego locutus ſum vobis, ſpiritus, & vita ſunt.* Spiritus, hoc eſt ſpiritualia, nihil carnale, nullam naturalem conſequentiam habentia, ſed omni hac terrena neceſſitate, & huius vitæ legibus libera. Eſt & alius ſenſus: Sicut in hoc loco ſpiritus pro ſpiritalibus poſuit, ita cum carnem dicit, non pro carnalibus, ſed pro carnaliter audire: eos ſignificans, qui ſemper carnalia deſiderabant, cum ſpiritalia deſiderari oporteat. Nam ſi carnaliter ea quis accipe- I
ret, nihil ſanè lucraretur. Quid igitur, caro nõ prodeſt quicquam? Non de ipſa carne dicit, Abſit: ſed de his, qui carnaliter accipiunt, quæ dicuntur. Quid autem eſt carnaliter intelligere? Simpliciter, vt res dicuntur, neq; aliud quippiam excogitare. Non enim ita iudicanda ſunt, quæ videntur, ſed myſteria omnia interioribus oculis conſideranda, hoc eſt ſpiritaliter. Qui non manducat carnem meã, & bibit meũ ſanguinem, nõ habet vitam in ſemetipſo. Quomodo nihil prodeſt caro, ſine qua nemo poteſt viuere? Vide quòd ea particula, Caro non prodeſt quicquam: non de ipſa carne, ſed de carnali auditione dictum eſt. *Sed ſunt quidam ex vobis, qui non credunt.* Iterum pro ſua (vt ſolet) dignitate loquitur, & futura prædicit, oſtenditque non illorum gloriæ deſiderio hæc dicere, ſed quòd eorum curam haberet. Dicendo autem, Quidam, diſcipulos ſubtraxit. Superius enim dixerat, Et vidiſtis me, & non credidiſtis mihi. [Sed ſunt quidam ex vobis, qui non credunt. Sciebat enim ab initio Ieſus, qui eſſent non credentes, & quis traditurus eſſet eum. Et dicebat: Propterea di-
K xi vobis, nemo poteſt venire ad me, niſi fuerit ei datum à patre meo.] Spontaneã diſpenſationem hoc in loco euangeliſta, & eius patiẽtiam ſignificat. Et illa particula, Ab initio, non ſimpliciter hic ponitur, ſed vt eius præſcientiam intelligas, & quòd antè hæc verba, nõ poſt eorum murmurationem, & ſcandalum, proditorem norat: qd' diuinitatis erat. Inde inquit, Niſi fuerit ei datum à patre meo: ſuadẽs eis vt ſuum patrem deum, non Ioſeph arbitrarentur: & in ſe oſtendens nihil ſua intereſſe, ſi non crederent: quaſi dicat, non mouent me, neq; perturbant, qui mihi non credunt, noui ea omnia antequam fierẽt, noui quibus dedit pater. Cum autem audieris dediſſe patrem, noli ſimpliciter priuilegium arbitrari, ſed illi crede, quod qui ſe accipiẽdi dignum exhibet, ipſe accipit. *Ex hoc multi diſcipulorum abierunt retrò, & iam non cum illo ambulabant.* Rectè euangeliſta non dixit, diſceſſerũt: ſed, abierunt retrò: hoc eſt, non proficiebant in virtute, & quam iam habebant fidem perdiderunt, cum ſe ſcinderent, ſed non duodecim. Quid ergo dicit ad eos? *Nunquid, & vos multis abire?* vt iterum ſe eorum miniſterio nõ egere oſtẽdat. Neq; eos laudauit. Quam ob rem? Cũ vt magiſtri dignitatem ſeruaret, tũ quòd L
ita contineri magis oportebat: nam ſi laudaſſet, arbitrati ſe ei rem gratam facere aliquo ſaltem humano affectu moti eſſent: cùm verò ſe eorum miniſterio egere minimè oſtenderet, magis eos continuit. Et animaduerte quàm prudenter locutus eſt. Nõ dixit, abite, ne expellere videretur: ſed rogauit, num vellent abire: vt & vim omnẽ, neceſſitatem auferret, & ne pudore quodã nutarent, ſed etiam gratiam haberent. Neque apertè eos accuſauit, ſed modeſtè tetigit, vt quid faciendum eſſet, intelligerent. Nobis autem contrarium accidit, nec immeritò: quoniam propriè gloriæ cauſa omnia facimus, ideò familiariũ ambitu nos, & noſtra minui arbitramur. Ieſus verò neque adulatus eſt, neq; expulit, ſed interrogauit, non vt eos contemneret, ſed ne viteneri viderentur: nam ſi inuiti mãſiſſent, haud ſecus ac ſi abiſſent fuiſſet. Quid ad hoc Petrus? *Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. Et nos credimus, & cognouimus, quia tu es Chriſtus filius Dei uiui.* Vides M
non verba, ſed temeritatem, & perfidiam auditorum, ſcandalum peperiſſe? Niſi enim ita diximſſet, non deſtitiſſent cibum corporeum efflagitare: & cum duodecim vnà cum illis eadem verba audiſſent, contrariè tamen affecti ſunt, dicentes: Ad quem ibimus? Quanti amoris verbum? quo & patribus, & matribus, & omnibus rebus Chriſtus pĩoſior oſtẽditur: quodque qui ab eo diſcedunt, non habent amplius quò confugiant. Sed ne propterea, ad quẽ ibimus: diximſſe videretur, quòd non haberent, qui ſe acciperẽt: ſubdidit, Verba vitæ

æternæ

Carnaliter intelligere, quid.

æternæ habes: quæ illi carnaliter, & ſecundum humanam rationem, hij ſecundum ſpiritum, & fidem intellexerũt, idcirco dicebat. Verba quæ locutus ſum vobis, ſpiritus ſunt. Doctrinam meam rerum conſequentiæ, & neceſſitati, ſubiacere ne arbitremini. Spiritalia terrenis legibus ſeruire nõ patiũtur, qd & Paulus inquit. Ne dicas in corde tuo, quis aſcendit in cœlum? hoc eſt Chriſtũ deducere. Vel quis deſcendet in abyſſum? hoc eſt Chriſtum ex mortuis
Ro.10. b reuocare. Verba vitæ æternæ habes. Iam reſurrectionem acceperant, in qua quieſcebant. Et vide, quęſo fratrum amatorem, & ſtudioſum, pro omnibus reſpondet. Nõ dixit, cognoui, ſed cognouimus, Et con-
Mat.16 ſidera eum de magiſtro, non vt Iudæos locutum: ſiquidem illi dicebãt, Hic eſt filius Ioſeph: hic autem, Tu es Chriſtus fi-
A lius Dei viui: &, verba vitæ æternæ habes quia audierãt magiſtrum dicentem, reſuſcitabo eum, & habebit vitã æternam. Ex quo præfert attentionem, qua eius verba acceperit, cùm ea meminerit. Quid Chriſtus? Neque laudauit Petrum, neque admiratus eſt, quamuis id alio in loco feciſſet: ſed, *Nonne ego*, inquit, *vos duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus eſt?* Cum enim diximſſet Petrus, & nos credidimus, eximitè numero Iudam. Alibi enim nihil de diſcipulis dixit, ſed cum Chriſtus diceret: vos
Mat.16. b & autem quem me dicitis? reſpondit, Tu es
Mat.8.c Chriſtus filius Dei viui: hic autem dicente eo, Et nos credidimus: meritò ex ipſorũ numero Iudam exemit: hoc autem dixit, vt longè proditoris malitiam propulſaret, & cum nihil ei proficere videret, ei tamen conſulebat. Et intuere Chriſti ſapientiam. Neque eum manifeſtauit, neq; latere voluit. Illud ne impudẽtius cõtenderet: hoc, ne latere arbitratus, licentius auderet, quare in ſequentibus apertius reſpondebit. Prius ergo eum alijs annumerauit, cùm diceret: Sunt quidam ex vobis qui non credunt: quod his verbis confirmat Euangeliſta, Sciebat enim ab initio Ieſus q eſſent credentes, & quis traditurus eſſet eum, Cũ autem in malitia perſeueraret, vehemen-
B tius eum arguit, Vnus, inquit, ex vobis diabolus eſt, quem tamen vt tegeret, omnibus mutum incuſit. Hoc autem in loco non immeritò dubitandum, cur nihil dicant diſcipuli, aliàs autem timent & dubitant, & inuicem ſe aſpiciũt rogantes, Nũquid ego ſum domine? Et Ioanni Petrus innuit, vt magiſtrum percontaretur quis Mat.26 b
eſſet proditor, Quæ nam cauſa eſt? Non dum audierat Petrus, Vade retro ſatana, ideo non timuit: poſtquam autem increpatus eſt, & inde audiſſet, Vnus ex vobis Mat.16. &
me tradet: meritò formidauit. Neque hoc Mar.8.d
loco dicit, vnus tradet me: ſed, vnus eſt dia Mat.26
bolus: quare non intelligebant quid dice- b
rent, ſed tamen malitiam ſuam reprehendi arbitrabantur. Quid autẽ ſignificat. *Nonne ego vos duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus eſt?* Vt omni aſſentationis ſuſpicione careret. Nam cum omnes eum præter duodecim reliquiſſent, & Petrus eum confeſſus eſſet: nequis aſſentationem ſuſpicaretur, ita locutus eſt. q. d. nihil mihi perſuadet ne malos arguam. Nolite putare me laudũ veſtrarũ gra vobis adulaturũ, vel vt me ſequamini malos non reprehenſurum. Quod enim multò magis eſt ad perſuadendum, id mihi non perſuadet. Qui C
enim in amore perſtiterit, ipſe ſibi præbebit argumentum. Electus à magiſtro gloriam, reprobus ſtultitię apud ſtultos opinionem accipiet. Veruntamen, neque hoc me à reprehenſionibus abducit. Hoc nũc reprehendunt in Chriſto Gentiles frigidè & ſtultè, nõ enim vi, & neceſſitate quadã Deus bonos facere conſueuit, neque electio eius violenta eſt ſed ſuaſoria. Vt enim intelligas, inquit, non cogi vocationẽ, multos vocatos perire continget. Quamobrẽ conſtat, in noſtro eſſe arbitrio, an ſaluemur, an perdamur. His igitur admonitionibus, & ſobrij eſſe, & vigilare contendamus. Nam ſi is qui in ſanctum illũ chorum connumeratus erat, qui tantum donum conſecutus, qui ſigna fecerat (etenim ipſe Iudas cum alijs ad ſuſcitandos mortuos, & mundandam lepram mittebatur, ex quo grauiſſimo auaritiæ morbo captus eſt) nihil ei neq; beneficia, nec dona, neq; Chriſti conſuetudo, non obſequium, non lotio pedum, non menſæ participatio, nõ loculorum cuſtodia profuit, ſed omnia hæc aditus ei ad ſupplicium fuerunt. Timeamus, & nos, nequando per auaritiam Iudam imitemur. Nõ qui tradit Chriſtũ, ſed qui pauperem fame confectum, vel frigore contẽnit, eiuſdem reus erit ſupplicij: & cum indignè myſteria participamus, eodem modo quo Chriſti interfectores pu- D
niemur. Quando rapimus, quando oppri-

mimus

Universidad de Deusto Biblioteca

mimus inferiores, maximum nobis supplicium adsciscimus: & meritò sanè. Quousq;.n. terrenorum amor nos detinet, quæ superflua sunt, & vana? Diuitiæ.n. superfluæ sunt, & inutiles. Quousq; huius mundi ineptijs inhiabimus? Quousq; ita grauati erimus, ne cœlum suspiciamus? Quousq; non sapiemus, neq; terrenarum rerũ, atq; fluxarum satietatem capiemus, neque experiẽtia earum vilitatem intelligemus? Consideremus, qui ante nos diuites fuerunt: nonne omnia somnium? nonne vmbra, & flos? nonne verba, & fabulæ? Ille locuples, vbi nunc diuitiæ? perierunt, peccata autem, quæ in his comparãdis patratus est, remanent, & pp peccata suppliciũ. Imò si non esset supplicium, non proponeretur, & regnum. Quòd idem genus, & naturam cõicat, reuereri oportuit. Nunc aũt canes quidẽ educamus, multi, & onagros, & vrsos, & alia ferarum genera, hominem autem fame cõfectum negligimus: & plutis alienum facimus, q̃ cognatum: & indigniorem domesticum, q̃ incognitum ducimus. Sed splendidas domos ẹdificare, & familiarium caterua stipari, & aurea laquearia iacentes spectare, q̃ pulchertrimum est,
E immò superfluum, & inutile. Sunt splendidiores ædes, & longè his clariores: in his oblectare, & oculos pasce, nemo prohibebit. Vis tectum, q̃ pulchertrimum intueri? Vespere aduenientẹ cœlum suspicias. Sed non est meum, inquies. Verùm magis tuũ q̃ illud. Siquidem pp te factum est, & commune cum fratribus est: hoc autem tectũ non est tuum, sed post mortem tuam hęredes occupabunt. Et cœlum quidem multũ tibi vtilitatis afferre poterit, cùm per eius pulchritudinem ad opificis cõtemplationem ascenderis: illud autem tectum plurimum oberit, & te maximè in die iudicij accusabit, cũ ipsum auro vndiq; fulgeat, Christus ne minimum quidem habeat vestimentum. Ne igitur tantæ stultitiæ arguamur, neq; fugientia prosequamur, neque nostram prodamus salutem: sed futura speremus, siue senes, vtpote qui planè nos breui victuros intelligamus: siue iuuenes, tanq̃ planè persuasi, quòd non multũ nobis temporis relinquatur. Vt.n. fur in nocte, ita dies ille aduenietet. Et mulieres viros, viri mulieres hortentur: castigemus, & iuuenes, & virgines admoneamus. Ita alter alterum erudiamus, vt cõtemptis præsentibus futura desideremus, eaq̃ consequi F possimus, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem, & cum quo patri gloria simul, & Spiritusanẽto, in secula seculorum, Amen.

Homilia.xlvij. ex cap. septimo.

P*Ost hæc autem ambulabat Iesus in Galilæam: non enim uolebat in Iudæam ambulare quia quærebant eum Iudæi interficere. Erat autem in proximo dies festus Iudæorum.* Nihil liuore, nihil inuidia grauius, per ea Sap.2.
mors in mundum venit. Nam cum hominem honorari diabolus conspexisset, eius boni impatiens, omnia molitus est, vt eũ perderet: semperque ex hac radice hunc fructum erupisse videri licet. Propter hanc Abel interemptus est, propter hanc Dauid cædis periculum subijt, propter hanc, & alij multi petẽpti sunt. Hinc Iudæi Christum interfecerunt. Quod his verbis euangelista significat, Post hæc ambulabat Iesus in Galilæam: non.n. habebat potestatẽ in Iudæam ambulare, quia quærebant eũ Iudæi interficere. Quid dicis beate Ioan- Inf. 18.
nes? Non enim habebat potestatem in Iu- b
dæam ambulare, qui potest omnia, quæ vult: qui cum diceret, quem quæritis, repulit eos retrò: qui præstò est, & nõ videtur, is non habet potestatem? Quomodo autem postmodum per medium eorum in Luc.4.e
medio templo, & die festo transibat, cum G
plurimi conuenissent, & prælentibus illis disputabat, quæ magis eos irritarent, qnẽ illi admirabantur, dicentes: Nonne hic est quem quærunt interficere? Et ecce palam Inf. d
loquitur, & nil ei faciunt. Quæ nam hæc sunt ænigmata? Absit, sed illud dicendum est, partim diuinitatis, partim humanitatis opera demonstrati. Cum enim non habere eum potestatem dicit, tanquàm de homine, qui humanè operaretur dicit: cùm autem in medio eorum stetisse, neq; comprehensum narrat, diuinitatis nobis potentia indicatur. Fugit tanquàm homo, apparuit tanquam Deus. Vtrunque verè narratum est. Quòd enim in medio insidiantium non esset comprehensus, inuincibilem se, atq; inexpugnabilem significauit: & quòd delituerit, incarnationem certò confirmauit. Vt neq; Paulus Samosatẽsis, neque Marcion haberent quid dicerent, quorũ vtriusq; os obstruit. *Erat aũt in proximo*

proximo dies festus Iudæorum scenophegia. Postquam autem nihil aliud significat, q̃ multum interea tẽporis processisse: quod
Sup.6.a inde constat, cùm subijt Iesus in montẽ, inquit, Erat proximum pascha dies festus Iudæorum, hic autem scenophegiæ meminit, & in quinque mensibus nihil aliud nobis narratur, neque nos aliud docuit, quam quinq; panum miraculum, &
H habitum cum illis sermonem. Quòd aũt neq; signa facere, neq; vnquam disputare die, vesperi sæpe etiam noctu omiserit, ita discipulis saltẽ constat, vt omnes Euangelistæ testentur. Quid tandem id omiserit? Qm̃ non oĩa dici poterant. Præterea ea dicere properabant, in quibus, vel accusabatur, vel respõdebat Iudæis. Multa enim prioribus similia fecit. Quòd enim ægrotos curauerit, & mortuos suscitauerit, & miracula fecerit, sæpe audiuimus. Cum autem aliquod nouum dicit, vel aliquid quod contrà ipsum fore videatur occurrit, ea prosequuntur: quale nunc est, quòd fratres eius in eum non credebant. Neq;.n. parum hoc reprehendi posse videtur, & dignum sanè est admiratione, quod tam apertè, tam verè loquantur, vt neq; pudeat dicere, quę magistro contumeliosa essent. Verùm omnium maximè ea narrare festinarunt. Et nunc multis signis, & miraculis omissis, ad hoc quamprimùm venit Euanngelista. [Dixerunt, inquit, ad eum fratres eius, Trãsi hinc, & vade in Iudæam, vt & discipuli tui videãt opera tua, quæ facis. Nemo quippe in occulto aliqd facit, & quærit ipse palàm esse. Si hæc facis, manifesta teipsum mundo. Neq; enim
I fratres eius credebant in eum.] Et quod nã verbũ incredulitatis protulerunt, si rogabant, vt signa faceret? Maxima quidẽ, & aspera, & intempestiua quadam confidentia locuti sunt: putabant enim cognationis gratia oportere se fidenter loqui. Et videtur quidem principium amicorũ esse verum asperrimè dicunt. Nam & formidinis, & inanis gloriæ eum insimulant. Si quidem cũ dicunt, Nemo in occulto aliquid facit, & formidinis arguere, & suspicari videntur, an quæ faceret Iesus, verè, facerer: Illa autẽ particula, Et quærit ipse pa
J lam: habet inanis gloriæ suspicionem. Tu autem Christi virtutem considera. Ex his
Gal.5.d q̃ hæc dixerũt, Iacobus primus Hierosolymorum eps ordinatus est, de quo Paulus ait: Alium autem apostolorum vidi nemi nẽ, nisi Iacobum fratrem domini. Dicitur & Iudas mirabilis fuisse. Atqui hi in Cana affuerant, cum aquam in vinũ conuertit: sed nihil adhuc profecerunt. Vnde igitur eis tanta incredulitas? A voluntate & inuidia. Consanguinitas enim solet quodammodo inuidiæ haberi. Sed quos nam K
hoc in loco discipulos appellat? Turbam sequentem, non duodecim. Quid Christus? vide quàm accomodatè, nõ dixit, qui estis vos qui mihi cõsulitis, & me docetis, sed, *Tempus meum nondum aduenit*. Hic & aliud quiddam videtur posse significari. Fortasse enim cum tradere Iudæis consultabant, & ob hoc respondit: Tempus meũ nondum aduenit, hoc est, crucis, & mortis. Quid ante tempus, vt moriar, properatis? *Tempus autem vestrum semper paratum est.* Vos etsi semper cum Iudæis versemini, non interficient vos, qui eiusdem estis sententiæ: mihi autem quamprimũ mortem machinabuntur. Itaq; vobis quidem semper tempus est, cũ non impendeat periculum: mihi aũt tunc tempus erit, cũ ero crucifigendus, & moriturus. Et ꝙ hoc intelligat, ex sequẽtibus perspicuum est. *Nõ potest mundus odisse vos*. Quomodo.n. qui eadem vultis, & ad idẽ tenditis? Me autẽ odit, quia reprehendo eũ, quia mala sunt opera eius. Hoc est tangere, & benignè reprehendere. Hinc iram vincere, & non indignari, etiam si abiecti, sint, qui nobis cõsulãt, erudimur. Nam si non credentium, & iniquũ, & a charitate abhorrens consilium æquo animo tulit: quam nos consequemur veniam, qui terra sumus, & puluis, cum consulentes iniquo animo ferimus, maximè si paulò abiectiores sint, tan L
quam indignum arbitrãtes? Cõsidera hic quæso, quã benignè illatam confutat contumeliam. Dicentibus illis, *Manifesta teipsum mundo respondit, Me mundus odit.* Tantum enim abest inquit, vt quæram ab hominibus gloriam, vt non desistam eos reprehendere: & cum sciam & odiũ ex hoc mihi, & mortem comparari. Et vbi reprehendit, inquit? immò quando cessauit? Nonne dixit, nolite putare, quia ego accusaturus sum vos apud patrẽ, est qui accusat vos Moses? & Ego cognoui vos, quia dilectionem Dei nõ habetis: &, Quõ po- Sup.5.g
testis vos credere, qui gloriam ab inuicẽ accipitis, & gloriã q̃ à solo deo est nõ q̃ritis? Ibidem.
Ibidem

Ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ex his, & aliud innuitur, quòd ex libera Christi reprehensione, nõ ex solutione sabbathi Iudæorum odij in eum oriebatur. Sed quid eos ad diem festum mittit, cum dixit: *Vos ascendite ad diem festum hunc, ego non ascendam adhuc*? Vt ea se dixisse ostẽderet non rogandi, aut adulandi gratia, sed vt eis Iudæorum ceremonias permitteret. Sed cur ascẽdit, cum se ascensurum negasset? Non dixit simpliciter, Non ascendam: sed, adhuc, id est vobiscum, quia tempus meum nondum impletum est. Atqui in futuro paschate crucifigendus erat. Cur ergo
M non ascendit? Etsi quia tempus non erat, non ascendit, nullo pacto erat ascendendum. Sed non propterea ascendit, vt pateretur, sed vt doceret. Cur clàm, cùm apertè posset in medio eorum esse, & iram, & furorem sedare, quod sæpe fecit? Noluit frequenter hoc facere, fuisset sanè maius diuinitatis argumentum, sed cum metu remãsisse putaretur, & incarnationem, & fiduciam confirmauit: quòd cum passionis tẽpus præuideret, id maximè eligeret, vt ascẽderet Hierosolymam. Ascendite ad diem festum: quasi diceret, nolim arbitremini, ꝙ nolentes cogere velim mecum maneatis. Ea autem particula, *Quia nondum impletum est tempus meum*, Significantis est oportere adhuc, & signa fieri, & conciones haberi, vt per audientiam, & passionem eius plures crederent, & discipuli magis confirmarentur. Hinc nos benignitatem, hinc mansuetudinem erudiamur dilectissimi. Disci
Mat. 11 d te, inquit, a me, quia mitis sum, & humilis corde: & omnem molestiã abscindamus: & siquis nobis insultauerit, humiliemur: siquis exasperatur, mitigemus: siquis mordet, & lacerat, & contumelijs prosequitur, nolimus cõmoueri, ne victi nosipsos perdamus. Etenim ira fera est vehemens, & furibunda. Incantemus eam diuinæ scripturæ carminibus: terra & puluis es, & quid
A superbit terra, & puluis? Et impetus iræ eius casus ei. Et vir iratus immodestus est. Nihil turpius aspectu irati, nihil visu grauius. Quod si aspectus, multò magis anima, quemadmodum n. cœnum, si contrectetur grauius olet: ita & anima cùm perturbata est, & multis intrinsecus fluctibus agitata. Sed non possum, inquis, inimicorum contumelias tolerare. Qua gratia? Nã si verè accusaris, etiam coràm compungi deberes, & gratiam ei habere. Si falsò, deride: dixit pauperem, ride: dixit mendicũ, ride: dixit degenerem, vel stultum, iam illũ desle. Nam qui dicit fratri suo, fatue: reus est gehennæ ignis. Iniuria ergo affectus, in Mat. 5
mentem veniat, quod illi supplicium ma- d
neat: & non modo nulla in proximum ira ferens, sed deplorabis vicem eius. Neq; n. febribus laboranti, neq; tumido quisquam irascitur, sed his morbis affecti sui misericordiam, & lachrymas mouent: huiusmodi est irati animus, qui si in te prosiliet, tace, & opportunam ei plagam infliges. Si contumeliam cõtumelia prosequeris, ignẽ excitabis. Sed pusilli animi arguemur inquies, si tacebimus, immò tuam admirabũ
tur sapientiam. Quòd si contra contume- B
liosè responderis, materiam dabis, vt vera putentur, quorum argueris. Quare diues, si pauper appellatur, ridet? quoniam falsum id nouit. Itidem si nos iniurias ridebimus, magnum erit argumentum, quòd falsò reprehendamur. Ad hæc quousq; hominum iudicia formidabimus? Quousq; cõmunem dominum despiciemus, & carni vacabimus? Donec n. inter vos contentio 1. Co. 3
est, & æmulatio, & seditiones, nonne carna a
les estis? Fiamus igitur spiritales, & sæuissimam hãc beluam fræno cohibeamus. Inter iram, & insaniam nihil differt, sed breuis quidem dæmon est, immo quàm qui dæmonio vexatur grauior. Illa n. venia dignus est, iratus nulla, sed supplicijs innumeris, sponte sua in profundum perditionis defertur, & etiam ante futuram gehennam pœnas dat. Tumultu n. quodam, & æstu intolerabili, die noctuq; varijs cogitationibus anxius iactatur. Vt igitur, & præsenti supplicio, & futuro liberemur, abiecto penitus hoc affectu omnes mansuetudinem induamus, & modestiam, vt & in hac vita, & in regno cœlorum tandẽ animis nostris requiem inueniamus. Quã vtinam omnes consequi possimus, gratia, & benignitate Domini nostri Iesu Christi, per quem, & cum quo patri gloria, simul, & Spirituisancto, in secula seculorum, Amen. C

Homi.

Homilia. xlviii. ex cap. septimo.

H*Aec cum dixisset illis, ipse mansit in Galilæa. Vt autem ascenderunt fratres eius, tunc, & ipse ascendit ad diem festum: non manifestè, sed quasi in occulto.* Quæ secundum humanam imbecillitatẽ a Christo facta sunt, non tantùm incarnationem confirmant, sed ad virtutem instituunt. Nam si omnia tãquam Deus fecisset, quid scire potuissemus in humanis rebus incidentes, quid facere nos oporteret? Vt exempli gratia, Si hoc in loco homicidis Iudæis obuius irã sedasset, & hoc frequenter fecisset, nos aũt idem non potentes, offenderemus: Vnde nobis constaret quid esset faciendum, vtrũ interimere eos, an docere oporteret? Hoc nos Christus docet, cum inquit: Hæc cum dixisset Iesus, mansit in Galilæa. Vt autem ascenderunt fratres eius, tunc, & ipse ascẽdit ad diem festũ, non manifestè, sed quasi in abscondito. Hæc particula, Vt ascenderunt fratres eius: ostendit noluisse secum illis ascendere, & ideò mansisse. Neq; palã cum eis versatus est, vt volebant: sed cùm liberè semper aliàs versatus, hic quasi in occulto ascendit. Non dixit, occultè: sed,
D quasi in occulto. Ita n. videbatur, quemadmodum dixi, vt nos doceret. Præterea non erat par, iratis illis, & excandescentibus se ita exponere. *Finito autem festo, Iudæi quærebant ipsum, & dicebant: Vbi est ille?* Bona quidem eorum opera. In die festo in eædem semper ferebantur, & festis eum diebus capere tentabant. Nam & alibi videtis, inquit, Nunquid venit ad diem festum? Et dicebant, Vbi est ille? Ex nimio odio eum nominatim appellare non patiebantur. Diem festum maximè reuerebantur, & tamen capere conabantur. Et murmur multum erat de eo in turba. Ego autem loci gratia, vbi miraculum fecerat, Iudæos maximè irritatos timuisse arbitror, non tam iratos transeunti, quàm veritos ne aliud signum faceret. De eo autem, vel inuiti prædicabant, & clarum reddebãt. *Quidam dicebant, quia bonus est: alii autem dicebant, Non, sed seducit turbas.* Illam puto multitudinis opinionem, hanc principũ & sacerdotum fuisse. Illud enim verbum, Nõ, sed seducit turbas: hoc indicat. Sed quomodo seducit, quæso? Nunquid præstringit aciem, vt signa facere videatur, re autẽ nulla sint? Verùm contrarium experientia deprehẽditur. *Nemo tamen palàm loquebatur de illo propter metum Iudæorum.* Vides E
vbique optimates quidem corrupto, turbam verò sano fuisse iudicio? non tamen fortes, vt decebat, quòd maximè multitudinis est. *Iam autem die festo mediante, ascendit Iesus in templum, & docebat.* Ob dilationem attentiores reddidit. Nam qui primis eum diebus quærebant, repentè præsentem alij bonum, alij malum iudicabant, illi vt aliquid lucrarentur, hi vt comprehenderent. Illud autem verbum, Seducit turbas: propter eius doctrinam dicebant, cùm eã non intelligerent. Illud autem, Quia bonus: propter signa. Eorum igitur iram molliens, ita institit, vt verba sua diligenter audirent, neque amplius indignati, autes obstruerent. Quid doceret, silentio præterijt euangelista. Quòd autem tam mirabiliter, vt eos mouerit, & vt orationis eorum mutarit sententiam, id tantùm dicit. Nam quem turba seducere dixerant iam mirabantur, quomodo literas sciret, qui non didicerit. Vides eorum plenam malitiæ admirationem? Non enim doctrinam admirabantur, neque capiebant. Sed alia eos mouebat admiratio, vnde id sciret: cùm potius hinc cognoscere debuissent, nihil humani in eo esse: sed cum nollent hoc confiteri, sed tantùm admirarentur, audi quid Christus, dixerit: *Mea doctrina* F
non est mea. Ad eorum respondet suspicionem, ad patrem id referens, vt eis silentium imponeret. *Qui facit voluntatem eius, is cognoscet de doctrina, vtrum ex deo sit, an ego a meipso loquar.* Ac si dicat, hanc amouere dubitationem, & iram, & inuidiam, & inane contra me odium, & nihil vos impediet, quin cognoscatis Dei verè verba mea esse. Nunc hæc vobis tenebras infundunt, & rectum verumque iudicium corrumpunt: quæ si reijcereris, non in hac essetis sententia. Verùm non his verbis vsus est, ne vehementius eos irritaret, sed hoc totum significauit, cum inquit: Qui facit voluntatem eius, cognoscet de doctrina, vtrum ex Deo sit, an ego a meipso loquar: hoc est, an alienum aliquid, & ei contrarium dicam. A meipso autem, semper ad hoc refertur, quòd nihil præter Dei voluntatem loquitur, sed quæ pater vult. Qui autem facit voluntatem eius, cognoscet de doctrina: hoc est, siquis sit amator virtutis, verborum meorum vim intelliget:

siquis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſiquis voluerit prophetias perſcrutari, an
ſecundum eas loquar, cognoſcere poterit.
Et quonam pacto ſua eſt, & non ſua? Non
enim dixit, doctrina ipſa non eſt mea: ſed
cùm ſibi eam tribuiſſet dicendo, Doctrina
mea: addit, non eſt mea. Quomodo idem
G eiuſdem poteſt eſſe, & non eſſe? Eſſe, quia
a nullo doctus loquebatur: non eſſe, quia
patris doctrina erat. Quomodo igitur di-
Inf. 17. cis? Omnia quæ ſunt patris, mea ſunt: &
b quæ mea, patris? Si quia patris doctrina
eſt, propterea non eſt tua, falſum illud eſt.
Ideò enim tua eſſe debuit. Ad hoc verbũ,
Non eſt mea: maiorem in modum patris,
& ſuam vnam eſſe doctrinã indicat: quaſi
dicat, nihil habet diuerſum tanquàm alte
rius. Quòd ſi perſona alia ſum, idem tamẽ
& dico, & facio: vt non exiſtimetis aliud a
patre, ſed idem me, & dicere, & facere. In-
de aliam adducit rationem, cui contradici
non poteſt, humana quadam vtens conſue
tudine. Qui propriam quandam doctri-
nam inſtituere vult, nulla alia ratione ſe
velle dicit, quàm vt gloriam ſibi compa-
ret. Nam ſi ego gloriam meam quæro,
quare propriam quandam doctrinam nõ
conſtituo? *Qui a ſeipſo loquitur*: Hoc eſt,
proprium quiddam, & ſeparatum loqui-
tur, idcirco loquitur, vt gloriam ipſe aucu-
petur: ſed quia mittentis gloriam quæro,
ideò eius doctrinam doceo. Vides cauſam
cur nihil a ſemetipſo facere dicat? Vt ne-
que gloriam, neque principatum deſide-
rare credatur: propterea cum humilitate
loquitur. *Ego patris gloriam quæro*, inquit,
H Vt perſuadeat ſe gloriam nullam quære-
re. Sunt & alię cauſæ, ne ingenitus, ne deo
contrarius, ne carnem noſtram non acce-
piſſe putaretur: vt auditorum imbecillita-
ti conſuleret, vt denique eos modeſtiam
ſeruare, & minimè ſe iactando extollere
doceret. Se verò efferendi vna duntaxat
cauſa inueniri poteſt, naturæ præſtantia.
Nam ſi dicendo ſe ante Abraham fuiſſe,
ſcandalizati ſunt: quidnam feciſſent, ſi
ſemper magna audiſſent? [Nonne Mo-
ſes dedit vobis legem, & tamen nemo ex
vobis facit legem? Quid me quæritis in-
terficere? Quam habet hoc a ſuperioribus
conſequentiam? Quid cum his communi-
cat? Duo Iudæi in Ieſu reprehendebant,
vnum, quod ſabbathum ſolueret: alterum,
quod patrem Deum diceret, & ei ſe æqua-
lem faceret, non ipſorum ſuſpicione, ſed
propria Chriſti ſententia. Quod autem nõ
vt multi ſolent, ſed eximiè, & propriè pa-
trem appellaret, inde conſtat. Multi ſæpe
Deum patrem ſuum dixerunt, quod ipſe
vnus creauit nos, quod pater ſit omnium
noſtrum, non tamen propterea æqualis
eſt populus Deo. Quare non fuiſſent ſcan-
dalizati. Et quemadmodum cum dice-
bant ex Deo, non eſſe, & ſabbathum
transgredi, ſæpenumero eorum reſpondit I
ſuſpicioni: ita ſi hoc illi eſſent ſuſpicati, ip
ſe autem id non ſentiret, eos falſo id opi-
nari profectò docuiſſet, diziſſetque: quid
me deo æqualem arbitramini non ſum,
ſed ſe omninò ęqualem profeſſus eſt ex ſe- Sup. 5.
quentibus. Illa enim particula, Sicut pater d
ſuſcitat mortuos, & viuificat, ſic & filius Ibid.
viuificat: & illa, Vt omnes honorificent
filium, ſicut honorificant patrem: &, Ope Ibid.
ra quæ ille facit, hæc & filius ſimiliter fa-
cit, hæc omnia æqualitatem conſtituunt.
Et de lege ait: Nolite putare quia veni Mat. 5.
ſoluere legem, aut prophetas. Hoc pacto b
malas è mentibus ſuſpiciones notat euel-
lere. Hic cum patre æqualitatẽ confirmat.
Quare alibi cum illi dicerent, quia te Deũ Inf. 10.
facis: minimè ſe purgauit, ſed id eſſe aſſe- f
uerauit inquiens: Vt autem ſciatis, quod Mat. 9
poteſtatem habet filius hominis dimitten a &
di peccata in terra, dicit paralytico: Tolle Mar. 2.
grabbatum tuum, & ambula. Illud igitur & Ioã.
primum intendit, vt æqualem ſe Deo fa- 5. b
ciat: & quod non ſit contrarius, ſed idem
quod ille, & dicat, & doceat. Inde circa ſab
bathi transgreſſionem inſtat, dicens: Nõ- Sup. 6.
ne Moſes dedit vobis legem, & nemo ex d
vobis ſeruat legem? quaſi dicat, ſancit lex,
non occides: vos occiditis, & me tanquam
legis transgreſſorem accuſatis. Quare au-
tem dixit, nemo? Quoniam omnes quære- K
bant eum interimere. Ego ſi ſolui legem,
inquit: hominem tamen liberaui, vos ad
malum ſoluitis. Ego ſi transgredior, ſaluti
conſulo. Neq; a vobis, qui in grauibus re-
bus legẽ ſoluitis, me accuſari oportuit, vos
omnino legem euertitis. Deinde etiã cer-
ta: atq; cum multa, & diu diſputauerit, tũc
quidem altius, & ſm dignitatem ſuã, nũc
aũt humilius. Quid tandẽ? Noluit frequẽ
tius eos irritare. Nunc ira augebatur, & in
cædem procedebat, quare remiſſius loqui-
tur, & duobus his eos ſedat: arguendo au-
daciam, cur ipſum vellent interficere: &
manſuetè loquendo, oſtendendo homi-
cidas

cidias indignos eſſe, qui alios iudicent.
Tu autem humilem Chriſti interrogatio
nem, & aſperum eorũ reſpõſum animad-
uerte. *Dæmonium habes, quis te quærit inter-
ficere?* Verbum iræ, & furoris, & impuden-
tiæ plenum, cum præter opinionem repre-
hẽderẽtur, & ipſum ſe perterrere exiſtima-
rent. Vt enim latrones in inſidijs, ne inſi-
diari videantur, concinunt, vt incuſtoditũ
aggrediantur: ita & hoc in loco Iudæi. Ip-
ſe autem omiſſa reprehenſione, ne impu-
dentiores eos faceret, iterum de ſabbatho
ſe excuſat, à lege eos arguens. Et intuere
prudentiam. Non mirum, inquit, ſi mihi
non auditis: cum ne legi quidem, quam à
L Moſe latam arbitramini, audiatis. Quid
ergo nouum verbis meis non acquieſcitis?
Inf. 9. b Cũ enim diziſſent, Moſi locutus eſt Deus,
hunc autem neſcimus vnde ſit: oſtendit, q
illi etiam contumeliam inferunt, etenim
legem ille dedit, & non audiſtis. *Vnum opus
feci, & omnes miramini*. Propterea vbi me
excuſari oportere, etiã vitio datis. Quod
enim pater fecerit, non meminit, ſed ſuã
inducit perſonam. Vnum opus feci, quo
innuit, ſi non feciſſet, ſe legem ſoluiſſe, &
multa eſſe magis propria quàm lex, & con
tra legem Moſen mandatum magis pro-
prium accepiſſe. Siquidem circũciſio, quã
ſabbathum, magis propria eſt, quãuis non
legis ſit, ſed patrum. Ego autem magis pro
prium feci, & melius quàm ſit circunciſio.
Inde legalis mandati non meminit, vide-
licet quòd ſacerdotes ſabbathum coinqui-
narent, vt iam dixit, ſed ex maiori abun-
dantia locutus eſt. Miramini autem, hoc
eſt, perturbamini. Nam ſi legem firmam
eſſe oportebat, non ſanè circunciſio magis
propria fuiſſet, neq; ſe circunciſione maius
quiddam feciſſe dixit, ſed ſignificauit his
verbis: *Si circuncijsionem accipit homo in ſabba-
tho*. Vides quo pacto tunc maximè ſtat
M lex, cum ſoluitur? & ſabbathi ſolutio, legis
ſeruatio eſt, vt niſi ſabbathum ſoluatur,
neceſſarium ſit legem ſolui, quam ego
conſtitui. Et non dixit, mihi irascimini,
quòd circunciſione maius quiddam feci:
ſed rem tantũm oſtendit, illisque iudi-
cium reliquit, an magis neceſſaria ſit totius
hominis ſanitas: quam circunciſio, vt in-
telligat homo nihil ad ſanitatem confer-
re, ſoluitur lex. an quòd tanto morbo libe-
ratus ſit, indignamini? *Nolite iudicare ſecun-
dum faciem*. Hoc eſt, non propterea quòd
Moſes apud vos maioris eſt authoritatis,
feratis ſententiam, ſed à rerum natura: hoc
eſt enim iudicium. Quare nemo accuſa-
uit Moſen, quare nemo credidit iubenti,
ſabbathum addito extrinſecus legi man-
dato ſolueretur? Verum ille mandatum
non ſub lege, ſed extrinſecus inductum
propria lege firmius ducit, quod permi-
rum eſt: vos autem qui non legiſlatores
eſtis, præter modum legem, defenditis: ſed
maioris quàm vos authoritatis eſt Moſes,
qui ſolui legem per mandatum non legi-
timum iubet. Illa autem particula, Totũ
hominem: particularem ſanitatem circun-
ciſionem afferre offendit. Et quæ nam cir-
cuncisionis ſanitas? Anima, inquit, ho-
minis ſine circuncisione peribit. Ego au-
tem non ex parte, ſed totum corruptum
ſanitati reſtitui. Nolite igitur ſecundum A
faciem iudicare. Hoc autem non illius ſe-
culi hominibus tantùm dictum eſt, ſed &
nobis, vt nullo pacto iuſtitiam oppugne-
mus, ſed totis viribus eam defendere con-
tendamus. Nullus ſit nobis reſpectus, an
pauper quis ſit, an diues. Rem ipſam inue
ſtigemus. Non miſereberis, inquit, Exo. 23.
pauperis in iudicio: hoc eſt, noli flecti, no- a
li moneri, inquit, ſi pauperem iniuſtum
iudicaturus es, cui ſi non eſt ignoſcendũ,
longè minus diuiti. Hanc ego non ad iu-
dices tantũm, ſed ad omnes homines ora-
tionem habeo, nequis iuſtitiam tranſgre-
diatur, ſed integram ſeruet. Diligit enim
iuſtitiam dominus. Qui autem diligit in-
iuſtitiã, odit animam ſuam. Nolimus, quæ Pſ. 10. b
ſo, odio habere animas noſtras, nolimus
diligere iniuſtitiam: cui quantulum lucri
eſt? parum, immo nihil: nã paulopòſt ma-
lè peribimus, vel potius in hac vita mini
mè iniuſtitia noſtra fruimur. Nonne ſi ma
lè nobis conſcij ſumus, omnes deliciæ pœ
na ſunt, & ſupplicium? Amplectamur ergo
iuſtitiam, cuius legem nullo pacto tranſ-
grediamur. Quem enim ex præſenti vita
fructum reportabimus, niſi hinc virtute
præditi migrauerimus? Quid illic amici-
tiæ: quid neceſſitudines, quid clarorum
virorum gratia nobis proderit? Et quid ego
cuiuſpiã gratiam memoro? ſi Noe, ſi Iob, B
ſi Daniel nobis pater eſſet, nihil confer-
rent ſi proprijs meritis vacui reperiemur:
ſed ſola animę virtute opus eſt, ipſa nos Ezec. 14
ſaluos facere, & ſempiterno igni libera-
re ſola poterit, ipſa nos ad cœlorum re-
gnum

gnum transmittet. Quod vt omnes consequamur, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, cum quo patri gloria, simul, & Spiritusancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia xlix. ex cap. septimo.

D*Icebant ergo quidam ex Hierosolymitanis: Nonne hic est, quem quærunt interficere? Et ecce palam loquitur, & nihil ei dicunt. Num quid verè cognouerunt principes, quia hic est verè Christus? sed hunc scimus vnde sit.* Nihil in diuinis scripturis remerè positum est, quippè, quæ Spiritusancto prolatæ sunt. Quam ob rem omnia diligenter inuestigemus: etenim ex vna particula, totam possumus inuenire sententiam, quæ nobis in præsentia proponitur. Multi enim ex Hierosolymitanis dicebant. Nonne hic est, quem quærunt interficere? & ecce palam loquitur, & nihil ei dicunt. Cur ex Hierosolymitanis dixit? Vt ostenderet Euãgelista, quòd qui multa, & magna videbãt miracula, hi miserabiliores erant. Qui maximum diuinitatis signum acceperant, perditorum principum iudicium sequebantur: nonne maximum fuit insanientium homicidarum, & insidiantium, & quærentium se interimere, & iam comprehendentium furorem sedare? Quis hoc fecisset? Quis tantam tam facilè extinxisset insaniam? Tamen post tot signa stultitiam eorum, atque insaniam intuere. Nonne hic est, quem quærunt interficere? Vide quo pacto seipsos accusant. Quærunt interficere, & nihil ei dicunt. Ecce palam loquitur. Quæ loquendi libertas magis eos irritabat, sed nihil faciebant. Nunquid verè cognouerũt principes, quia hic est verè Christus? Vobis autem, quid videtur? quam de eo fertis sententiam? Contrariam inquit, propterea dicebant: Sed hunc scimus vnde sit. O malitiam, o pertinaciam, non sequũtur principum sententiam, sed aliam corruptam afferunt propriæ stultitiæ consentaneam. Scimus hunc, inquit, vnde sit. Atqui principes vestri interrogati, dicebant
Mic. inf. f in Bethlehem nasciturum. Et iterum quidam alij: Nos scimus, quòd Mosi locutus
Inf. 9. i est Deus, hunc autem, nescimus vnde sit. Scimus vnde est, & nescimus inquiunt: verba profectò ebriosorum: & iterum. Nũ
D quid ex Bethlehem castello? Ecce insanorum sententia. Scimus, & nescimus. A
Bethlehem venit Christus. Et cum venier Mic. f.
Christus, nemo nouit. Quid hoc magis cõ & inf. f
trarium? Id enim tantùm sibi persuaserãt, ne crederent. Quid ergo ad hoc Christus? *Et me scitis, & vnde sum scitis: & a meipso non veni, sed est verus, qui misit me quem vos nescitis.* Et alio in loco: Si me scieretis, & pa Inf. 14.
trem meum scieretis. Quomodo ergo dicit, a
a Iudæis sciri vnde sit: & iterum: neque se, neq; patrem ab ijsdem sciri? num contraria loquitur? Absit, sed valde sibi constat, alteram autem dicit sententiam, dicendo: Nescitis, quemadmodum cum dicit: Filij Heli, filij Belial nescientes dominum: & 1. Re. 2.
iterum, Israel autem me non cognouit. Et c
Paulus: Confitentur se nosse Deum, factis Esa. 1. a
autem negant. Stat igitur, vt qui sciat, ne ad Ti. 1.
sciat. Inquit ergo, Si me scitis, scitis quia d
Dei filius sum. Illa autem particula, Vnde sum: locum non denotat, vt ex sequentibus constat. Et a meipso non veni, sed verus est, qui misit me, quem vos nescitis. Ex quo notat operum inscitiam, sicut & Paulus inquit: Confitentur se nosse deum, factis autem negant. Neque enim inscitiæ peccatum erat, sed praui animi, qui cùm scirent, scire nollent. Sed quæ nam hæc cõ
sequentia? Quomodo enim reprehenden E
do eorum dicta confirmat? Nam cum illi dicerent, Hunc autem scimus vnde est: addidit, Et me scitis. Quid enim dixerunt illi? quòd nescirent? Minimè, sed se quoque Mat. 13
scire profitebantur, verùm ea sententia, ꝙ g
solùm è terra esset, & fabri filius: ipse autem in cœlum eos erexit, inquiens: Scitis vnde sum, hoc est, non ex hoc mundo, vt suspicamini, sed vnde ille, qui misit me. Dicendo autem, A meipso non veni: significat eos scisse a patre missum, licèt non cõfiterentur. Dupliciter ergo eos reprehendit. Et primùm quidem, quæ secretè loquebantur in medium adducit, apertè eos cõfundens. Deinde etiam mentem eorum aperit. q.d. Non sum vilis, non sum abiectus, sed verus est, qui misit me, quem vos nescitis: hoc est, si verus est, in veritate misit. Si verus est, qui misit, verum esse, & qui mittitur, non est ambigendum. Præterea, & proprijs eos conuincit rationibus. Cum enim dicerent, Christus cum venerit, nemo scit vnde sit: hinc ostẽdit se esse Christum. Etenim illi hanc particulam, Nemo scit: ad distantiam localis cuiusdam definitionis

nitionis dicebant. Vnde se Christum esse, & à patre euenisse profitetur, & semper sibi duntaxat patris cognitionem esse testatur, dicens: Non quòd patrem quis vidit, nisi qui est à patre, quibus verbis irritati sunt. Dicendo enim, Nescitis eũ, & scitis, scire dissimulatis: non immeritò eos tangebat, & irritabat. [Quærebant ergo eum apprehendere: & nemo misit in illum manum, quia nondum venerat hora eius.] Videsne eos inuisibiliter detentos, & furorẽ eorũ cohibitũ? Cur autẽ non apertè dixit sed tantùm, Nondũ venerat hora eius? Humilius loqui voluit, vt homo crederetur. Cum enim frequẽter sublimia de se loquatur, hac gratia hæc nonnunquam interserit. Cum autem dicit, Ab ipso sum: non vt propheta, sed vt qui cum viderit, & cũ eo fuerit, loquitur. Noui eum, inquit, quia ab ipso sum. Vides quo pacto vndique id dictum confirmat? A meipso non veni: & illud, Qui misit me, verus est. Id contendẽs, ne Deo alienus putaretur. Et considera quantũ in hac verborũ humilitate existat vtilitatis. Post hæc multi, inquit, dicebant: *Christus cum venerit: nunquid plura signa faciet, quàm quæ hic facit?* Quæ nam signa? Atqui tria tantum ab Euangelista memorantur, vini, paralytici, & filij reguli. Ex quo constat (quod sæpe aliàs dixi) multa prætermissa ab Euangelistis, & principium maledicta pluribus verbis enarrata. Quæ-
G rebant ergo eum apprehendere, & interimere: Quidam videlicet, non multitudo, quæ non affectabat principatum, neque capiebatur inuidia, sed sacerdotes. Multitudinis ea erant verba. Christus cum venerit, nunquid plura signa faciet? Verũtamen non firma eorum fides, sed qualis abiectę solet esse multitudinis. Illa enim particula, Cum venerit: non multum credẽtium, erat quòd esset Christus: aut ergo hac sententia, aut per concessionem dictũ est à turba, ac si conantibus principibus semper persuadere eum non esse Christũ, ipsa diceret: Esto non sit Christus, at cum venerit, num melior erit? Nam vt frequenter dico, qui crassiori sunt ingenio, nõ doctrina, & oratione, sed signis alliciuntur. *Audierunt ergo Pharisæi turbam murmurantem, & miserunt ministros, vt apprehenderent eum.* Vides quòd sabbathi solutionem caussabantur? sed quòd maximè eos angeret, hoc erat. Nunc enim nihil habebãt, quod accusarent, neque re, neque verbis, propter turbam, tamen eum apprehendere voluerunt. Ipsi autem propter periculũ nõ sunt ausi, sed miserunt ministros. O violentiã, o stultitiam, vel insaniam potius, Cum sæpe Sup. 5. a
conati eum apprehendere non potuerint, H
ministris mandarunt. Atqui multa apud piscinam locutus est, & nihil tale moliti sunt. Quæsiuerunt quidem, non tamen tentarunt: nunc non amplius perpetiuntur, cum turba eum esset cõsecutura. Quid ergo Christus? *Adhuc modicum tempus vobiscum sum.* Cum posset, & flectere, & perterrere audientes, quantauis loquitur humilitate. q.d. Quid me interficere quæritis? quid me persequimini? Modicũ expectate, & non quærentibus vobis, me vobis capiendum exponam. Inde nequis communem mortem arbitraretur, cũ dixisset, Adhuc modicum tempus vobiscum sum, ita enim arbitrabantur, vt hãc tolleret opinionem, quia nemo post finem prohibet: subdit, *Et vbi sum ego, vos non potestis uenire.* Nam si permansurus fuisset in morte, ire sanè potuissent, eò nanque omnes proficiscimur. Simplicior autem multitudo his Eccl. 40.
verbis mouebatur, audacior timebat, stu- Heb. 9.
diosior festinabat ad audiendum, ac si breue sibi tempus relinqueretur ad eius doctrinam percipiendam. Et non dixit, hic sum: sed, vobiscum: hoc est, quamuis me persequamini, quãuis exagitetis, non cessabo tũ quin vos ædificẽ, & quæ saluti vobis sunt prædicem, & admoneã. *Et vado ad eũ qui misit me.* Hęc particula sufficiens erat, quæ terrorem incuteret, & solicitudinem. I
Quòd enim se indigerent, ostendit. *Quæretis enim me*, inquit. Non solùm obliuioni non mandabitis, sed quæretis me, *Et non inuenietis.* Et vbi nam quæsierunt eum Iudæi? Dicit Lucas, quòd plangebãt mulie- Luc. 23
res super eo, ita & alios multos credibile d
est, & statim, captis Hierosolymis, Christi & miraculorum eius meminisse, & eum desiderasse debuerunt. Hæc autem ait Iesus, vt eos alliceret. Quòd enim modicum tempus relinqueretur, & post abitum suũ desideraretur: neque enim potuerit amplius inueniri, satis eos allicere debuisset. Nam si nõ erat futurum vt desideraretur, nihil persuasione dignum dixisset: si verò desiderandus erat, & tamen potuisset inueniri, non multum eos mouisset. At si diutius, cum his permansurus fuisset

hoc etiam eos negligẽtiores reddisset: his autem verbis plurimum eos excitat, & perterret. Hæc autem particula, Vado ad eũ qui misit me: nihil sibi detrimenti eorum insidias allaturas, & sponte sua se passionẽ subiturum significat. Duo ergo prædixit, & se paulopost abiturũ, & illos ad ipsum non venturos, quod nõ fuit humanitatis
Psal. 38. a vt finem suum prædiceret. Quare Dauid, Notum mihi fac, inquit, finem meum, & numerum dierum meorum quis est, vt
K sciam quid desit mihi. & profectò nemo hoc nouit. Ex vno autem & alterum confirmatur. Ego autem hæc verba ad ministros dicta arbitror, vt eos maximè alliceret, ostendendo se aduẽtus eorum causam intelligere: quasi diceret, Expectate paululum, & abibo. *Dicebant ergo Iudæi ad semetipsos, Quò hic iturus est?* Atqui illi desiderabant, & totis viribus nitebantur, vt abiret, ne eum viderent. Quamobrẽ non erat eis quærendum, quò esset iturus, sed præferenda lætitia, & rogandum quando abiret. Verũ mouentur his verbis, & secũ stultè suspicantur, quò abiturus sit. *Nũquid in dispersionem gentium?* Hoc est, quod Iudæi dispensionem gentes appellabãt, quia vbique dispersæ essent, & promiscuò inuicem miscerentur: quam ignominiam ipsi postmodum subierunt, ipsi nanque facti sunt dispersio. Antiquitus enim Iudæorũ natio in sola Palæstina, & nusquam alibi inueniebatur. Propterea dispersionem Gẽtiles vocabant eis exprobrando, se iactando. Quòd autem dicit, Quò ego vado, vos non potestis venire: illis omnes tunc com
I misti erant, & vbique terrarum erant Iudæi. Non ergo si Gentes significaret, diceret: Quò vado, vos non potestis venire. Nam illis dicentibus, Nunquid in dispersionem Gentiũ iturus est, non vt offende-
L ret, sed doceret, his vsus est verbis, quibus sedata ira crediderunt, neque enim aliter quæsissent inuicem, quid diceret. Verũm hæc illis dicta sunt, sed timendum ne in nobis quoque ea verba locum habeant, q̃ vbi est, venire non possumus. Siquidem vita nostra scelerum plena est. De discipulis enim ait: Volo vt vbi ego sum, & illi sint mecum. De nobis contrà timeo, ne dicatur, Vbi ego sum, vos non potestis venire.
Inf. 17. d Quomodo enim poterimus, cum contraria quàm præcipiantur, operemur? Etenim inter seculi homines, si quis militum præter regis voluntatem facit, ad regẽ non admittitur, sed munere, & dignitate exautoratus, vltimò afficitur supplicio. Itidem & nos cum cupiditati seruimus, cũ rapimus, cum vim inferimus, cum verberamus, cũ
Mat. 25 a nõ facimus eleemosynã, illuc nullo pacto admittemur: sed id nobis, quod & virginibus accidit, quibus ad sponsum ingredi nõ licuit: sed extinctis lampadibus, hoc est, gratia deficiente abierunt. Etenim ignem illum, quem spiritus gratia statim accipimus, modò velimus, augebimus: si minus, extinguetur, quo extincto solæ tenebræ animas nostras occupabunt. Vt enim M ardente lampade, lux vndique diffunditur: ita extincta, occupant tenebræ. Ideo inquit: Nolite spiritum extinguere. Extin
1. Tessa. 5. d. guitur enim cum oleum deficit, cum vehementior quædam vis venti perflat, cum cõprehenditur, & arctim cogitur. Sic enim ignis extinguitur. Comprehenditur nanque a cutis secularibus, extinguitur, malis cupiditatibus. Nihil præterea ita eum extinguit, vt inhumanitas, rapina, crudelitas. Quando enim olei defectui, aquam etiam frigidam superaddimus, hoc est, cupiditatem iniustuorum animas perdentem: quò iterum poterit accendi? Cum ergo hinc migrabimus, & cinerem & puluerem referemus, atq; etiam fumum densiorem, qui nos accusabit, quòd lampades extinxerimus. Vbi enim fumus est, necessariò illic ignis est extinctus:, sed absit, vt hanc quispiam vocem audiat, Nescio vos. Audiemus enim, si viso paupere, itidem, ac si non videremus, afficimur: si esurientem Christum ignotabimus, ignorabit, & ipse nos, cum misecordia indigebimus. & meritò quidem. Qui enim miserum negligit, qui non opitulatur indigenti: quo vultu aliena postulabit? Quam ob rem curemus quæso adnitamur ne decidamus à misericordia, sed impleamus lampades, ad sponsum in thalamum ingrediamur: ad quem A vtinam omnes admittamur, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi perquem, & cum quo patri gloria, simul, & Spirituisancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia. I. ex cap. septimo.

I *Nouissimo autem die magno festiuitatis, stabat Iesus, & clamabat, dicens. Siquis sitit veniat*

veniat ad me, & bibat, &c. Qui ad diuinã accedunt prædicationem, & fidei vacant, sitientium eos desiderium præ se ferre oportet: ita enim quam audient doctrinã poterunt fideliter continere. Etenim qui sitiunt, poculum quàm cupidissimè hauriunt, & ita recreantur: itidẽ, & qui diuinos sermones audiunt, si sitientes accepe
Mat. 5. a tint, nunquã, fatigabuntur, quoad totum biberint. Quod enim semper esurire, & sitire oporteat: Beati, inquit, qui esuriunt, sitiunt iustitiam. Et hoc in loco. Si quis sitit, veniat ad me, & bibat: Hoc est, memini vim facio, neminem traho: sed si quis libens, & promptus accedit, si quis ardet de
B fiderio, hunc ego aduoco. Sed quanã gratia Euãgelista nouissimum diem magnũ festiuitatis fuisse admonuit? Et enim primus, & vltimus magnus erat, medij autẽ potius in delicijs consumebantur. Cur igitur in nouissimo? quia omnes cõueniebãt non ita in primo, & causam dixit fratribus: sed neque secundò, neq; tertio quicquã tale locutus est, ne irrita verba caderẽt cũ delicijs vacaturi essent. Nouissimo autem quoniam domum erant redituri, præbet eis ad salutẽ viatica: Et clamabat, hoc est fidenter loquebatur, & hoc pp ma magnã turbã. Et vt de spiritali potu loq se ostenderet, addidit: *Qui credit in me, sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ.* Ventrem cor dicit: vt alio in loco, Et legem tuam in medio vẽtris mei, Et vbi nam dicit scriptura flumina de vẽtre eius fluent aquæ viuæ? Nusquã. Quo igitur hic textus intelligitur? Hoc in lo
Psal. 39 b co ita distinguendũ est, vt hęc particula Flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ, Christi sententiæ sit. Cum enim multi dicerent, Hic est Christus: Christus quando venerit, nunquid plura signa faciet, recta habendã cognitionẽ, neq; ita signis, vt scripturis, credendũ asserit. Nã multi cum miracula faciententẽ viderent, Christũ tñ non arbitrabantur. Debebant nan
C que dicere Christũ à semine Dauid venire, vt frequenter dicebant: quare vult in nuere eorum se non fugere assertionem. Ideòq; ad scripturas iterum relegat. Superius enim dixerat, Scrutamini scripturas:
Sup. 5. f & iterum: Scriptum est in prophetis, Et
Sup. 6. c erunt omnes docibiles Dei: &, Moses vos
Hie. 31. f accusat. Et hoc in loco sicut dicit scriptura. Flumina de ventre eius fluent aquę viuæ. Vt abundantiam, & copiam gratiæ si Sup. 5. g
gnificet: vt & alibi. Fons aquæ saliẽtis in Sup. 4. b
vitã æternã: Hoc est multam gratiam consequentur. Alibi vitã æternã, hic aquam viuam dicit, hoc est, semper operantem. Spiritus enim gratia, cum menti illapsa est, eamq; irrigarit, omni fonte vberius scaturit, nunquam deficit, nunquam vacuatur, nunquam stat: Simul autem & indeficientem copiam, & incredibilem operationem, & fontem, & fluuios appellauit, & non vnum, sed innumeros. Et illic, salientis, pro innundantis, positum est. qd facilè quiuis deprehendere poterit, si Stephani sapientiam, Petri linguã, Pauli vim considerauerit, Quo pacto nihil eos extulit, nihil deiecit, nõ populorum furor, nõ tyrãnorum persecutiones, non dæmonũ insidiæ, non quotidianæ mortes, sed more fluminis vehementi lapsu delati, omnia trahentes euaserunt. *Hoc autem dixit de spiritu, quem accepturi erant credentes in eũ. Nondum enim erat spiritus datus.* Quomodo ergo prophetę prophetarunt, & innu
D mera operati sunt miracula? Apostoli. n. non spiritu, sed eius virtute eijciebant, vt ipse. Si ego in Beelzebub eiicio dæmonia, filij vestri in quo eiciunt? Hoc autẽ Mat. 12 b
dicebat, vt non omnes spiritu ante crucẽ, sed ipsius virtute eiiecisse ostenderet. Sed cum dimissurus eos esset, tunc dixit: Acci Inf. 20. f
pite Spiritum sanctum. & iterum: Venit super eos esset Spiritus sanctus, & tunc signa fecerunt. Cum autem misit, nõ dixit, Dedit ei Spiritum sanctum: sed, dedit eis potestatem, dicens: Leprosos mũdate, dæ- Ma. 10.
monia eiicite, mortuos suscitate: gratis ac a
cepistis, gratis date. Prophetis autem ab omnibus confessum est, Spiritum sanctũ datum. Verum ipsa gratia cõtracta, & se- Mat. 25
parata erat, & à terra discesserat, ex quo di d. & Lu
ctum est: Relinquetur domus vestra de- cæ. 13. g
serta, & ante illam diẽ iam deficere cœperant. Siquidem nõ amplius apud eos propheta erat, neq; gr̃a eorũ sacra tuebat. Cũ igitur Spiritus sanctus cohibitus esset, tum iam diffundi largiter debuit, quod post crucẽ cœpit exordium, non tantũ, vt largius, sed vt maioribus gratijs abundadaret: etenim mirabilius donum erat, vt cũ dicit: Nescitis cuius spiritus estis, & ite
rum: Non. n. accepistis spiritũ seruituris, E
sed adoptionis. Nã & antiquitus spiritũ Luc. 9.
habebant, sed alijs nõ largiebantur, apo- Rom. 8

Universidad de Deusto Biblioteca

ſtoli autem innumeros implebant. Cum autem hanc eſſent accepturi gratiam nõdum datam: ideò de hac inquit, Euangeliſta: *Nondum enim erat ſpiritus datus, quia Ieſus nondum erat glorificatus*, Hoc eſt crucifixus, Cum enim inimici, & peccatores, & diuino munere priuati, & odio digni eſſemus, gratia autem recõciliationis eſſet indicium: cumq; munus non inimicis, non hoſtibus, non odio habitis, ſed amicis, & familiaribus detur: oportuit primum pro nobis ſacrificium offerri, & carnis inimicitias diſſolui, & Deo amicos fieri, & inde munus accipere. Nam ſi hoc in promiſſione Abrahæ factum eſt, multò magis in gra
Ro. 4. c tia: quod ſignificans Paulus, inqt: Si.n. qui ex lege ſunt, hæredes ſunt, exinanita eſt fides. Lex enim iram operatur: hoc eſt, promiſit Deus Abrahæ, & ſemini eius daturũ terram, & nepotes eius promiſſione indigni reperti ſunt, & proprijs laboribus placere non potuerunt. Propterea acceſſit fides, res facilis, quæ gratiam adduceret, neque incaſſum caderent promiſſiones. Ideò
F ex fide dicit, vt ſecundum gratiam firma eſſet promiſſio: ſecundum gratiam autem, quoniam labore ſuo non poterant. Sed quanam gratia, cum inquit ſecũdum ſcripturas, non adducit earum teſtimonium? Quoniam corruptæ erant ſententiæ. *Alii enim dicebant, Hic eſt verè propheta: alii dicebant, Seducit turbam: quidem, Nunquid ex Galilæa venit Chriſtus? Nonne ſcriptura dicit, qui ex ſemine Dauid, & de Bethlehem caſtello?* Et varia erat ſententia, vtpote in turba. Neque enim diligenter verbis eius attendebant, neque vt diſcerent, propterea nihil eis Chriſtus reſpondit, quanuis dicerent, Nunquid ex Galilæa Chriſtus venit? At Nathanael contumelioſius dicentem, A
Sup. 1. g Nazareth poteſt aliquid boni eſſe, laudauit tanquàm verum Iſraelitam. Siquidem hi, qui ad Nicodemum dixerant: Scrutare, & vide quòd ex Galilæa non ſurrexit propheta: non diſcendi gratia quærebant, ſed vt Chriſti gloriam penitus euerterent: ille autem deſiderio tantùm veritatis, & diligenti veterum ſcripturarum ſcientia. Quare hoc in loco nihil eis aperit, nihil exponit. Qui enim ſibijpſis contraria loquebantur, & nunc neminem, vnde veniret, ſcire, nunc ex Bethlehem eſſe aſſerebant, conſtat etiam ſi didiciſſent contradicturos. Eſto enim locum ignorarent, quòd ex Bethlehem, quoniam eſſet educatus in Nazareth, non tamen propterea excuſa- G
bantur. Nonne enim illic natus eſt? Nunquid, & genus ignorabant, quòd ex domo & patria Dauid? Quomodo ergo dicebãt, Nunquid ex ſemine Dauid venit Chriſtus? Sed hoc illo modo abſcondere volebant, & verſutè omnia loquebantur. Sed qua gratia Chriſtum non interrogarunt, dicentes: Cum alia quidem omnia in te admiremur, iubes autem tibi ſecundum ſcripturas credi, ſic nobis quomodo, Scripturæ enim dicunt ex Bethlehem Chriſtum venturum, tu autem ex Galilæa veniſti. Verùm nullis huiuſmodi verbis vſi ſunt, ſed omnia peruersè loquuntur. Qã enim nollent quicquam diſcere, ſtatim ſignificat euangeliſta: quòd quidam ex ipſis volebant eum apprehendere, ſed nemo miſit ſuper illum manus. Nam etſi nihil aliud, hoc ſaltem eos compungere debuiſſet: verùm non ſunt compuncti, vt inquit propheta: Diſſipati ſunt, & non ſunt com- Pſ. 34. c
puncti. Eiuſmodi enim malitia eſt, nulli vult cedere: ad vnum tantùm reſpicit, vt Ecc. 27.
eum cui inſidiatur, perdat. Sed quid dicit d
ſcriptura? Qui fodit foueam proximo, in H
eam incidit, quod vſu tunc venit. Ipſi enim volebant Chriſtum interimere, vt prædicationem tollerent, ſed contrà euenit. Siquidem prædicatio Chriſti gratia floruit, illorum verò doctrina extincta perijt: patriam, libertatem, & licentiam, & cultum veterem perdiderunt, & omni priuati ſunt fœlicitate, in ſeruitutem, & captiuitatem adducti. Quibus admoniti, nulli inſidias tendamus, ſcientes, quòd in noſipſos enſem acuimus, & maiorem nobis plagam infligimus. Sed ægrè tulit quiſpiam ſe offendi, & vult vlciſci: noli quæſo, non vlciſcendo enim, vlciſci poteris: vlciſcendo verò, non vlciſceris. Nec quæ dico nugas arbitrare, ſed veritatem. Quomodo? quoniam qui non vlciſcitur, deo relinquit vltionem: qui vlciſcitur, minimè. Mihi e- Deu. 32
nim, inquit, vindictam, & ego retribuam, f
dicit dominus. Nam ſi ſerui noſtri rixan- Heb. 10
tes inuicem, nulla noſtri ratione habita, ipſi ad vindictam vertuntur: etſi ſæpius poſtmodum nos rogent, non ſolùm non eos vlciſcimur, ſed indignamur, ſceleſtos, & flagitioſos appellamus, & nobis id cognoſcendum relinqui oportuiſſe dicimus. Cum enim tibi vltionem præſumpſiſti, nihil

nihil amplius in illum indignatur dominus: hoc longè magis Deus dicet, qui nos admonet, vt ſibi omnia permittamus. Quid enim non abſurdum
I ſit, vt qui à ſeruis, & pueris noſtris tantam modeſtiam, tantam obedientiam exigimus, eandem domino noſtro non exhibeamus? Hoc autem dico quoniam tam promptè inuicem vlciſci contendimus: ſed verè philoſophantem hoc facere non oportet, ſed ignoſcere, & dimittere quod in nos peccatur, etiam ſi illud non eſſet magnum premium, veniam pro eo accipere. Sed dic quæſo, ſi peccantem reprehendis, cur ipſe peccas? cur eadem admittis? Iniuriam tibi intulit, noli contrà inferre: perterruit, noli perterrere, cùm nullam inde aſſequaris vtilitatem: mœrore te affecit, noli vicem reddere: nam illi ſimilis efficieris, tu nihil lucratis: ſed ſi manſuetè perſers, fortè ipſum corriges: ita enim pudorem incuties, ita iram ſedabis. Nemo malo malum ſanat, ſed bono malum. Hęc apud Gentes nonnulli philoſophantur: qui cum erroris ſtultitia tantam præ ſe ferant ſapientiam, pudet nos, vt inferiores deprehendamur. Multi iniuria affecti, æquo animo tulerunt. Multi falſo accuſati, in vltionem non proruperunt. Infidiatores beneficijs ꝓſecuti ſunt. Non parum verendum eſt, ne apud illos, qui vita nobis præſtantiores ſunt, inueniantur, neue nos maiori cruciatui obnoxios faciant. Nam ſi qui participes ſumus ſpiritus, qui Dei regnum expectamus, qui cœleſtium
K cognitionem habemus, qui non formidamus gehennam, qui angeli fieri iubemur qui diuinis fruimur myſterijs, ne ea quidem qua illi virtute pollemus: quid nobis ſperandum eſt? Quòd ſi Iudæi nobis ſuperandi ſunt: Niſi, inquit, abundauerit
Mar. 5. c iuſtitia veſtra plus quàm ſcribarum, & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cœlorum, longè magis Gentiles: ſi Phariſæi, magis infideles. Si non ſuperantibus nobis illorum vitam, cœlorum, regna claudũtur: quomodo ea conſequemur, ſi Gentilibus peiores inueniemur? Abiiciamus ergo dilectiſſimi, omne odium, irã, indignationem. Eadem dicere mihi quidem non moleſtum, vobis autem tutum. Etenim medici eadem ſæpe medicina vtuntur: & nos eadem veſtris auribus inſtillare, in memoriam reducere, docere, hortari non ceſſamus. Etenim in magna ſecularium rerum turba, horum obliuiſcimur. Quare ne in caſſum hic colligamus opere confirmẽtur, vt futura bona conſequamur, gratia, & benignitate domini noſtri Ieſu Chriſti, per quem, & cum quo patri gloria, ſimul, & Spirituiſancto in ſecula ſeculorum, Amen. L

Homilia. li. ex cap. ſeptimo.

V*Enerunt ergo miniſtri ad pontifices, & Phariſæos. & dixerunt eis illi: Quare non adduxiſtis eum? Reſponderunt miniſtri: Nunquam ſic locutus eſt homo, ſicut hic loquitur.* Nihil veritate clarius, nihil ſimplicius niſi maligni eſſe velim': quemadmodũ nihil malignis obſcurius, nihil verſutius. Ecce vt Phariſæi, & ſcribæ, qui ſapientia præſtare videbantur, qui cum Chriſto ſemper verſabantur, vt ei inſidiarentur, licèt miracula viderint, & ſcripturas legerint: non modò nihil vtilitatis, ſed damni plurimũ acceperunt: miniſtri autem, etſi nullam eiuſmodi materiam haberent, vno tãtùm ſermone perſuaſi ſunt: & qui ad Chriſtum capiendum ierant, eius admiratione capti redierunt. Neque eorum tantùm ſapientia admiranda eſt, quòd ſignis non eguerunt, ſed quòd ſola doctrina crediderunt. Non enim dixerunt, neminem vnquam ita miracula feciſſe: ſed, neminem vnquam ſic locutum. Nec ſapientia tantùm, ſed & audientia admiranda. Siquidẽ his qui ſe miſerant, ita loquuntur, Phariſæis videlicet, qui omnia faciebant, & conabantur, vt caperetur. Venerunt, inquit, miniſtri ad pontifices, & Phariſæos, M
& dixerunt eis illi: Quare non adduxiſtis eũ? Quòd autem venerint, lõgè magis fuit quàm ſi apud Chriſtum remanſiſſent. Sic enim liberati fuiſſent eorum moleſtia, nunc præcones fiunt ſapientiæ Chriſti, & maiorem præ ſe ferunt animum: neq; excuſant ſe propter turbam non potuiſſe, quæ eum tanquam prophetam ſequuntur: ſed, Nunquã ſic locutus eſt homo: potuiſſent ſanè ita ſe excuſare, ſed animi oſtendunt rectitudinem. Neque tantùm ſe illum admirari, quàm qui ſe miſerant ad eum ligandum, quem audire debuiſſent, accuſare viſi ſunt. Atqui breuem Chriſti audierunt orationem. Tanti enim veritas eſt, vt incorrupto animo lon-

gis sermonibus minimè opus sit. Quid ad hoc Pharisæi? Cum compungi, & mutare sententiam oportuisset, contrà faciũt inuicem eos accusant, dicẽtes: *Nunquid & vos seducti estis?* Adhuc eis blandiuntur, neque in eos grauius inuehuntur, veriti ne tandem discederẽt: tantùm indignationem præ se, & leuitatem ferunt. Sed interrogandum erat, quid admiratione dignũ loqueretur: quod cauerunt quippe qui sine dubio se captum iri intelligebant.

Perquam stulta autem coniectura dicunt: *Nunquid aliquis ex principibus credit in eum?* Ita Christum accusatis, & non incredulos? *Sed turba hæc quæ non nouit legem*
A *maledicti sunt?* Hoc enim magis vos accusat, quòd turba credidit, vos verò minimè. Etenim illi cognoscentium legem opera faciebant. Quomodo ergo? nonne maledicti, qui non seruabant legem, & non illi qui legem seruabant? Oportebat autem non ab incredulis, quæ non credebantur, accusare. Neque enim rectus hic modus. Nam & vos non credidistis Deo, vt Paulus inquit: Quid enim si non cre-
Ro.3.a diderunt quidam? Nunquid incredulitas eorum fidem Dei euacuabit? Absit, etenim prophetæ semper eos accusant, dicen-
Esa.1.c. tes: Audite principes Sodomorũ: & Prin-
Thre.4. b cipes tui non credunt, & iterum: Non ve-
Mic.3.a strum est nosse iudicium? Et vbique vehementius accusantur. Et quid, Christũ propterea quispiam accusaret? Absit: illorum n. hoc crimen. Quod autem aliud esse posset argumentum, quòd legem non cognoscitis quàm quòd non creditis? Cùm.n. dixissent, quòd nemo principum credebat in eum, sed qui legem ignorabant: merità eos arguit. [Nicodemus inquiens: Nũquid lex nostra iudicat hominem, nisi audierit ab ipso prius?] Ostendit autem eos neque scire legem, neque seruare. Nam si lex iubet neminem interfici, nisi prius audiatur: ipsi autem ante auditam causam
B iudicabant, certè legis transgressores erãt. Et cum dixissent neminem principũ credidisse in eum, ideò innuit Euangelista eum è principum numero fuisse, ostendẽs etiam ex principibus credidisse. Nondum autem palam facere audebant, erant tamẽ Christo familiares. Vide autem quàm parcè arguit. Non dixit, Vos autem vultis eũ interficere, & temerè hominem, vt erranrem accusatis: sed benignius, vt nimium eorum temerarium impetum, crudelemq; sedaret. Quam ob rem ad legem suam vertit orationem, dicens: [Nisi audierit diligenter, & cognouerit quid faciat?] Quare non solus, & nudus requiritur auditus, sed diligens: quod hac particula significatur. Et cognouerit quid faciat, quid velit, & quare, & cui, an tanquam hostis mores peruertat. Dubitãtes ergo cùm dixissent, neminem principum in eum credere, neque vehementer, neque remissè ad eum se contulerunt. Et quæ nam hæc consequẽtia, dic quæso, dicente illo: Lex nostra non iudicat quenquam, vt respondeat: *Nunquid tu Galilæus es?* Ostendendum nanq; erat non ab re pro eo misisse, vel si asperius, minimè ei esset respondendum. [Scrutare, & vide, quia à Galilæa propheta non surgit.] Quid enim dixit homo? quod propheta est, immò quòd non iudicatus non C esset morti tradendus: illi verò contumeliosè, tanquam inscio scripturarum respõdent, ac si dicerent, acquiesce nobis, & disce: hoc enim innuũt dicentes: Scrutare, & vide. Quid Christus, cum multifariam de Galilæa, & propheta locuti essent, vt hãc alienam tolleret suspicionem, quòd vnus prophetarũ, & non mundi dominus putaretur? *Ego, inquit, sum lex mundi.* Non Cap.8. Galilææ non Palastinæ, non Iudææ. Quid Iudæi? [Tu de teipso testimonium perhibes, testimonium tuum non est verum] O insaniam, scripturas vbique adducit, & dicunt: Tu de teipso testimonium perhibens. Quod autem perhibuit testimonium? Ego sum lux mundi. Magnum dictu, & verè magnum, sed non nimium ipsi admirati sunt: Quoniam non se patri æquiparauit, neque se eius filium dixit, neque Deum: sed lucem, reprehendere tamen voluerũt: nam maius hoc erat quam dicere. *Qui sequitur me non ambulat in tenebris.* Lucem, & tenebras intellectu percepti biles dicit, hoc est, non manet in errore. D Vbi Nicodemum allicit, vt valde promptum, & fidentẽ, & ministros laudat, qui id fecerint: hoc enim clamare significat, & eos ad audiendum confirmare vult simul, & eos dolos struere, & in tenebris & errore versari, neq; lucẽ attingere ostendit. Nicodemo præterea in memoriã reducit, quæ antè dixerat: Omnis qui malè operatur, odit lucem, & non vadit ad lucem, ne Sup.3.d opera eius appareant. Cùm enim nemi-

nem

nem ex principibus in eum credere dicetent, ideòinquit, qui malè operatur, in lucem non prodire: non ex lucis defectu, sed mentis vitio. Responderunt ei: Tu de teipso testimonium perhibes: ad quod ille: [Et si ego testimonium perhibeo de meipso, testimoniũ meũ verũ est: quia scio vnde veni, & quo vado: vos ãt nescitis vnde venio aut quò vado. Quod iam dixi, hoc Iudæi tanquã iam dictum proponunt, qd Christus arguit, sed id dixisse asseuerat propter eorum suspicionem, qui purũ eũ hominẽ suspicabãtur. Ex Deo sum inqt, & Deus, & Dei filius: Deus aũt sibipsi idoneus testis, vos aũt nescitis, & sponte vestra malietis, & videntes dissimulatis, & omnia secundũ humanã sententiã loquimini, neq; q̃cq̃ ampluis q̃ qd apparet, intelligere vultis. *Vos secundum carnem iudicatis.* Et quemadmodum secundum carnem viuere, malè viuere est: ita & secundum carnem iudicare, iniustè iudicare. *Ego nõ iudico quenquam:*
E *& si iudico, iudicium meum verum est.* Hoc est, iniustè iudicatis: etsi iniustè iudicamus inquiunt, quid nos non arguis? quid non condemnas? Quia non veni ad hoc, ideo dicit se neminem iudicare: etsi iudicet, verum esse iudicium suum. Nam si vellem, ex damnatorum numero essetis: hoc autem non quòd iudicem dico, neque ideò non iudico, quòd non fidam. Nam si iudicarem, vos sanè conuincerem quòd iustè iudicarem: sed nunc iudicij tempus nõ est. Significat futurum iudicium. *Quia solus non sum, sed ego & qui misit me pater.* Vbi innuit, non solum se iudicare, sed etiam patrem: quod subtexit in testimoniũ eius inducens: *In lege autem vestra scriptum est,*
Deu.17. & 19. b *quia duorum hominum testimonium verum est.* Quid hoc in loco hæretici dicerent? Quid Christus hominibus præstaret, si hoc simpliciter acciperemus? In hominibus enim ita institutum est, quoniam nemo per se fide dignus est: in Deo autẽ quomodo hoc esset consentaneum? Quomodo ergo hæc particula intelligenda est? Nunquid quoniam duo, an quoniam homines, propterea duo? Nam si quoniam duo sunt, qua gratia non confugit ad Ioannem? Non enim dixit, testimonium perhibeo ego de meipso, & de me Ioannes, cur non ad angelum, cur non ad prophetas? Inuenisset enim & alia innumera testimonia, sed vo
F luit hoc tantùm significare, nõ quòd duo, sed quòd eiusdem substantiæ. *Dicunt ei: Quis est pater tuus? Respondit Iesus: Neque me scitis, neq; patrem meum.* Cum enim sciẽtes tanquam inscij, & vt eum tentarẽt percontarentur, indignos quibus respondere tur, arbitratus est. Propterea iam omnia apertius, & audentius loquitur, quippe qui à signis, & sequentium se doctrina accipiebat testimonium, & quia iam crux appropinquabat. Noui, inquit, vnde venio quod non nimium eos offendit: quod autem addidit, Et quò ego vado, magis eos perterruit, ac si non esset in morte permansurus. Sed cur non dixit, se scire Deum esse: sed, vnde veniret? Quia semper humilia magnis admiscet, eaque vicissim cohibet. Nam cum dixisset, Ego testimonium perhibeo de meipso, idq; ostẽdisset: ad humiliora descẽdit, quasi diceret, Scio à quo missus sum & ad quẽ vado. Quibus verbis nihil habebant, quod contradicerent. Nihil enim falsi locutus sum, inquit, cum inde venerim, & illuc ad verum Deum vadã quem vos nescitis, ideo secundum carnem iudicatis. Nam si post tot argumen G ta, & signa adhuc verum non esse dicitis, & Mosen de alijs, & de se testantem fide dignum iudicatis, Christum verò minimè, hoc est secundum carnem iudicare. Ego non iudico quenquam. Atqui etiã patrẽ neminem iudicare testatur: quomodo hic dicit, Et si iudico ego, iudicium meũ verum est, quia non sum solus? Iterum ad illorum loquitur suspicionem hoc est, iudicium meum patris est, neq; aliter, quã ego, pater iudicat: neq; aliter ego quàm pater. Sed quanam gratia patris meminit? Quia non dignũ filium cui crederet arbitrabantur, nisi patris præoccupasset testimonium. Aliter non staret sententia. In hominibus enim cùm super alieno negocio duo testificantur, tunc testimoniũ est verum: hoc enim est duos testimoniũ perihere, sed hic non sunt duo. Vides nulla alia ratione hoc dictum, quàm vt patri cõsubstantialis, & alterius non egere testimonio, & nulla alia ex parte patri inferior ostẽdatur? Animaduerte præterea quã ta cum authoritate loquitur. *Ego sum qui testimonium perhibeo de meipso, & testimonium perhibet de me, qui misit me pater.* Quòd si substantiam minor esset, nõ sanè dixisset. Nunc autem ne numeri gratia id positum arbitreris, nihilo inferiorem pote-

 statem

Universidad de Deusto Biblioteca

H statem intuere. Testimonium perhibet homo cum fide dignus est, non cum testimonio indiget, & hoc in re aliena: in propria autem ab alio accipit, ipsi in re sua non creditur: hic autem cõtra, in suo enim negocio testimonium perhibens, & ab alio se habere asserens, dignum se fide dicit, vndique suam proponens authoritatem. Sed qua gratia, cùm dixit: Non sum solus, sed ego, & qui misit me pater, Et duorum hominum testimonium est verum: addidit, Ego sum, qui testimoniũ perhibeo de me ipso? vt.s.quantæ esset authoritatis ostenderet, & primùm quidem seipsum posuit, vt æqualitatem indicaret, & nihil eos adepturos, qui se patrem scire, ipsum autẽ nescire dicerent: & hanc causam dicit, quòd ipsum cognoscere non velint. Ait.n.impossibile sine sui cognitione quempiã nosse patrem, vt hoc saltem pacto ad se cognoscendum eos alliciat: ipso enim contempto patrem semper quærebant, quare inquit: Non potestis nosse patrem sine me. Itaque qui filio maledicunt, non ipsi tantùm, sed & patri maledicunt. Hæc nos caueamus, & glorificemus filium, quippè qui nisi eiusdem esset naturæ, non ita dixisset. Quod si tantùm admonuit, alterius autẽ non erat substantiæ, poterat etiam ignorans patrem cognoscere: neque fuisset omninò cognoscere, si patrem nosset. Neque enim qui hominem nouit, nouit & angelum: immò inquit, Etenim qui creaturam nouit, nouit & Deum? minimè multi.n. vel potius omnes homines creaturam norunt, norunt sanè, & deum ignorant. Glorificemus ergo Dei filium, non oris tantũ gloria, sed operibus, sine quibus ea nihil proficit. Vide tu, inquit, Iudæus cognominaris, & requiescis in lege, & gloriaris in Deo. qui ergo alium doces, teipsum nõ doces: qui in lege glorìaris, per prẽuaricationem legis Deum inhonoras? Vide nequãdo, & nos in rectitudine fidei gloriantes, non exhibendo vitam fidei conuenientẽ, Deum inhonoremus, mendacem eum facientes. Etenim orbis terrarum magister, fermentum, lucem, salem vult esse Christianum. Quid significat lux? vitæ claritatem, nihil obscuritatis in se continentem: non lux sibijpsi vtilis est, neq; sal, nec fermentum, sed in alios confert vtilitatem: ita nobis non nostra tantùm vtilitas, sed aliorum exigitur, Sal nisi salsum reddat, non sal, sed aliud esse deprehenditur. Nã si ipsi benefecerimus, alijs erimus benefaciẽdi exemplum. Quousque a bonis operibus desistemus nihil alijs conferre poterimus: K nihil fatuum apud nos, nihil molle sit, & solutum, qualia mundi opera sunt, & curæ seculares. Propterea virgines fatuę sunt Mat.25 a appellatæ, quoniam circa fatuas mundi curas vacabant, hic congregantes, vbi minimè est reponendum. Verendum sanè ne id nobis accidat, ne sordidis vestibus eò accedamus, vbi mundas, & nitidas omnes induti sunt. Nihil enim peccato sordidius, nihil immundius, cuius naturam propheta interpretatus clamabat: Putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices meæ. Ps.37.e Quòd si peccati placet cognoscere turpitudinem, commissum considera, cùm liber non amplius eius perturbaris affectu, tunc id cognoscès. Considera iram cùm sedata est: auaritiam, cum ea non afficeris: intelliges profectò nihil turpius, nihil scelestius rapina, & auaritia. Ideò frequenter repetimus, non vt vos perturbemus, sed vt maiorem in modum profimus. Nam qui vna non corrigitur admonitione, corrigetur fortasse altera: & quem altera præterit, non præteribit tertia. Vtinam autem omnes omnibus malis liberi, Christi suauitatem degustemus, cui gloria cum patre, simul, & Spirituisancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia lii. ex cap. octauo.

H*Aec verba locutus est Iesus in Gazophylacio, docens in templo. Et nemo apprehendit eum, quia non venerat hora eius.* O Iudaicam dementiam, ante Pascha Iesum quærebant, & in medio inuentum, conati eũ, & per se, & per ministros frustra comprehendere, non tamen eius virtutem iterum formidarunt, sed in malitia persistebant. Quod autem id semper tentarent, inquit, Hæc locutus est Iesus in Gazophylacio, docens in templo, & nemo apprehendit eum. In templo loquebatur more magistri, quod magis eos mouere debuisset, & ad eos, qui ipsum reprehendebant, & calumniabantur, quod se patri æqualem faceret. Illud.n. duorum hominum testimonium verum est, hoc significat. Veruntamen hæc, inquit, locutus est in tẽplo tanq̃ magister, & nemo apprehendit eum, quia nondum

nondum venerat hora eius: hoc est, passionis tempus. Quamobrem cùm passus est, non eorum potestati, sed diuinæ dispensationi adscribendum est: ipsi.n. iampridẽ voluissent, non tamen potuerunt: neque tũc potuissent, nisi ipse permisisset. *Iterum igitur, inquit, ad eos Iesus: Ego vado, & quæretis me.* Cur hoc frequẽter repetit? Vt eorum animos commoueat, atq; perterreat. M Considera quãtùm hoc terroris incutiat: cùm enim vellent eum interficere, quærũt tamen quò vadat, tantam de eo opinionẽ conceperant. Aliud item docere eos intendit, non in eorum esse potestate, sed iampridem præfiguratum dicit, & resurrectionem iam his sermonibus descripsit. *Dixerunt ergo Iudæi, Numquid interficiet semetipsum?* Quam mox tollit suspicionem. Vos, inquit, deorsum estis, ego desuperius sum. Hoc est, haud mirum, si vos carnales homines hęc, & nihil spiritale suspicemini, ego tamen talia non faciam *Vos deorsum estis, ego desuperius sum. Vos de mundo hoc estis.* Iterum mundanas, & carnales eorũ aperit sententias. Vnde constat illam particulam, *Ego non sum de mundo hoc*, Nõ ideò dictam, quòd carnem non acceperit, sed quòd longè ab eorum abesset malitia. Etenim discipulos de mundo non esse dixit, habebant tamen carnem. Quemadmodũ igitur Paulus, dicendo: Non estis in carne: non sine corpore esse intelligit: sic di- Ro. 8.b scipulos non esse de mundo, nihil aliud, quàm eorum sapientiam testatur. *Dixi ergo vobis, quia si non creditis, quia ego sum, moriemini in peccatis vestris.* Si enim propterea venit, vt tolleret peccata mundi, neque ali- A ter tolli poterant, nisi per lauacrum: necessarium erat eum, qui non crederet, cum vetere homine esse moriturum. Qui enim non vult seipsum mortificare per fidem, & sepelire, mortificabitur in eo, & migrabit, priorum peccatorum pœnas daturus. Sup.3.c Propterea dicebat: Qui non credit, iam iudicatus est: non solùm, quia non credit, sed quia in peccatis moritur. *Dicebant ergo ei: Tu quis es?* O dementiam post tantum temporis, tot miracula, & tantam doctrinam, quis sit interrogant. Quibus Christus: *Principium, qui & vobis loquor.* Hoc est, sanè indigni estis, qui sermones meos audiatis, & qui sim intelligatis. Vos vt me tenteris semper loquimini, mihi autem non attenditis, & in omnibus vos reprehendere nunc non possum: hoc enim significat, *Multa habeo de vobis loqui, & iudicare*: Non tantùm reprehendere, sed punire. *Sed qui misit me*: Hoc est: pater, non vult hoc. Non enim veni iudicare mundum, sed saluum facere. Non enim misit Inf.12.g Deus filium suum, vt iudicet mũdum, in- Sup.3.b quit, sed vt saluum faciat. Si ergo ad hoc me misit, & ille verax est, meritò neminẽ ego impresentiarum iudico: sed ad salutem loquor, non ad reprehensionem. Hæc B autem dicit, ne metu desistere, neve eorum mentes introspicere non putaretur. Illi autem de patre sermonem haberi non intellexerunt. O dementiam, non desistit de eo verba facere, neque aduerterunt. Præterea cũ post multa signa, & doctrinas nihil eis persuasisset, iam de cruce sermonem aggreditur. *Cùm exaltaueritis filium hominis, tunc maximè, quia ego sum, scietis.* Et per signa, & resurrectionem, & captiuitatem, quæ omnia sufficientia erant eius virtutem demõstrare. Cùm videbitis, inquit, me nihil per mortẽ passurũ, tunc scietis, quia ego sum videlicet Christus, & filius Dei, & qui cuncta, & fero, & duco, & non sum contrarius illi: idcirco addit, *Et à meipso non loquor.* Siquidem vtrunque cognoscetis, & virtutem meam, & cum patre consensum. Hæc enim particula, A meipso non loquor: indiscretam cum patre substantiam, & nihil contra paternam voluntatem se loqui ostendit. Cum enim à cultu excidetis, neque vobis solita sacrificia permittentur: tunc diuinam in vos indignationem, vltionemq;, quia me non audistis, intelligetis: quasi dicat, Si mihi alienus esset, & cõtrarius, adhuc contra vos indignaretur: Hoc & Esaias inquit: Dabit impios pro sepultura eius. & Dauid: Tunc loquetur ad C eos in ira sua. & ipse: Ecce relinquetur domus vestra deserta. & parabola: Quid faciet Esa. 53. d agricolis dominus vineæ illius? Malos ma- Psa. 2.b lè perdet. Vides vbique propter eorum in- Mat. 23 credulitatem sic loqui. Quòd si ipse eos d perdet, quemadmodum perdet? Auferte, Ibi. 21.d inquit, qui me sic regnare nolunt, & interficite. Cur non suum id opus, sed patris dicit? Quia tum ad eorum respicit imbecillitatem, tum patrẽ suum reueretur: propterea non dixit, Relinquam domum vestram desertam: sed relinquetur, non addita persona. Dicendo enim, Quoties volui congregare filios vestros, & noluistis: inde addendo,

addendo, relinquetur, sed desolaturum eũ ostendit: hoc est cum obsequijs, & beneficijs cognoscere me noluistis, suppliciis cognoscetis qui sum. *Et pater mecum est.* Et ne hoc verbo, qui misit me, minor patre existimaretur, secum esse dicit. Aliud enim dispensationis est, aliud diuinitatis. *Et non reliquit me solum, quia ego quæ placita ei sunt, facio semper.* Rursus ad humiliora descendit, ad illud frequenter instans, quod dicebant ex Deo non esse, neque sabbathum seruare: Deo inquit, Quæ placita ei sunt, facio. Indicans sabbathi solutionem præter eius non esse voluntatem. Ita & in pas-
Mat.26 c sione: An putas, quia non possum roga re patrem meum? Atqui dicendo solùm,
Inf.18. b quem quæritis, reiecit eos retrorsum. Qua ergo gratia non dicit, non putatis, quod
D possum eos perdere, cum id re ipsa ostenderit? Ad eorum descẽdit imbecillitatem, id.n. maiorem in modũ adnisus est, vt minimè patri contrarium se ostenderet, ita hoc in loco humanius loquitur. Et vt dixit, Non reliquit me solũ: ita &, Quæ placita ei sunt, facio semper. *Hæc illo loquente, multi crediderunt in eum.* Cum.n. ad humiliora descendit, multi ad credẽdum adducuntur: & tu adhuc inrerrogas, qua gratia humiliter loquatur, cum euangelista apertè his verbis demonstret? tantùm non clamans, Noli perturbari, cum ad hanc verborum humilitatem eum descendere audis. Siquidem qui superna illa doctrina nõ sunt persuasi, quòd a patre sit: meritò humilia audierunt quibus crederent, & hac ratione postmodum etiã huiusmodis vsus est verbis. Crediderunt ergo, non tamen, vt oportuit: sed quodammodo cum intelligerent, & acquiescerent sermonis eius humilitati: quòd.n. perfectam fidem non haberent, ex sequentibus euangelista significat, cum rursus ei maledicunt: & quod hi ijdem sint, ex sequentibus constat. *Dicebat ergo Iesus ad eos, qui crediderunt ei ex Iudæis: Si vos manseritis in sermone meo.* Hinc.n.
E perspicuum est, nondum doctrinæ inhærere, sed tantùm verbis vacare: quare vehementius locutus est, illic simpliciter, Quæretis me: nunc maius quiddã addit, In pec
Sup.7.c catis vestris moriemini. Ideò.s. quod illuc migrantes, me amplius rogare non potestis hæc, quæ loquor in mundo, hinc se ad Gentes exiturum ostendit. Cum non cognouerint, quod de patre ad eos locutus esset, rursum ad se redit, & humilitatis verborum causam affert euangelista. Hoc igitur pacto, si scripturas diligenter serutari voluerimus salutem assequi poterimus: si penitus in eis versabimur, & doctrinam rectam, & vitam erudiemur. Et licèt durus sit quispiam, & asper, & immitis, licèt superiori tempore nihil profecerit: nunc saltem proficiet, & aliquam (etsi non statim sentiat) vtilitatem accipiet. Nam si vnguẽtario quispiam, aut vnguentariæ tabernæ assideat, etiam inuitus illum accipit odorem, longè magis, qui ecclesiam frequentat. Vt.n. ex desidia, negligentia, ita ex operatione alacritas oritur. Quanuis innumeris vitijs sis obnoxius, quanuis immũdus, noli ecclesiæ vitare consuetudinem. Quid ergo, si audita non facio? Non parum consequeris, si te miserum intelligis. Non inutilis hic metus, neq; intempestiua formi-
F do, modò ingemiscas: quòd audita non facias, sine dubio aliquando bene facere incipies. Non.n. fieri potest, vt qui Deum, & audiat, & alloquatur, non assequatur vtilitatem. Statim enim cohibemur, manus lauamus, cùm librum accipimus. Vides quãta ante lectionem reuerentia moueamur? Quod si diligenter accedemus, magna inde proueniet vtilitas. Non enim nisi teuerens anima manus lauerit. Et vxor si detectum caput habuerit, quamprimum tegit interioris reuerentiæ præferens indicium, vir autem tectũ caput deteget. Vides quo pacto interiores affectus exterior habitus indicat? Præterea qui diuinæ concionis auditor seder, sæpe ingemit, sæpe vitam suã, & mores reprehendit. Vacemus ergo scripturis dilectissimi, & saltem euangelijs, ea frequenter pertractemus. Aperto nanque libro, euestigiò Christi nomen occurret, & eius audiens generationem, recordabitis matris Mariæ, quæ a Ioseph inuenta est
Mat.1.c in vtero habens ex Spiritusancto. Qui autem hæc audierit, quamprimùm miro virginitatis amore flagrabit, partum admirabitur, terrena contemnet. Neque paruum putandum est, dignatam Spiritusancto virginem, & ab angelo annunciatam, & hæc quidem in superficie. Quod
G si diligenter omnia perscrutaberis, euestigiòcuncta contemnes secularia, ridebisque. Si diues fueris, nihil diuitiis duxeris, cum intelligas fabro nuptã, in humili domo, & fortuna matrem dñi factam esse.

Si

Si pauper, non erubesces, cum vilissimam domum mundi author nõ aspernatus est: hoc persuasus, non rapina, non cupiditate fereris, nõ proximi rem capies, sed potius paupertatem amplexaberis, diuitias negliges, hac ratione omnem propulsabis malitiam: ad hæc cùm videris Iesum in præsepio iacentem, abijcies omnem curam ornandi filium tuum auro, aut argento lectum excolendi, abijcies sanè omnem cupiditatem: multa consequeris, quæ particulatim in præsentia dici non vacat: scient autem, qui experientur. Quam ob rẽ hortor, vt lectioni vacetis, sensus imbibatis eosq; vestris inscribatis mẽtibus: quod cũ Iudæi neglexerũt, libros manibus ferre iubebant. Nos verò non manibus, sed domi habeamus, immò cordibus, vt oportet, inscribamus. Hoc enim pacto absteris præsentis vitæ sordibus, futura bona cõsequemur, gratia, & benignitate domini nostri
H Iesu Christi, per quem, & cum quo patri gloria, simul, & Spiritusancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia. liii. ex cap. octauo.

Dicebat ergo Iesus ad eos, qui crediderunt ei ex Iudæis: Si vos manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis: & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. Multa nobis patientia opus est, dilectissimi, quam tunc profectò consequemur, cum sacratũ literarum doctrina altius in cor radices egerit. Nam quemadmodum quercus altius demissis radicibus, nullius venti viri-
Ps.111.c bus sternitur: ita animam diuino confixã timore, nullus tentationum ventus euellet. Idcirco inquit propheta: Confige timore tuo carnes meas, ita & tu configere quasi clauo quodam, & adhæres: vt.n. hi difficulter, ita aliter affecti facilè decipiuntur, & in labem procidunt: sicut contigit Iudæis, licèt.n. audierint, crediderintque, rursus ad deteriora prolapsi sunt. Quam ob rẽ Christus vt eos in fide, quanq̃ paruam ha
I berent, cõfirmaret, asperius eos tangit. Est credentium facilè reprehensiones tolerare ipsi aũt quamprimum excanduerunt. Primum ergo Iesus eos admonet: Si vos permanseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis: & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. Tantum non dicens, Sum altius incisurus, sed nolite agitari, Vel potius his verbis eorum sedat superbiam. A quo autem liberabit, dic quæso? A peccatis. Quid temerarij illi. *Semen Abrahæ sumus, & nemini seruiuimus vnquam.* Statim defecerunt, quoniam terrenis inhiabant. Si non manseritis in sermone meo: indicat cordis eorum cogitationes, quòd crediderunt quidem, non autem permanserunt, & magnum quiddam, eos videlicet futuros sibi discipulos, annũciat. Cum.n. nonnulli antè discessissent, eos notat inquiens, Sed si manseritis: nam & illi audierant, crediderant, discesserant, quoniam non permanserunt. Multi.n. discipulorum eius abierunt retrò, & iam non cum illo ambulabãt. Cognoscetis enim veritatem, Sup.6.g
hoc est me. Ego enim sum veritas. Iudaica Inf.14.d
enim dogmata omnia figùra erant. Veritatem à me intelligetis, quæ vos à peccatis liberabit. Quemadmodum enim illis dixit, In peccatis vestris moriemini, ita his, liberabit vos: & non dixit, vendicabo vos à seruitute, sed hoc eis cogitãdum reliquit. Illi autem, semen Abrahæ sumus, & nemini seruiuimus vnquam, Atqui si indignan-
dum fuisset, tolerabilius potuissent, cum dixit, Cognoscetis veritatem: dicendoque, Nunquid eam nescimus, lex igitur, & co- K
gnitio nostra falsa est: sed de secularibus indignantur, & mundi verentur seruitutẽ. Sunt & hac ætate, sunt inquam, qui in rebus non proprijs, & mundi seruitute erubescunt, peccati seruitium nil verentur, & optarent huic potius obnoxij frequenter appellari, quàm illi semel: tales illi erant, & aliud seruitium ignorabant, dicentes: Seruos appellas, qui ex semine Abrahæ sunt? qui generosi, qui serui minimè sunt appellandi. Nunquam seruiuimus. Huiusmodi Iudęorum iactationes, Semen Abrahæ sumus, Israelitæ sumus. Nunquã propria merita memorant, ideò in eos clamat Ioannes: Nolite putare, & dicere, patrem
habemus Abraham. Sed quare non re- Matt.3
prehendit eos Christus, siquidem sæpe seruierant, & Aegyptijs, & Babylonijs, & alijs multis? quoniam nolebat cum his contendere, nisi ad salutem tantùm, & beneficium, ad quod tantùm properabat. Potuisset nanque in medium eorum quadraginta, inde septuaginta, inde sub iudicibus nunc viginti, nunc duorum, nunc septem annorum afferre seruitutem, præterea, quòd nunquam serui esse desierint:

desierint: sed eos non hominum seruos o-
stendere voluit, sed peccati, quæ seruitus
L est grauissima, à qua solus deus liberare po
test, Dimittendi enim peccatum potestatem nemo habet præter Deum: quod & ip si confessi sunt, ideò ad hoc eos adducit, dicitq;: *Qui facit peccatum, seruus est peccati.* Vt quam seruitutem dicat, intelligant. *Seruus autem non manet in domo in æternum, filius autem manet in æternum*. Placidè per legem superiora tollit, ne his se verbis tueantur: Sacrificia habemus, Moses mandauit, ille nos liberare potest. Hac gratia addidit. Quam nam hæc consequentiam habent? Omnes enim peccauerunt, & egent gloria
Ro.3. dei, iustificati gratis gratia eius, & sacerdo tes eius. Propterea inquit, Paulus de pon-
Heb.5.a tifice: Quòd debet quemadmodum pro populo, ita pro semetipso offerre pro peccatis, quoniam & ipse circundatus est infirmitate: quod significat dicendo, Seruus non manet in domo. Vnde & æqualitatem ad patrem, & liberi, & serui indicat differentiam: quasi dicat, non habet potestatem seruus: quod per id verbum, manet, significatur. Quid autem cum de pec catis sermonem habet, domus meminit? Vt se tanquam dominus domus, ita om-
M nium dominum ostendat. Ea autem particula, Non manet: hoc est, non habet largiendi quicquam potestatem, vtpote, qui non est dominus: filius dominus est, quate manet in æternum secundum soli-
Inf.14.a tam nobis translationem. Ne dicerent, Tu quis es, Mea sunt omnia: sum enim filius, & in domo patris mei mansiones multæ sunt: cũ.n. de libertate, & seruitute sermo sit, meritò hac vtitur translatione, quòd illi nullam habebant dimittendi potestatem. *Si ergo filius vos liberauerit*. Ecce eandem illi cum patre substantiam. Si filius, inquam, vos liberauerit, nemo iam contradicet, sed veram habebitis libertatem, Si Deus iustificat, quis condemnat? Hic
Ro.8. se mundum à peccato ostendit, & nomine tantùm libertatem significat, quam & homines dant, illam autem solus Deus: & per hoc suadet eis, ne propter hanc erubescant seruitutem, sed propter peccatum, quo abiecto, non sunt amplius serui: vel potius seruos ostendit, cum futuros liberos dicit, significat enim eam veram non esse libertatem. Inde ne dicerent, peccatum non habemus: nam credibile erat hoc dicturos, considera quo pacto eos accusat. Omissis nanque reliquæ eorum vitæ criminibus quod in manibus erat, & quod tunc facere cogitabant, profert in medium, & ait: *Scio quia semen Abrahæ estis, sed quæritis me interficere*. Placidè, & A pedetentim ab Abrahę cognitione eos abscindit, admonens non esse propterea superbiendum: vt enim libertas, & seruitus ex operibus, ita & cognatio iudicatur. Neque continuò respondit non esse ex semine Abrahæ homicidas iusti, sed primum assentitur: Scio quia semen Abrahæ estis. Sed hoc non est, quod quærimus, & iam asperius inuehitur. Etenim est (vt in pluribus) obseruandum, vt qui magnum aliquid facturus est, postquàm fecerit magis sibi fidat, ac si operum suorum testimonium omnibus silentium imponat. Sed quæritis me interficere. Quid si iustè? minimè. ideò affert causam, *Quia sermo meus non capit in vobis*. Quomodo ergo, inquit, in ipsum credidisse? quia mutati erant, vt dixi, quamobrem vehementius eos tetigit. Nam si illius cognatione gloriamini, etiã & vitam præ vobis feratis oportet. Et non dixit, Non capitis sermonem: sed, sermo meus non capit in vobis, ad doctrinæ magnitudinem significandam: sed non propterea interimendus fuit, sed potius honorandus, & colendus, vt discerent. Sed ne dicerent, à teipso hæc loqueris, ideò addidit: *Quæ ego vidi apud patrem meum, hæc loquor: & vos quæ audistis apud patrem vestrum, facitis*. Quemadmodum, inquit, ego & verbis, & re ostendo patrem ita & vos: non enim eiusdem tantùm B sum cum patre substantiæ, sed & veritatis. *Dicunt ei: Nos patrem habemus Abraham: Dicit eis Iesus: Si patrem habetis Abraham, opera eius facite: Nunc autem quæritis me interficere*. Frequenter hoc in loco eorum animos cædis arguit, & Abrahæ meminit: quod facit, vt ab eius cognatione ipsos abducat, & gloriam tollat, psuadeatq; non amplius in illo salutis spem esse reponendam. Non.n. à natura cognatio, sed à voluntate: hoc vt ad Christũ accederent, prohibebat, quòd sufficere sibi ad salutem cognationem illam arbitrabantur. Quam autem veritatem dicit? quòd æqualis est patri, propterea quærebant eum Iudæi interficere. *Quæritis me interficere, quia veritatẽ vobis locutus sum, quam audiui a patre meo.*

Vt non

Vt non contraria patri dicere videatur, ite rum ad patrem confugit. *Dicunt ei: Nos ex fornicatione non sumus nati, unum patrem habemus Deum*. Quid dicitis? vos patrem deũ habetis, & Christum hoc dicentem persequimini? Vides præcipuè eum dixisse patrem suum esse Deum? Cum ergo eos ab Abrahæ cognatione exclusisset, non habentes quid dicerent, aliud quiddam maius ausi, se ad Deum referunt, à quo etiam
C honore excludit eos Iesus, inquiens. [Si Deus pater vester esset, diligeretis vtique me. Ego enim ex Deo processi, & veni. Neque à meipso veni, sed ille me misit. Quare loquelam meam non cognoscitis? quia non potestis audire sermonem meũ. Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio, & in veritate non stetit: quia non est veritas in eo. Cùm loquitur mendacium, ex proprijs loquitur: quia mẽdax est, & pater eius.] Exclusit eos à cognatione Abrahæ: & cùm inde maiora auderẽt, maiorem etiam plagam infligit, quòd nõ solum Abrahæ filij non sint, sed diaboli: secundum impudentiam vulnus incuriẽs, & testimonia reprehensionibus miscet. Interficere enim, inquit, diabolicæ malitię opus est. Neq; enim simpliciter opera dixit: sed, desideria: vt & illum, & eos maximè cædibus delectari, authore inuidia, significet. Nam cum nullam haberet præter inuidiam causam, Adam perdidit: quod id verbum significat, Et in veritate non stetit: hoc est. in vitæ rectitudine. Cùm enim frequenter ipsum accusarent, quòd ex deo non esset, hoc inde prouenire dicit. Ille
Ge. 3. a nanq; primus mẽdacium peperit, inquiẽs, In quacunque die comederitis, aperientur
D vobis oculi. Mendacio ergo primus vsus est diabolus, homines non tanquam proprio, sed vt alieno vtuntur, ille vt proprio. *Ego autem si veritatem dico, non creditis mihi.* Vnde procedit, quòd sine vlla causa vultis me perdere, nisi qa inimici estis veritatis? sin minus, dicite peccatum meũ: ideò addit, *Quis ex vobis arguet me de peccato.* Quod autem dixerunt, Nos ex fornicatione non sumus nati. Nonne multi illi cito coitu miscebantur? Tamen hoc omisso, illic insistit. Postquam autem non ex Deo, sed ex diabolo eos esse ostendit: quòd interficere diabolicum est, & mẽdacium dicere, quæ vtraque illi faciebant: iam contra ostendit amorem, quòd quis Dei sit esse argumentum. *Quare loquelam meam non cognoscitis?* Cùm enim semper dubitarent, dicẽtes: Quid est quod dicit, Quò ego vado, vos non potestis venire? ideò inquit, Loquelam meam non cognoscitis? Nã mens vestra humi repit, mei sermones altè eriguntur. Quid si non possunt? Non posse hoc in loco, non velle est. In paruis eruditi estis, nihil magnum aggredimini. Cum enim tanquam dei amatores se Christum prosequi dicerent, ideo vbique probare co natur sui persecutionem dei odio, contrarium amori prouenire. Vnum patrem habemus Deum. Ex honoribus, non ex E operibus gloriamini. Incredulitas vestra, non me alienum à Deo esse, sed quòd deũ non cognoscitis, est argumentum. Causa autem, quòd mentiri vultis, & diabolum imitari, quod pusilli animi indicium est, vt Apostolus testatur: Cùm enim sit inter 1.Co.3. vos zelus, & contentio, nonne carnales a estis? Quare autem non potestis? Quia desideria patris vestri vultis facere. Curate, contendite, adnitimini. Ecce quòd non posse, nolle est, quod Abraham non fecit. Sed quæ nam sunt eius opera? mansuetudo, modestia, obsequium. Vos contra immanes, & crudeles estis. Et quænam fuit audacia ad Deum confugere, qui Abraham indigni essent? Cùm minus crimen euitare vellent, in maius inciderunt. Exprobrante nanque Iesu illis cædem, ad sui excusationem, vt Deum defendant, id facere causantur. Quod contra Deum esse demonstrat. Illud enim verbum, processi, ipsum inde esse, & ad nos venisse significat: nam cùm illi dicere possent, eum alie na quædam, & noua afferre, ideò se à Deo venire dicit. Meritò ergo non auditis eũ, inquit, cùm ex diabolo sitis, qua gratia vul tis me interficere. Quid in me reprehen- F dere potestis? si hoc non est, cur mihi non creditis? Ita ex mendacio, & cæde, à diabolo eos esse ostendens, infert, & ab Abraham, & à Deo omninò esse alienos: & quia odio habent nihil iniuriantem, & quòd eius sermonem nolunt audire: & modis omnibus Deo se non esse contrarium arguit, neque propterea eos non credere, sed quia ipsi contrarij sunt Deo. Etenim qui peccatum non fecit, qui se à Deo venire, & à deo missum dicit, qui veritatem loquitur, & ita vt omnes in testimo- Esa. 53. 1.Pet.2.

nium

Universidad de Deusto Biblioteca

nium aduocet: si non creditur ei, constat auditorum vitio puenire, quòd carni dediti sint. Nouit enim terrenis deditam animam procliuem ad peccandum: idcirco, inquit, Nam pigri facti estis auditionibus vestris. Quoties enim terrena nequit homo contemnere, quomodo poterit cœlestia contemplari? Quam ob rem adnitamur pro viribus dilectissimi, vt vitam nostram dirigamus, vt mẽtem expurgemus, vt nullæ nos sordes impediant, augete cognitionis lucem, neque iacite semen inter spinas. Qui non intelligit malam esse auaritiam, quomodo maiora cognoscet? qui his non abstinet, quomodo resistet illis?
Mat. 11 b Bonum est rapere, non ea, quę pereunt, sed regnum cœlorum. Quippe quod vim patitur, neque desidia acquiri potest, sed cura, & diligentia. Sed quid signat, vim patitur? vi opus est multa: angusta est via, robusta anima opus est, & generosa, rapto res præoccupare adnituntur, nihil respiciunt, non accusationem, non damnationem, non supplicium, illud solùm curant, vt præcurrant cæteros. Rapiamus ergo regnum cœlorum: quæ rapina non crimini, sed laudi datur: crimen est, si non rapitur. Non enim alterius damno ditescimus adnitamur ergo: & licèt ira, & cupiditas nos perturbet, naturæ vim inseramus, mã suetudini assuescamus, parum laboremus, vt perpetuò quiescamus. Noli aurum rapere, sed diuitias, quarum comparatione aurum lutum esse apparet. Dic quæso, plumbo tibi, & auro proposito, quid potius raperes? nonne aurum? vbi qui rapit punitur, maius honoras: vbi qui rapit honoratur, maius prodis: quod si vtrinque puniretur, num sanè ad hoc magis venisses? Hic nihil tale in manibus est, sed beatitudo. Et quomodo potest quis rapere, inquit? Disperge, quæ habes. Quousque enim seruas illa rapere, non poterit.
Propone tibi hominem plenis argẽto manibus, quoad id tenuerit, nunquid aurum rapere poterit, nisi id prius proijciat, & expeditus relinquat? Rapientem benè
H expeditum esse oportet, nequid eum impediat, siquidem etiam nunc contrarię potestates sunt obuiæ, vt id nobis auferant. Quas fugiamus quæso, fugiamus, & nullam extrinsecus ansam relinquamus: incidamus funes, nudi à secularibus emergamus. Quis vsus præciosarum vestium? Quousque tandem his ridiculis implicamur? quousque aurum desodiemus? Volebam ab his cessare admonitionibus, sed vos non permittitis, qui mihi semper admonendi occasiones, & materias præbetis: sed nunc saltem à vitijs desistamus, vt vitæ exemplo alios erudientes, promissa bona consequamur, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem, & cum quo patri gloria, simul & Spiritui sancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia liiij. ex cap. octauo.

R*Esponderunt ergo Iudæi, & dixerunt ei: Nonne benè dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes? Respondit Iesus & dixit: Ego dæmonium non habeo.* Impudens quoddam, & temerarium malitia est, quæ cum magis confundi deberet, magis irritatur, vt in Iudæis vsuuenit. Oportuit enim vt Iesu verbis placarentur, eius ad- I
mirati fiduciam, & verborum constantiã: sed maledicunt ei, & Samaritanum, & dæmoniacum appellant. Nonne benè dicimus, quia Samaritanus es, & dæmonium habes? Altior enim sermo stultitia apud stultos videtur. Atqui non meminit adhuc euangelista Samaritanum Iesum antea à Iudæis appellatum: ex hoc tamen potest intelligi etiam sæpius eo in Iesum vsos vocabulo, dæmonium habes. Quis dæmonium habet? num qui Deum honorat, an qui honoribus Deũ prosequentem contumelia afficit? Quid Christus? Mansuetudine, & clemẽtia sũma, *Ego dæmoniũ*, inquit, *non habeo sed honorifico patrem meum, qui misit me*. Nam vbi docere eos, & humilitatis admonere oportuit, ne quòd Abrahæ semen essent se iactarent, vehemens fuit: vbi autem contumeliæ ferendæ erãt, mansuetudine vtitur. Dicentibus enim illis, Patrem Deum, & Abraham habemus: in eos inuectus est vehementius: cum habere dæmonium insimulatur, lenissimum se exhibet: ad nos erudiendum, vt quæ ad deum pertinent, maiorem in modum defendamus: quæ ad nos contemnamus. *Ego non quæro gloriam meam*. Hęc dixi, inquit, quoniam non decet, vt deum patrem appelletis, cum sitis homicidæ. Ob eius ergo honorem hæc locutus sum, & propter illum hæc audio, & me inhonoratis. Sed nihil mihi curæ est hæc contume- K
lia,

lia, illi pœnas debetis, cuius gratia hæc audio: ego non quæro gloriam meam, ideò omissa vindicta ad doctrinam vertor, & cõsulo, quæ faciatis, ex quibus nõ modò supplicium vitabitis, sed æternam vitam consequemini. [Amen amẽ dico vobis, siquis sermonẽ meum seruabit, nõ videbit mortem in æternum.] Hic nõ modò fides in-
Sup. 6. de telligenda est, sed vitæ etiam puritas. Et superius ait, vitam æternam habebit: hic, mortem non videbit: simul ac significat, nihil se ab eis posse accipere detrimenti. Nam siquis eius sermonem seruat, nõ moritur, longè minus ipse. Tunc Iudæi: [Nunc cognoscimus, quia dæmoniũ habes. Abrahã mortuus est, & pphetæ mortui sunt.] Hoc est, qui dei sermonẽ audierunt, mortui sunt; & qui tuum audierint, non morientur? *Numquid tu maior es patre nostro Abraham.* O inanem gloriam, iterũ ad eius confugiunt cognationem, atqui consequens erat, vt dicerent, nunquid tu maior es deo? aut qui te audiunt, maiores sunt, quàm Abraham arbitrabatur? Pri-
L mum ergo eos homicidas arguit, hinc ab Abrahę cognatione separauit. Et cum persisterent, alia via aggreditur, ostendens frustra eos laborare: & de morte nullum facit verbum, neque exposuit quam mortẽ intelligeret. Admonet autẽ se quàm Abraham superiorem, vt reuererentur, immò & qualiscunque esset, non tamen innocuum morte esse mulctandum. Quòd si veritatem vobis dico, & peccatum non habeo, & à Deo sum missus, & melior quàm Abraham, nonne insanitis? nonne frustra laboratis, cùm me tentatis interficere? Quid illi? Nunc cognoscimus, quia dæmonium
Sup. 4. b habes. Verùm non ita Samaritana: sed tantùm, Nunquid tu maior es patre nostro Iacob? Iudæi contumeliosi erant, & superbi: illa discendi cupida, ideò dubitauit, & debita cum modestia respondit, & dominum appellat: qui enim longè maiora pollicebatur, & dignus fide erat, non erat iniuria lacessendus. Hi dæmoniũ habere dicunt: illa dubitantis, hæc incredulorum, & malignorum verba erant. Nunquid tu maior es patre nostro Abraham? Itaque hoc maiorem eum facit, quàm Abraham. Cùm autem abeuntem videritis maiorem esse confitebimini: propterea dicebat, Cùm exaltaueritis me, tunc cognoscetis, quia ego sum, Et intuere prudentiam. Primum à cognatione eos abscindit, & se maiorem illo ostendit, vt Hic su.
ex multa excellentia prophetis quoque ma d
jor intelligatur: cum enim semper pro- M
phetam appellarint, ideò inquit: Sermo meus non capit in vobis. Illic nanque dicebat, mortuos suscitare: hic autem non visurum mortem, qui credit: quòd longè maius erat, quare magis exasperati sunt, dicentes: *Quem teipsum tu facis?* Et hoc contumeliosè, tu tibi blandiris inquiunt. Quibus Christus: *Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est.* Quid hoc in loco dicũt hæretici? Interrogatus, nunquid tu maior ex patre nostro Abraham: non ausus est palam affirmare, sed latenter innuit. quid igitur? Nihil est gloria eius? Ad illos nihil. Sicut enim cùm dicit, Testimo Sup. 5. e
nium meum non est verum: secundum eorum opinionem locutus est: ita hoc in loco. [Est qui glorificat me.] Et cur non dixit,] Pater qui misit me, quem vos dicitis, quia Deus vester est, & tamen non cognouistis eum?] Voluit ostendere, quòd non solùm patrem ipsum ignorarent, verumetiam Deum. *Ego autem noui eum*. Itaque si me scire dicerem, non superbus essem: si nescire, mendax: vos autem, qui eum scire profitemini, mendaces estis: *Et itidem ego mendax essem, si eum me scire dicerem*. Si ego glorifico me. Cum dixissent, Quem teipsum facis, inquit: Si
quem me ego facerem, gloria mea nihil A
est: quemadmodum ego eum certè noui, ita vos ignoratis. Et vt non omnino eos ab Abraham separauit, sed inquit, Scio quòd semen Abrahæ estis: vt magis in ipsos inueheretur: ita hic non totum abstu Hic su.
lit, sed inquit, Quem vos dicitis: & ver- d
bis gloriam tribuens, grauius crimen reddidit. Quomodo autem eum ignoratis? quoniam qui pro ipso omnia, & facit, & dicit, vt gloriosum reddat, contumelia afficitis, cùm ab eo sit missus. hoc autem probatum non est, probabitur autem in sequentibus: *Et sermonem eius seruo.* Hoc, siquid habebant, poterant reprehendere: magnum nanq; erat argumentum, ab eo missum. [Abrahã pater vester exultauit, vt videret diem meũ: vidit, & gauisus est.] Iterum illos Abrahæ alienos probat, siqui ex his, quibus ille gauisus est, tristantur. Diẽ autem meum, hoc in loco crucem mi Ge. 22.
hi significare videtur, quẽ in arietis obla- e
tione

tione Isaac præfigurauit. [Ad hæc illi: Quadraginta annos nondum habes, & & Abraham vidisti?] Ac si propè iam ad eam accederet ætatem. *Dicit eis Iesus: Priusquàm Abraham fieret, ego sum. Et acceperunt*
B *lapides, vt iacerent in eum*. Animaduerte quomodo se maiorem Abraham confirmauit. Si enim gauisus est videre diem eius, idque operæpretium duxit propter beneficium inde proueniens, gauisum cõstat, & quòd longè maior esset. Nam cùm
Mat. 13 g, & Mar. 6. Iudæi fabri filium eum appellarent, neq; amplius quicquam de eo imaginarentur, paulatim eos ad maiorem sui cognitionẽ erigit. Cùm ergo audierunt se Deum nescire, non ægrè tulerunt: cum autem, priusquàm Abraham fieret, ego sum, perinde ac si ipsorum nobilitas degeneraret, exasperantur, & lapides iaciunt in Iesum. Vidit diem meum, & gauisus est: significans non inuitum se ad passionem venire, siquidem laudat, qui in cruce delectatus est, quæ salus mundi erat. Illi autem lapides iecerunt, adeò proni erant in cædes, & veritatem cognoscere negligebant. Sed cur non dixit, Priusquam Abraham fieret, ego eram: sed, sum? Quemadmodum pater hoc verbo, sum vtitur: ita & Iesus: significat. n. perpetuò esse ab omni liberum tempore, propterea blasphemum eis verbum videtur. Quòd si ad Abraham comparationẽ, quanuis per vim non tulerunt, quomodo tulissent ad patrem? *Fugit ergo iterum Iesus,*
C Vt hominem præstaret, *Et abscondit*ur, cùm satis eos admonuisset: & impleto officio suo, *Exiuit de templo*, Et se ad sanandum cæcum contulit, per opera se ante Abraham esse confirmans. Sed dicet fortasse aliquis: Qua gratia eorum conatus non cohibuit? ita enim credidissent. Paralyticũ sanauit, & non crediderunt, innumera operatus est, & in ipsa passione strauit eos supinos, & visum abstulit, & non crediderunt: & quomodo si id fecisset, credidissent? Animo enim desperato nihil peius, quanuis signa, quanuis miracula videat, in eadem perstat pertinacia. Etenim Pharao multis acceptis plagis, dum afflictaretur, tantùm sapiebat, ad vltimum ta-
Exo. 8. & sequ. vsq; ad. 15. men diem idem persistit, persecutus quos dimiserat. Quare Paulus, vt obduretur, quis, inquit, ex vobis fallacia peccati. Sicut
Heb. 3. c enim vires corporis moriuntur, & omnẽ sensum amittunt: ita & anima cum multis detinetur affectibus, virtuti moritur: etsi quid attuleris, non sentit, sed siue supplicium, siue quodcunque aliud minaberis, nullo sanè sensu mouetur. Quamobrem dum habemus salutis spem, dilectissimi, dum conuerti possumus, omnia faciamus. Qui enim non dolent, tanquam desperantes gubernatores naui ventis commissa, nihil sibi opitulantur. Cum enim inuidus, vt cupiditatem suam expleat, tantùm intuetur, etsi pœna impendat, si internecio, eo duntaxat affectu possidetur: D
itidem & impudico, & auaro vsu venit. Quòd si affectuum tanta vis est, longè maior virtutis: si propter illos mortem contemnimus, longè magis propter hanc: si illi animam suam contemnunt, quid nos pro salute nostra facere oportet? quæ nobis erit excusatio, si cum perditi homines tantopere perditioni suæ incumbant, nos pro salute nostra nullam adhibebimus diligentiam, sed inuidia consumemur, quà nihil peius? Inuidus enim, vt proximum perdat, perdit seipsum. Inuidi oculus consumitur dolore, morte viuit perpetua, omnes inimicos existimat, etiam nihil iniuriatos: dolet quòd Deus honoratur: his lætatur, qbus & diabolus honoratur apud homines: sed hic non honor est. Noli inuidere, si apud Deum honoratur, æmulare illi, & similis efficiaris. an non vis? quid ergo, & teipsum perdis? quicquid habes proijcis, non potes similis illi fieri, neque virtuti vacare. Cur malitia imbueris? Congratulandum est proximo, vt etsi in bonis operibus pariter laborare non possis, ex congratulatione saltem merearis. Sufficit nonnunquam voluntas ad magnum bonum: ideò Ezechiel propterea Moabitas punitos dicit: quòd lætati sunt super Is- Ezec. 25
raelitis: & alios quosdam salutem conse- E
cutos, quod alienis malis condoluerunt. Quòd si miserentibus aliorum malis est aliquod meritum, multò magis aliorum honoribus congratulantibus. Reprehendit Moabitas, quòd super Irsaelitis lætati sunt, quos Deus vltus est: & quanuis ipse puniat, non tamen vult, vt eorum supplicio lætemur, neque enim vult eos vlcisci: quòd si condolendum est vltorum supplicio, multò magis honoratis non inuidendum. Sic enim Chore, & Dathan perie- Nu. 26.
runt, quibus inuident clariores reddunt, seipsos torquent. Fera enim venenosa inuidia

uidia est, fera immunda, & morbus voluntatis, omni venia & excusatione indigna, omnium malorum, & mater, & author: quamobrem radicitus eam euellamus, vt & præsentibus malis liberemur, & futura bona consequamur, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi per quem, & cum quo patri gloria, simul, & Spiritui sancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia. lv. ex cap. nono.

E*T præteriens Iesus, vidit hominem cæcum*
F *à natiuitate, & interrogauerunt eum discipuli eius, dicentes: Rabbi, quis peccauit, hic, an parentes eius, vt cæcus nasceretur?* Humanissimus Dei filius, & nostræ cupidus salutis, & vt ingratorum ora obstrueret, neminem obuium omittit, quanuis nemo ei attenderet. Quod propheta intelligens,
Ps. 50. a dicebat: Vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cum iudicaris. Propterea hoc in loco, cum sermonum ipsius altitudinem non acciperent, sed dæmonium habere dicerent, & interficere conarentur, egressus è templo cæcum sanauit, cùm vt absentia sua eorum iram sedaret, tum vt miraculi beneficio eorum duritiem, & immanitatẽ placaret, tum vt suam confirmaret orationem. Neque paruum operatur miraculũ,
Hic inf. f sed quod tunc primum contingit. A seculo enim non est auditum, inquit, quòd aperuit quis oculos cæci nati. Cæci enim fortasse quispiam oculos aperuit, sed cæci nati adhuc nemo. Et quod egressus è templo ad illud dedita opera venerit, inde perspicuum est. Ipse vidit cæcum, non ad ipsum cæcus accessit, & tam diligenter eum intuitus est, vt discipulos ad interrogandum conuerteret. Visu enim Iesu adeò in illum conuerso interrogarunt: *Quis peccauit, hic, an parentes eius?* Absurda interrogatio. Quomodo enim peccauit antequã natus esset? Quomodo parentum pecca-
G tis punitus est? Quomodo ergo ad hanc venerunt interrogationem? Anteà sanato paralytico, dixit: Ecce sanus factus es, & noli amplius peccare. Cognoscen-
Sup. 5. c tes itaque discipuli illum propter peccatum in paralysim incidisse, dicunt, concedatur illum propter peccatum paralyticum de hoc, quid dicis? hic peccauit, (quod est absurdum, cum esset à natiuitate cæcus) an parentes eius? sed neque hoc, siquidem pro patre filius non punitur. Quemadmodum igitur puerum aliquo morbo affectum videntes, dicimus: quid de hoc dicendum est, quid commisit puer? non rogando, sed dubitando: ita nunc discipuli dubitant potius quàm percontarentur. quid Christus? *Neque hic peccauit, neque parentes eius*. Hoc non absoluit eos à peccato, Non enim simpliciter dixit, Neque hic peccauit, neque parentes eius: sed addidit, *Vt cæcus nasceretur, vt glorificetur filius dei*. Peccauit nanque hic, & parentes eius, sed non propterea cæcus est. Hæc autem dixit, non quòd hic propterea cæcus non esset, & alij quidem propter parentum peccata visum amiserint. Neque enim est peccante alio alium puniri: nam si hoc concesserimus, concedemus, & ante natiuitatem peccasse. Vt ergo dicendo, Neque hic peccauit: non intelligit à natiuitate peccare quempiam, & H
puniri: Ita dicendo, Et parentes eius: non est intelligendum, quòd propter parentes puniendi sint filij. Nam Ezechielis testimonio hanc tollit dubitationem, Viuo ego dicit dominus, si erit parabola hæc Eze. 18.
qua dicitur, Patres vestri comederunt vuã a
acerbam, & dentes filiorum obstupescunt. Deu. 24
Et Moses inquit: Non morietur pater c
pro filio. Et de quodam rege inquit, quòd propterea id non fecit, seruans legem Mosi, quòd si quis diceret, Et quomodo scribitur, qui reddit peccata parentum in filios, Exo. 20.
in tertiam, & quartam generationem? Illud respondebimus, non esse communem a
omnibus sententiam, sed in quosdam, qui ex Aegypto egressi sunt: hoc est, ex quo ex Aegypto egressi, post signa, & miracula parentum peiores facti sunt, eadem quę patres sui patientur, cum eadem audeant. Et quòd de his sermo habeatur, siquis diligentius leget, certò intelliget. Qua ergo gratia cæcus natus est? Vt manifestetur gloria Dei. Occurrit alia dubitatio, an aliter poterat gloria Dei manifestari. Quid ni? Neque enim dicit non potuisse, sed vt manifestaretur. Ergo iniuriam propter Dei gloriam accepit? Quam iniuriam, dic quæso, si eum non contempsit, sed ex cæcitate beneficia contulit? Vidit enim interioribus oculis. Quid oculi Iu- I
dæis contulerunt? Maius supplicium, cùm videndo cæci essent. Quid cæcitas

Universidad de Deusto
Biblioteca

huic obfuit propter quam vidit? Itaque, vt
mala huius vitæ mala non sunt, ita neq;
bona, sed peccatum duntaxat malum. Cæ
citas non est malum. Qui verò quod non
erat, vt esset, effecit, poterat, & sic dimittere. Quidam dicunt hanc particulam, vt,
non esse causalem, sed euentus: vt illud,
In iudicium veni in hunc mundum, vt
non videntes videant: & qui vident cæci
Hic in fra.g fiant. Non enim venit, vt videntes fierent
cæci. Et Paulus: Quia quod notum est dei,
Ro.1.c manifestum est illis, vt sint inexcusabiles.
At non propterea manifestauit, vt priuarentur, sed vt consequerentur excusatio
nem. Et alibi: Lex autem subintrauit, vt
abundaret delictum. Verùm non propte-
Ibi.5.d rea subintrauit, sed vt prohiberetur peccatum. Ecce his in locis euentus aduerbium,
tanquam enim optimus quidam domus
dispensator partim perfecit, partim imper
fectum reliquit, vt per hæc de vniuerso in
credulis rationē redderet: ita & Deus tanquam domum quandam ruinam minan
tem, corpus nostrum coglutinat, & perfi
cit, manum aridam sanat, dissoluta mem
bra corroborat, claudos dirigit, leprosos
K mundat, ægrotos excitat, debilia crura cō
firmat, mortuos ad vitam reuocat, lippos
oculos purificat, non habentibus largitur:
quæ omnia cum naturalis sint imbecilli
tatis, meliora Christus efficiens, suam in
dicat potestatem. Hanc autem particulā,
Vt manifestetur gloria dei, De se, non de pa
tre dicit. Patris enim gloria manifesta erat.
Nam cum ex limo formatum a Deo ho
minem audissent, ideò Christus nunc ocu
lum finxit. Si enim dixisset, Ego ex terra
formaui hominem, arduum visum esset
auditoribus, re autem ostensum iam nega
ri non poterat. Quamobrem ipse in spu
to, & puluere commixto absconditam glo
tiam manifestauit: neque enim paruum
erat, vt creaturæ opifex putaretur. Ab hoc
enim, & alia aggressus est, & a parte to
tum est creditum. Maioris nanque fides,
minus etiam confirmat. Vniuersæ enim
creaturæ homo est præstantissimus, & in
ter membra nostra oculus: propterea non
simpliciter, sed hoc modo oculos effinxit.
1.Co.12 Nam licèt portione paruus sit, maximè ta
c men necessarius, vt inquit Paulus: Et si di
xerit auris, non sum oculus, non sum de
corpore: num ideò non est de corpore?
Quæcunque enim in nobis sunt, diuinæ
sunt sapiētiæ indicium: multò magis ocu
lus, qui totum corpus gubernat, ac regit.
Oculus ornat, non os tantùm, sed totum L
corpus. Oculus lucerna est omnium mem
brorum. Quod.n. sol mundo, hoc oculus
corpori. Extincto Sole omnia perduntur,
& perturbantur: ita amissis oculis, pedes
inutiles sunt, & manus, & animus. Corrū
pitur enim cognitio, his Deum cognoui
mus. Inuisibilia enim ipsius a creatura mū Ro.1.c
di, per ea, quæ sunt intellecta conspiciun
tur. Non enim corporis lucerna tantùm
oculus est, sed animæ potius. Quare vt in
regio quodam loco, in altiore corporis par
te sedem sortitus est, & cæteris præfertur
sensibus. Hunc igitur formauit Christus,
& ne materia eum nunc, neque in princi
pio luto indiguisse arbitrareris: qui.n. ma
iora, cùm nihil essent, sine materia effecit,
longè magis, & hæc effecisset, vt ergo in
telligas non necessitatis causa hoc fecisse,
sed esse eorum, quę in principio facta sunt
opificem, illato luto inquit: *Vade, & laua*
re. Vt intelligas nihil mihi luto opus esse
ad fingendos oculos, sed vt manifestetur
in eo gloria mea. Quod autem de se dixe
rit, Vt manifestetur gloria Dei addidit,
Me oportet facere opera eius, qui misit me.
Hoc est, manifestare meipsum, & facere
eadem, quæ pater: non similia, sed eadem:
quod maioris est conuenientiæ, neque de
his etiam, quæ vel minimùm differunt di M
ci potest. Quis ergo cōtradixerit, cum ea
dem, quę pater, operatus sit? Neque enim
tantùm finxit oculum, aut aperuit, sed vi
sum largius est: quod sanè argumentum
est etiam animam inspirandi, qua non o
perante, oculus etiam perfectus minimè
videre potest. Quare & animæ vigorem, &
membrum arterijs, neruis, venis, sangui
ne, & cæteris omnibus ex quibus corpus
nostrum constat perfectum, largitus est.
Me oportet operari, dum dies est. Quid hoc si
gnificat? quam habet consequentiam? Sa
nè magnum hoc est, Donec dies est, lum
licet hominibus in me credere, dum hæ
durat vita laborandum est. *Venit nox*. Hoc
est, futurum tempus. *Quando nemo potest*
operari. Non dixit, quando non potero
operari: sed, nemo potest operari: id est,
quando non est amplius fides, neque la
bores, neque pœnitentia. Quod enim o
pus fidem appellet, dicunt ei: Quid faci
mu., vt operemur opera dei? Respondet,

Hoc

Supr.6. Hoc est opus dei, vt credatis in eum quem
ille misit. Quō ergo hoc opus nemo po
test tunc operari? quoniam fides non est,
sed velint nolint omnes acquiescent veri-
A tati. Verùm nequis ad ambitionem hæc
referret, eorum gratia omnia facere profi
tetur, qui in hac tm̄ vita habent credendi
potestatem, & nusquam alibi quicquā sibi
possunt proficere. Ideo neq; accedentē ad
se cæcum curauit. Nam quòd curati mere
retur, & si vidisset, credidisset, & procurris
set ad Iesum: neq; si præsentem à quoquā
audisset, accedere neglexisset, ex sequenti
bus constat, ex eius videlicet fortitudine,
& fide. Poterat.n. secum cogitare, & dicere,
Quid hoc? lutum fecit, & liniuit oculos
meos, & dixit, Vade, lauare: non potuit me
prius curare, & inde ad Siloam mittere?
Sæpenumero illic me laui, & multi mecū,
& nihil profeci. Si quid posset, corā osten
disset, quemadmodum, & Naaman aduer-
4. Reg. sus Helisæum dicebat. Iussus enim lauare
5.c & se in Iordane non credidit, cum magna es
Luc.4.c set tunc Helisæi opinio. Cęcus autem non
diffidit verbis Iesu, neq; contradixit, neq;
quicquam cogitauit huiusmodi, Quid lu
tum illinire oportuit? hoc potius cæcum
redderet: Quis vnquam hoc pacto curatus
est? Nihil tale reputauit. Ecce fides firma,
& prompta. Venit nox. Quod indicat post
crucem, impios sibi curæ futuros, & mul
tos alliciendos. Adhuc dies est, post quem
B penitus eos abscindit, vt stātim significa
Inf.12.f uit. *Quandiu in mundo sum, lux sum mundi*.
Quod & alio in loco dixit, Credite donec
lux vobiscum est. Cur ergo Paulus noctem
Ro.13.d præsentem vitam appellauit, Christus diē?
idem dicit, non verbis, sed sententia: in
quit enim, Nox præcessit, dies autem ap
propinquauit. Noctē præsentē vita appel
lat, quoniam in tenebris versamur, vel pro
pter eius ad diem illam comparationem.
Christus autem noctem futurum tempus
appellat, quoniam peccatores nihil opera
ri poterunt. Nox à Paulo præsens vita ap
pellatur, quia in tenebris sunt, qui in pec
catis, & incredulitate degunt. Quamobrē
fideles alloquens ait: Nox præcessit, dies
autē appropinquauit, ac si luce illa essent
fruituri, & noctem veterem vitam intelle
xit. Abijciamus, inquit, opera tenebrarū.
Ibidem. Ecce quod illis noctem esse dixit: quare
prosequitur, Vt in die honestè ambulemus,
vt lucem illam consequamur. Nam si hu
ius seculi lux tam pulchra est, considera
qualis illa futura sit: quantò enim solaris
lux lucernę lumen excedit, tantò, immò
longè magis illa solarem, quod inde si
gnificauit: Sol obscurabitur, ad illius vide
licet splendoris comparationem, vt nō ap
pareat. Quòd si in hac vita, vt splendidas
nobis domos, & salubres comparemus, ma
gnam pecuniarum vim ædificando anxij
consumimus: considera qui nobis subeun C
di sint labores, vt clarissimam nobis in cœ
lis domum ædificemus, vbi lux illa ineffa
bilis. Hic enim & pugnæ, & contentiones
de terminis, & parietibus, illic minimè,
nulla inuidia, nullus liuor, nulla de limiti
bus contentio: & hæc sine dubio relinquē
da, illa perpetuò permansura sunt: hæc
tempore consumitur, & multis subiecta
est periculis, illa perpetuò manet: hanc
pauper sibi comparare non potest, illam
duobus potest obolis quiuis emere: vt vi
dua illa. Quamobrem, quàm iam mo
lestissimè fero, quòd tot nobis bonis pro
positis desidemus, animo deficimus: & Lu.21.a
vt hic splendidè habitemus, omnia faci
mus; vt autem in cœlo paruum, vel com
paremus hospitium, nihil curamus, vel
laboramus. Dic quæso, vbi hic domum
habere velles, in deserto, an in aliquo
paruo oppidulo? Non puto, sed in regijs
& magnis ciuitatibus, vbi & rerum copia,
& maior nobilitas. Ego tibi talem ciui
tatem propono, cuius opifex, & author
Deus est, in qua domum minori, quàm
hic sumptu, minori labore condere atque
ædificare poteris. Aedificant eam manus
pauperum, hæc optima ædificatio sum
ma sapientia, sicut quam hic facimus sum
ma dementia. Etenim si quis te in Persi
dem visurum regionem illam, & mox re- D
uersurum duceret, iuberetque, vt illic
domum struereres: nonne eius amentiam
reprehenderes, ac si inutilem suaderet im
pensam? cur non idem in hoc mundo
facis: quem paulò pòst relinques? Sed fi
lijs relinquam, inquies: at illi paulò pòst
te etiam sequentur, nonnunquam præce
dent, itidem & eorum posteri, quod etiam
te anxium reddet, cum hæredes tuos non
diutius possessuros videas: illic autem nul
la huiusmodi suspicio, sed immutabilis,
& tibi, & filijs, & nepotibus manet pos
sessio, si eandem virtutem imitabuntur.
Illam domum Christus ædificat, quo ædi-

M 2 ficante

ficante non opus est alium opificem accersere, neque vlterius laborare. Cum Deus opus faciendum suscipit, quid amplius curandum? Ille necessaria colligit, ille opus erigit: neque hoc tantum mirandum, sed quod etiam satis, superq; optimum, & suprà, quàm optare possis ædificium cõstruit quippe qui optimus opifex est, & maximè tuæ studet vtilitati. Et si pauper es, & volueris hanc domum ædificare, nullam tibi pariet inuidiam: nemo enim inuidus illud domicilium intuetur, sed angeli tuis bonis lætantur, nemo illud contemnere poterit, nemo hoc morbo laborans illic habitat. Vicinos ibi sanctos, Paulum, Petrũ,
E prophetas, martyres, angelorum cœtus, & archangelorum habebis. Quibus rationibus omnia nostra in pauperes conferamus, vt illa habitacula cõsequamur, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem, & cum quo patri gloria, simul, & Spirituisancto in secula seculorũ Amen.

Homilia.lvi.ex cap.nono.

H*Aec cum dixisset, expuit in terram, & fecit lutum ex sputo, & liniuit lutum super oculos eius*. Qui aliquam ex lectionibus
Sup. 5.f vtilitatem consequi volunt, nihil his prætermittendum est, propterea scrutari iubemur scripturas. Multa enim quãuis in his facilia videantur, magnam tamen sententiæ profunditatem habent latentem. Considera propositum textum: Hæc cum dixisset, expuit in terram. Cur hoc? Vt manifestetur gloria Dei. Et quia oportet me facere opera eius, qui misit me. Non enim ab re quæ dixerat, reduxit nobis in memoriam euangelista, & subdidit, expuisse: sed vt verba sua operibus confirmasse ostende
F ret. Et cur nõ aqua, sed sputo vsus est? Misurus eum erat in Siloã, nequid ergo fonti adscriberetur, sed ex ore eius virtutem processisse intelligeretur, qui illius oculos, & finxerit, & aperuerit, inspuit in terram, hoc euangelista significans inquit: Et fecit lutum ex sputo. Inde ne ex terra eam processisse virtutem suspicaretur, lauare iussit, propterea vt cæci fides pateret, & perfidiam Iudæorum argueret. Nam credibile erat à pluribus abeũtem illitis luto oculis visum, & re insolita omnium in se oculos conuertisse. Cum enim non facilè esset creditu cæcum visum recuperasse, multos viæ longitudine testes, & diligentiores spectatores rei insolentia comparat, vt attentiores facti, iam non possent an is esset dubitare. Præterea veteri legi se non repugnare ostendit, cum ad Siloam mittit. Neque illud erat suspicandum, an aquæ illis virtute visum acceperit. Multi enim sæpe illic oculos lauerant, nullam gratiam consecuti, sed tunc fuit virtus Christi, quæ id operata est: ideò interpretatus est euangelista Siloam, quod est missus, vt intelligas illic à Christo curatum, vt Paulus inquit: Siloa. 1.Co.10
Bibebant autem de spiritali consequente
a eos petra, petra autem erat Christus. Quẽadmodũ ergo Christus petra erat spiritalis, ita & Siloa erat spiritalis. Mihi autem
G videtur repentinam aquæ efficaciam arcanum nobis significare mysterium. Quodnam? Admirabilem, & præter omnium spem apparitionem. Sed intuere cæci animum in omnibus parentem, præbuit os, nihil solicitus an lutum esset, an sputum, & quid sibi Siloa opus esset, etsi hoc, cur illo. Non cur lutum liniret super oculos, aut cur lauari præceperit, nihil tale reputauit: illud duntaxat curauit, vt pareret, in omnibus imperanti: & in nullo perturbatus est. Quòd siquis rogaret, quomodo abluto luto viderit, me modum nescire profiteor. & quid mirum si nescimus? Neque enim euangelista, neque ipse qui curatus est, norat: sed factum vidit, modum reprehendere non potuit, quod interrogatus respondit: [Lutum imposuit oculis meis, & laui, & vidi.] Rationem ignorauit, licèt sæpius interrogatus. [Itaque vicini, & qui viderant eum prius, quia mendicus erat, dicebant: Nonne hic est, qui sedebat, & mendicabat? Alij dicebant, quia hic est.] Magnitudo rei ad incredulitatem trahebat, licèt tot modis essent ad credendum allecti. Alij autem dicebant: Nõne hic est, qui sedebat, & mendicabat? Papæ quò Dei descendit humanitas? Benignissimè mendicos curat, Iudæis silentiũ imponit, quòd non claros, & generosos vi H
ros, non principes, sed obscuros etiam sua dignos prouidentia ducebat. Venerat.n. ad omnium salutem: & vt in paralytico, ita in hoc factũ est. Neq; enim ille qui se curasset norat, neq; hic quod propter Christi discessum accidit, qui semper ad subueniendum indigentibus properabat, vt omnis signorum dubitatio tolleretur. Qui ergo eum non videbant, qũo ad gratiam loquebantur? Sic confirmabant miracula: neq; enim ostiatim hic cæcus mendicabat, sed sedebat ad templi ianuam. Dubitantibus ergo omnibus de ipso, respõdit: *Ego sum*. Non puduit cæcitatis, neq; populi furorem veritus est. Nihil dissimulauit beneficium prædicare. *Dicunt ei: Quomodo aperti sunt tibi oculi? Respondit eis: Ille homo, qui dicitur Iesus*. Quid dicis? hmõi homo operatus? Sed nihil adhuc de eo magnum opinabat. *Fecit lutum, & vnxit oculos meos*. Verax sanè, non dicit vñ fecerit, qd nõ viderat, sensit autem vngi. Et dixit mihi: Vade ad natatoriam Siloæ. Et vnde norat Iesum locutum? Ex se mone quem ad discipulos habuerat. Rem testificatur, modum ignorat. Nam si in his, quæ sensu, & tactu percipiuntur, fide opus est, longè magis in
I his, quæ videri non possunt. *Et dixerunt ei, Vbi est ille?* Clamantes iam contra ipsum. Intuere hic Christi humilitatem. Curatos dimittebat, quippe qui non gloriam, non populi plausum, non digito monstrari volebat. Et vide quoniam verè cæcus ad omnia respondet. Quærebant illi ipsum inuenire, vt eum ad sacerdotes adducerent: cũ non inuenirent, illum ducunt vt melius interrogaretur. Ideò euangelista sabbathũ fuisse dicit, vt prauam eorum mentẽ ostendat, & cur Iesum quærerent, vt ansam aliquam haberent calumniandi miraculum propter legis transgressionem: & hoc constat, quòd statim, qũo oculos ipsius aperuerit, interrogatunt. Et considera eorum verba. Non dicunt, qũo vidisti: sed, qũo aperuit tibi oculos? vt darent ei materiã opus illud calumniandi. Ille autem tanquã non ignarus rei, breuiter respondet, Neq;.n. Iesu meminit, neq; quòd dixerit, Vade, laua te: sed tantùm, *Lutum fecit, & imposuit super oculos meos, & lui, & video*. ac si maximo in crimine Christum deprehendissent, ita mouentur: quasi dicerent, Ecce quæ Iesus operatur. Tu autem cæci constantiam intuere. Quòd enim primùm ab illis interrogatus dixerit veritatem, minimè mirum est: nunc verò admirandum, quòd perter
K ritus neque negat, neque prioribus verbis contradicit. Quid Pharisæi, vel alij potius? Adduxerunt eum tanquàm negaturum, sed contra euenit, manifestius quod nolebant intellexerunt. quod semper contingebat, vt apertius in sequentibus ostendemus. Quid Pharisæi? *Quidam* (non omnes: sed pertinaciores) *dicebant: Hic homo non est a deo, quia sabbathũ non custodit. Alij autem dicebant: Quomodo potest homo peccator hæc signa facere?* Ecce quòd signis alliciebantur. Nam qui anteà miserant, vt adduceretur: audi quid nunc, etsi nõ omnes, dicant. Etenim licèt principes gloriæ cupiditate in incredulitate persisterent, multi tamen crediderunt, quanuis non confiterentur: populus autem inglorius erat, vtpotè qui nihil in synagoga poterat, principes clariores difficilius acquiescebant. Hos igitur principatus amor, illos metus continebat: quare inquit, Quomodo po- Sup.5.E
testis credere, qui gloriam ab hominibus accipitis? Et ipsi quidem, qui iniustè interficere conabantur, Dei se esse dicebant. Qui cæcos curabat, eum ex Deo esse non posse, eo quòd sabbathum non seruasset, quod alij negant: quoniam peccator hæc signa facere non potest. Illi malignè omisso miraculo, quę videbatur trangressio, ad-
L ducunt in medium. Non.n. dicunt, in sabbatho curat: sed sabbathum non custodit. Hi infirmè subticent probandum nanque erat, eum soluisse sabbathum. Ex signis tãtum confirmãt: neq; immeritò, adhuc hominem eum arbitrabantur. Quòd si deum nossent, aliter eum excusare potuissent, q; videlicet sabbathi dominus esset, & illud fecerit: sed nondum hoc sentiebant. Nemo tamen audebat sententiam suam palã facere, sed dubitabant, partim timore, partim ambitione. Schisma ergo erat inter eos, quod prius in populo ortum est, inde in principibus: & alij quidem bonum esse dicebant, negabãt alij, quòd deciperet turbam. Vides stultiores multitudine principes etiam se scindentes? Non tamen generosum quicquam præ se tulerunt, cũ Pharisæos instare intelligerent. Quòd si omnino se scindissent, cognouissent fortasse veritatem: potest enim quis rectè scindi, id- Mat.10 d
circo inquit: Non veni mittere pacem in terram, sed gladium. Est & mala concor- Ge.11.a
dia, & discordia bona. Siquidem qui tur- Nu.16.
rim ædificabant, concordes erant in malo suo, inde etsi inuiti, ad bonum tũ dissenserunt. Et socij Chore malè conueniebãt, ideo benè diuisi sunt. Et Iudas cum Iudęis prauè consentit: est ergo bona discordia,

Universidad de Deusto Biblioteca

M & concordia mala. Quamobrem ait: Si oculus tuus scandalizat te, erue eum: & si pes, abscinde. Quòd si membrum malè cõ
Mat. 5.c iunctum abscindendum est, nonne longè magis praui amici? Quare concordia non semper bona, sicut neque discordia mala. Dico hoc, vt malos fugiamus, sequamur bonos. Nam si membrum insanabile metu ne reliqua corrumpat, incidimus, non quòd illud negligamus, sed vt seruemus cętera: quãto magis in his, qui malè nobis iũcti sunt, ita faciẽdũ? Quòd si eos meliores reddere possemus, & nobis non officeremus, oĩa essent facienda: sin incorrigibiles sunt, & nos lædimus, abscindendi sunt à nobis. Sæpe enim hoc pacto magna profi-
1.Co.5. ciunt: vnde Paulus, Tollite malum de me
d dio vestrum, quod vt eijceretur, ita fecisti. Grauis enim, grauis est conuersatio malorum, sed non tam citò contagiũ sequitur, aut detegitur, vt prauorum hominum
1.Co.15 malitia. Corrumpunt enim bonos mores
d colloquia mala, Et propheta: Egredimini
Hie.51. ex medio eorũ, & segregamini. Nemo malum amicum sibi conciliet. Nam si perditos filios emancipamus, neq; veremur naturam, neq; eius leges, neq; vllam necessitudinem: longè magis notos, & consuetudine deuinctos fugiemus, si mali erunt.
A Quanuis.n. nullum inde nobis proueniat detrimentum, malas tamen suspiciones vitare non possumus: Alieni.n. vitam nostrã
Ro.12.d non perscrutantur, sed à socijs, & consuetudinibus iudicant. Hæc eadem nuptas, & virgines horror. Præuidentes, inquit, bona non modo in conspectu domini, sed & hominum. Totis ergo viribus adniteamur, ne per nos scandalizetur proximus. Vita etenim etsi rectissima sit, si alijs erit scandalo, totum amittit. Et qũo potest recta vita scãdalizare? Cum pessimorum consuetudo non bonam homini inurit opinionem: cum enim freti, vel ficti cum malis conuersamur, etsi nos non offendimus, alios tamen scandalizamus. Hęc viris, vxoribus & virginibus dicta sunt, quorum conscientia, quæ inde mala proueniant, diiudicet. Ego nihil mali suspicor, neque alius fortasse perfectiorum: si simplicior frater in tua offendatur perfectione, oportet eius consulere imbecillitati. Quòd si ipse non
1. Cor. offenditur, offendetur tamen Gentilis.
10.g Paulus autem iubet, vt simus sine offensione, & Iudæis, & Græcis, & ecclesiæ Dei. Ego nihil mali de virgine suspicor, Diligo virginitatem. Dilectio malum nõ existimatur. Maximè hanc vestram amo consuetudinem, neque possum absurdum aliquid de ea cogitare. Sed qũo externis id B
persuadebimus? Debemus eorum rationem habere. Quamobrem ita res nostras disponamus, vt nemo infidelium nostra causa iustè possit offendi. Nam sicut, qui rectè viuunt, deum glorificant: ita qui prauè, procliues sunt ad blasphemiam. Sed
absit, vt vestrum aliquis sit eiusmodi: ve- Matt.5.
rùm ita luceant opera vestra, vt glorifice- b
tur pater vester, qui est in cœlis: & nos eius gloria perfruamur, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem, & cum quo patri gloria, simul, & Spiritui sancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia. lvii. ex cap. nono.

D*Icunt ergo cæco iterum: Tu quid dicis de illo, qui aperuit oculos tuos? ille autem dixit: Quia propheta est. Non crediderunt ergo Iudæi.* Scripturæ non simpliciter, neq; temerè, sed quàm diligentissimè legendæ sunt, nequis scrupulus oboriatur: etenim non immeritò hoc in loco quispiam dubitaret, cur cum dixerint, Hic homo à Deo non est, quia sabbathum non custodit: inde eum intertogarint, Tu quid dicis de illo, qui aperuit tibi oculos, & non qui soluit sabbathum? At excusationem pro accusatione posuerunt. Quid ergo dicendum? C
Non sunt hi, qui dicebant, Hic non est a deo: sed qui dissenteibãt, dicentes, Homo peccator non põt hęc signa facere. Cũ ergo magis vellent illis silentium imponere, ne Christũ defendere viderentur, eum qui eius virtutẽ in se expertus erat in medium adducunt, & interrogant. Tu aũt intuere pauperis sapientiã, quæ cæteros superauit. Confessus est prophetã esse, neq; prauum Iudæorum iudicium ipsum perterrere potuit, cum dicerent: Qũo potest esse hic à Deo, qui sabbathum non custodit? *Et non crediderunt Iudæi, quòd cæcus fuisset, & vidisset, donec vocauerunt parentes eius, qui viderat.* Tu autem considera quot modis miraculum tegere, & abolere conantur. Verùm huiusmodi est veritatis natura, vnde magis oppugnatur, inde magis confirmatur, & quò magis obtegitur, eo clarior euadit: aliter non esset hoc credi-

tum miraculũ, quod petinde, ac si omnes id prædicare conati essent, & Christi studiosissimi fuissent, ita claruit. Etenim eũ ẽt postmodum calumniari tentarunt dicẽtes: Quomodo aperuit tibi oculos? quasi dicerent, nunquid magia aliqua? quod alibi cum sanandi modum intelligere nequi
Mat.12 uissent, calũniati sunt, in Beelzebub prin
& Lucæ cipe dæmoniorum eijcit dæmonia: hic ad
11.b sabbathi solutionem confugiunt, & quòd peccator est. Atqui cum superius eum in-
D terficere, & opera eius arguere tentarent,
Sup.8.f audenter eos interrogauit, Quis ex vobis arguet me de peccato? & nemo respondit, nemo eum blasphemię arguit, cum se sine peccato profiteretur. Quòd si in aliquo ar
Ibi.g gui potuisset, minimè tacuissent. Nã qui dicentem se ante Abraham esse, lapidibus petierunt, & a Deo non esse: & se a Deo esse gloriati sunt, cum essent homicidæ: & tot miracula facientem, Deo contrarium, & sabbathum non custodire obiecerunt: si vel vmbram aliquam criminandi habuissent, non sanè tacuissent. Quòd si propterea peccatorem vocant, qũ sabbathũ soluere videretur, friuolum profectò hoc crimen, & multam eorum arguit temeritatẽ. Quamobrem his distracti rationibus, impudentius quiddam aggrediuntur. [Non crediderunt, inquit, quòd cæcus fuisset, & vidisset.] Quomodo ergo accusabãt, quod sabbathum non custoditet? Certè tanquã credentes. Nonne multitudini, & vicinis, qui eum cognoscebant, credidistis? sed (vt dixi) mendacium etsi oppugnate veritatẽ videatur, seipsum tũ detegit, & veritatem reddit clariorem, vt in præsentia contigit.
E Nequis.n. diceret, nihil certi vicinos: & q eum viderant attulisse, sed fuisse assimilẽ, aduocant parentes, & inuiti miraculũ verum confirmarunt. Nam parentes maximè eum norant, & cum eum perterrere nõ possent, quin audenter acceptum publicaret beneficium, per parentes infirmare miraculum arbitrati sunt. Et vide interrogationis prauitatem, aduocatis in medium parentibus, vt metum incuterent, vehemẽtia quadam, & indignatione interrogant, *Hic est filius vester*: Et non dicunt, qui cęcus fuerat: sed, quem vos dicitis, quia cæcus natus est, ac si malè facerent, & opera Christi confirmarent. O scelestos, & plus, quàm scelestos: & quis nam pater ita de filio mẽtiri optaret? tantum non dicentes, quem vos cæcum fecistis, immo, & vbique cæcũ prædicastis, quomodo nunc videt? O demẽtiam: vestra hæc malignitas, vestrum commentum. Dupliciter ergo ad negandum eos impellere conantur, dicendo: *Et quem dicitis, & quomodo videt?* De tribus itaque parentes interrogati, an filius eorum esset, si cæcus fuisset, & quomodo videt. Duo tantum confitentur, tertium se nescire dicunt, vt magis veritas probaretur, vt nemo præter ipsum curatum, & maximè ad id testandum idoneum, rem ipsam cõfiteretur. Et quo nam modo ad gratiã locuti essent F
parentes, qui eorum, quæ norant, aliqua conticebant propter metum Iudæorum? Quid ergo dicunt? [Quod hic est filius noster scimus, & quod cæcus natus sit: quomodo autem nunc videat, aut quis aperuerit eius oculos, nos nescimus. Ipse ætatem habet, ipsum interrogate, ipse de se respondebit.] Dignum fide ducunt ad sui excusationem, non est puer, neque desipit, potest de seipso testimonium perhibere: hoc autem dicebant propter metum Iudæorum. Sup.5.c
Ecce quomodo iterum Euãgelista eorum mentem, sententiamq́ue exponit. Hæc dico, quia cum superius dixerunt, quod æqualem se Deo faceret: quod si ea nõ Christi, sed Iudæorum fuisset sententia, addidisset sanè Euangelista ita Iudęos intellexisse. Cum ergo parentes rursum ad sanatum eos remisissent, iterum inclamant, & palam, atque impudenter. Non quidem dicunt, nega Christum te sanasse, sed pietatis vmbra id tentant. *Da*, inquiunt, *gloriam deo*. Nam si parentibus dixissent, Negate filium vestrum esse, & cæcum natum, perquàm ridiculum fuisset: itidem si huic negare suasissent, manifesta fuisset impudentia: quare non sic dicunt, sed alia aggrediuntur via, Da gloriam Deo, confitere nihil Christum in te operatum. *Nos scimus, quia hic homo peccator est.* Quare ergo ipsum non reprehendistis, cum diceret, G
Quis me arguet de peccato? Vnde eum sci tis peccatorem? & cum ille non dedisset, & Sup.8.
obuiam Christo factus, non propterea reprehensus est, sed rogauit eum Christus, *Credis in filium Dei?* vt intelligas ita dari gloriam Deo. Quod si non esset æqualis patri, non esset æqualis gloria: sed cum idem, qui patrem honorat, honoret, & filium, meritò non arguitur cæcus. Cum ergo expectarent Iudæi, vt parentes mira-

Universidad de Deusto
Biblioteca

culum negarent, nihil tale dixerunt. Cum verò nihil se ex eo consecutos vident, iam peccatorem esse calumniantur. Respōdet ille: *Si peccator est nescio: vnum scio, quòd cum cæcus essem, nunc video.* Nunqd timuit cæcus? minimè, & qūo qui Prophetam asseuerat, nunc dicit: Si peccator est, nescio? Non ita sibi persuadebat, neq; suis verbis purgando eum à criminibus, neque propter acceptum beneficium excusandum, sed à re ipsa testimonium afferendū satius ducit. Nam si post multa verba dicēte eo, quòd nisi esset dei cultor, nō potuisset hęc signa facere: ita indignati sunt, vt dicerēt, *In peccatis natus es totus, & tu doces nos?* Si hoc à principio dixisset, in quam prorupissent insaniam? Si peccator est, nescio: quasi dicat, nihil d: hoc in præsentia dico, nihil pronuncio: illud quidem manifestè noui, & affirmare possum, si peccator esset, non hæc faceret. Quibus verbis neque se, neq; testimonium suum suspectum reddidit, quòd ad gratiam loqueretur, sed rem ipsam testificaretur. Neque enim efficere poterant, quin miraculum fecerit: illi autē iterum ad priora reuertuntur, modumque curationis diligentius percontantur, more canum venatione sibi proposita, nūc huc, nunc illuc discurrentes, & ad eundem redeuntes locum, vt assidua percontatione eum ad suam trahant voluntatē: & aiunt, *Quid fecit tibi? quomodo aperuit tibi oculos?* Ille confundens eos acrius iam inuehitur: donec enim miraculum disquiri, & iudicari oportuit, verecundus locutus est: cum autem planè patuit, bona causa frerus, eos audacter aggreditur, aitque: *Dixi vobis semel, & me non audistis, quid amplius vultis audire?* Considera mendici aduersus scribas, & Pharisæos fiduciam: tam valida est veritas, tam imbecille mendacium: illa enim etiam imbecilles corroborat, & claros reddit, hoc etiam fortes deprimit atq; debilitat: quasi dicat mendicus, Verbis meis non attenditis, ideò nihil amplius dicam, neque respondebo, cum me sæpius frustra interrogaueritis: neque vt rem scia
I tis, velitis audire, sed vt audita calumnie
minui. *Nunquid, & vos vultis discipuli eius fieri?* Iam se discipulis adnumerat: hoc enim significat, Nunquid & vos? Eos præterea arguit, & vituperat, & meritò sanè. Cum enim intelligeret hoc eos maximè lædere, ita locutus est: indicium sanè fidentis animi, & ad superna euolantis, & illorum contemnentis insaniam. Ad hæc eius maximam ostendit dignitatem, cui maximè fidit, & quòd quem admirari, & colere deberent, eum contumelia afficiunt: ille tamen non afficitur, sed quòd ipsi ad contumeliam faciunt, honoris loco accipit. *Tu discipulus illius,* inquiunt, *sis, nos autem Mosi sumus discipuli.* Sed non sequitur, nō enim Mosi, nec Christi estis. Si Mosi essetis, essetis, & Christi. Idcircò superius, inquit, Christus: Si credeteris Mosi, crederetis, & mihi, de me enim ille scripsit. Cum enim Sup. 5. 8
ad hos semper sermones confugerent: *Nos scimus, quòd Mosi locutus est deus.* Cuius testimonio? Maiorum aiunt nostrorum. sed nonne maioris authoritatis est, qui hæc per signa confirmat, quàm maiores vestri? nam à Deo venit, & cœlestia loquitur. Et non dixerunt, Nos audiuimus, quòd Mosi locutus est Deus: sed, scimus. Et audita
vos Iudæi scire asseueratis, visa autem au K
ditis minora arbitramini? Atqui illa quidem minimè scitis, sed audistis: hæc non audistis, sed scitis: *Cæcus autem. In hoc enim,* inquit, *est mirabile, quòd vos nesciitis vnde sit.* Et talia signa facit, cum non homo insignis apud vos, neque clarus, neque gloriosus hæc possit: vt sit vbique manifestum Deum esse, neque vllo humano egere auxilio. *Scimus autem, quòd deus peccatores non exaudit.* Cum enim anteà dixissent: Quomodo potest homo peccator hæc signa facere, eorum innititur sententiæ, & eadem verba commemorat. Opinio mea, inquit, & vestra consentit, in ea permanete. Et intuere viri prudentiam. Semper in ore habet miraculum, quod cum capere non posset, ab eo ratiocinatur. Vides illa verba, Si peccator est nescio, non esse dubitātis? Absit: norat enim non esse peccatorē. Ecce nunc tempori qūo respondet. *Scimus quòd deus peccatores non exaudit: sed siquis dei cultor est, & voluntatem eius facit.* Vbi non modò eum à peccatis absoluit, sed acceptissimum Deo, & omnia dei opera faciētem demonstrat. Nam cum se Iudæi Dei cultores dixissent, ideò addidit, Et voluntatem eius facit: quasi dicat: non satis est Deum cognoscere. Inde miraculum extollit, *A seculo non est auditum, quod aperuit,* L
quis oculos cæci nati. Si ergo confitemini Deum non exaudire peccatores, & hic signum fecit, quale nemo vnquam alius constat

constat omnia virtute assecutum, quæ humanam longè exuperat. Ad quem Iudæi: *In peccatis natus es totus, & tu doces nos?* Donec eum negaturum speraunt, dignum cui crederent existimarunt, & semel, atque iterum eum vocarunt. Quòd si ei non credendum ducebatis, cur aduocastis? cur iterum interrogastis? Cum vera locutus est, & ideo maxima erat admiratione obseruādus, tunc accusant. Quid autem signat, In peccatis natus es totus? Exprobrant ei cæcitatem: ac si dicant, A prima ætate in peccatis es: quasi ideo fuisset cæcus, quòd non sequebatur: quem cōsolatus Christus, ait: In iudicium ego veni in hunc mundum, vt non videntes videant: & qui vident, cæci fiant. In peccatis natus es totus, & tu doces nos? Et quid dixerat? nunquid suā sententiam attulerat, & non potius communem, cum inquit: Scimus quòd Deus peccatores non exaudit? *Et eiecerunt eum foras.* Ecce veritatis præconem, quomodo sapiētiam non impedit paupertas. Vides quot
M audiuit a principio, & quot ptulit, & quomodo verbis, & operibus testatus est? Hæc scripta sunt ad imitationem nostram. Nā si is, qui Christum non viderat, ante eius hortationem tantum confirmatus est, vt in conspectu totius populi homicidæ, furentis, insani, & eius voce Christum damnare cupientis, nec assensus sit, nec acquieuerit, sed perquam fidenter eorum os obstruxerit, & expelli maluerit, quàm subticere veritatem: quantò magis nos, qui tandiu in fide viximus, qui per fidem tot miracula intuiti sumus, qui maiora, quàm ille accepimus beneficia, qui interioribus oculis arcana mysteria conspicamur? Nos igitur in tantum vocatos honorem, incredibilem pro Christo fiduciam præ nobis ferre oportet contra eos, qui aliquid accusare, & loqui aduersus Christianos moliuntur: eorum linguæ cohibendæ sunt, neque temerè eis parcendum. Hoc autem facere poterimus, si confidemus, si scripturis operā dabimus, neq; eas audire neglexerimus. Nam siquis attentionē huc ingressus adhibuerit, etiā sine domestica lectione, annuo spatio satis proficere poterit. Neq; n. hodie vnum, cras aliud legimus, sed semper idem. Veruntamen nonnulli tam miserè affecti sunt, vt diutius audiēdo ne nomina quidem librorum ut l gant, nec pudet, nec verentur tam negligenter in Dei concionem ingredi. Quòd si citharœdus, vel saltator, vel mimus aliquis ad scenā ad A
uocaret ciuitatem, omnes frequenter concurrerent, & admoniti gratias haberent, in quo spectaculo diei dimidium consumūt, nulli alij negocio vacantes: Deo aūt nos per prophetas, & apostolos alloquēte, oscitamus, desidemus, hallucinamur, & plurimum fastidimus? quare in forum egredimur: in hyeme verò cum pluuia, & lutum impediret, domi sedemus: aut in theatris sine tecto, quo a pluuia defendamur. Maxima pars imbre, vento, frigore, luto, viæ lōgitudine contempta, insani perstiterunt, nulla eos causa domi continet, nulla quin ad spectacula frequentes confluant prohibet: huc sub tectum sine frigoris, & pluuię iniuria, ad animæ suæ salutē nemo ea alacritate concurrit. Suntne hæc toleranda? Ideò in illi apprimè edocti, in necessarijs q̄ pueruli imperitiores sumus. Quòd siqs te autem aurigam, aut saltatorē vocaret, contumeliam id duceres, eāq; pro viribus propulsares: ire aūt ad eorū spectacula nō recusas, & cuius artis nomen fugis, eā ferè oēm prosequeris: cuius aūt, & nomen, & res, hoc est, esse & vocari Christianos profiteris, quid nam sit, nō intelligis? Quid hac
dementia peius? Hæc frequenter vobis di- B
cere statui, veruntamen veritus sum, ne frustra, & sine fructu mihi odium comparē. Video.n. non iuuenes tm̄, sed & senes insanire, quorum gratia maiorem in modū erubesco, cum video virum canicie venerabilem, eam labefactantem, & filium secū trahētem. Quid hoc magis ridiculū? quid indignius? filius a patre impudentiam discit. Mordent hæc vos verba? hoc & ego volo. Verba vos mœrore afficiant, vt per opera a turpitudine liberemini. Sunt.n. nonnulli multò his frigidiores, quos illorum non puder, sed pro re multa verba faciunt: quos si rogaueris quis Amos sit, quis Abdias, quot prophetæ, quid rn̄deāt, nesciūt: de equis, aurigis, sophistis, rhetoribus, quāuis reddant rationem. Inde quæ hinc iactura, quod detrimē tum sequatur, interrogār. Propterea ingemisco, qm̄ quod sit dānum, quod malum, non intelligitis. Dedit tibi vitam deus, vt se coleres: tu eam incassum, & inutiliter consumis. Quæris, quod sit damnum. Si vel parum argenti amiseris, id omninò damnum appellas: sin totos dies, in diaboli operibus consumpseris
nihil

C nihil omisisse opinatis. Opus est in sacrificiis, & precibus vitam omnẽ impendere: tu ad clamores, perturbationes, obscœna verba, contentiones, intempestiuas voluptates magicas, in tuũ conuertis detrimẽtum, & cum hæc comiseris, quod damnũ acceperis interrogas? neque intelligis omnia potius amittenda, quàm tempus? Aurum amittis, poterit recuperari, amissum tempus difficulter. Breue nobis in præsenti vita præstatur, quo nisi in necessariis vtamur, quid illuc migrantes faciemus? Dic quæso, sicui filiorum tuorum præciperes, vt aliquam artem disceret, ille autẽ, vel domi, vel alibi tẽpus frustra cõtereret, possetne apud magistrum excusari? Nonne diceret, conuenimus, tempus statuisti? Si tibi non curæ est vt apud me arti incũbat filius, quomodo eum erudiemus? Hæc & vobis dicenda sunt. Nã exiget à nobis Deus rationem. Vobis, inquiet, tempus dedi, vt pietatem, vt rectè viuendi artem erudiremini, cur incassum, & inutiliter hoc tempus consumpsistis? Cur præceptorem frequenter non petijstis, neq; doctrinæ vacastis? Quòd autem doctrina sit Dei cultus, audi prophetam cum inquit. Venite filij audite me, timorem domini docebo vos. Et iterum: Beatus vir quem tu erudieris domine, & in lege tua docueris.

Ps. 33:b Cum verò tempus inutiliter consumpsi-
Ibid. 93 sti, quam habebis excusationem? Et quagrã nobis breue tempus præscripsit Deus?

D O stultitiã, o insipientiam, pro quo maximæ gratiæ habendæ sunt: quòd labores nobis, & sudores minuit, quod requiẽ nobis, & æternitatem largitur, id & reprehẽdis, & molesto fers animo. Sed nescio quõ in tam longum sermonem venimus, qui iam finem desiderat. Nostræ nanque imbecillitati, & miseriæ tribuendum est, q̃ longiusculam fastidimus orationem: in spectaculis autem à meridie ad noctem immorati, cum funabulis domum reuertimur. Sed ne semper vos accusemus, hoc nobis impendite beneficium, vt alijs omissis omnibus, his incumbatis. Vestro enim lucro, & nos lucrabimur gaudium, lætitiam, laudem præterea, & remunerationem. Omne autem luctum vestrum erit, quod tam stultè antehac saltationibus dediti, propter timorem Dei, & honorationem nostram vos morbo illo liberaueritis: & vinculis solutis, ad Deum festinaueritis. Neque illic tantùm mercedem, verũ etiam in hac vita veram consequimini M.... & Mar.
voluptatem. Eiusmodi nanque virtus est. 10.
vt cum futuro præmio in præsenti quoque vitam nobis suauissimam suggerat. E
Pa reamus ergo scripturæ diuinæ præceptis, vt & præsentibus, & futuris fruamur bonis, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, cum quo patri gloria, simul & Spirituisancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia. lviii. ex cap. nono.

Et audiuit Iesus quia eiecerunt eum foras: *& cum inuenisset eum, dixit ei: Tu credis in filium Dei? Respondit ille & dixit: Quis est domine, vt credam in eum?* Qui propter veritatem, & Christi confessionẽ malo, & cõtumelia aliqua afficiũtur, hi maximè à Deo honorantur. Vt enim qui propter Deum pecunias dispergit, is maximè eas inuenit & qui odit animam suã, is vel in primis amat, ita contumelia affectus pp Deum, is plurimum honoratur à Deo: quod cæco vsuuenit. Eiectus est è tẽplo à Iudæis, & à tẽpli dño inuentus est, A pestifero cõcilio liberatus, salutiferum est fontem cõsecutus. Contẽptus à contemptoribus Christi, ab angelorum rege honoratus est. Hæc sunt veritatis præmia, ita & nos dispersis his rebus, & pecunijs nostris, illac fidenter proficiscemur. Si hic inopi largiemur, quiescemus in cœlis. Si propter Deũ nobis maledicetur, & in hac, & futura vita laudabimur. Eiectum è templo inuenit F
Christus, quẽ Euangelista hac gratia venisse significat. Et considera quibus eũ pmiis remunerat, summo oĩum bonorũ. Se.n.ei notũ fecit, à quo prius ignorabatur, eũq; discipulis suis annumeraut. Et intuere illius diligentiã: dicente.n. Iesu: Tu credis in filium Dei, respõdet, Dñe quis est? Nõdum.n. ipsum viderat quãuis sanatus: anteà nanq; cæcus fuerat, sanatus ad Iudæos adductus est, vt enim muneratius athletã victoria insignẽ, & coronatũ, ita hunc Iesus accipit. Tu credis, inquit, in filiũ Dei? Quid hoc? Post tantam cum Iudæis controuersiam, post tot verba, & contentiones, an credat interrogat: non quòd eius ignoraret animum, sed vt notum alijs faceret, & eius se fidem plurimi facere demonstraret. Contumelia me tantus populus

lus affecit, inquit, sed nihil impendo, fides tua mihi curæ est. Pluris.n. faciendus est, vnus, qui dñi facit voluntatem, quàm multi transgressores. Tu credis in filium Dei? ac si præsens, quæ dixerat, accepisset rogat, & sui concitat desiderium. Neq; primum ait, crede, sed interrogauit. Quid ille? Et qs est dñe, vt credam in eum? Desiderantis, & valde inquirentis animæ verbum, pro qua tanta locutus est ignorat, vt veritatis amatorem eum intelligas. Dicit ei: *Et vidisti eũ*
G *& qui loquitur tecum, ille est.* Non dixit, ego sum: sed remissius adhuc, & vidisti eũ. Dubium verbũ, ideo manifestius subdit, Qui loquitur tecum, ille est. At ille ait: *Credo domine: & prociadens adorauit eum.* Neque dixit, ego sum, qui te curaui: qui dixi tibi, I
Luc. 17. Vade, lauare in Siloa: sed his omnibus o-
d missis, inquit: Credis in filium Dei? ille affectum suum euestigiò adorando prętulit, quod pauci curati fecerunt, vt leprosi illi, & alij: hoc pacto diuinam eius virtutem demonstrauit, nequis verbotenus dixisse arbitrari possit. Eo autem adorante, inquit Iesus: [In iudicium ego veni in mundum, Cap. 10
Ro. 9. g vt non videntes, videant: & qui vident, cęci fiant.] Hoc & Paulus inquit: Quid ergo dicemus? quòd gentes non sequentes iustitiã, acceperunt iustitiã, iustitiã aũt ex fide Iesu: Israel autem sequens legem iustitiæ, in legem iustitiæ non venerunt. His verbis, in iudicium veni, magis illum in fide confirmat, & qui aderant excitauit: hoc est, Pharisæos, qui sequebantur in iudiciũ id est, in maius supplicium: ostendens qui se tanquàm peccatorem damnarent, damnatos esse: hoc in loco duos visus, & duas meminit cæcitates, & quæ sensu, & quæ intellectu percipiuntur. Tum quidam ex Pharisæis sequebantur: *Nunquid & nos cæ-*
H *ci sumus?* Vt in alio loco, Nemini seruiuimus vnquam, & ex fornicatione nati non sumus: ita his sensibilibus tm̃ insistebãt, & huius pudebat cæcitatis. Inde ostẽdẽs meliu. fuisse eis cæcos esse, q̃ videre, inquit: *Si cæci essetis, non haberetis peccatum.* Cũ cæcitatẽ ignominiã putarẽt, in eos inuehitur, q̃ ppea magis punientur. Ita sp humani animi elationem cõprimit, & ad magnorum, & mirabiliũ erigit cognitionẽ. Nunc vos videre dicitis, vt antea Deũ vestrũ esse dicebatis, sed nõ videtis: ita quod sibi laudi arbitrabantur, id supplicio fore ostẽdit. Et a priori quidem cæcitate cæcum natum curauit, nunc de Iudæorum disputat cęcitate. Ne.n. dicerent, non propter suam cæcitatem ad eum nõ accedere, sed deceptorem vitare, huc omnem refert disputationem. At nõ simpliciter Euãgelista inquit audisse hæc Pharisæos, qui cũ eo erant, & dixisse. Nũquid & nos cæci sumus? Sed vt tibi in memoriam reducat, hos illos esse, q̃ anteà Christum oppugnabãt, & lapidibus impetebant. Sunt.n. quidam in superficie quidem sectatores, qui facilè in contrariã mutantur sententiam: vnde ergo non deceptorem, sed pastorem probat, adducẽdo vt iusq; iudicia, & sic eis rei veritatem inquirendam relinquit. Et primùm quis deceptor, & fur sit, demonstrat inquiens: [Amen amen dico vobis, qui non ingreditur per ostium in ouile ouiũ, sed ascẽdit aliũde, ille fur est, & latro.] Ecce latronis signa: primùm palam non ingreditur, neque audet: inde nõ per scripturarum testimoniũ, quod per ostium significatur. Hic, & qui fuerunt, & qui futuri sunt notat, & Antichristum, & falsos Christos, & Iudam, & Theudam, & alios huiusmodi. Meritò autem ostium scripturas appellat, quoniam nos ad Deum ducunt, & eius nobis cognitionem aperiunt: ipsæ oues faciunt, ipsæ custodiunt, neq; lupos irrumpere permittunt. Tanquàm enim ostium firmissimũ hæreticos arcent, & in tuto constituunt: neq; nos (modò velimus) aberrare vnquam sinent. Et nisi hoc ostium infringamus, nũquam nos inimici nostri poterunt expugnare, per hoc ostiũ, & pastores, & alij omnes ingrediemur: in ouile autem, hoc est, ad oues, & earum curam. Qui.n. sacra non vtitur scriptura, sed ascendit aliunde: id est, non concessa via, is fur est. Ecce cum pa Sup. 5. f
tre conuenientiam, cùm scripturas in medium proferat. Ideò Iudæis dicebat, Scrutamini scripturas Et Mosen, & prophetas omnes adducit in testimonium. Omnes, Ibi. g
inquit, qui audiunt ex prophetis, venient ad me. Et si crederetis mihi: hic idem per K
trãslationem ponit. Hac autem particula, Ascendit aliunde: & scribas significat: qui cum docerent, & facienda pręciperent, ipsi legem transgrediebãtur, qd ipse exprobrauit, dicens: Nemo vestrum facit legem. Et Sup. 7. e
rectè inquit, ascendit, & nõ ingreditur: nã furis est sepem, vel parietem ascendere, & cum periculo omnia moliri. Ecce quo pacto descripsit latronem. Considera pastoris signa.

Universidad de Deusto Biblioteca

ſigna. [Qui ingreditur per oſtium, hic
eſt paſtor ouium, huic oſtiarius aperit, &
vocem eius oues audiũt. Et proprias oues
cum emiſerit, ante eas vadit] Hæc paſtoris
eſt & furis differentia. Videamus quo pa-
cto ſequentia conueniant: Huic, inquit,
oſtiarius aperit. Manſit in translatione, vt
ſignificantius loqueretur. Quòd ſi ad ver
ba parabolam vis accommodare, nihil ꝓ
hibet hoc in loco per oſtiariũ. Moſen ſi
gnificari, cui eloquia Dei credita ſunt, cu-
ius vocem oues audiunt. *Et proprias vocat*
Ibid.g. *nominatim*. Cum enim frequenter eũ de-
ceptorem vocarent, idq; ex incredulitate
ſua confirmarent, dicentes. Quis princi
pium credidit in eum: non ex ipſorũ per-
tinacia ſe, ſed illos deceptores putandos,
quòd ſibi non crederent, & meritò ab
ouium numero expellendos oſtendit. Nã
L ſi paſtoris eſt per ſolitum ingredi oſtium,
ipſe per hoc ingreſſus eſt, & omnes ſecu i
poterunt oues eſſe: qui inde ſe auerterunt
non ipſos paſtor, ſed ipſi ſe ab ouium nu-
mero abdicarunt. Quòd autem ſe oſtium
appellarit, nemo perturbetur: ſiquidem,
& paſtorem ſe, & ouem dicit, & variè ſuã
prædicat diſpenſationem. Quando nos pa
tri offert, oſtium: cum noſtri curam gerit,
paſtorem ſe profitetur. Neue vt ipſum pa-
tri tantùm offerre nos putes, etiam ſe pa-
ſtorem dicit. Et oues vocem eius audiunt,
& proprias oues vocat, & e lucit eas, & ip-
ſe ante eas vadit. Ad contrarium paſtores
faciunt, ſequuntur non præcedunt. Sed
vt ſe omnium ad veritatem inuenien
dam ducem oſtendant, contrarium paſto
ribus morem ſeruat: quemadmodum cum
oues per orbem dimiſit, non extrà, ſed in
medio luporum miſit. Longè enim ad
mirabilior ars noſtra paſtoralis eſt. Vide-
tur autem & cæcus hoc in loco ſignifica-
ri, quem è medio Iudæorum vocauit, &
audiuit vocem eius, & cognouit. *Alienum*
oues non ſequuntur, quoniam eius vocem ne-
ſciunt. Siue de Theude, & Iudæ aſſertori-
bus hic loquatur. Omnes, inquit, qui in
M eos credunt diſperſi ſunt ſiue de futuris,
Act.5.f qui à pſeudochriſtis decipiendi erant.
Et ne diſcerent ipſum vnum illorum eſſe,
plurimum ſe ab illis diuerſum oſtendit,
& primùm à doctrina ſcripturarum, qui
bus eos adducit, illi aliunde: inde ab ouiũ
obedientia, quæ omnes ipſi non viuenti
tantùm, ſed & mortuo paruerunt, illos
quamprimùm dimiſerunt. Præterea quod
non paruum eſt, illi tanquam tyranni per
ſeditionem omnia faciebãt: à qua ſuſpi-
cione tantùm hic aberat, vt cum vellent
ipſum regem facere, recuſaret, & cum roga
rent, an liceret cenſum dari Cæſari, affer-
ri præciperet, vt numiſma cognoſceret. Su.6.b
Ad hæc ipſe ꝓ ouiũ ſalute venit, vt vitam Mat.22
haberent, & abundantius haberent: illi b
etiam preſenti vita priuarunt, qui etiam
tradiderunt ſibi commiſſos, & fugarunt.
Hic adeò generosè perſtitit, vt animam
traderet: illi inuiti, coacti, fugientes quæ
paſſi ſunt pertulerunt, hic ſponte omnia
ſubiuit. *Hoc prouerbium dixit eis Ieſus, illi*
autem non cognouerunt quid loqueretur eis.
Et qua gratia obſcurius locutus eſt? Vt at-
tentiores redderet: quod mox exponit,
inquiens, *Ego ſum oſtium: per me ſiquis introie*
rit, ſaluabitur, & ingredietur, & egredietur,
& paſcua inuenies. Hoc eſt, ſecurus erit, &
liber. Paſcua autem, & pabulum ouium po
teſtatem, atque libertatem ſignat, hoc eſt,
nemo inde eum expellit: quod & apoſto-
lis vſuuenit, qui audenter ingreſſi ſunt, A
& egreſſi, tanquam vniuerſi orbis domi-
ni, & a nemine eijci potuerũt. *Omnes quot-*
quot ante me venerunt fures ſunt & latrones,
ſed non audierunt eos oues. Non de prophe-
tis hoc iute ligendum, vt aiunt hæretici:
illos enim audierunt, & per eos Chriſto
crediderũt: ſed de Theuda, & Iuda, & alijs
ſeditioſis. Illud præterea verbum, non au-
dierunt, in ouium laudem dictum eſt: qd
contrà eſſet, ſi prophetas non audiſſent,
fuiſſent enim maximè prehẽdẽdi *Fur nõ*
venit, niſi vt furetur, & macſet & perdat. Vt
tunc vſuuenit, ſiquidem omnes macta-
ti ſunt, & deperditi [Ego autem veni, vt vi
tam habeant, & abundantius habeant.] Et
quid quæſo, vita abũdantius? Regnum cœ
lorum, ſed adhuc vitæ nomine tanquam
eis noto contentus eſt. *Ego ſum paſtor bo-*
nus: Hic iam paſſionem inſinuat, ꝓ pro
mundi ſalute moriturus eſt, neq; inuitus.
Inde iterum ad paſtoris, & mercenarij pa-
rabolã venit. [Bonus.n. paſtor animã ſuã
ponit pro ouibus: mercenarius autẽ, qui
nõ eſt paſtor, cuius nõ ſunt oues propriæ,
videt lupũ venientẽ, & dimittit oues, & B
fugit, & venit lupus, & rapit eas. Hic ſuã
paternæ æquiparat poteſtati. Siquidẽ pa-
ſtor ipſe eſt, & cuius ꝓpriæ ſunt oues. In-
tueris altiorẽ ĩ parabolis ſenſũ, vbi obſcu-
rius

rius loquitur, neque auditoribus cauſam
calumniandi præbet. Quid ergo hic facit
mercenarius? Videt lupum venientem, &
dimittit oues, & lupus venit, & rapit eas.
Hoc illi faciebant, ipſe contrà. Etenim cũ
comprehenſus eſt, inquit: Sinite hos abi-
Inf.18.b re, vt impleretur ſermo, quia nemo ex ip-
ſis perijt. Hoc in loco poteſt, & ſpiritalis
lupus intelligi, quem non ſinit vt oues au
1.Pet.5. ferat. Hic non modò lupus, ſed & leo
b eſt. Nam aduerſarius noſter diabolus, inq̃t,
tanquã leo rugiens, circuit quærens quem
Luc.10. deuoret. hic idem, & ſerpens, & draco, am
c bulabitis enim ſuper ſerpentes, & ſcorpio-
nes. Quare vos hortor dilectiſſimi, ſub pa
ſtoris noſtri cuſtodia in paſcuis manea-
mus. Manebimus autem ſi vocem eius au
dierimus, ſi ei parebimus, ſi alienum non
ſequemur. Et quæ nam vox eſt? Beati pau
peres, beati mundo corde, beati miſericor-
Mat,5.a des. Hoc pacto ſub paſtore manebimus,
& lupus ingredi non poterit: & ſi ingrede
retur, detrimentum acciperet: paſtorem
nanque adeò nos amantem habemus, vt
animam ſuam pro nobis traderet. Cũ.n.
C & poſſit, & amet, quid impedit ne libere-
mur? Nihil ſanè, niſi noſmetipſi deficia-
mus: quod quomodo accidat audi ipſum
dicentẽ: Non poteſtis duobus dominis ſer
Ibi.8.d uire, Deo & mammonæ: cui ſi ſeruie-
mus, grauiſſimę ſubijciemur tyrannidi.
Omni.n. tyranno grauior eſt pecuniarum
cupiditas. Nullam enim voluptatem habet
ſed curas, inuidiã, inſidias, odia, calũnias,
innumera virtutis impedimenta: deſidiã,
luxuriã, auaritiam, ebrietatem, quæ libe-
ros penitus in ſeruitutem redigunt, & nu-
mulariis peiores efficiunt, & non hominũ
tantùm, ſed grauiſſimorum affectuum, &
morborum animæ ſeruos. Hic multa au-
det, quæ neq; Deo, neque hominibus pla-
cent, veritus nequis hanc ſibi auferat ſer
uitutem. O amarum ſeruitium o diabolic
cam poteſtatem. Hic omniũ affectuũ mo
leſtiſſimus eſt cum tantis malis deuincti
gaudemus, & catenas libenter amplecti-
mur, & tenebrarum carcerem habitantes,
in lucem prodire nolumus: ſed malis inhę
remus, malis oblectamur. Quare de nobis
minimè ſperandũ eſt, vt reſipiſcamus qui
peiori quàm qui metalla effodiunt, condi-
tione ſumus. Miſerè enim ſine vlla mer-
cedis ſpe laboramus. Et quod grauius eſt,
ſiquis nos hac captiuitate liberare vellet,
non pateremur, ſed ægrè feremus, & indi- D
gnaremur: in hoc nihil ab inſanis differen
tes, in alijs tamen tantò miſeriores, quòd
nolumus ab inſania liberari. Nunquid
propterea in hunc mundum veniſti? num
propterea homo factus es, vt æs & aurum
accumules? Non ideò te ad ſuam fin-
xit Deus imaginem, ſed vt ſibi placeas, vt
futura bona conſequaris, vt cum angelis
pſallas. Quid hanc reijcis cognitionem?
Quid inhoneſtũ te, & ignobilem hac ſo-
luta neceſſitudine reddis? neceſſitudinem
dico ſpiritalem. Fame ille tabeſcit, tu co-
pia rumperis: frater nudo corpore oberrat,
tu veſtes veſtibus addis, quæ tineis conſu-
muntur. & quantò ſatius foret, vt his
egenorum corpora tegerentur: quæ ſi hoc
pacto conſumerentur, illa te cura abſoluer-
ent, & futuram tibi vitam largirentur?
Quod ſi non placet conſumptas tandem
confer in pauperes, qui rectè eas norũt ex-
cutere: etenim Chriſti corpus, quoniam ar
ca honorabilius eſt, & ſecurius, quippe ꝓ
non tantùm illas cuſtodit, & incorruptas
conſeruat, ſed pulchriores efficit. Arca nõ-
nunquam cum veſtibus direpta, magno te
afficit dãno: quæ pauperibus damus cuſto
dienda, neque morte amittentur, neque
ſeris aut veſtibus indigent, non ſeruorum
vigilia, nulla huiuſmodi cautione, omni-
bus inſidijs libera ſunt, & cuſtodia repo- E
nuntur, vt credibile eſt, quæ commedatur
in cœlis, Nullli enim malitiæ locus ille
peruius eſt. His nos monitionibus nun-
quam ceſſamus, neque vos vnquam pare-
tis, cauſa quòd puſilli ſumus animi, & ter
renis inhiamus, & deorſum trahimur:
immò abſit, vt vos omnes damnem, tan-
quam incurabiliter ęgrotetis. Nam ſi diu-
itijs ebrij his admonitionibus aures ob-
ſtruunt, ſaltem attendere poterũt. Et quid
hæc ad pauperes, inquies? neque enim au-
rum habent, neque tot veſtimenta, ſed pa
nem tantùm, & aquam frigidam. Sed &
duos obolos, & pedes vt viſitare poſſint in
firmos: linguam etiam, vt ſermone conſo-
lentur vulneratum: domum præterea, vel
tegetem, vt hoſpitem accipiant, habent.
Non enim innumera talenta à pauperi-
bus, ſed diuitibus exigimus. Quòd ſi ad
pauperum oſtium dominus noſter venerit
obolum ab eo accipere hoc modo non pu
debit, ſed maiora quàm à multa dantibus
accepiſſe profitebitur. Quot hic adſtantiũ
illo

Universidad de Deusto Biblioteca

illo tpe fuisse optarẽt, quo Christus in carne terram peragrauit, vt cum eo versati essent, & conuixissent? Ecce nunc hoc nobis magis licet, vocare eum ad prandium
E possumus, & cum eo viuere, & magis profi cere. Eorum nanque qui cum eo viuebãt, nonulli perierunt, vt Iudas, & huiusmodi: eorum autem qui eum in domum suã
Act.1.c aduocant, & domum, & mensam commu nicant vnusquisque maximè laudabitur,
Mat.25 c & gratiæ his habebuntur. Venite, inquit, benedicti patris mei, possidete præparatũ vobis regnum à constitutione mundi. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bibere: peregrinus eram, & suscepistis me: infirmus, & visitastis me: in carcere eram, & venistis ad me. Quam ob rem, vt audire hoc mereamur, vestiamus nudum, colligamus hospitem, cibum demus esurienti, sitienti potum, infirmos, & carcere deuinctos visitemus, vt spe bona veniam consequamur peccatorum, & illorum bonorum, quæ omnem sensum excedunt fiamus participes: quæ vtinam omnes consequamur, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, cui gloria, & imperium in secula seculorum, Amen.

Homilia lix. ex cap. decimo.

E*Go sum pastor bonus, & cognosco oues meas & cognoscunt me meæ. Sicut nouit me pater, & ego agnosco patrem, & animam meam*
G *pono pro ouibus meis.* Magnum quiddam dilectissimi, magnum inquam, est ecclesiæ prælatio, & quæ multa indiget sapientia, & fortitudine, qualem Christus proposuit vt nunquam oues deseramus, vt lupo generos è resistamus. Hæc enim inter pastorem
Pastoris & mercenarij differentia. est, & mercenarium differentia. Alter propriæ, cõtemptis ouibus alter sua contempta, ouium semper saluti inuigilat. Pastoris ergo exemplo deceptores duos meminit, furem mactantem, & rapientem oues, & mercenarium permittentem, neq; defendentẽ commissas. Per illũ Theudã, & eius assertores, per hunc Iudæorum magistros signat, qui nullam curam commissis ouibus adhibebant, quod superiori
Eze.34. a tẽpore Ezechiel his verbis insectatus est. Væ pastoribus Israel, nonne pascebãt semetipsos? nonne greges pascuntur a pastoribus? sed illi contrarium faciebant, quod maximæ malitiæ genus est pluribus rationibus: idcirco inquit, Neq; qd abiectum erat, reducebant: neq; qd perierat, quærebãt: neq; confractũ alligabant, neq; infirmum cõsolidabant: qm se, non gregẽ, pascebant. Idẽ & Paulus significat. Oẽs quę sua sunt quærunt, non quæ Christi Iesu. Et iterum: Nemo quod suum est quærat, Phil.2.e
sed proximi vnusquisq;. Verũ ab vtroq; 1.C.10.c
H diffidet Christus, cũ illis, qui in peccatis erant, diceret propterea venisse, vt vitã haberent, & abundantius haberent: his autẽ qui oues à lupis rapi negligebãt, se pp eas animam ponere, ne oues perirent. Nã cũ Iudæi ipsum interimere, vellent, non propterea destitit à doctrina, neque credentes tradidit, sed perstitit, & ptulit mortẽ, ideò frequenter inquit: Ego sum pastor bonus. Quæ cum nullo niti testimonio viderentur, quòd enim poneret animam suam, non multum post re monstratum est: qp autem vitam haberent, & abundantius haberent, post huius vitæ migrationem futurum erat, alterum ab altero confirmat. Hoc est qui dat animam, quòd det etiam Ro.5.b
vitam: & quod & Paulus dicebat, Si enim cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filij eius multò magis reconciliati, salui erimus. Et iterũ: Qui etiã proprio filio non pepercit, sed pro omnibus nobis tradidit illum: quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? Sed qua gratia nunc quoq; eum nõ accusant, Ibid.8.f
vt superius, Tu de teipso testimoniũ perhibes, testimonium tuum non est verũ? Quoniam sæpenumero eos silere coegerat, & à signis maiorem de se opinionem Sup.5.c & 8.b
concitarat, inde nequis ad illam particulam, Et oues vocem eius audiunt, & sequũ
I tur eum, diceret, quid ad non credentes, audi quid addit, Et cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ. Quod & Paulus his Ro.11.a
verbis significauit, non expulit Deus po- 2.Ti.2.c
pulum suum quem prædestinauit. Et Moses. Cognouit Deus qui erant sui: hoc est, quos prædestinauit. Ne autem similiter, & cognoscere, & cognosci crederes. Cognosco, inquit, oues meas, cognoscunt me meæ non tamen æqualiter. Aequalis est patris, & filij cognitio, vt inquit: Sicut cognoscit me pater, & ego cognosco patrẽ. Quod nisi sensisset, cur ita dixisset? cum.n. nonnunquam multitudini se connumerasset, & non more hominis cognoscere putaretur,

putaretur, inquit: Sicut nouit me pater, &
Luc.10. d ego cognosco patrem. Tam certò ipsum scio, vt ipse me. Propterea inquit: Nemo cognoscit filius nisi pater: & patrem nisi filius: discretã quandam cognitionem indicans, qualem nemo alius habet. Ego pono animam meam. Hoc frequenter dicit vt omnis deceptionis tollatur suspicio. Nã
1.Co.11 e & Apostolus cum se verum magistrum ostenderet, & falsos confundere apostolos
Sup.8. & 14.b vellet, pericula, & mortes adduxit in medium. In plagis supra modum, in mortibus frequenter. Dicendo enim, lux sum, & vita, superbiam apud stultos arguere vi
K debatur, velle autem mori, nullã inuidiã nullum liuorẽ cõcipiebat. Propterea hoc in loco, non dicunt eum de se testimoniũ perhibere, & verum non esse: hoc autem verbo multam curam, atque diligentiam indicat. *Etenim alias oues habeo*, inquit, *quæ non sunt de hoc ouili, & illas oportet me adducere.* Ecce iterum hoc verbum, oportet, nõ necessitatis esse, sed futuri omnino significatiuum: quasi dicat, quid admiramini, si me hę secuturæ, & vocem meã audiuræ sunt? cum & alias me sequi, & vocẽ meã audire videritis, tunc maiorem in modũ admirabimini. Neq; te perturbet quod dicit, Quæ non sunt ex hoc ouili. Differentia enim in lege duntaxat, vt inquit, Pau-
1.Co.7. d lus: Neq; circuncisio aliquid valet, neque
& Gal. 5.a præputium. Et illas oportet me adducere: Vtrosq; dispersos, & mistos, neque habentes pastorem, hos videt atque illos, nondũ bono adueniente pastore. Inde futuram eorum cognationem prędicit. *Et erit unum*
Ephe.2. e *ouile.* Quod iterum Paulus his verbis significauit: Vt duos condat in semetipso in vnum nouum hominem.. *Propterea me diligit pater, quia ego animam meam pono, vt iterum accipiam eam.* Et quid hoc verbo humilius? Siquidẽ propter nos dominus noster amandus est, quoniam pro nobis moritur. Quid igitur, dic quęso, superiora
L tempora non amauit, sed nunc amare incepit, & nos primùm eius amorem conciliauimus? Quid hoc sibi vult? Cũ alienum eum à patre, & deceptorẽ esse, & in detrimentum, & iacturam venisse dicerent, ait: Si nihil aliud, vel hoc saltem mihi persuadet, vt vos diligam, quòd eo, quo me amo re, vos pater prosequitur, & hac gratia pro vobis morior. Præterea, & illud intendit, quòd non inuitus moritur. Neq;.n. fuisset charitatis officium, & quòd ea maximè est patris sententia. Quòd si tanquam homo hoc loquitur, noli admirari. Sæpenumero enim causam exposuimus, idem repetere, & molestum est, & superfluum. *Ego pono animam meam, vt iterum sumam eã: & nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso. Potestatem habeo ponendi eam, et potestatem habeo iterum sumendi eam.* Cum voluissent aliquando eum interimere, indicat, nisi ipse vellet, incassum eos laborare, & à primo secundum cõfirmat, à morte videlicet resurrectionem: hoc enim admirandum est. Siquidem vtrunque nouum fuit, & præter communem cõsuetudinem. Attendamus ergo diligenter: Potestatem habeo, inquit, ponendi animam meam. Et
M quis non habet hanc potestatem? Quisq; enim potest se interimere: sed non ita intelligitur. Qd ergo? Sic habeo ponendi potestatem, vt nemo me inuito id facere possit: qd non contingit nobis, nos tm interimere nosmetipsos possumus: sed si in latronum insidias inciderimus, non habemus liberam faciendi quod volumus potestatem, velimus nolimus, nos interficiunt. Christus autem etiam insidijs circunuentus, sui iuris erat moriendi, necne, Et cum dixisset, Nemo tollit eam à me: addidit, Potestatẽ habeo ponendi eã hoc est, ego solus habeo hanc potestatem, quæ vobis non est. Etenim alij multi, vitæ nostræ sunt domini quod à principio nõ dixit, neq;.n. creditum esset: sed cum à re ipsa testimonium confirmarit, cum multis circunuentus insidijs cõprenhẽdi non potuerit (sæpius.n. ex eorũ manibus elapsus est) tũc inquit: Nemo tollit eam à me. Qd si verum, & illud sequetur, sponte ad hoc venisse, per quod & aliud cõfirmatur, quãdocut que voluerit vitã sumere posse. Nã si ita mori humanas vires excedit, nõ est reliquũ dubitandum. Quòd enim solus esset vitam ponẽdi dominus, etiam sumẽdi in sua potestate ostendit. Ecce qũo a priori secundum confirmat, & à morte in dubitatam ostendit resurrectionem. Hoc A
præceptũ accepi à patre. Quod nam? Mori pro mundo. Prius ergo accepit, inde parui. Prius quid esset faciendum intelligitur: & quis non expers rationis hoc dixerit? Sed quemadmodum superius dicẽdo, Propterea me diligit: spontaneam indicauit voluntatẽ, & cõtrariã amouit suspicionem

nem: ita hoc in loco præceptum a patre se accepisse dicens, nihil aliud ostendit, quã idem patri videri, quod ipse facit: ne postmodum eum crucifixum putarent derelictum a patre, atque traditum, neũe exprobrarent, quæ tamen exprobrauerũt: Alios
Mat.27 saluos fecit, seipsum non potest saluum fa-
c cere. Et si filius Dei es, descende de cruce. Neque propterea descendit, quoniam filius est Dei. Inde ne audiendo mandatum eum a patre accepisse, id a se alienum esse existimares prosequitur: pastor bonus animam suã ponit pro ouibus suis, hinc suas oues, & quicquid rectè factum est suum opus esse, & præcepto non indigere ostendens. Quod si indigeret, quomodo a seipso ponere dixisset? Qui a seipso ponit, præcepto non indiget: & causam cur faciat af-
B fert, quòd scilicet pastor sit, & bonus pastor. Bonus autem pastor ad ouium custodiam hortatore non indiget. Quod si in
Phi.2.a hominibus vsuuenit, multò magis in deo. Ideo Paulus inquit, quòd seipsum exinaniuit. Nihil autem aliud hoc in loco præceptum signat, quàm cum patre concordiam. Quod si humiliter, & humanè locutus est, auditorum imbecillitati tribuendum. [Dissentio itaque facta est inter Iudæos, propter sermones hos. Dicebant autem multi ex ipsis: Dæmonium habet, & insanit, quid eum auditis? Alij dicebant: Hæc verba non sunt dæmonium habentis. Nunquid dæmonium habens potest cæcorũ oculos aperire?] Cùm enim supra hominem, neque secundum communem consuetudinem loquatur, dæmonium habere dicebant: & quater hoc iam nomine eum appellarunt, siquidem superius etiam dixerunt, Dæmonium habes, quis te quæ-
Sup.7.c rit interficere? Et iterum: Nonne bene di-
Ibid.8.f cimus, quoniam Samaritanus es tu, & dæmonium habes? Et hoc in loco, dæmoniũ habet, & insanit, quid eum auditis? Immò & sæpius ea verba dixisse, vel inde constat, cùm inquiunt, Nonne bene diximus, quia dæmonium habes? Alij dicebant: Hæc verba non sunt dæmonium habentis. Nunquid dæmonium potest cæcorum oculos aperire? Cùm a verbis eos conuincere nõ
C possent, ab operibus eum dæmonium nõ habere demonstrant. Immo ne a verbis quoque. Nam si verba vobis persuadere nõ possunt, opera reuereamini. Quòd si dæmonium habentis non sunt, sed supra humanam virtutem, constat diuinæ cuiusdã esse potentiæ. Ecce syllogismum. Quòd supra hominem operetur, inde cõstat, quod inquiunt, dæmonium habere. Quod dæmonium non habeat, ex operibus manifestat. Ad quæ in præsentia nihil dicit. Iam enim superius se dæmonium non habere responderat, nunc autem minimè. Siquidem cùm te ostendisset qualis esset, de cætero conticet. Neque enim digni erãt quibus responderetur, qui dæmonium habere dicerent, ex his quibus eum admirari, & Deum omnes arbitrari debebant. Et qd opus erat, vt amplius a Christo arguerentur, cum inuicem ipsi dissiderent, & se reprehenderent? Ideò nullum verbum fecit, & omnia æquo animo tulit. Neque hac tantùm gratia, sed vt nos erudiret mansuetudinem, & patientiam. Hunc nos imitemur: neque enim tantùm conticuit, verũ etiam iterum adest, & interrogatus respondet, & suam indicat prouidentiam: & dæ-
D monicus, & insanus appellatus, quibus innumera contulerat beneficia, non semel aut iterum, sed sæpenumero, non modò non vltus est, neque remisit beneficia, sed pro his animam suam posuit, & crucifixus
Luc.23 patrem pro his rogauit. Hæc nobis imitã-
c da sunt. Hoc pacto Christi erimus discipuli, si mansueti erimus, & mitis ingenij. Vnde autem tales erimus? Si nostra frequenter peccata reputabimus, si lugebimus, si flebimus. Neque enim anima tanti doloris particeps irritari, atque irasci patitur: vbi fletus, ira esse non potest: vbi dolor, & contritio, lõgè omnis abit irritatio. Mens enim dolore perculsa non studet elationi, sed amarè ingemiscit, amarius flet. Scimus nonnullos ridere, quæ dicimus, quos ego flere non desino: fletus enim hoc tempus est, planctusque, & lamentationum. Multa, & verbis, & re peccamus: qui autem ita peccat, in gehennam, & ardentẽ, & igneũ fluuium recipitur, & quod omnium grauissimum est, regnum cœlorum amittit. His igitur minis, etiam risu, & delicijs dissolueris, & domino tuo irato, & minante nihil curas, nihil vereris, ne tibijpsi suppli
Mat.25 cium ascisces? Nõ audis quid quotidie cla-
d matur? Esurientem me vidistis, & non dedistis mihi manducare: sitientem, & non dedistis mihi bibere. Discedite in ignem paratum diabolo, & angelis eius. Hoc singulis minatur diebus. Sed cibum dedi, in-
E quies.

quies. Quãdo & quoties? Decem, & viginti dies: sed per totam vitam egenos pascas
Ibid.a oportet. Nam & virgines oleum habebãt, sed non sufficit eis ad salutem: etenim ipsæ accenderunt lampades, exclusæ tamen sunt a sponso, & meritò sanè: sciuerunt enim, vt ante sponsi aduentum extinguerentur. Propterea multo nobis oleo, multa liberalitate opus est. Audi prophetam:
Ps.50.a Miserere mei Deus secũdum magnam misericordiam tuam. Ita & nos propinquorum misereri oportet, secundum misericordiam magnam. Quales enim erimus erga proximos nostros, talem dominum in nos experiemur. Sed quæ nam magna est misericordia? Quando non ex his, quæ superfluũt nobis, sed ex his quibus indigemus, egenis damus. Quòd si superfluum exhibendo, parum nobis sperandum est: quid nobis erit? Quò confugere, vbi salutem inuenire poterimus, si virgines post tot, & tantos labores, nihil profecerunt? Quis sibi fidet, cum audierit formidolosa, & horrenda illa iudicis verba dicentis, atque exprobrantis: Esuriui, & non dedistis mihi manducare? Quandiù, inquit, non fecistis vni de his minimis, neque mihi fecistis. Neque de discipulis hoc tantum, aut soli-
F tatiam vitam agentibus, sed de omnibus fidelibus intelligitur, qui siue seruus sit, siue in foro mẽdicet, si in deum credidetit, meritò fouendus, & complectendus est. Si nudum, esurientemque despexerimus, hæc audiemus verba: nec iniuria. Quid enim graue, quid molestum postulat? quid non facillimum? Non inquit, infirmus eram, & non me sustentastis: sed, non visitastis: neque in carcere eram, neq; eduxistis: sed, non venistis ad me. Quantò ergo faciliora nobis præcipiuntur, tantò his contemptis grauius puniemur, Quid enim leuius, q̃ captiuos visitare? quid facilius? Cum enim hos ligatos pannis, illos, & squalore obsitos, alios laboribus confectos, alios fame, & ad pedes canum more accurrentes, alios perfosso latere, alios ex foro ligatos adduci tota die mendicando, ne necessarium quidem victum inuenientes, vesperi verò a custodibus tam malè, & crudeliter acceptos videris, etiam si lapideus esses humanior efficereris: & si vel perditissimus esses, humanas in alienis malis calamitates reputando moueretis. Subueniet tibi tremẽdus ille dies, & futura supplicia. Hæc animo volutans, & frequenter agitans, & cupiditatem omnem, & voluptatem, & secularium omnium amorem dubio procul abijcies, & omni portu tranquilliori ani-
G mo frueris: de iudicio cogitabis, cum tantopere prouidendum, curandum, formidãdum sit ab hominibus, longè magis a deo intelliges. Nulla potestas est, nisi a Deo: Ro.13.a qui ergo tanta principibus ordinanda cõmittit, multò magis ipse exequetur. Quòd nisi hic nos timor contineret, omnia sanè perirent. Cùm enim in tantorum suppliciorum metu multi malitiam complectuntur: qui hæc cogitabit, & ad eleemosynam promptior erit, longè maiori, quàm qui spectaculis adsunt, fruetur voluptate. Illi nanque libidine incenduntur, cum aduolantes in scena mulieres vident, & innumera inde accipiunt vulnera, non secus, ac in ctatum vẽtis mare, perturbati. Oberrat enim eorum oculus, oris figura, ornatus, verba, incessus, & cæteta, quæ anteà viderat, quæ omnia eorum animum expugnãt: qui verò ab hoc nostro redeunt spectaculo nihil tale patiũtur, sed in summa quiete, & tranquillitate versantur: compungit nanque animum ligatorum, & calamitosorum aspectus, & omnem extinguit ignẽ atque cupiditatem. Et si scortum, vel lasciuior mulier obuia fiet ex carcere exeunti, nihil eum mouebit. Tanquam enim iam simplicitatem quandam edoctus, eius re-
H tibus, & impudico non decipietur aspectu, præpositi iudicij formidine: quare qui omne deliciarum genus contempsit dice-
Ecc.1.a bat, Bonum ire in domum luctus, quàm in domum risus. Et qui in hac vita tãtam præ se feret virtutem, illic maiorem in modum laudabitur. Nolimus ergo hoc opus contemnere: licèt enim nihil possimus eis conferre, neque cibum, neque argentum dare, consolari tamen, & bono animo esse hortari, & alijs multis opem ferre nobis licebit. Affabimur captiuos, custodes mansuetiores reddemus, & siue parũ, siue multum, proficiemus tamen. Quòd si dixeris, neque bonos illic, neque mansuetos esse, sed homicidas, fures, adulteros, incontinentes, & alios perditos homines. Etiam hinc necessariam mihi causam, vt eò te conferas, ostendis. Non enim bonis misereri, malos autem punire, sed in omnes o-
Mat. 5. stendere humanitatem iubemur. Estote,
d inquit, similes patri vestro, qui est in cœ-

lis, qui oriri facit solem suum super bonos
& malos, & pluit super iustos & iniustos.
Noli ergo alienos aerius insectari, neue sis
asperior iudex, sed humanus, & placabilis.
I Etenim si nos neque fures sumus, neque
adulteri, in alijs tamẽ peccamus, pro qui-
bus magnis sumus supplicijs obnoxij. Si-
quidem fratrem nonnunquam fatuum ap
pellamus, quod nobis gehennam parat, &
mulieres impudicis oculis conspicamur,
quod adulteriũ ipsum arguit: & quod gra-
uissimum est, indignè mysteria participa-
mus, quod reos nos facit corporis, & san-
guinis Christi. Nolimus ergo aliorum ope
ra molestius inuestigare, sed nostra, & ita
humaniores reddemur. Præterea & illud
dicendum est, quòd & in carcere boni, &
mansueti viri, & instar totius ciuitatis nõ-
Gen. 39 & 40. nunquam reperiemus. Nam & cum Io-
seph in carcere multi fuerunt mali, quos
oẽs iustus ille curauit, & quis esset ignora-
batur; & cum totius Aegypti instar esset,
erat tamen in custodia incognitus. Ita &
hoc tempore multos bonos deuinctos exi
stimandum est, quanuis non cognoscan-
tur: qui si tibi curæ erunt, ac si omnes bo
ni fuerint, mercedem accipies. Quòd si ne
mo fuerit, hinc quoque multum præmiũ
consequeris. Nam dominus tuus non cũ
iustis tantùm conuersatus est, immundos
Mat. 15 haud renuit: sed & Chananæam, quàm
Ioan. 4. benignissimè accepit, & Samaritanam, &
Lucę. 7. immundam, & scelestam mulierem, & me
K tetricem (quod ei à Iudæis exprobratum
est) & suscepit, & curauit, & pedes suos
mulieris immundæ lachrymis aspergi pas
sus est, vt nos erudiat humanè peccatores
accipiendos: hæc maxima humanitas est.
Quid dicis latrones, & fures carcerem ha-
bitare? Dic quæso, in ciuitate omnes iusti
sunt? Nonne multi etiam peiores, & im-
pudentius rapientes? Illi enim etsi nihil
aliud deserta saltem, & tenebras petunt, &
clàm deprædantur: hi autem omni abie-
cta persona aperta fronte violant, rapiunt,
vim inferunt. Difficile enim est purum ho
minem inuenire. Quòd si non aurum ra-
pimus, si non innumera terræ iugera oc-
cupamus: quandam tamen fallaciam, &
furtum in minoribus, & quæ possumus
exercemus. Nam cum in commercijs, &
emendis rebus debitum non reddere, aut
aliquid subtrahere contendimus: nonne
latrocinium, furtum, rapinam facimus?
Neque te excusaueris, quòd domum, aut
seruum non aufers. Non enim ablatorum
copia, sed rapientium voluntate iniustitia
metienda est. Iustum nanque, & iniustum
in magnis, & paruis rebus eãdem vim ha-
bent: & ita tam furem appello, qui aurum
surripit, quàm qui in emendis rebus iusto
precio vendentem defraudat: & qui alie-
num parietem effodit, quàm qui iniustæ L
causæ fauet, & aliquid à proximo aufert.
Nolimus ergo rebus nostris omissis, alie-
narum iudices fieri. Neque dum humani-
tatis tempus est, malitiam prosequamur,
sed cognita priore vita, mansueti tandem
& benigni efficiamur. Quæ enim nostra Ad Tit.
vita fuit, audi Paulum: Eramus enim, & 3.a
nos aliquando insipientes, increduli, er-
rantes, seruientes desiderijs, & voluptati-
bus varijs, in malitia, & inuidia agentes Eph. 2.b
odibiles, inuicem odientes. Et iterum:
Eramus enim natura filij iræ: sed deus cũ
nos tanquam carcere, & catenis grauissi-
mis deuinctos videret, ad carcerem venire
non erubuit, vt nos dissolueret, & in nume
ris dignos supplicijs, non modò eduxit,
sed in regnum suum adduxit, & cœlo cla-
riores reddidit, vt exinde nobis eadem pro
viribus facienda relinqueret. Inquit enim Inf. 13. b
discipulis: Si ego laui pedes vestros do-
minus, & magister, & vos debetis alter al-
terius lauare pedes. Exemplum enim de-
di vobis, vt quemadmodum ego feci vo-
ci vobis, ita & vos faciatis. Neque hæc in
lauandis pedibus tantùm lex scribitur, sed
in omnibus alijs, quæ nobis proposuit.
Homicida est in carcere? Verum nos be-
nefaciendo non possumus accusari. Fur
est & adulter? sed nos non malitiæ, sed ca M
lamitati miseremur. Sæpenumero (vt dixi)
illic vnus inuenietur multorum instar, &
si frequenter eò te contuleris, aliquid inde
consequeris emolumenti. Quemadmo-
dum enim Abraham quicunque ad se ve- Ge. 18. a & Heb. 14. b
nerant hospitatus, angelos tandem hospi-
tio accipere meritus est: ita & vos magnos
viros conueniemus, si frequentius eò ac-
cedemus. Quod siquid admiratione dig-
num dicendum est, non tanta laude dig-
num, qui magnũ hospitio accipit, quàm
qui paruum, & miserum. Illius enim for-
tuna non parua materia est, vt humaniter
accipiatur: abiectus autem & miser vni-
cum portum habet, miserentis oleum, ita-
que in hoc purior humanitas ostenditur.

Et qui

Et qui in clarum, & conspicuum virum li-
beralis est, nonnunquàm hominum osten
tationi inseruit: qui in abiectum, & inco-
gnitum, solius diuini præcepti gratia mo-
uetur. Quare si quem accipimus, claudos,
cæcosq; accipere iubemur: si eleemosynam
Mat. 25 d facimus, vilibus, & miseris est facienda.
Quandiù enim, inquit, fecistis vni ex mi-
nimis meis, mihi fecistis. Cum ergo illic
reconditum thesaurum intelligatis, eò fre
quenter conueniamus, illuc studium no-
strum conferatur, & spectaculorum curam
in hanc conuertamus. Et si nihil aliud ha
bes, quod eis afferas, saltem consolare. Ne-
A que enim tantùm, qui pascit, sed & qui vi-
sitat, ab eo remuneratur. Nam cũ ingres-
sus pauidum, & trepidum animum spe ali
qua confirmaueris, hortando, consolãdo,
opem ferendo, aliquid pollicitando, & ita
patientiam docueris, non paruam hinc cõ
sequeris vtilitatem: extra multi delicijs af-
fluentes te ita loquentem ridebunt: cala-
mitosi autem confirmati attentè tuis vaca
bunt admonitionibus, te laudabũt, & me-
liores euadent. Nam & Paulum prædican
tem Iudæi nonnunquam deriserũt, deuin
cti autem summa attentione audiebant.
Nihil n. adeò ad sapientiam animum præ-
parat, vt calamitas, & tentatio, vt afflictio-
nes, cum nos minimè fugiat, quid illis mi
seris, quid boni nobis impẽdimus. Frequẽ
ter eis admisti, & fori cõsuetudines, & in-
tempestiuas occupationes illic consuma-
mus, vt & eos lucremur, & nos lætitia affi-
ciamus, & ad glorificandum deum parati,
sempiterna bona consequamur, gratia, &
benignitate domini nostri Iesu Christi, p
quem, & cum quo patri gloria, simul, &
Spiritui sancto, in secula seculorũ, Amen.

Homilia lx. ex cap. decimo.

B F*Acta sunt autem encæniæ in Hierosolymis,
& hyems erat. Et ambulabat Iesus in tem-
plo in porticu Salomonis. Circumdederunt ergo eũ
Iudæi, & dicebant ei: Quousque animam nos-
tram perdis?* Omnis quidem virtus bona
est, maximè autem mansuetudo, & clemẽ
tia: hæc nos homines indicat, hęc nos an-
gelis æquiparat. Idcircò Christus frequen-
ter de hac multa verba facit, cum mansue-
tos nos, & clementes esse iubet: neque ver-
bis tantùm, sed & re, nunc alapas perferẽs,
nunc maledictis, nunc insidijs petitus tole
rat. Qui n. dæmoniacum, & Samaritanũ Sup. 8. c
Christum appellarunt, & interficere sæpe
tentarunt, hi nunc circundederunt eum,
& interrogarunt, Tu es Christus? Neque
eos post tales insidias repulit, sed multa
mansuetè respondet, Sed necessarium est
altius hũc sermonem repetere. Facta sunt,
inquit, encęnia in Hierosolymis, & hyems
erat. Magnus hic dies festus, & solemnis,
quo videlicet templum fabricatum fuerat
cum redierunt è diuturna Persidis capti-
uitate. Hunc agebant maxima cum diligen-
tia, hoc die affuit Christus solẽnitati.
Iam enim appropinquante passione, fre-
quenter in Iudæam veniebat. *Circundede-
runt ergo eum Iudæi, & dicebant: Quousq; ani-
mam nostram perdis. Si tu es Christus, dic no-
bis palam.* Non respondit, Quid a me quæ-
ritis, quem dæmonium habere, & insanũ,
Samaritanum, Deo contrarium, decepto- Sup. 8. b
C rem existimatis, & nuper me de meipso te-
stimonium perhibente, testimonium meũ
non esse verum dixistis? Cur igitur me in-
terrogatis, & vultis a me discere, cuius re-
spuitis testimonium? Nihil tale dixit, quã-
uis eorum mentem intelligeret. Nam cũ
eum circũdederint, & dixerint, Quousque
animam nostram perdis, charitate quadã,
& discendi desiderio dictum videbatur:
animus autem corruptus erat, & subdo-
lus. Nam cum opera insimulari non pos-
sent, verbis quærebant eum capere, aliter
quàm superius interrogando, sic ansam a-
liquam captantes. Ideò dicebant, Dic no-
bis. Atqui sæpenumero dixit. Nam & Sa- Sup. 4. c
maritanæ, Ego, inquit, sum, qui loquor te- Sup. 9. g
cum. Et cæco: Vidisti eum, & qui loquitur
tecum, ille est. Necnon & his, quanuis alijs
verbis. Nam si rectè aduertere voluissent,
ex verbis quoque ipsum confiteri debuis-
sent. Nam operibus sæpenumero ostendit.
Sed considera eorum prauitatem: cum ver
bis erudiuntur, dicunt: Quod signum o-
stendis, cum autem operibus eius virtus
demonstratur, dicunt: Si tu es Christus, Sup. 2. e
dic nobis palàm. Sic operibus clamanti-
bus, ad verba: verbis autem, ad opera con-
fugiunt, & contrarijs semper insistunt.
D Nam quòd discendi gratia non interro-
garent, finis indicio est: quem enim tanta
authoritatis arbitrabantur, vt ipsius esset
de se testimonio credendum, pauca locutũ
statim lapidibus impetunt. Vnde constat,

& quòd eum circumdederint, & percontarentur, à prauo animo prouenisse. Modus verò intertrogãdi magnum eorum odium indicat. Dic nobis palam. Nonne palam omnia loquebatur? Nonne solennitatibus semper aderat? Ideo blandioribus verbis vsi sunt, Quousque animam nostram perdis, vt iterum aliquam calumniãdi ansam inueniant. Quòd autem hac, & non discẽdi gratia interrogent, non hic tantùm, sed
Mar.22 c multis in locis perspicuum est: vt cùm tributum garent, an liceret censum dari Cæsari, &
Sup.8.a an lapidanda esset adultera: & cum de ea,
Mat.22 quæ septem viros habuisse deprehẽsa erat
b percontati sunt, in quibus non discendi studium, sed maleuolam mẽtem præ se tulerunt, & tunc eos deprehendit, Quid me, inquit, tentatis hypocritæ? vt cordis secreta se cognoscere demonstraret: hic minimè, vt non semper fraudulentos arguendos, sed mansuetè, & benignè in multis tolerãdos erudiret. Nam quod stultum esset ope
E ribus ipsum prædicantibus verborũ quærere testimonium, audi quodmodo eis respondet, cum superfluè eos, & non vt discerent interrogare, tum certiorẽ verbis, hoc est operum vocem protulisse significans: *Sæpe enim*, inquit, *dixi vobis, & non creditis mihi. Opera quæ ego facio in nomine patris mei, illa testimonium peribent de me*. Quòd perfidi illi aliquando inuicem dicebant, Non potest homo peccator hæc signa facere. Et
Sup.9.c iterum: Non potest dæmonium cæcorum
Sup.3,a oculos aperire. Et nemo potest talia signa facere, nisi sit cum eo Deus. Et videntes signa, quæ faciebat, dicebant: Nunquid hic est Christus? Alij autem dicebãt: Quando
Sup.7.c venerit Christus, num poterit plura signa facere, quàm hic fecit? Hi autem cùm ei credere velle solo verbo simularent, dicentes: Quod signum ostendis nobis, vt videa
Sup.2.c mus, & credamus tibi, cum operibus non credidissent, reprehendit Christus eorum malitiam, inquiens: Si operibus non creditis, quomodo verbis credetis? Quare superflua interrogatio. *Sed dixi vobis*, inquit, *&*
Hic inf. F *nõ creditis mihi: quia non estis de ouibus meis.* Ego enim officium pastoris feci, si vos me non sequimini, nonne eo accidit, quòd oues meæ non estis? *Oues meæ*, inquit, *vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me, et ego vitam æternam do eis; & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea. Quia pater meus qui dedit mihi, maior est omnibus: & nemo potest eas rapere de manu patris mei. Ego & pater vnum sumus*. Animaduerte quomodo eis reijciendo, vt se sequatur, hortatur: Vos me, inquit, non auditis, neque enim estis oues. Qui sequuntur, hi sunt ex ouili. Hæc autẽ dicebat, vt oues fieri adniterentur. Inde cum dicit, κὰ acolutusin mœ, id est, & sequuntur me: eos tangit, & excitat, & in sequendi cupiditate impellit. Quid ergo, si propter patris virtutem nemo rapit, tu ergo imbecillis es, & custodire non potes? Minimè. Nam vt intelligas illam particulam, Quia pater meus, qui dedit mihi: propter illos dictam, ne iterum Deo contrarium dicerent, cùm dixisset, nemo rapiet eas de manu mea, prosequens suam, & patris manum vnam esse ostendit: quod ni ita esset, consequens erat dicere, Pater qui dedit mihi, maior omnibus est, & non potest eas rapere de manu mea. Verum non ita dixit: sed de manu patris mei. Inde ne arbitrareris, quod sit imbecillis, eo quod virtute patris tutæ oues sint: addidit, Ego & pater vnum sumus: quasi dicat, nõ propterea dixi neminem propter patrem eas rapturum, ac si ipse imbecillis essem. Nam vnum sumus, hoc est, secundum potentiã: G nam de hac loquitur, quòd si eadem est, constat etiam eandem esse substantiam. Cùm enim omnia tentarent Iudæi insidiando, extra synagogam faciendo, dicit omnia frustra tentari, cùm in patris sui manibus oues sint, vt propheta inquit: In Esa. 49 manu mea depinxi muros tuos. Inde vnam c manum aliquando suam, aliquando patris esse ostendit. Cum autem manum audis, nihil sensibile suspiceris, sed virtutem, atque potestatem. Quòd si nemo ob patris protectionem eas rapuit, superfluum erat addidisse, Ego & pater vnum sumus. Nam si minor erat, nimis temerarium verbum esset: nihil enim aliud quàm potentiæ paritatem signat: quod Iudæi intelligentes, lapides in eum iecerunt, non tamen hanc Iesus abstulit suspicionem: quæ si falsa fuisset, corrigenda fuisset, & dicendum, cur hoc facitis, non patrem eam dico, & patris potestatem ita intelligo, sed nunc totum contrarium, eam confirmat, & maximè cũ exasperarentur: neque accusat, ac si malè dixisset, sed illos reprehendit, ac si malam habeant de se opinionem. Cum enim dixisset, [De bono opere non lapidamus te, sed

te, sed de blasphemia: & quia cum homo tu sis, facis te ipsum Deum,] Audi quid dicat, [Nonne scriptum est in lege ve-
Ps.18.b H stra, Ego dixi, dij estis? Si illos dixit deos, ad quos sermo Dei factus est, quomodo vos dicitis, quia blasphemo, quia dixi, Filius Dei sum?] Hoc est, si hi qui gratis hoc acceperunt, non possunt accusari si seipsos deos appellant: qui id natura habet, quomodo iure accusari poterit? Non tamen his verbis vsus est, sed postmodum confirmauit: primùm remissius loquitur, rem ipsis relinquens intelligendam, cum inquit: *Quem pater sanctificauit, & misit in mundum*. Et eorum furore sedato, tunc veram affert sententiam. Primùm ergo, vt suam acciperent rationem, humilioribus vsus est verbis: inde altiora aggreditur: *Si non facio opera patris mei, nolite credere mihi, sin autem facio & si mihi non creditis, operibus credite*. Vide quomodo (vt dixi) confirmat, quod in nullo sit patre inferior, sed æqualis in omnibus: cùm enim substantiã eius videre non sit, ab operum qualitate eandem ostendit cum patre potestatem. Et quid credemus, dic quæso? Quòd ego in patre, & pater in me est. Nihil ego aliud quàm pater manens filius. Nihil ille aliud quàm ego manens pater: & qui me nouit, nouit patrem: & qui patrem nouit, nouit & filium. Quod si potentia minor esset, etiam cognitio mentiretur: neque enim alia per aliam, neque substantia, neque potentia disci potest. [Voluerunt ergo eum
I apprehendere, & exijt de manibus eorum. Et abijt trans Iordanem, vbi erat Ioannes baptizans primum, & mansit illic. Et multi venerunt ad eum, & dicebant: Ioannes quidẽ signũ ædidit nullũ. Oĩa autẽ quæcunque dixit Ioannes de hoc, vera erant.] Cùm quicquam magnum, & altum loquitur, quam primùm abit, vt eorum furori det locum, vt absentia sua sedetur, & quiescat indignatio, vt in præsentia. Sed cur euangelista locum notat, quò abierit? Vt quæ illic faceret, quæ diceret, quid testatetur Ioannes, intelligas. Euntibus ergo illuc, statim subijt animo Ioannes, propterea ostendit, quia Ioannes nullum signum fecit. Quid enim consequens erat hoc dicere, nisi locus ipse Baptistæ, & eius testimonij eos admonuisset? Vide quàm certam affert consequentiam. Ioannes quidem signum nullum fecit, hic autem fecit, ergo huius excellentia ostenditur. Si illi qui nullum fecerat signum crediderũt, longè magis huic erat credendum. Deinde nullum faciendo signum indignus testimonio videretur: subdidit, Signum nullum fecit, tamen omnia de eo vera erant. Neque amplius hunc ex illo, sed illum ex his, quæ hic fecit, dignum fide o- K
stendũt. *Multi ergo crediderunt in eum*. Multis enim rationibus trahebantur ad credendum. Nam recordati sunt verba, quæ Ioannes dixerat, cùm fortiorem eum se testificatus est, & lucem & vitam, & veritatem, & alia multa, vt vocem supernè delatam, & spiritum in specie columbæ apparentem, & eum omnibus ostendentem, & cum his miraculorum demonstrationem, in quam aspicientes cõfirmabantur. Quare dixerunt, Si Ioanni credendum est, longè magis huic. Si illi sine signis, huic potius, qui illius testimonio, & signis confirmatur. Vide quantum eis locus, & à prauis ingenijs discessio contulit. Ideò frequẽter ab illorum consuetudine eos abducit: quod etiam in veteri fecit testamento. Iudæos enim ab Aegyptijs abducens, in ere-
Exo.14. mo finxit, & erudiuit. In omnibus hoc & seq.
idem, & nos admoner, vt fora, turbas, & tumultus fugiamus, in cubiculo oremus. Nauis enim tempestatibus non agitata, secundo vento nauigat: & anima secularib. absoluta negocijs, in portu quiescit. Quare mulieres, quàm viros sapientiores esse oportet, quæ curæ familiari, vtplurimum, incumbunt. Ita Iacob simplicior fuit cum domi habitaret, & exterioribus absolueretur occupationibus. Neque id simpliciter dixit scriptura, habitans domũ, sed & do-
mi multa est perturbatio: sed cùm tu vis, L
& spõte tua curarum turbam suscipis. Vir enim in medio foro, & iudicijs tanquam quibusdam fluctibus versatur, mulier verò tanquam in quodam philosophiæ gymnasio domi sedens, & mentem in se colligens, & orationibus, & lectionibus, & alijs bonis operibus vacare potest, & more eremos habitantium, qui se perturbet habet neminem, domi sedet, vbi semper potest in tranquillitate viuere. Siquando domo exeundum est, nullam etiam perturbationis habet materiam: siue enim huc veniant, siue balneas petant, tunc necessariò egrediuntur, plurimum autem temporis domi degitur, & potest virtuti incumbere,

Universidad de Deusto Biblioteca

& virum perturbatum lenire, admonereq;
ſuperfluas eius, & moleſtiores cogitationes
abſcindere, & ita dimittere, vt quaſcunque
moleſtias è foro domum tulerit, deponat,
& quæ domi bona didicerit, ſecum in fo-
rum afferat. Nihil enim potentius mulie-
re bona, ad inſtituendum, & informandũ
virum quodcunque voluerit: neque tam le
niter amicos, neque magiſtros, neque prin
cipes patietur, vt coniugem admonentem,
atque conſulentem: habet enim volupta-
tem quandam admonitio vxoria, cum plu
M rimum amet, cui conſulit. Multos poſſum
afferre viros aſperos, & immites, per vxo-
rem mites redditos, & manſuetos: ipſa e-
nim menſa, lecto, filiorum communicatio-
ne, dicẽdis, tacendis, ingreſſu, exitu, & alijs
pluribus cum marito communicans, & vt
corpus capiti coniuncta, ſi prudens erit, &
diligens, omnes vincet, & coniugis ſupera-
bit diligentiam. Quam ob rem admoneo,
vt hoc pacto fiat, & neceſſitati conſulatur.
Vt enim ad virtutem mulier, ita ad mali-
tiam plurimum poteſt. Mulier Abſalon,
2. Reg. 13. a & e mulier Amnon perdidit, ipſa Iob perdere
Iob. 2. d conata: ipſa Nabal a cæde eripuit, ipſa vni
1. Reg. 25. d uerſam gentem liberauit. Et Delbora, &
Iud. 4. a Iudich, & aliæ multæ imperatorum fun-
1. Co. 7. c ctæ ſunt officijs. Ideò Paulus inquit: Qui
Ro. 16. enim ſcis mulier, an virum ſaluas? Et illis
temporibus Perſida, & Mariam, & Priſcil-
lam apoſtolorum ſcimus imitatrices, vt &
nos imitari debeamus. Nec verbis tãtùm,
ſed re informandus eſt coniux. Quomodo
autem re ipſa eum erudiemus? Cùm te nõ
malam viderit, non precioſis indutam, nõ
ſuperflua expetentem, ſed neceſſarijs con-
tentam viderit, tunc enim conſulentem
patietur. Quòd ſi verbis philoſophaberis,
A re contraſeceris, nugas tuas reprehendit:
ſed cum verbis operum etiam doctrinam
addideris, tunc monita tua accipiet, tunc
perſuaſus erit. Vt exempli gratia, Cùm au
rum non quæres, neque margaritas, nec
precioſas veſtes: ſed pro his modeſtiam, be
neuolentiam, & te indueris, & ab illo exi-
ges. Nam ſi ſtudendum eſt, vt viro placeas,
anima ornanda eſt, non corpus corrum-
pendum. Neque enim aurum adeò amа-
bilem, ac deſiderabilem vxorem reddet, vt
modeſtia, & charitas, & animus vitam ex-
ponendi pro marito. Hæc virum capiunt.
Ille ornatus obſtat ei, pecunias exponit, &
ſumptum, & ſolicitudinem præbet, hæc
mariti animum vxori copulant. Amor e-
nim, charitas, deſiderium, nullam affert
moleſtiam, nullam impenſam. Sed econtrariò, & ille quidem ornatus vſu deterior
fit, hic in dies florentiorem animam red-
dit, & maiorem excitat charitatem. Quam
ob rem ſi viro placere vis, ornato animam
pudicitia, pietate, rei familiaris cura. Hæc,
inquam, confirmat amorem, qui nunquã
ceſſat, neque ſenectus hunc tollit orna-
tum, non morbus: corporis autem: & hęc,
& alia plura auferunt. Nam animæ bona
præſtantiora ſunt, quàm corporis: huius
ornatus inuidiam parit, & zelotypiam:
hic omni malo affectu, omni caret inani
gloria. Hoc pacto, & res familiaris facilius B
augebitur, & acceſſus facilis, cum auro nõ
eris ornata, neque annulis digiti fulge-
bunt, ſed in neceſſaria conferes, hoc eſt, in
cibum ſeruorum, & filiorum curam neceſ-
ſariam, & alia, quæ in vita requiruntur:
quæ ſi defecerint, oculi ea requirunt, cor
angitur. Quod lucrum? quæ vtilitas? Non
ſinit hoc magnum videri, cum dolore tor-
quetur. Noſtis enim, quòd etſi omnium
pulcherrimam quis mulierem videat, niſi
lætus ſit, exhilarari minimè poteſt. Qui e-
nim delectari vult, primum lætetur opor-
tet. Cùm autem aurum omne in vxoris or
namentis collatum eſt, & anguſtia res fa-
miliaris laborat, quæ poteſt eſſe coniugij
voluptas? Quam ob rem ſi viris placere vo
lumus, demus voluptatis materiam: quam
dabimus, ſi ornatum, & omne lenocinium
auferemus. Hæc enim circa nuptiarum
tempora voluptatem quandam habere vi-
dentur, inde langueſcunt. Nam cùm cœ-
lum tam pulchrum ſit, & ſol tam clarus, vt
nullum corpus æquè clarum ſit, neque ta-
men eum propter conſuetudinem admi-
ramur, quod de muliebri ornatu euenire
par eſt. Hoc dico, vt vos meliori ornem
cultu, quem Paulus præcepit, non auro, & 1. Ti. 2. c
margaritis, neque varijs veſtibus, ſed qui C
decet mulieres, quæ Dei cultum profiten-
tur, bonorum videlicet operum ornamen-
ta. Sed foris placere vis, & laudari? Minimè
pudicæ mulieris hoc deſiderium. Verun-
tamen ſi vis, & hos habebis amatores, &
pudicitiæ tuæ laudatores. Illam nanque
nemo modeſtus, nemo bonus laudabit,
ſed incontinentes, & luxurioſi, neque e-
tiam hi, ſed & maledicent, cum mulieres
incontinentiam intuebuntur; hanc & illi,
& hi

& hi omnes probabunt, vtpotè, qui nihil
ab ea mali acceperint, ſed continentiæ exẽ
plum. Sic apud homines multum laudabi
tur, apud Deum autem remunerabitur.
Hunc igitur quęramus ornatum, vt in hac
vita cum fiducia viuamus, & futura conſe
quamur bona, gratia, & benignitate Do-
mini noſtri Ieſu Chriſti, cui honor, & im
perium in ſecula ſeculorum, Amen.

Homilia. lxi. ex cap. xi.

ET *erat quidam languens Lazarus à Betha*
nia caſtello Mariæ & Marthæ ſororum
eius. Maria autem erat, quæ vnxit dominum
vnguento. Multi cum aliquem bonum, &
Deo acceptum, mali aliquid, vt morbum,
vt paupertatem, & huiuſmodi perpeti vi-
dent, perturbantur, ſanè ignari hoc maxi-
D mè dei amicis contingere. Nam & Laza-
rus, & amicus Chriſto, & ægrotus erat, vt
ex mittentibus intelligitur. *Ecce quẽ amas,*
infirmatur. Erat, inquit, quidam languens
Lazarus à Bethania. Nõ ab re patriæ eius
meminit. Quam ob rem in ſequentibus
dicet. Primùm autem propoſitum aggre-
diamur, ſororum eius nos vtiliter admo-
net: Maria, inquit, erat, quæ vnxit domi
num vnguento. Hoc in loco nonnulli
dubitarunt, cur Chriſtus id toleraſſet. Ad
quod illud primùm intelligendum, non
fuiſſe hanc meretricem illam, de qua apud
Mat. 26 a & Lu. 7. f Matthæum, & Lucam ſcribitur, ſed alia:
illæ meretrices, & infames erant, hæc ho-
neſta, & ſtudioſa: quippe quæ Chriſtum ac
cipere curabat, eumque cum ſorore dilige-
bat, & tamen permiſit Chriſtus Lazarum
mori. Sed quanam gratia non vt Centu-
rio, & regulus, ipſæ ad Chriſtum profectæ
ſunt, ſed miſerunt? Ob fiduciam, & fami-
liaritatem, quam cum eo habebant, & mu
lieres erant infirmæ, & luctu detinebãtur.
Nam quòd non contemneret, in ſequen-
tibus indicatur. Quòd igitur hæc illa nõ
eſſet, conſtat. Sed & illam cur ſe tangere
permiſit? Vt eius mundaret malitiam, vt
clementiam oſtenderet, vt intelligas nul-
lum morbum eius vincere bonitatem. No
E li igitur id ſolùm conſiderare, quod permi
ſerit, ſed quomodo ad meliora conuerterit.
Sed cur huius meminit hiſtoriæ euange-
liſta? Vt eius in Ieſum amorem oſtenderet:
& frequenter dicit, Amabat Lazarum, &
ſorores eius: erudiens nos non ægrè fe-
rendum, ſi boni viri, & Deo amici aliquo
morbo laborent. Ecce quem amas, infir-
matur. Ad miſericordiam Chriſtum vo-
lunt adducere. Adhuc tanquam hominem
alloquuntur, quod & inde conſtat: Si fuiſ-
ſes hic, non fuiſſet mortuus. Neque dixit,
ecce Lazarus infirmatur: ſed, quem amas.
Quid Chriſtus? [Hæc infirmitas non eſt
ad mortem, ſed pro gloria Dei, vt glorifi-
cetur filius Dei per eam.] Ecce quomodo
iterum eandem ſuam, & patris gloriam
dicit. Nam cùm dixiſſet, dei: ſubdidit, Vt
glorificetur filius Dei, hæc infirmitas non
eſt ad mortem. Cùm enim eſſet illic bi-
duum moraturus, remittit nuncium, vt
hoc ſignificaret, in quo id admiratione di
gnum eſt, quod audientes ſorores infirmi
tatem illam nõ eſſe ad mortem, inde mor
tuum videntes, non ſunt ſcandalizatæ, cũ
contra accidiſſet quàm dixerat: ſed ei ob-
uiam factæ ſunt, neque mentitum putaue
runt. Et illa particula, vt, hoc in loco non
cauſalis eſt, ſed euentus: alia nanque fuit
morbi cauſa, vſus eſt autem ad gloriã dei.
Et hæc dicens, manſit in eodem loco duos dies.
Qua gratia? Vt expiraret, & ſepeliretur, ne F
quis poſſet dicere, quòd nondum mortuũ
ſuſcitarit, quòd ſopitus eſſet, quòd diſſolu
tus, quòd abalienatus, non mortuus: ideò
tandiù moratus eſt, vt dicerent iam fœte-
re. *Dicit diſcipulis: Eamus in Iudæam iterum.*
Quid tandem præter ſolitum hoc prædi-
xit Ieſus? Valde timebant, ideò prius ad-
monet, ne repentino diſceſſu perturbaren
tur: *Dicunt ei: Modò illic eras, & quærebant te*
lapidare. Timebant enim ei, vt debebant,
& ſibi: nondum enim erant perfecti. Di-
cit eis Thomas: Eamus & nos, & moria-
mur cum eo. Imbecillior enim erat cæte-
ris, & magis incredulus. Quomodo ergo
eos confirmat Ieſus? *Nonne duodecim horæ*
ſunt diei? Aut hoc dicit, quòd qui nullius
ſibi ſceleris cõſcius eſt, nullo afficietur ma
lo, ſed qui malè fecerit. Quare minimè ti-
mendum eſt, cùm nihil dignum morte cõ
miſerimus. Aut quòd qui lucem huius mũ
di videt, ſecurus eſt. Si autem qui mundi
lucem videt, multò magis, qui mecum eſt,
niſi à me diſceſſerit. His verbis eos confir-
mauit, & eundi neceſſariam cauſam expo
nit, neq; ſe ituros Hieroſolymam, ſed Be-
thaniam dicit, *Dormit*, inquit, *Lazarus, &*
vado vt eum à ſomno excitem. Hoc eſt, non
ad reprehẽdendũ Iudæos, ſed amici cauſa. G

Dicunt: Domine, si dormit, saluus erit. ac si non necessaria esset profectio. Dicis, inquiunt, dormire: nihil ergo nos ire cogit. Atqui propterea ipse amicum appellarat, vt necessariam profectionem ostenderet. Sed cùm pigriores deprehenderet, tunc mortuum dicit. Primùm itaque humilitatem prætulit, cùm verò non intelligerent: [Mortuus est, inquit, & gaudeo propter vos, vt credatis,] cùm absens prædixerim: quod resurrectionis meæ magnum erit argumentum, nequis dubitet. Vides adhuc imbecilliores, & adhuc eius potentiæ ignaros fuisse discipulos? quod metum accidebat, quo perturbabantur: & cum dormire eum dixisset, addidit: *Vado, vt excitem eum.* cùm mortuum esse, non itidem. Non enim verbis prædicere volebat, quod re erat confirmaturus. Semper enim nos admonet, vt inanem gloriam caueamus, & nihil de nobis temerè promittamus. Quòd si Centurionem consolatus dixit: Ego veniam, & curabo eum, voluit eius fidem ostendere. Quòd siquis roget, quomodo eũ dormire putarint discipuli, neque his verbis mortuum intellexerint, cùm diceret:
[H Vado, vt excitem eum, stultum enim erat, si iturum Iesum quinque, & decem stadia putarent, vt illum excitaret, responderem, putasse eum in ænigmate, vt plerunque solebat, locutum. Omnes enim Iudæorum impetum formidabant, in primis autem Thomas, ideò inquit: Eamus, & moriamur cum eo. Quidam autem dicunt, & eum mori optasse. Sed profectò timorem id verbum arguit, & imbecillitatem, inde fortior factus est, & insuperabilis: quod sanè dignum admiratione est, vt qui ante crucem tam timidus erat, post magistri mortem, & resurrectionis fidem præ omnibus tanto feruore flagraret. Tanta est Christi potentia: nam qui cum Christo in Bethaniam ire non audebat, sine eo postmodum solus terrarum orbem peragrauit, & in medijs populis inclamãtibus, & mortem minitantibus intrepidus versabatur. Quòd si quindecim stadia aberat Bethania, quæ circiter duo milia passuum efficiunt, quomodo erat quatriduanus Lazarus? Mansit duos dies, quorum pridie venerat nuncius, quo die mortuus erat, ita quarto venit. Ideò se vocari passus est, neque ipse sponte sua venit, nequa oriretur suspicio. Neque ipsæ venerunt, quæ amabantur, sed alij mittuntur[a]. *Erat autem Bethania iuxta Hierosolymam, quasi stadiis quindecim:* ob cuius vicinitatem, multos eas visitasse par erat: quare subdit, *Quòd multi ex Iudæis venerant, ad Mariam, & Martham, vt consolarentur.* Quomodo consolabantur Iudæi a Christo dilectas? Edixerant enim vt quicunque Christum confiteretur, extra synagogam fieret: vel propter vulneris magnitudinem, vel quia nobiliores reuerebantur, vel quia non mali erant, qui ad eas venerant, multi nanque crediderunt. Hæc autem dicit Euangelista, vt testimonijs Lazari mortem confirmet. Sed quid non aduocat sororem Martha, cùm obuiam Christo proficiscitur? Vult sola occurrere, & rem nunciare, quæ cum bonam spem habere iuberetur, tunc Mariam vocat, in medio fletu Christo fit obuiam. Vides amoris magnitudinem? Ipsa est de qua inquit: Maria optimam partem elegit. Quomodo ergo vehementior hæc, quæ nihil audiuit? Martha imbecillior erat, quippe quæ cùm tanta audisset, inquit tamen paulò post: *Iam fœtet, quatriduanus est.* Illa autem etsi nihil tale accepisset, tamen inquiens: *Domine si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus.* Considerate mulierum sapientiam, quanuis imbecillæ essent. Viso enim Christo, non statim in planctus lamentationes proruperunt, vt vsuuenit cum mœrore aliquo affecti, a notis visitamur: sed continuò magistrum venerantur, & crediderunt, licèt non perfectè, vt decuit. Nondum enim norant, & quòd Deus esset, & quòd propria virtute, & authoritate hæc faceret, sed vtrunque hic didicerunt. Illud enim ignorabant, cùm dicerent: Si fuisses hic, non fuisset mortuus frater meus. Hoc autem dicendo: *Quæcunque poposceris a deo, dabit tibi deus,* ac si de bono quodam, & probato viro loquerentur. Quid ad hæc Christus? *Resurget frater tuus.* Illud primùm confutat, Quæcunque poposceris a Deo. Non enim inquit, poscam: sed, resurget. Nam si dixisset, O mulier adhuc humi iaces, non egeo alterius auxilio, a meipso omnia facio: molestiora, & supra mulieris intelligentiam fuissent: dicendo autem, Resurget: mediũ tenuit, & in sequentibus ea, quæ dixi, significauit. Dicente enim. *Scio quia resurget in resurrectione in nouissimo die*: apertius suam ostendit authoritatem. *Ego sum,* inquit, *resurrectio, & vita.* quod alterius non egeret auxilio

I

Ioã. 9. c

K

auxilio indicat, quippe qui vita est. Quòd si alterius indigeret, quomodo ipse, & resurrectio esset, & vita? Non ergò ita dixit, idem tamen significauit: & ad illam particulam, Quæcunque poposceris, inquit[b]:
L *Omnis qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuet,* se bonis abundare, & a se petendum ostendit. *Et omnis, qui viuit, & credit in me, non morietur in æternum.* Intuere quo eius erigat animum. Non enim tantum quæritur resurrectio Lazari, sed & hanc, & illam oportet intelligere resurrectionem. Propterea autem verbis Philosophatur.
Mat. 8. a Quòd si resurrectio ipse est, & vita, nullo loco circunscribitur, sed vbique præsens sanare potuit. Quòd si dixissent, vt Centurio, Dic verbo, & sanabitur puer meus: itidem profectò respondisset. Cum autem ad se, vt veniret, rogarent, ideò assensus est, vt eas a tanta humilitate erigeret, suam tamen absentis ostendit potestatem, ideò tardat. Non enim cognita esset gratia repentè præstita, nisi corruptus esset, & fœteret. Et vnde mulier futuram norat resurrectionem? Audierat Christum multa de ea disputantem, quam iam videre cupiebat, & adhuc humi vertitur. Nam cum audiret, Ego sum resurrectio, & vita: non respondit, resuscita eum: sed, ego credo, quia tu es Christus filius Dei. Cui Christus: Omnis, qui credit in me, etiam si mortuus, hac scilicet morte, fuerit, viuet: & omnis, qui
M credit in me, non morietur in æternum, illam videlicet mortem. Nam ego sum resurrectio. Noli perturbari, si mortuus est frater vester. Hæc non est mors. Primùm eam ab euentu consolatur, & bene sperare iubet, dicendo: &, Resurget frater: &, Ego sum resurrectio. Et quod resurgens etiam si moriatur, nihil patietur incommodi. Quam ob rem non est, huiusmodi mors dolenda: hoc est, neque ipse mortuus est, neque vos moriemini. *Credis hoc?* Ait illi, *Vtique domine: ego credo, quia tu es Christus filius dei, qui in hunc mundum venisti.* Videtur mihi Christi dictum mulierem non intellexisse: nouit tamen magnum esse, totum non perspexit: propterea aliud interrogata, aliud respondet. Illud tamen primùm consecuta est, quòd fletum compescuit. Eiusmodi enim Christi sermonis virtus, ideo illa præuenit, hæc secuta est. In magistrum nanq; beneuolentia non multum præsentem calamitatem sentire permittebat. Itaque cum gratia etiam mens mulieris philosophabatur. Verumenimuero etiam cũ alijs malis hic muliebris morbus iam præualuit, ostentant planctus, & dolores suos, cruentant brachia, scindunt capillos, laniant genas, partim ob dolorem, partim ad ostentationem, aliæ animo impudico in medio foro brachia nudant. Quid facis mulier? Nudas te impudenter in medio foro, cum Christi membrum sis, cum viri adstent, & capillos vellis, & in mi A seros prorumpis eiulatus, & saltas, & insanatum mulierum more iactaris? Nonne te Deum offendere arbitraris? Quæ nam hæc insania? Nonne ridebunt gentiles? nonne fabulam nostram putabũt religionem? Dicẽt enim nullam esse resurrectionem, illusiones omnia Christianorum dogmata, & fallacias putabunt. Haud enim aliter, quam si nihil post mortem remaneat, mulieres lamentantur, non attendunt scripturis, omnia illa figmenta ipsæ credere videntur: siquidem si crederent mortuum non esse mortuum, sed ad meliorem vitam translatum, non vtique ipsum tanquam nihil esse deplorarent, non adeò indignarentur, non tantas efferrent voces incredulitatis indices. Nunquam te amplius videbo. Omnia fabulæ: nam si principali bono ita diffidunt, multò magis alijs, quæ asserunt. Non ita gentiles effœminantur. »
Multi apud eos philosophati sunt: & cum »
audisset mater filium in prælio cecidisse, »
mox rogauit, quomodo se respublica haberet. Et alius philosophus coronatus, cùm »
audiret pro patria cecidisse, coronam de- »
posuit: inde scisciatus quomodo cecidis- B
set, vt fortiter occubuisse cognouit, in caput statim coronam reposuit. Multi & filios, & filias cædi, dæmonas reueriti tradiderunt. Spartanæ autem mulieres hortantur filios, vt clypeum è prælio referant, aut super eo occumbant. Ideò pudet me gentiles hæc sapere, nos impudentes esse: qui de resurrectione nihil intelligunt, intelligentium opera faciunt: qui intelligũt, ignorantium: & quod propter Deum non faciunt, homines reueriti faciunt sæpenumero. Opulentiores fœminæ capillos non soluunt, brachia non nudant, quod & maximè reprehendendum: non quòd non nudent, sed quòd non propter Deum[b], sed ne turpes videantur. Pudor luctum cohibet, Dei metus non cohibet. Et quomodo hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc non ſummopere reprehendendum? Quod diuites diuitiarum gratia faciunt, diuino metu pauperes faciant. Sed econtrà euenit: illæ propter inanem gloriam philoſophantur, hæ propter humilitatem præferunt impudentiam. Quid hoc abſurdius? Omnia propter homines, omnia propter præſentia facimus. Et ſtultè, & ridiculè loquuntur. Atqui dominus inquit: Beati qui lugent: peccata videlicet, quæ nemo luget, nemo animæ ſuæ curat perditionē. Mat. 5. a
Quod lugere non iubemur, id lugemus. Quid inquit? Cũ homines ſimus, de morte hominis non eſt dolendum? Nunquid ego hoc prohibeo? Minimè lugere, ſed im
C pudenter lugere veto. Non ſum immanis, atque crudelis. Video naturam dolere, & quotidianam requirere conſuetudinem. Non licet nullo affectu moueri, quod & Chriſtus oſtēdit: lachrymatus eſt ſuper Lazaro, eius ſequere exemplum: lachrymare, ſed leniter, & pudenter, & cum Dei timore. Si hac ratione lachrymas fundes, non reſurrectionis diffidentiæ argueris, ſed ægrè ferre chariſſimi ſeiunctionem videberis. Nam & peregrè proficiſcentes lachrymis proſequimur, non tamen, vt mortuos: ita & tu lugeas, tanquam præmiſeris peregrinum. Hæc ego non, vt præceptor, ſed vt permiſſor, humanæ conſcius fragilitatis admoneo. Quòd ſi peccator, & qui ſæpenumero deum offenderit moritur, is deflendus eſt, vel potius minimè, cum nihil illi afferat vtilitatis: ſed ea facienda, quæ ei aliquid conferre poſſint, eleemoſynas, oblationes: in hoc lætandum eſt, quòd malitia eius abſciſſa eſt: quod ſi iuſtus, rurſus lętandum, quòd in tuto collocatus, quod liberatus eſt futura formidine. Si iuuenis, qđ ex medio malorum ereptus eſt: ſi ſenex, qđ eo diutius vſus eſt, quod maximè deſiderabile videbatur, vitæ ſatietate migrauit. Tu autem horum omiſſa conſideratione, an
D cillas cædis, ac ſi ita demum defunctum honoribus proſequaris: quod vltimæ eſt dementiæ. Honor enim mortuo, non fletus eſt, non eiulatus, ſed hymni, & pſalmi, & vita optima. Ille moriens cum angelis euolabit, etiam ſi nemo exequijs interueniat: perditus autem, etſi in funere vniuerſam habuerit ciuitatem, nihil lucrabitur. Vis mortuum honorare? alia via aggrediēdum eſt. Fac eleemoſynas. Quę tibi ex multis fletibus vtilitas? Ego & aliud malum audiui, quod multæ etiam amatores per fletus alliciunt, maritalis amoris opinionem, lamentationum vehementia de ſe confirmantes. O diabolicam mentem, o ſatanæ cogitationem. Quandiù, & terra, & puluis, quandiu ſanguis, & caro erimus? Cœlum tandem ſuſpiciamus, intelligamus ſpiritalem noſtri partem. Quomodo gentiles arguemus? Quomodo qui hæc faciunt, cõſolabimur? Quomodo cum his de reſurrectione diſputabimus? Quomodo de alijs ſapientiæ partibus? Qua ſecuritate viuemus? Ex dolore enim prouenit mors. Conſidera vim perſpectiuam animæ, nihil ſinit videre neceſſariorum, inde multum detrimenti: illo enim modo, & Deum offendimus, neque nobis, neque defuncto proſumus: hoc autē, & Deo placemus, & probamur ab hominibus. Nam ſi non ſuccũ- E
bemus, continuò doloris reliquiæ abolentur. Si indignabimur, in miſeria relinquimur. Si gratias agemus, non mœrebimus. Et quomodo poteſt, inquit, non dolere, q̃ filium, vel vxorem amiſit? Non dico, ne doleat: ſed ne immodicè. Nam ſi intelligeremus Deum illum abſtuliſſe, quem mortalem virum, ac filium habebamus, mox cõſolaremur. Indignari enim maius quiddã ſupra naturam quærentis eſt. Homo natus & mortalis, quid doles, quod ſecundum naturam contigit? Nunquid doles, quod edẽdo nutriris? Num quæris ſine cibo viuere? Ita & in morte, nunquid quæris immortalitatem? Mortalis natus es. Semel hoc difinitum. Noli dolere, noli te affligere, ſed Heb. 9. g
ama, quæ communiter omnibus ſtatuta ſunt. Doleãt tibi peccata tua, hic optimus fletus, hæc maxima ſapiẽtia. Hęc ergo perpetuò defleamus, vt cœleſtem aſſequamur lætitiam, gratia & benignitate domini noſtri Ieſu Chriſti, cui honor, & gloria, in ſecula ſeculorum, Amen.

Homilia lxii. ex cap. xi.

N*Ondum enim venerat Ieſus in caſtellum, ſed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei Martha.* Magnum bonum ſapientia eſt. Sapientia noſtra dico, non gentilium, quæ verba ſunt duntaxat, & fabulæ, neq; vllam habent ſapientiam: gloriæ nanque cauſa F
omnia faciunt. Magnum, inquam, bonum ſapientia, quæ nobis inde vicem reddit. Qui enim pecunias contemnit, iam hoc bonum

bonum conſecutus eſt, quòd ſuperfluis, & ſtultis curis liberatus eſt. Qui gloriam peſſundat, præmium inde accepit, quod nulli ſeruit, ſed vera libertate perfruitur. Qui cœleſtia concupiſcit, remuneratione nõ caret, cum nihil præſentia arbitretur, & facilè dolorem omnem exuperet. Ecce nunc mulierem philoſophantẽ inde præmium conſecutam. Etenim omnibus aſſidentibus, dolens, & plangens, non expectauit ad ſe venientem magiſtrum, neq; decorum ſeruauit, neq; luctu retenta eſt. Siquidem quæ in luctu ſunt, cum alijs incommodis etiam tenentur affectu, quòd à præſentibus affectãt laudari: quorum nihil Mariæ accidit, ſed ſurgens eueſtigiò, magiſtro obuiam facta eſt. Ieſus autem nondum in locum venerat: lẽto enim paſſu ambulabat, ne ad ſignum faciendũ ſenare videretur, ſed ab illis de eo iudicium fieri volebat. Aut igitur hoc ſignificare
G vult Euangeliſta, aut quod citò accurrit, vt venienti occurreret. Venit autem non ſola, ſed omni Iudæorum turba ſubſequẽte: & perquã prudenter ſoror ei clàm magiſtri aduentum ſignificauit, ne conſeſſum perturbaret: neq; cur ſurgeret dixit: nam multi certè abijſſent, Nunc verò tãquam fleturam ad monumentum ſecuti ſunt, & ex iterũ mortuũ his Lazarũ confirmatur. Et procidit ad pedes eius, vehementius quàm ſoror amabat, neque turbam reuerita eſt neque opinionem quam de eo Iudæi habebant. Erant nanq; multi
Sup. 9. c maleuoli, qui dicebant: Non poterat hic, qui aperuit oculos cæci nati, facere, vt hic non moreretur? Sed omnem humanam affectum expulit, magiſtro præſente, cuius ſolius facta eſt honoris videlicet in dominum. Et quid inquit? *Domine, ſi fuiſſes hic, frater meus non fuiſſet mortuus.* Sed quid nihil ad eam loquitur Chriſtus, vt ad ſororẽ? Turba aderat, neq; verborum tpe erat, ſed mouetur humano affectu, quem tantùm primò voluit ęſtimari. Nam cùm ſignum magnum, quale rarò fecit, eſſet facturus, ex quo multa erat prouentura vti-
H litas, ne turba abſente nihil lucraretur, doloris affectu multos teſtes allicit, ne prędam amitteret. Et primum humanam perfert naturam. Lachrymatur, & perturbatur. Norat enim lachrymas excitare, & affectum arguere. Illa enim particula, *Et infremuit ſpiritu*, motum illum cohibuiſſe ſignat: & ait: *Vbi poſuiſtis eum?* ne flendo interrogaret. Sed quid rogat? Non vult feſtinare, ſed omnia ab illis diſcere, & hortatus facere, vt omni ſuſpicione careret miraculum. *Dicunt ei: Domine, veni & vide. Lachrymatus eſt Ieſus.* Nullum adhuc reſurrectionis ſignum oſtenderat, neque vt ſuſcitaturus, ſed vt lachrymaturus venit, quod mox ſignificatur: ait enim. [Dixerũt ergo Iudæi: Ecce quomodo amabat eum. Sup. 9. a
Quidam autem ex ipſis dixerunt: Non poterat hic, qui aperuit oculos cæci nati, facerent, vt & hic non moreretur: Nec in calamitatibus à malitia abſtinebãt. Atq; facturus erat rẽ longè mirabiliorẽ. Lõgè enim maius eſt poſt mortem in vitam reuocare, quam inſtantẽ propellere: in quo ergo eius virtus erat admiranda, in eo Ieſum calumniantur. Confitentur aũt aperuiſſe oculos cæci nati, & quod rurſus debebant admirari calumniantur, ac ſi nihil feciſſet, Nec in hoc ſolum eorum oſtendit malitiam, ſed cum nondum ad monumẽtum venerit, eum criminantur, non expectantes rei finem. Intuere corruptum eorum iudicium. Venit ad monumentum, & rurſum affectum arguit. Quid tandem tam diligenter quoties lachrymatus ſit meminit Euangeliſta, & quod infremuerit? I
Vt intelligas verè naturam noſtram induiſſe. Cùm enim magna de eo loquatur, etiam in his quę ad corpus ſpectant, hoc in loco multò humilis loqui- Mat. 26 d
tur. Nihil vt reliqui Euangeliſtæ in paſſione cp in agonia eſſet narrauit, ſed cõtrà & Luc. 22. c
qđ retrorſum ſupinos reiecerit. Quod ergo illic omiſſit, hic per luctũ implet. Nã Su. 10. d
de morte diſputans, inquit: Poteſtatem habeo ponendi animam, & nihil ſubmiſsè loquitur. Ideò in humanitatis affectibus incarnationis veritatẽ oſtendũt. Matthæus. n. ab agonia, & tremore, & ſudore; hic à lachrymis humanitatem confirmat. Mat. 26 d
Neque enim niſi noſtræ fuiſſet naturæ, & ſemel, & iterum lachrymari coactus fuiſſet: neq; vllis reſpondet criminibus. Quid enim verbis imponere ei ſilentium oportuit, cum mox rebus ipſis ad tacendum coerentur? quod grauius fuit, & maiorem incuſſit pudorem. Ait ergo. *Tollite lapidem.* Quid tandem abſens non idem iuſſerat, atque perfecerat? Quid non dimiſſo lapide ſuſcitauit? Poterat enim qui corpus mortuũ voce mouerat, & corrupto aiam inſpirarat,

Universidad de Deusto Biblioteca

inspirarat, multò magis lapidē mouere. K Sed cur non fecit? Vt eos testes fecisset miraculi, ne dicerent quod & de cæco, Hic est, non est. Manus.n.& præsentia illorū ipsum esse testabantur. Illi enim vel imaginationem, vel præstigium aliquod opinari potuissent: nunc cum affuerint, cum lapidem tulerint, cùm ligatus exierit, cū iussus sit solui, cum amici præsentes ipsum viderint, & ex vestibus agnouerint, cum sorores fœtere, & quatriduanum esse dixerint: hæc omnia sufficientia erant, q̄ vel impudentibus silentium imponerent cum rei testes adessent. Ideò iubet vt lapidem tollant à monumento, ostendens seipsum suscitare. Ideò interrogat, Vbi posuistis eum? vt dicentes, Veni & vide: & dicentes ipsum, non possent dicere alium suscitatum, vt & vox, & manus testificaretur. Vox dicendo veni, & vide. Manus, lapidem tollendo, & institas soluendo. Et visus, & auditus: hic, vocem audiendo: ille, videndo exuntem: & odoratus, odore offensus. Inquit enim. *Iam fœtet, quatriduanus est*. Meritò ergo dixi, quòd minimè norat mulier q̄d Iesus diceret, cū inquit: Hic sup.a L Etiam si mortuus fuerit viuet. Considera ergo quid hæc dicat, tanquàm iam impossibile esset. Erat enim admirabile, vt quatriduanum, & fœtidum mortuum suscitaret. Discipulis enim inquit: Vt glorificetur filius Dei per eum. Hic gloriam Dei de patre inquit: Animaduerte audientium imbecillitatem diuersi sermonis esse causam. Rememorat.n.quæ superius dixerat, arguēs tanquam oblitam. Noluit iam præsentes perturbare, ideo inquit: *Nonne dixi tibi quod si credideris, videbis gloriam Dei?* Magnum nanque bonum fides est, magnum inquam, & bonorum multorū causa, vt Dei opera homines facere possint in in nomine illius. Si enim credideritis, inquit, & dixeritis monti huic, vt transferatur, fiet: &, Qui credit in me, maiora signa faciet quàm ego, in nomine meo. Mat.17. c. Quæ nam maiora? Etenim vmbræ ipsorū mortuos suscitabant. Sic enim prædicauit Inf.14. d Christi potestas. Non enim tam mirabile fuit quòd viuus miracula faceret, vt ipso Act. 5.c mortuo alij in nomine eius maiora operarentur. Neque dubitandū fuit de eius resurrectione, neque si visa fuisset, ita esset confirmata. Qui enim resurgentem vidisset, dicere poterat fuisse phantasma: qui verò solo eius nomine inuocato, maiora miracula videt, quàm cum in carne cū hominibus versatus est, non sanè incredulus esset, nisi maiorem in modum desperet. Magnum igitur bonum fides, cùm à vehementi amore, & flagranti animo procedit: ipsa sapientes nos indicat, ipsa humanam detegit humilitatē, & inferius omissis rationibus, de cœlestibus disputat: & quod humana sapientia inuenire non potest, in quo deficit, hoc fides dirigit, hoc docet. Hanc igitur complectamur: neque rationibus distrahamur. Cur gētiles nihil inuenire possunt, dic quæso? Nōne externam omnem nouere sapientiam? Vnde ergo piscatores, & tentoriorum opifices, & indoctos superare non potuerunt? Quoniam illi rationibus, hi fide omnia perficiebāt: ideo & Platonem, & Pythagoram, & philosophos omnes, nec non & astrologos, & mathematicos, geometras, arithmeticos, & omnis sapientię professores superarunt, & meliores facti sunt. Quantò stultis illis, & insanis veriores philosophi euaserunt? Hi enim statim animam immortalem esse, nō tm dixerunt, sed & persuaserunt. Illi anteà nihil norant, quid esset anima, postquàm autem inuenerunt, & diuiserunt eam à corpore, iterum in errorem prolapsi sunt: aliqui corpus eā dixerunt, alii compositum, nonnulli cum corpore dissolui: nec non cœlum animatum, & Deum: Piscatores autem Dei opus professi sunt, & omnibus persuaserunt. Quòd aūt gētiles rationibus vsi sint, minimè mirū: q̄ aūt qui fideles vidētur, hi animales inueniantur, est sanè ridiculū, propterea decipiuntur. Et alij quidē qui dicunt scire Deū, vt ipse seipsum nouit, q̄d nemo ne illorū quidem ausus est dicere. Alij non posse Deum sine passione generare, neq; ei quicquam amplius à nobis habere permittūt. Alij quòd recta via nihil proficit. Sed tempus non est hæc in præsentia rephēdēdi. Quòd aūt nihil proficiat fides recta, si vita praua sit, & Christus, & Paulus pluribus ostendit. Inquit enim: Non omnis qui dicit mihi domine domine, intrabit in regnū in cęlorū. Et, multi dicent mihi in illa die, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus? & dicam eis, Nescio vos. Et iterum nolite gaudere, quòd dæmonia vobis obediūt. Qui hæc nō attendūt facilè in vitia delabuntur ēt si fidē rectam

M

A

Mat. 7. c

Ibidem.

Luc.10. c

Heb.12 d ctam habeant. Sed nos hæc fugiamus, neque.n.sine vita recta Deus videri potest, Pacem, inquit, persequimini, & sanctificationem, sine qua nemo videbit deum. Sanctificationem continentiam appellat, vt vnusquisq; sua contentus sit vxore, neque alienam quærat. Qui sua contentus non est, saluus esse non potest: sed necessariò peribit, etiamsi innumera bona opera fecerit. Fornicando impossibile est intrare in regnum cœlorum: immò non fornicatio Mat.5. e hæc, sed adulterium. Quemadmodum.n. alligata viro, si alium cognoscit, adulteratur: ita alligatus vxori, si aliam habet, adulterij reus est: hic non hæreditabit regnum Esa.66. g cœlorum, sed in gehēnam intrudetur. De his inquit Deus: Vermis eorum non morietur, neq; ignis extinguetur. Nullam.n. veniam consequitur, qui capta vxore, post hoc carnis remedium alienæ iniuriatur, hoc iam lasciuia est: quòd si ab vxore sua multi ieiunij, & orationis tempore abstinent, qui sua contentus non est, sed alienā introducit: quantum sibi mali accumulat? Si suam repudiare, & alij vacare non licet (est.n.adulterium) quantùm ille accusandus est, qui suæ aliam addit? Nemo igitur hunc morbum animæ insidere permittat, sed radicitus euellat. Neq;.n. tantùm vxorem, quantùm seipsum offendit: hoc enim adeò apud Deum scelestum videtur, vt si vxor ab idololatra viro ipso nolente discedat, puniatur: si ab adultero, minimè. Con 1.Co.7. c sidera ergo huius morbi malitiam: nam si qua fidelis, inquit, habet virum infidelem, & ipse consentit habitare cum illa, nón dimittat virum. De fornicatione autem: Si- C Mat.5. e quis dimiserit vxorem suam præter rationem fornicationis, facit ipsam mœchari. Nam si consuetudo vnum corpus facit, si quis meretrici admiscetur, vnum cum meretrice corpus efficitur: quomodo ergo ornata accipietur, cum sit membrū Christi? Quomodo ei iungetur corpus meretricis? 1.Co.7. a Et intuere excessum. Quæ cum infideli habitat, non est immunda. Sanctificatus est, inquit, vir infidelis in muliere fideli. In fornicaria autem, nunquid membra Christi faciemus membra meretricis? Illic sanctificatio manet, si cum vxore cohabitat, hic discedit. Graue itaq; malū fornicatio, graue inquam, & immortale afferens supplicium, & in hac vita innumera secum mala trahit. Cogitur.n. vitam miseram, & infelicem viuere, qui hoc morbo afficitur. Neque meliori loco res suæ sunt, quàm eorum, qui supplicijs distrahuntur. Alienam domum trepidus, & formidolosus ingreditur, omnia timet, & seruos, & liberos. Quare hortor hoc vos morbo dissoluatis: quod si non placet, nolite hæc sacra ingredi penetralia. Siquidem minimè oportet scabiosas, & morbidas oues in sanarum, & benè valentium grege versari, sed ab ouili exigendæ sunt, quoad bonam recipiant valetudinem. Membra Christi sumus, nolimus fieri meretricis. Non est locus hic lu- D panar, sed ecclesia. Si membra meretricis habes, abesto ab ecclesia, ne præsentia tua sordescat. Quòd si nulla esset gehenna, nullum supplicium: quo tamen animo post coniunctionem illam, & nuptiales faces, post iustum lectum, & liberorum susceptionē, post quotidianam consuetudinem, pateris aliam supponere? Cur non vereris, nō erubescis? Qui post vxorum mortem alijs admiscentur, hi reprehenduntur a multis, quanuis puniri nō possint: tu viuente vxore aliam superducis? Quæ nam hæc incon Esa.66. tinentia? De his inquit: Vermis eorum nō g morietur, & ignis nō extinguetur. Perhorresce minas, formida supplicium. Non est tanta hic voluptas, q̄ta illic pœna. Sed absit, vt aliquis sit huic obnoxius supplicio, sed per sanctificationem omnes Christum videant, & promissa bona consequantur, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, cum quo patti gloria in secula seculorum, Amen.

Homilia lxiii. ex cap. xi.

I*Esus autem eleuatis sursum oculis, dixit: Pater, gratias ago tibi, quoniam audisti me. Ego autem sciebam, quia semper me audis, &c.* Quod sæpenumero dixi, id & in præsentia repetam, Deum.s.non adeò suam spectare dignitatem, vt nostram salutem: E neque vt magnum aliquid loquatur, sed vt nos possit allicere. Propterea alta, & magna ratò, & ea abscondita, sed humilia, & abiecta frequēter loquitur. Cum enim his populum magis adduceret, magis etiam vtebatur, non tamen semper, ne postea offenderentur: neque conticet, ne præsentes scandalizarentur. Illi nanque, qui perfecti futuri erant, ex vno altè, & magnificè dicto totum poterant intelligere: hi autem cum

cum rudes essent, nisi sæpenumero eadem
audissent, nullum cepissent emolumentũ.
Certè, neque post tantam doctrinam per-
stant, sed eum lapidibus petunt, & perse-
quuntur, & interficere conãtur, & blasphe
mum appellant, cum ęqualẽ se faceret deo.
Sup. 10 g Et nunc dicunt, blasphemare. Cum autem
dixisset, Remittuntur tibi peccata tua, ite
rum dæmonium habere dicunt. Et cum
mortem superare, qui verba sua audiret, &
se in patre, & patrem in ipso esse, & de cœ-
lo se descẽdisse diceret, eum relinquunt, &
perturbantur. Quæ si rarò dicta minimè
ferebant, lõgè minus si semper altè, & ma
gnificè locutus esset. Nam eum dicit: Si-
cut mãdauit mihi pater, sic loquor, & ego
F a meipso nihil loquor: tunc credunt. Mul-
Sup. 8. d ti, inquit, crediderunt in eum. Quòd si hu
milia fidem faciunt, sublimia auferunt:
nonne vltimæ amentiæ est, non intueri
humiliter propter auditores locutum? Nã
& alio in loco cum magnum quiddam di
cere vellet, & reticuisset, causam attulit ne
scandalizarentur. Proijce hamum in ma-
re: quòd & in loco hoc. Cum.n. dixisset,
Mat. 17 d Ego sciebam, quia semper me audis: prose
cutus est, propter circunstantem populum
dixisse, vt crederent. Nunquid nostra hæc
verba sunt? Num humana coniectura? Cũ
enim ex rebus ipsis nos credamus eos in
magnis scandalizari, & ipse dicat se ideò
humilia loqui, ne scandalizarentur: quis
deinceps a natura humiliter ipsum locu-
tum suspicabitur, & non eorum indulgẽ-
tem imbecillitati? Et alibi voce cœlitus de-
Mat. 17 a lata dicebat: Non propter me hæc vox fa-
cta est, sed propter vos. Atqui magnũ de-
cet multa de se humiliter prædicare, non
autem humilem, & abiectum magnificè.
Indulget auditorum imbecillitati, & hu-
militatem eos, & se carnem nostram acce-
pisse erudit: neùe Deo contrarium, & non
venisse a Deo, & legem soluere arbitraren
tur, vtq; odium populi auerteret, cum fre-
quenter in veteri testamento dicatur: Do-
Deu. 6. a minus deus tuus, dominus vnus est. Quòd
enim humilis, & abiectus magnificè de se
G loquatur, nulla est causa, nec ratione ali-
qua nititur, sed sola amentia est, & impie-
tas, & audacia non tolerãda. Qua ergo gra
tia humilia loquitur, qui arcanæ illius, &
inenarrabilis est substantiæ? Et eorũ, quæ
1. Co. 15 d diximus gratia, & ne etiam putaretur in-
genitus. Nam & Paulus quid tale timuisse
videtur, cum ait: Præter eum, qui ei cũcta
subiecit. Impium.n. hoc suspicari. Nam si
minor patre, & alterius substantiæ ęqualis
existimatus esset, nonne omnia fecisset, vt
ea tolleretur opinio? Nunc contra facit, in
quiens: Si non facio opera eius, qui misit
me, nolite mihi credere. Et cum dicit, Ego
in pre, & pater in me est: æqualitatẽ nobis
signat. Erat hæc omninò tollenda opinio,
Inf. 14 b si inferior fuisset, & nullo pacto dicendũ,
Ego in patre, & pater in me est, aut, vnum
sumus: aut, qui videt me, videt & patrẽ. De
virtute nanq; sermo erat, dicendo, Ego &
Ibid. Sup. 10 f pater vnum sumus. Et de potẽtia, Sicut pa
ter suscitat mortuos, & viuificat: sic & fi
Sup. 5 d lius quos vult, viuificat. Quod qui alterius
esset substantiæ, minimè facere potuisset:
quod si potuisset, non oportebat id dicere,
nequis vnam, & eandem esse substantiam
H arbitrarentur. Si.n. ne suspicarentur Deo
contrarium esse, etiam quæ sibi non con-
Ibid. Sup. 5 d ueniunt, de se nonnunquam loquitur, lon
gè magis tunc. Dicere nanq;, vt honorifi-
cent filium, sicut & patrem: &, opera quæ
ille facit, & ego similiter facio: & se resur-
rectionem esse, & vitam, & lucem mundi:
æquiparantis est sese patri, & illorum con-
firmantis suspicionem. Nunc autem quòd
legem non soluat, tot rationibus excusat:
Sup. 10 g opinionem autem æqualitatis ad patrẽ, nõ
modò non tollit, sed confirmat: & dicen-
tibus illis, blasphemas, quia te Deũ facis:
ex operibus æqualitatem demonstrauit. Et
quid filium hoc fecisse dico, cum pater nõ
indutus carne, multa de se humilia dici
Ge. 3. d passus sit propter auditorum salutem? A-
dæ.n. inquit, Vbi es? Et illud, Vt cognoscã
si fortè secundum clamorem eorum perfi-
cientur: &, Nunc cognoui, quia times deũ
Ge. 22. c tuum. Et si fortè audiant, etsi intelligãt: &,
Quis daret cor meum populi huius sic es-
Eze. 3. c se? &, Non est similis tibi inter Deos dñe.
Ps. 85. b Et multa huiusmodi in veteri testamento,
siquis notaret, diuina maiestate indigna
inueniret. Et de Achab dictũ est: Quis de-
2. Para. 18. c cipiet mihi Achab? Et quoties gentilibus
dijs per comparationem præponitur, semp
indigna sunt deo verba. Sed aliter digna
efficiuntur: qũ tam clemens est, vt pp no-
I stram salutem, ẽt digna se verba contẽnat.
Nam, & ꝓ homo filius factus sit, & serui
formã acceperit, ꝓ humilia & loqueretur,
& de se dici permiserit, indignum deo. In-
dignum sanè, siquis eius consideret maie-
statem:

statem! dignum rursus, si immensa eius
benignitas, & clementia consideretur. Est
& alia tam humilium verborum causa,
qua patrem norant, & venerabantur, filiũ
autem ignorabant, Ideo ad ipsum frequen
ter confugit tanquam confessum, vtpotè
cum non adhuc ipse eam haberet autho-
ritatem: non ex se, sed ex auditorum stul-
titia, atq; imbecillitate. Ideo orat, & dicit
Pater gratias ago tibi, quoniam audisti me.
Sup, 5. d Quòd si quos vult uiuificat, & sicut pater,
ita viuificat, quare orat? Sed vide iam in
ipsum venisse locum. [Vt ergo tulerunt la
pidem, Iesus eleuatis sursum oculis, dixit:
Pater, gratias ago tibi, quoniã audisti me.
Ego autem sciebam, quia semper me au-
dis: sed propter populum qui circunstat di
xi, vt credãt, quia tu me misisti]. Interroge
mus hic hæreticum, num preces ei quid
contulerint ad Lazarum suscitandũ? Quo
Luc. 11. b modo ergo alia sine precibus fecit miracu
Mat. 8. a la? Tibi, inquit, dico dæmonium egrede-
Mat. 9. a re ab isto: &, Volo mundare: &, Surge, tol
Luc. 5. d le grabbatum tuum: &, Remittuntur tibi
Mat. 4. d peccata tua: & mari, Tace, obmutesce.
Quid autem præstaret apostolis, si preces
K ei opitularentur? Immò neq; illi precibus
omnia faciebant, sed multa Iesu nomine
inuocato. Quòd si eius nomen tantùm
poterat, quomodo ipse precum auxilio in
digebat? quo si indigebat, non vtique no-
men eius eam habuisset potestatem. Cum
autem hominem fecit, quid precatus est?
Nonne magna deprehenditur æqualitas?
Faciamus, inquit, hominem. Quid autem
imbecillius, si ei orandum fuit: Sed videa-
mus quid orat. Pater, gratias ago tibi, quia
Gen. 1. c audisti me. Et quis nam vnquã ita preca-
tus est, priusquã quicquã diceret: Gratias
ago tibi, inquit, ostendens se non egere
precibus, Omnia.n. facis quæ volo: nõ tan
quã nõ posset, sed tanquã vna esset ipso
rum sententia. Sed qua gratia orationis
forma vsus est? Non me, sed illum causam
dicentem audi: Propter circunstantem
populum, vt credant, quia tu me misisti.
Non dixit, vt credãt me minorẽ, & quòd
diuino indigeam auxilio, sine quo nihil fa
cere possum, sed quòd tu me misisti. Hęc
omnia preces ostendunt, si simpliciter
eas accipiamus. Non dixit, Misisti me
imbecilli, seruituris conscium, à meipso
nihil potentem: sed his omnibus omissis,
ne quid horum suspicaretis, ponit veram
orationis causam, ne me Deo contrarium
arbitrentur, ne dicant non esse à Deo, L
vt secundũ voluntatẽ tuam hoc me fecisse
ostendãtũ non dicens, Si essem cõtra-
rius Deo, res non processisset. Audisti me,
& ad amicos dici solet, & æquales: Ego
sciebam, quia semper me audis: hoc est, vt
fiat voluntas mea, non egeo precibus ad
persuadendum: vna enim voluntas est. Ad
quid ergo preces? Propter infirmiores. Et
cum hæc dixisset, clamauit voce magna. Cur
non dixit, In nomine patris mei veni fo-
ras: aũt resuscita eum pater: sed omnibus
his omissis, orantis forma accepta, re ipsa
suam præfert authoritatem? quia & hoc sa
pientiæ suæ est, vt verbis humilitatem, re
potestatem præ se ferat. Cum enim nulla
alia de re Christum possent accusare, quã
quòd non esset à Deo, & ita multitudinẽ
deciperenti hac gratia per excessum id re-
furat, & eo modo quem imbecillitas exi-
gebat. Poterat enim aliter ostendere inter
se conuenientiam, sed eò populus perue-
nire non poterat, & ait: *Lazare veni foras.*
Hoc est quod dixerat, venit hora, quando Sup. 5. d
mortui audient vocem filij Dei, & qui au-
dierint, viuent. Vt enim non existimares
ab alio virtutem accepisse, superius te do- M
cuit, & nunc per opera ostendit. Et non di
xit, resurge: sed, veni foras, & mortuum
tanquam viuentem appellat. Quid huic
potestati par? Quòd si non propria virtu-
te hoc facit, quid in eo plus esset, quàm in
apostolis, qui dicebant. Quid nobis atten Act. 3. b
ditis, tanquã propria virtute faciamus hũc
ambulare? Quòd si non sua operabatur po
testate, quid non id quod Apostoli, dice-
bat? Et ita ipsi essent sapientiores, qui glo-
riam propulsarent. Et iterum Quid atten-
ditis nobis tanquam propria virtute fa-
ciamus? Similes vobis homines sumus.
Præterea Apostoli quòd nihil ex se face
rent, totis viribus persuadere conabãtur:
ipse autem cum eam de se concitasset opi
nionem, nonne abstulisset, si falsa eius po-
testas crederetur? Quis hoc dixerit? Sed
contrà ait: Propter circunstantem popu-
lum, vt credat. Quòd si crederent, non
opus esset precibus. Si enim non erat in
dignum se precati, quare illis causam
imputat? Quare autem non dixit,
vt credent quòd tibi non sum æqualis?
Oportuit enim in hanc suspicionem ve-
nire. Sed cum legem soluere existi-
maretur

maretur, nihil illis dicentibus: Nolite, in-
Mat.5.b quit, putare quia veni soluere legem: nũc
autem confirmat opinionem. Omninò
autem quid opus fuit tantis ambagibus,
& obscuritatibus? Satis fuerat dicere: Nõ
A sum par. Quid ergo non dixit, inquit, nõ
facio voluntatem meam? Et hoc obscurè,
& ob illorum imbecillitatem, & ea ratio-
ne, qua & orauit. Quid autem significat,
Quoniam audisti me? hoc est, nulla in re
tibi contrarius sum. Quemadmodum igi
tur ea particula, Quoniam audisti me: nõ
signat quòd ipse non potuerit: non enim
tantùm impotentia esset, sed stultitia, si-
quidem ante preces nesciisset eum sibi as-
sensurum, & nesciebat quomodo dixit, Va
do vt à somno excitem eum, & non dixit,
vado, vt rogẽ patrem, vt excitet. Quemad-
modum, inquam, id non imbecillitatis,
sed stultitiæ: ita & illa, Quia semper me
audis: aut idem signat, aut ad illorum lo-
cutus est suspicionem. Quod si neq; igno-
rabat, neq; imbecillis erat, constat propte-
rea humiliter locutum, vt saltem id per
excessum dictum cogaris confiteri, non se
cundum eius dignitatem, sed vt ad audito
rum descenderet imbecillitatem: ideò di-
xit, Quoniã me audisti. Minimè inquies,
sed vt ostenderet excellentiam. Atqui hoc
pacto, & nimiam humilitatem, & tantùm
hominem esse indicabat. Neq; enim pre-
cari Dei est, & eius qui Deo assidet. Vi-
des nulla alia causa ad hoc venisse, quàm
B propter illorum incredulitatem? Intuere
rem ipsam eius potestatem testantem. *Pro-
diit ergo Lazarus ligatus.* inde ne imagina
tionem quandam esse putares. Prodire. n.
ligatum, non minus admirandum vide-
batur, quam suscitari. *Iussit solui.* vt tangẽ
tes, & propius facti noscerent verè resur-
rexisse: & inquit, *Sinite abire.* Intuere quòd
nullam gloriam expetat. Non ducit eum,
non iuber secum esse, vt rem ostentet fa-
cto miraculo. Alij admirabantur, alij Pha
risæis annunciarunt. Quid igitur illi? Cũ
admirari, & obstupescere eos oporteret, ip
sum qui suscitauerat, interficere voluerũt.
O amentiam, qui in aliis corporibus mor
tem vicerat ei mortem inferre arbitraban
tur, & dicunt, [Quid facimus? quia hic ho
mo multa signa facit.] Adhuc hominem
appellant, cum tale diuinitatis eius testi-
monium acceperint: quid facimus? Crede
re oportuit, & colere, & adorare, neq; am-
plius hominem existimare. [Si dimitti-
mus eum sic, omnes credent in eum, &
venient Romani, & tollent regnum no-
strum, & gentem. Quid sibi his verbis vo
lunt? Populum cõcitare tanquã tyranni- C
de periclitaturum. Si viderint, inquiunt,
Romani turbam ipsum sequentem, sub
tyrannide nos esse arbitrabuntur, & de-
struent nostram ciuitatem. Et quanã gra-
tia, dic quæso? Nunquid seditionem doce
bat Christus? Num dissuadebat censum Lu.10.c
dari Cæsari? Nonne regem ipsum facere Su.6.b
voluistis, & renuit? Nonne humilem, &
abiectam vixit vitam? nonne, & domo, &
alijs huiusmodi caruit? Hæc ergo sine
ratione vlla dicebant, sed inuidia tantùm.
Verùm id sibi contigit, cum minimè ex-
pectarent, & ciuitatem, & gentem cepe-
tun Romani postquã Christum intereme-
runt. Erant enim, quæ faciebat Christus
minimè formidanda. Qui enim ægrotos
sanabat, qui optimam docebat vitam, qui
principibus parere iubebat, non confir-
mabat, sed propulsabat tyrannidem. Illi
sanè seditionem docebant, hic contrà.
Quid enim simile subostendebat? Num
satellitibus stipabatur? Nũ se muniebat:
Num solitudines obsidebat? Sed ne affe-
ctu aliquo dicere viderentur: totã pericli
tari ciuitatem, & se reipublicę consulere,
& de vltimo ipsorum periculo habendam
ratione dicunt. Non hęc vobis captiuita-
tis causa fuit, sed longè alia. Huius nanq;
captiuitatis, & antè Babyloniæ, & Antio-
chiæ non fuit causa, quòd apud vos bo-
ni viri, sed quòd mali, & iniusti, & Deum
prouocantes versabantur. Verũ enimuero D
inuidia nihil videt, sed cæcat animam.
Nonne Iesus mansuetudinẽ docuit? Non-
ne alapis cæsos non vlcisci? Nonne iniu-
ria affectos tolerare? Nonne ad accipien-
dum, quàm ad inferendum alijs malum
promptiores esse admonuit? Nũquid hęc
tyrannidem constituentis sunt, quàm tol
lentis? Sed vt dixi, grauis quidem affectus
est inuidia, & plenus simulatione. Hic or
bem terrarum innumeris impleuit malis, Inuidia omniũ malorũ radix.
hinc iudicia complentur, hinc liuores, &
pecuniarum amor, & principatus, hinc in
nanis gloria, hinc viæ obsidentur, hinc
mare piratæ percurrunt, hinc per orbem
terrarum cędes, hinc genus nostrum diffi-
patur. Quodcunque videris malum, ab in
uidia prouenit, iam in ecclesias irrepit, &
a prin-

à principio multa operata est mala. Hic
morbus auaritiam peperit, quę omnia cõ-
fudit, iustitiam corrupit. Dona. n sapien-
tum oculos excæcant, & tanquàm frenum
ori, auertũt, & cohibent testimonia. Hęc
pro liberis seruos reddit. De hac quotidie
loquimur, & nihil proficimus, feris peio-
res efficimur, orphanos nudamus & vi-
duas, pauperibus vim inferimus, & eorum
augemus miseriam. Hac periit pietas è ter
ra, & nihil nobis nisi fletus relinquuntur,
& hoc singulis diebus dicẽdum est: Nihil
precando, nihil consulendo, nihil admo-
E nendo proficimus, relinquitur fletus. Hoc
& Christus fecit cũ multa Hierosolymis
sine profectu admonuisset, eorum lachry-
matus est calamitatem. Hoc prophetæ fa-
ciunt, hoc & nos faciamus, fletus iam tem
pus est, & lachrymarum, & lamentatio-
num. Nunc dici potest, Vocate flentes, &
ad sapientes mittite, & loquãtur. Hoc for-
tasse pacto morbum qui claras domos ha-
bitat, qui agros rapina cõplectitur, eiicere
poterimus. Lugendi tempus est, sed opitu
lamini mihi, vos qui iniuriam accipitis q
spoliati estis, opitulamini, lugete, & lachry
marum mearum socij estote. Verum non
nos, sed illos lugeamus non nobis iniuriã
intulerunt, sed perdiderunt seipsos. Nos
enim pro accepta iniuria regnum Dei, illi
gehennam pro lucro assequũtur. Ideo me
lius est iniuriam accipere, quam facere. Lu
geamus eos non communi luctu, sed quo
sacræ nos literæ docent prophetas luxisse.
Lugeamus cum Esaia dicente: Væ cõiun-
gentibus domum domui, & agrum agro
adiicientibus, vt à vicino aliquid auferãt.
Esaiæ.5.c Nunquid habitatis soli in terra? domus
magnæ, & pulchræ, & non erunt qui eas
habitent. Lugeamus cum Naum, & dica-
F mus cum eo: Væ qui ædificant in altũ do
mum suam: immo lugeamus eos, Christũ
Luc.6.d imitati dicentem: Væ vobis diuitibus, qa
sitietis, quoniam accepistis mercedem ve-
stram, & consolationem. Lugeamus sine
intermissione, & nisi turpe sit, etiam plan-
gamus, dicamus cum propheta. Nolite lu
gere mortuum, sed raptorem, auarũ, cupi
dum, insatiabilem. Quam ob rẽ morruos
Hie.22.e lugemus, cum iam nihil proficere possu-
mus? Hos lugeamus, qui mutari possunt.
Sed nobis lugentibus ipsi fortasse rident:
etiam & hoc lugendum, cum rident quod
flẽdum esset. Si lamentationibus nostris
quid mouentur, cessandum est à luctu, tã-
quàm corrigendi sint. Verùm cum nullo
doloris sensu tanguntur, perstemus in do-
lore. Lugeamus non diuites simpliciter,
sed auaros cupidos, raptores. Possunt. n. di
uitiæ rectè, & laudabiliter expendi, cũ in
egenos eas conferimus. Auaritia autẽ cri-
minanda est, atque accusanda. Lugeamus
igitur, sequetur fortasse aliqua emẽdatio.
Et licèt, qui in hunc morbũ inciderint, nõ
liberẽtur: alij tamen in eum non incidẽt,
sed mundi seruabuntur. Vtinam & ipsi li
berentur, & nemo amplius tale peste com
prehendatur, vt simul omnes promissis no
bis bonis perfruamur, gratia, & benigni-
tate dñi nostri Iesu Christi, cui gloria in
secula seculorum, Amen.

C

Homilia. lxiiii. ex cap. vndecimo.

VNus autem ex ipsis Caiphas nomine, cũ es-
set pontifex anni illius, dixit eis: vos nesci-
tis quicquã, nec cogitatis, quia expedit vobis,
vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota
gens pereat. Infixe erant gẽtes in corruptio
ne, quã fecerãt: in laqueo hoc, quẽ abscõ- Psal.9.
derãt, cõprehẽsus erat pes eorũ: qd Iudæis
contigit. Ipsi nanq; dicebant interimen-
dum Christum, ne Romani venirent, &
tollerẽt eorũ gentem, & ciuitatẽ: postquã
autem interemerũt, ea perpessi sunt: & q
eorũ vitandorũ gratia fecerãt, in ea his pa
tratis inciderunt, sed qui interemptus ab
illis est cœlũ habitat qui interemerũt, in-
fernum. Atqui non hoc intendebant, sed
cogitauerunt eũ, inquit, interficere ab illo
die. Dixerunt enim, [Venient Romani, &
tollent regnũ nostrũ, & gentẽ. Vnus autẽ
ex ipsis Caiphas nomine, cũ esset põtifex
anni illius, dixit,]cum cæteris esset impu-
dentior. Vos, inquit, nescitis quicquam:
Quòd illi dubitabãt, & deliberandũ pro-
posuerant, dixerũt enim: Quid faciemus?
hic im pudẽter, & aperta fronte, & temera
riè decreuit. [Vos nescitis quicquã, neq; co
gitati, quià expedit bonis vt vnus moriat
homo pro populo, & nõ tota gens pereat: H
Hoc autem a semetipso non dixit, sed cũ
esset pontifex anni illius, prophetauit.] Vi
des quanta sit pontificalis potestatis vir-
tus? Cũ. n. pontifex esset, licèt indignus,
proph etauit, nescius tũ quid diceret, & os
tantũ gratia, non aũt scelestũ cor attigit.
Multi præterea alia futura prædixerunt

Idigni, Nabuchodonosor, Pharao, Balahã
Dan. 2.a & oĩum causa manifesta. Quod aũt dicit
Gen. 41. hoc est, Vos sedetis adhuc: pigtius rem in-
Nu. 24.c tuemini, & nescitis vnius hominis salutẽ
pro cõi contemnendã. Vide quanta spiri-
tus potentia: à mala mente verba prophe-
tica, & admirationis plena elicere potuit.
Filios aũt Dei gentes appellat Euangeli-
sta, ab eo quod futurum erat. Quemadmo
Sup. 10.c dum, & ipse inquit, Et alias oues habeo,
quas etiam à futuro ita appellat. Quid au
tem signat, cũ esset pontifex anni illius?
Cũ alijs, & hic etiã mos corruptus erat.
Non enim perpetuum iam sacerdotium,
sed annuũ dabatur, ex quo venales facti
erant principatus. Veruntamen ẽt sic ade-
rat adhuc spiritus. Postquã aũt in Christũ
manus extenderunt, tũc eos dereliquit, &
abijt ad apostolos. Et hoc velũ scissum si-
gnat, & Christi vox dicentis: Ecce dimitte
Mat. 23. tur domus vestra deserta. Et Iosephus qui
d. paulò post fuit, inquit, quosdã angelos ad
I huc expectantes, visos migrare, vt eos relin
querent: quousq; enim vinea perstitit, om
nia facta sunt: ex quo autem hæredem in-
teremerũt, mox perierunt. Et tanquã spe-
ciosam vestem à puero inutili Iudæorum
accipiens Deus fidelibus seruis ex genti-
bus tradidit, & desertos illos dimisit, & nu
dos. Nec parum fuit quòd inimicus hæc
prophetasset, sed quòd alios albicere po-
tuit. Contrà enim quàm vellet euenit. Nã
post Iesu mortem futuro supplicio liberati
sunt fideles, Sed quid signat, *Vt congregaret
in vnum*? quod qui propè erant, & qui lon-
gè vnum corpus reddidit: qui Romæ est,
Indos corpus suum esse arbitratur. Quid
huic congregationi simile? Et omnium
est caput Christus. *Ab illo ergo die cogitaue-*
Eph. 1. *runt vt interficerent eum*. Atqui anteà ten-
tarant. Dicit enim: Propterea quærebant
eum Iudæi interficere. Et iterum: Quid
me quæritis interficere? Sed tunc quære-
Sup. 5.c bant, nunc suam confirmarunt sententiã.
Ibid. 7.c *Iesus autem iam non palàm ambulabat apud
Iudæos*. Iterum more hominis sibi cauet,
& frequenter hoc facit. Causam autem di
ximus propter quã sæpenumero discessit
& nunc iuxta desertum in ciuitate, quæ
dicitur Euphrata, mansit cum discipulis
K suis. Quo pacto discipulos perturbari ar-
bitraris, videntes suum magistrum more
hominis sibi salutem quærere? Nemo iam
eum sequebatur. Et cum propè esset dies
festus, omnes Hierosolymã conueniebãt
cum alij lætarentur, & celebritati stude-
rent, soli discipuli latent, & periclitantur,
tolerabant tamen. Etenim cum Pascha es-
set, scenophegia in Galilæam concesserãt
inde in die festo in fuge, & latibulis soli
omnium in magistri beneuolentia perse-
uerabant. Hinc Lucas eum dixisse, inquit: Lu. 22.c
Ego perseueraui in tentationibus. Hæc di
cebat, vt ostenderet auxilio suo vires eos
accepisse [Et ascenderũt multi Hierosoly-
mam de regione ante Pascha, vt sanctifica
rent seipsos. Et dederant pontifices, & Pha
risei mandatum, vt si quis cognouerit, vbi
sit indicet, vt apprehendant eum.] Admi-
rabilis sanctificatio cum iniqua voluntate,
cum homicida mente, cum sanguino-
lentis manibus. Et dicebant: *Quid putatis,
quia non venit ad diem festum*. In Paschate ei
insidias tendebant, & solemnitatis diem
in cædem conuertebant: quasi dicant,
Huc venturus est, tempus eum aduocat. L
O impietatem, cum magis virtuti est incũ
bendum, magis a sceleribus abstinendũ,
tunc innocentem capere conantur. Atqui
cum iam idem tentarent, nõ modò nihil
assecuti sunt sed ridiculi apparuerunt,
ideo frequenter in eos Iesus incidens eua-
dit, & volentes se interimere cohibet, &
dubios reddit, cum virtutis suæ demon-
stratione quæreret, vt compungerẽtur.
Et cum captus esset, vt non propria ip-
sorum virtute, sed illius permissu eũ cepis-
se intelligerẽt, reiecit eos retrorsum. [Antè Cap. 11.
sex dies Paschæ venit Iesus in Bethaniã,
vbi fuerat Lazarus mortuus, & manducа-
bat apud eos, & Martha ministrabat. La-
zarus verò vnus erat ex discumbentibus.
Qd verę resurrectionis erat signũ, cũ post
tot dies, & viueret, & comederet. Vnde
cõstat in domo eius prandere, vtpote ami
ci qui Christum acceperat. Multi dicunt
in alia domo discubuisse. Maria antẽ nõ
ministrabat, sed discipula hic etiam erat,
& spiritalibus afficiebatur. Neque mini-
strabat tanquam vocata, neque commu-
ni vacabat ministerio, sed soli Iesu hono-
rem impendit, neque tanquàm homini
adest, sed tanquàm Deo. *Hac gratia diffu-
dit vnguentum, & capillis capitis sui pedes ter-
sit*: quæ non erant indicia, quod de Iesu
quiequam suspicaretur, vt multitudo, qd
Iudas sub pietatis obtẽptu reprehendit. M
Tum Christus, *Bonum opus operata est in se-
pulturam*

pulturam meam. Quiã autem discipulum
in muliere non reprehendit, neq; dixit, vt
Euangelista furem esse? voluit enim mul-
ta eum patientia arguere. Quod enim sci-
ret proditorem esse antè nonnunquam ar
guit, quòd non omnes crederent, & vnũ
ex his diabolum esse. Demonstrauit ergo
Sup. 6. quod ipsum proditorem cognosceret, nõ
g tamen manifestè reprehendit, sed ei in-
dulsit, vt à proposito reuocaret. Sed
quomodo alius, inquit Euangelista, om-
Mat. 26 nes discipulos idem locutos? Sanè locuti
a sunt, sed non eodem animo. Quòd siquis
inquireret, quid tandem cum fur esset lo-
culi ei pauperũ cõmittebant? Cur anarũ
fecisset dispensatorẽ? Illud sanè dicemus,
Deum arcanam intelligere rationem.
Quòd siquid, & à nobis est coniectandũ,
vt omnem tolleret proditionis materiam,
neque enim poterat dicere pecuniatum
id cupiditate fecisse, sufficientes enim lo-
culi esse debebant, qui eius satisface-
rent cupiditati, sed sola malitia. Christus
autem multa permittebat, ideò furem nõ
arguit, quamuis non ignoraret, & ma-
lam eius obstruit cupiditatem, & omnem
abstulit excusationem. *Sinite eã*, inquit, *in
diem sepulturæ meæ hoc fecit*. Quo verbo
A iterum proditoris meminit, quem mini-
mè hæc reprehensio tetigit, neq; placa-
uit. Atqui hoc verbum facilè potuit eũ in
misericordiã adducere: quasi diceret, Mo-
lestus sum, & grauis, sed expecta parum-
per, & migrabo. Huc enim respexit, cum
diceret. *Me autem non semper habebitis*. Sed
nihil horum ferum, & insanientem ani-
mum flexit, licèt his multò plura, & dice-
ret faceret, & pedes eius eadem nocte la-
uisset, & ad mensam secum adhibuisset,
quod & latronum animos mulcere asso-
let, & alia verba locutus est, quibus etiam
lapides molliri potuissent: nec multò an-
tè, sed eadem die, vt minimè obliuioni
mandare potuerit: sed aduersus omnia per
stitit immobilis. Grauis nanq; morbus est
auaritia, grauis inquam, qui & oculos cæ-
cat, & aures obstruit, & fera sæuiores red-
dit, non conscientiam, non amicitiam, nõ
consuetudinem, non propriæ animæ salu
tem cognoscere sinit, sed semel ab omni-
bus discedens, in seruitutem sibi quos cæ-
pit, more sæuissimi tyranni vendicat. Et
quod in hac aspera seruitute grauissimũ
est, quòd etiam gratias sibi habendas per-
suadet, & quantò ei magis seruiũt, magis
lætantur, & maiori afficiuntur voluptate.
Et ita maximæ incurabilis morbus, ita fe- B
ra insuperabilis efficitur. Hic Giezi pro di 4. Re. 5.
g scipulo, & propheta, lepra perfudit: hic Act. 5.a
Ananiã, & Sapphiram perdidit: hic Iudã
proditorem effecit: hic Iudæorum princi-
pes corrupit, cum dona acciperent, & fu-
ribus communicarent: hic innumera bel-
la indixit. Vias sanguine, fletibus, & lamẽ
tis ciuitates implet. Hic mensas scelestas
reddidit, & cibos iniquitate aspersit. Ideo Colo. 3.
idololatriam eum appellauit Paulus, non a. & E-
tamen tam formidabilis est idololatria. phe. 5.
Sed cur ita appellauit? Habent nonnulli
pecunias, & his vti non audent, sed nepo-
tibus reseruant, & intactas ad alios trans-
mittunt, tunc & tanquam dona Deo dedi
cata tangere minimè audent: quòd si qã
cogũtur, tanquã ad nephas aliquod timi-
dè veniunt: præterea tanquã quis idolũ la
pideũ, aurum, & claustris, & vectibus cohi
bẽt, pro templo arcam præparantes, & ar-
genteis vasis recondentes: nonne ita aurũ
adoras, vt ille idolũ? Ille & oculos, & ani-
mã traderet potius, quàm idolũ. Non ali-
ter affecti sunt auri amatores. Sed non
adoro aurũ, inquies. Neq; idolũ dicet, sed
inhabitantẽ dæmonẽ. Ita & tu, licèt nõ
aurum, eius tamen aspectu, & cupiditate,
aĩæ insidentem dæmonem adoras. Dæ- C
mone enim grauior est pecuniarum cupi- Pecu-
ditas, qua multi magis persuasi sunt, quã niarum
illi ab idolis, quibus non omnia parent: cupidi-
huic verò omnia, & quodcunque facien- tas dæ-
dum suggerit, obsequuntur. Quid dicit mone
auaritia? Esto omnibus inimicus, obliui grauior.
scere naturam, contemne Deum, sacrifi-
cium mihi teipsum offer. Dicto citius pa-
rẽt. Et idolis quidẽ boues sacrificant, aua-
ritia offer mihi animam inquit, & persua
det. Vide quas habeat aras, quæ libamina
accipiat. Regnum cœlorum auari nõ pos-
sidebũt. Neq; has minas formidant, quã- 1. Co. 6.
uis hęc cupiditas infirmissima sit, quippe b
quæ non insita, non naturalis est, fuisset
enim nobis à principio, sed aurum iam
non erat neq; quispiam aurum amabat.
Sed si placet vnde malũ hoc prouenerit,
dicam, vnusquisq; maioti æmulatus, mor-
bum hunc auxit, & nolẽtem præoccupãs
irritauit. Cum enim splẽdidas domos, dif-
fusos agros, seruorũ greges, argẽtea vasa ve
stimẽtorũ copia intuerentur, vt hæc supe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rarent, pro viribus contenderunt. Itaque primi secundis causam, secundi minoribus præbuerunt. Quòd si continentes esse voluissent, non sanè fuisset posteris cupiditatis exemplum, immò, neque vlla his excusatio est. Sunt enim qui pecunias cõtemnunt. Et quisnam inquies? hoc grauissimum est, quòd impossibile videatur, vt quis vincat malitiam, neque quispiam rectus iudicetur. Adducã tamen multos, & D
in ciuitatibus, & in montibus, & quid ꝓficiemus? Neque enim propterea meliores euadetis. Sed non nunc nobis de hoc sermo habetur, vt diuitiæ minuantur: velim sanè. Verùm cùm maius vobis onus impendat, non cogam: sed ne aliena concupiscatis, & aliquid in egenos conferatis, admoneo. Multos autem inueniemus rebus suis contentos, sua curantes, & iustis viuentes laboribus: quid hos non imitamur, non æmulamur? Consideremus maiores nostros, num facultates eorum steterunt? tantùm eorum nomina durant, & incorrupta seruantur. Num magni alicuius viri balneum, & diuersorium, & suburbana aspicientes, recordati quantum laborem subierit, ingemiscimus? Quanta rapuit, & nihil apparet? Sed alij in eius delicijs delectantur, quod nunquam ille suspicatus est fortasse, & inimici, vt magis puniatur. Huiusmodi, & nos manent. Proculdubio morienur, & hic noster finis. Quantam impensam, quanta odia subierunt? Quid hinc emolumenti? Immortale supplicium, & nullum malis remedium neque viuentes tantùm, sed & mortui ab omnibus accusantur. Quid cum multorũ
E imagines in domibus positas intuemur? Nonne magis dolemus? Verè bene, in-
Ps.36.b quit propheta: Verùmtamen stultè perturbatur omnis homo viuẽs. Profectò harũ rerũ cura perturbatio est: pturbatio inq̃ & anxietas superflua, qua omnino in æternis taberneculis carebimus. Hic enim alius laborat, alius fructum capit: illic laborum suorum quisq; dominus est, & multiplicem mercedem accipit. Ad illam ergo possessionem properemus, illic ædificemus: vt quiescamus cum Christo Iesu domino nostro, Amen:

Homilia. lxv. ex cap. xii.

C*Ognouit ergo turba multa ex Iudæis quia illic esset, & venerunt non propter Iesum tantùm, sed vt Lazarum viderent, quem suscitauit à mortuis.* Quemadmodum diuitiæ incautos perdere consuerunt, ita & principatus: ille nanq; in auaritiã, hic in insaniã hominẽ impellit. Ecce Iudæorũ turba quę subdita erat bene sentit, principes verò insaniũt. Quòd.n. illi crediderũt, testãtur frequẽter Euangelistæ: qd̃ multi de turba crediderunt ei, ex principibus minimè sed inquiunt, Nunquid aliquis principũ credit in eũ? Sed quid inquiunt de turba? Qui non norũt legẽ, maledicti sunt. Qui credebãt, eos maledictos dicebãt, se autẽ F
qui negabãt sapiẽres. Et in hoc loco, multi cũ miracula viderent, crediderũt principes aũt suis sceleribus nõ cõtenti: etiam Lazarum interimere tentabant. Esto Christus sabbathũ soluerit, ꝙ æqualẽ se patri fecerit, & pp Romanos, vt dicitis, eum velitis interficere: quid Lazarum potestis accusare, vt de eius cogitetis interitu? Nũquid beneficiũ accipere, crimini dandum est? Considera quantum cædi studebant. Atqui multa signa fecerat Iesus, sed nullũ ita eos efferauit, non paralyticus, nõ cæcus curati. Hoc enim natura admirabilius erat, & post multa factũ, & mirandũ erat mortuũ quatriduanũ ambulantẽ, & loquẽtẽ videre. Sanè quidẽ. Non tũ festi Diei officia erãt, cædibus coinquinate celebritatẽ. Præterea illic videbantur Christũ ob sabbathi solutionẽ accusare, & hoc pacto turbã adducere: hic cum nihil quæri possent, contra sanatũ irritantur. Neq; poterãt dicere, quòd patrẽ oppugnaret: oratio enim Iesu eis silentiũ imposuit. Siquidẽ cũ omnis reprehendendi causa eis ablata, & signum manifestissimum esset, in cædẽ G
feruntur: quod & in cæci miraculo fecissent, nisi sabbathum habuissent, quod calumniatentur. Accedit ad hoc, quòd ignobilis ille erat, & eiecerunt eũ è tẽplo: hic verò clarus, qd̃ cõstat ex multitudine eorũ, qui ad sorores eius consolandas venerant, & quòd omnibus spectantibus miraculũ factũ erat cum maxima omniũ admiratione. Idcirco omnes, et omisso festo, Bethaniã ad eũ visendũ concurrebãt, hoc eos angebat: tentarunt ergo eũ interimere, & nihil audere sibi videbantur, adeò erant prompti ad cædem. Hac gratia hoc in primis vetuit lex, Non occides: & hoc Exo.20 & Deu. 5.b
propheta accusat inquiens, Manus eorum plenæ sanguine. Quomodo ergo cum nõ palam

palã ambularet in Iudæa, & in desertum
Esa.1.d secessisset, iterũ audenter reuertitur? Qm̃ eorũ furorẽ absentia sua iam extinxerat. Ad hæc multitudo præcedens, & subsequens, sufficiẽs erat q̃ eos ne quid in Christũ molirentur perterreret. Nullũ.n. miraculũ adeò eos mouit, vt Lazari resurrec-
Luc.19. f tio. Et alius Euangelista inquit, quòd straueruũt ad eius pedes vestimenta, & quòd vniuersa ciuitas commota, perquã honori
H ficè acceperũt. Fecit autem hoc, vt aliam prophetiam figuraret, aliam impleret: & idem alterius rei est principium, alterius
Mat.21 a finis. Illud enim, Lætare quòd rex tuus venit tibi mansuetus, prophetiã implet, ꝙ asinũ ascenderit, futurũ præfigurauit. Nã immundũ gentium genus ei subdi oportebat. Qũo autem alij dicunt, quòd discipulos misit dicens: Soluite asinam, & pullum: hic autem tantùm, ꝙ asino inuento sedit super eo? Vtrunq; fieri potuit, solutã asinã ducentibus discipulis, super eam Iesum sedisse. Ramos autem palmarum, & oliuarum, & vestes strauerant, ostendentes maiorem iam de eo, quàm de prophe-
Mar.11.a ta opinionem habere. Et dicebãt, *Hosianna, benedictus qui uenit in nomine domini.* Vides Hoc maximè mœrore eos affecisse, ꝙ omnes crederent, Deo non esse cõtrariũ: & hoc maximè populũ scindebat, quod à patre venire diceret. Sed quid signat, Lætare filia Sion? cum omnes Iudæorum reges, vt plurimum iniusti essent, & cupidi, & multitudinem euerterent, & hostibus traderent, Confide, inquit, hic talis nõ est, sed humilis, & mansuetus: quod ex asino ostenditur. Non enim exercitu stipatus in gressus est, sed solo asino. Hoc autem co-
I gnouerunt discipuli eius primùm, quod
Sup.2.d erat scriptum de eo. Ecce quòd plura ignorabant, quoniam ipse nondum eis reuelauerat. Etenim cum inquit: Soluite templũ
Lu.18.f hoc, & in triduo suscitabo illud: neq; tũc intellexerunt. Et alius Euangelista ait: Quòd erat absconditus sermo ab eis, & nesciebant eum resurrecturum à mortuis. Sed non ab re abscondebatur: quare alius inquit Euangelista, quod audiendo dolebant, & erant tristes, quia resurrecturum non cognouerant, & eorum superabat ingeniũ. Sed cur id eis non aperuit? Quoniã magnum erat. Et contemplare Euangelistæ sapientiã, quòd priorẽ suam ignorantiam prædicare non erubescit. Quod.n. scriptum esset, norant: quod de Christo, ignorabant. Siquidem scãdalizati essent, si rex talia perpessurus, atque tradendus esset. Præterea non continuò, quod regnũ diceret, intellexerunt. Nam & alius inquit Euangelista de huius mundi regno eos Mar.20 c
arbitratos. Testificabatur autem turba Lazarum resurrexisse. Non enim tot repentè conuersi essent, inquit, nisi credidissent miraculo. Pharisæi ergo dixerunt ad semetipsos: Videtis quia nihil proficimus: ecce mundus totus post ipsum abijt. Videntur mihi hæc esse verba rectè sentientium, non audientium tam palam loqui, ex euentu tamen illos conuincentes, q̃uis frustra conarentur. Mundum autẽ in hoc loco iterum turbam appellat. Consueuit K
enim scriptura mundum, & mundi creaturã, & vitiosos appellare. Illud cum inquit, proferens secundum numerum mundum suum: hoc, Vt mundus vos nõ odit, me autem odit. Quæ diligenter considerã Supr.7
da sunt, ne ex nominis æquiuocatione an a
sam præbeamus hæreticis. *Erant autem gentiles quidam ex his qui ascenderant, vt adorarent*, cum iam propè esset, vt proselyti fierent, ad festum venerant. *& cum Iesu famæ extenderetur dicunt Philippo: Volumus Iesum videre. Venit Philippus, & dicit Andreæ*, vtpote qui prior erat, & rem ei communicat. Sed neq; ipse simpliciter id recepit: audierat enim, In viam gentium non ambulaueritis: ideo cum discipulo locutus, magistro refert, Vterque enim. Iesum Mat.10
affati sunt. Qui respondit, [Venit hora, vt a
clarificetur filius hominis. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet]. Quid significat, venit hora? Dixerat, In viam gentium ne abieritis: vt omnem tolleret à Iudæis impudentiæ occasionẽ, eos à gentilibus cohibuit: sed cum illi in pertinacia perstarent, hi accederent, tempus iam passionis aduẽtare inquit, omnibus cõsummatis. Quòd si nobis his esset contumacibus inhærendum, illis penitus reiectis, hoc sanè nostra
foret prouidentia indignum: cum enim L
ad gentes discipulos post passionem esset missurus, iam, inquit, tempus ad crucem aduentare. Non tamen prius eos dimisit, vt esset in testimonium eis. Etenim antequàm in Iesum impetum facerent Iudęi, antequam crucifigerent, non dixit, Eũtes docete omnes gentes: sed in viam gentiũ

ne abieritis. &, Non missus sum nisi ad
Mat.10 oues, quæ perierunt domus Israel. &, Nõ
Ibi.15.c bonum est accipere panem filiorum, &
Ibidem dare canibus. Cum autem odio à suis haberetur, & ita vt interficeretur, superfluũ erat persequentibus inhærere. Etenim recusarunt ipsum dicentes. Non habemus regem nisi Cesarem: tunc eos dimisit, cũ
Inf.19. dimissus esset ab eis. Ideo inquit. Quoties volui congregare filios vestros, & noluistis? sed quid signat, Granum frumenti, nisi cadens mortuum fuerit? de cruce loquitur, ne perturbarentur. Cum gentiles
Mat.23 d accesserunt, tunc mortuum esse, hoc inquit maximè populos adducet, & mei augebit præconium. Inde cum non ita verbis persuaderet, rerum experientia id aggreditur, inquiens hoc in frumento con-
M tingere, vt mortuum maiorem fructum afferat. Quòd si hoc in seminibus euenit, multò magis in me. Sed non intellexerunt discipuli quid diceret: ideo frequenter idem repetit Euangelista, excusans quòd postmodum fugerint. Talem, de resurrectione disputans, rationem Paulus attulit. Quam igitur habebunt excusationem, qui resurrectioni non credunt, cum in seminibus, & in plantis quotidie hoc videamus, ac etiam in generatione nostra? Primùm enim corrumpi semen oportet inde fieri generationem. Omninò autem cum Deus aliquid facit, nulla opus est ratione. Qũo nos ex nihilo fecit? hoc ad Christianos dico, dicentes credendum scripturis. Ego autem, & aliud dicam ab humanis rationibus, alij malitiam, alij virtutem sectãtur: sed malitię sectatorum multi feliciter in vltimam peruenerunt senectutem: virtutis autem contrà. Quomodo ergo pro meritis vnusquisque accipiet? Quando? Certè inquiunt, sed corpora non resurgent. Nonne audiunt Paulum dicentem, Oportet autem corruptibile hoc induere incorruptionem? Neque animam intelligit, quippe quæ non corrumpitur, & resurrectio de mortuo dicitur: Cecidit corpus. Quare corporis resurectionẽ negas? An non possibile Deo est? quod dicere summæ amentiæ est.
A An non decet? Quam ob rem? Vt corruptibile quod & laboris est, & mortuis participeps, in præmijs communicet. Si non decuisset, neque à principio factum esset. Nonne carnem ipse accepit? quòd accepe-

rit, & ipsam suscitauerit, audi quid dicat:
Infer digitum tuum huc, & vide quia spi Inf.20.
ritus ossa, & neruos non habet. Quare La g
zarũ suscitauit, si melius fuisset sine corpore suscitare? Quid inter signa, & beneficia hoc adnumerauit? Quid cibos præbuit? Nolite dilectissimi ab hæreticis decipi. Est enim resurrectio, est iudicium. Hæc tollunt quicunque nolunt operum suorũ rationẽ reddere. Etenim oportet resurrectionẽ talẽ esse, qualis fuit Christi. I
Primitiæ etenim ille est, & primogenitus mortuorum, Sed dicent: Resurrectio, hoc est animę purificatio, & a pecatis mundatio, Christus autem non peccauit, quomodo surrexit? Qũo nos à maledictione liberati sumus, si ipse peccauit? Quomo Inf.14.
do dicit, Venit princeps mundi huius, & d
in me non hẽt quicquam? Hæc.n. non peccasse significant. Igitur secundum eorũ sententiam, aut non surrexit: aut si surrexit, peccauit ante resurrectionẽ Sed sanè corpore resurrexit, & praua hæc doctrina nihil aliud est, quam inanis glo- B
riæ filia. Hunc ergo morbum fugiamus. i.Co.15
Corrũpunt, inquit, bonos mores confabu d
lationes pessimæ. Non sunt hæc apostolorũ dogmata. Marcion est, & Valentinus Marcio
qui hęc inuenit: Fugiamus, inquã, dilectis nis &
simi. Nihil prodest vita bona cum praua Valenti
doctrina: vt contrà, nihil sana doctrina, ni hære
cũ vita corrupta. Hæc gentiles pepererũt, fis.
inde auxerunt, ab externis accipientes philosophis, & materiã ingenitã, & aliahmõi asseruerunt: & vt rerũ opificem nõ subiecta materia ingenita, ita & resurrectionẽ negarũt. Nolimus his aures adhibere, cum immensam Dei potestatem intelligamus. Nolimus, inquam, aures adhibere, vobis inquam dico, Nos.n. aduersus eos bellum non recusabimus, sed inermis & nudus, si in imbecillos inciderit licèt fortior, facilè capietur. Si enim scripturis Esdr. 3.
attẽdistis, & quotidie in his acutiores eua & 4.
fistis, nõ sanè admonerẽ, vt bellũ aduersus eos detrectetis, sed vt manũ conseratis. Fortis est veritas: cum verò scripturis vti nesciatis congressum vereor, ne inermibus occurrentes ipsi vos saucient. Nihil illis imbecillius, qui à spiritus sancti sunt auxilio destituti. Quòd si exteriori vtuntur sapientia, minimẽ est mirandum sed ridendum potius, quòd fatuis vtunẽ C
magistris, qui neque de Deo, neque de

creatura

creatura firmum aliquid, & solidum inue
nire potuerunt. Sed quæ apud nos vidua mulier nouit, ea Pythagoras ignorauit, q dixit animam fruticem, & piscem, & carnem fieri. hisne opera danda est? & qua ratione nituntur? Magni sunt in ciuitate, pulchros nutriunt capillos, & pallijs induuntur, hucusque eorum philosophia extenditur: quos si intrinsecus inspexeris, puluis sunt, & cinis, in quibus nihil sani, sed sepulchrum patens guttur eorum, plenum immunditia, & sordium, & præcepta omnia vermium. Primus eorum aquam Deum esset dixit: qui secutus est, ignem: alius aerem, & ad corpora relati sunt. Hos, quæso, admirandos ducis, qui nullam inuisibilis Dei cognitionem habuerunt? Quòd si quam perceperunt, id euenit ex quo in Aegypto cum nostris versati sunt. Sed ne vos nimium perturbemus, iam orationi nostræ finem imponamus. Si enim eorum opiniones proponere ineiperemus, quid de Deo, quid de anima, quid de corporibus sentiant, risum moueremus. Neque ipsi nostra indiget reprehensione, ipsi se inuicem confundunt. Qui contra nos de materia orationem scripsit, seipsum perdidit. Quare ne
D temerè vos auocemus, & verbis implicemur, his omissis, vt diuinis literis attendatis vos hortabimur, neue ad nullã certemus vtilitatem: quod Paulus Timotheũ
1. Tim. admonet, quanuis sapientiæ plenum, &
4.d.&6 virtutis. Quare illi pareamus, & nugis
a abiectis, fraterni amoris opera complectamur. Eleemosynæ rationem habeamus, vt promissa bona consequamur, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, cui, honor, & gloria, in secula seculorum, Amen.

Homilia.lxvi.ex cap. xii.

QVi amat animam suam, perdet eam. Et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam: Siquis mihi ministrat, me sequatur. Dulcis, præsens vita est, & multæ plena voluptatis, non tamen omnibus, sed qui terrenis rebus affigitur. Quòd si quis cœlum suspiceret, & quæ illic bona sunt contemplaretur, fortasse hæc contemneret, tanquàm nullius momenti. Nam & corporum pulchritudo quo ad pulchrius non deprenditur, in admiratione habetur: cum verò melius apparuerit, illa prior despicitur. Quod si in illã pulchritudinẽ intueri voluerimus, & cœlestis regni spẽm cõsiderare, fortasse nos huius sęculi vinculis dissoluerimus. Vinculum nanque est terrenarum rerum E
affectio. A quo nos abducens Christus, quid dicat attende. [Qui amat animam suam perdet eam: & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Qui mihi ministrat, me sequatur, & vbi ego sum, illic & ministet meus erit. Simile ęnigmati hoc dictum videtur, non tamen est, sed sapientiæ plenum. Et quomodo qui amat animam suã perdet eam? Qui absurdis eius cupiditatibus obtemperat, qui præter debitum ei indulget. Propterea admonet ille, Noli ambulare in cupiditatibus animæ tuæ: sic enim eam perdis, cum a virtutis via abducis: quemadmodum econtrariò. Qui odit eam in hoc mundo, custodit eam: hoc est, qui non paret ei cum aliquid perperam iubet. Et non dixit, qui non paret: sed qui odit. Quemadmodum enim quos odio habemus, ne vocem quidem audire, nec videre æquo animo patimur: ita & anima, siquid præter Dei voluntatem nobis imperat, reijcienda est: Cũ enim iam de morte ad eos verba facturus esset, de morte videlicet sua: & præuideret eorum tristitiã, & exanimationem, per excessum locutus est inquiens: Quid dico si mortem meam generosè nõ feretis? nisi vosipsi moriamini, nullum vos sequetur emolumentum. Et vide quomodo lenit sermonem suum: grauius enim, & molestius videbatur dicere, homini animam amanti esse morien dum. Et quid antiquitus dico, quando & nunc multos inueniemus libenter omnia tolerantes, vt hac vita fruantur, & maximè qui futuram credunt? qui cum vident ædificia, molesque, & machinas, lachrymantur dicentes: Quot homo, & quanta? & fit puluis. Sic magna præsentis vitæ cupiditas. Hæc vincula Christus dissoluens inquit, Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Quòd enim ad eorum tollendũ metum hæc diceret, audi quæ sequũtur: Qui mihi ministrat, me sequatur: de morte locutus, & operum sequelam, atque imitationẽ exigit. Oportet.n. omnino ministrum, eũ, cui ministrat, sequi. Et cõsidera qũ hæc

Universidad de Deusto
Biblioteca

loquitur. non cum persecutionem patiebā
tur, sed cum confidebant, cum se in tuto
esse arbitrabantur, quòd a multis honora-
rentur, colerenturq;: quando & consurge-
re poterāt, & audire, Et tollat crucem suā,
& sequatur me: hoc est, semper paratus sis,
Mat. 16 inquit, ad pericula, ad mortem, ad terrena
d exilia. Inde cum grauia dixisset, præmium
ponit: quòd qui sequetur ipsum, erit vbi
ipse est. Quibus verbis ostēdit resurrectio-
G nem post mortem. Vbi ego sum, inquit,
illic, & minister meus. Vbi Christus? In cœ
lis. Ergo ante resurrectionem illuc anima,
& mente transferemus. *Siquis mihi ministra-
uerit, diliget eum pater.* Quare non dixit,
Ego? Quoniam nondum debitam vendi-
carat authoritatem, vt pater. Qui enim
nondum resurrecturum ipsum sciebant,
quomodo poterant tantam de eo opinio-
Mar. 10 nem concipere? Quam ob rem filijs Zebe-
f dæi inquit, Non est meum dare, sed qui-
bus paratum est a patre meo. Atqui ipse est
iudex. Sed hic dilectum se filium ostendit:
tanquàm enim dilecti filij ministros pater
accipiet. *Nunc enim anima mea turbata est. Et
quid dicam? Pater saluifica me ex hac hora.*
Atqui hæc non sunt verba ad mortem ve-
nire suadentis. immò maxime. Siquidem
ne dicerent ipsum eum humanis carere do
loribus, facilè de subeunda morte philoso
phari, & in tuto nobis persuadere, osten-
dit: quòd licèt eam formidet, cum tamen
vsus poscat, non recusat. Hæc autem dispē
sationis sunt, non diuinitatis, ideò inquit:
Nunc anima mea turbata est. Neque enim
aliter hoc procederet: & dicendo, Pater sal-
uifica me ex hac hora: ita perturbatus est,
vt etiam a morte absolui cuperet, si licuis-
H set. hæ sunt humanæ naturæ imbecillita-
tes. Et quid dicam, inquit, cum mortem de-
precer? Propterea veni in horam hāc: quasi
diceret, Licèt moueamur, & perturbemur,
mortem tamen non fugimus: nam ita nūc
perturbatus non recuso, ferēdum est, quod
instat. Non dico enim, libera me ex hac ho
ra: sed, Pater clarifica nomen tuum. Et li
cèt perturbatio me dicere cogat, contra-
rium tamen dico. Clarifica nomen tuum:
hoc est, duc me iam ad crucem: quod aper-
tè eius humanitatem, & humanis moueri
affectibus ostendit, & naturam quòd ægrè
ferret mortem, & viuere cuperet. Quemad
modum enim, neque esurire, neque dor-
mire crimini dandum est, ita neque vitam
præsentem optare. Christus autem corpus
omni peccati labe purum habebat, non ta
men naturalibus non obnoxium necessi-
tatibus, siquidem non fuisset corpus. Et ex
his aliud nos admonet. quid nam? Vt si
quando affligimur, siquid timemus, non
ita resiliamus a propositis. Pater clarifica
nomen tuum. Indicat se pro veritate mo-
ri, quod Dei gloriam appellat, & hoc post
crucis mortem contigit. Debebat enim or
bis terrarum ad Deum conuerti, & in Dei
cognitionem venire, & ipsum colere. Ve-
rùm hoc non patris tantùm, sed & filij I
gloria: quod tamen tacet. *Venit ergo vox de
cælo: Et clarificaui, & iterum clarificabo.*
Quando clarificauit? In præcedentibus si-
gnis, & iterum clarificabo post crucem.
*Turba autem tonitruum opinati sunt, vel an-
gelum locutum.* Et vnde hoc? Nunquid mani-
festa, & clara fuit vox? Fuit sanè. Verùm
crassior turba erat, & terrenis dedita, & pa
rum xattendens, & alij sonum tantùm, alij
vocem articulatam audierunt, sed non in-
tellexerunt. *Tum Christus: Non propter me
vox hæc venit, sed propter vos.* Cur hoc dixit?
Ad illud respiciens, quod illi frequenter di
cebant, quod non erat a Deo, qui a Deo
clarificatur: nonne a Deo est, cuius nomen
per eum clarificatur? Propter hoc. n. vox de-
lata est: Quare & ipse inquit, Non propter
me vox hæc venit, sed propter vos, non vt
aliquid ab ea mihi ignoratum audiā: om-
nia. n. patris noui, sed propter vos. Cum. n.
vel angelum locutum, vel tonitruum factū
arbitrati essent, inquit, Propter vos: vt hoc
saltem pacto adduceret eos ad interrogan-
dum. Illi tamen oscitantes, & stupidi, ne-
que sic persuasi sunt, cum audirent id ad
se pertinere. Nescienti enim, cui diceretur,
sanè non manifesta vox videbatur. Propter
vos vox venit. Vides vt res humiles eorum
gratia fiant, non quòd Christus ope indi-
geret? *Nunc iudicium est mundi? nunc princeps K
huius mundi eiicietur foras.* Hæc particula,
quomodo procedit ad illud, Et clarificaui,
& clarificabo? Rectè & consonè. Cum e-
nim dixisset, Clarificabo, modum indicat:
hoc est, princeps mundi eijcietur. Quid si-
gnat? Iudicium est mundi, quasi dicat, exa-
minabitur, & punietur. Quo pacto? Per-
didit ille primùm hominem, & peccato se
cit obnoxium. Propter peccatum enim ve-
nit mors, quod in me non inuenit. Et qua
gratia insilijt, & morti eum tradidit? qua
gratia

gratia in animam Iudæ ingressus est? ne
perderemur: neq; mihi diuinam tunc attu
lerit dispensationem, quæ non est diaboli,
sed sapiētiæ suæ. Inquiratur primùm mala
eius mens, qūo iudicatur mundus in me,
quasi examine proposito dicatur ad eum.
Esto, oēs interemisti, eo quòd subiecti erāt
peccato: Christum cur interemisti? Non-
ne planè iniustè? Per Christum ergo om-
nis mundus defendetur. Quod vt manifes-
tius appareat, exemplo vtemur: Sit violen
tus quispiam tyrannus, qui omnes qui in
manus suas venerint, plurimis malis affi-
ciat: hic si vel regem, vel regium filium ca-
ptum iniustè interimat, illius mors etiam
alios vlcisci poterit. Sit aliquis, qui debi-
L tores postulet, verberet, in carcerem inij-
ciat, & hac insania etiam nihil debentem
coerceat: hic etiam eorum quæ in debito-
res commisit, dabit pœnam, interficietur
ab illo. Non aliter in Iesu vsu venit. Eorū
enim quæ in nos fecit diabolus, propter
ea, quæ in Christum ausus est, postulatus
est ad supplicium. & quòd ita intelligatur,
audi quid dicat: Nunc princeps mundi hu
ius eijcietur foras: per mortem scilicet,
meam. *Et ego si exaltatus fuero, omnes traham
ad meipsum.* Hoc est, etiam gentiles. Et
nequis diceret, qūo si te vicit eijcietur, Nō
vicit inquit, Quomodo enim qui alios tra
hit, victus esse poterit, & non dicit resusci-
tabo: sed maius, Omnes traham ad meip-
sum. Nam si dixisset, resuscitabo, non signi
ficaret credituros: sed cum credituros di-
cit, & resurrecturos confirmat. Si enim
mortuus mansisset, & purus homo fuisset,
nemo credidisset. Omnes traham ad meip
sum. Quomodo ergo inquit, patrem tra-
here? Quia trahente filio, pater etiam tra-
hit. Traham, inquit, tanquàm à tyranno
Mat. 12 detentos, & per se minimè potentes eius
c, & manus effugere, vtpote repugnantis. Alio
Mar. 3. loco rapinā appellat. Nemo potest spolia
d fortis rapere, nisi prius alliget eum, & tunc
M rapiat. Hæc autem ad illius vim ostenden
dam dicit, vt illic rapinam, hic tractionem
appellaret. Quod cum intelligamus, resur-
gamus, glorificemus deum, non fide tan-
tum, sed & vita: aliter non esset gloria, sed
blasphemia. Non enim ita blasphematur
Deus ab impio gentili, vt à Christiano.
Quam ob rem rogo, vt omnia ad Dei
gloriam referamus. Væ, inquit, seruo illi
per quem nomen Dei blasphematur.
Hanc autem particulam, Væ: mox pœna
sequitur, & supplicium. Beatus autem per
quem nomen dei glorificatur. Nolimus
ergo tanquàm in tenebris versari, sed om-
nia peccata euitemus, maximè verò quæ
publicè nocent, in quibus præcipuè Deus
blasphematur. Quam enim veniam con-
sequemur, si, cùm alijs nostra exhibere
præcipiamur, aliena rapimus? Quæ nobis
spes salutis? nisi esurientem nutris, sup-
plicio afficis: si vestitum spolias, quid ti-
bi sperandum? Hæc frequenter dicere nō
cessamus, quoniam qui hodie non au-
diunt, cras audient: & qui neque cras, pe-
rendie. Quòd siqui impersuasibiles sunt,
nos tamen non iudicabimur: nostrum e-
nim officium impleuimus. Vtinam au-
tem ne vos horum pudeat, neve possitis ac
cusari: sed omnes Christi tribunali au-
denter adstare, vt & nos in vobis gloriari
possimus, & malorum aliquam capere con
solationem, probationem videlicet ve- A
stram in Christo Iesu domino nostro, cum
quo patri gloria, simul, & Spiritui sancto
in secula seculorum, Amen.

Homilia lxvii. ex cap. xii.

R*Espondit ei turba: Nos audiuimus ex lege,
quòd Christus manet in æternum: & quo-
modo dicis, oportet exaltari filium hominis?*
Manifestus error est, & imbecillis, quan-
uis extrinsecus callidè fucetur. Et quemad
modum qui puttes, & ruinam minātes pa
rietes albo tectorio linunt, non tamen eos
possunt dirigere: ita & mendaces facilè de-
prehenduntur. Quod hoc in loco Iudæis
contigit. Cum. n. ad eos Christus diceret,
Cum exaltatus fuero à terra, omnes trahā
ad meipsum. Nos audiuimus, inquiunt, à
lege quia Christus manet in æternum: &
quomodo tu dicis, quòd oportet exaltari
filium hominis? Quis est iste filius homi-
nis? Norant igitur Christum immortalē,
& vitam habere sine fine: vnde etiam quid
diceret, intelligebant. Nam sæpenumero
in scripturis simul, & passio, & resurrectio
ponitur: siquidem Esaias vtrunque simul Esa. 53.
ponit. Tanquam ouis, inquit, ad occisio- c
nem ductus est, & quæ sequuntur. Et Da-
uid in secundo psalmo, & plerisq; alijs cō B
iungit hæc vtraq;: & patriarcha, cum dixis
set, Procidens dormiuit, vt leo: inde addi-
dit, Et vt catulus leonis excitauit eum: si- Gen. 49
mul

mul & passionem ostendit, & resurrectionem. Sed hi arbitrati silentium ei imponere, & non esse Christum ostendere, Christum in æternum manere confitentur. Et vide quàm prauè non enim inquiũt, Nos audiuimus quòd Christus nihil patitur, neque crucifigitur, sed manet in æternum. Atqui neq; hoc dictum contrarium erat. Immortalitati enim passio non fuit impedimento. Hinc videre licet, multis eos intellectis spõte sua in malitia perstitisse. Cũ enim de morte superius verba fecisset Iesus, & eum illi exaltari audirent, id suspicati sunt: inde dicunt, [Quis est iste filius hominis?]& hoc malignè, noli, inquiunt, arbitrari quòd de te hoc dicamus, neq; dicere quòd te propter odium oppugnemus. Ecce nescimus de quo dicas, & tamen profitemur. Christus autem eis silentium imponens, ostendensq; passionem nulli esse impedimẽto, vt maneat in æternum. [Adhuc, inquit, modicum lumẽ in vobis est:] indicans mortem suam translationem esse. siquidem Solis lumen non extinguitur, sed breui secedens rursum apparet. [Ambulate dum lucem habetis.] Quòd hic tem-
C pus dicit? An præsentem omnem vitam, an tempus ante crucem? Ego verò vtrunq; arbitror, propter immensam eius humanitatem: multi etiam post crucem credide runt. hoc autem dicit, vt eos ad fidem impellat: vt superius. Adhuc modicum tempus vobiscum sum. [Qui ambulat in tenebris, nescit quò vadat.] Quod nunc Iudæi faciunt, quæ nesciunt, sed tanquam in tenebris versantur? Videntur sibi recta incedere, cum longè aberrent, sabbathum custodiunt, & legem seruant, & ciborum habent obseruationes: nesciũt tamen quò vadant, ideò dicebat: [Ambulate in luce, vt filij lucis sitis,] hoc est mei. & in principio
Sup.i.a inquit, Euangelista: Neq; ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis, sed ex Deo nati sunt, hoc est ex patre. Hic autem ipse dicitur eos generare, vt vnam patris, & filij operationem intelligas. [Hęc locutus est eis Iesus, & abijt, & abscondit se ab eis.] Quid nunc absconditur? Neq;.n. lapides contra ipsum tulerant, neq; blasphemarant, vt superius, quare ergo se abscondit? Qui cor hominis intrat, norat eorum animos exasperari, etiam si nihil dicerent: norat seruẽtes, & ad cædem promptos, neq; expectauit dum rem aggrederentur, sed absconditur, vt eorum placaret inuidiam. Cõsidera quõ id signat euangelista. Cùm autem tanta signa fecisset coram eis, nõ crediderunt in eum. Quæ nam tanta? Ea prætermisit Euãgelista, vt ex sequentibus constat: etenim cum discessisset, & rursum rediret, iterum placidè eos alloquitur. [Qui credit in me, non credit in me, sed in eũ, qui misit me.] Vide quid facit: incipit ab humilibus, & cõsugit ad pattem, & iterum tollit sermonem suum: & cum eos efferari intelligit, discedit, & redit rursum, & rursus ab humilibus orditur, & vbi hoc, vbi illud fecit, cõsidera a principio. Sicut audio iudico: inde Sup.5.e
altius, Sicut pater suscitat mortuos, & viui Ibidẽ.d
ficat, sic & filius quos vult viuificat, & ite- Ibi.8.b
rum, Ego non iudico vos, alius est, qui iudi- Ibi.6.d
cat: inde discedit, & prodit in Galilæam. Operamini, inquit, non escam, quæ perit. Et cum de se magna locutus esset, ꝓ de cœlo descenderat, ꝓ vitam ęternam daret iterum abijt, & reuertitur ad scenophegiam. Hoc idem frequenter faciẽtẽ videre possumus: ita doctrinã suã variat, ꝑsentia, absentia, humilibus, magnificisq; sermonibus: quod & hic facit. [Cum tãta signa fecisset coram eis, non crediderunt in eum, vt sermo Esaiæ prophetæ impleretur, quem di- Esa. 53.
xit: Domine quis credidit auditui nostro, a
& brachium domini cui reuelatum est? & E
iterum: Propterea non potuerunt, inquit, Esa. 6.c
credere, quia iterum dixit Esaias: Auditu audietis, & non intelligetis. Hæc dixit Esaias, quando vidit gloriam eius, & locutus est de eo.] Ecce iterum hãc particulã, Quia dixit: non causalem esse, sed euentus. Neq; enim, quia dixit Esaias, non crediderunt: sed, quia non erãt credituri, ideo dixit. Sed quare non ita dixit Euangelista, sed incredulitatem a prophetia, nõ prophetiam ab incredulitate esse dicit: & superius hoc idẽ vehementius, Propterea non potuerũt credere, quia dixit Esaias? Hinc magnam vult scripturę certitudinem demonstrare, & ꝓ non aliter quàm prophetatum sit, euenit. Ne qs.n. diceret, Et qua gratia venit Christus? nesciebat non credituros? prophetas hoc nouisse inducit, venit autem, ne peccati sui vllam haberent excusationem: quæ prædixit propheta, tanquam omnino futura prædixit, nisi enim prorsus futura nouisset, non sanè prædixisset. Erant autem proculdubio futura, cum illi incurabiliter se haberent. Non potuerunt autem: hoc est,

Mat.19 b est, noluerunt. Neq; te admiratio capiat.
Sup.7.a Alibi enim inquit: Qui potest capere, capiat, sita nonnunq̃ potestate pro voluntate vtitur. & iterum: Non potest mundus vos odio habere, me autem odio habet. hoc & communi sermone vsurpatum vide
F mus, cùm quis dicit, Non possum asperũ hominem diligere: vehementiam voluntatis potestatem appellans. & iterum, Non potest ille fieri bonus. & propheta: Si mu
Hie.13 d tabit Aethiops pellem suam, & pardus varietatem suam, & populus hic poterit benefacere, qui didicit mala. Nõ dicit, quòd impossibile sit ei benè operari: sed quia nolunt, ideò non possunt. Quod autem hoc in loco dicit euangelista, ita intelligitur, quòd impossibile erat prophetam mentiri: non tamen propterea impossibile erat, vt crederent: licebat.n. etiam illis credentibus verum esse prophetam: non enim prædixisset, si fuissent credituri. Quid ergo, inquies, non ita dixit? Quoniam proprietates quasdam habet scriptura, cuius legibus est concedendum: hęc autem dixit, qñ vidit gloriam eius. Cuius? patris. Quomodo ergo Ioannes de filio dicit, Paulus autem de spiritu? Non, inquam, confundentes personas, sed vnam significantes dignitatem: etenim quæ patris sunt, sunt & filij: & quæ filij, Spiritussancti. Atqui multa per angelos dixit, & nemo dixit, sicut dixit angelus, sed Deus. Quæ enim per an
G gelos à Deo dicta sunt, Dei sunt: non autem quæ Dei, angelorum: hic autem spiritus dicit verba esse, & locutus est de eo. Quid locutus est? Vidi dominum seden-
Esa. 6.a tem in throno alto: & quæ sequuntur. Gloriam hic visionem illam appellat, sumum, & arcana audisse mysteria, visionem Seraphim, fulgur à throno desiliens, in quod inspicere potentiæ illæ non possent, & locutus est de eo. Quidnam? Quòd audiuit
Ibid.c vocem dicentem: Quem mittam, & quis
Ibid. ibit? Et dixi, Ecce ego sum, mitte me. & & dixit: Auditu audietis, & non intelligetis: & videntes videbitis, & nescietis. Excæcauit oculos eorum, & indurauit cor eorũ vt non videant oculis, & corde non intelligant. Ecce aliam quæstionem. Non est tamen, si rectè considerabimus. Quemadmodum enim sol debilem oculorum aciem perstringit, nõ natura sua: ita vsuuenit in his, qui diuino non attendunt sermoni, Ita & Pharaonis cor indurauisse dicitur, ita his accidit, qui dei verbum oppugnãt. Proprium hoc scripturæ: vt illud, Et tradi Exo.10.
dit eos in reprobũ sensum, & iterũ: Abijt g, & 14.
à gentibus, hoc est secessit, eas dimisit. Nõ b
enim hæc à Deo, sed ab aliorum malitia Ro. 1.d
prouenire ostẽdit. Cùm deserimur à deo, tradimur diabolo: in cuius potestatem redacti, innumeris malis afficimur. Vt ergo H
auditorem perterreat, inquit: Indurauit & tradidit. Quòd enim ipse nõ solùm nõ tradat, sed ne derelinquat quidem, nisi velimus, audi quid dicat: Nonne peccata ve- Esa. 59.
stra diuidunt me à vobis? & iterum: Qui a
longè discedunt à te, pereunt. Osee autem Ose.4.b
dicit: Oblitus es legis Dei tui, & ego tui Lu.13.g
obliuiscar. & ipse in euangelio: Quoties volui congregare filios vestros, & noluistis? & iterum Esajas: Veni, & non erat Esa. 50.
homo: vocaui, & non erat, qui auditet. hęc a
autem dicit, vt nostra causa deseri nos, & nobisipsis perditionis nostræ authores demonstret: Deus autem non modò nos non derelinquere, & punire vult, sed quoties punit, inuitus punit. Nolo, inqt, mor- Eze.18.
tem peccatoris. Christus autem cùm pe- Lu.19.g
ritura esset Hierusalem, etiam lachrymatus est: quod nos in amicis facimus. Hæc ergo videntes, omnia faciamus, ne nos Deus derelinquat, sed curam animæ, & mutui amoris habeamus, neque membra nostra scindamus, quod insanientium est, & alienatorum à mente: sed quantò magis à nobis alienos proximos videmus, magis in eos simus officiosi: etenim in corporibus multos sæpe videntes incurabili morbo laborantes, imponimus medicamẽ I
ta. Quid podagra peius? quid chiragra? Incidemus membra? Minimè, sed aliquod remedium disquiremus, ex quo morbum soluere possumus. Hoc idem in fratribus faciamus, & si grauissimè ægrotent, curemus medicinam, & feramus inuicem onera: sic implebimus legem Christi, & promissa bona consequemur, gratia & benignitate Domini nostri Iesu, Christi, cum quo patri gloria, simul, & Spiritui sancto, in secula seculorum, Amen.

Homi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homilia. lxviii. ex cap. xii.

V*Eruntamen ex principibus multi crediderũt in eum: sed propter Pharisæos non confitebantur, vt de synagoga non eiicerentur. Dilexeruut enim gloriam hominum magis quàm gloriam dei*. Omnia quidem nobis fugienda necessariò sunt, quæ animam nostrã corrumpunt: sed illa longè magis, quæ plura peccata ex se pariunt. Vt exempli gratia: Auaritia per se grauis morbus est, longè grauior, quia radix est, & mater omnium malorum, eiusmodi est inanis gloria. Ecce hi pp gloriæ cupiditatem fidem contẽpserunt. [Multi, inquit, ex principibus crediderunt in eum, sed propter Pharisæos non confitebantur, vt de synagoga non eijcerentur.] Quod etiam superius dixit: Qũo potestis credere, gloriam ab inuicem acci-
Su. 5. g pientes, & gloriam quę a deo est non quę-
K rentes? Non ergo principes erãt, sed serui: seruiebant. n. vltimam seruitutem, veruntamen, & hic postmodum metus abolitus est: minimè autem apostolos hos affectu detentos videmus, etenim principes illis, & sacerdotes crediderunt: siquidem spiritus gratia superueniens, adamante eos firmiores reddidit. Cum igitur hoc ne tunc crederent impediret, audi quid dicat: *Qui credit in me, non credit in me, sed in eum qui misit me*. Quasi dicat, quid timetis in me credere? fides in deũ per me aditum habet, sicut, & incredulitas. Intuere qũo in omnibus substantiæ indicet indifferentiã. Et non dixit, qui credit mihi: nequis verba eius credi interpretaretur, quod & in hominibus dici poterat, qui. n. apostolis credit, non apostolis credit, sed deo, sed vt intelligeres de fide in substantiam dicere, nõ dixit, Qui credit verbis meis: sed, in me. Atqui cur, inquit, non econtrario: Qui credit in patrem, non credit in patrem, sed in me? Quoniam iam se in patrem credere dixisent, & non in ipsum: imbecilliores. n. adhuc erant. Discipulos autem allocutus
Inf. 14. a his verbis vsus est: Creditis in deum, & in
L me credite. Hos autẽ cùm infirmiores ad hæc audienda nosset aliter allicit, ostẽdens patri credi non posse, nisi in se credatur. Et ne putares tanquã de homine dictum, addit: *Qui videt me, videt eum, qui misit me*. Quid ergo? corpus est deus? Minimè: sed animi speculationem intelligit, & hic consubstantialem signat. Et quid signat, qui credit in me? Ac siquis diceret, qui aquam è flumine accipit, non fluminis, sed fontis accipit: immo infirmũ hoc exemplum est ad subiectam materiam. *Ego lux in mundum veni*. Cum enim pater, & in veteri, & nouo testamento frequenter hoc nomine vocetur, etiam ipse eodem vtitur. Ideò Paulus splendorem eum appellat, hinc acci- Heb. 1. a
piens, & multam habere ostendit ad patrem conuenientiam, immò nullam differentiam: siquidem in se fidem, non in se, sed in patrem esse testatur. Lucem autem seipsum appellat, quòd errores pellat, & intellectus auferat tenebras. [Sed & siquis audierit verba mea, & non custodierit, ego non iudico eum: non enim veni, vt iudicem mundum, sed vt saluificem mundum.] Ne æstimaretur propter imbecillitatem contemptores dimittere, ideo inquit: Non veni vt iudicem mundum. Inde ne pigriores fierent, intelligentes, quòd qui credit, saluatur: qui non credit, punitur: vide quàm formidolosum eis iudicium minatur. *Et qui spernit me, & non accipit verba mea, habet qui iudicet eum*. Si pa-
M
ter neminem iudicat, & tu non venisti, vt iudicares mundum, quis eum iudicat? *Sermo quem locutus sum, ille iudicabit eum*. Nam cum dixissent nõ esse ex deo, inquit, quòd tunc hæc dicere non poterunt. Verba quæ locutus sum vos accusant, & omnem auferunt excusationem. Sermo quem locutus sum. Quis sermo? [Quòd à meipso nõ veni, quia qui misit me pater, ille dedit mihi mandatum, quid dicam, & quid loquar.] Ergo hęc propter eos dicta sunt, vt nullam prorsus haberent excusationem. nam nisi ita se res haberet, in quo excederet Esaiam, qui idem dixit: Dominus dedit mihi linguam eruditam, vt intelligam quando sermonem dicere oportet? Quid de Hiere- Esa. 50.
mia dicam? Etenim ille quando missus b
est, inspirationẽ habuit. Quid de Ezechiele? qui præcipuum caput deuorans, ita locutus est. Inueniebantur præterea, qui essent audituri, quę diceret, qui erant causa cur ita loqueretur: quòd si quando missus est, tunc accepit, quid diceret prius autem nesciebat. Quid his verbis prophanius? q'd magis impium? siquis ea ita accipiat, & nõ intelligat eorum humilitatis causam. Verùm Paulus ipse etiã discipulos intelligere dixit, quæ sit voluntas dei bona, & be- A
neplacens, & perfecta: filius autẽ nesciuit Ro. 12. d
quoad

quoad mandatum accepit? Quanam hæc ratione nituntur? Ecce quòd propterea in humilitatis excessum sermonem suũ adducit, vt illos alliciat, & his qui venturi erant, silentium imponeret. Ideo humana profert verba, vt hoc saltem modo necessariò vtilitatem verborum repudiarent, intelligentes non natura, sed ob auditorum imbecillitatem ita locutum. *Et scio quia mandatum eius vita æterna est. Quæ ergo ego loquor, sicut dixit mihi pater, sic loquor*. Consideras verborum humilitatem? Qui. n. mãdatum accipit, non sui dominus est. atqui
Su. 5. d ipse inquit: Qemadmodum pater suscitat mortuos, & viuificat: sic & filius quos vult viuificat. An ne suscitandi quos vult habet potestatem, dicendi autem non hẽt? Quid ergo hoc signat? Hoc est, quòd non ita se res habet, vt aliud ille, aliud ego loquar. Et scio quia mandatum eius vita æterna est. Hoc eos refutat, qui ipsum deceptorẽ dicebant, qui in sordibus versabantur. Cũ autem dicit. Ego non iudico: hoc est, non sum perditionis eorum causa, sed ipsi suæ: per hoc tantùm non testatur discessurum
B se ab eis, nec amplius rediturum: quia nihil tanquàm meum locutus sum vobis, sed tanquàm à patre omnia, & propterea humili sermone rem concludit, vt diceret
Inf. 14. d ad finem vsque idem se locutũ. Sicut mandauit mihi pater, sic loquor. Quòd si Deo contrarius fuissem, etiam contraria essem locutus, aut ad me gloriam retulissem: nũc autem adeò omnia in patrem retuli, vt nihil meum dicerem. Cur ergo non creditis dicenti me mandatum accepisse, & tanto studio omnium auferenti suspicionem, ne patrem oppugnem? Quemadmodum. n. qui mandatum accipiunt, neque facere neque dicere volunt, præter mittentis voluntatẽ, quousq; mandatum impleant nequid transgrediantur: ita nec dicere, neq; facere aliud possum, quàm patris voluntatem. Quæ ego facio, ille facit, quia mecum est, neque dimittit me solum pater. Animadueritis, vt semper vnanimem patri, & nullã inter se differentiam ostendat? Et cum di-
Sup. 8. e cit, A meipso non veni: non potestatem, sed diuersitatem, & contrarietatem tollit: nam si homines suijpsorum domini sunt,
Phi. 2. a longè magis vnigenitus filius. Et quòd hoc sit verum, audi Paulum, quòd exinaniuit seipsum, & tradidit pro nobis. Sed vt dixi,
C grauis res inanis gloria, grauis: ipsa enim & illos non credere, & alios non rectè credere adducit: & quæ propter illos humanitatis gratia dicta sunt, ea in impietatem vertit. Hanc igitur bestiam semper fugiamus. Varia nanque est, & multiformis, & vbique proprium virus disseminat, & pecunijs, & delicijs, & corporis pulchritudine: hac gratia semper necessitatem excedimus, inde vestimentorum copia, inde & seruorum examen, inde omnis necessitas contemnitur, in domibus, vestibus, mẽsæ splendore excessus dominatur? Vis frui gloria? Facias eleemosynam, tunc te angeli laudabunt, tunc Deus accipiet: nunc autem aurifices tantùm, & textores admirantur: tu inglorius circunferris, & nonnunquàm maledicta in te audis, & reprehensiones. Quòd si quæ in vestibus consumis conferres in pauperes, multus te vbique plausus, multæ laudes sequerentur. Tunc ea haberes, si alijs dares: si tibi seruas, minimè habes. Certus enim thesaurus est, pauperum manus. Quid corpus ornas, anima neglecta, & immunditiæ plena? Quid non tantam animæ, quantam corpori tribuis diligentiam? Certè illius maior habenda est. Verùm enimuero dilectissimi, patrem postulamus. Siquis tibi optionem proponeret, an egregium corpus, & bonæ habitudinis, & alijs specie præstans, vili tamen indutum veste: an turpe, & mor
D bis implicitum, ornatum tñ auro, & pulchritudine cultum malles: nonne naturalem corporis pulchritudinem vestimentis præferres? In corpore hoc sanè præfertur, in anima contrà: nam qui turpem, informem, & nigram habet, putat eam se auri splendore emendare. Quænam hæc amẽtia? Interiorem ornatum cures velim, & hæc monilia animæ apponas: nam si his corpus ornetur, neque ad bonam valetudinem, neque ad formam quicquam conferet. Neque enim nigrum corpus albũ reddet, neq; turpe speciosum. Si animæ id addideris, euestigiò eam pro nigra candidã, pro turpi formosam reddes. Neque meus hic sermo, sed ipsius Dei dicentis: Si fue- Esa. 1. e
rint peccata vestra, vt coccinum, quasi nix dealbabuntur: &, Date eleemosynam, & omnia vobis erunt munda. Nec te mu- Lu. 11. f
lier hoc animo solùm, sed & virum ornabis: qui si hos ornatus deponentem viderit, non nimio ei sumptu opus erit. Qui non habent, deponant habẽdi cupiditatẽ,
ad eke

Universidad de Deusto Biblioteca

ad eleemosynam promptiores accedent, & vos magis poteritis eis necessaria persuadere. Nunc autem omnis huiusmodi potestas ablata est, quibus oculis aspicietis, quo ore quicquam petetis, cum plurima in corporis ornatum consumatis? Tũc audenter poteris virum tuum ad eleemosynam hortari, cum tu tua abieceris ornamenta, & si nihil profeceris, tu tamen officium tuum feceris: immò impossibile est, ne eum lucreris, si re ipsa loqueris. Qui scis mulier an virum saluum facturas sis? Quemadmodum enim etiam pro illo rationem redditura es, ita si ab inanibus, & absurdis eum opinionibus abduxeris, duplicem mercedem consequeris. cum viro coronata, & triumphans secula illa immortalia, & æterna bona consecuta: quibus vtinam omnes fruamur, gratia, & benignitate Domini nostri Iesu Christi, cui gloria in secula seculorum, Amen.

E

1.Co.7. c

Homilia.lxix.ex cap.xiii.

ANte diem autem Paschæ sciens Iesus, quia venit hora, vt transeat ex hoc mundo ad patrem cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Imitatores mei, estote, inquit Paulus, sicut ego Christi. Propterea enim carnem ex massa nostri corporis accepit, vt per eam nos virtutem erudiret. In similitudinem, inquit, carnis peccati, & de peccato peccatum in carne damnauit. & ipse inquit, Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde: quod non verbis tantùm, sed & re ipsa ostendit. Siquidem & Samaritanum eum Iudæi, & dæmonium habentem, & deceptorem appellabant: & lapides in eum eiecerunt, & nunc quidem ministros miserunt Pharisæi, vt eum perderent: nunc alios, qui ei insidias tenderent, & ipsi nonnunquam in contumelias prorumpebant, cum non modò nihil haberent, quod accusarẽt, sed plurimis essent beneficijs affecti: neq; adhuc cessat à beneficijs aut verbo, aut opere: & cum à seruo cæderetur, inqt: Si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo: si autẽ benè, quid me cædis? Et hæc aduersus inimicos, & insidiatores: videamus qualis in discipulos fuerit. Quid facit nunc, vel aduersus proditorẽ? Qui.n. maximè odio dignus erat, vtpote discipulus, & familiaris, & qui miracula viderat, & omnibus interesse dignus habitus est, & grauius peccauit: Lapides quidem in Iesum non iecerat, neq; in contumelias prorupit: hunc quàm humanè accipiat, operæpretium est intueri. Lauit eius pedes, quo officio cohibere eum à scelere illo voluit. Atqui si voluisset, poterat eum arefacere, quemadmodum, & sicum: & scindere, vt petras, & velum. Sed non necessitate, sed voluntate propria volebat eum à proditione abducere, ideò lauat eius pedes. neq; hoc infœlix ille reuertitus est. Ante diem autẽ Paschæ, inquit, sciens Iesus, quia venit hora. Non tunc sciuit, sed cũ fecit quod fecit. Vt transeat. Perquam sapienter euangelista transitum eius mortem appellat. Cùm eos relicturus esset, vehementiorem dilectionem ostendit: hoc.n. significat, Cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Nihil omisit, quod vehementer amantem deceret. Sed quid à principio hoc non fecit? Maiora posterius reseruat, vt eorum in se charitatem augeret, animaretque, vt futura mala forti animo subirent. Suos autem, secũdum familiaritatis rationẽ, alios secũdum opificium appellat, vt cùm dicit: Et sui eum non receperunt. Quid autem signat illa particula, In mundo? Quoniam etiam mortui sui erant: vt Abrahã, Isaac, & Iacob, & alij plurimi, sed hi non erant in mundo. Vides & veteris, & noui testamenti eum deum esse? Quid sibi vult ea particula, In finem dilexit eos? hoc est, semper dilexit, cuius signum hoc dicit. At qui sæpe alias inquit, ponere se pro amicis suis animam, sed hoc nondũ fecerat. Qua autem gratia hoc fecit? Quia multo mirabilius erat, quando clarior apud oẽs apparuit, & non parum in discessu suo consolatus est. Cum.n. essent maiorem in modum dolituri, æqualem illi dolori consolationem affert. *Et cœna facta, cum diabolus iam misisset in cor, vt traderet eum Iudas.* Hoc perstritus addidit euangelista, ꝙ qui se iam tradere proposuerat, lauerit: ostenditq; maximam Iudæ malitiam, quòd ne mensæ, quidem communicatio eum cohibuit, vt maximè solet, cum ad vltimum vsq; diem eum magistrũ habuerit, sciretq; omnia ei tradita à patre, & quòd à deo venisset, & ad deum iret, nihil inquit. Quòd cum talis, & tantus esset, & à deo veniret, & ad deum iret, cùm omnium dominaretur, id

F

Mat.11 d

Sup. 8.f

Mat.17 g

Sup.8.g

H

1.Co.1.a

Ro. 8.a

Inf.18.d

Ioã. 1.a

molitus est, neq; reuertitus est tantam rem aggredi. Traditionem autem hoc in loco fidelium salutem appellari mihi videtur. Nam & cum dicit, Omnia mihi tradita sunt a patre meo: hac dicit traditione, sicut cum inquit: Tui erant, & mihi eos dedisti, & iterũ: Nemo potest venire ad me, nisi pater traxerit eum: & nisi datum sit ei desuper. Aut hoc, inquit, aut quòd nihilo minor ex hoc esset futurus, qui a Deo venit, & ad Deum vadit, & omnia comprehendit. Cùm verò traditionem audis, nihil humanum suspiceris: honorem enim ergapatrem, & concordiam signat. Quemadmodum enim pater ei tradidit, ita & ipse patri: & hoc indicat Paulus inquiens, Cũ tradet regnum Deo, & patri, hoc autem, hoc in loco humanius locutus est, multam eorum curam, & incredibilem dilectionem præ se ferens, tanquam familiares eos erudiens, bonorum matrem humilitatem, quam & principium, & finem inquit esse virtutis. Sed quid additur, A deo venit, & ad eum vadit? hoc est, digna eo facit, qui inde profectus est, & eò reuertitur: & sic omnem pessundat superbiam. *Et cum surrexisset a cœna, positis vestibus.* Considera quomodo non lauando tantùm, sed & aliter humilitatem ostẽdit. Non enim priusquam discumberent, sed post omnium discubitum surgit a cœna, inde non simpliciter lauat, sed ponit vestimenta, *ac etiam linteo se præcinxit.* Neque his contentus ipse pelum impleuit, ipse nemine iusso omnia fecit: exemplo docens non remissè, & frigidè bona opera, sed quàm diligentissimè facienda. Mihi videtur primum eum proditoris lauasse pedes. *Cœpit, inquit, lauare: & inde venit ad Simonem Petrum, qui dicit ei: Tu mihi lauas pedes?* His, inquit, manibus, quibus oculos aperuisti, leprosos mundasti, mortuos suscitasti. Habet enim hæc particula magnam significationem, quare nõ oportuit aliud dicere, quàm Tu, quod per se verbum sufficiens fuit, quo omnia demonstrarentur. Iure autem quispiã quæreret, quomodo nullus aliorum lauari recusauit præter Petrum, quod non parui amoris fuit, & reuerentiæ argumentum. Quæ nam est causa? Arbitror ante omnes proditoris pedes lauasse, inde venisse ad Petrum, a quo, & cæteri admoniti sunt, quid esset faciendum. Quòd enim alium quempiam ante lauerit, constat cùm dicit, Venit ad Petrum. Sed non est vehemens in accusando Euangelista. Id enim verbum, Cœpit, alium antè lauasse significat: quòd & si Petrus primus erat, credibile tamen est proditorem impudenter ante apostolorum principem discubuisse. Nam & aliunde impudentia eius ostenditur, cum intingeret, cum magistro, & cum reprehensus minimè compũctus est. Petrus autem semel anteà increpatus, & nunc his dictis ita cohibitus est, vt titubaret, & tremeret, vt non deinde auderet ipse Christum interrogare, sed aliũ submittere. Iudam autem frequenter reprehensum nihil pudebat. *Cum ergo venisset ad Petrum, dicit ei Petrus: Domine: tu mihi lauas pedes? Respondit Iesus: Quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea.* Hoc est, quod hinc sequatur emolumentum, quod doctrinæ exemplum, & quomodo expediat in omnem nos adduci humilitatem. Petrus autem adhuc renuit: *Non lauabis mihi pedes in æternum.* Quid facis Petre? oblitus es, quæ antè dixeras? Non dixisti, Absit a te: & audisti, vade post satana? & adhuc non admoneris, sed nimius es in refutando? Quid ni? inquit. Res magna est & admirranda: nam ob nimiam dilectionem ita locutus est, cui etiam Christus vicem reddit, vt enim tunc valde eum increpitans inquit: Scandalum mihi es: ita & nunc, *Si non lauero te: non habebis partem mecũ.* Quid tum Petrus feruore quodã insensus? *Domine, inquit, nõ tantùm pedes meos, sed & manus, & caput.* In reculando vehemens Petrus, & in permittendo vehementior, vtrunque ex amore. Sed cur non dixit Iesus quam ob rem id faceret, sed minatus est? quoniam non acquieuisset: nam si dixisset, Sine te lauẽ, vt vos humilitatis admoneam, profectò sine vlla exemplo se admonitum asseruisset: sed nunc repulsæ minis perterritus, continuò paret. Ipse.n. erat qui frequẽter quò iret interrogabat, q ani nam pro eo se posituru dicebat. Si enim cùm audiret, Nescis, quod ego facio, scies autem postea: non tamen parebat, longe minus si intellexisset: ideo inquit, Scies posteà: haud inscius ita etiam oppugnaturum. Neque Petrus causam rogauit, sed vehementius accensus, ne passus est, quidem doceri, sed renuit: Tu mihi lauas pedes? Post minas autem statim mollitus est. Quid autem significat,

Mat.11 d

Inf. 17. a

Sup.6.c

I

1.Co.15 c

K

L

Mat.16 d

M

Universidad de Deusto
Biblioteca

Scies postea? Quando? Cùm in nomine meo dæmonia eijcies, cũ in cœlum me assumi suspicies, cum à spiritu intelliges me ad patris dexteram sedere, tunc cognosces cur hoc faciam. Christus autem, cùm dixisset Petrus, Non tantùm pedes, sed & manus, & caput: *Qui lotus est*, inquit, *non indiget, nisi vt pedes lauet, sed est totus mundus, Iam vos mundi estis propter verba, quæ locutus sum vobis.* At si mundi sunt, qua gratia lauas pedes? Vt modestiam doceam, propter ea vilius membrum elegit. Lotus autẽ, hoc est mundus. Nunquid ergo mundi non erant? Nondum à peccatis erant liberi, neque Spiritusancto digni habiti fuerant, peccato & maledicto adhuc regnante, & chirographo non abolito, neq; oblata victima. Quomodo ergo mundos dicit? Ne propterea arbitrareris ideò mundos dixisse, quòd nullis essent peccatis obnoxij, A addidit: Iam vos mundi estis propter verba, quæ locutus sum vobis: hoc est, hac tantùm ratione estis mundi. Iam errore liberati estis Iudæorum, nam & propheta inquit: Lauamini, & mundi estote, abijcite Esa. 1.c malitiam ab animis vestris. Itaq; talis lotus, & mundatus est, cum omnem animæ malitiam abiecerit, & syncera mente Deo adhæserit. Ideò secundum propheticum sermonem inquit: qui lotus est, iam mundus est. Neq; enim Iudaicam aquæ lotionem, sed opificij purgationem intelligit. Fiamus ergo, & nos mundi, discamus benefacere. Ibid. f Et qũo possumus? Iudicate pupillo, iustificate viduam, & venite disputemus. Frequenter in sacris scripturis mentio fit viduarum, & orphanorum, sed nobis nulla eorum ratio. Veruntamen audi Ibid. c quantum illic mercedis. Si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Neq;.n. habet defensorem vidua, ideo multa de ea ratio habetur: quæ cùm secundis nuptijs coniungi sibi liceret, dei timore in viduitate multa perpetitur: eis igitur manus porrigamus oẽs viri, & mulieres, neqũ viduitatis molestias subeamus: & si subierimus, benignitatum in nos materiã benignitate nostra comparemus. Non parua vis lachrymarũ B viduæ est, sed ipsum possunt cœlum aperire. Nolimus eis insultare, ne augeamus calamitatem, sed pro viribus opitulemur. Ita nos & in hoc, & in futuro seculo munie-

mus: neq;.n. in hac duntaxat vita, sed in illa quoque nobis aderunt, & ob nostra in se officia maximam peccatorum nostrorũ partem præcident, atque delebunt, & fidẽter facient nos ante iudicis tribunal comparere: quò vtinam omnes pertingere possimus, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, cui gloria, in secula seculorum, Amen.

Homilia. lxx. ex cap. xiii.

POstquàm ergo lauit pedes eorum, accepit vestimenta sua: & cum recubuisset, iterum dixit eis: Scitis quid fecerim vobis? Grauissimum est dilectissimi, grauissimum, inquã, in profundum vitiorum decidere: ferè enim anima incorrigibilis redditur, ideò omnia faciẽda sunt, ne à præcipitio capiamur. Facilius enim est non cadere, quam post casum resurgere. Contemplate igitur postquàm dilapsus est Iudas, quantum habuit auxilium, & nunquàm resurrexit. Di C xit ad eum Iesus: Vnus vestrum diabolus Sup. 6.b est. dixit, Non omnes credunt: dixit, Non de omnibus dico: & Scio quos elegi, & nihil horum sensit. Postquam ergo lauit pedes eorum, accepit vestimenta sua, & cum recubuisset, dixit eis, Scitis quid fecerim vobis? Non amplius Petrum, sed omnes alloquitur. *Vos vocatis me magister, & domine, & bene dicitis: sum etenim.* Vos vocatis me, eorum iudicium proponet: inde ne ad eorum gratiam locutum putares, addidit, Sum etenim: cùm eorum sermonem proponat, etiam verum ostendit. Nam ꝙ illi dicebant, ipsius confirmatione non suspectum redditur. Sum etenim, inquit. Vides Mat. 23 quomodo discipulos alloquendo, de se a apertius loquitur? quemadmodum ergo dicit: Nolite vocare magistrum super terram, vnus enim præceptor vester est: ita inquit, Nolite vocare patrem super terram. Ibid. vnum autem non de patre solùm, sed de seipso dicit. Aliter enim quomodo dixisset, Vt filij lucis sitis? & iterũ, Sum enim, Sup. 12. & vnus est vester præceptor Christus. [Si f ergo ego laui pedes vestros dominus, & magister, & vos deberis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.] Atqui non est idem: ipse enim D erat dominus, & magister: vos inuicem cõserui. Quid ergo signat hæc particula, Ita? secundum

secundum possibilitatem: propterea enim à maioribus rebus accipit exempla, vt saltem minus faciamus. Etenim magistri pueris literas, quàm pulcherrimas scribunt, vt vel in deterius imitentur. Vbi nunc, qui cõseruos despiciunt? Vbi qui honores expetunt? Proditoris pedes dominus lauit, sacrilegi, furis, & ipso proditionis tempore, cum nulla esset speranda emendatio: mensam communem posuit, & tu elatis supercilijs intumescis? pedes inuicem laucmus, inquit: nũquid & seruorum? Et quid mirum si seruorum? Siquidem inter nos seruus, & liber verbotenus differunt, differunt illic re ipsa. Ipse enim natura dominus erat, nos serui, neq; id recusauit: nobis autem satis videtur si liberis, vt seruis, & emptis mancipijs non vtimur. Et quid dicemus, cum tanta patientiæ exempla proposita nobis sunt, quę minimè imitamur: sed contrà, & è regione elati, ne debitum quidem reddimus? Debitores.n. nos constituit deus, cum incepit: nos longè inferiores exemplum sequi debemus. Ipse enim dominus erat, nos hoc cõseruis faciemus, siquid fecerimus: quod & ipse significauit, dicens: Si ego magister, & dominus, ita E & vos. Consequens.n. erat dicere, quantò magis vos serui: sed reliquit hoc auditorũ reputationi. & quamobrem? Debebant.n. alij alijs magis honorari. Ne igitur se inuicem iactarent, & dicerent quis esset maior, neve inter se indignarentur, omnem tollit elationem: vt & si longè sis maior, apud fratrem minimè in superbiam efferaris, & non dixit quod maius erat. Si ego pedes proditoris laui, quid mirum si vos alter alterius? Sed rem fecit, inde eam discipulis iudicandam reliquit, ideò dicebat: Qui faciet, & docebit, hic magnus vocabitur. Hæc enim vera doctrina est, quod doces, id re efficere. Quem nam fastum hoc non tolleret? Quam temeritatem, quam non deprimeret elationem? Qui sedet super Cherubin proditoris pedes lauit: tu homo terra, & puluis, effereris & intumescis? Et quo hoc dignum supplicio? Quòd si veram elationem concupiscis, hic ego te viam docebo: non.n. nosti, qui præsentibus rebus, & magnis inhiat, is vilis est, & abiecti animi. Itaq; nunquam humilitas est sine magnitudine animi, neque superbia sine pusillanimitate. Quemadmodum pueri vilium rerum spectacula admirãtur, & obstupescunt pilis, trochis, & talis inhiant, magnas autem res ne cognitione quidem capere possunt: ita & hic. Sapiens non reputat præsentia, ergo neq; ea optabit ab alio accipere: qui sapiens non est, F contra afficietur, ad arachneas, & vmbras, & somnia, & his viliora conuertetur.

[Amen amen dico vobis, nõ est seruus maior domino suo: neque apostolus maior est eo, qui misit illum: si hæc scitis, beati eritis, si feceritis ea. Non de omnibus vobis dico, ego scio quos elegerim, sed vt impleatur scriptura: Qui manducat panem meum, leuabit calcaneum suum contra me.] Quod & superius, idem & in hoc lo Ps. 40.c co arguendo dicit. Nam si seruus non est maior domino, neque apostolus eo, qui ipsum misit, & ego hoc feci: multò magis idem à vobis faciendum est. Inde nequis diceret, quid tandem hæc dicis, non te intelligimus: idem addidit, non quòd ignoraret, sed vt re ostenderet quid dicat. Scire enim omnium est, facere autem nõ omnium: propterea inquit, Beati eritis, si feceritis ea. Ideò frequenter hoc dico, & quidem scientibus vobis, vt ad opera vos alliciam: nam & Iudæi sciunt, sed non sunt beati, cum ea non faciant. *Non de omnibus vobis dico.* O patientiam, nondum proditorem arguit, sed tegit scelus, indulgens ei locum pœnitentiæ, & repre- Iob. 24. hendit, & non reprehendit, ita inquiens: G Qui manducat panem meum, leuabit calcaneum suum contra me. Videtur mihi illam particulam, Non est seruus maior domino suo: ob hoc dictam esse, vt siquando à seruis, vel ab alijs quibusdam vilibus, & abiectis quicquàm mali paterentur, nõ perturbarentur, ad Iudæ exemplum respicientes, qui multis à Iesu beneficijs affectus, malè beneficium suum remuneratus est: ideò inquit, Qui manducat panem meum: & alia quæ sequuntur, quæ satis poterant eum à tanto scelere retrahere: quasi diceret, Qui apud me nutritus est, qui mecum manducat. hæc autem dicit, erudiens nos vt bonum pro malo reddamus, etiam his, qui non sunt corrigibiles. & dicendo, Non de omnibus dico: ne omnes formidarent, separat eum ab alijs his verbis, Qui manducat panem meũ: ostendens illum miserum non excusari ignorantia, sed rem omnem cognoscere: quod maximè eum cohibere debuerat. Et nõ dixit,

Universidad de Deusto Biblioteca

tradet me: sed, leuabit calcaneum suũ contra me: vt dolum, & fallaciam deceptoris ostendat. Hæc autem scripta sunt, ne iniuriantibus nobis succenseamus, sed vt eos arguamus, & deploremus: lachrymis enim digni sunt, non qui afficiũtur, sed qui inferunt iniuriam: nam seipsos maximè læ-
H dunt, cùm rapiunt, cum calumniantur, cum aliud simile machinantur: nobis verò maximè proficiunt, si non vlciscemur. Vt exempli gratia: Rapuit ille abs te aliquid, pro iniuria gratias egisti, & laudasti deum: multum illa gratiarum actione lucratus es, quemadmodum ille immensum sibi ignem præparauit. Quòd siquis diceret: Quid enim, si iniurias vlcisci non potuimus? Illud respondebo, quòd potuimus saltem ægreferre, & expostulare, imprecari, & maledictis prosequi iniuriantẽ, & apud omnes eum accusare. Hæc enim in nostra sunt potestate: quæ si non fecisti, etiam nõ vlciscendi mercedem accipies: constat.n. quòd si posses, non vlciscereris: nam qui iniuria afficitur, quibus potest armis vtitur: pusillanimus, imprecationibus, & ma
Mat. 5.g ledictis, & insidijs vlciscitur: his tu non solùm abstineas, sed pro eo præcare, hoc pacto Deo similis efficieris. Orate, inquit, pro persequentibus vos, vt similes efficiamini patri vestro, qui est in cœlis. Vides quàm magna lucremur ex persequutionibus? Nihil adeò deum delectat, quàm non malum pro malo, immò pro malo bonum reddere: ideò Christus sui proditorem beneficijs affecit, pedes lauit, clàm arguit, parcè perterruit, admonuit, mensa & osculo dignatus est, neq; tamen ille factus est me-
I lior, sed in proposito perstitit: sed agè, & seruorum exemplo, qui plurimi in veteri habentur testamento te erudiamus, vt intelligamus nullam nobis esse succensendi materiam. Vultis Mosen? an altius repetamus? quanto enim vetustiora ostendentur exempla, tantò magis vos conuincemus. Quid tandem? Quia tunc difficilior erat virtus: nondum enim illi leges scriptas habuerant, non vitæ exempla: sed nudi per
Ec. 6.b se erat natura, nullis auxilijs nitebatur: propterea cum laudaret Noe, non simpliciter perfectum appellauit: sed addidit, in generatione sua: hoc est, in illis temporibus, quibus multa erant impedimenta: nam post eum claruerunt alij, non tamen ipse inferior: in temporibus enim suis perfectus fuit. Quis ergo ante Mosen patiens? Beatus & generosus Ioseph, qui continentia clarus, non minus claruit, & Ibid. 37 & seq.
patientia, nihil iniustè fecit, sed seruiendo, colendo omnia seruilia munia agẽdo, fratrum odio minimè offensus est: neque expostulauit, cum patrem haberet amantissimum sui, sed tulit ad eos cibum in desertum, neq: non inuentis maledixit, neque reuersus est, quod haud immeritò poterat: si voluisset: sed ad crudeles illos, & immanes properauit, verè fraternum seruans affectum: inde carceri intrusus, rogatus K
causam, nemine accusato, tantum nihil se fecisse, & se furtim ex Hebræorum terra abreptum dixit: post hæc in potestatem ascitus, laborantibus fame fratribus subuenit, eosque multis liberauit calamitatibus nam si boni erimus, nulla proximi malitia virtutem nobis auferre poterit. At illi contra in eius pernicien accingunt, in somnium exprobrant, & acceptis ab eo cibis, & vita, & libertate spoliare eũ machinantur: & dum comederent, circumspectabant fratrem nudum in cisternam demissum. Quid hac immanitate crudelius? quibus homicidis non erant immaniores? Inde eum barbaris, & feris hominibus, & ad barbaros euntibus venditum innumeris mortibus tradiderunt. Ille autem factus rex, non modò non vltus est, sed crimen in se patratum excusauit, quod dei dispensatione, non fratrum malitia factum esset: & quod in eos fecit, non ira, sed fratris gratia simulauit: & cum eos videret supplices conqueri, statim abiecta omni simulatione in fletum prorupit, & tanquã optimè de se meritos complexus est, qui ab eis iam, quantum in ipsis fuit, interemptus: & omnes in Aegyptum accersiuit. Quam ergo habebimus excusationem, post legem, post gratiam, post tantæ sapientiæ traditionem, cùm qui ante legem fuit L
minimè imitamur? Quis nos supplicio liberabit? neque enim est quicquam iracundia grauius, quòd in decem milium talentorum debitore significatum est, qui prius debito à domino donatus, iterum ad soluendum coactus est, dònatus domini liberalitate, coactus ad soluendum propria malitia, cum in conseruum ita fer Mat. 18 c
retur. Quibus nos intellectis nolimus proximos criminari, immò beneficijs prosequamur, vt diuinam in nos beneficen-

neficentiam experiamur, gratia & benignitate domini nostri Iesu Chtisti, cui gloria in secula seculorum, Amen.

Homilia. lxxi. ex cap. xiii.

A *Men amen dico uobis: qui accipit, si quem misero, me accipit: qui autem me accipit, accipit eum, qui me misit.* Magna Dei remuneratio in seruos, & cultores suos, & merces nobis inde comparatur. Qui vos accipit, inquit, me accipit: & qui accipit me, accipit eum, qui misit me. Quid nunc Christi, & patris acceptio ad rem de qua agitur? Quid ad illud, Beati eritis, si feceritis ea: q̃ nunc dicit, qui accipit vos? Atqui optimè
M cõsequitur. Cũ enim exituri essent in mũdum, & multa passuri, dupliciter eos consolatur, & a se, & ab ipsis. Si sapietis, inq̃t, & me in memoria habebitis, & quæ passus sum, & quæ feci, animo frequenter voluetis, omnes æquo animo molestias tolerabitis, & superius inquit, Si hęc scitis, beati eritis. Nunc aliter eos cõsolatur, quòd.s. aliorum in se inuenturi sint humanitatẽ, omnes enim domos eis aperuit. Itaq; & a sapientia, & a subuenientium charitate eis duplicem affert consolationem: inde cum eis vniuersi orbis peragrationem imperauit, intelligens vtroq; proditorem priuari, neq; vllum, aut patientię in laboribus, aut accipientium benignitatis fructum consecuturum, iterum turbatus est, & causam Euangelista significat inquiens: [Et turbatus est spiritu, & protestatus est, & dixit: Amen amen dico vobis, quia vnus ex vobis me tradet.] Iterum omnibus timorem incutit, cum non nominatim reum ostenderet. Atqui nullius sibi criminis conscij, quàm conscientiæ suæ, Christi sententiam veriorem duxerunt, ideò aspiciebant inuicem discipuli. Quòd.n. ad vnum proditio referebatur, hoc formidinem minuebat: q̃ addiderat, Vnus ex vobis: simul omnes
A perturbarat. Quid igitur? Alter alterũ intuebatur. Petrus autem semper amore æstuans, Ioanni innuit: Cùm enim paulò ante increpitus esset, quòd volentem lauare prohiberet (semper enim desiderij, & amoris vehementia reprehendebatur) ideò veritus cum, neq; pati posset, neque loqui auderet, per alium id tentat cognoscere. Illud autem haud immeritò dubitandum, cur omnibus dubitantibus, atq; trementibus, etiam ipso apostolorũ principe, Ioannes securus, ac si in delicijs esset in gremio Iesu recubuit, vel potius supra pectus. Neque hoc tantùm mirandum, sed & quæ sequuntur. Inquit enim, [Quem diligebat Iesus.] Cur nemo aliorum hoc de eo dixit? Atqui & alij amabantur, hic autem præcipuè. Quòd si alij hoc de eo non dixerunt, sed ipse tantùm de seipso, nihil mirum. Fa-
cit autem hoc, & Paulus, cum tempus exi- 2. Co. 12 a
gereret, inquiens: Noui hominem ante annos quatuordecim: & non paruas de se laudes intexuit. An parum tibi videtur audiẽtẽ, Sequere me: euestigiò dimissis retibus, Mat. 4. d
& patre, secutum: & cum Petro assumptũ in montem, & præterea domum solum ingressum? Ipse autẽ quot Petri laudes prosequitur? Neq; subticet Christum dixisse, Pe Ibi. 17. a
tre amas me plus his. Et semper eius feruorem in Iesum, & charitatem enarrat. Cum Inf. 21. c
autem inquit, Hic autem quid? ex magno B
locutus est desiderio, & cur nemo alius hoc dixit? Quia, neque ipse dixisset, nisi in hũc incidisset locum: nam si cùm dixerit Petrum innuisse Ioanni, vt interrogaret, nihil aliud addidisset, dubitari, & quæsti causa potuisset: ideò hanc affert, [Et recubuit super pectus Iesu.] An parum hic didicisse eum arbitraris, cùm tanta frueretur magistri benignitate? Quòd si de hoc etiam causam quæris, amoris dicam: quare inquit, quem diligebat: Ego autem, & alia ratione hoc dictum arbitror, ne nimium sibi tribuere videretur. Cur enim aliàs non dixit, sed cum apostolorum princeps innuit? Ne ergo arbitrareris tanquam maiori Petrum innuisse, amoris causam affert. Cur autem recubuit supra pectus? Nondum debitam de eo conceperant opinionem, præterea & mœrorem ita lenit. Credibile enim est tunc mœstos fuisse: nã si animo, multò magis facie erant perturbati: eos igitur verbis consolatus Christus, permittit, vt Ioannes supra pectus recumbat. Et considera discipuli humanitatem, nomen subticet, tantùm, Quem diligebat, 2. Co. 12 a
inquit, quemadmodum Paulus: Noui hominem ante quatuordecim annos, tunc C
primùm proditorem indicat Iesus, neque tamen nominatim, sed illum esse, cui intinctum panem porrigeret, qui modus reprehensiuus fuit, quòd neque mensæ communicationem reuereretur: quòd si nulla, hæc panis porrectio, quem non mouisset?

Universidad de Deusto Biblioteca

set? Sed non Iudam, cuius impudentiam
videS diabolus, in cor eius intrauit: donec
enim in aliorum numero fuit, non est au
sus in eum ingredi, sed extra oppugnabat:
postquàm verò palam factus est, licenter
iam irrupit, neq; inemendabilis erat am-
plius in aliorum numero tolerandus, ideò
iam eijcitur, quem mox diabolus compre-
hendit. *Erat autē nox, dicit ei Iesus: Quod fa-
cis, fac citius. Hoc autem nemo sciuit descum-
bentium.* O amentiā. Qūo nō mollitus est?
Quomodo non puduit, sed impudentior
factus exiuit? illud autem verbum, Fac ci-
tius: non imperantis est, neque consulen-
tis: sed exprobrantis, & reuocantis ad emē
dationem: sed cum esset inemendabilis, di
misit eum. Et hoc nemo intellexit discum
bentium. Multum hic dubitari posset cum
dixisset. Cui intinctum panem porrexero,
quomodo nescierunt, sed tam submissa
voce id Ioanni dixit, vt minimè ab alijs
audiretur: etenim propterea Ioannes su-
pra pectus recumbens, tantum non ad au-
D rem interrogat, ne palàm fieret proditor.
Et Iesus ita respondit, ne adhuc nomina-
tim manifestum faceret, apertius tamen
inquit ei, Quod facis, fac citius. Illi non
intellexerunt. Hoc autem dixit, vt vera es-
Su.10.d se ostenderet, quæ ad Iudæos de morte di-
xerat, cum inquit: Potestatem habeo po-
nendi animam meam, & potestatem ha-
Ibidem. beo sumendi eam: &, Nemo tollet eam à
me. Quandiū ergo voluit, nemo contra va
luit: cum autem permisit, tunc facilè fuit
auferri: quæ omnia significans inquit: Qd
facis, fac citius. Neque eum tunc palàm
fecit proditorem: fortasse.n. cum discerpsis
sent apostoli, fortasse Petrus tunc interemisset, ideo nemo recumbentium nouit
quis esset. Nunquid & Ioannes? Neque ip-
se, neque enim putauit discipulum in tan-
tam prorupturum iniquitatem. Cum.n.
longè à tali scelere abessent, neque de alijs
suspicabantur: & cum frequenter dixisset,
non de omnibus dico, & neminem nomi-
nasset, etiam de alio dicere arbitrabantur.
Erat autem nox quando exiuit. Cur tem-
pus notas? Vt hominis intelligas temerita
tem, cùm ne temporis quidem importuni
tate abduceretur: neque hoc illi animad-
uerterunt, timore enim perturbabantur:
Quare veram verbi Iesu causam non de-
prehenderunt? Putabant, inquit, vt egenis
E aliquid daret dixisse. Multum Iesu curæ
erant pauperes, & hoc ad nostram doctri-
nam. Hic enim loculos habebat, & pecu-
niam. Atqui nemo pecuniam Christo de- Lucę.8.
disse narratur, sed quòd discipulæ victui Mat.10
necessaria præbebant. Quomodo.n. qui b & Lu.
neque peram, neque baculum ferri iubet, 10.a
loculos ferebat? Ad pauperum ministeriū:
vt intelligas quanta tibi inopum & mise-
rorum hac etiam parte curā impendeat.
Multa enim Iesus ad nostram fecit erudi-
tionem, hoc dixisse Iesum opinabantur di
scipuli, neq; ad vltimum diem voluit pro-
ditorem Iesus palam facere. Huius exem-
plum nobis sequendum est, neque proxi-
morum vitia etiam incurabilia publican-
da sunt. Etenim postmodum ad se traden-
dum venienti osculum dedit, accepit, cum
traderetur ad tormēta, ad crucem, ad mor-
tem ignominiosam, vbi rursus suam præ
se fert benignitatem: hic clarificari se di-
cit, erudiens nos, nihil adeò turpe, adeò
fœdum esse, quod non clariorem reddat,
qui id pro dei facit voluntate. [Cum ergo
exiisset Iudas, dixit Iesus: Nunc clarifica-
tus est filius hominis.] Quo verbo laban-
tes discipulorum mentes erigit, & confir-
mat, vt non modò non contristentur, sed
& gaudeant, ideò Petrum à principio in-
crepuit. Nam quod morte quis mortem F
vincat, gloria maxima est: & hoc est quod
de seipso dicebat: Cum exaltatus fuero,
tunc cognoscetis, quia ego sum. & iterū,
Soluite templum hoc: & iterum, Signum Su. 8. d
non dabitur vobis, nisi signum Ionæ. Et Su. 2. d
qūo non magna est gloria post mortem, Lu.11.d
qui ante mortem maior erat superare? Vt
enim crederetur resurrectio, maiora post-
modum operati sunt discipuli: quòd si
non viuebat, neque erat Deus quomodo
in nomine eius tanta facere potuissent?
Et deus clarificabit eum in seipso: hoc
est per se non per alium, & continuò cla-
rificabit eum vnà cum cruce: neque enim
diu pòst, neque longum resurrectionis tem
pus est expectandum, sed continuò in ipsa
cruce mira apparebant. Sol nanque obscu
ratus est, petræ scissæ & velum, & multa
corpora sanctorū, qui dormierant, surrexe
runt. Sepulchrum signatum erat, custodes
aderant, & clausum lapide corpus surrexit.
Post quadraginta dies ascendit in cœlum.
Inde spiritus delapsa sactetas est in apostolos, & oēs continuò Iesum prædicarunt:
hoc est: Et deus clarificabit eū in seipso, &
continuò

continuò clarificabit eum: nō per angelos
G aut archangelos, non per aliam aliquam
virtutem, sed per seipsum. Qūo autem cla
rifi auit per seipsum? Omnia ad filij glo-
riam operatus. Atqui omnia filius fecit. Vi
des, quòd filij opera ad patrem refert? [Ad-
huc modicum vobiscum sum. Quæretis
me,] & non inuenietis. [& sicut dixi Iu-
dæis, vbi ego sum, vos non potestis venire,
& vobis dico modò.] Iam incipit futuras
post cœnam calamitates enarrare. Cum Iu
das exiuit, non vesper, sed nox erat. Cum
verò paulopòst capiendus esset: opus fuit
eis omnia commendare, vt recordarentur,
vel potius spiritus omnia suggerebat. Mul
Mat.26 ta enim erant edocendi, vtpotè qui nunc
d & primùm audiebant, & tanta erant perpes-
Mar.14 suri. nam & somno grauabantur, vt alius,
d inquit Euangelista: & tristitia, vt ipse ait.
Vt igitur omnia diligenter retinerent, ita
tandem locutus est, quod non paruam eis
ad dei gloriam attulit vtilitatē, cùm post-
modum recordati sint, eadem manifestè
iam se à Christo intellexisse. Qua autem
gratia ante eorum animum vulnerat in-
quiens, Adhuc modicum vobiscum sum?
Iudæis enim nō immeritò hoc dicebatur.
Cur eadem ratione nobiscum agis, qua cū
H perfidis illis, & ingratis? Minimè. Qua er-
go gratia inquis, sicut dixi Iudęis? Reduxi
in memoriam, quia non nunc propter ma
lorum præsentiam hæc dico, quæ à princi-
pio præuideram, & testes vos, qui audistis
estis, quod ad Iudæos his etiam verbis lo
cutus sum: ideò addidit, *Filioli*, vt audienti
bus, sicut dixi Iudæis, non itidem ad se di
ctum putarent: non ergo vulnerandi ani-
mos eorum gratia, sed vt consolaretur, his
verbis vsus est, ne præter spem molesta eis,
& grauia narrando perturbaretur. *Quò
ego vado, uos non potestis venire.* Ostendit
mortem suam translationem esse ad melio
ra, & ad locum corruptibilia corpora non
admittentem. hæc dicit, vt sui excitet de-
siderium, & vehementius reddat. Nostis
enim cùm aliquem charissimorum disce-
dentem videmus, & eum maximè cū quo
nobis non est accedere, maiorem in mo-
dum mouemur, atque incendimur. Iudęis
ergo ad terrorem id dixit, quod hic ad au-
gendum desiderium. Talis est locus, quò
vado: vt modò nullus illis, sed ne vobis q-
dem accessus pateat, vbi suam demonstrat
dignitatem. Et vobis dico modò, Cur mo
dò? Aliter quàm illis, id est, non cum il-
lis. Vbi nam quæsierunt eum Iudæi? Vbi
& discipuli? Discipuli, qū fugierunt: Iudęi I
qū intolerabilia mala, & omnem cogita-
tionem exuperantia perpessi sunt, vrbe eo-
rum capta, & cœlitus in eos diuina ira vn
dique delata: illis ergo pp incredulitatem
tunc ita locutus est, discipulis autem ne
inexpectata opprimerentur calamitate.
Mandatum nouum dedi vobis. Cum enim his
verbis perturbari eos verisimile esset, ac si
deserti relinquerentur, eos amore, & chari
tate, quę bonorum omnium radix est, atq;
principium, consolatur, quasi dicat, Me
abeunte dolebitis, verùm si vos inuicem di
lexeritis, fortiores eritis: sed cur non ita di
xit? quoniam vtilius dixit. *In hoc cognoscent
omnes, quia mei estis discipuli.* Propter hoc
simul ostendit nullum secuturum fastidiū
cum signum dederit, hæc autem post pro-
ditoris abitum verba fecit. Cur autē man-
datum dicit nouum, quod in vetери testa-
mento positum est? Ipse id nouū fecit mo
dò addidit, Sicut ego dilexi vos. Nō enim
vestris præcedentibus meritis debitū per-
solui, sed ego incepi. Ita & vos decet ami-
cis esse beneficos, & quibus non debetis, &
omissis miraculis, quæ ipse esset facturus,
dilectionis eos signo notat. Quid tādem?
Quoniam vel hæc, maximè sanctorum ho
minum est indicium: etenim omnis virtu
tis fundamentum est, propter hanc in pri-
mis omnes salutem consequemur: hoc est, K
inquit, esse discipulum: sic ab omnibus lau
dem consequimini, cum viderint vos meā
imitantes dilectionem. Sed cur non potius
miracula hoc ostēdunt? minimè. Multi.n.
dicent, Domine, nonne in nomine tuo dę Mat.7.d
monia eiecimus? & iterum gaudētibus ip Lu.10.d
sis, quod dæmonia sibi parerent, inhibuit
vt ideò gauderent, sed quòd eorum nomi-
na scripta essent in cœlis. Atqui miracu-
la orbem terrarum allexerunt, sed cùm di-
lectio præcessisset, aliter nulla secuta essent
miracula: hoc enim quamprimùm eos, &
bonos reddidit, & benignos, quòd scilicet
vnus erat animus omnibus: quòd si varia
fuissent sententia, omnia perdidissent,
neque illos duntaxat, sed & omnes, qui
postmodum credituri erant, admonet. Nā
& nunc nihil gentiles perturbat, quàm
quòd nulla est charitas: sed & signa non
fieri accusant, non tamen itidem. In quo
autem dilectionem ostenderunt apostoli?

Intuere Petrum, & Ioannem, quanta con-
Act. 3.a cordia vixerunt, cùm ad templum ascende
runt. Intuere Paulum, qualiter eius affe-
ctus fuerit. quòd si alijs fulserunt virtuti-
bus, multò magis dilectione bonorum
matre. Ab anima nanque virtute prædita
hæc germinat. Vbi malitia, illic hæc plãta
L exarescit. Cum enim multiplicata est ma-
litia, exarescit dilectio. Et gentiles non ita
signis adducũtur, vt vita, quam nihil adeò
vt dilectio commendat. Qui enim miracu
la faciunt, nonnunquam deceptores ab il-
lis appellantur: vitæ puritas, non nisi bo-
num arguit. Cum ergo nondum prædica-
tio esset instituta, meritò signa animos al-
lexerunt, nunc vitæ bonitate alliciendi
sunt. Nihil.n. adeò gentiles arguit, vt vir-
tus: nihil adeò perturbat, vt malitia: quare
cum cupidum, cum raptorem, misericor-
diam, & liberalitatem prædicantem, & hu
mano genere tãquam bestijs vtentẽ, inimi
corum amorem præcipientem viderit gen
tilis, delirum eum, & amentem appellabit.
Cum mortem formidantem viderit, quo-
modo immortalitatis rationes accipiet?
Cum ambitiosos, cum alijs affectibus ad-
dictos, magis in sua confirmabitur opinio
ne, nihil de nobis magnum autumans.
Nos sumus causa, nos inquam, vt illi in er
rore permaneant, iampridem doctrinam
suam damnassent, & nostram approbas-
sent, nisi vita nostra traherentur. Verbis
philosophari perfacilè, hoc enim multi
apud eos fecerunt: sed inquirunt operum
probationem. Verùm maiores nostros sibi
proponant, inquies. Non credunt, sed vi-
uentes intuentur. Ostende, inquiunt, no-
bis fidem tuam per opera. Cùm autem
M grauius fera, proximi bona dissipamus,
luem nos orbis appellant: hoc illos teti-
net, ne ad nos transferantur. Itaq; horum
nos pœnas dabimus, non solum eorum,
quæ ipsi commisimus, sed quorum autho-
res sumus, vt dei nomen blasphemaretur.
Quousq; tãdem pecunijs, voluptatibusq;
& alijs inseruiemus affectibus? Vendice-
mus iam nos. Audi propheram de quibus-
dam stultis loquentem. Comedamus, & bi
bamus, cras moriemur: de præsentibus hoc
dicendum non est, adeò nonnulli omniũ
Es. 22.d res complectuntur, quibus rursus prophe-
& 1. Co. ta his verbis exprobrat: Nunquid soli ha-
15.d biratis terram? Quam ob rem vereor, ne
Esa. 5. c quid grauius accidat, neve iram Dei in
nos vehementius prouocemus. Ad quam
auertendam, omnem amplectamur virtu-
tem, vt futura bona consequamur, gratia,
& benignitate Domini nostri Iesu Chri-
sti, cui gloria in secula seculorum, Amen.

Homliæ. lxxii. ex cap. xiii. & xiiii.

D*Icit ei Simon Petrus, Domine quò vadis? Respondit ei Iesus: Quò ego vado, non potes sequi modò, sequeris autem postea.* Ma-
gnum quiddam dilectio est, dilectissimi, &
igne ipso vehementius ipsum cœlum pe-
tit, cuius vim nihil retardare potest: quare A
eius feruore accensus Petrus, audito Iesu,
Quò ego vado, vos non potestis venire, in-
quit: Domine quò vadis? hoc autem di-
cebat non discendi tantùm, quàm sequen
di eum desiderio: nondum enim secutu-
rum se dicere audebat, sed quò iret roga-
uit. Christus autem non verbis, sed animo
respondit, quòd enim id sensisset Petrus
ex responso Iesu planè constat: ait enim,
Quò ego vado, non potes sequi modò. &
cum subderet, Sequeris posteà: neque sic
desiderium cohibuit, quanuis benè sibi
sperandum audiret, sed cogitur responde-
re. *Quare non possum te sequi modò? Animam meam pro te ponam.* Cum proditionis me
tum abiecisset, suum in magistrum amorẽ
præ se ferens, alijs tacentibus ipse auden-
ter interrogat. Quid dicis Petre? dicenti,
Non potes: te posse dicis? Experientia co-
gnosces nihil esse dilectionem tuam sine
gratia diuina. Vnde constat, hunc casum
Iesum pro ipsius vtilitate permisisse. Nam
cum assertioni suæ feruore quodam non
staret Petrus, non quidem impulit ad ne Mat. 16
gandum, sed desertum reliquit, vt suam ip c
se intelligeret imbecillitatem. Dixit se tra-
dendum Iesus, respõdit Petrus, Absit à te, B
Reprehensus est, neque admonetur: sed
iterum lauari sibi pedes prohibebat, Non Hic su.
lauabis mihi pedes in æternum. Iterum a
nunc audiens non posse sequi, & negatu-
rum magistrum suum: & posse, & non ne-
gaturum profitetur: ex quo cum in amen-
tiã prolaberetur, & Christo contradiceret, Lu. 22.
suæ admonetur fragilitatis. Hoc Lucas si- d
gnificat, cum inquit Christus: Et ego pro
te rogaui, ne deficeret fides tua. Hoc est,
ne in fine pereas: in omnibus humilitatẽ
cum erudiens, & humanam arguens na-
turam, quòd ex se nihil fit. Cum enim im-
mensa

mensa dilectione magistri dicto refragare-
tur, cohibet eũ Iesus, & admonet, vt post-
modum emendetur, cum orbis terrarum
dispensationem reciperet, & sui recorda-
tus, se agnosceret. Et considera casus ma-
gnitudinem. Neq; enim semel tantùm, at
que iterum negauit, sed adeò stupuerat, vt
breuiter negaret: vt intelligas, non tam di
lexisse, quàm dilectum esse. Veruntamen
post tãtum casum rogauit, Diligis me plus
his? Neq;.n. frigiditate, sed superni auxilij
derelictu contigit. Petri ergo dilectionem
accipit, ex ea contradictionem prouenien-
tem tollit. Nam si diligis patere dilecto de-
bes: dicit tibi, & condiscipulis tuis, Non
C potestis, quid tu contendis? Nõ intelligis,
quid sit Dei negatio? cum hoc pacto non
vis meæ acquiescere assertioni, negando co
gnosces, quãuis per quàm impossibile hoc
tibi videbatur: hoc quidem nesciebas, sed
ille in anima tua habitabat, sed tamen præ
ter expectationem accidit. Animam meã
pro te ponam. Cum enim audisset, nemi-
nem maiorem habere charitatem, quã qui
animam poneret, continuò summam affe
ctauit. At Christus re ipsa docuit sui solius
esse muneris eam exhibere. inquit enim,
[Non cãtabit gallus, donec ter neges.] Hoc
est, paulopost, neque enim lõgè aberat: in-
tempestam noctem significabat, & secũda
iam vigilia agebatur. [Non turbetur cor ve
Cap. 14. strum.] Credibile nanque est eos hæc au-
diendo perturbatos. Si apostolorum prin-
ceps, & tam feruidus, ante galli cantum ter
me negabit, magnam quandam calamita-
tis expectationem animo concepisse, par
erat: vt etiam adamantina corda moueri
possent. Cum ergo hac reputatione non
immeritò percellerentur, cõsidera quomo-
do eos consolatur: Non turbetur cor ve-
strum. Hoc pacto primùm diuinitatis suæ
potentiam indicat, quòd animi motus pa-
lam faceret. [Creditis in Deum, & in me
credite.] Hoc est, quòd omnia mala transi-
bunt. Nam in me, & in patrem fides om-
nibus vos persequentibus potentior est, &
D nihil vos superabit. inde inquit, [In domo
patris mei mansiones multæ sunt.] Quẽad
modum Petri mœrorem consolatur dicẽs,
Sup. 13 Sequeris autem postea: ita & his spem sug
d gerit, ne crederẽt illi soli factã promissio
nem. [In domo patris mei mansiones mul
tæ sunt. Si quo minus, dixissem vobis, ga
vado parare vobis locum,] Hoc est, ille vos
locus manet, qui & Petrum. Magna illũ
mansionum copia, nec dicendum est præ-
paratione opus esse: cum.n. dixisset, Nõ po
testis modò me sequi: ne arbitrarẽtur diu- Ibid.
turniorem moram futuram, addidit: [Vt
vbi sum ego, & vos sitis.] Tantum huic rei
curam adhibeo, vt iam hoc fecissem, nisi
iam vobis paratum esset: ostendens multũ
ipsis fidendum, & credendum. Inde ne fo-
uendæ eorum spei gratia dicere videretur,
sed vt crederẽt ita esse addidit: [Et quò ego
vado scitis, & viam scitis.] Demonstrat.n.
eis non temerè in hũc sermonem venisse,
sed quia eos hoc iam animo quærere, vt di
scerent intelligebat: Petrus enim nõ disce-
di, sed sequendi gratia ita interrogarat: sed
cùm reprehensus esset, etiam quod primũ
impossibile videbatur, possibile ostendit: &
quod impossibile videbatur, cupiditatem
auxit, vt id certò cognosceret, ideo ait, Et
viam scitis. Quemadmodum enim nemi- B
ne quicquàm locuto, negaturum Petrum,
& scrutatus corda, ne perturbarentur ad-
monuit: ita hoc in loco dicendo, Viam sci
tis: eorum indicat cordis desideriũ, & dat
eis rogandi occasionem. Petrus quidẽ amo
ris gratia quò iret interrogauit, Thomas
autem metu inquit: [Nescimus quò vadis?
& quomodo possumus viam scire?] Et cõsi
dera quàm reuerenter, non dixit, Dic no-
bis locum, sed nescimus quò vadis. Hoc.n.
iam omnes scire gestiebant. Nam si Iudæi
id audientes suspensi erant, & quidem cum
abire eum cuperent: multò magis, qui eo
satiari nunquam poterant, quò iret intelli
gere volebant: verebantur tñ interrogare,
sed nimium vicit desiderium. Quid Chri-
stus? [Ego sum via, veritas, & vita. Nemo
venit ad patrem, nisi per me.] Quid ergo
interrogatus a Petro quò iret, nõ cõtinuò
respondit se ad patrem ire, & eos tunc non
posse, sed tot verborum ambitu vsus est, &
interrogationes mouit, & responsiones? Iu
dæis fortasse meritò non dixisset, cur disci
pulis? Dixit quidem, & his, & illis a deo ve
nire, & ad Deum ire, sed iterũ manifestius
quàm prius. At Iudæis quidem meritò nõ
dixit, quibus si dixisset, Vos non potestis
venire ad patrem, superbiæ eũ arguissent: F
nunc id subticens, dubios reddit. At disci-
pulis, & Petro cur dixit? Norat Petri ani-
mum, & quantùm perturbaretur, quòd di-
scederet. Assecutus ergo quod volebat, &
obscuritate sermonis iterum id reuelat.

Cum.n.dixisset, Vbi sum, nemo potest venire: addidit, In domo patris mei mansiones multæ sunt: sed ad patrem, nemo potest venire, nisi per me. Hoc autem noluit eis à principio dicere, ne in maiorẽ tristitiam adduceret. Dixit autẽ postquàm consolatus est ob Petri reprehensionem multũ mœroris abstulit. Cõcepto.n.metu, ne itidem ipsi reprehenderentur magis cauebãt. Ego sum via: hoc est, quia per me venietis. Veritas, quia sine dubio hæc erunt, neque in me mendacium est. Vita, quia neque ipsa mors prohibere poterit, ne ad me veniatis. Quòd si ego sum via, duce minimè indigetis: si veritas, non loquor falsa: si vita, etiam si moriemini, consequemini, quæ vobis pollicitus sum. Quod de via dicebat, & intelligebant, & cõfitebantur, reliqua ignorabant: non tamen audebant scisciitari. Multum autem consolabantur, quòd viam eum esse audierãt. Si enim inquit, in mea potestate est, vt vos ad patrem ducam, omninò venietis. Neq;.n. alia veniendi via est. Et cum dixisset. Nemo potest venire ad me, nisi pater traxerit eum: G
Sup.6.e iterum inquit, Si ego exaltatus fuerò a terra, omnia traham ad meipsum: & nemo
Su.12.c potest venire ad patrem, nisi per me, semper se patri æquiparans. Quomodo ergo cum dixerit, Quò vado scitis: subdidit, [Si cognouissetis me, & patrem meum vtique cognouissetis: & amodò cognoscetis eum, & vidistis eum.] Non quòd sibi contradicat, cognoscebant enim eum, non tũ vt oportebat: cognoscebant deum, sed nõdum patrem, post spiritus veniens, omniũ in eos cognitionem infudit, ergo dicit, Si meam noscetis substantiam, & dignitatẽ, noscetis & patris: & amodò cognoscetis eum, & vidistis eum. Alterum futurum, alterum præsentis, hoc est, per me. Visionem autem dicit mẽtis cognitionem. Quos.n. videmus, & videre, & ignorare possumus: quos cognoscimus, ignorare non possumus: propterea inquit, Et vidistis eũ, quẽadmodum ait, Visus est ab angelis. Atqui ipsa substantia videri nequit: sed visam dixit, secundum eorum possibilitatem: ostendens, quòd qui ipsum vidit, patrem vidit. Vidit autem ipsum non in nuda substantia, sed carne vestitum. Alibi quoque visionem cognitionem appellat: vt cum dicit, H
Mat.5.a Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt: mundi non tantùm à fornicatione, sed ab omnibus peccatis. Omne nãque peccatum animam maculat. Adnitamur ergo, vt omnibus sordibus animam mundemus. Mundat autem primùm lauacrum, inde aliæ multæ, & variæ viæ, quas benignissimus Deus nobis largitus est, quarum prima est eleemosyna. Eleemosynis enim, & fide purgantur peccata: eleemosynis inquam, non ex iniustè quæsitis: hæc enim non eleemosyna, sed crudelitas est, & inhumanitas. Quæ enim vtilitas si alium spolies, vt alium induas? A misericordia incipiendum est, non ab immanitate: nam si aliena damus, nullum nobis emolumentum. Hoc Zacchæus ostendit, qui vt deũ placaret, inquit: Siquid defraudaui, reddo quadruplum. Nos autem multa rapiendo, pauca dando, putamus deum Lu.19.b
placare, cum magis irritemus. Dic quæso, si asinum mortuum, & fœtidum è triuijs in sacrificium offerres: nonne te lapidarẽt, vt impium, & scelestum persequerentur? Quid ergo si reprehendendam oblationem ex rapina, quę etiam execrabilior est? Quam veniam merebitur? Esto, aliqua pecunia ex rapina condatur, nonne mortuo asino grauius olet? Vis intelligere, quantus sit peccati fœtor? audi prophetã: I
Putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices Ps.37.a
meæ. Tu autem verbis deum latere censes, quæ committis, ipse autem rapinas tuas, & fraudes perpetuò reminiscitur. Imponitur peccatum tuum super altare. Nec hoc solum reprehensione dignum, sed illud etiam grauius, quòd sanctorũ animas coinquinas. Siquidem hoc lapis est, & sanctificatur, illæ semper ipsum Christum ferunt, & audes illuc tanto scelere comparata offerre? Minimè, inquis. Neq; enim eas offero pecunias, sed alia. Ridiculum hoc: nescis quòd licèt in multa pecunia, vel gutta iniquitatis inciderit, tota coinquinatur? Et quẽadmodum siquis in lympidum fontem stercus inijciat, totum immũdum reddit: ita si diuitias auaritia attigerit, omnes fœtore suo corrumpit. Præterea ingressuri templum manus lauamus, nõ autem corda. Nunquid enim manus loquuntur? Anima profert verba, in animam deus inspicit. Nihil opus est munditia corporis anima coinquinata. Quæ vtilitas si manus exteriores lauas, & interiores sordescunt? Hoc graue est, hoc omnia perdit, quòd parua reueriti, magna contem-

contemnimus: Illotis enim manibus precari, nihil refert: illota conscientia, hoc maximum malorum. Ideò Iudæis huiusmodi K
Hier.4. immunditijs vacantibus inquit, Ablue a malo cor tuum: quousq; erunt sibi rationes laborum tuorum? Lauemus, & nos, nõ cœno, sed aqua mundissima: eleemosyna, non auaritia. Primum a rapina te vendica,
Ps.36.e & tunc profer eleemosynam. Declinemus a malo, & faciamus bonum. Contine manus a cupiditate, & sic eleemosynæ assuefacias. Quòd si pauperes spoliamus, etiam si non ijsdem alios induimus, nõ tamen effugimus, quin supplicij simus obnoxij. Materia nanque placationis materia peccati efficitur. Satius enim est non misere-
Ge.4.a ri, quàm ita misereri. Nam etiam Cain melius fuisset, si nihil omninò obtulisset, quã deteriora offerendo Deum prouocare. Qui verò aliena offert, quo pacto Deum non prouocat? Ego tibi dixi, inquit, noli rapere,
Ps.49.d & tu ex rapina me honoras. Quid putas? an quòd his gaudeat? igitur dicet tibi, Putasti quòd essem similis tibi: arguam te, & ponam ante faciem tuam peccata tua. Sed absit, vt quispiam hanc vocem audiat, sed pura eleemosyna, & claris lampadibus sponso obuiam veniamus, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, cui gloria in secula, Amen.

L

Homilia.lxxiii.ex cap.xiiii.

Dicit ei Philippus: Domine, ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Dicit ei Iesus, Tanto tempore vobiscum sum, & non cognouisti me?
Hie.3.b *Philippe, qui videt me, videt, & patrem.* Propheta aiebat Iudæis, Aspectus meretricis factus tibi, cui nullius pudor est: qd vt mihi videtur, non illi tantùm ciuitati dici meritò potest, sed omnibus aduersus veritatem impudentibus. Dicente enim Philippo, Ostende nobis patrem, respondit, Tanto tempore vobiscum sum, & non cognouisti me? & tamen nonnulli sunt, qui post hæc verba abscindunt a patre filium. Atqui quam maiorem inquiris propinquitatem? Quidam enim ex hoc verbo in Sabellij hæresim decidunt: verùm nos & his, & illis omissis, tanquam è regione contrarijs dictorum veritatem perscrutemur. Tãto tempore vobiscum sum, & non cognouisti me? Quid enim, Tu ne pater es, quẽ inquiro? Minimè, inquit: propterea non dixit, Non cognouisti eum: sed nihil aliud demonstrans, quàm quòd nihil aliud est filius, quàm quod est pater manens in esse filius. Vnde autem ad hoc venit Philippus? Dixit, *Si cognouissetis me, & patrem meum vtique cognouissetis.* Et ad Iudæos M
huiusmodi sæpenumero vsus est verbis. Et aliquando Petrus, & Iudæi, quis esset pater interrogarunt, atque etiam Thomas, & nullus manifestè intellexit, sed adhuc, quid diceret, ignorabant. Et ne cibi gratia Philippus, & post Iudæos magistrum tentare interrogando putaretur: huic particulæ, Ostende nobis patrem: addidit, Et sufficit nobis: nihil aliud quærimus. Nam dixerat Christus, Si cognouisseris me, & patrem meum vtique cognouissetis: & ita per se patrem ostendebat. Philippus autem in contrarium ordinem vertit inquiens, Ostẽ de nobis patrem, tanquam Christum certò cognosceret: verùm non dimisit eum Christus, sed ad viam dirigit, per se patrem cognosci persuadens, Ipse autem carneis his videre oculis eum volebat, prophetarũ forsitan recordatus, quòd Deum viderint: sed permissio fuit illa ò Philippe. inquit ergo, Deum nemo vidit vnquam. Et Sup.1.b
iterum, Omnis qui audit a Deo, & discit, Ibi.6.e
venit ad me. Neque vocem eius audistis, neque faciem eius vidistis. Et in veteri testamento: Nemo videbit faciem meam, & viuet. Quid Christus? vehementius arguit, Exo,33
Tanto tempore vobiscum sum, & non cognouisti d
me? Et non dixit, vidisti: sed cognouisti. Nunquid te nosse volo, inquit? Patrem nunc videre quæro: tu autem mihi dicis, A
non cognouisti me? Quàmnam hoc habet consequentiam? Magnam quidem. Cum enim hoc sit, quod est pater manens filius, meritò in se patrem ostendit. Inde personas diuidens inquit: *Philippe, qui videt me, videt, & patrem.* Nequis diceret, quod pater sit ipse filius: nam si ipse esset pater, non sanè dixisset, Qui videt me, videt patrem. Sed cur non eum admonuit, quòd impossibilia, & supra hominem, & sibi soli possibilia postulare? Cum enim Philippus dixisset, sibi satis esse videre patrem, neq; ipsum Philippum vidisse Christus ostendit. Certè enim si illum vidisset, etiam ipsum videre potuisset, ideo inquit: Philippe, qui videt me, videt & patrem. Siquis me videt, & illum videbit: hoc est, neque

que ego neque ille videri possumus. Philip
pus.n.visus cognitionem quærebat, & cũ
Christũ se vidisse arbitraretur, volebat eo
dem modo, & patrem videre: vnde neque
se videri: ostendit. Quòd siquis dicat
visum hoc in loco cognitionem intel-
ligi, id ego non nego. Philippe, qui me
nouit, inquit, nouit & patrẽ. Attamen nõ
propter hoc dixi t, sed vt eandem substan
tiam demonstraret: Qui meam substan-
tiam videt, videt & patris. Et quare hoc?
An ne qui creaturam videt, videt & Deũ?
B Atqui oẽs creaturã norant, & videbãt,
Deum non omnes norant. Præterea vi-
deamus quid Philippus quærat. Num sa
pientiam patris? num benignitatem? Mi
nimè, sed quid esset Deus, ipsam videli-
cet substantiam. Ad hoc ergo respondet
Christus: Philippe, qui videt me. Qui au
tem creaturam videt, non tamẽ videt Dei
substantiam. Philippe, qui videt me, in-
quit, & patrem meum videt. Quod si alte
rius esset substantiæ, minimè hoc dixis-
set. Vt autem pinguiori vtamur sermone,
Nemo qui aurum ignorat, in argento au
ri substantiam videre potest. Non enim
alia per aliam apparet natura: ideò bene
reprehendit inquiens. Tanto tempore vo
biscum sum, tantam accepisti doctrinam,
magna signa, & propria diuinitatis, &
quæ pater solus operatur, vidisti, soluta
peccata, arcana in medium prolata, mor-
tem fugatam, operationem ex terra factã
& non cognouisti me? Vidisti patrem, no-
li amplius quærere, vt videas: in illo.n.
me vidisti. Si nouisti me, noli amplius q̃-
rere, siquidem in me illum nouisti. *Non
credis, quia ego in patre?* Hoc est in illius sub
stantia appareo. *Verba, quæ ego loquor vobis,
à meipso non loquor.* Vides propinquitatis
C excessum, & vnius subſtantiæ exemplum?
Pater in me manens ipse facit opera. Quomo
do à verbis incipiens transit ad opera? Di
ci enim poterat: Ipse loqtur, sed duo hic
Su.10.g ponit, doctrinam, & signa, vel quòd etiam
verba erant opera. Quomodo ergo facit?
Etenim alibi inquit. Si non facio opera
patris mei, nolite mihi credere. Quomo-
Sup.5.c do ergo hoc in loco patrem facere ette-
statur? Vt planè ostendat inter patrem, &
filium nullam esse differentiam hoc est,
non aliter pater, & aliter ego facio. Nam
alibi, & se & patrem operari inquit: Pa-
ter meus vsque modo operatus est, & ego
operor. Illic nullam operum diuisionem,
hic idem ostendit. Quòd si pinguior ver-
borũ significantia humilitatem arguit,
noli admirari. Prius enim cum dixisset,
non credis, ita prosecutus est, vt ipsum in
fidem traheret: corda nanq; eorũ ingre-
diebatur. Creditis, quia ego in patre, & pa
ter in me est? Oportuit enim cum patrem
& filium audistis, nihil aliud in cognitio-
nis substantiæ testimoniũ quęrere. Quòd
si vobis hoc non satis est ad æqualitatem,
& eandem substantiã ostendendã, saltem
ex operibus intelligite. Et qui videt me, vi
det, & patrem meum. Si de operibus di-
ctum est, non sanè posterius dixisset: sin
minus, propter opera mihi credite Inde se
non ea tantùm posse, sed & lõgè maiora
per excessum ostendit. Non enim inatora
his posse se, sed quod mirabilius est, se
alijs dare posse maiorum potestatem pro
fitetur. [Amẽ amen dico vobis, qui credit D
in me, opera quæ ipse facio & ipse fa-
ciet, & maiora horum faciet, quia ego
vado ad patrem.] Hoc est, vestrum iam est
miracula operari, ego abeo. Inde cum ser
monem perfecisset, vt ratio exigebat, in-
quit.] Quodcunque petieritis patrẽ meũ
in nomine meo, hoc faciam, vt in me glo
rificetur pater. Vides iterũ quomodo hoc Su.13.d
facit? Ego, inquit, faciã: & nõ dixit, vt glo
rificẽ patrẽ: sed, vt glorificetur in me pa-
tet. Atqui alibi dicebat. Deus glorifica-
bit eã in seipso: hic verò, ipse glorificabit
patrem. Cum enim filius magna posse ap- Act.3.a
paret, in eo pater glorificatur. Sed quid si-
gnat, in nomine meo? Quod apostoli di-
cebant: In nomine Iesu Christi surge, &
ambula. Quæcunque enim ipsi operaban-
tur, eorum author erat Christus, & ma-
nus domini erat cum illis. Ego faciam in-
quit. Ecce eius authoritatẽ: quæ per alios
fiunt ipse facit. Quæ per se facit, num ne
ipse non potest, sed a patre operatur? Et
quisnam hæc diceret? & qua gratia secun-
dum hoc ponit? Vt sermonem suum, con
firmet, ostendatq; ad priora illa nostri gra
tia descendisse. Illa enim particula. Ad pa
trem vado: hoc est, nõ pereo, sed in propria
permanebo dignitate in cœlis, quæ om-
nia ad eos consolando dicebat. Cum enim
credibile esset eos, nondum resurrectione
intellecta, quadam affici tristitia, alijs ip- E
sos eiusmodi virtutes collaturos pollice-
tur vndique eos consolans, & quòd non
modò

modò perpetuò mansurus sit, sed etiam
maiora ostensurus. Eum igitur sequamur,
tollamus eius crucem: quòd si nõ persecu-
tionis aliud tamẽ mortis tempus est. Mor
tificate, inquit, membra vestra, quæ sunt
Col.3.a super terram. Extinguamus cupiditatem,
iram, inuidiam: hoc est viuum sacrificiũ,
quod non in cinerem consumitur, neq; in
fumũ euanescit, neq; lignis eget, nõ igne,
non gladio, quæ duo spiritus sanctus ha-
bet. Gladio enim superflua, & aliena cor-
dis abscindit, aperit obturatum auditum.
Morbi enim, & male cupiditates solent
salutaribus sermonibus aditum obstrue
re. Siquidem auiditas pecuniarũ nõ finit
de eleemosyna præcepta audire, & si præ-
ualuerit inuidia, charitatis doctrinam ex-
pellit, & alius quilibet morbus animam
occupans, ad omnia pigriorẽ reddit. Tol.
lamus ergo malas cupiditates, ad quod vo
luntas satis est, vt omnes extinguantur: ne
que cõsideremus violentam esse pecunia-
F tum cupiditatem, sed violentam desidiam
nostram. Multi quid sit argentum, nesci-
re se dicunt: non enim naturalis est eius
cupiditas. Naturales.n.affectus à princi-
pio, & ortu ipso nobis infunduntur. Au-
rum autem, & argentum etiam diutius
ignotum fuit. Vnde ergo aucta est huius-
modi cupiditas? Ab inani gloria, à summa
desidia. Cupiditatum enim aliæ necessa
riæ sunt, aliæ naturales, aliæ neutrum. Vt
exempli gratia: Quæcunque perfecto ani
mali, non deficiunt, ipsæ naturales sunt,
& necessariæ: vt edendi, bibendi, dormiẽ-
di. Corporum amor naturalis est, non ne
cessarius: multi nanq; eum vincunt, neq;
tñ pereunt. Pecuniarum autem auiditas,
neque naturalis est, neq; necessaria, sed su
peruacanea, modò voluerimus, neque à
principio eam complectemur. Certè Chri
Mat.19.a stus de virginitate disputans, inquit: Qui
potest capere, capiat: de pecunijs autem
Luc.14.g aliter: Nisi quis renunciauerit omnibus
rebus suis, non est me dignus. Rem enim
facilem admonebat, ꝙ autem multos exu
perat, voluntatis culpa est. Quid ergo om
nẽ nobis de ea excusationem auferimus?
Nam qui à vehementiore affectu vinci-
tur non multum puniẽdus est: sed qui ab
Mat.25.d imbecillo hoste superatur, minimè potest
excusari. Qui d respondebimus dicẽti: Esu
G rientem me vidistis, & non dedistis mi-
hi cibum? Quomodo nos purgabimus?
Adducemus paupertatem? sed non sumus
vidua illa pauperiores, quæ duos obolos
offerens omnes superauit. Neque enim
quid offeras, Deus aspicit, sed dantis vo- Mar.12.d
luntatem: hoc enim sibi curæ est. Eius er-
go benignitate perfecta, quæ possumus
offeramus, vt & in præsenti vita, & in fu-
tura diuinam gratiam consecuti, promis-
sis bonis perfruamur, gratia & benignita-
te domini nostri Iesu Christi, &c.

Homilia.lxxiiii.ex cap.xiiii.

*SI diligitis me, mandata mea seruate: & ego
rogabo patrem, & alium paracletum dabit
vobis, vt maneat vobiscum in æternum: spiri-
tum veritatis quem mundus non potest accipe-
re, quia non videt eũ, nec scit eũ.* Sẽper nobis
aliquid agendum est, semper operibus in-
uigilandum, neq; verbis tantùm. Dicere
enim, & promittere omninò facilè est:
operari autem, nõ itidem. Quorsum hęc?
Quoniam nunc multi sunt, qui se Deũ
timere, & diligere profitentur, re autem
contrà omninò faciunt. Deus autem per
opera diligi quærit, ideò ad discipulos di-
cebat: Si diligitis me, mandata mea serua
te. Cum enim dixisset. Quodcunque pe-
tieritis, ego faciam: ne simplicem petitio-
nem valere arbitrarentur, addidit: Si H
diligitis me, tunc faciam. Et cum credibi-
le esset, eos etiam audiendo ꝙ iret ad pa
trem, perturbari, inquit: quòd nunc per-
turbemini non est amoris indicium, sed
quòd verbis meis fidem adhibeatis. Dedi Sup.13.
vobis mandatum, vt diligeretis inuicem, b
& ita alter alteri faceretis, sicut ego feci vo
bis. Hæc est dilectio, credere, & patère di-
lecto. *Et ego rogabo patrem, & alium paracle
tum dabit vobis.* Iterum ad audientium im
becillitatem descendit. Cum enim par es-
set nõdum ipsum intelligentes, vehemen
ter illam inquirere substantiam, verbi se-
cundum carnem aduentum, & nullam
abeuntis capere consolationem, inquit:
Rogabo patrem, & alium paracletum da-
bit vobis: hoc est qualis ego sum. Pudeat
Sabellianos, & qui de Spiritu non rectè
sentiunt: etenim hoc mirum est, quòd di-
uersas è regione hæreses vno ictu deiicit.
Dicendo enim, Alium, personę differen-
tiam, dicendo, Paracletum, substantiæ co-
gnationem demonstrat. Sed cur, inquit, ro
gabo patrẽ? Quoniã si dixisset mittã, nõ
ita

ita fidem adhibuissent: nunc autem id ei
I curæ est, vt credant: postmodum ipse se eũ
mittere ait, Accipite Spiritum sanctũ: hic
Inf. 20. patrem rogare, vt credibilem suam faciat
f orationem. Nam & Ioãnes de eo inquit,
quòd de plenitudine eius nos omnes ac-
Sup. 1. b cepimus. Quod autem habet quomodo
ab alio accipit? & iterum, Ipse vos bapti-
zabit in Spiritusancto, & igni. Quid au-
Mat. 3. tem amplius haberet quam apostoli, si ad
c mittendum spiritum esset patrem rogatu
rus, quod illos nonnunquam etiam sine
precibus fecisse apparet? Quomodo autẽ
si precum gratia à patre mittitur, ipse à
seipso infunditur? Quomodo ab alio mit-
titur, qui vbique adest, & diuidens propria
vnicuique sicut vult, & sua ipsius autho-
ritate dicit: Segregate mihi Saulũ & Bar
nabam? Atqui Deo ministrabant ministri
tamen imperiosè in proprium eos opus
vocauit, non quòd ad aliud opus aduoca-
Act. 13. a ret, sed vt suam ostenderet potestatem.
Quid ergo sibi vult, rogabo patrem? ad-
uentus tempus significat. Quando enim
eos per sacrificium mundauit, tunc inspi-
ratus est Spiritussanctus. Et quid tandem
cum ipsis non venit? quia nondum obla-
tum erat sacrificium: cum autem iam pec
catum deletum esset, & ipsi ad pericula
mitterentur, & certaminibus se accinge-
tent, hortatorem mitti oportuit. Sed cur
K nõ statim post resurrectionẽ spũs venit?
Vt expectationis desiderio maiori gratia
eum acciperent. Quousque enim cum ip-
sis Christus versatus est non afflictaban
tur, eo abeunte, tanquam deserti formidã
tes, maiorem in modum eum accipere
auebant. *Vt nobiscum maneat*. Hoc signat,
quòd neque post mortem abiit. Et ne au-
diendo paracletum, aliam opinarentur in
carnationem, & oculis eum cernere expe
ctarent, inquit: *Quem mundus non potest ca
pere, quia non videt eum*. Non enim ita vo-
biscum erit, vt ego, sed in vestris animis
habitabit, inquit enim, *Et in uobis erit*. Spi
ritũ aũt veritatis appellat, per hoc veteris
testamẽti figuras significãs. Vt vobiscũ sit
qd & ipse inquit, Quia ego vobiscũ sum.
Præterea, & aliud quiddam signat, nõ pas
surum quæ ipse, neq; discessurum. Quem
mundus non potest accipere, quia non vi-
d et eum. Quid enim, dic mihi, est ne aliàs
visibilis? Minimè: sed hic cognitionem di
vit, addidit ergo, Neq; cognoscit eum. So
c let enim certam cognitionem visionem
appellare. Cum enim sensuum certissi-
mus sit visus, per hunc semper veram ad-
ducit cognitionem. Mundum autem hoc
in loco malos appellat: & vt hoc discipu- L
los consoletur, dando eis donum præci-
puum. Vide quantopere verbis ipsum
extollat. Dixit alium esse quam ipse,
dixit non dimissurum eos, dixit ad eos tã
tùm venire. Quemadmodum ergo ego in
vobis sum, inquit, & ipse erit: non tamen
mœtorem ipsorum abstulit. Ipsum enim
adhuc ac eius consuetudinem quærebant
quod respiciens, inquit: *Neque ego relinquã
vos orphanos, veniam ad vos, nolite timere, in-
quit*. Non propterea dixi alium paracletũ
me missurum, & apud vos mansurum,
tanquam in finem ad vos non rediturus,
& vos non visurus. Nam ipse veniam ad
vos. Non relinquam vos orphanos. Cum
superius filiolos appellasset, ideo orpha-
nos non relicturum se pollicetur. A prin- Hic su.
cipio dixerat venturos quò iret, & in do- a
mo patris mansiones multas esse: hic au-
tem cum illud diu pòst esset futurum, dat
spiritum: sed cum quid diceret, non intel-
ligerent, neque ideò multum consolaren-
tur, non relicturum se eos orphanos dicit:
quod illi magis quærebant. Sed cum id
verbum, Venio, præsentiam significaret,
ne iterum eam requirerent, vide quomo-
do non quidem manifestè, sed tamen si-
gnificauit. Cũ enim dixerit, adhuc modi-
cum, & mũdus me iã nõ videt: subsequit,
Vos aũt videbitis me: quasi dicat, veniã M
quidem ad vos, non tamen vt prius. Quo-
tidie ego vobiscum semper ero, & ne dice-
rent, quomodo ergo Iudæis dixisti, Iam
non videbitis me, hanc soluit obiectionẽ,
q; cũ ipsis tantùm futurus sit. Nam & spi
ritus talis est, *Quia ego viuo, & vos viuetis*.
Crux vos à me vsque ad finem non diui-
det, sed ad breue me abscondet. Vitam
autem mihi dictam videtur, non præsen-
tem solam, sed & futuram. *In illa die cogno-
scetis, quia ego sum in patre meo, & vos in
me, & ego in vobis*. In patre enim substan-
tia, in ipsis concordia, & auxilio est. Et
quamnã hoc rationem habet? dic quæso.
Magna sanè, & incomparabilis differen
tia Christi & discipulorum. Quòd si ita
verba iacent noli admirari: solet. n. nonnũ
quàm iisdem verbis, & in Deo, & homi-
nibus, non eodem modo vti. Nã & dij,
dicemini

dicemini, inquit, & filij Dei. Quod verbũ
non eandem in nobis, quàm in Deo vim
Psal. 81. habet. Et imago filius, & gloria dicitur,
b atq; etiam nos, sed longè aliter, & iterum:
Vos Christi, & Christus Dei: non simili-
ter autem Dei: Christus, & nos Dei. Quid
autem hoc signat? Cùm resurgam, inquit,
i. Cor. 3 tum me non alienum à patre, sed eiusdẽ
c potestatis esse cognoscetis, & me semper
vobiscum esse, rebus ipsis meum in vos
auxilium clamantibus, inimicis repressis,
A vobis audenter loquentibus, molestijs pro
pulsatis, prædicatione indies florente, om
nibus piæ doctrinæ, & veræ religioni pa-
rentibus. Sicut misit me pater, & ego misi
vos. Vides quòd hoc in loco idem verbũ
Inf. 20. non eandem vim habet? nam si hoc ita
c acceperemus, nihil inter apostolos, &
Christum interesset. Sed quidin quit,
tunc cognoscetis? quia resurrexisse,
& secũ versari viderunt tunc certò credi-
derũt. Magna. n. erat spiritus vis oĩa eos
etudiens. *Qui habet mandata mea, & seruat
ea, ille est, qui diligit me*: Non. n. habere sa-
tis est, nisi diligenter seruentur. Sed quare
Hic su. idem sæpe repetit? Nã superius: Si diligi-
tis, inquit, me, mandata mea seruate: &
nunc, Qui habet mandata mea, & seruat
ea: & Siquis sermonẽ meũ audiet, & ser-
uabit eũ, ille est qui diligit me: qui non
audit sermones meos, non diligit me. Pu-
Su. 12. d to ex hoc eorũ mœrotẽ significari: nã cũ
multa de morte disputasset inquiens, Qui
Mat. 10 odit animam suam in hoc mundo, in vi-
g tam æternam custodit eam. &, Nisi quis
acceperit crucẽ suam, & sequatur me, nõ
est me dignus: & alia plura dicturus esset:
exprobrans eis inquit, Putatis ex amore
tristes esse? contrà res se habet. Quòd au-
B tem hoc semper intendat, id insequenti
bus repetit. Si diligeritis me, inquit, gau
deretis vtique, quia aá patrem vado, Nũc
autem metu perturbamini. Quòd. n. ita
mortis formidine afficiamini, non est mã
datum meum: oporteret enim vos cruci-
figi, si verè me diligeretis: ego enim vos
admoneo ne timeatis, qui corpus interfi-
ciunt. Tales pater diligit, talibus meip-
sum manifestabo. *Tum Iudas: Quid factum
est*, inquit, *quia manifestaturus es nobis teip-
sum*? Ecce quanta formidine tenebantur:
commotus enim, & perturbatus erat eo-
rum animus, & vt mortuos in somnijs,
ita eum visuros se arbitrabantur. Ad quã
suspicionem tollendam, audi quid respon
deat: [Siquis diligit me, sermonem meũ
seruabit: & pater meus diliget eum, & ad
eũ veniemus, & mansionẽ apud eũ facie-
mus]. Tantùm non dicens: Sicut pater
manifestat seipsum, ita & ego: neque hoc
tantùm, sed dicendo, Mansionem apud
eum faciemus: aufert suspicionem, non in
somnijs se manifestaturum. Tu autem
contemplare perturbatum discipulum,
neque apertè sententiã suã dicere auden-
tem. Non enim dixit, væ nobis quòd mo
rieris, & mortuus nobis appariturus es:
sed quid factum est, quòd manifestaturus
es nobis teipsum, & non mundo? Dicit C
ergo se eos charos habere, quia manda-
tum ipsius seruant: vt enim visum post-
modum phantasma non existimarent,
ideò hæc prædicit: & ne ita (vt dixi) sibi
appariturum putarent, affert etiam cau-
sam, quòd ob mandatorum obseruatio-
nem spiritus ad eos venturus sit. Qd si tã
diuturna consuetudine ipsius substantiã
ferre, immò ne intelligere quidem pos-
sunt: quid nam futurum esset, si à princi-
pio ita eis apparuisset? Ideo cum his co
medit, ne phantasma putaretur. Nam si
super aquis ambulantem videntes id opi-
nati sunt, cum eum non multum distan- Mat. 14.
tem viderant: qui credi poterat, si repentè c
resurgentem v dissent, quem captum vi-
derant. & ligatum? Ideò frequenter eis se
appariturum, & quare, & quomodo præ-
dicit, ne phãtasma existimaretur. *Qui nõ di
ligit me, sermones meos non seruat: & sermo-
nem quem audistis non est meus, sed qui misit
me patris*. Itaque non me solum non dili-
git, sed ne patrem quidem, qui hæc verba
non audit. Nam si amoris indicium est,
mea audire mandata quę patris sunt: qui
audit, non filium solum, sed & patrem di
ligit. Et quomodo sermo hic tuus est, &
non tuus? hoc est, quòd nihil a patre lo-
quor neque aliquid quam quod illi pla-
citum est. *Hæc locutus sum vobis apud vos
manens*. Cum hæc obscuriora essent, &
partim non intelligerent, partim, & plu-
ra dubitarent ne iterum perturbarentur D
& quæ mandata diceret sescitarentur, hãc
amouit solicitudinem inquiens. *Paracle-
tus autem quem mittet pater in nomine meo,
ille vos docebit*. Fortasse quæ dixi, non in-
telligitis, sed ille manifestus magister erit.
Illa autem particula, Apud vos manebit,
signat

Universidad de Deusto Biblioteca

ſignat quòd ipſe abeat: quare ne triſtentur, ait, quouſq; ipſe apud eos maneat, & ſpiritus nõ veniat, nihil magnũ, nihil alũt potuerũt intelligere. Qd dicit: vt ad ipſius abitũ magno animo ferẽdũ eos diſponat, tanquam magnorum bonorum cauſam futurum. Frequenter autem paracleti meminit, propter eam quæ afflciebantur triſtitiam: & cum his verbis perturbarentur intelligentes moleſtias, bella, magiſtri diſceſſum: vide quomodo iterum eos conſolatur inquiens, *Pacem relinquo uobis* Tantùm non dicens, Quid mundi perturbationibus mouemini, cum pacẽ mecum habeatis, neque enim huiuſmodi eſt pax mundi, quæ in malo fit ſæpenumero, & nihil ipſam habentibus confert, Ego do pacem, vt inuicem eam habeatis, & vos fortiores efficiat. Sed cum iterum dixiſſet,
E Relinquo: quod verbum diſcedẽtis eſt, & par eſſet eos perturbari, ideò rurſus dixit *Non turbetur cor ueſtrum neque formidet.* Ecce quòd partim amore, partim metu mouebantur. [Audiſtis quia ego dixi vobis, vado. & venio ad vos. Si diligeretis me, gauderetis vtique quia vodo ad patrẽ: quia pater maior me eſt.] Et quod nam gaudium hoc eis allaturum erat? quam conſolationem? Quid hoc ſignat? Nondum reſurrectionem intelligebant, neque debitam de eo habebant ſententiam. Et quomodo poterant, cùm nondum reſurrexiſſe videſſent? Patrem autem magnum eſſe exiſtimabant. Dicit ergo: Si mihi timetis, quòd me defendere nequeam: neq; confiditis, quòd poſt mortem iterum vos videam: tamen audiendo, quòd ad patrem vado lætandum vobis eſt, quòd ad maiorem vado, & qui omnia poteſt moleſta diſſoluere. *Vos audiſtis quia ego dixi uobis.* Quare hoc poſuit? q.d. Vt intelligatis q̃tum verbis meis tribuam, cum prædicere non ſim veritus. [Hæc ergo, & quæ futura ſunt, dixi vobis, priuſquam fiant, vt cùm facta fuerint, credatis quia ego ſum. Quaſi dicat, Non ſciretis, niſi ego dicerem: ne
F que dicerem niſi mihi confiderem. Vides
Mat. 26 ſermonem imbecillitati ad comodatum?
c Etenim cum diceret: An putas, quia non poſſum rogare patrem, & exhibebit mihi modò pluſquàm duodecim legiones angelorum, ad auditorum opinionem locutus eſt. Neque enim illud diceret quiſpiã, vel ſtultiſſimus crederet, quòd ſibi ipſe auxilio eſſe non potuerit. ſed angelorum egũerit. Veruntamen cùm tanquam hominẽ arbitrarentur, ideò dixit duodecim legiones angelorum. Atqui ſimpliciter Iudæos interrogãs, reiecit retrorſum. Quòd
ſiquis maiorem filio patrem, inquantum Inf. 18. a
principium, diceret, neque hoc contradiceremus: non tamen hoc alterius facit filium eſſe ſubſtantiæ. Quod autem dicit, hoc eſt: quo ad hìc ſum, par eſt vt vos periclitari arbitremini: ſi autem illuc abiero, confidite, quia ſecuri ſumus: illum enim nemo vincere poteſt: quæ omnia ad diſcipulorum imbecillitatem dicta ſunt: ipſe enim confido, neque curo mortem, ideò inquit. Hæc dixi vobis priuſquam fierẽt. Cum enim nondum hunc ſermonem capere poſſitis, à patre, quem magnum appellatis, vos conſolor: inde etiam triſtia admiſcet. [Iam non multa loquor vobiſcum. Quare? Venit enim princeps mundi huius, & in me non habet quicquam.] Principem mundi diabolum, & malos homines appellat. Non enim cœlo, & terrę imperat, cum omnia ſtrauiſſet: imperat autem his, qui ſe ei in ſeruitutem tra G
dunt, ideò, & principem tenebrarum ſecuti, & tenebras opera appellat. Quid ergo, diabolus te perdit? Minimè, nihil. n. in me habet. Cur ergo te Iudæi interficiunt? Quoniam volo, & vt cognoſcat mundus quia diligo patrem. Non enim quòd ſim reus mortis, atque ei obnoxius, ſed ob meam in patrem dilectionem hoc patior: hoc ait, vt iterũ eorũ animos excitet, & intelligant non inuitum, ſed vltrò mortem ſubire, diabolum contemnere: neque contentus fuit dicere. Modicum vobiſcũ, ſed id ipſum quod moleſtum erat, frequẽter repetit, nec iniuria: quouſque enim triſtitiam eorum molliat, & faciliorem toleratu reddat, lętiora annectit: idcirco ait, Vado & venio: &, vbi ego ſum, & vos ſitis: &, non poteſtis me ſequi mõ, ſequimini autem poſteà: & ad patrem vado, & pater maior me eſt: &, priuſquam fierent dixi vobis. Et non neceſſariò hoc patior, ſed propter patris dilectionem, vt cognoſcant, quòd nihil mali feci, niſi quòd valde eum diligo, & qui diligitur, ita vult: ideò læta hæc triſtioribus frequenter admiſcet, eorum mentem aperiens. Nam quòd dixit, Apud vos manebit oſtẽditq; vtilem ſuum fore diſceſſum, eis conſolandi

H landi gratia dixit: propterea multa de ſpiritu locutus eſt. Et in vobis erit, & mundus nõ poteſt accipere, & ille docebit omnia, & ſpiritum veritatis, & Spiritum ſanctum, & paracletum, & ſuggeret vobis omnia, ne ægre ferrent, ac ſi parum poſſent proficere. Dicit autem, Suggeret: oſtẽdens ſe eos ſpiritales effecturum, vt vſque niſſe nõ ignoramus. Qui enim prius tremebant, & formidabant, poſt ſpiritus acceptionem in media pericula proſilierunt per ferrum, ignẽ, beſtias, pelagus, & ad omnem calamitatem ſe intrepidi expoſuerũt: & illiterati, & idiotæ audenter diſputabant, vt auditores in admirationem adducerent, & ſtuporem: ex luteis ferreos: & in cœlum erigens, nulli humano affectui ſubiectos reddidit ſpiritus. Talis illa gratia, quæ mœrorem ſoluit, malas cupiditates conſumit, formidinem pellit, nec ſinit amplius hominem eſſe, quem afflat. Sed tanquam in idipſum cœlum translatus,
Gal. 5. d omnia, quæ illic ſunt, contemplatur. Quã
I obrem nemo aliquid ſuum proprium dicebat. In orationibus, lætitia, ſimplicitate perſeuerabant: hoc maximè opus eſt ſpiritus ſancti. Fructus enim ſpiritus, lætitia, pax, fides, manſuetudo. Sed triſtantur, nonnunquàm ſpiritales homines. Verum triſtitia illa lætitia ſuauiſſima eſt: nã & Cain triſtatus, ſed mundi triſtitia: & Paulus, ſed Dei: Quicquid enim ſpiritale eſt, lucrum habet maximum: vt mundana omnia maximum dſpendium. Implorẽmus ergo inſuperabile ſpiritus auxilium, ſeruemus mandata, neq; erimus angelis inferiores: neque enim illi, quoniam corpus non habent tales ſunt: ita enim nullus eorum malus fuiſſet, ſed voluntas omnium cauſa eſt. Propterea ex his qui corpore carent, etiam brutis peiores inuenti ſunt, & ex corporeis illis etiam peiores
Eph. 2. & omnes iuſti qui terram habitant, qui corpori ſociantur, rectè faciunt, quæ faciunt: tanquàm enim hoſpites, & peregrini terram habitant, cœlum, vt ciues. Noli ergò quod carnem habeas, de victoria, & labore pro virtute ſubeunda deſperare. Noli rerũ opificẽ accuſare, ac ſi enim carnem ferre impoſſibile, ſanctorum cœtus oſtendiſſet: neq; enim carnis natura. Paulo fuit impedimento, quin qualis fuit euaderet: Non Petro, vt cœli claues acciperet. Et Enoch in carne translatus, nuſquam apparuit, ita & Helias cum carne raptus eſt: & Abraham, Iſaac, & Iacob in carne clauſerunt. oſeph in carne impudicam Heb. 11.
mulierem ſuperauit. Et quid carnem dico? a
quam ſi etiam catenis deuincias, nihil ei 4. Re. 2.
nocueris. Nam ſi ligatus ſum, inquit Pau b
lus, at ſermo Dei non ligatur. Et quid vin Ge. 39. b
cula, quid catenas memini? Addas & car- K
cerem, & compedes, nihil horum vllum 2. Ti. 2.
affert virtuti impedimentum. Ita docet b
Paulus. Vinculum animæ nõ ferrum, ſed timor, & cupiditas pecuniarum, & animę paſſiones: hæc ſunt vincula, licèt corpus ſolutum ſit. Sed à corpore hæc veniunt, inquies. Nugæ hæc, & mendacium: nam ſi ita eſſet, omnes iiſdem ſubderemur affectibus: Vt enim laſſitudinem, ſomnum, famem, ſitim euitare non poſſumus, quoniam naturalia ſunt: ita & illa neminem immunem, & ſibi non obnoxium relinquerent. Quòd ſi multi his non ſubijciũtur, conſtat pigritiæ noſtrę quicquid perperam faciamus, adſcribendum. Omnia igitur vitia abſcindamus, neque corpus accuſemus, ſed ſubijciamus animæ gubernaculis, vt facilè ſempiterna bona conſequamur, gratia, & benignitate domini noſtri Ieſu Chriſti, cum quo patri, ſimul, & Spirituiſancto gloria, in ſecula ſeculorum, Amen.

Homilia. lxxv. ex cap. xv.

SVrgite, eamus hinc. Ego ſum vitis vera, & vos palmites, & pater meus agricola eſt.
Timidam, & effęminatam animam igno L
rantia effecit, quemadmodum magnam, & ſublimem cœleſtis doctrinæ eruditio: qua quæ non fruitur, meticuloſa eſt, non natura, ſed voluntate. Cum enim video quempiam iam fortem, & impauidum, inde timidum effici, illam ego naturalem paſſionem non appello. Naturalia enim immutabilia ſunt. Rurſus cum video timidos repente fortitudinem ſumere illud quoque voluntati tribuo: nam & diſcipuli timidiſſimi erant priuſquam opportuna dicerent, & digni gratia ſpiritus haberentur, poſtmodum verò leonibus fortiores apparuerunt: & Petrus qui mulierculæ minas nõ pertulerat, in caput appenſus, & verberatus, & multa perpeſſus, non tacebat, ſed omnia tanquàm ſomnium perferebat: at non ante crucem adeò confidebat, ideò Chriſtus

Universidad de Deusto Biblioteca

Christus dicebat: Surgamus, abeamus hīc. Qua gratia? dic quæso. an ignorabat quando esset tradendus? an ne Iudas eò venire formidabat, neue priusquam eos doceret, caperetur? Longè hęc a diuina absunt maiestate. Si non timebat, cur hinc eos abducit, & post finitum sermonem in hortum Iudæ cognitum ducit? Quòd si aduenisset
M Iudas, nonne poterat visum auferre, vt prę sentibus fecit? Cur ergo discedit? Parumper indulsit discipulis. Par enim erat, vt tremerent, & formidarent, vtpote qui loco certo, & manifesto noctu essent, neque Iesu verbis vacarent, sed oculos circumferrent, & semper se comprehendi viderentur, & maximè cum magistri sermo timorem incuteret. Inquit enim non multa iam cum ipsis locuturum, & venire mundi huius principem. Cum ergo his, & huiusmodi verbis perturbarentur, ac si mox capiendi essent, in alium eos locum ducit, vt se tutos arbitrati, fidentius audirent. Erant enim maxima audituri: ideò inquit: Surgite, eamus hinc: quibus abductis, Ego sum vitis, inquit, vos palmites. Quid vult hæc parabola significare? Quòd qui non vacat doctrinæ, viuere non potest, & quòd futura signa Christi virtute proueniunt. Pater meus agricola est. quid? Auxilio indiget filius? Absit. Neque sic intelligitur. Vide quàm diligenter hanc parabolam exequitur: non enim radici, sed palmitibus agricolæ curā conferre dicit. Radicis autem non alia causa hic meminit, quàm vt discerent sine ipsius potentia nihil fieri posse: & quòd ita ipsi fide vniendi sunt, vt palmes viti. [Omnem palmitem in me, non ferentem fructum, tollet eum pater.] Hic signat vitam,
A ostendens sine operibus neminem in ipso esse posse. *Et omnem qui fert fructum purgabit*: Id est, incitabit ad virtutis curam. Atqui radix circunfossione, & cultu primum indiget: sed nihil de ea nunc dicit, sed de palmitibus, sibi ipsi se sufficere ostendens. Discipuli autem multa præceptoris cura, indigēt, etiam si studiosi sint: ideo inquit, Omnem qui fructum feret, purgabit eum: qui fructum non facit, non potest esse in vite, qui fructum fert, eum reddet fœcundiorem. Hoc vrgentis mœroris gratia eos allocutus est. Dicet aliquis, purgare palmitem, incidere est, vt fœcundiorem faciat: vnde ostendit tentationibus effici fortiores: inde ne de quibus dicat interrogent, & iterum solicitarentur, inquit: : *Iam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis*. Vides qualem se palmitum curatorem profiteatur? Ego vos purgaui, inquit: Atqui superius hoc patris officium ostendit: sed nulla est inter patrem, & filium differentia, iam vestra opus est diligentia. Inde ne se eorum ministerij indigentia, sed vtilitate hoc facere demonstraret, addit: *Sicut palmes non potest facere fructum à semet ipso, nisi manserit in vite: sic vos nisi in me manseritis*. Vt enim metu laxato eorum a- B
nimo, non discederent, eos cohibet, & sibi conglutinat, & bonam spem habere iubet, radix enim manet. Incidi autem, & auferri, palmitum est. Ita vtinque agressus, & a bonis, & molestis rebus priores a nobis partes exigit. *Qui manet in me, & ego in eo*. Ecce filium non minoris esse quàm patrem potestatis, ad discipulos excitandos. Pater purgat, filius in eo manet. Manere enim in radice, facit vt palmites fructum faciant. Qd si non purgatus in vite palmes manserit, fert quidem fructum, sed non debitum: qui verò non manet in vite, nihil parit. Verùm purgare, filij esse ostenditur: manere in radice, patris], qui ipsam radicem generat. Vides quomodo omnia communia sunt, & purgare, & a radice virtutem haberet? Magnum quidem detrimentum etiam nihil posse facere, verùm alterius pœna procedit. *Mittetur*: inquit, *foras*: Neque amplius ab agricola curabitur: *Et arescet*: Hoc est, si quid habuit a radice, si quam gratiā, amittet, & omni inde auxilio, & vita spoliabitur, & tandem in ignem mittetur: sed non talis, qui manet in vite. Inde ostendit quid sit in ea manere, inquiens: *Si verba mea in vobis manserint*. Vides quidem, superius meritò dicebam ipsa opera Christum C
exigere: cum enim dixisset, siquid petieritis, faciam: addidit, Sii diligitis m, eman- Sup. 14
data mea seruate. *Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quodcunq; volueritis, petetis, & fiet vobis*. Hæc autem dicebat, ostendens reprobos concrematum iri, ipsos autem fructum laturos. Timorem ergo ab eis in illos transfert, & inuictos ipsos fore signat: quare inquit, *In hoc clarificatus est pater meus, vt plurimum fructum afferatis, & efficiamini mei discipuli*. Hinc sermoni suo authoritatem facit: nam si ad patris gloriam fructus faciendus est, non eam contemnet, & efficiemini mei discipuli. Vi

des

des quomodo, qui fructum affert, ille discipulus est? Sed quid signat, In hoc clarificatus est pater? hoc est, lætatur cum in me manetis, & fructum fertis. *Sicut dilexit me pater, & ego dilexi vos*. Hic iam magis secūdum hominem loquitur: tanquàm enim ad homines dictum vim propriam habet. Nam qui mori voluit, qui seruos, inimicos, hostes, tanto honore dignatus est, & in cœlum adduxit: quomodo dilectionis mē suram ostendit? Si ergo vos diligo, confidite: si patris gloria est fructum facere, nihil mali suspicamini. Inde ne negligentes faceret, vide qūo eos rursus excitat: *Manete in dilectione mea*: Hoc in vestra est potestate. Qūo autem hoc erit? [Si præcepta
D mea seruaueritis, sicut & ego præcepta patris mei seruaui.] Rursum humano more loquitur. Neq;.n. legislatorem legi subditum esse oportet: & quod semper dico, hoc in loco propter auditorum suspicionem locutus est, & in tuto eos esse, & inimicos eorum perditum iri asserit: præterea, quòd quæcunq; habent, à filio habent: quodq; si puram vitam exhibuerint, nemo eos poterit superare. Cōsidera autem quanta eos authoritate alloquatur. Non enim dixit, manete in dilectione patris: sed, mea. Inde ne dicerent, Quando nos omnibus inimicos reddidisti, tunc nos dimittis, tunc discedis: hoc negat, sed ita eis (modò velint) cōglutinari dicit, vt palmes viti: rursusque ne fiducia hac pigriores redderentur, non duraturum bonum dixit si id negligerent. Et ne si ad seipsum omnia referret, prōptio res ad casum redderet, inquit: *In hoc clarificatus est pater*. Semper.n. & suam, & patris in eo dilectionem ostendit. Non ergo Iudæorum res gloria patris erat, sed quæ ipsi erant accepturi, inde ne dicerent, Patrias traditiones relinquimus, & nunc omnium nudi deserimur, In me, inquit, respicite, di
E ligit me pater, & tamen hæc mihi subeunda proponuntur. Non igitur ego vos, quia non diligam, In præsentia relinquo: nam si ego morior, nec tamen propterea non amari à patre coniecturam facio, neq; vos perturbari oportet. Si in dilectione mea manebitis, nihil vobis horum nocere poterit. Magnum nanq;, & insuperabile quiddam dilectio est, quæ non nudis verbis, sed re ostendenda est. Ipse inimicos reconciliauit, nos in amore perstemus: ipse incepit, nos saltem prosequamur: ipse non sui cō- modi gratia (nullius enim eget) nos saltem ad nostram vtilitatem diligamus: ipse inimicos, nos saltem amicos amore prosequamur: vt è contrario facimus. Quotidie enim blasphematur propter nos deus propter rapinas, propter cupiditates: & fortasse quispiam vestrum dicet, quotidie de cupiditate disputas: vtinam & singulis noctibus liceret, vtinam in foro prosequi, & ad mensam: vtinam mulieres, amici, filij, serui, agricolæ, vicini, & ipsum pauimentum, & parietes, semper hac voce clamare possent, vt vel saltem hoc pacto acquiesceremus. Vniuersum enim orbē hic morbus, & omnium animos comprehendit Magna pecuniarum vis. A Christo redempti sumus, & auro seruimus? Alterius asserimus dominatum, cuius præcepto di. F
cto citius paremus, & eius gratia, genus, amicitiam, leges, omnia denique ignoramus. Nemo cœlum contemplatur, nemo de futuro cogitat, sed veniet tempus cum hi sermones nihil proficient. In infer no, inquit, quis cōfitebitur tibi? Desidera- Psal. 6
bile aurum, & delicias præbet, & honorabiles facit, non tamen eodem modo cœlum. Diuitem enim multi, & vitant, & odio habent: qui autem virtutem complectitur, eum & honorant, & reuerentur. Sed ridiculus est pauper, etiam si virtute præditus sit: non apud homines, sed carentes ratione. Neque enim si asini in nos irrudant, & inclangant graculi, sapientes autem laudent, horum dimisso consensu, stultorum clamores nos moueant. Sunt enim graculis haud absimiles, & asinis pe iores, qui præsentia admirantur. Nam si terrenus rex te laudet, nihil multitudinis sermonibus moueberis, etsi omnes irrideant. Cum autem omnium dominus te laudet, de cantharidum, & culicum laudibus cogitas? Quousq; in cęno versabimur? Quousq; stultos, & gulæ deditos, spectatores habebimus? Qui lusores, ebrios, ventri viuentes probare possunt, virtutem autem & vitium ne in somnis quidem imaginantur: Siquis te accuset, quòd ducendarum aquarum ignarus sis, nihil modestè ferres, sed rideres, qui tibi ignoratam artem pro- G
poneret: at si vis virtuti operam dare, eius ignaros tibi laudatores proponis? ideò nunquam eam assequimur. Non enim peritis, sed ignaris res nostras committimus: illi autem non secundum artis rationem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſed ſecundum ignorantiam ſuam probãt. Quare vos hortor, contemnamus multitudinem, immò nec laudes deſideremus, neque pecunias, neque opes, neq; malum paupertatem exiſtimemus, quippe quæ & continentiæ, & fortitudinis, & omnis ſapientiæ magiſtra eſt. Nam & Lazarus in pau-
Lu.16.e pertate coronatus eſt, & Iacob ſolo pane
Ge. 28. contentus erat, & Ioſeph vltimam paſſus
d eſt egeſtatem, non tamen ſeruus, ſed domi
Ibi. 37. nus fuit, & propterea eum magis admira-
39.& mur: & non tantis eum laudibus proſequi
ſeq. mur, quòd frumentum diſtribuit, vt cum carcerem habitauit: non cum corona, quã cum catena circundabatur: non cum in ſolio ſedebat, quam cum inſidijs periclitabatur. His omnibus, & horum certaminum præmijs conſideratis: nolimus diuitias, honores, delicias, poteſtates, ſed paupertatem, catenas, vincula propter virtutem ſuſcepta admirari. Finis nanque illorum tumultus plenus eſt, & pturbationis, & hac vita finiuntur: horum autem fructus cœlum eſt, & cœlorum bona, quæ nulla auris audiuit: quæ vtinam omnes cõſequamur,
H gratia & benignitate domini noſtri Ieſu
1.Co.2. Chriſti, cum quo patri gloria, ſimul & Spi
Eſa. 64. rituſancto, in ſecula ſeculorum, Amen.

Homilia.lxxvi.ex cap. xv.

H*Aec locutus ſum vobis, vt gaudium meũ in vobis ſit, & gaudium veſtrum impleatur. Hoc eſt præceptum meum, vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos.* Omnia bona tunc mercedè habent, cum debitum finẽ conſequũtur. Quòd ſi interim quis deciderit, naufragium incurrit: quemadmodum nauis innumeros vehens, niſi ad portum appellat, in medio pelago ſubmergatur, non modò nihil ei longa proficit nauigatio, ſed tantò maiorem facit iacturam, quantò maio-
Ro.2.b res labores ſubijt: ita quæ in medio certamine corruunt animæ, grauiori caſu concutiũtur. Ideò Paulus gloriam, & honorẽ, & pacem eos ſequi ait, qui per bonorũ tolerantiã currũt: quod nunc Chriſtus apoſtolos admonet. Cum.n.ipſo accepto gaui ſi, inde pp paſſionem, & verborum moleſtiam triſtitiam concepturi eſſent, poſt debitam doctrinam, & conſolationem: Hæc inquit, locutus ſum vobis, vt gaudiũ meũ
I in vobis ſit, & gaudium veſtrũ impleatur:
hoc ẽ, ne diſcedatis à me, neue à curſu deſiſtatis. Gauiſi eſtis in me, & quidem vehementer: ſed incidit triſtitia, hãc eximam, vt ad finem vſq; lætitia perduret: oſtendẽs in præſentibus non mœrorem, ſed lætitiã capiendã. Vos ego perturbatos vidi, nõ cõtempſi: non dixi, cur non perſeueratis in fortitudine, ſed vos conſolatus ſum, & hãc dilectionem meam volo perpetuò ſeruetis. Audiſtis de regno, gauiſi eſtis, vt impleatur lætitia veſtra hæc locutus ſum vobis: hoc eſt præceptum meum, vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos: Intuere dei dilectionem, tanquam catena quadam noſtræ dilectioni connexam: idcirco nunc duo, nũc vnum mandatum dicit: nemo.n. primum fine altero aſſequi poteſt. Nunc inquit, in
Mat.22 hoc, & leges, & prophetæ pendent: nunc,
d quæ vultis vobis homines faciant, eadem
Ibi. 7.b & vos eis facite. Hæc eſt enim lex, & prophetæ, dilectio, vt hoc in loco teſtatur. Nam ſi perſeuerantia à dilectione, dilectio à mandatorum obſeruatione provenit, mandatum autem eſt, vt diligamus inuicẽ, perſeuerãtia à mutua orit dilectione. Neque ſimpliciter dilectionẽ dicit, ſed & modum docet diligendi. Sicut ego dilexi vos, inquit. Iterum oſtendit nõ odio
K aliquo diſcedere, ſed dilectione. Quare
Sup.10. magis admirari me debetis, pro vobis ani
c mam meam pono: vt ſuperius inquit, optimum paſtorem deſcribens: hoc autẽ in loco eos admonet, & dilectionis ſuæ magnitudinem, & qualis ipſe ſit oſtendit. Sed qua gratia ſemper dilectionem extollit? quoniam hoc eſt diſcipulorum argumentum, hoc virtutẽ corroborat. Propterea Paulus tãtopere dilectionẽ laudauit, vtpote verus Chriſti diſcipulus, qui eius vim ſit expertus. [Vos amici mei eſtis ſi feceritis, quæ præcipio vobis. Iam non dicam vos ſeruos, quia ſeruus neſcit quid faciat dominus eius, vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audiui à patre meo, nota feci vobis.] Cur ergo inqt. Multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modò? Nihil aliud ex his verbis in-
Inf.16 nuit, q̃ nihil alienũ à patre locutum cũ
c maximi amoris indiciũ ſit, ꝙ arcana pris, cum eis & communicauerit, & dixerit. Cũ aũt oia dicit, intelligẽdũ de his eſt, q̃ eos audire cõueniat, inde aliud neq; paruum amoris argumẽtũ adducit, *Non vos me elegiſtis*, inquit, *ſed ego elegi vos*: Hoc eſt in amore pcurri: neq; hoc cõtẽtus. *Et poſui* inquit,

L inqt, *vos*. Id eſt, plantaui, vt me diligeretis: adhuc in vitis trãſlatione pſtat, *Vt eatis, & fructum afferatis, & fructus veſter maneat*. Quòd ſi fructus manebit, longè magis & vos manebitis. Neque vos tantùm amaui, inquit, ſed & multa contuli beneficia, palmites veſtros vbique terrarum propagans. Ecce quot modis ſuam proponit dilectionem, cum & ſecreta patris eis apperuerit, cum in amore prẽuenerit, cum pro ipſis tot mala patiatur, ex quo ſe perpetuò cum ipſis, qui allaturi ſunt fructũ permanſurũ oſtendit. Neceſſe nanque, vt diuino freti auxilio fructum faciant. [Vt quodcunque petieritis patrem in nomine meo, det vobis.] Atqui eius qui petitur eſt facere, quòd ſi pater peritur, qũo filius facit? Vt non minorem patre intelligas. *Hæc locutus ſum vobis, vt diligatis inuicem*. Hoc eſt non exprobrandi gratia dico me animam meã ponere, quòd amare prior cœperim, ſed vt in amorẽ meum vos traham, inde eũ pſecutionẽ pati multis moleſtum, & intollerabile videretur, & par eſſet etiam generoſum animum deiici, ideo multis propoſitis, & eorum placato animo ad hoc venit, & hæc eorum gratia, vt alia ex abundantia dicta ſignificet. Vt enim ſuperius dixit non ſolum nõ dolendum, ſed lætandum, quòd iret ad pa-
Sup.14. trẽ, non deſerendi, ſed vhementis amoris
d gratia: ita & in hoc loco lætandũ oſtẽdit.
M Et conſidera quo eos pacto ꝑparat: nõ.n. ait, Scio rem moleſtam: ſed, cum propter me hoc patiamini, propter me etiam perferatis. Non enim ſufficiens conſolationis cauſa hæc fuiſſet: quare ea omiſſa, alias duas adducit, & quia prioris virtutis hoc eſt argumentum, & contrarium eſſet dolẽdum, nõ quòd odio nunc habeamini, ſed diligemini: hoc autem ſignificat, inquiẽs: [Si de mundo eſſetis, mũdus quod ſuum eſſet diligeret. Quare ſi diligemini, malum de vobis præbetis argumentum. Inde cum his verbis rẽ nõ effeciſſet, iterũ proſequitur: [Non eſt ſeruus maior domino ſuo, ſi me perſecuti ſunt, & vos perſequentur.] Oſtẽdit per hoc maximè futuros imitatores. Quouſq;.n. Chriſtus fuit in carne, contra ipſum certabatur: poſt ſuam in cœlum aſcenſionem, aduerſus diſcipulos pugnatum eſt, Et cum pauci tanti populi bellum ſuſcepturi perturbarẽtur eorum animos erigit, ꝙ maximè eis lætãdum ſit, ſi ab illis odio habeãtur: ita enim paſſionis meæ participes eritis. Non ergo perturbari debetis, non.n. me meliores eſtis: nam vt prædixi, Nõ eſt ſeruus maior
A domino ſuo. Inde tertiò eos conſolatur,
quòd pater vna cũ ipſis iniuriam accipit. [Hæc omnia facient vobis, inquit, propter nomen meum, quia neſciunt eum, qui miſit me.] Hoc eſt illum offendunt. Ad hæc omnem eis veniam auferi, & aliã affert conſolationẽ. [Si nõ veniſſem, & locutus eis non fuiſſem, peccatum non haberent.] Et cauſam affert, quòd iniuſtè, & in ſe, & eos facient. Sed quid in hæc nos mala aduxiſti? Nonne perſecutionem, & odiũ preuideres? Cui his verbis occurrit, *Qui me odit, & patrem meum odit*. Ex quo nõ paruũ etiã prædicit ſupplicium. Cùm enim frequenter propter patrẽ Chriſtum perſequi dicerent, omnem nunc ipſis tollit excuſationem, quã ne haberẽt: primũ, inquit, doctrinã propoſui, inde eã operibus confirmaui ſecundũ Moſi legem, qui omnes præmonuit, vt ei parerent, qui talia faceret, & diceret, qui & Dei cultu erudiret, & maximis clareret miraculis. Neque ſimpliciter ſigna dixit, ſed quæ nemo
alius fecit: & ipſi horum teſtes ſunt, cùm Sup.9.f
dicant, Nuſquã ſic apparuit in Iſrael: neque auditũ ẽ à ſeculo, ꝙ quis aperuit oculos cæci nati, & Lazari reſurrectio, & alia multa huiuſmodi, & modus ipſe miraculorũ: nouus, & admirabilis. Sed qua gra-
Su.11.f tia, & te & nos perſequuntur? [Quia de
mundo nõ eſtis. Si de mundo eſſetis mun
B dus, qd ſuũ erat diligeret.] Præcõmemorat eis verba, quæ ad fratres ſuos dixerat, ſed illic quidẽ moralius, vt eos purgaret: hìc contrà totũ aperuit. Et vnde cõſtat, propterea odio nos habendos fore? Ex his q̃ in me facta ſunt: qd factũ, aut dictũ attulerũt, ne me acciperent. Inde cũ res ſtupẽda nobis eſſet, adducit, & cãm hoc contẽtus, prophetã adducit, oſtendens eũ iam pridem his verbis prædixiſſe. *Quia oderunt me gratis*. Quod & Paulus faciebat. Multis enim admirantibus, qũo Iudæi non
credidérint, prophetarũ nititur teſtimo- Pſ.68. a
nio, quòd malitia, & ſtultitia eorum in- & 34.c
credulitatis cauſa fuit. Quid ergo? Si ſermonem tuum non ſeruauerunt, neq; noſtrum ſeruabũt: ſi te perſecuti ſunt, & nos pſequent. Si ſigna qualia nemo viderũt: ſi verba qualia nemo audierũt, & nihil tũ

profecerunt, si patrẽ & te odio habẽt, cur nos eis relinquis? Quomodo apud eos vllam iam habebimus authoritatem? Quis gentilium nobis aures adhibebit? Ne igitur his intellectis perturbarentur, vide q̃ affert cõsolationem. [Cùm venerit paracletus, quem ego mittam vobis à patre spi
C ritum veritatis, qui à patre procedit, ille testimonium perhibebit de me, & vos testimonium perhibebitis, quia ab initio, mecum estis.] Ille dignus fide erit propteea non Spiritum sanctum, sed veritatis appellauit. Illa autem particula, Qui à patre procedit: hoc est, qui omnia certò nouit,
Sup.8.b sed de seipso, inquit: Scio vnde venio, & quò vado: & cum de veritate loqueretur, quem ego mittam. Ecce quòd non pater solus, sed & filius spiritum mittit, & vos
Act.10.f qui mecum fuistis, neque ab alijs audistis adhibetis fidem: hinc apostoli confirmati dicebant, Qui cum eo comedimus, & bibimus. Quod non ad gratiam dictũ sit, spiritus dictis testimonium perhibet. *Hæc*
Cap.16: *locutus sum vobis, vt non scandelizemini.* Hoc est, cum multos incredulos, & vos p sequentes videritis. *Extra synagogam facient vos.* Iam enim hoc decreuerant, siquis Christum confiteretur. *Sed venit hora, ut omnis qui interficit uos, arbitretur obsequium se præstare Deo.* Si vos interficient, tem piã & Deo gratam facturos se existimabunt, Inde iterum consolatur: *Et hæc facient uobis, quia non nouerũt patrem, neque me.* Hoc
Mat.5.a vos satis consoletur, quòd ptopter me, & patrem hoc patiemini. Hic iterũ eos beatitudinis admonet, vt in principio: Beati estis cum maledixerint vobis homines, &
D vos persecuti fuerint, & dixerint omne
Ibid,b. malũ aduersus vos, mentientes propter me. Gaudete, & exultate, quia merces vestra copiosa est in cœlis. *Hæc locutus sum uobis, ut cum hora uenerit, reminiscamini.* Itaque ex his, & reliqua credetis. Neque dicere poteritis me ad gratiã loqui, aut vt vos fallã. Neq; n. decepturus, quæ mẽdacij argui possent, prædiceret: ideo prædixi, ne in non expectata incidentes, perturbaremini, ac etiam ne non præuidisse futura diceretis. *Reminiscamini ergo, quia ego dixi uobis.* Etenim semper Iudæi vmbra quadam persecuti sunt discipulos, ac si mali essent, non tamen perturbati sunt, cum à magistro presciuerint id futurum. Sufficiens nanq; causa fuit, quæ eos confirma ren. Ideò frequenter hoc meminit, quòd non nouerunt me: & propter me facient, & propter nomen meum, & propter patrẽ, & primus passus sum, & nõ iusta causa id ausi sunt. Horũ, & nos in tentationibus reminiscamur, eũ à malis hominibus aliquid patimur, in principẽ nostrũ, & fidei perfectorẽ inspiciamus, q̃ à malis, q̃ propter virtutem, quòd propter Christũ mala patimur. Quod si animo voluemus, omnia facilia, omnia tolerabilia nobis vi debuntur. Nam si quis pro charissimis aliquid passus etiam gloriatur: siquis ,ppter Deum quid tolerat, quã sentire molestiã E putandũ est? Si ipse crucem rẽ ignominio sam gloriam propter nos appellat, multò magis hoc in ipsum animo esse debemus. Et si mala ita nobis contemnenda sunt, multò magis pecuniæ, & cupiditates. Oportet. n. in rebus grauibus, & molestis, non labores, sed præmia cõsiderare. Quẽ admodum. n. mercatores non maris pericula, sed lucrum expectant: ita & nos cœlum, & Dei præsentiam. Et si tibi diuitiæ dulces videntur, id Deum nolle tibi in mentem veniat, & continuò displicebũt. Rursum si molestum est, pauperibus aliquid dare, noli impensam duntaxat intueri, sed transfer mentem ad seminis illius fructum. Et si graue erit alienæ vxoris amorem contemnere, præmium tibi succurrat, & æquo animo perferes. Quòd si hominum metus ab indebitis nos rebus nonnunquã abducit, lõgè magis Christi desideriũ. Difficilis virtus, sed magnas futurorũ promissiones ei cõparemus. Boni enim & studiosi ẽt sine præmij respectu, ipsius pulchritudinẽ intuentur, & propterea eã complectuntur: & vt Deo placeant, nõ pp mercedẽ rectè agunt, & magnifaciunt continentiã: non ne puniantur, sed sed ne offendant Deum. Quòd siquis imbecillior etiam in præmium spectet: ita F & nos in eleemosyna faciamus, & gentilium misereamur, neque fame confectos despiciamus. Quomodo enim non absurdum, vt alii risu, & deliciis soluti ad mensam saturentur, aliorum autem mendicãtium eiulatus audiant, neq; misericordia moueantur, sed ægrè ferant, & deceptores appellent? Quid dicis homo? Propter vnum panem quis decipit? Quid inquis? Propter hoc ergo hæc tollenda est necessitas. Quòd si dare nihil placet, noli tamẽ maledictis

maledictis prosequi. Si non vis naufragio liberare, noli in profundum demergere. Scias velim cùm accedentem pauperẽ expellis, qualiter tibi Deum affectum reddas: Qua enim mensura mensurabitis, inquit, mensurabitur vobis: Considera quo ille animo repulsus abeat, oculos in humũ
Mat.7.a deiectos, conquerens à paupertate, & iniuria plaga accepta. Nam si mendicare maledictum putatis, quę si petit, non modò accipit, sed contumelia afficitur: considera quantum perturbetur. Quousque feris similes erimus, & naturam nostram propter cupiditatem ignorabimus? Multi his verbis dolent. Nollemus, sed vt penitus mi
G sericordiam complecterentur, animo voluentes diem illum quo Christi Iesu tribunali adstabimus, cum vt nostri misereatur rogabimus, cum his in mediũ aduocatis Christus ad nos conuersus dicet, quòd pp panem vnũ, & obolum tantis miserijs eorum animos affecerimus; quid dicemus? quid excusabimus? Quòd. n. illos in mediũ adducturus sit, audi quid dicat: Quãdiu non fecistis vni de minoribus his, ne-
Mat.25 que mihi fecistis. Neq; enim illi quicquã
d nobis amplius dicent, sed Deus pro illis nos reprehendet. Nã & Lazarus à diuite
Lu.16.e visus est, non tamẽ quicquam ei dixit, sed Abraham eius vices suscepit: ita & pauperibus cueniet, qui nunc à nobis contemnuntur. Neque enim supplices eorum manus, vel aliqua misericordiæ specie intuebimur, cum in gloria erunt, nos eorũ speciem induemus, & vtinam speciem tantũ, & non longè grauius supplicium. Neque enim diues micis impleri illic desiderabat, sed ardebat, & cruciabatur miserè, & audiuit: Recordare, quia accepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala. Nolimus er
Ibidẽ.f. go, vt magnum quiddam diuitias admirari: hæ nanque viaticum erunt nobis supplicij, nisi cauerimus: quemadmodum si
H cauerimus, paupertas, & deliciarum, & requiei erit incrementum. Abluentur enim peccata, si æquo animo tolerabimus, & apud Deum fidenter adesse poterimus. Nolimus ergo in hac vita ocium querere, vt in cœlo eo fruamur: sed labores ,p virtute subeamus, superflua recidamus, & nihil aliud quæramus, quam in pauperes omnia nostra dispergere. Quæ nobis erit excusatio, cum ipse quidem nobis cœlum pollicetur, nos ne panem quidem ei exhibemus? Cùm ipse tibi Solem oriri facit, & omnis creaturæ ministerium tibi largitus est, tu nec nudum induis, neque ei domum communicas? Et quid ego Solem & creaturam memini? Corpus tibi suum tradidit, & præciosissimum sanguinem, tu nec potum das. at semel dedisti, nõ est hęc eleemosyna. Nisi enim quousque habes, indigenti subueneris, nunquã debitum impleueris. Nam & virgines habentes lampa
Mat.25 des, habebant oleum, sed non ad sufficien
a tiam. Opus est enim etiam de tuo non tã parcum esse, sed cùm domini tibi creditæ sint facultates, cur tã tenax es? Vultis, causam dicam huius inhumanitatis? Qui per auaritiam congregant, ad eleemosynam pigri sunt. Qui ita lucrari didicit, nescit expendere. Quomodo enim qui rapinæ inhiat, ad contrarium se formabit? Qui aliena accipit, quomodo sua dare poterit? Etenim canis, qui nimia carnis voracitate tangitur, non benè potest gregem custodire: ideirco pastores eiusmodi interficiunt. Qd I ne nobis accidat, à tali gustatu abstineamus. Etenim carne vescuntur, qui miseros fame mori patiuntur. Nonne vides, quomodo omnia nobis communia statuit Deus? Nam si pauperes esse permisit, etiã hoc diuitum gratia factum est, vt per eleemosynam peccata possint abluere. Tu autem, & in hoc crudelis, & inhumanus es. Vnde constat, quòd si in maioribus hanc haberes potestatem, innumeros interemisses, & lumen, & vitam omnem excluderes. Quod ne fiat, opus est hanc excidere insatiabilitatẽ. Quòd si hoc audiendo ægrius fertis ego longè magis videndo. Quandiu tu diues, ille pauper? Vsque ad vesperam, vltetius non licet, adeò breuis vita est, & omnia in vltimis, & iam omnia sunt in ianuis, vt vel breuis hora omnia existimanda sint. Quid opus est arca profluenti? Quid seruorum, & familiarium multitudine? Quare non potius multos eleemosynæ præcones tibi comparas? Arca nullã emittit vocem, sed latrones, & fures allicit. Arcæ pauperum ad ipsum Deum ascendunt, & suauem vitam præsentem facient & omne soluent peccatum, & gloriam à K Deo, honorem ab hominibus ferent. Quid ergo tibi tot bona inuides? Non enim illis, sed tibi consules longè magis. Illis largiendo in hac vita subuenis, tibi autem futurã gloriam, & fiduciam repones

Universidad de Deusto
Biblioteca

quam vtinam omnes consequamur, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, cum quo patri gloria, simul & Spiritusanc
cto, in secula seculorum, Amen.

Homilia lxxvii. ex cap. xvi.

HAec autem ab initio vobis non dixi, quia vobiscum eram. Et nunc uado ad eum, qui me misit, & nemo ex uobis interrogat me, quò uadis? Sed quia hæc locutus sum uobis, tristitia impleuit cor uestrum. Magna tristitiæ vis, & multa nobis opus est fortitudine, vt ei affectui generosè resistamus, & vtilitatē inde, superfluis abiectis, consequamur. Cùm enim vel nos, vel proximi peccant, tunc tristandum est: cum aūt in humanos casus incidimus, inutilis tunc tristitia. Quæ cū discipulos nōdum perfectos oppugnaret, Su.13.d
considera qūo eos pertetrēdo arguit Christus. Cùm.n. multi de hoc interrogassent: Su.14.a
nam & Petrus dixit: Quo vadis, Thomas, Ibid.
L Nescimus quò vadis, & qūo poterimus viam scire, & Philippus, Ostende nobis patrem: nunc audientes, extra synagogā vos facient, & odio habebunt vos: &, Qui interficit vos, arbitratur obsequium se præstare deo: ita animo defecerunt, vt ne loqui quidem possent: quod exprobrans eis Iesus, inquit: [Hæc autem ab initio non dixi vobis, quia vobiscum eram: & nunc vado ad eum, qui me misit, & nemo ex vobis interrogat me, quò vadis? Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia impleuit cor vestrū.] Cuius nimietas grauis est, ad mortē viā parat: ideò Paulus dicebat, Neqñ abun
2.Co.2. dantiori tristitia absorbeatur talis. Hæc ab
b initio vobis nō dixi, inquit. Quare ab initio non dixi? Ne quis diceret à sæpenumero contingentibus cōiectatum esse. Et qd tē tam difficilē aggrederis? Sciebā, inquit, ab initio, & non ꝓ ignorarem tacui, sed quia vobiscum erā. Et hoc hominis iterū more: quasi dicat, Quia in tuto eratis, & licitum erat interrogare, cùm volebatis, & in me totū bellū vertebatur, & superfluum erat hæc à principio dicere, hoc ergo tunc
Mat.10 non dixit. Nonne duodecim aduocās, inquit, qm̄ ad principes, & reges ducemini, & flagellabunt vos in synagogis? Qūo ergo inquit, ab initio non dixisse? Quoniā verba, & expulsiones prædixerat, non tñ, ꝓ mors eorum videretur expetenda, vt
M obsequium arbitrarentur: hoc.n. præ omnibus eos pertetrere poterat: siquidem tanquam impij, & perditi homines erāt iudicandi. Præterea illud dicendum est, quod tunc quidem quæ à gentibus passuri erāt, dixit, nunc verò quæ à Iudæis, & per excessum maximè, & ꝓ propè esset admonuit. Nunc vado ad eum, qui me misit, & nemo ex vobis interrogat me, quò vadis? Sed qa hæc locutus sum vobis, tristitia impleuit cor vestrū. Non parua hæc consolatio, ꝓ sciret quanta tristitia afficerentur, & ꝓ relinquerentur à Christo, & quod multa essent passuri. Formidabāt.n. an forti ea animo essent toleraturi. Sed qua gratia in tanta perturbatione nō acceperunt Spiritum sanctum? Vt iam satis confirmatos intelligeres. Nam si nondum accepto spiritu tanto metu superati non resilierunt, considera quales futuri essent gratia repleti. Quòd si tunc constanter perseuerassent, spiritui adscribendum esset: tunc verò ipsorum voluntatis fructus, & manifestum eorum in Christum amoris argumentum apparuit, cùm adhuc gratia nudi essent. *Sed ego ueritatem dico: expedit ut ego uadam.* Ecce quomodo iterum eos consolatur. Non
A ergo ad gratiam loquor, inquit, sed licèt maiorem in modum contristemini, quod expedit audiendum est. Vos vt adessem velletis, vsus aliud postulat. Diligentis autem est, cum vtilitatem cognoscit, eam non prætermittere, vt ea dilecti priuentur. *Si ego non abiero, paracletus non ueniet ad uos.* Quid hic dicunt, qui de spiritu non rectè sentiunt? Expedit dominum abire, & venire seruum? Vides quanta sit spiritus dignitas? Si abiero, mittam eum ad vos. Et quid hoc vtilitatis? *Cum ueuerit, arguet mundum:* Hoc est, non impunè hoc faciēt si venerit. Sufficientia enim erunt iam facta eis silentium indicere: cùm autem per illum, & hæc fient, & doctrina perfectior, & signa maiora subsequentur, multò magis damnabuntur, cum tanta viderint in nomine meo fieri, ex quo manifestior mea fiet resurrectio. Siquidem nunc possent dicere me fabri filium esse, cuius patrem, & matrem cognoscant: at cum me mortem soluere, malitiam & dæmones fugare, vitia naturæ emendare, immensam spiritus plenitudinem mitti, & hæc omnia nominis mei inuocatione fieri, intuebuntur, quid dicent? Testimonium perhibuit de me pater & perhibet spiritus: & quanuis à principio testificatus sit, tamen & nūc testificabitur, Illud aūt verbum, Arguet de B
peccato:

peccato: hoc est, omnē auferet excusationem, & sine venia peccasse demonstrabit. *Et de iustitia, quia ad patrem vado, & iam non videbitis me.* Hoc est: quia irreprehensibiliter vixi, cuius signum est, quòd vado ad patrem. Nam cum frequenter Iudæi Christū accusarent, quòd à deo non esset, & propterea peccatorem, & legis transgressorem dicerent, hic omnis calumnia amouebitur. Nam si opinio quòd à deo non sim, me transgressorem ostendit, cum spiritus me illuc abeuntem, neq; ad horam, sed permanentem ostenderit: hoc enim per eam particulam, Iam non videbitis me, significatur, quid nam dicent? Animaduerte his duobus omnem malam suspicionem auferri. Neque enim peccator miracula facere, neque esse apud deum perpetuò potest, quare non possunt me amplius peccatorem, & à deo non esse dicere. *De iudicio autem, quia princeps huius mundi iam iudicatus est.* Iterum hoc in loco de iustitia verba facit, quia aduersarium superauit. Neque enim peccatori possibile esset, quod nemo iustorum hominum valuit: quòd autem
C propter me iudicatus est, scient, quia eum in posterum pessundabunt, & resurrectionem meam manifestè videbunt, quod iudicantis eum est: neque enim valuit me superare. Nam cum dicāt, quòd dæmonium habeo, quòd deceptor sum, omnia hæc falsa deprehendentur. Non enim illum vicissem, si peccato essem obnoxius: nunc & iudicatus est, & eiectus. *Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò. Expedit ergo, vt vadam.* Siquidem tunc portabitis, cùm abiero. Et quid? Maiorne te spiritus est, cum nunc non possumus, illo autem aduenente portabimus? Num maior illius, & perfectior efficacia est? Minimè, mea etenim dicet, ideò inquit: *Non enim loquetur a semetipso, sed quæcumque audiet, loquetur, & quæ ventura sunt annunciabit vobis. Ille me clarificabit, & de meo accipiet, &*
Sup. 14 d *annunciabit vobis omnia. Quæcunque habet pater, mea sunt.* Cùm dixisset, ille vos docebit omnia, & suggeret, & in tribulationibus vos consolabitur, quod ipse non fecit: &, expedit me abire: & non potestis portare modò, tunc autem poteritis, & docebit omnem veritatem: ne his auditis maiorem illum arbitrarentur, & in vltimam impietatem incidérent, propterea a se accepturum dicit: hoc est, quæ ego dixi, & ipse dicet. Illa verò particula. Nihil a seipso loquetur: nihil contrarium, nihil aliud, quàm se loculturum significat. Quemadmodum.n. de se locutus, inquit, A meipso nō loquor, D
id est, nihil præter patris voluntatem, ita & de spiritu, *De meo accipiet.* Hoc est, quæ ego & scio, & cognosco, vna enim mea, & spiritus scientia. *Et quæ ventura sunt annunciabit vobis.* Hoc eorum animos excitauit. Ad nullam enim rem tam cupidū est humanum genus quam ad futura cognoscēda. Ideò frequenter interrogabant, quò iret, quæ esset via: quam solicitudinem tollit, cùm annunciaturum omnia spiritum pollicetur, ne incauti errarent. Ille me clarificabit. Quomodo? in nomine meo virtutem dabit. Cùm.n. aduenente spiritu maiora signa essent ostensuri, ideò iterum æqualitatem indicat, inquiens, Ille me clarificabit, & quomodo? Omnem veritatem dicet: etenim hoc ipsum testificatur, quòd docebit veritatem. Ipse.n. Iesus, & quia carnem indutus erat, & quia de seipso dicere discipuli non putabant, & quia nondum manifestè resurrectionem norant, cùm imbecilliores essent, & propter Iudęos, ne tāquam legis transgressorem punitum arbitrarentur, frequenter nihil de se magnum locutus est, neque apertè a lege dissensit: & cum nondum confirmati essent discipuli, & multi crediturí, etiam a peccatis purgandi essent: & alij de ipso dicerent, meri
E tò de se magna loqui abstinuit, ne ei stultitiæ, sed audientium imbecillitati adscriberem. Ideò cùm dixerit, docebit vos omnem veritatem: subdidit, Non loquetur a semetipso. Quòd enim doctrina spiritus
nō indigeat, audi Paulum: Quæ dei sunt, 1.Co.2.
c nemo nouit, nisi spiritus Dei. Et quemadmodum spiritus hominis non ab alio discit, ita & Spiritussanctus. De meo accipiet: hoc est, in nullo ꝑ me dissentiet. Oīa quæcunq; habet pater, mea sunt. Cum ergo mea sint illa, & ille a patre dicet, de meo dicit. Sed cur non venit spiritus ante Christi discessum? Quia nondum maledicto sublato, neq; soluto peccato, sed omnibus adhuc pœnæ obnoxijs nō venisset. Oportet, inquit, inimicitias prius dissolui, & reconciliari vos deo, inde tunc donū illud accipere. Sed cur inquit, mittam eū? hoc est, ad eius vos acceptionem præparabo. Quomodo.n. qui vbique est mittitur? pręterea, & personarum differentiā osten-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dit, cùm duas ponit: & cùm ita inseparabi
liter se habeant, vt spiritum cõplectantur,
& colant, suadet. Poterat enim, & ipse hæc
facere, sed propterea spiritum miraculis
clarere permisit, vt eius intelligerent digni
tatem. Sicut.n. pater quæ sunt producere
potuit, filius autem ea facere dicitur, vt
eius potentiam intelligamus: ita & hoc. Et
F ideò ipse carnem accepit, spiritui operatio
nem reseruauit: & ita his silentium impo
suit, qui inenarrabilis benignitatis mate-
riam in impietatis argumentum accipiũt.
Cùm enim dicant, propterea filium incar
natum, quoniam inferior erat patre: dice-
mus ad illos. Quid de spiritu dicetis? Nõ
accepit carnem, neq; propterea filium ma-
iorem asseretis. Ideò in baptismate trini-
tas accipitur. Etenim pater totum facere
potest, & filius, & Spiritussanctus: sed cum
nemo de patre, sed de filio, & spiritu dubi-
taret, in initiatione accipitur, vt in com-
municatione societatis illorum arcanorũ
bonorum, & dignitatis communicationẽ
intelligamus. Nam quòd filius per seip-
sum possit, quæ in baptismate cum patre
Mar. 2. b potest Spiritussanctus, manifestè illinc pa-
tet. Iudæis enim dicebat, vt sciatis, quia
Sup. 12 f potestatem habet filius hominis in terra
dimittendi peccata. Et iterum: Vt filij
Ibid. 10 d lucis sitis: &, Ego vitam æternam do eis.
Et post modum. Vt vitam habeant, & a-
bundantius habeant. Videamus & spiri-
2. Cor. 12. a tum hoc idem facere. Vbi nanq;? Vnicui-
que autem manifestatio spiritus datur ad
G utilitatem. Qui ergo hæc exhibet, etiã ma
Rom. 8 b gis peccata dimittit: & iterum, Spiritus
est qui viuificat, & viuificabit per inhabi-
tantem spiritum in uobis: &, Spiritus vita
per iustitiam. Et iterum: Si spiritu ducemi
Gal. 5. ni, non estis sub lege. Non enim accepistis
Rom. 8 spiritum seruitutis iterum in timore, sed
accepistis spiritum adoptionis: Et tunc
quicquid faciebant præsente spiritu, mira-
culis plena erant. Et ad Corinthios scribẽs
Paulus inquit: Sed abluti estis, sed sanctifi
cati estis in nomine domini nostri Iesu
Christi, & in spiritu dei nostri. Cùm ergo de
patre multa audissent, & filium multum
operatum viderent, nihil autem manifestè
de spiritu scirent, ipse miracula facit, & p-
fectam inducit cognitionem. Sed ne pro-
pterea maior existimaretur, ideò, vt iam
dixi, inquit: [Quæcũque audiet, loquetur,
& quæ vẽtura sunt annunciabit.] Nã nisi
hoc esset, quomodo non absurdum sit, si
tunc esset auditurus & propter discipulos?
Neque enim tunc debebat secundum vos
scire, nisi propter audituros. Et quid hoc
dicto absurdius? Præterea quid erat audi-
turus? nònne hæc omnia dixerat per pro-
phetas: Siue.n. de solutione legis docen-
dus erat, dictum est: siue de Christo, & e-
ius diuinitate, & de incarnatione. etiam
dicta erant. Quid apertius ad hæc dicen- H
dum, & quæ ventura sunt annunciabit?
Hic maximè eius dignitatem ostendit, cũ
deo maximè proprium sit futura prædice-
re. Quòd si ab alijs intelligeret, in nullo
prophetas excederet: sed hic certam ad
deum cognitionem ostendit, quòd nil a-
liud loqui possit. Quod autem dicit, *De
meo accipiet*: Siue de mea carne accipientis
gratia, siue de eadem quam ego habeo co-
gnitione, non necessitate: neque quòd ab
alio discat, sed quod vna & eadem cogni-
tio est. Et quare non aliter dixit? Quoniã
nondum de spiritu audierant. Quare vnũ
tantùm annititur, vt credatur & accipia-
tur ab eis, & non scandalizentur. Nam Mat. 23
cũ dixisset, Vnus est magister vester Chri- a
stus: ne persuasi non esse illi credendum
putarent: vna est, inquit, & mea & illius
doctrina: quæ ego docturus eram, ipse di-
cet. Nolite aliã illius doctrinam arbitrari,
etenim illa mea sunt, & meam gloriam
augent. Vna est patris, & filij, & Spiritus-
sancti voluntas: ita & nos esse vult, in-
quiens: *Vt sint vnum, sicut ego, & tu vnum
sumus*. Nihil enim concordiæ, & mutuæ
voluntati æquiparandum. Vnus enim
multiplex est. Si enim concordes sint duo I
vel decem, non amplius erit vnus, sed eo-
rum vnusquisq; fit decuplum, & inue-
nies in decem vnum, & in uno decem. Et si
inimicum habeant, qui vnum aggreditur
ferè decem aggreditur, ita superatur. Non
.n. ab vno tantùm, sed à decem impetitur.
Indiget vnus, sed non est in egestate, maio
re.n. ex parte, hoc est nouem abundat: &
pars q̃ indiget, vt puta minor maior exu-
berante obtegitur. Singuli eorum viginti
manus habent, & oculos viginti, & totidẽ
pedes. Non enim suis tantùm oculis vi-
det, non suis pedibus sustentatur, non suis
operatur manibus, sed & amicorum. Decẽ
animis spirat, non enim ipse sibi tantùm
curæ est, sed & illis: quòd si centum es-
sent, idem cõtingeret, & virtus augeretur.

Ecce

Ecce dilectionis excellentia, quo pacto vnũ
insuperabilem, & multiplicem reddat, &
vnus in multis simul locis, & in Perside,
& Romæ esse possit: & quod natura non
potest, dilectio potest: & pars eius hic, pars
illic est, vel potius totus vtrobique. Et si-
quis mille, vel duo millia amicorum habe
ret, considera in quantam ille potestatem
ascenderet. Animaduerte quantum capiat
augmentum dilectio: hoc enim mirum
est, vt mille vnus efficiatur. Cur ergo tan-
tas nobis vires, tantam securitatem non
comparamus? hoc diuitijs omnibus, hoc
K bonæ valetudini, hoc ipsi vitæ præstat, hoc
æquanimitatis materia. Quousque vno, &
duobus dilectionem circunscribemus?
Considera econtrariò: Sit qui nullum ami
cum habeat: quod vltimæ est amentiæ (fa-
tuus enim dicet, non est mihi amicus) hu-
iusmodi vir quam vitam viuet? Quanuis
enim ditissimus sit, quanuis omni copia,
& delicijs abundet, quanuis innumera bo
na possideat, omnibus caret. Sed non in a-
micis ita vsuuenit, sed & pauper diuitibus
ditior est: & quæ ipse pro se dicere non au
debit, amicus dicet: & quæ sibi præstare nõ
poterit, alius & id & longè maiora præsta-
bit: hoc pacto, & voluptatis, & securitatis
materiam inueniet. Neque enim est, vt ma
lè accidat, qui tot satellitibus custoditur:
neque regij corporis custodes tam diligen
tes sunt suo muneri obeundo, vt amici a-
mico. Illi nanque necessitate, & metu cu-
stodiunt, hi beneuolentia, & dilectione,
quæ metu longè potentior est: & ille cu-
stodes suos metuit, hic illis magis, quàm
sibijpsi fidit, & idcirco nullius timet insi-
dias. Has ergo merces nobis comparemus:
pauper, vt paupertatis eas solatium ha-
beat: diues, vt diuitias tueatur: princeps, vt
I securè dominetur: subditus, vt benignius,
sibi principes conciliet. Hoc mansuetu di-
nis fundamentum: nam & feræ illæ aspe-
riores sunt, & seuiores, quæ non gregatim
viuunt. Propterea ciuitates habitamus, fo-
ra habemus, vt inuicem conuersemur:
quod & Paulus iubet inquiens, Non dere-
Hc. 10. d linquentes congregationem suam. Nihil
enim peius solitudine, & locis inaccessis.
At inquies, Quid monachi montium ca
cumina habitantes? Neque illi sine ami-
cis sunt, sed multitudinis tumultus aufu-
giunt, amicos autem, & certo amoris vin-
culo sibi deuinctos habent, & vt hoc asse-
quantur, secedunt. Nam cùm rerum actio-
nes, plurimas concipiant contentiones:
ideò è medio secedentes quam diligentis-
simè dilectionem colunt. Et quid siquis so
lus sit, inquit, & innumeros haberet ami-
cos? Equidem si fieri posset, velim & vt e-
tiam simul versari liceret, iam firma ma-
neat amicitia. Neque enim locus amicos
facit. Multos habent laudatores, qui non
laudarent, nisi amarent. Et ipsi rursum pro
vniuerso mundo orant: quod maximæ est
dilectionis argumentum. Ideò in myste-
rijs inuicem salutamus, vt multi vnum ef- Sacrificiũ pro omnib. offertur M.
ficiamur, & communes pro non initiatis
preces effundamus, & pro infirmis, & ter-
ræ, & maris, & vniuersi orbis fructibus sa-
crificamus. Vides dilectionis vim in ora-
tionibus, in mysterijs, in admonitio-
bus? hoc omnium bonorum causa est. Si
hoc diligenter complectemur, & præsentia
rectè disponemus, & regnum conseque-
mur, gratia & benignitate domini nostri
Iesu Christi, cum quo patri gloria, simul
& Spiritusancto, in secula seculorum.
Amen.

Homilia lxxviii. ex cap. xvi.

M*Odicum, & non videbitis me: & iterũ mo-
dicum, & videbitis me, quia vado ad patrẽ. Dixerunt ergo ex discipulis eius adinuicem:
Quid est hoc quod dicit nobis, modicum, & non
videbitis me?* Dolentem & tristitia affe-
ctum animum, nihil adeò deijcere solet,
quàm anxij sermones eum frequenter an-
gentes. Quid ergo Christus cum dixerit,
Vado, & iam non loquar vobiscum: eadem
repetit, Modicum & iam nõ videbitis me,
& vado ad eum, qui me misit? Cùm eos ad
se per Spiritussancti sermonem reduxisset,
tunc iterum eos percellit, ne efferrentur.
Cur hoc facit? Eorum animum experitur,
& probatiorem reddit, & vt in calamitati-
bus æquo animo discessum suum, & gene-
rosè perferant, assuefacit. Qui.n. audiendo
id animo volutabant, rem ipsam postmo-
dum facilè laturos credibile erat. Quod si- A
quis diligẽtius inuestigaret, hoc psum cõ-
solatio est, quod dicit ad patrem ire. Erat
enim argumentum, quòd non periret, sed
mors eius translatio esset ad patrem, & aliã
intulit consolationem non.n. tantùm di-
xit, Modicum & nõ videbitis me; sed pro-

secutus

Universidad de Deusto
Biblioteca

secutus est, Modicum & videbitis me: se rediturum, & post breuem separationem perpetuò affiturum significans: quod nõ intellexerunt. Vnde & nõ immeritò quispiam admirari posset, quomodo sæpenumero idem audientes, adhuc perinde, ac si nihil audissent, dubitant. Quare ergo nõ intellexerunt? Aut propter tristitiam, vt arbitror: ipsa.n.in omnium, quæ audierant obliuionem adduxerat: vel propter verborum obscuritatem, vt contraria locutum arbitrarentur. Si videbimus te, inquiunt, quomodo vadis? si vadis, quomodo videbimus? Ideò dixerunt se quid loqueretur ignorare. Quòd enim abiturus esset, norant: ignorabant autem paulò post redituru: propterea eos arguit, quòd non intelligerent. Nam cum vellet de morte doctrinam eis persuadere, inquit: *Amen amen dico uobis, quia plorabitis, & flebitis uos*: Quod mortem, & crucem significabat. *Mundus autem gaudebit.* Cùm enim, quia cupiebãt, facilè ad credendum adducerentur, quòd
B non moreretur: tamen audiẽtes, quòd moreretur, quid sibi vellet, Modicum illud, dubitarent. inquit: *Plorabitis, & flebitis, sed tristitia uestra conuertetur in gaudium*. Et vt ostenderet post tristitiam gaudium secuturum, naturale adducit exemplum: *Mulier cùm parit, tristitiam habet.* Qua parabola in calamitatibus propheræ vsi sunt: quasi dicat, Dolores capietis, sed quales partus, qui lætitiæ causa sunt. Simul & resurrectionem confirmat, indicans abitum suum perinde esse, ac si ex vtero matris in lucem prodeat: quasi dicat, Nolite admirari, si per hanc tristitiam ad optima vos ducam: nam & mater in pariendo sic per tristitiã transit. Significat autem hic & mysterium quoddam, quòd mortis dolores soluerit, & nouum hominem regenerari fecerit. Neqùe dixit tantùm tristitiam transituram, sed magnitudine lætitiæ succedente, nihil eius penitus remansurum: ita erit sanctis. Atqui non propterea gaudet mulier, quia venit homo in mundum, sed ꝙ filium peperit. Nam si id esset, nihil prohiberet, quin quæ non pariunt, alijs parientibus gauderent. Qua ergo gratia sic inquit? Quia ad hoc solùm adduxit exem-
C plum, vt breuem tristitiam perpetuũ gaudium secuturum, & se ad vitam transferri, & magnum malorum lucrum ostenderet. Et non dixit, Peperit filium, sed. *Quia uenit homo in mundum.* Vbi suam significat resurrectionem, & non morti illi, sed regno parturiendum. Ideò non dixit, quia natus est filius, sed homo. *Et uos nunc quidem tristitiam habetis: iterum autem uidebo uos, & gaudebit cor uestrum.* Inde quod non amplius morietur, inquit: *Et gaudium uestrum nemo tollet a uobis. Et in illa die me non rogabitis quicquam.* Itetum nihil aliud ex his confirmat, quàm quòd à deo est, tunc sciens omnia. Sed quid significat, me non rogabitis? Non indigetis aduocato, sed nominis mei inuocatio satis est ad omnia cõsequenda. Ostendit nominis potestatem, siquidem, neque visus, neque rogatus, sed appellatus tantùm apud patrem mirabile reddit. Vbi autem hoc factum est? Vbi dicunt, Respice ad minas eorum, & da seruis tuis cum fiducia accipere sermonem tuum, & facere in nomine tuo signa: & cõcussus est locus vbi erant. Hic iterum ostẽdit expedire, vt abeat. Siquidem vsq; tunc nihil petierunt, iam accipiẽt omnia quæcunque petierunt, Neque enim cùm iam vobiscum non ero, arbitremini quòd vos reliquerim. Nomen enim meum maiorẽ vobis fiduciam exhibet. Cùm ergo obscu D riora essent, inqt: *Hoc in prouerbiis locutus sum uobis. Venit hora cùm iam in prouerbiis non loquar uobis.* Tempus erit cum omnia apertè intelligetis, hoc est resurrectionis tempus: tunc cum fiducia de patre annunciabo vobis. Etenim quadraginta dies, & versatus, & locutus est cum eis annunciãs, & exponens arcana regni dei. Nunc enim cùm timeatis, verbis meis non attenditis: cum verò, & me resurrexisse videritis, & cognoueritis, fidenter omnia intelligere poteritis: quoniam ipse pater vos amabit, cum vestra de me fides confirmabitur, & non rogabo patrem. Vestra in me dilectio sufficiet vobis. *Quia uos me amastis, & credidistis, quia à deo exiui. Exiui à patre, & ueni in mundum: iterum relinquo mundum & uado ad patrem.* Cum enim resurrectionis sermo non parùm eos consolatus esset, & inde etiam consolatio augeretur: cum a deo venisse, & ad deum ire diceret, frequenter id repetit: alterum enim, quòd rectè in ipsum crederẽt, pollicebatur, alterum, quòd certi esse deberẽt. Nam cum dixit, Modicum, & nõ videbitis me: & iterum modicum, & videbitis me: non immeritò quid diceret ignorabant. Nunc nõ itidẽ. Quid

autem

autem significat, non rogabitis quicquã?
E Non dicetis, Ostende nobis patrem tuum & quò vadis: quoniam certam habebitis cognitionem, & afficietur vobis pater, sicut & ego. Hoc maximè bonam eis spẽ dedit, quòd patri futuros amicos polliceretur. Quam ob rem dicunt, [Nunc scimus, quia
Sn.14.a nosti omnia.] Ecce quomodo voluntati eo
Ibi.13.d rum respondet.] Et non est opus, vt quis te interroget.] Hoc est, priusquam audires qd nos perturbaret, intellexisti, & recreasti nos dicendo, pater vos amat, quia vos me amastis. Post tot, & tanta nunc tandem se scire asserunt. Vides quàm imperfectè se habebant? Inde cum tanquam gratias ei agentes dicunt, Nunc scimus, inquit. Multis aliis indigetis antequam perfectionem possitis attingere. Nihil adhuc vobis profecit. Nunc me inimicis tradetis, & tanta vos formido comprendet, vt neque inuicẽ secedere poteritis, sed nihil hinc mali accipietis. Vides quomodo iterum eorum condescẽdit infirmitati? hoc etiam eos arguit, quòd frequenter hac egeant indulgentia. Cum enim dixissent, [Ecce iam palam loqueris, & prouerbium nullum dicis, & propter hoc credimus tibi,] ostendit quòd neque nunc cum credunt, intelligunt: quod dicit, vt in aliud eos tempus remittat. Illud autem verbum, Pater mecum est: pp eos iterum posuit. Hoc et im verè eos discere voluit, vt non perfectã eis cognitionẽ tradidisse ostenderet, & adhuc dubio animo essent. Par enim erat, vt humanum aliquid animo voluerent, quòd nullum ab eo auxiliũ haberẽt: ideò inqt, [Hæc locutus sum vobis, vt ĩ me pacẽ habeatis.] Hoc est, vt non excidã ex animo vestro, sed me recipiatis. Nemo ergo hæc ad dogma trahat: ad vestram consolationẽ dilectionẽque dicta sunt. Neque.n.hęc sola patiẽtur. Quoad eritis in mundo, perturbationes habebitis, non cum trador, sed postmodũ: verum, ratio vobis opituletur. Nullum vos malum superabit. Magistro enim inimicos vincente, non oportet discipulos contristari. Et quomodo vicisti mundum? dic quæso. Iam dixi, cùm principem eius eieci foras. Scietis autem posteà, cum omnes vobis paruerint, & acquieuerint. Li-
Su.12.c cet enim, & nobis vincere, si voluerimus fidei nostræ authorem sequi, & eadem via incedere, quam ipse nobis strauit: ita neq; nos mors vincet. Quid inquis, non morie mur? Hinc constat quòd neque ipse victus est. Siquidẽ tũc creator clarus est, non cũ hosti non conflgit, sed cùm congressus G non vincitur. Non ergo propter congressum morrales, sed propter victoriam immortales. Tunc mortales essemus, si perpetuò apud eam permaneremus. Sicut enim longissimæ vitæ animalia immortalia minimè dicerem, quamuis diutissimè viuerent: ita neque mortalem qui mortuus sit, si post mortem resurrexerit. Dic quæso, si quis ad breue tempus erubesceret, num perpetuò rubrum esse dicemus? Minimè: non enim id habitus est. Si quis palleret, hunc regio morbo laborantem diceremus? Neque hunc temporalis enim mor- 1.Co.15
bus est: ergo, neque mortalem dixeris, qui in morte, vel paumper fuerit. Nam & dormientes hoc pacto mortuos possemus appellare. Sunt enim (vt ita dixerim) mortui, & nihil operantur. Sed corpora mors corrumpit: & quid hoc? Non enim corrũpũtur vt permaneãt in corruptione, sed vt præstantiora euadant. Quamobrem viuamus mundum, ad immortalitatem curramus, sequamur regem, constituamus & nos trophæum. Huius seculi voluptates, non labores recusandi sunt. Animas nostras in cœlum transferamus, vniuersa se
cularia superentur. Superantur enim si nõ 1. Paralip. vlt.
ea desiderabimus, si ridebimus. Hospites H
sumus & aduenæ, nullæ nos molestiæ angant. Neque enim si ex clarissima patria, & claris parentibus ortus in longinquam regionem nemini notus abires, sine filijs, sine diuitijs, & te quispiam contumelia afficeret, ægreferres, ac si domi talia fierẽt. Quòd enim certo te hospitem aliena in patria versari vides, omnia æquo animo, & contemptum, & famem, & sitim, & huiusmodi ferre persuadet. Ciuitatem habes, cuius opifex, & author Deus est, quò breui accersemur. Qui vult pulset, iniurietur, maledicat, & peregrini sumus, & in miseria Heb.xi.
viuimus. Graue est in patria inter ciues ea perpeti, illic & ignominia maxima est, & iactura. Siquis alicubi nullum notum habeat, omnia patienter tolerat: contumelia secundum inferentis mentem grauior iudicatur. Vt exempli gratia: Siquis cõsultò prætorem maledictis prosequatur, id sanè per molestè ferendum est: at si priuatum arbitratus offenderis, vix iniuriam reputauerit: ita & nobis faciendum

dum, nesciunt nos maledici, vtpote qui cœ
li ciues, & supernæ patriæ adscripti, & Che
rubin socij sumus. Quare nolimus ægrefer
re, neque contumeliam reputemus: nam si
nos cognoscerent, abstinerent: sed paupe-
res nos, & miseros ducunt, ergo moueri mi
nimè his verbis debemus. Dic quæso, sig's
I præueniens seruos suos aliquantulum in
diuersorio expectaret, & vel diuersorij do-
minus, vel alius quispiam incognitum il-
lũ exasperaretur, & maledicere: nonne il-
lius ignorantiam rideret? nonne error ille
magis hominem delectaret? Non lætare-
tur perinde, ac si ad alium, non ad se illa
iniuria pertineret? Ita & nos faciamus, in
diuersorio sedemus, expectantes huius viæ
socios. Cum omnes conueniemus, tunc
quos læserint, intelligent, tunc deijcient
oculos, tunc erubescent, tunc dicent: Hi
sunt quos stultè habuimus in derisum.
Sup. 5. a His ergo duobus consulemur, & quòd nos
iniuriam accipimus, nam nos ignorant: &
quòd si vlcisci voluerimus, grauius, & nos
postmodum vlciscemur. Sed absit, vt quis-
piam tam immani, & inhumano sit ani-
mo. Quid a gentilibus nostris offendimur?
Hoc non molestum est, immo perleue.
Quid tandem quòd non eodem modo di-
lectos, qui nobis maledicunt, & quos igno
ramus, patimur? Nam cum vos hic admo-
nemus, contumeliosis verbis nonnunquã
vobiscum agimus. Frater est, qui te offen-
dit, perfer magno animo. Pater est, & pa-
Ro. 12. & 1. co. 12. b truus. Quòd si patris, & fratris nomina ve
reris, dicam propinquius. Non.n. fratres
tantùm inuicem sumus, sed & membra, &
corpus vnum, cuius nomen magis reuereri
K debes. Non audistis gentile prouerbium,
quòd amicus cum vitijs ferendus est? Non
Gal. 6. a audisti Paulum dicentem, Alter alterius
onera portate? Non vides amantes? Cogi-
mur.n. cum a vobis exemplum non possu-
mus inde sumere. Facit & hoc Paulus, in-
Heb. 12. c quiens: Patres carnis nostræ habemus eru-
ditores, & non confundimur. Vel illud po-
tius tempestiuius afferetur, quod ad Roma
nos scribitur: Sicut constituistis membra
Ro. 6. c vestra seruire immunditiæ, & iniquitati ad
iniquitatem, sic constituetis membra ve-
stra seruire iustitiæ: propterea bono animo
exemplum complectamur. Non vides amã
tes? hi nanq; meretricum amore quot ma-
la perferunt a lapis verberibusq; cæsi, irrisi,
innumeris iniurijs lacessiti, blando tamen
morbo comprehensi, omnia sibi tranquil-
la, & fœlicia arbitrantur: dũ vel semel sua-
ue aliquod, & placidum inde accipiãt, prio
rum omnium obliuiscuntur, omnia secũ-
da proueniũt, siue paupertas, siue morbus,
siue quodcunq; aliud, vel molestissimum,
vitam suam miseram, vel beatam ex amicę
affectu ducunt: neque humanam gloriam,
neque infamiam curant, sed & contume-
lias, & omnia magna cum voluptate pro-
pter illius amorem facilè tolerant: & si ma
ledicat, si in faciem inspuat, rosis aspergi se L
putant. Et quid mirum si hoc in illam ani
mo sint, cùm etiam eius domum, & si lu-
tea sit, si ruinam minetur, omnium tamen
pulcherrimam censent? Ipsis præterea lo-
cis vbi vesperi versantur, visis excitantur.
Date vt hoc in loco apostolicum illud in
medium afferam: Sicut constituistis mem
bra vestra seruire immunditiæ, ita consti-
tuatis seruire iustitiæ. Itidem & ego dico,
vt illas dileximus, inuicem diligamus, &
nullam molestiam reputemus. Et quid in-
uicem dico? ita Deum diligamus. Nonne
horretis audientes tantam me a vobis in
Deum dilectionem exigere, quantam in
meretricem conferimus? Sed ego horreo,
quòd neque tantam præferamus, & si pla-
cet, sermonem nostrum prosequamur. Si-
quidem hoc grauissimum est. Amata amã-
tibus nihil boni affert, sed turpitudinem,
ignominiam, cõtumeliam: hoc.n. eius af-
fert consuetudo. Deus autem cœlum, &
cœlestia bona nobis proponit, & in filios,
& vnigeniti fratres nos adoptauit, & viuen
ti tibi multa largitur, & mortuo resurre-
ctionem, & tot, & tanta daturum pollice-
tur, quanta ne animo quidem complecti
possumus, honorabiles, & reuerendos fa-
cit. Rursum illa omnia vult consumas, ac M
si in voraginem, & in perditionem proij-
ceres. Deus tibi cœlum semines iubet, &
centuplum reddit, & vitam æternam. Illa Io. 15.
te vt mancipio vtitur, amanti omni tyran b
no grauius imperat. Deus inquit, Iam non
dicam vos seruos, sed amicos. Animad-
uertis vtriusque excessum, & illius ma-
lorum, & huius bonorum? Quid præ-
terea? Illius gratia multi vigilant, & quæ-
cunque præceperit, libenter audiunt, do-
mum relinquunt, patrem, matrem, ami-
cos, pecuniam, & omnia sua deserunt. Dei
gratia, vel nostri potius, ne tertiam qui-
dem rerum nostrarum partem aliquan-
do lar-

do largimur: sed & esurientem contemni-
mus, & nudum, neq; respondere ipsis di-
gnamur. Illius si, vel ancillam, & barba-
ram ex medio foro amantes prospexerint,
blandè, & læto vultu, & longiore sermone
affantur, & nihil in tota vita præter eam
esse arbitrantur, non principatum, non re-
gnum. Norunt qui hunc morbum exper-
ti sunt, plurimam gratiam habent impe-
ranti amicę? nonne meritò gehenna? non-
ne meritò innumera nos manent supplu-
cia? Excitemur ergo, & ministerium no-
strum Deo exhibeamus, & dimidiam eius
partem, quam amantes meretricibus, vel
saltem tertiam. Fortasse iterum horretis,
vt ego: sed nolim verbis tantùm, sed & re.
A Nunc in hoc consessu cor monetur, egres-
si omnia abijcimus. Quod hinc emolu-
mentum? Si illic consumendæ essent pecu
niæ, nemo desideret paupertatem, sed non-
nunquam fœneratur: hic si eleemosynæ
admoneamur, filios, vxorem, domum, &
curam rei familiaris, & multas excusatio-
nes adducimus. Sed multa, inquies, illic vo
luptas est. Hoc est, quod doleo, quod plan-
go. Quid si ostendero hic maiorem volu-
ptatem, illic vix paruam: sed ignominiam,
contumeliam, dispendium, inde bellum,
& odium, hic nihil huiusmodi? Quid huic
voluptati æquiparandum, dic quæso? Cœ-
lum, & eius regnum, charissimamque, &
perpetuam sanctorum vitam expectamus.
Sed hæc expectamus, illa experimur, in-
quies. Vis & hæc experiri? Considera quan
ta fruaris libertate, & quomodo neminem
reuereris, neminem formidas, cum virtu
tem amplecteris, non inimicum, non insi-
diatorem, non calumniatorem, non æmu-
lum, non riualem, non zelotypum, non
paupertatem, non morbum, nihil denique
humanum. Illic & si plurima ad volupta-
tem cedant, & tanquam ex fonte diuitiæ
B affluant, riualium bellum, insidiæ omniũ
miserrimam vitam faciunt. Oportet enim
vt ad contemptibilis illius, & effœminatè
voluntatem bellum renouetur hoc innu-
meris mortibus grauius, & omni suppli-
cio intolerabilius: hic nihil huiusmodi.
Gal. 5. d Fructus, inquit, spiritus, dilectio, lætitia,
pax, nullum bellum, neque superflua pe-
cuniarum profusio, neq; post dispendium
ignominia, siue obolum des, siue panem,
siue aquæ frigidæ poculum, multa tibi gra
tia habebitur, & nihil te mœrore afficiet,
sed omnia te, & liberum, & gloriosum fa-
cient. Quomodo ergo nos excusare poteri-
mus? quam veniam consequemur, cum
hac via relicta vitijs nos addicimus, & in
caminum ignis ardentem sponte nostra
iactamur? Quam ob rem hortor, qui hoc Luc. 15
morbo detinentur, resipiscant, & respiciãt e
sanitatem, neque sinant in desperationem
incidere. Nam & filius ille multò etiam
his grauioribus afficiebatur, sed cum ad
paternam domum redijt, in pristinum ho
norem repositus est, & eo, qui semper pro-
batus est, clarior apparuit. Hũc imitemur,
& ad patrem, vel serò reuersi, eam nos ali-
quando captiuitatem libertate vendice-
mus, vt cœlorum regnum consequamur,
gratia, & benignitate domini nostri Iesu
Christi, cum quo patri gloria, simul & Spi
rituisancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia lxxix. ex cap. xvii.

H*Aec locutus est Iesus, & subleuatis oculis* C
in cœlum, dixit: Pater uenit hora, clarifica
filium tuum, ut filius tuus clarificet te. Qui
faciet, & docebit, hic magnus vocabitur in
regno cœlorum, & meritò sanè. Verbis.n. Mat. 5.
philosophari facilè est, re autem id osten- c
dere, generosi hominis est, & magni. Qua-
re Christus de patientia verba faciens, se
proponit, vnde exemplum accipiant. Pro-
pterea post hãc admonitionem ad oratio-
nem conuertitur, erudiens eos, vt in tenta-
tionibus, omnibus omissis, ad Deum con-
fugiamus. Cùm enim dixisset in mundo
tribulationẽ habituros, & eorum mouisset
animos, eos rursus per orationem erigit.
Tanquam hominem adhuc discipuli Ie-
sum intuebantur, ideò propter illos hoc fa
cit: & quemadmodum in Lazari resurre-
ctione, etiam causam affert, inquiens: Pro-
pter populum, qui circunstat, dixi, vt cre-
dant, quia tu me misisti. Sanè inquies, sed
illud propter Iudæos meritò locutus est,
propter discipulos autem quànam gratia?
Non absurda quidem. Qui enim post tot, Sup. 16
& tanta dicebant, Nunc scimus, quia scis g
omnia: maximè indigebant, vt confirma-
rentur. Præterea, neque euangelista orasse
dicit, sed subleuatis oculis in cœlum, &
potius sermonem ad patrem esse ait. Quòd D
si alibi orationem appellat, & genu flexum
dicit, tunc autem oculos in cœlum extu-
lisse, noli perturbari: propterea erudimur
atten-

Universidad de Deusto Biblioteca

attentionem in orationibus adhibendam, vt ſtantes ſuſpiciamus, non oculis carnis tantùm, ſed mentis, & vt flectamus genua, cõtérentes corda noſtra. Venit enim Chriſtus, non modo, vt ſe nobis oſtenderet, ſed vt virtutem nos erudiret. Magiſtrum autem non verbis tantùm, ſed re erudire oportet. Audiamus quid dicit: *Pater, uenit hora, clarifica filium tuum, ut filius clarificet te.* Iterum oſtendit non inuitum ad mortem venire. Quomodo enim, qui hoc fieri orabat: & non ſui ſolius crucifixi, ſed & patris gloriam appellabat? nam & ita euenit, neque enim filius tantùm, ſed & pater clarificatus eſt. Ante crucem ne Iudæi quidem ipſum norant. Iſrael, inquit, me non cognouit: poſt paſſionem vniuerſis orbis cucurrit. Inde dicit gloriæ modũ, & quomodo ipſum glorificauerit, Sicut dediſti ei poteſtatem omnis carnis. Iam cum non in Iudæos tantùm prædicatio, ſed in vniuerſum orbem eſſet propaganda, infirmat ſuperiorem de gentibus ſententiam. Cùm enim diximſſet, In viam gentium ne abieritis: eſſet autem dicturus, Ite & docete omnes gentes, oſtendit hanc eſſe patris voluntatem. Hoc nanque multum Iudæos perturbauit, atque etiam diſcipulos. Non enim poſtmodum facilè tangere gentes patiebantur, quo ad Spiritusſancti doctrinã acceperunt. Siquidem non parum ſcandali hinc Iudæis prouenit. Ergo poſt tantam ſpiritus apparitionem Hieroſolymis Petrus vix crimen purgare potuit, locutus ſermonem quem habuit apud Simonem. Sed quid eſt, dediſti ei poteſtatem omnis carnis? Quando hanc accepit poteſtatem (interrogando hæreticos) antè, an poſt eorum formationem? Ipſe enim, inquit, poſtquam crucifixus eſt, & reſurrexit, Data eſt mihi omnis poteſtas, ite & docete omnes creaturas. Quid ergo, non dixit poteſtatem operum ſuorum, ſed fecit quidem eos habere: poteſtatem autem non habuit, poſtquam fecit? Atqui omnia ipſum feciſſe apparet, & ſuperioribus temporibus: & alios quidem, vt peccatores puniens, Non abſcondam, inquit, a ſeruo meo Abraham quid debeo facere: alios vt bonos honorãs. inde tunc quidem habuit, nũc autem perdidit, & rurſus accepit? Et quis hoc dæmon diceret? Quòd ſi eadem, & tunc, & in præſentia poteſtas, inquit enim. Sicut pater ſuſcitat mortuos, & viuificat. Quid hoc ſignificat? miſſurus erat eos ad gentes: ne ergo putarent rem nouam eſſe, cum diximſſet: Non miſſus ſum, niſi ad oues, quæ perierunt domus Iſrael, oſtendit hanc etiam eſſe patris voluntatem. Quòd ſi hoc perquã humiliter loquitur, nihil mirum. Sic enim & illos tunc, & futuros ædificabat: & vt dixi, & ſemper dico, exceſſus humilitatis ſertuis multum perſuaſit ad auditorum imbecillitatem Chriſtum locutum. Sed quid ſignificat, omnis carnis? Non enim omnes crediderunt. Atqui omnes ſecundum partem crediderunt. Quòd ſi non omnes, nõ magiſtro crimini adſcribendum eſt, ſed nõ accipientibus. Vt omne, quod dediſti ei, det eis vitam æternam. Si hoc in loco ad humani ſermonis morem paulum deſcendit, non admireris: facit enim, & dictarũ cauſarum gratia, & vt ſemper magnificè de ſe dicere caueat, cum auditoribus non proficeret, nondum magnum aliquid de ipſo opinantibus. Ioannes tamen cum ex perſona ſua loquitur, non ita facit, ſed altius erigitur, inquiens: Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil. Et quòd vita erat, & lux: & quod in propria venit: non quod non haberet poteſtatem, niſi accepiſſet, ſed qd alijs daret filios dei fieri. Et ſimiliter Paulus æqualem deo prædicat. Ipſe autem Ieſus magis humano loquendi more loquitur. *Vt omne quod dediſti ei, det eis uitam æternam. Hæc eſt autem uita æterna, ut cognoſcant te ſolum deum uerum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum.* Solum verum Deum, ad eorum, qui dij non ſunt differentiam inquit. Ad gentes nanque mittendi erant: Quòd ſi non tolerarent, ſed propter hoc tantum filium verum Deum eſſe negarent, ex hoc etiam Deum tollerent. Inquit enim Gloriam a ſolo Deo nõ quæritis. Quid ergo? nõ erit Deus filius? Quid ni? Si Deus, & ſolius patris dicentis, conſtat etiam, & verum eſſe, & eius qui ſolus Deus vocatur. Quid cum dicit Paulus: An ſolus ego, & Barnabas: An Barnabam tollit? Minimè. Solus enim ad aliorum ponitur differentiam. Quòd ſi non verus eſt Deus, quomodo veritas? Multùm enim a vero veritas differt. Non verum hominem quid eſſe dicemus? Nonne nõ hominem? Sic ſi verus Deus non eſt filius, quomodo erit Deus? Quomodo nos Deos facit, & filios, niſi ſit verus? Sed de his diligentius a nobis in alijs dictum eſt, quare alia proſequamur.

Eſa. 1.
Mat. 10 a
E
Mat. 28 d
Sup. 5. d
F
Mat. 15 c
Sup. 5. g
1. Co. 9 a
Sup. 14
G
Phi. 2. a
1. Ioan. vlti.

Ego te clarificaui ſuper terram. Recte ſanè ſuper terram, in cœlo clarificatus erat, cum naturalem haberet gloriã, & ab angelis adoraretur. Non ergo de gloria ſubſtantiæ eius coniuncta dicit, quam etſi a nemine laudetur, pleniſſimam habet, ſed quæ humano cultu exhibetur: Igitur & illa particula, Clarifica me: hoc etiam modo intelligitur. Et vt cognoſcas ita intelligendum, audi quæ ſequuntur. *Opus conſummaui, quod dediſti mihi, ut faciam.* Atqui a principio negocium habuit, vel potius non a principio, Quomodo ergo dicit, Conſummaui: vel quia futurum tanquam factum dicit, vel quod verius eſt, quòd omnia iam erant perfecta. Cùm enim radix bonorum abſumpta eſſet, certè a principio fructus producendi erant, & cum poſteris affutura eſſet, ipſum adeſſe, & ſimul coniungere oportuit. Ideò iterum humilius condeſcendit, *Quod dediſti mihi.* Nam ſi in audiendo, & diſcendo perſeueramus, longè hæc gloria eius minora eſſent. Qd enim ad hoc propria voluntate venit, multis modis perſpicuum eſt: vt cum Paulus ait: Sic dilexit nos, vt traderet ſeipſum pro nobis: &, Semetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens: & iterum, Sicut dilexit me pater, ſic ego dilexi vos: & nunc, *Clarifica me tu pater apud temetipſum claritate, quam habui, priuſquam mundus fieret, apud te.* Et vbi claritas illa? Eſto apud homines meritò inglorius ſis ob carnis veſtem aſſumptam, quomodo & apud Deum clarificari quæris? Quid ergo hic dicit? De incarnatione hic ſermo habetur, cùm nondum carnis natura clarificata eſſet, neque induiſſet incorruptionem, neque in regiam ſedem aſcendiſſet: ideò non dixit, ſuper terram: ſed, apud te. Hac nos claritate proportione noſtra donabimur, ſi virtutem amplectemur. Ideò Paulus inquit: *Si tamen compatimur, vt ſimul glorificemur.* Et profectò innumeris ſunt lachrymis proſequendi, qui tanta propoſita gloria, deſidia, & ſomno ſibijpſis deficiunt. Etſi gehenna non eſſet, adhuc omnium eſſent miſerrimi, quibus cum liceat vnà cum Dei filio regnante, & glorificari, tantis ſeipſos bonis defraudant. Nonne ſi laboribus confici, ſi innumeras mortes mori, ſi innumeras animas, & totidem quotidie corpora traditum iri oporteret: nonne, inquam, omnia pro tanta gloria ponenda eſſent? Sed nos, neque pecunias contemnimus, quas vel inuiti paulò poſt relinquimus. Non contemnimus, inquam, pecunias, quæ nos tot malis exponunt: quæ non noſtræ ſunt, ſed hic remanebunt: miniſtramus enim, quæ noſtra non ſunt, etſi a maioribus noſtris relicta. Cum verò etiam gehenna nos maneat, & vermis perpetuus, & ignis inextinguibilis, & ſtridor dentium: quomodo hæc feremus, dilectiſſimi? Quouſque hæc non conſiderabimus, ſed in bella, & contentiones, & inania verba omne tempus conſumimus? Terram nutrimus, corpus ſaginamus, animam verò contemnimus. Rerum neceſſariarũ nullam rationem, ſuperfluarum, & inanium plurimam habemus. Magnifica ſtruimus ſepulchra, ſplendidas domos ædificamus, ſeruorum caterua conſtipamur, & varios excogitamus diſpenſatores agrorum, domus, pecuniarum, & principes principum conſtituimus, animam omninò deſertam relinquimus. Et quis horum modus? Nonne ventrem ſaturamus? nonne vnum corpus induimus? Quæ hæc tanta rerum perturbatio? Quid tandem vnam quam accepimus animam diuidimus, & in tot rerum curas diſtrahimus, moleſtam nobis ſeruitutem excogitantes? Qui multis indiget, multorum ſeruus eſt, etſi ea poſſidere videatur. Nam & ſeruorum ſeruus dominus eſt, & magis quam illi ſeruitium ſubit. Præterea ſine ſeruis in forum ire non audet, non in balneum, non rus. Seruis autem ſine domino liber eſt aditus quò placet. Sed qui dominus videtur, niſi ſerui adſint, exire domo non audet: etſi exierit, ridiculus ſibi eſſe videtur. Fortaſſe aliqui nos irrident, cũ hæc dicimus, qui propterea magis deplorandi ſunt. Nam quòd hæc ſeruitus ſit, libenter te interrogarem, an velles egere aliquo, qui ori tuo panem, vel poculum admoueret: nonne hoc miſerabilem duceres ſeruitutem? Quid ergo ſi indigeres, qui te ſemper deferrent, nonne te miſerum, nonne infelicem prædicares? Nonne & hoc ſimile eſt? nihil etenim refert, an homines te, an iumenta ferant. Quid quæſo, nonne in hoc ab angelis differimus, quòd non egent, vt nos? Igitur quantò paucioribus indigemus, tantò magis illis appropinquamus: quantò pluribus, tantò magis ad hãc caducam vitam deflectimus. Et vt hoc ita habere ſe intelligas, ſenes interroga, quam

Ro. 8. f
Phi. 2. b
Sup. 15. b
H
I
Ro. 8. c
K
L

Universidad de Deusto
Biblioteca

quam vitam laudent, cum his rebus ſtultè vincuntur, an cum vincunt? Propterea illos in teſtimonium vocaui, quoniam, qui iuuentute inebriantur, maximam ſeruitutem non intelligunt. Quid febribus laborantes, nonne quantò plus ſitiendo bibũt, plus bibere deſiderant? Certè cum in bonam reſtituti valetudinem illa ſiti liberati ſunt, ſeipſos beatos exiſtimant. Animaduertе in omnibus rebus miſerum pluribus indigere, & qui longè à ſapientia eſt, ei & ſer
M uitus, & cupiditas intenditur. Quid ergo ſponte noſtra nobis miſeriam augemus? dic quæſo, ſi ſine tecto, & parietibus commodè viuere poſſes, & nihil te offenderet, nonne id eligeres? Quamobrem imbecillitatis argumenta maiora facimus? Nonne propterea Adam beatum dicimus, quoniã nulla re indigeret, non domo, non veſti-
Ge.2. b bus? Sanè quidem. Verùm nunc in neceſſitate conſtituimur: ſed cur augemus? Nam ſi multi multa etiam de vitæ neceſſitate ſibi defraudant, vt ſeruos, habitationes, pecunias accumulent: quam nos excuſationem habebimus, qui tantùm neceſſitatem excedimus? Quantò plura amplecteris, tantò magis tuæ derogas libertati. Vera nanque libertas eſt, nulla re indigere, in ſecundo loco minimis, quàm angeli habent. Quòd autem in mortali corpore hoc quiſpiam conſequatur, conſidera quàm laudãdus ſit. Hoc & Paulus Corinthijs dicebat:
1.Co.7. c Ego autem vobis parco. Et ideo ne tribulationem carnis habeant huiuſmodi, ideò pecunias, vt ijs in neceſſarijs vtamur, nõ vt ſeruemus, & defodiamus, condonatas habemus. Hoc enim nõ eſt poſſidere, ſed poſſideri. Quòd ſi conſideraremus quomodo eas augere poſſimus, non vt ad neceſſitatẽ vteremur, ordo peruerteretur, & illæ nos,
A non nos illas poſſideremus. Liberemus igi
Gat. 5. tur nos hac graui ſeruitute, & tandem in libertatem nos vendicemus. Quid tot, & tam varia nobis vincula excogitamus? Nõ ſufficit tibi naturæ vinculum, & vitæ neceſſitas, & tot rerum turba, ſed & alijs retibus intricas? Et quando poteris de cœlo cogitare, & eius altitudinem ſpeculari? Satis erit, ſatis ſi his omnibus præciſis vinculis ſupernam ciuitatem adire poterimus tot alia reſtant impedimenta, quæ vt ſuperemus, paupertatem amplectamur. Hoc enim pacto vitam æternam, conſequemur, gratia, & benignitate domini noſtri Ieſu Chriſti, cum quo patri gloria, ſimul & Spirituiſancto, in ſecula ſeculorum, Amen.

Homilia lxxx. ex cap. xvii.

M*Anifeſtaui nomen tuum hominibus, quos dediſti mihi de mundo. Tui erant, & mihi eos dediſti, & ſermonem meum ſeruauerunt.* Magni conſilij angelus dicitur filius Dei, & aliorum quæ docuit gratia, & Eſa.9. b principaliter, quòd patrem hominibus annunciauit, & quòd in præſentia inquit, Manifeſtaui nomen tuum hominibus, nã cum opus ſuum cõſummaſſe diximſſet, quale id opus ſit, enarrat. Atqui manifeſtum erat nomen: nam & Eſaias inquit, Iuraſtis B Deum verum. Sed vt ſæpe dixi, & nunc dicam, licèt manifeſtum eſſet Iudæis, nec tamen omnibus: nunc de gentibus loquitur, nec hoc tantùm manifeſtat, ſed quòd patrem ipſum norant. Neque eſt idem noſſe rerum opificem eſſe, & filium habere. Manifeſtauit autem eius nomen, & verbis, & re. *Quos dediſti mihi de mundo.* Quemadmodum ſuperius inquit: Nemo venit ad me, Sup.6.c niſi ſit datum ab eo, & niſi traxerit eum pa Sap.14. ter meus: ita & hoc in loco, Quos dediſti mihi. Atqui ipſe ſe viam eſſe dixit. Vnde conſtat duo his verbis innuere, quòd neq; contrarius patri ſit, & quòd eius voluntas eſt, vt filio credant. *Tui erant, & mihi eos dediſti.* Hic docere intendit ſe multum a patre dilectum. Nam quòd accipere eos oporteret, vel inde conſtat, ipſe eos, & fecit, ipſe eorum curam habet perpetuò. Quomodo eos accepit? Sed quod dixi, concordiam cũ patre ſignificat. Quòd ſi hominis more quiſpiam vellet, vt dictum eſt, id inueſtigare, non amplius erunt patris. Nam ſi cum pater eos habuit, non habuit filius: ſanè conſtat, cum dederit eos pater, a iure dominij decidit: & quod abſurdius, apud patrem contemptos fuiſſe, cum ad filium venerunt tunc honorem adeptos. Sed hæc C vel dictu ridicula. Quid ergo? Et per hæc oſtendit quòd ei viſum ſit eos filio credere. [Et ſermonem meum ſeruauerunt. Et nunc cognouerunt, quia omnia quæ dediſti mihi, abs te ſunt. Et quomodo ſermonem tuum ſeruauerunt? Credendo mihi, & non acquieſcendo Iudęis. Qui credit ei, inquit, ſignauit, quia deus verax eſt. Quidam dicunt nunc tandem cognouiſſe Ieſum, omnia ſibi a patre data: ſed ratio non Sup.3.d con-

conſtaret, quomodo ignoraturus eſſet filius opera patris: ſed de diſcipulis dictum eſt. Ex quo enim ea dixi inquit. Omnia q̃ dediſti mihi, abs te eſſe didicerunt. Nihil alienum, nihil proprium mihi à te eſt. Quod enim proprium mihi, idem & tibi. Nam proprium tanquàm alienũ multis in locis ponit. Cognouerunt ergo q̃ oĩa quæ docebo tua eſt doctrina. Et vnde hoc didicerunt? A verbis meis. Sic.n.docebã, nec hoc tm̃, ſed q̃ à te veni, hoc.n. p totum curauit euangelium. *Ego pro eis rogo.* Quid dicis? Tanquàm ignorantem patrem doces, tanquã ad hominẽ ignarũ loqueris? Quid ſibi vult hæc diuiſio? Ecce quòd nulla alia cauſa habet orationẽ, niſi vt intelligãt, quã in ipſos habeat charitatem. Qui enim non ſua tantum prebet, ſed & alium ad id hortatur, & rogat,
D multam præ ſe fert dilectionem. Sed quid ſignificat, Pro eis rogo? Non pro toto mũdo, inquit, ſed pro ijs, quos dediſti mihi. Et frequenter vtitur hoc verbo, Dediſti, vt idẽ, & patri videri intelligerẽt: inde cũ diximſſet, *Tui erant, & tu eos mihi didiſti.* vt prauam ſuſpicionem tolleret, nequis nouum ipſius arbitraretur imperium, & nuper eos accepiſſe, inquit: *Mea omnia tua ſunt, & tua mea, & clarificatus ſum in eis.* Ecce æqualitatem: vt enim audiendo, Quos dediſti mihi, aut ſub patris voluntate non eſſe, aut nihil antea ad filiũ pertinuiſſe arbitrareris, ſtrunq; his verbis tollit. q.d. Noli quia audis patrem mihi eos dediſſe, exiſtimare alienos iam a patre eſſe, mea patris ſunt: neque quòd dixerim patris, eſſe alienos à me ducas: nam quæ patris ſunt, mea ſunt. Itaque ea particula, Dediſti: ad auditorum tantùm dicta eſt imbecillitatẽ. Quę pater habet, filij ſunt: & quæ filius, patris: hoc neque de filio, in quantum homo, dici poteſt, qui ſanè minor eſt. Nam quòd pater maior ſit, planè conſtat: cõtrà minimè. Hic autem æqualitatem oſtẽdit hoc, & alibi dixit. Omnia quæ patris ſunt, mea ſunt: de cognitione locutus. Illa autem particula, Dediſti mihi, & huiuſmodi non tanq̃ alienum ſe ve-
I niſſe, vt eos ad ſe traheret, ſed proprios accepiſſet ſignificat. Inde cauſam, & probationem adducit. Et clarificatus ſum in eis: hoc eſt, vel quòd in mea ſunt poteſtate, vel quòd clarificant me, cũ tibi, & mihi credũt, & ſimul clarificant. Quòd ſi nõ ſimpliciter clarificatus eſt in eis, nõ iam ipſius eſſent, quæ illius. Nemo.n.in quibus nõ habet poteſtatẽ clarificatur. Quõ aũt itidẽ clarificatus eſt? Omnes ipto eo vt pro patre moriuntur, & tanquã patrem prædicant: & quemadmodum in nomine patris omnia fieri dicunt, ita & in filii. *Et iam non ſum in mundo, & hi in mundo ſunt:* hoc eſt, quamuis in carne non appaream, per hoc glorificor. Sed quid frequenter ſe in mundo non eſſe, & cum in mundo eſſet, ſe eos confirmaſſe dicit: nunc cum diſcedat, patri eos comendat? Quæ omnia ſiquis ſimpliciter accipiat, multa ſequerentur abſurda. Qua.n.ratione nititur, q̃ non ſit in mundo, & cum abeat, alij commendet? Hæc.n.vt puri hominis, de diſcipulis ſe gratificantis, verba ſunt. Vides vt nonnulla hominis more ſecundum eorum mentem loquitur, qui ipſius præſentia ſe tutiores arbitrabãtur: ideò inqui: *Cum eſſem cum eis, ſeruabam eos.* Atqui ait, Venio ad vos, & vobiſcum Mat.28 ſum vſq; ad conſummationẽ ſeculi. Quõ d ergo tanq̃ diſceſſurus loquitur? Vt dixi ſe F cundum, eorũ opinionẽ, vt paululũ recrearentur, cũ ſe patri cõmendari intelligerent. Cum enim multis adhibitis cõſolationibus, non acquiſcerent, iam patrẽ alloquitur, vt ſuum in illos amorẽ demõſtraret: quaſi diceret, Ex quo me ad te accerſis, tutos eos reddas, ego enim ad te venio. Quid dicis? Nõne tu potes ſeruare eos? Quid ni? Cur ergo ita dicis? *Vt habeant gaudium meum impletum:* hoc eſt, ne imbecillitate ſua perturbarentur. His verbis ad eorum recreationem, & lætitiam hæc omnia ſe locutum oſtendit. Nam aliter ſermo contrarius videretur. *Nunc autem non ſum in mundo, & hi in mundo ſunt.* Ita enim opinabantur, ideò ad eorum deſcendit imbecillitatem. Nam ſi diximſſet, Ego ſeruo eos, non credidiſſent: ideò inquit, *Pater ſancte ſerua eos in nomine tuo:* hoc eſt, auxilio. *Cũ eſſem in mundo, ſeruabam eos in nomine tuo.* Iterũ vt homo loquitur, & vt ꝓpheta, Nuſquã.n.apparet in nomine eius feciſſe. *Quos dediſti mihi ego cuſtodiui, & nemo ex eis periit, niſi filius perditionis, vt ſcriptura impleatur.* Et alibi inquit: Omne q̃d Sup. 6. dediſt mihi, nõ perdã ex eo. Atqui nõ ille d tantũ perditus eſt, ſed multi poſtmodum: & Pſal. quõ ergo inquit, nõ perdã? Quantum in 108.b me erit, non perdam: quod & alibi aper-

Universidad de Deusto Biblioteca

tius significauit. Non eiciam eum foras.
G Nam mea causa non expellam, non dere-
Sup. 6. d linquam, quòd si sponte sua resilient, vi
eos non traham. *Nunc ad te uenio.* ecce hu-
manius positam particulam. Quòd siquis
ex hoc minorem filium voluerit, minorem faciet, & patrem. Considera à principio, partim docentis, & explanantis vicem gerit, partim præcipientis: Docentis, vt cum dicit: [Non de mundo tollas rogo. Præcipientis, vt, Ego custodiui eos vsque modò, & nemo perijt, & tu serua eos. & iterum, Tui sunt, & mihi eos dedisti, & cum essem in mundo, seruabam eos.] Quę omnia soluuntur, quòd ad auditorum dicta sunt imbecillitatem. Nam cum dixisset, *Nemo ex eis periit, nisi filius perditionis*: addidit, *Vt scriptura impleretur*. Quæ scriptura? Quæ de eo multa prædixit. Non tamen propterea perijt, vt impleretur, de quo superius multa verba fecimus: Hic enim proprius modus scripturæ est, vt quæ euentus sunt, pro causa ponat, Et omnia diligenter inuestiganda sunt, & dicentis mos, & subiectum, & scripturæ lex: quæ deprauanda non sunt.
1. Co. 14 d Fratres nolite, inquit, pueri fieri sensibus.
H Hæc autem non modò ad scripturas intelligendas legenda sunt, sed ad vitam inuestigandam. Etenim pueri parui magna non desiderant: vilia solent admirari currus, equos, aurigas, rotas luto factas hoc aspectu delectantur: Quod si regem in curra aureo sedentem, & mulos albos iunctos, & eximium cultum viderint, ne respiciunt quidem. Præterea, & puellas ex creta ornant, veras autem pulchras nesciunt, & in multis alijs rebus itidem afficiuntur. Tales nonnulli nunc reperiuntur, nulla his cœlestium cura, sed ad lutea tanquàm pueri obstupescunt, & terrenis diuitijs blandiuntur, & gloriam, & voluptates huius seculi magnipendunt: quæ ita puerilia sunt, vt illa. Quæ verò, & vitæ & gloriæ, & requietis causa sunt, non curant: sed vt pueri his priuati dolent, illa autem ne desiderare quidem norunt: ita & multi in ætate prouecta. Ideò inquit: Nolite pueri fieri sensibus. Pecunias concupiscis, non diuitias permantes, sed pueriles ludos. Siquidem plumbeum numum
Diues quis. admirantem, & ad eum colligendum inclinantem se videres, nonne eum quàm pauperrimum iudicares? Tu autem etiã viliora congregans, inter diuites te annumeras: & quà hoc ratione nititur? Illum nanque diuitem dicimus, qui omnia præsentia contemnit. I Nemo parua hæc, argentum, aurum, & huiusmodi imaginarias diuitias ridere poterit, nisi maiorum desiderio teneatur, quemadmodum, neque plumbeum numum, nisi aurea possideat. Tu quoque cum videris hominem vniuersum orbem percurrentem, nulla alia causa eum facere putato, quàm quòd ad maiora respicit. Sic agricola pauca semina contemnit, quando maiorem messem expectat. Quòd si pro spe incerta, quæ habemus contemnimus: longè magis pro certissima expectatione id nobis faciendum est. Quare vos hortor atque obsecro, ne nobilipsis simus detrimento neue pro luto supernis nos thesauris fraudemus, & culmorum, & palearum plena naui portum subeamus. Quisque de nobis dicat quid velit, ęgrè ferat nostram assiduam admonitionem, nos nugatores appellet, graues, molestos, non cessabimus ab admonendo, & cum propheta omnibus vobis frequenter prædicabimus: Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas in miserationibus pauperum, & suspende eas in collo tuo. Neq; hodie quidẽ facias, & cras desistas. Etenim corpus hoc quotidiano cibo indiget: ita & anima, & longè etiam magis: quem nisi impenderis, & imbecillior fit, & turpior. Nolimus contemnere periclitantem, quotidie multa vulnera accipit, nunc cupiditatis, nunc irę, sunc acediæ. Maledicit, vlciscitur, inuidet, cui medicina exhibenda est, neque parua est eleemosynę, quæ omnibus vulneribus adhiberi potest: Date eleemosynam, inquit, Luc. 11. f & omnia vobis munda erunt. Eleemosynam, nõ auaritiam: quæ ex alieno datur, eleemosyna non manet quamuis indigẽtibus impendas. Eleemosyna est, quæ omni caret iniquitate. Hæc omnia munda facit, hæc ieiunium, hæc humi dormire exuperat, quamuis molestiora, & laboriosiora sint: hæc tamen lucrosior illuminat, animam saginat, pulchram, & decoram facit. Non adeò athletas ollæ præmium excitat, vt pietatis certatores hoc oleum corroborat. Vnguamus ergo animas, vt ad-

Dan 4. e

uersus hostem certemus audenter. Qui egenorum misereri cogitat, statim auaritiam exuet. Qui in dando pauperibus perseuerat, mox iram deponet, & superbiam. Quemadmodum enim vulneratos frequenter curando, medicus facilè in aliorum calamitatibus commouetur, cum humanam intelligat naturam: ita, & nos si ad opitulandum inopes conueniemus, philosophabimur, neque diuitias
L admirabimur, neque magnum aliquid præsentia bona ducemus: sed omnia contemnemus, & magnanimi ad cœlum intenti, facilè sempiterna bona consequemur, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, cum quo patri gloria simul, & Spiritusancto, in secula seculorum. Amen.

Homilia. lxxxi. ex cap. xvii.

E*Go dedi eis sermonem tuum: & mundus odio eos habuit, quia non sunt de mundo, sicut ego non sum de mundo*. Cum virtuti operam damus, & mali homines persequuntur, & nos derident, nolimus ægre ferre, neque dolere: ita enim se res habet. Semper odium parit apud malos virtus, inuident enim bene viuere volentibus, sibi excusationem arbitrati, si alorum gloriam carpunt. Odio habent, qui contraria quam ipsi faciunt, & pro viribus adnitun
Sup. 15 c tur, vt illorum vitam criminibus inurãt: sed nõ ppterea doleamus, hoc.n. virtutis
Luc. 6. d singũ est, ideo Christus inquit: Si de mũ do esseris, mundus quod suum est, amaret. Et iterum alio in loco, Væ vobis quibus benedicunt omnes homines: idcirco,
K & hoc in loco, ait, [Sermonem tuum de-
M di eis, & mundus odio eos habuit.] Iterum causam affert, quare digni sint, quorum pater curam habeat. Propter te odio habiti sunt, inquit, & propter sermonem tuum: itaque digni sunt protectione tua. [Non rogo, vt tollas eos de mundo, sed vt serues eos a malo.] Iterum exponit sermonem, & planius reddit: quod nihil aliud signat, quàm quòd multam de his curam habet: cum eos tam diligenter commendet. Atqui ipse dicebat omnia facturum patrem, quæ peteret: cur ergo pro his rogat? Nulla alia, quàm prædicta ratione, vt dilectionem suam demonstraret. [De mundo non sunt, sicut ego non sum de mundo.] Quomodo ergo alibi dicit: Quos dedisti mihi de mundo, tui sunt? Illic de natura, hic de malis operibus locutus est. Et multis eos laudibus prosequitur, primùm quòd non sunt de mundo, Inde quòd ipse eos dederit, & sermonem eius custodierint, & quòd propterea odio habeantur. Quòd autem dicit, Sicut ego non sum de mundo, noli perturbari: illa enim particula, non, est indiscretæ certitudinis. Vt enim cum de patre, & ipso dicitur, sicut summa per naturam æqualitas indicatur: ita cum de nobis, & ipso dicitur, maxima per vtriusque naturæ differentiam diuersitas. Nam si peccatum ipse non fecit, neque dolus inuentus est in ore eius: quo pacto ei Apostoli poterant com Esa. 53. c &
parari? Sed quid signat, non sunt de mun 1. Pet. 2.
do? At aliud expectant, nihil cum terra A
communicant, sed cœli facti sunt ciues: & ex hoc amorem suum ostendit, cum apud patrem eos laudat, & commendat. Id autem verbum. Serua eos non a periculis tãtùm dicit, sed vt in fide perstent: ideò adicit, *Sanctifica eos in veritate tua*. Fac sanctos per spiritus exhibitionem, & doctrinam rectam. Et sicut cum inquit, Mundi estis propter sermonem quẽ locutus sum vobis: ita & nunc instrue eos, doceas veritatem. Atqui hoc spiritus officium dicit. Cur nunc a patre id postulat? Vt iterum æqualitatis admonea te. Recta de deo doctrina animam sanctificat. Quòd si verbo dicit, sanctificaui, ne admireris. Nã quod de doctrina loqueretur, addit: *Sermo tuus veritas est*. hoc est, quòd nullum in eo est mendacium. Quòd si veritas est omninò quicquid dicit, futurum esse, & nihil figuratum, nihil corporeum demonstrat. Si Eph. 5. c
cut & Paulus de ecclesia ait, quòd sancti-
ficauit eam in verbo: quòd enim verbum Dei purgaret, intelligebat. Videtur autem mihi, & aliud significari per illam particulam, Sanctifica eos: hoc est, quod dixerat segrega eos, & verbo, & prædicatione: & hoc etiam ex sequentibus constat. [Sicut me, inquit, misisti in mundum, & ego misi eos.] Quod & Paulus di 2. Co. 5.
cit, ponens in nobis verbũ reconciliatio- d
nis: pro quo.n. Christus abijt, pro hoc hi B
orbem terrarum comprehenderunt. Hic etiam hoc verbum, sicut, nõ similitudinis est ad deum, & ad apostolos: Qũo.n. taliter ad homines mitti poterant? Mos autẽ

Hic su. a

Universidad de Deusto Biblioteca

ei est de futuro tanquam de præterito loqui. *Et pro eis sanctifico meipsum, ut sint sanctificati in veritate*. Quid sibi vult, Sanctifico meipsum? Offero tibi sacrificium. Sacrificia omnia sancta dicuntur, & propriè sancta, quæ Deo dedicata sunt. Cum antiquitus in figura sanctificatio esset in ouibus nunc non in figura, sed in veritate: ideò inquit, Vt sint sanctificati in veritate tua. Etenim eos tibi commendo & oblationē facio, siue propter caput hoc
Ro.12.a fieri dicit, siue quia ipsi sacrificati sunt. Cō
Ps.43.d stituite, inquit, membra vestra hostiam viuentem, sanctam: &, Reputati sumus, vt oues occisionis: &, sine morte hostiam eos facit, & oblationem. Nam quòd hostiam sui significaret, dicendo, Sanctifico? constat ex sequentibus, cum pro eis moreretur. Dixit autem, Pro eis sanctifico meipsum, nequis arbitraretur, quòd pro apostolis hæc solum faceret, addidit: *Non pro his rogo solum, sed pro credentibus per sermonem eo*
C *rum in me*. Hinc iterum eorum animos erigit, indicans multos futuros discipulos: cum enim, quod habebant eximium, commune fecit, iterum eos consolatur, ostendens eis aliorum salutis futuros authores. Ex quo autem de eorum salute, & sanctificatione per fidem, & sacrificium dixit, iam ad concordiam eos exhortatur in quo sermonem suum concludit vnde inceperat.
Sup.13. Dixerat enim, mandatum nouum do vo-
d bis, *Vt sint vnum sicut tu pater in me, & ego in te*. Iterum, sicut, non æqualitatis est, neque ita vnum esse poterant, sed pro humana fa
Luc.6.e cultate, sicut eum dicit: Estote misericordes, sicut pater. Quid signat, In nobis? in fide in nos. Nam cum nihil adeò omnes perturbet, vt dissensio, id agit, vt vnum fiant. Quid ergo? hoc ne assecutus est? Sanè quidem. Omnes enim per apostolos credentes vnum sunt, quanuis nonnulli ex his dissentiant, neque hoc eum latuit, sed prædixit hominum desidiam. *Vt mundus credat, quia tu me misisti*. quod & in principio dixit: In hoc cognoscent omnes, quia
Sup.13 mei estis discipuli, si inuicem diligitis. Et
d quomodo hinc erāt credituri? Quia pacis
1.Co.14 est Deus, inquit. Si ergo, quæ ex his didi-
g cerunt, seruauerunt, a discipulis magistrū auditores intelligent: si dissentient, non inuenient Dei pacis esse discipulos. Si non ero pacificus, a te missum non confitebun
D tur. Vides quo pacto ad finem vsque cum patre concordiam confirmat? *Et ego claritatem, quam dedisti mihi dedi eis*: hoc est, signorum, & doctrinæ, & vt concordes sint. Hæc enim claritas, vt sint vnum, atque etiam maior signis. Quemadmodum enim deū admiramur, quòd nulla dissensio, nulla pugna est in eius natura, & hæc maxima gloria est: ita & hi propterea clari efficientur. Et cur patrem hoc postulat, cum ipse se dare profiteatur? Nam siue de signis, siue de concordia, siue de pace ei sermo fit, hæc se exhibere apparet, vnde constat consolandi eos gratia postulare. *Ego in eis: & tu in me*. Quomodo dedit claritatem? In eis mānendo, & secum patrem habendo, vt eis opitularetur. Alibi autem non per se patrē, sed se, & patrem aduenisse, & mansionem apud eos fecisse dicit. Illic Sabellio silentium imponens, hic Arrio. *Vt sint consumati in vnum. Vt cognoscat mundus, quia tu me misisti*. Frequenter hoc dicit, vt potentiorem Sup.14
pacem, quàm signa ad persuadendum de- c
monstret. Sicut enim discordia debilitat, ita concordia corroborat. *Et dilexi eos, sicut me dilexisti*. Hic iterum, sicut ponitur ad
morem, vt hominem diligi licet, & vt di- E
lectionis argumentum, quod seipsum pro eis dederit. Cum ergo dixisset in securitate futuros, quòd non mutabūtur, quòd erunt sancti, quòd multi per eos erunt credituri, quòd multi gloriam consequentur, quòd non solùm ipse eos dilexerit, sed etiam pater, iam prosequitur, quæ post eorum hinc migrationem erunt futura, quæ præmia, quæ essent eis coronæ repositæ, *Pater*, inquit, *quos dedisti mihi, uolo ut ubi sum ego, & illi sint mecum*. Quod semper quærebant, dicentes: Quò vadis? quid dicis? Id pollicitus es, quod nondum habebas? Quomodo ergo eis dixisti: Sedebitis
super sedes duodecim? Quomodo alia, & Mat.19
plura maiora pollicitus es? Ecce quòd om- d
nia ad humanam respiciunt imbecillitatem. Nam quomodo dicebat: Sequeris autem postea? Sed ad maiorem certitudinem, & amoris ostensionem hæc dicit. Sup.13.
Vt videant claritatem meam, quam dedisti mi- d
hi. Iterum hoc concordiæ ad patrem indicium altius, quàm priora. *Ante constitutionem mundi*. inquit: quod & ipsum aliquantulum ad humanam naturam respicit, Dedisti mihi inquit. Quod si non ita est, libenter negantes interrogarem: Qui dat, alicui dat: num primùm generauit, inde claritatem

claritatem dedit, antè ingloriū dimisit?,
F Et quānam hoc nititur ratione? Vides quòd dedisti, pro genusti intelligitur? Sed cur non dixit, vt participent: sed vt videant claritatem? Hic ostendit, quòd omnis ea requies est spectare filium Dei, hoc claros esse facit: quod & Paulus inquit, Re
2.Co,3 uelata facie gloriam domini speculantes. Quemadmodum enim qui in Solis radios intuentur, aerem nacti tenuissimum visu voluptatem percipiunt: ita tunc, & lōgè etiam maior orietur nobis voluptas. Simul autem nobis ostendit, quòd non hoc videtur, sed admiranda quædam substantia: *Pater iuste, mundus te non cognouit*. quid hoc signat? Quamnam habet consequentiam? Ostendit neminem scire Deū, nisi solos, qui filium cognoscunt: hoc est, Volebam omnes hoc esse, sed non cognouerunt te, quamuis nihil possent arguere: hoc significat, Pater iuste, Hoc mihi asperius dictum videtur quòd tam bonum tā iustum cognoscere noluerint. Cum enim Iudæi Deum se scire, ipsum autem nescire dixissent, ad hoc respondit inquiens. Dilexistime ante mundi constitutionem, se aduersus Iudæorum calumnias excusans. Qui claritatem accipit, qui ante mundi constitutionem dilectus est, qui testes vult eos illius claritatis: quomodo contrarius esset patri? Non igitur hoc est quod dicunt Iudæi, quòd ipsi te cognoscunt: ego autem minimè, sed contrà omninò. Ego
G te noui non alij. *Et hi cognouerunt, quia tu me misisti*. Vides quòd eos notat, qui à deo non esse dicebāt, & ad hoc omnem refert sermonem? *Et notum feci eis nomen tuum, & notum tuum faciam*. Atqui spiritus perfectā cognitionem inquis, sed quæ spiritus sunt, mea sunt. [Vt dilectio, qua dilexisti me in ipsis sit, & ego in ipsis.] Si enim intelligerent, qui tu sis, tunc scirent me alienum non esse, sed maximè dilectum filium, & coniunctum, Qui hoc, vt decet, credunt, & fidem in me, & veram seruant dilectionem, & qui me verè diligunt, in his ego sum. Vide quomodo in perfectum finem definit, in dilectionem omnium bonorum matrem credamus ergo, & diligamus Deū, ne de nobis dicatur. Deum confiteri sciunt, operibus negant: & iterum, Fidem
2.Ti.1. negat, & est infideli peior. Cum enim il-
d le, & familiaribus, & consanguineis, &
1.Ti.5. alienis, tu ne sanguine quidem coniunctis, vlla charitate afficeris: quæ nam tibi erit excusatio, cum deum, & maledictis, & contumelijs prosequaris? Considera quot bonis benefaciēdi occasiones dederit Deus. Alij vt consanguineo, alii, vt vicino huic vt ciui, illi vt homini miseretur. H
Quòd si horum nihil te cohibet, sed omne amoris vinculum dissoluis, audi Paulum, qui te infideli peiorem asserit, quoniam ille nihil de eleemosyna, nihil de cęlo audiens, te humanitae superauit. Tu inimicos diligere iussus, familiares, vt inimicos intueris, & pecunijs magis pareis, quàm corporibus. Atqui diuitiæ absumptæ nihil mali patientur, hic contemptus consumitur. Quæ ergo insania pecunijs parcere, & non gentilibus? vnde hoc desiderium ortum habuit, vnde hæc inhumanitas, atque credulitas? Siquis tanquàm in æditiori theatri loco sedens, totum mundum, & omnia humana despiceret considera quantam reprehenderet stultitiā quot lachrymas profunderet, quo risu moueretur, quantum odium conciperet. Ea enim facimus, quæ risu, lachrymis, odio digna sunt. Ille canes pascit, vt feras syluestres capiat, & ipse in feritatem incidit. Ille aues pascit, alius tauros, vt lapides trās ferat: homines contemnit, cum fame tabescunt, & innumeram consumit pecuniam, vt lapidei homines effingantur. Verè homines lapidei, qui calamitosos despiciunt. Alius gēmas, & aurum miserè colligēs, parietes vestit, pauperum corpus nudum videns nulla flectitur misericordia. Alij vestes ve I
stibus addunt, alius autem neque ipsum corpus nudum vestire nouit. In iudicijs item alius alium consumit. Alius in meretrices, & patasitos, alius in mimos, & saltatores, alius in splendida, & magnifica ædificia, in emendis possessionibus, & domibus impendit. Ille præterea vsuras computat, alius vsurarum vsuras, alius chirographa cædium plena conficit, neque vel nocte conquiescit, & proximorum malis inuigilat, illucescente die hic ad iniustum lucrum, ille ad dispendium in luxu: alius ad peculatum currit, & superfluis rebus, & prohibitis maximum studium impendi tur, necessarijs nullum. Iudices autem nomen quidem iudicum habent, re autem latronū, & homicidarum. Et siquis controuersias, & testamenta perquirat, innumera etiam hic mala, fraudes, furta insidias de-

Universidad de Deusto
Biblioteca

prehendet, circa quæ omnes nostri conatus, spiritalium ratio nulla, sed ad ecclesiã, vt tantum videant concurritur. Verùm nõ hoc est quod quærimus, sed operibus nobis, & pura mente opus est. Nam si toto tempore auaritiæ studueris, inde huc ingressus pauca verba dixeris, non modò Deũ non placaueris, sed plurimum irritaueris. Si tibi dominũ tuum conciliare volueris, opera exhibeas: intellige calamitosorũ onera: intuere nudos esurientes, in
X iuria affectos, quibus multas tibi humanitatis vias sternere poteris. Nolimus nosipsos frustra, & incassum viuendo seducere: neq; ꝓ nũc benè valeamus nos aspernemur, sed memoriam subeat, ꝓ morborum vi nonnunquã morimur. Caueamus futura mala & hac formidine meliores efficiamur, ac si maximè simus reprehendendi. Qui.n.in iudicijs dicũt, canibus similes sunt: qui in foro, vulpibus: qui vitam desidem viuunt, neq; hi vt decet exercentur, cũ in spectaculis bonos mores corrumpãt:
Ro.1.d Qui dignis rebus incũbat videmus neminem: qui inuideant, & maledicant, & se indigna faciant, multos Itaque punientur ẽt non solùm qui malorũ sunt authores, sed qui facientibus consentiunt. Voluntas enim eadem est, quæ similiter dat pœnas. Hæc ergo quotidiè repeto, neq; cesso, si quis mihi auscultauerit, lucrabitur: si nemo, sciatis velim vel hæc nobis profutura. Vosipsos accusabitis, nos ab omni culpa vacui. Sed absit, vt hanc nos afferamus excusationem, sed vt nobis gloriæ sitis, apud Christi tribunal, vbi simul sempiternis bonis cum eo perfruamur, quem decet gloria, simul cum patre, & Spiritusancto, in secula seculorum, Amen.

Homiliæ.lxxxii. ex cap.xviii.

I

HAec cum dixisset Iesus, egressus est cum discipulis suis trans torrentem Cedron, vbi erat hortus in quẽ introiuit ipse & discipulis eius. Horrendũ quid mors est, & formidolosum, sed non iis, qui supernã sapientiam contẽplantur. Qui futura non intelligit, & ipsam tantũ vitæ finem reputat, nõ abre & horret, & formidat, ac si nihil futurus sit. Nobis autẽ qui gratia Dei, incerta & occulta sapientiẽ eius didicimus, & migrationẽ mortem arbitramur, minimè formidandum est: sed lætandum, atque desiderandum, vt à caduca hac, & mortali vita ad meliorem, & longè clariorem, nullo fine comprensam transferamur: quod Christus operibus nos erudiens, non vi, & necessitate, sed spontè ad passionem venit. [Hæc (inquit) cum dixisset Iesus, egressus est trans torrentem Cedron, vbi erat hortus, in quem introiuit ipse, & discipuli eius. Sciebat autem, & Iudas, qui tradidit eum, locum: quia frequenter Iesus conuenerat illuc cũ discipulis suis.] Me
dia nocte iter facit, torrentem transit, & ad
locum proditori notum properat, vt labo- M
borem eis demeret, & ostendit discipulis se ad mortem spontè proficisci: quod maximè ad eorum consolationem faciebat. Etenim in horto tanquam in carcere commoratur. Hæc cum dixisset, Quid dicis? Patrem orauerat. Quare non dicis post orationem in hortum venisse? Quia non oratio, sed sermo fuerat ad discipulos. Introierunt autem discipuli in hortum, ita metu eos liberauit, ne ingredi recusaret. Vnde autem Iudas eò contenderit, vnde didicerit, eo constat, quòd multum extra pernoctabat Iesus. Neque enim si domi ageret, Iudas ad hortum properasset, sed domum, vt dormientẽ cõprehenderet. Ne ergo hortum secretum recessum opinaretis, addidit, quòd sciebat Iudas locũ: neque hoc tãtùm, sed quòd frequenter Iesus conueniebat illuc cum discipulis suis. Sæpenumero enim cum his priuatim de necessarijs loquebatur, quæ alios audire nõ licebat. Facit aũt hoc in montibus, & in hortis, locum procul à tumultu maximè sibi deligens, ne doctrina impediretur. [Iudas autem cum accepisset cohortem, & à pontificibus, & Pharisęis ministros, venit illuc.] Et hi sæpe aliàs miserunt ad Christum comprehendendum, sed non potuerunt. Vnde constat sponte sua se tradidisse. Et quomodo Iudas cohorti persuasit? Militares erant viri, & mercede omnia audebant. [Iesus autem sciẽs omnia quę ventura erant super eum, A
processit, & dixit ad eos: Quem quæritis]? hoc est, non eorum aduentu obstitit interrogare, sed intrepidè tanquàm omnia sciens, & dicit, & facit. Quare autem cum armis veniunt? Timebant sequentes Iesum, & propterea etiam intempesta nocte agressi sunt. *Dicit eis quem quæritis? Responderunt ei Iesum*

sum Nazarenum. Vides vim insuperabilem, quomodo in medio existens eos cæcauit? Quod enim non tenebris id noctis contingeret, ostendit Euangelista, cum dicit faces habuisse, quas nisi habuissent, saltem voce cognitus esset. Quòd si illi Iesum ignorabant, non tamen Iudas ob continuam cum eo consuetudinem. Aderat enim neque magis agnoscebat, sed cum aliis retrorsum cecidit. Fecit autem hoc Iesus, demonstrans non solùm non posse eos se capere, sed ne medium quidẽ videre nisi seipsum traderet. *Iterum dicit, Quem quæritis?* O dementiam: verbo eos prostrauit, nec conuersi sunt, tantam virtutem intelligentes, sed iterum aggrediuntur. Cùm autem quod suum erat, implesset, iã se tradit inquiens, [Dixi vobis quia ego sum. Stabat autem, & Iudas qui tradebat eum.] Animaduerte Euangelistæ tolerantiam. Non maledicit proditori, sed factum narrat. Vnum dumtaxat curat demonstrare, quòd se capi permiserit. Inde nequis diceret, quòd ipse Christus eos ad se capiendum adduxerit, & se manifestans in manus eorũ dederit, cũ ostenderit primũ quibus facilè moueri debebãt, & tamen in ꝓposito perstitissent, & minimè iam possent excusari, tunc se tradidit inquiens. *Si ergo me quæritis, sinite hos abire.* ad vltimam vsque horam suam in eos benignitatẽ præ
Ps.108.b se ferẽs. Si me vultis, inquit, dimittite hos. Ecce meipsum trado. [Vt impleretur sermo, quem dixit: Quia quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quenquam.] Perditionẽ autem dicit, non mortis, sed illam æternã. Euangelista autem, & in præsenti hoc accepit. Admirari autem quis posset, cur nõ comprehenderint ẽt cũ Iesu, vt verberarẽt discipulos, & Petrũ maximè, qui eos serui autem abscindendo irritarat. Quid ergo eos continuit? Nemo alius q̃ quæ eos retrorsum proiecerat potentia: quod Euangelista non eorũ mentis, sed supernæ virtutis eos coercẽtis fuisse significat inquiẽs vt sermo, impleretur quem dixit, Non perdidi ex eis quenquam. Petrus ergo hac voce, & his quæ iam facta viderat fletus, contrà irruẽtes armatur. Et quomodo, inquies qui iussus est, neq; peram habere, neque
C duas tunicas, gladium habet? Vt puto hoc
Met.10 b metuens iam se præmunierat. Quòd si dixeris: quõ cui præcipit ne alapam inferat, homicidam agit, & maximè cũ nõ vlcisci præcipiatur? Verùm nõ seù, sed magistrum vltus est. Præterea nondum perfectæ, & consummatæ virtutis erant. Quòd si vis Petri sapiẽtiã intelligere, videbis post modum cæsum, & æquo animo omnia perferentem, & nullis malis, nullis calamitatibus perturbatum. Iesus autem etiã hoc in loco miraculum facit simul erudiens nos, quòd in persecutores nostros beneficos nos esse oportet. Et cũ suã obtegeret potestatem, seruo illi autem restituit. Petro autem dixit, quòd qui gladiũ accipiũt in gladio peribunt, & ei, vt in lauando, minatus est, vt eius conatum retunderet. Et serui nomen meminit Euangelista, quoniã magna res erat, non tm̃ quòd eum curauerit: sed cum paulò pòst esset ab eo alapam accepturus, hinc ad persecutiones tolerandas voluit discipulos erudire. Atqui etiam propterea nomen posuit Euangelista, vt legentes tunc possent diligentius inquirere, an ita se res habuisset: nec simpliciter dexteram auriculam dicit, sed mihi videtur apostoli impetum velle ostendere, quòd ferè in ipsum caput irruit. Iesus autem non minis tantùm Petrum cohibet,
sed & alios sedat, inquiens: [Calicem quẽ D
dedit mihi pater, non vis, vt bibam illum?] Ostendens non illorum potentiæ id adscribendum, sed permissioni suæ: ac etiam ꝓ non esset Deo contrarius, sed obediret patri vsque ad mortem. [Tunc comprehenderunt Iesum, & ligauerunt, & adduxerunt eum ad Annam primùm.] Quare ad Annam? Vt rem ostentarent, & tanquàm triũphum ducerent. [Erat autẽ Annas socer Caiaphæ, qui erat põtifex anni illius. Erat ãt Caiaphas, qui cõsiliũ dederat Iudæis, ꝓ expedit vnũ hominẽ mori pro populo. Cur iterũ huius nos prophetiæ admonet? Vt pro salute hoc factum demonstraret, & tantã esse veritatis excellentiam, vt & inimici eam prædixerint. Ne ergo vinculorũ
mentione auditor perturbaretur, id memi B
nit, quoniam salus orbis tertarum eius mors esset. [Sequebatur autem Petrus, & alius discipulus.] Quis alius? Ipse qui hæc scripsit. Et cur se non nominat? Cũ enim suprapectus Iesu recũberet meritò se silentio præteriit. Sed qua gratia in hoc loco? Eadem ipsa, nã & hic quoq; se laudat, ꝓ alijs diffugientibus, ipse sequeretur, ideò
& suum nomen silet, & Petrum sibi E
præponit, & sui meminisse tamen coactus

Universidad de Deusto Biblioteca

tus est, vt intelligas ea cęteris diligentius, quæ in aula principis facta sunt, enarrare, vtpote qui aderat. Et animaduerte quomodo propriæ laudi demit. Nequis enim diceret, quomodo omnibus aufugientibus ipse ingressus est, causam affert, quòd esset notus pontifici, nequis se secutum admiraretur, neue id eius fauori adscriberet. Illud mirãdum quòd Petrus tam timidus, vsque ad aulam solus venerit. Quòd enim eousque venerit, amoris: quòd non ingrederetur, timoris erat indicium: ideò hæc scripsit Euangelista, præoccupans negationis excusationem. Neque enim tanquam rem magnam ait se notum pontifici, sed cum solum se cum Iesu venisse dixisset, ne putares animi magnitudine factum, causam affert. Quòd autem, & Petrus ex illius fauore ingressus esset, ex sequentibus ostẽdit. Cum enim exijt, & cum ostiaria egit, vt introduceretur, statim intrauit Petrus. Cur autem ipse non introduxit? Christum spectabat, & sequebatur, ideò iussit mulieri, vt eum introduceret. Quid mulier? [Nũquid & tu ex discipulis es hominis huius? Dicit ille: Non sum.] Quid dicis Petre? Nonne dudum dixeras, si oportuisset animam pro eo pouere, te positurum? Quid
F ergo? Ne ostiariam quidem rogantem per
Mat. 26 d ferre potes? Num miles, num aliquis eorũ, qui Iesum ceperant te rogabat? Vilis erat ostiaria, & abiecta, neque asperè percontata. Non dixit, deceptoris, & perditi illius discipulus es, sed hominis huius, tanquam eius misereretur. Sed nihil horum pertulit. Dixit autem, Nunquid & tu? quia Ioannes aderat, adeò benignè locuta est mulier. Sed nihil horum intelligebat Petrus, neque rem aduertit, quòd primò, quòd secundò, quòd tertiò negaret, nisi cum gallus cantauit. Neque hoc aduertisset, nisi se Christus conspexisset. Et ipse quidem calefaciebat se cum seruis principis. Iesus intus ligatus tenebatur. Hæc autem dicimus, non in Petri accusationem, sed ad ostendendum Christum vera prædixisse. [Princeps autem interrogauit Iesum de discipulis suis, & de doctrina.] O malitiam: cum frequenter in templo loquentem, & palam docentem audisset, hoc percontatur. Cum nullum haberent crimen, quod objicerent, de discipulis rogabat, fortasse vbi essent, & qua gratia eos elegisset, & quid vellet, & in quibus his vti: hoc dicebat quasi seditionis, & nouitatis eum arguens, & quòd nemo alius ipsi crederet præter illos, & tanquam quoddam esset malitiæ instrumẽtum: quod arguens Chri G stus inquit, [Ego palàm locutus sum mundo,] nihil priuatim discipulis. [Ego semper docui in templo.] Quid ergo? nihilne secretò discipulis dixit? Dixit sanè, sed non quod illi arbitrabantur, quod timeret, & seditiones struereret: sed cum aliquando altiora, quàm quæ multitudo capere posset, loquebatur. [Quid me interrogas? interroga, qui audierunt.] Non arroganter respondet, sed fretus veritate, quod in principio dicebat: Si ego testimonium perhi- Sup. 8.
beo de meipso, testimonium meum est ve b rum: idem & hoc in loco, ex abundantia suum vult testimonium confirmare. Nam cum de discipulis princeps percontaretur, ait: Me de meis rogas? roga inimicos, insidiatores, qui me ligarunt, vt testificentur. Id enim veritatis maximum est argumentum, cùm quis inimicos in testimonium adducit. Princeps autem cum ira quærendum esset, non quæsiuit: [sed vnus ex astantibus ministris dedit ei alapã.] Quid hoc impudentius? Exhorrescat cœlum, contremiscat terra de Christi patientia, & seruorum impudentia. Et quidnam dixerat? Neque vt se excusando ait, Quid me interrogas, sed vt omnem impudentiæ materiam tolleret: & cùm percussus esset, & omnia sternere, & delere in sua haberet po H testate, loquitur, quæ omnem feritatem placare facilè potuissent. [Si malè locutus sum, inquit, testimonium perhibe de malo.] hoc est, Si me verbo reprehendere potes, ostende: [sin minus, cur me cædis?] Vides iudicium tumultus, & perturbationis, & confusionis plenum? Rogauit princeps subdolè, & dolosè, respondit Iesus, vt oportuit. Quid dicendum erat, vel confutare, vel acquiescere? sed neutrum facit. Verùm seruus eum cædit, hoc non iudicium est, sed violentia. Inde, neque sic quicquam habentes, quod accusarent, mittunt eum ligatum ad Caiapham. [Erat autem Petrus stans, & calefaciens se.] Papè, quo sopore calor ille vehemens Petri contabuerat capto Iesu? Neque post tot mouetur, sed adhuc se calefacit, vt intelligas, quàm imbecilla sit humana natura, cum nos deus deserit. Et rogatus iterũ negat. *Tunc cognatus serui illius, cuius Petrus auriculam*

auriculam abscideraf, ea re motus ait: *Nonne ego te vidi in horto?* Neq; hortus, neque immensus amor, quem Iesus illic ostenderat, verborum eius Petrum admonuit, sed omnia formidine exciderunt. Sed cur euangelistæ omnes in hoc concordarunt? Nõ vt discipulum accusarent, sed erudirent quan I tum mali sit non omnia deo committere, sed sibijpsi confidere. Tu autem admirare magistri curam, & diligentiam, quòd & captus, & ligatus discipulo consulit, intuitu suo iacentem excitãs, & ad lachrymas mouens. *Ducunt ergo Iesum a Caiapha ad Pilatum*. Factum autem hoc est, vt iudicum multitudo, vel inuitis veritatem extorqueret. *Erat autem mane*. antequam gallus cantaret, ad Caiapham ducitur, inde ad Pilatum. Quibus verbis ostendit euangelista à media nocte ad mane a Caiapha interrogatum, nihil respondisse. Ideò misit eum ad Pilatum, sed illa alijs dimittens, ipse quę secuta sunt enarrat. Tu autem Iudęorum stultitiam considera, qui innocentem armati comprehenderunt. *Non tamen ingre*
Mat. 23 c & Lu. 11. f *diuntur prætorium ne contaminarentur*. Et quę nam quæso contaminatio ingredi prętorium, vbi iniusti pœnas dant? Deciman tes mentam, & anethum: at cum iniustè interficiunt, contaminari se non existimant, sed cum ad prętorium veniunt. Sed cur ipsi non interemerunt? Multum de eorũ imperio iam ademptum erat à Romanis: præterea timebant ne à Pilato accusati, pœnas postmodum darent. Sed quid significat, vt manducarent Pascha? Atqui Iesus iam id fecerat vna die azymorum: Siue ergo totum Pascha appellat solem nita- K tem, siue quod tunc faciebant. Christus autem pridie cædem suam in parasceue reseruans, quando antiquitus celebratum erat, ipsi autem armati, quod non licebat, fundentes sanguinem, locum cauent, Pilatum aduocant: *qui egressus ait, Quam accusationem affertis aduersus hominem hunc?* Vides mutationem principatus eorum, & inuidię? Cum n. & ligatum, & tanta caterua ad se adductum videret, non tũ manifestæ putauit accusationis iudicium, sed interrogat, absurdum ratus, iudicium eos præsumere, supplicium sibi permitti. Illi autem, *Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum*. O dementiam, quid non adducitis in medium quid fecerit, sed obtegitis? Quid non arguitis eum? Ecce quòd vbiq; iustam prædicantes accusationem, nihil tandem afferunt. Annas de doctrina percontatus est, quo audito misit ad Caipham, & ipse deinde ad Pilatum. Pilatus ait, Quam accusationem affertis contra hunc? Neque habent quid respondeãt, sed coniectura quadam vtuntur, Tum Pilatus. [Accipite eum vos, & secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt Iudæi: Nobis non licet interficere quenquã. Hoc dixerunt, vt sermo Iesu impleretur: quẽ dixit, significans qua morte esset moriturus,] Et qũo hoc significabant? Non L licet nobis interficere quẽquam: aut dicit euangelista, quoniam non pro Iudæis tantùm, sed & pro gentibus erat moriturus: vel quòd crucifigere eis nõ licebat. Quòd si dicunt non licere interimere, eo tempore intelligendum est: nam quòd interemerunt, & alia morte, argumento est Stephanus lapidatus, sed crucifigere eum desiderabant, vt mortis genus iactarent. Pilatus autem ad euitandum molestiam, breuibus Iesum intertogat: *Tu es rex Iudæorum? Respondit Iesus: A temetipso hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me?* Cur hoc interrogat Christus? Vt prauum Iudæorum animum detegeret. Audierat n. hoc à multis Pilatus: nam cum illi nihil accusare possent, ne lõga fieret discussio, quòd semper in primis accusabatur, id nunc Pilatus percontatur. Nam cum dixisset Iudæis, Secundum legẽ vestram iudicate eum: vt ostenderent non esse in Iudæos tantum peccatum, non licere sibi dicunt. Non enim legi nostrę, sed communi crimini obnoxius est: quòd intelligens Pilatus, vt experiretur, rogat, Tu es rex Iudæorum? Non ergo quod nesciret Christus interrogat, sed vt ipse Pilatus Iudæos accusaret, alij dixerunt tibi? Quod M Pilatus indicans ait: *Nunquid ego Iudæus sum? Gens tua, & pontifices tui tradiderunt te mihi, quid fecisti?* Hic se exculare voluit, inde cum dixisset, tu es rex, arguens eum Iesus, hoc (inquit) audisti à Iudæis? Qua gratia non diligenter rem ipsam inquiris? Dixerunt me malorum authorem, percontare, quid mali fecerim: sed hoc non facis, simpliciter causas struis. *A teipso hoc dicis, an aliunde?* Quo audito Pilatus, quid statim respondeat ignarus. Tradiderunt te mihi, inquit, oportet vt te quid feceris interrogem. Tum Iesus, *Regnum meum non est de hoc mundo*. Erigit Pilatum, vt non multum

Universidad de Deusto Biblioteca

multum ad eorum comparationem malum: & vult ostendere se non purum hominem, sed Deum, & Dei filium esse, inquiens: *Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei vtique decertarent, vt non traderer Iudæis*: Quod vt Pilatus intuebatur, tollit tyrannidis videlicet suspicionem. An non est mundi huius Christi regnũ? Quidni? quomodo, inquit, non esse? Non quòd hoc etiam non possideat, sed quòd in cœlo habeat imperium, non humanũ, sed longè maius atq; præstantius: quòd si ita est, quomodo captus est spontè se tradens? Quod non tacet, sed si ex hoc mundo essem, inquit, ministri mei decertarent, vt non traderer. Ostendit in hoc lo
A co regni nostri imbecillitatem, quod in seruis habeat potestatem: supernum autem regnum sibijpsi sufficiens est, & nullius indiget. Hinc hæretici ansam inue-
Sup.1.a niunt alienum eum ab opifice esse. Quid
Ibi.17.c ergo cum dicit, In propria venit? quid cũ, Non sunt de mundo, sicut ego non sum de hoc mundo? Sic & regnum suum dicit hinc non esse, non quòd mundum prouidentia, ac protectione sua priuet: sed, vt dixi, neque humanum, neque caducum esse demonstret, Quid ergo Pilatus? *Ergo rex es tu? Respondit Iesus: Tu dicis, quia rex sum. Ego in hoc natus sum*. Si ergo rex natus est, & alia omnia nata sunt, & nihil habet quod acceperit, itaque cum audis, Sicut pater ha bet vitam in semetipso, sic dedit, & filio vi
Sup.5.d tam habere, nihil aliud quàm generationem arbitreris, & in alijs similiter. *Et ad hoc veni, vt testimonium perhibeam veritati*. hoc est, vt hoc ipsum dicam, faciam, & persuadeam omnibus. Tu autem homo hæc audiens, & videns dominum tuum ligatum, & circuntractum, noli præsentia quicquam reputare. Nonne perabsurdum & indignum est, si Christus propter te ea sustinuit, tu ne verba quidem sæpenumero perpeti possis? Ille insputus est, tu te ve
B stibus ornas, & annulis: & si non apud homines laudaris, miseram te vitam viuere arbitraris? Christus opprobrijs, & maledictis afficitur, ad derisum alapis cæditur: tu
2. Cor. ab omnibus laudem captas, & non fers op
11.a probria Christi? Nonne audis Paulum dicentem, Imitatores mei estote, sicut & ego Christi? Siquis te maladictis prosequitur, recordare domini tui quem ad derisum, adorabant, & verbis & re distrahebant, & irridebant: ipse verò non modò non vltus est, sed beneficijs, & summa humanitate, & clementia affecit. Hunc nos imitemur, ita poterimus omni ignominia liberari. Non enim qui iniuriatur, sed qui pauo animo iniurijs dolet, is iniurias confirmat, & irritant iniuriantem. Si non ægrè eas ferres, non afficereris iniuria. Non enim ab inferentibus, sed ab accipientibus fit vt graues sint. Quid tandem doles, si iniuria te offendit? tantò minus tibi dolendum est. immò illi magis misereri oporteret: sin iure, tantò æquiori animo tolerandum. Quemadmodum enim siquis te pauperem, vt diuitem appellaret, laudaretque, nihil ad te illæ laudes, sed potius in risum verterentur: ita siquis falsò calum-
C niaretur, nihil id ad te. Quòd si te conscientia reprehendit, nulla verba perturbet, sed vitam emenda, hoc in veris reprehensionibus dico. Cum autem paupertatem quispiam aut ignobilitatem arguet, eum ridendum duces: non enim dedecore est audienti, sed dicenti, vtpote sapientiam ignoranti: sed cum huiusmodi in multitudine ignorantium veritatem dicunt, intolerabile vulnus efficitur: immò hoc maximè ferendum, cum tibi testis sit spectaculum laudantium te, atque accipientiũ, illis lædentibus, & exprobrantibus. Nõ. n. qui vlciscitur, sed qui nihil tũdet admirationi est apud sapiẽtes. Quòd si præsentes stulti sunt, propterea maximè eos rideas, & theatro cœlesti congratulare: illic enim omnes te laudabunt, tibi plaudent, te accipient. Siquidem vnus angelus toti mundo conferri potest. Et quid angelos dico, quando ipse te dominus laudabit? His cogitationibus nos exerceamus: neque enim etimini dandum est, siquis læditur silet: sed contra, si vlciscitur. Nam si crimen esset, non vtique dixisset Christus: Siquis
Mat.4.f percusserit te in dexteram maxillam, præbe illi & alteram. At si falsa quis dixerit, ei misereamur, quòd sibi accusatiuum supplicium adstruit, neque scripturas legere
Ps. 49.c dignus est. Peccatori enim inquit Deus, vt quid tu enarras iustificationes meas? Sedens contra fratrem tuum calumniaris. Sin vera dixerit, etiam sit miserabilis est.
D Nam & Pharisæus vera locutus, nihil ta-
Lu.18.b men offendit malè audientem, sed ei profuit: se bonis priuauit, sibi his maledictis naufragium intulit. Itaque vtrinque ille est, qui

est, qui offendit tu autem si æquo animo perferes, duplici ratione lucraris, & quia tibi silentio, & modestia deum propitiũ reddis. & materiam accipis, vt ex verbis facta emendentur, & gloriã humanam contemnas. Etenim his verbis dolor exoritur, q̃ multi hominum inhiant opinioni. Sic si voluerimus philosophari, probè intelligemus nihil res humanas esse. Discamus igitur, & vitia nostra recensentes, ea tempore corrigamus, & hoc mense vnum, alio aliud, & ita subsequenter meliores efficiamur: & sic tanquam per gradus quosdam ascendentes, per scalam Iacob ad cœlum
Ge. 28. perueniemus. Etenim scalæ illæ mihi per
c illam visionem paulatim per virtutes ascẽsum significare videntur, per quam à terra in cœlum ascendere nobis licet, non gradibus sensibilibus, sed morum incremento, & correctione. Hoc ergo iter, hunc ascẽsum aggrediamur, vt & cœlum, & cęli bona consequamur, gratia, & benignitate Domini nostri Iesu Christi, cui gloria in
E secula seculorum, Amen.

Homilia. lxxxiii. ex cap. xviii.

E*Go in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam.* Mirabilis res est patientia, quæ tanquàm in tranquillo portu animum constituit, eumque & ab aduersis ventis, & fluctibus tempestatum liberum reddit: hanc nos Christus, cùm semper, tum maximè docuit cum iudicatus est, ductus huc, illuc
Hic su. distractus. Etenim apud Annam perquam
d mansuetè respondit, & cædenti seruo ea dixit, quæ omnem fastum tollere potuissent, & inde ad Caipham, demum ad Pilatum ductus, tota nocte in his consumpta, in omnibus miram prætulit mansuetudinem, & dicentibus maleficum esse, neque quo eum arguerent habentibus, tacuit tamen cum de regno interrogatus est, tunc locutus est ad Pilatum, erudiens eum, & ad altiora erigens. Quid autem Pilatus illis præsentibus Iesum non interrogat, sed prætorium ingreditur? Magnam quandã de eo habebat opinionem, & sine alicuius tumultu omnia ab eo intelligere volebat. Roganti autem, Quid fecisti, nihil ad hoc respondit Iesus, sed ad id quod valde cu-
F piebat Pilatus, hoc est de regno suo, inquiens, Regnum meum non est de hoc mundo: quasi dicat, Rex sum, non tamen qualem arbitraris, sed longè præstantior. Hinc ostendit, nihil mali fecisse: vt etiam cum prosequitur, In hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati: inde cum inquit, Omnis qui est ex veritate, audit vocẽ meã allicit eũ, vt aures his adhibeat. Siqs. n. verus est, inquit, & amat veritatem, sanè me audiet. Hoc pacto eum paucis verbis allicit, vt petat, *Quid est veritas?* Sed primum rei ipsi instat. Rogauit autem, quoniam tempus id postulabat, tunc cum è Iudæorum manibus eripere cogitabat: ideò exiuit, aitque, *Ego nullam in eo inuenio causam*. Et considera quàm prudenter: non dixit, si erauit, & dignus est morte, solennitati eum condonate: sed primùm omninò excusat, inde ex abundantia rogat, si nolint alii ter innocentem dimittere, saltem, vt nocentem tempori condonent: ideò subdidit, *Est autem consuetudo vobis, ut unum dimittam in Pascha*. Inde verecundè, *Vultis ergo*, inquit, *dimittam uobis regem Iudæorum? Clamabant omnes, dicentes: Non hunc, sed Barabbam*. O mentem scelestam, similes sui petunt. Scelestum dimitti, insontem puniri iubent. Hic etiam eis antiquitus
G mos fuerat. Tu autem in omnibus consi-
Ca. 19. dera domini benignitatem. *Tunc flagellauit eum Pilatus*. Fortasse vt ita sedato Iudæorum furore, inde eum dimitteret: Cũ enim prius eum liberare voluisset, in hoc eis satisfacere arbitratus est, si verberaret, & quæ tunc facta sunt in eum, fieri permitteret: vt purpurea veste circundaretur, & corona spinea eius capiti imponeretur: ideò ita coronatum ad Iudæos eduxit, vt ea ignominia eorum iram, & furorem aliquantulum sedaret. Et quomodo milites hęc faciebant, siquidẽ nõ præcepe-rat Pilatus? Ad Iudæorum gratiam. Neque enim noctu à Pilato iussi cum Iuda profecti sunt, sed pecunia a Iudæis allecti, omnia audebant. At Iesus in his omnibus tacebat. Tu autem non solum hæc verba audias, sed in animo perpetuò serues velim: & cum orbis terrarum, & angelorum regem à militibus irrisum, & verbis, & re ignominia affectum, & omnia æquo animo tolerantem videris, eum re ipsa imitare. Cum enim dixisset Pilatus, Regem Iudæorũ ad deridendum, vt regẽ induerunt.

[Hoc

Universidad de Deusto Biblioteca

[Hoc pacto eduxit eum: Pilatus, inquiens Nullam in eo causam inuenio.] Exiuit Iesus spinis coronatus, non tamen Iudæorũ
H ira sedata est, sed clamabant. [Crucifige, crucifige eum.] Videns Pilatus omnia frustra tentari, [Accipite, inquit, eum vos, & crucifigite.] Quibus verbis constat, ad eorum cohibendum furorem illa fieri permisisse. Ego, inquit, nullam in eo causam inuenio. Animaduerte quot modis iudex Iesum excusat, sed nihil canes illos mouebat: Illud.n. verbum, Accipite, & crucifigite: indignantis es, & monentis, vt ipsi rem non permissam patrarent. Ipsi duxerant eum, vt præsidis iudicio damnaretur: contrà autem contigit, vt potius sententia eius absolueretur: quod veriti, [Nos legem habemus, inquiunt, & secundum legem nostram debet mori: quia filium Dei se fecit.] Quomodo ergo dicente præside, Accipite eum, & secundum legem vestram iudicate eum: dixerunt sibi non licere quenquam interficere, nunc legem afferunt, quòd mori debeat? Et considera accusationem, Filium dei se fecit, hoc crimini dandum est? Dic quæso, quid mirum, vt qui Dei opera
Esa. 55. c facit, si se dei filium nuncupet? Quid Christus? *Nihil respondet*, implens propheticum illud, quòd non aperuit os suum. In humilitate sua iudicium eius ablatum est. Tum
I Pilatus, cum audiret, quòd se dei filium faceret: ne id verum esset, & contra legem facere putaretur, formidauit. Iudæi cum id re, & verbis intelligerent, non sunt perterriti, sed interimunt quem adorare debuissent. [deò Pilatus trepidus, alijs omissis, an esset Christus interrogat, cui Iesus non respondit. Nam cum audisset, In hoc natus sum, & ad hoc veni, & regnum meum non est de hoc mundo: & propterea eum absoluere debuisset, obtemperauit tamen furori Iudæorum, qui cùm nihil amplius, quod criminarentur haberent, ad publicum crimen confugiunt, dicentes: [Omnis qui se regem facit, contradicit Cæsari.] Inquirendum igitur diligenter, an tyrannidem affectaret, & regno Cæsarem depellere tentaret: sed non inuestigat diligenter, ideò nihil ei respondet, cum sciret frustra omnia. Præterea rebus testimonium perhibentibus, noluit verbis conuincere, nequ excusationem adducere, ostendens sponte ad hoc venisse. Cum taceret, inquit Pilatus: [Nescis quia potestatem habeo crucifige-re te?] Vides quomodo seipsum condemnauit? Si in tua potestate est, quare insontem non dimittis. Cum ergo contra se sententiam tulisset, inquit Iesus: [Qui tradidit me tibi, maius peccatum habet.] Indicans ipsum quoque reum esse criminis. Et vt tumorem eius deprimeret, [Non haberes potestatem, nisi tibi datum esset desuper.] Ex quo significat, non simpliciter, & K
vt res plurimùm solent, sed mysticè euenisse. Sed ne ea particula, Nisi esset tibi datum desuper, nullo ipsi crimini adscribendum duceres, ideò inquit, Maius peccatũ habet, qui tradidit me tibi. Atqui si datum erat, neque hic, neque illi rei erant criminis: frustra hæc dicis. Hoc verbum, Datũ: in hoc loco permissiuum est quasi diceret, permisit hæc fieri, non tamen propterea vos non accusandi. Perterruit eum verbis, & manifestam attulit excusationem. [Et exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Iudæi autem clamabant: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris.] Cum enim a sua lege crimina non proficerent, malignè externum adducunt, dicentes: Omnis enim, qui se regem facit, contradicit Cæsari. Et quod tyrannidis argumentum? Vnde hoc potest ostendi? A purpura, à diademate, ab ornatu, à satellitibus? Nonne solus semper cum duodecim discipulis ambulabat, & vilibus vtebatur cibis, vestibus, domo? Sed o impudentiam, o intempestiuam formidinem. Pilatus enim iam periclitari arbitratus, si id negligeret, egreditur, vt rem inquirat. Hoc enim significat, cum sedisse dicit, & nulla habita quæstione, tradidit eum: se eis persuadere existimans, quod apparet, cum inquit: [Ecce rex vester. Et cum illi dixissent, Crucifige eũ: iterum ait, Regem vestrum crucifigã? Re- L
sponderunt pontifices: Non habemus regẽ nisi Cæsarem.] Spontè se reos professi sunt, ideò, & deus tradidit, qũ ipsi primi prouidentia, & protectione ipsius se subtraxerunt: & cum vno ore regnum abnegassent, permisit suis ipsorum sentẽtijs eos decidere. Atqui ea verba omnem iram sedare iam debuissent, sed timuerunt, ne dimissus iterũ plebem alliceret: quod ne eueniret, omnia conabantur. Graue.n. quiddam est ambitio, graue inquam, & quæ animam perdere valeat, cuius gratia nunquam audiebant. Pilatus quidem solo verbo voluit eũ dimittere, hi perstant dicentes, Crucifige.

fige. Et cur tantopere hanc eius mortem affectabant? Quia ignominiosa erat. veriti ergo ne eius postmodum memoria seruaretur, hanc mortem elegerũt, nescij quòd cum impeditur, magis apparet veritas. Nã quòd hoc formidarent, audi quid dicant: Nos audiuimus, quia seductor ille dixit, post tres dies resurgam. Idcirco omnibus modis adnitebantur, vt posteris esset abominabilis. Et identidem clamabant, Crucifige. Erat turba incomposita, & à principibus corrupta. Nos autem non modò hæc legamus, sed animo recondamus: hoc est, coronam spineam, vestimentum, arundinem, alapas, sputa, irrisiones, quæ frequenter mente repetita satis omnem iram seda
M re poterunt: etsi ludibrio erimus, siquid iniustè patiemur, frequenter dicamus, Non
Su. 13. b est seruus maior domino suo: & allatran-
Ibid. 8. tium Iudæorum verba nobis subeant, cũ
Mat. 12. dixerunt, Dæmonium habes, & Samarita-
& Luc. nus es, & in Beelzebub principe dęmonio-
11. b rum eijcis dæmonia. Et ideò hæc omnia pertulit, vt eius vestigia imitemur, & maledicta perferamus, quæ ipse grauissima non solùm pertulit, sed omnia fecit, vt ip-
Act. 3. c sos illatores saluos faceret, & ad eorum salutem apostolos misit. Audis eos dicẽtes: Scimus, ignorantes fecistis: vt ad pœnitentiam adducerent: hæc nos imitemur. nihil enim adeò deum placat vt inimicorũ dilectio, & cura eis benefaciendi, Cum quis te persequitur, non ipsum, sed dæmonẽ instigantem considera, & aduersus illum iram seda, & miserere quòd ita à diabolo irritetur, à quo sibi mendacium oritur multò magis, & iniusta ira. Nõ sunt Christianorum maledicta: nam qui flere iubetur, &
Luc. 6. d qui audit: Væ vobis qui ridetis: inde male dicit, insectatur, furit: non ipse contrà ma-
A ledictis, sed lachrymis prosequendus est. Nam & Christus Iudę misertus est, qui nobis re ipsa in omnibus imitãdus est: quod nisi fecerimus, frustra nati sumus, vel ad malum potius. Neq; enim fides sufficiens est ad regnum consequendum, sed magis
Ibi. 12. f perperàm viuentes condemnabit. Qui e-
Su. 15. d nim nouit voluntatem domini sui, & nõ facit, multùm vapulabit. Et iterum: Si non venissem, inquit, & locutus eis non fuissem, peccatum non haberent. Quam ergo habebimus excusationem, cùm penetralia ingredi dignati recusauerimus, & communicantes mysteria gentilibus eorum ignaris peiores inueniamur? Si illi ob inanem gloriam, tantam præ se tulerunt sapientiam: longè magis nos decet, vt deo placeamus, virtutibus inuigilare. Illi nonnunquam suam contempserunt animam, & filios dæmonum insania bellis deuouerunt: nos neque pecuniam propter Christum cõtemnimus, non iram ponimus, sed inflamur, & febricitantium more incẽdimur. Et quemadmodum illi morbo vexati, ita & nos affectu distracti, irã, auaritiam, reliquas cupiditates sistere nunquam possumus. Ideò erubesco simul atque obstupesco, cùm multos gentilium pecuniarum contemptores, nos insanientes videam, Quòd siqui etiam nostrorum eas B
contemnunt, alijs affectibus, furore videlicet, & inuidia consumuntur. Difficile sanè est veram sapientiam inuenire. Quanam gratia? Remedia scripturarum negligimus, neque cum contritione, fletu & planctu eis attendimus. sed simpliciter & inconsideratè, siquando ad legendum adducimur: propterea cùm graue secularium rerum onus incumbit, omnia inundat, & siquid profecimus, aufert. Neque enim siquis vulnus acceperit, & medicinam imposuerit, non diligenter alligabit, sed decidere permittet: neque aquam, puluerem & alia vulneri contraria non cauebit, ne grauius malum sequatur: non medicinę, sed propriæ desidiæ culpa hoc nobis accidere solet, cum diuinis sermonibus parũ, secularibus semper attendimus: ita semen omne suffocatur, fructus nullus prouenit. Quòd ne accidat, in cœlum paululũ suspiciamus, mortuorum monumenta & tumulos consideremus, & nos eundem exitum manere, eandem migrandi necessitatem, nonnunqnam ante vesperum imminere, in mentem veniat. Præparemur ergo huic profectioni. Multò nobis viatico opus est, nam & multus labor, multus æstus, magna solicitudo peragranda est. Nullum est C
diuersorium, neque forum vbi nobis ne- Mat. 25
cessaria comparare possimus, nisi hinc om a
nia nobiscum auferamus. Audi quid di- Lu. 16. g
cant virgines, Ite ad vendentes: & euntes, Eze. 14.
non inuenerunt. Audi Abraham: Chaos e
est inter nos, & vos. Audi Ezechielẽ de die illo: Noe, Daniel, & Iob filios suos non liberabunt. Sed hæc vtinam nos non audiamus verba: sed accipientes hinc, quæ ad ęternam vitam nobis sufficiant viatica,

cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum fiducia videamus dominum nostrum Iesum Christum, cum quo patri simul, & Spiritusancto sit gloria, in secula seculorum, Amen.

Homilia lxxxiiii. ex cap. xix.

TVnc ergo tradidit eis illum, vt crucifigeretur. Susceperunt autem Iesum, & eduxerunt, & baiulans sibi crucem, exiuit in eum, Nu.11.b *qui dicitur Caluariæ locus.* Fœlicitates facilè ĩprouidos deiicere, & prosternere assolēt: ita & Iudæi à principio, diuino freti auxilio legem regni gentium quærebant, & in eremo post mãna ceparum recordabãtur: itidem & hìc Christi regnum recusantes, Cæsaris implorabant, ideo in regem secundum sententiam suã inciderũt. Quod cùm audisset Pilatus tradidit eum, vt crucifigeretur, & quã iniustissime. Erat enim inuestigãdũ, an regnum affectasset, sed solo metu tulit sententiam: quod ne cõmitteret, Christus eum admonuerat, inquiẽs: D Sup.18. Regnum meum non est de hoc mundo, g sed præsentibus omninò addictus, nihil magnũ sapere voluit, quanuis vxoris somnium eum perterrere debuisset: sed nullo Mat.27 b horum factus est melior. Neq; cœlum suspexit, sed tradidit eum. Et ei crucem tanquã reo imposuerunt, lignum delegerunt, neq; figuram considerarunt. Etenim Isaac Ge. 22. b ligna portauit, sed tunc in patris voluntate tantũ constitit. Figura.n.erat, nunc res secuta est, quia veritas. Et exiuit in eum, q dicitur Caluariæ locus. Vbi quadam dicũt Adã, & mortuum, & sepultũ esse: & Iesum vbi mors dominata est, ibidem trophęum erexisse, hoc est crucem, quam tulit contra mortis tyrannidem. Et quemadmodũ victores, ita Iesus victoriæ signa humeris tulit. Quid.n.id alio animo fecerunt Iudæi? Crucifigunt autem eum cum latronibus. Inuiti etiã in hoc prophetiam implentes. Quę.n.illi ad ignominiã faciebant, his veritas implebatur, vt intelligas quanta eorum vis. Hoc nanq; antiquitus propheta Esa. 53. d prædixerat, Quòd cum iniquis reputatus est. Voluit dæmon rẽ ipsam obtegere, non tamen valuit. Crucifixi sunt tres, claruit E vnus Iesus: vt intelligas eius virtute omnia prouenisse, atq; tribus crucifixis miracula patuerũt: nemo tñ vllum alteri latronum attribuit, sed soli Iesu: ita diaboli insidiæ irritæ factæ sunt, & in eius caput omnimodo irruerunt, nam ex duobus vnus saluus factus est. Non solum igitur crucifixi gloriam non offendit, sed non parum auxit: neq; enim minus fuit in cruce latronem conuerti, & paradisum intrare, quàm petras collidi. *Scripsit autem, & titulum Pilatus* cùm vt Iudæos vlciscereturtũ vt Christũ excusaret. Nã cùm tanquàm prauum tadidissent, & sententiam hanc latronum societate confirmare vellent, nequis iam turpem mortis notam inurere, & tanquã malum, & perditum eum accusare posset, vt calumniantium os obstrueret, in regem suum insurrexisse denunciat, & tanquàm trophæo cuipiam literas insculpsit, clara voce, & victoriam, & regnũ profitentes, quãuis nõ perfectè. Neq; hoc vna lingua, sed tribus demonstrauit. Cùm enim credibile esset multas ad festum nationes cõuenisse, nequis excusationem ignoraret, linguis omnibus Iudæorum immanitas notata est. Hoc autem ægrè ferebant Iudæi. Atqui quid hoc vobis nocebat? Nihil. Nã si mortalis, erat & imbecillis, & moriturus, quid scripturã timuistis, quòd esset F rex Iudæorum? Et quid dicunt, vt scriberet, Quia ipse dixit? vt eius fuisset temeritati, & iactantiæ adscribendum. Non tamen Pilatus mutatus est, sed perstitit in sententia. Non parua in hoc dispẽsatio, sed hinc pendet. Cum enim postmodum defossum esset lignum crucis, nulla de eo cura suscepta, cum & fideles timerent, & alijs vacarent, contigit vt diu post perquireretur: & cum tres cruces inuentæ essent, par est, & quia media erat, & propter titulum domini crucem agnitam: nam latronum cruces titulum non habebant. [Milites autẽ diuiserunt Iesu vestimenta, sed non tunicam.] Ecce qũo semper malè faciendo prophetias implent. Nam & hoc prædictum fuerat. Atqui tres erant crucifixi, sed prophetiæ in Iesu implebantur. Quare enim non idem in alijs fecerant? Tu autem prophetiæ certitudinem considera, non enim quòd partiti sint tantùm, sed quòd non partiti, prædixit. Nam vestimenta partiti sunt, non autem tunicam, sed sortem super ea iecerunt, Quod autem dicit, *Desuper contextam*, non simpliciter ponitur, Ps. 21.c sed alij allegoriam id significare dicunt, q non simpliciter homo esset crucifixus, sed desuper habuerit diuinitatem. Alij dicunt per illud genus vestis euangelistam historiam

G riam narrare: nam in Palæstina ex duobus pannis vestes contexunt, quod significans Ioannes, inquit, Desuper contextã. Quod mihi dicere videtur, vt vestimentorum vtilitatem ostenderet: nam quemadmodum in alijs omnibus, ita in habitu vilem speciem præferebat, & milites hæc faciebant. Ipse autem crucifixus matrem suam discipulo commendat: erudiens nos ad vltimum vsque spiritum parentum curam habendam. Cùm intempestiuè ab ea appellatus est, inquit, Quid mihi, & tibi mulier? Sup.2.a Mat.12 d Et alibi: Quæ est mater mea? Hic immensam charitatem ostendit, & commendat eam discipulo, quem diligebat. Iterum nomen suum modestè subticet Ioannes: nam si se iactare voluisset, quãobrem diligeretur, expoluisset. Credibile enim est magnã esse, & admirandam. Qua autem gratia nihil aliud dicit Ioanni, neque eum consolatur? Quòd intempestiuum erat, præterea non paruo cum honore his verbis afficiebat, neque paruum præsentiæ suæ præmium capiebat. Tu autem considera quomodo crucifixus omnia sine aliqua perturbatione transegit, discipulo matrem commendauit, prophetias impleuit, latroni H spem bonam dedit. Atqui antequàm crucifigeretur, sudauit, perturbatus est, timuit. Quid hoc sibi vult? Nihil dubij, nihil nõ manifestum: illic enim naturæ imbecillitas, hic potestas demonstrata est. Præterea his nos duobus admonet, vt licèt antè malis perturbemur, non tamen abstinendum est, quin ea subeamus: & cum in certamen descendimus, omnia facilia, & leuia putanda sunt. nolimus ergo mortem formidare. Insitus est animę naturaliter viuẽdi amor, sed in nobis est, vel hoc vinculum soluere, & eam minuere cupiditatem, vel ligare, & vehementiorem efficere: quemadmodum enim nobis desiderium inest coitus, cum autem philosophamus his cohibemus: ita & in vita accidit. Nam sicut ad seruandam prolis successionem, Deus procreandi cupiditatem hominibus indidit, non tamen prohibens altiorem continentiæ viam: ita & vitæ nobis inseuit desiderium, prohibens nequis se interimat, nõn impediens tamen, vt præsentem vitam contemnat. Hæc considerantibus modus seruandus est, ne spontè quis sibi mortem consciscat, etiam si innumeris vexetur ca- I lamitatibus: neque cum Deo placuerit eam fugiat, & reformidet, sed præsenti animo subeat, & futuram vitam huic præferat. *Stabant autem mulieres iuxta crucem*. Et imbecillior sexus tunc fortior apparuit ita omnia reformauit. Ipse matrem commendans inquit: *Ecce filius tuus.* O honorem quem discipulo tribuit. Cùm enim iam abiret, matris curam discipulo reliquit: nam cum par esset, vtpote matrem dolere, & protectionem quærere, meritò dilecto commendat, cui etiam inquit, *Ecce mater tua*. Hoc dixit, vt dilectione deuincerentur, quo cognito discipulus eam secum adduxit. Sed cur non alius cuiuspiam mulieris meminit cum adessent? admonens quiddam amplius matribus tribuendum. Vt enim cùm spiritalia impediunt, parentes ne cognoscendi quidem sunt: ita cum nihil impediunt, meritò omnia his sunt tribuenda, & omnibus præferendi: quia genuerunt, quod educarunt, quòd innumeras pro ipsis molestias subierunt. ita Marcionis reprimitur impudentia. Nam si non esset secundum carnem natus, neque matrem habuisset, quã tantopere curaret. [Posteà sciens Iesus, quia iam omnia consummata sunt,] hoc est, quæ dispensata erant, vbiq; demonstrare adnititur nouam hanc mortem fuisse: siquidem in potestate morientis erat, ne priusquam ipse vellet, & omnia impleta essent, moreretur: ideò dicebat, Potestatem Su.10.d habeo ponendi animam meam, & potesta K tem habeo iterum sumendi eam, Sciens ergo omnia consummata, ait: Sitio. Etiam hoc verbo prophetiam implẽs. Tu autem adstantium prauitatem intellige, nam licèt innumeros habeamus inimicos, qui nos grauissimè persecuti sunt, cum tamen interimi eos videmus, flectimur miseri cordia: hi verò nil moti, magis efferantur, & irrident, acetumque in spongia porrigunt, vt bibat tanquàm reus: nam propter hoc hyssopum additur, quo gustato mortuus est. Vides quàm non perturbatè, & quàm potenter omnia transigentem? quod & prosequens, ostendit: *Cum omnia consummata essent, inclinato capite*, quod affixum non erat, *tradidit spiritum*, hoc est, expirauit. Atqui non post inclinatum caput expiratur, sed post expirationem caput inclinatur: hic autem contra accidit, per quod ostendit eum euangelista esse omnium do Mat.23 minum, Iudæi autem camelum deuo- c rantes,

tantes, & culicem excolantes, tantùm nephas ausi de die consultant. *Quoniam parasceue erat, vt non remanerent in cruce corpora sabbatho, rogauerunt Pilatum, vt frangerentur eorum crura*. Vides quanti sit veritas? Per ea quæ illi faciunt, prophetia impletur, alia enim ex hoc manifestata est. *Venerunt ergo milites, & aliorum fregerunt crura*. Non Christi: sed ad Iudæorum gratiam conciliandum, latus eius lancea aperuerunt, & mortuo adhuc insultant. O pessimam voluntatem ac scelestissimam: noli tamen perturbari dilectissimè, quæ enim malo illi animo patrati sunt, veritati consentiebant, prophetia hinc impleta est, in-
Zac. 12. quiens. Videbunt in quem transfixerũt.
c Neque hoc tantùm, sed non crediturís fuit fidei argumentum: vt Thomæ, & qui cum eo erant. Ad hæc & arcanum mysterium consummatum est. *Exiuit enim sanguis, & aqua*. Non casu, & simpliciter hi fontes scaturierunt, quoniam ex ambobus ecclesia constituta est. Sciunt hoc initiati: per aquam enim regenerati, sanguine & carne nutriti: hinc mysteria ortum habent, vt quoties admirandum calicem accedis, tanquàm ab ipso latere hauriens, accedas. *Et qui vidit testimonium perhibuit, & verum est testimonium eius*. Hoc est, non aliunde audiui, sed ipse affui: & verùm est testimonium, & meritò sanè. Contumelias narrat, non magnum aliquid, & admirabile, vt possis quicquam suspicari.
M Hic hæreticorum os cauet, & futura prædicit mysteria, & repositum thesaurũ considerans, super his, quæ euentura erant, cõsultat, impletur etiam, & illa prophetia:
Exo. 2. g & Nu. 9. b *Os eius non comminuent*. Licèt enim de Iudæorum agno hoc dictum sit, transiuit tamen figura illa ad veritatem, & multò magis propterea, & prophetæ meminit. Cum enim suum attulisset testimonium, & non videretur fide dignum, adducit Mosem, quod non temerè id factum est, sed antiquitus prædictum, quòd os eius non comminuetur: & per se quoque prophetæ fidem facit. Hæc dixi, inquit, vt intelligatis conuenientiam inter figuram, & veritatem. Vides quãtam adhibet diligẽtiam, vt credatur, quod turpe & ignominiosum videbatur? Illudere enim mortuo, quàm ipsum crucis supplicium longè peius est. Veruntamen hæc dixi, inquit, & magna quidem diligentia, vt credatis. Nemo igitur his fidem non adhibeat, neque pudore nostra ostendat: quæ enim maximè ignominiosa videntur, hæc sunt nostrorum bonorum honestissima. *Post hæc autem rogauit Pilatum Ioseph ab Arimathia, eo quòd esset discipulus Iesu*: Non ex duodecim, sed fortasse ex septuaginta. Iam enim putantes sedatam iram Iudæorum, ad crucem liberè accesserunt, & funus curabant. Accedens ergo ad Pilatum, corpus Iesu rogat, & concessum est: nam cur non debuisset? Iuuit autem ipsum, & Nicodemus, & magnificè
A sepeliunt. Adhuc enim de eo tanquàm de puro homine opinabantur, & ea ferunt aromata, quæ maximè corpora seruare solent: quod nihil magnum de Iesu ipsos existimare arguebat, multum tamen amorem præ se ferunt. Sed quare nullus ex duodecim eò accessit? Non Ioannes, non Petrus, non alius ex primis? Neque hoc silet discipulus: si Iudæorum metu quis diceret, & hi eodem metu tenebãtur: inquit, enim discipulum occultum fuisse propter metum Iudæorum: neque dici posset, quòd contemneret, sed timens accedebat. Ioannes autem, qui affuerat, & viderat expirantem, hic non affuit? Quid ad hoc dicendum? Mihi videtur nobilissimum fuisse Ioseph, quod ex sepulchro constat, & Pilato erat notus, quare impetrauit, & sepeliuit Iesum: non vt reum, sed magnificè secundum Iudæorum consuetudinem, tanquam magnum aliquem, & admirabilem. Cum enim tempore vrgerentur (nona.n. hora mortuus erat, & dum peteret eum à Pilato, & dum lauarent, iam vespere aduenerat, quo tempore nihil licebat operari) in proximum monumentum posuerunt. Dispensatum est enim, vt in nouo monumento sepeliretur, in quo nemo positus fuerat, nequis alium resurrexisse arbitraretur: & vt discipuli eò facilè se conferre possent, & quæ fierent in propinquo intuerentur: & vt sepulturæ testes, non ipsi tan B
tùm, sed inimici essent. Signaculum enim & custodes sepulchro impositi sepulturæ erant testimonio. Resurrectionem autem non minus manifestari Christus voluit: quare discipuli multum adnituntur ostendere, quod mortuus sit. Resurrectionem.n. omne futurum tempus erat confirmaturum. Mors si tunc dubia fuisset, resurrectionis ratio non constaret: neque horum tantùm gratia propè voluit sepeliri, sed ne falsò

Cap. xx. falsò potuisset quispiã furtũ insimulare. [Vna aũt sabbatorũ,] hoc est, die dñico. [Cũ adhuc tenebræ essent, Maria Magdalena venit manè ad monumentũ, & vidit lapidẽ reuolutũ à monumento.] Surrexerat Iesus, & lapide & signis impositis: sed cùm hoc manifestari oporteret, post resurrectionẽ aperuit monumentũ, & ita res credita est. Hoc Mariã mouit, maximè nauq; magistrũ diligebat, postq̃ sabbatũ præteriit, cessare non potuit: sed cùm adhuc essent tenebræ, à loco sibi aliquã quærens consolationẽ, eò se contulit: & cùm videret lapidẽ reuolutũ, neq;
C intrauit, neq; introspexit, sed ad discipulos cucurrit ex nimio desiderio. id.n. curabat q̃ citissimè quid de corpore factum esset intelligere, hoc & cursus, & verba significauerunt [Tulerũt (inquit) dominũ meum, & nescio vbi posuerunt eum.] Ecce qũo nondum quicquã de resurrectione certum norat, sed esse ablatũ suspicata est, & simpliciter omnia discipulis nũciat. Euangelista aũt tanta laude mulierẽ non fraudauit, neq; sibi dedecori arbitratus est, vt ab ea noctu profecta, primùm hęc intelligerẽt: hoc pacto sẽper eius veritas lucet. Cũ venisset Maria & id significasset, audientes illi, ad sepulchrũ properant, & vident linteamina posita: quod erat resurrectionis signũ. Neq;.n. si qui corpus abstulissent, illa reliquissent: neq; si furati essent, sudariũ inuoluere, & ponere in vnum locũ curassent, sed vt erat corpus, abstulissent: propterea prædixit Ioannes, quòd cũ multa myrrha esset sepultus, q̃ non minus q̃ pix corpori linteamina cõglutinat. Vt cũ audieris sudaria in sepulchro relicta, furto abreptũ nõ arbitreris: non.n. fur adeò stultus fuisset, vt in superflua re tantum laborasset Quanã gratia sudaria dimisit? qũo id faciendo latere potuit? Et.n. diutius in eo erat ĩmorandum, & deprehẽdi potuisset. Cur lin-
D teamina posita erãt, & sudariũ separatim inuolutum? vt intelligeres nõ perturbatè & festinãter fecisse: ex hoc resurrectionẽ crediderunt, ideò postmodũ apparuit eis Christus, quia non videndo crediderũt. Considera hoc in loco euãgelistæ humilitatem, qũo certitudinem resurrectionis Petro manifestatã dicit: pceděs.n. visis linteaminibus positis, nihil amplius perquirit, sed discedit. Ille aũt sernore quodam ingressus, omnia quęsiuit diligẽter & amplius vidit: & tunc consolatus est videdo linteamina posita, & sudariũ separatim reuolutum, quod benè diligentem arguebat. Tu autem cùm audieris nudum dominum resurrexisse, cessa, quæso, ab insana funeris impensa. Quid sibi hoc superfluum vult, & inutile dispendium, quod ipsis qui faciunt, plurimum affert detrimenti, mortuis nullam vtilitatem, vel dãnum potius? Sumptuosa nanque sepultura nonnunquàm causa est, vt fures cadauer effodiant, & nudum, & insepultum proiiciant: sed ò inanem gloriam, quantam etiam in luctu vim, quantam amentiam ostendit? Multi igitur ne id accidat, tenuia scindũt linteamina, & multis implent aromatibus, vt duplici ratione inutilia furibus reddantur, ita terræ mandant. Nonne hæc insanientiũ, non- E
ne furientium sunt, ambitionem præ se ferre, & rursus tollere? Sanè, inquit, vt nulla furandi sit occasio, hæc omnia molimur. Quid ergo, si nemo furabitur? Nõ ne tineæ, & vermes consument? Et si nõ hi, nonne tempus & putredo? Sed esto neq; fures, neq; vermes, neq; tempus, neque aliud quippiam timendum, sed corpus ad resurrectionem vsq; intactũ permansurum, & ea omnia noua præseruari: quid inde mortuis emolumenti, cùm nudum corpus resurgit? Hæc enim hic remanent, nihil illi exanimi conferunt. Sed cur, inquies, id in Christo seruatum est? Meritò sanè. Noli hæc humanis rebus cõparare, nam & vnguẽtum effudit meretrix, & sanctos pedes vnxit. Quòd si de hoc dicendum est, Hæc primùm à non intelligentibus resurrectionis rationem facta sunt, ideò inquit, Sicut mos erat Iudæis. Neque enim ex duodecim Sup. 19.
hæc fecerant, sed qui non multo Iesum g
honore prosecuti sunt. Duodecim autem non sic, sed morti, cædibus, & periculis pro eo se exposuerunt, qui honor longè maior. Præterea, vt dixi, de hominibus nobis nunc sermo est: illa autem domino exhibita sunt: & vt intelligas, nulli curæ hęc Christo esse, inquit enim: Esurientem me vidistis, & dedistis mihi Mat. 25
manducare: Sitientem, & dedistis mihi d
bibere: Nudum, & induistis me: non autem mortuum, & sepelistis. Quod ego F
nõ vt sepulturam tollam, dico, absit: sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

luxuriã & superfluã ambitionẽ. Affectus, inquit, & dolor, & mortui misericordia, hæc suadet: non est misericordia, sed inanis gloria: nã si vis mortui misereri, aliã tibi viã ornandi funeris ostendam, & docebo his mortuũ vestibus ornare, quæ simul cum eo resurgent, & conspicuũ reddent: hæ vestes nec tineis corroduntur, neq; tempore consumuntur, neq; diripiuntur à furibus. Quæ nã hæ sunt? Eleemosynæ vestis est, quæ resurget. Eleemosyna tanquam signaculum cũ eo. His vestibus fulgebunt, qui tunc audiẽt: Esuriẽ tẽ me vidistis, & dedistis mihi manducare: hæ insignes faciũt, hæ conspicuos, hæ securos. Præsentia enim nihil aliud sunt, q̃ tineatum & vermium esca: non tamen sepulturam prohibeo, sed modus seruetur, vt tegatur corpus, nõ nudũ mãdetur terræ. Nã si viuẽtibus præcipitur, nequid habeant præter vestimentum, longè magis mortuis. Neq; enim ita mortuus veste indiget, vt viuus, dum enim viuimus
G & frigoris gratia, & caloris, & pudoris, vestibus egemus: mortuis nulla horum impendet necessitas: ne nudum iaceat corpus, operiendũ est. In primis autẽ terrã optimum habemus operimẽtũ, & ipsi corporum naturæ dicẽtius: Quòd si vbi tot necessitates vrgent, nihil superfluum est inquirẽdum, multò minus vbi ille cessant. Sed qui viderint, ridebunt inquies. Quid tum? Quãuis ridearis, minimè curandum est stulti iudicium, sed potius multi te admirabuntur, & doctrinã nostram prosequentur. Non.n. hæc digna risu sunt, sed illa quæ nunc facimus, cũ lugemus, cũ plangimus, cũ simul nos cũ mortuo defodimus, hęc risu, & suppli cio digna: in his autem & modu sumptibus adhibendo, sapientia vti per quàm laudabile est, & oẽs nobis plaudent, & Christi virtutẽ admirabuntur, & dicent, papæ quanta est crucifixi potentia. Persuasit morientibus, & his qui corrumpũ-
H tur non esse mortẽ. Non.n. vt in pereuntes afficiuntur, sed vt in meliorem locum migrantes. Persuasit corpus hoc mortale & terrenum, vestem induere, serico, & auro distinctam, longè preciosiorem, hoc est immortalitatem: quamobrẽ nõ multũ de sepultura curant, sed sepulturã optimã putant vitam optimã. Hæc si ita nos philosophari viderint, dicent. Sin plangentes, effœminatos circunstãtes plorantibus mulieribus, ridebunt, & maiorem in modum reprehendent, & impensam, amentiam appellabunt, etenim hæc accusati audimus, & meritò sanè. Quã.n. habebimus excusationem, cùm corpus tabe & vermibus mox consumendũ ornamus, Christũ esurientẽ, nudum errantem, contemnimus? Cessemus quæso, ab hac insana diligentia, sed eam moriẽtiũ curam habeamus, quæ & nobis, & illis conferat ad gloriam Dei. Largas pro his eleemosynas faciamus, mittamus eis pulcherrima viatica. Nam si memoria clarorum virorum, qui mortui sunt prodest viuentibus: Protegam, inquit, hãc ciuitatem propter me, & propter Dauid seruũ 4. Reg.
meũ: longè magis eleemosyna id faciet. 19.g
Hæc mortuos suscitauit, quando circunsteterunt viduæ, ostendentes quæ fecerat
ipsis Dorcas. Cùm ergo moriendum sit, Act.9.f
quisq; funus sibi paret, persuadeatq; vt g
indignentibus aliquid relinquat. Nam si reges hæredes scribẽtes, familiaribus partem relinquunt in puerorum cautionẽ: cũ Christum cohæredem filijs tuis dimittis, intellige quãtam tibi & illis concilias I
beneuolentiã. Hæc sunt funera pulcherrima, hæc & remanẽtibus, & obeuntibus proficiunt. Si ita sepeliemur, in resurrectione clari apparebimus: quod si curato corpore animã neglexerimus, multa grauia perpetiemur, & multùm ridebimur. Nõ.n. patua est ignominia, nudũ & inopem virtutũ hinc migrare: neq; corpus insepultum proiectũ adeò ignominiosum videtur, vt anima tunc catẽs virtutibus: hanc vestiamus vestibus semper duraturis. Quod si in hac vita negleximus, saltẽ in morte nobis cõsulamus, & ex rebus nostris nobis opem ferre per eleemosynam curemus: sic inuicem mutuo auxilio, futurorum fiduciã habere poterimus, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, cũ quo patri gloria, simul, & spiritui sancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia LXXXV. ex cap. XX.

A*Bierunt ergo iterum discipuli ad semetipsos. Maria autem stabat ad monumentum foris plorans.* Prochue est, & ad misericordiam facile muliebre genus: quod dico ne admireris, cur Maria tam amarè fleret

K fleret ad sepulchrum, non autem Petrus. Discipuli, inquit, abierũt ad semetipsos, Maria autem stabat ad monumentum. Imbecillis.n. natura erat, & de resurrectione nondũ norat: quemadmodũ illis visis linteaminibus, credentes resurrexisse, spe abierunt bona. Et qua gratia non statim abijt in Galilæã, vt cum his consti tuerat ante passionem? Reliquos fortasse expectauit, præterea maximè perturbati erant: ñi ergo abierunt, illa autem adhuc perstabat. Multùm.n. vt dixi, eam consolabatur monumentũ. Videsne vt ad dolorẽ leniendum se inclinat, & vult locum videre vbi sepultus fuerat Iesus? propterea non paruã inde mercedem accepit: quod enim non viderant discipuli, ipsa prior vidit, sedentes angelos, vnum ad caput, & vnũ ad pedes in albis, plenos splẽdoris & lætitiæ. Nam cùm mulieris mẽs humilis esset, & rudis, nec ex sudario resurrectionem coniectatur, videt angelos sedentes speciosos, vt iam mœrorẽ deponeret, & consolaretur: sed nihil primùm de resurrectione dicunt, sed paulatim ad id docendũ veniunt. Vidit eorũ splendorem, & supra consuetudinem vidit speciem, audiuit commiserantium vocem. Dixerunt enim: [Mulier quid ploras?] Quibus omnibus tanquã apertis ianuis paulatim ad resurrectionem ostendendã venitur, & sessio ipsa ad interrogandũ eã adduxit: præferebant.n. se rem omnẽ scire, ideo non simul sedebant. Cùm enim
L non par esset, eam per se ausuram interrogare, ipsi ad rogandum trahunt. Tum illa & feruore quodam, & amore percita: [Tulerunt, (inquit,) dominũ meũ, & nescio vbi posuerunt eum.] Quid inquis? Nondum resurrectionem cõcipis? Vides nondum animum in altũ erexisse? [Hæc cũ dixisset, conuersa est retrorsum.] Et q̃ nã hæc consequentia, cũ illos alloquerentur, & nihil adhuc respondissent, respicere? Vt sentio, loquẽte Maria cũ Christus repentè appareret, obstupuerunt angeli: & vultu, & motu, & gestu se dominũ vidisse significarunt, ideo mulier respexit: illis ergo Deus apparuit: Mariæ aũt, ne primo eã aspectu perterreret, vili & communi specie, hoc vel ex eo constat, quòd hortulanus ei visus est. Nã cùm adeò humi iaceret, non erat repentè ad alta erigẽda, sed paulatim: rogat ergo eam Iesus. [Mulier quid ploras? Quẽ quæris?] Osti-
dit se intelligere, quòd vellet interrogare, & vt responderet, adduxit: quod mulier intelligẽs, nõ amplius Iesum nominat, sed tãquã ille sciret, de quo interroga-
ret, ait: [Si tu sustulisti eum, dicito mihi, M
vbi posuisti eũ, & ego eũ tollã.] Iterũ & positũ & sublatũ, ac si mortuus esset, dicit: quasi dicat, si propter Iudęorum metũ tulisti eũ, dicito mihi, & ego accipiam. Magnus amor & beneuolentia mulieris, sed nihil altum cogitat, propterea iam nõ vultu, sed voce se notum facit: quemadmodum enim Iudæis nunc notus, nunc ignotus, etiã præsens erat: ita loquendo cũ volebat, cognoscebatur. Et cũ Iudæis inquit, Quem quæritis, neq; vultu, neq; Sup. 18.
voce notus est, quoad voluit: quod & b
nunc cõtigit. Et nomine eã tantũ appellauit, exprobrans quòd de viuo id imaginaretur. Qũo autẽ conuersa responder, si ad ipsum loquebatur? Mihi videtur cùm dixisset, Vbi posuisti eũ: rursum ad angelos respexisse tanquam rogatura, quòd obstupuerint, & ab his ad Christũ se vocantem, & voce quis esset ostendentem, conuertisse. Cũ enim dixit, Maria, tunc cognouit: ita non visus, sed vocis fuit cognitio. Qbòd siquis diceret, Vnde constat angelos obstupuisse, & propterea Mariam respexisse? etiam dicet, vnde constat tetigisse eum, & procidisse? sed quemadmodum hoc constat, quod dixit, [Noli me tãgere:] illud, q̃ conuersa sit. Sed cur inquit, Noli me tangere? Quidam dicunt spiritalem gratiam petere, cùm eum di A
scipulis dicentem audisset, Si vadam ad Sup. 14
patrem, rogabo eum, & dabit vobis aliũ d
paracletum. Sed quomodo absens hæc audiuit? Præterea longè est à sententia hæc imaginatio. Qũo petit, cum nondũ ad patrem ierit? Quid ergo est? Mihi videtur velle eam adhuc cũm eo versari, vt solebat, & ex lætitia nihil de eo magnũ cogitasse. Siquidem longè melior factus erat secundũ carnẽ, quare hac eam sentẽtia abducens, & vt reuerenter se alloquatur admonens: neq; enim cum discipulis similiter versari deinceps apparuit: sic & eius mentem erigit, vt reuerentius adeat. Nam si dixisset, Noli vt prius ad me accedere: non enim eadem sub conditione, neq; simul vobiscum conuersaturus sum amplius: elatius & superbius dictum vi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

deri potuisset: sed dicendo, [Nondũ ascẽdi ad patrem:] etsi lenius, idem tẽ significauit. Ostendit n illuc maturare eum illuc abiturus, nec amplius cum hominibus conuersaturus esset, non erat eodem quo prius aõ aspiciendus. Et ꝗ hic sensus sit, ex sequentibus significatur: addidit.n. [Vade ad fratres meos, & dic eis. Ascendo ad patrem meum, & patrem vestrum: & deum meum, & deum vestrũ.] Atqui non continuò ascẽsurus erat, sed
B post quadraginta dies. Qũo ergo hoc dicit? Vt eius mentẽ excitaret, & se in cœlũ abire persuaderet. Illa aũt particula, Patrẽ meum, & patrẽ vestrũ: & deũ meum, & deum vestrum: dispensationem expectat. Ascendere.n. carnis est, hæc enim ad eam quæ nihil magnum imaginabatur, loquitur. An aliter noster pater est? Sanè quidem. Nam si aliter iustorum, aliter aliorum hominum deus est, longè magis & filij deus est, & noster. Et cũ dixisset, Dic fratribus meis, ne ex hoc æqualẽ arbitrareris, ostẽdit differentiam. Ipse.n. sessurus erat in throno patris, illi aũt affuturi. Itaque licèt secundum carnis substantiam frater noster factus sit, honore tamẽ multùm differt, quantũ autem ne dici quidẽ potest. [Abiit ergo Maria Magdalene, hæc nunciatura discipulis:] Tãti est sedulitas, & tolerantia. Illi aũt quare non doluerũt magistri absentiã, neq; vt antea locuti sunt? Tunc morituri desiderio afficiebantur, nũc cùm resurrexerit, cur erat dolendum? Nunciauit itaq; Maria vidisse Iesum, & allocutã: quæ satis eos consolari poterant. Aut cũ par esset discipulos id intelligentes, vel nõ credere mulieri, vel si crederent ægrè ferre, ꝗ ipsi quoque eum videre digni non fuerint habiti, eis in Galilæa se apparituru
C pollicetur: & ne propterea ægrè ferrent, ne diem quidem remoratus est: sed in desiderium trahens, & quòdiã scirent resurrexisse, & quòd à muliere audierant desiderantibus, & timentibus quod desiderium angebat, vespere illius diei magna cũ admiratione adiuit. Et cur hac hora? Quoniã credibile erat eos magis formidare. Sed id mirandũ est, quòd phantasma eum non sunt suspicati. [Clausis.n. forib. & repẽtè est ingressus: sed profectò à Maria præmoniti, fidem confirmarant, præterea certa & mãsueta specie se eis ob tulit. Die autem non venit, vt omnes cõgregarentur, valde enim timebant: nec ostium pulsauit, sed repentè adstitit. [Et ostendit latus & manus] simul autem & voce fluctuantem animum confirmauit, inquiẽs: [Pax vobis:] hoc est, nolite perturbari: & verbi ante passionẽ ad eos habiti meminit, Pacem relinquo vobis, pacem meã do vobis. Et item: In me pacẽ habete, in mundo tribulationem habebitis. [Gauisi sũt ergo discipuli, viso domino.] Vides re sermonem dñi cõfirmari? quod.n. ante passionẽ dixerat, Iterũ videbo vos, & gaudebit cor vestrũ, & gaudiũ vestrum nemo tollet à vobis: hoc nunc impleuit, per hæc oõa in certissimam eos fidem adduxit: nam cùm bellum implacabile cum Iudæis haberent, pacẽ eis dicit, vt parem bello consolationẽ afferat. Hoc verbum primũ post resurrectionẽ dixit, ideò Paulus semper, gratia, inquit, & pax. Mulieribus lætitiam dicit, quia in mœrore erant, & primùm lætitiam ceperunt. Vicissim verò viris propter bellũ, pacẽ: mulieribus propter mœrorem, lætitiam annunciat: & molestias omnes dissoluẽs, crucis merita colligit, quæ sunt pax: quoniã oõa sublata sũt impedimẽta, & trophęum clarissimum statuit, & oõa meliora facta sũt: Inde inquit: [Sicut misit me pater, & ego mitto vos.] Nullũ habetis impedimentum, & propter ea quæ iam facta sunt, & propter meã vos mittẽtis dignitatem. Quare hoc dicit? Eorum animos erigit, & suam proponit authoritatẽ: siquidem suum eis relicturus erat ministerium: & cùm nondum rogasset patrem, sua eis authoritate potestatem præbet. [insufflauit enim, & dixit: Accipite spiritum sanctum. Quorumcunque remiseritis peccata, remittentur eis: & quorũ retinueritis, retenta sunt. Quẽadmodũ.n. rex pręfectos mittẽs, vt in carcerẽ reos intrudãt, vt liberẽt, potestatẽ præbet: ita Iesus discipulos dimittens, hac munit authoritate. Qũo ergo, inq̃t, Nisi ego abiero, ille non veniet: at nunc spiritũ dat? Quidã dicunt, nõ dedisse spiritũ, sed idoneos ad eum accipiendũ per insufflationẽ reddidisse. Nã si Daniel viso angelo perterritus est, quid illis arcanã illam gratiam accipiendo vsuuenisset, nisi prius eos Iesus præparasset? ideò inquiunt: Nõ dixit accepistis: sed accipite spiritum

Sup. 14 d
Sup. 16 g
Sup. 16 e
D
Ro. 1. a & 1. Corin. 1. a & Col. 1. a
E
Sup. 16 b
Dan. 5 e

tum sanctum. cæterùm verè fat endum est tunc eos potestatem, & gratiam spiritalem accepisse, non tamen vt mortuos suscitarent, & virtutes ostenderent, sed vt peccata dimitterent: differentes enim sunt gratiæ spiritus, quare addidit, Quorumcunque remiseritis peccata, remissa sunt: ostendens, quod virtutis ge-
Acto. 1. a nus largiatur. Post quinquaginta autem dies, signorũ operationẽ acceperunt, ideo inquit: Accipietis virtutẽ venientis in vos spiritussancti, & eritis mihi testes: Per signa scilicet. Est.n. inenarrabilis spũs gratia, & multiplex donũ. Hoc aũt fit, vt intelligas Patris & Filii, & Spiritus sancti vnum donum, & vnã esse potestatẽ: quæ enim patris propria, eadem & filii esse, &
Sup. 9. c spiritus sancti uideatur. Quomodo ergo: Nemo venit ad filium, inquit, nisi pater
F traxerit eum? Sed hoc filij esse ostenditur.
Ibi. 14. a Ego, inquit, sum via, nemo venit ad patrẽ, nisi per me. Vide & hoc idem spiritus esse:
1. Cor. 12. a Nemo põt dicere dñm Iesum Christũ, nisi in Spiritu sancto. Et iterum apostolos aliquando à patre, aliquando à filio, aliquando, à spiritusancto datos ecclesiæ, & diuisiones gratiarum patris, & filij, & spiritus videmus esse communes. Omnia ergo faciamus, vt spiritum sanctum habere possimus: & qui eius gratiã assecuti sunt, eos quantauis reuerẽtia colamus. Magna enim dignitas sacerdotũ. Quorumcũque remiseritis, inquit, remissa sunt peccata.
Heb. 13. Quamobrẽ Paulus dicebat, Obedite præpositis vestris, & subiacete eis, vt maximum habeatis honorem. Tu enim rem tuam curas, quàm si benè ordinatis, nulla tibi alia solicitudo impendet. Sacerdos si vitam disposuerit, tuam autem non diligenter curauerit, cũ impiis in gehennam detrudetur: & nõ nunquam non proprijs actionibus, sed nostris damnatur, nisi omnia quæ ad se spectãt, efficiat. Cùm igitur periculi magnitudinem videatis, multa eos beneuolentia prosequamini: quod &
G Paulus significauit, dicens: Ipsi peruigilant,
Ibid. quasi rationem pro animabus uestris reddituri: ideirco maximè colendi sunt. Quòd si eis insultabitis, neque vestra benè disponetis. Quoad enim bono & læto animo est gubernator, etiã nautæ securi sunt: sin inuisus his esse cœpetit, & molestè ferre, neque itidem vigilare, neque artem exercere poterit, & inuitus molestusque, multis eos malis afficiet: ita & sacerdos si debitum à nobis cultum sibi pręstari uiderit, rectè nos gubernare poterit. si afficietis morte manus eius debilitantes, simul uobiscum fluctibus, etiamsi maximi animi sit obiicietis. Intellige quid de Iudæis inquit Christus: Super cathedram Mosi sedebant scribæ & Pharisæi: Mat. 23 a
omnia quæcunque dixerint vobis, facite. Nunc non est dicendum, super cathedrã Mosi, sed super Cathedram Christi sederunt sacerdotes. Eius enim acceperunt doctrinam. Quare Paulus inquit: Pro Christo legatione fungimur, tanquã Christo 2. Co. 5 d
exhortante per nos. Nonne videtis seculi principibus omnes subesse, & sæpe genere, vita, & prudentia potioribus deteriores præponi? Nihilominus principis, qui eos præposuit reuerentia, nihil quales illi
H sint, cogitant. Quòd si homo aliquem cõstituerit, tantus subit metus, si deus quem constituit despicimus, maledicimus, innumeris afficimus contumeliis: & cum fratres nostros iudicare prohibeamur, cõtra sacerdotes linguam acuimus. Quanam Mat. 7. a & Lu. 6. f
hæc digna excusatione, cùm in oculo trabem non uidemus, festucam in proximi oculo acrius censemus? Nescis grauius te tibi iudicium præscribere, cùm ita alium iudicas? Hæc dico, non quòd indignos ad sacerdotium assumi probem, sed miserescens, & lachrymans. Non enim propterea à subditis iudicandi sunt, etiam si malè & vitiosè viuant. Tu autem si tibi consules, nihil in his q̃ illis cõmissa sunt offendes. Nã si asinũ loqui fecit, & per vatẽ benedictiones spiritales largitus est, & Nu. 22. e. & seq.
in muto ore, & lingua immunda Balã, pp offendentes Iudęos operatus est: multò magis pp vos fideles, ẽt si praui sint sacerdotes, deus oõa per eos perficiet, & mittet spiritum sanctum: neque .n. pura mens propterea propriam puritatem amittit, sed gratia omnia operatur. Omnia enim, 1. Co. 3. d
inquit, vos, siue Paulus, siue Apollo, siue Cephas. Quicquid.n. conatur sacerdos, solius dei donum est: & vbi humanam exercet sapientiam, minor illius gratia appa-
I ret. Neque hoc dico, vt pigriùs viuamus: sed ne pigrè qui vobis præpositi sunt viuẽtibus vos his cõmissi aliqũ mala vobis cõparetis. Et quid sacerdotes dico? Neque angelus, neque archangelus quicquam in his quæ à deo data sunt efficere potest:

Luthe-rane vi-de

ſed pater, & filius, & ſpiritus ſanctus omnia facit. Sacerdos & linguam, & manus præbet: neq; enim iuſtũ eſt, propter alios malitiã ad ſalutem noſtram accedentes offendi. Quibus omnibus cõſideratis, & Deũ timeamus, & eius ſacerdotes maiorem in modũm veneremur, vt & noſtris operibus, & illis honore exhibito, à Deo multam accipiamus remunerationem, gratia & benignitate domini noſtri Ieſu Chriſti, cum quo patri gloria, ſimul & ſpiritui ſancto, in ſecula ſeculorũ, Amẽ.

Homilia LXXXVI. ex cap. XX.

THomas autẽ ex duodecim vnus, qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venit Ieſus: Dixerunt ergo ei alij diſcipuli: Vidimus dominum. Ille autem dixit eis: Niſi uidero in manibus eius fixuram clauorũ, & mittã digitũ meũ in locũ clauorũ, & mittã manum meã in latus eius, non credã. Et poſt dies octo iterum erant diſcipuli eius intus, & Thomas cũ eis. Venit Ieſus ianuis clauſis, & ſtetit in medio, & dixit eis: Pax
K *vobis, &c.* Quemadmodum ſimpliciter, & vt contingit, credere facilitatis eſt: ita præter modum inquirere, & inueſtigare, craſſiſimæ mentis: ideo Thomas accuſat. Dicẽtib. n. apoſtolis, Vidimus dominũ, nõ tantũ non credidit illis, quantum rei tanq̃ impoſſibili diffidẽs, ꝙ ſcilicet reſurrexerit. Nõ. n. dixit, nõ credo vobis: ſed, niſi mittã digitum in locũ clauorũ, non credã. At quõ alijs omnibus cõgregatis, ipſe ſolus abſuit? Credibile eſt ex fuga nõdũ redijſſe. Tu aũt cùm diſcipulũ nõ credentẽ videas, cõſidera domini clementiã, quõ pro vna etiã anima vulnera ſua oſtendit, & vt vnum ſaluũ faceret, apparuit: & cùm craſſioris eſſet ingenij, à craſſiſſimo ſenſuum fidem ſibi quærit. Neq; enim oculis credebat, quippe qui nõ tantũ dixit, niſi videro: ſed, niſi manum mittã, ne imaginatio putaretur: nã diſcipuli hæc nunciando, & ipſe pollicendo maiorem ſibi fidem comparabãt. Veruntamẽ cùm amplius quæreret, neq; his eum priuauit Chriſtus. Et quã gratia ei continuò non apparuit, ſed poſt dies octo? Vt interea à diſcipulis edoctum, ijſdem auditis in maius traheretur deſiderium, & magis in fide confirmaretur. Vnde autẽ intellexerat latus perforatum? Ex diſcipulis. L Cur alterum credidit, alterum nõ credidit? Quia hoc mirabilius erat. Et conſidera q̃ verè loquantur diſcipuli, quoniam neq; ſua, neq; aliorum vitia abſcondũt, ſed quàm veriſſimè ſcribunt. Adſtitit ergo iterum Ieſus, neq; ab illo rogari expectat, neq; quicquam tale audite: ſed nihil eo dicente, ipſe Ieſus primùm eius ſatiſfecit deſiderio, oſtendens ſuperioribus diſcipulorum verbis affuiſſe: ijſdem enim vſus eſt, & acrius caſtigando & ad futura erudiendo. Nam cùm dixiſſet ei, [Infer digitũ tuũ huc, & vide manus meas: & affer manum tuam, & immitte in latus meũ.] ſubdidit, [Et noli eſſe incredulus, ſed fidelis.] Vides ex incredulitate dubitare? Sed antequam ſpiritum acciperent, eo autem accepto, perfecti euaſerũt: neq; in hoc tantùm reprehendit, ſed in ſequẽtibus. Cùm n. ille certior factus, ad ſe redijt, & dixit: [Dominus meus, & Deus meus: (inquit,) Quia vidiſti me Thoma, credidiſti: beati qui nõ viderũt, & credidẽrunt.] Hoc. n. fidei eſt, accipere quæ non Heb. ii.
videntur. Eſt enim fides ſubſtãtia ſperan a
darũ rerum, argumentũ nõ apparentiũ. Hic autem nõ ſolùm diſcipulos laudat, ſed & qui poſt illos credituri erãt. Atqui, inquies, diſcipuli viderunt, nihil quæ-
uerunt, ſed ex ſudario ſtatim reſurrectio M
ni priuſquam corpus intuerentur, verè crediderunt. Cùm ergo quiſpiam dicit, Vellem illis fuiſſe temporibus, & Chriſtum miracula facientem vidiſſe: intelligat beatos, qui non viderunt, & crediderunt. Dignum autem dubitatione eſt, quomodo corpus incorruptibile formã clauorum acceperit, & mortali manu tãgi potuerit: ſed hoc te non perturbet, hoc enim permiſſionis fuit. Corpus enim tã tenue & leue, vt clauſis ianuis ingrederetur, omni craſſitudine carebat: ſed vt reſurrectio crederetur, talem ſe exhibuit, & vt ipſum crucifixum fuiſſe, & neminem aliũ pro eo reſurrexiſſe intelligas, propterea cũ ſignis crucis reſurrexit, & manducauit: quod reſurrectionis ſignũ apoſtoli
plurimi fecerunt, dicentes: Qui cũ eo ſi- Act. 10.
mul mãducauimus, & bibimus. Quẽad- f
modũ igitur cũm ante paſſionem ſuper aquis ambularet, aliud à noſtra natura corpus illud fuiſſe nõ dicimus: ita poſt reſurrectionẽ videntes id ſigna clauorum habuiſſe: non propterea corruptibile di-

cemus,

cemus: propter diſcipulum hæc ita oſtenſa ſunt. [Multa & alia ſigna, (inquit,) fecit Ieſus.] Nã cũ pauciora hic meminiſſet euãgeliſta, dicit neq; alios oẽs omnia
A collegiſſe, ſed tantũ q̃ ad faciẽdã audito- C
Hic ĩſ. ribus fidẽ erãt neceſſaria. Nam ſi omnia,
a inquit, ſcriberentur, nec ipſum arbitror mundũ capere eos qui ſcribendi ſunt, libros. Vnde cõſtat nõ ambitionis, ſed tãtũ vtilitatis gratia ſcripſiſſe: ſiquidẽ q̃ plura omiſerũt, quõ ad ambitionem ſcripſerũt? Sed cur nõ omnia trãſegerũt? Maximè propter retũ multitudinẽ, præterea & illud conſiderarunt, ꝙ qui his nõ crediderit, neq; pluribus credet: qui verò hæc acceperit, nõ indigeret pluribus ad fidem aſſequendã. Mihi autẽ hoc in loco de ſignis poſt reſurrectionem dicere videtur, ideo, inquit: [In conſpectu diſcipulorum ſuorũ.] Sicut. n. ante reſurrectionẽ multa fieri oportuit, vt Dei filiũ eſſe
credererent: ita poſt reſurrectionẽ, vt reſur-
Sup. 4. c rexiſſe crederetur: ideo addidit, in cõſpectu diſcipulorũ. Nã cũ his ſolis poſt reſurrectionem verſatus eſt, propterea dicebat: Mundus nondũ me videt: inde vt co
Sup. 14. gnoſcas, diſcipulorũ dũtaxat gratia hæc facta eſſe: proſequitur, [Vt credentes vitã æternam habeatis in nomine eius.] Hoc
Cap. 21. eſt, per eum: ipſe nanq; vita eſt. [Poſteà
B manifeſtauit ſe iterũ diſcipulis ad mare Tiberiadis.] Vides nõ ſemper cũ eis eſſe, vt ante paſſionem? Apparuit veſperi, & abijt, & poſt octo dies iterũ, idem ad mare, & iterum cum multo timore. Quid autẽ ſignificat, manifeſtauit? vt oſtendat ꝙ nõ niſi ex permiſſione videbatur, propterea ꝙ incorruptibile corpus erat, & immortale. Sed cur meminit loci? Vt iã metum eos depoſuiſſe oſtenderet, quòd iam conuerſarẽtur. Non. n. amplius domi ſe continebãt, ſed in Galilæam ierãt, ad declinandum Iudæorum periculum. [Venit ergo Simon piſcatum.] Cùm. n. non frequenter Ieſus cum eis verſaretur, neq; adhuc ſpiritus datus eſſet, neq; haberent quid facerent, ad artem ſuam redierant. [Et erant ſimul Petrus, & Thomas, & Nathanael qui à Philippo vocatus erat, & filij Zebedæi, & alij duo.] Cũ ergo nihil haberent quid facerent, piſcatũ ſe contulerunt�, & noctu, quoniam formidabãt. Lucas non hoc, ſed aliud meminit. Alij autẽ diſcipuli vnà ſequebantur: volebant. n. ſimul & eſſe, & videre veritatem, & ocium ſuũ benè diſponere. Laborant ergo, & laborantibus adſtitit Ieſus, neq; cõtinuò cognitus eſt, vt in ſermonẽ prorumpetent. [Dicit ergo eis: Nunquid pulmẽtarium habetis?] Adhuc mo- C
re hominis loquitur, ac ſic mpturus eſſet aliquid ab eis. [Cũ illi abnuerẽt, iuſſit vt in dexterã rete iacerent, iecerunt, & ceperunt.] Cũ aũt eũ cognouiſſent, proprios mores referunt Petrus & Ioannes: ille ſeruentior, hic altior erat: ille vehementior, hic perſpiſcacior: ideo Ioãnes prior agnouit Ieſum, Petrus prior ad eum properauit: neq;. n. parua erant ſigna. Quænam? Primùm, quòd multos cepiſſent piſces, inde quòd non ſcinderetur rete: præterea quòd priuſquam deſcenderent, prunas viderint, & piſcem impoſitum, & panem: quæ non ex ſubiecta materia fecerat, vt propter quãdã diſpenſationem fecit ante crucem. [Vt ergo cognouit eũ, omnibus reiectis, & piſcibus, & reti, ſuccinxit ſe Petrus.] Vides & reuerẽtiam, & deſiderium?] At qui ducẽtis quaſi cubitis aberãt, nõ tamen naui appellere expectauit, ſed natando ad Ieſum venit. Quid ergo Ieſus? [Venite, & prandete, (inquit,) Et nemo audebat eũ interrogare.] Iam. n. ſolitã fiduciã habebãt, neq; ad eũ loqui audebãt, ſed ſilentio, metuq;, & reuerentia in eum intenti, diſcubuerunt: norant enim dominum eſſe, ideo non interrogarunt quiſnã eſſet. Et cũ formam mutatam, & horroris plenã viderent, admodum erãt pertertiti, volebantq; de ea interrogare: ſed & metus, & quòd norant non alium D
eſſe, eos ab interrogando cohibuerunt, & tantùm comederunt, quæ ipſe immenſa potentia ſua parauerat. Hic non amplius in cœlũ ſuſcipit, neq; hominẽ agit, oſtendens illa permiſſionis gratia feciſſe: & quòd non frequenter cum diſcipulis eſſet, neq; ſimiliter dicit. [Hoc iam tertiò manifeſtatus eſt Ieſus cum diſcipulis, cùm reſurrexiſſet à mortuis.] Et iuber, vt reliquias accipiant, vt id imaginationem non eſſe demonſtraret: ſed hoc in loco non dicit Chriſtum cum diſcipulis manducaſſe: Lucas autem ſimul manducaſſe dicit. Quomodo autem, non no Lu. 24.
ſtrũ eſt dicere. Modò quodam perquàm f
mirabili hæc facta ſunt, non quòd natura cibis amplius indigeret, ſed ad reſurre-

ctionis veritatem demonstrandam, ita p-
misit fortasse. His verbis conflagratis, &
qui cum Iesu tunc fuerunt, & qui futuri
sunt, in communi resurrectione beatos
ducitis. Adnitamur ergo pro viribus, vt
faciem eius admirabilem intueamur: nã
si nunc hæc audiendo ita flagramus, & il
lis temporibus quibus in terra versatus
est fuisse, vocem audisse, faciem vidisse, al-
locutum esse, tetigisse, ei ministrasse desi-
deramus: cõsidera qualis visu futurus sit,
E non in corpore amplius mortali, neque
humana disponens, sed angelis constipa-
tus, cùm nos quoque immortali corpore
eum videbimus, & summa fruemur fœli
citate, quæ omnem sermonem exuperat.
Quare adnitamur, ne tanta excidamus
gloria: neque enim difficile est, modò ve-
limus, neque onerosum, si attenderimus.
Nam si sustinebimus, & contregnabimus:
hoc est, si tribulationes ferimus, si persecu
tiones, si arcta via ambulabimus: arcta
enim natura & laboriosa est, nostra autẽ
electione leuis, spe futurorum. Id.n. quod
in præsenti momentaneũ est, & leue tri-
bulationis nostræ, supra modũ in subli-
mitatem æternũ gloriæ pondus operatur
in nobis: non contẽplantibus nobis quæ
videntur, sed ea quæ non videntur. Diri-
gamus ergo oculos in cœlum, & illa sem-
per imaginemur bona, atq; inspiciamus:
in quibus si semper versabimur, neq; bo
na huius mundi nos alliciẽt, neque mala
molestè feremus: sed & hæc, & similia om
nia deridebimus, & nihil nos aut seruos,
aut superbia elatos facere poterit, modò
hoc semper desideriũ propagemus, si illã
dilectionem intuebimur. Et quid dico
F præsentibus malis non dolituros? Immo
ne visuros quidem ea putamus. Tantus
enim est amor, vt non psentes tantũ, sed
absentes quos diligimus quotidie cernere
videamur: magna nãque dilectionis vis.
Omnia negligit, vt dilecto animum colli
gat: si ita Christũ diligeremus, humana
oĩa vmbra, oĩa imago, oĩa nobis somniũ
videretur: diceremus & nos, Qui nos se-
Ro.8.g parabit à charitate Christi? tribulatio, an
angustia? Nõ dixit pecunias, aut diuitias,
aut formã: hæc. n. vilissima sunt & ridicu
la: sed q̃ grauia videtur posuit, Fames, pse
cutiones, mortes, quæ ille vt nullius mo-
menti contempsit. Nos aũt propter pecu
nias vitã contẽnimus, & lucẽ recusamus.

Et Paulus quidem, non mortem, non vi-
tam, non præsentia, non futura, nõ aliam
creaturam, diuinæ præponit dilectioni:
nos si vel parum auri videmus, eius cupi-
ditate incendimur, & diuinas leges pes-
sundamus. Quod si hæc dictu non ferẽda
sunt lõgè minus factu: & quod graue est
auditu horrescimus, te ipsa minimè: sed
facilè iuramus, peieramus, rapimus, vsu-
ras exigimus, continentiã negligimus, à
vera oratione desistimus, plurima præce-
ptorũ trãsgredimur, & pecuniarũ gratia
mẽbra nostra oĩno contemnimus. Nam
qui pecunias amat, innumeris malis pro
ximũ, & seipsum cum illo afficit: etenim G
itasçetur facilè, maledicet, stultum appel-
labit, peierabit, neque veteris legis modũ
seruabit. Non enim diligit proximum
qui aurum diligit. Atqui nos & inimicos
propter cęlorũ regnum amare iubemur.
Quomodo ergo id consequi poterimus?
Nam si vetera præcepta implentes, non
erit nobis ad regnum aditus, nisi abunda
uerit iustitia nostra plusquàm illorum: si
illa transgrediemur, quis nobis erit excu- Mat.5.
sationi locus? Amator pecuniarum non c
modò inimicos nõ diligit, sed amicos ini-
micorum loco habebit. Et quid amicos
dico? Ipsam sæpenumero naturam igno-
rat amator pecuniarum, neq; cognatio-
nem nouit, neque consuetudinis recorda
tur, non reuereturætatem, nullum habet
amicum, sed omnes odit, & in primis se-
ipsum: non tantùm quoniam perdit ani-
mam suam, sed quoniam innumeris soli-
citudinibus, laboribusque, atq; miseriis
distrahitur. Etenim peregrinationes, odia,
pericula, insidias, & alias huiusmodi subit
calamitates, hac duntaxat gratia, vt malo
rum radicem secum habeat, & multas nu
meret pecunia? Quid hoc morbo gauius,
oĩbus priuatur delitijs, oĩ voluptate: mul H
tum gloriæ, multũ honoris amittit: ama-
tor pecuniarũ multos formidat, multos
hẽt accusatores, inuidos, calũniatores, in-
sidiatores: q ab eo iniuriã acceperũt, ode-
runt vtpote offensi: qui minus, timore ne
offendatur, & offensorũ misericordia illũ
vt hostẽ obseruant, & cauent. Maiores,
potentioresq; indignantes, & pauperum
misericordia, & liuore similiter, vt inimi-
cos odio hãt. Et quid hoĩes dico? Cùm
deum inimicum habeat, quid spei reli-
quũ ei fuerit? q̃d cõsolationis? Amator pe
cuniarum

cuniarum his vti minimè potest, sed ser
uus & custos est, non dominus: augere ea
semper contendit, nunquam erogare vel
Pecu let. Eum contemplare, & omnium paupe-
nijs nõ rum pauperiorem iudica, nulla cupiditá-
abuten te contentus est. Atqui pecuniæ, non vt
dum. custodiamus, sed vt vtamur inuẽtæ sunt.
Quòd si eas alijs defossuri sumus, quid
nobis est miserius, qui vndique congre-
gare inhiamus, vt clausas teneamus, &
communem vsum auferamus? Est & al-
ter morbus, neque hoc minor: hi certè
defodiunt, illi in ventrem, voluptatem,
I atque ebrietatem iniustè omnia confe-
runt, & subiipsis luxuriæ supplicium pa-
rant: alii parasitis & adulatoribus lar-
giuntur: hi in ludis & meretricibus, hi
alijs huiusmodi dispendijs profundunt:
hoc pacto innumeras sibi ad gehennam
vias sternunt, recta ad cœlum derelicta,
quæ non lucrum tantùm, sed & volupta-
tem prædictis longè maiorem affert. Qui
meretricibus dat, ridiculus & infamis est,
& multos sibi inimicos parat, & breuem
voluptatem, vel nullam potius. Quæcun-
que det alienis mulieribus, ex his nulla
Pro.30. gratia habebitur. Vas enim contritum est
c domus aliena. Præterea muliebre genus
temerarium est, & inferno eius similatur
cupiditas: illi enim mulieris amorem Sa-
lomon comparauit: tunc cessat, cùm om-
nibus rebus amantem spoliauit: immò
nec tunc quidem, sed magis conuiciatur,
& insultat iacenti, eumque maiorem in
modum ridet, & tot cum malis circunue
nit, quæ nullo pacto narrari possent. At
sanorum voluptas minimè talis est: nul
lum riualem habet, sed omnes congra-
tulantur & plaudunt: & qui beneficia ac
ceperunt, & qui collata viderunt, nulla
ira, nulla tristitia, nullus pudor aut igno
minia eius animum expugnat: sed multa
conscientiæ lætitia, multa futurorum
spes, clara gloria & splendor, & quod ma-
ximum est, dei beneuolentia, & securitas:
nullum præcipitium, nulla suspicio, sed
K tranquillissimus portus. Quibus omni-
bus cognitis, voluptatem voluptati com-
parantes, meliora eligamus, vt futura con
sequamur, gratia & benignitate domini
nostri Iesu Christi, cui gloria, &c.

Homilia lxxxvij. ex cap. xvi.

CVm ergo prãdissent, dicit Simoni Petro
Iesus: Simon Ioãnis diligis me plus his?
Dicit ei, Etiam domine, tu scis quia amo te.
Multa quidem alia sunt, quæ apud deum
nobis fiduciam præbent, & quæ nos cla-
ros & probatos ostendunt. Quod autem
maximè diuinum nobis amorem conci-
liat, est proximi dilectio, quam à Petro
Christus exigit: nam cùm finem cibis
fecissent, dicit Simoni Petro Iesus: Simõ
Ioannis diligis me plus his? Dicit ei, Etiã
domine, tu scis quia amo te. Dicit ei: Pa
sce agnos meos. Quid tãdem alijs omissis Petrus
his duntaxat Petrum affatur? Os erat apo os &
stolorum, & princeps: propterea & Pau- pĩceps
lus eum præter alios visurus ascendit, si- apostolorum.
mul vt ei ostenderet iam sibi fiduciam ha Gal.1.d
bendam: tanquam enim negationis ob-
liuisceretur, fratrum curam ei committit, neque negationis meminit, neque ex-
probrat, tantùm dicit, Si amas me, fra-
trum curam suscipias: & quam in omni- L
bus dilectionem ostendisti, & qua dele-
ctor nunc ostende, & animam quam pro
me posituram dixisti, hanc pro ouibus
meis trade. Cùm ergo semel atque iterum
interrogatus, ipsum arcanorum cordis
perscrutatorem testem aduocasset, & ad-
huc tertiò interrogaret, perturbatus est
Petrus, veritus superiora. Nam cùm for-
ti animo esset, reprehensus est postmo-
dum, ideo iterum ad ipsum confugit di-
cens: [Tu omnia scis: hoc est præsentia
& futura. Vide quantò melior factus est,
& modestior: non amplius temerè per-
stat in sententia, neque contradicit: ppea
contristatus sum, ne fortè me amare ar-
bitratus, non amem: vt anteà cum me for
tem, & constantẽ putarem, postmodũ im
becillis deprehensus sum. Ter autẽ inter
rogat, & semper idem præcipit, vt demon
stret quanti ouiũ suarum curã faciat, &
q̃ hoc maximũ sit amoris argumentũ:
& cũ dicat quantùm eũ diligat, prædicit
& martyrium, q̃d passurus erat: ostendẽs
q̃ non ob eius diffidentiã id diceret, sed
quòd maximè crederet, volens amoris in
eũ signũ demõstrare: & erudiẽs nos, quo-
nã pacto amãdus sit, quare inqt: [Cũ esses
iunior, cingebas te, & ambulabas vbi vo
lebas: cũ aũt senueris, extẽdes man' tuas,
& alii te cingẽt, & ducẽt te quò tu nõ vis.]
Atqui

Universidad de Deusto Biblioteca

M Atqui hoc volebat, & desiderabat, quare
Sup. 12. hoc manifestum fecit. Cùm enim aliquã
e do dixisset, Animam meam pro te ponã:
Mat. 26 &, Si oportuerit me mori tecum, non te
d negabo: ei vicem reddidit. Quid autem si
gnificat, quò tu non vis? Naturæ affectũ,
& carnis necessitatem indicat, & quòd
anima inuita corpus relinquit: & licet vo
luntas constans & firma esset, natura ta
men imbecilla, Nemo sine dolore à cor
pore disloluitur, diuina hoc vtiliter dis
pensante prouidentia, ne multi violentã
mortem eligerent: nam si etiam sic hoc
diabolus persuadere, poteat, & in multa
nos præcipitia, & voragines impellit, nisi
tantum animæ esset corporis desideriũ, in
parũo etiam mœrore multi sibi mortem
conciscerent: Quò igitur non vis, natura
lẽ affectum significat. Quomodo autem
cùm dixisset, Cùm esses iunior, subdit,
Cùm senueris? Quòd tunc neq; iuuenis
esset, neq; senex, sed vir perfectus. Sed cur
superioris vitæ meminit? Vt significet in
rebus secularibus iuuenem vtilem esse, se
nẽ inutilẽ: non ita in diuinis, sed cum ad
uentauerit, inquit, senectus, tunc fortior
eris, atque præstantior: nihil te ætas impe
diet. Hæc dixit, non vt eũ perterreret, sed
vt excitaret: norat enim eius animum, &
quòd iampridẽ eius boni desiderio tene
batur: simul autem & mortis genus de
A mouſtrat. Cùm enim Petrus omnino pe
ricula pro Christo subire vellet, Confide,
inquit, ita enim tuũ implebo desideriũ:
nam quæ nõ passus es iuuenis, patieris se
nex, Inde erigens auditoris animũ euãge
lista, addidit: [Hoc autem dixit, significa
ns qua morte clarificaturus esset Chri
stum deum.] Non dixit, moriturus: vt in
telligas mori pro Christo gloriam esse &
honorem. [Et cùm hoc dixisset,] inquit,
[ei, Sequere me.] Quibus verbis iterum
curam & familiarem in eum affectum
ostendit. Quòd siquis percontaretur, quo
modo Iacobus sedem Hierosolymis acce
perit: respondetem hunc totius orbis ma
gistrum præposuisse. [Conuersus Petrus,
vidit illum discipulum, quem diligebat Ie
sus sequentem: qui & recubit in cœna su
per pectus eius, & dixit ei: Domine, hic
autem quid?] Qua gratia recubitus illius
meminit? Non ab re, sed vt ostendat Pe
tri post negationem fiduciam: qui enim
tunc non est ausus Iesum interrogare,
sed id muneris alteri delegarat, hic com
missa sibi fratrum cura, non modò alte
ri vicem suam mandat, sed & ipse magi
strum interrogat: & Ioannes quidẽ tacet,
ipse autẽ loquitur, præterea & suã in eum
præse fert dilectionem. Diligebat.n. maio
rem in modum Ioannem Petrus, qd & B
ex sequẽtibus apparet, & per euangelistã
eorum vinculum etiam in actionibus de
mouſtratur. Nam cũ magna Christus Pe
tro cõmunicasset, orbis terrarum curã de
mandasset, martyrium prædixisset, & ma
iorem erga eum dilectionem testatus es
set, cũ vellet Petrus Ioannem sociũ & col
legã, inquit: Hic aũt quid? Nunquid ean
dem viam aggredietur? & quemadmodũ
in cœna interrogare non ausus, Ioannem
suffecit: ita nunc vicem reddit, arbitratus
eum velle, sed non audere de se scitari.
Tum Christus: [Si eũ volo manere donec
veniam quid ad te?] Nam cùm nimia id
charitate diceret Petrus, nec ab eo diuidi
uellet: ostendens Christus, quòd quanta
uis eum dilectione prosequeretur, suam
assequi non posset, inquit: Si eum volo
manere, quid ad te? His verbis nos eru
diens, neque dolendum, neque curiosius
præter diuinam voluntatẽ inuestigandũ.
Nam cùm Petrus semper in hmõi interro
gationes feruentiùs prosiliret, iterum eius
feruorem retundens, quòd nõ sit vlterius
inquirendum, in hunc modum respõdit.
[Exijt ergo sermo iste inter discipulos,
quòd ille non moritur. Et non dixit ei Ie C
sus, quia non moritur: sed, si volo eum ma
nere donec veniam, quid ad te?] Noli ar
bitrari, inquit, eodẽ modo de vobis dispo
suisse: hoc aũt dixit, vt intempestiuum af
fectũ, & consuetudinis desideriũ tolleret.
Cùm aũt essent orbis terrarum curã suſce
pturi, simul amplius esse non oportebat,
magnum .n. fuisset mundo detrimentũ,
idcirco inquit: Opus suscepisti, id confide
ra, perfice, labora, & te certaminibus expo
ne. Quid ad te, si volo eũ manere hic? tu
officium tuum cura, & exequere. Tu au
tem hoc in loco euangelistæ lenitatem in
tellige. Videns nanque discipulorũ suspi
cionẽ, corrigit eã, tanquam quid dixerit,
non intelligerent. Nõ dixit, inquit, Iesus,
quia non moritur: sed, si volo eũ manere.
[Hic est discipulus ille, qui testimonium
phibuit de his, & scripsit hæc. Et scimus,
quia verum est testimonium eius.] Quid
tandem

tandem præter aliorũ morem hic solus se
cundum de seipso perhibet testimoniũ?
videtur .n. auditoribus occurrere. Quæ
nã hæc causa? Dicitur vltimus se ad scri
bendum diuina inspiratione contulisse,
ideo & suam dilectionem, & causam qua
re ad scribendũ venerit, frequenter osten
dit ac meminit, hinc sibi fidem compa
rans, quòd inde motus sit. Et scio, inquit,
quòd verum dico, quod si multi non cre
deretur, ex eo credendum est, quod sequi
D tur. [Sũt,] inquit, [& alia multa quæ fecit
Iesus, quæ si scribantur per singula, nec ip
sum arbitror mũdum capere eos, qui scri
bendi sunt libros.] Vnde constat, quòd
non ad gratiã locutus sum. Cũ .n. ex tot
& tantis operibus, neque vel ea quę alii
meminerint, sed pluribus eorũ omissis,
Iudæorũ insidias, lapidationes, odia, in
iurias, maledicta, & qũo dęmoniũ haben
tem, & deceptorem appellabant, in me
dium proculerim: perspicuum est me nõ
ad gratiam conciliandam prolocutum,
quam qui aucupatur, contrafacere opor
tet, contumelias tegere, laudes prædicare.
Cùm ergo certissima scripserit, non recu
sat ẽt suum in medium ferre testimoniũ,
quòd singula inuestigarit, examinauerit
que. Mos enim nobis est, vt verissimi esse
videamur, nostrum non recusare testimo
nium: quod si nos facimus, multò magis
ille qui ex spiritu scribebat: quod & al j
Acto. 2. apostoli prædicabant, Nos testes sumus
c eorum quæ dicimus, & spiritus qui de
dit obedientibus sibi: omnibus enim af
fuerant. Matrem commendatam habuit,
quæ & signa amoris erant, & quòd certò
E omnia sciret. Quòd si tanta signa facta
dixit, noli admirari, sed immensam au
thoris potestatem intellige, & crede. Vt
enim facilè nobis est loqui, ita & illi, im
mo longè facilius facere quæ vult: volun
tas sola sufficit, & cuncta ei parent: his
ergo diligenter attendamus, neq; omitta
mus, quin explicemus atq; inuestigemus.
A frequenti nanque cõgressu aliquid cõ
sequemur: ita vitam nostrã purgare pote
rimus, ita spinas incidere. Tale .n. peccatum
est, & secularis cura res infructuosa,
& molesta. Et quemadmodum spina vbi
cunque tangitur, tangentẽ pungit: ita se
cularia vbicunq; comprehenderis, lædũt,
Verũm nõ huiusmodi spiritalia, sed mar
garitæ cuidam similantur: quam cum tra
ctaueris, delectat oculos. Vt exempli grã
tia: Fecit aliquis eleemosynã, non mũdò
spe futurorũ nutritur, sed & seculi bonis
semper confidens lætatur: & omnia au
denter faciens, malas vincit cupiditates,
& ante regnum hic iam fructum accipit,
cùm laudetur, cùm in admiratione sit, &
ante omnia à propria conscientia: & sin
gula bona opera hmõi sunt, quemadmo
dum mala etiam ante gehennam hic tor
quent, vulnerant enim conscientiam: Et
siquid maneat peccatores intelligeres, me
ticulosus & trepidus, etiam nemine pu
niente, efficereris: & si diuitiæ tibi essent, F
multos haberes inimicos, & suspicioſè vi
ueres, neque iam resistere posses iniurian
tibus, vel potius & non iniuriantibus: ne
que enim tantum ab eis voluptatis, quan
tum mętoris assequimur, intus reclaman
te conscientia, foris hominibus accusanti
bus deo indignato, gehẽna nos cupidè ex
pectãte, nõ quiescẽtib cogitationib. Gra
uis, grauis inquã res, & onerosa peccatũ,
& plumbo omni onerosius, qui id cogno
scit ne minimũ quidẽ oculos erigere põt, 3. Reg.
etsi sensu careat. Sic & Achab, quanuis 21. f. g
perquàm impius esset, postquàm cogno
uit peccatũ suum, deiectis oculis ambula
bat contritus, & egerrimè ferens, propte
rea saccum induit, & fontes fudit lachry
marum. Si itidem & nos faciamus, & vt
ille, lugebimus, exuemus peccata nostra,
vt Zachæus, & aliquam veniam cõseque
mur. Vt enim in morbis & fistulis, nisi qs
prius fluẽtem humorem, & vulnus sistat:
quæcunq; imposuerit medicamenta, non
amota morbi causa, omnia frustra cõten
det: Ita & nos nisi manum ab auaritia, &
malum hunc amorem cohibuerimus, li
cèt eleemosynã demus, omnia incassum
laborabimus. Quod enim per eum boni fe
cimus, accedente auaritia fatiscit, atque G
disperditur, & priore peius efficitur. Cel
semus ergo à rapina, & ita eleemosynas
impendamus. Quòd si in præcipitia nos
deferimus, quomodo respirare poterimus?
Etenim siquis casurum erigeret, vt
eleemosyna: alter autem humi premeret,
vt auaritia, nihil aliud ab hac pugna expe
ctandum est, quàm vt discerpatur. Quod
ne nobis accidat, neve auaritia deorsum
præmente, eleemosyna nos derelinquat,
leues efficiamur, & volemus, vt & malo
rum liberatione, & bonis operibus per
fecti,

secti, sempiterna bona consequamur, gratia & benignitate dñi nostri Iesu Christi, cum quo patri, simul & Spiritui sancto gloria, honor, & imperium, & nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Homiliarum lxxxvij. D. Ioan. Chrysostomi in euangelium Ioannis.

FINIS.

H

D. IO. CHRYSOSTOMI *aliquot homiliæ in euangelium Ioannis, secundum ordinem capitum: quæ hactenus varijs in codicibus sparsæ extabant, in commune omnium emolumentum redactæ.*

DE FIDE IN CHRISTO, Homilia.

Si credis, quòd deus erat verbum: secundum euangelistæ testimonium crede, qa
Io. 1. a hoc verbum caro factum est: hoc est, homo factum
est, ita vt inconuertibilis deitas perma-
I neret. Deus enim incõuertibilis est, quẽ nulla substantia capiat: cùm ipse sit omnium capax, non habens neque augmentum dierum, neque immunitionem temporum. Non enim ex tempore aliquod initium habet, qui est ante secula: nõ aliqua factura est, quæ temporibus excludatur: sed in patris natura manens semper absq; initio inuenitur, qui coæternus est genitori initium non habenti. Vnde & temporibus initium dedit ipse non in
Sap. 7. d tempore permanens, sicut scriptum est:
Io. 1. a Quia in se manens, innouat omnia: per quem omnia facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Si verò & temporale aliquid de ipso volueris cogitare: quia cùm sit vnigenitus dei filius, dicitur etiam fi-
Ps. 2. b lius hominis in dispensatione carnali: cognosce vocem illam patris dicẽtem: Ego hodie genui te: vt quod ait, hodie genui te, filio hominis ex Maria nato adscribas auferens prorsu: temporalitatem ab illa inconuertibili deitatis natura. Si autem & secũdum paternam generationẽ eum consideres, per id quòd ingenitus est pater: propria verò generatio filius vnigenitus, & ideo filius vnigenitus: & ideo si distinctionẽ aliquam inter genitorẽ & genitũ definire velis, hic vide vt intellectu pio tantæ necessitudinis intuearis arcanum. Qm̃ & priusquã nasceretur vnigenitus, in suo iã genitore generandus manebat, non habens distantiam temporis, sicut impij dicunt: quia erat quando nõ erat, qui ineffabilem domini creatoris generationem mortalium creaturatũ specie metiuntur, quæ gradibus ætatum ge K
nerãtur & gñant. Veruntã ẽt de ipsis eos conditionis humanæ generationibus arguamus. Nam si etiam homini inest antequàm generet, & id quod ex eo generandum est, secundum est secundum naturam, & antequàm generet non aliunde mutatur, vt seminet progeniem, quam generaturus est: quantò magis in deo patre omnipotente ista ratio cernenda est, vt æquè inconuertibilis & sempiternus filius, in ęterno, atque incommutabili patre semper fuerit: qui secũdum naturam inseparabilis substantia est, excludens illam impiorum blasphemiam, quæ dicit:
erat, quando non erat. Si verò manife Gen. 1. b
stius volueris agnoscere, qui erat semper in patre priusquàm nasceretur. Non legisti in factura & constitutione mundi, Mose exponente, quomodo ex persona opificis dictum sit: Producat herbam fœni seminans semen secundum genus, & similitudinem: & lignum fructiferum facientem fructum, cuius semen eius in ip
so secundum genus, & similitudinem su- L
per terram. Si ergo lignum fructiferum quod in escam datum est hominibus, priusquam producat fructus, in semetipso fructum habet secundum genus, & secundum similitudinem suam: quantò magis deus qui creator & largitor eorum est, in semetipso habuit natum suum antequàm signaret? Non enim duos ingenitos dicimus, sed vnum ingenitum patrem perfectum, qui filium ex seipso ge- Mat. 16
nuit perfectum, sicut ipse est perfectus d & Lu.
pater. Tu ergo qui vides dicentem: Pa 22. c
ter, si possibile est, transeat calix iste Io. 10. d
à me: veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis, non vides eundem dicentem:

tentem: Potestatem habeo ponere animam meam, & iterum sumere eam, & nemo eam aufert à me, sed à meipso pono eam, vt rursus assumam illam? Quod vtique dicens, docet te, vt vi propriæ voluntatis eius, non extrinsecus eum natum esse arbitreris: quia non sicut indigens sumpsit aliunde virtutem, cum qua sit opus ei, sed suæ potestatis imperio vsus est, & non assumptiuæ assumptionis beneficio. Considera ergo liberum, & principale diuinæ voluntatis arbitrium, & noli contrahere, atque concludere in angustiis mentis tuæ deum maiestatis, qui propter te susceptam fragilitatis tuæ carnem vestitus
M est: sed redde altitudinem gloriæ suæ habentem potestatem animæ suæ ponendæ, & resumendæ. Diminutionem verò ad eum refunde qui passus est, & resurrexit: passus est tamen, quia vo
luit: surrexit, quia potuit. Vides ergo
Ioã. 5. c dicentem: Non veni voluntatem meam facere, sed voluntatem eius qui misit me: & qui me misit, maior me est.
Ibi. 10. f Et è diuerso non consideras eum dicentem: Ego & pater vnum sumus? Vt quod sumus, personis adscribas: quòd verò dixit vnum: diuinitati assignes. Et si eum orantem videris, si crucifixum, si ex tempore orantem consideras, secun
Ps. 2. b dum quod ad eum dictum est: Ego hodie genui te: illum mihi intellige, de quo scriptum Apostolus ad Hebræos di
Hebr. 2. a & cit: Quid est homo, quòd memor es eius, aut filius hominis, quoniam visi-
Psal. 8. b tas eum? Minorasti eum paulo minus ab angelis, gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum, omnia subiecisti sub pedibus eius. Et idem magister illico sua disputatione subtexuit: Nunc adhuc non vi-
Heb. 2. b dimus omnia illi subiecta, paulò antè minus ab angelis minoratum vidimus, inquit, Iesum propter passionem, gloria & honore coronatum. Cùm verò audieris & illud, quod de eodem Iesu domino nostro beatus Apostolus dicit:
1. Cor. Quando subiecta illi fuerint omnia,
15. d tunc & ipse subiectus erit ei, qui sibi subiecit omnia, vt sit deus omnia & in
A omnibus. Et recurrere oportet ad Apostolum, & per ipsius magisterium intueri: quia dixit, nedum videmus vniuersa illi subiecta, neque omnem linguam confitentem, quia dominus Iesus Christus in gloria est dei patris: vt quando adimpleta fuerit subiectio confitentium, quia dominus Iesus in gloria est dei patris, in subiectione eius, cui subiicitur omnis lingua, hoc est, filio hominis secundùm Apostolum: tunc filius hominis, secundùm Apostolum, in subiectione plenitudinis credentium subiicitur diuino verbo, vt sit iste qui assumptus est homo, sit deus, omnia in omnibus. Quia per ipsum iudicem erit retributio iustis iustitiæ in gloriam, & peccatoribus iustum iudicium tormentorum in iram damnationis. Si autem volueris magnitudinem filij in agnitione patris considerare, vade ad Philippum apostolum & interroga cum ipso,
dicens: Ostende nobis patrem, & suf- Io. 14. a
ficit nobis: & poteris discere ipso domino respondente: quia pater meus vs- Ibi. 5. c
que adhuc operatur, & ego operor. & cum Philippo audies: Tanto tempore Ibi. 14. a
vobiscum sum, & non me vidistis? Philippe qui videt me, videt & patrem: quia ego in patre, & pater in me est. Hoc autem ait illuminans nos.

B

EIVSDEM DE DIVO *Ioanne Baptista, homilia.*

De Ioanne dicitur: Fuit missus à Ioã. 1. a
deo. Vide quæ sit distantia inter deum & hominem. De deo: In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Videte quomodo piscator indoctus nouum verbum proprietatis dixit, sic de deo: In principio erat verbum, quæ iam locuti sumus: neque enim possumus eadem replicare. De homine videte quid dicat: Fuit homo missus à deo. Videte quid dicat, fuit. De filio dei, erat: de homine, fuit. De deo dicitur: In principio erat verbum: de dei filio, verbum, de homine videte quid dicitur, Fuit homo: quia ergo homo, propterea missus est à deo. Cui nomen erat Ioannes. Gratia in homine comprehenditur. Ioannes Ioãnes
enim domini gratia interpretatur. Io quid in
enim dicitur domini, anna dicitur gra terpret
tia. Cui nomen erat Ioannes. Quia tur.
maiorem

Universidad de Deusto
Biblioteca

maiorem accepit gratiam, propterea in
eremo philosophatur, & reseruat se in ad
uentum Christi': quia nunciaturus erat
Christum, statim in eremo nutritur, sta-
tim ibi crescit, non vult cũ hoibus conuer
C sari. In eremo cũ angelis philosophatur:
nouerat Christũ Ioannes semper esse ven
turum, & non solùm nouerat ad infantia,
sed in vtero matris nouerat, & eum salu-
Luc.1.c tauerat: Denique scribitur: Exultauit in-
fans in vtero matris suę. Vide qũo in vte
ro matris constitutus sensit aduentum do
Ioannes mini. Cõsiderate monachi dignitatem ve
dux mo stram. Ioannes princeps vestri est dogma
nachorũ tis, ipse monachus. Statim vt natus est,
in eremo viuit, in eremo nutritur, Chri-
stum expectat in solitudine. Videte diffe
rentiam. Eo tempore quo Ioannes natus
est, & erat in eremo. Hoc templum quod
videmus esse destructum, quantas habe-
bat diuitias, quid auri, quid argenti, quid
multitudinis? Vultis scire quantam ha-
buerit, multitudinem? Iosephus Iudaicæ
scriptor historię describit eo tempore quo
capta est Hierusalẽ, hoc est à Vespasiano
& Tito, dicit mille & octingenta millia
vna die capta. Videte quid dicat, vbi tan-
ti sunt capti, quãti habitatores erãt: quan
ti sunt mortui, quantos fames, quantos
gladius interfecit? Deinde scribit historia
quantum auri fuerit in templo, quantum
argenti, quantum gemmarum, quantum
serici, quanti erant sacerdotes, quanti seri
bæ, & diuersa genera officiorum. Videte
qũo semper Christus humilitatem dili-
D git. Christus dei filius in templo nascitur,
& in eremo prædicatur. Humilis enim
humiles diligit. Hoc totum quare dico?
Vt docẽa, dogmatis vestri principem esse
Baptistam Ioannem. Fœlices sunt qui
Mat.11. imitantur Ioannem, quo inter natos mu
lierum maior non fuit. Expectabat Chri-
stum, nouerat esse venturum, oculi eius
Ioan.1. nihil aliud dignabantur aspicere. [Om-
nia per ipsum facta sunt, & sine ipso fa-
ctum est nihil, quod factum est.] Multi
enim malè legũt, dicentes: Quod factum
est, in ipso vita erat. Sed ita distinguitur:
Omnia per ipsum facta sunt, & sine ip-
so factum est nihil, quod factum est: hoc
est, sine ipso quod factum est, non est fa-
ctum. Spiritus enim sanctus non est fa-
ctus, propterea non per ipsum est. Spiri-
tus enim sanctus qui fecit omnia, non est
factus à domino. Verbo domini cœli fir-
mati sunt, & spiritu oris eius omnis vir- Ps.32.b
tus eorum, Vides quia duo sunt qui fa-
bricãt, dimitto patrem, quia de patre nul-
la dubitatio est, licèt in isto versiculo tres
personæ demonstrentur. Quando enim
dicitur: Verbo domini cœli firmati sunt,
nominat: id est, verbũ nominat, & deum
patrem, & filium, ergo duæ personæ di-
ctæ sunt: Verbo domini cęli firmati sunt.
Alijs verbis hoc dixit: Filio patris cœli E
firmati sunt, & spiritu oris eius omnis
virtus eorum. Ergo manifestè in isto ver-
siculo demonstratur, quòd pater, & filius,
& spiritus sanctus omniũ creatores sunt.
Omnia per ipsum facta sunt. Si ergo om-
nia per ipsum facta sunt, ergo exclusus est
pater, exclusus est & spiritus sanctus, & so
lus filius operatus est. Quoniam ergo di-
xerat, omnia per ipsum facta sunt, ne spi-
ritus sancti & patris tolleret creationem,
adiecit. Et sine ipso factum est nihil, quod
factum est. Quando dicitur, sine ipso ni-
hil, ostẽditur quòd alius fecerit, sed quòd
sine isto nihil fecerit: denique & sapien- Prou.8.
tia in Prouerbiis quid dicit? Quando præ
parabat cœlos, aderam, &c. [Et vita erat
lux hominum, & lux in tenebris lucet, &
tenebræ eam non comprehenderunt. Ge
neraliter quidem de cõditore dicitur deo,
quoniam semper inter medias creaturas
suas sit, & tamen creatura non intelligit
creatorem suum: specialiter autem dici-
tur de domino saluatore: quoniam hoc
verbum quod erat deus, & erat in deo, es
set etiam in mundo, vt luceret in tene-
bris Iudæorum: & Iudæi qui sunt tene-
bræ, non comprehenderunt lucem. [Fuit
homo missus à deo.] Breuiter de singulis
dicamus. Fuit homo missus à deo. videte F
significãciam, proprietates q; verborũ. De
deo quid dr? de filio dei qd dr? In princi-
pio erat verbũ. Qui erat, principium nõ
habet. Quierat, non fuit aliquod tempus
quando non erat. De Ioanne licèt verò
sanctus sit, licèt præcursor sit, non dici-
tur erat: non enim erat antequã nascere
tur, non erat antequàm præcursor fieret,
non erat antequã conciperetur in vterò.
Audiat hic, & alia hęresis: Nõ mittitur il
le q erat, sed mittitur & fit ille q nõ erat.
Quid dicitur, fuit homo missus à Deo?
Videte proprietates verborum. In princi
pio erat verbũ, & verbũ erat apud Deũ,
& Deus

& Deus erat verbum. Hoc erat in princi-
pio apud Deum. Legimus & literas secu
lares, legimus Platonẽ, legimus & cęteros
philosophos. Piscator noster inuenit
quod philosophus non inuenit. Si dixis
set: in principio erat Deus filius, videba
tur patrẽ exclusisse, aut ẽt duos Deos face
re: & nihil nobis proderat de gentibus, si
reliquissemus plurimos deos, & credidis-
semus in duobus dijs. Vide ergo qũo pau
latim, & prudenter irrepit. In principio
non dicit erat Deus, ne videretur Deũ &
Deũ facere Deos duos iunctos, sed filiũ
G verbũ nominat. Et dum dicit ipsum ver-
bũ esse in patre, sic & filium Deum dicit,
vt non afferat alium Deum. Ergo & nos
qua ratione filiũ Deum dicimus, & vnũ
tamẽ Deum dicimus in patre, & in filio:
sic in patre, & in filio, & in spiritu sancto
triplex quidem est, sed vna diuinitas. Fuit
homo missus à Deo. Ioannes fuit, qui an-
te non erat. Factus est, qui non erat. Fuit
A homo non verbum. Homo ideo fuit,
quia homo: verbum non fuit, sed semper
erat. Fuit homo missus à Deo. In princi
pio erat verbum. Non mittitur homo
missus à Deo. Quicquid ergo homo lo
Matth. quitur, nõ auditur qui mittit. Qui enim
Io.d vos recipit, me recipit: honor mittentis
suscipitur in eo qui mittitur. Fuit homo
missus ã Deo. Quod nos dicimus mis-
sus, Græci dicunt apestalmenos, hoc est
missus, quòd dicitur lingua Hebraica si-
laos. Ergo vides, quod iste Ioannes pro-
pheta, non solùm propheta, sed & apo-
stolus est. Mittitur Esaias, apostolus fuit.
Esa.6.c Ecce ego, mitte me. Missus à Deo. pul-
Io.10.b chrè dixit, missus. Dominus enim dicit
in euangelio: Omnes qui ante me vene
runt, fures fuerunt, & latrones, Non di-
xit, omnes qui missi sunt, fures & latro-
H nes: sed qui per se venerunt. Quid dicit.
omnes qui venerunt ante me? Qui di
cunt, hæc dicit dominus, & dominus nõ
misit eos, isti qui venerunt per se, & non
sunt missi, ipsi fuerunt fures & latrones.
Iste ergo missus est à Deo, cui nomẽ erat
Ioannis Ioannes. Et nomen ipsius officio conue-
interpre nit. Ioannes enim interpretatur domini
tatio. gratia, Io.n. dicitur dominus, anna gra
tia. Ergo Ioannes domini dicitur gratia.
Quòd missus est, à domino accepit. Hic
venit in testimonium, vt testimonium
perhiberet de lumine. Multa sunt, quæ
dicuntur, sed exclud mur tẽpore. [Et ver-
bum caro factum est, & habitauit in no
bis.] Verbum caro factum est, & quomo
do factum est, ignoramus. A Deo ratio-
nem habeo, conscientiam non habeo.
Scio quia verbum caro factum sit, & quo
modo factum sit, nescio. Miraris quia ego
nesciam? Omnis creatura ignorat. Myste Col.1.d
rium enim quod abscõditum fuit in om
nibus seculis, in nostro seculo reuelatum
est. Dicat aliquis, si reuelatum est, quo-
modo te nescire dicis? Reuelatũ est quod
factum est, cæterum cælatur quomodo
factum sit. Denique dicit Esaias: Gene- Esa.53.
rationem eius quis enarrabit? & quomo- c
do ipse dixerat, Ecce virgo in vtero conci Esa.7.c
piet & pariet? dicit quid factum sit: quã
do autem dicit, Generationem eius quis
enarrabit? hoc nobis ostendit, quoniam
natus quidem sit: sed quomodo natus sit,
ignoramus. Sancta Maria, beata Maria,
mater & virgo, virgo fuit ante partũ, vir-
go post partum. Ego hoc miror, quomo-
do de virgine virgo natus sit, & post na
tionem virginis mater virgo sit. Vultis
scire quomodo de virgine natus sit, &
post natiuitatem mater ipsa sit virgo?
Clausa erant ostia, & ingressus est Iesus.
Nulli dubium quin clausa sint ostia. Qui
intrauit per ostia clausa, non erat phan-
tasma, non erat spiritus, verè corpus erat.
Quid enim dicit: Respicite & videte, Lu.24.f
quia spiritus carnem & ossa non habet,
quæ me habere videtis? Habebat carnes,
habebat ossa: & clausa erant ostia. Quo-
modo clausis ostijs intrauerunt ossa & ca
ro? Clausa sunt ostia, & intrat quem in-
trantem non vidimus. Vnde intrauit,
omnia clausa sunt: locus non est per quẽ
intret, & tamen intus est qui intrauit, &
non apparet quomodo intrauit. Nescis
quomodo factum sit, & das hoc poten-
tiæ Dei. Da potentiæ Dei, quia de virgi-
ne natus sit, & tamen ipsa virgo fuerit
virgo post partũ. Legimus in Ezechiele Ezech.
in templi ædificatione: Porta hæc inquit 44.a
Orientalis, quæ respicit ad Orientem,
semper clausa erit: & nemo, inquit, in-
trabit per eam, nisi solus pontifex Clau- K
sa est porta, & nemo intrat per ipsam por
tam, nisi solus Pontifex. Sepulchrum Matth.
saluatoris in petra durissima fuerat exci- 27.g
sum, in petra durissima, quæ nullam ha-
bebat molliciem: & scriptum est: quoniã
in isto

Universidad de Deusto Biblioteca

in isto ipso sepulchro nullus antè sit positus, sed nouum sepulchrum erat. Manifestum quidem est, secũdũ literã, quod factum est, & propterea in petra excisum est: debemus. n. primũ secũdum literam dicere: Et in durissimo lapide fuerat excisum, & in nouo sepulchro positus est, & grãdis lapis positus ad ostiũ, & custodia militũ in circuitu, vt quantũ fortius seruatur ne furari possit, tãtò magis virtus dei appareat cùm resurrexerit. Si. n. sepulchrũ fuisset in terra, dicere poterant: suffoderunt terrã, & furati sunt eũ: si fuisset lapis paruulus positus, dicere poterãt, paruus lapis fuit, & dormientibus nobis tulerunt eũ. Deniq; in euangelio quid scri
Ibidem ptũ est? Venerunt, inquit, alia die scribæ & pharisæi, & sacerdotes, & venerunt ad Pilatũ, & dixerunt ei: Dñe magus ille dicebat, qm̃ surrecturus est: ne ergo veniãt
L discipuli eius, & furentur eũ, & dicãt, surrexit, & peior error fiat, q̃ modò factus est, da nobis qui eũ custodiant, ne eum furentur. Et dixit Pilatus: Habetis custodiã, ita facite qũo vultis. Diligẽtia scribarũ & hostium, prodest fidei nostrę. Seruate Pharisęi, seruate: deus includi nõ põt,
Esa. 40. deus in sepulchro teneri non põt. Qui fe
c cit cœlum & terrã, cuius in pugillo terra est & cœlũ, qui appẽdit mundũ in tribus digitis, quod dr̃ Hebraicè. Qui ergo appendit mundũ, vno sepulchro non põt cõtineri. Deniq; mulieres Maria Magdalene & Maria Iacobi, & Ioseph mater, pia quidẽ voluntate, sed errantes deum quærebant in sepulchro. Recipit quidem voluntatẽ, sed errorẽ arguit angelus ille qui reuoluebat lapidem, & sedebat super lapidẽ. Et quid ostendebat lapis iste, cui ego insideo, qui seruus sum istius, qui certus sum, q̃ nõ põt includere dñm meũ, cùm prematur à seruo suo. Lapis ergo ille non potuit claudere Iesum. Et dicit ad mulieres quę venerant ad quærendũ eũ: Iesum quæritis, nõ est hic. Vbi est? in cœlo? vltra cœlos est: in terra? vltra terrã est. vbicunq; voluerit, est, totus est: vbicunq;
Act. 17. est, & vbicunq; fueris, tu ipse qui illum
M quæris, in ipso es quẽ quæris. Audi ergo
Luc. 24 quid dicit angelus ad mulieres: Quid
a quæritis viuentẽ cũ mortuis? quid quæritis dñm in sepulchro? Iesum quæritis, dñm quæritis, quia tantùm Iesum quæritis. Certè si sciretis illum esse viuentem, audiretis: Medius inter vos est, quẽ vos Ioã. 1. d
ignoratis. Regnum dei intra vos est. An- Luc. 17
gelus quid dicit his mulieribus? Iesum c
q̃ritis in sepulchro. Credite eũ resurrexisse, & putate in vobis quem q̃ritis. Maria Magdalene cũ vidisset dñm, & putasset, q̃ hortulanus sit, putabat illum q̃ esset hortũlanus: errabat quidẽ in visu, sed ipse error habebat typum suũ. Verè. n. hortulanus erat Iesus paradisi sui, arborũ paradisi. Putabat, inquit, q̃ hortulanus esset. & voluit inquirere pedes eius. Et quid ei dixit dñs? Noli me tangere, nondũ n. ascendi ad patrem meum. Noli me tangere, non meretis me tangere, quem in sepulchro quæris. Noli me tangere, quẽ tantùm putes, & non credis resurrexisse. Noli me tangere, tibi enim necdum ascẽdi ad patrem meum: cùm tibi ascendero ad patrem, tunc meretis me tãgere, præstante Christo domino nostro, cui sit honor & gloria in secula seculorũ, Amen.

A

DIVI IOAN. CHRYSOST.

contra Iudæos, Gentiles, & Hæreticos sermo, de Euangelio, Nuptiæ factæ sunt, &c.

Ioã. 2. a

HIrundinum pulli in nidulis sedentes, parentum suorum qui sibi alimenta afferunt, aduentum expectant: & cùm ipsos venire conspexerint, leui ala mouent aerem cantillantes, & ad illorũ aduentum applaudentes: similiter & corum parentes, cùm nidulo appropiant, cantillant, pullis aduentum suum nunciantes. Similiter aũt & vos in nidulo tẽpli huius sedetis, meum aduentũ expectãtes: & quia venientem videtis, leui mentis ala volatis. Neque ego dissimiliter spirituali huic nido appropiaturus, deũ voce præmissa glorifico, quòd mihi filios dedit tam mei amantes. Sed hirundines alimenta sua ab ore in os tradunt: nos aũt nostra non sic, sed ab ore in aurem. Illa enim in corruptionem procedunt, nostra verò in incorruptibilitatem: illa corpora pascunt, nostra animas impinguant. Hæc oĩa non temerè à me dicta sunt, sed quia lecti euangelij continentia ad hæc docẽda nos inducit, necessarium vt vos doceam. Vocatus est, dicit, Iesus ad nuptias. Oro, cõpositis moribus estote, & audite quæ dicũtur. Quoniã multi nuptias

Ibidem

ti nuptias prætexunt, alii filios alij militiã alii negociationem, alij artificium, alij ser
B uitutem, alii diuitias, alij inopiam, & quæcũque talia sunt. Volo igitur declarare uobis, quòd neque diuitiæ impediunt, neque inopia, neque militia, neq; negociatio, neque nuptiæ, neque pueri, neque seruitus, neque opificium, neque aliquid tale. Vocatus est Iesus ad nuptias. Venit, vel non venit? Certum quòd venit. Quòd si venit, qũo ergo nuptiæ malæ? non potes excusare. Ego aũt non dico, quòd tantùm venerit, sed quòd & dona secũ attulerit. Aquã in vinum mutauit. Ne excuses te propter nuptias, dominus tuus nuptijs interfuit, & nuptias honestauit: & tu nuptias arguis, & dicis nuptias obstaculum esse ad pietatem? Nullum enim ad pietatem est obstaculũ. Vis cognoscere, quòd nihil nocet habere vxorem, & puetos? Moses, nonne vxorem habuit, & liberos? Helias, nõne virgo erat? Nonne Moses manna è cœlo deduxit? Nõne Helias ignẽ è cœlo deduxit. Nonne Moses coturnices aduolare fecit? Nõne Helias verbo cœlum clausit? Nõne Mosi Deus locutus est? Nonne, & cum Helia
C conuersatus est? Nonne Moses mare diuisit, & transduxit populum? Nonne Helias curru igneo in cœlum sublatus est? An nocuit huic virginitas, an impedimẽto fuerunt illi vxor, & liberi? Vidisti Heliam aurigã in aere, vidisti Mosen in mari viatorẽ? Vide & Petrum ecclesiæ colũnã, quòd
Ma. 8. b & ipse habuit vxorem. At non est scriptũ, inquit, quòd Petrus habuit vxorem. vnde ergo liquet, quòd vxorem habuit? Ego dico: Ingressus est Iesus ad Socrum Petri, & erat illa infirma, & tetigit eam: & reliquit eam febris, & sterit, & ministrauit. Vides q̃ & Petrus vxorem habuit? Vbi enim socrus manifestum quòd ibi, & mulier. Vides q̃ & Petrus vxorẽ habuit? ne incuses nuptias. Hæc dico, vt nequis prętexat, vel vxorem, vel liberos, vel militiam, vel negociationẽ, vel opificum, vel seruitutem, vel diuitias, vel paupertatẽ. Hęc excusatio, hic ptextus,
Mat, 8. b diaboli insidiæ sunt. Militiam prætexis, & dicis. Non possum esse pius. Centurio nonne miles erat? & dicit ad Iesũ m, Non sum dignus, vt intres sub tectum meum: sed dic verbo, & sanabitur puer meus. Et admiratus Iesus, ait: Amen amen dico vobis, neque in Israel tantam fidem inueni. Nihilque nocuit illum sua militia. At quid sit opifex? Et Paulus operatus est manibus qui & anteà ecclesiarum deprædator, & post hoc factus prædicator, & apo- 1. Thes
stolus. Quid verò si diues? Et Abraham di- sa. 2. & 3. b
ues, & ipse vxorem habuit, & pueros. Credidit enim Abrahã, & reputatum est ei ad D Gen. 5
iustitiam, & amicus Dei vocatus est: tam Ro. 4. a
nihil obfuerunt ei diuitiæ, & mulier, & pueri. Non habes excusationem. Tria, quæ prætextere potes, vnus ille habuit, & vxorem, & pueros, & diuitias. Sed quomodo si seruus? Et Onesimus seruus erat, Ad Phi.
& scribit Paulus Philemoni, dicens: One 1. b
simum, qui olim nullius frugis, nunc au- 2. Re. 12
tem, & mihi, & tibi vtilis. Verum, quid si b
rex? Erat & Dauid rex, & cum ingressus ad eum Nathan propheta, & arguit ipsum de peccato, quod fecerat, nunquid in illum tyrannidem rex exercuit? nunquid vel asperum aliquod verbum prophetæ dedit? an nõ, & in regno seruum se fatebatur, dicẽs; Peccaui domino? Et propheta videns pœ- Ibidẽ. d
nitentiã eius, dixit. Et dominus abstulit Ibidem.
peccatum tuum. Velox pœnitentia, velocior condonatio. Num aliquid tribuit sibi rex, & dixit: Rex sum, amictus purpura, circundatus diademate, fero tela, sagittas, scuta, arma, mihi sunt milites, & armigeri, & pauperẽ illum timerem? ferrèm ne eum, & non occiderem? Sed nihil talium, quamuis rex esset: sciebat enim quòd peccarat, & ob hoc pœnituit: quia sciebat se grauiter peccasse. Et nihil ei obfuit regnũ. Iam quid si E
iuuenis? erat, & Daniel iuuenis, & leonũ Daniel.
ora constrinxit, & dracones confregit, Bel vlt.
subuertit, & presbyteros iudicauit, Susannã liberauit, tantæque virtuti imperfecta ætas non obfuit. An non & talis erat fratrum amator Ioseph, qui tantam præse tu
lit sapientiam, & continentiam apud Ae- Ge, 39. c
gyptiam? Vestem suam dimisit, fidem nõ diffupit, impudentiam mulieris vicit, concupiscentiam non satiauit, & nihil impediuit illius virtutem adolescentia. Sed quid si vidua? Erat & Sidonia vidua, quæ Heliã 3. Re. 17.
hospitio excepit, & pauit pane, & aqua, c
& authorem famis non est reuerita. Iosu. 6. c
quid autem si meretrix? Erat, & Raab, quæ exploratores occultauit, & cum filij Israel terram promissionis accepissent, saluata est ipsa cum domo, & genere suo. At quomodo si pauper? Pauper erat talis & Luc. 16.
Lazarus. Et quantam ille sapientiam ac pa c
tiẽtiã in extremis ostendit, licet nihil illũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

in tanta necessitate leniret. Iam si mulieri quis deditus sit, an nõ & Sampson? nã licèt à muliere sit proditus, tũ ipsi Deus dedit, vt se de alienigenis vlciscereturˑ. Sed quid si amas filios? amabat & Iob, Sed tentaris, tentabatur & Iob, Vides ꝙ saluati sunt? Habes fidẽ? habes omnia. nõ habes fidem, rex licèt sis, non tibi ꝓderit regnũ.
F sed ne promissionis obliuiscar: Vocatus
Ioã.2.a igitur est Iesus ad nuptias: & cum ipse ibi
esset, vinũ nõ habebãt. Dicit ei mater sua.
Vinũ nõ habent. Dicit ei Iesus: Implete
hydrias aqua. Et impleuerũt hydrias aqua
& fecit aquã vinũ. Quare aũt dixit, imple
te hydrias aqua? an non qui verbo cœlũ
fecit, & terram fundauit, & oĩa quę in eis,
cuius oculus arefacit abyssos, à quo tremit
omnis creatura tã cœlestiũ, q̃ terrestriũ, q̃
ea, q̃ non sunt, facit esse, potuit ẽt hydrias
aqua implere? & dicit, Haurite aquã. Ad
quid? Ego dico, ꝙ si negarint, manus eo
rũ quæ hauserunt, & humeri qui gesta
runt aquã, ipsos redarguant. Idẽ etiã fecit
Ibid.11. cũ Lazarũ suscitauit, anteq̃ ad locũ illũ
veniret, dicit discipulis Lazarus amicus no
ster obdormiuit. Postq̃ aũt venerunt soro
res Lazari, & dixertũ ei, Lazarus mortuus
est: dixit eis: Quò posuistis eũ? Dicunt ei,
Veni, & vide. O noua, & inopinata opera,
paulò anteà dixerat discipulis, Lazarus
mortuus est, & nunc dicit, Vbi posuistis
eũ? Mortẽ prædixerat discipulis suis, & lo
cum nescit? Sciebat, sed propter Iudæos
dicebat, quia rudes erant. Et ita eũ dicit,
Gene.3 Vbi posuistis eum, non ignorãtiæ erat si-
G cut, & cum in paradiso dicebat Adã, Adã
vbi es? Ignorabatne vbi esset? nõ est dicen
dũ: sed quia dicebat illis diabolus, quòd
in die in qua comedetis ex ligno hoc, eti
tis vt dij, & suspicati sunt illi, quòd futuri
Ioã.11.f essent dij, ob hoc arguit ipsum Deus, Adã
vbi es? pro eo quòd comedisti, & manusisti
homo. Sic & apud Lazarum egit. Nam vt
appropiauit monumento, dixit Iudæis:
Tollite lapidẽ de monumento, & tuleruũt.
Dicit ipsi soror Lazari, Iam fœtet, nunc
enim quatriduanus est. Et vt clamauit vo
ce magna, dixit: Lazare, veni foras. Et pro
dijt vinctus institis. An non qui transfert
montes in cor maris, potuit verbo lapidẽ
mouere? qui stimulos mortis cõfregit, qui
portas inferni contriuit, non potuit vin
cula disrumpere? & dicit ipsis, Soluite ip
sum, Ad quid? vt si negẽt, manus eorũ, &
oculi ipsorum redarguant ipsos. Ob hoc
dixit, Soluite ipsum. In primis autem Ioã.2.b
soror Lazari testimonium dedit dicens:
Iam fœtet. Idem & in nuptijs fecit, dicen
do eis: Imple hydrias aqua. Et impletis hi
drijs aqua, fecit aquam vinum. Et propte
rea vndequaque certos ipsos reddebat. Sẽ
per enim in creduli erant Iudæi, & impu
dentes. Vultis cognoscere quanta eis fecit
Deus, & permanserunt semper ingrati? Di H
scite, sed oro, accommodate vos mihi, &
auscultate, quæ dicũtur. Demonstrabo. n.
vobis, quòd ab initio ingrati, & increduli
fuerunt. Septuaginta, & quinque animæ
Aegyptum ingressæ sunt, & factæ sunt
sexcentã milia. Mortuus est Ioseph, & sur
rexit alius rex, qui Ioseph memor nõ fuit
afflixit igitur filios Israel valdè. Clamaue
runt ad Deum, dicentes: Domine tu iu
rasti patribus nostris daturum te semini
nostro terram fluentem lacte, & melle:
nunc domine memor esto testamenti,
quod posuisti patribus nostris, & erue nos
de manu Pharaonis regis Aegipti, & ex
seruitute Aegyptiorum. Audiuit igitur do
minus vocem eorum, & misit ad eos Mo
sen. Sed attendite verba, dicit Mosi deus:
Accipe agnum immaculatum, anniculum
primogenitum, & immola, & sanguine
eius vnusquisque obliniat fores, vt cum ve
nerit angelus habens gladium extentum,
& videtit quòd sanguine sit linita domus
illa, transeat: sin viderit non oblitam, in
gredietur, & omnia perdet. Fecit igitur
Moses sic, & tradidit populo, & illi acce
pto cruore ianuam linierunt. Et venit an
gelus, habẽs extentum gladium suum, &
vidit sanguinem in foribus, & transit: vbi I
autem non vidit, ingressus, & omnia per
didit. Hæc omnia non absque ratione fa
cta sunt: sed quia per lignum, & sangui
nem saluãdi eramus, propterea iussit deus
vnumquenque sanguine fores signare. Et
quare non dixit deus, Lini muros sangui
ne? quia non eramus saluandi per lapides,
sed per lignũ. Eduxit itaq; eos Moses ex
terra Aegypti, & tulit in desertũ, & dicũt
Mosi: Eduxisti nos in desertum, vt occide
res, quasi non sint sepulchra in Aegypto? Exo.16
Nonne nobis melius erat cum essemus in a.&
Aegipto, dum comederemus melones, & Nu.16.
pepones, allia, & cæpe? Vidisti ingratitu b
dinem, ipsi dicebant deo, & precabantur,
vt educeret se ex terra Aegipti: at vbi
in deser-

in desertum venerunt, fuerunt ingrati.
Cognoscis ingratitudinem? se d tem maio
rem, & singularem vide. Quadraginta an
nis fuerunt in deserto, capillusq; ipsorum
non creuit, neq; vnguis, vestimentum ip
sorum non fuit sordidatum, calceamentũ
ipsorum non fuit contritum: non labora
uerunt, non foderunt, boues non vinxe
runt, aratrum non traxerunt, sulcos non
secuerunt, tribulos non euellerunt, semi
na non sparserunt, imbres non expectaue
runt, Solis æstus non tulerunt, tẽpus mes
sis non exceperunt, falcem nõ acuere, ne
que messuère, non colligarunt aristas, nõ
K comportarunt, non conuexerunt in areã,
non extriuerunt, non repurgarunt, nõ pin
suerunt, non coxerunt panes, & nihil om
ninò illorum fecerunt: sed panem è cœlo
nullis manibus elaboratum comederunt:
præponebatur mensa nullo præparante,
impassibilitate imitabantur angelos, na
tura suæ imbecillitatis oblita erat: & post
tot beneficia dixerunt Aaroni, Da nobis
Deos, qui nos præcedant: Mosi enim il
li, qui nos eduxit è terra Aegypti, nesci
mus quid acciderit: feceruntque vim ma
gnam Aaroni. Ille, vt vidit eos duri cor
dis, & incircuncisos, dicit ipsis. Tollite
inaures vestras, & mittite in ignem, & si
quid ascendit, hoc deus sit: & ascendit bu
bulum caput. Hic obserua hæreticum, pa
rasitum, ingratum Iudæum, dicentem. Si
deus genuit, igitur & fluxuram sustinuit,
& corruptibilis est. O miser, & ꝓdite: hæc
ne de filio dei suspicaris? At nos, absit, ne
sic. Sed genuit pater filium, vnus vnicum,
deus deum perfectum: ita sentiunt Chri
stiani. Quia autem licèt teipsum nescias,
superna curiosius putas perquirenda, die
Putasne te scire, qũo inauribus in pyram
coniectis, bubulum caput ascenderit? Nõ
hoc chalcotypus operatus est. Non erat cõ
flator, qũo ergo egressum est bubulum ca
L put, audes dicere? Si nescis hæc inferiora,
qũo curiosè superna inquiris? qui nescis
Ioã.15. propria, qũo curiosè aliena inquiris? Et af
a ferunt nobis euangelicam vocem, ꝙ Iesus
dixerit discipulis, Ego sum vitis, vos palmi
tes, pater meus agricola est. Vides, dicit, ꝙ
fecit filium. Inutilis. n. vitis, nisi ab agricc
la colatur. Et putauit ꝙ magnum aliquid
& egregium dicant. Sed auscultate obse
cro. Dicebam de ingratis, & reprobis Iu
dęis, finite dicam, & aduersus impudentes
hæreticos. Potes mihi dicere ingrate, &
impudens hæretice, agricolam non pasci
a vite? Armis tuis te capiam. Sicut agrico
la colit vitem, ita & pater operatur suum
filium. Videamus quis ab altero educetur,
an vitis ab agricola, vel agricola a vite, vt
dicis, Pater à filio habet esse: non est igitur
agricola, qui nõ ex operibus suis pascitur.
Quid ergo? filius pascit patrem? Non, ab
sit. Desine insipientissima hæc loqui. Nã
sicut agricola gaudet de vite, ita & pater
in filio. Non. n. dixit, Pater meus operatus
est me: sed, pater meus agricola est. Gaui- Mat.17
sus est. n. pater in filio. Nõ audiuisti ipsum a &
dicentem, Ipse est filius meus dilectus in 2.Pe.1,
quo mihi complacui, ipsum audire? Quã- d
do sterit in Iordanis fluentis, non dixit, Il M
le est, quem creaui, quem feci: sed dixit, in Ioã.6.d
quo mihi beneplacitum. Num & vocem
illam reijcis? Et iterum dicit: Descendi è
cœlo, non vt voluntatem meam facerem,
sed eius qui misit me patris. Quibus dice- Mat.15
bat? Omninò Iudæis, qui dicebant ipsum g
esse fabri filium: & quasi inimico Dei cõ
trarij erant, & pp hoc dixit, descendi. Et
quia deo contrariũ dicebant, rñdebat: Nõ
veni, vt faciam voluntatem meam, sed eius
qui misit me patris. Nam licèt videbantur
colere patrem, ipsum tũ negabant, & ob
hoc infirmitati eorum consuluit, sic loquẽ
do. Alioqui qũo is q vbiq; est, vel qui om
nia adimplet, demittitur, vel descendit? Vi
des igitur ꝙ pp Iudæos dixit, descendi de
cœlo, nõ pp seipsum. Nullam habes excu
sationem. Afferunt autem hic nobis, & a- 1.Co.8
liud testimonium apostoli dicentis, Vnus b
deus pater, & ex quo omnia: & vnus dñs
Iesus Christus, per quem omnia. Dicis ꝙ
alius deus præter patrem non sit: & ego di
co ꝙ præter filium, alius talis dñs non sit.
Quid igitur? contendemus? Minimè, ab-
sit. Scimus. n. propter quos, & quibus hæc
Paulus dixerit, sed audite diligenter ser-
monem. Quia gentiles multos deos cole-
bant, Iudæi verò vnum principatum. Vt
ergo, & multitudinem deorum, & princi-
patum vnius simul auferret, dicebat: Si-
ue enim sint dij multi, & dominl mul- A
ti, siue in cœlo, siue in terra: sed nobis Ibid.
vnus Deus pater. Et dicendo vnus, sustu-
lit deorũ multitudinem. Vbi enim vnus,
ibi non sunt multi: dicendo verò, pater:
sustulit principatum vnius. Vbi enim
pater, manifestum, quòd ibi, & filius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et propterea dixit: Vnus Deus pater, ex quo omnia: & vnus dominus Iesus Chtictus, per quem omnia. Vides quòd ad Gentiles, & Iudæos sermonem verterit Paulus ob hoc dixit, Vnus dominus noster Iesus Christus, per quem omnia. Quia omnia tã visibilia, quàm inuisibilia, de quo audi Ioã-
Ioan.1. nem dicentem: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deũ, & Deus erat verbũ, hoc erat in principio apud Deũ. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est. Vides q̃ ipse omnium est opifex. Non audebis, inquit, mihi ostendere, quod filius cum patre numeretur. Increduli quousque non cessatis contradicere, puertentes scripturas, vt filii simplicẽ dicamus creaturã, vel facturã? Vultis cognoscere, quòd cum de filio verbum aliquod sublime, & Deo dignum audiunt, insanire incipiunt, & putant in ora sua amaritudinem immitti eius rei vobis exemplum dicam: Cum quis morbis, & fe-
B bribus laborat, & paululum relinquitur ab eis, si ordinant medici, vt os eius melle obliniatur, faciantque id seruì, vt præcipitur: existimat infirmus quòd amarum sit mel, licèt circunstantes infirmum moneãt dulcissimum esse mel, videtur tamen infirmantis ori amarum, non quòd amarum sit mel (quid.n. dulcius melle?) sed qd̃ ille, q̃ mel accipit, infirmus est, sic & illis cõtingit, cum audiunt consubstantialem, opinãtur offundi sibi amaritudinẽ, nõ quòd sermo eius naturæ sit: sed quòd infirmæ illorũ sunt aures. Pater filium vocat, similiter apostoli: ipsi autem creaturam, & facturã. Et qũo filius creatura, & factura? An idem est gignere, & creare? Si omnis qui gignit, creat, & omnis qui creat, gignit: colligemus omnes creaturas filios, genitos esse Dei: quia omnia per filium facta sunt. Igitur qui creauit, idem etiã genuit. Vides q̃ nati sunt dei, sicut tu dicis? Quãdiù eritis increduli? Dicite mihi, quomodo creatur filius, quando quidem filius dicitur? Nonne, & tu filius: sed quid, quòd Deus dicitur? nõne, & tu? Sed potes mihi dicere, Ille re filius, tu nomine. Ergo filius? Ecce os tuum te redarguit. Ille enim nec factura,
C nec creatura. Ille re filius, tu appellatione. Ille à solo patre genitus est, tu autem ex præiacente materia formatus. Hæc contra Gentiles, Iudeos, & hæreticos dicta sunt. Nos autẽ glorificemus patrẽ, & filium, & Spiritum sanctum, cui gloria in secula seculorum, Amen.

Homilia D. Ioan. Chrysostomi, in dictum Ioannis, Veniet hora quando veri adoratores adorabunt patrem, in spiritu, & veritate.

INnumera beneficia Dei, quibus per mo- Ioã.4.6
menta perfruimur, si iugi meditatione animo, & sermone reuoluimus, inueniemus nihil tam congruere nobis, quàm cõtinuare preces, narrare laudes, prædicare virtutes, atque in eius maiestatis cultum, tota animi veneratione, obsequio, semet deuouere. Sic enim efficitur, vt dum Deo gratiarum actionem referimus: & nostra officia compleamus, & eius potentiam cunctis populis demõstremus. Veniet, inquit, hora quando veri adoratores adorabunt patrem, in spiritu, & veritate. Dum veros adoratores, dicit: esse quosdam falsos ostendit suos veros esse monstrauit. Eius est enim quod verum est, cuius quod falsum est, & non potest. Diuisit substantiam, dum speciem separauit: genus ostendit, dum pa-
D trem constituit. Et vt verius dicam æmulis: Cuncta consistunt: nec quicquam inuenio, quod contrarium habere possit. Denique separatæ sunt diuersæ naturæ, Falsum.n. veritas nõ capit, amaritudinem dulcedo non patitur: noctes, & dies diuersæ sunt, frigus calori non conuenit. Perdet res quæque, quod nascitur, si aliquando æmulo copuletur. Adeò, & bonus malo si connectitur, aut pares redduntur, aut citò abinuicem separantur. Amicitiæ enim pares aut quærunt, aut faciunt: diuersa verò, aut voluntas, aut necessitas iungit. Cæterũ nefas est iungere, quod natura copulari nõ patitur. Si cõtcauit, inquit, lupus agno aliquando: sic peccator iusto. & iterum, Nolite coniungi cum infidelibus. Quæ enim Ecc.13.8
participatio iustitiæ iniquitati? Quis autẽ 2.Co.6.
consensus Christo ad Belial? Quæ autem c
particula est fideli cum infideli? Quæ conuentio templo Dei cum simulachris? Igitur quoniam quod verum est, Dei est? qd̃ falsum, diaboli enitendum est, vt Christianus veritatis sectator in spiritu, & veritate Deum adoret: vt inter veros adoratores cõstitutus, Dei sit orator effectus, vt eum clementer exaudiat Deus. Nõ omnis, inquit, Mat.7.8
qui dicit mihi domine, domine: introibit E
in regnum cœlorum: sed is qui fecerit voluntatem

luntatem patris mei, qui in cœlis est: ipse introibit in regnum cœlorum: & iterum,
Luc 6.g Quid mihi dicitis domine, domine, & nõ facitis, quæ mando vobis? Falsos.n. & simulatores veritatis author nec amare poterit, nec audire. Tunc etenim facilè poterit esse verum quod dĩ: si qui in veritate constitutus est, spiritu fuerit veritatis instructus, Nã primò, veritas extra ecclesiã non est: quia veritas Christus. Ego sum, in
Ioã.14. quit, via veritas, & vita. Ergo si veritas ex-
a tra ecclesiam non est: in ecclesia sit cõstituta necesse est. Vnde quicunque in ecclesia constitutus est: in veritate iam positus sit necesse est, is spiritu veritatis sit instructus, quia idem Spiritussanctus nõ nisi sanctæ ecclesiæ à Deo per Christum dominũ attributus est. Vnde in ecclesia Christianus exoptet, vt sanctum spiritum mereatur accipere: & acceptum sanctis actibus retinere, vt inter veros adoratores, & ipse possit deum adorare. Cæterum frustrà sibi quisquam aliquid à deo promittit, qui aut extra ecclesiam fuerit, aut in ecclesia simulator existens aliter, quàm debuerit, vixetit, Nec à veritatis authore quicquam merebitur impetrare, qui veritatis rebellẽ
F sese voluerit exhibere. Perdet enim oratio nis precem, qui dominicam spreuerit iussionem. Non vult suam orationem audiri, qui putauerit præcepta dei debere contẽni. Difficilis est enim ad impetrandum aditus, cum præcedit iussionis diuinæ contemptus. Cæterum facilè quod postulatur, accipitur: si quod iubetur, instantissimè compleatur: vt homo sibi beneficiorũ aditus, aut claudat aut referet: aut intercludat, aut tribuat: aut neget, aut p̃stet. Vt.n. obsequia pariunt beneficia, sic contemptus exhibet pœnam. Nec enim poterit de contrario prosperum prouenire: quia de prospero nunquàm potuit euenire contrarium. Denique ipsius orationis habitũ recognosce, Nonne cum ostendis manus, aperis pectus, faciem erigis ad cœlum, oculos attolis, totum te domino creatori ostẽdis? Deniq; fœlices manus, si mũdæ sunt: beatũ pectus, si purum est gloriosa facies, si simplicitate resplendet: digni oculi, si concupiscentia non fuerint maculati fœlix totus homo, si totus, fuerit illibatus. Fęlix, inq̃, si nihil in eo aut cogitatio infecerit, aut actus pessimi sordidauerint. Talis spiritu, & veritate præditus veris est adoratoribus copulatus. Hic non modo, quicquid pro se optauerit, impetrabit: sed & pro cæteris idoneus orator effectus, & in præsenti, quod petit, accipiet: & in futuro quod credit, inueniet. Vt qui dei est in pręsenti orator, in fututo sit cœlestium re- G
gnorum possessor: vt præmijs delectetur in cœlo, qui dominũ actibus pijs delectauit in mundo.

Habes ad populum Anthiochenum in vltimo tomo, Homilia.lxi. De sacrorum participatione mysteriorum: & quòd communicare nolens, nec orationi dignus est interesse. Ex Ioan. Euangel. cap. 6.

De Lazaro resuscitato, homilia.

GRandi fratres stupore, grandi miraculo hinc, & inde fluctibus dolorum Lazarus mortuus est: & vt terrenis artubus, vel membris fœtentibus delebatur, sepultus est, & humatus. Contractis igitur mẽbris inter ieiunas, & innumerabiles costas, pellis tetra distenditur, & humoris trinus, qui de gurgite viscerum laxabatur, fœtenti iam sentina per solum cadaueris teter, & cœruleus labebatur. Sed quia iustum iuuenem Lazarum (quem loquor) dominus in seculo dilexisset, præsaga voce præscius futurorum apostolis suis dormire Lazarum dixit: & quem promisit, si ad illam ciuitatem accederet, protinus excitandum. Huic ergo Lazaro, cui per cæruleas venas membra tabuerunt, quem H
locatum spelunca incisæ rupis, immani obiectus ex pondere lapis perenni valida detruserat. Bono maiestatis munere serena augustæ virtutis æternitas, saluatoris flectitur pietate, & ad sorores pueri, quas Lazaro crines sparsos per genas tristes capillos obduxerant, resurgere posse Lazarum, si isti crederent, sacratissima vera dei pietas intonabat. Mox sorores constipante turba miraculi eiulatu, æstu ieiunijs lachrymarum vbertatibus, ebrietate de hinc genibus a statu totius corporis miserandæ iactantur. Heu luctus pius, precum pulsus tenuãte defectu carmine palpitati, sorores lachrymas pro germano fundebant, & Hæbreas grassitando voces fractis in vnũ singultibus saluatoris in laudibus explebant. Quis illic rogo vos populi festinatus quæ, spectantium turba qualis tanti mi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

raculi potuit esse conuentus, ubi essent plã
gentes puellæ, mortuus frater, & Christus
fratrem promitteret excitandũ: Conuene
runt, credo, ad hoc spectaculum seruan-
dæ memoriæ sempiternæ milites, Iudæi
Gentiles, Christiani, proselyti, nautæ, no-
biles, serui, senatores, & iudices, an resur-
I gere possit. fœtor longius de sepulchro po
pulũ feriebat, tota ciuitas morabat. Qua-
lis illic eras Iesu Christe, quàm croceus, q̃
decorus, fonte purior, niue candidior, luna
clarior, septies Sole candentior. Ecce inter
hæc Christe Iesu domine deus fleuisse
narraris. Agè agè serue dei viui, si aliquan
do prequales de lachrymis domini, vel pau
ca narrato. Flebat deus mortalibus lachry
mis excitatus: & cũ Lazarũ (potestate sua
fretus) mortis de vinculis reuocaret, præ-
stabat pietatis officium solatio lamento
rũ. Flebat deus non quòd ante se mortuũ
perisse cognoscere, sed quòd sororum fleti
bus obtemperaret: flebat deus, vt quod ho
mines pro hominibus facerent, deus la-
chrymis, & pietate monstraret: flebat deus
cur vsque ad hoc mortalis deliquisset, &
vt discussus de perẽnitatibus inferos ada-
masset: flebat deus quòd eos qui immorta
les esse potuerũt, diabolus fecisset esse mor
tales. Heu tenuis aura de cœlo, corpus qd
rexerat succiduis artubus deserebat, sed
non te pater, non filius aliquando despe-
xit. Pro tua morte factus est Christus ipse
mortalis. Flebat Maria, & fratre ipso mor-
tuo soror Martha plangebat. Harum ad
X lachrymas saluator pietate commotus, fle-
tus è fletibus contrahebat, vt quia ipse so-
rorum lachrymis filij sui etiam inter ip-
sos cœlos pateruitas flecteretur. Reuoluũ-
tur saxa secretarium patescit horroris cu-
riosi affatim gentium populorum oculi
mittebantur in antrum, Ecce vox domini
Ioan. 11 saluatoris, Lazare, inquit, veni foras. Et vt
f Christus docet, & præuidet, exeunte mor-
tuo, qui curiosos oculos in antrum solici
tius prætendebant, veniente foras, expaue
scenti formidine longius recurrebant. Vi-
sus est tecta facie, manibus pedibusq; con
strictus, & ad documentum virtutis ipse
mortuus adhuc vinculatus, vt Christus iuf
serat, suis manibus resoluebant. Quæ ro-
go voces illic, qualis pressura videntium,
quàm curiosa micantium lumina, qualis
in ceruicibus præuenientium multitudo
pẽdebat: qui fletus, quæ gaudia, quale mur
mur, quàm nouum, & cœleste miraculũ?
Mors vincitur, homo redditur, inferorum
catenę franguntur, & post quatriduũ La
zari lingua mouetur, manus officio præ-
parantur, oculis visus redditur, in orbibus
currunt, vestigia gressibus explicantur, au-
ribus renouatur auditus, acies dirigũtur
in parentes. Cognatio recidiuis obtutibus
renouatur, vox prosapiæ currit in auribus
saluatoris, vnde ad motus oscula recogno
scunt frigida: poscitur, & panis, necnon,
& domus petitur, Christi miracula referũ
tur, cui est gloria in secula seculorũ, Amẽ.

Homilia prima D. Ioan. Chrysostomi in dictũ L
Ioannis, Vos amici mei, &c.

DOminus Christus in euangelio suo
loquitur, dicens: Vos amici mei estis
si feceritis, quę mando vobis: Dominus
Christus clementer suos alloquitur: bene-
uolè, atque amanter suo nomini dicatos Ioã. 15.
hortatur. Vos, inquit, amici mei estis, si fe b
ceritis, quæ mando vobis. Non es, inquit,
seruus, sed amicus: si quę tibi mando per-
feceris. Non es famulus, sed amori nostro
coniunctus: si quod impero, instanter im-
pleueris. Transies enim in amicum ex ser
uo, ĩ familiarẽ ex famulo, migrabis in ama
bilem de externo. Non enim peccatũ, ser-
uitutis tibi notã inurit: sed indulgentia,
amicitiæ nostræ coniunxit, Nec peccata
facient te iam iamq; obnoxium, quæ do-
nando tibi, mecum te destinaui in regnũ.
Serua igitur amicitiæ fidem, coniunctam
nobis obtine charitatem, Vnum sumus,
vterq; par sit iubẽtis, & facientis assensus:
vt par sit in cœlestibus dominatus: vt. n.
hominẽ nascendo ipse suscepi, & conuitus
homini deus apparui, ita tu homo per gra
tiam me sucepto, & mihi redemptori cõ M
iunctus eris sociatus in cœlo, vt nunc es
mihi copulatus in mundo. Amicitiæ tibi
nomen indulgentia mea, non tua merita
contulerunt: te amabilem mihi benigni-
tas nostra, non tua præstiterunt officia.
Nihil meruisti, & amicus es: quod mereri
incipies, si fueris, vt iubeo, obsecutus, Qui
nimo amicus esse non poteris: nisi quod
iubeo studiosè ac beneuolè perpetraris
Vt enim ego te redimerem, ad terras de-
scendi: ita vt tu mecum permaneas, ad
me migrabis ad cœlum. Nam inter
homines amicitiæ cum amantibus co-
pulantur:

pulantur: & inter socios, dum seruatur fi-
des, perseuerans societas inuenitur. Deni-
que tolle amorem, & amicitiæ nomen su-
stuleris: tolle fidem, & societas inter homi
nes non erit. Vt enim amore, amicitia: ita
fides, societate consistit. Nec contemptor
amicum, nec societas perfidum poterit re-
tinere. Sic amicitiæ cœlestis fastigium san
cti omnes apostoli adepti sunt. Sic in amo
rem domini patriarchæ venerunt: sic in-
quam, Abraham dum diuinis iussis obtẽ-
perat, dum cœlestia præcepta conseruat:
& Hebræorum primò, & Christianorum
postremò pater esse commeruit: vt arenæ
maris, & syderibus cœli æquaretur duplex
semen ei promissum, & vtrunque pro me-
A ritis haberet effectum: dum obtineret cœ
leste semen per Christum, & terrenum se-
men deficeret per contemptum: vt fuisset
æternum, quod præcepta seruaret: tempo-
rale fieret, quod contemptui subiacuisset:
vt Abrahæ cœleste semen inchoaretur, vt
dixi per Christum: quia terrenum cessa-
turum fuerat per Hebræum. Igitur nasci-
tur Christus Abrahæ semen ex Abraham,
qui ipsum fecerat Abraham. Nascitur, in-
quam, ex patre, qui prior genuerat patrẽ:
vt esset filius patre anterior, esset Christus
genitore prior. Nec enim nasci corporali-
ter potuisset, nisi genitori originem tri-
buisset: vt esset genitoris genitor, & suæ
originis fabricator. Vnde dominus dice-
Ioã. 8. g bat Iudæis: Amen, dico vobis ante Abra-
ham ego sum. Quare tu quisquis es, qui
de semine Abrahæ Christiane descendis:
quisquis eius te filium gloriaris: si filius
es, serua quod pater: si amicus, imple quod
præcipit Christus: vt possis lætari de ami-
citia domini, si tuis actibus eum feceris
gloriari. Siquis te de potentibus mundi,
aut hæredem vellet conscribere, aut ami-
cum sibi coniungere, aut in filium voluis-
set forsitan adoptare: nonne admiratus, &
stupens totum illi dicares obsequiũ? Non-
ne eum omni cultu suscipere religionis pa
rares, officia impartires, ne in aliquo ille
B offensus, aut voluntatem reflecteret, aut di
sposirionem mutaret, aut in meliorem te
forsitan, quod decreuerat, transtulisset?
Nunc verò hæredem te deus, amicũ Chri
stus constituit: & per eundem, genitoris
factus es filius. Si hæres es, testatoris dele-
gata conserua: si amicus, amicitiæ fœdera
inuiolata ostenta: si filius es, lineamenta
patris demonstra. Vt enim hæres testamẽ-
to, amicus officio, amore filius comprobatur: ita Christianus esse, quod dicitur,
potuerit: si quod profiterur, impleuerit.
Qui sibi placet de amicitia Christi, propo
sitæ respondeat conditioni. Vos, inquit,
amici mei estis, si feceritis, quæ mando vo
bis. Mandatorum obseruatio, amicitiæ est
confirmatio. Non potest quis & amicus
esse, & mandata contemnere, quia qui cõ-
temnit mandatum, amicus esse non pote-
rit. Primùm igitur, bene tibi dei cultor
hoc contigit. Vnde tibi munus tantum
venit: vt ad Christi amicitias posses acce-
dere, vt ad familiaritatem posses domini
peruenire? Si ex merito: nullum in nobis
meritum, nisi quod contulit Christus. Si
ex precibus: nullus precum effectus, nisi
quas dominus deo patri commendat. Igi-
tur si neq; ex merito, neq; ex precibus, ne-
que vlla prærogatiua istud nobis potuerit
prouenire: restat, vt benignitas dei hoc no
bis per Christum contulerit, qui pro nobis C
corpus induit, crucem pertulit, inferos pe
netrauit, & resurgens victor, in cœlũ ascẽ-
dit, & nos in amicitias suæ benignitatis
allegit, dicens. Vos amici mei estis, si fece-
ritis, quæ mando vobis. Benignitas Chri-
sti proponit præmium, vt exigat officium:
confert dignitatem, vt de nobis exigat ser
uitutem: beneficijs prouocat, vt officia no
stra eliciat. Nec est gratuitum, quod seruí-
tur: quia præmium est, quo seruitus ista pẽ
satur: vt iam negociatio sit ista, non seruí-
tus: mercatio sit, non famulatus. Per vsurã
enim redditur, quicquid in isto tempore
per nostra obsequia fœneratur: vt contem
ptus in homine confundatur, qui ad cul-
tum Christi eius amicitijs noluit prouoca
re. Erubesce igitur, quisquis es: erubesce, q
in amicitias Christi vocaris, nec obseque-
ris: qui familiaris diceris, nec eius manda-
tis intẽdis. Nam qui præmijs in obsequiũ
cogeris, qui donis ad officia inuitaris, quid
faceres, si gratuitum subires seruitium, qui
tam liberale Christi contemnis imperiũ:
vt iam qui amicitijs noluit pensare obse-
quium, contemptus sui gratuitum incur-
rat supplicium? Non enim tibi seruus o
homo, præmijs inuitatus obsequitur,
aut donis, & muneribus illectus quispiam D
famulatur: quem conditio subijcit, famu-
latus addicit, seruitus ipsa compellit: cum
discreta ista separataq; cõsistãt: dũ alius est

Universidad de Deusto Biblioteca

dominus, alius seruus, alius imperãs, alius qui dignitate suscipitur, alius qui conditio ne subiici demonstratur, Denique tunc & homo ipse beatus est, si īperãti animo seruiat corpus, si virtutibus subiecta sint vitia si contraria prosperis cedant, si bonis aduersa succumbant. Vnde tibi homo ex te ipso nascetur iudicium: dum imperas seruo, & non pares domino: dum famulis dominaris, & dominanti ipse non seruis: & tu tamen sine præmio imperas, ille tibi præmijs, quod desiderat, suadet. Denique volo, inquit Christus, & amicum ascisce te: volo te familiarem allegare: volo tibi amabilem me exhibere: si tamen tu, quæ mando perficias: si quæ iubeo, compleas: si quæ tibi persuadeo, studiosè instanterq; adimpleas. Cæterum amari non potes, si contēnis: contēni nō potes, si seruieris: seruus non eris, si parueris: amicus firmaberis, si quę mando, perfeceris. Da quod exigo: & accipe quod promitto. Imple quod iubeo: & posside quod dispono. Etenim quid obseruanti promittitur, si contemnenti præmium dispensatur? Aut quomo
E do poterit in obsequium quispiam prouocari, si contumax indignè cœperit numerari? Tunc enim amicus dignus est nuncupari, si mandata implere contendit Christi.

Homilia secunda D. Ioannis Chrysostomi in diem Ioannis. Vos amici mei estis, si feceritis &c.

Ioã. 15. b

VOs amici mei estis, si feceritis, quæ mando vobis. Cùm in hominē collatos considero diuinos affectus, & cœlestis potentiæ magnificos fructus, ad postremum illi impartitos attendo: tunc & supernam benignitatem admiror, & familiaritatem Christiano concessam dū cogito, stupeo: dum tracto, hęsitato: dum recolo, perhorrescho: vt quantum natura homo sit preciosus tantùm sit indulgentia Christi magnificus. Nam si quoties hominis qualitas retractatur, toties redemptoris sublimitas cogitetur: inuenies ex redemptore præcellentem, quem ex proprio nosti degenerem. At cum cœlestia forte iura seruauerit, & quid redemptori debeat, cognouerit: inuenies ita meritò dignum, vt redemptione noris præcipuum: vt tunc mireris in homine deum, cum dei opus in hominis moribus fulgere vite splendore perspexeris. Dominus loquitur, dicens: Vos amici mei eritis, si feceritis, F quæ mando vobis. Pendet amicitiæ Christi promissio certo conditionis obsequio. Proponitur enim familiaritatis sublimitas officiorum fœnore comparanda, cùm domino certa negotiatio copulatur. Promittit enim, & exigit, sublimat, & subijcit: benignus est, & compellit. Christiano enim diuinæ amicitiæ promittuntur, vt ab eo obsequia debita repetantur. Famulatu dignitas quæritur, officio sublimitas comparatur: ad amicitiarum verò cœlestium potentiam, seruitutis obsequio peruenitur. Inuitaris amicitiarum præmio Christiane, nec inobedientiæ excusari poteris: cuius officia tanto precio expungun tur, cuius officia liberalitate tanta pensantur: vt qui obsequi spontè debueras, præmio ad obedientiam inuiteris: nec te a bonis debere vacare obsequijs, cui promittit benignitas Christi præmium. Considera enim quanta sit apud Deum liberalitas, benignitas quanta: vbi obsequia sine premio patrari non possunt, vbi seruitus dignitate expungitur, & amicitia Christi officio comparatur: cui seruire, promoueri est: & obsequi, sublimari. O veneranda pietas Christi, qui præmia tibi, vt obsequaris, promittit: dignitatem, vt famuleris, ostendit: amicitijs inuitat, vt seruitutem extorqueat. Suos esse, quod ipse, desiderat: si modò, vt patri ipse, sic Christianus obtemperet genitori. Nam si deriuationem nominis a Christo Christiane sumpsisti: nec aliter tibi competit ami citiarum coniunctio, aut hæreditatis par ticipatio: nisi par fuerit officiorum communio. Qui dicit se, inquit, in Christo manere: debet, quomodo ille ambulauit, & ipse ambulare. Nam si Christus patrem obsequendo promeruit, & obsequio fastigium tantæ maiestatis accepit: cur non imitaris dominum: cur non eius iubentis seruas imperium? Nam si dominus deo patri seruiuit, cur seruus domino obsequia seruitutis non reddit? Non potest amicus existere, qui amicitiæ iura non seruat. Nō potest ad familiaritatem Christi accedere, qui eius mādata noluerit obseruare. Adeptio amicitiarū, est obseruatio mādatorū. Amicitia, amoris est vinculū: vñ noīs ducit exordium. Frustrà tibi amici nomen imponis, si amici iussa non feceris. Frustrà nomen vsurpas, si nomini per contemptum repugnas. Aut enim factis, quod vocaris, ostende: aut obseruantibus no-
H minis vocabulum cede. Præuaricationis crimen incurris, si aliud feceris, quàm vocaris. Quinimmo amicitias respuis Christi, qui in te & fœdera pietatis contulit, & amicitiæ iura donauit. Noli ingratus existere, noli dona collata contemptu sacrilego repudiare. Ad inuitandum te Christus publicè patrem exorat. Pa-
Ioã. 17. d ter, inquit, volo, vt vbi ego fuero, & isti sint mecum: & videant claritatem, quam mihi dedisti, priusquam mundus fieret. Si te quispiam diues in amicitias asciscere vellet, si in familiaritatem suam potens ali quis voluisset te charitatis vinculo copulare: quantò seruitutis obsequio, quantove famulatu insisteres, ne in aliquo fortè offensus amicitiarum iura mutaret? Deus te in familiaritatem vocat, & eius mandata non seruas? Christus te amicum nuncupat, & eum contemnere non formidas, nec veteris, ne ex familiaritate hostis, ex amico inimicus existas: vt qui in æternum cum Christo posses gaudere, cum diabolo incipias gehennæ ignibus conflagrare? O stupenda benignitas domini, ò veneranda pietas Christi, quæ antè tibi in amicitias obuenit, quàm te sibi amicum constituit. Antè se tibi domi-
I nus familiarem exhibuit, quàm te in fa-
Ro. 4. & 5. miliaritatem vocauit. Propter vos, corpus induit, crucem pertulit, mortem excepit.
1. Pet. 3. Nos peccauimus, & Christus sanguinem fudit. Nos deliquimus, & iugulari filius Dei voluit. Immortalis pro mortalibus mortuus est: innocens pro reis occisus est: iustus pro peccatoribus interemptus est. Vnde cognoscitur quantùm præstabit seruientibus, qui tantùm peccatoribus præstitit. Tantum in te Christi amorem quo amore Christiane pensabis? Tantos in te beneuolentiæ fructus, quo officio comparabis? Quicquid in eius obsequium erogaueris, parum est, Quicquid in eius seruitutem impenderis, minus est. Nec si animam dederis, aut sanguinem fuderis compensabis. Non enim sanguis noster proderit Christo, vt Christi profuit nobis: aut nostra passio beneficium collatura est domino, vt domini passionem nobis contulisse gaudemus. Sed ideirco passiones nostras libenter acceptat: quia sibi fieri deputat, quicquid propter se à nobis geri spectat: quia nec ipsum virtute nostra sustinemus, quod patimur: pro eius potentia aggredimur, & eius victoria coronamur. Denique ipse in suis pugnat, ipse dimicat, & victoriam Christia-
K nis assignat. Nec poterit quisquàm sibi vendicare, quod Dei est: licèt Deus, quod suum est, homini dignetur adscribere. Quare cœlestis amicitiæ dignitas mandatorum obseruantia teneatur: ne noster exterminet contemptus, quod pollicetur beneuolentia dominus. Custoditio enim præceptorum, perceptio est promissorum. Vt enim contemptor amicus esse non poterit: ita amicitiæ gloria perfruetur, qui Christi mandata seruauerit: sicut ipse dicit, Vos amici mei estis, si feceritis, quæ mando vobis.

Ioã. 14. a

Amicitia vnde

SANCTI

Universidad de Deusto
Biblioteca

SANCTI IOANNIS CHRYSOSTOMI, Commentarium in Acta Apostolorum.

Primum quidem sermonem feci de omnibus, ò Theophile, quæ cæpit Iesus tum facere tum docere vsque ad eum diem, quo præcipiens apostolis per Spiritum sanctum quos elegerat, receptus est.

M

HOMILIA PRIMA.

Liber Actorũ olim in celebris.

Omplures sunt quibus hic liber adeo ignotus est, vt non solùm ambigant de authore, à quo cõscriptus sit, verùm ne id quidem cognitum habeant, an omninò extet hæc rerum ab apostolis gestarum historia. Atque hac potissimum de causa coactus sum negocium hoc suscipere, vt ignorantes allicerem, neq; sinerem tam insignem thesaurum in tenebris abditum latere. Siquidem hinc non minor nobis contingere poterit vtilitas, quàm ex ipsis euangelijs: tanta scatet philosophia, tãta abũdat quum omnium dogmatum rectitudine, tum præcipuè eorũ, quæ de Spiritusancto prodita sunt. Proinde cauendũ est ne negligenter prætercurramus hunc librũ, sed exactissima cura scrutemur, exercitiamusq;. Etenim promissa quæ Christus in euangelijs antè verbis pollicitus erat, ea hìc re præstita, & exhibita videre licèt, ipsamq; veritatem ipsis factis relucẽtem intueri. Simulq; videre est discipulos mirificè ad meliora transmutatos, nimirum sancto spiritu vim suam in illis exerente. Audierant enim Christum dicentem, Quis quis crediderit in me, signa quæ ego facio, & ipse faciet, & his maiora faciet. Audierant, & illa prædicentem discipulis suis, q̃ ad præsides, & reges essent ducẽdi, quòdq; in synagogis suis Iudæi essent ipsos flagellaturi, quòd essent atrocissima quædam passuri, sed his omnibus euasuri superiores: ad hęc quòd euangelium prædicandũ esset toto terrarum orbe: quæ quidem omnia sic euenisse vt nulla in parte promissoris fides desiderari possit, videre licet in hoc libro. Neq; verò hæc tantùm, quę modò commemorauimus, verum etiam alia plura, quæ dixerat dominus quum ageret cum discipulis. Conspicies autem hìc, & illa, nimirum apostolos ipsos ceu volucres, terram mariaq; percurrentes, ac timidos illos quondam rubesq; subitò in alios homines esse versos, fastuq; diuitiarum, gloria, ira, concupiscentia, breuiter rebus omnibus supetiores esse factos. Videbis summam inter ipsos concordiam, nec quicquã omninò prioris illius huoris aut inuidentiæ residere, nec iam loci principis ambitum inter ipsos feruere, sed omnem virtutem in eis absolutam perspicies, tum summam eximiamq́ue charitatem in illis relucentem. Nam de hac quoq; multa illis præceperat, dicens: Per hoc cognoscent omnes, vos esse meos discipulos si dilexeritis inuicem. Quin & dogmata quædam hìc reperire licebit, quæ nisi liber fuisset proditus, haud quaquam fuissent vlli tam dilucidè cognita, quin potius quod est caput salutis nostræ, fuisset occultum, & in obscuro latuisset: tam de his loquor, quæ ad benè viuendum, quàm quæ ad fidei nostræ dogmata pertinent. Porrò eorum, quę hìc tractantur, maior pars, sunt acta Pauli, qui plus omnibus laborauit. Eius rei causa est, quòd is qui librum hunc cõscripsit, discipulus & cultor Pauli fuit: nimirum beatus Lucas, cuius virtutem, quum ex alijs multis argumentis, tum hoc præcipuè licèt perspicere, quòd præceptori suo indiuulsus adhæserit, quodq́ue per omne tempus, illum fuerit affectatus. Itaque quum Demas, & Hermogenes illum in periculo deseruissent, alter in Galatiam profectus, alter in Dalmatiam audi quid de hoc dicat, Lucas, inquit, adhuc solus mecum est. Quin & Corinthis scribens de eodem: cuius, inquit, laus est in euangelio per oẽs ecclesias. Rursus quum dicit, Conspectus est Cephæ deinde duodecim. Item quum ait iuxta euangelium quod accepistis, de Lucæ euangelio sentit: vt iam non aberrarit

Vtilitas Actorũ.

A Ioã. 14. b

Nouator spiritus.

B

C

aberrarit à verò, qui voluminis huius descriptionem ad hunc authorem retulerit. Cæterùm quum dico hunc ipsum, Christum dico. Quòd siquis dixerit, quid tandem fuit in causa, quò minus omnem historiam ad finem vsq; persecutus sit, quũ illi semper adfuerit: huic sic respondere poterimus, Primùm quòd hæc quoq; sufficiebant his, qui vellent animum aduertere: deinde quòd euangelistæ semper incubuerunt in ea, quæ magis vrgebant, nec illis curæ fuit historias conscribere. Siquidem non parum multa, & absq; scripto tradiderunt. Itaque quum omnia sint admiratu digna quæcunq; hoc libro continentur, tamen illud potissimum admirandum in apostolis, qũo sese ad infirmiorum ac rudium captum demiserint, atq; hoc ipsum eis Spiritussanctus suggessit, in hoc illos præparans, vt in dispensando verbo Dei versarentur. Vnde factum est, vt quum tã multa de Christo disseruerint, pauca dixerint de eius diuina natura, plurima verò de natura eius humana, de morte, de resurrectione, & ascensu. Etenim quod id temporis quærebatur, illud erat, vt homines audirent eum excitatum à mortuis, ascendisse in cœlum. Quemadmodum igitur ipse Christus illud in primis agebat, vt perspicuum faceret, quòd venisset à patre: itidem hic præcipuè studet hoc persuadere, quod reuixit, quodq; in cœlum receptus est, quodq; ad eundem reuersus est, à quo profectus fuerat. Nam nisi hæc prius credita fuissent, præsertim quum accessisset assertio de resurrectione, deque in cœlum reditu, nimirum vniuersum dogma Iudæis visum fuisset vanum & incredibile. Quapropter sensim ac paulatim illos ad sublimiora prouehit. Quin etiam apud Athenienses, Paulus eum simpliciter hominem appellat, nihil attribuẽs amplius: Idque iusta de causa. Etenim si Christum ipsum de æqualitate, quam habet cum patre differentem frequenter aggressi sunt lapidibus obruere, eaque de causa blasphemum appellarunt, haud quaquam eum sermonem à piscatoribus accepissent, præsertim quum crux præcessisset. Quid autẽ de Iudæis loquor, quum ipsi tum temporis discipuli, quoties audiebant sublimiora dogmata crebrò turbati fuerint & offensi? Vnde & dicebat dominus. Multa habeo quæ vobis dicam, sed in præsentia nõ potestis ea ferre. Quod si illi ferre non poterant, qui tantum temporis cum ipso consuetudinem habuerant, & quibus tã multa arcana cõmunicarat, quiq; tot miracula viderant, qũo homines qui recens ab aris, simulachris, & sacrificijs, à felibus & crocodilis venerant: nam huiusmodi tum erant gentiũ numina, quiq; & ab alijs malis tum primum fuerãt auulsi, repentè sublimes illos de dogmatibus sermones recipissent: Immo quomodo ipsi quoq; Iudæi qui quotidie discebant & instituebantur à lege, frequenter illud audientes, Audi Israel, Dominus deus tuus vnus est: quum vidissent eum affixum in ligno crucis, atque adeò quum ipsi crucifixissent illum ac sepelissent, nec eum vidissent resuscitatum, si audissent, hic ipse deus est, ac patri æqualis: nonne maximè omnium ab his verbis abhorruissent, ac resilissent, & oblatrassent? Proinde paulatim ac sensim illos instituunt, sesque miro studio ad captum imbecillium in dispensatione dogmatum demittunt. Cæterùm quò magis se demittunt apostoli, hoc vberior contingit illis è diuini spiritus liberalitate gratia: dum in eius nomine maiora faciunt, quàm ipse fecerat, nimirum vt vtroque modo proficiat euangelium, dum sese demittentes, auditores humiles, & humi iacentes erigunt, & sermonem de resurrectione miraculis probabilem reddunt. Siquidẽ, quod maximè agithic liber, est resurrectionis declaratio: Quæ si credita fuerit, & cæteris aperta est via. Argumentum igitur, & scopus huius libri, siquis rei summam crassiore sermone velit complecti, hic potissimum est. Superest vt præfationes audiamus. [Primum quidem sermonem feci de omnibus ò Theophile, quæ cœpit Iesus tum facere tum docere.] Statim hic quæret aliquis, Quamobrem Theophilo renouat mentionem euangelij? Vt suam declararet exactam diligentiã: Nam in illius operis præfatione dicit, Visum est, & mihi ab initio affectato omnia, diligenter ordine tibi scribere: Nec suo vnius testimonio contentus est, sed omnia potius refert ad apostolos, dicens. Quemadmodũ tradiderunt nobis, qui ab initio spectatores ac ministri sermonis fuerunt. Quare quum illic verbis suis fidem conciliarit, nihil hic opus erat alia confirmatione, quum ibi semel habita sit à Theophilo fides

Acta quare ñ longius producta.

D

Deu. 6. a

E

F

Inf. 17. g

Ioã. 8. g

Ioã. 16. c

Senfim prædicatus est Chrs.

lo fides ipsius sermoni, ac per illum certissimam veritatem eum edocuerit. Etenim cui fides est habita scribenti, quæ audierat, huic multò magis habenda fides, ea conscribenti, quæ nequaquam ab alijs accepit, sed quæ vidit ipsi simul, & audiuit. Etenim si ea, quæ Christus gessit recepisti, multò magis recipies res ab apostolis gestas. Quid igitur? nihil hic aliud est, quàm historia, & narratio spiritus expers? Nequaquam. Qui sic? Quoniam, & illa quæ ab initio ipsi, qui spectatores fuerunt ac ministri sermonis, Lucæ tradiderunt, spiritus erant. Et quare non dixit, quemadmodum nobis tradiderũt, qui spiritus sancti donum promeruerunt, sed quorum ipsi spectatores fuerunt? Quoniam hoc maximè fidem conciliat, siquis didicerit ex his qui quæ narrant, oculis suis viderunt. Illud autem, si spiritus authoritatem præse tulident, fastui, & arrogãtiæ tribuissent imperiti. Vnde & Ioannes sic loquitur: Ego vidi, & testimonium perhibui, quòd hic est filius dei. Christus autem sic loquitur, Nicodemo videlicet crassiori. Quod scimus loquimur, & quod vidimus testificamur, & testimonium nostrum nemo recipit. Rursus declarans, multa testimonia proficisci ab oculis, dicebat discipulis: Et vos testificamini de me, quoniam ab initio mecum estis. Quin & ipsi apostoli frequenter hunc in modum loquuntur, Testes nos, & Spiritussanctus, quem dedit Deus fidentibus sibi. Posteà Petrus comprobans resurrectionem dicebat, Qui si mul edimus, & bibimus cum illo. Facilius enim testimonium auditores recipiebant ab his, qui vixerant cum illo, quòd id temporis adhuc multi abessent ab intellectu spiritus. Vnde & Ioannes in suo euangelio, quod scripsit, ait se vidisse, quod narrat de fluxu sanguinis, & aquę, hoc ipsum grauissimi testimonij loco ponens, quod vidisset, etiamsi quæ spiritus suggerit certiora sunt ijs quæ videmus, sed non apud incredulos. Porrò quòd Lucas nõ fuerit expers spiritus, pluribus ex argumentis perspicuum est, vel è miraculis, quæ nunc per illum fiunt, vel quòd tum quilibet participes fiebant Spiritussancti, non solùm eximij, qualis erat Lucas, vel ex ipsius Pauli de illo testimonio. Ait enim. Cuius laus est in euangelio, vel ex hoc, quod ecclesiarum suffragijs delectus fuit. Siquidem supra dictis, & illud adijcit, Quin etiam electus est ab ecclesijs, vt nobis peregrinationis sit comes in hac gratia, quæ administratur a nobis. Iam mihi vide quàm hic Euangelistæ sermo absit ab omni fastu. Non enim dicit, prius euangelium, quod euangelizaui: sed, priorem quidem sermonem feci, nimirum euangelij prædicationem magnificentius quiddam esse ducẽs, quàm pro ipsius dignitate, aut viribus: Et tamen apostolus hoc titulo ornat illum dicens, Cuius laus est in euangelio. Ipse contrà modestè loquitur, dicens: Priorem quidem sermonem feci de omnibus o Theophile, quæ cœpit Iesus tum facere tum docere, non simpliciter de omnibus, sed ab initio ad finem vsque: ait enim ad eum vsque diem, quo receptus est in cœlum. Atqui Ioannes declarat impossibile perscribere omnia. Siquidem hoc vt ostẽderet, vbi dixerat, Quæ si scribantur singulatim, nec ipse, vt arbitror, caperet mũdus: addidit, qui scribendi forent libri. Quomodo igitur, inquiet aliquis, hic Lucas loquitur de omnibus? Atqui non dixit omnia, sed de omnibus, perinde, ac siquis dicat summatim, & in genere: aut de omnibus loquitur, quæ necessaria sunt, vrgentque: Ac mox indicat, quæ sint illa omnia, quæ cœpit Iesus, tum facere tum docere: intelligi volens miracula, ac doctrinam. Nec id verò solùm indicauit, verum etiam, quod Iesus faciendo docuerit. Vide porrò humanitatem eius, ac mentem apostolo dignam, etiam si vnius hominis causa tam diligentem solicitudinem suscepisset, vt totum euangelium conscriberet: vt, inquit, habeas eorum sermonum quos audisti, certitudinem. Audierat enim Christum dicentem, Non est voluntas patris mei, vt vel vnus pereat ex his pusillis. Et quam ob causam non vnicum fecit librum, quem vni mitteret Theophilo, sed in duo partitus est argumenta? Nimirum quò res distinctione voluminum esset dilucidior, simulque vt intermissione respiraret, ac refocillaretur auditor. Quanquam, & alioqui distinctæ sunt res, quæ in his libris tractantur. Quin & illud considera, quo pacto Christus dictis suis per opera fidem cõciliarit. Ad mansuetudinem hortatus est, dicens: Discite à me, quod mitis sum, & humilis corde. Docuit nos paupertatem,

G Actorũ nõ simplex historia.

Ioã. 21. g

Ioã. 3. b

Ibi. 15. d

Inf. 2. c

Inf. 10. f

H

Ioã. 19. f

Miracula p Lucam.

1. Co. 8. c

I Lucæ Modestia. Ibid.

Quæstio Ioã. 21. g

Facere, & docere.

Mat. 18. a

K Lucas quare scripsit duos libros.

Ibi. 11. d

tem, & vtrunq; factis demonstrauit. Siquidem filius hominis, inquit, non habet vbi caput suum reclinet. Rursum præcepit, vt diligeremus inimicos. Exhibuit hoc in cruce, deprecans pro crucifigentibus. Dixit, volenti trahere in ius, vt tunicam eripiat, permitte, vt & pallum auferat. Ipse verò non vestimenta tantùm, verùm sanguinem quoq; suum dedit. Idem vt facerent, & discipulis præcepit: vnde & Paulus dixit, quemadmodum habetis formã ex nobis. Nihil n. doctore frigidius, qui verbis duntaxat philosophatur: Neque. n. hoc doctoris est, sed histrionis, & hypocritæ. Eoq; apostoli prius vitæ exemplis docebant, deinde verbis. Quin potius ne verbis quidem erat opus, quum clamarent opera. Nec abertarit à vero, qui passionem eius actionem dixerit. Nam patiendo fecit ingens illud, & admirãdum opus, quo mortem deiecit, reliquaq; omnia peregit. [Ad eum vsq; diem, quo præcipiens apostolis per Spiritum sanctũ, quos elegerat, in cœlum receptus est.] Per spiritum præcipiens, hoc est spiritualia ad illos verba loquutus, nihil autem humanum. Vide igitur, num hic sensus placeat, an magis placet accipere, quod per spiritum eis præceperit. Vides vt adhuc Lucas modicè de Christo loquitur, quemadmodum, & ipse dominus de se ipso loquebatur: Quòd si ego per spiritum eijcio dæmonia. Etenim spiritus ille sanctus operabatur in eo templo. Quid tandem præcepit? [Profecti, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritussancti, docẽtes illos seruare omnia, quæcunq; præcepi vobis.] Magna laus apostolorum, quum talia fuerint aggressi, nimirum totius orbis salutem, quum horũ verba spiritus essent plena. Quod ipsum sanè innuit, quum dicit, per Spiritumsanctum, hoc est, etiã verba, quæ loquutus sum vobis, spiritus sunt. Cæterùm quod dicit, hoc est: primùm auditorem rapit ad cupiditatem, deinceps discendi cognoscendiq; præcepta, tum apostolis fidem conciliat, quandoquidem spiritus verba dicturi sunt, & Christi præcepta. Itaque quum præcepisset, inquit, receptus est: Non dixit, ascendit: Nam adhuc tanquam de homine loquitur. Videlicet, & post resurrectionem docuit discipulos, cæterùm huius temporis historiam nemo nobis explicuit exactè totam. Verùm immoratur quidem huic rei Ioannes magis quàm cæteri, quemadmodum, & hic: sed nullus omnia euidenter disseruit, propterea quòd ad alia festinarẽt. Didicimus igitur hæc per apostolos, qui quæ audierant retulerunt, quibus, & seipsum præbuit viuum. Prius autem de assumptione loquutus, dicit & de resurrectione. Posteaquam enim dixit eum assumptum, ne putares illum ab alijs assumptum esse, adiecit, quibus, & exhibuit seipsum viuum. Etenim si semetipsum exhibuit in re maiore, multò magis in minore. Vides quomodo clanculum aspergit magna hæc dogmata? *Per dies quadraginta visus est ab illis*. Neque. n. ita tunc perpetuò quemadmodum ante resurrectionem fecerat, versatur cum illis. Illud vide, non dixit, quadraginta diebus, sed per quadraginta dies. Aduolabat enim ac deuolabat rursus. Quur ita tandem? Subducebat animos illorum ad altiora, nec patiebatur illos similiter erga ipsum sic affectos esse, quemadmodum prius fuerant, Neque verò hoc simpliciter faciebat, sed ad vtrunque diligenter præparabat, & vt crederetur resurrectio, & vt deinceps maior humana conditione haberetur. Atqui hæc erant inter sese contraria. Vt enim persuaderetur resurrectio, oportebat multa esse facta, quæ erant humanæ naturæ, vt autem crederetur id, quod est mirabilibus, videlicet diuina natura, contrà. Et tamen vtrunque factum est opportuno tempore. Cæterùm qua de causa nõ apparuit omnibus, sed discipulis tantùm? Quoniam multis illorum visum fuisset spectarum, videlicet ijs, qui non nouerant arcanum mysterij. Etenim si ipsi discipuli diffidebant initi, ac turbabantur, & opus erat, vt manibus contrectarent, opus erat mensa communi: quomodo verisimile est affectos futuros fuisse, vulgares istos? Proinde ex miraculis certam, & indubitatam facit resurrectionis fidem, vt non solùm euidens esset eius ætatis hominibus, verùm etiam omnibus sequuturis. Quod enim in illis effecerunt conspecta prodigia, hoc in omnibus posteris erat effectura fides. Quapropter, & incredulos per fidem colligimus. Etenim si non resurrexit, sed manet adhuc mortuus: quomodo in nomine eius apostoli ædidere miracula? At non ædidere miracula, dixerit aliquis. Quomodo igitur nostra natio collecta est?

Ibi. 8. c

Mat. 5. f

Phi. 3. d

Patiens agit.

L

Ioã. 9. g

M

A

B

Universidad de Deusto Biblioteca

Nec enim hoc saltem sic habere negabũt, neque repugnabunt ijs, quæ videntur. Itaque quum aiunt non esse facta miracula, tum magis etiam seipsos pudefaciunt. Nam hoc ipsum maximum est miraculum absque miraculis orbem terrarum accurrere, à duodecim pauperibus, & illiteratis hominibus attractum. Neque enim opulentia diuitiarum, neque sapientia dicendi, nec alia re simili vicerũt piscatores, vt iam vel inuiti fateantur homines in illis diuinam esse virtutem. Nam erat impossibile, vt vnquam res tanta viribus hominum conficeretur. Atque hac de causa, & ipse diebus quadraginta commoratus est post resurrectionem, longo temporis spatio certis argumentis declarans, & comprobans conspectum sui ipsius, ne spectrum, & inane phantasma crederent, quod videbatur. Ac ne his quidem contentus fuit, sed mensam etiam addidit. Nimirum hoc est, quod deinceps dicit: *Et conuescens simul cum illis*. Sic hoc argumento ipsi quoque apostoli, semper astruxerunt resurrectionis fidem, vt quum aiũt, qui quidem cibum simul sumpsimus, & bibimus cum illo. Sed quid apparens faciebat? Per quæ illos ad fidem adduxerit ostendit, dicens, Apparens illis, & loquens de regno Dei. Quoniam autem deiectis erant animis, & his quę facta fuerant conturbati, ac restabat, vt magna aggrederentur certamina, recreat & erigit illos: prædicens, quid esset illis euenturum, ac præcipiens ne discederent ab Hierosolymis, sed expectarent promissa patris. Primùm euocarat illos in Galilæam, metuentes etiamnum ac trementes, quò vacui pauore, possent audire, quę dicerentur. Deinde quum audissent, & in his quadraginta dies essent versati, præcepit ab Hierosolymis ne discederent. Quur ita tandem? Quemadmodum milites in multitudinem erupturos, nemo patitur exire, priusquam armati fuerint, neque quisquam equos finit à carcere prosilire priusquam aurigam nacti sint: ita nec Christus discipulos suos passus est in acie conspici, priusquam descenderet spiritus, ne facilè caperentur, & abducerentur à multitudine. Verùm non hæc sola causa est. Sed postea quàm complures erant illic crediturí, & rursum cum his alij, nequi dicere possent, quòd prętermissis notis, ad peregrinos abiissent ostentandi sui gratia: hac de causa, apud ipsos, qui Iesum occiderant, exhibent argumenta resurrectionis: apud ipsos, inquam, qui eum crucifixerant, qui sepelierant, in ipsa ciuitate, in qua facinus illud impium erat patratum, vt aduenis etiam omnibus os occluderetur. Etenim quum ipsos etiam, qui dominum crucifixerunt, palam esset credidisse: satis constat, quòd verè crucifixus fuerat dominus, & euidens erat eius facinoris impietas, denique resurrectionis fides apertè comprobatur. Post hæc ne dicerent, quomodo ergo poterimus inter homines impios, & homicidas, ad hæc tam multos durare, quum simus pauci cõ temptique? vide, quomodo desperationem hanc dissoluat dicens, sed expectare promissionem patris, quam audistis ex me. Et quando audierunt, dixerit aliquis? Quum diceret, Expedit vobis vt ego discedam, ni si enim ego discessero, consolator ille non veniet ad vos. Ac rursum, Rogabo patrem, & alium consolatorem mittet vobis, vt maneat vobiscum. Et quare is non aduenit quum adhuc adesset dominus, aut mox ab illius discessu, sed ipse quidem abijt die quadragesimo, spiritus autem aduenit quum compleretur dies quinquagesimo? At si nondum aduenerat, qui consistit, quod dixerat, Accipite Spiritum sanctum? Nimirum vt eos capaces redderes, & idoneos accipiendo spiritui. Etenim si Daniel angelum visurus semotus est, multò magis hos decebat secedere, tantum dei donum accepturos. Vtrum igitur licet hoc pacto quæstionem propositam soluere, an sic potius accipiendum est, quòd de eo quod erat futurum, perinde quasi iam factum esset sit loquutus: velut quum dicit, Calcate serpentes, & scorpios, & omnem virtutem inimici? Quam igitur ob caulam non tum protinus aduenit spiritus? Oportebat illos desiderio promissi teneri, atque ita donum accipere. Ideoque quum ipse digressus esset, tum aduenit spiritus: Qui si venisset eo præsente, non habuisset illos tam ardens expectatio. Et ideò non protinus ab ascensione domini venit spiritus, sed post octo aut nouem dies. Itidem & nos tum maximè excitamur in deum, quoties in necessitate constituti sumus. Sic & Ioannes tum maximè mittit discipulos ad Christum, quum maximè futurum erat, vt opus esset Iesu, quando

Miracula inuinuati mũdi.

Act. 10. l C

D

Ioã. 11. l

Ioã. 14. b

Spiritus sanctus quare ñ statim missus.

Ioã. 20. f

E

Da. 8. c

Lu. 10. c

Luc. 7. e

quando ille iam habitabat in carcere. Sed aliter exponi potest: Oportebat in cęlo cõparare naturam nostram, & perfectam reconciliationem fieri, ac tum venire spiritum, quo purum merumq; gaudium fieret. Nam si spiritu præsente dominus quidem abisset, ille verò mansisset, nõ fuisset perinde magna consolatio: Siquidem sic erant affecti, vt admodum ægrè ab illo diuellerentur, vnde & consolans illos dicit, Expedit vobis, vt ego discedam. Itaq; diebus aliquot interiectis differt missionem spiritus, vt paulisper afflicti, & in necessitate, quemadmodum dictum est, constituti, mox solido puroq; gaudio fruerentur. Porrò si spiritus esset minor aut inferior filio, non erat sufficiens consolatio. Sed qũo dictum est illud, Expedit vobis? Ideo spiritui seruata est maior doctrinæ portio, ne putarent illum minorem. Iam illud considera, quantam eis imposuerit necessitatem manendi Hierosolymis, ex eo quòd pollicetur sese illic exhibiturum spiritum: Nã ne rursum post ascensionem ipsius fugerent, hoc promisso, ceu vinculo quodam eos illic astringit. Cæterum quum dixisset, [Expectate promissionem patris, quam audistis ex me, subiecit, Quoniam Ioannes quidem baptizauit aqua, vos autẽ baptizabimini spiritu sancto post nõ multos hos dies.] Demõstrat in sequentibus, quid intersit inter Ioannem & ipsum, non iam adumbratè, quemadmodum prius: vehementer. n. obumbrarat sermonem, quum diceret, Qui autẽ minor est in regno cęlorum, maior est eo: sed nunc manifestius, Ioannes, inquit, baptizauit aqua, vos autem baptizabimini Spiritusancto. Non iam vtitur testimonio, sed personæ tantùm meminit, quo memoriam illis refricet eorum quæ prius dixerat, simulque declarat eos iam maiores factos Ioanne, quã doquidem & ipsi baptizaturi erant spiritu. Neque dixit, ego vos baptizo Spiritu sancto, sed baptizabimini, vos interim docens, vt modestè de nobis sentiamus. Nã hoc iam ex Ioannis testimonio dilucidũ erat, quòd ipse esset qui baptizaret, quum diceret, Ipse vos baptizabit Spiritusancto & igni. Atque hac de causa, huius vnius facit mentionem. Igitur euangelia quidem eorum quæ Christus gesit ac dixit, narrationem & historiam quandam continent, Cæterùm Actorum liber refert ea quæ alter ille paracletus dixit, ac fecit. Nã & tum quidem multa ipse faciebat. Quẽadmodum & nunc Christus agit occulta vi, sicuti & tunc quoque temporis agebat. Sed tum quidem per ipsum templum, nunc autem per apostolos. Ac tum quidẽ in virginem venit vterum, templumque construxit: nunc verò in animos apostolicos: Rursum tum venit in specie columbæ, nunc in specie ignis. Quur ita? Videlicet illic præ se ferebat mansuetudinem, hic verò etiam vindictæ seueritatem. Tempestiuè sanè commonefecit iudicij, quum enim iam oportebat peccata concedere atque abire, plurima opus erat mansuetudine. Rursum posteaquam adepti sumus donum, iam instat iudicij & examinationis tempus. Sed quomodo dicit, baptizabimini, quum aqua non esset in cœnaculo? Quoniam in baptismo præcipua pars est spiritus, per quem & aqua fit efficax. Itaque quemadmodum ipse dicitur vnctus, quum nequaquam vnctus esset oleo, sed accepisset Spiritum sanctum, sic & baptizati dicuntur discipuli. Est & alia interpretatio. Competire licèt illos aqua fuisse tinctos. Idque diuersis temporibus. In nobis enim vtrunque fit pariter, tunc verò disiunctim, Siquidem initio à Ioanne baptizati sunt. Id necui mirum videatur. Etenim si meretrices ac publicani ad baptismum illum venerunt, multo magis venerunt hi, qui pòst erant baptizandi spiritu. Post hæc ne dicerent totum hoc nihil aliud esse, quàm pollicitationes: Iam enim multa de hoc baptismo dixerat, neve putarent, hanc spiritus vim talem, vt nusquam appareret, reuocans illos ab huiusmodi suspicione dicit, Post non multos hos dies. Nec expressit, quando, quò semper vigilarent, tantùm dixit breui futurum, ne deijcerentur animis: quando verò id esset futurum nondum addidit, vt semper essent vigilantes: Nec hac re solum illos inducit ad credendum, videlicet breuitate temporis, verum etiam quũ dicit promissionem quam audistis ex me. Porrò quod dicit hoc est, Non nunc, inquit, tantùm dixi vobis, sed & iam pridem promisi, quæ sine dubio facturus sum. Quid igitur miraris, si non exprimit diem, quo hæc erant perficienda, quã doquidem hunc instantem ac vicinum noluit esse manifestum, idque iustissima sanè de

F

H

Ioã. 11. f

Spiritus æqualis filio.

Mat. 11 b

G

Ibi, 3. c

I

Vnctio spiritus.

Apostoli à Ioãne baptizati.

Dies quare ñ exprimitur.

nè de causa? nimirum vt vigilantes solicitius promissum expectarent. Non enim datur, non datur, inquam, gratia, nisi vigilanti. An non vides quid dicat Helias discipulo? Si videris me quum abripiar, sic erit tibi: hoc est, continget tibi quod postulas. Quin & Christus vndique ad ipsum confluentibus dicebat, Credis? Etenim nisi addicti fuerimus ei quod datur, ne sentiemus quidem magnopere beneficium. Sic & Paulo non statim data est gratia, sed triduum intercessit, quo fuit cæcus, atque interim metu purgatur ac præparatur. Etenim quemadmodum, qui purpuram tingunt, prius alijs quibusdam coloribus præparant id, quod tinctarum accipiet, ne flos dilutus, & euanidus fiat: Itidem & hic prius animi solicitudinem Deus præparat, ac deinde infundit gratiam. Eandem ob causam nec spiritum illicò misit, sed in die quinquagesimo. Quòd siquis dixerit, quare non & nos eodem tempore baptizamus: illud sanè respõdere possumus, quòd gratia quidem tum esset eadem quæ nunc est, cæterum animus nunc sit sublimior, & excelsior, dum ieiunio præparatur. Quãquam, & Pentecostes tempus habet aliquam rationem haud quaquam absurdã. Quam tandem dicis? Existimauerunt patres satis idoneum malæ cupiditatis frænum, magnamque doctrinam esse baptismum ad hoc, vt etiam tempore deliciarũ sobrietatem tuerentur. Itaq; perinde quasi simul cum Christo cibum capiamus, communisque cum illo mensæ participes simus, nequid temerè faciamus, sed in ieiunijs, in precibus, multaque sobrietate degamus. Etenim siquis aditurus annonæ præfecturam, sibi parat quicquid ad vitæ vsum pertinet, atque vt sibi nonnihil dignitatis assequatur, & pecunias consumit, & tempus impendit, & innumerabiles sufferet labores: quo malo nos digni fuerimus si cum tanta socordia regnum cœlorum adierimus, neque vlla curã nosmetipsos ad hoc præparauerimus, priusquam accipiamus, quin & postquam acceperimus socorditer egerimus? Ideò nanque posteaquàm accepimus socordes sumus, quòd priusquam acciperemus non vigilauerimus. Ideò complures posteaquàm acceperunt, protinus redierunt ad priorem vomitum, ac redditi deteriores, grauius supplicium sibi accersierunt, eo quòd à prioribus peccatis liberati, hoc pacto grauius etiam iudicis iram in se prouocarunt, dum tanto liberati morbo, ne sic quidem ad sanitatẽ mentis conuerti potuerint, quin illud potius illis vsu venit, quod paralytico comminabatur dominus, dicens: Ecce sanus factus es, noli posthac peccare, nequid tibi deterius eueniat. Item quod de Iudæis prædicabat, ostendens quòd illos ob ingratitudinem immedicabilia manerent mala, Si non venissem, & loquutus eis fuissem, peccatum non haberent. Itaque posthac dupla, & quadrupla peccata fiunt. Qui sic? Quoniam post exhibitam nobis dignationem ingrati sumus, & improbi. Quapropter nihil nobis proficit lauacrũ ad hoc, vt mitius puniamur. Illud verò considera: Habuit aliquis commissa grauia, vel homicidio, vel adulterio, vel alio quopiam facinore patrato, hæc per lauacrum remissa sunt. Non enim est, non est, inquam, vllum iam peccatum, vllave impietas, quod non cedat, locumque det dono Dei. Nam diuina res est gratia. Denuò mœchatus est aliquis, aut homicidium perpetrauit: prius quidem adulterium condonatum est, & homicidium illud simul cum adulterio concessit, ac nequaquã reuocatur: Nesciunt enim pœnitentiam, dona, & vocatio dei. Cæterum pro his, quę post baptismum commissa sunt tantam damus pœnã, quasi & illa reuocata sint, ac multò etiam grauiorem. Iam enim non simplex peccatum est, sed duplex aut triplex. Quòd autem his grauior pœna debeatur, audi quid dicat Paulus: Qui spernit legem Mosi, sub duobus aut tribus testibus, absque misericordia, morte luit pœnas. Quantò putatis grauiore vindicta dignus censebitur, qui filium dei conculcarit, ac sanguinẽ testamẽti immundum duxerit, ac spiritui gratiæ contumeliam fecerit? Fortasse multos auertimus, ne nunc accipiant baptisma. Verum non propter ea diximus hæc, sed vt qui iam acceperunt, perseuerent in multa sobrietate, multaque modestia. At dicit aliquis, metuo. Si metueres, accepisses vtique seruassesque. Verùm ob hoc ipsum, inquiet, non accipio, quòd metuam. At non metuis sic ex hac vita decedere? Humanus, inquiet, est deus. Igitur accipe baptismum. Humanus enim est, & opitulatur. Tu verò vbi vigilandum erat, non occupas istam humanitatem

4. Re. 2. b

Inf. 9. b

K

Penteco stes mysterium.

Simile.

Contra socordes locus cõmunis.

L

Ioã. 5. d

Ioã. 15. d

M Baptismo condonantur omnia.

Relapsi post baptismũ.

Heb. 10 c

Baptismi dilatio periculosa.

A

dei: vbi

dei: vbi verò tibi visum fuerit differre, tũ venit in mentem illius humanitas. Atqui tunc erat tps vtendi hac humanitate, quã tum magis assequemur, quum eam nostra sponte amplectemur. Etenim qui posteaquàm curam vniuersam coniecit in deum, post baptisma redierit in peccatum nimirum homo, si pœnituerit, dei benignitatem experietur. Atqui veluti deludens dei bonitatem, excesserit expers gratiæ, nullo pacto valebit effugere vindictã. Quur autem istiusmodi cauũficationes ad uersus tuam ipsius salutem vsurpas? Impossibile est, impossibile est inquam, eum qui tali spe differt baptismum, agere quicquam egregium aut honestum. Tu verò cuius tandem rei gratia tantum periculi recipis, & incertum futuri amplecteris? Quin potius istum timorem mutas in laborem, ac studium, vt magnus sis ac suspiciendus: Vtrum melius est metuere an laborare? Siquis te collocasset ociosum in domo ruinosa dicens, expecta donec in caput tuum deciderit testudo iam putris, fortassis enim cadet, fortassis non cadet: qd si id non placet, operare, ac tutissimum in habita thalamum: vtrum magis eligeres? ocium ne illud cum timore, an laborem cum securitate? Sic igitur, & nunc facito. Siquidem incertus euentus futuri ceù domus quædam est putris, semper ruinã minitans. At industria illa, quanquam laborem habet, tamen spondet securitatem. Absit igitur, vt in tantam necessitatem incidamus, vt post baptisma recidamus in peccatum. Attamen siquid accident istiusmodi, ne sic quidem abiiciamus spẽ. Benignus est erga genus mortale deus, multasque vias nobis dedit abolendorum criminum etiam post baptisma commissorum. Cæterùm quemadmodum hi qui post baptismum delinquunt, ob id grauius puniuntur quàm catechumeni: ita qui sciunt esse pœnitentię remedium, nec eo volunt vti, grauiora luent supplicia. Etenim quò maior est dei benignitas erga nos, hoc maior erit vltio, nisi illius benignitate sicut oportet vtamur. Quid ais homo, qui tantis malis plenus es ac deploratus? Semel factus es amicus, semel vltioni supremæ subductus es, haudquaquam ex proprijs laboribus, sed ex dei dono. Rursus ad pristinam turpitudinem reuolutus es dignus qui grauiter puniaris. At deus ne sic q̃dẽ auersus est abs te, sed dedit innumeras reparandæ salutis occasiones, per quas redeas in gratiam. Et hæc quidẽ facit deus. Tu verò ne tanta quidẽ lenitate ꝓuocatus vis laborare. Et qua tandẽ venia posthac dignus habeberis? An nõ optimo iure gentes te ridebunt, ceu fucum quempiam sterilem, frustraq; viuentem? Si potens, & efficax est, inquit, phylosophia quam profitemini: ostendite quid sibi velit tanta nondum inititaorum multitudo. Præclara verò, & expetenda mysteria. At nullus animam agens, capit lotiotionem. Non enim illud est tempus mysteriorum, sed testamentorum. Mysteriorũ tempus est sanitas mẽtium, & puritas animarum. Etenim dic mihi, siquis ad istum affectus modum nolis scribere testamentum, si verò scripserit etiam dat in posterũ ansam rescindendi testamenti (siquidem propterea solent his verbis præfari, Viuus sanæq; & integræ mentis ordinaui de bonis meis) qui fiet, vt qui iam sui compos esse desijt, possit ad plenum initiari mysterijs? Etenim si de rebus ad hanc vitam corporalem pertinentibus statuere volenti, non permitterent leges ciuiles ordinares quoties testari volens non admodum constat animo, prę̃sertim quum de suis ipsius facultatibus præscripturus sit: quomodo qui de regno cœlorũ docetur, deq; bonis illis ineffabilibus, poterit ad plenũ omnia percipere, frequenter, & à morbo factus attonitus? Quando verò futurum est, vt illa verba dicas Christo, consepultus cum illo, quum iam sis mox abiturus? Nã factis, & verbis oportet declarare beneuolentiam. Tu verò perinde facis, ac siquis tum postulet asseribi militiæ, quum iam bellum est soluendum: aut si athleta tum vestes exuat, quum iam surgere cœperint spectatores è theatro discessuri. Siquidem in hoc arma sumus, non vt protinus aufugias, sed vt acceptis illis ex aduersario trophæum referas. Nequis arbitretur intempestiuum esse hisce de rebus sermonẽ, eo quòd nunc non est dies quadragesimus. Nã hoc ipsum est quod vrit animũ meum, in huiusmodi rebus obseruari tempus. Atqui Eunuchus ille quum esset barbarus, & iter faceret, esseque in via publica, non exquisiuit opportunitatem, sed ne carcerarius quidem ille quum esset inter vinctos, conspiceretque doctorem cæsum

B

C

De ijs qui baptizãtur in morte. Simile.

D

ac vinctum, præsertim quum id temporis crederet illũ in carcere mansurum. Hic autem plerique, qui nec in carcere habitant nec in itinere sunt, proferunt, salutis suæ negociũ, idq; vsq; ad extremum vitæ halitum. Quòd si adhuc ambigis, num Christus sit deus: stato foris, ne diuinos sermones audias, neue teipsum inter cathechumenos numeratis. Quòd si fidis, & hoc certò cognoscis, quid contaris? quid refugis? quid detrectas: Vereor, inquit, ne peccem. Verum illud quod periculosius est non vereris, ne cum tantis sarcinis abeas illuc? Nec enim idem est, gratiam in medio positam non assequi, & quum iam agressus sis ad honesta tendere, frustrari. Agè dic mihi, siquis sic tecum expostulet, quam ob causam non accessisti? quam ob causam non pertẽdisti quò cœperas? Quid dices? Nam illic fortassis habebis quod causeris, onus præceptorum, ac difficultatem virtutis: at hic nihil istiusmodi. Hic enim gratia est gratis largiens libertatem. Sed vereris ne pecces. Istue dicito post baptismum, tunc istum habeto metum, quo serues libertatem, quam accepisti non vt non accipias tantum donum gratis oblatum. Nunc verò contrà, ante baptisma cautus es ac circunspectus, post baptismum socros, & incogitans. Sed tempus oportunum expectas quadragesimæ. Qua gratia? Nũquid enim amplius habet illud tempus? Ipsi apostoli nõ in Pascha donati sunt hac gratia: sed alio tempore Præterea quum baptizarentur tria milia, & quinque milia, non erat Paschæ tempus. Similiter quum baptizaretur Cornelius, & Eunuchus, alijque complures. Proinde ne tempus expectemus, ne quando fiat, vt dum contamur, & retrastinamus, discedamus hinc inanes, vacuique tantis bonis. Quomodo creditis me discruciari animo quoties aliquis nondum initiatus ex hac vita sublatus fuerit, mecum reputãtem intolerabiles illos cruciatus, & supplicium ineuitabile? Rursus quos æstus pectoris sentio, quoties alios video sub extremum halitum festinantes ad initiationẽ, nec hinc fieri puriores? Eoque sanè multa fiunt indigna tanto dei dono. Oportet.n. epulari, choros ducere, gaudere, & coronari, quoties alius initiat. At vbi vxor ægrotantis audierit hoc ordinatum esse à medico, veluti magnum aliquod malum accideret, ita consternatur ac plorat, singultus & eiulatus totam vndique domum impẽt, non aliterquàm complorantur iudicum sententia condemnati, quum ad capitis supplicium adducuntur. Ille verò multò magis etiam plorat, etsi contingat à morbo conualescere, grauius etiam dolet, velut affectus contumelia Quoniam.n. nondum præparatus est ad virtutem, contatur ac detrectat deinceps futura certamina. Vides quas artes excogitet diabolus, quod probrum, quantum ludibrium. Itaque subducamus nos à tali ludibrio, viuamus quemadmodum præcepit Christus. In hoc dedit baptismum, non vt eo accepto mox decedamus, sed vt semper viuentes baptismi fructus proferamus: Quomodo dices hinc abeunti, fructifica, quomodo dices idem iam ex arbore execto? Non audisti quòd fructus spiritus est charitas, gaudium, pax? Quomodo igitur his diuersa proueniunt? Siquidem vxor adstat lugens: quum oportuerit gaudere, adstant liberi flentes: quum oportuerit gratulari parenti ipse decumbens in tenebris, tumultu ac perturbatione plenus est: quum oporteat diem festum agere, toto consternatus est animo, quòd filios orbos relinquat, quòd vxorem viduam, quòd domũ desolatam. Dic mihi quis ad istum modum adit mysteria? Quis sic accedit ad sacram mensam? Hæccine ferenda videntur? Si rex missis literis iubeat vinctos è carcere dimitti, gaudium est ac lætitia. Deus autem mittit spiritum è cœlis, non reliquias pecuniæ debitę, sed vniuersa peccata condonãs: & omnes fletis ac eiulatis? Quæ tandem est hęc inæqualitas? Nondum commemoro, quòd etiam mortuis infusa est aqua, & quòd sancta proiecta sint in terram. Non enim vestra culpa fiunt ista, sed ingratorum. Proinde exhortor, vt omnibus rebus omissis, conuertamus nosmetipsos, ac baptismum omni cum animi promptitudine adeamus, vt posteaquam in hac quoque vita declarauerimus non vulgare studium animi nostri, futurã consequamur libertatem; quam nobis omnibus contingat assequi, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi. cui gloria, & imperium in secula seculorum, Amen.

Baptismi tempus semper est.

E Exẽpla Eunuchi, & custodis carceris.

F

Inf. 2. g

Inf. 10. g

G

H

Mortuos baptizari ridiculam.

Illi quidem igitur congregati interrogauerunt eum dicentes: Domine, num in tempore hoc restituis regnum Israeli?

Homilia secunda.

QVum discipuli dominum parant interrogare, simul adeunt: hoc autem faciunt, quo pudore reuerentiaq; multitudinis, quod scire desiderant, extorqueant. Nouerunt.n. quod prius dixerat, nemini cognitum esse diem illum, repellentis suis
I se sermonem, non ignorantis, sed differentis responsionem. Vnde rursus aggressi eadem percũtantur. Nequaquam autem interrogassent, si verè persuasum habuissent. Nam quoniam audierant, quòd spiritum essent accepturi, tanquam digni iam cupiunt discere, & ad libertatis spem habebant erectos animos. Nõ.n. volebant sese conijcere in pericula, sed respirare potius, ac refocillari, eo quòd non exigua forent, quæ illis contigerant, sed de extremis imminebat periculum. Nihil igitur de spiritu loquuti, interrogant dicentes, Domine, num in tempore hoc restituis regnum Israeli? Et non dixerunt, quando restitues, sed an nunc, inquiunt. Adeò desiderabant diem cognoscere, eoq; multo cum honore adeunt. Equidem arbitror, ne illud quidẽ aliquo pacto cognitũ illis fuisse, quod tãdem esset illud regnum. Nondum enim erat spiritus, qui post docuit eos. Nec dicunt, quando hæc erunt, sed quid dicunt? Num in tempore hoc restituis regnum? tanquam quod iam sublatum erat. Hæc ad hunc modum sciscitantur, quòd rebus sensibilibus adhuc afficerentur, quanquã non æquè, ac prius. Nondum enim tum
K facti fuerant meliores. Sic in posterum maiora de eo imaginabantur. Itaque post eaquàm ad altiora prouecti fuerant discipuli, & ipse sublimius cum illis disserit. Non enim iam sic illis loquitur, ne filius quidem hominis nouit illum diem. Quid igitur? *Non est uestrum nosse tempora, uel momenta, quæ pater posuit in sua potestate.* Maiora, inquit, quàm quæ vobis conueniunt postulatis. Atqui iam didicerant his etiam multo maiora. Id quò magis, ac plenius intelligas, vide quàm multa recenseam. Agè dic mihi, quid est maius, quàm didicisse, quæ iam didicerant? Didicerant enim, Christum esse filium Dei: didicerant, quòd deus filium haberet æqualem honore: didicerant resurrectionem futuram: didicerant futurum, quod nunc factum est, videlicet, quòd consedit ad dexteram patris: Insuper, & quod est his magis stupendum, didicerant, quòd caro sedet in cœlis, & adoratur ab angelis: didicerant, quòd venturus esset rursus, vt iudicet mundum vniuersum: didicerant, quòd & ipsi essent consessuri iudices duodecim tribuum Israel: didicerant, quòd Iudæi essent eijciendi, ac pro his ingressuræ gentes. Hæc scire futura magnum est. Cæterùm discere, quòd aliquis sit regnaturus, & quando, nihil magni est. Didicerat Paulus quæ fas non erat homini loqui: Didicerat omnia, quæ mundum hunc præcesserant. Vtrum cognitu difficilius: Principium, an finis? Liquet prius illud esse magis arduum. Igitur & Moses hæc didicit: Et quando, & ante quantum temporis, conditus esset mundus: id declarat per hoc, quòd numerat annos. Hoc, & Salomon didicerat: proinde dicebat, Commemorabo ea, quæ fuerunt à seculo. Itaque quòd post hæc dominus breui venturus esset, norunt & hi, quemadmodum, & Paulus dicens, Dominus propè est, nequid soliciti sitis. At tum quidem non nouerunt, tametsi signa tradiderat illis dominus. Christus autem quemadmodum antè dixit, Post non multos hos dies: volens eos vigilare, nec euidenter aperuit tempus, ita & hic facit Quanquam & alioqui hic isti non de fine mundi, sed de regno Israeliticò percontantur, eoque dicebant, Num in tempore hoc restituis regnum Israel? Ille verò ne id quidem illis aperuit. De fine verò mundi, & prius interrogauerant, sed non quemadmodum illic seuerius respondit, aduocans animos illorum ne putarent liberationem esse vicinam, conijciens eos in pericula: itidem, & hic facit, sed
M mansuetius dat responsum. Etenim ne sibi viderentur illudi, neue existimarent ista, quæ dicebantur, prætextus esse: audi quomodo pollicetur sese protinus eis daturum, quo gauderent. Subiecit igitur, *Sed accipietis uirtutem sancti spiritus superuenientis in uos, eritisq; mihi testes, tum Hierosolymæ, tum in tota Iudæa, & Samaria, & usque ad extremæ terræ.* Deinde ne rursus ipsum interrogarent, protinus assumptus est. Quemadmodũ igitur illic metu

2. Co. 12. a L

Eccl. 1. e

Phi. 4. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

illis offudit tenebras, negans se scire: sic & hìc idem facit, post sermonem statim receptus in cœlum: vehementer enim id scire desiderabant, nec destitissent percontari, quum esset vehementer necessarium, ne scirent, quod scire volebant. Agè dic mihi, vtrum minus credunt gentes, futuram ne mundi consummationem, an deũ hominem esse factum, & è virginis vtero prodisse, & ab hominibus in carne conspectũ esse? An hoc nequaquam dices, sed respondebitis: omninò tuum fuerit, & hoc dicere. Atqui pudet me perpetuò hac de re loqui, veluti de negocio quopiam ancipiti, vel indifferenti. Rursus ne dicãt, quare suspẽdis causam? Quæ pater, inquit, po-
Ioã. 5. d fuit in sua potestate. Atqui eadem est potestas, patris & illius, veluti quum dicit, Sicuti.n. pater suscitat mortuos, & viuificat:
A sic & filius quos vult, viuificat. An cum est operandum, eadem cum patre potestate operatur: vbi verò scire quippiã oportet, non cum eadem scit potestate? Attamen longè maius est excitare mortuos, q̃ scire diem. Quòd si cum potestate facit id, quod maius est, multò magis faciet, & alterum. Verùm vt intelligatis rem, adhibi-
Simile. ta similitudine reddam dilucidiorẽ. Quẽadmodum cum videmus infantem ploratem, semperq; cupientem aliquid a nobis accipere, quo nihil illi est opus, tùm occultato potius, quod concupiscit, ostendimus illi manus vacuas, dicentes: Ecce non habemus: Itidem & ille fecit apostolis. Sed quemadmodum puer ille, si postea nihil ostendamus, instat plorãdo, videns se esse delusum, deinde eo relicto discedimus dicentes, vocat me talis, & aliud quiddam eius loco, quod concupiscebat, damus, volentes illum auocare ab eo, quod maluisset accipere, extollẽtesq; illud, quod in alterius locum damus, eo dato, repentè subducimus nos: Itidem fecit, & Christus, Illi quærebant accipere, hic negauit se habere. Attamen primùm deterrebat. Cæterũ vbi rursus quærerent, iterum negauit se ha
B bere, nisi quòd nunc non territat: verùm posteaquam ostenderat, quod fecerat, dicit etiam probabilem causam, Pater, in-
Luc. 10 d quit, posuit in sua potestate. Quid igitur, Nescis ea quæ sunt patris? An ipsum quidem nosti, cæterum quæ facit ignoras? Ipse dixisti, nemo nouit patrem nisi filius, Et spiritus quidem omnia scrutatur, etiam profunda Dei: tu verò ne hoc quidẽ scis? Absit, Non vt hoc suspicemur, ad ilsum locutus est modum, sed ita se gerit quasi nesciat, quò illos reuocet ab intempestiua inquisitione. Timuerunt igitur iterum Mat. 15
intertogare, ne audirent, Et vos sine intel- b
lectu estis? Longè magis enim illum nunc metuunt, quàm anteà. *Sed accipietis virtutem spiritus sancti superuenientis in vos.* Quẽadmodum illic non respondet ad ea, quæ percontabantur: nam hoc doctoris est, docere non quæ vult discipulus, sed quæ discere expedit: sic & hìc, quæ concessit illis scire, ideò prædicit, ne turbarentur, nimirum adhuc etiam imbecilles. Vt autem illos confirmaret, erexit illorum animos, simulq; texit ea, quæ erant auditu grauia. Nam cum esset illos paulò post relicturus hæc colloquens cum illis, nihil dicit molestum simpliciter, sed cum admista laude mitigat per hæc, quę nunc facit, illud propemodum dicens, Ne formidetis, capietis
C enim virtutem superuenientis in vos spiritus, & eritis mihi testes, & Hierosolymis, & in tota Iudæa, ac Samaria. Quandoquidem antè dixerat, In viam gentium Mat. 10
ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorũ a
ne ingrediamini. Nũc autem vult eos per omnem Iudæam, ac Samariam prædicare. Et quod tũ reticuerat hìc addit, *Et usq; ad extremum terræ*: Elocutus quod erat omnũ maximè formidabile. Deinde ne rursus ipsum interrogarẽt. *Videntibus illis sublevatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum.* Vides eos prædicasse, & implesse euãgeliu? m Verè rem magnam illis donauit, Cæterùm vbi, inquit, timuistis Hierosolymis, illic primùm prædicate, post vsq; ad extremum terræ. Deinde rursus astruitur fides his, quæ dixerat, Videntibus illis eleuatus est, inquit. Non resurrexit quidem illis videntibus, sed videntibus illis eleuatus est. Quoniam, nec hic aspectus potuit omnia. Et resurrectionis finem quidem viderant, principium verò non item. Rursus. assumptionis initium quidem viderunt, finem verò non item. Siquidem illud abstulit, videlicet vti resurrectionis principium viderent, cum præsens esset, qui hæc loquebatur, cum ipsum monumẽtum declararet ipsum illic non esse. Cæterũ quod restabat, sermone discendum erat. Quoniam oculi non poterant assequi celitudinem, vt viderent, vtrum in cœlum ascẽ-
D deret,

deret, an velut in cœlum, vide quid fiat. Quòd idem Iesus esset, sciebãt ex his quæ locutus fuerat ad ipsos: cp autem susceptus esset in cœlum, ipsi deinde docuerunt angeli. Eminus. n. non potuissent agnoscere.
Sensus quædã tradit si dei. Vides sic rerum ordinem esse dispensatũ, vt non omnia gererentur per spititum, verum etiam nonnulla visu. Quam ob rem autem nubes suscepit eum? Et hoc signum erat illum in cœlum ascendere. Nõ ignis,
4. Re. 2. b neq; currus igneus, quemadmodum factũ est in Helia, sed nubes eum suscepit, quod erat cœli symbolum: quemadmodum di-
Ps. 103. a cit propheta, Qui posuit in nube ascẽsum suum. Quanquam hoc & de spiritu dictũ est: ideoq; dicit, in nube: declarans, quòd in ipso signo diuinæ potentiæ ascenderet. Nec enim alia virtus vlla videtur in nube. Audi rursus quid dicat alius propheta, Deus sedet super nubem leuem. Mihi sa-
Esa. 19. a nè videtur hæc, cum adhuc interrogarent, illis vehementer attendentibus ijs, quæ dicebantur vigilantibus minimeq; dormitantibus esse facta. Quanquàm etiam in
Exo. 33 monte nubes cinxit illum, cum Moses in- b
gederetur in caliginem, verum non illius causa adhibita est nubes. Ipse verò non di-
E xit simpliciter vado, ne rursus mœrore afficerentur: sed addidit, mitto spiritum. Nã quòd abiret in cœlum, oculis ipsis didicerunt. Papè, quo spectaculo dignatus est illos dominus, [Erant, inquit, intendentes oculos in cœlũ, eunte illo. Et ecce viri duo astiterunt illis in veste candida, qui & dixerunt, Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cœlum?] Hic demonstrantis est sermo, quo vsi sunt, cum aiunt, [Hic qui assumptus est à vobis in cœlum, sic veniet quemadmodum vidistis illum euntem in cœlum.] Iterum læta rerum facies ostendi tur. Siquidem angeli quidam simul cõiuncti humanam speciem præ se ferentes, assistunt & aiunt, Viri Galilæi. Superest vt digni videãtur, quibus fides habeatur in his de quibus loquuntur. Itaq; veluti dignitate præminentes è loci vocabulo compellant illos. Quid. n. alioqui opus erat, eos audire cuius essent patriæ, cum id nequaquã ignorarent? Quin & ipsa specie reddiderunt illos in se intentos, videlicet hoc quoque modo declarantes, quòd essent è cœlo profecti. Quam ob causam, non ipse potius dominus hæc discipulis loquit, quàm angeli? Immò præuenerat dominus, atque hæc omnia prædixerat suis. Proinde per angelos commonefacit illos eorum, quæ audierant. Nec dictum est, quem vidistis assumptum, sed euntem in cœlum: nimirum vt intelligas hanc assumptionem esse F
reditum siue ascensum. Carnis autem est assumi, eoq; dicunt, qui assumptus est à vobis, sic veniet. Non mittetur, sed veniet. Vbi sunt igitur: qui dicunt filium patre minorem? Nubes suscepit eum. Rectè dictum est, eum. Ipse. n. conscendit nubem. Eph. 4. b
Proinde qui ascendit, ipse est qui descendit. Hìc verò mihi considera, qũo partim quidem iuxta discipulorum intelligẽtiam loquantur angeli, partim verò iuxta diuinæ naturę dignitatem, tum quo pacto deinceps cogitatio videntium tollatur in altum, eo quod illis secundi aduentus non mediocris cognitio data sit. Siquidẽ hæc verba: Sic veniet: perinde valent, ac si dicerent, cum ipso corpore veniet. Nam hoc audire cupiebant: deinde declarant, quòd similiter nubi insidens iterum venturus esset ad iudicium. *Et ecce*, inquit, *viri duo astiterunt.* Cur ait: viri? Nam tota specie viros repræsentabant, ne pauore consternarentur. Qui & dixerunt, Quid statis intuẽtes in cœlum? Protinus addunt castigantium verba, quæque non sinerent illos protinus expectare reditum illius. Angeli quod minus est dicunt, quod maius est tacent. Quòd enim sic esset venturus, quòdque G
idem è cœlo foret expectandus eloquuntur. Cæterùm quando id esset futurum, silent: Deinceps igitur illos ab eo spectaculo seuocatos, reddunt attentos ad ea, quæ dicebantur, ne quoniam non poterant iã videre dominum, crederent illum nõ ascẽdisse. Verum hanc cogitationem suis verbis occupant, ac præueniunt. Etenim si prius dicebant, quò vadis? multò magis, & Ioã. 13.
nunc dixissent, num in tempore hoc re- d
stituis regnum Israel? Vsque adeò delectabantur illius mansuetudine, vt etiam post crucem ac mortem percontarentur illum, Num restituis? Atqui prius illis dixerat, Mar. 13
Audietis bella, & rumores de bellis, sed a
nondum finis, neque Hierosolyma capietur. Nam tum de regno percontabantur, non de consummatione mundi. Quanquam & aliàs, posteaquàm resurrexerat dominus, non miscet cum suis prolixos sermones. Igitur sanè velut ipsi quoque futuri in precio si id euenirem, percontantur.

Universidad de Deusto Biblioteca

Ipse verò non aperuit, quando restitueret
Mat. 24 regnum. Quid enim opus erat illos hoc
scire? Hoc ergo veriti, non rursum ita loquuntur, quod signum aduentus tui, & consummationis seculi: sed hunc in mo-
H dum interrogant, Num restituis regnum Israel? Existimabant enim iam illud adesse. Ipse parabolis docuerat illos, quòd non esset in propinquo. Itaque hoc percontantibus non respondit ad percontationem, verum alium sermonem iniecit: Sed accipietis, inquiens, virtutem sancti spiritus superuenientis in vos. Hic illud considera, quod dixit, superuenientis, non missi: nimirum quò declararet honoris æqualitatem. Vbi es igitur o tu qui bellans aduersus spiritum, creaturam illum facis? *Eritis mihi testes.* Innuit assumptionem, quin potius eorum, quę prius audierant, memoriā illis renouat, vt palam faceret, ꝙ in cœlū ascendisset. Animaduerte verò, ꝙ quemad
Ps. 96. a modum dixit Dauid, Nubes, & caligo in circuitu eius, ita nunc ad id alludit dicēs, Nubes suscepit eum: his verbis declarans illum esse regem cœlorum. Quemadmodum currus regalis declarat ipsum regē, sic & ad illum missum est regale vehiculū, nequid triste loquerentur, nec idem illis
4. Re. 2. c accideret, quod accidit Helisæo, qui magistro assumpto in cœlum, dilacerauit tunicam suam. Quid autem dicūt angeli? Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlū, sic veniet. Et ecce viri duo astiterunt illis. Congruenter. Siquidem in ore duorum
Deu. 17 a testium stabit omne verbum, prę sertim cū eadem loquantur. Et in veste, inquit, can-
I dida. Quemadmodum antè iam angelus
Mat. 28 a ad monumentum visus est in vestimentis falgurantibus, qui & prędixit illis quid in animo versarent, sic & assumptionis præco exhibetur angelus. Quod si prophetæ nusquam prædixerunt, ne mireris. Superuacaneum.n. erat, separatim eius rei mentionem facere, cuius intellectus cum resurrectionis intelligentia, coniunctus est. Cæterùm vbi q; apparent angeli, velut in natiuitate, rursus apud Mariam. Iterum in resurrectione. Itidem apparuerunt, & in assumptione. Magis autem, & in secundo aduentu apparebunt angeli præcursores. Cū verò sic essent locuti, Hic Iesus assumptus est à vobis: ne consternarent illorum animos, subiecerunt, Sic veniet: Respirasset aliquantulum cum audissent, eū denuò rediturum: præterea sic rediturum, vt intelligerent illum sic rediturum, vt adiri possit. Rursus hæc particula, A vobis, non simpliciter addita est, sed commendat domini charitatem erga illos, quos è mundo selegerat, docetq; eum nunquam deserturum, quos elegerat. Itaq; suæ quidem resurrectionis ipse fuit testis, quod id esset omnium maximè mirandum, quæ accidetant post virginis partum, immò, & omnium, quæ contigerunt ante virginis partū, videlicet quòd ipse suscitaret seipsum.
K Ait.n. Soluite templum hoc, & ego exci-
Ioā. 2. d tabo illud. Cæterùm posterioris aduentus angeli fuere testes, dicētes, Sic veniet. Proinde si quis desiderat videre Christū, si quis dolet ꝙ illum non viderit, hoc angelorū audito sermone, Sic veniet: vitam admirandis virtutibus componat, & omninò
Excessus ī locum cōmunem. visurus est quē desiderat, nec frustrabitur suo voto. Nam maiore cum gloria veniet, sic tamen veniet cum nube: sic veniet cū corpore: sed multò magis admirandū est videre eum è cœlo descendentem, q̄ è terris in cœlum ascendentem. Venturum igitur dixerunt, in quo verò venturus sit, nōdum addiderunt. Hic sermo confirmat resurrectionis fidem. Etenim si in corpore assumptus est, multò magis cum corpore resurrexit. Vbi sunt, qui pertinaciter negant resurrectionem? Qui sunt, dic mihi, Ethnici, an Christiani? Non.n. satis agnosco. Quin potius optimè noui, nimirum Ethnici sunt, qui nec mundum à deo conditum credunt. Nam eorundem est, non concedere deo potestatem aliquid è nihilo creandi, & negare illum posse suscitare, q̄ sepulta sunt. Mox erubescentes ꝙ non cognoscant virtutem dei, ne vocētur in hoc crimen tergiuersantur, dicentes, Non eò hæc dicimus, sed ꝙ corpore non sit opus.
L Aptum profectò congruumq; respōsum.
Esa. 32 b Fatuus.n. vt dicit Esaias, fatua loquitur.
Contra Manichæos. An non pudet detrahere Deo potestatem ex nihilo creandi, quæ vult? Quòd si tantum creat ex his, quę sunt, quare differt ab hominibus? Sed vnde, inquit, mala? At tu quia non intelligis, vnde, non ideò debes aliud inducere malum in cognitione malorum. Hic enim gemina cōmittitur absurditas, altera quidem quòd sic audes loqui. Etenim si negas deum ex his, quæ nō sunt creare, quæ sunt, multò magis ignorabis vnde sint mala, Altera verò, ꝙ dum ista

ista dicis, inducis malitiam increatam. Cogita quàm sit absurdum, dum studes inuenire fontem malorum, & hunc ignorare, & alterum huic addere. Quære fontē malorū, & ne blasphemias inferas deo. Qūo, inquit, blasphemias infero deo? Quid ais? An non blasphemus es, dum malum induc is increatum, dum illi tribuis potestatē deo parem, dum vim malorum inducis, æqualis cum deo potentiæ, dum malum facis increatum? Videquid dicat Paulus,
Ro. 1. b Inuisibilia.n. illius, ex creatione mundi, per ea, quæ facta sunt, intellecta cōspiciuntur.
M Cæterùm ille diabolus vtraq; dixit esse hyles, hoc est, primæ materiæ, ne deinceps vlla ex te deum cognoscamus. Agè dic mihi, vtrum difficilius, creare quod natura sit malum, si tamen vllum est (Loquor.n. iuxta vestram sententiam, non.n. potest creati natura malum, quod bono sit adiumēto) an creare ex non extantibus? Vtrum facilius? Verbi causa de qualitate loquor, eam quæ non sit, inducere, an quæ sit, in diuersum vertere? Vtrum difficilius? domum quę nō sit extruere, an desertam instaurare? Perspicuum est illud esse difficilius. Non hoc igitur impossibile, quemadmodum autē hoc impossibile, ita & illud impossibile. Sic.n. loquor, vt in contrarium colligam disputandi gratia. Quin potius si hoc non est impossibile, nec alterum erit impossibile. Agè dic mihi, vtrum facilius vnguentum cōficere, an efficere, vt cœnum habeat eādem vim, quam habet vnguentum? Vtrū facilius? quandoquidem deum nostris rationibus effingimus, non nos, absit hoc, sed vos potius. Ipsos oculos, vt sine creare, an efficere, vt cæcus videat acutius videntē? & ipsa cæcitate abuti ad acuendum visum, & surditate abuti ad facultatem audiēdi? Mihi videtur prius illud difficilius. Quod ergo difficilius est cū tribuas deo, quod facilius est eidem non tribuis. Sed quid hæc commemoro? Etiam animas a-
A iunt ex dei substantia profectas esse. At vide quantum hoc impietatis, quantumq; dementiæ: dum.n. probare nituntur deū esse malorum authorem, aliud magis etiā impium inducunt. Primum.n. fingūt mala iuxta tpis spatiū æqualia deo, prædicantes hūc nihilo vetustiorem quolibet illorum. Nec verentur his senectutem, ac longæuitatem immensam dare. Deinde malitiam asseuerant immortalem, neque enim interit, quod non nascitur. Videtis blasphemiam? ita necesse est, vt aut nihil fit à deo, aut si hæc non sunt, ne Deum quidem esse. Quod tertio loco proposueram, in hoc ipsi secum pugnant, ac maiorem æterni numinis indignationem in se prouocant. Quartum est, quod materiæ, quæ non subsistit, tantam vim tribuunt. Quintum, quòd aiunt malitiā fuisse causam diuinæ bonitatis, quodque absque hac Deus, qui bonus est, non fuerit futurus bonus. Sextum, quòd viam nobis præcludunt perueniēdi ad cognitionem dei. Septimum, quòd deum ad homines deducunt, immò ad plantas, & ligna. Etenim si nostra anima pars est substantiæ diuinæ, anima verò demigrat etiam in corpora cucurbitarum, peponum, & cepatum, consequitur, vt substantia dei sit in cucurbitis. Iam si dicamus, quòd Spiritussanctus B in virgine construxerit templum dei, deridēt. Si dixerimus, quòd deus habitarit in spirituali templo, rursus irridēt. Ipsos vero non pudet dei substantiam in cucurbitas, pepones, muscas, bruchos, & asinos detrudere, noua idololatriæ specie reperta. At non cæpe, inquit, in deo est, sed deus est in cæpe. Cur fugis ne videatis deo tribuere demigrationem in corpora? Turpe est, inquis. An non igitur istud multo turpius? An non hoc turpe est? Quomodo non turpe sit in deum, quod si nobis contingat, reuera turpe futurum sit? Videtisne fęcem impietatis? Sed quam ob rem tandem nolunt corpora resurgere? Quid hic adferunt? An quòd corpus sit malum? vnde igitur nosti deum? vnde habes rerum cognitionem? Tum philosophus quo pacto philosophus est, si nihil effecit corpus? Destrue sensus, & disce aliquid eorum, quæ scire est opus. Quid autem insipientius esset anima si ab initio sensus habuisset corruptos? Etenim si vna corporis parte corrupta nimirum cerebro, læditur vniuersa vis animæ: quid futurum censes, si cæteræ quoque corporis partes corrumpantur? Vbi fuerit vtilis anima? Ostende mihi animam sine corpore. An non audisti medicos aliquando di- C centes, Morbus cum adest, vehementer obscurat animæ vires? Quousque persisteris? Dic mihi, num corpus est materiæ? Pulchrè. Igitur habendum erat odio? Cur igitur illud alis? quare foues?

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quin potius liberanda erat anima ab hoc carcere. Nam alioqui deus non potest vincere materiam, nisi illi commisceatur. Nõ enim potest illi præcipere, donec illi mistus fuerit, ac per vniuersam materiam cõstiterit. O imbecillitatem. Rex quidem imperando peragit omnia, deus autem malis non imperat. Immò in totum nisi malitia boni cuiuspiam fuisset particeps, ne subsisteret quidem: talis est.n. natura mali, vt non consistat, nisi virtuti cuipiam admisceatur. Proinde nisi prius fuisset malitia admista virtuti, iam olim perierat. Nam hunc in modum sese habent mala. Sit aliquis lasciuus, quiq; sese prorsus non temperet, num vixerit decem dies? Sit rursus latro quispiam, quem a nullo facinore retrahat conscientia, sit etiam talis erga latrocinij socios, num vixerit omninò? Sit aliquis fur impudens, qui non vereatur etiam pala furari, num viuet istiusmodi? Mala non habent naturam, vt ex sese possint subsistere, nisi paulum aliquid a virtutibus ceperint: Sic ista deus comparauit,
D vt alteris altera sint admista. Sit ciuitas virorum improborum, an stabit vnquã? sed fac stare malos, vtrum stabunt iuncti bo-
Ro.1.c nis, an inter sese? At fieri non potest, vt soli stent. Verè stulti facti sunt, cum se dicãt esse sapientes. Si corpus malum est, omnia simpliciter mala sint oportet, & frustra sunt, quæ conspiciuntur, aqua, terra, sol, & aer. Siquidem, & aer corpus est, quãquam inuisibile. Tempestiuum igitur existimarunt iniqui loqui nugalia. Verùm ista ne toleremus, quin potius aduersus illos obturemus aures. Est.n. est inquam, corporis resurrectio. Hoc declarat sepulchrũ, quod est Hierosolymis: hoc declarat lignum, cui fuit alligatus, cum flagellis cæderetur. Comedimus.n. inquit, & bibimus cum illo.
Isa.10.f Credamus itaque resurrectionem, & hac digna operemur quo, simul, & futura bona consequamur in Christo Iesu domino nostro, cui cum patre, & Spiritusancto gloria, imperium, honor nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Tunc reuersi sunt hierosolymam à monte, qui dicitur Olineti, qui abest ab Hierosolymis iter sabbathi: Homilia tertia.

TVnc, inquit, *reuersi sunt*. Tunc, Quando? Post quàm audierant. Alioqui nõ sustinuissent, nisi alter aduentus ipsis promissus fuisset. Mihi verò videntur hæc in sabbatho gesta fuisse, alioqui non ad istũ modum indicasset interuallum loci, dicẽs, *A monte, qui dicitur Olineti, qui abest ab Hierosolymis iter sabbathi*. Etenim certa viæ lõgitudo præscripta fuerat, quam peragere fas esset die sabbathi. Et cum essent ingressi, ascenderunt in cœnaculum, vbi erant permanentes. Itaque posthac Hierosolymis manebant post domini resurrectionẽ Petrus, Iacobus, & Ioannes. Non hic iam solus cum fratre recensetur, sed & Andreas cum Petro. *Philippus, & Thomas, Bartholomæus, & Matthæus, Iacobus Alphæi, & Simon Zelotes, ac Iudas Iacobi*. Rectè mentionem fecit discipulorum. Postquam enim vnus prodidit, alter diffisus est, declarat qd vno excepto reliqui essent incolumes. *Hi omnes erant vnanimiter perseuerantes in deprecatione, & obsecratione, cum mulieribus*. Pulchrè, Magna siquidem armatura in tentationibus est deprecatio, & hoc abundè didicerant prius ad ipso magistro. Quanquã & alioqui præsens tentatio ad orandum illos adegit. Atque hac gratia conscendunt etiam cœnaculum. Vehementer enim metuebant Iudæos. *Cum mulieribus*. De his loquitur de quibus narrant Euangelista, quòd dominum sint secutæ. Mat.28
Et Maria matre Iesu, & fratribus eius. Quomodo igitur dictum est, quòd peculiariter in sua receperit eam ille discipulus? Sed rursus vbi congregasset illos, ita demum, & illa simul aderat. *Et cum fratribus eius*. Ioã.19.c
De his loquitur, qui prius diffisi fuerant. *Et in diebus illis surgens Petrus in medio discipulorum dixit*. Quàm est feruidus. Quàm agnoscit creditum a Christo gregem. Quàm in hoc choro princeps est, & vbique primus omnium incipit loqui. Erat autem turba nominum, inquit, simul ferè centum viginti. *Viri fratres oportebat impleri scripturam hanc quam prædixit Spiritussanctus*. Cur non solus à Christo postulauit, vt ipsi daret aliquem substituendum in locum Iudæ? Deinde, cur non potius

per

per seipsos perficiunt electionem? Iam Petrus erat seipso factus melior. Hoc ad prior rem quæstionem responsum esto. Alterius verò, quamobrem non simpliciter aut vulgari more, sed ex reuelatione postularint suppleri ministerium, duas causas adferemus, vnam quidem, quòd alijs rebus essent ocupati: alteram, quòd hoc esset certissimum argumentum, Christum adhuc illis adesse. Quemadmodum enim cũ præ
G sens esset, elegerat: ita & absens, elegit. Ea res non mediocre momentum habebat ad consolandos discipulorum animos. Iam & illud considera quàm Petrus agit omnia ex communi discipulorum sententia, nihil authoritate sua, nihil cum imperio. Neque simpliciter dixit hunc in locum Iudę sufficimus, sed consolans illos super eo quod acciderat, vide quo pacto dicendi sumit exordium. Neque enim Iudæ factum mediocriter consternauerat illorum animos. Nec id tibi mirum videri debet. Etenim si nunc vulgus hoc factum traducit, quid illos tum dixisse consentaneum est? *Viri, inquit, fratres*. Si dñs suos discipulos frattes appellauit, multò magis cõuenit vt Petrus suos cõdiscipulus appel
Ecclesiæ primæ status: lare, quapropter, & omnibus præsentibus sic locutus est. Ecce dignitas ecclesiæ, & status angelicus. Nullus erat illic ab aliis diuulsus, non masculus, non fœmina. Tales optarim, & nunc esse congregationes. Nullus erat solicitus de his, quæ ad corpotis victum pertinent, nullum torquebat cura rei domesticæ. Tantum boni affert tentatio. Tantùm commodorum habet afflictio. [Oportebat impleri scripturam hanc quam prædixit Spiritussanctus.] Semper consolatur illos ex eo quòd ante fore prędictum sit, Itidem, & Chri-
H stus vbique fecit. Quem morem seruans: & Lucas ostendit nihil accidisse noui, sed quod iam olim prædictũ erat fore. [Oportet, inquit, impleri scripturam hanc quam prædixit Spiritussanctus petos Dauid.] Non ait, Dauid dixit: sed spiritus per eũ. Considera in ipsis statim libri principijs, qua doctrinæ ratione sit vsus. Vide quod aggressus hoc opus scribere, non abs re dicebam, hunc librum arbitrio sancti spiritus conscriptum esse. [Quam prædixit, inquit, Spiritussanctus per os Dauid.] Perpende quomodo prophetam reddit familiarem, cumque adducit in medium, sciens, & ipsis fratribus expedire, vt intelligant hoc per Dauid fuisse dictum, & nõ per alium prophetam. *De Iuda, inquit, qui dux fuit*. Vide & hic hominis prudentem moderationem. Non dicit contumeliam, neq; insultat, dicens, de scelesto illo, & omnibus sceleribus inquinato, sed simpliciter quod accidit indicat. Neque dicit, de eo qui prodidit, sed in alios detorquet crimen, per quos ad hoc deuenit. At ne illos quidem acriter mordet. [Qui dux, inquit, fuit comprehendentibus Iesum] Ac priusquam eloquatur vbi prædixerat hoc Dauid, narrat quod accidit Iudæ, vt ex præsentibus crederent futura, ostenderetque Iudam iam dedisse pœnas. [Quoniam cõ numeratus erat nobiscum, & sortitus est sortem ministerij huius. Hic quidem igitur possedit agrum ex mercede iniquitatis] Moralem reddit sermonem, & latẽter etiamẽ aperit, quod ita cõducat ad correptionẽ. Non dicit, Iudæi possederunt: sed, hic agrũ possedit. Etenim quoniam ifirmorũ animi non tam respiciunt ad futura, quã ad præsentia de vindicta præsente cõmerat. [Et suspensus crepuit medius.] Rectè nõ in peccato, sed in vltione sermonẽ facit acriorem, [Et effusa sunt, inquit, omnia viscera eius.] Hoc audientibus adferebat consolationem. [Et innotuit omnibus habitantibus Hierosolymis adeò vt vocaretur ager ille propria ipsorum lingua Acceldama, hoc est ager sanguinis.] Iudæi quidem hoc cognomen indidere agro, non ob agrũ ipsum, sed propter Iudam. Nam is agrũ adduxit in hoc nouum cognomen, impietatis suæ cognomen ferens ab hostibus. Id sentire Lucam declarat tum id quod ait, nominauerunt: tum illud quod mox subiicit, propria ipsorũ lingua. Deinde post diggressionem nominatim prophetæ verba subiicit, dicens:
Scriptum est enim in libro psalmorum, Fiat commoratio ipsorum deserta, nec sit qui inhabiter in ea.] Hoc de loco deque domo: & episcopatum eius accipiat alter: Psal.68.c
hoc est, principatum, sacerdotium. Proinde non hæc accidunt, inquit, meo consilio, meaq; voluntate, sed illius qui hæc p̃ K
dixit, ne videretur ipse rem arduam conari, sed talem cui Christus testem adhibuerit prophetam. [Oportet igitur (inquit) è Ps.108.b
nobis cõgregatis in omni tempore. Quã ob rẽ cõmunicat hoc negociũ cũ illis? Ne

ces

Universidad de Deusto
Biblioteca

res verteretur in pugnã, ac delaberetur in contentionem. [Nam si his ipsis hoc accidit, multò magis acidisset illis. Semper autem hoc deuitat, Quã ob rem exordiens dicebat, [viri fratres oportet eligere è nobis.] Multitudini permittit iudiciũ, simul eos, qui eligebantur reddens reuerendos. & seipsum liberans ab inuidia simultateque, quæ poterat à cæteris oboriri. Nã hæc semper ingentia gignit mala. Quod igit
L sic oportuit fieri, docuit adducto prophetæ testimonio. E quibus aũt oporteat fieri electionẽ, ipse interpretatur dicens, [Ex congregatis nobis per omne tempus] Etenim si dixisset, modestos oportet adesse, cæteros affecisset contumelia. Nunc autẽ tempori permisit iudicandi negociũ, non simpliciter dicens, congregatis, sed addit: [In omni tempore, quo exiuit, & intrauit ad nos dominus Iesus exorsus a baptismo Ioannis vsque ad diẽ, quo assumptus est a nobis] testem resurrectionis eius nobiscum fieri vnum ex his. Vt fieret quid? Ne chorus non haberet suũ numerum. Quid? An nõ liceba t ipsi eligere? Licebat, & quidem maximè. Verũ id non facit, ne cui videretur gratificari. Quanquã alioqui nondũ erat particeps spiritus. [Et statuerunt, inquit, duos Ioseph, qui vocabatur Barsabas, cognomẽto Iustũ, ac Mathiã.] Non ipse eos statuit, sed oẽs. Cæterũ sententiam ipse protulit, sed hanc quoq; declarans suã nõ esse, sed è superuis profectã iuxta prophetiã. Itaq; recitator fuit, non præceptor. [Ioseph qui dicebat Barsabas, cognomento Iustus.] Fortassis ob multos cognomines posuit, & agnomen & cognomẽ, quandoquidẽ, & inter apostolos complures erãt cognomines, Iacobus Zebedæi, & Iacobus Alphæi: Simon Petrus, & Simõ Zelotes: Iudas Iacobi, & Iudas Iscariotes. Quanq̃ iuxta aliũ sensum ex vitæ mutatione, aut fortassis ex institutio cognomẽ est additũ.] Statuerunt, inqt, [Ioseph, qui vocabatur Barsabas, cogno-
M mento Iustum, & Mathiã. Et orantes dicebãt, Tu domine qui nosti omniũ corda, ostẽde quẽ elegeris ex his duobus vnũ, & accipiat sortẽ ministerii huius, & apostolici muneris: vnde puaricatus est Iudas vt abiret in locũ suũ.] Rectè cõmemorant illius peccatum declarãtes se testem quærere non supplentes numerum, sed non sinentes eũ imminui *Et dederunt sortes suas*. Quoniã non erat spiritus sortibus rem pẽtagũt. Et cecidit sors sup Mathiã, & suffragijs additus ẽ vndecĩ apostolis. [Tũc, ait, reuersi sunt Hierosolymam à monte qui dicitur Oliueti qui abest ab Hierosolymis iter, sabbathi. Hoc ait, vt declaret illos non facere longum iter: Ne quid terroris accideret, pauent adhuc metuumque sibi. [Quum essent ingressi, ascenderunt in cenaculũ.] Non.n. audebant in ciuitate cõparere. Ac rectè ascenderunt in cœnaculũ ne prompt ũ esset ac facile illos cõprehendere: [Et erant, inquit, vnanimiter perseuerantes in de prædicatione. Vides quàm fuerint vigilantes. Duo quædam de illis testificatur: alterum, quòd in precibus perseuerarent alterum q̃ vnanimiter velut hoc eodem animo facientes. Ioseph itaque fortasitan iam erat vita defunctus, eoq; noluit huius facere mẽtionem. Neq; enim quũ fratres credidissent ille erat incredulus, A
qui crediderat ante omnes. Quapropter non viderut vulgari more ad hunc attendere, velut ad hominem iid quod declaratur ex eo quod mater dicit, Ego, & pater tuus dolentes quærebamus te. Ante omnes igitur ille cognouit dominum. Ad fratres autem dicebat Christus, Nõ potest mundus uos odisse, me autem odit. Vide verò Iacobi modestiã. Is acceperat Hierosolymis episcopi munus, & ẽ hic nihi loquit. Considera autem, & aliorum discipulorum singularem modestiam, quo pacto concedunt ei solium, nec amplius ambigũt disceptantes inter sese. Illorum enim ecclesia talis erat, qualis est in cęlis, nihil habens rerum mundanarũ, nõ parietibus, non marmoribus, sed feruore eorum qui conuenerant relucens. *Erant*, inquit, *ferme centum uiginti*. Fortassis septuaginta, quos selegerat, aut alii quoq; probiores, qualis est hic Ioseph, Mathias, mulieres, quę à Gallilæa secutæ fuerant illum, simul, & vbiq; adsuerant. Hæc doctoris prudentia. Primus hic doctorem constituit: Non dixit, nos ad docendum sufficimus: Vsqueadeo aberat ab omni inanis gloriæ studio, & ad vnum tm̃ spectabat. Quamquam autem habebat constituendi ius par omnibus, tamen hæc congruenter fiebant ob virtutem viri, & ob hoc, quòd tum temporis, perfectura non honos erat, sed cura subditorum. Ea res nec patiebatur eos qui eligebantur, efferri

Luc. 2. f

Ioã. 7. a

efferri, quòd ad pericula vocabantur, nec eos, qui non fuissent electi, veluti contemptos affici mœrore. Tametsi nunc nõ eodem fit modo, sed prorsus diuerso. Ecce centum, & viginti erant, & vnum duntaxat postulat è tota multitudine. Meritò primus omnium authoritatem vsurpat in negocio, vt qui oẽs habeat in manu. Ad hũc enim dixit Christus, Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. [Quoniam, inquit, connumeratus erat nobiscum.] Quapropter oportebat alterum proponere, vt illius loco fieret testis. Iam illud vide, qũo præceptorem imitatur, vbiq; loquens è scriptutis, neq; quicquam adhuc loquens de Christo quoniam id ipse dñs antè crebrò iusserat. Neq; hic mentionem
Ps. 108. a facit proditionis Iudæ. Velut illud, Os peccatoris, & os dolosi super me apertum est. Verùm hoc loco tantùm vltionis facit mẽtionem. Id.n. ad hoc vsq; tempus expediebat. Ea res maximè declarat rursum domini humanitatem. [Quoniam, inquit, conuersatus erat nobiscum, & acceperat sortẽ ministerij huius.] Sortem eius vbiq; vocat, declarãs totum esse gratiæ electionisq; dei, simul commonefaciens illos vetustæ
C legis, quòd dominus sic eum sorte asciuisset, quemadmodum asciuerat leuitas. Et immoratur his, quæ dicuntur de Iuda, eo q̃ proditionis merces, eadẽ esset pręco vindictæ, [Parauit, inquit, agrum ex mercede iniquitatis. Vide quomodo quod factum est, fuerit diuinæ dispensationis. Iniquitatis inquit, Multæ sunt iniquitates, sed hac nihil vnquam factum est iniquius. Itaq; iniquitatis erat negocium. Neq; pręsentibus tantùm innotuit quod factũ est, verùm etiam posteris omnibus. Inscientes igitur eum sic nominauerunt locum, non data opera, quemadmodum, & Caiaphas insciens edidit prophetiam. Ita deus compulit eos sic edere vocabulum Hebraicum aceldama. Hinc enim patefiebant etiam mala, quæ Iudæis erant superuentura. Hactenus ostẽdit ex parte euenisse, quod erat
Mat. 14 prædictum hisce verbis, Bonum erat, si natus non fuisset homo ille. De Iudæis autem conuenit eadem dicere. Etenim si punitus est, qui fuit dux, multò magis & isti. Sed horum nihil adhuc loquitur. Post hæc declarans, quod de eo congruenter dici debeat aceldama, allegat prophetam di-
Ps. 68. c centem, [Fiat commoratio eius deser-

ta.] Quid enim desertius esse possit sepulchro? Itaque meritò debuit hoc nomine vocari ager. Etenim qui precium numerauit, etiam si fuerunt alij, qui emerant, ta- D
men is meritò pro domino habebatur magnæ desolationis. Hæc desolatio procœmium est Iudaicæ desolationis, siquis diligenter expendat. Nam & ipsi seipsos occiderunt fame, multosq; per emerũt, & ciuitas versa est in sepulchrum hospitum ac militum. Nam nec illos patiebantur sepeliri: neq; enim sepultura fuerant digni. [Oportet igitur, inquit, ex nobis qui congregati sumus vitis,] Vide vt illos voluit esse spectatores. Quanquam spiritus erat adfuturus, tamen huius rei magnam curã habebat. [Congregatis, inquit, nobis vitis, in omni tempore quo egressus, & ingressus est ad nos dominus Iesus.] Significat illos habitasse cum eo, non simpliciter vt discipulos adfuisse. Nimirum iam tum ab initio multi sequebantur eum. Vide igitur qũo id declaret, dicens, Erat vnus ex duobus, qui audierant à Ioanne, & secuti sunt Iesum. [In omni, inquit, tẽpore quo ingressus, & egressus est apud nos dominus Iesus, incipiens a baptismo Ioannis.] Pulchrè. Etenim quæ prius fuerant facta nemo noverat edoctus, sed spiritu didicerant. [Vsq; ad diẽ, inquit, quo assumptus est à nobis, vt testis resurrectionis eius no- E
biscum fiat vnus ex his.] Non ait, Cæterorum testis, sed tãtùm testis resurrectionis. Siquidem illi magis erat habenda fides, qui poterat dicere, Qui edebat, qui bibebat, qui crucifixus est, idem resurrexit. Itaque non oportebat esse testem neq; priorum temporum, neque prodigiorum, quæ post gesta sunt. Nam quod quærebatur id erat resurrectio. Siquidem illa erant manifesta, & in confessis, hæc autem clam facta est, hisq; solis erat manifesta. Neq; dicunt angeli retulerunt nobis, sed vidimus nos. Vnde liquet istud? Ex miraculis, quæ facimus. Ob id potissimum id temporis digni erant quibus crederetur: *Et statuerunt*, inquit, *duos*. Quare non multos? Ne maior fieret animorum perturbatio, neve res in multos distraheretur. Neque temerè, non præfert illum, videlicet ostendens cum fiequenter qui apud homines in pretio est, qui apud deum esse inferiorẽ. Omnes tamen communiter orant dicentes, [Tu dñe qui nosti corda oũm, ostende.]

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tu inquiunt, non nos. A prè cordium cognitorem appellant. Hinc.n.erat electio facienda. Hoc pacto confidebant, quòd oporteret omnes vnum fieri. Non dixerũt, elige, sed ostẽde electum: hoc est, quem tu elegisti, scientes, quòd omnia prius à Deo fuerant destinata. [Ex his duobus, vt vnus
F accipiat sortem huius ministerij, & apostolici muneris.] Hoc ideò dicunt, quòd esset aliud ministerium. *Et dederunt eis sortes.* Nondum iudicarunt sese esse idoneos, vt ipsi ex sese facerent electionem eoque cupiunt aliquo signo edoceri. Alioqui si illic vbi nec erat deprecatio, neq; viti probi, tantùm valuit sors, eo quòd recto animo fieret super Iona: multò magis hic ex-
Iona.1. pleuit chorum, ac perfecit ordinem, nec al-
b ter ille præteritus doluit. Non cælarunt apostoli, siquid habuerunt minus perfectum, qui quidem de ipsis primoribus nõ veriti sunt dicere, quòd alicubi commoti fuerunt, idque non semel, sed semel, atque iterum, ac sæpius. Hos igitur, & nos imitemur. Non iam omnibus loquor, sed his tantùm, qui principatum affectant. Si credis Dei esse electionem, ne indigneris: illi
Expatiatur. enim indignaris, & aduersus illum irrita-
ris. Illius enim est electio, Quòd si ipse elegit, tu verò audes huic indignari, idem facis, quod Cain. Oportet.n.probare, quod
Ge.4. a deo placuit. At ille quoniam prælata est victima fratris, incensus est, indignatus est, cum oporteret compungi. Ego verò non hoc dico, sed quòd deus nouit vtiliter dispensare. Fit enim crebrò, vt qui moribus es humanioribus, non sis idoneus. Rursus est tibi vita inculpata, moresque liberales, cæterùm in ecclesia non his tantùm opus
G est]. Quin & alioqui alius ad aliud est appositus. Non vides quot verba faciat super hac re scriptura diuina? Sed siquando ob aliquam causam res deuenerit ad contentionem, non tãquàm ad principatum, aut præfecturam fratrum accedamus, sed tanquam ad illorum honorem, ac refocillationem. Etenim si nouisses, quòd episcopus debet omnium onera gestare, quòd alijs irascentibus datur venia, ipsi verò nequaquam: quòd alijs peccantibus superest excusatio, ipsi verò minimè: haudquaquã festinasses ad primatum, haudquaquam accurrisses. Hic enim omnium linguis expositus est, omnium iudicijs obiectus, & sapientium, & insipientium: curis perpetuis obtunditur, tum diurnis, tum noctur nis. Multos habet quibus est inuisus, multos habet inuidentes. Nec enim mihi loquaris de his, qui nihil non faciunt ad gratiam, qui dormire cupiunt, velut ad quietem accedunt, ad negocium. De his non loquor, sed de his, qui vigilant pro animabus vestris, qui subditorum salutem anteponunt suæ. Dic mihi, si qui decem habet filios subditos, assiduè cum ipso viuentes, cogitur sine intermissione curam illorum
H agere: quid non patietur hic, qui tot habet, non domesticos, sed obedientiam habentes in sua ipsorum potestate? Sed habetur, inquiunt, in honore. Quis honos? Pauperes triobolares conuicia iaculantur in illum in foro. Cur igitur illis nõ occludit os? Admodũ sanè. Non.n.opus Episcopi narras. Rursus nisi semet omnibus præbeat, & his, qui viuunt in ocio, & his, qui in negocio, mille vndique criminationes. Nemo metuit accusare, ac traducere. Nam in principibus vrget metus, in his verò nequaquam, quando Dei timor apud istos valet nihil. Quis eloqui possit in dicendo docendoque solicitudinem? Quis difficultatem in electionibus? Fortassis, aut ego sum vehementer infirmus, & infœlix, nihilique, aut sic habet res, nihil à naui, quę fluctibus iactatur differt sacerdotis animus. Vndique præmitur ab amicis, & inimicis, à suis, & ab alienis. Nonne terrarũ orbis imperium tenet imperator? Hic autem vnius ciuitates Episcopus est. Sed tantò plus curatum habet hic, quãtum interest inter aquam fluminis vento agitatã, & inter mare intumescẽs, & insaniens. Quã ob rem tandem? Qm illic complures sunt,
I qui adiuuant, eo q̃ legibus, ac mandatis omnia peraguntur: hic verò nihil tale. Neque.n.licet ex authoritate præcipere. Verùm si vehementer commoueatur, audit, crudelis: si parum vehementer, audit, frigidus. Sed oportet hæc duo contraria cõcurrere, sic vt neq; contemnatur, neque odio habeatur. Quin & alias, ipsa negocia præueniunt occupantq;. Quàm multos cogitur offendere, volens nolens? Quàm multos obiurgare, velit nolit? Non temerè dico, sed vt affectus sum, ac sentio. Non arbitror inter sacerdotes multos esse, qui salui fiant, sed multò plures, qui pereant. In causa est, Quoniam res excelsum requirit animum. Multas enim habet causas, q̃ depellant

lant ipsum a suis moribus, & innumeris oculis illi opus vndiq;. Non vides quàm multas res oportet adesse Episcopo, vt sit appositus ad docendum, vt tolerans malorum, vt tenax sit, ac fidelis in doctrina sermonis? Quantæ hoc difficultatis? & quòd alij peccant, illi imputatur. Nihil dico pręterea, si vel vnus tantùm decedat, non initiatus, nonne totam ipsius subuertit salutem? Vnius.n.animæ perditio, tantam habet iacturam, vti nulla ratio possit ęstimare. Etenim si vnius animæ salus tanti est, vt ob hanc filius dei fieret homo, tantaq; pateretur, perditio cogita quantam conci-
K liabit pęnam. Quòd siquis ob hominem, in hac vita perditum, mortè dignus est, q̃rò magis ille? Ne mihi dixeris igitur. Peccauit præsbyter, aut diaconus, omniũ horum crimina redundant in caput eorum, qui hos elegerunt. Rursus aliud dico: Euenit vt quis successionem accipiat virorum improborum, quid consilij capiat, hæret, peccatis præuentus. Vtrinque præcipitiũ est. [Nec illum oportet amittere, nec alios offendere. Quid? An excutiendus est prior? Verùm non adest occasio, An omittendus? Certè, inquis. Nam eius est culpa qui elegit. Quid igitur? Non oportet eligere quenquam, nec in alium reuocare gradũ? Verùm ita fiet, vt omnes norint illum esse malum. Itaque rursus alio offendit modo Ergo ad maiorem gradum promouendus est? Hoc multò deterius. Proinde siquis ad summum sacerdotium accesserit, velut ad solicitudinem, & curam, nullus illud facilè susceperit. Nunc autem non aliter quàm prophanos magistratus, & hanc affectamus dignitatem, nimirum vt glorificemur, & honoremur apud homines, perdimur apud deum. Quid lucri fert hic honos? Quomodo demonstratum est eum esse nihil? cum concupisces sacerdotium, ex aduerso pone criminationes quas
L illi perpeti necesse, pone vitam a negocijs liberam, pone supplicij modum. Quoniã si peccęs priuatim, nihil tale passurus es: sin in sacerdotio, peristi. Reputa, quàm multis philosophum præstiterit Moses, quàm multa præstiterit bona: sed quoniã peccarat vnum peccarum, acerbè punitus est, idque meritò, quippè cum id aliorum iactura factum sit. Itaque grauiores pœnas dedit, non solùm ob id quod propalã factũ est, sed & quòd esset sacerdotis peccatum. Neque enim simili pœna plectimur pro commissis manifestis, & occultis. Propterea quòd peccatum quidem idẽ est, iactura non est eadem, immò ne peccatum quidem est idem. Neque enim idem clam occulteque peccare, & in propatulo. Episcopus autem nõ potest peccare clàm. Benè enim cum illo agitur, si non peccans liber esse possit à criminationibus, tantũ abest, vt peccans id possit. Si vel irascatur, si vel rideat, si vel somnum relaxationis concupiuerit: multi sunt, qui scommatis incessant, multi qui offendantur, multi qui leges præscribant, multi qui ptiorum memoriam refricent, & præsentem deijciant, idque faciunt non vt illos laudent, sed vt hũc mordeant. Dulce aiunt bellum M
inexpertis. Hoc & nunc conuenit dicere, ,,
Immò potius hoc dicimus prius quàm veniamus in certamen. Cæterùm posteà, quàm eò descendimus, sic nos gerimus vt popularis conditionis hominibus etiam ignoti simus. Non enim est nobis bellum aduersus eos, qui potentia opprimunt pauperes, neque sustinemus propugnare gregem, sed ad exemplum pastorum, quorum meminit Ezechiel, mactamus, ac de- Eze.34.
uoramus. Quis nostrum præstat tantam a
solicitudinem pro ouibus Christi, quan- Ge. 30.
tam præstitit Iacob erga greges Laban? a
Quis potest recensere toleratum noctis gelu? Ne verò mihi dixeris peruigilatas noctes, tantãque curam exhibitam. Totum itaque contrarium est. Primates, ac præfecti non tanto potiuntur honore, quanto qui præest ecclesiæ. Si ingrediatur in aulam regiam, quis prior? Si apud matronas, si in ædibus versetur magnatum, nullus alius illi præfertur honore. Perierunt omnia, corruptaque sunt. Hæc loquor non vt vobis pudorem incutiam, sed vt vestram cohibeam cupiditatem. Quem enim conscium adibis, si procuraris, vel per teipsum, vel per alium? Quibus oculis obtueberis illum, qui tibi fuit auxilio? Quid habebis, quod excuses? Etenim qui nolens, & inuitus compulsus est, habiturus est aliquam excusationem. Quanquam maximè, & hic priuatus est venia, nisi quòd ad A
hoc collatus habet aliquid excusationis. Cogita quid acciderit Simoni. Quid enim refert si non das pecuniam, sed pecuniæ loco adularis, subornas, multaque machinaris? Pecunia tua sit tecum in perdi- Act.8.d
tionem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

-tionem, ad illum dictum est. Et his dice
-tur, Ambitio tua sit tecum in perditio-
nem, quoniam putasti ambitu humano
parari donum Dei. Verùm nullus fortas
sis est talis. Vtinam non sit. Cupio siqui
dem nihil horum ad vos pertinere, quæ lo
quor. Sed interim ipse sermonis tenor in
harum rerum mentionem me deduxit.
Neque enim quoties loquimur aduersus
auaritiam, aduersus vos loquimur, immò
nec prorsus aduersus vllum. Vtinam con
tingat, vt remedia frustra sint a nobis pa
rata. Talia sunt medicorum vota, nihil a-
liud postulantium, nisi vt post multum la
boris insumptum prorsus abijciãtur phar
maca. Idem & nos optamus, vt nostra ver
ba prorsus in aerem dicantur, & verba tan
tùm sint. Equidem omnia promptè susti-
nuero, vt non sit opus hæc dicere. Quin
si vultis tacebimus, tantùm vt silentium
careat periculo. Nec enim arbitror quen-
quam, quanuis admodum gloriæ sitien-
B tem, nisi vocet necessitas, velle prorsus epi
scopum designari. Concedemus vobis do
ctrinam. Nam hæc maior est doctrina,
quæ docet ipsis factis. Quandoquidem, &
medici sunt optimi, qui tametsi morbus
ægrotantium adfert ipsis mercedem, cu-
perent tamen suos amicos vti prospera va
letudine. Et nos cupimus omnes benè va-
lere. Non enim cupimus, vt nos probati si-
mus, vos autem reprobi sitis. Optarim si
fieri possit, vt ipsis oculis meam erga vos
charitatem valeam ostendere. Id si fiat,
nullus post hac mihi culpam vllam impin
geret, etiam si sermo meus fuerit vehemen
ter asper. Etenim quæ ab amicis dicuntur,
etiam si contumeliam habeant, tolerabi.
lia sunt. Magis enim credendum vulneri-
bus amici, quàm spontaneis inimici oscu.
lis. Nihil mihi vobis charius, ne lux qui-
dem ista. Optarim enim ipse, vel milies
execrabilis esse, si queam per hoc vestras
animas conuertere. Adeò mihi luce dul-
cior est, vestra salus. Quid enim mihi pro-
sunt Solis radij, si dolor per vos obortus,
multam caliginem offundat oculis? Tunc
enim bonum est lumen, cum in gaudio
exoritur. Nam animę mœrenti, etiam mo
lestum videtur esse. Cæterùm non menti-
ri me, quæ loquor, vtinam non contingat
C vnquam experimento discere. Verùm si,
quando contigerit vestrum peccare quem-
piam, dormienti mihi obuersamini. Emò-
riar, nisi videor similis dolore exanima- Ps.73.b
tis, nisi attonitus: & vt verbis prophe-
ticis vtar, etiam ipsum lumen oculo-
rum meorum non est mecum. Nam quæ
spes nobis, si vos non proficiatis? Rur-
sus quantum animi solatium, si vos pro-
bati sitis? Gestire mihi videor, quoties
boni quippiam audio de vobis. Imple-
te meum gaudium. Hoc solùm adfero
ad votum, quoniam desidero profectum
vestrum. Quòd aduersus omnes decer-
to, hoc est, quoniam diligo, quoniam
conglutinatus sum, quoniam omnia mi-
hi vos estis, & pater, & mater, & fra-
tres, ac liberi. Itaque nequid eorum,
quæ a me dicuntur arbitremini ab odio
vestri proficisci, sed in hoc dici, vt corri-
gamini. Frater, inquit, qui a fratre ad- Pro.18.
iuuatur, vt ciuitas munita. Ne igitur c
aspernemini. Neque enim ego contem-
no, siquid dicere voletis, sed cuperem,
& à vobis corrigi, cuperem discere.
Omnes enim nos frater sumus, vnus au-
tem est noster magister. Quanquam, &
inter fratres fas est, vt vnus præscribat,
ac cæteri obtemperent. Ne igitur aspernemini, sed omnia faciamus in gloriam Dei: Quoniam ipsi gloria in secula secu-
lorum, Amen.

Et dum compleretur dies Pentecostes, erant unanimiter congregati in vnum, & factus est repentè de cœlo sonitus. Ho. D
milia. iiii. Cap. 2.

QVæ est hæc Pentecoste? cum falx mittenda esset in messem, cum fructus essent colligendi. Vides typum? Vide iam veritatem. Cum falx sermonis esset adhibenda, cum colligendæ fruges: tunc spiritus ille veluti acuta falx aduolauit. Audi enim Christum loquentem, Attollite oculos vestros & Ioã.4.c
videte regiones, quòd iam albæ sunt ad messem. Ac rursum, Messis quidem multa, operarij verò pauci. Vnde ipse prior falcem misit in messem: Luc.10.
propterea, quòd ipse segeris primitias a
subuexit in cœlum, nostra assumpta natura: atque hanc ob causam appellat

lat messem. [Dum compleretur, inquit, dies pentecostes:] Hoc est, non ante pentecosten, sed circiter (vt ita loquar) pentecosten. Nam oportebat festi tempore rursus hæc fieri, vt qui cruci adfuerant Christi, ijdem hæc quoque spectarent. [Et factus est repentè de cœlo sonitus.] Quare id non est factum absque si-
guis sensibus expositis? Quoniam si cum Sup.2.b
hoc accidisset dixerũt, musto pleni sunt: E
quid non dixissent, si signum non fuisset additum? Neq; tantummodo repentè factus est sonitus, sed vt magis excitaret illorum animos, totam etiam domum repleuit. Miram spiritus vehementiam expressit. Præterea demonstat omnes fuisse congregatos, vt simul & qui aderant crederent, & discipulos eo munere dignos ostenderet. Nec id accidit modò, verum etiam quod multò cognitu est mirabilius: [Et visæ, inquit, sunt illis dispertitæ linguæ, velut ignea.] Rectè vbique additum est, velut, nequid sensibile de spiritu suspicaretis. Velut ignea, inquit, & velut flatus. Nec enim ventus erat simpliciter per aerem diffusus. At tum cum Ioanni deberet innotescere spiritus, velut columbæ specie, in caput Christi venit: nunc verò cum tota multitudo conuertenda esset ad fidem, venit in specie ignis. [Et insedit singulis illorum:] Hoc est, mansit apud illos, & in illis requiuit. Nam sedendi verbum stabilitatem ac mansionem declarat. Quid autem, an in duodecim venit tantum, non etiam in cæteros? Nequaquam, sed venit etiam in illos centum viginti. Neque enim temerè Petrus allegauit prophetæ testimonium, dicens: Et erit in no uissimis diebus dicit Dominus Deus, Ef-
F fundam de spiritu meo super omnem car-
Ioel.2.b nem, & prophetabunt filij vestri, & filiæ vestræ, & iuuenes vestri visiones videbunt, & senes vestri somnia somniabunt. Animaduerte, quòd vt non solum obstupescas verùm etiam gratia impleatis, ideò venit in Spiritusancto, & igni. [Et repleti, sunt omnes Spiritusancto, & cœperunt loqui varijs linguis, prout spiritus dabat illis loqui.] Non accipiunt aliud signum, sed hoc primùm: erat enim nouum, nec erat opus alio signo. [Insedit, inquit, singulis illorum.] Ergo, & illi, qui non fuerat assumptus, eoque iam nec dolet se non fuisse electum, quemadmodum fuit Mathias. [Et repleti, inquit, sunt omnes.] Rectè sic locutus est, nec enim vulgariter acceperunt gratiam spiritus, sed eousque, vt implerentur. Et cœperunt loqui varijs linguis, prout Spiritussanctus dabat eloqui illis. Cùm & apostoli essent illic præsentes, haudquaquam dixisset omnes, nisi cæteri quoque fuissent participes. Alioqui cum illos anteà seorsum ac nominatim sit elocutus, nunc non coniunxisset illos in eodem negocio, nisi fuisset omnium commune. Etenim si tum cum loquendum esset, quando priuatim aderant apostolorum meminit, multò magis hic idem fecisset. Illud autem considera, cum in-
stant deprecationi, cum charitatem in- G
ter se habent, tum aduenit spiritus. Ad hæc quomodo etiam commonefecerit illos alterius visionis, cum ait, velut ignis, quandoquidem, & in rubo velut ignis apparuerat. [Prout spiritus dabat illis loqui.] Hoc pacto loquitur, indicans apophthegmata ac velut oracula esse, quæ ab illis dicerentur. [Erant autem Hierosolymis habitantes viri Iudæi religiosi.] Hoc ipsum habitare, signum erat religionis. Quomodo? Quia cum essent è tam multis profecti nationibus, tamen & patria, & domo, & cognatis relictis habitabant illic. [Erant enim, inquit, Hierosolymis habitantes Iudæi viri religiosi ex omni natione, quæ sub cœlo est. Cum autem facta esset hæc vox, conuenit multitudo, & confusa est.] Quoniam id quod fiebat in domo gerebatur meritò, qui foris erant concurrebant. [Confusa est multitudo.] Quid est, confusa est? Turbata est, admirati sunt: deinde declarans quid admirarentur adiungit, [Quoniam eorum singuli audiebant illos propria cuiusque lingua loquentes. Et conuenit multitudo, & inter se dicebant. Nonne ecce omnes isti, qui loquuntur Galilæi sunt?] H
Hæc dicunt respicientes ad apostolos, & addunt: [Quomodo nos audimus illos propria cuiusque lingua loquentes in qua nati sumus, Parthi, & Medi, & Elamitæ, & qui incolunt Mesopotamiam, Iudæam simul, & Cappadociam, Pontum, & Asiam, Phrygiam pariter, & Pamphyliam, Aegyptum & eius partes Ly-

Universidad de Deusto Biblioteca

tes Libyæ, quæ est circa Cyrenem: prætereà qui hic agunt Romani, partim Iudęi, partim Proselyti. Cretenses, & Arabes, audimus eos loquentes nostrarum linguarum proprietatibus magnifica Dei? Stupuerunt autem omnes, & hæsitabant inter se dicentes, Quid hoc vult esse?] Vides quemadmodum velut alati terrarum orbem percurrerint. Alij verò subsannabant illos, dicentes, musto repleti sunt. O vesaniam, ò malitiam inauditam. Atqui ne tempus quidem illud habebat mustum, Erat enim Pentecoste, Quodque mirabilius est, cum omnes conflterentur, & qui erant Romani, & qui erant aduenæ, fortasse & hi qui dominum in crucem egerant, illi post argumenta tam multa dicut, musto repleti sunt. Sed rursus ab initio, quæ dicta sunt consideremus: Repleuit, inquit domum flatus, & facta est veluti piscina plena aquarum. Porrò ignis arguit gratiæ copiam ac vehementiam. Nequaquam idem accidit in prophetis: sed tum quidem sic accidit illis, prophetis autem alio modo. Nam capitulum libri datum
I est Ezechieli, edebatq; quæ dicturus esset.
Eze.3.a Eoque dictum est. Factum est in ore eius,
Hie.1.b vt mel dulcescens. Rursus manus domini tetigit linguam alterius prophetæ. Cæterum hic ipse spiritus operatur omnia. Tãta est inter patrem, & filium æqualitas. Ac rursus alius alibi, Lamentatio, & canticũ,
Eze.2.d & væ. Illis meritò in libris datum est donum. Adhuc enim eis opus erat parabolis. Quin potius ob id, quòd illi prophetæ ad vnam duntaxat gentem mittebantur, eãque peculiarem ac propriam: isti verò ad vniuersum terrarum orbem, & ad nationes hactenus incognitas. Hælisæus per exuuium ouillum accepit gratiam: Rursus alius per oleum quemadmodum Da-
Exo.3.a uid: Moses verò per ignem rubi vocatur: Non itidem hic factum est, sed ipse ignis insedit. Et quam ob causam, dixerit aliquis, non apparuit ignis, qui repleuit domum? Quoniam exterriti fuissent. Demonstrat tamen, quòd hoc factum sit. Tu verò considera, quòd non solùm dixerit, visæ sunt illis dispertitæ linguæ: sed additum est, ignis. Tam magnus ignis immensam syluam potest incendere: Ac rectè dixit, dispertitæ: Nam ex eodem fonte venerant, vt intelligas occultam vim esse à paracleto missam, qui quidem ignis, mundi peccata quasi syluam exussit. Vide verò, K
& illos primùm declaratos eo munere dignos, atque id temporis spiritu donatos fuisse, sicut & in Dauid factum est. Nam quæ fecerat cum esset pastor ouium, eadem fecit, & post victoriam ac trophæum, quò videlicet ipsius nuda, simplexque fides declararetur. Rursus considera Mosen, qui & ipse regiam aulam contempsit, & Samuelem, qui post quadraginta annos cum populi rem administrasset, tamen adhuc nutriebatur in templo: specta Helisæum omnia relinquentem, cumque his Ezechielem. Porrò quòd ad hunc modum res illis gesta sit, perspicuum est etiam ex his, quæ secuta sunt, quandoquidem, & hi facultates suas omnes pro desertis habuerant. Eoque tum accipiunt Spiritum sanctum, potteaquàm suæ virtutis dedere specimen. Didicerant humanam infirmitatem ex his, quæ ipsis acciderant: didicerant quòd ea quæ piè fecerant, frustra gessserint. Sic & Saul prius dum adhuc testimonium haberet, quòd vir bonus esset, tum accipiebat spiritum. Sed eodem modo quo nunc discipuli, nemo alius. Quin potius ne Moses quidem prophetis maior. Nam ille cum oporteret alios afflari spiritu, ipse diminutus est. Hic verò non L
eodem modo, sed quéadmodum ab igni, quotquot volet aliqs lucernas accẽdit, nec ignis imminuitur: ita & in apostolis tum temporis accidit. Non enim per ignẽ tantùm gratiæ largitas demonstrabatur, sed
Ioã.4.b vnusquisque spiritus fontem accepit: sicut & ipse fontem aquæ salientis in vitam æternam dixit accepturos eos, qui in ipsum credidissent. Idque valde congruenter. Neque enim cum Pharaone dimicaturi abierant, sed cum diabolo luctaturi: quodque mirabilius est, cum mitterentur nihil excusarunt, neque dixerunt se graci li voce esse linguæque inexplanatæ. Siquidem Moses illos in hoc eruditat. Non dixerunt se iumores esse. Nam Hieremias hic illos reddit verecundos. Atqui multa audierãt terribilia, multoque plura, quàm illi, & tamen veriti sunt contradicere. Ex quo liquet illos lucis angelos fuisse, & cœlestium negociorum administratores. Attamen istis quidem nullus è cœlo apparuit adhuc in terris agentibus. Sed postea quàm abijt homo superna petens, simul spiritus è supernis delabitur. *Quasi ferre-*

ferretur, inquit, *flatus uehemens*. Per hoc perspicuum, facit neminem fore qui posset illis resistere, sed ab eis aduersarios ceu
M puluerem dissipando. *Et repleuit totam domum* Domus mundi typum gereber. [Etsedit super singulos illorum, & conuenit multitudo & confusa est] Vides illorum religionem, & quomodo non illicò pronunciant, sed hæsitant? Alij vero dementes pronunciant dicentes: musto pleni sunt. Quoniam licebat per legẽ ter quotãnis apparere in templo, ideò habitabant illic ex omnibus nationibus viri religiosi. Hinc perpende quàm non adulatur illis qui hęc scribit? Non enim dixit pronunciarunt, sed quid? [Cum facta esset hæc vox, conuenit multitudo, & confusa est.] Meritò. Existimabant enim ipsis rem ad extrema peruenisse, ob facinus quod ausi sunt in Christum. Quin, & alioqui conscientia perturbabat illorum animos, eo, quòd etiamnum in manibus esset homicidium, omnes illos reddens attonitos. [Nonne ecce, inquit, omnes isti qui loquũtur Galilæi sunt?] Pulchrè hoc dixit, quãdoquidem hoc se esse profitebantur. Vsqueadeo sonitus illos reddiderat attonitos, quòd hic maiorem orbis partem comprehenderit. Illud verò confirmabat apostolos, quòd quid tandem esset Parthicè loqui, non nouerant, ab illis tamen id tẽporis scire putabantur. Porrò gentiũ meminit, quæ illis erant hostes, Cretensium.
A Arabum Aegyptiorum, Persarum, videlicet declarans quòd eas oẽs essent in ditionem suam redacturi. Quippè quum id tẽporis Iudæi essent in captiuitate, cõueniebat, vt illic multi adessent ex gentibus: siue quòd iam ad gentes quoque fidei dogmata seminata fuerint, & hanc ob causam complures ex illis aderant, vt memorarent quæ audierant: Certissimum vtique nec vllam recipiens contradictionem testimonium, à ciuibus, ab hospitibus, ab aduenis [Audiuimus eos loquentes linguis nostris magnifica dei,] Neque enim quidlibet garriebant, sed admiranda quædam loquebantur. Vnde meritò hæsitabant, nunquam.n. tale quicquam accideret. Vide hominum modestiam. [Stupebant, & hæsitabant dicentes, Quid vult hoc esse? Alij vero subsannantes dicebant, musto pleni sunt.] O impudentiam si ob hoc irridebant. Et quid mirum? Quandoquidẽ ipsum etiam dominum, qui dæmonia pellebat, dæmonium habere dixerunt. Nam Ioã.8.i
vbicunque fuerit improbitas, vnum hoc duntaxat studet, nempe dicere. Quid tandem? non vt dicat rei consentanea, sed tantùm, vt dicat, Musto impleti sunt. Prorsus sanè, quum homines in tantis constituti periculis extrema metuentes, & in tanta B
versantes desperatione, eiusmodi audent proloqui. At quum id esset minimè verisimile, vt audientibus imponant, persuadeantque illos esse temulentos, habetudini crapulæque rem totam ascribunt, dicentes eos esse musto plenos. [Stans autem Petrus cum reliquis vndecim, extulit vocem suam, ac loquutus est illis.] Vides ne illic curiositatem, hic animi fortitudinem? Etenim si admirabantur, si stupebant: nonne, & illud æquè mirandum erat in tam numerosa multitudine in verba prorumpere, hominem illiteratum, & idiotã? Nã siquis inter familiares dicturus perturbatur, quantò magis hoc accidere debuit apud hostes, & vociferantes? Quòd autem ebrij non essent, protinus ex ipsa voce declararunt, quòd non essent arrepti furore more ratum, quodque nulla vi compellerentur. Quid autem est cum reliquis vndecim? Communem, inquit, vocem ædebant, ac Petrus omnium erat os, sed astabant illi vndecim testimonio suo comprobantes ea, quæ ab illo dicebantur. *Extulit*, inquit, *uocem suam*: Hoc est, multa cum fiducia loquebatur. Id autem facit, vti cognoscerent spiritus esse gratiam, quum is qui vilis puellæ non tulerat percontatio. C
nem, nunc in medio populi, cunctis vociferantibus, tanta cum fiducia disserat, vt hoc indubitatum esset resurrectionis argumentum, ridentibus interim hominibus, taliaque scommata in eos iacientibus tanta vti libertate. Quantæ putas hoc esse improbitatis, quantæ impietatis, quantæ impudentiæ, temulentiæ ascribere linguarum miraculum? Verùm id apostolis nihil attulit tristitiæ, neque reddidit illos timidiores, quum eo tempore audirent in se iaci scommata, quando iam aduentu spiritus fuerant instructi, vt essent cunctis rebus corporalibus superiores. Quoscunque autem accesserit Spiritussanctus, eos pro luteis reddit aureos. Iam mihi Petrum considera, ac reputa, timidus ille, adeoq; timidus, vt nec mulierculæ vilis

Universidad de Deusto Biblioteca

percontationem tulerit, qui vir factus sit, post accessionem, & largam suppeditationem spiritus. Quin & illud considera, apostolorum concordiam, qui Petro cesserint concionandi ius. Neque enim oportebat omnes pariter loqui. Et sublata voce sua loquitur, quæ res declarat ingentem illam fiduciam, animiq; præsentiam. Tale quiddam est esse virum spiritualem. Tantùm nosipsos præbeamus dignos cęlesti gratia, & omnia fuerint facilia. Quemadmodum
D enim igneus homo si in medias incidat stipulas, nihil lædetur, sed magis vim exeret suam. Nec enim ille quicquam patitur mali, sed qui his reluctantur, ipsi seipsos perdunt: Ita nunc euenit. Immò potius ac siquis ignem gestans, luctetur cum eo qui importat fœnum, itidem videlicet, & apostoli illos adorti sunt multa cum fiducia. Quid enim obsecro, læsit illos tanta multitudo? Num illis cum egestate, & fame fuit conflictatio? Num cum ignominia, & infamia? Num impostores esse credebantur? Num irrisionibus, & conuicijs prælentium succubuerunt? Nam vtraque hæc simul in eos incidebant, eo quòd alij deridebant illos, alij etiam scommatis incessebant. Nonne totæ ciuitates furoribus & insanijs illos impetebant? Nonne seditionibus, & insidijs obiecti sunt? Nonne igni, ferro & bestijs? Nonne vndique illos innumera bella vallabant? Nonne perinde fuerunt affecti, quasi in somnis vidissent hæc mala, aut in pictura? Quid igitur? Nonne consumpserunt omnium furores? Nõne in ipios animi anxietatẽ retorserũt? Nonne illi furore metuq; omnium maxi-
Inf. 5.c mè tenebantur? Nonne periclitabantur, formidabant ac tremebant? Audi.n.illos dicentes, Vultis inducere in nos sanguinẽ
E hominis istius? Atque illud interim mirabilius, quòd apostoli nudo corpore consistebant aduersus armatos, aduersus principes, qui publicum in ipsos ius habebant, imperiti, elingues ac simplices idiotæ, aduersus impostores, & circunuentores, aduersus sophistarum, rhetorum ac philosophorum turbam, qui in Academia Platonis, & Aristotelis deambulationibus exercitati depugnarant, & in Stoicorum porticibus fuerant occupati. Hos ita superauit Petrus, quasi cum mitis piscibus certamen fuisset. Nec enim aliter, quàm piscator mutos pisces, i.a hic illos superauit. Ac Plato quidem ille multa nugari solitus, obticuit: hic verò loquitur, non tantùm apud suos, verum etiã apud Parthos, apud Medos, apud Elamitas, apud Indos, breuiter, in omni loco, vsque ad orbis terminos. Vbi nunc Græciæ fastus, vbi nomen Athenarum, vbi philosophorum deliramenta? Ille Galilæus, ille Bethsaide natus, ille rusticanus, vniuersos illos deuicit. Agedum, nonne ad nominatam patriam illius, qui vos deuicit erubescitis? Quòd si nomen ipsum hominis audieritis, Cephas enim dictus est, multò magis obtegetis faciem. Si- F
quidem hoc uos, hoc inquam perdidit, quòd expolitam habere linguam laudi ducitis, ac huius rei imperitiam probrosam existimatis. Non ingressi fuistis qua oportuit, sed regali omissa via, quæ facilis est ac leuis, operosam illam ac præruptam difficilemq; calcastis, eoq; non peruenistis ad regnum cœlorum. Quur igitur, dixerit aliquis, non in Platone, & Pythagora operatus est Christus? Quoniam Petri mẽs multò erat, quàm illorum ad Philosophiam accommodatior. Nam illi re vera pueri erant, vbiq; supra modum gaudentes inani gloria. Hic verò vir fuit philosophicus, & gratiæ capax. Quòd si hæc quum audis rides, mirum non est, quandoquidem, & illius temporis homines ridebant, eousq; musto plenos esse dicebant: verùm po- Su. 2.b
steà quũ perpessi illa tam acerba, vt omnes calamitates superarent, quum ciuitatem viderent direptam, quum incendium in altum subuolans, quum mœnia solo æquata, quum varias illas debacchationes, quas nemo possit oratione consequi, tum non ridebant. Similiter & vos tunc non ridebitis, quum iudicij dies ingruerit, quum gehennæ ignis fuerit incensus. Sed quid loquor de futuris? Vis ostendam, qui vir sit Petrus, qui Plato: Iam mores illorum si videtur expendamus: videamusq; quid ambo gesserint. Hic omnem vitam con- G
sumpsit distorquens sese circa dogmata inutilia superuacaneaq;. Quid enim prodest scire, quod anima philosophi fit musca? Re vera musca est, non in muscam cõuersa est, sed accessit animæ in Platone habitanti. Quid hic non est stultiloquij? Vnde tales nugari nugas illi venit in mentem? Homo plenus erat ironiæ, ac zelotypia laborabat aduersus cunctos. Itaque quasi studeret in hoc, vt nec ex sese, nec ab alte-

ab altero quicquam adferret vtile, sic ab alio mutuatus est animarum transmigrationem, ex sese verò rempub. commentus est, in qua leges prodidit multa refertas turpitudine. Vxores, inquit, communes sunto, nudæ virgines sub oculis amatorũ luctantor. Tum genitores, tum filij, qui gignuntur communes sunto. Quę tam insignis dementia est, quàm ista non superent? Ad hunc igitur modum habet illius doctrina. Hic porrò non natura facit communes parentes, sed Petri philosophia, quandoquidem, & illud quod Plato docuit, sustulit. Nihil enim is aliud effecit, nisi vt siquis verè pater est, tantùm nõ ignoretur, & qui non est inducatur, in ebrietatem quandam, & sterquilinium coniecit animum. Omnes, inquit, vxoribus audacter vtuntor. Eoque non expendo Poeta-
H rum dogmata, nequis me dicat fabulas expendere: sed alias adfero fabulas, Poeticis multò magis ridiculas. Vbi Poetæ quicquam tam prodigiosum prodidere? Verũ ille philosophorum Antesignanus, vt habebatur, & arma addit mulieribus, & galeas, & ocreas, nec quicquam dicit hominum genus differre à canibus. Posteaquã enim, inquit, inter canes fœmina & mas communicant in factis, communicent, & mulieres, cunctaque sursum deorsum misceantur. Semper enim per illos hoc egit diabolus, vt ostenderet nostrum genus nihil à brutis differre, quando nonnulli in opinionem tam peregrinam, & absurdam venerunt, vt animalia rationis expertia, dixerint rationalia. Vides verò, quàm multipliciter debacchatus est in illis mẽtibus, posteaquam qui sunt inter illos primi docuerunt animam nostram in muscas, canes, & animantia bruta transmigrare. Cæterùm his successerunt hoc veriti dicere, in aliam absurditatem delapsi sunt, omnem rationalem scientiam brutis cum homine communem facientes, ac demonstrãtes ea, quæ per nos facta sunt, meliora esse quàm nosipsos. Non solùm autem hoc, sed & futurorum præsensionem, & religio
I nem apud illa esse prædicant. Coruus, inquit, nouit deum, & cornix, & prophetiæ donum habent, futuraq; prædicunt, quin & iustitia adest illis, & resp. & leges, & apud illa canis habet inuidiam, secundum Platonis sententiam. Fortasse non creditis uæ dicimus. Nec iniuria, qppe sanis imbuti dogmatibus. Nam siquis hoc cibo sit enutritus, nequaquam credere possit, esse hominem, qui libenter vescatur humanis excrementis. Proinde quoties illis dicimus, istæ fabulæ sunt dementia plenæ, nò intellexistis, inquiunt. Vtinam ne intelligamus vnquam vestra tam ridicula. Multo sanè intellectu, sensuq; profundo opus est, vt perdiscam quid sibi velit tanta impietas, tantaq; rerum confusio. Ne coruorum more loquamini ò dementes, quẽadmodũ faciũt pueri. Nã re vera pueri estis, quemadmodum illi, Petrus verò nihil tale docuit, sed emisit vocem, quæ tanquàm lumen in tenebris vehementer refulgens dispulit orbis terrarum caliginem. Verum mores illius, quàm erant mansueti, quàm humani, vt omni gloria inani erant superiores, vt suspexit in cęlum, alienus ab omni factu, idq; quum excitaret mortuos. Quòd si cui demẽtium illorum tale quid peractum fuisset, non verè, sed fallaci specie, an non protinus aram poposcisset ac templum, ac deo par haberi postulasset? K
maximè quum semper talia somnient, etiam huiusmodi nihil agentes. Quid enim illis vult Minerua, Apollo & Iuno? Genera sunt apud illos dæmoniorum. Et rex est apud illos, ideò non recusans mori, vt dijs æqualis habeatur. Verùm apostoli nõ itẽ, sed contra fecerunt. Audi enim illos loquẽtes de claudi sanatione, Viri Israelitę quid Inf. 3.b
nobis intenditis quasi nostra potestate nostrave pietate effecerimus, vt hic ambulet? Rursus alibi, Et nos homines sumus Inf. 14.c
ijsdem obnoxij quibus vos. Illic verò multus est tumor, multa arrogantia, omnia propter honorem humanum, nihil philosophiæ gratia. Vbi quid enim gloriæ causa geritur, omnia manent vilia. Quòd siquis habeat quidem omnia, sed hoc non obtineat, tota excidit philosophia, violentissimo nimirum turpissimoque affectui obnoxius. Huius inanis gloriæ contemptus sufficit ac docendum quicquid est rerum bonarum, & ad propellendũ ex animo oẽm perniciosam cupiditatẽ. Quapp hortor, vt & vos magno studio adnitamini, morbum hũc radicitus ex animis euellere, alioqui non potest is placere Deo, nec illius oculi, qui nescit obdormiscere, beneuolentiam vobis conciliate. Omnem igitur curam adhibeamus, vt illius in nos propensionem promereamur, L

quo simul, & præsentium malorum afflictionem effugiamus, & futuri seculi bono digni inueniamur, per gratiam & benignitatem domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & Spiritusancto, gloria, imperium, honor nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Viri Iudæi, & qui inhabitatis Hierusalem omnes hoc vobis notum esto, & auribus accipite verba nostra.
Homilia.v.

QVos superius peregrinos dixit ad illos sermonem hic conuertit. Et videtur quidem disputare cum illis, verùm re ipsa emendat subsannantes. Ita enim diuina dispensatione euenit, vt quidam irriderẽt, & sic initio excusationis daretur occasio, doceretque apostolus inter excusandum. Magnum sanè encomium arbitrabantur, etiam Hierosolymas inhabitare. *Hoc vobis*, inquit, *notum esto, & auribus accipite verba mea.* Attentiores iam illos facit, deinde & satisfactionem profert. *Non enim sicut vos existimatis hi ebrii sunt.* Vides quàm placida sit excusatio? tametsi multum apud se haberet populum, maiore tamen cum mansuetudine illis loquitur, & ante omnia, malam suspicionem tollit, & deinde apologiam proponit. Ideirco etiam nõ dixit, Non enim sicut vos subsannatis, neque sicut vos ridetis, sed sicut suspicamini: volens ostendere illos id non dedita opera fecisse, & magis illos ignorantiæ velamento honestat, quàm malitiæ crimine notat. Non enim sicut vos suspicamini hi ebrij sunt. *Est enim hora diei tertia.* Et quare hoc dicit, an non & tertia hora inebriari quidam possunt? possunt vtique. At in hoc non multum laborat, neque ita se gerebant, quemedmodum irrisores illi dicebant. Igitur hinc discimus, non multos sermones præter necessitatem insumendos. Et aliter: nam & quæ adiunguntur, huius nobis commendationem faciunt. Cæterum sermo ad omnes fit communiter. Sed hoc est, quod dictum est per prophetam Ioel. *Et erit in diebus nouissimis, dicit dominus deus.* Minimè nunc auditur nomen Christi, neq; promissio, illius promissio dicitur, sed patris. Vide sapientiam, non progressus est, & dixit statim, quæ per Christum facta, & quòd ille promiserit hæc mox post suam crucifixionẽ: nonne sic loquens subuertisset omnia? Et profectò dixerit quispiam, sufficiebant illa ad diuinitatem eius ostendendam: verum est, si fidem habuissent, & credita ab his essent. Quod autem quærebatur, iam creditum esse oportebat. Quæ autem non credenda, etiam illos fecit præterire. *Effundam de spiritu meo super omnem carnem.* Daret & illis spem bonam, siquidem vellent. Sed non permittebat illorum auaritia, quæ scilicet, & inuidiæ parens erat. Etiam hac ratione inuidiam minuit. *Et prophetabunt*, inquit, *filii vestri.* Neque vestra, inquit, est hæc virtus: neque laus: pertingit hęc gratia vsque ad puellos vestros. Illorum filios seipsos vocans, & patres illos. [Et iuuenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri insomnia somniabunt. Et quidem super seruos meos, & ancillas meas in diebus illis effundam de spiritu meo, & prophetabunt.] Nunc ostendit se quidem probatos fuisse, vtpote spiritum assequutos, illos autem minimè, eò quòd crucifixerant. Sic & Christus volens illorum mulcere furorẽ, dicebat: Si autem filij vestri, in quo eijciunt dæmonia: non dixit, discipuli mei. Etenim visum fuisset adulationem sapere, ita & ille, non dixit, quòd non sint ebrij, sed spiritu loquũtur: & non simpliciter, sed ad prophetam confugit, & illo fretus asserit. Sic per se quidẽ ipsos ab accusatione liberauit, prophetam autem gratiæ testem adducit. Effundã de spiritu meo super omnem carnem. Sic dixit, quòd alijs quidem per somnia, alijs verò manifestè effusa est gratia. Nam & per somnia viderunt prophetæ, & reuelationes acceperunt. Deinde progreditur in prophetia, habente terribile quiddam. *Dabo*, inquit, *prodigia in cælo supernè, & signa in terra infernè.* Hæc de futuro iudicio, & de captiuitate Hierusalem dicens insinuat, *Sanguinem & ignem, & vaporem fumi.* Vide quomodo captiuitatem descripsit. *Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinem.* Ab affectione eorum, qui patiebantur, hoc dixit. Dicuntur sanè, & multa id genus in cœlo sicut Iosephus testatur, facta esse. Interim tamen & illos perstrinxit, tenebras commemorans factas, & ad futurorum expectationem inducens, Priusquàm veniet dies domini magnus, & manifestus. Non enim quoniam nunc sine pœna peccatis, inquit, confidatis. Hæc sanè

Ioel.2.g

Mat.11

Soph.1

sanè initia sunt magnæ diei cuiusdam, & grauissimæ. Vides quomodo concussit animum, & risum conuertit in defensionem? Si enim hæc sunt initia diei illius, necessarium est periculum in extremis valdè aggrauari. Iam nunquid dicens terribilia in illis perseuerat? minimè. Sed quid agit? iterum permittit illis respirare, ac dicit: Et erit, omnis quicunque inuocauerit nomen domini, saluus erit. Hoc dictum quidem est de Christo, sicut Paulus dicit. Iste autem hic non audet manifestè illum reuelare. Videamus igitur, quæ iterum dicta sint. Benè quasi contra ridentes, ac subsannantes insurgit, dicens: *Notum sit omnibus vobis, & auribus accipite verba mea.* Incipiens autem dicebat, Viri Iudæi. Iudæos mihi videtur dicere eos, qui Iudæam inhabitabant. Ad hæc si placet apponamus verba illa in euangelio, vt discas, quis repentè factus sit Petrus. Exijt, inquit, puella, dicens: Et tu eras cum Iesu Nazareno. Ille autem respondit: Nescio hominem. Et iterum interrogatus cœpit deuouere, ac iurare. Hic verò vide libertatem illius in dicendo, magnamq; fiduciam. Non laudauit eos qui dixerant, Audiuimus loquẽtes illos nostris linguis magnalia dei. Sed & grauitate quadam insinuat, eaq; grauitate illos studiosiores efficere, & sermonẽ ab adulatione alienum afferre vult. Honestum est enim vt hoc vbiq; obseruetur, & vt quodãmodo familiarior eis sit sermo, ab omni adulatione, & contumelia fiat liber, id quod perquàm difficile est. Et tertia hora hæc euenisse, non simpliciter ordinatum est. Tunc non curiosius prandij curam habent homines, tunc clara lux est, tunc omnes sunt in foro. Vides & libertate plenum sermonem? Et auribus accipite verba mea. Quo dicto, nihil suum addidit, sed apposuit: Hoc est quod dictum per prophetam Ioelem, Et erit in diebus nouissimis. Ostendit enim posteà consummationem propè affuturam. Ita dicens in nouissimis diebus, habet quandam euidentiam. Deinde ne putetur, quod res hæc ad solos filios pertineat, adijcit, Et seniores vestri somnia somniabunt. Vide ordinem dicẽtem, prius filij, sicut & Dauid inquit: Pro patribus tuis nati sunt filij tui. Et Malachias iterum. Conuertens corda patrum ad filios. *Et super seruos meos, & super ancillas meas.* Et hoc virtutis indicium est. Serui enim illis facti, liberi sumus facti à peccato. Multiplex autem, & hoc donum, quando etiam in alium sexum transit gratiæ donum, & non in muliere vna, & altera sola substitit, vt olim in Debbora, & Olda. Et non dixit quid sit Spiritussanctus, neque interpretatus est ea, quæ propheta dixit, sed solam prophetiam attulit per se ipsam certantem. Et nihil de Iuda iam loquitur, quoniam omnibus erat manifestum, qualem dedit pœnam: sed siler, sciẽs nihil posse fortius ijs propheticis potuisse objici. Ea enim etiam operibus ipsis validiora sunt. Signa enim facienti Christo sæpius contradixerunt. Quando autem Christus prophetam illis opposuit dicentem: Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis: ita siluerunt, vt ne verbum quidem vltrà quisquàm ei respondere auderet. Et sæpius scripturarum & ipse meminit, dicens: Si illos Deos dixit, ad quos verbum dei factum est, immò vbique hoc quis ir uenerit: idcirco, & hic dixit: Effundam de spiritu meo super omnem carnem: hoc est, gentes. Cæterùm nunquam reuelat, neque interpretatur, neque quod mox sequitur, ad explanandum conferebat, quoniam, & hoc obscurum. *Dabo prodigia in cœlo supernè.* Immò illos terrebat obscuritas. Si autem interpretatus esset, magis illis obstitisset. Posteà etiam quasi manifestum præterit talem volens dare opinionem. Denique post hæc interpretatur illis, quando cum illis de resurrectione disputat sermoniq; viam anteà fecit. Propter hoc autem sponte præterit, quoniam ad conciliandos illos, bona non sufficiebant, tametsi hoc nunquã factum, tunc autem fideles dispersi sunt sub Vespasiano. Et hoc est, quod dicit, Nisi abbreuiati fuissent dies illi, non seruata esset omnis caro. Quod molestius erat, primum contigit. Initiò enim accidit, inhabitatores capi, & ciuitatem subuerti accendique. Deinde insistit metaphoræ, ante auditorum oculos ponens vrbis subuersionem, ac captiuitatem. *Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinem.* Videtur mihi per hoc maximam cædem dicere, & valde anxium sermonem complere. *Et erit, quicunque inuocauerit nomen domini, seruabitur.* Dixit, & nondum reuelat, siue seruus sit, inquit, siue liber. Non enim est mas, vel fœmina in Iesu Chri-

Mat.26 g

Ps.44.d
Luc.1.b
Mala.3.

Ps.109. a

Mat.24 b

Gal.3.c

Christo, neq; seruus, neque liber. Meritò. Hoc.n. discrimẽ hic est, vbi omnia vmbra sunt. Nam si in regum aulis, nullus nobilis est, vel ignobilis, sed sua quenq; opera insignem reddunt, & opus commendat artificem, multò magis in hoc ordine. Quieũ que inuocauerit, inuocauerit inquam non simpliciter. Non enim omnis, inquit, dicens mihi, Domine domine, intrabit in
Mat.7.c regnum: sed qui loquitur cum affectione, cum vita optima, cum fiducia congrua. Iã minus molestum facit sermonem, de fide agens, & minus terribilem, supplicij graui tatẽ abscõdẽs. Qũo? ostendit quòd in inuocatione salus. Quid dicis, refer mihi, salutis post crucem memor es? Attende nunc. Multa.n. misericordia dei est, & hoc non minus ostendit illum esse deum, quàm resurrectio, & non minus signis est illos inuocare: hoc.n. valde bonum est, hoc Deo
Lu.18.d maximè peculiare, ꝓpter hoc & dicit: Nullus bonus nisi vnus deus. Sed ne bonitatẽ in desidiæ occasionẽ arripiamus. Etenim etiam punit sicut deus. Illa certè ipse, qui
Ioel.2.g dixit, Quicunq; inuocauerit nomen domini, seruabitur, fecit. De excidio Hierosolymitano loquor, & grauissimo illo supplicio, de quo nunc pauca vobis narrare statui, profutura vobis etiam contra Marcionistas, & multos alios hæreticos. Quoniã enim dicunt bonum deum Christum, illũ autem malum, videamus quis hæc fecerit. Quis igitur hæc fecit, malusne illum vlciscens? minimè. Qũo igitur alienus ab illo? nunquid autem bonus? Cæterùm ostenditur, & pater, & filius fecisse, pater quidem multis in locis, sicut quando dicitur, In vineam mittere exercitus suos. Filius verò
H quando dicit, Inimicos meos adducite, &
Mat.20 occidite coram me, eos qui me noluerunt
a esse ipsorum regem. Et aliter: Etiam ipse di
Lu.19.d cit tribulationes futuras, quarum nulla vnquam crudelior fuit facta. Et ipse illas annunciauit. Vis igitur audire quæ facta? Verubus illos transfixerunt: quid hoc spectaculo grauius? Iam non narrabo ne mulieris quidẽ illam tragœdiam, quæ omnem aliam calamitatem obscurat, nec ostẽdam fames ac pestes, & transeo quæ his grauiora. Ignorata apud illos fuit natura, ignorata lex, bestias superauerunt feritate. Omnia autem hæc belli vis inuexit, deo volẽte ac Christo. Hæc etiam contra Marcionitas congruunt, & contra eos qui non credunt esse gehennam. Idonea.n. sunt hæc, & sufficientia ad illorum impudentiã cõsutandam. Nonne mala hæc grauiora fuerunt his quæ in Babylone perpessi? nõne fames hæc grauior, quàm illa? De his & ipse pro
nunciauit Christus, dicens: Erit tribulatio Mat.24
qualis non fuit, neq; erit. Qũo igitur di- b
cunt quidam, quòd remisit eis Christus peccatum? Fortasse videtur vulgaris quæstio, & ipsi potestis soluere. Nullus vsquam poterit tale figmentum ostendere, qualis est hæc historia, quę verè accidit. Et si quidem Christianus fuisset, qui eam conscri I
psit, esset fortassis sermo suspectus. Quia aũt Iudæus, & æmulator, qui post euangelium floruit, qũo non omnibus manifesta sunt, quæ facta? Videbis.n. illum vbiq; res Iudaicas extollere: Igitur est, & gehenna, & bonus est deus. Nũm exhorrescitis hæc audiẽtes? Verum hæc quidẽ, quæ hic fiũt, nihil sunt ad ea, quæ alibi erunt. Iterum cogor videri iniucundus, onerosus & grauis. Et quid patior? In hoc positus sum, sicut pædagogus asper ad hoc constitutus est, vt odio illum persequãtur quos erudit sic sanè, & vos. Qũo enim non absurdũ, quum homines, quibus aliquid à regibus præcipitur, etiamsi iniucundum sit, vt continuò imperatum facessant, vos autem pp vestram reprehensionem omittere, quod deus præcepit? Alius aliud opus hẽt. Multorum ex vobis opus est vt misereamini, humanitatem declaretis, suaues ac blandi sitis ijs quibus benefacitis: nos verò quib. dẽmus esse vtiles, ijs & graues, & iniucũdi videmur, nõ.n. vtiles sumus docendo ea, q̃ oblectant, sed ea quæ mordent. Talis est & medicus, at ille quidem non valde iniucũdus. Statim enim cum sua arte vtilitatem adhibet, nos autem in futuro. Talis est, & K
iudex inuisus morbidis ac seditiosis, talis & legislator molestus his, qui legem accipiunt. At non item qui vocat ad delitias, neq; qui facit publica festa, & conuentus, neq; qui coronat populum: tales.n. blandi ac amici sunt inuitantes ciuitates ad varia spectacula, & sumptus facientes: vnde & illos celebrant vicissim ij quib. benefaciunt, & tapetis & lampadum multitudine, & coronis, & ramis, & veste splendida. Si autem medicum viderint laborantes, tristes ac mœsti efficiuntur: & si iudicem seditiosi contrahunt non diffundũt vultum, nec exultant, eo quòd & ille ad hoc opus ordinatus

dinatus est. Videamus igitur quinam maximè vrbibus prosint, nũm ij qui publica conuiuia, & festa, & mẽsas, & delicias exhibent: an ij qui omnibus illis sublatis ferẽtes sceptrum, & fasces, & lictores, & milites terribiles, & vocẽ terrificam præmittentes, & animaduertentes in noxios, & silentiũ tristẽ facientes, & virga eos, q̃ in foro, sunt amouentes. Videamus igitur, vbi finis luerosior, nam hi quidem insuaues, illi verò amabiles. Quid igitur ab illis, qui oblectãt prouenit? voluptas quædã frigida, vsq; ad vesperam manens, & sequenti die diffluẽs, risus incompositus, verba iniucunda, &
L dissoluta. Quid autem ab his, qui contristant? timor, modestia, mẽs humiliata, animæ iustitia, desidiæ interemptio, frænum affectionum quæ intus sunt, murus aduersus ea, quæ foris insultant: per hos vnusquisq; facultates suas possidet, per illas aũt ferias cum damno dilapidamus eas, non inuadentibus latronibus, sed latrocinante vana gloria cum voluptate. Videt latronẽ vnusquisq; deprædantem omnia, & oblectatur. Nouus latrocinandi modus, persuadet spoliatis bono esse animo, verum illic nihil tale. Sed ab omnibus separauit deus sicut pater cõis, & ab his quæ videntur, & ab his, quæ non videntur. Videte.n. inq̃t,
Matt.6. eleemosynam vestram, ne faciatis coram
a hominibus. Discit anima hinc, iniustitiã fugere. Iniustitia enim est non solùm diuitias per auaritiam conquirere, sed & plus dare uentri, quàm illi præscribitur, & lætitiam è suis egredi terminis, inque insiniam transire. Illinc discit temperantiam, hinc intemperantiam. Non enim solùm mulieri misceri intemperantia est, sed etiam incontinentibus oculis aspicere. Illinc humilitatem discit, hinc fastum,
1.Co.6. Omnia enim mihi, inquit, licent, sed non
c omnia expediunt. Illinc honestatẽ, hinc turpitudinem. Omitto enim ea, quæ in
M theatris fiunt. Quòd autem neq; voluptas aliqua sit, sed iniucunditas potius, ostendi te mihi post vnum diem festi, & eos, qui sumptum fecerint, & ad spectacula inuitatos: & videbis quidem omnes tristitia correptos, maximè autem illum, qui sumptũ fecit. Et meritò, nam præcedenti die oblectauit, quidem popularem hominem, & popularis quidem spectator iucũdus erat, ac delectabatur multum: tunc enim gaudebat splendida veste, propria autem illius quum non sit, videns se exui, dolet & cruciatur. Ille autem, qui sumptus impendit, & suam fœlicitatem paruam cum ea quæ ex sumptu habebat, conspicere putabat. Ideirco sequenti die reddunt sibi vestes iterum, & maiorem dolorem ludi exhibitor concipit. Iam si in externis ea quæ oblectant, & lucrum minuunt, habent tantum tristitiæ, multò magis in spiritualibus. Ea propter nullus succenset legibus, sed omnes ad communem vtilitatem pertinere eas censent. Non enim peregrini aliunde aduenientes, vel hostes has leges ciuibus statuere, sed ipsi ciues, ipsi præsides ac curatores, salutisque ac beneuolentiæ indicium esse putant leges condere, tametsi pœnarum plenæ sint leges, neque potest
inueniri lex absque pœna. Quomodo igi A
tur non absurdum, illos quidem qui enarrant leges, & seruatores, benefactores, & præsides appellari, nos autem tetricos quosdam, & molestos haberi, si leges Dei loquamur? Quando enim de gehenna disserimus, illas leges citamus, & quemadmodum iure consulti leges de homicidis, & de manticularijs, & de nuptijs, & omnes tales, ita & nos punitiuas, quas non homo condidit, sed ipse vnigenitus dei filius. Qui immisericors est, puniatur, inquit, Iniuriarum memor, extremum luat supplicium. Temerè irascens, in ignem conijciatur. Scommatibus incessens, pendat in gehenna pœnam. Si autem vultis nouas audire leges, ne tumultuemini. Si enim non posituras fuisset nouas, cur etiam aduenit Christus? Illæ enim manifestæ vobis sunt, quòd homicidam, & adulterum oporteat punire. Si igitur eadem eramus audituri, quæ vtilitas erat magistri cœlestis? Propterea non dicit, Adulter puniatur, sed videns intemperantibus Mat. 5.
oculis: & vbi & quando pœnã dabit, appo d
nit: & non in statuis, neque in columnis leges inscripsit, neque columnas æras excitauit, & literas insculpsit? sed animas duodecim nobis excitauit apostolorum, inquam, in illorum mentibus per spiritum B
has literas scripsit, has vobis nos meritò prælegimus. Nam si Iudæis hoc licebat, vt nequis illorum ad ignorantiam confugeret, multò magis, & nobis fas est. Si autem quis dicat, Non audiã, ne iudicer: hoc nomine magis punietur. Si.n. nullus esset, qui doceret, liceret ad talia confugere:

Ioã.15. d sed quum assit doctor, non item. Vide igitur qũo Iudæos venia priuet. Nisi venissem, & loquutus essem illis, peccatum non
Ro. 10. d, & Ps. 18.a haberent. Et iterum Paulus: Sed dico, an non audierunt? Itaque in omnem terram exiuit sonus eorum. Tunc.n. venia est, quando nullus est, qui dicit: vbi autem talis est intentio, & opus sic habet, non vltra est venia. Immò nõ voluit Christus ad illas columnas solùm nos respicere, sed etiam nos vult esse columnas. Quoniã autem indignos nos ipsos exhibuimus hisce scripturis, licèt vt vel ad illas spectemus. Quemadmodum.n. columnæ alijs minantur, ipsæ autem non sunt reæ, sicut neque leges: ita & beati apostoli. Et vide, qũo nõ in vno loco steterit columna illa, sed vbiq; circũferuntur scripturæ, etiamsi ad Indos proficiscaris, audies illas: etiamsi ad Hispa
C nos, & ad ipsos terminos terræ, nullus est, qui non audit, nisi fortè, quis propter suã desidiam. Ne autem ægrè feratis, sed attendite, quæ dicuntur, vt possitis opera virtutum apprehẽdere, ac æterna bona assequi. In Christo Iesu domino nostro, cum quo patri simul ac Spiritusancto, gloria, imperium, & honor nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Viri Israelitæ, audite hos sermones meos.
Homilia. vi.

NOn est hoc adulanter dictũ, sed quos acriter perstrinxerat, erga illos remissior esse incipit, tempestiuam Dauidis mẽtionem faciens. Et ne turbentur, nouum procemium exorditur, quia mentionem facturus erat Iesu. Nam superius quidẽ, non essent turbati audientes prophetã, nomen autem Iesu statim illis propositum obstitisset, & non dixit, persuadeamini: sed audite, id quod erat minus molestum. Vide etiam, qũo nihil dixit sublime, sed à valde humilibus incipit. *Iesum*, inquit, *Nazarenum*. Statim patriam dicit, quæ sanè videbatur contemptior esse, & nihil iam magnum de illo dicit, neq; quod de propheta alius quis diceret. *Iesum*, inquit, *Nazarenum virum demonstratum à deo erga vos*. Vide quàm magnum hoc erat, quòd à deo esse missum dicit. Hoc.n. sursum ac deorsum
D cum ipse, tum Ioannes ac alij apostoli mõ
Ioã. 1.e strare studebant. Audi itaq; Ioannem dicẽtem, Ille mihi dixit, Super quem videris spiritum descendentem ac manentem super illum, hic est, Ipse autem Christus, fre- Ibid.8.e
quentius hoc agit, dicens: A memetipso non veni, ille me misit, & vbiq; scripturarum hoc potissimum solicite tractatur. Idcirco & sanctus ille præcipuus in beato illo choro, amator Christi, ardentissimus discipulus, cui claues cœlorum concreditæ, spirituali reuelatione accepta, compressis timore illis, quum ostendisset magna illos esse consequutos, secissetq; credulos, tunc & de illo disserit. Papè quàm audacter in medio eorum, qui occiderant dixit, quòd surrexerit. Et non dixit quòd resurrexerit statim, sed quòd à deo ad nos venit. Hoc autem manifestum quibus fecit? Non iam dicit, q̃ ipse, sed q̃ per illum deus, vt magis modestè loquendo illos sibi conciliet, eo quòd & ipsos testes vocat, ac dicit: [Virum demonstratum à deo erga vos virtutibus ac prodigijs, & signis, quæ fecit per illũ deus in medio vestri, sicut & ipsi scitis.] Deinde vbi incidit in facinus illorum hoc scelestum, vide quam attentet liberare illos à crimine. [Hunc, inquit, definito consilio & præscientia dei expositum cùm accepissetis, per manus iniquorum, crucifixũ interemistis.] Quasi illa Ioseph verba diceret, quæ. s. ille quoq; ad fratres dicebat. Ne
E
Ge. 45. b timeatis, q̃ vendidistis me, nõ vos, sed deus huc me misit. Deinde vt dixit, Cõsilio dei, vt ne dicant, Igitur bene fecimus, illos quoq; reos facit, per hoc quod addidit: *Per manus iniquorum crucifixum interemistis*. Hic Iudam insinuat, interim illis etiam ostendit, q̃ non ipsorum potentiæ fuerit, nisi & ipse concessisset, & exposuisset illum deus. Hoc.n. est quod non dicit ecdoton expositum, sic totum conuertit crimen in caput Iudæ traditoris. Ille.n. ipsum tradidit osculo: vel igitur de hoc, quod per manus iniquorum, vel militum dicit, manifestans q̃ non simpliciter interemeritis, sed per iniquos viros. Et specta, qũo vbique curant, vt passionem primùm confiteantur. Quod autem ad resurrectionem attinet, quoniã magnifica erant, nunc adũbrat, & ita quodammodo in medio constituit: nam crux & mors quidem inter confessa erant, resurrectio autem nondum. Idcirco & posteà de illa inquit, adijciens, *Quem deus suscitauit solutis doloribus mortis, secundum quod non erat possibile teneri illum ab ea*. Hic magnum, & sublime quiddam insinuauit.

Quod

F Quòd enim non erat possibile, declarat, etiam ipsum dantem comprehendere, ac posse, & quòd etiam ipsa mors illum detinens doluerit, & grauia passus sit. Dolorem.n. mortis scriptura periculum vbique
Dolor mortis, quid in scripturis. solet appellare, & quòd sic resurrexit tanquam iam non iterum moriturus. Vel dicendo: Secundum quod non erat possibile illum teneri ab ea, hoc manifestat, quòd resurrectio eius nõ sit communis cũ alijs. Deinde ptiusquam aliquid mens illorum cogitet, assistit illis Dauidem, qui omnem humanam rationẽ subuertat. *Dauid enim*, inquit, *dicit de deo*. Et vide quomodo iterũ testimonium humile. Propter hoc & suprà illud ex humilioribus accepit, vt ostendat quod mors non sit ex his, quæ contristẽt. *Prouidebam dominum in conspectu meo semper, quia à dextris meis est, vt ne commouear, quia non derelinques animam meam in inferno*. Posteà testimonio prophetico addit, *Viri fratres*. Quando magnum quiddam dicturus est, hoc vtitur procemio excitans illos, & inde familiares sibi reddens. *Licet liberè dicere apud vos de patriarcha Dauid*. Magna est hæc animi modestia, vbi non est damnosum condescendit. Idcircò & non dixit, quod hæc de Christo dicta sint, non de Dauid, idq; valde prudẽter, ob magnũ erga Dauidem honorẽ illos reuerens, deq; re apta, ac cõfessa, tanq̃ audacius videat di
G xisse paulatim deuitat eos quos laudabat. Ideò & non de Dauid inquit simpliciter, sed de patriarcha Dauid, q̃ & mortuus sit ac sepultus. Non iam dicit, Et non resurrexit, sed aliter idipsum probè confirmat, ac dicit: *Et sepulchrum illius est apud nos vsque in hodiernum diem*. Deinde, vt apparauit qd̃ volebat, neq; sic venit ad Christum, sed iterum affert laudes Dauid. Propheta igitur quum esset, & sciret, quod iureiurando iurasset illi deus, hæc autem dicit, vt sermonem de resurrectione etiam propter illius dignitatem, ac genus recipiant quasi prophetia violaretur, nisi hoc esset, atq; adeò, & ipsorum honori derogaret, Et sciẽs, inquit, quod iureiurando iurasset sibi deus. Non dixit, promisit simpliciter, sed quòd maius erat iureiurando iurauit, ex lumbo eius quoad carnẽ oriturum Christum, vt sedeat super thronum illius. Vide vt excelsa iterum insinuet, nam postq̃ illos sermonibus placauit, magna fiducia interposuit propheta, & de resurrectione disserit, quòd neque anima illius detineatur in inferno, neque enim caro illius sciuit corruptionem. Hoc iterum admirabilem est. Ostendit enim, quòd dissimilis aliorum sit resurrectioni resurrectio, nam comprehendit quidem illum, sed non fecit, quod suum tunc mors. Et peccatum quidem adum
H brando dixit, pœnam autem non addidit, & quòd crucifixerunt quidem manifestè dixit, deinde ad signum dei venit. Quando autem demonstratur, quòd iustus occisus est, & quòd amicus deo, etiamsi tacueris pœnam, is qui peccauit seipsum magis quàm tu condemnabit. Omnia igitur offert patri, vt accipiant, quæ dicuntur. Deinde, quod non possibile fuerit, ex prophetia adducit. Videamus itaque denuò quæ supra sunt dicta. *Iesum*, inquit, *Nazarenum virum demonstratum à deo erga vos*. Hoc est, de quo non est ambiguum, sed operibus demonstratum. Ita & Nicodemus dice-
Ioã. 3.a bat, Signa hæc nullus potest facere, quæ tu facis. Virtutibus, inquit, & prodigijs ac signis, quæ per illum fecit deus in medio vestri, atque ita non clanculo, si in medio. Primùm incipit ab his, quæ illis nota erant, & deiu ad minus nota progreditur. Postea dicens, *Consilio dei*: Ostendit quòd non ipsi potuerint, & quod factum est, sapienter quidem, ac diuina ordinatione, & dispensatione. Et quod valde molestum illis fuisset, tranſijt. Vbiq; illis studium est, ostendere quod mortuus est: licèt vos negetis, inquit, illi testaturi sunt. Qui autem negocium fecit morti, multò magis ijs, q̃ crucifixerunt poterit. Sed nihil tale dicit, I
quòd potuerit vos occidere, sed simpliciter solùm insinuauit. Iam autẽ discamus, & nos per ea, quę dicta sunt, quid sit tenere. Qui.n. dolet, non tenet, quod tenetur, neq; operatur, sed paritur, & abijcere cupit. Et benè dixit. Dicit.n. Dauid de eo, vt ne prophetæ, quod dictum est imputes. Vides qũo interpretatur mox prophetiã, & nudam constituit, manifestans quomodo super thronum illius sedeat. Regnum enim spirituale in cœlis est. Vide quomodo cum resurrectione, & regnum declarat in resurrectione, ostendit quòd necessitas fuerit prophetæ dicendi. De illo.n. erat prophetia. Quare nõ dixit de regno illius, sed de resurrectione illius. Magnum hoc erat. Quomodo autem super thronum sedit? regnans Iudęis, quòd si Iudæis, multò

magis

Universidad de Deusto Biblioteca

magis his qui crucifixerunt ipsum. *Non inferuisti caro eius vidit*, inquit, *corruptionem.* Hoc resurrectione videtur quidem minus esse, veruntamẽ idẽ est. *Illum Iesum suscitauit deus.* Vide quomodo non aliter illũ vocat. [Cuius omnes nos testes sumus: dextera igitur dei exaltatus.] Iterũ ad patrem
K confugit, quãuis sufficiebat dicere quod prius, sed scit quantũ momenti hoc habeat. Hic & de assumptione insinuat, & q̃ in cœlis sit cæterũ neq; istud manifestè dicit, *Et promissione spiritus sancti accepta.* Vide quõ incipiens dicit, q̃ nõ ipsemet illũ demisit, sed pater. Postq̃ autem meminit signorũ illius, & quæ Iudæi fecerant illi, & de resurrectione disseruit, liberè postea, & de his sermonem inducit, iterum illos testes per vtrosq; sensus adducens. Porrò resurrectionis quidem sæpe memor est, sceleris autem illorũ semel, vt ne illos grauet. Et accepta, inquit, Spiritu sancti promissione. Hoc iterũ est magnũ, opinor aũt q̃ nũc promissionẽ dicat, eã quæ ante passionẽ facta. Vide quõ qd̃ illius posteà facit totũ suũ magna illa occultè operãs. Nã si ille effudit, de illo propheta loquutus est su
Hic sup. c & Ioel. 2. g perius, In nouissimis diebus effundam de spiritu meo super seruos meos, & super ancillas meas, q̃ dabo prodigia in cœlo superè. Vide quanta occultè interserit. Verùm qm̃ magna etãt, iterũ illa obũbrat in eo quod à patre accepit. Dixerat bona quæ facta, signa illa, & q̃ sit rex, quòdq; ad ipsos venerit. Dixerat q̃ ipse spiritum det quæcunq; enim dicere quis poterit, ni
Mat. 3. c si ad vtilitatẽ tendant, temerè dicit Quẽ admodum, & Ioãnes faci, Hic nos dicens baptizabit in Spiritu sancto, Et ostendit, qd̃ nõ solum ipsum nõ minuerit, sed etiã clariorẽ effecerit, qnquidem olim quidem promiserat ei deus, tũc aũtẽ dedit. Vel promissionẽ dicit, quã nobis promisit, sicut præscius erat futuram, & maiora nobis post crucem largitus est, Et effudit, inquit. Hic dignitatem eu denter tradit, & non simpliciter, sed etiam cum vberiore. Ideò, & illucipsum manifestum faciens, adducit cætera. Posteà enim liberè, & de assumptione in cœlos loquitur, Et non simpliciter, sed iterum testem adducens, & illius meminit, de quo Cristus dixit: *Non enim Dauid*, inquit, *ascendit in cœlos.* Hic iã non cum demissione concionatur, habens ex dictis fiduciã. Neq; dicit licet dicere, neq; vlla talia. Dicit autem manifestè, [Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorũ.] Iã si dominus est Dauid, multo magis illorũ. Sede à dextris meis. Totũ hic posuit. Donec posuero inimicos tuos, scabellũ pedũ tuorũ. Hic etiã magnũ metũ incutit, quẽadmodũ initio mõstrauit, qualia amicis, qualia etiam inimicis faciat. Et iterũ potentiã, vt ne minus credatur, patri acceptã fert. Itaq; quoniam magna loquutus, iterũ ad humilia
M sermonem deducit. [Certò igitur sciat, inquit, tota domus Israel.] Hoc est, ne dubitetis, ne ambigatis, posteà, & apertè definit, [Quia & dominum illum, & Christum deus fecit.] Hoc à Dauid, & à psalmo commemorat. Oportebat.n. dicere. Certò igitur cognoscat omnis domus Israel, q̃ a dextris sedet id quod magnũ erat, sed eo relicto, aliud adducit multo humilius, vbi dixit fecit: hoc est, constituit, atque adeo nihil hic de substantia dicitur, sed totum de hoc dicit [Hunc Iesum, quem vos crucifixistis.] Bene hic desinit, concutiens illorum mentem. Quoniã enim ostendit, quantum hoc sit facinus, tunc tandem, & ipsum aperuit, vt sic maius ostendatur, & metu illos corripiat. Non enim sic homines beneficiis adducuntur, vt timore castigantur. Verùm admirabiles illi, & magni amici dei neutro horũ indigent, qualis scilicet Paulus erat. Neque enim regnum vel gehennam magnifaciebat, & hoc est amare Christũ, hoc est, non esse mercenarium, neque quæstũ, A
vel negociationem existimare, sed verè esse virtute p̃ditum, & oĩa facere, eo qd̃ grata sint deo. Quitis igitur lachrymis digni, q tãtã debẽtes mẽsurã, neq; vt negociatores ambimus regnũ cœlorũ. Tanta nobis pollicetur, & neque sic audimus. Quid huic inimicitiæ comparari poterit, quanuis ij qui insana pecuniarum cupiditate laborat, siue seruos, siue hostes inimicissimos inuoniant, vnum hoc expectant, si possint ab illis pecunias accipere omnia faciaiant & adulantur, & seruiunt, & seruituti se addicunt oĩbus; se putãt esse honestiores, vt quid ab illis, accipiant. Pecuniarũ.n. spes, nihil horũ illos sinit cogitare. Regnũ aũt non valet conquireret tantas diuitias, neque tam multiplices, q̃is neq; is qui assequutus est, p̃mittit illud sed

Ps. 109. a

sed incõparabiliter etiam ipso regno maior est. Qũ aũt, & quod p̃mittitur regnũ est, & deus qui illud promittit, magnũ vtique fuerit illud à tali accipere. Nũc autẽ perinde fit ac si rex quidem hæredes suos, & cohæredes filio volẽs facere post innumera et alia beneficia contemnatur. Princeps autem latronũ, qui innumeris malis, & nos & parentes nostros, affecit, & impleuit, & confundens nostram cũ gloriã, tum salutem, vnico duntaxat obulo monstrato adoratur à nobis. Regnum promittit deus, & contemnitur, gehẽnam apparat
B diabolus, & honoratur: ille deus est, hic verò diabolus: sed videamus præceptorum discrimen. Si enim nihil horum esset, & hic non esset diabolus, ille verò non esset deus: & hic non gehennam nec ille regnũ exhiberet: nonne ipsa mandatorum natura sufficeret ad hoc persuadendum? Quid igitur vterq; imperat? hic ea quæ cõfundunt, ille ea quæ gloriosos reddunt: hic ea
Mat. 11 d quæ innumeris inuolunt calamitatibus ac turpitudinibus, ille ea quæ multũ refrigerij concedunt. Vide enim, Ille dicit, Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris, hic inquit, Ferox esto, & immansuetus, ac iracundus, & bestia magis quã homo. Videamus igitur quid vtilius: quid.s. vtilius, sed non hoc solùm, sed cogita, q̃ ille diabolus, est maximè.n. illud mõstratum est. Ad hæc triũphi erũt maiores, nõ enim facilia imperat, hic curator, sed vtilia tamen. Quia & patres molesta imperãt, & domini seruis. Sed propter hoc alij quidem patres sunt ac domini, alij verò abigei, & raptores hominum damnosi, suntq̃ omnia contraria. Veruntamẽ q̃ & voluptatem habet, hinc manifestũ. In quibus autem putas esse iracundũ in qui-
C bus etiam tolerantem malorum ac mansuetum? Nonne huius anima solitudini cuipiam, habẽti multam quietẽ comparatur, illius verò foro, & turbæ, in quo multus clamor sequentiũ camelos, & mulos ac asinos, multum ad accedẽtes exclamantibus, ne conculcentur? Nonne illa quidẽ medijs ciuitatibus comparata, in quibus hinc argenti fabrorũ, inde ærifabrorũ magnus auditur sonitus, & alii quidem inuadunt, alij autẽ inuadũtur: sed hæc vertici cuidam montis est similis, in quo leuis flat aura, & purus splendor fulget, & perspicua fontiũ ebulliunt fluenta, & multiplex florum producitur gratia, vti sunt verna prata ac horti, florentibus arboribus, & flosculis, & defluentibus aquis? Quod si & sonus auditus fuerit dulcis est, & multã effundit voluptatem: nã vel aues cantillantes summis arboribus insident & cicadæ, & philomelæ, & hirũdines concorditer vnã quandã perficiunt musicam: vel zephyrus blandè allidit arborum ramos, in quæ cubus, & pinis stridens etiam olores imitatur: vel pratum rosas producens, & filia inter se collisa, & commota, quasi pelagus parum vndabundum referunt. Immò multas quis inuenerit similitudines: nã quando quis rosas aspexerit, itidẽ putabit videre: quando autem violas
mare vndabundum: quando verò lilia, cœ D
lum, Neq; spectaculo solo, & aspectu oblectatur tunc talis, sed & ipso corpore: nam & refrigeratur, & refrigeratur. ita vt in cœlo potius quàm in terra videat esse. Est & alius sonus quidam, quando aqua à summa altitudine per tubos suo motu, fertur, & blãdo strepitu subiectis silicibus obstrepit, ita relaxat mẽbra nr̃a voluptas, vt etiam oculis somnum membra fouentem immittat. Libenter audiuistis narrationẽ, forsan etiam solitudinis facti amatores, sed hac solitudine multò suauior longanimis animam: non enim vt pratum describeremus, neq; vt ad ostenstationẽ sermonem ducamus, hanc attigimus similitudinem, sed vt per hanc descriptionẽ videremus quanta sit longanimorum voluptas, & qd̃ multò suauius sit viro mansueto conuiuere, maioraq; emolumenta ab illo accipiãtur, quàm si in talibus versetur locis. Hos imitemini. Quando enim neque validus ventus ex tali anima egreditur, sed benigni q̃dam sermones ac blandi, & zephyro placido rectè comparantur, dum admonitiones nihil habent asperum, sed aues cantillantes imitantur. quomodo igitur hoc nõ E
melius? nõ enim corpori accidit ferũ omnis sed animas reficit. Non ita statim medicus febricitantem hominem à febribus liberarit sua cura, vt longanimus vir, & iracundum, & præ ira flagrantem apprehensum refrigerabit per spiritum propriorũ sermonum. Et quid de medicis dico? Neque ferrum ignitum, & aquæ intinctum ita statim calorem amittit, sicut si incidat in animam longanimem homo iracundus

Universidad de Deusto Biblioteca

dus. Sicut autem si in forũ ingrediantur cantillantes aues, & nugæ esse videntur, ita etiã nostra præcepta in animas iracundas immissa. Nonne suauior mansuetudo q̃ ira, & temeritas? & non hoc solùm, sed etiam hoc quidem diabolus, illud verò deus imperauit. Videte quòd non temerè dixi, quòd si etiã non esset diabolus, nec deus: illa tamen præcepta sufficiant vos ad abducendum. Nam mansuetus quidẽ sibi ipsi dulcis, & alijs est vtilis. Iracundus verò & sibi insuauis, & alijs damnosus. Nihil insuauius homine iracundo, nihil onerosius, nihil molestius, nihil fœdius, quemadmodum s. nihil suauius est eo qui nescit irasci. Melius est cohabitare bestiæ, quam homini tali: nam illa quidem si semel cicuretur, seruat suam legem, illũ aũt quoties placaueris, iterum exasperatur. Sibi enim habitũ quendam talem indidit semel. Quemadmodum enim dies candidus ac lucidus, & hyems plena conturbatione inter se multum distant, ita etiam iracundi ac mansueti animę. Sed non dũ, quę ab illis ad alios veniunt incommoda, sed solùm quæ sibiipsis inferunt audiuimus: quanuis, & hoc non paruum damnum, alium, damno affecisse. Veruntamẽ nunc hoc consideremus, quis lictor latera sic confriingere potetit, quæ ignita sic trãsfigunt, & explorant corpus, quæ insania sic stupida reddit naturalia præcordia, vt ira, & furor. Scio multos ex ira morbos natos, suntq̃ue febres illæ acutissimæ. Si autem corpora ira offenduntur, cogita animam. Ne enim ratiocineris tecum quod non vides, sed cogita quod si ille qui accipit malitiam ita offenditur, id quod parit quantum suscipit damnum: multi oculos perdiderunt, multi in morbum grauissimum inciderũt: attamen ille quidem fortiter fert omnia, & facilè, quãuis imperet molesta, & horũ mercedẽ ponat gehennã, & diabolus ac inimicus salutis nostræ sit, & magis illi obtẽperamus quàm Christo q̃ saluator est ac benefactor, taliaq̃: dicit q̃ & vtiliora, & suauiora sũt, & nobis, & his q̃ nobiscũ viuunt maximè. Nihil ira de-
G terius profectò, & intempestiuo furore, nõ fert longam moram, acutus morbus est. Sæpe & verbum quis per furorem effudit, & perdit quoad ministerium totius vitæ opus habet, & facit aliquid quod totam vitam eius subuertit. Molestum.n. hoc est, q̃ quis in breui tpe, & vno opere, & vnico verbo nobis æterna bona aufert, & innumeros labores elargitur. Ideò oro vos, vt oĩa faciatis, quo frænetur hæc bestia. Cæterũ hæc de mãsuetudine, & ira dicta sint. Si aũt, & alia quis dicendos assumpserit, vt auaritiã, despectũ pecuniarũ: intẽperantiã, sobrietatẽ: inuidiam, benignitatẽ, & scrutatus fuerit, ẽt aliud quid excellentius sciet. Scitote q̃ per præcepta solùm deus diabolusq; mõstrantur. Obtẽperemus igitur deo, & ne in barathrũ nos ipsos proiciamus, sed dũ adhuc tps est ab oĩbus quæ animã nostram dãno afficiunt, nos abluamus, vt æterna bona assequamur gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, cum quo patri ac Spirituisancto gloria, imperium, honor, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Auditis autem illis, compuncti sunt corde, & dixerũt ad Petrũ ac reliquos apostolos, Quid faciemus viri fratres? Homilia septima.

H VIdes quantum bonũ sit mansuetudo, Ipsa pectora nostra magis quàm vehemens austeritas extimulat, & plaga ferit maiore. Quemadmodum enim percutiens obdurata corda, nõ tam facilè sentire facit, vt si eadem prius mollia faciat ac tenera: ita & hoc loco prius oportebat mollire, & tunc pungere: mollit autem nõ furor, neque accusatio vehemens, neque conuitia, sed mansuetudo. Nam ille quidem iracundus auget morbum, hic autem qui mitis est, imminuit, Atque ita si volueris quempiam qui iniustè egit cotripere, magna cum mansuetudine illum alloquere. Vide igitur, & hoc loco, q̃d faciat. Mansuetè in memoriam reduxerat illis sua flagitia, & nihil addidit. Dixit Dei donum, adiecit gratiam, quæ his facta erant, testimonium dabat, & vlterius sermonem produxit. Reueriti sunt Petri mansuetudinem, quia his qui dominum suum crucifixerant, & contra ipsos clamarant, tanquàm pater, & magister curam gerens loquebatur. Non simpliciter obedierũt, sed seipsos cõdemnarunt senserunt quæ fecerant. Non.n. permisit illos furore intume I scere, & mẽte obtenebrari, sed per modestiã, indignatione quasi nebula turbatis demõstrabat q̃d perpetratũ erat. Et.n. sic vsuuenit, vt si q̃ dicimus nos iniuria affectos

fectos, illi attentent demonstrare, quòd nõ iniustè egerint: quando autem dicimus nos, quòd nos iniuria affecti non simus sed iniustè egerimus, magis illi contrariũ faciunt: & ita si vis cum qui iniustè egit, reum facere, ne accuses illum sed reum te constitue. Est enim genus hominum ad contentiones propensum. Hoc Petrus fecit, non accusauit illos seueriter, sed attentauit quantum possibile erat, etiam mansuetè defendere, & idcirco illorum animos perstrinxit. vnde manifestũ, quod cõpuncti fuerunt? Ex verbis illis. Quid enim dicunt? Quid faciemus viri fratres? Quos enim impostores vocarant fratres vocant: non in tantum se illis æquabant, quantũ ad sui curam ac amorem his verbis attrahere ni tebantur. Et aliter. Quoniam illi eos primũ ita appellare dignati fuerunt dicunt, Quid faciemus? Non dixerunt statim, Igitur resipiscamus, sed permiserunt sese illis, quemadmodum in naufragio ali qui constituti, vel morbo, conspecto gubernatore, vel medico', omnia illi concedunt ac obediũt. Similiter, & hi fecerunt: Confessi sunt se esse in extremis malis, & nullam salutis habere spẽ. Et vide non dicũt, Qũo seruabimur, sed quid faciemus? Quid igitur Petrus? [Iterum hic interro-
K gatis omnibus ipse respondet, Resipiscite dicens, & baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Iesu Christi] Et nondum credite, sed baptizetur vnusquisq; vestrum. Hoc.n. in baptismate accipiebant, deinde ostendit etiam lucrum. *In remissionem peccatorum, & accipietis donum Spirituſſanẽti.* Si donum accipietis, si remissionem habet baptisma, Quid futuri estis? Deinde probabiliorem sermonem faciens, subdidit, *Vestra est enim promissio.* Hanc, & hic, quam superius dixerat. *Et filiorum vestrorum.* Igitur, & hinc maius donum est, quod bonorum etiam hæredes habeant. *Et omnium,* inquit: *qui longè sunt.* Multo magis vestri qui propè estis. *Quoscunque vocarit dominus deus noster.* Vide quendo dicit eorum qui procul, tunc quando illos inuenit suos factos, & seipsos condemnasse. Anima enim quando seipsam condemnarit, non vltrà poterit inuidere. [Alijsq̃ue sermonibus plurimis testificabatur ac obtecrabat dicens.] Vide illum vbique submissum, & nec ambitiosum, nec ostentatorem. Testificabatur, inquit, & orabat dicens, Absoluta, & perfecta est doctrina, quæ & metum incutit, & amorem declarat. [Saluemini à generatione hac peruersa.] Nihil
L de futuris: sed de præsentibus dicit, qui bus maximè agũtur homines: & ostendit, q̃ prædicatio nõ solũ a præsentibus sed ẽt à futuris eripit malis.] Itaque illi libenter accepto sermone eius, baptizati, & appositi sunt die illo, animæ quasi triamilia.] Qũo putas hoc non magis recreasse apostolos quam signa. [Erant autem perseuerantes in doctrina apostolorum vnanimiter, & communicatione. Duæ virtutes, & pseuerare, & vnanimiter. Hoc autẽ dixit, vt ostendat quod longo tempore illos docuerint. [Et communicatione, & fractione panis, & oratione,] Omnia communiter, omnia cum perseuerantia faciebant, inquit, [Obortus est autem omni animæ timor, multaq̃; prodigia, & signa per apostolos gerebantur] Meritò. Neque enim, vt vulgares homines despiciebant: neq; psonis intẽti erãt, sed accẽsa erat eorũ mẽs. Quoniam autem superius multifua erãt verba Petri, & ostenderat promissiones ac futura: meritò correpti sunt metu, & testi-
M ficabantur dictis signa. Itaque quẽadmodum, & in Christo primum videre licebat signa, deĩ audiebatur doctrina, & deinde veniebant miracula, ita & nunc. [Omnes autem credentes erant coniuncti, & habebant omnia communia.] Vide statim quantum incrementum. Non enim in pre cibus solis erat cõmunicatio, neq; in doctrina sola, sed & in administratione. [Et possessiones ac substantias vendebant, & partiebãtur illa oĩbus prout vnicuiq; opus erat.] Nõ simpliciter quẽadmodũ apud Græcos philosophi, quorũ alij reliquerũt terram, alii multũ auri in mare proiecerũt, id q̃d non erat opsi contemptus, sed stultitia, & insipientia. Vbique.n. & semper diabolus studuit infamare creaturas de, quod quis bene vti pecunijs nequeat. [Quotidie autem perseuerantes vnanimiter in templo] Hic modum docet quo doctrina fruebantur Et vide qũo nihil aliud vel paruum, vel magnum faciebant Iudęi sed assidui erant in templo: nam qui inter illos erant feruẽtiores etiã loco maiorem exhibebãt reuerentiam, neque enim auellebant illos apostoli, scilicet ne incommodent, [Et frangebant per singulas domus panem, simul accipiebant cibum in exul

tatione-

Universidad de Deusto Biblioteca

tatione, & simplicitate cordis, laudantes dominum. & habentes gratiam apud om
A nem populũ.] Panẽ dicens videtur mihi hoc loco ieiunium significare, & austerã vitã: simul enim accipiebant alimentum, non delicias. Hinc discito dilecte, quòd non deliciis sed cibis suauiter fruamur, & quod delicati sunt in mœrore, & non delicati in gaudio. Vides quòd sermones Petri ẽt vitæ afferebant temperantiã? Sic nõ est exultatio vbi non est tenuitas. Et quomodo, inquit, habebant gratiã apud omnem populũ? propter ea, quę faciebant per eleemosynas. Ne.n. attendas oro, inquit, quòd sacerdotes præliuore, & inuidia illis obsistebant: sed vide quòd gratiam apud omnem populum habebant. *Dominus autẽ addebat eos qui salui fierent quotidie ecclesiæ. Oẽs aũt credentes erant coniuncti* Sic vbique bonum est concordia. *Aliisq; sermonibus testificatus est.* Hoc dixit ostendens quòd nõ sufficiebant, quæ dicta erant. Vel etiã dic, quòd illa quidem vt ad fidem adducerent hæc aũt fideles reddent dicta sunt. Et nõ dixit in cruce, sed in nomine Iesu Christi baptizetur vnusquisque vestrum, neque continuò illis crucis memoriam inculcat, vt ne opprobrare videatur: sed simpliciter. Resipiscite, inquit, & baptizetur
B vnusquisque in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum. Cæterùm longè aliter habent iudiciorum, quæ hic sunt, leges: nam hic qui peccauit, quando confitetur, seruatur. Vide qũo non præterijt qd maius, sed prædicta gratia illud subdidit dicens. Accipietis donum spiritus sancti. Dignus acceptione, & fide sermo ille, ex his quæ ipsi iam acceperant. Iam enim qd facile dicit multiplex habet donum, & tũc ad vitam duc t, sciens quòd materia etiã ipsis est studij iam tanta bona gustasse.

Porrò quia auditor desiderabat audire, q̃ plurimorum sermonum caput, & quænã summa esset, etiam illud apponit ostendens quòd donum sancti spiritus. Cæterũ illi accepto sermone, laudauerunt quæ dicta sunt, quanuis metu plena, & post indulgentiam, ad baptisma veniunt. Cæterùm videamus iterum quæ dicta sunt. *Erant*, inquit, *perseuerantes in doctrina*: ex hoc est manifestum quòd non vno, vel duobus diebus. sed multis docuerint, vtpote in aliam vitam illos transferẽtes. [Et obortus est omni animæ timor.] Si omni etiam his qui non crediderant, verisimile autem illis hoc accidisse, quia viderunt tãtam subitam mutationem, fortassis etiam quia viderant signa. Non dixit autem simul, sed vnanimiter. Multi.n. sæpe congregantur, qui tamẽ non sunt vnanimes, sed sententijs dissident. Sermonibusque obsecrabat. Non dixit doctrinam succidens. Licebat autem discere, quòd sicut nouos pueros educabant alimento spirituali, & angeli repentè facti sunt. [Et diuidebant prout vnusquisque opus habebat. Viderunt quòd spiritualia communia, & nullus alio plus habebat, & statim peruenerunt ad hoc vt sua omnibus distribuerent. Omnes.n. credentes erant cõiuncti: non loco fuerunt coniuncti, vt manifestũ est ex his, quæ addidit dicens, Et *omnia habebant communia*. Omnes autem inquit, non ille quidem habebat ille verò non habebat. Hæc erat angelica respublica, nihil dicere sibi proprium esse. Hinc radix malorum execta est, & per ea quæ fecerunt, demonstrarunt quod audierũt. Igitur hoc erat quod dicebat, Seruamini à generatione peuersa ista Et appositæ sunt die illo animæ quasi tria millia. Postquã tria milia facti sunt, eduxerũt illos foris, qui & magna cum fiducia iam agebant, quotidie ascenderũt, & assidui orãt in tẽplo. Quia & Petrus, & Ioãnes paulò pòst idem fecerũt. nihil iam Iudaicũ mouebant, sed honorabile in locum pertingebat vsq; ad templi dominũ. Vidisti pietatis incrementum, diuitias abijciebant, & gaudebant. & multa erat lætitia. Maiora enim erant quæ accipiebãt bona, nullus approbrabat, nullus inuidebat, nõ erat fastus, non erat contemptus, quasi pueri nuper nati, putabant se erudiendos. Quid sicut in obscura dico imagine? Si meministis, quòd quando ciuitatem nostram cõcussit deus, & omnes erant attoniti, sic afficiebantur, nullus dolosus erat, nullus malignus Etenim talem faciebat timor, talẽ tribulatio, non erat frigidum illud verbũ, meum, & tuum. Et ob hoc exultatio erat in mensa nullus quasi ex proprijs ederet afficiebatur, nullus etiam quasi ex alienis, quanuis videatur ænigma esse. Ea enim q̃ fratrũ erant non arbitrabãtur esse aliena: erant enim vt dominorum: neque propria sed vt fratrũ: neq; pauper confundebatur, neque diues inflabatur. Hoc est exultare.

Et

Et ille qui communicabat, quasi beneficiũ accepisset lętabatur, & ille qui accipiebãt, quasi sit honestati. Et *valde inter se erant coniuncti*, Quoniam in opum distributionibus, & contumelias, & contristationes, & molestias fieri contingit: propter hoc
2.Co.9. dicebat apostolus, Ne ex tristitia, vel ex ne
b cessitate. Vide quantum illis testificetur, & tribuat, fidem germanam, vitam rectã, perseuerantiam in auditorio, in precibus,
E in frugalitate, in lætitia. Duo erant qui poterant illos conturbare, ieiunium, & pecuniarum erogatio, illi autẽ propter vtrũque gaudebant. Enimuero quis sic affectos nõ vt patres communes dilexisset, nihil mali pariebant inter se, totum permittebant diuinæ gratiæ, non erat timor, idque in medijs periculis. Vnde per simplicitatem omnem virtutem declarauit, quæ maior ipso ieiunio, diuitiarum erogatione, ac perseuerantia in oratione. Sic autem, & purè laudabant, immo hoc est laudare deũ. Vide insuper, & illos hic statim accipere mercedem. Habere.n gratiam apud populũ ẽ, fuisse quosdã valde dilecto ac amabiles. Quis.n. nõ obstupesceret, qs nõ admiraretur hominẽ moribus simplicem, vel quis non se iungeret ei, qui subdolus non est, & quorum aliorũ est salus, & quorum magna bona? Nonne pastoribus initiò euangelium prædicatum est? nõne Ioseph simplex quidam homo erat, & ita vt nec per adulterij suspicionem perterretur, quo peccato perpetrando consentiret? Nonne agrestes fuci expertes elegit? Anima.n. inquit, benedicta omnis simplex. & iterum. Qui autem ambulat innocenter, ambulat cum fiducia. At dicet quis,
Io.10. Nonne, & prudentia opus est? Quid enim
b aliud est simplicitas, q̃ prudẽtia? Qũ.n.
F nihil suspicaris malum, neque moliri poteris malum, quãdo nihil fers molestè neque vindictã meditari poteris Contumelia quis te affecit, non doluisti: calũniatus est, nihil inde affectus es odio persequitur, & sic quoque nihil affectus es Via quę dam est ad philosophiam simplicitas. Quemadmodum enim in corpore tristis, & mœstus, & cogitabundus, licèt pulcher sit quis, multum tamen pulchritudini detrahit, hilaris autem, & subridens aspectu formositatem auget: Ita profectò etiã anima. Subdolus licèt innumera habeat bona opera, disperdit ea, cõtrà agit mente liber ac simplex. Et amicũ tale q̃s cũ simplicitate fecerit, & inimicũ factum conciliarit. Nõ itẽ opus hẽt custodia, & custodiæ custodia, neque vinculis, & cõnexionibus ad hoc, sed multa est illi laxatio, & ijs qui cum eo viuunt. Quid igitur si in malos inciderit viros talis? Deus qui præcepit esse simplices, porriget manum. Quid simplicius erat Dauide? qd Saule malignius? Vter igitur superauit? Quid item de Ioseph dices? nonne simpliciter vsus est fratribus? nonne propter hoc probatus fuit, eo quòd ipse quidem omnia absque suspi- G
cione loquebatur, illi autem malignè insidiabantur? Somnia semel ac iterum dixit, & non sibi cauebat, & iterũ cauebat, & iterum ad illos abiit cibos allaturus, & non sibi cauebat, totum committens deo: verùm hi erga ipsum tanquam hostem affecti sunt, ipse vicissim erga illos vt fratres & poterat deus illum non permittere incidere in illos, sed permisit, vt ostendatur miraculum, & quòd licèt illi quod poterant declarabant, ille tamen vincat: & sic quanuis plagam accipiat, non à seipso, sed ab alio accipit. Malignus autem seipsum quidem percutit primum, alium autem nullum, & sic sibijpsi est hostis. Illius anima plena est mœrore perpetuo, cogitationibus semper complicitis siue audiendum siue dicendũ quid sit, oĩa trahit ad crimẽ, oĩa incusat. Procul ab illis amicitia & concordia, proximæ aũt illis habitãt, & inimicitiæ, & fœditates, & sibiipsis suspecti sunt tales, his neque somnus dulcis neque aliud quippiam. Quòd si & mulieres habent, Papè q̃ sunt omnibus hostes ac inimici, innumeræ æmulationes, timor perpetuus. poniros: malus aũt paratio nom a laborãdo dictus est, sic scilicet scriptura semper laborem malitiam vocat si quando dicit sub lingua eorum fatigatio, & labor, & alibi iterũ, Et qd reliquum Psa.9.e
illis? fatigatio, & labor. Si autem admi H
retur quispiam, vnde nam initio tales facti sunt, & hodie non sint tales, discat causam esse afflictionem, doctricem philosophiæ, matrem pietatis Qũ pecuniæ in vsu nõ erãt, tũc neq; labor erat? Etiã, inquit, istuc ipsum.n. ipso, nũc aũt vnde tãta malitia, vnde illa tria millia, & quinque millia statim virtutẽ arripuerũt, & mox adeò philosophi facti sunt: nunc autẽ vix vnus inuenitur, tũc aũt sic cõspirabant?

Universidad de Deusto
Biblioteca

rabant? Quid hoc quod illos tam agiles, & excitatos reddebat? quid illos repentè accendit? quoniam cum multa accedebāt deuotione, quoniam honores non erant sicut nunc, quoniam ad futura suam mentem conuerterant, & nihil præsentium expectabant. Hoc est ignitæ animæ in periculis versari, hoc putabāt illi Christianissimum esse, sed non nos: nunc in meris dissolutionibus viuitur, propter hoc, neque quando oportet hæc assequemur. Quid faciemus interrogabant, illi condemnantes seipsos, nos autem secus agimus. Quid faciemus, dicimus, venditantes nos præsentibus, & sublimia de nobis ipsis sentientes. Illi faciebant, quæ sanè facere decebat, nos autem contrarium agimus. Condemnarunt seipsos illi, desperarunt de salute sua, & propter hoc tales facti sunt, agnoscebant quantum donum acceperant. Quomodo autem vos eritis tales per omnia diuersum, quod illi faciebant, operantes? Illi simul audierunt, ac baptizari sunt, non dixerunt hæc frigida verba, quæ scilicet nos nunc, neque moras nectebant, quanuis scilicet, non omnia non omnes audierant iustificationes, sed solùm, Seruamini a generatione hac praua, eos non segnes effecit, sed acceperunt sermones: & quod acceperant, operibus declarabant, & monstrarunt quales essent. Simul enim, vt in certamen ingressi, vestes exuerunt, nos autem insaniētes, cum vestibus certare volumus: propter hoc antagonista noster, laboribus non habet opus, sed impliciti in nobis ipsis sæpe deijcimur. Idem enim facimus, quemadmodum siquis athletam, puluere aspersum, nigrum, nudum, & ab arena, & à Sole multum habentem luti, & oleo sudore, ac luto simul deformatum viderit, ipse vnguentum olens acceptis sericis, & aureis vestibus, & stola vsque ad corrigias calcei demissa, & aureo ornatu in capite ingressus se immittat. Qui enim talis est non impedietur solùm, sed omnē curam habet, ne inquinetur, & disrumpatur vestis, vnde & primo aggressu cadet: & id quod timuit, statim patietur, cum plagis, & damno accepto. Tempus adest certaminis, tu autem sericis indueris: tempus est exercitationis, tempus stadij, tu autem quasi ad pompam teipsum ornas, & quomodo vinces? Oro ne videas ad externa, sed ad interna. Horum enim curis, quasi vinculis grauibus vbique anima colligata est, manum non sinens extollere, neque extendere contra hostem, molles faciens ac delicatos. Optandum liberatum ab omnibus posse illam immundam superare potestatem, propter hoc & Christus, quòd nō sufficiat solarum diuitiarum abiectio, vide quid dicat, Vende facultates tuas, & da pauperibus: & veni, sequere me. Si autem, neque quando deposuerimus opes, nondum securitatem consequimur, sed & alia quadam arte, ac diligentia nobis opus est: multò magis has adhuc habentes, nihil magni faciemus, sed ridiculi, & spectatoribus, & ipsi maligno hosti erimus. Nā licèt diabolus non esset, licèt nullus, qui impugnet appareat: innumeræ tamen viæ sunt, quæ diuitiarum amatores ad gehennam ducunt. Vbi nunc sunt, qui dicunt, Quare diabolus factus est? Ecce hic diabolus nihil operatur, sed nos totum. At qui hæc eos, qui in montibus sunt dicere oportebat, qui post temperantiam, & diuitiarum contemptum, & aliarum rerum despectum, patrem, ac domos, & agros, & vxorem, & pueros relinquere sæpissime volentes, sed illi maximè hæc non dicunt. Isti autem quos nunquàm dicere oportebat, dicunt. Illa reuera sunt diaboli certamina, ad hæc autem, neque descendere dignum. Sed istam, inquit, diuitiarum cupiditatem immittit diabolus. Et improba ne approbes homo. Nunc autem siquidem videres aliquem à ianua reijcere lutum, deinde videres contra se iaci, ac stare, & omnia capite assumere, non solùm, nun misereris, sed etiam indignareris, & diceres illum iustè passum esse: Et ne stulti s sis, omnes ad illum loquerentur. Nunc autem vides, quòd diaboli est diuitiarum cupiditas, vides quòd innumera mala affert, vides illum sicuti luti aceruos facere cogitationes fœdas, & nudo capite accipiens immunditiam illius non intelligis? parum declinare oportebat, & ab affectione liberari, quemadmodum si ille locum declinans liberetur, sic & tu accipe tales rationes, & fugias peccatum, & repellas concupiscētiam. Et quomodo repellam, inquit? Si quidem Ethnicus esses, & præsentia solum admirareris, fortasse multa esset difficultas, quanuis illi id virtutis exercuerint. Homo autem cœlum expectans, & ea, quæ in cœlis, dicis, quomodo repellam? si contra-

I K L M

contrarium dicerem, tunc oportebat hæsitare: si dicerem, cōcupisce diuitias, & quomodo concupiscam diuitias diceres talia videns? dic oro: Si auro proposito, & lapidibus pretiosis dicerem, concupisce plumbum, non igitur opus erat hæsitatione? dixisses enim, quomodo possum? Si autem dicerem. Ne cōcupiscas, hoc facilius fuisset. Non admiror despicientes, sed eos qui non contemnunt. Hoc est animæ multa ignauia impletę, nihil muscis, & culicibus præstantioris, humique repentis. Quid dicis? Vitam hæreditaturus es æternam, & dicis, quomodo contemnam præ illa præsentem? Non sunt æquè amabiles illæ res, vestem accepturus regiam: dicis, quomodo contemnam pānosam? In regis ingressurus domum dicis, quomodo despiciam pauperē illam casam? Sic nos sumus vbique authores, nolentes vel parum excitari. Nam quotquot voluerūt, vitam in melius mutarūt amplexi virtutem, fecerunt que illud strenuè, magnaque cum facilitate. Vtinam & nos præsenti admonitione persuasi rectè agamus, & imitatores efficiamur eorum, qui benè egerunt, gratia, & misericordia vnigeniti illius filij, cum quo patri, & sancto spiritui, gloria, imperium, honor, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

A *Simul autem Ioannes, & Petrus ascendebant in templum ad horam orationis nonam.*

Homilia octaua.

Cap. 3. VBique duo illi inter se concordiā magnam habere cognoscuntur, huic innuit Petrus, simul ad sepulchrum veniūt.

Ioā. vl. f De hoc dicit Christo, Hic autem quid? Et alia quidem signa non curauit libri huius scriptor: quod autem magnum afferebat stuporem, & omnibus nouum videbatur, dicit. Et vide iterum non prius consilio capto ad hoc venisse, adeò ab ostentatione, & honoris cupiditate erant alieni, & suū imitabantur præceptorem. Cur autem tūc ascenderunt in templum, nunquid adhuc Iudaicè viuebant? minime, sed vtiliter hoc faciunt. Fit autem signum hoc, alios quidem iterum confirmans, alios autem attrahens. Et signum quale nondum fecerant, naturalis morbus erat, & maior arte medica, immò quadraginta annis claudicās fuerat, sicut in progressu dicit, & nullus illum vnquam curauit. Scitis autem, quòd curatu difficiliora sunt, quæ scilicet a natiuitate insunt. Tam grauis autem erat morbus ille, vt nec sibijpsi cibum operando parare posset, & insignis erat cum à loco, tum à morbo. Et quomodo? audi, [Et vir quidam (inquit) claudus ex vtero matris suæ gestabatur, quem ponebant quotidie ad portam templi, quę dicebatur Speciosa, vt peteret eleemosynam ab his, qui ingrediebantur in templum.] Eleemosynam vtique accipere quærebat, & ignorabat, qui nam essent illi viri. [Qui visis Petro, & Ioanne ingressuris in templum, rogabat, vt eleemosynam acciperet: vt autē Petrus inspexisset in illum cum Iordane, dixit, Respice in nos.] Hoc audi. Ille autem, neque sic surgit, sed adhuc manet interturbans. Hunc.n. paupertas cogit, vt etiam vrgeat dare eos, qui negant. Confundamur nos, qui resilimus, dum orant nos inopes. Vide autem æquitatem quomodo ostendit Petrus statim, vt dixit, *Vide in nos.* Sic illorum habitus morum facilitatē ostendebat. [Ille autem intendebat in eos, expectans aliquid ab ipsis accipere: dixit autem Petrus, Argentum, & aurum non est mihi. Hoc autē, quod habeo, tibi do.] Non dixit, Do tibi quod multo argento preciosius. Sed qd? [In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula, & apprehēsa illius manu dextra suscitauit.] Ita, & Christus fecit, sæpe curauit verbo, sæpe & opere, sæpe & manum adhibuit vbi erant infirmiores in fide, vt ne videatur fieri natura. Et apprehensa illius dextra manu suscitauit. Hoc fecit manifestam suscitationem. Erat.n. resuscitationis imago. [Et statim confirmatæ sunt illius plantæ, ac tali. Et exiliens stetit, & ambulabat.] Tentans forsan seipsum, & maiorem probationem faciebat. Non igitur simpliciter factum est, quod actum. Infirmi pedes illi erant, non fatigati non secti. quidam autem dicunt, quòd nesciuerit ambulare. [Et ingressus est cum illis ambulans in templū.] Reuera admiratione dignū. nō ipsi illum adducunt, sed ipse sequitur, comitatu benefactores suos testatus. Et per hoc, q̄ cum exultatione laudabat deum, non illos admirans, sed deum, qui per illos sibi benefaceret. Sic gratitudinis studiosus vir erat. Sed videamus iterū, quæ dicta sunt. [A scē debāt, inquit, ad horam orationis nonā:]

B C

Universidad de Deusto Biblioteca

Fortassis per tempus illud gestantes claudum ponebant, quando maximè ingrediuntur homines in tẽplum. Vt autem ne putet quis, quòd propter aliud quiddam portabãt, & nõ vt acciperet, vide qũo hoc manifestè astruat in his, quæ dicit. Ponebant illum, vt eleemosynam acciperet ab his, qui ingrediebantur in templum. Et pp hoc etiam locorum meminit, argumentũ
D dans eorum quæ scribit. Et qũo illum non adduxerunt Christo? forsan fuerunt in fideles qui templo assidebant, qui quidẽ neque apostolis illum adduxerunt. Vt vidit autem illos ingredientes & miracula faciẽtes talia, Rogabat, inquit, vt eleemosynam acciperet, quemadmodum illos viros pios quosdam ex ipso habitu statim considerabat. Et idcirco intendit in illos. Vide autem quomodo & Ioannes vbique tacet. Petrus verò etiam pro illo rationem reddit. Argentum, inquit, & aurum non est mihi: nõ dixit, Non habeo hic, qualia nos dicimus, sed prorsus non habeo. Quid igitur claudus? Et despicis me orantẽ? Non dixit, sed ex his quæ habeo accipe. Vides qũo à fastu alienus sit Petrus, & non ostentator, etiam neque erga illum, cui benefaciebat. Os igitur & manus totum operabantur. Tales quidam erant & Iudæi claudicantes, & opus erat illis petere sanitatẽ, ipsi autem magis opes petebant humi iacentes, qui & propter hoc templo assidebant, vt ditarentur. Quid igitur Petrus? Non despexit illum, non ditantem aliquẽ quęsiuit, neque dixit, Etiamsi non fiat illi miraculum, nihil magni fuerit, nec honorem aliquem ab illo expectauit, neq; præsentibus quibusdam curauit illum. Erat.n.
E vir in ingressu, non ibi sed intus erat multitudo, sed nihil horum quæsiuit Petrus, neque ingressus prædicauit, sed solo suo habitu claudum attraxit ad petendum. Et hoc miraculum, quòd statim credidit. Qui enim liberati sunt à diutinis morbis, vix credunt. etiam cum viderint. Et qui sanatus est, deinde cum apostolis erat, gratias agens deo. Et ingressus est, inquit, cum illis ambulans in templo, exultans & laudans Deum. Vide quomodo non solus erat, præ voluptate quidem saliebat, laudabat autem deum, vt ora illorum obturaret. Mihi autem videtur, vt ne putetur esse simulatio ipsum saltasse, quod certè ostendebat non esse hypocrisim. Qui enim omnino ire non poterat, præsertim cum anteà etiam fames cogeret: neq; enim voluisset in gestantes distribui ea quæ in eleemosyna vix sibi sufficiebant: multò magis tunc. Qũo autem simulasset propter eos, qui eleemosynam non dederant? Sed gratias agebat vir etiam post sanitatem. Vtrinq; enim fidelis ostenditur, & à gratitudine, & ex eo quod acciderat. Non sanè omnibus notus erat, vnde & agnoscebant illum. [Et vidit, inquit, illum omnis populus ambulantem ac laudãtem Deum agnoscebantque illum, quòd hic esset, qui ad eleemosynam accipiendam sedebat in Speciosa porta tẽpli.] Et benè dixit, Agnoscebant, qui ignotus posteà ob miraculum
F esse cœperat. Hoc enim verbo vtimur in his quos vix agnoscimus. Oportebat igitur credere, nomen Christi remittere peccata. Cum autem sanatus teneret Petrum ac Ioannem, accessit omnis populus ad vestibulum, quod vocatur Salomonis, & obstupescebat, à beneuolentia, quæ in illos, & amicitia qua ab illis non separabatur: Fortassis autem, & gratias agens illis, & laudans. [Vt autem vidit illos Petrus respondit.] Iterum ipse, & operatur ac concionatur. Igitur nuper illos ad audiendũ excitarat donum linguarũ, nunc verò hoc miraculum: & tunc quidem initium accepit à crimine, nunc verò ab admiratione. Videamus autem quid differat concio hęc ab illa, & quid cum ea commune habeat. Nam illa quidem in domo fiebat, cum illi nondum progressi vel aliquid operati essent, hæc autem admirantibus omnibus, sanato propè assistente, nulloq; dubitante. Quemadmodũ tunc quando dicebant, quòd musto pleni sint. Et tunc cum apostolis omnibus existens disserebat, nunc autem cum Ioanne solo: nam liberè loquitur, & vehementior fit. Tanta enim res vir Su. 2.b
tus est, vt initio sumpto progrediatur, & nusquam subsistat. Vide autem & qua dispensatione in templo contigit signum G
fieri, vt & alij fidentiores fiant. Neque.n. in angulo operabantur alicubi, vel etiam occultè, sed neque intus in templo, vbi magna multitudo erat. Qũo creditum esset, inquit, quòd ipse qui sanatus prædicaret beneficium, neq;.n. mentitus fuisset, neq; si ad alios quosdam venisset. Igitur vbi latitudo erat, & locus separatus, ibi faciebant miraculum. Et vide quid factum sit:

Ad aliud

Ad aliud opus veniunt. Sic & Cornelius,
ıſ.io.a sed ieiunans orabat, & alia vide, Etenim hactenus vbiq; Christum Nazarenum nominãt, In nomine Iesu Nazareni, inquit, surge, & ambula. Iam enim hoc erat quod quærebatur, credi illum. Ne obsecro ad initium fatigemur narrationis. Sed & licèt bonum quoddam opus dixerit, & desinat, iterum resumamus initium, donec habitum consequamur: fortassis ad finem veniemus, fortassis colophonẽ imponemus. Studium enim, inquit, studium generat, & ignauia ignauiam. Qui parum quiddã dextrè egit, accipit adhortationem, vt ad manus perueniat, immò vt ex illo vltrò cõcedat. Et sicut ignis vt ligna corripuerit
H plura, hoc fit vehementior, ita & alacritas. Quot enim excitarit cogitationes pias, hoc magis armatur, & contra alia, exempli gratia dicam: Stant inter nos sicut spinæ, periurium, mendacium, hypocrisis, dolus, malignitas, conuicia, scommata, risuum excitationes, turpiloquia, sales. Iterum ex alia parte, auaritia, rapina, iniustitia, calumnia, insidiæ iterum, concupiscentia mala, immunditia, luxuria, scortatio, adulterium. Iterum, inuidia, æmulatio, ira, furor, vindictæ cupiditas, retaliatio, blasphemia, & innumera talia. Si priora probè egerimus, non solum illa rectè facta erunt, sed per illa etiam posteriora. Fortior enim fit cogitatio ad illorum subuersionem. Vt qui multum iurauit, amputet diabolicam consuetudinem hanc, non illud solum illi rectè egerit, sed & alia pietas inducta erit. Nullus enim non iurantium facilè volet aliquid mali operari, sed reuerebitur virtutem, quam iam operatus est. Quemadmodum pulchram vestem portãs erubescit semetipsum luto volutare: Sic & ille, Ab hoc veniet ad hoc, vt non irascatur, nec percutiat, nec contumelia afficiat. Si enim vel semel parua bene operatus fuerit, totum perfectum est. Contingit autem sæpius contrarium, eos qui semel bene aliquid fecerint, in eadem peccata ex igna-
I uia iterum relabi, ita vt inde quasi impossibile reliquum opus constituere, vt si posuimus vobisipsis legem non iurandi. Virtutem exercuimus ad dies, tres, quatuor, post hoc necessitate quadam vrgente, collectum lucrum totum dispersimus, ac incidimus. Deinde in tantam peruenimus seguiciem ac desperationem, ita vt non liceat eadem vltra attingere. Et meritò. Nã qui sibi aliquid ædificauit, deinde videns structuram deiectam, ignauior fit ac negligentior, & non iam æquus est ad extruendum. Verùm non oportet negligenter agere etiam sic, sed iterum laborem aggredi. Ponamus igitur nobis quotidianas leges, iam à facilibus incipiamus. Malam iurandi consuetudinẽ ab ore nostro auferamus, frænum imponamus linguæ. Nullo hic sumptu opus, nullus labor exigitur, non indiget magna tẽporis mora exercitatio: Sufficit velle, & totum factum est. Res.n. hæc à consuetudine pendet. Etiam obsecro, & oro, studiũ tale afferamus. Dic oro mihi, si iussissem erogare pecunias, nonne alacriter omnes pro viribus contulissetis? Si me in periculis vidissetis extremis, nõne etiam carnis vestræ portionem, si possibile esset, dedissetis. Iam in magno, & maximo periculo sum, nec magis dolerem, etiamsi vel in carcere agerem, vel sexcentas plagas exciperem, vel in metalla condemnatus essem. Manum igitur porrigite, cogitate, enim quantum periculum, neque hoc minimum est: minimum autem dico, quantum ad laborem attinet, posse bene agere. Quid dicam, cum arguar, quare tunc non redarguebas, quare non imperabas, quare non legem ponebas, quare non obtemperantes non prohibebas? Non sufficit mihi dixisse, admonui: Sed & acriore opus erat increpatione, inquit. Quoniam Heli admonebat (sed absit, vt vos illius conferam pueris.) & ille admonebat, & dicebat, Ne faciatis sic filij, malus rumor est quem de vobis audio. Sed scriptura pergens dicit, Non admonebat filios suos. Hoc au- 1.Re.2.
tem dicit, quoniam non acriter, neque c
cum austeritate faciebat. Quomodo igi- Ibi. 3.c
tur non absurdum, in synagogis quidem Iudæorum tam fortes esse leges, & si docens imperet omnia fieri, hic autem nos ita contemptos esse, ac abiectos? Non mihi mea gloria curæ est. Gloria enim mea est, vestra probata vita, vestra salus. Quo- L
tidie clamamus, insonamus in aures vestras. Qui audiat, nullus est, & nihil egregium opere declaramus. Timeo ne ob intempestiuam illam, & multam misericordiam, pœnam in futuro die sustineamus: propterea magna, & clara voce prædico omnibus, ac testificor, ita vt

cos, qui sic præuaricantur, quiq; ea, quæ à maligno sunt loquũtur, hoc est.n.iuramẽtum, ne limina ecclesiastica ascendãt. Præstitutus autem vobis sit mensis præsens, vt sic corrigamini. Ne enim mihi dixeris, q̃ me negociorum vrget necessitas, quia fidem non inuenio. Iam remoue mihi illos qui ex consuetudine iurant. Scio quòd multi nos risuri sunt. At qui melius est nos nunc rideri, quàm olim deplorari. Quis enim seruans præceptum ridebitur? quòd si omninò ridebunt, non nos, sed Christum ridebunt. Horruistis quod dictũ est. Scio & ego. Nam si ego quidem legem hanc induxissem, & ego deriderer. Si autem alius legislator est, in illum transit irrisio. Et conputus est aliquando Christus, & in maxillam percussus est ac alapam tulit. Fert etiam hæc nunc, & nihil dissimile: id circo gehenna parata est, idcirco vermis immortalis. Ecce iterum dico testificor. Rideat qui voluerit, subsannet qui vo
M luerit. In hoc positi sumus, vt rideamur,
1. Co.4. c scilicet ac subsannemur, vt omnia patiamur, purgamenta mundi sumus secũdum beatum Paulum. Si quis noluerit hoc præceptum perficere, quemadmodum tuba quadam per verbum denuncio, abstineat à liminibus ecclesiasticis illis, siue princeps sit, siue alius diademate cinctus. Nunquid deposuistis me ab hoc principatu? vel si mansero, nulla me manent pericula, nõ patiar vt ascendam in hanc sedem magna
Præses: quando inutilis. non faciens? Nam si hoc non possibile, satius fuerit infra state: nihil enim miserius præside, subditis nihil vtilitatis afferente. Adhuc oro attenti sitis, nec vagemini animis vestris, obsecro, immò contendamus dicendum, & omnino aliquid amplius: Ieiunate, orate Deum, & nos vobiscum, vt illam perniciosam consuetudinem eijciamus. Nihil maius est, quàm fieri doctores orbis, non parum fuerit, vbique audiri: quòd nullus in hac vrbe sit qui iuret. Si hoc fieret, non solum vestrorum operum accepturi essetis mercedem, sed & nostri pro fratribus studij nam quod nunc vobis sum id vos toti orbi futuri estis. Omni nò & alij imitabuntur vos, omninò futuri estis lucerna super candelabrum posita. Est hoc, inquit, totum? non hoc est totum, sed hoc est initium aliorum. qui non iurat, omnino ad pietatem veniet etiam aliam, siue velit, siue nolit, & confundit ac timetur. At multi sunt qui non se A
runt ac resiliunt, sed melior est vnus faciẽs voluntatem domini, quàm innumeri peccatores. Ab hoc scilicet omnia subuersa sunt, oia sursum ac deorsum facta sunt, quia quemadmodũ in spectaculis multitudinem desideramus, non multitudinem probatam. Quid.n.turba, dic mihi poterit prodesse? Vis discere, quòd turba sancti sunt, non multi? educite in bellum cẽtum
Ecc.46. a myriades, & vnum sanctum: scimus quis plura operetur. Exijt Iesus Naue in bellũ, & solus omnia operatus est strenuè, & ita alij nihil profuerunt. Multitudo, dilecte, quando voluntatem domini non facit, nihil differt ab his, qui non sunt. Orarim sanè, & vellem, etiam libens, & præ desiderijs æger sim, vt multitudine ornetur ecclesia, sed multitudine probata. Si autem hoc fieri nequit, saltem pauci illi probati sint. Non videtis quòd melius sit habere vnum lapidẽ pretiosum, quàm mille obolos? nonne melius est oculos sanos habere, q̃ excæcatis grauitate carnis onerari? nonne videtis, q̃ melius sit habere paucos bonos filios, quàm multos malos? Nõ videtis, quòd in regno pauci, in gehenna multi? Quid mihi cum multitudine? quæ B
vtilitas? nulla: sed potius alijs damnũ. Idẽ enim est, ac sicui licet decẽ habere sanos, vel sexcentos infirmos, & adijciat illis decem innumeros illos. Illi sanè plurimi nihil rectè agent nihil aliud nobis afferent, quàm pœnam tunc, & in præsenti tempore ignominiam. nullus enim quod multi simus dicet, sed cuncti arguent nos tanquã inutiles. Hoc sanè nobis semper dicunt quando dixerimus, quòd multi sumus: subijciunt, sed & mali. Ecce iterum denuncio, & clara voce clamo: iocum nullus esse putet. Abstinebo, & prohibebo non obtemperantes, & quandiù in hac sede consedero, nihil illius iustificationibus præferam. Si me quis deiecerit, posteà sine culpa fiã, donec reus fiam. Non possum despicere, non propter meam pœnam, sed propter vestram salutem, quam plurimũ cupio, pro illa lachrymor, & doleo: sed obtẽperate, vt & hic & in futuro multam accipiatis mercedem, & communiter æternis fruamur bonis, Gratia & misericordia vnigeniti illius filij, cum quo patri simul ac Spiritui sancto, gloria, imperium, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Quo

Quo uiso Petrus respondit ad populũ: Viri Israelitæ, quid admiramini super his, uel quid
C *nos intuemini, quasi nostra uirtute, aut pietate effecerimus, ut hic ambularet?*

Homilia nona.

MAiore sermonis fiducia referta est hęc oratio quàm superior: non quòd in priore sibi timuerit, sed quoniam homines illi irrisores, ac subsannatores, & concitatores risus ad tantam orationem non fuis-
Sup.2.b sent idonei. Vnde illam quidem incipiẽs, statim in initio attentos facit. Hoc vobis notum sit dicens, & auribus percipite verba mea: hic autem non habet opus tali præparatione. Non.n.segnes erant, quos signum attentos fecerat: vnde & metu, ac stupore plenis, non opus erat hinc incipere, sed aliunde, vnde illos sibi maximè conciliabat, repulsa illorũ opinione. Nihil.n. ita prodest, & adducit auditores: vt si non solùm nihil magnum de se dicat disserẽs, sed etiam superbiæ suspicionem eximat. Sic tẽ contempta gloria magis seipsos glorificabant, interim demonstrando non humanum, sed diuinum esse, quod acciderat: & quod dignum sit, vt ipsi admirentur cũ illis, & non, vt in admiratione sint. Vides quàm ab ambitione purus sit, gloriam quę dei erat vrget. Sic & veteres faciebãt, quẽ-
D admodum, & Daniel dicebat. Et ego non
Da.2. d in sapiẽtia, quæ erat in me, & Ioseph: Nõ-
Ge. 40. b ne à deo manifestatio illorum? Et Dauid,
1.Re.17 d quando veniebat leo, ac vrsus, in nomine dñi illos discerpebat. Et hic igitur. [Quid intenditis in nos quasi propria virtute, aut pietate effecerimus, vt hic ambularet?] Neque hoc nostrum est, inquit, non.n.quasi digni simus, conciliauimus nobis diuinũ fauorem. [Deus Abraham, deus Isaac, deus Iacob, deus patrũ nostrorum.] Vide quomodo subinde progenitores refert, ne videatur nouum quoddam dogma inducere: & illic patriarchæ Dauid meminit: & illic Abrahæ, & Isaac. *Glorificauit filium suum Iesum.* Iterũ humiliter sicut in proœmio, deinde audacior factus, quod acciderat, extollit, sed nõ quemadmodum anteà adumbrat: facit autem hoc magis illos adducere volens. Quantò.n.magis reos illos monstrabat, tantò magis hoc fiebat. [Glorificauit filium suum Iesum, quẽ vos quidem tradidistis, & negastis illum in cõspectu Pilati, qui iudicarat illum absoluẽdũ.] Duo crimina, & quòd Pilatus volebat dimittere, & quòd illo volente nolebatis. [Vos autem sanctum, & iustũ negastis, & postulastis, vt virum homicidam donaret vobis: principem verò vitæ interfecistis, quem deus suscitauit à mortuis, cuius nos E
testes sumus.] Quasi diceret, pro illo latronem petijstis, & ita valde illis onerosum reddebat sermonem: & quia illos in manu tenebat, deinde acriter cædit. *Principem uero uitæ* inquit. Hoc loco fidem resurrectionis apparat. *Quem deus suscitauit ex mortuis.* Vt nequis dicat, vnde hoc manifestum, nõ iam ad prophetas confugit, sed ad seipsum, quoniam iam fide dignus erat. Nam tunc quidem cum dixisset, quod resurrexisset, Dauidem adduxit testem: nunc verò idipsum dicens chorum apostolicum, cuius nos sumus, inquit, testes: & in fide nominis illius hunc quem videtis, & nostis, consolidauit nomẽ ipsius: & fides quæ per eum est, dedit illi integritatem coram omnibus vobis. Quærens causam dicere, statim signum addit: In conspectu, inquit, vestri omnium. Quoniam valde illos carpserat, & monstrarat resurrexisse crucifixum: iterum sermonem remittit, dans illis facultatem pœnitentiæ dicens: *Et nunc fratres scio quod per ignorantiam fecistis, sicut & principes uestri.* Secundum ignorantiam fecistis, vna est hæc excusatio: altera, sicut & principes vestri. Quemadmodum Ioseph
Ge. 45. b fratribus dicebat: Deus me misit ante vos, immò quod contractè illic dixerat: Defi-
F nito consilio, & præscientia Dei expositum, cum accepissetis per manus iniquorum: hoc illic dilatat. *Deus autem quæ prænunciauerat per os omnium prophetarum suorum passurum Christum, impleuit sic.* Simul ostendit, quòd non illorum sit, si hoc demonstratum anteà, & quòd per voluntatem dei factum sit. dicendo autem: Quæ
Ioã.19. b prænunciauit verba ea, quæ in cruce opprobrabant, insinuauit. Si vult illum, saluet illum, dicentes: Dixit enim, filius Dei sum, confidit in illum, descendat nunc de cruce. Nunquid nugæ sunt hæc ò stulti? absit, sed sic oportebat fieri. Et testimoniũ perhibent prophetæ, atq; ita non descendit, non ob suam infirmitatem, sed ob suã virtutem. Et ponit hoc in excusationem Iudæorum, vt etiam accipiant. Impleuit itaq; sic. Vides quomodo totum illuc refert? *Respicite igitur*, inquit, *& conuertimini.*

Et non dicit à peccatis vestris, sed vt remittantur peccata vestra. Hinc ipsum manifestans, *Vt cum venerint tempora refrigerii à conspectu domini*. Ostendit hoc loco miseros illos factos, & multis malis subiectos. Ideò & sic dixit: Sciens hunc sermonem patienti & consolationē quærenti cōgruere. Et vide qua via procedit, nam in prima concione, paulatim resurrectionem, & in cœlos assumptionem insinuauit: hic autē,
G & clarum aduentum. [Et miserit Iesum Christum, qui anteà prædicatus est, quem oportet quidem cœlum accipere.] Id est, ne cesse est, vsq; ad tempora restitutionis omnium: quare nunc non veniat, causa manifesta est. [Quę loquutus est deus per os omnium sanctorum suorum à seculo prophetarum. Moses quidem ad patres dixit: Pro
Deu. 18 phetā suscitabit vobis dñs Deus vester de
e fratribus vestris mei similem, audietis eum iuxta omnia quęcunq; dixerit vobis.] Illic quidē Dauidis meminit: hic aūt Moses. Omnium, inquit, quæ loquutus est deus: nō dicit quæ loquutus est Christus, adhuc adumbrando magis illos adducens paulatim ad fidē. Deinde cōfugit ad fidedignū illud: Prophetā vobis suscitabit dominus deus ex fratribus vestris mei similē, illum audietis per omnia. Deinde & pœna magna subditur: [Erit aūt (inquit) omnis anima quæcunq; non audierit prophetā illū, exterminabitur de populo, Quin & omnes prophetę à Samuele, ac deinceps quotquot loquuti sunt, & annunciauerūt dies istos.] Hic benè exterminiū posuit. Quando.n. aliquid magnum dicit, ad priores cōfugit, & testimonium reperit vtraque complectens: quemadmodum illic dixit, Do
H nec ponam inimicos tuos sub pedes tuos.
Ps. 109. a Admirabile enim, quòd simul hæc duo, & subiectio, & præuaricatio, & pœna. Sicut me inquit. Quid igitur facitis? *Vos estis filii prophetarū & ut vobis dixi propter vos omnia facta sunt*. Quoniam enim propter facinus arbitrabantur se alienos esse factos: etenim non erat consentaneum rationi, illum nunc crucifigi, & mox vt suos curare: ostendit quòd & illud iuxta prophetiam: Vos estis, inquit, filij prophetarum, & testamenti, quod testatus est Deus erga patres vestros dicens ad Abraham: Et in semine tuo benedicentur omnes fa-
Ge. 22. m liæ terræ. [Vobis primùm, inquit, quū
d suscitasset filium suum misit, Igitur & alijs, sed vobis primùm qui crucifixistis illum, benedicentem vobis, ita vt vnusquisque vestrum conuertat se ab iniquitate.] Videamus autem iterum diligentius quæ lecta sunt. Prius instruit, quòd ipsi non fecerunt miraculum, dicendo: Quid admiramini, & non sinit discedere dicto, vtque id credibilius faciat, primum illorum iudicium deprehendit: *Quid in nos intenditis, quasi propria virtute aut pietate fecerimus*? Si hoc vos terret ac turbat, discite quis sit qui fecerit, & ne obstupescite. Et vide vbique, quòd postquàm ad Deum confugit ac dixit, ab illo omnia facta esse, tunc securè illos perstringit: propterea & superius dice- I
Su. 2. d bat: Virum declaratum à Deo, & exhibitum erga vos. Et vbique memores eos facit facinoris sui, vt & miraculum ostendatur, & resurrectio confirmetur. Hic autem & aliud addidit. Non enim iam Nazarenum dicit, sed quid? *Deus*, inquit, *patrum nostrorum glorificauit suum filium Iesum*. Vide vt alienus est à fastu: Non obiecit, neq; mox dixit: Et nunc credite. Ecce homo quadraginta annis quum claudicans esset, in nomine Iesu Christi surrexit, Non sic dixit. Contētiosiores enim fecisset: sed iam laudat, quòd admirantur factum. Et iterum à progenitore vocat. & non dicit, Iesus illum curauit, quanuis certè ille ipsum curasset, sed vt ne dicant, quomodo sunt hæc verisimilia, num præuaricatorem glorificat? idcirco illos memores facit iudicij apud Pilatum, ostendens si voluissent animaduertere, non esse præuaricatorem cognouissent, non enim Pilatus illum voluisset dimittere, nec dixisset quū voluisset, sed iudicasset illum dimittendum, manifestans, quòd eum quidem qui alios occidisset dimittendum petiueritis: occisos autem viuificantem noluerit. Et vt ne dicant iterum, quomodo nunc illum glorificat, qui tunc non adiuuit, adducunt prophetas testificantes, quòd sic K
oporteat fieri. Deinde, vt ne putent Dei dispensationem ipsorum excusationem esse, prius illos perstringit. Et negare in conspectu Pilati, non erat fortuitum, quum ille vellet dimittere: & quia si voluisletis, neque erat illi possibile eum vobis negare: Accusat ergo ille à quo petitus: Sic & hoc mira dispensatione contigit. Hic impudentiam illorum ostendit, & quòd gentilis quidem, qui primum illum

illum tunc solum viderat, liberasset illum, quanuis certè nihil magnum audisset. Illi autem, qui inter signa enutriti, cōtrarium fecerint. Quòd autem iustè iudicauerit absoluendum, & hoc non in gratiam fecerit, audi illum alicui dicentem: Consuetudo vobis est dimitti vnum quendam. Vultis igitur hunc dimittam vobis? *Vos*
Ioā. 18. c *autem sanctum, & iustum negastis*. Non dixit, Exposuistis vel reliquistis: sed omnino, Negastis. Meritò. Sic enim dicebant:
Ibi. 19. c Non habemus regem nisi Cæsarem. & non dixit: Non expetijstis irreprehensibilem, neque negastis solùm, sed etiam occidistis. Quando excæcari erant, nihil tale dixit: vbi autem persuasum est animabus illorum, tunc perstrinxit acrius, quando scilicet sentire poterant. Quemadmodum, & nos ebrijs nihil dicimus: quando
L autem sobrij facti fuerint, & ab ebrietate reuersi, tunc eos perstringimus. Sic sanè & & Petrus agit, quum possent intelligere, quæ dicta, tunc & linguam acuit, criminaque multa numerat, vtpote, quòd eum quem Deus glorificauit, ipsi tradiderint, quòd eum quem Pilatus absoluit, negarint in conspectu illius, quòd prælegerint latronem. Vide iterum quomodo occultè de potentia illius disserit, ostendens, quòd seipsum suscitauit, quemadmodum in priore oratione dicebat. Secundum quod non erat possibile illum detineri ab illa. Et hoc loco: *Principem verò*, inquit, *vitæ occidistis*. Non igitur ab alio habuit vitam, quemadmodum princeps malitiæ. Ipse enim qui malitiam peperit, princeps est malitiæ: & princeps homicidij, qui homicidium primus induxit: sic & princeps vitæ, qui à seipso vitam habet. Quem Deus suscitauit, inquit. Postquam hoc locutus est, subdidit: [Et in fide nominis illius, hunc quem spectatis, & scitis consolidauit nomē illius, & fides quæ per illum dedit illi integritatem hanc.] Cæterum si fides, quæ in illum, operata est totum: & quòd in illum credidit, quare non di-
M xit: Per nomen, sed in nomine? Quia nōdum audebant dicere, In illum fides. Ne autem sit humilius dictum, adijcit: Et nomen illius consolidauit illum. Et vbi hoc prius dixit, deinde subdit: Et fides quæ per illum, dedit illi incolumitatem istam. Vide quomodo declarat, quòd etiam illud se paruitati nostræ accommodans dixerit. Non enim alio habebat opus ad resurrectionem, cuius nomen claudum à mortuo nihil differentem, suscitauit. Cōsidera qūo vbiq; testimonia illorum adducit: nam superius quidem dicebat, Sicut & ipsi scitis, Et in medio vestri. Et iterum: Su. 2. d
Quem spectatis ac videtis in conspectu vestri omnium: quanuis quòd in nomine illius factum esset nescirent, sed hoc scierūt quòd claudicans fuisset. Et illi quoq; qui fecerunt, confitebātur, quòd non propria virtute, sed Christi consolidatus sit. Si autem hoc non fuisset, & reuera credidissent resurrexisse, non tam mortui, quàm suam gloriam quæsijssent. Hæc dicendo, idque illis se aspicientibus, deinde perculsas illorum animas, statim fraterna consolatione mitigauit: Dicens igitur: Viri fratres. Illic quidem nihil de seipsis dixit, sed solùm de Christo. Certò igitur dicens: Cognoscat omnis domus Israel. Hic autē & ad Sup. 1. c
monitionem apponit. Illic expectauit, vt illi dicerent, hic sciebat quantum facturi A
essent, vtpote magis nunc familiares. Sanè, & quæ suprà dicta, non processerant ex ignorantia: nam quòd latronem petiuerint, quòd iudicatum absolutione dignū voluerint, & quòd occidere noluerint, quomodo ignorassent? Attamen dat eis potestatem negandi, & pœnitendi de factis, immò & defensionem pro illis posuit verisimilem ac dicit: Sciebatis quidem, quòd occideretis innocentem: quòd autem principem vitæ, forsan ignorabatis, Et hinc nō illos solos à criminibus liberauit, sed etiā præcipuos malitiæ authores. Nonne contentiosiores illos fecisset, siquidem sermonem ad accusationem produxisset? Nam quando quis graue aliquid commisit, dū accusatur, attentat se maiore excusatione defendere, & non dicit vltrà, Crucifixistis, occidistis: sed fecistis, ad veniam illos admittens. Si illi per ignorantiam egerunt, multò magis hi: si illis remittuntur peccata, multò magis his. Hoc autem admirabile est, quod & suprà & hic cum dixisset, illic quidem definito consilio, & præsciētia dei: hic aūt, quòd prænunciauerit omnib. Christum, nullum adducit testimonium, ppea ꝙ nullum sit, quòd non cum multis criminibus, & pœnis contra illos dictum sit: Et dabo, inquit, impios pro sepultura il B
lius, & diuites pro morte illius. Et iterum: Esa. 53.
Quæ antea prænunciauit per os omnium c

Universidad de Deusto
Biblioteca

prophetarũ, quòd passurus sit ille impleuit sic. Magnum demonstrauit consilium, quandoquidem omnes hoc dicebant, & non vnus duntaxat. Profectò quoniã per ignorantiam facta sunt, præter voluntatem dei facta sunt. Vide autẽ quanta dei sapiẽtia, quæ aliorum malignitate vtitur, prout res postulat. Implent (inquit) sic, vt ne putẽt posteà omissum esse aliquid, hoc addidit, manifestans impleta esse quæcunque pati oportebat. Cæterùm ne putetis quia prophetæ illa dixerint, & per ignorantiam feceritis, quòd hoc vobis ad defensionem sufficiat, non dicit sic, sed latius. Pœniteat igitur vos. Quare? vt deleãtur peccata vestra, non dico illa sola, quæ in crucifigendo cõmissa sunt, forsan illa per ignorantiam cõtigerunt: sed ita, vt & alia vestra peccata deleantur. Deinde adiecit, *Si quo pacto veniant vobis tempore refrigerij*. Hic de resurrectione disserit obscurè. Reuera enim illa
2.Co.5. a refrigerij tempora, quæ inquirebat & Paulus dicens: Et nos qui sumus in tabernaculo, ingemiscimus grauati. Deinde ostendens, quòd ille sit temporum refrigerij au-
C thor. *Et misit*, inquit, *prænunciatum uobis Iesum Christum.* Non inquit, Expunctum est peccatum vestrum, sed peccata etiam illud interim insinuans, *Misit.* Hoc vt dixit, nõ dicit posteà vnde veniat, sed solùm addit, quem oportet quidem cœlos accipere, adhuc accipere. Et quare non dixit, quem cœlum suscepit? Hoc vtpote de superioribus temporibus disserens dixit: Sic dispensatum est, inquit, sic constitutum est: de æternа illius existentia nõdum dicit, sed adhuc versatur in ipsius dispensationis modis, & dicit: *Moses quidem locutus est patribus, Prophetam vobis excitabit dominus.* Deinde, vt superius dixit, vsque ad tempora restitutionis omnium, quæ locutus est deus, per os omnium sanctorum illius prophetarum à seculo, tunc tandem ipsum inducit Christum. Nam licèt multa prædixit, illum tñ audire oportet, volens non prophetas ita prædixisse siquis peccet. Et aliter vult ostẽdere, quòd eadem & prophetæ prædixerunt, & siquis diligenter exquirat, inueniet etiam in veteri obscurè quidem prædictum. Dicta autem sunt hæc clarius nuper rimè. *Prius annunciatum* inquit. Hic illos etiã terret, quasi multa adhuc reliqua sint. Qũo igitur dixit: Impleuit ea quæ oportebat illum pati? Impleuit, inquit, non impletum est, ostendens quidem, q̃ ea quę pa D ti illum oportebat implerit, quæ autem futura relinquuntur nondum impleta sunt. *Prophetam excitabit vobis domi* Deu.18
nus deus ex fratribus vestris mei similem. c
Quod maximè illos conciliabat dicens. Vides qũo humilia iuxta sublimia seminat? Humile.n. & excelsum est, nõ si ascensurus in cœlos similis sit Mosi, veruntamẽ tunc magnum erat. Nunquid & in hoc similis Mosi, quòd quisquis illum non audiet, exterminetur ex populo? Innumera & alia dixerit quis, in quibus euidenter monstratur, quòd ei mansit similis Moses, atq; adeò magnum quoddam testimoniũ attigit. Deus illum suscitauit, inquit, ex fratribus vestris. Et quòd Moses ipse interminatus est his, qui non audiũt. Hæc omnia satis dicta. *Et omnes quoque prophetæ*, inquit, *à Samuele.* Noluit sigillatim tractare, I
vt ne prolixum faciat sermonem, sed tempestiuè Mosaici testimonij memor, vltra mittit illos: *Vos estis*, inquit, *filii prophetarum, & testamenti, quod testatus est deus.* Testamenti, inquit, filij: hoc est, hæredes. Vt enim ne videantur hæc ex beneficio Petri accipere, ostendit quòd olim illis debitum fuerit, vt magis credant, quod & deo hoc probetur. Vobis primum, cum suscitasset, E
inquit Deus, filium suum misit. Non dixit simpliciter, misit filium suum, sed etiã post resurrectionem, & quando crucifixus est: vt enim ne putent, quòd ipse quidem hæc largitus sit, pater autem minimè: propter hoc addidit, Benedicentem vobis. Si enim frater vester ipse etiam benedicet vos, promissio res est: hoc est, tantum abest, quòd non velit vos his communicare, & horum socios esse, sed etiam alijs vos authores ac duces fieri vult. Igitur ne tanquàm abiecti, vel repudiati vos habeatis. *In hoc, vt se conuertat vnusquisque ab iniquitatibus.* Sic vos benedicet, & non simpliciter. Et quæ est ista benedictio? magna, nonne conuerti ab iniquitatibus, hoc sufficit, & alia soluere? si autem soluisse non sufficisset, quomodo benedictionem exhibuisset? Nunquid enim, qui iniustè egit, iam & benedicitur, sed liber fit à peccatis? id mihi videtur, nisi quis iuxta modum legislationis acceperit, minimè aliter congruiturum. Illum audietis inquit, & non simpliciter: Sed erit omnis anima, quæcunque non audierit prophetam illum,

illum, exterminabitur de populo. Quando illos indicauit, qui peccarunt, & veniæ participes fiunt, & promisit iucunda: tunc
F tandem ostendit, quòd & Moses idem dicit. Et quæ ista consequentia dicere, vsque ad tẽpora restaurationis, & adducere Mosen dicentem, quòd omnia audient, quæ dicet Christus, & non simpliciter, sed cum terribilibus minis: ostendit enim, quòd & propter hoc obtemperare debẽt illi. Quid est filij prophetarum, & testamenti? hæredes, successores. Si igitur filij, quare erga res vestras tanquã erga alienas affecti estis?
M Igitur accusatione quidem digna fecistis, poteritis autem simul veniam assequi. Deinde vbi dixit hæc rectè, & alia subdit. Vobis misit deus filium suum benedicentem vos: non dixit seruantem, sed quod maius est, benedicentem, ostendens quòd crucifixus benè dicet illos, qui crucifixerunt. Timemur igitur, & nos, eijciamus animam, homicidij, & bellorum auidam. Nõ enim sufficit non vlcisci. Hoc & in vetere lege factum est, sed omnia faciamus pro his, qui iniustitiam fecerunt, quasi pro amicis germanis, quasi pro vobis ipsis. Illius imitatores sumus, illius discipuli, qui postquàm crucifixus omnia fecit pro his, qui crucifixerunt, etiam cum apostolos emitteret, quanuis certè nos sæpe etiam iustè patiamur: ille autem non solùm iniustè, sed etiam ab impijs. Benefactorem enim, & eũ qui nihil iniustè fecit, crucifixerunt. Quare dic oro? propter gloriam? certè ipse illos
G Mat.23 a hor estabat. Quomodo? Super cathedram Mosi, inquit, sederunt scribæ, ac Pharisæi, omnia igitur, quæ dicunt vobis, vt faciatis, facite: secundùm opera autem illorum
Ibi.8. a non facite. Et iterum in alio loco: Vade, ostẽde te sacerdoti: & cum posset illos perdere, seruabat. Hunc igitur imitemur, & nullus inimicus cuiuspiam sit, neq; hostis, quàm solius diaboli. Non parum ad hoc confert etiam nõ iurare, & non irasci. Nã ex eo quòd non irascimur, nec inimicum habebimus. Abijce hominis iuramentũ, & etiam quæ iræ sunt abieceris, iramque extinxeris omnem. Est.n. sicut ventus ira, & iuramentum. Soluamus vela, nulla vtilitas veli, si desit ventus. Si igitur non clamamus, neq; iuramus, nerues succidimus iræ. Si autem non creditis, periculum facite rei, & sic se habere cognoscetis. Pone irascenti legem, ne vnquam iuret, & nõ opus habebis illi de mansuetudine sermonem facere, & sic totum perfectum erit. Et neq; peierabitis, neq; iurabitis omninò. Nescitis in quot fœda hinc vos præcipitetis, necesse enim vinculo seipsos constringentes, & omni conatu operam dantes, vt ab hoc ineffugibili malo animam suam eripiant. Deinde, si nõ poteritis reliquum, vt in do H lore agatis, & pugnis, & damnum accipiatis ex ira. Num hęc temerè, ac frustra fiũt? Igitur minare, defini, omnia fac, sed absq; iuramento. Licet retexere etiam, quę dicta sunt, & quæ facta si volueris. Sic hodie necesse est vobis mansuetius loqui. Quoniã enim si audieritis, etiam quod vobis reliquum, rectè perfectum erit. Agè, dic quam ob causam introductum est iuramentum, & quare concessum? dicamus originem eius, & vnde natum sit iterum, & quomodo & à quibus narrãtes, remunerabimus vos hac oratione pro vestra audiendi facilitate. Eum enim, qui iustè facit, necesse est & sapientiæ studiosum esse, & qui nondum talis, neq; dignus est, qui audiat sermonẽ. Fecit olim pacta Abraham, & immolauit victimas, & hostias obtulit, & nondum erat iuramentum. Vnde igitur ingressum est iuramentum? quando mala creuerunt, quando omnia simul sursum, ac deorsum facta sunt, quando ad idololatriam inclinarunt: tunc sanè, quando infideles apparuerunt, deum vocabant testem, quasi fideiussorem dantes dictis satisfacturum. Iuramentum enim est fideiussio, vbi mores fidem non habent. vnde primùm taxatur is, qui iurat, si ei fides non habeatur absq; fideiussore, & fideiussore maximo: & quia tam parum homines sibi mutuũ credunt, non hominem quærunt fideiussorem, sed deum. Secundò, idem crimen est eius, qui iuramentum recipit, si pro contractibus deum ad fideiussionem trahat, & dicat se non crediturum, nisi illum accipiat. O excellentem stuporem, ò contumeliam, vermis, ac terra, ac cinis existens, & fumus, audes talem dominum tuum in fideiussorẽ rapere, & illum cogis accipere? Dic, oro, mihi, num si filijs vestris contendentibus inter se, & sibi mutuum non habentibus fidem, dixerit conseruus, non credendum, nisi communis dominus fideiussor accedat: nonne illi irrogarentur plagæ multæ, vt discat, quòd domino in alijs, non in hisce vti oporteat? Quid dico conseruum? nam. Iuramẽtũ, quid. I

Universidad de Deusto
Biblioteca

nam si magis venerandum voluerit virũ,
nonne cõtumeliam causa haberet. At ego
volo, inquit. Igitur neque illum coge, quo
niam, & in hominibus hoc fit. Sit dixerit,
Aliquando fideiussorem tu ne recipias.
Quid igitur? Et perdam, inquit, quod da
tur: non dixerim hoc, sed deum contu
melia affici ne sustineas. Ideò & qui co
K git, quàm qui iurat magis ineuitabile ha
bet supplicium. Similiter, & qui nullo po
stulante iurat, etiam hoc difficilius est; q̃
quis iurat pro vnico obolo, ꝓ paruo emo
lumento, pro iniustitia. Et hæc sic pericu
losa, quando non fuerint periuria: si
autem periuria committentur, tunc
omnia confunduntur, & in causa sunt, tã
is qui dat, quàm is qui accipit iuramen
tum. Sed sunt aliqua quæ ignorãtur, obij
ciunt. Verùm hæc præuidens, nihil teme
rè facias: si autem quid feceris negligen
tius pete à te ipso incommodi pœnã. Me
lius sic damno affici, vel aliter. Dic enim
mihi, rapis ad iuramentum virum, quid
expectans, num quòd peieret? sed hoc ex
tremæ insipientiæ. In tuum enim caput
pœna conuertetur. Melius erat opes peri
re, quã illum perire. Quare cũ tuo damno
hoc facis, & cũ contumelia dei? Bestiæ est
talis anima, & viri impii. Sed expecto, ꝓ
non peieret. Igitur & absque iuramento
crede. Sed sunt multi, aiunt, qui absque
iuramento audent fraudem facere, qui cũ
iuramento non item faciunt. Decipis teip
sum homo. Homo furari qui didicerit, &
hominem iniuria afficere, vellet etiam iu
ramentum calcare sæpius. Si aũt reuerẽ
tiam habet in iurando, multò magis iniu
stè faciendo. Sed inuitus, ais, hoc patitur.
Igiẽ venia dignus. Sed qd dicã de iuramẽ
tis illis, relictis forensibus? Illic.n. nihil ta
L le potes dicere, nam pro decem obolis iu
ramenta fiunt, & periuria. Quia enim ful
men supernè non descendit, & nõ omnia
subuertuntur, stas obstringens deũ. Quã
obrem? vt olera accipias, vt calceos, ꝓ par
uo argento in testimonium illum vocas.
nunquid quoniam non punimur, puta
mus nos neque peccare? Hoc diuinæ mi
sericordiæ est, non nostræ virtutis. Iura per
tuum puerum, iura per teipsum: dic, Sic
ne lictor assistat lateribus meis. Sed times.
Lateribus igitur vilior est deus? capite tuo
contemptior? dic, sic ne excæcer. At Chri
Mat. 5. stus nobis quidem parcit, vt prohibeat et
per proprium caput iurare. Nos autem sic
despicimus gloriam dei, vt vbique ille tra
hatur. Nescitis quid sit deus, & quali ore
inuocari debeat. Porrò quoties de viro
aliquo virtutibus prædito loquimur, di- 1
cimus: Laua os tuum, & sic memor sis:
nunc verò honorabile nomen, quod est
nomen super omne nomen, quod admira- Phi. 2. b
bile in omni terra, quod dæmones audiẽ- Psa. 8. a
tes contremiscũt, simpliciter distrahi
mus. O consuetudinem, quæ id fecit con
temptissimũ. Denique si imposueris alie
cui necessitatẽ iurandi in domo sancta, q̃
horrendum iuramentum si sic afficeris, in M
iungis? Nunquid quòd illo quidẽ simpli
citer abutimur, hoc autem minime? Non
ne horrere oportebat, cum nominat deus? Exo. 3. f
At inter Iudæos quidem hoc nomen tam
reuerendũ erat, vt in tiaræ lamina scribere
tur, & nulli eas diuini nominis literas li
cebat gestare quã soli summo sacerdoti:
nunc aũt temerè ita portamus nomen il
lius. Si simpliciter nominare deũ nõ om
nibus fas erat, hoc certè qd in testimoniũ
vocatur, quante audaciæ? dic oro, quantæ
insaniæ? Ecce dico, & testificor vobis
emendare iuramenta forensia, eos aũt qui
nõ obtemperant oẽs mihi iudicate: ecce
præsentibus vobis, imperabo his, qui ad
ministeriũ segregati sunt domuũ oratio
nis, & admonebo, & ostendã nulli iurare
licere, immo neq; aliter. Ad me igitur du
catur, quisquis fuerit, quoniã & hæc opor
tet corã nobis agi, quasi pueri essetis. Proh
pudor, confusio enim est, quòd de quibus
dam adhuc opus habetis erudiri. Num sa
cram mensam tangere audes, qui initiatus
nõ es? Sed id adhuc peius tu, qui initiatus
es, audes sacram mensam tangere quã nec
omnibus sacerdotibus tangere licet, & A
sic iurare? Et tu quidem pueri caput non
tangeres egressus, mensam autem contin
gis, & non horres, neque induis? Ad me ta
les afer, ego iustam pœnam inferam, &
vtrosque cum gaudio emendabo, quod vo
lueritis facito, legem pono omnino non
iurare. Quæ salutis spes, sic vobis omnia
contemnẽtibus, ac perdentibus? num pro
terea accipisti literas, & symbola, vt per
das animam tuam? Quid, tantùm lucra
ris, quantum perdis? Peierauit, perdidisti,
& te & illum. Sed non peierauit: etiam
sic perdidisti, qui coegeris præceptum trãs
gredi. Expellamus hunc morbum ab ani-
ma

ma, iam à foro illum pellamus, atque om
nibus mercatorum, & opificum officinis,
maior labor nobis erit, ne putetis per trãs
gressiones legũm diuinarum secularia cor
rigi. At non credit, inquit: Etenim, & ego
hoc ab aliquibus audiui, quòd si non iura
uero multa iuramenta, nõ credetur mihi.
Tu horum causa es, qui tam promptè ac
facilè iuras: quòd si hoc non esset, sed om
nibus esset manifestum, quòd non iures:
crede mihi dicenti, quòd vel solo nutui
plus crederetur tibi, quàm iis qui innume
ra iuramenta deierant. Cui igitur magis
crediris mihi non iuranti, an iurantibus?
Sed tu, inquit, princeps es ac episcopus.
Quid igitur, si ostendero quòd non hoc
solum? Cum veritate respondete mihi ob
B secro. Si continuò iurassem ac semper, nũ
quid priuilegium haberet principatus
meus? Minimè. Vides quòd non pp hoc.
Quid igiẽ lucraris, dic obsecro mihi. Pau
lus esuriebat, & tu eligas esurire magis
quàm transgredi quædam diuina manda
ta. cur tam infidelis es? Itaque tu quidem
omnia eliges, & facere, & pati vt ne iures,
ipse autem te non remunerabit? sed periu
ros quidem & multum iurantes, quoti
die pascit: te verò tradet fami, quoniã au
disti illum? Omnes sciant quòd his qui in
hãc ecclesiam congregantur, nulli iurare
liceat, & ex hoc efficiamur certi, & non so
la fide, etiam hoc signo à Græcis & ab om
nibus alijs differamus. Signaculum acci
piamus ex cœlestibus, vt tanquã regia ar
menta vbique fulgeamus, ex ore, & lingua
iam noti efficimur, sicut barbari, & sicut
ij qui Græcè loqui sciunt: Lingua enim à
barbaris discernimur. Dic enim oro mihi
psitaci, vnde sunt cognobiles, nonne ex
eo quòd loquuntur sicut homines? & nos
quoque cognobiles fiamus si loquamur si
Mat. 5. f cut apostoli, & loquamur sicut angeli. Si
dixerit enim quis, iura: audiat quòd Chri
stus iussit, & non iuro. Hoc sufficit ad
omnem virtutem inducendam. Ianua que
dam est pietatis, via ad philosophiam indu
cens, palæstra quædam est, hæc custodia
mus, vt & præsentia, & futura bona asse
quamur, gratia, & misericordia domini
C nostri Iesu Christi, cum quo patri simul
cum sancto spiritu gloria, imperium, ho
nor, nunc & semper in secula seculorum,
Amen.

Loquentibus autem illis superuenerunt sacer dotes ac magistratus templi Homilia x. Cap. 4.

NOndum rectè a prioribus respirant
tentationibus, & statim inciderunt in
alias. Et vide quomodo res dispensentur:
primùm omnes simul subsannati sunt nõ
parua erat hæc tentatio. Deinde qui præ
cipui erant, periculis implicabantur: po
steà verò non duo hęc, & vulgaria fiebãt,
sed vt prius concionibus claruerunt, &
post illas miracula operati sunt: nunc de
inceps magna cum fiducia, concedente
deo, certamina aggrediuntur. Tu autem
obsecro, considera, quomodo quæsierint
Iudæi primum proditorẽ, qui Christum
traderet, quod vt factum, manus ipsi inie
cerint, nunc audaciores, & impudentio
res facti sunt, etiam post crucem. Peccã
tum enim quandiu parturitur, habet con
fusionem ac pudorem, vbi autem perfe
ctum fuerit, impudentiores facit eos, qui
ipsum patrarunt. Sanè quare hìc, & magi
stratus assistit? Superuenerunt enim illi
loquentibus sacerdotes, inquit, & magi
stratus: hoc est, dux militum templi, vt ite
rum ea quæ fiebant, publico crimine insa D
mẽt, & non vt priuatũ aliqd vleiscantur,
id quod vbique vt facerent studebãt ¶ Mo
lestè ferentes eo quòd docebant illi po
pulum. ¶ Molestè ferebant, non solùm
quòd docebant, sed quòd non solum di
cebant illum resurrexisse, sed etiam nos
per illum resurrecturos: eo quòd illi
docebãt, inquit, populum, & annuncia
bant sub nomine Iesu resurructionẽ mor
tuorum. Tam fortis & efficax est il
lius resurrectio, vt & alijs iste resurrectio
nis factus sit author. *Et iniecerunt eis ma
nus, & posuerunt eos in custodiam vsque in
diem posterum, erat enim iam vespera.* O im
pudentiam. Habebant adhuc priore san
guine plenas manus, & non cessabant, sed
iniecerunt illas iterum. vt & alio sangui
ne impleantur. Num fortassis etiam ti
muerunt, quòd illi iam iustę plebis nume
rum referent, & eapropter etiam dux mi
litum illis superuenit? Erat enim, inquit,
vespera iam. Illi quidem igitur volentes
eos mitigare, hoc faciebant, & custodie
bant: apostolos verò magis audaces redde
debat mora temporis. Et vide qui com E
prehendantur, apostolorum præcipui alijs
posteà exemplum facti, vt terreantur alij,
&

& non vltra se mutuũ inquirant, neq; cõmuniter agant. [Multi verò eorũ qui audierant sermonẽ, crediderunt, & factus est numerus virorũ circiter quinque milia.] Quid hoc? nunquid viderunt illos honestari? nonne conspexerunt ligari? quomodo igitur crediderunt? Vides manifestã efficaciã? Cæterũ eos qui iam crediderant, oportebat infirmiores fieri, sed non sunt infirmiores facti. Sermo.n. Petri semina in altam miserat profunditatem, & mentẽ illorum attigerat. Alij verò ob hoc succensebant, quòd nihil ipsos illi reuerebantur, quòd præsentia mala nihil faciebant. Si enim crucifixus, dicebant, talia operatur, & claudum suscitauit, neque nos timeamus illos. Igitur & hoc diuina dispensatione contigit, quòd nunc plures inde crediderunt quàm prius. Quia lictores idcirco apostolos illis videntibus ligabant, vt & illos meticulosiores faciant. Factum est secus, quàm illi volebant, Idcirco etiam coràm illis istos non examinant, sed priuatim, vt ne libertas, qua illi loquebantur, audientes lucrifaceret: [Factum est autem postero die, vt congregarentur principes eorum, & seniores & scribę in Hierusalem,
& Annas princeps sacerdotũ, & Caiphas,
F & Ioãnes, & Alexander, & quotquot erãt de genere pontificio.] Iterũ conueniunt simul. Nam legem iam nõ vltra seruabant, sicut & multa alia mala faciebant, Et iterum iudicij formã negocio huic adhibẽt, vt iniusto judicio reos illos faciãt. Et quũ statuissent eos in medio, interrogabãt qua virtute, aut quo nomine fecistis hoc vos, quanùis nossent. Molestè enim ferentes, inquit, eo quòd annunciabant in Iesu resurrectionẽ: sanè pp hoc vinxerant eos. Cuius igitur gratia interrogant? expectabant, & putabant, quòd pp multitudinẽ negaturi essent, & propter illam nihil nõ facturos. Vide sanè, & qd dicant: [In quo nomine fecistis hoc vos? Tunc Petrus repletus Spiritusancto dixit ad eos: Oro, recorderis nũc sermonũ Christi, & qũo eue
Luc.12. nerit quòd dixerat. Qũ autem tradent vos
b in synagogas, ne solliciti sitis, qũo, vel quid loquamini, spiritus enim patris vestri est qui loquitur in vobis. Itaque magna spiritus efficacia freti sunt. Audi item quid dicat. *Principes populi, & seniores Israel*. Vide sapientiam viri, & quomodo magna cum libertate nihil contumeliosum loquitur, sed cum reuerentia. [Principes populi, & seniores Israel, si nos hodie examinamur de eo, quòd bene fecerimus homini infirmo, quomodo ille saluus factus sit, notũ G
omnibus vobis, & omni populo Israel.] Satis generosè etiã in proœmio illos perstringit ac carpit, immò illos commonefacit priorum, quòd de beneficio ipsos iudicẽt, quasi diceret: Omnino oportebat nos propter talia coronari, & vt benefactores promulgari: nunc autem etiam iudicamur, quia benefecimus homini infirmo, non diuiti, non potenti, non nobili, quãuis quis hoc inuidisset: magna enim grauitate sermo ille refertus est. Ostenditur autem hinc, quòd illi seipsos malis immi Mat.10
scuerint: *Quod in nomine Iesu Nazareni*. Qd a
maxime illos contristabat, apponit. Hoc erat quod illis Christus dixerat, Quod audiuistis, in aure, prædicate super tecta. [In nomine Iesu Nazareni, quem vos crucifixistis quem deus suscitauit ex mortuis, p hunc ille astat vobis. Ne putetis, inquit, ꝓ occultemus patriam, vel passionem eius, quem vos crucifixistis, quem deus suscitauit ex mortuis, per hunc ille astat coram vobis sanus. Iterum passio, iterum resurectio.] Iste est lapis qui reprobatus à vobis ædificantibus, qui factus est in caput anguli.] In memoriam reducit eis verbũ qd terrere illos sufficiebat. Qui ceciderit.n. Mat.21.
inquit, super lapidem hunc, confringetur, d
eum autem super quem ceciderit, dissilire faciet. *Nec est in vllo alio salus*. Quas putas ex his verbis plagas illos accepisse? [Nec enim aliud nomen est sub cœlo da H
tum hominibus, in quo oporteat vos seruari. Hic & sublimia loquitur. Nã quando non est corrigendum aliquid, sed sola libertas declaranda, non parcit. Non enim timuerat, ne percuteret. Et nõ dixit simpliciter, per alium: sed, non est in alio vllo salus, manifestans ꝓ hic vos seruare potest. Simul autem, & volens illos terrere. [Videntes autem Petri libertatem, & Ioannis, cõpertoque ꝓ essent homines illiterati ac idiotæ, admirabantur, & agnoscebant eos ꝓ cũ Iesu fuissent.] Et quomodo, inqt, illiterati rethoricati sunt contra illos, & summos sacerdotes? non ipsi loquebantur, sed per illos gratia spiritus. Hominem autem videntes stare cum eis qui sanatus fuerat, nihil poterant contradicere. Magna hominis libertas,

tas, & manifestum est, vel ex eo quod & in ipso iudicij loco illos non reliquerit, & ita si dixissent, non sic se habere, ille reprehendisset. [Iussis autem illis è concilio secedere, conferebant inter sese, dicentes: Quid faciemus hominibus istis?] Vides vt perplexi sint, & iterũ humano timore oĩa operantur? Itaq; sicut, & cũ Christo, quod factum erat subuertere, & tegere nõ potuerunt: sed prohibentibus illis, ea quæ fidei, magis crescebãt: sicut, & nũc fit. Quid faciemu ?ꝺ insipientiã, ꝓ illos pp gusta
I ta certamina perculsos fore existimarunt, immò si pp suam dignitatem quam ita liberè loquentes non curauerant, speraueruntfacturos aliquid. Quantò igitur magis prohibere volebant, tantò amplius res crescebant [Nam conspicuum signum ædi tum esse per eos omnibus habitantibus Hierosolymis manifestum est, nec possumus inficiari, sed ne amplius diuulgetur in populũ minaciter interminemur eis, ne post hac loquãtur sub hoc noĩe vlli homi nũ. Et accersitis illis præceperũt, ne oĩno loquerent, neq; dicerẽt in noĩe Iesu] Vide, & horũ impudentiã, & apostolorum sapientiã. [At Petrus, & Ioãnes respõdentes, An iustũ sit ĩ cõspectu dei vos, potius audire quã deũ, iudicate. Nõ.n possumus quæ vidimus, & audiuimus, nõ loqui. At illi additis minis dimiserunt eos nõ inueniẽtes qua ratione punirẽt eos pp populũ] Miracula ora eorũ cõcludebant, & postea nõ tulerũt eos implere sermonẽ, sed interrũpentes impediebant magna cũ cõtumelia. Quia oẽs glorificabãt deũ ſup eo quod acciderat. *Annorum enim erat amplius quadraginta homo, in quo factum est signum istud sanationis*. Sed iterũ videamus, quæ dicta sint. *Quid faciemus hominibus istis?* Primũ propter gloriam humanam omnia faciebãt, nunc etiam propter aliud simulant, ne vi-
K deantur esse homicidæ, & quòd post hoc dicebant: Vultis super nos adducere san-
Inf.5.c guinem hominis illius? Prohibeamus illis non loqui in nomine hoc. Vides insipientiam? Persuasi quòd re surrexerat, inde sumpta coniectura quòd deus sit alij autem docere in nomine eius: quem neq; mors potuerat detinere, prohibere conati sint. Quid huic insipientiæ par? Et ne mireris, quòd iterum attentant, quæ nõ perficiunt. Tantum enim malum est iniustitia, nihil videt, sed vbique tumultuatur, & in se ipsam ruit. Quasi decepti ac ludificati ita consulunt, id quod facere solent, qui se irrosos suspicantur, hoc sursum ac deorsum tractant, quod dixissent, deus illum suscitauit, & in nomine Iesu hic sanus assistit, ostendentes quòd resurrexit Iesus Et aliter: Etiam ipsi resurrectionem putabant, si rigidè quidem ac puerilitèr, putabãt tamen, nunc autem non credunt, & tumultuantur consulentes quid sibi faciendum. Hoc profectò solùm nonne sufficiebat persuadere illis, nequid faciant, dum illi tam liberè loquuntur? Quare non credis, dic Iudæe? Oportebat.n. signa facta & sermonem attendere, non quòd tam multi mali sunt. Et quare non tradunt illos Romanis? Iam male audiebant apud eos I.
propter ea quæ in Christum egerant, atque ita seipsos magis incommodarant imminuentes suam æstimationem, & sanctimoniæ nomẽ. at non itẽ Christo, quẽ media nocte raptum statim abduxerunt moræ impatientes ac multum timentes propter multitudinem. De his autem nullam fiduciam habebant, neque illos ducunt ad Pilatum, timentes, & suspicantes propter superiora, ne etiam de illis redarguerentur. *Factum est autem vt congregarentur ipsorum principes in Hierusalem*. Iterum concilium in Hierosolymis, & iterum illic iniqua perpetrantur, & neque ciuitatis habetur reuerentia. Non vidisti illorum malitiam, & quomodo attentantes, quæ perficere nequeunt, non absterrentur? Vide posteà, oro, & Petri sapientiam, & quid medium progressus illis loquitur: Si nos iudicamur de eo, quòd benefecimus homini infirmo, in quo seruatus est. In quali nomine fecistis hoc? In quali? quare non dicis, sed adumbras, In quali nomine fecistis vos hoc? Etiam dicebat, non nos fecimus, Vidisti sapientiam, non dixit statim: In nomine Iesu fecimus. Sed quid? In nomine eius hic assistit coram vobis sanus. Et iterum. Si nos iudicamur, quòd benefecimus homini infirmo, perstringit illos, quasi semper eiusdemodi in crimen vocantes, & reprehendentes, quod benefiat ho- M
minibus, & prior a in memoriam reducit, quòd ipsi ad cędes currant: & non hoc solum, sed etiam ob beneficia arguunt. Vides quod pondus habeant verba? In his enim exercebantur, & posteà imperterriti fuerunt ex iis, ex quibus ostendunt illis, quòd

quòd ipsi magis, tametsi inuiti prædicant Christũ, & diiudicando, & examinando, dogma extollunt. *Quem vos crucifixistis.* O magnam libertatem. *Quem Deus suscitauit ex mortuis.* Id iterum maiorem sermonis libertatem præ se fert. Igitur quod dicit, hoc est, Ne putetis quòd ignominiosa occultemus, quæ tantùm abest ne celemus, vt etiam liberè prædicemus. Hęc quasi op probrans illis dicebat: & non simpliciter, sed etiam moratur in sermone. Hic est lapis reiectus, dicens, a vobis, deinde ostendens hoc in magnam vtilitatem cessisse, addit: *Qui factus est in caput anguli*: hoc est, qui natura nobilis, & præciosus, ac proba tus, hic reiectus est. Adeò propter signũ
A magna libertate dicendi vtebatur. Tu autem obserua quomodo quando oportet docere, multas adducunt prophetias: quando autem liberè loquendum solùm affirmant: *Neq; enim nomen est aliud sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat saluos fieri.* Quia omnibus hominibus, & non illis solis datum est nomen, proinde & illos adducit testes. Quoniam enim dicebant, In quo nomine fecistis, de Christo, inqt, nõ est aliud nomen. Quomodo igitur interrogatis? Sic vbiq; hoc manifestum est. Neque enim nomen est aliud sub cœlo, inquit, in quo oporteat saluos fieri. Hæc sunt animæ verba, quæ de hac vita desperauit, id quod magna libertas ostendit. Hic manifestat, ꝙ quando etiam humilia loquebantur de Christo, non hoc metu, sed attemperatione morum fiebant. Quoniam autem nunc tempus erat, sic loquitur sublimia, quod illo ipso etiam auditores omnes perterret. Ecce, & aliud signum non minus priore. *Agnoscebantq; illos quòd cum Iesu fuissent.* non temerè hanc particulam posuit euangelista, sed vt manifestet etiam vbi fuissent, nempè in passione. Illi enim soli tunc aderant, quando etiam viderunt illos humiles, exilesque. Maximè
B illos mirati faciebat repentina mutatio: etenim illos viderant Annas, & Caiphas quod assisterent tunc hi, nunc autem perterruit illos valde libertas. non enim verbis solis monstrabant nõ curare se de quibus iudicentur, & quòd extrema intententur pericula, sed etiam habitu, & voce, & aspectu, & in summa omnibus libertatem apud populum demonstrabant per ea, quæ loquebantur. Admirabantur autem fortassis quòd homines, & illiterati, & idiotæ essent: quoniam reperire licet illiteratum, qui tamen non sit idiota, & contra idiotam, qui non planè illiteratus: ostendit hic quòd duo illa cõuenerint. Cõpertoq;, inquit. Vnde? ex his, quę dicebant. Non longos extendit sermones, sed & ab ipsa annunciatione, & habitu, libertatem manifestat, ita vt & extrema authoritate mandassent eis, nisi præsens fuisset homo. *Agnoscebantq; illos, quòd cum Iesu fuissent.* id quod fecit illos credere, quòd ab illo didicissent hæc, & sicut discipuli eius hæc fecissent. Non minorem autem vocem quàm illorum erat, emittebat, & miraculum, ac signum: quod sanè illorũ ora maximè obturabat. *Si iustũ est*, inquit, *coràm deo, vos magis audiri quàm deum, iudicate.* Quando timor magis succisus est, nã & interminati nihil aliud erat quàm dimitti, tunc mansuetius loquuntur, tam longè sacerdotes à temeritate erant, quia C
notum signum erat. Non possumus negare: atque adeò negassent, nisi ita fuisset, nisi plurimorum fuissent testimonia, omnibusque fuisset manifestum, sed talis bestia est impudentia, ac temeritas. Minaciter minabimur. Quid dicitis, minãdo expectatis cessaturam prædicationem? Sic vbiq; principia ardua, ac difficilia, magistrum interemistis, & non sustulistis prædicationem, etiam nunc minaturi estis, expectatis, vt destituatis nos, vincula non persuaserunt humiliter loqui, & vos persuadebitis? multum s. maximè his, qui vos licèt miremini, nihilifaciunt. At iustum est coram Deo, vos magis audire quàm Deum? Hic Deum, inquit, pro Christo. Ma.10.
Vidisti quomodo nunc eueniat quod dixit illis, Ecce enim ego mitto vos tanquã b
oues in medium luporum, ne timueritis illos. Deinde iterum stabiliũt resurrectionem per ea, quæ apponunt, dicentes: *Nos non possumus non loqui quæ vidimus, & audiuimus.* vnde nos fide digni testes sumus, vos autem interminando, iterum frustra minamini. Oportebat sanè illos mutari, propterea quòd populus glorificabat deũ: illi autem mortem minantur, sic contra Deum pugnabant. At illi additis minis D
dimiserunt eos. Hinc magis clari, & illustres facti sunt, immò præter mandatum iam testificabantur. Quid est quod dicũt, nos non possumus non loqui ea, quæ vidimus

dimus, & audiuimus? Si falsa sunt, inqt, quæ dicimus, reprehende: sin vera, cur prohibes? Tanta res est sapientiæ studium. Ille in angustia, hi in gaudio: illi multa implentur confusione, hi cum summa libertate omnia faciunt: illi timent, hi confidunt. Qui enim erant, dic oro, qui timerẽtur, dicentes, ne diuulgetur amplius in vulgus: vel dicentes, non possumus, quæ vidimus, & audiuimus non loqui? Erant hi in maiore voluptate, libertate, ac lætitia quàm omnes: illi verò in tristitia cõfusione ac metu. Populum enim metuerũt. Quæ volebant loquebantur hi, illi quæ volebant non faciebant. Qui erant in vinculis ac periculis, nonne hi maximè? Possideamus igitur virtutem, ne absq; voluptate, quæ dicuntur sint, & consolationẽ nullam afferant. Non est hoc theatrũ dilecte citharœdorum, vel tragœdorũ, vbi solius voluptatis fructus est, & cũ prætereuntę die, præterit etiã voluptas, & vtinã esset voluptas sola, & non noceret cum vo
E luptate: attamen inde domũ vadunt singuli, quasi à vico quodã in quo multùm mercati referant. Et adolescens quidẽ recipit melodias carminis diabolici, & quãtũ potuit memoria complecti, continuò domi cantat: senior autem vtpote honestior, hoc quidem non facit, omnia autem
Mat. 5.f quæ illic dicta sunt verba memorat. Hinc verò nihil habentes abitis, & quomodo non dignum confusione? Legem posuimus, immò non nos posuimus. Absit. Nõ
2.Co.13 enim vocabitis, inquit, magistrũ super terrã. Legem posuit Christus, nequis iuret. Quid factum est, oro, cum hac lege? Non .n. cessabo de illa disserere, ne fortè iterũ veniens, sicut Apostolus ait, non parcam. Nunquid soliciti fuistis in opere? Nũquid adhibitũ est studium à vobis? num iterũ iidem sermones sunt attingendi? immò siue aliquid feceritis siue non, eosdem repetamus, vt in vobis fortiores sint, & alios cohortemini. Vnde igitur nos incipiemus vultis à veteri lege, sed id in nostrã confusionem, quòd ea quæ in veteri dicuntur, quæ excellere oportebat, nondum custodimus. Nos enim conueniebat non de his audire. Iudaicæ enim paruitatis fuerint hæc præcepta: sed illa perfecta, abiice opes, ista viriliter, animam pro prædicatione impendito, ride terrena omnia: nihil sit tibi cum præsente vita commune, benefac siquis te iniustè afflixerit, siue destitutus fuerit benedic, si blasphemarit honora, omnibus esto sublimior, hæc & talia audite congruebat: nunc autem de iura- F
mento disserimus, & idem fit, quemadmodum siquis eum, qui iam debeat philosophari, ab illis doctoribus suis abstrahat, & syllabas ac elemẽta legere faciat. Cogita, oro, quanta sit confusio hominem quendam, cui est grauis pera, & baculus ac pallium, ad Grammaticos cum puellis profiscisci, & eadẽ, quæ illi, discere. Nonne magnus oritur risus? sed maior ex vobis: non enim tũ discrimen inter philosophiã, & elementa, quantũ inter iudaica, & nostra, sed quantũ inter angelos, & homines. Siquis, dic oro, angelum è cœlo deuocet, ac dicat illi, vt hic stet ac audiat nostros sermones, quasi inde erudiendus sit: nõne ridiculum foret, & confusione dignum? Si autemde his erudiri adhuc ridiculum, illis non attendere, dic oro, quanta condemnatio, quanta confusio? Et qũo non confusione dignum. Christianũ erudiri debere, nõ iurandum esse? Veruntamen reprimamus affectus, ne magis ridea
mur, Agè igitur de veteri lege disseramus Eccl.2.3
hodie. Quid autem ista, inquit, iuramento b
ne assuescas os tuum, neque cum nomine sanẽti coassuescas? Quare? nam quemadmodum famulus si continuò flagelletur, à cicatrice non purificabitur, sic neque qui iurat. Vide sapientiam istius sapientis. Non dixit iuramento ne assuescas mẽ tem tuam, sed os tuum. Quia sciuit totum oris esse, & quòd facile corrigitur. Consue Consue-
tudo.n.est, quæ postea etiã absque electio tudo
ne fit, vt sunt multi, qui balnea ingressi simul vt fores transierint signãtur, hoc solet manus etiam propter consuetudinem etiam nullo iubente. Iterum accensa lucerna sæpe mente aliud quiddam confiderante manus signum facit, ita sanè, & os non cum anima loquitur, sed ex consuetudine & in lingua totũ sitũ est. Neq; cũ noẽ sancti, inquit, coassuescas. Deinde postquàm hoc dixit, apponit: nam sicut seruus qui flagellatur continuò à cicatrice non purgabitur, ita neq; qui iurat. Non periurium hoc loco, sed iuramẽtum amouendum admonet, apposita illi pœna, Igitur iurare peccatum est, talis re uera est anima, talibus plena est vulneribus, talibusq; cicatricibus, An nõ vides?

Hoc

Hoc enim graue est, quanuis certè potes-
ris, si voles videre. Dedit enim tibi Deus
Ps.37.b H oculos. Talibus oculis videbat propheta,
dicens: Fœtuerunt, & putruerunt cicatri-
ces meæ à facie insipientiæ meæ. Contem
psimus deum, odio habuimus nomen bo
num, conculcauimus Christum, solu mus
pudorem. Nullus cum reuerentia memor
est nominis dei. Et tu quidem si dilexeris
quempiam, & ad nomen illius excitatior
efficeris, Deum autem sic continuò vocas,
quasi nihil. Voca illum vt benefacias ini-
mico, voca illum in salutem tuæ animæ,
tunc aderit, tunc lætificas illum, nunc au
tem exacerbas. Voca illum sicut vocauit
Inf.2. Stephanus. Quid dicens? Domine, ne sta-
1.Re.1. tuas illis peccatum hoc. Voca illum, vt vo
Exo.2. cauit vxor Elcanæ, cum lachrymis cum
lamentis, cum oratione, non prohibeo,
sed & valde exhortor. Voca illum sicut vo
cauit Moyses, & clamabat orans pro illis
qui ipsum in fugam egerant. Et tu quidē
si alicuius viri reuerendi memor es sine re
uerentia, contumeliam putas: deum autē
circunferens, non solùm sine reuerentia,
sed etiam intempestiuè, nihilne facis rem
illam? & quanto supplicio dignus eris?
Non prohibeo deum perpetuò habere in
animo. Hoc enim orarim, & velim, sed nō
I præter id quod illi placet, sed si laudas, si
colis, magna si hoc concesserit nobis bona
sunt: si quando oportet, ac in quibus opor
tet solùm vocauimus illum. Quare dic
oro, in apostolorum ore tot virtutes, tan-
tæque fiebant, in vobis autem non? quan-
uis idem sit deus, idem nomen, sed nō est
par. Quomodo? quia illi quidem in his,
quæ dixi, ipsum inuocabant solùm, vos au
tem non in illis, sed in alijs. Si autē ideò
iuras, quia non credit, dic quidem crede.
Veruntamen si vis iura per teipsum. non
legislatori contrarium assero. Absit. Sit. n.
inquit, sermo vester, etiam, etiam, nō, nō,
Mat.5.f vt in hoc condescendam vobis, vt magis
in hos vos inducam, & à tyrannica con-
suetudine liberem. Quot sunt in alijs ad-
modum probati, & in his rebus totū per-
dunt? Vultis discere, quare concedebant
priscis iurare, peierare enim, neque illis cō
cessum erat, quoniam per idola iurabant,
non confundemini in his legibus manen
tes, in quibus versabantur infirmi? Quia
& nunc Græcum si accipio, non statim illi
hoc impero, sed nunc, vt sciatur Christus
admonco. Fidelis autem, & qui didicerit
illum, & audierit, si vsurus est eadem indul
gentia qua Græcus, quæ vtilitas, quod lu-
crum? At ob consuetudinem difficile tibi
est, & ab illa ægrè abstraheris. Igitur quo-
niam tanta consuetudinis est vis, eam in
aliam transfer consuetudinem. Et quomo
do, inquit, possibile? quod sæpius dixi, hoc
K etiam nunc dico. Sint animaduersores eo-
rum, quæ dicuntur multi, stent inquisito-
res, & correctores. Non est cōfusio ab alio
corrigi, immò confusio est repellere corri-
gentes, & in damnum propriæ salutis hoc
facere. Et tu quidem si vestem induaris in-
uersam, permittis te à puero admoneri, &
non confunderis ab illis discens, quanuis
certè in hoc magna confusio. Hic autem
incommodans, confusione est, dic mihi,
ab alio eruditi? & ornantem quidem te
vestibus fers seruulum, & calceantem: or-
nantem autem animam tuam non fers?
& quantæ insipientiæ hæc sunt? Sit & mi
nister horum doctor, sit & puellus, sit &
vxor, sit & amicus, & vicinus, & cognatus.
Quemadmodum enim bestia, quæ vnde-
quaque agitatur, non facilè euadit: Ita fie-
ri nequit, quin is, qui tot habet custodes,
tot obseruatores, tot increpantes, & vndi-
que affligitur, facilè effugiat, & non serue-
tur. Et in vno quidem die difficilè feres
hoc, & in secundo, & in tertio. Deinde
autem facile erit, etiam post quartum mo-
lestum, vltrà non erit: periculum facite,
siquidem non credideritis. Curam habe-
te oro, non enim vulgare est hoc, quod
peccatur, & corrigitur, sed vtrinque ma-
gnum, & bonum, & malum. Con-
cedatur hoc bonum fieri gra-
tia, & misericordia domi-
ni nostri Iesu Chri- L
sti, cum quo
patri, si-
mul
ac sancto spiritui, gloria,
imperium, honor,
nunc, & sem-
per, & in
secu
la seculorum,
Amen.

*Dimissi autem venerunt ad suos, & annun-
ciauerunt illis, quæcunque ad ipsos prin-
cipes sacerdotum & seniores di-
xerunt. Homilia. xi.*

NOn vana gloria extimulante narrāt,
quæ aliena ab illis erat, sed gratiæ
Christi indicia ostendunt. Idcircò, & quę-
cunq; illi dixerant: narrant, quæ autē per
ipsos licèt prætereant, attamen & sic ma-
gis fidentes fiunt. Et considera quomodo
iterum ad verum auxilium confugerint,
ad subsidiū orationis inuictū, iterū vnani-
miter, & cum studio. Non est enim oratio,
quæ simpliciter fit. At illi, qui audierant
vnanimiter sustulerunt vocem ad deum,
& dixerūt. Vide quàm diligenter fiunt il-
lorum preces, quando apostolatu dignum
sibi monstrari petiuerunt, sic dicebant: Tu
domine omnium cordium cognitor ostē-
Sup.1.d de: opus enim erat illic præscientia. Hic
autem quoniam ora aduersariorum obtu
rari oportebat, de domino disserunt, ideò
& sic cœperunt: [Domine deus, qui fecisti
M cœlum, & terram, ac mare, & omnia, quæ
in illis sunt, qui per os Dauid pueri tui lo
quutus es: Quare fremuerunt gentes, ac
populi meditati sunt inania? Astiterunt
reges terræ, & principes congregati sunt
Ps.2.a simul aduersus dominū, & aduersus Chri-
stum eius.] Prophetam in medium affe-
runt, tanquàm pactum à deo exigentes, &
seipsos interim cōsolantes, quòd in uanū
hostes meditentur omnia. Hoc autem est,
quod dicere volunt: illa in medium pro-
fer, & ostende quòd vana meditati sunt.
[Congregati enim sunt re uera in ciuitate
hac, cōtra sanctum puerum tuum Iesum,
quem vnxisti, tam Herodes, quàm Pōtius
Pilatus, cum gentibus, & populis Israel, vt
faciant quæcunque manus tua, & consi-
lium tuum fieri præfiniuit, & nunc domi-
ne vide in minas illorum.] Vides philoso-
phiam, & quomodo his non imprecentur
mala? Non posuerunt autem minas spe-
ciatim, sed solùm dicunt, quòd minati
sint. Abbreuiat enim conscriptor sermo-
nem. Et vide. Non dixit, Disrumpe illos,
deijce illos, Sed quid? *Et da seruis tuis libe-
rè loqui sermonem tuum.* Sic discamus, & nos
orare. Quanuis quo non furore impleatur
quis si in viros incidat, occidere illum ten
tantes, & id genus comminantes, & quam
non hostilitatem admittit? At non ita san
cti isti. *In hoc vt manus extendat ad sanatio-
nes, & vt fiant signa ac prodigia per nomen san
cti pueri tui Iesu.* Si in nomine illo fiūt ef- A
ficaciæ, ac virtutes, magna erit fiducia, in-
quit. *Rogantibus autem illis, motus est locus in
quo erant congregati.* Factum est hoc signū,
vt audirent illi etiam diuinam visitatio-
nem. *Et impleti sunt omnes Spiritusancto.*
Quid est impleti sunt? reaccensi sunt Spi-
ritusancto. Etenim reaccensum est in ipsis
charisma, & loquuti sunt sermonem dei
cum libertate. *Huius autem multitudinis cre-
dentium erat cor vnum, & anima vna.* Vides,
quòd cum gratia dei etiam sua afferebant.
Vbique enim hoc obseruatu dignum est,
quod cum gratia dei, & ea quæ ab ipsis e-
rant, declarant. Quemadmodum Petrus di
cebat, Argentum & aurum non est mihi.
Itaque quod superius dixerat, quòd omnes
fuerint in illo ipso, hoc est simul: iterum
hic idem dicens manifestat, quòd multitu
dinis credentium fuerit cor, & anima vna.
Vt dixit autem, quod audierunt, dicit po-
steà, & eorum virtutem. Ingressurus enim
erat narrationem Sapphiræ, & Ananiæ:
ideò volens illorum ostendere scelus, prius
de aliorum virtute disserit. Dic, oro, mihi,
an charitas paupertatē, vel paupertas cha-
ritatem pepererit? Mihi videtur, quòd cha
ritas paupertatem, quæ & illam magis a-
stringit. Audi igitur quid dicat. Omnium
erat cor, & anima vna. Ecce cor, & anima
idem sunt. [Et nullus aliquid ex his, quæ B
possidebat, proprium esse dicebat, sed erāt
illis omnia communia. Et virtute magna
reddebant apostoli testimonium resurre-
ctionis domini Iesu Christi:] Ostendit
hoc, quasi eis commissum sit, vel quòd tan
quàm debitores faciant. Et gratia magna
erat cum omnibus illis, neq; indigus quis-
piam erat inter eos. Sicut in domo pater-
na filij, qui eiusdem honoris sunt: ita om-
nes affecti erant. Sed hoc est mirabile, qd
quasi relictis suis negocijs, ita enutriebant,
vt non vltrà, quasi ex proprijs, sed quasi ex
communibus educari videantur. [Quot-
quot autem possessores prædiorum, vel ædi-
um erant, vendentes afferebāt precia eo-
rum, quæ vendiderant, & posuerunt ad pe
des apostolorum. Diuidebatur autem vni-
cuique, prout opus habebat.] Magnus ho-
nor, quandoquidem non in manus, sed ad
pedes apostolorum ponebant. [Ioses au-
tem, qui agnominatus est Bernabas ab

apostolis: quod si interpretereris, est filius cõ
solationis.] Non mihi videtur ille esse,
Sup.1.d qui cum Mathia. Ille enim, & Ioses dice-
batur, & Barsabas: posteà autem agnomi-
natus est, & Iustus. Hic autem Barnabas
est filius consolationis ab apostolis. Et vi-
C detur mihi à virtute assumptum nomen,
quasi ad hoc sufficiat, & studiosus sit. [Le-
uites Cyprius genere, quũ haberet agrũ,
vendidit, & attulit pecuniam, & posuit
iuxta pedes apostolorum.] Hic velim ob-
serues, quomodo ostendat legem solui, &
quomodo inquit, quum esset Leuites, Cy-
prius erat? quia posteà etiam quum migras-
sent, appellabantur leuitę. Porrò videamus
iterum, quæ dicta sunt. Dimissi, inquit, ve-
nerunt ad suos, & annunciauerunt om-
nia, quæ ad ipsos principes sacerdotum, &
seniores dixerant. Vide apostolorum phi-
losophiam à fastu alienam. Non circum-
euntes inuulgarunt, & dixerunt, quomo-
do sacerdotibus responderint, neque de an
nunciatione gloriabantur, sed simpliciter,
vt venerant, ea quæ audierant ab illis se-
nioribus, annunciabant. Hoc loco disci-
mus, quòd periculis seipsos non iniece-
runt, sed potius tentationes, quæ intenta-
bantur, strenuè tulerunt. Alius autem si
quis esset, fortè multitudinis fiducia fre-
tus, licèt contumelias loquutus esset, licèt
innumera dixisset inepta: at non hi philo
sophi, sed omnia mansuetè, & benignè.
Qui autem audierant, inquit, *vnanimiter su-*
stulerunt vocem ad deum. Clamor factus est
ex voluptate, & magna affectione. Etenim
D quæ tales, efficaces sunt preces, quæ tanto
sapientiæ studio sunt plenæ, quæ de tali-
bus sunt, quæ in talibus temporibus, quæ
hoc modo, sicut aliæ certæ abominabiles
sunt, ac immundæ. Vide vt nihil super-
fluum, sed de virtute illius solùm disserũt,
immò quemadmodum Christus dicebat
Iudęis, Si autem ego in spiritu dei loquor,
ita & illi loquuntur per Spiritum sanctũ.
Quid autem sit quod dicunt, audi: *Domine*
I *deus, qui per os Danid pueri tui dixisti, Quare*
fremuerunt gentes, mos est scripturæ etiam
de vno tanquam multis loqui. Sensus igi-
tur dictorum est, Non illi valuerunt, sed
tu qui permisisti totum, etiam ad finem
perducens, operatus es, qui industrius qd-
uis operaris: & sapiens es, qui inimicis pro
tua voluntate vteris. Hic enim de mira il-
lius facultate, ac sapientia in operando
differunt, manifestantes quòd illi quidem
conuenerint, tanquam hostes animo san-
guinario, & homicidarum, & aduersarij
futuri, fecerint autem, quæ tu volebas.
Vt facerent quæcunque manus tua, & consi-
lium tuum præfiniuit fieri. Quid est manus
tua? Hic mihi videtur manum dicere, po-
tentiam, ac consilium. Sufficit, inquit, ti
bi velle solum. Nullus enim potentia præ- Sap.11.
finit. Igitur quæcunque manus tua, hoc
est, quæcunque præcepisti. Vel igitur hoc
dicit, vel quòd manu operatus est distin-
ctè. Sicut igitur tunc vana meditati sunt, E
ita & nunc illos frustra meditari facito. Et
da seruis tuis: hoc est, ne compleantur ope
re minæ eorum. Hæc autem dicebant illi
non detrectantes difficile quiddam pati,
sed pro prædicatione. Non enim dixerũt,
Et eripe nos à periculis, sed quid? *Et da ser-*
uis tuis cum fiducia omni loqui sermonem
tuum. Igitur qui illa ad finem deduxisti, &
hæc deduc. *Quem unxisti*, inquit. Vide quo-
modo, & in precibus passionem distin-
guunt, & totum in illum referunt, & li-
bertatis in loquendo illum authorem es-
se dicunt. Vidisti quomodo omnia pro-
pter deum petunt, & nihil ad suam glo-
riam. Itaq; quod suum, promittunt, quòd
non perterreantur: digni autem habean-
tur, qui miracula operentur. In hoc, in-
quit, vt manum tuam extendas ad sana-
tionem, & vt signa, ac prodigia fiant. Be-
ne, nam absque illis licèt summam præ se
tulissent alacritatem, omnia fecissent inua
num. Annuit eorum petitioni, & manife-
stum hoc fecit eis, commoto loco, quòd as-
sit ipsorum precibus: *Orantibus enim illis*, in-
quit, *motus est locus*. Quod autem propter ps.101.
hoc factum sit, audi prophetam: Qui aspi d
cit terram, & facit illam tremere. Et iterũ: ibi.11.b
A facie domini mota est terra, à facie dei F
Iacob. Et facit deus etiam per maiorem ter
rorem, & ad fiduciam illos inducens post
magnas illas minas, & ad libertatem ma-
iorem exercens. Quia enim initium erat,
& sensibili signo opus habebant, vt illi
persuadeantur. Post hoc autem nunquàm
hoc fit. Tantam consolationem assequuti
sunt ex precibus. Meritò autem, & signo-
rum gratiam petunt. Nusquam aliunde
enim potuissent ostendere, quòd resurre-
xisset, quàm ex signis. Et ita non solùm
suam petebant securitatem, sed etiam ne
confunderentur, verùm libetè loquatur.

Motus

Motus est locus, etiam illos magis conso-
lidauit. Hoc autem aliquando quidem iræ
est indicium, aliquando verò visitationis,
& prouidentiæ, nunc autem iræ. Porrò in
saluatoris passione nouè, & præter natu-
ram facta est. Etenim tunc omnis terra cõ-
mota est, & ita vt vbique agnoscatur cru-
cifixi virtus, & quòd deus, qui patiebatur,
& non simpliciter homo. Et aliter: Licèt
iræ sit indicium, verum ea contra illos e-
rat, hos autem, & spiritu impleuit Itaque,
& apostoli post preces spiritu implentur.
Et magna, inquit, *virtute reddebant testimo-*
G *nium, eramque gratia in omnibus illis, neque e-*
nim quispiam indigebat inter illos. Vides quã-
ta huius rei virtus, vbi scilicet, & illic hac
opus erat. Ista est enim bonorum occasio,
cuius & secundò meminit, admonens om
nes de pecuniarum contemptu. Superius
quidem dicens, quòd nullus aliquid eorũ,
Sup.2.a quæ possidebat, sibi dicebat proprium es-
se. Hoc autem loco, quòd non indigens
aliquis esset inter illos. Nam quod fiebat,
non à solis signis esse, sed etiam a volunta
te illorum, manifestat Sapphira, & Ana-
nias. Non sermone autem solùm, sed &
1. Co.12 virtute reddebãt testimonium resurrectio-
a nis, sicut & Paulus dicit: Et pdicatio mea
non in persuasibilibus humanæ sapientiæ
sermonibus, sed in demonstratione spiri-
tus, & virtutis. Et non simpliciter virtute,
sed magna virtute. Bene autem dixit, quòd
gratia erat in omnibus. Propter hoc enim
gratia, quia nullus erat indigus: hoc est,
ob magnam dantium alacritatem nullus
erat indigus. Non enim partem quidem
dederunt, partem autem reconderunt, ne-
que omnia quidem, sed quasi propria: sic
inæqualitatem è medio eijciebant, & in
multa abundantia viuebant, & cum mul-
to honore hoc faciebant, neque enim in
manus audebant dare, neq; cum fastu sup
H peditabant: sed ad pedes afferebant, & il-
los dispensatores permiserunt fieri, & do-
minos fecerunt, vt quasi ex communibus
posteà insumantur, & non quasi ex pro-
prijs. Hoc etiam conferebat ad hoc, ne va-
na gloria extollerentur. Hoc si & nunc fie
ret, vtique maiore cum voluptate viuere-
mus, & diuites, & pauperes, non maiorem
autem pauperibus, quàm diuitibus hoc vo
luptatem afferret. Et si placet hoc sermone
describamus, & sic voluptatẽ assequamur,
quandoquidem operibus non vultis: ma-
ximè autem, & ex illis manifestum, quæ
tunc facta, quia vendentes non erant indi
gni, sed & pauperes faciebant diuites: ve-
runtamen, & hoc nunc sermone describa-
mus, & omnes sua vendant omnia, & in
medium afferant. Hoc sermone dico, nul-
lus turbetur, neque diues, neque pauper.
Quantum putas aurum congeri, ego cõio
cto, neq; enim hoc satis euidenter dici po-
test: quòd si cuncti, & cunctæ vniuersas pe
cunias suas euacuarint, & agros, & domus,
& possessiones alienarint, (seruos enim nõ
dixerim: nam & tunc non erant, & domi-
nos suijpsorum permittebant fieri,) forsan
centum decem milia librarum auri cõgre-
garentur, immò bis, ac ter tanta. Dic enim
oro mihi: Ciuitas enim nostra promiscuo
rum hominum, quantum implet nume- I
rum, quot vultis esse Christi nos? vultis es-
se centum milia? quantus autem numerus
Ethnicorum, & Iudæorum, quot pondo
auri congregata fuerunt, quantus autem
est numerus pauperum? non opinor suprà
centum milia pauperes. Hos sanè quoti-
die pasci quanta liberalitas esset? immò
communi alimento facto, si simul pasce-
rentur, non plurimo sumptu esset opus.
Quid igitur facturi essemus, insumptis
omnibus? puras ne tu posse insumi omnia
aliquando? nonne mille millies dei gratia
auctiora fierent? nõne opulente gratia dei
effunderetur? quid igitur, nonnè cœlũ fa-
ceremus terram? Si hic tria milia, & quin-
que milia in tantũ fulserunt, vt nullus eo-
rum inopiam quæreretur multò magis in
tanta multitudine. Quis igitur etiam ex-
ternus non aliquid adijceret? Vt autem o-
stendam, quòd hoc in diuersa diuelli, sum-
ptuosum sit, & inopiæ causa, sit domus
vbi pueri decem, & vxor, & vir, & illa qui-
dem lanam operetur, ille autẽ externè af-
ferat emolumenta. Dic, num plus insu-
mant vnam habentes domum, vel disper-
si? manifestum quòd dispersi. Dispersi e-
nim decem pueri, decem domicilijs opus
habent, decem mensis, decem ministris, & K
alio huiusmodi emolumento. Cur autem
hic seruorum multitudo non est, nonnè:
quia mensam vnam omnes habent, vt
non opus sit magno sumptu? Nonnè di-
uisio semper minora cõmoda affert: vna-
nimitas autem & consensus, incrementũ?
Sic qui in monasterijs nunc viuunt, quẽ-
admodum olium fideles. Quis mor-

tuus est fame? quis non liberaliter educatus est? nunc tamen hoc timēt homines magis quàm in immensum, & inexhaustum pelagus incidere. Si autem periculū huius faceremus, tunc aggrederemur rē, quantam putas, & gratiam fore. Si enim tunc quum nullus esset fidelis, sed solùm tria milia, & quinque milia solùm, quum omnes, qui in mundo essent hostes, quum nusquam consolationem expectarent, sic aggressi sunt opus: multò magis nunc nihil defuturum, vbi gratia dei vbicunque terratum fideles. Quis enim mansit Ethnicus reliquus? nullum equidem opinor, ita omnes attraximus, & nobis conciliauimus. Veruntamen si hac via progredimur credo deo quòd & hoc futurum sit. Obtēperate mihi solùm, & per ordinem corrigemus negocia: & si deus vitam dederit credo quòd statim in hanc nos recepturi sumus vitæ rationem. Iam legem illam de iuramento facite & stabilite, & is qui seruarit eum, qui non seruarit, manifestum fa
L ciat, & reprehendat posteà acriter, vehementerque increpet. Præscriptus.n. terminus propè est, & ex quitā negocium, & deprehensum segregabo, & excludā. Absit autem nequis talis apud nos inueniatur, sed omnes cum diligentia spirituale hoc seruent symbolū. Quemadmodum enim in bello tam commilitones, quàm alieni à signo dignoscuntur, ita etiam nunc fiat (nam & nunc in bello sumus) vt & fratres agnoscamus nostros. quantum bonū erit nobis hoc signaculum, & hic & in aliena terra? quanta sunt hæc arma aduersus diaboli versutias? Os enim quod nescit iurare, statim etiam deum in precibus inuocans conciliabit, & graui plaga diabolum percutiet. Os quod iurare nescit nequecontumeliis afficiendi consuetudinē habebit. Nā quemadmodum ex domo quadā, ita à lingua hūc ignē eiice, & foras trahe. Minimè illud respirare sinas, vlcus infirmius fac. Etiam obsecro, vt nobis, & aliam quandam doctrinam exponat. Nondum enim hoc non correcto, non ausim ad aliud quiddam venire. Hoc cum diligentia à nobis corrigatur. Huius correctionis sensum prius accipite, & tū
M vobis etiam alias allaturus sum leges: immò non ego, sed Christus. Plantate in anima vestra bonum hoc, & paulò pòst eritis paradisus ac hortus, multò melior illo paradiso, neque enim serpens apud vos, neque arbor mortifera, neque aliquid aliud horum. Figite in profundo hanc cōsuetudinem. Si hoc enenerit, non solùm præsentibus eritis vtiles, sed etiam omnibus qui in mundo: & non his solis, sed & ijs qui olim futuri sunt. Cōsuetudo enim bona semel recepta, & ab omnibus seruata, in longum tempus transit, & nullum tempus extirpare eā valet. Si ligna quidā
Nu.15.d sabbatho colligens, lapidatus est qui multò grauiora collectione illa operatur, & onus peccatorum colligit (est enim iuramentorum multitudo, onus) quid non sustinebit, quid non portabit? Magnum accepturi estis à deo adiutoriū si hoc vos rectè correxeritis. Si dixero, Ne contumelia afficias, statim furorem mihi profers in mediū. Si dixerit, Ne inuidias, aliā causam dices. Hic nihil tale poteris dicere, p prerea à facilibus incipio, quandoquidē, & alii in artibus aliis omnibus idem faciūt, vt quis sic ad maiora veniat. Scietis q̄ sit hoc facile, si cortigentes, etiam aliam accipietis legem. Date mihi libertatem loquendi, etiam quæ Ethnicis, & iudeis est, & anti omnia quę dei est, etiam oro per
A charitaem per dolorem partus, quo vos peperi, filii mei. Quod autem sequitur, non
Gal.4. adducam. Quos iterum partutio, neque dicam, donec figuretur in vobis Christus Credo enim quod figuratus est Christus
Phili.4. in vobis, sed alia ad vos dicam. Fratres mei dilecti, & desiderati, gaudium, & corona mea. Credite enim mihi, quòd non aliter dicam. Si quis innumeras gemmatas coronas meo capititis nunc imposuisset, non tam lætificarer quantum in profectu vestro, immo neque regem opinor sic gaudere sicut ego de vobis. Quid dicam? Si omnibus gentibus aduersariis expugnatis victor rediisset, & preciosa corona plures alias preciosiores acceppisset coronas, & diademata victoriæ symbola: non opinor sic illum gauisurum in triumphis, sicut ego in profectu vestro: nā quasi innumeras coronas super caput habens exultarem. & meritò. Si enim diuina gratia hic mos à vobis acceptus fuerit, innumera bella deuicimus, & multò difficiliora quā ille, contra dęmones malignos contra arrogātes, & certantes, & prælianteś, nō gladio, sed lingua, & volūtate. Vide.n. q̄ta correxeritis, si quidē correxeritis.
B

Primùm.

Primùm, quia consuetudinem difficilem execatis, deinde rationem malam, & vnde omnia mala, nempe ꝙ putatis nihil referre, & nihil nocere, tertiò furorem, quartò auaritiam. Omnia.n. hæc iuramentum parit. Quin ab hoc, & ad alia bona opera magnam accipietis occasionem. Quemadmodum.n. qui elementa discunt puerilia, nō illa sola discunt, sed etiam per illa erudiūtur paulò post legere. Ita sanè, & vos non vltrà decipiet mala ratio, neq; vltrà à dictis ꝙ indifferens hoc sit, non vltrà iuxta consuetudinē loquemini, sed in omnibus stabitis viriliter, vt perfectis per omnia virtutibus, quæ deo placent æterna accipiatis bona, Gratia & misericordia vnigeniti illius filij, cum quo patri, & sancto spiritui sit gloria, impetium, honor nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Ioseph autem, qui agnominatus est Barnabas, ab apostolis: quod si interpreteris, est filius consolationis, leuites Cyprius genere, quum haberet prædium vendidit, & portauit, & posuit ad pedes apostolorum. Homilia xii.

C NArraturus de Anania, & Sapphira, & volens ostendere virum, qui pessimè egerat, prius memor est eius, qui benè fecerat. Quia quum tanta esset multitudo, tāta faciens, tantaq; gratia, ac tanta signa, à nullo horum emendatus, sed semel ab auaritia excæcatus, perniciem illam sibi conciliauit suo capiti, quum esset illi prædium, manifestans, ꝙ illud solum possideret: vendito eo, attulit pecuniam, & posuit iuxta pedes apostolorum. [Vir autem quidā Ananias cum Sapphira vxore sua, vendiderat possessionem suam, se posuerat [de precio, conscia vxore, & allatam partem quandam ad pedes apostolorum posuit.] Hoc graue, ꝙ peccatum fiebat, simul illis reponentibus, & nullo alio conscio. vnde euenit misero illi hoc facere? Dixit autem Petrus, [Anania, quare impleuit [satanas cor tuū, vt mentireris tu Spirituisancto, & seponeres de precio prędij?] Vide & nunc magnū signum fieri, & priore multo maius. [Nōne manens tibi mansisset, & venditum in tua potestate erat?] Hoc est, nūquid necessitas, vel violentia quædā erat? Nūquid.n. inuitos vos trahimus? [Quid ꝙ ponis in corde tuo rem hanc? non mentitus es hominibus, sed deo. Audiēs autem Ananias, cecidit, & expirauit.] Vides vnde maius signū hoc? Ex eo ꝙ sustulit, & quod cognoD uit ea, quæ in mēte, & quæ clam facta. [Factus est autem metus magnus, super oēs, q audierant hæc. Surgentes autē iuniores, amouerunt, elatumq; sepelierunt. Factum est autem quasi trium horarū interuallo, etiam vxor illius, nesciens quid factū, intrauit. Rūdit autem illi Petrus, Num tāti agrum vendidistis?] Hanc volebat seruare. Ille.n. dux erat peccati, & pp hoc huic dat fortasse tempus defensionis, & potestatem pœnitentiæ Ideò & dicit, [Dic mihi, si tāti prædium vendidisti? Illa autē dixit, Etiā tanti. At Petrus dixit ad illam, Cur conspiratum est inter vos tentare Spiritū sanctū? Ecce pedes eorum, qui sepelierūt virū tuū ad ianuā, & efferent te. Cecidit aūt statim iuxta pedes illius, & expirauit. Ingressi autem iuuenes inuenerunt illam mortuā, & elatam sepelierūt iuxta virum suum. Et factus est timor magnus, super totam ecclesiā, & super oēs, qui audiebant illa.] Postq̄ factus est timor, maiora signa fecerunt: & quæ fecerint, audi: [Per manus autem apostolorum fiebant signa, & prodigia in populo multa, & erāt vnanimiter omnes in porticu Solomonis. Aliorum aūt nullus audebat illis adhærere, sed magnificabat illos populus.] Meritò etenim Petrus erat iam terribilis, puniens, & quæ in mente erat redarguēs, cui & magis adhęserant, tū pp signum, & primam concionem secundamq;, ac tertiam. Ipse.n. & fecerat signū E primum illud nunc, quod mihi ēt duplex, & non simpliciter vnum quoddam, ac solum esse vr. Vnum quidem, ex mēte arguere. Secundum autem, occidere præcepto. [Magis autem apponebantur credētes, inquit, multitudo virorum simul, ac mulierum, ita vt in plateas exportarēt infirmos, & ponerent in lectulis, ac grabatis, vt veniētis Petri vel vmbra obumbraret aliquē horū.] Hoc in Christo non est factū, proinde videre licet re ipsa impletū esse quod dixerat, Qui credit in me, opera q̄ ego facio, & ille faciet, & maiora illis faciet. [Cōueniebat autem & multitudo vicinarum Ioā.14. ciuitatum Hierosolymam, afferens ægros, b ac vexatos à spiritibus immundis, qui sanabantur oēs.] Tu autem considera, qūo omnis illorum vita, aduersitatibus contexatur, mœror primus erat, assumpto Christo: deinde lætitia, demisso Spiritusancto.

Cap. 5. ἐνοσφίσατο. Attēde quā graiter animadueršum sit in vitiū proprietatis ipso etiā initio coruscantis euāgelij. ἐπλήρωσεν.

Universidad de Deusto Biblioteca

Iterum mœror, subsannantibus Iudæis: & mox lætitia, ex fidelibus, & signis. Iterum mœror, quia comprehendebantur, quem excepit excusationis lætitia. Iterum ēt hic
F & mœror, ac lætitia, nam lætitia quidem erat, ꝓ sic clarescerent, & quòd illis Deus reuelationes faciebat: mœror autem, quod suos occidebāt. Iterum lætitia, ꝓ clarescerent: itetum mœror, à principe sacerdotū: & vbiq; cōsiderantes, videre hoc possunt: quod sanè etiam apud veteres, quis inuenerit. Videamus autem iterū, quę dicta sunt. [Vendebant, inquit, & afferebant precia, ac apponebant iuxta pedes apostolorum.] Vide dilecte, qūo non permittebant apostolos vendere, sed ipsi vendebant, & illis precia dabant. At nō sic Ananias, sed subtrahit aliquid de precio agri, quem vendiderat. Ideò & punitur, tanquam nō benè in hac re se habēs, & deprehensus rerum propriarum fur. Hic sermo etiam nostri tpis sacerdotes plurimùm taxat. Qm autē facti conscia erat, & illius mulier, ideò & illam examinat. At dixerit fortasse quispiā
Nu.15. d ꝓ valde acerbè illam tractarit. Die sodes, q̄ est illa seueritas amara? Si n. qui ligna collegerat, lapidatur, quantomagis, qui sacra diripit, sacrilegus? Etenim pecuniæ illæ iā
Proprietas sacrilegiū ē. sunt sacræ. Igitur qui voluit sua vendere, ac distrahere, iterumq; accepit de illis, sacrilegus fuerit. Si autem qui de suis accepit, sacrilegus, multò magis, qui de alienis.
G Non n. quoniam hoc non fit, vt cuestigiò sequatur supplicium, putetis impunita derelinqui. Vides, quòd hoc crimen imputatur eo, quòd pecunias suas accepit, quas cōsecrarat. Nunquid non poteras illis, etiam quum vendideras, tanquàm proprijs vti? Nunquid prohibitus es? Quare accipis, postquàm promisisti? Vide quomodo statim ab initio insidiatus est diabolus, etiā in medijs signis, ac prodigijs, quæ fiebāt, immò quomodo, & hic ab illo excæcatus est. Tale quiddam, & in veteri lege accidit,
1.Pa. 2. a quando Chatmi deprehensus est, anathematis fur: attamen nosti quantam & ille, vt sacinus admisit, pœnam luit. Sacrilegium enim valde graue, & magno contemptu plenum. Neq; vendere coegimus, inquit, neq; pecunias, postquàm vendidisti, dare. Tu verò ex tua voluntate fecisti. Quur igitur furatus es de sacris pecunijs? [Impleuit, inquit, satanas cor tuum.] Et si satanas hoc fecit, quur illi imputat? Reus factus est illius operationi parens, & efficacia impletus. At oportebat, inquit, corrigi. sed non correctus esset. nam qui talia viderat, nullumq; lucrum inde fecerat, multò magis nec alia ratione lucrifieri poterat. Nō oportebat igitur, quod fiebat, omninò contemni, sed vt putrefactionē quādam excindi, vt ne posteà totū corpus incommodet: nam nunc quidem, & ille vtilitatem accipit, ne vltrà pergat in malitia,
H & cæteri magis studiosi facti sunt. Tunc autem si contrarium accidisset, idcircò primum arguit, & ostendit, ꝓ non latuit illū quid factum sit, & tunc condemnat. Quare, inquit, hoc fecisti? Voluisti habere? Oportebat initiò habere, & non promittere, Quā hodie Lutheranos exclamaret chryso. quibus nihil æq familiare est, atque sacrilegiū
Nunc autem postquàm consecrasti, maius sacrilegium commisisti. Qui n. aliena rapit, fortasse alienarum rerum desiderio rapit. Tibi autem licebat tua retinere. Quur igitur sacra fecisti ea, & posteà accepisti? Id fecisti ex magno contemptu. Facinus veniam nō habet, excusatione caret. Nullus autem offendatur, si quidam etiam nunc sint sacrilegi: si enim tunc fuerunt, multò magis, & nunc quando multa mala: sed reprehendamus illos in omnibus, vt & cæteri metum habeant. Iudas sacrilegus fuit, sed non offendit hoc alios discipulos. Vides quanta mala, pecuniarum cupiditas facit. [Et ortus est, inquit, timor magnus super omnes, qui audiebant hæc.] Ille punitus est, & alij lucrifacti sunt. Atq; adeō nō simpliciter hoc dispensatur, tametsi & alia signa prius facta fuerint, attamen non erat talis metus. Sic verū est illud, quod cogno Ps.9.a
scitur dominus iudicia faciens. Ita & in 2.Re.6. b &
arca vsuuenit. Oza enim punitus est, & fa 2.Pa.13 c
ctus est alijs timor. Sed illic quidem, territus rex amouerat arcam. Hic autem illi attentiores facti sunt. Vidisti quomodo nō I
vocauit illam Petrus, sed expectauit donec ingrederetur? Neque alius quispiam ausus fuit annunciare: quid acciderat. Hoc erat, metus magistri, honor discipulorum, & obedientia. [Trium horarum interuallo.] Et nondum didicerat vxor, neque aliquis eorum, qui præsentes fuerant, annunciarat, quanuis ad diuulgandum sat temporis erat, veruntamen timebant. Hoc sanè etiā admirans historiæ conscriptor dicit, quòd ignorans quid factum, ingressa est. Sanè ex hoc poterat discere, quòd scirer ea, quæ occulta erant. Quare enim nullo alio interroga-

terrogato, vos interrogat? Nonne manifestum, quod quasi conscia? Sed magna cęcitas non permisit illam crimen deponere: verùm cum pertinacia multa respondit. Putabat enim quòd cum homine loqueretur. Graue hoc, quod quasi ex vno consilio peccatum, vel quasi ex pacto quodam. [Quur igitur conspiratum est inter vos, inquit, tentare Spiritum sanctum? Ecce pedes illorū qui virum tuum sepelierunt, apud ianuā sunt, & efferent te.] Prius illam docet quid peccarit, & tunc ostēdit, ꝓ iustè eadē quæ vir passura sit, quando quidem & eadem peccarat. Et quomodo? in-
K quit, *Statim cecidit ad pedes illius, & expirauit* Quia propè astabat. Sic illi in seipsos pœnam accerserunt. Quis non timuisset apostolum? Quis nō admiratus esset? *Et erat simul vnanimiter omnes in porticu Salomonis.* Ex hoc manifestum, quod nō in domibus, sed in templo quod occuparant, conuersabantur. Neque vltra cauebant sibi ne contingerent mortua, sed nihil curantes, eos attingebant. Et vide quomodo in suos erāt austeri, in alios autem potentia non vtebantur. [Magis autem, inquit, apponebantur credentes domino multitudo tam virorū quā mulierū, ita vt in plateis ponerēt infirmos in lectis ac grabbatis, vt veniente. Petro vel vmbra aliquē eorū obūbraret.] Magna accedentiū fides, & maior quā sub Christo ipso. Vnde autem
Io.14.b hoc factum est? Ex eo, qd Christus prædixerat. Qui credit in me, opera quæ ego facio, faciet, & maiora facier. Manētibus n. illis illic, & non circumeuntibus, afferebant oēs in lectis, & grabbatis, quos habebant infirmos. Et vndequaque illis constabat miraculū, à credentibus, & ab his qui curabantur, à fiducia, quæ erga illos, à virtute eorum, qui non vulgariter crediderāt. Neq; enim quod fiebat, tantū erat signorum, licèt & illi modestè se habentes, huic
L totum imputant, dicentes se in nomine Christi hæc facere, sed etiam vita, & virtus virorum hoc fecit. Considera, autem qūo numerum eorum, qui crediderunt hoc loco non dicit, relinquens hoc audiori, vt ex seipso coniecter. Sic ad immēsam multitudinem ea, quæ fidei sunt, se extendebant. Hinc & resurrectio magis prædicabatur. [Nullus autem audebat se illis coniungere, sed magnificabat illos populus. Hoc dicit, quòd nō vltrà erat contempti-
biles, sicut & prius, & quòd breui tempore ac vnico momento tanta facta sint à piscatore, & priuato. Cęlum itaq; iam erat terra, tum propter viuendi rationem, tum ob libertatem dicendi, miraculaque oia, & quemadmodum angeli, sta admirabiles erant ad nihil se conuertentes, non ad risum, non ad minas, non ad pericula. Nō solum autē propter hoc, sed etiā quòd valde humani, & pro alijs solicti erāt, alios enim pecunia, alios corporali ministerio iuuabant. *Quare impleuit satanas cor tuum?* Quasi rationem reddens, Petrus punitu-
rus illum etiam alios erudit. Quoniam factum hoc valdè molestum appariturum erat, & propter hoc etiam in illo & in vxore eius, terribile iudicium faciebat. Si autem absque venia peccantes ambo non talem reportassent pœnam, quantus portò contemptus dei fuisset? Quia autem pro-
M pter hoc, manifestum ex eo, quòd non statim ad puniendū progreditur, sed ostēdit principiò peccatū. Vnde nullus ingemuit nullus eiulauit, sed omnes timuerunt. Meritò autem, quia fides illorum crescebat, plura etiam signa fiebant, & magnus etiā apud suos metus erat, quoniam non sic externa nos turbant, vt domestica. Simus igitur inter nos coniuncti, nullus erit nobis inimicus, quemadmodum si inter nos dissideamus, omnes nobis insidiabūtur, Ex hoc, & illi posteà fidentiores erant, & cum magna libertatē ēt in forum se con-
ferebant, & in medio inimicorum etiam Ps.109. a
potentes erant. Et implebatur illud, quod dictum erat. Dominare in medio inimicorum: tuorum: id quod & maioris virtutis initium erat, quia hæc quum comprehenderentur ac ligarentur, faciebant. Igitur si hæc patiebantur, qui solū n mentiti erant, ij qui peierant, quid non patiētur? Adde, quòd & mulier simpliciter dicēs, *Etiam tanti*, talem dedit pœnam, & non effugit. Cogitate qua pœna digni sunt q iurāt ac peierāt. Tēpestiuum fuerit, & hodie In periros γυμν. cum exēplo.
ex lege ostendere periurij grauitatem. Falx, inquit, volans erat lata cubitis decem. Quòd volat manifestat pœnæ celerrimum aduentum, iuramentis affutuię. A
Quòd autem cubitorum decem latitudine ac longitudine, vehementiam ac magnitudinem signat malorum. Quòd aūt a cœlo signū eit sententiā in cœleiti ferri iudicio. Porrò quòd in falcis speciē ostēdi

tur, ne ineffugabilem pœnam monstrat. Quemadmodum.n. falx, quæ in ceruicem immissa, nec in seipsam retracta fuerit, manet quodammodo iam ēt refecta ceruice: sic & terribilis quædam pœna est, quæ super peierantes venit, nec desistit, nisi prius perfecerit opus suum. Si autem iurātes effugerimus, ne confidamus. In malū.n. nostrum hoc fit, qm̄ quid censetis, nōne multi eadem, quæ Ananias, & Sapphira commiserunt, & nō eadem passi sunt? Et qūo, inquit, passi non sunt? Non quia condonatum est illis, sed quia grauiori malo seruātur. Atq; ita qui multum peccant, magis timere debent si non puniantur, q̄ si puniantur. Crescit.n. ipsorum pœna, ex eo ꝙ deus longanimis non vlciscitur: ne hoc igitur spectemus, ꝙ non punimur, sed si non peccauerimus. Si autem peccantes non pu
B nimur, magis timere debemus. Dic.n. oro, si seruum haberes, cui semper minareris, & quem non percuteres, quādo magis timeretur, quādo magis fugit, ac fugitiuus fit: nonne quando solum minaris? quando etiam mutuum monemus nō continuò minandum, vt ne sic terrore animam magis concutiamus, atq; ita non magis discerpamus, quàm plagis ipsis. Et aliter: Et illic quidem temporaria pœna, hic autem æternæ. Ne igitur si nunc nullus patitur ea, q̄ falx minatur, sed illud cogitanum talia faciat quis. Quoniam multa fiunt nunc, quę in diluuio, sed diluuium non accidit: gehennę.n. pœna nunc inter minas est. Multi peccant qualia hi qui in Sodomis, sed ignis pluuia non descendit: igneum enim fluuium paratum est. Multi ea, quæ Pharao ausi sunt, sed non eadem passi sunt, quæ Pharao, neq; submersi sunt in mari rubro. Expectat.n. illos pelagus abyssi, ibi non absq; sensu pœna, neque suffocatio est, sed multò magis puniuntur, cruciantur, strangulantur. Multi quæ Israelitæ ausi sunt, sed non deuoratunt illos serpentes, manet enim illos vermis immortalis. Multi ea, quę Gezi ausi sunt, sed nō sunt lepra percussi: expectat.n. illos pro lepra, quòd dis-
C secentur, & ponātur cum hypocritis. Multi etiam iuraruntac peierarunt. Si autem & effugerint, ne confidamus, manet.n. illos stridor dentium, & fortassis etiam hic patientur, & non effugient, etiam si non cuestigio, sed in alijs peccatis, vt grauior sit pœna. Quoniam & nos sæpius sumpta occasione à minoribus, etiam pro magnis, totam iram explemus. Et ita quando videris tibi aliquid contigisse, memor esto illius peccati tui. Hoc.n. in filijs Iob cōtingit. Meministis fratrum Ioseph, vendiderant fratrem, occidere attentarant, immò quantum in ipsis erat, occiderant, decesserant, contristarantque senem, nihil patiebantur. Itaq; post multos annos extremis periculis laborarunt, & peccati sui recordantur: & quòd non coniectura sit quod dico, audi illos quid dicant: Etiam in peccato.n. sumus propter fratrem nostrum. Ge. 42. d
Sic sanè, & tu facito. Quando aliquid accideri, dic etiam, in peccato sumus, quia nō audiuimus Christum, quia iuranimus. Iurandi consuetudo, & periuria in caput nostrum reciderunt. Itaq; confitere, etenim & illi confessi sunt, ac seruati. Quid etiam si non statim pœna inuadit? quoniam, & Achas propter Nabutem, non statim post peccatum passus est ea, quæ passus. Quare autem hoc fit? Dat tibi præscriptum tempus deus, ita vt abluatis: quando autem 3. Re. 21. b
perseueraueris, adducit posteà pœnam. Vidistis quid passi sint ij, qui mentiti? Itaque & cogitate, quid patiantur etiam hi, D
qui peierant. Cogitate & desistite. Non est possibile, quòd is qui iurat, non peieret, siue volens, siue nolens. Non est etiam possibile, quòd periurus saluetur. Sufficit vnum periurium ad hoc perficiendum, & totam pœnam nobis intentandā. Propterea oro, vt nostri ipsorum curam habeamus, vt & pœnam peccatis debitam effugiamus, & bona æterna consequamus, Gratia & miserationibus vnigeniti filij illius, cum quo patri, & Spiritusancto sit gloria, imperiū, honor, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen. Γραμμ. In periuros, licèt vtcūque violenta videatur.

Surgens autem princeps sacerdotum, & omnes, qui cum illo, quæ est secta Sadducæorum, impleti sunt æmulatione, & iniecerunt manus suas in apostolos, & posuerunt illos in custodiam. Homilia. xiii.

NIhil impudentius, neq; audacius malitia. Qui experti anteà didicerant, q̄ta illiorum virilitas, ac fortitudo ex his, quæ attentarant, attamen denuò attentāt, & iterū simul cōsurgunt. Quid aūt est, *Surgens autem princeps sacerdotum, & omnes, qui cum illo.* E

cum illo. Motus ex his, inquit, quæ acciderant excitatus est, & iniecerūt manus suas in apostolos, & posuerunt eos in custodia publica. Nunc vehementius illos insectantur, nec statim illos iudicarunt, expectantes iterum, vt illis fiant benigni. Et vnde manifestum, quòd illos aggressi sunt durius? ex eo quòd posuerunt illos in custodiam publicam. Iterum incidunt in pericula, iterum diuina gratia fruuntur. Et qūo, audi cætera: [Angelus autē domini per noctē aperuit fores carceris, eductisque illis dixit, Ite & stantes in templo loquamini populo omnia verba vitæ huius.] Hoc ēt in illorum consolationem factum est, & horum vtilitatē ac doctrinam, & vide etiā hic fieri, quod & de Christo legimus. Miracula.n. quæ in quibusdam locis facta non sinit illos videre, sed præparat aliqua ex quibus hæc discant: vt in resurrectione sua non permisit videre, quomodo Ioā. 2. b
resurrexit: indigni enim erant hanc videre, sed ostendit ea per quæ hæc fecit: similiter etiam in vino quod ex aqua factum, F
non vident discumbentes: inebriabantur enim, & alijs iudicium permisit. Nam eos qui educebantur, non videt: coniecturam ex qua discere poterant ea quæ facta sunt, viderunt. Cur.n. etiam per noctem emisit illos? quia sic magis quàm aliter eis creditum est. Et aliter dic, quòd licèt ad interrogandum venissent, vel alia ratione, etiam ipsi non credidissent. Sic & apud veteres Da. 3. g
accidit, vt Nabuchodonosori, vidit laudātes deum in camino pueros, & tunc obstupescere cœpit. Oportebat igitur & hos interogare primum, Quomodo egressi estis? Illi autem quasi nihil factum esset, interrogant, dicentes: [Nonne denunciando denunciauimus vobis, ne loquamini?] Et vide quomodo per alios discunt omnia. [Vident enim clausum carcerem cū summa securitate, & custodes stantes ante fores. His auditis autem, ingtessi sunt sub ipsum diluculum in templū, & docebant. Adueniens autem princeps sacerdotum, & qui cum illo, conuocauerunt cōcilium & omnium cœtum seniorum filiorum Israel, & miserunt ad carcerem, vt adducerent illos. Cum venissent autem ministri, non inuenerunt illos in carcere, & reuersi annunciauerunt dicentes, Carcerem quidem inuenimus clausum cum omni integritate, & custodes ante fores, vt autem apetuimus, intus neminem inuenimus.] [Ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ. G
Duplex securitas, sicut & in sepulchro, erat obsignatio, & homines. Vide qūo cum Deo pugnabant. Dic oro, erantne hæc humana, quæ cum illis facta? quis illos eduxit ianuis clausis? quomodo exiuerunt custodibus ante fores stantibus, ita insanientibus & ebria verba profetētibus? Quos non detinuerunt carcer & vincula, fores clausæ, hos sperabant se posse vincere, insipientium puerorum rem discentes. Ministri sanè illorum, ꝓpter hoc adsunt, & factum confitentur, vt omnem in illis excludant occasionem. Vides signa varia cum signis, alia quidem ab illis, alia autē in illos facta, quæ & clariora erant: Bene, neque ipsis statim indicatum est, sed prius anxij secum fuerunt, vt cognoscentes diuinam esse virtutem, sic discant omnia. [Vt autem audierunt sermones illos, & prin- [Ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ.
ceps sacerdotum, & dux militiæ templi, [& primarij sacerdotes, ambigebant de illis quidnam futurum esset hoc. Adueniēs autem quidam nunciauit eis, Ecce viri quos posueratis in carcere, sunt in templo stantes ac docentes populum. Tunc abijt dux militiæ cū ministris, adduxit illos sine vi. Timebant.n. populum ne lapidarentur.] O insipientia. Timebant, inquit, turbam. Quid.n. illis prodesse poterat turba? Oportebat timere deum, qui tanquam voluctes illos semper ex ipsorū manibus eripiebat: H
sed magis turbam metuebant. [Et interrogauit illos princeps sacerdotū, dicēs: Nōne etiam atq; etiam præcepimus vobis, ne doceretis in nomine isto? & ecce replestis Hierosolymā cum doctrina vestra, [& vultis inducere sanguinē hoīs istius.] Quid igitur apostoli? iterum cum mansuetudine illis loquuntur, quanuis certè dicere poterant, Quinā estis vos, qui contrariū Deo præcipitis? Sed quid? Iterū tanquam admonentes ac consulentes cum mansuetudine respondent: [Respondens aūt Petrus, & apostoli dixerunt, Obedire oportet Deo magis quàm hominibus.] Magna cū sapiētia ostendunt, ꝙ illi cum deo pugnent. [Deus patrum nostrorū suscitauit Iesum, quē vos interemistis suspēdentes in ligno. Hunc principem, & seruatorem exaltauit dextera sua, vt det pœnitentiā Israeli, remissionemq; peccatorum.] Quem vos interfecistis, inquit, deus suscitauit. Et vide, qūo patri totum imputauit, vt ne videatur [Τοῦς δι δαχῆς ὑμῶν.

alienus

alienus filius esse à patre. *Et exaltauit*, inquit, *dextera sua*. Non simpliciter hoc solum resurrectionē, sed etiam assumptionē manifestat. Vt pœnitentiam det Israeli. Vide hic vtilitatem, & doctrinam pro defensione exactè absolutā. *Ac nos sumus ei testes eorum, quæ dicimus*. Magna libertas. Deinde sermonē faciens fidelem ac credibilē adiecit: [Insuper autem, & Spiritus sanctus, quē dedit deus obediētibus ipsi.] Vides qūo nō solū suo ipsorū, sed & spiritus testimonio vsi sunt? Et non dixerunt, quem dedit nobis, sed obedientibus, simul
I & modestiā seruantes, & magnum illud docentes, quod & illi possent accipere. Vide qūo & verbis & operibus eruditiuntur, & non attendebant, vt iusta illis condēnatio fiat: nam & pp hoc deus sinebat illos in iudiciū duci, vt & illi erudirentur, siquidē discere voluissent. [Hæc autē cum audissent, dissecabantur, & consultabant, vt interficerent illos.] Vide excellentem malitiā, oportebat ex his quæ audierant, perterreri: illi autem dissecabantur, & consultabant illum vt sine causa occiderent. Sed necessarium est iterum lecta videre: [Angelus autem dñi per noctem aperuit fores carceris, & eductis illis dixit, Ite, & stantes loquamini in templo verba vitæ huius.] Eductis: non ille eduxit eos, sed permittit, vt & hac tōne ipsi imperterriti essent: qd & ostenderant, nocte ingressi in tēplum, & docētes. Si aūt emisissent illos custodes, effugissent: siquidē persuasi exijssent, immò si eos illi emisissent, neutiquā in tēplo docuissent, sed fugissent. Hoc aūt nullus est tā insipiens, vt non videat. Nōne etiam atq; præcepimus vobis? Igitur siquidem & illi vobis obedijssent, bene argueritis. Sed quia & tunc dixerunt, se non
K obedituros, superfluæ sunt illæ correctiones. Vide criminum contextum, & magnā insipientiam. Voluntates nunc Iudæorū cædis auidas ostendere volunt, quòd non propter veritatem hæc faciant, sed vt sese vlciscantur. Propter hoc apostoli illis non respondent audacter. Doctores enim fuerunt, quanuis quis est, qui si ciuitatem totam reparasset, tantam habens gratiam, non dixisset ac locutus esset magnū quiddam? At illi non fecerunt, neque enim irascebantur, sed miserabātur illos, & lachrymabantur, & considerabant, quomodo illos liberent ab errore, & furore, & nō iam dicunt illis, Vos iudicate, sed affirmant dicentes: *Quem deus suscitauit*. Per hoc manifestantes, quòd iuxta mentem ac sententiam Dei hæc facta sint. Non dixerunt autem, quod non diximus vobis etiam tunc: Sap.3.d
Nos non possumus, quæ vidimus, & audiuimus non loqui. Non enim erant ambitiosi ac gloriosi. Sed iterum eadem dicūt, crucem ac resurrectionem. Et non dicunt quare crucifixus est, quod pro nobis: sed
L insinuant quidem, nondum autem manifestè, iam illos terrere volentes. Dic oro, qualis est hæc rhetorice hoc loco? Nulla. Sic absque apparatu euangelium vitæ prædicatur. Dicit & ad quid nempè vt det pœnitenciam, adducens & remissionem peccatorum Israeli: Ad hæc tunc non videbantur probabilia, dicunt: Quid dici? & qūo non erant probabilia, quibus neque princeps, neque multitudo contradicere poterat? sed ora quidem illorum obturabantur, hæc autem docebantur: *Ac nos*, inquit, *testes horum verborum sumus*. Quorum? quòd remissionem ac pœnitentiam promisit. Nam resurrectio quidem erat iam ex confesso. Quòd autem remissionem dat, nos testes sumus, & Spiritus sanctus, qui non aduenisset, peccatis anteà nondum solutis, atque adeò argumentum hoc dubitatione ac controuersia caret. Remissionem peccatorum audis miser, & quòd pœnam non exigit, & vis occidere? Quanta est hæc malitia? Quanuis oportuerat falsa docentes redarguere, et si non possent persuaderi. Si autem non voluissent persuaderi, non occidere, quid enim opus erat cæde? At illi præ furore, neque sciebant, quid factum. Vide, quomodo hic M
vt recordati sunt facinoris, de remissione etiam loquuntur: ostendentes facta quidem morte digna, quæ autem dantur, tanquàm resipiscentibus data. Quomodo aliter quis persuaderet illis? Num quasi benè egissent diceret? Et vide malignitatem. Sadducæi illis astant, qui maximè de resurrectione dolebant, sed nihil à malitia lucrifecerunt. At dixerit fortasse quis, Et quis homo assecutus tanta bona, quanta apostoli, non esset magnus? Sed videre te velim, qūo priusquam hanc gratiam consecuti sint, fuerunt simul perseuerantes in oratione, & fisi sunt superno auxilio. Et tu dilecte, speras regnum cœlorum, nihilque sustines? Et tu spiritum accepisti,

sed

sed non talia pateris, neque periclitaris. Illi autem priusquam à prioribus respirarēt, iterum ad illa ducuntur. Istud autē ipsum, non vana gloria inflari, quantum est bonum? Cum tanta mansuetudine loqui, q̄tum est lucrum? Non autem omnia gratię miraculorum erant, sed etiam studij illorū magnæ coniecturæ. Nam quod in illis, ea quæ gratiæ erant, fulgebant: illorum diligētiæ erat. Itaque vide statim ab initio, q̄ solicitus sit Petrus, quàm sobrius, & vigilans: quomodo credētes pecunias abijciebant, nihil proprium habebant. In oratione erant, concordiam præ se ferebant, in ieiunijs versabantur. Hæc quantæ gratiæ? A
dic, oro. Idcircò & per eos facit fieri reprehensionem à ministris illorum, qui etiam Ioā.7.g
sicut apud Christum dicebant missi: Nunquā sic homo locutus est, sicut hic homo. Aununciauerunt reuersi, quæ scilicet viderant. Tu autem considera hoc loco, & illorum consuetudinem, quomodo cædūt, & principis sacerdotum sictam mentem. Mansuetè.n. hinc illis loquitur, vtpote timens, & prohibere magis volebat, quàm occidere, quoniam hoc non poterat, atque ita omnes monet, etiam extremū illis impendere periculum. [Vultis, inquit, inducere super nos sanguinem hominis illius?] Adhuc homo illis esse videtur. Sic dixit, ostendens quòd necessarium illis fuerit p̄cipere. Sed vide etiam Petrum quid dixerit: [Hunc deus principem, & seruatorem exaltauit dextera sua, vt daret pœnitentiā Israeli, & remissionem peccatorum.] Hic non meminit gentium, vt ne det ansam. *Et uolebant*, inquit, *occidere illos*. Vide iterū illos in angustia, & dolore: istos autem in lætitia, & voluptate, non simpliciter dolebant, sed dissecabantur. Hoc est profectò malè habere, quemadmodum, & hic videre licet: In vinculis erant isti, & sistebantur in iudicio, & qui iudicabant erant anxij, consilijq; expertes: nam sicut qui adamantem percutit, ipse sibi plagam infert, ita & hi. Nam videbant nō solùm horum libertatem non impediri, sed prædicationem etiam magis augeri, & imperterritos illos, etiam nō data occasione, loqui. Imitemur hos dilecti etiam nos, & imperterriti simus in omnibus molestijs. Et.n. qui timet deum, iam nihil graue est, sed sunt grauia in his, qui non timent. Qui.n. per virtutem passiones vincit, & res præsentes tanquàm vmbram prætercurrit: quomodo ab aliquo patietur malum? quem timebit? vel cur grauia putabit? Itaq; confugiamus ad petram illam inconcussam. Siquis nobis ciuitatem construxisset, & murum apposuisset, immò si segregasset nos in terrā, in qua nullus obturbat, & omnem abundantiam suppeditet, non sinens nos cum vllo habere negocium: non constituisset nos in tanta securitate, quanta Christus. Sit igitur si placet, & ciuitas Aenea, murū vndequaque habēs sortem, ac inexpugnabilem, nullus illi adhæreat hostis, vberem terram habeat, ac pinguem: assit etiam aliarum rerum abundantia, sint etiam ciues mansueti, ac amabiles, & nullus illic appareat vir malefactor, fur, manticularius, calumniator, serumque iudicis nullum, sed solùm contractus pacifici, & hanc habitemus ciuitatem: neque sic tamen securè viueretur. Quare? quia necesse foret, & a seruis, & ab vxore, & a pueris differre, multique mœroris esset occasio. Hic autē nihil tale, non enim offenderet etiā quod mœrorem exhibet: sed hoc mirabile, quòd ipsa, quæ negocium videntur exhibere, illa potissimum omnis gaudij, ac lætitiæ essent causa. Dic, oro quamobrem illi cōtristaturi sunt, vel stomachaturi? Vis afferamus quendam in medium? Stet quis ex principibus, magnas possideat opes, ciuitatem inhabitet regiam, negocium cum nullo habeat, delicietur solùm, & huic rei soli vacet, sedens in vertice honorum, deliciarum, ac diuitiarum: opponat autem illi quis Petrum in vinculis, & sexcentis molestijs si placet, & hunc inueniemus multò magis in delicijs, nam quando tanta gaudij abundantia erit sicut oblectari in vinculis, cogita quanta erit gaudij magnitudo. Sicut ij, qui in magno sunt principatu, quæcunque illis grauia accidunt, non sentiunt, sed perdurant in gaudio: sic sanè, & hi, propter illa ipsa enim magis gaudebant, neque enim ratione poterit quis comprehendere voluptatem, quantam habent ij, qui propter Christum graue quiddam patiuntur: nam multò magis gaudēt in malis, quàm in bonis. D
Siquis dilexerit Christum, scit quid dicā, Simile. B
Iam quid? securitatisne gratia, fugituri sunt mala? Sed quis dic, oro, innumeras possidens diuitias tanta pericula posset effugere, cum tantis gentibus conuersans, si Πάμπ.

sola

Universidad de Deusto Biblioteca

ſola reipublicæ adminiſtratio trausferatur? Hi autem quaſi ex præcepto regio perficiebant, immo, & multò facilius. Nõ enim ſic regum pręceptum, vt illorum verba omnia perfecerunt. Regium enim præceptum neceſſariò cogit, hi autem voluntarios ac ſpontaneos, & maximas gratias habentes. Quale præceptum regium, omnes pecunias relinquere, animæ perſuaſerit, ac contemnere domum, patriam, cognatos, & ſalutem ſuam: ſed ſunt piſcatorum ac pellionum voces tam potentes, atque ita etiam in voluptate erant, & potẽtiores ac fortiores omnibus. Etiã, inquit, concedo quòd illi, quia ſigna faciebant. Qui autem credebant, dic oro, quæ ſigna fecerunt, tria milia, & quinq; milia, qui & in exultatione magna verſabantur, Meritò. nam omnium mœrorum ſuſtẽtatio, dinitiarum cupiditas exploſa erat. Illa.n. & bellorum, & contetionũ, & triſtitiæ ac
E mœroris, & omniũ malorum cauſa erat, quæ vitam facit moleſtam, & triſtiorem, illa eſt. Et inueniet quis plures qui mœrorem habent diuites quàm pauperes. Si autem non videtur quibuſdã ſic eſſe, hoc cõtingit: nõ quòd ea ſit rerum natura, ſed q; talis eſt eorum opinio. Iam ſi & diuites habent aliquid voluptatis, haud mirũ eſt: nam & qui ſcabie pleni ſunt, ſunt in magna voluptate. Quòd autem & diuites ab illis non differant, & ſit illis eiuſmodi anima, manifeſtum inde: contriſtant illos curę, attamen volunt in illis detineri propter voluptatem momentaneam.

Qui autem ab his liberi, inſanitate ſunt, & extra mœrorem. Vtrum ſuauius dic, oro, & vtrum ſecurius? pro vno, de pane & veſtibus eſſe ſolicitum, an pro multis, & ſeruis, & liberis qui pro ſeipſis non ſint anxij? Quemadmodũ enim hic pro ſeipſo timet, ita, & tu pro his qui à tuo capite pẽdent. Et quare nam fugienda videtur paupertas, inquit? Quoniam hoc multis etiã de alijs virtutibus videtur, quæ ſanè per ſe non ſunt fugiendę, ſed pp eum qui ægrè operatur. Igitur, & illa non eſt fugienda, ſed ita videtur ei qui ægrè amplectitur, atque adeò ſiquis illam ferre poſſet, vtiq;
F non eſſet deprecabilis. Quare enim illam apoſtoli deprecati non ſunt? quare multi etiam eligunt illam? Et non ſolùm nõ deprecantur, ſed etiam aduolant: nam qd reuera, horrendum, nequaquam eligibile eſt niſi ab inſanis. Si autem philoſophi qui inter homines ſublimiores fuerũt ad hanc venerunt, quaſi ad ſecurum prædiũ & morbis non obnoxium, neque mirabile ſi alijs nõ videatur. Nam diues quidem nihil aliud mihi eſſe videtur, quam ciuitas abſque muris in agro ſita, & vndique inſidiantibus expoſita. Paupertas verò ſecurum pręſidium, æreis muris, & expugnatu difficile. At dixerit quis, res contrario ſe habet modo: hi.n. ſæpe ad tribunal trahuntur, hi ſunt qui ſæpe affliguntur, qui malè habent. Non pauperes ſimpliciter, ſed pauperes quidem qui ditati volunt. Ego autem non de illis loquor, ſed de iis quibus ſtudium eſt in paupertate verſari. Dic enim oro mihi, quare nullus eos qui in montibus habitant, trahit ad iudicem. quanuis ſi illi qui pauperiores magis trahuntur ad iudicem, hos omnium maximè oportebat? Quare autem mendicantes nullus trahit ad iudicem? Quare nullus cogit, nullns calumniatur? Nonne qa in ſecuriori loco habitant? Quã multis autem G
in fœliciſſimum videtur eſſe pauperẽ, & mendicare? Quid igitur? Eſtne bonum mendicare? Bonum inquam, ſi eſſet, qui conſolaretur, & miſereretur: ſi eſſet ſuppeditãs, vitam ſic ocioſam, & ſecuram omnes probarent. Ego autem nõ hoc laudo, abſit: ſed ita, vt qs opes nõ deſideret. Dic oro mihi, vtrum dixeris magis beatum, eũ qui virtutis ſtudioſus eſt, vel eum qui procul ab ea eſt: Certum, quòd ſtudioſum. Vter igitur ſtudioſus ad cognoſcendũ qd vtile ac clarum in philoſophia, hic vel ille? omnibus manifeſtum, quòd hic. Si autem non credis, diſce. Ducatur à foro mẽdicantium aliquis, & ille quidem ſit cæcus claudus, mancus: alius verò quidam, aſpectu formoſus, corpore robuſtus, vndequaque delicatus, pecuniis affluens, genere ac potentia clarus ducamus itaque hos in philoſophiæ ſcholam, & videamus vter illorum doctrinæ ſit capacior. Sit igitur primum pręceptum, humilis ſis & mitis: hoc enim Chriſtus pręcepit. Vter horum, magis perficiet quod præceptum, hic vel ille? Beati qui lugent: vter magis adhibebit dicto fidem? beati humiles, Vter magis au- Mat. 5. 4
diet? beati mundo corde, beati eſurientes ac ſitientes iuſtitiam, beati perſecutionem paſſi pp iuſtitiã: vter facilius hæc amplexabitur? & ſi vis, adaptemus hęc oĩbus: nõne ille

H ille quidem ardet, ac inflatur vndiq;, hic autem humiliter ſapit ſemper, & per omnia demiſſior eſt? certum quòd ita eſt, id quod & externus verſiculus teſtatur. Seruus quidem Epictetus, corpore incuruus, paupertate Irus, & amicus immortalium: & ita quidem habet pauper. Diuitis autem anima omnibus plena eſt malis, arrogantia, vana gloria, cõcupiſcentijs innumeris, ira & furore, auaritia, iniuſtitia, & omni alio. Itaq; certum, q; hæc ad philoſophiam magis idonea, q̃ illa. Omnino quæritis diſcere, vtrum magis ſuaue? Hoc.n. a multis q̃ri video, ſiquidem iſta vita ſuauior, & nec de hoc ambigendum: nam qui ſanior, idem & ſuauius agit. Vter autem dic mihi de lege, quæ propoſita, ſiquidem eam perficere velimus, magis idoneus? Ipſe dico aptiorẽ pauperem, quàm diuitem. Vter facilius iurabit, qui iraſcitur filijs, an qui cum plurimis habet negocium? Nonne qui pro vno de pane, ac veſtibus eſt ſolicitus? hic neque iuramentis opus habet ſi voluerit, ſed ſemper in manſuetudine verſatur: immò qui doctus eſt non iurandum, is etiam facilè opes contemnet: & vbiq; illum videbit qs virtutum ſectantem vias, & omnes quæ ferunt ad manſuetudinem, ad opum deſpi-
I cabilitatem, ad pietatem, ad compoſitionẽ ac moderantiam animæ, ad compunctionem. Ne ſimus ergo negligentes dilecti, ſed iterum omnem adhibeamus diligentiam: & hi quidem, qui ſe correxerint, ac benè egerint, vt quod correctum eſt cõſeruent, ita vt non facilè defluant, & retrorſum abeant: qui autem reliqui adhuc, & excitentur, ac operam dent, ac poſthac impleant, & ij quidem, qui iam rectè viuunt, eis qui nondum potuerunt quaſi in pelago natantibus, manum porrigant in portu, quò non iurent, ſuſcipiant. Portus n. quidem ſecurus eſt, non iurare. Portus in quo à ventis impetuoſis quis non ſubmergitur. Nam licèt ira, licèt furor, licèt inſultus efferueſcat, licèt quidlibet ſit, anima in ſecuritate conſtituitur, & ita, neq; eijciat aliquid eorum, quæ nõ oportet dicta eſſe. Mat. 6. d Non.n. ſibi neceſſariam putauit legem. Vide quid propter iuramentum facit Herodes, caput præcurſoris amputauit, Propter iuramentum.n. inquit, ac diſcumbentes Re. 2. 1 nolebat illam repulſam pati. Quid propter iuramentum paſſus eſt Saul? nam ille quidem adiurauit, Herodes autem etiam homicidium periurio peius commiſit. Iterum Ieſus propter iuramẽtum Gabaonitis factum, qualia paſſus eſt, cognouit. Ioſ. 9. c d Satanæ enim laqueus eſt iurare, diſrumpamus igitur funes, & facilè contra omnem cuſtodiam cõ K ſiſtemus, liberemur à laqueo ſatanæ. Timeamus dominicum præceptum, conſuetudinem optimam nobis vendicemus, vt progredientes in via virtutum, & hoc, & alia mandata perficiamus, ac aſſequamur bona promiſſa ijs, qui diligunt illum, gratia, & miſericordia Domini noſtri Ieſu Chriſti, cum quo patri, ſimul & Spiritui ſancto gloria, honor, imperium, nunc, & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen.

Surgens autem quidam in concilio Phariſæus, nomine Gamaliel, legis doctor, in precio habitus apud totum populum, iuſſit vt paulißper ſecederent foras apoſtoli. Homilia. xiiii.

HIc Gamaliel Pauli præceptor fuit, & dignum admiratione, quòd tanto iudicio valens, ac legis doctor exiſtens, nondum crediderit, non poterat ille per omnia manere incredulus, & manifeſtum hoc ex verbis illius, quæ conſulendo affert. Iuſ- L
ſit enim, inquit, *vt apoſtoli foras ſecederent*. Vide ſapientiam, & intelligentiam in concione, & quomodo illos ſtatim perterruit, ita vt nulla ſuſpicio eſſet, quòd eadem cũ illis ſentiret, ſic ad eos, qui eiuſdem ſententiæ erat loquitur, neque magna vehementia vtitur, ſed vt cum viris ebrijs furore ita dicit, *Viri Iſraelitæ attendite vobiſipſis in hominibus illis quid facturi ſitis*. Ne ſimpliciter, neque ita temerè, ait, feramini. *Ante illos enim dies, ſurrexit Theudas dicens ſeſe eſſe aliquem, cui adhæſit numerus virorum circiter quadringentorum, qui occiſus eſt, & omnes, qui credebant ei, diſſipati ſunt, & redacti ſunt in nihilum*. Exemplis illos caſtigat, & illum, qui plures deficere fecerat, poſterius ponit. Itaque antequàm exempla diceret, inquit, Attendite vobis. Poſtquàm autem oſtendit, affirmat, dicens: [Et nunc dico vobis abſiſtite ab hominibus iſtis, & ſinite illos. Poſt hunc ſurrexit Iudas Galilæus in diebus profeſſionis, & auertit magnum populum.

Universidad de Deusto Biblioteca

populum post se, & ille perijt, & omnes
quicunque paruerant illi dispersi sunt: &
nunc dico vobis, abstinete ab omnibus il
lis, & sinite illos. Quia si fuerit ex homi
nibus consilium istud, vel opus, dissolue-
M tur. Si autē ex deo est, non potestis dissol-
uere istud.] Quasi diceret, expectate: nam
si & illi ex seipsis surrexerunt, nihil pro
hibebit etiam illos destrui: nequo pacto
etiam cum deo pugnare inueniamini.
Et sic per impossibile, & per inutile
auertit illos. Non dixit autem à quo in-
terempti sint, sed simpliciter quòd occisi
sint, fortasse in his quę subdit quasi conco
mitans supponit docēs: quod si quidem
humanum est opus, nullis est nobis opus
negociis: si autem diuinum est, quicquid
feceritis, non poteritis vincere. Sic saue &
sermo sapiens videtur: Quia, & persuasi
fuerunt, vt non occiderent illo, sed solùm
flagellarent. [Persuasi sunt autem ab illo.
& accersitos apostolos flagellarunt, & præ
ceperunt eis, ne loquantur in nomine Ie-
su, & dimiserunt illos.] Vide post quot mi
racula flagellantur, nihilominus tamen
doctrina iterū crescit. Etenim & in domo
& in templo docebant. [Et illi quidem
gaudentes ibant à facie concilij, quòd di-
gni habiti sunt pro nomine Christi, con-
tumelia affici. Et quotidie in templo, &
in singulis domibus non cessabant doce-
re, & annunciare Iesum Christum. In die-
bus illis numero discipulorum crescente,
ortum est murmur Græcorum aduersus
Hebræos, quòd despicerentur in minister-
io quotidiano viduæ illorum.] Non in il
A lis omnino dicit diebus, sed quia hæc est
consuetudo scripturæ etiam futura aliquā
do, quasi deinceps facta dicit, ideirco sic
dixit: Hellenistas autem hoc est, Græcos
opinor dici, qui Gręcè loquebantur. Hi
enim Græcè loquebantur, quanuis He-
bræi essent. Ecce noua tentatio, immo &
tu si vis considerare, videbis & intus & fo
ris, bella iam ab initio esse. [Cæterū duo-
decim illi quum iussissent, adesse multitu
dinē discipulorum, dixerunt: Non est pla
citū relinquere nos verbum dei, & mini-
strare mensis Bene]. Ea enim quæ magis
necessaria, minus necessarijs sunt præferē
da. Vide autem quomodo statim, & horū
curam habeant, & prædicationem non ne
gligunt. Quasi autem magis venerabiles
illi essent, ideo & præferuntur. Circuna-
spicite igitur fratres viros ex vobis specta-
te probitatis septem, plenos spiritu, & sa-
pientia, quos constituemus in hoc minis-
terio. Nos verò deprecationi, & ministe-
terio verbi incūbemus. Et placuit sermo
coram omni populo, & elegerunt Stepha
num virum plenū fide ac Spiritusancto.]
Vtique & illi pleni fide fuerunt, quos & B
elegerunt, vt ne eadem fierent sicut cum
Iuda, & cū Anania ac Saphira. [Et
Philippum, & Prochorum, & Nica-
norem, & Timonem, & Parmenam, &
Nicolaum proselytum Antiochenum,
quos statuerunt coram apostolis, &
cum orassent, imposuerunt eis manus,
& sermo dei crescebat, ac multiplicabatur
numerus discipulorum Hierosolymis
valde, multaque turba sacerdotum obe-
diebat fidei.] Sed videamus iterum, quæ
dicta sunt: *Viri attendite vobis*. Vide oro,
hic Gamalielē qūo cum mansuetudine lo
quitur, & non dicit antiquas historias, q̄
uis haberet multas, sed recentiores, quę ad
confirmandam fidem dictorum plurimū
momenti habebant. Ideò & cum oculta-
tione insinuat dicens, *Nam ante hos dies*.
Quasi manifestans quòd non ante mul-
tos dies. Itaq; siquidē statim dixisset, *Dimi
tite viros*. Et ipse visus esset suspectus, & ser
mo eius non fuisset tam validus, cum exē-
plis autem suum robur accepit. Propter
hoc non vnius meminit, sed etiā alterius,
quanuis, & tertium potuisset dicere ex
abundantia, & se bene dicere ostendens,
& illos abducens à voluntate sanguinaria.
Abstinite ab hominibus. Vide quàm man-
suetis moribus, & neque longum sermo-
nem, sed breuem facit, neque illorum cū C
furore meminit. Et *quatquot paruerunt illi,
dispersi sunt*. Hoc dicens nihil in Christū
blasphemat, sed quod vult maximè corri-
git. *Si fuerit*, inquit, *ex hominibus, dissipa-
bitur*. Hic & illos videtur hortari, vt ratio
cinetur ac colligant. Igitur quia non
dissipatum est, non est humanum. Ne-
quo pacto, & cum deo pugnare inuenia-
mini. Hoc dixit, impossibile, & inutili
illos compescens. *Si autem ex deo est, non
poteritis*. Non dixit, Si fuerit Christus
deus. Opus enim hoc declarabat, neque
asseruit quòd non humanum; nec quòd
non diuinum, sed futuro tempori fi-
dem permisit, ita vt persuadeat. At di-
cet quis, Si persuasit quare flagellarunt?

Non

Non potuerunt non videre quàm indubi-
tata iustitia, nihilominus tamen furorem
suum impleuerunt. Et aliter: Et iterū hac
ratione territuros se expectarunt. Gama-
liel autem apostolos non præsentes magis
conciliabat, & sermonum suauitate, & eo-
rum quæ dicebantur iustitia. Persuasit,
quasi prædicabat, & hic euangelium, im-
mò quasi iustam sententiam contra illos
proferebat. Credite, quòd non poteritis
dissipare. Quare non credidistis? Tam ma
gna prædicatio, quia & ab inimicis testi-
monium habet. Illic quadringenti surre-
xerant, & post hac iusta multitudo. Hi
duodecim erant primi. Ne igitur nobis
Inf. 23. spernenda sit multitudo quæ accessit. [Si
c enim fuerit ex hominibus opus hoc, dis-
D soluetur.] Poterat & alium Aegyptium
dicere, sed superflua fuisset mentio eius. Vi
disti qūo terrore sermonem cōclusit? Ideò
& non affirmat simpliciter, vt ne videatur
pro illis dicere, sed ab euentu rei ratioci-
natur. Non ausus est autem affirmare, q̄
non humanum esset, neq; ex deo. Quoniā
si dixisset, quòd ex deo contradixisset vti-
que. Si autem ex hominibus, iam iterum
propensi fuissent facti ad insurgendum:
eapropter iussit, vt illi finem expectarent,
dicens, Abstinete. Illi autem minantur ite
rum, scientes quidem, quòd nihil efficiūt,
facientes autem quod poterāt. Talis enim
res est malitia: Impossibilia sæpe atten-
tat. *Post hunc autem surrexit Iudas*. Hæc si
Iosephi historias inspexeritis, discetis eui
dentius, nam ille horum historiam con-
scribens, diligenter narrat. vidisti quale au
sus est dicere, quod ex Deo: quando postea
à rebus fidem accepit. Reuera magna fidu
cia, & à personarū respectu plurimum alie
nus animus. Persuasi autem sunt ab eo, &
accersitos apostolos flagellarunt, ac dimi-
serunt eos. Reuersi sunt gloriam viri,
ideò & destiterunt ne occiderent aposto-
los: flagellatos autem solùm dimiserunt.
Itaque illi profecti sunt gaudentes à facie
E concilij, quòd pro nomine Christi digni
Su. 5. g habiti sunt, qui contumeliam paterentur.
Quibus signis hoc non magis admirabile
est? Nusquam hoc apud veteres contigit,
quia & Hieremias flagellatus est, propter
verbum domini. Et Heliæ ac alijs mina-
ti sunt. Sed hic etiam ab hoc, & non à so
lis signis, virtutem Dei declararunt. Non
dixit, quòd non dolebant, sed quòd dolen
tes gaudebant. Vnde manifestum? ex li-
bertate dicendi, quæ post flagella sequeba
tur. Quocirca id manifestans, [In templo
(inquit) ac singulis domibus non cessa-
bant docere ac annunciare Iesum Chri-
stum. In diebus autem istis.] Quibus
istis? Quando hæc fiebant, quando fla-
gella, quando minæ, quando multiplica-
bantur discipuli. *Tunc ortum est murmur*.
Hoc fortassis ob multitudinem venit. Nō
enim possunt omnia in multitudine tam
exactè fieri. *Et magna turba sacerdotum obe-
diuit fidei*. Quia multi ex his credunt, à
quibus Christo mors intentata. [Ortum
est (inquit) murmur, quòd despicerentur
in ministerio quotidiano viduæ ipsorum.]
Itaque quotidie ministrabant viduæ. Et
vide quomodo, & hic ministerium vocat,
non statim eleemosynam: ne & hos, qui
darent, & eos qui acciperent, extolleret.
Hoc non erat malitiæ, sed multitudinis
forsan ignauia. Propter hoc proposuit
etiam istud. Non paruum enim malum
erat, vnde opus vt statim corrigeretur. Vi-
des quomodo principiò etiam mala erāt, F
non foris tantùm, sed etiam intus? Tu au-
tem non solum hoc attendas, quod corri-
gitur, sed etiam quòd magnum malum
fuerit. [Circunspicite igitur fratres, vi-
ros ex vobis septem.] Non propria sen-
tentia faciunt, sed prius rationem red-
dunt multitudini. Sic & nunc fieri opor
tebat. [Non est placitū (inquit) vt relicto
verbo Dei ministremus mensis.] Princi-
piò absurdum ponit, ostendens, quòd
non possit vtrunque fieri accuratè: quo-
niam, & quando Mathiam ordinaturi e-
rant, primùm rei ostendunt necessitatem,
eo quòd vnus defecerat, & oportebat fie-
ri duodecim. Etiam hic vtilitatem osten
dunt, sed hoc non fecerunt in principio,
sed expectarunt, vsque dum oriretur
murmur, neque etiam expectauerunt,
vt hoc suprà modum fieret. Vide quod
iudicium ipsis permiserunt, & præfe-
runt eos, qui omnibus placent, & ab
omnibus testimonium habent. Itaque
cum Mathias præferendus esset, Opor- Sup. 1. d
tet, dicebant, vt ex his viris, qui fue- G
runt nobiscum omni tempore, hic au-
tem non sic. Non enim erat tale nego-
cium. Ideò & hoc non permiserunt sorti,
neque cum possent ipsi spiritu moti eli-
gere, hoc faciunt: sed magis statuunt quod

multo.

multorum testimonijs approbabatur. Nã definire numerum, & ordinare, etiam hoc sibi vendicant. Eligere autem viros illis permittunt, vt ne videantur ipsi in gratiam quorũdam agere. Quoniam & deus Mosi permittit eligere viros, quos ipse sciebat. Etenim sapientia multa opus est in
Nu.16. huiuscemodi dispensationibus. Profectò
b & 13. non est existimandum, quoniam rationẽ
a non reddiderunt, ideo non opus esse talibus sapientia. Magna enim indigent. [Nos autem (inquit) orationi, & ministerio verbi incumbemus.] Et incipiendo, & finiendo rationem reddunt. *Incumbemus*. inquit. Sic enim oportebat non simpliciter, neque sine opera, sed cum perseuerantia incumbere. *Et placuit*, inquit, *sermo coram omni populo*. Et hoc illorum sapientiæ congruebat. Omnes dictum laudabant, & sic sapientia declarabatur. [Elegerunt,] inquit. Iterum illi eligunt. Stephanum virum plenum fide ac Spiritusancto, & Philippum, & Prochorum, & Nicanorem, & Timonem, & Parmenam, & Nicolaum proselytum Antiochenum, quos statuerunt coram apostolis, & cum orassent, imposuerunt illis manus.] Ex hoc manifestum, quòd segregauerunt illos à multitudine. Et illi trahunt, non apostoli ducunt. Vide quomodo conscriptor non est superfluus. Non enim dicit, Quomodo: sed simpliciter, quòd ordinati, sunt per preces. Hoc enim est chirotonia, id est, ordinatio. Manus viro superponitur, totum autem Deus operatur: & illius est manus, quæ eius, qui ordinatur, caput cõtingit, si quemadmodum oportet, ordinatur. [Et sermo (inquit) Dei creuit, & multiplicatus est numerus discipulorum.] Non simpliciter hoc dixit, sed vt ostendat, quanta sit vis eleemosynæ ac ordinis benè instituti. Et quoniam narraturus est postea de Stephano, ideò & causas illorum præmittit. [Et multi (inquit) sacerdotes obediebant fidei.] Quoniam enim videbat principem ac doctorem hæc affirmasse, ex operibus iam periculum faciebant. Et admiratione dignum est, quòd populus non scindebatur, in electione virorum, quomodo apostoli ab illis non reprobati sunt. Quantam autem dignitatem habuerunt
I hi, & qualem acceperunt ordinationem,
necessarium erit discere. Nunquid eõ, quæ est diaconorum? Et profectò hoc in ecclesijs non est, sed presbyterorum est hæc dispensatio, tametsi nullus adhuc esset episcopus, sed apostoli soli: vnde neq; diaconorum, neq; præsbyterorum nomen esse opinor, quod clarum ac manifestum: sed tunc in hoc fuerunt ordinati. Et non frigidè ac simpliciter potestas eis concredita, sed apprecabantur, vt fieret illis hæc potestas. Vide autem oro, si septẽ viris in hoc opus erat: tantæ fortassis affluebant opes, totq; viduarum erat multitudo. Itaq; non simpliciter preces fiebant, sed cum multa attentione: & hoc fiebat, sicut prædicatio: plura enim illi perficiebant. Sic ad spiritualia ista adnumerabantur, sic & ad prosectiones mittebantur, sic hi sermonem in manus acceperunt. Et non dicit, neque extollit illos: sed quòd non placitum, opus datum relinquere. Ita erant à Mose eruditi, ne omnia tractent. Propter hoc & Paulus, inquit, Tantùm vt memores pauperum essemus. Disce autem, quomodo & Gal.2.b
antecesserunt hos: Ieiunabant, intenti erant præcibus. Hoc etiam nunc fieri oportebat. Non autem simpliciter spirituales, sed spiritu philosophiæ plenos dixit, ostendens quòd magna philosophia ferebant K
accusationem viduarum. Quæ enim vtilitas, quando non per furtum, sed nihilominus cuncta pereunt, si dispensator, vel temerarius sit, & exacerbetur? Etenim hoc nomine etiã Philippus admirabilis erat. De illo enim dicit, [Et cum ingressi in domum Philippi euangelistæ qui vnus erat ex septem, mansimus apud illum.] Vides nihil humano more dispensari. *Et crescebat numerus discipulorum in Hierusalem*. In Hierosolymis crescebat multitudo. Mirabile, ibi occisus est Christus, & illic creuit prædicatio, & non solùm non sunt offensi quidam ex discipulis, videntes apostolos quidem flagellari, alios autem fugari, alios spiritus tentare, alios obmurmurare, sed & sic credentium numerus augebatur, ira emendabatur, ex eo quod Ananiæ Sup.5.a
acciderat, & maior timor illis fiebat. Vide autem oro, quomodo creuerit multitudo: post tentationes tunc creuit, non anteà. Considera autem, quanta & benignitas dei, ex illis enim principibus sacerdotum, qui ad cædem turbam exasperarant, qui talia clamarant, & dixerant, Alios saluos fecit, seipsum saluum facere nequit, ex his Mat.27
multi inquit, obediebant fidei. Illius igitur, c

L tur, & nos fiamus imitatores. *Suscepit illos, & emisit*. Ita, & nos inimicos, qui innumera nobis mala fecerunt, beneficijs afficiamus: siquidem habere volumus bona, illis exhibeamus, ne benefaciendo præteriamus. Si enim mala ferenda, dum impletur illorum furor, multò magis etiam si benefacimus. Hoc enim illo non est minus. Non est enim idem benefacere inimico, & maiora voluisse pati, vel velle; ab hoc etiam ad illa veniemus. Hæc dignitas est discipulorum Christi. Crucifixerãt illum, qui ad benefaciẽdum illis venerat, discipulos illius flagellarant, & postea in eũdem cum discipulis honorem ducit, & similiter sua illis communicauit. Imitatores fiamus, oro, Christi in hoc decet imitari illum. Hoc æqualem facit deo. Hoc plus est quàm humanum. Vacemus eleemosynæ. Hęc pædagoga, & magistra illius philosophię est. Qui didicit misereri eius, qui in calamitate, discet etiam non reminisci malorum sibi interrogatorum, ac inimicis benefacere poterit. Discamus proximorum malis confringi, & compati, & discemus etiam illorum mala ferre. Illum interrogemus, qui etiã malè erga nos affectus est, an non condemner seipsum, an nõ velit resipiscere, an non totum esse dicat iræ M
vel pusillanimitatis, vel miserię, an velit esse is qui contumeliam ferat, & tueat, & nõ contumeliam inferens ac insaniens, & admiratus passum abeat. Ne putes, quòd hoc contemptibiles facit. Contumelia afficere non tam venerabiles facit, atque cõtumelias ferre. Ille enim est contumeliosus, hic verò philosophus: & ille quidẽ homine pejor, hic verò angelis par. Licèt.n. minor fuerit eo qui contumeliam fecerit: attamen si voluisset, potens fuisset vlcisci. Et aliter etiam ab omnibus misericordiam cõsequetur hic quidẽ, ille verò exosus erit. Quid igitẽ? Nonne hinc etiam ille multò melior erit: illum enim vt insanientem, hunc verò vt prudentem obseruabũt oẽs. Qũ igitur cogeris, vt aliquẽ criminetis, dic ad illũ: Non possum illi malè dicere. Timeo enim, ne fortè sit talis: maximè quidem in mente ne dicas, sed neq; alteri, ne in hoc cum deo pugnes. Si videris vituperari quendam, adiuua. Dic passionis non viri verba sunt, dic iræ non amici, insaniæ non animæ. Hæc cogitemus de vnoquoque peccato. Ne expectes accẽdi ignem, sed antea comprime, ne exacerbes bestiam, sed neq; exacerbari sinas: nõ enim poteris illum compescere si flamma accendatur. Quid enim dixit, Insipiens, & stulret? Vtri igitur verè imputatur, dicenti ne an audienti? nã ille quidem licèt valde sapiẽs, in stulti existimatione erit: hic etiã licèt insipiens, sapiens ac philosophus habebitur. Vter insipiens dic oro, is ne qui A
alteri dicit ea, quæ non sunt, an is, qui neque sic mouetur? nam si sapientiæ est, etiã si moueris non moueri, magnæ vtique insipientiæ est, si non moueris, quem plagis affici. nondum dico, quis locus pœnæ repositus sit his, qui talia opprobrant, & maledicunt. Sed cur ignobilem, & ex ignobilibus, & vilem ac ex vilibus dixit? Iterũ in seipsum conuertit opprobrium. nam ille quidem venerabilis apparet ac reuerendus: hic verò vilis. Talia enim tanquã opprobrium proferre, generis vilitatem inquam, animæ est reuera paruę. Qui autem magnus, & admirabilis erit, vtpote qui nihil tale sentit, sic afficitur quasi audiuisset, quòd haberet aliquid aliud pręcellẽs. Ad adulterium ac alia dicet? Hic & ridere oportebat. Quando enim lacessitur qui non est conscius, non habet locum ira. Cogitantes autem, & quæ in medium p-ducat verba, neque sic oportet dolere, id quod postea vnusquisque discere poterit. Hoc iam reuelauit. Deinde omnibus se fide indignum exhibuit, vtpote nesciẽs proximorum mala tegere, & seipsum magis confudit, quàm alium, & in totum portũ impegit, pœnas sibiipsi graues asciuit futuri iudicij, non enim hunc vt illum auersantur omnes, qui tegenda reuelat. Tu autem ne dixeris ea quæ nosti, sed sile, si vis B
bonũ nomen habere, non enim subuertes quæ dicta sunt, ac teges, sed ẽt aliud facies bonũ. Non.n. iam facies contra teipsum ferri sententiã. Iã quispiã tibi maledicit? dic tu, Si omnia nosset, non hæc sola dixisset. Admirati estis cum stupore quod dixi, atqui imitari oportet. Ideo enim omnia hæc quæ ab exteris dicta sunt diximus, nõ quòd nõ habeamus innumera talia in scripturis. Sed ꝙ magis hi possunt confunde-
re, quoniam & scriptura nouit ad confu- Ma.5.g
sionem loqui, sicut quando dicit, Nonne, Hie.35.
& Ethnici hoc faciunt? Propheta autem g
Hieremias filios Rechab in medium ad- Nu.12.
duxit, paternũ mandatũ præuaricari ne. a

Universidad de Deusto Biblioteca

quaquam volentes. Maledicebat Maria Mosen, & ab illis statim experijt pœnam, neque concessit tanto tempore quanto disci poterat iniustum esse. At nos non sic, sed hoc maximè volumus omnes discere, quòd non absque pœna abijt. Quandiu de terra spiramus, non pōt ex vna solū parte constare bellum. Trahes enim insanientes
C ex vtraque parte, immo exacerbabis, siue à dextra, siue à sinistra. Extinxisti furorem. Qui verberat, siquidem habuerit eum qui non patitur, magis extollitur. Si autem patientem, magis destruitur, & in ipsum plaga conuertitur: Non enim sic subuertit antagonistæ vim homo certaminum peritus, sicut homo qui iniuria afficitur, & nō vicisim contumelias infert: Confusus.n. illo deinde abit, & condemnatus. Primū quidem à conscientia, secundùm autem ab omnibus qui vident. Et prouerbium quoddam est, Qui honorat, seipsum honorat: ita etiam qui contumelia afficit, seipsum contumelia afficit. Nullus nos poterat iniuria afficere, iterū dico, nisi nosmetipsos: neque pauperem me quis faciet, nisi ego meipsum. Age sic consideremus: Sit mihi anima pauper, & omnes in me pecunias erogent, quid inde? donec illa non mutetur, omnia in vanum sunt. Sit mihi anima magna, & cuncti accipiant pecunias meas, quid inde? donec illam nō feceris pauperem, nullum certè damnum. Sit mihi vita impura, & omnes contraria dicant de me: quid hoc? licèt dicant, sed non etiam in mente suffragiis confirmāt. Iterum sit mihi vita munda, & omnes cōtraria dicant, & quid inde? Nam in conscientia sua condemnant. Non enim persuasi dicunt. Nam quemadmodū nō oportet celebritati credere, ita neque accusatio-
D ni. Et quid dico hæc? nullus nobis insidiari vnquam poterit, neque accusatione vlla circundare, si voluerimus. Videamus autem, & sic, Trahat quis ad forum ac calūniietur, si vis etiam animā afferat. Et quid hoc si paulisper præter dignitatem hæc fera? Igitur hoc quidem istud malum est, quod propter meritum pateris? Sed cur? meritò ne oportebat? Dicā quid iterū. Philosophus quidam externus vbi audiuit, ꝙ quidam mortuus est, & quidam discipulorum dixit illi, Væ mihi quia iniustè, ille conuersus, sed quid dicebat, Iustè ne voluisses? At Ioannes, nonne iniustè mortuus est? Cui igitur magis etiam misereris. ei ne qui iustè mortuus, an ei, qui iniustè? nonne hunc quidem miserum dicis, illum autem & admiratis? Quid igitur iniuria affectus est homo, cum ab illa morte non solùm magnum lucrum faciat, sed & & nihil læditur? nam si quidem ex immortali fecisset mortalem, fortassis detrimentum esset. Si autem mortalē, & in hac natura paulò pòst moriturum, accelerat, vt cum gloria mortem amplectatur, quid dāni? Sit nobis anima, quæ bene composita, & nullum forinsecus erit dānum, Sed non es in gloria? Et quid hoc? nam quod est in E pecunijs, hoc etiam est in gloria. Si enim fuero magnificus, nullo opus erit. Si autem vanæ gloriæ cupidus, quò plus continget, hoc plus desiderabo: tunc autem māximè clarus ero, & maiore gloria fruar si contempsero gloriam. Hæc igitur scientes, & gratiam habeamus Christo deo, q̄ talem vitam nobis largitus est, & ambiamus illam in gloriam illius: quia ipsum decet gloria cum vnigenito patre, & sancto illius spiritu, in secula seculorum, Amen.

Stephanus autem plenus fide, & virtute, faciebat prodigia & signa magna in populo.
Homilia. xv.

VIde, quomodo etiam in illis septem vnus cæteris præferebatur, & primatū habebat. Nam quanuis communis omnium ordinatio, attamen ille maiorē sibi conciliarat gratiam. Ante illud tempus nullum fecerat signum, at vbi manifestatus est, vt ostendatur non sufficere solam gratiam, sed opus etiam ordinatione, vt spiritus sancti augmentum fiat. Quòd si & antè pleni spiritu, at id à lauacro. *Surrexerūt autē quidā ex synagoga.* Iterū vocat surrectionem, illorum exacerbationem, & iram. Vide & hoc loco magnam multitudinem, immò aliam accusationis figurā. Nam post quàm Gamaliel illos prohibuerat, nequid contra illos attentent, aliam accusationem inducunt. [Surrexerunt autem quidam eorum ex synagoga, quæ dicebatur Libertinorum, & Cyrenæorum, & Alexandrinorum, & eorū qui F à Cilicia, & Asia, disputantes cum Stephano, & non potuerūt resistere sapiētiæ, spiritu, quo loquebat: tūc subornatūt, viros dicentes: audiuimus illum loquentem blasphema verba contra Mosen, ac deum.] Vt accusationem instituant, contra deum inquit, & contra Mosen loquitur. Ideirco & disputabant, vt cogerent illum dicere aliquid. At ille postea apertius locutus est. Et forsan solùm dicebat quiescere legem, vel non dicebat quidem, sed insinuabat: quoniam si dixisset manifestè, non opus fuisset viris subornatis, nec etiam falsis testibus. Variæ autem synagogæ erant, Libertinorum, & Cyrenensium. Sed Cyrenēses quidem vltra Alexādrinos siti sunt, qui & illic pro consuetudine, quæ tunc erat, habebant synagogas: fortassis autem, & illic manserunt, ne cogerentur continuò migrare. Libertini autem, qui à Romanis libertate donati erant, sic appellabantur. Porrò quemadmodum illic morabantur
G hospites multi, ita & synagogas habebant multas, in quibus oportebat, & legem legi, & preces fieri. Tu autem considera velim quomodo, & hic, dum cogitur, docere attentat, & illi iterum per signa in inuidiam non solùm mouentur, sed quoniam, & legis cognitione superior erat, illisq; intolerabilis, falsos quoq; testes constituunt. Non volunt.n. simpliciter occidere, sed & cum suffragio, vt & gloriam ipsorum infament, & illis relictis sic ad alios veniant, hac ratione perterrentes etiam illos. Qui etiam non dixerunt, ꝙ loquatur, sed quòd non cessat loqui, aucta sicq; accusatione. [Commoueruntq; presbyteros, & scribas, atq; inuadentes corripuerunt eum, & adduxerunt in concilium, statuerūtq; falsos testes, dicentes: Homo iste non cessat loq verba blasphema contra locum sanctum hunc, & legem.] Non cessat, inquit, quasi ille faciat opus, per hoc manifestātes: [Audiuimus.n. eum dicentem, Iesus Nazarenus iste demolietur locum hunc, & mutabit mores quos tradidit vobis Moses.] Iesus, inquit, Nazarenus, magno cum contēptu demolietur locū hunc, & mutabit mo-
Mat. 27 e tes. Hoc etiam Christum accusantes dicebant: Quid destruis templū dei? Multa.n.
H illis erat reuerentia erga templum, vtpote, & iuxta illud habitare volentibus, & erga nomen Mosis. Et vide qūo duplex accusatio. Demolietur, inquit, locum, & mutabit mores. Non solum autē duplex, sed & amara, & plena periculis. [Et cum inspexissent illum omnes, qui erant in concilio, viderunt faciem illius, quasi faciem angeli.] Sic possunt, & qui in minore gradu sunt clarescere. Et quid oro, hic minus habebat apostolis? nonne signa operatus est? nonne magnam dicendi libertatem præ se tulit? Viderunt faciem illius, quasi faciem angeli inqt Hoc igitur erat gratia, hoc & Mosis gloria erat. Videtur autem mihi Deus illum fecisse tantæ gratiæ, ac amabilem, vt statim aspectu terruerit illos. Possunt.n. facies, & spirituali gratia plenæ esse, & desiderantibus desiderabiles, & odio habentibus reuerendæ, ac terribiles. Vel hoc dixit, vt causam, pp quam passi sunt illum concionari. [Dixit autem princeps sacerdotū: Cap. 7.
Num hæc ita se habent?] Vides qūo cum mansuetudine rogat, atque sine molestia. Eapp & ille benignis verbis incipit: [Viri fratres, & patres, audite, deus gloriæ apparuit patri nostro Abrahæ, cum esset in Mesopotamia, priusquam moreretur in Charran.] Statim ab initio opinionem illorum I tollit, & per ea, quæ dicit, absq; suspicione, instruit nihil esse quodammodo templum illud, & instituta, nec victuros illos prædicationem, deumque semper omnia facere, nullo egentem instrumento. Vide itaque in his pulchrè contexi concionem, & demonstrari, ꝙ qui fruantur magna misericordia, diuersis deum retalient, & alioqui impossibilia attentent. Deus gloriæ apparuit patri nostro Abrahæ, & dixit ad illū: Egredere de terra tua, & veni in terrā quā monstrauero tibi. Et templum nondum e- Ge. 12. a
rat, & sacrificium nondum erat, & dei conspectum assecutus fuit Abraham, licèt etiā progenitores haberet Persas, & in aliena terra esset. Et quare in principio vocat deum, gloriæ deum? quoniam ignobiles gloriosos fecit, & vt doceat, quòd si illos glorificauit, multò magis ipsos. Vides qūo illos à corporalibus abducit, & à loco primùm, quoniam de loco sermo erat. Si gloriæ deus, manifestum quòd non opus habet nostra gloria, neque ea, quæ est per templum. Ipse enim est fons gloriæ, ne igitur putetis hac ratione ipsum glorificari, & quomodo, inquit, scriptura hoc non dixit de patre Abraham? Quia non est multiloqua in his, quæ non multum necessaria. Hoc solùm nos docuit, quòd videns abire filium, ierit cum eo: Quod autem amplius non enarrauit, eo quòd mortuus est, non multò posteaquam habitā- K

Universidad de Deusto
Biblioteca

uit in Charris. Exi à cognatione tua. Hìc
ostendit, quòd non sunt ipsi filij Abrahę.
Quomodo? Quia ille credulus erat: ipsi
autem increduli. Immo iubens discere ex
his quæ faciebat, quòd ille quidem labo-
res sustinuit: ipsi verò fructus metant, &
quòd omnes progenitores fuerint in va-
riorum malorum tolerantia.] Et egressus
ex terra Caldæorum habitauit in Char-
ran, & illinc postquàm mortuus est pater
suus, fecit habitare illum in terra hac, in
qua vos quidem nunc habitatis. Et nō de-
dit illi hæreditatem in illa, neque vesti-
gium pedis.] Vide quō illos à terra abdu
cit. Nō.n.dixit, Dabit: sed non dedit: ma-
nifestans quòd oīa ab illo, & nihil ab ip-
sis, Venit enim relicta cognatione ac pa-
tria. Quare igitur non dedit? quia figura
erat altetius terrę, & promisit se eam datu-
rum illi. Vides quòd non simpliciter ite-
rum sermonem resumit. Non dedit, inqt,
illi, & promisit ēt semini illius post eū, cū
non esset illi filius. Iterum potentia dei
hinc ostenditur, & quòd absque omni ad-
miniculo omnia facere queat. Eum enim
qui Perside erat, ac tantum aberat, dixit
L se Palæstinæ dominum facturum. Sed ite-
rum videamus quæ dicta: *Et inuentes eum
omnes*, inquit, *videbant faciem illius quasi fa-
ciem angeli*. Vnde in Stephano gratia illa
florebat? nunquid à fide? manifestū quòd
suprà testimonium accepit, quia fide ple-
nus erat. Fieri autem potest, vt fidem quis
habeat absque sanationum gratia. Nam
alij quidem data est gratia sanationum:
alii, verò sermo sapientiæ. Hic autem mi-
hi videtur insinuare illum fuisse facie ama
bilem, dicendo: vidi faciem illius quasi
faciem angeli, quod & de Barnaba testi-
1.Co. 12.a ficantur. Vnde scimus simplices, & inno-
centes in admiratione esse, maximè si tā
gratioso vultu sint. Tunc subornarunt vi
ros dicentes: Audiuimus illum dicentem
verba blasphema. De apostolis quidem
dicebant, quod resurrectionem annun-
ciarint, & quòd multa turba affluat. Hìc
autem, quòd & sanabantur. O insipien-
tiam, pro quibus oportebat gratias agere,
pro his redarguebantur, & iis qui reipsa
præualebant, præualituros se verbis con-
fidebant. Id quod & Christo faciebant, &
semper ad sermones illos se conuertebant.
Erubescebant enim ita simpliciter illos
rapere nihil habentes, quod objicerent.
Et vide quomodo neque illi testificantur
qui iudicabant, reprehensi enim fuissent,
sed simpliciter alios conducunt, vt ne vi- M
deatur violentum opus. Id quod etiam
Christo fecisse eos quis viderit. Vidisti
prædicationis vim, & qūo dū flagellabant
& lapidabant prævalet, atque etiam dum
ad tribunal, ducuntur, & vndique fugan-
tur? Hinc & falsis testibus non solùm
præualent, sed neq; hi obsistere valebant,
quanuis valde impudentes, sic illos vio-
lenter capit, idque cum multa non persua-
sibilia, & inconuenientia sicut & contra
Christum afferrent, nihil omittentes,
quod ad mortem illius faciebat, vt omni-
bus manifestum fieret non esse humanū
bellum, sed dei cum hominibus. Consi-
dera autem, & quid dicant hi, qui statue-
bant falsos testes, hi qui sanguinaria men
te illum in concilium rapuerant. *Audiui-
mus illum dicentem verba blasphema contra
Mosen, ac deum.* O impudentes, opera faci-
tis blasphema contra deum, & non cura-
tis, & Mosis curam vobis esse simulatis?
Idcircò illis datus est eis Moses, quia ea
quæ dei non valde curæ erant, semper au-
tem Mosi meminerunt: Moses dicentes
ille qui eduxit nos, ambiguæ fidei popu-
lum irritantes. Iam quomodo homo blas-
phemus vinceret? quomodo autem, & sic A
blasphemus signa faceret talia in popu-
lo? At tanta res est inuidia, stultos efficiēs
captos vt neque contueantur quæ vident.
Audiuimus illum, inquit, loquentem ver- Sup.6.d
ba blasphema contra Mosen, ac deum. &
iterum, Hic homo non cessat loqui, con-
tra locum sanctum, & legem, adiicien-
tes: Quæ tradidit vobis Moses. Non iam
dicunt deus. Vides quomodo illum ob
auersam, & turbatam rempublicam impie
tatis accusant? Quòd autem non potue-
rit ille talia loqui, nec fuerit tam audax,
omnibus est manifestū, tā mitis erat, atq;
adeò in facie cernebatur. Igitur vbi qui-
dem non calumniabantur, nihil tale in-
quit scriptura. Quoniam autem totum
hoc loco calumnia est, meritò illam cor-
rigit deus, atque adeò ipso aspectu. Itaque
apostoli non patiebantur calumniam, sed
prohibebantur: hic autem, & calumniam
fert, propter hoc, & ante omnia facies ipsa
defendit ac excusat. Fortassis hoc & pōti-
ficem terruerat. Vt autem dixit, quòd pro-
miserat, ostendit promissionem ante locū
factam

factam, ante circuncisionem, ante sacrifi-
cium, ante templum, & quòd hi, vt par
fuisset, non acceperant, neque circuncisio
nem, neque legem: sed terra obedientiæ
B solius merces erat, sed neque circuncisio-
ne data promissio impletur. Et quòd figu
ra fuerit, etiam patriam relinquere ac co-
gnationem, deo iubente. Illa enim patria
quoquò duxerit deus, & hæreditatem hic
non accepit. Et quod siquis diligenter in-
quirat, Persæ sunt Iudęi. Et hic disce, quòd
absque signis obedire oportet deo, licèt
grauia quędam contingant. Quoniam &
patriarcha etiam relicto sepulchro, pater-
no, ac omnibus obtemperauit deo. Si au-
tem illius pater non fuit ei socius profe-
Ge. 12. ctionis in Palæstinam, eo quòd infidelis
b & 15. erat, multò magis pueri non erunt socij
d ac participes, licèt magnā partem viæ eāt,
si patris virtutem non fuerint imitati. Et
promisit vt illam daret illi ac semini eius.
inquit, post illum. Magna etiam hìc dei
misericordia ostenditur, ac Abrahæ fides,
quòd obedit, quum non esset illi filius.
Hoc ostendit obedientiam ac fidē. Quā
uis ea, quæ facta diuersum monstrabant,
vtputa, quòd postquam venissent non ha
buit vestigium pedis: id sanè fidei contra
rium erat. Hæc considerantes eriā nos, q̄
scilicet promiserit deus, recipiamus etiam
si aduersa fuerint ea quæ fiunt, quāuis no
bis non sunt aduersa, sed valdè congrua.
Nam ibi quidem, si fuerint promissiones,
& cōtraria fierent, reuera sunt aduersa:
apud nos autem secus est: nam hìc quidē
C afflictionem dixit, illic verò refrigerium.
Quur confundimus tēpora? quur quæ sur
sum sunt, infra facimus? Tribularis dic
oro, quia in paupertate agis & turbaris
propterea? ne turberis: turbatione enim
dignum foret, si illic tribulandus esses.
Ioā.11.a Hæc enim tribulatio refrigerij causa est.
Infirmitas ista, inquit, non est ad mortem.
Illa tribulatio pœna, hæc disciplina, &
correctio. Certamen est in præsenti tempo
re, vnde, & opus est pugillatione, bellum
est ac prælium. nullus in prælio quærat
delicias, nullus pro diuitiis solicitus sit, ꝓ
vxore nullus curam gerat, sed vnus vnum
solùm videat, vt inimicos vincat. Hoc &
nos faciamus, & si vicerimus & ridierimus
cū triumpho, omnia nobis dabit deus.
Hoc solùm, nobis curę sit quomodo vinca
mus diabolū immò, nō nostri studii opus
est, sed diuinæ gratiæ totum est, vnum no
bis curæ sit, quomodo conciliemus nobis
illius gratiam, vt trahamus ad nos sauo- Ro.8.f.
rem illum. Si deus pro nobis quis contra
nos? inquit, vnum solùm nobis curæ sit,
quomodo hìc nobis non efficiatur inimi.
cus vt nos non auertat. Non tribulari ma
lum, sed peccare malum est: id fuerit gra- D
ue, etiam si in delicijs fueris, non dico in
futuro, sed etiam in præsenti. Quomodo
enim putas conscientias nostras morderi?
An hoc non quouis tormento fuerit pe-
ius? Vellem diligenter interrogare eos, qui
in malis viuunt, nunquam ne si in mentē
veniant illis sua peccata tremant, formi-
dent, doleant, & beatos dicant ieiunan-
tes in montibus, & philosophiæ deditos.
vis refrigerium inuenire illic? fer hìc tribu
lationem propter Christum, nihil huic re Sup.5.g
frigerio par, gaudebant apostoli dum fla-
gellarentur. Paulus hoc admonet dicens:
Gaudete in domino, & quomodo potest
quis gaudere, vbi vincula, vbi tormenta, Phili.4.
vbi tribunalia? maximè in hoc gaudeti po a
test. Quomodo autem? disce. Qui nihil si-
biipsi conscius est plurimū lætabitur. Ita
vt quò maiorem dixeris tribulationem,
hoc maiorem dicas voluptatem. Dic obse
cro mihi, miles q̄ plurimis vulneribus im-
petitur, & resistit, nonne cum magna re-
dit voluptate, vulnera vt testimonium li-
bertatis habens, fulgoris, & claritudinis?
Et si posses erumpere in vocem illam quā Gal.6.g
Paulus protulit: Stigmata Iesu porto: po-
teris magnus fieri, & clarus, ac probatus.
sed non est persequutio. Sta contra glo-
riam: & si dixerit quis contratium aliqd,
ne timeas dici malus propter Christum.
Sta contra tyrannidem superbiæ, sta con
tra iræ pugnam: sta contra concupiscen- E
tiæ tormentum. Et hæc stigmata sunt ac
tormenta. Quid maius illis tormentis?
nunquid si anima dolet ac vritur? nam
illic quidem licèt corpus diuiditur, hic au
tem totum illius est. Circa illā dolor quā- Passio-
do irascitur vel inuidet, vel aliud quiddā nes ani
facit, immò patitur: nō.n.est facere, sed pa mæ.
ti, irasci, vel inuidere. Vnde & passiones
animæ dicuntur, & vulnera, & cicatrices.
Reuera passio est, & passione difficilius.
Cogitate, qui irascimini, ꝓ patiendo hoc
facitis. Itaque non patitur qui non irasci-

tur. Vides quòd qui contumelia afficitur, non patitur: sed is qui contumelia afficit, id quod & iam dixi. Quòd enim patitur, manifestum est ex eo, quòd à passione sic vocetur. Passiones enim ab ira nascuntur, habetatio visus, stupor, & innumera alia mala, Sed puerum contumelia affecit, inquit, sed ministrum. ne putes esse infirmitatem, quòd non & ipse hoc possis facere. dic enim mihi, Benè factumne est? non opinor quod dicas. Igitur ne feceris quod non benè factum. Scio quòd in talibus iræ nascuntur. Quid igitur, inquit, si contemnat, si iterum dicat? argue, increpa, obsecra, mansuetudine ira soluitur, vt accesseris accusa. nam in his quidem quæ erga nos, neque hoc faciendũ, sed pro aliis, & necessitate.
F Ne propriam contumeliam putes, quòd filius contumelia afficiatur: & si doleas pro illo, ne tanquàm ipse contumelia affectus. Non enim quoniam puer malè habet, tu contumelia affectus es, sed is qui malefecit. Restringe iram, acutus gladius in vagina condatur. Si habuerimus illum nudum, sæpe etiam vbi non est opus, illo vtemur, ab ipso tracti. Si autem fuerit occultatus, etiam si opus fuerit, extinguetur ira. Pro illis non vult nos irasci Christus: audi enim quid dicat ad Petrum: Conuerte gladium tuum in vaginam, & vt pro puero irasceris? Doce
Mat.26 e etiam puerum philosophiam, dic illi passiones domini, imitare meum magistrum. Quando ignominia aspergendi erant, non dixit, vlciscar. sed quid? Si me persecuti sunt, & vos persequentur. Igitur ferte fortiter, non enim estis meliores me. &
Ioã.15.c tu ad puerum, & seruum dic: Non es domino tuo melior. Sed viduæ verba philosophica ista videntur. Hei mihi, quod sermone non licet hoc persequi, vt rem ipsam experiamini. & vt discas: In medio duorum simul certantium stans, sis à parte eorum qui iniuriam patiuntur, & non iniuria afficiunt, si non apud seipsum triumphos videas, si non claras accipias coronas. Vide quomodo contumelia afficitur deus, & quàm mansuetè re-
Ge.4.b spondet: Vbi est, inquit, Abel frater tuus? Et quid ille? Num custos ego sum fratris mei? Quid hoc pertinacius, licèt hoc à filio audisset quis? nam si à fratre, nonne quis dixerit esse ignominiam? At deus iterum mansuetè respondet. Vox sanguinis fratris tui, inquit, clamat ad me. At deus, inquit aliquis, iræ non est obnoxius. Sed propter hoc descendit filius dei, vt te deum faciat, iuxta humanas vires. Sed non possum, inquit, quum homo sim. Itaque homines tibi adducamus: Et ne putes me tibi dicere Petrum ac Paulum, sed quosdam illis multò inferiores. Puer Heli. Annam contumelia affecerat dicens: Digere uinum tuum. Quid hoc contumeliosius? Quid igitur illa? Mulier in amaro die ego sum. Nihil reuera afflictioni par, philosophiæ mater 1.Re.1.
est. Ista etiam æmulam habens, non af- b
fecit illam contumelia. Sed quid? ad deum confugit, & orans illius nec meminit, neque dicit, quoniam opprobriis affecit me quædã, vltor meus esto, adeò philosophię assueta erat mulier. Confundamur viri, quanuis sciris quòd zelo nihil par sit. Telones cõtumelia affectus à Pharisæo, non retulit contumelias, quanuis
H potuisset, siquidem voluisset; sed animo philosophico tulit, dicens: Propitius esto mihi peccatori. Mẽphibaal à seruo accusatus, & calumniam passus, neque dixit, ne Lu.18.c
que fecit illi aliquid mali, neque de rege ipso, Vis & scorti audire philosophiam? audi Christum dicentem, quando capil- Mat.21.
lis pedes illius tersit. Teloux, & meretrices præcedunt vos in regno. Vidisti illam stantè ac lachrymantem, & sua crimina abluentem? Vide quomodo & contra Pharisęum non irata fuit, quum confunderetur, Si sciret, inquit, quod peccatrix est mulier ista, non permisisset illam. Et non dixit ad illum: Cur nam, dic? Tù ne a pecca Luc.7.f
tis mundus es? Sed magis patiebatur, magis plorabat, plus calidarum lachrymarum emittebat. Si autem mulieres, & Telonæ ac meretrices philosophabantur, idque faciebant ante gratiam: qua erimus nos venia digni post tantam gratiam, magis quàm si bestiæ expugnarẽtur, lachrymantes, & recalcitrantes? nihil fœdius furore, nihil vilius, nihil grauius, nihil insuauius, nihil nocentius. Hæc dico non solũ, vt cum viris simus mansueti, sed etiã si mulier loquax sit, vt feras. Sit tibi palæstra ac gymnasium mulier. Quomodo. nonne absurdum gymnasia serie nihil lucri I
afferentia

afferẽtia, vbi affligimus corpus: gymnasia autem non facere domi, quæ nobis coronas etiam ante agones suppeditant? Contumelia afficit mulier, ne fias tu mulier. Muliebre enim est contumelia afficere: Infirmitas est animæ, imminutio est, ne putes indignum te esse, quando mulier cõtumelia te afficit: indignum, quando tu quidem contumelia afficis, illa verò philosophatur: tunc turpiter te geris, tunc cõtumelia afficis. Si autem contumelia affectus feras, erit roboris tui magnum indicium. Non hæc loquor, vt mulietes induciam ad contumelias. absit, sed quando satana impugnante cõtingat, vt feratis. Fortium virorum est ferre infirmos, licèt minister contradicat, philosophare tu: non quod meretur audire dicas, vel facias, sed sed quod oportet te etiam facere, ac dicere. Nunquam puellam contumelia afficiẽs, verbum turpe efferas, nunquam ministrũ, scelestum dicas. Ille non contumelia affectus est, sed tu. In seipso eum qui irascitur, non est possibile manere purum, quemadmodum, neque pelagus, quod fluctibus mouetur, vel fontem, luto in illo alicubi illapso: sic omnia permiscentur, sic omnia sursum, ac deorsum mouentur. Licèt percusseris, licèt distruperis vestem, tu maius
K damnum sustinueris. Nam illi quidem circa corpus, & circa vestes plaga, tibi circa animam: illam diffecisti, illam vulnerasti: aurigam equis subiecisti, supinum trahi fecisti. Et idem fit, sicut auriga alteri succenseat, patiatur trahi, quanuis verberes, quanuis moneas, & quicquid facias absque ira, & furore: Si enim verberans medicus est peccantis, quomodo poterit curare alium, seipsum prius affligens? Si quis, dic oro, medicus fuerit, vt curet alium, prius manum suam sauciarit, prius oculos excæcarit, nunquid illum curabit? Minimè. Sic & tu, licèt verberes, licèt admoneas. Munda videant oculi tui, ne turbes mentem, aloqui quomodo medicina erit? Non est possibile in eadem tranquillitate esse, qui non irascitur, & qui irascitur. Cur igitur doctore à se deturbato, ita loqueris humi iacenti? Non vides iudices, qui iudicaturi considẽt in sede, ac habitu decente? Ita & tu fac. orna animam vestitu iudiciario. Illa est mansuetudo, & tunc in sede iudex sedeto. Sed non terrebitur, inquit, immò terrebitur, tunc si iusta dicas, furori imputabit minister: si autem cum mansuetudine seipsum condemnabit, proficientem autem te suspiciet L
Deus, vt sic possis æterna bona assequi, Gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, cum quo patri, simul ac sancto spiritui sit gloria, in secula seculorum, Amen.

Loquutus autem est sic deus: Quòd erit semen illius peregrinum in terra aliena, & in seruitutem redigent illud, & affligent quadringentis annis: & gentem, cui seruiet, ego iudicabo, dixit deus: & post hoc egredientur, & seruient mihi in loco isto.

Homilia. xvi.

VIde ante quot annos promissio, & promissionis modum, & nusquam sacrificium, nusquam circuncisio. Hic ostendit deum permisisse illos grauiter affligi, & non reliquisse afflictos impunitos. Gentem autem, cui seruiet, iudicabo ego, dixit deus. Vides? qui promisit, qui dedit terram, prius mala permittit: sic & nunc, licèt regnum promiserit, tentationibus exerceri sinit. Si hic post quadringentos annos libertas, quid mirũ si idem in regno fiat? Nihilominus, quod deus promiserat præstitit, nec potuit sermonem illius, vt falsum, redarguere tempus, tametsi non vulgarem tulissent seruitutem. Cæterùm non est contentus punire illos, sed & bona his promittit. Mihi autem videtur, quòd ve- M
lit illis etiam beneficia, quæ acceperant, in memoriam reducere. [Et dedit illi testamẽtum circuncisionis, & sic genuit Isaac] Hic posteà contexit, [& circuncidit quidẽ illũ die octauo. Et Isaac Iacob, & Iacob duodecim patriarchas, & patriarchæ, qui æmulabantur, Ioseph vendiderũt in Aegyptũ.] Hoc & in Christo factũ est. Etenim illius figura erat Ioseph. Ideò insinuans historiam per totum enarrat: quum enim nihil haberent, quod illi obijcerent, sed venientem, vt cibum illis afferret, malè tractarunt: & vide etiam hoc loco iterum promissionem magnam, attamen completur. [Et erat deus cum illo, hoc & pro illis. Et eripuit illum ex omnibus tribulationibus suis.] Hoc loco ostendit, quòd nescientes cooperati sunt, vt impleatur prophetia: &

Universidad de Deusto Biblioteca

quòd ipsi authores fuerunt, & mala in ipsos reciderũt. [Et dedit illi gratiã ac sapiẽtiam coram Pharaone rege Aegypti.] Gratiam dedit, idque apud barbarum virum, seruo captiuo, quem fratres quidem vendi
A derant, ille autem emerat.] Facta est autem fames in omni terra Aegypti, & Chanaã, & tribulatio magna, nec inueniebant cibos patres nostri. Cũ audisset autẽ Iacob frumenta esse in Aegypto, misit patres nostros primũ & cũ iterũ missset eos, agnitus est Ioseph à fratribus suis.] Descenderũt empturi, & illius opa vti coacti sunt. Quid igitur ille? non solùm misericordiã declarauit, sed ẽt Pharaoni notos fecit, & illos deduxit. [Et innotuit Pharaoni genus Ioseph. Misso aũt nuncio Ioseph, accersiuit patrẽ suũ Iacob, & omnẽ cognationem suam in animabus septuaginta-quinque. Et descendit Iacob in Aegyptũ, defunctusq; est ipse & patres nostri, trãslati sunt in Sichẽ, & positi sunt in monumento, qd emerat Abrahã filiis Emor filii Sichem. Cũ aũt appropinquaret tẽpus ꝓmissionis, de qua iurauerat deus Abrahæ, creuit populus, & multiplicatus est ĩ Aegypto, donec surgeret rex alius, qui nesciebat Ioseph.] Iterũ alia desperatio, prima quidem fames: secunda autem, incidisse in manus fratris: tertia, pronunciari sententiam à rege, vt interficiantur, attamen in his omnibus seruati sunt. Deinde omnipotentiam dei ostendens, inquit: *In quo tẽpore natus est Moses, & erat gratus deo.* Et il-
B lud miraculum, quòd à fratribus venundatus: sed hoc magis mirum, ꝙ rex educauit illum, is qui perditurus erat illum, qui regno deiecturus erat. Vide vbique mortuorum resurrectionem quodammodo præfigurari, quanuis non sit idem deũ facere aliquid, & humano arbitrio quid fieri. Hæc sanè non humana dispositione fiebant. Hoc dixit, & illum seruatorem, & hos erga benefactorem ingratos ostendens. Igitur quemadmodum tunc à Ioseph qui malè afflictus, seruati sunt: ita & nunc ab eo qui malè tractatus erat, Mosen dico, seruati fuerunt. Quid.n. quòd non occiderunt re ipsa? Sermone certè occiderãt sicut illi. Et illi quidẽ è sua in alienam, & ignotam terram vendiderant: hi vero ex aliena in alienam fugarunt, Et illic quidem afferentem cibum: hi autem, consulentem ea per quæ deo placentia facerent. Ita verumetiam ex his quæ nunc dispensantur illud, quod à Gamaliele dictum. Quod si fuerit ex deo, nõ Sup. 5. B
potestis illud dissipare. Tu autem dicens eos qui insidiantur, authores salutis fieri insidiantibus, obstupesce dei omnipotentiam ac sapientiam: nam si illi non fuissent insidiati, hi non fuissent seruati. Fames erat, & non consumpsit illos. Et non solùm non perdidit, sed & per illam seruati fuerunt ab eo, quòd expectabant, perituros se. Præceptum regium non perdi-
C dit illos, sed magis auxit multitudinem quando ille mortuus est qui cognoscebat eos. Seruatorem suum volebant occidere, & neque sic potuerunt. Vides quòd per quæ diabolus attentat impedire promissionem dei per ea creuerit? Hoc & illos tunc decebat dicere, quòd omnia deo facilia sunt, & nos poterit hinc reducere. Hoc enim diuinæ potentiæ erat, in tanta regis indignatione gentem crescere, quæ seruiebat, affligebatur, trucidabatur, hęc magnitudo promissionis erat. Si enim in terra sua creuissent, non tam mirabile fuisset. Et non paruo tempore in aliena terra fuerunt, Sed quadringentis annis: Hinc discimus, quòd magnam philosophiam præ se tulerint. Etenim non sicut seruis domini illis vtebantur, sed vt hostes ac tyranni. Ideo & prædixit, quòd in libertate magna futuri sunt. Hoc enim est: Seruient mihi, & quòd inde regrediuntur, & non sine vltione. Et vide quomodo videtur quidem aliquid circuncisioni concedere: nihil autem tribuit, quandoquidem pormissio: illam quidem præcessit, ipsa autem sequuta est. Et patriarchæ, inquit, qui æmulabantur. Hic non incommodat illos, sed gratificatur: patriarchas autem vocat progenitores, quoniam, & de illis gloriabantur. Et aliter: Ostendit quòd sancti D
non fuerint tribulationem expertes, & quum essent in medijs illis tribulationibus, auxilium consecuti sunt, & illæ non solùm non perdebant, sed etiam cooperabantur, quum deberent magis impedire. Itaque quemadmodum Ioseph clariorem rediderunt vendentes, ita rex Mosen, quum iussisset occidi filios: Nam si non iussisset, non fuisset hoc factum. Et vide prouidentiam dei. Ille fugat Mosen, deus autem non prohibet, quòd futurum erat dispensans, vt illic Dei aspectus dignus

dignus fieret: sic & seruum venditum illic facit regẽ, vbi putabatur seruus esse. Quẽadmodum autem hic illic regnat, vbi eum emerant, ita & Christus in morte virtutẽ declarauit. Hoc non solùm honoris erat, sed vt etiam sua virtute fidat. Sed videamus iterum, quæ dicta [Et constituit eum præfectum super Aegyptum, & totam do-
Gc. 46. e
mum suam.] Vide per famem qualia effecit, in septuaginta, & quinque animabus, descendit, inquit, Iacob in Aegyptũ. Defunctusq; est ille, & patres nostri, & transla ti sunt in Sichem, & posuerunt in monumento, quod emerat Abraham precio pecuniæ à filijs Emmor filij Sichem. Ostendit quòd neq; sepulturæ domini fuerint.
E Vt autem appropiauit tempus promissionis, quam iurauit deus Abrahæ, creuit populus, & multiplicatus est in Aegypto, donec surrexit rex alius, q nesciebat Ioseph. Vide quòd neq; in tot annis auxit, sed qñ appropiaturus erat finis, quanuis iam quadringenti anni præteriti erant, ac plures in Aegypto. Itaque mirabile hoc est. Hic circunueniens genus nostrum, afflixit patres nostros, vt exponerent infantes suos, ne essent fœtus eorum vitales. Circunueniens, inquit, insinuando clandestinam cædem: ideo & subdidit hoc dicens, Vt expo
Exo. 2. a
nerent infantes suos. Quo tempore natus est Moses, & astios: id est, gratus erat deo. Hoc mirabile, quòd futurus prefectus, neque post hæc, neque ante hoc, sed in ipso medio furore nascitur, & educatur mensibus tribus in domo patris: quando igitur humana spem omnem negant, etiam abie
Ibid.
cerunt illum, tunc diuina dispensatio clarè fulsit. Expositum autem illum sustulit filia Pharaonis, & eum nutriuit sibi pro filio. Nusquam templum, nusquam sacrificium, quum tantæ dispensationes factæ
F
sunt. Et enutritus est in domo barbarica, & institutus est Moses in omni sapientia Aegyptiorum: erat autem potens in verbis, ac operibus. Mihi videtur quòd incipiebat esse admirabilis. Quomodo quadraginta annis fuit illic, & non deprehensus est ex circuncisione, immò quomodo securè agentes sua despiciũt, & hic, & Ioseph, vt & alios seruent? [Vt autem impletum est illi quadraginta annorum tempus, ascẽdit in cor eius, vt inuiseret fratres suos filios Israel: & quum vidisset quendam iniustè affligi vltus est, & fecit vindictam pro eo, qui affligebatur, percusso Aegyptio: putabat autem intelligere fratres suos, quòd deus per manum suam det illis salutem: illi autem non intellexerunt.] Vide quo- Exo. 2. c
modo adhuc non videtur esse molestus, sed tanta concionatur, & adhuc odire illũ patiuntur: ita illos gratia vultus trahebat. Putabat, inquit, intelligere fratres suos, & quum re ipsa declararet se esse præfectum illorum, attamen, neque sic intellexerunt. Vides quomodo cum mansuetudine loquitur, & quomodo demonstrata in illum ira, ostendit in hoc mansuetudinem. [Et sequenti die visus est illis litigantibus, & redegit eos in concordiam, dicens: Viri fratres estis, cur vos inuicem læditis? Cæterùm is, qui iniuriam faciebat proximo, repulit eum dicens: Quis te constituit principem, ac iudicem super nos? Numquid interficere me vis, sicut interfecisti heri Aegyptium.] Eadẽ mente, & contra Christum videntur dicere: Non habe- Ioã. 16. c
mus regem nisi Cæsarem. Hic mos semper fuit Iudæis, quum beneficia acciperẽt. G
Vidisti insipientiam, saluaturum se accusant, dum dicunt: Quomodo occidisti heri Aegyptium. [Et fugit Moses ad dictum hoc, & factus est aduena in terra Madian, vbi generauit duos filios.] Fugit, & neque fuga dispensationem sistit, quemadmodũ, neque mors. [Et expletis annis quadragin ta, apparuit illi in deserto montis Sina, Exo. 3. a
angelus domini in flammeo incendio rubi.] Vides quomodo, neque tempore sistitur dispensatio? quum exul esset, ac peregrinus, multumque tempotis in terra alie na fecisset, ita vt etiam duos filios generasset, quum non expectaret vltra reditum, tunc angelus ipsi apparet. Filium dei angelum vocat, sicut & hominem. Et vbi apparet? in deserto, non in templo. Vides quanta fiunt miracula, & nusquam templum, nusquam sacrificium. Et neque hoc loco in deserto simpliciter, sed in rubo, [Moses autem, vt conspexit, admiratus est visum. Porrò quum accederet, vt attenderet, facta est ad eum vox domini: Ego sum deus patrum tuorum, deus Abraham, deus Isaac, & deus Iacob.] Non solùm hic ostendit, quod apparens illi angelus, fuerit magni consilij angelus, sed ostendit etiam quantam misericordiam deus per apparitionem fecerit. [Tremefactus autem Mo- H
ses non audebat attendere: dixit autem illis do-

lis Dominus, Solue calceamentum pedum tuorum: locus enim in quo stas, terra sancta est.] Nusquàm templum, & locus sanctus est: apparitione, & efficacia Christi, multò admirabilius hoc, quàm locus in sanctis sanctorum. Illic enim nunquàm apparuit sic Deus, nunquàm tremefactus est sic Moses. Vidistimi sericordiam? [Videns vidi afflictionem populi mei (inquit) in Aegypto & gemitū illorum audiui, & descendi, vt eripiam eos. Et nunc veni, & mittam te in Aegyptum.] Vide quomodo ostendit, quòd per beneficia, & per pœnas, & per miracula adduxit illos. Illi autem semper ijdem manserunt. Sic hinc discimus, quòd vbique præsens est Deus. Hæc audientes & nos, in afflictionibus ad illum confugiamus. Nam & gemitum illorum, inquit, audiui. Non simpliciter dixit, audiui, sed propter calamitates. Si autem quis diceret, & cuius gratia illos permisit affligi sic: audiat, quòd omnibus maximè iustis afflictiones mercedum causæ fiunt: nonne & propter hoc illos dimisit affligi, vt illius virtutem, & hinc ostendat clarescere, & illos ea per quę affliguntur, per omnia philosophari erudiant? Vide igitur quando erant in soli-
I tudine, incrassati sunt, impinguati, dilatati, sed & dereliquerunt Deum. Vbique enim remissio malum est delicti. Idcircò & initiò Adæ dicebat: In sudore vultus
Ge. 3. d tui vesceris pane tuo. vt igitur ne quum ex afflictione multa in remissionem venerint, contumelia afficiant, permittit illos affligi. Magnum enim bonum est affli-
Ps. 118. i ctio, & quod bonum, audi Danielem dicentem: Bonum mihi, quia humiliasti me. Si autem magni, & admirabiles viri, sunt in magna tribulatione, multò magis nos. Si volueritis autem ipsam, per se examinabimus afflictionem. Stet quis gaudens multum, & lætabundus ac risus effusioris, quid turpius, quid insipientius illo? Ster quis dolens & mœrens, quid
Eccl. 7. a illo magis philosophicum? Idcirco & sapiens admonet, dicens? Melius est in domum luctus ingredi, quàm in domum risus. forsan & irridetis quæ dicuntur. veruntamen videamus qualis fuerit Adam in paradiso, & qualis posteà: qualis erat Cain ante hoc, & qualis posteà. Non stat in sua sede animus, sed quemadmodum à quodam spiritu tollitur à voluptate, & allegiatur, nihil habens firmum. Enim K
uerò, & ad promissiones est facilis, & ad pollicendum pronus, & magna est turbatio rationum. Hinc intempestiuus risus, hilaritas non habens rationem, verborum magna, & superflua nugacitas. Et quid dico alios? sanctorum vnum in manus accipiamus, & videamus quis quidem in voluptate vixerit, quis autem & in mœrore. Vultis igitur Dauidem videamus? quādo igitur hic in voluptate erat ac in gaudio, propter multos triumphos, victorias, coronas, delicias, ac fiduciam, vide qualia, & dixit, & operatus est. Ego au-
Ps. 29. b tem dixi, in abundantia mea non mouebor in æternum. Postquàm autem affligi cœpit, audi quid dicat: Et si dixerit mihi, Nolui te, ecce ego, faciat mecum quod placitum corā ipso. Quis his verbis magis philosophicū? quicquid Deo magis fuerit gratum, ita fiat. Et iterum Sauli dicebat: Si autem dominus commouerit te contra me, odoratum sit sacrificium tuum. Et tunc quidem quum esset in tribulatione, etiam parcebat amicis. An te delicias, nihil iniustè, nihilque inhumaniter agebat. Item Iacob quum in af-
Ge. 28. d flictione esset, dicebat: Si dederit mihi dominus panem ad comedendum, & ve- L
stem ad amiciendum. Et filius Noe ante hoc nihil tale fecerat: vbi autem de salute fidentior factus est, audis quàm factus sit contumeliosus. Et Ezechias quum esset in tribulatione, vide qualia faciebat pro salute. Saccum enim induit, & in 4. Reg.
terra sedit. Vbi autem in delicijs esse cœpit, cecidit præ altitudine cordis sui. Idcircò, & Moses admonet, dicens: Comedens, & bibens, & impletus memor sis Deu. 6.
domini Dei tui. Præceps enim est locus b
deliciarum; & obliuionem Dei affert. Quando tribulabantur Israelitæ, multò plures fiebant: quando autem illos dimisit, tunc omnes peribant. Et quid dico veterum exempla? Videamus de nostris si placet. Ex nostris multi, qui inflati sunt in fœlicitate agentes, omnibusque fiunt hostes, ac iracundi: vbi autem præsens facultas fuerit ablata, mansueti, humiles, mites, veniunt in cogitationem suæ naturæ. Et quòd sic habet, ostendit etiam Dauid, Dicens. Tenuit illos super Ps. 11. a
bia in finem, egredietur tanquam ex adipe in-

pe iniustitia eorum. Hæc sanè antè dicta
Phi. 4. a sunt, vt ne omnibus modis gaudium quęramus. Et quomodo autem Paulus dicit: Gaudete semper? Non simpliciter dixit, Gaudete. Sed appositum est, in domino.
M Istud maximum gaudium est, tali & apostoli gaudebant, gaudium lucrum afferens, quòd à vinculis, quòd à flagellis, quòd à persequutionibus, quod ab obloquutionibus, quod à mœstis omnibus habet principium, & radicem, & occasionem. Vnde & in bonum finem occurrunt. Quod autem à mundo, secus se habet: nam incipit quidem à suauibus, desinit autem in tristitiam. Neque ego prohibuerim gaudere iuxta dominum, sed & valdè admonuerim. Flagellabantur apostoli, & gaudebant: vinciebantur, & gratias agebant: lapidabantur, & prædicabant. Hoc & ego vellm gaudium, quòd à nullo corporali habet initium, sed à spiritualibus rebus. Non est possibile, quòd hi qui secundum mundum gaudent, simul, & iuxta Deum gaudeant. Omnis enim qui iuxta mundum gaudet, in diuitijs gaudet, in delicijs, in vana gloria, & in potentia, in arrogantia. Qui autem secundum Deum gaudet, in ignominia, quæ propter illum in paupertate, in opum carentia, in ieiunio, in humilitate. Vides quot contraria argumenta? Quo quot extra gaudium sunt hic, & mœroris sunt expertes: & quotquot extra mœrorem
A hic, etiam extra voluptatem. Et seuera hæc sunt, quæ faciunt verum gaudium, quoniam illa solum habent nomen gaudij, totum autem in mœrore situm est. Quantum mœroris superbus habet, quomodo dum insolenter alios irridet, in suo facto impeditur: parat autem innumeras sibijpsi contumelias, magnum odium, magnas inimicitias, magnam inuidiam, magnam inuidentiam: nam licèt à maioribus contumelia afficiatur, dolet: & si non contra omnes surgat, mordetur. Humilis autem, in multa est voluptate, à nullo expectans honorem. Itaque si quidem honoratus fuerit, gaudet: si autem non honoratur, non dolet, sed diligit, quòd non honoratus est. Itaque in eo, quòd non quærit honorem, & honoratur magna voluptas est. Illic autem contrario modo fit, & quærit honorem, & non honoratur. Non similiter autem gau-
det honore qui quærit, & qui non quærit. Hic quantumcunque acceperit, nihil se accepisse putat: ille autem, vt minimum dederis, accipit, quasi vniuersum acceperit. Iterum qui in delicijs est, innumeras habet difficultates: etiam si facilè, & quasi ex fontibus ipsi commoda affluant, attamen formidat mala quæ ex delicijs ve- E
niunt, ac futuri incertitudinem. Hic autem semper securus est, ac in voluptate, qui assuescit seipsum in tenuitate victus. Non enim ideò seipsum censet miserum, quòd non particeps est mensæ lautioris. Quàm delicatè agit, non formidans incertitudinem futurorum. Quæ autem ex delicijs sint grauia nullus ignorat: necessarium autem & nunc dicere: Duplex bellum est, corporis, inquam, & animæ: duplex hyems: duplices morbi. Et non hoc solùm, sed etiam quòd insanabiles & magnas afferunt hæc calamitates. At non habet id mali frugalitas, sed duplex sanitas est, duplicia bona. Somnus sanitatis, inquit, in interna mediocritate. Semper enim quod mediocritatem custodit, amabile est: quod verò modum non seruat, iniucundum. Vide enim: Scintillæ paruæ magnam lignorum congeriem impone, & non iam ignis erit fulgidus, sed fumum videbis valde insuauem. Viro valde forti, & magno impone sarcinam vires eius excedentem, & videbis cum sarcina humi iacere. Magnum onus iniice in nauim, & graue facies naufragium. Tale autem quiddam C
est & voluptas. Sicut enim in nauibus supra modum oneratis, magna turbatio est nautarum, gubernatoris, eius qui in prora est, eorum qui ascendunt malum, qui superiora quidem proijciunt in mare, quæ autem inferiora perdunt, sic sane & hoc loco: nam quæ superius sunt, euomunt: alia autem inferius. Et seipsos corrumpentes liberantur. Quod sanè turpius est omnibus, quia ipsum os vsum recipit postremarum partium, & fit illis ignominiosius. Si autem in ore tanta turpitudo, cogita in anima quid. Etenim illic omnia procellæ, omnia tenebræ, multa rationum confusio, quæ apprehendunt, quæ affligunt, lingua ipsa iniuriam clamante. Hinc & ipsa ventris mancipia seinuicem arguunt, ægrè ferunt, student, vt internum stercus abijciant, attamen

Universidad de Deusto
Biblioteca

attamen, & postquàm abiecerint, neq; sic turbatio quiescit. Sed & febres hinc, & morbi. Etiam, inquit, morbosi sunt, & turpes. Sermo frustra hæc pertractat, morbos nobis enumerans. Infirmus enim sum ego, & laceror ego, & deformis sum ego, qui non habeo, quod edam. Hos autem in delicijs agentes est videre bene affectos, lasciuos, gaudentes, gestari in equis. Væ mihi, lamentis enim digna sunt verba hæc. Eos enim qui podagra laborant, & in bigis feruntur, & alligatos, vnde videmus,
D dic oro? Et si non rem putarent contumeliosam, & cum contumelia hæc dici putarentur, iam & nominatim percenserem illos. At sunt quidam, aiunt, qui & bene habent. Quoniam non solum delicijs adhibiti sunt, sed etiam laboribus: alioqui da mihi hominem qui pinguescit, & laboribus caret, ac iacet, nihilque laborat, sanum: sed non inuenies: nam licèt sexcentorum medicorum turba adueniat, à morbis illum nequaquã liberare poterunt: neque enim hoc natura sinit, Portò ego, & medicorum sermonem afferam: non quicquid in ventrem mittitur, fit alimentum: quoniam neque in alimenti natura est, vt totum alere queat, sed partem diuidit in secessum, partem in alimentum. Itaque da congrua, conficientur, & suam accipient regionem, & quod sanum, ac vtile in suum regredietur locum: quod autem superfluum, & inutile, excernetur & abscedet. Si autem multitudo ciborum sumatur, etiam quod in illis est ad alendum vtile, fiet damnosum: pro exemplo dicam, vt manifestius quod dico vobis, fiat: Frumentum aliud est similago, aliud farina, aliud furfur. Itaque si mola accipiat, quæ potest pinsere: hæc
E omnia discernit. Si autem plura immiseris, omnia confunduntur. Iterum vinum, si congruam concoctionem habeat, ac temporum temperiem, prius quidem totum simul fit: post hæc autem pars in fæcem desidet, pars in spumam recurrit: eo autem, quod manet, fui possumus. Et hoc est vtile, & nunquam facilè hoc vertetur: prius autem neque vinum est, neque fæx, dum omnia mista sunt. Hoc & in mari viderit quis, quando magna tempestas oritur, pisces videmus mortuos adnantes eos præ frigore, in profundum descendere non valentes. Ita & apud nos fit. Quando enim sæpe refluit voracitatis pluuia, quæ omnia commouet, mortuas annare facit cogitationes, quæ iam sanę sunt & in nobis quiescunt. Itaque quoniam ex tantis exemplis, vobis relinquitur magnum damnum, cessemus beatos dicere eos, quos deplorare oportebat, & lachrymari vos, propter ea propter quæ beatos vos dicere oportebat, & frugalitatem diligamus. An non auditis, & medicos dicentes: Indigentia mater est sanitatis? 1.Ti.6
ego autem non corporalis sanitatis matrem indigentiam dixerim, sed animę potius. Hæc & Paulus clamat verè medicus. Habentes, inquit, alimenta, & tegumenta, his contenti simus. Obtemperemus igitur illi, vt sani existentes faciamus quæ oportet facere: In Christo Iesu Domino nostro, cum quo patri, & Spiritui sancto simul, gloria, imperium, honor, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Hunc Mosen, quem negarunt hi qui dixerunt, Quis te constituit principem & iudicem super nos, hunc deus principem ac redemptorem misit cum manu angeli, qui apparuit illi in rubo.

Homilia. xvij.

ARgumento proposito multùm congruit quod dicit, Hunc Mosem. Qualem hunc? cum qui plurimùm periclitabatur, qui ab illis contemptus erat, quem negauerunt, qui dixerant: Quis te constituit principem, quemadmodum & Christo dicebant: Non habemus regem, nisi Cæsarem, hunc deus principem ac redemptorem misit cum manu angeli, qui dixerat illi: Ego sum Deus Abrahæ. Hic & miracula, quæ facta sunt per Christum facta esse ostendit. Hic, id est Moses. Hoc loco vide quo pacto clarum ostendunt eum, quæ sequuntur. Eduxit illos factis signis ac prodigijs, in terra Aegypti, & in mari rubro, & in eremo annis quadraginta. Hic est Moses, qui dixit filijs Israel: Prophetam excitabit vobis dominus Deus ex fratribus vestris, sicut me: hoc est, contemptum & insidijs appetitum. Etenim volebat, & hunc tollere Exo.2.c Ioã.19.c Exo.3.d G De.18.c

Herodes

Exo.2.a Herodes, & in Aegypto seruatus est, quẽ admodum, & ille quum esset puellus insidijs expositus fuit. [Hic est, qui fuit in cõgregatione in solitudine cum angelo, qui loquutus est illi in monte Sina, & cum patribus nostris, qui accepit eloquia viua, vt daret vobis.] Iterum nusquam templum, nusquam sacrificium: Cũ angelo, inquit, accepit, vt daret vobis eloquia viua. Hic ostendit, quòd non fecit signa solùm, sed etiam legem dedit sicut Christus. Itaque quemadmodum hic primùm signa facit, & deinde legem ponit, sic etiam Christus. At non audiuerunt illum, qui semper soliti fuerunt inobedientes esse: etiam post hæc signa, post miracula, post quadraginta annos. Et non hoc solùm, sed contrarium declararunt, quod & manifestãs adiecit: [Cui noluerunt obedientes esse patres nostri, sed repulerunt, & auersi sunt corde suo in Aegyptum, dicentes ad Aa-
Exo.32 a ron: Fac nobis deos, qui præcedant nos. Mosi enim illi, qui eduxit nos de terra Aegypti, nescimus quid acciderit. Et vitulũ fecerunt in diebus illis, & obtulerunt sa-
H crificia idolo, & lætati sunt in operibus manuum suarum. Conuertit se autẽ deus, & tradidit illos, vt seruirent militiæ cœli, sicut scriptum est in libro prophetarũ: Num victimas, & sacrificia obtulistis mihi annis quadraginta in deserto domus Israel? Et accepistis tabernaculum Moloch, & sydus dei vestri Remphan, figuras quas fecistis, vt adoretis eas, & transferam vos vltra Babylonem.] Tradidit, hoc loco, idem est quod permisit. Tabernaculum testimonij erat patribus nostris in deserto, sicut ordinauerat illis loquens ad Mosen, vt faceret illud secundum formam, quam viderat. Et quum tabernaculum esset, sacrificia non erant. Quòd autem non fuerint, propheta manifestum facit, dicens: Num victimas, & sacrificia obtulistis mihi? Tabernaculum testimonij erat, & nihil proderat, sed consumebantur, neque ante hoc illis signa, neque post hæc profuerunt aliquid. Quod & induxerunt, qui successerunt patres nostri. Vides quòd illic locus sanctus est, vbi deus fuerit: propter hoc enim, & in deserto dixit, vt locum loco comparet. Deinde beneficium: [Et induxerunt, inquit, patres nostri, qui successerunt cum Iesu in possessionem gẽtium, earum quas expulit deus à facie patrum nostrorum, vsque ad dies Dauid, qui inuenit gratiam coram deo, & petijt vt inueniret tabernaculum deo Iacob.] Petiuit ædificare Dauid, sed non concessum est illi magno, & mirabili, sed ædificat abiectus ille Salomon. Propter hoc dicit: [Salomon autem ædificauit illi domum, at non altissimus in manu factis templis habitat.] Monstratum quidem hoc etiam per ea, quæ iam dicta: monstrat autem, & per vocem propheticam. Sicut & prophe- Esa.66.
ta dicit: [Cœlum mihi sedes, & terra scabellum pedum meorum. Et qualem domum ædificabitis mihi, dicit dominus, vel quis locus quietis meæ? Nonne manus mea fecit hæc omnia?] Ne admiremini, inquit, si ijs, qui illius detrectãt regnum, Christus benefacit, quandoquidem, & in Mose hoc factum est. Et non simpliciter illos eruit, sed etiam in deserto agentes. Vides quòd propter illos & illa signa? Itaque qui cum Deo loquutus est, qui mirè seruatus, qui tanta fecit, ac potuit, ostendit, quòd omninò impleri oporteat prophetiam, & non est sibijpsi contrarius. Sed Deu.18
videamus iterum, quę dicta sunt. [Hic est, c
inquit, Moses qui dixit: Prophetam vobis suscitabit dominus sicut meipsum.] Huc opinor Christum respexisse, quum diceret: Ex Iudæis salus est, seipsum insinuãs: K
Hic est, qui factus est in deserto, cum an- Ioan.4.
gelo, qui sibi loquebatur. Ecce iterum illum ostendit legem dedisse, quandoquidem cum illo erat in congregatione in deserto. Hic autem, & magni miracul, quod in monte contigit, memor est. [Qui accepit eloquia viua, vt daret vobis.] Vbique mirabilis Moses: maximè autem quando lex ferenda erat. Quid sunt eloquia viua, vel prophetias dicit, vel ea, quorum fines per sermones monstrabantur. Deinde crimen est in patriarchis, post signa, & miracula, post accepta eloquia viua ei noluerunt, inquit, obedientes esse. Benè autem eloquia viua dicit, ostendens etiam eloquia esse non viua, de quibus, & Ezechiel Eze.20.
dicit, sicut quando dicit: Et dedi vobis pię d
cepta non bona. Ad talia igitur respiciẽs, dicit eloquia viua. Sed repulerunt, & conuersi sunt corde suo in Aegyptũ, illuc ingemiscebant, illuc clamabant, vnde deum inuocabant. *Et dixerunt ad Aaron, fac nobis*

deos.

deos, qui antecedant nos. O insipientiam. Fac, inquit, vt præcedant nos. Quò? In
Exo. 32 b Aegyptum. Vides quomodo à moribus Aegyptiorum auelli non poterant. Quid
L dicis? Non expectas eum, qui eduxit, sed negas beneficium, & benefactorem fugas? Et vide quomodo contumelia afficiunt. Mosi enim illi, inquit, qui eduxit nos è terra Aegypti. Nusquam Dei nomen, sed omnia Mosi adscribunt. Et vbi quidem illos gratos esse oportebat, Mosen in medium adducunt: vbi autem legi obediendum erat, non iam Mosen. Insuper dixit, quòd ascendit, vt legem acciperet: illi autem non manserunt quadraginta diebus. Fac nobis deos. Sic insanierunt, non dixerunt Deum, sed deos, quia nesciunt quæ dicunt. *Et fecerunt vitulum in diebus illis, & obtulerunt sacrificia idolo.* Vidisti magnam insipientiam? Vbi apparuit Deus Mosi, illi vitulum faciunt, & sacrificant: Et lætabantur, inquit, in operibus manuum suarum. Propter quæ oportebat se abscondere, in illis lætabantur. Et quid mirum, quandoquidem ignoratis Christum, vbi & Deum, & Mosen tot signis monstratum? Illi autem non solùm ignorarunt, sed etiam conuicijs, & contumelijs affecerunt dum idolum faciunt. Conuertit autem Deus, & tradidit illos, vt seruiant militiæ cœli. Hinc posteà, &
M mores reliqui, hinc sacrificia. Isti primùm
Exo. 32 b fecerunt sacrificia idolis. Hoc & Dauid assignans dicit. Et fecerunt vitulum in Choreb, & adorarunt sculptile. Quoniam ante hoc nusquam sacrificij nomen, sed præcepta viua, & eloquia viua: nusquam sacrificia, sed miracula & signorum ostensiones. Sicut scriptum est in libro prophetarum: hoc testimonium non simpliciter adduxit, sed vt ostendat, non opus esse sacrificijs. Et vide quid, num victimas, & sacrificia obtulistis mihi in deserto quadraginta annis, & accepistis
Amos. 5. g tabernaculum Moloch, & sydus Dei vestri Remphan, figuras quas fecistis, vt adoraretis eas? Cum emphasi vsus est verbo. Quod autem dicit hunc sensum habet, Non potestis dicere, quòd ex eo, quod mihi sacrificastis etiam illis sacrificastis, idque in solitudine, vbi maximè illis præsidebat, & assumpsistis tabernaculum Moloch. Causa sacrificiorum ista fuit. *Et transferam vos vltra Babylonem*. Sic & captiuitas accusatio malitiæ est. Et quomodo tabernaculum, inquit, testimonij? Sed propter hoc erat, vt testem Deum habeant. Igitur ad hoc solùm erat. Secundum figuram enim, inquit, monstratum in monte, & ita in monte, depictio facta est. Istud autem in solitudine circungestabatur, & in loco non erat situm. Testimonij autem tabernaculum, non aliam ob A causam quam propter miracula, & præcepta. Porrò & istud, & illi non habebant templum, sed figuram illam angelus ille dedit. Vsque ad dies, inquit, Dauid. Vsque, Tunc igitur non erat templum, quãuis etiam gentes expulsæ essent. De quibus dicit: Quas expulit Deus à facie patrum nostrorum. Hoc autem dicens ostendit, quòd tunc non erat templum. Quid dico, tanta miracula, & nusquàm templum? Sic & primum tabernaculum, & nusquàm templum. Et petiuit, vt inueniret gratiam coram Deo. Petiuit & non extruxit. Sic non erat magnum quid, templum: quanuis putauerunt quidam Salomonem magnum esse, quia extruxit templum, qui propter hoc, & patri suo illum prætulerunt. Quòd autem non melior fuerit patre, sed neque par, solùm autem iuxta quorundam opinionem, manifestauit id adijciens: Sed neque qui excelsus est, habitat in templis manufactis, Esa. 66. a
sicut propheta dicit: Cœlum mihi sedes: terra autem scabellum pedum meorum. B Neque enim hæc digna Deo, quandoquidem facturæ sunt, & manus illius opera. Vide quomodo illos paulatim abducit, ostendens enim per prophetam, quod indignum sit hæc de Deo dicere. Et cuius gratia hic metaphorico vsus est sermone? Magna dicendi libertas erat in moriturò. Et enim opinor, illud etiam ex reuelatione cognouisse: *Duræ ceruice, & incircuncisis labiis ac auribus*. Etiam hoc propheticum est, neque illius proprium. *Vos semper Spiritusanctò restitistis, sicut patres vestri, & vos.* Quando nolebat esse sacrificia, vos sacrificabatis: quando volebat, iterum non sacrificabatis: quando noluit nobis dare præcepta, requirebatis: quando accepistis, neglexistis. Iterum quando stabat templum, idolis seruiebatis: quando vult absque templo sibi seruiri, iterum contra-

contrarium facitis. Non dixit, Deo resistitis, sed spiritui. Sicut nullum sit in personis discrimen. Et quod maius, Sicut patres vestri, inquit, & vos. Ita & Christus opprobrauit, quoniam semper magna crepabant de propheris: *Quem prophetarum non sunt persequuti patres vestri? Et occiderunt eos, qui prædixerunt de*
C *aduentu iusti*. Adhuc iusti dicit, volens illos comprimere. *Cuius nunc vos proditores, & occisores fuistis*. Duo illis improperat, & quòd ignorarunt, & quòd occiderunt. *Qui scilicet accepistis legem per dispositiones angelorum, nec seruastis*. Quid est hoc? Quidam putant eum dicere, illam quæ ordinata fuit ab angelis. Non est autem sic, vbi enim angeli apparuerunt, ordinantes legem? Sed dispositam legem dicit eam, quæ illi tradita fuit per angelum, qui illi apparuit in tubo. Nonne homo erat? Nihil igitur mirabile eos, qui illa fecerant, & hæc facere. Si eos qui denunciarant occidistis, multò magis illum. Hic & Deo, & angelis, & spiritui, & prophetis, & omnibus ostendit inobedientes. Sicut & alio in loco, inquit,
2. Reg. 19. b scriptura, Domine, prophetas tuos occiderunt, & altaria tua subuerterunt. Igitur illi verbis simulantes se obseruantes legis dixerunt, In Mosem blasphemauit. Ille autem ostendit, quòd ipsi potius non blasphemant solùm, sed etiam in deum, & quòd illi anteà similia fecerint, & dissiparint instituta, & quòd non opus illis, & quòd improperantes, & dicentes se Mosi contrarium, ipsi Spirituisancto contrarij fuerunt: & non simpliciter, sed etiam cum cæde, & iterum habuerunt inimicitias. Vides quòd & Mosi, & omnibus ostendit illos esse contrarios, legemque non seruare. Quanuis sanè Mo-
D
Deu. 18. b
les dixisset, Prophetam vobis suscitabit dominus, & alij hunc venturum prædixerunt. Et propheta dicens, Qualem mihi domum ædificabitis? Et iterum: Num
Esa. 66. a victimas, & sacrificia obtulistis mihi annis quadraginta? Hæc erat libertas viri in dicendo, qui crucem ferebat. Imitemur igitur, & nos illam, tametsi non sit tempus belli. Loquebar enim, inquit,
Ps. 118. f de testimonijs tuis in conspectu regum, & non confundebar. Si igitur commisceamur cum gentibus, sic illorum obturemus ora absque ira, & absque asperitate. Nam si quidem cum furore hoc fecerimus, non iam fiducia, sed affectio esse videtur. Si autem mansuetè, tunc est vera loquendi libertas. Non enim possibile est simul idem secundum seipsum, & bonum opus esse, ac delictum. Dicendi libertas bonum opus est. Furor, delictum. Igitur nos liberè dicturos mundos à furore esse oportet, vt ne illi imputentur verba: licèt iusta cùm furore dicas, totum perdideris etiam si liberè loquatis, etiam si moneas, etiam si quoduis operatus fueris. Vide virum illum non cum furore loqui. Neque enim contumelia affecit, sed illos prophetici sermonis admonuit. Nam E
quòd ex furore non fuerit loquutus, ostendebat, quando in cruciatibus pro illis orabat: & dicebat: *Ne statuas illis peccatum hoc*. Adeò non irascebatur illis, sed dolebat pro illis, & mordebatur hæc dicens, quoniam & de facie illius ideò dicebat: *Viderunt faciem illius quasi angeli, vt illos attrahat*. Puri igitur ab ira simus. Non habitat Spiritussanctus, vbi furor. Maledictus furibundus. Nihil sani potest ingredi, vbi egreditur furor. Nam sicut in tempestate maris magnus est tumultus, magnus clamor, & nec ad tempus potest quis philosophari: sic neque in ira. Sed si quid philosophicum vel dicendum, vel faciendum: oportet prius in portu esse. Non vides quomodo quando voluerimus, de aliquibus necessarijs loqui, locos à turbatione mundos obseruamus, ibi tranquillitas, ibi silentium, vt ne expellamur? Si autem qui foris est tumultus impedit, multò magis interna turbatio. Et si orat quis, frustra orat cum ira hoc faciens: etsi tacet, iterum simile est: etsi comedat, etiam sic damnum habet: etsi bibat, non bibat, sed eat, surgat, dormiat: nam & in somnijs talia imaginantur. Quid enim in iracundo non turpe? oculi insuaues, os distortum, membra tremula, lingua infrænis, nulliqúe parcens, mens stupida, figura F
indecens, multa insuauitas. Vide oro dæmoniacorum oculos, & ebriorum, & insanientium, quid differunt inter se? nõne nihil est quàm insania? Quid enim si ad tempus hoc fit, nam & insaniens ad tempus detinetur. Hoc autem quid peius? & non confunduntur in defensione. Nesciebam, inquit, quid dixi. Et quare

quare nesciebas hoc, homo rationalis, rationem habens? Quare ea, quæ brutorum sunt, facis, sicut equus ferox ab ira & furore raptus? Profectò defensio hæc, crimen meretur. Vtinam scisses quæ dixisses. Iræ verba sunt, inquit, non mea. Quomodo illius? Etenim ira non habet robur, nisi à te accipiat. Quasi quis dixerit, manus sunt, non mea vulnera. Cui putas maximè opus esse ira, nonne bello & prælio? Sed & illic siquid cum ira fit, totum perit ac corrumpitur. Maximè certantes conuenit non irasci, maximè eos qui contumelia afficiuntur conuenit non irasci. Et quomodo certandum, est inquit? ratione ac mansuetudine. Certamen enim est ex aduerso stare. An non vides, & hæc bella legibus, & ordinationibus, & temporibus definita? Ira enim nihil est quàm irrationalis impetus. Nihil autem quod rationē requirit per id quod ratione caret, geri potest. Quoniam & hic talia loquebatur, & non irascebatur. Et Helias dicebat: Quousque claudicatis in vtrasque coxas? & non irascebatur. Et Phinees occidebat, & non irascebatur. Ira enim non permittit videre, sed quasi in nocturna pugna omnia ligat, & oculos, & aures, & trahit quoquo voluerit. Liberemur igitur ab hoc dæmone, incipientem illum compescamus. Sigillum tanquam frænum impone pectori. Canis impudens est ira, sed discat audire legem. Nonne si canis ita in caula ferox sit, vt non obediat imperanti pastori, neque illius vocem agnoscat, omnia pereunt ac corrumpuntur? Cum ipsis ouibus pascitur, sed si illas depascitur, inutilis est ac occiditur. Si didicerit te audire, ale canem, vtilis est contra lupos, contra fures, contra latronum principem latrans, non contra oues, neque contra familiares. Si non audiet, omnia corrumpit. Si didicerit contemnere, omnia perdit. Quod igitur in te est mansuetum, ne consumat, sed custodiat ira & pingue faciat: custodiet autem, & in magna securitate seruire faciet, si malas, & pollutas cogitationes conficiat, si diabolum persequatur vndequaque. Sic mansuetudo seruatur, quando nunquam imputamus malum quiddam proximo. Sic venerabiles efficimur, quando non solemus esse impudentes. Nihil enim ita impudentem facit, sicut mala conscientia. Quare scorta impudentia sunt? quare virgines pudibundæ? nonne illa propter peccatum, hæ propter continentiam? Nihil enim sic impudentem facit, atque peccatum. At dicet quis, quod & de contrario erubescitur: nam illum de se desperare, alium autem impudentiorem perfrictæque frontis efficit. Qui enim de se desperat, audax fit. Impius enim, inquit, si profundum malorū ingressus fuerit, cōtemnit. Qui autem impudens, & roboris expers fuerit, sic audax & pertinax efficitur. Vis discere, vt mansuetudo consumatur? Quando malæ cogitationes illam perdomuerint, quanuis & hoc contingat, quia non stat canis multum latrans. Neque sic desperandum. Est enim & nobis fundibula ac lapis. Scitote quod dicitur, Est nobis & lancea, & pera, & sica, qua custodiemus cogitationes illæsas. Si canis aduletur quidem ouibus, ferociat autem contra externos, & vigilet, virtus est canis: & licèt esuriat, non tangat oues: & licèt satur sit, non parcat lupis. Talis & ira sit, licèt irritetur, mansuetudinem non amittat: licèt quieta sit, contra malas cogitationes insurgat. Suum dominum etiam percutientem non relinquat, sed agnoscat, alienum autem etiam adulantem impetat. Adulatur diabolus sæpe sicut canis, sed sciant omnes alienum esse. Sic sanè, & nos virtuti etiamsi onerosa sit applaudamus, & malitiam etiamsi exhilaret, auersemur. Ne simus deteriores canibus, qui flagellati, & constricti non desciscunt. Si illos autem & pascat alienus, quomodo non magis nocebunt? Est aliquando vtilis ira, sed quando latrat contra alienos. Quid est, qui irascitur fratri suo temerè? Hoc est, ne vlciscere teipsum, neque vindictam exige: si alium videris pereuntem, porrige manum: non vltra id tunc erit ira, quando à tua compassione liber fueris. Accepit Dauid Saulem, & non iratus fuit: neque infixit lanceam suscepto inimico, sed vltus est diabolum. Moses quando alienum iniustè agere vidit etiam occidit: quando autem cognatum, non item, sed fratres conciliauit, ab illis autem & repulsus est: tametsi mitissimum illum scriptura testetur, nihilominus erat etiam viuax, & alacer. Nos autē non sic, sed vbi mansuetudinem declarare oportebat, omnibus bestijs sumus ferociores: vbi autem seueros esse, omnibus segniores

G 3. Reg. 18. d

Pro. 18. a

I

1. Reg. 26. b Exo. 2. b Nu. 12. a

K

gniores. Igitur quoniam his, quę in nobis sunt, non vtimur, vt oportet, propter hoc etiam vita nusquā, vt oportet instituitur. Sicut & in vasis, si alio aliter vtatur quis, quàm oportet, omnia perdit: vt siquis accepto gladio non vtatur, vt oportet, sed manu hoc faciat, nihil amplius operabitur, & si vbi manu vtendum, gladium adhibeat, omnia perdiderit. Sic certè & medicus, nō incidens, vbi oportet, & vbi non oportet incidens, omnia corrumpit. Ideò oro, vt te hac tempestiuè vtamur. Iræ autem tempus nunquam, quando nosipsos iuuamus: si autem alij corrigendi sunt, tunc ea vtendum maximè, vt alios eripiamus. Ita & Deo æquales erimus per omnia soliciti, ne iræ simus obnoxij, & futura bona cōsequemur, Gratia & misericordia Domini nostri Iesu Christi, cum quo patri simul, ac Spirituisancto gloria, honor, imperium, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

His autem auditis, dissecabantur in cordibus suis, & stridebant dentibus in illum.
Homilia. xviij.

L ADmiratu dignum est, quomodo ex dictis illis non accepetunt occasionem occidendi illum, sed adhuc insaniunt, & quærunt causam. Ita semper malè habent ij, qui iniustè agūt. Itaq; quemadmodum summi sacerdotes secum perplexi dicebāt: Quid faciemus hominibus istis, ita sanè & isti dissecantur. Et profectò ille erat, qui succensere debebat, qui nihil quidem iniustè egerat, passus autem est calumniam ac vim ab iniustè agētibus. Cæterùm calūniatores magis arguuntur ēt hac ratione. Sic verum est id, quod semper dicebam. Malè agere est verè malè pati, quanuis ille nihil perperam fecerit, sed virtutem suam demōstrarit. Ita quando contumelia afficimur, dum non sumus malè conscij, nihil patimur. Itaq; volebant quidem occidere, sed hoc non faciunt, eo quòd cautam honestā suo facinori prętexere cupiebant. Quid igitur? an non erat magna qua redarguebat, contumelia? Non illius erat contumelia, sed sic accusabat propheta. Nonne spōte etiam remorabantur, ne videantur propterea illum occidere, quemadmodum. s. & Christum, sed propter impietatem? Hoc autem quod Stephanus loquebatur, pietatis erat verbum. Igitur attentantes etiā illius famam perdere cum morte, dissecabantur. Timebant enim ne iterum noui quippiam circa illum fieret. Deinde quod cum Christo fecerunt, id & cum Stephano. Et sicut illic postquàm dixit: Videbitis à dextris virtutis filium hominis sedentē: blasphemiam esse dicebant, & testes turbas faciebant: ita etiam hoc loco. Illic disruperunt vestimenta, hic aures cōtinebāt: [Quum autem esset plenus Spiritusancto, intentis in cœlum oculis, vidit gloriā dei, & Iesum stantem à dextris dei, & ait: Ecce video cœlos apertos, & filium hominis stātem à dextris dei. Exclamantes autem voce magna, continuerunt aures suas, & impetum fecerunt vnanimiter in eum, & eiectum eum è ciuitate lapidabant.] Profectò si mentitus esset, vt insaniens, relinquēdus erat: ille autem sic loquens, volebat illos doceri. Et postquàm dixit de morte solùm, & de resurrectione nondum dixit, ēt hoc postea opportunè addidit dogma: Ira autē dicit sibi apparuisse, sicut alicubi tractat, vt & sic accipiant sermonem, qui quoniam dixerat illum sedere, molestum illis erat, nunc istum de resurrectione sermonē mouet, & inquit illum stare. Ab hoc tempore cōiecto, & faciem illius glorificatam. Deus enim quum sit misericors, per quæ insidiabantur illi, ijsdem volebat prouocare, siquidem nihil amplius factum esset. *Et eiectum extra ciuitatem lapidabant.* Iterū extra ciuitatem mors, quemadmodum de Christo. Et in ipsa morte confessio, & prædicatio diuulgabatur. [Ac testes deposuerunt vestimenta ad pedes adolescentis, qui vocabatur Saulus, & lapidabant Stephanum innocentem, ac dicentem: Domine Iesu Christe, suscipe spiritū meū.] Hoc ostendit simul ac docet illos, quòd non perir. [Et positis genibus, clamauit voce magna: Dñe, ne statuas illis peccatum hoc.] Quemadmodum defendens, φ nec priora ex ira dixerit, inquit: Dñe, volēs hac quoq; ratione conciliare illis: nam remittere irā ac furorem cedere, puramq; ab affectione seruare animā, valdè acceptum facit sermonē. [Saulus aūt consenserat in necē eius. Facta est aūt in illa die persecutio magna aduersus ecclesiā, quæ erat Hierosolymis, & oēs dispersi sunt per regiones Iudææ, & Samariæ, prętet apostolos.] Nō temerè cōtigit hæc persecutio, sed singulari dispēsatione.

M Mat. 6. f

Cap. 8.

Universidad de Deusto Biblioteca

tione. Vides qũo iterum tentationes permittit deus fieri? Sed vide oro, hinc ẽt qũo dispensantur res. In admiratione fuerunt pp signa, flagellati nihil passi sunt versati sunt in regionibus, creuit sermo, posteà p mittit prohibitionẽ fieri magnã, & fit persecutio non vulgaris, vt ita simul & hos tu
B gent. Timebant.n. audaciores illos factos, vt omnibus manifestũ existeret, ꝙ homines fuerunt, qui timebantur ac fugerent. Vt.n.ne tu post hæc dicas, ꝙ per gratiam solùm benè egerint, licèt persecutionẽ paterentur, & permissi sunt ẽt ipsi fieri timidiores ac illi audaciores. Et oẽs dispsi sunt præter apostolos, inquit. Itaq; non frustra dixi, dispensatione quadã factam persecutionem. Si.n. non facta esset, neq; discipuli dispersi essent. [Curauerunt autem vna Stephanũ viri religiosi, & fecerunt plãctũ magnum super illo.] Vel nondum erant perfecti, vel ꝙ tanta gratia præditus erat, ideò & plangunt illum. Simul autem hic ostendit illos homines fuisse, non solũ metus, sed ẽt luctus, & planctus. Quis.n. non plorasset videns illũ mansuetum agnũ lapidari, & iacere mortuum? Iustum illi epitaphium statuit euangelista. Et positis genibus cũ dixisset, clamassetq; voce magna. Et fecerunt planctum magnum super illo. Sed videamus iterum quæ dicta sunt: [Cũ esset autẽ plenus Spiritusancto, intentis in cœlum oculis, vidit gloriam dei, & Iesum stantẽ à dextris dei, ac dixit: Ecce video cęlos aperros: & cõtinebant aures suas, & impetum fecerunt vnanimiter in illũ.] Quãuis aliàs accusatione hæc digna sint, nihilominus cogita qũo eum qui talia signa fecerat, qui omnes sermone vicerat, qui talia dixerat, suspicientes, sicut volebant, furorem suum implerunt. [At testes posuerant vestimenta sua ad pedes adolescentis qui dicebatur Saulus.] Vide quàm diligẽter ea quæ ad Paulum pertinent narrãtur, vt ubi monstret opus dei, quod posteà factum est cum illo: iam aũt ille non solùm non credit, sed & plurimis illum manibus hemicidatũ mittit. Ideo & hoc manifestãs dicebat, Saulus verò consenserat in necem eius. Non simpliciter aũt orat beatus hic, sed cũ attentione. Positis.n. inquit, genib.
C Vnde diuina illius & mors facta est. Nam huc vsq; permissum erat animabus in inferno esse. Oẽs autem dispersi sunt per regiones Iudææ, ac Samariæ. Absq; metu ac liberè posteà Samariæ se committunt, tametsi audierant, In viã gentium ne abieritis. Verumtẽ de apostolis non dicit, ostendens ꝙ & hac ratione adduci volentes Iudæos, ciuitatem non reliquerunt, velut & alijs fierent audaciæ authores. [Saulus verò deuastabat ecclesiã per singulas domus, trahensq; viros ac mulieres tradebat in custodiam.] Magna insania, & quòd ille solus erat, & quòd in domus ingrediebatur, ita animam suam pro lege dabat. Rapiẽs, inquit, viros ac mulieres. Vide & licentiã, D
& contumeliam, & insaniam. Oẽs quos assequebatur, plurimis malis afficiebat, vtpote à cæde factus audacior. Illi igitur dispersi peragrabant annunciantes sermonem: Philippus autem vt descendit in ciuitatẽ Samariæ, prędicauit illis Christum. Intendebant aũt turbæ vnanimiter his quæ à Philippo dicebantur, audientes & vidẽtes signa quę faciebat. Spiritus.n. immundi è multis, qui ab illis tenebantur exibant, clamantes voce magna. Multi aũt paralytici ac claudi sanati sunt, & factum est gaudiũ magnum in illa ciuitate. [Vir autem quidam nomine Simõ, qui antè in ea ciuitate artem exercuerat magicam, ac gentem dementarat Samarię, dicens se esse quempiam magnum, cui auscultabant omnes a minimo vsq; ad maximum, dicentes: Hic est virtus dei, quæ vocat magna. [Vide oro & aliam tentationem quæ est à Simone.] Auscultabant autem ei, inquit, turbæ eo, quòd multo tempore magicis artibus dementasset eos: cum verò credidissent Philippo euangelizanti de regno dei, deq; nomine Iesu Christi, baptizabãtur viri simul ac mulieres: tunc Simon & ipse credidit. Et cum baptizatus esset, adhærebat Philippo, videnśque signa & virtutes viri, stupẽs admirabatur. Cum autem audissent apostoli, qui erant Hierosolymis, quòd recepisset Samaria verbum dei, miserunt ad illos Petrum, & Ioannem, qui cum descendissent, orauerunt pro ipsis, vt acciperent E
Spiritumsanctum: nondum.n. in quẽquã illorum illapsus fuerat, sed baptizati tantum erant sub nomine Christi Iesu. Tunc imponebant manus super illos, accipiebantq; Spiritumsanctum. Cum vidisset autem Simon, quòd per impositionem manuum apostolorum daretur Spiritussanctus, obtulit eis pecunias, dicens: Date & mihi potestatem, cuicunq; imposuero manus,

nus, accipiat Spiritumsanctum.] Qũo, inquit, Spiritumsanctum illi non receperãt? Spiritum acceperant remissionis, spiritum autem signorum non receperant. Et quod hoc sit ꝙ spiritum signorũ nõ acceperint, vide qũo hoc cernens, Simon accessit, & petijt. Quanuis aũt tunc maximè flagrabat persecutio, attamen deus iterum illos eripuerat, signa illis vt murum præponẽs. Porrò mors Stephani illorum furorẽ non restrinxerat, sed magis auxerat: ideò & disperguntur discipuli, vt doctrina amplius propagetur. Et vide iterum etiam, bona illos accipere, & in gaudio esse, Magnũ.n. inquit, gaudium factum est in ciuitate, cũ ois & luctus magnus factus esset. Ita semper facere solet deus, & tristibus læta miscere, vt in maiori admiratione sint. Multo autem iam tpe morbo obnoxius erat
F Simon, vnde neque sic ab illo liberatur. Qũo autem illum & baptizauit? quemadmodum Christus & Iudam elegerat. Hic videns signa quæ fiebant, obstupescit quidem, non audet autem gratiam signorum petere, qũquidem videbat etiam alios non accepisse. Igitur qũo illum non occiderũt sicut Ananiã & Sapphiram? quia ẽt olim is q in sabbatho ligna collegerat, occisus
Nu. 15. est, vt alij eruditentur: neque posteà alius idẽ passus est. Sic & nunc Petrus facit, & punitis illis hunc non punit, sed dicit ad eum. [Pecunia tua tecum sit in perditionem, quia donum dei putasti pecunijs possideri.] Et quare non acceperunt Spiritũsanctum ij qui baptizarentur? Vel forsan quia Philippus in hoc apostolos breui vẽturos honorabat, vel ꝙ hoc donum nõ habebat. Erat.n. ex septem illis, id quod magis videtur dicendum. Vnde mea sentẽtia hic Philippus vnus ex septem erat secundus à Stephano. Ideò & baptizãs Spiritũ sanctum non dabat, neq;.n. facultatem habebat. Hoc.n. donum solorum apostolorũ erat. Considera aũt ꝙ illi non egressi erãt: dispensatum autem est, vt ij egrederentur, qui & gratia posteriores erãt, propter hoc quòd nondum acceperant Spiritumsanctum. Nam virtutem quidem acceperant faciendi signa, non autem dandi alijs Spi
G ritumsanctũ. Igitur hoc erat in apostolis singulare. Vnde & præcipuos, & non alios videmus hoc facere. Vt aũt vidit, inquit, Simon, ꝙ per impositionem manuũ apostolorum datus est Spiritussanctus. Nõ sic dixisset, nisi & sensibile quiddam factũ esset. Hoc & Paulus fecit, qũ linguis loquebantur. Vidisti scelus Simonis? pecunias attulit, quanuis non vidisset pecuniatũ gratia illum hoc facere: vnde non ignorantiæ opus erat, sed tentantis, & volentis accusationem quærere propter hoc & audit. [Nõ est tibi pars, neq; hæreditas in verbo hoc. Cor.n. tuum non est rectum coram Deo.] Iterum quæ occulta in animo erant, affert in medium, quoniam ille occultũ esse putauit. [Resipisce igitur à malitia tanta, & ora dominũ si fortasse remittatur tibi cogitatio cordis tui. In felle.n. amaritudinis, & colligatione iniustitiæ video te esse. Respondẽs autẽ Simon dixit: Orate vos pro me ad dominum, vt nihil eorum quæ dixistis eueniat in me.] Oportebat illum toto corde pœnitentiã agere, oportebat plorare. Ille aũt obiter hoc faciebat. Si fortasse remittatur tibi hoc, dixit, non quòd nõ dimissum esset illi si plorasset, sed mos etiã prophetis est solum denegare, & non dice
H re. Si autem hoc feceris, condonabitur tibi, sed quod omnino erit pęna futura. Tu autem hoc admirare, qũo in tempore calamitatis nihil negligunt, sed prædicationi incumbunt. Et quodãmodo, sicut sub Mose per comparationem fiunt miracula, ita etiam hoc loco. Magia erat, attamen manifesta hæc signa erant, quãuis nullum oportebat esse illic dæmoniacum, quandoquidem multo tempore dementarat illos: qũ autem multi dęmoniaci, multi paralytici, illa non erant vera. Philippus autem non signis solùm, sed & verbis illos docebat de regno, & Christo loquens. At Simon, inquit, baptizatus Philippo, nõ fidei gratia, sed vt & ipse talis fieret adhærebat. [Vt autem illi descenderunt, orauerunt pro illis, vt accipiant Spiritumsanctum. Nondum enim erat illapsus cuiquam: tunc imposuerunt manus super illos, & acceperunt Spiritumsanctum.] Vides quòd non simpliciter hoc fit, sed multa opus est virtute, vt detur Spiritussanctus? non enim idem est assequi remissionem peccatorum, & accipere virtutem illam. [Vt autem vidit Simon, quòd per impositionem manuũ apostolorum datus est Spiritussanctus, obtulit illis pecunias. [Nunquid alios vidit hoc facere? nunquid nõ putauit illos esse eius, cui
I us oportebat esse, mẽtis? Ideo bene Petrus & rem donum vocat, dicẽs: [Peccatũ tuũ

tecum sit in perditionem, quoniam existimasti donum dei pecunijs possideri.] Vides vbiq; purós à pecunijs. [Non est tibi pars, neq; hæreditas in sermone hoc, cor enim tuum nõ est rectum coram deo.] Atque ita per malitiam omnia fecit, at simplicem esse oportebat. [Resipisce igitur, nã in felle amaritudinis, & colligatione iniustitiæ video te esse.] Magnę irę verba sunt, non punit autem illum, vt ne posteà necessitatis sit fides, vt ne res crudelis esse videatur, vt ea, quæ pœnitentiæ introducat, vel etiam quod sufficiebat ad correctionem, arguisse, & dixisse ea, quæ in corde erant: nam in eo, quòd dicit, *Orate nos pro me*: Simul cõfitetur, ac ostendit. Vide quomodo quanuis scelestus ille esset, redargutus tũ credidit, quemadmodũ, & humilis factus, quando iterum redargutus est. Videẽs signa quæ fiebant, obstupuit, ostendens mendacium fuisse quicquid ipse faciebat. Nõ accessit, dixit, sed obstupuit. Et cur nam illud statim non fecit? Putauit posse latere, putabat artem esse, quod fiebat. Vbi aũt nõ potuit latere apostolos, accessit. [Spiritus enim immundi è multis, qui ab illis tenebantur, exhibant, clamãtes voce magna.] Hoc egrediendi signum manifestum erat.

K signa verò magorum contrario modo se habebant. [Multi autẽ paralytici, & claudi sanati sunt.] Non erat hoc loco deceptio, sed ambulabant, & viuaciter agebãt, vt oportebat. Auscultabant autem illi omnes, dicentes: Hic est virtus dei. Hoc loco impletur, quod à Christo dictum: Multi venient pseudochristi, & pseudoprophetæ
Mat. 13 a. in nomine meo. Quare non statim illum redarguerunt? contenti erant, quòd seipsum condemnabat. Etenim & hoc doctrinæ erat, quoniam autem resistere non poterat, simulat quemadmodum, & Magi
Exo. 2. c quando dicebant, Hoc, digitus est dei. vt autem ne iterum in oblivionem veniat, & obscurus fit, ideo & adhæret Philippo, & non separabatur. Tu autem velim consideres quanta dispensentur per mortem Stephani. Disperguntur per regiones Iudææ, ac Samariæ euangelizant verbum, prædicant Christum. Signa perficiunt, paulò post accipiunt hi donum. Hoc duplex signum erat. Tunc enim illis dari, & huic tunc non dari, maximum signum erat. [Et illi quidem testificati, & locuti sermonem dei, regressi sunt Hierusalem, & multis oppidis Samaritanorum euangelizabant.] Benè sic dixit, Testificati. Testificantur, n. fortasse propter illum, ne decipiantur, vt posteà securiores fiant, ne propter inexperientiam sæpe simul rapiantur. L Regressi sunt in Hierusalem. Quare iterum abeũt illuc? Ibi tyrannis, ibi principium malorum, ibi qui maximè clamabant. Sicut in bellis duces faciunt, & non relinquunt laborantem belli partem, idem & illi faciũt. Vide non primò venientes in Samariam apostolos, sed discipulos, qui persecutionẽ patiebantur. Sicut & apud Christum apostoli emittuntur ad eos, qui iam ex Samaritanis crediderant. [Auditis autem illis, inquit, apostoli miserunt ad illos Petrum, & Ioannem.] Quare nam mittuntur? vt liberent illos à Magia, & ita illis doctrinã, quam primum à Christo acceperant, in memoriam reducerent. Oportebat igitur aduersarium petere, vt accipiat Spiritum sanctum: at ille, quoniam hoc ei non erat curæ, sed vt det alijs, petit, quanuis illi nõ acceperint hunc, vt ita dent. Sed volebat hic Philippo esse clarior, qui inter discipulos erat. [Argentum tuum sit tecum in perditionem.] Non imprecantis, sed erudientis sunt hæc verba: Quoniam enim illo non est vsus, vt oportebat. Tibi, inquit, sit, qui talis es: quasi diceret quis, Cum voluntate hac tua simul pereat, quòd tam pa M tum sentis de dono dei, quòd speraſti omninò humanum esse negocium: non est hoc. Itaque siquidem accessisset sicut oportebat accedere, & si acceptus esset, & si perniciosus fuisset, non latuisset. Vides quòd parua de magnis sentiens duplicia peccat? Duo igitur illis ꝓcipit, [Resipisce, & ora, si fortè remittatur tibi cogitatio cordis tui.] Ita erat cogitans malum quiddam: propter hoc, & dixit, Si fortè remittatur tibi, quia sciebat incorrigibilem esse. At ille iterum timuit multitudinem, & metuit negare. At si non turbatus fuisset, dixisset se nesciuisse, & imprudenter egisse, sed obstupefactus fuit: primùm quidem, quòd captus erat signis, secundò, quòd manifestabatur cor eius. Propterea procul posteà abijt, nempè Romam, eo, quòd apostoli illuc non præuenerant. [Et multis oppidis Samaritanorum euangelizabant.] Vide quomodo, & itinera illis negocium afferebant, at non temerè proficiscebantur. Tales etiam nos oportebat profectio-

nes

nes facere. Et quid dico profectiones? multi oppida habent ac prædia, & non est illis curæ: sed quomodo balnea fiant, & vt pretia crescant, & vt aulæ ac domicilia extruantur, multum soliciti sunt: quomodo autem animæ colantur, non item. Et tu quidem si sentes iuxta sulcum videris, secas, vris, p rdis: & sic terram liberas à suo
A incommodo. Videns autem illos agros plenos spinis, non desecas? Non times, & horres dic oro, quòd de hoc rationem red diturus sis? Num opus est, vt vnusquisque fidelium ædificet ecclesiam, & vt credat simul etiam doctor fit? Nunquid ante omnia hoc considerandum, vt omnes sint Christiani? Quomodo dic mihi, Christianus erit agricola, videns te sic suam negligere salutem? Non potes facere signa, & persuadere ijs, quibus illi persuaserunt, misericordia vtere, cura, mansuetudine, affabilitate, alij q; omnibus. Ac fora quidem ac balnea faciunt multi, ecclesias autem nõ item, & omnia magis, quàm has. Ideò oro ac supplico, & gratiam peto, immò & legem pono, vt nullus qui habet villam appareat carere ecclesia. Ne mihi dixeris, propè est, in vicinia est, magnus est sumptus, non magnum commodum: siquid habes insumendum in pauperes, illuc insume, melius illuc quàm ibi, educa magistrum, educa diaconum, & sacerdotalem ordinẽ. Quasi ducta vxore, vel sponsa, vel data virgine, sic erga ecclesiam affectus es, dotem afferibe illi, ita tibi benedictionis prediũ multiplicabitur. Quid enim non erit illic bonorum? Parum ne est, oro, torcular be-
B nedici, parum ne est deũ ex omnibus frugibus ac decimis prius partem ac decimas accipere? Ad pacem agricolarũ hoc vtile. Venerabilis erit, & presbyter posteà, & ad securitatem agri conducet. Preces illic perpetuè propter te, laudes & synaxes propter te, oblatio per singulos dies dominicos. Quid magis mirandũ, quòd alij extruunt clara sepulchra, vt posteri audiant, quòd ille construxit, an quòd tu ecclesias excitas? Cogita quòd vsque ad Christi aduentum mercedem habiturus fis, qui altare Dei excitaturus es. Dic enim oro si rex tibi præcepisset domum extruere, vt illic habiret, nonne omnia fecisses? Nunc igitur regia est Christi ecclesiæ constructio, ne sumptum spectes, sed fructum computa. Illi coluit terram, tu cole illorum animas: illi tibi ferunt fructus, tu illos infer in cœlos. Qui initium dedit, hic & omnium aliorum causa est. Igitur & te authore, illic erudientur initiandi, ij qui agro tuo vicini, cum balnea quidem molliores reddant agricolas, institoriæ officinæ, delicatiores, attamen facitis hæc propter gloriã. Forum & prætoria, publica faciunt impudentes. Hic autem omnia secus fiũt. Quale enim fuerit, videre senem, ad exemplum Abrahæ incedentem, canum accinctum, C & fodientem, & ipsum operantem. quid illo agro desiderabilius? Hic maior est virtus. Non est lasciuia illic, sed abacta est: non est ebrietas, ac voluptas, sed eliminata est: non est vana gloria, sed extincta est, plus illic fulget beneuolentię propter simplicitatem. Quanta res est abire, & ingredi in domum Dei, & videre quòd ipse illam extruxerit, & quiescere in villa securum, & habere deambulationem seruientem corpori, & matutinis vespertinisque hymnis esse præsentem, ac simul prandentem sacerdotem, simul conuersantem, benedictione frui, & alios videre illuc venientes? Hoc fuerit in murum ac securitatẽ agri. Ge. 27. d Hic est ager, de quo dicit: Odor agri pleni, cui benedixit dominus: quanuis & præter hoc bona sit villa, propter quietem, propter abundantiam ocij, quòd si templum accesserit, quid illi comparabitur? Villa enim habens ecclesiam, paradiso dei comparatur, non est illic clamor, non est turbatio, non varij inimici, neque sectæ omnes licet videre amicos, & participes eorundem dogmatum. Ducit te in philosophiã, ab hac philosophia accipiens te presbyter curabit facilè, nam hic quæcunque dixerimus, forum excutit: illic autem quæcunque audieris fixa habebis in mente. Alius in agro eris per illum, & illis præsidebit ac erit custos, & vt assint, & vt componant se D ipsos. Vnde autem est, & sumptus, dic mihi? Fac iam paruam domum pro templo, qui sequetur te faciet porticum, qui post illum aliam adijciet, & sic tibi impurabitur totum. Tu das parum, & totius accipis mercedem. Igitur initium facito, fundamẽtum iacito, immò mutuum adhortemini, vt certetis in hac re. Nunc autem domus in quibus paleam, & frumentum, & omnia talia reponi oportet, facilè extruunt: vbi autem colligere oportet animarum fructus, minimè curant: sed cogũtur mul-

Adhortatio ad tẽplorũ ædificationem, q̃ impij Luthera ni fundi tus euertunt.

tis stadijs itu, & magnas profectiones facere, vt in ecclesiam abeant. Quantum autē est bonum cum multa quiete in ecclesiam sacerdotem venire, vt accedat ad Deum, & pro ea quotidiè oret ad dominum? Parum est dic oro, in sanctis oblationibus nomē tuum semper referri, & quotidie pro villa preces ad deum fieri? Quantum tibi, & ad alia hoc conducit? Contingit quoidam ex vicinis habitare, & habere curatores. Ad te igitur pauperem, non dignabitur vllus horum venire: ac presbyterum fortassis vocabis, & mensæ participem facies. Vides quanta inde erunt bona? Erit tunc villa ab omni suspicione libera, nullus homicidij, nullus furti accusabit, neque aliquid suspi-
E cabitur. Habent & aliam consolationem, siue morbus, siue mors accidat. Non simpliciter, neque fortuitò etiam amicitiæ fiunt eorum, qui illuc eunt: & congregationes erunt multò alijs cœtibus suauiores: non solùm autem congregationes, sed & illi qui præsunt per presbyterum sunt magis reuerendi. Omninò audis, quòd Hierusalem olim alij ciuitatibus honoratio fuerit: sed non simpliciter, verùm propter impietatem, quæ tunc præualuerat. Propterea ibi colebat deus. Nihil est mali, multa securitas erit, & apud Deū, & apud homines. Etiam oro, ne obiter, sed alacri-
Hie. 15. ter opus in manus suscipiatis. Qui enim educit pretiosum à vili quasi os Dei erit, qui tot animabus tam præsentibus, quàm futuris, vsque aduentum Christi prodest, quantam gratiam apud Deum habebit? Præsidium extrue contra diabolum. Hoc est enim ecclesia. Illinc impetum faciant manus ad laborem, prius extendantur in precibus, & tunc abeant ad opus, vti erit corporis robur, ita erit multa agricolatio, ita omnia mala erunt foris: non potest voluptas verbis tradi, quandiū opere nōdum fuerit suscepta. Ne hoc videris, quòd nullam habeat accessionem ac commodum: nam si hoc feceris, nihil facies, si
F non putas tibi vtilitatem prædio maiorē accedere. si non sic affectus es, non operaberis, si non opus hoc cogitas tuis omnibus præferendum. Quid hac vtilitate maius, animas in arcā, quę est in cœlo, inducere? Hei mihi, quòd nescitis quantum sit lucrifacere animas. Audi quid dicat ad Pe-
Ioā. 21. trum Christus: Si diligis me, pasces oues
d meas. Si oues regias videns, vel equorum armentum, apud stabulum nō habere quę proponantur, accipies ipse, & extrues stabulum, & equile, vel præficies pastorem, quantis te remunerature est rex? nunc ouile Christi congregas, & pastorem præficis, & non putas magnum quidam te facere? Quid dico? siquis scandalizarit etiam vnum, tantas pœnarum minas audit, qui tot seruat non seruabitur? nam quale postea habebit peccatum? etiam si habuerit, non delebit illud? A pœna eius, qui scandalum dederit, disce præmium eius qui seruat. Si non cuę esset Deo etiam vnius animæ salus, non tam iraseceretur ob illius perditionem. Hæc igitur scientes, curam habeamus operis spiritualis, & me vnusquisque vocet, & nos pro viribus simul operabimur. Et si quidem res fuerint domini, in commune conferant: si autem vnus, & alij vicinis suadeat tantùm, vt hoc contigat soliciti sitis, vt vbique benè placentes G deo æterna bona consequamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cum quo patri, & Spiritusancto gloria, honor, imperium nunc, & semper, &c.

Angelus autem domini locutus est ad Philippum, dicens: Surge, & vade Meridiem versus, ad viam, quæ descendit à Hierusalem in Gazam, hæc est deserta: & surgens abiit.
Homilia. xix.

VIdentur mihi conscripta, de eo qui à Samaria, non qui à Hierosolymis vadit. A Hierosolymis.n. non itur ad Meridem, sed ad Septentrionē. A Samaria aūt ad Meridiē est iter. Ista est solitudo. Hoc dicit, atq; adeò, vt non terreatur Iudæorū seditione. Et non interrogauit. Quare? sed surgens abijt: [Et ecce (inquit) vir Aethiops Eunuchus potens Candacis reginæ Aethiopum, qui erat præfectus omni thesauro eius, & venerat adoraturus in Hierusalem. Reuertebatur autem, & sedebat in curru suo, legebatq; prophetam Esaiā.] Magnis laudibus prædicatur ille, quandoquidem & ille in Aethiopia manens, & tātis occupatus negocijs, & cum non esset sestus dies, ageretque in superstitiosa ciuitate, venit adoraturus Hierusalem. Magnaq; H diligentia erat, quia etiam in curru sedens legebat. [Dixit autem spiritus Philippo: Accede, & adhære currui huic. Vt autem accurrit Philippus, audiuit illum legētem Esaiam

prophetam, & dixit: Nunquid intelligis quæ legis? At ille dixit: Quomodo possem, nisi quis viam ostenderit?] Vide iterum aliam pietatem, nesciens legebat, & postquàm legerat, inquirebat. [Rogauitque Philippum vt ascenderet, sederetq; secum. Continentia autem scripturæ, quā
Esa. 53. legebat, hæc erat: Tanquàm ouis ad occi-
e sionem ductus, & sicut agnus coram tondente mutus, sic non aperuit os suum. In humilitate ipsius iudicium eius sublatum est. Generationem autem eius quis enarrabit? quoniam tollitur de terra vita eius. Respondens autem Eunuchus Philippo dixit, obsecro te de quo propheta dicit hoc, de se, an de alio quopiam? Aperiens autem Philippus os suum, & incipiens à scriptura ista, prædicauit illi Iesum.] Vide quomodo res cum illo gerantur, primùm legit ac ignorat, deinde legit illud potissimum capitulum, in quo & passio, & resurrectio ac donum docebantur. [Et dum irent per viam, venerunt ad quādam aquam. Et ait Eunuchus: Ecce aqua, quid prohibet me baptizari?] Vidisti alacritatem? vidisti diligentiam? [Iussitque stare currum, & descenderunt in aquam ambo Philippus, & Eunuchus, & baptizauit illum: vbi autem ascenderunt ab aqua, spiritus domini ra-
I puit Philippum, & non vidit illum vltrà Eunuchus: ibat enim per viam suam gaudens.] Quare, inquit, tulit illum spiritus domini? eò quòd & per alias ciuitates trāsiturus erat, ac annunciaturus. Factumque est hoc, vt posteà in admiratione sit, & ita ne humanum aliquid de illo, sed diuinū existimes. [Philippus autem inuentus est in Azoto, & pertransiens euangelizabat ciuitatibus cunctis, donec veniret Cæsaream.] Et ex hoc manifestum, quòd hic vnus ex septem fuerit. Etenim & posteà illic inuenitur in Cæsarea. Vtiliter igitur rapuit illum spiritus, alioqui rogasset Eunuchus, vt simul cum illo proficiscatur, quem ille cum nondum tempus esset, renuens ac negans contristasset. Vidisti angelos cooperantes prædicationi, & ipsos quidem non prædicantes, hos autem vocantes? Hoc autem mirabile etiam hinc ostenditur, nam quod olim rarum erat, & vix fiebat, id hic perquàm liberaliter fit. Et aliter: Prædictum erat illos dominaturos alienigenis: nam quòd fideles sint fide digni, sufficit obedientiæ assuetos etiā ipsos in similem zelum excitari propter hoc sanè, & gaudens ibat, atque adeò si nesciuisset, non esset gauisus. Quid autem prohibuisset, inquit, omnia illum diligenter discere, & in cursu existentem, maximè in deserto? quia res hæc non agebatur ad K ostentationem. Sed videamus iterum quæ lecta sunt. [Et ecce vir Aethiops, Eunuchus, inquit, præfectus Candacis reginæ Aethiopum.] Ex hoc manifestum, quòd ab ea terra venerat. Nam olim, & mulieres imperabant, veteri quadam lege. Sic nesciebat Philippus quare venisset in solitudinem, quia & non iam angelus, sed spiritus illum rapit. Nihil autem horū Eunuchus adhuc imperfectus videt, vel quòd & hæc non corporis, sed spiritualibus oculis spectanda sint: neq; etiam quæ Philippus edocebatur, discit. Et quare non ipsi apparet angelus, & ipsum ducit ad Philippū? Quia fortassis non obedijsset, sed solùm perterritus fuisset. Vide Philippi philosophiam. Non calumniatus est, non dixit, Ignoras, ego te docebo: non dixit, Ego hæc accurate scio: nec adulatus est, dicens: Beatus es hæc legens, ita à temeritate ac adulatione verbum alienum erat, sed curam se gerere, & misericordem esse declarabat: oportebat enim illum interrogare, oportebat illum desiderare: Est autem hoc manifestè insinuantis, se scire hoc quod ille nesciebat, dum dicit: Nunquid intelligis ea, quæ legis: & simul ostendit magnum in his latere sensum. Et Eunuchus excusat, Quomodo enim, inquit, possem, siquis mihi viam L non indicet? Non dixit: Tu quis es, non redarguit, non insolenter locutus est, non dicit se scire, sed fatetur ignorantiam, ideò & discit, monstrat vulnus medico. Simul agnoscebat quòd & ille sciebat, & docere volebat. Vidit alienum a fastu, neq; enim claro habitu vestitus erat. Ita erat audiendi auidus, & sermonibus attēdebat. Quia & in ipso implebatur, Qui quærit inuenit, Obsecrauit autem, inquit, Philippum, vt Matt. 7.
ascenderet, & sederet cum ipso. Vidisti di- b
ligentiam? vidisti desiderium? orat, vt ascendat, ac secum sedeat. Sic nesciebat, quid esset illi dicturus, sed simpliciter putabat se prophetiam quandam auditurū. Maior autem honor est, quòd non simpliciter ascendere facit, sed etiam orat. Vt autem accurrisset Philippus, audiuit illum legentē: & cursus signū est volentis aliquid

Esa. 55. c discere, & lectio, studij. In eo.n. legebat tẽpore, quo Solis calor feruentior. Continentia aũt ista erat: Sicut ouis ad occisionem ductus est Et hoc illius in discendo cupiditatis indicium erat, quòd prophetam alijs sublimiorem in manibus habebat. Ideò
M non cum seueritate, illi enarrat, sed mãsuetè, immò neq; sic loquitur prius, donec interrogatus est, donec ille obsecrauit. Quẽadmodum istud iterum faciens, inquit: Oro te, de quo propheta dicit hoc. Mihi videtur, quòd nesciebat, quòd de alijs dicunt prophetæ, vel si non hoc, nesciebat, quòd de alijs, vt de seipsis loquantur. Confundamur, & pauperes, & opulenti illum quæstorem. Deinde venerunt ad aquam, inquit: Ecce aqua. Id erat animæ valde flagrantis. Quid prohibet me baptizari? Vides illius concupiscentiam. Non dicit, Baptiza me, neque silet. Sed medium quiddam inter desiderium, & accipiendi pronitatem loquitur, dicens: Quid prohibet me baptizari. Vide quomodo absoluta dogmata habuit. Etenim propheta omnia continebat, incarnationem, passionem, resurrectionem, assumptionem, iudicium futurum. Quæ sanè magnum illi desideriũ ingenerabant. Confundamini, quotquot nondum illuminati estis. Et iussit, inquit, stare currum. Simul dixit, & imperauit. Vt autem ascenderunt ab aqua, spiritus domini rapuit Philippum: Benè, vt diuinum ostendatur, quod factum, & vt ne putetur hominis vulgaris. Et iuit, inquit, viam suam gaudens. Hoc dixit ostendens, quòd contristatus esset, si cognouisset. Itaque præ multo gaudio, quanuis spiritum con-
A secutus, neque videbat præsentia. Et inuentus est, inquit, in Azoto. Multum hinc, & Philippus lucratus est. Nam id, quod audiuit de prophetis, de Abacuk, de Ezechiele, ac alijs, vidit in se quoque fieri, qui in minimo tempore expertus sit multum itineris se confecisse, quandoquidem in Azoto inuentus est, & illic posteà stat, vbi etiã
Cap. 9. illum euangelizare oportebat. [Saulus autem adhuc spirans minas, ac cædem aduersus discipulos domini accessit ad principẽ sacerdotum, & petijt ab eo epistolas, quas perferret Damascum ad synagogas, vt siquos inuenisset eius viæ, seu viros, seu mulieres vinctos duceret Hierusalem.] Opportunè de zelo Pauli hìc disserit, vt ostendat quòd medio zelo vehebatur, nondum satiatus cæde Stephani, neque persecutione ecclesiæ impletus, ac dispersione, accedit ad principem sacerdotum, vbi impletur, quod à Christo ad discipulos dictũ, Quia Ioã. 16. a venit hora, quòd omnis qui occidit vos, arbitratur se obsequium deo offerre. Hic igitur sic faciebat, non vt Iudæi. Absit: nam quod zelo faciebat, manifestum ex eo, quòd in exteras ciuitates abibat. Illi autem etsi ea, quæ in Hierosolymis erant curabant, solùm vt gloriam obtinerẽt. Quare autem in Damascum ibat? magna ciui-
B tas erat, ac regia: timebat igitur ne & illa ciuitas præueniretur. Et videre licet desiderium, ac ardorem, quomodo legitimè operatus est: nam accedit ad principem, petit epistolas ab illo, vt quotquot inuenire esse in via. Viam eos, qui credebant vocat, qui apud omnes sic tunc nominabantur, fortassis ob hoc, quòd viam secabant ferentem in cœlum. Quare autem non accepit potestatem illic puniendi illos, sed in Hierusalem ducit? vt ita cum maiore potestate ibi pœnam de illis sumat. Et vide quali periculo seipsum committebat, attamen, & sic timet ne quid mali patiatur. Sanè propter hoc, & illos secum accipit, vt fidentius quotquot viros, ac mulieres inueniret, vinctos adduceret in Hierusalem. Et aliter: Etiam per viam ostendere spiritus voluit omnibus suum totum esse, ita illi non operabantur hoc. Et vide illum etiam in carceres conijcientem. Igitur illi quidem infirmi erant, hic autem pro alacritate sua erat potens. [Et cum iter faceret, contigit vt appropiaret Damasco, & subitò circunfulgurauit eum lux de cœlo, collapsusque in terram, audiuit vocem
C dicentem sibi, Saul Saul, quid me persequeris?] Quare hoc, non est factum in Hierosolymis? quare non est factum in Damasco? Ita vt non possent istud alij aliter narrare, sed ille fide dignus, vt narret, qui propter hoc abierat. Hoc sanè dicit, & Agrippæ rationem reddens: laborat autem & visu, eo quòd excellens lumen grauare solet. Habent enim suas mensuras oculi. Dicitur autem excellens sonus surdos facere, ac attonitos: sed hunc solum excæcauit, & terrore suo furorem extinxit, ita vt auditet ille ea, quæ dicebantur, Saul Saul, quid me persequeris? Non dicit illi, crede, neq; aliud tale quippiam, sed crimen obijcit. Quid mali, quod aut

magnum,

magnum, aut paruum tibi feci, quòd hæc facis? [Dixit autem: Quis es domine?] Iam confessus est se esse seruum, *Dominus autem dixit, Ego sum Iesus, quem tu persequeris.* Quasi dicat, Ne putes tibi cum hominibus solis esse certamen. [Qui autem, cum illo erant, vocem quidem Pauli audierunt, nullum autem videbant, cui responderet,] Meritò: nam illos minorum rerum fecit auditores. Nam si vocem illã audissent, nec sic credidissent, & Paulũ videntes respondere admirati sunt. [Sed surge, & ingredere ciuitatem, & dicetur tibi quid debeas facere. Vide quomodo non statim omnia illi reuelat, sed solùm illius mentem præmitigat: & dum præcipit quid ei faciendum, statim bonam illi spẽ
D dat, quòd iterum visurus sit. [Viri autem illi, q erãt ei comites itineris, stabant attoniti, audientes quidem vocem, neminem tamen videntes. Surrexit autem Saulus è terra, apertisque oculis neminem videbat, sed manu ducentes illum introduxerunt Damascum.] Spolium diaboli, vasa eius quasi capta ciuitate ac metropoli quadam introducunt. Et quid hoc mirum? Illi hostes, & inimici introducunt illum omnibus videntibus. [Et erat tribus diebus non videns, ac non comedit, neque bibit.] Quid huic comparabimus? Consolatio ista adducto Paulo compensabat mœrorem, quem è morte Stephani conceperant. Et erat etiam inde gratum, quòd ille sic abierat. Sic & Samaritanorum ciuitates adductæ inde multum recreatæ sunt. Et quare, dicit quis, hoc non factum est ab initio, sed posteà? Vt ostendatur quòd verè surrexerit Christus. Qui enim persequebatur illum, & non credebat illius mortem ac resurrectionem, etiã discipulos illius persequens: hic quanam ratione credidisset, nisi magna fuisset crucifixi virtus? Esto illi obtemperent, quid diceres ad hunc? Et aliter propterea post resurrectionem accessit, & non statim, vt manifestius illius videatur certamẽ. Qui enim sic insanit, vt & sanguinem effundat, & in carcerem coniiciat, statim credit.
E Nõ suffecerat, quòd non fuerat cum Christo, sed oportebat, & vehementer oppugnari ab illo fideles, neque vnam insaniæ excellentiam omittebat. Omnibus hic acrior erat: vbi autem excæcatus est, tunc dominationis, & misericordiæ illius consecutus agnoscit, Vel etiam ne quis dicat quòd simularit: quomodo enim de eo qui sanguinarius, & qui sacerdotes accesserat, qui periculis se exposuerat, & etiam exteros afflixerat ac punierat hoc sentiendum? Hìc igitur post hęc omnia dominationem confitetur. Quare autem non in ipsa ciuitate circunfulgurauit illum lux, sed ante illam? quia multi non credidissent, sed irrisissent potius: quandoquidẽ, & suprà cum audiuissent vocem, dicebãt, Tonitru est. Hic autem fide dignus erat referens, quæ sibi acciderant. Et ligatus inductus est alios non circũpositis illi vinculis, & trahebant illum, qui sperabat se tractutum. Quare autem non comedit neque bibit? compungebat se propter ea, quę fecerat, confitebatur, precabatur, orabat deum. Si autem dixerit quis, hãc rem fuisse coactam, interrogabimus, num & Elymas non istud ipsum passus fuerit? Etiam, Infr. 13. b
sed mãsit vt habebat. Quomodo igitur nõ F
coactus est, & quid magis cogere poterat terræ motu, qui fuerat in resurrectione, & militibus qui & multa alia signa nunciabant, quàm si vidissent illum qui resurrexerat? At non sunt illa compulsiua, sed docentia. Iudæi quare non crediderunt hæc audientes? quòd vera dixit manifestum erat. Nunquid conuersus esset hoc non facto? atque ita omnes credere oportebat. Non minor erat his, qui resurrectionem prædicarant, immò fide dignior erat, cum repentè conuerteretur: non præsens apud aliquem fidelem, sed in Damasco conuertebatur immò ante Damascum hoc passus est. Rego Iudęum, vnde dic oro, mutatus est Paulus, tanta signa vidit, & mutatus non est? Quis persuasit illi? immò quis repẽtè illi tãta īmisit alacritatẽ, vt & anathema optarit fieri pro Christo? manifesta Ro. 9. a
est rerum veritas, sed (vt dixi) confundamur iam, quòd Eunuchus illuminatur, & legit. Videtis quomodo erat in magistratu, inque diuitiis, & neque in via quieuit. Qualis igitur erat ille cum esset domi, cum sic in itinere ocium non admitteret? Qualis erat in nocte? Quotquot estis in dignitatibus audite, & imitemini humilitatem, ac pietatem. Quanuis reuerteretur domum, non dixit intra se, Redeo in patriam, illic accipio lauacrum, vt sunt multorum friuola verba. Nòn opus habebat signis ac prodigiis, per solum prophe- G
tam

tam credulus factus est. Propter hoc plangit, seipsum Paulus dicēs: At propter hoc
1.Ti.1.c misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate, & vt in me primò monstraret Iesus Christus omnem lōganimitatem. Dignum profectò mirari Eunuchum illum, nō viderat Iesum Christum, non viderat signum. Vltrà videbat quis status Hierosolymis, & credidit Philippo. Vnde igitur talis factus est? Solicita erat anima illius, attendit scripturis, vacauit lectionibus: cum & latro viderit signa, & magi viderint stellam: hic autem nihil tale viderat, ac credidit. Tanta res est, ac tam vtilis scripturarum lectio. Quid igitur Paulus? An non legem meditabatur? sed mihi videtur hic quòd oportebat remisisse, propter ea, que prius dixi, vbique volente Iudæos conciliare Christo: nam si mentem habuissent, nihil ita profuisset eis, atque hoc. Nam hoc plus momenti habebat ad conciliandos eos, quàm signa, & omnia alia. Itaque quemadmodū nihil ita solet offendere crassiores. Vides igitur dispersis apostolis deum operari signa? Criminabantur Iudæi apostolos, coniiciebant in custodiam, adhuc deus miracula facit. Et quomodo? vide, edu
H cere è carcere: illius signum erat, ducere Philippum, illius signum erat: Paulum adduci, illius signum erat: monstrare se Stephano, illius signum erat. Et considera quomodo Paulus quidem honoratur, & quomodo Eunuchus. Huic & Christus apparet forsan propter duritiam, & quòd non aliter persuasus esset. In his miraculis, & nos conuersati dignos exhibeamus nosipsos. Multi nunc etiam ecclesiam ingressi, ignorant quæ dicuntur. Eunuchus autē & in foro, & in curru vectus lectioni scripturarum attendebant. Sed neque vos hoc agitis, nullus enim vestrum in manibus habet librum, sed omnia potius q̄ librū. Quare autem non videt illum, antequàm egressus è Hierosolymis, sed posteà? Non oportebat illum videre cum exigeret apostolos, eoque infirmus adhuc neque anteà sic erat facile, sicut quando
Es.35.c propheta illum erudiuit. Ita & nunc siquis vestrum voluerit attendere prophetis, non opus habebit signis. Et si placet, ipsam prophetiam videamus quid dicat. Sicut ouis ad occisionem ductus est, & in humiliatione illius iudicium eius sublatum est. Hinc didicit quòd crucifixus est, quòd sublata à terra est vita illius I quòd peccatum non fecit, quòd potuit, & alios seruare, quòd generatio eius inenarrabilis, quòd petræ ruptæ sunt, quòd velum scissum est, quòd mortui è sepulchris suscitati sunt. Immò hæc omnia dixit illi Philippus, solùm à propheta sumpta occasione. Magna res profectò est scripturarum lectio. Sic illud impletur quod à Mose prædictum est. Sedens, & in lecto cubās, & exurgens ac ambulans memor esto domini dei tui. Maximè enim, viæ quando solitariæ fuerint cogitationibus nostris dant locum, nullo ob- Dēt.6.b
turbante. Et hic in via credit, & Paulus in via. Sed hunc nullus trahit quàm Christus. Maius hoc erat, quàm quod apostoli agebant. Hoc autem maius, quoniam cum apostoli essent in Hierosolymis, & nullus esset ex his in Damasco, ascendit illinc persuasus, qui non à Hierosolymis venerat persuasus: epistolas enim ferebat, ad hoc vt credentes ligaret, sicut medicus optimus, febre adhuc furente auxilium illi attulit Christus. Oportebat enim illum inter insanientes comprehendi, tunc potissimum concidit, & seipsum cōdemnauit, quod grauia attentarit. Iam iterum operæ pretium fuerit sermonem, qui vestri gratia assumptus, resumi. Quare dic oro, scripturæ? Quantum ad nos attinet, omnia sublata sunt. Quare ecclesiæ? Desodi libros, forsan non tale crimen, non talis pœna. Siquis desoderit illos in K
stercore; & non audierit eos, non tameon tumelia afficit, vt nunc fit. Quid enim illic contumeliosum, quòd illos desodit? Quid autem hic fit, quòd non audimus illos? Dic oro, vter nam maximè contumelia afficit, qui silenti, vel qui loquenti non respondet? atque ita maior nunc est contumelia, quando etiam loquentē nō audis, maior est contemptus. Iudæi dicebant prophetis. Ne loquamini nobis vetera. Vos autē peius facitis. Ne loquamini, non facimus. Nam illi auersabant eos, sed loquendo quasi speciem pietatis ex voce accipientes: vos autem præ multo contemptu, nec hoc facitis. Credite si manibus iniectis ora nostra obturaretis, non esset tanta contumelia, quāta nunc. Dic enim oro, qui audit, ac non obedit, plus contemnit, an qui non audit?

Agè

Agè causam illam de contumelia exquirimus. Siquis illum, qui contumelia afficit, contineat, & os obturet tanquam ægrè ferens contumelias, alius autem non curet, neque afficiatur, vter magis contemnit, an non hic? Nam ille quidem declarat palam,
L quòd plagam accipit: hic autem quasi os obturet dei. Horretis dictū, sed audi, quomodo etiam hoc fit. Os per quod deus loquitur, os est dei. Nam sicut hoc os animę nostræ est, quanuis anima non habeat os, ita & os prophetarum est os dei. Audite, & horrescite. Stat minister, communis minister, alta voce clamat, ac dixit, Attendamus, & sæpius illam vocem clamat, hæc communis ecclesiæ est, quam ille emittit, & nullus attendit. Post illam incipit lector prophetiam Esaiæ, & neque sic attendit quis, tametsi prophetia nihil humanum habeat. Deinde auditori pronunciat dicens, Hæc dicit dominus, & neque sic attendit quis. Quid dico? Horrenda quædam, & terribilia pertractat, & neque sic est, qui attendat. Verùm quid dicunt plerique? Semper aiunt, eadem leguntur, Hoc vos maximè perdit. Itaq; siquidem sciuissetis illa, neque sic oportebat ab illis recedere, quoniam & in theatris semper eadē fiunt, attamen non satiamini. Quę eadem audes dicere, qui neque prophetarum nomina scis? & non cōfunderis dicendo, ideò non audienda, quoniam eadem leguntur. Etenim tu confessus es, quòd eadem dicū-
M tur. Ego si hoc protulissem, te sic accusassem, te igitur oportebat ad aliam defensionem confugere, non ad hanc tuam accusationem. Dic oro, tu non admones filium tuum? Si igitur ille dicat, quòd semper eadem inculcas: nonne contumeliam esse putas? tunc non oportebat eadem dicere, quando illa, & sciuissemus, & operibus declararemus: immò neque tunc superflua
1.Ti.4. lectio. Attamen & illi Paulus scribens dicebat, Attende lectioni, & adhortationi: nō
d enim fieri potest, vt mentem scripturarum quis exhauriat. Fons enim est immensus: Dixerunt deceptus sum, inquit, & tunc recessit à me. Vultis ostendam, quod non sunt hæc eadem? Quot puta is dixisse in Euangelia, sed hi omnes neuè dixerunt. Quo magis enim quis versatur in illis, hoc clarius videt, tantoque puriorem videt lucem. Ecce quanta dico. Quid est prophetia, dixisis? quid sunt historiæ? quid est parabola? quid est allegoria? quid est typus? quid est symbolum? quid sunt euangelia? Hoc vnū dicite mihi quare dicta sunt euangelia? Quanuis sæpe audieritis, quòd euangelia nihil habent durum, hæc multa austeritate plena sunt. Ignis illorum nō Mar. 9.
extinguetur, inquit, & vermis non morietur. Tunc dissecabit illum, & ponet por- g Mat. 7.
tionem eius cum hypocritis, tunc dicet, &.25.d
Nescio vos, discedite à me qui operamini A
iniquitatem. Igitur ne decipiamur nos ipsos, putantes hæc vobis more Græcanico dici. Nihilne hæc ad vos? vos autem surdi facti estis, & vultum deijcitis quasi attoniti essetis. Euangelia nihil habere debent, quod operandum, sed solùm bona consulant: hæc autem innumera habent, quæ sa cienda, qualia sanè sunt, & id genus. Siquis non odio habet patrem suum, ac ma Mat. 10
trem, non est me dignus. Et non veni mit- d
tere pacem super terram, sed gladium. Et Ioā. 16.
afflictionem habebitis in mundo: Bona g
scilicet. Nunquid hæc sunt euangelia? Euāgelium enim hoc est. Hæc tibi erunt bona, quemadmodum, & homines inter se dicere solent, vt tale quiddam, Pater tuus veniet, vel mater tua, non dicunt: Hoc fac. Iterum dic mihi, quid differunt hæc à propheticis, quare non & illa dicuntur euangelia? Etenim & illa eadem dicunt: exempli gratia, Saliet vt ceruus claudus. Domi- Ps.67.c
nus dabit verbum euangelizantibus. Da Esa 65.
bo vobis cœlum nouum, & terram nō c
uam. Quare non & hæc dicuntur euangelia? Quare non, & hæc prophetia? Si autem, neque scientes, quid sint euangelia, despicitis scripturarum lectionem, quid vobis dicam? Dicam quid & aliud. Qua B
re non decem? quare non viginti? quare nō multi aggressi sunt conscribere euangelia? quare non vnus? quare discipuli? quare hi qui non discipuli? quare etiam omnino scripturæ, quanuis contrarium dici ve- Heb. 8.
tus? Dabo vobis testamentum nouum. c
Vbi sunt qui dicunt semper eadē? Si hæc scimissetis, quòd licèt homo plurimis annis viuat, non sunt eadem, non diximus hæc credite, neque hæc vobis dicerem, nec priuatim, nec in communi: sed siquidem inuenerit quis, annuam: si autem nō, sinam. Sic enim vos fecerim inutiles semper omnia promptè dicentes, & quando oportet, non reuenientes. Ecce habetis quæstiones sufficientes. Considerate,

dicite

Universidad de Deusto Biblioteca

dicite causam. Quare euangelio, quare nõ prophetiæ, quare facienda in Euangelijs, & si hic desiniat, alius quærat. Etiam conferte ea, quæ ipsi inter vos excogitatis, deinde autem nos silebimus. Nam si dicta vobis nihil profuerint, multò magis, neq; si alia apposuerimus. Profectò haurimus in vas perforatum. Hinc etiam vobis maior pœna. Igitur propter hoc silebimus? quod cettè ne fiat, in vobis situ est. Si.n. viderimus vestrum studium, fortassis itetũ loquemur vt & vos amplius probati sitis, & nos in vobis exhilaremur, in omnibus glorificantes deum ac patrem domini nostri Iesu Christi, cui gloria, & imperium, & magnificentia, & honor, cum ingenito patre, ac sancto illius spiritu, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

C

Erat autem discipulus quidã in Damasco, Ananiæ nomine: & dixit ad illum dominus in uisione: Anania. At ille dixit: Ecce domine. Dominus autem ad illum dixit, Surge, uade in uicum, qui dicitur Rectus, & quære in domo Iudæ Saulum nomine Tarsensem. Ecce enim orat, & uidit in uisione uirum Ananiã nomine introeuntem, & imponentem sibi manus, ut uideat.

Homilia. xx.

QVare nam per nullum ex præcipuis apostolis, hunc vocauit, neque misit ad illius institutionem aliquem ex his? quoniam non oportebat illum per homines, sed per Chtistum eruditi. Quoniam, & hic docuit quidem illum nihil, baptizauit autẽ solùm. Simul autẽ cum baptizaretur, accepit magnam spiritus gratiam ob zelum & alacritatem plurimam. Quòd autem & Ananias valde insignis fuerit, manifestum fit ex his, quæ ad illum dicit, & quæ ille respondet, dum dicit. [Domine audiui ex multis de homine hoc, quanta mala fecerit sanctis tuis in Hierusalẽ:] Si igitur contra dominũ locutus est multò magis si angelus missus esset. Et ꝓpter hoc, ante hunc, neq; Philippus audit qd futurum, sed solùm videt angelum, & nõdum spiritus iubet accedere, & adhærere currui. Iam autem hoc loco metum illius minui, & dicendo, Ecce orat: quasi hoc dicit. Cęcus ẽ & tu metuis? Ita, & Moses timet. Vade magis verba sunt timẽtis, quam non credentis. Et audi verba ipsa: *Domine audiui à multis de uiro hoc.* Quid dicis? Deus dicit, & tu dubitas? Sic nondum sciuerunt potentiam Christi. [Et hic habet potestatem à summis sacerdotibus, vt vinciat omnes qui inuocant nomen tuũ.] Vnde hoc manifestum? Verisimile erat illos, qui in timore erant, curiosiores fuisse. Non igitur hoc dicit, quasi nesciat Christus: sed dubitat, qũo hæc fiant, cum illa ita se habeant. Ita & alibi discipuli dicũt, Quis potest saluari? Et vide quot res gerã tur, vt credat vẽturo. In somnio vidit, prędixit illi. Orat, inquit, igitur ne time. Et quare non dicit illi, quod factum sit? Erudit nos, ne prędicemus opera nostra. Immò & timentem videns, neque sic dixit, Ne sis infidelis: sed quid? [Surge, vade. Vidit enim in visione virum qui imposuit illi manus. [Ideò, in visione: qa cæcus erat. Et neque miraculi excellentia rapuit dlscipulum: ita metuit. Attamẽ per illum, Paulum cum esset cæcus, videre deus fecit. [Dixit autem dominus ad illum, Vade, quia vas electionis mihi est hic, vt portet nomen meum coram gentibus, & regibus, filiorum Israel. Ego enim monstrabo illi, quanta oporteat eum pro nomine meo pati.] Non solùm fidelis erit, inquit, sed & doctor, & magna dicendi libertate vtetur. *Coràm gentibus, ac regibus.* Ita crescet doctrina, inquit, vt & populos & reges omnes vincat.] Abijt autẽ Ananias, & ingressus est in domum, & positis super illum manibus dixit, *Saul frater dominus misit me.* Iesus qui apparuit tibi in via, qua ibas vt resp i:ias, & implearis Spiritũsancto. Statim illum familiarem facit nomine: Iesus, inquit, qui apparuit tibi in via. Portò hoc non dixerat illi Iesus, sed à Spiritusancto didicerat. [Et statim deciderunt ab oculis illius tanquam squamæ, viditque statim, & surgens baptizatus est, & cibo sumpto cõualuit.] Solùm illi manus imposuit, & statim squamæ ob oculis illius deciderũt. Has quidam dicunt cæcitatis illius fuisse causas. Et quare non excæcauit illius oculos? Hoc admirabilius erat. Nam & apertis oculis, non videbat id quod patiebatur à lege, donec nomen appositum est Iesu. [Et statim, inquit, baptizatus est, & sumpto cibo conualuit.] Igitur infirmus factus erat, & ex itinere, & ex metu, & ex ieiunio, & ex tristitia.

Mat. 10 d

E

F

tia. Volens igitur illius augeri tristitiam, cæcum manere permisit, donec venit Ananias: & vt nequis putet cęcitatem phantasiam esse: propter hoc erant squamæ. Igitur non opus habebat alia doctrina: sed quod acciderat, doctrina erat. [Fuit autem Saul cum his, qui Damasci erant, discipulis diebus tribus, & statim prædicabat Christum, quòd hic est filius dei.] Vide statim doctor factus est in synagogis, non erubescebat mutationem, neque formidabat destruere ea, in quibus anteà clarescebat. Non simpliciter erat doctor, sed etiam in synagogis. Ita ab initijs homo erat & occidens, & ad cædes compositus. Vides vt manifestum signum in illo factum. Hoc ipso & omnes obstupefacere faciebat. Ideo & hoc manifestans addit, ac dicit: [Attoniti autem sunt omnes qui audierant ac dicebant, Nonne hic est, qui expugnabat in Hierusalem inuocantes, in omine hoc? Et huc ideo peruenit, vt ligatos ducat ad summos sacerdotes. Saulus autem magis confortabatur, & confudit Iudæos, qui habitabat in Damasco, cõuincens, ꝓ hic est Christus. Vtpote in lege edoctus obturabat illos, & non sinebat loqui. Liberati à Stephano, putarũt se liberatos ab huius rei disputatione, & nũc alium inuenerunt Stephano potentiorẽ. Sed videamus iterum ea quæ de Anania. Non dixit ad illum, Loquere ac doce illum. Nam si cum dixisset, orat, & vidisset virum impositis illi manibus, non credidit, multò magis si hoc dixisset. Vidit, inquit, in visione. Et ita ne de hac re dubites, Ne igitur timeas, sed vade. Sic neque Philippus tũc totum statim audiit. Quia vas electionis mihi est hic. Ita agit qui timorem omnem excutit, & fidere persuadet, quandoquidem de illo sensurus erat melius, quia & passurus erat. Vt autem dixit, vas: ostendit quòd non sit naturalis illius malitia, Electionis, addidit quò ostendar, & probatum esse, nã quod probatũ est eligimus. Ne igitur quis hæc audiens, putet quòd non credens his quæ dicebantur hæc dicat Ananias, vel putat deludi Christum, absit, sed timens ac tremens, neque attendebat dictis, audito nomine Pauli: ita corripuerat metus illius animam vel solo nomine audito. Quãuis cum audisset, quò excæcasset illum, oportebat fidere. Et huc ob istuc ipsum inquit, venit, vt omnes inuocantes nomen hoc ligaret. Quasi diceret, Timeo ne fortasse me in Hierusalem ducat. Quid me proiicis in os leonis? Cur me huic prodis? Timet hac hæc dicit, vt discamus vndique virtutem viri. Nam hoc à Iudæis dici, haud mirum fuerit, at quod ab hoc, & tam territo maximum esse indicium virtutis diuinæ ostenditur. Saul frater, hic & timor factus est magnus, & obedientia maior post timorẽ. Deninde postquàm vas electionis dictus est, vt ne dicas totum esse dei, abducens te ab hoc, apponit quod sequitur dicens: Vt portet nomen meum coram gentibus, & regibus, filijsq; Istael. Audiuit qd valde desiderauit Ananias, quòd & Iudæis oppositurus se esset. Ideò, & non solùm gaudio, sed & fiducia impletur. Ego enim ostendam illi quæ oporteat illũ in nomine meo pati. Hęc prędicit, simul inhortatur. Nam si ille tãta passurus est, qui adeò insanijt, ille autem neque baptizari vult, vt videat, bene haber, inquit, dimitte illum cæcum esse: propter hoc nunc mansuetus est, quia cæcus est: quid me iubes illius apperire oculos, vt iterum liget? At ne timeas futurum. Apertione enim non contra nos, sed pro nobis opus erit, ad hoc vt respiciat. Insuper, & hæc adiiciantur. Ne timeas. Nihil faciet vobis graue, sed etiam patietur multa. Et hoc sanè admirabile, quia prius patietur: & tunc incidet in pericula. Saul frater, dominus Iesus qui apparuit tibi in via, misit me. Non dixit, qui excæcauit: sed, qui apparuit. Ita solebat modestè, & nihil insolentius loqui. Igitur sicut Petrus curato cæco dicebat, Quid in nos intenditis, quasi nostra virtute vel pietate fecerimus illum ambularet, Ita & hic Iesus qui apparuit tibi, cum imponeret manus hæc loquebatur, & duplex cæcitas soluebatur. Vbi autem dixit, quòd sumpto cibo conualuit, declarauit quòd infirmatus fuerit, nimio mœrore, cęcitate, timore, & fame. Neque anteà cibũ sibi dari permittebat, donec baptizatus magnorum donorum particeps factus est. Et non dixit Iesus crucifixus ille, filius ille dei, qui signa facit. Sed quid? Ille qui apparuit tibi: propter ea quæ illi nota erant: quoniam, & Christus ipse nihil amplius apposuit, neque dixit, Ego sum crucifixus ille, qui surrexi: sed, quem tu persequeris. Non dixit, qui persecutionem.

A

H

I

Su. 3. b

K tionem passus sum: vt ne putetur, quasi per furorem, ac risum assistat. Qui apparuit tibi, inquit, in via. Veruntamen non apparuit, sed per opera visus est, & volens sermonis molestiã adumbrare, statim addidit, vt videas, & impleatis Spiritu sancto. Nunquid, quod factum erat improperabat? Non. Sed daturum se gratiam, inquit: Mihi videtur, & hunc, & Corneliũ, statim cum dicerentur hæc ad illos, Spiritusanctí gratiæ factos esse participes: tametsi hic is qui dedit, non fuerit vnus ex duodecim. Ita nihil, vel humanum ex omnibus, quæ in illo, vel per hominem factũ est: sed deus aderat, qui hoc faciebat. Interim autem & illum erudit, vt modestè se gerat, non duceus illum ad eximios apostolos. Et ostendit quòd nihil hoc loco humanum, neque tunc assequutus est spiritum, qui faciebat signa, vt & sic fides illius ostendatur: non enim miracula fecit. Et statim, inquit, in synagogis prædicabat Christum, quòd hic est filius dei. Non q̃ surrexit, prædicauit neque quòd viuat. Sed quid? Valde euidenter exponebat hoc dogma, quòd hic est filius Dei. Qui autem hæc audiebant, adhuc in incredu-
L litate persistebant. Oportebat autem non credere solùm, sed etiam obstupescere. Et quare nam non simpliciter, quòd persecutor fuerit, dicunt: sed quòd expugnet, inuocantes nomen hoc? Valde furibundum per hoc declarabant: & non dicebant Iesum, præ inuidia neque nomen audire sustinentes: ita erant exasperati. Et huc propterea venit. Non possumus dicere, inquit, quòd prius cum apostolis fuerit. Vide quomodo per multa testificatio fit, ipsum Paulum esse ex numero hostium. At ille non solùm non confundebatur propter hoc, sed & gloriabatur. [Saulus autem magis corroboratur, & confundebat Iudæos,] Hoc est, ora eorum obturabat. [Confirmans quòd hic est Christus.] Docebat, inquit: doctor enim statim erat: [Vt autem impleti sunt dies, sat multi conspirauerunt Iudæi, vt occiderẽt illum.] Iudæi ad validum syllogismum redeunt. Non enim iam sycophantas, & accusatores, & falsos testes inquiunt. Neque enim vltra illos ferunt. Posteà illi per seipsos hoc faciunt. Nam quoniam videbant rem augeri, neque iudicium adhibent. [Innotuerunt autem Saulo insidiæ illorum, obser-

uantes portas dies, ac noctes, vt occidant illum.] Quare? quia signum hoc iam factum, præ omnibus intolerabile erat, etiã eo quòd quinque, & tria millia crediderant, & in summa, omnibus. Et vide illum iam non gratia seruari, sed humana sapiẽtia, vt discas virtutem viri, etiam absque miraculis clarescentis. [Discipuli autem acceperunt illum noctu, & dimiserunt per murum, submittentes in sporta.] Meritò vt res suspicione careat. Quid igitur? Vt graue periculum effugiat. Nunquid manet? Minimè: Sed vadens hinc, magis illos accendit. Nam quod verè crediderat, multi adhuc non credebant. Propter hoc post dies sat multos hoc fit. Quidnam hoc est? Verisimile illum nondum voluisse inde proficisci, multis forsan admonentibus. Vbi autem hæc didicit, tunc permisit discipulis suis. Etenim statim habebat discipulos. Hoc insinuans dicebat, *Præfectus Aretæ regis custodiebat ciuitatem apprehendere me volens.* Et vide Euangelistam, nihil superbè dicentem, neque claritudinem Pauli dicentem, sed solùm, quod excitarunt regem. Igitur illum solum emiserunt, & nullum cum illo, idque perquàm vtiliter, vt ipse apostolis in Hierusalem se ostendat, immò illi quidem emiserunt, vt deinde ipse sibi adesset, & se seruaret. Ipse verò contrarium faciens, ad insanientes statim transijt. Hoc est, accensum esse, A
hoc est magis feruere. Et considera quomodo sequitur. A primo statim die seruat præceptum, quod audierant apostoli, Nisi quis tulerit crucem suam, & sequatur me. Igitur qui post alios venerat, magis quàm alij feruebat: & opere implebat illud: Cui dimittitur multum, magis diliget. Vnde quò posterius venit, hoc magis dilexit. Et propter hoc etiam priorem vitam suam suggillans, sæpe seipsum notabat, nihil satis esse putans ad priora occultanda. Confirmans, inquit, hoc est, cum mansuetudine docens. Et vide quòd non dicunt illi, Tu es qui expugnas, quare mutatus est: confundebantur enim, sed inter seipsos dicebant. Dixisset enim, & multò iustius. Hoc nos maximè docere oportebat, quoniam, & apud Agrippam sic rationem reddit. Hunc imitemur oro, & nos, & contra omnia pericula simus parati. Et quomodo, inquit, ille fugit? Non erat opus

timoris,

M Act. 2. & 4.

Mat. 10 g

Luc. 7.

timoris, sed custodiebat seipsum verbo. Si timidus fuisset non venisset in Hierusalem, neque statim suscepisset doctrinã, remisisset alacritatem. Atqui non erat timidus, sed prudens, & temporis obseruator, edoctus passione Stephani. Proin-
B de non putabat magnum mori pro prædicatione, nisi cum magno lucro hoc fiat: homo quoque Christum videre volens, quem maximè omnium videre cupiebat, quoniam nondum suum erga homines ministerium impletum erat. Talem oportet esse Christiani animam. Statim ab initio, & ianua ostendendebatur Pauli effigies, immò, & anteà per ea quæ non secundum scientiam faciebat, sed humana ratione motus. Nam quum post tantum tempus noluit dissolui, multò magis in initio negociationis, nuper è portu egressus. Non eripit autem illum periculo Christus, sed permittit: quoniam vult etiam hamana industria pleraque fieri. Et aliter: Permittit, vt discamus quòd i & illi homines fuerint, & quòd nõ vbiq; gratia operabatur: alioqui, si hoc non fuisset: simpliciter habiti essent stipites, propter hoc & illi in multis dispendiabant, & operabantur. Hoc & nos faciamus, & ita fratrum salutem optemus. Hoc non minus fuerit martyrio, nihil deprecari pati propter multorum salutem. Nihil adeo lætificat deum. Iterum dicam, quod sæpe dixi, quoniã valde istud velim, quoniam & Christus faciebat, de remissione admonens, ac dicens: Quando orauerit is vos remittite siquid contra
C aliquem habetis. Iterum Petro loquens, inquit, Non dico tibi, quòd remittas solùm septies, sed vsque septuagies septies. Et operibus remisit, quæ in illum delicta sunt. Sic sanè, & nos, quoniam scimus scopum Christianissimis esse. Semper de illo loquimur. Nil frigidius Christiano, alios non seruante. Non potes hic pauper tatem dicere. Quæ enim duo minuta de derat, accusabit. Et Petrus dicebat Argentum, & aurum non habeo. Et Paulus ita erat pauper, quòd & sæpe esurierit, & necessario alimento habuerit opus. Non potes ignobilitatem dicere, etenim etiam illi ignobiles fuerunt, & ex ignobilibus. Non potes prætexere, quòd idiota sis, nam & illi erant illiterati. Licèt seruus sis, licèt fugitiuus poteris quod tuum est

Mat. 5. c
Ibi. 18. d
Lu. 21. c
Sup. 3. a

implere: quandoquidem & Onesimus talis erat, sed vide quò illum vocet, & in quantam dignitatem prouehat. Vt commu-
nicet mihi, inquit, in vinculis. Non Ad Philemo.
potes infirmitatem dicere, quoniam & Timotheus talis erat, frequentes habens infirmitates. Quod autem infirmus fuerit, audi: Vino modico vtere propter stomachum tuum, & frequentes infirmitates tuas. Potest vnusquisque proximo suo 1. Ti. 5. d
prodesse: si volueris quod tuum est implere. Non videtis arbores steriles quòd sint validæ, quomodo pulchræ, proceræ, leues, ac sublimes? At si hortum habere D
mus, vellemus malogranata, oliuas habere frugiferas, & multo magis quàm illas. Illa enim ad voluptatem magis sunt, quàm ad vtilitatem. Et vtilitas autem parua quædam est. Tales sunt, qui solùm considerant ea, quę sua sunt, immò neque tales: nam hæ ad incendium paratæ sunt, alioqui illa etiã ad ædificium, & ad rerum securitatem. Tales fuerunt etiam virgines, castæ quidem, & ornatæ ac modestæ: at nulli vtiles, ideò & exuruntur. Tales sunt, qui non pauerunt Christũ. Vide enim horum nulli improperari sua peccata, non quòd scortati sint, non quòd peierarint, nihil omnino, sed quod alteri non fuerint vtiles. Talis erat qui talentum desoderat, irreprehensibilem quidem exhibens vitam. Qui autem alij non est vtilis, dic mihi, quomodo erit Christianus? Si fermentum commistum farinæ non commutauerit totum in alium habitum: nunquid fermentum tale est? Quid etiam, si vnguentum non impleret odore accedentes, vnguentumne dicemus? ne dicas impossibile est mihi adducere alios: nam si fueris Christianus, impossibile est vt hoc non fiat. Nam si- E
cut ea, quæ in natura contradictionem non habent, ita etiam hæc. Etenim in natura Christiani situm est hoc, ne afficias contumelia deum. Si dixeris, quòd sol non potest lucere contumelia illum afficeris. Si dixeris, quod Christianus non potest prodesse, contumelia afficisti deum, & mendacem dixeris. Facilius enim est quòd sol non calefaciat, neque luceat, quàm Christianum non lucere. Facilius est lucem esse tenebras, quàm hoc fieri. Ne igitur dicas, quòd sit impossibile. Impossibile enim contrarium est. Ne

igitur

igitur contumelia afficias deum, si quod nostrum est rectè perfecerimus, omnino erunt illa, & quasi naturale quoddã opus sequetur. Non potest latere lux Christiani, non potest occultari lampas tam clara. Itaque ne simus negligentes. Etenim sicut à virtute luctum erga nos, & ad eos qui vtiliratem capiunt, transit: ita & à malitia duplex damnum, & in nos & in eos, qui offenduntur, venit. Sit quispiam (si vis) idiota, innumera à quodam passus, & nullus illum vlciscatur, sed & benefaciat. Qua doctrina hoc non fuerit validius? quibus sermonibus, quibus admonitionibus, quem furorem extinguere, & suffocare non valeret? Itaque hoc scientes, possideamus virtutem eo, quòd non
F possumus aliter seruari, quàm cum his bonis operibus hanc vitam perficientes, vt & futura bona assequamur, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, cum quo patri simul sanctoque spiritui gloria imperium, honor nunc, & semper, & in secula seculòrum, Amen.

Vt autem Saulus venit Hierusalem, tentauit adhærere discipulis, & omnes timebant illum, non credentes quòd esset discipulus. Barnabas autem apprehensum illũ duxit ad apostolos & narrauit illis, quomodo in via viderit dominum.

Homilia. xxi.

REectè hoc loco dubitatur, quomodo in epistola quidem ad Galatas dicit,
Gal. 1. c. Non abiit Hierusalem, sed in Arabiã, & Damascum, & quod post tres annos ascenderit, vt videret Petrum, hic verò contrarium dicit, quòd Barnabas duxerit illum ad apostolos. Vel igitur hoc dicit, Non abij, vt moram facerem: dicit enim illic non acquieui carni, & sanguini, neque abij ad eos, qui ante me, erãt apostoli. Vel
Ibid. si non hoc, quia insidiæ erant in Damasco, postquam ille venit ab Arabia factũ est, inquit. Deinde iterum ascendit post-
G quam inde venisset. Sanè ipse non abiit ad apostolos, sed discipulis adhærere tentabat, vtputa non doctor, sed discipulus existens. Igitur non propter hoc ascendit, vt abiret ad eos, qui ante se, neque enim ab illis quiddã didicit. Vel hunc ascẽsum non dicit, sed relinquit: & quum sic esset, abiit in Arabiam, deinde venit in Damascum, posteà in Hierusalem, posteà in Syriam. Vel si non hoc, iterum sic ascendit Hierusalem, dein in: Damascum, emissus deinde in Syriam, posteà in Damascum iterum, mox in Cæsaream, & tũc per quatuordecim annos, fortè quando fratres adiit cum Barnaba. Vel si non hoc, aliud dicit tempus: historiographus enim multa succindit, & multa tempora congerit. Vide quomodo non est ambitiosus, neque narrat visionem illam, sed præterit. Iterum autem sic incipit, ac dicit: [Quum venisset autem in Hierusalem, tentauit ad hærere discipulis, qui timebant illum.] Et ex hoc iterum seruorem Pauli ostendit, non ab Anania, neque ab his, qui illic admirabantur eum, sed ab his qui Hierosolimis erant, neque enim hoc humanæ ex
H pectationis erat. Et vide illum non ad apostolos euntem propter modestiam, sed ad discipulos, vtpote discipulum existentem: nondum enim fide dignus putabatur. [Barnabas autem assumens illum duxit ad apostolos, & narrauit illis quomodo in via vidisset dominum.] Barnabas ille mitis quidam & mãsuetus homo erat. Filium autem consolationis interpretatur quis posset ex nomine: vnde, & amicus Paulo factus est. Quòd autem valde vtilis erat, & facilis, hoc ex his quæ in manibus, & quæ cum Ioanne aguntur, manifestum est: & propterea hic non metuit, sed narrat, quomodo in via viderit dominum; & quòd loquutus sit illi; & quomodo in Damasco liberè egerit in nomine domini Iesu. Verisimile enim, quòd ille etiam in Damasco audierit de illo: ideò, & hæc tanquam præparatoria facit, operibus confirmans ea, quæ dicta erant. [Et erat ingrediens, & egrediens Hierusalem, & liberè loquens in nomine Iesu. Et loquebatur, & disputabat cum Græcis, quoniam discipuli metuebãt illum: apostoli verò nõ credebant illi, propterea metum illorum qui
I illic: tollit, Loquebaturq; & disputabat cũ Græcis.] Hellenistas, Græcos dicit, qui Græcè loquebantur: idq; valde sapienter. [Neque enim videre illum voluerunt Iudæi: alij verò etiã aggrediebantur, vt interficerent illum.] Magnæ alacritatis, victoriæq; potentis hoc indicium erat, etiã illos valdè mœstos factos ob id, quod acciperat. [Vt autem cognouerunt fratres, deducũt illũ in Cæsaręã.] Propter timorem hoc faciunt.

Barnabas qd interesset.

ciunt. [Metuentes enim, ne posteà idem cum illo fiat, quod cũ Stephano, deducũt illum in Cæsaream, & emiserunt illũ in Tarsum.] Licèt propter metum, attamen emittunt, simul & prædicaturũ, & securiorẽ futurũ in sua patria. Vide aũt oro, qũo nõ oia gratia fiunt, sed permittit illos deus etiam propria sapiẽtia multa moderare ac facere, humano more. Si.n. ab ipso factum est hoc, multò magis ab illis. Permittit hoc vt ignauorum prætextum auferat. [Itaque ecclesiæ per totam Iudæã & Samariã habentes pacem ædificabantur, & ambulabant in timore domini, & cõsolatione spiritus sancti implebantur.] Vt igitur neqs ex timore hoc factũ putet, ptius, vt habuerint ecclesiæ, narrat, ostẽdẽs quòd prosequutionis tempore Hierosolymis erat: vbi aũt res ecclesiæ vbique in pace, tunc posteà & Hierusalem relinquit: adeò feruens, & alacer erat. Nõ enim quoniam pax erat, putabat nihil opus suo aduentu. Et propter quid, inquit, hoc facit, & nouit, quum esset pax, & postquã Pau-
K lus abiit? Quia illos oblectabantur maximè, vtpote sæpius commendatos, & multitudini admirabiles, illũ autem contẽnebant, & magis in eum duri erant. Vidisti qũo pax bellum sequuta? immò vidisti qd fecerit bellum istud? Disperfit pacem facientes per Samariam, confusus est Simõ in Iudæa, Sapphira punita est. Igitur non quia pax erat, remissiora erant negocia, sed talis erat pax, vt & consulatione haberet opus. [Factum est quum Petrus trãsiret per omnes, descẽdit etiam ad sanctos qui habitabant in Lydda.] Quemadmodum dux in exercitu obambulans considerabat, quæ pars sit coadunata, quæ ornata, quæ suo aduentu egeat. Vide vbiq; illum circuncursare, & primum inueniri. Quando eligendus apostolus, hic primus: quando loquendum Iudæis, non apostolos esse ebrios: quando curandus claudus, quando concionandum, hic præ alijs est: quando agendum contra principes, quando contra. Ananiam, quando ob vmbra sanationes fiebant, hic erat. Et vbi quidẽ erat periculum, hic: & vbi moderatio. vbi autem tranquillitate reserant plenę, communiter omnes. Sic non exigit honorem maiorem. Iterum quando fieri miracula
L opus erat, ipse prosilit. Et hic iterum ipse per se laborat ac iter facit. [Inuenit autẽ illic hominem quendam Aeneam nomine ob octo annis decũbentẽ in lecto, qui erat paralyticus, & dixit illi Petrus, Aenea sanat te Christus: surge & sterne tibi ipsi. Et statim surrexit.] Et quare non expectauit fidem viri, neque interrogauit, vis sanus fieri? Maximè igitur ad multorum cõsolationem factum est hoc miraculum. Itaque audi quantum lucrum. subdit, n. dicens. [Et viderunt omnes qui habitabãt Lyddam & Assaronem quotquot conuersi erant ad dominum.] Benè sic dixit. Insignis enim erat vir, vnde argumentum dat signi, vt tollat lectum. Etenim nõ solũ ab infirmitatib' liberaui, sed ẽt cũ sanitate vires contuli. Et aliter. Et tunc nondum indicia suę virtutis exhibuerant: & ita meritò non exigebatur à viro fides. Itaque quemadmodum Christus incipiens a signis non exigebat fidem, sic neque illi. Nam in Hierosolymis quidem, meritò fides illorum prius exigebatur, vnde & pp-
M ter fidem, quotquot morbis obnoxij erãt in viam exponebantur, nempè vt venientis Petri vmbra quempiam illorum obũbraret, multa enim facta erant illic signa. Hic autem hoc primum contigit: Nam signa quædam fiebant, vt allicerentur alii, quædam verò pro credentium consolatione. [In Ioppe autem erat discipula quædam nomine Tabetha, quæ si interpretetur quis, dicitur Dorcas. Itaque hæc plena operibus bonis, & eleemosyni, quas faciebat. Factum est autem in diebus illis, ꝓ quum egrotasset illa mortua est. Lotam autẽ illam posuerũt in cęnaculo. Quia autẽ propè erat Lydda Ioppe, audientes discipuli quòd Petrus esset in illa, miserunt duos viros obsecrantes, ne differat venire vsque ad se. [Quare expectauit vt morerentur? quare nõ & ante hoc Petrus rogatus? Indignum censebant, pro talibus discipulos solicitos esse, & à prædicatione auellere. Quoniã & pp hoc dicit, ꝓ propè erat: & ita monstrat quòd vt rem superuacuam hoc petiissent. Discipula enim erat. *Surgens autem Petrus venit cum illis, quẽ vt venit, adduxerunt in cœnaculum.* Non orant, sed illi permittunt vt à seipso vitam illi concedat. Ita hic impletur, quòd eleemosyna liberat à morte. [Et steterunt circa illum omnes viduæ plorantes, & monstrantes tunicas & vestes, quas fecerat Dorcas quum esset cum ipsis.] Ducunt Petrum

eò vbi ſira erat mortua, fortaſſe putantes
A al quid illi ad doctrinam dari. Vidiſti quãtũ augmẽtum factum? Non ſimpliciter autem datum eſt nomen mullieri, ſed vt diſcamus quòd ferret nomen ita vigilans ac ſobria, vt Dorcas. Multa enim nomina ſingulari diſpenſatione indita ſunt, vt ſæpe vobis dixi. Plena erat, inquit, operibus bonis, & eleemoſynis, quas faciebat. Magnum mulieris encomium, quandoquidẽ vtraque ſic faciebat, vt vtriſque plena eſſet: manifeſtum autem quòd primum illorum, etiam tunc huius faciebat diligentiam. Quæ fecerat, inquit, quum Dorcas adhuc eſſet cum ipſis. Multa humilitas: non enim, ſicut nos, agebant, ſed communiter omnes erãt: magnam eleemoſynæ faciebat rationem. [Eiectis autem foras omnibus Petrus poſuit genua, ac orauit, & conuerſus ad corpus dixit, Tabetha ſurge. Illa autem aperuit oculos ſuos, & viſo Petro reſedit.] Cur nam omnes eiicit? planè ne lachrymis conturbetur, nec confundatur. [Et poſitis genibus orauit.] Hoc indicium erat attentę, & ordinatæ orationis. Et *apprehenſa*, inquit, *manu*. Hic oſtendit per partem, vitam, deinde virtutẽ, quæ inducebatur: illam per verbum, hanc per manum. Data autem illi manu excitauit illam, & vocatis ſanctis ac viduis comtẽ
B dauit illam viuentem. Aliis quidem ad cõſolationem, quòd accepiſſent ſororem, & quòd vidiſſent miraculum: alijs autem vt præeſſet. [Notum autem factum eſt per totam Ioppen, & multi crediderunt in dominum. Factum eſt autem, quum manſiſſet ille ſat multis diebus in Ioppe apud Simonem quendam coriarium.] Vide humilitatem ac manſuetudinem Petri, quòd non apud hanc maneret, neque apud alium quendam inſignem, ſed apud coriarium: per omnia nos in humilitatem inducens, & neque viliores confundi permittẽs, qui & pp hoc ſenſuit tranſeundum, quoniã illius doctrina opus habebant credentes. Videamus iterum, quæ ſuprà dicta. Tentabat, inquit, adhærere diſcipulis. Non impudenter acceſſit, ſed ſubmiſsè. Diſcipulos autem vocat etiam eos, qui non erant in choro duodecim eo, quòd omnes tum propter eximiam virtutem diſcipuli vocabantur. Erat enim manifeſta illorum imago. Et omnes timebant illum, inquit. Vide quomodo metuebant diſcipuli, quomodo adhuc metus vigebat. Barnabas autem apprehenſum illum duxit ad apoſto- C
los, & narrauit illis. Mihi videtur Barnabas anteà illi fuiſſe amicus. Ideò & omnia narrat, quæ illi contigerant. Nihil autem horum ille dicit: opinor autem quòd & ad alios hoc non protuliſſet poſteà, niſi quædam fuiſſet neceſſitas. Et erat cum illis ingrediens in Hieruſalem, & liberè loquẽs ĩ nomine domini Ieſu. Hoc & alijs dabat fiduciam. Vides & illic & ibi alios parãtes, & vrgentes, vt ille abiret, & nuſquam diuini miraculi gratia illum frui. Itaque ſic illius oſtenditur alacritas, atque adeò non videtur mihi terreſtre iter facere, ſed etiam nauigaſſe: & id quoque ſingulari diſpenſatione fit, vt ipſe, & illic prædicet. Vnde & inſidię ab illis, & quòd in Hieruſalem venit, ſimiliter ſingulari diſpenſatione factum eſt, vt creditibilia magis ſint quæ ei acciderant. Loquebanturq; & diſputabat cum Græcis. Et habentes, inquit, pacem eccleſiæ ædificabantur, & ambulabant in timore domini: hoc eſt, creuerunt & etiam inter ſeipſas veram habebant pacem. Meritò: nam multum afflixerat eos externum bellum. Et conſolatione ſpirituſſancti implebantur. Conſolabatur illos ſpiritus, & per miracula, & per opera, & abſque illis vnumquẽq; per ſe. Factũ eſt autem quum Petrus tranſiſſet, vt deſcẽderet in Lyddã, inuenit illic hominẽ decumbentem, ac dixit illi, Aenea ſanet te Ie- D
ſus Chriſtus. Nõ hoc oſtẽtãtis, ſed fidẽtis verbũ eſt, qd futurũ eſſet. Mihi autẽ videtur, qp huic verbo credidit infirmus, & factus eſt ſanus. Quòd autem abſque faſtu factum ſit, manifeſtũ etiã ex ſequentibus. Non enim dixit, In nomine Ieſu. Verùm vt dignum magis iſtud narrat Viderũt autem qui habitabant Lydda, & conuerſi ſunt ad dominum. Itaque non fruſtra dixi, vt perſuaderentur, & conſolationẽ acciperent, facta eſſe miracula. In Ioppe autẽ erat diſcipula quædã, inquit, nomine Tabetha. Factũ eſt aũt in diebus illis, qd illa infirma facta mortua eſt. Vides vbiq; ſigna fieri? non ſimpliciter mortua eſt, ſed quũ diù infirma fuiſſet. Ideò & Petrũ nõ vocant, donec defuncta eſt Vbi verò audierunt diſcipuli, miſerunt obſecrantes ne diſferret tranſire vſq; ad ipſos. Vide, per alios mittunt, ac vocant. Ille autem obtemperat, ac venit: neque pro indignitate habet

vocatum

vocatum eſſe. Tam magnum bonum eſt afflictio. Hoc coniungit animas noſtras. Nuſquam infirmitas illic, nuſquã lamen-
E tum. Totam illam, inquit, poſuerunt in cęnaculo. Hoc eſt, omnia curarunt, quæ ſolent apud mortuum fieri. Surgens autem Petrus, venit cum illis, & aſcendens in cœnaculum poſitis genibus orauit, conuerſusq; ad corpus dixit, Tabetha, ſurge. Nõ omnia permittit Deus, eadem facilitate fieri: Hoc autem illis prodeſt. Non enim ſolùm curabat ſalutem aliorum, ſed etiam illorum. Enimuero qui tot curarat vmbrã, nunc tanta facit ad excitandam illam? In-
Sup. 5.c terdum etiam fides accedentium cooperatur. Hãc igitur primam mortuam excitat, vocans nomine. Quæ & quaſi ex ſomno expergefacta, primùm aperuit oculos: deinde ſtatim conſpecto Petro reſedit, & tandem contactu manus firmatur. Tu autem oro, vide lacrum, quomodo iterũ fructus ſit, & non ad oſtentationem. Sanè propter hoc & omnes foras eijcit, magiſtrum etiã in hoc imitans. Vbi enim lachrymæ, tale myſterium perfici non debet, immò vbi miracula ibi adeſſe decet lachrymas. Audite oro, quanuis non tale quiddam ſit, ſed in his, qui nunc mortui magnum perficitur ſacramentum. Die autem oro, ſi ſedentibus nobis mittat rex quendam, vocans in regna: plorandumne erit, ac lachrymandum? Angeli è cœlo veniunt illinc miſſi, ab ipſo rege, vt conſeruum ſuum vocent, & tu ploras? Non vides quale ſacra-
F mẽtum eſt quod fit? quàm terribile ac horrendum, & verè hymnis ac gaudio dignũ. Vis diſcere, vt ſcias quod non ſit lachrymarum tempus? Hoc diuinæ ſapientię maximum eſt myſteriũ. Nam quemadmodũ domo ſua relicta pergit anima ad ſuum feſtinans maritum ac dominum, tu autem luges? Itaque & nato puero hoc facere oportebat. Etenim hic partus illo melior. Vadit enim ad aliam lucem, ſoluitur quaſi à vinculo quodam, & quaſi à certamine egreditur. Etiam, inquit, de probatiſſimis rectè hæc dicis. Et quid ad te homo? Tu enim hoc neque apud probatiſſimos agis. Dic oro mihi, cur de puello poteris deſperare, cuius gratia luges illum? cur nuper illum natum? Etenim ſicut ille, ita & iſte ſe habet. Quare igitur luges illum? Neſcis quod ſicut ſol mundus aſcendit, ita & anima relinquens corpus cum pura conſcientia fulget clarè? Non cum tanto ſilentio videri poteſt rex aſcendens in ciuitatem, vt anima quæ reliquit corpus, & cum angelis abit. Intellige quæ ſit anima, in quanto tunc ſtupore ſit, in quanta admiratione, & voluptate. Quid luges dic oro? Non enim in peccatoribus hoc ſolùm facis. Vtinam hoc eſſet, & non prohiberem luctus. Vtinam talis meus eſſet. Hic luctus apoſtolicus eſt, hic luctus, & dominicus. Plorauit enim & Ieſus Hieruſalem. Vellem hac lege diſcerni luctus. Quando autem reuo- Lu. 19.f
cans naturam dicis, & conſuetudinem, & G
curam: nonne propter hoc luges? ſed conſidera. Luge, plora peccatorem, & ego deducam lachrymas, & ego magis quàm tu: quanto & maiore ſupplicio obnoxius ille, & ego plorabo tali animo. Non te autem ſolùm oportet plorare, ſed & ciuitatem totam, & omnes occurrentes, tanquàm eos, qui ad mortem ducuntur. Verè enim mors illa, mala eſt mors peccatorum, & omnia confudit. Hic luctus ſapientiæ eſt, multamque habet doctrinam: ille autem puſillanimitatis. Si ſic luxiſſemus omnes viuentes, illos emendaſſemus. Igitur ſi poſſes prohibere afferentem remedia, feciſſes mortem illam corporalem: ita & nunc ſi quidem hanc luxiſſes mortem, prohibuiſſes certè & ſuperte, & ſuper illo fieri. Nunc autem ænigma eſt, quod fit, quum ſint multi, qui poſſent non permittere hanc accedere, & dimittere, vt fiat, vt autem facta fuerit lugere. Verè lachrymis digni, quando aſſiſtent tribunali Chriſti, qualia audient verba? quantas res patientur? Fruſtra vixerunt hi, immò non fruſtra, ſed etiam in malum. Et H
de illis tempeſtiuè diceretur, Vtile erat illis ſi non fuiſſent nati. Quæ enim vtilitas dic oro, tantum inſumere tempus in malum tui ipſius capitis? Nam ſi fruſtra ſolum inſumptum eſſet, non ſatis fuiſſet damni. Dic oro, ſiquis mercenarius factus, viginti annos perdat fruſtra non plorabit, & lachrymabitur, & videbitur omnium miſerrimus? Et hic quantum vitæ fruſtra inſumpſit, neque vnum diem vixit ſibi, ſed voluptati, luxuriæ, auaritiæ, peccato, diabolo? Hoc igitur non plorabimus, dic oro? non tentabimus nos ab his periculis eripere? Eſt enim ſi voluerimus illi leue

facere ſupplicium. Itaq; ſi preces pro illo faciamus continuas, ſi eleemoſynam damus, & ſi ille indignus ſit, nobis Deus placatior erit. Si per Paulum alios ſeruauit, & per alios alijs parcit: quomodo nõ & propter nos iſtuc ipſum faciet? Ex illius opibus, ex tuis, vnde volueris, iuua: inſtilla oleum, immò aquam: non poteſt ſuas eleemoſynas oſtentare, licèt cognatorũ. Non habet eas, quæ factæ ſunt à ſe, tametſi factas pro ſe. Ita cum fiducia illum deprecabitur tunc mulier, precium redemptionis pro illo deponens: quo pluribus pec-
I catis fuit obnoxius, hoc magis opus eſt illi eleemoſyna. Non propter hoc autem ſolùm, ſed quòd neque æqualem habet vim nunc, ſed multò minorem. Non eſt autem par, quod quis ipſe facit, & quod per alium facit. Itaque quum minor ſit, ita multitudine maximam faciamus illã, non circa monumenta, non circa ſepulchra occupati ſimus. Aſſiſte viduas. Hæc erit ſepulchralis cura maxima. Dic nomen, omnes iube pro illo facere ſupplicationes, & preces. Placabit hoc deum, etiãſi non ab ipſo factum ſit: ſed propter illum alius author ſit eleemoſynæ. Et hoc dogma eſt diuinæ miſericordiæ. Viduæ circunſtantes, & lachrymantes, non ſolùm à præſenti, ſed etiam à futura poſſunt eripere morte. Multi etiam vtilitatem acceperunt ex eleemoſynis ab alijs pro ſe factis: nam licèt non perfectam, attamen conſolationem quandam inuenerunt. Quoniã ſi hoc non eſt, quomodo pueri ſeruantur: quanuis certè illi nihil afferunt, ſed parentes torum, & mulieribus donati ſunt ſæpius pueri? Multas nobis deus ſalutis dedit vias, modò ne negligamus. Quid igitur ſiquis pauper fuerit, inquit? Iterum dicam: multitudo eleemoſynæ non ex his, quæ dantur, iudicatur ſolùm, ſed etiam ex voluntate: modò ne des minus, quàm fa-
K cultas tua poteſt, & totum exquiſiueris. Quid igitur ſi ſolitarius fuerit, & peregrinus, & nullum habeat? Quare enim nullum habet, dic oro? Hoc illo dat pœnam, quòd nullum ita amicum, ita virtute præditum habet. Itaque hoc fit, vt licèt ipſi non ſimus virtute præditi, curemus ſocios, & amicos virtute præditos habere, & mulierem, & filium quaſi fructum quendam etiam per illos habentes, paruum quidem fructum habentes, attamen aliquem: ſi curaueris, non diuitem, ſed frugalem vxorem ducere, hac conſolatione frueris. Similiter ſi operam dederis, ne diuitem filium relinquas, ſed pium, ac filiam honeſtam: & ſic hac frueris conſolatione, ſi hæc curaueris, & talis eris. Et hæc pars virtutis eſt, quòd tales elegeris, & amicos, & vxorem, ac filios. Non fruſtra oblationes pro defunctis fiunt, non fruſtra preces, nõ fruſtra eleemoſynæ. Hæc omnia ſpiritus diſpoſuit, volẽs vt nos mutuum iuuemus. Vide enim vtilitatem: accipiet ille per te, & tu per illum, contemptis opibus inductus ad faciendum aliquid generoſum: & tu illi ſalutis, ipſe verò tibi eleemoſynæ factus eſt author. Ne dubita, quia erit aliquis fructus ſuauis. Non ſimpliciter miniſter clamat pro his, qui defuncti ſunt in Chriſto, & pro his, qui illorum memoriam faciunt. Non diaconus eſt qui talem illam vocem emittit, ſed ſpiritus non ſanctus inquam, ſed donum. Quid dicis? In manibus eſt hoſtia, & omnia propoſita ſunt bene ordinata, adſunt angeli, adſunt archangeli, adeſt filius dei, cum tanto horrore aſtant omnes, aſtant illi clamantes omnibus ſilentibus, & putas ſimpliciter hæc fieri? Igitur & alia ſimpliciter, & quæ pro eccleſia, & quæ pro ſacerdotibus offeruntur, & quæ pro plenitudine ac vbertate? Abſit. Sed omnia cum fide fiunt. Quid putas pro martyribus offerri, quòd vocantur in illa hora, licèt martyres ſint, etiam pro martyribus magnus honor nominati domino præſente, dum mors illa perficitur, & horrendum ſacrificium, & ineffabilia ſacramenta. Nam quaſi ſedente rege, quæcunque voluerit, perficit: vt autem ſurrexerit, quæcunque dicit, fruſtra dicit. Ita & tunc quandiù propoſita fuerint myſteria, omnibus honor maximus in memoria haberi. Vide enim: Annunciatur tunc ſacramentum horrendum, quòd pro mundo dedit ſeipſum Deus, cum illo miraculo tempeſtiuè memor eſt ille eorum, qui peccarunt. Sicut enim quando regum trophæa ſtatuuntur, tunc celebrantur quidem & quicunque victoriæ ſocij fuerunt: dimittuntur autem, qui ſunt in vinculis per illud tempus. Vbi autem tranſierit hoc tempus, qui nihil aſſequutus eſt, nihil obtinet. Ita ſanè & hic. Trophæorum & celebrandæ victoriæ tempus eſt. Quoties enim, inquit,

Oblationes pro defunctis non fruſtra fieri. L

M

10.11 quit, manducatis panem hunc, mortem domini annunciate. Itaque ne ſimpliciter accedamus, neque fortuitò hæc fieri putemus. Et aliter: Martyrum memores ſumus, & hoc in fidem, quòd non mortuus adhuc eſt dominus: idque quia deuicit, & occidit mortem ſignum factum eſſe illum mortuum. Hæc ſcientes conſideremus, quantas conſolationes poſſemus mortuis, pro lachrymis, pro lamentis, pro monumentis, præſtare: nempe eleemoſynas, preces, orationes, vt & illi, & nos aſſequamur promiſſa bona, gratia, & miſericordia vnigeniti filij, cum quo patri, ſimul ſanctoque ſpiritui gloria, imperium, honor, nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen.

A Cap. 10. *Vir autem quidam in Cæſarea, nomine Cornelius, centurio, ex cohorte quæ appellatur Italica, pius ac timens Deum, cum omni domo ſua, faciens eleemoſynas multas populo, & orans deum ſemper.*

Homilia. xxii.

HIc non erat Iudæus, neque iuxta legem viuebat, ſed prius noſtro more vitam egerat. Et vide duos credere nunc, nempè Eunuchum à Gaza, & hunc, quum
Sup. 8. e ambo ſint in dignitatibus, magnamque pro illis habitam curam. Verùm ne putes, quòd electi ſint propter has dignitates. Minimè: ſed propter pietatem. Sanè propter hoc dignitates poſitæ ſunt, vt maior pietas oſtendatur. Mirabilius etenim, quãdo quis in diuitijs, & potentia agens talis fuerit. Iam magna illius laus, qui tantam peregrinationem ſuſceperat, & neque per illud tempus lectionem intermittebat. Et
Ibid. f Philippum quum in curru veheretur, orabat: & multa alia. Magna autem, & huius laus eſt, quòd facit eleemoſynas, ac preces, & pius eſt in tanto principatu. Vnde & ab dignitate hac virum notum reddit. Et meritò, nequis dicat, ſcripturarum hiſtoriam fallere. [Ex cohorte, inquit, quæ vocabatur Italica.] Spira, cohors eſt, quæ nunc
B Νοῦμερον. vocatur Numerus. [Pius ac timens deum, cum omni domo ſua,] Hæc dicit, ne putes quòd propter dignitatem illius talia facta ſint. Itaque quando Paulum adduci oportebat, minimè angelus, ſed ipſe dominus apparet: neque mittit illum ad aliquẽ duodecim apoſtolorum, ſed ad Ananiam. Hic autem ſecus fit. Præcipuum adducit, ſicut & Philippum, attemperans ſe illorum infirmitati, & docens quomodo talibus vti oporteat. Quoniam & Chriſtus ipſe, qui abijt, apparet ſæpe ijs, qui grauiter patiuntur, & per ſeipſos accedere non poſſunt. Vide autem oro, hic iterum aliud eleemoſynæ encomium, ſicut illic in Tabetha. [Vir, inquit, pius & timens Deum cum omni domo ſua.] Audiamus nos quotquot domeſticos negligimus. Hic autem, & militum curam gerebat, & faciebat elemoſynam omni populo. Sic & dogmata, & vita illius recta fuerunt. [Vidit in uiſione manifeſtè, circiter horam nonam diei, angelum Dei ingreſſum ad ſe, & dicentem ſibi, Corneli.] Quare videt angelum? Etiam hoc faciebat ad confirmationem maiorem Petri, immò non illius, ſed aliorum infirmorum. Nona autem hora, quando curæ dimittebantur, & quies e- C
rat, quando in precibus, & compunctione. [Vt autem intuitus eſt illum, & trepidus factus eſt, dixit.] Vide angelum non ſtatim dicere ad quæ dicenda venerat, ſed prius ſoluere metum, & mentem illius ſublimia contemplantem. Etenim aſpectu territus erat, ſed metu moderato, & ſolum animaduertentem faciente. Mox verba metum ſoluunt, immò laus in illis dicta, quæ formidinis aſperitatem mitigabat. Audi autem, & qualia verba: [Preces tuæ, ac eleemoſynæ tuæ aſcenderunt in memoriam coràm deo. Itaque nunc mitte in Ioppen, & voca Simonem, qui agnominatur Petrus.] Ne ad alium veniant, nõ à ſolo cognomine, ſed etiam à loco manifeſtat virum. [Et ille eſt, qui hoſpitatur apud Simonem quendam coriarium, cui eſt domus apud mare.] Vidiſti quomodo, quia diligebant ſolicitudines, ac ſilentium, in ſecretiores vrbium partes ingreſſi ſunt? Quid igitur ſi contigiſſet, & alium Simonem eſſe, eundemque coriarium? Vnde & aliud ſignum habebat, quòd apud mare habitabat. Vix autem poſſibile erat tria illa vui competere. Et non dixit quare, ne contriſtet illum: ſed relinquit illum, ita vt deſiderium habeat audiendi illum. [Vbi verò abijt angelus, qui locutus eſt Cornelio, quum vocaſſet duos ſeruos ſuos, & militem pium, ex his qui manebant apud il- D

lum, & narrasset illis omnia, misit eos in Ioppen.] Vides quòd non simpliciter hæc dicit, sed vt ostendat, quòd etiam hi, qui cum illo, tales essent? [Et quum narrasset illis omnia, dixit.] Vides quàm alienus est à fastu? Non dixit, Vocate mihi Petrum: sed ita vt persuaderet, narrauit omnia. Idque singulari rõne faciebat. Non enim volebat id sola authoritate præcipere, & accersere: idcircò nunc narrat, tam moderatus erat vir: tametsi nihil magnum cogitari poterat de viro, qui apud coriarium diuertera-. [Sequenti autem die, quum illi in via essent, ac ciuitati appropiarent, ascendit Petrus in superiorem partem domus, vt oraret circa horam nonam.] Vide quomodo spiritus connectit tempora, & neq; citius, neque tardius facit hoc. Ascendit, inquit, Petrus in superiorem partem domus, vt oraret circa horam sextam, hoc est, seorsum, & in quiete, quasi in cœnaculo. [Et quum esuriret, ac vellet sumere cibum, parantibus autem illis irruit super eum mentis excessus, & vidit cœlum apertum.] Quid est ecstasis? Spiritualis, inquit, cõtemplatio facta est in illo: quasi diceret
E quis, anima excessit è corpore. [Et vidit cœlum apertum, & descendẽs ad se vas quoddam, velut linteum magnum, quatuor initijs alligatum submitri è cœlo in terram, in quo erant omnia quadrupedia terræ, bestiæque, & reptilia, ac volatilia cœli. Et facta est vox ad illum, Surge Petre, macta, & vescere. Ait autem Petrus, nequaquam domine, quia nunquam edi quicquam commune, vel immundum. Et vox iterum secundò ad eum, Quæ deus purificauit, tu communia ne dixeris. Hoc autem factum est tertiò. Et rursum receptum est vas in cęlum.] Quid nam hoc est? Symbolum totius orbis fit. Homo ille præputium habebat, & nihil commune cum Iudæis, Quoniam igitur accusaturi erãt omnes Petrũ, tanquam præuaricatorem, & hoc valde illis frequens erat, necessariò & tempestiuè inquit, Nunquam comedi. Nunquid ipse timuerat? Absit. Sed spiritus ita moderabatur eum, vt defensionem habeat cõtra eos qui reprehensuri erant, quòd & contradixerit: nam magna cura illam legem seruabant. Ad gentes mittebatur, vt igitur & hæ illum non accusent, sicut iam dixi: hęc singulari dispensatione contigerunt, vel etiam ne videatur spectrum quoddam esse, dixit: [Nequaquàm domine quia nunquã edi commune, vel immundum. Facta est autem vox ad illum, Quæ deus purificauit, tu ne communia dicas.] Hoc videtur F quidem ad illum dici, totum autem Iudæis dicitur: nam si magister increpatur, multò magis hi. Itaq; linteum, hoc est, terra: bestiæ autem in illa, gentiles. Macta verò, & comede, quod etiam illos accedere oporteat. Tertiò autem fieri, baptisma significat. [Minimè domine, nunquam comedi commune, vel impurum.] Et quare, inquit, contradixit? Nequis dicat, quòd tentauerit illum deus sicut Abraham, quando Ge. 22. a iussit, vt filium hostiam offerret, sicut & Philippum quando rogauit, Quot habe- Ioã. 6. a tis panes, non vt discat, sed tentans illum. Quin & in lege Moses distinctè præceperat de mundis, ac immundis, tam in terra, quàm in mari. Attamen, neque sic sciebat, adeò apud seipsum hæsitat Petrus, quæ nã esset visio illa, quam vidisset.] Ecce viri qui missi erant à Cornelio percontati de domo Simonis astiterunt ad ianuam. Et vocantes, interrogabant, an Simon qui cognominaretur Petrus, illic haberet hospitium.] Quoniam admiraretur, ac dubitaret Petrus, veniunt viri tempestiuè dubitationem soluentes. Quoniam & Iosephum prius permisit turbari, & tunc archangelum mittit. Facilè enim anima solutionẽ accipit, quæ prius dubitauit. Itaque non diutius permittitur hæsitare, neq; anteà, sed commodissimo tempore. [Petro verò cogitante de visione, dixit spiritus ei, Ecce G viri quærunt te: Surge itaque, & descende, ac vade cum eis, nihil hæsitans, propterea, quòd ego misi illos.] Est hic, & alia defensio Petri ad discipulos, vt discat, quod & hæsitarit didiceritque non hæsitandum. Quia ego, inquit, illos misi. Vide quanta spiritus facultas. Quod autem facit deus, hoc spiritus dicitur facere. Verùm angelus non sic. Sed primùm dicens, Preces tuę, ac eleemosynæ tuæ: tunc, inquit, mitte: vt ostendat, quòd illinc missus sit. Spiritus autem, quoniam dominus, Ego illos misi. [Descendens autem Petrus ad viros, dixit, Ecce ego sum, quem quæritis, ob quam causam adestis? Qui dixerunt, Cornelius Centurio, vir iustus, ac timens deum, & testimonium habens ab vniuersa gente Iudæorum, oraculo admonitus ab angelo sancto, vt accerseret te in domum suam, & audiret,

audiret, verba abs te.] Dicunt laudes, vt persuadeant, quòd & angelus apparuit illi. Intrò vocatos igitur eos excepit hospitio. Vides vnde initium fit gentium? A viro pio, qui operibus dignus est habitus. Nam si offenduntur Iudæi quum talis fuerit: si non fuisset talis, quid non dixissent? Introductus, inquit, illos hospitio excepit. Vide quanta securitas. Intus vocat, nequid graue eis accidat, & fidenter vititat cum illis. [Sequenti verò die Petrus profectus
H est cum illis, & quidam ex fratribus Ioppensibus comitati sunt eum. Postridie verò introierunt Cæsaream.] Nobilis erat vir, & in præclara degebat ciuitate. ideò apud illum omnia simul pulchrè gerunt, & à Iudæa res accipit initium, vrpote quæ non dormiẽti, sed vigilanti interdiu acciderit. Circa horam.n. nonam. Ita seipsum attendebat. Sed videamus iterũ, quæ suprà dicta: [Et dixit angelus, Preces tuæ, ac eleemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam coràm deo.] Hinc manifestum quòd per vocem vocauit angelus, & ita vidit illum: quòd si non vocasset, neque vidisset. Ita quibus vacabat, erat intẽtus. Et accersi Simonem, qui Petrus cognominatur. Iam quod ad vtilia illum vocet, manifestauit: qualia autem vtilia hæc, non addidit. Sic neque Petrus dicit totum. Sed vbique sunt succisæ narrationes, vt audientes excitent: sic & Philippum solùm vocat in solitudinem: Ascendit autem Petrus in superiorem partem domus, vt oraret circiter horam sextam, & cecidit super illum mentis excessus, & videt vas quoddam quasi linteum. Vide quòd neque fames cogit illum accurrere ad linteum. Vt autem non diù
I hæsitet, audit vocem dicentem, Surge Petre, macta, & ede. Forsan positis genibus orabat, ac videbat visionem. Mihi videtur propter prædicationem hanc visam esse. Quòd autem, & diuinum fuerit, quod videbat, manifestum, quia supernè id quod videbat, descendebat: & quod vox inde afferebatur, & ter fiebat, & cœlum aperiebatur, & quòd illinc veniebat, & illuc rapiebatur, maximum autem indicium erat diuinè fieri. Quare autem hoc fit? Propter eos, quibus erat narraturus. Quia ipse iã Mat. 10. a audierat. In viam gentium ne abieritis. Et ne mireris. Si enim circuncisione, & sacrificio Paulus habebat opus, multò magis tunc in principio prędicationis, quum essent adhuc infirmiores, illis egebant. Et ecce viri, inquit, missi à Cornelio astabant ad ianuam, & vocantes, rogabant an Simon, qui cognominatur Petrus, illic habeat hospitium, eo quòd vilis domus erat infrà rogabant, non vicinos. Petro autem cogitante, dixit ei spiritus: Surge, descende, & vade, nihil hæsitans, eo quòd ego misi illos. Vide, non dixit, Propter hoc enim visio apparuit tibi: sed, ego misi illos: ostendens quòd sic persuadere debent non exacturi pœnas. Sufficit enim illi ad omnem probationem, audire ab illo, Fac hoc, loquere hoc, & nihil amplius K quærere. Descendens autem Petrus dixit, Ecce ego sum, quem quæritis? Cur nam non statim illos suscipit, sed quærit? Vidit milites esse, qui astabant. Ideò non simpliciter rogat, sed prius confessus esse se, quem quærebant, quærit causam aduentus, vt ne putetur propter hoc quærere, quasi velit seipsum occultare. Et rogat, vt si quidem opus, statim festinet, & simul eat. Si autem minus, vt hospitio excipiat. Quare autem illi dicunt, Accersit te in domum suam? quia hoc illis præcepit. Fortassis autem, & quasi rationem pro illo dantes dicunt: Ne desperes, non quasi contemnens misit, sed præcepit sic. Cornelius autem expectabat illos, conuocatis cognatis suis, & necessarijs amicis. Meritò: non enim iustum fuisset etiam cognatos, & amicos non simul adduci. Et aliter & illic præsentes magis, quàm illi audissent. Vidistis quanta eleemosynæ virtus, & in priore, & in præsenti sermone. Illic à temporali morte liberati, hic ab æterna, & ianuas aperuit cœli. Vide etiam quanti fecerit, quòd credat Cornelius, vt & angelus missus, & spiritus operatus, & princeps Apostolorum accersitus, visionemque talem vidit, & nihil omninò intermissum est. Quot fuerunt Centuriones, & Chiliarchi, & reges, & nullus horum assequutus est, quæ ille. Audite omnes, qui in militia estis, qui regibus assistitis. [Pius erat, L inquit, ac timens deum (Et quod maius) Talis erat cum omni domo sua.] Ita erat huic rei intentus, ac affectus, vt non solũ sua beuè constitueret, sed etiam in ministris suis istuc ipsum faceret. Non.n. sicut nos, qui omnia facimus, vt nobis timendi

Universidad de Deusto Biblioteca

ſunt miniſtri, at pij non ita. Et hic non ſic, ſed cum omni domo ſua Deum timebat: non ſolùm enim quaſi communis pater eorum, qui cum ipſo erant, ſed etiam militum, qui ei ſuberant. Audi autem, & quid aliud dicunt. Neceſſariò enim appoſitum eſt quod teſtimonium habebat ab omni populo, nequis dicat: Quid enim, licèt præputium habeat? Et illi, inquit, teſtimonium ei dant. Igitur nihil eleemoſynæ par eſt. Immò tam magna rei virtus eſt, quando ex penuarijs puris profunditur, vt ea quæ ex iniuſtis promuntur com-
M parentur luto immiſſo in fontem: quæ autem ex iuſto lucro, flumini quod pellucidum, & purum in horto, dulce quidem aſpectu, dulce etiam contactu, dans leue, ac frigidum in meridie. Iuxta hunc fontem, non pini, & quercus, neque cypariſſi, ſed plantæ illis multò proceriores, amor Dei, laus hominum, gloria quæ in Deo, beneuolentia ab omnibus, peccatorum abolitio, multa fiducia, opum contemptus: eleemoſyna autem, per quam charitatis planta nutritur. Nihil enim ita charitatem fouere ſolet, ac dum quis ſe miſericordem exhibet. Hic ramos in ſublime erigi facit, hic melior fons eo, qui eſt in paradiſo, non in quatuor diuiſus initia, ſed in cœlum ipſum ſurgit, hic parit flumen illud, quod ſalit in vitam æternam, in hunc ſi mors inciderit, tanquam flamma à fonte conſumitur, ſic vbi irrorarit, magna operatur bona, hic ignis flumen extinguit, vt ſcintillam, hic vermem ita ſuffocat, vt nihil fiat. Qui illum habet, non ſtridet dentibus. Ab aqua iſta ſi irrotat in vincula, ſoluit ea: ſi in caminos inciderit, totas extinguit. Itaque quemadmodum in horto fons non nunc quidem profundit flumina, nunc verò areſcit, alioqui non eſſet iam fons, ſed ſemper ſcaturit, ita & noſter, ſemper largius profundit flumen in eos, qui maximè indigent miſericordia, vt maneat fons. Hoc hilarem facit eum, qui accipit. Hoc eleemoſyna eſt, non ſolùm emittere flumen rapidum, ſed etiam lympidũ.
A Si vis quaſi ex fontibus tibi implui Dei oleum, & tu fontem habe. Nihil illi par. Si tu huius fontis aperueris ora, fontis dei talia erunt ora, ita vt omnium abyſſum vincant. Occaſionem ſolam quærit à vobis accipere deus, & ꝓfundit ex penuarijs ſuis bona. Quando inſumit, quando ſumptus facit, tunc diteſcit, tunc abundat. Magnum illius fontis os, purum eius flumen ac lympidum, ſi hunc non obturbaueris, neque illum. Nulla ſterilis ſtet apud illum arbor, vt ne humorem illius abſumat. Habet diuitias, ne planta ſalices illuc. Talis eſt enim voluptas, multa inſumit, & nullum in ſe oſtendit fructum, ſed perdit: ne plantes populum, ne tiliam, neque aliam talem quandam, quæ ſumptum quidem poſtulant, fructum verò negant. Tales ſunt veſtium deliciæ, pulchræ aſpectu: cæterùm inutiles. Imple arboribus omnia vtilia, planta in pauperum manibus, quęcunq; volueris, nihil hac terra pinguius, quanuis parua ſit capacitas manus, attamen in ipſum peruenit cœlum arbor, quæ plantatur. Iam quod plantatur in terra, licèt non modò, attamen poſt centum annos fructum affert. Quid plantas
B arbores, quibus non frueris? Priuſquàm fruaris, præripit te mors. Hæc arbor quando mortuus fueris, fructum tibi afferret. Si plantas, ne gaſtri margiæ plantes in ventre, vt ne in ſeceſſum fructus exeat, ſed plãta in vtero affricti, & ieiunantis, vt ſaliat in cœlum fructus. Refocilla pauperis animam, quę in anguſtiis eſt, vt ne ſpacioſam tuam arctes. Non vides quòd arbores, quæ ſine fine ac modo rigantur, à radice corrumpuntur: quæ autem cum modo, creſcunt? Sic ſanè, & tu ne tuum ipſius ventrem ſupra modum riges, ne corrumpatur radix arboris, Pota ſitientem, vt fructum feras. Quæ in tempore rigantur, non corrumpit ſol: quæ autem abſque modo, corrumpit. Talis enim Solis eſt natura. Vbique malum, vbi non eſt mediocritas. Ideò, demamus aliquid cupiditati, vt & nos aſſequamur quæ cupimus. In ſummis locis fontes dicuntur naſci. Igitur ſimus, & nos anima ſublimes, & ſtatim miſericordia diffluet. Non poteſt enim fieri ſummam animam non etiam miſericordem eſſe, & miſericordem non eſſe ſummam. Itaque contemnens diuitias, radice malorum ſuperior eſt. Fontes in ſolitudinibus ſunt magna ex parte. Et nos animam à turbulentia educamus, & ſcaturiet apud nos eleemoſyna. Fontes quò magis purgantur, clariores fiunt. Sic ſanè & C
nos, quò magis inſumemus, tantò magis bona

bona ſcaturient. Qui fontem habet, non timet. Si igitur, & nos habuerimus eleemoſynam fontem, non timebimus. Etenim ad potum, ad rigationem, ad ædificium, ad omnia nobis vtilis eſt hic fons, Nihil fonte hoc melius, ille non ſolet ebrietatem inducere. Melius talem habere fontem, quàm auri fontes fluentes aureis glebis. Mulier quæ hoc fert aurum, anima. Non enim in hęc regna, ſed in ea quæ ſurſum ſunt, aurum ſimul concedit, ornatusque fit eccleſiæ dei. Ex hoc auro gladius efficitur ſpiritus, gladius per quem draco obſecatur. Ex hoc fonte lapides promanant preciosi, qui ad caput aſſumuntur regis. Ne igitur negligamus tantas diuitias, ſed inferamus eleemoſynam cum largitate, vt conſequamur miſericordiam Dei, Gratia & miſerationibus vnigeniti illius filij, cui etiã gloria, honor, & imperium, cum ſancto ſpiritu in ſecula ſeculorum, Amen.

D *Sequenti verò die ſurgens Petrus, profectus eſt cum illis. Quidam autem fratres Ioppenſes comitati illum, ſimul ingreſſi ſunt in Cæſaream: Cornelius verò expectabat illum, vocatis cognatis & neceſſariis amicis ſuis.*

Homilia xxiii.

POſtquàm hoſpitaliter tractauit viros, profectus eſt cum iliis. Bene, prius beneuolũ ſe illis præbet, vtpote ex itinere fatigatis, & familiares ſibi reddidit, & tum tandem proficiſcitur. [Sequenti verò die, inquit, ſurgens Petrus, profectus eſt cum illis. Quidam autem fratres Ioppenſes.] Non ſolus, ſed & alij veniunt cum eo, id quod ſingulari ordinatione contigit, vt eſſent poſteà teſtes, quando Petro opus defenſione. [Cornelius verò expectabat illum vocatis cognatis, & neceſſarijs amicis ſuis.] Hoc amici officium, hoc pij, in talibus bonis neceſſarios amicos facere ſocios. Meritò hos conuocat, quibus fidebat, & cum quibus de talibus ſemper egerat, quæ fruſtra cum alijs tractaſſet. Mihi autem videntur amici, & cognati ab ipſo fuiſſe inſtituti. [Vbi verò aduenit Petrus, occurrens Cornelius illi, & cadens ad pedes, adorauit. Petrus autem erexit illum, dicens, Surge, nã & ego homo ſum. Hoc faciens humilitatem ſuã oſtendit, & alios docuit, deoq; gratias agit, ac declarat ꝙ licèt iuſſus ſit, tamen & per ſe multam habeat promptitudinem. Quid igitur Petrus? Surge, nam & ego homo ſum. Vides quomodo præ alijs illos docent nihil de ſe magnum ſentire. [Et ingreſſus collo E
quebatur cum illo, & inueniebat multos qui ſimul aderant, dixitque ad illos: Vos ſcitis, quòd non eſt fas hominem Iudæum adhærere alienigenæ.] Vide vt ſtatim de diuina miſericordia diſſerit, monſtrans, quòd magna illis bona deus conceſſerit. Non ſolùm autem hoc admirabile hic eſt quòd talia diſſerit, ſed quòd aliquo modo ſimul, & ſublimia loquitur, & modeſtiæ rationem habet. Non enim dixit, Non dignamur accedere aliquos homines, & venimus ad te. Sed quid? Vos ſcitis quòd deus hoc iuſſit, inquit, iniuſtum eſſe adhærere, vel accedere alienigenã. Deinde vt ne in illo gratiam ſtatuat, ſubdit: [Et mihi deus oſtendit nullum communem, vel immundum dicendum hominem.] Hoc apponit ne videatur adulari homini. [Ideò abſque contradictione veni accerſitus:] Quod quanuis in hoc legem præuaricaretur, quia veniat, totum deo imputat. Non ſolùm non adhærere, ſed neque accedere liceat, inquit. Obedio igitur ſermoni quo me vocaſtis. Sciebat enim Petrus totum ex viſione, ſed primum vult illos confiteri F
& fidei mancipare. Quid igitur Cornelius? non enim dixit: Nonne dixerunt tibi milites: ſed vide quàm manſuetè ac humiliter [A quarto die vſque in hanc horã eram ieiunans, & nona hora orans in domo mea. Et ecce vir ſtetit coram me in veſtitu ſpendido. Et inquit, Corneli, exaudita eſt oratio tua, & eleemoſynæ tuæ aſcenderũt in memoriam coram deo.] Et nona hora, inquit, orans. Quid eſt hoc? Mihi videtur, & tempora vitæ religioſæ ſibi conſtituiſſe. Et in aliquot diebus: propter hoc enim dixit, A quarto die, Vide quanta ſit oratio, quantum ſe indulſerit pietati. Tũc apparet illi angelus. Ille vnus dies erat, & quando abierunt miſſi, iterum vnus: & quando venerunt, iterum vnus: & quarto die apparuit, ita vt ſit ſecundus dies poſtquẽ orauerat. Et ecce vir ſtetit coràm me in veſtitu ſplendido. Non dicit angelum, adeò alienus erat à faſtu. Et inquit: Cornelii, exaudita eſt oratio tua, & eleemoſynæ
tuæ

tuæ in memoria habitæ, sunt coram Deo.
[Mitte igitur Ioppen, & accerse Simonem, qui cognominatur Petrus, hic agit hospitem in domo Simonis coriatij iuxta mare, qui vbi aduenerit, loquetur tibi. Ex hac igitur hora misi ad te. Tu autem
G benè fecisti, qui adueneristi. Nunc ergo omnes nos coram Deo assumis, vt audiamus omnia quęcunque tibi præcepta sunt a Deo.] Idcircò dixit, qua ratione accersistis me, vt hæc sic dicat verba. [Aperiens autem Petrus os, dixit, In veritate comperio, quòd non est, personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet illum, & operatur iustitiam, acceptus illi est.]
Hoc est, siue præputiatus sit, siue circunci-
Ro. 2.b sus. Hoc & Paulus manifestans, Non enim est personarum acceptio apud Deũ, dicit. Nunc igitur assumes omnes, inquit, coram Deo. Vide quanta fides, quanta pietas. Sciebat Petrum nihil humani dicturum, quum dixisset, Deus monstrauit mihi. Ideò & assumas, vt audiamus omnia, quæ præcepta sunt tibi à Deo, dicit. Quid igitur? Nunquid acceptus illi est is, qui in Perside agit? Si fuerit dignus, hac ratione acceptus erit, vt assequatur fidem. Hinc etiam Eunuchum ex Aethiopia non despexit. Et quid dicet quis, dicis de his, qui Deum colunt, & despecti sunt? Absit. Nullus qui Deum colit, despicitur. Non enim possibile est, vt quis vlla in gente despiciatur vnquam. In omni enim, inquit, gente, qui timet deum & operatur iustitiam. Iustitiam vocat omnem virtutem. Vides vt deprimat illius arrogantiam ne sublime de se sentiat, di-
H cendo. In omni gente, qui timet Deum, acceptus illi est. Quasi dicat, nullum repellit, omnes admittit credentes. Deinde vt ne putentur esse inter abiectos, adijcit: [Sermonem quem misit filijs Israel, euangelizantem pacem per Iesum Christum, hic est omnium Dominus.] Hæc dicit propter præsentes, vt & illis persuadeat. Idcirco facit, & Cornelium loqui. [Sermonem (inquit) quem misit filijs Israel.] Vide, dat his priuilegium, mox & illos testes adhibet, dicens, [Vos scitis verbum, quod factum per totam Iudæam, quod incepit à Galilæa post baptisma, quod prædicauit Ioannes.]
Quòd sic habeat ex sequentibus, firmat: Iesum Nazarenum quomodo vnxerit illum Deus in Spiritusancto, & virtute.]
Non dixit, Scitis Iesum. Nesciebant enim, sed quæ ab illo facta erant, pertractat. [Qui ambulauit benefaciendo, & sanando omnes oppressos à diabolo.]
Hinc ostendit multas cæcitates diabolicas, & corruptiones corporis ab illos factas. [Quia Deus erat cum illo.] Iterum humilia loquitur, non simpliciter opinor, sed propter humanitatem. [Et nos testes omnium, quæ fecit, tam in regione Iudæorum, quàm in Hierusalem. I
Quem & interemerunt suspensum in ligno:] Hic passionem prædicat. [Hunc Deus suscitauit tertio die, & posuit illum vt manifestus fieret, sed testibus his, qui præordinati erant à Deo, nobis scilicet, qui comedimus, & bibimus cum illo post resurrectionem à mortuis.] Hoc maximum resurrectionis argumentum est.]
Et præcepit nobis prædicare populo, & testificari, quòd ipse est, qui definitus est à Deo iudex viuorum ac mortuorum.]
Magnum etiam hoc, vt demonstret fide dignos. At ille etiam testimonium adhibet, dicens, [Huic omnes prophetæ testimonium perhibent, quòd remissionem peccatorum accepturus sit per nomen illius, omnis qui credit in illum.]
His quid post hæc futurum prædicebatur: quod vt corroboraret, prophetas tempestiuè testes adhibet. Sed videamus iterum ea, quæ de Cornelio dicta. Misit, inquit, in Ioppen, vt accerserent Petrum. Omninò venturum credidit, & propterea mittit. Et colloquens cum illo, dicit, intrauit. Quidnam colloquens? hæc opinor loquens, quæ scilicet anteà dicta sunt: & quum cecidisset ad pedes, adorauit. Vide sermonem ab adulatione alienum, & per omnia humilitate plenum. Hinc dignus monstratur & ille Eunuchus: Iussit enim, inquit, Philippum vt ascendat, & sedeat in curru, quanuis nesciret, quis esset. Vides mores sine fastu? Tu autem oro considera, quomodo Petrus diuinam suam lo- K
quendi audaciam ostendit, dicendo, vos scitis, quòd non licèt. Et quare non dixit statim linteum? quia erat valde alienus à vana gloria, nam dicit quidem quòd missus erat à deo, quomodo autem non item oportebat, tunc dixit, Vos scitis quòd non licet Iudæo adhærere, vel accedere ad alienige-

nigenã. Ita erat expers vanę gloriæ, Vescitis, hoc dicens, etiam illorum sententiã admittit. Quid igit' Cornelius? Assumus, inquit, coram deo, vt audiamus omnia hæc, quæ tibi præcepta à deo: non dixit coràm homine, sed coram deo, ostendens sic oportere accedere seruos dei. Vidistis mentem excitatam, & vigilem? vidistis illis omnibus dignum? [Aperiens autem (inquit) os, dixit: In veritate comperio quòd non est acceptor personarum deus.] Hoc & ad Iudæos præsentes defendẽdi gratia dicebat. Habiturus enim ad illos sermonem hoc tanquam defensionẽ præmittit. Quid igitur? non anteà personarum, acceptor erat? Absit, quia & anteà sic erat. Omnis enim qui timet deum, & operatur iustitiã, inquit, acceptus illi erit'. Hoc & Paulus
Ro. 2.b scribens dicit, Quando enim Gentes le-
L gem non habentes, natura, quæ legis sunt faciunt, etiam dogma adhibet, & instructionẽ. Nam si Magos, & Eunuchum non despexit, neque latronem, neque meretricem: multò magis eos, qui faciebant iustitiam, & volebant, omninò non despiciet. Cur igitur, quòd sunt humani, & faciles homines, & credere nolunt? Ecce causam dixisti, quod nolunt. Et aliter, Iustum hic dicit non simpliciter benignum, & humanum, sed eum, qui operatur iustitiam, hoc est, eum qui in omnibus virtute præditus est. Quis igitur talis est, vt habeat timorem vt oportet, solus deus nouit. Vide quomodo erat hic acceptus. Mox vt audiuit etiam obediuit. At dicet quis, Etiam nunc nemo est qui non obediret aduenięte angelo? At nunc multò maiora sunt signa, quàm hæc fuerunt, & nihilominus increduli multi. Deinde doctrinam incipit, & Iudæis nobilitatem seruat. [Sermonem, inquit, quem misit filijs Israel, euangelizantem pacem, hic est dominu omnium.] Primũ de dominatione illius disserit multumq; sublimiter. Quia ad hominem loquebatur eximium iam factum, & alacriter suscipiẽtem omnia, quæ à se afferebantur. Deinde præparans sermonem quomodo dominus omnium addit ac dicit, Quem misit euã
M gelizantem, hoc est, ad bona vocantem, non iudicium intentantem. Hinc ostendit quòd hic à deo Iudæis primùm missus est: deinde ab his, quę per totam Iudæam facta sunt: hoc simul ostendit, & dicit, Vos scitis verbum quod factum per totam Iudæam. Etiam hoc mirabile, quum incepit à Galilęa post baptisma, quod prędicauit Ioannes. Prius dixit ipsius opus, & tunc fidenter loquitur de eius patria, dicendo, Iesum à Nazareth. Sciebat enim quòd patria offendebat. Quomodo vnxerit eum deus Spiritusancto, & virtute. Iterum præparat, vt nequis dicat, vnde hoc manifestum, addit dicens, Qui ambulauit benefaciendo, & sanando omnes appressos à diabolo. Posteà cùm bonis, quę fecerat, ostendit etiam potentiam q̃ plurima esset ac magna. Et causa, Quia deus erat cum illo, inquit. Propter hoc & Iudæi sic dicebant, Scimus quòd à deo venisti, magister: nullus enim hæc signa po-
Ioã. 3.a test facere, nisi deus sit cum illo. Deinde vbi ostendit, quòd à deo missus, tunc dicit quòd occisus est, nequid absurdum imagineris. Vides illos nusquam occultare crucem, sed cum alijs, & modum ponere. [Quem, & occiderunt, inquit, suspensum in lignò.] Et posuit illum, vt manifestus fieret non omni populo, sed testibus qui præordinati à deo nobis. Quanuis A
ipse illos elegerat, attamen & hoc, refert in deum. His qui præordinati, inquit. Vides vnde resurrectionem stabilit, à comedendo. Quare autem non resurgens fecit signum, sed comedit, ac bibit? Quia & resurrectio ipsa per se magnum signum erat. Nihil autem ad ostendendã illam maius, quàm comedere ac bibere. Testificari inquit, Hinc etiam cum terrore dixit, ne possent ad ignorantiam confugere: & non dixit, Hic est filius dei, sed quod maximè illos terrebat. Hic est præfinitus à deo iudex viuorum ac mortuorum. Deinde valida est argumentatio à prophetis. Illi enim in magna existimatione habebantur. Huic omnes prophetæ testimonium dant. Postquam timore concussit tunc, & addit veniam, non ab illo, à prophetis dictam. Et hoc quod terrebat, ab illo dictum: quod autem blandius erat, à prophetis sumptum. Quotquot hanc remissionem assecuti estis, quicunque fidem hanc adepti, sciote doni magnitudinem: obsecro, date operam ne benefactorem contumelia afficiatis. Obtinuimus enim remissionem, vt ne deteriores efficiamur, sed multò meliores ac præstantiores. Nullus B
igitur dicat, Deus nobis author malorum

rum est, dum non punit, nec vindicat. Dic enim oro si princeps apprehensum homicidã, liberum dimittat nunquid iudicatur esse author sequentium homicidiorum? Minimè. Et quomodo audemus hoc impijs linguis permittere, vt blasphement? non reueremur, nec horremus. Quid enim non dicunt? quid non loquuntur? Ipse illis permisit, aiunt. Eos enim, qui pœna digni erant non oportebat, aut honorare, aut coronare, aut primatu euehere, sed punire, ac vlcisci. At ille nihil horum illis faciens, sed pro his etiam honorans, tales illos efficit. Oro & obsecro, ne sic loquamini, nullus hanc vocem à nobis emittat. Satius fuerit sexcenties desodi, quàm deum audire talia per nos. Dicebant ad illum, &
Mat. 27 d Iudæi, Qui destruis templum, & in tribus
& Mar. diebus illud excitas, salua teipsum, & ite-
15. c rum. Si filius dei es, descende de cruce. At
Mat. 27. e hæ blasphemiæ illis multò grauiores. Absit igitur, ne dicatur à nobis, deus malitiæ
Ro. 2. d doctor, ne sic blasphemando ipsi rei efficiamur, & digni supplicijs. Propter vos, inquit, nomen meum blasphematur in gẽtibus. Demus operam, vt alia de nobis dicantur, viuentes, vt decet illum, qui nos
C vocauit, & eos, qui adoptionis filiorum baptisma acceperunt. Profectò magna est baptismatis virtus, participes doni alios ex alijs facit, non finit esse homines, homines. Fac vt credat Paganus, quia magna est spiritus potentia, vt transformet, moresque compositos reddat. Cur expectas extremam respirationem, sicut fugitiuus, sicut malefactor, sicut non debens Deo viuere? Quare sic afficeris, quasi inhumanum, & crudelem quendam dominum sortitus sis? Quid frigidius, quid inferius his, qui illuminationem non accipiunt? Amicum te fecit deus, & omnibus dignatus est bonis, vt & ipse facias ea, quæ amici sunt. Dic oro mihi, si multis quempiam contumelijs, & innumeris probris prosciderís, & in illius incideris manus, ille autem pro his omnibus te honoret, & omnia sua communicet, & inter amicos cum contumelia affectus sit, nihilominus te coronet, & dicat quòd habeat, vt germanum filium, deinde statim moritur, nonne damnum putasses? nonne dixisses, Vellem illum viuere, vt possem rependere, vt rependam, vt ne ingratus videar erga benefactorem? Iam si hoc homini facimus, vbi autem Deo debitor es, vis abire, ac mori, ne benefactori propter tot dona rependas? Quin potius tunc te illi adiunge, quando potes paria rependere. D
Cur fugis? cur tremis? cur metuis? Etiam, inquit. Sed non possum me continere à vitijs. Igiturne impossibilia præcepit tibi Deus? Hinc omnia confusa sunt: propter hoc mundus corruptus est, quòd nullius scopus est viuere iuxta deũ. Proinde cathecumeni hoc curantes, nullum studium collocant in emendanda vita. Qui verò iam illuminati, alij quidem, quoniam cum paruuli essent, baptisma susceperunt: alij verò quum infirmi, carent alacritate viuendi iuxta deum, & neque illi studiosi sunt. Qui autem, & sani baptizati sunt, etiam ipsi paruam diligentiam præ se ferunt, & principio quidem præsentes valde feruidi sunt, posteà autem, & ipsi ignem extinxerunt. Nunquid non potes negociari? nunquid ab vxore te secludo? interdico tibi fornicationem, nunquid iuberis patrimonium dissipare? abijce auaritiam, & rapinam, nunquid cogeris, vt omnia eroges? Pauca quædam ex his, quæ tibi abundant, petuntur indigis. Abundantia nostra, inquit, illorum inopiæ subueniat. Et neque hoc persuademus. Non 2. Co. 8 c
enim cogimus ieiunare, prohibemus autem inebriari, & ventri indulgeri. Ista Eph. 5. d
amputemus, quæ fœditatem tibi afferunt, quæ etiam ante gehennam iam E
sunt fugienda, & odio digna. Etiam ipse hoc fateris, num oblectari, & gaudere simpliciter decet? sed non fœdè, nec indignè. Quid times? quid terreris? quid tremis? Ibi nuptiæ, ibi opum possessio, ibi conuenientes cibi, & quæ nam peccati occasio? Sanè exteti diuersa imperant, & obedientes inueniunt. Non enim ex his, quæ suppetunt, exigunt, sed dicunt, Tantùm dare oportebit, etiam si prætexas paupertatem, neque sic desistunt: Christus autem non sic, sed iubet ex his dare, quæ habes, & in primo te ordine constituam. Iterum illi, Si vis, aiunt, clarescere, relinquito patrem, matrem, cognatos, & sedulus assis in aula regia, in laboribus, in miserijs, in seruitute, in varijs occupationibus, & innumera ferens mala: Christus autem non sic, Sed sis in domo, cum vxore cum

te cum pueris, & illos ipsos institue, & bonis moribus instrue, vt quietam, & sine periculis vitam agas. Etiam, inquit, sed ille opes pollicetur. Atqui hic noster regnum,
Mat. 6. d immò & cum hoc opes. Quærite enim, inquit, regnum cœlorum, & hæc omnia
F adijcientur vobis. Et ille quidem, neque
Ps. 36. c in augmenti partem: hic autem etiam purè concedit. Iunior fui, inquit, etenim senui, & non vidi iustum derelictum, neque semen eius quærens panes. Incipiamus igitur virtutes, ponamus initium, apprehendamus illam duntaxat, & videbis qualia bona. Nunquid enim absque labore, illa operatis, quòd dum hæc aggredi oportet, mollior, & ignauior es? Etiam, inquit, illa absque labore, hæc verò cum labore. Absit, minimè ita est: sed si verum dicere oportet, Illa cum labore, & hæc absque labore multo si vellemus, perficiuntur. Oro igitur ne abhorreamus à sacris mysterijs. Ne hoc spectes, quòd is, qui antè illuminatus, hoc est, baptizatus: improbus factus est, & a spe sua excidit, & teipso segnior fias. Quoniam & inter milites videamus quosdam militia non vt oportet fungi, quosdam verò insignes, ac præstantes esse, & non attendimus ignauos, sed benè operantes imitamur. Apud illos considera, quot post baptisma angeli pro hominibus facti sunt. Timere, quoniam incerti sumus, quid posteà futurum si nunc fuerimus negligentes. Sicut fur in nocte, ita
2. Pe. 3. veniet mors. Neque simpliciter sicut fur,
G sed dormientibus nobis insidiatur, desidesque apprehensos abducit. Idcircò incertum voluit deus esse quanto tempore duraturi simus, vt expectatione incerta, virtutem amplexemur semper. At misericors est, inquit. Quandiù frigidum hoc, & ridiculum verbum dicimus? Ego non, quòd misericors sit Deus dico solùm, & ibi sermonem sisto, sed quòd nihil sit misericordius illo, & quòd vtiliter omnia, quæ nobiscum sunt, dispensat. Quot vides per omnem ætatem elephantiasi laborare, quot item a prima ætate oculis orbos vsque in senectam, & alios posteà excæcatos, alios egestate premi, alios in vinculis, alios in metalli fodinis simul contumulari, alios in bello interimi? Num sunt hæc misericordiæ opera, dic oro? non posset hæc si vellet prohibere? sed finit. Etiam inquit. Tu autem dic oro: Quare qui à prima ætate cæci? Non dicam donec pollicearis mihi, quòd illumineris, quòd illuminatus viuas rectè, non licet mihi talia inuulgare. Neque enim voluptatis gratia sermo est: nam licèt hanc soluam, alia tamen succedet quæstio. Abyssus enim quæstionum scriptura est. Vnde non solùm docet, vt affluentiamus quærere, vt quædam soluantur, sed etiam, vt non quærantur. Quoniam quæstionum nullus erit finis. Ecce enim si hanc soluero, mille acerbos ostendam quæstionum, adeoq; discimus magis quærere, quàm quæsita soluere. H
Neque enim si soluerimus, omninò soluimus. Sed iuxta humanam rationem propria horum solutio. Fides est scire, quòd omnia iustè, & misericorditer Deus, ac vtiliter facit. Quia possibile non est, quòd ratio illa capiat. Vna hæc solutio est, & hac non est alia melior. Quod enim dic mihi, solutionis opus? omninò ne vltrà quæras, quod solutum est. Et si hoc tibi ipsi persuaseris, quòd prouidentia dei omnia dispensentur, alia quidem permittens ob causam sibi cognitam, alia verò operans, liberaberis à quæstionibus, & solutionis lucrum acceperis. Redeamus autem ad institutum. Igitur quoniam vides tot in supplicijs, hæc autem omnia permittit Christus, vtere sanitate corporis in sanitatem animæ. Sed dices, Quid mihi opus laboribus, & ærumnis, licet absque labore omnia perficere? Hoc sanè minimè manifestum est. Contingit enim non solùm absque labore non absolui, sed & mori omnia habentem. Veruntamen, & hoc manifestum. Neque hic sermo tolerabilis est. In certamen traxit, arma posita sunt aurea, opus est, vt illa in manus accipias. Si autem vis sine gloria seruari, & nihil boni operari, dic oro, Si bellum insurgat, & I
rex adsit, & alios quidem videas in medias turmas hostium irruere, & multa vulnera recipere, variaque facere: alios autem in singulare certamen descendere, & pugnare, alios saltare, alios in equos se recipere, & laudari à rege, cũ admiratione, ac plausu, & coronis: Alios verò iterum, si nihil patiantur mali, in extremo ordine sedere, & quiescere: deinde finito bello, illos quidem vocari, vt recipiant donaria magna, & celebrentur: horum autem ne mentionem quidem fieri, sed salutem illis pro retributione bonorum esse: ex quorum numero

Universidad de Deusto Biblioteca

mero esse velles? nam si lapideus esses, si & insensatis, & inanimatis ignauior, nonne ex illorum numero multis nominibus magis esse velles? Profectò oro, & supplico, nam si etiam pugnantes cadere oporteat, nonne dignum, vt hoc cum alacritate eligant? Nonne vides eos, qui in bellis istis cadunt, quàm sint clari, & nobiles, etiamsi moriantur, & vltrà à rege suo non possint honorari? Longè autem aliter euenit in hoc bello, assiste cicatrices habens, quas concedatur nobis omnibus ostendere, e-
K tiam absque persecutionibus: In Christo Iesu domino nostro, cum quo patri, simul ac sancto spiritui sit gloria, imperium, honor, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Adhuc loquente Petro verba hæc, cecidit Spiritussanctus super omnes, qui audiebant sermonem, & obstupuerunt qui ex circuncisione erant fideles, quotquot venerant cum Petro, quòd etiam super gentes donum Spiritussancti effusum esset, audiebant enim illos loquentes linguis, & magnificantes Deum.

Homilia. xxiiii.

VIde dispensationem dei, non permisit absolui sermonem, neque ex præcepto Petri fieri baptismum, sed vbi exhibuerāt se mente admirabili, quāuis doctiinæ principū esset, & crediderunt omninò baptisma esse remissionem peccatorum, tunc aduenit spiritus. Hoc autem fiebat deo magnam defensionem Petro hac dispensatione afferente. Non simpliciter autem spiritum accipiunt, sed linguis loquebantur, id quod & obstupefecit eos, qui simul venerant. Iam cur nam res hæc sic constituta?
L propter Iudæos. Etenim illis hoc valde molestum erat: Ideò hoc totum deus agit, & Petrus ferè simpliciter adest, vt discat, quòd oporteat posthac illos accedere ad gentes. Et quòd propter hæc oportebat illud fieri, ne mireris. Vbi enim post tanta etiam in Cæsarea, & in Hierosolymis controuersia fit, quid non factum esset, nisi hæc simul accidissent? Ideirco hæc cum excellentia quadam fiebant. Vide autem quomodo, & Petrus accepta occasione excusat. Quòd autem post occasionem respōdet, audi euangelistam narrantem, ac dicentem. *Tunc respondit Petrus, Numquid aquam prohibere poterit quis, vt baptizentur hi, qui scilicet Spiritumsanctum acceperunt, sicut & nos?* Vidisti quò causam retulit, & quomodo laborauit, vt hoc enunciaret hanc dudum sibi mentem fuisse? Nunquid aquam, inquit, prohibere quis poterit? Ferè enim, hoc est, contradicentis, prohibentibus, & dicentibus, quòd non oportet hoc fieri. Totum factum est, inquit, quòd magis necessarium fuit baptisma, quo & nos baptizati sumus. Imperauit illos baptizari in nomine Iesu Christi. Postquam pro se rationem reddidit, tunc præcepit baptizari, docens illos re ipsa. Adeò molestum erat Iudæis, & propter hoc prius se defendit, quanuis res ipsæ clamarent, & M
tunc præcepit. Tunc rogauerunt illum, vt maneret per dies aliquot. Hinc posteà meritò etiam bona fiducia illic permanet. *Audierunt autem apostoli, & fratres, qui erant per Iudæam, quòd & gentes accepissent uerbum dei. Et quando ascendit Petrus in Hierusalem, expostularunt cum illo hi qui ex circuncisione erant dicentes, Ad homines præputium habentes ingressus es, & comedisti cum illis.* Cap. 11 Post hæc contendebant hi qui ex circuncisione erant, non apostoli. Quid est diecrinanto, expostularunt. Offendebantur, inquit, non parum, & vide quid prætexant: non dicunt, Quare annunciasti, sed quare simul edisti? At Petrus non in hoc frigido dicto morabatur. Reuera enim frigidum erat, sed in magno illo dicens, Si spiritus participes fuerunt & illi, quomodo hoc non erat communicandum? Quomodo igitur in Samaritanis hoc non factum est, sed contrarium? Etenim non solùm antea baptisma factum non est, sed neque post baptisma, & non indignati sed magis re audita miserunt aliquos in hoc opus. Verùm neque istud objiciunt: sciebant enim, quòd diuinæ gratiæ esset, sed quare simul edisti dicunt. Et aliter, Magnum & ferè infinitum discrimen erat inter Samaritanos, & gentes. Vel etiam sin- A
gulari dispensatione accidit illum reprehendi, vt hi discant: non enim rem obiter Petrus narrauit. Vide autem quàm alienus sit à fastu, & vana gloria. Incipiens enim Petrus inquit, exposuit illis per ordinem dicens: [Ego eram in ciuitate Ioppe orans.] Et non dicit quare, vel qua occasione. [Et videbam in raptu mentis visionem,

nem, descendere vas quoddam, sicut linteum magnum quatuor initijs demissum è cœlo, & venit vsque ad me. In quod intentis oculis consideraui, & vidi quadrupedia terræ, & bestias, & reptilia, & volatilia cœli. Audiui autem vocem dicentem mihi, Surge Petre, macta, & occide.] Quid per hæc dicere vult? Sufficiebat, inquit, vel hoc persuasisse, spectatum esse linteum, veruntamen, & vox adhibita est. [Dicebam autem, Minimè, domine, quia commune, vel immundum nunquam intrauit in os meum.] Vides? Feci, inquit, quod meum: dicebam, quòd nunquàm comedi. Hoc ad id, quod dicebāt illi, Ingressus es, & simul edisti cum illis, respondit, non autem ad Cornelium, neque enim necesse erat. [Respondit autem mihi secundò vox de cœlo, Quæ deus mundauit, tu ne communia dixeris. Hoc autem factum est tertiò. Et
B iterum rapta sunt omnia sursum in cœlū, & ecce mox tres viri astiterunt ad domum in qua erā, missi à Cæsarea ad me.] Narrat ea, quæ necessaria erant, alia verò obticet, immò per hæc, & illa probat: & vide quomodo rationem reddit, & non vult doctoris authoritate vti: sciebat enim quòd quo modestius loqueretur, hoc magis eis prodesset. Nunquam ingressum est, inquit, in os meum commune, vel immundum. Et sic totum negocium defendebatur. [Et ecce mox tres viri astabant ad domum in aqua eram. Dixit autem mihi spiritus, vt irem cum illis nihil hæsitans.] Vides quòd spiritus est legislatio? [Venerunt autem mecum, & sex illi fratres.] Quid humilius Petro, qui ad hoc etiam fratrum adhibet testimonium? [Venerunt autem mecum sex fratres, & ingressi sumus in domum viri, & annunciauit nobis, quomodo viderit angelum in domum suam missum, & dicentem sibi: Mitte in Ioppen viros, & accerse Simonem, qui cognominatur Petrus, qui loquetur verba ad te, per quæ saluus eris tu, & omnis domus tua.] Et non dixit ea, quæ ab angelo
Sup. 10. a dicta erant Cornelio, Orationes tuæ, & eleemosynæ tuę ascenderunt in memoriale coràm deo. Ne scilicet illis tribuat, vt-
C pote nihil magnum habentibus. Loquetur verba ad te, per quæ saluus eris tu, & omnis domus tua. Vides quomodo festinat propter id quod dixi, Et nihil de humanitate viri dicit. Igitur cū spiritus missus sit, & deus miserit, & illinc per angelū euocatus sit, hinc vrgeat, & soluat differētiam rerum quid faciendum erat. At nihil horum dicit, sed à posteriore confirmat, quod & iuxta illud testimonium sit omni controuersia carens. Et quare dicit? Non hoc factum est solùm ex superabundantia deo, vt demonstretur etiam initium nō ab apostolo. Si autem sua sponte motus illuc profectus esset, nihilque horum accidisset, plurimùm perculsi, ac attoniti facti fuissent. Et sic iterum illorum mentem capit, dicens ad illos, qui scilicet Spiritumsanctum acceperunt sicut, & nos. Et iterū, [Cumq; inciperem ego loqui, delapsus est Spiritussanctus super illos, sicut & super nos in initio.] Et non est hoc contentus, sed & verbi dominici mentionem facit. [Recordatus autem sum verbi domini qd dixit, Ioannes quidem baptizauit aqua, Sup. 1. a vos autem baptizabimini Spiritusancto.] Atque ita nihil noui accidit, sed id quod anteà prædixit. Sed nō oportebat, inquit aliquis, baptizari eos, quia iam venerat in eos Spiritussanctus. Propter hoc non dicit, iussi illos baptizari. Sed quid? Nunquid aquam prohibere quis potest, vt non D
baptizetur? Ex hoc demonstrat sese nihil fecisse. Igitur id, qd habebamus nos, acceperunt illi. [Itaque si par donum, inquit, dedit illis deus sicut & nobis, qui credidimus in dominum Iesum, ego quis eram, potens prohibere deum?] Vt ex abundanti illorum obturet ora, propter hoc adiecit, par donum. Vides quomodo eos, qui semel crediderunt non sinit minus habere. Par donum dedit illis Deus, sicut & nobis, qui credidimus in dominum Iesum. Et ita ipse purgat illos, & non dicit vobis, sed nobis, mitigans etiam hac ratione sermonem. Quid igitur indignum passi estis, quando nos illos socios dicamus?] Auditis autem illis quieuerunt, & glorificauerunt deum dicentes: Igitur & gentibus deus pœnitentiam dedit ad vitam.] Vides quomodo ex concione Petri benè omnia narrātis totum fuit? Ideò & glorificarunt deum, qpnīam ēt illis dedit. Ita humiliati sunt ab his sermonibus, hinc postea apertum est ostium veniendi ad gentes. Videamus autem si placet iterum, quæ dicta sunt. Non dixit, quòd expostularit Petrus, sed hi, qui ex circuncisione, quoniam ipse sciebat, quod parabatur. Etenim illud oportebat

Universidad de Deusto Biblioteca

E bat admirari, quomõ & illi credidissent. Itaque vbi audierunt, vt creduli facti sunt, nihil sunt passi. Verùm quando deus largitus est spiritum, quando Petrus exposuit suam visionem dicens, Deus ostendit mihi nullum communem, vel immundũ dicere hominem, propterea & pro gentibus sermonem instruit, quòd posthac habita fide, neque gentes futuræ sint. Igitu. non est mirum, si ante baptisma acceperunt spiritum. Et in nobis hoc factum est Hic ostendit Petrus, quòd neque sicut reliqui baptizati fuerint, sed multò melius - Propter hoc autem sic ex abundantia res geruntur, vt nihil dicere possint, sed vt sibi pares habeant. [Et rogauerunt, inquit, illum, vt maneret.] Vides quomodo non vulgariter erga illum affecti fuerunt? vidisti zelum, quem habebant pro lege? non dignitatem Petri reueriti sunt, non facta signa, non opus illud magnum, susceptum esse verbum, sed propter parua illa expostulabant. Si enim nihil horum fuisset, nõ sufficeisset bonum opus? At non sic rationem reddit Petrus. Intelligens enim, sic prudens erat, sed non erant prudentiæ illius, immò spiritus verba. Et ostendit in apologia sua se nequaquam authorem, sed F omninò deum, & tantùm non illòs sic affatur. Ipse me fecit in raptu mentis constitui, ego enim simpliciter orabam, ipse vas ostendit, ego contradicebam, & neque sic audiui. Spiritus iussit abire. Et abiens non accutri dicens, quòd deus misit me, & post hæc, neque sic baptizaui, sed iterum deus totum fecit. Igitur deus illos baptizauit, non ego. Et non dixit, his omnibus factis, nonne oportebat posthac apponi aquam, sed quasi nihil reliquum. Ego quis eram, inquit, vt prohiberem deum? Papè qualis defensio. Non enim dixit, Hæc igitur scientes tacete, & quiescite, sed quid? Fert illorum impetum, & improperantibus rationem reddit. Quis eram? potens prohibere deum? Valde grauiter hac admonitione defendit se. Non poteram prohibere. Vnde postea territi tacuerunt, & glorificarunt deum. Sic & nos oportet in bonis proximorum glorificare deum, & non insultare, sicut faciunt quidam ex his qui nuper illuminati sunt, quando alios vident baptizati, & mox ex hac vita migrare. Glorificare oportet deum, etiam quòd manere nõ concedit. Et ita etiam tu si voluerit is, maius acceperis donum, nõ loquor secũdum quòd illuminatus es. Hoc enim tuum, & illius donum par est, sed quod accepisti priuilegium nobilitatis. Ille indutus est stola, & non est ei permissum cum G illa in turba esse spectabilem. Tibi magnã potestatem dedit Deus, nempe vti armis, vt oportet, adeoque illa probare quantum valeant. Ille migrat solũ fidei habens mercedem. Tu stas in stadio operum, & potes accipere multas retributiones, & intantũ illo apparere clarior, quantum sol stellis minimis, quantum dux belli postremo milite, immò quantum rex. Igitur teipsum explora, immo non explora, sed rectè operare semper. Non enim sufficit seipsum accusare, opus est, vt & certes: calumniam passus es, grauia passus es, surge, repara teipsum. Adhuc in stadio stas, adhuc theatrum solutum non est. Non vides, quot certando defatigati posteà iterum certarunt? Tantum, ne voluntarius succumbas. Beatum dicis eum, qui mortuus est, multò magis beatum teipsum dicas. Solutus est ille à peccatis, sed si tu volueris, non solùm lauabere à peccatis, sed etiam bona opera habituus es, id quod illi non est possibile. Concessum est nobis, vt reparemus nos ipsos. Magna pœnitentiæ remedia sunt. Nullus seipsum condemnet. Ille reuera desperatione dignus, qui de seipso desperat, ille nullam salutis spem habet. Non graue H est venisse in profundum malorum, sed manere ibi postquàm veneris. Non impium est, venisse in profundum malorum, sed contemnere postquàm eo veneris. Propter quod debebas solicitus esse, dic oro, magis contemnis? vulnera tanta habens cecidisti? Nullum animæ vulnus insanabile, sicut in corpore multa sunt talia. Et pro illis quidẽ, quæ in corpore nullum laborem detractamus, pro his autem, quæ in anima curãdis desides sumus. Non vides latronem, quàm breui tempore correptus est? Non vides martyres, quàm breui tempore opus totum absoluerunt? Sed nunc non est martyrij tempus, atqui certaminum tempus est, quod sæpius dixi, si vellemus. Qui enim piè viuere volunt in 2. Ti. 3. Iesu Christo, persecutionem patientur: & c si non ab hominibus, certè à dæmonibus: semper persecutionem patiuntur, qui piè viuunt. Sanè & grauior est persecutio. Et primùm ab ipsis maximè delicijs, hanc ferunt, qui non sobrij sunt, Num paruam putas esse persecutionem in delicijs? hæc omnium difficillima est, hæc & persecutio nequaquam grauior. Nam quasi copiosus amnis animam delicias resoluunt. Et sicut se habent æstas, ac hyems, ita persecutio, & deliciæ. I Vt autem plenius cognoscas ita rem habere, considera sic: Somnum immittit voluptas animæ, ignauiam, & oscitantiã mox ingenerat, vndique affectiones excitat. fastum armat, armat voluptatem, armat irã, inuidiam, vanę gloriæ studium, æmulationem. At in persecutione, nihil horum interturbare valet, sed timor ingressus, quasi flagello quodam, percusso cane, omnes affectiones ne gry quidem sonare sinit. Quis in persecutione vanæ gloriæ vacare potest, quis voluptatibus deditus esse? nullus, sed tremor magnus, ac timor magnam tranquillitatem afferunt, & placidum portum efficiunt, animam piam reddunt. Audiui aliquãdo patres nostros dicere, Nobis autem non contingat. Non enim iubemur petere tentationem. In persecutione priscorum licebat videre Christianos veros. Nullus enim curabat opes, nullus mulierem, nullus pueros, nullus domum nullus, patriam, vnum omnibus erat studium suam seruare animam. Alij quidem in sepulchris, & monumentis, alii verò in solitudinibus latebant, non solùm autem viri, sed mulieres teneræ ac delicatæ tunc occultabantur cum perpetua fame pugnantes. Considera, num desiderium aliquod sumptuũ, vel deliciarum veniret in mentem mulieri in fouea latenti, & expectanti ministram, vt cœnulam K afferat, timentique ne deprehendatur, & quasi in camino quodam iacenti: nũquid cogitaret, quid deliciæ, quid totus mundus? Vides nunc maiorem esse persecutionem, inuadentibus nos vndique affectionibus tanquàm bestiis? Nunc est grauis persecutio vel ob hoc, ꝓ non putat esse persecutio. Etenim etiam hanc difficultatem habet bellum, quod pax putatur vt ne contra illud arma sumamus, vel insurgamus, nullus formidat, nullus timet. Si autem non creditis, rogate gentiles, qui persequuntur, vnde fit, quòd res Christianorum accuratius gerantur, vnde omnes clariores. Parua horum erat tunc multitudo, magnæ autem virtutum diuitiæ cernebantur. Quę enim vilitas dic oro, multum esse cœnum, præsentes esse lapides preciosos, etiam numerum omnem excedentes, at vera multitudo est in probatione virtutis. Helias vnus erat sed mundus hic erat indignus illo, atqui mundus innumera milia sunt, immò non sunt innumera milia, quando neque vel vni tot adæquantur. Melior vnus faciens voluntatem domini, quàm innumeri præuaricatores. Hoc & sapiens quidam insinuans alicubi sic inquit: Ne desideres L multitudinem filiorum inutilium. Hi etiam blasphemiam magis inurunt deo, quàm si nunquàm fuissent Christiani. Quid mihi opus multitudine? Alimentum amplius igni. Hoc & ex corporibus cognouerit, quòd melior congruus cibus cum sanitate, quàm cum molestia deliciæ. Hoc alimentum illo amplius, hoc alimẽtum, illud morbus. Hoc & in bello viderit quis, melius esse decem peritos belli, & decem vitos, quàm innumeros imperitos. Hi enim præter hoc quòd nihil operantur, etiam alios, qui operantur, morantur. Hoc & in naui inuenerit quis, vtiliores esse duos nautas nauigare scientes, quàm magnam imperitorum multitudinem. Hi enim & nauigium submergunt. Hæc dico, non quòd molesta sit multitudo vestra, sed quòd vellem omnes esse probos, & non considere multitudinis numero. Multò plures ingrediuntur gehennam, sed maius illa est regnum, etiam si paucos habeat. Sicut arena maris erat multitudo populi, sed vnus seruabat illos. Vnus erat Moses, & plus valebat, quàm omnes. Vnus erat Iesus, & plus poterat sexcentis milibus. Non hoc curemus solùm, vt multi fiant, sed magis vt præclari, & M probi. Vbi hoc effectum fuerit, tunc & illud. Nullus domum spatiosam primùm vult facere, sed primùm validam, & idoneam, & tunc spatiosam. Nullus mittit fundamenta, vt derideatur. Primùm hoc quæramus, & tũc illud. Hoc si est, facile & illud erit: si illud aũt nõ est, hoc etiam si sit nulla vtilitas. Nã si fuerint qui in ecclesia clari, statim erit etiam multitudo: hi autem si non sint, nunquam erit in ecclesia honesta multitudo. Quot putatis esse in ciuitate, nostra qui seruentur? Molestum quidem est, quod dictatus sum, dicam tamen. Non est in tot milibus centesimum inuenire qui ser-

Universidad de Deusto Biblioteca

uetur, sed etiam de illis dubito. Dic enim
oro, quanta malitia in adolescentibus,
quanta desidia in senioribus? Nullus
quam oportet diligentiam adhibet in
educandis suis: nullus habet zelũ, vt senio
rem, quem videt, imitetur. Exemplaria
disparuerunt idcircò nulli adolescentes
fiunt admirabiles. Ne mihi hoc dicas,
in magno numero sumus. Hoc frigido-
rum hominum est, & de hominibus qui-
dem meritò hoc dicitur. De deo autem,
A qui non opus habet nobis non item.
Quòd autem, & quantùm ad nos attinet, frigidum sit verbum audit: Qui mul
tos habet ministros, si improbi fuerint,
quanta fieret mala? Et ei quidem qui nul
lum habet, hoc videtur graue, quòd mini
sterium illi negatum est, is autem qui ma
los, seipsum vnà cum illis perdit, & grauius incommodatur. Multò sanè diffi-
cilius est pugnare cum alijs, & bellum su-
scipere, quàm sibiipsi seruire. Hęc dico, ne
quis ecclesiam admiretur propter multi
tudinem, sed vt curemus illam probam
efficere, vt quisque curam habeat, non so-
lum amicorum, & cognatorum, id quod
semper dico, & vicinorum, sed & ita vt ex-
teros (si possibile sit) attrahat, orandum.
Iacent omnes adolescentes frigidi ac se-
nes, purgamenta magis quàm adolescen-
tes, rident, subsannant, cauillantur. Ete-
nim & hoc fieri audiui, & mutuũ se incef
sunt scommatis geniculãtes. Tu autem si
assistis iuuenis, vel senex, & stupenda vi-
des, increpa acriter: si non fert, voca mini
stium, abige, quę tua sunt facito: & siquid
ausu fuerit contra te, vtique multos ha-
bituros es adiuturos. Quis enim ita ratio-
ne destitutus qui si te viderit propter ta-
lia obiurgantem, & illos obiurgari, non
malit esse a parte tua? Vade sumpturus
B mercedem ab oratione in æde dominica.
Hos diligẽtiores inter seruos iudicamus,
qui nullum vas inordinatum iacere si-
nunt. Dic obsecro, num si videres in do
mo argenteum vas foras proiici, etiam si
non esses ad hoc deputatus: nonne acci-
peres hoc, & inferres in domum? Si ve-
stem videres temerè proiectam, etiamsi
non habeas curam, etiamsi inimicus sis
eius, qui ad seruandam illam deputatus
est, tamen propter beneuolentiam in do-
minum, nonne benè componeres? Ita &
nunc. Vasa illi sunt, si videris iacere absq;
ordine, componito. Accede ad me, non
detrecto: dic mihi, fac me certiorem, vide-
re omnia non possum. Ignoscite. Videtis
quanta malitia orbem terrarum detinet?
nunquid simpliciter dicebam, quòd mul-
titudo sumus fœni, mare incompositum?
Non dico, quòd illi talia faciũt, sed quòd
tanta oscitantia laborant intrantes, vt ne-
que hæc corrigant. Iterum alios video sta
re, & nugari dum preces fiunt, & quidam
ex illis, adhuc meliores scilicet, idem fa-
cientes, non solum dum fiunt preces, sed
etiam dum sacerdos benedicit. O audac-
ciam. Quando erit salus? quomodo pote
rimus deum placare? Si transires in ludũ,
videres omnes compositè saltantes, & ni-
hil inordinatum. Itaque sicut in lyra ma-
C ximè consona, & vario modo facta vna
quædam bene sonora symphonia fit ex
singulorum, quæ simul sita, bono ordine.
Sic sanè, & hic. Vnam ex omnibus con-
sonam harmoniam fieri conuenit. Vna
enim facti sumus ecclesia, vnius capitis
membra per compages decenter commis-
sa sumus, vnum omnes constituimus cor-
pus: si quid fortè neglectum fuerit, totum Ro.12.
neglectum erit, ac corruptum. Ita multo 1.Co.12.
rum bonam ordinationem vnius deordi- Ephe.4.
natio incommodat. Et hoc profectò ter-
ribile, quòd non venis huc vt saltes in lu-
do & chorea, & stes sine ordine, nescis
quòd cum angelis stas, cum illis cantas,
cum illis hymnos dicis, & stas ridens?
Etenim non esset mirum si fulmen demit
teretur, non solùm in illos, sed etiam in
nos. Digna enim fulmine sunt hęc. Adest
rex, considera exercitum, & tu in illorum
conspectu stas ac rides? vel ridentem negli
gis. Verùm quandiù obiurgamus? quan-
diù reprehendimus? Nonne vt damnosos,
vt fures, vt corruptos & perniciosos tales
& innumeris malis plenos, ab ecclesia exi
gi oportebat. Vnde hi qui horrenda ho
ra rident, abstinebunt à risu? vnde abstine
bunt à nugis, qui in tẽpore benedictionis
garriunt? non reuerentur præsentes, nec
deum timent. Non sufficit nobis quòd ip
sa mente sumus ignaui, neque quòd oran
tes aliò euagamur, sed etiam risum, & ca-
D chinnos multos afferimus. Nũquid thea-
trica sunt hæc, quæ hic geruntur? opinor
autem quòd id theatris debeamus. Inobe-
dientes enim multos nobis constituũt,
& ineptos: quę enim hic extruuntur, illic
subuer-

subuertuntur: & nõ hoc solùm, sed & alias
immundicias necesse est theatris studiosis
adhærere. Et perinde fit, ac siquis campum
velit purgare, in quem fons luto fluens in-
fluat: quantum enim purgaris, tantùm in-
fluit. Hoc & hic fit, quando enim purga
mus à theatro huc venientes, & immundi-
ciam afferentes, dum illuc iterum abeunt,
maiorem contrahunt immundiciam, qua-
si dedita opera hic viuant, vt nobis nego-
cium faciant, & iterum veniunt multo lu
to sorditati, in moribus, in gestibus, in ver
bis, in risu, in desidia. Deinde iterum nos
fodimus, quasi dedita opera in hoc fodien
tes, vt puros illos dimissos iterum vrde-
mus luto, ac cœno inquinari. Ea propter
commendo vos deo, vnde iam, & testificor
vobis, qui sani estis, quòd iudicium vobis
erit, ac condemnatio, siquis viderit inor-
E dinatè viuentem, siquis viderit maximè in
illo tempore, non admonuerit, nec corri-
puerit. Hoc plus est quàm orasse. Dimitte
preces, & illum corripe, Ita & illi proderis,
& tu lucrum habebis, ita etiam omnes ser
uari poterimus, & regnum cœlorum asse-
qui, quo contingat nos omnes frui, gratia
& misericordia domini nostri Iesu Chri-
sti, cum quo patri vnà cum Spiritusancto,
gloria, imperium, honor, nunc & semper,
& in secula seculorum, Amen.

Itaque hi, qui dispersi erant ex persecutione mota ob Stephanum, transierunt vsque ad Phœnicen, & Cyprum, ac Antiochiam, nulli loquentes verbum, nisi solis Iudæis.

Homilia. xxv.

Ro.8.c HAud patum ad verbi profectum facie-
bat persecutio: Diligentibus enim
deum omnia cooperantur in bonum. Nũ-
quid si dedita opera conati essent institue-
re ecclesiam, aliud quiddam, quàm hoc fe-
cissent? De dispersione inquam discipulo-
rum. Et vide quorsum se extenderit præ-
dicatio. *Transierunt*, inquit, *vsque ad Phœ
nicen, & Cyprum, & Antiochiam, nulli loquen
tes verbum, nisi solis Iudæis*. Vides quòd ea,
F quæ apud Cornelium acta, omnia singu
lari dispensatione gesta sunt. Hoc autem,
& ad defensionem Christi, & ad accusa-
tionem Iudæorum pertinet. Itaque quan-
do Stephanus interemptus est, quando
Paulus bis periclitatus, quando apostoli
flagellati sunt, quando sæpius latuerunt,
tunc gentes receptæ sunt, tunc & Samari-
tani, quod & Paulus clamat dicens, Vobis Inf. 13
erat necessarium primùm dici sermonem g
dei: quoniam autem repulistis illum, & nõ
dignos iudicastis vos ipsos, ecce conuerti-
mur ad gentes. Accesserunt itaque, & gen
tes allocuturi. Erant autem quidam ex il-
lis viri Cyprij, & Cyrenæi, qui scilicet ve-
nerant Antiochiam, allocuti sunt Græcè
loquentes euangelizando dominum Ie-
sum. *Et erat manus domini cum illis, magnu-
que numerus, qui credidit, conuersus est ad do-
minum Iesum*. Vide, Græcis euangelium
annunciant. Verisimile est enim illos scis-
se Græcè, & in Antiochia tales multos
fuisse. *Et erat manus domini*, inquit, *cum il-
lis*. Hoc est, signa operabantur. Vides quã-
re etiam nunc signorum necessitas fuit?
vt credant. *Auditus autem est sermo in auri-
bus ecclesiæ, quæ est in Hierosolymis de illis: &
emiserunt Barnabam, vt transiret vsque in An-
tiochiam*. Quare nam tanta ciuitate susci
piente verbum non venerunt ipsi, sed mi- G
serunt Barnabam? propter Iudæos. Verum
tamen non paruum quiddam geritur, e-
tiam quòd Paulus huc aduenit, neque sim
pliciter, sed & valde magna cum dispen-
satione illum auersantur, vt ne includatur
in Hierosolymis vox prædicationis, tuba-
que cœlorum. Vidisti quomodo vbique
malitijs illorum, vt opus erat, & quemad-
modum volebat, vsus est Christus, etiam
odio quo persequebantur Paulum in ædi-
ficationem ecclesiæ ex gentibus congre-
gandæ. [Qui vt venit, & vidit gratiam dei
lætatus est, & inhortabatur omnes, vt in
proposito cordis maneant in domino. E-
rat enim vir bonus, & plenus Spiritusan-
cto, ac fide, & apposita est turba multa
domino. Exijt autem in Tharsum Bar-
nabas, vt requireret Paulum, & inuen-
tum illum adduxit in Antiochiam.] Val-
de vtilis erat vir ille, etiam frugi, ac Pau-
lo familiaris. Ideò & venit ad Athletam,
ad ducem belli, ad certantem singulari
duello, ad leonem: nec habeo, quo no-
mine dignè vocem illum, venit ad ca-
nem venaticum leones occidentem,
ad taurum fortem, ad facem claram,
ad os orbi sufficiens. Reuera in An-
tiochia, appellati sunt nostri, propter
hoc, vocabulo Christianorum, quia H

Universidad de Deusto
Biblioteca

Paulus in ea tanto tempore perseuerauit.
[Factum est autem, quod illi anno integro congregarentur in ecclesia, & docerẽt
multum populum, vt primum appellati
sint discipuli in Antiochia Christiani.]
Non parua autem hæc ciuitatis laus erat.
Hoc contra omnes adduci potest, quòd
prima omnium, tanto tempore, illo ore
frui cœpit, vnde & principiò hoc nomẽ
assecuti sunt. Vides in quantum fastigiũ
ciuitatem extulit, & clariorem reddidit
Su. 2. g hoc Pauli opus? Alibi tria milia, & quin-
& 4.a que milia crediderunt, hic tanta multitu
do. Nihil tale factum ibi, sed adhuc tan
tùm de via illa esse dicebanaur, hic autem
Christiani appellati sunt. [In istis au
tem diebus descenderunt à Hierosoly-
mis prophetæ in Antiochiam.] Quoniã
etiam in illis locis fructum eleemosynæ
plantari oportebat, vtili dispensatione ac
cidit propheras descendere. Tu autem
considera, & obserua, quomodo nullus cla
rius his doctor aduenit: Cyprios enim
habebant doctores, ac Cyrenæos & Pau-
lum, quanuis ille antecelleret istos. Sicut
Paulus Barnabam & Ananiam, sed nihil
I ex hoc minor fuit. Habebat tamen, &
Christam. [Surgens autem quidã ex illis
Agabus nomine, significauit famem ma
gnam futuram in toto orbe, quę scilicet
& facta est sub Claudio Cæsare.] Neces-
sariò hic famem magnam futuram signi-
ficat, quæ sanè sicut prædicta est contigit.
Vt enim ne putent quidã propter hoc fa-
ctã famem q̃ Christianismus ingressus
est, vel quòd dæmones deiecti fuerint, præ
dicit Spiritussanctus quod euenturum,
sicut & Christus prædixit multa, & eue-
nerunt. Non igitur propter hoc, quoniam
oportebat ab initio hoc fieri, sed propter
mala, quæ in apostolos facta: quæ cum
& fierent, longanimiter ferebat deus.
Cum autem in peccatis perseuerarent,
fames magna facta est, significans Iudęis
euentura mala. Dicis: Si propter illos
erat, propter alios cum esset, oportebat
cessare. Quid enim iniustè egerant Græci
vt propter illos malorum fierent partici-
pes, qui nihil mali fecerant? Si autem
non propter Iudæos, & probari illos ma-
gis oportebat, eo quòd Iudæi faciebant
pro sua virili occidebant, puniebant, mul
ctabant, vbique persequebantur. Et vide
quomodo fit fames, quando & Ethnici
iam suscepti erant. At dicis: Si propter ma-
la hęc fiebant, oportebat illos ab alijs se-
parari. Quare dic mihi? Nonne prius
dixit eis Christus: In mundo tribulatio-
nem habebitis? Tu autem hæc dicens,
forsan & hęc dices, quòd oportebat, ne-
que flagellari. Sed vide vt illis etiam
fames salutis fiat causa, & eleemosynæ
occasio, multa concilians bona, atque ita
etiam vobis factum esset siquidem voluis- K
setis, sed noluistis. Prædicitur autem, vt Ioã. 16.
posthac magis præparati sint ad elee- g
mosynam, quia grauiter affligebantur
ij, qui in Hierosolymis. Ante hoc non
erant in fame, & mittitur Barnabas ac
Paulus, qui ministrarunt. *Discipuli au-*
tem, prout quique abundabant. Vidisti
simul credere, & simul fructuum afferre,
non his solùm qui propè erant, sed etiam
his qui à longè. Hoc autem mihi vi-
detur hic dicere id, quod alicubi Paulus
inquit, q̃ dextras dederunt mihi & Bar-
nabæ communionis, tantùm vt paupe-
rum memores simus. In tantùm pro-
fuit fames. Et vide illos, neque ex tri- Gal. 2. b
bulatione in lamenta, & lachrymas eru-
pisse, sed operi magno, & bono se expo-
suisse. Cum maiore enim vbertate præ-
dicabant sermonem. Et non dixerunt,
Nos cum simus Cyprij, & Cyrenæi tam
nobili, & claræ ciuitati hoc impone-
mus: sed credentes gratiæ Dei etiam illi
aggressi sunt doctrinam, & hi non dedi-
gnati sunt ab illis discere. Vide p paucos
omnia hæc fieri, prædicationem cresce L
re, curam omnium, qui Hierosolymis,
geri. quasi vnam domum orbem habe-
ri. Audierant quòd Samaria receperat
verbum, & miserunt Petrum ac Ioan-
nem. Magnum enim discrimen erat,
& non oportebat apostolos illinc pridem
separari, ne putentur esse fugitiui, &
suos fugisse: tunc autem necessariò sepa-
rantur, quando nulla ratione res Iudai- Sup. 5. a
cæ curari poterant, quando bello incru-
descente perituri erant, quando senten-
tia pronunciata. Quoniam quandiù
Paulus in Romam non peruenit, illic
erant. Egrediuntur autem, non bellum
formidantes. Et quomodo formidarent
cum ad impugnaturos se abirent? Et
bellum illud factum est mortuis apostò-
lis, & quod de illis dictum finem accepit.
Peruenit super illos ira in finem. Apo-
stoli

stoli autem quò ignobiliores erant hoc
magis fulgebat gratia, paruis conficiens
M magna. Sed videamus iterum, quæ dicta
sunt. [Inhortabatur omnes, inquit, vt
perseuerarent in domino, quia erat vir
bonus. Mihi videtur bonum, nunc frugi
appellare, & simplicem sine fuco, valde cu
pidum salutis proximorum. Non solùm
autem erat vir bonus, sed etiam plenus
spiritu sancto ac fide. Ideò & proposito
cordis omnes inhortabatur. Inhortaba-
tur, hoc est cum pręconio, & laudibus.
Et considera quomodo ciuitas illa, quem-
admodum terra pinguis sermonem acce
pit. Quare autem Paulum à Tarso abdu-
cit, & in illam ciuitatem inducit? Non
absque causa, nam hic & amplior ciuitas,
& amplior spes, hominũq; frequentior co
pia. Vidisti gratiam omnia operari non
Paulum, & quomodo à paruis res initiũ
cepit: vbi autem inclaruit, tunc Barna-
bam mittunt? Et quare non ante hoc
miserunt illum? multam secum habebant
curam, & nolebant improperare sibi Iu-
dæos quòd suscepissent gentes, quanuis
absque vitatione illis admiscerentur: quo
niam futura erat controuersia apud illos,
ea quæ apud Cornelium acta præcesse-
runt, & tunc sanè etiam dicunt, vt nos
in gentes, illi autem in circuncisionem.
Et considera quomodo tempestiuè ne-
cessitas famis inducit communionem il-
lam, quam gentes, ad eos qui in Hieru-
salem, miserunt. Accipiebant enim ab il-
lis, & non sicut nos, in luctibus calami-
A tates addebant, sed minore pauore viue-
bant, cũ procul fierent ab eis, q̃ prohibe-
rent, & essent inter homines qui non ti-
mebant Iudæos, quod & ipsum non pa-
rum conducebat, sed & in Cyprũ abeũt
vbi minor metus ac solicitudo. [Nulli
autem sermonem, inquit, loquebatur, ni
si solis Iudæis. Non propter hominum
metum, quem nihil faciebant, sed legem
retinentes, & illos adhuc tolerantes. [Erãt
autem quidam in Anthiochia Cyprii &
Cyrenæi, hi maximè non curabant Iu-
dæos, qui scilicet loquebatur ad Græcè lo
quentes, & euãgelizabãt dominũ Iesum.]
Fortassis quod nesciebant Hebraicè, voca
bant illos ellinas Græcos. Vt autem adue
nit, inquit, Barnabas, & vidit gratiã dei,
non diligentiam hominum. [Inhortaba-
tur illos vt perseuerẽt in domino forsan
in eo quòd laudabant turbam, & appro-
babant hoc plures conuertit. Et quare nõ
Paulo scribunt, sed Barnabam mittunt?
Nondum viri sciebant virtutem, ideò so
lùm constitutum est, vt Barnabas profi-
ciscereturr. Quoniam autem, & multitudo
erat, & nemo prohibebat: meritò germi-
nauit fides, & maximè quòd nullam illic
sustinebant tentationem & quòd Paulus
prædicabat sine fugiendi necessitate. Be-
nè autẽ non illi de fame dicunt, sed pro-
phetæ, ne onerosi quidam videantur: & B
admiratione dignum, quomodo non in-
dignati fuerunt, q̃ despecti Antioc he-
ni, sed cõtenti sunt magistris, ita oẽs ser-
uebant ad sermonẽ. Qui etiam non expe
ctarunt donec fieret fames, sed ante illam
miserunt prout abundabat quisq;. Et vi-
de quòd inter apostolos alij quidam hãc
potestatem accipiunt, hic autem Paulus
& Barnabas erant, idque non sine causa
cõstitutum est. Et aliter: Et principium
erat, & iam non oportebat scandalizari.
Verum iam nullus hoc facit, tametsi fa-
mes sit illa grauior. Non enim par est cõ
munem ferre calamitatem, & cũ abundã
tia fruuntur, pauperiores quosdam fame
laborare. Tunc solùm fames erat, & qui
dabant pauperes. Sicut.n. inquit, vnusquis-
que abundabat: nunc duplex fames, sicut
& duplex abundantia fames graues, fa-
mes non audiendi verbum domini, sed
educandi per eleemosynam. Tunc & elee
mosynarij qui in Iudæa erant pauperes,
potiti sunt: & qui in Antiochia, pecunias
contribuebant, & hi magis, quàm illi.
Nunc autem, & nos & pauperes in fame,
nam illi quidem necessario alimẽto egẽt,
nos verò rarissimè misericordiæ sumus
dediti. Hoc autẽ alimẽto nullũ magis ne
cessariũ. Ferre nequeunt mala, quę à satie
tate sunt quod amplius est hoc alimento
vadit in secessum. Nihil pulchrius, nihil
suaui us anima, quæ sic pascitur, omni su
perior est morbo, omni fame, omni intẽ-
perie, & æritudine, nullus illam poterit
rapere, sed sicut adamantinum corpus, C
nec ferrum cædere valet, nec aliud quid-
dã, ita & animã ob eleemosynam confir-
matam nihil tollere potest. Quid.n. dic
oro, hanc rapere vnquam posset? Paupe-
tas? minimè, habitat.n. in regalibus prom
ptuarijs. Num latro & fur? sed illos parie
tes nullus perfodere valet: num vermis?

Universidad de Deusto
Biblioteca

vermis? sed etiam hoc incommodo superiorem habet thesaurum. Num inuidia, & odium? sed neque ab illis capitur, num calumniæ, & insidiæ? neque illæ. Indeprædabilis enim thesaurus est, sed fœdũ fuerit si hęc sola demonstraro, quæ eleemosynæ accidunt, & nõ contraria. Non n. ab inuidentia solùm liberata est, sed ẽt multa benedictione fruitur etiã ab his, quibus nõ est benefactum. Nam quemadmodum crudeles ac inhumani non eos duntaxat habent aduersarios, quos afflixerunt, sed etiã
D eos, qui nihil passi illis condolent: nam & isti accusant, & vituperant: Sic qui multa bona fecerunt, non solùm eos quibus benefecerunt, sed etiam eos, quibus nullum beneficium impenderunt, inueniunt laudãtores. Quid dicam liberos ab inuidia & insidiatoribus, & latronibus, & parietum effractoribus? Non hoc solùm bonum habet, sed adhuc cum eo quòd non imminuuntur, crescunt etiam opes, & multiplicãtur. Quid Nabuchodonosore turpius? quid deformius? quid iniquius? Impius homo erat, plurima signa, & iudicia vidit, & noluit resipiscere, sed seruos dei in caminũ iniecit, & posteà adorauit. Quid igitur propheta? Rex, ait, Consilium meum placeat tibi, peccata tua eleemosynis redime,
Dã.4.f. & iniquitates tuas miserationibus pauperum: forsan erit venia delictis tuis. Hoc sic dixit, non ambigens, valde enim persuasum erat prophetę, sed volens illum amplius terrere, & cogere vt hoc faciat. Si.n. affirmando dixisset, negligentior factus esset ille. Ita & nos tunc maximè quosdam vrgemus, quando dicimus, obsecra illum, & non adiicimus, omninò auditurum, sed fortè auditurum. Metus enim à dubitatione profectus, magis impellit, & propte hoc certum, & manifestum istud nõ fecit. Quid dicis? tantisne impietatibus erit venia? Etiam non est peccatum, quod non possit purgare eleemosyna, quòd ue non possit extinguere. Omne peccatum
E infra illam stat. Remedium est ad omne vulnus vtile. Quid Publicano deterius? omnis iniustitię fomes est auaritia, sed hanc omnem abluit Zachæus. Vide quo-
Gal.2.b modo & Christus hoc monstrat, dum cu-
Prou.13 ra iit & marsupiũ habere, & portare ea, quę
b immittebantur. Paulus autem dicit: Tantùm vt memores pauperũ essemus. Et per
Mat.19. omnem vbiq; scripturã super hac re sermo
c est. Preciũ aĩę viri, inquit, diuitiæ propriæ, Et Chrs: Si vis perfectus esse, vende tuas facultates, & da pauperibus, & veni sequere me. Hęc meritò perfectio est. Eleemosyna autem non in solis fit pecunijs, sed etiã in operibus, vt exempli gratia dicam, est patrocinari, & viduæ manum porrigere. Huiusmodi enim patrocinium sępe plures seruauit, quàm pecuniarum largitio. Igitur in præsenti tempore omnia misericordiarum genera exerceamus. Ne sis segnis, F
potes patrocinari, ne dicas, quoniam pecuniæ mihi non sunt. Hoc nihil est dicere, nam & illud magnum quiddam erit, quẽ admodũ si aurũ dedisset, ita affectus esto. Potes ministrare, etiam hoc facito, vtputa medicus es arte, diligenter cura infirmos, est hoc etiam hoc magnum. Vales etiã consilio hoc omnibus, maius est, melius, & amplius, quantò, & maius habet lucrum. Nõ enim famem soluis, sed difficilem mortẽ. Hoc etiam apostoli abũdanter pleni erãt. Propterea pecuniarum destributionẽ alijs concrediderunt, ipsi prædicationibus vacarunt. An putas paruam esse eleemosynam animam consilio destitutam, & extremè periclitantem, atque febrium incendio detentam, morbo posse liberare? Vides amicum ab auaritia detineri, miserere hominis: suffocatur, extingue illius ignem. Quid igitur si non obtemperet? Tu quod tuum est facito, & ne sis ignauus. Vidisti illum in vinculis detineri, vincula enim reuera sunt pecuniæ, abi ad illum, visita illum, consolare, tenta illum à vinculis eripere. Si audire non vult, ipse ferret pœnam. Vidisti nudum, & peregrinũ, nudus.n. reuera, & peregrinus, est cœlorũ, qui vitam bonam negligit, recipe eũ in diuersorium tuum, & vesti illum vestimentis virtutum, fac eum ciuem in cœlis. Quid igitur si ipse nudus sim, inquis? & teipsum primùm vesti: si scis quòd nudus es, omnino etiam scis quòd debes te induere. Si huius nuditatis modum solùm nosti, potes facilè scire etiam animæ vestitum. Quot mulieres serica vestimenta G
ferunt? nudæ autem reuera sunt à virtutum vestibus. Illis eas viri vestiant, sed has vestees nolunt, aliasque petũt. Hoc primum fiat, vt illas principiò desiderent ac concupiscant: ostende quòd nudæ sint. Differe de iudicio futuro, dic alibi, non his, sed alijs opus fore. Quòd si tole-

ratis me dicentem, etiam ego nuditatem ostendam. Nudus in frigore stat, frigore contremiscit, ac stupescit brachijs seipsum amplexans. In æstate non fit idem. Si igitur ostendam opulentos, & opulentas, hoc magis nudos, quò magis vestiti sunt. Ne sitis difficiles. Quid igitur, dic oro, quando sermones de gehenna mouerimus, & de tormentis illis? nonne magis quàm nudi illi tremiscunt, ac stupent? nõne amarè gemunt, & cõdemnant seipsos? Quid igitur quando ad aliquem accedũt, & dicunt: Ora pro me? nonne hæc verba illis dicunt? at nunc quidem licèt multa dixerimus, nondum manifesta est nuditas, erit autem illic manifestum. Quomodo? quando sericis illis vestibus amissis à solis virtutum, & malitiæ vestibus singuli agnoscentur, quando pauperes quidem magna gloria vestiti erunt, diuites autem nudi, ac deformes ad tormenta rapiẽtur. Quid delicatius, ac luxuriosius diuite illo purpura
H vestito, quid etiã Lazaro pauperius? Vter
Luc.16 igitur mendicorum proferebat verba? vter
a abundans factus est? Dic oro: Siquis domum multis tapetibus ornet, ipse autem intus sedeat nudus, quæ vtilitas? ita & mulieribus accidit (nam domum animæ, corpus voco) multis amiciuntur, materfamiliàs autem intus sedet nuda. Afferte mihi animæ oculos, & ostendam vobis animæ nuditatem. Quid enim est vestimentum animæ? virtus. Quæ nuditas? peccatum. Sicut igitur siquis spoliauerit quempiam liberum, erubescit, & humiliatur, ac fugit: ita sanè, & anima, si voluerimus in illam respicere, quæ non habet has vestes, erubescit. Quot putas nunc confundi, & in illud profundum descendere, & quasi velamentum quoddam requirere, vt hos non audiant sermones? Quæ autem sibi non sunt malè consciæ, oblectantur, gaudent, & gloriantur in his, quæ dicuntur. Audi de beata Theela, illa vt Paulum videret, aurum suum dedit. Tu autem, vt Christum videas, neque obolum das. Et admiraris quidem, quod illa fecit, non imitaris autem. Non audis, quomodo misericordes
I beatos dicit sermo? Beati misericordes, in-
Mat. 5. quit, quoniam misericordiam consequen-
a tur. Quod lucrum à pretiosis vestibus? Quandiu hanc stolam admiramur? in dua mur gloria Christi, circundemur illa pulchritudine, vt & hic laudemur, & alibi æterna bona consequamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cum quo patri, simul, ac Spiritusanctio gloria, imperium, & honor nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Per illud autem tempus, immisit Herodes rex manus vt affligeret quosdam ex ecclesia, occidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio, & videns quòd rem gratam fecisset Iudæis, adiecit vt apprehenderet etiam Petrum. Erant autem dies azymorum. Cap.1.

Homilio.xxvi.

QVale nam tempus dicit? omninò quod mox sequebatur. Et hic quidem sic intelligere conuenit, alibi autem aliter: Quando enim Matthæus dicit, In diebus illis, adest Ioannes prædicans: non mox sequentes dies intelligit, sed illos, in qui- Mat.3.
bus futura mox erant ea, quæ narrabat. a
Mos enim scripturæ est hoc tropo vti, & aliquando quid exponere per ordinẽ iuxta, quem eueniunt: aliquando autem, quæ K
posterius contingunt enarrare, quasi mox fierent. Benè autem dicit, Herodes rex: hic non erat, sub quo Christus passus est. Ecce alia tentatio, & vide id quod initiò dixi, quomodo per relaxationem, & afflictionem contexantur in apostolorum successibus omnia. Non iam Iudæi, neque concilium, sed rex immittit manus, vt affligat. Maior potestas, difficilius certamen, & hoc magis, quo gratificari Iudæis magis studebat. [Occidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio.] Simpliciter, & quasi fortuitò. Si autem quis rogarit, quare Deus permiserit, dicemus, quòd pro illis ipsis, primum quidem persuadebat illis, quòd præualeant, licèt occidantur, id quod & de Stephano actum est. Secundò dabat Iudæis postquam implessent furorem, vt reducantur ab insania, & tertiò ostendebat, quòd hæc permissione fierent. [Videns autem, quòd rem gratam faceret Iudæis, adiecit vt apprehenderet etiam Petrum.] O miram inhumanitatem. Qua in re gratificatur illis? sine causa, & simpliciter cædes faciens. [Erat autem dies azymorum.] Iterum superflua Iudæorum curiositas. Occidere quidem non prohibebant, in tempore autem,

Universidad de Deusto Biblioteca

tam ſacro talia committebant. Quem ẽt apprehenſum poſuit in vincula, tradens quatuor militum quaternionibus. Erat hoc & furoris, & timoris. *Occidit*, inquit, *Iacobũ fratrem Ioannis gladio.* Vidiſti illorũ fortitudinem? Nã nequis dicat, quòd ſine periculo, & metu contemnere audeãt mortem, vtpote eripiente illos deo, idcir co occidi permittit etiam principes, docens ſic eos, qui occidebant, quòd neque iſta illos deſtituunt, & prohibent. [Itaq; Petrus ſeruabatur in cuſtodia, oratio autem fiebat continua pro illo ab eccleſia apud deum. Erat enim grauiſſimum certamen, meticuloſoſque illos faciebat, & quòd ille in carcere coniectus erat, & ꝓ iſte interfectus eſſet. [Quando autem ꝓducturus erat illum Herodes, nocte illa Petrus erat dormiens inter duos milites ligatus catenis duabus. Et cuſtodes ante fores obſeruabant cuſtodiam. Et ecce angelus domini aſtitit, & lux fulſit in habitaculo. Perculſo autem latere Petri excitauit illum: dicens: Surge velociter. & deciderũt catenæ illius à manibus. [Vide p illam noctem illum eripuit: & lux fulſit in habitaculo, ne putet ſpectrum eſſe. Et lucem nemo vidit præter illum. Nã licèt
M etiam hoc factum ſit, & nihilominus putabat eſſe phantaſiã, eo ꝓ ſic inexpectatum erat: ſi hoc non fuiſſet factum, multò magis ſuſpicatus fuiſſet ſe illudi. Ita ordinarat aciem contra mortem. Faciebat hoc. quòd multis diebus illic manſerat, & non ſeruatus erat. Et quare, dicit quis non permiſit illum deus, ne caderet in manus Herodis, & mox tunc eripuit? Quia illud quidem attonitos eos feciſſet, hoc autem pro illis factum eſt. Nũquid habiti fuiſſent homines, ſi omnia di
Sup.6.d uino more feciſſet? Circa Stephanum nihil tale contigit. Nonne vt angeli, faciem illius oſtendit? Quare autem omnino dereliquit, & in hoc loco. [Dixitque angelus ad illum: Præcingere, & ſubliga ſandalia tua.] Iterum hoc loco oſtendit, quòd non dolis euaſit. Nullus enim feſtinans, & euadere effodiendo volens tantam diligentiam adhibet, ita vt etiam ſandalia accipiat, & ſe præcingat. Fecit autem ſic, & dicit illi: [Circunda te veſtimento tuo & ſequere me. Et egreſſus ſecutus eſt illũ, & neſciebat verũ eſſe quod fiebat ab angelo. Videbatur autem ſibi viſionem videre. Tranſeuntes autem primã cuſtodiã & ſecundã, venerũt ad portã ferream, quæ ferebat in ciutatem quæ vltrò aperta eſt A eis.] Ecce ſecundũ ſignum. Quando receſſit angelus, tũc cogitauit Petrus [Et egreſſi proceſſerunt vicum vnum, & cõtinuò diſceſſit angelus ab eo. Et Petrus ad ſe reuerſus dixit: Nũc ſcio quia verè emiſit dominus angelum ſuũ, & liberauit me de manu Herodis, & omnis expectationis populi Iudæorũ.] Nũc cognoui, inquit, nõ tunc. Quare aũt fit hoc, & nõ ſentit Petrus ea, quæ fiebãt, quãuis iam tali fruetur liberatione, qñ catena ſoluta repẽtè illũ liberat: & poſtquã liberauit, tunc ſentire facit. Quòd aũt catenæ è manibus ceciderant, magnũ argumẽtũ eſt, ꝓ nõ fugerit. [Et ita cõſcius ſibi venit ad domũ Mariæ, quæ erat mater Ioannis, qui cognominabatur Marcus, vbi erant multi cõgregati, & orãtes. Pulſante autẽ Petro ianuã veſtibuli, proceſſit ancilla vt ſubauſcultet, nõie Rhode, & agnita voce Petri præ gaudio non aperuit veſtibulũ.] Vide Petrũ nõ ſtatim recedere, ſed prius annũciare lætũ nũciũ ſuis. [Ingreſſa aũt annunciauit Petrũ ſtare ante veſtibulũ. Illi aũt ad eã dicebant: Inſanis, Porrò hæc cõfirmabat ſic ſe habere. Vide, & ancillas pietate plenas, præ gaudio nõ aperuit veſtibulũ. Illi verò ẽt hoc facto reuerunt, nã hęc quidem confirmabat ſic ſe habere, B at illi dicebant, Angelus illius eſt. [Petrus autem permanebat pulſans. Vt aũt aperuerũt, agnouerũt illum, & obſtupuerũt. Quũ innuiſſet autẽ eis manu vt tacerẽt, narrauit illis qũo dominus ipſum eduxit ex cuſtodia. Dixit aũt: Annũciate Iacobo & fratribus hæc. Et egreſſus iuit in alium locũ. Itaq; iterũ videamus cõtextũ eorũ, quæ dicta. Per illud tempus, inquit, inie Mat.10
cit manus rex Herodes, vt affligeret quoſ f
dam de eccleſia, ſicuti beſtia abſque omni ratione omnes inuadit. Hoc eſt, quod dicebat Chriſtus: Proculũ, quod bibiturus ſum bibetis: & baptiſmo quo ego baptizor, baptizabiamini. Occidit autẽ, inquit, Iacobum fratrem Ioãnis gladio. Et qũo, inquit, Petrũ nõ mox occidit? dixit cauſam ſcriptor: Dies enim, inquit, erãt azymorum, & magis volebat euulgari trucidationẽ eius. Itaq; illi quidẽ propter admonitionẽ Gamalielis cõtinebãt, ſe in po Su.5.f.g
ſterũ à cædibus. Et aliter: Neq; cauſas ſue

niebant

niebant, & ſic adumbrabant per alios ſua. Quoniam autem, & alius Iacobus erat frater domini, propter hoc aſſignauit dicens fratrem Ioannis. Vides quòd hi tres ſum-
C mi erant, maximè autem Petrus, & Iacobus. Hæc maxima condemnatio illorum erat. Non enim iam humana prædicatio oſtendebatur, & reuera illud adimplebaPſ.43.d tur. Reputati ſumus ſicut oues occiſionis. Videns autem, quòd gratificaretur Iudęis, adiecit, vt comprehenderet etiam Petrum. Grata res Iudæis cædes, atque iniuſta cædes. Magna dementia Herodis, illicitis illorum deſiderijs miniſtrabat. Debebat diuerſum agere, & illorum impetum morari: ille autem indulget ſicut carniſex quidam ægrotantium, ſed non medicus quanuis innumera exempla habens, & aui, & patris Herodis: & quomodo ille quidem propter cædem paruulorũ innumera paſſus eſt mala, hic autem Ioanne occiſo grauе bellum ſuſcitauit. Quem & apprehenſum, inquit, poſuit in vincula. Metuebat nẽ Petrus propter timorem, quem ex morte Iacobi concepiſſet, ſecederet: & volens illum ſecurè detinere, coniecit in vincula, tantò maiori diligentia cuſtoditum, quò mirabilior foret oſtentatio. Hoc autem erat pro Petro, qui hinc probatior factus, & fortitudinem ſuam declarauit. [Oratio autem, inquit, continua fiebat.] Magni amoris indicium oratio. Patrem omnes quærebant patrem manſuetum. Conti-
D nua, inquit, oratio fiebat pro illo. Audite quomodo affecti erant erga præceptores, non comminantur, non tumultuati ſunt, ſed ad preces conuerſi, præſidium reuera inexpugnabile, ad illud confugiebant. Nõ dicebant, humilis ego, & nihili homo pro illo orarem? Quoniam dilectio erat, nihil tale cogitabant. Vis ſcire quanta fecerint Iudæi, etiam non voluntarij? illos clariores reddiderunt, hos diligentiores fecerũt. Et vide in die feſto tentationes intentati, vt clariores appareant hi. Quando autem producere illum voluit Herodes, nocte illa, inquit, Petrus dormiebat. Vide Petrum dormientem, & nequaquàm in mentis agone conſtitutum. Iſta nocte, qua producturos erat illum, dormiebat, cauſam totam proiecerat in deum: non ſimpliciter autem dormiuit, ſed inter duos milites, & catenis vinctus. Inter duos, inquit, milites dormiebat vinctus catenis duabus. Vides quàm diligens cuſtodia. Et ecce angelus domini aſtitit, inquit, dicens, Surge velociter. Simul dormientes erant cuſtodes, ideò quid fieret non ſentiebant. Lux autem fulgebat, ita vt etiam videre poſſet Petrus, ne putet eſſe phantaſiam: & ne ſit deſes, percutitur latus eius. Et non ſimpliciter audit, ſurge: ſed, velociter: cum additamento, ita grauiter dormiebat. Videbatur E
autem viſionem videre, inquit. Tranſiuit autem primam, & ſecundam cuſtodiam. Vbi nunc ſunt hæretici? quomodo tranſierit dicant nunc, ſed non poterunt, quanuis propter hoc illum accingi iubeat, & calciari, & hac ratione perſuadet ei, quòd non ſit phantaſma, & vt executiatur ſomnus, & ſciat quòd verum ſit. Idcirco ſtatim etiam catenæ eius de manibus eius ceciderunt, & audit, Surge velociter: non turbati eſt, & trepidantis, ſed vrgentis, ne moram trahat. Et neſciebat, inquit, quòd verum eſſet, quod fiebat per angelum: videbatur autem viſionem videre: meritò, maximæ enim res fiebant. Vides quantum ſignum, quomodo videntem terret, quomodo non ſinit credibile eſſe? Si enim Petro videbatur tantopere, quòd videret viſionem, quanuis cinctus, & calciatus, quid alius non paſſus eſſet? Tranſeuntes autem, inquit, primam cuſtodiam, & ſecundam, venerunt ad portam ferream, & egreſſi proceſſerunt vicum vnum, & ſtatim receſſit angelus ab illo. Ea ſanè, quæ intus geſta erant magis mirabilia erant, hoc autem iam humanius: recedit enim angelus quũ
F
nihil prohiberet. Non enim per tot obſtacula tranſiſſet Petrus, reuera enim ſtupor erat. Nunc cognoui, inquit, quòd verè miſit dominus angelum ſuum, & liberauit me de manu Herodis, & omnis expectationis populi Iudæorum. Nunc non tunc quando in carcere eram. Et conſcius ſibi venit ad domum Mariæ matris Ioannis, qui cognominabatur Marcus. Quid eſt, conſcius? hoc eſt reputans vbi eſſet. Vel igitur huius rei ũbi conſcius, vel quòd non ſimpliciter abire oportet, ſed remunerare benefactorem, quòd & conſcius venit ad domum Mariæ. Quis eſt hic Ioannes? forſan ille, qui ſemper cum eis erat, nam propter hoc etiam cognomen eius ponit. Vide quantum bonũ eſt perſecutio, quantum precantes in nocte perficiunt, quomodo alacres, & excitatos illos efficit. Vidiſti

Universidad de Deusto
Biblioteca

disti quantum lucrum cædis Stephani? vidisti vinculi huius quanta vtilitas? Deus enim dum non vult apud iniustos illos, tanquam reos conuinci suos, magnum ostendit, & efficax euangelium, sed iniustis ipsis facit apparere tribulationes per se magnas, dum nihil horum patiuntur, ne liberationem eorum quæramus omninò, neque vltionem. Vide autem quomodo an-
G cillæ cum illis iam in pari honore sint. Præ gaudio, inquit, non aperuit. Benè etiã hoc factum est, vt ne etiam illi statim videntes nimium obstupescant, & minus credant, sed vt exerceatur illorum mens: & qui nobis mos est, vt faciamus, inuenta est laborans & illa: nam vt illa ferat euangelia, studuit. Sic enim erant euangelia. Alij autem dicebant ad illam: Insanis. At hæc confirmabat sic se habere. Porrò illi dicebant, Angelus illius est. Et hoc verum est, quòd vnusquisque angelum habet. Et vnde venit illis in mentem tunc angelum esse? A tempore illud coniectabant. Vt autem ille permansit pulsans, inquit, aperientes viderunt illum, & obstupuerunt. At ille quum innuisset manu, silentium magnum fecit, ita vt audirent, quæ illi obuenerant. Desideratior multò posthac fuit discipulis, non solùm quòd seruatus est, sed etiam quòd astitit, & statim accessit. Discunt postea & familiares omnia manifestè, & extranei didicissent, si voluissent credere. Hoc & in Christo euenit. Annunciate, inquit, Iacobo & fratribus hæc. Vide quomodo non est vanè gloriosus, Non enim dixit: Vbique manifesta facite hęc, sed fratribus. Et abscessit in alium locum. Non enim tentabat Deum, neque in tentationes immittebat seipsum. Quia quando etiam hoc iussus fuit, fecerunt. Ingressi enim, inquit, in templum loquamini po-
H pulo, audierunt, & statim obedierunt. Hoc autem non dixit angelus, sed silenter abducendo, & noctu educendo dedit copiam secedendi. Hoc autem factum est, vt discamus quomodo multa etiam humano modo dispensentur ac fiant, atque ita ne iterum periclitetur. Ne enim dicãt, quòd angelus eius sit, postquàm abiret, prius hoc dicunt: & tunc illum vident, subuertentem opinionem illam. Angelus si esset, non pulsasset fores, non secessisset in alium locum. Confirmat etiam illos, quòd non in die factum est. Illi autem essent in preces, & is ligatus somno. Num putasset verùm esse, quod fiebat, si territus esset, si non meminisset? Nunc autem quasi insomnium esset, inturbatus fuit. Venerunt, inquit, ad portam ferream. Vide etiam quàm fortis fuerit. Trãseuntes autem, inquit, primam custodiam & secundam, venerunt ad portam ferreã. Quare non illos per seipsos, dicet quis, sic liberat? Quare? Etiam hac re honorat illos Deus, per angelos eripiens. Cur igitur in Paulo non similiter actum est? Illic meritò, quoniam custodem carceris credere oportebat: hic autem liberati duntaxat apostolum. Et aliter: Varijs modis I
Deus omnia dispensat. Illicque Paulus Inf. 16.
hymnos dicit, hic autem Petrus dormit. c, f
Ne igitur occultemus miracula Dei, sed & in nostram vtilitatem, demus operam, vt inuulgemus ea, & in aliorum ædificationem. Sicut enim mirabilis est, qui vult ligari, ita etiam mirabilior, non anteà recedit, donec suis omnia antea enarret. Et dixit, inquit, Dicite Iacobo, & fratribus. cur nam iubet dicere? vt gaudeant, ne soliciti sint, vt per hos illi discant, non ipsi per illos. Adeò curam gerebat partis, quę humilior erat. Nihil igitur congrua afflictione melius. Qualem putas illorum fuisse animam? quanta voluptate plenam? Vbi nunc mulieres quæ tota nocte dormiunt, vbi viri, qui neque in lecto se versant? Vides sobriam animam? Cum vxoribus, & pueris, & puellis Deum laudabant, puriores cœlo afflictione facti: nunc autem paruo periculo viso concidimus. Nihil ecclesia illa clarius fuit. Imitemur illos, æmulemur, non ideò facta est nox, vt per totam dormiamus, & ociosi simus. Testantur hoc, & opifices, nautæ, negociatores. Ecclesia Dei medijs surgit noctibus, surge & tu, & vide astrorum choream, profundum silentium, magnam quietem, obstupesce Dei tui miram dispensationem. Purior tunc est anima, K
leuior subtiliorque tunc est, sublimia videt ac expedita est. Tenebræ ipsæ, silentiumque multum in compunctionem inducere sufficiunt. Si autem, & cœlum videris, quasi innumeris interpunctum oculis, omni voluptate frueris statim concepta opificis sapientia. Si consideraris eos, qui interdiù clamant, rident, lasciuiunt, saltant, iniustè agunt, auaritiæ intenti

sunt, minantur, innumera mala inserunt, ibi tunc à mortuis nihil distare, condemnabis omnem humanam infirmitatem. Somnus accedit, & naturam redarguit, imago est mortis, imago est consummationis. Si prospexeris in plateam, nullam vocem audies: si videris in domum, videbis omnes quasi in sepulchris iacentes. Hæc omnia sufficiunt, excitare, & inducere animam ad cogitandam mundi consummationem. Hic sanè mihi, & ad viros, & ad mulieres sermo est, flecte genua, ingemisce, ora dominum, vt tibi misericors sit, immò inflectitur nocturnis precibus, si quando tu quietis tempus, facias lamentorum tempus. Memor esto regis, qualia verba dicebat: Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum,
Psal. 6. b in lachrymis meis stratum meum rigabo. Quantumuis delicatus fueris, non es illo
L delicatior: quantumuis diues, nõ es ditior
Ibi. 118. Dauide. Et iterum idem dicit: Media no-
h cte surgebam ad confitendum tibi super iudicia iustitiæ tuæ. Tunc nõ interturbat vana gloria, omnibus scilicet dormientibus, & non videntibus, tunc non ignauia, & ociosa insidiantur, quandoquidem animam tot ac tanta excitant, & alacrem reddunt. Post tales vigilias dulces somni, & visiones mirabiles. Hoc fac, & tu vir, nõ sola mulier. Sit ecclesia domus ex viris mulieribusque constituta. Nunquid enim, quia tu solus es vir, neque quia ista sola est
Mat. 18 mulier, putabis impedimentum esse? Vbi
c enim sunt duo in meo nomine, inquit, congregati, illic sum in medio illorum. Vbi Christus medius, magna multitudo est: vbi Christus est, necesse est, & angelos esse, necesse & archangelos, & alias virtutes. Non igitur soli estis, omnium vobiscum habentes dominum. Et iterum
Eccl. 16. audi prophetam dicentem: Melior est v-
a nus faciens voluntatem domini, quàm innumeri præuaricatores. Nihil infirmius
Ps. 62. b multis præuaricatoribus, nihil fortius vno iuxta legem Dei viuente. Si tibi etiam
M filij sunt, excita & filios, & fiat modis omnibus domus noctu ecclesia. Si autem teneri sunt, & vigiliam ferre nequeunt, vnam, & alteram orationem faciant, & iterum finito quiescere. Tantùm surge, tantùm in consuetudine conserua teipsum: nihil hoc promptuario melius, quod tales suscipit preces. Audi prophetam dicentem: Si memor eram tui super stratum meum, in diluculis meditabar in te. At dicis: Laboraui per diem multùm, & non possum. Cauillum est, & excusatio: nam quantumuis laboraueris, non laboraueris, quantùm faber ferrarius, qui graues folles trahit vsque ad flammam, & fumum toto corpore recipit: attamen ille noctu sæpe multum negocij insumit. Scitis etiam mulieres, si qua vos necessitas facit ire in agrum, vel ad vigilias progredi, quomodo per totam noctem vigilant. Et tibi igitur officina sit spiritualis, non vt ollas ac lebetes, sed vt animam tuam pares, quæ æratio fabro, & aurifabro melior, veterem illam factam impone in conflatorium confessionis, folles à summo deduc, hoc est verba condemnantia, accende ignem spiritus, multò maiorem artem habes, & omni auro preciosiorem animam, sicut ærifaber vas: non enim corporale vas A
componis, sed animam liberas ab omni seculari phantasia, & solicitudine. Assit tibi lucerna non illa quę flagrat, sed quam Ibi. 118.
propheta dicens habuit: Lucerna enim o
pedibus meis verbum tuum. Accende orationibus animam tuam. Si videris satis habere, educ, accende ad id quod vo-les: crede mihi, non sic ignis sordes purgare solet, vt oratio nocturna sordes peccatorum nostrorum. Si nihil aliud, erubescamus, quod nocturni vigiles ac custodes propter hominum leges obambulant in frigore multùm clamantes, & in vicis euntes sæpe compluuntur, rigentque propter te ac tuam salutem, pecuniarumque tuarum custodiam. Illi pro tuis pecunijs tantam habent curam, tu autem neque pro anima tua. Sanè ego non cogo ambulare sub dio sicut il- Lu. 6. b
li, neque clamore disrumpi, sed in ipso promptuario conclauique tuo flecte genua, ora dominum. Quare ipse Christus pernoctauit in monte? nonne vt typus nobis fieret? Tunc respirant plantæ in nocte dico: tunc & animæ maximè, & magis, quàm illæ rorem suscipiunt. Quæ enim in die sol adussit, eadem nox refrigerat. Nocturnæ lachrymæ quouis rore magis contra concupiscentias, & ardores omnes demittuntur, nec sinunt graui-ora pati. Si autem rore illo non frue B
ris, post diem exureris: sed absit, vt aliquis vestrum, ignis illius fiat materia. Ve-

rum refrigeremur, & misericordia dei fruamur, vt omnes nos liberemur ab onere peccatorum, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, ac sancto spiritu simul sit gloria, imperium, & honor, in secula seculorum, Amen.

Facto autem die erat turbatio non parua inter milites, quidnam de Petro actum esset. Herodes autem quum requisisset illum, & eo non inuento examinauit custodes, & iussit abduci, & descendens à Iudæa, in Cæsarea commoratus est.

Homilia. xxvii.

MVlti dubitant quomodo desperarit tunc deus illos seruos, qui propter Petrum occidebantur, quum potuisset illos cum Petro liberare: at si etiam cum Petro angelus milites eduxisset, res illa habita fuisset fuga. Cur igitur non aliter dispensauit, inquit? Nam quale damnum factum est nunc, si videamus, quòd iniustè patien
C tes, & grauiter, nihil nocuerunt: non quærimus hæc, quare non dicis etiam de Iacobo, quare illum non eripuit? Et aliter: Nondum erat iudicij tempus, ita vt vnicuique detur pro merito. Neque Petrus iniecit illos in manus Herodis, (Verùm ille multò magis dolebat se delusum esse sicut auum suum à Magis) immò faciebat illum disecari, & ridiculum fieri. Bonum autem est
Mat. 2. d scriptotis audire verba: [Facta, inquit, die, erat turbatio non parua inter milites, quid nam de Petro actum esset. Herodes autem requisiuit eum, & non inuento illo, examinauit custodes, & iussit duci.] Quanuis audiuisset ab illis, examinauerat enim & quòd vincula soluta, & quòd sandalia accepit, & quòd vsq; ad noctem illũ cum eis fuerit. Sed quid? simul ne occultati fuerunt? quare non ergo, & ipsi effugerunt? Certè illum oportebat admirari, oportebat obstupescere, atqui posteà manifestum est omnibus per mortem illorum, & dei miraculum, & illius malitia. Et vide quomodo hic ea non occultat, sed & meminit historiæ ita vt doceat nos. [Et descẽdens à Iudæa in Cæsaream, ibi commoratus est. Erat autem Herodes iratus Tyrijs ac Sidonijs, & vnanimiter aderant apud illum, & persuaso Blasto qui, præerat cubicu
D lo regis, petiuerunt pacẽ, eo q̃ illorum regio à regia aleretur. Statuto autẽ die Herodes indutus vestitu regio, & sedens super tribunali concionabatur ad illos. Populus autem acclamabat: Vox dei. Statim autem illum percussit angelus domini, eo q̃ non dedit deo gloriam, & erosus est à vermib. ac expirauit. Verbum autem dñi crescebat ac multiplicabatur.] Statim vltio inuasit illum, quanuis non propter Petrum, sed propter ipsius magniloquentiam. Dicet quis: Si illi clamarunt quid ad hunc? quia accepit vocem, quia dignum se putauit esse adulatione. Per hunc maximè erudiuntur, qui temerè adulantur. Vide igitur iterum vtrosq; meruisse pœnam, hunc autem puniri. Nõ est enim nunc tempus iudicij. Verùm illum, qui maximè reus erat punit, dimissis illis, vt sic luerum accipiant. *Et verbum dei crescebat*, inquit, *ac multiplicabatur.* Hoc est, hoc facto. Vidisti dispensationem dei? [Barnabas autem & Paulus iterum reuersi sunt Hierusalem, impleto ministerio, simul accipientes Ioannẽ, qui cognominabatur Marcus. Erant autẽ quidam in ecclesia quæ erat Antiochiæ prophetæ ac doctores, Barnabasq; & Simeon qui vocabatur Niger, & Lucius Cyrenęus: & Manaem Herodis Tetrarchæ collactaneus. & Saulus.] Adhuc Barnabæ prius meminit, nondum Saulus clarus erat, nõdum signum aliquod fecerat. [Ministrantibus autẽ illis dño, & ieiunantibus dixit
E Spiritusanctus: Segregate mihi Barnabã, & Saulum in opus, in quod vocaui eos. Tunc ieiunantes, & orantes, & impositis manibus illis dimiserunt.] Quid est, ministrantibus? prædicantibus. Segregate, inquit, mihi Barnabam, & Saulum. Quid est, segregate mihi in opus? in apostolatũ. Vide iterum à quibus ordinantur. A Lucio Cyrenæo, & Manae, immò à spiritu. Quantò enim personæ humiliores erant, tantò purior Dei apparet gratia. Ordinatur iam in apostolatum, vt iam cum pote-
Gal. 16. state prædicet. Quomodo igitur ille dicit, Non ab hominibus, neque per homines? dicit non ab hominibus, vt manifestet, q̃ non homo illum vocauit, neque adduxit. Dicit, nec per hominem, quòd non ab aliquo missus est, sed à spiritu. Idcircò & sic subdidit: Igitur illi quidem missi à spiritu, descenderunt in Seleuciam, & illinc abnauigarunt in Cyprum. Videamus autem iterum ea, quæ dicta sunt.

Facto

Facto autem die, inquit, *erat turbatio non parua propter Petrum. Et examinato custodes iussit abduci.* Adeò insensatus est, quòd etiam iniustè punire attentat. Ecce sermonem
F pro illis suscipio. Vincula erant, custodes intus, carcer clausus, nusquam perfossus paries, omnes eadem dicebant, vir rapi nõ potuit, quare illos condemnas? Si voluissent soluere, anteà hoc fecissent, vel simul exissent. Num pecunias acceperunt? Vnde? Qui neque pauperibus, quod daret habebat, his dabat? Neque enim detritæ sunt catenæ, neque solutæ. Oportebat videre esse rem diuinam non humanam. Deinde quoniam historiam posteà insertuius erat, propter hoc etiam nomina ponit, vt comprobetur omnia verissimè tradere. Et persuadentes Blasto, inquit, qui præerat cubiculo regis, petebant pacem. Hoc faciunt, quoniam fames erat. Isto autem die quum sedisset Herodes in tribunali, concionabatur, inquit, statim autem percussit illum angelus domini, & erosus à vermibus expirauit. Hoc & Iosephus dicit, quod longo morbo implicitus fuerit, multi itaque hoc nescierunt, Apostolus autem hoc ponit. Cæterùm qui hæc morti Iacobi, & cædi custodum imputant, per ignorantiam errant. Vide quando Apostolum occidit, nihil tale faciebat: & quando alios, nihil de illis traditur, quoniam hæsitabat, quid faceret, & confundebatur. Descendit à Iudæa in Cæsaream. Mihi vi
G detur, & illos abducere volens, defendere factum suum voluit. Irascebatur enim illis, vt alijs gratificaretur. Vide vt vanæ gloriæ cupidus homo erat. Datus illis beneficium concionabatur. Iosephus dicit, quòd amictus fuerit veste splendida: vide & quàm adulantes illi fuerint, & apostolorum prudentiam. Quem enim gens tota curabat, hunc hi respuebant. Iterum autem illi multùm respirant, & multa bona ex illius vltione. Si autem hic, quum diceretur vox Dei, & non hominis, quanuis ipse non diceret, talia passus est, multò
Ioã. 14. b magis si Christus non fuisset Deus ipse, semper dicens: Verba mea non sunt mea: & Ministri mei vtique decertarent pro
Ib. 18. g me: & alia id genus. Ille autem fœdè ac miserabiliter vitam finiuit, & nihil ex eo tel quum. Vide autem illum quomodo à Blasto iterum mitigatur, vtpote homo facilè irascens, & iterum conciliabilis, & vbique seruus vulgi, nihilque liberum habens. Considera autem, & authoritatem sancti spiritus. Ministrantibus autem illis, inquit, domino, & ieiunantibus dixit Spiritusanctus: Segregate mihi in opus Barnabam, & Paulum. Quis non tantæ authoritatis existens, ausus esset hæc dicere, atque ita, cum non essent communi- H ter congregati? Vidit illos habere maiorem virtutem, & quum multùm valerent contentos esse. Quomodo autem illis dixit? per prophetas forsan, idcirco præoccupans dixit: Et prophetæ erant ieiunabantque, & ministrabant, vt discas magna sobrietate opus esse. In Antiochia ordinatur, ibi prædicat. Quare non dixit, Domino segregate, sed mihi? Ostendit vnam esse potestatem ac virtutem. Vides quanta res sit ieiunium? ostendit quòd spiritus omnia faciebat. Magnum quoddam bonum est ieiunium, non termino circunscribebatur. Quando ordinatio erat, tunc ieiunant, & ieiunantibus illis dixit Spiritusanctus: Ieiunium, non hoc solùm est, sed etiam abstinere à delicijs ieiunij species est, eatenus imperarim ego solùm: Ne ieiunate, sed absistite à delicijs. Alimenta quæramus, non corruptionem: alimenta quæramus, non morborum fomites, morborum, & spiritualium, & corporalium: alimentum quæramus, quod voluptatem habet non delicias insuauitate plenas. Illud est in delicijs, hoc damnum affert: illud est vo- I luptas, hoc verò labor: illud iuxta naturam, hoc præter naturam. Dic enim mihi, siquis dedisset tibi aconitum bibere, nonne præter naturam esset? Siquis ligna & lapides, nònne auersateris meritò? vtpote præter naturam. Ita se habet etiam deliciæ. Quemadmodum enim in ciuitate dum obsidetur, multa fit turbatio, ac tumultus, hostibus oppugnationem aggredientibus: ita in anima fit vino, & voluptate ingrediente. Cui væ? cui turbationes? cui insuauitates, & nugę? cui iudicij? nonne his qui immolantur vino? cuius sanguinolenti oculi? Verùm quicquid dixerimus, non auocabimus eos, qui voluptati sunt dediti, si non contra aliam passionem restiterimus. Et primum quidem contra mulieres nobis fit sermo. Nihil fœdius muliere, quæ in delicijs agit, nihil turpius ea, quæ ebria est, obscuratur illi

Bes

Universidad de Deusto Biblioteca

flos visus, turbatur serenitas, & puritas oculorum, quasi nube quadam radijs solaribus succedente. Opus illiberale ac seruile, & omni ignobilitate plenum. Quam insuauis est mulier vinum spirans, quod olet ac corruptum est, dum eructat carniũ corruptarum humorem, grauata & excitari non valens, plus rubicunda quàm opus, plena oscitatione, & magna nebula. Nunquid quæ à voluptate abstinet talis est? nõ,
K sed honesta, casta, & formosa: nam & animæ status corpori suum decorem adijcit. Ne putes à corporalibus liniamentis hoc solùm fieri. Da formosam puellam, turbulẽtam, loquacem, conuiciatricem, ebriam ac sumptuosam: nonne quauis fœda, & turpi deformior est? At si erubescat, sileat, modestè loquatur, ieiunijs vacet, duplex pulchritudo, amplior formositas, gratior vultus continentiæ ornatu plenus. Vis iam & de viris loquamur? quid ebrio turpius? ridiculus est famulis, ridiculus est hostibus, miserabilis apud amicos, omnium detestatione dignus. Bestia est magis quàm homo: Etenim multis pasci, pardi, leonis, ac vrsi est. Meritò. Rationalem enim animam illa non habent. Quin & illa plus, quàm opus habent, & mensura naturæ illorum poscit ac præscribit pasta, corrumpunt totum corpus. Quantò magis nos? idcirco nobis Deus angustum ventrem dedit, vt erudiat animæ curam gerere diligentiorem. Consideremus nostram constitutionem, & videbimus vnam particulam in nobis eandem habere operationem. Os enim nostrum, & lingua ad hymnos deputata sunt, faux ad vocem. Vnde & naturæ necessitas nos intus ligauit, vt neque inuoluntarij in multam
L difficultatem incidamus. Quòd siquidem voluptas labores, morbos, & ægritudines non haberet, horrendum foret. Nunc autem terminos tibi præscribit natura, vt neque volens transgrediaris. Nunquid voluptatem quæris amice? hanc à frugalitate parabis. Num sanitatem? etiam hanc inde. num securitatem, & sollicitudinis immunitatem? etiam hanc. num libertatem? num valetudinem ac robur corporis? num bonam constitutionem? num animæ sobrietatem? num alacritatem? Ita bona omnia hic. In crapula autem contraria, insuauitas, mala valetudo, infirmitas, illiberalitas, sumptus. Vnde igitur ad illam currimus omnes, inquit? ab infirmitate. Dic enim mihi, quare nociuum ægrotans inquirit, nõne, & istucipsum signum est ægritudinis? Quare claudus non rectè incedit? Istuc ipsum autem nonne ab ignauia, & quòd non vult accedere ad medicum? Rerum enim aliæ temporariam voluptatem habent, & perpetuum supplicium: aliæ contra, temporarium laborem, & perpetuam fruitionem. Qui igitur sic dissolutus, & ignauus, ita vt præsentes delicias præ futuris non contemnat, statim capitur. Dic M
mihi, Esau vnde captus est, vnde præsenti Gen.25
voluptati futuram gloriam non prætulit? d
à mollicie & dissolutione. Istuc ipsum autem, inquit, vnde? A nobis ipsis. Et manifestum illiuc. Quando enim volueri-
mus, excitamus nos ipsos, & robusti labo-
risque patientes efficimur. Si igitur ad-
uenerit necessitas sæpe etiam contendendo duntaxat, quod vtile sit, conscij sumus. Quando igitur delicijs vacaturus es, considera temporariam voluptatem, damnum esse. Damnum enim reuera est, cum tuo damno tantas opes insumere, morbosque contrahere, & infirmitates quæ inde oriũtur, & contemnes voluptatem. Quot vis tibi enumerem mala passos à voluptate? Noe inebriatus est, ac nudatus. Et vide quanta hinc mala. Esau primogenita pergulam amisit, & ad fratris cædem festinauit. Populus Israel sedit, vt manducaret Gen.9.c
ac biberet, & surrexerunt ad ludendum. Ib. 25.d
Propter hoc dicit, Comedens ac bibens 1.Co.10.
memor esto domini Dei tui. In præcipi- b
tium enim inciderunt, qui in voluptatem Deut.6.
inciderunt. Vidua, inquit, quæ in deli- b
cijs agit, viuens mortua est. Et iterum: in- 1.Ti.5.
crassatus est, impinguatus est, & recalcitra- a
uit dilectus. Et Apostolus: Carnis curam Deu.32
ne feceritis in concupiscentijs. Non, vt le- b
gem præcipio ieiunium. Neque enim est Ro.13.
qui audit, sed tollo luxum, moror delicias, d
propter vtilitatem vestram. Nam quasi A
torrens, ita omnia subuertit voluptas. Nihil est quod illam prohibet. Regno eijcit. Quid amplius: Vis deliciari? Da pauperibus, voca Christum, vt & post mensam tollere possis delicias. Nam nunc quidem non potes. Meritò: Non enim consistunt præsentia, tunc autem poteris. Vis esse in delicijs, ale animam, communica ei cibos, quibus assueuit, ne occidas illam fame.

Tempus

Tempus belli, tempus certaminis est, tu autem sedes in delicijs? Non vides etiam
Eph.6.b reges, qui sceptra ferunt in externis militijs frugaliter viuere? Non est vobis certamen contra carnem, & sanguinem. Tu autem impinguas teipsum certaturus. Stat aduersarius stridens dentibus suis in te, tu autem effussus es, & mensæ addictus es. Scio quòd hæc frustra dico, sed non omnibus.
Luc.8.a Qui habet aures audiendi, audiat. Christus præ fame tabescit, tu autem præ gula teipsum disrumpis. Duo sunt sine mensura. Quid enim mali non facit voluptas? sibijpsi aduersaria est, vnde nescio quomodo etiam hoc nomen illi obuenit. Sed quemadmodum gloria, quum sit ignominia, & diuitiæ, vbi paupertas est, ita & hic
B nomen inuenis voluptatis vbi insuauitas est. Nunquid enim sacrificandi sumus, quòd impinguamus nos ipsos? Quid suppeditas vermibus tam splendidam mensam? quid amplius facis, quàm saniem? cur fontes sudorum, & fœtulentias in te deponis? cur te ipsum ad omnia inutilem præstas? Vis fieri fortem oculum, corpus fac benè constitutum. Etenim in chordis, crassa quidem, & impurior ac incorrecta,
H inutilis ad omnes modos est. Quæ autem vndique depurata, & tracta satis, benè sonora est. Cur defodis animam? cur crassum parietem crassiorem facis? Cur magnum fumum, & nebulam? quandoquidem vapores quasi nebula quædam vndique euaporant. Si nemo alius, certè athletæ doceant te, quod gracilius corpus, idem & robustius. Igitur & anima frugalitati dedita, firmior est, comparatur enim aurigæ, & equo. Et licet videre, quemadmodum in hominibus voluptarijs, & corpulentis, ita & equos obesiores, & plus habentes carnis minus agiles esse, & sæpe aurigæ rem turbare. Sanè qui obsequentem, & firmum equum habet, brauium occupare potest. Quando autem cogitur auriga trahere illum, & dum cadit, sexcenties
C pungere, neque sic surgentem, etiamsi valde ille pertus sit, victoria priuabitur. Obsecro ne despiciamus animam nostram, quæ per corpus irritatur, sed & illam perspicaciorem efficiamus, alas eius leues reddamus, & laxiora vincula, sermonibus illam pascamus, frugalitate ac parsimonia, ita vt sanum sit corpus, & validum, gaudeatque & non doleat, vt sic vobiscum benè affecti possimus summam apprehendere virtutem, & æterna bona assequi, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cũ quo patri simul, ac sancto spiritui sit gloria, imperium, & honor in secula seculorum, Amen.

Itaque hi quidem emissi à Spiritusancto, descenderunt in Seleuciam, & illinc abnauigarunt in Cyprum, & vt venerunt in Salaminem, annunciauerunt verbum Dei in synagogis Iudæorum. Habebant autem & Ioannem ministrum.

Homilia.xxviii.

SImul abierunt ordinati, & in Cyprum nauigarunt, eo quòd illic non esset persequutio, & verbo Dei iam sparso, in Antiochia quidem sat plures erant. Et Phœnicea propè Palæstinam erat, Cyprus autem non item. Vltra non quærit quare, D
quando spiritu mouentur. Non enim solùm ordinati sunt à spiritu, sed etiã emissi. [Et vt venerunt in Salaminem, annunciauerunt verbum dei in synagogis Iudeorum.] Vides illos omnium diligentiam facere, & illis primùm annunciare verbum, vt ne contentiosiores efficiantur? & illi non loquebantur nisi Iudæis solis, & hi in synagogas abierunt [Transeuntes autem insulam totam vsque in Paphum, inuenerunt virum quendam magnum, falsum prophetam, Iudæum, cui nomen Bariesus, qui erat cum proconsule Sergio Paulo, viro prudente, qui vocatis Barnaba, & Saulo, inquisiuit vt audiret verbum Dei. Restitit autem illis Elymas magus. (Sic.n. sonat, si interpreteris nomen eius) quærens auertere proconsulem à fide.] Iterum magus Iudæus sicut Simon, & vide hunc, qñ alijs quidem prædicabant non valde indignantem, quando autem accesserunt proconsulem, tunc indignati sunt. Miraculum autem est in proconsule, quòd præoccupatus illius magia voluit audire Apostolos. Ita & Samaritani fecerant, & à comparatione victoria apparet dum magia vincitur. Vbique vana gloria, & amor principatus causæ sunt malorum. [Paulus autem, qui & Saulus, plenus Spiritusancto, intentis in cœlum oculis, dixit: O plene omni dolo, & omni versutia, E
fili diaboli, inimice omnis iustitiæ,

non

Universidad de Deusto
Biblioteca

non cessas peruertere vias domini rectas? Et nunc manus domini super te, & eris cæcus, non videns Solem vsque ad tempus.] Hic nomen illius mutatur cum ordinatione, id quod & Petro accidit. Et vidè, nō hic contumelijs locus est, sed stupori. Impudentes enim, & erubescere nescientes sic appellare conuenit. O plene omni dolo, inquit, & omni versutia fili diaboli, hostis omnis iustitiæ. Hic reuelat, quæ in mēte eius erant, prætextu salutis perdēte proconsulem. Non cessas, inquit, peruertens vias domini? & credibiliter. Non nos, inquit, impugnas, sed vias domini subuertis rectas, & cum laude hoc dicit. Etiam nunc ecce manus domini super te, & eris cæcus. Quo ille adductus est signo, hoc & hunc voluit adducere. Vsque ad tempus, non punientis erat verbum, sed admonentis. Si enim punientis fuisset verbum, omninò illum fecisset cæcum. Nunc autem non hoc agit, sed ad tempus, vt proconsulem lucrifaciat. Mox autem irruit super illum caligo, & tenebræ, & obambulans quærebat, qui nam manu ducerent. Tunc videns cō-
F sul quod factum, credidit obstupescens ad doctrinam domini. Meritò cum enim, qui præoccupatus erat magia, hac pœna edoceri conueniebat: ita & in Aegypto magi à muscis instituebantur. Vide autem illos non diù moram trahentes, vtpote consule iam credulo facto, neque emollitos adulatione, & honore, sed statim operi incumbentes, & in diuersam regionem festinantes. [Deducti autē à Cypro, qui cum Paulo erant, venerunt in Pergen Pamphyliæ: Ioannes verò recedens ab eis, reuersus est in Hierusalem. Illi autem transeuntes a Perge, venerunt in Antiochiam Pisidiæ, & ingressi in synagogam die sabbathorū, sederunt.] Iterum in synagogas in persona Iudæorū ingressi sunt, vt ne impugnarentur, nec fugarentur, ita totum perficiebant. [Post lectionem autem legis, & prophetarum, miserunt principes synagogæ, dicentes ad illos: Viri fratres, num est in vobis verbum exhortationis ad populum? dicite.] Iam hinc quæ cum Paulo acta discemus, non pauca enim de Petro in anteà dictis didicimus. Sed iterum videamus, quæ dicta sunt: Et vt venerunt in Salaminem, annunciauerunt verbum dei in Metropolim Cypri. Mansetunt ad annum in Antiochia, oportebat & illinc abire, & nō semper ibi sedere: opus erat illis maiori-
G bus doctoribus. Vide quomodo & in Seleucia non perseuerant, scientes quòd à vicina ciuitate fructum habituri essent ii, qui illic: verùm ad ea, quæ magis proderant, festinant & illic. Nam vt venerunt ad Metropolim insulæ, acceleratunt vt proconsulem corrigerent. Quòd autem non adulanter conuenerint proconsulem sapientem virum, à re ipsa disce, quòd non opus habuerit multis sermonibus, & quòd voluerit illos audire. Et nomina enumerat ciuitatum, ostendens quòd quoniam nuper sermonem susceperant, opus fuerit cō firmari illos, vt permaneant in fide, vnde & subinde illas accedunt. Vide quòd nihil ad Magum dixit, quoad ille occasionem dedit, sed sermonem domini solùm annūciarunt. Quoniam enim alios ille videbat attendentes, ad vnum hoc perspectabat, ne principi persu deatur. Et quare non aliud signum fecit? Quia non fuisset huic æquale, quòd inimicum raperet. Et vide, prius obiurgat & tunc punit, vt ostendat iustè illum passum, dicendo, O plene omni dolo: hoc est, nihil habens sanum, inquit. Et benè dixit, omnis doli: Simulabat enim. Fili diaboli, Opus enim illius facie-
H bat. Inimice omnis iustitiæ, Nam omnis iustitia illa erat Mihi videtur, & vitam redarguere illius hæc dicens, & vt ostendat, quòd non erant furoris verba, propter hoc præmisit dicens, Plenus sancto spiritu: hoc est, efficacia. Et nunc ecce manus domini super te. Minimè vltio erat, sed sanatio. Etenim tantùm non dicebat, Non ego facio: sed, dei manus. Vide vt alienus est à fastu. Eris cæcus non videns Solem vsque ad tempus. Hoc dicit, vt det illi pœnitentiā. Nunquam enim volebant supra modum difficiles videri: nam quanuis hæc erga inimicos fiant, & erga familiares, ac domesticos, meritò: sed non erga extraneos, ne à necessitate, ac timore proficisci res putetur. Indicium autem est cæcitatis quærere ductores. Deinde vide cæcitatem [proconsulis. Et statim credit, & non simpliciter, sed obstupescēs. Vidit quòd nec dolis, nec fallacijs agerent apostoli. Vide quantum amorem doctrinæ habuit ab initio: non dixit ad illum, Non cessas peruertere procōsulem: sed, vias domini: quod plus erat, vt ne videatur adulari. Quid autem quòd Ioannes recessit ab eis, reuertuturque in Hieru-

[forte credulitatem.

Hierusalem: vtpote in prolixiorem viam
I mittentibus, quāuis ille esset minister. Ipsi autem periclitabantur. Iterum veniētes in Pergen, transeūt ad alias ciuitates. Ad metropolim enim festinant Antiochiam. Et
[succingit. vide quomodo scriptor succindit. [Sederūt in synagoga, inquit, & die sabbathorum. Et ita viam parant sermonibus, sed non priores loquuntur, sed admoniti, & tanquàm hospites prouocati. Nisi autem expectassent, non habitus fuisset sermo. Hic primùm prædicat Paulus, & vide illius sapientiam: nam vbi quidem sermo erat dispersus, transcurrit: vbi verò nullus fuerat, diutius hæret, ac versatur: quemadmodum & ipse scribens dicit: Ita autem adnitens euangelizare, vbi nondum nominatus erat Christus. Hoc autem magnæ fortitudinis erat. Reuera ab initio admirabilis vir ille. Crucifixus, in aciem positus sciebat quanta potiretur gratia, æquale adiecit studium. Non succensuit Ioanni. Non enim huius erat, sed opera opus habuerat, non formidauit, nō timuit in media multitudine minis abactus. Vide quomodo singulari dispensatione contingit Paulum non prædicare in Hierosolymis. Sufficiebat etiam hoc solùm audire, quòd credidit. Non permisissent propter odium, &
K procul digreditur, vbi notus non erat. Prius redarguit Magum qualis esset: & quia talis erat, signum ostendit, vsque ad tempus patitur, ita vt pœnitentiam agat. Benè autem in sabbatho ingressi sunt in synagogam, quando omnes fuerunt congregati. Et post lectionem legis, ac prophetarum, inquit, miserunt principes sacerdotum dicentes, Viri fratres: Num est verbū in vobis consolationis? ad populum dicite. Vide illos copiosè tunc hoc facere: post hoc autem non item. Si hoc voluissetis, magis oportebat exhortari. Sed o ambitionem, o vanam gloriam, quàm subuertit, ac perdit omnia, contra domum, contra mutuam salutem stare efficit. Ita cæcitate peruetit, vt etiam ductores quærant. Vtinam hoc facerent, vtinam ductores quærerent, sed hoc iam non ferunt: sibijpsis autem totum permittunt, nullum sinit videre, sicut caligo imponit, & nebula, non permittens translucere. Qualem ab affectione habebimus defensionem, propter timorem domini, affectioni non imperantes? Valde intemperantes, ac auari existentes propter pecuniarum parsimoniam refrænarunt voluptatem: alij contrà, propter voluptatem contempserunt pecunias. L
Iterum, qui vanæ gloriæ dediti sunt, vtrisque imperant, opes insumentes largiter, & sobrij sine causa. Alij iterum vanæ gloriæ cupidi quum sint, despexerunt passionem, multa fœda sustinentes, & propter amores, & propter pecunias. Alij iterum, vt iræ suæ satisfaciant, voluerunt innumeris damnis exponi, neque illis vllius horum curæ fuit, vt solùm voluntatem suam perficiant: & id quod potest affectio, non potest apud nos Dei timor? Et quid dico, passio: id quod pudor hominum valet, non potest Dei timor? multa etiam facimus, & peccamus homines timentes, Deum autem non timemus? Quot propter confusionem perdiderunt opes? Quot in malis gratificati sunt amicis, idque absque fructu, sed magno cum studio? Quot in amicorum gratiam graui ter sæpe deliquerunt? Si igitur, & affectio & pudor hominū possunt nos in gra uia, & opera, & peccata intrudere: temerè dicimus, quòd non possumus: Possumus enim si voluerimus. Velle autem omnes cō uenit. Dic autem mihi, Quare non potes gloriam vincere, quum alij eius generis aīam, corpus, & figuram sortiti, & eandē vitam viuentes possint? Cogita deum co- M
gita supernam gloriam, oppone illi præsentia, & statim ab hac resilies. Omninò si gloriā quæris: veram gloriam quære ac cō cupisce. Qualis gloria, quando fœditates operaris? Qualis gloria est, quando cogeris ab his, qui te inferiores sunt? Honorem concupiscis, & illo opus habes. Honor est frui gloria à maioribus. Si omninò gloriam amas: magis ama eam, quæ à deo est. Si amaueris illam, hanc despicies, videbis hanc ignobilem. Quandiù illam non videris, tandiu nec hanc videre potes quàm sit fœda, quamque ridicula. Quippè sicut ij, qui malæ cuiusdam mulieris amore capti sunt, si demonstretur etiam turpis: quandiù amāt illam, non possunt turpitudinem videre. Affectionis est, quæ obtenebrat iudicium. Ita sanè & hic quandiù detinemur ab affectione, non possumus simul videre quale malum sit. Quomodo igitur liberabimur ab illa? Cogita, quòd plurimos sumptus sine vtilitate facis, cogita mortuos: qui hanc gloriam

Universidad de Deusto
Biblioteca

adepti erant, vt nusquã illa stabilis sit, sed perijt, ac dissipata est. Cogita esse solũ nomen absque re. Quoniam quid est gloria, dic oro? da definitionem aliquam. Admirari, inquit, ab omnibus. Iustè ne, vel iniustè? Nam si quidem iniustè, non erit iam
A admiratio, sed accusatio, & adulatio, & calumniatio. Si autem iustè, hoc non est possibile. Vulgus.n. iudicio recto caret. At qui ministrant concupiscentijs illius, in admiratione sunt. Et si volueritis scire, attendite eos, qui donant sua scortis, aurigis saltatoribus. Iam non hos, inquit, sed etiã iustos dicimus, & rectos, & eos, qui magna bona operari possunt. Vtinam voluissent, & statim fecissent bona. Nunc autem nihil horum faciunt. Quis, dic mihi, laudat iustum, & rectum nunc? Contrarium videre licet. Quid autem frigidius iusto, si rem talem faciens concupiscit à multis gloriã? Hoc.n. facit, quòd & pictor optimus existens, & regiam imaginem pingens, si imperitorum laudes expectet. Et aliter: Statim homo ad humanam gloriam spectãs, a bonis operibus deficiet. Si.n. ad laudes illas respiciet, quæ certè illi volunt, faciet, non quæ ipse vellet. Quid igitur vobis, vt post hac faciatis, consuluerim? Attendere deum: contentos esse laudibus, quæ ab illo: omnia quæ illi placent, operari, & bona facere: non admirari humanas res: quãdoquidem hoc, & ieiunium, orationes, &
B eleemosynam destruit, & omnia vestra bona euacuat. Quod ne patiamur, fugiamus hanc affectionem. At vnum solum spectemus: Laudem inquam, quæ à deo est, & illius approbationem, communisque omnium domini commendationem, vt cum virtutibus præsenti vita transacta, promissa bona cum diligentibus illum assequamur, gratia, & misericordia Domini nostri Iesu Christi, cum quo patri simul, ac sancto spiritui, sit gloria, imperium, & honor in secula seculorum, Amen.

Surgens autem Paulus, & innuens manu, dixit: Viri Israelitæ, et inter vos timentes deũ, audite: Deus populi huius elegit patres nostros, & populum exaltauit in peregrinatione eius in Aegypto, & cum brachio excelso eduxit illos inde.

Homilia. xxix.

VIde Barnabam vbiq; cedentem Paulo, sicut & Ioannes vbiq; Petro. Ille abduxit eum à Damasco, quanuis venerabilior esset, sed ad communem vtilitatem spectabãt. *Et surgens*, inquit, *ac innuens manu.* Mos C
hic Iudæis erat. Ideò & ipse iuxta illum eis loquitur. Vide quomodo sermoni viam parat, prius illos laudibus extollit, & monstrat magnam dei erga illos curam, per hoc quòd dicit, Timentes deum. Sic incipit sermonem, & non dixit, aduenæ: id quod erat calamitatis nomen. [Deus populi huius elegit patres vestros, & populum.] Vide quomodo deũ illis, vt propriũ tribuit, qui omnium communis est deus, Et ostendit olim maxima ab illo beneficia populo concessa, sicut & Stephanus. Hæc autem faciunt, vt doceant illos, quòd nunc quoq; eodem modo filium suum misit. Sicut & Christus dixit de vinea, ita & ille dicit: [Exaltauit in peregrinatione in terra Aegypti, & cum brachio excelso eduxit illos ex ea.] Sanè contrarium euenit, priusquàm in multitudinem creuissent, sed miracula propter illos facta sunt, & prophetę memores sunt vbiq; eorum, quæ in Aegypto acciderunt. Et vide, vt tempora calamitatum præterit, & nusquã crimina in medium affert, sed magnam Dei misericordiam, relinquens illa ipsis cogitanda. [Et circiter quadraginta annorum tẽpus, mores illorum sustinuit in solitudine,] Deinde inhabitationem terræ dicit, [Et deletis Ios.14.a
gentibus septem in terra Chanaam, sorte D
diuisit eis terram illarum.] Et multum intercessit tempus, nempè anni quadringenti quinquaginta. [Et post hæc circiter annis Iud.3.a
quadringentis, & quinquaginta, dedit illis iudices vsq; ad Samuelem prophetã.] Hic quia variè dispenset res illorum, manifestauit. *Et exinde petiuerunt regem.* Et non 3.Re.8
dicit, ingratitudinem illorum: sed vbique, a
dei misericordiam. [Et dedit illis Saulem, 1.Re.9.
filium Cis, virũ ex tribu Beniamin, annis c
quadraginta: & destituto eo, excitauit eis &.10.a

Dauidem

Dauidem in regem: cui & dixit testimonium perhibens, Inueni Dauid filium Iesse, virum iuxta cor meum, qui faciet omnes voluntates meas.] Non paruum hoc, q̃ ex Dauid esset Christus, Deinde etiã Ioãnem inducit testificantem, dicens. [Huius è semine deus, ita vt promiserat, adduxit Israeli seruatorem Iesuah: quum anteà prę
Mat. 3. dicasset Ioãnes ante faciem introitus eius
a baptismum pœnitentiæ Israeli. Quum au
Ioã. 1.c tem impleret Ioannes cursum, dicebat: Quem me putatis esse, non sum ego. Sed ecce venit post me, cuius non sum dignus calciamentum pedum soluere.] Et Ioannes quoq; testificatur, non simpliciter, sed gloriam a se repellens, quanuis illi eam om-
E nes tribuerent. Non est autem idem repellere talem honorem nullo tribuẽte, & omnibus illi tribuentibus: idq; non simpliciter, sed post talem legationem. [Viri fratres, filij generis Abrahæ, & timentes in vobis deum. Vobis sermo salutis huius emissus est. Nam habitantes Hierusalem, & principes illorum hunc ignorauerunt, & voces prophetarum, quæ per omne sabbathum leguntur, iudicantes, impleuerũt. Et ne vna quidem mortis causa inuenta petiuerunt Pilatum, vt interficeretur ille.] Vbique hoc conantur ostendere, quòd illorum sit hoc bonum proprium, ne tanquàm alieno attendentes, fugiant, eo quòd crucifixerant illum. Hunc, inquit, quum ignorarint, atq; adeò erat ignorantiæ peccatum. Vide quomodo etiam pro illis leuiter rationem reddit. Et non hoc solùm, sed quod hoc oportebat fieri, apponit. Et nequis dicat, Vnde manifestum, quòd resurrexit? dicit etiam testes illius esse: & posteà iterum a scripturis confirmat. [Vbi autem perfecerunt omnia, quæ de eo erant scripta, depositum de ligno posuerunt in sepulcharo. Deus autem illum excitauit ex mortuis, qui visus est ad dies plures, his, qui simul ascenderunt cum illo a Galilæa in Hierusalẽ, qui.s. sunt testes illius ad populum. Et nos vobis bonum hoc nuncium annũciamus de promissione ad patres no-
F stros facta, quia illam impleuit deus filijs illorum nobis suscitato Iesu, sicut, & in psalmo secundo scriptum est: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Quòd autem re-
Esa. 55. surrexit ex mortuis, non vltrà in corru-
b ptionem conuertendus, ita dixit, Dabo vo
Ps. 15.d bis sancta Dauid fidelia. Ideò & in alio dicit, Non dabis sanctum tuum videre corruptionem. Nam Dauid quidem sua generatione seruiens voluntati dei, dormiuit, & appositus est ad patres suos, & vidit corruptionem. Quem autem deus excitauit, non vidit corruptionem.] Vide hunc vehementius differentem. Hoc nunquam Petrus dixit. [Itaque notum sit vobis, viri fratres, quòd per hunc vobis remissio peccatorum annunciatur, & ab omnibus à quibus non valuistis in lege Mosi iustificari. In hoc omnes, qui credit, iustificatur.] Deinde etiam hoc terribile est. [Videte igitur, ne ascendat super vos, quod dictum est in prophetis: Videte contemptores, & aspicite, & admiremini, & euanescite: quia opus, quod ego operor in diebus vestris, quod non credetis, siquis annunciauerit vobis.] Vide quomodo complectitur sermonem ex præsentibus, ex prophetis, ex semine promissi. Verùm iterum videamus ea, quæ dicta sunt: [Viri fratres filij generis Abrahæ.] Et a patre suo illos vocat. [Vobis sermo salutis huius annunciatus est.] Hic dicens, Vobis: non separatim Iudæis dicit, sed dat illis potestatem G
auellendi se ab his, qui eædem patrarant: id quod ex sequentibus manifestum. [Habitantes enim Hierusalem, quum hunc ignorarẽt, & voces prophetarum, quæ per omne sabbathum leguntur, iudicãtes, impleruntㄱ] Magna accusatio, si perpetuò audientes non attenderunt. Verùm mirum non est, dicta enim illa, quæ in Aegypto, ac eremo acciderunt, sufficiunt monstrare illorum ingratitudinẽ. Et quomodo ignorarunt, inquit, quum Ioannes eis dixerit? Quid mirum, ignorantibus eis, licèt prophetæ perpetuò clament? Deinde & alia accusatio: [Et neque vna causa mortis inuenta.] Id quod non erat ignorantiæ. Ponamus enim quòd non habuerint eum pro Christo, cuius gratia etiam occiderunt? [Et petiuerunt, inquit, Pilatum, vt occideret illum. Vt autem omnia perfecerunt, quæ de illo scripta, depositum eum de ligno posuerunt in sepulchrum.] Vide quãta illi cum sedulitate hoc fecerint, modum dixit mortis, & Pilatum in medium affert, partim quidem vt manifesta passio fiat a tribunali, partim autem vt illi grauius accusentur, qui tradiderunt illum vi-
to alienigenæ. Et non dixit, obtinuerunt: sed, petiuerunt: etiam ne vna quidẽ mortis

Ec 2 causa

Universidad de Deusto Biblioteca

causa in illo inuenta occidi, ita vt manifestum, quòd gratiam acceperant, illo nõ volente: id quod manifestè Petrus dicit,
H Iudicante illo absoluendum. Valde amabat illos Paulus, & quòd non moratur in ingratitudine patrum, sed ipsis immittit metum. Sanè Stephanus quidem meritò hoc facit, vtpote occidendus, & non docẽs & ostendens quòd iam lex destruebatur. Hic autem non item, sed minatur, & terret solùm. [Deus autem excitauit illum ex mortuis: quia apparuit, inquit, ad dies multos ijs, qui cum eo ascenderant à Galilæa in Hierusalem.] Vide & hunc vtpote ab eodem motum spiritu, plurimum prædicare passionem, ac sepulturam. [Et nos vobis bo
Luc.3.a num nuncium annunciamus de promissione ad patres facta.] Hoc est patres quidẽ acceperunt promissionem, vos autem rem ipsam. Deinde testem Ioannem quum adduxisset, qui dicebat, Ab huius semine propter promissionem adduxit Israeli seruatorem, quum prius prædicasset Ioannes ante faciem introitus eius baptisma pœnitentiæ Israeli. Deinde iterum inducit illum, dicens: Quem me putatis, non sum. Mox addit etiam apostolos testes resurrectio-
Ioã.1.c nis, dicens: Qui scilicet sunt testes illus ad
Ps.15.d. populum. Deinde etiam Dauidem idipsum testificãtem, dicẽdo: Non dabis sanctum tuum videre corruptionem. Neque vetera per seipsa tam firma esse videbantur, neque hæc sine illis: & ita sermonem
I per vtraque credibiliorem facit. Quoniã.n. metu tenebantur, quòd occidissent illum, & conscientia alienabat eos, non vt Christicidas disseruit, neque vt alienũ bonum, sed proprium bonum illis commendauit. Valde gratum illis erat nomen Dauidis: vnde & hoc ponit, vt vel sic illum suscipiant, quasi diceret, à puero illius regnabimini: igitur illius frenũ ne
Esa.55. abiceritis. Quid est, Dabo vobis sancta
b Dauid fidelia? Firma, inquit, quæ nunquam pereunt. Et non immoratur his, vtpote verbo tam credito. Sed minatur pœnam, & transit quod eis gratum, ostendẽs legem abrogari, & hęret in eo, quod conducibile, quòd magna bona obedientibu, & grandia mala præuaricantibus futura sint. Postea de Dauid iterum dicit,
3.Re.2. non sine laudibus: [Nam Dauid quidem,
b inquit, suo seculo, vt seruiuit voluntati dei appositus est ad patres suos.] Sicut & Petrus eius memor dicebat. Licet dicere cum fiducia de patriarcha Dauide. Et nõ dicit, quod mortuus est: sed, appositus ad patres Sup.2.e
suos: id quod clarius erat. Et vide, quòd nusquàm illorum ponit correctiones, sed ea, quæ habent accusationem. Nam quod petiuerunt, & acceperunt, maxime accusa K
tio illorum. Mox beneficia dei enumerat: Elegit dicens, exaltauit, mores tulit. Hæ autem non illorum erant laudes, sed dei. Dauidem autem solùm commendat, quoniam ex illo Christus. Introitum autem, Ioannes vocat, dicens, Ante faciem introitus illius, incarnationem Christi, & eius cum carne apparitionem. Ita & Ioannes euangelium scribens, ad illum continuò confugit. Nomen enim erat illi magnum in toto orbe. Et vide, Non dicit illud ex seipso, sed illius affert testimonium. Vidisti quanto studio ostendat rem singulari dispensatione geri? Videamus autem quid apostoli dicentes persuaserint. *Crucifixus est.* Quid hoc impersuasibilius? Sepultus ab illis est, quorum promisit salutem fore. Sepultus remittit peccata, & magis quàm lex. Ideo etiam non dixit, à quibus non voluistis: sed, à quibus non potuistis in lege iustificari. In hoc enim omnis credens iustificatur infirmitatem legis ostendens. Benè autem apposuit etiam, omnis: vt indicet quicunque fueritis, qui credit. Nulla enim illorum vtilitas, siquis non bene egerit. Idcircò posterius ponit remissionem, hinc quod maius est colligens ac ostendes, & quòd impossibile sit legi facere, hoc fecisse per mortem patiendo apparet. Et ita benè dicebat, Qui scilicet testes illius sunt ad populum: illum, qui oc- L
cidit, inquit, neutiquam tales, nisi diuina virtute, confirmarentur. Licèt enim ad homines occidentes talia testificati sint, nonne ad illos qui interimebant? Quòd autem Psa.2.b
dicit, Ego hodie genui te: quasi sciens, quòd ad hoc etiam alia sequantur. Et quare non addidit testimonium. per quod erant persuadendi remissinẽ peccatorum per illum fieri? Quia magno studio iam inter eos quærebatur quòd à mortuis resurrexit. Hoc autem confesso, illud indubitatum fuit, etiam ab illo remissionem peccatorum fieri. Et aliter: Nolebat illos desiderio tantæ rei duci. Igitur non derelictio erat mors illius, sed prophetiæ impletio. Meminit historiarum, quas ignorãtes plurima

tima patiebãtur mala. Et hoc insinuat per finem dicẽs, *Videte contemptores, & aspicite.* Et vide quomodo istud asperum quod succinctè dicit, *Ne aduenias*, inquit, *super vos quod aliis dictum, Opus ego operor, quod non credetis, siquis narrauerit uobis.* Ne admiremini, quòd fidem videtur excedere, etiam hoc olim prędictum est. Hoc & contra nos me
M ritò diceretur. Videte contemptores, dum resurrectionem non credimus. Sanè res ecclesiæ pessimè habent, quanuis putentur esse pacificæ. Hoc enim graue est, quòd quũ malè habeamus, idipsum ignoremus. Quid dicis? Ecclesias retinemus, possessiones, alia omnia, conuentus fiunt, quotidie adest populus, & contemptores sumus? At non inde quis ecclesiam probarit. Sed vnde? inquit. Si pietas est, si cum lucro domũ redimus quotidie, si fructum aliquem, vel magnum, vel paruum capimus. Vter melior est factus, qui toto mense semel congregatur, vel qui quotidie? Hoc est quod quęritur, quoniam & istuc ipsum est, quod ad fœlicitatem attinet. Infœlicitas autem fuerit, si dum illa fiunt, nihil præterea accidit. Igitur vtinam quidem nihil præterea, nunc autem multò deteriores abeũt. Quæ enim vtilitas vestra a communionibus, q̃ uis si quidem vllus fructus vobis esset, iam olim sobriæ, & continentis vitę specimen ostendere oportuerat, quum sæpe in hebdomada tanti prophetæ, tanti apostoli, tãtique euangelistæ vobis loquantur: & omnes salutaria dogmata proponant, & vobis commendent quæcunque ad compo-
A nendos mores sufficiunt. Miles in tyrocinio fit exercitatior in rebus bellicis. Athleta in palæstram vadens, luctę fit expertior. Medicus doctorem accedens, diligentior euadit, & plura nouit, & plura discit. Tu quid lucri habes, non dico de his, qui ad annum, sed de his, qui a principio ætatis nobiscum congregari sunt soliti? Nũ hoc putatis pietatem esse, cõtinuo communioni adesse? Hoc nihil est, nisi quid lucri faciamus, nisi quid colligamus. Melius manere domi. Etenim progenitores nostri ecclesias ædificarunt, non vt è domibus congregatos, vos mutuum ostendant. Hoc.n. & in foro, & in balneis, & in pompa fieret, sed vt discipulos simul, & doctores congregantes, meliores hos per illos faciant. Lex simpliciter, & segregatio factæ sunt res nostræ. Consuetudo nunc est. Venit Pascha, magna turba, non.n. dixerim multi homines. At illa non est hominum turba. Abijt festiuitas. Turba minor fit. Silentium autem iterum sine vtilitate. Vigiliæ multæ, & sacræ cãtilenæ. Et quid amplius? Itaq; deterius quidẽ. Multi etiam propter vanam gloriam hoc faciunt. Quantum putatis cruciantur viscera mea, quasi in cribrum perforatum omnia procedere videntis? Sed omninò dicetis mihi, Scripturas B
scimus. Et quid hoc? si per opera illas declararetis, id esset lucrum, & vtilitas. Ecclesia lucrum est: si semper abiretis nullam accipientes tinctionem, quæ vtilitas perpetuò huc ire? nam maius quidem damnum. Qd accedit ex legibus his, quæ a patribus acceptæ, vt dicam aliquid. Quidam ex consuetudine habet memoriam matris, vel vxoris, vel puerorum: hoc facit siue audiat, siue etiam non audiat a nobis tractus a cõsuetudine, & conscientia. Propter hoc igitur indignaris, inquit? Absit: quin potius valde gaudeo. Vellem autem illum quid & à nostra concione vtilitatis habere, & id quod consuetudo fecit, hoc & à nobis fieri, & aliam induci consuetudinem: alioqui quid frustra laboro, & nugor, si semper ijdem mansuri estis, si cõmuniones nihil in vobis operantur bonum? Etiam, inquit, p̃ camur. Et quid hoc si absq; operibus? Audi Christum dicentem, Non omnis qui di Mat. 7.
cit mihi, domine domine, intrabit in re- c
gnum cœlorum, sed faciens voluntatem patris mei, qui est in cœlis. Sæpenumero silendum puto, videns nihil lucri accedere vobis ex nostris: vel fortassis est quiddã lucri, mihi autem insatiabili, & multum hoc desideranti idem accidit, quod nimiũ auaris: sicut.n. illi pro nihilo habẽt, quicquid C
eis suppetit, ita & ipse quoniam valde cupidus sum salutis vestræ, donec videro vos profecisse, nihil laborasse me opinor, eo quòd vellem vos perfectos fieri. Vellem ita esse, & id a me dici, non ob vestram ignauiam, sed meam affectionem. Timeo autem, ne forsan benè coniectem. Debebatis enim certiorem fecisse, tanto tempore vtilitatem aliquam, & oportuisset vtique nos ab his, quæ dico cessare verbis, quæ superuacanea essent. Nã & ita satis dicta sunt, vt & alios possint moderari, siquidem absentium vobis vlla accessisset vtilitas. Qd autem nobis necesse perpetuò eundem habere sermonem, non est alterius cuiuspiã

Universidad de Deusto
Biblioteca

indiciũ q̃ ꝓ res vestræ nõ satis benè se habent. Quid fieret, oro, non.n. obiurgãdũ duntaxat. Obsecro & oro, ne hoc solũ spectetis, qũo in ecclesiam veniatis, etiã qũo aliquid inde portantes domum reuertamini cum pharmaco vestrarum affectionũ, etiamsi non à nobis, sed à scripturis habeatis cõgrua remedia: vtpote est quis iracundus, attendat scripturarum lectionibus, & omninò pro se aliquid inueniet, vel in historia, vel in admonitione. In admonitione quidem, momentum furoris illius, ruina ipsi. Et vir iracundus non honesta est forma, & quæ similia. Et iterum: Vir linguax non dormiet. Et Christus iterũ: Qui
D irascitur fratri suo temerè. Et iterum pro-
Mat. 5. c
Psal. 4. a phetа: Irascimini & ne peccetis. Et, Maledi-
Ge. 49. a ctus furor illorum, quia pertinax. In hystorijs autem vtpote quando audis Pharaonem multa ira impletum, & Assyrium, & propter hoc peccasse. Iterum si est quẽ vincunt pecunię, audiat quòd auaro nihil est iniustius. Hic.n. & animam suam vendit facit. Et Christum dicentem, Non potestis deo seruire, & mammonæ. Et apostolum, Radix omnium malorum est auaritia. Et prophetam, Diuitiæ, si affluant, ne apponite cor. Et multa alia talia. Et ex historijs, Gieze, Iudam, principes scribarum. Et ꝓ dona excæcant oculos sapientium. Alius est superbus, audiat ꝓ superbis resistit deus. Et principium superbiæ peccatum. Et omnis sublimis corde immundus est apud dominum. Et in historijs, diabolum, & alios oẽs, & omnino possibile non est enumerare omnia. Suorum quisq; vulnerum remedia ex diuinis scripturis eligat, etsi non totum curat, partem saltem hodie, partem cras, deinde totum abluetis. Quin & de pœnitentia, & de confessione, & de eleemosyna, & de iustitia, & de continentia, & de omnibus inueniet multa exempla.
Ro. 15. a Hæc.n. omnia scripta sunt ad nostram ad
E monitionẽ, inquit. Si igitur ad nostrã admonitionẽ de omnibus disserit, attendamus sicut conuenit attendere. Quid frustra
Ps. 77. d nos ipsos decipimus? Timeo ne & de nobis dicat quis: Defecerunt in vanitate dies nostri, & anni nri cũ accelerratione. Quis audiẽs cedit à theatris? quis desistit ab auaritia? quis alacrior fit ad eleemosynã? Vellem scire, non vanæ gloriæ causa, sed vt fiã alacrior, videns egregium fructum laborũ. Nunc autem attingo labores, tantos qui-

dem imbres videns dissipari doctrinas, & torcularia nostra manent in eadem mensura, & non sunt meliores fructus facti. Cæterum areæ tempus aduenit, habens vẽtilabrum. Timeo ne totum fœnum fiat, timeo ne in caminum abijciamur omnes, præterijt æstas, venit hyems, sedemus cum iuuenes, tum senes nostris affectionibus alligati. Ne mihi dicas: Non scortor. Quæ enim vtilitas si non scurraris quidem, sed auarus es? Passer licèt non ex omni parte, à pede tñ detinetur solum, & ita perit, ac in laqueo irretitus stat, & nihil prosunt ei alæ capto pede: ita & tu non per fornicationem, sed auaritia captus es: captus certè es, non hoc quæritur qũo captus sis, sed
F quòd captus es. Ne dicat adolescens: non sum auarus, sed forsan scortaris, & quæ iterum vtilitas? Non.n. possibile est, quòd per vnam ætatem, omnes affectiones nos infestent, sed discretę sunt, & hoc propter dei misericordiam. Et iterum non simul impositæ difficilius euincuntur, & grauius certamen exhibent. Quantæ erit ignauiæ ẽt separatis non imperare affectionibus, sed per singulas ætates vinci, & sublime sapere ex his, quæ non sunt à nostro studio, sed ab ætate afferuntur? Non videtis aurigas, quanta diligentia, & exercitatione, quantoq; labore, & cibis alijsq; vtuntur, ne deiecti à curribus distrahantur? Vide quanta sit ars. nam vir quidem fortis, ne vnum quidem equum magistratur: adolescentulus autem arte sæpe duos coniungit, agit, & moderatur facilè. Et in India magna illa bestia, & terribilis elephantus puero quindecim annorum cum magna alacritate cedit. Quare autem hæc a me dicta sunt? Quia si elephantes, & equos feroces studijs constringimus, multò magis possemus affectiones, quæ in nobis, à quibus trahimur per totam vitam. Nũquàm artem illam curauimus, nunquàm vel per ocium, cum nondum esset certamẽ de his locuti sumus nobis ipsis, quidnã vtile sit. G
Tunc nos inexercitatos super currum stare viderit quis, quando certamen adest. Quare igitur ridiculi sumus? Nonne dixi sæpe, exerceamur apud domesticos ante tentationem? sed apud pueros domi sæpe exasperamus: vincamus illic animi impetum, vt dextrè illo apud amicos vtentes appareamus. Et in alijs omnibus, si exerceremus, non fieremus ridiculi.

Nunc

Nunc autem sunt arma exercitia, studia, in alijs artibus, & certaminibus: in virtutibus minimè. Non ausus est agricola vineam tangere, non anteà benè in re rustica exercitus: neque gubernator amplustre trahit, non prius edoctus bene. Nos autem absque exercitatione omni primam palmam habere volumus, oportebat silere, oportebat nulli communicari, vel verbo, vel negocio, donec possemus bestiam, quæ in nobis, compescere. An non quouis grauius contra nos militant, & furor, & concupiscentia? Ne vadas cum his bestijs in forum, donec benè imponas eis frænum, donec ipsas mansuefacias, & manum tuã sequantur. Non vides hos, qui mansuetos leones circunducunt, quantum lucri faciant, & quanta sint in admiratione, quia
H in feroci bestia talem mansuetudinem operati sint: si autem subitò ferociat ille, omnis turba, quæ in foro submouetur, & periclitatur posteà homo, qui circunducit illum, & perditionis aliorum factus est author. Et tu igitur leonem mansuefacias prius, & tunc circunducito, non vt pecuniam accipias, sed vt lucrum, cui nullum par est, lucrifacias. Nihil enim par est iustitiæ, quæ & possidentibus, & vtentibus valde vtilis est. Hanc igitur sectemur, vt possimus virtutis viam diligenter ambulantes æterna bona assequi, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi cum quo patri simul, ac sancto spiritui sit gloria, imperium, & honor, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Egressis autem illis orabant, vt loquerentur eis interim vsque ad sabbathum. verba hæc.

Homilia. xxx.

VIdisti Pauli sapientiam? Non tunc solùm in admiratione fuit, sed etiam desiderium immisit illis, vt secundò audire cuperent, cum dixisset semina quædam, & nondum absoluisset, ac consummasset sermonem, ita vt illos sibi conciliaret, ac familiares redderet, & non congerendo simul omnia in illorum animos minus idoneos faceret. Dixerat, quòd remissio pecca
I torum per hunc vobis annunciatur: quomodo autem, non manifestarat. Post hæc sui ipsius ipse memoriam facit primùm. Vides quanta alacritas? Sequebantur illos, inquit. Quare illos nõ baptizauit statim? Non erat tempus. Persuadere oportebat, vt sic firmi maneant. Soluta autem congregatione secuti sunt multi Iudæi, & pij aduenæ Paulum, & Barnabam, qui scilicet allocuti eos, persuaserunt, vt maneant in gratia dei. *Et sequente sabbatho. quasi tota ciuitas congregata est, vt audiat sermonem dei. Videntes autem Iudæi turbas, impleti sunt zelo: & contradicebant his, quæ à Paulo dicebantur, contradicentes, ac blasphemantes.* Vide malitiam, vt verberatur dum alios verberat. Hoc magis faciebant claros, quòd contradicebant illi. Itaque primùm quidem spontè obsecrabant. Contradicentes, inquit, ac blasphemantes. O impudentiam. Contradicunt in his propter, quæ illos commendare oportebat. *Cum fiducia autem loquentes Barnabas, ac Paulus, dicebant: Vobis oportebat primum dici sermonem dei: quoniam autem repellitis illum, & non dignos iudicatis vos æterna vita, ecce conuertimur ad Gentes.* Vides quomodo contentione facta magis propagarunt prædicationem, & ratione reddita se contulerunt ad gentes? Et non dixit, Indigni estis: sed iudicastis vos ipsos indignos: sermonem fa-
K ciens onerosum. *Ecce conuertimur ad Gen-*
Esa. 49. b *tes: Ita enim præcepit nobis dominus, Posui te in lucem gentium, vt sis tu in salutem vsque ad finem terræ.* Nam vt gentes non contristentur, quasi ex illorum diligentia, bona non assequantur, addit prophetiam dicens: Posui te in lucem gentium: hoc est, vt sis in salutem: vsque ad extremum terræ. *Audientes autem Gentes.* Hoc & illos alacriores reddebat, quia quibus auditis hi debebant frui, his illi fruuntur. Et istos magis mordebat. *Audientes autem gentes*, inquit, *gaudebant & glorificabant sermonem domini, & crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam:* Id est, præfiniti à Deo. Vide quomodo ostendit vtilitatis accelerationem. *Differebatur autem sermo ille per totam regionem:* Hoc est, in diuersa ferebatur, & diuulgabatur. Non contenti erant zelo, sed etiam opera adiecerunt. Vide iterum quomodo persequentes alia efficiunt magna per æmulationem. Effecerunt enim, vt hi liberius loquerentur, & ad Gentes venirent. Et audi qũo: fidenter autem loquẽtes Paulus & Barnabas dicebant, [Vobis, inquit,

Universidad de Deusto Biblioteca

oportebat primùm dici sermonem Dei: quoniam autem repulistis illum, ecce con
L uertimur ad Gentes.] Igitur egressuri e-
rant posteà ad gentes. Sed vide etiã in hac dicendi libertate seruatum modum. Et me ritò. Nã si Petrus rationem reddebat, multò magis, & his defensione opus erat, cum nemo illos illuc vocasset. Dicens autẽ, primùm ostendit, quòd & illis oportebat, dicensq; fuisse necessarium ac oportuisse, ostendit quòd & illis necessarium. Quoniam autem auersamini, non dixit, Væ vobis: nec dixit, Puniamini: sed, Conuertimur ad Gentes. Vides quantam habet mã suetudinem iunctam sermonis libertas? [Iudæi autem extimulãtes mulieres pias, & honestas, & principes ciuitatis, & excitarunt seditionem apud Paulum, & Barnabam, & eijciunt illos è finibus suis.] Vides quantum persecerint, qui aduersabãtur prædicationi, in quantam turpitudinem illos ducunt? [At illi excusso puluere è pedibus suis super illos, venerunt ad Iconium.] Hic terribile hoc faciebant, quod præceperat Christus, dicens: Et siquis vos non acceperit, egressi excutite puluerem à pedibus vestris. Illi autem non simpliciter
Mat.10 hoc fecerunt, sed postquàm abacti sunt ab
& Mar. eis. Veruntamen neque hoc discipulis no
6.b cuit, sed multò magis perseuerarunt in ver
M bo, id quod manifestat, addens: [Disci-
Cap.14 puli autem implebantur gaudio, & Spiritusancto.] Passio enim præceptoris fiduciam illorum non minuebat, sed alacriores reddebat discipulos. [Factum est autem in Iconio, cum introissent illi in synagogam Iudæorum, & loquerentur ita: sicque crederet Iudæorum, & Græcorum magna multitudo.] Iterum in synagogas ingrediuntur. Vide quàm non fuerint meticulosi facti. Cum dixissent, Conuertimur ad Gentes: ex abundantia tamẽ suam defensionem tollunt, ita vt crederet Iudæorum Græcorumque magna multitudo. Verisimile enim illos, & cum Græcis disseruisse. [Qui verò increduli erant Iudæi, cõcitarunt & corruperunt animos gentium erga fratres.] Simul iam etiam gentes concitabant, quasi non satis esset, quòd ipsi obsisterent. Cur igitur illinc non exierunt? Non ferebant persecutionem, sed impugnabantur solùm. [Multò igitur tempore demorati sunt cum fiducia loquentes per dominum, qui testimonium dabat sermoni gratiæ suæ, & dabat signa ac prodigia fieri in populo.] Hoc faciebat fiduciam, immò fiduciam faciebat illorum alacritas: nam propter hoc aliquandiù nusquam signa faciebant. Quòd autem credebant audientes, ex signis habebant. Itaque conducebat ali-
A quid, & dicendi libertas. [Scissa est autem
multitudo ciuitatis, & alij quidem erant cum Iudæis, alij autem cum apostolis.]
Non parùm facit ad accusationem, etiam Mat.10
istud scindi. Hoc erat quod dicebat Chri- d
stus: Non veni mittere pacem, sed gladium. [Cùm autem factus esset impetus Gentium pariter ac Iudæorum cum principibus illorum, vt vim afferrent, & lapidarent eos, re comperta confugerunt in eas, quæ in circuitu ciuitates Lycaoniæ, Lystran & Derben, & finitimam regionem, & illic erant euangelizantes.] Iterũ quasi dedita opera propagare volentes prædicationem postquàm creuissent, illos iterũ expellũt. Vide vbiq; persecutiones magna bona facere, & persequentes vinci: eos aũt qui persecutionem ferunt, clariores apparere. Nam vt venit in Lystra, facit magnũ miraculum etiã claudo sanato, & magna voce. Et quomodo, audi: [Et vir quidam, (inquit) in Lystris sedebat infirmis pedibus, qui nunquam ambularat, hic audiuit Paulum loquentem, qui intuitus illum, & videns quòd fidem haberet, & fore vt saluus fieret, dixit magna voce: Surge in pedes tuos rectus. Et exilijt, & ambulauit.] Quare magna voce? Vt turbæ credant. Vide autem, attendebat diligenter ea, quæ à
B Paulo dicebantur. Hoc enim est quod au
diuit. Vidisti sapientiæ studium, nihil impediebat claudicatio, quin diligenter audiret verbum. [Qui intuitus illum, & videns, quòd fidem haberet fore, vt saluus fieret.] Iam præ electione, assumptus familiariter erat, quanuis in alijs contrariũ factum fuerit. Prius enim curarunt corpora, & tunc curarunt animas. Hic autem non sic. Mihi videtur Paulus ad animam illius respexisse. [Et exilijt (inquit) & ambulauit.] Saltatio, perfectæ sanitatis indicium. [Turbæ verò cum vidissent, quod fecerat Paulus, sustulerunt vocem suam Lycaonicè, dicentes: Dij in specie hominum descenderunt ad nos, & vocabant Barnabam Iouem, Paulum verò Mercurium, quòd is esset dux sermonis. At sacerdos

cerdos Iouis cum esset ante illorum ciuitatem, tauros, & coronas ad vestibula afferens cum turbis volebat sacrificare.] Sed hoc nondum erat manifestum, sua enim voce loquebãtur quòd dij in specie hominum descenderunt ad nos. Idcircò nihil illis dicebant. Vbi autem viderunt coronas tunc egressi, diruperunt vestes suas. [Cũ audissent autem apostoli, Paulus & Barnabas disruptis vestibus suis, insilierũt in turbam clamando ac dicendo: Viri, cur hoc facitis? Et vos similiter, vt nos passibiles sumus homines.] Vide illos vbique à
C gloriæ studio mundos, quam non solùm
non desiderabant, sed & cum daretur repellebãt. Sicut & Petrus dicebat, Quid in
Sup.3.b nos respicitis, quasi propria virtute, vel pieta
te fecerimus ambulare illum? Et illi idem
Ge.40. dicunt. Ioseph autem dicebat de somniis,
b Nonne a deo manifestatio somniorum?
Da.2.b Et Daniel similiter. Et mihi non in sapiẽ
2.Co.3. tia, quæ est in me, reuelatum est. Et Pau-
b lus vbique hoc dicit, vt quando dicit. Et ad hæc quis sufficit? Et iterum: Non sufficimus à nobisipsis cogitare, quasi ex nobis ipsis, sed sufficientia nostra ex deo est. Videamus autẽ iterum, quæ supradicta. Non simpliciter illis appositæ sunt turbæ, sed quomodo? Rogabant, vt ipsiseadem iterum loquerentur, & operibus studium declarabant. Vide vbique obsecrantes, non recipientes simpliciter, nec adulantes. Idcircò dicebat. Qui scilicet colloquentes cum illis suaserunt, vt perseuerarent in gratia dei. Quare ante hoc non contradicebant? quia tunc non increduli tacebant. Vides, quòd vbique affectionibus mouebãtur. Et non contradicebant solùm, sed & blasphemabant. Etenim malitia nunquam sistit, sed vide dicendi libertatem.
D Vobis erat, inquit, necessariũ primùm di
ci sermonem dei, quoniam autem repuli
stis illum. Nihil contumeliosè dictum. Quod sanè, & propheris faciebant. Ne loquamini nobis, inquit, locutione. Quoniam autem repulistis illum, inquit, non nos. Non enim contumelia nostra, vestra tantùm est. Ne enim quis pietatis esse putet, dicit: Indignos iudicastis vos ipsos. Quocirca primùm dixit, Repulistis illum & tunc conuertimur ad Gentes. Verbum hoc mansuetudine plenum est. Non dixit derelinquimus vos, ostẽdens, quòd possibile sit se iterum huc conuerti. Et hoc nõ propter vestram contumeliam factum est. Sic enim præceptũ est nobis. Itaq; oportet adire Gẽntes, veruntamen hoc non ex nobis facimus. A vobis autem factum est, quod à nobis oportebat. Sic enim præcepit nobis dominus. Posui te in lucem gẽ- Esa.49.
tium, vt tu sis in salutem: hoc est, in cogni b
tionem, quæ est in salutem, & non simpliciter gentium, sed omnium. Hoc sanè manifestat dicendo, Quotquot ordinati sunt in vitam æternam. Et hoc indicium est, quòd illi iuxta voluntatem dei assumantur. Ordinati autem, inquit, vt nõ ostendat, quòd per necessitatem. Quos enim E
præcognouit, inquit, & præfiniuit. Non iam in ciuitate dispersi sunt, sed etiam in regione. Nam cum audissent ij, qui ex gentibus etiam ipsi paulò post accesserunt, Iudęi autẽ concitabant religiosas mulieres, & excitarũt persecutionem. Vide etiam quòd mulieribus illis authores sui furoris fiunt. Et eiecerunt illos, inquit, à finibus suis: Non à sola ciuitate, sed ab omni regione. Deinde hoc terribilius. Discipuli autem, inquit, implebantur gaudio, & Spiritusancto, Persecutionem patiebantur magistri, & illi gaudebant. Vidisti quantam virtutem natura euangelii habet? Afflixerunt, inquit, animas Gentium contra fratres: hoc est, calumniati sunt apostolos, & innumera mala contra illos dixerunt, & cum sine fũco eẽnt, malignè affecerũt. Et vide quomodo semper deo totum adscribit: [Multo tempore, inquit, morati sunt, cum fiducia loquentes per dominum, qui testimonium dabat sermoni gratiæ suæ.] Num hoc immunitionis esse putas? quando.n. dicebant. Qui testimonium dedit, inquit, sub Pontio Pilato tunc loquendi libertas ostendebatur. Hic autem de populo dicit: [Non expectabant igitur, sed videbant impetum, & confugerunt in ciuitates Lycaoniæ, Lystram, & Derben, & finitimam regionem. [Hic minimè feruorem
illorum extinguere licebat. Et ita etiam F
in regionibus, & nõ in solis ciuitatibus aggressi sunt. Vide etiam Gentium simplicitatem, & Iudæorum malitiam, operibus declarabant se dignos, qui audirent, & ita ob sola signa illos honorabant. Illi quidem vt deos colebant, hi verò, vt scelestos persequebantur. Et illi non solùm non offendebãtur prædicatione, sed etiam dicebant;

bant: [Dij in specie hominum descende
runt ad nos. Iudęi autem offendebantur.
Vocabant aũt, inquit, Barnabam quidẽ
Iouẽ, Paulum autem mercurium.] Mihi
videtur etiam ab aspectu venerabilis fuisse
Barnabas. Etiam hæc tentatio non parua,
ab immodica obseruandi nimietate prodiit, verum, & hinc apostolorũ virtus ostẽ
ditur. Et vide quomodo vbique omnia tri
buunt deo. Hos & nos imitemur. Nihil
nostrum esse putemus, quandoquidem, &
ipsa fides non est nostrum opus. Quòd
autem non sit nostrum, sed magis dei, au
di Paulum dicentem, Etiam hoc non ex
nobis, dei donum. Ne igitur sublime sa
piamus, ne inflemur, cum simus homi
nes terra ac cinis, fumus, & vmbra. Dic. n.
Ephe. 2. b oro, quare superbis? Eleemosynas dedisti,
& pecunias expendisti. Et quid hoc? Co
G gita, si non voluisset deus te facere diui
tem. Cogita eos qui inopia premuntur.
Immò cogita, quot etiam corpora impen
derunt: & postquàm plurima erogarunt
se ipsos miseros dixerunt, Tu autem pro
pter teipsum dedisti: Christus nõ te opus
habet. Vide quàm incerta futura. Et ne
superbi, sed time, ne virtutem arrogantia
pessundet. Vis te ipsa bonum aliquod
opus facere? Nunquam præsumas tan
quam de magnis operibus. Num virgo
es? Sed & illæ, cum virgines esset, nullum
à virginitate, propter inhumanitatem, ac
crudelitatem fructum reportarunt. Ni
hil conferendum humilitatis virtuti. Ip
sa enim mater est ac radix, & alumna, &
fulcimentum, & vinculum bonorum.
Sine illa abominabiles, & scelesti, & im
mundi sumus. Esto enim quis mortuos
suscitet, ac claudos sanet, leprosos pur
get, cum superbia: nihil eo contaminatius, nihil magis impium, nihil scelestius. Nihil tui ipsius esse puta. Industria vales, & docendi gratia: ne propterea putes, q̃ plus aliis habeas. Idcircò maximè humiliari, ac modestia vti debes, quia plu
ra assecutus es dona. Cui enim plus remis
sum est, plus diliget. Igitur & Modestia
H opus est, quod aliis præteritis te respexit
dominus. Time ob hanc rem Sæpe enim
tibi, & perditionis causa fit, nisi sobrius
sis. Cur superbis, quòd doces sermonibus?
Perquàm facile est philosophari verbis.
Doce me vita tua. Hæc doctrina optima
est. Dicis, quòd opus est modestia: & tu
procul ab hoc sermone recedis, & rheto
ricaris, nullo prohibente, verbis diffluens.
Sed te melior ille, inquit, qui operibus do
cet. Non enim sic insident animæ verba,
ac opera. Quoniam si non habueris opus
bonum, non solum non proderis loquen
do, sed etiam plus nocebis, vtiliusque fue
rit tacere. Quare? Quia opus mihi propo
nis, ac si impossibile foret. Cogito enim
mecum, Si tu qui tanta loquetis non fa Ps. 49.
cis, multo magis ego venia dignus sum ni
hil tale dicens. Idcircò, inquit, propheta,
Peccatori, inquit deus, vt quid tu enarras
iustificationes meas? Maius enim hoc dã
num, quando benè quis docet verbis, &
operibus doctrinam impugnat. Hoc mul
torum in ecclesia malorum causa est. Ea
propter & veniam date, oro, quòd proli
xior sum in hac causa. Multi vt in me
dium procedant, multa faciunt: & vt lon
gum sermonẽ facere possint: & si applau
dẽtem multudinem habent, quasi regnũ I
adepti sint, gaudent; si autem cum silen
tio claudat sermo, tristitia maior illis ex si
lentio, quàm ex gehenna. Hoc subuertit
ecclesias, quod & vos non quæritis audire
sermonem, qui compungere possit, sed q
oblectet, & tinnulo strepitu, & verborum
compositione, quasi citharædos, & canto
res audientes: & nos frigidè, & miserè faci
mus, nostras affectiones sequentes, quas
eiicere oportebat. Et idem fit ac si pater vi
dens puerum, quem supra modum tene
rè amat, ægrotum: illi frigida, & quęcun
que obiectant, porrigat, quę autem vtilia,
minimè curet. Deinde quando obiurga
tur à medicis, rationem reddat, dicens:
Quid patior videns flentem puerum? fer
re nequeo: Miser & ærumnosæ ac proditor, neque enim talem patrem dixerim. Et
quantò satius fuerit paruo tempore tristi
tia affectum, perfectę sanitati restitui, quã
temporaliam illam gratiam perpetuæ tri
stitiæ causam fieri? Hoc etiam nobis ac
cidit. Flosculos verborum, & compositio
nem, & harmoniam curiosius sectamur,
vt canamus, non vt prosimus: vt simus in
admiratione, non vt doceamus, vt oble
ctemus, non vt compungamus, vt plausu, K
& laudibus obtẽtis abeamus, nõ vt mores
cõponamus. Credite mihi, nõ dicerẽ alio
quin, q̃m quando inter dicendũ plausum
excito, per illud quidẽ tempus, humanũ
q̃ddã mihi accidit. Cur. n. verũ quis nõ di
cat,

cat, & distrahor, & diffundor: vbi autem
domum redeo, & intelligo plaudentes sine
fructu abijsse, & si fructum accipere pote
rant, à plausu, & laudibus perijsse: ploro,
& gemo, & lachrymor, & quasi frustra om
nia dixerim sic afficior, mihiq; ipsi dico:
Quæ sudorum meorum vtilitas, si audito
res è verbis meis nullum fructum accipere
volunt? Et sæpius cogitaui ponere legem
plausus prohibentem, & suadentem, vt cũ
silentio, & conuenienti decentia audiatis.
Sed sustinete oro, & credite mihi, & si pla
cet hanc nunc legem firmabimus, nequis
auditor plaudat quandiù nos loquimur.
At si voluerit admirari, admiretur silens,
nemo est, qui prohibet. Omne autem stu
dium, & alacritas in id collocetur, vt quæ
dicuntur, accipiantur. Quare applaudistis?
De hoc legem pono, Vos autem nec audi
re potestis. Multorum bonorum causa erit
philosophiæq; schola. Disserebant & exte
ri philosophi, nec tamen plausu excipiebã
L tur vnquam. Et apostoli concionabantur,
& nunquam hoc accidit, quòd auditores
dicẽtem plausibus interturbarint. Magna
ex ea lege nobis vtilitas, sed stabiliamus il
lam, cum silentio omnes omnia audiamus
& dicamus. Nam si quidem post plausus
abierimus habẽtes ea, quæ audiuimus, ma
ximè profectò, neq; sic laus erit vtilis. Ve
rùm non inuestigarim accuratius, ne me
quis rusticitatis accuset. Quoniam autem
nihil vltra reliquum, nisi damnum, soluamus impedimentum, tollamus plausus in
compositos, eijciamus vincula animæ. Sed
nullus quid dicat, donec finiatur sermo.
Christus concionatus est in monte, & nul
lus quippiam dixit, donec sermonem fini
uisset. Nihil damni affero his, qui vellent
plaudere, sed magis admirari faciam. Mul
tò melius est cum silentio audientem, pro
pter memoria omni tempore plaudere, &
in domo, & in foro, quàm amissis omni
bus redire vacuos domum, & nescire plau
sus causam. Quomodo auditor ille non ri
diculus? Quomodo non adulator, & irrisor
putabitur magis? Dum asserit quidem, do
ctorem benè dixisse, nescire autem se quid
dixerit. Hoc adulationis est. Ei qui citharœ
M dos, & tragœdos audit, meritò id accidit,
vtpote similem orationem dicere nescienti. Hic autem nec modulationis, nec vocis
ostentatio est, sed sensuum, ac philosophię
potentia, quæ cuiq; dicere, ac annunciare
non difficile. Quomodo non dignus vitu
peratione, qui non potest dicere causam,
propter quam laudauit dicentem? Nihil
ita decet ecclesiam, vt silentium, vt morum
compositio. Turbationes ad theatra perti
nent, & balnea, & pompas, & fora. Hic au
tem de talibus dogmatis doctrina, tran
quillitas, & silentium, & boni mores, &
portus magnus esse debet. Hæc oro, & sup
plico, vt omnes sciant. Conor. n. etiam ego
omnigenos modos inquirere, quibus ve
stris animabus prodesse queam. Est autem
& ille non minimus. Non vobis solis pro
derit, sed etiam nobis. Non sinet excidere,
neq; laudes, & gloriam diligere, neque ob
lectantia loqui, sed vtilia: neque in compo
sitionem, & ornatum verborum, sed in
sensuum virtutem omne temporis momẽ
tum collocare. Ingredere in pictoris offici
nam, & videbis multum illic silentium.
Igitur & hic fit. Etenim etiam hic regias
pingimus imagines, & nullam priuati ho
minis, propter colores virtutis. Quid hoc,
iterum plauditis? Num facilis res videtur,
idq; non natura, sed consuetudine multa, A
nondum didicisse istud facere? Stylus igi
tur, est nobis lingua. Artifex autem, Spiritussanctus. Dic oro, num in sacramentis
tumultuatio quædam, vel turbatio? Quan
do baptizamur, quando alia omnia faci
mus, nonne silentium, & quies alia omnia
detinet? Hæc in cœlo pulchritudo disper
sa est. Hanc ob rem, & apud gentes malè
audimus, quasi ad ostentationem omnia
facientes, & ad gloriæ studium. Sed si hoc
prohibeatur, etiam primarum sediũ amor
extinguetur. Sufficit si quis laudes amat, q̃
eas postquàm auditus est assequitur, quan
do fructus colligit. Valde oro firmemus
hanc legem, vt omnia facientes, prout do
mino placet, illius misericordiam mereamur, gratia & miserationibus vnige
niti illius, dominique nostri Ie
su Christi, cui cum patre,
simul, & sancto spi
ritu gloria, ho
nor, impe
rium
nunc, & semper, &
in secula seculo
rum, A
men.

Auditis

Auditis his apostoli Barnabas & Paulus disruptis vestibus suis exilierunt in turbam, clamantes ac dicentes: Viri, cur hæc facitis? Nos similiter passibiles vobis sumus homines, euangelizantes vobis, vt ab his vanis
B *conuertamini ad Deum viuentem, qui fecit cœlum, ac terram_, & mare, & omnia, quæ in illis.*

Homilia. xxxi.

VIde vt apostoli omnia magna cum vehementia faciunt, disruperunt vestimenta, insilierunt, clamarunt, omnia ex affectione animæ procedunt, auersantur ea, quæ facta, & luctus signa faciunt. Luctus enim erat verè luctus non admittens consolationem. Si quidem pro dijs haberi voluissent, introduxissent idololatriam quã destruxerant, quæ diaboli opus. At illi nõ tacent. Et quid dicunt? Etiam nos vobis similiter passibiles homines sumus. Statim ab initio subuerterunt vitium. Non dixerũt simpliciter homines, sed sicut vos. Deinde ne videantur deos honorare, audi qd adijciunt: [Euangelizantes vobis, vt ab his vanis conuertamini ad deum viuentem,
Ps. 145. qui fecit cœlum, & terram, & mare, & omnia, quæ in eis.] Vide quòd hic nunquàm prophetarum sunt memores, neq; dicunt, cuius gratia is, qui omnium est conditor, gentes reliquit propria lege fiui. [Qui in præteritis generationibus permisit omnes gentes ire in vijs suis.] Dicit quidem
C quòd permisit. Quare autem permisit non iam addit, sed in hoc ad quod festinabat, subsistit, nusquam Christi nomen ponẽs. [Quanquam non expertem testimonij seipsum esse sinebat, beneficia de cœlo conferens vobis, dans pluuias, ac tempora fructifera implens cibo, ac lætitia corda vestra.] Vide non vult accusationem eorum exaggerare, sed magis docet eos, vt totum in deum referant. Didicerant.n. non tantam habendam dicendi curam dignũ aliquid de deo, quantam vt auditoribus vtilia dicantur. Vide quàm latenter accusationem ponit, quanuis etsi palàm taxasset, probè egisset. Oportebat enim puniri illos, qui tantis bonis fruebantur, & nutritorem suum non agnoscebant. Non dicit autem manifestè, sed insinuat: Cœlitus no
Ps. 4. b bis pluuias, inquit, dans. Ita & Dauid dicebat: A fructu frumenti, & vini, & olei sui multiplicati sunt. Et sæpe de conditione disserens, hæc in medium affert. Quin & Hieremias de primo opificio, & deinde de pluuijs narrans prouidentiam dei commendat. Atque ille inde edoctus, inquit, Implens alimento, & lætitia. Cum largitate alimentum, & non solùm ad frugalitatem, ac vsum. Et hæc dicentes vix compescuerunt turbas ne sibi immolarent. Et hoc maximè admirati sunt. Vides quòd
D hoc contenti sunt, quòd turbam ab hac insania liberarunt? *Superuenerunt autem ab Antiochia, & Iconio Iudæi quidam, qui cum persuasissent turbis, ac lapidassent Paulum, traxerunt eum foras portam, putantes illum mortuum esse.* Reuera diaboli filij, non in ciuitatibus suis solùm, sed etiam extra illas hæc faciebant, tantoque studio anhelabant tollere prædicationem, quanto apostoli erigere moliebantur. Et cum persuasissent, inquit, turbis, & lapidassent Paulum, traxerunt foras portam. Hic impletur, Sufficit tibi gratia mea. Virtus enim 2.co.12
b mea in infirmitate perficitur. Maius hoc erat, quàm claudum sanare. Gentiles quidem vt deos putabant, hi autem traxerunt persuadentes turbis. Non enim verisimile erat admirari illos. Et vide, In ciuitate illa, in qua tam admirabiles fuere, in eadem grauia patiebantur. Id quoque videntibus proderat. Quòd autem etiam propter hoc permittebantur pati, audi hoc istuc 2.co.12
b ipsum manifestantem, ac dicentem: Ne quis me putet esse supra id, quod videt me, vel audit aliquid ex me. *Vbi autem discipuli circundederunt eum, surgens ingressus est in ciuitatem.* Vides alacritatem? Vides desiderium feruens, & succensum? Iterum
E in illam ipsam ciuitatem ingressus est, & vt monstretur, quòd si alicunde, & secesserit, velle per hoc seminari verbum, & non extinguendum propterea esse illorum desiderium. Hæc non minus claros reddebant, quàm signa, magisque gaudere faciebant. Nusquàm autem dicit quòd reuersi sunt, vbi signa fecerunt: sed vbi meruerant pro nomine illius ignominiosi haberi. Nam etiam hoc à Christo di- Luc. 10
dicerant dicente, Ne gaudete, quòd dæmonia vobis subijciuntur. Etenim reuera gaudium, & purum est, pati aliquid propter Christum. Deinde in ciuitates omnes redierunt, in quibus periclitati fuerunt. [Et postero die exijt cum Barnaba in Derben,

Derben, cum ij euangelizassent ciuitati illi, ac docuissent multos, reuersi sunt in Lystram, & Iconium, & Antiochiam, confirmantes animas discipulorum, obseruãtes vt maneant in fide, & quòd per multas afflictiones oporteat intrare in regnum dei. Hoc dicebant, hoc monstrabant. Confirmantes, inquit, animas discipulorum, atq; ita confirmati fuerũt, immò appositi sunt. Prædicebant igitur, ne offendantur. Atq; tam discipuli, quàm apostoli, operam dãt, vt discant statim ab initio prædicationis virtutem, & quòd etiam ipsos oporteat ta
F lia pati, & vt generosè stent, non solùm signa stupentes, sed multò magis tentationes. Idcircò & ipse dicebat: Eundem agonem habentes sicut vidistis in me, & audijstis. Vbique prælia, pugnæ, lapidationes. Qualis adhortatio, statim ab initio afflictiones proponere. Sequitur & alia consolatio: [Cum autem suffragijs delegissent illis seniores per ecclesias, orassentque cum ieiunijs, commendauerunt illos domino, in quem crediderant.] Vidisti seruorem Pauli, cum orassent, inquit, cum ieiunijs commendauerunt illos domino. Vide cum ieiunijs fiunt ordinationes. Iterũ ieiunium, purgatio est animarum nostrarum. [Et cum pertransissent Pisidiam, venerunt in Pamphyliam, & cum locuti essent sermonem Pergæ, descenderunt in Attaliam.] Iracundis quidem illis cessit, mitigatos autem accedit. Vides quòd non omnia per miraculorum gratiam, sed etiã propria diligentia multa dispensabant. [Et illinc soluerunt in Antiochiam, vnde erant traditi gratiæ Dei in opus, quod impleuerunt.] Quare iterum veniunt in Antiochiam? vt annuncient quæ illic facta. & aliter: Etiam hoc loco magna res agitur. Oportebat enim cum fiducia iam prædi-
G care gentibus, veniunt igitur, vt hæc annuncient, & scire possint. Et agebatur hoc tunc, vt hi qui prohibuerant conuersari cum gentibus, magna nunc sumpta fiducia à Hierusalem abeant. Vel etiam aliter: Ostendit illorum mores non pertinaces. Veniunt igitur magnam præ se ferentes fiduciam, quòd etiam absque illis gentibus prædicassent, & obedientiam, quòd illis referunt, non enim arroganter gloriabantur talia se fecisse. Vnde erant traditi, inquit, gratiæ dei. etiã spiritus dixerat: sed quę sunt spiritus, sciebat esse filij. Vna.n. potestas, sicut vna natura & filij spiritus. [Vbi autem aduenerunt, & congregauerunt ecclesiam, annunciarunt quæcunque fecit deus cum illis, & quòd aperuit Deus Gentibus ostium fidei. Commorati autem sunt illic tempore non paruo cum discipulis.] Meritò, magna.n. erat ciuitas, & doctoribus egebat. Videamus iterum, quæ sunt dicta. Isto spectaculo terruerunt eos disruptis vestibus. Hoc & Iesus Naue fecerat in populi strage. Ne igitur putes indignum illis esse, & ipsorum moribus. Etenim non aliter cõpressissent illorum impetum, nec aliter incendium extinxissent. Qñ igitur opus fieri talia, & nos quoque ne detractemus. Si igitur, & post hæc vix persuaserunt, nisi hoc fecissent, quid factũ fuisset? Nã nisi sic egissent, putati fuissent superbi esse, & talem honorẽ concu H
piscere, Et vide sermonem in medio stupore, quàm moderatus fuerit, miraculoque plenus, & stupore. Hoc maximè illos prohibuit quod dicunt, Et nos sumus similiter vt vos passibiles homines, euangelizantes vobis quòd à vanis illis conuertamini ad deum viuentem. Quasi dicerent, Homines quidem sumus, inquit, his autem maiores, hæc enim mortua. Vide illos non confutare solùm, sed etiam docere, & nihil de inuisibilibus loqui. Qui fecit, inquit, cœlum, ac terrã, & mare, & omnia, quę in illis. Testes illos dicit, an nos? O insaniam Iudaicam. Ausi sunt ingredi ad populum, qui tantum honorem apostolis dederat, et lapidare Paulũ? Extra autem Ps. 145. a
portam traxerunt, forsan timentes illum. Et adorantes, inquit, cum ieiunijs, commendarunt illos domino. Et ieiunandum docuerunt in tentationibus. Non dixerũt, Quæcunque ipsi fecerant, sed quæcunque deus fecerat cum ipsis. Mihi videntur tentationes dicere: Non simpliciter venerũt illuc, neque quiescẽdi gratia, sed miro Spiritussancti dictu, ita vt prædicatio gentiũ confirmetur. Et quare, inquit, in Cypro nõ fecerunt presbyteros, neque in Antiochia? Quia illa quidem erat apostolis, ista I
autem propinqua Antiochiæ. Et verbum inualescebat. Hic autem multa opus erat consolatione, maximè enim qui ex Gentibus erant, multùm doceri debebant. Venerunt docentes, vnde meritò ordinati fuerunt à spiritu. Et vide seruorem Pauli. Non rogat an oporteat loqui Gentibus,

Universidad de Deusto Biblioteca

tibus, sed statim loquitur, idcircò dicit:
Gala.i.c Non acquieui carni, & sanguini. Magnũ
bonum est persecutio, & magnæ ac gene-
rosæ animæ opus. Quot post hoc cre-
dederunt, & nullus sic fulsit, ita nobis vbi
que alacritate opus est, & multo feruore,
anima ad mortem parata, neque aliter re-
gnum acquiritur, nisi crucifixis. Ne de-
cipiamus nosipsos. Si enim in bello ser-
uari impossibile est, delicatè agentem, &
lucri cupidiorem, negocitãemque, & igna-
uum, quantò magis in hoc prelio? An nõ
putatis nunc esse bellum difficillimum
Ephe.6. omnium? Non est nobis, inquit, certa
b men contra carnem, & sanguinem. Et
prandentibus, & ambulantibus, & laua-
ntibus adest inimicus. Nescit enim quie-
tis tempus nisi somni, immo & tunc sæ-
pius oppugnat, & cogitationes immittit
immundas, & à somnijs intemperatiores
K reddit. Nos autem quasi parua res sit,
propter quam ille præliatur, non sumus
sobrij, neque excitamur, neque videmus
in multitudinem aduersariarũ, nobis po-
testatum, non cogitamus, quòd istue ip-
sum maximæ infelicitatis est: at dum in
tantis periclitamur, agimus ac si pax esset.
Credite mihi grauiora nunc sunt quàm
Hic ea, quæ Paulus ipse passus est. Miserunt
sup.c. tunc lapides in Paulum, at nunc impetũt
verbis, quæ lapidibus grauiora. Quid igi
tur oportet facere? Id quod ille fecit. Eos
qui lapidarunt, odio non habuit, sed cum
extraxissent ipsum, iterum ingressus est
in ciuitatem, benefacturus his, qui iniu
ria affecerant. Sic tuleris & tu asperum
conuiciatorem, & iniustitia te opprimen-
tem, lapiderisque. Ne autem dicas, nihil
iniustè feci. Quid enim iniustè egit Pau-
lus? regnum annunciauit, ab errore depu-
lit, deo adduxit. Hęc coronis, hæc prædi
catione, hæc innumeris bonis digna, non
lapidibus, attamen contraria passus est.
Ista enim clara victoria est. Et traxerunt il
lum, inquit. Et te sæpius trahunt, sed ne
itascaris, sed prædica sermonem in man-
suetudine. Cõtumelia te affecit, tace, & be
L nedic, si potes, & sic prædicasti etiam tu
sermonem, docuisti iustitiam, docuisti mã
suetudinem. Scio plerosque non ita vulne
ribus, vt verborum plaga sauciari: nam il-
lud quidem vulnus corpus suscipit, hoc
autem anima, sed ne doleamus, immo do-
lentes sustineamus. Non videtis athle-
tas saucio capite, stridentes dentibus stre-
nuè ferre dolores? hic autem non opus stri
dore, & morsu deutium. Memor esto do-
mini tui, hoc pharmacum statim impo-
sisti memoriæ. Memor esto Pauli. Co-
gita quòd qui cæderis vincis, ille autem
qui cædit vincitur, & totum per hoc cura-
bo. Momentum est, ne simul rapiaris, &
totum statim affecisti, ne mouearis, & to-
tum extinxisti. Magna consolatio est ali
quid propter Christum pati. Non prædi-
cas sermonem fidei, sed prædicas sermo-
nem philosophiæ. At quando alius, dicis,
magis me ãmsuetum videt, hoc magis in-
festat. Igitur propterea doles, quòd magis
tibi merces crescet? Sed inutilis erit man
suetudo, inquit. Hoc tuę pusillanimitatis
excusatio est, aliter inutilis fit, si vlci-
scaris. Ignorabat ne deus iniustis inuti-
le, si non sumatur vltio? Si sciuisset,
non præcepisset. Verùm dixit, Ne vlci-
scaris teipsum. Sciebat vtique quòd hoc
magis conducit. Ne pone deo legem con
trariam, obtempera illi; non es tu melior
eo, qui fecit nos, Dixit, contumelia affe M
ctus fer. Tu dicis, retaliabo, vt non fiat in
utilis. Tu igitur maiorem curam habes,
quàm ille. Affectionis, & asperitatis arro-
gantiæ verba hæc sunt, & quòd contra
deum lex ponatur. Nam licèt damno af-
ficeretur, nnm obedire oportebat, quando
deus aliquid præcepit, ne ponamus nos
legem contrariam? Responsio, inquit,
submissa auertit iram. Ita que hoc facit
submissa non aduersaria. Si tibi prodest, &
illi proderit: si autem tibi nocet, qui cor-
recturus es illum? Medice cura teipsum.
Lu.4.d
Dixit malè, lauda tu: conuicia dixit, dic
tu præconia: insidiatus est, benefac tu: di-
uersis illi retalia, siquidem omninò illius
salus curæ tibi est. Et ne velis ob tuas af-
fectiones vlcisci. At dicis. Sæpius longani-
mitatem expertus, deterior factus est. Hoc
non apud te, sed apud ipsum. Vis dice-
re quanta passus est deus? Altaria illius
subuerterant, prophetas occiderant, & om
nia ferebat. Non poterat fulmen su-
pernè demittere? Sed quando prophe-
3.Re.19 b tas misit, & occiderunt illos: tunc Ie-
sum misit, quando maximè impiè age-
bant, tunc plurimùm benefecit. Et tu
si videris exasperari, tunc magis cede,
maiore enim consolatione furor ille in-
diget, quantò molestioribus contu-
melijs

A melijs insequitur, tantò maiore mansue-
tudine illi opus est. Et sicut incendium
quando maximè flat, tunc magis opus, vt
cedatur: ita & ira flagrantem bestiã, quan
do maximè effera est, omnes effugimus,
ita nos & irascentem. Nec putes hoc esse
honorem, alioqui & bestiam honorare-
mus, & furibundos honoraremus, si deui-
taremus. Iguominia est, & contumelia, im
mò non ignominia, & contumelia, sed &
misericordia, & humanitas. Non vides
nautas, quando vehementer flat ventus de
trahere vela, ne subuertatur nauis? Eques
quando se equi simul rapiunt, laxat, & nõ
retinet frænum, ne sua sponte vim eua-
cuet. Hoc & tu fac. Ignis est furor, flam-
ma acuta est indigua materiæ, ne suppetas
igni materiam, & statim extinxeris ma-
lum. Non habet à seipsa robur ira, nisi
alius sit, qui illam alat. Nullam excusa-
tionem habes, ille detinetur furore, & ne-
scit, quid facit. Tu considerans illum,
quando in eadem incides, & neque illius
exemplo sapientior efficeris, qualis venia?
Si in conuiuio quis factus videret in vesti-
bulo aliquem inebriari, & turpiter agere,
deinde ipse iisdem vitiis irretiatur, nonne
B post illum hic multò minus venia dignus
fuerit? Sic & hic, ne putemus defensio-
nem dicere: Ego non cœpi. Hoc contra
nos est, quia neque illius turpitudine visa
temperatiores facti sumus. Quemadmo-
dum si dicat quis, ego non primus occidi.
Eapropter pœna dignus es, quòd neque
exemplo viso melior factus teipsum con-
tinuisti. Si videris ebrium vomere, dilace
rare, disrumpere, oculis torui videre, im-
munditia mensam implere, omnes illum
fugere: deinde in illam ipsam incidas
ebrietatem, nonne magis eris odibilis?
Talis est etiã, qui irascitur, plus quàm vo-
mens, inflat venas, incẽdit oculos, disrum-
pit viscera, vomit verba, illa immunditia
magis impura, omnia non commanducata,
sed cruda loquitur, nihilque perfe-
ctum. Non enim sinit ira. Sed sicut il-
lic sæpe humorum nimietas, stomachum
perturbat, omniaque euacuat: Ita & hic
caloris nimietas perturbat animam, nec
sinit latere, quæ silere deceret, sed dicen-
da ac non dicenda effutit, non audientes,
sed seipsum confundens. Sicut igitur vo-
mentes fugimus, ita & irascentes. Quid
faciendum? Puluerem super vomitum il-
lorum ponemus, tacendo canes vocemus, C
vt & illa euomita deuorent. Scio quòd
hæc audientibus vobis nauseam cient.
Verùm tunc sic vos affici velim, quando
illa fieri videtis, & tunc non oblectari.
Conuiciator enim immundior est cane,
qui ad vomitum suum reuertitur. Ille e-
nim, vt semel euomuerit, cessat, nec erit
sicut ille: & si iterum eadem vomit, ma-
nifestum, quòd eadem edit. Quid igitur
illo abominabilius? quid immundius illo
ore, quod eosdem cibos vomitos man-
ducat? quanuis hoc naturæ opus: illud
autem minimè, immò & hoc, & illud
præter naturam est. Quomodo? Non
enim secundum naturam est, sine causa
conuiciari, sed prærer naturam. Igitur
nihil quidem, vt homo loquitur, sed
alia, vt bestia, alia verò, vt furibundus.
Itaque sicut corporum morbus præter na
turam est, ita & hoc: & quia præter na-
turam est, si in illo moretur, paulatim pe-
rit. Mallem affidere homini lutum eden-
ti, quàm talia loquenti. Non videtis por-
cos stercora deuorare, & suauiter glutire?
ita & illi. Quid enim fœdius quàm ver-
ba, quæ contumeliosi conuiciatores lo-
quuntur? Nullum autem illis studium
est, vel sanum, vel mundum aliquid dice-
re, sed quicquid fœdum, quicquid turpe
hoc & facere, & loqui solent. Hoc lanè
grauius, quòd dum seipsos magis con- D
fundunt, alios confundere putant, & ma-
nifestum est inde. Ne enim mihi dixe-
ris illos mendacia dicere, sed sit quæ-
dam insignis meretrix, vel alius quis-
piam è fornice, & faciat cum illo pu-
gnam: posteà ille huic hæc loquatur, &
hic iterum illi similiter, vter magis con-
tumelia affectus erit: nam ille quidem,
ea quorum reus est, audit: hic autem, ea
quorum non est reus: & ita illi quidem,
nihil accessit ad confusionem sermonis,
huic autem plurimùm. Iam sint quæ-
dam iterum per opera facta, & solus ille,
qui contumelia afficit, ea sciat: & qui
antea siluerit, per conuicia nunc diuul-
get: etiam hic propter hoc magis con-
uicio sese infamabit. Quomodo? præ-
co malitiæ factus, in suspicionem ve-
nit, quòd malè conscius, & fide indignus
loquatur, videbitque omnes statim se
obiurgare, & talia vbique dicere. Si enim
homicidij conscius erat, omninò an-
teà

teà enunciare oportebat, & hunc quidem quasi non sit homo, auersantur, odère bestiamque esse dicunt efferam, & crudelem: huic autem magis, quàm illi ignoscunt. Eos enim, qui vulnera habent, horremus, si tegere cogantur, & monstrent: ita & hic contumelia afficit, non illum, sed etiam
E seipsum, & audientes, & communem hominum naturam, verberauitque auditorem, & nihil boni fecit. Idcircò Paulus inquit: Siquis bonus sermo ad ædificationem, vt det gratiam audientibus, possidea
Eph. 5. g mus linguam honesta loquentem, vt simus desiderabiles, ac amabiles. Verùm eousque malitiæ peruenerunt omnia, vt quæ potissimum velare oportebat, in his plerique glorientur. Multi enim in hunc modum minantur: Non potest lingua mea ferre verba vxoris vetulæ, ebriæ, ac fœde agentis, & eorum, qui in foro exibilant, & traducunt. Nihil his verbis deformius, nihil minus virile. Nihil muliebrius est, q̃ robur in lingua habere, & in conuicijs superbire, sicut qui in pompis, sicut mimi, & parasiti, & adulatores. Porci magis sunt, quàm homines, quotquot in hoc gloriantur, oportebat teipsum occultare, oportebat siquis alius hæc de te testaretur, fugere testimonium quasi hostile, & non virile. Tu autem conuiciorum præco efficeris. At nihil eum, qui malè audit, nocere poterit. Ideò obsecro, vt considerantes quanta malitia sit, quòd & gloriantur quidem, resipiscamus, emendemus eos, qui sic in
F saniunt, tollamus hos è ciuitate cœtus, ornemus linguam nostram, liberemus eam ab omni accusatione, vt purificati à peccatis, supernam beneuolentiam nobis conciliare, & Dei misericordiam mereri possimus, Gratia & miserationibus vnigeniti illius, cum quo patri simul, ac Spiritui sancto gloria, imperium, honor, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Commorati autem sunt illic tempore non paruo cum discipulis. Et quidam descendentes à Iudæa docebant fratres: Si non circuncidimini more Mosaico, non poteſtis seruari. Cap. 15

Homilia. xxxii.

VIde vbiq; transitum ad gẽtes, necessarium initium à Iudæis habere. Ante hoc, qui objurgabatur, rationẽ reddebat, & ad defensionem omnia loquebatur, id quod sermonem magis gratum reddebat, quòd Iudæis auersantibus venit ad gẽtes. Hic iterum videns alium excessum oriri, legem statuit. Quoniam.n. vtpote a deo docti Apostoli, sine discrimine omnibus loquebãtur: & hi, qui ex Iudæis erant, ad zelum prouocabantur, nec docebant simpliciter circuncisionem, sed sine illa saluari non posse. Cuius contrarium tempestiuè
G nunc dicitur: Si circuncidimini, non potestis seruari. Vides continuas tentationes intus, & foris? Pulchra autẽ dispensatione hoc agitur, Paulo p̃sente, vt cõtradicat. Et nõ dixit Paulus: Quid? nõ merebor fidẽ a tãtis signis? sed dissert pp illos. Et vide, vt iã oẽs discunt, q̃ contigerant inter gẽtes, ẽt Samaritani gaudẽt. [Itaq; facta seditione, & disputatione nõ parua Pauli, & Barnabæ cõtra illos, statuerũt, vt ascenderẽt Paulus, & Barnabas, & quidã alij ex illis ad Apostolos, & seniores in Hierusalẽ sup hac q̃stione. Illi ergo deducti ab ecclesia pertrãsibant Phœnicẽ, & Samariã, annunciantes conuersionẽ gentiũ, & faciebant gaudiũ magnũ fratribus omnibus. Vt autẽ venerũt in Hierusalẽ, suscepti sunt ab ecclesia, & apostolis, & presbyteris, annunciantes q̃cunq; deus fecit cũ illis.] Vide q̃ta ordinatione singula facta sunt. [Surrexerũt autem quidã ex secta Pharisæorũ, qui crediderant, dicentes, q̃ oportet circuncidere illos, & p̃cipere eis, vt seruent legẽ Mosi. Cõgregati sunt autem apostoli, & seniores, vt perspicerent de sermone hoc. Multa aũt disceptatione facta, surgens Petrus dixit ad illos: Viri fratres, vos scitis q̃ à diebus antiquis deus in vobis elegit per os meũ, vt audiãt gẽtes sermonẽ euãgelij, & credãt.] Vide Petrũ hactenus separatũ a negocio, H
& Iudaizantem: Vos scitis, inquit. Aderant forsan ex his, qui vocauerunt illũ ad Cornelium

nelium olim, & ingressi cum illo: & propterea adducit illos testes. A diebus antiquis in vobis elegit deus. Quid est, In vobis? Hoc est: In Palæstina, inquit, vel præsentibus vobis. Per os meum. Vide vt ostendit deum per illum loqui, & nihil esse humanum. [Et cordium cognitor deus testimonium dedit illis.] Ad spiritus testimonium ducit illos. [Dans illis Spiritum sanctum sicut, & nobis.] Vide quomodo vbiq; æquat gentes, & nihil dijudicat inter nos, & illos. Fide purificatis cordibus illorum. A sola fide, inquit, illa assecuti sunt, & nõ operibus, vel circuncisione. Etenim hæc non dicunt solùm pro gentibus rationem reddentes, sed etiam illos à lege abducere cupientes. Verùm iam hoc nondum dicunt. [Itaque nunc quid tentatis Deum, vt imponatis iugum super ceruicem discipulorum, quod neque patres nostri, neque nos potuimus portare, sed per gratiam domini nostri Iesu Christi credimus seruari, quemadmodum, & illi?] Quid est, tenta-
I tis Deum? Cur increduli estis, inquit, deo? quid tentatis illum, quasi non possit seruare fidem? Itaque infidelitatis est legem inferre. Posteà ostendit etiam illis non fuisse vtilem, & totum in legem, non in illos reijcit, & accusationem sistit, ac moratur. Quod non potuimus nos, & patres nostri portare, sed per gratiam domini nostri Iesu Christi credimus seruari quemadmodum, & illi. Quanta virtute plena sunt verba hæc, quæ sanè Paulus multis in epi-
Ro. 4. a stola ad Romanos dixit: hæc & hic. Si enim Abraham, inquit, ex operibus iustificatus est, habet gloriationem, sed non apud Deum. Vides quòd magis hæc docet, quàm quòd gentes defendit? At si quidem absque occasione hæc dixisset, forsan minimè obseruatus fuisset. Initio autem sumpto hinc, deinde intrepidè loquitur. Et vide vbique, quòd omnia, quæ inimici mouerunt, illis profint. Nam si illi non mouissent, hęc nequaquam dicta fuissent, neque etiam ea, quæ posteà. Hinc discunt, quòd si gentes adducere voluissent, non tamen despicere debuerint. Videamus autem iterum, quæ dicta sunt. In nobis, inquit, elegit Deus, & à diebus antiquis. Hoc dixit, ostendens quòd olim nõ nunc. Non parum autem est, quòd etiam Iudæi credentes hoc auersantur. Duobus quod dicit confirmatur, tempore, & loco. Et quod elegit, benè, sicut in ipsis. Non dixit, voluit: sed elegit: Vnde hoc manifestum? A spiritu, inquit. Deinde ostendit K
non gratiæ simpliciter, sed virtutis testimonium hoc fieri, & nihil minus illis exhibitum. Nihil enim dijudicauit inter nos, & illos. Igitur corda omninò oportet inquirere. Et opportunè dixit, Cordium cognitor Deus, testificatus est illis, sicut etiam illic. Tu domine cordium cognitor omnium ostende. Nam quod hoc voluerit, vide quid dicat. Nihil discreuit inter nos, & illos. Quando dixit illorum testimonium, tunc magnum hoc locutus est, id quod Paulus inquit, Neque circuncisio aliquid operatur, neque præ- 1. Co. 7.
putium. Et vt duos condat in seipso. Omnium horum semina in concione Petri facta sunt. Et non dixit, Inter circuncisos, sed inter nos, hoc est apostolos. Deinde ne videatur contumelia ex nihilo esse: addit, Fide purificatis cordibus illorum. Et per hoc suspicionem aufert. Expurgauit priorem sermonem, & tunc ostendit non malam legem, sed illos infirmos. Vide quàm terribilis finis, nihil ex prophetis narrat illis, sed ex rebus præsentibus quarum ipsi testes erant. Meritò & illi post hac testificantur, & sermonem roborant his iam facti. Et vide, in ecclesia permittit primùm L
inquisitionem, & disputationem fieri, & tunc ipse dicit: Igitur quoniam non memorat circuncisos, sed gentes. Hoc enim quod paulò antè inducitur, fiebat firmius: fuisset autem tentãtis dicere, num possit etiam post legem seruare? Vide quid facit, ostendit illos esse in periculo, quandoquidem id quod non poterat lex, potuit fides: quòd si ab hac exciderint, necesse est illos interire. Et non dixit: Increduli estis, id quod fuisset molestius, præsertim causa posita. Itaque in Hierosolymis nulli quidem erant ex gentibus, sed verisimile est fuisse Antiochię. Quapropter veniunt, & commorantur illic non paruo tempore. Surrexerunt autem quidem Pharisæorum, adhuc ambitionis morbo laborantes, volentes sibi asciscere eos, qui ex gentibus. Non patiebatur autem hoc Paulus. Postquàm autem illuc venit, dogma euidentius factum est. Si enim hi, qui in Hierosolymis sunt, nihil tale imperãt, multò magis hi. Vides? Quotquot ambitione non tenetur, gaudent in fide. Ita-

Universidad de Deusto Biblioteca

que non narrabantur ea, quæ ad ambi-
tionem, vel ad oſtentationem pertine-
M bant, ſed reddebatur ratio prædicationis
erga gentes. Ideò etiam nihil dicunt eo-
rum, quæ euenerant Iudæis. Magna per-
tinacia Phariſæorum, etiam poſt fidem,
adhuc legem tuentur, & non credunt apo
ſtolis. Sed vide quàm manſuetè, & non
cum authoritate loquuntur. Nanque ta-
lia amabilia, & magis animo figuntur. Vi
des nuſquàm ſermonum, ſed operum, &
ſpiritus oſtentationem. Attamen etiam tã
tis muniti orationibus adhuc manſuetè
loquuntur. Et vide non veniunt accuſatu-
ri eos, qui Antiochiæ, ſed illinc iterum ſu-
munt occaſionem. Sic meditabantur qui-
dam præeſſe alijs, qui & apoſtolis neſcien-
tibus reprehenſi ſunt. Attamen nihil ho-
rum iſti prætulerunt, at vbi ſatis proba-
runt, tunc vehementius ſcribunt. Etenim
æquitas magnum vbique bonum. Aequi-
tas dico, non frigiditas, æquitas non adu-
latio. Multum enim hæc inter ſe diſtant.
Nihil exaſperabat Paulum, nihil Petrum.
Quando habes certa teſtimonia, quid ira-
ſceris? num vt etiam illa infirma reddas?
Impoſſibile eſt, vt iracundo perſuadeatur.
Etiam heri de ira diſſeruimus, nihil au-
tem prohibet, quin & hodie: perficit enim
plurimum continuatio. Etenim pharma-
cum, quòd vim habet medeti vulnus niſi
A continuò imponatur totum petit. Ne oro
putetis, quòd deſperem de vobis, quia
ſubinde de ijſdem rebus diſſero: nam ſi
deſperaremus, planè nihil loqueremur:
nunc autem, quia ſpes eſt, quòd multum
lucri faciatis, hæc loquimur: Vtinam per-
petuò de ijſdem loquamur, vtinam non
ſit alia quædam occaſio, vel cura, ſed vt af
fectionibus noſtris imperemus. Quomo
do enim non abſurdum? Regibus qui-
dem in delicijs viuentibus, ac tanto hono
re, nullum alium eſſe ſermonem, vel in
menſa, vel in aliquo alio tempore, quàm
quomodo hoſtibus queat præualere, &
propter hoc quotidie conuentus facit, &
capitaneos, & milites deligit, ac tributa pe
tit. Etiam in ciuilibus cauſis opinor haſce
duas rationes neceſſarias, vt & hoſtibus
imperent, & ſuos in pace contineant. Nos
autem neque ſomniamus velle talia dice
re. Sed vt ſeruos quidem emamus ac agros,
& vt facultates amplienus, quotidie lo-
quendo nulla ſatietate oneramur. De re-
bus autem noſtris, & verè noſtris, neque
ipſi loqui volumus, neque alios loquentes
ſuſtinemus. De quo igitur, dic mihi, loqui
vis? De prandio? ſed hæc coquorum ſunt
verba. De pecunijs? ſed hæc mercatorum
& inſtitorum ſunt. De ſtructuris? ſed hæc B
architectorum ſunt, & ædificantium. De
terra? ſed hæc agricolarum. Noſtrum au-
tem nullum eſt opus, quam vt opes ani-
mæ acquiramus. Non igitur ſuper illis no
bis perpetuò ſermo eſſet? Quare nullus ac
cuſat medicos ſemper de re medica diſſe-
renter, neque alios opifices de ſua arte lo-
quentes. Quòd ſi ſic noſtras affectiones
moderaremur, ne admonitione opus me-
ritò, quis nobis obijceret oſtentationem,
& ambitionem: immò neque ſic: nam
etiam ſi emendatæ eſſent, etiam ſic collo-
quendum, ne ſuccumbamus: quoniam &
medici non ægrotis ſolum, ſed & medicis
loquuntur, & ſunt eis libri ſuper ea re, vt
& morbos curent, & à morbis preſeruent.
Et ita licèt ſani ſimus, neque ſic deſiſten-
dum, vt etiam conſeruemus ſanitatem.
Quando autem, & ægrotamus, duplex ſer
monum neceſſitas: vna quidem, vt libe-
remur à morbo, alia autem ne liberati re-
cidamus. Itaque curatiuam methodum
proponamus infirma curaturi. Quomodo
igitur huic affectioni malæ, quis medebi-
tur? quomodo acutam hanc comprimet
febrem? Videamus vnde nata eſt, & cau-
ſam tollamus. vnde naſci conſueuit? Ex
arrogantia, & magna ſuperbia. Cauſam
igitur hanc tollamus, & ſimul auferetur
etiam morbus. Quid autem ſuperbia? vn-
de naſcitur? fortaſſe iterum ad aliud ini-
tium ire conandum. Igitur quam ſermo C
dabit eam viam ibimus, vt radicitus ma-
lum euellatur. Vnde igitur arrogantia?
Ex eo quòd non ſpectamus, quæ noſtra
ſunt, ſed de natura quidem terræ, quanuis
non ſimus agricolæ, curioſè inquirimus,
& de natura arborum, & de natura auri,
quanuis non ſimus negociatores, & de ve
ſtibus, & de domibus: de nobis autem, &
de noſtra natura nunquam ſuſtinemus
hoc fieri. Et quis ignorat, inquit, ſuam na-
turam? Multi, fortaſſis omnes: certè pau-
ci. Et ſi vultis hinc faciamus argumen-
tum: dic oro mihi: quid nam eſt homo,
ſiquis roget, qua re differt ab irrationali-
bus? quomodo cognatus eſt his, qui in cœ-
lis ſunt? Quid poteſt ex homine fieri?

Num

Num poteris rectè reſpondere? Equidem
non opinor: quemadmodum enim licèt
loqui de materia quadam, ita & de homi-
ne: Materia quidem eſt homo: fieri autem
poteſt, & angelus, & beſtia. Igitur non vi.
debitur extraneus eſſe hic ſermo? quanuis
& ſæpe illum in ſcripturis audiſtis. Nam
l.2.b de quibuſdam hominibus dictum eſt: An-
.3.a gelus Domini eſt, & ex labijs eius requi-
D runt iudicium. Et iterum: Emittam an-
gelum meum ante faciem tuam. De qui-
buſdam autem, ſerpentes, progenies vipe-
rarum. Iam ſauè apud eos, qui totum de-
Pſ.81.b pingunt, poteſt fieri etiam homo Deus.
Quid dico angelus? & Dei filius: Ego e-
nim dixi, inquit, dij eſtis, & filij ſublimis
omnes. At hoc certè maius, quia vt fiat, &
Ioã. 1.b Deus, & angelus, & Dei filius, poteſtatem
ipſe accepit, & eſt homo angeli conditor.
Forſan vos turbauit verbum, ſed audite
Chriſtum dicentem: In reſurrectione ne-
Lu.20.f que nubent, neque nuptui tradentur, ſed
ſunt ſicut angeli. & iterum: Qui poteſt ca
Mat.19 pere, capiat. Attamen ſi virtus angelos fa-
b cit, vtique angelos poſſumus facere, etſi
non natura, certè propoſito, & electione:
Nam hoc quidem abſente, nulla vtilitas
eſt angeli eſſe naturam, id quod diabolus
indicat, qui anteà angelus erat. Hoc au-
tem præſente, nullum damnum eſt eſſe
hominem natura, vt in Ioanne, & Helia
perſpicuum eſt, qui in cœlum aſcendit, &
omnes abituri ſunt illuc. Nam hi quidem
licèt corporei, non prohibiti ſunt inha
bitare cœlum: illi autem quum incorpo-
rei eſſent, non potuerunt manere in cœ-
lo. Nullus igitur doleat, nullus indigne-
tur de natura quaſi impediat, ſed de ſua
1. Pe.5. electione ac volũtate. Leo ille factus eſt ex
b incorporeo, Ecce enim, inquit, inimicus
E veſter ſicut leo rugiens obambulat, quæ-
rens quem deuoret, Nos angeli à corpori-
bus. Quemadmodum ſiquis inuenta pre-
cioſa materia, quum non ſit artifex, con-
tempta illa, magnum damnum accipiat,
vtpote margarita, vel conchilijs, vel alio
tali quopiam reperto, neglecto, ſic &
nos ſi ignorauerimus noſtram naturam,
ipſam valde contemnemus: ſi autem ſci-
uerimus, multum adhibebimus ſtudium,
& maxima lucra faciemus. Ex hac re-
gium fit indumentum, ex hac domus fit
regia, ex hac membra fiunt regia, omnia
regia. Ne abutamur in damnum no-
ſtrum natura noſtra. Paumper ab ange-
lis minores fecit nos, morte inquam, ſed
& hanc accepimus breuiſſimam. Nihil
igitur prohibet nos angelos fieri ſtatim,
ſi voluerimus. Velimus igitur velimus,
& ſi diſpoſuerimus noſipſos, gloriam re-
feramus Deo patri, & filio, & Spiritui-
ſancto, nunc & ſemper, in ſecula ſecu-
lorum, Amen.

*Poſtquàm autem illi ſiluerunt, reſpondit Iaco-
bus dicens: Viri fratres, audite me: Symeon
narrauit, quomodo primùm Deus viſitauit,
vt ſumeret ex gentibus populum in no-
mine ſuo, & huic conſonant ſermones pro-
phetarum.* F

Homilia. xxxiii.

HIc erat epiſcopus eccleſiæ Hieroſoly-
mitanæ. Et impletur nunc quòd in
ore duum, vel trium teſtium conſiſtat om Deu.17
ne verbum. Vide autem, & huius ſapien- a
tiam, ex prophetis nouis veteribusq; con-
ſummantis ſermonem. Non enim poterat
oſtendere aliquid, ſicut Petrus, vel Paulus.
Et benè conſtitutum eſt, vt per illos hæc
facta ſint, qui non habitaturi in Hieroſo-
lymis: hic autem doceat, ne eſſet reus, ne-
ve ſententia eius confutetur: Et quid in-
quit: Viri fratres, audite me, Symeon nar-
rauit. Quidam hunc eſſe dicunt illum à
Luca dictum: alij autem alium eiuſdem
nominis: ſiue autem hic, ſiue alius eſt, non
opus eſt ſermone exquiſitiore, ſed ſolùm,
quòd ſuſceptu neceſſaria, quæ narrauit,
viri, inquit, fratres: Magna æquitas viri, &
perfectior iſta concio, vbi ſcilicet, & finem
imponit operibus. [Quemadmodum pri-
mùm viſitauerit deus, vt aſſumat ex genti-
bus populum nomine illius. Et huic con-
ſonant omnes ſermones prophetarum.
Quoniam ille ob tempus quidem notus
erat, ſed non tam inſignitæ fidei, eo quòd
non erat antiquus: addit etiam veterẽ pro- G
phetiã dicens, Sicut ſcriptum eſt: Poſt hæc Amos.9
conuertam, & reædificabo tabernaculum c
Dauid quod cecidit, & diruta illius reædi-
ficabo, & corrigam illud, vt hi qui ex ho-
minibus relicti, requirant dñm, & oẽs gen
tes ſuper quas inuocatũ eſt nomẽ meum,
dicit dñs, qui facit hæc omnia.] Quid igi-
tur? ſuſcitata eſt Hieruſalem, an non ma-
gis diruta eſt? Sed non de hac ab illo dicta

Ff 2 ſunt

Universidad de Deusto Biblioteca

sunt hæc. Et quam dicit suscitationem? Eam, quæ est post babylonem. [Nota à seculo sunt deo omnia opera eius.] Posteà ponitur quàm dignus fide sermo, quia nihil nouum, sed ab antiquo hæc præfigurata fuerunt. Et iterum sententia: [Propter quod ego iudico non esse obturbandum illis, qui ex gentibus conuertuntur ad dominum, sed scribendum illis, vt abstineãt ab inquinamentis simulachrorum, & fornicatione, & suffocato, & sanguine: Moses.n. ab ætatibus antiqs in singulis ciuitatibus habet, qui ipsum prædicent in synagogis, vbi per omne sabbathum legitur.] Quoniam non audierant legem, meritò hæc imperat de lege, ne videatur abrogare illã. Et vide quomodo non abducit illos à lege, hæc audiendo: Censeo, inquit, non ab
H auditu legis. Posteà commune dogma fit. [Tunc visum est Apostolis, & presbyteris cum tota ecclesia, electos viros ex ipsis mittere Antiochiam cum Paulo, & Barnaba, Iudam, qui agnominabatur Barsabas, & Silam, viros primarios inter fratres, quum scripsissent per manum eorum in hũc modum.] Vide illos non simpliciter legem ferre, sed ita vt dogma fiat fide dignũ, mittunt hos à se. Et ne Paulus vltrà suspectus esset. Et vide quàm grauiter accusantes illos, scribant: [Apostoli, & presbyteri, & fratres, his qui Antiochiæ, & in Syria, & in Cilicia fratribus, qui ex gentibus, Salutẽ. Quoniam audiuimus quòd nonnulli ex nostris turbarunt vos sermonibus labefactantes animas vestras, dicentes, vt circuncidamini, & seruetis legem, quibus nõ præcepimus.] Sufficiens erat accusatio temeritatis illorum, & digna Apostolis nihil maius vltrà dicentibus: [Visum est nobis congregatis vnanimiter, electos viros mittere ad vos, cũ dilectis nostris Barnaba, & Paulo, hominibus qui & tradiderunt animas suas pro nomine domini nostri Iesu Christi.] Atq; ita ostenditur, quòd non violentè agat, quia omnibus hæc placent: nam
G cum consideratione hæc scribunt. Electos, inquit, viros ex nobis, ne videantur esse ex subornatione Pauli, & Barnabæ missi. Vides laudes illorũ. Hominibus, inquit, qui
I & tradiderũt animas suas pro nomine domini nostri Iesu Christi. Misimus igitur Silam & Iudam, & illos, qui per sermonẽ hæc annunciabant. [Visum est enim Spiritui sancto, & nobis.] Igitur non humanum, si spiritui hęc placent. *Vt nihil amplius oneris imponeremus vobis.* Iterum onus legẽ vocat. Deinde etiam de illis rationem reddit. [Nisi necessaria hæc, abstinere ab idolothytis, & suffocatis, & fornicatione, & sanguine, à quibus si conseruaueritis vosipsos, benè facietis.] Hæc noua lex non præcipit. Nusquam enim de his disserit Christus, sed à lege hæc sumunt. Et suffocato inquit. Hic cædem cohibet. [Itaque dimissi venerunt Antiochiam, & congregata multitudine reddiderunt epistolam. Qui quum legissent, gauisi sunt super consolatione.] Postea manifestans, quòd & illi eos hortati sunt, addit: [Et Iudas, & Silas etiam ipsi prophetæ cùm essent, sermone copioso hortati sunt fratres, & confirmarunt, commorantesq; illic ad tempus, dimissi sunt cum pace à fratribus ad apostolos.] Non iam seditiones, & pugnæ: ideò & confirmatis illis abierunt cum pace. Cõtentiosius autem erga Paulum erant affecti. Vltrà & Paulus docet, ita nullus fastus erat in ecclesia, sed benè composita omnia. Et vide post Petrum Paulus loquitur, & nullus os eius obturat. Iacobus fert, & K non resilit, illi erat principatus concreditus. Nihil Ioannes hic, nihil alij apostoli loquuntur, sed silent, & non indignantur, adeò puræ à vana gloria erãt illorum animæ. Sed videamus iterum, quæ dicta sunt: Postquàm autem siluerunt illi, inquit, respondit Iacobus dicens. Simeon narrauit quemadmodum primùm visitauerit deus. Ab initio vehementius quidem Petrus loquebatur, hic autem mitius. Ita semper faciendum est his, qui in magna potestate sunt, vt onerosa illa alijs permittant: ipsi autem mansuetius agant. Benè dixit: Simeon narrauit, quasi & ille aliorum dicat sententiam: vide vt hoc ostendit esse antiquum. Vt assumat ex gentibus populũ, inquit, nomini illius. Non simpliciter electus est, sed nomini illius, hoc est, gloriæ illius. Non confunditur nomen illius, dum assumptionem gentium gloriam vocat. Hæc enim maior gloria. Hic aliquid etiam magnum insinuatur. Quale hoc? quia dicit, ante omnes hi. Post hæc conuertam, & reædificabo, inquit, tabernaculum Dauid, quod cecidit. Si quis diligenter consideraritnunc regnum Dauidis stare inueniet, regnante illo, qui ex eo prognatus. Vbique stat hoc. Quid opus domicilijs, L

micilijs & vrbe, quum non sint obedientes? Quale damnũ ex destructione ciuitatis, quum oẽs etiam animas suas impendere velint? Et ita non solùm stat, sed ẽt clarissimum omnium factum est. Vbique.n. nunc hæc canuntur, illud euenisse: igitur etiam hoc euenire oportet. Vt autem dixisset: Et reædificabo, addit causam illius: quare dicat. Vt requirant qui reliqui sunt homines dominum. Si igitur propter hoc, erecta est ciuitas propter illum, qui ex ipsis: manifestum quòd ædificatæ ciuitatis fuit causa gentium vocatio. Qui sunt reliqui: qui tunc relinquebantur. Sed vide illum, etiam ordinem custodire, & secundos illos inducere. Dicit dominus, qui facit omnia hæc. Non dicit solùm, sed etiam facit. Igitur dei opus est gentium vocatio. Aliud erat quod quærebatur, id quod & manifestius. Petrus dicebat? Non oportet illos circuncidi. Quid igitur hæc concionaris? Sanè non hoc dicebant, quòd non assumendi sint credentes, sed quòd post legem, etiam hoc Petrus benè concionatus est. Sed quoniam turbabat hoc omnium maximè auditores, etiam hoc iterum curat. Et vi-
M de? Id quod oportebat lege caueri: non seruandam legem Petrus adducit. Quod autem nostrum est, id & olim susceptum, hoc hic dicit, & versatur in eo, de quo nihil scriptum erat, ut curata illorum mente, concedendo tempestiuè inducat etiam illud. Ideò ego iudico non obturbandum esse illis, qui ex gentibus conuertuntur ad dominum: hoc est, non auocandos esse. Si enim deus vocauit, ille autem traditiones subuertunt. Pugnamus cum deo. Et benè dixit: His qui ex gentibus cõuertuntur, manifestans supernam dei erga illos curam, & obedientiam, ac crudelitatem illorum inuocatione. Quid est iudico ego? idest, cum potestate dico esse scribendum illis. Vt abstineant, inquit, ab immolatis idolorum, & fornicatione, & suffocato, & sanguine. Hęc enim licèt corporalia, sed obseruatu necessaria, quoniam magna procurant mala, & nequis obijciat: Quare non & Iudæis eadem scribimus, addit: Moses ab ętatibus antiquis per singulas ciuitates habet eos, qui ipsum prædicant. Hoc est, Moses illis continuò loquitur. Hoc est enim quod per omne sabbatum legitur. Vide quantum se attemperat. Hic nihil nocuit, instituit illis doctorem, & concesit beneficium nihil obstans, admonitis Iudæis ut audiant illum per omnia, & abductis his, qui ex gentibus. Et per quæ voluit illum honorare, & commendare eis per ea ab illo gentes abduxit. Quare igitur non ab illo discunt? propter suam incredulitatem. Hinc ostendit, quòd & hos nihil amplius oportet seruare. Quod autem non scribemus, non est quod illi debeant aliquid amplius præter hæc seruare, sed quod habent, dicentem. Et non dixit: Ne offendamus illos, nèue subuertamus, id quod dicit Paulus Gala- Galat.1. a.& 5.b
tis: Sed, sed non obturbandum: id quod nullum ostendit esse opus, sed solam obturbationem, quæ totum negotium perderet. Et uidetur quidem etiam legem seruare, eo quòd hæc ex illa sumpta sint; soluit autem illam, hæc sola accipiendo: quanuis sanè sæpe eis de illis dictum, vt videatur etiam legem honorare: idq; non quasi à Mose dicens, sed quasi ab apostolis, & multa faciens mandata, vnum discerpsit. Hoc maximè illos quietos fecit. Mira autem dispensatione facta est contradictio, ut post contradictionem firmius sit dogma. Tunc visum est apostolis, inquit, viros primarios inter fratres mitti. Non fortuitò assumptos, sed primarios electos mittunt. His qui Antiochiæ erãt, & in Syria, ac in Cilicia. Ibi morbus na- B
tus erat. Vide ut nihil molestum contra illum dicunt, sed ad vnum solum spectantes, vt extirpetur quod natum. Hoc enim & eos qui illic seditiosi erant, confiteri faciebat. Non dixerunt: Impostores illi, & pestilentes, & aliqua id genus conuicia, quamuis alioqui licuisset, Facit istud Paulus, sicut quando dicit: O plene omni dolo. Hic autem errore correcto, non erat opus. Et vide: Non ponunt quod quidam ex uobis iusserunt uos legem seruare, sed turbauerunt vos, sermonibus labefactãtes. Nulla magis propria dictio erat, nul Su.15.d
lus ita dixit: Animas, quæ iam firmatæ erant, inquit, labefactantes, sicut in ædificatione, qui transferunt ab alijs facta. Quibus, inquit, non præcepimus. Visum igitur nobis congregatis vnanimiter cum dilectis. Si dilecti non contemnant illos: si enim tradiderunt animas suas, & ipsi sunt fide digni. Misimus igitur, in-

Universidad de Deusto Biblioteca

quit, Iudam, & Silam, & illos sermone annunciantes eadem. Oportebat enim non epistolam adesse solùm, ne dicãt, quòd dolo extorserint, quòd alia pro alijs dixerint. Laus illa Pauli erat, obstruebat illorum
C ora. Propter hoc enim, neque Paulus venit solus, neque Barnabas, sed etiam alij ab ecclesia, ne suspectus sit, quoniam ipse susceperat dogma, & non soli hi, qui a Hierosolymis. Ostendit quomodo fide digni sint, non extollunt seipsos, inquit, non ita insaniunt. Ea propter etiam apposuit: Hominibus, qui tradiderunt animas suas pro nomine Domini nostri Iesu Christi. Et quare addidit: Visum est Spiritui sancto, & nobis, quum suffecisset dicere, Spiritui sancto? ne putent humanum aliquid esse. Quod autem addit: Nobis, vt doceant etiam se acceptos esse, tametsi in circuncisione sint. Nihil oneris amplius imponendum vobis. Hæc dicunt: Quoniam ad infirmos homines sermo erat, & qui timuerant. Idcircò & hoc adiectum est. Cæterum ostendit non esse sermonem ad gratificandum compositum, neque ad parcendum illis quasi infirmis, sed contrarium. Magnus enim, & doctorum pudor fuisset, superfluumque fuisset onus. Vide breuem epistolam nihil abundans habere, neque epicheremata, neque syllogismos, sed imperium, Erat enim legislatio spiritus. Sæpe vocant onus. Et iterum: Congregata multitudine reddiderunt epistolam. Post epistolam etiam ipsi sermonibus exhortantur. Nam & hac re opus erat, vt & ita omni suspicione liberentur. Et ipsi, inquit,
D quum essent prophetæ, sermonibus multis exhortabantur fratres. Ostendit hic fidelitatem illorum. Potuisset enim & Paulus, sed hos decebat. Commorantes autem ad aliquantum tempus, dimissi sunt cum pace. Non iam seditio, nec auersio. Hic mi
Gal. 2.b hi videtur, quòd ipsi dexteras acceperint, sicut ipse inquit. Dexteras dederunt mihi, & Barnabæ communionis. Posteà dicit, quòd nihil mihi contulerunt Sententiam enim illius cõfirmarunt, laudarunt illam, & admirati sunt. Ostendit quòd etiam humanis rationibus liceat hoc conspicere, & non solùm a spiritu, quia peccarant peccatum correctu difficile. Huiusmodi enim non egent spiritu. Ostendit quòd alia nõ necessaria, sed superflua, siquidem hæc necessaria. Ab his si conseruaueritis vosipsos, bene facietis, inquit. Ostendit quòd nihil illis desit, sed hoc sufficiat. Potuissent certè, & absque literis, sed epistolam mittunt, ita vt sit lex scripta. Et iterum, ita vt credant legi, & illis dicebant. Et illi hoc faciebant, ac cum pace. Porrò ne offendamur propter hæreticos: vide enim in principio prædicationis quanta offendicula, non dico ea, quæ ab his, quæ foris, hæc enim nihil erant, sed quæ intus: vtpote primum
E Ananias, deinde murmur, posteà Simon magus, mox illi, qui accusabant Petrum propter Cornelium, Accessit illis fames. Super hæc omnia istuc ipsum, vt caput malorum. Impossibile enim est bonum aliquid fieri, quin simul etiam pullulet malum. Itaque ne turbemur, si quidam offenduntur, sed & pro his gratias agamus Deo, quia clariores nos efficit. Etenim non solæ afflictiones, sed etiam tentationes clariores nos reddunt. Si enim nullus esset deceptor veritatem inuadens, non foret vehemens, & feruidus veritatis amator. At illi quum multi abstrahant, valde clarescit. Quid igitur? propter hoc fiunt offendicula? non dico, quòd Deo hoc faciente, absit, sed quòd ille etiam per illorum malitiam benefaciat nobis, alioqui nunquam fieri voluisset. Da illis, inquit, vt vnum sint. Postquàm autem fiunt scandala, nihil nocet illis, sed etiam prodest. Sicut etiam hi, qui ad martyrium trahunt, vel nolentes martyribus prosunt. Non certè a Deo ad hoc impelluntur: sic vtique & hoc loco. Ne videamus, quòd offendantur plerique. Hoc enim indicium est, dogma esse eximium, si multi simulent, ac imitentur: non enim nisi bonum esset, simularent: & hoc iam faciam vobis manifestum. Vnguenta quæ fragrantia sunt, habent multos, qui ea adulterent: nullus autem simulatione exprimere conabitur eum, qui improbè agit, sed eum, qui singulari vita clarus est. Quid ergo respondebimus gentibus? Venit enim gentilis, ac dicit: Vellem fieri Christianus, sed nescio, cui adhæream, multæ inter vos sunt pugnæ, seditiones, ac tumultus, nescio quod dogma eligam, quod præferam: singuli dicunt, Ego verùm dico. Cui credam nescio, quum ego scripturarum sim ignãtus, & illi vtrinque idem prætexunt. Sanè hoc multùm pro nobis: nam si quidem diceremus nos rationibus credere,

Ioã. 17. b

F

credere, meritò turbareris, sed quum scripturas accipimus, & illæ simplices sunt ac veræ, facilè tibi fuerit iudicare. Siquis illis consentit, Christianus est: siquis contra illas pugnat, procul est ab hoc canone. Quid igitur si veniens ille dicat, Hoc habere scripturam: tu autem aliud dicas, aliter, scilicet enarrando scripturas mentem illarum pro te trahens? Tu igitur dic mihi, mentem ne habes, & iudicium? Et quomodo possem, inquit, nesciens iudicare vestra? Discipulus fieri vellem: tu autem me doctorem facis. Si hæc dicat, quid re-
G spondendum, inquit, quomodo illi persuadendum? Interrogabimus, an hoc illi cauillum sit? item non condemnet gentiles? Omninò aliquid dicet. Non enim suis nõ condemnatis, ad nos diuertet. Rogabimus quam ob causam sua condemnet. Non enim temerè condemnat, manifestum quòd dicet, eo quòd creaturæ sunt, & non inconditus Deus. Igitur hoc quidem inuenies apud alias hæreses: contrarium autem apud nos. Quam ob causam? Omnes fatemur Christum Deum, sed videamus vtri hoc oppugnent. Nos dicentes Deum: digna Deo etiam loquimur, quod potestatem habeat, quòd non sit seruus, quòd liber sit, & à se omnia faciat. Ille autem contrarium. Iterum rogo: Si medicinam discere velles, num obiter, & vt euenit quæ dicuntur, susceptures esses, tametsi multa apud illos sint dogmata? Certè non est viri accipere simpliciter omnia quæ audit: at si iudicium habueris ac mentem, omninò quod bonũ est, scies. Filium dicimus nos, & verè dicimus. Illi autem dicunt, quidem, sed non fatentur. Vt autem manifestius dicam: Illi habent quosdam, à quibus appellantur, prout enim hæresiarchæ nomen, ita & secta vocatur. Nobis autem nullus vir nomen dedit, sed fides ipsa. Porrò cauillum est ac prętextus. Quare enim? dic oro: si quidem em
H pturus vestem, quanuis artis textoriæ imperitus sis, hæc verba non dicis? Nescio emere, illudunt mihi, sed facis omnia ita, vt discas. Etiam siquid aliud emere vis, omnia facis, & curiosè inquiris: hic autem hæc dicis, quasi propter hanc rationem nihil susceptures sis. Sit autem quis, nulli omninò dogmati addictus, si etiam ille dicat, id quod tu de Christianis dicis? Tanta multitudo hominum est, & varia habent dogmata: nam ille quidem Ethnicus est, alius autem Iudęus, & iterum alius Christianus, nullũ dogma amplecti oportebit, quia inter se pugnant. Ego discipulus sum, & iudex esse nolo, nullumq; dogma condemnare potero. Non iam ille prætextus locum habet: nam quemadmodum potuisti adulterinum refutare, ita poteris etiam huc veniẽs, quod nam vtile sit probare: nam ille quidem nullo dogmate condemnato facile hoc dicet: qui autem condemnatit, etiamsi non valde eximius sit: si pergat, poterit videre, quanam re opus sit. Itaque ne cauillemur, ne prætextus quæramus. Hæc enim facilia sunt. Vis tibi ostendam, quòd hæc prætextus sint? Scis quæ facienda, & quæ non facienda? quare igitur facienda non facis, sed ea quæ non facienda? Fac illa, & recta I
ratione quære à deo, & ille tibi omninò
Su. 10. b teuelabit. Non est personarum acceptor, inquit, deus, sed in omni gente, qui timet illum, & operatur iustitiam, acceptus illi est. Non est possibile, quòd is qui absque acceptione personarum audit, non persuadeatur. Nam sicut si regula esset, secundum quam omnes dirigi oportebat, non multò opus prætextu, sed malè metientem facilè deprehenderemus: ita & nunc. Quomodo igitur non vident? Multa facit etiam imaginatio humanæque causæ. Hoc etiam de nobis, inquit, illi dicunt. Quomodo? Nunquid scindimur ab ecclesia? num hæresiarchas habemus? num ab hominibus cognomen habemus? nunquid nobis dux quidam est, sicut illi Marcion, & illi Manichæus, huic Arrius, alteri verò alius hæreseos dux? Quòd si & nos agnominationem cuiusdam sortimur, sed non vt ab hæresum principibus, sed vt ab his, qui præsunt nobis, & gubernant ecclesiam. Non habemus doctores super terrã, absit, vnum habemus in cœlis. Et illi, inquit eadem prætexunt. Sed assistit nomen K
accusans illos, & obturans nomina. Multi fuerunt gentiles, & nullus hæc rogauit. Et apud philosophos erant hæc, & nullus prohibitus est eorum, qui hæresim rectam habent. Quare non dixerunt, quando hæc mouebant, quia & hi, & illi Iudæi: cui oportet nos credere, sed crediderunt sicut oportebat. Igitur & nos credamus diuinis legibus, & omnia faciamus, prout illi placet, vt cum virtute, præsente vita

te vita transacta, bona quæ diligentibus il lum promissa, assequi valeamus, Gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi cum quo patri simul, ac Spirituisancto sit gloria, imperium, honor, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Paulus autem, & Barnabas versabantur Antiochiæ, docentes, & euangelizantes cum alijs multis sermonem domini. Post aliquot autem dies dixit Paulus ad Barnabam: Agè conuertamur, & visitemus fratres per singulas ciuitates, in quibus annunciauimus sermonem domini, quomodo habeant.

Homilia.xxxiiii.

VIde iterum, quanta humilitate cum aliis sermonem communicant. Et iam quidem reliquorum apostolorum consuetudinem descripsit Lucas, ostendens quòd unus quidem tenerior, & ad condonandum propensior: alter autem exactior, & austerior. Varia enim sunt dona. Quod autem & hoc donum sit, sed illud quidem aliis hominum moribus congruit: hoc autem aliis: & si commutentur, inutilia futura sunt. Et videtur quidem esse exacerbatio: omnia autem singulari dispensatione contingunt, ita ut unusquisque congruum locum sortiatur, quod & factum est. Et aliter: Etiam oportebat non omnes in æquali honore esse, sed alium quidem præesse, alium verò subditum esse, & hoc suam dispensationem habet. Nam Cyprii nequaquam se tales exhibuerant, sicut Antiocheni, & reliqui. Et alii magis opus habebant teneritudine, alij verò seueritate [Barnabas autem volebat simul assumere & Ioannem, qui vocabatur Marcus: Paulus verò volebat, vt is qui ab illis defecerat à Pamphylia, & non ierat simul ad opus. ne simul assumeretur. Facta est igitur exacerbatio, ita ut separarentur alter ab altero. Et tunc Barnabas assumpto Marco nauigaret in Cyprum, Paulus verò allecto Sila egressus est, et traditus gratię dei à fratribus. Sic & in prophetis inuenimus varias sententias, & varios mores. Erat Helias austerus, Moses verò mitis. Et hic quoque asperior est Paulus: sed vide et hoc loco illius mansuetudinem. Volebat, inquit, vt his qui defecerat ab illis à Pamphylia, ne simul assumeretur. Sic dux quidam belli non vellet baiulum semper esse sordidum, & inter lixas: Ita neque apostolus. Hoc etiam alios docuit, & illum emendauit. Dicet igitur quis: Malè igitur fecit Barnabas? Minimè. Quoniam & valde absurdum putare hoc esset. Et quomodo non absurdum, ob rem paruam dicere illũ malum? Sed vide, quia primum quidem malum nullum fuit si contenti saluis gentibus, auulsi sunt alter ab altero, sed etiam magnum bonum, quoniam nisi hoc fuisset, haud facilè relicturus fuisset alter alterum. Tu autem admirare hunc, quòd neque hoc celaris: sed dicis, quàmuis illos separari oportuerit, id tamen sine exacerbatione fieri debebat. Itaque maximè hinc ostenduntur humana: nam quum in Christo hoc oportebat fieri, multò magis hic. Et aliter: Exacerbatio non fuerit mala, quando pro talibus vnusquisque contendit, idque iusta cum ratione. Itaque siquis illorum exacerbatus, quod suum, & quòd in suam gloriam quæsuisset, benè: si autem uterque volebat docere & instituere, & hic quidem hanc, ille autem aliam viam ingressus est: quale hoc fuerit crimẽ? Multa etiam humana ratione faciebant. Non enim fuerunt lapides, vel ligna. Et vide Paulum etiam accusantem, & causam dicentem: Reuerebatur enim Barnabam præmagna modestia, vtpote, quia in talibus sibi communicarat, & cum ipso fuerat, sed non sic reuerebatur, vt propterea, quod oportebat curare, negligeret. Vter igitur melius consuluerit, non est nostrum pronunciare, sed quòd magna fuerit dei ordinatio, quandoquidem hi quidem secundam uisitationem assequuti sunt, illi autem nullam. Non simpliciter commorati sunt in Antiochia, sed docebant. Quid docebãt, quid nam euangelizabant? alios quidem esse fideles, alios verò nondum: nam plurima oriebantur offendicula, propter quæ opus erat ipsorum præsentia. In hac quęstione audiendum: non quod diuersi fuerint in sententiis, sed quod alter alteri morem gessit: vnde ex discessione maius bonum fuit & res hinc occasionem sumpsit. Quid igitur? Inimici ne inter se discesserunt? absit: Vides enim quòd Barnabas postea multùm à Paulo in epistolis celebratur. Exacerbatio, inquit, facta est, non inimicitiæ, neque contentio. Tanta autem fuit exacerbatio, vt separarentur. Et meritò: nam uterque studebat esse bo-

esse bonæ frugis. Hoc posteà non accidisset propter communionem cum illo. Mihi videtur etiam disertè separatio illa facta, & quòd inter se dixerint: Quoniam ego non volo, nec tu vis, ne pugnemus, distribuamus prouincias: & ita sibi inuicem multùm cedentes hoc fecerunt. Volebat.n. Barnabas non deijci, quod à Paulo erectum, idcircò & secessit, volebat similiter & Paulus non infirmare, quod illi visum, eapropter & ipse idem facit, ac secedit. Vtinam & nos tales secessiones faceremus, & sic ad prædicandum abiremus. [Paulus verò electo Sila egressus est, traditus gratiæ Dei a fratribus.] Admirabilis est hic vir, & valde magnus, plurimumq; profuit Marco pugna hæc. Seueritas.n. Pauli conuertit illum: benignitas verò Barnabæ fecit, ne porrò relinqueretur. Et ita certant quidẽ, ad vnum autem finem tendebat vtilitas. Etenim videns Paulum velle diuelli, valde territus est, & condemnauit seipsum. Et iterum videns Barnabam sic sibi opitulantem, valde illum dilexit, corrigebaturque discipulus præceptorum pugna: tantùm abfuit, ne offenderetur. Etenim si hoc propter honorem suijpsorum fecissent, meritò offensus fuit: quum autem propter alterius salutem, & propter vnum contendunt, ita vt declaretur eum, qui illum honorarit, benè consuluisse: quid absurdum? Vide sapientiam Pauli, non prius transit ad alias ciuitates, priusquàm eas, quæ accepérant verbum, visitasset. [Perambulabat autem Syriam, ac Cyliciam confirmans ecclesias. Peruenit autem, & Derben, ac Lystram. Etenim insipientiæ est temerè currere.] Hoc & nos faciamus: Primos primũ instruamus, ne illi sint impedimento posterioribus. Visitemus, inquit, fratres, quomodo habeant. Et hoc ignorabat meritò, vt veniens fratres inuisat. Vide illum semper alacrem solicitum esse, non desidem sedere, tametsi plurima ferret pericula. Vides non formidinis fuisse, in Antiochiam venisse? Etenim vt medicus ad ægrotantes abit. Etiam necessitatem visitationis manifestauit, dicens: In quibus annunciauimus verbum. Recessit Barnabas, & non vltrà simul profectus est. Assumpto, inquit, Sila, & traditus gratiæ Dei. Quid hoc est? Orauerunt, inquit, rogauerunt deum. Vide vbique orationem fratrum magna posse, & nunc pedes ambulabat, & in itinere videre volentibus proderat. Meritò: nam quando festinabant, nauigabant: nunc autem non item [Et ecce discipulus quidam erat illic nomine Timotheus, filius mulieris Iudææ fidelis, patris autem Græci, qui testimonium habebat à fratribus in Lystris, & Iconio: hunc iussit Paulus secum egredi, & assumptum circuncidit illum propter Iudæos, qui erant in locis illis. Sciebant enim omnes, quòd pater eius Græcus erat.] Dignum est, vt obstupescamus Pauli sapientiam, qui tantopere pugnauit propter circuncisionem, qui omnia mouerat, & non prius destitit, quàm correxisset confirmatum dogma. Circuncidit discipulum, non solùm alios non prohibet, sed etiam ipse hoc facit, & ita omninò ad vtilitatem spectabat, & nihil cum animi præcipitatione agebat. [Hunc voluit, inquit, secum egredi.] Mirabile hoc, quòd & illum assumit, propter Iudæos, inquit, qui erant in illis locis. Hæc est causa circuncidendi: Non enim ferebant audire verbum ab incircũciso. Et cur? Vide opus: Circuncidit, vt circuncisionem tollat. Dogmata enim prædicabat apostolorum. Vides pugnam, & per pugnam, ædificationẽ, non per alia impugnant, sed etiam ipsi cõtraria faciunt: ita ecclesiam ædificabant, dogma asserebant, non circuncidendi, Et circuncidit. [Et abundabant numero quotidie.] Vidisti vtilitatem circuncisionis? Deinde non diutius moratur in illis locis. Visitandi.n. gratia aderat. Sed quid vltrà procedit? [Cùm autem transirent per ciuitates, tradebant eis seruanda decreta, quæ erant constituta ab apostolis, & presbyteris, qui erant in Hierusalem. Itaq; ecclesiæ confirmabantur fide, & abundabãt numero quotidie. Quum pertransissent autem Phrygiam, & Galaticam regionem, prohibiti sunt à Spiritusancto, ne loquerentur sermonem in Asia. Relicta Phrygia, & Galatia in meditetraneam festinãt. Vt autem venerunt per Mysiam, tentarunt in Bithymiam proficisci, & non permisit illos spiritus.] Quare igitur prohibiti fuerunt, non dicit, quòd autem prohibiti fuerint dicit, docens nos quærere solùm, & non inquirere causas. Et ostẽdens quòd multa etiam humano more faciebant. [Vt autem transierunt Mysiam, descenderunt in Troadem, & visio per noctem apparuit Paulo. Vir quidam erat Macedo, stans, & obsecrans

Universidad de Deusto Biblioteca

obsecrans illum, ac dicens, Transiens in Macedoniam, iuua nos.] Quare visio, & Spiritussanctus non prohibuit? Voluit illos etiam sic attrahere, alioquin & sanctis non est rarum videre visiones. Et ab initio
F ipse visionem viderat. Virum ingressum, & imponentem sibi manus, posteà propter hoc illum trahit illuc, vt diffundat prædicationem. Etiam propter hoc prohibetur morari in alijs ciuitatibus, Christo ipsum vrgente. Nam hi quidem fruituri erant Ioã ne multis temporibus, & forsan non mul tum habebant opus. Illum autem abire oportebat, & in diuersum posteà transiens proficiscitur. [Vt autem visionem vidit, sta tim quæsiuimus proficisci in Macedoniã, certi facti, quòd aduocarit nos dominus ad euangelizandum illis. Vt autem soluimus a Troade, recto cursu venimus in Samothracen, & sequenti die Neapolim, & inde Philippos, quæ scilicet est prima Macedoniæ ciuitas colonia: Eramus autem in illa ciuitate conuersantes diebus aliquot.] Hic illi etiam Christus apparet, dicens, Quia Cæsari oportet te assisti. Deinde dicit etiam locos, vtpote historiam narrans, & ostendens vbi moram traxerit, indicatque quòd diutius in majoribus ciuitatibus, alias autem præterierit citius. Dignitas ciuitatis est esse coloniam: Sed iterum videamus, quæ dicta sunt: Necessitatem Barnabæ iniungit, dicens, Visitemus ciuitates, in quibus annunciauimus sermonẽ, quum non oportuerit rogare illum, quem
G postea accusaturus erat. Hoc autem & de deo, ac de Mose legimus: hic quidem rogat, ille autem irascitur, vt quando dicit,
Nu. 12. d Num pater eius spuit in faciem eius? Et iterum, Dimitte me, & iratus delebo popu lum hunc. Et Samuel quando luget Saulem.
Exo. 32. b Per vtrunque enim magna bona fiũt.
1. Re. 15 g Ita sanè, & hic ille quidem irascitur, sed non iste. Hoc etiam apud nos fit. *Et exacerbatio,* Meritò vt ille instruatur, & ne videa tur fabula esse quod agitur. Non enim, qui vbique cedit, hic non cessisset, & qui sic Paulum dilexit, vt etiam anteà quæsierit illum in Tarso, & adduxerit illum ad apostolos, & communem fecerit eleemosynam, & quod ad dogma attinet, communiter susceperit. Itaque non propter hanc tem iratus fuisset, sed separantur alter ab altero, vt sic erudiant, & perfectiores reddant per suam separationem eos, qui doctrina ipsorum habebant opus. Quemadmodum ergo & alibi facit, dicens, Vos autem ne defatigemini bonum facientes. Et Heb. 12 a
increpat quidem alios, iubet autem benefacere erga omnes. Hoc etiam consuetudo habet. Hic mihi videntur etiam alij simul indignati esse Paulo. Et posteà seorsim etiam illis acceptis omnia facit, & admonens, & exhortans. Multum potest H
concordia, multùm charitas, etiamsi pró re magna roges, etiamsi indignus sis, propter propositum audieris, ne time. Perambulabat itaque ciuitates, & ecce erat discipulus, nomine Timotheus, qui testimonium habebat a fratribus in Lystris, ac Iconio. Magna fides Timothei, quia Sup. 16. a
ab omnibus testimonium habet. Quando discedit Barnabas, alium illi conferendum inuenit. De hoc inquit, Memor lachrymarum tuarum, & fidei tuæ nequaquam simulatæ, quæ sanè fuit primùm in auia tua Loide, & matre tua Eunice. Et 2. Ti. 1. b
assumptum illum, inquit, circuncidit. Quare autem ipse addit, dicens, Propter Iudæos, qui erant in locis illis, propterea illum circuncidit; vel etiam propter patrem. Gentilis igitur quum esset, mansit. Igitur non erat ex circuncisione. Vide iam legem solui. Quibusdam autem videtur post prędicationem illum natum esse. Sed forsan hoc non est. Ab infantia enim, inquit, sacras literas nosti. Igitur illud est dicendum, vel si non hoc, quia futurus erat episcopus, & non decebat incircuncisum esse. Iam gentibus nihil tale seruandum. Neque hoc paruum erat, vbi scilicet post tantum tempus hoc illos offendebat. Initium destructionis erat, quòd I
gentes hæc non seruabant, & nihil incommodabantur, neque minuebantur in fide, voluntariè enim posthac desistebant. Igitur prædicaturus, ne dupliciter verberet Iudæos, circuncidit illum, quanuis ex dimidio esset: natus enim est ex patre gentili, matreque fideli. Attamen quia magnum erat opus hoc, quod inter gentes, non curabat illud. Sermonem enim oportebat dispergi, propter hoc, & ipse illum circuncidit. Vide etiam hoc loco, magnum quiddam fieri, dum sibi contraria videtur facere: & quod factum bonum? & abundabant numero, inquit. Vide quòd non solùm nihil nocuit circuncisio, sed etiam plurimum profuit. Vt autem

tem visionem vidit, statim inquit, quæsiuimus proficisci in Macedoniam, certi facti, quòd aduocarit nos deus. Vide quòd iam non per angelum monetur sicut Philippus, & Cornelius: Sed quomodo? Per visionem apparet illi, aliquantò humanius & non iam diuinius. Nam ibi quidem facilius creditur, & humanius apparet, illic autem violentius, ac diuinius. Nam vbi quidem solùm, vt prædicaret festinauit, ad hoc somnium apparet ei: vbi verò non per
K mittitur prædicare ibi spiritus reuelat. Sic
Spu. 10 b & illic Petro, Surge, descende. Non enim facilia operatur spiritus, sed sufficit illi somnium. Quin & Iosepho facilè credenti somnium apparet, alius verò visio. Ita & Cornelio, & illi ipsi. Et ecce, inquit, vir Macedo, stans, obsecrans, ac dicens. Non dixit imperans, sed obsecrans: hoc est, pro illis, qui indigebant hac cura. Quid est simuiuazontes hoc est, coniectantes, & certiores facti? Nam quia Paulus, & nul lus alius vidit, & quòd prohibitus est à spiritu, & quòd apud terminos erant: ex his omnibus hæc collegerunt, quid faciendum. Et aliter: Etiam naugatio hoc declarabat. Non enim erat multum temporis, ex quo in illam radicem Macedoniæ venerant. Et ita exacerbatio illa inter eos vtiliter facta esse cõprobatur. Alioqui Spiritussanctus non sic operatus fuisset, nec Macedonia sermonem suscepisset, tanusque profectus: Signum ex eo, ꝙ nõ humanum quiddam factum, quanuis etiam non dixit, quod Barnabas exacerbatus sit, sed inter eos fuit exacerbatio. Si hic non exacerbatus est, nec ille. Hæc scientes, oro ne simpliciter hæc eloquamur, sed discamus, & doceamus: non enim temerè scripta sunt. Magnum ma
L lum est ignorare scripturas, si a quibus vtilitatem capere oportebat, ab his incommodamur. Ita & remedia sepe naturam habentia curatiuam, nescientibus his, qui vtuntur benè vti illis, corrumpunt ac pessundant. Et ab armis quibus se quis posset tutari, si nullus sit qui rectè circumponat, damnum accipi potest. Causa autem est, quia omnia magis quærimus, quàm animę vtilitatem, & aliena magis consideramus, quàm nostram vtilitatem. Et domum quidem vt consistat sæpe quærimus, & non ferremus videre illam vetustate, vel tempestate subuersam, vel collopsam. De anima autem nulla est cura, sed licèt fundamenta eius videamus putrefieri, & structuram ipsam, & ædificium: nullam tamen eius rei habemus rationem. Iterum armenta habentes, quid illis prosit quærimus, & equis suos pastores ac medicos, & omnia benè prospicimus. Et domus curamus, & de concreditis admonemus. Ita vt non simpliciter, neque temerè abigamus, neque onus imponamus, neque intempesta nocte educamus, neque alimenta vendamus, & apud nos sunt multæ leges de bestijs curandis: de anima aũt nullus est sermo. Iterum quid dico de M
bestijs, quæ nobis vtiles? Sunt multi, qui passeres nullam vtilitatem habentes pascant, sed solùm delicias, & multæ etiam de illis leges, nihilque omittitur vel negligitur. Et omnia magis curamus quã nos ipsos. Sic omnibus sumus ignobiliores. Et siquis per contumeliam nos dicat canes, dolemus, nos autem quando nosipsos contumelia afficimus, non verbo, sed opere haud tantam adhibemus diligentiam animę quantam canibus, & nihil graue nos ferre putamus. Videtis quantis cuncta tenebris plena sunt? Quot sunt, qui curant canes, ne plus quàm par est impleantur, & ita vt efferi præ fame, & esurie uenentur, seipsos autem non curant, & ita docent non deliciari, vt & bestiæ philosophiam discant: seipsos autem permittunt in ferinam sæuiciem degenerare. Aenigma dixisse videor. Nam vbi sunt animalia philosopha? An non videtur tibi esse magnæ philosophiæ, quando canis, qui mordet præ fame, postquàm in venatione arripit, & venatur, à præsenti esca abstinet, & mensam videns propositam, etiam fame vrgente expectat dominum? Etubescite à vobisipsis, docete ventres vestros, vt sint philosophi. Nulla vobis defensio est, qui potest indere naturæ brutæ, quæ neque loquitur, neque rationem habet, tantam philosophiam, multò magis potest sibiipsi. Quia enim diligentiæ humanæ est, & non naturæ, oporteret alioqui omnes canes hoc habere, fiatis saltem sicut canes. Vos me cogitis inde similitudines afferre. Oportebat enim à cœlestibus. Quoniam autem si dixero tale quid, dicitis, ꝙ illa magna sunt, propter quod nihil dico cœleste: & si dixero Paulum dicetis, quòd ille apostolos fuerit: si dixero

dixero hominem, dicetis, quòd ille potuit: propter hoc neque hominem dico, sed bestiam. Et bestiam, quæ hoc non habet à natura, ne dicatis quòd natura, & non electione hoc fecit. Et hoc profectò mirabile, quòd non sua electione, sed tua diligentia: non quòd fatigata, non quòd cursu dilacerata, non quòd suis laboribus apprehendit, considerat, sed omnibus illis foras missis, domini præceptum seruat, & ventre fit superior. Etiam inquit, expectat enim laudari, expectat maiore frui mensa. Dic igitur & tibiipsi, quòd canis spe futuræ voluptatis præsentem contemnit, tu autem non vis spe futurorum bonorum, præsentia despicere: sed ille quidem scit quòd si intempestiuè, & secus quàm domino placet alimentum deguſtat, etiam illo priuatur, & neque constitutos cibos
B accipit, sed plagas pro alimento. Tu autem, neque hoc potes videre, & id, quod à consuetudine didicit ille, hoc tu per rationem tuam non corrigis. Imitemur canes. Hoc dicuntur facere, & Aquilæ & Accipitres. Et sicut se gerunt canes in feras & capreas: ita ille in volucres, & idipsum ab humana institutione. Hæc nos comdemnare possunt. Hæc nos trahere. Dicam & aliud, Equos agrestes, & indomitos apprehēsos, licèt recalcitrent, ac mordeant, in tam breui tempore ita periti eruditunt, vt eques ex composito incessu, insidens oblectetur. Animam autem, quum absque ordine graditur, nullus curat, sed & saltat, & calcitrat, & humi trahit, sicut puellus, & multa fœde agit, & nullus illi adhibet psalides, & retinacula pedum, & frœnos, neque insidet peritus eques, Christum dico. Propter hoc omnia confusa sunt. Nam quia etiam canes doces imperare ventri, & furorem in leone domas, & ferociam in equo, doces etiā loqui aues: quomodo non absurdum brutis naturis rationalia indere opera: in rationalem autem brutorum ingenia, & affectiones introducere? Nulla nobis est venia. Omnes qui benè agūt, nos accusant,
C tam fideles, quàm infideles. Nam & infideles benè agunt, & bestiæ, & canes, & non soli homines, sed & nos nosipsos accusabimus, quando quidem voluerimus benè agere. Si autem ignaui fuerimus, exibilabimur. Etenim qui excellenter mali sunt, multi sæpe, quia voluerunt, mutati sunt. Causa autem hæc quam dixi, Quia obambulamus quærentes, quæ nostra sunt, non quæ proximorum. Si domum extruxeris magnificam, domus vtilitatem, non tuam vidisti: si equum bonum curaueris, similiter. Nullus solicitus est, vt sit anima bona quanuis vbi hæc bona fuerit non est illis opus: si autem non, neque ex illis vtilitas est. Sicut & de spōsa dicitur, licèt thalami sint ex velaminibus aureis, & si assunt chori mulierum pulcherrimarum, etsi rosæ, ac corollæ, etsi sponsus pulcher sit, etsi ministræ, etsi amicæ, etsi omnes decentes sint, illa autem deformitate plena nulla vtilitas: sicut neque damnum, si illa pulchra sit, ex illis. Quin & contrarium est, nam si deformis est, ab illis deformior apparet, ab iltis autem pulchrior fieret. Ita certè etiam anima habet quando pulchra est, non solùm non opus habet illis, sed etiam obumbrat pulchritudo illius. Philosophum enim non sic videmus in diuitijs, vt in paupertate fulgentem: nam illic quidem multi opibus adscribunt virtutem, & quia non indiget pecunijs. Quando autem in paupertate agit, & per omnia clarescit, & nihil turpe admittit, iam nulla corona afferri potest eiuscemodi. Hanc igitur ornemus, si quidem voluerimus ditari. Quę vtilitas quando mulæ quidem albæ sunt, & pingues ac obesæ: tu autem insidens macer, scabiosus es ac deformis? Quæ etiam vtilitas, si lecti quidem molles, & variè ornati: anima autem pannosa, nuda, ac deformis? Quod lucrum, quando equus quidem compositè ambulat, & saltanti, quàm gradienti similior est, & cū saltatione ornatus mundo nuptiali, insidens magis claudicet claudis, & ebrijs, & insanientibus, distortisque sit pedibus ac manibus? Dic sanè mhi, si quis tibi daret equum bonum, & corpus vulnerasset, quæ vtilitas? Nunc animam distortam habes, & non est tibi curæ. Curemus nosipsos aliquando, obsecro, oro, ne nos exibeamus ignominiosiores, ac fœdiores, quàm illi sunt, &
E siquidem verbis conuicia in nos iactet quis, mordemur ac dolemus, re autem ipsa nosipsos contumelia afficimus, & non conuertimur. Resipiscamus vel tardè, vt possimus etiam animæ magnam curam facientes, & virtutem amplexantes, æterna bona assequi, Gratia, & misericordia domini

domini nostri Iesu Christi, cum quo patri simul ac Spiritusancto gloria, imperium, honor, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Die autem sabbathorum, egressi sumus ciuitatem ad flumen, vbi putabatur oratio esse, & sedentes loquebamur mulieribus, quæ conuenerant. Et mulier quædam nomine Lydia, purpurarum venditrix, ex ciuitate Thyatiris, cuius cor dominus aperuit, vt attenderet his, quæ dicebantur à Paulo.

Homilia xxxv.

VIde iterum Paulum laudaizantem, tēporisque: ac loci rationem habentem. Vbi putabatur, inquit, oratio esse. Non.n. solùm vbi synagoga erat, sed etiam foris precabantur, ita vt locum segregarent, quoniam crassiores erant Iudæi. Die autem sabbathorum, quando verisimile erat, & turbam concursuram. [Et sedentes loquebamur mulieribus, quæ conuenerant. Et mulier quædam, nomine Lydia, purpurarum venditrix, ex ciuitate Thyatiris, colēs
F deū audiit, cuius dominus aperuit cor, vt attenderet his, que dicebantur à Paulo.] Vide iterum, vt est alienus à fastu. Mulier & humilis ista. Et manifestum ab arte, sed vide quantę sapientiæ fuerit: Principiò quidem datur ei hoc testimonium quòd coluerit deum. Deinde quòd ipsa vocarit apostolos [. Vt autem baptizata est illa, & domus illius, obsecrauit, dicens: Dñi mei, si iudicatis me fidelem deo esse, ingressi in domum meam manete, & coegit nos.] Vt autem baptizata est, inquit, illa, & domus illius. Considera quomodo omnibus persuasit. Deinde vide sapientiam quomodo blandè loquatur apostolis, quāta humilitate plena sint verba. Si iudicatis me fidelē domino. Nihil contemptibile in his. Quem non mollirent hæc verba? non rogauit simpliciter, nō permisit dominos esse, sed & coegit valdè. Hoc enim est coegit nos, id est, his verbis. Vide quomodo statim fructū facit, & magnū lucrum putat, vocationem. Quòd autem fidelem iudicaueritis, manifestum ex eo, quòd concredidistis mihi talia sacramenta, quæ nequaquàm tradidissetis si me iudicassetis indiguam. Et non ausa fuit anteà vocare, quā baptizata. fuit, manifestum faciens, quod non aliter persuasisset. Quare autem Paulus, & sui primùm non assenserunt, ita vt G
etiam cogerentur? vel quod illam prouoca I.u. 10
bant ad maiorem alacritatem, vel quoniā a b.
dixit Christus, In quancunque ciuitatem ingressi fueritis, quis sit dignus interrogate, & illic manete. Atque ita omnia singulari dispensatione fiunt. Factum est autem euntibus nobis ad orationem, vt puella quædam habens spiritum pytonis occurreret nobis, quæ quæstum magnum præstabat dominis suis diuinando. Hæc subsequuta Paulum ac nos clamabat dicens, Isti homines, serui dei altissimi sunt, qui annunciant nobis viam salutis. Quid? Nunquid & dæmon hæc loquebatur, & Paulus, prohibuit? & ille malignè agebat & hic prudenter. Voluit.n. hunc non esse dignum fide. Si enim admisisset illius testimonium Paulus, multos etiam fideles decepisset, vtpote ab illo approbatus. Propterea sustinet, quæ per se dicunt, vt finem illi faciat. Et ipse permissione quadam vsus ad illius interitum. Igitur primùm quidem admisit Paulus, & respuit, non volens simpliciter iniicere signis. Vbi autem perseuerauit hoc dicere diebus multis, & opus mōstrabat: Hi homines, inqt, serui dei altissimi sunt, qui sanè annunciant nobis viam salutis. Tunc præcepit illi, vt exiret. [Sed molestè ferens Paulus, & conuersus, spiritui dixit, Præcipio tibi per H
nomen Iesu Christi, vt exeas ab ea, & exijt in illa hora. Videntes autem domini eius, quòd actum esset de spe quæstus sui, apprehensum Paulum ac Silam traxerunt in forum ad principes, & offerentes eos magistratibus, dixerunt: Hi homines turbarūt ciuitatem nostrā, quum sint Iudæi, & annunciarunt mores, quos nō licet nobis suscipere, neq; seruare quum simus Romani. Vbique malorum causa pecuniæ. O Paganorum inhumanitatem, vt augeant pecuniam, puellam à dæmoniis vexari volunt. Arrepto Paulo, & Sila dixerunt, inquit: Hi homines turbarunt ciuitatem nostram. Quid nam fecerunt? Quare igitur antehac non attraxistis? Iudæi, inquit, quū sint. Ita nomen cauillabantur. Et annunciant nobis mores, quos non licet nobis suscipere, neque facere, quum Romani simus. Maiestatis lęsæ crimen dicunt. Et simul insurrexit turba contra illos. O inconsiderantiam, non exquisierunt, neque cōtumaciunnr

Universidad de Deusto Biblioteca

municarunt ſermone, quanuis tanto miraculo facto, adorare oportebat, vt ſeruatores, ac benefactores habere: nam ſi pecunias volebatis, quare his diuitijs inuentis, nõ accurriſtis? Poſſe dæmones abigere clariores reddit, quã ipſis credere. Ecce & hìc ſigna, ſed pecuniarum cupiditas plus va-
l luit. [Et militum principes diſruptis veſtibus ſuis, iuſſerunt eos virgis cædi, cumq; multas plagas eis impoſuiſſent, coniecerunt eos in carcerem, præcipientes cuſtodi carceris, vt diligenter cuſtoditet eos.] Itaq; Paulus quidem totum fecit, & miracula, & doctrinam, periculorum autẽ & Silas particeps fuit. Quid eſt moleſtè ferẽs Paulus?
2.Co.2 Malitia, inquit, dæmonis viſa, ſicut ipſe ali
c bi dicit: Non enim illius verſutias igno ramus. Quare non dixerunt, quòd dæmonem eiecerunt, quòd in deum impiè egerunt, ſed maieſtatis læſæ crimen faciunt, vnde & victos ſe declarant. [ta & de Chri-
Ioã.19. ſto dicebant: Non habemus regem, niſi
c Cæſarem. Omnis qui ſeipſum regem facit, contradicit Cæſari. [Et conieceruntillos, inquit, in carcerẽ. Magnus furor. Qui quum tale præceptum accepiſſet, coniecit illos in interiorem carcerem, & pedes illorum diligenter aſſeruauit ad lignum.] Vide, & ille iterum in interiorem carcerem illos coniecit. Et hoc ſingulari diſpenſatione contigit. Quoniam enim magnum miraculum erat futurum, idoneus locus ad auditorium ille qui extra ciuitatem iudicatur, liber à tentationibus, ac periculis. Vide vt hiſtoriæ ſcriptor illorũ ſtudia enumerare non erubeſcit: vtpote quum eſſet ocium magis auſcultabant his, quæ dice
K bantur, & neque ciuitas iſta Philipporum magna erat. Hæc ſanè ſcientes & nos, neminem erubeſcamus. Apud Coriariũ manet Petrus, apud purpurariam Paulus. Vbi faſtus? Igitur deum oremus, vt apetiat cor. Deus autem aperit corda, quæ volunt: eſt enim & excæcata corda videre. Sed videamus iterum, quæ dicta ſunt: [Mulier, inquit, purpurarum venditrix, cuius domi nus aperuit cor, vt attenderet his, quæ dicebantur à Paulo.] Itaq; aperire dei eſt, attendere autem illius, & ita erat diuinũ, ac humanũ. Vt autem baptizata eſt, inquit, obſecrauit, dicens: Si iudicaueritis me. Vide, & baptizatur, & accipit apoſtolos cum tanta ſupplicatione, multo maiore, quàm Abraham. Et non dixit vllam aliam coniectam, ſed illud per quod ſeruata fuit. Non dixit ſi magnam mulierem, ſi piam iudicaueritis me. Sed quid? fidelem dño. Si dño, multò magis vobis, niſi dubitetis. Et Python
non dixit apud me, ſed in domum meam manete, ita vt oſtendat hoc cum magna faciendum alacritate. Reuera fidelis mulier. Dic oro mihi, quis hic eſt dæmon? Deus, inquit, Python, A loco ſic dicitur. Vides quod & Apollo dæmon eſt? Et qm volebat in tentationes illos inijcere, atq; ita magis manifeſtauit exacerbare, & dicere, O ſceleſte, & ſceleſtiſſime. Si igitur ſcis, quòd viã
L ſalutis annunciant, quur non egrederis cedens: ſed id quod Simon volebat, dicens: Date mihi, vt cui impoſuero manus, accipiat Spiritumſanctũ, hoc & ille faciebat. Su.8.d
Qm vidit clareſcere, etiam hoc loco ſimulat. Hac ratione expectabat ſe relinqui in corpore, quòd hæc prædicaret. Si autẽ de homine dictum, quòd nõ eſt pulchra laus E 1.ſcc.
in ore peccatorum, multò magis de dæmone. Si ab hominibus teſtimonium non accepit Chriſtus, neq; à Ioanne, multò minus ab dæmone. Hoc.n. prædicare non hominum, ſed Spiritusſancti eſt. Quoniam igitur arrogantius faciebant clamantes, clamore obſtupefieri putarunt, dicẽtes: Hi homines turbant noſtram ciuitatẽ. Quid dicis? perſuades dæmoni? quare non & hic ille dicit, Filij dei excelſi? Tu dicis q turbant noſtram ciuitatem, ille dicit, quòd annunciant vobis viam ſalutis. Tu dicis, tradunt nobis mores, quos non licet ſuſcipere. Vide illos, neque dæmoni auſcultantes, ſed vnam auaritiam. ſpectantes. Traxeruntque illos, inquit, in forum ad principes, & ſimul inſurrexit turba contra illos. Vide illos non reſpondere, neque defenſionem dare, vt maiore digni miraculo fiant. Quando enim, inquit, infirmor, tũc M
potens ſum. Sufficit tibi gratia mea, poten 2.co.12
tia mea in infirmitate perficitur. Ita etiam c
ob manſuetudinem admirabiles erant. Ibid.b
Quantò diligentior cuſtodia fuit, tantò miraculum clarius forſan ſeditionem illic voluerunt ſedare, quoniam videbant turbam aſſiſtentem, & plagis quidem furotẽ iam ſiſtere volebant. Quia autem in carcerem conijciunt, & præcipiunt diligenter ſeruandum, volebant cauſam audire. Et diligenter aſſeruare voluit in ligno, quaſi dicat quis, in neruo. Quantis lachrymis proſequi oportet præſentis ſeculi ſtatum? illi quidem

quidem paſſi ſunt, quæcunque ſcilicet paſſi ſunt nos autem in delicijs? nos inſpectaculis? Vnde & perimus, & ſubmergimur, remiſſionem, & oblectamẽta vbique ſectãtes, & neque patimur, vel probro, vel ſermone aliquo propter Chriſtum contriſtari. Horum exemplorum oro continuã habeamus memoriam, quanta paſſi ſint, quã ta ſuſtinuerint, qũo non turbati ſint, qũo non offenſi ſint. Dei opus faciebant, & hęc patiebantur. Non dicebant. Quur hoc prædicamus, & non affert nobis præſidium deus? Verùm & per hoc illis proderat, & abſque præſidio conſtantiores ac fortiores reddebat. Tribulatio, inquit, ſuſtinẽtiam
A operatur. Obſecro igitur ne fluxam, & remiſſam quæramus vitam: nam quemadmodum hìc duplex bonum, quòd & fortes fiunt, & magna ſunt præmia: Ita illic duplex malũ, & q mollìores efficiuntur, & quòd in nullo bono ſed in malo verſantur. Nihil enim inutilius fuerit homine, qui omne tempus in delicijs, & remiſſione conſumit. Vir enim, inquit, non probatus, etiam reprobus. Reprobus non in his certaminibus ſed in alijs omnibus. Deſidia res inutilis eſt, & in ipſis delicijs nihil ita fructu carens, vt delicatè agere. Habet enim ſuam ſatietatem, neque tanta alimẽtorum, neque remiſſionis voluptas eſt, ſed omnia friuola fiunt ac diffluunt. Agẽ ne inquiramus hanc. Si.n. conſiderare volue rimus vter ſuauius agat, qui laborat, & in ærumnis viuit, vel qui in delicijs verſatur, illum magis inueniemus: nam primò, cor pus quidem eius qui talis eſt, enerue, & ineptum eſt: deinde, & ſenſus corporis non ſunt tam ſynceri ac ſani, ſed molles ac languidi: vbi ãt illi non ſunt, neq; ſanitatis voluptas apparet. Quis equus vtilis eſt is, q in delicijs, vel qui exercetur? Quæ nauis, eane quæ nauigat, vel quæ in littore manet? Quæ aqua, eane, quæ fluit, vel quæ ſtat?
B Quod ferrum, an quod moueretur, vel quo nemo vtitur? nonne illud quidem ſplendet ac argento ſimile eſt: hoc autem rubigine, conſumitur, & vbique inutile eſt, ac etiam aliquid ſuæ materiæ amittens? Tale quiddam fit etiam in ocioſa anima. Rubigo enim quædam apprehendit illam, & conſumit ſplendorem ac alia omnia. Itaque qua nam re detergetur rubigo illa? Cote tribulationum. Illæ vtilem facient animam, & ad omnia accommodam. Quomodo enim poterit affectiones ſcindere, acie habetata, & quaſi plumbea eſſet, flexili? Quomodo diabolum fauciabit? Cui autem non eſt oneroſus homo aqualiculum pinguiſſimum parans, & quaſi bellua marina trahendus? Non loquor de his, qui natura ſunt tales, ſed de his, qui ex delicata vita, corpora ſua effecerunt talia. Oritur ſol, & claros vbique diffundit radios, excitat ſingulos ad opera. Agricola arrepto ligone egreditur, faber ferrarius ſuos folles apprehendit, & ſinguli opifices quod ſibi congruit, & inuenies vnumquenque ſua inſtrumenta in manus ſumere. Mulier fuſum, vel contexta Ille autem quaſi porci ſtatim à matutinis horis ad paſcendum vẽtrem egreditur, quærens vt menſam præſumptuoſam in- C
ſtruat, tametſi hoc ſolùm ſit brutorum, primo mane paſci, quoniam ad nihil vtilia ſunt, quàm admactandum. Illa autem quæ dorſo geſtant, & operibus apta, etiam ipſa a noctu ad opus egrediuntur. Hic autem a lecto ſurgit, Sole iam totum implente forum, & omnibus labore ſatiatis. Surgit autem ſeſe diſtendens, ſicut ſus ipſa quæ impinguatur, optima diei parte in tenebris conſumpta. Deinde ſedet longo tempore in lecto, præheſterna crapula inuenire veſtes, & alia non valens, & conſumpta magna partẽ illis, tũ ſeipſum comit ac ornat, & procedit turpitudinis ſpectaculum, nihil habens hominis, ſed omnia, quæ ſunt beſtiæ, inhumana forma apparent, oculi lippiunt, vinum olet, miſera anima quaſi in lectum coniecta, ob varietatem ciborum ſine modo infuſorum, pondus carnium circunferens ſicut elephas: tandem veniens ſedet in locis, dicit facitque talia, vt melius eſſet illum adhuc dormire, quam vigilem eſſe. Si pericula grauia denunciantur quauis puella trepidior fit, ſi vtilia, puello quouis laxior ac mollior eſt. Vultus eius oſcitationibus plenus eſt, omnibus adhæret qui volunt malè agere, & ſi non ipſis hominibus, certè illorum affectionibus. Et ita talem facilè excitat, & concupiſcentia, & inuidia, & omnia. Omnes adulantur, oẽs miniſtrant, mollio- D
rem quàm eſt facientes animam, & quotidie prodit cum inſigni quadã noui morbi acceſſione. Vbi in rerum inciderit difficultatem, cinis & puluis fit, & nihil ei ſe

ricæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ricæ vestes prosunt. Hæc à nobis non sine causa dicta sunt nequis dissolutè, & inutiliter viuat. Ocium enim & voluptas ad operationes inutiles, ad gloriam solùm, & ad delicias respiciunt. Quomodo non omnes talem condemnabunt, & domestici, & amici, & cognatis? Quis autem non iustus dicet, Onus hic est terræ, frustra aduenit in mundum talis, immò non frustrà, sed in malum sui capitis, in damnũ proprium, in detrimentum aliorum? Quid igitur videtur dulcius, hoc enim nunc quæritur, ocio & seriatione? Et quid fœdius homine qui non habet, quod operetur, quid laboriosius, quid miserius? nonne hoc plurimis vinculis deterius? toto die in foro quotidie oscitare, & spectare homines præteruntes. Animæ enim natura est, vt semper moueatur, & quiescere nequeat. Deus hoc animal condidit operationibus deditum, & ex natura eius est operari, & E præter naturam eius, esse ociosum: ne ab ægrotantibus causam probemus, sed à re ipsa experimentum capiamus. Nihil vacatione molestius, nihil ocio. Ideò necessitatem operandi indidit nobis deus. Omnia enim ab ocio damnum accipiunt. Etenim & oculus, & os & venter, & vnumquodque membrorum, nisi quod suum est operetur, in extremum incidit morbum. Hoc autẽ maximè in anima est: nam sicut ocium mala res est, ita & operatio, quæ nõ congruit. Sicut enim siquis non comedit, dentibus nocet: ita qui comedit quæ non accommoda, stupere illos facit: Ita sanè, & hoc loco, si vel non operatur, vel operatur, quæ non conuenit. Igitur vtrunque, fugere studeamus, & ocium, & opus ocio deterius.

Et quod est illud? auaritia, ira, inuidia, & reliquæ affectiones, ab his vacemus, vt æterna nobis bona promissa consequamur, Gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre simul, ac spiritu sancto sit gloria, &c.

Media autem nocte, Paulus ac Silas orantes, laudabant deum, & audiebant illos vincti. F *Repentè autem terræmotus factus est magnus, ita vt mouerentur fundamenta carceris. Apertæ sunt autem statim Ianuæ, & omnium vincula soluta sunt,*

Homilia. xxxvi.

QVid illis animalibus cõferẽdũ? Multis plagis acceptis flagellati sunt, cõtumelijs affecti sunt, extremè periclitati sunt, in neruũ coniecti sunt, inque carcerem interiorem, & neque sic dormire poterant, sed tota nocte vigilant. Videtis quantum bonum sit afflictio? nos autem, & in mollibus lectis, & metu tetriti, totas noctes dormimus fortassis propterea insomnes manserunt, quoniam in periculis fuerunt. Nunquid somni tyrannis illos cepit? nunquid dolor inflexit? nunquid metus consternatos reddidit? Atqui hæc quæ illos excitabant, alacresque faciebant, etiam magna voluptate implebant. Media autẽ nocte, inquit, orantes laudabant deum, audiebant autem illos vincti. Nouum enim videbatur esse ac admirabile. [Repentè autẽ terræ motus factus est magnus, ita vt commouerentur fundamenta carceris, apertæ autem sunt statim omnes ianuæ, & omnium vincula soluta sunt.] Terræmotus factus est, ita vt custos è somno excitaretur, & ianuæ apertæ sunt, vt factum fieret mirabile. Hæc vincti non videbant, alioqui fugissent omnes. [Experrectus aũt custos carceris, G videns apertas ianuas carceris, arrepto gladio seipsum interempturus erat, putãs effugisse vinctos: clamauit autẽ voce magna Paulus, dicens, Nihil mali tibiipsi feceris; omnes enim hic sumus.] Admiratus magis est humanitatem Pauli, obstupuit fortitudinem, quia & fugere cũ posset, non fugit, & se à cæde prohibuit. [Petito autem lumine, irrupit ac tremefactus procidit ante Paulum, & Silam, & dixit, Domini, quid me oportet facere, vt saluus fiam?] Vidisti quanta illum cepit admiratio? [Illi autem dixerunt, Crede in dominum Iesum Christum, & seruaberis tu ac omnis domus tua, & locuti sunt illi sermonem domini, & omnibus qui in domo eius erant.] Quia statim locuti sunt ei declaratunt misericordiam erga illum. [Et assumptis illis in eadem hora noctis lauit à plagis,

plagis, & baptizatus est ipse, & oẽs q illius erant continuò. Et cũ perduxisset illos in domum, apposuit mensam, & exultauit cũ tota domo, credens deo.] Abluit eos redditurus illis gratiam, & honorans eos pp ea, quæ fecerat. [Die autem facto: miserũt militum principes lictores, dicentes, Dimitte homines illos.] Cognouerant fortasse factum, & non audebant per seipsos dimitte H re. [Annunciauit aũt custos carceris sermones Paulo, dicens. Miserunt militum principes, vt dimittamini, nunc igitur egressi ite in pace. Paulus verò dixit ad illos, Cæsos nos publicè, indicta causa, homines Romanos coniecerunt in carcerẽ, & nunc clàm nos eiciunt. Non profectò, sed veniant ipsi, & educant nos. Annunciauerũt autem militum principibus lictores verba hæc, & timuerunt, cum audissent Romanos esse. Et egressi orauerunt illos, & eductos rogabant, vt egrederentur è ciuitate. egressi autem è carcere, intrauerunt ad Lydiam, visisq; fratribus, exhortati sunt eos, & profecti sunt.] Etiam principibus militum denunciantibus. Paulus non exit, forsan propter Lydiam, & alios fratres, vel ẽt terret illos, ne putentur digni esse, qui perirent, & vt etiam alios confidentiores facerent. Triplex delicti crimẽ erat, quòd Romanos, & non audita causa, & publicè cõiecerant in carcerem. Vides quòd etiã multa humano more agebant. Exquiramus ad illam noctem noctes nostras. Ibi conuiuia, & ebreitates, & libidines. Ibi somnus nihil à morte differens, ibi vigiliæ somno molestiores: nam alii quidem dormiunt ita vt nihil sentiãt, alii autem vigilant miserabiliter ac miserè, seruos percutiendo, I pro pecunijs curas gerendo, cogitando, vt vlciscantur eos, qui se læserant, inimicitias meditando, verba cõtumeliosa per diem obiecta enumerando, & ita ignem iræ succẽdendo, intolerabiliaque faciendo.

Considera quomodo Paulus dormiuit, mirè, & singulari dispensatione hoc factũ fuit. Angelus enim aderat, & nullum oportebat videre, quod factum erat. Iam autem & hoc benè factũ, ꝙ prohibetur custos carceris seipsum occidere. Et quare, non aliud miraculum factum? quia hoc sufficiebat ad illiciendum illum, quod nisi euenisset, etiã ipse in periculum venisset. Non enim ita trahunt miracula vlla, vt ea, quæ ad salutem nostram attinent. Et ne videatur à seipso factus terræmotus, & naturalis, secutum est hoc testimonium, quod illud cõfirmet. Et in nocte apparet: Nihil enim ad ostentationem, sed omnia ad salutem aliorum faciebant. Non erat malus carceris custos. Coniecerat illos in interiorem carcerem, mandato sic accepto, & non à seipso. Et quare non anteà clamauit Paulus? Tumultu ac turbatione plenus erat homo, & non suscepisset verba. Idcircò vbi vidit illum sibiipsi mortem velle conscisce re, præoccupat ac clamat dicens, Omnes sumus hic. Eapropter, & petito lumine irrupit, & procidit ante Paulum ac Silam. Ad pedes vincti cadit custos, & præmittit illos foras ac dixit: Quid mihi faciendum est vt seruer? Quid nam dixerũt? Vide illum, non ob diligere, quia seruatus erat, sed quia virtutem obstupescebat. Vidisti quid illic factum, & qud hic? Illic puella liberata est à spiritu, & in carcerem coniecerunt illos, quòd liberauerunt illam à dæmonio: hic solùm monstrarunt portas carceris apertas, & apperuit portas cordis illius. Soluit vincula duplicia. Accendit illic lumen, nam & in corde illius lux fulsit. Et irrupit, ac procidit. Nec interrogauit, quomodo hoc factum est, sed statim dicit, Quid mihi faciendum est, vt seruer? Quid igitur Paulus? Crede in dominum nostrum Iesum Christum, & seruaberis inquit tu, ac domus tua. Maximè hoc homines conciliat, quòd etiam sua domus liberanda sit. Et locuti sunt ei sermonem, & omnibus, qui in domo illius. Lauit illos & abluuus est. Illos quidem à plagis abluit, ipse autem à peccatis lotus est. Alluit, & pastus est. Exultauit, inquit, quanuis nihil erat, sed verba solùm, & bona spes. Hoc signum erat, quòd ipse credidit, se ab omnibus liberatum. Quid carceris custodie peius? qd crudelius? quid ferocius? attamen cum multo illos honore suscepit, & lætatus est, non quia saluatus est, sed quia credidit deo. Crede, inquit, in dominum. Idcircò dixit, Qui credidit deo. Et ne videatur quasi reus ac peccator perire, propterea dicunt: Cæsos nos publicè, & indicta causa coniecerunt in carce L rem, vt non solùm gratiæ, sed etiam ipsorum sit opus. Vide vt varia dispensent gratia. Quomodo ille egressus est, quomodo

Universidad de Deusto Biblioteca

hic: rametsi vterque apostolus? Timuerunt inquit, quòd Romani essent, non quòd in iustè coniecissent in carcerem. Et rogauerunt illos vt exirent ex ciuitate. Hanc gratiam petiuerunt. Illi autem, vt ueuerunt ad Lydiam, & confirmauerunt illam, sic tãdem profecti sunt. Non enim hospitem illam dimittere oportebat in agone, & solicitudine. Egressi autem sunt non illis obtẽperantes, sed ad prædicationem festinãtes, vtilitate per hoc miraculum sufficiente ciuitati data. Non enim vltrà oportebat ibi manere. Etenim miraculum magis clarescit, vbi abierint illi, qui ipsum operati sunt. Et fides custodis carceris ꝓ voce erat. Quid huic par? ligatur, & soluit. Ligatus
M soluit duplici vinculo, eum qui ligauit soluit per hoc quòd ligatus est. Reuera hæc gratiæ opera sunt: Nunc igitur, inquit, egressi ite in pace hoc est, cum securitate, nihil timentes. Et aliter: Et hunc extra periculum volunt fieri, ne post hęc accusetur: Et non dicunt, Cæsos nos coniecerunt in carcerem, quia miracula operati sumus. Neque enim illa attendissent, sed qd maximè illorum mẽtes concutere potuit: Indicta causa, inquit, & cum Romani simus. Semper memores simus huius custodis carceris, & non miraculi. Quid dicent Gẽtiles? quomodo cum esset vinctus, persuasit vincenti? Et quem dicit persuaderi oportebat, num scelestum hominem, & miserum, & non habentem mentem, innumeris malis plenum, & facilè adducibilẽ? Addunt & hæc, Quis ille vel coriarius, vel purpurarum venditrix, Eunuchus, custos carceris? Serui, & mulieres crediderunt. Quid igitur dicere poterunt, quando & eos, qui indignitatibus constituti sunt, adducemus Centurionem, proconsulem, eos qui ex illo vsque in hunc diem, ipsosque imperatores ac reges? Ego autem aliud dico, quod hoc maius est. Illos contemptiores videamus. Et vbi, inquit, hoc miraculum? Profectò miraculum est. Nam si quidem crederet quis de rebus vulgaribus,
A nõ esset miraculum: quando autem de resurrectione, de regno cęlorum, de vita philosophi, popularibus loquitur quis, & persuaserit, mirabilior erit, quàm si sapientibus persuaderet. Quando enim non est periculum, & persuaserit quis benè insipientiam in medium afferunt. Quando autem dixerit quis seruo sicut tu es, Si credideris mihi periclitabere, omnes hostes tui erunt oportebit te mori, & innumera mala ferre, & deinde tẽperis animam illius, neutiquam hoc erit insipientiæ: nam si hæc dogmata voluptatem habuissent, meritò quis hoc dixisset. Si autem id, quod non dicerunt philosophi, seruus discit, vtique magnum est miraculum. Et si placet coriarium illum in medium afferamus, & videamus quid illi narrauit Petrus: vel si vis illum hunc carceris custodem. Quid igitur illi dixit Paulus? Christus resurrexit, inquit. Est resurrectio mortuorum, est regnum, & persuasit facilè credulo. Quid igi B
tur? de vita nihil dixit? dixit vtique, quòd temperatè viuendum, quòd pecunijs imperandum, quòd cauenda crudelitas, quòd propria danda aliis. nunquid & de his persuaderi erat paruæ sapientiæ, & non magnæ animæ? Esto autem quòd illi dogmata per insipientiam receperint, vitam ita philosophicam agere: nunquid insipiẽtiæ fuerit? Atque ita quantò insipientior est, cui persuadentur ea, quæ neque philosophi philosophis persuadere potuerũt, tantò maius fit miraculum, maximè autẽ quando, & mulieres, ac serui persuadentur, & operibus id declarant ea, quæ Platones, & omnes illi persuadere nequiuerunt. Et quid dico, quòd nulli persuaserint, cum neque sibiipsis? Quòd enim Plato non persuasum habuit contemnendas pecunias, hinc habes, quod tantas facultates, aureosque annulos, ac phialas possedit. Item vanam gloriam non esse expetendam Socrates, qui omnia faciebat ad gloriã spectans, neutiquam ostendit. Et si quidẽ illius sermones noti essent vobis, longum super ea re mouerem sermonem, & ostenderem multam apud illum esse ironiam, siquidem credendum est his, quæ discipulus eius de eo dicit, & quomodo à vana gloria, omnes eius literæ argumentum habent. At illis relictis, nobisipsis loquamur. Nam cum his quæ dicta sunt, etiam hoc est dicendum, & quia & cum periculis hæc persuadebantur. Ne igitur impudens sis, sed cogita illam noctem, neruos, hymnos. Et hoc studeamus etiam nos facere, & aperiemus nobis non carcerem, sed cœlum. Si orauerimus, & cœlũ aperire poterimus: Elias etiã clausit ac C
3.Re.17 & 18.a
aperuit

aperuit cœlum oratione. Est etiam in cœ-
Mat.16. c lo carcer. Quæcunque ligaueritis in terra,
Luc.18. a erunt ligata in cœlo. Oremus per noctem,
Ibi.11. a & soluemus hæc vincula. Nam quòd pre-
Su.10.a ces peccata soluant, persuadeat nobis vidua, persuadeat nobis ille amicus, qui intempesta nocte perseuerat, ac pulsat: persuadeat nobis Cornelius, Orationes tuæ, inquit, & eleemosynæ tuæ ascenderunt coram deo. Persuadeat nobis Pau-
1.Ti.5. a lus, dicens. Quæ autem vera vidua est, & solitaria, sperauit in deum, & adhæret precibus die, ac nocte. Si de vidua ille hæc dicit de infirma muliere, multo magis de viris. Et iam dixi, & nunc dico, excitemur nocte, etiamsi non multas preces facias, vnam fac cum sobrietate, & sufficit, nihil amplius peto, etiamsi non sit media nox, saltem sub ipsum diluculum. Ostende ꝙ non corporis solùm est nox, sed etiam animæ. Ne sinas illam ociosè transire, sed da domino hoc donum, immo & ipsum ad te redeat. Dic enim oro, si in graues incidissemus facultates, quem non rogaremus: si forsan petitionis compotes fieremus, respiramus. Quis tibi daret, vt paratus sit is, qui rogatur ad habendum tibi gratiã,
D quod rogas? Quis tibi daret ne obambules, & quæras quem nam roges: sed inuenias paratum? Ne alijs opus habeas per quos roges, vt per illos preceris. Quid hoc maius? Hic enim tunc maximè facit, quãdo non alios rogamus, sicut amicus germanus, & nos tùc maximè obiurgat quasi non fidamus illius amicitia, quando alios oramus, qui pro nobis ad illum intercedant. Ita etiam nos facimus, quando aliqui nos rogant, tunc potissimum illis largimur, quando per seipsos, & non per alios nos accesserint. Quid igitur, inquit, si offenderim? Cessa offendere, & lachrymas funde, & ita accede, & statim in primis inuenies illum propicium. Dic solùm, offendi, dic ex animo, & pura mente, & soluta sunt omnia. Non adeò cupis dimitti peccata tua sicut ille cupit peccata tua dimitti. Quod enim non concupiscis tu, cogita, quia neque vigilias suscipis, neque pecunias effundis: ipse autem vt dimittat peccata nostra, vnigenito suo non pepercit, germano eiusdemque solij, ac potestatis filio. Vides quòd ipse magis concupiscit dimittere peccata tua? ne segnes simus, ne moras nectamus. Misericors est, ac bonus, solum occasionem illi E
demus, idque ne nos inutiles fiamus, ac ociosi, quanuis & absque illa absolueret, sed sicut nos multa in ministris nostris formamus, & componimus, ita & ipse multa in nostram facit salutem. Præoccupemus faciem eius in confessione, quoniam Ps.94.a
bonus est, ac suauis, & misericors. Si autem non inuocaueris ex veritate, neque volueris ex corde loqui, Dimitte, sed ex ore, quid ille faciet? Quid est in veritate inuocare? Cum electione voluntatis, cum alacritate, cum mente syncera: sicut de vnguentis dicunt, verum esse, si nihil habet adulterinum, ita & illic reuera illum inuocat: & qui reuera illum inuocat, tandiù assidet, nec desistit, donec assequatur. Qui autem obiter defungitur, & sic legem implet, non inuocat in veritate. Quisquis ergo fueris, ne dic, Peccator sum solùm, sed etiam da operam, vt ab hac existimatione te liberes: nec dic solùm, sed & dole: si doles, operam adhibes: si non doles, operam non adhibes: si non doles subsannas. Quis dicens ægroto, non facit etiam omnia, vt liberetur à morbo? Magna arma sunt preces. Si vos, Luc.11
inquit, scitis bona dona dare, multò ma- b
gis pater vester. Quare non vis accedere? amat te: plus omnibus potest. Et vult, & potest. Quid prohibet? nihil. Igitur accedamus cum fide, accedamus dona afferentes, quæ vult, vltionis obliuionem, benignitatem, mansuetudinem. Et si peccator fueris, cum fiducia ab illo petes peccatorum remissionem, qui potest ostendere tibijpsi, quòd hoc tibi concessum sit. Sin iustus fueris, & non habes, vt ab vltione desistas, nihil profuerit. Non est possibile, quòd homo, qui dimiserit proximo, non plenam remissionem assequatur. Incomparabiliter: magis misericors est deus quàm nos, hoc omnibus manifestum est. Quid dicis? Si dixeris, iniuria affectus fui, iram domui, furoris vim pertuli, propter tuum præceptum, non dimittet etiam ille? omninò vtique dimittet. Et ita si purificauerimus animam ab vltionis cupiditate, sufficiet nobis, ad hoc, vt audiamur, & cum sobrietate, & multa sedulitate oremus, vt obtenta ab eo copiosa misericordia, bona promissa consequamur, gratia, & misericordia Domini nostri Iesu

Christi, cũ quo patri simul, ac sancto spiritui sit gloria, imperiũ honor nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

G

Cap. 17 *Transierunt autem per Amphipolim, & Apoloniam, & venerunt in Tessalonicam, vbi erat synagoga Iudæorum. Pro more autem suo Paulus intrauit ad illos, & per sabbatha tria loquebatur illis de scripturis, aperiens, & allegans, quòd Christum oportebat pati, & resurgere ex mortuis, & quòd hic est Christus Iesus, quem ego annuncio vobis.*

Homilia. xxxvii.

ITerum paruas ciuitates transeunt, & ad maiores festinant, vnde quasi ex fontibus quibudsam, in vicinas diuulgandus sermo, Pro more autem suo intrauit Paulus synagogam Iudæorum, quanuis dixerat, Conuertimur ad gentes: non relinquebat illos, magno enim amore prose-
Su. 13. g quebatur eos. Audi enim illum dicentem fratres, expectatio quidem cordis mei, & oratio ad deum pro Israel est, vt seruetur, & oraui anathema esse à Christo pro fratribus meis. Faciebat autem hoc propter promissionem dei, ac gloriam. Et
Ro 9. a ne offendiculum esset gentibus. [Et sabba
H tha tria loquebatur illis de scripturis, aperiens & allegans quòd Christum oportebat pati, & resurgere ex mortuis. Et quòd hic est Iesus ille Christus, quem ego annuncio vobis.] Vides quòd ante omnia passionem prædicat. Sic de illa non confundebantur, sed prædicabant vt salutarẽ. [Et quidam ex illis crediderunt, & adiuncti sunt Paulo, ac Silæ. Et religiosorũ Græcorum multitudo magna, mulieresque primariæ non paucæ.] Summam dixit sermonum alienus ab omni superfluitate, non vbique cõciones totas dicendo. [Zelo autẽ commoti Iudęi increduli, & assumptis quibusdam forensibus viris malis, & turba coacta concitauerunt ciuitatem. Et vrgentes, domum Iasonis, quærebant illos vt ducerent ad plebem. Non inuentis autem illis traxerunt Iasonem, & fratres quosdã ad principes ciuitatis, clamantes: Hi qui orbẽ terrarum concitarunt, huc quoque venerunt, quos hospitio excepit clàm Iason. Et hi omnes contra decreta Cæsaris faciunt, regem alium dicentes esse Iesum. O accusationem. [Iterum accusant violatæ maiestatis, & reipublicæ. Dicentes, inquit, regẽ alium esse Iesum. [Concitauernnt autem turbã, & principes ciuitatis audiẽtes hęc, & accepta satisfactione à Iasone, & à cæteris, dimiserunt illos.] Admirabiles erat vir ille, dimisit illos, & periculo se exposuit. [Fratres autem statim per noctem emise I
runt, simul Paulum, & Silam in Berrhœã. Qui cum aduenissent, intrauerunt in synagogã Iudæorum. Hi autem qui erant generosissimi Thessalonicensium, qui receperãt verbũ cũ oĩ alacritate quotidie diiudicãtes scripturas, num hæc ita se habeãt.] Generosissimi inquit erant, hoc est, humanissimi. Et vide non simpliciter, sed cum diligentia scrutabãtur scripturas. Hoc enim est diiudicantes: volebant enim & à seipsis certissimam persuasionẽ habere de passione. Iam enim crediderant. Itaque multi ex illis crediderunt, etiam Græcę mulieres honestæ, & non pauci viri. [Vbi autem cognouerunt Thessalonicenses Iudæi, quòd & in Berrhœa à Paulo anunciatũ esse verbum dei, venerunt, & illic concitauerunt turbas: statim aũt tunc Paulũ emiserunt fratres, vt iret velut ad mare, Manserũt Silas, & Timotheus illic.] Vide illum & cedentẽ, & vrgentem, & multa humano consilio facientem. [Porrò qui pro sequebãtur Paulum duxerunt illum vsque ad Athenas, & accepto mandato, ad Silam, & Timotheũ, vt quàm celerrimè ad illũ veniãt profecti sunt.] Videamus autem iterũ, quæ dicta sunt. Per sabbatha tria, inquit, loquebatur illis, aperiens ex scripturis. Benè, qũ vocabant, hoc & Christus faciebat, multum de scripturis disserens, & non semper signa faciens. Quoniam enim illi aduersabantur, & eum, vt impostorem, & incantatorem calumniabantur, ideò & ipse de scripturis disserit. Qui enim solis signis attentat persuadere, meritò suspectus est. Qui autem ex scripturis persuadet, non venit in eam suspicionem. Et vbique inuenimus illum doctrinis persuadere. Sed & cum in Antiochia doceret, congregata est ad ipsum ciuitas. Ita magnum quoddam etiam hoc est, & non paruum signum, sed verè valdè magnum. Et ne purent quòd ipsi possent totum, permittit illos deus expelli. Duo enim inde proueniebant, nempè quòd quasi depositi non superbiebant, & iterum, quòd neque vt rei terrebantur, ita etiam singulari ordinatione vocabantur.

Religio-

Religiosorum Græcorum, inquit, magna multitudo, & Græcarum mulierum, crediderunt etiam viri non pauci. Illi autem contrà faciebant. Quomodo autem dicẽs, Vt nos ad gẽtes, ipsi autem ad circuncisionem, loquitur Iudæis? Hoc ex superabundantia faciebat. Quoniam si Iudæis loqui
Gal. 2. b non oportebat, quomodo dicebat iterum, Qui enim cooperabatur illi in circuncisione, cooperatus est & in me gentibus? Quemadmodum enim, & illi gentibus locuti sunt quanuis ad circuncisionem segregati, Ita & hìc. Et quanuis amplius hos curabat non tamen illos negligebat, ne
L videantur diuisi esse. Et quomodo, dicet quis, prius ad synagogas ingreditur? Græcis persuadebat per Iudæos dum Iudæis loquitur. Sciebat enim quòd hoc ad gentes conciliandas multum valebat. Idcircò dicebat. Quoniam ego gentium sum apostolus. Et epistolæ illius omnes cõtra Iudęos
1. Ti. 2. d pugnãt. Quòd Christũ, inquit oportebat pati. Si pati oportebat omninò, & resurgere, multò magis mirabile hoc quàm illud. Si enim illum, qui nihil iniustè egit morti exposuit, multò magis suscitauit illum. Iudæi autem increduli, assumptis forensibus quibusdã turbarunt ciuitatem, inqt: Ita cum plures essent Græci, assumebant quosdam. Quoniam non putauerunt Iudæi se sufficere ad seditionem mouendam nec iustam causam habebãt, tumultu sem per talia perficiunt, idque assumptis viris malis. Non inuẽtis autem illis, inquit, traxerunt Iasonem. O tyrannidem, ab ædibus sine causa illos extrahunt. Hi omnes cõtraria decreto Cæsaris faciunt, Regem, inquit, dicentes esse Iesum. Quoniam nihil contrariũ dicebant decretis, neque cõmouebant ciuitatem, in aliud crimẽ illos ducunt, & læse maiestatis, ac reipub. accu-
M cusant. Et quid timetis, siquidem mortuus est. Vide persecutiones semper prædicationẽ promouere? Itaque hi erant, inquit, generosissimi Thessalonicensium, hoc est, nihil mali facientes, sed alij quidem crediderunt, hi autem contrarium faciunt turbantes illos. Igitur multi quidem crediderunt ex illis, etiam Græcę mulieres: Iterum hìc credunt Græci. Tu autem vide qua dispensatione fugerunt metuentes. Nonne si cessassent prædicare, etiam amplius exacerbassent? Duo fiebant, & illorum furor extinguebatur, & prædicatio crescebat. Meritò autem & illorum malos mores ponit. Venerunt & illuc concitantes turbas, irrefrænabilem, in saniam illorum insinuat. Statim autem emiserunt Paulum fratres, vt iret inquit quasi ad mare. Hic iam Paulum solum mittunt. Metuebant nequid ipsi mali accideret, qui caput illorũ omnium erat. Sic non vbique gratia operabatur, sed sinit illos etiam humano consilio agere, exuscitans illos, & in solicitudinem immittens. Vide saltem vt Philippis seruarit solùm, hic non item. Et accepto mandato, inquit ad Silam & Timotheum, vt quàm celerrimè veniant ad ipsum profecti sunt. Et hoc meritò. Nam licèt Paulus erat, attamen illis opus habebat. Igitur benè in A
Macedoniam à deo impellebantur. Clara enim tum erat Græcia, alioqui & alia præter necessitatem faciebat: Christus præcipiebat ex euangelio viuere, hic autem hoc non faciebat. Christus non misit illum baptizare, hic autem baptizabat. Vide quomodo conferendus omnibus erat: Petrus in circuncisionem, hic ad gentes, & in maiorem partem. Et accepta satisfactione à Iasone dimiserunt illos. Vide quomodo satisfaciens Iason emisit Paulum, & ita animam suã pro Paulo exposuit. Hi, inquit, erant generosissimi Thessalonicenses, hoc est, virtutibus, & fide erga deum præditi. Qui scilicet susceperunt sermonem cum 1. Thes.
omni alacritate, inquit, quotidie diiudicã 1. b
tes scripturas, si hæc sic habeant. Non simpliciter impetu, neque zelo. Et quia maior ciuitas erat forenses homines erant in illa. Mirabile autem non est, si in maiore ciuitate deteriores sint, Immo maximè verisimile est in maiore esse priores, vbi multę tumultuũ occasiones: nam sicut in corpore, quando difficilior morbus fuerit, plus habet materiæ, & alimenti: Ita certè hoc loco, id quod & in Iconio factum est, & egreditur Paulus, vt & perditionis aliorum pœnam dent: Idcircò & Paulus B
dicit prohibentibus nos loqui gentibus, Et quare nõ manserunt, inquit, ibi? quare non signa fecerunt? Si enim illic vbi lapidatus est mansisset multo tempore, multò magis ibi. Quare? Deus non semper voluit illos facere signa. Non enim minus 1. Cor. 1.
signum est, vincere absque signoeos, qui d
persequuntur, quàm signa facere, atque ita sicut nunc absque signis prævalet, ita & tunc

tunc vbique volebat potens esse. Itaq; nec apostoli vbique ad signa confugiunt. Nos autem prædicamus Christum crucifixum signa querentibus, & sapientiam. Hæc dedimus, quæ neque signis persuaderi possunt. Et persuademus, adeoque magnum hoc signum erat. Igitur vide vbi extenta prædicatio, quomodo statim ad signa accurrũt: oportebat enim posteà ꝓpter eos, qui crediderant, maiora esse signa, quam quæ alijs fiebant, ideò, & fiunt, sed recedẽdo, & accedendo, ea faciebant. Emiserunt illum quasi ad mare. Quare? vt non possit facilè deprehendi. Ita enim illum eripere voluerũt, quasi per hoc magni quippiam perfecissent. Vide quanto studio, & reliqui discipuli erga præcipuos apostolos vsi sunt, & non quemadmodum nunc separati sumus. Separamur enim inter nos
C parui & magni. Alii quidem extollimur, alii autem inuidemus, & propter hoc & illi inuident, quia nos influamur, & non patimur cum illis æqualiter salutari. Idcircò in corpore est moderatio qualitatum, & harmonia, quia non est inflatio, non est autem inflatio, quia membra ita constituta sunt, vt seipsis inuicem vtantur necessariò, & caput pedibus eget, & pedes capite. Et nobis hoc fecit deus, & neq; sietfieri sustinemus. Etenim etiam si hoc nõ esset, oportebat charitatem ac pacem habere. An non auditis illos, qui foris calumniantur nos? Quando dicunt, Vtiles amicitiæ, laici nobis opus habent, & nos iterum propter illos sumus. Ita & doctor, & princeps non esset, nisi etiam discipuli essent ac subditi, neque facerent, quæ sua sunt, sicut terra opus habet agricolis, & agricolæ terra: ita & hic. Quam enim habet mercedem doctor, non habens cui ostendat edoctos? quam etiam hi qui docentur, si non optima fruantur doctrina? Et ita iterum similiter alter altero opus habet, & principes his, qui regũtur, & duces subditis. Principes enim multorũ gratia sunt. Nullus enim sufficit per seipsum aliquid operari, siue suffragia dare oportet, siue consilia, & sententias honestiores fiunt à congregatione, & multitudine.
D Exẽpli gratia, pauperes dantibus egent, dãtes accipientibus. Iterum considerantes, inquit, mutuum, ad incitationem dilectionis ac bonorum operum, propterea maiora potest communitas ecclesiæ. Quæ per seipsum nullus potest, cum alijs potest, ꝓpterea maximè necessariæ fiũt preces hoc loco pro vniuerso orbe, pro ecclesia, quæ in finibus, pro pace, pro his, qui in calamitatibus. Et hoc Paulus manifestat, dicens: vt quod in nos beneficium, in multa persona, per multos gratiæ dicantur ꝓ nobis: hoc est, vt multis concedatur. Et sæ 2.Co.1
pe præces illorum petit. Vide etiam de Ni
niuitis quid dicit deus: Ego autem non Ionæ
parcerem, ciuitati, in qua habitãt plures, q̃ vlt.d
duodecim myriades. Vbi duo vel tres sunt Mat.18.
congregati, inquit, in meo nomine, illic c
sum in medio illorum. Si autem duo magna possunt, multò magis plures: quãuis vnus sis, multum valeas, sed non similiter. Quare autẽ, & vnus es, & non facis multos? quare non es author charitatis? quare non concilias amicitiam? Maximum virtutis ecomium scis. Sicut enim deum magis exacerbat, per conspirationem esse malos, ita magis illum lætificat in concordia esse bonos. Non eris, inquit, cum multis
in malum. Omnes declinauerunt, inuti E
les facti sunt, & facti sunt quasi fœtẽtes in Ps.13.b
malitijs suis. Fac tibi amicos præ domesticis, præque omnibus alijs. Siquis pacificus est, idem filius est dei, vtique multò magis & is qui amicos parat. Si is qui reconciliat filius dei dicitur, quo nomine appellandus est qui eos, qui reconcilantur amicos facit? Hanc negociationem exerceamus. Amicos faciamus inter se, qui inimicii erant, & eos, q̃ nõ inimici, & nec amici cõgregemus quidem, & hos, & ante omnes, nos ipsos. Sicut enim qui in domo inimicitias habet, & cum vxore sua dissidet, nõ est fide dignus, quod alios conciliet, sed audiet: Medice cura teipsum, ita profectò, & hic dicetur. Quæ igitur sunt nostræ inimicitiæ? anima dissidet cum corpore, malitia pugnat contra virtutem. Has soluamus, hoc bellum componamus, & tunc Luc.4.d
cum pace etiam alijs loquemur, cumque multa fiducia, non reprehendente nos cõscientia nostra. Pugnat ira cũ mansuetudine, pugnat auaritia cum contemptu diuitiarũ, pugnat inuidia cum benignitate. Dissoluamus hoc bellum, hos inimicos deiiciamu, s hos statuamus triumphos. In ciuitate nostra præparemus pacem. Ciuitas enim nobis est, & administratio, & ciues, & peregrini multi, sed peregrino- F
rum eiectionem faciamus, ita vt neque domesti-

domesticos corrumpamus, neque alienum & adulterinum dogma introducatur, neque carnalis sensus. Non videmus quod siquis hostium in ciuitate aliqua capitur, quasi explorator iudicatur. Igitur peregrinorum eiectionem faciamus, immò non solum peregrinorum, sed etiam hostium, si quem viderimus, tradamus principi, mẽti inquam cogitationem illam, quæ barbara quidem est, sed ciuili veste induta. Multæ apud vos cogitationes tales sunt, natura quidem inimicæ, amictæ autem ouillo vellere: Sicut Persæ Tiara sublata, & gladijs peculiaribus quos anaxyrides vocant, & calciamentis barbaricis dimissis, alieno in habitu regionem nostram ingrediũtur, & rasi in corpore, & familiari lingua loquentes, habitu bellum occultant. Si autẽ tormenta statim adhibueris, eum qui latet deprehendes. Ita & hic, examina sæpius talem cogitationem, & statim videbis barbaricum sensum. Vt autem in exemplo tales exploratores ostendam, quos præmittit diabolus, vt videant, quomodo res nostræ
G habeant: Agè vnum despoliemus, & in tribunali diligenter examinemus: Et si
2.Col.2 placet quosdam ex his quos Paulus depre-
d henderat, adducamus. Qualia sunt inquit, quæ rationem quidem habent sapientiæ per superstitionem, & humilitatem animi, & abstinentiam corporis, non per honorem aliquem ad satietatem carnis. Exempli gratia: Iudaismum inducere vult diabolus, itaque si inde adduceret, nihil persuaderet. Vide igitur quomodo illum efficiat. Oportet, inquit, abstinentiam habere corpus, hoc ad philosophiam, & bonam vitam pertinet, ne admittas cibum, sed vt caueas. Humilis ille sensus est. Et nunc iterum hæreticorum quis volebat vos ad creaturam abducere. Vides igitur quomodo præparauit dolum. Si dixisset, creaturam adora, captus esset. Sed cur? Responderetur enim, Deus conditor est. Porrò exerceamus iuxta sententiam dijudicantium scripturarum apostolicarum mentem, illuc eum ducamus, ipsi agnoscent, & prædicationem, & loquacitatem. Multi lucra magna lucrifaciunt, vt habeant, quod dent pauperibus. Iniusta lucra, & hæc cogi-
H tatio molesta, sed exoneremus eam, & exploremus, redarguamus, ne capiamur. Cęterùm effugientes omnes versutias diaboli, vt cum diligentia sana dogmata retinere valeamus, secureque præsentem vitam transigere, æternaque bona assequi, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, ac sancto spiritu simul sit gloria, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Paulo autem expectante illos Athenis, exacerbabat spiritus illius in ipso, cum videret idololatriæ deditam esse ciuitatem. Disputabat igitur in synagoga cum Iudæis, & religiosis, & in foro quotidie cũ his, qui ipsum fortè adissent.

Homilia.xxxviii.

VIde quòd maiores tentationes habet apud Iudæos, quàm apud gentes. Athenis enim nihil tale patitur nihil enim præter risum passus est. Apud Iudæos autem multæ difficultates, adeò erant irritati. Ideò & dicit: Paulo autem expectante illos Athenis, exacerbabat spiritus illius
in ipso, cum spectaret ciuitatem idolis ob- I
noxiam. Meritò. Vix enim alibi tot videbatur idola. [Disputabat igitur in synagoga, & in foro quotidie cum his, qui fortè ipsum adissent.] Vide iterum differit apud Iudæos, vndique obstruens ora eorum, qui dicebant, quod Iudæos reliquisset, propterea quòd ad gentes se conuertisset. Mirum est, quòd philosophi sic illo loquente non statim deriserunt eum, cum contumelijs, neque a prædicatione resilierunt, dicentes: Procul a philosophia abest, quia nihil fastus habebat. Et aliter: quia neque cogitabant, neque intelligebant ea, quæ dicebantur. Quomodo enim cum alij ex eis corpus dicebant deũ, alij verò voluptatem fœlicitatem. [Quidã autem Epicurei, ac Stoici philosophi conflictabantur cum eo, & quidam dicebant. Quid vult verbisator ille dicere? Alij verò: Nouorum dæmoniorum annunciator esse videtur, quia Iesum, & resurrectionem euangelizabat.] Etenim resurrectionem deum quendã esse putabant, quia

Universidad de Deusto Biblioteca

& fœminas colebant. [Apprehensum autē illum ad Ariopagum duxerunt, dicentes: Possumus ne scire, quæ nam noua ista, quę à te docetur doctrina, noua enim quædā ingeris auribus nostris. Volumus igitur scire quidnam velint hæc esse. [Duxerunt illum ad Ariopagum, non vt discerent, sed vt punirent. Ibi erant iudicia sanguinis. Vide igitur quomodo etiam sub spe discē di vbique, nouam doctrinam obijciunt.
K Loquacium ciuitas, ciuitas illa erat. [Athe nienses autem omnes, & hospites qui il lic versabantur, ad nihil aliud vacabant, quàm vt dicant, & audiant aliquid noui. Stans autem Paulus in medio Ariopagi, dicebat: Viri Athenienses per omnia ferè superstitiosiores uos video. Trāsiens enim & contemplans culturas vestras, inueni, & aram, in qua inscriptum erat, Ignoto deo.] Quid est hoc. Athenienses, quia per multa tempora acceperant deos etiam extraneos, vtpote templum Mineruę, & Panen, & alios aliunde, timentes ne forsan, & alius quispiam esset, quem ignora rent, ipsis quidem nondum cognitus, qui tamen alibi colatur, propter maiorem igitur securitatem etiam illi altare erexerunt: & quoniā nō erat manifestus deus, inscri ptum est, Ignoto deo. Hunc igitur Christum Iesum esse Paulus dicit: [Quem igitur ignorantes benè colitis, hunc ego annuncio vobis. [Vide quomodo ostendit, quod ipsum præoccuparit. Nihil extraneum, inquit, nihil nouum affero. Mul-
L tum illi obiiciebant: Quæ est ista, quæ dicitur à te doctrina? Noua enim quædam ingeris auribus nostris. Statim igitur suspi cionem illorum ausert, ac dicit: [Deus qui fecit cœlum, & omnia, quæ in illo, hic cœli, ac terræ dominus existens.] Deinde ne putent vnum ex multis esse, corrigens deinceps subdit: [Non in manufactis tem plis habitat, nec manibus humanis colitur, aliquo indigens. [Vides quomodo paulatim philosophiam inducit, quomodo deridet errorem gentilum? [Dans vitam, & spiritum, & omnia, fecitque ex vno sanguine omne genus hominum, quod habitas super omnem faciem terræ.] Hoc dei proprium. Vide igitur num hæc & de filio dici possint. [Præfinitque præstituta tempora, præfixitque terminos habitationis eorum, vt quærerent deum, si fortassis palpent, ac inueniāt eum, tametsi non longè absit ab vno quoque nostrum. In ipso enim viuimus, & mouemur, & sumus, sicut & quidam ex Poetis vestris dixe runt. Nam huius & progenies sumus.] Aratus
Hoc Aratus poeta dixerat. Vide probatio Poeta.
nes, adhibet etiam ab his, quæ apud illos fiebant, ac dicebantur. [Progenies igitur cum simus dei, non debemus putare auro, vel argento, vel lapide arte sculpto, & inuento humano Deum esse similem.]
Ee certè propter hoc, inquit aliquis, debe- M
mus? Minimè. Quādoquidem, neque nos illis similes, neque animę nostræ, Cur autem non recta iuxta philosophiam ingre. ditur, dicens: Deus natura incorporeus est, inuisibilis, & infigurabilis: Quia superfluum videbatur iam hæc dicere ad homi nes quidem nondum edoctos vnum esse deum. Propter hoc illa dicere omisit, sed in quæstione consistit, ac dicit: Et tem pora quidem huius ignorantię cum dissimularit deus, nunc annunciat hominibus omnibus vbique, vt resipiscant, eo quòd statuit diem in quo iudicaturus est orbem in iustitia in viro cui decreuit, fi. de præstita omnibus, resuscitando illum ex mortuis. [Vide, concusa mente illorum dicendo, Statuit diem, & territa, tunc op portunè adiicit hoc, Resuscitando illum ex mortuis. Sed videamus iterum quæ dicta sunt: Paulo autem expectantes illos Athenis exacerbabat, inquit, spiritus illius in ipso. Non ira hoc loco, neque indigatio est exacerbatio, vel incadescentia, sed excitationem, ac zelum significat. Sicut etiam alibi: Facta est, inquit exacerbatio inter illos. Et vide, singulāri ordina Su. 15.
tione euenit, quòd illic expectans illos, in g
uitus manserit. Quid igitur ex paroxyneto? exacerbabat, pro eo qd dicimus, exci-
tabatur. Procul enim est ab ira, & indigna A
tione, donum spiritus. Non ferebat, sed mordebatur. Itaque disputabat quidem in synagoga cum Iudæis, inquit, ac religiosis. Vides, vt ille iterum cum Iudęis disputat? Religiosos autem, proselytos dicit. Dispensi enim sunt Iudæi vbique ab aduentu Christi, nam simul & lex ab illo tempore soluebatur, & docebant homines pietatem, etiamsi ipsi nullam acciperent vtilitatem, quam quòd habebant suarum calamitatum testimo-

testimonia. Quidam autem Epicurei, & Stoici philosophi conflictabantur cum illo. Non iam legibus suis utebantur Athenienses, vtpote Romanis iam subiecti. Et vnde voluerunt hi conflictare? quoniam videbant, & alios conferentes, & hominem existimationis cuiusdam.
1.Cor.2 Et vide statim cum contumelia aggrediū-
d tur. Animalis enim homo non capit ea, quæ sunt spiritus: Nouorum dæmoniorum uidetur, inquit, annunciator esse. Dæmonia deos suos appellabant. Erant enim ciuitates illæ idolis plenæ. Apprehensum enim illum ad Arium pagum duxerunt, di centes. (Quare in Arium pagum illum tra xerunt? vt perterreretur. Ibi enim capitales causas iudicabant, & homicidia.) Possu mus ne scire, quæ noua illa quæ à te dici-
B tur doctrina? Noua enim quædam in geris auribus nostris. Athenienses autem omnes, & peregrini qui illic uersabantur ad nihil aliud uacabant, quàm ut dicerent uel audirent quippiam noui. Hic illud assignatur, quòd quanuis semper occuparentur in eo quòd audirent uel dicerent aliquid noui: attamen, illa noua putabant, utpote quæ nunquam audierant. Stans autem Paulus in medio Arij pagi: dixit: Viri Athenienses per omnia ferè superstitiosiores vos video. Transiens enim & considerans culturas vestras. Non dixit dæmones simpliciter, sed viam parat sermoni, propter hoc dixit: Superstitiosiores vos video propter altare. Deus, inquit, qui fecit mundum, & omnia quæ in illo: locu tus est vocem vnam, per quam omnia quæ philosophi tradebant, subuertit. Epicurei enim prouidentiam dei negantes, omnia per se ferri dicebant, & ex atomis constitu ta esse. Stoici autem corpus, & seruorem. Ille verò dicit, opus dei esse mundum, & omnia quæ in illo. Vides quàm succinctus sit, & quàm dilucidæ breuitatis. Et vide q̄ erant q̄ auribus illorum ingerebant, nēpe quod deus mundum fecerit. Quæ ēt ple bei nunc sciunt, hoc ignorabant Atheniē
C ses, & Athenienſium sapientes. Si enim fe cit, manifestum, quòd & dominus. Vide quid dicit deitatis esse indicia nempè esse conditorē, id q̄ & filius habet. Etenim pro phetæ vbiq; hoc dicunt, dei esse creare mū dum. Non sicut illi alium quidem esse factorem, sed non dominū, ponentes materiam ingenitam. Ibi nunc latenter dogma suum asserit, & illorum dogmata refutat. Non in manufactis, inquit, templis habitat: nam habitat quidem in tēplis, sed non in talibus, sed in anima humana. Vide cor poralem sustulit cultum. Quid igitur? nō habitabat in templo, quod in Hierosolymis? Minimè, sed operabatur. Quomodo igitur colebatur manibus humanis apud Iudæos? non à manibus, sed à mentibus. Quia illa nō quærebat, quasi opus illis habeat. Nūquid.n. inquit, comedā adipes tau Ps. 49.c
rorū, vel sanguinē hircorum potabo? Alio qui neque hoc suffecisset, quòd nullo indigeat, id quod affirmabat. Nam diuinum quidem & hoc, sed oportebat etiam aliud accedere, adiicit: Ipse dans omnibus uitam & spiritum, & omnia. Duas coniecturas deitatis ostendit. Et quòd ipse nullo e geat, & quod omnia cunctis suppeditet. Confer cum his omnia, quæ de deo Plato philosophatus est, quęcunque, & Epicurus, & nugæ apparebunt. Dans, inquit, uitam, & spiritum. Ecce etiam animæ opificem D
illum facit non genitorem. Vide iterum quomodo destruit sermonem de materia. Fecitque ex uno sanguine omne genus hominum, ut habitet super omnem fa. ciem terræ. Hæc meliora sunt quàm q̄ illi tradunt, & confundunt atomos achylen. Hic etiam ostendit, quòd non est portio, neque anima hominis deus, quod etiam il li dicunt. Non esset enim hoc, esse condi torem. Dicens autem non humanis mani bus coli deum, insinuat quòd mēte ac corde ei seruitur. Hic inquit, cœli ac terræ dominus. Igitur non sunt dæmones Mericí ac prouinciales, quorum partes ac pro uinciæ quædam propriæ, in quibus domi ni sunt. Deus qui fecit mundum, & omnia quæ in illo. Ostenso quomodo cœlum fa ctum, ostēdit quòd non in manufactis ha bitat: quasi diceret, Si deus, omnia. s. fecit: si autem non fecit, neque deus est. Dij qui cœlum, & terram non fecerunt, pereant. Multò maiora, quàm illi dogmata inducit tametsi nondū adhuc magna dixisset. Nō dum enim tempus, sed tanquam pueris loquitur de conditione mundi, & domina- E
tione dei, cui nulla re opus est. Vbi autem dixit, quòd omne genus hominum ex vno sanguine fecit: manifestauit omnium bonorum authorem. Quid huic sublimitati par? Nam mirabile est, quòd ex uno fecit tot: quod autē omnibus ille simul im perat,

perat, adhuc mirabilius. Dãs enim inquit, omnibus ſpiritum, ac vitam. Quid eſt, cũ præfinierit tempora præſtituta, præfixeritque terminos habitationis illorum, vt quærant deum, ſi forſan palpent illum ac inueniant. Quia non coactus eſt quis, inquit, obambulare & quærere Deum. Vel ſi non hoc, quia decreuit, vt quæratur Deus. Sed non ſemper hoc finiuit, ſed præſtitutis temporibus. Hoc autem dicit oſtendens, quòd neque nunc, qui quæſiuerunt inuenerint, quanuis ita manifeſtè inueniri queat, quemadmodum ſi quid in medio poſitum palpemus. Neque ibi quidem cœlum eſt, alibi non, & in hoc tempore fuit, in alio non. Et ita omni tempore, & in omnibus præfixis tetminis habitationis noſtræ poſſibile eſt quòd inueniamus illum. Ita enim pulchra diſpenſatione inquiſitionem ordinauit, ut neque loco, neque tempore prohibeamur. Certè & iſtuc ipſum maximè illis conducibile fuiſſet, ſiquidem uoluiſſent, quod vbique ſit cœlum, & ſtet in omni tempore. Idcircò, & ſic dixit: Quanuis non longè ſit ab vnoquoque noſtrum, ſed propè ſit omnibus. Quod autem dicit, hoc: eſt: Non ſolùm dedit uitam ac ſpiritum & omnia, ſed etiam quod eſt ſumma omnium, duxit ad ſui notitiam, dando hæc per quæ poſſemus illum inuenire ac comprehendere, ſed noluimus quærere, quanuis ante pedes eſſet. Non longè, inquit, ab vnoquoque noſtrum cum ſit. Papè, omnibus propè eſſe dicit, qui in toto orbe ſunt. Quid hoc maius? Vide quomodo Mericos dæmones refutat. Quid dico procul? Tam propè eſt, ut abſque illo non viuamus. In illo enim viuamus, mouemur, ac ſumus. Hoc dicit quaſi corporali exẽplo. Sicut impoſſibile eſt ignorare aere vbique diffuſum, & non longè ab vnoquoque noſtrum exiſtentem, immò etiam in nobis exiſtentem, ita profectò, & omnium opificem. Vide quomodo omnia illius dicit eſſe prouidentiam illius eſſe dicit ac conſeruationem, eſſe ab illo operandi uim, actum habere, & non perire. Et non, dixit per illum, ſed quòd proprius fuerit, in illo. Nihil tale dixerat Poeta ille, dicens: Huius enim, & genus ſumus. Sed ille quidem de Ioue dixerat, hic verò de omnium opifice aſſumit, & non illum hoc dicto intelligẽs. Abſit, ſed quę propriè de vero deo dicta ei adſcribens. Quoniam & altare huius dixerat, non illius quem colebant. Dicta enim ſunt quędam, & fiunt huic, & neſciunt Græci quod fiant ei, ſed ea ipſi de alio intellexerunt. Dic enim, de quo dicitur propriè: Ignoto deo? De conditore omnium, an de dæmone, cum & illum ignorarint, hunc verò ſcierint? Similiter etiam quòd omnia fecit, congruerit de Deo dictum eſſe, non de Ioue ſceleſto quodam homine, & abominabili, ac mago. Ita etiam Paulus non ſimiliter ſicut ille dixit. Huius enim & genus ſumus. Abſit, ſed alia mente. Genus enim dei nos eſſe dixit, hoc eſt, familiares, proximos, & quaſi quis dicat, Proximè habitantes ac vicinos. Vt enim non iterum dicat. Noua ingeris auribus noſtris. Nihil enim hominibus contrarium, ducit poetam in medium. Et non dixit, Non debetis putare auro vel argento deum eſſe ſimilem ò ſceleſti ac impij: Sed humilius, Hoc non debemus putare, inquit. Sed ſuper hoc. Quidnam eſt, Super hoc? deus, ſed neque hoc. Eſt enim efficaciæ nomen: verum iam hoc niſi, quòd non dicimus huic deum eſſe ſimilem. Quis enim diceret? Vide quomodo incorporeum introducit, Mens enim quando ſuſpicatur corpus, etiam diſtantiam imaginatur. Genus igitur exiſtentes dei, non debemus, inquit, auro vel argento, vel lapidi ſculpto arte, & figmento hominis, deum eſſe ſimilem putare. Iam dixerit quis: Non hoc putamus, quare igitur hæc dicit? Sed ad multos loquebatur ille, vnde & benè dixit. Nam ſi nos ſumus illis ſimiles iuxta animam, multò magis deus. Tunc abducit illos à ſuſcipione. Non ſolùm autem ſculpturæ artis deus non eſt ſimilis, ſed neque alteri cupiam humanę cogitationi ſubijcitur. Nam vel ars vel mens inuenit. Idcirco ſic dixit: itaque ſi id quòd ars humana uel mens inuenit, hoc deus, & in lapide ſubſtãtia dei, quomodo in illo viuimus, & nõ inuenimus illum? Duplex obiectio. Et quod illum non inuenerunt, & quod tales inuenerunt, minimè per ſeipſam fide dignas. At vbi concuſſa illorum anima oſtendit eos eſſe inexcuſabiles, vide quid ſubdit: Tẽpora quidem ignorantiæ diſſimulans, nũc annũciat hoĩbus oĩbus vbiq; ut pœnitẽtiã agant. Quid igitur? Nullus horum punitur? Nullus qui pœnitentiam vult agere de his

de his dicit, non de his qui defuncti ſunt, ſed quibus annunciat. Non exigit à vobis rationem, inquit: non dixit, ille deſpexit: non dixit, permiſit, ſed vos ignoraſtis, diſſimulauit: hoc eſt, nõ exigit pœnam, quaſi digni ſitis pœna. Ignoraſtis, & non dixit, ſponte malè egiſtis, ſed per hoc ſuperiora monſtrauit, vt vbique pœnitentiam agant, dicens: Hic totum orbem inſinuat. Merici. Vide quõ illos abducit à Mericis, hoc eſt, prouincialibus dijs. Quapropter ſtatuit diem, in quo iudicaturus eſt orbem in iuſtitia. Vide iterum orbem dixit, ſic homines uocans in viro, cui decreuit ſuſcitando illum ex mortuis. Vide quomodo iterum paſſionem manifeſtauit, memor factus reſurrectionis. Quod autem verum ſit iudicium, manifeſtum ex reſurrectione? Simul enim præparata ſunt. Et quòd omnia vera ſint, inquit, manifeſtum ex eo quod reſurrexit. Et reſurrexiſſe illum ex mortuis omnibus hanc fidem adhibet. Idque iam manifeſtum. Hæc quidem dicta ſunt ad Athenienſes, tempeſtiuum autem etiam vobis dici, omnibus vbiq; agendam eſſe pœnitentiam, quia præfiniuit diem, in quo iudicaturus eſt orbem. Vide quomodo, & iudicem illum inducit, & cum prouidentia gubernantem mundũ, & miſericordem, & condonantem veniã, & potentem, ac ſapientem, & omnia ſimpliciter, quæ ſunt conditoris habentem. Confirmationem dictorum ponit, quoniam ille reſurrexit ex mortuis. Pœnitentiam igitur agamus. Omninò enim iudicari oportet: ſi non ſurrexit Chriſtus, non iudicamur: ſi autem ſurrexit, omninò iudicamur. In hoc enim, & mortuus eſt, vt & mortuorum ac viuorum dominus ſit, inquit. Et iterum: Omnes enim aſſiſtemus tribunali Chriſti, vt vnuſquiſque portet ſecundum ea, quæ operatus eſt. Ne aut putes hæc eſſe ſolùm verba. Ecce & de reſurrectione omnium introduxit ſermonẽ. Ro. 14. b Neque enim aliter iudicatur orbis. Etiam hoc quòd ſuſcitauit illum à mortuis, de corpore eſt dictum: hoc enim & mortuum erat, hoc & cecidit. Apud gentes, ſicut creatio, ita & iudicium reprobatur. 2. Co. 5. Hæc autem puerorum commenta ſunt, & ebriorum hominũ. At nos qui de his melius inſtructi ſumus, faciamus vtile aliqd, & ſtudeamus familiariſſimi eſſe Chriſto. Hactenus inimici eius fuimus, hactenus minus ſuauiter erga illum affecti fuimus. Abſit dicet quiſpiam, cur hæc dicis? Non vellem hæc dicere, niſi ea feciſſetis vos. Nunc autem, quæ utilitas, ſi ſermones taceantur, & res cum omni claritate ſic clament. Itaque quomodo illum diligemus? Dixi quidem ſexenties, dicam tamen, & nunc: modum vnum veniſſe mihi videor maximum, & mirabilem, nempe, vt cum eo quòd recogitamus innumerabilia, & maxima beneficia, quæ communiter cum alijs à Deo accepimus, & pro quibus gratias habemus: recogitemus etiam ſinguli, quid ſibi peculiariter datum ſit, recogitemus autẽ id quotidie. Igitur quòd magnam hæc habeant vim vnuſquiſque noſtrum apud ſeipſum recogitet, & diligenter ſcrutetur, num aliquando in periculum prolapſus, hoſtium manus effugerit, & beneficia Dei, quæ conſcribi præ multitudine nequeũt, tanquàm in libro habeat: vtpote ſi fortè ante lucem egreſſus in viam, periculum euaſit: ſi fortè incidens in malos homines, eos vicit: ſi forte morbo correptus, deſperantibus omnibus iterum conualuit. Multum enim, & hoc valet ad conciliandum nos deo. Sanè ſi Mardochæus ille ita habuit ſubſidiaria bona opera, quæ ab ipſo facta, cum veniſſent in memoriam regis: vt ad illam gloriæ claritudinem peruenirет, multò magis nos ſi memores fuerimus. Et duorum iſtorum operum diligens faciamus examen, quid nos quidem peccauerimus in deum, & quid boni ille nobis fecerit, Ita & grati erimus, & omnia effundemus. At nullus hæc recogitat, ſed quemadmodum de peccatis loquimur, eſſe nos peccatores peccata non in ſpecie memorantes, & exquirentes, ita & de beneficijs dei, quòd benefecerit nobis deus dicentes, non ſpeciatim illa examinamus, non dicimus vbi, & quanta, & in quo tempore: ſed ex præſenti magnam faciemus diligentiam. Nam ſi quis etiam uetera repetere poteſt, omnia diligenter conſideraret, grandem inuenturus eſt theſaurũ. Hoc etiam nobis vtile eſt, ut non deſperemus. Nam quando viderimus, quod ſæpe nobis præſidio fuerit: non deſperabimus, neque putabimus nos abijci, ſed ingens illius pignus accipiemus, ſuum erga nos prouidentiam ac curam cogitantes, quòd peccantes nõ punimur, ſed etiam præſidio

præsidio fruimur. Dicam autem quiddam & ego, quod à quopiam audiui: Erat puer quidam, quem cum matre contigit, cum nondum decimum, & quintum ageret annum, in ægro aere perquàm corrupto, febribus laborare. Erat autem post autumnum. Et mater quidem festinauit ingredi
A in ciuitatem: puer verò illic iubentibus medicis & mansit, & quum flagraret febris, cœpit gargarizare, inde abstinentiam meditans, immò ignem extingui putans. Nisi autem mox, quod optabat, acciperet, vtputa puer existens ob intempestiuam cõtentionem posteà non accipiebat. Vbi autem venit in ciuitatem proposita sunt ea, quæ illius linguæ erant, ac sermonis, & valde diù fuit non loquens, & nihil articulatum pronũcians, sed legebat quidem, & doctores multo tempore inuisebat, & simpliciter absque signis erat, & abiecta fuit de eo spes omnis: eratque mater dolore plena, & plurima adinuenerant medici, multa etiam alij, sed nihil horum proderat: donec misericors deus linguæ vinculum sanauit, & tunc conualuit, & pristinam loquendi facilitatem, ac claritatem accepit. Narrauit autem illius mater, quòd etiam quum paruus esset puer in naribus habuerit morbum, quem polypũ voluit, & iterum medici desperauerunt, orauitque mater, vt moreretur, & pater illi maledicebat. Adhuc enim viuebat, & ite rum omnia facta sunt difficilia. Et ille statim vnguibus fricans à foramine narium,
B bestiolam illam impetu spiritus à naribus erasit, & omnes difficultates solutæ sunt. Hoc autem sedato, fluxus per oculos acutus, & viscosus continenter fluebat, magnasque & crassas lemas efficiebat, ita vt pupilla oculi obduceretur pellicula se interponente, & grauem cæcitatem afferebat, omnesque dicebant actum esse: sed etiam ab hoc morbo statim per gratiam dei liberatus est. Et hæc quidem sunt, quæ audiui, quæ autem ipse scio, narrabo vobis. Mota est olim me adhuc adolescentulo, magna tyrannorum hostilitas, militibus etiam foris extra ciuitatem ad insidias positis, fortè fortuitò libellos quærebant incantatorios, & magicos. Et qui scripserat librum, nondum perfectum in flumen abiecerat, & captus, quum postularetur ab eo, reddere non poterat, sed ducebatur per totam ciuitatem vinctus. Et ita quum accusaretur dedit pœnam: tunc ego in martyris ædem proficisci volens, transibam per hortos iuxta flumen cum alio quodã: ille autem viso libro, qui in superficie fluebat, primùm quidem putabat linteum esse: proprior autem factus, agnouit esse librum, & descendens recepit. Ego autem contendebam, vt de communi inuento, & ridebam. Sed videamus, inquit, quidnam hoc sit, reuoluit partem paginæ, & inuenit scripta magica. Accidit autem eodem C
tempore militem transire, qui hoc animad uertens abijt, & timere nos fecit. Quis enim credidisset, quòd è flumine sumptũ sustulissemus, quum omnes tunc etiam, qui non suspecti detinerentur: & abijcere non audebamus, ne videremur? Idem etiam periculum erat, si diuideremus. Concessit igitur deus, & abiecimus, & posteà a periculis sumus liberati. Et innumera dicere possem, si omnia enumerare vellem. Et hæc propter vos dixi, vt etiam si non talia, sed alia quædam habetis, in perpetua memoria sint: vt si lapis quidam illatus in te tortus, super te non venit. Hoc semper habe in memoria. Magnam hæc nobis cum deo amicitiam faciunt: si enim memores beneficiorum ab hominibus acceptorum, multum dolemus, quòd non possumus illis aliquid rependere: multò magis hoc in his, quæ à deo accepimus. Si igitur volumus non contristari, dicamus oro: Si bona suscepimus à domino, Iob.2.b
mala non sustinebimus? Et Paulus propter hoc dicebat, vnde liberatus sit. Vide & Iacob, quomodo hæc in mente habebat. Ideò etiam dicebat: Angelus qui eripuit me a natiuitate mea. Et non solùm quòd Ge.48.c
eripuit, sed quomodo, & etiam in quo cogitemus. Vide igitur, & illum seorsim, D
memorem esse beneficiorum. In baculo meo, inquit, transiui per Iordanem. Iudæi autem etiam eorum, quæ patri- Ibi.32.
bus euenerant, memores semper erant, c
repetentes subinde ea, quæ in Aegypto facta sunt. Igitur multò magis nos propria, quæ nobis acciderunt, quoties in pericula, & angustias incidimus, & si deus manum non adhibuisset, olim perijssemus. Hæc cogitantes omnes, & quotidie recensentes nobiscum gratias perpetuas habeamus Deo, & omnes communiter gloriam ei demus, & glorificantes illum ne deficiamus, vt offeramus ei cum

cum gratitudine magnam retributionem, gratia, & miserationibus vnigeniti filij eius, cum quo patri simul, ac sancto spiritui gloria, imperium, honor, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Audita autem resurrectione mortuorum, alii quidem irridebant, alii uerò dicebant: Audiemus te iterum super hac re. Et sic Paulus exiuit de medio eorum.

Homilia.xxxix.

E CVr nam Paulus, quum sic persuaserit, vt & Athenienses dixerint: Audiemus te iterum super hac re, quũq; pericula nõ essent, festinat relinquere Atheniẽses? Fortassis sciebat se non magnum lucrum facturum. Et aliter: Etiam à spiritu in Corin thum ducebatur. Quidam verò viri adhæ rentes ei, crediderunt, in quibus erat Dionysius Areopagita, & mulier nomine Da-
Cap.18 maris, & alij cum illis. [Post hæc autem separatus Paulus ab Athenis, venit in Corin thum, & inuento Iudæo quodam, cui nomen Aquilas, qui & genere Ponticus erat, nuperq; ab Italia venerat, & Priscilla vxore illius, eo quòd præcepisset Claudius separari omnes Iudæos à Roma: accessit illos, eo q; eiusdem opificij essent: mansit a pud illos, & operatus est. Erat ars illorum texere tabernacula.] Meritò in Corinthũ a spiritu ducit, in qua manere oportebat. Athenienses. n. quãuis nouę doctrinę amatores essent, attamen non attendebant, neque enim hoc curabant, sed vt semper ha-
Sup.17. d berent noui aliquid, quod fabularentur, studebant. Nisi. n. hic mos illorum fuisset, non dixissent, Nouorum dæmoniorum annunciator videtur hic esse. Sed hæc erãt illis admodum obscura. Attamen persuasit Dionysio Areopagytæ, & alijs quibus-
F dam. Nam illi forsan, vtpote vitæ moderatioris, citius acceperunt sermonem, alij verò non item. Igitur verisimile visum est, quòd iam seminarium, ac fundamentum iecerit. Iam enim potior pars vitæ illius iam processerat. Sub Nerone. n. occisus est. A Claudio autem nunc bellum Iudęis inferri cœpit, procul adhuc, vt etiam sic casti gentur: Etiam à Roma vt scelesti abigebãtur. Et hoc dispensatione factum, vt vinctus illuc ducatur, & ne tanquam Iudæus expellatur, sed tanqnam sub militibus agens illic asseruetur. [Et mansit, inquit, apud illos.] Papè, quam iustitiam inuenit vt cohabitaret? quoniam illic potissimum non oportebat accipere. Et in quo gloriantur, inueniantur sicut etiam nos. Disputabat autem in synagoga per omne sabbathum, persuasitq; Iudæis, & gentibus. Vt autem descendit à Macedonia Silas, ac Timotheus, coarctabatur spiritu Paulus, testificans Iudæis, quòd Iesus esset Christus, hoc est, vrgebant illum, & illi quidem molesti erant. Quid autem Paulus? Relinquit eos, multumque terret. Non vltrà, inquit, vobis erit necessarium dici sermonem: hoc tamen obscurius eis loquitur. [Contradicentibus autem illis, & blasphema loquentibus excussis vestimentis, dixit ad illos: Sanguis vester super caput vestrum. Mun- G
dus ego ab hoc tempore, ad gentes vadam. Et digressus inde venit in domum cuiusdã nomine Iusti colentis deum, cuius domus erat contigua synagogæ. Crispus synagogæ princeps credidit domino cum tota domo sua. Et multi Corinthij audientes crediderunt, ac baptizati sunt.] Vide quomodo iterum licèt dicat ab hoc tempore ad gentes ibo, neque sic tamen illos negligit, adeoque illud dixisse videtur, illos excitandi ergo. Et posteà venit ad Iustum, cuius domus synagogæ contigua, vt etiam sic si vellẽt, ex vicinia zelum haberent. Crispus autem, inquit, princeps synagogæ credidit dño cum tota domo sua. Et hoc plurimũ faciebat ad illos adducendos. [Dixit autem dominus per visionem in nocte Paulo: Ne timeas, sed loquere, & ne sileas, eo q; ego sum tecum, & nullus adorietur te, vt affligat te, eo qd est mihi populus magnus in hac ciuitate.] Vide quot rationibus illi persuadet, & quomodo id, qd maximè placebat ei, vltimo loco ponit. Et dicet: Quo igitur simul aggressi sunt eum? Profectò non præualuerunt, sed ad procõsulem duntaxat adduxerunt. [Seditq; annum, & menses sex, docens inter illos sermonem Dei. Cæterùm quum Gallio ageret proconsulẽ Achaię: insurrexerunt vnanimiter Iudæi contra Paulum, & duxerũt illum ad tribunal, dicentes: Quia contra le H
gem hic persuadet hominibus colere deũ.] Vides quare illi semper publicas accusationes texebant, vide saltem hic. Quum illi dixissent, q; contra legem persuadet hominibus colere deum, nihil horum curæ fuit proconsuli, sed magis defendit Paulũ, & audi

Universidad de Deusto Biblioteca

& audi quomodo respondet: Si qua esset iniuria, vel quod facinus malùm contingens ciuitatem ò Iudæi meritò sustinerem vos. Iustus ille homo mihi esse videtur, & manifestum est ex his, quæ respondet. Quum autem Paulus aperturus esset os suum, dixit Gallio ad Iudæos: Siquidem esset iniuria, vel facinus malum ò Iudæi, meritò sustinerem vos. Si autem quæstio est de sermone, & nominibus, & lege vestrate, videritis ipsi. Iudex enim ego huius esse nolo. Et abegit illos à tribunali. Omnes autem Græci apprehensum Sosthenem synagogæ principem, verberabant ante tribunal, neq; quicquam eorum Gallioni curæ erat. Et hinc iterum iustitia viri monstratur: nam quum ille verberanretur, non censuit priuatam iniuriam esse. Adeò impudentes erant Iudæi Videamus autem iterum quæ lecta sunt. Audita autem resurrectione mortuorum, alij quidem subsannabant, alij verò dixerunt: Audiemus te iterum. Quàm magna, & sublimia audierant? & nec sic attendebant, sed irridebant, resurrectionem autem irridebant. Animalis enim homo
1.Co.2. d non percipit ea, quæ sunt spiritus. Et ita inquit, exiit Paulus è medio illorum. Ita. Quomodo? aliis quidem persuasis, alijs verò non credentibus. Separatus autem ab Athenis, inquit, venit in Corinthum. Et inuento quodam Iudæo, cui nomen Aquilas, qui genere Ponticus nuper uenerat ab Italia, mansit apud illos, & operabatur. Vide quomodo lex incipit iam solui. Iudæus enim quum esset rasus posteà in Cenchreis, in Syriam proficiscitur cum Paulo, neque in Hierusalem, neque in vicina ire festinat, sed valde procul. Apud illum igitur manet, & non confunditur manere, sed manet: imò propter hoc ipsum manet, quia commodum diuersorium nactus erat, & quauis regia magis idoneum. Nec rideas dilecte. Sic enim palestra pugili magis utilis, quàm molles lecti, & militi ferreus gladius magis quàm aureus probatur. Et operabatur prædicans. Erubescamus nos, qui etiã absque prædicatione uiuimus ociosè. Di-
K sputabat autem in synagogis per omne sabbathum, persuasitque Iudæis ac Græcis. Contradicentibus autem eis ac blasphema verba dicentibus, discessit ac ratione expectans illos discessit, ut magis attraheret. Quare enim elegit, illa relicta, migrare in domum synagogæ contiguam, nònne propter hoc? neq; enim periculum videbat ibi. Testificans illis, inquit, non iam docet, sed testificatur [Contradicentibus autem illis, inquit, excussis vestibus dixit: Sanguis vester super caput vestrum] Hoc facit, vt non solo verbo, sed etiam opere terreat, & vehementius differit, utpote multis persuasis [Mundus sum, inquit, ego. Ab hoc tempore ad gentes ibo. Igitur & nos rei sumus sanguinis eorum, qui nobis concrediti sunt negligentes illos. Atque adeò quando dicit: In posterum negocium mihi nullus facessat. Non enim sic illos terrebat pœna, ut hoc cruciabat. Et digressus illinc uenit in
I domum Iusti. Transit, volens illis persuadere quòd ad gentes festinet. Crispus autem archysinagogus credidit, inquit, cum omni domo sua. Vide fideles cum tota domo hoc facere. Hoc autem facto statim, & alii multi credentes baptizanti sunt. Hunc dicit synagogæ principem, de quo scribens, inquit: Nullum alium baptizaui, nisi Crispum, & Caium. Opinor autem hunc etiam Sosthenem dici, qui intantum fidelis fuerit, vt etiam per
1.Co.1. b L cusserit, & Paulo semp affuerit [Dixit autẽ dominus per uisionem in nocte Paulo: Ne timeas, sed loquere] Eapropter multo tempore manet illic. Nam persuasit quidem illi, & multitudo, & familiaritas Christi amplior. Maius enim periculum fuit postea etiam pluribus credentibus, & synagogæ, principe. Ne timeas, inquit. Hoc ad excitandum sufficiebat, quia redargutus est, timens, vel non redargutus, sed confortatur quasi nihil passurus. Non enim semper illos affligi sinit, ne infirmiores fiant. Nihil enim ita contristabat Paulum atque increduli quasi contradicentes. Hoc etiam piculis eis grauius fuit. Et ne sileas, inquit, eo, quòd mihi populus multus est in hac ciuitate. Fortassis etiam propter hoc illi apparet Christus [Quum autem Gallio agẽret proconsulẽ Achaiæ, insurrexerunt una nimiter Iudæi contra Paulum. Vide post annum & sex menses aggrediuntur, quando non iam poterant propriis legibus uti. Hoc maximè inflauit Corinthios, quod maximè persuadebantur, quia neque princeps sese demittit.] Non enim idem erat ex contentione contendere, & docere il- M
los: quia

los: quia neque curæ erant illi negocia. Et considera quàm sapiens ille fuerit. Non n. statim dixit respondens: Non est mihi curæ, Sed quid? igitur si qua iniustitia, uel q̃ facinus malum, ò Iudæi, meritò sustinerẽ vos. Si autem quæstio est de sermone, & nominibus, deq; lege vestrate, vos videritis Iudex. n. horum ego nolim esse. Separauit illos à tribunali. Clara facta est victoria. Apprehensum autem Sosthenem synagogæ principes percutiebant coram tribunali. Et nihil horum Gallioni curæ erat. O confusionem, qua confusi sunt. Et nihil horum, inquit, Gallioni curę erat, quãuis hoc totum in ipsius contumeliam fuerit, sed quasi inde potestate accepta percutiunt ipsi facientes indiscreti furoris per confusionem opus. Et quare ille non repercussit, quum, & ipse potestatem habuerit, sed docebantur modestè, & patienter viuere, & non referire, vt & iudex discat quis sit mansuetior. Non parum hoc profuit præsentibus. Docuit enim horum æquitas, & illorum temeritas, quòd talia iudiciariam sententiam postulant. At hi omnia citra ordinem faciunt. Et non dixit: Non oportet, ne percutiant illum, sed nolim. Iudex enim horum, inquit, ego esse nolim.
A Adeò æquus erat vir. Hoc, & Pilatus dice-
Ioã.18. f bat de Christo: Accipite illũ vos, & iuxta legem vestram iudicate. Ille quidem secundum legem volebat iudicare eos. ipsi autem quasi ebrij, & insanientes affecti erant. Propter hoc digressus est ab Athenis, quoniam populus multus erat illic. Verberabatur, & nihil dicebat. Hunc, & nos imitemur. Referiamus percutientes mansuetudine, silentio, longanimitate. Difficiliora sunt hæc vulnera. Maior plaga, & onerosior. Grauius enim est percutere animam quàm corpus. Multos percutimus, sed ut amici, & delectantur: sed quem percusseris cum contumelia, quoniam cor tetigisti, valde contristasti. Ita magis cor illorum percutimus. Quòd autem mititas magis verberet quàm temeritas, agè demõstremus quantum possibile est sermone. Manifesta. n. demonstratio per opera, & experientiam est. Si autem videtur etiam sermone examen faciemus, quãuis sæpius ẽt fecerimus. In contumelijs nihil ita nos contristat, ut eorum, qui nos vident, sententia. Non enim æquale est publicè contumelia aspergi, & priuatim, sed illas qui- B
dem priuatas contumelias facilè ferimus, quando in solitudine, quando nemo conscius, & sine teste hoc patimur. Vt si quidem quis honoret coram omnibus, contumelia afficiat priuatim, etiam gratias habebimus. Itaque quod triste, non est ex natura contumeliæ, sed in sententia spectantium, vt ita non videatur contemptibilis esse. Quid igitur, si hæc pro nobis sit? nonne qui contumelia afficit, ignominiosus fit quando pro nobis sententias fert? Vtrũ contemnunt præsentes, eum qui contumelia afficit, an eum qui contumelia afficitur, & silet? Furor enim suggerit quicquid in eo qui contumelijs afficitur, desideratur: nunc autem quando puri ab affectione sumus, sciamus, ne tũc simul rapiamur. Vtrum igitur cõdemnamus oẽs? manifestum qd̃ enim qui cõtumelia afficit, & si minor quidẽ sit, insanire illũ dicemus: sin par honore desipere: si aũt maior, neq; sic approbabimus. Vter enim approbatione dignior, is ne qui tempestatibus agitur in turbulentia versatur, exasperatus erga communem naturam sic afficitur, vel qui in tranquillitate & portu, ac bona animi constitutione sibi imperat? Nonne hic quidem angelo, ille verò nec homini similis est: & ille neque propria mala ferre potest, hic etiam aliena: hic seipsum ferre nõ potuit, ille & alium: ille naufragatur, hic securus nauigat, naue eius secundis ven C
tis fluente. Non enim in vela sua irruere furoris spiritum permisit, qui mentis nauem subuertat, sed afflantur illa à tenui blandaque aura, quæ est patientiæ spiratio, ipsum ad philosophiæ cursum cum magno silentio ducens. Et sicut nautæ in naufragio nesciunt quæ abiiciunt, si à suis & ab alienis deposita receperint, sed omnia quæ posita in naue similiter eiiciunt, tam preciosa. quàm non preciosa: vbi autem cessarit tempestas, tunc cogitantes quanta eiecerint, lachrymantur, & propter iacturæ damnum serenitate non gaudent: Ita & hic, qñ ira spirat, excitaturq; animi tẽpestas, nesciunt quæ suo ordine eijcere debeãt: vbi verò ira cessauerit, tũc cogitãtes, qualia effutiuerint, considerant damnum, & quietẽ non sentiunt, memores verborum, ex his per quæ confuderũt seipsos, damnumq; maximum passi sunt, non in pecunia, sed in existimatione mansuetudinis, ac humanitatis. Profectò ira tenebrosa

Universidad de Deusto Biblioteca

nebrosa est. Dixit enim insipiens in corde
Psa.13.a suo, non est deus. Forsan & de eo, qui ira
D exasperatur hoc dicere tempestiuè poterit quis. Dixit iratus, non est deus: nam ob nimiam iram suam illum non quærit. Pia enim cogitatio ingressa, omnes repellit, & abiicit sinistras. An non tu magis doles, quàm is qui contumelia afficitur? Contumelia proscinde alium qui nihil improperat, an non conscientiæ tribunal te propter multa flagellabit? Quando enim audis, quòd is, qui còtumelia afficitur nullũ malum verbum loquutus est: nònne hac ratione tu magis doles? Dic oro, quomodo mansuetum, humilem & æquum innumeris abluere conuiciis ausus es? Hæc subinde dicimus, sed non videmus eos, qui id opere præstent. Homo enim quum sis, hominem contumelia afficis, seruus conseruum? Sed quid hoc admiror, quandoquidem multi sunt, qui & deum contumelia afficiunt? Hæc vobis, qui contumelia afficimini, consolatio est. Contumelia afficimini, cõtumelia afficitur & deus: exprobramini, exprobratur & deus: conspuimini, sanè nobiscum communicauit etiam dominus noster. Nunquam autem contumelia affecit, neque iniustè egit. Et ita nos simus, qui cõmunicamus Christo, non vos. Ferre enim eum qui contumelia afficit, dei est: contumelia autem afficere immeritum, dæmonibus congruit.
E Videte duas partes, dæmonium habes, di-
Ioã.8.f. ctum est Christo. A lapa cæsus est à seruo
Ib.18.d principis sacerdotum, Itaque qui contu-
Ma.8.d melia afficiunt, cum illis stant. Meritò. Nam si Petrus & satanas dictus est propter vnum verbum, multò magis hi Iudæi dicentur, si eadem quæ Iudæi faciunt. Sicut & illi diaboli filij, quoniam opera diaboli operabantur, Contumelia afficis. Quis existens dic oro, immò propter hoc contumelia afficis, quoniam nihil es. Nullus enim, qui homo est, contumelia afficit. Atque ita quod in bellis dicitur: Tu qui es, e diuerso oportebat dici. Contumelia affice. Nihil enim es. Et nũc dicentibus vobis, quasi aliquis sis contumelia afficis, quasi melior te sit per omnia auditur, quanuis contrarium dicendum erat. At quoniam nos malè rogamus propter hoc, & illi malè respondent, atque adeò nos authores sumus, quasi magnorum virorum sit contumelia afficere, sic dicimus, quis tu qui contumelia afficis, idcircò & illi sic respondent: contrarium dicere oportebat, contumelia afficis, contumelia affice, nullus enim es. Ad eos autem, qui contumelia non afficiunt, Quis es tu, dicere oportebat, qui contumelia non afficis? Transgressus es humanam naturam, Hoc esset nobilitas, libertas, nihil illiberale loqui, etiam de eo F
qui meretur asperius tractari. Dic autem oro, quot sunt qui non indigni vt occidantur? Attamen per se iudex hoc non facit. Si autem iudex non dignatur per se loqui homini malo, sed per præconem quendam hoc agit: multò magis nos eos qui in pari honore sunt, contumelia afficere non oportet. Non enim contumelia afficiendo illis meliores sumus: vt si docea mur: quòd ipsos nos contumelia afficimus. Itaque malos propter hoc non oportet contumelia afficere, bonos autem etiam aliam ob causam, quia non merentur: & tertia, quia non decet esse contumeliosum. Nunc autem vide quæ fiant. Homo contumelia afficitur & irritatur: est ẽt homo qui irritat, & sunt spectantes homines. Quid igitur? Oportebat bestias in medium producere, & dissolui. Hoc enim officium erat. Quando enim qui oblectantur iniustitia, homines essent, bestias reconciliari curarent. Igitur sicut dominis pugnantibus in domo, seruorum fuerit illos conciliare, hoc enim rei natura petit, licèt hac ratione facilè non fiat: Ita & hoc loco contumelia afficis. Meritò. Neque enim hõ es. Ea propter magnum aliquid videtur esse contumelia, & videtur magnis congruere. Seruis autem magis congruit, sicut benè loqui liberos decet. Sicut enim male facere illorum est, ita & benefacere horum. Contumelia est ancilla fur, quæ clã ea, quæ sunt domini, surripit, & quasi dicat quis, sicut fur qui ob hoc vnum venit, vt vbique sublegat, circunspicit vt vbique aliquid exportet. Forsan & alio quopiam exemplo depingemus: Quẽ admodum siquis vasa immunda furetur è domo, & ea coram omnibus educat, non confundunt furtim sublata in tãtum, quã tum ipse seipsum, Ita & accidit conuiciatori. Eiectis enim coram omnibus immundis verbis, non alios confudit, sed seipsum per verba, productis talibus, & coinquinata ipsius tum lingua, tum mente. Idem. n.

fit, quan-

fit, quando cum malis pugnamus, ac siquis sterquilinio obuolutum percutiat, qui dimissis in lutum manibus suis, dum illum ferire studet, sese coinquinat. Hæc sanè, oro, omnia cogitantes, fugiamus dãnum, quod inde oritur, & modestam habeamus linguam, vt puri existentes ab omni contumelia, possimus præsentem vitam diligenter perficere, & bona diligentibus deum promissa, Gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cum quo patri simul, ac Spiritui sancto, gloria, imperium,
H honor, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Paulus autem expectans dies multos, vale dicto fratribus, abnauigauit in Syriã, & cum Priscilla, ac Aquila, postquàm raserat caput in Cenchreis: habebat enim votum.

Homilia. xl.

VIde quomodo lex soluta est, vide quomodo conscientia detinebantur: Iudaicum erat capita radi ex voto, veruntamen oportebat etiam sacrificium fieri, quod non est factum post verberatum Sosthenem. Oportebat abire illum, ideò & festinat, & quum oratẽt, vt apud ipsos maneret in Epheso, non annuit. Quare igitur iterum in Antiochiam venit. Digressus enim, inquit, & salutata ecclesia, peruenit in Antiochiam. Tenebatur humana quadam affectione erga ciuitatem illam. Ibi enim appellati sunt discipuli Christiani. Ibi traditus est gratiæ dei, ibi negocium dogmatis absoluit. Et ipse quidem in Syriam abnauigat: hos autem reliquit in Epheso. Meritò, vtputa docturos, quia tanto tempore secum versati erant, multa didicerant. Attamen illos nondum a Iudaica consuetudine abduxerat. Ecce & mulier idem quod viri, facit ac docet. Propterea
I prohibetur in Asiam venire: opinor, quia ad ea, quæ vrgebant, impellebatur. Vide saltem hoc loco, & rogatum illum, vt maneat, & non morem gerentem: quoniam festinabat abire. Certè non simpliciter illos dimisit, sed cum promissione. Et quo pacto audi: Deuenitque Ephesum, & illos ibi reliquit. Ipse autem ingressus in synagogam disputauit cum Iudæis. [Rogantibus autem illis, vt ampliore tempore maneret apud illos, non annuit, sed valedixit eis, dicens: Oportet me omninò festum quod instat, agere in Hierusalem. Iterum autem reuertar ad vos, deo volente, & soluit ab Epheso. Et vt peruenit in Cæsaream, ascendisset q̃ue, & salutasset ecclesiam, descendit Antiochiam. Et facto multo tempore, exiuit, transiuit deinceps, per Galaticam regionem, ac Phrygiam, confirmans omnes discipulos.] Vide iterum venit ad loca in quibus antea erat. [Iudæus autem quidam Apollo nomine Alexandrinus genere, vir eloquens, deuenit in Ephesum potens in scripturis. Ecce & eruditi emittuntur prædicare, & discipuli esse incipiunt. Vides incrementum prædicationis? Hic erat edoctus viam domini, & feruens spiritu loquebatur, ac docebat diligenter de domino, sciens solum baptisma Ioannis. Hic cœpit liberè annunciare in synagoga. Audientes autem illum Priscilla, & Aquila, assumpserunt eum, & diligenter prædicauerunt viã dei.] K
Si ad baptisma. Ioannis solùm crediderat hic, quomodo spiritu feruebat? nondum enim datus erat sic spiritus. Si autem qui post illum, opus habuerunt baptismate Christi, multò magis ille. Quid igitur dicendum: neq; n. vtrunq; simpliciter ponit scriptor. Mihi videtur ille esse vnus ex centum viginti, qui cum apostolis baptizati. Vel si non est hoc, factum est idem cum hoc quod & cum Cornelio, sed non baptizatur antequàm diligẽtius ei exposuerũt. Hoc autem esse mihi verum videtur, quia & baptizari illum oportebat, quoniã duodecim alij nihil perfectum sciuerunt, neq; ea quæ de Iesu. Meritò autem & ille baptizabatur. Verũtamẽ si illi post baptisma Ioannis iterum baptizabantur, oportebat etiam discipulos hoc facere. Volente autem illo transire in Achaiam, exhortati sunt fratres, & scripserunt discipulis, vt reciperent illum, qui vt aduenit, cõtulit multum his, qui crediderant per gratiam. Vehementer enim Iudæos reuincebat publicè, monstrans per scripturas Iesum esse
Christum. [Factum est autem quum Apollo esset in Corintho, vt Paulus superagratis superioribus partibus, veniret in Ephesum, & inuentis discipulis quibusdam, di- Cap.19. L
xit ad illos: Num Spiritum sanctum accepistis, posteaquàm credidistis? Illi autẽ dixerunt ad illum: Sed neq; an sit Spiritus sanctus audiuimus: Dixitque ad illos: Ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

quid igitur baptizati estis? Illi autem dixe
runt: In baptismo Ioannis: Dixitq; Pau-
lus: Ioannes quidem baptizauit baptismo
pœnitentiæ, populo dicens, vt in eum, qui
post ipsum venturus esset, crederent, hoc
est, in Christum Iesum. Vt autem audiue-
runt, baptizarunt in nomine domini Iesu
Christi. Et postquam imposuit Paulus illis
manus, venit Spiritussanctus super illos, lo
quebanturq; linguis, & prophetizabant.
Erantque omnes viri quasi duodecim.]
Multùm hi ab illo differebant, neq; Spiri
tumsanctum esse scientes. Hi igitur qui &
diligentius illi exposuerant viam domini,
præmittunt etiam literasque addunt. Igi-
tur volebat, & ille in Achaiam uenire. An-
teà autem quàm exhortati sunt fratres, &
literas dant ei, non recedit. Qui vt venit,
inquit, contulit multùm his, qui credide
runt. Vehementer enim Iudæos reuince-
bat publicè, ostendens per scripturas esse
Christum Iesum. Hinc quàm potens erat
in scripturis Apollo ostendit. Nam Iudeis
quidem valde os obturauit. Hoc enim est
quod, inquit, reuincebat: vnde & fideles
confidentiores magis fiebant, & stabilio-
res in fide. [Factum est, vt Paulus transi-
M uit per superiores partes, venit in Ephe-
sum.] Hæ autem sunt quæ iuxta Cæsa-
ream, & ciuitates reliquas. Et inuen tis qui
busdam discipulis, dixit ad illos: Num Spi
ritumsanctum accepistis postquàm credi-
distis? Quòd neque in Christum crediderant hi, manifestum ex eo, quòd Ioannes dixerat, vt credãt in illum, qui post ipsum venturus. Et non dixit: Nihil est baptisma Ioannis, sed imperfectum: & neque hoc addidit simpliciter, sed vt doceat ac persua deat illis in nomine Iesu baptizari, quod & faciunt, & spiritum accipiunt, impositione manuum Pauli. Impositis enim, inquit, illis Pauli manibus, venit Spiritussan ctus super illos. Et ita hi quibus manus imponit, spiritum accipiebant. Verisimile igitur illos spiritum habere, sed non apparere, sed efficacia, & linguarum loquutione nunc declarabant. Sed videamus ite rum quæ lecta: Paulus abnauigauit in Syriam, inquit, & cum illo Priscilla, & Aquila, quos etiam, vt peruenit Ephesum reliquit ibi: vel quòd non volebat circun ducere illos, & propter hoc reliquit, vel magis, vt doctores maneant Ephesijs. Ipsi autem posteà habitarunt in Cormtho,

quibus etiam testimonium dat Romanis- A
que scribens. Vnde mihi videtur posteà il
los Romam venisse, vtputa conuersantes
multùm in illis locis, vnde eiecti sub Ne-
rone. [Et descendens (inquit) in Cæsa-
ream ascendirque, & salutatis ecclesijs per
venit in Antiochiam, factoque ibi tempo
re quodam exijt, transiens Galaticam per
ordinem regionem ac Phrygiam.] Mihi
videntur adhuc, & fideles illis congregari.
Neque enim statim relinquit. Vide autem
quomodo ad illos festinat, & ad has regio
nes iterum transit, & ita aduentu suo di-
scipulos firmat. [Iudæus autem quidam,
(inquit) Apollo nomine, peruenit in Ephe
sum, qui potens erat in scripturis.] Valde
alacer erat, vnde & legationem pro illo
ipso mittit. Qui vt venit, inquit, in Acha-
iam, vehementer reuincebat Iudæos pu-
plicè. De hoc scribens dicebat: De Apollo
autem fratre. Nam publicè quidem redar-
guere, libertatem eius in dicendo mon-
strabat: vehementer verò virtutem mani-
festabat: ex diuinis autem scripturis, exer-
citationem comprobabat. Neque enim di
cendi libertas aliquid conducit, vbi non
est facultas, neque facultas, ubi non est fi-
ducia. Itaque non sine causa reliquit Aqui
lam in Ephesо, sed propter Apollo forsan B
hoc spiritus dispensauit, vt & fortior ascen
deret in Corinthum. Et cur nam huic qui
dem nihil fecerunt, Paulo autem insidian
tur? Sciebant enim, quòd ille princeps es-
set, vel quòd magnum nomen viri erat. As
sumentes autem, inquit, illum Priscilla, &
Aquilas diligentius ei exponebant viam
domini. Vide quomodo omnia fide fie-
bant, & nusquàm odium, nusquàm inuidia. Aquilas docet, immò autem, & hic do
cetur. Etenim simul aliquanto tempore
conuersantes, sic edocti fuerint, vt etiam
ad alios docendos fierent idonei. Quum
igitur vellet transire in Achaiam scripse-
runt discipulis, vt suscipiant illum. Cuius
gratia literas mittunt, interpretatur Vt il-
lum, inquit, suscipiant. Et vnde manifes-
tum, quòd illi quùm in Ephesо essent Ba
ptisma Ioannis habuerint? quia rogati, in
quo baptizati estis? In Ioannis dicunt ba-
ptismo. Forsan tunc peregrè iuerant in
Hierosolyma, & abierũt, & baptizati sunt
sed etiam baptizati Iesum non credide-
runt. Et non dicit illis: Creditis in Iesum.
Sed quid, Num Spiritumsanctum accepi-
stis?

stis? Sciebant enim, quòd non habebant,
& vult illos fateri, vt agnoscant, quid ipsis
desit, & petant. Et quum imposuisset, in-
C quit, Paulus illis manus, venit Spiritussan-
ctus super illos, & loquebantur linguis ac
prophetabant. Ab ipso baptismo prophe-
tant. Hoc autem Ioannis baptismus non
habebat. Ideò & imperfectus erat. Vt au-
tem talibus digni fierent, prius illos præpa
rauit atque hoc volebat Ioannes bapti-
zans, vt crederent in eum, qui post se ven-
turus. Hinc ostenditur dogma magnum,
quòd perfectè purgantur à peccatis, qui ba
ptizantur. Nisi enim purgarentur, non ac
cepissent illi spiritum, non tam statim con
sequuti essent charismata. Et vide quòd du
plex donum fuerit, & linguæ, & prophe-
tiæ. Benè autem dixit: Baptismata pœni-
tentiæ, quod Ioannis est, & non remissio-
nis, adducens illos, & suadens, quòd abs-
que ea fit illud. Posterius enim dati baptis
matis opus, est remissio. Et quomodo qui
acceperant spiritum non docebant, sed
Apollo nondum accepto spiritu? Quia
nondum erant ita feruentes, neque initia-
ti: ille autem & edoctus erat, & valde fer-
uens. Mihi autem videtur quanuis multa
esset libertas viri, diligenterque loquere-
tur, ea quæ de Iesus attamen opus ei erat
adhuc exactiore doctrina. Sic quanuis ne-
sciret omnia, ob alacritatem Spiritumsan
ctum consequutus est, sicut etiam Corne-
D lius. Forsan multi desiderant, vtinam &
nunc esset Ioannis baptisma: at sic multi
neglexissent vitam virtutibus claram, vel
etiam approbaretur propter donum hoc,
& nõ propter regnum cœlorum. Et aliter,
Multi facti essent pseudoprophetæ, & nõ
vltrà valde probi apparuissent, neque bea-
ti habiti essent, qui fidem simpliciter susce
pissent. Igitur quemadmodum ij, qui non
Ioã. 20. g viderunt, & crediderunt, beati: ita & qui
absque signis crediderunt. Dic oro mihi,
nonne exprobrans Iudæis dicebat Chri-
stus: Nisi videritis signa, non credetis? Igi-
tur nihil damni erit nobis, si attendere vo-
Ibi. 4. g luerimus nobis ipsis. Summam bonorum
habemus per baptismum, remissionẽ pec-
catorum accepimus, sanctificationem, spi-
ritus participium, adoptionem, vitam æter
nam. Quid vultis magis? signa? sed abolen
tur. Fidem habes, spem, charitatem, hæc
1. Co. 13 d manent: hæc quærte, hæc signis sunt ma-
iora. Nihil æquale charitati: maxima om-

nium charitas, inquit. Nunc autem peri-
clitatur, nomen enim illius reliquum est,
opus minimè, sed diuisi sumus inter nos.
Quid igitur quis fecerit, vt charitate alijs
connectatur? Nam reprehendere quidem E
facile est, sed id dimidium, & imperfectũ
est. Oportebat igitur ostendi, quomodo
amicitia afficiatur. Hoc enim est, quòd no
bis curæ, quomodo membra diuulsa con-
gregemus. Non enim hoc est, quod quæ-
ritur simpliciter, an vnam ecclesiam habea
mus, vel dogma: sed hoc graue est, quòd
in alijs quidem communicamus mutuũ:
in necessarijs autem, non item. Et cum oĩ-
bus pacem habentes, inter nos ipsos sedi-
tiosi sumus. Non enim hoc specta, quòd
non quotidie prælia committimus, sed
quòd neque charitatem habemus syncera-
tam, & immobilem. Nobis opus esset, &
vulnerum obligationibus, & oleo. Consi-
deremus signum esse, quo discipuli Chri-
sti internoscuntur, charitatem, sine hac ni
hil valere alia, rem hanc si voluerimus,
minimè molestam esse. At dicis: Scimus
quidem hæc, sed qua ratione huc perue-
niemus, vt illa corrigantur, & constet in-
ter nos amicitia? Primùm abijciamus è
medio ea, quæ charitatem tollunt, & tunc
etiã hãc firmabimus. Nullus sit, qui vltio-
nem desideret, & malum alteri meditetur,
nullus sit inuidus. Hæc enim dilectionem
prohibent. Alia autem sunt, quæ illam no
bis exhibent. Nec sufficit tollere, quod
obest, sed adhibenda etiam sunt, quæ eam F
constituant. Itaque Sirach dicit, ea quæ
illam auferunt, & non ea quę conciliant:
Exprobrationem dicens, & arcanorum re-
uelationem, & dolosam plagam. Sed ab Eccl. 22.
illis, vtpote carnalibus, meritò proueniũt d
talia. Absit autem, vt apud nos hæc fiant.
Non ab his, sed ab alijs vos inducemus.
Nihil nobis est absque dilectione suaue,
licèt sint innumera bona, sed quæ illo-
rum vtilitas? Sint diuitiæ, sint deliciæ abs-
que amicitia, & quod lucrum? Nulla pos-
sessio etiam in secularibus negocijs hone-
stior, quàm hæc: quemadmodum scilicet
nihil molestius his, qui hostili in se sunt
animo. Charitas multitudinem peccato- 1. Pe. 4.
rum tegit: inimicitiæ aũt, etiã ea, quæ nõ b
sunt suspicantur. Non.n. sufficit non esse
inimicũ, sed oportet etiã amare. Cõsidera
quod Christus iussit, ac sufficit hoc. Etiam
afflictio facit amicitias, & cõgregat. Quid

Universidad de Deusto Biblioteca

igitur, inquit, nunc? Quia enim afflictio
non est, quomodo erimus amici? Non ha-
betis, dic oro, amicos alios? quomodo il
lorum estis amici? quomodo permanetis?
Iam nullus nullum habeat inimicum. Nõ
est hoc paruum, nullus inuideat. Non po-
test qui non inuidet calumniari. Vnum ha
bitamus orbem terrarum omnes, iisdẽ ali-
mur fructibus, Sed hæc parua sunt, iis-
dem sacramentis eiusdem spiritualis cibi
G alimur, Hæc sanè amicitiæ symbola sunt,
& dilectionem requirunt. Quomodo igi-
tur, inquit, feruẽtius inter nos afficiemur?
Quid facit amorem corporum? Corporis
luculentia, & formositas, itaque & animas
faciamus pulchras, & luculentas, & erimus
inter nos mutuum amatores. Non enim
solùm oportet amare, sed etiam amari. Pri
mum hoc curemus, ut amemur, eritque se-
cundum factu facillimum, Simus pulchri
ac boni, & hoc efficiemus, & ita semper
habebimus amatores. Nullus curet pecu-
nias possidere, seruos, domus, sed cura vna
sit, vt diligatur, vtque nomen bonum ha-
Pro. 22. b beat. Melius est.n. nomen bonum, quàm
diuitiæ multæ, quandoquidem illud qui-
dem manet: hæ autem dispereunt, & has
quidem possidere possibile est, illud autem
difficile. Nam qui semel infamia labora-
re cœpit, ægrè illam abluet. Pauper autem
facilè nomen diuitis habebit. Sit qui mul
tas talentorum myriades possideat, abun-
dantior illo erit, cui centum sunt amici.
Ne igitur hoc obiter curemus, sed vt nego
ciationem quandam vtilissimam. Et qũo
possumus, inquit? Faux dulcis multiplicat
amicos, & lingua gratitudinis studiosa.
Possideamus mores puros, & os benè lo-
quẽs: nec erit possibile, vt is qui sic afficit,
H lateat. Vide quanta externi amoris conci-
liabula excogitarunt, adoptionem, vici
niam, cognationem, proles. Sed his omni-
bus, ea quæ apud nos, sunt maiora. Mensa
ista magis reuerenda est. Multi autem ex
his, qui accedimus, neq; nos mutuum no-
uimus. Multitudo, inquit, hoc facit? Mi-
nimè. sed nostra ignauia. Tria milia erãt,
Su. 2. g & 4. a & quinque milia: & omnes habebant ani
mam vnam. Nunc autem vnusquisque fra
trem ignorat, & non erubescit, multitudi
nem prætexens. Iam qui multos amicos
habet, à nullo capi potest. Hic omninò ty
ranno fortior est, non sic regem lancearij
custodiunt, vt hunc amici, & est hic illo
multùm clarior: nam ille quidem à seruis
custoditur, hic autem ab his, qui in pari
honore sunt: & ille quidem ab inuolunta
rijs, & metuentibus, hic autem à volenti-
bus, & nihil metuentibus. Et est videre mi
rabilem rem, in multis vnum, & in vno
multos. Et vt in cithara varias quidem vo-
ces habes, vnam autem harmoniam, & v-
nus musicus est, qui citharam in manum
sumit: Sic hoc in loco, Cithara quidem est
charitas ipsa, voces loquentes verba, quæ
ad charitatem conciliandam pertinent,
omnes in vnam suauem conspirant con-
sonãtiam. Musicus verò est charitatis vis, I
illa dulcem melodiam pulsando affert. Vel
lem te ducere in ciuitatem talem, si qui-
dem possibile, vbi anima vna esset, & vi-
deres quomodo quauis cithara, & tibia
consonantius ac suauius omnia sonent, ni
hilq; absurdi fit. Hæc melodia, & Deũ, &
angelos lætificat. Hoc totum in cœlo spe-
ctaculum excitat, hoc & dæmonum furo-
rem compescit, & affectionum demulcet
impetus. Hæc melodia non solùm affectio
nes compescit, sed nec exurgere finit, ma-
gnumq; silentium facit: quemadmodum
etiam in spectaculo musicorum chorus:
omnes enim tum cum silentio audiunt, &
nemo interturbat, ita & inter amicos dum
charitas citharam pulsat, omnes affectio-
nes silent ac dormiscunt, quasi bestiæ blan
ditijs demulsæ ac mitigatę. Igitur sicut in
inimicitijs, contra euenunt omnia, sed de
illis nunc nihil loquamur, de amicitia di-
camus solùm. Si dixeris aliquid temera-
riũ, nullus est qui assumit, sed omnes igno
scunt: si feceris, nullus suspicatur, sed ma
gna est condonatio: omnes cadenti ma-
num alacriter porrigunt, omnes prompti
sunt, vt sistant. Verè amicitia murus est,
qui non rumpitur, & nec à diabolo capi- K
tur, nedum ab hominibus. Non potest in
pericula incidere, cui plurimi sunt amici.
Non est possibile, vt sit occasio ire, sed vbi-
que materia suauitatis offertur. In risu sem
per est ac delicijs. Nullus etiam inuidiæ fo
mes est, vel vltionis inferendæ, cupiditati
locus. Vide, vt talis, & spiritualia, & carna-
lia facilè corrigere potest. Quid igitur huic
conferendum? Quasi ciuitas quædam mœ
nibus vndique cincta, talis est: alius au-
tem est, quasi sine muris ciuitas. Magnæ sa
pientiæ est, posse esse amicitiæ conditorem. Tolle amicitiam, & omnia sustuleris,

omnia

omnia confuderis. Si autem imago ami-
citiæ tantam vim habet, ipsa veritas, quid
non valebit? Oro igitur, vt multos amicos
nobis paremus, & hanc vnusquisque ha-
beat artem. Sed ecce, inquit, ego quidem
valde hoc curo, sed non idem etiam alijs
placet. Itaque maior tibi merces erit. At
dicis: Verum est: sed difficultas etiam am-
plior. Quomodo, dic oro? Ecce testificor,
ac dico: Si decem soli sic firmiter coniun-
geremini, & vt apostoli opus prædicatio
nis, vt prophetæ doctrinæ opus habent:
ita etiam vos opus faciendi amicos in ma
nus acciperetis, merces futura eẽt magna.
Regias nobis imagines faciamus. Hoc.n.
L symbolum est, quo noscuntur discipuli, &
quodammodo non minus operamus, quã
si virtutem illis excitandi mortuos dare-
mus. Diadema & paludamentum ostendit
regem: & si hæc non sint, licèt aureas ve-
stes habeat, nondum rex est manifestus.
Ita etiam nunc, fac hoc symbolum, & fa-
cies tibi, & alijs amicos. Discamus quomo
do contemperentur colores, per quos illa
imago constituit. Exhibeamus nos ad col-
loquium faciles, ne expectemus proximos:
ne dicas si videro aliquem expectantem,
deterior eo efficior: sed magis quando vi-
deris assume, & extingue eius affectionẽ.
Vides ægrotantem, & auges morbum?
Hoc maximè ante omnia faciamus, vt
præueniamus mutuum honore. Itaque si
præueneris honore, teipsum honore ma-
gno ornasti: ac accelerans, vt magis hono-
reris, vbique primatus alijs concedamus,
nihil eorum, quæ erga nos facta sunt ma
lorum cogitemus, sed siquid bonum. Ni-
hil sic facit amicum, vt lingua gratitudi-
nis studiosa, os benè loqui solens, anima
sine fastu, contemptus vanæ gloriæ, con-
temptus honoris. Si hæc fecerimus, pote-
rimus fieri incomprehensibiles à diaboli
laqueis, & benè hac vita transacta, bona
diligentibus deum promissa assequi,
M gratia, & misericordia domini
nostri Iesu Christi, cui cũ
patre simul ac sancto
spiritu sit glo-
ria, impe-
rium
& honor, & nunc, & sem-
per, & in secula secu-
lorum, A-
men.

Ingressus autem in synagogam liberè loquutus est ad menses tres, disserens, & suadens ea, quæ de regno Dei.

Homilia. xli.

VIde vbiq;, vt seipsum in synagogas in-
trudit, & sic egreditur. Semper enim,
ab illis volebat occasionem sumere, vt di-
xi. Nam & gentes extimulabat iam, & ala
criter suscipiebant eum. Iudæi autem su-
scipientibus fidem gentibus, pœnitudine
ducebantur. Volebat discipulos illinc ab-
strahere, & inde facere initium, magis q̃
congregentur illic. Et non simpliciter hoc
faciebat. Propter hoc differebat illis conti
nuò, quia persuadebat. Ne igitur quoniã
libertatem dicendi audisti, asperitatem pu
tes. De vtilibus reb. disputabat, de regno.
Quis non audisset? [Quia autem quidã
indurabãtur, & non persuadebantur malè A
loquentes de via domini coram multitu-
dine, digressus ab illis segregauit discipu-
los quotidie differens in schola tyrãni cui-
usdam. Hoc autem factum est per annos
duos: ita vt oẽs, qui habitabant in Asia,
audirent verbum domini Iesu, tam Iudęi,
quàm Græci.] Viam dñi prædicationẽ me
ritò vocabant: verè enim via est, quæ ducit
in regnum cœlorum. [In schola, inquit,
tyrãni cuiusdam disputabat. Et hoc factũ
est per duos annos: ita vt oẽs audirent ser-
monem. tam Iudæi, quàm Græci.] Vides
quantum profuit continuò vrgere? Et Iu-
dæi, & Græci audierunt. [Virtutesq; non
vulgares faciebat deus per manus Pauli.
Et ita, vt etiam super infirmos auferrent a
corpore eius sudaria, & semicinctia, & libe
rarentur ab infirmitatibus suis, egrederentur-
q; ab eis spiritus immundi.] Non feren
tes tangebant solùm, sed & accipientes ap
ponebant. Idcirco Christus non permittit
illum abire in Asiam, obseruans, vt equi-
dẽ opinor, tempus hoc. [Attentauerunt au
tem quidam ex Iudæis exorcistis, qui ob-
ambulabant, nominare super eos, qui ha-
bebant spiritus malos, nomen domini Ie-
su, dicentes: Exorcizamus vos per Iesum
quem Paulus prædicat:] Ita omnia facie-
bant, negociationis ac lucri gratia. Nolue
runt quidẽ credere, sed per nomen volue-
runt eijcere dæmones. Papè, quantũ erat B
nomen Pauli. [Erãt filij Sceuæ Iudęi prin
cipis sacerdotum, septẽ, qui hoc faciebant.
Respondens autem spiritus malus, dixit

Universidad de Deusto Biblioteca

tis: Iesum cognosco, & Paulum scio. Vos autem qui estis? Et insiliens in eos homo in quo erat spiritus malus, inualuit cõtra eos, ita vt nudi ac saucij effugerent de domo illius. Hoc autem notũ factum est Iudæis, Græcisq; omnibus, qui habitabant in Epheso.] Igitur clam faciebant. Posteà diuulgata est eorum infirmitas. [Et irruit timor super oẽs illos, & magnificatum est nomen dñi nostri Iesu Christi. Et multi eorum, qui crediderant, venerunt, confitentes ac annunciantes opera sua.] Quoniam autem tantam potestatem habebãt, vt etiam per dæmonia talia facerent, meritò hæc fiunt. [Multi autem erant ex his, q̃ curiosas artes exercuerant, qui comportatos libros exusserunt coram omnibus, & computauerunt pretium illorum, & repererũt quinquaginta milia numorum.] Ita validè sermo domini creuit, & inualuit. Videntes autem, quòd nihil illis posteà vtilitatis esset, exusserunt libros. Quando & ipsi dæmones hæc faciunt. Nõ igitur nomẽ aliquid facit, si nõ cum fide dicatur. Benè igitur dicebat: Qui credebat in me, has vmbras insinuans. Vide quomodo armis contra seipsos vsi sunt. [Et disputabãt, inquit, in schola tyrãni cuiusdam, ad annos
C duos.] Vbi fideles fuerunt, valdeq; fideles. Ita nihil magnum putabant esse Iesum, quia & Paulum addiderant, quia & ipsum hac ratione magnum quiddam esse putabat. Dignum est hìc admiratione, quomodo dæmon ille non cooperatus est errori illorum, sed refutauit eos, & omnem dolum eorum manifestauit. Mihi videtur valde succensuisse, quemadmodum siquis extremè periclitetur, à miserabili, & ærumnoso quodam refutetur, & omnem in illum remittere velit furorem. Vt enim ne videatur contemni, nomen Iesu prius confessus est: & tũc accepit potestatem. Quòd enim non nominis fuerit infirmitas, sed omninò à deceptione illorum, quare hoc ipsum nõ etiam Paulo accidit? *Et insiliens*, inquit, *homo in illos*. Fortassis disrupit illorum vestes, & dedolauit illorum capita. Hoc enim manifestauit, dicendo, Insiliẽs: atque adeò satis erat hoc facere. Quid est: Digressus ab illis, segregauit discipulos? Impediuit illorum maledicentiam. Hoc autem facit digrediens: quia noluit illorum inuidiam accendere, neque in maiorem incitare rixam. Quod autem dicit, Liberè loquutus est: manifestat & ad peri- D
cula promptum fuisse, & non adumbratis dogmatis apertè disseruisse. Hinc discimus, quòd nos immiscere non debemus maledicẽtibus, sed abeundum ab eis. Quũ 1.Co.4.
maleddiceretur, non maledixit etiam ipse, c
sed potius quotidie disputabat: & hanc ob causam potissimùm sibi familiares faciebat, quòd quanuis malè audiret, non tamen recederet, neque resiliret. Et obserua, postquàm tentatio ab extraneis cessauit, a dæmonijs incipit. Vide cæcitatem Iudaicam. Vestes illius videbant efficaces, & nõ attendebant. Quid hac re maius fieret? Alij, gentes inquam, omninò secus agebant. Siquis Græcorum non crederet, videns vmbram hæc operari, crederet. Sic dum illi ab his separantur, alij quidem maledicendo, & calumniando dogma, vincuntur. Hoc enim vocauit viam. Ipse autem digressus est, ne discipuli secederent, & ne illi in furorem concitarentur: ostendens semper, quòd salutem repellant. Et iam hic neque defendit illos, vtpote vbiq; gentibus credentibus: ac disserit, non simpliciter inquisito loco, sed vbi schola erat, vt commodius illic congregentur. Papè, quanta eorum, qui crediderant virtus, quę & alijs eadem facere concedit? Quanta au- E
tem cæcitas illorum, etiam post demõstrationem virtutis adhuc manentium in infidelitate? Igitur quẽadmodum Simon propter lucrum quærebat gratiam spiritus, ita & hi propter idipsum hoc faciebant. Quã ta cæcitas? Et quidnam ad hæc Paulus? Nõ increpat. Quia habitũ opus inuidiæ, propter hoc singulari dispẽsatione hac vtitur. Hoc & Christus egit. Sed tunc quidẽ nõ prohibebatur. Principium enim rerũ erat, quoniam & Iudas fur non prohibebatur. Ananias autem, & Sapphira etiam occisi Ioã.12.
sunt. Et multi quidem Iudæi etiam insur- a
gentes, nihil patiebantur. Elymas autem Sup.5.a
magus excæcatus est. Non enim veni, in- b
quit, vt iudicem mundum, sed vt seruetur Su.13.a
mũdus. Vide impietatem pollutissimam. Ioã.2.b
Iudæi quum adhuc manerent in impietate, per ipsum nomen negociari voluerunt: atque sic omnia faciebant ad vanam gloriam, & lucrum. Vide vbique, quòd non sic homines conuertuntur per vtilia, sicut per terribilia. Vbi de Sapphira mẽtio fuit, irruit timor super ecclesiam, & non aude- Sup.5.a
bant adhærere illis. Hìc sudaria, & semi

ciuctia

cinctia accipiunt, & sanant. Et post hæc venerunt confitentes peccata sua. Ex eo quòd insiliebat, ostenditur dæmonum ma
F gna quædam vis esse, quam contra infideles habent. Et quare non dixit spiritus malus: Quid est Iesus? Sed dixit, magis inutilia verba? Terrebatur, ne & ipse pœnam det. Sciebat enim concedi ei, illos vlciscì, quos huius nominis illusores fecerat.

Quare autem, & miseri non dixerunt illi: Credimus? Timuerunt Paulum, quanuis certè multò clariores fuissent, siquidem sibi familiarem illum fecisset. Et aliter: Etiam hoc quod in Philippis contigit, & illos castigauit. Tu autem vide, vt scriptor hic minimè sit molestus, & historiam solùm scribit, & non accusat. Hoc apostolos faciebat admirabiles. Sed cuius fuerint filij, nomen dicit, & numerum, dans his, qui tunc erant, indicium, quàm certa scribat. Quæ autem, & obambulabant? Lucri, & non annunciandi verbi gratia. Quomodo enim? Benè autem currebant, posteà prædicantes, propter ea, quæ patiebantur. Vnde hoc manifestans dicit: [Et factum est, inquit, notum omnibus tam Iudæis, quàm gentibus, qui habitabant in Epheso.] Nonne hoc etiam eos, qui obdurescebant conuertere debuit? Dic oro. Sed non conuertit, & ne mireris. Malitiæ
G enim nihil est, quod persuadeat. Agè & istucipsum, quanta videlicet sit exorcistarum malitia, videamus. Quare hoc non Christo ipsi accidit, alterius, & non præsentis temporis, quæstio fuerit. Verùm, quòd benè hoc factum sit, & vtiliter. Mihi enim videntur illi per irrisionem fecisse, vnde & puniuntur. Et ita etiam ne postea ausit quis nomen illud nominare tam temerè terrentur alij, & magnum argumentum habent Deum scire omnia: maximum argumentum erat, priusquam a dæmonibus redarguerentur, seipsos accusabant, terrentur, ne eadem pariantur. Quando enim adiutores illorum dæmones accusare illos cœperunt, & non iam adiuuabant, qualis iam spes vltra, quàm per opera confessio? Vide autem qualia paulò pòst mala fiũt, factis signis? Talis.n.est hominum natura. Statim beneficiorum obliuiscitur. An non meminiſtis, quòd in ipsis, quæ nobiscum facta, idem accidit? Nonne superiori anno concussit deus ciuitatem totam? Quid igitur? Nonne omnes ad illuminationem currebant? Nõne scortatores, & molles, & effœminati, dimissis possessionibus, & locis in quibus conuersabantur, conuersi sunt, & facti religiosi? Vbi autem tres dies transierunt, iterum redierunt ad suam malitiam. Vn- H
de hoc factum? Ex magna ignauia. Et quid mirum, si vbi res transierint, quum scilicet, & perpetuò manentibus signis idem fit, vt est in Sodomis. Dic enim oro: Nonne perpetua sunt? Quid igitur? Nunquid vicini propterea meliores facti sunt? Minimè. Quid & Noe filius? Nonne Ge.19.a
idem permansit? Nonne in montibus vi- Gen.9.e
dens tantam solitudinem malus erat? Ne & seq.
igitur admiremur, quomodo non credidetunt, qui tales facti: vbi scilicet ipsa fides dum negare non possunt sæpe in diuersum eos compulit, nempe in malitiam, vt quando dæmoniacum dicunt filium dei. An non videtis etiam nunc hæc fieri, & Ioã. 7.a
multos homines similes serpentibus esse incredulos, & ingratos, qui & ipsi sicut serpentes, quando beneficia acceperint, & ab aliquibus humaniter tractati fuerint, benefactoribus infesti fiunt. Hæc à nobis dicta sunt, nequis miretur, quare non omnes conuersi fuerint. Vide oro, quæ & nostris acciderunt temporibus: & apud Babylæ martyris sepulchrum, & in reparatione templi Hierosolymitani per Iudæos, & quæ in destructione templorum, & non omnes conuersi sunt. Quid oportet referre vetera, superiore anno dixi vobis, quanta res acciderit, & nullus atten- I
dit: sed iterum paulatim defluxerunt, & collapsi sunt. Stat semper cœlum clamans, quòd dominum habeat, & à quo sit opifice. Dico autem totum mundum. Et dicunt quidam quòd non, vt Theodorus ille, facta sint superiore anno. Quem non concussit? attamen nihil amplius factum est, sed ad tempus facti religiosi, iterum redierunt, vnde facti sunt religiosi. Hoc etiam Hebræis tunc contigit. Propterea propheta quoque dicebat. Quando occidebat illos, tunc inquirebant illum, & conuersi sunt, & manè surrexerunt ad Deum. Et quid referuntur generalia? quot incidunt in morbos? quot pro- Ps.77.d
mittunt, si surrexerint pœnitentiam se acturos, & conuersuros, & illi ipsi manent? Maximè ostendit nobis esse electionem, & libertatem nostræ naturæ: repen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tina mutatio. Si enim naturalia essent ma
la, neque natura facta esset. Ea enim, quæ
naturæ sunt, ac necessaria, non possumus
mutare. Certè, inquit, etiam mutamur.
Nonne videmus quosdam natura videre, à
timore autem excæcari? Quoniam & hoc
naturæ est sic humiliari, & in angustijs
fieri, quando natura alia accesserit: & ita
K natura nobis accidit, quando terremur, vt
non videamus. Secundum naturam au-
tem, etiam quando maior metus aduenit,
alius euadit. Quid igitur, si & temperan-
tia, inquit, secundum naturam quidem fit,
metus autem inualescens illam eijciat?
Quid igitur, si ostendero quosdam, neque
tunc temperatiores fieri, sed etiam in ipsis
malis esse impudentes. Nunquid hoc na-
turale est? Dicam vetera? Sed noua. Quot
manserunt in illis ipsis malis ridẽtes, sub-
sannantes, & nihil tale senserunt? Dic
oro: Pharao nonne statim mutatus est, &
ad pristinam malitiam recurrit? Hoc au-
tem loco, in his, qui dæmonia habebant,
quanuis ipsi non ignorarent, adiecerunt
simpliciter, dicentes: [Per Iesum adiura-
mus vos, quem Paulus prædicat.] Per quæ
enim defendunt, ostenditur quod sciunt.
Iesum verò dicunt illum simpliciter: opor
tebat dicere, Seruatorem orbis, qui resurre
xit, Sed noluerunt dicere gloriam ipsius.
Ideò & reprehendit illos dæmon, insul-
tans in eos, & dicens. [Iesum cognosco, &
Paulum scio.] Quasi diceret: Vos non cre-
ditis, sed abutentes hoc nomine, talia di-
citis. Igitur desertum templum, & facilè
expugnabilia arma estis: & ita non estis
præcones, sed mei, inquit, estis. Magnus
L furor dæmonis. Potuissent hæc illis face-
re apostoli, sed non faciebant nunc. Nam
qui imperabant illis, qui hæc faciebant,
multò magis, & ipsi facere potuissent. Vi-
de, quomodo illorum mansuetudo mon-
stratur. Quia illi quidem exigebantur, qui
talia faciebant. Dæmones autem quibus
seruiebant, planè contra. Iesum, inquit, co
gnosco. Cõfundamini igitur vos, qui igno
ratis. Et Paulum scio. Benè & hoc. Scie-
bat enim, & præconem esse. Mox insilit
in alios, & disrumpit vestes, per ea, quæ fa-
ciebat ipsis: hoc solùm dicit, ne putetis,
quòd contemnens illos, hæc dico. Magnus
timor dæmonis, & quare absque verbis
istis non disrumpit illorum vestes? sic e-
nim, & furorem impleuit, & errorem sta-
tuit. Timuit, id quod dixi, potestatem in-
accessam: & non tantum potuisset, si non
hoc dixisset. Vide vbique gratiores dæmo
nes, quàm Iudæos, & non audentes con- Mat. 8.
tradicere, neque accusare, vel apostolos, d
vel Christum. Illic dicunt: Scimus te, quis Mar. 5.
sis, & quur venisti huc ante tempus tor- a
quere nos? Et iterum: Scio te qui sis, filius
Dei. Hìc autem: Hi homines, serui dei ex-
celsi sunt. Et iterum, Iesum quidem co-
gnosco, & Paulum scio. Omninò enim for
midarunt, & timuerunt sanctos illos. For-
san quis nos audiens, cupit in hac esse po- M
testate, ne possint dæmones contra ipsum
obtinere. Et beatos dicit sanctos illos, pro-
pter hoc, quòd tantam habuerint potesta-
tem. Sed audiat Christum dicentem: Ne Luc. 10
gaudete quòd dæmonia vobis subijciun- c
tur. Quoniam sciebat omnes homines ma
ximè vana gloria gaudere. Si enim quod
Deo placet quæris, & quod communiter
prodest, alia maior est via. Non est ita ma-
gnum à dæmone liberari, vt eripi à pecca-
to. Dæmon non prohibet regnum cœlo-
rum assequi, licèt cooperetur, inuitus qui-
dem: Cooperatur autem faciens haben-
tem se continentiorem, peccatum autem
eijcit. Iam forsan dicet quis: Absit, vt sic
assequar continentiam. Neque ego vel-
lem, neque alius est, qui velit. Omnia ob
amorem Christi facienda sunt. Si autem
hoc, quod absit, contingat & pro hoc orã-
dum. Si igitur hìc quidem non eijcit, il-
lud autem eijcit: liberare à peccato maio-
ris beneficij est. Igitur ab hoc curemus li-
berare proximum, & ante proximum nos
ipsos. Videamus, ne dæmonem habeamus.
Scrutemur nos ipsos exactè. Peccatum gra
uius est dæmone. Nam ille quidem hu-
miles facit. An non videtis dæmoniacos,
quando resipuerint à morbo, q̃ sint sub-
missi, quàm tristi vultu, quanta erubescen
tia vultus illorũ pleni sunt, quomodo ne-
que obtueri audent? Vide absurditatem. Il
li quidem pp ea, quæ patiuntur, confundũ A
tur: Nos autem, neq; pro his, quæ opera-
mur, confundimur. Illi iniustitia affecti,
erubescunt: Nos iniustitia afficientes, non
erubescimus: quanuis causa illorum, non
sit cõfusione digna, sed misericordia, & hu
manitate, & venia, & magna admiratio-
ne, multisq; laudibus: quando & cum tali
certant dæmone, & omnia cum gratiarũ
actione ferunt. Res autem nostrę profectò
risu,

risu, cõfusione, accusatione, supplicio, pœ
na, extremisq; malis, & gehenna, nulla-
que venia dignæ. Vides quòd peccatum
dæmone grauius sit. Et illi quidem ex his
quæ grauiter ferunt, duplex lucrum repor
tant. Vnum quidem, q̃ humiliores, &
modestiores fiunt; alterum, quòd pœnas
hìc suorum peccatorum dantes, puri ad
dominum migrant. Etenim de hoc sæpe
disseruimus, & ostendimus, quòd eos qui
hìc puniuntur, si benignè ferant, verisimi
le est multa peccata deponere. A peccatis
autem duplicia grauia sunt: Vnũ quidẽ,
q̃ impingimus: alterum, quòd deteriores
efficimur. Attendite, oro, quod dicimus:
B Non in hoc solùm lædimur à peccato, q̃
peccamus: sed & aliud grauat, quòd ani-
ma recipit habitum: sicut in corpore per
exemplum manifestius videre licet. Sicut
enim qui febre laborat, non in hoc solùm
læditur, quòd ægrotat, sed etiam quòd
post morbum infirmior fit, licèt à morbo
diutino ad bonam valetudinem redeat,
ita sanè, & de peccato dicendum, licèt sa-
nemur, adhuc tamen egemus magna for-
titudine. Vide enim oro, quendã qui cõtu
melia affecit, & non supplicio affectum:
non propter hoc solùm debet lachryma-
ri, quia non contumeliæ dat pœnam, sed
etiam propter aliam causam, vt lugeat di
gnum. Et qualis hæc? Quia impudentior
facta est anima. Nam vnumquodq; pec-
catum, vbi patratum fuerit, & ad finem
peruenerit, relinquit in anima venenum.
Non audis quosdam dicentes, quando à
morbo confirmati fuerint: Non ausim
aquam bibere? quanuis sanus sit, sed ita
morbus læsit. Et illi quidem malè affecti,
gratias agunt. Nos autem benè habentes,
blasphemamus deũ & offendimus. Plures
enim inuenias in sanitate ac diuitijs hoc
facientes, quàm in pauptate, & mala vale-
tudine. Stat enim dæmon quasi lictor, re-
uera, vehementer minax: & sicut pædago
gus quidam lorum intendens, & nusquã
C diuertere sinens. Si autem quidam, ne-
que sic sobrij sunt, itaq; illi dant pœnam.
Non paruum autem, & hoc. Nam quem-
admodum stulti, quemadmodum insaniẽ
tes, quemadmodum pueri non dãt pœnas
sic neque hi? Ex his enim qui inscienter
agunt, nullus tam crudelis, vt supplicium
exigat. Nõne peccantes deterius affecti su
mus, quàm dæmonio vexati? sed quòd nõ
spumamus, neque pupillas distorquemus,
neque manus, vtinam in corpore hoc pa-
teremur, & non in anima. Vis tibi mon-
stremus animam spumabundam, immun
dam, & distortos oculos, mentis? Cogita
itascentes, ac ebrios: a furore, qua saliua
non immundiora verba eiiciunt, profe-
ctò fœtidum sputum eructant. Et sicut il-
li nullum ex præsentibus norunt: ita ne-
que hi. Obumbrata est enim eorum mẽs,
& distorti sunt oculi: non amicum, non
inimicum, nõ reuerendum, non contem-
ptibilem, sed omnes simpliciter vident.
Non vides hos tremere sicut illos? Nõ ca-
dũt in humum, sed anima illorum humi D
sita est, & cadit turbine acta. Si enim re-
cta staret, nequaquàm pateretur illa, quæ
patitur. An non videtur tibi esse animæ
abiectæ, & suam perdentis sobrietatem?
Etiam ea dicunt, & faciunt, quæ ebrij fu-
rore. Est quædam, & alia insaniæ species
hac grauior. Qualis nam illa quando, ne-
que remitti iram sustinent: sed apud seip-
sos alunt familiarem, scilicet lictorem, se
torquentem, vlciscendi, inquam, cupidita
tẽ? Ipsos enim vlciscendi auidos primùm
perdit vltionum meditatio, vt futura præ-
teream. Nam quantum putas tormentum
esse hominis afflictæ animę, quotidie co-
gitare, vt vlciscatur inimicum? Prius teip-
sum puni, qui talis es. Et punitur inflatus
contra seipsum pugnans, & incensus. Ne-
cessarium enim semper apud te flagrare i-
gnem, & incendium intantum extendẽs,
non finis decrescere, cogitans inferre alte-
ri malum quiddam. Ipse autem teipsum
mordes, semper flammam vigescentem
ferens, & animam interquiescere non si-
nens, sed semper in exasperatione, & in
turbatione, & in tempestate mentem ha E
bens. Quid hac insania molestius? Sẽper,
inquam, contristari, & inflari, & ardere.
Tales enim sunt animæ eorum, qui vltio-
nem meditantur. Nam vbi viderint eum
quem volunt vlcisci, statim perculsi sunt:
si vocem audiant, conciderunt, tremũt: si
in lecto fuerint, innumeras pœnas apud
se scribũt, dilacerãtes, torquẽtes illum ini-
micum. Ad hæc si illum clarescere vide-
rint, papè, o pœnas, Remitte illi peccatũ,
& libera teipsum à tormento. Cur perseue
ras, semper vt te punias, vt illum semel fla-
gelles, & in eũ animaduertas? Quid paras
tibi ipsi morbum? Quid animum tuum
liberari

liberari volentem detines? Ira neque vsq; ad vesperam maneat, inquit Paulus. Sicut
Eph. 4. f enim putredo quædam ac tinea, ita mentis nostræ radicem arrodit. Quare bestiã in viscera tua includis? Melius esset viperam, vel serpentem in corde positam esse, quàm iram, vel inuidiam. Nam ille quidem, statim nos liberarent: hęc aũt manet semper, dentes fortiter infigens, immissoque veneno, pessimarum cogitationum exercitus producit. Sed hæc facio, ne derideat, ne contemnat. Miser homo, & ærũnose, non vis à conseruo derideri, sed odio
F haberi à domino tuo? Non vis contemni à conseruo tuo, & contemnis dominũ? Non putas indignari deum, quòd illum contemnis, & quòd illum deridens, non vis ei obtemperare? Quòd autem neque te deridebit, manifestum est hinc. At siquidem sic pergas, magnus erit risus, magnusq; contemptus: pusillanimitatis.n. opus est. Si autem cessaris, magna erit admiratio: hoc enim magnanimitatis est. At ille, inquit ignorat. Sciat deus, vt maiorem habeas mercedem. Vsuram enim accipitis ab his, inquit, à quibus nõ sperabatis vos recepturos. Ita & benefaciamus his, qui non sentiunt quòd eis benefit: ne nobis laudem, vel quidlibet retribuant, mercedemque imminuant. Nihil enim ab hominibus recipientes, a deo maiora recepturi simus. Quid autem magis ridiculum, & quid frigidius, anima, quę semper irascitur, & vule vlcisci? Muliebris, ac puerilis voluntas est. Nam vt illa etiam cõtra inanimata irascitur, etsi non percutiat pauimentum, non dimittit iram: Ita profectò & hi. Volunt vlcisci de his qui contristarant. Igitur ipsi risu digni. Etenim iræ imperium ferre, puerilis animi est: imperare aũt, fortitudinis fuerit. Igitur nõ nos ridemur, si sapienter agamus, sed illi. Ab affectione non vinci, non est contemptibilium hominum. Ita autem timere exter
G nuum risum, vt propter hunc affectioni propriæ subiacere, & deum offendere, ac teipsum vlsciści, velis, vtique contemptissimorum fuerit. Hæc reuera digna sunt risu. Igitur hæc fugiamus, Dicat, q̃ innumera mala nobis, licèt exhibuerit, nihil tamen passus sit. Dicat, quòd & iterũ nos si cõuicijs incessant, nihil patiantur. Nõ aliter nostram prędicasset virtutẽ, nõ alia exquisiuisset verba, si nos laudare voluisset, q̃ hæc, quæ dicit, dum putat nos affligere. Vtinam omnes de me hoc dicerent, Inutilis, & miser homo est: omnes in illum contumelias iaciunt, ipse aũt fert: omnes insiliunt, ipse aũt non vlciscitur. Vtinam apposuissent. Neque si veller, posset: vt mea laus sit ex deo, & non ex hominibus. Dicat, Propter timiditatem, & ignauiam nõ vlciscimur. Nihil hoc nobis nocet, quando deus scit: sed thesaurus noster tantò fidelius obseruatur. Si ad illa spectabimus, omnibus destituemur. Videamus, nõ quid dicant, sed quid nos deceat. Aliqui autem dicunt. Ne me deriseris, & gloriantur qui dam. O insipientiam. Nullus me lædens derisit me, inquit, hoc est, vltus sum. Quin ob hoc derideri mereris, quia vltus es. H
Vnde hæc verba introducta? Quæ confusio, perditioque vitæ nostræ sunt? Nonne illa, quæ licèt deo aduersa sunt loquimur? Non vlcisci enim deo facit equalem. Risumne hoc putas. Nonne propter hoc rideri meremur, & a nostris, & a gentibus ita contradicentes deo? Narrare volo aliquid apud veteres gestum, non de ira, sed de pecunia. Erat cuidam prædium, occultum thesaurum continens, nescio domino, quod ille vendidit. Qui autem emerat effodiendo, vt plantaret, & curaret, occultum thesaurum inuenit. Vt is qui venditerat, rescituit, venit, & coegit eum qui emerat, reddere thesaurum. Prædium.n. venditum dicebat, non thesaurum. Quem ille iterum repulit, dicens: Agrum cum thesauro venditum esse: & se hoc non curare. Peruentum est vtrinque in desceptationem: & ille quidem accipere volebat hic aũt contendens non dare. Et nacti hominem quendam ei exponebant, ac rogabant, cuinam adiudicandus thesaurus. Ille verò non pronunciauit. Dixit autem, contentionẽ eorũ esse tollendã: q̃ ipse horum sit dominus. Et accepto thesauro, quẽ ille spontè permiserunt: innumera posteà mala sustinuit, & re ipsa didicit, meritò illos ab hoc abstinuisse. Hoc & de ira fieri oportet, vt & nos contendamus non vlcisci: & qui contristarunt, contendant, vt dent pœnam. Sed forsan, & hæc cuipiam I
ridicula erunt. Quando enim insania supra modum inualuerit, ridentur modestè agentes. Et inter multos, qui insaniũt, insanire videtur, qui non insanit. Ideò oro, vt resipiscamus, & similes fiamus illis, qui purificati

purificati à perniciosa affectione hac, regnum cœlorum assequamur: gratia & misericordia vnigeniti illius filij, cum quo patri, simul ac Spirituisancto sit gloria, imperium, & honor, & nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Impletis autem his, proposuit Paulus in spiritu, transita Macedonia & Achaia, proficisci in Hierusalem, dicens: Postquàm illic fuero, oportet me & Romam videre. Missis autem in Macedoniam duobus, qui sibi ministrabant, Timotheo, & Erasto, & ipse mansit ad tempus in Asia, ortus est autem tempore illo tumultus non paruus de illa via.

Homilia xlii.

SAt diù conuersatus in ciuitate, vult iterum aliò transire: vnde etiam mittit Timotheum, ac Erastum in Macedoniam: ipse verò manet in Epheso. Quomodo autẽ
K ab initio volens in Syriam abire, iterum reuertit in Macedoniam, ostendens quòd omnia non sua virtute faciebat: iam prophetat, dicens: Oportet me etiam Romam videre? Hoc autem dicens, fortassis consolatur eos, quòd non absturus, sed breui iterum rediturus, & prophetia discipulorũ excitat mentes. Hinc mihi videtur scribere Corinthijs ab Epheso, ac dicere, Nolim vos ignorare fratres de afflictione, quæ accidit nobis in Asia. Quoniam.n promiserat se venturum in Corinthum, rationem reddit, quòd moretur. Et dicit, Vltra tentationem narrans, quæ cum Demetrio acta G
sint. Quam hic insinuat, tumultum non paruum dicens de via hac factum esse. Iterum, periculum: iterum, tumultus. Vides claritudinem? Facta sunt signa duplicia, illi autem contradicebant. Ita vbiq; cõtexit opera [Nam quidam nomine Demetrius, faber argentarius, qui faciebat delubra argentea Dianæ: præstabat artificibus non exiguum quæstum. Quibus conuocatis, & ijs, qui similium rerum erant opifices, dixit: Viri, scitis, quòd ex hoc opificio quæstus noster est: & videtis, & auditis, quòd non solùm Ephesi, sed etiam totius Asiæ,
L Paulus hic persuasit, & auertit turbã multam, dicens: Non esse deos manu factos. Non solùm autem hæc pars nobis in periculum venit, ne reprobetur, verùm etiam magnæ deæ Dianæ templum in nihilum reputabitur, destruiturque maiestas eius, quam tota Asia, & orbis colit.] Faciebat, inquit, delubra argentea. Et quomodo possibile erat fieri delubra argentea? Fortassis ædiculas, & coopercula, quæ Ciboria vocant. Magnus.n. erat honor illius in Epheso, vbi etiam templum illorum succensum ita contristauit eos, vt eum qui succendisset, ne nominari quidem vellẽt. Vide vbique idololatriam à diuitijs fieri. Et illi propter pecunias. Et hic propter pecunias dolent, non quòd illis pietas periclitetur, sed quòd materiam lucri non habituri sint. Et considera malignitatem viri. Abundans ille erat, Et ipsi quidem non tantum damnum inde futurum: illis autem plurimũ, vtpote pauperibus, qui & quotidiano opificio victitabant. Attamen hi quidem nihil dicunt. Ipse autem, eos qui erant socij artis, socios assumit, & tumultus. Deinde etiam periculum exaggerat, addens, Periclitatur nobis portio hæc, ne reprobetur. Hæc enim fore manifestat, quòd periculum sit famem passuros huius artis opifi- M
ces. Etquanuis hæc dicta sufficiebant, illos ad impietatem adducere, sed miseri quidam, ac viles cum essent, insistunt magis: & non considerant, quòd si homo hic valet tantum, vt omnes conuertat, & periclitentur dij: qualis illius Deus: & quòd multò magis illa nobis dabit, propter quæ timemus. Iam præoccupauerat illorum animos, dicens: Non esse deos, ab hominum manu factos. Vide pro quo indignantur gentes. Quoniam dixerat, quòd ij, qui ab hominibus facti, non sunt dij: semper in artem refert sermonem. Deinde, quòd maximè illos contristabat, subdit, dicens: Non solùm autem hæc pars periclitatur nobis, hoc est, aliorum nobis nulla sit ratio, sed etiam magnæ deæ Dianæ maiestas in periculo est, ne destruatur. Deinde ne videatur lucri gratia dixisse, vide quid apponit, Quam orbis colit. Vides quòd ostendit maiorem Pauli virtutem, omnes miseros, & ærumnosos illos vocans? siquidem homo, qui fugabatur hincinde, & tabernaculorum factor tanta potest? Vide ab inimicis testimonia dari apostolis. Illic quidem dicebant: Ecce implestis Hierusalem doctrina vestra. Hic, quod destruenda est Dianæ maiestas. Tunc dicebantur commouisse orbem terratum, quod hi, & hic peribant, Sup. 5. c A

peribant. Nunc, quòd periclitatur nobis
Ioã. 12. c portio nostra: ne reprobetur, & abeat. Sic
& Iudæi de Christo dicebant, Videtis q̃
Ibi. 11. f mundus post illum vadit, Et, Venient Ro
mani, & tollent nostram ciuitatem. *Auditis autem his impleti sunt furore.* Vnde furor factus est? Quando de Diana audierunt: quando de lucri iactura: tales enim vulgarium mores sunt, facilè corripi, & accendi solent. Ea propter cum inquisitione facienda sunt hæc omnia. Vide autem, quàm contemptibiles fuerint, qui ad omnia sic afficiebantur. [His auditis impleti sunt ira, inquit, & clamauerunt, dicentes: Magna Diana Ephesiorum. Et impleta est ciuitas tota confusione, impetumq̃ fecerunt vnanimiter in theatrũ. Et correptis Gaio, & Aristarco. Macedonibus Pauli comitibus traxerunt illos.] Simpliciter iterũ inuadũt, sicut Iasonẽ Iudæi, & semp̃ similiter afficiunt: ita nullũ, vel gloriẽ, vel honestẽ respectũ habebãt. [Paulo aũt volente intrare ad turbam non permiserunt fratres. Quidam autem ex Asiæ primoribus, cum essent amici eius, miserunt ad eum. Et obsecrabant, ne committeret
B se theatro.] Obsecrant quia populus incõ
positus irrationabili impetu, omnia audet. Et Paulus obtemperat. Nõ enim erat vanæ gloriæ cupidus, neque arrogans. Igitur alij quidem, aliud quiddam clamabãt: erat.n. congregatio confusa, & plerique ne sciebant, qua ex causa cõuenissent. Talis enim turba simpliciter sequitur, sicut flamma in fomitem cadens. [Et turba autem protraxerunt Alexandrum propellentibus illum Iudeis:] Propellebant illum Iudæi singulari dispensatione, vt nihil possent posteà contradicere. Hic & protruditur, & loquitur. Et quid? audi: [Alexander autem manu silentio postulato, voluit rationem dare populo. Agnoscentes aũt q̃ Iudeus esset, vox facta est vna omniũ quasi ad duas horas clamantiũ, Magna est Diana Ephesiorum.] Puerilis reuera cogitatio, quasi timentes ne extinguerentur cultus illorum, continuò clamabant. Ad duos annos federat illic, & vide quot adhuc Pagani, [Cũ autẽ sedasset scriba turbam, dixit, Viri Ephesij, quis est hominum qui nesciat Ephesiorũ ciuitatẽ Neo
C corũ esse magnæ deæ Dianæ, & diopeti?]
Hoc primũ furorẽ illorum restinguit. Et diopetus, hoc dicit quasi non sit manifesta res. Sacrum autem aliud sic vocabatur diopetus, vel idolum Dianæ: sic dicebat, q̃ ex Ioue testa illa delapsa, & nõ ab hoie facta, vel aliud idolum apud illos sic dicebatur. [Cũ igitur his nemo cõtradicat, oportet vos sedatos esse, & nihil præcipitãter agere. Adduxistis.n. viros hos, neq; sacrilegos, neq; cõtumelioso in deã vestrã.] Hoc igitur totum mendacium est. Ista autẽ ad populũ sedandũ dicebat. [Itaq; si Demetrius, & q̃ cũ illo sũt artifices, habẽt aduersus aliquem causam, conuentus forenses aguntur, & proconsules sunt, accusent inuicem. Si aũt quid de alijs rebus quæritis, in legitima congregatione dirimetur. Nam periculũ est, ne seditioni hodiernæ fiamus rei: cum nulla sit causa, vnde poterimus rationẽ reddere istius concursus.] Et his dictis soluit concionem. Legitimã congregationem vocat eo, quòd tres conciones iuxta legem quolibet mense fierẽt. Illa aũt erat præter legem. Ad hæc terruit illos, dicẽs: Periculum est, ne seditionis accusemur. Sed videamus iterũ lecta. [His autẽ impletis (inquit) posuit Paulus: in spiritu trãsita Macedonia, & Achaia in Hierusalem proficisci.] Non iam hoc humana ratione facit, sed spiritu, quo etiam decreuit transire. Hoc est enim, posuit: & hunc sensum habet sermo. Quare autem mittit Timotheum, & Erastum, nõ dicit. Mihi videtur etiam de hoc dicere. In spiritu: vt non vltra lateant. Statueramus, vt relinquerẽtur Athenis soli. Et vide. Duos qui sibi ministrabant, mittebat, vt aduentum suum significent, & alacriores red-
D dant. Maximè in Asia versatur. Meritò.
Illic enim erat magna fraternitas philosophorum: & vt venit: iterum loquitur illis. Etenim magna erat illic superstitio. Demetrius enim quidam faber argentarius, collectis ijs, qui eiusdẽ opificii erant, dixit, Viri, scitis, & videtis, & auditis. Ita manifestum erat quod fiebat. Hic, inquit, Paulus persuadens, conuertit magnam turbam. Et ita non violentè, si persuasit. Ita persuadendæ sunt ciuitates, Deinde adducit id, quod illis dolebat, Non esse deos, qui manibus fiunt. Quid est hoc? Subuertit, inquit, artem nostram. Et ne cogitent, ac dicant, quòd solus homo talia possit: & si tantum possit, ei sit credendum: subdidit, Quam tota Asia & orbis colit. Vocem illorum

putabant

putabant diuino spiritui obsuturam. Verè pueri Græci. Ex hoc, inquit, opificio vi ctitamus, & lucrum nostrum est. Et si ex hoc opificio quæstus noster est, quomodo persuasit vilis homo? Quomodo tantę
E consuetudini præualuit? Quid faciendo,
vel quid dicendo? Non est Pauli non est hominis. Et hoc sufficit dixisse, quòd non sunt dij. Itaque si sic tam facilè deprehenditur impietas, olim condemnatam esse oportebat. Si autem fortis, non tam statim tollenda. Non solùm autem hæc pars nostra periclitatur. Sic sanè aliquid maius dicens, hoc subdidit. Auditis autem illis, impleti furore clamabant, Magna Diana Ephesiorum. Singulæ enim vrbes suos habebant deos. Et ita afficiebantur, quasi vocibus cultum eius reparaturi, & quæ facta erant retexturi. Vide incompositam multitudinem. Paulo autem, inquit, volente ingredi ad plebem, non permittebãt eum discipuli. Itaque Paulus volebat ingredi, vt concionetur. Nam persecutiones ad doctrinam assumebat, sed discipuli non sinebant illum. Et considera, quanta erga illum vsi sunt prouidentia vbique, & ab initio illum eduxerunt ne lecalem acciperet plagam: quanuis sanè audiuissent, quòd oportebat etiam Romam videre: attamen prohibent: cum singulari autem dispensatione prænunciat ne post factum turbentur, ita neque pati illum aliquid volebant. Et quidem principes Asiæ obsecrabãt illum, inquit, ne intra
F ret in theatrum. Scientes eius promptitu-
dinem obsecrabant, sic omnes illum amabant fideles. Et quare, inquit, Alexander voluit rationem reddere? Nonne ipse intrusus erat? Vt & data occasione confutaret totum, & furorem populi extingueret. Vidistis furorem omni carentem ordine. Benè, & cum increpatione scriba. Quis est, inquit, qui nescit Ephesiorum ciuitatem? Sic dixit, id quod timebant. Quasi diceret: Nonne colitis illam? Et non dixit, Quis est enim, qui non nosceit Dianam: sed ciuitatem nostram, curãs illos. Cum igitur his contradici nequeat, oportebat vos modestius agere. Hæc sanè obiurgat, quasi dicens: Quid igitur quæritis, quasi incerta sint? Manifestum, quod contumelia ad deum pertingit. Ex pietate, auaritiæ prætextum quærunt. Deinde clam perstringit illos, ostendens, quòd absque ratione conuenerint. Et nihil, inquit, præcipitanter facere ostendens, quòd temerè, ac præcipitanter egerint. Hoc dixit. Itaque si Demetrius, & qui cum illo sunt, habent causam quandam, proconsules sunt. Et hoc obiicit, ostendens, quòd non oportebat, priuatorum criminum causa, congregationem generalem facere. G
Etenim periculum est, inquit, ne accusemur. Hoc dicto in magnas angustias eos coniicit, cum nulla causa subsit, vnde non poterimus rationem reddere concursus istius. Vide quàm prudenter incredulì rationem reddunt, quàmque sapienter. Sic extinxit furorem: nam vt facilè accenditur, ita etiam facilè extinguitur. Et his dictis dimisit concionem. Vides deũ permittere tentationem, discipulosque excitare, & excutere eis somnum, & sic alacrio res reddere. Oro ne succumbamus tentationibus. Ipse enim exitum quoque dabit, vt possimus sufficere. Nihil ita amicos facit ac coniungit, ac tribulatio. Nihil nobis doctoribus sic vtile vti audiantur, quæ à nobis dicuntur. Auditor enim quando in delicijs agit, oscitans est ac ignauus, & à loquente quodam interturbari videtur: in afflictione autem, & tribulatione, in magnum auditorii desiderium incidit. Nã cum anima angustiatur vndique consolationem afflictionis inuenire quærit. Non paruam autem consolationem affert sermo. Quid igitur inquit, Iudæi cum affligerentur præ pusillanimitate non audierunt? quia Iudæi erant, qui semper infirmi ac ærumnosi. Et aliter, Quia & illic ma
H gna afflictio erat, nobis autem de modera
ta sermo est. Vide enim, Expectabant liberari à malis, quæ illos detinebant, & in plurima inciderant mala. Hoc autem non vulgariter animos perplexos reddit. Afflictiones abstrahunt nos ab affectione erga præsentem mundum. Itaque statim mortem petimus, & non sumus amatores corporis, quę sanè maxima philosophiæ pars est, non deditum, neque adstrictum esse præsenti vitæ. Anima, quæ affligitur non vult in multis esse occupationibus, sed solùm refocillationem, & quietem amat. Facilè est ei à præsentibus liberari, etiam si nihil aliud sit. Quemadmodum corpus, quod laboribus fatigatum, & exhaustum, non diligi vult, neque ventri indulgere, sed requiescere, & silenter iacere: ita

re:ita & anima plurimis onerata, in quiete ac silentio esse festinat: quæ in resocillatione est ac delicijs, respuit, turbata est, superba est. Illa quæ nihil habet fluxum & effusum, tota constringitur, & aliena est ab omni superbia: & hæc quidem viriior est, hæc aũt puerilior, & hæc qdẽ grauior, illa autem leuior. Et sicut siquid la-
J psum fuerit in multas aquas, quod leuius est turbatur: ita & anima vbi multis gaudiis impleta fuerit, & maxima quis peccata viderit à nimijs gaudijs prouenisse. Et si volueritis domus duas depingemus: vnam habentium nuptias alteram in luctu agentium. Ingrediamur consideratione vtranque, videamus vtra meliot: inuenietur enim lugentis domus plena philosophiæ: domus autem nuptiarum, referta fœditate. Vide enim turpia illic verba, risum incompositum, sessiones magis incompositas, vestem, & gressum plenum turpitudine, & gestus stultitiam, & insipientiam præ se ferentes, omnia illic risum, & ridicula: non ipsas nuptias dico, absit, sed ea, quæ in nuptijs fiunt. Insanit tunc natura, præsentes pro hominibus bruta fiunt, & alii quidem vt equi hinniunt, alij verò vt asini calcitrant magna diffusio, magna dissolutio, nihil maturum, nihil generosum. Magna ibi diaboli pompa, cymbala, tibiæ, & cantica plena scortationum, ac adulteriorum. At nõ ita agitur vbi luctus, sed ibi omnia benè composita magnum enim silentium, magna quies, magna submissio, nihil sine moderatione, nihil incompositum, siquis etiam aliquid locutus fuerit, omnia, quæ loquetur philosophiam sapient. Et hoc
K profectò mirum, quòd per illud tempus non viri soli, sed etiam mulieres ac domestici philosophantur. Talis est enim natura luctus. Et videntur quidem consolari lugentem, plurima autem philosophiæ decreta narrant. Preces statim, quę hactenus intermissæ audiuntur, & ad consolandum afflictos sufficiunt. Et enumerabimus innumera id genus dicta deplorantium. Quid est enim homo? naturæ nostræ inquisitio Quid igitur est homo? vitæ, & nostræ prauitatis accusatio, commemoratio eorum, quæ in futuro iudicio. Vnusquisq; domum redit, a nuptiis quidem tristitia affectus, eo quòd ipse minus fœliciter agat, a luctu aũt seipsum cõsolãcõcupiscentiarũ igne restincto q; talia passus non sit. Sed quid? Vis carcerẽ, & theatrum conferamus? Ille quidem afflictionis, hoc autem voluptatis est locus. Agẽ igitur, videamus ea, quæ ex vtrisque contingunt. Illic philosophia multa est. Vbi enim mœstitia, & philosophia. Qui anteà opibus inhiabat, qui valde inflabatur, & vix permittebat vulgarem hominem sibi loqui, is tunc humilis fit quasi igne quodam in animam eius illapso, & duriciem molliente metu, ac tristitia, tunc mœstus fit, tunc secularem mutationem sentit, tũc fortis fit ad omnia. At in theatro omnia contraria, risus, turpitudo, pompa diabolica, effusio, insumptio temporis, & expensio dierum inutilis, concupiscentiæ absurdæ præparatio, adulterij meditatio, scortationis gymnasium, intemperantiæ schola, adhortatio turpitudinis, occasio risus, turpitudinis exempla: sed non sic agitur in carcere, vbi humilitas animi, exhortatio, & extimulatio ad philosophiã, contemptus rerum secularium, omnia concultata, & despecta. Et quasi pẽdagogus puero metus assistit, ad omnia, quæ oportet illum componens. Sed si vis iterum aliter inquiremus illa loca. Vellem te occurrere viro à theatro venienti, & alteri è carcere egrediẽti: & videris illius animã fastidientem, turbatam, vereque constrictam: huius autem solutam promptã, & ferè alatam. Nam ille à theatro recedit, oculis mulierum, quæ illic adstrictus, quouis ferro grauiora ferens vincula: nempè loca, quæ illic, verba, habitus. Qui autem à carcere, ab omnibus liberatus, non iam putabit se aliquid graue pati, sua cum alienis comparans, quòd non est ligatus gratiam nunc habet, contemnit humanas res, multos diuites videns in calamitatibus, multa, & magna potentes, & ligatos illic, etiamsi iniustè quid patiatur, etiam sic fortis est. Quin, & illius loci multa exempla in cogitationem ducent futuri iudicij, & horrebit loca ea ibi iam M videns. Sicut enim ibi qui in carcere conclusus, mitis erga omnes est: ita, & illi ante iudicium, ante futurum diem, erga mulierem, erga pueros, erga domesticos erunt æquiores. Sed à theatro non sic reditur, iniucundius enim vir aspiciet mulierem, & importunus ministris erit, exacerbabitur erga pueros. Magna mala theatra efficiunt ciuitatibus, magna & neque hoc scimus, quòd magna. Si autem non fatigaremini, etiam loca risus, symposia dico, inquireremus. Ibi parasiti adulatores, & magnæ deliciæ. Et loca alia vbi claudi, & cæci. Iterum illic quidem ebrietas, & deliciæ, & hilaritas, hic autem contrarium. Vide & in corpore, quando phlegmate abundat, quãdo valde incolume est, facilius in morbum cadit quando autem castigatum fuerit, non sic. Vt autem manifestius vobis faciam, quod dico, sit corpus habens multum sanguinem, & carnes multas, ac in delicijs agens. Hoc etiam à fortuitò euentu febrem patere potest, si simpliciter doluerit. Sit autem aliud fame, ac tribulatione
A magis firmum, hoc vix à morbo comprehendetur, ac fatigabitur. Sanguis licèt sanus sit in uobis, sæpe tamen multitudine morbum attulit: si autem modicus sit, & non sanus, facilè compesci potest. Ita profectò & de anima dixerim. Quæ enim in delicijs, & refocillatione, valde propensos ad peccatum habet impetus. Stat enim propè arrogantiam, & voluptatem, & vanam gloriam, & inuidiam, & insidias, ac calumnias. An non frugalitas in afflictione, & ab omnibus illis libertas? Ecce quã magna est nostra illa ciuitas. Vnde igitur nascuntur mala, nonne ab opulentis? nõne à gaudentibus? Qui in vincula trahũt, qui facultates dilapidant, qui miseri, & abiecti, nonne qui multum inflantur, ac gaudent? Non potest ab afflicta anima aliquid mali fieri. Nouit illius virtutem Paulus, & propter hoc dicit: Tribulatio pa-
Ro. 5. a tientiam operatur, patientia autem probationem, probatio autem spem, spes verò non confundit. Oro ne succumbamus afflictionibus, sed in omnibus gratias agamus, vt quid magni lucrifaciamus, vt probemur Deo, qui tentationes permittit. Magnum bonum est afflictio Et hoc a pue
B ris nostris discimus. Nam absque afflictione nulli vtilia discunt. Nos autem magis, quàm illi egemus afflictione. Nam si illi cum afflictiones eis desint, lasciuiũt, multò magis nos, & maximè tantis iam obnoxij, vnde nobis magis opus erat pædagogis. A pueris enim non tam magna peccata fiunt, quin à nobis maxima. Noster autem pædagogus est afflictio. Igitur tribulationem futuram ne nobis abiscamus, præsentem strenuè feramus, quò diuina gratia bona diligentibus deum reposita assequamur in Christo Iesu domino nostro, cum quo patri simul, ac Spiritusancto gloria, imperium, honor, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Postquàm autem cessauit tumultus, vocatis ad se Paulus discipulis, complexusq; illos, profectus est, vt iret in Macedoniam. Cap. 20

Homilia. xliii.

AB hoc tumultu, multa cõsolatione opus erat. Hoc ianè & facit, & vt consoletur discipulos, vadit in Macedoniam, deinde in Græciam. Et quòd multùm illos consolatus fuerit, audi: [Cum autem perambulasset partes illas, & exhortatus fuisset eos multo sermone, venit in Græciam. Et ibi peractis mensibus tribus, cum essent C illi structæ insidiæ à Iudæis, soluturo in Syriam, habebat in animo, vt reuerteretur per Macedoniam: Comitatus est autem eũ vsque ad Asiam Sopater Berthœensis, Thessalonicẽsium verò Aristarchus, & Secundus & Gaius Derbęus, & Timotheus. Asiani verò Tychicus, & Trophimus. Hi prægressi expectarunt nos in Troade.] Iterum persecutio fit à Iudęis, & venit in Macedoniam. Quomodo autem Timotheũ Thessalonicensem dicit? Non dicit hoc. Sed præoccuparant hi, inquit, & prius venerãt in Troadem viam eò parantes.] Nos verò abnauigauimus post dies azymorum à Philippis, & venimus ad eos Troadem intra dies quinq;, vbi demorati sumus diebus septem. [Etenim mihi videtur dies festos celebrasse in magnis vrbibus. A Philippis abnauigat, vbi facta ea, quæ de carceris custodẽ habes. Tertiò autem nunc in Macedoniam venit, & magnum testimonium dat Philippensibus, ideo & demoratur illic. [In die autem sabbathorũ cõgregatis nobis, vt frangeremus panem, Paulus disserebat eis, postridie abiturus, protraxitque sermonem in mediam noctem.] Vide vt omnia adiuncta sunt prædicationi: Pentecoste tunc erat, & dies dominicus, & vsq; ad noctis dimidium sermonem extendit, adeò salutem discipulorũ cupiebat, quod neq; per noctem silebat, sed tunc propter silentium magis disserebat, & ad ipsum cę D næ tempus. At conturbauit festum diabolus quantum potuit, demergens somno auditorem, ac deprimens, & vt aũt cõtigerit, interpre-

Universidad de Deusto Biblioteca

interpretatur addens. [Erant autem lampades multæ in cœnaculo in quo erant congregati. Sedens autem quidam adolescens nomine Euthycus, in fenestra cum degrauaretur somno profundo, differente diutius Paulo, magis depressus à somno decidit ex tertio cœnaculo deorsum, & sublatus est mortuus. Cum descendisset autem Paulus, incubuit super eum, & cõplexus dixit. Nolite turbari, anima enim eius in ipso est. Cum ascendisset autem, fregissetq; panem ac degustasset, diu collocutus est vsque ad diluculum, ita demũ profectus est. adduxerunt aũt puerum viuentem, & lætati sunt non mediocriter.] Vide oro, spectaculum, vt erant coadunati. Congregatis enim discipulis, inquit, ẽt signum. In fenestra enim, inquit, sedebat, & intempesta nocte. Tantùm erat audiendi desiderium. Confundamur nos, qui neque in die hoc facimus. Sed Paulus, dicis, differebat tunc. Quid dicis: Etiamnum. Paulus differit, immo neque tunc, neque nunc Paulus, Sed Christus, & nullus audit, non fenestra nunc, nõ fames, non somnus interturbat, attamen non audimus, non angustia loci, nõ aliquid horum. Et
E hoc sanè miraculũ, ꝙ etiam ille, cum esset adolescens, non erat ignauus, & cũ somno grauaretur non recessit, neq; timuit periculũ, ne delaberetur. Ne mireris, nõ. n. ab ignauia dormitauit, sed à necessitate naturæ. Tu autem vide oro, promptitudinẽ, ꝙ etiam in tertio cœnaculo erant. Nõdũ. n. erat ecclesia. Ne turbemini, inquit, anima illius in ipso est. Non dixit, resurget, excitabo enim illum: sed quid? ne turbemini. Vide vt fastu caret, & promptè cõsolatur Et vt ascendit, fregitque panem, inquit, ac gustauit. Hoc sermonẽ interpellauit, nõ offendit, Vides sine superfluitate cœnam. Et vt gustauit, inquit, diu collocutus est vsque ad diluculum, & ita exijt. Vides quomodo pernoctarint, qualis mensæ fuerint? quàm sobriè iterum auditores abierint, quàm studiosi ad audiẽdum fuerint. Quid nos à canibus distamus? Videtis q̃tum discrimen. Adduxerunt aũt puerum viuum, & consolationem habuerunt non vulgarem. Magna hæc cõsolatio, & ꝙ viuum recipiunt, & quòd miraculum factũ est. [Nos aũt conscensa naui soluimus Af-
F sum, illic expectaturi Paulũ Sic enim constituerat, ipse per terrã iter facturus. Cum aũt conuenissemus Assum, recepto eo venimus in Mytilenen [Vbiq; à discipulis segregatur Paulus. Ecce enim ipse quidem pedes viam ingreditur, illi aũt nauigio vadunt, permittit illis qd̃ leuius, eligens sibi quod molestius. Pedes vadit, partim multa gerens sapienter, partim docens illos à se non separari. [Et inde nauigantes sequenti die venimus contra Chium Postridie verò appulimus Samum, & cõmorati Trogyllij, proximo die venimus in Miletum.] Vides qũo festinante Paulo pergũt, & non morã trahũt, sed præterierunt insulas. Proposuerat. n. Paulus præter nauigare Ephesum, ne tempus tereret in Asia. [Festinabat. n. si possibile esset, vt diẽ Pentecostes ageret in Hierusalem.] Quid vult festinatio illa? non erat pp festum, sed pp multitudinem, interim hoc Iudæis dabat, quasi colat festiuitatem, & rapere volens inimicos, festinabat sermonem annunciare. Vide igitur quantum lucrum omnibus pręsentibus? Et aliter: Ne Ephesij negligantur, interim dispensat, & curat. Sed iterum videamus, quæ lecta sunt: [Et complexus, inquit, discipulos, exijt profecturus in Macedoniam, & exhortatus est illos sermonibus multis, ac venit in Græciã & hac ratione illos iterum resocillauit, magnam consolationem illius dans. Vide vt vbique sermonibus, non signis oĩa corrigit. Soluturo autem in Syriam. Continuò nobis ostendit illum festinantem in G
Syriam. In causa erat ecclesia, & Hierusalem, adeò desiderabat etiam ea, quæ illic erãt corrigere. Quauuis nõ magna Troas sit. Cur igitur septem diebus illic manẽt? magna forsan erant iuxta fidelium numerum. Et cum dies septem ibi mansisset, noctem sequẽtem insumpsit in doctrinam. Ita ægrè ab illis ipse auellebatur. Congretis aũt nobis vt frangeremus panem. Per illud tps quo mõstrabat esurire, & nõ erat intempestiuum. Principiò sermo sumptus productus est. Et ita nõ simpliciter docuit, sed conuenerant quidem ad frangendum panem, inciderant autem in sermonem, ac doctrinam productio rem fecerant. Vide qũo & mensæ Paulinæ omnes socij erant. Mihi videtur, ꝙ ẽt ad mensam sedens docuerit, erudieritque, vt nos omnia reliqua pro parergis, & accessorijs habeamus. Considerare aũt nobiscum domũ illam, vbi lampades erant, vbi turba, vbi

Paulus

Paulus medius differebat, vbi & fenestras multi occupabant, vt audiant turbam illam, & amabilem vultum intueantur, &
H quantam hinc voluptatem acceperint. Quare autem in nocte differebat? quoniam exituri erant, & non iam in nocte illum visuri, sed hoc quidem illis non dicit, vtpote infirmioribus, alijs autem dicebat. Interim & noctis istius memoriam conseruabat miraculum istud insigne. Magna voluptas auditorum erat, quòd & interpolatus sermo magis productus est. Et ita pro doctore casus fuit. Et aliter: Etiam omnes ignauos ipse increpiturus erat, qui propter hoc mortuus, vt Paulum audiat. Et quare, inquit, enumerat singula? & quò ierunt? & vnde abierunt? & vbi quidem morati sunt? quæ etiam loca præternauigarunt? Vt ostendat nunc occiosius illum nauigare, idq̃ue humana ratione, & præternauigare. Statuerat enim præternauigare Ephesum, ne diù tempus, inquit, tereret in Asia. Benè. Illuc enim veniens non potuisset præternauigare, quoniam noluisset contristare eos, qui se intantum expectabant. Vel igitur hoc est, quod dicit, vel etiam quòd festinauit. Dicit enim: Festinabat si possibile esset, vt diem Pentecostes ageret in Hierusalem. Vnde non poterat manere. Vide illum etiam huma-
I na ratione moueri, & cupere, ac festinare, & sæpe non assequi. Fiunt autem hæc ideò, ne putemus quòd sint super humanam naturam. Sancti enim & magni viri illi, eiusdem naturæ, cuius & nos, participes erant, non eiusdem voluntatis. Ideo & magnam gratiam consequebantur. Vi-
1.Co.9. b de igitur quanta etiam per seipsos gerant. Eapropter dicebat: Ne demus offendicu-
2.Co.6 a lum his, qui volunt. Et iterum: Ne infametur ministerium nostrum. Ecce & vita irreprehensibilis, & magna submissio. Hoc dicimus dispensationem venire in fastigium, & excelsæ virtutis, & modestiæ submittentis se ad aliorum mores. Et audi quomodo absque præceptorum Christi transgressione, hic iterum omnium hu-
1.Co.9 millimus fuit. Omnibus omnia factus sum, inquit, vt omnes lucrifaciam. Idem etiam in pericula se misit, sicut alibi dixit:
4.Co.6 a In patientia multa, in afflictionibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in vinculis, & magnus erat amor eius erga Christum, siue quo omnia superflua, & humilis in rebus gerendis ordinatio, & irreprehensibilis vita, & periclitatio. Quis infirmatur, inquit, & non infirmus sum Ibi.11.g
ego? Quis offenditur, & non vror ego? Hæc obsecro, & nos imitemur verba, & in pericula iaciamus nos propter fratres, siue ignis, siue ferrum fuerit. Abijce te ipsum dilecte, vt tuum membrum eruas. Abijce K
te ipsum, ne timeas. Discipulus es Christi, qui propter fratres animam suam posuit. Condiscipulus es Pauli, qui innumera mala pati propter eos, qui se impugnabant inimicos, voluit. Implere zelo, imitare Mosen, videbat iniustè læsum, & vltus est, regiasque delicias contempsit, & factus est propter ærumnosos illos exul, erro destitutus cognatis, & domo, inque aliena terra longo tempore versatus est, & non reprehendit seipsum, nec dixit hæc verba: Regnum contempsi, honoremque tantum, & gloriam, volebam vlcisci eos, qui iniustè affligebantur, & despexit deus. Et non solùm non reduxit me ad pristinum honorem, sed quadraginta annis in aliena terra versor. Benè scilicet. Non enim mercedes accepi, sed nihil horum, vel dixit, vel cogitauit. Ita & tu, etiamsi malum quid patiaris, benefacias, etiamsi multo tempore, ne offendaris, neque turberis, omninò retribuet tibi retributionem deus. Quantum differtur merces, tantum vsuræ augentur. Igitur habeamus animam compassioni deditam, habeamus mentem condolere scientem. Nihil sit vobiscum, vel crudele, vel inhumanum, etiamsi nihil possis afferre, lachrymare, ingemisce, do-
le in his, quæ fiunt, neque erunt hæc fru- L
stra. Si his qui à deo puniuntur condolere oportet, multò magis his, qui ab hominibus iniustè patiuntur. Non egrediebantur, inquit, Senan ad plorandum domum suam vicinam, accipient dolorem, propter quæ extruxerunt in derisionem. Hoc accusat Michæas, quòd non condoluerunt. Quid dicis o propheta? Deus punit, & ego condolerem his, qui puniuntur? Etiam. Hoc enim vult ille, qui punit, neque enim ipse, qui punit oblectatur. Quoniam igitur neque is, qui punit lætatur: igitur & tu quoque ne læteris. Sed si iustè quidem, inquit, puniuntur, non oportet dolere. Etiam propter hoc est dolendum, quia digni supplicio visi fuerunt. Dic obsecro, quando videris filium tuum vri,

Universidad de Deusto Biblioteca

...ecari, nònne doles? Manifestum, quòd doles. Et non dicis tibijpsi, Cur hoc? Ad sanitatem sectio spectat, pro liberatione est vstio. Attamen quando audieris vlulantem, nec ferentem dolorem, & non sufficit illa sanitatis spes ad auferendam naturæ confusionem: Ita & in illis, etiamsi ad sanitatem puniantur, attamen fraternam declaremus nos affectionem erga illos, pa-
M ternamque voluntatem. Sectiones & vstiones sunt pœnæ dei, sed propter hoc debemus flere, quòd ægrotarunt, quòd tali opus habuerunt medicina. Siquis propter coronas hæc patiatur, tunc non dole, vt Paulus, ac Petrus. Quando autem in pœnam iure fert, tunc plora, tunc ingemisce. Tales fuerunt prophetæ. Idcirco & qui-
Ezc.9. dam illorum dicebat: Hei mihi domine. Delebis tu reliquias Israël? Homicidas videmus sæpe, ac scelestos viros, qui sæpe puniuntur, & cruciamur, ac dolemus, & non dicimus, quòd supra modum philosophi sumus, misericordes fiamus, vt misericordiam consequamur. Nihil illi bono conferendum est. Nihil ita humanum ostendit characterem, vt misereri, & humanum esse. Propter hoc & leges lictoribus totum permittunt, volentes iudicem vsque ad pronunciationem sententiæ punire, educunt autem illos ad opus. Ita etiam si iustè fiat, non est animæ virtutum studiosæ punire, sed aliquo alio hoc habet opus. Quia & Deus non per seipsum punit, sed per angelos. Lictores igitur sunt angeli? Absit, non hoc dixerim. Sed absque vltione etiam virtutes sunt. Quando Sodoma subuersa sunt, propter illos facta sunt omnia similiter, & ea, quæ in Aegypto acci-
A Ps.77.e derunt, per illos acciderunt. Immissionem enim, inquit, per angelos malos. Igitur quando seruare oportet, per seipsum hoc facit. Ita filium misit in salutem generis,
Mat.25 d Et iterum. Tunc, inquit, dicam angelis: Congregate facientes iniquitatem, & proijcite in caminum. De iustis verò dicit nõ
Mat.10 f sic: Sed, qui vos suscipit, suscipit me, Et iterum: Ligate illius pedes, & manus, & mit-
Mat.22 a tite in tenebras exteriores. Vide illic seruos, qui ministrant. Quando autem beneficijs opus est, seipsum benefactorẽ vocat. Venite benedicti patris mei, percipite præ-
bi.25. paratum vobis regnum. Quando loquendum cum Abraham, ipse adest: quando in Sodoma abeundum, seruos mittit, sicut iudex quis exuscitans puniendos. Et iterum: Euge serue bone, & fidelis, super pau- Mat.25
ca fuisti fidelis, super multa te constituam. c
Et hunc quidem ipse benedicit, illum autem malum non ipse, sed serui ligant. Hęc & Lucæ
scientes non gaudeamus in his, qui puniuntur, sed etiam doleamus, ploremus c.19
eos, vt etiam hinc mercedem accipiamus. Nunc autem multi etiam in his, qui malè patiuntur iniustè gaudent, sed non nos, immò nos omnem compassionem declaremus, vt & ipsi diuinam assequamur, gra-
B tia & misericordia vnigeniti dei, cum quo patri, & Spiritusancto sit gloria, imperium, honor, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

A Mileto missis Ephesum nunciis, accersiuit presbyteros ecclesiæ, qui cum peruenissent ad ipsum, dixit eis, Vos scitis a primo die, quo ingressus sum Asiam, quo vobiscum per omne tempus fuerim, seruiens domino cum omni animi humilitate, cũq; multis lachrymis ac tentationibus, quæ mihi acciderunt ex insidiis Iudæorum, vt nihil suffugerim eorum, quæ essent in rem vestram quin annunciarem vobis, & docerem, vos publicè ac per omnes domos, testificans Iudæis, simul ac Græcis, eam quæ erga deum est pœnitentiam, & fidem, quæ est in dominum nostrum Iesum.

Homilia.xliiii.

VIde vt ille vrgeat, quò propius adnauigetur, & non despiciat, sed totum probè dispenset accersens principes, & cum illis, quæ dicta sunt tractans. Et admiratione dignum est, quòd quando necessitas adigit, tam eximia de se ipso dicere attentat omni modestia vtens. Sicut enim Samuel traditurus Sauli principatum de ipso dicit: Nunquid à vobis accepi? vos testes, ac deus. Et Dauid cum fides non ha- C
beretur ei, dicit: In ouili eram pascens o- 1.Re.10
ues patris mei, & quando venit vrsus ma- d
nibus illum discerpsi. Et ipse Paulus Co- 1.Re.17
rinthijs dicit, Insipiens fui, vos me coegi- d
stis. Et deus quoque istue ipsum facit, non 2.Co.12
simpliciter de seipso dicens, sed quando ei c
non creditur, beneficia profert. Vide igitur & hic quid facit? Primùm ipsorum testimonium offert, ne putes superba esse verba, etiam auditores adhiber in testes

eorum quæ dicuntur, quod minimè ipsis mentiatur. Hæc doctoris virtus est, quando suorum operum testes habet discipulos. Et mirabile est, quòd non vnam & alteram diem in hoc opere perseuerauit, sed plurimis annis. Vos enim, inquit, scitis, quomodo nobiscum omni tempore egerim. Vult igitur illos exhortari, vt fortiter ferant omnia, & separationem suã, & futuras tẽtationes. Quemadmodum, & de Mose ac Iesu legimus. Et vide quid addidit vt dixit quomodo vobiscum fuerim omni tempore, seruiens domino cum omni animi humilitate. Memor humilitatis est, quę his, qui præsunt maximè congruit, eo quòd facillimè in arrogantiam tolluntur. Hæc virtus bonorum est hypothesis, & fundamentum quemodmodum, scilicet
D & Christus dicebat: Beati pauperes spiri-
Mat.5 a tu. Non simpliciter autem humilitatem dixit, sed cum omni humilitate. Multa.n. sciebat pertinere ad humilitatẽ. Est enim humilitas in sermone, & in opere erga eos qui præsunt, & erga eos, qui subditi sunt. Vultis vobis modos dicam humilitatis? Sunt quidam, qui erga humiles existunt humiles, erga sublimes autem sublimes, quod tamen non est humilitatis. Sunt iterum alij non tales, sed erga vtrosque humilitatem, & sublimitatem seruant, quod etiam maximè humilitatis est. Docturus igitur illos talia, ne videatur arrogans esse prius fundamentum iacit, suspicionem tollens. Si enim cum omni humilitate factus sum, inquit, non ex insipientia loquor, quæ dico. Deinde mansuetudinem narrat: Vobiscum, inquit, fui, seruiens domino: Socios operum ostendens illos. Ita vbique societas bona est. Communia igitur facit opera, & nihil suum ponit eximium. Quid enim, inquit? Neglectone deo arroganssesse potuit? Etiam multi sunt qui non laudantes deum arrogantes sunt. Is autem nihil præter discipulorum laudem sibi arrogant. Doctores opus est suis operibus discipulos moderari. Deinde suã fortitudinem ostendit, quam & ipsam eleuat ac imminuit: Cum multis lachrymis, ac tentationibus, quæ mihi acciderunt ex insidijs Iudæorum. Vides quòd dolet in
E his, quæ fiebant? Hic autem suam compassionẽ videtur significare. Afficiebatur enim sic pro his, qui peribant, quique hoc faciebant: nam pro his, quæ sibi fiebant, gaudebat. Erat enim ex illorum choro, qui gaudebant, quòd digni habiti sunt, Sup.5,g
qui pro nomine illius contumeliam ferãt. 2.Co.4.
Et iterum alibi dicit: Et nunc gaudeo in d
passionibus meis, nam momentanea leuitas afflictionis nostræ mirè supra modum æternum pondus gloriæ operatur nobis. Verùm, hęc ex modestia dicit, hic autem ostendit fortitudinem suam, & non tantùm fortitudinem, quantùm patientiam, quasi diceret. Malè equidem patiebar, sed vobiscum. Etiam hoc graue est, quod à Iudæis. Vide oro hoc loco characterem doctrinæ, & dilectionem ponit, ac fortitudinem. Quòd nihil subterfugerim, inquit, promptitudinem ac sedulitatem suam ostẽdit. [Eorum quæ in rem vestram essent.] Erant enim quædam, quæ discere nõ oportebat. Vnde sicut inuidiæ est quædã abscõdere, ita insipientiæ omnia dicere, propter hoc addidit: Eorum quæ in rem vestram: non quasi illa ipsa cum damno subtraxerim, docui, inquit, non locutus sum. Et hoc ita esse docent sequentia, subdit enim. Publicè & per singulas domos ostendens magnum laborem, sedulitatem, ac perseuerantiam. [Testificans Iudæis simul ac Græcis.] Non vobis solùm, sed etiam Græcis. Hic est illa dicendi libertas. Etiã licèt nihil profuissemus, dicere oportet. F
Hoc est enim propriè, Testificor: quando non attendentibus loquimur. Ita Moses ait: Testificor cœlum ac terram. Et nunc ille: Testificans Iudæis simul, ac Græcis pœnitentiam agant, & conuertantur ad deum. Neque enim Iudæi illum sciuerũt, eo quòd filium ignorarint, & opera ac fidem non habuerint erga Iesum Christum. Quare igitur hæc dicis? quare hæc commemoras? quid accidit? nihil habes, quod obiicias: Prius concussa illorum mẽte, deinde subdit: Et nunc ecce ego alligatus spiritu, vado in Hierusalem, ea quæ in illa mihi occursura sunt ignorans, nisi q̃ Spiritussactus per singulas ciuitates mihi testificatur dicens, quod me vincula, & & persecutiones expectent. Verùm nihil me mouett, neque anima mea charior est mihi, vt consummem cursum meum cũ gaudio, & ministerium, quod accepi a domino meo Iesu, vt testificer euangelium gratiæ dei. Præparat illos, vt semper parati sint ad pericula tam manifesta, quam non manifesta. Ostendens autem, quòd G

ad magna accedat nisi quòd Spiritusſanctus, inquit, mihi per ſingulas ciuitates te ſtificatur, vt monſtret quòd ſpontè ſubeat: & ne vincula vel neceſſitatem putes, per ſingulas ciuitates dixit, deindeque ſubdit: Non habeo precioſiorem meipſo animam, vt conſumem curſum meum cum gaudio, & miniſterium quod accepi a domino. Vides quòd non plorantis verba ſunt, ſed moleſtè loquentis ac docentis illos, ac compatientis in his, quæ fiebant, Non dixit dolemus, neceſſe autem eſt ferre: ſed neque cenſeo. Hoc iterum dicit, nõ ſeſe extollens, ſed illos docens, per priora quidem humilitatem, per hæc autem fortitudinem, dicendique libertatem, quaſi diceret: Non amo illam præ hac, pretioſius arbitros conſummate curſum, vt teſtificer: non dixit, vt prædicem, doceam. Sed quid? vt teſtificer euangelium gratiæ dei Grauius quiddam dicturus. Mundus ego a ſanguine omnium: ideo prius præparat, & oſtendit quòd nihil omiſerit. Igitur quoniam illis erat omne pondus, ac ſarcinam impoſiturus, prius emollit mentem illorum, dicens: Et nunc ecce ego ſcio
H quòd non vltra videbitis faciem meam. Deinde hoc ſubdit. Mundus ego ſum à ſangune omnium. Duplex triſtitia, tunc faciem illius vltrà non conſpiciendam, & ab ipſis omnibus. Non enim vltrà, inquit, videbitis faciem meam vos omnes, inter quos tranſiui prædicans regnum, & meritò conteſtor vobis, vtpote non vltrà affuturus. Mundus ego a ſanguine omnium. Non enim ſubterfugi quo minus annunciem voluntatem omnem dei. Vides quomodo terret, & laborantes illorſi animas, ac contritas atterit? Benè, quia neceſſariũ erat. Non enim ſubterfugi, vt non annunciẽ vobis, inquit, omnem voluntatẽ dei. Igitur, qui non dicit, reus eſt ſanguinis, hoc eſt cædis. Nihil hoc terribilius. Oſtendit, quòd & illi, ſi non faciant, rei ſunt ſanguinis. Et videtur quidem rationem reddere, illos autem terret. [Attendite igitur vobis ipſis, & gregi, in quo vos Spiritus ſactus poſuit epiſcopos, vt paſcatis eccleſiã
1.Co.9. d dei, quam aquiſiuit per proprium ſanguinem.] Vides, duo præcepit. Igitur, neque alios corrigere ſolùm, habet quiddam lucri: Timeo.n. inquit, ne aliis prædicans
I ipſe reprobus efficiar: neque ſui ſolius curam habere. Qui enim ſeipſum amat, & quæ ſua ſunt quærit ſimiles eſt ei qui talẽtum diſodit: non quòd præeligenda ſit noſtra ſalus gregi, ſed quia quando nobis ipſis attendimus, tunc & grex lucrum habet. In quo vos Spiritusſanctus poſuit epiſcopos, vt paſcatis eccleſiam dei. Vide quantę neceſſitates. A Spirituſancto ordinationẽ habetis, inquit. Hoc enim eſt, poſuit, vna eſt iſta neceſſitas. Deinde vt paſcatis eccleſiam dei, ecce & ſecũda: Quam, inquit, acquiſiuit per proprium ſanguinem. Multum oſtendit, dum dicit, precioſam rem, & & non paruum eſſe periculum, quandoquidem dominus pro eccleſia, neque ſanguini ſuo pepercit: nos autem fratrum ſalutem contemnimus. & ille quidem vt inimicos conciliet, etiam ſanguinem effudit, tu autem neque amicos factos potes retinere. [Ego enim ſcio hoc, quòd ingrediẽtur poſt abitum meum lupi graues in vos, non parcentes greci.] Iterum aliunde illos admonet à futuris, ſicuti quando alicubi dicit: Non eſt vobis certamen contra carnẽ, & ſanguinem. Quia ingredientur, inquit, poſt abitionem meam lupi graues in vos. Eh.6. b
Duplex malum, & quòd ipſe non adeſt, & quòd alij imponent. Quid igitur abis, ſi hoc præuidiſti? Spiritus me trahit, inqt. Et vide non ſimpliciter, dixit lupi, ſed appoſuit, graues, vehementiam, & impudentiam illorum inſinuans. Et quòd grauius, quia illos ex ipſis ſurtecturos dicit. Quod K
& valde graue eſt, quando etiam domeſticum bellum fuerit. Et benè dixit, attendidite, oſtendens rem eſſe curatu perquam neceſſariam. Eccleſia enim eſt, & magnum periculum: ſanguine enim illam redemit, & quòd duplex eſt bellum. Hæc igitur manifeſtans dixit. Et ex vobis ipſis ſurgẽt viri loquentes peruerſa, vt abſtrahant diſcipulos poſt ſe. Quaſi à quopiam rogatus dicente: Quomodo igitur cuſtodienti? Vigilate, memores, quòd triennio nocte, & die non ceſſauerim cum lachrymis vnumquenq; admonere. Vide quot inſolita dicit, cum lachrymis: & noctes ac dies: & vnumquenque. Non enim ſi multos vidiſſet, eis pepercisſet, ſed ſciebat etiam pro vna anima facienda omnia. Itaque ſic illos etiam coniunxit. Quod autem dicit, hunc habet ſenſum: Sufficiunt ea, quę a me ſunt acta, triennio manſi. Satis confirmati fuerunt, ſatis radices fixerunt. Cum lachrymis, inquit. Vides quòd propter

pter hoc lacrhymæ? Hæc faciamus, & nos. Non dolet malus, dole tu, fortaſſis & ille dolebit. Quemadmodum ſi quando æger
L viderit medicum ſumentem cibum, etiam ipſe incitatur: ita certè & hic erit: ſi viderit te plorantem, emollietur bonus vir, ac mitis erit, Neſciens, inquit, quę euentura ſint mihi. Quid igitur? Propter hoc abis? Minimè, ſed & probè ſcio, quod vincula, & tribulationes expectant. Itaque ſcio quòd expectant me tentationes: non ſcio autem quales, id quod erat difficilius. Ne igitur deplorantem putetis me hoc dicere, non habeo precioſiorem me ipſo animã. Vt excitet illorum mentem hæc dicit, & perſuadeat, non ſolùm ne fugiant, ſed etiam ſtrenuè ferant. Propter hoc curſum, & miniſterium opus vocat, curſu dignitatem, & miniſterio debitum inſinuans. Miniſter, inquit, ſum. Nihil amplius habeo. Conſolans autem illos, ne doleant propter quæ affligitur: poſtquàm dixit cũ gaudio ſe hæc expectare, & monſtrauit fructum, tunc triſtitiam addit. Hoc autem facit, ne mentem illorum obruat. Et vnde hæc? Quia dicit: Ex vobis ipſis ſurgent viri loquentes peruerſa. Quid igitur, dixerit quis, Tantùm te ipſum reputas, vt ſi prociſiſcaris, moriamur? Non hoc dico, inquit, quod mea abſentia hoc faciat. Sed
M quid? Exurgent quidam inter vos, non propter abitionem meam, ſed poſt abitionem meam, hoc eſt, profectionem, quanuis etiam iam hoc factum ſit. Quod ſi factum, multò magis poſthac fiet. Deinde, & cauſa ponitur, vt trahant diſcipulos poſt ſe. Et ita ,ppter nihil aliud ſectæ, quàm propter hoc. Subiungitur & conſolatio: Quam acquiſiuit, inquit, per proprium ſanguinem. Si autẽ proprio ſanguine acquiſiuit, omnino defendet. Noctes, & dies non quieui, cum lachrymis admonens. Hęc ad vos meritò dicerentur, & videtur quidem ſermo propriè ad doctores, eſt autem communis, etiam ad diſcipulos ſpectans. Quid enim ego quidem, nocte ac die dico, & obſecro, & lachrymor, diſcipulus autem non perſuadetur? Vt enim putet quis, ſufficere ad defenſionem eſſe diſcipulum, & non opus obedientia, propterea, vt dixit: Teſtificor, ſubdit, non enim ſubterfugi vt non annunciare in vobis. Igitur hoc ſolùm doctoris annunciare, prædicare docere, non ſubterfugere, nocte ac die orare. Quando autem duro hæc fiunt, nihil proficitur, ſcitote, quid reliquum. Deinde & alia defenſio, quia mundus ego ſum à ſanguine omnium. Ne putetis, oro hæc nobis ſolis dici, etenim ad vos quoque ſermo hic eſt, vt attendatis, quæ dicantur, & ne ab auditorio recedatis. Qui faciam? Ecce quotidie clamans diſrumpor, vt recedatis à ſpectaculis, & multi rident nos. Sæpius moneo, ne iuretis, ne auari ſitis, & nemo audit. Sed noctu hoc non agis? Vellem etiam nocte hoc facere, & ad menſas veſtras, ſiquidem liceret & plurimis occupato, adeſſe vobis, & colloqui. Ad dum per hebdomadam ſemel vocamus vos, & ignaui eſtis, & alii quidem non aduenitis, alii autem præſentes ſine lucro abitis: quid non faceretis, ſi continuò hoc faceremu? Quid faciemus? ſcio multos etiam irriſuros nos, eo quòd ſemper eadem loquimur, tanta vos noſtri tenet ſatietas, nos autem in cauſa non ſumus, ſed auditores: nam qui benefacit, ſemper cupit eadem audire, eo quòd laudes ſuæ dicuntur. Qui autem bene agere non vult, etiam obturbari videtur etſi alium audiens ſolum ſæpius videtur audire. Mundus ego ſum à ſanguine omnium, inquit. Hoc Paulo quidem congruebat dicere, nos autem non audemus hoc dicere, multorum nobis conſcii, eo q̃ Exo.3. c
ille ſemper vigilabat. & aſſiſtebat, & omnia pro ſalute diſcipulorum faciens ſuſtinebat, nos autem cum Moſe dicemus: Iratus eſt mihi dominus propter vos, quia in multa peccata adduxiſtis etiam nos. Quãdo enim mœremus videntes vos non proficere, nonne quod reliquum eſt virium noſtrarum concidit? Quid enim, dic oro, factum eſt, quid profecimus? Ecce enim per gratiam dei & nos triennium iam habemus, noctesque & dies: nonne per tres dies, ſæpe etiam per ſeptem exhortamur: Quid ampliusaſſequimur, quàm q̃ reprehendimus, increpamus, lachrymas fundimus, dolemus, etſi non foris, ſed in corde? Ille autem ſæpe internis lachrymis leuiores ſunt, nam illæ quidem mœrentibus conſolationem quandam afferunt, quam hæ augent, ac conſtringunt. Ita vt quando quis in mœſtitia fuerit, & dolorem annunciare non poterit, ne videatur

vanæ glorię sectator esse, maiora patiet, q̃ si illum annunciet, nisi quis iudicaret supra modum honoris cupidum, vidisse tis quotidie fontes lachrymarum me emittere, quarum conscia sunt domicilium, & solitudo. Credite enim mihi, de salute quidē mea desperaui, & res vestras deploraui, non vacat mea mala deplorare, adeò
C totus deditus sum vobis: & si sentio vos obtemperantes, præ gaudio non sentio mala mea: & si video minus obtemperantes, præ dolore iterum intermitto mea. Glorior in vestris bonis, etiamsi ego plurimis greuer: & lugeo in vestris difficultatibus, etiamsi multa benè agam. Quæ enim spes doctori grege corrupto? Qualis vita? qualis expectatio? cum qua fiducia stabit apud deum? Ponamus enim, quòd neque reprehendatur, neque det pœnam: sed sit mundus à sanguine omnium, etiam sic incurabilia patietur. Quoniam & patres licèt pro pueris non redarguantur, attamen, dolent ac cruciantur. Et nihil ne, inquit, hoc prodest eis, nec patrocinatur,
Heb.13 quòd ipsi vigilant pro animabus nostris?
e sed vigilant, vt rationem reddituri: & videtur mihi hoc quibusdam esse terribile, me autem vobis perditis hoc non mouet: nam siue dem rationem, siue non dem, nihil mihi vtile est: vtinam seruaremini vos, & dans ego pro vobis rationē, audiā vos quidem seruari, me autem officium non per omnia implesse. Non enim cura est, vt vos per me seruemini, sed solùm, vt seruemini. Nescitis vim spiritualium in parturitione dolorum, quàm malit sexcenties defatigari qui talem partum enititur quàm vnum ex his qui nati sunt videre perditum ac corruptum. Vnde nobis patiemur? nusquam certè aliunde, à sactis
D iudicabimus omnia vestra. Possumus & nos dicere, quòd nihil subterfugerimus, nihilominus dolemus: & quòd dolemus, manifestum ex his, quæ toties apparamus & excogitamus. Quanuis possem vobis dicere, Quid mihi curæ est? ego quod meum est feci, ego mundus sum à sanguine. sed non sufficit hoc ad consolationem, si quidem liceret cor nostrum disrumpere ac ostendere, videretis, intus esse in magna latitudine, vos omnes mulieres, pueros
2. Co.7. ac viros. Tanta enim charitatis vis est,
a vt cœlo latiorem faciat animam. Capaces nostri estote, dicebat Paulus, neminem læsimus, non angusti estis in nobis. Hoc dicimus nunc, & nos, capaces estote nostri. Totam Corinthum habebat ille in corde suo & dicebat: Dilatamini, & vos non angusti est is: sed ipse nō possem dicere hoc. Benè enim scio, quòd etiam vos me diligitis ac capitis. Sed quod lucrum vel meæ charitatis, vel vestræ, quando in diuinis non proceditis? amplioris tristitiæ inde occasio. Nihil possum reprehendere Gal.4.b
vos. Testificor enim vobis, quòd si possibile fuisser, effossos oculos vestros dedissetis mihi. Vicissim vellemus non solùm euangelium, sed etiam animas nostras dare vobis. Amamus, & amamur, sed hoc E
non est quod nunc quæritur. Amemus igitur principiò Christum, primum enim mandatum est. Diliges dominum deum tuum. Secundum autem simile ei, Et proximum tuum sicut teipsum, Secundum habemus: primo opus est mihi, Deu.6.a
& vobis valde, habemus illud, sed non vt & Matt.
oportet. Diligamus illum. Scitis, quanta 22.d
reposita est merces his, qui dilexerunt Christum: diligamus illum cum feruore animæ, vt feruentes eius gratia, effugiamus præsentis vitæ procellas, & bona illū diligentibus promissa assequi mereamur, gratia, & misericordia vnigeniti filij, cui cum patre simul, ac sancto spiritu sit gloria imperium, honor, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Nunc cōmendo uos fratres deo, & uerbo gratiæ eius, qui potens est uos superstruere, et dare hæreditatem uobis inter omnes sanctificatos.

Homilia xlv.

QVod in epistolis, hoc & in consiliis agit. Ab admonitione in preces desinit. Quoniam enim illos valde terruit, dicens. Lupi graues ingredientur ad vos, ne consternatas reddat animas, ac perdat: vide consolationem. Et nunc inquit: sic di F
xit, manifestans per hoc, quòd quasi semper hoc agat. Commendo vos fratres deo, & verbo gratiæ eius: hoc est, gratiæ illius, & benè sic dixit. Sciebat enim quòd gratia saluat. Subinde illos memores facit gratię quasi debitores studiosiores faciens, & confidere suadens. Qui potens est vos superstruere. Non dixit,

xit, extruere, sed superstruere ostendens quòd extructi essent. Deinde spei futuræ meminit dicendo: Et dare vobis hæreditatem inter omnes sanctificatos. Subditur iterum admonitio: Argentum, inquit, vel aurum, vel vestem nullius concupiui. Radicem malorum auaritiam sustulit. Argentum, inquit, vel aurum: non dixit, non accepi: sed, neq; concupiui. Nō dum magnum hoc. Quod autem post hoc, magnum: [Vos scitis, quòd necessitatibus meis, & his qui mecum sunt, ministrarunt manus istæ.] Omnia ostendi uobis, quòd sic labotantes oportet suscipere infirmos. Vide illum opere manuario usum: & non simpliciter, sed cum fatigatione. Necessitatibus meis, & his qui mecum sunt ministrarūt manus istæ. Hoc per ad-
G monitionem dixit. Et vide quàm meritò Non enim dixit, pecunijs fuisse meliores: sed quid? oportet suscipere infirmos, non simpliciter omnes, sed infirmos: ac meminisse sermonis domini Iesu, inquit, quem dixit: Beatius est dare, quàm accipere. Vt nequis putet ad illos dictum esse, se pone
Ioā. 13. te in exemplar, id quod alibi dicit: Exem
b plar dantes vobis, subdidit sententiā Christi dicentis: Beatum est dare magis, quàm accipere. Orabat quoque super illis admouendo, opereque idipsum ostendebat. Et his dictis ac positis genibus suis cum illis adorabat: non simpliciter, sed cum magna compunctione. Magna consolatio. Et dicendo, Commendo vos domino, obsecrabat. [Et factus est fletus magnus omnium, & ruentes in collum Pauli, deosculabantur illum dolentes, maximè ob sermonem quem dixerat, ꝓ amplius faciem eius non essent visuri, deducebant autem illum in nauim Dixerat, ingressuri sunt lupi rapaces. Dixerat mundus sum à sanguine omnium. Hæc vtraque terribilia, & ad contristandum sufficientia. Maximè autem hoc omnium dolebat, ꝓ vltrà illum visuri nō essent, et hinc agonis istius difficultas. Deducebant autem illū ad nauem, sic diligebant eum, sic affecti erant er
Cap.21. ga eum. [Quum autē factum esset, ut soluissemus aulsi ab eis, recto cursu venimus Coum, & sequenti die Rhodum, &
H inde Pataram, & nacti nauem traiicientē in Phœnicem, ea cōscensa, soluimus. Vbi autē apparuit nobis Cyprus, relicta ea ad sinistram nauigauimus in Syriam, ac venimus Tyrum.] Vide, venit in Lyciam, & traijciens in Phœnicem, relicta Cypro, in Tyrum nauigauit, nam illic nauis exonerandā erat. Et hæc erat causa nauigandi in Tyrum. Et inuentis fratribus permanserunt ibi ad dies septem, qui scilicet dicebant Paulo per spiritum, ne ascenderet in Hierusalem. Vide, prophetabant & illi afflictiones. Singulari dispensatione fit, vt etiam per illos dicatur, ut nequis putet alios simpliciter dixisse, Paulumq; gloriatū esse. Iterum & illic orantes, se mutuum relinquunt [Diebus autem expletis, profecti ibamus deducentibus non omnibus cum mulieribus ac liberis, vsq; extra portam, et positis in littore genibus, oranimus, & cōsalutatis nobis inuicem, ascendimus in nauim, illi autē reuersi sunt in propria. Nos verò nauigatione explicita à Tyro, venimus in Ptolemaidem, & salutatis fratribus mansimus die uno apud illos. Sequēti aūt die egressi, venimus in Cęsaream, & ingressi in domum Philippi euangelistæ, qui erat vnus ex septem, mansimus apud illū.] in Cæsaream, inquit, ut uenimus mansimus apud Philippum, qui erat unus ex se
ptem. Huic erāt filiæ quatuor prophetissæ I
sed non istæ prædicunt Paulo, quāuis prophetissæ essent, sed Agabus. Et quomodo, audi: [Et quum permaneremus dies complures, venit à Iudæa propheta nomine Agabus & quum venisset ad nos, & tulisset zonam Pauli, ligassetq; illius manus & pedes, dixit: Hæc dicit Spiritus sanctus, virum cuius est zona ista, sic ligabūt in Hierusalem Iudæi, & tradent in manus gentium. Qui olim samen prædixerat, hic, Virum, inquit, cuius est zona ista, sic ligabūt Quod prophetæ faciebant, ante oculos futura præscribebant, quando de captiuitate dicebant, sicut Ezechiel: hoc & iste fe- Exec.12
cit. Et hoc profectò graue, quòd in manus gentium tradent. [Vt autem audiuimus hæc, obsecrauimus nos, & qui loci illius erant, ne ascenderet ipse in Hierusalem. Et multi orabant ne abiret, & neq; sic audiuit. Respondit autem Paulus: Quid facitis flentes & affligentes cor meū, ego. n. non solùm ligari, sed ēt mori in Hierusalē paratus sum pro noīe dñi Iesu. Quū verò illi nō persuaderetur, acquieuimus dicētes voluntas dñi fiat.] Vides? vt ne audiēs, pu Sup.20.
tes vel necessitatis esse, Alligatus, inquit, e
spū proficiscor, vel ignorātiæ in periculū incidisse

Universidad de Deusto Biblioteca

K incidiſſe, propter hoc iſta prædicit. Sed alij quidem flebant, ipſe autem obſecrabat, dolens ſuper lachrymis illorum: Quid facitis enim, inquit, flentes ac diſcerpentes cor meum? Nihil Paulo in amore indulgentius, quia videbat lachrymantes dolebat, qui in proprijs tentationibus non patiebatur. Me læditis hoc facientes, inquit. Nunquid enim ego doleo? Tunc acquieruntquando dixit: Quid facitis affligentes cor meum? Super vos ploro, non meã paſſionem, pro illis enim, & mori volo. Videamus autem iterum, quæ lecta ſunt: Argentum vel aurum, vel veſtem, inquit, nullius concupiui: iſtud ſcitote, quòd neceſſitatibus meis, & his, qui mecum ſunt, miniſtrauerunt manus iſtæ. Igitur non in Corintho hoc ſolùm fecerunt, qui cortum
2. Co. 11 pebant diſcipulos, ſed etiam in Aſia. Et
b Corinthijs dicit: non perijt gloriatio mea in regionibus Achaiæ. Et non dixit: Non dediſtis mihi argentum, vel aurum, veſtimentum non concupiui, ne videatur eſſe ex eo, quòd illi non dederint. Et non dixit nullius concupiui neceſſariam, ne videatur iterum accuſare illos: ſed hoc inſinuat, quòd meritò non concupiuit, quãdo & alios pauit. Vide quomodo operabatur cum diligentia, homo nocte, ac die
L diſſerens cum lachrymis, vnumquenque admonens. Omnia oſtendi vobis, quòd ſic laborantes oportet ſuſcipere infirmos. Hoc dicto iterum terruit, vult autem ſic dicere: Non poteſtis ad ignorantiam confugere, quòd ſic laborantes oporteat operari. Et non dixit, Malum eſſe accipere, ſed melius, non accipere. Memoresque eſſe ſermonis, inquit, domini, quem dixit: Beatius eſt magis dare, quàm accipere. Et vbi dixit? Forſan abſque ſcriptura tradiderant apoſtoli, vel ex alijs quis colligere poterit. Etenim oſtendit fiduciam quam in periculis, compaſſionem quam cum ſubditis, doctrinam quam cum fiducia, humilitatem, paupertatem. Hoc autem &
Luc. 18 paupertate maius. Si enim illic: Vende tua, inquit, facultates, ſi vis perfectus eſſe: quando cum eo, quòd nihil accipit etiam alios paſcat, quid huic conferendum? Primus gradus igitur eſt abijcere propria. Secundus, ſeipſo contentum eſſe. Tertius, & alios paſcere. Quartus, prædicare, & habere poteſtatem accipiendi, & non accipere. Et ita multis pauperibus hic præſtantior erat. Et benè dixit, Sic oportet ſuſcipere infirmos. Nam hoc quidem compaſſionis erga infirmos, quòd ex proprijs det. Si autem ex alienis, non ſolùm non eſt bonum, ſed etiam periculoſum. Et ruentes, M
inquit, in collum illius, flebant. Hoc affectionem, quam erga illum gerebant, oſtendit. Ruerunt autem ſuper collum, vtpote poſtremis complexibus complexuti, & magnas à concione amoris illecebras hauſerant. Si enim nos quando ſimpliciter diſcedimus, ingemiſcimus, tametſi iterum nos mutuum reuiſuri: quomodo igitur illi tunc citra animi moleſtiam à Paulo auulſi eſſent? Ego & Paulum opinor flere. Aulſi, inquit: monſtrat etiam vim, dicendo auullos ab illis. Et meritò, alioquin maritimo itinere pergere non potuiſſet. Quid eſt recto curſu venimus in Coum? Hoc eſt, non obambulauimus, neque in alijs locis morati ſumus. Sequenti autem die, inquit, in Rhodum. Vide illum feſtinantem, & nactus nauigium traiecit in Phœniceen, forſan illic morati, quia non occurrebat alia nauis, qua conſcenſa irent in Cæſaream. Vt autem apparuit Cyprius, relicta ea ad ſiniſtram. Hoc non ſimpliciter dictum eſt, ſed vt monſtret, quòd neque illi propiare voluerit: recta nauigantes in Syriam, ita feſtinabat. Deinde & venimus in Tyrum, inquit, & inuentis
A diſcipulis manſimus apud illos, quum eſſent propè Hieruſalem, non iam currunt, ſed etiam manent apud fratres ſeptem diebus. Vide obſecro nunc, & dies. Poſt azyma in Troadem venerunt diebus quinque, deinde ibi fecerunt dies ſeptem, & habes dies duodecim. Deinde in Aſſum, in Mitylenem, contra Chium in Trogylii, in Samum, in Myletum, & erunt decem, ac octo dies. Poſteà in Coũ, in Rhodum, in Pataram. En viginti, & vnum dies. Deinde illinc per dies quinque in Tyrum, vt ſint dies viginti ſex. Mox illic morantur diebus ſeptem, colligunturque triginta, & tres dies. Poſteà in Ptolemaidem vno die perringunt, & fiunt triginta, ac quatuor dies. Deinde Cæſareæ manet pluribus alijs diebus, & tunc inde eos adducit propheta, & ſic complentur dies Pentecoſtes, & ibi illam facit. Vide illum quãdo ſpiritus non prohibebat perſuaderi, dicebant: Ne des teipſum in theatrum, & non dedit. Sæpius illum eduxerunt, ac

perſuaſus

perſuaſus eſt, per feneſtram iterum effugit: & nunc, vt ſic dicam, innumeris rogantibus tam in Tyro, quàm in Cęſarea, & flentibus, & plurima grauia prædicentibus, non ſuſtinet. Etiam non ſimpliciter grauia prædicebant, ſed per ſpiritum prædice
B bant. Si igitur ſpiritus iubebat, quare contradicebant? quia neſciebant ea, quæ videbantur ſpiritui. Et aliter: Neque admonitionem per ſpiritum faciebant. Non enim ſimpliciter illi grauia prædicebant, ſed quia aſcendere non oportebat, parcentes ei. Poſtquàm autem perfecti ſunt dies, hoc eſt impleti. Dies autem dicit conſtitutos. Deducentibus nos omnibus cum mulieribus, ac liberis. Vide quanta conſolatio erat. Et iterum orantes diuelluntur. Etiam in Ptolemaide vnum diem manẽt, in Cæſarea verò plures Et quando audijt, quòd innumera grauia debuit pati, tunc feſtinat, non in periculum ſeipſum conijciens, ſed indicans eſſe præceptum ſpiritus. [Poſt dies autem hos, ſublatis ſarcinis conſcendebamus Hieruſalẽ, hoc eſt, receptis ijs, quæ ad iter neceſſarias. Venerunt autem vnà quidam ex diſcipulis à Cęſarea nobiſcum, adducentes cum quo hoſpitaremur, Mnaſonem quendam Cyprium antiquum diſcipulum. Et quum veniſſemus Hieruſalem, libenter exceperunt nos fratres.] Et vide, non dixit Agabus quòd Paulum ligaturi ſint, ne videantur ex pacto dicere, ſed virum, cuius eſt zona iſta. Igitur & zonam habuit. Quoniam non poterant perſuadere, idcircò flebant, & poſteà tacuerunt. Vides philoſophiam? Vides amoris vehementiam? Ta-
C cuimus, inquit, dicentes: Fiat voluntas domini. [Ducentes, inquit, apud quem hoſpitaremur.] Igitur non in eccleſia. Nam tunc quidem quando pro dogmatibus aſcenderunt, in eccleſia manſerunt: nunc autem, apud diſcipulum quendam antiquum. Oſtendit iam fuiſſe longum prædicationis tempus. Vnde mihi videtur ille in actis multos annos ſuccidere, tantùm, quæ vrgebant, dicens. Quid eſt, voluntas domini fiat? Dominus, inquit, quod placitum eſt in conſpectu ſuo faciat. Tacent autem illi, & non cogunt, fortaſſe conſcij, quod eſſet voluntas domini, ex alacritate Pauli hoc coniectantes: iam Paulus alioqui ad pericula non tam alacer fuiſſet, neque Deus permiſiſſet, qui ſemper in periculis illum eripuit. Ita non volunt grauare eccleſiam, quum eſſet alius, qui hoſpitio ſuſciperet, neque authoritatem exigebant. Libenter nos, inquit, ſuſceperunt fratres. Res enim pacificæ erant apud Iudęos, & non, vt prius, bellum erat. Ducentes, inquit, apud quem hoſpitaremur. Paulum hoſpitio ſuſcepit ille, forſan quis veſtrum dicet: Siquis & mihi Paulum daret hoſpitem, ſuſciperem promptè magnaque cum alacritate. Ecce Pauli dominum licet tibi hoſpitio ſuſcipere, & non D
vis. Nam qui ſuſcipit vnum ex minimis, Mat. 18
me ſuſcipit. Quantò minor fuerit frater, a
qui ſuſcipitur, hoc maior Chriſtus per illum aduenit. Qui enim magnum ſuſcipit, non rarò vanæ gloriæ ſe obnoxium facit: qui autem paruum, is illum purè, propter Chriſtum. Licet tibi etiam pauperem Chriſti hoſpitio excipere, & non vis. Peregrinus enim eram, inquit, & collegiſtis Ibi. 25.
me. Et iterum: Inquantum vni mini- d
morum feciſtis, mihi feciſtis, licèt non ſit Ibid.
Paulus, fidelis tamen eſt, ac frater, tametſi minimus, Chriſtus per illum aderit. Aperi domum, recipe. Qui recipit prophetam, Ibi. 10.
inquit, mercedem prophetæ recipiet. Igi- d
tur qui & Chriſtum ſuſpit, recipiet mercedem eius, qui Chriſtum ſuſcipit. Ne diſcredas verbis illius, ſed eſto fidelis. Ipſe dixit, per illos aſſum. Et ne incredulus ſis, etiam pœnas decernit his, qui non ſuſcipiunt, & honores his, qui ſuſcipiunt: quod nequaquam feciſſet, niſi aut honore, aut contumelia affectus ipſe eſſet. Suſcepiſti me, inquit, in tuum diuerſorium, accipiam te in regnum patris mei. Famem meam ſoluiſti, ſoluam tibi peccata. Vidiſti me ligatum, videri te faciam ſolutum. Vidiſti me peregrinum, faciam te ciuem cœlorum. Dediſti mihi panem, do tibi regnum E
integrum, ita vt hæres ſis, ac poſſideas. Ve- Mat. 25
nite enim, inquit, in hæreditatem, poſſide c
te paratum vobis regnum. Non dixit, accipite: ſed, in hæreditatem poſſidete, id quod in his, qui propriè poſſederunt dicitur, ſicut quando dicimus, hoc in hæreditatem poſſedi. Miſericordiam feciſti in me in occulto, ego prædicabo in manifeſto. Et alia quidẽ tua dico, quòd gratiæ ſint: mea autem, quòd debiti: nam quoniam tu, inquit, cœpiſti, ego ſequar, non erubeſco cõfiteri beneficia in me collocata, neq; à quibus me liberaſti, fame, & nuditate, & er-

rore,

rore. Vidisti me ligatum, non videbis ignē gehennæ, non videbis tormentorum loca, neq; pœnas. O manus, reuera, benedictæ, quæ talibus ministerijs seruiunt, quæ dignantur ministrare Christo. Pedes in carceres euntes propter Christum, facilè contemnunt ignem. Non sentiunt vincula manus, quæ ligatum illum viderunt. Induisti vestimentum, & indueris veste salutari. Fuisti in carcere cum illo, & eris in regno cum illo. Hæc confiteris, non erubescens, sed videns quod inuisisti, nesciebat
Ge.18.a angelos hospitio excipiens patriarcha, & hospitio excepit. Erubescamus obsecro, in
F meridie sedebat, existens in terra in qua neq; vestigium pedis habebat. Peregrinus erat, & peregrinos hospitio excipit peregrinus, ciuis. n. erat cœlorum. Idcirco neque quum super terram esset peregrinus erat: nos magis quàm ille peregrini sumus, qui non suscipimus peregrinos. Non habebat domum, & diuersorium erat ei tabernaculum, & vide liberalitatem, vitulum mactauit, & fermentauit farinam. Audi & alacritatem, per seipsum & vxorem hoc facit. Cōsidera etiam quòd alienus est a fastu, adorat & obsecrat. Omnia illa habere oportet hospitio excipientem, alacritatem, festiuitatem, liberalitatem. Hospitis anima erubescit, & confunditur, si non cum excellētia declaretur gaudiū, abalienatur, & mox deterius fuerit quàm non esse susceptam, sic esse susceptam. Idcirco adorat, idcirco sermone suscipit, idcirco & cathedram ponit. Quis. n. dubitarit, sciens quòd hoc opus ei sit? An non in terra aliena sumus nos? sed si voluerimus, poterimus illū imitari. Quot hospites sunt fratrum? Est domicilium commune ecclesia, quam hospitalem vocamus. Curiosius inquirite etiā vos,
G considete ad fores, venientes suscipite, & si non in domus vestras volueritis, sed aliter ea, quæ vsibus seruiunt. Quid. n. ecclesia non habet, inquit? habet, sed quid hoc ad vos? Num a cōmunibus ecclesiæ pecunijs pasci, hoc vobis prodesse poterit? nunquid si alius precetur, tu nō debes precari? Quare non dicis: Ego quid precor? Sed ego, inquit, do ei, qui non potest venire illuc, da
1.Ti.5. etiam illi. Quod. n. quærimus, hoc est omnino dari. Audi quid inquit Paulus, vt viduis, quæ reuera viduæ sunt sufficiant, & ne grauetur ecclesia. Vt vis, fac, solū fac. Ego autem non dico, ne grauetur ecclesia, sed vt tu nō graueris. Ratione. n. hac nihil operaris, omnia permittens ei, propter hoc commune domicilium ab ecclesia segregatum, ne hæc dicas. Sed habet sumptus ecclesia, inquit, opes habet, & redditus. Dic oro, sumptus non habet, redditus quotidianos non habet? Quid igitur, quum nō adiuuetis minimo? Confundor quidē hæc dicens, sed non cogo. Siquis putat lucrum esse, quæ dicuntur, faciat sibijpsi xenodochium in domo, statuat illic lectulum, statuat illic mensam, ac lucernam. Quomodo. n. non absurdum, si quidem milites venerint, vt habeant vobiscum ordinata domicilia, & multam faciant curam, & omnia suppeditentur eis, quoniam iuuāt vos in hoc sensibili bello, hospites autem non habent, vbi maneant? Vince ecclesiam. Vis nos rubore perfundi? hoc fac, sis excellentior liberalitate, habe domum in quam venit Christus. Dic: Hæc cellula Christi est, domus ista ei segregata est, licēt profundū sit ac vile, non despiciet. Nudus & peregrinus Christus obambulat solū tecto egens, & iam hoc suppedita ne crudelis sis, ac inhumanus, neq; in rebus secularibus ita vehemens sis, & in spiritualibus frigidus. Sit etiam inter ministros fidelior, cui hoc creditum, cæcos, pauperes, & siue tecto introducat. Hæc dico ad confusionem, nam oportebat quidem sursum in domo illos recipi. Si autem non vis, licèt infrà etiam vbi muli, etiam vbi ministri, accipe Christum. Fortassis horretis audiētes. Quid igitur, quando neq; hæc facitis? Ecce adhortor, ecce dico, Sit vobis hoc summo studio. An non vultis sic? Igitur aliter facite. Sunt multi pauperes, & multę, segregate omnino, vt ibi maneat aliqūis. Sit, licèt, custos I
domus pauper. Sit tibi murulus & sepicula, scutum ac lancea, vbi eleemosyna, non audet accedere diabolus, neq; aliud quiddam graue. Oro ne despiciamus tantum lucrum. Nunc autem vehiculo quidem locus est segregatus, & curribus, Christo autem erranti nullus. Abraham vbi ipse manebat, ibi & hospites suscipiebat, & vxor Ge. 18.
vt ancilla stabat, illi autem, vt domini erāt. Nesciebat quòd Christum suscipiebat, nesciebat quòd angelos: quòd si quidem sciuisset, erogasset omnia. Nos autem quāuis scientes quòd Christum suscipimus, haud tantum declaramus studium, quantum ille putans homines suscipi. At impostores multi

multi sunt, inquit, & ingrati. Et huius tibi maior erit merces, quando propter nomen Christi suscipis. Nam si quidem scires esse imposturas, non acciperes in domum. Si autem nescis, cuius simpliciter accusas? Propter hoc dico eant in xenodochium. Quæ autem defensio, si neq: hos quos scimus, suscipimus, sed occludimus omnibus fores? Sit Christi generale receptaculum domus nostra, exigamus ab illis mercedem, non argentum, sed vt faciant nobis receptaculum Christi domum: circuncursemus, vndiq; trahamus, rapiamus feram, maiora beneficia accepimus, quàm
K damus. Non iubeo mactare vitulum, panē da esurienti. Vt autem ne hæc prætexas, sit domicilium commune, ecclesia, illuc mitto, & tu suscipies. Quia etiam ille qui per ministros misit, habuit mercedem. Ita erāt etiam eruditi Abrahę ministri, currebant, & non murmurabant, sicut nostri. Honestos. n. ac pios illos quum fecisset, ad bellū iumpsit, & non murmurarunt, adeò benè instituti erant: omnium enim similiter curam gerebat, sicut sui ipsius. Tantùm non
Iob.33. a enim sicut Iob dicebat, Similiter formati sumus in eodem ventre. Igitur & nos curemus nostram salutem, & magnam faciamus ministrorum curam, vt sint boni, & sit etiā minister vester edoctus ea, quæ sunt dei. Non erit posthac nobis uirtus minus recta, si illos cōposuerimus, sicut in bello: quum milites sunt benè ordinati, dux facilè pugnat. Contra autē fit, quando hoc non erit. Nautis enim simul idem uolentibus, gubernator facilè gubernaculum manu regit: ita & hic si sic fuerint eruditi ministri, non exacerbaberis facilè, non obiurgabis, non irasceris, non conuicia proferes, & fieri potest, ut ministros reuereatis, si sint admirabiles, & simul adiuuabunt te
L & laudabunt iucundè. Ab his omnibus omnia eiunt quæ deo placent: & sic omnis domus benedictione implebitur, & ea, quæ deo probantur facientes, magno superno præsidio adiuuabimur: quod contingat omnibus nobis assequi gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, cum quo patri simul ac sancto spititui sit gloria, imperium, honor, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen

Sequenti autem die ingrediebatur Paulus nobiscum ad Iacobum, & omnes presbyteri aderant, quibus salutatis narrabat per singula, quæ deus fecisset inter gentes per ministerium suum.

Homilia. xlvi.

HIc frater erat domini, & episcopus Hierosolymitanorum hoc tempus, vir magnus & mirabilis, ad hunc ingreditur Paulus, sicut & antè etiam ad illum mittebatur. Et quomodo, audi: Sequenti autem die, inquit, ingrediebatur Paulus nobiscū ad Iacobum. Vide quàm alienus est a fastu: omnesq; presbyteri aderant, quibus salutatis, narrabat per singula, quæ fecisset Deus in gentibus per ministerium illius. Iterum illis, quæ apud gentes acta sunt, M
narrat: non vanæ glotiæ studio, absit, sed dei volēs misericordiam declarare, & multo illos implere gaudio. Vide igitur quomodo audientes etiam glorificarint deū, non Paulum extulerunt, neque admirati sunt, sed deum glorificarunt. Sic enim narrauit, vtpote deo acceptum ferens. [At illi quum audissent, glorificabant deum, dixeruntque ei, vides frater quot sunt milia Iudæorum qui crediderunt, & hi omnes zelotæ sunt legis. Edocti sunt de te, quòd defectionem doceas a Mose, omnes qui inter gentes sunt Iudæos, dicens non debere eos circuncidere filios, neque his ritibus incedere.] Vides & illi cum quanta submissione loquuntur: non quia episcopus cum magna authoritate loquitur, sed illum in consilij socium assumunt, quasi statim & ab initio rationem reddentes: Te renuente non vellemus, sed vides negocij necessitatem. Vides, inquit, quot sunt milia Iudæorum, qui crediderunt. Et non dixerūt, Quot milia à nobis edocta sunt. Nec dicit, Audiuimus esse: sed, sunt. Et hi omnes, inquit, zelotæ sunt legis, hoc est, studiosi sectatores. Duæ causæ sunt. Et multitudo, & propositum. Neque enim si pauci fuissent, contemnendi erant: neque si multi, & non omnes legem amplexi essent, multitudo erat curanda valde. Accedit & tertia causa: Edocti A
sunt, inquit, de te, quòd defectionem doceas a Mose, omnes qui inter gentes sunt Iudæos, dicens, non debere eos circuncidere filios, neque his ritibus incedere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

incedere. Non dixit, Audierunt: sed catachethesan, hoc est, edocti sunt: & crediderunt, quòd defectionem à Mose doceas, dicens, non debere eos circuncidere filios, neque his ritibus incedere. Postquàm hæc dixit, subdidit, [Quid igitur est? Omninò congreganda est multitudo: audient enim quòd venisti: hoc igitur fac, quod tibi dicimus.] Quasi simul consulentes hæc dicunt, non quasi imperantes. [Sunt nobis viri quatuor votum habentes super se, His assumptis purifica te cum illis, & impẽde super illis, vt radantur caput, & sciant omnes, quòd q̃ edocti sunt de te, nihil sunt: sed ambulas & ipse custodẽs legem.] Consulunt vt re ipsa, & opere non sermone defensionem afferat. Vt radantur, inquit, caput, & sciant omnes, quòd quæ de te edocti sunt, nihil sint. Non dixerunt, quòd doces: sed iterum catachethesan, id est, edocti sunt: per hoc manifestans, & quòd incedis, hoc est, ex abundantia etiam ipse custodis. Non enim hoc solùm fuerit, quod quæritur, si non alios doceat, sed etiam an ipse seruet. Quiò igitur? gentes si cognouerint, nunquid offendentur? sed quomo
B do? vbi & nos, qui Iudæorum doctores misimus ad illos. [De his autem, qui crediderunt ex gentibus, nos scripsimus, decernentes, nequid huiusmodi obseruent illi, nisi vt caueant ipsi ab his, quæ sunt immolata simulachris, & à sanguine, & à suffocato, & stupro.] Hic reuerenter loquitur. Vult autem sic dicere, Quemadmodum nos illis imperabamus, tametsi Iudæis prędicantes, ita tu quanuis gentibus prædicans cooperare nobiscum. Vide Paulum: Non dicit, Possum vtique, & Timotheũ adducer, equem circuncidi, & possum hoc persuadere sermonibus, sed obtemperauit eis, & omnia fecit. Sic eum conducibile erat. Non enim idem erat rationem verbis reddere, & nullo conscio hæc facere. Suspicione carebat etiam impendi. [Tunc Paulus assumptis viris, & sequenti die eũ illis purificatus, ingrediebatur in templum, denuncians expletionem dierum purificationis, donec offeretur pro vnoquoque eorum oblatio.] Diangellon hoc est, denuncians, & ita ipse seipsum manifestum facit. [Dum autem septem dies iam essent implendi.] Vide quomodo potissimùm in illis moratus. [Hi qui ab Asia erant Iudæi, quum vidissent eum in templo, conturbarunt totum populum, & C
iniecerunt in illum manus, clamantes, Viri Israelitæ succurrite. Hic est ille homo, qui aduersus populum, & legem, & locum hunc, omnes vbique docet. Insuper Græcos induxit in templum, & prophanauit sanctum locum hunc.] Vide mores illorum vbiq; turbulentos etiam in medio te merè clamantes. [Erant enim, qui viderant Trophimum Ephesium in ciuitate cum illo, quem existimarunt, quòd in templũ introduxisset Paulus. Commotaq; est ciuitas tota, & factus est concursus populi. Et apprehensum Paulum extraxerunt ex templo, & statim clausæ sunt fores.] Viri Israelitæ succurrite, inquit, Hic est homo, qui contra populum, & legem, & locum hũc. Ea proferunt illi, quæ maximè eos turbabant, nempè legem, & templum. Paulus autem quanuis tanta passus, non reprehendit eos, quòd ipsi essent horum causa: Adeò erat magnanimus. Traxerunt illum, inquit, extra templum, & statim clausæ sunt fores. Volebant enim illum occidere, & propterea extrahebant, quò cum maiore audacia hoc faciant. [Quærentibus autem illis occidere eum, ascendit rumor ad tribunum cohortis, quòd tota Hierusalem conturbata esset, qui ex illa assumptis militibus ac centurionibus decurrit ad illos. At illi quum vidisset tribunum ac milites, cessauerunt percutere Paulum. Tunc accedens tribunus apprehendit eũ, D
& iussit ligari duabus catenis, & interrogabat, quis nam esset, & quid fecisset. Alij autem alia clamabant in turba.] Et quare interrogaturus illum iussit catenis ligari? Volebat populi furorem mitigare. [Et quũ non posset certum cognoscere prę tumultu, iussit duci eum in castra. Et quum venisset ad gradus, contigit vt portaretur a militibus, propter violẽtiam turbæ. Sequebatur n. multitudo populi, clamans, Tolle eum.] Quid est, Tolle illum? Mos erat Iudæis contra condemnatos sic loqui, ac dicere, Tolle illum: hoc est, ne sinas illum videri vltra inter homines: sicut de Christo dicebant. Sunt quidam, qui volunt, Tolle illum, idem esse cum eo, quòd nos iuxta Romanam consuetudinem, Immitte illum in signa. [At Paulus in castra inducendus dicit tribuno. Num licèt mihi dicere ad te?] Quũ gestaretur in gradibus, petit quiddã loqui tribuno, & vide quàm mansue-

mansuetè. Num licèt mihi loqui ad te? inquit. [At ille dicit, Nosti Græce? Nonne tu es ille Aegyptius, qui ante hos dies concitasti seditionem, & eduxisti in solitudinẽ quatuor milia sicariorum?] Hic Aegyptius vir quidã erat, qui nuper prodierat, & seditiosus. Sanè ad hoc rationem reddit Paulus, tollitque dictis iuis suspicionem
E eius. Sed videamus iterum, quę lecta sunt: [Sunt nobis (inquit) quatuor, votum habentes super se, his assumptis purifica tecũ e s.] Hic Paulus non obnititur, sed obtemperat: vnde manifestum, quòd non necessariò hoc erat faciendum, ideò & persuadẽt ei, sed quia per dispensationem, & attemperationem morum, non fuit ad remoramentum prædicationis, vbi scilicet etiam ipsi, eiusmodi legem illis tulerant. Hoc igitur cum dispensatione quadam etiam ipse Petro obijcit. Nam quod hìc ipse facit, hoc illic Petrus, tacens & statuens suum dogma. Et non dixerunt, quòd non oporteat eos, qui inter gentes docere: neq; sufficiat, quòd non prædicetur illic, sed etiam aliquid amplius est faciendum, vt credant illi, quòd serues legem. Res ad morum attemperantiam geritur, ne terrearis. Vide, non prius persuadent illi, donec dispensatio primùm dicatur, & lucrum. Et quia in Hierusalem hoc faciendum, tolerabile. Fac igitur hoc hìc, vt illud extra ciuitatẽ tibi facere liceat. Tunc Paulus assumptis viris, inquit, sequenti die. Non distulit, sed opere monstrans, se persuasum, assumit eos cum quibus erat purificandus. Itaque res hæc magni seruoris erat. Et quomo-
F do? inquit, Iudæi qui in Asia viderunt illum in templo. Verisimile est, quòd illi aliquot diebus ibi versati fuerint. Vide item, quomodo hoc singulari ratione contigit. Nam postquàm Iudæis persuasit, tunc aggrediuntur. Meritò ne & illi simul aggrediantur. Adiuuate, inquit, viri Israelitæ. Quasi incidisset in manus ipsorum incomprehensibilis, & quem venatione sua assequi non possent, clamant: Succurrite. Hic omnes vbique docet, Non hìc solùm, inquit, sed vbique. Subditur etiam maior accusatio à præsentibus. Ad hæc etiam, inquit, prophanauit templum, inductis viris Græcis. Quin & vbi de Christo agitur, leguntur ascendisse adoraturi. Sed hi dicunt, eos qui nolebãt adorare. Et apprehensum Paulum traxerunt foras. Iam enim neque leges, neque tribunalia verebantur. Ita per omnia apparent illi audaces, & impudentes. Ille autem tũc quidem non reddidit rationem, posteà verò. Meritò: Tunc enim non audissent eum. Timebant ne effugeret. At vide quanta cum submissione tribuno loquitur Paulus? Quid enim dicit? Num licet mihi loqui aliquid ad te? Adeò humilis erat, vt vbique modestè agere sciret. Nonne tu es Aegyptius ille? Vide malignitatem diaboli. Impostor erat, & magus ille G
Aegyptius, & attentabat per hoc adumbrare, & suorum criminum socios facere Christum, & Apostolum, sed non potuit. Attamen adhuc fulgidior facta est veritas, nihil à diaboli machinationibus offensa: sed magis illustrata. Nam siquidem non fuissent malefici, deinde hi vicissent, forsan suspicio fuisset. Quando autem, & illi apparuerunt, & hi vincunt, nimirum res est mirabilis. Idcircò & manifestari non prohibentur, vt & sic magis fulgeant. Tale Sup. 6.f
quiddam etiam erat quod Gamaliel dice- Sicæ.
bat. Ante hos dies surrexit Theudas. Hos verò sicarios, vocant quosdam à gladijs reconditis, quos gestant. Sicæ enim id genus gladiorum à Romanis dicuntur. Alij putant esse vnam ex sectis Hebræorum. Tres enim sectæ illis erant, Pharisæi, Sadducæi, & Esseni, qui etiam Osij, id est, sancti dicuntur. Hoc enim vult nomen Essenorum à vitæ honestate. Illi ipsi & sicarij dicti, eo quòd essent zelotæ. Ne igitur doleamus, quòd sectæ sint, & pseudochristi, etiam Christo insidiari voluerunt ante hoc, & post hoc, vt veritatem adumbrent, sed illa magis fulget, manifestaque est vbique. Hoc & sub prophetis fuit, fuerunt pseudoprophetæ, & ex comparatione ma- H
gis claruerunt. Etenim morbus sanitatem manifestam facit, & tenebræ lucem, & tempestas tranquillitatem. Non possunt dicere Græci, quòd prophetæ, & apostoli impostores ac magi fuerint. Illi enim redarguti sunt. Hoc & Mosi accidit. Permisit Deus aliquid Magis, ne magus putaretur esse Moses: permisit illos docere omnes, quantum magica imponit sensibus: vltrà autem non deceperunt, sed ipsi se victos confessi sunt. Nihil nobis nocent impostores, sed meliores potius reddunt, siquis rectè consideret. Quid igitur, quando eandem cum nobis habent gloriam?

riam? Non apud nos, sed apud eos, qui iudicium non habent. Nobis ne curæ sit, quid multi sentiant, neque vltrà, quàm oportet de gloria soliciti simus. Deo viuimus non hominibus. In cęlo ciues sumus non super terram. Illic præmia, & brauia nostrorum laborum iacent, illinc expectamus laudes, illinc coronas, eatenus curemus homines, ne eis offendiculo, & damno simus. Si autem nos illis offendiculum non damus, & illi voluerint simpliciter, & absque causa nos vituperare, rideamus, ploremus. Tu prouide bona coram Deo,
I & hominibus. Si te prouidente bona, ille
Gal.1.b incessat, ne sis adhuc solicitus. Habes exẽ
pla in scripturis. Nunquid enim hominibus suadeo, an Deo, inquit? Et iterum: Ho
2.Co.5. minibus suademus, Deo autem manifesti
b sumus. Et Christus sic in his, qui offende-
Mat.15 bantur, dicebat: Sine illos, duces sunt cæ-
b ci cæcorum. Et iterum, Væ vobis, quando benè de vobis dixerint omnes homines.
Luc.6.d Et iterum, Luceant opera vestra, vt videãt
Matt.5. homines, & glorificent patrem vestrum,
b qui in cœlis. Quòd autem alicubi dicit,
Ibi.18.a qui scandalizarit vnum ex pusillis estis, conducit illi, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & mergatur in profundum maris, ne mireris. Nõ sunt enim hæc contraria, sed potius valde consonant: nã quandoquidem apud nos sit, Væ nobis: quando autem non apud nos, non item. Et iterum: Væ vobis propter, quos no-
Ro.12.d mẽ Dei blasphematur. Quid igitur, si ego
& 2.Pe. quidem facio quod decet, & alius blaspheme
2.a mat? Nihil ad te, sed ad illum. Nam propter illum blasphematur. Et quomodo possibile est aliquem facere, quod oportet, & esse alijs damnosum? Vnde vultis, à præsentibus, vel à præteritis vobis exemplum afferam? ne ostentatores simus, vultis vt id quod nunc in manibus est, dicamus? Iu-
K daizat Paulus in Hierusalem, & nõ in Antiochia. Iudaizabat, & offendebantur: sed non iustè offendebantur illi. Dicitur salutasse Neronis pocillatorem, & concubinam. Quanta putatis contra illum propter hoc dicta esse, sed non iustè? Nam siquidem ob lasciuiam salutasset, vel ob mala opera, meritò. Si autem ob vitam rectam, quare? Dicam aliquid, quod vni familiarium meorum accidit. Irato aliquando Deo, quum ille ad modum iuuenis esset, & in diaconorum ordine ministraret, abessetque per illud tempus episcopus, & nullus presbyterorum curam haberet, sed simpliciter faciebant simul multa milia in vna nocte baptizari, & simpliciter baptizabantur omnes nihil scientes. Quòd vt ille intellexit, priuatim simul centum ac ducentos docebat: nihil autem, quàm quòd ad sacramenta attinebat, ne sic migrarent non initiati. Hoc plerique putabant illũ ex ambitione fecisse, verùm ille non attendebat sic censentes. Cæterùm non vltrà huic rei inuigilabat, sed statim cessabat. Quid igitur? Nunquid ille author offendiculi? minimè mea sententia. Nam siquidem nulla causa fuisset, meritò illum reprehendissent: etiam si iterum produxisset. Contemnendum est propter aliorum L
offend culum, si prohibeatur quod Deus approbat. Tunc autem curandum, quando non cogimur propter illum offendere Deum: alioqui dic mihi, si interim, quòd nos disserimus, & ebrios taxamus, offen- Ioã.6.g
datur quis, desinamne ego loqui? Audi Christum dicentem, Num & vos vultis abire? sic neque contemnere, neque valde curare oportet, multorum infirmitatem. An non videamus etiam medicos hoc facere? & quando quidem conceditur gratificari laborantibus, quando autem quod fit in gratiam illorum damnum operatur, non iam parcendum. Vbique pulchrum est modum obseruare. Multi blas- ,,
phemarant ob doctrinam, puellam quandam formosam, quæ virgo manserat, scommatis incessebant illam, & instituentes eam. Quid igitur? num propter hoc illi recedere debebant? Minimè. Nihil enim operabantur contrarium, sed rem valde gratam Deo. Ne igitur videamus, num offendantur quidam, sed si iustè, & num 1.Co.
curn nostro damno. Si cibus, inquit, of d
fendit fratrem meum, in æternum non comedam carnem. Meritò. Nihil enim nocet non comedisse. Siquidem offendit illum, quod renunciare volo, non iam M
curandum. Et quem, inquit, hoc offendit? Multos equidem scio. Quando res indifferens fuerit prohibitio fiat: alioqui si ad vnum hoc attendere volumus, à multis abstinere oportet. Itaque sicut è diuerso, si contempturi sumus, multos perdemus, quoniam, & Paulus præcauit offendiculum. Et quomodo? Audi, Ne abundantia hac qua ministratur à nobis.

nobis. Nihil enim nocebat suspicionem tollere, quando autem in talem incideri mus necessitatem, ita vt magna fiant mala propter alterius offendiculum, ille quidem sibi ipsi author, nos autem iam non sumus rei. Non potuit sine damno illi parci. Multi offensi sunt, quòd in templo cubabant fideles quidam, quoniam non o-
Gal.2.c portebat ibi cubare: sed malè. Nullum enim inde damnum. Offendebantur, quòd comedebat cum gentibus Petrus: sed ille quidem parcebat: hic autem non item. Vbique sequi nos decet legem Dei, magnumque studium adhibere, vt nullam occasionem præbeamus offendiculi, vt & ipsi non simus rei, & à Deo misericordiam assequamur, gratia & misericordia vnigeniti illius, cui cum patre, simul, ac sancto spiritu gloria, imperium, & honor, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

A *Dixit autem Paulus, ego sum homo quidẽ Iudæus, Tarsensis Ciliciæ non obscuræ ciuitatis ciuis. Rogo autem te, Permitte mihi loqui ad populum. Et quum ille permisisset, Paulus stans in gradibus, annuit manu ad plebem: & magno silentio facto, alloquutus est lingua Hebræa, dicens.*

Homilia.xlvii.

VIde illum quando cum exteris loquitur, non detrectat, etiam legalibus vti adiumentis, ita memor ciuitatis suæ illum nunc à temeritate auocat: sicut etiam anteà dicebat, verberatos nos publicè, indi-
Sup.16 cta causa, homines Romani quum simus,
g coniecerunt in custodiam. Quoniam enim interrogabatur, Tu es homo Aegyptius, Ego sum, inquit, homo Iudæus. Vt sic dixit, statim illum à sua abduxit suspicione. Et deinde ne putetur ex gente Iudæus, dicit religionem. Etenim & alibi di
1.Co.9. cit, se seruum, & sub lege Christi. Quid
c hoc est? Paulus mentitur? Absit. Quid igitur? Non negauit? Absit, Iudæus enim erat & Christianus, quæcunque oportebat custodiens. Quoniam & lege maximè om-
Gal.2.c nium ipse persuadebatur Christo credens.
B Et cum Petro differens, inquit, Nos natura Iudæi. Oro autem te, permitte mihi loqui ad populum. Etiam hoc indicium est, quòd non mentitur, siquidem omnes ad-
ducebat testes. Et considera illum cum magna mansuetudine disserentem. Et hoc erat maximum argumentum, quòd nulli crimini erat obnoxius, quòd sic paratus erat ad dandam rationem, volebatque sisti ad respondendum Iudæis. Vide instructũ virum, vide dispensationem, nisi tribunus venisset, nisi ligatus fuisset, non rogasset concedi sibi sermonem ad defensionem, non tantum obtinuisset silentium. Permittente autem illo, Paulus stabat in gradibus, & à loco æditiore loquendi facilitas magna erat ligato. Quid huic spectaculo par videre Paulum duabus catenis ligatum concionantem? Quomodo non turbatus est? quomodo non confusus est, tantum populum exasperatum videns astante præside? Primùm sistit furorem illorũ, deinde narrat. Et vide quàm prudenter, id quod in epistola ad Hebræos fecit, hoc & hic, primum cognatione vocis illos allicit, mox & mansuetudine. Proinde & hoc manifestans dicit, Alloquutus est, inquit, Hebraica lingua, dicens: *Viri fratres ac pa-* Cap.22
tres, audite meam ad vos excusationem. Vide etiam ab adulatione liberum sermo- C
nem, iustitiamque habentem. Non enim dixit domini, neque heri, sed fratres, quod maximè amabant, quasi diceret: Non sum alienus ego à vobis, nec contra vos. Viri fratres, ac patres, inquit. Hoc honoris, illud germanitatis est. Audite meam quam nunc ad vos habeo, excusationem: non dixit doctrinam, neque concionem, sed defensionem, fitque vt humiliter orans. *Quum autem audirent, quòd Hebraico idiomate alloqueretur eos, magis attenti fuerunt.* Vides vt capit illos vocis patriæ agnitio? Habebant enim reuerentiam quandam linguæ illi. Vide autem quomodo etiam viam paret sermoni sic incipiens, & dicens: *Ego quidem sum vir Iudæus, natus in Tarso Ciliciæ, educatus in ciuitate ista ad pedes Gamalielis, eruditus autem accuratè in patria lege, sectator existens dei, sicut omnes vos estis hodie.* Ego quidem sum, inquit, vir Iudæus, quod maximè omnium auditu illis gratum, Natus in Tarso Ciliciæ: ne putent ob gentem aliam religionem, addidit, educatus autem in ciuitate hac ad pedes Gamalielis: ostendit sibi ingens erga religionem fuisse studium, quandoquidem tam clara patria, quæque tantum distat relicta, amore legis ibi voluit educari.

Vide

D Vide quomodo iterum in honore habet legem. Hæc autem ad illos loquitur, non solùm vt se defendat, verùm etiam, vt ostẽdat se non humano more, sed diuina virtute ad prædicationem adductum. Non enim sic eruditus statim factus esset, nisi fuisset eximius quidam, verisimile erat hoc suspicari. Quia autem doctissimus erat in lege, minimè verisimile, nisi maxima necessitate illum mutatum fuisse. Dixerit quis, nihil ad rem facit, quòd ibi educatus est: quid enim si ob negociationem, vel ob aliam causam quandam ibi versatus esset? vt igitur ne tale quid putetur, addidit, apud pedes Gamalielis. Et non simpliciter dixit, Ad Gamalielem, sed apud pedes, constantiam, sedulitatem, studium in audiendo, & reuerentiam erga virum monstrans. Eruditus accuratè in patria lege: non simpliciter lege, sed patria lege apponit, ostendens se olim talem fuisse, & non vulgariter sciuerat legem. Hæc quidem videntur pro illis dici, sed contra illos erant, quandoquidem, & sciens illam reliquit. Quid igitur, si exactè quidem scieris legem, non ames tamen illam? zelotes, inquit, existens dei: hoc est, non simpliciter sciens, sed etiam valde æmulans pro illa. Posteà quum magnas suas laudes prædicasset, communes laudes facit, dicens, Sicut vos omnes estis hodie. Ostendit enim illos facere non hominum respectu, sed diuino zelo. Hoc autem dicit, gratificans illis, & præoccupans illorum mentem, & detinens, in his, in quibus damnum non erat. Posteà etiam coniecturas apponit. [Qui hanc viam persequutus sum vsque ad mortem, alligans, ac tradens in carceres viros, ac mulieres, sicut & princeps sacerdotum testatur mihi, & totus presbyterorum ordo.] Vt nullus dicat, & vnde hoc manifestum, testes adducit principem sacerdotum, & presbyteros. Et dicit quidem mulcens, zelotes existens sicut vos, hoc est, æqualis vobis. Ostendit autem per opera quòd illos excelluerit. Non enim profectò expectabã donec mihi iniungeretur, sed ipse sacerdotes excitabam, & peregrinationem suscepi. Et non solùm viros capiebam, sicut vos, sed etiam mulieres, & alligans omnes, & in carceres conijciens. Indubitatum hoc est testimonium, & irrefutabile à Iudæis. Vide quot testes adducit, presbyteros, principem sacerdotum, eos qui in ciuitate. Vide autem illius etiam defensionem, non esse à formidine, sed à doctrina magis, & eruditione. Nisi enim lapides fuissent auditores, auscultassent his dictis, nam vsque huc illos habuit testes, reliqua autem testimonio carentia. [A quibus etiam epistolis ad fratres acceptis, Damascum pergebam adducturus & illinc, qui ibi erant vinctos in Hierusalem, vt punirentur. Factum est autem mihi iter facienti, & appropinquanti Damasco circiter meridiem, vt subitò de cœlo circunfulgurarat me lux multa, cecidiq; in solum, & audiui vocem dicentem mihi, Saul, Saul, quid me persequeris? Ego autem respondi, Quis es domine? Dixitque ad me, Ego sum Iesus ille Nazarenus, quẽ tu persequeris.] Igitur maximè, & hæc digna fide esse oportebat ex his, quæ præcesserant. Quid igitur, si glorianter loquitur? Minimè. Dic oro, quare se tam repentè in tantum zelum iniecisset: honorem expectans? Certè contraria acciderunt. Num spectabat voluptatem? neque hanc obtinuisset. Sed quid aliud? nihil inuenire valet ratio. Hæc igitur quum reliquerit, apparet quid sectatus sit. Mihi iter facienti, inquit, Damascum circiter meridiem, repentè ex cęlo circũfulgurauit me lux multa, cecidique in solum. Vide quanta excellentia luminis: & quòd non arrogans loquor, testes sunt, qui mecum fuerunt, qui manu duxerunt, qui lucem viderunt: qui autem simul mecum lucem quidem viderunt, & exterriti sunt, vocem autem non audierunt loquentis mihi. Nihil miteris, si hic quidem sic dicit, alibi autem, Steterunt, vocem quidem audientes, nullum autem videntes. Non sunt hæc contraria. Voces enim duæ erant, vna Pauli, altera domini. Vocem igitur illic Pauli dicit: hic verò etiam addidit, dicens, Vocem non audierunt loquentis mihi. Igitur dum dicit, nullum videntes, significat non videre, sed audire. Non enim dicit, vocem non videbãt: sed, nullum videntes steterunt: hoc est, loquentem. Meritò autem hoc factum est. Illum enim oportebat vocem illam obtinere. Si enim audissent etiam illi, non tantũ fuisset miraculum: quoniam igitur crassiores visione magis persuadẽtur, propter hoc lucem illi viderunt solùm, id quod satis erat ad persuadendum illis, vnde etiam exterriti sunt. Et aliter: Non est tantum operata lux erga illos, quantum erga hunc.

E

Su. 9.a

G

Su. 9.b

Etenim

Etenim excecauit illius oculos. Quo euentu, illi si voluissent, illustrari poterant. Itaque mihi videtur, etiã singulari ordinatione illos non credere, & ita esse testes fidedignos. Dixitque, inquit, ad me, Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris. Benè etiam ciuitas apposita est, quò magis cognobilis fieret eis. Et apostoli sic dicebant, Iesum à Nazareth. Vide, & ille testatur, quod persequutionem pateretur. [Illi autẽ qui mecum erant, lucem viderunt, & exterriti facti sunt, vocem autem non audierũt loquentis mihi. Dicebam autem, Quid faciã domine? At dominus dixit ad me, Vt surrexeris, vade in Damascum, & illic tibi dicetur quid te oporteat facere. Et quum non viderem præ gloria luminis illius, ad manum deductus à comitibus, qui erant mecum, veni ad Damascum. Ananias aũt quidã vir pius secundũ legẽ testimonio probatus illic habitantium Iudæorum, veniẽs ad me, & astans dixit mihi, Saul frater recipe visum. Et ego eadẽ hora, recepto visu, vidi illum. [Ingredere, inquit, in ciuitatẽ, & illic tibi dicetur quid te oporteat facere. Ecce iterum alius testis, & vide quomodo illum etiam fide dignum faciat. Ananias autem, inquit, vir pius secundùm legẽ testimonio probatus ab omnibus Iudæis, ingressus ad me & astans dixit mihi. Vide, sic nihil sine testimonio. Et ego eadẽ hora vidi. Iungitur testimonium a rebus ipsis. Et vide quomodo personæ, & actiones pulchrè inter se nectantur, personæque propriæ, & extraneæ. Personæ, sacerdotes, presbyteri, comites opera, quæ fecit, quæque passus est, & opera operibus testimonia dant, non personæ solũ. Vel & aliter: Alienus Ananias, deinde ponitur visio ipsa, mox prophetia. Ille autem dixit, Deus patrum nostrorum præparauit te, vt cognosceres voluntatem suam, & videres illum iustum Benè dixit, Patrum nostrorum, vt ostendat illos non esse Iudæos, sed alienos a lege, & inuidia, non zelo agere: vt scias, inquit, voluntatem, & illius, & videas iustum illum. Igitur hæc voluntas eius. Vide vt narratio doctrinæ loco est. [Et audias vocem ex ore illius, quia eris testis eius apud omnes populos super his, quæ vidisti, & audisti. Et vt videas istũ illũ, nũc hoc dicit, Si autem iustus, illi rei. Et audias vocẽ ex ore illius. Vide vt rẽ extollit. Quia eris, inquit, testis illius. Igitur propter hoc non amittes visum, & auditum. Super his, quæ vidisti, & quæ audisti. Vtrisque illis sensibus datur nobis scientia. Et nunc quid cunctaris? surgens vt baptizeris & abluas peccata tua, inuocato nomine illius. Hic magnum quiddam loquutus est. Non dixit. vt in nomine illius baptizeris, sed inuocato nomine Christi, per qd monstrat illum deum esse. Neq; n. aliũ quàm deũ inuocare fas est. Posteà ostendit etiam se nõ coactum, dũ dicit, Dominus autem dixit ad me, Vade in Damascum, & ibi tibi dicetur, quid te oporteat facere. Nihil sine testimonio, sed ciuitatis totius testimonium adducit, quæ. (etiam viderat illũ ad manus duci. Vide etiã prophetiam egressam, quã audiuit, se testem fore domini. Reuera enim testis illius fuit, & qualem esse oportebat, & per ea, quæ operatus est, & quæ loquutus est. Tales, & nos oportet esse testes, & non prodere ea, quæ concredita sunt vobis, non de solis dogmatibus, sed etiam de vita loquor. Vide enim quod vidit, quodque audiuit, testatur cũctis mortalibus, & nihil prohibuit illum. Et nos audiuimus, quòd est resurrectio, & & innumera bona. Igitur debemus hoc testificari omnibus hominibus. At dicet qs, Nonne testificamur, & credimus? Quomodo dum contraria agimus? Dic oro mihi, Siquis se diceret Christianum, denide deficiens saperet Iudaica, nunquid sufficeret testimonium illud? Minimè. Nam ab operibus testimoniũ q̃rerent. Ita certè, & nostra est causa. Si dicimus, q̃ resurrectio est, ac innumera bona, deinde etiam contẽnimus ea, & indigna hæc præsentia præeligimus, quis nobis creder? Omnes enim animaduertunt non quę dicimus, sed quæ operamur. Testis eris, inquit, apud omnes homines, non apud domesticos duntaxat, sed etiam apud infideles. Testium enim est persuadere non scientibus, sed nescientibus. Fiamus igitur fide digni testes. Quomodo autem erimus fide digni testes? A vita. Insidiabantur illi Iudæi, insidiantur nobis passiones, quæ iubẽt non annunciare testimonium. Sed ne pareamus. Testes sumus à deo missi. Iudicatur apud homines quosdam, deus, non esse deus, Misit nos testificaturos sibi. Testificemur, & persuadeamus contendentibus. Si non testificabimur, sumus & nos erroris illorum rei. Si autem in secularium negociorum iu-

H

Ibidẽ. b

K

Sup. 9.c

L

I

Universidad de Deusto Biblioteca

dicio non ſuſcipitur teſtis, multis flagitijs notatus, multò magis hic, vbi de talibus rebus conſideratur. Nos dicimus quòd audiuerimus Chriſtum, & crediderimus his, quæ annunciauit: dicũt illi, Oſtendite hęc per opera. Vita veſtra contraria teſtatur, ꝙ non creditis. Vultis ne in vſurarios, auaros & rapaces videamus, in lugentes, plorãtes. ædificantes, omniaq; agentes, quaſi nunquàm morituros? Si igitur quòd moriamini non creditis, qua re nihil certius: quomodo vobis credam teſtantibus? Sũt enim
M. multi homines ſic affecti, quaſi nunquam morituri. Nam quum in longa ſenecta incipiunt extruere, quando mortem affuturã putabunt? Non parua pœna nobis quidem ad cõfeſſionem vocatis, ſed teſtari nõ valentibus ea, quæ vidimus. Vidimus & nos oculis angelos, & manifeſtius his, qui viderunt. Igitur teſtificabimur Chriſto. Etenim non illi ſoli martyres, ſed etiam nos. Eapropter illi dicũtur martyres, quia quũ iuberentur confiteri, omnia ſuſtinuerint, vt veritatem dicant: & nos quando affectiones noſtræ iubent confiteri, ſuccumbimus. Aurum dicit, dic quòd Chriſtus non eſt deus: ne igitur audi tu, quaſi deum, ſed contemne illius præcepta. Concupiſcentię malæ idem dicunt, ſed tu ne perſuadeare:
Tit. 1. ſta fortiter, ne etiam de nobis dicatur, deũ confitentur ſcire operibus autem negant. Hoc enim non eſt teſtium, ſed aduerſariorum. Et quòd alij quidem negant, non eſt mirabile: quòd autem nos, qui ad confeſſionem vocati ſumus, negamus, valde graue eſt, & onerosum. In teſtimonium illis eueniet, inquit. Sed quando non reſiliemus, ſed conſiſtimus, dicentes, velle nos teſtimonium dare Chriſto, fortſan perſuadebimus Græcis plurimis. Multum momenti in vita eſt, dilecti, licèt ſit quiſpiam valde efferus, etiam ſi per dogma non condẽnetur, ſed clam approbat, laudabit, & admirabitur. Et vnde dicis, erit vita optima? Non aliunde, quàm à diuina operatione. Quid igitur, cum & Græci ſint tales, alij natura, alij vanæ gloriæ ſtudio? Vis diſcere quantùm valeat vitæ claritudo, ac honeſtas? Multi hæretici fortes fuerũt, licèt corruptiſſimis dogmatibus ĩbuti eſſent. Multi homines dogma nõ quæſiuerunt, quòd vitæ talis eos puderet. Alij quos propter dogma condemnauerunt, propter vitam reueriti ſunt, licèt non benè fecerint: hoc tamen eis euenit: hoc religionis noſtrę honeſtatem redarguit: hoc omnia ſubuertit, quòd nullus rationem, & curam vitæ habet: hoc religionem peſſundat. Dicimus deum eſſe Chriſtum, & cum alijs etiã hoc, quia perſuaſit omnibus rectam vitam, quã in paucis videre licèt. Reſurrectionis dogma lædit vitę improbitas, dilacerat immortalitatem animarum, & iudicium, & multa alia: inducit fatum, neceſſitatem, negationem prouidentiæ. Anima enim multis B
malis immerſa, has ſibi conſolationes excogitare attentat, vt ne cogitans eſſe iudicium contriſtetur, & ſitum eſſe in nobis facere bonum, & facere malum, negat. Vita talis operatur innumera mala, beſtias facit ex hominibus, & beſtijs ſtupidiores. Nam quæ in ſingulis beſtiarum ingenijs habes, ea ſæpe in vno homine congregat, & totum ſubuertit. Idcircò fatum introduxit diabolus, idcirco abſque prouidentia dixit mundum gubernari: idcirco ponit naturas bonas, & malas: idcirco malum abſque initio, & materiale ſubiecit. Ideò omnia agit, vt vitam noſtram corrumpat: neque poſſibile eſt, eum qui ſic viuit reſipiſcere, vel in ſana fide permanere: Sed magna neceſſitas eſt hæc aſſumere. Equidem opinor non facilè reperiri, non rectè viuentem, non innumera ſatanica ſentire: vtpote quòd tribuat aliquid natiuitatibus, & quòd temerè fiant omnia, & quòd omnia conſuſe, ac ſine ordine diſpenſentur. Ideò oro habeamus curam bonæ vitæ, ne mala dogmata ſuſcipiamus. Cain reportauit, quod tremeret, ac gemiſceret. Illius ſimiles ſunt mali, & ſibi malè conſcij plurimorum malorum. G
Sæpenumero è ſomno excitantur, turbulentæ ſunt cogitationes eorum, turbati oculi, ſuſpicionibus plena ſunt omnia, metu, & graui expectatione reſerta eſt anima illorum, formidine terroreque turbatur, & imbellis fit, nihil anima illa mollius, nihil inſipientius, & vt lunatici, inſtabiles. Vnde igitur illa, quæ tanta laborat cæcitate ad cognitionem ſui veniet: & certè ſi tranquillitatem haberet, ac ſerenitatem, poſſet agnoſcere ſuam nobilitatem: quando autem omnia terrent, ac turbant, & ſomnia, & verba, & habitus, & minimæ ſuſpiciones, quomodo poterit ſeipſam videre ſic turbata, ac inquieta? Soluamus igitur illius metum, diſ-

rumpamus vincula. Nam ſi non eſſet pœna, qua pœna non ſunt hęc grauiora, ſemper viuere in timore, nunquam fidenter agere, nunquam reſocillari? Hæc omnia exactè ſcientes, in tranquillitate nos ipſos ſeruemus, & virtutem curemus, vt & ſana dogmata habentes, & vitam rectam ſine offendiculo, ita hanc vitam perficiamus, quò bona diligentibus deum promiſſa aſſequamur, grã, & miſericordia vnigeniti eius, cui cũ patre ſimul ac ſancto ſpiritu, gloria, imperium, honor nunc, & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen.

D *Factum eſt autem cum eſſem reuerſus Hieruſalem, & orarem in templo, vt fierem in ecſtaſi & viderem illum dicentem mihi, feſtina, & exi velociter ex Hieruſalem, eo quòd non ſuſcipient teſtimonium tuum de me. Et ego dicebam, Domine, illi ſciunt quòd ego coniiciebam in carcerem, & percutiebam in ſingulis ſynagogis credẽtes in te: & quando effundebatur ſanguis Stephani teſtis tui, etiam ipſe aſſiſtebam, & conſentiebam cædi eius cuſtodiens veſtimenta occidentium illum.*

Homilia xlviii.

VIde quomodo ſe in pericula coniicit. Subdit enim, [Factum eſt autem, cum eſſem reuerſus Hieruſalem.] Hoc eſt veniſſem poſt viſionem illam in Hieruſalem iterum. [Et cum orarem in templo, vt fierem in ecſtaſi, videremque dicentem mihi, Feſtina & exiueloci ter ex Hieruſalem, eo quòd non ſuſcipient teſtimonium tuum de me. [Vide, neque hoc ſine teſtimonio agitur, ſed ab euentu eſt teſtimonium. Dixerat, quòd non ſuſcipient teſtimonium tuum. Et non ſuſceperunt. Certè ex coniecturis diuinare licebat, quòd eſſent ſuſcepturi. Ego enim eram coniiciens in carcerem, & percutiens, inquit, E
vnde vel propter hoc ſuſcipere debuerant & nihilominus non ſuſceperunt. Ideò & hoc in ecſtaſi dicit, quòd non erant ſuſcepturi. Hic duo præparat, & quòd non poſſint excuſari: Nam præter meritum, & præter rationem ipſum perſequebantur: & quod deus eſſet Chriſtus, ea quæ præter expectationem prophetizans, & non in ea, quæ facta ſunt reſpiciens, ſed præſciens futura. Quomodo igitur dicit, coram gentibus, & regibus filijsque Iſrael portabis nomen meum? Portabis, inquit, Sup. 7. g
non autem omninò perſuadebis. Et iterum, Iudæi alibi quidem perſuadebantur, hic autem non. Et quando effundebatur ſanguis Stephani martyris tui, ẽt ipſe aſſiſtebam, & cõſentiebam cædi illius. Vide iterum quò ſermo deſinat, nempè in validum caput. Monſtrat enim, quòd ipſe fuerit perſecutor, & non perſecutor ſolùm, ſed etiam multis manibus occidens Stephanum. Memoriæ illorum ſuggeſſit graue homicidium. Quod ſanè minimè ferebant, ſic de illo reprehendi. Et iam prophetia impleba tur. Zelus igitur magnus, & accuſatio vehemens, & teſtes veritatis Chriſti fidenter loquentes erant valde, ſed Iudæi non permittebant vltra F
audire totam concionem, ſed vltra accenſi furore clamabant. [Et dixit ad me, Vade, quia ego ad gentes procul mittam te. Audiuerũt autem eum vſque ad huic ſermonem, atque ſublatis vocibus dicebant, Tolle de terra hominem iſtiuſmodi, non enim fas eſt eum viuere. Clamantibus autem illis, & proiicientibus veſtimenta, & puluerem mittentibus in aerem, iuſſit tribunus, vt induceretur in caſtra, dicens, flagris eum examinandum, vt cognoſcat propter quam cauſam cõtra illum clamant.] Oportebat hic tribunum etiam illos ipſos rogare, an ita res habeant. At ille nihil amplius faciens, flagris illum præcipit examinari. Iuſſit enim illum, inquit, induci in caſtra: & deinde, vt dixit, flagris examinandum eum, vt ſciat propter quam cauſam ſic contra illum clamarent, id quod ab inclamantibus diſcere oportebat, & rogare, an aliquem ex dictis apprehenderint, ſed ſimpliciter vtebatur poteſtate, & faciebat in gratiam illorum. Non enim hoc quærebat quomodo iuſtè aliquid faceret, ſed quomodo illorum iniuſtum furorem placeret. [Vt autem aſtrinxerunt ipſum loris, dixit aſtanti centurioni: Num hominem Romanũ & indemantum licet vobis flagellare?] G
Non eſt mentitus Paulus ſe dicens Romanum hominem. Abſit. Romanus enim erat. Ideò & tribunus eo audito, territus eſt. Et cuius, inquit, gratia timuit? Si etiam nihil aliud, timuit ne capiatur, & maiorẽ pœnam det. Et vide. Non ſimplicicer, inquit, Nunquid licet vobis? Duo crimi-

Universidad de Deusto Biblioteca

ma, & absque iudicio, & hominem Romanum. Magnum habebant priuilegium qui sic merebantur appellari, & non omnes hoc assequebantur. Ab Hadriano enim aiunt omnes Romanos esse dictos. Hoc autem verus, non sic habebat. Vel etiam Romanum se vocabat, vt pœnam effugeret. Contemptior enim factus fuisset flagellatus, nunc autem hoc dicto maiorem illis incutit metum. Si autem flagellassent, & aggrauassent rem vel etiam occidissent illum quod nunc effugit. Vide quomodo deus concedit etiam humano more multa fieri, & in illis, & in alijs. Tribunus autem respondens, quòd multa summa ciuilitatem illam compararit, ostendit esse suspicionem prætextus, quòd Paulus diceret se
H esse Romanum, & forsan hoc suspicabatur ob vtilitatem, quæ in Paulo apparebat. [Quo audito centurio accedens tribunum annunciauit, dicens: Vide quid facturus es. Homo hic Romanus est. Accedens autem tribunus dixit ei, Dic mihi num Romanus es? Ille autem, inquit, Etiã. Respondit tribunus: Ego multa summa ciuilitatem hanc emi. Paulus verò, inquit, Ego autem & natus sum. Statim autem recesserunt ab eo qui examinaturi erant illum. Tribunus quoque timuit vt cognouit quòd Romanus esset, & quòd ligasset illum.] Ego autem, inquit, etiam natus sum. Igitur, & patre erat Romano. Quid igitur posteà? solutum deducit ad Iudæos. Sic non erat mendacium dicere se esse Romanum, eo quòd & à vinculis propterea solutus est. Et quomodo, audi: [Postero autem die volens scire certum quam ob causam accusaretur à Iudæis, soluit illum, & iussit simul venire principes sacerdotũ, & totum concilium, ac deductum Paulum sistebat coràm illis: Intentis autem oculis in concilium dixit.] Non iam ad tribunum, sed ad omnem populum om-
Cap. 23 nemque multitudinem loquitur. Et quid dicit? [Viri fratres ego omni conscientia bona conuersatus sum coràm deo vsque in hunc diem. Vult dicere, Non sum mihi ipsi conscius, quòd vos læserim, nihil dignũ hisce vinculis commisi. Quid igitur princeps sacerdotum? Oportebat compungi propter ea, quæ in ipsorum gratiam in-
I iustè passus est. Ille autem & magis affligit, & iubet eum verberari, quod etiam manifestum ex his, quæ addidit. Princeps autem sacerdotum Ananias, his qui astabant ei, præcepit, vt percutiant os eius. Bonus scilicet, & mansuetus pontifex. [Tũc Paulus ad illum dixit, Percussurus est te deus paries dealbate, & tu sedens iudicas me secundum legem, & contra legem iubes me percuti. Illi autem astantes dixerunt, Principi sacerdotum dei maledicis? Et dixit Paulus, Nesciebam fratres quòd es-
set sũmus sacerdos. Scriptũ est enim, prin Exo. 22
cipi populi tui, ne maledicas.] Itaque quidam dicunt, quòd sciens irriserit. Mihi autem videtur, quòd neque omninò scierit, quòd esset princeps sacerdotum, alioquin & honorasset. Ideò, & defendit quasi accusatio sit. Et addit, Principi populi tui non dices malè. Quid igitur dicit? Nam si non princeps esset, aliũne simpliciter cõtumelia notare oportuerat? Minimè. Sed etiam is, qui contumelia afficit, magis ferendus est. Digna autem quæstio est, Quomodo idem alibi dicens: Cum maledicimur, benedicimus: dum persecutionem patimur, sustinemus. Hic sanè contrarium facit, & 1. Co. 4.
non solùm conuicijs lacessit, sed etiam maledicit. Absit, neutrum horum fecisse apparet, sed rem exactius consideranti magis verba sunt liberè loquentis, quàm iracundi, Et aliter: Non volebat contemptibilis videri tribuno. Si enim ille quidem tribuno pepercisset flagellari Iudæis exposituro, quòd a seruis cæderetur, magis illum audacem fecisset. Propter hoc non ad ministrum sermonem vertit, sed ad eum qui iusserat, adornans. Quod autem dicit, Paries dealbate, & tu sedens iudicas me secundum legem, dixit, quasi hoc ei dicens: Reus existens, & multis plagis dignus. Vide saltem quomodo ad illius libertatem in dicendo populos territus fuerit, oportuerat totum conuerti. Debecchantur autem magis, sed ipse etiam legem legit. Quoniam vult ostendere, quòd non ideò hæc dixerit, vt terreat vel vt indignum, qui audiat, sed legem etiam hic persuadens. Et valde credo, quòd nescierit eum esse principem sacerdotum, eo quòd post longum tempus redierit, ne- L.
que continuò fuerit cum Iudæis, sed viderit illum etiam cum multis. Non enim iam manifestus erat princips sacerdotum. Cum igitur multi essent ac varij ita mihi etiam hæc in alios torsisse videtur, ostendens, quòd legi credat, & per hoc

rationem

rationem reddit. Videamus autem iterum, quę lecta sunt: [Cum orarem, inquit, in templo, factum est, vt fierem in ecstasi.] Vt manifestet non simpliciter visionem fuisse, propter hoc apposuit, Cum orarem ego. Festina, & egredere velociter, inquit, eo quòd non suscipient tuum testimonium. Hic ostendit, quòd non timore periculorum ab illis fugerit, sed quòd non erant suscepturi testimonium eius. Quare autem dixit, Ipsi sciunt, quòd ego eram alligans illos? Non contradicens Christo dicit, sed volens discere tam mirabile opus. Vade, inquit: quia ego ad gentes procul mittam te. Vide, non docuit illum Christus quid oporteat facere, sed iussit solũ abire, & obtẽperat, adeò erat sequax. Et extulerunt vocem suam, inquit, dicentes, Tolle illum, non enim congruit, vt viuat. O audaciam. Immo vos non congruit, vt viuatis: non hunc deo per omnia obedientem. O scelesti, & homicidæ. Et excutientes vestes, inquit, puluerem mit
M tebant: quod faciebat ad maiorem seditionem mouendam, vel etiam terrere volentes principem. Et vide, non dicunt causam, quoniam nihil poterant dicere, sed clamoribus concussuros se putant. Attamen oportuerat ex accusatoribus causam cognoscere. Et tribunus timuit, inquit, cognoscens, q̃ Romanus esset. Non erat mendacium, Paulum esse Romanum. Et soluit illum à vinculis, inquit: & deductum statuit in conciliũ. Hoc oportebat facere ab initio, & neq; ligare, neq; velle flagellare, sed dimittere eum qui nihi tale fecerat, vinculis dignum. Et soluit illũ, inquit, & deductum illis sistit. Hæc res maximè anxios fecit Iudæos. Intentis autem oculis Paulus in concilium, inquit. Viri fratres. Hic fiduciam suam in loquendo ostendet irreprehensibilem: sed vide etiam illorum impudentiam. Addidit enim, Princeps autem sacerdotum Ananias, præcepit, vt verberetur os eius. Quare percutis? quidnam dixit contumelia dignum? O impudentiam, o audaciam. Tunc, inquit ad illũ, Paulus dixit, Percussurus est te deus, paries dealbate. Papè, libertatem. Simulationis, & preuaricationis illum sugillat. Vnde ob hoc etiam humiliatur.
A Et ipse quidem anxius, nihil audit dicere sed qui iuxta illum non ferebant illius libertatem. Ita videbant hominem moribundum, & non ferebant. Nesciebam, inquit, quòd summus sacerdos sit. Nunquid ignorantiæ increpatio erat? Nam si hoc non fuisset, ẽt accepto illo abiisset, & nõ filuisset, licèt exposuisset illis illum tribunus. Hic ostendit, quòd voluntarius patitur quæ patitur, & sic rationem reddit cũ illis, legi se obedire, non illis demonstrare volens, alioquin & illos valde condemnabat. Propter legem igitur rationem reddit, sed non propter populum. Meritò: Eum enim, qui nihil iniustè fecerat occidere, præsertim innocentem, contra legẽ Mat. 5. 2
erat. Igitur contumelia non erat, quod dictum est: nisi quis ea, quoque contumeliam esse dixerit, quando dicit, Væ vobis scribæ ac Pharisæi, quia similes estis patietibus dealbatis. Etiam, inquit. Sed si antequàm verberatus esset, hoc iussisset, non fuisset iræ, sed magnæ libertatis. Dixi autem causam, quòd noluit contemptibilis esse. Quoniam & Christus contumelia notauit Iudæos, ipse contumelia affectus: Sicut quando dicit, Ne putetis, quòd ego accusem vos. At non est hoc afficere Ioã. 5. 8
contumelia? Absit. Videte igitur, cum illis quanta mansuetudine loquitur. Nesciebam, inquit, quòd summus sacerdos sit dei. Hoc dixit: & nesciebat: sed ostendit, quòd non irrideat: ac subdit, principi populi tui non maledices. Vides quomodo etiam principem ipsum adhuc vocat. Discamus igitur & nos æquitatem, vt in vtrisque simus perfecti. Multa enim diligentia opus est, vt discamus, quid hoc. fit, & quid illud. Sunt enim vitia cognata virtutibus illis: & iuxta dicendi libertatem pullulat temeritas, & iuxta æquitatem mollicies. Et probè considerandum, nequis virtutem putet possidere, qui vitia apprehẽdit: quemadmodum siquis opinetur se iungi dominæ, & iungitur ancillæ. Quid igitur est æquitas, quam epiiciam vocant? Et quid mollicies illa non virilis anandria dicta? Quando alij quidem iniustè lædũtur, nõ vlciscimur, sed silemus ipsi: mollicei est. Quando autem nos male affecti toleramus, æquitatis erit. Quid aũt dicendi libertas est? Iterum illud ipsum dico, Quando pro alijs certamus? Quid verò temeritas? Quando nos ipsos vlcisci meditamur? Atque ita simul C
iunguntur magnanimitas, & dicendi libertas. Etiam temeritas iterum, ac

Universidad de Deusto Biblioteca

mollicies. Qui enim pro seipso non dolet, vix pro alio non dolebit. Qui autem seipsum non vlciscitur, difficilè alios non iuuabit. Quando puri nobis fuerint mores ab affectione, accipiunt & virtutem. Sicut purum corpus à febre accipit robur: ita certè & anima, si non ab affectionibus corrumpatur. Magnæ virtutis indicium est æquitas. Eget enim æquitas nobili, præclaraque anima. An parum putas esse, affligi & non grauatim ferre. Et non quis peccarit, curã ꝓ proximo, fortitudinem vocans. Qui enim tam potens fuerit, vt tãtam possit vincere affectionem, valebit etiam aliam vincere: vtputa, duæ affectiones sunt, timor, & ira. Si iram compescueris, manifestum, quod & timorem. Iram autem vinces si æquis fueris. Igitur & timorem si viceris, eris fortis. Iterum si non viceris iram eris temerarius: Hanc autem si non viceris, neque timorem superabis, itaque & timidus eris. Et hoc fit, vt si corpus imbecillum, ita erit malè temperatum, vt nulli labori obluctari valeat, & statim, vel a frigore, vel a calore consumitur. Ita enim habet corpus, qualitatibus eius malè temperatis. Vbi autem benè temperatæ sunt, omnia subsistunt. Iterum est virtus magnanimitas, & iuxta eam pullulat prodigalitas. Virtus dispensatio est, & omnia probè dispensare facit. Pullulat iuxta eam sordicies, & parsimonia. Agè igitur, virtutes iterum congregemus. Igitur non magnanimus est intemperans. Quomodo? Qui ab innumeris capitur affectionibus, quomodo magnæ esset animæ? Non enim pecuniarum ille est contemptor: sed ab aliis affectionibus imperium accipere paratus: Quemadmodum siquis latronibus pareat, illorum mandatis pariturus, non esset liber. Non enim ex contemptu pecuniarum fit consumptio: sed ex eo quod malè, vbi non oportet, dispẽsantur: alioqui siquidem liceret, & habere, & frui illis, vtique vellet. Qui autem insumit vbi opus est, pecuniam: hic magnanimus est. Magna enim reuera est anima, si affectioni non seruit, quæ nihil putet esse pecunias. Iterum dispensatio bonum quiddam est: ita & dispensator esset optimus, si, vt oportet, eroget, & non simpliciter non dispenset. At de parsimonia non est idem dicendum. Nam ille qui-

dem omnia, vt oportet, dispensat: qui parcus autem, neque si necessarius postulet vsus, pecunias attingit. Dispensans igitur, vt oportet, magnanimi frater est: Igitur magnanimum affirmabimus etiam dispensatorem probum, & prodigum etiã sordidum: vtrisque enim ex pusillanimitate accidit. Igitur sicut & illi à magnanimitate, ne obsecro magnanimum vocemus eum, qui simpliciter erogat, sed erogantem, vt oportet: neque dispensantem, vt oportet, sordidum & parcum, sed tempestiuè parcentem pecunijs. Quanta diues ille insumpsit, qui indutus byssum, & purpuram, sed non erat magnanimus. Anima enim eius a crudelitate vexabatur, & a varijs voluptatibus: quæ autem talis est, quomodo esset magna? Magnanimus erat Abraham in pauperibus suscipiendis multa insumens, & vitulum occidens, & vbi oportebat non solùm non opibus, sed neque animę suæ parcebat. Si igitur viderimus quendam, qui preciosam apposuerit mensam, habeatque scorta, & parasitos: ne magnanimũ vocemus hunc, sed valde sordidum. Vide quot affectionibus seruit, ac subiectus est, gulę, volupati absurdæ, adulationi. Eum autem, qui tantis obnoxius est, & nec ab vno effugere potest, quomodo quis magnanimum vocarit? atque adeo tunc ipsum maximè vocamus sordidum, quando plurimum insumit. Quantò enim plura insumit, tantò magis manifestat tyrannidem suarum affectionum, quæ si non valdè imperassent ei, nõ tãta insumpsisset. Iterum si viderimus aliquem horum nulli quicquam dare, sed pascere pauperes, & suppeditare his, qui indiguẽt, ipsum autẽ habere mensam vilem, hunc valde magnanimum dicamus. Verè enim magnæ animę est suam despicere quietem, & curare alienam. Dic oro mihi, Si quem videris contemnentem quidem omnes tyrannos, & nihil facientem illorum præcepta, eos autem qui ab illis vim patiuntur eripientem, ac eos qui malè habent: nõne putaueris hoc magnũ? Hoc sanè & hic cogitemus. Affectiones, tyranni sunt: si igitur cõtempserimus illos, magni erimus: si autem & alios eripiemus, multo maiores. Meritò qui enim sibi ipsis nõ sufficiunt solis, sed etiam alijs, maiores his sunt, qui neutrum faciũt. Si autem imperium, quis accipit à

Luc. 16 c

Gen. 18. a

pit à tyranno, vt & subditos percutiat, & alios pertrahat, alios contumelia afficiat, nunquid hunc dicemus magnanimum? Minimè, & tantò magis, quantò maior fuerit. Ita in proposito est. Nunc enim pro ponitur anima, quæ cum sit nobilis, ac libera, hanc autem prodigus iussit percuti ab affectionibus. Igitur eum, qui seipsum percutit, hunc ne magnanimum dicemus? Itaque discamus, quæ nam sit magnanimitas, quæ prodigalitas. Quæ sit dispensandi iustitia, & quæ parsimonia sordida: quæ sit æquitas, & quæ mollicies: & quæ in dicendo libertas, & quæ temeritas, vt hæc inter se discernentes, possimus, placentes domino præsentem vitam transigere, & futura bona assequi, gratia & miser cordia vnigeniti filij, cui cum patre simul, ac Spiritusancto sit gloria, imperium, ac honor, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Sciens autem Paulus, quòd vna pars esset Sadducæorum, & altera Pharisæorum, exclamauit in concilio: Viri fratres, Ego Pharisæus sum, Pharisæi filius de spe, & resurrectione mortuorum ego iudicor. Et cum hoc dixisset: facta est dissensio inter Pharisæos, ac Sadducæos, & dissecta est multitudo. Nam Sadducæi, quidem dicunt, non esse resurrectionem, neque angelum, neque spiritum. Pharisæi autem vtraque consitentur.

Homilia. xlix.

HIterum humano more differit, & non semper gratia fruitur, sed etiam permittitur à seipso aliquid afferre, quod sanè, & facit. Et in hoc & in sequenti sermone rationem reddit, volens scindere multitudinem in malum conspirantem. Et non mẽtitur etiam hic, Pharisæum se dicens. Pharisæus enim erat ex progenitoribus, propter hoc, & sic rationem reddit. Pharisæus ego sum, Pharisæi filius, & de spe, ac resurrectione mortuorum ego iudicor. Quoniam enim illi nolebant dicere, quare non iudicant illum, cogitur iam ipse enunciare. Pharisæi autem, inquit, confitentur vtraque. Sanè cum tria sint, quomodo dicit vtraque? Vel quòd spiritus & angelus vnum sit, vel quòd non solùm dictio illa de duobus, sed etiam de tribus accipitur. Itaque abusiuè sic locutus est, & non propriè. Et vide, quando pro illis stabat, tunc rationem reddunt pro eo. [Factus est enim, inquit, clamor magnus, & cum surrexissent scribæ partis Pharisæorum depugnabant dicentes, Nihil mali inuenimus in hoc homine. Quod si spiritus locutus est ei, vel angelus, ne repugnemus Deo.] Et quare non anteà rationem pro illo reddiderunt? quia illis nondum commistus erat, neque manifestum erat priusquàm rationem redderet fuisse Pharisæum. Vides quando affectiones abscedunt, quomodo veritas inuenitur? Quod autem dicunt, hoc est: Quale crimen si angelus ei loquutus est, aut spiritus, & ab ipso edoctus sic de resurrectione docet? Igitur desistamus ab illo, ne si contra eum pugnauerimus, etiam inimici dei inueniamur. Vide sapienter illos rationem dare, etiam Paulo nullam dante occasionem. [Magna autem facta seditione, veritus tribunus ne discerpatur Paulus ab eis, iussit exercitum descẽdere, & rapere eum de medio illorum adducereque in castra.] Timetque nunc tribunus ne discerpatur, quoniam dixerat, quòd Romanus sit. Vnde & non carebat periculo. Vide quòd iustè confessus est se esse Romanum. Nònne si etiam nunc non timuisset tribunus, & milites Paulum rapuissent? Iudæi verò quicquid reliquum perpetrassent, cum voluissent quidem, & anteà, licèt prohiberentur. Ita non subsistit malitia, tametsi tanta re morentur, q̃uis etiam adeò multa dispensata sint, vt & furor demulceretur, & discerent per quæ resipiscant: nihilominus instant, vnde magna est defensio illa, quòd discerpturi erãt hominem, qui raptus est, vt tanta pericula effugeret. [Sequenti autem nocte, assistens ei dominus ait, Bono animo esto Paule: vt enim testificatus es de me Hierosolymis sic te oportet, & Romę testificari. Facto autem die, Iudæi facta collectione anathematizarunt se, neque esuros, neque bibituros, donec occiderent Paulum. Erant autem plures, quàm quadraginta, qui hanc coniurationem fecerant.] Anathematizarunt seipsos, inquit. Vide vt sunt vehementes, & vltionis cupidi in malitia. Quid est anathematizarunt? hoc est, dixerunt se esse extra fidem in deum, nisi quod decreuerant contra Paulum, impletent. Igitur semper sunt anathematizati illi, non

Universidad de Deusto Biblioteca

enim occiderunt Paulum. E quadraginta
simul conueniunt. Talis autem gens est,
vt quando in bonum conueniendum, ne-
que duo concurrunt: quando autem in
malum populus totus, & accipiunt socios
ac principes. Ideò & hoc manifestans ad-
dit, [Qui accesserunt ad principes sacerdo
tum ac seniores, & dixerunt. Deuotio-
ne deuouimus nosipsos nihil degustatu-
ros donec occidamus Paulum. Nunc er-
go vos significare tribuno, & concilio, vt
cras producat illum ad nos tanquam ali-
L quid certius cognituros de eo. Nos verò
priusquam appropinquet, parati sumus
interficere illum. Cum autem audisset fi-
lius sororis Pauli insidias, venit & intrauit
in castra, nunciauitque Paulo. Accersito
autem Paulus vno ex centurionibus dixit
hunc adolescentem perduc ad tribunum.
Habet enim quod renunciet illi. Et ille
quidem assumens adduxit ad tribunum.]
Iterum per humanam seruatur prouiden
tiam. Et vide, Paulus nullum finit discere,
neque centurionem, ne manifestum fiat
negocium.] Et venient centurio annun-
ciauit tribuno dicens, Paulus vinctus ac-
cersito me rogauit, vt hunc adolescentem
ducerem ad te habentem, aliquid quod
loquat tibi. Apprehensa autem manu il-
lius tribunus secessit cum eo seorsum, &
percontatus est illũ: Quod est quod habes
significandum mihi?. Ille autem dixit, Iu-
dei conspiraunt, vt rogarent te, vt in cra-
stino die educeres Paulum in concilium,
quasi aliquid certius cognituri sint de illo,
tu verò ne mortem gesseris illis. Insi-
diantur enim ex his viri plures quadra
ginta, qui seipsos deuouerunt, ne vel edãt,
vel bibant, donec interficiant eum, &
nunc parati sunt expectantes, vt permit-
tas. Tribunus igitur dimisit adolescen-
tem, præcipiens, necui effutiat, quòd hæc
M ad me retuleris.] Benè tribunus iubet oc-
cultare, ne fiat manifestum. Et tunc di-
cit centurionibus, quando, & fieri opor-
tebat, & mittitur posteà in Cæsarean, vt
& illic disserat in maiore spectaculo, & cla
riore auditorio, ne possint dicere Iudæi, si
vidissemus Paulum, credidissemus, si au-
diuissemus docentem. Hæc illis occasio
sublata est posthac. Et astans, inquit, domi
nus ei, dixit ei, Bono animo esto Paule,
nam vt testificatus es de me in Hierusa-
lem, ita oportet etiam Romæ testificari.

Vide etiam postquàm apparuit ei, ite-
rum permittit ei humano more seruari.
Et dignum fuerit cum stupore admirari
Paulum quomodo non turbatus fuit ne-
que dixit, quid enim hoc est, nunquid de-
ceptio est à Christo, sed nihil tale cogita-
uit, vel accidit ei, sed solùm credidit. Cer
tè non quoniam credidit somniculosus
fuit, sed quæ per humanam sapientiam
contueri poterant, protulit. Considera
autem quomodo illi necessitatem quan-
dam sibiipsis iniungunt per anathematis- Mat. 6.
mum. Ecce ieiunium homicidij mater,
sicut, & Herodes etiam iuramento neces-
sitatem sibiipsi iniunxerat, ita & illi. Ta-
les sunt venandi artes diabolo qui præ-
textu pietatis laqueos tegit. Hæc non
sunt sacerdotum, sed latronum, hæc non
principum, sed facinorosorum. Et vide ma
litia excellentem, non sunt contenti, quòd
se mutuum cortumpant, etiam principem A
vnà cum ipsis corrumpere attentãt. Et id-
circò hæc ita acciderunt, vt & ille disceret
insidias illorum: isti autem non solùm ex
eo quòd nihil poterant dicere, sed etiam
ex eo, quod clàm molliebantur, arguerunt
sese nihil esse. Verisimile autem est illos
postquã Paulus amãdatus est summos sa-
cerdotes accessisse, & sic cõfusos esse, & re
infecta dimissos. Meritò autem hoc facit
tribunus. Nolebat enim vel gratificari, vel
annuere: Et inquit, credidit vera esse, quæ
nunciauit adolescens? Ex his, quæ iam cue
nerant coniectabat, quia & hoc facturos
illos verisimile erat. Et vide malitiam, quẽ
admodum necessitatem etiam principibus
sacerdotum attulerunt, & ne mireris: nã
si intantum illi seruebant, & omne peri-
culum sustinuissent, multò magis & istos
hoc facturos verisimile erat. Vides quomo
do exterorum sententia esse innocens Pau
lus perhibetur, sicut & Pilatus Christum
excusat Vide etiam vt malignita: seipsam B
perdit: nam tradiderunt, quidam illum, vt
occiderent ac condemnarent, fit autem
contrarium, & seruatur, & innocens reperitur. Si enim non sic etiam discreptus es-
set: si non sic, etiam periisset, etiam condẽ-
natus esset. Non solùm autem tribunus li
berat illum ab hoc impetu, sed & iuuat il-
lum, vt in tanto discrimine etiam absque
periculo seruetur. & quomodo nam? Au-
di, subdit enim: [Et accersitis duobus qui-
busdã cẽturionibus, Parate mihi ducẽtos
milites

milites, vt proficiscantur in Cæsaream, &
equites septuaginta, & lancearios ducen-
tos, à tertia hora noctis, & iumenta præ-
bete, vt impositum Paulum saluum per-
ducant ad felicem præsidem, scriptis li-
teris in hanc formam: Claudius Lysias
potentissimo præsidi Felici salutem. Vi-
rum hunc comprehensum à Iudæis, cum
iam interficiendus esset ab eis, superue-
niens cum exercitu, eripui, cognito,
quòd Romanus esset, volensque scire cau-
sam, ob quam accusarent illum, deduxi
eum in concilium eorum, quem comperi
accusari de quæstionibus legis eorum, nul
lum dignum morte, aut vinculis haben-
tem crimen. Et cum indicatum esset mi-
hi de insidijs, quas ponerent illi, misi eum
ad te, præcepto dato etiam accusatoribus,
vt quæ habent aduersus eum, dicant apud
C te. Vale.] Vide & epistolam habere ex-
cusationem pro illo. Nullum enim, in-
quit, inueni habere crimen, & accusatio-
nem contra illos, & contra hunc, sic an-
xius erat. Et primùm quidem, inquit,
quòd interficiendum à Iudæis eripuerit.
deinde addit, quòd deduxi illum ad eos,
& neque sic inuenirent illi, quod obijce-
rent. Et oportebat ob priora territos fieri,
& confundi, & iterum attentant occidere.
vt iterum pro illo clarior sermo fiat. Et eur
nam accusatores mittit? Vt pro tribunali
ibi hæc diligentius exquirantur, & inno-
cens fiat. Videamus iterum, quæ suprà
sunt dicta: *Ego*, inquit, *Pharisæus sum*.
Hoc dixit, vt etiam illos conciliet, deinde
ne videatur adulari, subdit: De spe, & re-
surrectione mortuorum ego iudicor. Ab
accusatione & calumnia illorum se conti-
net. Nam Sadducæi quidem, neque ange-
lum esse, neque spiritum dicunt. Nihil in-
corporeum sciunt Sadducæi, fortassis ne-
que Deum, quia tam crassi sunt, vnde ne-
que resurrectionem credendam esse pu-
tant. Et seditione orta, inquit, scribæ de-
pugnabant dicentes: Neque malum in-
uenimus in homine isto. Vide, audit &
tribunus, quòd istum à criminibus excu-
sarent Pharisæi, & sententiam tulit pro il-
lo, & maiore cum fiducia eripit eum. Et
hæc quæ dicta à Paulo, plena erant sapien
D tiæ. Sequenti autem nocte astans illi do-
minus dixit, Bono animo esto Paule, si-
cut enim testificatus es de me in Hierusa-
lem, ita oportet etiam in Roma testificari. Vide quanta consolatio. Primò illum
laudat: deinde non finit incertam profe-
ctionem illius in Romam, quasi diceret,
non abibis solùm illuc, sed etiam erit tibi
libertas in loquendo. Hinc non manifes-
tatur, quòd seruetur, sed quòd in magna
ciuitate cum magna corona testificaturus
sit. Quare autem non priusquàm inci-
deret in periculum apparuit illi? Quia
semper in tribulationibus cõsolatur deus.
Tunc enim desiderabilior apparet, & in
periculis exercet nos, & aliter: Tunc qui-
dem in refocillatione erat liber à vinculis,
nunc verò grauia suscipienda erant. Quia
anathematizauimus nosmetipsos, inquit,
non esuri, neque bibituri. Papè, quanta
insania. seipsos anathemati sine ratione
obnoxios faciunt. Vt deducant illum,
inquit, ad vos, quasi aliquid certius cogni-
turi de illo. Quid dicitis, nonne secun-
dò vobis concionatus est? nonne Phari- E
sæum se esse dixit? Quid igitur reliquum?
Ita nihil reuerebantur, non tribunalia,
non leges, Ita nihil ab illis inattentatum
remansit. Et sententiam intẽtant, & actio-
nem denunciant. Cum audisset autem fi-
lius sororis Pauli insidias. Hoc iam diui-
na fit dispensatione, illos non esse con-
scios, quòd audiantur. Quid igitur Pau-
lus? Non turbatus est, sed conscius sibi,
quòd opus Dei esset, & omnia in illum
proijciens, salutem habuit ex ea re. Et ob-
serua quomodo Deus omnia in bonum
ordinauit. Dixit adolescens insidias, cre-
ditum est ei, & ita posthac seruatur Pau-
lus. Et si liberatus est, inquit, à causa, qua-
re accusatores misit? & vt exactior fiat in-
quisitio, & vir magis perfectus appareat.
Tales sunt diuinæ ordinationes, vt per
quæ offendimur, per eadem vtilitatem ac- Ge. 39.
cipiamus. Ita Ioseph insidijs petebatur à b
domina, & putabat quidem illa se insidia-
ri, sed insidiando securum fecit illum à be-
stiola illa, domus educabatur, & illi carcer
multò mitior erat, nam cum illic esset,
quamuis famularetur, continuò tamen in
timore erat, nequando insidiaretur ei do
mina, & vrgebat illum timor carcere gra- F
uius. Post accusationem autem in securita
te erat ac quiete, liberatus ab illa bestiola,
& turpitudine, & insidijs. Iucundius enim
ei erat viuere cum ærumnosis hominibus
quàm

Universidad de Deusto
Biblioteca

quàm cum insaniente domina. Itaque ibi consolabatur seipsum, quòd propter continentiam iniectus esset, illic autem timebat ne in anima plagam ferret: nihil enim molestius inueni musiere, cui non assentitur, nihil selestius, nihil grauius, atq; adeò non incidit in carcerem, sed carcerem effugit: inimicum illi fecit dominum, sed conciliauit deum: familiariorem ipsum reddidit vero domino, priuauit præsidio domestico, sed addixit domino. Iterum fratres vendiderunt, sed liberarunt à contubernalibus inimicis, inuidia & odio magno ac quotidianis insidijs, longè fecerunt eum ab odio habentibus. Quid enim hoc deterius, quando quis cohabitare cogitur cum fratribus inuidia laborantibus, quando suspectus est, quando insidijs expositus? Ita & alia faciebant, cùm hitum ista, alia autem & magna à Deo pro iusto ordinabantur: quando erat in honore, tunc erat in periculo: quando erat in ignominia, tunc erat in securitate: non memores erant illius Eunuchi, & benè, vt clarior fieret euadendi occasio, ne humanæ gratiæ, sed deuinæ virtuti totum adscri
G beretur, vt tempestiuè in vsum constituendus educeretur, ne benefaciens, sed beneficium accipiens, è carcere Pharao illum educat: non oportebat seruile fieri donũ, sed necessitate regem premi, oportebat manifestam illius fieri sapientiam: propter hoc obliuiscit Eunuchus, ne in obliuionem veniat Aegyptus, ne ignoret illum rex. Si tunc eductus fuisset, forsan in terram suam redire desiderasset, propterea multis necessitatibus fit obnoxius, primùm domino, deinde carceri, tertiò regno, vt hæc sic ordinentur. Quemadmodum enim generosum equum volentem ad suos exilire, retinuit Deus ibi, propter gloriosas causas: nam quòd desiderarit patrem videre, & à dolore liberare, manifestum est ex eo, quòd illuc vocarit. Vultis etiam alias videamus insidias, quòd pro nobis fiant, non solùm quòd mercedem habent, sed etiam quòd in tempore isto pro nobis faciant? Insidiabatur illius patri patruus huius, & patria eijcit. Quid igitur? etiam ipsum procul à periculis amouit. Factus est, & ipse securus, fecit magis philosophum, fecit videre somnium. Sed seruiuit in aliena terra, & ad illos profectus accipit sponsam, & dignus videtur socero. Iam decipit autem & ille, sed etiam H
hoc in bonum tendit euentum, vt multorum puerorum fieret pater. At volebat insidiari, vertùm etiam hoc in bonum cedit, vt in terram suam posteà redeat. Si enim fuisset in fœlicitate, non sic desiderasset patriam. Vltrà abstulit mercedem, at illa magis creuit. Sic semper quò magis insidijs erant obnoxij, hoc amplius res eorum florebant. Si non adultiorem duxisset forsan haud fuisset factus tot puerorum pater, sed in peregrinationem multum temporis contriuisset, & mœstus fuisset quẽadmodum & mulier. Illa enim meritò mœsta erat, eo quòd non esset facta mater. Hic autem habet consolationem, vnde illam & repulisset. Iterum si non fraudasset ipsum mercede, non desiderasset videre terram suam, non declarata fuisset virtus viri, non magis familiares facti essent ei. Vide enim quid dicunt, Deuorando deuorauit nos, & argentum nostrum. Et ita hinc prodijt, amoris causa. Seruas ferè habuit pro mulieribus, & diligebatur ab eis, cui possessioni haud poterit conferri aliqd. Nihil enim honestius, quàm amari I
ab vxore, & amare, & sapiens inter beatos Eccl. 25
ponit, quibus amabilis, quæ amat, vxor obuenit: ibi enim verè diuitiæ, & multa abundat fœlicitas. Igitur si illud non sit, nulla aliorum erit vtilitas, sed omnia turbantur, omnia in suauitate & confusione plena sunt. Igitur & nos hoc ante omnia quæramus. Pecunias quærens, non hoc quærit. Hæc quæramus, quæ firma esse possunt, ne nuptias ab opulentis, ne im modicæ diuitiæ vxori superbum afferant sensum, & inde corruptionem. Non vides, quid fecit Deus, quomodo illam subiecit? Quare ingratus es, quare insensatus? id quod tibi natura concessum, hoc tu ne corruperis adiutorium, & ita non oportet te diuitem quærere, sed vt habeamus communem sociam ad liberos procreandos: non, vt pecunias afferat vxor illam dedit Deus, sed vt sit adiutrix. Quæ autem pecunias affert, etiam insidiatur, & domina fit pro ministra, vel forsan bestia pro muliere, volens propter diuitias sapere magna. Nihil turpius viro, qui sic vult ditari. Si enim istuc ipsum ditari tentationibus plenum est, sic autem ditari quid non afferet?

Ne

Ne enim hoc attendas, si id quibusdam accidat tarò: nam & in alijs negocijs, quibus præter expectationem fruuntur, quidam, non spectatur, quòd plerique fortunatiores sint, sed id videamus, quod ratio
K docet. Si multa insuauia tibi erunt, non solus in ignominia eris, sed etiam pueros confundes, pauperes relinquens, si prior moriare, & ei multas occasiones das, vt mox secundum quærat maritum. Non vides multis hanc fuisse causam secundarum nuptiarum, vt non contemnantur, & vt quærant eos, qui rebus suis præsint. Itaque ne hæc operemur mala propter opes, sed omnia relinquamus, & animam inquiramus bonam, vt & dilectionem assequamur. Hæ sunt magnæ diuitiæ, hæ sunt magnus thesaurus, hæc sunt innumera bona. Quæ nos omnes assequi, vt oportet, & iuxta leges Dei viuere, vt etiam futuris bonis fiui possimus, concedatur gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre simul ac Sanctospiritu gloria, imperium, honor, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Itaque milites, vt præceptum erat eis assumpto Paulo, duxerunt per noctem in Antipatridẽ, & postero die relictis equitibus qui erant cũ
L *illo, reuersi sunt in castra. At illi, vt venerunt Cæsaream, & reddiderunt epistolam, duci statuerunt etiam Paulum.*

Homilia quinquagesima.

DEducunt quasi regem quendam lancearijs stipatum cum tanta multitudine, & in nocte, timentes iram, & impetum populi. Igitur postquàm eiecerunt illum è ciuitate, tunc desistunt. Non autem tribunus cum tanta illum securitate emisisset, nisi & ipse in nullo eum condemnasset, & illorum sanguinariam sciuisset mentem. [Vt autem legit, & rogauit, ex qua prouincia esset, & cognoscens quòd ex Cilicia: Audiam te (inquit) quando & accusatores tui venerint, iussitque illum in prætorio Herodis custodiri.] Iam pro illo rationem dederat Lysias, attamen & sic Iudæi insidiantur, & præoccupãt auditorem: & iterum in vincula mittitur, & aut i quomodo: [Post quinque autem ics descendit princeps sacerdotum Ananias cum senioribus, & rhetore quodam Tertullo, qui & comparuerunt apud præsi Cap. 24
dem contra Paulum.] Vide qũo neq; sic destiterunt, sed vtuntur varijs prohibitionibus, quanuis prohibeantur, atq; adeò sicut illic confunduntur. [Vocato autem illo, cœpit Tertullus accusare dicens: Cum in multa pace agamus per te, & multa bo M
na opera fiant huic populo per tuam prouidentiam semper, & vbique, suscipimus, præstantissimæ felix cum omni gratiarum actione. Sed ne diutius te moter, oro vt paucis nos audias pro tua humanitate.] Profectò vos hoc fecistis, oratore qd opus erat? Vide qũo hic statim ab initio, quasi rerum nouatorem, & seditiosum calũniari vult, & iudicem laudibus præoccupat. Deinde quasi multa possit dicere, prætercurrit, & vnum hoc dicit. Vt autẽ ne diutius te detineam. Vide qũo iudici punien di desiderium immittit, vtpote comprehẽsuro orbis turbatorem, & quasi in magno bono opere gloriantur. [Inuentum enim virum hunc pestilentem, & mouentem seditionem omnibus Iudæis in vniuerso orbe, sectæ Nazaræorum præstitem, qui etiam templum attentauit prophanare, quem etiam apprehendimus, & voluimus secundùm legem nostram iudicare, superueniens Lysias tribunus magna cum vi, ex manibus nostris abduxit, iubens accusatores eius ad te venire, ex quo potes ipse dijudicans de his omnibus cognoscere, de quibus nos accusamus eum.] Vt pestilentem iam, & vt communem hostem gentis accusant, & præstitem sectæ Nazaræo A
rum: videbatur hoc ignominiosum, quòd Nazaræorum. Ideò & hoc allegarunt, & ab hoc iterum accusant eum. Nazareth enim contemptior erat, & inuentum inquit. Vide malignè quomodo, vt fugientem calumniantur, & vix se illum assecutos, quanuis septem diebus fuerit in templo. Apprehendimus, & secundum legem nostram iudicare voluimus. Vide quomodo & legem contumelia afficiunt. Neque enim hoc legis erat, percutere, occidere, insidiari. Additur & Lysiæ accusatio: Superueniens autem Lysias tribunus magna cum vi, ex manibus nostris abduxit. Non conueniebat illi rem hanc facere, quam tamen fecit. Ex quo poteris dijudicans de his omnibus cognoscere, de quibus nos accusamus

illum.

Universidad de Deusto Biblioteca

illum. Adiecerunt autem & Iudæi dicentes, hæc sic habere. Quid igitur Paulus? nunquid ad hæc tacet? minimè, sed liberè loquitur, iterum & respondet, idque volente præside. Addidit enim: [Respondit autem Paulus innuente ei præside, vt dicat: Sciens multis annis te iustum iudicẽ huic genti esse, ęquiore animo de rebus meis satisfacio. Cum possis tu cognoscere, non esse plures, quàm duodecim dies ex quo ascendi Hierusalem adoraturus, & neque in templo inuenerunt me cum aliquo lo-
B quentem, aut concursum facientem turbę, vel in synagogis, vel in ciuitate, neque probare possunt ea, de quibus me accusant.] Non sunt hæc adulationis verba, testificare iustitiam iudici, sed illa magis, quòd multa pace potiantur per eum. Quur igitur iniustè seditiosi estis? Obserua autem, Ad iniustitiam impellebant: hic quod iustum, quærebat. Ideò & dicebat, Aequiore animo de rebus meis satisfacio. Deinde & à tempore confirmat. Sciens te multis annis iustum iudicem. Et quid hoc ad demonstrationem conducebat? Ostendit sanè, quòd & ipse sciat, nihil se eorum fecisse quorum accusabatur. Si autem concursum turbæ vnquàm concitasset, vtique iudex ipse cognouisset, nec ei, qui tantus erat occultum fuisset. Deinde quoniam accusator, nihil potuit monstrare in Hierosolymis, vide, quid dicit, Omnibus Iudæis in vniuerso orbe: mendacium cõfingens. Idcircò Paulus hinc illum abstrahens, Adoraturus ascendi, inquit: Quasi per hoc rationem reddens. Quia tantùm abest, ne seditionem cõcitem, & in hoc iusto, quod certè validum erat, immoratur: subdit enim, Neque in templo, neque in ciuitate, neque in synagoga inuenerunt me cum
C aliquo loquentem, id quod & verum erat. Et ille quidem præstitem, inquit, quasi in bello, aut tumultu: hic autem vide vt humaniter respondit: [Confiteor autem hoc tibi, quod iuxta viam, quam vocant Sectam, sic colo patrem deum, credens omnibus, quæ in lege ac prophetis sunt scripta, spem habens in deum, quam & ipsi amplexantur, futuram resurrectionem iustorum & iniustorum.] Vide, separabant hunc illi, hic verò se adiungit & legi, per ea quæ respondet, addictũ declarat, confirmãsq; iterum quod dixerat, addit: [In hoc autem & ipse studeo sine offendiculo conscientiã habere erga deum, & erga omnes semper. Post annos autem plures accessi, eleemosynas exhibiturus in gentẽ meam & oblationes, in quibus compererũt quidam me purificatum in templo, haud cum turba, neq; cum tumultu] Quur igitur ascẽdisti? quur venisti? adoraturus, & eleemosynas daturus, inquit, id quod nõ erat seditiosi. Deinde deiicit illorum quoque personam dicẽs, sine discrimine [In quibus me compererunt quidam eorum, qui ex Asia erant Iudæi, quos oportebat tecum adesse, & accusare si quid, habeant contra me, vel hijp si dicant, quid inuenerint in me iniustum, cum in concilio, vel de vna hac voce, qua clamaui inter eos stans, De resurrectione mortuorum ego hodie iudicor à vobis.] Hæc erat abundans iustificatio, non fugere ab accusatoribus, sed paratũ esse ad red-
D dendam rationem omnibus, De resurrectione mortuorum ego hodie, inquit, iudicor. Et nihil dixit eorum, quę meritò poterat dicere, quod insidiati sint, quòd comprehenderint illum, quòd insidias struxerint: hæc.n. ab illis dicuntur facta esse, ab hoc autem nihil periculi erat, sed tacet, & tantùm rationem reddit, quanuis plurima dicere potuisset. Hoc illum & in Cæsarea clarum reddebat, quod cum tanto venerat agmine. In quibus inuenerunt me purificatum in templo. Quomodo igitur prophanauit? Non est hoc vnius, & eiusdem, purificari, & adorare, & propter hoc venire, & polluere. Hoc etiam pro firmanda causa aliquid faciebat, quòd sermonem non finit esse prolixiorem, & gratificatur iudici: mihi autem videtur, & illi satisfactionem contrahere. Sed videamus iterum dicta: Quoniam anteà multum concionatus erat Tertullus, ostendens quòd breuitati studeat, non dicit, audi causam: sed ne te diutius morer, oro, vt audias pro tua humanitate. Fortassis sermonem sic instituit per humilitatem, vel etiam verè hoc humanitatis indicium erat, si possint multa dici, non interturbare, si pauca quis dicat. Inuenimus enim virum illum pestilentem, Qui, inquit, &
E templum tentauit polluere. Igitur non polluit. Quid igitur si aliàs hoc fecit? minimè, alioqui etiam dixisset, nunc autem dicit, attentauit quidem. Hoc autem quomodo, non apponit, & sic causam Pauli exaggerauit, suam verò minuit.

Quem

Quem & apprehendimus, inquit, & voluimus, iudicare iuxta nostrã legem. Superueniens autem tribunus cum multa vi à manibus nostris abduxit. Hic ostendit, quòd coacti ad peregrina tribunalia veniunt, & quòd obturbassent eum nisi coegisset ille, & quòd non fuerit officij illius abducere virum: nam cum iniustitię apud nos fuerint, & iudicium apud nos fieri oportebat. Et quòd ita sit, vide quid deinceps dicat, Cùm multa inquit vi. Vis erat. Ex quo potes cognoscere. Neque accusare audet. Erat enim ad veniam dandam facilis vir, neque simpliciter aderat. Deinde iterum ne videatur mentiri, Paulum suijpsius accusatorem adhibet. Et quo, inquit, potes dijudicans cognoscere. Mox &
F testes dictorum adsunt. Adiecerunt autem, & Iudæi dicentes, hæc sic habere. En testes, qui & ipsi accusatores. At Paulus respondet, Sciens te multis annis esse iustum iudicem. Non igitur peregrinus, neque extraneus, neque nouator erat, quandoquidem à multis annis cognoscebat iudicem. Et benè addit, Iustum, ne ad principem sacerdotum respiciat, neque ad populum. Vide quomodo non prouocatus est ad contumeliam, neque erga accusatorem quanuis etiam necessitas sit. Credens, inquit, omnibus, quæ in lege: hoc dixit, ostendens nullum hominem, qui resurrectionem futuram credit, tale quid vnquàm facturum, quàm & illi approbant. Non dixit de his, quòd credunt hic, quæ in prophetis sunt scripta, neque enim credebant: sed his omnibus credebat, non illi: quomodo autem, longum esset nunc dicere. Tanta dixit, & nusquàm Christi meminit. Ibi autem credens, vt dixisset etiam de Christo addidit, Sed nunc moratur in resurrectionis sermone, vtpote in communi dogmata, quod omnem seditionis suspicionem tollebat. Subditur & causa ascensus: Eleemosynas, inquit, & oblationes facturus in gentem meam veni, idque per annos plures: quomodo igitur obturbaret eos, quibus vt eleemosynam faceret, tanta venerat via? Non cum turba, inquit, neque cum tu-
G multu. Vbique seditionem inficiatur. Benè autem vocat etiam accusatores eos, qui ab Asia, quos oportebat, inquit, tecum accusare, si quid in me habeant. Ita confidit mundus esse ab his, de quibus accusaba-

tur, quòd & illos aduocat, & non solùm eos, qui ab Asia, sed etiam eos, qui ex Hierusalem accusatores non reijcit. Quin & hos aduocat iterum adijciens. Vel hi ipsi dicant. Etenim ob hoc ab initio defatigati sunt, quòd resurrectionem prædicaret. Et benè sic faciebat. Hoc enim ostenso facilè etiam subijciet, Christum resurrexisse. Quid inuenerunt, inquit, in me iniustitiæ, cum starem in concilio? In concilio dixit, ostendens, quòd nihil inuenerint, non priuatim inquisitione facta, sed præsente multitudine, & diligenter dijudicante. Quòd autem hæc vera dico, testes sunt qui de hoc accusant. Idcircò etiam dicebat, In hoc autem studeo, vt sine offendiculo conscientiam habeam erga Deum, & erga hominem. Perfecta est enim hæc virtus, quando neque hominibus damus occasiones, & apud Deum curamus esse sine offendiculo. Qua voce clamaui in concilio. Etiam vim illorum manifestat dum dicit, clamaui. Non possunt dicere, quòd prætextu eleemosynæ hæc fecerim, neque H enim cum turba, neque cum tumultu hęc faciebam. Et aliter, Etiam inquisitione facta de hoc, nihil amplius inuentum est. Vidisti in periculis humanitatem? vidisti honestam linguam? & quomodo id vnum quærit, vt sua excuset, neque illos criminibus implicet, nisi quando defensio cogit, quemadmodum & Christus dicebat, Ego dæmonium non habeo, sed honoro patrem meum, vos autem non honorastis Ioã. 8.f me. Hunc imitemur & nos, quoniam & ipse Christi imitator fuit. Si ille his qui vsque ad mortem ac cedem ceperant, nihil locutus est durum: nos qua venia digni erimus, qui ad conuicium, & contumeliæ verbum exasperamur, scelestos ac flagitiosissimos vocantes inimicos nostros & quam excusationem habebimus dum nobis sunt inimici? Non audis, Qui honorat, seipsum honorat, nos autem nosipsos contumelia afficimus? Accusas quòd contumelia affectus es, quare igitur & ipse in hoc crimen incidis? Cur teipsum per cutis? mane sine affectionibus, mane inuulnerabilis: non volens alium vulnerare, & teipsum inijcis in malum. Non sufficit I nobis alias animæ tumultus, qui nullo concitante oritur, vt concupiscentiæ illicitæ, mœrores, tristitia, & quæcunque id genus, vt alios etiam super alios cumulemus?

mus? Et quomodo, inquit, possibile est, cum qui contumelia afficitur ferre? quomodo autem non possibile dic oro? Vulnus nobis nascitur ex verbis? cicatrices in corporibus? quantum igitur nobis erit dãnum? atq; ita si voluerimus, possumus ferre. Ponamus nobis legem, ne doleamus: dicamus nobisipsis, non est inimicus, infirmitatis est, verè. n. ex infirmitate est. Quoniam quòd non sit inimicitiæ, neq; malignitatis morum, volebat etiam ille continere, quanuis multis nominibus læsus sit. Si hoc considerauerimus solùm, quod infirmitatis est, portabimus, & veniam dabimus illi, conabimurq; ne & ipsi cadamus. Cęterùm rogo omnes, qui præsentes estis, num sic philosophari poteritis? equidem opinor. Itaque inuitus te contumelia affecit, & non volens, sed ab affectione coactus. Contineas te, nõ vides dæmoniacos? quemadmodum ille non ab inimicitijs, quantùm ab infirmitate patitur, ita & nos non à natura contumeliarum mouemur, quantùm à nobisipsis, alioqui quomodo feremus insanientes, similes contumeiias inferentes. Item si amici essent, qui conui-
K cijs nos impetunt, vel etiam maiores, & sic ferremus. Quomodo igitur non absurdum, cum tres sunt, amici, insanientes, & maiores, & ferre possumus: pares autem honore, vel inferiores, & non toleramus? Sæpe dixerunt, momentanea res, & ad ictum oculi durans. Parum fortes simus, & totum perfecimus: quantò maiore contumelia afficitur, tantò infirmior est illa. Audisti quando oporteat dolere: quando nos contumelia afficimus, & ille silebit, tunc ipse quidem fortior est, nos autem infirmi. Si autem diuersum fiat, etiam gaudere oporter, coronatus es, prædicatus es, & nec in palæstram deductus absque Sole, & radio, & puluere inimicitias ferens, neq; cõplicitus illi, neque datis ansis. At si volueris solùm, siue sedens, siue stans, accepisti magnam coronam, & non simpliciter magnam, sed multò maiorem quam illi. Non est. n. par & inimicum prosternere oppugnantem, & tela iræ vincere: Vicisti neque data ansa, prostrauisti affectionem, quæ in te est, occidisti bestiam commotam, & rabidi furoris ora obturasti, quemadmodum
L pastor optimus. Domesticum bellum futurum erat, & intestina pugna: nam sicut, qui mœnia proximi obsident foris, intesti-

na curant, oriri bella, & sic vincunt: Sic & qui contumelias iacit, si non excitarit affectiones nostras, non poterit vincere, si non ipsi nos incenderimus. Ille profectò nullum robur habet, apud autem nos est iræ scintilla, vt tempestiuè accendatur, nõ contra nosipsos, neque vt multis malis immisceat. Non videtis in domibus ignem reconditum, & non passim spatsum, neq; in fœno, neque in vestibus, etiam flante vento non accendi? sed licèt ministra lucernam habeat, etiam si coquus accendat, denunciatur ne iuxta ventum, neque iuxta tabulam, neque in nocte hoc faciat: sed quando ingruit nox, sopimus illum, timẽtes ne fortè, dormientibus nobis, cum nullus sit, qui iuuet, accendatur, & omnes exurat. Hoc etiam in ira fiat. Ne omninò dispergantur nostræ rationes, sed in profundo mentis seruentur, vt neque ventus à verbis aduersarij facilè pertingat, sed a nobis suscipiatur ventus scientibus congruè illum tutò mouere. Si deforis ventum accipiat, nescit modum. Sæpe etiam dormientibus nobis ventus ille incidit, & omnia quiescere facit. Sit igitur sic, vt nobis solũ M
lucem accendat: accendit enim lucem ira, quando decenter fit. Et faces habeamus alias contra eos, qui iniustè lædunt, contraq; diabolum, ne omninò iaceat, neque abijciatur scintilla. In cogitationibus humilibus sopiamos illum: non semper illo opus habemus, sed quando operari quid oportet, & mollire: quando obstinationê domare opus fuerit: quando condemnanda est anima. Quanta mala fecerunt ira, & furor? Et hoc graue, quando in diuersa excitamus, non iam illius sumus domini, sed alios expectamus. Vnusquisq; cõfunditur & erubescit, vt veniat ad placandum aliũ. Vide diuidere quidem, & discindere non erubescit, sed fit mali dux, accedere autem & diuisum coniungere confunditur. Et idem accidit, vt siquis abscindere quidem membrum non grauetur, congregare autem erubescat. Quid dicis homo? multum læsisti? & ipse author fuisti pugnæ. Itaque iustus eris si prior abeas, & concilies, vtpote, qui causam ipse præbueris. At læsus est, & ille author est? Igitur etiam propter hoc, vt magis te admirentur, vt cum primò, & secundò primatum habeas, vt qui non fueris inimicitiarum author: ita neque tu extendas vltra inimicitias, forsan ille mul-

le multorum conscius secum confundetur ac erubescet. Sed superbus est? verum hanc ob rem ne sis tardus ad accedendum. Etenim duplex illius affectio est, nempè ira & superbia. Tu causam dixisti, propter quam prior accedere illum debes, quia sanus es, & videre potes. Ille in tenebris est. Ita enim se habent ira, ac superbia. Tu autem, qui ab his liber, & sanus accede, ad infirmum medicus. Nequis dicat medicorum, quoniam infirmus est non vado, sed propter hoc maximè vadat, quum viderit esi qui non potuit venire. Eos enim, qui venire possunt, minus curant, eo quòd minus infirmi sunt, non sic agunt cum decumbentibus. An non videtur tibi infirmitate difficilior esse superbia & ira? Nõne hæc quidem valido igni comparatur, illa autem inflato, & languido corpori? Cogita quantùm sit ferre febrem, & inflationem. Vade extingue ignem, potes enim per gratiam Dei quemadmodum aqua cõpescere incendium. Quid igitur si hoc ipso magis extollatur, inquit? Nihil ad te, nam tu quidam quod tuum est fecisti, ille autem sibijpsi imputet, ne condemnetur nostra conscientia, quasi propter nos aliquid omissum sit. Pasce inimicum tuum,
Ró.12.d hoc enim faciens accumulabis carbones
B ignis super caput eius. Attamen quum hoc sit, iubet abire, & conciliate, & benefacere, non vt carbones ignis accumulemus, sed vt ille hoc sciens compescatur, vt tremat, vt terreat beneficijs magis, quàm inimicorum amicitijs, vel insidijs. Non enim inimicus vltionis auidus, ita incommodat odio habentem, sicut qui prodest ac benefacit. Etenim qui vltionis est auidus, vel parum, vel nihil incommodat. Qui autem benè facit, congerit carbones ignis super caput eius. Igitur non est faciendum, ne accumulentur carbones? Sed alioqui in caput tuum vis carbones cumulari. Etenim hoc facit vltionis auiditas. Sed iubes amplius extendam? Minimè. tu enim hoc non facis, sed ille bestia asperior: nam si tu benefeceris, & honoraris, & concilies, seruat ille inimicitias, sibijpsi ignem accendit, ipse suum exussit caput. Tu autem nihil senties, ne sis Deo magis misericors, innumera alioqui feras mala. Immo neque si volueris poteris, neque in paruo: nam quantum distat cœlum à terra, tantùm hominum consilia à consilijs nostris. Et iterum: Si vos, inquit, quum sitis mali, scitis dona bona dare filijs ve- Matt.7.
stris, quantò magis pater vester? Sed excu- b
satio est, ac cauillum. Ne cauillemur præcepta Dei. Et quomodo cauillamur, in- C
quit? Dixit: hoc faciens, carbones ignis cu Ro.12.d
mulabis super caput eius: tu autem dicis, Timeo inimicum, quia valde me læsit. Non hæc dicis? Quomodo autem omnino habebas inimicum? times eum, qui iniustè læsit, teipsum autem non times? Vtinam tui ipsius curam gereres, ne fac hoc animo, sed magis alio. Sed non facis, non dico, quòd carbones ignis cumulabis tibi, sed etiam aliud amplius quiddam tibi dico, tantùm fac. Hæc enim omnia, vt te prouocet Paulus dicit, Spe pœne soluite inimicitias. Quoniam ita bestialibus moribus præditi sumus, vt non feramus diligere inimicos, nisi vt aliquid patiãtur expectemus, sicut bestiæ porrigit hunc panem. certè apostolis non hoc dixit Christus. Sed quid? vt sitis similes patri vestro
cœlesti. Et aliter, Fieri non potest, vt bene- Matt.5.
faciens, & beneficia accipiens, maneant g
inimici. Idcircò hæc posuit, Quur tu in verbis philosopharis, in operibus autem modum non seruas? Benè, non pascis illum, ne carbones ignis coacerues ei. Igitur ne parcis, igitur amas, & mente hoc facis? Scit Deus an mente hoc dicas. Certè sermonibus agis nobiscum sophistam. Cu
tam geris inimici, & times ne puniaris? D
Igitur extinxisti iram. Qui enim sic diligit, vt suam vtilitatem contemnat propter ea, quæ illi conducunt, non habet inimicum. Poteris hoc dicere, quandiù ludimus in rebus non ludicris, & veniam non habentibus. Ideò depositis illis prætextibus, ne contemnamus leges diuinas, vt possimus beneplacentes domino, vitam præsentem deducere, & promissa bona assequi, Gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & sancto spiritu sit gloria, imperium, honor nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Distulis

Distulit autem, inquit, *Felix illos probè tenens, quæ de via illa, dicens, Quando Lysias tribunus, descenderit pernoscam vestram causam: iussitq; centurionem, vt custodiret Paulum, sineretque eum relaxari, & nullum familiarium prohiberet ministrare, vel accedere illum.*

Homilia.li.

VIde quãta probatio, primùm quidem à multis, deinde multo tempore probatur, ne dicere possint sublata iudicia: nã quoniam orator meminerat Lysiæ, dicens quòd vi abduxerit illum, subdit tempestiuè Felicis verba, & inquit, Distulit autem
E Felix illos probè tenens, quæ de via illa: hoc est, dedira opera distulit, non opus habens, vt discat, sed volens repellere Iudæos, noluit dimittere propter illos. Punire iterum non poterat, impudens enim fuisset. Ideò & distulit dicens, [Quando Lysias tribunus descenderit, pernoscam vestram causam, iussitque centurionem, vt custodiret Paulum, sineretque eum relaxari, & nullũ familiarium prohiberet ministrare, vel accedere illum.] Sineretque illum, inquit, relaxari. Ita ipsum & ille à criminibus liberauit. Cur igitur si reliquit, detinet? illis gratificans, vel etiam expectans pecuniam se accepturum. Idcircò & reuocat Paulũ. Et quòd ob hoc reuocarit, manifestum nobis facit scriptor addens, ac dicens: [Post aliquot autem dies quum aduenisset Felix cum Drusilla vxore sua, quæ erat Iudæa, accersiuit Paulum, & audiuit ab eo fidem, quæ est in Christum. Disputante autem illo de iustitia, & temperantia, & de iudicio futuro, tremefactus Felix respondit, In præsentia abi, cæterùm opportunitatem nactus accersam te, simul & illud sperans fore, vt pecunia daretur a Paulo, vt solueret ipsum. Propter quod & frequenter accersens ipsum, loquebatur cum eo.] Vide quomodo veritatem habent, quæ dicta, accer-
F sit autem illum subinde, non admirans illum, neque laudans, quæ dicebantur, neq; credere volens. Sed quid? Expectans dandas sibi pecunias. Vide quomodo non occultat hic iudicis mentem, quanuis si condemnasset, non hoc fecisset, neque si voluisset audire accusatorum, & maleuolem. Et vide Paulum, quãuis cum principe loqueretur, nihil dicere, eorum per quę verisimile erat resocillari animam illius, sed talia è quibus etiam terretur, & mente concutitur. Disputante enim, inquit, de iustitia, tẽperantia, & futuro iudicio, tremefactus est Felix. Tanta erat verborum Pauli vis, vt & principem terreant. Et hic quidem accipit successorem, & relinquit hunc ligatum, quanuis certè non oportebat, sed finis erat imponendus: gratificans autem Iudæis reliquit illum, qui sic vrgebant, vt iterum assequantur, tametsi nullum apostolorum sic persequebantur, vrgentes tamen iterũ abscedunt. Singulari dispensatione recedit è Hierusalem, sic se erga bestias illas habens, attamen volunt illum iterum duci illuc iudicandum. Verùm & hoc loco statim dispensauit deus, non permittẽs principi. Verisimile enim illum nuper ad principatum euectum voluisse gratificari, sed G non permittit deus. Postquàm autem descenderunt, tum impudenter, & grauiores fecerunt accusationes. Et quum non posset propter legem illum occidere, iterum ad solitam consuetudinem suam confugiunt, sicut & Christum accusabant reum Cæsareæ maiestatis læsę, dicentes. Paulum enim rationem reddere de peccatis in Cæsarem manifestum hoc erat, vnde & ipse interpretans, subdit: [Impletis autem annis duobus, accepit successorem Felix Porcium Festum. Volens autem gratiam præstare Iudæis, reliquit Paulum vinctum. Festus ergo suscepta prouincia post triduũ ascendit Hierusalem, ab vrbe Cæsarea. Significaueruntque illi principes sacerdotũ, ac primores Iudæorum de Paulo, & rogabant eum postulantes fauorem aduersus eum, vt accerseret eum Hierusalem, insidias intendentes, vt interficerent eum in via. Festus autem respondit, vt seruaretur quidem Paulus Cæsareæ, se verò breui illò profecturum. Qui ergo inter vos, inquit, potentes sunt, vnã nobiscum ascendant, & si quod est in hoc viro crimen, accusent eum. Demoratus autem inter eos diebus plus quàm octo, descendit Cæsaream, & Cap. 25 postero die sedit pro tribunali, iussitque H Paulum adduci. Qui quum productus esset, circunstetcrunt eum, qui à Hierusalẽ descenderant Iudæi, multa & grauia crimina intendentes in Paulum, quæ non poterant probari Paulo pro se rationem reddẽte, quòd neque in legem Iudæorum, neque in templum, neque in Cæsarem peccasset.

Porrò Festus Iudæis volens gratificari, respondens Paulo dixit, Vis Hierusalem ascendere, & illic iudicari apud me?] Vide quomodo & ille Iudæis gratificatur. Propter hoc iterum etiam illum perterret humanis vrens armis, & audi quomodo. Dixit autem Paulus, [Ad tribunal Cæsaris sto, vbi me oportet iudicari, Iudæos nihil læsi, sicut & tu melius nosti. Si enim nocui, & dignum morte feci aliquid, non detrecto mori. Si verò nihil est eorum, de quibus hi me accusant, nullus me potest
Sup. 23 o illis donare, Cæsarem appello.] At hic dixerit quis, Et quare quum audierit quòd etiam Romæ debebat testificari de me, quasi non credens hæc faciebat? Absit, sed vt valde credens. Imò magis tentantis fuisset fidere illa sententia, & innumeris seipsum immittere periculis, & dicere, Videamus nũ possit deus etiam sic eripere me: non facit autẽ hoc Paulus, sed affert quicquid ipse poterat, at totũ permittit Deo. Ex cuniculis autem & principem interim
I perstringit sic se defendens: Quasi hoc dicat, Si quidem iniustè ago, tene: si autem non iniustè ago, quid me exponis? Nullus me, inquit, potest donare. Metum ei incutit, vt non possit, etiam si vellet, donare. Quin etiam cõtra illos valuit defensio ob appellationem. [Tunc Festus loquutus cum concilio, respondit, Cæsarem appellasti, ad Cæsarem ibis.] Vide, rem hanc cõmunicat Agrippæ, vt iterum alij fiant auditores, & rex, & exercitus, & Bernice. Deinde iterum subditur defensio: [Et quum dies aliquot transacti essent, Festus regi retulit causam Pauli, dicens, Vir quidam relictus est à Felice vinctus, de quo quum venissem Hierusalem, significarunt mihi principes sacerdotum, & seniores Iudæorum, postulantes aduersus illum sententiam: quibus respondi, Non est Romanis mos ob gratiam donare aliquem hominem, vt pereat, priusquàm is, qui accusatur, præsentes habeat accusatores, locumque defendendi de crimine habeat. Quũ ergo huc conuenissent sine vlla dilatione, sequenti die sedens pro tribunali iussi adduci virum. De quo quum stetissent accu
Cap. 27 satores, nullum crimen intendebant super hisce rebus, de quibus ego suspicabar: sed quæstiones quasdam de sua superstitione habebant aduersus eum, & de quodam Iesu defuncto, quem affirmabat Paulus viuere. Hęsitans autem ego de huiusmodi quęstione, dicebam, num vellet ire Hierusalem, & ibi iudicari super istis. Paulus au- K tem quum appellasset, vt seruaretur Augusti cognitioni, iussi seruare eum, donec mitterem eum ad Cæsarem. Agrippa autem dixit ad eum, Volebam & ipse hominem audire. At ille (inquit) cras audies illum.] Vide iterum accusari, non à Paulo, sed à principe. Significarunt, inquit, principes sacerdotum, & seniores Iudæorum, petentes contra illum sententiam, quibus ego respondi: Vide & quid respondet ad illorum confusionem: Non est mos Romanis donare aliquem hominem ob gratiam, vt pereat, priusquàm ille rationem det. Impossibile est ita simpliciter donare. Vt autem iuxta consuetudinem egit, non inuenit causam, vnde de hac re anxius fit, & manifestum hoc per ea, quæ subdidit, dicens, Hæsitans autem ego de huiusmodi quæstione. Sic dixit adumbrans suum peccatũ. Et ille quidem adumbrat. Agrippa autem concupiscit videre illum. Vide quòd semper repellunt principes inimicitias Iudaicas, & præter id, quod iustum erat, coguntur facere, & dilationis quærũt prætextus. Non enim ignorans differebat, sed sciens. Agrippa autem non solùm non repellebat, sed etiam audire vult, quod & admiratione dignum est. Vnde L autem in desiderium venit, vt hominem videre vellet, qui licèt iniustè accusatus esset. Ita & hoc singulari dispensatione accidit. Idcircò & mulier eius simul audit, & auditu non priuatur. Et non simpliciter audit, sed cum magno honore. Tanto ferebatur desiderio: non enim nisi concupiuisset, quæsiuisset audire, neque vxorem sociam fecisset auditionis, nisi magna de illo sensisset. Mihi autem videtur etiam illam magno desiderio petiuisse. Et vide Paulum non de fide solùm, & remissione peccatorum, sed etiam de operandis disserere. Sed videamus iterum, quæ dicta sunt: In præsentia abi, cæterùm opportunitatem nactus accersam te. Vide cæcitatem. Talia audiẽs, pecunias expectabat se sumpturum ab eo. Et non hoc solùm graue, sed etiam quum colloquutus esset non reliquit illum: sed vbi ad finem principatus venit, reliquit illum vinctum, vt gratificetur Iudæis, & ita non diuitias solùm, sed ẽt gloriam diligebat. Quõ pecu-

Universidad de Deusto Biblioteca

nias sceleste ab homine contrarium prædicante inquiris? Quòd autem non accepit, manifestum ex eo, quòd non soluit eũ à vinculis: etenim si accepisset, soluisset eum. De temperantia hic disputabat, & ille sperabat se à tali pecunias accepturum, & petere quidem non audebat. Tale enim
M peccatum, meticulosos facit, & omnia suspicantes. Sperabat autem atque ita meritò illis gratificabatur, vtpote qui tanto ibi tempore principatum gesserat. Itaque vbi prouinciam suscepit Festus, significarant illi & principes sacerdotum, & primi Iudæorum contra Paulum inquit: statim ẽt in principio accesserunt sacerdotes non grauati etiam in Cæsaream venire, nisi prę uenisset veniens, vbi scilicet statim, vt accepit principatum, accedunt. Et quum descendisset in Cæsaream, morabatur inter eos decem dies, dabaturque opera, vt corrumperetur. Paulus autem erat in carcere. Et obsecrabant illum, inquit, vt accerseret eum in Hierusalem. Et quare fauorem petiuerunt si iustus est, vt moriatur, sed sic & illi manifestæ factæ sunt insidiæ, quasi disserens dicat: Viri, qui simul præsentes videte hunc, propter quem Iudæorum multitudo me rogauit. Nam dum dicit, quòd petiuerint gratiam contra illum, indicat rogasse, & ita iam volebãt illum ad dicendam sententiam cogere, timentes Pauli linguam. Quid timetis? quid vrgetis? Hoc enim insinuat, quòd ille custoditur, nun-
A quid fugit? Igitur qui in vobis, inquit, potentes accusent illum. Iterum accusatores in Cæsarea. Et iterum educitur Paulus. Sequenti autem die, sedẽs pro tribunali ait. Vide statim, vt venit, sedit pro tribunali, sic illum impellebant magno studio, sic vrgebant. Itaque quandiù nondum honore tanto à Iudæis habitus, rectè respondit: postquàm autem venit Hierusalem, & ipse gratificatus eis, non simpliciter autem gratificatur, sed cum dolo hoc facit. Et quomodo, audi: subdit enim, Vis ne Hierosolyma ascendens iudicari de his à me? Quasi diceret, non illis de te, sed ipse iudex ero. Hoc autem dicens illius arbitrio permittit, vt honore ipsum attrahat: nam si hoc imperasset, valde impudens visum fuisset, si abduceret illuc eum, qui ibi non fuisset redargutus. Paulus autem non dixit, Non volo, ne fortè & asperiorem redderet iudicem, sed iterum liberè loquitur ac inquit, Ad tribunal Cæsaris sto, vbi me oportet iudicari. Magna est libertas sermonis. Et vide vt ratiocinatur, quasi enim hoc dicat se excusans. Eiecerunt me illi semel, & hoc putant accusare, quòd ostendunt me peccasse in Cæsarem, apud illum quẽ læsi, volo iudicari. Vt enim hoc dixit, subdit: Iudæis nihil nocui, quod etiam tu B melius nosti. Perstringit illum iam quasi etiam gratificantem Iudæis. Posteà quia perstrinxerat, iterum diluit sermonem, addens: Itaque si quidem iniustè egi, vel dignum aliquid morte feci, non recuso mori. Contra meipsum fero sententiam, inquit. Hoc non est se perdẽtis, sed multum de innocẽtia sua benè conscij. Nã cum libertate, etiam firmari causam oportebat, ita vt alijs metus incutiatur. Si autem nihil est eorum, de quibus me accusant, nullus me potest donare, etiamsi velit, inquit, non poterit. Non dixit non dignus sum mori, neque absolui, sed paratus sum iudicari apud Cæsarem. Interim & somnij memor, fidentius prouocat. Et non dixit, tu, sed nullus. Et apposuit, Cæsarem appello: ne in illum contumeliam iactet. Tunc Festus collocutus cum concilio, respondit, Cæsarem appellasti, ad Cæsarem ibis. Vidisti quomodo gratificetur? Gratia enim erat colloqui cum accusatoribus. Quod corruptæ sententiæ est, & ordinis iudiciarij confusi. Vide iterum illius prorogari iudicium, & insidias fieri, occasionem prædicationi. Hæc enim dispensantur, vt ita cum facultate, & custodia abducatur in Hierusalem, quasi nullus insidietur: non enim idem fuerit, simpliciter venire, & in tali lite venire. Hoc etiam con- C
uenire fecit Iudæos illic. Deinde iterum mora fit, dum ille versatur Hierosolymis, vt discas, quòd licèt tempus sit, nihil insidiæ illi pręualent, Deo non concedente. Agrippas autem rex & Bernice descenderant in Cæsaream. Hic Agrippa, qui & Herodes, alius mihi esse videtur, vt sit quartus ille post eum, qui Iacobum occidit. Vide inimicos inuoluntarios simul operari, vt ita magnum fiat auditorium. Desiderio audiendi laborabat Agrippa, & non simpliciter audit, sed cum apparatu. Et vide defensionem, quam princeps dicit. Cũ autem ille prouocasset ad Augustum, Iudeaui mittere illum, de quo certum quid domino scribere non possum. Sic scribit

Festus

Festus, & inuulgatur crudelitas Iudaica. Quum enim hæc princeps diceret, suspectus non erat. Idcirco autem dicit. Et ita etiam ab illo condemnantur Iudæi. Postquam autem omnes contra illos sententiam dederunt, tunc adijcit pœnam deus. Obserua autem. Condemnabat Lysias, condemnabat Felix, condemnabat Festus, & hi gratificabantur eis, condemnabat
D Agrippa. Quid vltra? condemnabant illos & Pharisæi: & quòd condemnabat, audi illum dicentem, nullam causam attulerunt, quam ego suspicabar. Etiam attulerunt, sed non conuicerunt: Nam insidiæ quidem, & flagitium hanc suspicionem pariebant. Inquisitio autem tollebat prorsus. Et de quodam Iesu mortuo inquit. Meritò de quodam dicit, vtpote principatum gerens, taliaq; non curans. Ob hanc causam, etiam ego hęsitans, dixit de inquisitione horum. Certè harum rerum inquisitio reuera talis iudicis aures transcendit. Et si hæsitas, & anxius es, quur in Hierusalem trahis? Propterea & Paulus non volens ab ipso iudicari, Cæsarem appellat dicens, Ego ad tribunal Cæsaris sto, vbi me oportet iudicari. Etenim de hoc accusarant. Audis appellationem? audis insidias Iudæorum? audis seditionem? Hęc omnia Agrippam in desiderium audiendi excitarunt. Et dat Festus gratiam, & fit posteà Paulus clarior. Talia insidiæ conciliatũt. Si hæ non fuissent, nullus horum principum dignatus esset eum audire, cum tanto silentio, tantaque patientia. Et videtur quidem docere, & rationem reddere, sed magis magna cum dignitate conciona- F
tur. Itaque ne putemus rem grauem esse
E insidias, modò nobisipsis non insidiemur, nullus nobis insidiari poterit, immo insidiantur quidem, nihil autem nocent, sed etiam prosunt nobis plurimùm. Et ita in nostra potestate situm est, & quod malè habemus, & non malè habemus. Ecce testificor, & magna voce dico, tubaque clarius, & si fieri posset, è sublimi clamare nõ detrectarem, quòd Christianum nullus homo super terram habitans nocere potest. Et quid dico, nullus homo? neque ipse dæmon, tyrannus, diabolus, si non ipse seipsum lædat, tametsi quoduis malum nobis quis intentare voluerit, frustra tentabit. Quemadmodum enim nullus homo angelum super terram nocet, ita neque homo hominem, sed neque ipse alium nocere poterit, quandiù bonus fuerit. Quid igitur illi conferendum, quando neque nocere neque nocere potest? hoc enim illo non minus est, non velle nocere alium. Igitur angelus, quis est etiam deo similis. Talis enim & Deus est, sed ille quidem natura, hic autem proposito, neque igitur incommodari poterit, neque incommodare aliũ. Quod autem non potest, ne putes impotentiam: contrarium enim impotentia est, sed quòd non capax est dico: natura enim illa neque damni capax est, neque incommodare alium potest, quoniam & hoc alterum damnum. Aliter nobis ipsis non nocemus, quàm nocendo alium, & grauissima peccata nostra ex iniustitia erga nos fiunt, & ita etiam propter hoc H
Christianus non potest noceri, quia neque nocere potest. Quomodo autem nocendo alios, nosipsos non nocemus? Age singillatim res persequamur, & sermonem detegamus. Exempli gratia: Lædat quis iniustè, contumelia afficiat, fraude decipiat, quem nocuit ille? nonne seipsum prius? Hoc certè cunctis manifestum. Alij enim damnum est in pecunia, ipsi verò in anima. Iterum inuideat alius, quem nam nocuit & talis? nonne seipsum? Talis est enim iniustitiæ natura, vt primùm noceat eum, qui parit plurimùm, alium autem perquàm parum, immo nihil nocet: sed etiam prodest. At nihil fide dignum dixi. Sic igitur (maximè enim in his, & totum consistit) pauper pecunias habens paucas, & necessario cibo abundans: alius autem diues, & abundans, & multam habens facultatem, accipiat ea, quæ sunt pauperis, nudumque illum reddat ac tradat fami, ipse autem delicatè versetur in his, quæ iniustè ei abstulit. Talis non solùm nihil illum nocuit, sed etiam ei profuit: si- G
bi autem ipsi non solùm non profuit, sed I
etiam damnosus fuit. Quomodo? primùm quidem à sua mala conscientia flagellatur, & quotidie extimulatur, & ab omnibus condemnatur. Deinde in futuro iudicio. Sed quòd ille quidem damnum accipit, ex his satis manifestum. Quomodo autem vtilitatem capiet ille, dic? Quia magnum lucrum est generosè ferre afflictiones. Est enim solutio peccatorum grauiter affligi, est philosophiæ schola, est virtutis doctrina. Videamus igitur vter est in

malis, hic an ille? Ille quidem si fuerit virtute prædicus fortiter tolerabit, hic autem quotidie in tremore erit, ac suspicione. Vter igitur læsus est, hic, an ille? Fabulas dicis, inquit, quando enim quis non habet, quod edat, & cogitur plorare, & omnibus destitui, vel ire mendicatum, & nõ accipere: nonne animam, & corpus simul perdit? Mercedes tu dicis: ego rem ipsam commostro. Dic enim oro, nullus ne diuitum destituitur notis? Quid igitur? nun quid huius rei causa est paupertas? Sed fame non premitur. Et quid hoc? maius erit iudicium, quando cum diuitijs hoc fecerit: neque diuitiæ fortem reddunt, neque infirmum inopia, alioqui nullus opulentorum miseram ageret vitam, nullusq;
H pauperum sibi ipsi subcharus fuisset. Quòd autem sermones vestri fabula sint, hinc faciam manifestum. Dic igitur, Paulusne in diuitijs, vel in paupertate fuit, fame laborauit, vel non? Possumus illum audire
2. Co. 11 dicentem, In fame, & afflictione. Pro-
f phetæ fame premebantur, vel non? etiam illi non recipiebant, quod opus eis. Iterum Paulum mihi profers, iterum prophetas decem ac viginti homines. Sed vade vis? Multos quosdam, inquit, ostende mihi ferre paupertatem fortiter. Sed rarum semper, quod tale, & pauci boni. Si vis autem rem per seipsam exquiramus. Videamus cuius cura maior, vel molestior, & cuius tolerabilior: nonne hic pro necessario alimento solicitus est, ille autem pro innumeris rebus, de necessario non anxius? Famem non timet diues, sed alia timet, sæpe de salute sua. Non est sine solicitudine cibi, quem edat, inops, sed caret alia solicitudine, & habet securitatem, quietem, & tranquillitatem. Et aliter: Si non est malum, sed bonum iniustè agere, quare confundimur, quare occultamus, quare dũ probris afficimur indignamur,
I & molestè ferimus? Si non est bonum, iniustè affligi, quare super ea re gloriamur, & litigamus? Vis discere quomodo hoc sit illo melius? vide vt in vtrisque vtrique se habeant. Quare leges, quare iudicia, quare supplicia? nonne propter illos quasi ægrotantes? Sed magna interim est voluptas, inquit. Futura nunc prætereamus, & præsentia exquiramus. Quid miserius viro talem habente suspicionem? quid ad ruẽdum procliuius? quid putrius? nonne in naufragio semper est? licèt iustum quiddam faciat, non creditur ob facultates eius, ab omnibus condemnatur: omnes enim, qui iuxta se habitant, accusatores habet, non potest vti amicitia. Nullus enim statim vellet amicus fieri hominis, qui in tali existimatione est, ne particeps fiat suspicionis, & grauetur etiam ipse inuidia: vt bestiam auersantur omnes, vt pestiferum, & naturæ hostem, & homicidam, & improbum hominem. Si ad tribunal venerit is, qui iniuria affecit, accusatore non habet opus, opinione quæ de illo habetur quouis accusatore magis crimen intendente. At non ita agit, qui iniustè affligitur, sed omnes habet defensores, condolentes, manum porrigentes, in securitate stat. Si bonum est iniustè agere, fateatur quis se esse iniustum: si autem hoc
K non audet, quidnam vt bonum aggrediatur? Videamus autem quomodo etiam in nobis ipsis, quanta fiunt mala. Dic enim, oro, si aliquid, quod in nobis relicta mensura sua, aliam cupiat, & vellet splen relicto suo loco, alienum cum suo arripere: nõne morbus esset? si humidum, quod in nobis, impleret omnia, nonne fieret corpus fluxum? & iterum si cholera cum illo latitudinem quærat, & vbique diffundatur sanguis? Quid autem in anima ira, cõcupiscentia, & alia omnia? si transgrediantur mensuram, nonne se simul disperdũt? Ita & cibus, si plus quàm concoqui potest sumatur, morbis corpus infestat. Vnde enim podagræ? vnde pendula, rigidaque corpora, nonne ab immodicis cibis? Iterum in corpore, si plus vellet accipere oculus, vel plus videre, quàm ei præfinitum, vel maius lumen accipit: hoc quod super mensuram est, nocebit magis, quàm proderit. Cogita autem, quoniam si quum bonum quoddam lux sit, & perit oculus, si plus viderit, quando fulgidiora aspicit, quàm mẽsura sua postulat: qd faceret lux si mala esset? Et auris si maiorem sonum accipiat, mentem facit attonitam. Mens
L quando cogitat, quæ suprà se sunt, obstupescit: Etiam quod plus est, quàm opus nobis, perdit. Hoc est enim auaritia, quam pleonexiam vocant, plus habere, quàm cõstituum est. Sic certè, & in pecunijs, quando voluerimus plura onera imponere, licèt non sentiamus, molestam in nobis educamus bestiam, multa habentes;

multis

multis egentes, innumeris curis nos immittimus, multas diabolo præbentes occasiones, propterea diabolus apud diuites non habet opus vllo labore: Parati enim sunt ob diuitiarum sarcinam procliues, vt illi seruiant. At non ita habent pauperes, sed planè diuerso modo. Ita res illæ per seipsas perdunt. Vnde oro, vt abstineatis ab harum concupiscentia, vt possimus eua dere diaboli laqueos, & apprehensa virtute, bona æterna assequi, gratia & misericordia Domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & sancto spiritu sit gloria, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Postero autem die quum venisset Agrippa, & Bernice cum multo apparatu, & ingressi essent in auditorium cum tribunis, & viris principalibus ciuitatis, iubente Festo adductus est Paulus.

M

Homilia. lii.

Vide quale adiutorium congregatur Paulo, cum viris principalibus ciuitatis. Princeps enim, & rex stipatoribus suis omnibus congregatis occurrunt, & cum ipsis tribuni, & primi ciuitatis affuerunt. Hos enim vocat principales, & tus cat'exochen, id est, eos qui in excellentia. Deinde & Paulus adducitur, & vide quomodo ipse ductus prædicatur à Festo: non solùm enim illum non accusat criminum, sed etiam pro eo rationem reddit. & quid dicit? [Agrippa rex, & omnes qui simul adestis nobiscum viri. Videtis hunc hominem, de quo omnis multitudo Iudæorum interpellauit me, & in Hierusalem, & hic acclamantes non oportere eum amplius viuere. Ego verò comperi eum nihil morte dignum admisisse. Cæterùm quum ille appellarit Augustum, statui mittere eum, de quo quid certum scribam domino, non habeo. Quapropter produxi eum ad vos, & maximè ad te rex Agrippa. Iniquum enim mihi videtur mittere vinctum, & crimina de quibus accusatur, non significare.] Vide quomodo illos, quidem accusat, hunc autem absoluit. O
A iustitiæ abundantia testimonia, vt condemnet non inuenit princeps, etiam plurima inquisitione facta. Illi autem hunc morte dignum esse dicebant: Ego verò comperi, inquit, nihil dignum morte fecisse illum. [De quo quid certum scribam domino, non habeo.] Et hoc ad candorem Pauli pertinet, quòd iudex non habet aliquid de illo scribendum. [Quapropter produxi illum ad vos. Iniquum enim mihi videtur esse mittere vinctum, & crimina de quibus accusatur nõ significare.] Vide in quàm magnas angustias Iudæi principes imiscuerint. Quid igitur Agrippas de his volens aliquid discere, dicebat. [Permittitur tibi pro te loqui.] Magno audiendi desiderio, vt dicat adhortatur rex. Paulus autem nunc magna libertate Cap. 26
loquitur, non assentans, sed propter hoc beatum se esse dicens, quòd loquatur ei qui omnia sciat, & quòd propter hoc, nam & hoc prætendit, dicens: [Tunc Paulus extenta manu, rationem reddebat: Super omnibus de quibus accusor à Iudæis rex Agrippa, existimo me beatum qui coràm te rationem redditurus sum hodie, quum tu maximè sis gnarus Iudaicarum, & consuetudinum, & quæstionum. Quapropter obsecro, vt me longanimiter audias.] Profectò si malè sibi conscius
B fuisset, turbari oportebat, quòd loqueretur apud eum, qui omnia sciat, sed hoc à pura conscientia proficiscitur non declinare iudicem probè omnia scientem, quæ facta sunt, & gaudere. Quapropter obsecro, vt me longanimiter audias. Quoniam sermonem erat producturus, & aliquid de se ipso dicturus, propter hoc præoccupans obsecrabat, ac dicit: [Itaque vitam, quidem meam, quam egi ab adolescentia, quæ ab initio fuit in gente mea in Hierusalem, nouerunt omnes Iudæi, qui prius nouerant me ab initio, si velint testimonium ferre, quòd secundùm exquisitissimam sectam nostræ religionis vixerim Pharisæus.] Vult dicere, Quomodo seditiosus fuissem, qui talis fuit adolescens, taleque habeo testimonium ab omnibus? Deinde & à secta probationem addit: Secundum exactissimam, inquit, sectam religionis vixi. Et quoniam iterum verisimile quosdam dicere: Quid si secta quidem admirabilis, tu autẽ malus? Vide quomodo obiectionem castigat, testes dicens omnes Iudæos, qui ipsius vel vitam, vel conuersationem norunt. [Sciunt enim omnes Iudæi, qui prius nouerunt me ab initio, si velint testimonium ferre. Et nunc spe repro-

Universidad de Deusto Biblioteca

missionis fretus, quæ ad patres nostros facta est à Deo, sto iudicio subiectus, ad quã duodecim tribus nostræ instanter nocte ac die colentes Deum sperant se peruentu
C tas, de qua spe accusor ò rex à Iudæis. Cur incredibile iudicatur apud vos, si Deus mortuos suscitat? Duas rationes de resurrectione ponit, vnam quidem à prophetis & non adducit prophetam, sed illam Iudæorum esse opinionem dicit: alteram autem, & fortiorem quæ à rebus ipsis. Qualis igitur hæc? quia dicebat Christum à mortuis resurrexisse, & instruit etiam illam rationibus, enarrans primûm suam insaniam diligenter, deinde etiam cum laude Iudæorum. Nocte, & die seruiendo sperant, inquit, se peruenturas. Et ita licèt non essem vitæ irreprehensibilis, propter hæc non oportebat iudicari ò rex Agrippa. Subditur & alia ratio: Cur incredibile iudicat apud vos si deus excitet mortuos? An non hæc opinio viget? Si enim in hoc dogmate non educati fuissent, nunc autem intentaretur, vt crimen, forsan quis iure sermonem non recepisset. Mox dicit, quomodo persequebatur, habet etiam hoc artificium. Et sacerdotum principes adducit testes, & externas ciuitates, & quòd audierit dicentem sibi: Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Deinde ostendit etiam misericordiam Dei, quia etiam quum persequeretur ipsum Saulus, ei apparuit, & non mihi soli benefecit, sed etiam
D alijs misit doctorem. Ostendit autem, & prophetiam, quam audiuit: In hoc apparui tibi, eripiens te ex populo, & gentibus ad quas te mitto. Hæc omnia ostendens dicebat: [Et ego quidem existimabam me aduersus nomen Iesu Nazareni multa repugnando facturum, quod & feci Hierusalem, & multos sanctorum ego carceribus inclusi, potestate accepta: & quum
Su.18.a occiderentur, detulit sententiam. Et per omnes synagogas frequenter puniens eos compellebam blasphemare: & amplius insaniens in eos, persequebar etiam vsque in exteras ciuitates. Quarum rerum studio quum irem Damascum cum authoritate, & permissum principum sacerdotum, die medio, rex, in via vidi è cœlo supra splendorem Solis, circunfulsisse me lumen, & eos, qui mecum faciebant iter. Quum autem omnes nos decidissemus in terram, audiui vocem loquentem ad me, ac dicentem Hebraica lingua: Saule Saule, quid me persequeris? Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Ego autẽ dixi: Quis es domine? At ille dixit: Ego sum Iesus, quem tu persequeris. Sed exurge, & sta super pedes tuos. Ad hoc enim apparui tibi, vt constituam te ministrum ac testem, & eorum, quæ vidisti, & eorum in quibus apparebo tibi, eripiens te à populo & gentibus ad quas te mitto, vt aperias oculos eorum, vt conuertantur à tenebris ad lucem, E
& à potestate satanæ ad Deum, vt accipiant remissionem peccatorum, & sortem inter eos, qui sanctificati sunt per fidem, quæ est erga me.] Considera quàm mansuetè loquitur. Deus, inquit, dixit ad me, quia apparui tibi, vt constituam te ministrum ac testem, & eorũ, quæ vidisti, & eorum, in quibus apparebo tibi eripiens te à populo ac gentibus, ad quas te mitto, vt aperias oculos eorum, vt conuertantur à tenebris ad lucem, & à potestate satanæ ad Deum, vt accipiant remissionem peccatorum. Quasi diceret, his credidi, hac visione me adduxit, & sic persuasit, vt nihil differrem. [Vnde, rex Agrippa, non fui inobediens cœlesti visioni, sed his qui sunt Damasci, & Hierusalem, & per omnem regionem Iudææ, deinde & gentibus annunciabam, vt pœnitentiam agerent, & conuerte Sup.13.
rentur ad deum, opera facientes digna his & 14.
qui pœnitentiam egissent.] Igitur ipse etiã alios erudiens vitam optimam, quomodo seditionis, & contentionis, inquit, fuissem author? Hac ex causa Iudæi comprehensum me in templo tentauerunt interficere. [Auxilium igitur nactus Dei vsque in
hodiernum diem sto testificans tum parũ, Su.21.e
tum magno, nihil aliud dicens, quàm ea F
quę prophetæ prædixerant futura esse, & Moses, an passurus fuerit Christus, an primus ex resurrectione mortuorum lumen annunciaturus sit populo, & gentibus.] Vide vt sermo eius adulatione careat, & totum adscribat deo. Vide & libertatem sermonis. Sed neque nunc desisto. Vide certitudinem, à prophetis enim confirmor, an passurus fuerit Christus, an primus ex resurrectione lumen annunciaturus. Quia primus Christus surgens, iam non moritur: manifestum ex hoc quòd omnibus denunciat, & de se ipsis hoc expectent. Dein Ro.16.a
de Festus, vt vidit libertatem, quoniam ad regem loquebatur, non auertens se ab aspectu

tu eius, quasi passus esset quippiam, dicit, Insanis Paule. Quod autem hoc passus sit, audi cętera: [Hæc autem illo differente, Festus magna voce dicebat, Insanis Paule: multæ te literæ ad insaniam conuerterũt.] Quid igitur Paulus? cum mansuetudine respondens, inquit:]Non insanio potentissime Feste, sed veritatis ac sobrietatis verba loquor.] Postea etiam causam docet, propter quam ad regem sermonem conuertit: [Scit enim de his rex, apud quem & liberè loquor, latere enim eum nihil horum arbitror. Non est enim in angulo hoc gestum. Credis rex Agrippa prophetis?
G Scio quòd credis.] Hoc sic dixit, quasi detrahens, & dicens ad illos: Scio quòd omnia scit exactè, & oportebat quidem primos vos hæc scire. Id enim sequentia declarant. Non est in angulo actum hoc, sed non voluistis. Credis rex Agrippa prophetis? Scio quòd credis. [Agrippa autem ad Paulum dicebat, In paruo persuades me fieri Christianum. Paulus verò dixit, Optarim à Deo non solùm in paruo, verũm ẽt in magno, non te modò, sed omnes etiam qui me audiũt hodie fieri tales qualis ego sum, exceptis hisce vinculis.] Vide quomodo precatur, dicens: Optarim ego à deo. In paruo, hoc est, propter exiguum. Et nõ simpliciter orat, sed extendit orationem. Tales, inquit, opto fieri omnes, nõ solùm te, qualis & ego sum. Deinde apponit, Exceptis vinculis istis. Non molestè ferens propter vincula, neq; erubescens propter quod ligatus erat. Hoc enim erat ei quasi aliud quiddam gloria dignum, sed ad illorum suspicionem respiciens hoc dixit, propterea addidit, Exceptis vinculis his. Sed videamus iterum, quæ dicta sunt. Postero igitur die, vt in auditorium ingressi sunt, iubente Festo adductus est Paulus. Destitterant iam Iudæi ob illius appellationem, & tunc clarum fit spectaculum. Cum multo enim apparatu rex, & omnis multitudo
H Iudæorum affuerunt, non illi quidem, & alij non, sed omnes. Multitudo Iudæorũ, inquit, omnis interpellauit me Hierosolymis, & hic, acclamantium non debere hunc vltra viuere. O insaniam. Clamabant, oportere illum mori, dicentes. Hinc ostendit, quòd iustè appellatit Cæsarem. Quandoquidem nihil poterant illi dicere, sed insaniebant, meritò ad illum vadit. Vt examinatione à vobis facta, habeam, quod scribam, inquit. Vides quàm sæpe causa examinatur, & defensionis huius authores sunt Iudæi, quam cognituri erant etiam Romæ. Super omnibus de quibus accusor, rex Agrippa, inquit, censeo me beatum, qui coram te rationem reddituru sum. Vide quomodo inuoluntarij, & suæ malitiæ, & virtutum præcones fiũt etiam apud regem, ita vt magnificentius adducatur Paulus, quàm si absque vinculis venisset. Non vltrà enim, vt seductor ac præstigiator, postquàm à rantis iudicibus dimissus fuit, adducebatur. Igitur omnibus relictis, apud quos educatus, & natus fuit, non simpliciter, sed ab omni suspicione purus Romam vadit. Et non dixit, Quid nam semel appellaui Cæsarem, sæpissimè examinatus sum, quandiù examinabo, Sed quid? Iterum paratus est reddere rationem, etiam apud eum, cui res Iudaicæ maximè notæ erant. Proinde & cum magna libertate loquitur, vtpote iam in ipsum nullum habentibus dominium, qui in iudicium traxerant: & quanuis nõ essent vltrà domini, sed præualebat appellationis vis, de omnibus tamen copiosè rationem reddit, & non de illis dicit, & alia omittit. Et ferè hæc in responsione sua dicit. Acculant vt seditiosum, accusant vt hæreticum, & quòd templum prophanaui, de omnibus rationem reddo. Itaque vitam quidem meam ab adolescen
tia sciunt omnes quidem Iudæi. Vnde ip Gal. 1.a
si accusatores testes sunt, abhorrere mores meos à seditionibus. Quod etiam ante hoc dicit: Sectator existens paternarum traditionum, id & hic insinuat, dicens: Vitam meam ab adolescentia. Et quando omnis populus aderat, inuocabat illorum testimonium: non autem facit hoc solùm, sed etiam apud Festum. Et iterum hoc loco quando plurimi aderant. Illuc autem non multa defensione opus erat defendentibus ipsum Lysiæ literis. Sciunt oẽs Iudæi, qui anteà me cognouerunt. Et nõ dicit qualis sua vita, sed relinquit illorum conscientiæ, & arbitrio. Rem autẽ to K
tam in sectã reijcit, ostendens hinc, quòd eam nõ delegisset, si malus esset ac improbus. Propter resurrectionem igitur istam sto iudicio subiectus. Ista & apud illos in precibus petitur, propter hanc orant, pp

Universidad de Deusto Biblioteca

hanc deum colunt, vt hanc assequantur, hanc ego annuncio, & de spe hac accusor. Nònne insanientium est, omnia quidem facere, vt hanc assequaris, eum autem, qui in illam credit fugare? Itaque ego censebam contra nomen domini Iesu Nazareni, oportere multa facere, hoc est, censeo quòd quum hæc facerem, non eram discipulus Christi, sed hostis potius. Vnde & fide dignus sit testis, quòd plurima faciens & expugnans credentes, & suadens blasphemias, & omnia mouens, ciuitates, & principes, & per seipsum hæc faciens, repentè mutatus est. Deinde iterum testes, qui simul aderant ponit. Mox ostendit se iustè, ac meritò credidisse, & à luce, & à prophetis, & ab euentu, & ab his, quæ nunc facta. Subdidit enim: In Meridie vi di circunfulgentem me, & eos, qui mecum
L erant, lucem. Vide saltem quomodo & à propheris, & ab his fidem illis facit, ne videatur noua afferre, quanuis magna posset dicere, iterum ad prophetas confugit, & ea in medio ponit. Igitur hoc quidem credibilius, vtpote nuper factum: sed quoniam solus vidit, denuò prophetarum authoritate confirmat. Et vide, quòd ipse non similiter in iudicio, & ecclesia agit: nam illic quidem dicit, quòd occidistis: hic autem nihil tale, ne scilicet magis furorem illorum succendat: at istuc ipsum ostendens vt dixit, an passurus Christus, à crimine illos liberat. Igitur id quod ego annuncio, num resurrexerit à mortuis, à prophetis ostendo. Etenim & prophetæ hoc annunciant. Igitur sermonem, qui idem est cum prophetarum dictis suscipite. Quoniam autem visionem dixerat, nunc etiam audacius opera dicit. Et qualia hæc? Vt aperias, inquit, oculos, & conuertas a tenebris ad lucem, & a potestate satanæ ad deum. Ad hoc enim apparui tibi, inquit, non vt puniam, sed vt apostolum te faciam. Vide, ostendit mala quibus increduli constringuntur, satanam & tenebras: sicut & bona credentium, lucem Deum, ac sortem sanctorum. Et non sim-
M pliciter hortatur ad pœnitentiam, sed vult vt etiam admirabilis vita agatur. Vide etiam vbique gentes commemoratas in sermone, nam qui aderant, ex gentibus erant. Testificans, inquit, tum paruo, tum magno: hoc est, nobili, ac ignobili. Hoc etiam propter milites dixit. Posteà relicto defensionis negocio, ad docendum ingreditur. Vnde etiam Festus illi dicit: Insanis. Mox ne videatur ipse doctor esse, adducit prophetas, ac Mosen, An passurus, inquit, Christus, an primus ex resurrectione mortuorum lucem annunciaturus sit populo, ac gentibus. Festus magna voce inquit: Adeò furore & ira vox illa erat plena. Quid igitur Paulus? Non est, inquit, in angulo hoc gestum. Hic dicit de cruce, & resurrectione, & quòd dogma hoc in totum orbem emanarit. Credis, inquit, rex Agrippa? Non dixit, resurrectioni: sed, prophetis. Deinde præoccupat illum, ac dicit: Scio quòd credis. Ad quem etiam Agrippa: In paruo me persuades fieri Christianum. Non intellexit Paulus quid sit, in paruo: Et putauit quòd, ex paruo: vnde & ad hoc respondet, tam idiota erat. Et non dixit, vellem, sed optarim: & precor non solùm te, sed etiam omnes audientes. Vide sermonem ab adulatione liberum. [Precor, inquit, hodie omnes fieri A tales qualis ego sum, exceptis vinculis istis.] Vide qui gloriatur vinculis, qui profert illa sicut catenam auream, is ea nunc deprecatur. Et ne mireris: infirmiores adhuc erant, & attemperabat illis sermonem: alioqui quòd vincula magnifacit, audi quoniam semper in epistolis omnibus præponit alijs, dicens: Paulus vinctus Eph. 3. a Iesu Christi. Et iterum: Huius gratia circumposita est catena, sed sermo domini alligatus non est. Et vsque ad vincula 2. Ti. 1. b quasi malefactor. Vide non solùm vincula, sed etiam quòd vt malefactor habitus proposuit amplificans vinculorum gloriam. Duplex autem pœna, & quòd ligatus erat, & quòd vt impostor: Nam si quidem vinctus esset, vtpote benè agens, consolationem quandam habuisset: nunc autem, vt malefactor, & in malis deprehensus, attamen nihil hæc curabat. Talis est anima cœlesti amore sublimis: nam quum ij, qui fœdis amoribus capiuntur, nihil putant, vt gloriosum, vel preciosum, quàm quòd ipsorum concupiscentijs seruit: id enim solùm gloriosum, ac honestum putant, & amasia fit eis omnia: multò magis qui tali amore flagrant nihili faciunt preciosa. Si autem non consideramus quæ di- B cũtur, haud mirum est. Imperiti.n.sumus

huius

huius philosophiæ. Qui enim igne Christi captus fuerit, talis fit, qualis esset homo solus super terram habitans, adeò nihil curæ ei est gloria, & ignominia: sed quemadmodum si solus habitaret nihil curaret, ita & talis quoque non curaret. Tentationes autem sic contemnit ac flagella, & carceres, quasi in alieno corpore pateretur, vel quemadmodum si adamantinum possideret corpus. Ea autem, quæ suauia sunt in hac vita, ita ridet, & nõ sentit, sicut nos, vel ipsi mortui corpora mortua. Tantum autem abest, ne ab affectione quadam capiantur: quantùm aurum, quod igne probatur, à macula abscedit. Et sicut muscæ in medium flammæ incidunt, sed fugiunt: ita & affectiones illis accedere nõ audent. Et vellem horum exempla vobis proponere possem, quoniam autem inopes sumus, necesse est ad illum
Gal. 6. d ipsum confugiamus. Vide igitur vt ille erga totum mundum affectus fuerit: Mihi mundus, inquit, crucifixus est, & ego mũdo: hoc est, mortuus sum mundo, & ille
Ibid. 2. d mihi mortuus. Et iterum: Viuo autem nõ iam ego, viuit autẽ in me Christus. Hoc
C solius Pauli fuerit dicere, nos autem intantùm absumus, quantum cœlum à terra. Vnde nostrum erat, vt prę verecundia nos abscondamus, & neque os aperire audeamus. Quòd autem præsentia quasi in solitudine esse spectabat, audi illum dicen-
2. Co. 4 d tem: Non considerantibus nobis, quæ videntur, sed quæ non videntur. Quid dicis? nonne pugnant verba ista? Inuisibilia enim non videmus, visibilia autem videmus. Quales habebas oculos, tales sunt q̃ à Christo dati. Sicut enim hi visibilia quidem vident, inuisibilia autem nõ vident, ita illi contrà. Nullus inuisibilia videns, visibilia videt: nullus visibilia videns, inuisibilia videt. Nonne etiam nobiscum hoc fit? Quando enim collecta mente cogitamus aliquid inuisibile, sublimes nobis fiũt efficaces illi oculi. Contemnamus gloriã, rideri velimus magis quàm laudari: nam qui ridetur quidem, nihil incommodatur: qui autem laudatur, multum. Ne magnificamus ea, quæ homines terrent, sed quemadmodum de his, qui pueros terrent sentimus, eos enim nõ admiramur: nam quis quis terret, pueros terret. Virum enim terrere nullus potest. Et quemadmodum terrentes supercilia surrigunt, vel aliter vultum distorquent, vt toruè videant: at sanũ D & mansuetum oculum habentes facere, hoc non possent: ita & hi perspicacẽ mentis vultum torquent. Atque ita mansuetum, & bonæ animæ hominem nullus terruerit, sed reuereamur omnes, veneremur. Non videtis quomodo terribilis etiam omnibus nobis inuisus est, & abominabilis? Quid enim est, quod solùm terret, & ipsum non horremus? nonne bestia? nonne voces? nonne aspectus? nonne loca? nõne aera, vtpotè tenebras? Ne igitur magnũ putemus, si homines terreant vos: nam primùm quidem nullus homo facit. Secundum non magnum est, si nos respuant. Sed magnum est bonum, & magna est virtus. Et vide quomodo magna. Ipsam admiramur, & magnifacimus, tametsi res, quibus constat vt miseras habemus. Quis enim non beatum dicit philosophum, tametsi paupertas, & quæ id genus misera esse videntur? Quando igitur claret per ea, quæ esse videntur misera, vide quàm excellens est ipsa. Magnifacis homo potentiã? Et qualis potentia dic, oro, ordinata est? Ab hominibus factus es potens, intus ordina teipsum. Princeps est, nõ qui vocatus E est, sed qui verè est. Sicut enim rex neq; medicum, neque rhetorem faciet: ita neq; principem: non enim literæ, vel nomen principem faciunt. Insuper si vis, extruat quis officinam medicorum, habeat etiam discipulos, habeat & instrumenta, & pharmaca, & ingrediatur ad ægrotos: nunquid sufficient hæc, vt præstent nobis medicũ? Minimè, sed opus est arte, & sine illa nõ solùm hæc nihil prosunt, sed etiam damnosa. Ei enim qui non est medicus, melius fuerit neque pharmaca habere: nam qui non habet, neque seruat, neque perdit qui autem habet, pessundat, nesciens illis vti. Quoniam non in natura pharmacorum est salus solùm, sed etiam in arte adhibẽtis. Hoc enim nisi fit, omnia corrumpũtur. Talis etiam princeps est, habet instrumenta, vocem, iram, lictores, proscriptiones, mulctas, dona, laudes: habet & pharmaca, leges: habet officinam, tribunal: habet discipulos milites: at sine medica arte illa ei non proderunt. Iudex medicus est animarum, non corporum. Si autem ille tantam habet corporum curam, multò magis cura habenda animæ, quoniam & anima maior est corpore. Igitur nomen

habere

Universidad de Deusto Biblioteca

habere principis, non est esse principem.
F Vocantur, & alij magnis nominibus, vt Paulus, Petrus, Iacobus Ioannes, sed non propter nomina sunt id quod vocantur: quemadmodum & ego, licèt eodem quo ille vocer nomine, non tamen vna, & eadem cum illo res vocabulo vocor, nõ sum Ioannes, sed vocor Ioannes: ita & illi pro sunt principes, sed vocãtur. Sunt illi principes etiam sine his, sicut & medicus, licèt arte non vtatur habeat autem illam in anima, & medicus est. Sunt principes, suiip sorum principes. Tria.n. hæc sunt animę, domus, ciuitas, orbis: & via quadã res procedunt. Oportet igitur præficiendum domui, & ędificaturum illam, prius animam suam componere, domus enim ipsius est. Si autem suam nõ poterit, vbi vna anima, vbi vnus dominus, vbi semper secum habitat, quomodo alios ædificabit? Qui animã suam componere potest, partim faciendo, vt regat, partim, vt regatur, hic etiam domum poterit. Qui autem domum, idem & ciuitatem. Et qui ciuitatem, etiam orbẽ. Si autem animam non poterit, quomodo orbem poterit? Hæc a me dicta sunt, ne sic stupescat principatus, vt videamus, quid nam sit principatus. Ferè enim non est principatus, sed derisio, & seruitus, & multa alia quis dixerit. Dic oro, Quid est proprium principis? Nõne prodesse, & benefacere subditis: Quid igitur si hoc non
G fuerit? Quo alijs proderit, qui sibi ipsi non prodest? Qui multos pertubationum impetus in anima habet, quomodo aliorum affectiones curabit? Ita & voluptas, non est ipsa voluptas, sed alia. Quemadmodum princeps demonstratus est, non hic, sed alius: ita & qui in delicijs, nõ hic, sed alius. Nam videtur mihi quidem esse voluptas, voluptate frui, & gulæ ac ventri indulgere. Esto enim comedat, bibat, lasciuiat, deinde curam habeat, ac mœreat: num poterit hic esse in delicijs? Non igitur edere, ac bibere voluptas est, sed in voluptate esse. Esto, quis aridum manducet panem, & impleatur cum lætitia. Igitur hoc fuerit voluptas? Videamus igitur, ad quem illa veniat? Ad diuites, vel non diuites? Neque ad hos simpliciter, neque ad illos, sed ad eos, qui ita suam præparant animam, ne multos habeant tristitiarum fomites? Et qualis est hæc vita? fortsan dicet quis. Video enim vos omnes audiendi auidos, quæ sit vita hæc, quæ nullum mœrõ H rem habet. Igitur confessum sit a vobis primùm, quòd hæc voluptas sit: hæ deliciæ sint, quando mœror non interturbat, & non petat à me carnem, ac sanguinem, & condimenta, & vestes sericas, & mensæ abundantiam. At si ostendero absque his præsentem vitam illam, hanc voluptatem dilige, hanc vitam. Multa enim, quia non reputantur necessaria, afferunt nobis tristitiam. Vter igitur magis contristabitur, qui nihil horum curat, vel qui curat? Et qui metuit vicissitudines, ac mutationes, vel qui non metuit: qui inuidiam, qui odium, qui calumnias, qui insidias, qui iacturam timet, vel qui illorum expers est: qui pluribus indiget, vel nullo: qui innumeris seruit, vel qui liber: qui innumeris opus habet, vel qui nullis: qui vnum dominum timet, vel qui plurimos? Igitur maior hic voluptas est. Itaq; hanc sectemur, & ne simus erga terrena ita affecti: sed rideamus omnem huius vitæ apparatum, & frugaliter viuamus, vt possimus iucundam vitam hanc transigere, & promissa bona assequi, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre simul, ac sancto spiritu sit gloria, imperium, honor, nunc, & semper, & in secula seculorum, I Amen.

Surrexit autem & præses, ac Bernice, & qui assidebant eis. Et quum secessissent, loquebantur inter sese, dicentes: Nihil morte, aut vinculis dignum fecit homo iste. Agrippa autem dixit, Dimitti poterat homo ille, si non appellasset Cæsarem.

Homilia.liii.

VIde quomodo iterum pro illo suffragia ferunt. Etiam postquàm dixit, Insanis: absoluunt illum, dicentes, nec morte, nec vinculis dignum: & omninò dimissent, nisi Cæsarem appellasset: sed hoc singulari dispensatione contigit, non hoc autem solùm, sed etiam quòd cum vinculis vadit. Propter hoc dicebat, vsq; ad vincula, quasi malefactor. Nam si Christus cũ Esa. 53
impijs reputatus est, multò magis ille: sed quemadmodum ille gloriam non curauit, ita nec hic. Admirabile enim est, quòd mistus inter illos, nihil damni ab eis accipit.

[Post,

[Postquàm autem decretum est, vt nos nauigaremus in Italiam, tradiderunt & Pau
Cap. 27. lum & quosdam alios Cẽturioni, nomine Iulio, cohortis Augustæ. Cõscensa autem naue Adramutyna nauigaturi, iuxta loca Asiæ soluimus, perseuerante nobiscũ Aristarcho Macedone Thessalonicense. Sequẽti autẽ die appulimus. Sidonẽ.] Vide quo-
K usque comitatur & Aristarchus. Benè etiã vtiliter adest ille, qui in Macedonia omnia, quæ acta erant, annunciaturus. [Humaniterque Iulius Paulo tractato, permisit, vt profectus ad amicos ab illis curaretur. Et indè quum soluissemus subnauigauimus iuxta Cyprum, eo quòd venti essent contrarij.] Permisit, inquit, Iulius Paulo humaniter tractato. Benè faciebat hoc permittendo: vt profectus ad notos, curaretur. Verisimile enim erat, illum valdè afflictum a vinculis a metu, & circunductione. Vide quomodo, neque hoc occultat, quòd voluit curam habere, Iterum tẽtationes, iterum venti contrarii: vide per omnia vitam sanctorum sic contexi. Effugerant tribunal, & faciunt naufragium, ac ferunt tempestatem: quod & manifestat subdẽs, [Tunc pelagus, quod est inter Ciliciam & Pamphiliam emensi peruenimus Myrã, quæ est Lyciæ. Et ibi Centurio nactus nauem Alexandrinam nauigantem in Italiam, transtulit nos in illam,] Nactus, inquit, nauem Alexandrinam. Meritò inuenitur, ita vt & illi annuncient in Asia quid Paulo acciderit, & hi in Lycia. Vide deum nihil innouare, neque mutare, sed permittere illum nauigare ventis
L importunis. Sed etiam sic miraculum operatur: nam vt securè nauigent, non permisit illis in mari, sed semper iuxta terrã nauigabant. [Et quũ multis diebus tardè nauigaremus, & vix deuenissemus contra Gnydum, prohibẽte nos vento, adnauigauimus Cretæ iuxta Salmonem. Et vix præterlegentes illam peruenimus in locum quendam, qui vocatur Calilimenes, iuxta quem propè ciuitas Lasæa. Multo autem tempore peracto, & quum esset iam nauigatio periculosa, eo quòd ieiunio iam defectis erant viribus admonebat eos Paulus dicens eis: Viri, video quòd cum iniuria multoque damno, non solùm oneris, & nauis: sed etiam animarum periculosa futura sit nauigatio. Centurio autem gubernatori, & nauclero magis credebat, quàm his, quæ dicebantur à Paulo.] Ieiunium hic opinor dici, quòd Iudęi seruant. Nam post Pentecosten, exierant illinc post multum tempus, ita vt in ipsa ferè hyeme venerint in partes Cretæ. Et hoc quoque non paruum miraculum, quòd illi propter hunc seruati fuerunt. Viri video quòd cum iniuria, multoq; damno nõ solùm oneris, & nauis, sed etiam animarum nostrarum, periculosa futura sit nauigatio. Itaque Paulus iubebat manere, & futura prædicebat. Illi autem quum festi- M
narent, & ob locum quoque prohiberentur, volebant in Phœnice hybernare. [Et quum aptus portus non esset ad hybernandum, complures ceperunt consilium soluendi illinc, si quomodo possent, peruecti Phœnicen illic hybernare. Is est portus Cretæ, spectans ad Aphricum, & ad Chorum. Aspirante autem Austro, rati se propositi compotes, quum seluissent Asson prætterlegebãt Cretã. Verũ haud multò post coortus est contra ipsam ventus Typhonicus, qui vocatur. Euloaquilo: quumque correpta esset nauis, nec posset obniti vento, data naui flatibus, ferebamur: in insulam autem quandam deuecti, quæ vocatur Clauda, vix potuimus obtinere scapham. Qua sublata adiutorijs vtebantur, subcingentes nauim timentes ne in Syrtim incederent demisso velo sic ferebantur. Quum autem vehementi tempestate iactaremur, sequenti die iactum fecerunt, ac tertio die nostris manibus armamenta nauis proiecimus: porrò neque Sole, neque syderibus apparentibus ad complures dies & tempestate non exigua imminente, iam ablata erat omnis spes salutis nostræ. Tunc stans Paulus in medio illorum, dixit,] Vide post tantam tempestatem nec importunus, nec insolens illis loquitur: sed volens vt vel in posterum credant: vnde & quæ facta erant in testimonium assumit veritatis dicendorũ. Et duo A
prædicit, Et quòd in insulam exeundũ illis, & quòd nauis peritura: qui aũt in illa saluandi sint, id quod non erat coniectu-
ræ, sed prophetiæ, & quòd Cæsari assistendus esset. Quod autẽ dixit, Donauit tibi deus oẽs: nõ erat arrogantiæ, sed volentis adduci ad fidem nauigationis socios, non vt ipsi gratiam habeant, sed vt credent his quæ ab ipso dicebantur, sic dixit. Quod autem dictum Paulo, donauit tibi eos: tantundem

tundem est, digni quidem erant qui perirent, quoniam inobedientes fuerunt, veruntamen in tui gratiã hoc fit. Cum autẽ esset multa inedia, Paulus stans in medio eorum, dixit: [Oportebat quidem, o viri audito me, non soluere à Creta, nec accersere nobis iniuriam hãc & iacturam. Et nunc hortor, vt bono animo sitis. Iactura enim animę nulla erit ex nobis, sed tantum nauis, Astitit enim mihi hac nocte angelus dei, cuius sum ego, quem & colo, dicens, Ne timeas Paule, Cæsari te oportet sistit. Et ecce donauit tibi deus omnes, qui nauigant tecum. Propter quod bono animo estote viri. Credo enim deo, quòd sic erit, quemadmodum dictum est mihi. In insulam autem quãdam oportet nos eiici. Sed postquàm quartadecima nox superuenit, nauigãtibus nobis in Adria circa medium nocti, suspicabantur nautæ appare-
B re sibi aliquam regionem, qui & demissa bolide repererunt passus viginti, ac pusillum inde degressi rursumque demissa bolide repererunt passus quindecim, timentesque ne in aspera loca inciderẽt de puppi iactis anchoris quatuor, optabant diem oriri. Nautis verò quærentibus fugere è naui, cum dimisissent scapham in mare, sub prætextu velut è prora anchoras extẽ suri: dixit Paulus Cẽturioni, ac militibus, Nisi hi in naui manserint, vos salui fieri non potestis. Tunc absciderunt milites funes scaphæ, & passi sunt eã excidere.] Hic ostendit quòd nautæ fugam inituri erant non credentes dicto. Ideo & dixit: Si hi fugerint, vos seruari non potestis. Non propter hoc dixit, sed vt detineat illos, & prophetia non excidant. Vide quasi in ecclesia erudiri illos philosophiam Pauli, quos è medijs seruat periculis: & mira dispensatione non creditur Paulo, vt postquàm rẽ experiãtur, credant quod & factum est. Et iterũ hortatur vt sumant cibum, & obtemperant, & ipse primus accipit, non sermone solùm, sed etiam opere, suadens, quòd nihil nocitura sit tẽpestas, sed magis ẽt illorũ animas lucrifactura sit. [Et cum dies inciperet oriri, hortabatur Paulus omnes
C sumere cibum dicens: Dies hic decimusquartus est, quòd expectantes ieiuni permanetis nihil accipientes, propter quod hortor vos, vt sumatis cibũ: hoc enim ad salutem vestram pertinet, quia nullius vestrũ capillus de capite cadet. Et cũ hęc dixisset sumpto pane gratias egit deo in conspectu omnium, & cum fregisset cœpit edere. Porrò animis iam recreatis omnium sumpserunt & ipsi cibum. Eramus verò vniuersæ animæ in naui ducente septuagintasex, & satiati cibo alleuiabant nauẽ eiicientes triticum in mare Deum autem dies esset, terram non agnoscebant: sinum verò quendam animaduerterunt habentẽ littus, in quod cogitabant si possent impingere nauem. Et cum anchoras sustulissent, committebant se mari simul laxatis iuncturis gubernaculorum, & sublato artemone ad auræ flatum tendebant ad littus. Et cum incidissent in locum bimarẽ, impegerunt nauem, ac prora quidem infixa manebat immobilis, puppis verò soluebatur à vi vndarum.] Iterum tentat diabolus obsistere prophetię, & volebant quosdam interficere, sed non permisit Centurio, vt Paulum seruet, adeò illum iam familiariter diligebat. Militum autem consiliũ erat, vt vinctos occiderẽt, nequis cum enatasset, effugeret. At Centurio volens seruare Paulum, compescuit eos à consilio, iussitque vt qui possent natare, abiicerent se primos, & in terrã euaderẽt, cęteriqúe partim in tabulis, partim in quibusdã nauis fragmẽtis. Et sic factũ ẽ. vt, oẽs incolumes euaderẽt in terrã. *Et cũ euasissent, tũc cognouerũt quòd Melite insula vocetur.* Vides quã tum bonum factum est ex tempestate? Non igitur erat, ex derelictione. Et qũo inquit, ferebat, cum nihil ederent, nullũque cibum sumerent? Timor tenebat illos, & appetitum cibi negabat extremè periclitaturis. Igitur quod factum est, à tempore erat: maximum autem miraculum, q̃ in tali tempore à periculis medijs seruati sunt, & ipse, & ꝓpter ipsum cæteri. Et sublato artemone ad uenti flatum contendebant ad littus. Hoc dixit ostendere volens violentiam, quam sustinebant in tempestate. Sæpe enim non sic faciunt. Ideo & deduxerunt carbasa, hoc est, velum id, q̃d fit vbi vehementer flat ventus, vt impediatur venti violentia. Hæc autem patiebantur, in Adria, vbi seruari difficile. Eramus autem in naui animæ omnes ducentæ septuagintasex. Et vnde manifestum, quòd tot erant, qui simul nauigabant? Verisimile erat illos rogasse causam, propter quam nauigant, & didicisse omnia: qui & nihil edebant, quia nulla erat eis cura cibi

D Cap. 28

Hic sup. 27 g

eo quòd non erat vulgare periculum. Et vide quomodo Paulo non simpliciter accidit dilatio nauigationis, & intempestiua nauigatio, sed facit illud doctrinæ tẽpus. Non parum autem fuerit, siquidem hi omnes crediderunt. Sed videamus iterum, quæ dicta sunt: Multo iam tempore trãsacto, cum esset iam periculosa nauigatio admonebat Paulus, dicens illis, Viri, video, quòd cum iniuria, & damno futura est nauigatio. Vide quàm alienus est a fastu. Ne videatur prophetizare, sed quasi à coniectura dicere. Video, inquit, Non. n. suscepissent, statim si hoc dixisset. Prius igitur ꝓphetizat, & dicit, deus cui seruio, inducens illos quomodo igitur non fuisset cum iactura animarum? Fuisset vtiq; nisi deus seruasset: certè quãtum ad rei naturam pertinet, periissent, sed deus prohibuit. Centurio autem, inquit, gubernatori magis credebat, quàm his, quæ dicebantur à Paulo: vt ostendatur quòd non à coniectura hæc dicebat, gubernator contraria dicit, idque experientia clarus. Ita non erant a coniectura, quæ dicebantur. Cum autem portus, inquit, non esset idoneus ad hybernandum. Vides, & locus docet non esse a coniectura. Immo multi illi a coniectura loquebantur, qui & inde suadebant soluendum, Sed nulla illis inde vti-
F litas: inciderunt enim in tempestatem, & iacturam eorum, quæ vehebant, faciunt. Ideo & hoc manifestãs subdidit: Cum autem vehementi tempestate iactaremur, nostris manibus armamenta nauis proiecimus, Ne posthac possint esse increduli, hęc fieri permittuntur. Et oritur magna tempestas, & ingentes tenebræ fiunt: posteà ne pereant, etiam triticum eiicitur, & omnia. Hoc enim est, armamẽta nauis ꝓiecimus: cum autem esset multa inedia, dixit Paulus, Oportebat morem gerentes mihi lucrifecisse id iacturæ. Vide quomodo nõ parua ad audiendm conferebant, tempestas, inquam, & tenebræ. Et vide quomodo credit Centurio, vt & scapham relinquat, & perdat. Quòd autem nautæ nondum crediderunt, & postea credunt, ne miteris. Etenim genus illorum impudens quodammodo est, & ad credẽdum durius Tu autem etiam sapientiam Pauli hinc considera. Non enim increpat, & exasperatur, sed manluetè sic: Oportebat, inquit. Sciebat enim, quòd calamitosis nõ est accepitus obiurgator, sed vbi etiam plures calamitates præterierint fit acceptio. Igitur tunc aggreditur quando omnis spes salutis sublata, tunc & vtilia prædicit. Vt autẽ decimaquarta nox facta est, inquit, G timentes optabant diem fieri. Nequis dicat, quòd nihil fuerit, hoc addidit, ostendens omnia facta: quòd autem facta sint, timor testãbatur. Optabãt, inquit, diẽ fieri timentes. Et locus difficilis erat. Etenim per Adriam hæc contingunt, & erat magna inedia. Hic decimusquartus dies est, quòd expectantes ieiuni permanetis. Ita omnia docent eos in medio fuisse mortis. Ideò subdit, obsecro vos, vt summatis cibum, hoc enim ad salutẽ vestram fuerit, hoc est, ne forsan fame pereatis, cibum sumite. Vt autem panem accepit, gratias egit deo. Vide quòd ille gratias agit, propter ea, quæ facta sunt: non solùm illos cõfirmauit, sed etiam alacres facit. Eramus autem, inquit, omnes animę in naui ducentæ septuagintasex. De his dicebat, iactura animæ ne vnius quidem erit ex nobis. Hoc ex satis persuasa anima proficiscebatur, dicere quòd ne vna quidem anima peritura esset. Satiati autem cibo, alleuiabant nauim eiicientes triticum. Vides, cum hoc, quòd accipiunt cibum, credunt solùm, & sic iam totum in Paulum reiicie bãt. Ita vt etiam triticum eiicerent. Vide H illos, & humana facere, & non prohibere Paulum. Quando autem, inquit, dies factus est, laxatunt iuncturas: destruitur nauis in die, ne metu pereant, vt videas re ipsa prophetiam. Militum autem consilium erat, vt occiderent vinctos. Vides etiam ꝑ hoc Paulo grati facti sunt. Nam propter illum non permisit eos occidi Centurio, ita mihi videntur ex confesso mali fuisse ita vt occidere illos vellent: sed non est factũ consilio impedito. Alii autem in tabulis efferebantur, & omnes ita seruati sunt, & prophetia sic impleta est. Non enim ante multos annos prædixerat, sed naturam euentuum sequens: omnia enim erant suprà spem, & per suam salutem didicerunt quis esset Paulus. Si autem diceret quis, quare non & nauim seruauit? vt discant quare periculũ euaserint, quia nõ totũ fiebat humano adiutorio, sed manu dei, quæ absque naue seruauit. Atque ita iuiti licèt in tẽpestate sint, licet in mari, licèt in pelago nihil graue patiuntur, quin & alios

secum seruant. Si nauigantes, periclitantes, & naufragium sustinentes, si & vincti per Paulum seruati sunt, cogita quid est esse virum sanctum in domo: multæ enim tempestates etiã nobis incũbũt his multò grauiores, sed potest deus etiam
I nos donare, modò credamus sanctis sicut illi, si fecerimus, quæ præcipiunt. Non enim simpliciter seruantur, sed etiam ipsi fidem attulerunt: licèt vinctus esset sanctus maiora solutis operatur. Et considera hoc hìc factum. Solutus Centurio vincto illo habebat opus. Gubernator peritus, non gubernante egebat. Non enim talem gubernabat scapham, sed orbis ecclesiam, qui didicerat ab illo maris domino non humana arte, sed spirituali scientia in naui illa multa naufragia, multas procellas, spiritus malitiæ, intus pugnas, foris timores: atque ita hic reuera gubernator erat. Vide oro omnem vitam nostram sic constituram, nunc enim misericordia fruimur, nunc autem tempestas incidit, nunc ob propriam stultitiam, & ignauiam in multa incidimus grauia, immo hoc fit, quod non audimus. Paulum festinantes aliquò ire, quò ille non iubet. Quippè etiamnum nauigationis nostræ socius est, licèt non ligatus, vt tunc. Adhortatur etiamnum, & dicit his, qui in mari hoc, Attendite vobis ipsis, ingredientur post meam abitionem lupi rapaces ad vos. Et iterum, In nouissimis temporibus instabunt tempora periculosa, & erunt homi-
2.Ti.3. nes seipsos amantes, auari, arrogantes. Hic
a enim omnium importunissimus spiritus est. Maneamus igitè vbi iubet, in fide scili
K cet, in securo portu. Ipsum magis audiamus, quàm gubernatorem, qui est in nobis, rationem inquam. Ne ea, quæ hæc sugerit, faciamus: ne ea, quæ nauclerus, sed q̃ Paulus iubet, qui plurimas tutus transijt tempestates: ne experientia discamus, sed ante experientiam discamus vitare contumeliam, & damnum. Audi quid dicat, Qui volunt ditari, incidunt in tentatio-
1.Ti.6 nem. Credamus ei. Vide enim quis, his,
b qui non crediderunt, acciderit. Et iterum alia ex causa, vnde sint naufragia dicit, Qui sanè, inquit, naufragium fecerunt circa fidem, tu autem mane in his, quæ didi-
2.Tij. cisti. Credamus Paulo etiam si in media
d tempestate simus, omninò a periculis liberabimur, etiam si quatuordecim noctium inedia vexati simus, etiamsi spes salutis exciderit, etiamsi in tenebris simus, ac caligine, credentes ei a periculo liberabimur. Nauim esse putemus vniuersum orbem, & in hoc malefactores, & multis flagitijs turpes, & alios quidem principes, alios verò vinctos, alios autem iustos qua-
L lis Paulus, alios demum vinctos, & peccatis astrictos. Itaq; si quidem Paulo credidetimus non vincti peribimus, sed etiam solue mur. Donat etiam nos illi deus. An negas peccata, & affectiones grauia esse vincula? nõ solæ manus vinctę sunt, sed totus homo. Dic oro, Nõne si quis multas possidens pecunias, eas non erogat, neq; insumit, sed retinet, parsimonia grauius, quàm indisruptis vinculis ligatur? Item quando quis fato se subijcit, nõne hic iterum aliis ligatus est vinculis? Item si superstitiosis traditionibus, & symbolis, nonne quouis vinculo illa molestiora? Adde si concupiscentiæ irrationabili, & fœdo amori, quis nobis hæc vincula rumpet? Profectò deo opus est vt soluantur: & sufficit quidẽ vno periclitari malo: quando autem vincula, & tempestas iunguntur, cogita quantùm erit tũc periculũ? Quid enim nõ sufficit ad perdendum? nonne fames? nonne tempestas? malitia simul nauigantiũ? tẽporis importunitas? at cõtra hæc omnia stat Pauli claritas. Sic sanè et nũc. Retineamus apud nos sanctos, nec erit tẽpestas, immo etiã si fuerit tempestas, erit serenitas, ac tranquillitas, & à periculis liberatio. Quoniam vidua illa sanctum hospitio habebat, etiam 4.Re.4
filij eius mors soluta est, & rediuiuum ac t
cepit puerum. Vbi pedes sanctorum ingre M
diuntur, nihil erit quod contristat, etiamsi quid fiat, id ad probationem maioremque dei gloriam pertinet. Affuesce, vt pauimẽta domus à talibus calcentur pedibus, & non calcabit dęmon illic, & valdè meritò: nam sicut vbi fragantia est, ibi non habẽt locum graueolentia: ita vbi sanctum est vnguentum, ibi suffocatur dæmon, lætificat simul agentes, animam recreat, odorem diffundit. Vbi spinę, ibi bestiæ: vbi hospitalitas, ibi non sunt spinæ. Misericordia ingrediens, quauis falce melius sentes exsecat, quouis igne violentius exurit. Ne timeas. Reuerentur sanctorum vestigia, sicut leonem vulpes. Iustus enim in Prou.18
quit, vt leo confidit. Introducamus hos a
leones in domũ, & omnes exigẽtur bestiæ

non clamantibus, sed simpliciter loquentibus illis. Non.n. leonis rugitus bestias sic fugat, vt iusti oratio dæmones: si loquetur solùm, deuolant. Et vbi nunc sunt, inquit, tales? vbiq; si crediderimus nos, si quęsiuerimus, si solicitè indagauerimus. Vbi quæ-
Mat. 7. siuisti, dic oro, quando hoc tibi fuit curæ?
b Si autem non quæris, ne mireris si nõ inueneris. Qui.n. quærit, inuenit, non qui non quærit. Audi eos, qui in solitudinibus sunt, abijce aurum, & argentum, vbiq; terrarum sunt: etiamsi in domo non recipias, accede tu ad illum fias cum viro, ad domi-
A cilium illius vade, vt possis etiam benedictione frui: magna.n. ab illis est benedictio, quam assequi studeamus, vt illorum præcibus adiuti, misericordia dei fruamur gratia vnigeniti illius, cui cũ patre simul ac sancto spiritu gloria, imperium, honor, nũc, & semper, & in sęcula sęculorũ, Amẽ.

Barbari verò præstabant non vulgarem humanitatem nobis. Accensa.n pyra recipiebant nos omnes propter imbrem, qui imminebat, & propter frigus. Cum congregasset autem Paulus sarmentorum multitudinem, & imposuisset in ignem, vipera à calore prorepens, inuasit manum eius.

Homilia liiii.

PRæstabant, inquit, non vulgarem humanitatem nobis Barbari, accẽsa pyra: alioqui nulla salutis vtilitas fuisset perditura illos tempestate. Deinde Paulus sumpta sarmenta posuit in ignem. Vide illum operãtem, vide illum nusquam temerè miracula facientem, sed ob necessitatem. Et cum tempestas oriretur, nõ sine causa prophetizabat: & hic sarmenta imponit, ignarus omnis fastus, vt ita seruet illos, fruanturq; calore. Postea vipera apprehendit ma-
B num illius. Vt autem viderunt Barbari pẽdentem bestiam à manu eius, dicebant inter se, Omninò homicida est homo iste, quem seruatum in mari, vltio non sinit viuere. Benè etiam hoc permissum est, vt & illi viderent, ac loquerentur talia, vt futuro miraculo non discredant. Et vide illos honestè inter se loquentes. Vide naturæ iudicium etiam apud Barbaros incorruptum, neq; simpliciter cõdemnantes. Et hi prius vident, vt magis admirentur. At ille quidẽ excussa vipera in ignem, nihil mali passus est. Illi autem expectabãt, vt incenderetur, & cum diù expectarent, & viderent nihil mali ei accedere, mutata mente, dicebant eum esse deum. Expectabant, inquit, vt ille cadat mortuus: & iterum videntes quòd nihil tale contingeret, dicebant, deus est. Iterum supra modum loquuntur. Posteà, [in locis autem illis erant prædia primatis insulæ, cui nomẽ Publio, qui nos exceptos triduò benignè tractauit hospitio.] Ecce iterum alius hospitalis Publius, & diues, & abũdantissimus, nihil de religione Christi sciens, sed ob solam calamitatem miser tus illorum est, hospitioq; benignè tractauit. [Contigit autem patrem Publij febribus, ac dysenteria vexatum decumbere. Ad
C quem Paulus, vt ingressus est, orauit, impo suit illi manus, & curauit eum.] Et ita dignus erat, cui benè fieret, ideò & pro susceptione Paulus curationem illam retribuit. [Hoc autem facto cæteri quoque, qui habebant infirmitates in insula, accedebant, & curabantur: qui & multis honoribus honorarunt nos, & soluentibus imposuerunt quæ necessaria.] Et dederunt, inquit, nobis soluentibus ea, quæ necessaria cùm nobis tum alijs. Vide & à tempestate liberatos non fuisse neglectos, sed etiam propter illum liberali hospitio susceptos, & alitos ad menses tres. [Post menses autem tres nauigauimus in naui Alexandrina, quæ in insula hyemauerat, cui erat insigne Castor, & Pollux. Et cum venissemus Syracusas, mansimus triduò. Inde circunlegentes venimus Rhegium, & post vnũ diem, afflante Austro, postridie venimus Puteolos, vbi repertis fratribus rogati sumus, vt maneremus apud eos dies septem, & sic venimus Romam. Et inde cum audissent fratres de nobis, prodierunt in occursum nobis vsque ad Appij forũ, & tres tabernas. Quos cum vidisset Paulus, vt egit gratias Deo sumpsit fiduciam.] Propter Paulum vide omnia hæc fieri, vt credant vincti, milites, ac centurio: nam etiam si lapides fuissent, & propterea, quæ consuluerat, & ipsi audierant, & quæ prædixerat, & propter D
miracula, quæ fecerat, & propter beneficia quibus educati erant de illo, magna vtique cogitassent. Vide quando rectum iudicium fuerit, & à nulla affectione præoccupatum, quomodo statim recta iudicia accipit, & probatas sententias. Porrò prædicatio etiam vsque in Siciliam peruenit. Vide quomodo & Puteolos inuentis quibusdam

Universidad de Deusto Biblioteca

buſdam tranſit, mox occurrerunt & alii, tãta fratrũ erat alacritas: non turbauit il los, quòd Paulus erat in vinculis. Vide etiam illum iterum humana quadam affectione teneri. Viſis enim fratribus, inquit, fiduciam ſumpſit. Quanuis tanta mi racula feciſſet, attamen ab aſpectu augmentum ſumpſit. Et ex hoc diſcimus, q̃ humano more etiam conſolationem accepit, & contrà. [Quando autem venimus Romam, inquit, permiſſum eſt Paulo vt maneat ſolus cum milite cuſtodiente il lum] Non paruum etiam hoc argumentum eſt illum fuiſſe per omnia admirabilem: non enim iam cum alijs numerabatur.] Poſt tres autem dies conuocauit Paulus Iudæorum primores.] Poſt tres, inquit, dies, ne præoccupatentur illorum aures, etiam familiaritatẽ cum illis habuit. Nõ enim ipſi accuſaturi illum erant, attamen non hoc curabat, ſed dicendi gratia aderat & non proſtituendi ea, quæ dicebantur.

E Igitur Iudæi quidem videntes hæc miracula perſequebantur, ac fugabant. Barbari verò nullo conſpecto, ob ſolam calamitatem miſericordes fuerunt. Omninò, inquit, homicida eſt homo iſte. Et non ſimpliciter pronunciat, ſed omninò, inquit, ſicut uidere licet. Et vltio, inquit, viuere il lum non ſinit. Igitur, & de prouidentia ſermonem habuerunt. Multis philoſophis ſapientiores fuerunt Barbari illi, qui ea, quæ ſub luna ſunt, extra prouidentiam po nunt. Illi autem vbique putant adeſſe deum: & licèt, quis ſæpe effugiat, non tamen, effugere omninò poteſt. Et reuerentur iam propter calamitatem, & non euul gant, ſed inter ſe dicunt, vincula enim hoc docebant ſuſpicari. Et licèt vinctus eſſet, reuerentur, dicentes, num benè facit is, qui in vinculis? Ruborem nobis afferant Barbari: neſciebant enim qui nam eſſent illi, ſed ob calamitatem iam miſerabantur, quòd homines eſſent. Et cum diù expectaſſent, inquit, quãdo eſſet moriturus, & quando excuſſa manu etiam beſtiã abiecit, tunc viderunt, & expaueſacti ſunt. Et non repentè factum eſt ſignum, ſed homi nibus aliquandiù expectantibus, ne pute-
F tur fallacia eſſe: non erat igitur præſtigiũ. Humaniter, inquit, illos hoſpitio tractauit Publius, ducenta ſeptuagintaſex erant nomina. Cogita magnum hoſpitalitatis lucrum, non quòd neceſſitas eſſet, non q̃ inuitus agat, ſed quòd lucrum putabat, tres dies hoſpites illos habuit. Poſteà compenſationem accipit multò amplioré meritò cum & alij curarentur. Qui etiã multis honoribus proſecuti ſunt nos, num mercedem accipiebant? Abſit. Sed vt ſcriptum eſt, Dignus eſt operarius cibo ſuo. Et ſoluentibus impoſuerunt neceſſaria. Manifeſtum, quòd & verbum prædicationis ſuſceperunt, qui illos ſic tractarũt. Nõ enim diſſeruiſſent trimeſtri illo tempore, niſi etiam credidiſſent, & fructus declaraſſent: & inde magna coniectura eſt multitudinem credentium illic viſam. Et ſoluimus, inquit, in naui Alexandrina, quę hyemarat in inſula, cui inſigne Caſtor, & Pollux. Fortaſſis erant picti in illa: adeò erant idolis obnoxij. Vide diù moram tra hentes, & iterum feſtinantes. Vltrà venetabilis erat Paulus, ita vt permiſſum ei ſit ſolum eſſe. Nam cum etiam anteà humaniter illo vſi fuerunt, multò magis nunc. & Afflante, inquit, Auſtro, poſtridie venimus Puteolos, vbi inuentis fratribus, rogati ſumus, vt maneremus apud eos dies ſeptem. Et ſic Romam venimus. Et illinc fratres, vt audierunt de nobis exierunt in G
occurſum nobis vſque ad forum Appij, & Tres tabernas. Non metuentes periculum, tametſi ſat multa illis futura certò videbantur. Vide quomodo in tanta na uigatione nuſquam appellunt ad ciuitatem, ſed in inſulam, & tota hyeme verſan tur ibi, vt illi qui ſimul nauigarant, ad fidem componerentur. Et permiſſum eſt ei, inquit, vt permaneret ſolus cũ milite, qui ipſum cuſtodiebat, atque ibi non licebat ei exire, neque illic inſidias timebat. Non enim licebat vltrà tumultuari, atque ita illum non cuſtodiebant, ſed & ita nihil graue ei accidebat Etenim non permittebatur in tanta ciuitate, & cum rex eſſet ac libertas fieri aliquid indignum. Vnde ſem per, quæ videntur eſſe contra nos, ea pro nobis fiunt. Cuſtos enim erat Pauli, Et conuocatis primatibus Iudæorum, loquebatur eis, & contradicentes receſſerunt, increpantur ab illo, & nihil audent dicere. Non enim dabatur eis contra illum poteſtas. Hoc enim mirabile eſt, quòd non per ea, quæ videntur ſecuritatis eſſe, ſed planè per contraria omnia pro nobis fiunt. Et vt diſcas, inſſit Pharao in flumen proici pueros: niſi proiecti fuiſſent pueri, non

Mat. 10 b

Exo. i. e

fuiſſet ſeruatus Moſes, non in aula educa tus fuiſſet. Quando ſeruabatur, non erat in honore: quando expoſitus eſt, tunc factus eſt in honore. Hoc faciebat deus de-
Ibidẽ. 2. e clarans ſuam omnipotentiam, ac ſapien tiam, quàm facilè ei ſit ſeruare. Minatus eſt illi Iudæus dicens, Num quid me occidere tu vis? & hoc illi profuit, ſingulariq̃ue diſpenſatione factum, ita vt ipſe videret viſionem illã quæ eſt in ſolitudine, & vt conuenienti tempore impleatur, vt q̃ue philoſopharetur in ſolitudine, ac ſecurè viueret. Et in omnibus Iudæorum contra illum inſidijs idem fit. Tunc clarior p dit, vt cum inſurgerent contra eũ & Aaronem, clariorem eum fecerunt, vt indubitata fieret eius ordinatio, & ita etiam in
Gen. 4. b poſterum laminæ æreæ admiratione factæ ſunt, Scitis enim opinor hiſtoriam, & ideò narrationem prætercurro. Et ideò ſi volueritis iterum eadem, quæ ſuperius acta, id genus pertractemus: Cain fratrem occidit, ſed hac ratione plurimũ profuit. Audi enim quid dicit, Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me. Et iterum alibi, inquit, Sanguine magis loquente quã Abel.
I Liberauit illum ab incertitudine futura
Heb. 12 f mercedem auxit. Charitatem didicimus omnes, quam erga illum habuit deus. Quid enim offenſus fuit, qui nihil citius, quàm mortem accepit? Quid enim lucri habent tardius morientes, dic oro? Nihil. Neque enim ab eo quòd multos annos, vel paucos viuitur, felicitas: ſed ab eo quòd vita vt oportet, vtimur. Tres pue-
Dan. 3. c ri iniecti fuerunt in caminum, & per hoc
Dan. 14. f factiſunt clariores. Daniel miſſus eſt in lacum, & inde prodijt illuſtrior. Vides vbique tentationes magna parere bona, & hic & quomodo non & alibi? In malitia idem euenit, vt ſiquis calamum habẽs, præ lietur contra ignem: & videtur quidem verberare ignem, ignis autem clarior fit, & calamus conſumitur. Alimentum enim & fomes claritudinis, eſt malitia virtuti. Iuſtitia, quãdo vt opus fuerit vtitur deus, res noſtras clariores reddit. Iterum quando diabolus operatur tale quiddam, clariores facit ſuſtinentes. Cur igitur, inquit, in Adam hoc non eſt factum, ſed ignominioſior redditus eſt? Et etiam illo aptè vſus eſt deus. Si autem aliquid paſſus eſt, ipſe ſeipſum damno affecit. Nam quæ ab alijs nobis fiunt, magnorum nobis bonorum cauſa ſunt, quæ autem a nobis, nõ item. Quoniam. n. dolemus ab alijs læſi, a nobis ipſis autem non item: qui ab alio pa titur iniuſtè, clarus fit, qui autem ſeipſum K
lædit, damnum fert: vt illud quidem forti ter feramus, at non hoc faciamus. Et iterum. Totum Adæ accidit. Quare enim credebas mulieri? Quare aduerſa conſulẽ tem non repuliſti? Tu omnium factus es author: alioqui ſi diabolus fuiſſet, oportuiſſet eos quos ſimiliter tentat, omnes periſſe: quòd ſi non perierunt, in nobis cauſa eſt. Sed oportebat, inquit, omnes qui tentantur, rectè agere? Non enim præter nos cauſa eſt. Oportebat, inquit, etiã abſq; diabolo perire? Et multi etiam abſque diabolo pereunt, Profectò non omnia ipſe efficit, ſed multa etiam fiunt a ſola noſtra ignauia. Si autem alicubi ipſe author, nos initium adhibemus. Die enim oro, cur diabolus tantum valuit in Iuda? Quia ingreſſus, eſt, inquit, in illum ſatanas. Sed audi cauſam: Quia fur erat, & quæ mittebantur, portabat. Ipſe dedit, inquit, latum ingrediendi ſpatium. Et ita non diabolus initium imponit. At nos illũ ſuſcipimus, & vocamus. Vltra, inquit, ſi ille non eſſet non tam magna fierent mala, ſed ineuita bilis pœna nobis futura eſt. Nam nunc, L.
quidem dilecte, pœna noſtra mitior eſt: ſi autem fecerimus nobis ipſis grauia, intolerabilior pœna erit. Die enim mihi, Si hæc quæ peccauit Adam abſque conſiliis peccaſſet, quis illum a periculis liberaſſet? Sed non peccaſſet, inquit. Vnde mihi hoc dicis? Qui enim diſſolutus, & ignauus, & ad inſipientiam promptus ita vt accipiat tale conſilium, multò magis etiam abſq; hoc feciſſet. Qualis diabolus fratres Ioſeph miſit in odium? Reſipiſcamus igitur dilecti, & claritudinis nobis author erit diabolus. Quid enim nocuit Iobo tanta illius improbitas? Ne dixeris, inquit, hoc. Sed infirmus damnum accipit. Sed infirmus, etiam ſi non ſit diabolus, damnum accipit: Verùm, inquit, grauius illo cooperante. Immo minus, qui cum illius operatione peccat, punitur. Non enim omniũ peccatorum pares ſunt pœnæ. Ne decipiamus noſipſos, non eſt nobis diabolus author, ſi ſobrij fuerimus. Ille noſtrum magis ſomnum excutit, & nos excitat. Die enim oro: Non ſint beſtiæ, non ſit aeris intemperies, non morbo, non triſtitiæ, non mœrores, non aliud quid tale, quid non factus eſſet homo? Porcus magis quãm

Universidad de Deusto Biblioteca

M homo, ventri indulgens, & ebrietati, & à nullo horum interturbaretur. Nunc autem curæ, ac solicitudines, gymnasium, & schola sunt philosophiæ. Educetur quis in aulis, & non contristetur, neque curas habeat, neque solicitus sit, neque iræ occasionem habeat, neque infortunium: sed faciat quæque concupiscit, ea & assequatur, & omnes habeat obtemperantes: an non qualibet bestia efficitur brutior, & minus rationalis? Nunc autem sicut eos sunt afflictiones, & curæ. Eaptopter pauperes diuitibus sunt sapientiores, vtpote multis fluctibus vexati, & exerciti. Nã corpus quod ociosum quidem & immobile, morbis magis obnoxium, & fœdum: quod autem mouetur, & laborat, & ærumnis exercetur, formosius est, ac sanius. Hoc etiam in anima reperire licet. Et ferrum quidem si iaceat, corrumpitur: si exerceatur autem, splendet. Et similiter anima, quæ mouetur. Motio autem animæ, curæ ipsæ: & artes pereunt, si non moueatur anima. Mouetur autem quando non omnia promptè assunt, mouetur a contrarijs. Si non essent contraria, nihil esset, quod moueret, vtpote si omnia essent benè facta, non inueniret ars, vt moueatur: Ita etiam si omnia essent iuxta mentem nostram, non inueniret mens, vt moueatur. Si vbique portaretur, fœda esset. Non vides quod etiam A præcipimus ne semper pueri, portent cibos, ne sic in consuetudinem veniant, & ne infirmi fiant? Et propterea infirmiores fiunt, qui cum parentibus enutriuntur, parsimonia intempestiua, & immodica illorum valetudinem lædente. Bona res est congrua tristitia, bona res egestas, bona res & cura: fortes enim nos faciunt, bona & contraria. Vnumquodque illorum si modo caruerit, perdit. Et hoc quidem laxat, hoc autem disrumpit. Non vides etiã Christum discipulos suos sic instituere? Si illi autem his egebant, multò magis nos: si autem egemus ne indignemur, sed etiã gaudeamus in tribulationibus. Sunt enim nostris vulneribus congrua pharmaca, & alia quidem amara, alia verò blandã: Vtrunque autem illorum, si solum fuerit, inutile. Gratiam igitur habeamus deo pro his omnibus, non enim simpliciter hęc permittit fieri, sed pro vtilitate nostrarum animarum. Nostram igitur gratitudinem declarantes, gratias agamus, gloricemus, fortiter obluctemur, temporaria esse cogitantes, & ad futura mentem nostram extendentes, vt & præsentia leuiter feramus, & futura assequi bona mereamur, gratia & misericordia vnigeniti Dei, cui cum patre, ac sancto spiritu gloria, imperium, honor, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen. B

Post tertium autem diem conuocauit Paulus Iudæorum principes. Cumq; uenissent, dicebat eis: Ego viri fratres, cum nihil fecerim aduersus plebem, aut institutis maiorum, vinctus à Hierusalem traditus sum in manus Romanorum: qui cum examinassent, volebant me dimittere, eo quod nulla esset causa mortis in me. Sed contradicentibus Iudæis coactus sum appellare Cæsarem, non quasi habeam de quo gentem meam accusem. Propter hanc igitur causam aduocaui vos, vt viderem ac alloquerer, propter spem enim Israelis catena hac circundatus sum.

Homilia.lv.

VOlebat, & seipsum, & alios a crimine liberare: se quidem, ne accusent ipsum & hoc illos noceret: illos autem ne videatur totum esse illorum. Verisimile enim erat percrebuisse famam, quòd à Iudæis traditus esset, idque sufficiebat ad terrendum illos. Statim igitur hoc vrget, & pro seipso rationem reddit. Quomodo igitur rationẽ C reddit? quòd simpliciter tradiderint ipsum testantur Romanorum principes, quia volebant, inquit, me dimittere. Quare igitur non dimiserunt, inquit, contradicentibus Iudæis? Vide quomodo minuit illorum crimina. Si enim voluisset exaggerare, potuisset maiore impetu vti. Ideò inquit, Coactus sum appellate Cæsarem. Et ita veniam meretur. Quid igitur? vt illos accuses fecisti? Non, inquit, non quasi habeam aliquid quo gentem meam accusem, sed vt effugiam periculum. Propter vos enim hac catena circundatus sum, tantum abest, vt hostili animo in vos sim affectus. Deinde & illi sic sermonem ingressi, quasi & ipsi pro cognatis rationem sint redditurti. [Illi autem, inquit, dixerunt ei: Nos neq; literas accepimus a te de Iudæa, neque adueniens aliquis fratrũ nũciauit, aut locutus est

est aliquid de te mali. Volumus autem audire de te, quæ sentis. Nam de secta ista notum est vobis, quod vbique ei contradicitur.] Neque, inquit, per literas, neque per homines significarunt aliquid mali de te, veruntamen audire volumus de te. Iam præoccupabant sententiam propriam demonstrantes, & dicunt: De secta hac notum est vobis, quòd vbiq; ei contradicitur, & non dicunt contradicimus. [Constituto autem ei (inquit) die venerunt ad illum in hospitium complures, quibus exposuit testificans regnum Dei, suadensque D eis de Iesu ex Mose, & prophetis, a mane vsque ad vesperam. Et alij quidem credebant his, quæ dicebantur, alij verò non credebant.] Non statim respondit, sed diem constituit, & venerunt ad ipsum, & loquebatur à lege, Mosi, & prophetis. Et alij quidem credebant his, quæ dicebantur, alij verò non credebant [Cum autem nõ essent concordes inter se, discedebant vbi dixisset Paulus vnum verbum. Bene Spi-
Esa. 6.c ritussanctus locutus est per Esaiam prophe-
Mat. 13 b tam ad patres nostros, dicens: Vade ad po-
& Mar. pulum hunc, & dic: Aure audietis, & non
4. b & intelligite: & videntes videbitis, & non
Lu. 8. & perspicite. Ingrauatum enim cor populi
Ioã. 13. f huius, & auribus grauiter audierunt, & oculos suos compresserunt, nequando vi-
& Ro. deant oculis, & auribus audiant: & cor-
11. b de intelligant, & conuertantur, & sanem eos.] Quando autem discedebant disceptantes inter se, tunc conuicium eis obijcit, volens illos quidem conuicio impetere, sed hos confirmare. Benè dixit, inquit, Esaias, Atque ita infirmis datum est arcanum hoc. Non igitur mirum, si contradicebat. Olim hoc prædicebatur. Iterũ zelũ E eorũ prouocat ex gentibus. [Notum igitur sit vobis (inquit) q̃ gentibus missum est hoc salutare dei, ipsi etiam audient. Et hęc illo loquente, abierunt Iudæi habẽtes inter seipsos disceptationẽ. Mansit aũt Paulus toto biennio in conducto, & suscipiebat oẽs, qui ingrediebantur ad ipsum, prædicans regnum dei, & dicens de Iesu Christo cũ fiducia, nemine prohibente. Amẽ.] Ostendit nunc libertatem, prædicans, inquit, nemine prohibente, in Roma qui in Iudæa prohibitus erat, quoniã biennio illic mansit. [Propter hanc (inquit) causam volui vos videre, ne liceat cuipiam accusare, & quæcunq; in mentem venerint dicere. Quia certè manus illorum effugi, & ad hoc veni, non vt cuipiam malum inferã, sed vt ipse fugiam.] Vide ẽt illos mansuetius loqui ad eum. Volumus, inquit, audire à te quæ sentis. Etiam vult pro illis rationem reddere. Nã hoc quidem quod ille dicebat, argumentum erat, q̃ valde condẽnent seipsos: nam si fiduciã habuissent, licèt hoc fecissent, ita ne possent me simul rapere. Et aliter: Etiam venire negligebãt, & hoc sæpius ostendit attentasse. Alij aũt non credentes, recesserunt. Sed vide qũo non struunt insidias nunc contra illum. In Iudæa. n. quasi in tyrannide erant. Quare igitur deus ordinauit, vt illuc migraret, dicens: Festina, egredere è Hierusalẽ? vt ostẽ F datur illorũ malitia, & prophetia Christi vera, quod non sustinent: & ita vt discant oẽs, q̃ omnia paratus sit pati, atque ita in consolationẽ eorum, qui in Iudæa hoc factum est. Etenim & illic multa patiebãtur grauia. Si aũt prędicaus Iudaica hæc passus est, q̃ si prædicasset ea, quæ sunt glorię Christi, qũo sustinuissent? Qui purificabatur, non erat tolerabilis: & qũo prædicans tolerabilis fuisset? Cur accusatis nos? quid audiuistis? Nihil tale dixit simpliciter. Apparuit, & oẽs exasperauit. Meritò igitur gentibus sorte obuenit. Meritò longè missus est, etiã illic docturus gentes, principio Iudæos vocat. Posteà ut rem illis monstrauit, ad gentes abijt. Dicendo aũt, dixit spiritus, non est mirum: nam & angelus dicitur loq ea, quæ dominus ipse locutus est. Benè dixit, inquit, Spiritussanctus: sed ille non item, quando narrat, quis de his, quæ ab angelo dicta sunt, non dicit, Benè dixit angelus: sed, benè dixit dominus, benè dixit spiritus. hoc est, non mihi fides negetur: sed olim hoc præsciebat Deus. Qui cum examinasset, inquit, nihil inuenerunt in me. Oportebat illos etipere, tradiderunt in manus Romanorum, præter vllam necessitatem. Quia illi non potuerunt condẽnare, sed vinctum tradiderunt. G Non quasi habeam aliquid, vt accusem gẽtem meam veni. Vide vt familiares sibi faciat verbis, & alienus esse non vult. Iterũ dogmati locum parat. Non dixit, non accuso: sed, non habeo quod accusem, quanuis tot, & tam grauia passus esset. Sed neque hoc dicit, neq; facit onerosiorẽ sermonem, neq; donare illis videtur. Hoc enim quæritur: Oportebat illos crimẽ intẽdere,

oportebat illos accusare, defendunt ijs per quæ accusant. Vbiq;, inquit, contradicitur, sed etiam vbiq; credunt: nam alij quidem credunt, alij verò discredunt. Vide iterum, quòd non à signis, sed à lege, & prophetis illorum obstruit ora, & vbique hoc facit, quanuis potuisset signa facere. Porrò non iam fidei res fuisset, magnum.n. hoc signũ erat à lege, & prophetis disserere. Deinde ne putes nouum esse, subdit prophetiam,
Esa. 6. c quæ dicit: Auditu audietis magis nunc, quàm tunc & videbitis: & non perspicuè magis nunc, quàm tunc, contra illos, qui non crediderunt dicta sunt. Quid igitur? illud præter prophetiam crediderunt, Populo huic incredulo inquit. Non conuicia sunt hæc, sed offendiculum tollũt, ipsi, in-
H quit, & audient. Quid igitur nobis loqueris? hæc nesciebas? Etiam, sed vt persuadeã, & rationem reddam, nulliq; dem occasionem. Loquebatur, inquit, cum fiducia nullo prohibente. Prædicatur aliquando liberè, sed cum prohibitione. Libertatem illius in loquendo nihil prohibebat, vel morabatur. Vides dispensationem dei. Dimittit sitibundum auditorem, hoc & exteri faciunt. Omnia enim scire ignauum, ac negligentem facit. Loquebatur, inquit, de regno dei. Vide, nihil sensibile, nihil de præsentibus loquitur, sed spe illos pascebat, cum non posset ostendere à suo statu. Post
Ro. 15. c biennium autem quid dicimus? In Hispaniam ire festino, & spero, inquit, transiens inuisere vos, ad nos autem ex parte. Vides quomodo omnia præuidebat sanctum, & diuinum caput illud Paulus, qui omnibus cœlis sublimior, qui animam habebat omnia simul comprehendere valentem, qui primas partes tenet, cuius, vel solum nomẽ nouisse, ad excitandas animas, ad sobrietatem seruandam, adque excutiendum somnum sufficit. Suscepit illum Roma vinctum, à mari venientem ex naufragio seruatum, & liberata est ab errorum naufra-
I gio, quemadmodum rex quidam, post na-
Ibid. ualem pugnam, & victoriam in regalissimam aulam istam ascendit. De hoc inq;
Ibid. f Veniam, & refocillabor vobiscum in pleni-
Sup. 24 f tudine benedictionis euangelij. Et iterum: Eo ministraturus in Hierusalem. Hoc est quod dicit: Eleemosynas facturus genti meæ, & oblationes, adueni. Iam ferè cœlo propior erat. Suscepit illum Roma vinctum, & vidit coronatum, ac celebratum. Illic refocillabor vnà vobiscum. Hoc autem initium cursus iterum erat, & triũphos triumphis inexpugnabilis coniunxit. Corinthus illum biennio detinebat, Asia triennio, Roma quoque biennio. Posteà iterum ascendit, quando etiam consummatus est. In prima mea defensione, inquit, nullus mecum aderat. Ita tũc trãsfugit, & cum omnem implesset orbem, vitam sic finiuit. Quid vis discere? quæ post 2. Ti. 4
hæc? Et illa talia sunt vincula, tormenta, c
pugnæ, carceres insidiæ, calumniæ, ac mortes quotidianæ. Vidisti illius paruam partem: ita se habent, & reliqua. Vnam cœli partem si videris, quocunque ieris, videbis talem. Ita se habent, & Pauli acta. Vidisti ex parte, omnia talia sunt periculis plena. Cœlum erat ille, Solem habens iustitiæ non talem qualis ille est, atque adeò vir ille cœlo melior est. Parum ne hoc esse putas? Quando apostolum dixeris, statim om K
nes illum cogitant, sicut appellato Baptista, Ioannem. Cui comparauerit quis illius verba? mari vel Oceano? sed nihil par est: illo sunt verba eius copiosiora, puriora, & profundiora. Et sic non peccarit quis, si cor Pauli mare etiam, ac cœlum dixerit, cum ob puritatem, tum ob profunditatem. Mare est, nauigantes non a ciuitate in ciuitatem, sed à terra in cœlum vehens. Si quis in hoc mari nauigauerit, secunda aura nauigat. Non est in hoc mari ventus, sed pro vento Spiritussanctus diuinus, qui in illo nauigantes animas vehit, non est ibi procella, non est scopulus, non est bellua, sed omnia tranquilla sunt. Mare est portu tranquillius, & securius, nihil habens salsum, sed purum, acduleem laticẽ, Sole lympidiorem, & magis perspicuum. Mare est non gemmas habens, vel purpuras id genus, sed his multò meliora. Qui vult in hoc pelagus descendere, non opus habet natatione, vel remo, sed magna gratia: inueniet autem in eo omnia bona, quę sunt in regno cœlorum, & poterit fieri rex, & totum mundum accipere, inque summo honore esse: qui in hoc mari nauigat, nunquàm naufragium faciet, sed omnia L
benè sciet. Et quemadmodum ij, qui imperiti sunt maris suffocantur, ita & hic fit: id quod & hęreticis euenit, qui plus, quàm vires ipsorum permittunt, attentant: oportet sanè profunditatem nosse, vel non attentare. Nauigaturi hoc pelagus, pauperes simus,

1. Co. 3. simus, ac humiles. Non possum, inquit, vo
a bis loqui tanquam spiritualibus, sed tanquàm carnalibus, nullus sine patientia ingrediatur hoc pelagus, paremus nobis nanes, studium, alacritatem, preces, vt in silentio hoc pelagus transeamus. Etenim aqua hæc viuens est, sicut siquis os igneum capiat, talem Pauli os speciem habet: & quemadmodum siquis gladium acutum capiat, sic talis incomprehensibilis erit. Vt autem Paulina intelligantur, vita pura opus est. Propter hoc enim dicit, quoniam segnibus auribus facti estis. Est enim & aurium infirmitas, nam sicut infirmus stomachus sanos, & difficilis concoctionis cibos non suscipit: ita etiam anima torpida, inflata, æstuans, sterilisque ac eneruis spiritualem sermonem accipere non poterit.
Ioã. 6. f Audi dicentes discipulos: Durus est sermo hic, quis poterit audire illum? Si autem fortis esset, ac sana, omnia facilia, omnia integra leuiora, ac sublimiora fierent, immo summa peterent, & in excelsum tollerentur. Hæc igitur scientes, parantes animam etiam æmulemur Paulum, & imite- M
mur fortem illam, ac adamantinam animam, vt per vestigia eorum, qui sic vixerunt, euntes, possimus vitæ istius pelagus pernauigare, & in portum sine fluctibus peruenire, bonaque diligentibus Deum promissa assequi, gratia & humanitate domini nostri Iesu Christi, cum quo patri simul, ac sancto spiritui gloria, imperium, honor, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Homiliarum. lv. diui Ioannis Chrysostomi in acta Apostolorum finis.

†Habes in vltimo tomo ad populũ Antiochenum homilia. xix. Contra irascentes. Item homilia. xl. de pœnitètia, & quòd non oportear de seipso lapsum desperare, vel torpescere. Item homilia. liiij. Quòd non datur pariter secundum deum, & seeũdum mundum gaudere: & contra eos, qui ebrietati vacant, & delicijs: Ex actibus apostolorum.

BEATI IOANNIS CHRYSOST.
A EPISCOPI COSTANTINOPOLITANI,
de laudibus Pauli Apostoli.

HOMILIA PRIMA.

Nihil prorsus errauerit, qui pratum insigne quoddam virtutum, & paradisum spiritalem Pauli animum nuncupauerit: tam mira enim gratia floruit, tamque huic gratiæ congruente vitæ perfectione resplenduit: quoniam enim vas electionis effectus est, & benè seipsum emendare curauit, largissimè in eum sancti spiritus munus effusum est. Vnde & mirabiles nobis fluuios genuit, non secundum paradisi fontes quatuor tantùm, sed multò etiam plures, & quotidie fluentes: nec terram rigantes, sed animas hominum ad producendum virtutum germina su-
B scitantes. Quis ergo ad explicanda virtutum germina sensus, quis ad explicanda istius merita sermo sufficiet? Quæ autem lingua laudibus eius inuenietur, æqualis, cum omnia, quæ sunt in hominibus bona, vna anima possideat, & ea cuncta plenè, atque cumulatè, quæ non solùm hominum sunt: sed quod amplius est, angelorum? Nequaquam ergo possumus eius explicare præconia, nec tamen ideirco reticebimus, quin potius pauca dicemus. Est enim hoc maximum laudis genus, cum orationis copiam virtus exuperat, & magnitudo laudati: sicque vinci nobis est multò gloriosius, quàm sæpe vicisse. Vnde igitur opportunius laudum eius sumemus exordium? Vnde, inquam, incipiemus aliunde, nisi ab hoc ipso primum, vt ostendamus eum bona omnium possidentem? Siuè enim prophetæ potentius aliquid in se ostenderint, magisque mirabile, siuè patriarchæ, siue iusti, siue apostoli, siue martyres: hæc omnia simul colligens Paulus habet cum

Universidad de Deusto Biblioteca

tanto cumulo, cum quanto nullus eorum:
Ge.4.a bonum, quo excellebat, impleuit. Hoc itaque diligentius intuere. Abel obtulit sa-
C crificium, & inde laudatur: sed si Pauli hostiam adducamus in medium, quàm cœlum a terra superior apparebit. Quam ergo vultis, vt memorem? Non enim vna tantùm est, siquidem semetipsum per dies singulos immolabat: quam tamen rursus hostiam dupliciter offerebat, cum quotidie moriens, tum corpori suo mortificationem sine intermissione circunferens. Nam & ad pericula iugiter parabatur, consummans voluntate martyrium, & naturam in se mortificando carnis, nihil minus, quàm immolatæ hostiæ deo munus implebat, immo etiam multò amplius. Non enim oues offerebat, aut boues: sed semetipsum per dies singulos dupliciter (vt diximus) immolabat: propter quod confitendo dicebat, Ego enim iam immolor: sanguinem vtique suum immolationem vocans. Neque verò his tantùm sacrificijs contentus fuit, sed quia seipsum consecrauerat Deo, etiam orbem vniuersum studuit offerre: qui terram videlicet, ac mare, Græciam, simulque Barbariem, omnemque prorsus, quanta est sub cœlo, regionem, quasi volitans circumiuit, non simplici labore, veluti in vacuum itinera percurrens: sed peccatorum spinas pariterque euellens, & verbum seminans vbique pietatis, fugans errores, veritatem reducens, ex hominibus angelos faciens: quinimmo ipsos homines quasi ex dæmonibus in angelos prouehens. Propter quod
D iam hinc post sudores plurimos, ac tro-
Phi.1.c phæa innumerabilia transituros pro discipulorum consolatione dicebat: Sed etsi immolor super sacrificium, & obsequium fidei vestræ, gaudeo, & congratulor omnibus vobis propter quod & vos gaudete, & congratulamini mihi. Quid nam igitur huic bestiæ reperitur æquale, quam Paulus sancti spiritus gladio immolauit, quamque in illo altari obtulit, quod su-
Ge.4.b pra cœlos locatum est? Sed Abel dolo germani percussus occubuit: atque hinc effectus est clarior. Vt ergo innumeras tibi ostendam mortes, tot vtique, quot etiam dies beatus iste in prædicatione vixit, si verò eam quoque vis nosse mortem, quæ nouissimè etiam rebus impleta est, Abel quidem a fratre, vt nihil a se læso, ita nullis affecto beneficijs interemptus est: Paulus verò ab eis interfectus est, quos innumeris malis cupiebat eripere, & propter quos sustinuit vniuersa, quæ passus
Ge.6.b est. Sed Noe iustus in generatione sua, atque perfectus, & solus erat talis in cunctis: sed & Paulus solus inter omnes talis inuentus. Et ille quidem tantummodo legitur se seruasse cum liberis, hic autem multo sæuiore mundi inundante diluuio, non arcam coaptando compagibus tabu-
E larum, sed epistolas componendo: non duos, vel tres, aut quinque cognatos, sed vniuersum prorsus orbem mergi periclitantem ex medijs fluctibus liberauit. Nec verò hæc erat talis arca, vt vno circunferretur loco, quæ vtique orbis terrarum terminos comprehendit. Nam vsque nunc omnes in hanc arcam Paulus inducit, quam certè capacem saluandæ multitudinis præparauit, quæ suscipiens irrationalibus penè animalibus stultiores, imitatores effecit angelorum. Et hinc quo-
Ge.8.a que illam vicit arcam, quia illa quidem b
coruum recipiens, coruum rursus emisit, & includens lupum, feritatem eius mutare non potuit: hæc verò accipitres milluosque suscipiens fecit columbas, & excludens omnem irrationalitatem, atque ferocitatem, mansuetudinem spiritus introduxit: manetque hodie hæc arca nauigans, nec tamen aliquando dissoluitur, nec valet tabulas eius vlla malitiæ laxare tempestas: quin potius ipsa tempestatis motus nauigando compescit, quod satis consequenter effectum est. Non enim bitumine, aut pice, sed sancto spiritu eius tabulæ sunt perunctæ. Sed Abra-
Ge.12.a ham mirantur omnes, qui cum audisset:
F Abraham exi de terra tua, & de cognatione tua: & domos reliquit, & patriam, & amicos, atque cognatos, quorum omnium iacturam solo diuini præcepti amore pensabat: nam & nos eum propterea miramur. Sed quis Paulo possit æquari: qui non modò patriam, cognatos, ac domum, sed seipsum quoque, ac mundum reliquit: immo etiam cœlum, & cœlum cœli, & hæc omnia Christum suscipiendo despexit: vnum pro cunctis, & solum, id est Christi charitatem requirens, neque Ro.6.g
præsentia inquit, neque futura, neque altitudo, neque profundum, neque alia creatura poterit nos separare a charitate dei, quæ

quæ est in Christo Iesu dño nostro. Sed
Ge.14. Abraham seipsum in periculum tradens
b.c hostibus filium fratris eripuit: at Paulus non fratris filium, neque tres, aut quinque vrbes, sed orbem vniuersum de diaboli ex extorsit manu, innumerabilia per dies singulos pericula sustinēdo, propriisque mortibus maximam securitatem aliis comparando. Caput bonorum, eiusque culmen philosophiæ est, quòd filium voluit immolare: hic quoque inueniemus Paulum primatum tenentem, qui non filium, sed semetipsum, vt dixit, millies immolauit. In
Ibi. 26. Isaac quidem aliquis admiratur, & quidē
d.e.g. plura, sed præcipuè patientiam quoniam puteos fodiēs, & de proprijs exagitatus labo
G ribus resistebat minimè: sed factos à se puteos obrui patiebatur, atq; ad alium semp migrabat locum. Neque collecta seruorū manu in aduersarios irruebat, sed propria a possessione vbique cedebat, quoadusq; iniquissimam illorum expleret cupiditatem. Ad Paulus non puteos cernens lapidibus obrutos, sed proprium corpus non solùm, sicut ille, sedebat, sed etiam à quibus lapidabatur, in cœlum studebat euehe te. Quanto enim amplius obruebatur fons iste, tantò erumpebat magis ac plures ex se fluuios effundendo manabat. De longa
2.Co.15 nimitate ac patientia huius filij Iacob ad
d miratur scriptura. Et quæ nam illa est adamantina prorsus anima, quæ Pauli patientiam possit imitari? Nequæ enim bis septemannorum, sed totius vitæ seruitium pro sponsa pertulit Christi, non adustus solùm æstu diei, & noctis gelu, sed tentationes mille perpetiens. Et nunc quidem verberibus, nunc verò lapidibus cæsus, atque collisus, & nunc quidem cum bestiis, modò autem fluctibus pugnans, modò etiam nimiæ, atque continuæ reluctās fami, diebus, atque noctibus, & inter certamina vbique resiliens, captas oues ex dia-
Ge.39.c boli faucibus extrahebat. Sed & Ioseph
H pudicitiæ virtute decoratus est: at ego ve-
Gal.6.d reor ne iam ridiculum sit hinc Paulū velle laudare, qui semetipsum mundo crucifigens, non solùm humanorum corporum pulchritudines, sed etiam omnia, quę videntur rebus clara, atque decorata, ita cernebat: quemadmodum nos fauillam, cineremque despicimus, qui quasi mortuus prorsus ad mortuum immobilis permanebat. Itaque cum tanta animi cura comprimeret incentiua vitiorum, & naturæ nihil humanum ab aliquo aliquando perpessus est. Stupent certè Iob omnes homines, & valde vtique conueniēter. Est enim ille athleta mirabilis, & qui Paulum ipsum velut ex aduerso possit aspicere ob patientiam, puritatemq; vitæ, ob testimunium dei propter illam cum diabolo fortissimam pugnam, propter victoriā, q̄ pugnam secuta est: at Paulus non mensibus tantùm, sed annis plurimis in agone perdurans, tam clarus emicuit, non terræ gleaba saniem carnis eradens, sed in ipsius intelligibilis os leonis frequenter incurrens, & pugnans aduersus tentationes innumeras, omni erat lapide tolerantior, q̄ non à tribus, aut quatuor amicis, sed à cunctis infidelibus, à falsis etiam fratribus op
I probria sustinebat, conspuatus ab omnibus, atque maledictus. Sed illius erat magna hospitalitas, & cura pauperum, nec nos quidem istud negamus: sed Pauli eam liberalitate inferiorem docemus, & tantò inferiorem, quantò anima est corpus inferius: Quam enim ille curam impendebat carne debilibus, hanc iste animabus morbidis exhibebat, nūc mittens sensibus claudicātes dirigēdo ī recti itineris incessū nunc nuditate deformes stola cœlestis philosophiæ vestiendo. In corporalibus quoque beneficijs tantò ille superabat, quātò est amplius in fame, & nuditate viuentem indigentibus fere præsidium, quàm id ipsum de diuitiarum affluentia ministrare. Nam illius quidem omni aduenienti aperiebatur domus, huius verò anima vniuerso patebat orbi, ac fidelium populos benignæ mentis recipiebat hospitio, dicens: Non angustiamini in nobis, angustiamini autem in visceribus vestris. Et ille qui
2.Co.6 dem cum oues & boues haberet innume
c ras, erat in pauperes liberalis: hic verò nihil amplius corpore suo possidēs, in hoc ipso sufficienter indigentibus administrabat: quod alicui ipse commemorans. Necessitatibus, inquit, meis, & his qui mecū erant ministrauerunt manus istæ. Corpo poris enim sui operam velut ex quadam
Act.20. possessione fructus esurientibus deputa-
g bat. Sed vermes videlicet, atq; vulnera,
K sæuos atq; intolerabiles sancto Iob infere bāt dolores: & ego fateor: sed si per tā multos annos Pauli verbera, & cū iugi fame ēt nuditatē catenas carcerem, insidia, periculaque

Universidad de Deusto Biblioteca

ſulaque conſideres, quę à domeſticis, ab extraneis, à tyrannis, à toto poſtremo patiebatur orbe: addas hoc etiam his profectò amariora, id eſt ꝓ eis qui labebantur, dolores, ſolicitudinem, quam pro eccleſiis, vſtionem, quam pro ſcãdalizatis ſingulis perferebat, videbis, quàm erit omni ſaxo durior anima iſta perpetiens, & ferrũ, atq; adamantem ſuperans. Quæ enim Iob corpore, hæc Paulus mẽte ſuſtinuit, quæ omni verme moleſtior de ſingulis quibuſque labentibus mœſtitia conſumebat. Vnde & iuges lachrymarum ex eo fontes non diebus ſolùm, ſed etiam noctibus affluebant, omnique muliere parturiente vehementius affligebat in ſingulis, propter qd etiã
Gal,4.c dicebat: Filioli mei, quos iterum parturio: &c. Quem verò iam quiſpiã poſt Iob putet eſſe mirabilem? Moſen profectò, ſed hunc etiam Paulus ſatis eminenti virtute tranſcendit, cuius quidem ſunt multa alia præclara. Sed caput illius ſanctæ animæ, atque faſtigium eſt, quoniam pro Iudęorum ſalute deleri elegit ex libro vitę ſed Moſes cum cæteris optauit perire, Pau
L lus pro cæteris, Non enim cum pereunti-
Exo.32 bus perire voluit, ſed vt ſaluarentur alij ip
g ſe de gloriæ æternitate decidere. Et ille quidem Pharaoni, hic autem diabolo quotidie repugnabat. Et ille pro vna gẽte iſte verò pro vniuerſo orbe certauit, non ſudore, ſed ſanguine vice ſudoris vndiq; profluente: cum non ſolùm habitabiles mundi partes, verumetiam deſerta ad cultum religionis adduceret, nec ſolùm Græcorum populos, verumetiam Barbarorum. Poteram quidem & Ieſum Naue, & Samuelem, & alios prophetas in comparatione vocare: ſed ne ſermonẽ faciam longiorem, ad ipſa eorum capita condeſcendam: Cum enim iſtis excellentior apparuerit, nulla prorſus de alijs ambiguitas relinquetur. Qui nam ergo eminentiores videntur? quis poſt hos alius, niſi Dauid, & Helias, & Ioannes, quorum vnus prioris, alter ſecundi eſt præcurſor aduentus? propter quod etiam nominis communione coniuncti ſunt. Quid igitur in Dauid prę cipuum reperitur? proculdubio hoſpitalitas, atque erga deum ſernẽs amor. Et quis amplius, immo quis ita vt anima Pauli hæc vtraque compleuit. Admirandum autem in Helia ego minimè reor, quia cœlum clauſit, quia induxit famem, quia ignem de cœlo ſermone compluit: ſed quia zelauit pro deo, erat in hoc men- M
tis affectu ipſo igne vehementior, Sed ſi Pauli zelum diligenter inſpicias tantò eum inuenies celſiorem, quantò ille prophetis cæteris eminebat. Quid enim verbis illis reperiatur æquale, qui gloriam domini zelando dicebat: Quoniam optabã ego anathema eſſe pro fratribus meis, Ro.9.a
qui ſunt cognati mei ſecundum carnem? Propterea è cœlis ſibi ꝓpoſitis, ac prẽmiis & coronis, tardauit atque diſtulit, dicens: Permanere autem in carne, neceſſarium eſt propter vos. Propterea non ſolùm Phil.1.c
iſtam, quæ cernitur, ſed illam quoque quæ intelligitur, creaturam, nequaquam, ſufficere ſibi credidit, ad oſtendendum zelum & charitatem, qua ardebat in Chriſtum: ſed etiam aliam, quæ non eſt ſermone formauit, vt quòd tota voluntate cupiebat exprimeret, Sed Ioannes in cibum locuſtas, & mel ſylueſtre ſumebat: at Paulus Mat.3.a
ita in mundi ſtrepitu, quemadmodum ille in eremi quiete verſatus eſt: non quidem paſtus locuſtis, aut melle ſylueſtri, ſed multò his victu viliore contentus, ac ne neceſſariò quidem indulgens cibo, præ feruore, & ſtudio prędicandi. Verùm illius aduerſus Herodem apparuit magna Mat.6.c
conſtantia, at iſte non vnum, aut duos, aut tres, ſed innumeros in ſimili poſitos poteſtate corripuit, immo longè illo ſæ A
uiores tyrannos. Reſtat, vt Paulum iam angelis comparemus. Ideoq́ue relinquentes terram, ad cœlorum faſtigia tranſeamus. Sed nullus ſermonis noſtri accuſet audaciam. Si enim Ioannem, & ſacerdotes dei ſcriptura angelos nominauit: quid mirum, ſi præſtantiorem omnibus Paulum illis virtutibus conferamus? Quid ergo in angelis magnificum prædicamus? profectò quia cum omni cura obediunt deo. Pſ.102.
Quod Dauid quoque admirando dicebat d
Potentes virtute, facientes verbum illius, & cætera. Huic enim bono æquale eſt nihil. Prorſus etiãſi ſint millies incorporei: hoc eſt enim quod maximè præſtat eos beatos, quia obediunt præceptis dei, quia eũ in nullo aliquando contemnunt. Hoc igit & in Paulo plenè animaduerti poteſt cum, omni diligentia, & cautione ſeruatum. Non autẽ ſolũ ſermonẽ eius impleuit, verumetiam præcepta ſuper, quæ prę 1.Co.9.
cepta hoc ꝓpe declarãs, ait: Quæ eſt ergo c

merces

merces mea, vt euangelium prædicans,
Pſ.103. sine ſumptu ponam euãgelium dei? Quid
a verò aliud in euangelio propheta miratur?
B Qui facit, inquit, angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos ignem vrentem. Sed hoc etiam in Paulo poſſumus inuenire, qui velut ignis, ac ſpiritus totum terrarum percurrit orbem, percurrendoq́ue purgauit. Sed necdum cœlum iſte ſortitus eſt, & hoc omnino mirabile: quia talis verſabatur in terris, & mortali adhuc carne circundatus, cum incorporalium poteſtatum virtute certabat. Quanta ergo ſumus condemnatione digni, cum vno homine bona omnia in ſe congregante, ne minimam quidem eorum partem ſtudemus imitari? Hæc aſſiduè mente voluentes, & noſipſos inculpabiles præbeamus, & ad illius zelum ſtudeamus accedere, vt ad eadem bona peruenire mereamur, gratia, & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, cui gloria, & imperium, in ſecula ſeculorum, Amen.

Homilia ſecunda.

QVid ſit homo, & quanta naturæ noſtræ nobilitas, quantæq; capax virtutis, hoc vel præcipuè ex omnibus Paulus oſtendit, qui nunc ſtetit aduerſus crimina tiones humanæ creaturæ clariſſima pro deo voce reſpondens, cohortans ad ſtudia virtutis, & impudentiſſima blaſphemantiũ ora concludens: docens quoq; quòd inter
C angelos homineſq; non grãde ſit mediũ, ſi tamen noſipſos diligentius excolamus. Non enim aliam ille eſt ſortitus naturam, nec diſſimilem nactus animam, neque alterum habitans mundum, ſed in eadem terra, eademq́ue regione, ſub eiſdem etiam legibus nutritus, & moribus, cunctos qui nunc ſunt homines, vel fuerunt, altius virtute tranſcendit. Vbi igitur illi nunc ſunt, qui vitia in procliui, virtutem in arduo collocauerunt? Hic enim palãm illis re-
1.Co.4 pugnat, dicens: Quod enim in præſenti
d momentaneum eſt, & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum in nobis gloriæ pondus operatur. Si autem huius tribulationes inueniuntur leues, quantò magis hæ, quæ ſunt in nobis voluptates? Neque verò hoc ſolùm in illo mirabile eſt, quòd præ abundantia deuotionis quodammodo non ſenſit dolores pro virtute ſuſceptos: ſed etiam quòd virtutem ipſam pro mercede penſauit. Nam nos equidem pro ea, nec mercede propoſita certamus, quam ille complectens etiam ſine præmio diligebat, cuncta illa, quæ aſperitate ſui videntur impedire virtutem, cum omni magnanimitate perpetiens: qui neque infirmitatem corporis, neque multitudines circunſtantium vndique negociorum, neque tyrannidem naturæ, neque quicquam aliud omnino cau D
ſatus eſt: cùm vtique maior illi, quàm cunctis & militiæ principibus, & regibus terræ eſſet cura commiſſa. Sed quotidie celſior, quotidie aſſurgebat ardentior, & intentis ſibi periculis noua ſemper alacritate pugnabat, idq́ue ſignificans, dicebat: Eorum, quæ retrò obliuiſcens, in ea verò Phi.3.c
quæ priora ſunt extendens me, qui cum ſibi iam mortem imminentem videret, ad Phi.2.c
communionem, delectationemq́ue gaudij alios prouocabat, dicens: Gaudete, & congratulamini mihi, ac periculis, iniurijs, opprobrijsq́ue propoſitis, rurſus exultat, & Corinthijs ſcribens, ait: Placeo mihi in periculis, & in infirmitatibus meis. 2.Co.12
Cum vtique hæc ipſa eſſe dicere arma iuſtitiæ, oſtendens hinc ſibi fructum maximum prouenire. Itaque cum inter medias inimicorum verſaretur inſidias, ouans tamen de omni eorum referebat impugnatione victorias, & vbique cæſus verberibus, affectus iniurijs, atque maledictis, quaſi triumphales pompas ageret, crebra trophæa ſtrueret, orabat, gratiasq́ue referebat deo, dicens: Deo autem gratias, qui ſemper triumphat nos. Itaque ad confu- 2.Co.2
ſionem, & iniurias, quas ob prædicandi b
ſtudium ſuſtinebat, magis quàm ad bono E
rum oblectamenta properabat, mortem potius, quàm vitam appetens: paupertatem, quàm opulentiam: & multò amplius laborem deſiderans, quàm alij requiem poſt laborem: ac mœrorem magis eligens, quàm alij voluptatem: ſtudioſius pro inimicis orans, quàm alij aduerſus inimicos. Conuerterat enim orbem terrarum: immo nos eum verè peruertimus. Ab illo autem ſic cuſtoditus eſt, quemadmodum à Deo fuerat inſtitutus. Illa enim omnia, quæ appetebantur à Paulo naturæ congrua: hæc verò quæ idem ille fugiebat, contraria iudicantur. Vnde iſtud probari poteſt? Homo enim

Universidad de Deusto Biblioteca

mo enim cùm esset Paulus, ad illa tamen magis, quàm ad ista currebat. Vnum enim illi formidandum erat, atque metuendum offensa nimirum dei, nec quicquam aliud omnino. Ergo nec desiderabile illi aliud erat, nisi placere semper deo. Non dico quia nihil præsentium desiderabat, sed nec ipsorum aliquid futurorum. Non enim mihi dicas vrbes, & gentes, exercitus, prouincias, pecunias, potestates: hæc enim ille quasi arenam vilia reputauit, sed ea ipsa penè, quæ promittuntur in cœlis, & tunc eius ardentem in Christo amorem videbis. Hic siquidem præ illius dulcedine,
F non angelorum, non archangelorum admiratus est dignitatem, nec quicquam horum simile concupiuit. Quod enim erat maius omnibus, Christi amore fruebatur, cum hoc beatiorem se cunctis putabat, sine hoc autem, neque dominatuum, neque principatuum socius esse cupiebat: sed cum hac dilectione magis esse extremus optabat, immò etiam ex numero punitorum, quàm sine hac inter summos, & honore sublimes. Hoc enim erat illi maximum, & singulare tormentum, ab hac charitate discedere: hæc illi erat gehenna, hæc sola pœna, hæc infinita, & intoleranda supplicia. Sicut enim perfrui charitate Christi hoc illi vita, hoc mundus, hoc angelus, hoc præsentia, hoc futura, hoc regnum, hoc promissio, hoc bona videbantur innumera: præter hęc verò nihil in tristium parte ponebat. Horum enim qui hic habentur, nihil asperum, nihil etiam suaue reputabat. Sic despiciebat vniuersa, quæ cernimus, vt solet herba iam putrefacta contemni. Tyrannos verò ipsos, ac populos spirantes furorem, velut esse quosdam culices existimabat. Mortem verò, & cruciatus, & mille supplicia, quasi ludum putabat esse puerorum, dũmodo propter Christum aliquid sustineret. Tunc enim tunc, & amplectebatur libenter, & decorabatur
G vinctus catena magis, quàm diademate coronatus. Etenim coarctatus carcere habitabat cœlum, ac libentius verbera excipiebat, & vulnera, quàm alij brauia diripiunt: & dolores non minus, quàm præmia diligebat, cum ipsos vtique dolores loco duceret præmiorum: propterea enim illos, & gratiam nominabat. Quem sensum diligenter attende: præmium certè erat dissolui, & esse cum Christo: permanere autem in carne, certamen: Phi.1.c
sed tamen propter Christi desiderium præmia differebat cupiditate certaminis, idque magis necessarium esse ducebat. Et regione verò anathema a Christo fieri optabat. Certamen hoc erat, & dolor, magis autem, & suprà certamen, supraque omnem dolorem. At verò esse cum Christo erat præmium singulare. Paulus tamen propter Christum illud maluit, quàm istud eligere. Sed profectò dicat hic aliquis, quoniam hæc omnia propter Christum suauia esse dicebat: hoc planè etiam ipse confiteor, quoniam quæ nobis sunt causa tristitiæ, hæc illi maximam pariebant voluptatem. Et quid ego pericula, ærumnasque commemoro? In mœrore enim maximo ille versabatur, propter quod dicebat: Quis infirmatur, & ego H
non infirmor? quis scandalizatur, & ego 2. Co.ii
non vror? Et si in mœrore dicat quoque g
quis inesse aliquam voluptatem: multi enim illorum, qui filiorum mortibus vulnerantur, aliquid consolationis accipiunt, cùm fleribus manent, magisque dolent, cum dolore prohibentur. Sic igitur & Paulus nocte, & die consolationem excipiebat ex lachrymis, nullus siquidem tanto affectu mala propria, quàm ille deflebat aliena. Quemadmodum enim illum opinaris afflictum, cum perditionem Iudæorum dolet, qui vt illi salui Ro.9.a
fierent, seipsum a cœlorum gloria cupiebat excludi? Et vnum hoc manifestum est, quia scilicet non saluari illos acerbius æstuabat, quàm seipsum perire: aut si non acerbius, nunquam aliud optasset: quod vtique quasi tolerabilius elegit. Qui cum certè spe maxima futuri præmij pasceretur, non perfunctoriè aliquid optabat, sed clamabat dicens: Quoniam tristitia est mihi magna, & continuus dolor cordi meo. Hunc ergo de singulis, vt ita di- Ibid.
xerim, habitatoribus mundi tam vehementer dolentem, & in commune pro cunctis, & Gentibus videlicet, & Iudęis, & pro I
vno quoque peculiariter lamentantem: cui nam rerum aliquis poterit comparare, cui ferro, cui adamanti? Quid nam aliquis illam appellet animam, auream ne magis an adamantinam? Nam & erat omni adamante fortior, & auro gemmisque

que preciosior: & alteram quidem materiam firmitate alteram preciositate superabat. Cui ergo rei hæc ab aliquo anima comparetur? Earum quidem quæ sunt omnino nulli. Quod si vel auro adamantis fortitudo, vel adamanti honor daretur auri, tamen fortè aliquo modo cõparatio eius Pauli posset anime conuenire. Sed quid ego adamantẽ, vel aurum ad similitudinem adduco Pauli? Mũdum si è diuerso appendas omnem, & tunc videbis apertè Pauli vergere pondus examinis Sed si enim de his qui in melotis, & specubus, in exigua orbis parte versantur hoc dictum est, quantò magis nos dicemus Paulum mundo, & omnibus, quæ in mundo sunt, digniorem? Si igitur eo mũdus dignus non est, sed fortè vel cœlum, sed istud quoque inuenitur inferius. Si.n. iste non solùm cœlum, sed quæ habentur in cœlis dei postposuit charitati, quomodo non magis dominus, qui tantò est benignior Paulo, quantò malitiam bonitas antecellit, innumeris eum cœlis iudicat digniorem? Non enim quantum nos diligit deus, tantum à nobis diligitur ipse: sed tãtò effusius, quantùm nec sermo quidem
K sufficit explicare. Consideremus ergo quãtis illum honoribus etiam ante tempus resurrectionis extulerit in paradisum rapuit & in cœlum tertium subleuauit, ineffabi-
2. Cor. lis arcani fecit esse participem, taliumque
12.a mysteriorum conscium, quæ nulli hominum fas fuerit confiteri. Nec immeritò siquidem Paulus in terra gradiens, sic se agebat in cunctis, quasi angelorum societate frueretur. Nam passibili adhuc colligatus corpori, illorum perfectione gaudebat, tantisque fragilitatibus subditus, in nullo inferior supernis virtutibus apparere certabat. Nam, & tanquam pennatus totum docendo peruolauit orbem, & velut incorporeus labores omnes periculaque contempsit, & quasi iam cœlum possidens, cuncta prorsus terrena desperit, & tanquam cum ipsis iam incorporeis degeret, ita iugi mentis intentione vigilauit, & angelis quidem sæpe diuersarum gentium cura commissa est, sed nullus illorum ita creditum sibi populum gubernauit, vt Paulus vniuersum gubernauit orbem. Neq; verò dicas, quia hæc nõ perficiebantur à Paulo. Hoc etiam nos fatemur, Sed etsi ipse non erat qui cuncta cõplebat, nequaquam tamen ab eorum laudibus separatur: quia vtique dignum tan- L
tæ se gratiæ præparauit, per quam tam magnifica, & gloriosa perficeret. Michaeli gens commissa est Iudæorum: Paulo verò terræ, ac maria, atque vniuersi orbis habitatio, ipsumque desertum, & hoc non ad iniuriam (quod absit) angelorum: sed ostendimus esse possibile illis hominem copulari, iuxtaque illorum merita consistere. Cuius autem rei gratia, non angelis potius hæc prædicationis cura commissa est? Vt nullum scilicet excusationis colorem de se inueniret anima negligens: ac ne tu ad diuersitatem naturæ confugeres dormiendo. Deinde vt tantò etiam maior operum admiratio nasceretur, quantò de natura inferiore, procederent. Quomodo enim non admirabile hoc, atque improuisum videretur, cum ex terrena lingua sermo prosilieus, mortem fugat, peccata dissoluit, tenebras cæcitatis illuminat, & mutatione mirifica terram, conuertit in cœlum? Propter hoc igitur stupeo virtutem Dei, propter hoc admiror promptum animum Pauli, quomodo se talem studuit exhibere, quomodo se tantæ gratiæ capacem parauit. Vos autem rogo, vt non miremini solùm, verùmetiam imitemini, hoc tam clarum virtutis exemplum: sic nanque poteri- M
mus coronatum eius esse participes. Quòd si aliquis nos dixisse miratur, quia quicunque habuerit Pauli merita, eadem sit etiam habiturus præmia, ipsum audiat ita dicentem: Certamen, inquit, bonum 2. Tim.
certaui, cursum consummaui, fidem seruaui: de cætero reposita est mihi corona 4.b
iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in in die illa iustus iudex. Non solùm autem mihi, sed & his qui diligunt aduntum eius. Vides certè quomodo cunctos in eadem gloriæ communione vocet. Quia igitur omnibus eadem corona gloriæ proposita est, studeamus omnes digni illis bonis, quæ promissa sunt, inuenire. Neque solùm magnitudinem, atque eminentiam in illo debemus considerare virtutum, & promptum illud animi eius atque robustum propositum, per quod ad tantam meruit gratiam peruenire: sed & naturæ societatem, per quam & nobis in cunctis ille participiet: & sic etiam, quæ valde sunt ardua, nobis facilia

facilia videbuntur, & leuia, breuique hoc tempore laborantes, incorruptibilem illã gestabimus atq; immortalem coronam, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui est gloria, & imperium, in secula seculorum, Amen.

A

Homilia tertia.

BEatus Paulus, qui tantam vim humanæ alacritatis ostendit, vt ad cœlum quoque ipsum valeret subuolare, prætermittens angelos, & archangelos, aliasque virtutes, aliquando quidem suo exemplo
1.Co.4. d, & 11.a Christi nos fieri imitatores iubet, dicẽdo:
Eph.5.a Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Aliquando verò de se reticens, ad ipsius nos imitationem dei extendit, dicẽs: Estote ergo imitatores Dei, sicut filij charissimi. Iam verò demonstrans, quia nihil ita hanc imitationem pariat, quàm si ita vi-
Ibidem. uat aliquis, vt bonum eius in commune proficiat, atq; vniuersis vtiliora prouideat, adiunxit: ambulate in charitate: ideò cum dixisset, imitatores mei estote: continuò de charitate disseruit, quia hæc præcipuè virtus homines deo proximos facit. Quantæcunq; enim sint alicuius, inferiorem tenentes locum, cuncta erga hominum studia versantur: vt est contra concupiscentias, vt quod aduersus gulam geritur bellum, vt in auaritiæ interitum acies ordinata, vt cum iracundiæ furore conflictus: diligere verò deum, nobisq; commune est. Propterea & dominus imperabat: orate
B pro calumniantibus, & persequẽtibus vos,
Mat. 5. g vt sitis filij patris vestri, qui in cœlis est. Hoc igitur, & Paulus intelligens cunctorum esse caput bonorum, omni in se studio exprimere curauit. Nemo enim ita dilexit inimicos, nemo erga ĩsidiatores suos tam beneficus fuit, nullus pro afflictoribus suis tãta perpessus est. Non enim ille quid patiebatur, sed naturæ copulam cogitabat, quantoque amplius efferebantur inimici, tanto eorum magis miserabatur insaniam. Vt enim aliquis indulgentissimus pater afficitur erga filium phrenesi comprehensum, cuius quanto magis conuicijs ictibusque pulsatur, tantò eum potius miseratur atque deflet: ita Paulus qui de ipsa magnitudine passionum eorum, à quibus affligebatur, existimaret furorem, maiora illis adhibebat fomenta pietatis. Audi igitur quàm patienter quàm mansuetè nobis pro illis loquatur, qui eum quinquies verberauerunt, qui eum catenis oneraueruntq, qui vinculis sæpe constrinxerunt, qui eius ipsum sitiebant cruorem quiq; illũ quotidie discerpere gestiebant. Testimonium, inquit, illis perhibeo, Ro.10.a quoniam emulationem dei habent, sed non secundum scientiã. Et rursus eos, qui Ibi.11.c
C se supra illos superbius efferebant, refrænans: Noli ait, altum sapere, sed time si.n. deus naturalibus ramis non pepercit, ne fortè nec tibi parcat. Quia enim cognouerat dominicam in illos iã processisse sentẽtiam, quod vnum, & solum erat in sua potestate præstabat. Sæpe lachrymabatur vehementer, & pro illis dolebat: volentes illis insultare prohibebat, atque, inquantũ poterat, laborabat vmbram eis aliquam excusationis obtendere. Et quia propter contumaciam eorum atque duritiam, persuadere illis fidem sermone non poterat, ad orationes conuertebatur assiduas. Fra-
Ro.10.a tres, inquit, voluntas quidem cordis mei, & obsecratio ad deũ fit pro illis in salutẽ. Spe quoq; meliore illos solicitat, dicẽs: Si-
Ibi.11.d ne pœnitentia enim sunt dona, & vocatio dei, vt non pertinacius vsque ad finem de-
Esa.58. d speratione moriantur. Quæ vtique omnia sunt verba amantis, & valde eorum vtilitatibus prouidentis: vt cum dicit, Veniet ex Sion, qui eripiat, & auertat impietates ab Iacob. Mordebatur.n. vehementer, ac penitus diffecabatur, cum eos pereuntes videret, propter quod, & multa solatia huic adhibebat dolori aliquando quidem dicens. Veniet ex Sion, qui eripiat & auertat impietates ab Iacob: aliquando verò, & isti non crediderunt in illorum misericordiam, & vt ipsi misericordiam conse-
D quatur. Facit autem hoc etiam Hieremias
Hie.5.f vim quandam inferens, atq; contendens
Ibi.10. d excusationem aliquam pro delinquentibus inuenire, & nunc quidem dicens: Sed
Ge.3.d peccata nostra restiterunt nobis: & rursus Non est in homine via eius, nec hõ ibit, & diriget iter suum. & rursus: Memento quoniam puluis sumus. Mos etenim est omninò celebertimus, vt hi qui pro delinquentibus deprecãtur, etsi nihil idoneum afferant, ad rogandum saltẽ vmbram quãdã excusationis pro eis opponãt, non certa verborũ proprietate munitam, nec q̃ trahi possit in dogmata, sed quæ pro pereuntibus

tibus tantummodo consoletur dolentem. Non ergo huiusmodi excusationes scrupulosius ponderemus, sed intelligamus esse illas dolentis animæ, & dicere aliquid pro peccatoribus requirentis, iuxtaq; hũc modum hęc, quæ superius dicta sunt, censeamus. Putas autem, quia erga solos Iudæos talis extiterit, ad alios verò, vel domesticos, vel extraneos, non se multò etiam præbuerit mitiorem? His autem, inquit,
1.Co.9. c qui sine lege erant: factus sum, quasi sine lege essem, vt oẽs lucrifacẽtem. Audi igi-
E tur quid ad Timotheũ sit locutus: Seruũ,
2.Ti.2. d inquit, dei non oportet litigare, sed mansuetum esse ad oẽs, doctorem, patientem, cum modestia corripientem eos, qui resistunt, si quando det illis deus pœnitentiã ad cognoscendam veritatem, vt resipiscant à diaboli laqueis, à quo capti tenentur ad ipsius voluntatem. Vis autem probare, q̃ modestè etiam, & cum illis loquatur, qui
2.Co.12 g in peccata corruerunt? Audi quid Corinthijs dixerit: Timeo, inquit, ne cum venero, humiliet me deus apud vos, & lugeam multos ex his, qui ante peccauerunt, & nõ egerunt pœnitentiam super immunditia, & fornicatione, & impudicitia, quam gesserunt: & ad Galatas, Filioli, inquit, mei,
Gal. 4.c quos iterum parturio, donec Christus formetur in vobis. Et in causa eius, qui fuerat fornicatus, non minus & ipso, qui pro peccato suo lamẽtabat, dolet, proq; illo alios
1.Co.2. b deprecatur, dicens: Confirmate in illum charitatem, sed etiam quando illum ab ecclesię corpore separabat, quàm multis hoc lachrymis, gemituq; faciebat. Ex multa,
Ibidem inquit, tribulatione, & angustia cordis scripsi vobis per multas lachrymas, non vt cõtristemini, sed vt sciatis, quoniam charitatem habeam abundãtius in vos, & rursus:
1.Co.9. d Factus sum Iudæis tanquam Iudæus, his qui sub lege erant, quasi sub lege essem, fa-
F ctus sum infirmus infirmis, omnibus omnia factus sum, vt omnes saluos facerem. Vidisti ne quęso animam omnia terrena superãtem? Omnem.n. prorsus hominem deo exhibere cupiebat, & oẽs, quantum ad ipsum spectat, exhibuit, quasi enim vniuersum mũdum genuisset, sic perturbabatur, sic currebat, sic omnes in regnum dei festinabat inducere, docendo, pollicendo, meditando, tum orando pro ipsis, tum etiam ipsis supplicando, & terrendo, & dęmones corruptores animarum fugando, aliquando epistolis, aliquando præsentia, nunc sermone, nunc rebus per discipulos, per semetipsum conabatur erigere labantes, stãtes verò firmare, humi iacentes attollere, sanare contritos, torpentes oleo exhortationis animare, inimicis insonare terribiliter, hostes minaciter intueri, more optimi cuiusdam ducis ac medici, artis suæ instrumenta gestantis, protector ipse bellantium, ipse sedulus ægrotorũ minister, & vnus omnium officiorum personas, & exercitium vbique custodiens. Nec in spiritualibus solùm tam egregium conseruabat ducem, sed in carnalibus quoque plurima solicitudinis, ac prouidentiæ suæ documenta præstabat. Audi itaque quemadmodum pro vna etiam muliere ad vniuersum scribat populum, dicens: Commẽdo autem vobis Phœben sororem meam, G
quæ est in ministerio ecclesiæ, quæ est Cẽ Ro. vlt.
chris, vt eam suscipiatis in domino dignè a
sanctis, & assistatis ei in quocunque negocio vestri indiguerit, & iterum: Nostis, ait, domũ Stephanę, vt & vos subditi sitis eiusmodi. & rursus: Cognoscite quæ huiusmodi sunt. Est enim hoc quoque proprium, & familiare in dilectione sanctorum. Sic enim & Helisæus mulierem illam susceptricem suam, non spiritalibus 4.Re.4.
solùm, verumetiam carnalibus beneficijs b
remunerat, propter quod cum multa solici Ibid.c
tudine, curaque dicebat: Num est tibi sermo ad regem, vel ad principem? Et quid mirum, si commendationes per literas prę stitit Paulus? qui ad se aliquos reuocans, nec de viatico illorum curam gerere dedi-
gnatus est, idque ipsum in epistola sua scri Ad Tit.
bere. Siquidem scribens Tito ait: Zenam 3.d
legis peritum, & Apollo solicitè premitte, vt nihil illis desit. Qui commendans aliquos tam studiosè scripsit atque solicitè, multò magis sicubi vidisset periclitantes, cuncta fecisset. Ad Philemonem quoque propter Onesimum scribens: vide quàm omne impendebat studium, quàm intentè ac solicitè deprecetur. Qui autem pro
vno seruulo maximè fugitiuo, & qui ex H
rebus domini multa subtraxerat, integram, omnique affectu plenam epistolam sine cunctatione composuit: qualis circa alios fuerit perpende. Vnum enim hoc ille pudore dignum putauit, aliquid scilicet pro cuiuslibet salute negligere. Propter hoc agebat omnia, & commonebat: nec omninò

Universidad de Deusto Biblioteca

omnino quicquam pro his, qui saluandi erant, cunctabatur impendere, non verba, non pecunias, non denique corpus ipsum. Qui enim millies seipsum tradiderat in mortem, multò magis si habuisset, nec pecunijs pepercisset. Et quid dico si habuisset, cum probare possim, non pepercisse eum pecunijs, etiam nihil habentem: & ne ambiguum putetur esse, quod dicimus, audi ipsum rursus loquentem. Quoniam,
6.Co.12 c inquit, libenter impendam, & superimpendar ipse pro animabus vestris: & ad Philippenses scribens, ait: Necessitatibus meis, &
Act.20. g his qui mecum erant, ministrauerunt manus istæ: cum verò celsus in omnium consisteret arce virtutum, omnem tamen flammam præcipuo charitatis ardore vincebat vt enim missum in ignem fertur, totum
I profectò ignis efficitur: sic Paulus charitate succensus, totus factus est charitas, qui quasi communis totius mundi esset pater, ita in amore omnium ipsos eorum imitabatur parentes: immo cunctos, non carnales tantummodo, verumetiaam spiritales patres solicitudine, ac pietate superabat: & pecunias, & verba, & corpus, & animam pro his, quos diligebat, impendens. Propter hoc itaque charitatem etiam plenitudinem legis vocabat, & vinculum perfectionis, & omnium matrem bonorum, & initium finemque virtutum: propterea q; dicebat, Finis autem præcepti est charitas
1.Ti.1. b de corde puro, & conscientia bona: & rursus: Non adulterabis, non occides. Et si
Ro.13.c quod aliud est mandatum, in hoc verbo instauratur: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Quia igitur, & initium, & finis, & bona omnino vniuersa dilectio est, vel in ipsa studeamus Paulum imitari: etenim hic illius operis talis effectus est. Non enim proponas mihi mortuos, quos sæpius suscitauit: neque leprosos, quos eadem virtute mundauit: nihil horum requisiit a te deus. Posside charitatem Pauli, & perfectã adipiscetis coronam. Cuius verò ista sententia est? Ipsius nutritoris vtique charitatis, qui eam, & mirabilibus, & signis, & alijs bonis mille proposuit. Quia enim eã ipse abundè, ac vehementer impleuerat, idcirco etiam acrius, atque examinatius vim eius intelligit. Per ipsam etenim ille
K ad tam celsum perfectionis culmen ascendit, nihilque eum ita dignum deo, vt virtus præstitit charitatis: & ideò dicebat, Imitamini dona meliora, & adhuc excel- 1.Co.12
lentiorem viam vobis demonstro, charitatem profectò optimam viam, plenissimãque pronuncians. In hoc ergo, & vigilanter ambulemus, vt & Paulum, immò, & dominum Pauli videre mereamur, & incorruptibiles consequamur coronas, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui est gloria, & imperium, in secula seculorum, Amen.

Homiliæ. iiii.

BEatus Paulus, qui nos hodie congregauit, quiq; terrarum etiam illuminauit orbem, vocationis suæ tempore aliquando cæcatus est, sed illius cæcitas illuminatio totius orbis effecta est. Quoniam n. videbat malè, benè eum excæcauit deus, vt viliter iam videret in reliquum. Simul. n. & documentum ei virtutis suæ præbuit, & in passione eius, figurauit futura, & modũ eius prædicationis edocuit, quòd. s. oporteret eum priora studia penitus excludere, & quasi conniuentem oculis semetipsum vn 1.Co.3.
dique coercere: propter quod ipse idẽ istud d
significãs, clamat: Si quis videtur inter vos L
sapiens, stultus fiat, vt sit sapiens. Nequaquàm ergo potuisset rursum benè videre, nisi prius excæcatus fuisset. Vnde & propriam sapientiam, quæ perturbabatur excludens, fidei se per cuncta committit. Sed nullus hoc audiens, vocationem istam necessitatem putet, siquidem potuit redire vn de discesserat. Multi enim, & in nouo, & in veteri testamento, cum maiora sæpe mirabilia vidissent, retrò (vt legimus) sunt reuersi: vt Nabuchodonosor, vt Iudas, vt Elimas magus, vt Simon, vt Ananias, vt Sapphira, vt vniuersus populus Iudæorum: sed non ita Paulus. Illustrato enim mentis aspectu ad syncerrimum illud lumen cursu tetendit, atque ad cœlum perniciter subuolauit. Quòd si interroges, cuius rei Gal.1.c
gratia sit cæcatus, accipe ipsum loquentẽ: Audistis, inquit, conuersationem meam aliquando in Iudaismo, quoniam supra modum persequebar ecclesiam dei, & expugnabam illam, & proficiebam in Iudaismo suprà multos coætaneos meos, in genere meo abundantius æmulator existens paternarum mearum traditionum. Quia enim vehemens quidem erat, & ferus, frænis quoque vehementioribus indigebat,

ne scilicet impetu ipso eius quo ferebatur
M alacritatis arreptus, prolata à se dei verba contemneret. Propterea igitur furorẽ eius indomitum prius comprimit, concitatos, & præcipites illius iracundiæ fluctus, cæcitatis beneficio redigit inquietem: & tunc demum cœlesti eum domat affatu, ostendens propriè inaccessibilem sapientiam, & supereminentem omnibus diuinæ scientiæ bonitatem, vt diceret cui iam aduersario repugnaret: quem certè non modò punientem ferre non posset, sed nec beneficia conferentem. Non enim ille obscuritatem tenebrarum, sed luminis nimietate cæcatus est. Et cur, inquis, hoc non antè factum est? Ne quæras istud, neq; velis esse curiosior, sed concede incomprehensibili dei prouidentiæ salutes esse hominum notis sibi temporum opportunitatibus ordinanti. Sic enim etiam ipse fatebatur, di-
Ibidem. ceus: Cum autem placuit ei, qui me segregauit de vtero matris meq, vocauit per suã gratiam, vt reuelaret filium suum in me. Nihil tu igitur scruteris amplius, quando hæc dicit, & Paulus. Istud enim tunc vtique fieri oportuit, cum iam scandala vbique creuissent. Ab ipso itaque discamus,
A quoniam nullus ante Paulum, neque ipse
Ioã.15.c Paulus ex se tantummodo eum inuenit, sed ipse se Christus ostendit, & idcircò dicebat: Non vos me elegistis, sed ego elegi vos. Cæterùm, cur antè non credidit, cùm videret resurgere mortuos, ambulare claudos, paralyticos roborari, dæmones effugari? Nullum enim fructum ille ex his omnibus consecutus est, cum tamen nõ ignoraret ista, qui tam erat erga apostolos cu-
Act.6.b riosus, qui certè cum lapidaretur Stephanus astabat, & faciem eius videbat angelico fulgore radiantem. Cur ergo nihil inde lucratus est? Quia necdum vtique vocatus fuerat à Christo. Tu verò hoc audiens, noli vocationem istam, necessitatem putare. Non enim deus cogit homines vocando, sed post vocationem quoque permittit eos propriarum esse dominos voluntatum. Nam & Iudæis seipsum quando oportuit, reuelauit: sed illi pp gloriam quam ab hominibus requirebant, vltrò se offerentem suscipere noluerunt. Verùm hoc loco infidelior quis opponat, atque dicat: Cur me etiam non vocauit è cœlos? Vnde etiam manifestum est, o homo, quia Paulum vocauit de cœlo? Sed credis istud? ergo si credis, hoc ipsum ad signum tibi satiset. Si verò nõ credis, quia è cœlo B
Paulum vocauit: quomodo dicis, cur me etiam non vocauit? Credis, quia ille vocauit, hoc ipsum tibi (vt dixi) abundat ad signum. Crede igitur, nã te quoque è cœlo vocat deus, si habes animam ad obediendum paratam. Quòd si inobediens fis, & corruptæ deprauatæque sententie, ne de cœlo quidem ad te vox dimissa tibi sufficit ad salutem. Quoties autem, & Iudæi vocem audiere de cœlo, in nouo, & inueteri testamento, nec tamen facti sunt idcircò meliores? Nam in veteri Iudæi post mille miracula pro deo vitulũ, quem fecerant, adorauerunt. At verò Hie Exo.23.
rechentina meretrix, quæ nihil omninò b
ex mirabilibus viderat, ostendit tamen fidem in exploratorum susceptione mirabi
lem. Inter ea quoque repromissionis Iudęi Iosue. a
signa cernentes, permanebant lapidibus b
dusiores. Niniuitæ verò Ionam solùm videntes crediderunt, & egerunt pœniten
tiam, & venturam super se iram dei con- Ioã.3.b
uersione pepulerunt. In nouo etiam testa- c
mento sub præsentia ipsius Christi, latro quidem cum crucifixum cerneret, adora- Luc.23
uit: Iudæi verò qui eum spectauerant mor e
tuos suscitantem, & vinxerunt, & affixe- Ioan.11.
runt cruci. Quid autem nostra quoq; ætà d.e
te, nonne ex fundamentis templi, quod Hierosolymis fuit ignis exiliens audentes illud ædificare consumpsit? sicque reliqui ab iniquis conatibus destiterunt, nec C
tamen ab impietate sua atque cæcitate cõuersi sunt. Quanta verò etiam post hæc alia facta sunt miracula: vt cũ super Apollinis verticem fulmen illapsum est, vt cũ ipsius responsa dæmonis transferri à rege sepultum iuxta se martyrem compulerũt, dicentis se alloqui omninò nõ posse, quãdiù proximam illius arcam videret: erat nanque vicina. Post quæ ipsius regis auunculus, qui prophano attactu consecrata deo vasa temerauerat, vermibus exesus interiit. Præpositus quoque regalis ærarii, ob aliam quam ecclesiæ intuletat iniuriam, medius repentè diruptus est: tunc etiam regionis nostræ fontes qui prius flumina ipsa cursu inundante vincebant, subitò in se resiliendo fugerunt, nunquam hoc antè perpessi, nisi post quàm loca illa sacrificij ac victimis inquinauit. Quid verò iã memorẽ famẽ toto prorsus orbe ter-

Universidad de Deusto Biblioteca

tarum cum impio rege dominatam, regis interitum in regione Persarum: ante mortem verò mentis errore perpessum, exercitum in medio barbarorum relictum, & vndiq; velut quodam reti conclusum, reditũ ex illis locis improuisum, atq; mirabilem? Cùm.n.rege impio miserabiliter interempto, alter pius in eius successisset imperiũ, aduersa omnia continuò dissoluta sunt, & exercitus, qui velut in medijs erat retibus inuolutus, nec vllum exitum aliquando se inuenturum esse credebat, dei iam nutu ab hostibus liberatus, omni cum securitate remeauit. Et hæc quidem, quem non valeant ad patrem pietatis attrahere? Quid verò præsentia? nònne etiam multò mirabiliora dicenda sunt? nònne crux prædicatur, & totus ad credendum mundus accurrit? Nònne mors nunciatur, & omnes conuolant? Nunquid non innumeri crucifixi sunt? Nunquid non duo latrones cũ domino pependerunt? Nunquid nõ multi sapientes? Nunquid non multi extiterunt potentes? Cuius igitur aliquando sic nomen obtinuit? Et quid dico potentes, atque sapientes? Nunquid non fuerunt Reges inclyti? Quis ita sibi terrarum orbem tam breui tempore subiugauit? Non.n.varias mihi, atq; diuersas opponas hæreses. Omnes siquidem eundem prędicant Christum, etsi non omnes sanè prædicent, atq; legitimè. Illum.n.omnes prædicant, qui in Palæstina, & natus, & passus, qui Pontio Pilato adiudicante crucifixus est. Hæc igitur cuncta, quę proposui, nònne etiam magis virtutis eius videntur habere documentum, quam illa vox allata de cœlo? Cur.n. nullus ita aliquando regnum, vt hic solus obtinuit, certè cum innumera ex aduerso impedimenta pugnarent? Nam & reges contra euangelium prælati sunt, & tyranni bella gesserunt, & nostra vsque adeò attrita non sunt, vt inde magis fierent clariora. Vnde igitur hæc tanta, tamque admirabilis virtus? Magus scilicet erat? Solus ergo iste magus tam potens fuit? Audistis nempè, quia & apud Persas magi, & apud Indos extiterunt, sint quoque, & modò. Sed ne nomen quidem eorum vsq; sonat. Et ille quidem ex tyrannorum vrbe deceptor, ac maleficus aliquò loci apparuit, ad breui aliquanto tempore in exigua parte orbis refulsit: sed celeriter extinctus, atque deletus est, qui non ecclesiam omninò, nõ populum, non aliquid horum reliquit. Sed quid dico magos, atque maleficos extinctos? Vnde, quæso, omnium deorum templa extincta sunt, & Clodoneus, & Darius, & omnes istæ prophanitatis officinæ silẽt, ac penitus obstructæ sunt? Vnde igitur non solùm crucifixum, sed & etiam pro ipso occisorum fauillas dæmones contremiscunt? Cuius rei gratia, saltem nomen audientes crucis, in fugam resiliunt: cum certè si se res haberet aliter, magis eos oporteret irridere, quàm fugere. An fortè crux quid clarum videtur, ac nobile? Immò è contrario, turpis, & exprobabilis mors. Est enim & vtique pœnalis mors, & omninò teterrima, & apud Iudęos maledicta, & inter gentiles abominanda. Vnde igitur illam dæmones reformidant, nisi de virtute crucifixi? Si.n.illam per se ipsam timerẽt, quanquam & hoc ipsum de his esset indignum: tamen & ante illum, & post illum plerique crucifixi sunt, & cum ipso etiam duo. Quid igitur si inuocet aliquis nomẽ latronis, vel alterius cuiusquam crucifixi, dæmon ne fortè timebit, ac fugiet? Nequaquam, quinimò ridebit. Si verò Iesum addideris Nazarenum, velut ab igne repentè diffugiet. Quid igitur ais? Vnde pręualuit? Quia, inquies, seductor fuit. At non hæc præcepta loquuntur. Deinde & multi seductores fuerunt, & tamen nullus obtinuit. Sed quia magus fuit. Verùm longè aliud eius dogmata contestantur. Sed & magorum multa sæpe fuit copia, nec tamen vllum huius potentiæ nomen auditum est. Sed quia sapiens fuit: at multi fuerunt sæpe sapiẽtes. Quis itaq; similiter obtinuisse dicetur? Nullus.n.aliquando saltem ex parte aliqua huic potentiæ appropinquauit. Vnde liquidò patet, quoniam Christus non fuerit magus, non seductor, sed qui è contrario horum extitit emendator. Et verè diuina virtus, nec vlli omnino superabilis. Idcirco & ipse cuncta vicit, atque perdomuit. Et Paulus cum illa arte vilissima tantam potuit inspirare virtutem, quantam ipse rerum testatur effectus. Homo etenim ignobilis, abiectus, & circunforanus, qui artem exercebat in pellibus, intantum virtute progressus est, vt vix triginta annorum spacio, & Romanos, & Persas, & Parthos, & Medos, & Indos, & Scythas, & Aethiopes, & Sauromatas, & Saracenos, & omne prorsus humanum genus

D E F G

Act.10 a

genus sub iugum mitteret veritatis. Responde igitur, vnde iste opifex vilis, ac publicus stans in loco artis suæ; ac scasellum in manu gerens, ita vt ipse philosophatus sit, & alios docuerit philosophari, gentes scilicet, vrbes, atq; regiones, nec vim in se sermonis ostendens? Audi enim ipsum loquentem: Et si imperitus sermone, nec peritus possidens: nam hoc quoque ipse testatur. Vsque ad hanc, inquit, horam, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cædimur. Et quid dico pecunias? cũ ille sæpe necessarium quidem non haberet cibum, nec quo se circundaret indumentum: Quia verò nec de professione clarus fuerit, ipsius discipulis ostendit, dicens: Quoniam manebat apud Aquilã, & Priscillam, propterea quòd eiusdem artis essent. Erant enim scenofactoriæ artis. Non igitur a proauis nobilis, quippe qui tam vilis fuisse artis ostenditur: non a patria, non a gente, tamen progressus in medium, ac tantummodo apparẽs, inimicorum cuncta turbauit, vniuersa cõfudit, & sicut in stipulas? aut in fœnum ignis immissus, omnia dæmonum opera consumpsit, atque in quod voluit, omnia conuertit. Neque verò hoc solùm admiratione dignum est, quòd tantam potentiam talis obtinuit: sed quoniam discipulorum quoq; illius plurimi pauperes, imperiti, ac totius erant eruditionis extranei, in fame, & egestate viuentes, ignobiles, ac de ignobilibus procreati: quod certè ẽt ipse prædicauit, nec erubuit eorum commemorare pauperiem, immò necessaria quidem eorum victui postulare. Proficiscar, inquit, Hierusalem ministrare sanctis. Et rursus: Secundum vnam sabbathi vnusquisq; vestrũ reponat, qd ei benè placuerit, vt non cum venero, tunc collectæ fiant. Quare verò plures discipulorum ex imperitorum numero constarent, ad Corinthios scribens, ait: Videte vocationẽ vestram, quoniam non multi sapientes secundùm carnem, non multi potentes, nõ multi nobiles, sed & valde obscuri, & viles fuerunt. Nam infirma mundi, inquit, elegit deus, & quæ nõ sunt, vt ea, quæ sunt, destrueret. At nobilis, & eruditus erat fortè persuasor. Nec istud quidem, nam hoc quoque ipse confirmauit dicens: Et ego veni ad vos, non in sublimitate sermonis, aut sapientiæ annuncians vobis testimonium Christi. Non enim iudicaui me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christũ, & hũc crucifixum. Et sermo meus, & prædicatio mea, non in psuasibilibus humanæ sapientiæ verbis. Sed causa nimirum ipsa prædicationis erat idonea, quæ ad se pertraheret audientes. Accipe quid etiam super hac re ipse pronunciet. Quoniam inquit, Iudæi signa petunt, & Gręci sapiẽtiã quærunt: nos autem prædicamus Christũ crucifixum, Iudæis quidem scandalum, Gręcis autem stultitiam. Sed securitate, ac libertate perfunctus est. At omninò a periculis nũquam respirauit. Et ego, inquit, in infirmitate, & timore, & tremore multo sui apud vos, neq; verò ipse solũ, sed ẽt discipuli eius passionibus subiacebant. Mementote, inquit, dierum priorum in quibus illuminati magnum certamen sustinuistis passionum. In altero quidem opprobrijs, & tribulationibus spectaculum facti, in altero etiam socij taliter conuersantium facti: nam vinctis compassi estis, & rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis. Et rursus ad Thessalonicẽses ait: Vos enim eadẽ passi estis a contribulibus vestris, sicut & ipsi à Iudæis, qui & dominum nostrum occiderunt, & prophetas suos persecuti sunt. Rursus ad Corinthios scribens: Sicut, inquit, abundant passiones Christi in vobis, & quẽadmodũ socij estis passionm, ita eritis & consolationis, Et ad Galatas: Tanta, inquit passi estis sine causa, si tamen sine causa. Cũ igitur, & prædicator, & imperitus, cum etiã pauper esset, & prorsus ignobilis: & quod prædicabatur, non modò commendatione sui esset vacuũ, verũetiam offensione plenissimũ, & auditores ipsi inopes, imbecilles, atq; omninò nulli, & pericula tam crebra, tam varia, non doctoribus solùm, sed etiam discipulis imminerent, & crucifixus esset, qui annunciabatur adorandus. Quidnam illud est, qd huius prædicatio potuit obtinere? Nonne lucidissimè claret diuina hoc & ineffabili quadam virtute perfectum, quod certè etiam inimicorum cõparatione potest liquidò comprobari. Cum enim videris contraria horum vniuersa concurere in vnum: id est, vt opes, & nobilitatem, & patriæ claritudinem, & oratoriæ artis pompam, & pacis securitatem, & plurimam in ipsa superstitione culturam, continuò tamen mortem prophanitatis

2.Co.11 b
2.Co.4. c
Act. 18. a
H
Ro. 15. e
1.Co.16 a
Ibid.1.d
I
Ibidẽ.
Ibi. 2.a
1.Co.1.c
Ibid.2.a
K
Heb. 10 f
1. Thes. 2.c
2. Co.1. b
Gal.3.a
L

Universidad de Deusto Biblioteca

nitatis extinctũ : hos verò, qui sunt ex aduersa parte superare, quæ horum causa sit, respõde Tale est enim, vt cum rex quispiã instructus armis, fretus exercitu, potentissimus in bello acies instruens hostes superare nequiuerit, nudus aliquis, & pauper, & solus, ac ne breui quidem iaculo armatus, aut simplici saltem veste tectus, certamen ineat, eaque peragat, quæ alij, nec cũ mille quidem munitionibus patrare potuerunt. Noli igitur in praua permanere sententia, sed virtutem venerare Crucifixi. Neque enim si regem aliquem videas ciuitates sibi excelsas parantem, circumagentem fossas, muris machinas imponentem, innumeram quoque habentem militum multitudinem, arma fulgentia, pecunias infi-
M nitas, vnamque hostium ciuitatem destruere non valentem : alterum verò nudo corpore dimicantem, solisq; manibus vrentẽ, non vnam, aut duas, aut paucas, sed prorsus innumeras, totoq; orbe diffusas vrbes percurrentem celeriter, cunctasq; capientem, humanæ hoc dicas esse virtutis. Sic ergo proculdubio in præsenti causa sentiendum est. Propterea enim cõcessit Deus, & latrones cũ Saluatore crucifigi, & ante saluatoris aduẽtum seductores aliquos apparere, vt etiam ex comparatione rerum nimis insipientibus ostenderetur excellentia veritatis : & different, quia hic non vnus ex illis, sed grande sit inter tam dispares, infinitumque discrimen. Nihil.n. Christi gloriam potuit inumbrare, vel eorundem opportunitas temporum, vel communio passionum: nequis enim putaret, quia dæmones crucem, & non crucifixi pauerent virtutem, obstruxit ora ista dicentium per latronem. Quòd si temporum opportunitas cuncta fecisse dicatur, ad repellendum Theodotus, atque eius discipuli proferentur, qui eum eisdem ferè, quibus etiam Christus temporibus extitisset, & veritatẽ per quædam etiam signa impugnare tentasset, repentè destructi sunt. Quod enim iam antè memoraui, ideò interdum falsa fieri deus signa concessit, vt abundantius vera monstraret. Propterea & pseudopro-
A phetas tempore prophetarum, & pseudoapostolos cum apostolis apparere permisit, vt disceres, quia splendentes eius vbiq; virtutes nequaquam obscurare posset similitudo, & vmbra quædam virtutum. Agè iam ex alijs quoque documentis, probemus esse hanc potentiam singularem, & præcipuam, atque mirabilem. Docebimus enim Christi gloriam ipsa magis inimicorum impugnatione creuisse. Cum enim hunc ipsum beatum Paulum Romæ quidam persequerentur, aliquando hoc ipsum dogma inquietius prædicabant. Cupientes enim Neronem impugnatorem Pauli acrius in eius odium commouere, mira quadam arte lædendi susceperunt, & ipsi euangelicæ prædicationis officium, vt magis scilicet fidei sermone feruente, & discipulorum crescente numero, in immensum ignesceret furor tyranni, & fera maiora adhuc colligeret incrementa feritatis. Et hoc ipse ad Philippenses Paulus scribens, ait : Scire vos autem, inquit, volo fratres, quę circa me sunt, magis venerunt ad pro- Phi.1.b
fectum euangelij, ita vt plures è fratribus confidentes in vinculis meis, abundantius auderent sine timore verbum Dei loqui. Quidam quidem etiam per inuidiam, & B
contentionem, quidam etiam per bonam voluntatem Christum prædicant: quidam autem ex contentione Christum annunciant non syncerè, existimantes pressuram suscitare vinculis meis. Quidam autem ex charitate, scientes quòd in defensione euangelij positus sum. Quid enim si omni modo, siue per occasionem, siue per veritatem Christus annuncietur? Vidisti cer- Ibid.c
tè, quemadmodum etsi ex contentione aliqui prædicarent, tamen etiam per inimicos veritas Christi crescebat. Supra verò hanc inimicorum calliditatem, alia quoque ex aduerso multa veniebant. Nam & antiquæ leges, non modò non opitulabantur, verumetiam aduersabantur: contraque veritatis partem non solùm malitia obloquentium inimicorum, verumetiam ignorantia dimicabant, regem aiebant alterum Christum. Non enim nouerant eius cœleste regnum terribile istud, & absque vllo termino gloriosum: sed quasi tyrannidem morbis inferentibus per calumniam repugnabant, & in commune omnes, & specialiter aduersus eos singuli dimicando. In communi quidem, quasi contra eos, qui publicæ disciplinæ, & legum scita destruerent : specialiter verò, quasi singulorum domos diuisionibus, & uortijsque dissoluerent. Nam & filium tunc impugnabat pater, & filius patrem negabat, & maritum C
vxor oderat, & vxorem maritus, filiæ quoque

que cum matribus dissidebant, cognati cognatos, amici oppugnabant amicos, eratque per omnium domos varium istud, & multiforme bellum, propinquos separãs, dispergens curiam, iudicia conturbans: cum vtique mores patrij soluerentur, festiuitas, & cultura dæmonum pelleretur, quę alij legumlatores, vel in primis custodiẽda decreuerant, cum his omnibus etiam tyrannidis orta suspicio vndique faciebat eos explodi. Neque verò dicere quispiam potest à gentibus quãta inferebãtur, à parte verò Iudæorũ omnia inquietabantur, cùm certè isti etiam sæuius imminerent. Cumque & ipsi ei destructionem legis impingerent: non enim cessat, inquiunt, loquens contra legem, & locum sanctum. Veruntamen vndique inuidiæ igne succẽso ab domibus, ab vrbibus, ab agris, à solitudine, à terra, à mari, à gẽtibus, à Iudęis, à principibus, à plebibus, à regibus, à regũ ministris : cum omnes ad crudelitatem se mutuò cohortarentur, & omnes ferissimè sæuiusque cõsurgerent: beatus tamẽ Paulus in tantos ignes insiliens, atque in me-
D dio talium luporum consistens, quanquã ictus omnium exciperet, non modò tamẽ obrutus ipse non est, sed etiam omnes illos in partem transtulit veritatis. Et hæc, & alia quoque prælia nõ minus sæua memorabo: vt illud qd aduersus pseudoapostolos gerebatur, quodque eum super oĩa alia torquebat, domesticorum dolus, ruina nutãtiũ: multi.n. ẽt ex fidelium numero labebantur, sed etiam contra ista præualuit. Vnde quæso? ex quaue virtute? Quia, in-
2Co.10 quit, arma nostra non carnalia, sed potentia sunt ad destructionem, munitionum consilia destruentem, & omnem altitudinem extollentem aduersus scientiam dei. Propterea igitur, in diuersum oĩa vertebãntur ac mutabantur tepent è : ac sicut igne succenso paulatim spinæ consumuntur, & cedunt flammisque superantur, ac mundi redduntur nouales: sic etiã Pauli insonant lingua, & omni igne vehementius irruente cedebant omnia, fugiebantque & dæmonum cultus, & celebritas oĩs, atq; festiuitas, & mores patrij, & populorum furores, & tyrannorum minę, & insidiæ domesticorum, & pseudoapostolorũ operationes malignæ. Magis autem sicut radijs Solis orientibus, & tenebræ fugantur, ferę latitant, foueisque condun-
tur, & latrones recedunt, & homicidæ ad antra suffugiunt, & amouentur piratę, & E
sepulchrorum violatores fugantur, & adulteri, & fures, & perfossores domorũ deprehensi a Sole redarguti, pericliãtes abeũt, seseque alicubi procul occultãt, omniaque lucida efficiuntur, & clara, illustrantibus desuper radiis, terram, pelagus, ac mõtes, vrbes simul atque regiones: sic tunc prædicatione fulgente, & vbique euangelium disseminante Paulo, fugabatur error, veritasque remanebat: fauillæ verò, fumusq; templorum, & cymbala omnia, & tympana, & ebrietates, & comessationes, & stupra, & adulteria, & alia dictu fœda, quæ in sacris suis celebrate cõsueuerãt, defecerũt, atque consumpta sunt, instar ceræ ignis vapore pereuntis, & palearum vice, quę subitò concremantur incendio. Clara verò inter hæc veritatis flamma surgebat resplẽdens, & ipsum ad vsque cœlum sublimitate conescendens, ab his potissimũ subleuata, qui eam nitebantur opprimere: perque illos magis incrementa suscipiens, qui illam extinctum iri cupiebant. Nec periculum enim progressum eius, aut impetus coercere potuerunt, non tyrannis quædã inueterate cõsuetudinis, non patrij amoris authoritas, non legum potestas, non illa ipsa custodiendi eius quod prædicabatur euan F
gelij difficultas, nec quicquã eorũ, quæ impedimentum afferre possunt, profiscentis celeriter veritatis cursum, aut incidere, aut retardare potuerunt. Atq; vt quantã istud vim habeat, cognoscas, cõminare gentibus, non dico pericula, famẽ, mortem, sed damnum aliquod exiguũ, & videbis eos repentè mutatos. At non talia inueniuntur, & nostra, sed cõcisis occisisque oĩbus, & vbique impugnatis vario genere bellorum, illa tamen florentiora semper effecta sunt. Et quid ego nostræ ætatis cõmemoro gẽtiles viles istos, & omnino cõtemptu? faciles, & potius, qui apud illos erant aliquãdo mirabiles in mediũ proferamus, philosophię. s. honore celebratos, Platonẽ, Pythagoram, Aremeniũ, multosque alios huiusmodi, & tunc demũ euangelicæ prædicationis virtutem probabis. Nã post Socratis venenum, alij quidem Megara discesserunt, similia patiẽdi metu aliter autẽ & patria, & libertate priuatus est, nec præter vnã mulierẽ philosophiæ quenquã studijs subiugauit. Plato autem depictam

Universidad de Deusto Biblioteca

in paginis disciplinam relinquens, in mor
tem solutus est. Et certè nihil eis tunc im-
pedimento erat, non periculum, non ege-
G stas, non imperitia sermonis: sed erant &
dicendo potentes, & opibus affluentes, &
de nobilitate patriæ gloriantes. Verùm ne
quaquam obtinere potuerunt: talis est. n.
conditio erroris, etiam nullo sibi obsisten-
te consenescit, ac defluit. Talis autem è
diuerso veritatis status, etiam multis impu
gnantibus suscitatur, & crescit. Hæc autē
ita esse, veritas rerum ipsa proclamat, ni-
hilque hic opus est assertione verborum,
cum vocem quodammodo totus vndique
mundus emittat, vrbes, scilicet, & agri, &
terræ, & maria, & loca culta, atque deserta
ipsę quoque etiam montium summitates.
Neque enim solitudinem beneficii sui re
liquit exortem, sed ipsam maximè his, quę
nobis de cœlo veniens detulit, bonis reple
uit, per Pauli præcipuè linguam, perque il-
lam quam in ipsum contulit gratiam.
Quia enim dignā tali dono deuotionem
gerebat, copiosa in illo etiam gratia co-
ruscauit, plutimaque horum, quæ hucusque memorauimus, ipsius sudore, ac ser-
mone completa sunt. Quoniam igitur,
H ita genus nostrum nobilitauit deus, vt
vnum hominem dignaretur tantorum
causam facere bonorū, studeamus & nos
eius similes inueniri. Neque verò istud im
possibile putemus, quoniam, vt sæpe dixi,
& nunc inculcare non cesso: tale illi, qua-
le etiam nobis corpus fuit, talis anima, ta-
les cibi, sed voluntas in eo mirabilis, &
præclara deuotio: & istud est prorsus vn-
de ille talis affectus est. Nemo igitur diffi
dat, nemo desperet: si intendas animam, &
præpares, nihil est, quod te ab eiusdem gra
tię possit prohibere muneribus. Non est
enim personarum acceptor deus. Idem il-
lum teque formauit: & quemadmodum
illius, ita est etiam tuus deus: ac sicut il-
lum meritò laudauit, ita etiam tibi offert
coronam. Spondeamus igitur nosmetip-
sos deo, atque mundemus, vt nos quoque
eandem gratiam consequentes, eadem
etiam præmia sortiamur, gratia, &
misericordia domini nostri Ie-
su Christi, cui est gloria, &
imperium, in secu-
la seculorum,
Amen.

Rom. 2.
Act. 10.
Paralip. 2. 19.

Homilia v.

VBi nunc illi sunt, qui querulo semper
animo mortem causari solent, & cor-
ruptibile hoc corpus, atque passibile impe
dimento sibi esse ad virtutem putant? au-
diant Pauli facta præclara, & ab hac ob-
I trectatione malignissima conquiescant.
Quid enim humano generi mors no-
cuit? quid verò virtutem corruptio corpo
poris impedijuit? Considera itaque Pau-
lum, & videbis, quia nobis etiam ad maxi
mam vtilitatem proficiet ista mortalitas.
Hic enim nisi mortalis *fuisset*, nequaquā
dicere potuisset, magis autem nequisset
ostendere, quod ipsius temporibus est lo-
cutus: quoniam quotidie morior propter
gloriam vestram, quam habeo in Christo
Iesu. Vbique enim nobis intentione ani-
mi, ac prompta opus est voluntate: quæ si i. Co. 15
affuerint, nihil erit, quod nos possit à d
virtute prohibere, sicut superior iam ser-
mo memoratus est. Nonne erat iste mor-
talis? nonne ingnobilis? nonne pauper: &
quotidiano opere victum requirens? Nō-
ne corpus habuit, cunctis naturæ necessi-
tatibus subiugatum? Quid ergo eum ve-
tuit illis, quibus floruit, & splendere virtu-
tibus? profectò nihil. Nullus ergo mœreat
pauper, nullus angatur inglorius, nullus
ex vilioribus ingemiscat: sed tantummo-
do illi, qui molles sunt animo, & eneruati
mente, atque resoluti. Hoc enim solùm
est quod nos à virtute valeat arcere, vitio-
sitas animæ, atque mollitudo sententiæ,
nec quicquam omnino: propterea id que
beati huius propter quem hodie congre-
gati sumus qui præsentium iucunditate
gaudet, illustratur exemplo. Sicut enim
Paulo nihil ea, quæ superius sunt me mo-
K rata, nocuerunt, ita extra religionem no-
stram positos, nihil his aduersa iuuerunt,
non generis claritudo, non diuitiarum af-
fluentia, non splendor eloquii, non gloriæ
magnitudo, non sublimitas potentatus.
Sed qnid ego de hominibus adhuc lo-
quor? & quandiù circa terram continuò
sermonem? Fas est etiam supernas com-
memorare virtutes, principatus videlicet,
ac potestates, mūdiq; rectores, ac tenebra
rū huius seculi. Quid enim iuuit eos ange
lorum sortitos esse naturam? Nonne ve-
niēt omnes iste virtutes à Paulo, eiusque
similibus iudicandę? Nescitis, inquit, quia
angelos

i. Cor. 6
a
angelos iudicabimus, quanto magis secu
laria? Nō igitur ob alias aliquādo causas,
nisi ob vitia sola doleamus, horū nos stu
diosos esse pœniteat. Nihil est quod nos
Pauli similes fieri vetet. Ille enim non so
lum gratia dei, sed etiam sua voluntate
talis effectus est, & idcirco gratia, quia
etiam de propria voluntate. Vtraq; enim
plena in illo fuerunt, atq; perfecta, & ea
quæ donantur à deo, & ea quę voluntate
præstantur. Vis dona dei agnoscere? vesti
menta Pauli dæmonibus terrori erant.
Acto. 5. Verùm ego nequaquam istud admiror,
sicut nec illud quidem, quia vmbra Petri
L corporum lāguores effugabat. Hæc sunt
verò miranda, quæ Paulus etiam ante
gratiam magnus ab ipsis rudimentis, ab
ipsis fidei suæ inuenitur fecisse princi
piis, quia nec virtute hac, qua postea pol
luit, illustratus, nec apostolatus non ore
donatus, ita in Christi zelum totus exar
sit, vt omnem contra se accenderet popu
lum, qui cùm se in tantis periculis, & ci
2. Co. ii. uitatem propter se obsessam cerneret, per
g murum demissus in sporta est, sicque de
positus, nec tunc quidem in segnitiem ac
timiditatem relapsus est: sed maiorem
alacritatem mentis accepit, periculis qui
busdam se sæpe subdens in aliorum salu
tem: nulli autem studio cedens docendi,
sed quotidie portans crucem, dominum
sequebatur. Et quidē cum recens adhuc
Stephani ante oculos haberet exēplū, ui
deretq; contra se omnes potissimum cō-
citatos Iudæos, cædem spirantes, ipsasq;
penè carnes eius deuorare cupiētes: vnde
igitur Paulus, neq; eum in pericula irrue
ret, temeritatis argui poterat, nec pericu
la fugere timiditatis: quia vtique & ama
bat satis præsentem vitam, ob lucrum do
cendi: & rursum valde eam despiciebat
ob philosophiam, ad quam illum mūdi
contemptus euexerat, propterq; amorem
M quo ire vrgebatur ad Christum. Quod
enim de ipso dico semper, nec dicere ali
quando cessabo, nullus ita in diuersa re
rum incidens atq; contraria, vtraque in
commodum suum transtulit, vtraq; suis
vtilitatibus coaptauit. Nullus enim sic
vnquàm præsentis vitæ fuit amās, ne eo
rū qui sunt lucis istius cupidissimi: & è
regione sic aliquando despexit salutē illo
rū, qui se in mortē spōtè præcipitant: sic
ab omni se mundum cupiditate abstra
hebat, nullaque præsentium tenebatur
passione, sed ubiq; desideriū suū cū dei
voluntate miscebat. Et tunc quidē præ-
sentem uitam magis necessariam esse du
cebat, quàm societatem Christi, atq; col
loquium. Nunc verò tam molestam sibi
illam fatebatur & grauem, ut etiam in-
gemiscet et, atq; in mortis desiderium co
geretur. Ea enim sola cupiebat, quæ illi
secundum deum lucra parerent, etiam si
uiderentur esse contraria. Erat enim qui
dem uarius semper, ac multiplex, non
utique dissimulatione mutabilis, quod
absit, sed faciens omnia, quæ prædicatio
num, salutisq; hominum necessitas popo
scisset, in hoc quoq; domini sui inuētus
imitator. Nā & deus & homo apparuit, A
cū id eum oportuit apparere, & in igne
quādo tēpus ita exegit, & nunc quidē se
in habitu armati militis, nunc in simili-
tudine viatoris, nunc in ipsa ostendit si-
militudine hominis veritatē, secūdū quā
ne ipsam quidem mortem refugit: sed
iterum iterumque commonet, nemo di
spensationem istam necessitatem putet,
sed tantummodo amorem dei erga ho-
mines intelligat. Nam & aliquando qui
dem super thronum, aliquando verò su-
per Cherubin apparebat sedens. Omnia
tamen ista pro variarum dispēsationum
opportunitate faciebat, propter quod lo
quitur per prophetā: Ego uisiones multi
plicaui, & in manibus prophetarum assi
milatus sum. Ita igitur & Paulus creditæ
sibi dispensationis modum sæpe uarian
do, nequaquam de domini sui imitatio-
ne culpatus est, cū modo Iudæus fieret,
modo se illis nulla communicatione mi
sceret. Et tūc quidē custodiret legē, nunc
verò despiceret: & aliquādo conseruaret
pręsentē uitā, aliquādo cōtēneret: & nūc
quidē ēt postularet pecunias, nūc autem
oblatas etiam refutaret: nam & sacrificiū
obtulit, & purificationem ex more cele-
brauit. Sed rursus & anathematizauit
ista facientes. Et nunc quidem circunci-
debat ipse, nunc circuncisionem penitus
excludebat. Et erant facta quidem ipsa di
uersa inter se, atq; contraria, mens verò
atq; sentētia ex illa fiebat uale sibi con
cinnās atq; cōcordās. Vnū illud require
bat, & solū eorū qui illū auditent, ac ui- B
derent salutē: propterea modo extollit le
gem, modo inclinat ac deiicit. Nō enim
solùm

i. Co. 6
a

Act. 5.

2. Co. ii.
g

Universidad de Deusto Biblioteca

ſolùm in actibus ſuis, verumetiam in verbis erat, vt dixi, varius ac multiplex, non mutando ſententiã, ſed alter factus ex altero: ſed ipſe quod erat ſemper manẽdo, eorum, quæ dicta ſunt vſum pro cauſarũ opportunitate variabat. Non igitur eũ propter iſta reprehendas, propter quæ illum magis debes dignis laudibus coronare. Siquidem & medicum cùm nunc vrentem videris, nunc fouentem, nunc ferro vtentem, nunc medicamento, & aliquando quidem ægrotum à cibo potuq; cohibentem, aliquando verò eum in iſta laxantem & modò quidem cooperientẽ vndiq;, & vndiq; confouentem: nunc verò ipſi illi calefacto ſecurius plenam frigidis aquis imperantem epotare phialam: non vtiq; ſuper hac eum varietate & frequenti mutatione culpabis, ſed tunc præcipuè ſtupebis artem, quando ea quæ nobis contraria videntur & noxia, illũ cum fiducia videris offerentem. Hoc eſt enim veri artificis, ac periti. Si igitur approbamus medicum contraria iſta facientem, multò magis Pauli debemus animã prædicare, tam multis ſe ac diuerſis modis ægrotantibus coaptantem. Nõ.n.minus hi qui animarũ, q̃ illi qui corporũ languore vexantur, arte opus habent ac varietate cutãdi: ad quos ſi ſecurè, & velut ex directo voluerint accedere, omnis ſpes ab eis ſalutis aufugiet. Et quid mirum ſi homines ad hæc ſanandã temperamenta deſcendant, cùm etiam omnipotens Deus hoc ipſo medicinæ vtatur modo, nec omnia nobis vniformiter ac directim loquatur? Quia.n.ſponte nos vult efficibonos, nõ neceſſitate atq; violentia, opus etiã habet mutatione curæ, non propter aliquã impoſſibilitatem ſuã, ſed propter noſtram fragilitatẽ. Ipſi.n.licet innuere ſolũ, immo velle tãtummodo, iamq; facta ſpectatet, quæ voluit. Nos verò qui ſemel dominatum noſtri adepti ſumus, nõ in cunctis Deo ſubditos eſſe nos patimur, quia ſi traheres inuitos, eriperet ipſe quod contulit, id eſt, arbitrij poteſtatẽ. Ne igitur iſtud fieret, frequenti fuit opus varietate medicandi. Hæc autem à nobis non ſuperfluò diſputata ſunt, ſed propter beati Pauli varium ſtudium atq; ſapiens, vt quando eum videris pericula fugientem, non illum admireris minus, quàm cùm ſe periculis gaudet opponere. Vt.n. hoc fortitudinis, ita illud ſapientiæ eſt. Et cùm videris eum magna de ſeipſo ſonantem, ſimiliter admireris, ac ſi illum videas ſemetipſum depretiantem. Vt enim iſtud humilitatis, ita & illud magnanimitatis eſt. Quando.n.gloriantem videris, admirare: ſed ſimiliter lauda, cùm illum vides humilia de ſe & contemptibilia dicentem. Nam & hoc eſt animi arrogantia vacui, & illud dilectione & humanitate pleni. In diſpẽſationem ſiquidem multorum ſalutis iſta faciebat, propter quod ait: Siue.n mente excedimus, Deo: ſiue ſobrii ſumus, vobis. Neq; alius quiſquã tantas, non dico occaſiones, ſed proprius neceſſitates habuit arrogantiæ, neq; tamen vllus alter ita ſe mundè ab omni iactantia ſubduxit. Hæc itaq; animo attentiore cõſidera. Scientia, inquit, inflat. Et hoc omnes cum apoſtolo facilè dixeri mus. At tanta certè in illo erat ſcientia, quanta in vllo vnquã fuerit, neq; tamen ſe extulit inſolẽter, qui ſe in hoc ipſo humiliat, ac deiicit dicens: Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus, & non me arbitror comprehẽdiſſe. Et ſiquis exiſtimat ſe ſcire aliquid, nondum cognouit quẽadmodum eum oportet ſcire. Ieiunũ rurſus inflat, idq; fecit Phariſæus ille manifeſtum, qui ait: Ieiuno bis in ſabbato. Sed Paulus non modò ieiunans, verùm etiam famem propter Chriſtum patiens, ſe etiam abortiuum vocabat. Et quid de ſcientia dico atq; ieiunio, quando etiam tanta cum Deo habens tam crebra colloquia; quanta nec prophetarum, nec apoſtolorum vllus habuit, per ea ipſa humilior reddebatur? Non enim mihi dicas iſta quæ legimus. Nam plura celauit, nec enim omnia dixit, ne gloria ſe maiore circundaret: nec omnino cuncta tacuit, ne pſeudoapoſtolorum contra ſe ora reſeraret. Nihil.n.ocioſè ille faciebat, ſed omnia cum cauſa iuſta, probabiliq; ratione. Cum tanta itaq; ratione animi tantas res inter ſe diuerſas, contrariasq; peragebat, vt eiſdem tamẽ laudibus vbiq; ornaretur. Quod dum adhuc aptius dicimus, intuere magnum loqui. Hæc autem tam opportunè apteq; faciebat vt magis mereretur loquendo de ſe, quàm tacendo, laudari. Qui niſi feciſſet iſtud culpabilior eſſet illis, qui ſeipſos importunè laudare didicerunt: & niſi etiã gloriatus

2. Cor. 5.c

1. Cor. 8.a

E

1. Cor. 13.c

Ibi. 8.a

a

Luc. 18.

b

ratus fuiſſet, creditos ſibi perdidiſſet, omneſq; res inimicorum, dum ſe humiliat, extuliſſet. Sic nouerat vtrunq; temperare, & cum recto conſilio, atq; ſententia ea quæ videntur reprobanda perficere tam vtiliter & cõmodè, vt non minus de illis placeret, quàm cùm imperata completet. Amplius enim tunc Paulus placuit gloriando, quàm alter laudes proprias occultando: nec tantùm quiſquam profuit cùm ſua merita cęlaret, quantùm iſte cũ proderet. Sed hoc quoq; eſt multò admirabilius, quia de ſe non modò locutus, verumetiam quantùm oportuit, eſt locutus. Non enim quaſi maximam licentiam de opportunitate nactus, immoderatius laudibus ſuis vſus eſt: ſed conſiderantiſſimè quouſque eum progredi deceret, agnouit. Neque tamen iſtud ſuffecere ſibi credidit, ſed ne alios hoc ſermone vetaret, idq; efficeret vt ſemetipſos inaniter prædicarent: libenter ſe etiam inſipiẽtem vocauit, quanquam certa inuitante

G

cauſa de propria aliquid laude perſtrinxerit. Quia.n. conſequens erat, vt idipſum reſpicitẽtes, alij temerè atq; inaniter eius vterentur exemplo, quod plerunq; cõringit in medicis: ſæpe enim medicamentũ quod opportunè alter appoſuit, importunè alter amouens, vim medicaminis obſcurat atq; corrũpit. Ne igitur hic quoq; iſtud accideret, vide quanta procuratione vſus ſit: qui cùm gloriaturus eſſet, non ſemel, non ſecundò, ſed ſæpius differendo atq; cunctando dicebat: Vtinam ſuſtineretis modicum quid inſipientiæ meæ: & rurſus: Quod loquor, non loquor ſecundum Deũ, ſed in inſipientia. Cùmq; tãta diximſſet, non tamen ea ſe præmiſiſſe cõtentus eſt, ſed rurſus ingreſſurus in laudes, ſemetipſum occultat, & dicit: Scio hominẽ, & iterũ, pro huiuſmodi gloriabor, poſtq; hæc omnia factus ſum inſipiens. Quis ergo tam ſtultus, quis inueniatur oĩ ſenſu ac ratione priuatus, qui videns ſanctũ illũ, etiã cùm tanta et neceſſitas imminueret, cunctantem tamẽ, atq; metuentem, grande aliquid de ſeipſo loqui, & ſicut equũ vſq; ad præcipitia horrenda venientem, ſeq; ſæpius inde trahẽtem, & quidẽ cum tanta hoc eſſet diſpen

H

ſatione facturus? Quis, inquam, ſic ſit inſipiens, qui non eiũ maiore abundantia cautionis laudes ſuas fugiat, & tunc fortè ſolùm de illis aliquid attingat, quãdo id opportuniſſimum tempus exegerit? Vis aliud tibi tale quoq; illius oſtendam? Etenim iſtud eſt omnino mirabile, quia contentus non erat teſtimonio conſciẽtiæ, ſed etiam nos docebat iuxta quã regulam in tali rerum diſcrimine deberemus incedere: non ſibi tantũmodo de de temporum neceſſitate ſatisfactionem parans, verumetiam alios erudiens, quãta cum cautione, etiam tempore efflagitante, iſtud effugerent. Nam per iſta quæ dixit, quodãmodo illud effatus eſt. Grande malum eſt dilectiſſimi, de ſeipſo aliquid grande dicere atq; mirabile, extremæq; omnino dementiæ eſt, nulla imminente neceſſitate rerũ, & neceſſitate violenta propriis velle laudibus decorari. Non enim eſt hoc ſecundum deũ loqui, indicium potius eſt iſtud inſaniæ. Hoc enim nobis omnẽ prorſus mercedẽ euacuat, & quidẽ plurimis laboribus, ſudoribusq; quæſitã. Hæc n.omnia, hisq; plura diximſſe videtur ad cunctos, dũ loquendi de ſe neceſſitatem etiam excuſatione

I

muniuit. His aũt profectò maius eſt, qa neceſſitate cogente, non vniuerſa fudit in mediũ, ſed plura etiam & maiore clauit. Venio, inquit, ad viſiones & reuelationes Dei: parco autẽ, nequis de me exiſtimet ſuperid quod videt. Hoc verò dicendo, nos erudit, vt ne exiſtente quidem neceſſitate, omnia quorum nobis cõſcii ſumus, in medium proferrendo vulgemus, ſed ea ſolùm, quæ audientibus vtilia iudicamus: quoniam & Samuel (nihil enim videtur inconſequens, illius quoq; meminiſſe ſancti, in noſtram ſiquidem vtilitatem, laudemq; proficiet) & ipſe inquam, aliquando gloriatus eſt, & propria rectè facta pateſecit. ſed qualia illa, quæſo? quæ vtiq; cognoſcere audientibus conueniret. Non enim ſuper decore pudicitiæ, neq; de obliuione locutus eſt iniuriæ, ſed ſuper tali re quadam, quam præcipuè diſcere regem illius temporis oportebat: id eſt, de conſeruanda integritate iuſtitiæ, & manibus abſtinendis à muneribus. Dauid etiã glorians, de eis vtiq; gloriabatur, quæ emendare auditorem valerent. Neq; enim de ſe aliam commemorauit ille virtutem, ſed vſum, atq; leonẽ adduxit in medium, atque aliud prorſus nihil. Etenim altius de ſe offerre ſermonem,

1. Cor. 11.a

Ibidẽ. e

2. Cor. 12.a

nem, gloriosi est, & insolenter sese iactan
K tis: dicere autem illa quæ præsentis causa tantùmodo necessaria sunt futura, amantis est, multorumq; cõmoda cogitantis. Hoc itaq; fecit & Paulus, qui cùm à pseudoapostolis carperetur, quasi non esset probatus apostolus, nec habens à Christo aliquam potestatem, propter obtrectationes falsas, in laudes suas ire compulsus est, quæ maximè dignitatem eius ostenderent. Vides ne igitur per quanta docuerit auditorem non inaniter gloriari? Primò quidem dum ostendit se, istud necessitatem vocanit. Secundò, dum plurimis laudes suas satisfactionibus temperaret. Tertiò, quia non cuncta confessus est, sed maiora suppressit, & hoc certè cũ necessitate quadam in sua præconia cogeretur. Quartò, dum sub alterius persona dixit, scio hominem. Quintò, cùm nõ omnes virtutes suas adduxit in medium, sed eam partem, quam præsens tempus maximè flagitabat. Neq; verò de se tantummodo gloriando, eundem virtutum suarum seruabat tenorem, verumetiam in alios, quæ viderentur iniuriosa, dicendo. Nam iniuriã inferre fratri inter prohibita numeratur, sed hac quoque specie ita Paulus opportunè vsus est, & cõgruè,
L vt magis etiam quàm laudans placeret:
Gal. 3. a propterea & Galatas insensatos vocat, &
1. Tit. 1. Cretenses ventres pigros, & bestias malas, & tamẽ hinc etiam prædicatur. Fines
c etenim nobis exemplo suo statuit, ac regulas, vt neglectores voluntatis Dei, nequaquam cura leniore tractemus, sed sermonem in eos, qui paulò rigidius percutiat, dirigamus. Omnium siquidem mensuræ sunt apud illum locatæ, ac propterea omne quod dixerit, omne quod fecerit, placet: & conuicijs coercendo, & laudibus prouocando, austerius aliquos aduersando, & blandius admonendo: & cùm effert seipsum, & rursus cùm deponit ac deijcit, & cùm de se gloriatur, & cùm se ipse miseratur. Et quid mirum si iniuria & maledicum placet, quando placuit & æmulatio, & dolus quidem, atq; deceptio, non in vetere solùm, sed in nouo etiam testamento? Hæc omnia igitur diligenti examine ponderantes, admiremur Paulum, & glorificemus Deum, vt ipsi etiam bona consequamur æterna, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui est gloria & imperium, in secula seculorũ, Amen. M

Homilia sexta.

VLtis hodie fratres dilectissimi, qui audiendi studio huc conuenistis, vt magna gesta Pauli, atq; præclara, quæ iuxta quorundam suspicionem habere videntur aliquid reprehensionis, in mediũ proferamus? Etenim inueniemus illum non minus de his, quàm ex cæteris clarum effici, atq; magnificum. Quidnam illud ergo est, quod reprehensibile iudicatur? Visus est, inquiunt, aliquando plagas timere, quòd certè visus est, quando eum loris milites tutuderunt: neq; verò solùm tunc, sed aliàs quoque apud illam purpuræ venditricem. Quando etiã causas apud illos mouebat, qui eum de carcere iam educere festinabant. Nihil enim aliud ista faciendo, nisi sibimetipsi defensionem parabat, etsi quid horum fugeret, rursus in ea ipsa prouidebat. Quid igitur dixit? Siquidem nihil eum ita magnum atque mirabilem, vt hæc dicta declarant: quia vtiq; & talem habens animã, id est, non malignitate quadam ac desperatione præcipitem, & corpus cedens plagis, atq; verbera contremiscens, non minus tamen, quàm incorporeæ virtutes, omnia illa quæ videntur terribilia despexit, cùm A
hoc tempus exigeret. Quando ergo illũ vides extentum ad plagas, atque metuentem, illorum recordare verborum, per quæ transcendit ad cœlum, angelisq; certauit, dicendo: Quis ergo nos separa- Ro. 8. g
bit à charitate Christi? tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Illorumq; verborum memento, quibus omnia quæ patitur, nihil esse pronunciat, dicens: Quod enim in præsenti est mo- 2. Cor.
mentaneum ac leue tribulationis nostræ: 4. d
supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Adde his quotidianas tribulationes, immo singularum mortes dierum, atq; ista perpendens, admirare Paulum, & à seipso desperare desiste. Hæc enim quæ videtur infirmitas esse naturæ, ipsa est maximũ eius virtutis indicium: quia talem se vtique præstabat etiam cum multarum rerum necessitate torqueretur. Quoniam enim enormita

enormitas periculorum hanc de illo multis opinionem fugesserat, & suspicari eos profectò fecerat, quòd super humanã naturam ille proficiens, tantus existeret: idcirco tribulari permittebatur, vt disceres,
B quia cùm secundum naturam vnus esse de pluribus propter voluntatem, non solùm supra multos homines, verumetiam vnus esset ex angelis. Cùm tali enim anima, taliq; corpore mortes mille tollerabat, despiciebat præsentia, contemnebat futura, clara illa atq; magnifica verba re-
Ro. 9. a sonabat. Quoniam optaui, inquit, ego ipse & anathema esse à Christo Iesu pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem. Possibile est enim Dei iussa perficere, si modò velimus omnem naturæ trepidationem alacriter virtute superare, nihilq; impossibile est eorũ quæ à Christo hominibus imperantur. Si.n. quantũ est in nobis velimus vitium exprimere, maximum etiam nobis Deus adiungit auxilium, atq; ita, etsi omnia in nos aduersa cõcurrant, tuti tamẽ in medio periculorum, intactiq; seruabimur. Neq; tamen metuere plagas reprehensione dignum est, sed propter plagarũ metum aliquid indignum pietate cõmittere. Hoc ipso.n. quo plagas timet, qui in certamine non vincitur, admirabilior
C ostenditur, q̃ ille qui non timet. Magis enim in isto virtus refulget, cum vicerit etiã illa quę timuit. Nam plagas formidare, naturæ est, nihil autem indecens plagarũ timore cõmittere, voluntatis naturã infirmã iuuantis est, eiusq; imbecillitatẽ sua virtute superãtis. Sicut nec mœrere culpabile est, sed per mœrorem aut aliquid facere, aut dicere eorum quę Deo displicent. Quòd si ego Paulũ sustle hominẽ denegarẽ, meritò mihi has fragilitates naturæ eius opponeres, quibus nostrũ posses refutare sermonẽ. Si verò ipse dico, atq; confirmo, quia homo quidem fuit, & nulla nobis etiam naturę cõditione præstantior fuit, tamen melior voluntate: frustra mihi ista proponis, immo nõ frustra, sed oĩno pro Paulo: & hinc potissimũ qualis ille fuerit, ostẽdis, q̃ in tali natura viuẽs, potuit quodãmodo esse supra naturã. Nõ aũt illũ tantũmodo extollis, sed etiã cõtuis ora torpentiũ, seseq. in desidiã reclinantiũ, non eos sustinẽs ad eminentiam cõfugere naturæ, sed impellens ad studium voluntatis. Sed & mortẽ, inquis, aliquando pertimuit: sed hoc quoq; profectò naturæ, & tamen rursus hic ipse qui mortem timuit, dicebat: Nam quan- 2. Cor.
diu sumus in hoc tabernaculo, ingemi- 5. b
scimus grauati. & rursus: Nosipsi intra nos geminus. Vides ne ęquiparãter, quo- Ro. 8. d
modo è diuerso naturali infirmitati virtutẽ apposuerim voluntati? quia & martyres plurimi cum ducerentur ad mortem, sæpius palluerunt, & timore ac trepidatione cõplexi sunt. Sed hoc ipso præcipuè mirabiles cõprobantur, quoniam illi ipsi qui mori timuerunt, mortẽ tamen propter Christum minimè refugerunt. Sic & Paulus; qui cùm mortẽ timeret, ne ipsam quidẽ recusabat gehennã, qui propter desideriũ Christi, etiã cũ formidaret interitũ, tamen cupiebat resolui. Nõ aũt hic solus talis fuit, sed ille quoq;, qui fuit apostolorũ caput, qui sæpe dixerat paratũ se esse pro Christo animã tradere, & Matth.
tamẽ mortẽ vehemẽter horruerat. Audi 26. d
igitur quid ei super hoc Christus loquitur: Cũ aũt senueris, alius te cinget, & ducet Io. 21. c
quò non vis: naturæ infirmitatem exprimẽs, nõ volũtatem. Siquidem natura nobis inuitis quoq; ostendit sua, & infirmitates eius superare non possumus, nec si valde, studioseq; cupiamus: nec culpamus istud, quia vtiq; inde nil lædimur, immo inde magis sumus admirabiles. Nõ enim crimen est mortem timere, immo è contrario, quanta laus est nil turpe, atq; ser- E
uile perpeti per timorẽ? Non.n. naturam habere infirmitatibus subditã, sed seruire infirmitatibus, criminosum est: vt meritò magnus ille habeatur, atq; mirabilis, qui imbecillitatem naturæ voluntatis virtute superauerit: & hoc ipso ostendit, quanta sit libertas voluntatis potestas, obstruitq; ora dicentium, cur non natura boni facti sumus, nec cum ipsa virtute progeniti? Quid enim refert natura esse, quod potes effici voluntate? immo tãtò est melius sponte esse bonum, quàm forte: quantò vtique præstat coronis, & amplissima laude decorari, quàm penitus nil mereri: quanquam si velis voluntatem fortem habere atque robustam, hoc illo penè fit firmius. An verò non vides concisa martyrum corpora, ferroq; cadentia, nec tamen cedere, aut vinci in aliquo voluntatem? An fortè non expectasti

expectasti etiam Abraham voluntate na-
turæ impedimenta superantem, quan-
do vtique vnigenitum filium iussus est
Ge.22.b immolare, cum certè tunc natura quasi
Dan.3. fortiori cesserit voluntati? Nonne vidisti
b.c idipsum in illis tribus pueris accidisse?
Nonne etiam audisti illud antiquũ, & se-
F cularе prouerbium, quòd fiat ex consue-
tudine secunda natura? Ego vero dixe-
rim, quòd etiam prima, sicut superius di-
cta docuerunt. Vides igitur & haberi pos-
se illam, quæ in natura est finitatem, si
sit voluntas fortis, ac vigilans: & quòd
maiore laude sit dignus, qui esse vult bo
nus, quàm ille qui cogitur: hoc est enim
esse præcipuè bonum: itaque cùm dicit,
1.Cor. Castigo corpus meum, & in seruitutem
9.d redigo: timeo enim ne cùm alijs prædi-
cauero, ipse reprobus efficiar, tunc illum
maximè meritum, bonorum præconijs
attollis videns non eum sine labore im-
plesse virtutem: ne hi qui post eum essent
futuri, argumentum ad desidiam duce
rẽt illius in bono facilitatem: & cùm tur
Gal.6.c sus dicit: Mundo crucifixus sum, volun-
tatem eius corono. Potest enim, potest in
quam, naturæ fortitudinẽ virtus volunta
tis imitari. Nam si vel hunc ipsum addu-
camus in medium, qui est quædam, vt ita
dixerim, statua virtutis: inueniemus quo
niam bona, quæ illi inerant voluntate, in
naturæ ea firmitatem certauerit adduce
re. Dolebat quidem ille corpus, sed non
inferius, in corporeis potestatibus ipsos
contemnebat dolores: sicut ex ipsius ver-
bis animaduerti potest, quæ nec de nostra
G putatur proferre natura. Quando enim
dicit, Mundo crucifixus sum: quid aliud
videtur dicere, quàm quòd etiam ex cor-
pore ipso animi virtute migrauerit? Quid
verò datur carni, cùm proculdubio dicit:
2.Cor. Datus est mihi stimulus carnis meæ an-
12.b gelus satanæ? Hoc autem nihil est pror-
sus aliud, quàm ostendere contempsisse
dolorem se corpore sentientem non quia
non ingrederetur animum, sed quia ma-
gnitudine voluntatis excluderet eum, at-
que depelleret. Cùm verò alia plurima
his mirabiliora dicat, & gaudeat verberatus,
& gloriẽtur catenatus, qd aliud quis-
piã dixerit, quàm istud quod ipse memo-
morauit? Quoniam dicendo quidem, casti
go corpus meum, & in seruitutẽ redigo:
timeo.n. ne cũ alijs prædicauerim, ipse re
probus efficiar: ostendit naturę infirmita
tẽ: per ista verò, q̃ dixi volũtatis nobilita-
tẽ. Idcirco.n. vtrunq; positũ est, vt neque
pp illa magna, alterius eum opineris esse
naturæ, & ipse de virtute desperes: neque
per ista paruula, sanctã illã reprehendas
animã: sed hinc quoque desperationem
rursus excludens, ad meliorem spem teip-
sum reducas. Propterea rursus adiungit
etiam id quod dei esse gratiæ propriũ cõ
fitetur, & quidem exaggerãdo atq; cumu- H
lando. Sed grato erga deũ animo facit, pia
que sententia, ne quid scilicet suum esse
credatur. Dicit autẽ ẽt quòd ad ipsius per
tinet voluntatẽ, ne in deum cũcta proij-
ciens, dormire malis ac stertere. Omnium
nanque mẽsuras, ac regulas apud eum in-
ueniet. Sed maledixit aliquando, inquis,
Alexandro æratario. Et quid istud spectat
ad vitiũ? Non.n. fuit hic sermo iracun-
diæ, sed potius doloris, qui certè ortus est
de veritatis iniuria. Non enim propter se-
ipsum dolebat, sed quia prædicationi ille 2.Tim.
restiterat. Valde.n. inquit, restitit, non mi 4.c
hi, ait, sed verbis nostris. Vt & suum erga
veritatem exprimeret affectum: & non so
lùm illum cui scribebat, sed certè his quo
que discipulos solaretur. Quoniam enim
satis cõsequens erat scandalizari oẽs, nihil
patientibus aduersarijs veritatis, idcirco
& ei qui repugnauerat, dei comminatus
estultionẽ. Sed orauit aduersus aliquos, di 2.The.
cens: Si tũ iustũ est apud deũ retributio- 1.b
nẽ reddere his, qui nos tribulant, nõ illos
pœnas luere concupiscẽs, sed eos qui affli
gebantur cõsolari studens, pp quod & in-
fert, Et vobis q̃ tribulamini, requiẽ nobis I
cũ. Cæterũ cũ ipse aliquid triste perpeti-
tur, audi quàm alta patientia philosophe Ibidem.
tur, & pp mala bonã vicẽ reddat inimicis.
Maledicimur, inquit, & benedicimus: per 1.Co.4.
secutionem patimur, & sustinemus: bla
sphemamur, & obsecramus. Si autem quę
pro alijs facta, vel dicta sunt, iracundiæ
dicas fuisse, potes dicere & Elymam ma- Acto.13
gum per iracundiam excæcatum, iniu- b
rioseque correptum: Ananiam quoque & Ibidem.
Saphiram per iracundiam à Petro inter- 5.a
fectos exclamabis. Sed quis est ita stultus
& saxeus, vt hoc audeat suspicari? Alia
quoque plurima inuenimus eum dixisse,
atque fecisse, quæ ad speciem videntur
onerosa. Verũ hæc ipsa sunt, quæ præ-
cipuè modestiam eius ostendunt. Etenim

1.Co.5. nim cùm satanæ tradit eum, qui Corin-
b thi. fuerat fornicatus, cum multa hoc ef-
fecit charitate, plenoque amoris animo,
idque ex secunda epistola euidenter osten
dit: & è regione, cùm Iudæis minatur, ac
dicit, peruenit in eos ira dei: non vtique
furore plenus id loquitur, quem audimus
pro ipsis frequenter orantem, sed deterre
re eos studens, per quæ eos redderet me-
liores. Sed sacerdoti, inquis, irrogauit in-
iuriam, dicens: percutiet te deus, paries
K dealbate. Nouimus quidem quòd de hoc
loco aliqui satisfacientes, loco prophetiæ
velint esse quod dictum est: nec culpo di-
centes: etenim istud euenit, sicque defun-
ctus est. Siquis tamen acrior insurgat ini
micus, & curiosius reparans quęstionem,
contradicat, ac referat: nonne nouerat,
quia summus erat sacerdos? Hoc vtique
dicemus, quoniã erudiens alios, erga eos
Ma.23. qui in potestate sunt modestius conuersa-
a ri, atque monẽs, ipse quoque huic voluit
obtemperare, sicut & Christus fecit, qui
certè cum scribis mille fanda, atque ne-
fanda dixisset, ait tamen, Super cathediã
Mosi sederunt scribæ & pharisæi, omnia
ergo quæ dicunt vobis, facite: secundum
autem opera eorum nolite facere: Ita igi
tur & hic Paulus, & cõseruauit pontificis
dignitatem, & qd futurũ erat, ante prędi-
xit. Quod si Ioannẽ à consortio separauit
& hoc vtique rectissimè pro cõmuni of-
ficio prædicationis effecit. Cũ siquidẽ qui
istud suscipit officiũ, non oportet mollẽ
esse quendã atque resolutũ, sed fortẽ, & p
cũcta robustũ. Neq; sal ẽ attingere quis
L quã debet pręclari huius muneris sunctio
1.cu.9.c nẽ, nisi paratus sit millies ãam suã trade-
re in mortem, atque discrimina. Dicit
enim ipse dominus Iesus: Siquis vult
post me venire, abneget semetipsum, &
tollat crucem suam, & sequatur me. Qui
ergo non tali animo est, multos etiam
alios suo perdit exemplo, magisque vtile
est, siquiescat sibiq; tantùm, vacet, quàm
si procedat in medium, & onus suis viri
bus maius assumat: sic enim non pro
priam solùm, sed etiam multorum si-
bi creditorum prodit salutem. Et reuera
quomodo non absurdum est, vt cùm
aliquis nesciat artem gubernandi, pu-
gnandique cum fluctibus, nec si mille
rebus adigatur, eligat ad clauum sede-
re: & ille qui ad prædicandi pergit offi-
ciũ, temerè ad istud, vtcunq; cõtingit, ac
cedat, atq; inumerabiliũ rerũ curã absq;
ulla cõsiderationе suscipiat? Nõ itaq; na
uiũ gubernatorẽ, nõ ad bestias dimicãtẽ,
nõ sudo gladiatorio destinatũ, nõ alium
quẽpiã omnino sic ad discrimina & mor-
tes paratam atq; expositã oportet habere
animam, vt eũ qui suscipit officium prę-
dicandi. Nam & periculą profectò maio
ra, & aduersarij sæuiores, & non unum
quoddam mortis genus incumbit, nec us M
quam prorsus simili conditione certa-
tur. Cœlum nanque hic in præmio, in
supplicio autem gehenna proponitur, &
æternæ animæ salus, atq; perditio. Non
solùm autem eũ, qui prædicationi accin-
gitur, sic oportet parari, sed quencumq;
uel simpliciter Christianũ: nam crucem
tollere, & sequi Christum omnibus impe
ratur. Si autem cunctis, multò magis do-
ctoribus populi, atque pastoribus, quo
rum ex numero etiam Ioannes tũc erat, Acto.13
qui dicebatur, & Marcus: qui, quoniam a
se in ipsa aciei fronte constituens, nimis
inutiliter egerat, eum meritò Paulus
abiecit, ne illius quasi contagione uires
corrumperentur aliorum. Si uerò, vt Lu- Ibi.15.g
cas refert, quoniam aliqua inter ipsos
facta est contentio, noli hoc delictum pu
tare. Non enim commoueri malum est,
sed irrationabiliter, nulloque iusto flagi-
tante negocio commoueri. Iracundia,
inquit, iniusta non iustificabitur, non er-
go culpatur simplex iracundia, sed iniu-
sta: & rursus: Qui iratus fuerit fratri suo Mat.5.
sine causa. Non ergo simpliciter iratus. & c
propheta dicit: Iraſcimini, & nolite pecca
re. Quòd si omnino huiusmodi uti non Ps.4.b
oportet affectu, etiam cum tempus expo & Eph.
scit, frustra nobis uidetur ingenitus, sed 4.f
profectò nõ frustra, quem certè prouidus
nobis creator inseruit, vt dormientes ani A
mas, atq; resolutas ab inertia ac desidia su
scitaret. Quasi.n. gladio aciem, ita menti
nostræ itæ acumen imposuit, ut eo, cùm
oportet, utamur. Propterea igitur & Pau-
lus hoc sæpe est usus affectu, & modestè
loquentibus erat melior iratus, cum tem
pore omnia faciens opportuno, pro lucro
& commodo prædicandi. Neque enim
simpliciter lenitas semper est bona, sed cũ
illam tempus efflagitat, quando uerò id
non adest, etiam ista uitiosa est, itque
inconstantia. Hæc vero omnia non

pro

Universidad de Deusto
Biblioteca

pro Paulo satisfaciens sum locutus: non enim nostri ille indiget sermonis: laus enim eius non ex hominibus, sed ex deo est, sed quò auditores erudiamus, vt omnibus ad opportunitatem vtantur affectibus, sicut iam antè memoraui. Sic nauque poterimus vndique spiritualium lucrorum incremēta colligere, cumque maximis diuitijs ad portum tutissimum peruenire, & consequi indeficientes coronas, quas etiam nos omnes contingat mereri, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium, in secula seculorum. Amen.

B *Homilia septima.*

QVoties hi, qui portant signa regalia elungente ante se tuba, & acie militum præeunte, ingrediuntur vrbes: omnis populus consueuit accurrere, ad audiendum buccinæ sonum, vel signum quod in sublime fertur videndum, ipsius etiam virtutem ferentis. Quoniam igitur & hodie non vrbem sed orbem Paulus ingreditur, concurramus omnes. Et enim iste non signum terreni alicuius regis, sed in cœlo regnantis Christi crucem portat, & præcedunt non hominum, sed angelorum caterua, non solùm in honorem eius signi quod fertur, sed in eius à quo fertur auxilium. Si enim propriam vitam regentibus tantummodo, nihilque pro communi vtilitate facientibus, angeli ab omnium domino deputati sunt, sicut ait vnus ex iustis, Angelus qui eruit me à iuuentute mea: multò magis his, quibus totius orbis cura commissa est, taliumque donorum onera portantibus virtutes adsunt supernæ. Et illi quidem, qui in exercitu hoc honore donati sunt, ornantur veste pretiosa, aureis torquibus colla subnixi, nitentes vndique, & vndique refulgentes: iste verò catena pro torque circundatus gestat crucem, & persecutionem vndique sustinens, tamen vbique perpetiens. Sed nihil est dilectissime, quod ex huius sermonibus ingemiscas. Siquidem iste ornatus multò est illo melior & clarior, atque amicior deo, propter quod & portans minimè laborat. Hoc est nanq; mirabile, qui cū vinculis, verberibus, atq; vulneribus longè splēdidior erat diademate purpuraq; fulgentibus. Quod enim esset verè clarior, & qa non ad sōmum tantūmodo ista dicūtur, ipsius vestimenta docuerunt. Nā si mille diademata, totidemque purpuras ardenti febri superponas, ne modicum quidē flammæ eius valebunt extinguere. At modò huiusce modi vestimenta, ægrotantium à longe corporibus, morbos omnes fugabāt. Si.n. latrones videntes signū illud militare, nō irruunt, sed auersi repentè diffugiunt: multò magis & ægritudines & dęmones, Christo signo apparente, fugiebant. Sic autem Paulus ferebat hoc signum, non vt solus illud portaret, sed vt omnes quoque tale esse doceret, ac faceret: propter quod clamat, atque dicit: Idipsum certamen habentes, quale audistis & vidistis in me. Et vobis donatum est, non solùm vt in eum credatis, sed vt etiam pro illo patiamini. Et.n. pſentis vitę dignitates tunc D clariores videri solent, qñ in vno tm̄ hoīe constiterint. In spiritalibus verò è contrario: tunc magis splēdent honores, cùm sibi plurimi eorū cōione sociantur, cùm nō vnus est particeps dignitatis, sed multos hēt qui eisdē honoribus perfruātur. Vides igitur hic omnes esse signiferos, & Christi nomē vnūquenq; gestare in conspectu gentiū atq; regū, ipsum verò Paulū ēt cū sibi anathema optat, atq; supplicium. Sed nō hoc pcipit & cæteris, qd certè illi portare non poterant. Vidistis nēpe quantæ nostra sit natura capax virtutis, quā nihil sit hoīe ptiosius, & adhuc vtiq; mortali. Quid.n. mihi hoc maius, immo quid poteris saltē æquale memorare? Quātorū verò iste, quæso, honore dignus est angelorū, qui hoc verbū potuit effari? Qui.n. in tēporali hoc atq; mortali corpore constitutus, cuncta ēt quorū non erat dominus, pro Christo nō dubitat offerre, hic si incorporeę fuisset naturę, qd tandē, quid aūt facere distulisset? Nā & angelos E propterea miramur, nō quia incorporei sunt creati: siquidē cū diabolus sit incorporeus & inuisibilis, est tñ oībus infœlicior: quia factoris dei meruit offensam. Hinc et homines infelices vocamus, non quia videmus eos carne circundatos: sed cùm non ea, vt oportet, vtuntur, alioquin & carne induebatur Paulus. Vnde igitur talis emersit, & tantus? Et ex proprio c videlicet, & ex dei: & idcirco ex dei, quia de proprio. Non enim est personarum acceptor deus. Si autem dixeris, & quemadmodum illum imitari possibile est, disce

Ge.48.c

Phi.1.d

Act.10.c

1.Co.4 d&.11 a disce quid dixerit: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Ille ipsius Christi effectus est imitator, tu verò nec apostoli. Ille domini æmulator fuit, tu autem neque serui: & quam tandem poteris negligentiæ tuæ vmbram obtendere? Quemadmodum verò eum imitatus sit, ostendit. Idque ab initio considera ab ipsis principijs. Quantò enim ex illis salutaribus emersit fluentis, tantò igne plenus exiuit, vt nec necessarium sibi putaret magistrum. Non enim expectauit Petrum, nec venit ad Iacobum, neque ad alium omnino quenquam: sed propria alacritate raptus, ita totam illam, in qua fuerat baptizatus, prædicatione sua F inflammauit vrbem, vt sæuissimum contra se Iudæorum prælium concitaret. Violentissimum enim persecutorem Christus in ardentissimum repentè prædicatorem immutauerat. Siquidem etiam cum Iudæus esset, supra dignitatem suam multa faciebat, alligans, abducens, trahens in publicum Christianos, Sic etiam Moses cum à nullo in principatum populi ordinatus fuisset, contribules suos tamen à Barbarorum iniquitate defendit. Hæc enim sunt fortis cuiusdam, ac virilis animi certa documenta. Hoc signum propriæ liberæque sententiæ, nequaquam in aliorum afflictionibus tenere patientiam: sed benignè, atque constanter tueri eos, qui opprimuntur, etiam si nullo in hoc ordinetur officio. Quia verò iustè opus arripuerat principatus, deus hanc ei posteà contulit dignitatem. Idipsum autem seruauit in Paulo: qui quàm rectè faceret vltrò arripere initia sermonis, atque doctrinæ, deus similiter ostendit, citò doctoris eum honore sublimans. Si enim magisterij, atque primatus adipiscendi gratia ad procuranda tanta negocia prosiluissent, consequenter essent de ambitione culpabiles. Cùm verò vterque puricula diligerent, mortesque in se procurarent vndique, vt alios acquirerent in salutem: quis tam apertè infelix G est, qui tantæ deuotionis studium criminetur? Quòd enim aliorum amantes salutem, ista perfecerint, & sententia declarauit dei, & eorum perditio, qui malè iustū concupierunt honorem. Irruerunt siquidem tunc, & alij in huiusmodi principatum, sed protinus interempti sunt: nam alterum quidem lapsus à cœlo exussit ignis, alterum subitus hiatus terræ absorbuit. Non enim propter defensionem populi ista faciebant, sed ob gloriam dignitatis. Irruit & Ozias, sed lepra commaculante 2.Para. punitus est. Irruit etiam Simon, sed reprobatus est, & morte periclitatus. Irruit verò 26.c Act.8.b etiam Paulus, sed apostolatus gloria coronatus est. Non enim in sacerdotium, nec honorem, sed in ministerium irruit, atque labores: maximèque in hoc zelo, & alacritate properauit: propterea prædicator, propterea continuò clarus efficitur. Sicut.n. qui princeps fuerit ordinatus, nisi dignè impositum sibi administret officium, meretur etiam maiora supplicia: sic alter, etsi non ordinetur quidem, suscipiat tamen, & sicut oportet impleat, non dico sacerdotium, sed solicitudinem, curamque multorum, omni profectò est honore dignissimus. Propterea igitur ne vnum quidem H diem in ocio passus est, & quiete transire hic in prædicandi ardore, ipso igne vehementior: sed simul, vt salutifero ex fonte conscendit, plurimamque in se flammeam ipse succendit, non pericula timuit, non irrisiones erubuit, & opprobria Iudæorum, neque sermonem suum ab illis respui indignanter tulit. Non aliud quicquam horum simile cogitauit, sed alios accipiens oculos, vtique claritatis, aliamque mentem, multo cum impetu instar torrentis irrupit: omnia pariter Iudæorum trahens, atque conuoluens, & ex scripturis ipsum esse Christum euidenter ostendens. Et certè nondum in eo tam multa gratiæ munera corruscabant, nondum tanta fuerat spiritus illuminatione donatus: sed tamen inflammata continuò voluntas, mortificataque anima cuncta faciebat: & quasi semper satisfaceret Deo de tempore iam peracto, sic gerebat omnia, sic lucra spiritalia vndique colligebat in locum, qui esset belli pars maxima, & laborum, periculorumque plena fidenter insiliens. Hoc verò maiore quoque admiratione dignum est, quòd cum tam esset audax, ac velut ad pugnam semper accinctus, & ignem I quendam belli conspirans: ita rursus placabilem præbebat magistris, vt nunquam in eo, vel in tanto illo impetu alacritatis offenderet. Itaque feruenti tunc, vel potius furenti præceperunt, vt iret Tarsum, atque Cæsaream, nec tamen renuit. Dixerunt, quia eum per murum deponi oporteret, & passus est. Dederunt consiliū pro

Universidad de Deusto Biblioteca

pro implenda purificatione, non restitit. Suaserunt ne in theatrum ingrederetur, & cessit. Ita se huic rei totum dedicauerat, vt omnia pro fidelium vtilitatibus libenter acciperet, pro ipsorum ædificatione, pacem, consensum, dispensationem, concordiam, diligendo, & eundem se, ac semper æqualem prædicationi vbique seruando. Cùm igitur audis, quòd fratrem miserit ad tribunum, volens de periculis liberari, & quòd appellet Cæsarem, quodque Romam ire festinet, nequaquam putes verbum esse formidinis. Qui enim gemebat in hac se adhuc esse vita, quo putes modo eligebat esse cum Christo? Qui & cœlum propter ipsum despiciebat, & angelos, quo tandem pacto hæc præsentia diligebat? Cuius igitur rei gratia ista faciebat? proculdubio, vt diutius prædicationi insisteret, cumque multis hinc credentibus, atque omnibus coronatus iret ad Christum: iam profectò metuebat, ne pauper hinc, atque inops multorum salutis abscederet. Et idcircò dicebat: permanere autem in carne necessarium est propter vos. Propterea ergo cum videret meliorem pro se in iudicio processisse sententiam, ipsoque dicente Festo, absolui poterat homo iste, nisi appellasset Cæsarem: vinctus tamen, cumque plurimis vinctis, qui mille facinora commiserant, ductus, non erubuit cum illis ligari, quinimmo omnium simul nauigantium curam gerebat, sui quippè securus, seque tutum satis esse certissimus. Cumque vinctus per tam vastum pelagus duceretur, ita gaudebat tamen, tanquam in maximum duceretur imperium. Etenim non paruum illi præmium vrbis Romæ conuersio proponebatur. Verùm ne illos quidem, qui pariter nauigabant, despectui habendos putauit: sed illis quoque de veritatis suauitate modulatus est, indicans sibi diuinos apparuisse vultus, & ea quæ fuerant sibi dicta, commemorans: id est, tibi donaui homines istos. Hoc verbis faciebat, non seipsum arroganter extollens, sed illos sibi ad persuasionem fidei parãs. Propterea & Deus permisit pelagus commoueri, vt per id, quod auditus non est, spiritalis Pauli gratia panderetur. Nam & cum dedisset consilium nauigandum non esse, contemptus est, ventumque est vsque ad extrema discrimina. Verùm ne contemptu quidem eorum factus est onerosior: sed rursus, quasi pater filijs prouidebat, agebatque omnia, ne quisqam periret. Postquàm verò Romam ingressus est, ibi quoque quanta cum modestia annunciat veritatem, quanta etiam cum libertate obstruit ora impiorum? Verùm nec ibi stare contentus, etiam in Hispaniam percurrit. Cùm autem sæpius varia pericula sustineret, confidebat magis atque fiebat audacior: nec ipse solùm, sed etiam discipuli propter ipsum, qui eius vtique firmabantur exemplo. Quemadmodum enim si eum remissiorem, segnioremque vidissent, ipsi etiam profectò fuissent mœrore deiecti: ita qui illum fortiorem factum esse cernebant, & inter iniurias atque plagas constantiæ sæpe virtute crescentem, ipsi quoque cum maiore fiducia prædicabant: idque significans ait, Ita vt plures è fratribus confidentes vinculis meis, abundantius auderent sine timore verbum Dei loqui. Si enim dux militiæ fuerit fortis ac robustus, non modò cædens atque prosternens: verùm etiam vulnere ipse percussus, subditos suos efficit fortiores, magisque hoc præstat vulneratus ipse, quàm vulnerans. Cùm enim hi qui sub tali pugnant magistro, viderint inflicta vulnera, fluentem sanguinem & nec sic quidem illum hostibus aliquando cedentem: sed stantem fortiter, hastasque vibrantem, & crebris certisque ictibus in aduersarios proruentem, nec omninò quicquam parcentem dolori, maiore absque dubio tanto duci alacritate subduntur. Hoc itaque factum est, & in Paulo. Videntes enim illum ligatum catenis, & nihilominus in carcere prædicantem, videntes etiam verberatum, & tamen verberantes ipsos sermone capientem, maiorem profectò fiduciam colligebant. Et idcircò non dixit simpliciter confidens, sed ita, vt abundantius auderent sine timore verbum Dei loqui: Magis, inquit, modò quàm cùm essem liber à vinculis, fiducialiter prædicabam. Tunc enim certiorem alacritatem & ipse capiebat, ac vehementius in aduersarios ferebatur, & incrementa persecutionis, maioris illi fiebant causa constantiæ. Inclusus est quidem in carcere, tantumque in eo virtutis refulsit, vt etiam fundamenta quaterentur, & ostia panderentur. Custodem quoque

Act. 25. c
Phi. 1. d
Act. 25. g
Ibi. 27. d

que tunc ipsum carceris ad fidem transtulit, iudici penè persuasit, ita vt ipse diceret: In modico me suades Christianum fieri. Rursus cum lapidaretur, plenam populi ciuitatem fidei luce donauit, & vocabant eum quasi iudicaturi Iudæi, tunc etiam Athenienses facti sunt ex aduersarijs subditi, & ex iudicibus repentè discipuli. Sicut enim ignis in diuersas plerunque materies incidens augetur magis, & ex subiecta sibi substantia incrementa sortitur: sic etiam lingua Pauli, quibuscunque fuisset admota ad seipsum eos continuò transferebat. Impugnatores quoque eius celeriter ipsius verbo capti pabulum quoddam spiritali huic efficiebantur igni, perque ipsos magis euangelij fama crescebat, idcircò dicebat: Alligatus sum, sed verbum Dei non est alligatum. Fugabant eum frequenter inimici, & quantum quidem ad rem spectat, persequebantur: quantum verò ad euentum rei, alijs mittebant magistrum: quodque faciebant amici atque concordes, hoc velut studio exequebantur inimici, nunquàm sinentes eum in vna habitaculum regione collocare, sed persecutionibus, insidijsque pellentes, per cunctas omninò prouincias medium circunducebant, vt omnes videlicet salutaria eius linguæ remedia sentirent. Rursus alligauerunt eum, sed acrius in defensionem fidei discipulos concitauerunt, persecuti sunt, & non habentibus miserunt magistrum. Ad maius iudicium prouocauerunt, sed vberius Iudæi beneficium contulerunt, propter quod & Iudæi dicebant de apostolis dolentes: Quid faciemus istis hominibus? Per quæ enim eos opprimere volumus, per ea ipsa prouehimus. Tradiderunt custodi carceris, vt eum diligenter ligaret, sed ipse à Paulo arctius alligatus est. Imposuerunt eum naui cum reis atque vinctis, vt planè etiam nolentes ocyus iter eius facerent explicari, acciderunque naufragium factum est cum apostolo nauigantibus causa doctrinæ. Minabantur mille supplicia, vt ignem prædicationis extinguerent, qui è contrario magis inde crescebat. Et sicut de domino dixerunt, occidamus eum, ne tollant Romani locum nostrum atque gentem, acciditque contrarium: nam quia occiderunt eum, propterea Romani, & gentem eorum, & ciuitatem tulerunt: & quæ putabantur impedimenta prædicationis, fortia efficiebantur auxilia. Sic etiam prædicante Paulo, quòd aduersarij ad opprimẽdum intulere verbum, hoc illud ad ineffabilem quandam altitudinem subleuauerunt. Super his verò omnibus gratias bono tantarum rerum authori agamus deo, glorificemus Paulum, per quem ista completa sunt. Oremus etiam, vt ipsi quoque eisdem perfruamur bonis, gratia & misericordia Domini nostri Iesu Christi, per quem, & cum quo gloria patri, cum Spiritusancto in secula seculorum, Amen.

Act. 16. f g
Ibi. 26. g
2. Tim. 2. b
Act. 4. c
Ibi. 16. f
Ioã. 11. f

Homilia octaua.

SAepe fulgido cœli globo delectatus oculus ad spectaculum oppositi è regione luminis se se violẽter intendit: & licèt sentiat aciem suam imparem radiorum esse certamini, desiderio tamen illius pulcherrimi luminis intuendi libenter inaccessibili radiantis orbis reluctatur corrusco. Tale igitur quippiam ego ipse perpetior, qui cum videam propriæ mentis oculos ex radijs apostolici splendoris hebetari, cupio tamẽ Pauli animam, miro fulgore virtutum rutilantem, velut eminus intueri, & contra importabiles Solis micatus contentiosa subire certamina. Sol enim quidam est hominibus Paulus, qui totum prorsus orbem fulgentibus linguæ suæ radijs illuminauit, quique vniuersas circumeundo gentes cursum omninò Solis imitatus est, ac mundi regiones omnes, quasi libero à corpore animo peruolauit, & hoc cum ei amata vndique vulnera crebrius obuiarent. In duas nanque partes omne tunc ferè hominum scindebatur genus, in eorum scilicet, qui horribili rabie erga idolorum cultum ferebantur, & in illorum, quos legis zelus in euangelij odia flammabat. Ab vtraque verò parte grauissima in Paulum bella surgebant, cùm Iudæi vndique illum quasi paternarum traditionum corruptorem fugarent, gentes verò quasi Deum mortuum prædicantem. Noli enim illum, qui tunc fuit rerum reatum, huic qui modò est comparando magnitudinem apostolici laboris attendere; sed ipse adhuc prædicationis exordia mente perpende. Considera prius

Universidad de Deusto Biblioteca

prius pelagi sæuientis furorem, & tum de
mum vim gubernatoris intelliges, sicut
enim in quodam freto, ita Paulus medijs
in fluctibus æstuabat, ac mille discrimi-
num vrgebatur procellis. Inter ipsa quip-
pe euangelij principia prædicationis no-
uitas uehementes ei tentationum turbi-
E nes suscitauit. Iudæorum nanque tunc po
puli mouebantur, quos ad hoc Mosaica vi
debantur præcepta compellere. Pharisæo-
rum quoque latrabant gressus, cum du-
dum à se crucifixi prædicari deitatem do-
lerent. Indignabatur etiam conspiratio sa
cerdotum, cum audirent crucem quasi sce-
ptrum quoddam regale celebrari. In hu
iusmodi bello Iudæi sociabantur, & gen-
tes, quæ aris diuum, ac templis, puluina-
rium cineribus assuetæ penè iam euelli si-
bi nescij amplectebantur errorem. Iudices
in prædicationem euangelij sæuientes, suę
adstabant cateruæ. Reges iugiter idipsum
bellum gerebant, auditam crucem cuncti
abominabãtur exercitus, quam sapientes
recipere nesciebant, quasi signum vtique
damnati: sed Paulo totius hoc mundi bel-
lum, omni erat pace iucundius. Delectabat
enim quicunque illum propter euange-
lium vulnerabat: hinc est quòd ille Græ-
ciam, atq; Barbariam, cum illatis sibi vul-
neribus alacer circuibat, non minus pla-
gis suis gaudens, quàm regijs triumphis:
haud aliter delectatus naufragijs, quàm
cæteri acquisitis solent gaudere thesauris:
F liuoribus quos ei verbera sæpius inferebant, quasi quibusdam gloriabatur coronis, tribulationibus vt delicijs vtebatur, squalore carceris, vt paradisi amœnitate gaudebat. Cui te ò beate Paule iustorum veteris testamenti, vel noui audeam comparare? Omnium quippe virtutem quasi in arca quadam, sed cum multo prorsus cumulo condidisti. Deniq; etiam si totum contra te aliquis sigillatim iustorum appẽdat chorum, inueniet trutinam virtutum ponderibus à tua parte depressam. Paulus verò secundus Abel, verùm non semel, sed per dies singulos immolatus. Paulus alter Noe, sed absque arca insurgentes aduersus se vndas impietatis enauigans. Paulus alter Abraham non modò à patria, vel gente, sed post vocationem suam ab ipsa etiã vita prorsus abscissus. Paulus alter Isaac spontè in hostiam colligatus. Paulus alter Iacob, quasi pro vno quodam totius mundi grege semper inuigilans. Paulus alter Ioseph, spiritali fame tabescente mundo veritatis alimenta distribuens. Paulus alter Moses, qui omnes gentes à tyrannide diaboli reduxit ad Christum. Paulus alter Aaron, totius mundi populis inunctus sacerdos. Paulus alter Phinees, impietatem Iudæorum atque gentilium, quasi fornicationem mentium, vno fidei mucro ne confodiens. Paulus alter Dauid, qui ve G lut quendam Goliam in certamine diabolum prouocat. Paulus alter Helias: clarius raptus in cœlos. Paulus alter Helisæus, qui gentes ab interiore lepræ pollutione mundauit. Paulus alter Ezechias, qui ad vnam fidem Christi diuersos populos attraxit. Paulus alter Iosias, qui abominationes gentilium dissipauit ac perdidit. Paulus alter Ioannes pro Christo capite truncatus. Paulus alter Petrus, non de cœlo vocatus ad credendum. Paulus alter Gabriel, qui Christi ortum cunctis gentibus nunciauit. Paulus alter Michael, qui Christianorum dux esse sortitus est: etiam si angelorum, etiam si iustorum hominum circũ uolem choros, non inuenio comparationem, cui non tamen cumulo meritorum Paulus occurrat. Acclamatio populi, & post acclamationem, etiam mortuus Paulus ardentissima nobis theatra pietatis accendit. Sed quandiù versabo linguam, nũc iustis viris Paulum, nunc etiam angelis comparando? Opulentissimum hunc igitur thesaurum, in nostris auidè pectoribus recondamus. Hauriamus certatim virtutes ex abundanti isto bonæ voluntatis fonte manantes, & cupiditate maxima feracissimæ huius arbotis poma rapiamus, va H rijsque floribus, ac fructibus plenum apostolicarum virtutum pratum metentes, sumamus è Paulo fulgentem rosam castitatis, eligamus fidei florem marcescere nescientem, decerpamus ex eo vberrimos patientiæ fructus, & virtutum omnium colligamus, demus beato Paulo gloriã, vt dicat de nobis in futurum:

Ecce ego & pueri quos mihi dedit Deus ipsi gloria in secula seculorum, Amen.

Homilia

Homiliæ octauæ, & vltimæ de laudibus sancti Pauli finis.

In commemoratione sancti Pauli, de charitate sermo.

BEatus Paulus, qui tantam vim humanæ alacritatis ostendit, vt ad cœlum quoq; ipsum valeat subuolare, premittens angelos, & archangelos, aliasque virtutes, aliquando quidem suo exemplo Christianos fieri imitatores iubet, dicendo, Imita-
I tores mei estote, sicut & ego Christi. Ali-
1.Co.4. d &.11.a quando de se resipiscens, ad ipsius nos dei
Eph.5.a imitationem hortatur, dicens, Estote ergo imitatores dei, sicut filij charissimi. Iam verò demonstrans, quia nihil ita hanc imitationem pariat, quam si ita viuat aliquis, vt bonum eius in commune proficiat, atque vniuersis vtiliora prouideat, adiunxit, Am
Ibidem. bulate in charitate. Ideò cum dixisset, Imitatores mei estote: continuò de charitate disseruit, quia hæc præcipuè virtus homines Deo proximos facit. Quantæ enimcunque sint aliæ virtutes inferiorem locũ tenentes, cunctę erga hominum studia versantur, vt est contra concupiscentiam pugna, vt quod aduersum geritur bellum, vt in auaritię interitum acies ordinata, vt cũ iracundiæ furore conflictus. Diligere verò nobis deoque commune est, propterea &
Mat. 5. g Deus imperabat, Orate pro persequentibus, & calumniantibus vos, vt sitis filij patris vestri, qui in cęlis est. Hoc ergo & Paulus cunctorum intelligens caput bonorum, omnium in se studia exprimere curauit. Nemo enim ita dilexit inimicos, nemo insidiatoribus suis ita beneficus fuit, nullus pro afflictoribus suis tanta perpessus est. Non illa enim, quæ patiebatur, sed naturę copulam cogitabat: quantoque am
K plius efferebantur inimici, tantò magis eorum miserebatur insaniam. Vt enim aliquis indulgentissimus pater afficitur erga filium phrenesi comprehensum, cuius quantò magis conuicijs, ictibusque pulsatur, tantò eum potius miseretur, ac deflet: ita Paulus ipsa magnitudine passionum, eorum à quibus affligebatur cum æstimaret furorem, maiora illis adhibebat fomenta pietatis. Audi igitur, quàm compatienter, quàmque mansuetè nobis pro illis loquatur, qui eum quinquies verberauerant, qui catenis onerauerant, qui ipsum eius sitiebant cruorem, quique illum quotidie discerpere cupiebant. Testimo Ro.10.
nium, inquit, illis ego perhibeo, quòd a
æmulationem Dei habent, sed non secundùm scientiam. Rursus eos, qui se supra illos superbius efferebant, refrænans, No- Ibi.11.e
li, ait, altum sapere, sed time. Si enim deus naturalibus ramis non pepercit, ne fortè nec tibi parcat. Quia enim cognouerat dominicam iam in illos processisse sententiam, quod vnum, & solùm in sua erat potestate præstabat, sæpe lachrymabatur, vehementer pro illis dolebat, volentes eis insultare prohibebat, atque inquantum poterat, laborabat vmbram eis aliquam excusationis obtendere: & quia propter contumaciam eorum, atque duritiam, persuadere illis fidem sermone non poterat, ad L orationes conuertebatur assiduas. Fratres, inquit, voluntas quidem cordis mei, & ob Ibi.10.a
secratio ad deum fit pro illis in salutem. Sæpe quoque illos meliores esse solicitat, Ibi. 11.d
dicens, Sine pœnitentia enim sunt dona, & vocatio dei, vt non pertinaci vsq; ad finem desperatione moriantur, quæ vtique omnia sunt amantis, & valde eorum vtilitatibus prouidentis: vt cum dicit, Veniet ex Sion, qui eripiat, & auertat impietates Iacob. Mordebatur nanque vehementer, Esa.59.
ac penitus dissecabatur, cum eos pereuntes videret: propter quod, & multa solatia adhibebat dolori, aliquando quidem dicens, Veniet ex Sion, qui eripiet, & auertat impietatem Iacob: aliquando verò, & isti non crediderunt in illorum misericordiam, & ipsi misericordiam consequantur. Putas autem, quia erga solos Iudæos talis extiterit, ad alios verò, vel domesticos, vel extraneos, non se multò etiam præbuerit mitiorem? Audi ergo quid ad 2.Ti.2.
Timotheum sit locutus: Seruum, inquit, d
domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem, cum modestia corripientem eos, qui resi- M
stunt, nequando det illis Deus pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, & resipiscant à diaboli laqueis, à quo capti tenentur ad ipsius voluntatem. Vis autem probare quàm modestè etiam cum illis loquatur, qui in peccatis corruerunt? audi quid Corinthijs dixerit: Timeo, inquit, ne cum venero, humiliet me Deus apud vos, & lugeam multos ex vobis, qui 2.Co.12
peccauerunt, & non egerunt pœnitẽtiam f

Universidad de Deusto Biblioteca

super immunditia, & fornicatione, & im-
Gal. 4. b pudicitia quam gesserunt. Et ad Galatas,
Filioli mei, quos iterum parturio, donec
formetur Christus in vobis. Et in causa
eius, qui fuerat fornicatus, non minus eo-
ipso qubm pro peccato suo lamentabatur,
2. Co. 2. dolet, proq; illo alios deprecatur, dicens:
b Confirmate in illo charitatem, sed & qñ
ab ecclesiæ illum corpore separabat, cum
multis hoc lachrymis, gemituq; faciebat.
Multa, inquit, tribulatione, & angustia
cordis scripsi vobis per multas lachrymas,
vt non contristemini, vt sciatis quam cha-
ritatem habeam abundantius in vobis. Et
rursus: Factus sum Iudæis tanquam Iu-
1. Co. 9. dæus, his qui sub lege erant, quasi sub lege
d essem: factus sum infirmis infirmus, om-
nibus omnia factus sum, vt omnes face
rem saluos. Vidisti ne, quæso, animam
terrena superantem? Omnem enim pror-
sus hominem Deo exhibere cupiebat, &
A omnes, quantùm ad ipsum spectabat, ex
hibuit. Quasi enim vniuersum mundum
ipse genuisset, sic perturbabatur, sic cura-
bat, sic omnes in regnum Dei festinabat
inducere, docendo, orando pro ipsis, cum
ipsis etiam supplicando, & terrendo dæ-
mones, & corruptores animarum fugan-
do, aliquando epistolis, aliquando præ-
sentia, nunc sermone, nunc rebus, per di-
scipulos, per semetipsum erigere labentes:
stantes verò firmare, humi iacentes attol-
lere, sanare contritos, torpentes oleo ex-
Ibidem hortationis animare, inimicis insonare ter
ribile, hostes minaciter intueri, more op-
timi cuiusdam ducis, & medici artis suæ
instrumenta gestantis: cum enim celsus
in omnium consisteret arce virtutum, om
nem tamen flammam præcipuo charitatis
ardore vincebat. Vt enim missum in ignē
ferrum, totum profectò ignis efficitur: sic
Paulus charitate succensus, totus factus
est charitas: qui quasi communis totius
mundi esset pater, ita amore hominum ip
sos eorum imitabatur patentes, immò cũ
B ctos non carnales modò, verumetiam spi-
ritales patres solicitudine ac pietate supe-
Ro. 13. c rabat, & pecunias, & verba, & animam
Colo. 3. pro his quos diligebat impendens: pro-
Ephe. 4. pter hoc itaque charitatem etiam pleni-
1. Tim. tudinem legis vocabat, & vinculum per fe-
1. a ctionis, & omnium bonorum matrem, &
Ro. 13. initium, finemque virtutum, propterea
c dicebat: Finis autem præcepti est chari-
tas, de corde puro, & conscientia bona. Et
rursus: Non adulterabis, non occides. Et
si quod est aliud mandatum, in hoc verbo
instauratur: Diliges proximum tuum si-
cut teipsum. Quia igitur, & initium, & fi-
nis, & bona omninò vniuersa dilectio est,
vel in ipsa Paulum studeamus imitari, ete
nim hic illius ope talis effectus est. Non
enim mihi proponas mortuos, quos sæ- Act. 20.
pius suscitauit, neque leprosos quos ea- b
dem virtute mundauit: nihil à te horum
requirit Deus. Posside charitatem Pauli,
& perfectam adipisceris coronam. Cu-
ius verò ista sententia est? Ipsius nutrito-
ris vtique charitatis, qui eam, & mirabili-
bus, & signis, & alijs bonis mille præpo-
suit: quia enim ipse eam abundè ac vehe-
menter impleuerat, idcirco etiam acrius
atque examinatius vim eius intelligit. Per
ipsam enim ille ad tam celsum perfectio- C
nis cacumen ascendit: nihilque eum ita
dignum deo, vt virtus præstitit charitatis,
& ideò dicebat, Imitamini dona meliora. 1. Co. 12
Et adhuc excelsiorem vobis vitam demon d
stro, charitatem profectò optimam viam,
plenissimamque pronuncians. In hac etiã
nos iugiter ambulemus, vt & Paulum, im
mò dominum Pauli videre mereamur, &
incorruptibilem consequamur coronam,
præstante domino nostro Iesu Christo,
cui gloria, & impetium, in secula seculo-
rum, Amen.

Diui Ioannis Chrysostomi homilia de ferendis reprehensionibus, & conuersione Pauli.

REprehenderunt nos amicorum qui-
dam, quòd productiora sermonũ ini-
tia faciamus. Igitur siue iniustè illi taxent
siue iustè sententiam ferant, vtpote de his,
quæ à nobis audierunt, hic quasi in foro,
in quo omnibus iudicare concessum est,
nos hoc primùm præfatione demonstrabi
mus: quòd illis ob hanc reprehensionem,
gratiam habemus. Reprehensiones enim
non ex malitia, sed cura proximi profici-
scuntur. Asseuerauerim amare me amicũ
non solùm quando laudat, sed & quando
reprehendit, & corrigit. Nam omnia lau-
dare tam quæ benè se habent, quàm quæ D
malè, non fuerit amici, sed irrisoris: & nõ
diligentis, sed decipientis. Laudare si quid
fiat, vt debet, reprehendere autem si pecca-
tum

tum fuerit, amici est, & curam agentis. Et
vt discatis, quòd sine delectu omnia lauda
Esa. 3. b te, & in omnibus beatum dicere, non sit
amici, sed impostoris, dicit scriptura: Po-
pule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te de
cipiunt, & semitam pedum tuorum extur
bant. Sanè inimicum ne laudantem qui-
dem probo, amicum verò, & reprehenden
tem amplexor. Ille & si me osculetur, in-
suauis ẽ: hic & si vulneret, amabilis. Illius
osculum suspicione plenum est, huius vul
Pro. 27. nus medicamenti vim habet. Propter hoc
a dicit quidam: Fideliora sunt vulnera ami-
ci, quam blanda oscula inimici. Quid di-
cis? Vulnera amicorum meliora dicit. Nõ
enim ad naturam eorum, quæ fiunt, sed
potius ad affectionem eorum, qui faciũt,
Lu. 22. c attendit. Vis discere, quomodo fideliora
sunt vulnera amici, quam blanda oscula
inimici? Osculatus est dominum Iudas,
sed osculo prodidit, venenum habebat os
eius, malitiaque impleta erat lingua eius.
E Paulus vulnerauit eum, qui apud Corin-
thios scortatus fuit, sed saluauit. Et quo-
modo vulnerauit? Dicit quòd dederit eum
1. Co. 5. satanæ. Inquit enim: Tradatur satanæ ad
a interitum, quò spiritus saluus sit in die do
mini Iesu. Vidisti vulnera salutem afferen
tia, vidisti osculum proditione plenum?
Pro. 27. Sic fideliora sunt vulnera amici, quàm
a blanda oscula inimici. Verùm inquira-
mus quomodo hoc dictum, non solùm in
hominibus, sed & in Deo, & diabolo ha.
beat locum. Ille.n. amicus, hic inimicus:
ille saluator, & curã nostri gerẽs, hic inimi
cus, & deceptor. Et hic quidem aliquando
dedit osculum, ille verò vulnus inflixit. Et
Ge. 3. b quomodo hic osculatus est, & ille vulnera
Ibid. d uit? Hic quidem dixit, Eritis sicut dij: ille
autem, Terra es, & in terram abibis. Vter
igitur magis profuit, hic ne qui dixit, Eri-
Ibidem tis sicut dij: an ille qui dixit, Terra es, &
in terram abibis? Ille mortem interminatus
est, hic immortalitatem promisit. At-
qui hic, qui immortalitatem pollicitus est,
è paradiso eiecit: ille verò, qui mortem
comminatus est, in cœlum inuexit. Vides
quomodo fideliora vulnera amici, quàm
blanda oscula inimici? Proinde hoc pri
mùm declarare volui, quòd gratiam ha-
beam his, qui me arguunt. Amici enim,
siue iustè, siue iniustè arguunt, non op-
probrare volunt, sed hoc faciunt, vt emen-
F dent. Inimici autem, & si iustè reprehen-
dunt, hoc tamen agunt, non vt corrigant,
sed vt exhibilent: sicut & illi dum lau-
dant, hoc vnum spectant, vt meliorem red
dant: & hi dum laudant, student quomo
do supplantare possint. Veruntamen quo-
modocunque reprehensio contingat, vti-
le fuerit, bonumque magnum, si ferantur
reprehensiones, & accusationes, & non de
tur locus iræ, & exasperationi. Qui enim
odit redargui, ait, insipiens est. Non di-
xit sic, vel sic redargui, sed tãtùm redargui.
Nam si quidem iustè arguit amicus, agit
vt peccatum corrigat: sin absque ratione,
& immeritò, iam laudanda est voluntas
eius, & probanda bona mentis intentio,
agnoscendumque, & testandum amici-
tiæ beneficium: non enim reprehende-
ret, nisi multùm diligeret. Proinde ne
stomachemur, ne succenseamus, cùm ar-
guimur. Quòd si omnes ita affecti esse-
mus, vt & argueremus peccantes, & lapsi
libenter ferremus reprehensiones: mi-
rum, quanta hinc vitæ nostræ accede-
rent commoda. In peccatis enim hoc
operantur reprehensiones, quod in vulne-
ribus remedia. Idcircò sicut insipiens est,
qui pharmaca reijcit, ita & stultus, qui G
non suscipit grato animo reprehensiones.
Atqui non rarò multi exasperantur, & in-
tra semetipsos cogitant, & dicunt: Sa-
piens ego, & tanta præditus intelligen-
tia, hunc ferrem? ignorant autem, quòd
hoc extremæ dementiæ sit indicium. Vi-
debam enim inquit, hominem, qui sibi
videbatur sapiens, & maiorem illo spem
habet insipiens. Eapropter & Paulus di-
cit: Ne sitis prudentes apud vosmetipsos. Ro. 12. d
Nam licèt mirum in modum sapiens sis,
& perspicias ea, quæ oporter, attamen ho-
mo es, & consiliario tibi opus est. Solius
enim dei est nullus indigere, & nullo opus
habere consiliario. Et propterea de eo
solo dicitur: Quis cognouit sensum do-
mini, vel qui eius consiliarius fuit? Cæte-
rùm homines nos, etiamsi plurimum sa-
pientes simus, in multis tamen reprehen- Esa. 40.
di meremur, atque hic naturæ nostræ ap. c
paret infirmitas. Non enim omnia esse
possunt in hominibus. Et quare? Ecce fi-
lius hominis non est immortalis. Quid
lucidius Sole? attamen & lux eius deficit.
Et profectò sicut fulgidam illam lucem,
& fulgorosum iubar sæpenumero super-
uenientes tenebræ obtegunt: ita & intel-

Universidad de Deusto Biblioteca

lectum nostrum, quasi in meridie fulgentem, & perspicuum, inconsiderantia obre-
H pens tenebrosum reddit. Et nonnunquam euenit, vt sapiens non videat quod oportet, & minor, & hebetior clarè, & acutè illud perspiciat. Hinc est, quare neque sapiens extolli, neque abiectior miserum se dicere debeat. Itaque magnum bonum est ferre reprehensiones, magnum etiam bonum est posse reprehendere: nam hoc fides, & cura, quam proximo debemus, exigunt. Iam nos siquem videmus veste breuiori, & ex lateribus aperta, vel alioqui indecenter vestitum, admonemus & emendamus: verùm videntes vitam eius dissolutam, ne verbum quidem proferimus, videntes mores eius nefarios, præterimus: tametsi ridicula sint ea, quæ ad vestes pertinent, periculosa autem & damnosa, quæ ad animam: dic obsecro, Nònne cum vides fratrem per præceps ferri, vel alio qui per incuriam alio quàm oportet spectare, manum ei porrigis? nònne à lapsu erigis? nònne reprehendis & arguis? Et in his, maioris facis non offendere, & non haberi pro inimico, quàm salutis eius curam habere? Et quam habiturus es apud deum veniam? vel quam defensionem? Non au-
Exo. 23 a & Deu. 22. a disti, quid deus Iudæis præcepit? nempè ne errantia inimicorum iumenta despiciant, & lapsa ne prætereant. Quod cùm Iudæis præceptum, ne inimicorum bruta
I contemnant, nos ne fratrum animos, qui quotidie supplantantur, despiciemus? Et quomodo non est summa inhumanitas, & ferina crudelitas, nos non tantùm curæ hominibus impendere, quantùm alij iumentis? Hoc est quod omnem vitam nostram confundit: hoc est, quod omnem ordinem subuertit: quia neque boni consulimus, cum reprehendimur, neque alios reprehendere volumus. Ideò enim molesti sumus cum arguimus, quia & exasperamur cum arguimur. Enimuerò si sciret frater, quòd a te laudaretur te arguens, ipse etiam vicariam eandem operam tibi impenderet. Cæterùm si discere vis, quòd etiamsi ingenij acrimonia antecellas alios, sisque valde perfectus, peruenerisque ad summum ipsum virtutis fastigium, opus tibi sit consiliario, & aliquo qui te corrigat, & arguat, audi historiam veterem. Ne-
Nu. 12. que enim Mosi facilè par fueris, qui vt scriptura inquit, omnium hominum erat mitissimus, amicusque Deo, & in externa philosophia benè institutus, & non minus spiritualium intelligentia insignis. Vides omnigenam eius eruditionem? Erat autem potens in verbo, & opere, alijsque virtutibus. Cuius & aliud habet testimonium. K
Multis prophetis, inquit, familiaris fuit deus, sed nulli sicut Mosi. Nam alijs quidem per ænigmata, & somnia, Mosi verò Nu. 12.
facie ad faciem. Quæris ne aliud maius a
virtutis illius argumentum, quàm quòd Exo. 33 b
omnium dominus seruo, vt amico loquitur? Erat itaque sapiens, tam domestica, quàm peregrina eruditione: erat potens verbo, & opere. Imperabat creaturæ, quia amicus erat domini creaturæ. Eduxit tantum populum ex Aegypto, mare di Ibi. 14. c
uisit, & iterum coniunxit, miraculum sanè admirabile. Tunc enim primùm sol vidit mare, non nauali, sed pedestri itinere transiri, pelagusq; non remis, & nauibus, sed equorum pedibus transmitti. Nihilominus sapiens ille, qui tam potens in verbo, & opere, qui amicus dei, qui creaturæ imperauit, qui tanta miracula operatus est, non animaduertit rem, quam mortalium plerique facilè considerant. Socer autem eius, homo Barbarus, & obscurus, statim animaduertit, & in medium attulit, quam ille non temerè cogitauit. Quæ igitur hæc causa? audite, vt & vobis prosit. Consiliarijs enim omnes opus habent, etiamsi Mosi conferri possint. Multa enim sunt, quæ magni, & admirabiles viri ignorant, quæ tamen parui abiectique scire solent. Nam postquàm Moses ex Aegypto exijt, & in solitudinem venit, præfuit sex- L
centorum millium populo, & solus omnium contendentium lites diiudicauit: quod vidit socer eius. Erat autem Iethro homo alioqui Barbarus, & insipiens, quique in solitudine vitam egerat, neque vlli communicarat qui populos legibus rexerat, & ad hęc impius erat, quo non est certius insipientiæ argumentum. Nihil enim Gentilibus est insipientius. Veruntamen ille Barbarus, ille impius, ille insipiẽs, vbi vidit Mosen quædam præter dignitatem facere, eum correxit, non curãs, quòd sapiens esset, & intelligens, & dei amicus. Et cum dixisset ei, Quare illi stant coram te: didicisseque causam, inquit: Non rectè hoc fecisti, iunxitque consilio increpationem: & neq; sic exasperatus est ille sapiẽs, Exo. 18 e. d

ille

ille intelligens, ille tot myriadum dux. Neque enim hoc paruum, & contemnẽdum, quòd ab homine barbaro, & priuato docetur. At non inflabatur, vel principatus magnitudine, vel miraculis, quæ operatus erat, neque rubore suffundebatur, quòd tot præsentibus, ijsque subditis corrigeretur: sed considerabat, quòd licèt magna à se signa facerent, humanæ tamen partice-
M ps esset naturæ, quam non rarò multa latent, atque ideò cum mansuetudine consilium suscepit. Est nũc videre aliquos, qui ne putentur alieno indigere consilio, malunt potius vtilitate consilij carere, quàm suscepta admonitione peccatum emendare: immò eligunt ignorare quàm discere, quãuis sciãt, nõ esse crimen nõ ignorare, sed nolle discere: non indoctum esse, sed doctrinam respuere: non reprehendi, sed inemendabiliter peccare. Et sæpe abiectus quispiam, & vilis inuenit, quod magnus, & sapiens vir præterit. Quod Moses quoque considerans, omni cum mansuetudine audiuit illum consulentem, ac dicentem sibi: Fac tibi tribunos, centenarios, quinquagenarios, decanos, & si res aliqua grauior fuerit, referant ad te: sin leuior, dijudicent ipsi. Hæc vt audiuit, non erubuit, non est confusus, non est reueritus subditos, non dixit intra semetipsum: Contemnent me subditi, si ab alijs quid faciendum sit didicero: sed obtemperauit, & fecit iuxta consilium illius. Quid, quòd non solùm propter eos, qui ea tempestate erant, non erubuit, sed neque propter nos post se futuros? immò tanquàm honestatus hac soceri admonitione, non illos solùm, qui tunc erant homines, sed
A etiam eos, qui vsque ad nostram ætatem secuti sunt, & vsque ad Christi aduentum erunt, per totum orbem factum hoc literis docuit, & quòd non potuerit animaduertere, quid opus facto, & quòd correctionem, & consilium à socero acceperit. Nos autem si coram vno homine arguimur, & corripimur: conturbamur totis visceribus, obstupescimus, & de vitæ huius summa periclitari nos putamus. At Moses non sic agit, sed videns tot milia hominum præsentia, immò tot myriades, quæ interim fuerunt, & sunt hodie, futuras non erubescit: sed prædicat quotidie omnibus, idque literis, quòd socer suus animaduerterit ea, quæ ipse considerare non potuerat. Et quare hoc fecit? quare factum memoriæ commendauit? non aliã ob causam, quam vt nos doceret, ne vnquam de nobisipsis sublime sentiamus, etiamsi omnibus sapientiores simus, neque partum consilia contemnamus: etiamsi omnibus viliores habeantur. Et siquid vtile, vel commodum consulat aliquis, esto minister sit, tu tamen admonitionem suscipias: sin perniciale quiddam, esto in summa dignitate sit, eius sententiam reijcias. Non enim qualitas personarum con- B
sulentium, sed natura consilij, in omnibus obseruanda est. Hoc igitur est, quòd Moses nos docuit, vt non erubescamus si arguamur, etiam si tota nostra plebs assit. Reprehensionem enim benè ferre, non vulgaris, sed summæ philosophiæ præconium, & laus est. Non adeò laudamus, & admiramur hodie Iethro, qui Mosen correxit, sicut sanctum illum, qui nõ erubuit tot præsentibus corrigi, & factum hoc memoriæ commendare. Declarans in omnibus sapientiam suam, quòd gloriam in tanta eminentia, quæ sibi à pluribus impensa fuisset, contempsit, & conculcauit. At nos de prolixitate proœmiorum rationem reddituri, iterum maius fecimus proœmium, sed non temerè, neque sine causa: disseruimus enim interim de summis, multumque nobis necessarijs, vt libenter feramus cùm arguimur, & alacriter arguamus, & castigemus eos, qui peccant. Verùm operæpretium est, vt tandem & nos satisfaciamus illis, rationemque dicamus, propter quam tam longis proœmijs vtamur. Et cuius nam gratia tantam verborum farraginem offundimus viris, qui mulieres habent, domibus præsunt, è quotidiano opificio, & secularibus negocijs victum quærunt: neque hoc solùm molestum, quòd continuò sunt occupati, C
sed quòd semel duntaxat in hebdomada huc confluunt? Seruiunt nobis in hoc Proœmia necessaria.
proœmia, vt auditores de dicendis per compendium instruantur, & manifestior tradatur doctrina. Fateor enim non opus proœmijs, neque instructionibus his, qui semper scripturis vacant, neque alijs occupationibus distrahuntur: statim enim audito lectore, dictorum mentem accipiunt. Qui autem bonam temporis partem secularibus negocijs impendunt, & rarius hìc comparent, nisi proœmia audiant, & in-

Universidad de Deusto Biblioteca

structi intelligant, quæ sermonem illum
præcedant, absque lucro hinc abeunt.
Non est autem hæc sola nobis procemio-
rum causa, sed & alia non minor, quàm
ista. In tanta multitudine sunt alij, qui
adueniunt, alij qui sæpe non adueniunt,
& necesse, vt laudentur præsentes, arguan
tur absentes: vt illi quidem laudibus stu-
diosiores euadant, hi autem reprehensi,
ignauiam abijciant. Est & alius vsus proce
miorum. Incidimus enim sæpe in longio-
ra argumenta, quæ vno die ad finem per-
duci nequeunt, & interdum duobus, vel
tribus diebus, vt rectè explicentur, opus
habent. Vnde tunc opus est die secundo
finem doctrinæ prioris repetere, vt dum
D principio finis congruit, sermo cohæreat,
auditoribusque minus sit obscurus. Et vt
discas, sermonem absque procemijs valde
obscurari: ecce exempli gratia afferam ali-
Ioan.1.f qua. Vt autem vidit eum Iesus, Tu es Si-
mon, inquit, filius Iona, tu vocaberis Ce-
phas, quod interpretatum est Petrus. Vi
des num intelligatis dictum? num intelli-
gatis consequentiam, & quare dicta sint?
quandoquidem absque procemijs intro-
ducta sunt. Comparatur igitur, qui hoc
facit, ei qui hominem omni ex parte ob-
tectum in spectaculum adducit. Agè igi
tur dimisso procemio, redeamus ad ser-
monem de Paulo, qui nuper ortus cum de
nominibus disseremus, & quæreremus:
Quare qui aliquando dictus est Saulus,
posteà vocatus sit Paulus. Hinc digressi su
mus ad veteres historias, & de omnibus,
qui gemina nomina sortiti sunt, inquisi-
uimus. Fuimusque & tunc Simonis me-
mores, & vocis Christi ad eũ dicentis: Tu
es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas,
quod interpretatum est Petrus. Vides quo
modo quod paulò anteà obscuritate ple-
num videbatur, nunc fit aliquanto no-
tius? Proinde sicut corpus capitè, arbor
E radice, & flumen fonte indiget: ita & ser-
mo procemijs. Itaque & cum nos viæ ini
tium, & progressum monstrauerimus, tan
Act. 9.a gamus deinceps historiam procemij. Sau
lus autem adhuc spirans minas, & cædem
in discipulos domini. Atqui in epistolis
Paulus vocatur, quare ergo hic nomen
mutauit Spiritusanctus? Quemadmo-
dum dominus, qui seruum mercatus est,
ostendere volens se dominum serui, no-
men illius immutat: ita & Spiritussan-
ctus fecit, vbi Paulum captiuum accepit,
vocabulum eius mutauit, vt etiam inde
disceret Paulus se habere dominum. No- Notum
minum enim impositio dominij signum impositio
est, & præcipuum. Et vnde hoc declarabi- Gen.2.c
mus? Facilè ex his, quæ dominus cum
Adam egit, perspicuum erit. Volens enim
docere Adamum, quòd eum principem, &
dominum omnium fecisset, adduxit ad
eum omnia animalia, vt videret quid vo-
caret ea. Quo monstrat, quòd nominum
impositio dominium testetur. Quòd si &
ab hominibus ita factum videre vultis, &
discere, olim talem fuisse morem, quòd ser
uorum in captiuitatem abductorum no-
mina mutata sint, audite quid fecerit Ba- Da.1.b
byloniorum rex. Nam vt captiuos abdu F
xit: Ananiam, Azariam, & Misaelem,
non reliquit eorum nomina prima, sed vo
cauit eos Sedrak, & Mesak, & Abdenago.
Verùm quam ob causam Spiritussanctus
non statim mutauit nomen Pauli, sed ex-
pectauit ad tantum tempus? Si statim
conuerso Paulo, mutatum fuisset, & no-
men eius, tunc minus manifesta fuisset
eius conuersio, & ad fidem translatio. Nã
sicut in famulis vsu euenire solet, quòd
obscuri fiant, si quamprimum fugam inie
runt, sua nomina mutarint: ita & in Pau-
lo contigisset, si mox vt relictis Iudæis ad
nos venit, aliud nomen sortitus fuisset: ne
mo enim sciuisset, quòd persecutor ille es-
set euangelista. Accidit autem hoc, vt pa-
lam fieret ex persecutore factum apostolum: quandoquidem hoc Iudeos malè habebat, quòd doctor suus, qui pro eis olim stabat, nunc se eis opponeret. Quapropter vt ne subita nominis mutatio, voluntatis mutationem occultaret, relictum est ei multò tempore nomen primum. Hinc enim omnes discebant, quòd ille ipse esset, qui prius fuerat ecclesiam persecutus. Postquàm autem omnibus hoc factum est notum, tunc transmutatum est & nomen. Et quòd hæc sit vera causa, audi ipsum dicentem: Veni in partes Syriæ & Ciliciæ. Eram autem ibi ignotus a facie ecclesijs Iudææ. Iudæam vocat eam, quæ G est in Palæstina. Si igitur in Palæstina erat Gal. 1.d ignotus, quantò ignotior fuisset in ecclesijs, quæ in alijs locis sitæ? Eram ignotus, ait, facie, non nomine. Quare ignotus erat facie? Nullus enim fidelium ipsum videre audebat, cum nos impugnaret. Tanta cæde,

ta cæde, tantoque furore plenus erat. Proinde ab eo resiliebant omnes, fugiebant omnes, & si alicubi præsentem eum conspicarentur, ne aspicere quidem audebant, tam efferatus erat, & infestus fidelibus.
Ibidem. Tantùm autem audierant: qui persequebatur nos aliquando, nunc euangelizat fidem, quam impugnabat. Quoniam ergo à facie eum ignorabant, tantùmq; audierant, qui persequebatur nos aliquando, nunc euangelizat fidem, quam impugnabat: si nomen statim mutatum fuisset, neutiquam qui audierant, hæc cognouissent, quòd ille, qui persequebatur eos aliquando, euangelizaret. Nam quoniam primum nomen eius, & quòd Saulus vocaretur sciebant, si commutato illo vocatus fuisset Paulus: fuissetque eis à quopiã nunciatum Paulum euangelizare, qui per
H sequebatur ecclesiam, nesciuissent quòd hic ille esset Saulus, eo quòd non Saulus, sed Paulus vocaretur. Atque hac de causa relictum est nomen eius primum aliquan diù, donec omnibus fidelibus fieret notius, atque etiam his, qui longè aberant, & non viderant eum. Satis itaque demonstratum quare non statim mutatum est nomen eius. Reliquum, operæ precium, vt ad initium sermonis redeamus. Saulus autem adhuc spirans minas, & cædem in discipulos domini. Quid est, quod dicit, Adhuc? Quid enim anteà fecit, quòd dicis, Adhuc? Sanè dicere adhuc, de homine dicitur, qui anteà mala multa operatus est? Quid ergo fecit? Quin tu mihi dicas, quid malum non fecit? Sanguine Hierosolymas impleuit, fideles interfecit, ecclesiam impugnauit, apostolos persecutus est, Stephanum occidit, neque viris neque mulieribus pepercit. De hoc audi, & discipu-
Act. 8.a lum ipsum dicentem: Saulus autem deuastabat ecclesiam, domusque ipsas ingrediens, vi mulieres, & viros rapiebat. Non enim sufficiebat ei forum, insiliebat & in domus. Dicit enim: Domos ingrediens.
I Et non dicit ducens, neque trahens mulieres, & viros: sed vi rapiens mulieres, & viros: sicut de fera dicere solemus. Rapiẽs viros, & mulieres, non viros tantùm, sed & mulieres. Neque naturam reuerebatur, neque sexus miserebatur, neque infirmitatem respiciebat: Zelo tamen, non furore hæc faciebat. Et ob hoc venia dignus fuit, cum Iudæi qui eadem faciebant, accusatione erant digni. Nam Iudæi quid respexerint, ipsi manifestabant, nempè quòd omnia honoris, & gloriæ gratia fecerint. Erant enim apud multos in magna existimatione. At Paulus non sic, sed zelo Dei, tametsi non secundum scientiam. Et hinc est, quare Iudæi mulieres, quidem dimiserunt, viris autem infesti fuerunt: quoniam in illos transisse gloriam suam videbant: hic autem ob zelum erga omnes talem se gerebat. Hæc igitur omnia animo perpendens Lucas, & videns ipsum nondum satiatum, dicebat: Saulus autem adhuc spirans minas, & cædem in discipulos domini. Non satiarat eum cædes Stephani, non explerat concupiscen- Ibi. 9.a
tiam eius ecclesiæ persecutio, sed vlterius procedebat, & furoris eius nullus erat finis: à cæde Stephani digressus, persecutus est apostolos: & idem faciebat quod sæuiens lupus, qui insiliens in caulam ouium, agnum inde rapit, quem vbi deuorauit, audacior fit. Ita enim, & Paulus in chorum apostolorum insilijt, & inde K rapuit agnum Christi, Stephanum, quem dilaniaret, & cæde audacior effectus est. Et propterea dicit, adhuc. Quanuis quem non impleret miseratione cædes illa? quem non placaret mansuetudo eius, qui occidebatur: & cum lapidaretur, orabat, & dicebat: Domine, ne statuas eis Ibi. 7.f
peccatum hoc? propterea persecutor euangelista factus est: mox enim post homicidium conuersus est. Quippè Deus audiuit vocem illam. Dignus enim erat Stephanus, qui exauditretur, tum propter futuram Pauli virtutem, tum propter illius confessionem: Domine, ne statuas eis peccatum hoc. Audiant quicunque inimicos habent, quicunque inuaduntur, quicunque ab auaris premuntur. Nam licèt plurimas feras molestias, nondum tamen lapidatus es sicut Stephanus. Et vide quid sit factum. Obturatus est fons vnus Stephani, & apertus est alius, plurimos emittens fluuios. Nam postquàm siluit os Stephani, mox sonuit tuba Pauli. Sic nunquàm derelinquit deus in finem ad se currentes, sed dona dat maiora, quàm ab inimicis auferuntur. Non enim talem illi eiecerunt militem ab exercitu, qualem in locum eius submisit Christus. Saulus autem adhuc. Et aliud quiddam manifestat il- L
lud, Adhuc. Quid illud? Quia adhuc fe-

Universidad de Deusto Biblioteca

rocientem, adhuc insanientem, adhuc in vigore furoris existentem, adhuc cæde feruentem attraxit Christus. Non enim ex-
expectauit, vt expleret furorem, vt osten-
deret morbum, vt extingueret flammas af-
fectionum, & fatigatus debacchando man
suesceret, & tũc tandem traheret: sed dum
vigeret furor, ipsum cepit: vt ostenderet po
tentiam suam, vincens & superans perse-
cutorem in media insania. Enimuero me-
dicum tunc maximè admiramur, quando
febrem cum infestior, & flammam morbi
cum vehementior est, extinguere, & peni-
tus abolere potest. Id quod & in Paulo cõ-
tigit. Vox enim domini quasi ros quidam
desuper descendens, à morbo in ipso flam-
mæ feruore liberauit. Saulus autem adhuc
spirans minas, & cædem in discipulos do-
mini, reliquit multitudinem, & nunc in
principes ipsos insilit. Etenim sicut qui ex-
cindere vult arborem, ramis relictis, radi-
cem infrà execat: ita sanè, & hic adortus
est discipulos, radicem prædicationis vo-
Ioã.15. lens eximere. Verùm discipuli non erant
a radix prædicationis, sed discipulorum do-
M minus, qui & dicebat: Ego sum vitis, vos
autem palmites. Eapropter inuicta illa ra-
dix, quantò plures excindebantur palmi-
tes, tantò plures & maiores iterum pullu-
labat. Eiectus est Stephanus, & pullulauit
Paulum, & eos, qui per Paulum credide-
runt. Factum est autem, dicit, cùm appro-
piaret ille Damasco, repentè circunfulgu-
Act.9.a rauit eum lux de cœlo, & vt procidit ad
terram, audiuit vocem dicentem sibi, Sau-
le, Saule, quid me persequeris? Quare non
allata est prius vox, sed lux prius eum cir-
cunfulgurauit? vt cum silentio vocem au-
diret. Nam qui in opere aliquo intentus, &
furore plenus est, etiamsi plurimi vocent,
prorsus nõ animaduertit quid ante se aga
tur. Ne ergo hoc & Paulo cueniret, & fa-
ctorum insania ebrius vocem contémne-
ret, vel principium non audiret, mente to-
ta in tonitruo occupata, prius per lumen
excæcatis oculis, & compresso furore, ex-
tinctaq; omni animæ turbulentia, & ingẽ
ti in anima serenitate reddita, vocem emi-
sit: vt depresso fastu his, quæ dicebantur,
mente sobria, & modesta intẽderet. Saule,
Saule quid me persequeris? Verba hæc nõ
tam arguentis, quàm defendentis sunt.
Quid me persequeris? In quo paruo, ma-
guo accusare me potes tibi per meiniuria
facta? an quòd mortuos vestros suscitaui? A
vel quòd leprosos purgaui? vel quòd dæ-
mones fugaui? Sed propter hęc magis ado
rare, quàm persequi me oportebat. Porrò
vt clarè cognoscas, quòd hęc sint verba de-
fendentis, audi quomodo ijsdem penè ver
bis vtitur contra Iudæos. Nam sicut hìc
dicit: Saule, Saule quid me persequeris? sic
illic Iudæis: Popule meus quid feci tibi,
vel in quo contristaui te? Saule, Saule quid Mic.6.a
me persequeris? Ecce iaces supinus, ecce li-
gatus es absque catena. Et sicut dominus
famulum, qui plurima, & grauia commi-
sit, manu comprehensum, & vinctum allo-
quitur, quid tibi vis faciam nunc, ecce ve-
nisti sub manus meas, ita & dominus vi-
dens Paulum correptum, & prostratum,
supinumque, ac tremulum præ timore, &
nihil facere valentem, dicit: Saule, Saule
quid me persequeris? Quò nunc peruenit
ferox ille tuus furor? vbi insania? vbi zelus
intempestiuus? vbi vincula, & circuncursa-
tiones? vbi atrocitas illa? immobilis qui-
dem eris nunc, & neque videre persequen-
tem poteris. En qui festinabat, qui vbique
circuncursabat, opus nunc habet aliqui-
bus, qui manuducant: eapropter & nunc
dicit ei: Quid me persequeris? vt discat, ꝓ
quæ prius facta, sponte sua permiserit, &
quòd non fuerint infirmitatis illa, quæ B
olim: neque crudelitatis, quæ tunc ageban
tur: sed vtraque beneuolentiæ, & curæ.
Quid ergo Paulus? Quis es domine, in-
quit? Agnoscit dominum, virtutem didi-
cit ab indulgentia, in cæcitate confitetur
potestatem. Quis es domine? Vidisti ani-
mam gratam, & beneuolam? vidisti men-
tem libertate plenam? vidisti conscientiã
synceram, & incorruptam? Non obluctatur,
non contendit, sed statim cognoscit
dominum. Non sicut Iudæi, qui videntes
mortuos suscitari, cæcos cernere, leprosos
purificari: non solùm non accurrebant ad
talia facientem, sed eum & planum ac im-
postorem vocabant, & omnibus modis in-
sidias mouebant. Paulus autem non ita
agebat, sed statim conuertebatur. Quid er
go Christus? Ego sum Iesus, quem tu per-
sequeris. Et quare non dixit, Ego sum Ie-
sus, qui resurrexit: Ego sum Iesus, qui sedet
à dextris dei: sed, ego sum Iesus, quem tu
persequeris? Vt perstringeret eius mẽtem,
vt compungeret eius animam. Audi ergo
Paulum post multa tempora, plurimaque
bona

1.Co.15 bona opera hoc lamentantem: Ego enim
b sum, ait, minimus apostolorum, qui non
C sum dignus vt vocer apostolus, eo quòd
persecutus sum ecclesiam dei. Igitur qui
post multa bona opera, & tanta tempora
hoc lugebat, quid verisimile est ipsum per
id temporis passum, quo nullum bonum
opus habebat, & conscius persecutionis,
vocem illam audiebat? Cæterum aggre-
diuntur nos hìc quidam dicentes: Vos au
tem ne pigeat, etiamsi vespera deprehen-
dat. Pro Paulo omnis noster sermo est, pro
Paulo, inquam, qui per triennium die ac
nocte discipulos docuit. Aggrediuntur
itaque hìc nos quidam dicentes: Et quid
mirum, quòd Paulus ad fidem peruenit,
cùm deus vocem illam quasi funem cerui
ci eius iniecerit, viq; ipsum ad se duxerit?
Attendite diligenter. Etenim sermo ille
communis est Gentilibus, Iudæis, & no-
stris, quis suæ incredulitati, operculum
putant, si iustum accusent, nescientes, ꝓ
duplex peccatum peccent, & quòd errorẽ
suum ipsi non deponant, & quòd sanctum
dei talibus culpis notare tentant. At nos
eius nomine, per gratiam dei defensionem
afferemus. Quæ igitur accusatio est? vi &
necessitate ipsum, inquit, attraxit deus.
Qualis illa vis, & necessitas, dico homo?
D Vocauit eũ superne. Credis omninò quòd
vocauit eum superne? Igitur & te hodie
vocat per illam vocem, cur & tu non obe-
dis? Vides non esse necessitatis negocium?
Nam si necessitas quædam foret, oporte-
bat & te obedire: cum autem tu non obe
dis, manifestum, quòd ille voluntarius obe
diuit. Et vt discatis, quod multum quidem
fecit ad salutem Pauli vocatio, sicut & ad
aliorum omnium hominum facere solet,
non tamen destituit eum à suis operibus,
& suæ propriæ voluntatis laude, neque no
cuit eius libero arbitrio: sed voluntarius
aduenit ipse, atq; sua bona voluntate. Fa-
ciam hoc & alio exemplo liquidum. Au-
diuerunt & Iudæi vocem supernè loquen
tem, non filij, sed patris de Christo dicen-
Mat 3. tis circa Iordanis fluenta: Hic est filius
c meus dilectus, in quo mihi complacui.
& 17.a. Et dicunt ei: Hic est deceptor. Vides ma-
Ioã.7.b nifestam pugnam? vides bellum appertũ?
Vides vbique opus bona voluntate, ani-
maque malis affectionibus prius non infe-
cta? Ecce & illic vox & hic vox: sed hic
obtemperat, illi autem contradicunt. Et
non solùm illic vos auditur, sed & Spiri-
tus in specie columbæ videtur. Nam post-
quàm Ioannes baptizauit, baptizatusque
est Christus vt ne qui ad humanam figurã
spectant, putent baptizantem baptizato
maiorem, venit vox, qua hic ab illo disce- E
neretur. Et quia adhuc incertum erat de Mat. 3.a
quo dicere vox, id quod dicebat: venit, & d
Spiritus sanctus in specie columbæ, vocem
in caput Christi ducens, atque ita & per
vocem prædicatus est, & per Spiritum mõ
stratus. Et ob hæc Ioannes quoque clama-
mabat: Non sum dignus, vt soluam corri-
giam calceamenti: & insuper plurima alia
testimonia tam verborum, quàm operum
attestabantur: sed post hæc omnia Iudęi Lu.3.&
in cæcitate sua mãserunt, immò viderunt Ioã.1.d
omnia: sed neque dictis, neque factis credi
dere, eo quòd infecta eorum mens, quam
præoccuparat insanus vanæ gloriæ amor.
Vnde euangelista dicit. Multi Iudæorum
qui crediderunt in eum, propter principes
non confitebantur, ne è synagoga eiicerẽ Ioã.12.f
tur. Et ipse Christus quoque dicebat: Quo
modo vos potestis credere, qui gloriam à Ibi.5.g
vobis inuicem accipitis, & gloriam, quæ à
solo deo proficiscitur, non quæritis? At
Paulus non sic, sed vnica duntaxat audita
voce, cùm adhuc nostros infectaretur,
statim accurrit, statim obediuit, statim
eximiam præse tulit conuersionem. F
Quòd si non fatigamini dictorum pro-
lixitate, dicemus aliud exemplum ad-
huc proximius. Etenim & filium audierũt
& sic audierũt vt Paulus audiuit, & neq; sic
crediderunt. Nam sicut Paulus audiuit vo
cem, cùm adhuc fureret, & in discipulos
sæuiret: ita Iudæi aliquando audierunt ali
cubi vocem, cùm egrederentur cum faci-
bus, & lampadibus ad comprehendendũ
eum. Putabant enim sese hominẽ parum
adoriri. At ille volens docere eos virtutem
suam, & se deum, eosque frustra contra sti-
mulum calcitrare, dicit eis: Quem quæri-
tis? Stabant ante & iuxta eum, & non vi- Ioã.18.b
debãt eum. Christus autem quærebat eos,
& manuducebat, vt se inuenirent, ac disce
rent, quòd nõ inuitus ad passionem iret,
neque superabilis esset, nisi sponte sua eis
permitteret. Aut quomodo superarent,
quem inuenire non potuerunt? Quid di-
co inuenire? neque præsentem videre va-
luerunt

Universidad de Deusto Biblioteca

luerunt: & non solùm non valuerunt videre præsentem, sed & cum roganti responderent nesciebant quis nam ille præsens, qui tam potenter oculos eorum excæ
Ibidem. cauerat, & voce sua eos prostrauerat. Nam vt dixit. Ego sum: voce ea perculsi, retrorsum abierunt, & ceciderunt omnes. Itaque vt Paulum vox prostrauit, & supinum
G iacere fecit: ita & illos vox omnes prosternebat. Et sicut Paulus non vidit eum, quem persequebatur: ita & illi non videbant, quem quærerent, & sicut Paulus tempore quo furebat, excæcatus est: ita illi tẽpore furoris sunt excæcati, & sicut Paulus, cum iret vt comprehenderet discipulos, hæc passus est: ita & illi cum exirent, vt comprehenderent Christum talia passi sunt. Vtrobique vincula, vtrobique persecutio. Simile vtrobique virtutis Christi indicium, similiaque remedia, at non similis correctio. Aegri enim multum inter se distabant. Quid enim stupidius, quid reprobatius illis, qui retrorsum corruerunt, iterumque surrexerunt, & iterum inuadunt? An non lapidibus insensatiores erant? Et vt discant, quòd ipse, qui dixerat eis: Quem quæritis: ille sit qui eos prostrauerat, loquitur eis iterum: Cùm iterum surgerent, ac dicerent, Iesum: dicit eis: Dicebam vobis, quòd ego sum: quasi diceret, Discite, quòd ego ille sum qui antehac dixit: Quem quæritis, & qui vos prostrauit. Verùm, neque hoc dicto profecit aliquid, sed illi in cęcitate sua manserũt. Hęc igitur omnia inter se confert diligenter, & disce quòd Paulus non ex necessitate, sed anima syncera, bonaque voluntate ad
H fidem accessit. Quin si non abitis, & sustinetis, adferam & aliam demonstrationem, cui contradici nequeat, & certius probabo Paulum non necessitate coactum ad fidem venisse. Venit post hęc Paulus in Salaminem Cypri ciuitatem, & inuenit illic magnum quendam, resistentem apud proconsulem Sergium. Paulus autem im-
Act.13.b pletus Spiritusancto dixit ei. O plene omni dolo, & omni versutia, fili diaboli, inimice omnis iustitiæ, non desinis peruertere vias domini rectas? Hæc persecutoris verba sunt. Glorificemus igitur eum, quòd conuersus est. Ante hoc audistis, quòd deuastabat ecclesiam, domosque ingrediens ac vi rapiens viros, & mulieres in carcerem tradebat: videte, quomodo nunc pro prædicatione liberè loquitur. Non cessas, ait, peruertere vias domini rectas? Et nunc ecce manus domini super te, & eris cæcus, & vsque ad tempus non videns. Remedium, quo sibi visus redditus est, adhibuit & mago, qui tamen in cæcitate permansit: vt discas, quòd non sola vocatio Paulum adduxerit, sed & voluntas eius. Nam si sola cæcitas hoc effecisset, oportebat eam, & in mago efficacem esse: sed nihil effecit, & ille quidem remansit cæcus, proconsul autem factum videns, credidit: accepitque alius remedium, alius autem curatus est. Videte quãtum bonum sit benè velle: & quantum I
malum, discredere, & corde obdurari. Excæcatur magus, nullamque vtilitatem accipit: incredulus enim erat, & interim proconsul Christum agnoscit. At satis demonstratum fuerit Paulum voluntariè venisse ad Christum. Vellẽ autem vos sermonem hunc diligenter memoria tenere. Deus enim nolentes non cogit, sed volentes trahit. Et propterea dicit: Nemo ad Ioã.6.a
me veniet, nisi pater meus traxerit eum. Qui aũt trahit volentẽ, trahit humiq; iacentem, ac manum porrigentem. Et vt discas quòd nullum cogit. Nam si ipse vult, nos autem non volumus, ad nostram salutem nihil proficiunt ea, quæ alioquin efficacia sunt: non quia infirma sit eius voluntas, sed quia cogere neminem vult. Necessariò hunc sermonem attulimus: videmus enim complures ad defensionem suæ ignauiæ, prætextu tali vti, & si quando eos adhortamur, vt illuminentur, & ad meliorem vitam conuertantur, atque ad alia id genus bona opera, respondere, quasi cunctabundos, & resilientes: Si deus voles, persuadebit mihi, & conuertar. Quos non arguo, sed valde probo, quòd ad voluntatem dei confugiunt. Vellem autem nos etiam nostra afferre, & tunc dicere. Si deus voluerit. Nam si reipsum somno, desidiæque tradideris, neutiquam in manus tuas obuenient bona opera: & alioqui si solam voluntatem dei prætexas, nihil eorum, quibus opus habes, adipisceris vnquam. Hoc igitur est quod dixi, nullum vnquam vi, & necessitate à Deo adigi. Ipse quidem vult omnes saluos fieri: at non omnium voluntas eius voluntati ob- 1.Ti.2.b
sequitur,

sequitur, neque ab eo aliquis cogitur.
Luc.13. Vade, ad & Hierusalẽ sic dicit: Hierusalem Hierusalem, quoties volui congregare filios tuos, & noluisti? Quid ergo? Ecce relinquetur domus vestra deserta. Vides quòd dominus saluare nos vult: nos
Ibidem. autem, quia nos ei non adiungimus, manemus in interitu. Deus enim paratus est ad saluandum hominem, non inuoluntarium, neque non volentem, id quod sæpe dico: sed voluntarium, & hoc eligentem. Homines quidem volentibus nolentibusque seruis volunt & esse, & dominari: dominanturque non in seruorum, sed suam vtilitatem spectantes, Deus autem nullius indigens, declarare tibi vult,
L quòd nullius nostri indigens, seruitutem nostram desiderat, ad id solùm spectans, quomodo nobis prosit, & quomodo non suæ, sed nostræ vtilitatis gratia operetur omnia. Si quidem assentimur, & volumus, & scientes ei beneficium istius seruitutis deberi, ad ipsum veniamus Inuoluntarios enim, & resilientes, neque vi, neque necessitate cogit. Quo nobis commonstrat, quòd non ipse nobis gratiam habere debet, quia serui eius sumus: sed quia ipse dominus noster est, sibi gratias agere tenemur. Igitur hæc scientes, bene recogitemus misericordiam domini, vitamque sua bonitate dignam pro nostris viribus exhibeamus: vt & nos regnum cœlorum assequamur. Quod nobis omnibus concedatur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cum quo patri, & Spiritusancto sit gloria in secula seculorum, Amen.

SERMONES, SIVE *Homiliæ septem diui Ioannis Chrysostomi Constantinopolitani, episcopi de proditore & mysteriis cœnæ dominicæ, in quintæ feriæ passionis.*

M AD hodiernum conuiuium qui solenn frequentia conuenistis, & cum Christi discipulis in immolatione agni Pascha facere festinatis: syncera, quæso, & plena charitatis pectora diuinis exhibete mysteriis. Nulla sit in mente duplicitas, nec liuoris libidine interior homo fuscetur. Agnum commesturus, agni innocentiam præferat: nec immaculatę ouis membra lupina malignitate transfundat in viscera. Quoniam qui sacratæ huius cœnæ indigno participatur accubitu, non cum Petro peruenit ad salutis portum: sed sustinebit cum Iuda sine reparatione naufragium. Habebit debitam cum proditore pœnam, qui ad bonum malam attulit conscientiam. Denique Iudas non syncerus, sed simulator accubuit: & post bucel- Ioã.13.
lam Christi, in eum diabolus introiuit, a
Accepit, inquit, bucellã, & intrauit in eũ Satanas. Sed delectat fratres præsẽtis exordium lectionis, pia vobiscum recordatione transcurrere. [Cùm recumberet, inquit, Ibidem.
Iesum cum duodecim discipulis suis, edẽtibus illis, ait: Amen dico vobis, quoniam ex vobis vnus tradet me. Et contristati nimis cęperunt ad eum singuli dicere: Nunquid ego sum domine?] O beati apostoli, felicius vestra innocentia contristata est, quàm pœnalis Iudæ audacia, quæ non est A
confusa. Cùm enim noueritis nihil tale vos contra dominum cogitasse: extimescẽtes tamen, & propriæ fragilitatis conscij, tristes dominum interrogatis de peccato, quod in cõscientia nõ habetis, & plus creditis magistro, quàm vobis. Nã in illo vos cõuiuio iudiciariã patimini quæstionẽ, & Iudas non vult sentire compunctionem. Terret vos talis auditus, & illum non terret tanti sceleris cogitatus. Consulite ergo dominum pium, interrogate magistrum: respondeat, quæ vera sunt, veritas: Designetur abominãda persona, ne remaneat crimen in turba: monstretur vobis, quem fugere debeatis: publicetur filius perditionis, ne maculetur corona benignitatis. Respondens, inquit, Iesus ait: Qui mecũ manũ mittit in paropsidẽ, ipse me tradet. Cœpit manifestius aliquid dici: adhuc tamen nomen propriè nõ video designari. Et ecce pauentibus, & reticentibus cũctis, & interdicentibus ori suo, ille temeritate, & impudẽtia, qua proditurus erat, manũ cum magistro in paropsidem mittit: vt audaciam bonæ conscientiæ mentiretur. O obdurata frons, talia de se audit, & recum- B
bit. Videt publicari suã conscientiã, & ad huc manum porrigit ad bucellam. Nec primò, nec secũdò correptus à proditione retrahit pedẽ, & patientia dei nutrit impudentiam suã, & seruat sibi iram in die iræ.

Ecce

Universidad de Deusto Biblioteca

Ecce iam & pœna illi prædicitur: vt quem
Mat. 26 b non correxerunt miracula, corrigant denunciata supplicia. [Filius, inquit, hominis vadit: sicut scriptum est de eo, Væ autē homini illi, per quem filius hominis tradetur. Bonum illi, erat non nasci. Respondēs, inquit, Iudas, qui eum tradidit, dixit: Nunquid ego sum Rabbi?] Iuda cui dicis: nunquid ego sum? Iam dic, ego sum. Scit.n.ab initio te esse. Nam quòd non loquatur, nō est obliuio nescientis, sed pietas miserātis. Corrupte præuaricator, & miser, si redires ad cor, recoleres magistrum, quem didicisti præscium futurorum, & cui nihil potest esse non cognitum: quoniam per huiuscemodi colloquium nō se facit ignarum, sed pœnitentiæ tibi vult exhibere suffragium. Tu autē, cuius cupiditas sensum eripuit, & auaritia cordis oculos excæcauit, interrogate te fingis: Vtrum ipse sis, qui tradi-
C tionis nephas conceperis. Omnia quæ in te sunt, nouit eius diuinitas. Sed væ tibi, in quo nulla inuenta est charitas. [Hymno, inquit, dicto, abierunt in mōtem Oliueti, & ait illis Iesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in hac nocte. Respondit Petrus, & dixit: Et si omnes scandalizati fuerint, ego non scandalizabor. Dicit illi Iesus: Amen dico tibi: quia hac nocte antequàm gallus cater, ter me negabis. Dicit ei Petrus: Etiam si oportuerit me mori tecū, non te negabo.] Cœperunt altercari duo, medicus, & ægrotus. Hic sine ægritudine se esse putabat: & ille etiam futuram accessionem hinc prænunciabat. Sed interim hoc negocium paululùm sequestremus, do nec rei exitum comprobemus. Iudas, inquit, qui tradidit eum, dedit eis signum dicens: Quem osculatus fuero, ipse est, tenete eum. Quid auditis fratres, quis sensus hoc sine sui horrore consideret, & quæ aures hæc verba recipient, quę non præcordia dictis talibus contremiscant? Dedit eis signū dicens: Quem osculatus fuero, ipse est, te-
Mat. 26 c nete eum. O signum sacrilegum, o conuētus nepharius, o placitum puniendum, vbi ab osculo incipitur bellum, & per pacis indicium, pacis rumpitur sacramentum. Et per quod consueuerunt gentes bella finire, per hoc prophanus Iudas bellum voluit
D inchoare. Dedit eis, inquit, signum dicens: Quem obsculatus fuero, ipse est, tenete eū. Hoc signum Iuda tu dedisti, hoc pactum in tuo manganicio [posuisti: vt cum quo facetes pacem, ipse raperetur ad crudelissimam passionem. Mihi crede, habebūt per te multi terrorem: nequando cum proximis simulatam habeant charitatem. Guttur.n. prophanum, quod hodie Christo extendis ad osculum: crastino illud es extensurus ad laqueum. Malo tuo didicisti argē tū expendere: mox incipies & corpus proprium ponderare. Tenetur interea dominus ad sacerdotum principem perducēdus: & cùm cęteri discipuli laberentur in fugā, Petrus ille promissor egregius cœpit ambulare longinquius: peruenit eandem & ipse ad principis domum, & expectans rei exitum, foris obseruabat in atrio. Sed quia iā prædictæ accessionis eum rigor vrgebat, cum calefacientibus ad carbones stabat. Negat territus Christum, pro quo se animam promiserat posituru m. Iacet elisus in corpore obliuionis, quasi in quodam lecto doloris. Prostrauit eum decrepita anicula, E quasi quædam grauis febricula. Oppressit eum Læthargicus somnus, & cœpit eum præco impungere matutinus. Expergiscitur aliquando, audit gallum cantantem, videt se grauia vulnera sustinentem. Dirigit preces ad medicum per nuncios lachrymarum, & diuinum confestim recipit antidotum. De ipso.n. scriptum est: Amici mei, & Ps. 37. b
proximi mei aduersum me appropinquauerunt, & steterunt. Et proximi mei à longè steterunt. Et illud quod dictum est: Me Pro. 27. a
liora sunt vulnera amici, quàm voluntaria oscula inimici. Iudas.n. sicut de apostolo Ps. 40. c
proditor, ita inimicus factus ex amico. Nā & de illo scriptum est: Homo pacis meę in quo sperabam: qui edebat panem meum, ampliauit super me calcaneum. Et iterum: Inimici hominis domestici eius. Vnde & Mic. 7.
nos fratres, vnanimiter fugiamus iniquorum subdola colloquia, vt cum sanctis participemus gratiam sempiternam, veram pacem, & trinitatis perpetuam vnitatem teneamus: vt cum sanctis omnibus in regnis cœlestibus triumphemus. ∴

μωγγάνεύειν. liceri est hinc ꝓlicitatio ne[m] mercatu.

Eiusdem

F *Eiusdem diui Ioannis Chrysostomi episcopi Constantinopolitani, de mysteriis cœnæ dominicæ, in quinta feria passionis, sermo secundus.*

SEcundū salutaris positi munus, & spiritalis remedij sacramentum diuina dispēsatione completur, dum Christus ad passionis triumphum ab impijs prouocatur. Nam cum discumberet cum duodecim discipulis suis, & manducantibus eis diceret: Amen dico vobis, quia vnus ex vobis
Ioan. 13 c tradet me: ascendit Christus propriæ deitatis tribunal, & illud conuiuium velut castam ante se constituens, conscientiæ tormento confiteri compulit reum: vt in actionem, conceptum posset reuocare peccatum. Turbatur discipulorum omnium sensus: & licèt nollent propriam conscientiam, timuerunt tamen Christi sententiam. Iudas tamen impudenti fiducia ausus est interrogare saluatorem, qua implere possit euidentissimum traditorem. Verecunda Christi sententia ostendit suam maiestatem, nec refugit passionem. Mira
Act. 5. a patientia, Petrus condemnat Ananiam mentientem: saluator Iudam patienter sustinet traditorē. Duplicat sacrilegi principatum: dum propositum festinat imple-
Mat. 26 c re peccatum. Et quem sceleris pœnitere oportuerat, vrgetur conceptum implere co-
G gitatum. Quemcunque, inquit osculatus fuero, ipse est, tenete eum. Defuit Iuda aliud tuis sceleribus argumentum, vt instrumento pacis, traditoris impleres officium? Sed plus patientia diuina condemnat obnoxium, vt officio pacis ostenderet reum. Venerunt, inquit, cum fustibus, vt comprehenderent eum. Non sic comprehendi
Mat. 26 c tur iustitia, nec sic alligatur sapientia. Volenti namque iniiciunt manus: cui, si euadere placuisset, nunquam angelorum officia defuissent. Et eduxit, inquit, Petrus gladium, & percussit auriculam principis
Ioā. 8. d seruí. Seruum dixit: non conditione, sed culpa. Denique ita scriptum est: Qui facit peccatum, seruus est peccati. Nam si audisset aliquando verba sapientiæ, nec cruentum vulnus exciperet, nec peccati seruus testimonio scripturæ mansisset. Iubet tamen dominus in vaginā gladium retorqueri, ne fortè aguita legis patientia possit acquiri. Abducto saluatore, sparsis vniuersis discipulis, Petrus sequebatur à longè. Si enim propè sequeretur, semper dominum fateretur. Negat Petrus se esse discipulum saluatoris, quando nullas pœnas, nulla tormenta pertimuit. Quærendum tamē est, vbi negauerit. Ibi negauit, H vbi Christus tenetur inclusus. Negat in domo Caiphæ; ibi negat, vbi potest valere mendacium. Et tamen secutus est per amorem, quem negauerat per timorem. Cum respexisset, inquit, eum Iesus, fleuit amarè. Pretiosus est, fratres charissimi, pœnitētiæ fructus: quia quod defendi non potest ablui potest. Lauant lachrymę congeriem peccatorum. Quàm preciosæ lacrhymæ, quæ extergunt culpam, & exigunt veniā. Profuit illi verè ista amaritudo: quoniam quicquid in eo delicti tabidum fuit, ferramento pœnitentiæ resecauit.

Eiusdem diui Ioannis Chrysostomi episcopi Constantinopolitani, de proditore, & mysteriis cœnæ dominicæ, in quinta feria passionis sermo tertius.

EVuangelicæ series lectionis, qua per ordinem passionis dominicę gloriam didicistis: credo quòd affatim non solùm aures, sed & corda vestræ deuotionis expleuerit. Nos quoque quantum tenuissimæ capacitatis vires admittunt, cum diuinis vocibus verba nostra iungamus, atque eandem nostri Redemptoris inclytam passio I
nem veritatis indagatione retractemus. Sed nescio quo pacto, charissimi, vbi sermo se prodere incipit, causam sensus horrescit. Quomodo enim animus non turbetur infirmus, in quo totus territus, & conturbatus est mundus? Condemnatur ecce in concilio Iudæorum dominus, Pilato traditur alligatus, & sacras manus sacrilegæ catenæ vinxerunt. Ad tribunal dehinc præsidis sistitur: non vt reatus in illo, sed vt innocentia panderetur: vt reportaret testimonium iudicis, qui sub crudelibus vinculis, meritum non amiserit innocentis. Consiste mecum in hac actione cominus Iudęa, consiste. Dic mihi litis tuæ titulum, accusationis tuæ genus, crimenque denuncia: producito testes in medium: & tales, qui præsenti causæ sint necessarii, ad hibeto. Nihil cognitioni iudicis delit, nihil pręsidis subtrahatur examini: paratus sum pro domino meo conuictus ipse damnari. Ecce interim in facto pręiudicata es traditoris. Author tuus confugit ad laqueum

queum, vltimum capiens ex pane ſolatiũ. Reum ſe ſibi ipſe conſtituit, & poſt iudicium tuum de ſeipſo continuò iudicauit.
K Remanſit ecce cum voce impij traditoris, inefficax pœnitudo ſacinoris: nec confeſſionis meritum obtinuit, ſed magis ſceleris ſarcina impœnitentiæ cumulum congeſſit, [Peccaui, inquit, tradens ſanguinem
Mat. 27 b iuſtum: & proiecta pecunia in templum, abijt, & laqueo ſe ſuſpendit.] Pependit inter cœlum terramque medius vago funere ſuffocatus, & cum flagitio ſuo tumefacta noxia viſcera crepuerunt, nec cadaueri terra ſolitam exhibuit ſepulturam. Habes Iudæa, quod verè imiteris exemplum: ſed digna non eris, quia conceptum perficis ſacrilegium. [Sedente, inquit, Pilato pro tri-
Ibid. bunali miſit ad eum vxor eius, dicens: Nihil tibi & iuſto illi: multa enim paſſa ſum hodie in ſomnis propter eum.] Ecce iudex terretur in coniuge: & vt crimini Iudæorum non præbeat in iudicando cõſenſum, pertulit in vxoris afflictione iudicium. Iudicatur ipſe, qui iudicat: torquetur, antequàm torqueat: & vt nihil mali in perniciem operetur inſontis, in ſomnis exagitatur vxoris. Iam quid ibi ageret iudicis con
[Vxor Pilati ſub allu ſione ad Heuã, nomine coſtæ. ſcientia, ſi ſic torquebatur, & coſta? [Denique quem vultis, inquit, dimittam vobis Barabbã, an Ieſum, qui dicitur Chriſtus? At illi dixerunt, Barabbam. Dicit illis Pilatus: Quid ego faciam de Ieſu, qui dicitur Chriſtus? Dicunt illi: Crucifigatur.] Quid agis ſynagoga damnabilis? Iuſtum ſangui
L nem ducis ad victimam, & abſolui manifeſtum poſtulas homicidam? Latronem iudicas innocentem, & innocentem poſcis ad crucem? Ille qui te occidit, tuo ſuffragio morti ſubtrahitur: & qui mortuos ab inferis ſuſcitauit, te inſiſtente damnatur? Reus fit, qui reus non fuit: & indemnis euadit, qui olim damnati iam debuit? In vtroque rea teneris, & exitio innocentis, & abſolutione latronis. Et quanquam ſacrilegium impactæ crucis omne nephas excedat: tamen & illi aduerſum te iudicium, diem ſcilicet vltionis expectant, quorum Barabbas latro ſanguinem ſuderat: quia participaſſe eſt ſcelus homicidij, veniam meruiſſe latroni. [Tunc, inquit, accepit aquam, & lauit manus coram populo, dicens: Mundus ego ſum à ſanguine huius iuſti, vos videritis. Illi autem dixerunt: Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros.] O quàm benè furor cæcus eſt, quàm digno præcipitio iactaris in inſaniam. Quænam excæcatio eſt pertinaciſſimæ mentis ſic velle alium perdere, vt prior malis ipſa perire? Sub alieno exitio tuos impia iugulas, & in tuam ſobolem parricidalem vibras dexteram. Ecce cuſtrit per tui generis proſapiam nunquam expiandi pœna ſacinoris, & cum crimine radicis ſuæ pullulant iniqua plantaria. Egreditur ex metallo veteri ſui tam cruenta progenies: & infecta ſanguine naſcitur infauſta poſteritas. En quæ bona ad hæreſes tuos quodam ſacrilegij teſtamento tranſmittis: macula ſanguinis innocentis te perfundis, & poſteros perimis. Pertinaciter quidem in mortem noſtri Redemptoris inſiſtis: ſed crudeliter tuos natos mucrone impietatis extinguis. Quære iam, cui poſſis videri non noxia, quæ erga filios tuos extitiſti pertinax parricida. [Tũc dimiſit illis Barabbam, Ieſum verò flagellis cæſum tradidit illis, vt eum crucifigerent.] Heu me miſerum, quibus auribus hoc audio: vel qualiter ſenſibus meis tam funeſta commendo? Ecce dominus meus aptatur ad verbera, ecce iam cæditur: rumpit ſanctam crucem violentia flagellorum, & repetitis ictibus crudelia vulnera ſcapularum terga conſcindunt. Proh dolor, iacet extenſus ante hominem deus, & ſupplicium patitur rei, in quo nullum veſtigium peccati potuit inueniri. Ad victimam vita ducitur, & ad crudeliſſimum mortis occaſum addicta pietas euocatur. Ambitur ſacrum caput aculeis ſpinarum, & diuinum verticem pœnalis coronæ põpa circundat. Sed in ſpinis illis, noſtra eum peccata pungebant. Ventum tandem eſt crucis ad campum, vbi pias manus perforabant ſæua vulnera, & compaginem palmarum rumpit violentior foratura clauorum. Crux clauis configitur, & effoſſa veſtigia, pœnalibusque alligata impedimentis pedum officia perdiderunt. Adhæſit quietum corpus ſtipiti, & immobile lignum inconcuſſa membra portauit. Fert pœna ipſa pendentem, & tormentis ſuis nexi artus incumbunt. Sed feſtinate, oro: & citatis curſibus properate. Sentio enim moliri, neſcio quid, creaturam: & inteſtinis motibus non nihil elementa intelligo parturire. Minatur ecce propria mundus exci-

dia,

dia, & rerum natura inuſitato pauore terretur. Dies medius tenebrarum tyrannide diſcluditur, & perdidit curſum fugitiua luce fraudatum. Sol abſcondit radios ſuos, & orbem globus luminis obſcurauit, atque incubatricem noctem diſſimulato iure contradictionis admiſit. Dies enim non dies eſt, & nox repentina non nox
B eſt Importunæ tenebræ aliena tempora puaſerunt: moriente verò die, nouum dies ſenſit occaſum, Expectabant cuncta elementa exitum proprij conditoris: axem ſuum mundus extremum vergere cupiebat in limitem. Volebat, credo, ſeculum ire protinus in ruinam, ne authoris ſui tacens præteriret iniuriam. At vbi conſummatis omnibus ſacramentis ſua ſponte ſpiritum quietè cum victoria mortis expoſuit: illicò rumpuntur ſacrario dicata velamina, & in publicum templi ſecreta mittuntur, vt admiſſi ſacrilegij clandeſtina machinatio pãderetur. Agitur internis terra concuſſibus: & molis ſuæ nutante fundamine, fluctuabunda commotione iactatur. Dederunt petræ crepitum fragore ſonigero, & viſcerali motu diſrupta ſaxa crepuerunt. Patuerunt portæ protinus inferorum, & monumentorum ſecreta claues proprias perdiderunt. Vacui facti ſunt carceres ſepulchrorum, & rediuiua corpora domiuum agnouerunt.

Eiuſdem diui Ioannis Chryſoſtomi epiſcopi Conſtantinopolitani, de proditore, & paſſione dominica, in quinta feria paſſionis, ſermo quartus.

C SVfficiunt quidem fratres ad teſtimonium venerandæ paſſionis elementorũ inopinata turbatio, fuga ſyderum, terræ inexpertus tremor, ſolidorum fractura ſaxorum, pauor inſolitus inferorum, & ſpõtanea reſeratio ſepulchrorum. Hæc ſola publicant dominum noſtrum, hæc maieſtatis eius teſtantur arcanum. Ecce inſuper infelix Iudas, etiam traditor, tibi reliquit teſtimonium ſacinoris ſui, quì ſupplicium non potuit videre damnati. Et cùm admiſſum non potuit excuſare peccatum, ad ſe reuocauit cum pecunia ſacrilegium.
Mat. 27 a Dixit enim: *Peccaui tradens ſanguinem iuſtũ.*
Pſ. 108. a Sed non potuit vitare peccatum. Sic enim de eo ait Spiritusſanctus: Et oratio eius fiat in peccatum: vt in eo quòd pœniten-

tiæ feſtinauit ad portum, ibi incideret æternum, & ſine reparatione nauſtagium. Reſponditigitur omnis turba Iudęorum: Sanguis huius ſuper nos, & ſuper filios noſtros. Magna planè vis criminis, quæ nec prolixitate temporis aboletur, nec ſeculorum obliuione repellitur. Sanguis hic domini noſtri polluit in pręſenti reos, de futuro obligat naſcituros. En Iudęa crudelis, te perpetratum nephas innexuit, & natos tuos elogio criminis implicauit. Et cùm ſoleat crimen cum perſona deficere: in te magis creſcit, & in poſteros tuos ſine fine redundat. Ecce dominicus vultus ſputamine ſacrilego illinitur: maxillas eius impiorum verberant palmę, cerebrum tundit ictus arundinis, & per omnes currit iniurias atrocitas ſæuientis. Portans humeris crucem prætorium egreditur, & tali onere colla innocua prægrauantur. Lætus quidem & abſque vlla ſuſpicione formidinis moriturus ibat, & noſtra peccata in illa cruce portabat. Deinde fel in eſcam pendenti offertur, & aceti potio in patibulo propinatur. Mirum ſanè. Hoccine de te Iudæa dominus noſter pro-
Exo. 16. d meruit, qui te in deſerto per quadraginta
Ibid. 17. b annos panibus angelicis annonauit, & ex petræ viſceribus, cũ ſitires, aquæ potus ſalutaris exhibuit? Et qui aquam in nu-
Ioã. 2. b ptiis, precioſum mutauit in vinum: meruitne, vt in ſiti ſua abs te acciperet acetum? Inter hæc ecce ſubitò tenebrarum caligine tota paſſionis indignitas tegitur: & omnis iniuria nouę noctis obſcuritate celatur. Indixit ſibi mundus inopinata authoris ſui morte funereum luctum, cũctarumque confuſio naturarum: & ſacrilegium ſuum nõ agnoſcit cęcitas Iudæorum. Rumpuntur ſanctuarii ſciſſa velamina, & ſacrarij facies ſacrilegio ſpoliante detegitur. Reddunt inferi corpora rediuiua ſanctorum: & in occurſum authoris inferos penetrantis, temporalem accipiunt beatæ animę commeatum. Conuenite iam Chriſtianæ gentes, concurrite fideliſſimæ nationes. Dominus enim noſter nõ in patibulũ crucis, ſed in tribunal aſcendit: expandit ecce manus, & alas extenſas aperuit: non vt crucis ſupplicio ſatisfaceret, ſed vt nos ex omni orbe ad credulitatem eccleſiæ congregaret.

Pœnitẽtiam intelligit ſeram, illã dãnatis aſſimilem. Mat. 27 d

D

E

Eiuſdem

Universidad de Deusto Biblioteca

Eiusdem diui Ioannis Chrysostomi episcopi Constantinopolitani, de Iuda proditore, in quinta feria passionis, sermo quintus.

POstquàm virginei partus orbe toto miraculum cœleste resplenduit, & gaudia dominicæ natiuitatis sunt expleta, epiphania quoque procurata est, veneranda solennitas: Dominus discipulis suis passionis suæ prædicit ordinem, eloquitur qualitatem. [Ecce, inquit, ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur sum
F mis sacerdotibus, & condemnabunt eum
Mat. 20 morte, & tradent eum gentibus, & illudẽt
c ei, & conspuent eum, & post tres dies resurget. Qui futura prædicere potuit, potuit, & cauere. Ignaros aduersa præueniunt, non scientes. Pati voluit, qui spontè locũ, vbi pateretur, ascendit. Mors inuitis imperat, volentibus seruit. Ergo quòd volens
Ioã. 10. moritur, non casus est, sed potestas. [Pote-
d statẽ habeo, inquit, ponẽdi animã meam, & potestatẽ habeo sumendi eã. Nemo tollit eã à me. [Vbi animã ponendi potestas est, & sumendi: ibi motiendi nõ est necessitas: sed voluntas. Nemo, inquit, tollit eam à me. Si nemo, vtique nec mors. Denique nec mors tollere, nec infernus potuit hanc tenere: qua iubente tremens, etiam vin-
Mat. 27 ctas animas, quas tenebat, amisit. [Et mo-
f numenta, inquit, aperta sunt, & multa corpora sanctorum resurrexerunt.] Sicut nascente Christo, conceptus nesciuit ordinẽ, suum partus non agnouit vsum, nõ tenuit ius natura: ita moriente eo, ditione tartarus perdidit, quos tenebat. Abiecit infernus ius potestatis antiquæ: inueteratæ legis decretũ nouo sanctionis ordine mors amisit. Sed ad cœpta redeamus. [Ecce, inquit, ascendimus Hierosolymam, & filius
Mat. 10 hominis tradetur sacerdotibus, & con-
c demnabunt eum morte, & tradẽt eum gẽ
G tibus, & cætera.] Sciens scientiarum deus, præsciebat: quia quæ præuiderat futura, verterentur in crucis scandalum, ad passionis procellam, ad authoris iniuriam: vt q̃ terra tremeret, paueret cœlum, aufugeret lux, refugeret sol, horreret infernus, tota moueretur, seque ipsam confunderet creatura. Mundus enim, qui corpore nostro tectam non potuit sufferre deitatem, nec nudatam quidem carne portaturus erat, præuidebat: cum cognouisset præsertim tanta, quæ in hominem sunt commissa spiacula, putabatur exercitam in ipsam fuisse diuinitatis iniuriam. His discipulos suos dominus semel, & iterum præmonebat: ponens ante oculos eorum, & velut arenam suæ constituens passionis, inducens in eam quot contumeliarum genera, tot genera bestiarum. Quot spectatores, tot persecutores affuturos esse signabat: qui de conflictu non victoriam, sed voluntatem quærentes de sola morte vincentis ac clamarent: Crucifige, crucifige. Sic cruces oculos, sic voces funestas ad cœlum, immo in cœlum vsque leuaturi, donec crudelis natio se ac posteros pio dimicantis inuolueret, & volutarent in sangnine vocife H
rando: Sanguis huius super nos, & super fi Mat. 27
lios nostros, *Filius*, inquit, *hominis tradetur* c
summis sacerdotibus, & cætera. Depingebat dominus Iesus passionis suæ spectaculum sæpissimè, sic dicendo: Vt hac diù expecta ta, expectantes discipuli non subiti pondẽ ris fasce premerentur, non repentino obruerentur occursu. Animum præcognita parant, confirmant prænunciata, mouent expectata; & nos reddunt per omnia fortiores. Sicut miles de superuentu hostis habet periculum: ita si hostem præsciat, fert triumphum. Rex fortis quanuis fortium munitur accinctu, non valet cauere ignota nota agmina etiam singularis nescit timere bellator. Hinc dominus discipulos suos tempestatem totam passionis suæ antè scire voluit, vt in ipso turbine magnanimes faceret, redderet fortiores. Ecce ascẽdimus Hierosolymam, & cætera. Sicut qui vna vice lapsum magnæ domus suscipit, & ruinam: ita & Christus post magna & multiplicia passionis suæ pondera, vnum resurrectionis suæ suppositit fulcimentum vt apostolorum fidem iamq̃ lapsuram I
susciperet, & ad æternam dirigeret firmitatem. *Post tres*, inquit, *dies resurget.* Non satis est abscessus tristis, vbi velocissimus est regressus. Post tres dies hoc abire, sic fuit & redire, vt ibi eum non defuisse perluceat. Deus cum vadit, hic est: & cum hic est nusquam deest. Iuit Christus, sed ab apostolis non abiit. Accessit ad mortẽ, sed à vita dominus non discessit. Descendit in infernum, sed non defuit cœlo, ipso probante cum dicit: Nemo ascendit in cœ Ioan. 3.
lum, nisi qui descendit de cęlo, filius ho b
minis qui est in cœlo. Nolle mori, est timoris humani mori, & resurgere est solius deitatis insigne. Et post tres dies: Quare non post quatuor, quare non post quinq;, sed post tres? Vt in passione filij, totius trinitatis monstraretur ascensus. Triduum trinitatis loquitur in figuram: quia trinitas, quæ per operationem in principio fecerat hominem, ipsa in fine hominem per Christi reparat passionem. Faciamus, in-
Ge. 1. c quit, hominem. Ite, inquit, baptizate om-
Mat. 28 nes gentes in nomine patris, & filij, & Spi-
d ritussancti in remissionem peccatorum. Si in remissionem peccatorum cõmunis pie-
Ioan. 2. tatis trinitas: quomodo non in passione
K filij totius vna est voluntas trinitatis? Si-
Mat. 12 cut Ionas fuit in vẽtre cœti tribus diebus,
e inquit, & tribus noctibus, ita erit filius hominis in corde terræ. In corde dixit: Non dixit, in potestate scilicet terrę: vt terra suũ sentiret, agnosceret, tremeret, sed non teneret authorem: obscura susciperet, non de corruptione pulsaret: nec dominicum corpus, partem sui esse iuris crederet terra, sed supernæ socium susciperet maiestatis. Sed mouetur animus, cur pater filium mortem voluerit, vel permiserit sic subire: cur dominus tali, & tam contumeliosa morte vitam voluerit reparare mortalium: cur Spiritussanctus consenserit diuinitatem descendere ad tantam carnis iniuriam, adeò vt plures de scandalo pereant, quàm de credulitate saluentur. Nasci & mori dominum, non capiet mens humana. Fretres hæc si scire volumus, hodie differamus: vt inquisitioni maximè sermo latior, ipso Christo satisfaciente respondeat.

Allusio ad theriomachiam.

Similes.

Argumentũ à simili.

Eiusdem Diui Ioannis Chrysostomi episcopi Constantinopolitani, de passione domini, sermo sextus.

L PRoximè cum dominicæ passionis multas & acerbas contumelias audiremus, cogitatione subitò incidimus in illud: Quare deus, qui totum quod habet cœlum, quod terra portat, quod capit mare, quod tartarus, sciebat: iussu fecit, imperio distinxit, mundum totum composuit ad decorem: & hic, vt sententiam mortis soluere, imbrem sacrati sanguinis desudauit. Origo rerum, author naturæ, quare nasci voluit, nisi quia mori voluit? Quare deus carnis imbecillia suscepit, nisi quia carnis elegit iniurias? Quare totius dominus creaturæ, formã seruitutis intrauit, nisi vt totas seruitutis iniurias sustineret? Adiudicari iudex, cognitor diligit addici quando se à perditis passus est iudicari. Quæ patiendi necessitas, vbi saluandi inest, & posibilitas, & potestas? Aut quę ibi moriendi causa est, cui uiuificandi virtus est, & facultas? [Ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur summis sacerdotibus, & condemnabunt eum morte, & tradent eum gẽtibus, & illudent ei, & conspuent eũ, & post tres dies resurget.]; Ascendimus Hierosolymã, vt in die Paschæ ad passionis pompam, & ad spectaculum mortis, atq; scandalum crucis, Iudaicæ vrbis vniuersitas conueniret. M
Non sufficit passio communis, non mors secreta, non mors simplex, non mors morti similis: nisi vt quanta erat patientia singularitatis, tanta esset, & singularitas passionis. Actum est, vt author seculi, seculo teste moreretur, & à mundo mundi dominus, antè per pœnam, quàm per gloriam nosceretur. Pax cœli traditur doli osculo, tenetur tenens omnia, alligatur omnium nexus. Ducitur attrahens vniuersa. A falso veritas accusatur: sistitur, cui assistunt omnia. Iudæi gentibus tradunt, reddunt gentes Iudæis. Herodi mittit Pilatus, remittit Herodes Pilato: sicq; commercium fit impietatis pietas, sanctitas in nundinam crudelitatis perducitur. Flagellatur remissio, condemnatur venia: illuditur maiestas, irridetur virtus. Perfunditur largitor imbrium sputis: clauis ferri cœli strator affligitur. Mellis dator, cibatur felle: propinator fontium, potatur aceto. Et cùm iam nil restet ex pœnis, mors refugit, mors moratur, quia suum ibi esse nihil sentit. Suspecta est vetustate nouitas: hũc enim primũ, Prosopopœia mortis.
hunc solum vidit hominem peccati nescium, noxa liberum, iuris sui legibus nil A
debentem. Miratur in terra, quem de ter- 1. Co. 15
renis conspicit nil habere. Primus, inquit, f
homo de terra terrenus: secundus homo de cœlo cœlestis. Accedit tamen consœderata Iudaico mors furori, & desperata tunc vita, & angit, & inuadit authorem, volens potius se perire totam, quàm tantam perdere prædam. Sed iam, quæ promissa sunt, inchoemus, quare ad mortem, & ad talem mortem deus pater miserit filium suum: quare tam contumeliosæ succubuerit passioni: quare Spiritussanctus contegnantem vnam sibi deitatem Christum, ad tan-

Universidad de Deusto Biblioteca

tam carnis iniuriam permiserit peruenire. Orate fratres vt dignatione qua passus est, passionis suæ reuelet arcanum & causam vobis omnibus tam sacratæ mortis inspiret. Primùm quidem nobis est intuendum. Rex quando gloriosior, quando indutus purpura, diademate decorus, aspersus auro, solio sublimis: ad pompam tamen non paratire, sed hæc in secreto fiunt: an quando in campum conniuens vultu, & honore vltimus, periculis primus, onustus ferro, grauis armis, pro patria, pro ciuibus, pro liberis, pro vita omnium præmit hostem: discrimina despicit, contemnit vulnera, ipsam libens mortem suorum suscipit ad salutem: vt maiorem contemptu mortis, quam de ipso hoste victoriam referat, & triumphum? Et quare displicet, si Christus de sinu patris, de deitatis secreto ad nostram seruitutem venit: vt nos suæ redderet libertati, nostrã mortem suscepit, vt nos eius morte viueremus? Quandoquidem per despectũ mortis, mortales in deos retulit, nos cęlestibus æstimans. Et quomodo deus Christum ad iniuriam vocat tantam: sic homines tantam tollit, & extollit ad gloriam. Sed dicit aliquis. Habet hoc necessitas humana, diuina non habet hoc potestas. Verum dicis: Diuina non habet hoc potestas, sed necessitudo habet, & recipit hoc diuina. Nemo inquit, habet maiorem charitatem, quàm vt quis animam suam ponat pro amicis suis. Miratis si pro nobis posuit, quod suscepit ex nobis: qui fecit propter nos tanta, & talia largitus est nobis? Quãtùm virtus potestas ac magnificentia creantis operum contemplatione lucebat: tantùm latebat dilectio dei, tantoque dei charitas habebatur obscurior. Subiectis dare, donare seruis, est assuetum donantis indicium: pati pro subiectis, pro seruis mori: insigne est charitatis immensæ documentum, singularis est hoc amoris argumentum. Commendat, inquit apostolus, charitatem suam deus in nobis, quia cũ impii tantùm essemus, Christus pro nobis mortuus est. Et alibi: Sic dilexit deus hunc mundum, vt filium suum vnigenitum traderet. Præstet quiuis beneficia, largiatur dona, sit benefactor prosperis, diligat obsequentes: nunquid illi poterit comparari, qui in se suorum suscepit necessitates, qui se periculis anteponit suorum,

Quæstionis soluti o àsimili.

B

Ioã. 15. b

C

Ro. 5. b

Ioã. 3. b

qui se pro suis, dat pœnis, corpus obiectat morti, vt illos neci subtrahat, illos reseruet ad vitam? Aduersis probatur amor, affectio pensatur periculis. Pœnis examinatur dilectio, morte perfecta charitas inuitur. Hinc est, quòd Christus intrat carnis iniuriam, subit contumelias passionum, pœnarum genera percurrit, mortem suscepit peramaram: quia damnari voluit, qui quod fecerat, sic amauit. Deitatis autem non est voluntas hæc noua. Antiquæ legis prima vox hoc quæsiuit. Diliges, inquit dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua: quia vera dominatio est ipsa, quæ amore imperat, non timore: quę per affectum sibi, & corpora subdit, & corda: quæ amando non vitam, sed voluntariam sibi instruit seruitutem. Ergo hæc prima causa est dominicæ passionis, quia sciri voluit, quantum amaret hominem deus, qui plus amari voluit, quàm timeri. Secunda causa est vt sententiam mortis, quam iustè dederat, iustius aboleret. Statum suum deus patiendo implere voluit, ne compelleret imperando, sicut fatetur ipse. Non veni legem soluere, sed adimplere. Irrita videtur bonorum promissio, quæ à deo velut ex pacto bonis facta est: si quæ ab ipso malis cõstitutæ sunt, pœnæ euanescunt. Porrò iota vnum, inquit, aut vnus apex de lege non peribit donec omnia fiant. Aperte sibi persuadeat, quicunque sapit: qui sentit, intelligat: Si propter sententiam suam proprio filio non pepercit, contra sententiam suam, cui possit ignoscere: qui mentiri nescit, nec nouit contra, quam præscripsit, legem ignoscere? Ergo, quia primus homo adiudicante Deo de reato incurrerat mortem, & eam delegauit suagneri, transmisit ad posteros: quia corpore iam mortalis generaret, & morti obnoxios, non liberos, non absolutos, sed addictos: venit de cœlo secundus homo, venit solus peccati nescius, venit solus reatus nostri alienus, venit, qui peccato nihil debebat, & morti, venit vt fieret inter mortuos liber, vt mors morte damnaretur. Quæ rapere iussa reos, innocentiæ ipsum persuadere præsumpsit authorem: vt sic transire ad mortẽ reatus hominis, hominum innocentia rediret, & mors præuaricatrix facta addiceretur Christo: cui antè Adam fuerat præuaricator addictus

D

Deu. 6. a

Mat. 5. b

Ibidẽ. c

Ro. 8. f

E

addictus, esset Christi origo noua, origo vitalis, pater viuentium, sicut dixit apostolus: Sicut in Adam omnes moriebamur, sic omnes viuamus, & viuificemur in Christo. Et quia multæ causæ sunt dominicæ passionis, & noster iam claudendus est sermo: hodie differamus, ne obscuret festina discussio, quod latior poterit aperire tractatus.

1. Co. 15 c

De proditione Iudæ, Homilia.

PAucis hodie necessarium est fratres tractare vobiscum. Et ideò paucis, non quia vobis latus sermo sacerdotis horrescit, nec enim aliam vrbem tam auidam spiritalium reperies lectionum: sed quia ad mysteriorum sacram, ac venerabilem celebrationem festinate multos inspicio. Vt igitur & cœlestis mensæ satietate perfruantur, & nostro sermone non careant, tractatus congruè temperetur, vt mea verba vestris cordibus sociantes, cum debita reuerentia mysterij deitatis arcanum audiatis. Hodie dilectissimi fratres, dominus noster Iesus Christus traditus est, nam proximante vespera Iudæi eum acceperunt. Sed te non verbum traditionis contristet auditum, nec cum perceperis quòd Iesu traditus est dolore mouearis: immo vt doleas suadeo, prædico vt lachrymis, & vt nimia te lamentatione contristes exhortor. Sed ne proditum lugeas, ne traditum fleas, sed proditoris factum ingemisce, & futura eius lamentare supplicia. Nam proditus Christus orbem liberauit vniuersum: proditor gehennam meruit possidere. Traditus in cœlis patris sedet in dextera: traditor autem apud inferos collocatus, tormenta debita sceleratus expectat, & ideò lugendus est. Nam & dominus noster illius delictum lachrymatus est, vt ait euangelista. Et cum vidisset eum, turbatus est, & dixit: Vnus ex vobis tradet me. Quanta misericordia domini? traditus pro traditore turbatur. Et cum vidisset eum, dixit: Vnus ex vobis tradet me. Simul & suæ misericordiæ ostendit potestatem, & nos docet non eos, qui mala patiuntur, sed eos, qui mala commiunt, debere miseros, & dignos fletibus æstimari. Hoc enim peius est, immo illud penitus malum non est. Nam malum pati, malum non est: malum facere, malum est. Et ideò malorum sustentatio, cęlorum regnum nobis pollicetur: malorum autem commissio gehennam minatur, & tormenta promittit. Beati nanque, ait, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quia ipsorum est regnum cœlorum. Vides quòd malorum perpessio mercedem sperat, sufferentiæ suæ præmium cœlorum meruit regnum? Audi malum committere quanta supplicia præparate consueuit. Nam Paulus dicens de Iudæis, quoniam quidem dominum occiderunt, & prophetas persecuti sunt, in sequentibus ait: Quorum finis erit secundum opera illorum. Vides, quod regnum persecutionem perpessi sortiuntur, & iram persecutores promerentur, & hęc sine ratione processit oratio: nec inaniter verba prolata sunt, sed vt circa aduersarios nostros iracundiam temperemus, & patienter eos toleremus, & magis eorum gesta doleamus. Illi enim verè mala patiuntur, qui nobis mente insidiantur aduersa: sed & pro illis diuinam clementiam exotare poterimus, si tamen talis anima nostra præparatur, vt possit conuersationis suæ merito aliis, quoque prodesse. Et vt pro inimicis vestris oretis, quatridua cõmonitione deposco, vt assidua persuasione verba mea cordibus vestris inhæreant, vt continuatione sermonis pectoribus vestris ira sublata, furoris tumore sedato, benignitatis remedio temperetur. Nam Christus non tantùm inimicis nostris consuluit, sed & nobis voluit esse consultum. Cum aduersariis nostris peccata laxamus: maius enim beneficium, cum concedis, agnoscis: & cum de inimici culpa dissimulas, de tuis delictis solita benignitate dominus exoratur, & inimici peccata solatium veniæ promerentur. Et audi Heli ditentem ad filios suos. Si peccans peccauerit homo in hominem, orabunt pro eo ad dominum: si autem in deum peccauerit homo, quis orabit pro eo? Vides, quòd illud vulnus facilè, nec oratione sanatur: & quod oratione non soluitur, cum peccatum concesseris inimico, tibi quoque donatur. Vnde decem milia talẽtorum in deum peccata dicta

F

G

H

I

Ioã. 13. c

Mat. 5. a

2. Cor. 10. d

1. Re. 2. e

Mat. 18 d

cta sunt, & centum denarii ita nuncupan
Mat.26 a tur: Dimitte, inquit, centum denarios, vt
decem millia talenta dimittãtur tibi. Sed
Mar.14 b de ratione inimicorum abundanter hu-
& Lucæ cusque processit oratio: sed si placet, ad tra
22.a ctatũ proditionis redeamus. Tunc abiit
vnus de duodecim Iudas Iscariotes ad
principes sacerdotum, & ait, illis: Qui vul
tis mihi dare, & ego vobis tradam eum?
Hæc verba percepta simpliciter aperta mõ
strãtur, & auribus minus curiosis ingesta,
plana putantur. Sed siquis ea diligenti so-
licitudine scrutari tentauerit, in singulis
multam reperiet quæstionem, & primum
tempus inspiciendum est: nec enim illud
inaniter euangelista monstrauit. Non.n.
simpliciter abiit, sed addidit, tunc. Tunc,
inquit, abiit. Tunc, quando audiam: tuno
quando cognoscam, & cur tempus diligẽ
ter ostendis, quid me docere disponis? non
enim, Tunc, verbum inaniter addidisti,
spiritus admonitione loqueris, diuino ꝓ
uocaris instinctu, nec à te verba passim
Mat.26 a funduntur. Quid igitur, tunc, est? Ante
proditionis tempus, ante traditionis ho-
K ram accessit meretrix, vas alabastrum ma
nibus portãs, & vnguentum domini supra
caput effudit. Grandem fidem, multam
reuerentiam, mirandam correptionem
ostendit. Paulò antè meretrix subitò pudi
ca processit, & profundis obruta peccatis,
portum serenitatis agnouit. Et quando ꝓ
stituta lupanar exiuit, tunc discipulus ge-
hennam intrauit: quando illa mercedem
sui corporis abdicabat, tunc iste precium
magistri sanguinis postulabat: quando il-
li osculabat pedes vt susciperetur, tũc iste
domini labia osculabat, vt proderet. Ideò
dixit, tunc, vt non magistrum infirmitate
accuses, quando discipulum reperis prodi-
torem. Magis etenim virtutem doctoris
ostendit, qui & meretricem ad obedien-
dum suo magisterio conuolare perfecit.
Quid igitur? Qui meretricium mores vo-
luit commutate, discipulum non potuit re
tinere? Valde, inquam, & incunctanter va
luit retinere, sed necessitate nolebat bonũ
efficere, nec vi trahere ad se curabat. Tunc
abijt, & hoc dabat nimiam difficultatis
quæstionem, & ignaros profunda disputatione conturbat. Abijt, inquit, non in-
uitatus à principibus sacerdotum, nulla ne
L cessitate constrictus, spontè processit, &
propria malignitate consilium genuit sce-
leratæ mentis nullo participe conuocato.
Tunc abiit vnus ex duodecim. Et hoc au-
get delictum detestabile proditoris. Nam
& alij discipuli erant, qui fuerunt numero septuaginta, sed illi non tam manifestè, nec tanta confidentia soc iati, nec illis interiora decreta commissa sunt. Isti autem duodecim fuerunt probati, hæc erat caterua regalis. De hoc choro Iudas egtes sus est, de hac conuersatione proditor ma lignus exiuit. Et ideò ne quemlibet discipulum arbitreris, dicto numero, gradum discipulatus ostendit. Et non pudet Matthæum ista conscribere, vt discas eum in omnibus seruare veritatem, nec celare ea, quæ iniuriam referre putantur. Ea verò quæ vel iniuriosa demonstrantur ipsam domini misericordiam, clementiamque de clarant: qui proditorem suum, latronem sceleratum tantis beneficiis ampliauit, & vsque ad ipsum proditionis tempus solitis admonitionibus tolerauit. Nam admo nebat, suadebat, & omni studio eum sanare curabat: sed si ille sermonem respuit, si tanti magistri verba contempsit, Christus causatio est, & meretrix testis est, quæ de sua fuit liberatione solicita. Non ergo vi-
M dendo meretricem de tua liberatione de-
speres, sed & Iudam cogitando, non debes
esse securus. Vtrunque enim periculosum
est, & confidentia, & desperatio. Nam con
fidentia stantem euertit, & iterum despera 1.Co.10
tio post lapsum non admittit exurgere. Et c
ideò Paulus exhortatur, dicens: Qui se pu
tat stare, videat ne cadat, habens exemplũ
vtriusque personę. Discipulus cùm se stare
putaret, cecidit: meretrix, cùm se cecidis-
se arbitraretur, exurrexit. Mens humana
facilè labitur, & omnibus mutabilis sen-
sus est, & ideo nos vndique tutare prope-
remus. Tunc abiit vnus ex duodecim Iu-
das, qui dicitur Iscariotes. Quid mihi eius
patriam dicis, Vtinam ipsum quoque ne- Luc.6.
scire licuisset. Iudas qui dicitur Iscariotes.
Altet erat discipulus, qui Iudas Iacobi ze-
lotes dicebatur. Et ne appellatione cogno-
minis fiat confusio personarum, nec erro-
re nominis proditor protegatur, propte-
rea hũc ab illo separauit, & illum quidem
de animi sui virtute nuncupauit: istius ma
litiæ nomen abscondit. Et ideò non dixit
Iudas proditor, vt te doceat detractiones
nescire

nescire, & accusationes declinare. [Tunc
abiit vnus ex duodecim ad principes sa-
A cerdotũ, & dixit eis: Quid vultis mihi da-
re, & ego vobis tradam eum?] O puniẽdę
vocis temeritas. O supplicium voluntatis.
Proditionis verba funduntur, de quæstu
pacta tractantur. Quid vultis mihi dare,
& ego vobis tradam eum? Dic Iuda om-
nium sceleratissime, hęc te magister edo-
cuit? hæc tibi tantus doctor ostendit? Ideò
Mat.10. diuitias debere te cõtemnere prædicabat?
& Mar. Ideò admonebat, dicens: Ne possideatis
6.b aurum, aut argentum, aut æs in zonis ve-
stris? vbique tibi auidam cupiditatem pe
cuniarum excludens, non hæc tibi persua
Mar.5.f debat dicens: Si quis te percusserit in dex-
& Lucæ tram maxillam, præbe illi, & aliam? Quid
6.d vultis mihi dare? O crudelitas. Et ego vo-
bis tradam eum. Dic mihi, quæ causa pro
ditionis est? Tradis magistrũ, scilicet lace-
ratus? audiam lęsionem tuam. Forsitan ꝓ
tibi dæmonum tradidit potestatem, quòd
fecit languentibus subuenire, quòd mor.
tuos resuscitare didicisti? Has beneficio-
rum vices exoluis. Quid vultis mihi date,
& ego vobis tradam eum? O dementia, im
mo cupiditas proditoris. Cuncta enim
mala cupiditas procreauit, hac affectatus
magistrum tradidit Iudas. Nam cupiditas
B huiusmodi sortita est naturam, captiuas
animas retinet, & omnibus nodis alliga-
tas astringit, & rerum obliuionem impo-
nit, & alienationem mentis ostendit. Et
auidè Iudas captus cupiditatis insania,
quanta beneficia respuit, conuersationis,
mensæ, discipulatus, admonitionis, suasio
nis oblitus est, frænis cupiditatis impedi-
1.Tim. tus. Et ideò Paulus radicem omnium ma
6.b lorum cupiditatem nominat. Quid vul
tis mihi dare, & ego vobis tradam eum?
O verbum totius superbiæ, quod non hæ
sit in faucibus: tradis eum qui cuncta con-
seruat, qui dæmonibus imperat, cui obtẽ
perant maria, cui omnes subiacent pote-
states? Vt igitur vltrò se traditum fuisse de
monstret, audi quid fecerit eodem tempo
re, cum ad inuestigandum eum venerant
cum faculis & lampadibus, ab ipso inter.
rogantur, vt quem quærerent demon-
straretur, & eum scire non poterant, & Iu
das qui ad demonstrandum venerat, etiã
tanta flamma lucente prodendum videre
non valuit, & ideò Euangelista ait: Lam-
pades, & lumen habuerunt, & non vide- Ioã.18.
bant eum. Et Christus eis diebus singulis a
prædicabat, quòd eum latere non poterat C
proditurus, sed nec apertè eum omnibus
publicabat, ne impudentiorem faceret:
nec penitus silentio præteribat, ne celari
arbitratus, audacter ad proditionem pro-
peraret. Et ideò frequẽti admonitione cla
mat: Vnus ex vobis tradet me. Nec tamen Ioã.13.c
magister pessimus publicabat, & de gehẽ
na fuit sæpissimè locutus, & de cœlorum
regno tractauit assiduè, vtriusque meri-
tum frequenter edocuit: & quod peccato-
ribus constitutum est, & quod non peccã
tibus præparatum ostendit. Sed hæc om-
nia crudelis ille contempsit, & deus illum
non traxit inuitum. Et quoniam bona,
atq; mala in nostra deus posuit potestate,
electionis liberum donauit arbitrium. Et Libe-
nos inuitos non retinet, sed volentes am- rum ar-
plectitur. Nam non spontè bonus mali- bitriũ.
tiam non amittit. Et ideò Iudas nimiæ
cupiditatis præcipitatus ardore, cæca qua-
dam improuisione deceptus, suam vendi-
dit animam. Et suæ salutis mercator exti-
tit, & ait: Quid vultis mihi dare, & ego
vobis tradam eum? Et vt virtutem Chri-
sti etiam in hac parte cognoscas, cũ ad ca-
piendũ eũ aduenissent, vocẽ eius minimè
tolerare potuerunt, sed omnes territi ceci-
derunt. Et quoniam nihilominus in sua
impudentia perdurabant, ipse se vltrò cõ-
misit, ipse se tradidit. Et hæc diximus, vt
D Christum nullus accuset, cur Iudæ cogi-
tationẽ nõ mutauit aduersam: sed siquis
hoc dixerit, audiet Iudas quemadmodum
corrigi potuit, spontè, an inuitus: Si inui-
tus, nulla correctio est, nam mentis mali-
tia necessitate non tollitur: si spontè, om-
nia, quæ meliorare animum poterant, au-
disse cognoscitur. Et si remedium respuit,
non medici vitium est, sed languentis. Et
vt scias eius crimen esse quòd prodidit,
non magistri, sæpius deus de proditione
prædixit, & totius eum philosophiæ præ-
cepto, & sermone docuit, & rebus osten-
dit. Dederat ei demonum potestatem,
gehennæ tormenta monstrauit, cœlo-
rum regna promisit, secreta mentis eius
& prædicebat, & non publicabat. Pedes
eius cũ aliis lauit, mẽsæ fecit participem
nihil penitus prætermisit: sed ille in mali-
tia spontè durauit, & omnibus admoni-

Universidad de Deusto Biblioteca

tionibus ſpreris, proditor malignus emer
ſit. Et vt eum poſſe mutari, ſed corrigi no-
luiſſe cognoſcas, poſtquàm eum tradidit,
Mat.27 iactauit triginta denarios, & ait: Peccaui,
b tradēs ſanguinem innocentis. Quid eſt
E quando ab eo mirabilia gerebantur, & re-
bus oſtenditur, non dixiſti, peccaui, tra-
dens ſanguinem: ſed, quid vultis mihi da
re, & ego vobis tradam eum? Et poſt fa-
ctum ſcelus, poſt commiſſum delictum,
poſt completam proditionem, poſt perfe-
ctum peccatum, cognouiſti peccatum. Ex
hac re dilectiſſimi fratres, edocemur, quòd
negligentibus, & deſidioſis facilè admoni
tio prodeſſe non poterit: ſtudioſis autem,
etiam admonitione ceſſante, multum cō-
moditatis accedit. Nam & iſte quando
magiſter admonebat, non flectabatur, &
quando nullus admonuit, excitata con-
ſcientia, ſcelus cognouit admiſſum, & pro
iecit triginta denarios. Quid vultis mihi
dare, & ego vobis tradam eum? Et ſtatue-
runt, inquit, ei triginta denarios. Dede-
runt pretium ſanguinis, qui precium
non habebat. Quid accipiſti Iuda? triginta
denarios? Chriſtus gratus aduenit ſangui-
nem ſuum pro communi ſalute fuſurus,
& tu de ſanguine crudelia pacta compo-
nis? qnid enim crudelius iſto contractu?
Tunc aduenerunt diſcipuli, tunc hæc ge-
rebantur, quando Iudas de traditione tra-
ctabat, proximant diſcipuli eius, & dicūt:
Mat.26 Vbi uis paremus tibi comedere Paſcha:
b Vide diſcipulos vide diſcipulū. Iſti ſunt de
F ꝓparatione ſoliciti, ille dominici ſanguni-
nis mercator exiſtit: illi cogitabant, obſe-
quium ſeruitutis, iſte ſceleris ſponſiones
expoſcit. O diſcipuli perdita mens. Vnà
cum illis magiſtri admonitionis præce-
pta didicit, pariter beneficia perceperunt,
ſimul eius miracula cognouerunt. Et
iſte ſolus crimen ſua ſpontè concepit. Vbi
vis paremus tibi manducare Paſcha? Ho-
dierna veſpera tunc fuit. Et quia domi-
nus habitaculum non habebat, ideò ad
eum dicunt Vbi vis paremus tibi comede
re Paſcha? Non habemus domicilium,
nō habemus tabernaculum præparatum,
ſuſceptaculum non eſt. Audiant quibus
ædificandarum domorum cura eſt, & am-
bitioſarum porticuum cogitatur inſtruc-
tio, quos precioſorum marmorum pom-
pa delectat, & laquearium fulgentis auri

conclusio. Cognoſcant Chriſtum om-
nium dominum, quòd locum, in quo ca-
put reclinaret, nō habuit. Et ideò eum di
ſcipuli interrogant, & dicunt: Vbi vis pa-
remus tibi comedere Paſcha? Non illud Ibidem.
quod noſtrum eſt, ſed interim Iudæorum:
& illud quidem diſcipuli præparabant,
iſtud autem qd noſtrum, ipſe conſtituit, &
nō ſolū conſtituit, ſed & ipſe factus eſt Pa
ſcha: Vbi vis paremus tibi manducare Pa G
ſcha? Illud Iudaicum fuit Paſcha, illud in
Aegypto ſumpſit exordium. Et cur illud
Chriſtus manducauit? ſcilicet quia omnia
quæ ſunt legis adimpleuit. Nam quando
baptizabatur, dicebat: Sic enim decet nos
implere omnem iuſtitiam. Veni, inquit,
de legis maledictione eximere homines. Mat.3.
Nam deus miſit filium ſuum natum de c
muliere, factum ſub lege, vt eos qui ſub le Gal.4.c
ge erant, redimeret: & ipſi legi requiem da
ret. Et vt nemo dicat, quòd ideò eam eua-
cuauit, quia eā cōplere vt moleſtam & ar-
duam non valuit, ipſe prius eam comple-
uit, & ſic fecit reqeſcere. Ideò & Paſcha fe
cit, ex ipſius enim præceptione cauſa fuit:
& cuius cauſa lex præcepit manducari Pa
ſcha, audiamus: Iudæi circa deum bono-
rum ſibi omnium largitorem fuerunt eſ-
frenata diffidentia contumaces, & eius be-
neficia obliuione prætetibant. Nam poſt
Aegipti profectionem, viderunt conſcindi
maria, & denuò conuenire, & alia multa
mirabilia, & dicunt: Faciamus nobis deos, Exo.32
qui nos antecedant: Adhuc inſpicis qd mi a
raris, & oblitus es largitoris? Quia igitur
inſenſatores, & contumaces erant, feſtiui-
tatis celebratione beneficiorum memo- H
riam roborauit, & ideò Paſcha ſacrificati
præcepit, vt ſi te filius tuus ipſius Paſchæ
interrogauerit rationem, reſpōdeas, quod
aliquando in Aegipto cum mortis porti- Exo.32
tor ſperaretur, maiores noſtri ne euerſio- d
nem ſuſtinerent, poſtes huius agni ſangui
ne linierunt: & vaſtator angelus aduenēs,
cum videret illaturus plagam, non aude-
bat intrare: & illa feſtiuitas perpetuam be
neficii memoriam tribuebat. Sed per
hoc etiam aliud maius beneficium
monſtrabatur, quòd ille agnus futuri agni
fuit typus: & ille ſanguis, dominici ſangui-
nis monſtrabat aducūtum: & ouis illa fuit
ſpiritalis ouis exēplum, ille agnus vmbra
fuit, hic veritas. Sed poſtquàm ſol iuſtitiæ
radiauit

radiauit, vmbra ſoluitur luce. Et ideò in
ipſa menſa vtrunq; Paſcha & typi & veri-
tatis celebratum eſt. Nam ſicut pictores
pingendam tabulam veſtigiis quibuſdam
adumbrare conſueuerunt, & ſic colorum
varietate perficerei ita & Chriſtus fecit in
menſa: & typum Paſchæ deſcripſit, & Pa-
ſcha veritatis oſtendit. Vbi vis paremus ti-
bi manducare Paſcha? Iudaicum Paſcha
erat, ſed vmbra lumini cedat: aduectata
I imago veritate ſuperet. Hæc ad Iudæos di
co, qui ſe Paſcha celebrare arbittantur,
qui impudenti menti proponunt azyma
tanquàm qui corda non habebant circun
ciſa. Reſponde mihi Iudæe, qua fronte ce
lebras Paſcha? Templum euerſum eſt, ara
conſtracta, conculcata ſunt ſancta ſancto-
rum, omne ſublatum eſt ſacrificium: & tu
nimia temeritate commitis illicita? Ingreſ
ſus fuiſti aliquando Babylonem, & capti-
uantes te, dicentes audiſti, Cantate no-
bis canticum domini, & non obtempera-
Pſ.136. bas. Hæc oſtendens Dauid dicebat: Su-
a perflumina Babylonis ibi ſedimus, & fle-
Ibidem uimus, in ſalicibus in medio eius, ibi ſu-
ſpendimus organa noſtra: id eſt, citha-
ram, pſalterium, lyram, & cætera. His
enim Iudæi vtebantur, & pſalmos iſtorum
ſono coniuncto cantabant. Et hæc ſua in
captiuitate portabant, non ad vſum con-
ſuetum, ſed vt conuerſationis patriæ mo-
Ibidem nimenta retinerent. Nam ait: Ibi interro-
gauerunt nos, qui captiuauerunt nos, ver-
ba cantionum. Diximus, quemadmo-
dum cantabimus canticum domini in ter
ra aliena? Quid agis? Canticum domini
non cantas in terra aliena, & Paſcha do-
mini celebras in terra aliena? Vidiſti con-
tumaciam, vidiſti dementiam, vidiſti men
tis inſaniam? Quando præceptis hoſtium
K cogebanrur, nec pſalmum dicere auſi ſunt
in terra aliena, & nunc nullo cogente, ſuo
arbittio, ꝓpria voluntate contra deū præ
parant bellum. Vides, quòd immūda ſunt
eorum azyma, quòd illicita feſtiuitas, ꝙ
non Paſcha Iudaicum: & fuit quidem ali-
quando Paſcha Iudaicum, ſed exemptum
& euacuatum eſt Paſchæ ſpiritalis aduen-
Mat.26 tu, quod Chriſtus tradidit. Nam cum mā-
c ducarent, inquit, & biberent, accepit pa-
nē & fregit, & dixit: Hoc eſt corpus meū,
quod pro vobis tradetur. Agnoſcunt quid
loquor, qui ſunt diuinis conſecrati myſte-

rijs. Et iterum accepit calicem, & dixit:
Hic eſt ſanguis meus, qui pro multis effun Luc.22.
detur in remiſſionem peccatorum. Et præ-
ſens Iudas erat iſta Chriſto dicente, Iſte eſt
ſanguis. Die Iudas, quem triginta denarijs
vendidiſti, iſte eſt ſanguis de quo antè cū
Phariſæis pacta feciſti? O Chriſti miſeri-
cordia, o Iudæ dementia. Ille eum trigin-
ta denariis paciſcebat, vt venderet, & Chri
ſtus, ei ſanguinem, quem vendidit, offere-
bat, vt haberet remiſſionem peccatorum,
ſi tamen impius exiſtere noluiſſet: nam af-
fuit Iudas, & illius ſacrificij communica-
tionē meruit. Et pedes eius quando alio- L
rum diſcipulorum, lauit, vt excuſationem
ſuæ malitiæ non haberet, ſed ille deteſtan
dus ſuæ mentis inſidias cogitabat. Sed iā
nos ad terribilem menſam cum debita re
uerentia, cum congrua vigilantia opportu
num tempus inuitat: nullus ibi Iudas re-
periatur, nullus malignus accedat, nullus
veneno pungatur, nec fucata verba lingua
proferantur, nec inſidiæ mente cōdantur,
ſed quod voluntas poſſidet, ſermo declaret.
Et nunc ille præſtò eſt Chriſtus, qui illam
ornauit menſam, ipſe iſtam quoq; conſe-
crat. Nō enim homo eſt, qui propoſita de
conſecratione menſæ domini corpus Chri
ſti facit, & ſanguinem: ſed ille qui crucifi-
xus pro nobis eſt Chriſtus. Sacerdotis ore
verba proferunt, & dei virtute conſecrant
& grā. Hoc eſt, ait, corpus meū hoc ver
bo ꝓpoſita cōſecrant. Et ſicut illa vox, q
dixit: Creſcite, & multiplicamini, & reple Gen.1.c
te terram, ſemel quidem dicta eſt, ſed om-
ni tempore ſentit effectum ad generatio-
nem, operante natura: ita & vox illa ſemel
quidem dicta eſt, ſed per omne menſas ec
cleſiæ vſque ad hodiernam diem, & vſque
ad eius aduentum præſtat ſacrificio firmi-
tatem. Nullus igitur fictus accedat, nullus M
fucato animo tantis audeat myſteriis pro-
ximare, ne cōdemnet, & ſnīam mereatur,
& quod Iudas ſuſtinuit, patiatur. Nam in
illum poſt communicationem menſæ dia
bolus intrauit, non quia contēpſerat do-
minicum corpus, ſed quia impudentia Iu-
dæ, & malignitas mentis, vt aduerſarius
in eo habitare, effecit, vt diſcas quòd indi
gna, & fucata mente myſteriorum ſecreta
celebrātibus, à diabolo præparant inſidiæ,
& magis, ac magis aſſimilātur eis, qui nō
æquo aīo cōmunicare feſtinant & hæc di

Universidad de Deusto Biblioteca

em, non vt vos terream, sed cautiores efficiam. Nemo sit Iudas in mensa, hoc sacrificium cibus spiritalis est. Nam sicut corporalis cibus cùm ventrem inuenerit aduersis humoribus occupatum, & amplius lædit, magis nocet, & nullum præstat auxilium: ita & iste spiritalis cibus, si aliquē repererit malignitate pollutum, magis eum perdet, non sua natura, sed accipientis vitio. Pura igitur mens in omnibus, pura cogitatio, quia & sacrificium purum est. Sanctam animam præparemus: & hoc non multo tempore, sed vna corrigitur
A die. Nam si tibi contra inimicum tuum dolor est, solue iram, inimicitias laxa, vt remediū de mensa pcipias. Ad sanctū ac terribile sacrificiū properas, erubesce oblationis arcana, occisus propositus Chrus est: & cur occisus est, videamus: vt cœlestia pacificet, vt in terra reconciliet vniuersa, vt amicum te constituat angelorum, vt deo societ habenti omnium potestatem. Animam suam pro te dominus dedit, & tu inimicus conseruo perduras, & cum hoc animo ad mensam pacis accedis. Ille ne mori quidē pro tua vtilitate recusauit, & tu nec iram tuam conseruo pro tua liberatione concedis. Sed forsitan dicis, Ab inimico fraudatus, sum, multis me læsit dispendiis, magis me detrimentis onerauit. Quicquid dixeris: pecuniarum vertitur causa. Non te crucifixit, sicut Iudæi Christum, & tamen ille effusum sanguinem ad salutem eorum, qui effuderunt, larga pietate concessit. Inimicum deo est tumidum pectus, & audi quid ait: Quando offers munus tuum super altare, & ibi memor fue-
Mat. 5. c ris adstans in altari, quia habet frater tuus aliquid aduersum te, dimitte donum super altare, & vade reconciliare fratri
B tuo. Meritò nostræ reconciliationis causa hoc sacrificium constitutum est. Et si sacrificij pręcepta contempseris, sacrificij remedium sentire non poteris. Comple illud, cuius causa sacrificium factum est, vt sacrificio perfruaris. Ideò dei filius aduenit, vt humanam naturam dominicæ reconciliet pietati: ideò & nos cum hęc facimus, suo facit vocabulo nuncupari. Beati, inquit, pacifici, quoniam filii dei voca-
Mat. 5. a buntur. Hoc enim facis, quod dei filius fecit, si & tibi & alij pacis volueris author existere: ideò te vocat filium dei, ideò in sacrificii celebratione nihil aliud, nisi de fratris reconciliatione commonuit. Adhuc vellem dilectissimi fratres plura tractare, & extenso sermone orationis meæ verba protrahere, sed hęc dicta sufficiūt suis cordibus volentibus intimare. Hæc igitur mentibus inhæreant, & in animis vestris glutinata perdurent. Sanctum osculum teneamus, quod animas sociat, reconciliat mentes, & vnum corpus ostendit. Quia vnum corpus omnes videmur esse sortiri, & ideò misceamus nos in vno corpore: non corporum commixtione, sed animarum charitate deuincti, vt sic diuinæ mensæ possimus fructibus sociari. Nam etsi multis bonis conscientiis abundemus, re C conciliatione contempta, nullum possumus solatium promereri. His igitur animaduersis, cum omni simplicitate mysteria celebremus, accedamus ad mensam Christi, cum quo patri omnis gloria, honor, virtus, vnà cum Spiritusancto, in secula seculorum, Amen.

Dini Ioānis Chrysostomi de latrone, sermo.

LEctio euangelij docet nos, quemadmodum multi peccata sua domino confitentes, citò possint veniam promereri. Vnde exemplum accipiamus fratres charissimi latronis illius, qui cum domino fuerat crucifixus. Qui cum in pœnis esset pro suis facinoribus affixus: non sui curā habebat, sed domino propria peccata pan Ps. 95. b debat: dicente scriptura, Confessio, & pulchritudo in cospectu eius. Fœdauerant illum propria facinora: sed confessio ei paradisum patefecit, dicente domino: Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. Luc. 23. f Paradisum enim fratres mei quinq; vel eo amplius milia annorū fuisse præclusum, scriptura testatur. Et illa primi hominis trāsgressione procurante, exinde nō proiectū, sed dimissum scriptura testatur: & im mortalitate catēs, factus est mortalis, mor D ti subiectus: nunc autem dominus noster qui propria morte mortem occidit: latroni paradisum patefecit. Vno, n. tpe duo beneficia videmus esse cōcessa. Vnū, in quo paradisum patefecit: alterū, quo latronem in eū introduxit. Hodierna nāq;, die antiquā nobis patriā reddidit: paternam ciuitatē ostendit: domum pristinam redonauit.

uit. Hodie nanque, ait, mecum eris in paradiso. Quid ais ò Christe? Crucifixus es, Lu. 23. f clauis retineris, & paradisum tam facilè polliceris? Volo, inquit, vt in cruce possint meam omnes inuenire virtutem: vt in ligno mea largitas demonstretur. Et quoniam crux dedecoris fuerat signum, & apud omnes ignominia putabatur: crucis infamiam mirandis beneficijs decorauit, & ex hoc magis magisque virtutes eius ostenduntur. Non enim illo in tempore mortuum aliquem reddidit luci, nec mare à suo tumore compescuit, nec expulit dæmones: sed cruci suspensus, clauis affixus, omnibus subiugatus, dedecoris succū bens infamiæ, insultantium derisione de-
E lusus: latronis auersam mentem valuit commutare, vt ex omni parte eius diuinitas sentiretur. Etenim vniuersam terruit creaturam, & ad meliora conuertit, & honore summo decorauit. Hodie, inquit, mecum eris in paradiso. Sed framea totius ignis ardore succensa versatur: sed ipse, qui & ignis, & ipsius gehennæ, & vitæ, mortisque imperium tenet: ingrediendi concessit potestatem. Si enim homines, quibus corporibus medendi cura est, amplius admiramur: cùm ægrotos omni spe destitutos, arte propria curauerint, & summæ reddiderunt sanitati: quantò iustius est Christum nostrum admirari, donantem vulneribus sanitatem, publicano, & meretrici remedium pollicentem, & eis salutem perpetuam largientem, dignos eos cœlorum amœnitate donare? Sed dicit aliquis, Vnde tanta beatitudo latroni? Quid egit tale, vt post crucem paradisum mereretur? Vis eius citius audire virtutem? Quando eum Petrus negabat in terra, latro confitebatur in cruce: primus discipulus puellæ vilissimæ minas tolerare non potuit: & latro suspensus, vndique populum circunstantem despiciens, oculis fidei cœlorum dominum pura mente cognouit, dicens: Memento mei domine, cum
F veneris in regnum tuum. Nec transitoriè istum prætereamus latronem, neque erubescamus talem accipere magistrum: quem non erubuit dominus noster primum introducere in paradisum. Nec pudeat nos eius magisterium: qui cœlestem conuersationem ante omnes meruit pri-
Mat. 4. c mus. Non dixit ad eum, sicut dixit ad Petrum, Veni, sequere me, & faciam te piscatorem hominum: nec dixit ad eum, sicut ad duodecim discipulos: Sedebitis Ibi. 19. d super duodecim sedes iudicantes duodecim tribus Israel. Nihil admirationis ostēdit, non mortuos resuscitauit, dæmones non fugauit, non martyres prouocauit, nec vllum ei fecit dominus de cœlorum regno sermonem, nihil de gehenna locutus est: & ante omnes eius imperium confitetur. Nam Iudæi famam gloriamq; eius infamare cupientes, & ex omni parte tentantes vniuersa peruertebant, sed vndique veritas præfulgebat, & illis insultantibus insultabat & latro. Vidisti latronem, & latronem, vterque pendet in cruce, vtrique facti similes. Vna in eis conuersatio, sed non vna mentis confessio. Nec eodem vtrique sensu perdurant: nec eis similis donatur euentus. Sed bonus cœli beatitudinē iure hæreditario promeruit: alter inhæsit gehennæ tartaris deputatus. Duo etenim latrones cum domino G erant crucifixi: vt impleretur scriptura: Et cum iniquis deputatus est. Vnde vnus insultat, alter adorat. Vnus blasphemat: Esa. 53. d alter benedicit, & blasphemantem prohibet, dicens: Nec Deum tu times? Vidisti Lu. 23. f credulitatem in cruce, vidisti perseuerantiam in tormentis, & in pœnis pendentem vidisti magistrum. De cruce subitò euolauit ad cœlum, & in pœna positus cęlestis iudicis secreta narrabat. Quòd enim sui memor fuit, quòd sana mente vigilauit, quòd clauorum confixione constrictus alium increpabat dicens: Nos quidem iustè, nam digna factis recipimus: Ibidem hic autem nihil mali fecit: nobis fidei magisterium demonstrauit. Ait ergo: Domine memento mei, cùm veneris in regnum tuum. Nisi confessione peccati sarcinam dimisisset, indulgentiam non meruisset. Denique audire meruit, Hodie mecum eris in paradiso. Ecce quantum præstitit confessio, vt sine dilatione introduci latro mereretur in paradisum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Diui Ioannis Chrysostomi de cruce, & latrone, homilia.

HOdierna die noster dominus pependit in cruce, & nos festiuitatem eius nimia lætitia celebremus, vt discamus crucem totius spiritalis gratulationis esse substantiam. Etenim ante ipsum uocabulum crucis, pœna fuit, sed nunc ad gloriam nuncupatur. Anteà condemnationis ferebat horrorem, nunc salutis indicium est. Crux enim nobis totius beatitudinis causa est. Hæc nos à cæcitate liberauit erroris, hæc è tenebris reddidit luci, hæc debellatos quieti sociauit, hęc alienatos deo coniunxit, hæc longè constitutos deo proximos præsentauit, hæc peregrinantes ciues ostendit, hæc discordiæ amputatio est, hæc pacis firmamentum, hęc bonorum omnium abũda largitio. Istius causa nullis angustijs deserti erramus, quia iam nobis campi monstrati sunt veritatis. Nec aulis regalibus habitare prohibemur, quia aditus iam videtur inuentus: nec ardentes sagittas diaboli formidamus, qa fontes inuenimus, quibus earum flamma facilè possit extingui: ideò viduitate caruimus, quia sponsus expectatus aduenit. Lupum non possumus formidare, bono
I & diligenti muniti pastore. Ego, inquit
Ioã. 10. c. sum pastor bonus. Tyranni impij crudelitate non terremur, mansueti regis vestigijs inhærentes. Hac de causa hodie gratulamur, quia crucis beneficia memoramur. Sic & Paulus præcipit pp crucẽ festiuitatẽ celebrari: Pascha nostrũ immolatus est Christus: diẽ itaq; festũ cele-
1. Co. 5. c bremus, nõ in fermẽto veteri, neq; in fermẽto malitiæ & nequitiæ, sed in azymis synceritatis, & veritatis. Et sic adiũxit causam, qa Pascha nostrũ ꝓ nobis īmolatus est Christus. Vides crucis intuitu peptã lætitiã? In cruce.n. immolatus est Christus: & vbi immolatio, amputatio peccatorũ: vbi amputatio peccatorũ, recõciliatio domini: vbi recõciliatio domini, ibi festiuitas, & oĩs gratulatio. Pascha nostrum ꝓ nobis immolatus est Christus, & immolatus in excelsa cruce. Nouũ altare cõstitutũ est, & q̃a sacrificiũ nouũ, atq; omnibus inopinatũ: nã ipse & sacrificiũ fuerat, & sacerdos. Sacrificiũ secũdum carnẽ, sacerdos secũdum spiritũ sanctitatis. Idẽ ipse & offerebat, & offerebatur. Offerebat secundum spiritum, offerebatur secundũ carnẽ, & audi quemadmodũ Paulus vtrũ
que mõstrauit: Omnis, inquit pontifex, Heb. 5.
qui de hominibus accipitur, pro homini- a
bus statuitur, Vnde necessariũ est & istũ K
habere aliquid, quod offerat. Vide sacramentũ. Ecce ipse se offert. Et alibi ait:
Quia Christus semel oblatus multorum Heb. 9.
abstulit peccata. Ecce hic oblatus est, ibi g
se obtulit. Vides quẽadmodũ fuit, & sacrificiũ, & sacerdos, & altare crux fuit? Et quare, inquies, nõ in tẽplo sacrificiũ illud proferebatur, sed foras ciuitatem? Vt illud
impleretur: Quia inter iniquos deputa- Es. 53. d
tus est. Et ob quam causam in excelso ligno, & nõ subtecto immolatur? Vt etiam ipsius aeris natura mundetur. Hac de causa in excelso & non sub tecto, sed sub cœlo, vt vniuersus aer in excelso immolatæ ouis à tetro odore mundetur. Sed & terra simile beneficium sentiebat decursi de latere sanguinis stillatione mundata: ideò non sub tecto, non in templo Iudaico, ne Iudæi subtraherent sacrificiũ, & sibimet vendicarent. Ne putares pro illa tantùm plebe oblatũ, ideò foras ciuitatẽ, ideò foras muros, vt scias sacrificiũ esse commune, quod totius terræ oblatio, quod cõmunis deploratio, nõ patris, sicut
Iudæis consuetudinis fuit. Iudæis etenim L
ideò iussit omnem terram deus dimittere, & vno in loco sacrificium, atq; oblationẽ celebrare: quia tũc omnis terra immunda fuit fumo, & odore, & alia contaminatione polluta, quæ ex sacrificijs gentium super ipsam celebrabãtur. Nobis autem quoniam Christus adueniens omnem terram emundauit, omnis locus
orationi vacat: ideò Paulus cum omni 1. Tim.
confidentia exhortatur, dicens: Volo ergo orare viros in omni loco, leuantes 2. b
manus sanctas. Ecce totus mundus emũdatus est, elementa purgata sunt, vt vbique nobis deum liceat prædicare, & omnis terra sanctior illo loco est, qui illo in tempore prædicabatur sancta sanctorum. Nam ibi pecus irrationale oblatũ, hic spiritale immolatũ est: & tãtò maius est sacrificium, quantò & sanctitas de sacramento præfertur, hac de causa lætitia nostra crux est. Vis quantũ nobis præstiterit & aliunde condiscere? Paradisum quinque & eo amplius annorum millibus

libus præclusum, hodie nobis patefecit: hac.n. die, ac hora latronem Christus in paradisum introduxit, & eius amœnitates ostendit. Et vno tempore duo beneficia vidimus esse concessa. Vnum quòd paradisus patefacta est: aliud, quod latro in eam
M meruit introduci. Hodierna dies antiquã nobis patriam reddidit, paternam ciuitatem ostendit, domum pristinam redona-
Luc. 23 f uit. Hodie, nanque ait, mecum eris in paradiso, Quid ais? Crucifixus es, clauis retineris, & paradisum tam facilè polliceris? Volo, inquit, vt in cruce possint omnes meam inuenire virtutem, vt in ligno mea largitas demonstretur. Et quoniam crux dedecoris fuerat signum, & apud omnes ignominia putabatur, crucis infamiam mirandis beneficijs decorauit, & ex hoc magis, magisq; virtus ostenditur. Non.n. illo tempore mortuos reddidit luci, nec mare, fluctusue compescuit, nec minauit expulitve dæmonia: sed cruce suspensus, clauis affixus, omnibus subiugatus iniurijs, totus dedecori succumbens infamiæ, insultantium derisione delusus, latronis aduersam mentem valuit cõmutare, vt ex omni parte eius diuinitas sentiatur. Etenim vniuersam terruit creaturam, & petras, saxaque disrupit, & omnium lapidum insensibilitate, animam duriorem ad se traxit, & ad meliora conuertit, & honore summo decorauit. Hodie nanque mecum eris, ait, in paradiso. Et Cherubim custodientibus pa-
A radisum, latro ad paradisum inducitur.
Ge. 3. b Sed non miteris, a domino inuitatur. Sed dicis: Sed ibi framea totius ignis ardore succensa versatur. Sed ipse, qui & ignis, & ipsius gehennæ, & vitæ, mortisque imperium tenet: ingredienti potestatem cõcessit. Et imperatori quidem, vel cuilibet habenti potestatem iniuriosum putatur, si personam vilissimam participem sui actus accipiat: Christo autem nostro, non iniuriæ fuit sacram ingredienti patriam, facere ingressus sui latronem participem. Nã secum eum perduxit, non confundens calcantibus latronis pedibus paradisum, sed honorem præstans paradiso. Honor etenim loci est talem dominum promereri, qui & latronem dignum reddiderit paradiso. Nam & cum publicanos, & fornicarios ad cœlorum regnum introduxit: non cœlorũ regnum infamauit, sed etiam magis honoribus ampliauit, ostendens talem dominum regni esse cœlorum, qui & indignas intantum fecit meliorati personas, vt etiam illius dignitatis gloriã merentur. Nam sicut homines, quibus corpora medendi cura est, amplius admiramur, cum ægrotos omni spe desolatos arte propria curauerint, & summè reddiderint sanati: sic & Christum nostrum iustũ est admirari donantem vulneribus sanitatem, publicano, & meretrici remedium pollicentem, B
& eis salutem perpetuam largientem, vt & dignos eos cœlorum amœnitate donaret. Sed dicis: Vnde tanta beatitudo latroni? Quid egit tale, vt post crucem paradisum mereatur? Vis eius citius audire virtutem? Quando Petrus eum negauit in terra, latro eum confitebatur in cruce. Et hæc non me ad accusationem beati Petri aliquis dixisse suspicetur, quod longè à mea conscientia sit, sed latronis admirandam volo animam declarare. Primus discipulus puellæ vilissimæ minas tolerare non valuit, & latro suspensus tormenta spernens, vndique populum inspiciens circunstantem, clamantem, ingenti ardentem rabie omnium iniquitatum, furentem, blasphemijs inflammantem non timuit, nec crucifixi vilitatem, quæ videbatur inspexit, sed ipsius fidei oculis hæc cuncta transiuit: & humilibus spretis cogitationibus cœlorum dominum exaltatum pura mente cognouit, & ipsius misericordiam in cruce flagitauit, dicens: Memor esto mei domine in
regno tuo. Nec transitoriè istum pręterea- Luc. 23
mus latronem, neq; erubescamus accipere e
magistrum, quem non erubuit noster dñs primum introducere in paradisum: nec pudeat eius sequi magisterium, qui cœlestem
conuersationem meruit ante omnes, sed C
diligenter singula requiramus, vt crucis inueniamus virtutem. Non dixit ad eum, si- Mat. 4.
cut ad Petrum: Veni, sequere me, & faciã c
te piscatorem hominum: non dixit ad eũ: sicut ad duodecim: Quia sedebitis super Ibi. 19.
duodecim sedes, iudicantes duodecim tri d
bus Israel: immò nec verbo eum dignũ æstimauit, nihil admirationis ostẽdit. Non mortuos resuscitauit, dæmones non fugauit, nõ mare prostrauit, nullũ ei fecit de cœlorũ regno sermonem, nihil de gehẽna locutus est, & ante oẽs eius imperium cõfitetur. Et hæc dicebat alio latroni aduersus
eum plura dicentẽ, & sæpius insultantem. Es. 53.
Nam & altera ex parte latro cum eo fuerat d
crucifi-

Universidad de Deusto Biblioteca

crucifixus, vt illud impleatur: Et cum iniquis reputatus est. Nam Iudæi eius famam, gloriamque infamare cupiebant, & ex omni parte captabant, & tentabant vniuersa peruertere: sed vndique veritas præfulgebat, & his aduersantibus augebatur. Insultabat ei igitur alter latro Vidisti latronem, & latronem? vterque pendet in cruce, vterque furacis vitæ, similis vtriusque
D conuersatio, sed non in vtroq; mens vna, nec in eo sensu mens vna perdurat, nec in eis similis dominatur euentus: sed vnus beatitudinem cœli hæreditario iure promeruit, alter ad gehennam mittebatur, & pœnam. Sicut hesterno die discipuli, & discipulus Iudas & vndecim, sed illi qui-
Mat.26 b dem dicebant: Vbi vis paremus tibi man
Mat.26 b ducare Pascha, Iste aurem proditionis stimulatur ardore, & dicebat: Quid vultis mihi dare, & ego vobis tradam eum? Illi ad diuinorum mysteriorum sese officia præparabant, iste traditionis meditabatur officium, sic & hic latro vnus insultat, alter adorat, atque veneratur: vnus blasphemat, alter benedicit, & blasphe-
Luc.23 f mantem prohibet, dicens: Nec deum tu times? Vidisti libertatem in cruce, vidisti philosophiam in tormentis, in pœna prudentiam? Quòd enim sui memor fuit, quòd mente sana vigilabat, clauorum confixione constrictus, quis est, qui poterit non mirari? Sed iste non solùm intra se fuit, sed & suas necessitates prætermittens, aliorum vtilitatem cogitabat, & magister pendebat in cruce, & sanis persuasionibus alium inuitabat ad vitam, dicens: Nec tu times Deum? Non igitur quòd deorsùm est adiudicatus inspicias, sed sursum alia sunt iudicia constituta. In terreno nanque iudicio & iusti nonnunquam condemnantur illicitè, & iniusti declinant pœnas, & rei liberantur, & innoxij prægrauantur. Aut enim spontè, aut inuiti iudices errare consueuerunt, aut ignoratione iustitiæ, aut pecuniæ corruptione, aut iniqua gratia sententiam protulerunt: in cœlesti autem iudicio nihil tale esse consueuit. Nam deus iudex iustus, & iudicium eius, vt lux procedit, non habens tenebras, nec ignorantiam. Et ne dicat, quia iudicatus deorsum est & condemnatus, cœleste ei iudicium memorat, tribunali istud terribile nominat, & incorruptum, tanquam dicens: Illuc oculos tende, & condemnationis sententiam minimè sustinebis, nec stabis deorsum cum corruptis iudicibus, excipies sursum verum iudicium. Vidisti philosophiam latronis, vidisti prudentiam, vidisti magistrum? de cruce subitò euolauit ad cœlum, & in pœna positus cœlestis iudicis secreta narrabat, & abundanti eum persuasione compescens: Non times, inquit, quia in eodem iudicio sumus, in eadem pœna, in pari discrimine? Nunquid & tu in cruce non es? & cum illum lacessas F
iniurijs, tibi supplicium præparas. Et sicut is, qui peccato carnis prægrauatur, si alios peccati accusauerit, semetipsum prius accusat: sic & qui in calamitate est, si alijs calamitates irriserit, sibi prius insultat: quoniam in eodem iudicio sumus: apostolica illi verba monstrabat, euangelicos sermones enarrans, qui dicunt: Nolite Mat.7.
iudicare, & non iudicabimini: quia in eo- a
dem iudicio sumus. Quid facis latro, defendere eum volens participem fecisti latroni? Non, inquit, excusor hac suspicione sequenti sermone: & ne communione participem eũ etiam peccati fecisse arbitreris, sequentibus declarauit, dicens: Et nos Luc.23
quidem iustè, digna enim his, quæ feci- e
mus, passi sumus. Vidisti plenam confessionem, vidisti latronem in cruce suis renunciasse peccatis? Dic nanque, ait, tu Esa.43.
iniquitates tuas prior, vt iustificeris. Nul- d
lus impulit, nullus necessitate constrinxit, sed ipse sponte sua peccata publicabat, dicens: Nos quidem iustè, digna enim his quæ fecimus passi sumus, iste autem nihil tale fecit, & postea ait: Memento mei in re Luc.23
gno tuo. Non est ausus dicere, memento e
mei, nisi confessione peccati sarcinam temisisset. Inspice quantùm præstat confessio. Confessus est, & paradisum patefecit, totam confessus fiduciam meruit, vt regnũ G
post latrocinium postularet. Vides quãtorum bonorum nobis materia crux est? Dic mihi, regnum commemoras, quid.n. regni vides? claui, & crux est, quod inspicis. Sed ipsa crux, inquit, regnum est, & ideò eum regem nomino, quia crucifixum inspicio. Imperatorũ est pro omnibus mori, & regis optimi pro cõi vtilitate nunquam reculare suppliciũ. Ipse dixit, quia pastor bonus Ioã.10.
animam suã ponit pro ouibus suis. Et ideò b
imperator bonus animã suã pro his, quos regit, offerre festinat. Quũ igitur animam suam

suam pro nobis posuit, ideò eum imperatorem voco. Memento mei in regno tuo. Vidisti q̃ crux regnum est: volo & alia ratione cognoscas. Crucem solam non reliquit in terra, sed secum eã leuauit ad cœlum. Sed ais, hoc vnde demonstratur? Et ideo audi, quòd cum ipsa veniet, cum ipsa secundam gloriosam suam præsentiam faciet, ideò gloriosam crucem nuncupaui. Sed videamus si cum cruce veniet, & hoc firma probatione monstrandum est. Si di-
Mat.13 e xerint, ecce in promptu est Christus, ecce in deserto est, nolite ire: de secundo eius glorioso dicens aduentu, propter pseudo-
H prophetas, ptopter Antichristum, vt nullus errore confusus, eum Christum esse arbitretur, quia Christum ille præueniet: & ne pastorem quærẽs, lupum incurras, ideò pastoris aduentus signa prædico, vt quia prior eius aduentus clam, & latenter ostensus est: ne & futurum talem arbitreris, signum tibi futurum mõstrauit: & ille ideò fuit latenter aduentus, quia venit quod perierat quęsiturus. Secundus autem non ita est. Nam quemadmodum exit coruscatio
Mat.24 c ab Oriente, & videtur vsque ad Occidentem: sic erit aduentus filij hominis, & subitò ab omnibus videbitur, vt nullus interroget, vtrum hic, aut illic Christus est. Et sicut coruscatione flammãte superfluũ est de coruscatione requirere: sic post præsentiam requirere non necessarium est, si venit Christus, sed vtrũ cum cruce veniet, requiramus. Non enim hanc quæstionem aliquando obliuione prætereo. Et audi:
Ibidem. Tunc, inquit, tunc quando veniet, sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suũ. Tanta enim lux ipsius luminis præclarescet, vteius radijs lumina clara vincantur.
Ibidem. Tunc & stellæ cadent, & tunc signum videbitur filij hominis in cœlo. Vidisti glo-
I riam signi, id est crucis, Solis lumen reddetur obscurum, lunæ non dabitur gratia, sed illud lumen radiabit, & lucebit. Et sicut imperatorem regalis pompa præcedit, & militaris ordo, præeundo vexilla humeris portare consueuerunt, & his eius declarabitur aduentus: sic domino de cœlo veniente angelorum cœtus, & archangelorum multitudo illud signum portant humeris excelsis, & regalem nobis aduentum nunciant: tunc mouebuntur virtutes cœlestes, & angelos tremor apprehendet, & vbique multa formido. Et cur angeli trement? Nunquid & illi iudicio tenebuntur? Non, inquam, sed sicut vehementem iudicem cognoscent: non tantùm rei, nec solùm conscij, sed & circunstantes innoxij, terrentur constantia iudicantis: sic & tunc natura nostra excipiente sententiam cœlestis examinis, etiam hi qui nulla mala conscientia præparantur, nimia terrebuntur formidine. Sed cut cum cruce veniat videamus, scilicet vt hi, qui eum crucifixerunt, suæ sentiant dementiæ cæcitatem: & ideò impudentiæ eorum signum
portatur. Ideò propheta ait: Tunc lamen Mat.24
tabuntur tribus terræ, videntes accusato- e
rem, & agnoscentes peccatum. Et quid mirum est, si crucem portans adueniet, quando & vulnera corporis ipsa demonstrat? K
Tunc enim, inquit, videbunt quem com. Zac.12.
punxerunt. Et sicut post resurrectionem, c
Thomæ voluit diffidentiam commutare, & illi clauorum loca monstrauit, & laterũ vulnera declarauit, & dixit: Mitte manum Lu.24.f
tuam, & vide quoniam spiritus carnem, & ossa non habet: sic & tunc ostendet vulnera, crucemque demonstrabit, vt istum ostendat illum esse, qui fuerat crucifixus. Nec tantùm de cruce, sed & de verbis ipsis eius possimus agnoscere pietatem. Nam crucifixus cùm ei insultaretur, cùm irrideretur, cum inculcaretur, dicebat: Pater, dimitte eis peccatum, non enim sciunt, quid faciunt. Et crucifixus pro eis, qui cru Lu.23.c
cifixerunt orabat, & illi quidem dicebant: Mat.27
Si filius dei es, descende de cruce. Sed ideo c
de cruce non descendit, quia filius Dei est, Nam ideò venit, vt pro nobis crucifigeretur. Descende de cruce, & credimus, inquiunt. Verba sunt ista composita excusationis, ac diffidentiæ. Nam maiora eis mirabilia demonstrauit, quando sepultus imposito lapide surrexit, quando mortuũ cunabulis alligatum Lazarum post quatriduum resuscitauit. Et illi quidem dice- Ioã.11.i
bant: Si filius Dei es, libera te: iste autem L
omnia sustinebat, vt illos liberaret, qui crucifixerunt, dimitte eis peccatum, quia nesciunt, quid faciunt. Quid ergo dimisit illis? Peccatum dimiserat, si illos pœnituisset. Nam si illis non concederet peccatum, nec Paulus post ecclesiæ persecutionem apostolus extitisset, nec tanta multitudo Iudæorum credidisset, Et quia ingens numerus Iudæorum credidit, audi quid dicunt Paulo Apostolo: Vides frater quot

Universidad de Deusto
Biblioteca

quot millia Iudæorum sunt, qui crediderunt? Imitemur igitur dominũ, & pro inimicis nostris oremus. Et iterum de hac admonitione tractabo. Nam & quinq; diebus de hac causa, meus ad vos sermo prolatus est: non quia respuistis, quæ dicuntur, sed quia spero vos assidua commonitione meliores efficere. Et si quis tumidi pectoris inuenitur, siquis ad sedandas inimicitias durus est, dierum saltem sanctitate moueatur. Verecundia temporis erubescat, & iram suam inimico concedat, imitare dominum deum tuum. Clauis fixus in cruce pendebat, & pro inimicis qui eũ crucifixerunt, habuit cum patre sermonẽ. Sed dicis: Quemadmodum potero imitari? Mihi crede, hoc imples facilè. Nam si non poteras, non diceret: Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Si erat imitari impossibile, nec Paulus diceret: imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Si non vis dominum imitari, saltem Stephanum Apostolum imitare, qui dominum imitatus est. Nam sicut Christus dissimulata cruce, contemptis clauis, suisque despectis iniurijs, patrem pro Iudæis exorabat: Sic & seruus Stephanus lapidum iactationibus occupatus, iniquorum circundatus insidijs, confractis omnibus mẽbris sauciatus, corporis dolore contempto pro lapidantibus deprecabatur, & pro inimicis orabat, dicens: Domine, ne statuas eis hoc peccatum. Audisti verba domini, audisti verba serui, audisti verba filij, audisti verba apostoli. Ille ait: Pater, dimitte eis hoc peccatum, non enim sciunt quid faciunt Iste ait: Domine, ne statuas eis hoc peccatum. Et non verbis tantùm, sed nimia cum affectione deprecabatur. Et ideò efflexis genibus eius cum lapidabatur, orabat. Vis & alterum seruum, qui maiora sustinuit, demonstremus? A Iudæis, Paulus inquit, ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, nocte & die in profundo maris fui. Et post hæc orabat pro fratribus suis, non cognatis secundùm carnem. Vis & alterum non de nouo, sed de veteri testamento cognoscere? Nam hoc plus admirationis affert, quòd vbi inimicus amare non iubebatur, sed oculum pro oculo, dentem pro dente, & vbique tali onere, pro vendicta, apostolica philosophia gerebatur, & audi: Moses dilapidatur à Iudæis, sæpiusque contemptus, quid ait? Si dimittis eis peccatum, dimitte: sin autem, & me dele de libro quem scripsisti. Vides singulos alienas incommoditatem suæ saluti præponere? Nihil peccasti, & cur particeps desideras esse supplicij? Cur pœnæ coniunctus? Cur tribulationis socius? cur effectus detrimenti consors? Quam iucunditatem, quid beneficij, cùm alij puniuntur, sentire possum? nec fructum meæ commoditatis agnosco, cùm tenentur alij laceratione supplicij. Suffecerant quidem ad emendationem nostræ mentis exempla prolata: sed vt firmius corrigamus, alium quoque huius philosophiæ præcepta seruasse monstrabo. Beatus ille, & mansuetus Dauid, cùm exercitus suus immanitate quadam fuisset ereptus, & filius eius Absalon contra patrem tyrannidem exercere voluisset, cùm posteà Deus contra eos fuisset iratus, & Dauid vidisset angelum frameam inferentem, & plaga vniuersos deperire, ait: Ego pastor peccaui, & ego pastor malum feci: fiat super me manus tua, & super domum patris mei. Vidisti vbique omnium communem philosophiam? Et alter quid gesserit percipe, vt abundanti corrigatis exemplo. Samuel propheta sustinuit iniuriam Iudæorum, temotus ab alijs est, & dum Deus illi solatium voluisset afferre, ait: Non te exprobrauerunt, sed me. Et ille qui exordinatus fuerat, qui contemptus, ait: Mihi absit peccare, intermittendi orare pro vobis dominum. Peccatum arbitratur minus pro inimicis orare. Christus dicit: Pater, dimitte illis peccatum, non enim sciunt, quid faciunt. Stephanus dicit: Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Paulus ait: Optabam anathema esse ego ipse à Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem: Moses dicit: Si dimittis illis peccatum dimitte: sin autem, & me dele de libro quẽ scripsisti. Dauid ait: Fiat manus tua super me, & super domum patris mei. Samuel ait: Mihi absit peccare, intermittendi orare pro vobis dominum. Quam igitur veniam mereri poterimus demum, si tantorum seruorum de veteri, atque nouo testamento non imitamur exempla, vt pro nostris inimicis oremus? Si forsitan aliud facientes, contra inimicos oramus. Nolite fratres, nolite, deprecor. Nam quãtò plura

Act. 21. d
Mat. 11. M
1. Co. 11 a
A
Exo. 21.
Exo. 36 g
B
2. Reg. 24. d, & 24. c
1. Re. 8. b
Act. 7. g
Lu. 23. c
2. Co. 11 f
C
Ro. 9. a
2. Reg. 12. d

tò plura sunt exempla, quæ diximus, tantò imitationis merces augetur. Melius est pro inimicis, quàm pro amicis orare. Nec enim tantùm nobis præstat pro amicis oratio, quantum pro inimicis deprecatio. Si diligitis, inquit, eos qui vos diligunt, nihil magnum facitis: etenim publicani hoc faciunt. Vt sciatis quia si pro amicis oramus, nondum publicanos vicimus. Sed quando diligimus inimicos, Deo inquantum possumus similes sumus, qui Solem suum oriri facit super bonos, & malos. Igitur domini imitatores simus. Estote nanque, ait, similes patri vestro, qui in cœlis est, vt & cœlorum regna mereamur, per Christum Dominum nostrum, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

Luc. 6. e
Mat. 5. g
Ibidem

De cruce, & latrone, homilia.

HOdie incipiamus charissimi de crucis trophæo prædicare, & honoremus hanc diem, magis autem coronemur, celebrantes hunc diem. Nec enim ex verbis nostris honorificatur crux, sed ex fideli nostra confessione coronas merebimur crucis. Hodie crux fixa est, & seculum sanctificatum est. Hodie crux fixa est, & dæmones dispersi sunt. Hodie fratres crux fixa est, & mors subuersa est. Hodie crux vicit, & mors victa est, Hodie diabolus vinctus est, & homo solutus est, & deus glorificatus est. Hodie apud Iudæos terra contremuit, & apud nos orbis terræ firmatus est. Hodie apud Iudæos, quia mente audaci contra Deum vadunt, petræ scissæ sunt. Hodie amabilis Deo pietas vniuersum consuit orbem. Decebat enim, quæ pietatis erant coniungi, ea autem, quæ infidelitatis disiungi, sicut & Dauid dicebat: Disrupti sunt, & non sunt compuncti. Hodie apud Iudæos ab nona sexta, vsque ad horam nonam sol obscuratus est. Non enim ferre poterat æther iniuriam creatoris. Retraxit radios suos, ne videret impiorum facinora: nõ quòd deitatem iniuria tangeret, sed quia quæ audaci superbia fiebant, in contumeliam eius reputabantur. Hodie apud Iudæos tenebræ sunt, apud nos autem nox in diẽ conuersa est. Etenim pietati hoc proprium est, vt in tenebris fulgeat: impietas autem etsi in lumine fuerit, tenebrescit. Fidelibus nox in diem mutatur, infidelibus autem etiam ipsa lux tenebrescit. Et de fidelibus quidem scriptura dicit: Quia tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur. Infideli autem, & dies in noctem mutatur, dicente scriptura: Palpabunt sicut cæci parietem, & ambulabunt in meridie, sicut in medio noctis. Hodie Adam eiectus est de paradiso, & hodie latro in paradisum ingreditur. Exijt fur, & introijt fur: exijt præuaricator, & ingressus est latro: exijt contemptor verbi, & introijt confitens verbum: exijt contemnens salutem, & introijt de cruce mercans salutem. Scio & antè me dixisse de latrone, sed habet diuersas intelligentias Dei sermo. Iste latro de ligno mercatur salutem, hic latro furatur cœleste imperium. Vim facit maiestati, non virtute propria, sed fide vincens. Ipsius domini vox est: Regnum cœlorum vim patitur, & violenti diripiunt illud. In cruce duo latrones, imago Iudæorum, & gentilium. Latro qui pœnitet, imaginem obtinet populi ex gentibus congregati, qui prius in errore ambulauerat, & post hoc veritatem agnouit: imaginem verò latro ille obtinet Iudæorum, qui vsque in finem perseuerat latro, & vsque ad tempus quidem crucis viam malignitatis ierunt: crux autem diuisit vtrunque. Viam nanque cæcitatis, & perditionis, qui non credidit ingressus est: viam autem salutis, qui credidit, ingressus est: viam salutis, qui credidit, adeptus est. In cruce didicit latro differentiam viarum: Quoniam nouit dominus viam iustorum, via autem impiorum peribit. Et vide Dei iustum iudicium, vt dicas & tu cum propheta: Iustus es domine, & rectum iudicium tuum. Propter vnum peccatum damnatur Adam, & propter vnam fidei vocem latro saluatur. Vnum peccatum eiecit illum, & vna iustitia introduxit istum: & latro habitator factus est paradisi. O admiranda rerum materies. Nec Abrahæ data est per vocem repromissio paradisi. Hæreditauit quidem per fidem, repromissionem autem paradisi nemo ante latronem accepit. Hic autem perscrutans diligentius vetus testamentum, & nouum, nullum ante latronem inuenies repromissionem paradisi meruisse, non Abraham, non Isaac, non Iacob, nec Mosen,

D
E
F
Ps. 138. b
Iob. 5. c
Mat. 11 b
Psal. 1. b
Ps. 118. a

ſen, nec prophetas, nec apoſtolos, ſed ante omnes reperies latronem. Audi igitur do-
Lu.23. f minicam vocem: Amen amen dico tibi, ho die mecum eris in paradiſo. Vocauit quip-
G pè deus Abraham, dicens: Exi de terra tua,
Ge.12. a & de cognatione tua. Et non dixit illi: Hę reditatem capies paradiſi: ſed, veni in ter-
Ibi. 22. a tam, quam monſtrauero tibi. Et Iſaac qui-dem typum Chriſti portauit, & Iacob col-
Exo.20 a luctatus in figura cum deo eſt. Et Moſes le-gem accepit, & per repromiſſionem audi-uit bona terræ manducaturum ſe eſſe, ſi le-gem domini dei ſui cuſtodiſſet: & nuſquã repromiſſio paradiſi ante latronem. Neceſ-ſariũ eſt ergo quærere, cur huic ante alios, & ante tales viros fide digniſſimos poriſſi-mum repromiſit. Credidit Abraham deo, ſed credidit illi de cœlis loquenti, & per ſanctos angelos ſermonem proferenti, &
Eſa.6.c de propria authoritate legem danti. Cre-didit & Eſaias, ſed in gloria conſiſtenti: Vi-di enim, inquit, dominum ſedentem ſuper thronum excelſum, & eleuatum. Credidit & Ezechiel, ſed & ipſe dominũ ſuper Che-rubin contemplatus eſt. Crediderunt reli-qui prophetæ, ſed diuerſo modo dominũ gloriæ intuentes, ſicut videre poſſibile hu-manæ erat naturæ. Credidit (ſicut dixi) &
Exo.19 Moſes, ſed de medio ignis loquenti, & in tubæ clangore, & in tonitru, quæ & infide-lem poterant prouocare. Hæc autem dico,
H non vt ſanctis derogem, abſit: ſed propter eum, qui ſolus per verbum meruit paradi-ſum: iſte ergo vidit ſaluatorem, non ſuper throno regali, non adorari in templo, non loquentem de cœlis, non per angelos di-ſponentem: ſed in pœna ſociatum latroni videt in tormentis, & tanquam in gloria adorat. Videt in cruce, & rogat quaſi in cę-lis ſedentem: videt condemnatum, & regẽ inuocat, dicens: Domine, memento mei,
Luc.23 c cum veneris in regnum tuum. Crucifixũ vides, & regem prædicas: in ligno pendere cernis, & cœlorum regna meditaris. O ad-miranda latronis conuerſio. Nunquid nã ſcripturas legiſti ab iniquitate nõ ceſſans? Nunquid nam prophetas audiſti homici-dia exercens? Nunquid nam diuinum au-diſti ſermonem, quando ad cædem gladiũ acuebas? Vnde eruditus es talia philoſo-phari de Chriſto? Iudæi crucifixerunt, qui nouerunt legem, & prophetas legerunt: & tu horum ignarus Deum vocas condem-natum, & adoras crucifixum. Quis te eru-diuit, o latro, talia de eo dicere? Non me, inquit, lex docuit, ſed ſol occultans lumen ſuum. Vidi quidem crucifixum, ſed terræ-motum ſenſi, & propter patricidas Iudęos I eleementa indignantia intellexi. Et petræ quidem ſcindebantur, & corda hominum non metuebant. Sciſſæ ſunt petræ, diſrup-tum eſt velum templi, & Iudęorum ſecre-ta patuerunt. Et hoc velum quidem erat, ſed precioſiſſimum, quod in diebus celeber-rimis ſuſpendebatur, precioſiſſimum valde de purpura, & byſſo, & cocco, & auro, & ſerico, & hyacintho contextum: in illo n. tempore crucis, terra mota eſt, ſol fugit, [petræ ſciſſæ ſunt, velum diſruptum eſt, [nõ ful-
monumenta patuerunt, & ſicut gloria do-mus eſt, vbi velum pendet habitante in-trinſecus domino domus, ſic ignominia templi eſt vnde receſſit Spirituſſanctus: poſtquàm enim impias in filium dei intu-lerunt manus, iniuria deo facta eſt, qui ha-bitabat in templo: & ideò recedente domi-no, deſerta remanſit domus, ſicut ipſe di-xit: Ecce relinquetur domus veſtra deſerta. Luc.13. g
Egreſſo rege gloriæ, diſrupta ſunt ſymbo-la regni, aperta ſunt monumenta, & ſurre-xerunt mortui, & intrauerunt in ſanctam ciuitatem, vt inexcuſabilem relinquerent cauſam, & domini reſurrectio firmaretur. Si filius dei es, deſcende de cruce, & credi-mus tibi. Conſidera nunc vocem filiorum diaboli quomodo imitantur vocem pater-nam. Diabolus dicebat: ſi filius dei es, mit-te te deorſum, & Iudęi dicunt: Si filius dei es, deſcende de cruce, & credimus tibi. Pa-riter crucifigunt latrones, non tanquam inimici latronum, participes enim erant ſceleris eorum, ſed vt infamarent dominũ ſuum: quia non ſine cauſa crucifixus ſit, ſed quaſi qui facinoroſus inuentus ſit, non tacuit Eſaias tragœdiæ huius narrationẽ, Eſa.53. c
dicens: Ob iniquitatem populi ductus eſt ad mortem, & cum iniquis deputatus eſt, hoc eſt, cum latronibus: quibus ideò ſocia-runt Chriſtum, vt maculatent domini paſ-ſionem. Vt ſciatis, quia non oderant latro-nes, audi Pilatum dicentem: Quem vultis dimittam vobis, Ieſum an Barabbam? qui Mat.27 c
propter homicidium in vinculis tenebat-ur. Et illi dixerunt: Dimitte nobis Barab-bam. Latrones petierunt latronem, domi-num autem crucifixerunt. Non virtute ſua vincentes, ſed vt diſpenſationis, & prophe-tiæ impleatur voluntas. Dicit illis Pilatus:

Regem

L Regem veſtrum crucifigam? At illi dice-bant: Nos non habemus regem, niſi Cæſa-rem. Abnegauerunt dei regnum, & traditi ſunt regno Romanorum: quia quod ha-buerunt, non intellexerunt: ideò quod pe-tierunt, acceperunt. Coronauerunt crucifi-xum ſpinis, obtulerunt ei fel, & acetum. Et hæc ipſa futura olim prædixerat Mo-
Deu.32 c, & Pſ. 77.a ſes, dicens: Generatio praua, & exaſperans hæc domino retribuiſti? Et qui dederat manna in deſerto, huic tu fel offers? & qui de terra tibi delicias produxit, tu illi ſpi-neam imponis coronã? Ideò clamat Eſaias
Eſa. 5.a dicens: Suſtinui vt faceret vuam, fecit au-
Mat.27 e tem ſpinas. Dicunt Iudæi: Sanguis huius ſuper nos, & ſuper filios noſtros: illis ad cõ-demnationem, nobis autẽ ad iuſtificatio-nem. Sanguis Chriſti illis ad mortem, no bis verò ad vitam. Non eſt enim Sanguis
Dan.3. e Chriſti deterior Babylonio igne. Ille ſcit ſanctorum in camino honorare corpora, & Chaldæos comburere: quantò magis ſanguis ille pretioſiſſimus ſcit perdere in-credulos, & ſaluare fideles? Decuit n. ſplen-dorem crucis obcæcare infideles, & illumi-nare credentes: ſola n. Chriſti crux eſt, quę diſſoluit tenebras, & regnum dæmonum diſſipauit, & omnes terrores malignantiũ abſtulit, crux ſanctitatẽ prouidit, crux no-bis ſol iuſtitiæ facta eſt, vt illuminati miſe-
M ricordia eius, glorificemus patrẽ, & filium & ſanctũ ſpiritũ in ſecula ſeculorũ, Amẽ.

De cruce dominica, homilia.

QVid dicam? quid loquar? quod uobis nomen impono? Oues an paſtores? nautas an gubernatores? diſcipulos an ma-giſtros? quemadmodum zelum veſtrum igneum admirabor? Oues vos vocabo, ete-nim eſtis quieti, & manſuetudine pleni: paſtores vos dicam, etenim veſtrum eſtis dominum imitantes: nautas appellabo, nã & eſtis experimento multo tempeſtiuam hyemem ſuſtinentes: gubernatores vos di-cam, etenim eſtis ſicut peritiſſimus guber-nator artificij argumento tempeſtiuę aſpe-ritatis effugiens molem, & integram ad tranquillum portum deducens nauem: ſed diſcipulos vos, & vocabo, & hoc quo-que eſtis parati ad obedientiam: ſed ma-giſtros, vos dicam, etenim eſtis: mihi enim non pigrum eſt ſæpius totius mundi vos vocare magiſtros. Quid ergo dicam, aut quid loquar? qualiter vos vocabo? oues an paſtores? nautas, an gubernatores? diſcipu-los an magiſtros? aut quomodo zeli veſtri exaltabo præconia? Quid ergo dicemus? hodie volo menſam vobis apponere ſpiri-talem, non corpus reficientem, ſed animã A
lucidantem: talis etenim eſt menſa ſpirita-lis, non ſicut illa, quæ ventrem onerat, & obtundit animam: ſed ſicut ille, qui cùm mirum aliquid comederit, odorem ſuaui-tatis eructat: ſermo enim eſt ſpiritalis, & non ſolùm ſemetipſum odore replet bo-no, ſed & proximos ſuos replet ſuauitatis dulcedine: extendite voſmetipſos, verbum enim proferre volo: & in morem natan-tium, qui ſe è naui pelagi profundo com-mittunt, & deorſum ambulantes conchã, in qua margarita latet, perquirunt: ita & nos habentes pro naue eccleſiam, pro gu-bernaculis crucẽ, pro gubernatore Chri-ſtum, pro prora patrẽ, pro vento Spiritum ſanctũ, pro velo gratiã, pro nautis apoſto-los, pro nauigantibus prophetas, pro ma-ri vetus teſtm, & nouum. Committamus nos pelagi profundo ad perquirendum in ſcripturis diuinis margaritam latentem. Parate animos veſtros, & tota intentione mentis, quæ dicuntur audite. Cupio enim in hoc ſanctarum ſcripturarum profundũ deſcendere, & inde vobis proferre precioſiſ-ſimam margaritam: nolite quæſo, negli- B
genter audire. Scriptum eſt n. Ne miſeritis Matt.7.
margaritas meas ante porcos, & ne detis a
ſancta mea canibus. Cum autem porcos audis, & canes chariſſime, ne de brutis ani-malibus æſtimes dici. Porci n. ſunt qui vi-tam ſuam cœnoſæ libidini, & voluptatib. ſeculi maciparunt: Canes verò omnes hę-retici, qui contra creatorem ſuum blaſphe-miarum extẽdunt eloquia: facite ergo vos dignos ad ſuſcipiendum precioſiſſima mar-garitam, quã vobis apponere cupio. Sicut enim agricola peritiſſimus non incaſſum ſeminat, ſed prius iungit boues, & aratrũ ducit, & ſcindit terram, & ſpinas eradicat: & ſic demum cõmittit ſemina ſua, vt cùm deſcenderit de cœlo pluuia, commendata terra confoueat ſemina: quæ non ſtatim producit ſpicam, ſed hyeme in terra ma-net, & verni temporis ſuſcepta pluuia, & Solis calore confota, erumpit in ſpicam: & ſic apta fit ad metendum, & triturata horreis reconditur: ego autem non hye-mem, non ver opto, non Solis radios,

Universidad de Deusto Biblioteca

nõ imbrem, neq; boues iungam, nec aratrum traham, neque perscindam, neq; spicas euellam, sed hodie seminabo, & ho-
C die metam: non operabor irrationabilem terram, sed rationabilem: non insensibilẽ, sed sensibilem: non exanimẽ, sed animam habentem, & beatus ego huiusmodi terræ agricola deputabor. Tũc enim beatus sum quando in aures audientium loquor. Scriptum est enim: Beatus qui loquitur in aures audientium, quia scriptura inobedienti mortem comminatur. Beatus ergo ego, beati verò & vos nã & dominus Iesus in
Ioã.15.c euangelio discipulis suis dicit: Beati estis, si verbum meum seruaueritis. Extẽdite ergo vosmetipsos, & intenta aure, quæ dicuntur, audite: volo enim quasi quandã cõparationem ostendere. Fingamus deũ quasi hominem sedentem in excelso montis vertice, & exinde prospicientem vniuersum mare, nauesq; transeuntes, aliam quidem velificantem, & tempestatem violentem patientem ventorum, sed gubernatore peritissimo regente vndarũ moles, huc illucque diuidentem, illæsam in portũ deducere nauem: alius autem prospero cursu rectã viam pergentibus, alius verò naufragiũ sustinentibus, & paucis exinde hominibus adiumento axis alicuius ad littus euadẽtibus, alijs verò moriẽtibus: ita est & deus omnia prospiciens. Quando autem
D dixero deum sedentem in excelsis, vbique eum credite esse præsentem. Nec enim locorũ distantia retardatur: cum ipse sibi sit locus, & ipse oĩa capiat, capiat aũt eum nihil. Qui enim capacitas potest incorporalem scire naturam, immobilem, & sine fine & inuestigabilem, & inconuertibilem, & incomprehensibilem? quæ omnia deus est. Sic oportet nos credere de
Ioã.17.a deo: hæc enim est nostra salus. Hęc est aũt æterna vita, vt cognoscãt te solũ verũ deũ, & quẽ misisti Iesum Christũ. In hoc nanq; capitulo reprehendere nos ingrati hæretici volũt, qui legẽtes non intelligũt, quæ legũt. Christum autẽ cùm audieris charissime, non solũmodo deũ putes, sed
Matt.4. deũ, & hominẽ crede. Scio nanq; esurisse Christũ, & scio Christũ de quinq; panibus,
Ibidem. & duobus piscibus satiasse quinq; millia
14. hominum exceptis paruulis, & mulieri-
Ioan.4. bus. Scio Christũ sitisse, scio Christum su-
Mat.14 per aquas pedibus ambulasse, scio Chri-
Ibid.14 stum mortuum, & scio Christũ mortuos suscitasse, scio Christum Pilato adstitisse, Ioan.18
& scio Christum ad dexteram patris con- Ibidem
sedisse, scio Christum lapidatum, & scio 18.&19
Christũ ab angelis adorari. Et quędã qui Mat.vl.
dem refero deitati, quędam autem assigno Ioan.10
humanitati: quia noui Christum de Ma- Mat. 4.
ria natum, & scio Christum ante omnia E
secula genitum, & apud deũ semper deũ esse verbum. Glorificemus ergo Christum Iesum murum in expugnabilem, fundamẽtum quod supra petram fundatum est. Ipse enim dicit Petro: Tu es Petrus, & super hanc petrã fundabo ecclesiam meã: & Mat.16
portæ inferi non prẽualebunt aduersus eã. c
Sic beatissimus Paulus dicit: Fundamẽtũ aurẽ nemo potest ponere præter id quod 1.Co.3.
positum est, quod est Christus Iesus. Rogo c
ergo dilectionem vestrã, vt in hac vita positi exhibeamus nos irreprehensibiles, inuicem sufferentes, inuicem instruentes. Non est enim regnum dei esca, & potus, &
diuitie, & iactantia, sed pax, & gaudiũ in Ro.14.
Spiritusancto. Timeamus nanque iudicii c
seueritatem, & pœnam gehennæ. Non ergo demus locũ diabolo, sed resistamus ei. Non enim est nobis pugna aduersus carnem, & sanguinem, sed aduersus principa- Ephe.6
tus, & potestates, aduersus mundi istius b
peruersos spiritus. Festinemus ergo effugere ætetnã pœnã. Nec enim propter F
nos pœna facta est, vt in ipsam mittamur, sed vt liberemur ex ipsa. Talem enim habemus deũ amatorem generis humani: misericordem, atque clementem, qui nos adse cõuersos de gehẽna liberat. Testificat nãque Dauid, dicens: Deus iudex iustus, fortis, & patiẽs, nũqd irascet per singulos Psal.7.c
dies? Nisi cõuersi fueritis, gladiũ suum vibrauit, & arcũ suum tetendit, & parauit illum, & in eo parauit vasa mortis, sagittas suas arsuris operatus est. Hæc autẽ deus, nõ vt nos iudicet, sed vt soliciti simus, & pæcepta ipsius obseruemus. Quod si cõtemnimus, inexcusabiles sumus. Nam etsi voluisset nos perdere, nõ vtiq; propriũ ꝓ nobis fudisset sanguinẽ. Mortuus est ergo, vt tibi immortalitatem donaret: esuriit, vt te sua carne satiaret: sitiuit, vt te ꝓprio potaret sanguine: super asinum sedit, vt te super Cherubin sedere faceret: baptizatus est, vt te illuminaret: alapis cæsus est, vt te à seruitio liberaret: viator factus est vt te sine labore faceret: naufragauit, vt, te sine timore redderet: ex muliere natus

tus est, vt æuaricationem Heuę deleret: homo appellatus est, vt te deum vocaret: filius hominis dictus est, vt te in filium adoptaret dei. Accepit quæ erant nostra, & dedit nobis, quæ erant sua. Orauit vt te fidelem
G faceret. Sicut dicit super Lazarum: Pater,
Ioã.17. glorifica filium tuum, vt & filius tuus glo-
a rificet te. Et venit vox de cœlis, dicens: Glo-
Ibi.12.c tificaui, & iterum glorificabo. Scio quoniã semper me audis, sed propter turbam adstantem dixi: vt omnes credãt, quia tu me misisti. Si quid igitur sustinuit, nõ propter semetipsum, neq; propter patrem suũ, sed vt saluaret per crucem genus humanum. Et si nosse desideras charissime virtutẽ crucis, & quanta possum ad eius laudem dicere, audi:

Crux spes Christianorum.
Crux resurrectio mortuorum.
Crux cæcorum dux.
Crux desperatorum via.
Crux claudorum baculus.
Crux consolatio pauperum.
Crux refrænatio diuitum.
Crux destructio superborum.
Crux malè viuentium pœna.
Crux aduersus dæmones trumphus.
Crux deuictio diaboli.
H Crux adolescentum pædagogus.
Crux sustentatio inopum.
Crux spes desperatorum.
Crux nauigantium gubernator.
Crux periclitantium portus.
Crux obsessorum murus.
Crux pater orphanorum.
Crux defensor viduarum.
Crux iustorum consiliarius.
Crux tribulatorum requies.
Crux paruulorum custos.
Crux virorum caput.
Crux senum finis.
Crux lumen in tenebris sedentium.
Crux regum magnificentia.
Crux scutum perpetuum.
Crux insensatorum sapientia.
Crux libertas seruorum.
Crux imperatorum philosophia.
Crux lex impiorum.
Crux prophetarum præconatio.
I Crux annunciatio apostolorum.
Crux martyrum gloriatio.
Crux monachorum abstinentia.
Crux virginum castitas.
Crux gaudium sacerdotum.
Crux ecclesiæ fundamentum.
Crux orbis terræ cautela.
Crux templorum destructio.
Crux idolorum repulsio.
Crux scandalum Iudæorum.
Crux perditio impiorum.
Crux inualidorum virtus.
Crux ægrotantium medicus.
Crux emundatio leprosorum.
Crux paralyticorum requies.
Crux esurientium panis.
Crux sitientium fons.
Crux nudorum protectio.

Nuditatem autem cùm dixero, nõ corpoream æstimes, sed infidelitatis pœnam. Cum aũt Christo crediderit, vestitus inuenietur, dicente Paulo: Quicunq; in Christo baptizati estis, Christũ induistis. Chri- Gal.3.d
stum autem cum audieris, deum & homi-
nem intellige. Hæc eadem sæpius dico, &
dicens nõ cessabo: mihi.n. non pigrum di-
cere, vobis autem tutũ est. Volo.n. vos oẽs K
doctores fieri. Christus dictus est ab vnctio- Christ⁹,
ne nomen deriuans: Iesus dictus est homo vnde, &
dñicus: verbum dicitur, quia de deo est dei quot ap-
verbum: filius, qm̃ de patre, vnigenitus, qm̃ pellatio-
solus de solo: deus, quoniam creator. Audi nib. vo-
nanq; Ioannem dicentẽ: In principio erat cetur.
verbum, & verbum erat apud deũ, & deus Iaã.1.a
erat verbum, hoc erat in principio apud deum: omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est. Vides qm̃ hic est, qui verbo cœlum extendit, & vario stellarum ornauit decore: & extẽdit cœlum quasi vestimentum: hic est, qui Soli tantam luminis gratiam dedit, hic est qui lunę decorem imposuit, hic est, qui terram super aquas fundauit, hic est, qui diuersos eam iussit producere flores, & arborum diuersa genera, fontesq; ebullire præcepit, flumina fluere, congregari lacus, mariq; imponens terminum, ex aquis quoq; producere animantia, ventos spirare præcepit, montes statera appendens, nubibus moueri præcepit, diuersi generis animantia procreauit. Quid autem de angelis dicam, de archangelis, de sedibus, de dominationibus, de Cherubin, & Seraphin, L
principatibus, & potestatibus, & temporibus, & annis, & mensibus, & diebus, & horis? Et lumen, & tenebras, & quid illud est quod subsistit: nouissimè autem hominẽ Ge. 1. c
fecit ad imaginem, & similitudinem suã, & in paradiso posuit tãquam cultorẽ præ-

cipuum. Videns autem humanum genus à diaboli superati malitia, voluit creaturam suam assumere, & quasi vnum hominem indui, & affigere illum cruci, & sic ut ꝑ lignũ crucis vniuerso gñi salus oriretur. Elatus ergo diabolus, quia ipse qdẽ de cœlo corruerat, videbat aũt Adã paradisi esse colonum, inflatus inuidia, induit serpẽtis imaginem: incorporalis. n. cum esset, corporalibus loqui nõ poterat. Et dicit ad eũ. O quã speciosum lignum ad edendũ, ꝙ si
Gen. 3. b ex eo gustaueritis, eritis quasi dij. Seducta ergo Heua decipit virũ suũ. Cũ aũt de interdicto comedissent ligno, apparuerunt ambo nudi. Tunc clemẽtissimus deus di-
Ibid. c xit ad Adã: Adã vbi es? Non ꝙ ignoraret deus, sed post psuasionẽ diaboli, qui illi ꝓ-
M miserat deitatẽ, & inuenit nuditatẽ, dicit ei: Vbi es? hoc est, de qua dignitate, ad qua le deductus es dedecus? Quia manducasti de ligno scientiæ boni, & mali, remansisti homo: de quo præceperam tibi ne manducares, manducasti, ideoq; præuaricatus es. Folijs aũt ficus cooperti erant, peccati faciem obuelantes, responditq; Adam: Audiui vocẽ tuã deambulantis in paradiso, & abscondi me. Et dixit: Quid fecisti? Et ille dixit: Mulier, q̃ mihi dedisti, ipsa me seduxit. Culpã propriã confiteri non vult, qp-pè qui ipse mandatũ acceperat audiente cõpare. Et Heua interrogata dixit: Serpẽs mihi suasit. O Heua, viro te subiectã esse voluit, nõ serpenti: cur mea ꝑcepta contẽnis, & serpẽtis audisti? Hæc aũt causãbant sperantes subtrahere sese a supplicio posse: & deus, inquit, ad Adã: Maledicta terra in
Ge. 3. c operibus tuis, spinas, & tribulos generabit tibi, in sudore vultus tui manducabis panẽ tuũ. Et ad mulierem dixit deus: In mœroribus paries filios, & ad virũ tuũ cõuersio tua, & ipse tui dominabitur. Processit nanq; ad serpentẽ sententia, dicens: Super pectus tuum repes, & terram manducabis cunctis diebus vitæ tuę: tu eius obseruaberis calcaneum, & illa tuũ cõseruabit
A caput. Cur aũt serpentẽ maledixit, vt in pectore & in ventre graderetur, & terram manducaret omnibus diebus vitæ suę? Pectus maledixit, quia in ipso consistit cor q d concupiscit malum. Ventrẽ verò nominauit, ꝙ per escam seduxit. Terram autem manducare omnibus diebus vitæ suæ, terrenos homines habebit subiectos, qui suæ obedierint voluntati magis, quàm præceptis dei. Acceperunt ergo tres sententiam, quoniam & tres sunt præuaricationem operati. Sicuti ergo præuaricatio per lignũ, ita & salus per lignum, ita & salus per lignum. Pro his ergo omnibus gratias agamus deo per Christum dominum nostrũ, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

Diui Ioannis Chrysostomi episcopi Cõstantinopolitani de resurrectione, homiliæ nouem.

DE fidei nostri placitis, deq; gloria vnigeniti filij dei, prídem apud vos dissertuimus, conuincentes & obturantes hæreticorum ora, qui gloriam illi detrahunt, & a genitore suo illum alienum natura dicunt. Hodie de moribus, deque vita instituenda sermonem in medium afferre, & in genere admonere decreuimus. Immò B sermo ille non tractabit solùm de moribus, & nostræ fidei decreta continebit Paratus enim sum, vt ad materiam de resurrectione descendam. Quod sanè argumentum varium est, & copiosum. Nã & in his quæ fidei sunt nos dirigit, & vitam nostram componit, & diuinam prouidentiã ab omnibus calumniatoribus vindicat. Et quemadmodum cùm non creditur, vitam nostram subuertit, malisq; sexcentis implet sursum deorsumque factis omnibus: ita cum creditur, prouidentiam multis rationibus adstruit, & nos ad diligentẽ virtutis curam promouet, vitiaq; magno studio expellit. Etenim, vt nulla illi virtutis cura est, qui resurrectionem non expectat, quique credit se non daturum rationem de his, quæ hic operatus est: sed opinatur res nostras tantùm intra angustos præsentis vitę limites contineri, neq; vltra se extendere: (qũo enim virtutis vlla ei cura esset, qui nullum laborum retributionẽ sibi repositam expectat, neque peccare desinit, & quomodo à peccatis desisteret, qui nihil suppliciorum imminere suis malè actis credit, sed permittit sese fędis concupiscentijs,, & in nullum non peccandi genus ruit?) Ita & qui sibi persuadet futurũ aliquando iudicium, & ante oculos statuit terribile hoc tribunal, & indeclinabiles expostulationes, & inappellabilem sententiam: is modis omnibus conabitur, vt studeat temperantiæ & æquitati, atque alijs virtutibus, & effugiat intemperantiam, temeritatem, omniaque alia vitia atque ita vt possit magna virtute repellere eos, qui diuinam calumniantur prouidẽtiam. Enimuero sunt nonnulli, qui vbi videtint mansuetè, & castè, & iustè viuentes, inopia & calumniis premi, inuadi, comprehendi, vix necessarium victum habere, sæpe etiam morbo longo, & graui valetudine emacerari, & in summa, omni carere subsidio: & è diuerso maleficos, & pollutos homines, & planeq; flagitiosos affluere diuitiis, deliciari, nitidis vestibus amici ri, clientulorum pompam post se trahere, in admiratione esse, magistratus agere, multa à regibus obtinere priuilegia, mox diuinam arguunt præsidentiã, & dicunt: Vbi nam prouidentia illa? aut, vbi iustum iudicium? sobrius, & innocens malè habet, intẽperans & corruptus fœliciter agit. Et hic quidem admirationi est, ille verò lu dibrio: hic variis fruitur delicijs, ille autẽ inops extremis pessundatur incommodis.
D At, qui de resurrectione benè senserit, & sapienter disputare nouerit, facilè quicquid id est blasphemiæ diluet, & illis tã stomachabũdè disputantibus, dicet: Compescite linguam vestram, & aduersus deum, qui nos fecit, eam ne exacueritis. Nõ enim res nostræ in hac solùm vita durant, sed festinamus ad vitam aliã multò longiorẽ, imò finem minimè habentem. Et ibi omninò pauper iste, qui iustè viuit, laborum suorum mercedem accepturus est: intemperans autem, & maleficus, malitiæ suæ illicitæque voluptatis daturus pœnam. Proinde, non à præsentibus solùm de diuina ꝓuidentia sententiam feramus, sed à futuris. Præsentia certamen quoddã sunt, & labores, & stadium: futura verò, præmia, coronæ, & brauia. Sicut ergo athletæ in theatro, & in sudore, & puluere, & æstu multo, & laboribus, & ærumnis pugnandum est: ita & iustum hic multa sustinere oportet, & ferre omnia viriliter, siquidem præclaras illic accepturus est coronas. Et si sunt nonnulli, quos perturbat impiorum fœlicitas, hi secum perpendant, quòd quẽadmodum, & latrones, & fures, & homici-
E dæ, & piratæ priusquàm ad iudicem trahantur, multis delicijs fruuntur, & ex alienia calamitate suam constituentes abundantiam, iniustisque opibus locupletati, quotidie inebriabantur: vbi autem iudicis sententiam audierint, omnium horum luent pœnam: Ita & illi, qui scorta mercantur, & Sybariticas mensas instruũt & supercilia surrigunt, & fastu pleni, pauperes opprimunt: quando vnigenitus dei filius aderit cum angelis suis, & sedens super thronum, orbem terrarum in medium adducet: tunc nudi & animi sui splendore destituti adducentur, & nullum, vel aduocatum, vel patronum habentes, absque venia in igneos fluuios proiicientur. Quapropter neque hos beatos dixeris ob præsentes delicias, sed potius desle, & deplora ob futura supplicia: neque iustum illũ miserum existimaueris, ob pręsentem paupertatem, sed pro beato habe, ob subsequentes bonorum diuitias, & in tuo animo sermonem hunc de resurrectione implanta: vt si bonus fueris, & tenteris, probatior euadas, maiorẽq; alacritatem per spem futurorum accipias: sin malus, à malitia desistas, & continentior fias ob timorẽ futu F ri supplicij. Idcircò, & Paulus de resurrectione nobis subinde verba facit, quemadmodum igitur, & hodie audiuistis ipsum clamantem, & dicentem: Scimus enim, ꝙ si terrestre nostrum domicilium tabernaculi huius dissoluatur, domum ex deo habemus non manufactam, æternam in cœ- 2. Co. 5
lis: Immò cum his superiora tractemus, & a videamus quomodo in sermonem de resurrectionem inciderit. Neque enim simpliciter, neque fortuitò hanc nobis afferre solet doctrinã: sed quia simul docere vult quæ futura sunt, & athletas pietatis confirmare studet. Nunc quidem, gratia Dei, multa pace fruimur, & reges piè viuunt, & principes veritatem agnouerunt, & populi, & ciuitates, & gentes erroribus liberati, Christum omnes adorant. Tunc autem in principio prædicationis, cùm nuper pietatis semina iacta essent, magnũ prælium erat, multiplexque ac varium. Nam principes, & reges, & domestici, & cognati, & omnes impugnabant fideles: & repugnante natura ipsa bellum oriebatur. Pater filium tradebat sæpe, & filiam, mater, & cliẽtulum patronus. Neque ciuitates solę, neq; regiones, sed & domus nõnunquam in seipsas sectæ erant. Etatque tumultus, qui tunc sæuiebat, atrocior, quã intestinum quoduis bellum. Nam facul- G tates rapiebantur, libertas auferebatur, & vitæ periculum imminebat, non quòd Barbari in nos incursionẽ facerent, sed qui videbantur nobis præesse, & dominari, peius

Universidad de Deusto Biblioteca

pejus erga ſubditos, quã bellatores omnes
affecti erant. Et hoc declarat Paulus, ac di-
Heb. 10 f cit: Graue certamen afflictionum ſuſti-
nuiſtis, idque cum probris, & afflictioni-
bus ſpectaculo fuiſtis omnibus. Etenim fa
cti ſocij, eorum qui ſic ſubuertebantur,
vinculis meis compatiebamini, & direptio
nem facultatum veſtrarũ cum gaudio tuli
ſtis. Ad Galatas autem dicit tanta paſſi
Gal. 3. a eſtis fruſtra, ſi modò, & fruſtra. Theſſalo-
nicenſibus quoque & Philipenſibus, & in
genere omnibus Paulus epiſtolas mittens
multa eiuſmodi teſtatur, neque hoc ſolùm
erat graue, quòd foris frequens bellum ge-
rebatur, & continuum: ſed quòd & inter
fideles ipſos exhorta fuerunt nonnulla ſcã
dala, & lites, & contentiones, æmulatio-
nes, quæ & ipſa manifeſtat Paulus, dicens:
1. Co. 7. b Foris gladius, intus autem timor. Verùm,
iſtucipſum bellum, an non atrocius erat,
& ſubditis, & præceptoribus? profectò nõ
tantùm inimicorum inſidias formidabat
Paulus, quãtùm domeſticas, & quæ intra
H eccleſiam contingebant ruinas, & tranſ-
1. Cor. 5 & 2. Cor. 2. a greſſiones. Nã cùm apud Corinthios ſcor
tatus eſſet quidam, omni tpe illum lugens
perſeuerabat, ita vt viſcera ſua diſrumpe-
ret, & amarè eiularet erat & tertiũ genus
quoddã, nõ minus moleſtiarum quàm di
ctum eſt, fidelibus afferens, ipſa. ſ. rerum na
tura, q̃ frequẽtes labores, & ſudores exige-
bat. Neq; n. facilis, & leuis erat via, ad quã
illos ducebant apoſtoli: ſed aſpera, & inex
Mat. 7 pedita, & quæ animam requirebat ſobriã,
& vigilem, & vndique diligentem Propte
rea & Chriſtus anguſtã, & ſtrictã ipſam vo
cauit. Neque. n. viuere licenter, & abſq; me
tu fas erat, ſicut apud Gentes in turpitu-
dine, & ebrietate, & helluatione, & deli-
cijs, & luxu: ſed oportebat etiam frænare
irascentiam, & imperare illicitæ concupi-
ſcentiæ, & deſpicere opes, & cõculcare glo
riam, & ſuperiorem eſſe inuidia, & inuidẽ
tia. Quæ qualem laborem requirunt, ſciũt
hi, qui cũ illis quotidie certant. Quid. n.
dic oro, infeſtius illicita cõcupiſcentia, q̃
veluti rabidus canis in nos continuò in-
ſilit, & quotidie nos obturbat? Atque adeò
opus eſt perpetuò vigilanti anima. Iam
quid amarius ira? Et leuius quidem vide
tur non vlciſci eum qui nos iniuria affe-
cit, ſed oportet, & contriſtantibus benefa-
cere, & ſcommatis nos inceſſentibus bene-
dicere, & ne vlium quidem vnquam ama-
rũ verbũ proferre. Quin & continentiã nõ
in ſolis operibus, ſed & in cogitatione ip
ſa mõſtrare oportet. Nõ. n. ſolũ ab inconti
nẽtiæ opere, ſed & à tali aſpectu abſtinẽdũ
eſt. Neq; ex formoſo mulierum aſpectu vo
luptas capienda: nam & ob talem contem
plationem extremum ſupplicium irrogabi
tur. Cùm igitur, & tantum bellum ab his,
quæ foris, & tantus timor ab his, quæ in-
tus: magnus quoq; erat, & labor in medi
tandis virtutibus. Accedit autem, & quar-
tum. Nam in experti erant certaminis tan
ti, qd certaudũ erat: neq;. n. apoſtoli eos q̃
à progenitoribus ſuis pietatem exceperãt
erudiendos ſortiti ſunt, ſed educatos in no
cendi libidine, & delicijs, & ebrietate, &
turpitudine, & intemperantia. Neq; hoc
parui momenti erat, vt difficilius reddere
tur certamen, q̃ eã philoſophiã. neq; ſupe
riora tempora, neque parentes docuerant:
ſed tũc primùm ad huiuſcemodi certami-
na inſtruebantur. Cũ igitur tanta tunc eſ-
ſet certandi difficultas, Paulus, vt ſolaretur
certantium laborẽ, ſubinde de reſurrectio K
ne ſermonẽ mouebat, & non hac ſolũ ad-
hortabatur athletas, ſed & ſuarũ paſſionũ
enarratione: eaq; de cauſa antequam in ſer
monem de reſurrectione incidat, ſuas paſ-
ſiones exponit, ſic dicens: In oĩbus premi
mur, at non anxij reddimur: laboramus, 2. Co. 4. b
at non deſtituimur: perſecutionẽ patimur
at non in ea deſerimur: deijcimur, at non
perimus. Quotidianas mortes commemo
rat, eo qd quaſi animati mortui quotidie
ad mortem tradebant: tunc ergo ſermonẽ
hũc de reſurrectiõe monuit. Credimus. n.
ait, quòd is qui ſuſcitauit dominum no- Ibidẽ. d
ſtrũ Ieſum Chriſtũ, & nos per Ieſum ſuſci
tabit, & vobiſcũ conſtituet: ppea malis nõ
ſuccumbimus, ait, maximam in certami-
nibus ipſis conſolationẽ habentes, ſpem
futurorũ. Et nõ dixit ad ipſos, propter qd̃
ne ſuccũbatis malis: ſed quid ait? Propter
quod non ſuccumbimus malis. Declarat
ſe quoq; in cõtinuis conflictationibus eſ-
ſe. Enimuero in olympicis certaminibus,
athleta, intra ſtadium certat, magiſter autẽ
ludi foris conſidens, ſermonibus affert au-
xilium, eatenusq; certantem duntaxat iu-
uat quãtenus acclamationibus, ſermoni-
busque valet: neque enim vlla ei lege per-
mittitur propius aſſiſtere, & manibus illũ L
adiuuare. At ſecus res habet in pietatis cer
taminibus. Idẽ enim eſt & athleta, & ma-
giſter

giſter ludi: & idcircò non extra caueam
ſedet: ſed ingreſſus ad certamina ipſa, fir-
mat compugiles, dicẽs: Propter quod ma-
lis non ſuccũbimus. Et non dixit, Propter
quod malis non ſuccumbo, ſed malis non
Ibidem. ſuccũbimus, laudibus ipſos erigere volẽs.
Sed quãmuis homo noſter externus cor-
rumpitur, tantò tũ internus renouatur in
dies ſingulos. Vide quanta apoſtoli prudẽ
tia. Admonuit primũ eos ab afflictionib.
quas ferebant, dicens: In omnibus premi-
mur, at nõ anxij reddimur. Admonuit itẽ
à reſurrectione Ieſu: Nã qui ſuſcitauit Ie
ſum, & nos ſuſcitabit. Nunc aliã quandã
adhortandi rationẽ inducit. Quando qui
dem homines pleriq; puſillo animo ſunt,
& infirmi, ac miſeri, & reſurrectionem do
cti deſpiciunt, & ob tpis lungitudinem va
cillant ac recidunt: ideò aliam illis ante re
ſurrectionem conſtituit mercedem, ac re-
tributionem. Et quę nam illa? Tametſi ex-
ternus homo noſter corrũpitur, internus
tamen innouatur in dies ſingulos. Exter-
num hominem, corpus: internum, animã
M vocat. Et hoc ideò dicit, vt intelligas, quòd
antequàm reſurgamus, & antequàm frua-
mur gloria futura, etiam non parua hìc la
borum remuneratio datur, cum inter an-
guſtias ipſas anima noſtra reiuueneſcit, ſa
pientior ac magis pia euadit, maiore pol-
let patientia, & fortior atq; conſtãtior per
ſiſtit. Nã ſicut hi, qui in corporali certami
ne pugnant, ante coronã, & brabium, in
meditatione, & palæſtra ipſa, magnã acci-
piunt mercedẽ, eo q̃ corpora ſua firmiora,
& validiora exercitando faciunt, & infir-
mitatẽ oẽm effugiunt: ita & nos virtutis
certamen certantes, priuſquàm aperiatur
cœlũ, priuſquã filius dei adſit, priuſquàm
retributiones nobis dentur, magnam mer
cedem accipimus, eo q̃ anima ſapienriæ
ſit amantior. Similiter ſicut, qui mare na-
uigarunt: & innumeras procellas tulerũt,
multaſq; hyemes perpeſſi ſunt, & cũ mul
tis beſtijs certarunt: anteaquàm merces re-
ferunt, nõ partum peregrinationis ſuæ lu-
crum reportant, eo q̃ aliquantò fidentio-
res ſunt, ac pelagi fæuitiam minus horrẽt:
nanq; intrepidè, & voluptate quadã tranſ-
marinas peregrinationes aggrediũtur. Ita
& qui in præſenti vita, propter Chriſtum
A multas ſert afflictiones, multaq; grauia pa
titur, ẽt antequã regni cœlorum magnam
illam retributionẽ aſſequatur: magna hic
potitur fiducia, animamq; ſuam ita excel-
ſam efficit, vt poſthac grauia omnia, quaſi
è ſublimi derideat. Vt aũt quod dicimus,
adhuc manifeſtius colliqueſcat, exemplo
vti volumus. Paulus ille, exantlatis innu-
meris malis, nonne inſignes retributiones
accepit, cũ irrideret tyrannos, cũ furibun-
dos populos incitaret, cum oẽs pœnas cõ-
temneret, impauidusq;, & imperculſus ma
neret contra beſtias, contra ferrũ, in mari,
in præcipitijs, in ſeditionibus, in inſidijs,
deniq; in malis omnibus? quid huic cõfer
ri põt? Enimuero hominẽ inexercitatum,
& nihil mali expertum, mox ſi quæ fortui
tò oboriuntur turbulentiæ: immo non ſo
lùm res ipſæ, ſed & ſtultæ opiniones, & re-
rum vmbrę, pauidũ reddunt, & pertertẽt.
Verũ, qui non omninò inexercitatus, in
certũ ingreditur, ſed multa ante mala per
peſſus eſt, is omnib. poſteà ſuperior fit, &
minas contẽnit. Non parua aũt eſt hæc co
rona, neq; exigua merces, q̃ illũ nihil hu
manarum rerũ mouere põt. Nã quæ alijs
multum formidanda videbantur, ab hoc
facilè contẽnebantur: & propter quæ alij B
tremebant, & metu obſtupeſcebãt, ea mul
tũ ridebat ipſe, quia per excellentẽ patien-
tiã, angelicarum virtutum philoſophiam
adeptus erat. Si. n. corpus rectè beatum di-
cimus, quod põt abſq; offenſa ferre frigus
& calores, & famẽ, & inopiam, & viæ diffi
cultates, ærumnaſq; alias: quantò magis
beatã vocare oportet animã, quæ viriliter
ac fortiter oẽs omnium moleſtiarum ferre
incurſus, & per omnia ſeruare cor ſuum
nulli ſeruituti obnoxium põt? Planè is re-
gum eſt rex, & magis quàm rex. Regem. n.
ſatellites, milites, amici, & inimici nunc
inſidiando, nunc apertè vim faciendo of-
fendere poſſunt: huic aũt, cui animus, qua
lẽ nunc dixi, neq; rex, neq; ſtipator, neque
familiaris, neq; amicus, neq; inimicus, ne-
que diabolus ipſe, aliqua ex parte potuit
nocere. Aut quo pacto, cũ is omni ſtudio
in hoc incumbat, ne inter mala cõputet, q̃
vulgò mala haberi ſolent? Talis q̃ppè erat
beatus Paulus, atq; ,pptere dicebat: Quis
nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribula- Ro. 8. d
tio, vel anguſtia, vel perſecutio, vel fames,
vel nuditas, vel gladius, vel periculum? Si-
cut ſcriptum eſt: Quia propter te morte Pſ. 43. d
conficimur tota die, reputati ſumus, vt o- C
ues mactationis: ſed in illis oĩbus egregiè
vincimus pp eum, qui nos dilexit. Iſtud ẽt

Universidad de Deusto Biblioteca

2. Co. 4. d hoc loco insinuans dicebat? Tametsi externus homo noster corrumpitur, internus tamẽ renouatur in dies singulos. Infirmum sit corpus, ait, sed validior & potẽtior animus, quin & multò alacrior, & agilior. Et sicut miles, si gestarit arma sese grauãtia, licèt alioqui strenuus sit, & in militia exercitatus, nõ est terrori hostibus, q̃ sciũt armaturæ grauitatẽ pedũ velocitati & bellãdi vsui obesse: sin leuia acceperit, & tractabilia, sicut auis aliqua obuium se feret hostibus: Sic & qui carnẽ suã nõ ebrietate, neq; indulgentia, neque delicijs incrassarit: sed ieiunijs, & precibus diuturnaq; afflictionum sustinentia, leuiorem, & tenuiorem effecerit: sicut volucris aliqua supernè deuolans, ita valido impetu inphalanges dæmonũ irruit, & occurrentes virtutes facilè inuadit, sibiq; subijcit. In hunc modũ, & Paulus multis affectus plagis, & in vincula coniectus, & ligneis vinctus cõpedibus, corpus quidẽ habuit valde infirmũ, laboribusq; emaciatũ, animam verò fortẽ, & inuictam: atq; adeò
D fortis erat vinctus, vt ad solam eius vocem fundamenta carceris cõmouerentur, & solutis compedibus vinctus supra pedes statueretur, aperirenturq; ianuæ clausæ. Itaq; haud paruã nobis cõsolationẽ Paulus exhibuit, quæ conceditur ẽt antequã resurgamus, nempè q̃ tentationibus meliores, &
Ro. 5. a sapientiores reddemur: idcirco dicit, Afflictio patientiam operatur, patientia probationem, probatio spem, spes verò non con
Eccl. 34 funditur. Et iterum alius quiddam dicit: Vir, qui non tentatur, non est probatus: & qui non est probatus, nullius pensi est. Et ita non parum nobis conferunt afflictiones ante resurrectionẽ, cum anima reddi tur probatior, sapientia & intelligẽtia præstantior, & ab omni libera formidine. Et idcircò dicit: Etiamsi externus noster ho-
2. Cor. 4. d, & mo corrumpatur, internus tamen renoua-
Col. 3. b tur in dies singulos. Effugatur. n. omnis effœminatio, extinguuntur concupiscentiæ absurdæ, & auaritia, & inanis gloria, & in summa, interimuntur oẽs aliæ malæ peruersæq; cogitationes. Vt ergo anima ignauiæ socordięq; dedita, facilè huiusmodi afflictionibus est obnoxia: ita si cõtinuis est implicita pro pietate certaminibus, non tantum habet ocij, vt de his, vel cogitet ali
E quando, curis videlicet, ipsam ab his omnibus ad palestræ studia auocantibus. Propterea dicebat, innouat in dies singulos. Posteà vt denuò soletur animas dolẽtes in malis, quibus affliguntur, & aliam philosophiam nescientes erigat spe futurorum, sic
2. Co. 4. d dicit: Quæ. n. nunc leuis est afflictio, mitè supra modum æternæ gloriæ pondus operatur nobis, dum non spectamus ea, quæ videntur, sed quæ non videntur. Nã quæ videntur temporaria sunt: quæ verò nõ videntur, æterna. Quasi diceret, Plurima igitur, & in hac vita afflictio nobis bona confert, nempè q̃ animam nostrã sapiẽtiorẽ, prudentioremq; facit, innumera tamen, & futura bona conciliat: non ea quæ laboribus ex æquo rependuntur, sed multa ampliora, q̃ certaminibus debentur, tam ꝓ qualitatẽ, quàm ꝓ quãtitatem. Et ambo ista declarans, comparat, & excellentiam præmiorum, & periculorum, & opponit breue nunc æternitati, & leuitati pondus: afflictioni gloriã. Afflictio enim, ait, temporalis est, & leuis. Relaxatio aũt, immò non dixit afflictionis relaxatio, sed gloria, quæ relaxatione afflictionis multò est maior, vrpote æterna, & continua, & magna.
F Pondus aũt hic non erumnosum, & onerosum, sed magnificũ, & preciosum aliqd vocat vulgari consuetudine, qua preciosa grauioris esse ponderis vocare solemus. Cũ igitur dicit, pondus gloriæ, magnitudinẽ gloriæ dicit. Inquit igitur, Ne hoc reputes, quòd flagellaris, & expelleris, sed potius cogita coronas, & retributiones, quòd illæ lõgiores, maiores & clariores sint præsentibus, nullumq; finem habeant, aut terminum. Et hæc applicat ad tentationem, illa verò ad spem: & de his dicit, quòd apparent: de illis verò, quòd non apparent. Iam si rectè sapis, inuisibilia multò magis apparent, quàm visibilia, poterisq; illa magis videre, quàm hæc: hæc enim transeũt, illa autem permanent. Eapropter addit, dicens: Dum nos non spectamus ea quæ videntur, sed quæ non videntur: quæ enim videntur, temporalia: quæ non videntur, æterna. At si dixeris, qũo possum videre ea quę non videntur, & ea quæ præsentia sunt, non videre? Agè tentabo quomodo tibi norum fidem faciam, idq; à secularibus negocijs. Nam in rebus huius mundi, nemo statim aliquid agit, nisi priusquàm videat visibilia spectet inuisibilia. Dicam autem exẽplum. Negociator multas fert tempestates, fluctuum insultus

G naufragia, multaq; alia incõmoda, verùm non nisi cùm negociationem aliquandiu exercuerit, & merces comportarit, diuitijs partis fruitur. Et præcedunt quidẽ tempestates, sequuntur aũt merces, & videt quidem pelagus, ac fluctus, cum è littore soluit, merces aũt non videntur, tantùm aũt sperantur. At nisi ad eam respiciat, q̃ non apparet, & absens est: & non in manu, sed in spe: nunq̃ ẽt præsentia, & quæ apparent attentabit. Similiter & agricola iungit bouem, aptat arratrum, profundos facit sulcos seminaque spargit, & omnia quæ sibi sunt insumit, & frigora, & glacies, & imbres, & alias fert ærũnas, quanuis multas: tandẽq; post labores expectat, vt videat campos virentes, & impletam aream. En & hic prior est labor, posterior verò merces: & merces incerta, labor verò certus, & difficilis: & illa quidem tantùm in spe, labor aũt ih manibus. Veruntamen & ipse nisi primùm hanc spectet, quæ dubia, & non apparens, & corporeis oculis inconspicua: nõ solùm nõ iunget bouem, sed & neq; arratrum trahet, neq; semina sparget, neq; vnquàm ad id operis, vel domo egredietur. Sicut igitur in rebus vitæ huius magis spectatur ad inuisibilia, q̃ ad visibilia: & anteà fertur labor, q̃ videatur merces, & primùm difficilia quęq; sustinentur, & sic inde expectantur fructus: sicque spes inuisibiliũ primùm adducit, & tunc visibilia quoq; attinguntur: ad hæc dubitare, hæsitare, & poscere mercedem ante labores: videtur esse animi abiectioris, q̃ sint agricolæ, & nautæ: non enim in hoc solo ipsis videmur esse deteriores, ꝓ ægrè futura expectamus, sed ẽt in alio quodam non minore illis. Et quodnã est hoc? Illi. n. non satis fidere possunt fini suo, & incerti sunt quantum mercedis habituri, attamen nec sic a laboribus detertẽtur. At tu fideiussorem coronarum habes fide dignissimum: & neq; sic imitaris illorum studium, ac strenuitatẽ. Etenim nonnunq̃ agricola postquàm semẽtem fecerit, agrum coluerit, iam segetem increscere viderit, spe tñ & retributione laborum excidit, si vel grando, vel erucæ, vel locustæ, vel alia quædam talia acciderint, & post multos labores vacuis manibus domum regreditur. Mercator quoq; post longam nauigationem afferens oneratam nauim, sæpe in ipso portus ostio, irruentibus ventis,
I impingit in scopulum, & vix nudo corpore saluato egreditur. Et in summa, in secularibus negocijs omnibus sæpe sub finem eiusmodi calamitates eueniunt. Cæterùm non idem in tuis contingit certaminibus: sed necesse omnino est, vt qui certauerit, & pietatem seminauerit, multosq; labores tulerit, finem ipsum assequatur. Neq;. n. aeris intemperie, neq; ventorum tempestate, laborum mercedes subuerti sinit deus, sed repositæ sunt illæ in cœlestibus, & indefẽdabilibus thesauris. Propter hoc & Paulus
Ro. 5. a dicebat: Afflictio patientiam operatur, patientia probationem, probatio spem, spes autem non confunditur. Igitur ne dixeris futura inuisibilia, si exactè dicere volueris Plus. n. apparẽt, quàm illa ipsa, quæ in manibus sunt. Quod idipsum Paulus nobis monstrans, dicit. Illa quidem æterna, hæc verò temporalia. Nomine temporalium, declarat nobis corruptibilitatem ipsorum: nam anteq̃ appareant, aufugiunt, & auolant anteq̃ consistant, mutationesq; eorũ celeri momento fiunt: infidam igitur in diuitijs, gloria, potentatu, corporis forma, & quocunq; seculari alio bono, possessionẽ contueri licet. Eapropter propheta reprehendens agentes in delicijs, & in diuitias, vel quanuis aliam rem temporalem insanientes. Quasi stantia, dicit, reputarũt hęc, K
non quasi fugientia. Nam sicut vmbram nemo comprehenderit, ita neq; temporales res: sed eorum aliqua fine suo consumantur, & dissoluuntur, alia ante finem velocius quouis torrente diffluũt. Futura aũt nõ sunt talia: mutationẽ. n. nesciunt, vicissitudinem non patiuntur: non ea vrget senectus, nullam alterationem experiũtur, sed perpetuò vigent, & in suo decore permanent. Et si de infidis, ambiguis, & nõ apparentibus possidẽtes nõ manent, sed quotidie dominos mutãt, & ab illis ad alios trãseunt, & rursum ab illis ad alios. Vbi omnia hæc à Paulo dicta, qui vocat præsentia temporaria, & futura æterna: tunc de resur
2. Co. 5. a rectione sermonem habet, sic dicens: Scimus quòd si terrestris nostra domus huius tabernaculi dissoluatur, domum ex deo habemus, non manufactam, æternam in cœlis. Vide iterum quàm propriè etiam hoc loco dictionibus vtatur, & vim sententiæ suæ ipsis nominibus declaret. Non enim simpliciter tabernaculum corpus vocauit, sed indicat nobis vitam hanc præsentem

Universidad de Deusto
Biblioteca

temporalem, & declarat quomodo cõmu-
L tanda sit in meliorem. q.d. Quid ingemi
scis, & lachrymaris, dilecte, quòd verberibus pulsaris, quòd ab hominum cœtu expelleris, quòd in carcerẽ intruderis? Quid luges afflictiones illas particulares, cũ pro perfecta corporis solutione orare debeas, immo non simpliciter corporis, sed corruptionis in corpore? Nam vt ostendat, quòd particulares illæ afflictiones non solùm cõtristare nos non debeant, sed & lætificare: monstrat, ꝓ precemur, & operemur vniuersalem, & postremam consummationem, dissolutionem inquam per mortem. Sic.n. dicit: Etenim in hoc ingemiscimus, desiderantes, vt domicilium nostrum cœlitus superinduatur. Domum autem tabernaculi,
Ibid. corpus dicit: rem vnam duobus nominibus explicando. Vel domum tabernaculi, vocat, domus in quibus habitamus, ciuitates, & figuram præsentis vitæ. Et non simpliciter dixit, scio: sed, scimus: & auditorũ quoq; sententiam assumpsit, dicens: Non de rebus ambiguis disputo, nõ de his, quæ nesciuntur, sed de his, de quibus iam pridẽ edocti estis, credentes in resurrectionem Iesu Christi: & ob hoc tabernacula vocamus corpora eorum, qui hinc decedunt. Vide
M autẽ quomodo & verbo appositè sit vsus. Non dixit occisum est, vel disparuit, sed dissolutum est: quo declarauit, quod dissoluitur, vt resurgat fulgidius, vt inueniatur clarius, sicut etiam labores, & præmia conferebat à qualitate, quantitate & tempore, ita & hic facit, corpus deciduum, tabernaculi: quod autem resurgit, domus nomine vocat: & non simpliciter domum, sed æternam, sed cœlestem: excellẽtiam eius tam a tempore, quàm a loco subindicans. Hęc.n. terrestris est, illa cœlestis: hæc temporalis, illa æterna. Et nunc quidem opus nostro corporis domicilio propter carnis infirmitatem, tunc verò idem & corpus erit, & domicilium: neq; tecto, neq; vllis velamentis habens opus, pro omnibus his contentum suiipsius incorruptibilitate. Postea indicãdo eminentiam bonorum nobis repositorum, dicit: Etenim in hoc ingemiscimus. Quibus eos ad suam philosophiam trahere vult, & suæ possessionis facere participes. Etenim in hac parte ingemiscimus, desiderantes domicilium nostrum è cœlo superindui: non dixit simpliciter, indui: sed superindui. Siquidem & induti non inueniamur nudi. Et licèt appareat obscurum esse, quod dictum est: fit tamẽ manifestius
A per ea, quæ subduntur. Etenim qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus grauati, eo quòd nolumus exui, sed superindui. Vide quomodo seipsum non arguit, neq; vocat domum hoc corpus, sed tabernaculum dicit, eo quòd nolumus exui, sed superindui. Hìc importunè flagellat criminantes naturam corporis, & accusantes carnem nostram. Quia.n. dixit, quòd ingemiscimus, & exui nolumus: vt ne putes, quòd corpus quasi malũ aliquod, & causam malitiæ, & inimicum, & hostem fugiat, audi quomodo suspicionem excludit. Primùm cum dicit, Ingemiscimus grauati, eo quòd nolumus exui, sed superindui. Quod autẽ dixit, hoc est, non carnem volo deponere, sed corruptionem: non corpus, sed mortẽ. Aliud est corpus, aliud mors: & aliud corpus, aliud corruptio: neque corruptio corpus est, & corruptibile quidem corpus est, non autem corruptio corpus. Nam corpus opus est dei, corruptio autem & mors a peccato inuectæ sunt. Igitur ait, id quod alie Ro.5.
num est exuere volo, non quod proprium. Alienum autem est non corpus, sed corruptio. Et propter hoc ait, eo quòd nolumus exui: hoc est, auferri corpus, sed superindui in corpore incorruptionem. Corpus medio se modo habet inter corruptionẽ, B
& incorruptionẽ. Degustat hic corruptionem, & alibi degustat incorruptionẽ: abijcit quod accepit a peccato, & possidet qd dedit dei gratia. Vt discas, quòd exuere, nõ de corpore dicit, sed de corruptione, & morte: audi ex his, quæ mox subijciuntur. Nam postquàm dixit, nolumus exui: sed, superindui: non dixit, quòd absorbeatur corpus ab incorporeitate, sed quid? sed vt absorbeatur mortalitas à vita, hoc est, vt euanescat, vt aboleatur: ita abolitionẽ non corporis vocat, sed corruptionis & mortis. Adueniens.n. vita non corpus abolet, & absumit, sed mortem, & corruptionem, q̃ illud inuaserant. Gemitus ergo ille, nõ pp corpus est, sed propter corruptionem, & mortem, quæ illi inest. Etenim corpus grauе est, & onerosum, ac molestum: non ẽm suam naturam, sed secundum mortalitatem, quæ posteà illi superuenit: non vt corpus, sed vt corruptibile. Tanta enim eius est generositas, vt dignitatem suam picturis quibusdam expresserit. Nam Apostolorum

stolorum vmbræ incorporeas expulerunt virtutes: item cinis & puluis eorum, & ami
C cula, quæ illorum adhæserant corporibus, morbos fugarunt, sanitatemq; contulerũt. Nihil ergo mihi de phlegmate, & cholera, & sudore, & sordibus, ac alijs dixeris, q̃ corporis accusatores narrant: neque enim ex natura corporis hæc fuerunt, sed a posteriore corruptione inuecta sunt. Nam si, quæ sit eius natura, addiscere voles: considera membrorum omnium formationem, figuram, operationes, mutuamq; concordiam: & vide ciuitatem illam optimis legibus gubernatam, non nisi sapientes habere ciues, videbis diligentem membrorũ inter se administrationem. Sin sursum deorsum, obiterq; hæc prætercurris, profectò vides solam passibilitatem, & corruptibilitatem, quanuis nec hìc nobis desit responsio. Nam quòd hinc humano generi non solum nihil damni, sed etiam plurimùm commodi accesserit, inde colliquescit: sancti.n. omnes in corpore viuentes, declararunt, quam gubernarint sensus suos, nullo per eos, quantum ad virtutis cursum attinet, affecti incommodo. Quin & alij qui mediocriter virtutem coluntᵗ, attendentes corporis imbecillitatem, minus in præuaricationibus suis progressi sunt. Cum.n. homines nonnulli etiam mortali, & patibili hoc corpusculo circundati, æquales se
D deo esse sibi visi sunt, & ob hoc tãta se gloria obseruari curauerint: qua non stultitia decepti essent, si non passioni corruptionique obnoxium corpus, vtpote certum infirmitatis suæ indicium sortiti fuissent? Quia ergo corpus obstat impietati, quæ summa est malitia, & sanctis præstat, vt animæ fortitudinem declarent: quam veniam cõsequentur hi, qui ipsum accusant, & malum clamant? Nõ.n. talia de ipso dicenda. Insuper & hinc nobis ad dei noti-
Ro.1.c tiam patet via. Si.n. inuisibilia eius, quæ a conditione mundi in facturis considerata
Ibi.10.d conspiciuntur, & fides ex auditu est: satis manifestum ꝓ per oculos, & aures manuducitur anima, vt agnoscat deum, qui illã fecit. Idcirco istucipsum Paulus amat, & clamat, ac dicit: Nolo illud exui, sed superindui & immortalitatem. Quo pacto autem potest resurgere corpus, fieriq; corruptionis immune? At cum dei potentia operatur, quo pacto non eueniet? Sed quid de Deo, inquam? Teipsum fecit deus, vt resurrectionis esses opifex, id quod patet in seminibus, artibus, materiisq; metallorũ. Etenim semina, nisi prius moriantur, & putrescant, & corrumpantur: non patiunt aristam. Sicut igitur qui videt ibi granum, ꝓ corrumpitur, & dissoluitur, non dubitat de resurrectione, sed certissimam demonstra- E
tionem facit, nam si ita maneret, & nõ corrumperetur, vel dissolueretur, certũ quòd nunquàm resurgeret, sic cogita & de corpore tuo, cum vides corruptionem, tunc potissimùm de resurrectione philosophare. Nam mors nihil aliud est, quàm plena Mors
corruptionis consumptio. Neque.n. mors quid sit.
simpliciter corpus, sed corruptionem corporis absumit. Hoc etiam in metallorum materijs vides euenire. Rudem enim glebam, in qua aurum accipiunt eius artis gnari, & in conflatorium mittunt, faciunt aurum circumponendo stannum, & aliam materiam, & aurum non proferunt, donec purum excoquatur. Iam si tantum potest ignis potentia: cur nõ & diuina? Dic quæso, an nõ multò magis potest? Et quis mẽtis compos de his dubitaret? Cogita, quomodo te à principio fecit, nec erit quod de resurrectione ambigas. Nonne terram accepit, & formauit: tametsi operosius videatur, formari è terra carnem, & venas, & cutem, & ossa, & neruos, & arterias, & instrumentalia, & simplicia corpora, oculos, aures, nares, pedes, manus, & vnicuique horum tam propriam quàm communem indi operationem, quàm corruptibilia facta, F
efficere incorruptibilia? An nõ vides, quomodo vniformis quidem terra, corpus autem multiforme, & varium, nempè in operationibus, coloribus, figuratione, essentijs, & alijs omnibus? Dic igitur, quid ita de futuris dubitas? Et quid opus est dicere de corporibus? dic mihi quomodo fecerit virtutes immensas populos cœlestes, angelos, superioraque his agmina, dic oro modum quo fecit? Hìc nihil dicere potes quàm quòd sola voluntas ad hæc sufficerit. Cæterùm qui tot incorporeos formauit exercitus, hominis corpus dispersum renouare iterum, & in maiorem prouehere dignitatem nequit? Et quis sic insensatus est, qui de his dubitet, & resurrectionem fore inficias eat? Ad hæc, si non resurgit corpus, non resurgit homo. Homo.n. non est anima sola, sed corpus, & anima. Si ergo anima sola resurget, dimidium

Universidad de Deusto Biblioteca

dium animal resurget, & ita non integrũ. Sed & de anima non propriè dicitur resurrectio. Resurrectio.n.eius est quod ceci dit, & quod dissolutum est. Anima autem non dissoluitur, sed corpus. Quid ergo id est, quod ait, Siquidem & induti non nudi inueniamur? Sacramentum magnum, & ineffabile nobis ibi adumbratur. Quale au tem hoc? nempè id quod & in epistola ad Corinthios dicit: Omnes quidem resurgemus, vnusquisque autem in suo ordine. Quid autem est, quod hic dicitur? hoc videlicet, ꝓ Græcus, & Iudæus, & hæreticus, & omnis homo, qui venit in hũc mundũ, in hac nostra resurrectione erit: & hoc est, quod manifestat, dicens: Omnes quidem non dormiemus, omnes autem immutabimur, in atomo, in momento oculi, in illa vltima tuba. Quia ergo cõmunis est omnibus resurrectio, & pijs, & impijs, & bonis hominibus, vt ne putes iniustũ quoddam fieri iudicium, neq; dicas ad teipsum, quid nam hoc est? ego, qui multo studio, & labore, & in miseria vixi, resurgo, & Græcus, & impius, & idololatra, & qui ignorat Christum, etiam ipse resurgit, & simili honore mecum fruitur, vt ne talia dicens cõturberis, audi quid dicit, Siquidem induti non nudi inueniamur. Et quomodo dicit, qui indutus est incorruptionem, & immortalitatem, vt inueniatur nudus? Videlicet si gloria priuamur, & fiducia ad deum destituimur. Etenim peccatorum quoq; corpora incorruptibilia resurgunt, & immortalia: sed hic honor fomentum, & viaticũ ipsis erunt suppliciorum, & vltionis: incorruptibilia enim resurgunt, vt semper vrantur. Nam cum ille ignis sit inextinguibilis, opus est illis corporibus, quæ & ipsa nunquàm consumantur. Eapropter dicit: Siquidem & induti, nõ nudi inueniamur. Non enim hoc solùm est, quod quæritur, vt resurgamus, & immortalitatem induamur: sed vt cum resurrexerimus, indutiq; fuerimus immortalitatem, non inueniamur nudi a gloria, fiduciaque erga deum nèue igni illi tradamur, & ob hoc dicit: Siquidem & induti, nudi nõ inueniamur. Post hæc iterum fide dignum de resurrectione sermonem habet: & cum dixit, futurum quod absorbeatur mortale hoc a vita, adijcit, Qui autem nos fecit ad hoc ipsum deus a principio, propter hoc hominem formauit dicit, vt non pereat, sed vt

2.Co.5 a
1.Co.15 g
G
1.Co.15 g
H
2.Co.5 a

ad incorruptionem pergat. Ita vt quando mortem permisit, hoc ipsam consilio permiserit, vt vltione prudentior factus homo, & melior, possit denuò ad immortalitatem reduci. Ratum atque firmum hoc consilium, & hęc sententia ab initio apud deum, atque hac ratione primum hominem formauit, idque statim nobis ex proœmijs ipsis declarauit. Nisi enim voluisset nobis resurrectionis ianuas aperire, non permisisset Abelem omni virtute præditum, factumque sibi amicum, quæ passus est, pati. Nunc autem nobis demonstratum est, quòd ad aliam vitam pergimus, & aliud quoddam seculum iustis relictum est, in quo coronas, & retributiones sibi repositas accipiant. Hinc est, quòd permittit, vt is, qui primùm hic iustè vixit, laborum suorum mercedes hic non accipiat: sed hinc abiens, clamet per ea, quæ hic passus est, & ad omnes dicat: Post hanc vitam est retributio aliqua, & merces, & remuneratio. Propterea etiã Enoch transtulit, & Eliam rapuit, docens per eos resurrectionis materiam. Et sufficit ad argumentorum copiam sola conditoris potentia: at siquis est infirmior, & aliam insuper demonstrationem habere vult, & pignus futuræ resurrectionis, etiam idipsum nobis deus magna liberalitate dedit, spiritus scilicet gratiam. Quocirca cum Paulus de resurrectione sermonem habuisset fidelissimum, de Christi resurrectione, eo quòd deus eius author esset, adducit & hoc tertium: Et arrabonem nobis dedit, non auri, nec argenti, sed arrabonem spiritus. Arrabon autem pars est totius, & de toto fides. Nam sicut in conuiuijs, qui acceperit arrabonem, fidem habet, & securus est de toto reliquo: ita & tu cum acceperis arrabonem spiritus, dona inquam, non iam dubitare debes de cæteris bonis tibi repositis. Qui enim excitauit mortuos, curauit cæcos, dæmones expulit, leprosos mundauit, morbos emendauit, mortem soluit, & tanta, ac talia potens est facere, & tu incredulus es? tu in fragili, & mortali corpore, quam assequeris veniam de resurrectione dubitans? Si enim cum nondum resurrectionis tempus aduenit, sed cum adhuc certatur, tantas reddit tibi coronas Deus: cogita, quanta suo tempore bonorum brabia daturus sit. At siquis dicat, sed non

Ge.5.d
&.4.
Re.2.b
2.Co.5. b
Arrabõ.
I
K

non videmus hęc signa nunc fieri, neq; nobis tanta virtus concredita est: illud rũ de rim ꝓ nihil differt, siue nũc, siue olim hęc facta sint. Nã quæ prius ab apostolis sunt facta, testantur per omnem orbem ecclesię, & populi, & ciuitates, & gentes, ad quas idiotæ piscatores peruenerũt. Neq;.n. toti orbi pualuissent illiterati, & ĩopes, & paupe res, & viles, nisi miraculis adiuti. Verũ nec tu gratiæ spiritus factus es expers: Etiam num multa sunt donationis illius symbola, atq; his, quæ enumerata multò maiora, & magis admiranda. Nõ.n.æquale est, cor pus mortuum, & animam a peccatis occisam ab interitu liberare, quod per baptismum fit. Non æquale est pellere morbum carnis, & abijcere pondus animæ. Non est æquale oculum cæcatum restituere, & animam obtenebratam illustrare. Nisi.n.esset arrabon spiritus, & nunc, neque baptisma adhibitum esset, neq; peccatorũ remissio, neq; iustitia, & sanctificatio facta esset, neque adoptionem filiorũ dei accepissemus: neq; percepissemus mysteria. Corpus.n.& sanguis mysticus non fiunt absq; spiritus gratia. Neq; sacerdotes habuissemus, neq; has ordinationes sine tali visitatione fieri possibile. Sed multa possemus dicere gratiæ spiritus symbola, & ꝓ etiam tu spiritus arrabonem habes, & mortem animæ pellis, cæcitatẽq; cogitationum, & vitæ exuis immundiciem. Ne igitur dubitemus de futuris, præsertim cum talia acceperimus pignora, sed vndequaq; de resurrectione sermonem solidum colligentes, vitam tantis dogmatis dignam exhibeamus, vt & assequamur hic bona incorruptibilia, quæ sermonem, ac mentem humanam transcendunt. Quæ omnibus concedat, gratia, & misericordia sua dñs noster Iesus Christus per quem, & cum quo patri sit gloria, simulque Spiritui sancto, in secula seculorum. Amen.

L
M

Sermo eiusdem, de resurrectione.

DE resurrectione dñi nostri Iesu Christi, quantum valemus lingua humillima vestrę dilectioni narrabimus. Deponẽtes lugubre mœroris pallium, accipiamus lætitiæ indumentum, cum de resurgentis vita gaudemus. Testantur elementa rediui ua, quę erãt funereo tegmine iam sepulta. Ad exequias domini relictis cursibus suis obsequio famulante migrauerant, nũc nobiscum lætantur, quia nobiscum resurrexisse dominum profitentur. Propter laborem vigiliarũ breui sermone percurrimus euangelium. Maria festinat ad tumulum. Maria, non matet domini, quæ virgo genuit, & post partum virgo permansit, sed aliam Mariam nominamus, quæ fugientibus apostolis, ad sepulchrum domini sola peruenit. Apparuit ei saluator rediens ab inferis, victor, de diabolo triumphator. Lugere animæ miserorum, quæ nõ meruistis post tartari carcerem superos reuidere. Apparuit ergo mulieri. Oportuit.n.obuiari sponsam sponso, ecclesiam Christo, Redẽptori captiuam, domino famulam, creaturam creatori. Adhuc illa carnis nebula caligabat, & hebetem corporis cæcitatem gerebat in mente, vt non agnosceret quem nouerat, non aspiceret quem videbat, non crederet, cui crediderat. Mox reddita est sanitas mentis, fugatæ sunt tenebræ falsitatis. Vade, inquit, dic fratribus meis. Non dixit, dic errantibus, dic fugitiuis, dic latẽtibus, dic negantibus, sed dic, inquit, fratribus meis. Plures nanque Marias, fratres charissimi fuisse, quis ambigat: quæ pro qualitate meritorum post resurrectionem dominum meruerunt videre. Vna deniq; cum vnguento prima sabbathi, alia sine vnguento vespere sabbathi venisse ad sepulchrum domini designantur. Sed hæc adnititur pedes domini tenere: illa tangere prohibetur. Hæc discipulis nunciauit dominum resurrexisse, illa existimans furto sublatum esse congemuit, illi in gloria sua Christus occurrit, hæc adhuc dominũ cum mortuis quærit. Nec immeritò tangere prohibetur, quæ viuentem cum mortuis requirebat. O admirabilis bonitas saluatoris: appellat fratres, quos nouerat negatores. Petrexit mulier, nunciat apostolis dominum resurrexisse. Soluite captiui vincula tarditatis, redite ad dominum, redite ad magistrum: quia mulier nunciat, non videatur indecorum. Thomas vnus de discipulis ambiguæ mentis incredulus, de resurrectione dubius, & penè perfidiæ laqueo suffocatus, aspicit Christum corpore vestitum, quod fuerat passione nudatum. Ipse ex integris genitalibus virginis, membra infantis eduxit, qui clausis ianuis iuuenem introduxit. Expauit apostolus culpam suam, & confessionis pœnitentiam publicauit,

A
Ioã.20. d
B

Universidad de Deusto Biblioteca

publicauit. Veni, inquit, dominus: tange vestigia vulnerum meorum, festina curiose, festina perfide, vt vulnera tua vulneribus sanentur: & mens tua sauciata perfidiæ iaculis, indulgentiæ medicamento curetur. Thomas reus, à quo fuerat dominus offensus, prostratus pedibus saluatoris, lamētabiles gemitus fudit. Dominus meus, ait, & deus meus. Sed & mitissimus Christus confitentem non contempsit: nolo, inquit, sis incredulus, sed fidelis. Bona est pœnitentia fratres, si tarda non fuerit: & si fuerit sera, in opere videatur esse perfecta. Facilius cognoscimus veniam creatoris, quàm pœnitentiam peccatoris.

Ibid.

Item eiusdem, de eodem.

POst custodias sæuas, & vincula dura, post illusiones, & verbera, post aceti, & C fellis pocula mixta, post supplicia crucis, & vulnera, postremò post ipsam mortem, & inferos: surrexit de suo funere caro noua, rediuiua phœnicis, quam vltimus sol, & cinname coxerant pietatis. Redit ab occiduo orbe latens vita, & in monte salus seruata resurgit, pulchtior reditura post funus. Quid cœnam illam liberalem commemorem, vbi tingebat discipulus mendax digitum? Edebat cum pane cædem, & sorbebat cum sanguine potionem. O crudele proditoris conuiuium, rogo, quibus oculis aspiciebat, quem sub dente premebat? Parricida pariter, & conuiua vendidit argento dominum, fecit de magistro ferale commercium. Accepit aurum, & perdidit deum. Ipse autem Iudas inter epulas carnifex, inter nectareos cibos amarus vipeream eruentat animam: & cæcum alit sub pectore vulnus. Accepit mox a Christo bucellam, quam malè sibi conscia mēs ferre non potuit. Cucurrit ad Iudæos. Pensat in precio mortem suam, qui dum alienum sanguinem vendit, proprio laqueo disperijt. Ecce traditur Christus, ducitur, ecce flagellatur, ecce suspenditur. Quid tibi profuit, ô Iuda, vt mortem alienam tuo sanguine mercareris? Christus rediuit ab inferis, & tu in pœna torqueris. Illi nihil nocuisti, tu verò corpus simul, & animam D perdidisti. Cur Iudæa ferox, quem occideres, comparasti? Si seruares tibi, quod emeras: non perderes, quod habebas. Tollis de innocente consilium: ducis sicut ouem ad gladium? cruentas membra? diuidis vestimenta? Quid lucri inuenisti, quia sic sæuisti? Ecce Christus ex Oceano mortis, tanquā roseum iubar ascendit, & super te sūnera caligo permansit. Aspice Solē nostrū radiare. Vbi est quod dudū figebas in cruce? Spinas etiā capiti eius, & coronam de vepribus texuisti, acetū quoq; amaro felle propinasti cōmixtū. Ille tamē accepit non quod bibere, sed quod potius reprobaret: deniq; gustauit merum tuum, & amputauit fructuum tuum. Ego, inquit, plantaui te vineam fructiferam totam. Quō conuersa es in amaritudinem vitis alienæ? Sustinui, vt faceret vuas, fecit autem spinas. Ruit sobitò nox medio die, & mortem domini omnis creatura, ne videret, effugit. Texit faciem suā lugubri nube omne cœlum, & totus orbis tenebris obuolutus occultauit vultum suum, ne videret in cruce dominum suum. Elementa ipsa turbantur & rugiunt, saxa rumpuntur, sepulcra patescunt, mortui reuiuiscunt. Factum est in terra chaos, timet omnis natura periculū, E & Iudæa perficit parricidiū. Vnus erat latro, & corpore & mente proximus, alter alteri quidem vicinus, sed multum corde diuisus. Pendebat Christus in medio, & tanquàm rex fulgebat in throno. Confitebat vnus, & honorificabat, alter incredulus blasphemabat. Iudex modò dictat vni suīam alteri porrigit indulgentiam. O mira rerū conuersio, latro credit, & Iudæa fremit. Fecit latro de cruce impetū, & intrauit paradisum rhomphæa flāmea circundatum. Iudæa verò amisit lumen, quando perdidit Solem sicut scriptū est: Supercecidit ignis & non viderunt Solem. O violētum latronem, o artificiosæ effractionis vim. Ipsum clauicularium tenuit, & per ipsum ad paradisi interiora peruenit. Ecce surrexit hodie Christus, & post supplicia multa illæso corpore coruscauit. Non eum vmbrosa vorago, non ærea claustra, non indomabilis mors morte oppressit. Diræ cessere formæ, imperiumque omne succubuit. Non ibi præsente Christo vltrices flammæ, non sæua supplicia resonabant. Gemitus ille tristis, omnisque luctuosus clangor obstupuit: captiuorum dirupta sunt vincula: nox ipsa, infernusque resplenduit. Vomuerunt anfractus ca F uernarum captiuos, & animas lapsorum iam tenues antra cęca de suis custodiis

Esa. 5. a

Psl. 57. b

dijs laxauerūt. Ceciderunt ferales illę cruetæ manus, atq; rubiginosi tortores viso domino tremuerunt. Cœperūt sentire quod fecerant, & suis se pœnis carnificina torquebat. Mox resolutos populos reducit Christus in lucem, alloquitur saucios, reficit fatigatos: O mea quōdam, inquit, creatura, ô opificium meum: nō te ea sorte cōdideram, vt in has plagas, & in hæc exitia peruenires. Paradisum tibi paraueram, nō infernum. Delicias pręparaui, vitamq; beatam, non mortē constitui. Ecce quò te perduxi, & huc me descendere compulisti, vt paululùm de maiestate humilis ad hunc carcerem hucusq; venirem. Dum ergo te de his tenebris, & tormentis liberatem, iudicem me esse tua culpa fecit: vt te ita dere linquerem, necessitas delicti tui compulit. Quid agerem iustus, nisi damnarectur iniustus? Si te per potentiam eriperem, iustitiā vtique amisissem. Coactus sum amore tui pugnare cum aduersario tuo. Sustinui angustias vteri virginalis, accepi sortem tuā, auspicatus sum infantiam, iacui in præsepio: fleui, dormiui, creui, esuriem sitimque G sustinui. Quæ fuit, rogo, tanta cupiditas pomi, vt meorum præceptorum obliti, inter ipsa primordia periretis? Debui quidē ingratos æternis donare supplicijs: sed fateor, vicit me pietas. Nō angelum misi, sed ego ipse propter te descēdi. Permisi me occidi, & sic ad istos inferos veni. Exite nunc vincti, exurgite miseri, respirate captiui. Ecce vobis ignota lux fulgeo, ecce rores infundo, ecce nodos omnes catenasq; dirumpo. Ecce tartareas sedes, noctemq; profundam, fœtidumq; chaos exterminio. Sufficiant exactæ pœnæ. Fouebit vos semper maiestas mea, cū in cœlo fuerit caro mea.

Item eiusdem, de eodem.

DOmini resurrectio induxit mundo lætitiam, quantò fulget in aspectu, tantò feruet in affectu. Vetus homo migrauit, nouus aduenit. Præuaricatio Adæ confusa est, cum nobis gratia Christi donata est. Dudū catena erroris trahebat animas miserorum, nunc charitatis vinculum Redemptos ducit ad cœlum. Erubuit diabolus in furoribus suis. Christus occiditur, & mundus ab erroribus liberatur. Christus resurgit, & hostis euanuit. Miracula virtutū H apparuerunt, vt homines perfidi confunderentur, & vt perditi redimerentur. Quātùm mœret luctibus synagoga Iudęorum, tantùm iucundatur ecclesia Christianorum. Triumphemus in Christo, qui nobis donauit misericordiæ medicinam, dū per lignum tribuit trophæa gloriosa. Iudas vē didit dominum suum, Petrus negauit magistrum, latro confitetur Christum: Iudas desperauit, Petrus titubauit, latro paradisum meruit. Inter traditorem, mercatorēq; sanguinis Christi, & negatorem magistri, & confessionem latronis, signaculum meruimus Redemptoris. Sufficiant charitati vestræ, quæ pro eruditionibus animarum dedit dominus deus.

Item eiusdem, de eodem.

FRatres, quàm preciosa, & grata hodie ecclesia nobis inclaruit: & totius anni diebus alacrior dies hodierna refulsit. Non de vsitatis Solis curriculis illuminata præclarius, sed de lumine agni resurgētis illustrata sublimius. Hodie.n. sol iustitiæ Christus ascendit euangelizatis sanctorum animis, ab inferis eleuans secū corpora sanctorum tanquàm chorus syderū spiritalium. Enituit Hierusalē, in qua visi I sunt resurgentes, enitescit ecclesia, in qua præfulgent renascentes: & illi testes, & isti testes. Solis resurgentis illi testes, Solis in aqua, & spiritu baptizātis isti testes. Et ideò Psl. 117. d pulsemus citharam Dauid, canentis: Hic est dies, quem fecit dominus, exultemus & iocundemur in eo. Contemplemur hunc diem, qualem noctem habuerit genitricē. Nox planè hæc cœlum luminaribus imitatur, immo verò hac ipsa nocte cœlum terraq; collætantur. Nox bonę parturitionis, nox sanctæ regenerationis, geminum noctis huius video vterum: quia & geminū agnosco partum. Commouit tunc nox ista vterum parturiendo corpora resurgentiū: commouet nunc valuam suam renouando animas innocentium nox, de qua dicitur: Et nox tanquàm dies illuminabitur. Psl. 138. b Ab ipsa est dies, quē fecit dūs, dies dūicus, Alij diem panis, alij dicunt diem lucis. De hac tripartita diei nuncupatione, producamus gaudiorum tubæ clangorem. Dies dominicus, dies (inquā) regalis, in quo imperator ascendit ab inferis. Hesterno die agonizabamus tanquàm sperantes regem, hodie

Universidad de Deusto Biblioteca

hodie lætemur suscipientes imperatorem. Et ideò hesternus dies non fuit ieiunationis, sed expectationis. Nunquàm aliquis
K sensit ieiunij laborem, sed omnes tãquàm sibi parabant læti refectionem. Quemadmodum si iudex speratur ad patriam rediturus, nonne totius ordinis viri, principes ciuitatis, dum meditãtur cantica in occursum iudicis venientis, longius per momenta portis procedunt: & dum sperant, ieiunant: dum ieiunant, refectionem parant. Sic hesterno die, veluti in expectatione iudicis salutaris, agonizabamur parando, sed delectabamur ieiunando. Suscepimus regem, & reficimur per gratiam salutarẽ. Et rectè dies dicitur panis, qa in eo nouimus panem resurrectionis cęlestis. Hodie enim processit panis in veritate, qui sicut crystallũ mittebatur de nubibus prophetiæ. Clamat.n. Dauid in voce Psalmi, dicens: Qui
Ps. 147. b emittit crystallũ suam, sicut frustra panis. De ore.n prophetarum, tanquàm de nubibus sanctis descendebant niues, descendebat ros in vellus, quasi in crystallum spiritalem: vt per frustra panis consumptæ prophetiæ, integrum sacramenti conficerent panem. Splendebat elapsa crystallus de ore prophetantium, & salutare panificabatur nobis verbum crystallica prophetiæ fermẽtatione firmatum. Destitit iam crystallum
L prophetiæ, quia paratum nos gustauimus panem. Et gustando ipsum panem non sicut Adam vidimus propriam nuditatem, quando nuditas nostra tecta est per huius
Esa. 9. a diei claritatem. Et rectè dies dicitur lucis, in quo fugerunt tenebræ cæcitatis. Exclamauerunt, qui erãt in tenebris, quia lumẽ viderunt magnum: & qui erant in regione vmbræ mortis, lux orta est eis. Lætetur terra, quia vidit nouam lucem. Lætẽtur angeli, quia donauit dominus peccatoribus claritatem. Contremuerunt inferi, insolitũ sustinendo splendorem: sicq; incuruatum est omne genu Christo domino cœlestiũ, & terrestrium, & infernorum. Omnia ergo nobiscum hodie contriumphant. Angelorum apparitio festa nobiscum solemnia concelebrat. Archangeli, throni, virtutes, dominationes, Cherubin, & Seraphin lętitiæ choros ducunt, dum nos tractamus Paschæ mysteriũ. Innitamur hodie in angelis splendore non vestium, sed cantico rum. Ideò & nos cantemus cantilenam, cantantes cantica cœlestia, quæ humana adhuc cantare non potest lingua. Ideò lætentur cœli, & exultet terra. Exultemus do Luc. 1. c
mino, sed in tremore, non remissa securitate: quia & beatus Ioãnes præcursor exul- M
tauit in vtero matris, sed qui vinum non bibit, præcepto Angeli Gabrielis. Nos autem quia infirmi sumus, sobriè bibamus, modum non excedamus, vt lætitia nostra cum moderatione nullam sentiat corporis tempestatem: sed per sobrietatis serenitatem, portum intremus salutarem. Accepimus ieiuniorum palmã? Festiuitatis non amittamus victoriam: quam nobis tribuat dominus Iesus Christus adiuuando, qui vicit in nobis patiendo: vt digno carmine triumphemus cantantes, Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors aculeus tuus? Vbi Osęe. 13
est inferne victoria tua, quia captiuata est d &. 1.
captiuitas tua? Omnes canamus halleluia: Co. 15. c
& idcircò propter diei lætitiam, conuertamur ad Christi clementiam.

Item eiusdem, de eodem.

MAria veniens ad Christi domini monumentum, appellat dominum hortulanum: quia infantium plantaria floruerunt. Ecce lilia renatorum ornãt altare dominicum, candidis turbis gaudiorum: ecce lilia noua de fonte plantata, quia isti sunt Apo. 22
qui lauerunt stolas suas, & candidas eas fe- c
cerunt in sanguine agni, qui tollit peccata mundi. Ecce surrexit caro Christi, & flos campi de scrobe sepulchri: & apparuit in horto lilium conuallium, cum ad sepul- A
chri nouam scrobem gaudiorum nuncij descendunt angelorum. Venit Maria sepulturæ portans aromata, & inuenit in sepulchro suauia resurrectionis vnguenta. Non vt vngeret corpus dominicum, sed vt chrismate perfunderet capita renatorum. Venit ad monumẽtum, æstimat clausum, & inuenit ad ianuam sepulchri vela pendentia linteorum. Dicunt ei angeli, Mulier, quid ploras? quem quæris? Iesum quę- Ioã. 20.
ris intra petram, qui iam confregit mortis c
gehennam? Quẽ quæris Maria, plantatã vitem veram? Ecce de palmitibus mortuorum paratur tibi in horto renouata vindemia. Non audisti Dauid prophetam dicen tem: Filij tui sicut nouellæ oliuarum? Ecce Ps. 127.
sunt circa altare dominicum infantes per a
medium florescentes aquarum: quia isti desiderauerũt, sicut ceruus ad fontes aquarum.

rum. Quid est ergo Maria? Quem queris? Nõ est hic. Surrexit.n. sicut dixerat vobis. vide, aspice linteamina, nil est, quod terreat. Linteamina enim Christi, sepultura est peccati tui: vnde extergas lachrymas luctus tui, & sudorẽ refrigeres desiderii tui. Videbis in paradiso, quem quæris in mo-
B numento, accessit, recessit, profecit: quem quærebat, inuenit. Aspicit, & ęstimat hortulanum: quia verè ab ipso suscepit noua plantaria renatorum. Domine, inquit, requiro à te, edoce me. Etsi æstimo hortulanum, non facio calumniam, dum requiro
Ioã. 20. d vitam meam. Si tu sustulisti dominum meum, indica vbi posuisti eum. Nunquid vidisti, quem dilexit anima mea? Si tu es fur corporis domini mei, esto consolator luctus mei. Si tulisti eum patiamur simul: & de te, & de me gaudebit genus humanum. Si tulisti, non auaritia appetisti, sed misericordiam dilexisti. Tantùm per te ostende locum, ego paro humeros meos, & tollo tecum. Stat hortulanus, & tacet. O verè hortulanus dominus Christus, qui leuauit plantaria de gehenna, quæ antiqua obruerat sepultura. O verè hortulanus, qui eradicauit mortem, & introduxit secum ad paradisum latronem. O hortulanus, vilis quidem specie, sed dulcis in vo ce. Iam simplex est horti ianua: nulla ibi de terrore custodia, ideò libenter interrogat secura Maria. Suspicor, inquit, quia Iudæi tulerũt dominũ meum, & nescio vbi posuerunt eum: sed quia te video, te interrogo, à te discere desidero quod requiro. Et dominus Mariæ dat vocem, & indicat
C veritatem, Labia iusti distillant melle, & obumbrantur vnguenta Mariæ. Quæ cũ meliorem accepisset odorẽ, exclamauit in voce, Rabboni? quod interpretatur, magister. Et adorauit eum: & fundens lachrymas, & quærens tenere genua eius, dicit
Ibidem ad eam Iesus: Noli me tangere, nondum ascendi ad patrem meum: hoc est, iam fide viuis spiritusque te viuificat. Resurgit Christus à mortuis, credi debet, non tangi. Qui eius desiderant tenere genua, accedãt ad eius altaria. Noli me tangere, necdum enim ascendi ad patrem meum. Et illa dixit: Domine, quare non mihi permittis, vt te tangam: vel fimbriam vestimẽtorum tuorum ego non debeo tangere, quã tangebant ægroti, & sanabantur? Tu in ligno pependisti, & in sepulchrio iacuisti, tu paradisum reserasti. Admitte me ad hortum deliciatũ tuarum. Sanasti Heuam, exhilara Mariam: ostende mihi vitem tuam, lætifica me de vindemia tua. Et dominus, Vade, inquit, ad palmites meos apostolos, vt occurrant in Galilæam: & ibi tibi apparebit plena vindemia. Ecce igitur de Christo resurgente, & de sarmentis apostolicis triumphauit Galilæa. Ecce de domino, & infantibus tãquàm de vite, & palmitibus, hodie lætatur nostra mẽ catholica ecclesia. D

Item eiusdem, de eodem.

LIcèt omnes solemnitates, dilectissimi, quæ in ecclesijs pro dei honore celebrãtur, sanctæ sint, atque venerabiles: tamen hodierna dominicæ resurrectionis dies peculiarem festiuitatem habet. Ideò vtique, quia omnes alij dies viuentium in se tantum continent gaudium: hæc etiam lætitiam defunctorum. Cõmunis est ergo infernis simul, ac supernis ista festiuitas: qa resurgens dominus à mortuis, & illic festiuitatẽ dedit, vbi mortẽ vicit: & istic vbi victor à morte remeauit. Et ideò benè Psalmista loquitur de hac peculiariter die, dicens: Hic est dies, quem fecit dominus, Ps. 117.
exultemus & lætemur in eo. Prænuncians d
enim Dominicam resurrectionem, non supernis tantùm, sed & infernis, diem salutiferæ exultationis indixit. Descendente in tenebrosam inferorum caliginem domino, etiam illic tunc, absque dubio, dies splendidissimus fuit: vbi saluator illuxit. Vnde pulchrè euangelista, qui modò lectus est, Et lux, inquit, in tenebris lucet, & Ioã. 1. a
tenebræ eam non comprehenderũt. Quia licèt in tenebras dominus descenderit: tenebrarum tamen obscura non sensit. Te- E
nuit in illo noctis horrore inuiolabilem maiestatis suæ splendorem: luxit sempiternæ naturæ splendore, ac sic non lux à nocte, sed nox à luce superata est. Lætemur ergo dilectissimi, & exultemus in domino: hodie enim nobis data est à domino lux salutis secundum illud, quod idem Psalmista in consequentibus ait: Deus do Ps. 11. d
minus & illuxit nobis. Et quid adhuc addidit, Constituite, inquit, diem solemnem in constequentationibus, [vsque ad cornu [ἐν τοῖς
altaris? Completum etiam hoc hodie in πυκά-
ecclesia dei video. Nam cum vsque ad cor ξουσιν,
nu altaris omnia religiosis conuentibus

quo loco Hebræi legunt, בְּרִנָּה pro quo Hiero. ī frondosis, cui cōcinit ecclesiā, in condēsis, sanè עב densum quid ac spissum indicat verbum עָבָה

Ps.125.a

plena sint: ipsam scripturam sanctæ ecclesiæ plenitudo complevit. Dies ergo hic dilecti, dies est resurrectionis, & vitæ. Reddit eū per quadragesimā, gratiorē delectabilior fidei gratulatio: qua ad tristitiam reorum iuncti sunt dies remissionum: vt patientiam vtiq; statim remuneratio consequatur, ꝓm illud: Qui seminant in lachrymis in gaudio metent. Quicunq; ergo seminastis in lachrymis, capite præmia exultationis. Sciat se vnusquisq; quò maiora seminauit semina fletuū, maiores fructus capere gaudiorū. Species ergo futurarū beatitudinum iā in præsentibus continetur. Sicut.n. nunc est relaxatio post districtionē, sic in futuro erit requies post laborem. Vnde obsecro dilectissimi, cū vniuersam ecclesiā: præcipuè tū vos, qui in nouam salutem regenerati candida indumēta sumpsistis, vt munus quod accepistis, purum immaculatumq; teneatis: vt nitorē vestitū habitus etiam in conuersatione seruetis: & tam candida sint corda vestra, quā vestimenta vestra. Audistis euangelistam dicentem hodie, ꝓ quicunq; in deum credunt, hi filij sunt dei. Dedit.n. inquit, filios Dei fieri his, qui non ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neq; ex voluntate viri: sed ex deo nati sunt. Ergo & vos non estis nunc ex carnis conceptu æditi: sed ex deo patre generati. Superest vt conseruetis, per sanctæ vitæ conuersationē, sanctæ regenerationis dignitatem, & verè iuxta id quod Apostolus ait: Sicut modò geniti infantes rationabiles sine dolo, lac concupiscite, vt in eo crescatis in salutē. Et pax dei quę exuperat oēm sensum custodiat corda, & corpora vestra: per dūm nostrum Iesum Christum, qui cū patre, & Spiritusancto viuit, & regnat in secula seculorum, Amen.

Ioā. 1.a

F

1.Pet.2.a

Phi.4.b

G

Item eiusdem, de eodem.

[ρεῦφυτον nonā plantatum.i. recens in Christo regenerati per baptismum intelligit.

PAschalis solēnitas dilectissimi hodierna festiuitate concluditur: & ideò hodie etiam neophytorum [habitus cōmutatur, ita tamen vt candor, qui de habitu deponitur, semper in corde teneatur, in qua quidem re obtinendą præmium id nobis, iam nunc agendum est dilectissimi: vt quia quinquagesimæ dies sunt: id est, indulgentię, & remissionis: ita nobis sanctorum dierū festiuitas agatur, vt relaxatione corporū, puritas nō corrumpatur animorum: sed potius abstinētes ab omni luxu, ebrietate, lasciuia, dantes operam sobriæ remissioni, ac sanctæ synceritati, id efficere tentemus: vt quicquid nunc corporali abstinentia non adipiscimur, mentium puritate quęramus: & sanè debemus hoc nō vtilitati tantùm nostræ, & saluti, sed etiam festiuitati ipsi ac tēpori. His.n. diebus dūs post resurrectionem videndum se apostolis suis, tenendū, amplectendum, perfruendumq; concessit. Vnde cū solennitas quinquagesimæ, & ex eo constet, ꝓ nunc dominus cum discipulis præsens fuit: scire nos conuenit, ꝓ ita demum nos verè solennes sumus, si solennitate sic vtimur, vt præsentem deum habere mereamur. Quæris fortè vnde id fieri, aut qūo possit, vt deus præsens sit? neq; te admiratio rei huius ac magnitudo deterreat: actus tātùm nostros, & conscientias cogitate: nam res hæc in sola vitæ probitate consistit. Scitote, qđ si vos præsentiæ dei iam dignos redditis: præsentem deum iam habere cœpistis. Inuocantes se deus sequitur, & trahit, & non repugnat. Sanctos diligit, flagitiosos fugit. Nemo de possibilitate rei huius cōqueratur. Is.n. præsentem dūm non habet, qui dominum abesse compellit. Nemo absentiā Christi sustinet, nisi qui præsentiam non requirit. Multi sequi putant, sed aliud est verè quærere, aliud præsumptionem habere quærentis. Nonnulli.n. ex fratrum nostrorum numero dilectissimi festiuos se esse dubitant, nisi gulæ, nisi ventri, nisi luxuriæ satisfecerint. Dicendum nobis cum libertate est: Nō est hoc fratres festiuitatem colere dei, sed coinquinare. Vultis ergo scire, quid sit hominem festiuum esse? Imitamini in aliquo illos, qui primi hac festiuitate vsi sunt, dico sanctos dei: quorum semper fuerunt, vt legimus, dies sobrij, noctes pudicæ, sanctæ vigiliæ, sopor castus, actus probi, conuersatio honesta, vita sibi ex omni parte consentiens, neq; illos sequamur: quorum, vt Apostolus ait, finis est interitus: quorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt. Hi enim dilectissimi diuinis solennitatibus non intersunt. Hi sacræ diei festa non sapiunt. Quanuis enim pręsens esse videatur, re tamen abest: qui conuersatione disiunctus est. Horum lętitia dilectissimi lachrymabilis: horum exultatio luctuosa, non placans dominum, sed exacerbans: quia

H

I

Phi.3.d

quia quamlibet, qui solennitatem pro honore diuino celebrare se credat: festiuitatē dei quod in probris agit, iniuria est. Vultis scire me verum dicere? audite de hoc loquentem deum: Si attuleritis, inquit, similaginem, vanum est: incensum abominatio est mihi. Neomenias vestras, & sabbatha vestra odit anima mea. O infelix, miserandaque perditio. Et qua tandem alia re placere deo poterunt, cum ipsi diuini cultus latria displiceant? Quæ ergo his propiciandi reatus spes est: quibus propiciatio ipsa vertitur in reatū? Videtis ergo fratres quantum sit inter veram falsamq; festiuitatem discriminis. Aliud siquidem honor, aliud contumelia. Aliud placere deo, aliud offendere. Si vultis ergo vera solemnitate vti, si veris gaudijs frui, gaudete, vt Apostolus ait. Sed gaudete in domino, semper. Si cur enim quædā, vt scitis, sunt turpia gaudia: ita qui in domino vult gaudere, flagitiosa oportet gaudia non requirat. Et nolite, inq̄t Apostolus, inebriari vino, in quo est luxuria: sed impleamini Spiritusancto, loquentes nobismetipsis: in hymnis & canticis spiritualibus, cantantes, & psallentes in cordibus vestris domino. Hæc est firma mentium lætitia, & vera. Hæc exultatio sancta, hęc Deo digna festiuitas. Sic planè solemnes simus: sic in aliqua apostolorum similitudine festa celebremus. Sic etiam illud apostolicum munus assequamur, vt præsentem deum habere mereamur.

Esai.1.d

K

Phi.4.a

Eph.5.d

Item eiusdem, de eodem.

POst dies octo dierum, erant discipuli eius intus, & Thomas ille, qui tunc cum eis non fuerat, quando gauisi sunt discipuli viso domino: & qui referentibus posteà discipulis dixerat, nisi videro fixuram clauorum, & mittam digitum meum in latus eius, non credam. Hoc ergo hodie, id est, octauo post resurrectionē die, cum discipulis reliquis posito, venit Iesus, ianuis clausis. Sic oportuit venire, vbi cor incredulitate clausum erat, fidei luce reserandum. Non immeritò ergo etiam octauus dies pari aut penè pari deuotione celebratur: qua ille celebratus est, à quo octauus iste numeratur. In illo enim resurrectio acta, in hoc confirmata est, nec minus dura atque tenebrosa hic incredelitatis ianua, quàm illic inferni porta perrumpitur. Venit ergo, inquit, Iesus ianuis clausis. Est quod nos quoque, cum Thoma dubitemus, nisi facta respiciamus authoris. Sed si Deum esse, de quo loquimur, cogitemus, cui nihil inuium, cui humanum quoque pectus peruium confitemur: cuius hoc idem corpus clausis ostijs in ipsa statim salutatione, Pax vobis, cōspicuū spectabatur discipulis hæc si indubia fide credimus, ab omni qōnis scrupulo liberamur. Hanc ergo nobis fidem afferat, hanc à nobis reposcat, hanc in nobis inueniat, hanc relinquat. *Deinde dicit Thomæ: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis.* Non est meum, meos ludificare phantasmate, vanam imaginem visus si timet, veritatem corporis manus, & digitus exploret. Potest fortasse aliqua oculos caligo decipere, palpatio corporalis verum corpus agnoscat. Spiritus, inquit, carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Quod ostia clausa penetraui sola est virtus diuini spiritus, non sola carnis substantia. Alioquin quid profuit me suscepisse hominem, si piguit suscitasset? Respondeamus ergo & nos, & fateamur cum Thoma id, quod miraculum diuinæ virtutis exposcit. *Tu dominus meus, & Deus meus.* Nobis enim ille dubitauit, nobis explorauit, nobis credidit, nobis in illo dominus manus & lateris vulnera contrectanda permisit. *Dicit ei Iesus: Quia vidisti me, credidisti: beati qui non viderunt, & crediderunt.* Habemus igitur & firmitatem palpata credentium, & beatitudinem non visa credentium. Scripta sunt, inquit vt credamus quia Iesus est Christus filius dei: & vt credentes, vitam habeamus in nomine eius. De consequenti verò, quam modò audiuimus, manifestatione eius, illud aduertisse sufficiet: quòd qui nocte tota in uanum retia, arbitrio suo missa indifferenter incerto latere detraxerunt: in verbo domini luce iam reddita, missa in dextrum latus plena traxerunt. Illud verò quod in hac eadem manifestatione, cum discipulis, sicut alijs etiam euangelij locis ante passionem refertur, cibum sumpsit, suspicionem phantasiæ penitus auertit. Neque enim post resurrectionem corpus illud sustentaculis ciborum indiguisse credendum est: quod iam maiestas sola vegetabat. Traxerunt

L

Ioā.20.f

M

Lu.24.f

Ioā.20.g

A

Universidad de Deusto Biblioteca

runt ergo in terrā rete, plenum non promiscuis, sed magnis piscibus: ex quibus nullū ꝓiceret electio. Quid aūt significet, tā sublimis ista piscatio, & quia nō est scissum rete, sequētia declarāt. Sic si trahūtur retia, quę in dei verbo ac voluntate mittūtur, captura magna est, scissura nulla. Illi piscatores erāt, qbus Saluator dixe-
Mat.4.c rat, Venite post me, & faciā vos fieri piscatores hominū. Quę ergo istis hominū piscatoribus retia, nisi doctrina firmissima veritatis, quā mēdacij scissura nō violat? Monet me in istis piscatorū verbis consentiēs alterius loci relatio. Nā simpliciter in passione domini refertur tunicā ip-
Io.19.d sius ab his, qui sibi vestimenta eius diuidebāt, nō fuisse scissam. Ergo nec doctrina apostolica, quæ in his apostolorum retibus figuratur, nec vestis dominica pati unquā pōt scissuræ vllius fœda dispēdia. Vbicūq; igitur aliqua doctrinæ scissura cōspicitur, ibi nō pōt dominica vestis, nec magnorū, vt ait, pisciū captura cognosci.
B Cauete itaq; dilectissimi, scissa illa ab integritate catholicæ fidei hæreticorū dogmata. Dominū nisi integra vestis nō capit, fideles domino non nisi integritatis captura cōstringat. Cauete dilectissimi: multæ.n. scissuræ sunt, nequis aliquando ad schismatum pannos, ab huius vestis integritate desciscat. Multi fidelium in captiuitatem deueniunt, multi hæreticos dominos sustinere coguntur. Sed si nō cogūtur ad sacrificia, quid refert si coguntur ad sacrilegia? Sit ergo fidelibus etiā in captiuitate corporis, fidei libera, priuata confessio. Hæc in singulis, & quod peius est, frequēs ac familiaris est. Captiuitatis persecutio, si non desit fides, pōt imputari martyriū, per dominū nostrū Iesum Christū, cui est cū patre, & Spiritusancto honor, & gloria, in secula seculorum, Amen.

De ascensione domini sermo.

QVando de cruce nostra processit oratio, foris ciuitatem, solemnitatem celebrauimus: & nunc quando de crucifixi ascensione tractamus, præclarū diem & omni lætitia coruscantem, fines ciuitatis egressi, summa cum gratulatione celebra-
C mus. Et hoc non ad contumeliam ciuitatis, sed ad honorem obseruatur sanctorū, nec nos causa dissimulationis accusent dicentes, quod pro domino sensimus vniuersa tormenta, vexātium manibus nostra vidimus ossa carne nudata, patientia nostra tortor cessit iratus, libēti animo pro Christo noster sanguis effusus est, decisa capita sunt ꝓ eius gloria. Hęc omnia meruimus sustinere, nec mysteriorum arcana in nostris tabernaculis celebrantur. Ideò dilectissimi fratres, hodie ad loca cōuenimus beatorū, ad sanctorū habitacula festinamus, vt conuentus noster, ipsorum quoq; præsentia clarior redderetur: non.n. in hoc theatro martyres tantùm præsunt, sed & angelorum instantia locus decoratur. Nā & angeli præsunt: & si martyres videre desideras, si angelos cupis īspicere, aperi oculos fidei, illud tibi theatrum facilè demonstratur. Nā cum in omni aere angelorum multitudo versatur, multò magis in ecclesia, multò amplius hodierno die, qñ eorum dñs ascendit in cœlum. Et vt scias, ꝙ angeli vbique versantur, audi quod Paulus fœmineo pudori prospiciens ait, De-
1.Co.11 bent mulieres velamē habere supra caput
b propter angelos. Et iterū Iacob: angelus,
D ait, qui liberauit me à iuuentute mea. Et
Ge.48.e illi, qui cū apostolis erant, aiunt ad Herodē, Angelus ipsius est. Et Iacob, Vidi, inqt castra angelorū. Et meritò angelorū castra
Ibi.32.a videbātur in terra. Nam sicut Imperatoris optimi prouisione vrbes omnes, vniuersæ ciuitates, castella singula, manu militari aduersus hostilem muniuntur aduētum, & omnia loco diligenter armātur, ne barbarica incursione deleantur: ita & Deus quoniam barbara, & agresti mente rabientes dæmones, ad pacis euersionem vbique versantur, ad tutelam nostram constituit exercitus angelorum, vt eorum præsentia dæmonum confringatur audacia, & per eos nobis pacis gratia ministretur. Vides quòd & angeli præsunt, consistunt martyres, & vbique nobis præparantur auxilia? quid igitur miserius illis est, qui conuentum istum splendidum derelinquunt? & quid vobis beatius, qui ad tantam solēnitatem concurrere voluistis? Sed fortissima martyrum facta alio tempo declaremus, & ad propositum redeamus. Hodierna die dilectissimi fratres, deo sumus mira reconciliatione sociati, hodierna die humanum genus cœlestem misericordiam meruisse cognoscitur, hodie uetus illud iurgium dissolutum est, sedatum pristinum

num bellum, hodie nobis pax miranda
E donata est, quę nunquam sperabatur posse concedi: nam nulla spes erat deum humanæ velle reconciliari naturæ, non quia dominus inhumanus, sed quia seruus negligentia videbatur oppressus, nō quia crudelis dominus, sed quia contumax seruus est. Vis audire, quòd nostro vitio deus ad commotionem non prouocatus est, quòd nostra culpa mansuetus dominus videtur iratus? disce singula, & rationem causæ cognosce, vt cum sedatum senseris bellū, iurgium dissolutum, & humanū genus summo honore decoratum, diuinam gratiam, misericordiamq; merearis, & perpetua deū benedictione sanctifices. Aliquando deus de humani generis confusione cogitauit, & intantum eius ira processit, vt viros & fœminas, senes & iuuenes, feras & pecora
Ge.6.b lucis priuare disposuisset aspectu. Et audi diuinæ verba sententię: Delebo, inquit, hominem, quem feci, à facie terræ, & bestias & pecora, quoniā recogitaui, quia feci hominem. Et vt scias quia humana ei nō fuit exosa natura, sed malitiæ nostræ ferebat
F horrorē: postquàm dixit, delebo hominē, quem feci, à facie terræ, dicit ad hominem, Tempus omnis hominis venit ad me. Et si hominē haberet exosum, non loqueretur ad hominem, nec dignum eū suo sermone fecisset, nec diuinum eum percipere cōcessisset auditum. Sed vide dei misericordiam. Hominem quadam satisfactione cōsolatur, & causas ei futurę calamitatis enarrat, non vt homo causas discat, sed vt narrando alijs multos meliores efficiat. Quod dicebam, hoc est, intantum humanum genus pessimè conuersabatur, vt ipsius terræ habitatione carere speraretur. Sed & nos qui & terra videbamur indigni, hodie eleuati sumus ad cœlū. Qui nec terrestria merebamur, cœleste regnum meruimus possidere. Cœlorum trāsiuimus fines, & ipsa sede regali decoramur. Et natura, cuius causa Cherubin seruabat paradisum, à Cherubin summo cum honore suscepta est. Sed hoc mirabile quemadmodum factum est, videamus: & quemadmodum nos qui tantam offenderamus clementiam, vt & terrestribus priuaremur, excelsa tenuimus, & alta meruimus possidere, quemadmodū sedatum iurgium, & illa videatur ira sublata. Disce ꝙ non nostra deprecatione, qui eum offenderamus, sed postulatu eius, qui iustè fuerat nobis iratus, pax facta est. Pro
G Christo nanq;, ait, legatione fungimur, tā-
2.Co.5. quàm deo rogante per nos. Quid hoc est?
d ipse rogat qui iniuriam passus est? Valde inquit, nam deus clemens est, & ipse tanq̄ pater misericors, deprecatur. Et vide q̄ medius est, qui reconciliator accessit. Non angelus, non archangelus, sed ipse filius deprecatur. Et sicut duobus iurgio separatis, vnus in medio positus, altercantium litē, discordiamq; dissoluit: ita & Christus fecit. Deus nobis iustè irascebatur, & contēnebamus iratum, & clementem dominum declinabamus, & se medium Christus ingessit, & sociauit vtranq; naturam. Et nobis quod imminebat a patre supplicium, ipse sustinuit. Vis discere quod & inde supplicium, & ex hinc insultationem ipse sustinuit? Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum. Vi- Gal.3.b
des quod imminens cœleste supplicium ipse sustinuit? disce, quòd & terrestrem insultationem ipse tolerauit, cum dixit, Oppro Ps.68.b
bria insultantium ceciderunt super me. Vi & Ro.
des quemadmodum sedauit iurgium, quē- 15.a
admodum legem ipse dissoluit, nec antè discessit, sed multa fecit, multa sustinuit, vt inimicum reconciliaret, & hostem deo sociaret, & amicum faceret, qui multo tempore fuerat inimicus. Et horum omnium H
beneficiorum hodiernus dies materia fuit, & tanquàm primitias naturæ nostræ Deo dedit. Et sicut de campis, ac segetibus deco ratis, siquis collectas spicas obtulerit Deo, omnem campo benedictionem reportare perspicitur: sic & Christus per illud corpus fecit benedici nostram naturā. Sed cur nō omnem naturam leuauit ad cœlum? Scilicet quia non videntur esse primitiæ, cū totum offertur, sed cùm breue offertur. Breui.n. oblatione totum benedicitur. Sed inquis, Si primitiæ sunt, primum factum hominem ad cœlum debuerat eleuare: Primitiæ nanq; sunt, quod primùm offertur. Primum quod pullulat, non est hoc primitię. Nam imbecillis fructus nullus est, sed fortis & validus ipse debet offerri. Quia igitur ille fructus peccato fuerat alligatus, & peccati crimine tenebatur: ideò nō leuatus est, licèt prior factus esse videatur, sed is, qui posteà factus est. Et vt discas, quòd ille
fructus primitias facit, qui robustus, & va- Leu.19
e
lidus, & summa maturitate florescit, testi-
I monium te diuinæ iectionis poterit edocere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cere. Si intrabis in terram, quam dominus deus tuus tibi dabit, inquit Moses ad populum, & plantabis in ea oē lignū, quod facit fructum ad edēdum, tribus annis depurgabis fructum eius, quarto verò anno fructus sanctus erit domino. Ergo si primitiæ sunt, quod primò profertur, primi anni fructus domino debebamus offerre. Sed ille ait, tribus annis non purgabis fructum eius, sed dimittes illud, quia nondū arbor valida firmitate roboratur, nec fructus aliqua maturitate florescunt: sed quatus, inquit, annus sanctus erit domino. Vide legis conditoris prudentiam, fructum primum nec manducari permittit, neante deum quisquam eum percepisse videatur: nec offerri concessit, ne deo immaturus offeratur: sed dimitte, inquit, quia primus est: nec offeras, quia oblationi nondum dignus est fructus, nec accipienti conuenit immaturus. Et hęc vobis dicta sunt ,ppter corpus quod Christus obtulit: igitur nostræ naturæ primitias obtulit patri, & oblatum donum miratus est pater, quod & tanta dignitas offerebat, & quod offereba tur, nulla macula fœdabatur. Nam & suis manibus suscepit oblatum, & suæ sedis fecit esse participem, & quòd plus, ad partē
Ps. 109. suæ dexteræ collocauit. Cognoscamus, qs est ille, qui audiuit. Sede ad dexterā meā? quæ natura est, cui deus dixit, Esto meæ
K participeps sedis? Illa natura est, quæ audi-
Ge. 3. d uit, terra es, & in terram ibis. Nō enim ad omnem gloriam cęlos transisse sufficerat, non cum angelis stare: sed cœlos transiuit, supra Cherubin ascendit, vltra Seraphin eleuatur, nec antè sterit, nisi sedem dominicam meruisset. Vide quo spatio cœlum separatur à terra, immò terra quantò ab inferis est, & ipsum cœlum quantò ab altiore cœlo separatur, & de altiore cœlo ad angelos quantum spatij est, ad superiores etiam potestates, ad ipsam quoque dominicam sedem. Per hæc omnia natura nostra elauata est, vt homo qui loco tam humili tenebatur, vt descendere non posset vlterius, ad tam excelsam sedem eleuaretur, vt altius non posset ascendere. Et hæc ostendens Paulus dicebat: Qui descendit,
Eph. 4. b ipse est, qui ascendit. Et iterum: Descendit
Ibidem. ad inferiora terræ, & ascendit super omnes cœlos. Discite igitur, qui ascendit, & quæ natura leuata est. In hoc enim cupio remorari sermonem, vt humani generis commemorationem diuinam clementiam cū omni admiratione discamus, quę summum honorem, magnamq; gloriam nostræ naturæ largita est. Terra & cinis eramus, sed hoc nostrum vitium, sed naturæ imbecillilas fuit, irrationalibus insensatio L res fuimus. Comparatus nanq; est, ait, ho- Ps. 48. a mo iumentis insipiētibus, & similis factus est illis. Et peius est comparari, quàm nasci. Nam naturaliter non habere rationem tolerabile est, verùm rationis decoratione decoratum, irrationabili naturæ comparari, voluntatis est crimen. Et quando audis, quòd homo comparatus est iumentis: nō arbitreris, quòd eum irrationalibus similem voluit demonstrare, sed longè peiorē, non tantùm quia homines facti ad irrationabilia ad maiorem dementiam properauimus: (Et hoc significans Esaias dice- Esai. 1. a bat: Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepium domini sui, Israel autē non me cognouit) sed vt peiorem conuersationem erubescamus. Vbi enim abūdauit peccatum, superabundabit & gratia. Vides quòd iumentis irrationabiliores sui Ro. 5. a mus? cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepium domini sui. Vis & auibus nos irrationabiliores inueniri? Turtur, & hirundo, agri passeres agnouerunt tempora ingressus sui: populus verò meus Hie. 8. b non cognouit iudicia dei. Ecce iumentis, M ecce auibus deteriora sentimus, & irrationabiliora cogitamus. Vis amplius nostram inuenire naturam? Formicarum nobis gesta narrauit, & earum nobis imitationem Pro. 6. a ostendit, Vade nanque ad formicam, ò piger, & æmulare vias eius. Formicarum sumus facti discipuli, formicarum æmulatione viuimus, formicarum conuersamur exēplis. Intantùm amisimus humanæ naturę consilium, intantum humanæ mentis alienа sentimus, qui ad similitudinem Dei facti monstramur. Sed non reus est ille, qui fecit, sed nos qui contempsimus in imagine perdurare. Sed quid de formicis dico? Lapidibus īsensatiores facti sumus. Et hoc Mic. 6. a tibi valido testimonio monstrabo. Audite, ait Micheas, fundamenta terræ, quia iudicium dño contra populum suum. Quid ais? Contra homines tibi iudicium est, & testes terrę fundamenta, vt inter diuinum humanumq; iudiciū audiant, iudices inuitantur? Valde, inquit, nā lapidibus hoīes insensatiores esse noscuntur. Vides quod

totius

totius malitiæ fines excessimus? asinis & bobus irrationabiliores ostendimur, sensu volatilium superamur, nec ipsis lapidibus comparamur, sed serpentium maligni tates imitamur. Furor nanq;, ait, eorum
Ps. 57. a ad similitudinem serpentis, venenum aspidū sub labijs eorum. Et quid de mutis animalibus loquimur, vbi etiam ipsius diabo
A li filij nuncupamur? Vos nanque, ait, filij
Ioā. 8. f diaboli estis. Sed tñ nos qui sensum non habebamus, qui cōtumacia grauabamur, qui nec lapidibus comparabamur, qui vincebamur ab omni natura, qui despectui vi debamur, qui contemnebamur: & quemadmodum loquar ignoro, quo sermone vtar, quo verbo dicam reperire nō possum: natura fragilis, natura contempta, & omnibus monstrata deterior, omnia vicit, omnia superauit, & omnibus hodierna die meruit excelsior reperiri. Hodie angeli vota diù desiderata receperunt: hodie archāgeli, quod multò tempore cupiebant, inspicere valuerunt: naturam nostram ipsi in se de dominica immortali gloria fulgentem peruiderunt. Hoc enim affectabant angeli, hoc desiderabant archangeli, etsi eos natura humana largito sibi honore superabat, attamen nostris beneficijs gratulan-
Ge. 3. d tur: nam etiā nostris dolebant supplicijs. Et qñ puniebamur, ipsi quoq; nimia tristitia tenebantur. Et Cherubin licèt paradisum custodiebant tamen nostris supplicijs tristabantur. Et sicut conseruus bonus, cū à domino custodiendum conseruum suscepit, satisfacit quidem dominicæ iussioni: sed tamen pœna conserui nimio dolo-
B re conteritur, & seruitutis necessitate constrictus, animi nō respuit charitatē: Sic & Cherubin meruerūt quidem custodire paradisum, sed dolebant honorem custodiæ. Et vt hoc facilè possis aduertere, ex hominum affectione condisce, quos conseruorum calamitates inspicimus condolere. Et si seruant homines charitatem, multò magis illæ potestates nostris supplicijs cōmouentur. Nam & iusti dolebant peccatorū
Exo. 32. supplicijs, & licèt meritò pœna inferebatur, tñ dolores incitabat tristitia. Nam &
E Moses post idolorum cæremoniā dicebat. Siqdē dimittis illis pctm, dimitte: sin aūt, & me dele de libro, quem scripsisti. Quid hoc est? Cōtumaciam vides, & pro impiorum supplicijs deprecaris? Ideo, inquit, doleo: ideò deprecor, quia dignè cruciantur, quia meritò puniuntur, quia ipsi sunt sui causa supplicij. Et Ezechiel cum angelum populo videret inferentem summa supplicia, cum nimia lamentatione clamauit, di Eze. 9. d cens: Heu mihi dñe, quoniam deles tu re- Hie. 30. liquias Israel. Et Hieremias: Castiga nos b domine in iudicio tuo, & non in ira tua, ne nos paucissimos facias. Et cum Moses, C & Ezechiel, & Hieremias dolent, quantò magis illæ potestates nostris calamitatibus commouentur? Et vt scias quòd nostris malis doluerunt, ex eo disce q̃ reconciliatione dominica gratulati sunt: etsi anteà nō dolebant, nec posteà gratulantur: quia gratulati sunt. Christus saluator ostendit, dicens: Erit gaudium in cœlo, & in terra, vno peccatore conuertente: & si vnius peccatoris correctione angeli gratulātur, multò magis cum ad cœlum hodierna die primitias hominum viderint eleuare naturā. Et alia ratione condisce gaudium cęlestiū
Lu. 15. b potestatum, quando dominus noster Iesus Christus natus est secundum carnem, cum reconciliatum hominem viderent, nec naliter descenderet, cum summa gratulatione in terra clamabant: Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ vo Luc. 2. b luntatis: vt discas qd ideò glorificāt, quia terrā ea, quæ bona sunt, recepisse lætātur. Declarant & causam, dicētes: In terra pax hominibus bonę voluntatis: hominibus qui rebellati sunt, qui inimici fuerunt, qui alienati erant, qui contumaces iudicati sunt. Vides quemadmodum in alienis bonis gratulantur, immò in suis? Nā nostra bona suas vtilitates arbitrantur. Vis discere quòd cum ascenderet, gratulabantur, & nimio gaudio exultabant, & descēdebant frequenter? Et hoc propriū est cupientium videre inopinatū spectaculum: & vt scias, D qd ascendebant, & descendebāt, Christi te verba confirment, qui dicit: Amodo videbitis angelos dei ascendentes, & descendē- Ioā. 1. g tes ad filiū hominis: & iste semper amātiū mos est, & cupientiū solita cōsuetudo. Vnde nec tempus expectare didicerunt, sed festino amoris ardore, & delectatione pręueniunt constitutum ideò ascēdunt, ideò descendunt, & cum omni festinatione nouum, & incredibile spectaculum videre desiderant. Nam quid hoc mirabilius est, quando homo, qui contemptus fuerat, videtur in cœlo? Ideò & quando nascebatur dominus noster, & quando resurge-

 bat,

Universidad de Deusto Biblioteca

bat, exultabant angeli, & hodie quando
Act.1.b ascendit ad cœlum. Ecce.n.duo, ait, in alba
veste, vt ex ipsis indumẽtis gratulatio mõ-
straretur, dixerunt ad discipulos. Viri Ga-
lilæi, iste Iesus, qui ascendit à vobis in cœ-
lum, sic veniet quemadmodum vidistis eũ
in cœlum euntem. Hic auditum mihi om
ni cum diligentia commodate. Cur hæc
dicta sunt? Nunquid oculos discipuli non
habebant? Nunquid non videbant, quod
gerebatur? Nunquid non dixit euangeli-
sta, quia videntibus eis ascendit in cęlum?
E Cur igitur angeli eis dicebant, quod factũ
est? Quid eis monstrabant, ꝙ ascendit ad
cœlum? propter has scilicet duas causas.
Vnam, quia dolebant Iesu discessione de-
solati: & quia dolebant quòd ad eos dici-
Ioã. 12. tur: Nemo me interrogat de vobis, quò va
d dis, sed quia dixi, tristitia impleuit cor ve-
strum. Et si amicorum, seu cognatorũ sepa
ratione tristantur, quantò magis saluato-
rem, magistrum, dñm misericordem, piũ,
mansuetum, cum à se viderent separari,
non omni cum dolore tristabantur? Ideò
stabant angeli, & ascensionis tristitiam re
gressionis cõmemoratione consolabãtur,
& separationis dolorem aduentus futuri
Act.1.b pollicitatione sedabant. Nam aiunt: Iste
Iesus, qui ascendit à vobis, sic veniet. Do-
4.Re.2. luistis, inquit, quia ascendit, sed dolere de-
c finite, nam iterum veniet. Et ne hoc faciãt
quod Helisæus fecisse docetur, conscidit
vestimentum cùm magistrum vidisset ele
uatum ad cœlum. Non.n. habuit præsen-
tem angelum, qui Heliam promitteret ad
uenire. Ne igitur & isti hoc faciant, ideò
angeli stabant, animas eorum tristitiæ so-
latio releuantes. Et hæc quidem vna causa
est præsentiæ angelorum. Erat & alia cau-
F sa non minoris rationis. Non addiderũt,
Qui ascendit ad cœlum: & quia longum
spatium de terra tenebatur ad cœlum, &
oculorum acies portatum corpus ad illam
altitudinem minimè poterat peruidere:
sed sicut autem si altiora postulat, deficiet
aspectus inspicere, & nostri oculus volatu
vincitur celsiore: sic & illud corpus quan-
to ferebatur ad summa, tantò oculos vidẽ
tium aspectus imbecillitate incidebat, de-
ficiente natura altiora conspicere: ideò sta
bant angeli, iter cœleste monstrantes, ne-
quis arbitraretur, quia tanquàm in cœlũ
ascendit sicut Helias, sed in cœlum ascen-
dit, qui eleuatus est à vobis ad cœlũ. Ideò
nõ simpliciter hoc addidit. Et Helias qui-
dem tanquàm in cœlum ascendit, nam
seruus erat: Iesus autem ad cęlum, nam do
minus erat. Ille in curru igneo, hic in nu-
be. Et quãdo seruus vocabatur, currus mit
tebatur, vt veniret: & quando filius ascen-
debat dominica sedes occurrebat, nec tan
tum dominica, sed & paterna. Nam & de
patre eius ait Esaias. Ecce dominus sedet
in nube leui. Et quia pater sedet in nube, Esa.19.a
misit & filio. Et Helias quidẽ cũ ascende-
ret, melorẽ Helisæo dimittit: Christus aũt
discipulis gratiã dereliquit, quæ non vnũ
prophetam, sed multos Helisæos effecit,
immo illo potentiores, & longè amplius
meliores. Eleuemur igitur, & exciremur di
lectissimi fratres, & illum cogitemus ad- G
uentum. Nam & Paulus ait, ipse descendit 1.Th.4.
de cœlo dominus in iussione, in voce ar- d
changeli: & nos qui viuimus, qui relinqui
mur, rapiemur in nube, in occursum do Mat.24
mini, sed non omnes. Et quia non omnes d
rapiemur, sed aliquãti, audi quid ait Chri Luc.17.
stus: Tunc erunt duæ in mola molentes, g
vna suscipietur, & vna relinquetur. Duo
in lecto, vnus suscipietur, & vnus dimitte-
tur. Quid hac significatione ostendatur,
quid hoc secreto declaretur, videamus. Mo
la, pauperes inopesq; demonstrat, & eos,
qui vitæ labore conteruntur: lectus, diui-
tes & quietos ostendit, & eos qui honori-
bus secularibus perfruuntur. Et volens o-
stendere quia, & pauperes aliquando libe-
rantur, & pereunt: & ex diuitibus nonnul
li liberantur, & pereunt, ait: Quia de mo-
la vna suscipitur, & altera dimittitur: & de
lecto vnus suscipitur, & alter relinquitur:
significans quia hi, qui peccatis obruuntur
hic remanẽt congrua supplicia sustinẽtes; Simile.
iusti rapiuntur ad nubem. Nam sicut rege
aduenente ad aliquam ciuitatem, hi qui
honoribus, & dignitatibus decorantur,
cum summa confidentia non expectato
eius ingressu longè ante portas occurrunt
& excipiunt aduenientem: rei autem, &
criminibus obligati intra muros retinen- H
tur, imperatoriam expectaturi senten-
tiam: Ita & quando dominus veniet, iu-
sti ei in ipso medio aere confidenter oc-
curruntur, noxij autem, & obruti pecca-
tis, hic remanent expectantes iudicium.
Tunc & nos rapiemur. Non me iusto-
rum numero contineri commemorans di
xi, nos rapiemur. Nam non sum intan-
tum

tum sanæ mentis alienus, nec animæ cęcitate confusus, vt mea peccata nesciam, & meorum videar oblitus esse gestorum. Nam quia diem festum nolo meo dolore turbare, nec solennitati miscere tristitiam, parco lachrymis, parco fletibus meorum peccatorum conscientia sauciatus: ideò orationem in ipsa festiuitatis lætitia terminabo illius diei memoriam derelinquens, vt nec diues suis opibus gratuletur, nec sua pauper egestate tristetur, sed vnusquisque suæ conscientiæ meritũ speret. Nam nec diues beatus, nec pauper miser poterit iudicari: sed is qui illius meretur aspectum, ipse cacumen totius beatitudinis possidebit. Nam qui peccatis pauper est, diuitijs cœlestibus abũdabit: & qui criminibus diues est, suppliciorum inopiam sustinebit. Et ideò dico, vt qui in peccatis sumus, lugeamus: & qui bona conscientia viuunt, gratulentur. Sed nec isti confidant, sed caueant: nec illi lugeant, sed corrigantur. Nam & eum qui licèt malè fuerat conuersatus, mutata vita gloriam promeri, & his patrem fieri, qui semper iustè vixerunt: hoc & nos implere properemus: & qui benè viuunt, propositam conuersationem meritò futuræ gloriæ ampliare festinent, & confidentiam augere non desinant: & qui peccatorum mole opprimuntur, meliore correptione mutentur, vt iustorum choro sociati, cum debita reuerentia Imperatorem suscipiamus angelorum & illa beatitudine perfruamur, quam nos omnes liceat promereri gratia domini nostri Iesu Christi, cum quo patri gloria imperium, cum Spiritusancto, & nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

De Pentecoste Sermo.

HOdie nobis terra facta est cœlũ, non stellis de cœlo in terrã descendẽtibus, sed apostolis ad cœlos ascendẽtibus, qa effusa ẽ copiola grã Spiritussancti, & vniuersum orbẽ operata est cœlũ, nõ immutans naturã, sed volũtatẽ emẽdãs. Inuenit nãque publicanum, & euangelistam effecit: K inuenit persecutorem, & apostolum reddidit. inuenit latronẽ, & in paradisum induxit: inuenit meretricem, & virginibus coæquauit: inuenit magos, & Euangelistas ostendit: fugauit malitiam, & induxit benignitatem: exterminauit seruitem, & induxit libertatem: concessit debitum, & intulit gratiam dei. Ideò cœlum factum est terra, & hoc sæpius dicens, non cessabo. Quid enim tales stellæ sicut apostoli? Col.3.a
Stellæ in cœlo, apostoli super cœlos. Quæ sursum sunt (inquit apustolus) sapite, vbi Christus est in dextera patris sedens. Stellæ de igne insensibili, apostoli de igni intelligibili: stellæ in noctu lucent, in die obscurantur: apostoli in die, & in nocte suis radiis, hoc est virtutibus, effulgent. Stellæ orto Sole obscurantur, apostoli Sole iustitiæ resplendente, sua claritate lucescunt: stellæ in resurrectione cadent sicut folia, apostoli in resurrectione rapientur in aera nubibus. Et in illis quidẽ syderibus alius Antiser, alius Luciser appellatur: in apostolis autem nullus Antiser est omnes luciferi, & ideò stellis maiores apostoli. Et quicunque eos luminaria vocauerit mundi, non peccabit: nõ solùm dum essent in L corpore, sed etiam magis nunc quando de hac vita migrarunt. Gratia enim & merita sanctorum, non minuũtur morte, nõ retardantur die, non dissoluuntur in terra, nec nocte obcurantur, nec tenebris obumbrantur, & hoc res ipia demonstrat Piscatores quippè erant, & illis dormientibus retia operabantur. Et tunc quidem pisces capiebant ad mortem, nunc autem homines capiunt ad salutem, claudos facientes currere, cæcos illuminantes, leprosos mundantes, dæmones effugantes, testatur multitudo credtẽium diurna. Vinitores erant, & illis absentibus corpore, vinea florescit, & botros affert. Etenim vinitores erant, & piscatores, & turres, & colũnæ, & medici, & duces, & doctores, & portus, & gubernatores, & pastores, & athletæ, & pugnatores, & coronas gestantes. Columnæ quidem, quoniam virtute sua ecclesiæ robur sunt: fundamentum autem quia in confessione ipsorum fundata est ecclesia, dicente domino: Tu es Petrus, & super hanc petram fundabo ecclesiã meã. Mat.16
Portus autem, quia tempestates impias re c
presserunt. Gubernatores, quoniam orbẽ terrarum viam rectam docuerunt. Pastores, quoniam lupos abegerunt, & oues cõseruauerunt. Aratores, quoniam spinas M
eradicauerunt. Vinitores, quoniam labruscas eradicauerunt, & semina pietatis plantauerunt, Medici, quoniam vulnera nostra curauerunt. Et vt discas me non inci-
sum

Universidad de Deusto Biblioteca

sum hæc dixisse, adducam Paulum in me-
1.Co.3. b dium hæc omnia facientem. Vis eum plan
tatorem videre? audi: Ego plantaui, Apollo
Ibid. rigauit, sed deus incrementum dedit. Vis
eum structorem videre? Sicut sapiens, in-
quit, architectus fundamentum posui. Vis
eum dimicantem videre? Sic pugno, nõ vt
1.Co.9 b aerem cædens. Vis eum videre cursorem?
Ro.15. c Ab Hierosolyma, & in circuitu vsq; ad Il-
lyricum, & inde ad Hispanias, & in vlti-
Eph. 6. b mas partes repletum est euangelium Chri
Ibid.c sti. Vis eum videre athletam? Non est no-
bis colluctatio aduersus carnem, & sangui
nem. Vis eum videre ducem? Assumite ar-
ma dei, & induite loricam fidei, & galeam
salutis, & gladium Spiritussancti. Vis eum
2.Ti.4. b videre certãtem? Certamen bonum certa-
ui, fidem seruaui. Vis videre coronatũ, De
cætero reposita est mihi corona iustitiæ. Et
cum esset vnus, omnia faciebat, dominum
suum imitans: etenim cùm sit diuinitas
vnius substantiæ, & immutabilis, pro no-
stra salute omnibus omnia fit. Tu palmes
factus es, & ipse tibi vinea, ficut ipse dicit:
A Ego sum vinea, vos autem palmites. Pro-
Ioã.15. a mouere gressum voluisti? factus est tibi via
dicens: Ego sum via, per me siquis intraue-
Ibi.14.a rit, exiet, & pascua inueniet. Ouis factus
Ibi.10.c es, ille tibi pastor. Ego sum pastor bonus:
Ioã.1. d pastor nanque bonus ponit animam suam
pro ouibus. Peccator effectus es? factus est
tibi agnus: Ecce agnus dei, qui tollit pecca
Ibid.6. ta mundi. Manducare voluisti? factus est ti
bi mensa. Bibere voluisti? factus est tibi po
culum: Qui manducat carnem meam, &
bibit sanguinem meum, in me manet, &
ego in eo. Vestiri voluisti? factus est tibi in-
Gal.3.d dumentum. Quotquot enim in Christo
baptizati estis, Christum induistis. Sponsa
Ioã.3.d fieri voluisti? factus est sponsus: Qui habet
2.Co.11 a sponsam spõsus est, sicut dixit Ioannes Ba
ptista. Nubere voluisti? factus est tibi vir.
Despondi enim vos vni viro virginem ca-
stam exhibere Christo. Meretrix eras, & fa
cta es virgo. O noua & admiranda rerum
commutatio. Apud seculi homines nuptię
virginitatem dissoluunt, apud spiritales au
tem nuptias, meretricem ex gentibus acce
pit ecclesiam, & virginibus castiorem effe-
cit. Interpretare mihi, ò hæretice, quomo-
do meretrix effecta sit virgo. Hæc te nesci-
B te dicis, & disputare de deo audaci temeri-
tate conaris? Circunuenire non queo, fide
virum suscipio. Hæc autem omnia opera-
tur Spiritussancti gratia, quæ largè effusa
est super Apostolos dei: Et factus est repen Act.2.a
tè de cœlo sonus tanquàm aduenientis spi
ritus vehementis, & repleuit totam domũ
vbi erant sedentes. Et apparuerunt illis di-
spertitæ linguę tanquàm ignis: non ignis,
sed tanquàm ignis. Si ignis, inquit, quo-
modo non ardebant? Interrogat Iudæus, Exo.3.a
interrogabo & ego Iudæum: Si ignis erat,
quomodo non comburebat rubum, fragile
lignum? Quid igne vehementius? quid ru-
bo vilius? & neq; lignum exurebatur, neq;
ignis extinguebatur. Et quomodo corpora
tium puerorum ignis non exussit, sed ca- Da.3.b
minus in torem versus est, & carbones tan
quàm rosas arbitrabantur? Certamẽ ignis
& corporis, & tamen corporum fiebat vi-
ctoria: & quod cera erat solubilius, ferro fa
ctum est firmius. Interpretare mihi vete-
ra, etenim illa præcesserunt, vt credatur ve
ritati. Quoniam Spiritussanctus in igne
apparuit, propter velocem mẽtis susceptio-
nem: non autem propter hoc solũm, sed &
sicut ignis spinas comburit, sic & spiritus Ibi.14.c
peccata disperdit. Missus est Daniel in la- C
cum leonum, & immanem rabiem illorũ
diuina virtus repressit. Peragrarunt pisca-
tores orbem terrarum, & infirmum eum
inuenientes, ad sanitatem reduxerunt: &
in ruina positum ad stabilitatem reuocaue
runt, non scuta mouentes, non arcus ten-
dentes, non sagittas mittentes, non pecu-
nias largientes, non eloquentia confiden-
tes. Et erant nudi quidem seculo, sed indu-
ti Christum: pauperes, sed diuites: pecunia
indigentes, sed regnum cœlorum possiden
tes. Non habentes humana solatia, haben
tes autem dominum suum. Ego enim, in- Mat.vl.
quit vobiscum sum omnibus diebus vsque
ad consummationem seculi. Peragrarunt
vniuersum orbem terrarum oues simul cũ
lupis. Quis vidit? quis audiuit? Dicit, Mit- Ibi.10.b
tam vos vt oues in medio luporum. Quis
vnquam pastor oues mittit in medio lupo
rum? sed magis si viderit lupos, congregat
oues. At verò Christus è contrario fecit,
Oues ad lupos direxit, & vulneratæ a be-
stijs non sunt, sed magis lupi ad ouium
mansuetudinem sunt conuersi. Et vt non
dicerent oues sumus, & mittis nos in escã
luporum, timorem illorum vno sermone
abstulit. Nõ dixit, ite (nec enim virtute eo-
rum mittebat illos) sed ecce, inquit, ego
mitto vos. Infirmi quidẽ vos, sed qui mit-
tit

D tit potens est. Quis es tu? ego sum, qui cœ-
lum extendi, qui terram fundaui, qui ma-
re infrænaui, qui mortem dissolui, qui chi
Apoc.2. rographum, quod contra vos erat, cruci af-
Matt.5. fixi, qui veterem legem immutaui, qui vos
1.Pet.2. ad pristinam patriam reuocaui, qui for-
tia dissoluo, & dissoluta conforto. Quid
mari fortius? Sed parua arena intolerabi-
lem illius impetum retundi, & continet.
Sap.16. Ecce, inquit, ego mitto vos, qui mortis, &
vitæ habeo potestatem, qui de cœlo de
scendi &c. Ecce ego mitto vos, vt oues in
medio luporum, tanquam lupus quidam
bestiæ fiebant ouibus, vt nec fuga conser-
uarent salutem circumuallati vndique. O
virtus nitentis in medio luporum oues,
in circuitui lupi, & mutati sunt lupi, & fa
cti sunt oues. Nec enim natura, sed volun
Ibidem tate lupi erant. Ecce ego mitto vos. Quid
ergo nobis præcipis, Estote prudentes si-
cut serpentes? Serpens etsi millies vulnere-
tur, caput autem suum saluet, totus est sa-
nus: sic & tu, si pecuniam aduersarius tol-
lere vult, libens cede: si & omnes faculta
tes auferre conatur, dimitte: & si ipsam tẽ-
poralem vitam extorquere cupit, ne resi-
E stas: tantummodo fidem tuam custodi, il-
Iob. 1. la illæsa manente, vniuersa ingruentia
Psal.23 mala facillima erunt. Nudus existi de ven-
a tre matris tuæ, nudus & ibis. Sed forsitan
Luc.12. in exiliũ mitteris, dicito, Domini est terra
& plenitudo eius forsitan mors occupa-
bit, non est timeda quia transitus est. Tan
tummodo fidem serua, thesaurum indefi-
cientem, diuitias sempiternas: horum, quę
dico beati martyres testes sunt, quia fidem
non perdiderunt, & post excessum de cor-
pore fortiores sunt viuis. Propterea, in-
quit, homo factus sum, propterea carnem
indui, vt orbẽ vniuersum saluarem: mul
tùm enim deo ecclesia chara est, non mu-
ris circũdata, sed fide circunsepta, propter
ecclesiam nanque extensum est cœlũ, diffu
sum est mare, extensus aer, terra fundata
est, paradisus plantatus est, mirabilia mul
ta facta sunt, pelagus scindebatur, & iterũ
suebatur: petra findebatur, & iterum plue
bat de cœlo, & tamquàm pruinosa pone-
batur mensa. Propter ecclesiam prophetæ,
propter ecclesiam apostoli, & quid plura
dicam? propter ecclesiam vnigenitus filius
Ro.8. f dei homo factus est, sicut dicit Paulus:
Qui proprio filio non pepercit, vt eccle-
siæ mederetur, sanguinem filij effudit, p-
pter ecclesiam. Hic sanguis irrigat eccle-
siam. Et ideò plantaria eius marcescere nõ
possunt, nec amittunt folia arbusta eius, F
nõ subiacet necessitati temporis, nec est
conditioni obnoxia, vt per æstatem coma
foliorum tegatur, hyeme amittatur. Nõ te
netur temporum qualitate, sed spiritus eã
sancti gubernat gratia, & ideò non sene-
scit, nec contrahitur, & multis impugnan
tibus non opprimitur. Quanti ab initio
impugnarũt ecclesiã, cum fidei semina ia-
cerent, & arma contra eam commota sunt
sed quãtò magis impugnabatur, tantò cla
rior reddebatur: sed nunc quidem propter
dei gratiam, & reges, & duces, & milites,
& vniuersus orbis fide repletus est. Nam
in principio, & (vt dicam) in cunabilis ec-
clesiæ reges fuere impii, duces insani, po-
pulus seditioni deditus. Et edicta iudi-
cum vbiq; dabantur aræ incendebantur
dæmonibus, fumus, & odor pessimus ip-
sum maculabat aerẽ. Terra coinquinabat
sanguine, dæmones debaccabantur, dia-
bolus dominabatur, pater abdicabat filiũ,
filius inhonorabat patrem. Natura quidẽ
scindebatur, sed pietas non diuidebatur.
Vbi sunt nunc qui audebant ecclesię con-
traire? Quando nouella erat, in nullo po
tuit lædi: & nunc quando vsque ad cœ-
lum peruenit, existimas eã posse superari?
Et tũc quidem cùm vndecim essent apo-
stoli, nullus eos superare potuit, sed pauci
homines totũ ceperũt mundũ: & nũc qũ G
terra & mare, & orbis terrarũ, & inhabita
les regiones, & ciuitates, & oẽs fines terræ Mat.16.
pietate repleti sunt, putas eam te posse læ- c
dere? sed non poteris. Christus enim pp
eam passus est, portę inferi non præualebunt aduersus eam. Facilius cœlum exter-
minari potest, & terra perire, q̃ aliquid ma
li pati ecclesia. Quis est qui hæc dicit? ipse Ibi.24.
Christus loquitur? Cœlum & terra transi- c
bunt, verba autem mea non prętеribunt.
Benè enim verbum dei ipso cœlo validius
est, quia cœlũ opus verbi est. Dixit quippè
deus: fiat cœlum: & verbum in opus appa Gen.1.a
ruit. Currebat natura, & nemo impedie-
bat, quia naturæ dominus imperabat, qui
& facere, & immutare potest. Ego eam
ædificaui qui cœlum statui. Sed propter cę
lum non fudi sanguinem, propter cœ-
lum crucifixus non sum, nec propter cœ-
lum cœleste corpus accepi. Et quid di-
cam cœli? Angelorum corpus non as-
sumpsi,

Universidad de Deusto Biblioteca

ſumpſi, vt dicas, quoniã cœlo, & angelis, & omni creatura honorabilior eccleſia eſt. Ideò cœlum, & terra tranſibunt, verba autem mea non præteribunt. Aſſit gentilis, aſſit Iudæus, ſi hæc inania ſunt verba, re-
H darguant: ſi autem veritas eſt, quæ dicta ſunt, adorẽt virtutem dei. Dixit Chriſtus: Cœlum, & terra tranſibuut, verba autem mea non præteribunt: facilius eſt cœlum præterire, & terram deuocari, quàm verba mea excidere. Quæ autẽ ſunt verba eius? Adducamus in medium, videamus ne forte interciderint non dubitans dico, ſed hæreticos obcludo. Quæ ergo ſunt verba? cœlum & terra tranſibunt, verba autẽ mea non præteribunt. Qui ſermones, quæ
Mat.16 c verba? Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portę inferi non præualebunt aduerſus eam. Super hanc petram, non dixit ſuper Petrum: nõ enim ſuper hominem, ſed ſuper fidem ædificauit eccleſiam ſuam. Quid autem erat fides? Tu es Chriſtus filius dei viui. Petrã vocauit eccleſiam, fluctus ſuſcipientem, & non titubantem. Etenim eccleſia tot ſuſcipit tentationes, non tamen vincitur. Quid eſt ſuper petram? hoc eſt, ſuper confeſſionem, ſuper ſermones pietatis. Si forſitan interrogabis vtrum hæc ædificatio ſuſcipiat lapides, aut ligna, aut ferrum: non, inquit, nec enim eſt inſenſibiles ædi
I ficatio, quod ſi talis eſſet, ſolueretur tempore: confeſſionem autem pietatis, neque dæmones, neque vlla creatura vincere poteſt. Teſtantur martyres, quorum latera radebantur, ſed fides non frangebatur. O noua rerum materies. Paries effoditur, & theſaurus non auferitur: caro ſcinditur, & fides nõ rũpit: talis quippè martyrum virtus. Etenim ſuper hanc petram ędificabo eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. attendite diligentius verba. Portas inferi pericula vocat, quę mortem pariunt. Quid ergo? In infernum intrabit quiſque, quando periclitabitur? Etiam. Sicut enim portæ introitus ciuitatum ſunt, ſic pericula introitus mortis ſunt. Et cur, inquit, non prohibet tentationes? Vt oſtendat virtutem eius. Si nemo eam impugnare poſſet, dicere poterãt, quoniam ſi impugnaretur, vtique vinceretur, Propterea permitto eam impugnari, vt non imbecillitas impugnantium, ſed fides victoriæ imputetur: Et portæ inferi, non dixit, non appropiabunt ei, ſed non præualebunt aduerſus eam. Quid ergo? Impugnabitur quidem, non tamen vinci poterit. Tempeſtates ſuſcipit eccleſia, ſed non demergitur: iacula in eam mittuntur, ſed non perforatur: machinamẽta pręparantur, ſed turri non eliditur. Et quid dico eccleſiam? vnum ſermonem locutus eſt paſtor, & ſicut turris immobilis K
perſeuerat. Quanti tyranni verbum hoc delere conati ſunt? ſed non potuerunt. Supra petram enim fundatum erat. Cõſidera tyrannos, reges, gladios acutos, beſtiarum dentes, mortem minantes, caminos, ſartagines, manus ferreas, & vncos, & omnia machinamenta parata, & pharetram quidem ſuam euacuauit diabolus, ſed nihil læſit eccleſiam. Portæ inferi non præualebunt aduerſum eam. Teſtatur res ipſa, teſtatur horum, quæ fiunt, adſtipulatio. Quanti impugnauerunt, & nemo præualuit? Et impugnatores quidem taciturnitati, & obliuioni dati ſunt, eccleſia autem quotidie virtutibus augmẽtatur. Vbi nũc Claudius, vbi Auguſtus, vbi Nero, vbi Tyberius? Nomina ſunt nuda: horum autem nemo, nec vlla horum mentio. Et quia eccleſiam impugnauerunt, ideò & memoriã perdiderunt, eccleſia autem clarior reſplendet. Vbicunque ieris, ad Indos, ad Mauros, ad Britannos, ad Hiſpanos, vſque ad vltimũ finẽ terratũ, inueniens. In principio erat verbum, & verbũ erat apud Ioan.1.
deum, & deus erat verbum. Et vniuerſa re a
ligione plena: ante hoc enim vniuerſa repleta erãt impietate, nũc aũt non ſolùm ciuitate, religione florent, & fide Chriſti, ſed etiam eremus in nomine Chriſti gloriatur. Antea nanque, & reginæ in con L
uiuiis virorum ſaltabant, ſicut filiam Hero Mar. 6.
diadis feciſſe legimus: nunc verò vix famu b
la dignatur hoc facere. Antiquitus gẽtis Perſarum filij parentibus ſociabantur cõnubio, & ſoror fratri iungebatur impunè, nũc verò virginitatem appetunt. Ante hoc aũt quoties in Britãnia humanis veſcebant carnibus, nũc ieiuniis reficiũt animã ſuã. Maſſagetæ, & Berbuces miſeros putant, qui ægrotatione moriuntur, & parentes, cognatos, propinquos, cùm ad ſenectam venerint, iugulatos deuorant: rectius eſſe dicentes, vt à ſe potius quàm a vermibus conſumantur: nunc verò poſt paſſionem Chriſti, & reſurrectionem eius, abſtinentia

ſtinentia, & caſtitate deuotè militãt Chriſto, & propè omnes gentes paratę ſunt, p nomine domini fundere ſanguinem ſuũ. Ante hoc impij, & perſecutores erant reges: nunc verò ad cœlum præferunt pietatem, & ingredientes limen eccleſiæ depo nunt coronam, & crucem Chriſti depin-
M gunt in ſuis frontibus. Foris arma, hic myſteria: foris ſcuta, hic ſacramentorum celebratio. Theodoſius pater, filius Theodoſij, religione ac pietate inſignes. Ideoque pro his omnibus gratias agamus domino per Chriſtum dominum noſtrum, cui eſt gloria, & poteſtas cum Spirituſancto, per immortalia ſecula ſeculorum, Amen.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI ſermo in Pentecoſte de Sanctoſpiritu.

Vlti quidẽ aliter: at quicũque gratiæ participes Spiritumſanctum, etiam nunc in eius ad homines è cœlis aduentu perquàm feſtiuè celebrant, & alius quidem alio pulchriora, & ſublimiora, & quãtancunque ſcientiæ virtutem habet, hac eiuſdem gratia afflatus, afferat eccleſiæ Chriſti ſponſæ mundum, & dona, & ſportulas. Et alius quidem per ſpiritum dicat ſermonem ſapientiæ, alius q ab eodẽ impellit, faciat ſermonẽ ſciẽtię, & alius operet dona virtutũ. Hæc.n. & ſimilia dona ſunt dignis Spirituſancto, qui facit nobis ſemper aliam ſuper aliam oriri feſtiuitatẽ à quo die ſua gratia in orbe terrarum ap-
A paruit. Vtique ſic ages ò ſacroſancta dei concio, quomodo deum decet ſanctarum eccleſiæ feriarum cõcordia. Igitur aliquã-
Lucæ.1 do angelus Gabriel è cœlo deſcendit, &
d deus in vtero ſemper virginis habitauit: nunc autem ante paucos dies magni conſilij angelus Chriſtus in cœlos aſcendit, &
Pſ.58.a ſanctum ſpiritum omnibus demiſit, vnde
Ibidem in cœlos regreſſus ad patrem ſuum, clamabat: Surge in occurſum meum, & vide, &, Tu domine deus virtutum, deus Iſrael intende, vt viſites omnes gentes. Ego viſitaui, inquit, & impleui tuam obedientiam intende & vt tu, vt viſites gentes, amandans eis & alium paracletum, Spiritum tuum ſanctum. Igitur non ad vnam tantùm animam hodie dicitur, Spirituſanctus veniet ſuper te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi: ſed omni creaturæ dicit deus, Effundam de ſpiritu meo ſuper omnem carnem. Et erunt mihi in filios, & Ioel.2.
filias, & fratres, & matres. Quiſquis enim facit voluntatem patris noſtri, qui eſt in Mat.12.
cœlis, hic filius, & Chriſti frater, & mater d
Itaque adoptionis feſtum fideles celebremus hodie, & Spirituſanctí ad ſpiritus hominum aduentum, & ſocietatẽ. Nouæ.n. hodie orbi terrarum annunciantur leges, nouum teſtamẽtum, noua creatura. Emit Pſ.103.
tes enim, inquit, ſpiritum tuum, & crea d
buntur, & renouabis faciem terrę, quæ olim audiuit: Terra es, & in terram abi- B
bis. Proinde auditor ſermonum, auidè mẽ Gen. 3.
te tua recutre ad montem illum, Sinæum d
dico: & diſce quomodo olim vetus lex data ſit, quomodo item & nunc nouum teſtamentum. De quo inquit per prophetã Hie.3
ſcriptura: Ecce dies veniunt, dicit dominus, & teſtamentum faciam ſuper domũ Iuda: hoc eſt, ſuper duos populos, teſtamẽtum nouum: nõ ſicut teſtamentum, quod ſtatui cum patribus eorum, quando eduxi eos ex terra Aegypti, dans leges in mentem eorum, & in corda eorum inſcribam eas. Quomodo igitur, dic mihi, & quando vetus lex Iſraeli data eſt poſt libera tionem de ſeruitute Aegyptiorum in mõte Sinæo, & propterea etiam nunc nouũ teſtamentum in monte Sion redemptis de Exo.19.
ſeruitute inimici datur. Illic cum Moſes in montem aſcendiſſet, lex deſcendit: hic vbi Chriſtus in cœlum aſcendit, Spirituſ ſancti lex nobis aduenit. Illic ignis montem impleuit, ideò & hodie in igneis linguis ſpiritus apparuit. Illic agnitionis diuinæ primitiæ Iſraeli declarabantur, hic nunc agnitionis diuinæ gentibus ſignificantur. Illic linguam, quam non nouit, C
audiuit populus, & hodie linguam, quam non nouit, locutus eſt apoſtolorum chorus. Illic cùm lex daretur, voces tubæ ſonabant: & hodie factus eſt repentè de cœlo
ſonitus tanquam impetu venientis ſpiri- Act.2.a
tus validi. Et illic poſt triduanam populi purgationem lex data eſt, nunc autem poſt triduanam Chriſti reſurrectionem Spirituſanctus nobis donatus eſt. Nam dum complerentur dies Pentecoſtes, erant omnes diſcipuli vnanimiter in eodem loco, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

& factus est repente de cœlo sonitus tanquàm impetu venientis spiritus validi, & impleuit totam domum vbi erant sedentes. Et apparuerunt eis diuisæ linguæ tanquam ignis, seditque super singulos eorũ, & impleti sunt omnes Spiritusancto: & cęperunt loqui variis linguis, prout spiritus dabat illis eloqui. Qam admirabile igitur erat spectare Galilæum piscatorem, illiteratum, Barbarum, lingua Græca, Persica, Iudaica, Arabica disserere, & rethoricari? Hęc enim erat Christi ad discipulos certa, ꝛ inimeque fallax promissio, qa dixit eis:
Ioã. 16. b Cùm abiero mittam vobis Spiritumsanctum, & ille vos docebit omnia. Quid igitur dicit?
Ibi. 20. c Nonne tunc acceperunt discipuli Spiritumsanctum, quando sufflauit in eos, & dixit: Accipite Spiritumsanctum?
D Sed tunc erant primitiæ, & donum resurrectionis Christi, nunc autem impletio, & fidelis confirmatio illius in cœlos assumpti, vt absque hæsitatione crederent illum sedere in cœlis à dextera patris, oblata natura nostra patri, & in antidotũ, & remunerationẽ Spiritusancto nobis demisso. Et cuius gratia post decimũ diem suæ assumptionis paracletum emisit? monstrauit, ꝙ noui testamenti nouam decem particularum orationem docuerit, & decem sermonibus beatitudinum beatos fecerit in se credentes. In specie autem ignearum linguarum spiritus descendit hodie, vt infantilitatem gentium in theologiam conuerteret, simulque indicabat patrem esse qui mitteret. Lingua enim pater, qui genitor est verbi. Itẽ in specie ignis, quia deus
Deu. 4. d est Spiritussanctus. Deus noster, sicut inqt scriptura, ignis consumens. Ignis igitur Spiritussanctus, eo quòd repurgat materiam peccati, sicut ignis, qui spinas, & tribulos peccatorum repurget, & qui sedentes in tenebris errorum illustret, & immateriale, quid & impalpabile. Oracula quidẽ dat pater quasi in prima hora. Incarnatur autem filius in gratia, aduenit verò nunc Spiritussanctus, vt persona tertia in trinitate numeratus, consubstantialis au-
E tem, & inseparabilis signatur. Porrò tertia hora ad discipulos venit cũ impletionẽ inseperabilis trinitatis docens eos, qui super terram sunt, & tertiam legem post naturalem nobis largiẽs. Iam & hodie in voce valida descendit, conterens dęmonum validos montes, vt violenti rapiant regnũ cœlorũ. Olim quidẽ sub Eber linguæ multæ confusæ sunt propter sceleſtã impiorũ Ge. 11.
temeritatem: linguis aũt hodie admirabi b
lis sapiẽtia cõceditur, ꝓ flammã superne in discipulos venientẽ. Tũc obtenebrauit impios ædificatio turris scelesta, hic sapiẽtes reddit rara dei notitia. Illic lapsus condemnauit, hic nunc Spiritussanctus liberos fecit. Vbi.n. spiritus domini, illic co- 2.Co.3.
gnoscitur, & libertas, Et quod libertatis, & d
remissionis peccatorum est suppeditatrix dies Pẽtecostes, audi deum in Leuitico ad Leuit.
Mosen, vbi præsentẽ festiuitatẽ ꝓfigura- 23. c
uit, & dicit: Et numerabitis a Pascha septẽ septenarios dierum, & die sequenti facietis diẽ Pentecostes. Dies propitiationis est dies remissionis, & indulgentiæ. Quibus ostendit sanctissimus spiritus, quòd qñ prę terierit septima sabbati legalis, & festiuitatis, & cultus, tunc Spiritussanctus doctis gentibus in Pentecoste ꝓpitiationẽ, & remissionem peccatorum nobis tribuet. Vnde & debitorum remissio quinquagesimo F
tẽpore. Et idcircò quinquagesimus psalmus in figura huius quinquagesimę, remissionẽ peccatorũ, & misericordiæ cõsecutionem Dauid cõtinet, & variã Spiritussanctí mẽtionẽ facit, Spiritumsanctũ, & spiritum exultationis, & spiritum rectum, & spiritum principalem appellans. Audi, & aliter Pentecosten hanc tibi præsignatam manifestè. Ante multa tempora cũ generale diluuium totũ orbẽ terrarũ ꝓ impietatem comprehenderet, ædificabatur diuino imperio arca pro piorũ virorum salute. Trecentorũ cubitorũ erat longitudo Ge. 6. c
eius, & quinquaginta cubitorum latitudo eius, in unũ cubitum cogebatur summitas eius, in qua congregabantur ex omnibus, quæ sub cęlo sunt, animalia. Manifestè figura fuit. Aqua.n. quæ occìdit homines, simulachrorũ cultus ẽ, q̃ sæuissima hyems ac tempestas erat. Arca figura est ecclesiæ Christi. Trecenti cubiti, trinitatis signant sacramentũ, qui in vnũ cubitũ vnius deitatis conueniunt. Quinquaginta aũt iterum nobis Pentecostes præfigurãt symbolũ, qua in Siõ, quasi in arca pecunię, & im
mũdæ, quæ sub cœlo, vt dicũt Acta Apo- G
stolorũ, congregatæ sunt gẽtes, Parthi qua Act. 2. b
si pardi, & Medi sicut equi & Elamitæ, & Ge. 8. a
aliæ tribus gẽtiũ. Ex ista arca Noe euolauit coruus, nec cõparuit suffocatus in aquis. Ex arca autem ecclesiæ eliminatus est diabolus

diabolus, qui verè niger, & tenebrosus coruus est, suffocatus in aquis baptismatis. Dimissa est autem in figuram dei à Noe & columba, vt videret si cessasset diluuium, quæ quum nondum inueniret requiem pe
Ibid. b dibus, post tempus iterum dimissa est, & redijt ficcum ramum oliuæ in ore ferens, & post dies septem dimissa, inuentaque sibi requie, confidens cessasse diluuium, nidificauit. Columba figura est aduentus sancti spiritus, quæ ante legem inuisens creaturam, non inuenit quomodo super ea re-
Luc. 9. g quiesceret, sicut neq; Iesus inclinare caput suum, ita impietas omnia occuparat. Deinde post tempus quoddam iterum columba dimissa est, redijt ferens ramulum oliuę in ore: fortè signans in lege, ac in ore prophetarum, paruum quendam fructum misericordiæ Spiritumsanctum ferre. At post septem dies omnis cultus sabbathorum legis, emisit deus Noe columbam spiritus fi-
H lij sui, & inuenta requie apud fideles, & in eis habitauit, & delicatè deambulauit, nidificauit, & mansionem apud nos fecit. Columba enim animal est, quod præ omnibus volatilibus cœli homines amat, & contubernale est, ac mansuetum, innocensque & fœcundum, & domesticum, quod versatur, quiescit & habitat in domibus nostris. Sicut & Spiritussanctus dicit de nobis, quia habitabo, & cõuersabor cum eis. Atque idcirco in specie columbæ in Iordane de cœlo descendit. Specta autem hoc admirabile animal: feræ.n. & nigræ cohabitare, & conuersari non amant, sed immaculatæ & fulgidæ, vt & in hoc manifestè, & signãter describant in seipsis, in nobis habitationem immaculati purissimiq; Spiritussancti. Quem ex summo cœlo cum ecclesia hodie suscepit, facta est & ipsa cœlum, & cœlestes homines efficit, qui cœlestem spiritum intra se ferant, & huius magnalia prædicent: id quod si & nos obumbrare
Ps. 118. a dignaretur, iuxta eum, qui dicit: Os meũ aperui, & attraxi spiritum: attentarem celebrare illius aduẽtum, non quantum par & dignum (hoc enim, neque vlla creatura
I facere audebit) sed quantùm sua inspirarit gratia, & virtus. Quanuis autẽ non ignea, sed lutea sim lingua, feruenti tamen instituto: ideo obsecro, vt aures, & mentem atque vigilem animam adhibeatis. De deo enim, & de diuinis sermo erit, vt per spiritum hinc spirituales abeatis, festo spiritualiter celebrato, & delicijs gaudij ineffabilis impinguati. Spiritussanctus fuit quidẽ semper, & est, & erit, neque incepit, neque desinet, sed semper patri consubstantialiter familiaris, & connumeratus. Vita natura viuens, & viuentium viuificator, lux de luce, & lucis suppeditator, per se bonus, & fons bonitatis, per se dominus, sui iuris, deus de Deo, & deificans, virtus omnipotens, etiam infirmis virtutem concedens, supersubstantialis ex substantia supersubstantiali, etiam alijs, quæ sunt suam essentiam donãs. Spiritussanctus, spiritus absq; materia, absque rege, absque senio, absque successore, indissolubilis, supra omnem captum, & contemplationem, incommutabilis, impollutus. Spiritussanctus, spiritus, quem nemo interpretari potest, imperuestigabilis, imperscrutabilis, impartibilis, incircunscriptus, absq; fluxu, absque sorde, absque confusione, non imaginabilis, incomprehensibilis. Spiritussanctus, non spiritus ventorum, non spiritus angelicus, nõ spiritus corporalis, non spiritus aereus: sed spiritus opifex, spiritus personam in deitate habens, spiritus sapientiæ, intellectus, K
& exultationis, spiritus consilij, & fortitudinis, spiritus scientiæ, & agnitionis, spiritus timoris, & exultationis. Spiritussanct', spiritus pacis, & fidei, spiritus gratię, & intelligentiæ, spiritus libertatis, & mansuetudinis, spiritus salutis, & illustrationis. Spiritussanctus ipse nostræ imaginis est reformatio, mentis perfectio, animæ instauratio. Spiritussanctus author est fidei in deum, spiritualis mentalium oculorũ nostrorum sol: interni nostri hominis lumẽ, lucifer in pectoris cœlo. Spiritussanctus ipse opulentia filiorum dei, ipse æternorum bonorum thesaurus, ipse arrabõ, & pignus æterni regni, ipse primitiæ vitæ æternæ, ipse signaculum gratiæ baptismi. Spiritussanctus ipse fidem facit, ꝙ nos a Deo in filios adoptati simus, ipse corda nostra Christo conglutinat. Spiritussanctus ipse cibus est diligentium Christum, quo nunquam satiantur: ipse potus est animarum filiorum dei, ipse charitas eorum qui sibi coniuncti sunt. Spiritussanctus copula est vnionis nostrę in Christo, animarum exultatio, cordis tripudium, ignis, fons rorulentus. Spiritussanctus lugentium consolatio, mœstitudinis depositio, mentis requies, sapientiæ L
communicatio, prudentię inuentio, ꝓsciẽtiæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiæ illustratio. Hoc prophetæ illustrantur, hoc idiotæ sapientia condiuntur. Spiritusancto reges inunguntur, sacerdotes ordinãtur, doctores declarantur, Ecclesię sanctificantur, altaria fundantur, vnguentum cõsecratur, aquæ purgantur, dæmones abiguntur, morbi curantur. Hic spiritus vocatur, sanctus, dominus, viuificator, consolator, & tam est, quàm dicitur deus paracletus: hoc est inhortator. Inhortatur.n. semper ad bonum corda fidelium, inhortatur animam, vt deo se uniat: inhortatur mentem, vt à malis desistat. Mitum, inhortatur, & obsecrat deus mortalem, obsecrat deus lutum, obsecrat creator creaturam, obsecrat dominus seruum, idque intrinsecus in anima: & alios quidem alloquitur amicè vt filios, alios vt fratres, alios, vt amicos compellit, instigat, ad se attrahit, ineffabili, & mẽtali charitate cor exhilarat edulcat, calefacit, à terrenis trãsfert, & ad
M cęlestia vocat: redire facit animã, & ad deũ transire, & volare, virget mentem, diuino accendit desiderio, doceus vt bona, quæ illic sunt cogitemus, quæ illic sunt imaginemur, quæ illic sunt somniemus, qui illic sunt inquiramus: animo versemus exercitus, qui illic sunt, status luminum, diffusiones, quæ illic sunt, gloriam quæ illic est, choreas quæ illic sunt, supernas mansiones, & tabernacula, ciuitatem quę illic, hæreditatis possessionẽ, incessabiles hymnorum concentus, fontes immortalitatis, quæ illic, dulcem, & inaccessam lucem, thesauros æternorum bonorum, festa quę illic sunt, æterna solennium solennia, thalamos sponsarum dei, qui illic inextinguibiles lampades, immarcessibiles coronas, delicias citra fastidium, gaudium perẽne, vitam æternam, regionem vberrimam, ciuitatem virtutum, patriam absque turbatione, portum absque tempestate, ad quẽ semper spiritus aduocatus vocat, & obsecrat animam ad imaginem suam factam, & ostendit ei intrinsecus quasi in speculo cum ineffabili gaudio futurum æternum gaudium, adhortaturque eam, & dicit: Veni ad patrem, veni ad supernam patriam, veni ad supernum regnum, veni ad incorruptibilem sponsi thalamum. Siquis verè fidelis inter vos agnouit omninò: q̃ dicta sunt: siquis ex vobis Christum diligit, & habet Spiritumsanctum. Illæ enim, & similes sunt admonitiones, & exhortationes consolatoris Spiritussancti in cordibus fidelium tales sunt, & his magis mysticæ, quas solas sciunt, qui illum inhabitatorem habent. Ita sancti spiritus consolatione accensi simul, & alati, corroboratique in populo Christi viri ac mulieres, sauciij diuino amore animabus mortem contempserunt, naturam carnis vicerunt, tyrannidem voluptatum conculcarunt, flammas concupiscentiarum extinxerunt. Ista Spiritussancti adhortatione incitati, omnia quæ super terram quasi somnia contempserunt, pecunias, negociationes, possessiones, vestes, ædes, patres, matres, filios, cognationes, generis nobilitatem. Persuasit enim eis Spiritussancti operatio, cum dicit: Non habemus hic manentem ciuitatem sed cœlestem inquirimus Hierusalem. Hospites & peregrini sumus nos in hoc seculo, non habemus super terram patrem, sed ad cœlestem imus patrem, desiderantes dissolui, & esse cum eo: desiderãtes per mortẽ ad immortalem transire: illũ sitiẽtes, sicut ceruus ad fontes aquarũ: illum desiderantes, illũ cõcupiscẽtes, qui nos dilexit, qui in nostris animabus mansionẽ fecit, qui dignatus est cum pauperibus, & peregrinis, & peccatoribus communionẽ habere, qui in infirma nostra carne habitauit, qui Spiritumsanctum hodie nobis demisit, & filios nos dei, ac hæredes fecit. Etenim, & filij sumus. Demisit deus spiritum filii sui in corda nostra clamãtẽ, Abba pater. atque adeò iam non sumus serui sed filii dei: si autem filii, & hæredes. Audet horribile, & metuendum quiddam sermo dicere festiuitate hac fretus: Deus in hominibus domicilium habuit, & ostendit homines deiparos. Stupendus sermo, at non meus ille sermo. Propter timorem tuum domine vterum gessimus, & parturiuimus, & peperim verbũ salutis. Nos q̃ sumus carnes infirmitatis peperimus spiritum salutis: quia concepimus hodie ab excelso spiritum adoptionis filiorum. De hac salutari incorruptissima spiritus conceptione, volo tibi hodie spiritualem, & mysticum quendam sermonem instituere, vt manifestus scias, quis prius fueris, quis nunc factus sis, & quid intra teipsum conceperis, & qualem fœtum in anima tua feras, & quomodo omni Christianæ menti quadret, vt ei dicatur, Benedicta & tu in mulieribus vt sponsa dei: & benedi-

A
Heb. 13 c
Phi. 1. c
Ps. 41. a
B
Gal. 4. b
Ro. 8. c
Isai. 26
Luc. 1. c

benedictus fructus ventris tui, qui quidem Spiritussanctus est, per quem ego, festiuita
C tis amator, hodie concionor. De hoc autẽ sermonẽ hinc exordior. Olim in principio, quando omnium opifex ac dominus ineffabili consilio, & sermone iuxta imaginem suæ imaginis effigiauit hominem protoplastum: concessa faciei corporis illius, forma angelici cuiusdam fulgoris. Quam speciem mox vt honestatis osor dæmon vidit, inuidit, illamque per inobediẽtiam deceptam seduxit, & corrupit, fulgoremq; illum coinquinans, immutauit: quã opifex sermo deus renouare volens, nõ iterum sicut olim, extrinsecus hominẽ adornauit, vt ne iterum conspectus à malo dæmone, inuidiam experiretur, qua pulchri-
Gal. 4. a tudinis suæ iacturam faceret. Propterea quid facit deus, & quid fit? Demisit spiritum filij sui in corda nostra, clamantem. Abba pater. Spiritus deus nostris fidelium spiritibus vnitus est, fraterno modo. Hoc donũ est, quod nobis solis deus dedit, qui
2. Co. 4. b in Christum credimus: Hìc est thesaurus noster, de quo Paulus dicit, quòd habemus thesaurum hunc abscõditum infictilibus vasis, luteis nostris corporibus. Hoc
Mar. 4. c est granũ sinapis, qd̃ Christus in terra cordis nostri seminauit, & occultauit. Hic sancti spiritus in nobis thesaurus est, & precio
Luc. 12. fissimum margaritum. Hic est ignis sanctissimus, de quo dicit Christus: Ignem veni mittere super terram, & volui videre si iam accensus sit. Hic in nobis Spiritussan
D ctus regnum cœlorum est, de quo dicit
Ibid. 17 c Christus: Regnum cœlorum intra vos est. Christus intus, Spiritussanctus intus, pa-
1. Co. 2. b ter intus: quæ oculus non vidit, & quæ aures non audierunt, etiã ipsa intus, Et quo-
Esa. 64. modo consequenter omnis Christianorum munda mens non comprobatur purum cœlum, immo etiam cœlo preciosior? Cœli.n. peribunt, fideles autẽ per-
Gen. 18 a manent in seculum, quotquot deũ intrinsecus in seipsis ferũt & vident. Vidit quidem & Abrahã olim, sed extrinsecus apud
Iob. 38. a quercum Mambre. Vidit & Iob, sed extrà per turbinẽ, & nebulas. Vidit Moses deũ,
Exo. 33 d sed extrà, per cauernam, & in petra. Vidit
Esa. 6. a Esaias, sed extrà, in trhono excelso. Vidit
Eze. 1. b Ezechiel, sed extra, in animalibus occulatis. Vidit & Daniel, sed in visione no-
Dan. 7. a ctis. Videt deũ, & qui nunc apud nos mũdi corde, at non extrà, sed intrinsecus, sicut filii, & hęredes dei, cohæredes autem Christi. Etenim prophetiæ spiritus accepe Ro. 8. c
runt omnes, qui ante Christũ iusti, non adoptionẽ filiorũ. Nondũ.n. inquit Lucas Spiritussanctus erat in hominibus. Non enim audierant à deo, qui ante Chri Act. 8.
stum fuerunt: Regnum cęlorum intra vos c
est. Non audierunt qui ante Christũ: Ve- E
niam ego, & pater meus & mãsionẽ apud Ioã. 14.
vos faciemus. Idcircò dicit vobis, qui in c
eum creditis: Multi prophetæ, & iusti desiderauerunt videre, quæ videtis, & audire, Mat. 13.
quæ auditis, & non audierũt. Tantùm fi- c
delibus in nouissimis deus spiritũ suũ sanctũ demisit, & inhabitauit, & conuersatus est in nobis. Nullus infidelis hunc thesaurũ spiritus sancti in seipso possidet, nullus Iudeus donum hoc nouit, etiamsi innumera bona operetur, ignorat has diuitias, non habet hunc thesaurũ spiritus. Quanuis, & Iudæus videtur habere legẽ, videtur & Pascha facere, sed corporale: videtur offerre sacrificiũ, sed quale faciunt Iauij. Videtur, & templũ habere, sed non adhuc vt fidelis. Tu tẽplum dei, tu verum tabernaculum testimonij, tu domus Sanctispiritus, in quo inumbrat semper. Videtur & Samaritanus, videtur & Arabs deũ colere, & deum confiteri, verbum deũ credere, & spiritum dei glorificare: sed neque an sit Spiritussanctus nouit, & quid sit deus omnino ignorat, neque Spiritussanctiparticeps est, neque deum verbũ persona in deitate esse cognoscit. Non enim habet in seipso deũ habitantem, non habet granum sinapis in se seminatum, non F
habet in appreciabile margaritum, nõ habet regnum dei intra se, nõ habet thesaurũ spiritus in seipso latentem, vt in agro. Si autem quis spiritum dei non habet, in Rom. 8
quit, hic non est dei: sicut Paulus statuit. Quoniam autem hodie spiritus aduenit & nouæ legis noua, & admirabilis legislatio facta est, bonam in spiritu fiduciam habentes, spiritualia cũ lege comparemus, vt illustreris in quo tu fidelis a Iudęo differas, & quantò sublimius sit nouum testamentum veteri. Quę igitur lex, quam hodie è cœlo datam discis? Spiritus gratia. Quæ rationales tuæ tabulæ, in quibus hęc lex insculpitur? Anima & corpus. Quæ tua spiritualis circuncisio? Omnis malæ concupiscentiæ excisio, & ab ea auersio: Quod tuũ altarium? mens tua spiritualis.

Quod spũrale tuũ sacrificiũ? omnis bona operatio. Quis altaris tui ignis, compunctionis calor. Quod templum tuum à deo conditum? mundum cor, in quo deus habitare amat. Has te doctrinas huius diei solennia paucis docent. Hanc tibi legem statuit dies Pentecoste. Hæc te mysteria docet spiritus. Custodi obsecro hoc bonũ depositum perpetua memoria dignũ. Custodi obsecro, Spiritussancti faciem inextinctam. Custodi thesaurum, qui in te
G est occultum, ne à prædonibus rapiatur. Serua obsecro, & preciosum margaritum immaculatum. Retine conceptionem spiritus, quem te sermo docuit, illæsam. Serua obsecro, hunc fructum immarcessibilem, Ecce manifestè didicisti, quę per dona spiritus es assecutus. Et quis prius eras, & quid nunc factus sis: nempe amicus dei, filius, Christus, frater, hæres, domus, templum, regni cœlorum thesaurus. Quod ut nos omnes consequamur, gratia & misericordia sua dignetur cõcedere dominus noster Iesus Christus, cui sit gloria & imperium cum patre, & sancto uiuifico que spiritu, in omnia seculorum secula, Amen.

D. IOANNIS CHRYSOSTOMI homilia de sancto, & adorando spiritu.

HEri à nobis, amatores Christi, sancti & adorandi spiritus celebrabatur aduentus: non humanarum cogitationum honore exceptus, sed paternæ uirtutis testimonio comprobatus. Non enim ex his quę cogitamus uel loquimur, deus com-
H mendatur: sed per ea, quibus illustramur, & pietas cõmendatur, & ueritas prædicatur. Vnus dei sermo est, una sancti spiritus doctrina, pietatisque lampas est, & diuinę agnitionis prędicatio, ac doctrinæ dei illustratio. Operæ precium autem est, ut perseueremus diutius in sancti adorãdique spiritus enarratione, & manifestius aliquid de sancta, gloriosaque facultate dicamus. Iterum vt iisdem utamur uerbis, non per ea, quę cogitamus, sed per quæ docemur. Spiritum sanctum, & quæ diuini docent sermones, immo quæ ipse de seipso prędicat, dũ per prophetas loquitur, perq; apostolos fert radium suum. Natura inseparabilis est, vtpote qui ex inseparabili & indiuisibili natura progressus est. Nomen aũt eius Spiritussanctus, spiritus veritatis, spiritus dei, spiritus domini, spiritus patris, spiritus filij, spiritus Chri: & sic uocat eũ scriptura, immo ipse seipsum, & spiritum dei, & spiritum qui ex deo est. Et ut nunquam, cum audimus spiritum dei, putemus quòd per proprietatem dicatur spiritus dei, introducit scriptura Spiritum sanctum, & apponit, qui ex deo est. Aliud.n. est dicere dei, & qui ex deo est. Dei enim sunt cœlum & terra, utpote ab eo facta. Ex deo aut nihil dicitur, nisi quod est ex substantia eius. Itaque dicitur Spiritussanctus. Ista enim est prima & propria appellatio: & vt euidentiorem habens intelligentiã spiritussancti naturã demonstrat. Spiritussanct' Spiritus dei. Quis eũ uocat spiritũ dei? audi saluatorem, dicẽtẽ: Quòd Mat. 12
si ego in spiritu dei eiicio dæmonia. Vt c
igitur sicut dicebam, ne quis audiens spiritum dei, putet proprium quiddam significari, & non commune naturæ, Paulus dicit: Nobis autẽ non datus est spiritus mundi, sed spiritus qui ex deo est. Iterum dicitur spiritus patris, sicut saluator apostolis i. Co. 2. c
dicit: Ne soliciti sitis, quomodo uel quid Mat. 10
loquamini: non enim vos estis, qui io c
quimini, sed spiritus patris q̃ vestri, loqui- & Luc.
turĩ uobis. Sicut aũt dixit, spiritus dei, & 12. b
subdit scriptura: Qui ex deo est, sic iterum dictus est spiritus patris. Et ut ne putetis hoc secundum proprietatem dici, saluator confirmat: Quando uenerit paracletus spiritus ueritatis, qui à patre proce- Ioã. 15.
dit. Illic ex deo, hic à patre dicitur, id qd d
sibiipsi tribuerat, dicens: Ego à patre exi- Ibi. 16. f
ui, hoc & spiritui sancto adscribit, dicẽs: Qui à patre procedit. Quid est, procedit? Non dixit gignitur. Quod enim non est scriptum, non dixit esse sentiendum. Filius à patre genitus est, spiritus à pa- K
tre procedit. Quæris à me omnem uarietatem quomodo genitus ille, & quomodo processit iste? Cum didiceris quòd genitus est, didicisti & modum, & comprehendisti vtiq;. Itaq; cum audieris prædicari filium, comprehendisti natiuitatis modum. Nomina sunt, quę pia fide honorantur, non ratiocinatione tenentur. Quæ autem uis nominis, Procedit? audi: vt nomen natiuitatis prætereat scriptura, ne filium ipsum dicas, dicit spiritus sanctus, qui a patre procedit: inducit:

cit eum procedentem, vt aquam de fonte scaturientem, sicut & de paradiso dictum
Gen. 2. est: Fluuius autem procedit ex Edem, pro
b cedit, & scaturit. Pater fons aquæ vi-
Hier. 2. uentis dicitur iuxta prophetam Hieremiã dicentem. Obstupescat cœlum super hoc, & horreat valde terra: quoniam & duo malefecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquę viue ntis. Diuinus sermo definiens patrem fontem aquæ, inducit ex fonte vitæ, aquam viuam, quę procedit. Quid procedit. Spiritussanctus sicut à fonte aqua. Vnde hoc quòd Spiritussanctus aqua vocetur? dicit saluator: Qui credit in me, sicut dixit scriptura, flu-
Ioã. 7. f mina ex ventre eius fluent aquæ viuæ. Et
I interpretans Euangelista hanc aquam,
Ibidem subdit: Hoc autem dicebat de spiritu, quem accepturi erant credentes in eum. Si igitur Euangelista Ioannes declarans, Spiritum sanctum dixit aquam viuam, Pater autem dicit: Me dereliquerunt fontem aquæ viuæ: fons spiritus pater, propterea etiam ex patre procedit. Dicitur igitur (repetere liceat) Spiritus dei, & spiritus qui ex deo, spiritus patris, & spiritus qui à patre procedit. Spiritum dominum testa
Esa. 61. tur Esaias in persona Christi: Spiritus do-
a mini super me, eò quòd vnxerit me. Et
2. Co. 3 Paulus: Dominus autem spiritus est. Vbi
d autem spiritus domini, ibi libertas. Num per quem aduenit libertas, ille seruus? Si eorum, ad quos accedit Spiritussanctus, soluit seruitutis iugum, & præstat eis libertatis personam: quomodo ipse seruus? quomodo largitur, quod non habet? quomodo cùm ipse sit seruus, liber-
Ro. 8. a tate donat? Non audisti Paulum dicentem: Lex spiritus vitæ in Christo Iesu liberum me reddidit à lege peccati? Liberosue reddit spiritus seruus, qui natura sua non habet libertatem? Nam si creatus est, etiam seruus factus, non reddit liberum. Ne vos sophismatis circunueniant
M hęretici. Non dico eum seruum, non creaturam. Videntur tria principia inducere, increatum, creatum, & aliud nescio quomodo vocem. Spiritus patris: spiritus qui
I ex patre: spiritus patris, spiritus, qui à patre procedit. Spiritus domini, spiritus filij. Quòd autẽ sit filij, dicit Apostolus. Emi-
Gal. 4. a sit deus spiritum filii sui in corda nostra clamantem, Abba pater. Ecce ipse spiritus filii. Alio loco iterum spiritum Christi dicit Paulus: Vos autem non estis in car-
ne, sed in spiritu: siquidem spiritus dei Ro. 1.
habitat in nobis. Obsecro animaduertite sanctam hanc connexionem. Quasi catenam quandam sanctam, & viuam ex triplici potentia inducit Paulus, naturam coniungens inseparabilem, & in diuersis nominibus vnam virtutem indicans. Vos autem, inquit, non estis in carne, sed in spiritu. Ecce spiritum, siquidem spiritus dei habitat in vobis. Vidisti spiri-
tum dei? Si autem quis spiritum Chri- Ibidem
sti non habet. Et sanè oportebat dicere, si autem quis spiritum dei non habet, sed dixit spiritum Christi, dixit spiritum dei, & subdit spiritum Christi. Si autem quis spiritum Christi non habet, hic non est eius. Verùm hoc dixit, vt osten-
dat, si spiritus & Christus, Et idem est A
Christum adesse, & spiritum adesse: & idem est spiritum dei dicere, & spiritum Christi. Est igitur Spiritussanctus spiritus veritatis, quasi quis dicat, spiritum filii: quia dicit saluator, Ego sum veritas. Dicitur spiritus veritatis, qui est spiritus Ioã. 14. a
filij, sicut dicit Paulus: emisit deus spiri- Gal. 4. a
tum filij sui. Est igitur, & spiritus filij, & spiritus eius qui excitauit Iesum Christum. Et audi Paulum dicentem: Si au-
tem spiritus eius qui excitauit Iesum 1. Co. 3.
Christum habitat in vobis. Hæc nomina d
sanctæ, & immaculatæ Trinitatis, sancti & Colo.
& admirabilis spiritus sunt nomina, non 2. c
naturæ conuenientia, sed operationi. Profundus sermo, & opus habet auribus attentis, munitis, & fidelibus. Dicitur autem iterum spiritus, spiritus vitę: quia saluator dicit, Ego sum veritas, & vita. Ioan. 1.
Dicitur spiritus vitæ, sicut & Paulus di- a
cit: Lex spiritus vitæ. Hæc nomina eiusdem sunt authoritatis, & eiusdem naturę. Ro. 8. a
Sunt autem alia nomina, quæ non ascribuntur sancto spiritui, sed virtuti, & operationi eius: vt sunt dona eius. Dico itaque, & antè declaro sententiam, postea te
stimonium subinducturus. Quando dat- B
Spiritussanctus precibus sanctorum, vel mihi, vel alicui Christianorum sanctificationem, accipio donum ita vt sanctum habeam, & corpus, & animam. Donum 1. The.
datum mihi vocat spiritum sanctificatio- vlt.
nis: hoc est, beneficium. Si dederit Spiritussanctus cuipiam donũ non habenti sapientiã, vel non habẽti intelligẽtiã: sed so

lam fidem, quales ſunt multi habentes do
na, vt credant ſcripturis, ignorantes ſcri.
pturas, vocatur donum illud, Spiritus Fi-
dei. Si autem quis accipiat virtutem, & do
num à Spirituſancto, vt credat promiſſio-
ni bonorum, quæ dantur in futuro ſecu-
lo, ille Spiritum Promiſſionis accepit. Si
autem quis accipit, & ſapientiæ donum
vocatur donum Spiritus Sapientiæ: & vbi
dona ſpiritus, vocantur ſpiritus: & attende
diligenter, quia hæc ſpeculatiuo modo
ita declaramus. Veniamus ergo ad demon
ſtrationes. Quando quis habet donũ cha-
ritatis, dicitur quòd habeat Spiritum Cha
ritatis. Quando acceperit donum marty-
rij, dicitur quòd habeat Spiritum Virtu-
tis, hoc eſt donum. Iam quia donans Spi-
rituſſanctus eſt, vocatur & Donum eodem
nomine quo is, qui donat. Idcirco dicit
Ro. 8.c Paulus: Non enim accepiſtis ſpiritum ſer-
C uitutis iterum ad timorem, ſed accepiſtis
2. Ti. 1. ſpiritum adoptionis filiorum. Et iterum:
a Non enim dedit nobis ſpiritum formidi-
nis, ſed ſpiritum virtutis, & dilectionis, &
temperantiæ. Spiritum autem dicit hic do
Eph. 1.c num, ſicut quando dicit: Vos autem obſig-
nati eſtis ſpiritu promiſſionis ſancto. Pro
2. Co. 4 miſſionis ſpiritus vbi ſcriptum eſt? Dicit
c Paulus: Habentes autem eundem ſpiritũ
fidei, & promiſſionis, hoc eſt gratiam ſpi-
ritus. Ecce igitur ſpiritum fidei, & ſpiritum
promiſſionis. Si fuerit quis manſuetus, &
humilis corde, donum accepit manſuetu-
dinis: Eſt autem donum dei, & hoc dicit
Gal. 6.a Paulus: Si & præoccupatus fuerit homo
in aliquo delicto, vos qui ſpirituales, in-
ſtaurate eum, qui talis eſt in Spiritu man-
Ibidem ſuetudinis: hoc eſt in beneficio doni man
ſuetudinis. Conſiderans, inquit, temetip-
ſum ne & tu tenteris. Ecce ſpiritum man-
ſuetudinis. Alij datur ſanctificatio animę,
Ro. 1.a & corporis, & vocatur Spiritus Sanctifi-
cationis. Sicut dicit Paulus, Seruus Ieſu
Chriſti, vocatus apoſtolus, ſegregatus in
euangelium dei, quod anteà promiſit per
prophetas ſuos ſecundum ſpiritum ſancti-
ficationis. Vbi multi putauerũt, quòd ad-
hæreat primo verbo, qui declaratus fuit fi
lius dei ſecundum ſpiritum ſanctificatio
D nis. Non eſt autem ſic, ſed Paulus ordina-
tus ſecundum ſpiritum ſanctificationis. &
quando ordinatus eſt ex reſurrectione Ie-
ſu Chriſti. Quoniam alij quidem apoſto-
li ante paſſionem, hic autem poſt reſurre-
ctionem: & propterea dicitur ſecundũ ſpi-
ritum ſanctificationis. Et aliud, quando
incipiemus omnes tempore ſacrorum my
ſteriorum dicere, Pater noſter, qui es in cę
lis: donum accipimus Spiritum Adoptio- Mat. 6.
nis, hoc eſt beneficium, & donum ſancti b
ſpiritus. Spiritum vocat, & æmulationem,
ſicut dicit Paulus: Quoniam & vos æmu
latores eſtis ſpirituum, hoc eſt donorum. 1. Co. 14
Et adhuc excellentiorem vobis viam mon c
ſtro. Si linguis hominum loquar, & ange Ibi. 13. a
lorum, charitatem autem non habeo, ni-
hil ſum: hoc eſt, omni dono maior eſt cha
ritas. Verùm ad propoſitum redeamus. Re
dit Eſaias. Spiritus. n. per omnes loquitur.
Itaq; ſicut Paulus dixit: ſpiritum vitæ, ſpi
ritum charitatis, ſpiritum virtutis, ſpiritũ
temperantiæ, ſpiritum promiſſionis, ſpiri-
tum fidei, ſpiritum manſuetudinis, ſpiri-
tũ adoptionis filiorũ: ita & beatus Eſaias, Eſa. 11. a
Egredietur, inquit, de radice Ieſſe virga,
hoc eſt regia dignitas Chriſti. Virga. n. re-
gis ſymbolum eſt, vt dicit Dauid: Virga Pſ. 44. b
æquitatis, virga regni tui. Egredietur vir- E
ga de radice Ieſſæ, & flos de ea aſcendet, &
requieſcet ſuper eum ſpiritus dei. Hic eſt
nomen ipſius naturæ ſpiritus, deinceps ſe- Eſa. 11. a
quuntur dona: Spiritus ſapientiæ, & intel
lectus, ſpiritus conſilij, & fortitudinis, ſpi-
ritus ſcientiæ, ſpiritus pietatis, ſpiritus ti-
moris domini. Sicut ſi quis explicet ſcri-
pturam ſiue tu, ſiue alius fidelis, & Chri-
ſtianus, etſi abſconditum nomen, & obſcu
rum fuerit, det autem Spirituſſanctus ali-
cui abſcondita ſenſuum reuelare: is acce-
pit ſpiritum reuelationis, qui reuelat pro-
funda. Vnde & Apoſtolus volens diſcipu- Eph. 1.c
los pios intelligere ſcripturas, dicit: Precor
deum, vt det nobis ſpiritum ſapientiæ, &
reuelationis, in agnitione illuminatos ocu
los mentis noſtrę. Vidiſti ſpiritum reuela-
tionis? ſed ad propoſitum redeamus. Vbi
opus eſt dicere profunda, vocatur ſpiritus
reuelationis: vbi oportet habere charitatẽ,
vocatur ſpiritus charitatis: vbi decet mani
feſtè loqui doctorem, vocatur ſpiritus ſa-
pientiæ: vbi opus eſt auditore, vt cum in-
telligentia capiat, nominatur ſpiritus in-
tellectus. Spiritus ſapientiæ datur docen-
tibus, ſpiritus intellectus auditoribus. Ego
prædico, tu intelligis, & dictorum men-
tem capis, docere autem neſcis. Spiritus
itaque ille donum eſt ſapientiæ, propter F
doctrinam. Volens autem deus monſtra-
re, quod

re, quod ſicut mittit docenti ſermonem ſa
pientiæ, ita mittit & diſcenti donum in-
tellectus, vt capiat quæ dei ſunt. Sapientiæ
gratiam habet os prædicans, intellectus
gratiam habet cor diſcens. Sapientia ar
matura oris eſt, intellectus verò cordis.
Pſ. 48. a Propterea dicit, Os meum loquetur ſapiẽ-
tiam, & meditatio cordis mei intelligen-
tiam. Alius non accepit doctrinæ gratiã,
ſed accepit donum, vt de conſilium, con-
ſiliumque bonum, & admirabile. Non e
nim omnia quis accipit, vt ne donum na-
turam putet. Accepit quis doctrinæ gra-
tiam, & vt ne quis extollatur, in operum
conſilio inuenitur infirmus: & alius non
valens docere, benè conſulit. Et inuenies
aliquem, qui mutuum nunc alijs dat, nunc
ab alijs recipit. Vnde hoc? Nunc demon-
ſtrationem adijciam, quòd qui accipit gra
tiam doctrinæ, indigeat alterius conſilio.
Moſes acceperat ſpiritum ſapientiæ, le-
gislationis, & doctrinæ. Permittebat ſibi-
ipſi toto die ius dicere, accedit Iethro ſo-
cer eius, & conſulit ei, ac dicit: Non potes
Exo. 18. ſufficere tanto populo ſolus tu, vt ei ius di
cd cas: ſed ſi hoc feceris totum, teipſum per-
G des. At quid? Conſtitue, inquit, decanos, &
quinquagenarios, & centuriones, & tribu
nos, vt ea quæ excedunt decanum, referant
ad quinquagenarium: & quæ excedunt
quinquagenarium, referant ad centurio-
nem: & quæ centurionem excedunt, refe-
rant ad tribunum: & quæ excedunt tribu-
num, referant ad te: & quæ excedunt te, re
feras ad deum. Si quod, inquit, graue ne-
gocium, referant ad te: ſi autem tibi quid
graue, referas ad deum. Ecce legiſlator eũ
ſapiens eſſet, accepit conſilium priuati, &
factum eſt conſilium lex, & figura futuro-
rum. Quoniam Iethro ſocer Moſi, ſacer-
dos erat idolorum: poſtea autem cognito
errore, didicit veritatem, factusque eſt fi-
gura gentium eccleſiæ, quia ſapientiam le
gis tranſcendit gentium intelligentia: non
quia ſunt gentes, ſed quia reſipuerunt.
Quando enim receptum eſt conſilium Ie-
thro, non erat ſacerdos idolorum, ſed agno
Ibid. uerat deum. Quia poſtquam cognouit ope
ra dei, & mirabilia, quæ narrauit ei Mo-
ſes in Aegypto facta, dicit: Nunc ego co-
gnoui. Vide reſipiſcentiam, quòd magnus
ſit dominus deus noſter ſupra omnes deos.
Nam vbi veritatem agnouit, accepit boni
conſilij donum. At nos ad propoſitum re-
deamus. Accipit docens ſpiritum ſapien- H
tiæ, diſcens ſpiritum intelligentiæ, vt intel
ligat. Propterea Eſaias ſapientiam adſcri- Eſa. 3. a
bit docenti, intellectum audiẽti, & inquit:
Sapientem architectum, & intelligentem
auditorem. Spiritus conſilij datur conſi-
liario: ſpiritus fortitudinis, conſilium acci-
pienti: accipit donum conſiliarius, vt dicat
vtile quippiam: accipit gratiam, qui con-
ſilium accipit dum perficit, quod vtile eſt.
Spiritus timoris domini. Singula dona il-
la ad propoſitum uſum concedebantur,
verbi gratia: Quando extruebatur taber-
naculum a Moſe in ſolitudine, non opus
erat illi dono doctrinæ, ſed dono architec-
tonices, quomodo conſuerent byſſum,
hyacinthum, purpuram, coccinum, dedit-
que deus donum architectonices, & artem
conſuendi, texendi, fundendi aurum, po-
liendi lapides, & conſtruendi. Et quare om
nes artes illas dedit? quia tabernaculum fa
ciebat deus ſuper terram. Erat autem figu
ra cœli, & terræ tabernaculum. In ſex au-
tem diebus fecit deus cœlum, & terram.
Extruebatur tabernaculum figuram gerẽs
cœli, & terræ. Et opus habebant gratia ſpi- I
ritus ſuo operi congrua. Non enim erat
tempus doctrinæ, ſed ſutoriæ, & aliarum
artium. Et dicit dominus: Ecce dedi virum
nomine Beſeleel de tribu Iuda, & impleui Exo. 31.
eum ſpiritu diuino, ſpiritu ſapientiæ, & a
ſcientiæ, & ſenſus. Sapientiæ ſpiritu, vt
quod proponebatur ad faciendum, ita fa-
ceret, & operaretur. Scientiæ autem, vt be-
ne quadrarent: ſenſus verò, vt intelligeret,
quæ dicebantur à ſpiritu qualem haberent
virtutem. Alio loco promittit deus ſe da-
turum gratiam miſericordiæ, & dicit: Ef- Zac. 12
fundam ſuper domum Dauid ſpiritum c
gratiæ, & miſerationis, hoc eſt donum mi
ſericordiæ. Iterum largitur dona humili-
tatis. Vnde hoc liquet? Tres pueri in cami
no, quoniam, vt iuſti flammam calcaue-
runt: vt humiles autem, peccatores ſe voca-
uerunt. Propter excellentem iuſtitiam, cal
cauerunt, & caminum rorem fecerunt nõ
inflati ſunt, neque dixerunt, ò quanta no-
ſtra iuſtitia: neſcimus enim naturam, trãſ-
greſſi ſumus legem, ſed operantur, vt iuſti.
loquuntur, vt peccatores. Conſidera enim,
Calcabant flammam, exultabant vt iuſti,
& confitebantur, vt peccatores. Peccaui-
mus, iniquè egimus, iniuſtitiam fecimus. Da. 3. c
Omnia quæ induxiſti ſuper nos, iudicio

Universidad de Deusto
Biblioteca

iusto fecisti: quia iniquè egimus, & discessimus a te, & mandata tua nõ audiuimus,
K vt benè esset nobis. Quoniam igitur cum iusti essent, seipsos humiliabant, acceperunt spiritum humilitatis, donum humilitatis. Et propterea cum viderunt gratiã,
Ibid.d dicunt: Non est nobis in tempore hoc princeps, & propheta, neque oblatio, neque thymiama, neque locus, vt offerantur primitiæ, & inueniatur misericordia.
Quia igitur non habemus ciuitatem, neque templum, neque altare, pro omnibus humilitas nostra sufficiat. Propterea dicunt, sed in anima contrita, & spiritu hu-
Ibid. militatis suscipiamur. Alius cum plenus esset gratia, accepto integro dono, dicit spiritum accepit impletionis. Vnde hoc dicit Hieremias: Via filiæ populi mei, non in sancto, neque in puro, spiritum impletionis non habent, inquit, spiritum qui impleat eos. Sic habebant spiritum imple-
Act.13. b tionis apostoli, vt scriptum est: Tunc, inquit, Paulus impletus Spiritusancto, quando arguit Elymam magnum. Vides donaria? Repetam igitur nomina ineffabilis naturæ. Spiritus dei, spiritus qui ex deo, spiritus domini, spiritus patris, spiritus filij, spiritus Christi, spiritus qui excitauit Christum, spiritus vitæ, spiritus veritatis. Dein dona, spiritus virtutis, spiritus charitatis, spiritus temperantiæ, spiritus promissionis, spiritus fidei, spiritus reuelatio-
L nis, spiritus adoptionis filiorum. Qui accipit gratiam vt iudicet, accipit spiritũ
Es.4. b iudicij, sicut dicit Esaias, & purgabit eos dominus spiritu iudicij, & spiritus Adu-
Ps.50. stionis: punitricem & purgatricem vim vocat spiritum adustionis. Dauid autem petit spiritum rectum, qui dirigat, & in rectam viam ferat. Et iterum petit donum principale, quo dominetur, & sit princeps affectionum, faciatque animam non seruire suis affectionibus. Quoniam enim Dauid peccauerat, & a continentia venerat in nequitiam affectionum, & voluptatis: & quia non iustè iudicarat interficiendum virum, & seruus factus erat concupiscentiæ in adulterium prolapsus, petit spiritum rectum, inquiens: Innoua in visce-
Ibid. ribus meis: &, ne proijcias me, inquit, a facie tua: &, redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me: hoc est, dono quo dominer affectionibus, & cohibeam voluptates. Hæc a nobis dicta sunt de Spiritusancti diuina maiestate, & diuersitate in operationibus eius. Hæretici autem, qui ignorauerunt, quòd quando dicit spiritum sanctificationis, vel promis-
M sionis, donorum memor sit: ipsi ad naturam referunt dicentes, quòd deus dedit, & Spiritum sanctum donauit. Vidisti, inquit, quòd donum Dei est? legerunt dona, & ea ad naturam referunt miseri. Oportebat intelligere, quæ nomina ad naturam pertineant, & quæ dona, & quæ gratiam significent: caupones fuerunt adulteratæ
Ro.1. e veritatis, confuderunt omnia, subuerterunt seipsos, exciderunt a veritate, obtenebratum est insipiens cor eorum, dicentes se esse sapientes, infatuati sunt. Eapropter inferunt: Quoniam, inquit, de spiritu mones, & a scriptura doces, & vis testes habere scripturas: ab ipsis scripturis moti dicimus ea ipsa, quæ de spiritusancto Saluator dixit. Quid igitur dicit ille? Spiritus
Ioã.16. b veritatis deducet vos in omnem veritatẽ: non enim loquetur a seipso, sed quæcunque audierit, loquetur, & quę ventura sunt annunciabit vobis, ille me glorificabit: quia ex meo accipiet, & annunciabit vobis. Vidisti quomodo inquit, a semetipso non loquetur, sed ex illo accipit? Num potest demonstrari spiritus authoritas? An non demonstrauit, inquit, eum subiacere potestati filij, & mutuari ab eo, & alijs suppeditare. Attende diligenter, Quoties tibi dictum aliquod apparet obscurum, ne statim addicas te dictiom, sed expecta finem
A sententiæ. Non vides quando extruuntur domus, quomodo omnia confusa sint, calx, lapides, ligna & in oculis tuis omnia sunt confusa, artifici autem omnia benè quadrauerũt? Scit enim suo tempore, quomodo hoc confusum in hoc loco, illud in alio congruat: & quæ nunc dispersa in harmoniam quandam conuenientia ædificij pulchritudinem perficiant. Igitur cũ videris dicentem ab hoc in illud, & ab illo in hoc transilire, crede quòd materias præparet: quando coniungo materias, tunc ostendo quàm benè conueniant. Vna natura filij est, & spiritus, vna virtus, vna veritas, vna vita, vna sapientia: at ab eo tempore quo saluator dignatus assumere creaturam nostram, impletus spiritusancto: non quòd inferior spiritusancto, sed quòd caro opus habeat homano modo, vt accipiat aduentum spiritus, non quòd non possit

possit deus verbum, sanctificare creaturam quam assumpsit. Nam si hunc concesseris sermonem, superuacuus filius. Sufficiebat enim pater ad sanctificandam carnem. Non pater quasi infirmus coassumit filiũ. Non quasi infirmus filius assumit spiritum. Sed quia vna natura est, quæ omnia in omnibus operatur, alia quidem pater o-
B peratur, & in omni natura suscipitur: alia autem filius, & in omnem transit naturam: alia verò spiritus, & in omni natura suscipitur. Quando igitur natura secundum seipsam cõsideratur, par est, & æqualis, plena potestatis, & authoritatis, admirabilis, neque indiga, neque imperfecta, non proficit, non minuitur, non augmenta suscipit, non attenuatur. Cum autem accepit deus verbum carnem nostram, fecit eam humano more, quasi vnum apostolorum, vel prophetarum suscipere Spiritumsanctum. Dixit prius, non quòd non sufficiat filius dei, sed vt perfecta trinitatis scientia, in creatura illa ostendatur. Assecuta igitur est caro domini spiritumsanctum, & consequenter voluit saluator carnem, quam accepit, spirituisancto appropriare: vt id quod faciebat Christus secundum carnem, asseriberetur Spirituisancto, qui habitauit in eo, sicut in sancto templo humano. Homo enim propter nos, Deus autem propter seipsum. Homo enim propter misericordiam eiecit dæmones, & vo-
luit fugationem dæmonum ascribi san-
Mat.12 c cto spiritui, & dicit: Si autem ego in spiritusancto, eijcio dęmonia: & non dixit in verbo, sed asseribit spiritui, sicut vir sanct'
C spiritumsanctum assecutus. Denique quãdo intrauit in templum, sumit prophe-
Esa. 61. a tam Esaiam, & legit. Legit autem quæ de
& Lucę 4. c seipso erant scripta, & reperto, inquit, libro, dicit: Spiritus domini super me. Non contradici potest, quoniam persona hominis loquatur: Spiritus domini super me, eo quòd vnxit me. Per spiritum, inquit, sanctum vnctus sum. Propterea Petrus,
Act.10. f Iesum à Nazareth, quòd vnxit eum Deus spiritusancto, & virtute. Hic animaduertamus obsecro. Hæc enim omnia in ædificio sermonis mei insumentur: non enim alijs in alia efferimur, sed (vt dixi) materias dispono, vt tu vnionem coaptes. Assecutus est Spiritumsanctum, baptiza-
Mat. 3. d tus est in Iordane, & dicit Ioannes: Vidi cœlos apertos, & spiritum dei descendentem sicut columbam, & manentem & Mar.
super eum. Vidisti quomodo humano 1.b. &
modo accipit Spiritumsanctum? nullus Ioã.1. e
sic impius, vt credat quòd diuinitas accipiat spiritum. Dicit Ioannes Baptista: Medius vestrum stetit, quem vos ignoratis, & ego nesciebam eum: sed qui misit me, vt baptizarem in aqua, ille mihi
dixit: Super quem videris Spiritumsan- Ioã.1. d
ctum descendentem sicut columbam, & manentem super eum, hic est filius meus. Descendit Spiritussanctus, vt impleatur hoc Esaiæ: Spiritus domini super me,
D Baptizata est caro, & statim baptizatus ascendit de aqua, & ductus est à spiritu in desertum. Ducta est, & quasi pædagogum habuit caro Spiritumsanctum. Quare ductus est? vt nobis figuram daret, quòd sicut caro mea non ducitur concupiscentiis, sed ducitur spiritu: sic & vos
debetis, Propterea & Paulus: Si autem Gal.5.d
spiritu Dei ducimini, non iam estis in car Ro.8.b
ne, & quicunque spiritu Dei ducuntur, non sunt sub lege. Ducitur caro Christi, ducamur & nos. Propterea enim omnia in seipsum assumit, vt nobis exemplum relinquat. Ductus est a spiritu, vt
tentaretur, & vicit diabolum: non dei- Mat. 4.
tas. Contumelia fuerit deitati dicere, vi- a
ci. Deus enim nunquam vincitur, neque vincit, sed semper præualet, & dominatur. Nam si omnino vinceret, possibile esset, & ipsum vinci. At qui semper dominatur, & præualet in omnibus, omnipotens, & neque obtumultuantur ei subditi, neque ei negocium faciunt. Si igitur caro dominica, & dominicum figmentum, nouus homo cœlestis, nouum germen, quod nouo partu floruit, accipit Spiritumsanctum, habeas testimonia, quòd aduenit spiritus de cœlo: & duxit
eum spiritus, vt vinceret diabolum. E
Imago Adam, quæ in principio seducta, vt homo postea vinceret, noua ingreditur comitata virtute spiritus. Propterea
ficut dixit, Ductus est a spiritu in deser- Mat. 4.
tum, vt tentaretur: sic quando reuertitur, a
vt victor dicit: Iesus autem reuersus est in Luc.4.b
virtute spiritus à deserto. Habuit igitur caro Spiritumsanctum, non partem donariorum sicut nos, cum vni sapientia, alteri scientia datur: sed omnia habuit dona. In veritate anxius sum, & tremo, ne infirmitas linguæ obscuret magnitudi-

nem eius, quod prædicatur. Igitur corpus domini, & caro sancta, vt accepit Spiritus sancti efficaciam: non accepit, sicut de aliquo apostolorum dicitur, & prophetarum gratiam vnam, vel alteram. Homo
1.Co.12. d enim non est capax omniũ, ideò dicit Paulus: Num oẽs apostoli? num oẽs prophetę? num omnes dona habent sanationum? In carne aũt Christi omnia dona fuerunt, secundum substantiam carnis. Et attende, impleuit primò proprium templum omni gratia. Habuit donum curandi morbos, ef fugandi dęmones, suscitandi mortuos, prę
F dicendi futura, operandi ea, quæ veritatis sunt: omnia potuit, & habuit donorum plenitudinem, quatenus impleta est caro eius omnibus charismatibus. Vnde opus fuit, vt inde omnes acciperemus ad mensuram, & partes: & inde apostolis, & pro-
Ioã. 1. a phetis ex eo suppeditaretur. Ioannes te-
Col.2.b statur, quòd in eo tota deitatis plenitudo. Et iterũ: In quo habitat diuinitatis plenitudo corporaliter. Non dixit simpliciter, In quo habitauit deitas, sed plenitudo deitatis: hoc est, omne deitatis donum. Et vt ne quis putet, quòd in deo verbo habitauerit, dicit: In quo habitauit omnis plenitudo deitatis corporaliter. In carne eius omnis plenitudo sapientiæ, intellectus, virtutis signorum, omnis operationis. Deinde à plenitudine eius mu-
Ioã.1.d tuamur omnes. Testatur Ioannes baptizans, Et ego nesciebam eum: sed qui misit me vt baptizarem, ille mihi dixit, Super quem videris spiritum descendentem, & manentem super eum. Non dixit qui largitur ei donum vnum: sed, manentem totum, hic est qui baptizat in Spiri-
Ibid. 3. d tusancto & igni. Deinde volens ostendere Ioannes, quòd non sicut homo acceperit gratiam Saluator, dicit, quòd non ad mẽsuram dedit deus spiritum, sed pater diligit filium, & omnia dedit in manũ eius. De plenitudine eius nos omnes accepi-
G mus, ille plenitudinem, nos de plenitudine. Quomodo? A quo impleuit dominicam carnem? à Deo hausit sicut a fonte & largitus est hominibus gratis. Attende
Ioã.16. c obsecro, dicit igitur: Quando venerit paracletus spiritus veritatis, ducet vos in omnem veritatem, quia de meo accipiet. Attende magna diligentia, non dixit de me, sed de meo. Ex meo, cuius? De meo dabit vobis, sed accipiet, accipit nõ mutuatum.

At quoniam impleuit fontem vt originẽ donorum, a fonte haurit, & præbet omnibus de propriis. Et vnde hoc, quòd accipere de propriis, est accipere audi: Impleuit
Exo.18 c deus Mosen spiritu, & dicit Moses: Non
& Deu. 1.b possum solus ferre pondus huius populi. ordina alium teipsum. Dicit ei deus. Elige septuaginta seniores, & accipiam de spiritu, qui in te, & dabo super eos. Non dixit accipiam tuum: sed, de spiritu qui in
Ioel.2.g te, De meo accipiam. Dicit deus in diebus illis: Effundam de spiritu meo super omnem carnem, & prophetabunt. Si deus a Mose accipiens mutuatus est, spiritum a filio accipiens mutuatus est. Etenim Moses figura erat Christi. Quia sicut a Mose septuaginta fuerunt impleti, ita & a Christo orbis terrarum accepit Spiritumsanctum. De meo accipiet: ex his, quæ mihi suppeditauit homini dominico, sumet
H sibi qui dedit. Qui venit super me, & mansit in me, qui vnxit me, qui sanctificauit me, qui duxit me in desertum, qui reduxit me victorem, de meo accipiet, & annunciabit vobis. Et vt ostendat, quòd non sancti spiritus mẽtionem fecerit, sed donorum eius, postquàm dixit de meo accipiet, adiicit statim: Omnia quæcunque
Ioã.16.c habet pater, mea sunt: accepi ea de Spiritusancto, propterea dixi, de meo sumet. Quoniam deus carnem sanctificauit Spiritusancto, & emisit donum spiritus pater in carnem Christi, Venit gratia, & omnia dona indidit Christo, dicit: De meo accipiet, & annunciabit vobis. Quis igitur est, quòd a seipso non loquetur, sed quæcunque audierit, loquetur vobis? Dictum est ante hoc, quòd aliud est Spiritus sanctus, & aliud donũ: aliud rex, & aliud donum regis. Quando quis contra varias barbarorum gentes bellum gerit, dubitat vbi præliari incipiat. Si in hanc impressionem facit, & occupatur, mox aliam prospectat erumpere aciem: si in duas partes diuidat, diuiduntur virtutes. In medio su-
I mus Arianorum, qui reprobant Christi gloriã, in medio sumus Macedonianorũ, qui diuinam spiritus gloriam contumelijs afficiunt. Si igitur confessa de filio loquar cõtra Macedonianos, Arianus statim pugnat. De filio enim dicit, nõ persuasisti, & de spiritu mihi loqueris? Verũ quia hodie ꝓpositũ est de Spiritusancto, (sæpe.n. iuxta gratiam nobis à Christo datum de filio

filio victoriam reportauimus, testesque dictorum vos estis, quòd non fuerint deceptiones rhetoricæ, sed scripturarum demonstrationes.) volebam autem & nunc afferre de filio sermonem. Semper enim in illo virtutem fulgentem habet. Sed ꝗa de hoc satis pluribus argumentis persuasi sunt, qui circa Spiritumsanctum claudicant, nunc taceo. Impossibile autem est eos, qui circa Spiritumsanctum aberrant, & claudicant, recto pede ambulare circa filium. Vsque hodie non inuenis Macedonianum vllum homusij verbo subscribere iuxta Nicenum decretum, quanuis semper dicant: Nos recta fide incedimus. Quoniam de Spiritusancto non est manifestatum. Neque enim de hoc pugna, vel labor erat: attamen secundum, quod illis
Ioã.16.c satis persuasum est, dico. Scriptum est, à seipso non loquetur. Die Macedoniane, scriptum est hoc de filio, immò ipse dicit
K de seipso, ego à meipso non loquor. Attende obsecro, affero testimonium apud te confessum: (apud Arianum enim certamine hic opus esset, in hoc quòd dicit.
Ioã.14. b Ego à meipso non loquor, & de Spiritusancto: apud te autem, qui promisisti te hoc sanctè colere, nulla opus concertatione) de Christo docens dicis, æqualem Deo similem patri per omnia. Coram his qui confitentur gloriam, quæstionem induxi. Dicis de spiritu, à seipso non loqua
Ibi.14.b tur: dicit filius de seipso, Ego à meipso nõ
Ibi.15.c loquor, sed quodcunque audiui à patre meo, hoc loquor. Ecce & filius à seipso nõ loquitur, attamen est æqualis honor. Hæc ad te dico. Arianus enim & ille etiam de hoc dubitat. Idem euenit incredulis, quod & naufragis accidit, sicut dicit Pau-
1.Ti. 1. d lus, qui circa fidem naufragium fecerunt. Ariani naufragio facto perdiderunt, & Christi gloriam, & Spiritussancti virtutem. Macedoniani contendunt quidem emergere, sed dimidiam sarcinam amittunt. Si autem quis spiritum Christi non habet, hic non est eius. Attende igitur, vt
Ro.8.b ne videamur more certantium illudere, & contumeliosè demonstrationem facere. Ego à meipso nõ loquor. Interpretare mihi, quid est hoc quod dicit, Ego à meipso
L non loquor? Quomodo dixit saluator. Si enim adduxerit solutionem de filio, hanc intelliget & Spiritu sancto congruere. Duo statuit æqualis ponderis, neque spiritus à seipso, neque filius à seipso: sed opus habet filius patre, opus habet & Spiritussanctus patre, itaque æqualis erit honor. Attende igitur: Scio quòd in profundũ meipsum dedi, sicut nouit virtus Christi omnia perscrutari, immò tremo potius quàm dico, ne in immensam abyssum abeat nauicula, & desit spiritus. Da enim mihi nauim vacuam, gubernatorem, nautas, funes, anchoras, omnia disposita, & nusquam esse spiritum venti: nonne tardat omnis quantuscunque est apparatus, si desit operatio spiritus? Ita fieri solet, licèt sit sermonis ampla supellex, & mens profunda, & eloquentia, & intelligentia, & non assit Spiritussanctus, qui vim suppeditat, ociosa sunt omnia. Quare igitur de seipso, sicut & de Spiritusancto dixit, A meipso non loquor? Quasi agonistæ essemus subuertemus contradicentem, sufficientibus consequenter argumentis persuasuri, & his & illis, siquidem parere voluerint. Non enim omninò necessitate eos adducemus, sed dico, si fortè quidam persuadeantur, & ne admireris si ego homo M
dicam hoc. Dicit Deus Ezechieli: Abi ad Eze.2.b
domum Israel, & dic eis si fortè audiant, si fortè sciant. Dicimus hæc si fortè audiant, si fortè credant, si fortè se nobis iungant. Quòd si hæc nobis dicentibus non iunxerint, innoxij sumus nos. Sic Paulus docebat, & postquàm docuit, dicit. Testi-
Ac.20.f ficor, quòd mundus sum à sanguine omnium vestrum. Non enim reuestitus sum, quò minus annunciarem vobis uiam dei. Et nunc dico, quare saluator dixit, A me ipso non loquor: & de Spiritusancto, A seipso non loquetur? Oro charitatem vestram hic animaduertamus. Cum vnus sit Christus, multi prodierunt falsi Christi, sicut saluator dixit: Multi venerunt in nomine meo falsi Christi, & pseudo-
prophetæ: cum vnus sit Christus, & Mat.24
promissus per prophetas, quòd veniat: & Mar.
ante aduentum eius apparuerunt, qui 13.
dam impostores, dicentes: Nos sumus. Theudas dixit: Ego sum. Iudas Galilæus Act.5.g
dixit: ego sum, & seducebant multos. Saluator venit, & dixit: Quotquot venerunt ante me, fures fuerunt, & latrones, sed non Ioã.10.
audiuerunt eos oues. Oues meæ meam b
vocem audiunt, & cognoscunt vocem Ibid.a
meam, & sequuntur me. Venerunt igitur illi falsi Christi, & non docuerunt ex lege, & pro-

& prophetis, sed ex seipsis locuti sunt, & ex propria sententia. Saluator venit, & nõ discessit à lege, non discessit à prophetis, sed dicebat quasi in exemplo, Benè dixit
Deu. 6. c Esaias. & iterum: Nonne scriptum est in lege vestra. Et cum accederet ad eum dia-
& 10. d bolus, dicit ei: Dominum deum tuum
& Mat. 4. b adorabis, & illi soli seruies. Venit igitur Christus secundum carnem. Non locutus est ex seipso, sed ex prophetis. Igitur quia ante Christum venerunt, in nomine Christi non sunt locuti, neque ex lege, neque ex prophetis, sed ex propria sententia errores locuti sunt, dicit Saluator: Ego à meipso nõ loquor, sicut illi. A seipso.n. loqui, extra legem loqui est. Sic igitur oportet etiam te loqui, cum videris hæreticos Aristotelica, vel Platonica mouere: dic, Nos à nobisipsis non loquimur, quecunque audiuimus à Christo, hæc loquimur. Et vnde hoc quòd à seipso loquens pseudopropheta est, vel quòd loqui à seipso
Ez. 13. a pseudoprophetam nobis indicat? Dicit Ezechiel prophetæ: Viuo ego, dicit dominus ad prophetas, qui seducunt populum meum, non misi eos: à seipsis lo-
B cuti sunt, & ex corde suo loquuntur. Proinde, quia pseudopropheræ à seipsis prædicauerunt, Saluator à suspicione hac se purgans, dicit: Ego à meipso non loquor. Vnde hoc quòd Saluator habitus est de-
Ioã. 18. b ceptor? Hoc primùm confirmabimus. In festo scenopegię quærebant turbæ Iesum, dicentes: Vbi est? Et erat de eo di-
Ibi. 7. b uersa vox, alii dicebant, bonus est: alii
Mat. 27 dicebãt, Non, sed seducit populum. Vidisti vbi habitus est seductor? Item post sanctam saluatoris mortem dicunt pontifices Pilato: Scimus domine, quòd dixit seductor ille adhuc viuens, post tres dies resurgam. Hæc ideò dixi, vt demonstrarẽ eum habitum fuisse seductorem. Quia igitur seductor habitus est, dicit: Ego à meipso non loquor, sed de lege, de prophe-
Ioã. 14. b tis, quæcunque audiui de patre, non secundum diuinitatem audiui à patre in lege, & in prophetis. Ex persona carnis loquitur, vt solueret suspicionem. Ego à meipso non loquor, sed quæcunque audiui à patre. Vos autem, quæcunque audiuistis à
Ibi. 8. f patre vestro diabolo, loquimini. Et vt monstret, quòd diabolus quando in aliquibus loquitur, mendacium operatur, dicit: Quando loquitur mendacium, ex propriis loquitur. Ego ex meipso non lo-
quor, sed ex prophetis, & lege: hoc enim C
est veritas. Sicut igitur Saluator purgans se à suspicione dicit: Ego à meipso non loquor sicut deceptores, sic & de Spiritusancto. Cæterùm obsecro hic animaduertamus, iuxta dictum Saluatoris: Multi Mat. 24
apparent pseudoprophetæ, & pseudochri- a &
sti, & dicent quidem, ego sum: & alius, Mat. 13
ego sum, sicut scriptum est, quòd multi c
venient in nomine meo, dicentes: Ego Luc. 21
sum Christus, & multos seducens: sed ne b
seducamini. Sicut igitur aliqui suspicabantur seductores esse Christos, sic & venturi multi, qui & ficturi se habere Spiritum sanctum, quem non habent, & loqui: sed illic quidem homo apparebat, & dicebat, Ego sum Christus: hic autem non audebat aliquis dicere, Ego sum Spiritussanctus. Non enim corporeus factus est, sed inuisibilis aduenit, venit ad Petrum, venit ad Paulum, & erat ex confesso, quòd Spiritussanctus loqueretur. Prodit Petrus & dicit: Spiritum habeo. A facie nullus videt quis habeat, vel quis non habeat, vel quis habeat spiritum immundum, vel quis habet Spiritumsanctum. Nam si visibilis esset, non decepisset: nam agnitione fuisset radargutus. Venit Montanus, dicens: Spiritumsanctum habeo. Venit Manicheus, dicens: Spiritumsanctum habeo, non fuit autem manifestum. Vt igitur ne plures nomine seducerentur, quo- D
niam inuisibiliter donum venturum erat, Ioã. 16.
dicit: Quando venerit paracletus spiritus D
veritatis, qui à patre procedit, ille vos memores faciet verborum meorum, & inducet vos in omnem veritatem: non enim à semetipso loquetur. Nam si quem videritis dicentem, Spiritumsanctum habeo: & non loquentem euangelica, sed propria: is à seipso loquitur, & non est Spiritussanctus in ipso. Sicut enim dicit de seipso, Ego à meipso non loquor: vt soluat suspicionem deceptionis, immo errorem à veritate separet: Ita vt ostendat, qui nam habeant, Spiritumsanctum, & qui non habent, sed simulant se habere. A me audistisquid tradidi. Quando veniet inuisibilis spiritus, mea loquetur. Si videritis aliquem euangelica repetentem, profecto Spiritumsanctum habet. Veniet enim Spiritussanctus, vt recordari vos faciat eorum, quæ docui. Siquis igitur

corum

eorum, qui dicuntur habere spiritumsanctum, dicat aliquis à seipso, & non ex euãgelijs, non credite, meã doctrinam sequamini. A seipso non loquetur, sed propter hoc factus est aduentus, qui indicet, quis acceperit spiritum, & quis non acceperit:
E Siquis sequitur dicta Christi, Spiritumsanctum habet. Nullus.n. potest dicere, dñm
1. Co. 12 Iesum Christum, nisi in Spiritusancto. Ve-
a nit Manes, verè, Manir, hoc est insaniens, alludens suæ seductioni nomen habens, & dicit: Ego sum paracletus, quem promisit saluator apostolis: Ego sum filius Dei. Vbi audisti in euangelio Christi, quòd sol & luna opifices sunt? Vbi dixit Christus, quòd hæc hauriant animas, & reducant eas? Vbi legisti hæc? Ex quo non legit hæc scripta, sed à seipso loquitur: manifestum est, quòd non habet Spiritumsanctum. A seipso non loquetur, sed quæcunque audierit, annunciabit vobis: hoc est, quæ dixi, confirmabit. Et vide miraculum. Quemadmodum saluator venit, & factus est impletio legis, & prophetarum: ita impletio euãgelij est Spiritussanctus. Christus venit, & impleuit, quæ à patre in lege, & prophetis
Ro. 10. a sunt dicta, propter quod dicit Paulus: Impletio legis Christus. Spiritussanctus venit, & impleuit euangelica. Quæcunque sunt in lege, Christus implet: quæcunque sunt in doctrina Christi, spiritus implet: non quòd imperfectus sit pater, sed apparuit Christus confirmans, quæ sunt patris, sic apparuit Spiritussanctus, confirmans quæ sunt filij. Vnde hoc? Dicit sal
F uator discipulis: Multa habeo dicere vo-
Ioã. 16. c bis, sed non potestis portare modò: quando autem venerit Spiritussanctus, inducet vos in omnem veritatem, quia à seipso nõ loquetur. Nam mea implet. Filius implet ea, quæ sunt patris, & à seipso non loquitur. Si autem audieris dicentem, Mittam vobis Spiritumsanctum, non secundum deitatem accipias. Deus enim non demittitur. Nomina sunt hæc operationem significantia, eo quòd omnis, qui demittit, in illa mittit loca, in quibus non est. Finge quòd ego loquar alicui in hac sede. Non possum dicere cuipiam, Veni mittam te huc: hoc non est mittere, sed collo-
Hie. 23 care, vel adstituere. Quòd cum Deus vbi-
e que est. Cœlum enim, inquit, & terram
Ps. 138. ego impleo, dicit dominus: quò mittit,
b qui vbique est? Si ascendero in cœlum, tu illic es: si descendero in infernum, ades: si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris etenim illic manus tua deducet me. Quorsum igitur Deus mittet? An fortè quòd ipse quidem vbiq; is autem qui mittitur, non vbique? Misit Deus filium suum in mundum: num ve non præsentem in mundo? Propterea ne venit in mundum, quia antea non fuerat in mundo? Quomodo igitur Ioannes euãgelista dicit, Omnia per ipsum facta sunt: G
In mundo erat, & mundus per ipsum fa- Ioã. 1. a
ctus est? Quomodo igitur iterum in mundum missus est? Num missus est, qui missus: & mansit, qui misit suprà, & qui missus est infra? quomodo dicebat, Et qui misit me, mecum est? Obsecro diligenter at- Ibi. 8. d
tendas, secus è serua sermonem. Potest enim dicere hæreticus: Mecum est, mihi est auxilio: sicut & ego dico, Deus mecum est. Non dixit simpliciter: sed quid? Pater
in me manens. Si mecum erat, & mecum Ibi. 14. a
mansit, quomodo ille misit, vel quomodo hic missus est? Et si mansit suprà qui misit, & qui missus est venit deorsum, quomodo dicit filius: Pater mecum est? Si suprà mãsit, qui misit, quomodo secum habet mittens missum? Ego enim, dixit, in patre, &
pater mecum est. Quomodo igitur missus Ibid.
est, qui dicit: Pater in me est? Et quomodo iterum misit? Igitur cum dicit, Mitto vobis Spiritumsanctum donum dicit sancti spiritus. Et vt discatis, quòd donum mittitur, spiritus autem non mittitur, Luc. 24
Saluator dicit Apostolis: Manete in Hie- g
rusalem donec induamini virtute ex alto, & sumetis virtutem superuenientis Spiri- H
tussancti in vos. Alia est virtus, quæ conceditur, & alius est spiritus, qui concedit, diuidens singulis prout vult. Igitur tu
non potes ostendere mitti Spiritumsan- 1. Co. 12
ctum à pura deitate. Ego autem ostendam tibi factorem cœli, & terræ mitti à b
Spiritusancto. Quid facis? Vel nega Christum, vel expunge scripturas, vel seruus scripturarum obedi scripturis. Et vbi, inquit, dictum est hoc? Audi Deum di-
centem per prophetam Esaiam pręconem Esa. 48.
pietatis. Audi me, dicit, Iacob, & Israel, b
quid ego loquar: Ego Deus primus, & ego post hæc, & præter me Deus non est. Attende oro. Restat enim hic, quod quæritur. Quis igitur, qui dicit hæc, pater vel filius? Vide quomodo in figura

monarchæ,

monarchæ, trinitatem rectè prædicat. Ego deus primus, & ego post hac, & præter me non est deus. Quis est qui hæc dicit? mun-
Ibid. di conditor. Subdit. n. Ego manu mea fundaui terram. Vide quomodo opifex loquitur: Et spiritus meus firmauit cœlum. Ego omnibus stellis mandaui, ego excitaui cũ iustitia regem, & omnes viẹ meæ rectæ. Di-
Ibid. c xit seipsum opificem, & factorem cœli, ac terræ. Dicit posteà hæc: Non ab initio in
I occulto locutus sum vobis hæc, neq; in lo-
Ibid. co tenebroso. Dixi, Fundaui terram, & feci cœlum: quando facti sunt, illic aderam. Et nunc dominus misit me, & spiritum suum. Te qui fecisti cœlum, & terram, qui dixisti astris, Dominus misit, & spiritum suum, genuit secundum deitatem, misit secundum carnem. Factor cœli, & terræ dicit: Dominus misit me, & spiritum suum. Missionem spiritus hæretici in contumeliam capiunt. Misit pater qui non migrat, nec transfetur loco. Misit filius qui non se discedere facit, & à quo non seceditur. Et
Act. 10. idcirco scriptura dicit: Deus effudit donũ
g Spiritussancti. Diuinitas non effusa est, sed donum: propter hoc, vt demonstraretur, q̃ hoc quod effunditur non sit Spiritussanctus, sed spiritus dei gratia, dicit Dauid
Ps. 44. a Christo: Effusa est gratia in labijs tuis. Gratia effunditur, non qui donat gratiam. Si igitur æqualis honor prædicatur, & quòd à seipso manifestatus est, & quòd de meo accipiet, quasi à fonte, interpretari quis potest, ne habeant locum vel suffugium impietatis hæretici. Venerare Spiritumsanctum, quem accepisti. Dic sæpe, quòd retributionem acceperis. Assumpsit Christus figmentum tuum, dedit mihi spiritum suum. Honore prosecutus est creaturam tuam, ipsa ad dexteram patris collocata, &
K tu Spiritumsanctum in ordine seruitutis cõstituisti? Hæc salutaris lex suggerit, prophetę loquuntur, apostoli diuinis oraculis annunciant, martyres confitentur, pij credunt, ecclesia contestatur, inscitia oppugnat, fidelis pluribus argumentis persuasum habet: sic & Christus glorificatur. Eius enim est gloria, & honor, & adoratio, simul cum patre, & sanctissimo, & bono viuifico spiritu, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI de fide, & lege naturæ, & sancto spiritu, sermo.

Omnis scriptura, quæ diuinitus inspirata, & vtilis originem, & fontem pietatis à spiritu veritatis ducit. Omnia enim profunda flumina à sancto adorandoque spiritu, quasi à fertili & fœcundo fonte scaturiunt. Omnia igitur qnæcunque vel lex dicit, vel prophetæ vaticinantur, vel apostoli prædicant, sancto spiritui verè tribuũtur, & ascribuntur. Omnia enim operatur
1.Co.12 vnus, & idem spiritus, distribuens peculia-
b riter vnicuique sicuti vult. Hinc fulgurant omnigenæ pietatis pulchritudines, prælu-
L cent veritatis sermones, manant diuinæ sapientiæ thesauri. Thesauri non qui in terra delitescunt, sed qui in profundo pietatis spectantur. Thesauri qui animas lætificant, mentes illustrant, orbem totum cõuertunt, Adę paupertatem ditant. Quia sicut qui primitiuam pulcherrimamq; pietatem exuit, in magnam deductus est humilitatem: Ita & qui piè viuit, & virtute præditus est, ditescit, & exultat. Id quod testatur alicubi Paulus, dicens:
Ibid. 1. a Gratias ago Deo, quia in omnibus locupletati estis in illo, omni sermone, & omni scientia. Etenim qui Dei sermonem accipit, diues fit: qui non accipit dei sermonem, fit inops. Huius testis est Hie-
Hie. 5. a remias, dicens: Et dixit, fortè pauperes sunt, propter hoc non possunt audire sermonem domini. Et pauper quidem malè audit, diues autem exultat. Diues inquam sermone veritatis, & florens virtutibus fructuosæ philosophiæ. Qualis e-
Ps. 51. b rat Dauid dicens: Ego autem quasi oliua fructifera in domo Dei. Oliua fructifera non solijs tantùm germinans, sed & fructibus pietatis abundans. Sæpe enim fit, vt anima ramis, & folijs sit decora, fructum autem ferat nullum. Sicut de
M Israel Hieremias dicebat: Vitis Israel
Hic. 8. c pampinosa, non autem frugifera. At propheta exultat, dicens, Ego autem quasi oliua fructifera, non solùm foris frondosa, sed intus succulenta. In domo Dei fructifera. Non est enim bonum extra domum Dei versari. Offendes equidem multos, qui quanuis sermonem veritatis non acceperint, & foris sint, operibus tamen pietatis, vt apparet,

paret, sunt conspicui. Inuenies viros misericordes, compatientes, iustitiẹ vacantes: sed nullos facientes fructus operum, quia nescierunt opus veritatis. Nam & hæc sunt opera bona. Atque necessarium est, vt præcedat opus summum. Enimuero cùm olim Iudæi dicerent domino: Quid faciemus, vt operemur opera dei, respon-
Ioã. 6. d dit eis: Hoc est opus Dei, vt credatis in eum, quem misit ille. Vides quomodo fidem opus vocauit? Igitur quàmprimum credideris, simul & operibus ornatus eris. Non quòd desint opera, sed per seipsam fides plena est operibus bonis. Opera quidem erga homines, & ex hominibus sunt. Fides autem ex hominibus erga deum. Fides eum, qui conuertitur, ciuem cœlorum declarat. Fides hominem, qui terrenus est, deo familiarem efficit. Nihil enim
A extra fidem bonum. Et vt quadam verbi similitudine vtar, Fratres, similes mihi videntur, qui operibus bonis florent, & deũ pietatis ignorant, reliquijs mortuorum pulchrè quidem indutis, sensum autem pulchrorum non habentibus. Quæ enim vtilitas animæ mortuæ, deo quidem mortuæ fide & ratione, bonis autem operibus vestitæ? Opera in spe fiunt retributionis, & coronarum. Quòd si agonothetam ignoras, pro quo certas? Non oportet quidem nudam ab operibus esse fidem, vt ne vituperetur. Veruntamen sublimior est fides, quàm opera. Sicut enim hominibus, qui hominis nomen merentur, opus est primùm, vt præcedat vita, & sic enutriantur: conseruat enim vitam nostram alimentum: Ita necessarium, vt præcedat vitam nostram spes in Christum, quæ postea pascenda bonis operibus. Conceditur viuere quempiam, qui non nutritur: non conceditur autem nutriri aliquem non vi-
Exo. 34 d uentem. Ieiunauit Moses diebus quadraginta, sed quia habuit in se animam viuentem, nihil detrimenti ex terrenorum penuria accidit ei. Ita & opus quidem habet anima, vt operibus alatur. Ante opera tamen fides primùm inducenda est.

B Eum qui operatur opera iustitiæ, sine fide non possum probare viuum fuisse. Fidelem autem absque operibus possum mõstrare, & vixisse, & regnum cœlorum as-
Luc. 23 c secutum. Nullus sine fide vitam habuit, Latro autem credidit duntaxat, & iustificatus est à misericordissimo deo. Atque hìc ne mihi dixeris, defuisse ei tempus, quo iustè viueret, & honesta faceret opera. Neque enim de hoc contenderim ego, sed illud vnum asseuerauerim, quòd sola fides per se saluum fecerit. Nam si superuixisset, fideiq́ue & operum fuisset negligens, à salute excidisset. Hoc autem nunc quẹritur, & agitur, quòd & fides per seipsam saluum fecerit: opera autem per se nullos vnquam operarios iustificarunt. Et vis planè videre, quod opera sine fide non viuificant? Testimonium bonum habuit Cornelius de eleemosyna & precibus, sed Christum ignorabat, deum quidem credens: dei autem sermonem nondum edoctus. Et quia opera erant bona, & admirabilia. Placebant enim bonorum remuneratori, & amatori deo. Sed quia magnus ille iustitiæ, & veritatis oculus, iustus inquam ille iudex, personarum respectum nesciens, vidit bona quidem opera, sed C
mortua, eo quòd fidem non habebant: mittit diuinum angelum operibus ad præmia acquirenda ministrantem, ita vt benè certando ob fidem coronari possit. Qui dicit ei: Corneli, preces tuæ ascenderunt in memoriam coràm Deo. Si igitur ex-
Act. 10. c audita est petitio, inquit, & eleemosynæ meæ acceptæ sunt, quid mihi deest ad iustitiam? Mitte igitur in Ioppen dicit, & accerse Simonem, qui agnominatur Petrus. Qui vbi veniret, loquetur tibi verba, in quibus saluaberis tu, & tota domus tua. Itaque non poterant opera saluare. Nam si his, quæ Petrus prædicat, saluatur & ipse, & domus sua: nondum habuit Cornelius ex operibus salutem, donec operibus suis fides acquirendum præmium offerret. Atque hanc ob causam Beatus Petrus venerandus Dei Apostolus, postquàm ex Ioppe venit, & vidit Dei gratiam in eos, qui tunc habebantur alienigenæ, effusam, factus diuini iudicij admirator, dicit: In veritate comperi, quòd non est persona
Ibid. rum acceptor deus: sed in omni gente, qui facit iustitiam ei acceptus est: hoc est, dignus fit vt assumatur. Oportet igitur, & ante opera lucere fidem, & fidei pedissequa esse opera: & nequis fidem propter stelilitatem, & neque opera propter incredulitatem vituperet. Esto igitur oliua fructifera, sed in domo dei. Interpretandum e-
D nim est de operibus esse oliuam fructiferam, de fide autem esse in domo Dei.

Quæ

Universidad de Deusto Biblioteca

Quæ autem ſunt opera? Omnes ſcimus, ſi operari uolumus. Nullum enim eſt occultum. Nam in dogmatis quidem ambiguitas eſt & diſceptatio, opera autem non ſunt occulta. Natura enim leges dicit. Scimus ex nobiſipſis quid bonum, & quid malum. Poſuit deus in natura noſtra legem non ſcriptam, quæ illuſtret mentes
Pſal. 4. noſtras. Nullus dicat, neſciebam legem, neſciebam quæ ad legem pertinent. Nam ſi inegaueris communem legem, arguet te naturæ lex. Vis diſcere quòd deus naturæ inſeuerit leges, quæ diſcernant quid bonum, & quid malum? Interroga noſtram ipſorum conuerſationem, quomodo omnes, qui facimus mala, fugimus, ne mali appellemur. Et quomodo, audi: Adulter adulterium committit, erubeſcit autem ſi adulter uocetur. Dic manifeſtario adultero, Adulter: confundetur tamẽ, licèt quod faciat non ignoret. Quòd ſi bonum putas peccatum, quare appellari talis tantopere fugis? Dic periuro, Periure: & pro cotumelia dictum habebit ſuorum operum appel
E lationem. Sic natura ipſa clamat, quòd
Gc. 1. d malum ſit, & alienũ ab opere dei. Et quod fecit deus, bonum eſt, & bonum ualde, atque ita bonũ, quod & malis immiſcetur, & è malitia erubeſcant. Dic caſto, Caſte: & nomem agnoſcens, de appellatione non erubeſcit. Voca iuſtum, iuſtum: & opere coronatur, & appellatione honeſtatur. Et licèt modeſtiæ gratia nomen fugiat, laudem tamen in anima ſua accipit. Cogita quantum malorum committatur in mundo, & perſona caret malum, & qũo perſonam non habet? Si particularim inquiras, nullam inuenies malitiã in ſua apparentem perſona. Non enim niſi perſonam aſſumat virtutis, apparet. Et quomodo audi. Qui mentitur, non fatetur ſe mentiri, ſed ueritatem ſimulans decipit. Qui mentitur, non prædicat quod eſt: ſed quod non eſt: figurat, & tunc iniuſtitiam operatur. Similiter doloſus non oſtẽdit dolum, ſed aſſumit amicitię perſonã, & ſic rem facit malam. Adulter non illegitimum adulterium confeſſus, à ſuo domino tranſit: ſed figmentum continentię prętexens, diuina uiolat. Vides quòd propriã perſonam non habet malitia? Simili
F ter & calumniator, quando ingreditur in iudicium, non hoc confitetur quod eſt: ſed laruam aſſumit ueritatis, quaſi ei patrocinari uelit, eamque facit malitiæ teſtem propter mendacia. Sic malitia perſona propria caret, niſi perſonam ueritatis aſſumat. Ei idcirco ſaluator dicebat: Ve-
Mat. 7. nient ad uos in veſtimentis ouium, intrin
b' ſecus autem ſunt lupi rapaces. Sed ad inſtitutum redeamus. Vis uidere frater, quãtum ualeat innata lex? Et anima noſtra, quanuis tota malis fermentata ſit, nomen tamẽ bonum amat & amplexatur. Sæpenumero potentes qui auaritiam ſpirant, & nihil præterquàm rapinam & iniuſtitiam cogitant, uincuntur aliquorum precibus: vt pauperi ualde neceſſaria quædam dimittant, vel debitum amittant, uel non ulciſcantur eos, qui ſe læſerunt, uel lædere putarunt. Et qui legatione fungitur apud uirum potentem, & malum, non ſtatim à veritate exorditur: non dicit ei, quod eſt, ſed tribuit ei nomen virtutis. An neſcis qualibus ſemper inſignes legati coloribus vtantur? Vir es, inquiunt, bonus, celebratum vbique eſt nomen tuum. Omnes tua bona opera decantãt. Multaque talia exhortationi inſerunt, vt flectãt laudibus, & malitiã effugiant, Vides quomodo malitia virtutem celebrando uincit? Nullus malus, malus dici uult. Na- G
tura enim quod ſuum eſt amplexatur, etiamſi uoluntas diuerſum eligat. Simus ergo dilecti oliua fructifera, & operibus & fructibus & foliis ornati. Folia enim no
ſtra ſunt ſermones, fructus autem uita. Pſal. 1. b
Sit igitur & honeſtus ſermo, & bonæ frugis vita. Apud pium enim neque folium decidit. Folium enim eius, inquit Dauid, non defluet, & omnia quęcunque
faciet, proſperabuntur, Sed ò miracu Ibi. 51. b
lum. Cogita quomodo Adam nudus exiuit de Paradiſo, & quomodo Dauid floret in domo Dei. Ille quidem exiuit nudus propter præuaricationem: ille autem indutus uirtutibus, clamat: Ego autem quaſi oliua fructifera. Nihil nos ita ſpoliat, ut fructuum carentia: nihil ita ueſtit, ut fertilitas. Propter opera bona fornicatus eſt Adam. Operæ precium fuerit repetere dicta. Bonorum enim repetitio, doctrinam in animabus benè ſtabilit, Sicut lanas, quæ ſubinde in tincturas immergũtur, crebra tinctio profundius operationem recipere fecit: ita opus eſt vt & animæ noſtræ continuò in diuinos ſermones intingan-

tur

tur, vt abluamur quidem a ueteri opprobrio, induamur autem nouam pulchritudinem. Enimuero lanæ ille cum tingun-
H tur, naturæ ſuæ nomen amittunt, & tinctu
ræ nomen accipiunt. Et non vltrà vocas lanã, ſed uel purpurã, uel coccinũ, uel paraſinũ, vel tale aliquid, prout colorem tinctæ præbuerit tinctura. Si igitur tinctio naturæ nomen transformat: cur dei natura non transformat hominem, ita vt is, qui antè puluerís gerebat imaginem, poſt tinctura imaginem gerat fulgidam, & plus quàm cœleſtem? Formatus igitur Adam pauper de terra. Puluere enim accepto, deus eum formauit. Sed neſciuit Adã quomodo formatus eſt, ut dixi olim. Non enim oportebat eum teſtem adeſſe, eorum quę fiebant, ut ne contra deum extolleretur, & ignoraret eum qui ſe creauerat, & reprobaret ſuum conditorem. Si accepiſſet quid ſuper naturam, quis remiſiſſet ei immodicam ſuperbiam? Propterea deus, cùm finxit hominem, figmento magnam uirtutem, & uariam humilitatem impoſuit, ut per virtutem inſitam gratia dei in admiratione eſſet: propter humiliationem autem humanus faſtus deprimeretur, ac modeſtior fieret. Dedit ei
I linguam, quæ loqueretur, deum lauda
ret, diuina caneret, pulchritudinem natu
ræ interpretaretur. Diſſerit de cœlo & terra patua linguæ catuncula, neque duorum digitorum habens latitudinem: & quid inquam digitorum? neque unguis, ſed ſummum illud paruum, & uile de cœlo & terra loquitur. Et ut ne putet ſe magnam aliquam eſſe, & extollat ſe ſuper naturã, ſæpe tumores & ulcera in ea fiũt, ut diſcat q̃ mortalis exiſtens, de externis & immortalibus loquatur: & ſciat q̃ uirtus eius, quod prædicatur, & infirmitatis eius qui prædicat. Dedit ei oculum paruum illud milium. Vt milium enim eſt id quod uidet, & ipſiſſimum pupillæ medium: attamen per medium illud milium uidet omnem creaturam. Et ut neque uiſu ſuo omnem creaturam accipiat, & extollatur: ſæpe innaſcuntur in oculis lemæ, & lachrymę, & alia quæ dolere faciũt, turbãt oculos, vt ab infirmitate ſeipſam agnoſcat, ab formatione autem opifi cem. Dedit ei corrationale, fontem cogitationum, radicem cupiditatum: ſed in iiſdẽ locis fecit uiſcera, q̃ ſtercoribus aliisq; ſordibus opplentur, per quæ homo, & comedit, vt ſi quando cor extollatur, humiliet idipſum venter. Atque ita venter, & ſtercus noſtræ eruditioni ſeruiunt. Nam ſi cùm homo eſt, & ſtercus circunfert, audet temeritatem oſtentare, & non ſolùm oſtentare temeritatem, ſed contra Deum, & ſi
cut Barbarus quidam rex auſus fuit dice- K
re: Supra ſtellas ponam ſedem meam, & Eſa. 14.
ſimilis ero altiſſimo. Si tantum, inquam, d
ſtercoris, & inſuauitatis circunferens ſic loquitur, quis eum ferret exaltatum? Hac de cauſa magis ſuperbis dicitur: Quid Ecc. 10.
ſuperbit terra, & cinis? Verùm iterum ad inſtitutum redeamus. Deus creauit hominem de puluere, ſed neſciebat homo quomodo eſſet factus, & propterea ignorabat, & ſuam vilitatem. Deus enim (vt dicebam dudum) animam noluit eſſe priorem, vt ne videret formationem. Veruntamen, quoniam omninò neſciuit, ex qua humilitate ſubſtiterit, & quòd eum opifex de terra finxerit, conuertit eum in terram, à qua ſumptus eſt: vt iterum de ſua infirmitate edoctus, agnoſcat, & primæuam beneficentiam, & futuram inuidiam. Quia enim quando formatus eſt, neſciuit quòd de terra factus eſſet. Attende diligenter, ne te fugiat latens ſenſus. Quia Adam dum formaretur, ignorabat quòd de puluere ſurgeret: quando in reſurrectione ſurget, ſciet quod exuat puluerem, & excitetur. Nam eiſi mortuus ſemetipſum non videat, videt tamen eum, qui antę ſe eſt. Videmus nos mortuos, & in pul-
uerem reſolutos: & per quæ videmus, do- L
cemur. Non vidiſti ſæpe audaces viros, & ſuperbos, quomodo ſæpe conſternati, & humiliati ſunt in mortibus? Nunciatur mors, & toto corde tremiſcunt, mentęque eorum nihil eſt abiectius. Ita ſanè & circa ſepulchra philoſophamur, videntes oſſa nuda, & humanam naturam corroſam, & diſſolutam, cogitamus ſtatim, & inter nos diſputamus, dicentes: Ecce, quid tandem ex nobis fit? Et quò abimus? Confabulamur, egredimur de ſepulchris: & humilitatis noſtræ obliuiſcimur. Apud ſepulchra, ita vnuſquiſque proximo loquitur: O miſeram, ò miſeram noſtram vitam. Quid tandem ex nobis fit? Quanuis autem ſic loquamur, rapimus tamen ipſi: & licèt ſic clamemus, iniuriam tamen noſtram vlciſcimur. Omnes enim planè

ita

ita philosophamur, quasi malitiæ renuncia
turi. Et intus quidem tam pios sermones
tractamus: egressi autem, deo aduersarij
sumus. Ea propter deus vbique sepulchra
fieri voluit, vt illis nostrę ipsorum infirmi-
tatis memores fieremus. Ideò omnis ciui-
tas, omne castellum ante ingressum sepul-
M chra habet, vt contendens intrare in ciui-
tatem, quæ imperat, & floret diuitijs, & po
tentatu, alijsque dignitatibus, priusquàm
videt, quod secũ concipit, videat primùm
quod fit. Ante portas sunt sepulchra, ante
agros sunt sepulchra. Vbique ante oculos
est nostræ humilitatis schola, & docemur
in quid desinamus tandem, & videmus
qualia futura sint phantasmata: neque hic
solùm, sed & ingressuri ad communio-
nem vitę docemur vilitatem summam na-
turæ. Sæpe uir quãdo uxorem ducere uult
meminit in desponsatione, & scribit in
dote. Nondum introducta est, & mors sta-
tim describitur: nõdum conuixerunt, neq;
nuptiæ habitæ, & mortem statim definit.
Nondum nuptam uidit, & mortis aduer-
sus illam calculos proponit. Scribit in hũc
modum: Si mortuus fuerit uir ante mulie
rem, si mulier ante uirum, hoc & hoc di-
sponatur. Sic formatæ sunt patriæ leges.
Vbique omnibus naturę sunt monumen-
ta: & nõ solùm eorum qui sunt & uiuunt,
mortis seruntur sententiæ: sed & eorum,
qui nondum nati. Quid enim vltra dicit?
Quòd si natus fuerit filius, & mortuus fue
rit: nondum fructus, & sententia lata est.
Dein in instrumentis quidem agnoscit na
turam, sic canens. Si autem quid huma-
num patiatur, vel mulier moriatur, obli-
uiscitur eorum, quæ scripsit, & alterius na-
A turæ tragœdiam profert: & hæc dicit: Me-
ne oportebat hæc ferre? Hunc tantum po-
tui sperare dolorem? Coniugio fraudandus
olim? Quid, inquis, obliuisceris eorum,
quæ scripsisti? & cum extra negocium es,
agnoscis naturæ limites: quando autem in
affectiones incidisti, obliuisceris legum na
turæ? Hæc dicuntur in castigationem om
nium, vt omnes omnia, quæ sibi eueniũt,
fortiter ferant, & nequis damnosa putet
dei iudicia. Extra affectiones ne sis dispu-
tator magnus constitutus, sed cum te illæ
inuadunt, magnanimitatẽ declara. Quan-
do mœres, recordare verborum, quibus
mœstum consolaris. Quibus autem ser-
monibus vtimur apud lugentes? Nonne
ita apud eos philosophamur? humanę sunt
hæ calamitates. Non fers solus has calami
tates: Non solus mortis vim sustinuisti. Et
reges similia ferunt. Damnum hoc sæpe &
principes faciunt, atque alij potentes.
Agnosce tuum ipsius calculum. Homo es,
per omnia communes leges habes, quas
alij. Hæc & his plura loqueris, cum alium
solaris. Num aliorum magnificus es do-
ctor, tibi autem, neque miser es discipulus?
magnæ & generosæ animæ fuerit, philo-
sophum agere, cum affectiones feruent. Et
B posse in quauis calamitate, vel tristitia, vel
damno dicere: Iustus es domine, & recta
iudicia tua. Damnum fert, vt homo, co- Ps.118.c
ronatur autem vti deum amans. Vita fra-
tres multa difficultate plena est, & opor-
tet omnino iustum, & iniustum, & pium,
& impium affligi: sed magna est varietas.
Aliud enim est corripi, vt domesticum:
aliud flagellari, vt alienum. Verberatur fi-
lius, verberatur & famulus: sed hic quidem
vt seruus, qui peccauit, ille verò vt liber, &
vt filius, disciplina indigens. Plagæ illæ
non faciunt æqualem honorem. Non ideò
si patiatur pius, quæ patitur impius, eiusdem
conditionis erit cum impio: sed con-
gruit correptio huic in afflictionem, &
probationem, impio autem in flagella, &
pœnas. Propterea Dauid sciens has difficul
tates, de iustis quidem dicit: Multæ tribu- Ibi. 33.
lationes iustorum: sed vide quid subdit, Et d
ex omnibus illis liberabit eos dominus.
Nondum dixit afflictionem, & monstra-
uit curationem. De aduersarijs autem di- Ibi. 31.c
cit: Multa flagella peccatoris: & nihil tale
subdit, quod de iustis dicebat: Multæ affli
C ctiones iustorum, de his autem omnibus
Ibi. 33. liberabit eos dominus. Hæc autem quis
audiens, ne de seipso desperet, neque di-
cat: Si igitur vt peccator flagellor, & spem
non habeo, infructuosa mea est correptio,
peccatorem enim vocauit nunc scriptura,
non omninò à pietate alienum, sed qui
affligitur, & aliqua parte pius est, labitur
tamen. Quòd peccatoribus deus misere-
tur, plena omnis scriptura pignoribus di-
uinæ misericordiæ, inquit enim. Viuo ego Eze. 18.
dicit dominus. Nolo mortem peccatoris, c
sed vt magis conuertatur, & viuat. Iurauit
deus, non quasi sibijpsi discredens, sed no-
stram infidelitatem ad fidem vrgens. Di-
cat igitur omnis homo, qui afflictionibus
examinatur, Iustus es domine, & recta iu-
dicia

dicia tua: & simul sortem declaret animã
suam, pietatemque nõ soluat. Qualis erat
beatus Iob, qui diaboli terriculamenta vi
cit, qui omnem eius rabiem pressit, qui cõ
stantia mentis fluctus diaboli strauit, qui
omnibus simul priuatus, attamen omniũ
dominum non negauit. Verum illius stra-
tegemata proprium habebunt librum: nã
verè opus habent, vt exquirãtur non ser-
mone breuiore, & perfunctorio sugillent
illius certamina. At præ oculis, habeamus
q̃ dixit fortis ille, & magnus pugil. Qm̃
D quia sigillum dictis insert nudatus omni-
Iob. 1.d bus, seipsum pietate non nudauit, sed di
xit: Dominus dedit, dominus abstulit, si-
cut domino visum est, ita & factum est: Be
nè, inquit, visum est. Cõcedit authoritati,
non curiosè dispensationem explorat: nõ
dixit sicut nos, Quare iuuenes moriũtur,
& senes manent? Qualis est ista dispensa-
tio? Desiderat senex mortem, solutus carni
bus, opum indigus & alijs consolationibus
destitutus, frustraturq; voto. Et puer ama
bilis formæ, gratus parentibus intempesti
uus rapitur. Disce ne talia, quæras: disce
vt dicas: Iudicia tua abyssus multa. Disce,
Ps. 35.b vt dicas: Iustus es domine, & recta iudicia
Ibi. 118. tua. Disce vt dicas: Sicut domino visum
o est, ita & factum est Agnosce authoritatẽ,
vt agnoscas & pietatem. Verùm quoniam
incidit sermo de gloria Spiritussancti, di-
camus aliquid ex dogmatibus in vestram
vtilitatem, & securitatem. Nam sicut Iob
cum dixit, sicut domino visum est autho
Act. 15. ritatẽ mõstrauit, & dominationem. Sic &
c apostoli dominatiuam authoritatem san-
cti spiritus ostendentes, dicunt: Visum est
E sancto spiritui, nihil imponere vobis. Vi-
sum est sancto spiritui. Si subditus ẽ qua-
re ei visum est? si sub lege est spiritus, &
seruit? quomodo visum fuit subdito, quo-
modo decreuit? Nõne quæ regi videntur,
ea & fiunt, an potius quę subditis placẽt?
Sicut domino visum est, dicit Iob: Spiri-
tusancto visum est, dicunt apostoli. Eius-
dem authoritatis, & honoris dictio vtrobi
que, quoniam indiuisa est gloria regni. At
malitia hæreticorum iterum inuenit effu-
gium. Nũ enim quia dixerunt, dicũt apo
stoli: Visum ẽ Spirituisancto: subdiderũt
autem, & nobis: iuxta illud habebunt &
apostoli diuinitatis authoritatem? Hæc be
nè examinentur, ne inexercitatis suæ in-
fidelitatis venenum iniiciant, nec synceris
auribus impietatis hæresim infundant.
Tali enim sæpe magnificè loquuntur. Ni-
hil, inquit, admireris dicta, fratrem te vo-
cat, & quasi hostem te occidit. Ne miteris
inquit, si de Spiritusancto dicũt apostoli:
Visum est Spirituisancto, & nobis, visum
est apostolis: Num dij apostoli? Num diui
nam habent authoritatem? Quando hæc
dicit hæreticus, nos à sancta scriptura telã
proferamus. Sagittæ enim potentis acutæ Ps.44.b
in cor inimicorum regis mittendæ. Quid
igitur ad hæc dicendum? Si hoc Spiritus
sancti dignitatem imminuit, itaq; & Mo-
sen coniunctum esse deo, dei imminuit di
F gnitatem. Exempli gratia dico: Si non ma
gnum putas, qd̃ cũ dicitur, visum fuit, eò
quòd & apostolis sit coniunctum, vtique
neque magna tibi videri potest fides, quia
& deus Mosi iunctus est. Dicit enim scri-
ptura: Credidit populus in deum & in
Mosen. Cæterũ & aliud telũ proferamus.
Si Spiritussancti dignitatem destruit, ad- Exo.14.
iuncta gloria apostolorum, contumelia & d
ex Samuele erit deo. Scriptum est. n. Et ti
muit omnis populus deum, & Samuelem. 1.Re.12
Denuò & tertium promamus iaculum cõ g
tra impietatem. Si dignitatem Spiritus
sancti, & diuinam authoritatem hoc im-
minuit quòd ei iunguntur apostoli, mi-
nuit & dignitatem dei Gedeon adiũctus
eadem appellatione. Clamauit. n. omnis
populus militans, Gladius deo, & Gedeo
ni. Sicut igitur coniunctus est Moses deo, Iudic.7
non vt honore par deo, sed vt minister dei f
& Samuel deo, non vt æqualis dignitate,
sed vt propheta dei, & Gedeon deo, non
vt eiusdem honoris, sed vt miles prelii, sic
& apostoli iuncti sunt spiritui prædicato-
res euangelii. Agnosce igitur authoritatẽ,
& ne sugilles spiritus diuinitatem. Agno-
scito diuinæ trinitatis theologiã, patris,
& filij, & spiritussancti. Ista ẽ increata na
natura, vera dignitas, indiuisum imperiũ,
impartibilis honor, indiscreta spes, G
incomprehensibilis gloria pa-
tris, & filij, & Spiritussan-
cti: quam decet om-
nis gloria, ho-
nor, & a-
do
tatio in secula se
culorum, A-
men.

Universidad de Deusto
Biblioteca

D. IOANNIS CHRYSOSTOMI SERMO DE SANCTA, & consubstantiali, viuificaque ac inseparabili Trinitate.

QVi aduersus sanctam, & consubstantialem, inseparabilemque Trinitatem linguas acuũt & blasphemant, nitunturq; vnigeniti, & Spiritussancti dignitatem destruere, arguuntur quidem ab ipso Spiritusancto, qui locutus est per prophetas, & à verbo, quod prædicauit suiipsius proprium & in carne aduentum, propter nos ex sancta virgine factum, ineffabilem & alterationis expertem propter suas dignitates: arguentur autem & postremùm in die iustiiudicij, quando iterum veniet de cœlo, vt glorificetur in sanctis suis, & admirabilis appareat in his, qui fidem in se custodierunt immutabiliter. Ausi autem sunt Ariano rũ discipuli, & insania Macedonianorum laborantes, dicere deum magnum, & paruum, & creatum deum, gentilitatem nobis subintroducentes. Gentilium enim est creaturam adorare, & alium ex dijs suis maiorem, alium minorem facere. Enimuerò si in aliquo deficit filius, vel Spiritussanctus, non est deus. Paulus enim reprehendens dicit: Venerati sunt, & coluerunt creaturam supra eum, qui condidit, qui est in omnibus deus benedictus. Quòd si adorãt filium, vt creaturam, dicentes & patrem creaturam, maledicti sunt, iuxta Mosen dicẽtem: Maledictus omnis, qui adorat creaturam, & facturam: nos autem non creaturam adoramus, sed Trinitatem increatã, mutationis expertem, & cõsubstantialem, nihilque habentem aduenticium, vel seruile, vel quod productione in esse venerit, quasi prius quidem non existens, posteà autem aduenies. Vide, oro, testimonia sanctæ, & consubstantialis Trinitatis, & venerare illam rectè, ne pereas. Et dixit, inquit, deus: Faciamus hominem secundum imaginem nostram, & secundum similitudinem. Cum quo consilium init deus? Cum angelis, inquit. At non habent angeli imaginem dei? loquitur autem ad coopificem filium, & sanctum spiritum. Et vt veritas hæc tibi persuadeatur, audi Psaltem dicentem: Verbo domini cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum. Non ignoras autem verbum esse filium. Dicit enim Ioannes Theologus: Et deus erat verbum: & de Spiritu, Spiritus deus. Dicit igitur deus, & pater deo filio, & deo Spiritusancto: Faciamus hominem secundũ imaginem nostram. Et non dixit, meam & vestram, neque meam, & tuam. Significans autem scriptura esse vnam imaginem sanctę Trinitatis, dicit: Et fecit deus hominẽ, secundum imaginem dei fecit illum. Sicut & Paulus clamat de filio: Qui cùm sit splẽdor gloriæ, & character substantiæ. Et iterum: Qui est imago dei inuisibilis. Iterum & alio loco dicit scriptura: Venite & descẽdamus, & confundamus illorum linguas dicendo, Venite: pares honore exhortando vocat. Neque enim si angelis imperasset, dicere debuit, venite: sed imperando, ite. Vide autem obsecro, quomodo patris vox filium, & spiritum vocet. Nam si ad vnum solùm hoc dictum esset, debebat dicere, Veni & descendamus, & confundamus illorum linguas: quia autem dixit, Venite: vnius est vox ad duos honore æquales. Audi quoque & beatum Iob, qui manifestè declarat inseparabilem Trinitatem. Dicit enim: Viuit dominus, qui sic me iudicauit, & omnipotens, qui amaram fecit animam meam, & spiritus diuinus, qui tenetur in naribus meis. Dicendo dominum, & omnipotentem, & spiritum dei, consubstantialem prædicat. Disce, & hymnum Seraphin clamantiũ tertiò Sanctus, sanctus, sanctus: non enim dicunt semel sanctus, neque bis sanctus, sanctus, neque quater dicunt, sancti, sancti, sancti, sancti, vt ne multis nominibus multos Deos nobis inducerent, sed vnum solum. Ter autem dicendo, sanctus, sanctus, sanctus: manifestat vnam, & ęqualem gloriam patris, & filij, & Spiritussancti. Audi item & prophetã dicentẽ: Spiritus domini locutus est in me,

H
Ro.1.c
Deu.27 c
Gen.1.c
I
Ps.32.b
Ioã.1.a
Ibi.4.c
Heb.1.a
Col.1.c
Ge.11.b
K
Iob.27.a
Esa.6.b
Eze.11.a

in me, & sermo illius in ore meo pronuncians est: quia deus erat sermo. Ecce dicendo spiritum domini, & sermonem, & dominum, pronunciat inseparabilem Trinitatem. Vide autem & tres pueros in camino omnes creaturas, & facturas, vt glorificent deum, vocantes, Solem, lunam, stellas, cœlos, angelos, virtutes, homines, spiritus, omnem creaturam visibilem, & inuisibilem, & mente præditam, & nusquam connumerant filium, vel Spiritumsanctum inter facturas. Quòd si contendis, quòd cùm Iudæi essent, ignorarint Spiritumsanctum, reprehenderis mox à scriptura: Erat enim quartus, inquit, quasi similitudo filij dei. De sancto autem spiritu dicit: Excitauit deus spiritusancto puerum adolescentem, cui nomen Daniel. Et in alijs multis locis prætmonstratus est Spiritussanctus in veteri. Itaque sciuerunt quidem patrem, & filium, & Spiritumsanctum vnius esse deitatis, & potentiæ: sciuerunt autem & quæ illi seruiebant prouocare ad glorificandum deitatem. Vt autem scias, quòd nihil aduenticium, vel creatũ Trinitati accedat, Paulus pponendo patrẽ dicit sic: Vnus deus pr̃, ex quo oĩa, & nos ex illo: & vnus dn̄s Iesus Chr̃s p quẽ oĩa & nos p illũ: & vnus Spiritusãctus. Iterũ aũt dicit: Diuisiones donorũ sunt, idẽ verò spũs: & diuisiones ministrationũ, idem aũt dn̄s, & diuisiones efficaciarum sunt, idem autem deus, qui operatur omnia in omnibus. Hæc vtique omnia operat vnus & idem spiritus, diuidens singulis prout vult, & non sicut scit. Iam cum baptizaretur filius, pater de cœlo testificatus est, spiritus autem sanctus in specie columbę descendit super illum, qui pari honore prædictus est. Per hæc omnia vnum regnum indiuisibilis Trinitatis intelligere possumus. Ipse autem deus sermo, qui propter nos verè incarnatus, redituru vnde venerat dicit sanctis apostolis suis? Ite & docete omnes gentes, baptizantes illos in nomine patris, & filij, & Spiritussancti. Obsignati sumus, sed vnum signaculum est sanctæ Trinitatis vnum baptisma. Quomodo igitur audes a paterna substantia alienare filium, vel Spiritumsanctum? Neque enim si alieni sunt, cum patre, & Spiritusancto debebant connumerari. Qua nam ratione iuxta tuum sermonem aduersarie dei in baptismo debuerunt annumerari? Si creatus est filius, vel Spiritussanctus, quare cũ patre simul coassumuntur? Enim verò si nomen patris solùm eum, qui baptizatur potest saluare, quare coassumuntur, & creaturæ, quasi pater non possit solus saluare? Absit. Igitur si patris infirmitatẽ negas, & consubstantialia admittis, cogeris nobiscum fateri Trinitatem increatam, & consubstantialem, & omnipotentem. Iam si dixeris mihi de patre, Scriptum est: Te solum verum deum. Sed est & hoc scriptum, Et deus erat sermo. Et quomodo igitur æqualis patri? Dicendo enim de patre, quòd ipse sit solus verus deus: monstrauit filium non naturalem, sed adoptatum filiam. At quid propriæ salutis inimice? nũ quia scriptum, sicut dicit Ioannes de patre, Deus lux est: de filio autem, Erat lux vera: ideò audes propter hoc dicere minorem patrem, eò quòd non adiecit, quòd sit lux vera: sed de filio solo dicit, quòd fuit lux vera? Sicut igitur non audes minorẽ facere patrẽ, eo quòd non appositum est, q̃ sit vera lux: ita cum audis de patre, Te solũ verum deum: de filio autem, solũ q̃ sit deus, ne audeas minorẽ facere filium: quoniam nomina diuerso modo nunc illi, nunc huic adhærent, vt de patre dicatur, deus verus: de filio autem, deus. & contrà, Erat lux vera, tribuitur filio: patri autem, lux tantùm. Porrò sicut non licet dicere de patre, quòd non sit lux vera, & de filio, q̃ non sit deus verus, Ipse enim dixit, Ego sum veritas: ita & de Spiritusancto, quoniam spiritus est veritatis. Atque ita p hæc testimonia disce, vt venereris inseparabilem deitatem. Omnia quęcunque habet pater, mea sunt, dicit vnigenitus deus, existens in sinu patris. Moses dicit: Qui est, misit me. Qui est, est pater: q̃ est, est filius & habet se qui est, ad eũ qui est, absq; principio, & non in tpe genitus est. Oĩa quæ habet pater, qui verè vita, & immortalitas & lux & omnipotens, & deus, & dominus ea vtiq; habet & filius. Ego enim, inquit, veritas, & vita, & erat lux vera, & deus erat verbũ. Et Thomas, inquit, apostolus: Dominus meus, & deus meus, quemadmoũ, & Psaltes dicit: Manibus meis deum exquisiui, & non sum deceptus. Palpauit enim Thomas verbum in incredulitate, & non est diceptus, Christum & deum illum confessus in fide. Profectò, inquit, dico filium dei deum. Sed dicis: Non sine principio

Dan. 3. a
L
Ibidẽ. f
Ibi.13.c
Ephe.4. b
1.Co.12 a
M
Prou.6. a
Mat.3. d
Ibi. 28. d
A
Ioan.17 a
Ibid.1.a
1.Ioã. 1. b
Ioan.1 a
Ibi.14.a
B
Ibi.16. c
Exo.3.d
Ioã.20 d
Psal.76 a

Universidad de Deusto Biblioteca

Phil.2.a principio autem, sed creatum, proinde, & seruum. Et quomodo hoc? Quasi in forma dei existens, nõ rapinam arbitratus est æqualẽ se deo, sed semetipsũ exinaniuit forma serui accepta. Si igit̃ seruus est (omnis enim creatura seruaest) qũo seruus existens formam serui accepit? Accepit enim C quod non habuit, & mansit quod erat. Serui forma dei existens per misericordiam, absque sui versione accepit formam serui. Si autem non vis illum confireri absque principio, sequitur quòd fuerit tẽpus, quo non fuerit filius. Etiam dicit. Ecce igitur inquam, iuxta tuum sermonem erat tempus, nõ quo non fuit pater. Qui.n. filium non habet, pater vocatur. Et pater habuit principium, quo cepit esse pater. Ex filio enim pater cognoscitur. Nunquid & pater tempore, aliquo alterius patris erat filius? Proh, quanta blasphemia. Itaque dum videris venerari patrem, summa illum contumelia afficis. Iam si filius ipse tempora fecit (omnia enim per ipsum facta sunt) quo Ioã.1.a pacto dicere audes, quòd fuerit tẽpus quo non fuerit filius? Proinde iuxta sermonẽ tuum, maius erit tempus quã sermo diuinus. Nam quod prius, id necessariò & maius. Vis autem scire, quòd filius coẽternus sit patri? Dicit Esaias: Ego deus primus, & Esa.43. d ego posthac, & ante me nõ fuit alius deus, & post me non erit. Itaque si posteriorem patre dicis filiũ: quomodo dicit pater, ꝙ post me non erit alius deus? Sin exponis hoc de filio: quomodo dicit, ante me non fuit alius deus? Quapropter ex his collige filium coæternum esse patri, audi autem D & testimonia de filio, & fuge cùm blasphe Gen.19 c matur. Pluit dominus à dño ignẽ, & sulphur super Sodoma. Dominũ vocat patrem, dominum filium, dominum Spiritumsanctum, & Sicut dicit, Dominus au- 2.Co.3. d tem spiritus est: & non dicit, dominus minor, à domino magno. Et Moses dicit: Et Ps.96.c adorent illum omnes angeli. Angelus autẽ creaturã non adorat. Et vt discas de filio hoc dictum esse, audi Paulum dicentem: Hebr.1 c Qñ autẽ inducit primogenitum in orbẽ terrarum, dicit: Et adorent illum omnes Ps.109. a angeli dei. Dauid quoque clamat: Dixit dominus dño meo, sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Et non dixit, Dixit dominus Esa.7.c domini mei: sed, dominus domino meo. Ecce (dicit Esaias) virgo vterum geret, & pariet filiũ, & vocabunt nomẽ eius Emmanuel: quod est interpretatum, nobiscum deus. Vtique dico ipsum filium, subiectum planè & inferiorem patre. Arguit te denuo Esaias, dicens: Puer natus est nobis, filius est datus nobis, & vocabitur nomen eius magni consilij angelus, admirabilis consiliarius, deus fortis, potestatem habens, princeps pacis, pater futuri seculi. Propheta potestate prędicat, & tu dicis illum subditũ? Ille magni consilii angelum vocat, & tu dicis paruum? Vide autẽ obsecro, quid Hieremias de eo clamet: Hic deus noster non Baru.3. d conferetur alius ad illum. De patre ne dicit, an de filio? De patre dicit. Pater ne incarnatus est, an filius? filius. Itaque secundum sermonem tuum, pater incarnatus. Verùm nunc video iuxta sermonem prophetæ, quòd filius, qui & conuersatus est cũ hominibus. Etiã filius incarnatus est, pater autem nõ incarnatus permansit. Reprehenderis igitur insipiens, quòd de filio hoc dicis per sequentia. Hic deus noster, non conferetur ad illum alius, inuenit omnem viam scientiæ, & dedit eam Iacob puero suo, & Israel dilecto suo: postea super terrã visus est, & cũ hominibus cõuersatus est. Vides illũ & legislatorem? Nam si ipse inuenit omnẽ viam scientiæ, & dedit eam Iacob puero suo, & Israel dilecto suo, ipse est qui & Mosi apparuit, & legẽ dedit. Et vnde hoc manifestũ? audi prophetã dicentem: Disponã vobis testamentum Ibi.28. quod disposui cũ patribus vestris, quando g apprehendi manum eorum, vt educerem eos ex Aegypto. Dabo leges meas in corda F eorum, & in mentes eorum inscribam illas, & erunt mihi in populum, & ego ero eis in deum. Vides quòd ipse est legislator tã veteris q̃ noue? nã ꝙ nouam legem ipse tulerit, neque tu inficias ieris. Et tu Mich.5 a Bethlehem domus Ephrata non minima es, vt sis in millibus Iuda: ex te enim & Mat. mihi egredietur dux, & egressiones eius ab 2.a initio dierum, & ipse reget populum meũ Israel. Vides vnum populum patris, & filii? Filius dicit: Ero eis in deum, & ipsi mihi in populum. Pater de Christo dicit: Et reget populum meum Israel. Disce vnum regnum patris & filij Quæcunque autem quæ post hæc audis humilia, quòd incarnatus sit, & se humiliarit ipso dicente, ꝓpter salutem hominum, senti de illis vt dignum

gnum est de deo. Nam litera occìdit, spiritus aũt viuificat. Nam si apostolis, qui vi- 1.Co.3. derant sua miracula, & in noĩe suo omnes b morbos curauerant, dicebat. Multa vobis habeo dicere, sed nõ potestis portare mo- Ioan.16 c do: quid ergo ad multò crassiorẽ Iudæũ? & n.si cũ diceret, priusq̃ Abrahã fieret, ego Ibi. 8.g sum, tulerunt lapides, vt lapidarẽt ipsum: qũo quid sublimius sibi dici sustinuissent? G Sic & in veteri multa inueniet quis dici Ps.16. c pro crassitate auditorũ, vt Septẽ oculi do- Ibi. 43. d mini respicientes orbẽ terrarũ: &, In velamento alarum tuarũ proteges me. &, Exci- Ibi. 7. c tare, vt quid obformis domine? & Nisi cõuersi fueritis, gladium suum vibrabit, arcũ suum intẽdit & parauit illũ, sagittas suas ardentibus elaborauit. Et qũo? neq;.n. volatilis est deus, neq; somno grauatur, neq; vel gladius apud deũ, vel arcus, vel sagittę. Incorporeus.n. deus est. Verũ hæc interminatur propheta attemperãs se auditorum crassidini: ita & deus verbum ꝓ nos incarnatus, imitans patrem suum humilia loquitur ad nostram salutem respiciens. Quoniam enim ipsum aduersarium deo putabant, dicentes: Non est hic à deo: &, Ioã.10. De bono opere non lapidamus te, sed ꝓ f blasphemiam: quia tu cùm homo sis, facis teipsum deum. Et propter hoc quęrebant eum lapidare, quòd non solùm soluebat sabbathum, sed quòd & patrem suũ dicebat deum, æqualem seipsum faciens deo: & ideò quia non capiebant sublimia, & sua deitate digna, incipit humilia dicere: Ibi. 14. per oĩa declarans, quòd non sit deo contra d rius. Si diligeretis me, gauderetis vtiq;, ꝙ ego vado ad eũ qui misit me patrem, qm̃ H pater meus maior me est: quando enim seipsum æqualem patri faciebat, lapidare ipsum conabãtur. Quòd si hæc non sic se haberent, cogereris laudare Iudęos, quòd iustè crucifixissent Christum, vt aduersariũ dei. Nam qui semetipsum æqualem deo, Phi.2.a & patri facit, cùm non sit talis, is deo aduersarius est. Cæterùm mendax erit, & Paulus, dicens: Non rapinã arbitratus est Ioã.20. se esse ęqualem deo. Quid igitur est saluator, secundum quod incarnatus est? Sic dicens, Vado ad patrem meum, & patrẽ vestrum, & deum meum, & deum vestrũ: aliter vocat suum, secundum naturam, & aliter nostrum, secundũ gratiam, & adoptionem: aliter suum, propter bonam voluntatem, & propter creatam assumptionem, & aliter nostrum, vt creaturarum. Quòd si in his ambigis, potuit dicere patrem meum, non patrem meum & vestrum Cuius ergo gratia diuisit se? nõne vt hanc nos deo dignam sententiam doceret? Vides, inquit, quomodo indiguerit paterno auxilio, dicens: Nunc anima mea turbata est. Et Ioã,12. d quid dico, Pater salua me ex hora hac. Indigne legis. Nũc anima mea turbata ẽ: & I quid? Nam cùm distinctionem ibi fecisset, subdit: Et quid dico? Pater salua me ex hora hac, sed propterea veni in horã hãc. Enimuero per hoc quod dixit, Propterea veni in horã hanc: monstrauit, quòd salu Luc.22. tarem mortem non fugeret. Desiderio.n. b desideraui hoc Pascha mãducare vobiscũ, Mat.26 inquit: Si possibile est transeat à me calix d iste: veruntamen nõ voluntas mea, sed tua fiat. Nũquid mortem formidat, vel inuoluntarius ad passionem accedit, qui dixit: Oportet filiũ hominis multa pati, & occi Mar.6.c di, & sepeliri, & tertia die resurgere, qui dixit, Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud, qui dixit: Potestatem Ioã.2. d habeo ponendi animã meã, & potestatem Ibi.10.d habeo iterũ recipiendi illam: nullus tollit illam à me, ego à memetipso pono illam, & ego iterum accipio illam, qui increpauit Petrum, quem paulò antea beatificarat, qui dixerat: Tu es Chrs, dei filius viuẽtis: sed deinde cũ indignum illi videretur, Mat.16 c quod pateretur, dixit illi: Vade post me satana, offendiculum mihi es, quia non sa- Ibidem. pis quæ dei sunt, sed quæ hominũ, ꝙ obd firmauit faciẽ suam cũ ascenderet in Hierusalem, vt salutem per passionẽ suã omnibus suppeditaret: qui per prophetas ipsam passionis suæ speciem prædixit? Per Hiere K remiã.n. dicit: Super me cogitauerunt, di Hier.11. d centes: Venite, & immitamus lignum in panẽ illius, & exteramus illũ de terra: crucem significans. Per Dauid autem, Dederunt in cibũ meũ fel, & in siti mea potaue Psal.68 runt me aceto. & Foderunt manus meas e & pedes meos. Partiti sunt sibiipsis vestimenta mea, & sup vestimẽta mea miserũt sortẽ. Et ꝓ Esaiã: Tergũ meũ dedi ad flagel Ibi. 21 la, genas meas ad alapas, faciẽ meam non d auerti à cõfusione sputorũ. Vidisti sanè Esa.50. hæc omnia perfecta in cruce: Nam sub Pi c lato flagellatus est, à seruo alapa cæsus, ab impijs consputus, à militibus clauis in cruce fixus, qui diuiserunt ipsius vestimenta, & sortem miserunt. Qui per tam multa

Mat.26 d. ta passionem significauit, quomodo nunc cessaret? Quare igitur dicit, Pater si possibile est, transeat a me calix iste? Ignorabat diabolus quis esset: Videes enim ipsum sitientem, esurientem, lassum, & alias dispensationes, reputauit hominem esse purum; uidens autem eius diuina miracula, deum suspicabatur. Dubitabat igitur de eo, ignorans illum. Nam si euidenter scisset quòd deus esset, non ausi fuissent ad eũ accedere, sicut & Paulus dicit: Si enim cognouissent, vtique dominum gloriæ non crucifixissent. Prætendit igitur dominus formidinẽ, quo ille alliceretur, vt cũ accederet hominẽ, & ab ipsoĩ fugã verteretur, redimerẽtur omnes qui ab illo detẽtierãt. Quemadmodũ rex aliquis inuasurus tyrãnum, fingit metum, dicens exercitibus suis: Fugiamus hinc à facie illius, vt ne à nobis fugiat, sed persequatur nos, & sic, cõuersi comprehendamus illũ: Ita & dñs ꝑtexebat formidinem, vt cum diabolus ipsum quasi hominem aggrederetur, inueniret deum, qui illum interimeret, & liberaret omnes, qui ab illo detinebantur in inferno. Sic enim dicit: Apparuit angelus confortans eũ, qui ab angelis adoratur. Et cui flectitur omne genu cœlestium, & terrestrium, & subterraneorum, quo pacto ab angelo robur accipiebat? Non robur accepit, sed glorificationem angeli dicentis: Tuum est regnum, & imperium domine. Nullus scit diem illam, uel horam, neque angeli, neque filius, nisi pater. Et quomodo ergo, inquit, ęqualis est patri, qui nescit diemillam? Qui fecit illam, ignorabitne illam? Et quare igitur dicit, nequa filius? Vide theoriam exquisitiorem. Duas quis sciẽtias & notitias in scriptura inueniet. Vnam quidem, quæ ex opere sumitur, altera uerò ex cognitione. Cognouit enim, inquit, Adã Euã uxorem suam, nõ quòd prius ignorauerit. At quomodo ignoresset, q dixerat: Hoc nũc os ex ossibus meis, & caro ex carne mea? Et cognouit Abrahã Saram uxorem suã. Et Iacob Lian, & Rachel. Nũ ignorabat illas, qui propter illas annos quatuordecim seruierat? Sciebat quidem illas agnoscendo, opere autem postea cognouit. Itaque pater, qui non iudicat quenquam, sed omne iudicium dedit filio, sciet diem tam cognitione, quã opere. Filius autem: qui venit vt saluet mundum, & nõ vt iudicet, scit eã

L i.Co.2.b

Lu. 22. c

Phil.2.b

Mat.24 e. Mat. 13.d

M

Gen.4.a Ibi.2.d

Ge.29.c

Ioã.5. d

bi.12.g

specula tiua notitia: quia autem nondum iudicauit, ideo dixit: Ignorat diẽ, notitiã operatiuã significans. At Paulus dicit: Cõsiderate apostolum & pontificem cõfessionis nostræ Christũ Iesum, quòd fidelis sit ei, qui fecit ipsum. Et alio loco: Dominũ & Christum illum deus fecit. Et Solomon dicit: dominus creauit me ab inirio viarũ suarum in operibus suis: Vides quomodo creaturam & facturam suam eum scriptura significat? Verum arguent te aduersarie dei, ea quæ sequuntur: Omnis, enim, inquit, sacerdos, qui ex hominibus assumitur, pro hominibus constituitur, vt offerat dona, & sacrificia. Accepit enim ex nobis carnem absque peccato, quam pro nobis patri obtulit sacrificium. Itaque intẽlige, quòd secundum carnem fecerit eum, & non secundum diuinitatẽ. Sic & dominũ Iesum Christum eum deus fecit. Nam ante dispẽsationem, ubique deus prædicatur, sicut prẽmonstratum est, & nunquam aliquis facturam eum dicit, sed propter unionem carnis dicit, Dominum & Christum deus eum fecit. Propter auditorũ crassitatem inquit, Dominus initiò uiarum suarum creauit me. Vides ꝙ creaturam dicit? Verũ procedamus ad ea, quæ ibi deinceps sequuntur. Ante seculũ fundauit me, ante omnes colles gignit me. Primũ quidẽ, ò uanę gloriæ sectator disce, ꝙ liber parœmiæ uel parabolæ inscribitur. Quicquid autem per parabolam dicitur, non idẽ est, quod uerbi uis ac litera. Nam dominus regnum cælorum sagenæ & fermẽto, & grano sinapis assimilauit, & aliis multis. Et non oĩno dicimus regnũ cœlorum aliquid tale esse. Sed nõ dicam multis ambagibus. Dominus ab initio viarũ suarum creauit me, ante seculum fundauit me, ante omnes colles gignit me. Quomodo igitur qd̃ gignitur, creatur, vel fundatur, uel quomodo quod creatur, gignitur? Nã si creatus est, non est genitus. Nos quæ condimus, non gignimus: neque gignimus, quæ condimus. Et quomodo possibile est, increato patri natũ esse filiũ creatũ? Nos enim qui creati sumus, gignimus creata: pater autẽ qui increatus est, filiũ genuit increatũ. A quibus autẽ interpretatus est, possedit me, dicit. Igitur cũ dicit creauit me, prædicit futurũ quasi iã esset factũ. Etenim hic mos est scripturę, sicut eũ dicit: Foderũt manus meas & pedes meos: quasi

Heb.5.a

A Prou.8. b.

Hebr.5. a

Prou.8. c.

Mat.13. e f Prou.8.

B

Pſal.21. d

quasi diceret, Ego, quẽ uidetis creatã carnem propria voluntate mihi adunasse, ab initio sum, non à Maria habeo initium. In principio. n. erat verbum: & priusquàm Abraham fieret, ego sum. Confitetur igitur filium increatum, & cum patre principio carentem, vt ne des & patri principiũ, quo cœperit esse pater. Quòd si dicis filiũ cum patre principio carere: dic, quomodo genuit pater filium; volens, vel non volẽs? Si dixerimus volens, contradicunt: Iam erat voluntas ante verbum, priusquam. n. vellet, dicunt, non erat filius. Si autem dixerimus, non volens, dicunt: Vim patitur ergo deus. Omne autẽ, quod vim patitur, non est deus. Nos autem dicimus, quòd sicut Sol radios, & lumen coæternũ habet, ita pater filium, & spiritum sanctum: vt ne dicamus & patrem sub principio. Si. n. diceretur sub principio priusquàm inciperet esse filius, non erat pater, pater secundum sermonem tuum. Erat. n. tempus, quo pater non erat pater. Itaq; & ipse incepit, vt esset pater. Itaq; si dixeris, non volens, vim passus est: deus autem vim non patitur. Quod. n. vim patitur, deus non est. Vides in quantam incidis impietatem, si non cõfiteris, filium cum patre carere principio, & coopificem esse. Scriptum est. n. quoniã omnia per ipsum facta sunt. Nõ audis prophetam dicentem de filio: Ex ore paruulorum, & lactentium perfecisti laudem? & cętera. Quoniam videbo cœlos opera digitorum tuorum, lunam & stellas, quæ tu fundasti. Non vides Christi authoritatem, dicentem: Pater meus vsq; modò operatur, & ego operor, &, Qũo pater suscitat mortuos, & viuificat, & filius quos vult viuificat, &, Adolescens tibi dico surge, & spiritui immundo. Ego tibi impero, obmutesce, & egredere ex illo, &, Bono animo sis fili, remittuntur tibi peccata tua? Qm̃. n. illi dicebant: Nullus potest dimittere peccata, nisi solus deus: ex ore ipsorum arguit illos, dicens: Vos dixistis, quòd dei solius est dimittere peccata. Ecce igitur dimitto peccata, & confiteamini deitatem meam. Si autem non creditis, ex sanitate corporis videte, & discite animæ bonam valetudinẽ. Tunc dixit ei: Surge, & tolle grabbatum tuum, & vade in domum tuam. Et iterum loco alio: Extende manum tuam. Et mari: Sile, obmutesce. Puella surge. Lazare veni foras. Volo, mundare. Et cętera omnia, per

Ioã.1. a Ibi.8. g

C

Ioã.1. a Pſ.8. a

Ioã.5. c Ibi. d Luc.7. c Ibi. 4.f

D

Mat. 9. a Luc.5.d

Luc.5.e

Mat.12 a

quæ manifestat, quòd cum patre ęqualem habeat dignitatem. Quæ cùm omnia rectè didiceris, crede quòd patri consubstantialis sit, & quòd consubstantialis sit & spiritus. Nam si ex patre procedit, & a filio sumit, non alterius substantiæ est spiritus. Spiritus dei, spiritus Christi, spiritus veritatis, spiritus consolator, non habens aliũ oppositum spiritus deus. Dominus autem spiritus est: sicut & Petrus ad Ananiam, Cur conspiraſtis inter vos, vt tentaretis spiritum sanctum? & manifestans quòd deus sit, inquit, non mẽtitu es homini, sed deo. Vides quòd deus spiritus, cui mẽtiti sunt? Et Paulus dicit: Vos templum dei estis, & spiritus dei habitat in vobis. Manifestum, ꝙ deus est spiritus, qui habitat in vobis. In ipso. n. viuimus, & mouemur, & sumus &, Secundus homo, in spiritum viuificantem. Et alio loco dicit: Caro nõ prodest quicquam, spiritus est qui viuificat. Ne ausis igitur aliquid loqui contra consubstantialem, & omnipotentem trinitatem. Et iterum: Nullus scit quæ hominis, nisi spiritus hominis, qui in eo: sic, & quæ dei nullus scit, nisi spiritus dei: non iam qui in nullo, vt nequis compositum spiritum putet. Spiritus. n. omnia scrutatur, ẽt profunda dei. Profectò scrutatur, sed non comprehendit. Non. n. scriptum est, ꝙ comprehendatur: qũo igitur scrutatur? vt extraneus? vt alienus? vt ignorans? An non est scriptũ: Profundiora te ne quæras, & sublimiora te ne exquiras? quæ proposita tibi sunt, ea & cogita. Non est. n. tibi opus absconditis. num alienus est, iuxta tuũ sermonem? Qũo audet ergo abscondita dei scrutari? De patre scriptum est: Quoniam ego sum deus probans renes, & scrutans penetralia cordis. Num quia non additur hoc verbum, comprehẽdo, ignorare patrem dices? Nũ ignorans scrutatur, & probat, vt & de adorãdo spiritu hoc dicere ausis? Quomodo dixit, Segregate mihi Paulum, & Barnabam, in opus, ad quod vocaui eos? Vides potestatem, intellige deitatem. Et Agabus: Hæc dicit spiritus sanctus: Virũ cuius est zona hæc, sic ligabũt in Hierusalẽ. Et apostoli: Visum est Spiritui sancto, nihil magis seruandum. Et iterum: Per transij Phrygiã & Galatiæ regionẽ, prohibiti a spiritu sancto loqui sermonẽ in Asia. Vt venerũt aũt in Mysiã, attẽtarũt in Bithyniã proficisci, & nõ sinebat eos Spiritus sanctus. Et iterũ:

Luc.8.d Ioã.11.f

1.Co.3. d

Act.5.b

E 1.Co.6. d

Act.17.f 1.Co.15 f

Ioã.6.g

1.Co.2. c

Ibid.

Ecc.7. a & Ec.3. c

Pſ.7.c F

Hie. 17. b

Act.13.a

Ibi.21.c Ibi.13.e Ibi.16.a

Ibi.20.c Veruntamen Spiritusſanctus per ſingulas
Ez. 11.c. ciuitates teſtificatur, dicens, & cætera. Et
d. & 39 propheta, Et ſpiritus meus, inquit, aſtitit
f in medio veſtri. Dominus verò: Vbicunq;
fuerint duo, vel tres congregati in nomi.
ne meo, illic ſum in medio eorum, & Do
Mat.18 minus miſit me, ac ſpiritus eius Attendite
c vobiſipſis, & toti gregi in quo poſuit Spi.
Eſa.48. ritusſanctus epiſcopos, & diaconos. Vide
f virtutem Spiritusſancti, & authoritatem,
Act.20. & poteſtatem, num alienus à deo ſit ſpiri-
f tus. Vidi, inquit, Eſaias, deum ſuper thro
Eſa. 6.a num excelſum, & eleuatũ, & Seraphim in
circuitu eius, &c. ac dixit: O mi ſerũ me,
G qm̃ compunctus ſum, quoniam immun-
Eſa.6. b da labia habens, in medio populi immũ-
da labia habentis ego habito, & regem do
mini ũ Sabaoth vidi oculis meis. Et dixit:
ibidẽ. c Quis ibit ad populum hunc? Et dixit: Ec-
ce ego, mitte me Manifeſtum, quòd qui ſe
debat in throno, dixit: Vade ad popu
lum hunc, & dixit: Auditu audiatis, &
minimè intelligatis, & videntes videatis,
& minimè videritis. Quis eſt qui ſedebat
ſuper thronum? Pater, dicit: Si autem didi
ceris à Paulo, quòd ſpiritus eſt, confiteris
Act.vlt. illum deum? Oſtende, inquit, & credo. Au
di illum dicentem: Benè dixit Spiritus-
ſanctus per Eſaiam prophetam: Vade ad
populum hunc, & dic: Auribus audie
tis, &c. Paulus inquit, dixit Spiritusſan-
ctus, Eſaias inquit, dixit dñs Sabaoth. Vi-
des, inquit, qua diuerſitate ſcriptura loquit̃
de patre, & filio & Spirituſancto? Igit̃ ne
dic poſthac, Magnũ, & paruum deum, in-
cidẽs in gẽtilium errorem: Nam ſi paruus
deus eſt filius, mentitur Paulus, dicens: Ex
Tit. 2.d pectantes beatam ſpem, gloriã magni dei
& ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, quem nũc
Paulus vocat magnum deum, tu ne dixe-
ris paruum. Nam in deo perfecta ſunt om
H nia, ex quibus Chriſtus quantum ad carnẽ
qui tamen ſuper omnia deus eſt in ſecu-
la. Neque creatum deum nominabis vn-
quam: impius enim eſt, qui creaturã ado-
rat. Quid igitur? Non dices corpus domi-
ni creatum? Vide ergo quòd & tu creaturã
adoras. Inſipiẽs nullus dicit regi, exue pur
puram quã iudutus es, vel ſurge à throno
tuo, vt te nudũ adorẽ: ſed adorat regem ſu
per thronum ſedentem, & purpura veſti-
rum. O placitum enim fuit deo verbo, vt
creatam carnem noſtram ſibi abſque ma-
cula adunaret, & adoraretur cum deo ver
bo, quatenus deitati adeſt. Et hoc ſignifi-
cans diuinus Dauid, clamat. Exaltate do-
minum deum noſtrum, & adorate ſcabel- Pſ.98.a
lum pedum eius, quoniam ſanctus eſt. In
alio eloquio dicit. Cœlum mihi ſedes ter- Eſa. 66.
ra autem ſcabellum pedum meorum. Ter a
ram nos iubes adorare o beate Dauid? Et
quomodo Moſes legem ponit, neque cœ-
lum, neque terram, neque quæ in eis ſunt Exo.20
adoranda? Videte ſacramentum. Quoniã Leu.26.
adunaturus erat noſtram carnem abſque a
macula in vnam carnem. Caro autem no Deu. 5.
ſtra ex Adam, ex terra eſt. Iuxta quod di a
cit: Et adorate ſcabellum pedum eius. Nõ & 17.a.
enim terram nos adoramus, ſed deũ ver l
bum, qui vniuit ſibi abſque peccato carnẽ
quæ ex terra formata eſt Adæ. Ne igitur
vltra dicas, creatum deum filium. Aut dic,
vbi dixit pater: Creaui mihi filium: vel fi-
lius, creauit me pater. Neque humanas vo
ces Chriſti in eius diminutionem accipe.
Nam ſi his dictis, & humanis in eo demõ
ſtratis auſi ſunt quidam dicere phantaſiã
& apparentiam fuiſſe, q̃ fuit incarnatus:
ſi hæc non eſſent facta, in quam non exci-
derent, impietatem? Proinde omnis qui
ſanctis ſcripturis credit, adoret trinitatẽ
increatam, incommutabilem, verſionis ex
pertem, omnipotẽtem, principio carentẽ,
coæternam, & conſubſtantialem, patrem,
& filium, prius quidem abſque carne, dein
de aũt voluntate propria in fine ſeculorũ
perfectum hominem factum, abſque pec-
cato abſq; verſione, & mutatione ſui. Ho-
mo. n. factus manſit id quod erat, nempè
deus: non enim excidit à gloria, & digni-
tate ſua: & miſit Spiritum ſanctum, ſpiri.
tus, qui locutus eſt per prophetas. Eos aũt
qui dicunt Spiritum ſanctum aut filiũ, vel
verſum, vel mutatum, vel alterius ſubſtan-
tiæ, vel ex nihilo factum, vel quòd fuerit
tempus quando non erat, anthemate pu-
nit eccleſia. Sufficiant hæc ei, qui volue- K
rit, tametſi pauca ſint: omnia enim tra-
ctare impoſſibile. Docenti enim mihi
deficeret tempus. Neq; ipſum mundum
opinor capere libros, qui ſcribuntur: nos
tem indigni qui tantam ex ſacris ſcriptu-
ris vtilitatem aſſequamur, adoremus pa-
trem, & filium, & Spiritum ſanctum, cui
ſit gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

DE

DE EVCHARISTIA IN ENcænijs admonitorius ſermo.

Iac. 2.d On ſatis fuerit ſimpliciter, & vulgariter Chriſtianos homines dici nos. Eius rei ſi placet, adhibeo fide dignum teſtem fratrem dei Iacobum dicentem: Fides ſine operibus mortua eſt. Ergo vbiq; opus eſt mandatorum operatione. Nam illa abſente, neque Chriſtiani nominis appellatio nobis prodeſſe poterit. Et ne miteris. Quid enim dic mihi, lueri habes miles, quando in exercitu es, niſi & dignè pro re ge milites? Fortè autem terribile eſt, quod dicitur: Melius enim ei erat non militare, quàm in militia curam, & honorem regis
L negligere eum, qui à rege nutritur, pro rege autem non certare. Quid autem dico pro rege? Vtinam etiam pro noſtris animabus curam gereremus. Et quomodo, ait, poſſimile in mundo, & medio hominum ſic verſantem ſaluari? Quid dicis homo? Vis breuiter oſtendam non eſſe locum, qui ſaluet, ſed mores, & rectam fidem, & volun
Gc.3.b tatem? Adam in paradiſo, vt in portu nau-
Ibi. 19. ſtragium fecit. Loth in Sodomis, ſicut in
Iob.2.c pelago ſeruatus eſt. Iob in ſtercore iuſtifi-
1. Reg. catus eſt. Saul ille inter ratos regno præſen
28.c ti, & futuro excidit. Non eſt defenſio, quòd dicis te non poſſe, etiam in medio negotiorum ſaluari: ſed hæc grauia nobis accidunt, quia in diuinis conuentibus frequẽtes non ſumus. An non videtis volentes dignitatem à terreno rege accipere, quomodo aſſident, quomodo alios ad patrocinandum incitant, vt potiantur eo, quod quærunt? Hæc ego dixerim ad eos, qui ſanctorum communionem, & congregationem relinquunt, & ſub horam terribilis myſticæ menſæ in vaniloquentiæ conuenticulis occupati ſunt. Quid facis homo? Nõ promiſiſti ſacerdoti, qui dixit: Surſum mentem, & corda, & dixiſti habemus ad domi num? Non reuereris, & erubeſcis? Et illa ip
M ſa hora mendax inueniris. Papè, menſa myſterijs inſtructa eſt, & agnus dei pro te immolatur, ſacerdos pro te angitur, ignis ſpiritualis ex ſacra menſa refluit. Seraphin adſtant ſex alis faciem tegentia, omnes incorporeæ virtutes pro te cum ſacerdote intercedunt: ignis ſpiritualis è cœlo deſcendit, ſanguis in cratere in tuam purificationem ex immaculato latere hauſtus eſt. Et non erubeſcis, reuereris, & confunderis, ne que deum tibi propicium facis? Non conſcientia tua iudicat te ò homo? Centum ſexagintaocto horas habente hebdomada, vnam & ſolam horam ſibijpſi ſegregauit deus, & hanc in opera ſecularia, & in ridicula, & in conuenticula inſumis? cum qua poſtea fiducia ad myſteria accedes? ò quàm polluta conſcientia. Num ſi ſtercus manibus haberes, auderes appropiare fimbriẹ regis? Num vides panem, num vinum, num ſicut reliqui cibi in ſeceſſum vadunt? Abſit. Ne ſic cogites. Quemadmodum enim ſi cera igni adhibita illi aſſimilatur, nihil ſubſtantiæ remanet, nihil ſuperfluit: ſic & hic puta myſteria conſumi corporis ſubſtantia. Propter quod & accedentes ne putetis, quod accipiatis diuinum corpus ex homine, ſed ex ipſis Seraphim forcipe ignem, quem ſcilicet Eſaias vidit, vos acci- A
pere. Reputate ſalutarem ſanguinem, quaſi è diuino, & impolluto latere effluere, & Eſa.6.c
ita approximantes labijs puris accipite. Quocirca fratres oro vos, & obſecro, ne abſimus ab eccleſijs, neque in alijs colloquiis occupati ſimus. Stemus trementes & timidi, demiſſis oculis, renata autem anima, gementes ſine voce, iubilantes corde. An non vides eos, qui ſenſibili, corruptibili, tẽporali, & terreno regi aſſiſtunt, quàm ſint immobiles, non loquentes, non oculos huc, & illuc mittentes, ſed mœſti, territi lugentes? Ex ipſis documentum accipite homines, & ſic aſſiſtite deo, quaſi terrenum regem acceſſuri. Multò magis cœleſti regi cum timore adſtare oportet. Hoc ſæpe dico, & dicere non ceſſabo, donec cor rectos videam. Ingredientes autem in eccleſiam, vt decet, deum accedamus, ne vindictæ cupiditatem in mente habentes, ad-
uerſus nos precemur, dicentes: Dimitte no Mat. 6.
bis, ſicut & nos dimittimus. Terribile eſt b
myſterium hoc, quod dicitur, & fermè ſic ad deum clamat, qui hoc dicit: Dimiſi domine, dimitte: ſolui, ſolue: ignoui, ignoſce: ſi non ſolui proximo, neque tu mei ſol uas: ſi non dimiſi, neque tu dimittas: ſi inuaſi, inuade: ſi durus fui, durus eſto: in qua B
menſura metior proximo, eadem remetiaris mihi. Igitur cum hæc ſciamus, & ignẽ illum, & terribilem tormentorum locum in mentem accipiamus, conuertentes nos poſtea à via, qua erraui mus. Veniet enim hora,

Universidad de Deusto
Biblioteca

hora, quando theatrum vitæ huius soluetur, & nullus posteà certabit. Non est post huius vitæ finẽ negociatio. Dissoluto hoc theatro coronas mereri non datur. Hoc tẽpus est pnĩæ, illud iudicij: hoc agonũ, illud coronarum: hoc laboris, illud relaxationis: hoc ærumnæ, illud retributionis. Excitemini obsecro, excitemini, & quæ dicuntur suauiter audiamus, & alacriter faciamus. Viximus in carne, viuamus posthac in spiritu: viximus in voluptatibus, viuamus in virtutibus: viximus in negligentia, viuamus in pœnitentia. Quid inflaris
Eccl. 10 b terra, & cinis? quid superbis homo? quid arrogans es? quid speras ex gloria mundi, & diuitijs? Egrediamur ad sepulchra obsecro, videamus ibi mysteria, videamus dilapsam naturam, ossa corrosa, corpora putrefacta. Considera ibi quis sapiens, & quis prudens: dic mihi, quis illic rex, & quis priuatus: quis generosus, & quis seruus: quis sapiens, & quis insipiens? Vbi pulchritudo
C illic adolescentiæ, vbi gratiosus aspectus, vbi oculi speciosi, vbi elegans nasus, vbi flagrantia labia, vbi pulchritudo præsens, vbi frons radians? An non omnia cinis? nonne omnia puluis? nonne omnia fauilla? nõne omnia vermis? nonne omnia putredo, & fœtor? Hæc animis inserentes dilecti, & extremũ diem in animo collocantes, dum tempus habemus conuertamur à via no-
1. Pe. 1. d stra, qua erraui mus. Sanguine precioso redẽpti sumus. Propter hoc deus super terrã
Luc. 9. h visus est, non habens vbi caput reclinet. Papè, iudex ad tribunal ducitur, creator creaturæ sistitur, qui à Seraphim videri nequit, à seruo conspuitur: fel & acetum gustat, lancea configitur, in sepulchrum deponitur. Et tu negligens es, & dormis, & contemnis homo: nondũ nescis, quod etsi proprium sanguinẽ pro ipso effundas, nõ quantum oportet imples? Alius.n. est sanguis serui. Præueni conuersatione animæ tuæ, nequando si mors aduenerit, omnem curam anima negligat. Propter qd̃ super terram, & non in inferno tantum pœnitẽtia robur habet. Quæramus dominum, cũ tempus habemus: operemur bonum, vt à
Gal. 6. c gehenna, quæ fine caret, liberemur, & cœlorum regnum consequamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & Spiritu sancto sit gloria nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

De præmiis sanctorum, diuersisque honoribus Apostolorum, & de gehenna si sit, & vbi sit: sermo. D

HAud æquè idem beatis omnibus in dei regno honos habebitur, siquidẽ neq; Christi discipulos inter se pares oẽs fuisse constat: tres.n. erant, qui cęteris præstarẽt, quos inter se distare etiã videbatur, quippè cũ deo, vel minima quęq; actioti sunt curæ. Astrum.n. inquit, ab astro dis- 1. Co. 15 c
fert gloria. Tametsi discipuli oẽs pro apostolis haberentur, vniuersiq; sint super sedes duodecim consessuri, palamque sit, & sua singulos reliquisse, cum Christo & vi- Luc. 6. d
tam duxisse singulos: qui tamen cum esset orandi gratia secessurus, tres secum sumpsit, alioquin hos inter neminem præstare asserit, cum dicit: Sedere.n. ad dexteram Mar. 10
meam, aut ad sinistrã, non est meum dare f
vobis, sed quibus à patre paratum est. Item & Petrum reliquis præfert dicens: Petre, amas me plus his? Et alibi: Ioannes autem Ioã. 21. c
præter cæteros ab eo colebatur. Erit autem Ibi. 19. c
diligentissima in omnes inquisitio, adeò, vt si parua aliqua, vel minima proximum excesseris, vel id sit deo curæ futurum, & ita vt ex fulgore supernè accepto, beato- E
rum quinis cognosci possit. Nẽpè & Loth cum iustior haberetur, haud tamen Abraham par esse iustitia videbatur. Item & Ezechias cum æquior esset, nec tamen Dauid æquitate erat assimilis. Prophetæ insuper omnes cum iustitia abundarent, nõ erant tamen, vel singuli cum Ioanne conferendi. Vbi igitur sunt, qui post tam acerrimam meritorum inuestigationem, nullã fore gehennam arbitrantur, quando & iusti omnes, si vel paruo reliquos antecesserint, haudquaquam paria sunt præmia recepturi? vt illud: Astrum enim ab astro distat gloria. Quo ergo pacto facinorosi eadem cũ iustis statione futuri sunt? Huiusmodi rerum cõfusionẽ ne deum dixerim, neq: hominum quempiam facturum existimauerim. Quòd si libet, ex priscorũ hominum erratis, & quantum illi inter se distent & dei, quàm accuratissimum sit iudicium, patefaciam. Peccauit Adã, peccauit & Eua, ita vt vtriq; preuaricati sint, vtque nec paria eorũ errata, sic absimili sunt affecti supplicio. Siquidẽ horum adeò erant 1. Ti. 2.
peccata diuersa, vt Paulus asserat Adam nihil fuisse fallacię perpessum, quin Euam, d
quia

F quia seducta sit, fuisse præuaricatam: etsi non impar esset vtrisq; deceptionis conditio, factum tamen est diuina illa, & diligẽtissima inquisitione, vt tanta delinquentiũ argueretur diuersitas, quòd Paulus illud dicere compulsus sit. Porrò ob fratricidiũ cruciabatur Cain, cum Lamech, qui hominem paulò pòst necasset, nullo sit eiusmodi tormento affectus: cumq; horum vterq; humanum sanguinem fudisset, grauius tamen esset Lamech culpandus, quòd Cain exemplo nihil in melius profecisset: sed quoniam neq; fratrem admonitus interemit, neq; admissi facinoris delatore, qui cõmissa æderet, indiguit: neq; domino de cæde quęrenti impudẽtius respondisset, quin nemine incusante ipse homicidij se arguẽs damnasset, facilius est sceleris veniam asse cutus. Cain verò, quoniam his longè aliena facere est aggressus, cruciatibus, & tormentis afficiebatur. Vides quàm diligenti inuestigatione deus hominum facta disquirat? Idcirco de his qui aquarum inundatione consumpti sunt varijs modis supplicium sumpsit. Diuersis etiam Israelitas pœnis, & Babylonios, & qui Antiochi fuere temporibus Iudæos affecit, vt ostenderet se nostri haud mediocrem habere rationem: cum horum aliqui annos octoginta, quadringentos nonnulli fuissent seruitu-
G te oppressi: constetq; ex his plerosq; liberos præ esurie, fameq; hesitasse, fuisseque calamitatibus, & ęrumnis grauioribus affectos, quas neq; fato functi, neq; superstites euasissent, quippè cũ potius deus Sodomã latutum se, & Gomorrham asserat, q̃ istorum hominum ciuitatem. Quod si nulla foret ei de nobis delinquentibus, vel proficientinus cura: aliquid fortè gehennã negare, & futura supplicia diffiteri, rationis prę se ferre videretur. Verùm cum tanto studio incumbat, ne in aliquod ipsi facinus prolabamur, tantumq; impẽdat operæ, vt rectè viuamus: conspicuum est, quòd peccantibus pœnas, benefacientibus coronam sit, & præmia largiturus. Nunc verò aduerte, quàm variæ hominũ sentiat multitudo, qui pleruaq; deo id culpæ afferunt quòd violentos, & raptores nonnunquàm tolleret, nephanios & facinorosos impunes sinat: quodq̃ue ex his duntaxat supplicia minitetur, culpant grauius, & iniquo animo ferunt: quorum etsi altero grauentur, alterum tamẽ probari per eos, & cum admiratione efferri laudibus oporteret. Sed ò dementiam, ò efferatam, & sine ratione mentem, ò animum sceleratum, & in omne flagitium, & scelus propensum: vnde eiusmodi tua hæc deprauata emergit opi- H
nio? quòd si maluerint, qui hæc sentiunt, virtutibus inhærere, quàmprimum quauis ambiguitate reiecta fient de gehenna certiores. Quæret aliquis, vbi nam gentium, aut quibus in tetris hanc gehennam sitã dixeris. Verùm quid illud tibi est curæ? cum enim vtrum sit gehenna quæratur, de loco, situue nondum est aliquid inquirendum: quanuis pleriq; pro certo nõ diffitentur esse hanc in Iosaphat valle constitutam: quod in certamine quodam, & bello apud veteres illos quondam in gehenna vallis Iosaphat gesto narratur: quod sacræ literæ nusquam affirmant. At si de situ, & loco quæsieris, respondebo, dicamq; extra terrarum orbem hunc aliquo esse positam. Non ergo erit, quo fuerit hæc loco sita, quin magis quo pacto euitari possit, quærendum: neque quòd pro nimia eius indulgentia Deus nullas persæpe exigat in hac vita pœnas, futuris est diffidendum: nam ideò hominum tolerat errata, quia
clemens, & pius eoq; potius comminatur, Eze. 18. g
quàm subitò incursu inuadat. Inquit.n. Nolo mortẽ delinquentis. Vnde cognosci põt, si nulla esset peccanti proposita mors, superuacaneum id Christi dictũ extitisse. I
Scio equidẽ vobis his verbis nihil quippiã esse molestius, cum mihi sit nihil suauius: vtinamq; cum cœnatur, cum prandiũ sumitur, cũ lauatur, cum demũ reliqua peraguntur, de gehenna fieri & apud nos mentionẽ: nec.n. illius formidine aut hic aduersa viderentur grauia, aut pro suauibus prospera haberentur. Tu verò, quid graue aut molestũ dixeris? num paupertatẽ? nũ languores? num seruitutẽ? num corporis cæcitatem? Hæc certè ridicula videbũtur, si cum gehennæ incendio comparentur. Quin vel si fame, & longa vexatos adduxeris, vel ab ineunte ætate, & luminibus captos, & mendicos, pro esca hæc omnia, & cibo quodam lautiori ducentur, illorum tormentorum respectu, quorum narratio frequentius iteranda est, quando gehennæ eiusmodi recordatio, nos eam incidere haud sinit. Nonne & Paulum audis dicentem, qui pœnas perpetuò daturi sunt à facie Domini: cuiusmodi, & Nero fuit,
quem

Universidad de Deusto Biblioteca

quem idem Antichristi mysterium appel-
2.Th.2 b lat, cum inquit: Mysterium iam operatur
iniquitates? Quid igitur? nihil Nero, ni-
hil Antichristus, nihilne mali, & diabo-
lus patietur? Nunquid Antichristus pro
diabolo futurus est? num demum hi om-
K nes nisi supplicio, & pœna cogantur, ma-
lis aliquando, sunt finem facturi? Verùm
dicet aliquis, nihil erit à gehenna veren-
dum, quam solùm à Christi fide alieni ho
mines audituri sunt. Quæso quamobrem?
quoniam fideles sui domini iam pridem
habent notionem. At quid illud, cum ho
rum si vita impurior, propterea q; maiores
Ro. 2.b sunt, quàm illi pœnas daturi? quotquot e-
nim sine lege admittunt, sine lege, & pe-
reunt: qui verò in lege deliquerint, & lege
iudicabuntur. Item & seruus, qui herilis
Lu.12.f sit animi conscius, nec domino ad volun-
tatem paruerit, multis vt vapulet necesse
est. Quòd si nullam dixeris vitæ rationem
reddendam fore, frustraq; id & vulgò opi-
nari nonnullos: ergone diabolus ipse cru-
ciabitur, quia habeat & ipse dei notitiam
longè magis quam homines certiorem? Si
quidem dæmones vniuersi, & deũ norũt,
fatentur, & contremiscunt. Itaque si vitæ
huius actionum, prauorumq; facinorum
nullæ essent reddendæ rationes, forent &
Mat.19 d hi supplicio quouis liberati. Non ita se res
habent, non ita: cauendum sanè ne vos fal
lat opinio. Nam si certè nihil de gehenna
constaret, quonam pacto duodecim apo-
stoli bis senas, & Israeliticas essent tribus
1.Co.6. a iudicaturi? Quid præterea, & Paulus illud
assereret, inquiens: Nonne videtis quoniã
L de angelis (ne de tẽporarijs his dixerim)
sumus iudicium facturi? Quid etiam, &
Lu.11.d Christus illud protulisset: Viri Niniuitæ
resurgent, & condemnabunt generationẽ
hanc, eritque terra Sodomorum magis in
die iudicij, quàm hi, tolerabilis? Qui illud
ioco agis, quæ seriò agenda sunt? quid fal-
leris insaniendo? quid dei clementiam op-
pugnas? eò enim gehennam deus, & pata-
uit, & comminatus est, vt illam trepidi ca-
ueremus. Itaque qui eam tollit, nihil aliud
eniti videtur, quàm vt falsa opinione
captus in eam enixius prolabatur. Non igi-
tur erunt illorum vires aut manus dabili-
tandæ, qui pro virtute contendunt, nequ-
torpentium augenda segnities: quando e-
nim cum pertinaci hac, & stulta vulgi
persuasione, qua gehennam negent, à sce-
lere desistetur: quando etiam imponetur
nequitiæ finis, aut vbi de iustitia consta-
bit? non dico solùm, quæ flagitiosum à iu
sto secernat, sed arguat à peccatore delin-
quentem: id est, cur aliquoties nonnulli
hominum pœnas hic pro sceleribus luãt,
nonnulli verò, qui aut æquè, aut grauius
fortè commiserint, sint sanè dum viuunt,
tormentorum expertes. Si itaq; nullibi sit
de gehenna compertum, nil profectò tibi M
quod eiusmodi obiectantibus respondeas,
suppetet. Quocirca obsecro, vt rebus his ir
risione dignissimis reiectis, eorum ora oc-
cludatis, qui longè aliter de gehenna, quã
vosipsi senserint: quando vt perexigua erra
ta, ita & benefacta accerrimè conquiren-
tur, adeò vt pro impudico oculorum aspe-
ctu pœnas daturi simus, proq; superuaca-
neis, otioseq; dictis, pro leui insuper, & te-
nui contumelia, proque violentia demum
ipsa tormenta nobis subeunda sint. Sic cõ
tra pro gelidioris aquę cyatho communi-
cato, vel solo gemitu mercedem promere-
bimur. Da enim signum, inquit, in faciem Eze.9.b
ingemiscentium, & dolentium. Quo igi-
tur pacto affirmare audebis eum, qui no-
stra omnia diligentius scrutetur, frustra
fuisse gehennam comminatum? ne obse-
cro, ne inquam inani hac spe tum teip-
sum, tum tuæ huius opinionis sectatores
eas perditum. Nam si meis fortè diffiden-
dum esse dictis censueris, Iudæos, Genti-
les, hæreticosq; vniuersos rogato: respon-
debunt sanè ad vnum omnes futurum iu-
dicium, futuramq; vt bonorum, ita & ma-
lorum retributionem. Quod si homines
haud satis petitioni huic facturus existi-
maueris, pete vel dæmones ipsos, audies
mox illos clamitantes? Quid huc venisti A
nos ante tempus cruciatum? Quibus om- Mat. 8.
nibus in vnum coactis, persuade ani d
mo ne frustra deliret, ne gehen
nam expertus, de ea cer-
tior fiat: quin illius
contemplatio-
ne, & me-
tu
moderatior effectus, eiuſ-
dem queat, & crucia
tus effugere, &
futuris bo-
nis po-
titi.

Diui

Diui Ioannis Chrysostomi de martyribus ser.

NEmo est, qui nesciat martyrum glorias
ad hoc diuino consilio, à Dei populis
frequentari: nisi, vt & illis debitus honor
dicetur, & nobis virtutis exempla, fauente
Christo, monstrentur: vt dum hæc ita ce-
lebrari perspicimus, cognoscamus, quanta
eos gloria maneat in cœlis, quorum nata-
litia taliter celebrantur in terris: quò pos-
simus etiam ipsi talibus prouocari exem-
plis, virtute pari, deuotione consimili, ac
fide: vt Christo præstante dimicare, & vin
cere hostem possimus: vt parta victoria,
cum ijsdem sanctis in regnis cœlestibus
triumphemus. Quis est enim, qui eorum
volens merito copulari, nisi prius constan
tiam eorum teneat: sectetur fidem, imite-
tur virtutem passionis, eorum gloriam pa
B ribus vitæ liniamentis aut inueniat, aut
exquirat? Qui etsi martyrio par esse non
possit: tamen muneris tanti dignitate se
quisque bonis actibus dignum præbeat.
Adest enim clementissimus deus, qui desi-
derantibus suis, aut martyrium præbeat,
aut sine martyrio cum sanctis præmia di-
uina restituat. Nobis nanq; peccata nostra
officiunt: nobis, inquam, peccata nostra
aduersa prouocant, arcent prospera, bona
à nobis diuina repellunt. Qui si domino
seruiremus, vt par est: cuncta nobis prospe-
ra prouenirent. Duæ sunt enim causæ in
seculo, quæ homini aduersa important: q̃
aduersa, licèt de vno malitiæ fonte proce-
dant, tamen hæc nonnunquam peccato-
ribus, & iustis æquè obueniunt: sed diuer-
sitate meriti discernũtur. Aliud.n. pro pec-
catis affligi, aliud pro iustitia exerceri. In
peccatore meritorũ retributio, in iusto glo
riosa de virtute certatio. Illic peccator, vt
mereatur, affligitur: hic iustus pro exami-
ne comprobatur. Vt.n. infirmatur pecca-
tor aduersis, ita iustus tentationibus robo
ratur. Sic dimicarunt aduersus peccatum
C sancti: sic & laborando fortiores, & moriẽ-
do victores effecti sunt. Nullus athletes si-
ne certamine fortior dici, nullus sine victo
ria poterit coronari. Nemo miles sine præ-
lio hostem subiecit, nemo sine bello impe
ratorem promeruit. Habes Christiane cõ-
petentia arma, quibus hostem expugnes:
habes fortissima tela, quibus inimicum de-
belles. His te iandudum dominus per gra-
tiam imbuit, & postmodũ Apostolus Pau
lus armauit. Hæc sunt arma, quibus dimi-
carunt sancti: quorum virtutes diligis, &
victorias admiraris. Imitare Christiane
quos diligis, sanctos: & quorum virtutes
frequentas, eorum vitam & instituta secta
re. Esto talis, de eorum exemplo: quia & hi
de superiorum, tales effecti sunt. Nec.n. vir Imitarũ
tus ab eo poterit imitari cuiusquam, qui passiue.
eius vitam non fuerit imitatus. Cæterùm
amare non est, quem imitari nolueris: &
quem sectari detrectas, eum profectò ama
re te simulas. Habes exempla, quæ sectaris,
vt vincas: quia Abel in principio ante vl-
lius exemplum, prior dedicauit martyriũ.
Qui quidem optaret innocens in seculo Ge.4.b
viuere, quàm à fratre occisus, in occiden-
tis petniciem martyrium dedicare. Cain
enim nec innocentiam naturæ seruauit, &
pietatis iura in cæde fratris corrupit. Per-
petrat scelus, quod nec ipse sciebat admit-
tere, nec frater nouerat præcauere. Gerit
D diabolus totum, qui iam parentes fecerat
peccatores. Gerit, inquam, diabolus totũ:
sed consentit Cain hosti, quem de paren-
tum casu debuerat execrari: vt vterq; rea-
tus crimen incurreret: & diabolus, qui par-
ricidium suasit: & Cain, qui assensum per-
suadenti diabolo commodauit. Solus au-
tem Abel sanctissimus inter fratrem, & dia
bolum, inter parricidam, & hostem, inter
persuadentem, & factorem purus, atq; in-
teger perseuerat. Fit enim Abel innocens,
gloriosus sacerdos: & victima, immolator:
hostia, antistes, & holocausta. Vt.n. sanctè
atque innocenter deo hostias immolabat:
ita sancta atque innocens hostia deo sum-
mo effectus est. Necnon & Iacob sanctiſ-
simum innocentem, & iustum Esau repro-
bus impiè, atque crudeliter minatur occi-
dere: quod quidem facinus etiam ipse com
plesset: nisi ad propagationem paterni se-
minis eum dominus reseruasset, sicut idẽ
Esau loquitur, dicens: Appropinquet dies Ge. 27.
mortis patris mei: vt ego occidam Iacob g
fratrem meum. O nephanum scelus vene-
nato ore prolatum. Vt fratrem occidat, pa
tri mortem exoptat. Bis in vna causa delin
quit: & dum optat obitum patris, & dum E
disponit parricidium fratris. Non intelli-
git miser se gemino, ac duplici crimine de-
tineri: non intelligit, inquam, vtrumque
scelus, à se in sua iam professione comple-
ri. Nec considerat iudicio dei se perditum,
nisi & hoc quod mente conceperat, suis
sermoni-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sermonibus indicaret: vt malitiam, quam dñs in eo reprobauerat, sua professione ex promeret. Deniq; Iacob fugæ consilium inuenit, ne immoratio sui fratrem faceret particidam. Cuius quidem peregrinationis angustias, tribulationes, & metus, ita dominus gubernauit, vt in ipso durissimæ seruitutis obsequio augeret patrimonio, locupletaret fide: & quod est amplius, per visitationes, & diuina colloquia, angelicaque luctamina, sua eum benignitate donaret. Quid Ioseph persecutione fratrum, quid Dauid Saulis regis atrocissimo metu, quid prophetarum, apostolorumq; sanctorum chorum Iudæorum odijs, aut afflictos, aut iugulatos enumerem? Quis enim sanctorum in seculo, non aut persecutionem perpessus, aut ab inimicis est iugulatus? Nulli est dubium inimicum esse seculum sanctis dñi. Vox est ad suos dicentis,
Ioã.15.c Ibidem F Si me persecuti sunt, & vos persequentur. Et rursus addit dicens: Si de seculo essetis, seculum, quod suum esset, amaret, sed quia de seculo non estis, & ego elegi vos de seculo: propterea odit vos seculum. Et rursum, Vos plorabitis, & plangetis, seculum
Ibi.16.d autem gaudebit: vos tristes eritis, sed & tristitia vestra in lętitiam veniet. Timenda sunt Christianis præsentis seculi gaudia: & optanda pro deuotione mœstitia, quæ cœlesti lætitia repensetur. Pro amore Dei, odia humana optanda sunt: pro dilectione Christi, inimicorum affectatio appetēda. Nemo n. amatur à mundo, nisi qui odio fuerit Christo: nec diligitur à seculo, nisi qui execrabilis fuerit deo. Seculi est enim, quodcunq; lætatur: Dei est, quod pro iustitia affligitur. Inimici sui amicum nemo in amicitias sumit, nec qui amico inimicus esse voluerit. Nemo aduersariū fratri, familiarem sibi arrogat, nisi qui germanitatis iura violare æmulo liuore desideret. Hosti domini sui seruus nunquam famulatur, nisi à dño atrocissima seueritate vexetur. Nemo miles ab imperatore extraneo stipendium accipit: sin autem illū, cui militat, lædit. Quid agis Christiane, si dñi hostem amicum habuerit? Quid agis, inquam, si dilexeris seculū, saluatoris Christi hostē pariter, & inimicum? Quid agis, inquā, si amaueris mundum, qui deum tuū
G inimica crudelitate peremit? aut enim eris seruus acceptus, si domini tui inimicum fueris detestatus: aut si eius amaueris inimicum eris ipse à domino alienus. Quare aut oderis inimicum, necesse est, si domini tui volueris esse charissimus: aut si eius amaueris inimicum, cum eodem in die iudicij mulctaberis. Fuge Christiane, fuge quod dominus non amat: detestare, & horre, quæ tibi detestanda mandauit. Præsenti liberalitate æternam vitam mereare momentaneo lucro præmia diuina acquire. Thesauros tuos ad cœlestia regna transmitte: fœnerare in pauperibus dñm: in egenis Christum, & pasce, & vesti. Et seruata mandata, quæ te ad vitam perducant: custodi præcepta, quę te deo proximum faciant. Propera ad æterna, ad futura festina. Nec te aliqua dulcedo seculi ac præsentis vitæ detineat, sed tibi futura omnia Christo munerante, occurrant.

De martyribus, quòd aut imitandi, aut non laudandi sunt, sermo.

QVi sanctorum merita religiosa charitate miratur, quiq; iustorū glorias frequenti laude colloquitur, eorum mores sanctos atq; iustitiam imitemur: quoniam
H quem delectat sancti alicuius meritum delectare debet par circa cultū dei obsequiū. Quare aut imitari debet si laudat, aut laudare non debet si imitari detrectat: vt qui alium laudat, laudabilem se reddat, & qui sanctorum merita admiratur, mirabilis ipse vitæ sanctitate reddatur. Nā si propterea iustos fidelesq; diligimus, quòd in ipsis iustitiam fidēque suscipimus, [possumus nos quoq; esse quod sunt, si sacramus ipsi, [aliàs, suspicimus.
quod faciunt. Neque n. difficile nobis est quod ab ipsis geritur imitari, cū sine præcedenti exēplo ab antiquis talia gesta conspicimus: vt non ipsi aliorū æmuli redderentur, sed æmulandæ virtutis seipsos nobis præberent exemplū: vt dum nos ex ipsis, & ex nobis alij proficiunt, sic Christus in suis semper seruis in ecclesia sancta laudetur. Vnde ab origine mundi innocens Abel occiditur, Enoch deo placens transfertur, iustus Noe inuenitur, Abraham fidelis probatur, Moses mansuetus dignoscitur, Iesus castus, Dauid lenis, Helias acceptus, Daniel sanctus, tres pueri victores redduntur, Apostoli discipuli Christi credentium magistri habentur. E quibus eru
I diti confessores fortissimi pugnant, martyres perfecti triumphant, & Christiani sem

por

per exercitus diabolum deo armati debellant. In istis semper pares virtutes, dissimiles pugnæ, gloriosę victorię. Vnde tu Christiane delicatus es miles, si putas te posse sine pugna vincere, sine certamine triumphare. Exere vires, fortiter dimica, atrociter in prælio isto concerta. Considera pactum, conditionem attende, militiam nosce. Pactum quod spopondisti, conditionē qua accessisti, militiam cui nomen dedisti. Hoc n. pacto quos miraris, cuncti pugnarunt, hac conditione vniuersi vicerunt, hac militia omnes triumpharunt. Deniq; confidera præsente deo te cum hoste pugnare, fauet ille, vt vincas, fauet vt obtineas. Cū pugnas adest, cùm dimicas præsens est. Tā tum enim virium de eius præsentia concipis, quantum inimico debilitatis accedit. Tu erigeris in virtutem, hostis incidit in debilitatem. Tibi arma diuinitus ministrantur, illi malitiæ tela franguntur. Tibi conspectus dei virium adhibet incrementa, hosti præsens maiestas adimit nocendi venena. Tibi angeli applaudunt, illi formidinem adhibent. Tibi enim fortitudo tribuitur, illius malitia infirmatur: Quibus tu foueris, ille opprimitur: quibus tu erigeris, ille prosternitur. In tua pugna dñs con
K greditur, dñs dimicat, dominus pręliatur, & victoria tibi adscribitur. Certamen tuū dei certamen est, prælium tuum Christi est prę'ium. Quid trepidas, quid formidas, quasi tua virtute deuincas? Prende arma, procede in bellum, fortiter dimica, vt dimicanti adsit ille, qui vinci non nouit. Nō potest imperatorem promereri, qui hostē à se noluerit superari. Non potest regi esse acceptus, qui hosti fuerit lenocinatus. Nec enim hostem poterit vincere, nisi qui atrociter voluerit dimicare. Victoria militis, peremptio est hostis: & peremprio hostis, gloria est imperatoris. Denique in certamine Christiano, aut superstes miles prostrato hoste beatus de prælio redit, aut hostem victor moriendo deuincit. Fœliciter enim vincit, qui post victoriam vinci non nouit. Fęliciter vincit, qui & diabolum, & mundum post victoriam dereliquit. Fœliciter vincit, qui proficiscens è mundo diabolum quem in præsenti deuicit, in futuro cum dño iudicabit. Alios n. post vnum certamen ad alias palmas dñs seruat, alios consummato martyrio iam coronat. Alios victores retinet in exemplum, alios iam perfecto: transmittit ad cœlum. Alios frequenter desiderat videre certantes, alios L passione iam meritos imponit regnis cœlestibus triumphātes: vt imperatoris Christi ab omnibus dignatio collaudetur, qui in suis, & semel, & frequenter hostem deuicit, & quenlibet, qūo pugnare viderit, munerabit. Tantum contra hostem exercitetur animus, exerantur artus, deuotio præparetur, vt procedens miles ad bellum, vel primo prælio coronetur, vel frequentibus trophæis palmarum numero honoretur. Sic dimicarunt, quos diligere Christiane consuesti: sic prælati sunt, quos semper amasti. Deniq; tres pueri in Chaldęa Bar- Dan. 3.
c bari regis dum terrores despiciunt, formidines calcant, minas contemnunt, sic eundem regem cum suis ignibus deuicerunt. Daniel quoque cultor Dei, amator iustitiæ, veritatis defensor, dum in asserendo Ibi. 6.c
Deo regis edicta contemnit: sic & leonum rabiem vicit, & de inimicorum interitu exultauit. Petrus & Ioannes Apostoli ad Act. 3.a
orandum deum hora nona Salomonis tē plum ascendunt, claudum curant, virtutem faciunt, quinque milia hominū prædicando acquirunt. Vnius cura multitudinis salus efficitur. Vnus enim curatur, & multi saluātur. Vnum membri vitium in homine vno corrigitur, sed plurimorum vtilitates operante domino reparantur. Vnius debilitas curatur, sed multorum sa M
lus acquiritur. Vexato sanitas redditur, sed prauitas in obduratis corrigitur. Ascendunt Apostoli dominū deprecare, sed preces claudi non poterant aspernari. Præueniuntur precibus preces, rogantem claudum rogaturi antè audiunt, quàm precentur: nec permittit claudus orare illos quos petit, nisi prius acciperet ipse, quod optauit: vt antè ab eis, quod voluit, impetraret, quàm ipsi à dño quod volebant experetēt. O gloriosum Apostolorum meritum, qui Gloriosū Apostolorū meritū.
antè in templo operantur, quàm ipsi dñm deprecentur: ante virtus ostenditur, quàm oratio ad dominum præmittatur, effectus preces præueniunt, virtutes desideria antecedunt: nec expectatur, vt vota ad dominum præmittantur, quia dominus ipse antè efficit, quàm rogetur. Interea claudus aliud petit, & aliud accipit: aliud postulat, & aliud impetrat: aliud cupit accipere, & aliud à domino meruit impetrare. Postulat eleemosynam, & sanitatis

accipit

Delicatus est miles, q̄ sine certamine triumphat.

Fœliciter, qui vincat.

Act. 3. a accipit curam. Petit aliquid ad victum accipere, & integritatem corporis meruit recuperare. Quod petis, inquit Petrus, non habeo: sed illud dabo, quod ex gratia Christi redundo. Argentum quidem, & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc do tibi. In nomine domini Iesu Christi, surge & ambula sanus. Sanctissimus Petrus nihil sibi de facto, nihil de opere, nihil de virtute adscribit, sed totum illi adsignat, per quem meruit quod impleuit. Denique cura, vt dixi, vnius claudi negocium geritut, multitudinis vnus sanus efficitur, & plurimorum vtilitati consulitur. Adeò mirantur cuncti virtutem, stupent factum, honorant Deum, quinque millia credunt in Christum, vt & claudi desiderium, & apostolorum meritum, & benignitatis Christi in multorum salutem probaretur exemplum.

D. IOANNIS CHRYSOST.

oratio de beato Philogonio, qui fuit ex patrono causarum factus episcopus, & quòd nihil æquè reddit nos Deo probatos, atque si studiosi simus earum rerum, quæ publicæ conducunt vtilitati, & quòd negligenter adeuntes mysteria grauissimè puniuntur, etiamsi semel tantùm in anno scelus hoc commiserint. Dicta est autem quinque diebus ante natalem Christi.

EGo quidem & hodie destinaram aduersus hæreticos luctaturus vestes exuere, quodque restabat debiti vobis persoluere. Verũ beati Philogonij dies, cuius hodie memoriam celebramus, ad ipsius benefactorum enarrationem linguam nostram euocauit. Et omninò parendum est. Etenim si qui patri matriue maledicit, morte moritur: profectò clarum est, eum, qui benedixerit illis, vitæ præmia receptu rum: & si ijs, qui iuxta naturam parentes sunt tantam debemus præstare beneuolentiam, multò magis id præstandum ijs, qui iuxta spiritum sunt parentes, potissimum verò cum iam vita defunctos nostra laudatio nihilo reddat illos gloriosiores, nos verò congregatos tum, qui loquimur, tum qui audimus, reddat meliores. Nam ille quidem subuectus in cœlum haudquaquam egere potest humanis laudibus, ad

A cõtrarijs ratiocinatur. Exo. 21. & Leui. 20. b

C Sanctorum lau

feliciorem magisque duraturam quietem profectus. Cæterùm nos qui hactenus hic versamur, multaque opus habemus exhortatione, illius egemus encomijs, quò videlicet, ad eius imitationem excitemur. Qua propter sapiens quidam hortatur, dicens: Memoria iusti cum laudibus. Non perinde quòd laudantur, qui decesserunt, sed quòd ij potius, qui res istas egregias laudibus vehunt. Quoniam igitur hac ex re tanta nobis vtilitas proficiscitur, obtemperemus, neque recusemus. Nam & ipsum tempus huic narrationi congruit. Siquidem hodie beatus ille ad tranquillam omnisque turbationis expertem vitam translatus est, eoque nauigium appulit, vbi deinceps non poterit metuere naufragium, nec vllam animi deiectionem, aut dolorẽ. Et quid mirum est, si locus ille purus est ab omni molestia animi, cum Paulus hominibus adhuc in hac vita degentibus loquens dicat, Semper gaudete, sine intermissione orate. Quòd si hic vbi morbi, vbi insectationes, vbi præmaturæ mortes, vbi calumniæ, vbi inuidiæ, vbi desperationes, vbi iræ, vbi cupiditates, vbi innumerabiles insidiæ, vel quotidianæ solicitudines, vbi perpetua sibique cohærentia mala sunt, innumeros ex omni parte dolores adsententia, Paulus dixit fieri posse, vt semper gaudeamus, siquis paululum ex rerum mundanarum fluctibus erexerit caput, vitamque suam rectè moderetur composueritque: multò magis postquàm hinc demigrauerimus facilè cõpotes erimus eius boni, cum hæc omnia sublata fuerint, aduersa valetudo, morbi, peccandi materia, vbi non est meum ac tuum, frigidum illud verbum, & quicquid est, malorum, in vitam nostram inuehens, innumeraque gignens bella. Quamobrem maximopere gratulor huius sancti felicitati, quòd quanquàm translatus est, atque hanc, quæ apud nos est, ciuitatem reliquit, tamen in alteram transijt ciuitatem nempè Dei, ac digressus ab hac ecclesia ad illam peruenit, quæ est primogenitorum descriptorum in cœlis, ac relictis hisce festis transijt ad celebritatem angelorum. Etenim quòd & supernè sit ciuitas, ecclesia, ac celebritas, audi Paulum dicentem. Accessistis ad ciuitatem Dei viuentis, ad Hierosolymam cœlestem, & ecclesiam primogenitorum descriptorum in cœlis, & ad innumerabilem angelo-

des nobis prosũt magis q̃ illis. Pro. 10. b

1. Thes. 5. c

Meũ ac tuũ, frigida verba.

Heb. 12. f

angelorum frequentiam. Non solùm autem ob multitudinem virtutum cœlestiũ, verùm etiam ob abundantiam bonorum, ac iuge gaudium, & lætitiam, panegyrim, hoc est, totius multitudinis cœtum appellat totam illam vitam. Nec enim alia res facere solet panegyrim, quàm merciũ venalium copia, cũ triticum, ordeum, & omniuge frugum species, ouium greges, boũ armenta, vestes aliaq; id genus plurima importantur, alijs quidem vendentibus, alijs verò cõmercantibus. Sed quis, inquis, harum rerum est in cœlis? Horum quidem nihil, sed sunt his multò magis præclara. Non enim illic sunt triticum, ordeum, ac frugum variæ species, sed illic vbique fructus spiritus, gaudium, beneuolentia, bonitas, pax, ac mansuetudo summa exuberat copia. Non ouium greges, non boum armenta, sed spiritus iustorum perfectorum, animarum virtutes, vitæq; recta facta per omnes cœlos videre licet. Non vestes aut amictus, sed coronas quouis auro preciosiores, tum brauia, certaminum præmia, aliaq; innumera bona reposita ijs, qui rectè fecerint: adhæc ibi est multitudo congregatorum, longè tum copiosior, tum honoratior. Neq; enim constat ex viris vrbanis indigenisq;, sed hic sunt angelorũ infinita milia, illic sodalitia prophetarum, alibi martyrum chori, apostolorum ordines, cunei iustorum, omniumq; qui fortiter rẽ gesserunt varij cœtus. Profectò mirãda panegyris est. Iamq; id sanè maius est omnibus, ꝙ in media frequentia versatur horum omnium rex. Etenim vbi dixisset, ad innumerabiliũ angelorũ frequentiam, subiecit, & ad iudicem vniuersorũ deum. Quis vnquã vidit in panegyrim prodeuntem regẽ? Hic quidem nemo vidit, illic autem, qui adsunt perpetuò vident, quatenus illum videre licèt, non solùm præsentem, verùm etiam suæ gloriæ splendore condecorantem vniuersum cœtũ. Et nostræ quidem celebritates sub meridiem plerunque soluuntur, illę verò non item. Neq; enim mensium in orbem recursus, neque annorum circuitus, neq; dierum numerum expectat: sed stat perpetuò, illiusq; bona finẽ non habent, nec senescere nec marcescere possunt, sed sunt tum senij, tũ mortis expertia. Nullus illic tumultus, quemadmodum hic: nulla turbatio, sed ingens omnium cum ordine decenti compositio,

E πανήγυρις.

Deus in medio.

haud secus atq; in cithara quapiam, modulatissimum concentum, & quauis musica suauiorem reddentium vtriusque creaturæ domino, dum anima illic velut in sacris adytis, diuinisq; mysterijs, diuinorum arcanorum celebrationem peragit. Ad hanc beatam requiem transijt beatus Philogonius. Quæ nam igitur oratio par sit viri laudibus, quem deus tam felici sorte dignatus est? Non est vlla. Sed agè dic mihi nũ idcirco silebimus? Et cuius rei gratia conuenimus? An dicemus nos haud posse magnitudinem gestorum oratione consequi? Atqui ob hoc ipsum necesse est dicere, qũquidem hæc est præcipua laudum illius pars, quòd factis verba æquiparari nõ possint. Nam quorum benefacta naturã etiã superant mortalem, perspicuum est, quòd horum laudes excedunt linguam humanam. Haud tũ ob id aspernabitur officiũ nostrum, quod pro vitibus præstamus, sed suum imitabitur dũm. Siquidem & illę vidua duos tantùm obolos deijcienti in gazophylacium, non tantùm duorum obolorum mercedẽ reddidit. Cur ita tandem? Quoniam non perpendebat pecuniæ modum, sed animi diuitias. Nam si pecuniæ modum expendas, magna paupertas est: sin voluntatem explices, ineffabilem videbis excelsi animi mercedem. Proinde quãuis nostræ facultates exiguæ sint minimique precij, attũ quæ possumus offertimus. Ea licèt non respõdeant magnitudini meritorum animæ præclari iustiq; Philogonij, tamen hoc ipsum celsitudinis illius maximum fuerit argumentum, ꝙ nec pusilla repellat, sed idẽ faciat, quod solent diuites. Siquidẽ illi cum acceperint à tenuibus exigua, quibus non egent, sua vicissim apponunt, remunerantes eos, qui quod poterant, obtulerint: Itidẽ & hic, cum acceperit a nobis laudẽ verbis peractã, qua nequaquam eget, redonabit nobis per ipsa facta benedictionẽ, qua semper vtimur. Vnde igitur laudationem illius auspicabimur? An à magistratu, quem spiritus illi tradidit gratia? Nam mundani magistratus, nequaquã possunt Christianorũ demõstrare virtutes, quin potius frequenter habent accusationẽ malitiæ. Quam ob causam? Quoniam & solicitudines amicorũ, & circuncursationes, & adulationes aliaq; permulta his fœdiora tales magistratus solẽt cõciliare. Cæterùm vbi deus suo suffragio

G

Mar. 12. d

H

Simile.

Dubitatio

A sacerdotij tẽpore incipit.

gio designarit aliquem, illaq; manus sanctum contigerit caput, incorruptum suffragium, alienum ab omni suspitione iudi
I cium, indubitata fuerit delecti comprobatio, propter eius qui delegit authoritatē. Porrò φ elegerit illū deus, vel ex ipsa morum integritate perspicuum est, quippè quem ex medio abreptum foro ad thronū hunc euexerit: adeò castam, & insignem prius egit vitam, cum vxorem haberet ac filiam, & in forensibus negotijs versaretur adeò Solem ipsum splendore vicit, vt protinus ab illo gesto, hoc magistratu dignus videretur, & à tribunali ad tribunal euectus sit. Ac tum quidem hominibus patrocinabatur aduersus homines, qui struebāt insidias, ijs qui afficiebantur iniuria, superiores reddens ijs, qui iniuriam inferebāt, Hic autem adest hominibus patrocinans aduersus dæmones inuadentes. Quantum autem sit pietatis argumētum, quòd deus illum tanto magistratu dignum iudicarit,
Ioā:21.c audi Christus excitatus à morte qd dicit Petro: postquàm enim illū interrogasset, Petre amas me isq; respondisset: Tu domine scis, quòd amo te. Non dixit Christus abijce pecunias, ieiunium exerce, macera te laboribus, mortuos excita, dæmones abige, nihil vel horum, vel aliorum recteque factorum in medium adduxit, sed omnibus illis prætermissis dicit illi: Si diligis me, pasce oues meas. Hoc autem dicebat
K non solùm, vt nobis certissimè declararet quantopere ipsum diligeret Petrus: verùm etiam, vt palàm faceret, quantam haberet beneuolentiam erga suas oues, exemplum proposuit Petri erga ipsum amoris, tantūnum dicens, Qui diligit oues meas me diligit. Vide igitur quàm multa propter hunc gregem passus sit Christus Homo factus est, serui formam assumpsit, conspu-

Ab episcopo, quid potissimū requirat deus.

tus est, alapis cæsus est, postremò ne mortem quidem recusauit, & quidem ignominiosissimam. Quin & ipsum sanguinem suum effudit. Itaque si quis voluerit illi commendatus esse, curam habeat ouium illius, publicam quærat vtilitatem, fratrum suorum saluti prospiciat. Nullum enim officium hoc deo charius est. Et ob id alicu-
Lu.22.c bi dicit: Simon Simon, expetiuit te satanas, vt cribraret te tanquam triticum, sed ego rogaui pro te, ne deficiat fides tua. Quod igitur huius solicitudinis curæque præmium mihi rependis? Sed quam tandem poscit repensationem? Eandem curam quam nobis impendit, reposcit. Nam & tu, inquit, aliquando conuersus confirma fratres tuos. Sic & Paulus ait: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Quo- L
modo ille factus est Christi imitator? Om 1. Cor.
nibus per omnia placens, non quærens 10.d
suam ipsius vtilitatem, sed multorum, vt salui fierent. Rursus alio loco dicit: Etenim Christus non sibijpsi placuit, sed multis. Neque prorsus alia res est, quæ perinde declaret doceatq; quis sit fidelis, & a
mans Christi, quàm si fratrum curam agat Ro.15.a
proq; illorum salute gerat solicitudinem. Hæc omnes audiāt & monachi, qui mon Nūc in
tium occuparunt cacumina, quiq; modis aulis re-
omnibus seipsos mundo crucifixerūt, quò gnant,
pro viribus ecclesiarum præfectos adiuuent, horumq; curas leniant precibus, cō quidā.
cordia, charitate, scientes quòd ni modis omnibus opitulentur ijs qui tot periculis obijciuntur per gratiam dei, totq; negotiorum curas sustinent, quibuscunq; possunt rationibus, auxilientur quanquàm procul habitantes, & victus sors ipsis perisset, & tota in scopulum impeguisset sapiētia. Verùm hoc esse maximū amicitiæ erga Christum argumentum declaratur & hinc. Videamus autem qūo munus hoc episcopi administrarit. Quin potius nō est opus hic pluribus verbis, aut voce nostra, cum vester fauor vestrumq; studiū hoc vltrò declaret. Quēadmodum. n. aliquis in
gressus vineam, vitesq; contemplatus, pam Simile.
pinis comantes, fructu grauidas, macerijs
ac septis vndique munitas, haudquaquam M
desiderat orationem cuiusquam, qui demonstret vinitoris industriam, & agricolæ virtutem: Itidem & hic, siquis ingressus conspiciat vites spirituales, vestrumq; fructum contempletur, nil opus habuerit, vt
ex cuiusquam ratione discat, qualis sit ve- 2. Co.3.
ster præpositus. Sicut & Paulus scribit ali- a
cubi Epistola mea vos estis, quæ inscripta est, & legit. Fluuius arguit qualis sit fons, & fructus indicat qualis sit radix. Dicendum igitur erat, & tempus, & initium quando vineam hanc suscepit. Neq; enim hoc minimum habebit momenti ad absoluendam Encomij partem, sed omninò satis fuerit ad declarandam hominis virtutem. Res tum erat multæ difficultatis cum nuper esset sedata persecutio, manentibus etiamnum grauissimæ tempestatis illius

reliquijs,

reliquijs, quumque negocia plurimam desiderarent correctionem. His insuper illud adiungendum erat, quòd quemadmodum dicebam, hæreticorum factio sub illo nata negocium exhibuit, illius sapientia cuncta prospiciente. Verùm ad aliam necessariam materiam nobis festinat oratio, eoque communi parti beatique Philogonij sectatori hæc dicenda relinquentes, vt qui melius nobis teneat quicquid est antiquitatum, ad aliam concionandi rationē transeamus. Appetit enim festum omnium festorum maximè venerandum, adorandūque, quòd siquis appellet omnium festorum metropolim, haudquaqnam abertet. Quod autem hoc est? Christi iuxta carnē natiuitas. Ab hoc enim illustratio Dei, festum videlicet Epiphaniorum, ac sacrum Pascha, Ascensio, & Pentecoste, originem ac fundamentum ducunt. Nisi enim secundum carnem natus esset Christus, nequaquam baptizatus esset, nam id est festum Theophaniorum. Nequaquam fuisset crucifixus, nam hoc est festum Paschæ. Nequaquam misisset Spiritumsanctum, quod est festum Pentecostes. Itaque ab hoc ceù fonte quopiam, hi diuersi amnes orti, nata sunt nobis hæc festa. Verùm non ob hoc tantùm par est hunc diem cæteris anteponi, sed etiam ob id, quod id quòd in hoc natum est, cęteris omnibus est venerabilius. Nam quòd Christus homo factus mortuus est, quum nullum omnino peccatum perpetrasset, quid huic amplius poterat adiungi miraculo? Sed mortale corpus assumpsit. Erat quidem, & hoc admirādū. Cæterùm φ deus quum esset voluerit homo fieri, tantumq; sese dimittere sustinue-

Coram episcopo hæc dicūtur.

A Natalis Christi.

B rit, quantum ne cogitatione quidem com plecti queas, hos est omnium maximè re-
1. Ti. 3. uerendū, stuporisq; plenum. Quod quidē
d & Paulus admirans dicebat, sine cōtrouersia magnum pietatis mysterium. Quod
Heb. 2. magnū? Deus declaratus in carne. Ac rur-
d sum alibi: Non enim angelos apprehendit deus, sed semen Abrahæ apprehendit. Vnde debuit per omnia fratribus assimilari. Propter hoc potissimùm amplector diligoq; diem hunc, & amorem eius in mediū propono, vt vos huius amatorij pharmaci participes reddā. Eoq; rogo vos omnes obsecroq;, vt summo studio summaq; cum alacritate velitis adesse, sed prius suā quisque domum repurget, vt videamus dominum nostrum in cunis iacentem ac fascijs inuolutum, horrendum ac stupendum spectaculum. Quid enim excusabimus, aut quam veniam obtinebimus, si quum ipse nostra causa descenderit è cœlis, nos ad illum, vel ex ædibus ire grauemur: quum alienigenæ barbarique ex Perside accurrant, vt illum videant in præsepi iacentem, tu verò ne breue quidem spacium emetiri sustines, vt hoc fœlici spectaculo perfruaris? Nam si cum fide accesserimus, proculdubio videbimus illum in C
præsepi iacentem. Siquidem hæc mensa vicem explet præsepis. Nam & hic ponitur corpus dominicum, non quidem fascijs inuolutum sicuti tunc, sed vndiquaque Spiritusancto conuestitum. Qui mysterijs initiati sunt, intelligunt quę dicuntur. Ac Magi quidem nihil aliud quàm adorarunt, tibi verò si cum pura accesseris conscientia, permittemus vt sumas, & sumpto domum abeas. Accede igitur tu quoq; munera offerens, non qualia deferebant illi, sed multò religiosiora. Obtulerunt illi aurum, offer tu temperantiam ac virtutē. Obtulerunt illi thus, offer tu puras preces, quę sunt odoramenta spiritualia. Obtulerunt illi mirrham, offer tu modestiam, & & cor submissum cū eleemosyna. Quòd si hisce cum muneribus accesseris, multa cū fiducia particeps eris huius sacræ mensæ. Nam hæc ideò nunc loquor, quod sciam certò futurum, quòd in illa die complures accedant irruantque ad victimam hāc spiritualem. Id igitur ne faciamus ad detrimentum, & condemnationem animæ nostræ, sed ad salutem: iam nunc obtestor obsecroque, vt omnibus modis repurgatis animis vestris, ita demum adeatis mysteria. Neque mihi quisquam dixerit, vereor, habeo conscientiam peccatis oppletam, D
sarcinam circunfero grauissimam. Sufficit enim horum quinq; dierum tempus, si sobrius fueris, si attentus, si vigilaueris, multitudinē peccatorum reddes contractiorē. Nec illud perpende, quòd breue tempus est, sed illud considera, quòd benignus est dominus. Quandoquidem, & Niniuitæ tridui spatio tantam iram dei à se depule- Ion. 3. d
runt, nec obstitit illis tempori angustia, sed animi prōptitudo, amplectens domini benignitatem, totum peragere valuit. Et meretrix illa breui temporis momen- Luc. 7. c
to, quum ad Christum accessisset, omnia

Eucharistia.

Magorum pietas, qūo imitāda

probra diluit. Quin & calumniantibus Iudæis, quòd illam admisisset, tantamq; præbuisset fiduciam, Christus illis quidem silentium imposuit, hanc verò malis omnibus liberatam, comprobatoque illius studio, ita domum remisit. Quid ita tandem? Quoniam fruenti animo, & flagranti corde, ardentique accessit fide, sanctosque illos, ac sacros attigit pedes, solutis capillis, fontibus lachrymarum ex oculis emissis, vnguento profuso. Etenim per quæ decepe rat homines, per eadem parauit remedia pœnitentiæ: per quæ auocarat oculos in temperantium, per hæc emisit lachrymas: per capillos arte compositos multos illexerat ad peccatum, per eosdem pedes abstersit Iesu. Vnguento multos inescarat, per hoc pedes illius lauit. Proinde & tu quibus rebus prouocasti deum, per has rursum facito propicium. Prouocasti illum pecuniarum rapina, per easdem illum reconcilia, quumque & rapta restitueris illis quos iniuria afficeras, & alia insuper addideris, dicito iuxta Zacchæum: Reddo siquid rapui, quadruplũ. Prouocasti linguæ maledicentia, multis contumelia affectis, vicissim lingua placato pura emittens preces, benedicens maledicentibus, laudans vituperantes, gratias agens iniuriam inferentibus. Hæc non egent multis diebus annisùe, sed solo animi proposito vnico die perficiuntur. Discede a malo, virtutem amplectere, desiste à prauitate. Polliceor te posthac ista nó commissurum, & istud sufficiet ad excusationem. Ego testificor ac fideiubeo fore, vt si nostrum quisq;, qui peccatis obnoxij sumus, recedens a pristinis malis, ex animo vereque promittat deo se postea nũquã ad illa rediturũ, nihil aliud deus requirat ad satisfactionem vlteriorẽ: Benignus.n.est, & quemadmodum parturiens cupit eniti fœtum, ita & ille cupit effundere suam misericordiam. Sed obstant peccata nostra: Diruamus igitur maceriã, atq; ex hoc iam tempore festum auspicemur, hosce dies quinq; negocijs omnibus valere iussis. Valeat forum, valeat curia, facessant mundanæ curæ, cum pactis & contractibus: animam meam seruare cupio. Quid lucrifecerit homo, si totum mundũ lucrifaciens, animæ suæ iacturam faciat? Egressi sunt a Perside Magi, egredere tu è temporarijs negotijs, ad Iesum proficiscere, non est lõgum interuallum, si velimus. Non.n. necesse est traijcere mare, neq; mõtium superare cacumina, sed domi sedens, si pietatem exhibeas, multamq; cordis cõpunctionem, potes illum videre, potes totam diruere maceriam, totum submouere obstaculum, abbreuiare viæ lõgitudinem. Deus.n. inquit, appropinquans ego sum, & non deus procul. Et dominus propè est omnibus inuocantibus ipsum in veritate. Nunc autem multi Christianorum in tantam væcordiam tantumq; venere contemptum, vt quum innumeris scateant malis, nullam tamen vitæ suæ curam habeant: sed in diebus festis negligenter, ac temerè ad mensam hanc accedant, haud intelligentes, quod communionis tempus non est festum, neq; celebritas, sed conscientia pura, vitaq; a peccatis repurgata. Quemadmodum enim, qui sibi nullius mali conscius est, hunc oportet singulis diebus accedere: sic qui peccatis occupatus est, nec pœnitet, eum ne in festis quidem accedere tutum est. Neq;.n.semel in anno accedere, liberat nos a peccatis, si indignè accesserimus, quin hoc ipsum potius auget dãnationem, quum semel tantùm accedamus, ne tum quidẽ purè accedimus. Quapropter adhortor vos omnes ne negligenter, veluti festo die cogente ad diuina mysteria accedatis, sed siquando parabitis huius sacræ hostiæ fieri participes, multis antè diebus repurgetis vosipsos per pœnitentiam, precationem, & eleemosynam. Deinque per hoc, vt vacetis spiritualibus, nec denuò conuertamini canis in morem ad proprium vomitum. An non.n. absurdum tãtam habere curam rerum corporalium, vt appetente festo multis antè diebus vestem è scriniis deprompram diligenter appares, emas calciamenta, mensa largior splendidiorq; paretur, denique variam vnquaque rerum copiam excogites, omnibusq; modis temetipsum ornes, nitidumque reddas: animæ verò neglectæ, sordentis, squalidæ, fame contabescentis nullum habere respectum, quum sola maneat impura: ac corpus quidem nitidum huc adducere, animam verò nudam inculramque? Atqui corpus quidem videt conseruus, neque quicquã est detrimenti, quomodocũque fuerit habitum: illam autem videt dominus, qui grauissimè punit negligẽtiam. An nescitis, quòd hæc mensa plena est igni spirituali? Et quemadmodum fontes aquę

Pœnitẽtia qũo agenda. E

Luc. 19 a

Hęc intelligenda sunt præmissa cõfessione sacramẽtali. F

Mat. 16 d

Hie. 23 c.

Ps. 144. d

Ad Eucharistiã non temerè accedendum. G

aquę vim exundant, ita hęc flammã quandam habet arcanam. Ne igitur accesseris stipulam adferens, non ligna, non fœnum, ne augeas incẽdium exuratque animam ad communionem accedentem: sed accede ferens lapides preciosos, aurum argentum, quò puriorem reddas materiam, multoque cum lucro discedas. Siquid mali est, abigas ab animo. Habet quis inimicum grauiter lęsus est, soluat simultatem, coerceat animum exardescẽtem, intumescentemque, ne quis sit tumultus aut perturbatio. Regem enim excepturus es per communionem: quũ autẽ rex ingreditur animã, oportet magnã esse tranquillitatẽ, multumq; silentium, profundã cogitationũ quietem. Sed atrociter læsus es, nec potes iram remittere. Quid igitur? An igitur teipsum magis etiã, & grauius lędes: Neque enim tantis malis te afficiet inimicus, quæcũq; fecerit, quibus teipsum afficis, si non illi reconcilieris, sed dei leges conculcaris. Ille te contumelia affecit, dic mihi, num tu ideò deum afficies contumelia? Etenim non recipere in gratiam eum, qui molestiam attulit, non tam est illum vlcisci, quàm deum afficere contumelia legis huius authorem, præcipientis, vt inimicis reconciliemur priusquàm accedamus ad altare. Proinde ne respicias ad conseruum, neque ad magnitudinem iniuriarum, quas intulit ille, sed ad deum, illiusque timore in animum demisso, illud expende, quòd quò maiorem vim admoueris animo tuo, post innumera mala cogens illum redire in gratiam cum eo qui molestiam intulit, tantò maius premium feres à deo, qui hæc præcepit. Et quemadmodum hìc deum excipis multo cum honore, sic & ipse te illic multa cum gloria excipiet, reddetque tibi millecuplã istius obedientiæ mercedem: quam nobis omnibus assequi continigat, gratia, & benignitate domini nostri Iesu Christi, cui gloria, & imperium in secula seculorum, Amen.

I Deum odio proximi afficere cõtumelia quid sit. Mat. 5. d

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI IN IVVENTINVM, & MAXIMUM MARTYRES, SER.

HEri beatus Babylas cum tribus pueris nos hìc congregabat: hodie verò par sanctorum militum in acie exercitum Christi ostendit. Herì quadraginta martyrum, hodie biga se ostendit. Impar eorũ est ætas, sed par fides. Varia certamina, sed eadem fortitudo, Illi tempore superiores isti recentiores. Et cum tantus thesaurus sit ecclesiæ, nouas, & veteres habentis margaritas: sed vna omniũ est gratia. Eorum flos, neque languescit, neque defluit tempore. Nescit vetustatis rubiginem splendoris istius natura. Temporis accessione, opes quæ ad corpora spectant, facilè intereunt, vestimenta absumuntur, domus destruuntur, & aurum rubigine consumitur: & in summa, omniũ sensibiliũ facultatum natura, tempore tandem aboletur, & intercidit. At non sic se res habet in spiritualibus thesauris, de martyribus inquam, qui semper in eodem manent vigore, semper in eodem iuuentutis flore sunt, semper suæ gloriæ fulgorem emittunt, & radios, quòd scientes non aliter priscos, aliter recẽtiores colitis sanctos, sed eadẽ alacritate omnes. Non enim exploratis tempus, sed exquiritis animi fortitudinẽ, fidẽ, zelum feruidum, & eas virtutes, quas præ se ferunt sancti, ob quorum honorẽ hodie conuenimus. Hi enim tanto amore dei flagrabant, vt etiam extra persecutionis tempus, martyrij corona redimiti fuerint, absque pugna triumphũ retulerint, absque prælio victoria potiti sint, absque theatri certamine brauium rapuerint. Et quomodo hoc? Ego dicã: sed ferte me rem paulò altius enarrantem. Erat rex quidẽ, etiam nostro æuo omnes, qui se præcesserunt, impietate vincens, de quo, & herì à me dictum. Qui, cùm videret res nostras martyrũ morte clariores fieri, & ea causa non solũ viros, sed & teneros pueros, virginesque nondum nubiles: & in summa, ex omni sexu, & ætate quosdã pro religione ad mortem prosilire, cruciabatur, & dolebat. Cæterùm, mouere bellum manifestè nolebat. Omnes enim, dicebat, ad martyriũ, quasi ad aluearium apes volabũt. Hęc autem nõ à semetipso habebat, sed à progenitoribus suis didicerat. Etenim, & illi, vtpo-

K

L

Universidad de Deusto Biblioteca

vtpote tyrāni, ecclesiā infestarūt, & populi
M quoque in nos insurrexerunt, quum ad-
huc parua religionis scintilla esset, eam
tamen non expugnarunt, neque confrege
runt, sed ipsi potius confracti sunt. Auge
batur quotidie scintilla hæc, ferebaturque
in sublime, & omnem vndique orbem in-
uadebat. Cùm occiderentur, adurerentur,
suspenderentur, præcipitarentur, bestiis
obijcerentur fideles: carbones sicut lutum
calcabant, mare & fluctus sicut pratum in
tuebantur, ad gladium sicut ad diadema,
& coronam currebant, omniaque tormen
torum genera ita contemnebant, vt ea nō
solùm generosè, & fortiter ferrent, sed &
alacriter, & volupè. Enim verò sicut plan
tæ rigatę magis crescunt, ita & fides no-
stra oppugnata magis floret: & seditione
agitata, incrementa maiora sumit. Neque
horti aquis irrigati ita germinant, & sœ-
cundi sunt, vt ecclesiæ, si martyrum irrigē
tur sangnine. Hæc omnia: atque plura
cum rex ille sciret, meticulosior erat, quam
vt manifestè cum nostris confligeret. Non
inquit, triumphos, & victorias, & coronas
mutuò parabimus, Sed quid faciet? Vi-
de oro malignitatē. Medicos, et milites, &
oratores omnes, vel à professionibus suis
discedere, vel fidem suam abiurare iubet.
Excitauitque in hunc modum contra no
V stros bellū, tela eminus mittens, vt si à fide
desisterent, ridiculè vincerētur, vtpote qui
fidem operibus non pręferrent: sin genero
sè perseuerarent, & vincerent, neque sic
egregia foret victoria, neque insignis triū-
phus. Nihil enim magnum, artē vel pro-
fessionem pro pietate contemnere. Neque
is sæuitiæ eius finis erat. Nam ad hæc, si-
quis superioribus annis, cum adhuc pij re
ges rerum potirentur, vel altaria demoli-
tus fuisset, vel templa suffodisset, vel obla-
tiones diripuisset, vel aliud tale quidam
egisset: rapiebatur ad tribunal, & occide-
batur, etiam insons, & duntaxat delatus.
Fingebat quoque & alias varias causas,
ita vt piè viuentium nemo non lugeret.
Agebat autem hęc, vt obscuraretur, contē
ptaque esset martyrii corona, & nihilomi-
nus cædes, & strages fierent. Nihil tamen
arte hac proficiebat. Nam qui ita affligē
bantur, non ad illius calculum, & mali-
gnitatem spectabant, sed ad incorruptum
iudicem, à quo & cœlestem coronam acce
pturos sese confidebāt. Interea cum hæc
ita sese haberent, & bellum quidem rex
B parturiret aduersus nostros, cessaret autē,
veritus ne vinceretur: accidit vt milites
quoddam conuiuium haberent, in quo
& martyres, quos hodie colimus, erant.
Cæterùm, vt conuiuiorum mos est, cùm
varii sermones hinc inde dicerentur, alij-
que alia tractarent, martyres nostri mala
sui seculi inter se deplorabant; longè feli-
ciora fuisse superiora asserentes, dicebant-
que & inter se, & ad sodales: Quem iuua-
ret vltrà viuere, vel spirare, vel Solem intue
ri, sacris legibus ita conculcatis, pietate ita
violata, creaturarum omnium domino
ita contempto? Omnia nidore plena sunt
& fumo, omnia sacrificiis immundis refer
ta. Proh, neque purum aerem spirare pos-
sumus. Dicta hæc ne perfunctoria trans-
seas, sed considera quando ea locuti sunt,
& quanta pietate. Nam si in militari sym-
posio, vbi regnant ebrietas, & intemperā-
tia, vbi certatur de prodigalitate, vbi agō
est stuporis, & insipientiæ, sic ingemisce-
bant, & lugebant: quales erant domi, cum
soli inter se agerent? Quales erant in preci
bus, & ieiuniis, qui delitiarum tempore,
tam humiliati, & tam apostolica præ se fe-
rebant pectora? Gaudebant alii, hi verò lu
gebant: impiè agebant alii, hi verò zelo
vtebantur. Sanè ipsi ob fratrum valetudi-
nem suam sanitatem non sentiebant. Sic
dolebāt, & lachrymabātur in malis, quæ
C tunc fiebant, quasi vniuerso mundo tuto-
res dati essent. Neque clandestinum fuit
talia eos dixisse. Nam ex sodalibus, & con
uiuis, adulator & irrisor quidam, obse-
quium regi facturus, omnia vt dicta erāt,
detulit. Rex accepta occasione iā diu quæ-
sita, causatus est ex verbis illis affectatā ty-
rannidem, vt ita martyriis corona priua-
ret, & iussit confiscatis facultatibus eorū
omnibus, nudos eos in carcerē coniici. Illi
autem gaudebant, & exultabant, dicen-
tes: Quid nobis diuitiis, preciosaque veste
opus? Si & indusium intimum, nēpe ca
ro, propter Christum exuendū est, non
obluctabimur, sed spontè concedemus. Et
ocyus dicti scripti sunt libelli indices, cō-
fiscataque omnia. Portò vt homines in
patriam migraturi, substantiam omnem
in pecuniam commutatam præmittunt:
ita & illis accidit. Quoniam enim in cœ-
los transituri, inimicis ipsis negocium
agētib. & in hoc ministrātibus opes suas
ante

ante se miserunt. Non enim ille tantùm
opes, quas eleemosynæ nomine dispendi-
mus, transferuntur in cœlum, sed etiam
quascunque nobis hostes fidei piorumque
persecutores rapiunt, alibi thesauri erunt.
Est.n. hoc non minus quàm illud. De hoc
D audi quid Paulus dicat: Et rapinā, inquit,
Heb. 10 facultatum vestrarum cum gaudio tulistis,
g scientes vos habere meliorem substantiā,
& manentem in cœlis. Vt autem ingressi
sunt in carcerem, confluxit ad eos omnis
ciuitas, tametsi multis terroribus, minis, &
periculis interdictum erat, ne quis vel eos
accederet, vel eis loqueretur, vel quouis
modo communicaret. Atqui timor dei ef
ficiebat, vt nō curarentur ea principis mā-
data. Vnde multi ob consuetudinem, quā
cum martyribus habebant, facti sunt & ip
si martyres. Multi.n. contempta præsenti
vita frequenter eos visitando, sacras apud
eos uigilias continuis psalmis perficiebāt.
Erant familiaritates illæ spiritualis erudi-
tionis, atq; consolationis plenæ. Et clausa
quidem tunc est ecclesia, carcer autem ec-
clesia factus est. Neq; hi solùm qui eos vi-
sebant, sed & qui intus cum eis teneban-
tur, meram sapientiam, & virtutem à pa-
tientia, & fide eorū discebant. Rex, vt hæc
audiuit, valde stomachatus est, cupiens ta-
men eos supplantare, & ab alacritate sua
destituere, auatos quosdam homines, &
impostores subornauit, qui siquando pri-
uatum colloquium sese offerret, eos acce-
E derent: non vt a rege missi, sed quasi singu
lari compassione, & proprio consilio id a-
gentes, & adhortarentur vt a religione de
sistant, & ad impietatem transeant. Dice-
bant.n. Sic non solùm imminens pericu-
lum effugietis, sed maiori dignitate hone
stati, maiorem quoq; principatum adeptu
ri estis, regis ita feliciter placata. Nònne vi
distis & alios vestri ordinis idipsum feciſ-
se? Quibus illi respōderunt: Atqui nos hac
potissimùm ratione viriliter stabimus, &
pro illorum ruina nosmetipsos in sacrifi
cia offeremus. Benignus & misericors no-
bis dominus est. Solet etiam vno accepto
Da. 3. d sacrificio toti orbi consiliari. At sicut olim
tres pueri dixerunt: Non est in tempore
hoc princeps, & propheta, & dux, neq; sa-
crificium, neq; incensum, neque holocau-
stum, neq; locus primitiarum coràm te, vt
possimus inuenire misericordiam, sed in
animo contrito, & spiritu humilitatis su-
scipiamur: quasi in holocaustis arietum &
taurorum, & sicut in millibus agnorum
pinguium. Ita & illi videntes altaria sub-
uersa, clausas ecclesias, sacerdotes fugatos,
fideles omnes in exilium actos, studebant
vt pro omnibus offerrentur domino, reli-
ctisque militaribus signis, angelicis sese
F choris adiungerent. Quocirca & dicebant:
Quid? etiamsi nunc non morimur, moriē-
dum tamen omnino est non multò post-
hac. Satius igitur fuerit mori pro rege an-
gelorum, quàm pro rege tam impio. Hic
etsi moriatur quis pro rege, nihil accipiet
a rege sua dignum fortitudine. Et quid
posset defuncto præstare, si vel maximè
vellet? Atqui eis sæpenumero ne sepultura
quidem contingit, & non rarò a canibus
deuorantur. Quòd si pro rege angelorum
mortui fuerimus, certi sumus, nos acceptu
ros corpus multò gloriosius, maiori glo-
ria conspicui erimus, longè maiora nobis
erunt laborum præmia. Proinde arripia-
mus arma spiritualia: non opus iaculis, &
sagittis, sufficit pro omnibus lingua. Sunt
enim & sanctorum ora pharetræ, è quibus
diabolico capiti continui, & crebri ictus
inferuntur. Nunciata sunt & hæc atque si-
milia regi, qui nec sic destitit, sed illecebra
rum escis iterum atque iterum illos tenta-
uit. Ita autem mandauit, quòd si cederent
victi, sub omnium oculos producerentur:
sin fortes perseuerarent, vti perduellionis
rei educerentur, & occiderentur, neque vl-
la Christianæ professionis, ob quam tene-
bantur, mentio fieret. At qui reuelat pro-
G funda, & abdita, non permisit, vt machi-
nationes illæ occultæ manerent, & ignotæ
insidiæ. Nam quemadmodum olim mu-
lier Aegyptia Iosephum in lecto apprehē-
Ge. 39. dens, licèt speraret factum suum clam fo-
b re omnibus hominibus, non fuit tamē oc-
culta, vel oculo illi soporis nescio, vel poste
ritati. Quippè quod absque arbitro illa Io
sepho dixit, id nunc toto vbique mundo
canitur: Ita & ea, quæ per subornatos illos
consiliarios dolosus rex agebat, sperans oc
culta fore, nequaquam manserunt occul-
ta. Didicerunt enim posteri omnes & insi-
dias dolosas, & triumphantium victorias.
Denique cùm multo tempore exacto ala-
critatem eorum non solùm non frange-
ret multitudo dierum, sed potius studiū
& ardorem excitaret, æmulatoresque mul
tos faceret, iussit tandem media nocte in
bara-

Universidad de Deusto Biblioteca

barathrum eos abduci. Ducebantur itaq; in densas tenebras luminaria, & decollabantur. Cæterùm capita detruncata tunc diabolo magis terribilia erant, quàm cùm adhuc vocem darent sicut & caput Ioannis non tantùm terrebat, cùm loqueretur, quantum cùm in disco mutum afferretur Habet enim & sanctorũ sanguis suam vocem, quæ non per aures auditur, sed occidentium conscientiã inuadit, & perstringit. Post beatam autem illam cędem, quidam etiã cum salutis periculo, athletas illos optimos rapuerunt, etiã ipsi viui martyres, vt illorum reliquias curarent decenter. Nam quanuis non occidebantur, optabant tamen moti potius, quàm vt corpora illa relinquerent inhumata, ita ad venationem eorum festinabant. Dicunt qui tunc affuere, & quibus corpora illa recens occisa videre datum fuit, quòd iacentibus simul illis in sepulcro talis quædam ex eorum oculis, & vultu gratia resplenduerit, qualem in Stephano Iudæis responsuro fuisse Lucas dicit. Neque vllus est, qui non pio quodam horrore illis adstiterit, adeò aspectus ille afficiebat omnes. Quin & omnes clamabunt in laudem eorum, id quod à Dauide dictum: In vita sua non sunt separati, & in morte non sunt diuisi. Pariter enim confessi sunt, pariter carcerẽ inhabitarũt, pariter in barathrum abducti sunt, pariter capite mulctati sunt. Et vnus vtriusque corpora tumulus tenet.

Mat. 14 a

H

Act. 6. d I

2. Re. 1. d

Et vnum quoque tabernaculum in cœlis eos excipiet, quando in maiorem peruenturi sunt gloriam, nempè immutandi. Illos non indignum fuerit, & columnas, & scopulos, & turres, & candelabra, & tauros simul appellare. Nam ecclesiam sicut colũnæ sustinent, sicut turres muniũt: & sicut scopuli omnes vndarum assultus repulerũt, multam interim ipsi seruantes tranquillitatem: sicut luminaria tenebras impietatis discusserunt: & sicut tauri, animaq; prõptitudineque eadem suaue Christi iugum traxere. Idcircò sæpe eos inuisamus, tumulos adoremus, magnaque fide reliquias eorum continuamus, vt inde benedictionẽ aliquam assequamur. Etenim sicut milites, vulnera, quæ in prælijs sibi inflicta regi monstrantes, fidenter loquuntur: ita & illi in manibus abscecta capita gestantes, & in medium afferentes, quæque voluerint apud regem cœlorum impetrare possunt. Proinde magna fide, promptitudineque huc veniamus, quò & visis sanctorũ monumentis, & consideratis eorum præmiis, inde varios thesauros vndiquaque colligamus: & per præsentem vitam ita, iuxta voluntatẽ dei, traseamus, vt in portũ ęternitatis cum multis mercibus ingrediamur, fruituri regno cœlorum in Christo Iesu domino nostro, cui sit gloria in secula, Amen.

K

Tertij Tomi finis.

REGISTRVM.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn
Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu.

Omnes sunt quaterniones, præter Vu qui est duernio.

VENETIIS,
APVD DOMINICVM NICOLINVM
M D LXXII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca